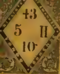
43
5 II
10

AVGVSTINVS

BARBOSA,

I. V. D. LVSITANVS,

DE

IVRE ECCLESIASTICO.

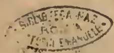

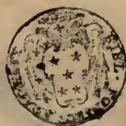

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

& Sacræ Congregationis Indicis Consultoris,

IVRIS ECCLESIASTICI VNIVERSI

LIBRI TRES:

IN QVORVM { I. *De Personis,* II. *De Locis,* III. *De Rebus Ecclesiasticis plenissimè agitur.*

Exquisitâ singularíque doctrinâ refertissimi, Iudicibus, pariter ac Patronis, tam Ecclesiasticis, quàm sæcularibus pernecessarij, omnibúsque Canonici, & Ciuilis iuris studiosis summopere fructuosi.

Cum triplici Indice, vno Capitum, altero Iurium, tertio Rerum & verborum copioso.

Editio nouissima, ab Auctore recognita, &, erroribus ablatis, vtiliter locupletata.

LVGDVNI,

Sumpt. Hær. PETRI PROST, PHILIP. BORDE, & LAVRENTII ARNAVD.

M. DC. XLV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PHILIPPO IV. CATHOLICO,
HISPANIARVM, ET INDIARVM
REGI INVICTISSIMO,
ECCLESIÆ ROMANÆ, ET VNIVERSALIS
PROTECTORI GENERALI,
SVMMO ARMATORVM GREGIS CHRISTIANI
VIGILVM PRÆFECTO,
FIDEI CHRISTIANÆ INTER GENTES, ATQVE
MAHVMETANOS PROPAGATORI,
FORTISSIMO HÆRETICORVM DEBELLATORI,
INCONCVSSO VERÆ RELIGIONIS FIRMAMENTO,

ECCLESIASTICA IVRA,
SVB VNVM QVASI ALBVM REDACTA,
quò quanta sit prouincia propugnanda, vnico aspectu intueatur;
AVGVSTINVS BARBOSA, I.V.D. LVSITANVS,
Ecclesiasticorum minimus,

REGVM MAXIMO,
Suæ pietatis in Catholicam Religionem, fidelitatis in Catholicum
Regem, auctoramentum æternum
CONSECRAT,
Illius numini, huius nomini semper obstrictus.

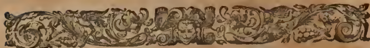

BIBLIOPOLA LECTORI S.

CVM superioribus annis præclarum hoc Iuris Ecclesiastici opus, vt sæculo infelici, ita typis incorrectis, & negligenti operâ, vt Auctor ipse conqueritur, lucem viderit, & pluria, quà etiam rei substantiam, adhuc desiderabantur; operæ pretium fore ratus, Auctor nunc vltimam, quod aiunt, manum adhibuit, opusque ita locupletauit, vt ne quidquam expeti addique posſit amplius. Et quamuis, haud ignoramus, tam immensa huius rei sit materia, vt si, quæ ille breuiter, sed tamen luculente, tradidit, velit aliquis latiore stylo euoluere, non pauca replere debeat volumina; habebit tamen hic lector abundè, quo potiatur, suumque exornet desiderium quibus, longæuam senectam, prosperosque annos meritissimo, doctissimoque Auctori precando, nunc fruatur, & valeat.

FACVLTAS IMPRIMENDI.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. Magistro S. Palatij Apostolici.
A. Episcopus Bellicastren. Vicesg.

EGo infrascriptus de mandato Reuerendissimi Patris Fr. NICOLAI RODVLFII, S. Palatij Apostolici Magistri, vidi, & inoffenso pede, perlegi *libros tres de Iure ecclesiastico vniuerso*, D. AVGVSTINI BARBOSÆ, Lusitani, eximij V. I. periti, adeò quòd in eis nihil bonis moribus, vel Religioni contrarium reperi; imò potiùs vtilissimos, qui prælo mandentur, existimo. Romæ, hac die 28. Aprilis, 1629.

IOANNES FRANCISCVS FERENTILLIVS, manu propria.

Imprimatur.
Fr NICOLAVS RODVLFIVS, S. Palatij Apostolici Magister, ac totius Ordinis Prædicatorum Vicarius Generalis.

APPROBATIO.

NOs infrascripti in sacræ Theologiæ Facultate Magistri fidem facimus, perlegisse Librum, cui titulus est: *Iuris Ecclesiastici vniuersi Libri tres, Auctore* D. AVGVSTINO BARBOSA, *Lusitano, V. I. D.* nihilque in eo Fidei orthodoxæ contrarium reperisse. Lugduni die 22. Decembris, 1632.

Fr. CLAVDIVS COCHET, Ord. Præd.
Fr. IOANNES PORTIER, Ord. Præd.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIII. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra sex annos, à die finitæ impressionis computandos, imprimat, seu typis mandandum curet, & venale habeat Opus, quod inscribitur, *Iuris ecclesiastici vniuersi Libri tres, Auctore* AVGVSTINO BARBOSA, *I.V.D. Lusitano*, præter LAVRENTIVM DVRAND, Bibliopolam Lugdunensem, aut illos, quibus ipsemet concesserit. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, quater mille librarum illatione mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bellocairi, 10. Iulij, 1629.

Ex mandato Regis signatum,

COVPEAV.

P*Ræfatus* Laurentius Durand *ius omne suum, atque huiusmodi priuilegium transtulit, & cessit* Laurentio Arnaud, *vt secundum ipsius tenorem eo fruatur; prout ex mutuo super id conferto instrumento, die vndecima Decembris, Anni millesimi sexcentesimi quadragesimi secundi, patet.*

SERIES

SERIES

Capitum vtriusque Partis Iuris Ecclesiastici.

PARS PRIMA.

LIBER I.

De Personis Ecclesiasticis.

40. De

PARS II.

LIBER II.

De Locis ecclesiasticis.

LIBER III.

De Rebus ecclesiasticis.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D.

IVRIS ECCLESIASTICI VNIVERSI

LIBER PRIMVS

DE PERSONIS ECCLESIASTICIS.

CAPVT PRIMVM

De Summo Pontifice.

SVMMARIVM.

1 *Mysterium aduentus Christi describitur.*
2 *Incarnatio Verbi æterni facta fuit ad tollenda peccata, seu ad redemptionem generis humani, tanquam ob causam primariam, & proximam.*
3 *Verbum potius incarnari, quàm Patrem, aut Spiritum sanctum, multis conuenientissimum fuit.*
4 *Filij sola persona naturam humanam assumpsit.*
5 *Filij Incarnatio cum natura humana magis conueniens fuit ad redimendum genus humanum, quàm vnio cum natura Angelica.*
6 *Incarnationis terminus principalis proueniens ex vnione est Christus, prout est persona diuina subsistens in duabus naturis, diuina, & humana.*
7 *Christus secundùm humanitatem est caput totius Ecclesiæ, tam militantis, quàm triumphantis.*
8 *Christus habuit amplissimum spirituale dominium in omnes creaturas, tam cælestes quàm sublunares, & terrestres, itaut illis vti posset ad finem spiritualem, quoties ei visum fuisset.*
9 *Christus quamuis potuerit dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate seculari super vniversum Orbem principaliter, & directè exercere, tamen eam de facto non exercuit, neque exercere voluit.*
10 *Declaratur auctoritas Matth.* 28. Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra.
11 *Christus necessarium reputauit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsidem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret.*
12 *Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem cur Christus præfecit, ostenditur.*
13 *Petrus fuit in sanctitate præstans, in paupertate eximius, in humilitate maximus, & in virtute supremus.*
14 *Petrum supremum & antiquissimum Theologorum fastigium vocat Dionysius.*
15 *Petrum Ecclesiæ præsidentem, & fundamentum dicunt Ignatius, & Clemens.*
16 *Petrus Vicarius, & successor Christi multis ostenditur.*
17 *Petrus post Ascensionem Domini vicariatus auctoritatem ab eo acceptam diuino Spiritu accepto in multis cœpit exercere.*
18 *Petrus super reliquos Apostolos Primatum, & Principatum habuit.*
19 Cap. in nouo, 21. dist. *declaratur.*
20 *Potestas data fuit Petro, & Apostolis, non ad eundem, sed ad diuersum finem.*
21 *Papatus est de Iure diuino à Christo in persona Petri institutus, sicut & potestas eidem ab eodem Christo data.*
22 *Papatus quòd sit in persona huius, vel illius, excepta persona Beati Petri, non est de Iure diuino, sed ex humana electione pendet.*
23 *Transactio fieri potest de Papatu.*
24 *Episcopi in Apostolorum locum successerunt.*
25 *Apostoli parem cum Petro habuerunt potestatem.*
26 *Petro & reliquis Apostolis quædam fuerunt concessa tanquam pertinentia ad communes, & maximas Ecclesiæ commoditates, quæ sanè potestas ordinaria censetur; alia verò concessa sunt eisdem tanquam priuilegia personalia.*
27 *Apostoli non ordinariam in suis, & particularibus Ecclesiis, sed generalem in vniuersum Orbem, parémque cum Petro, atque ita extraordinariam potestatem acceperunt.*

28 *Episcopi successerunt Apostolis in ordinaria iurisdictione, quam illi in singulas prouincias demandatas acceperunt, non autem in potestate extraordinaria, cùm personale fuerit priuilegium.*

29 *Episcopi in suis Diœcesibus plenissimam potestatem habent, vt omnia possint, exceptis nonnullis Pontifici reseruatis, qua ille potest in vniuersum orbem.*

30 *Sedem Apostolicæ potestatis Petrus Antiochiæ primitùs erexit, Iacobo Apostolo Hierosolymitanæ Ecclesiæ primitùs ordinato.*

31 *Romæ iubente Domino suam Sedem transtulit S. Petrus.*

32 *Romæ Sedes Apostolica ex necessitate diuini præcepti residere debet, & non potest contra Domini iussum aliò transferri, nisi propter rebellionem populi, vel incursum hostium.*

33 *Apostolorum Petri & Pauli laudes.*

34 *Roma multis laudibus digna ob illustre Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli martyrium, & has insignes Ecclesiæ columnas.*

35 *Petrus post Christi mortem vixit annos 34. mensis 3. dies decem, partim Hierusalem, partim Antiochiæ, & partim Romæ.*

36 *Vita Romanorum Pontificum Petri successorum cur vsque ad ætatem nostram breuior sit, atque immatura esse soleat eorum mors, quàm cæterorum hominum, ostenditur.*

37 *Successio Summorum Pontificum à B. Petro quomodo processit, ostenditur.*

38 *Clemens à Petro successor delectus, renuntiauit Pontificatui, at defuncto Lino ab Ecclesia in eius locum electo, & post eum Cleto pariter vita functo, fuit iterum ab Ecclesia electus.*

39 *Successores sibi eligere licere Summis Pontificibus B. Petri exemplo, plures Doctores tenuerunt, sed contrarium verius, vt num. 40.*

41 *Papa & Episcopus se habent ad Ecclesiam sicut vir ad eius vxorem,*

42 *Paulus III. persuasus à Cardinale S. Marci, vt sibi successorem eligeret, hoc omnino respuit.*

43 *Paria sunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore habili, & effectus eius conferre in tempus inhabile.*

44 *Papa non tantùm Iure Canonico, sed etiam diuino prohibetur sibi eligere successorem.*

45 Cap. vnde, 8. q. 1. *declaratur.*

46 Cap. Petrus, 8. q. 1. *declaratur.*

47 *Electas in creatione Summi Pontificis licèt personam designent, potestatémque determinare videantur; solus tamen Christus immediatè confert dignitatem, & potestatem.*

48 *Papa adhuc superstite nulli licet verbo, scripto, aut promissionibus, iuramento, aut quouis modo de successore tractare, sub anathematis pœna, & priuationis dignitatum.*

49 *Electio Summi Pontificis primum quidem post Petrum fuit apud Ecclesiæ Romanæ Senatum.*

50 *Electioni Summi Pontificis post tempora B. Syluestri inter Ecclesiæ Senatores reliquus Clerus Romanus, ac populus ad præsentiam exhibendam adiunctus est.*

51 *Papæ electioni procedente tempore Romanus Imperator suam auctoritatem interponere cœpit.*

52 *Adrianus I. Carolo Magno ius concessit eligendi Summum Pontificem, & Apostolicam Sedem ordinandi, & idem ius concessit Leo VIII. Othoni Imperatori, vt num. 53.*

54 *Cap.* Adrianus, *il 2. & cap.* In Synodo, 63. *dist. declarantur.*

55 *Nicolaus II. sacram legem edidit de electione Romani Pontificis à sacro Cardinalium Senatu peragenda, accedente reliquo Clero, & populo ad eam comprobandam,*

56 *Alexander III. in generali Concilio statuit, vt ille demum canonicè electus censeretur, in quem duæ ex tribus Collegij Cardinalium partes consensissent, excluso Cleri & populi consensu.*

57 *Apostolica Sedes si vacat tempore, quo generale Concilium legitimè fuerit congregatum, non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales pertinet electio Pontificis.*

58 *Electus in Pontificem, quamuis non sit Cardinalis, verus est Papa, vt num. 77.*

59 *Constitutiones plures circa Romani Pontificis electionem editæ fuerunt.*

60 *Cardinales absentes, Papa defuncto, statim sunt monendi, & per decem dies expectandi à die mortis Pontificis computandos.*

61 *Electio Papæ facta legitimè, non expectatis tamen intra decem dierum tempus, absentibus valet.*

62 *Cardinales absentes licèt in electione Papæ per decem dies expectandi sint, non tamen debent vocari, seu citari.*

63 *Cardinales de obitu Pontificis, solent certiorare absentes per litteras particulares à Secretario S. Collegij subscriptas.*

64 *Cardinales qui desunt publica causa, & de licentia Romani Pontificis, ad electionem successoris expectandi non sunt vltra decem dies.*

65 *Cardinales præsentes, decem diebus durantibus, defuncti Pontificis celebrare debent exequias.*

66 *Conclaue quomodo fabricandum, & qui in eo intrare possint, & debeant, ostenditur.*

67 *Sponsiones, seu excommissas super vita, morte, & futura electione Summi Pontificis nullus facere potest.*

68 *Conclaue ingredientes post ipsum clausum, vel Cardinales intus existentes alloquentes, nuncium mittentes, vel scripturam, quas pœnas incurrant, ostenditur.*

69 *Cibus, & potus intra Conclaue portandum qualis, & quæ persona constitui debent pro illo inspiciendo & perscrutando, ostenditur, & num. 70.*

71 *Cardinales omnes ad electionem Summi Pontificis admittuntur, nulla excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti obstante exceptione.*

72 *Cardinales nuper creati & publicati, eandem in electione obtinent potestatem, etsi nondum insignia Cardinalatus acceperint.*

73 *Cardinales non Diaconi, an in electione Summi Pontificis vocem habeant, ostenditur.*

74 *Cardinales plurimi, si ante factam Pontificis electionem decedant, ad solos superstites qui viuunt, pertinebit electio, quamuis duo tantùm remanserint, quia vnus poterit eligere alium, immò quamuis vnus remanserit, ad illum spectabit electio.*

75 *Electio Papæ ad quem spectabit, si omnes Cardinales mortui sint, ostenditur.*

76 *Papa vbi deponitur, à Concilio legitimè congregato, ad quem tunc pertineat Pontificis electio, ad Cardinales ne, an ad ipsum Concilium, ostenditur.*

77 *Eugenius III. ex Abbate simplici, Gregorius X.* ex

ex Archidiacono, & Cælestino V. ex eremo vocatus, cùm nec esset in Sacris, Pontifex est creatus.

78 *Laicus validè eligitur in Pontificem.*

79 *Electionis validitati non obstabit si vxoratus in Pontificem eligatur, quia si vxore consentiente hoc contingat, illa cogi poterit vt conuertatur.*

80 *Vxoratus absque licentia vxoris ad summum euectus Pontificatum potest ab ipsa reuocari, vt illi teneatur debitum reddere.*

81 *Fœmina Papa esse non potest.*

82 *Fœmina sub nomine Ioannis non fuit electa Romæ in summum Pont.*

83 *Papa quot annos natus esse debeat? ostenditur.*

84 *Forma, quæ in electione Romani Pont. sit seruanda, à Iure communi non traditur, idcircò si quæ in eo Iure statuta cernitur; omittatur, irritus non propterea iudicaretur actus, dum tamen consensus duarum partium accesserit.*

85 *Eligendi triplex forma, seu modus est introductus, videlicet scrutinium, accessus, seu communis inspiratio, & compromissum.*

86 *Scrutinium est inquisitio votorum eligentium, quid autem in eo concurrere debeat, ostenditur.*

87 *Scrutinio faciendo præsunt tres Cardinales de quolibet ordine eligendi, & quomodo votare debeant, ostenditur n.88.*

89 *Accessus fieri potest etiam durante scrutinio, & quantumcunque publicato.*

90 *Cardinales possunt accedere alteri electo per alios, non tamen per se ipsos, & omnino resilire ab electione quã fecerunt.*

91 *Papa in electione ab vno solo nominatos in scrutinio, potest ius acquirere per accessum, scrutinio pendente.*

92 *Cardinalis quando dedit vocem vni in scrutinio, & in accessu accedit alteri, accessus huiusmodi fit cumulatiuè, non priuatiuè.*

93 *Accessus quomodo peragendus in electione Papæ, attenta Bulla Gregorij XV.*

94 *Compromissum fit cùm propter discordiam Cardinales in aliquem electionis negotium compromittunt, vt scilicet ipse, quem voluerit, eligat.*

95 *Formula Compromissi ponitur.*

96 *Compromissaria electio fieri potest non simpliciter, sed limitatè, hoc est, per compromissum cum scrutinio mixtum.*

97 *Compromissarius si vnus tantùm sit, se ipsum eligere potest.*

98 *Compromissum in electione Pontificis quomodo faciendum, attenta Bulla Gregorij XV. ostenditur.*

99 *Electionis forma per viam Spiritus sancti duplex, altera per inspirationem, altera per quasi inspirationem.*

100 *Electio ad effectum quòd non dicatur per viam Spiritus sancti, sufficit quòd vnus dissentiat.*

101 *Electionis forma quasi per inspirationem quando peragenda, secundùm Bullam Gregorij XV. ostenditur.*

102 *Forma alia eligendi Pontificem, per adorationem scilicet, introducta fuit.*

103 *Forma nouissima eligendi Pontificem data à Gregorio XV.*

104 *Electi in Pontificem suffragium non numeratur in numero eligentium, siue per scrutinium, siue per accessum, siue per scrutinium, & accessum simul fiat electio, iuxta Bullam Gregorij XV.*

105 *Cardinalis absentis votum, etiam extra Conclaue tantummodò, licèt sit in Vrbe, non admittitur,* August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. *votum autem ingredientis post Conclaue reclusum, tunc solùm valere incipit, cùm ingreditur.*

106 *Absens non potest Canonica in electione votum suum mittere per litteras, aut schedulas aperiendas tempore scrutinij.*

107 *Papa in electione si Cardinales aliqui infirmi fuerunt intra Conclaue, & non extra, quomodo ad eos Scrutatores mitti debeant? ostenditur.*

108 *Locus celebrandæ electionis non est de illius substantia.*

109 *Papa si extra Vrbem Romam decedat, nouus Pontifex in ciuitate, in cuius territorio, seu districtu mortuus est, eligetur.*

110 *Electus non Canonicè in Papam, & illum recipientes, & ei adhærentes, quas pœnas incurrant? ostenditur.*

111 *Simoniacè electus, vel assumptus in Papam, nullam habet potestatem spiritualia, aut temporalia administrandi.*

112 *Papæ electio postquam facta fuerit, nullam confirmationem requirit.*

113 *Papa dum eligitur, confirmatur, statimque plenam habet, & liberam administrationem.*

114 *Nomen in Papam electus cum vita statu mutat, postquam electioni consensum præstiterit.*

115 *Nomen mutare quis primus è summis Pontificibus cœperit mutare? ostenditur.*

116 *Consecratio, seu inthronizatio electi in Pontificem, quomodo, & à quo facienda? ostenditur.*

117 *Consecratio Papæ in Episcopum, si non erat Episcopus, ac benedictio, & coronatio eiusdem sunt diuersa.*

118 *Electus in Papam antequam consecretur, & coronetur, est nihilominus Papa legitimus & verus, & auctoritatem habet regendi Ecclesiam.*

119 *Papa recipit Pontificatum, & administrationem à die electionis, licèt de stylo, qui seruandus est, non incipiat Pontificatum nisi à die coronationis.*

120 *Papa antequam coronetur, non tractat quæ in regimine Ecclesiæ ardua videntur, nisi necessitate vrgente.*

121 *Papa quo colore in vestibus vtatur toto anni tempore? ostenditur.*

122 *Papa quibus vestibus toto anni tempore vti soleat? ostenditur.*

123 *Religiosus in Pontificatum euectus non tenetur habitum Regularem portare ampliùs. licèt Pius V. & Sixtus V. habitum suæ Religionis non mutàrint, nisi existerent in Consistorio.*

VM omnes homines in præuaricatione Adæ innocentiam perdidissent, facti immundi, &, vt Apost. inquit ad Rom. 5. & 1. ad Corinth. 15. *Naturâ filij iræ,* vsque adeò serui erant peccati, & sub potestate Diaboli, ac mortis, vt non modò Gentes per vim naturæ, sed ne Iudæi quidem per ipsam etiam litteram Legis Moysi inde liberari ac surgere possent, tametsi in eis liberum arbitrium minimè extinctum esset, viribus licèt attenuatum, & inclinatum. Quo factum est, vt cœlestis Pater, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, Christum Iesum filium suum, & ante Legem, & Legis tempore multis SS. Patribus declaratum ac promissum, cùm venit beata illa plenitudo temporis, ad homines miserit, vt & Iudæos, qui sub Lege erant, redimeret, & Gentes, quæ non secta- 1

bantor iustitiam, instiriam apprehenderent, Concil. Trid. *sess.6. de Iustificat. cap.1. & 2.*

2 Ad tollenda igitur peccata, seu ad redemptionem generis humani tanquam ob causam primariam, & proximam Verbi æterni Incarnatio facta fuit, vt probatur ex multis S.Scripturæ locis, Luc. c.19. *Venit filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Ioan.3. *In hoc apparuit filius hominis, vt dissoluat opera diaboli. Misit Deus filium suum in Mundum, vt saluetur Mundus per illum.* Apost. ad Galat.4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret.* & 1. ad Timoth.1. *Christus Iesus venit in hunc Mundum peccatores saluos facere;* & in Symbolo Nicæno, *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis.* Quod non solùm præcipuè de originali peccato, sed etiam de actualibus peccatis tam venialibus, quàm mortalibus intelligendum esse, ita vt ad illa sufficienter tollenda Incarnatio facta dicatur, colligitur, tum quia *Isa*, 53. dicitur, *Vulneratus est propter peccata nostra, attritus est propter iniquitates;* & ait Apost. ad Timoth. 1. *qui dedit semetipsum in redemptionem pro omnibus;* & ad Titum 2, *dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate.* Tum, quia Christus in Mundum venit, vt faceret sibi populum acceptabilem, vt dicitur per Apost. *ad Tit.2. & ad Ephes.5.* id autem fieri non potest nisi tollantur omnia peccata, etiam venialia. Ita Suar. *3.p. tom.1. de Incarnat. disput.5. sect.6.* Tanner *tom.4. disp.1. q.1. dub.3. num.90.* Becan. *de Incarnat. cap.1. q.9.*

3 Multis conuenientissimum fuit potius Verbum incarnari, quàm Patrem, aut Spiritum sanctum; primò, vt qui erat Filius Dei ab æterno, efficeretur filius hominis tempore: secundò, vt qui erat filius Dei naturalis, efficeret nos filios Dei adoptiuos: tertiò, vt media persona inter Patrem, & Spiritum sanctum, mediator fieret inter Deum, & hominem: quartò, vt illa persona assumeret naturam per quam genus humanum instruendum erat, & Verbum diuinum, iuxta illud Sapient.1. *Fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis:* quintò, vt homo, qui Deum offenderat appetendo similitudinem Dei, reconciliaretur Deo per veram imaginem, & similitudinem Dei: sextò, vt creatura vniretur illi per quem tanquam per exemplar omnia facta sunt; nam quæ similia sunt; conuenientiùs vniuntur, iuxta vulgare dictum, *simile simili est amicum;* ille autem per quem omnia facta sunt, est Verbum diuinum, *Eccles.17. & Ioan.1.* vide S. Thom. *de Incarnatione, q.5. art.4.* Valent. *tom.4. disput.1. q.1. puncto 4. col.3.* Becan. *de*
4 *Incarn. cap.4. num.4.* & sic solam personam Filij naturam humanam assumpsisse probat *cap. firmiter, de sum. Trin.* & Concil. Tolet. VI. vbi dicitur, *solus Filius assumpsit humanitatem in singularitate personæ, non in vnitate naturæ, id est, in eo quod est proprium Filij, non quod est commune Trinitati;* & S. Thom. *d. q.3. art.3.* contra Sabellianos, aliósque hæreticos vocatos Patripassianos, existimantes totam sanctissimam Trinitatem incarnatam fuisse, eo quòd arbitrarentur Patrem, Filium & Spiritum sanctum non esse tres personas, sed vnam, quæ ratione diuerso-
5 rum officiorum vario nomine nuncuparetur. Hæc quidem Filij Incarnatio, id est, vnio hypostatica cum natura humana, magis conueniens fuit ad redimendum genus humanum, quàm vnio cum natura Angelica, quia hoc pacto dignitas humana magis extollitur; tum quia hinc maior confusio dæmoni sequitur quòd ab eadem natura vincatur, quam ipse vicerat; ita Suar. *3.p. tom.1. de Incarn. disput.4. sect.1. concl.4.* Becan. *eod. tract. cap.1. q.5. n.5.* Tanner. *d. disp.1. q.2. dub.1. num.38. & seq.*

Terminus principalis Incarnationis proueniens 6
ex vnione est Christus, prout est persona diuina subsistens in duabus naturis, diuina, & humana, quæ duæ naturæ integræ, & inconfusæ remanserunt in Christo post Incarnationem, vt expresśè definitum est in Concil. Chalcedon. *art.5. Confitemur in nouissimis diebus Filium Dei vnigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inseparabiliter agnoscendum nunquam sublata differentia naturarum propter vnionem,* & in pluribus aliis Conciliis apud Card. Bellarm. *lib.3. de Christo,* Vasquez *de Incarnat. disput.14. cap.2. num.2.* Tanner *d. disp.1. q.3. dub.2.*

Christus secundùm humanitatem est caput to- 7
tius Ecclesiæ tam Militantis, quàm triumphantis; primò, quia id apertè constat ex sacra Scriptura, in qua nomen capitis sæpe tribuitur Christo, Apost. ad Ephes.1. *Omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* & cap.4. *Crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.* & cap.5. *Vir est caput mulieris, sicut Christus Ecclesiæ.* & ibid. *Nos sumus Christi.* & ad Coloss.1. *Ipse est caput corporis Ecclesiæ.* Secundò, quia in Christo reperiuntur omnes conditiones requisitæ ad caput Ecclesiæ mysticum, nam sicut tota Ecclesia dicitur vnum corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quòd iuxta rationem diuersorum membrorum diuersos actus, & officia exercet; ita Christus dicitur morale, seu mysticum caput Ecclesiæ, desumpta similitudine ab humano capite, & sicut humani capitis proprium est instituere in reliqua membra, illaque per intellectum, voluntatem, & alios sensus in ipso capite residentes dirigere & gubernare, ne in suis functionibus errent; ita Christus influit, vel saltem virtutem habet vniuersalem influendi gratiam in omnia Ecclesiæ membra, iuxta illud Ioan.1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, quia lex per Moysem data est; gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.*

Habuit etiam Christus amplissimum spirituale 8
dominium in omnes creaturas, tam cælestes, quàm sublunares, & terrestres, ita vt illis vti posset ad finem spiritualem quoties ei visum fuisset, vt probatur Psalm. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius.* & Zachar.9. *Ecce Rex tuus venit tibi iustus, & saluator.* Isa. 9. *Factus est principatus super humerum eius, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis.* Daniel.7. *Dedit ei potestatem, & honorem, & Regnum.* Matth.28. *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra.* Ioan.18. *Tu dicis, quia Rex sum ego.* Apost.1. ad Corinth.15. *Omnia subiecit sub pedibus eius.* 1. ad Timoth.6. *Beatus & solus potens Rex Regum, & Dominus dominantium.* Ioan. Apocalyps.1. *Princeps Regum terræ,* cap.17. *Rex Regum,* cap.19. *Habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.*

Et quamuis potuerit insuper dominium politi- 9
cum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter & directè exercere; tamen, huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan.18. *Regnum meum non est de hoc Mundo.* & *Luca* 12. *vers.* 13. vbi cùm quidam de

tuba

turba Chriſto dixiſſet. *Magiſter, dic fratri meo vt diuidas mecum hæreditatem*; ille dixit ei : *Homo quis me conſtituit Iudicem, aut diuiſorem ſuper vos?* & iuxta alia plura, quæ ad hoc propoſitum congerunt Victor. *de poteſt. Eccleſia, relect.* 1. *q.* 5. *num.* 16. *cum ſeqq.* Tolet. *in c.* 18. *Ioan. annot.* 25. *&* 26. Card. Bellarm. *lib.* 5. *de Roman. Pont. cap.* 4. Becan. *de Incarnat. cap.* 24. *n.* 5. Valent. *tom.* 4. *diſput.* 1. *q.* 22. *puncto* 6. Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 1. *q.* 7. *dub.* 4. *num.* 69. Vaſquez *de Incarnat. diſp.* 87. *cap.* 4. *num.* 31. Seraphin. de Freitas *de iuſto Imperio Luſit. Aſiatico cap.* 6. *num.* 66. Nanclant. *de Regn. Chriſti tit.* 4. Bañes *in* 2. 2. *in præamb. de dominio, ad q.* 62. *q.* 4. *dub.* 1. *cum ſeqq.* Benedict. Pererius *in Daniel. lib.* 8. *non longè à fine*, Alphonſ. de Mendoça *in ſuis quodlib. relect. de dominio Chriſti*, §. 14. *cum ſeqq.* Suar. *tom.* 1. 3. *p. diſput.* 48. *ſect.* 2. *& in defenſ. fidei, lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 15. *&* 16. Mich. Salon *in* 2. 2. *q.* 4. *art.* 4. Param. *de origine Inquiſ. lib.* 3. *q.* 1. *opin.* 4. *num.* 70. *cum ſeqq.* Salazar *in comment. Prouerb. c.* 8. Franc. de Mendoça *in comment. ſuper lib.* 1. *Reg. cap.* 2. *num.* 10. *annot.* 15. *lect.* 3. *ex n.* 1. Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 30. *cum ſeqq.* nouiſſimè Petr. Gonzalez de Salzedo *de lege politica lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 33.

Cõtra Albert. Pighium *lib.* 5. *Hierarchiæ Eccleſiaſt. cap.* 3. Almayn. *de poteſt. Eccleſ. cap.* 8. Nauarr. *in cap. nouit, not.* 3. *num.* 130. *de iudic.* Mart. *de Iuriſdict. p.* 1. *cap.* 18. & alios ab illis citatos, exiſtimantes Chriſtum Dominum de facto exercuiſſe temporalem Monarchiam ſuper vniuerſum Orbem.

Et contra Armacan. *lib.* 4. *quæſt. Armen. cap.* 16. Paul. Burgenſ. *in cap.* 1. *Matth.* & Bacon. *in* 4. *q.* 1. *&* 11. *art.* 3. putantes Chriſtum fuiſſe Regem iure hæreditario.

Et demum contra Molin. *tom.* 1. *de Iuſtit. diſp.* 28. & Suarez 3. *p. diſp.* 48. *ſect.* 2. Hoſt. Turrecr. & alios quos referunt, aſſerentes Chriſtum habuiſſe vniuerſale dominium temporale in vniuerſum Orbem, actu primo.

10 Non obſtat quòd Pater tradidit, & communicauit omnia Chriſto, iuxta illud Matth. 28. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra*, & Ioan. 13. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*; quia reſpondetur nomine *omnis poteſtatis* eo loci intelligi poteſtatem ſpiritualem neceſſariam ad gubernandam ſpiritualiter omnem Eccleſiam, tam cœleſtem, quàm terreſtrem, cuius caput, & Rex eſt Chriſtus Dominus; ita Victor. & Bellarmin. *citatis locis.* Hinc patet quomodo reſpondendum ſit ad alia multa ſacræ Scripturæ loca, quibus indicatur dominium & Regnum Chriſti, illa enim non intelliguntur de temporali, ſed de ſpirituali dominio.

11 Ad Patrem, & ad Triumphantem Eccleſiam Chriſtus ipſe ex militanti reuerſurus, ex multis neceſſarium reputauit aliquem Eccleſiæ à ſe in terris conſtitutæ Præſidem relinquere, qui eius vicariam poteſtatem retineret, & ad quem tanquam Iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in terrena Eccleſia commorantes confluerent : nam cùm Paſtorem dicat eſſe bonum, non voluit nos hîc in terris relinquere orphanos abſque Paſtore aliquo, abſque Rectore vllo, abſque Gubernatore quopiam generali, & vniuerſali, quem coram corporeis etiam oculis intueamur; quem de dubiis conſulamus, quem Rectorem, quem Paſtorem ſentiamus, quem caput habeamus à Chriſto ſecundum, ab hominibus, & inter homines primum, vt optimè ait Boët. Epo *de Hierarchia num.* 9. multis, ſed his potiſſimum rationibus. Primò, quia ſicut Rex à Regno diſcedens, ſi diu abfuturus ſit, alium in ſui locum ſufficere, & ſubrogare ſolet, ita par fuit, vt Chriſtus Cœlum conſcendens alium ſubſtitueret. Secundò, quia regimen Eccleſiæ ſub ea forma manere debet, quâ inſtitutum fuerat à Chriſto, ſed ante Chriſti Aſcenſionem inſtitutum fuerat ſub capite viſibili : ergo poſt Chriſti Aſcenſionem remanere debet ſub aliquo capite viſibili, alioquin regimen Eccleſiæ, & conſequenter ipſamet Eccleſia mutata eſſet, quod dici non poteſt. Tertiò, quia Synagoga Moſaica fuit vmbra, & typus Eccleſiæ Chriſti, ſed in Synagoga Moſaica ſemper extitit caput viſibile; primum enim caput Synagogæ viſibilis fuit Moyſes, cui poſtea ſucceſſerunt Pontifices legales; inuiſibile verò erat Chriſtus, quatenus ex præuiſis Chriſti meritis conferebatur Synagogæ interna gratia; ergo etiam in Eccleſia ſemper exiſtere debet caput viſibile, quod quidem ab initio fuit Chriſtus dum in terris fuit; deinde verò in Cœlis exiſtens adhuc remanſit caput, non quidem viſibile, ſeu viſibili modo, quia non eſt amplius viſibiliter præſens (ſicque intelligitur locus ille, *Me autem non ſemper habebitis*,) ſicut erat ante Aſcenſionem, ſed inuiſibile, eique permanſurum eſt vſque ad Mundi finem, quia dirigit & gubernat Eccleſiam per internum gratiæ influxum; tum quia *Matth.* 28. dicitur, *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi*, id eſt, per directionem & influxum gratiæ, & donorum Spiritus ſancti. Vide eleganter Oſor. *lib.* 1. *contra Haddonem verſ. ſed vt aliquid, pag.* 87. Seraphin. de Freitas *de iuſto Imperio Luſitanorum Aſiatico cap.* 6. *num.* 3. *&* 4. *cum ſeq.* Boët. Epo *de tract. de Hierarchia num.* 18.

Volens igitur Dominus aſcenſurus ad Patrem, 12
Petrum vniuerſæ Eccleſiæ Paſtorem præficere, qui
vices ſuas viſibiliter in terris ſuſtineret, ad denotandum myſterij magnitudinem, & grauitatem ter
repetitis verbis illis, *Simon Ioannis, diligis me plus
his?* ab eodem reſponſo accepto; *Etiam Domine, tu
ſcis quia amo te*, bis Chriſtus illi dixit; *Paſce agnos
meos.* & tertia vice; *Paſce oues meas*, Ioan. 21. & 22.
& Marc. 16. Per quæ verba ipſum Petrum in ſan- 13
ctitate quidem præſtantem, in paupertate eximium,
in humilitate maximum, in virtute ſupremum, non
faſtu, ſed ſimplicitate pedibus nudis ambulantem, præſentibus aliis Apoſtolis, Principem conſtituit, & elegit Chriſtus, vt eſſet Paſtor totius Eccleſiæ militantis, Parens, Magiſter, Gubernator,
Caput, & Dux, & ſic factus fuit ſuper inuiſibili
fundamento Chriſto, & ipſe viſibile fundamentum Eccleſiæ, ideóque Dionyſ. *de diuinis nomin.
cap.* 3. ipſum Petrum ſupremum, & antiquiſſimum 14
Theologorum faſtigium, S. Ignat. *epiſt. ad Romanos*, Eccleſiæ præſidentem, S. Clemens *epiſt.* 1. fundamentum Eccleſiæ appellant. Hinc non otioſè 15
toties, inquit Bernard. *ſuper Cant. ſerm.* 76. repetitum eſt, *Petre amas me?* in commiſſione ouium, &
ego quidem id ſignificatum perinde puto, ac ſi illi
dixiſſet Ieſus : Niſi teſtimonium tibi perhiberet
conſcientia quòd me ames, & valdè, perfectéque
ames, hoc eſt, pluſquam tuos, pluſquam tua, pluſquam & te, vt huius repetitionis meæ numerus
impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec
te intromittas de ouibus meis, pro quibus ſanguis
vtique meus effuſus eſt. Ter igitur exigit amorem à
Petro Ieſus, ne quemlibet amorem, ſed ardentiorem
quàm aliorum Apoſtolorum, priuſquam gregis ſui
curam illi committat; & ſic elegit ad Eccleſiam
qui potiſſimum eam diligat, & illi vtiliſſimum fore credit, non quem ipſe amat; diligit Ioannem,
elegit Petrum; diligit ſibi chariorem, elegit Eccle-

ſiæ veiliotem; diligit innocentem, elegit lapſum, vt qui ipſe pœnituerit, faciliùs pœnitenti indulgeat, ac benigniùs nouerit miſereri, qui ſecum miſericorditer actum meminerit.

16 Quòd autem Christus voluerit Petrum ſibi Vicarium, & ſucceſſorem exiſtere, ipſemet oſtendit, dum dicit Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo Claues Regni Cælorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram*, &c. ex quibus verbis apertè colligitur Chriſtum Dominum tradere Petro poteſtatem, quam ipſemet obtinet, quæ in tribus conſiſtere apparet, vt ſcilicet ſit petra Eccleſiæ, & clauiger Cœli, & ſoluens, ac vinciens delinquentes; quæ omnia in ipſo Domino continentur, qui Petra dicitur, & fundamentum, iuxta Apoſt. 1. *ad Corinth.* 3. *& c. cùm Paulus*, 1. *q.* 1. *c. fin. de Presbyt. non baptizato*, & Clauis Dauid, ac vincula ſtringens, & ſoluens, ſecundùm Prophetam *Pſalm.* 115. quòd pariter voluerit viſibile ſuæ Eccleſiæ caput in Terris Petrum relinquere, ipſúmque cæteris Apoſtolis, cunctíſque Eccleſiæ Patribus proponere, multis in locis ipſe demonſtrauit, & dilucidè teſtificatus fuit tam ante, quàm poſt ſuam ſanctiſſimam Reſurrectionem; ſolus ideo Petrus vt caput & princeps Apoſtolorum pro omnibus ſolicitus auſus eſt à Chriſto petere qua mercede ipſum ſequuti eſſent, *Matth.* 19. Hic etiam cùm interroganti Domino, quem homines eſſe dicerent filium hominis? aliis referentibus opiniones aliorum, ipſe velut inter cæteros primus, cùm illum eſſe Chriſtum Dei viui Filium reſpondiſſet, audire promeruit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, Matth. 16. Ipſe ſolus Petrus interrogauit Ieſum Matth. 8. *Si peccauerit in me frater meus, dimittam eum vſque ſepties?* & ei ſoli Ieſus reſpondit; *Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties*, cùm profectò ſeptenarius vniuerſitatis ſit numerus, eo quòd omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur comprehendi; igitur ſeptenarius numerus in ſe ipſum multiplicatus in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata, quia ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Ab illo initium tanquam à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus in lotione Diſcipulorum. Card. Baron. *annal. Eccleſ. tom.* 1. *an. Chriſti* 33. *cap.* 38. *in fine*, Verbaque ſingulariter ei dixit tanquam vni Paſtori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. in qua quidem ſacra lotione pedum Petri primatum a Domino ei fuiſſe quoque deſignatum non erit difficile credere; nam cùm ille à Domino ante Paſſionem ſuam Petro promiſſus fuiſſet, dicendo, *tibi dabo Claues Regni Cælorum*, & poſt Reſurrectionem datus, cùm dixit, *Paſce oues meas*, Ioan. 21. vt aduertunt Gloſſ. *verb. Petrus, in cap. in nouo*, 21. *diſt* Mich. Aninyon *de vnitate Ouilis, & Paſtoris, cap.* 20. *num.* 7. *& ſeq.* Blaſius Nauar. *de ſacro Eccleſiæ principatu, lib.* 1. *cap.* 9. *verſ. poteſtas.* Inter has actiones Petri pes ſupra manus Domini poſitus fuit, vt ſoliditatem ac perpetuitatem huius Primatus ſignificaret, cùm ex Ægyptiorum doctrina, & hieroglyphico conſtet quòd pes ſic apparens ſoliditatem innuit, vt adnotauit Pierius Valerian. *in Hieroglyphicis, lib.* 35. *tit. de pedibus, in verſ. fundamentum.* Magnum certè excellentiæ Petri iudicium fuit, quòd eum vnum Angelus ſpeciatim nominauit, dum dicit, *ſed ite, dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis*, Marc. 16. Non exiguum præſtantiæ Petri indicium quoque eſt, quòd primus in monumentum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti voce, id eſt, auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet functurus; potuerat enim Ioannes primus ingredi, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed id muneris omnium maiori Petro permiſit, *Ioan.* 20. Et ſoli dicit Chriſtus, *Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando confirma Fratres tuos*, Luc. 22. ex quo manifeſtum eſt in Petro omnes contineri; rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. Hinc etiam Dominus dum apparuiſſet in littore Diſcipulis nauigantibus, ſciens Petrus quòd Dominus eſſet, ſe miſit in mare, & aliis nauigio venientibus ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit, *Ioan.* 21. cùm enim *mare* Mundum deſignet, per hoc quòd Petrus ſe miſit in mare, priuilegium expreſſit Pontificij ſingularis, per quod vniuerſum Orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris Apoſtolis vt vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuerſus fuerit Orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ Prouinciæ, vel Eccleſiæ potiùs deputatæ: iterum etiam vt ſe vnicum Chriſti Vicarium deſignaret ad Dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit, nam cùm aquæ multæ ſint populi multi, congregationéſque aquarum ſint maria, per hoc quòd Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit. Hinc etiam etſi aliis imperetur, vt laxent retia ſua, ſoli tamen Petro dixit Dominus, *Duc in altum*, Luc. 5. hoc eſt, in profundum diſputationum; quid enim tam altum, quàm altitudinem diuitiarum videre, ſcire Dei Filium, & profeſſionem diuinæ generationis aſſumere? quam licèt mens humana nequeat plenè rationis inueſtigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur. Eſt enim aliud Apoſtolicum piſcandi genus, quo genere ſolum Petrum piſcari Dominus iubet, dicens, *Mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle*; *cap. non turbatur*, 14. *q.* 1. illi enim ſoli imperatum eſt à Domino, vt cum hamo piſcaretur, cæteris cum retibus piſcantibus, vt intelligatur Petrum iuriſdictione aliis præeſſe, quia hamo, id eſt, ferro, reſecantur putridæ carnes, *cap. plurimos, in fine*, 82. *diſt.*

Quare Petrus poſt Aſcenſionem Domini velut 1
ipſius Vicarius hanc Vicariatus auctoritatem accepto diuino Spiritu exercere cœpit, quando & in prædicatione, & conuerſione infidelium, & in Eccleſia ordinanda, celebrandíſque Conciliis, atque edendis miraculis inter Apoſtolos primus extitit, ac ſupremus, & vti talis ad complendum duodenarium Diſcipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens, & faciens ſubrogari, & recepto Paraclito Diſcipulos Spiritus ſancti gratia illuſtratos ex verbis Ioelis apertiùs comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit, & baptizari credentes, *Actor.* 2. Hic inter Diſcipulos curando claudum, fuit miraculum operatus, *Actor.* 3. & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipſius tanquam primus, & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerunt Spiritui ſancto, mortis ſententiam promulgauit, *Actor.* 5. Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolico falce ſuccidit, ſolus in Simonem magum ſententiam damnationis promulgans, licèt non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet, *Act.* 8. Huic ſoli viſio cœlitus oſtenſa fuit, *Act.* 9. & 10. qua innuitur, quòd Petrus prælatus fuerit cunctis gentibus, ipſeque admonebatur

per omnes gentes suæ fidei commissas Christi Ec-
clesiæ vnire, & inserere, cùm vas illud visionis
Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta ani-
malia, vniuersas significaret tam Iudæorum, quàm
Gentium nationes. Gentium enim immunditiæ per
quadrupedia terræ, pérque bestias, reptilia, & vo-
latilia Cœli significabantur, & illas iam Deus in-
tra linteum Ecclesiæ recipiendas decreuerat: pro-
pter quod & Petro iussum erat vt mactaret eas pri-
mùm, hoc est, per verbum Dei, quod gladio quo-
uis ancipiti penetrabilius est, terrum peccati san-
guinem effunderet, eísque subinde vesceretur, hoc
est, more cibi traduceret eas in Ecclesiæ corpus, &
incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse vt pri-
mus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad
Fidem, vt super vtrosque fideles se pastoralem cu-
ram accepisse monstraret.
18 Ex quibus negari non potest Petrum super re-
liquos Apostolos primatum, & principatum ha-
buisse, ex Christi institutione, aliorúmque pote-
statem Petri authoritati subordinatam fuisse; cùm
enim sublimior inter mortales potestas, principa-
tus Apostolorum & Ecclesiæ gubernatio vni Pe-
tro quasi primogenito, eaque triplici tempore, &
ante Passionem & circa Passionem, & post Passio-
nem Christi Dei ore commissa fuerit, ipsimet Apo-
stoli eundem Principem, & Ecclesiæ vniuersalem
19 Pastorem agnouerint, & confessi sint, vt Anacle-
tus Papa ait, *in cap. in nouo, 21. dist.* ibi, *ipsúmque Prin-
cipem eorum esse voluerunt*, & aduertit Dionys. Paul. *de
vera quatuor Patriarchal. sedium erect. c. 17. n. 34.* intel-
ligendo verba illa non de voluntate antecedente,
seu eligente, sed de voluntate consequente, & ac-
ceptante, vt benè tradit Soar. *de legib. lib. 4. cap. 3.
n. 9. ad finem*, & ante eum dixerat Turrecr. *de potest.
Ecclesia, lib. 2. cap. 40.* nulli dubium esse potest Pe-
trum & principatu, & dignitate cæteris omnibus
anteire; quamuis aliqui vel meritis, vel sapientia,
vel alia de causa illi pares, aut aliquando superio-
res habiti sint; quòd si primus, & dignior, postu-
late ordo videtur, vt & nos illum præ cæteris Apo-
stolis veneremur. Valent. *lib. 7. analysis de Fide c. 2.
cum seqq.* Seraphin. de Freitas *de iusto Imperio Lusit.
Asiatico c. 6. n. 18.* Boët. Epo *de iure sacro lib. 1. cap. 4.*
20 Fuit autem potestas data Petro, & Apostolis non
ad eundem, sed ad diuersum finem, Petro scilicet
vt per successionem perpetuò in Ecclesia duraret;
Apostolis verò solùm per modum cuiusdam lega-
tionis, & personalis muneris finiendi cum vita eo-
rum. Insuper hæc potestas quoad actum ferendi
leges in Petro, erat simpliciter superior, & inde-
pendens; in Apostolis verò inferiori modo, & cum
multa differentia, quia poterat suis legibus, vel
præceptis alios etiam Apostolos obligare, & nul-
lus poterat eius leges reuocare; alij verò Apostoli
nec Petrum obligare poterant, nec fortasse se ad-
inuicem, & Petrus in rigore poterat eorum le-
ges non admittere, seu reuocare, vt optimè pro-
bat Suar. *d. lib. 4. cap. 3. num. 8. & 9.* quem refert Il-
lustriss. D. meus Roder. à Cunha *comment. ad cap. in
nouo, num. 6. dist. 21.*
21 Papatus igitur est de Iure diuino à Christo in
personam Petri institutus, sicut & potestas eidem
ab eodem Christo data, Zabarel. *cons. 150. num. 13.*
22 Cardin. Tusch. *d. lit. P. concl. 47. num. 1. & 3.* Quòd au-
tem sit in persona huius, vel illius, excepta perso-
na B. Petri, non est de Iure diuino, sed ex humana
electione pendet, vt benè resoluit Abb. *in sua quæst. 1.
incip. Episcopus, col. 4. in fine, & col. 5. in princip. num. 9.*
23 *vers. 6.* vnde Zabarel. *d. cons. 150. num. 14.* ait quòd
inter plures contendentes non est de Iure diuino
hunc, vel illum esse Papam, ac proinde infert posse
transigi de Papatu.
Quamuis autem Episcopos in Apostolorum lo- 24
cum successisse probet text. *in d. c. in nouo, 21. dist. &
in cap. quorum vices, 68. dist.* & Apostoli parem cum 25
Petro habuerint potestatem Ecclesiasticam in to-
tum Orbem, & in omnes, ad quos Petrus habe-
bat, iuxta illud Matth. vlt. *Data est mihi omnis pote-
stas*, &c. & Marc. vlt. *Euntes in vniuersum Mundum*,
&c. immediatè à Christo Domino, vt comprobant
Caiet. *de authorit. Papæ, & Concilij, cap. 3.* Sot. *in 4.
distinct. 20. q. 1. art. 2.* Victor. *d. q. 2. num. 9.* Card. Bel-
larm. *lib. 4. de Romano Pont. cap. 23.* Marchin. *de sacram.
Ordin. tract. 1. p. 1. cap. 13. à num. 11.* non tamen inde
negandum primatum, & principatum Petri super
reliquos Apostolos, nec dicendum Episcopos parem
habere potestatem cum Petro, sicut inconsideratè
protulit Stephan. à Gaëta *in repet. cap. ad limina, 30.
q. 1. in princ. num. 6.* prout illum refert Dionys. Paul.
d. cap. 17. num. 54.
Aduertere namque debuisset tam Petro, quàm 26
reliquis Apostolis à Christo Domino quædam fuis-
se concessa tamquam pertinentia ad communes,
& maximas Ecclesiæ commoditates, quæ sanè po-
testas ordinaria censetur: alia verò concessa sunt
eisdem tamquam priuilegia personalia, iuxta illud
Ioan. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum da-
bit vobis*, atque etiam illud, Marc. vlt. *Euntes in
vniuersum Mundum*; ex qua authoritate constat 27
Apostolos non ordinariam in suis & particulari-
bus Ecclesiis, sed generalem in vniuersum Orbem,
parémque cum Petro, atque ita extraordinariam
potestatem accepisse, Soar. *de legib. lib. 4. cap. 3. n. 9.
ante fin.* vbi bene resoluit Apostolos fuisse pares
Petro etiam in dignitate Apostolica, & conse-
quenter in vniuersitate Iurisdictionis in vniuer-
sum Orbem, quamuis glos. *verb. pari, in d. cap. in
nouo*, quam sequitur Turrec. *in sum. de Eccles. lib. 2.
cap. 74.* existimet Apostolos fuisse pares Pontifici,
scilicet in Ordine, & consecratione.
Manet igitur inter has duas potestates illa diffe- 28
rentia, nam in priori, Ordinaria scilicet, quam
Apostoli in singulas prouincias sibi demandatas
acceperunt, successerunt Episcopi, iuxta *d. cap. quo-
rum vices*, cum similibus; in posteriori verò po-
testate extraordinaria in vniuersum Orbem, cùm
personale fuerit priuilegium, minimè, vt elegan-
ter resoluit Can. *de locis Theolog. lib. 9. cap. vlt. ad fin.
vers. præterea illud*, atque ita quamuis negemus Epi-
scopos successisse Apostolis in illa extraordinaria
potestate, ex modò dictis, negandum tamen non
est in suis Diœcesibus habere Episcopos plenissi- 29
mam potestatem, vt omnia possint, exceptis non-
nullis Pontifici reseruatis, quæ ille potest in vni-
uersum Orbem; & probatur arg. text. *in cap. ad ho-
norem, de auctorit. & vsu pallij*, & constat ex iis, quæ
Sot. *de Iust. lib. 10. q. 1. art. 3. concl. 1.* & Henriq. *in summ.
lib. 10. cap. 32. §. 2. lit. B.*
Potestatis huiusmodi sedem, quam ab ipso Do- 30
mino Petrus acceperat, cùm Hierosolymis priùs
Ecclesiæ, ac Fidei statum ordinasset, ac roborasset,
Antiochiæ primitus erexit, Iacobo Apostolo Hie-
rosolymitanæ Ecclesiæ Episcopo ordinato. Postea 31
verò iubente Domino eandem Sedem Romam
transtulit, *cap. rogamus, 24. q. 1. cap. sacrosancta, 22. dist.*
cum aliis per me citatis, *de offic. & potestate Episco-
pi, p. 1. tit. 3. cap. 2. num. 7.* vt ibidem potiùs profice-
re posset, vt inquit Anacletus Papa *in cap. mutationes, 7.
q. 1.* Ignatium autem Antiochiæ Episcopum consti-

tuit, *d.cap. sacrosancta*. Quamuis huius tempestatis hæretici impudenter negent Petrum Romæ vnquam Cathedram constituisse, &, quod peius est, neque Romam vnquam venisse, quos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, & Latinis eleganter conuincunt Onuph. Panuin. *de Primatu Petri, lib.3.cap.1.* Sebast.Medic. *in summ.omnium hæres. p.2. verb. Petrus, pag.614.* Georg. Icher. *in lib. an sit verum quòd Romæ femina Pontifex fuerit, argum. 3.* Card.Baron. *annal.Eccles.tom.1. anno Christi 44.c.22. cum seqq.* & ex professo latissimè comprobat omnibus contrariis satisfaciens Card. Bellarm. *tom.1. de Romano Pont. lib.2. à princip.* & claris verbis ostendit Innoc. III. *in cap.per venerabilem,qui filii sint leg.* dum dicit, *locus quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur*. Pelag.Papa *in cap.quamuis,21 dist.* ibi; *sancta Romana Ecclesia Catholica, & Apostolica nullis Synodicis constitutionibus prælata est, sed Euan-*
32 *gelica voce Domini*, &c. vnde illa ex necessitate diuini præcepti Romæ residere debet, ac proinde è Roma contra Domini iussum aliò transferri non potest, vt colligi etiam videtur ex text. *in d.cap.rogamus, 24.q.1.* ibi, *iubente Domino Romam translata*, & in aliis Iuribus, & auctoritatibus relatis per Abb. *in d. cap. per venerabilem, num.18.* Iacobat. *de Concil.lib.8 art.6.pag.535.in vers.& ad præmissa, cum multis seqq.* Magdalen. *d.p.1.cap.3. num.87.* Conrad. *in templo omnium Iudic. lib.1. cap.1.§.1.q.2. ex num. 2.* Alphons. Mendoça *in quodlib. q. 4. scholast. per tot.* Petr. de Monte *in sua Monarchia, de præstant. Papæ, in princ. num.14.* Card. Tusch. *tom.6. lit. P. concl.50. num.30.& 31.* vbi *num.32.* limitat, nisi propter rebellionem populi, vel incursum hostium, aut aliam probabilem causam faceret, Card.Bellarm. *tom.1. de Romano Pont.lib.4.cap.4.vers.secundò hoc idem*, & plures alios, quos citaui *de officio, & potest. Episcopi p.1. tit.3.cap.2.num.12. & in Collect. ad d.cap.rogamus,n.2.* & ideò cùm Petrus Vrbem fugiens exiuisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, *Domine quò vadis?* respondit, *Vado Romam iterum crucifigi*, quod intelligens, pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, vt testatur Innoc. III. *in d.cap. per venerabilem*, Ægesip. *lib.3.de incendio Hierosolym.* S. Ambros. *lib. 5 epist. 32.* Guerrero *in speculo Iuris Pontif. pag.8.* Læl. Iordan. *de maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendis, cap.11.n.24.* Card.Bellarm. *d.tom.1. de Romano Pont. lib.1. cap.23. in fine*, Azor. *instit. Moral. p.2. lib.4. cap.11.q.2. vers. deinde obycitur historia.*

33 Adhibita est etiam Petro societas in eadem Romana vrbe Beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, eodémque tempore Romæ cum Petro gloriosissima morte est coronatus, de quorum meritis atque virtutibus, quæ omnem loquendi superant facultatem. *Nihil* (vt B. Leo inquit, *in Sermone de ipsis Apost. Petro, & Paulo*) *diuersum, nihil debemus sentire discretum, quia illos & electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales*, &c. Par nimirum fuit, vt vbi caput erat superstitionis Ethnicæ, caput ibidem quiesceret sanctitatis, & vbi Gentilium Principes habitabant, illic & Ecclesiarum Principes morerentur; vt S. loquitur Ambrosius de Diuis Apostolis Petro ac Paulo Romæ Martyrium subeuntibus vna die, vno loco, id est, Romæ, sub vno persecutore, nempe Nerone; & habetur *serm.66. de natali Petri, & Pauli*, & refertur *in cap. Beati, 2.q.7.* *Puto*, inquit, *illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione, & simili eos fidei deuotione vixisse, quos simul vidimus ad martyrij gloriam peruenisse, non enim sine causa factum putamus, quòd vna die, vno in loco, vnius tyranni tolerauère sententiam. Vna die passi sunt, vt ad Christum pariter peruenirent; vno loco, ne alteri Roma deesset; sub vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrumque constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute; & in quo tandem loco idem martyrium pertulerunt? in Vrbe Roma, quæ principatum, & caput obtinet Nationum, scilicet vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis, & vbi Gentilium principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morarẽtur.* Quod 34
tandem Romam ipsam ad eam gloriam prouexit, vt inde esset gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latius præsideret religione diuina, quàm denominatione terrena. De cuius laudibus ob illustre sanctorum Apostolorum martyrium, & has insignes Ecclesiæ columnas plura tradit S.Ioan. Chrysostom. *in epist. ad Romanos, serm.32.in Moral.exhortat.* & in eorum festiuitate sic canit Ecclesia, vt refert Boët. Epo *de iure sacro lib.1.cap.4.num.274.pag.138.*

O Felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioso sanguine;
Non laude tua, sed ipsorum meritis
Excellis omnem Mundi pulchritudinem.

Quem Hymnum refert ad hoc propositum Petr. Dominic. Magdalen. *de numero testium in testam. requis.cap.3.num.83.* vbi *num 84.* ponit plura nomina, quæ ex speciali priuilegio Roma sortitur, vt anterior, splendidissima, æterna, regia, & similia, de quibus Iacobat. *de Concil.lib.7. art.1.pag 423. col.1. & lib.8.art.6. pag.535. in vers.& ad præmissa, & multis seqq.* Angel. Pientin. *de sacro Iubilæo lib. 2. cap.8.* Boët. Epo *de Regalib.in benefic. Eccles.lib.1.num.192. pag.116.* ibi, *Vt igitur olim Roma communis erat omnium patria, caputque Mundi quoad Imperium temporale, sic & nunc eadem Roma caput est Mundi, patriaque communis omnium Christianorum quoad gubernationem spiritualem*, &c.

Vixit Petrus post Christi mortem annos 34. 35
menses 3. dies decem, partim Romæ, partim Antiochiæ, & partim Hierusalem, in Pontificatu verò annos 25. secundùm Panuinum *in vita eiusdem*, apud Plautinam; nam Gualter. *in tabul.Chronograph.* ait, quòd Petrus tenuit Pontificatum ann.36. menses quinque, dies duodecim, videlicet an. quinque Hierosolymæ, septem Antiochiæ, Romæ 24. menses quinque, dies duodecim.

Cur autem Romanorum Pontificum Petri suc- 36
cessorum vita vsque ad ætatem nostram breuior sit, atque immatura esse soleat eorum mors, quàm cæterorum hominum, ita vt nullus adhuc, licèt iuuenis electus, in Pontificatu sedisset an. Petri 24. vnde vulgò dicitur, *non videbis dies Petri*. Poterit aliquis curiosè quærere, sed de hoc Petrus Damianus ab Honorio Pont. interrogatus, respondit, *diuinam prouidentiam ita disponere, vt humano generi metum mortis incutiat, & quàm despicienda sit temporalis vitæ gloria in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, nimirum dum præcipuus, & supremus omnium hominum tam angusti temporis compendio moriatur, tremefactus quisque ad præstolandam sui obitus custodiam prouocetur, & arbor humani generis dum cacumen, & verticem suum tam facilè corruisse, considerat, flatu concussa formidinis in suis vndique ramusculis contremiscat.* Hactenus Petr. Damianus; quem post hæc impressa, me tamen non citato, refert D. Acuña *in histor. Ecclesiast. Archiep. Bracharens.p.2.cap.36.num.6.* Cúmque diuina prouidentia nihil in Orbe agat, cuius legitima causa non præcedat, piè arbitrandum

dum est, quòd nisi ex iustis causis in diuina mente recooditis vitam sanctissimorum Pontificum decuttet, (sic namque vitam Deus distribuit hominibus, vt nec alter ex receptione bonorum superbiat, nec alius eius felicitati inuideat,) obliquaretur, siquidem eadem diuina æquissima distributio si cuncta felicia, & prospera, quæ simul singulis denegat, vni concederet. Eam igitur diuina prouidentia omnia in numero, pondere, & mensura æquans, Pontifici summum omnium felicitatum culmen donauit; sed ne tanta felicitate intumescat, longam adimit vitam; cæteris verò mortalibus quod illi vni negauit, rectè indulget, vt ille habeat, quo istos excedat, & isti obtineant, de quo ille inuideat. Accedit etiam quòd cùm omnia studia ad viuendum tendant, ordinat iustissimus Deus, vt tam vehemens viuendi studium mors præueniat, in eo præsertim, qui viuere quàm maximè exoptat; quare in eo tanto celeriùs vitam eripit, quanto curiosiùs illam cupit, atque custodit; quia secundùm Gregorium, quanto mens humana se per desideria dilatat, tanto ad receptionem effectuum angustat, & hæc humana vita per momenta deficit, & cùm plus viuendi desiderium crescit, ipsa viuendi anxietas terminatur, qoo fit, vt & ipsi Pontifices agnoscant quàm decipiantur in cogitationibus suis; vide Rodrig. *in speculo vitæ humanæ, lib.2. cap.4.*

37 Sed cùm Ecclesia semper durans ac eodem manens visibili capite, opus habuerit quòd eandem Petri auctoritatem in Ecclesiæ membra diffonderet, *cap. ita Dominus, 19. dist.* disposuit Dominus, vt decedenti Petro alius sibi Vicarius, & post huius mortem alius, & alius vsque ad seculi consummationem succederet. *cap. factus est, 7. q. 1.* nam, vt inquit Hieron. super Matth. cap. 28. *qui vsque ad consummationem seculi cum Discipulis se futurum esse promittit, & illos ostendit semper esse victuros, & se nunquam à credentibus recessurum.* Indeque prouenit potestatem & iurisdictionem Petro traditam cùm in Ecclesiæ vtilitatem fuisset instituta, in futuros Petri successores transiisse, *cap. 1. de translat. Episcopi,* ibi. *Ex illo generali priuilegio quod B. Petro, & per eum Ecclesiæ Rom. Dominus noster indulsit*, &c. Bellarm. *lib. 2. de Romano Pont. cap. 12. cum seqq.* Valentia *in analysi Fidei lib. 7. cap. 10. & 11.* Perez *in Pentateuch. Fidei lib. 5. de Romano Pont. dub. 2. cap. 1. cum seqq.* Nicol. de Feteaut *de sacra Monarchia Eccles. lib. 4. cap. 6.*

38 Successio igitur Summorum Pontificum à B. Petro sic quidem processit, quòd Petrus ipse Clementem sibi primò successorem delegit, *cap. si Petrus, cum seqq. 8. q. 1.* qui postea Martyr fuit insignis; ipse verò Clemens Pontificatui renuntiauit, aut quia se imparem tanto muneri iudicauit, aut certè quia hoc perniciosum videretur exemplum, vt cæteri sibi successorem eligerent; vel potiùs, vt infrà dicemus, *num. 40.* facet ille Romanæ Ecclesiæ Senatus non eum, sed Linum elegit, qui & ipse Discipulus Petri erat, & post eum elegit Cletum, quo defuncto iterum fuit Clemens ab eodem electus, vt adnotauit Glos. *verb. aut ligandi, in d. cap. si Petrus, & verb. succederet, in cap. non autem, 17. q. 1.* recepta per Flamin. *de resignat. lib. 2. q. 1. num. 13.* Turrecr. *de potest. Ecclesiæ, lib. 2. cap. 51. vers. nec obstat.* latè Iacobat. *de Concil lib. 10. art. 7. in solut. 11. argum. pag. 734.* Ioan. Driedon *de libertate Christiana, lib. 1. cap. 3. ad fin.* Manfred. *cap. 27. fol. 47.* Azor. *instit. Moral. p. 2. lib. 3. cap. 43. vers. de Lino, & lib. 4. cap. 6. q. 5.* Andr. Gambar. *in exposit. Extrauag. Iulij II. num. 95.* Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 3. à num. 3.* & sic in Chronologiis annotatur, præcipuè in Breuiario Chronologico Fr. Longi à Coriolano *in vita Lini, pag. 20.* & habetur etiam *in Martyrologio, ac in Breuiario Romano, & in Canone Missæ*, vbi post Linum, & Cletum fit commemoratio Clementis, quamuis post alios contradicat Mendoz. *quæst. 4. Schol. §. 11. vers. quarto.*

Vnde Beati Petri exemplo licere Summis Pon- 39
tificibus sibi eligere successores, per text. *in d. cap. si Petrus*, tradiderunt Victor. *relect. 2. de potest. Ecclesiæ, q. 2. num. 2. & 3.* latè Bonacin. *d. disp. 1. q. 3. puncto 4.* Franc. Turrian. *lib. 3. cap. 10.* Dualius *de potest. Pontif. lib. 3.* & saltem in raro casu, vrgente aperta necessitate Ecclesiæ, tenent Martin. Ledesm. *24. q. 20. art. 4. concl. 2.* cum duabus seqq. *pag. 313.* Brixien. *in suo Indice, verb. Papa*, Vasquez *tom. 3. in 3. disput. 244. cap. 3. à num. 2.* Suar. *de Fide disp. 10. sect. 4. num. 16. & de defensione Fidei lib. 3. cap. 3. num. 13.* ex tribus potissimum; & primò, quia hoc tantùm Iure Canonico prohibetur, super quo possunt Romani Pontifices dispensare; nam quòd Romanus Pont. ab isto, vel ab illo eligatur, Iuris humani est, non diuini; videmus enim à tempore nascentis Ecclesiæ electionem Pontificis ad diuersos pertinere, vt infrà ostendemus, ex qua variatione clarè colligitur personas electorum nulla lege, quæ mutationem non recipit, fuisse designatas, sed humanis constitutionibus; si igitur potestas & forma eligendi Pontificem legibus humanis definitur, si collegio Cardinalium per Pontifices commissa est, quare ipse Pontifex dum viuit, futurum successorem designare non possit? Secundò, quia Papa potest facere constitutionem super electione sui successoris, ex Victor. *relect. 2. de potest. Papæ, q. 2.* Suar. *de Fide disp. 10. sect. 4. num. 11.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 2. q. 1. num. 13.* Azor. *instit. Moral. p. 2. lib. 4. cap. 5. q. 2.* Tertiò, quia potest alteri facultatem concedere, vt in ipsius locum possit successorem eligere, vt de facto dedisse Hadrianum I. & Leonem VIII. Othoni I. refert text. *in cap. Hadrianus, il 2. & in cap. Synodo, dist. 63.* de loco latiùs infrà.

Verùm his non obstantibus securè tenendum 40
est Papam in vita non posse sibi eligere successorem, vt meritò sustinent glos. *verb. beatus, in cap. Apostolica, §. his omnibus, 8. q. 1. & in cap. si transitus, 79. dist.* Turrect. *de auctoritate Papæ & Concilij, tract. 1. cap. 13. & tract. 2. cap. 21.* Caiet. *opusc. 1. de auctorit. Papæ cap. 13. & p. 2. apolog. cap. 22. ad fin. vers. ad obiecta*, Azor. *d. p. 2. lib. 4. cap. 5. q. 3.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 98.* Card. Baron. *annal. Eccles. tom 11. anno Christi 1073. vers. sed inter hæc.* Ludou. Gom. *in reg. de Infirm. resignant. q. 1.* Iacobat. *lib. 5. de Concil. art. 2. num. 2. & lib. 6. art. 8.* Villadieg. *de Cardinalib. q. 5. num. 19.* Torres *de Fide disput. 15. dub 3. §. sed difficultas.* Roland. *rub. de testam. num. 3.* nouissimè Martin. Giron. de Palazeda in discursu hac de re edito, & multis rationibus comprobat Iul. Lauor.
d. tit. 4. cap. 3. à num. 33. vsque ad num 40. Primò, quia 41
Papa & Episcopus se habent ad Ecclesiam, sicut vir ad eius vxorem, *cap. sicut vir, 8. q. 1.* sed vir, licèt sit caput vxoris, *1. ad Corinth. 6.* non potest vxori suæ alium virum relinquere, quia eo mortuo ab illius lege est soluta, *1. ad Corinth 8.* Igitur, *&c.* Secundò, quia si id liceret, aliud non esset quàm vniuersalem Ecclesiæ statum immutare, glos. *in cap. Apostolica, §. his omnibus, 8. q. 1.* esset enim contra antiquissimam, & inueteratam consuetudinem, secundùm quam à Christi aduentu ad hæc vsque tempora semper Pontifex creatus est per electionem siue Cleri,

&

& Populi, ſiue Cardinalium, vt infrà oſtendemus; vnde non leue reſultat indicium, id diuino iure eſſe prohibitum; & quamuis lex aliqua diuina non reperiatur, quæ id in ſpecie Pontificibus prohibeat, ſufficit generalis, quæ docet poteſtatem Pontificibus, & cæteris Eccleſiæ Prælatis non in deſtructionem, ſed in ædificationem fuiſſe conceſſam: cederet autem in maximam Eccleſiæ perniciem, ſi Pontificatus libera Pontificis nominatione, non Canonica Patrum electione deferretur; quapropter tentari poteſt diuinitus fuiſſe prohibitum: ſed dato quòd nulla diuina lege prohibitum repetiatur, ſola humana in propoſito ſufficiens erit, vt Romanus Pontifex ſucceſſorem ſibi eligere nequeat, quia aut taliter electus viuente adhuc electore poteſtatem accepit, aut poſt eius mortem accipere debet; primum non eſt dicendum, cùm duo ſuprema capita in Eccleſia ſimul dari non poſſint, poſterius minus, quia effectus nominationis refertur ad tempus inhabile, quo eligens iam Pontifex non eſt, vt infrà dicemus: igitur nullo modo futurum ſucceſ-
42 ſorem eligere poteſt; & ideo ſapientiſſimus Paulus III. perſuaſus à Card. S. Marci, qui fuit Franciſcus Piſanus Venetus Epiſcopus Patauinus, vt ſibi ſucceſſorem eligeret, hoc omnino reſpuit, ſicut refert Syluest. Aldobrand. *in addit. ad Dec. in cap. licet, de elect.* Tertiò, quia electio refertur ad tempus in quo Papa futurus non eſt, arg. text. *in l. ſi quis, ff. de iuriſdict. omn. Iudic*, vnde quemadmodum tunc non
43 poſſet, ita nec nunc poteſt, paria enim ſunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore habili, & effectum eius conferre in tempus inhabile. *l. quod ſponsè, C. de donat. ante nupt.* & conſiderat Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 44. num. 6.*

44 Qua ſententia retenta non obſtant, quæ pro prima ſuprà adduximus; nam ad primum eius fundamentum reſpondetur Papam non Iure tantum Canonico, ſed etiam Iure diuino prohiberi ſibi eligere ſucceſſorem vt tenent Turrecr. *in ſumm. lib. 2. cap. 52.* Azor. *d. p. 2. lib. 4. cap. 5. q. 3.* Lauor. *d. tit. 4. c. 3. num. 40. & 45.* Ad ſecundum reſpondetur, aliud eſſe diſponere per legem de modo eligendi ſucceſſorem, aliud ſucceſſorem eligere, & conſtituere Eccleſiam hæreditario iure poſſidendam, vt obſeruat Gambar. *in Extrauag. Iuly II. num. 96.* Ad tertium reſpondetur, Carolum, & Orthonem prædictis Apoſtolicis conceſſionibus ſtatim renuntiaſſe, eíſque nunquam vſos fuiſſe, & infrà *num. 52.* de hoc latè tractabimus.

45 Nec prædictis obſtat text. *in cap. vnde, 8. q. 1.* deſumptus ex *epiſt. 1. S. Clementis ad Iacobum Hieroſolymitanum*, & habetur *tom. 1. Concil. pag. 279.* ex qua conſtat quòd cùm S. Petrus non procul à morte eſſet, dum martyrij ſui tempus Domino reuelante appropinquare cognouiſſet, conuocatis iis, qui ſibi aderant Chriſti fideles, Beatum Clementem veterem Presbyterum Epiſcopum Romæ deſignatum ſucceſſorem ſibi ſubſtituit, quia reſponderi poteſt illam epiſtolam videri falsò inſcriptam eiuſdem Clementis nomine, vt inſinuat Card. Baron. *annal. Eccleſ. tom. 1. anno Chriſti 69. pag. 680.* longè enim antè obierat Iacobus cognomento Alphæi, Frater Domini, dictus iuſtus, & minor qui conſtitutus erat à Petro Epiſcopus Hieroſolymitanus, & ex Templi vertice fuit præcipitatus anno Domini 63. Petri verò 19. Neronis 7. ex tabula Chronographica Iacobi Gualterij, *primo ſeculo fol. 8.* & ex Breuiario Chronologico Fr. Franciſci à Cotiolanu *fol. 15.* & ex Card. Baron. *d. tom. 1. anno Chriſti 69. pag. 628. & 680.* & non debet confundi iſte Iacobus cum altero Iacobo filio Zebedæi, qui cæſus obiit anno Domini 44. ſub Herode Agrippa, & propterea Card. Bellarm. *de ſcriptoribus Eccleſ. in S. Clemente*, dicit dictam epiſtolam non carere ſcrupulo, & multis rationibus hoc ipſum oſtendit Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 3. num. 51.* Non eſt igitur trahendum in conſequentiam Beati Petri exemplum, ſicut nec ipſius Chriſti, qui eundem Petrum ſibi viuens ſubſtituerat, quem ipſe Petrus in hoc quoque ſequi ſtatuerat, cùm aliud Spiritui ſancto in Petri ſucceſſoribus viſum fuerit.

Minus obſtat text. *in cap. Petrus, 8. q. 1.* vbi habe- 46
tur Petrum dum adhuc viueret ſucceſſorem ſibi Clementem elegiſſe; multipliciter enim poteſt reſponderi, in primis Petrum & alios Apoſtolos multa habuiſſe priuilegia, multaque ex ſpeciali prouiſione, commiſſione, & diuina inſpiratione feciſſe, quæ aliis Pontificibus concedere non debemus: deinde non conſtat Clementem Petro immediatè ſucceſſiſſe, quia licèt pleríque Scriptores id affirment, opinantes Linum, & Cletum non fuiſſe Eccleſiæ Romanæ Pontifices, ſed ideo poſt Petrum ante Clementem nominari, quia priùs à Petro Epiſcopi creati fuerunt, vt in miniſterio Pontificatus ſibi eſſent adiutorio, quod eiuſdem text. verba innuere videntur: plures tamen numero, & auctoritate contendunt Clementem fuiſſe quartum Pontificem à Petro, ita vt Petro Linus, Lino Cletus, Cleto Clemens in Pontificatu ſuccederent, vt poſt S. Irenæ. *lib. 3. aduersùs hæreſes, cap. 3.* docet Hieronym. *tom. 1. de Eccleſ. ſcriptor. ad fin. in Clementis vita*, Platina *in vitis Pontificum*, & alij grauiſſimi Auctores ſuprà citati, *num. 38.* ac doctiſſimus Boët. Epo *de Regalib. lib. 1. num. 169. cum ſeqq.* citati per Bonacin. *de elect. Pontif. q. 4. puncto 4. prop. 2.* quorum ſententiæ plurimum fauet communis Eccleſiæ vſus, qui Linum, & Cletum ſub Pontificum nomine veneratur.

Ad text. verò *in d. cap. ſi Petrus*, reſpondetur fatendo Clementem à Petro Apoſtolorum Principe Romanæ Eccleſiæ fuiſſe Pontificem, eíque immediatè ſucceſſiſſe, vt patet ex verbis eiuſdem text. ibi, *ſucceſſori ſuo ſancto Clementi*, ne tamen poſteris ſimile relinqueret exemplum, vt quiſquam ſibi ſucceſſorem poſſet eligere, & Papatus ſucceſſione potius, quàm electione deferretur, quod Romanæ Eccleſiæ maximè pernitioſum videbatur, Papatui renuntiauit, & poſtmodum poſt Cletum quarto loco per nouam electionem canonicè fuit electus, vt notarunt ſuprà citati Auctores *num. 38.* qui intellectus *ad d. cap. ſi Petrus*, licèt communis ſit, & defendi poſſit, difficultatem tamen omnino non tollit, immò neſcio an Petro Apoſtolorum Principi conueniat & de tanto Pontifice dici poſſit eam ſuæ Eccleſiæ impoſuiſſe ſuccedendi formam, quæ pernitioſa inpoſterum videretur. Quare meliùs dici poteſt Petrum ex omnibus Presbyteris, & Diaconis Romanæ Vrbis XXIV. elegiſſe, cum quibus omnia ardua negotia Eccleſiæ explicaret, eóſque ſibi coadiutores, ac Conſiliarios, & Summi Pontificis electores inſtituit, ordinauítque, vt ex ſacro hoc XXIV. Senatorum Collegio, quos poſtea Syluester I. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales nuncupauit, Pontifices eligerentur, vt colligitur *ex cap. oportebat, 3. cum ſeqq. 79. diſt.* Ante hos igitur electores Petrus in vltimis vitæ ſuæ diebus conſurgens Clementem in Pontificem nominauit, quod tamen ita creditur ſi à ſacro illo Romanæ Eccleſiæ Senatu admitteretur. Cognoſcentes verò huiuſmodi nominationis formam grauiter in

futurum

futurum Ecclesiæ posse nocere, non Clementem, sed Linum elegerunt, & illum post Petrum Pontificatui Romano præesse voluerunt, quamuis deinde Clemens decedentibus Lino, & Cleto ab ipso Senatu in Pontificem fuerit electus. Colliguntur hæc ex Cæremooiali Rom. *lib. 1. sect. 1. cap. 3.* Vnde apparet sanctum Petrum non sibi Clementem necessariò successorem elegisse, sed tantùm nominasse, vt à sacro Collegio Senatorum iuxta formam sibi traditam eligeretur, & ita intelligendus est text. *in d. cap. si Petrus, cum seq. 8 q. 1.* text. etiam, qui aliter rectè intelligi non potest, *in cap. si transitus, 79. dist.* ibi, *si transitus Papa inopinatus euenerit, & de sui electione successoris non possit ante decernere*, &c. si enim nullus post Petrum sibi successorem elegerit, si Clemens (ne eius nominatio posteris esset in exemplum) eandem non admisit, quomodo text. ille agendo de electione Pontificis generaliter supponit Papam ante obitum de electione sui successoris decernere: sunt enim præcedentia verba intelligenda de modo, & forma in successoris electione seruanda, aut de commendatione personarum, quæ sibi ad tantum munus subeundum præstantiores viderentur, quod potius est de successoris electione cum Fratribus deliberare, vt multi Pontifices ante obitum facere consueuerunt, quàm de substitutione successoris, actualique Pontificis nominatione tractare, quæ Cardinalium Collegio post Pontificis obitum libera conseruatur, vt infrà ostendemus.

47 Quare sancti Pontifices de modo, aut forma eligendi Summom Pontificem, priore defuncto, excogitarunt, & hanc electionem Ecclesiæ reliquerunt, *d. cap. si transitus, 79. dist.* quamuis enim Sacerdotum electio verè sit Deo reseruata, hanc tamen bonis Sacerdotibus & spiritualibus populis concessisse Anacletus affirmat *in cap. electionem, vlt. 79 dist.* In creatione enim Summi Pont. licèt Electores personam designent, potestatémque determinare videantur, solus tamen Christus immediatè confert dignitatem, & potestatem, & sic electores in causa sunt, vt talis Pontifex electus potestatem habeat à Christo immediatè dimanantem, cuius Vicarius est; ita Turrecr. *de potest. Eccles. lib. 2. cap. 42.* Caiet. *opusc. 1. de auctor. Papa, cap. 14. & in p. 2. Apolog. cap. 11.* Torres *de fide, disp. 15. dub. 3.* Suar. *in simili tract. disput. 10. sect. 4. num. 5.* quos refert Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. electionem, num. 2.*

48 Vetuit autem Symmachus Papa, relatus *in d. c. si quis Papa, 79. dist.* ne cuique liceret, Pontifice adhuc superstite, verbo, scripto, vel promissionibus, iuramento, aut alio quouis modo de successore tractare, sub anathematis pœna, & priuationis dignitatum; obseruant Hieron. Alban. *de Cardin. q. 3. inter tract. Doctor. tom. 13. p. 2. fol. 116.* Manfred. *eod. tract. dec. 298.* me citato in hoc loco Palaxeda *d. dist. cap. 8. num. 2.* Bonacin. *de elect. Pont. disput. 2. q. 2. in princ. num. 5. cum seqq.* Azeued. *l. 1. num. 102. tit. 18. lib. 8. noua Recop.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 2. q. 15.* Iul. Lanor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 5. n. 59.* & tales aliis pœnis afficit noua Constit. Pauli IV. incip. *Cum secundum, sub Dat. Romæ 16. Decembris* 1558. quæ habetur *in Bullario nouo, tom. 1. pag. 735.* de qua memini *in collect. ad d. cap. si quis Papa, num. 1.*

49 Electio ergo Summi Pont. primum quidem post Petrum fuit apud Ecclesiæ Romanæ Senatum ex Presbyteris, & Diaconibus Romanæ Vrbis, quos ipse B. Petrus in locum assistentium Apostolorum, qui per Orbem diuisi erant Romani Pont. consi-
liarios & coadiutores instituit, qui postea Cardi-
nales nominari cœperunt, vt *infra hoc lib. cap. 3. à*
princ. ostendimus, & tangit Lanor. *d. tit. 4. cap. 4. n. 3.*
Deinde verò post tempora B. Syluestri (à quo cœ- 50
pit Ecclesia bonis temporalibus, ac terrena potesta-
te perfrui) orientibus scandalis, & scissuris inter
huiusmodi Ecclesiæ Senatores, reliquus Clerus Ro-
manus, ac Populus, ad præsentiam, & corrobora-
tionem exhibendam adiunctus est electioni Pon-
tificis, vt colligi videtur ex *cap. factus, 7. q. 1.* tribus
potissimum rationibus; primò, ad remouendas se-
ditiones Clericorum: secundò, vt omnibus in eli-
gendo esset dicendi facultas, & liceret vitia, vel vir-
tutes eligendi proferre, & sic electioni suo consensu
testimonium perhibere, *cap. 1. dist. 24. cap. reliqui,*
dist. 63. tertiò, ne populus inuitus, & non optatum
Prælatum acciperet, *cap. nullus inuitis, 61. dist. cap. si*
forte 63. dist.

Procedente verò tempore ad sedandas adhuc 51
contentiones & tumultus, qui in huiusmodi ele-
ctione nihilominus oriebantur, Romanus Impe-
rator suam auctoritatem huic electioni interpo-
nere cœpit, & eò vsque processit, vt nullus canoni-
cè electus putaretur, nisi Principis decreto esset
confirmatus; quod etiam Ius Principis expressa
Pontificis auctoritate fuit roboratum. Adrianum 52
enim I. Pontificem Max. Carolo Magno (in cuius
personam fuit à Græcis in Germanos translatum
Imperium) hoc ius traditur concessisse *in cap. Ha-*
drianus, il 2. dist. 63. vt scilicet potestatem haberet
eligendi Pontificem, & Apostolicam Sedem ordi-
nandi, referuns Einard. *in vita Caroli Magni*, Si-
gebert. Gemblacensis *in suo Chronico ad an. 773.* opti-
mè Boët. Epo *lib. 1. de Regalib. num. 144.* Boxz. *de*
signis Ecclesia, lib. 19. signo 8. cap. 4. & de statu Ita-
lia, lib. 3. cap. vlt. Iacob. Valdes. *de dignitate Regum,*
Regnorúmque Hispaniæ, cap 20. num. 26. Iul. Lanor.
d. tit. 4. num. 23. & 24. cuius concessionis Bullam
Parisiis inter præcipuos Regni Thesauros asserua-
tam fuisse tradit glos. *in pragm. sanct. tit. de annatis, in verb. Regalia*, & Guilielm. Benedict. *in cap.*
Rainutius, verb. & vxorem, num. 367. de testam. in antiq.
impress. aliàs, *verb. & vxorem, il 1. num. 61. in nou.*
impress. & post multum tempus Leo VIII. Summus 53
Pont. Clero Romano & populo consentiente idem
ius confirmauit, & tradidit Otthoni Imp. & suc-
cessoribus eius, vt habetur *in cap. in Synodo, dist. 63.*
Nec mirum quòd Carolo magno tale priuilegium
concederetur, nam præterquam quòd illustribus,
atque prorsus heroicis in Ecclesiam Romanam,
Romanosque Pontifices, ac in vniuersam Eccle-
siam Catholicam, cunctosque viros Ecclesiasticos
officiis, & omnibus munificentiæ, liberalitatisque
Regiæ generibus clarissimus erat, vt de eo pius
ille Boët. Epo *citato loco* testatur, illis tempori-
bus expediebat, & necessarium prorsus erat, cùm
facies Ecclesiæ Romanæ tunc miserrima, tristissi-
maque Longobardis esset, vniuersum penè D. Pe-
tri patrimonium, seu terras Ecclesiæ Romanæ sibi
vindicantibus, & occupantibus, & horribilem in
Romanos Pontifices tyrannidem exercentibus, ex
qua Carolus Magnus eos liberauit, & vniuersa per
Longobardos adempta benignitee, ac liberaliter
eisdem restituit, quæ causa fuit tam singularis pri-
uilegij, vt refert Boët. Epo *vbi supra n. 155.*

Et quamuis hos textus fictitios, & commenti- 54
rios esse existimauerint Azor. *Institut. moral. p. 2. lib 4.*
cap. 2. q. 3. Card. Baron. *annal. Eccles. circa an. Do-*
mini 526. 555. & præsertim *774. à num. 10. & an. 964.*
à num. 2. Iacob. Gretser. *in Apologia Baron. cap. 1. & 2.*

Suar.

Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores, lib.3.c.29.n.7.* Seraphin. de Freitas *de iusto imperio Lusitan. Asiatico c.6.num.100.& 101.* Card. Bellarm. *in Apolog. pro respons. sua ad lib. Regis Angl. cap.6. in tom.7. suorum oper. col.737.* Solorzan. *de iure Indiar. lib.3.c.32.n.39.tom.1.* Bonacin. *de elect. Pontif. q.1.p.1. prop. vnic. n.9.* vbi alias refert responsiones, & alij dixerint Carolum Magnum non acceptasse; sed potiùs repudiasse prædictam concessionem, vt per Alban. *de Cardia. num.11.* Papon. *in 3. suo Notario lib.3. tit. de iure Regal. pag.189,* eáque Imperatores nunquam vsos fuisse tradat Raymund. Rebuff. *pro Pontifice Max. sub num.39.& 40. pag.479.* commendatus a Nau. *in rub. de indic. num.69.* & impudenter Duar. *de sacris Eccles. ministerijs lib.3.cap.11.* dictitans Hadriani concessionem nó fuisse priuilegium aliquod ex mera Pontificis gratia, & liberalitate profectum, sed hominis vltrò bonam fidem agnoscentis confessionem, quasi scilicet nihil Hadrianus Carolo dedisset, sed hoc totum Carolo iure suo competiisset. Ego autem credo quòd cùm piissimi Principes experientia dedicissent, huiusmodi potestatem Romanæ Ecclesiæ, & Reipubl. Christianæ perniciosam fore, disponente Deo, sponte se abdicarunt, sicut olim post Carolum Magnum statim fecerat Ludouicus I. Imp. qui sub Paschali I. Pont. hoc ius Clero, & Populo Romano liberè cessit, vt habetur *in c. ego Ludouicus, 63. dist.* & narrant S. Antonin. *in histor. p.2. tit.16. cap.1. §.2.* Volaterran. *in Geographia, lib.3. cap. de Pipini & Carolorum gestis, circa med.* Gondisalu. Villadieg. *de origine & potest. Cardia. q.5. num.18.* Azor. *d. lib.4.c.2.q.2.& 3.* Petr. Greg. *Syntagm. Iuris, lib.15. cap.3. num.20.* cuius renunciationis formam refert Boër. Epo *d. lib.1. de Regalibus num.179. & seq.* Et non immeritò idem Boët. Epo *citato loco num.163. in princ.* subdit Pontificis electionem per idem priuilegium Carolo concessam non sustulisse electionem Pontificis Canonicam, sed hanc ipsius etiam Caroli consensu, & approbatione, confirmationéque voluisse coadiuuari, ne fortè quis existimet plenam, & absolutam Summi Pontif. creandi potestatem ex arbitrio solius Caroli perpendisse.

55 Verùm cùm variis adhuc seditionibus, & nonnunquam Principum violentia in electione Romani Pontificis crebertimi tumultus, & rixæ fierent, & res Romanæ Ecclesiæ in maximam perniciem deuenerint, Nicolaus II. Pontifex summæ prudentiæ, & sanctitatis, vt tantis malis occurreret, Concilium Lateranense coëgit, in quo sacram legem edidit de electione Romani Pontif. à sacro Cardinalium Senatu peragenda, statuens vt Summi Pontif. electio præcipuè à Cardinalibus perageretur, deinde reliquus Clerus, ac Populus, ad eam comprobandam accederet; saluo tamen honore & reuerentia Henrici, prout refertur *in cap. in nomine 1. dist.23.* & aduertit Andr. Gambar. *in Bullam Iulij II. num.195.* vnà cum Albano *q.11.* quòd non omnes Cardinales in vim prædicti decreti Nicolai tunc temporis eligebant, sed triplex ex eis constituebatur cœtus, primò namque eligebant Episcopi Cardinales; secundò, Presbyteri Cardinales; tertiò, Diaconi Cardinales; & numerabantur voces eorum non singulariter, sed tantùm illa tria corpora. Quod autem deinceps accederet consensus Cleri, & Populi, colligitur ex promotione Gregorij VII. anno 1073. de cuius electione in volumine suarum epistol. sic legitur. *Primus Diaconorum dixit vniuersis adstantibus: Placet ne vobis? responderunt, Placet. subiunxit iterum, Vultis eum? responderunt, Volumus: & tertiò, Laudatis eam? Laudamus omnes, responderunt. Tunc ab omnibus Clericis, & Populo acclamatum est, Gregorium Papam sanctus Petrus elegit. Actum Romæ X. Kalend. Maij 1073.* Nec deerat Imperatoris auctoritas, nam licèt Nicolao II. defuncto electus fuerit Alexander II. an. 1061. nulla accedente Henrici III. auctoritate, qui de hoc indignatus conuocauit Conuentum Basileæ, & Cadaloum Parmensem Episcopum renunciauit Pontificem, nihilominus tam Gregorius VIII. qui subsequutus fuit Alexandrum II. quàm Nicolaus II. noluerunt consecrari absque licentia, & assensu dicti Imperatoris, & sic electi fuerunt Gelasius II. an.1118. Cœlestinus II. an.1119. Honorius II. anno 1124. Eugenius III. anno 1145. & alij Romani Pontifices, qui eligendi mos perdurauit multis subsequentibus annis, vsque ad tempora Alexandri III.

Sed quia adhuc quandoque schismata oriebantur, Alexander III. qui & illa suo tempore non se- 56
mel expertus fuerat, in generali Concilio statuit, vt ille demum Canonicè electus censeretur, in quem duæ ex tribus Collegij Cardinalium partes consensissent, prout refertur *in cap. licet 6. de elect.* latè Boët. Epo *de Regalibus, vel iure Principum in beneficijs Ecclesiasticis lib.1. n.195.* vbi *n.196.* resoluit, quod *in d. cap. licet*, dicitur de duabus Cardinalium partibus, intelligendum non de Cardinalibus omnibus, etiam absentibus, sed de solis illis, qui præsentes intersunt electioni. & sic excluso Cleri & Populi consensu, qui requirebatur attento Nicolai II. decreto, de quo *in dict. cap. in nomine Domini 63. dist.* vt suprà diximus, postea tota Pontificis electio ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit per eundem Alexandrum III. *in dict. cap. licet*, quod deinde fuit confirmatum & pleniùs statutum *in cap. vbi periculum, eodem tit. in 6. & in Clem. ne Romani, eod. tit.* vt infrà *num.59.* ostendemus; obseruant Card. Paleoth. *de consult. sacri Consist. p.3.q.4. vers. & eo magis,* Card. Turrecr. *de potest. Eccles. lib.2. cap.43.* Cardin. Bellarm. *tom.1. de Clericis, lib.2. cap.9. cum sequent.* Boët. Epo *d. loco num.188.* Bonacina *de elect. legitima Summi Pontif. q.1. puncto 1. prop. vnica num.5.* Bursat. *tom.2. cons.136. à principio,* & præcipuè *num.6. & 7. & cons.108. à princip.* & omninò *à num.18.* notabiliter amplians post Cardin. Iacobat. Selu. &
alios, etiam ad casum in quo Apostolica Sedes va- 57
cat tempore, quo generale Concilium legitimè fuerit Congregatum; adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorúmque Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & facto seruatum fuisse in electione Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Statuitur
quoque per Alexandrum III. *in d. cap. licet*, vt nul- 58
la exceptio opponi possit contra eum, qui fuerat à duabus partibus Cardinalium electus, præter hæresim, aut aliam exceptionem, quæ in Iure diuino consisteret, ideò si electus sit aliquis extra Collegium Cardinalium, cùm in Romana Ecclesia non inueniatur idoneus, valebit electio, & sic non Cardinalem electum verum esse Pontificem, resoluunt August. Triumph. *de elect. Papæ q.3. art.6.* Mandos. *ad reg.13. Canc. q.8. num 23.* Hieron. Manfred. *de Cardin. decis. 265. & 299.* Villalob. *in sum. tom.2. tract.8. diffic.3. num.18.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.7. c.6. num.71.* Gondisal. *de origine & potest. Card. q.5. num.31.* Sot. *de Iustit. lib.3.q.6. art.2. ad 5.* Gambar. *de potest. Legati à latere lib.7. ex n.151.* Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib.2. cap.10. col.5. vers. hinc est,* Carol. Sigon. *de Regno Italiæ, lib.9. anno 1059.* Illescas *in historia Pontif.*

Pontif. p. 1. lib. 5. cap. 51. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 5. q. 6.* Suar. *de Fide disp. 10. sect. 4. num. 19.* Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 12. num. 7. cum seq.* optimè Boët. Epo *lib. 1. de Regalib. in breuf. Eccles. n. 208. pag. 137.* vbi dicit Romani Pont. electionem adeò liberam esse Cardinalibus, vt non solùm aliunde quàm è suo, seu Collegio, seu corpore, seu Senatu, verùm vel ex eremo, vel è media quoque hominum laicorum turba, dummodo Christiana, ne dum è Clero quempiam possint in Summum eligere Pontificem. Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 4. docum. 2. num. 1.* Diana *d. p. 5. tract. 2. resol. 63.* Bonacin. *d. tract. disput. 1. q. 2. in fine.* de quibus Boët. Epo *lib. 1. de Regalib. post num. 201. pag. 124. cum seqq.* & plures alij, quos plena manu refert Cened. *ad Decretum Collect. 18. num. 1.* & vide infrà *num. 78.* Confirmauit experientia, quia, vt referunt historiæ, multi sanctissimi Viri fuerunt Summi Pontifices, & tamen non legitur eos vnquam fuisse Cardinales, vt de Gregorio X. qui ex Archidiacono fuit electus in Pontificem, Kalendis Septembris, anno Domini 1271. referunt Rossinal. *de re Pontif. lib. 2. cap. 30.* Illescas *d. lib. 5. cap. 40.* Iul. Lauor. *d. cap. 12. num. 8. in fine*, vbi subdit Eugenium III. ex Abbate simplici, & Cælestinum V. cùm nec in Sacris adhuc esset, in Pontifices fuisse electos; & de Eugenio III. tradit Platus *de bono statu Relig. lib. 2. cap. 28. ad med.*

59 Post hæc autem ne diutinæ vacationis incommodis Romana Ecclesia premeretur, néve Partes possent ambitium studiis corrumpi, Gregorius X. *in Concilio Lugdunensi in Gallia celebrato an.* 1274. de quo *in cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.* & post illum Clemens V. *in Concilio Viennensi, anno* 1310. prout habetur *in d. Clem. ne Romani, eodem tit.* deinde Clemens VII. *in sua Constit. incip. Cùm charissimus, sub Datum 26. Octobris* 1529. vt videre est *in Bullario nouo tom. 1. pag. 595.* Postmodum Paulus IV. *in alia sua Constit. Cùm secundum, de anno* 1554. & demum Pius IV. *in Bulla, quæ incip. In eligendis, sub Dat. Romæ 7. Idus Octobris* 1562. de qua *in Bullario nouo, tom. 2. pag.* 91. & nouissimè Gregorius XV. *in sua Constit.* incip. *Æterni, sub dat. Romæ* 17. *Kalend. Decembris* 1621. & S. D. N. Vrbanus VIII. *in alia*, incip. *Ad Romanum, 5. Kalend. February* 1625. plura hac de re statuerunt, ex quibus colligere placuit capita quædam essentialia, ac magis notabilia circa Papæ electionem, quorum aliqua ante ipsam electionem, quædam verò in ipsa electione, reliqua post ipsam seruari necessariò solent, & debent. Vide Machado *en su perfetto Confessor tom. 1. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 4.*

60 Primò igitur ante Papæ electionem statim priore defuncto Cardinales absentes sunt monendi, ac per decem dies expectandi, *d. cap. vbi periculum*, & habetur *in dicta Constit. Pij IV.* & isti decem dies sunt computandi à die mortis Pontificis, vt aduertit Archid. *in d. cap. vbi periculum, num. 5.* subdens hoc casu moram esse valde damnosam, & Cardinales teneri expectare absentes per dictum tempus decem dierum, quamuis sint certi quòd venire non possint, & quòd talis expectatio requiritur non solùm propter absentes, sed etiam propter præparationem illorum, qui sunt includendi, obseruat Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 7. n. 5.* Vnde electionem non expectatis intra decem dierum tempus absentibus minimè valere, argumen-
61 to text. *in Auth. quæ supplicatio, C. de precibus Imper. offerendis*, probat Alban. *de Cardin. q. 14.* Sed contrarium, immò illam vim habere si fiat communi Cardinalium omnium præsentium, vel duarum partium eorum consensu, cùm hoc solum ad substantiam electionis requiratur, non ita locus, & tempus, quæ ad accidentia pertinent, probabile dicit Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 4. cap. 2. q. 5. vers. sed dubia quæstionis est.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 7. num. 4.* Diana *d. p. 5. tract. 2. resolut. 75.* vbi *resolut. 76.* subdit & resoluit quòd præsentes Cardinales non tenentur expectare illos, qui ita distant à Romana Curia, vt omnino intra decem dies post mortem Pontificis accedere non possint, Bonacin. *d. tract. de legitima Summi Pont. elect. disp. 1. q. 3. in princ. à n. 1.* vbi tenet ante decem dies elapsos posse ad electionem Pontificis deueniri, si iusta subsit causa præueniendi, & non expectandi integrum decem dierum spatium: iustam autem præueniendi causam esse ait grauem Ecclesiæ necessitatem ita exigentem, bellum ingruens, incursiones, & seditiones repentè exortas, timorem aëris inficiendi, & similia, quæ iudicio prudentum relinquuntur.

At, quamuis Cardinales absentes per dictum 62
tempus decem dierum expectandi sint, non tamen debent vocari, seu citari, ex gloss. *verb. decem dierum, in d. cap. vbi periculum*, & *ibi* Archidiac. *verb. expectare*, Mandos. *in reg. 32. Cancell. quæst. 8. num. 8.* Boër. *decis. 31. num. 7.* quod speciale esse in electione Romani Pontificis, cùm alij absentes vocari debeant, vt aduertit Lauor. *dict. tit. 4. cap. 7. num. 7.*
vbi subdit Cardinales solere certiorare absentes 63
per litteras particulares à Secretario sacri Collegij subscriptas, quarum formulam ponit ipse in fine *d. tit. 4. pag. 554.*

Sic etiam præfatum tempus decem dierum nul- 64
latenus est prorogandum, nisi grauissima causa dilationē permittat, vt habetur *in dicta Bulla Pij IV. in §. lapsis*, vbi *in §. Declarandis*, statuitur, vt nec etiam expectandi sint vltra decem dies Cardinales, qui absunt publica de causa, & de licentia Romani Pontificis, & vt nec etiam impugnari possit electio prætextu cuiuscumque impedimenti Cardinalium absentium post lapsum dictorum decem dierum. Verùm si fuerit, hoc non obstante, dictum tempus prorogatum, electio sequuta valebit, dummodo à duabus partibus facta sit, quia *in dict. cap. vbi periculum*, non apparet prohibitum quin possint Cardinales expectare vltra decem dies, sed quòd non teneantur expectare, vt post Specul. resoluit Gambar. *de officio Legati à latere, lib. 6. num. 108.* vbi *in vers. vigesimoprimo quæro, n. 110.* subdit, quòd si lapsis decem diebus maior pars vellet expectare, minor verò intrare Conclaue, & procedere ad electionem, neglectis absentibus, licèt posset minor pars audiri, nihilominus ad schismata euitanda non est à minori parte id attentandum, refert Iul. Lauor. *dict. cap. 7. num. 9.*
Eisdem decem diebus durantibus Cardinales præ- 65
sentes defuncti Pontificis celebrare debent exequias, quod & in omnibus Ecclesiis, & Diœcesibus, cæterísque locis insignibus à fidelibus faciendum esse statutum est *in dicto cap. vbi periculum, §. Quia verò*, & à Clero, & Populo singulis diebus post exequias celebratas, preces ad Deum sunt fundendæ pro felici, ac digna, celeríque boni Pontificis electione.

Secundò, dum exequiæ per nouem dies à Car- 66
dinalibus celebrantur, aliaque toto hoc nouendiali necessaria habentur, quæ longa serie narrat Lauor. *dict. tom. 1. tit. 7. cap. 9. per tot.* fabricari debet in Pontificis palatio Conclaue nullo intermedio pariete, vbi possint Cardinales omnes comma-

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

pere, *d. cap. vbi periculum*, §. *Hoc sacro*, colus Constitutionis rationem assignat Gondisal. *de potest. Eccles. num.* 14. Sed hoc non est de substantia electionis, nec necessarium ad electionem, Bonac. *d. tract. disput.* 1. *q.* 3. *in princ. num.* 5. Sed postea Clem. V I. *in sua Constit.* incip. *Licet*, *sub Dat. Auenione* 6. *Decembris* 1351. de qua *in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 236. permisit Cardinalibus ex decentia honestatis in clausura huiusmodi, cùm in lectis quiescêdi causâ, vel dormiendi esse voluerint, dumtaxat intermedia, seu velamina simplicium etiam cortinarum, loco quarum hodie panni viridis coloris adhibentur, vel violacei pro Cardinalibus à mortuo Papa creatis, quod quidem Conclaue vndique claudi debet, seruata fenestra ad victum recipiendum, eo modo vt nemo ipsum ingredi, nec inclusos videre, aut alloqui, nec quicquam latenter transmittere possit, *d. cap. vbi periculum*, §. *Hoc sacro*; in quo etiam singuli singulis Cardinalibus tantummodo dantur seruitores siue clerici, siue laici, & si patens necessitas exposcat, duo etiam permittuntur eorum arbitrio; sed Pius I V. *in dicta sua Constit.* incip. *In eligendis*, tertium infirmis & grauiter affectis à maiori parte Collegij per secreta suffragia indulgeri posse permittit, quos quidem seruientes, familiares, & domesticos, & continuos commensales ipsius Cardinalis ab anno ante fuisse, & tunc esse debere statuit idem Pius I V. *vbi supr. in* §. *Qui seruientes*, subdens minimè debere esse Mercatores, Ministros Principum, Dominos temporales, & iurisdictionem habentes, neque fratres, aut nepotes Cardinalium, etiamsi expensis eorum viuerent. Pro seruitio autem Cardinalium in communi in eadem Constitut. Pij I V, *in* §. *Sacrista*, deputantur alij, videlicet vnus Sacrista cum clerico coadiutore, duo Magistri Cæremoniarum, qui celebranti ministrent; vnus Religiosus pro Confessionibus audiendis; vnus Collegij Secretarius cum vno tantùm famulo; duo Medici, vnus Chirurgicus, cum vno, aut duobus seruitoribus; vnus faber lignarius, vnus cæmentarius, duo barbitonsores, cum vno, aut duobus seruitoribus; item octo, aut decem seruientes baiuli, seu heruli publicæ vtilitati & commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, qui omnes à Collegio Cardinalium, non tamen ex familia alicuius Cardinalis, eligi debent per secreta suffragia; ita tamen vt is obtineat, qui plura vota tulerit, & eis salaria de publico persoluantur.

67 Nullus tamen sponsiones, seu excommissas super vita, morte, & futura electione Summi Pontificis facere audeat, illas enim omnino damnat Gregorius X I V. *sua Constit.* 4. incip. *Cogit nos*, *sub Dat.* 12. *Kalend. Aprilis* 1591. vbi quoque quicquid in excommissis deductum fuerit, piis locis applicat, quibus desuper transigere, aut se concordare posse vetat, Ecclesiasticisque personis excommissas facientibus pœnam priuationis beneficiorum imponit, & tam eis, quàm aliis huic prohibitioni contrauenientibus excommunicationis pœnam infligit. Vide *in Bullario nouo tomo* 2. *pag.* 688. Bonacin. *de legitima Summi Pont. elect. disput.* 1. *q.* 1. *in princip.*

68 Clauso Conclaui, externis omnibus priùs dilapsis, & angulis, latebrisque diligenter perscrutatis, ne quis extra ordinem interclausus remaneat: exinde nullus ad Cardinales intus manentes aditus patere potest, vel facultas secretò loquendi cum eis, nec ipsi ad se venientes admittere possunt; nisi eos, qui de voluntate Cardinalium ibi præsentium, pro his tantùm, quæ ad electionis negotium pertinent, vocarentur, *dict. cap. vbi periculum*, §. *Hoc sacro*, vbi contra facientes incurrunt excommunicationem dictæ Constit. Pij I V. §. *Clauso*, vbi quoque statuitur, vt si forte quis (quod absit) clàm ipsum Conclaue, & aliunde quàm per ostium ingrediatur, omni honore, gradu, & officio, & beneficio ipso facto priuatus existat, & tradatur Curiæ seculari acerrimis pœnis puniendus, & electio aliter quàm in Conclaui clauso celebrata est irrita, ex Constitut. Gregorij X V. ibi, *Quòd si electio alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauso, nulla sit, & inualida, eo ipso absque vlla declaratione*, &c. Bonacin. *d. tract. de legitima Summi Pontif. electione, disp.* 1. *q.* 3. *à princ.* vbi *num.* 3. subdit nomine Conclauis intelligi locum in ædibus, qui clauditur claui communi iis, qui ad illud accedere debent, ex quo infert in Conclaui non debere vlla loca clausa adesse, quæ Cardinales adire nequeant: nulli etiam fas est Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel scripturam; qui verò contra fecerint, vel cum aliquo ipsorum loquuti fuerint secretò, ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, *d. cap. vbi periculum*, §. *Hoc sacro*, *vers. nulli etiam*; quod in hoc innouatum est per Pium I V. *in d. sua Constit.* §. *Litteras verò*, vbi litteras, aut cuiusuis generis scripta, ad eos, qui in Conclaui sunt, seu nuntium, aut signum, vel notam mittere, seu recipere, vel contra è Conclaui ad eos, qui foris erunt, nullo modo licet; qui verò contra fecerit quacumque dignitate, etsi Cardinalatus honore præfulgeat, excommunicationis latæ sententiæ pœnam incurrit, absoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici reseruata, à quo nihilominus pro qualitate delicti vltra dictam excommunicationis pœnam puniendus erit: latè Bonacin. *de elect. Pontif. disput.* 1. *q.* 4. *à princ.* vbi *n.* 3. quòd litteras mittens Cardinali in Conclaui existenti, non ligatur excommunicatione si litteræ ad Cardinalem non peruenerint, *& num.* 6. quòd Cardinales in Conclaui existentes non ligantur excommunicatione secretè inter se loquendo, aut nuntium, & litteras ad se mittendo, *& n.* 10. quòd mittens scripturam in Conclaue, ligatur excommunicatione, etiamsi scriptura non agat de Summi Pontificis electione.

Circa cibum, & potum intra Conclaue portandum Gregorius X. *in d. cap. vbi periculum*, §. *Hoc sacro*, *versic. verum*, statuit quòd si infra tres dies post ingressum Conclauis non fuerit Ecclesiæ de Pastore prouisum, per spatium quinque dierum immediatè sequentium, singulis diebus tam in prandio, quàm in cœna vno ferculo solo sint contenti, quibus prouisione non facta decursis, ex tunc tantummodò panis, vinum, & aqua ministrantur. At Clemens V I. *in sua sæpè citata Constit.* §. 3. *versic. ac etiam*, præter panem, vinum, & aquam in prandio, & cœna, vnum dumtaxat ferculum, seu missum carnium vtriusque speciei tantummodo, aut piscium, seu ouorum, cum vno potagio de carnibus, vel piscibus principaliter non confectis, & decentibus salsamentis habere permittit vltra carnes solitas, & herbas crudas, & caseum, fructus, seu electuaria; ex quibus tamen nullum specialiter ferculum vult confici, nisi ad condimentum fieret, vel saporem, & prohibet, vt nullus de alterius ferculo vesci possit. Pius verò I V. §. 22. *versic. Cardinales autem*, vult vt primo ipso die, quo Conclaue ingressi fuerint tam in prandio, 69

dio, quàm in cœna vno ferculò vnius speciei tantùm, atque moderato, aliàs iuxta constitutionem Clementis qualificato contenti sint, & debeant, & vt quispiam in alterius cella, vel de alterius ferculo vesci non possit.

70 Tertiò, ad huius rigoris obseruantiam constituuntur executores ex præcipuis magistratibus ciuitatis, vbi electio celebratur, qui præstito iuramento iurare debent, vt prædictus ordo, rigórque seruetur, *dict. cap. vbi periculum, §. Praterea.* Romæ autem sunt Prælati diuersorum graduum, qui bis in die singulis diebus, manè scilicet, & vesperi, mutantur, intimantúrque à Cursoribus seruato ordine eorum omnium, qui in Romana Curia reperiuntur, incipiendo à Patriarchis, sequentibus Archiepiscopis, Episcopis, cæterísque Prælatis, iuxta ordinem eorum promotionis; sempérque assistit Gubernator Burgi, & duo Cursores pro occurrentibus necessitatibus, tam Collegij, quàm prædictorum Gubernatorum, qui quidem Prælati sub periurij pœna, ac suspensionis à Diuinis maxima, & exquisita diligentia vti debent in inspiciendis, & perscrutandis epulis, quæ prandij, & cœnæ tempore afferuntur, ac aliis rebus, & personis Conclaue intrantibus, & de eo exeuntibus, ne sub earum rerum velamine, litteræ, aut notæ, vel signa aliqua transmittantur: si qui verò repetiantur, qui contra prædicta aliquid commiserint, familiares Cardinalium, aut alij delinquentes, pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta, & obtinenda incurrunt, & vlteriùs per Gubernatorem carceribus mancipandi erunt, & inde nisi de mandato noui Pontificis minimè relaxandi, sed eius arbitrio actiùs puniendi, omni facultate Cardinalium in fauorem quorumcumque, qui in præmissis, vel eorum aliquo deliquerint, omninò interdictas, prout latiùs continetur in sæpè citata Constit. Pij IV. §. *Prelati, & §. Quia verò.*

71 Est autem celebranda electio ab ipsis tantummodò Cardinalibus, secundùm Nicolai Papæ Decretum *in d. cap. in nomine Domini, 1. distinct.* 23. de quo suprà *num.* 56. qui omnes ad electionem admittuntur, nullâ excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti obstante exceptione, etiam iuxta Constit. Gregorij XV. *in vers. Volumus etiam,* de quo Bonacina *de elect. legitima Summi Pontif. q.* 1. *puncto* 1. *prop. vnica, n.* 1. *& n* 5. vt eo scilicet magis vitentur dissensiones & schismata, quò minor eligentibus aderit dissidendi facultas, *Clem. ne Romani, §. caterum, de elect.* Pius IV. *in dict. sua Constit. §. Et ne dissensiones*, Syluest. *in sum. verb. excommunicatio, 9. num.* 6. Iul. Lauot. *d. tom.* 1. *tit.* 3. *c.* 3. *n.* 18.

72 Vnde & Cardinales nuper creati, & publicati, eandem in electione obtinent potestatem, etsi nondum insignia Cardinalatus acceperint, neque os clausum, aut si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit, vt quodam particulari Decreto statuit sanctæ mem. Pius V. incip. *Pius Papa V. sub die 26. Ianuarij* 1571. quod refert Iul. Lauot. *d. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 6. *num.* 21. & cuius meminit Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 74. Bonac. *de elect. Pontif. q.* 1. *puncto* 1. *prop. vnic. num.* 4. & demum idem quoque
73 statuit Gregorius XV. in eius constit. infrà referenda, *in Carem.* § *porrò* 7. quamuis Eugen. IV. *Constit. sua*, incip. *In eminenti, sub Dat. Roma* 17. *Kalend. Nouembris anno Incarnationis Dominica* 1431. contrarium statuerit; quando enim aliquis in Cardinalem nominatur & assentit, verè Cardinalis efficitur, nam capellum accidentarium est; & *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.*

hinc certum est offendentes & occidentes Cardinales, qui nondum capellum habuerunt, incidere in censuram Bullæ Cœnæ, ita ex multis Diana *d. p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 74. *in fine.*

De Cardinalibus verò saltem non Diaconis mandat Pius IV. *in d. sua Constit.* incip. *In eligendis, §. statuimus.* quòd in electione Romani Pontificis vocem non habeant. Idem quoque Sixtus V. & Gregorius XV. specialiter statuerunt; quibus tamen Constitutionibus hactenus derogare solent Summi Pontifices quando Cardinales creant, & de hoc Breue particulare expedire iubent, vt testatur Iul. Lauot. *dict. cap.* 6. *num.* 22.

Si verò contingat quòd Cardinales plurimi an- 74
te factam electionem decedant, ad solos superstites, qui viuunt, pertinebit electio, quamuis duo tantùm remanserint, quia vnus poterit eligere alium, Anan. *in c. fin. de appellat.* Syluest. *verb. excommunicatio, 9. num.* 2. Iul. Lauot. *d. cap.* 6. *num.* 25. Immò quamuis vnus remanserit, ad illum spectabit electio, gloss. *verb. omnes, in d. Clem. ne Romani, de elect.* Lauden. *de Cardin. quast.* 14. Pauin. *de officio & potestate Capituli Sede vacante, pralud.* 5. *num.* 8. Alban. *q.* 23. *&* 25. *de Cardinalib.* Villadieg. *de origine, & potest. Cardin. q.* 5. *num.* 26. Manfred. *de Cardinalib. decis.* 268. 287. *&* 291. Bonacin. *de legib. disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 3. *& de elect. Pontif. q.* 1. *puncto* 1. §. 4. *num.* 3. *disp.* 1. Remanens, cæteris exeuntibus, vel negligentibus Papam eligere potest, ius enim & nomen vniuersitatis in vno seruatur, *l. sicut, §. in Decurionibus,* vbi Bart. *ff. quod vniuers. nom.* Alban. *de Cardin. quast.* 23. vbi *quest.* 24. dicit opinionem Abbatis *in cap. licet, in fine, de elect.* dantis remedium, quo possit talis Cardinalis se ipsum eligere, vt scilicet is totius S. Collegij nomine alteri eligendi potestatem demandet, qui veluti Compromissarius ipsum eligat, procedere quando ille solus remansisset, cæteris exeuntibus, vel absentibus, non autem mortuis. Sed absolutè tenendum posse Pontificem eligi ab vno Cardioale, qui remansit in Conclaui cæteris mortuis, vel exeuntibus, seu absentibus, resoluunt Salas *de legib. tract.* 14. *disp.* 8. *sect.* 8. *num.* 4. Bonacin. *eod. tract. disput.* 1. *q.* 1. *puncto* 3. *n.* 28. Lauor. *d. c.* 6. *num.* 26. Baldell. *tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 7. *num.* 13. *& seq.* Diana *d. p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 72.

Ad quem autem spectabit electio Pontificis, si 75
omnes Cardinales (quod Deus auertat) mortui sint, & nullus extaret, solet ab aliquibus dubitari? Quidam tenent electionem hoc casu spectare ad Canonicos Lateranenses, quorum Ecclesia est propria sedes Pontificis super omnes Orbis, & Vrbis Ecclesias. Ita S. Antonin. *p.* 3. *sum. tit.* 22. §. 2. *num.* 4. Syluest. Aldobrand. *in schol. ad Philipp. Dec. in d. cap. licet, de elect. sub num.* 52. *alias* 31. *in verb. altera opinio,* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. sedium erect. cap.* 16. *n.* 13. Iul. Lauor. *d. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 6. *num.* 27. *in princ.* & non immeritò quærit Boët. Epo *lib.* 1. *de Regalib. in benefic. Eccles. n.* 193. cur Pontifex non ab Ecclesiæ Lateranensis eligatur Canonicis? Alij verò affirmant spectare ad Concilium generale, quia Pontifex non solùm Vrbis Romæ, sed totius Ecclesiæ vniuersalis est Pastor: ita Host. *in d. cap. licet,* August. Ancona *in sum. quast.* 3. *art.* 3. Nonnulli tamen aiunt tunc temporis electionem pertinere ad Patriarchas, vt per Bald. *in l. vbi absunt, ff. de tutor. & curat.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. *in princ. num.* 6. Sed priores duas opiniones magis probabiles dicit Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 2. *q.* 11. at ego primam probabiliorem dico.

76 Similiter poterit dubitari vbi Papa deponitur à Concilio legitimè congregato, ad quem tunc pertineat Pontificis electio, ad Cardinales ne, an ad ipsum Coocilium? Hæc quæstio fuit exagitata in Concilio Pisano, in quo cùm depositi de sede fuissent Gregorius XII. & Benedictus XIII. Cardinales auctoritate ab ipsomet Concilio in ipsos translata pro illa vice tantùm, tam ex parte propria, quàm Concilij, Alexandrum V. elegerunt, vt refert Abb. *in dict. cap. licet, num.8. versic. quando autem.* Postea in Concilio Constantiensi auctoritate Ioannis XXIII. indicto, fuit ipse Ioannes priuatus vnà cum Benedicto XIII. & tandem conclusum, vt electio fieret per Cardinales, tam propria, quàm Concilij potestate, qui Othonem Columnam, postea Martinum V. appellatum, anno Domini 1417. elegerunt, sicut testatur Azor. *instit. moral. p.2. lib.4. cap.2. q.13. in princ.* Vnde colligunt Doctores quòd vbi Papa deponitur à Concilio, tunc ab eo deponente fit electio, & non spectat ad Collegium Cardinalium; & hoc sibi placere ait Abb. *in d. c. licet, in vlt. notab. versic. sed aduerte,* & prosequitur Barbat. *in d. Clem. ne Romani, §. sanè, de elect.* & apertiùs *cons.* 82. *sub num.* 10. *versic. & vlteriùs ad prædicta, vol.*4. nec ab hoc recedere absolutè videtur Marin. Socin. *in cap. ad petitionem, num.*22. *de accusat.* Verùm licèt hæc opinio aliquando nobis placuerit, re nunc meliùs perpessa, videtur hoc ius Cardinalibus semper competere, cùm illis indistinctè potestas eligendi Pontificem in Iure concedatur, quæ tamen eis eo tantùm casu Concilium adimere poterit, quo iusta causa subsit, vt si è munere, & officio esset ob crimen hæresis Pontifex deiectus, & Cardinales essent criminis participes, aut alia de causa suspecti, aut verisimiliter crederetur offensionem orituram, aut schisma, vel magnam Ecclesiasticæ pacis perturbationem; tunc enim ob communem Ecclesiæ salutem iure posset ad tempus, non in perpetuum Cardinalibus ea potestas auferri, alioquin minimè, vt benè resoluunt Cardin. Alban. *q.*3. Azor. *d. quæst.*13. *versic. cæterùm, propè finem.* Iul. Lauor. *d. tom.*1 *tit.*4. *cap.*6. *num.*29. Diana *moral. resolut. p.*5. *tract.*2. *resol.*73. vbi tenet quòd si Ecclesia vacaret tempore, quo Concilium generale est congregatum, electio Summi Pontif. adhuc spectat ad Cardinales, vt nullo casu pertineat ad Concilium, de quo etiam Bonacin. *de elect. Pontif. q.*1. *puncto* 1. §. 4. *num.*4.

77 Circa personam eligendam statutum videtur, vt vnus tantùm ex Cardinalibus eligatur, vt antiquus decidit Canon *in cap. oportebat, cum seq.* 79. *dist.* affirmans, vt nullus vnquam laïcorum præsumat nisi per distinctos gradus ascendens Diaconus, aut Presbyter factus fuerit Cardinalis, ad sacrum Pontificatus ordinem promoueri; sed recentiori Iure *d. cap. licet, de elect.* decisum repetitur, vt nulla exceptio opponi possit contra eum, qui fuerit à duabus partibus Cardinalium electus, præter hæresim, aut aliam exceptionem, quæ in Iure diuino consisteret, sicut Doctores exponunt, quamuis alij neque hæresis exceptionem opponi posse voluerint, cùm *d. cap. licet,* hoc minimè exprimat; quicquid autem de hoc sit, seruatum vidimus, vt alius quàm Cardinalis eligeretur, nam Eugenius III. ex Abbate simplici, Gregorius X. ex Archidiacono, & Cœlestinus V. ex eremo vocatus, cùm nec esset in Sacris, Pontifex est creatus. Cùm ergo posteriori hac lege priori videatur Canoni derogatum, ad schismata scilicet, & diuturnas Sedis vacationes tollendas, vera illorum videtur opinio, qui affirmant etiam non Cardinalem electum verum esse Pontificem, quos suprà citaui *hoc eod. cap. num.*58.

Immò etiamsi electus in Pontificem esset laï- 78
cus, valebit electio fortè ob vitæ merita, & Clericorum inopiam, quod præter exemplum Cœlestini V. colligitur ex Cæremoniali Romanæ Ecclesiæ, vbi forma habetur ordinandi eum, qui ex Laïco fuerit assumptus, tenent gloss. *verb. non Apostolicus, in cap. si quis pecunia,* 79. *distinct.* Dec. *in dict. cap. licet, num.*9. Iul. Lauor. *dict. tit.*4. *cap.*12. *num.*10. & citati suprà *num.*58. Boët. Epo *d. lib.*1. *num.*208. *pag.*137. vbi dicit quòd laïcus interim Pontifex, & Mitra nihilominus ornatus Clericatum suscipit, ac ad Ordines omnes Ecclesiasticos promouetur; nam licèt Summus Pontificatus sit beneficium Ecclesiasticum, *cap.* 1. *de maledic.* cum ibi citatis per me *in collect. num.*3. *& infrà lib.*3. *cap.*4. *vers. secularia beneficia*; non tamen inconuenit dari laïco intra congruum tempus promouendo, sed tunc habebit tantùm quæ sunt iurisdictionis, non ea, quæ sunt Ordinis, Anton. de Rosellis *de potestat. Imper. & Papæ, num.*48.

Nec electionis validitati obstabit, si vxoratus 79
in Pontificem eligatur; nam si vxore sciente hoc contingat, videtur eam cogi posse vt conuertatur, prout argum. *cap. qui vxorem,* 33. *q.*5. resoluit Archidiac. *in d. cap. si quis pecunia.* Machado *d. tom.*2. *lib.*4. *p.*7. *tract.*4. *docum.*2. *n.*3. Bonac. *d. tract. de elect.*
*Pontif. disput.*1. *q.*2. *in princ. n.*4. Si autem vir absque 80
licentia vxoris ad summum eueheretur Pontificatum, potest ab ipsa reuocari, vt ei teneatur debitum reddere; cùm enim hoc sit ius iustitiæ, priùs non potuit lædi per Pontificatum, quantumuis bona fide assumptum, eo quòd vxor mortua crederetur. Ita Abb. *in cap. constitutus, num. vlt. de conuers. coniug. & in cap. vxoratus, num.*1. *eod. tit.* Syluest. *in sum. verb. Matrimonium,* 8. *quæst.*12. *dicto* 3. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib.*2. *cap.*8. *num.*3. Maiol. *de irregular. lib.*1. *cap.*34. *num.*3. Perez *l.*1. *gloss.*3. *versic. in tantum, tit.*1. *lib.*5. *Ordin. pag.*23. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*3. *q.*18. *num.*135. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*13. *cap.*14. *quæst.*13. *in fine,* Sanchez *de Matrim. lib.*7. *disput.*38. *num.*12.

Fœmina autem Papa esse non potest, id enim 81
notabile quodam signo ostendere voluit Dominus, nam cùm Ioannes I. Romanus Pontifex Constantinopolim proficisceretur, vt à Iustiniano Imper. contra Theodoricum Regem Italiam deuastantem auxilium peteret, peruentum Corinthum quidam vir nobilis mansuetum equum, quo illius vxor vtebatur, itineris causa prædicto Pontifici commodauit, remissus postea equus ita ferox euasit vt fremitu, & totius corporis agitatione semper deinceps dominam suam expulerit, quasi indignaretur mulierem recipere, ex quo sedisset in eo Iesu Christi Vicarius, vt tradit Romanum Breuiarium *ad diem* 27. *Maij in solemnitate præfati S. Ioannis Papæ,* & ex B. Gregorio *in moralibus,* refert Card. Baron. *annal. Ecclesiæ, tom.*7. *anno Christi* 525. *in princ. vers. Gothorum tempore,* Bonaciu. *de legitima Summi Pont. elect. q.*2. *in princ. n.*1. vbi *n.*3. differit, an si fœmina per errorem eligeretur in Pontificem, eius acta valida essent.

Vnde prouenit vt fabulosum sit illud, quod 82
aliqui scribunt, fœminam quandam sub nomine Ioannis fuisse electam Romæ in Summum Pontificem, hanc enim cùm Athenis valde, dum esset Iuuenis, profecisset, & Romæ doctè, & accuratè legendo,

legendo, & disputando magnam acquisiisset beneuolentiam, creditur post obitum Leonis IV. quasi virum omnium consensu in Pontificem electam fuisse, sed cùm prægnans ex quodam suo famulo diu occultasset, tandem dum ibat ad S.Ioannem in Laterano, doloribus partus oppressam peperisse inter Colossæum, & sanctum Clementem, vbi diem suum clausit extremum, postquam rexerit Ecclesiam annos duos, mensem vnum, & dies quatuor; ex eóque cautum esse ne posthac Summus Pontifex in Cathedram proueheretur, nec confirmaretur priusquam in sella forata, vulgò stercoraria dicta, existens eius virilia attrectari patiatur, vt cum aliis non paucis Auctoribus scribit Platina *in eius vita.* Hoc, inquam, ridiculum, & falsissimum est, cùm rationi repugnet, nec computationibus temporum congruat, quin & ipsi fabulæ auctores, & narratores inter se dissideant in nomine & in tempore assumptionis, & Sedis, ac in ipsa fabulæ narratione. Non enim verisimile est quod Christus, qui MARIÆ Virgini Matri suæ sanctissimæ Pontificatum, vel Claues Ecclesiæ non commisit, vt patet ex *cap. noua, de Pœnitent. & remiss.* voluisset postea illum, vel illas per illam fœminam gubernari, vt notat Læl. Zecb. *de Romano Pontif. heresi 4. in resp. ad vlt. versic. ad id de Ioanna Papa.* Præterea nec verisimile est quòd Græcis auderet Romanus Pontif. Leo IX. exprobrare, quòd mulier in Patriarchali Sede Constantinopolitana collocaretur, vt patet *in eius epist. ad Michaelem, & Acridanum Constantinopolitanos Antistites, cap. 23.* si verè Romæ simile contigisset. Quare bane de Ioanna Papa historiam esse meram fabulam aliis multis rationibus probant Panuin. *in annotat. ad Platinam*, Florimund. Remund. Consiliarius Burdegalensis, & Georgius Scherer *in special. tract.* quos inscripsere, *An sit verum quòd fœmina Roma Pontifex fuerit*, Tarcagnota *in historia vniuersali totius Mundi, part. 2. lib. 9. pag. 374.* Illescas *in historia Pontificali, part. 1. lib. 4. cap. 35.* Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana lib. 2. cap. 4. vers. qui ero io, pag. 123.* Card. Bellarm. *tom. 1. controu. 3. cap. 24.* Card. Baron. *in annalib. Eccles. an. Christi* 853. Spondan. *eod. anno num. 5. vers. hoc ipso anno.* Francisc. à Coriolano *in suo Breuiario Chronologico, pag. 255.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 12. num. 15.* Machado *d. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 4. docum. 2. n. 2.* nouissimè Fr. Ferdinand. de Camargo *in Chronologia sacra Ecclesia militantis anno* 853. *pag. 187.* latè Bonacin. *de legitima Summi Pont. elect. q. 2. in princ. à num. 2.*

83 Quot verò annos natus esse debeat in supremum Papatus apicem euehendus, non videtur hæsitandum, cùm nusquam audiuerimus dubitatum fuisse de validitate electionis alicuius Romani Pontificis ob huiusmodi ætatis defectum; Spiritus enim Domini vbi vult spirat, & Cardinalium voluntates in electione trahit, quò illi fortasse nolent: at ætatis maturitatem requiri colligitur ex sancto Hieronymo contra Iouinian. *p. 1. epist. lib. 5. cap. 14.* dum causam perquirens, quare Christus potius Petrum elegit, quàm Ioannem, quem summo prosequebatur amore, ait [illegible]posuisse Ioannem iuniorem Petro seniori, illique propterea commisisse Ecclesiæ regimen; vnde ex hac, & aliis rationibus & Iuribus Summum Pontificem renunciari non posse minorem annis triginta, tenuit Ioan. de Selua *de benefic. part. 3. quæst. 5. num. 14.* & Bonacin. *dict. q. 2. in princ. num. 6.* nam cùm Papa sub nomine Episcopi comprehendatur, *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 51.* & Episcopum se nominet, sicut ostendimus *in collect. ad proœm. Decretal. num. 7. & infrà cap. 2. post princip.* & Episcopus esse debeat, qui iam trigesimum expleuerit annum, ex adductis per me *de officio, & potestate Episcopi, part. 1. tit. 1. cap. 5. num. 4.* & ibi citatis addo Petr. Bung. *de myster. num. n. 30. pag. 477.* Monet *de Conseruat. cap. 5. num. 155. & de commutat. cap. 10. num. 113.* Vincent. Turturet. *in parallelis ethicis, differt. 15. fol. 155.* Diana *resol. mor. p. 5. tract. 2. resolut. 19. in princ.* Didac. Narbona *vbi infrà quæst. 5.* Igitur & eandem in Papa requiri ætatem dicendum videtur, quod saltem de congruentia admittimus; cùm tamen si minor eligatur, dummodo vsum habeat rationis, eius electio non erit inualida reputanda, aut nullius momenti censenda, sed ipsam potiùs subsistere pronuntiandum, vt post Iacobat. *in tract. de Concil. lib. 3. art. 1. versic. & idem de infante*, & Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 30. num. 13.* resoluunt Campan. *d. rub. 7. c. 6. num. 50.* & Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 12. num. 5. & 6.* me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requis. anno 30. q. 3.* Perez de Lara *in compend. vita hominis, cap. 29. num. 22.* Illustriss. D. meus *in cap. Episcopus 7. dist. 77. num. 17.* Machado *d. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 4. docum. 2. num. 4.*

Forma autem, quæ in electione Romani Pon- 84
tificis sit seruanda à Iure communi non traditur, idcirco si quæ in eo Iure statuta cernitur, omittatur, irritus non propterea iudicaretur actus, dum tamen consensus duarum partium accesserit, quod optimè desumitur ex decreto Alexandri III. *in d. cap. licèt, de elect.* & ex eo text. rectè colligit *ibi* Innocent. *in fine, verb. speciale*, inquiens, *non est hic alia forma ex necessitate seruanda, immò quocunque modo appareat duas partes consensisse in aliquem tanquam in electum, ius habet, & verus Papa est*, quod præter Innocent. notant etiam super eodem text. Compost. *verb. speciale, num. 5.* Hostiens. *in vers. vel etiam sine forma, sub num. 14. & verb. constituitur, sub num. 33.* Ioan. Andr. *in quæst. speciali, sub num. 5.* Anton. de Butr. *sub num. 18. & 27.* Cardin. Florent. *colum. 4. in 22. quæst. & colum. 7. in q. speciali, & colum. penult. versic. secunda conclusio est*, Abb. *in q. speciali*, Anan. *num. 1. & 8.* Bellam. *in verb. constituitur, & sub num. 17. in 16. notab.* necnon *sub n. 18. & 46.* resoluunt Conrad. *In templo omn. Iudic. lib. 2. cap. 4. de Pontif. Max §. 2. q. 1. num. 4.* Hieronym. Alban. *de Cardin. quæst. 20.* Manfred. *cap. 22. versic. sciendum est præterea*, Franc. Marc. *Delphin. decis. quæst. 34.* incip. *Quæritur de forma, num. 3. p. 1.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 6. num. 59.*

At verò per ipsosmet eligentes triplex forma, 85
vel modus est introductus, videlicet scrutinium, accessus, seu communis inspiratio, & compromissum, de quo latè Bonac. *de legitima Summi Pont. elect. disp. 1. q. 3. in princ. num. 3.* Scrutinium est in- 86
quisitio votorum eligentium, seu suffragiorum collectio, secundùm Boët. Epon. *lib. 1. de Regalib. num. 210. pag. 138.* ad quod iuxta *cap. quia propter, de elect.* plura concurrere debent; primò, vt scrutatores sint tres, non plures, nec pauciores; secundò, debent esse de collegio, non autem extra; tertiò, vt sigillatim & secretò vota exquirant; quartò, vota sunt publicanda: quintò, vt omnes eligentes congregentur in vnum, in Camera enim non potest dari votum, *cap. in Genesi, de elect.* & demum per scrutinium electio fit cùm præsentibus omnibus, qui debent, volunt, & possunt commodè interesse, tres de Collegio fide digni assumuntur,

muntur, qui vota singulorum secretè, & sigillatim diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi, quo facta collatione habita is demum censetur electus in quem vel omnes, vel duæ ex tribus partibus consentiunt.

87 Scrutinio autem faciendo præsunt tres Cardinales de quolibet ordine eligendi, vt scilicet primis tribus diebus antiquiores cuiusque ordinis, id est, Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum; secundo autem triduo alij sequentes singulorum ordinum, & ita deinceps quousque fiat electio, qui Cardinalium vota exquirant; tres autem alij eodem ordine eliguntur, qui prædictorum trium vota scrutentur, tunc Cardinales omnes, qui sunt in Conclaui, de manè indutis longis vestibus, seu palliis à summo deorsum apertis, quas *croceas* appellant, in capella vbi sanctissimum Christi Corpus asseruatur, conueniunt, ibique Missa de Spiritu sancto celebrata, antiquiores ordine seruato bini accedunt ad Altare, deferentes stolas albi coloris pendentes ante pectus, si sunt Sacerdotes; Diaconi verò pendentes ab humero dextero ad pectus, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumunt de manu Decani, interpositis deinde sanctis Euangeliis, & iurato de seruandis Bullis iuxta formam Concilij Basiliensis *sess.* 23. & lectis Bullis Pij IV. *In eligendis*, & duabus Iulij II. disponunt se per subsellia iuxta eorum ordinem, & ansianitatem. Quisque autem quem eligere decreuerit in quadam schedula antè describit tali modo. *Ego N. Cardinalis N. eligo in Summum Pontificem Reuerendissimum N.* & obsignat suo annulo dictam schedulam, primò scilicet ex parte in qua descriptum est nomen Cardinalis eligentis, reliqua pars scilicet Cardinalis electi, aperta relinquitur.

88 Deinde singuli per ordinem accedunt ad Altare, & genuflexi schedulam deosculatam, sigillatam, & complicatam transmittunt in calicem, in quo eo die Sacra sunt peracta, existentem in medio Altaris ibi vacuo à primo Episcoporum, primo Presbytero, & primo Diacono Cardinalibus omnibus videntibus positum. Vt autem prior Episcoporum schedulam in calicem posuit, accedit ad dexterum cornu Altaris, & ibi cum priore Diaconorum patenam eleuat, dum alij Cardinales votorum schedulas per ordinem calici imponunt. Schedulis in calicem depositis sedent Patres, & quisque ante se scabellum habet cum papyro, & pugillaribus; in papyro scripta sunt per ordinem Patrum omnium præsentium nomina cum aliqua distantia, itavt vnum tantùm nomen in quolibet versu contineatur. Postea tres prædicti calicem ipsum ad cæteros inferiùs consedentes sublatum altiùs ostendunt, & subsistentes in subselliorum medio, vnde auditi & spectati possunt à circumstantibus, numerant, & ij *Scrutatores* appellantur; tunc calicem super mensam imponunt, & prior Episcoporum dextera schedulam vnam, quæ sorte ad manus venit, palam duobus digitis extrahit, illamque primò priori Presbyterorum ostendens, legendam porrigit Diaconorum priori, qui sic legit, vt ibi est adnotatum. Cardinales omnes, & ipsi etiam tres Scrutatores super singulis nominibus nominatorum in papyris signum aliquod faciunt, & collatione postea facta, qui duarum partium ex Cardinalibus integra suffragia tulerit, Papa creatus erit. Et sic per scrutinium fuerunt electi Innocentius V. anno 1276. Adrianus V. eodem anno, Nicolaus III. anno sequenti, Martinus IV. anno 1281. Honorius IV. anno 1285. Nicolaus IV. anno 1288. Cælestinus V. anno 1294. Bonifacius VIII. eodem anno, Benedictus XI. anno 1303. Clemens V. anno 1305. Benedictus XII. anno 1334. Clemens VI. anno 1342. Innocentius VIII. anno 1484. Alexander VI. anno 1492. Pius III. anno 1503. Iulius II. eodem anno. Leo X. anno 1513. & alij.

Accessus autem fieri potest etiam durante scru- 89
tinio, & quantumcumque publicato, quod speciale est contra ius aliarum electionum, quod habetur *in cap. publicato, de elect.* notant *in d. cap. licet*, Abb. *num.* 8. Anchar. *n.* 5. *vers. septimò nota*, Hostiens. *num.* 25. Butr. *num.* 33. & Ioan. Andr. *num.* 4. Lancel. *in instit. Canon. tit. de elect. §. per scrutinium, verb. pu-*
blicato, vbi glos. Possunt enim Cardinales acce- 90
dere alteri electo per alios, non tamen per se ipsos, & omnino resilire ab electione, quam fecerunt, & si vsque ad sufficientem numerum duarum partium peruenerint, censebitur electio sequuta per accessum, & dicit Archid. *in cap. indemnitatibus*,
num. 8. *de elect. lib.* 6. speciale esse in electione Pon- 91
tificis quòd ab vno solo nominatus in scrutinio possit ius acquirere per accessum scrutinio pendente, & resoluit Gambar. *de authoritate Legati de Latere, tit. de facultate Legati, legatione finita, q.* 24.
num. 142. quando Cardinalis dedit vocem vni in 92
scrutinio, & in accessu accedit alteri, quod accessus huiusmodi fit cumulatiuè, non priuatiuè, & sic per accessum electi fuerunt Nicolaus V. an. 1449. Calixtus III. anno 1455. Pius II. anno 1458. Paulus II. anno 1464. Sixtus IV. anno 1471. Adrianus VI. an. 1522. & alij.

Circa hunc tamen accessum Gregorius XV. *in* 93
d. sua Constit. incip. *Æterni*, ita statuit. *Et vt accessus secretè etiam peragatur, scrutinio publicato, si electio per consensum duarum partium in eo non fuerit celebrata, statim antequam ad alios actus deueniatur, Cardinales schedulam pro accessu formatam prædictis in mensis conficere sicut in scrutinio teneantur. Porrò vsus schedularum pro accessu talis erit. Qui accedere alicui ex nominatis in scrutinio voluerit, eius nomen scribet; qui verò noluerit, ne cognosci possit, eum nulli accedere in loco nominis scribat, nemini. Nullus autem tam in schedula scrutinij, quàm accessus plures nominare liceat, alioquin suffragium, in quo fuerint plures nominatim, nullum sit, accedere tamen vni ex nominatis à se in dicta schedula, vel alij, dummodo aliquod suffragium in eodem scrutinio tulerit, non prohibeatur, & in numerum Cardinalium in Conclaui præsentium numeretur: neque in quolibet scrutinio nisi semel accedere liceat, neque per accessum ab alterius nominatione in scrutinij schedula facta recedi decernimus, & declaramus.* De quo accessu plura habentur in Cæremoniali ritus dictæ electionis continente, eiusdem Gregorij XV. mandato, composito, & confirmato.

Compromissum verò fit, cùm propter discor- 94
diam Cardinales in aliquem electionis negotium compromittunt, vt scilicet ipse, quem voluerit, eligat. Boët. Epo *d. lib.* 1. *num.* 210. Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 1. Quomodo autem hoc sit faciendum, coniecturari potest ex iis, quæ habentur *in Treueren. Abbatiæ S. Maximini* 24. *Ianuarij* 1625. *coram Reuerend. D. meo Coccino Decano*, vbi sic dicitur. *Congregato Capitulo, is, qui habet in Capitulo primam, vel alius de mandato Capituli, seu quiuis etiam sine mandato, Capitulo tamen non contradicente, requirit primò singulos sigillatim,*

ſigillatim, an placeat procedere hac forma compromiſſi, & omnibus conſentientibus, ita vt nullus omnino diſcrepet, debet requirere eos iterum quibuſnam perſonis, & per quem modum velint eis committere vices ſuas, & omnibus de perſonis concordantibus, & de modo, tunc omnes ſimul, vel vnus nomine omnium, in perſonas huiuſmodi eligendas transferat poteſtatem. Si verò Capitulum nolit in compromiſſarios conuenire, poſſunt eo caſu, vt citiùs ad concordiam deueniatur, vni, vel pluribus, qui vice omnium eligant, Compromiſſarios, committere vices ſuas. Ita Mandag. *de elect. p.1. cap.39.* Compoſtel. *in cap. quia propter, n.26. verſ. quæro modò,* & *ibi* Bellam. *in §. vel ſaltem, num.7. eod. tit.* & de hoc debet confici publicum inſtrumentum, Specul. *in tit. de elect. §.1. in princ.* Bertachin. *de Epiſcopo, p.1. lib.3. q.49. num.93.* idem Specul. *in cap. de via compromiſſi, num.4.* & hoc caſu quæſtio eſt, vt per Bart. *in l. inſtitutio, n.3. ff. de condit. inſtit.* An duo ſint conficienda inſtrumenta, vt ſcilicet vnum contineat, *Nos eligimus, quem tales Compromiſſarij nominabunt.* & alterum, *Eligimus illum, quando tales Compromiſſarij nominabunt*; tamen idem Bart. concludit quòd licèt de Iure duo eſſent conficienda, de conſuetudine contrarium ſeruatur. Hactenus Rot. *in d. Treueren. Abbatia,* & inferiùs ex Miranda *in man.*
95 *Prælatorum, tom.2. q.23. art.38. concluſ.2.* ponit formulam compromiſſi in hunc modum. *Ego N. Compromiſſarius de conſenſu, & voluntate Compromiſſariorum meorum eligo,* &c. Aliam ponit Mandag. *de elect. q.59. form.59.* quæ idem in ſubſtantia continet, & ſubdit opus eſſe, vt vnus vice omnium eligat, aliàs electio eſt nulla, ſecundùm Oldrad. *conſil. 184. in princ.* Roman. *conſil.261. num.1. verſ. quartò eiuſdem nullitas.*

96 Poteſt etiam iſta compromiſſaria electio fieri non ſimpliciter, qualis eſt illa, de qua hucuſque egimus, ſed limitatè, hoc eſt, per compromiſſum cum ſcrutinio mixtum; putà ſi ita compromiſſum ſit, vt Compromiſſarij ipſi exquirant vota ſingulorum, illúmque eligant, in quem maior, & ſanior pars conſenſerit, vt eſt Conſtitutio Innocentij III. de qua *in cap. cùm dilectus, de elect.* quæ non fuit reuocata per aliam Alexandri III. in Concilio generali de anno 1215. de quo *in d. cap. quia propter,* vt declarat Bonif. VIII. *in cap. cùm expediat, 29. de elect. lib.6. & in cap. ſi cui, 27. eod. tit.* Caniſ. *in compendio Iuris Canonici, tit. de elect. cap. de concurſu comprom. cum ſcrutinio,* Bayſ. *de elect. p.3. c.17. num.4. verſ. aliquando autem,* & tunc non tenetur Compromiſſarius ad aliud, quàm ad id, quod in compromiſſo expreſſum eſt, quia non eſt neceſſaria collatio meriti ad meritum, zeli ad zelum; ſed numeri tantùm ad numerum, vt nimirum videatur an ſit maior pars totius Capituli, Monach. *in cap. cùm expediat, 29. n.9. ad fin. verſ. item quæro, & num.10. de elect. in 6.* Ioan. Andr. *in princ.* Gemin. *n.3. verſ. quæro an iſta forma,* Compoſtel. *in cap. in Geneſi 59. col.3. verſ. in forma verò compromiſſi,* vbi Abb. *num.2. in 4. notab. eod. tit. de elect.* Et ſic per compromiſſum fuerunt electi Clemens IV. an.1265. Gregorius X. an. 1271. & Ioannes XXII. an.1316. quem compromiſſo in eius perſonam facto, ferunt ſe ipſum elegiſſe, & hac de cauſa compromiſſum deinceps in deſuetudinem abiiſſe, quo exemplo poſſe Compromiſſarium, ſi vnus tantùm ſit, ſe ipſum eligere, tradunt S. Antonin. *p.3. tit.2. cap.14.*
97 *in princip.* & Azor. *inſtit. Moral. p.2. lib.4. cap.1. q.8.* quod in Pontifice verum credo; nam talis electio non repugnat Iuri diuino, aut naturali, cùm eidem minimè repugnet eundem eſſe eligentem, & electum; habet tamen Iuris humani repugnantiam, quæ non ſufficit ad huiuſmodi electionem annullandam; vtpote quòd nulla exceptio à Iure humano proueniens contra talem electionem opponi poſſit, iuxta *d. cap. licet, de elect.* Verùm cùm in Conſtit. Gregorij XV. nemo poſſit ſibi ſuffragium ferre, ideo nullus in ſe compromittere, aut poſt compromiſſum ſe ipſum eligere poteſt, Bonacin. *d. diſput.1. q.3. puncto 2. num.9.* vbi *num.10.* tenet compromiſſarios poſſe vnum ex ipſis compromiſſariis eligere, & *num.11.* quòd compromiſſarij eligere debent Papam in Conclaui clauſo, & *num.12.* quòd compromiſſarij ſeruare debent in electione, formam ſibi à Cardinalibus compromittentibus præſcriptam, ſi forma eis præſcripta fuit.

Cæremoniale verò ritus Pontificiæ electionis 98
continens, de mandato Gregorij XV. compoſitum, & ab ipſo confirmatum, ſic hac de re loquitur. *Secundus modus eſt, compromiſſum, quando ſcilicet Cardinales ad electionem per hanc formam, ſeu viam procedere volentes, committerent aliquibus ex Patribus eligendi poteſtatem, vt vice omnium Eccleſiæ Catholicæ prouideant de Paſtore; cuius formæ praxis poteſt eſſe huiuſmodi. Primò omnes, & ſinguli Cardinales in Conclaui clauſo præſentes nemine eorum diſſentiente, in aliquos ex Patribus compromiſſum faciunt, exempli gratia, in hanc formam. In nomine Domini. Amen. Anno ab eiuſdem, &c. menſe, &c. die, &c. Nos Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales omnes & ſinguli in Conclaui exiſtentes, videlicet N.N. (& ſigillatim omnes nominentur Cardinales) elegimus & eligimus per viam procedere compromiſſi, & vnanimiter, & concorditer, nemine diſcrepante eligimus Compromiſſarios N. N. & Cardinales, &c. quibus damus plenariam facultatem & poteſtatem prouidendi S. R. E. de Paſtore, & ſub hac forma, videlicet. (Hic optimum erit vt Cardinales compromittentes exprimant modum & formam, ſecundùm quam Compromiſſarij debebunt eligere, & ſecundùm quam electus debet cenſeri verus, & legitimus Papa; vt puta, ſi electi ſint tres Compromiſſarij, declarandum eſt, an ad hoc, vt electio ſit valida, priùs proponere debeant ſacro Collegio perſonam, vel perſonas ab ipſis nominandam, ſeu nominandas ad Pontificatum; an verò abſolutè debeant electionem peragere, an omnes tres debeant conuenire in vnam perſonam, an verò ſufficiat quòd duo in vnam concordent, & an debeant nominare aliquem de Collegio, vel etiam aliquem extra Collegium, & alia his ſimilia.)* His autem, vel aliis ſimilibus expreſſis addi compromiſſo ſolet tempus ad quod vſque volunt Cardinales poteſtatem Compromiſſarios habere eligendi, & poſtea ſubiunguntur hæc verba. *Et promittimus nos illum pro Romano Pont. habituros, quem Domini Compromiſſarij ſecundùm formam prædictam dixerint eligendum,* vel alia ad formam Compromiſſariis præſcriptam accommodata.

Eſt & alia forma per viam Spiritus ſancti, de 99
qua mentio fit *in d. cap. quia propter, de elect.* quæ fit per vnanimem, concordémque omnium conclamationem, citra collectionem ſuffragiorum prorſus vllam, Boët. Epo *d. lib.1. num. 210.* & duplex eſt; altera per inſpirationem, & eſt quando, nullo inter eligentes ordine ſeruato, ipſi quaſi inebriati, & ſuper ſe quaſi facti eligunt: altera, per quaſi inſpirationem, quando ſubitò, & repentè vnus poſt alium ſine aliquo interuallo eundem eligunt. Hoſt. *in d. cap. quia propter, num.50.* & *ibi* Abb. *n.3.* Oldrad. *conſ.155. num.1. & 2.* Greg. Lop. *l.21.* Gloſ. *alguno, tit.5. part.1.* de vtraque Bonacin. *d. diſput.1.*

q.3.punclo 3. & propter verba *cap.quia propter*, ibi,
100 *ab omnibus*, dicunt Doctores sufficere quòd vnus dissentiat ad effectum, quòd electio non dicatur per viam Spiritus sancti, Ioan. Andr. *in d.cap. quia propter,num.*39. Bellam.*ibidem,in §.nisi fortè,num.*1. *&* 3. Compostel.*num.*21. Vital.*in Clem.ne Romani, num.*22.*eod.tit.de elect.* Rota *in Moten.monastery.*5.*Iulij* 1621.*coram R. D. meo Coccino Decano,in vers.neque ex eo.* Hoc modo fuerunt electi Gregorius XI. anno 1270. vt Platina & Panuin. in eius vita referuntur, & Ioannes XXI. anno 1275.

101 Cæremoniale verò ritus Pontificiæ electionis continens, de mandato Gregorij XV. compositum, & ab ipso confirmatum, ita super hac forma disponit. *Primus modus est, qui quasi per inspirationem vocatur, quando scilicet omnes Cardinales quasi afflati Spiritu sancto aliquem vnanimiter, & viua voce Summum Pont. proclamant; circa quem modum ex constitutione Gregoriana infrà scripta notari possunt. Primò hæc forma electionis practicari potest solùm in Conclaui, & eo clauso. Secundò, debet fieri electio secundùm hanc formam ab omnibus & singulis Cardinalibus in Conclaui præsentibus. Tertiò, communiter, & nemine eorum dissentiente. Quartò, nullo præcedente de persona speciali tractatu, & per verbum* Eligo, *intelligibili voce prolatum, aut scripto expressum, si voce non possit proferri. Exemplum autem huius potest esse huiusmodi: Si aliquis Patrum clauso Conclaui, nullo, vt præfertur, præcedente speciali tractatu, diceret: Reuerendissimi Domini, perspecta singulari virtute & probitate R. D. N. iudicarem illum eligendum esse in Summum Pont. & ex nunc ego ipsum eligo Papam. Deinde hoc audito, si cæteri Patres, nemine excepto, sequentes primi sententiam eodem verbo,* Eligo, *intelligibili voce prolato, aut si non potest in scriptis expresso, eundem N. de quo nullus specialis tractatus præcessit, communiter eligerent, ipse N. esset canonicè electus, & verus Papa, secundùm hanc electionis formam, quæ dicitur per inspirationem, seu, vt in sacris Canonibus scriptum est, quasi per inspirationem.*

102 Non quidem à multo tempore introducta fuit alia forma eligendi Pontificem, per adorationem scilicet, videlicet quando duæ Cardinalium partes, nullo scrutinio expectato, sed vocetenus aliquem ex Cardinalibus in Romanum Pontificem salutabant, venerabanturque, vt refert Azor.*instit. Moral. p.*2. *lib.* 4. *cap.*5. *in fine*, & secundùm hanc formam fuerunt electi Clemens VII. an. 1523. Paulus III. an. 1534. Iulius III. anno 1550. Marcellus II. anno 1555. Paulus IV. eodem anno, Pius IV. anno 1559. Pius V. anno 1566. & alij Successores, vsque ad Gregorium XV. inclusiuè.

103 Nouissimis verò hisce temporibus idem Gregorius XV. per suam Bullam incip. *Æterni, sub Dat. Romæ* 17. *Kalend. Decembris* 1621. *Pontificatus sui an.* 1. confirmatam & innouatam per S. D. N. D. Vrbanum VIII. per aliam suam Constit. incip. *Ad Romanum*, 5. *Kalend. February* 1625. *Pontificatus sui anno* 3. statuit, decreuit & declarauit in posterum electionem Romani Pontificis fieri aliter non posse, quàm in Conclaui, & eo clauso, ac post celebratum in eo prima die sacrosanctum Missæ solitum Sacrificium, cui Cardinales interesse, & in eo communicare consueuerunt; ac per secreta schedularum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium, præterquam si omnes, & singuli Cardinales similiter in Conclaui præsentes, nemine dissentiente, aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium committerent eligendi potestatem, vt vice omnium Ecclesiæ Catholicæ prouiderent de Pastore: aut nisi communiter ab omnibus, & singulis Cardinalibus, qui itidem in Conclaui præsentes erunt, nemine pariter dissentiente, quasi per inspirationem, nullo præcedente de persona speciali tractatu, per verbum *Eligo* intelligibili voce prolatum, aut scripto, si voce fieri non potuerit, expressum fuerit celebrata; ita vt electio aliter celebrata nulla sit & inualida eo ipso, absque vlla declaratione, & ita electus non Apostolicus, sed apostaticus sit, & habeatur; & tam ipse, quàm eligentes, eiusque fautores, & complices sententiam excommunicationis, & anathema, aliásque censuras & pœnas, *&c.* ipso facto incurrant, *&c.* Item decernit, & declarat numerum suffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium, vt electio per viam scrutinij, siue scrutinij & accessus valida sit, ita esse censendum vt in duabus tertiis partibus suffragium electi non numeretur, nec quisquam siue scrutinij & accessus, siue compromissi via procedatur, se ipsum eligere, seu suffragium sibi dare vllatenus possit. Electi tamen persona, si in Conclaui sit, debeat in numerum Cardinalium computari. Circa verò modum faciendi scrutinium, & alia ad electionem necessariò peragenda, latiùs videri potest in prædicta Bulla Gregorij XV. & in Cæremoniali ritus dictæ electionis Pontificiæ continente, de eius mandato composito, quæ omnia impressa reperiuntur *in fine tom.*1.*variarum lucubrat.Iulij Lauorij à pag.*536. & secundùm formam præfatæ Bullæ electus fuit idem S. D. N. Vrbanus VIII. die 6. Augusti 1623.

Ex quibus noto primò, quòd licèt olim esset 104
satis controuersum apud Doctores, an votum electi computaretur ad constituendam maiorem partem? vt colligitur ex latè adductis per Campan.*in diuers.Iuris Canonic.rub.*7.*cap.*6. *à num.*62. Lauor.*d. tit.*4. *cap.*6. *num.*14. & metipsum *in collect.ad d. cap. licet, num.*8. *de elect.* tamen iam hodie hoc decisum extat per dictam Bullam Gregorij XV. vbi statuitur suffragium electi non numerari, siue per scrutinium, siue per accessum, siue per scrutinium & accessum simul fiat electio, nec posse quemquam eligere se ipsum etiam per viam compromissi, electi tamen persona, si in Conclaui sit, in numero Cardinalium computata, Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. disput.*1. *quæst.*1. *puncto* 3. *à num.*1.

Secundò noto quòd votum Cardinalis absen- 105
tis, etiam extra Conclaue tantummodò, licèt sit
in Vrbe, non admittitur, votum autem ingredien-
tis post Conclaue reclusum tunc solùm valere in-
cipit, cùm ingreditur, hoc est, ad præsentia tan-
tùm & futura negotia, ad præterita autem mini-
mè, *cap. vbi periculum*, §. *hoc sacro*, *in fine*, *de elect.*
in 6. Absens enim non potest Canonica in ele- 106
ctione votum suum mittere per litteras, aut schedulas aperiendas tempore scrutinij, *cap.si quis iusto, in princ. & in §. fin. de elect. lib.*6. Lauor. *dict. tit.*4. *cap.*17. *num.*53.

Tertiò noto quòd licèt in aliis electionibus, si 107
quis fuerit tanta ægritudine detentus, vt personaliter ad locum electionis accedere nequeat, præsens tamen sit in oppido, Camera, seu claustro, vbi illa celebratur, scrutatores acceptis votis præsentium accedere possint ad infirmum pro eius voto, & nullo actu interposito redire ad Capitulum, vt tradunt Azor.*instit.moral.p.*2.*lib.*6.*cap.*2. *vers.verum*

rum quid, & Lauor.*d.tit.4.cap.19.num.78.*tamen in electione Summi Pontif. habemus de hoc specialem prouisionem in dicta Bulla Gregorij X V. vbi statuitur, & ordinatur, quòd si aliquem infirmitas impediuerit ad scrutiuium venire (iutta tamen Conclaue existentem, & non aliter) ad eum adire debeant tres Cardinales sorte ante scrutinium, vt infrà, ad hanc rem ex omnibus Cardinalibus per vltimum Diaconorum extracti cum capsula perforata, sed inani & palàm à Scrutatoribus clausa, cuius clauis super Altare remaneat, & schedulam impressam illi deferre, ipseque illam sicut alij Cardinales, præuio iureiurando secretè conficere teneatur, deinde in capsulam coniiciat, eáque per eosdem Cardinales relata, & aperta in calicem schedula mittatur; publicato deinde scrutinio, si accessus agendus erit, vt etiam infirmi accedere possint, vnum ex foliis, in quibus nomina Cardinalium, & suffragiorum numerus notatur, à tribus Cardinalibus prædictis sumatur, & palam recognito numero suffragiorum, quæ quisque in scrutinio tulerit, ad infirmum vnà cum alia impressa schedula pro accessu paratá, & cum eadem capsula ab iis deferatur; infirmis verò alicui accedere, vel nemini accedere debeat, omniaque & singula seruentur, quæ de scrutinij schedula ordinata sunt sub eadem excommunicationis latæ sententiæ pœna. At si quis scribere valetudine impediatur, per alium præuio iuramento ab eo, qui scribet, præstando, de seruando secreto, scribere liberè possit. Ad hæc scrutatores tres, sicut & tres alij Cardinales, qui ad infirmorum suffragia deferenda proficiscentur ex omnibus Cardinalibus præsentibus in Conclaui, nulla ordinis seruata distinctione sorte immediatè ante quodlibet scrutinium per vltimum Diaconum extrahantur, & qui semel extracti fuerint, in vas iterum coniiciantur, alioquin si quis contrafecerit, sicut si scrutatores, vel recognitores aliquid secreti in exercendo suo officio cognouerint, & illud reuelauerint, eandem latæ sententiæ excommunicationem incurrunt. Finito scrutinio, & accessu, siue electio secuta sit, siue non sit, tres alij Cardinales sorte pariter, vt suprà, extrahendi, schedulas omnes recognoscere debeant, sigillo tamen, & duobus aliis signis, si aperta non fuerint, intactis remanentibus. Quæ omnes & singulæ schedulæ, siue sequuta, siue non sequuta electione, postmodum statim palàm comburantur.

108 Quartò, circa locum celebrandæ electionis noto quòd licèt ille adsit in Palatio Apost. In quo Conclaue fieri solet, & cellulas parari; non est tamen de substantia electionis, siquidem alibi facta non inualidatur. Ita tenent *in cap.1.dist.23.* Archid.*num.17.*Bellam.*num.11.*Gem.*num.16.*Turrecr. *circa num.18.*& Card.Alex.*col.6.prope fin.super glos. verb.in Vrbe*, & hoc etiam tuentur *in d.cap.vbi periculum, de elect. lib.6.* Archid. *col.2. in princ.* Ioan. Andr.*sub num.4.* Butrig. *num.12.* Gemin.*in §.hoc sacro, ante num.5.* quos refert & sequitur Campan.*in diuers. Iuris Canon.rub.7.cap.6.num.55.*& non semel audiui dicere Romæ dum vacabat Sedes Apost.per obitum Gregorij X V. de mense Iulij 1623. quòd Cardinales vt pessimum aërem Vaticani tempore illo æstiuo vitarent, inclinabant Conclaue fieri in monasterio S.Mariæ supra Mineruam; sed hoc non fuit conclusum, quia vidi illos intrare Conclaue factum in Vaticano, quod fortè in causa fuit vt multi Cardinales, & plurimi Conclauistæ illud egressi morbis correcti morerentur illo anno.

Si autem contingeret, vt Romanus Pontifex 109 extra Vrbem Romam decederet (in qua ordinariè fieri debet electio) nouus Pontifex in ciuitate, in cuius territorio, seu districtu mortuus est, alius eligetur, nisi sit forsan interdicta, vel extra Ecclesiam Romanam in aperta rebellione persistat; quo casu in alia viciniori facienda erit, quæ similiter nec interdicto subiaceat, nec sit, vt prædicitur, apertè rebellis, vt expressè habetur *in d. cap. vbi periculum, §. Porrò, de elect.lib.6.* Si verò in certo loco causarum, & litterarum Apostol. audientia remanente Papam alibi mori contingat, non ibi, sed vbi prædicta fuerit audientia, electio celebrabitur, etiamsi eadem audientia tempore mortis huius vacare noscatur, nisi fortè ante mortem eandem ordinatum esset per Papam de Curia transferenda, vt probat text. *in d. Clem. ne Romani, §. Sanè, de elect.* Vnde Clemens V I I. *Const.* incip. *Cùm charissimus, sub Dat. Romæ apud S.Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1528. pridie Nonas Octobris, Pontificatus sui anno 4.* ita vigore supradictorum Iurium statuit. *Cognoscentes ad officium nostrum pertinere pro salute gregis Dominici Nobis commissi periculo vitæ nos exponere, & ad ciuitatem ipsam Bononiæ omni celeritate & mora cessante nos conferre, in alma tamen Vrbe nostra causarum, & litterarum Apostolicarum audientiam relinquentes, ac relinquere declarantes, ad effectum, vt si ante reditum nostrum ad Vrbem ipsam nos ab hac luce migrare contingeret, in ipsa Vrbe in qua audientiam memoratam relinquimus, & non in ciuitate Bononiæ, seu in alio loco in quo tempore nostri obitus cum Curia resideremus, electio Romani Pontif. fieri debeat, nisi ipsa Vrbs tunc interdicta, vel contra Ecclesiam Romanam in manifestata rebellione persisteret, seu de impressione dubitaretur*; & deinde idem Clemens VII. innouauit supradictam Constitutionem, alia similiter sua, incip. *Licèt, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1533. Pontificatus sui anno 10.* Addit tamen text. *in d.cap. vbi periculum, §. Porrò*, quòd in ciuitate, in cuius territorio, seu districtu mortuus est Pontifex circa electionem successoris, tam quoad expectationem absentium, quàm quoad habitationem communem, clausuram, & cætera omnia in domo Episcopali, vel alia qualibet eisdem Cardinalibus deputanda, obseruentur, quæ superiùs obeunte D. Pontifice in ea, in qua cum sua Curia residebat, sunt expressa; & etiam attenta dicta Bulla Gregorij XV. Pontificis electio non potest, nec debet fieri, nisi in Conclaui clauso, vt refert Lauor.*d.tit.4.cap.18.num.8.*

Quintò noto, quòd qui Canonicè electus non 110 fuerit, & Papa haberi voluerit, quamuis etiam consecratus, seu inthronizatus extiterit, tam ipse, quàm ij qui eum receperint, & ei adhærere voluerint, excommunicationi subiacebunt, totius sacri Ordinis priuatione mulctati. Viatici etiam Communione, nisi in extremis positi, priuabuntur; & si non resipuerit, cum Dathan & Abiron, quos terra viuos absorbuit, accipiet petitionem. Vide *cap.1.dist.23. d.cap.si quis pecuniam, 79.dist.cap. factus est, in fine 7.q.1. d.cap.licet de vitanda, de elect.* Item Iulius II. *in sua Constit.* incip. *Cùm tam diuino, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1505.19. Kalend. Februarij, Pontificatus sui an 2.* de qua in *Bullario nouo, tom.1. pag.403.* 111 constituit, vt simoniacè electus, vel assumptus in Papam, nullam habeat potestatem spiritualia, aut temporalia administrandi, & ipse à nullo pro Romano Pontif. habeatur, & suis priuetur dignitatibus,

tibus, & officiis, ac beneficiis, quam Constit. commentatus fuit Gambara, & de ea plura cumulauit Bonacin. *de legitima Summi Pont. electione q.2 §. vnico, à princ.* eam amplians & limitans multipliciter, *& num.*17. resoluit pœnas in ea Constit. comminatas non incurri ab eo, qui simoniam commisit, vt in Papam eligeretur, qui postea nominatus quidem fuit, sed non remansit electus, *& num.* 18. post Gamb. *in d. Constit. num.* 164. Azor. *d.p.2.lib.4. cap.5. q.7. vers. rogabis*, dicit electionem Papæ non esse irritam si notoriè criminosus eligatur. Et Paulus IV. *in sua Constit.* incip. *Cùm secundum, sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum an. Incarnationis Dominicæ* 1558. *Pontificatus sui anno IV.* contra ambientes Papatum pœnas statuit, quæ habetur *in Bullario nouo tomo* 1. *pag.* 735. & de illa agit Bonacin. *de Pontificia elect. disput.2.q.2. a principio.* Habet enim Ecclesia potestatem deponendi Pontificem non Canonicè electum, seu auctoritatem, & iurisdictionem incertam, ac prudenter dubiam habentem. Vide Alban. *de Pontif. p.1. num.*9. Card. Bellarm. *lib.* 1. *de Concil. cap.*19. *ad* 3. Azor. *d.p.2.lib.4 cap.7.q.3.* Layman *tom.*1. *tractat.4. cap.3.§.1. num.6.* Suar. *de Fide, disput.*10. *sect.6.n.*19. *& de defensione Fidei lib.3.c.*18. *num.*8. Puente Hurtado *eod. tract. disp.*37.§.44. Vnde in Concilio Constantiensi depositi fuerunt Ioannes XXIII. & Benedictus XIII. & Gregorius XII. qui simul Papatum ambiebant, vt referunt Senerin. Bino, *in notis ad Concil. Constant.* Zurita *annal. p.3.lib.13.cap.51. & 66.* Azor. *d. cap.7.q.3.*

112 Postquam igitur Summi Pontif. electio facta fuerit, ipsius consensus accedere debet, vt per Bonacin. *d. tract. de elect. Pontif. q.2. in princ. num.9.* & interim quòd electus, si fortè absens sit, consensum non præstiterit, nullatenus Sedem Apost. simpliciter vacare dicetur, nec liberum erit Cardinalibus, facta iam vnius electione, ab ea recedere antequam electus consensum præster, necessaria verò ad rectam gubernationem expedienda sunt à Cardinalibus suo & nominati Pontificis nomine, vt factum fuit in electione Adriani VI. donec de ipsius acceptatione & consensu constitit. Ita idem Bonacin. *vbi suprà num.*10. *&* 11. Hæc verò Pontificis electio nullam confirmationem requirit, vt tenent Conrad. *in templo omnium iudicum, lib.2. cap.1. de Pont. Max. §.2.q.1. in* 11. *speciali*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.7. lib...n.*57. Lauor. *d. tit* 4. *c.*12. *num.*19. Ratio est, quia cùm statim, ac electus est Pontifex, verus est Papa, & ius habet administrandi, glos. *verb. & dispensandi, in cap.*1. *dist.*23. vbi Archid. *num.*19. Bellam. *sub num.* 7. 11. *&* 12. Gemin. *sub num.*16. *&* 17. Turrecr. *num.* 10.21. *&* 22.

113 & Card. Alexand. *circa num.*24. & dicit *glos. fin. in d. cap. licèt de vitanda, de elect.* quod Papa dum eligitur, confirmatur, statimque plenam habet, & liberam administrationem; ratio rationis est, quia confirmatio electionis per Superiorem fieri debet, Papa autem nullum in terris habet Superiorem, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.7.q.5. num.*1. *&* 2. & hac de causa multa in eius electione specialiter statuta contra ius commune fuerunt, quia inquit text. *in d. cap. licet, in fine*, quod in cæteris electionibus in dubium venerit, Superioris poterit iudicio definiri; in Romani verò Pontificis electione non poterit ad Superiorem recursus haberi.

114 Nomen autem cum vitæ statu mutat electus, postquam electioni consensum præstiterit; quia æquum est, vt Papa, qui aliis omnibus præest, proprio suo nomine, quo appellabatur, dum aliis suberat, exinde non vocetur, sed aliud assumat; vt sicut est Dominus omnium, & Christi Vicarius effectus, ita nomen aliud sibi adsciscat, ad instar Principis Apostolorum Petri, qui antea Simon dicebatur, Castald. *in tract. de Imper. q.*40. Boët. Epo *lib.1. de Regalib. in Ecclesiastic. benef. num.*211. vbi dicit mutationem hanc fieri fortassis boni cuiusdam ominis ergò, pietatisque gratia, non sine mysterio veteris hominis exuendi, Christumque prorsus induendi, tum etiam, quia cùm terrenæ cogitationes, & curæ sint ab ipso calcandæ, obliuionique mandandæ, aptè quidem cum secularibus negotiis secularis quoque appellatio reiicitur, quasi quod priùs in terrena, priuatáque vita assequutus fuit, terrenos effectus redoleat, id quod etiam in nonnullis Regularium Ordinum familiis obseruari notat Anastas. Germon. *in tract. de indultis Cardinal. inscript.* a. *num.*19.

Verùm quis primus è Romanis Pontificibus cœperit nomen mutare, non constat inter Historiographos; nam Platina Martinum Columnam sequutus, & post eum Duard. *in comment. ad Bullam in Cœna Domini, lib.1. cap.4.q.5.* dicunt fuisse Sergium II. qui antè *Os porci* vocabatur, nomine videlicet indigno Pontificia dignitate, & maiestate; idem referunt Petr. Mexia *in sylua var. lect. lib.1. cap.*1. Illescas *in historia Pontif. lib.* 4. *cap.* 33. *de Sergio II.* Paul. Fusc. *lit. P. sing.2. vers. qui in sua electione*, Thom. Acti. *de ludo scachorum, q.*12. *num.*133. Menoch. *de arbitr. casu* 318. *an.*3. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. glos.*1 *num.*44. *&* 45. Boët. Epo *d. lib.*1. *n.* 211. plures citati a Cened. *ad Sextum, collect.*13. *num.*1. Sed hanc communem assertionem certam non esse contendit Camill. Borrel. *de præstantia Regis Cathol. cap.1. num.*16. constat enim secundùm eundem & Anastas. Bibliothecarium prædictum Pontificem etiam ante Pontificatum Sergium fuisse appellatum. Vnde ab Adriano III. qui antea dicebatur Agapetus, mutationem nominis incœpisse videtur asserere Azor. *instit. moral. p.2. lib.5. cap.*43. *q.*5. & omnes ab hoc Pontifice (excepto Adriano IV. & Marcello II. qui sua nomina retinuerunt) vsque ad præsentem S. D. N. Vrbanum VIII. proprij nominis mutationem fecerunt. 115

Sequitur demum electi in Pontificem consecratio, seu inthronizatio, quæ fieri per Cardinalem Episcopum Ostiensem debet, qui in eo actu Metropolitani vice fungitur, *d. cap.*1. *dist.*23. Machado *d. tom.2. lib* 4. *p.7. tract.4. docum.* 3. *num.*2. Vnde pallio Archiepiscopali tunc vti solebat, & ei Portuen. & Albanen. Cardinales Episcopi assistebant, sicut & in consecratione Episcopi tres requiri Episcopos dixi *de officio & potest. Episcopi, p.*1 *tit.*1. *cap.5. sub num.*5. Sed hodiè Cardinalium Decanus, id est, primus inter Episcopos, quamuis non esset Episcopus Ostiensis, id munus cum duobus aliis senioribus subit. 116

Consecratio autem Papæ in Episcopum, si non erat Episcopus, ac benedictio, & coronatio eiusdẽ, sunt diuersa. Coronatio enim fit per antiquiorem Diaconum Cardinalem; Consecratio verò fit inter Missarum solemnia ante Hymnum Angelicum, & postea ipse Missarum solemnia incipit, & perficit consecratus; quo tempore potest etiam Ordines conferre, si velit, quod ab Episcopo in die consecrationis suæ fieri nequit, *cap. quod sicut, §. super eo, de elect.* Papæ quoque inunctio, & ordinatio ad Altare B. Petri Romæ perficitur iuxta Cæremoniale Romanæ Ecclesiæ, cùm Imperator, & quilibet alius ad aliud Altare consecretur. 117

Denique, electus in Papam antequam consecretur, 118

creetur, & coronetur; eſt nihilominus Papa legitimus, & verus, habetque poteſtatis plenitudinem, Sylueſt. *verb. conſecratio* 1. *num.* 2. Nau. *de ſpol. cler.* §. 2. *num.* 1. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 14. *num.* 1. Soſa *in libello de la obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos num.* 73. vbi *num.* 128. hanc ſummam poteſtatem illi acquiri ante conſecrationem intelligit in iis, quæ ſunt iuriſdictionis, non verò in iis quæ ſunt Ordinis ad inſtar Epiſcopi electi & confirmati, ſed nondum conſecrati, vnde auctoritatem habet regendi Romanam Eccleſiam, & diſponendi omnes facultates illius, *cap. ſi quis pecunia*, 79. *diſt.* ſicut B. Gregorium ante ſuam coronationem feciſſe legitur *in d. cap.* 1. *verſ. planè*, *diſt.* 53. & referunt Modit. *in* §. *lex eſt dubit.* 7. *num.* 7. *Inſt. de iure natur.* Duard. *in comment. ad Bullam Cœnæ*, *lib.* 1. *cap.* 1. *q.* 2. *num.* 9. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cun. *in comment. ad d. cap.* 1. *num.* 8. Papa enim recipit Pontificatum, & adminiſtrationem à die electionis; licèt de ſtylo, qui ſeruandus eſt, non incipiat Pontificatum, niſi à die coronationis: ita Burr. *conſ.* 43. *in princ.* quem refert Cardin. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P. concl.* 67. *num.* 1.

149 Qui verò contrarium tenere præſumpſerit, excommunicationi ſubduntur, *in Extrauag. quia nonnulli, de ſentent. excom. inter commun.* & per illam tradunt Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam Cœnæ, cap.* 9. *excom.* 58. Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulgen. p.* 2. *cap.* 23. *n.* 34. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 238. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. Fit ſolùm diſtinctio in Bullis, & ſupplicationibus ſubſignandis in nominis ſui ſubſcriptione, & ſimilibus.

150 Quæcumque verò ardua in regimine Eccleſiæ videantur, antequam coronetur non tractat, aut perficit, niſi neceſſitate vrgente, cum ſcilicet propter bella, aut malignorum hominum conatus, ſeu aliud ſimile diutius coronationem differri oporteat, ſed de poteſtate, & auctoritate ipſius Romani Pont. in ſequenti cap. eſt differendum.

151 Toto anni tempore Papa nullo alio colore vtitur in veſtibus, quàm rubro, & albo, videlicet veſte talari alba, quam *ſubtanam* vocant; ſupra quam induitur rocheto, & caputio, ſeu mozetta, & birreto rubro, ac calceamentis rubris cum cruce aurata deſuper; octo tantùm diebus exceptis, videlicet à Sabbato ſancto poſt Miſſam, vſque ad Sabbatum in Albis, etiam poſt Miſſam, quia tunc vtitur etiam birreto, mozetta, & calceamentis albi coloris, & ſtola eiuſdem coloris. Qualitas autem veſtium, quibus Papa vtitur, eſt in duplici differentia, nempe ex ſerico, vel ex lana: ex ſerico diuerſæ qualitatis, nam hyeme Papa vtitur caputio, ſeu mozetta, & birreto leuioribus ex ſerico rubro, quod taſitum vocant, ſine pellibus. Infra octauam verò Paſchæ Reſurrectionis octo ſupradictis diebus vtitur mozetta, & birreto ex ſerico Damaſceno albo, pellibus albis, Armellinis circumfultis. Veſtibus etiam Laneæ, quibus Papa vtitur in diebus ieiunij, & in diebus in infraſcripta regula expreſſis, ſunt diuerſæ qualitatis. Hyeme namque vtitur caputio, & birreto ex panno laneo rubro, & grauiori pellibus Armellinis circumfultis; æſtate verò vtitur eodem habitu ex lana leuiori, quam *ſajettam* vocant, ſine pellibus. Veſtis autem talaris, quam *ſubtanam* vocant, ſupra quam Papa vtitur rocheto, ſemper erit alba, ſed iuxta temporis qualitatem, & conditionem, vel ex ſerico leuiori, ſeu grauiori, vel ex panno grauiori, ſeu lana leuiori, vel alia ſimili materia albi coloris.

Verùm toto tempore Aduentus inchoando à prima Dominica, & poſt Aduentum à Dominica Septuageſimæ per totam Quadrageſimam, ac ſingulis ſextis ferijs, vigilijs, quæ ieiunantur, & quatuor anni temporibus, & inde Commemorationis Defunctorum, & quandocumque celebratur, vel fit officium pro defunctis, Papa vtitur veſtibus laneis cum pellibus; vel ſine pellibus, iuxta temporum qualitatem, non autem ſericeis. Excipiuntur tamen quatuor tempora, quæ incidunt immediatè poſt Pentecoſten, & omnia feſta duplicia etiam in ſextis ferijs extra tempus Aduentus, Septuageſimæ & Quadrageſimæ, & feſtum Annunciationis B. Mariæ Virginis, etiamſi venerit in Quadrageſima. Similiter excipiuntur aliquot alij dies, videlicet à vigilia Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, per totam octauam Epiphaniæ, à Sabbato ſancto poſt Officium & Miſſam, vſque ad Dominicam Sanctiſſimæ Trinitatis incluſiuè. Per totam octauam feſtiuitatis ſanctiſſimi Corporis Chriſti. Per totam octauam Aſſumptionis glorioſæ Virginis Mariæ. Per totam octauam ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & per totam octauam feſtiuitatis omnium Sanctorum. In aliis autem octauis, videlicet Natiuitatis B. Mariæ Virginis, ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſancti Laurentij excipiuntur dies octauæ tantùm. Excipiuntur etiam feſtum Cathedræ Romanæ ſi venerit intra Septuageſimam, occaſion alij dies alicuius feſti ſolemnis ob aliquam publicam lætitiam, vel victoriam, aut ſimilem cauſam, in quibus quidem temporibus exceptatis Papa veſtibus ſericeis vtitur. Hæc omnia à Clemente octauo, & à ſacra Rituum Congregatione *ſub die* 30. *Auguſti* 1602. approbata, & ſemel atque iterum dilucidius à Paulo V. & ab eadem ſacra Rituum Congregatione declarata, & confirmata fuerunt *ſub die* 31. *Martij* 1618. vt colligitur ex libello Romæ impreſſo in Typographia R. Cameræ Apoſtol. *ſub eodem anno.* 152

Sed quando Religioſus ad Summum Pontificatus apicem euehitur, licèt non teneatur habitum Regularem ampliùs portare, vt aduertunt Sot. *de Iuſtit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 7. Paul. Fuſc. *de Viſitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 27. Rodoan. *de ſpolijs Eccleſ. q.* 8. *num.* 23. *pag.* 222. *in fine.* Tapia *in Auth. Ingreſſi, verb. ſua cap.* 6. *num.* 60. *C. de Epiſcop. & Cleric.* nihilominus Rodoan. & Tapia *num.* 65. *dictis locis* affirmant Pium V. & Sixtum V. habitum ſuæ Religionis non mutaſſe, niſi exiſterent in Conſiſtorio, prout eos refert Soſa *in d. libello de la obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos, num.* 43. 153

CAPVT II.

De poteſtate, & auctoritate Romani Pontificis.

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur admirabilis, quia vices Dei in terris gerit.*

2 *Papa ſecundùm alios à Patris Patria titulo dicitur.*

3 *Papa, vt alij volunt, dicitur à voce Græca πάππας, id eſt, Pater Patrum.*

4 *Papa in adminiſtratione, & auctoritate eſt maior omnibus Sanctis, excepto Petro.*

5 *Paulus*

5 *Paulus cur aliquando depingatur à dextris, & Petrus à sinistris, ostenditur.*
6 *Summus Pontifex dicitur Papa, quia est supremus, & super omnes dignitates.*
Papa dicitur,
7 *Pontifex Maximus.*
8 *Sanctissimus.*
9 *Beatissimus.*
10 *Episcopus.*
11 *Episcopus Romæ.*
12 *Episcopus vniuersalis Ecclesiæ.*
13 *Episcopus totius Orbis.*
14 *Episcopus Episcoporum.*
15 *Ordinarius Ordinariorum.*
16 *Diœcesanus omnium exemptorum.*
17 *Vicarius Christi.*
18 *Princeps Principum, & Dominus dominantium.*
19 *Nomina omnia quæ Romano Pont. tribui solent, referuntur, & n. 20.*
21 *Papa quantò maior & excelsior est, tantò humilior omnibus creaturis, ostenditur.*
22 *Electus in Pontificem in sede forata collocatur, vt qui in sede gloriosa sedet, de humilitatis virtute non obliuiscatur.*
23 *Stupa cur in summitate arundinis comburantur in die coronationis Papæ, ostenditur.*
24 *Filius Ecclesiæ Catholicæ ab subditus dicitur Papa, quoad Fidem tamen & regenerationem, ac alia Ecclesiæ sacramenta quibus ipse pascitur.*
25 *Imperatori, & Regibus Papa tanquam Ecclesiæ caput anteferetur.*
26 *Papa non est passus se aliquando appellari vniuersalem.*
27 Cap. ecce 99. dist. *declaratur.*
28 *Gregorius Magnus fuit insignis humilitatis professor.*
29 *Papa non dominum, sed seruum seruorum Dei se ipsum nominare solet, & quare, ibidem ostenditur.*
30 *Damasus fuit primus qui se seruum seruorum Dei nominauit.*
31 *Papa licèt sit Pastor, forma tamen gregis fieri debet ex animo, non autem imperio dominari.*
32 *Petrus cùm à Paulo redargueretur, humiliter cessit.*
33 *Petrus an dignus fuerit Pauli reprehensione? ostenditur.*
34 *Gregorius subditis redarguendi se facultatem præstat.*
35 *Papa debet præ cæteris esse sanctior.*
36 *Sanctitas semper præsumitur in Papa.*
37 *Papa si suæ, & fraternæ salutis negligens deprehendatur, huius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus.*
38 *Papa consideratus vt supremus Iudex, & vniuersalis Ecclesiæ Pastor, in definiendis ijs quæ sunt Fidei, habet infallibilem auctoritatem, ita vt in publico Fidei iudicio minimè errare possit.*
39 *Papam in ijs, quæ sine Concilio vniuersali decernit, errare posse tenent nonnulli, communiter reprobati.*
40 *Papa in decretis morum, quæ ad statum totius Ecclesiæ spectant, minimè errare potest.*
41 *Papa an errare possit in decretis, quæ non totius Ecclesiæ statum, sed certas personas, vel certam Ecclesiam respiciunt? ostenditur.*
42 *Papa non potest errare in Sanctorum canonizatione, & num. 43.*
44 *Augustini auctoritas,* multorum corpora honorantur in terris, quæ torquentur in gehenna, *declaratur.*
45 *Papa non potest errare in approbandis, & confirmandis Religionibus, & n. 46.*
47 *Papa quatenus persona priuata consideratus secundum aliquos antiquos in Fide errare, & hæreticus esse potest, sed contrarium verius, vt num. 49. quamuis illius fundamentis responderi possit, vt n. 50. & 51.*
48 *Papa hæreticus statim desinit esse Papa, cum primùm per legitimam Ecclesiæ iurisdictionem sententia declaratoria criminis in eum profertur, secundùm aliquos.*
52 *Petrus quando negauit Christum, nondum erat Pontifex.*
53 *Marcellinus dum thura Idolis metu mortis adoleuit, hæreticus non fuit, cùm non fecerit pertinaciter.*
54 *Anastasius minimè Achacij erroribus consensit.*
55 *Liberius quamuis tædio exilij victus, & metu tyranni coactus polluerit se hæreticorum communione, hæreticus ob id dici non potest.*
56 *Felix II. an fuerit verus Pontifex? ostenditur.*
57 *Honorius I. nec fuit hæreticus, nec Sergij hæresi consensit.*
58 *Ioannes XXIII. defenditur ab hæresi illi imposita.*
59 *Cœlestinus III. quomodo docuerit Matrimonium de præsenti dissolui per hæresim superuenientem alterius coniugis, ostenditur.*
60 *Gregorius III. quomodo dixerit dissolui matrimonium propter vxoris infirmitatem superuenientem,* in cap. proposuisti, 32. q. 7. *ostenditur.*
61 *Alexander III. qualiter referat quosdam Prædecessores suos iudicasse Matrimonium ratum dissolui per secundum consummatum, declaratur.*
62 *Alexander III. quo sensu dixerit* in c. cùm esses, de testam. *legi diuinæ contrarias esse leges Ciuiles, quæ in testamentis septem testes requirunt, exponitur.*
63 *Nicolaus IV. seu III. dum* in cap. exiit, de verbor. signif. *docet Christum Dominum abdicationem proprietatis eam in particulari, quàm in communi, verbo docuisse, & exemplo, interpretatur.*
64 *Referuntur plura, quæ Summis Pontificibus impij obijciunt nouatores.*
65 *Platina Pontificio honori multùm detrahit, eo quòd tentans aliquando à Paulo II. ad futurum Concilium appellare, in carcerem coniectus fuerit.*
66 *Antonius Rosellus, & Petrus Ferrariensis captis occasionibus odia sua aliquando in Papam disseminarunt.*
67 *Papa à nemine est iudicandus.*
68 *Papa sibi in causis proprijs Ius dicere potest.*
69 *Papa solus iudicat de priuilegiis Apostolicæ Sedis.*
70 *Sententia Papæ stabitur contra omnes, & nullus eam retractare potest, nisi ab eo sit lata vt valeat immutari, aut ipse iudicio alterius eam submiserit reformandam.*
71 *Papa quod approbat, aut reprobat, nos similiter approbare, vel reprobare debemus.*
72 *Papæ auctoritas in ijs, quæ à priuatis personis, aut à Iudicibus, vel etiam ab vniuerso Concilio aguntur, semper excepta intelligitur.*
73 *Papæ omnes parere tenentur tam Fideles, quàm etiam Ecclesiarum Prælati, at omnes Principes sæculares.*

74 *Papa*

74 Papa etſi homo ſit & mortalis, ratione tamen officij, & poteſtatis aliquid ſupra homines, & commune cum Deo habere dignoſcitur.
75 Papa electus à nemine confirmatur.
76 Pallio Papa ſemper vtitur, & vbique.
77 Crucem vbique terrarum ante ſe deſert Papa.
78 Nomen Romani Pontif.in Miſſa eſt ſemper,& ab omnibus recitandum.
79 Papa non tenetur nec cogi poteſt ad Concilium accedere, cùm per Legatos poſſit intereſſe.
80 Papa non adſtringitur in tractandis negotiis habere Cardinalium conſenſum.
81 Gratia, quam Papa conceſſerit, eo mortuo non reuocatur, etiamſi adhuc res integra maneat.
82 Ordinatus à Papa non poteſt ab eo abſque licentia proficiſci, nec ad altiorem Ordinem promoueri.
83 Delegatus à Papa eſt ſupra Ordinarium in cauſa ſibi commiſſa.
84 Electus à Papa,cæteris paribus,eſt præferendus, & honorandus.
85 Prouiſus à Papa eſt præferendus in concurſu, datâ in omnibus paritate.
86 Papa ſi excommunicato communicet, non incidit in excommunicationem.
87 Papa ſi excommunicatum ſciens, & volens ſalutauerit, eo ipſo talis eſt abſolutus.
88 Papa an & quando poſſit licitè abſque peccato communicare cum excommunicato? remiſſiuè.
89 Sacrilegus appellatur qui Papæ mentitur.
90 Papa ſemper & vbique ſuper cæteros lineis, & candidis veſtibus vtitur.
91 Papa nullum in terris habet ſuperiorem.
92 Papæ, & Chriſti vnum dicitur eſſe Tribunal, & Conſiſtorium.
93 Papæ iudicium cœleſte arbitrium appellatur.
94 Cap. præterea, 23. diſt. declaratur.
95 Papa omnimodam ſuper Iure poſitiuo obtinet poteſtatem.
96 Cap.contra ſtatuta,25.q.1. declaratur.
97 Papa valet adæquare quadrata rotundis, & diſponere vt facta pro non factis habeantur, & ad validitatem actus fingere expreſſum quod nō eſt.
98 Papa poteſt locare, adminiſtrare, & pro libito ſuæ voluntatis diſponere bona omnium Eccleſiarum.
99 Papæ de poteſtate non eſt facilè diſputandum.
100 Papa quædam exercet ex ordinaria poteſtate, quædam ex reſeruatis, quædam ex deuolutione Iuris ad eum, quædam ex plenitudine poteſtatis.
101 Poteſtas duplex in Papa conſideratur, ordinaria ſcilicet, & abſoluta.
102 Poteſtas ordinaria & abſoluta quæ dicatur? oſtenditur, & num.103.
104 Papa quomodo dicatur omnia Iura in ſcrinio pectoris ſui recondita habere?
105 Papa ſicut deſiderat facta ſua à ſuis ſucceſſoribus ſeruare, conſequens eſt, vt ſui Prædeceſſoris conſtitutionibus venerationem præſtet, & cuſtodiam.
106 Papa in nouis Conſtitutionibus à ſe editis ſtatuta, vel Conſuetudines ſpeciales tollere non intendit, niſi hoc exprimat.
107 Principis mens & voluntas talis præſumitur, qualem de Iure eſſe oportet.
108 Princeps quod de Iure eſt cogitaſſe præſumitur.
109 Princeps ſemper iuſtitia plenus præſumitur.
110 Papa iuri alterius in reſcriptis, vel conſtitutionibus ſuis nunquam derogare intendit.
111 Reſcripta Principis interpretantur vt nemini iniuriam faciant, quia præſumitur quòd eius intentio ſit vt ſemper ius alterius ſit ſaluum.
112 Reſcripta Motu proprio conceſſa nihil operantur in præiudicium tertij.
113 Princeps potius præſumitur circumuentus, quàm quòd velit alteri præiudicare.
114 Papam non præſumitur velle præiudicare iuri tertij.
115 Priuilegia conceſſa, præſertim Eccleſiis, ſine cauſa non tollit Papa.
116 Princeps poteſt ſuum priuilegium gratioſum reuocare, ſine cauſa, pro libito voluntatis ſuæ.
117 Papa in iudicando ſeruat ordinem Iuris.
118 Papa iura omnia continere, & ſupra Ius eſſe quomodo intelligatur? oſtenditur.
119 Papæ diſpenſatio in legibus diuinis non admittitur, reprobatis citatis, num.120.
121 Papa poteſt declarare, ſeu interpretari in aliquo caſu particulari deficere obligationem Iuris diuinæ, ſi iuſta ſubſit cauſa, vt n.124.
122 Ius naturale eſt immutabile in primis tantùm principijs, ſeu primis præceptis, vt n.123.
125 Papa contra Ordinationem Apoſtolicam validè diſpenſat, dummodo non lædat Fidem.
126 Papa poteſt cum bigamo ex cauſa diſpenſare contra Apoſtolum.
127 Papa poteſt diſpenſare cum Nephyto vt promoueatur ad Epiſcopatum.
128 Papa contra Ius poſitiuum ex cauſa indiſtinctè diſpenſat.
129 Conſtitutiones Conciliares de Fide non diſponentes poteſt tollere Papa.
130 Papa ſolus in quibus caſibus diſpenſet? oſtenditur.
131 Papa non diſpenſat contra vota eſſentialia Religionis.
132 Cap.cùm ad monaſterium, in fine, de ſtatu Mon. declaratur.
133 Papa ſecum in proprio voto diſpenſat.
134 Papa non diſpenſat in gradibus conſanguinitatis, diuina lege prohibitis.
135 Papa à iuramento obligatorio non abſoluit in præiudicium tertij, niſi hoc vrgens cauſa expoſtulet.
136 Papa proprio iuramento obligatur, nec poteſt ſe ipſum abſoluere, vel abſolui ſine cauſa, de ijs quæ promiſit cum iuramento, & vouit, quando ſunt licita.
137 Papæ reſeruata cum generali mandato non tranſeunt niſi ſpecialiter exprimantur.
138 Caſus Papæ reſeruati non tranſeunt cum generali Legati à latere commiſſione.
139 Papa ſolus Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem.
140 Epiſcopatum ſolus Papa diuidit.
141 Epiſcoporum tranſlationes ac ſedium mutationes ſolus Papa facit, ac maiores Eccleſiæ cauſas inſtruit, dirimit, & componit.
142 Epiſcopatus renunciationem ſolus Papa recipit.
143 Epiſcopum ſolus Papa poteſt iudicare, & condemnare.
144 Epiſcopum ſolus Papa reſtituit.
145 Coadiutores Epiſcopis ſolus Papa dat.
146 Coadiutorias cum futura ſucceſſione quorumcumque beneficiorum ſolus Papa concedit.
147 Epiſcopatus duos vnire ſolus Papa poteſt.
148 Dignitates nouas in aliqua Cathedrali, vel Collegiata ſolus Papa creat.

149 Episcopos duos in vno Episcopatu solus Papa ponere potest.

150 Ecclesiæ Cathedrali administrationem solus Papa dat.

151 Curatorem Ecclesiæ Cathedrali solus Papa dare potest.

152 Visitatorem Ecclesiæ Cathedrali vacanti solus Papa deputare potest.

153 Episcopatus duos vni conferre solus Papa potest.

154 Degradatum restituere solus Papa potest.

155 Beneficium ad tempus, & sub conditione etiam de futuro solus ipse Papa conferre potest.

156 Ius ad vacatura beneficia solus Papa concedere potest.

157 Decimas laïcis solus Papa concedere potest.

158 Causam Clericorum solus Papa laico, vel fœminæ committere potest.

159 Confirmationis sacramentum vt simplex Sacerdos ministret, solus Papa potest ex causa permittere.

160 Causas spirituales mero laïco solus Papa delegare potest.

161 Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum, solus Papa concedit.

162 Indulgentias plenarias, & pro defunctis solus Papa concedere potest.

163 Papa solus potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri.

164 Ordines sacros solus Papa dat illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt.

165 Cardinales solus Papa creare potest, & eos deponere.

166 Regularis vt transeat ad regulam laxiorem, solus Papa permittit.

167 Irregularitatem prouenientem ex eo quòd quis suspensione durante in diuinis se ingesserit, solus Papa tollere potest.

168 Ordines Religiosorum & instituta solus Papa approbare potest.

169 Pensiones annuas in beneficijs constituere, & constitutas transferre solus Papa potest.

170 Renunciationes beneficiorum ad fauorem alterius, vel cum reseruatione fructuum solus Papa ex causa admittere potest.

171 Alienationes, seu permutationes rerum Ecclesiasticarum grauiorum solus Papa admittere potest.

172 Exemptus vt suæ exemptioni renunciare possit solus Papa concedere potest.

173 Ecclesia vt in loco exempto ædificetur, solus Papa permittere potest.

174 Monasterium de vno in alium locum sine Papæ licentia mutari non potest.

175 Sanctos canonizare solus Papa potest.

176 Instituere in beneficijs Iurispatronatus laïcorum sine eorum præsentatione solus Papa potest.

177 Causæ Ecclesiæ maiores, & in quibus præcipua Papæ auctoritas consistit sine speciali eius mandato permissæ non intelliguntur.

178 Papa si quæ facit contra Ius positiuum, etiam absque rationabili causa, valida sunt.

179 Princeps solutus est legibus quoad vim coactiuam, non directiuam.

180 Papa secundùm leges & Canones se velle viuere profitetur.

181 Papa solus potest ardua quæcumque expedire sine Cardinalibus.

182 Papa non potest se ipsum ligare legibus positiuis, nec suos similiter Successores.

183 Papa dispensans sine causa in legibus positiuis validè dispensat; peccat tamen venialiter secluso scandalo, & graui alicuius damno.

184 Papa non potest excommunicari, aut alijs censuris ligari à lege humana.

185 Papa cum excommunicato nulla etiam causa subsistente communicans in humanis, vel etiam Diuinis, non incurrit pœnas contra violatores censurarum Iure præscriptas.

186 Papa non potest se alterius iurisdictioni subdere.

187 Papa non tenetur vi præcepti humani, & constitut. cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnitent. ad semel in anno confitendum.

188 Papa nunquam præsumitur vti plenitudine potestatis, sed potiùs legibus ordinata.

189 Ecclesiam, aut Sedem Romanam ad aliam ciuitatem transferre non potest Papa de ordinaria potestate.

190 Priuilegio exemptionis clericorum à potestate seculari Papa in totum & generaliter derogare non potest.

191 Papa non potest facere legem per quam Clerici iudicentur à Iudice seculari, benè tamen in casu particulari.

192 Papa non potest characterem in anima impressum per degradationem tollere, nec percipere aliquid iniustum, aut quod in se peccatum contineat, nec habet potestatem peccandi, nec se ipsum à peccato suo absoluere potest.

193 Statuere non potest Papa vt excommunicato communicans non incidat in excommunicationem.

194 Papa non potest sine iusta causa statuere talia, per quæ status generalis, seu vniuersalis Ecclesiæ mutaretur.

195 Papa an possit statuere contra Concilium? ostenditur.

196 Verba narratiua in litteris Apost. super quibus fundatur gratia, vel intentio Papæ proprium factum, vel secum gestum narrantis, plenam fidem faciunt, adeò vt in contrarium probatio non admittatur, vt num. 198.

197 Papæ assertioni de his quæ vidit ante Pontificatum, standum est.

199 Papæ dicenti sibi fuisse à Papa supplicatum, standum est.

200 Papa narrans beneficium vacare in Curia per mortem Titij, probat mortem, & mortis locum.

201 Papa narrans Titium sibi aliquid significasse, probat Titium loquutum sibi fuisse.

202 Papæ attestanti tale beneficium fuisse in eius manibus resignatum, standum est.

203 Papæ attestanti de facto Prædecessoris creditur, & probat.

204 Papæ creditur asserenti quando se fundat super asserto, quod est facti proprij, in iis, quæ dependent a sua libera potestate.

205 Narratiua Papæ de facto proprio dicitur quando est facta per verba, censemus, arbitrantes, & nos attendentes, & vt asseritur, & num. 206.

207 Narratiua Papæ non statur quando est ad instantiam partis, & de facto alieno non secum gesto, etiamsi super eo fundetur intentio Papæ, vt num. 208.

209 Narratiua Papæ motu proprio facta statur.

210 Papæ assertioni in facto alieno vbicunque statur, benè admittitur probatio in contrarium.

211 *Papa poteſt cedere & renuntiare Papatui.*
212 *Papæ renunciatio apud quem ſit facienda? oſtenditur, & n.213. & 214.*

IN capite proximo eſt demonſtratũ quomodo Sũmus Pontifex à Chriſto Domino caput Eccleſiæ fuerit conſtitutus: nunc verò quomodo Chriſti Vicarius cum poteſtate,& auctoritate ſuprema,ac præeminentia ſuper cæteros exiſtat, latè eſt explicãdum;qua in re ea,quæ in ſacris Canonibus, & Conciliis, ac Doctorum ſcriptis ſuper hoc continentur, breuiter, ac compendioſè ſub certa methodo colligemus, cùm hac de re integri, & locupletiſſimi tractatus, & commentarij extent Ioannis Pariſ. Auguſtini de Ancona, Bartholomæ de Spina, B.Ioannis à Capiſtrano, Hieronymi Albani, Franciſci de Vargas, Stephani Aufrerij, Petri Albiniani, Petri à Monte, Lælij Iordani, Alphonſi Aluarez Guerrero, Ioannis Stephani *de adorat. pedum Pontificis*, & alij, qui habentur inter tract.Doct.*tom.13.p.1.& 2.* Albert. Pign. *in tract. de Eccleſ. Hierarch.* Ioan. Stapleton. *in tract. de magnit. Eccleſ. Roman.* Palat. Rub. *de obtent. Regni Nauarræ,p.2.* Card. Paleoth. *de ſacro Conſiſt. Cardin. in concluſ. operis, memb. 5. pag. 365.* Fr. Petr. Ramon. *de primatu Petri*, Petr. Beltram à Gueuara *in propugn. contra Venetos, aſſert. 2. §. 1.* Valenzuel. *in monitor. contra eoſdem Venet. p. 5. ex num. 99. & p. 6. ex num. 50.* Suar. *de defenſ. Fidei, lib.3.cap.14.& 29. & de Fide diſput.10.ſect.1.* Ponte *in conuenient. vtriuſque Monarch. lib. 1. cap. 4. pag.18.*

1 Vt igitur ab eius præeminentia, & ſuperioritate ſumamus exordium, & primò incipiendo à nomine PAPA, de quo latè Leonard. Duard. *in commentar. ad Bullam in Cœna Domini lib.1. cap. 4. quæſt.7. per tot. ex profeſſo.* Ignat.Bracc. *in tract.* Italica lingua ſcripto, *la etymologia de nomi Papa è Pontifex*, dico ſecundùm aliquos illud deriuari à dictione Græca *Papæ*, quod eſt interiectio admirantis, & verè admirabilis, quia vices Dei in terris gerit: ita gloſ. *verb. Papa, in proœm. Clementin.* quæ allegat dictum Poëtæ Anglici,

Papa ſtupor Mundi, &c.

Nauarr. *de ſpoliis Clericor. §.2 num.1. & in cap. nouit.notab.3.num.12.de iudic.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.1.lib.2.cap.23.num.84.* Iſidor. Moſcon.*de maieſt. militantis Eccleſiæ, p.1.cap.1.pag.22.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ.1. num. 33.* & Sylueſt. *in ſum. verb.Papa*, ita ait. *Papa dictus eſt, quaſi admirabilis, à Papæ interiectione admirantis, eo quòd Vicarius ſit Chriſti, cuius eſt terra, & plenitudo eius*, Franciſc.Petrarcha *de vita ſolitaria,lib.2.ſect.3.cap.18.* loquens de Cæleſtino Pont. ita dicit, *Reliquerunt alij nauiculas ſuas, ac retia, alij poſſeſſiunculas, alij telonem, alij etiam regna, vel Regnorum ſpem; ſequutique Chriſtum Dominum facti ſunt Apoſtoli, facti ſunt ſancti, & amici Dei. Papatum verò,quo nihil eſt altius, rem tam exoptatam, tàmque mirabilem, vt ab admiratione ac ſtupore dictum ferant, quis vlla ætate, præſertim ex quo tanto in pretio eſſe cœpit, tam mirabili, & excelſo animo contempſit, quàm Cœleſtinus iſte, priſtinum & nomen & locum, & amicam bonis moribus egeſtatem appetens, atque dum Cœlum ſuſpicit terræ immemor?* Cuius rei rationem præſtat Alberic. *in ſuo Dictionar. verb. Papa*, dum ait. *Quia admirabilis eſt intelligentiâ, & efficaciſſimus eloquentiâ.*

2 Nonnulli tamen à *Patris Patriæ* titulo hoc nomen *Papa* deductum volunt, ex quorum numero ſunt Panigarol.*nello ragionamento 11. ſopra la Paſſione di noſtro Signore*, Ioan.Boëm.*de conſuetud. Gentium, lib.2.cap.12.* Prate.*in ſuo lexic.verb.Papa.* Guilielm.Durand.*in rationali diuinorum Officiorum,lib.2. cap. 1. num. 17.* & Paul. Middelburgenſ. Epiſcop. Foſſambrun.*in epiſt.ad Leonem X.* ita ſcribit. *Priſci Romani Patrem Patriæ ſignificare volentes duas dumtaxat primas ſyllabas ſcribere conſueuerunt, vt in antiquis monumentis, & numiſmatibus videre licet, vnde & Romanus Pont. hac tempeſtate vocatur Papa, hoc eſt, Pater Patriæ, non ab interiectione admirantis, vt quidam autumant*; & Volfrang. *lib. 3. comment. Reipubl. Romanæ, cap.17.* ſic ait. *Quòd cognomen, Republ.Romana ad Sacerdotium traducta Pontificibus Maximis noſtra in Religione acceſſit, & cùm per abbreuiationes Pa. Pa. ſcriberent, Papa vocula emerſit.*

Vel dicitur Papa, vt alij volunt, à voce Græca πάππας, id eſt, *Pater Patrum*, vt adnotarunt d. gloſ. *verb. Papa, in proœmio Clementin.* Iſidor. Moſcon.*citato loco*, Sebaſt.Couat.*in Theſauro linguæ Hiſpan. verb. Papa, & verb. Pontifice*, Solorzan. *de iure Indiarum tom.1.lib.2.cap.23.num.85.* Gonzal.*d. gloſ.1.num.49.* Azor.*inſtit. moral.p.2.lib.4.cap.4.q.1.* Seu, vt aliis placuit, id eſt, *Pater pauperum*, ſicut tradunt *l.4.tit.5.part.1.* Ioan.Hugo *in tract.de officio quatuor Prælator.p.1.§.commiſſ.num.1.* 3

Denique ſecundùm aliquos Papa, hoc eſt, maior dicitur, quia omnibus eſt maior, *cap.ſolitæ, de maior. & obed.* & in adminiſtratione, & auctoritate maior eſt omnibus Sanctis, excepto Petro, *cap.1.diſtinct.20.* Henric.Bottæ.*in tract. de Synodo Epiſcopi, part.1.num.27.* Caſſan. *in catal. gloriæ Mundi, p.4. conſid.7. in fine.* Et quamuis nonnulli contenderent non eſſe Petrum maiorem Paulo, eo quòd Paulus, ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ, depingitur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris; vt etiam in Bullis Papalibus obſeruatur; tamen hoc non eſt verum, iuxta ea, quæ diximus *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. tit.3.cap.8. ex num.61. & in collect. ad d.cap.ſolitæ, num.7.cum ſeq.* & omiſſis multis ad hoc propoſitum per Doctores piè adductis, poteſt etiam dici nihil Petri dignitati, auctoritati, aut Primatui derogari, cùm Paulo dextera tribuitur, nec Pauli mirificæ electioni, ſapientiæ, ac meritis, cùm eandem Petro aſſignamus; ſed ea vtriſque aptiſſimè conuenit, in quo ineſt mirabile inter ipſos æqualitatis myſteriũ. Quemadmodum enim cùm ipſum Deum Patrem ad dexteram Filij eſſe Propheta ait *Pſal. 15.* diuinitatis, humanitatiſque differentiam intelligimus; cùm verò Filium ad dexteram Patris ſedere ex eodem Propheta legimus *Pſalm.109.* æqualitatem diuinitatis inter Patrem, & Filium interpretamur; ita etiam cùm Petro Paulum proponimus, Pontificiæ dignitatis culmen; cùm verò Paulum ad Petri dexteram collocamus, æqualitatem gloriæ, quâ ob æqualia merita ambo in Cœlis fruuntur, ſignificari rectè dicere poſſumus. 4 5

SVMMVS PONTIFEX dicitur Papa, quia eſt ſupremus, & ſuper omnes dignitates, Alexand. *conſ.72. Videtur, num.12. in fine, verſ. quia idem eſt ſumma, quod ſuprema, quo nihil amplius datur*, refert Cardin. Tuſch. *tom. 6. lit. P. concl.40. num.11.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 28. num. 6. & 8.* Duard.*in comment. ad Bullam in Cœna Domini, lib.1. cap.4.q.2.num.17.* 6

PONTIFEX MAXIMVS appellari ſolet, licèt hoc nomen Epiſcopo attribuerit Iſidor. *in cap. clericos, verſ. Pontifex, 21.diſt.* quem refert Durand. *in ration.diuinor.Offic.lib.2. cap.11. num.3.* interpretando, id eſt, Maximus Sacerdos, eo quòd efficit 7

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Sacerdotes, atque Leuitas, ipseque officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuit. Ego ipse, *de officio, & potest. Episcopi, p.1 tit.1. cap.2. num.4.* vbi *num.3.* obseruo particulam, *Summum*, conuenire quoque Episcopo, quia Episcopatus est maior Ordo quàm sit in Ecclesia, glos. *verb. Episcopus, in proœm. Sexti, & verb. de Episcopis, in cap. quia periculosum, de sent. excom. lib.6.*

8 SANCTISSIMVS nominatur, vt omnibus est notum, Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.8. q.7. num.41. & 42.* Duard. *d.q.2. num.1.* quia talis præsumitur, *cap.1. dist.40.* ibi, *Quis enim sanctum dubitat esse, quem apex tanta dignitatis attollit, in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci Prædecessore præstantur?* Ideò Papa debet esse vir Apostolicæ sanctitatis, Bald. *in proœm. Decretal. in verb. Gregorius, num.3.* ac propterea illum adoramus, & osculamur in pede, glos. *verb. oscula, in Extrauag.1. de verbor. signif.* Ioan. XXII. *& verb. osculandi, in l.1. C. de domest. & protect.* vbi Ioan. de Platea, Castald. *de Imper. q.64. num.3.* Nauar. *in cap. humana aures, 22. q.5. q.1. n.7.* Ioan. Stephan. *in speciali tract. de adoratione pedum, tom.13. tractatuum Doctorum, p.2. fol.50.* Marc. Anton. Mazzarin. *de tribus Coronis Pontificis, & de osculo pedis*, me citato, & laudato Doctiss. D. Solorzan. *in memor. seu discursu informatiuo, iuridico, historico, & politico num.320. fol.152.* latè Boët. Epo *in glossem. ad cap. Constantinus, num.44. pag.296.* vbi quod plurimi summi Principes Christiani, partim Imperatores, vt Iustinianus II. & Carolus Magnus, partim Reges alij, præ summa nimirum, iustissimaque Christi, verorumque Christi Vicariorum, Diuique Petri successorum, Pontificum nempe Romanorum veneratione, eorum pedes humiliter deosculati sunt.

9 BEATISSIMVS quoque dicitur, ob eandem rationem, Ludou. Gom. *in cap.1. num.22. de constitut.* Troil. Maluet. *de canonizat. Sanctor. q.1. n.17.*

10 EPISCOPVS aliquando simpliciter appellatur, vt *in cap. dilectissimis, 12. q.1.* glos. *verb. Episcopus, in proœm. Sexti*, Anastas. Germon *de indultis Cardinal. verb. Episcopus*, Fulu. Pacian. *de probation. lib.2. cap.28. num.7.* Duard. *in comment. ad Bullam in Cœna Domini, lib.1. cap.5. q.2. n.3.*

11 EPISCOPVS ROMÆ interdum nominatur, vt in superscriptione text. *in cap. statuimus, dist.4.* Thelesphorus *Episcopus Romæ*, & notauit *ibidem* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha, & in inscriptione text. *in cap. transmarinos, 98. dist.* & nonnunquam Romanæ Ecclesiæ Præsul, vt in superscript. *cap. Afros, 98. dist.*

12 EPISCOPVS VNIVERSALIS ECCLESIÆ, vt per D. Thom. *opusc.19. de erroribus Græcor.* Caiet. *de Primatu Romana Eccles. cap.13. ad 5.* Seraphin. de Freiras *de iusto Imper. Lusit. Asiatico cap.7. num.2.* Turrecrem. *in cap. in nouo, n.6. dist.21.* Gemin. *cons.93. num.21. & 22.* Ioan. Selua *de benefic. p.2. q.1. num.18.* Card. Tusch. *tom.6. lit. P. concl.40. num.2.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.11. q.13. num.132.* Cardin. Baron. *annal. Eccles. tom.8. anno Christi 595. pag. mihi 64. & 68.* Zerol. *in praxi Episcop. p.1. verb. pragmatica, vers. ad tertium.* Boët. Epo *de iure sacro lib.1. cap.4. num.283. cum seqq.*

13 EPISCOPVS TOTIVS ORBIS, glos. *verb. priuata, in cap. felicis, §. fin. de pœnis, lib.6.* Card. Alexandrin. *in cap. suspectus, & in cap. sicut, num.3. 2. q.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel §.2. proœm. num.46.* Et Diœcesanus totius Orbis, Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.3. alleg.80. num.1.* Et ideo dicitur habere pro propria diœcesi totum Orbem, Felin. *in cap. gratia, num.2. post med. vers. & hoc aliàs posset dici, de offic. Ordin.* Ludou. Gom. *in cap.1. num.34. de constit. lib.6.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.1. proœm. n.8,* Card. Tusch. *tom.6. lit. P. concl.47. num.2.* quia est super omnes, & omnibus præest, *cap. cuncta per mundum, 9. q.3.* Gemin. *cons.65. num.11. vers. quoad primum, & num.12.* Card. Tusch. *d. concl.42. num.5.* Grilenzon. *cons.59. num.2.*

14 EPISCOPVS EPISCOPORVM, *cap. Nouatianus 7. q.1. cap. loquitur, 24. q.1.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.8. q.7. num.110.*

15 ORDINARIVS ORDINARIORVM, *d. cap. cuncta per mundum, cap. per principalem, 9. q.3.* Roman. *cons.335. num.7. & 8.* Staphil. *de litteris gratia, in prælud. num.7.* Ludou. Gom. *in proœm. Regular. Cancel. q.2. vers. considera etiam, sub num.7.* Franc. Marc. *q.249. num.1. p.2.* Capuraq. *decis.282. n.3. p.1.* Flamin. Paris. *d. q.7. n.4.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.2. proœm. num.44.* Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.1. tit.4. num.10.* Griuel. *Dolana decis.131. n.26:* ac propterea concurrit cum omnibus Ordinariis, Gonzal. *ad d. reg.8. §.1. proœm. ex n.32.* Mart. *de Iurisd. p.3. cap.21. à num.15.*

16 DIOECESANVS OMNIVM EXEMPTORVM, Gemin. *cons.83. num.8.* Cardin. Tusch. *d. lit. P. conclus.42. num.8.* Carol. Marant. *tom.1. resp.25. num.89.*

17 VICARIVS CHRISTI dicitur Papa, *in cap. inter corporalia, & in cap. quanto, & in cap. licet, de translat. Episcopi*, & tradunt Franc. Marc. *dec.1311. num.1. tom.1.* Flam. Paris. *de resignat. benefic. lib.8. q.7. num.6. & de confident. benefic. q.11. num.10.* Iacob. de Laurent. *in tract. de Iudice suspecto, cap.2. n.3.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcop. p.1. num.18.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.1. lib.2. cap.23. num.71.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.3. alleg.54. num.47.* quamuis à nonnullis Petri Vicarius sit vocatus, *in cap. quoties, 1. q.7. & in cap. Ego Ludouicus, 63. dist. & in cap. non quales, 1. q.1.* quæ impropria fuit loquutio: nam Episcopos quoque, & simplices Sacerdotes Christi Vicarios quandoque appellari legimus *in cap. mulier debet, 33. q.5. & in cap. inter hæc, de Pœnit. dist.3.* glos. *in cap.2. de translat. Episcopi.* Illud propterea est quòd etsi Dominus Petro Primatum inter Apostolos, & plenitudinem dederit potestatis, aliis tamen Apostolis, & Discipulis dixit etiam, *Quæcumque ligaueritis super terram*, &c. & iterum, *Qui vos audit, me audit*; & iterum, *Ite, ego mitto vos.* Apostolorum verò sunt successores Episcopi, & cæterorum discipulorum Sacerdotes, *cap. in nouo, 21. dist. cap. quorum vices, 68. dist.* In his igitur tantùm Vicarij Christi appellantur, quæ in ipsis sunt cum Petro communia, in principali verò regimine Ecclesiæ, & potestate suprema, solus Vicarius Christi Summus Pontifex dicitur. Itaut iam sit de Fide Pontificem Romanum, quem vt talem adorat, & obedientiam præstat Ecclesia, esse constantem Christi Vicarium, & certum Petri successorem, Valent. *tom.3. disp.1. q.1. puncto 7. §.38.* Arag. *2.2. q.1. art.10. de Concil. dub. princ.* Salmeron *lib.1. in epist. Pauli, part.2. disp. de Ecclesia, à §. Angeli etiam,* Suar. *de Fide disp.5. sect.8. num.12. & disput.10. sect.5.* Ponte Hurtado *eod. tract. disput.37. sect.12.* Castr. Palao *tom.1. tract.4. disput.1. puncto 5. §.2. num.8.*

18 PRINCIPEM PRINCIPVM, AT DOMINVM DOMINANTIVM Papam appellat Bald. *consil.388. Si Princeps, lib.4.* quia primus est super omnes mortales, Zabarel. *cons.137. num.7.* Card. Tusch. *d. lit. P. concl.40. num.12.* Regnum Orbis & Vrbis habet;

habet; Ægid.Bellam.*con.48.num.37.in fine,& n.38.* ac ſummam vilicationem dignitatis Apoſtolicæ, & ſtatus Eccleſiaſtici; Zabarel.*conſ.136.num.8. in fine, & num.9.& conſ.142. num.3.* Ob idque forſan corona eius capiti imponitur, quæ triplex nunc eſt, quam *tiaram* triplici corona decoratam appellari vulgo Regnum dicit Chriſtoph. Marcel. *lib.1.Rituum Eccleſ.ſect.2.cap.3.prope med.* Regnum quoque nomiuat illam coronam Guilielm. Durand. *in rationali diuinorum Offic.lib.3. tit. de Mitra,* ſcribens Pontificem eo Regno non vti niſi certis diebus,& locis,nunquam intra Eccleſiam, ſed extra, idque in ſignum imperij; Mitra verò ſemper vti, & vbique Pontificem in ſignum Pontificatus, eo quòd Pontificis auctoritas & prior ſit, & dignior,ac diffuſior Imperiali poteſtate. Addit Boër. Epo *in gloſſem.cap. Conſtantinus, n.43.pag.mihi 256.* quòd triplex occurrit coniectura de ratione triplicis huius coronæ Pontificalis, vel quòd in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis adhibeatur triplex; vel quod Imperialis corona poſt Caroli Magni tempora cœperit eſſe triplex; vel denique quòd tres potiſſimum ditiones ad Romanam pertineant ſingulariter Eccleſiam, Pontificémque Romana, Sicula, Neapolitana.

19 Et demum nomina omnia,quæ Romano Pont. tribui ſolent, vide latè per Prob. *ad Monach.ſuper proœmio Sexti,num.54.* Gemin. *conſ.93.n.21.& 22.* Card.Tuſch.*d.concl.40.* Card.Bellarmin.*tom.1.lib.2. de Rom. Pont. num.31.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor tom.2.lib.4.p.7.tract.4.docum.1.num.3.* quæ ſunt ſunt quindecim, ſcilicet, PAPA, PATER PATRVM, CHRISTIANORVM PONTIFEX, SVMMVS SACERDOS, PRINCEPS SACERDOTVM, VICARIVS CHRISTI, CAPVT CORPORIS ECCLESIÆ, PASTOR OVILIS DOMINI, PATER ET DOMINVS OMNIVM FIDELIVM, RECTOR DOMVS DEI, CVSTOS VINEÆ DEI, SPONSVS ECCLESIÆ, PRÆSVL APOSTOLICÆ SEDIS, EPISCOPVS VNIVERSALIS, refert Illuſtriſſ. D.meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. ſtatuimus, num.2.diſt.4.*

20 *Age indagemus adhuc quis ſis?* (quærit S.Bernard. lib.3.de conſiderat.ad Eugen.) *quis eſt Sacerdos magnus, Princeps Epiſcoporum? Tu heres Apoſtolorum, Tu Primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chriſtus:* refert Seraphin.de Freitas *de iuſto Imperio Luſit. cap. 6. num.102.* & Solorzan. *de iure Indiarum tom.1.lib.2.cap.23.num.80.* & idem S.Bernard.*in fine lib. 4.* eum nominat *Chriſtianorum Ducem, paſtorem plebium, vltorem ſcelerum, malorum metum,malleum tyrannorum,Regum patrem,legum moderatorem, Canonum diſpenſatorem,ſal terræ,Orbis lumen, Sacerdotem Altiſſimi, Vicarium Chriſti, Chriſtum Domini, Deum Pharaonis,* refert idem Solorzan.*d.num.80.*

21 Sed quanto maior, & excelſior eſt Papa, tanto humilior omnibus creaturis oſtenditur, & ſe humilem profitetur, ex quo illud proceſſit vt electus
22 Romanus Pontifex in ſede forata collocetur, vt qui in ſede glorioſa ſedet, de humilitatis virtute non obliuiſcatur, prout optimè contra Platinam obſeruant Petr. Greg. *Syntagm. Iuris,p.2.lib.15.c.3. ex num.22.* Dionyſ.Paul.*de vera quatuor Patriarchal.*
23 *Sedium erect.cap.18.num.12.cum ſeqq.* Ex quo etiam & illud proceſſit ſecundùm Ludou.Gom.*in rep.c.1.*

Auguſt.Barboſ.de Iure Eccleſ.vniu.

num.45. in fine, de conſtit. lib. 6. vt in die ſuæ coronationis, quo conditionis humanæ minor ſit,ante illum ſtupæ in ſummitate arundinis comburantur, & ſtentorea voce inclametur, *Sic tranſit gloria mundi, Pater ſancte;* refert Nau. *in repet. cap. inter verba,11.q.3.concl.5.num.77.*

Ob idque filius Eccleſiæ Catholicæ, ac ſubdi- 24
tus dicitur, quoad Fidem tamen, & regenerationem, ac alia Eccleſiæ Sacramenta, quibus & ipſe paſcitur, ac nutritur, intelligere debemus, *cap.qui abſtulerit,12.q.2.cap.abſit,11.q.3.* Et cùm Imperato- 25
ri, ac Regibus tanquam Eccleſiæ caput anteferatur, & præſit, *cap.venerabilem, de elect.cap.ſolitæ, de maior.& obed.*cum ſimilib. ac illi Imperatores obediant, & reuereantur, ſicut fecit Fidericus I. Imp. qui partim cenſuris Eccleſiaſticis, partim prælijs aduerſis fatigatus ac fractus culpam ſuam (ſicut Principem Catholicum decuit, & oportuit) & agnoſcere deteſtari coactus fuerit, atque Pontificis Alexandri II. pedibus conculcandum ſeſe proſtrauerit apud Venetos in ſancti Marci Eccleſia Pontifice voces has edente: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonem, & Draconem.* Refert Boër. Epo *de Regalib.lib.1. num.200.* Quandoque tamen Papa ſe Imperatori ſubditum profitetur, *cap.ſatagendum,* & *ibi* gloſ.*25.q.1.d.cap. ſolicitæ,* in eo ſcilicet,de quo intelligitur illud Petri:*Subditi eſtote omni humanæ creaturæ,propter Deum, ſiue Regi, quaſi præcellenti,* &c.

Hinc etiam ſe Papam vniuerſalem aliquando 26
appellari non eſt paſſus, ſicut B. Gregorius fecit,
& titulum illum ab Alexandrino Patriarcha ſibi 27
ſcriptum repulit,vt conſtat ex eius epiſt. *lib.7.epiſt. 30.indict.1.* refertur *in cap.ecce,99.diſt.* cùm eo licitè,& iure vti potuerit, cùm ſit verè vniuerſalis, & princeps Patriarcharum,vt expreſsè contra Molinæum probat Raymund. Ruff. *pro Pontifice Max. n.8.verſ.Primatum,pag.19.*& obſeruat Bañes *in 2.2. q.1.art.10.ad 3.verſ.ad confirmationem,*Franc.Vargas *in tract.de auctoritate Pontif.propoſ.5.*incip.*Quoniam verò*, Anton. Auguſt.*in epit.veteris Iuris Pontif.p.1. de perſonis,lib.1.tit.3. per tot.* Cardin.Bellarm.*tom.1. controu.3.de Romano Pont.lib.2.cap.31.verſ.15.*Vt autem titulum illum non admitteret ipſe Gregorius, duo quoque laudabiliter eum mouere potuerunt. Primò, quia licèt aliquando laïci Principes voluerunt ſe Dominos appellari, vt ex Suet. aduertit Ludou.Gom. *in repet.cap.1.n.41. in fin. de conſtit. lib. 6.* tamen tunc temporis titulus ille vniuerſalitatis ſuperbus erat, & hominum malitia factus prophanus, eóque laici Principes vtebantur, vt in terminis expendit Ruff.*ſub d.n.8. pag.27. verſic. vti tamen*, & Fiſcher Roffenſis Epiſcop. *in confutatione aſſertionis Lutheranæ, artic. 25. verſic. impudentiam tuam.* Fuit enim Gregorius inſignis humili- 28
tatis profeſſor; ad occurſum namque cuiuſdam Ioannis Abbatis primus ſe humi proſtrauit, in ſe autem erigendo vltimus fuit, vt meritò commendauit *Pratum ſpirituale Sophronij cap.151.* Secundò, moueri potuit, vt nollet tunc Gregorius vniuerſalis appellari, ne aliquis deciperetur, exiſtimans quòd immediatè vnicuique ſic præeſſet ciuitati, & Diœceſi, includerétque in ſe omnes Epiſcopos, quaſi nihil ad alios de Eccleſia Domini pertineret,nam iſto modo Papa non eſt vniuerſalis,vt aduertunt Aluar.Pelag.*de planctu Eccleſiæ,lib.1.cap.54. poſt med.verſ.ſecundò Eccleſia,n.84.*Rodulph.Cupers *de ſacroſancta Eccleſia, ad cap. oportebat, 79. diſt. in §.dicitur autem Eccleſia, num. 12.* Paul. Gryſald. *in deciſionib.Catholicæ Fidei,verb.Papa,n.3.in reſp.ad 3.*

obiectionem, Cardin. Bellarm. d. controu. 3. lib. 2. cap. 31. versic. respondeo duobus modis.

29 Hinc etiam non dominum, sed *seruum seruorum Dei* seipsum Papa nominare solet, vt videre licet *in cap. relatum, in fine, de sentent. excom.* & in superscriptione text. *in cap. ex multis, 1. q. 3.* glos. *verb. & per se, in cap. quoties, 1. q. 7.* glos. *verb. seruus, in proœm. Sexti decretal.* Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. §. Seruus seruorum Dei*, ex *num. 1.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. q. 7. num. 101.* vbi subdit quòd Papa de stylo ita se seruum seruorum Dei appellat, vt si appareat Bulla sine huiusmodi inscriptione, de falso esset suspecta, tanquam contra stylum; illud Christi Redemptoris attendens, *Qui vult vestrûm maior fieri, erit vester seruus*, Matth. 20. quod & ipsius Pontificis nomen iuxta Hebraïcam deriuationem ostendit; significat enim, teste S. Hieronym. inclinationem, vt scilicet ipsi Pontifices, quamuis supra omnes mortales positi; meminerunt tamen exemplo Christi interdum de statu suo declinare, atque adeò humiliter sese cæteris Christi fidelibus subiicere, ac subministrare; eo enim ipso, quo se humiles declarant, maiores cæteris esse dignoscuntur, nec humilitatis virtus suæ quicquam detrahit sublimitati. Vnde Apost. Paulus 1. ad Corinth. 9. *Cùm liber essem*, inquit, *ex omnibus omnium me seruum feci*, in quo verè & realiter IESVM Christum imitatur, qui cùm esset coæqualis Patri Omnipotenti, & omnia verbo, id est, per ipsum fecerit, *Ioan. 1.* nihilominus pro nostra omniúmque redemptione formam serui accepit, *ad Philip. 2.*

30 Primum autem Pontificem qui se seruum seruorum Dei nominauit, fuisse sanctum Gregorium referunt *additio ad glos. verb. seruus, in proœmio Sexti*, Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 2. cap. 13. vers. iste Gregorius*, Andr. Gammar. *in Extrauag. Iulij II. de simoniaca Papæ elect. in verb. Iulius, num. 10.* Dionys. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 17. num. 72.* Verumtamen prior omnium fuit Damasus Papa, vt constat *ex epist. eiusdem ad Stephanum Archiepiscop.* quæ inuenitur inter opera Clementis Papæ, *& tom. 1. Concil. in actis S. Damasi Papæ, fol. 229. verso*, cuius vestigia postmodum sequutus fuit S. Greg. Magnus in omnibus suis epist. vt refert Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 3. versic. Gregorius Magnus*, constat enim Damasum eundem Gregorium præcessisse annos 190. quia Damasus floruit anno Domini 379. & fuit 39. Pontifex Max. à sancto Petro, vt colligitur ex Platina *in vita eiusdem Damasi*, & ex Illesc. *in historia Pontificali, lib. 2. cap. 6.* Gregorius autem Ecclesiam Catholicam gubernare incœpit anno 591. & fuit 66. Pontifex à S. Petro, vt constat ex eodem Platina *in eius vita*, & Illesc. *lib. 4. cap. 1.*

31 Papa enim licèt sit Pastor, forma tamen Gregis fieri debet ex animo, non autem imperio dominari, vt Petrus ipse non solùm verbo docuit, sed & confirmauit exemplo, nam cùm à fidelibus subditis interrogaretur, cur ad Gentes intrasset? non ex potestate, quâ potuisset eorum interrogationem expellere, sed humiliter respondit, eius rei rationem exponens, vt notat Gregor. *lib. 9. epist. 39.* relatus *in cap. Petrus, 2. q. 7.*

32 Sic etiam cùm à Paulo *ad Galat. 2.* idem Petrus redargueretur, humiliter cessit, vt aduertit August. *lib. 3. de Baptismo contra Donatistas, cap. 5.* relatus *in cap. qui contempta, dist. 8.* qua de re in commendationem Petri, atque eius humilitatis, quæ in hac ferenda reprehensióne illuxit, multa eleganter adducit Francisc. de Mend. *lib. 1. Regum, cap. 3. vers. decimooctauo, annot. 6. sect. 3. n. 9. & 10.* ex S. Cypriano *in epist. ad Quiritum, de haeret. baptiz.* & ex Greg. Magno *lib. 28. cap. 6. aliàs 12. & lib. 2. homil. 18. in Ezech.* vbi in hæc verba. *Petrus à Paulo minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur, quia in re factus est sequens minoris sui, etiam vt in hoc præiret, quatenus, qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.*

Vtrùm autem Petrus fuerit dignus reprehensione? solet in dubium reuocari, multúmque ac diu de illius loci interpretatione inter Hieronymum, & Augustinum concertatum est, vt ex eorum epistolis apparet, scilicet 86. Hieronymi, octaua verò Augustini, cum sequentib. & præcipuè 19. Qua de re multa scripserunt S. Thom. *1. 2. q. 103. art. 4. ad 2.* Bonauent. *in 4. distinct. 3. art. 2. q. 2.* Scot. *ead. dist. q. 4. vers. quantum ergo*, Sot. *de Iustit. lib. 2. q. 5. art. 4. ad 3. membrum primi argum.* Pigh. *de Ecclesiast. Hierarch. lib. 3. cap. 11. vers. ad 2.* Albertin. *in rub. de haeret. lib. 6. num. 23.* Vasq. *1. 2. disput. 132. cap. 3. num. 27.* & latè *cap. 4. 5. & 6.* Hector Pintus *in Daniel. cap. 11.* Card. Baron. *annal. Eccles. tom. 1. de Romano Pont. lib. 1. cap. 28. vers. postremam, & lib. 4. cap. 8. post princip.* Suar. *de legib. lib. 9. cap. 20. ex n. 19.* Et quamuis Augustinus *vbi suprà* admittat in Petro aliquod peccatum reprehensione dignum, illúmque sequantur S. Thom. Bonau. & Scot. *dictis locis*, Durand. *in 4. dist. 1. q. 9. num. 7. & 8.* Palud. *q. 6. art. 5. concl. 4.* Gabr. *q. 4. artic. 3. dub. 3.* Maior. *dist. 3. q. 2. vers. circa illud*; nullus tamen dicit peccatum illud fuisse mortale, immò multi affirmant fuisse tantùm veniale; quia re vera vsus cæremoniarum non erat tunc omnino prohibitus; sed quia incautè, aut intempestiuè vsus fuerit Petrus cæremoniis Legis. Ego quidem existimo nullius peccati, neque venialis apud Deum ipsum Petrum reum fuisse; non mortalis, cùm iam Petrus esset in gratia confirmatus; non venialis, quia neque ex intentione operantis, neque ex obiecto talis colligitur; fuit tamen ipse Petrus rectè admonitus, & reprehensus à Paulo, quia fecit aliquid, quod non expediebat, quamuis liceret; neque enim hæc duo inter se repugnant, iuxta eundem Paul. 1. ad Corinth. 4. *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*; & in hoc tantùm deficit, iudicando scilicet magis expedire, quod minùs expediebat, quamuis semper ageret, quod licebat; atque ob hunc defectum tam exiguum fuit à Paulo reprehensus, & ipse pro sua magna humilitate illi cessit. Colliguntur hæc omnia ex latè adductis per Vasq. *1. 2. disp. 182. cap. 7. num. 56. cum seq.* vbi refert ita publicè docuisse in Collegio Complutensi, de anno 1582.

34 Quare & S. Gregorius subditis redarguendi se facultatem præstat *in c. si quis super his, 2. q. 7.* & Leo IV. de quibusdam rebus accusatus, Imperatoris se submittit iudicio, *in c. nos si incompetenter, ead. caus. & q.* Hortatur autem præfatus Gregorius *in c. inter verba, 11. q. 3.* se ipsum & Pastores omnem pacem habere cum omnibus, si fieri potest, & offendere neminem, aut scandalizare. *Si enim* (inquit idem Leo, *in d. c. nos si incompetenter,*) *nos qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certè non veritatis discipuli, sed erimus præ cæteris erroris magistri.* Quin potiùs debet Rom. Pontifex præ cæte- 35
ris esse sanctior, & maiorem præ cæteris Christianæ religionis, & diuini honoris zelum tenere, vt ait Iul. Papa *in c. officij, 24. q. 1.* & si minus sanctus aliquis haberetur, occasione tamen sanctæ conuersationis prædecessorum suorum fit sanctior; vnde in

36 in Papa semper præsumitur sanctitas. *Quis enim* (vt ait Symmachus Papa *in c.1. dist. 40.*) *sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo si desint*, inquit, *bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci decessore præstantur; aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur illustrat.*

37 Quòd si Papa suæ, & fraternæ salutis negligens deprehendatur, & talis vt magis sibi aliísque officiat, huius culpas redarguere præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à Fide deuius; sed pro eius conuersione, & salute vniuersitas fidelium tantò instantiùs orare debet, quantò suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertit propensiùs pendere, vt inquit Bonifacius Martyr *in c. si Papa 40. dist.* Vnde nonnullos Romànos Pontifices legimus de obiectis criminibus conuocato Concilio sic se iureiurando purgasse, vt tamen se ad id minimè teneri protestarentur. Sic Sixtus III. fecit dicens, non aliis successoribus, si noluerint, idipsum faciendi se formam dedisse, vt refertur *in cap. mandastis*, 2. *q.* 5. sic etiam Leo IV. se similiter purgans, dixit: *hoc autem faciens, non legem præscribo cæteris, qua id facere rogantur*, sicut habetur *in cap. auditum*, 2. *q.* 5. *& in cap. nos si incompetenter*, 2. *q.* 7. vbi Gratianus *in fine*, similia exempla Damasi, & Symmachi Summorum Pontificum adducit. Legimus quoque Pontificem Marcellinum se ipsum accusantem, Episcoporum Concilium iudicare noluisse, dixisse autem, *Tuo te ore, non nostro iudicio damna, nam prima Sedes à nemine iudicatur, in cap. nunc autem*, x1. *dist. & in cap. nemo*, 9. *q.* 3. Aliorum enim hominum causas Deus voluit per homines terminari, Sedis verò Romanæ Præsulem suo reseruauit arbitrio: quod nonnunquam Deus ipse manifestis exemplis ostendit, *cap. aliorum, cum seq.* 9. *q.* 3. *cap. si Papa*, 40. *dist. cap. Anastasius* 19. *dist.*

38 Sed hac in re aliquantulum immorari oportet, & perquiri, an & quando Pontifex errare possit, & in hæresim labi? Pro cuius dubij vera solutione, & maiori omnium occurrentium dilucidatione sciendum, Papam vel considerari posse tanquam supremum Iudicem, & vniuersalem Ecclesiæ Pastorem, vel tanquam priuatam personam: si primo modo consideretur, certum est in definiendis iis, quæ sunt fidei, habere infallibilem auctoritatem; ita vt in publico Fidei iudicio minimè errare possit, vt post antiquiores Patres tradunt S. Thom. 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *& q.* 11. *art.* 2. *ad* 3. Caiet. *in apolog. de potestat. Papæ, part.* 2. *cap.* 13. *cum seqq.* Turrecr. *lib.* 2. *cap.* 19. Pigh. *de Eccles. Hierarch. lib.* 4. *cap.* 3. Can. *de locis Theolog. lib.* 6. *cap.* 3. *propos.* 3. Carranza *in sum. Concil. contr.* 3. Card. Bellarm. *lib.* 4. *de Roman. Pontif. cap.* 3. *vers. de cætero.* Suar. *de Fide, disp.* 5. *sect.* 8. *à num.* 9. Probatur primò auctoritate Christi Domini *Luc.* 22. vbi ad Petrum inquit, *Ego oraui pro te, vt non deficiat fides tua.* quem locum licèt aliqui intelligant de tota Ecclesia, quasi Dominus orauerit pro Petro, quatenus totius Ecclesiæ figuram gerebat; conuincitur tamen hæc interpretatio; primò, ex Clem. 1. *in fin.* ibi, *persona B. Petri, de re iudic.* Deinde, quia non conuenit verbis Christi ibi, *& tu conuersus confirma fratres tuos*; non potest enim considerari conuersio respectu ipsius Ecclesiæ, cùm numquam in totum defecerit à Fide; deinde quia respectu Ecclesiæ nulli sunt fratres, sed potiùs omnes filij. Deinde repugnant particulæ illæ, *te*, *& tuos*, atque alia verba præcedentia, vbi Simon bis repetitur, & apertiùs, quia dixerat Dominus, *Satan expetiuit vos, vt cribraret*, mox mutata loquendi ratione inquit, *Ego autem rogaui pro te*, &c. quæ omnia satis ostendunt aliquid speciale pro ipso Petro Christum Dominum impetrasse: neque etiam dici potest auctoritatem illam personaliter ad Petrum pertinere, non verò ad eius Successores Romanos Pontifices.

Contrarium enim meritò declarauit Innoc. III. *in cap. maiores, in princ. de Baptismo*, ibi, *ad Petri Sedem referendas*, &c. atque alij sex antiquiores Pontifices, & Patres, quos defert Card. Bellarm. *de Rom. Pontif. lib.* 4. *cap.* 3. Probatur secundò ex auctoritate eiusdem Christi, Matth. 16. *Tu es Petrus*, &c. Qua auctoritate de Petro, omnibúsque eius successoribus explicat Leo Pontifex *in cap. ita Dominus, dist.* 19. Tertiò, probatur ex auctoritate eiusdem Christi, Ioan. 21. *Pasce oues meas*, quo loco omnis potestas necessaria ad rectam Ecclesiæ gubernationem significauit modò per officium Pastoris, quod ex maxima parte consistit in pabulo veræ doctrinæ spiritualis exhibendo, modò per aliam metaphoram ligandi, & soluendi, seu Clauium, tollendo scilicet impedimenta, quæ clauderent ingressum regni cœlorum; & constat in primis necessariam esse potestatem resoluendi dubias Fidei quæstiones ad tollẽdam ex parte intellectus ignorantiam, sicut necessarium est ex parte voluntatis, salubribus præceptis ad tollendas prauæ voluntatis affectiones, cùm hoc duplex sit impedimentum, quod ingressum Regni solet, & potest impedire. Ergo rationes, quibus conuincitur potestatem Petro datam non personalem fuisse, sed in omnibus successoribus duraturam concludunt, & infallibile iudicium, quod Christus Petro promisit, ad eius successores pertinere. Quartò, confirmatur ex *Deuteron.* 17. vbi difficile & ambiguum iudicium iubet Dominus deferri ad Sacerdotes Leuitici generis, & Iudicem, qui fuerit illo tempore, & addit, *qui indicabunt tibi iudicij veritatem*, & quæ ibi sequuntur; quibus Summi Pontificis potestatem depingi explicat Innoc. III. *in cap. per venerabilem, vers. rationibus, qui fil. sint legit.* iunctis multis traditis à Pigh. & Can. *citat. locis.* ex quibus rectè sequitur de Fide esse Romani Pontificis, qui nunc est, & erit in futurum, infallibile esse iudicium, & contrariam doctrinam hæresim esse; quam vti talem meritò damnauit Sixtus IV. inter alios errores Petri Oxomensis Salmanticensis Primarij sacræ Theologiæ, vt testatur eiusdem Academiæ & facultatis Primarius Bañes 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. *concl.* 5. vbi quoque *per totum d. dub.* 2. meritò concludit nostram resolutionem tenendam esse tanquam Apostolicam traditionem, etiam ita definitum esse à Leone X. in Bulla condemnationis Lutheri *artic.* 18. in quo aiebat, quòd etsi Papa, & maior pars Ecclesiæ aliquid sentiret, non esset peccatum, neque hæresim oppositum tenere, quem errorem cum aliis ipsius Lutheri meritò damnauit Leo X. vt constat ex *tom.* 2. *Concil. p.* 706. Vide Thom. Boz. *de signis Eccles. lib.* 16. *cap.* 8. *& lib.* 18. *cap.* 6. Suar. *de Fide disp.* 5. *sect.* 8. *num.* 7. Can. *de locis Theolog. lib.* 6. *cap.* 8. *ad fin.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 37. Machado *d. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 4. *docum.* 13.

Ex dictis igitur infertur primò falsam esse eorum sententiam, qui docent in iis, quæ sine Concilio vniuersali decernit Papa, errare posse, quod hæretici omnes contendunt, & ex Catholicis tenuerunt Gerson, Almayn. & Adrian. *in quæst. de con-* 39

firmat.ad fin. & alij, quos refert Can.*de locis Theolog.lib.6.cap.1. ad fin.* hoc ipsum tribuentes Gratiano *in cap.ita dominus,vers.hoc autem,*19.*dist.*eiusdem autem sententiæ videtur esse Abb. Panorm.*in cap. significasti, num.*3. *de elect.* & *q.*1. *num.*22. Anton.de Rosel. *de Concil. q.*14. *num.*13. & 17. à quibus non multum discrepat Castr.*de iust.hæret.punit.lib.*1.*c.*8. dum tenere videtur Papam in quæstionibus Fidei, quas decidit,solum errare posse,non tamen Sedem Apostolicam, id est, Papam cum Cardinalium Collegio. Conuincitur enim ex omnibus prædictis,ex quibus constat soli Petro,non autem vniuersæ Ecclesiæ, neque omnibus Apostolis simul concessum priuilegium illud confirmandi fratres in Fide, pro ipso Petro singulariter orauit Christus Dominus, ne eius Fides deficeret, Petrus petra, & fundamentum, super quo Ecclesia fundatur, quæ omnia concludunt certitudinem & infallibilitatem illam in ipso Petro, Romanísque Pontificibus eius successoribus, non verò Concilio vniuersali, nec in Cardinalibus, & Consiliariis positam esse; atque ita meritò doctrinas prædictas reprehendunt Can.*d.cap.*8. Card.Bellarm.*d. lib.*5,*cap.*2.& 7. Bañes *d,dub.*2.*conclus.*3.

Non obstat ratio, quam adducunt Anton. de Rosel, atque alij præcitati, quòd scilicet Summus Pontifex homo est, & humanis infirmitatibus subiectus, sicut alij omnes homines, dicente Paulo *ad Hebr, cap.*7. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus*, &c. & qui condolere possit his qui ignorant, & errant, quoniam & ipse circundatus est infirmitate: vnde se errare posse Pontifex ipse fatetur *in cap.à nobis* 28. *de sent.excom,* quemadmodum in alia vitia auaritiæ vel similia potest incidere, vt apud omnes est indubitatum; facilè enim respondetur, quòd si solam personam Papæ per se consideremus, vt homo est, facilè errare potest, non ita si ponamus diuinam prouidentiam, & Christi promissionem, secundùm quam Ecclesia, & eius supremus Princeps Spiritus sancti assistentia ita dirigitur, vt in Decretis statum totius Ecclesiæ respicientibus errare minimè possit,vt benè notauit Turrecrem,*lib.*2.*cap.*112.*n.*2. Vnde etiam euidens apparet differentiæ ratio,quare Papa peccare possit, & in alia vitia incidere, non ita errare in Decretis, quæ tanquam Pontifex edit, quia scilicet pro hoc orauit Christus, non ita pro illis, vt vltra præcitatos optimè aduertit Albertin.*de assertion.Cathol.q.*9. *à num.*12. Card. Bellarm, *d.lib.*4. *cap.*7.*vers.vltima ratio.* Nec etiam obstat si replices ex text,*in d.cap. per venerabilem, vers.sunt autem, qui fil.sint legit.* iuncto *cap.fundamenta,* §.*decet,lib.*6. quibus probatur in dicendis causis Fidei, aliísque arduis debere Papam petere consilium Cardinalium; quia respondetur procedere Iura illa, & similia de honestate, non verò de necessitate,vt latè ostendemus *infrà cap.*4.*de dignit.& priuil. Cardinal, propè finem.*

40 Secundò, ex dictis infertur Pontificem in decretis morum, quæ ad statum totius Ecclesiæ spectant, errare minimè posse. Probatur; nam licèt (vt suprà diximus) Summus Pontifex quà homo est, intra limites humanarum virium, sit ignorantiæ, aliísque humanis infirmitatibus subiectus; in his tamen quæ vt summus Pastor decernit, & necessaria sunt ad spiritualem suarum ouium salutem,infallibili Spiritus sancti assistentia ex Christi Domini promissione iuuari, & gubernari certissimum est, iuxta auctoritatem Ioan.4. & 16. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*; quod sanè in his decretis, quæ ad mores totius Ecclesiæ pertinet, omninò necessarium est; aliàs enim si in his Pontifex erraret, talis error totius Ecclesiæ error esset, subindeque in maximum totius Ecclesiæ damnum redundaret.Cùm enim omnes Fideles teneantur Summi Pontificis decreta, quæ ad mores pertinent, sequi, & venerari, *cap.* 1. *de constit.* vbi omnes, & ab illis recedere crimen esset grauissimum, iuxta regulam *cap.non decet,* 12. *dist.* & *cap. cùm non liceat, de præscript.* iuncta prædicta auctoritate *Deuteron.* 17. & alia Christi Domini Matth,23. *Super Cathedra Moysis sederunt Scribæ,& Pharisæi. Omnia ergo quæ dixerint vobis seruate & facite*; meritò sequitur oportere Summi Pontificis auctoritatem in huiusmodi decretis infallibilem esse: atque ita inter omnes receptum est,vt constat ex multis, quæ latè Can. *d.lib.*5.*cap.*5. Menoch.*de arbitr.cas.*458.*num.*31. Cardin. Bellarm. *lib.*4.*cap.*5. Bañes *d.art.*10.*dub.*6. Rutil.Benzon.*de anno Iubilæi lib.*2.*cap.*21.*vers.nam Ecclesia, pag.*142. Thom.Boz. *de signis Eccles. Dei lib.* 16. *cap.* 8. & *lib.* 18. *cap.* 6. Solorzan.*de iure Indiar.tom.*1.*lib.*2.*cap.*24.*n.*62.

In decretis verò, quæ non totius Ecclesiæ statum, sed certas personas, vel certam Ecclesiam respiciunt, solet inter Doctores dubitari, an Papa errare possit? Partem affirmatiuam securè tuetur Can. *d. cap.* 5. *concl.* 3. cuius rei ait esse rationem, quia huiusmodi decreta respectu particularis Ecclesiæ,vel certæ personæ non nituntur certis principiis, sed probationibus, quæ incertæ sunt; ac proinde non immeritò falli potest Pontifex, vt in iudiciis, & sententiis particularibus manifestum est, & in excommunicatione probat text. *in cap. à nobis* 28. *de sent. excom.* iuncta ratione,quam reddit text. *in cap.* 1. *de constit. lib.* 6. ibi, *Cùm sint facti, & in facto consistant, posset probabiliter ignorare*; iunctis resolutis per Albertin. *de assert. Cathol. q.*30.*num.*22.Card.Bellarm.*d.art.*10.*dub.*6.*conclus.*4. vbi tandem meritò sic distinguit;vel enim agimus de iudicio rerum gestarum, seu forensi, quando scilicet Pontifex sententialiter inter duas Ecclesias aliquam quæstionem definit, veluti si decidat controuersiam illam, & antiquam quæstionem de Primatu Hispaniæ inter Toletanam, & Bracharensem Ecclesias, de qua latè egimus *de offic.& potest. Episcopi, p.*1. *tit.*3. *cap.*8. & tunc verum est errare posse, quia iudicium nititur probationibus, quæ incerta sunt, vt suprà diximus, & procedit argumentum factum à Cano: vel agimus de decretis Pontificis circa mores alicuius prouinciæ, vel Ecclesiæ, condendo scilicet legem,& præscribendo præcepta, quibus subditi regantur, & viuant; & hoc casu nulla potest assignari congrua differentiæ ratio inter decreta pro Ecclesia vniuersali, vel particulari, immò in omnibus Pontifex se gerit tanquam supremus Pastor & Legislator; vtroque etiam casu decreta illa ad subditorum salutem, quibus præscribuntur, necessaria sunt, cùm secundùm illorum formam viuere debeant, eorúmque salus spiritualis periclitetur, si vel illis non obtemperent, vel obtemperando faciant id, quod Legi diuinæ, aut naturali repugnat,vel aliàs illicitum est, 41

Ex illa generali regula suprà posita,quòd Summus Pontifex falli & errare possit circa quæstiones facti, quæ ex probationibus dependent, putarunt nonnulli illum aliquando errare posse in alicuius Sancti Canonizatione; cùm enim hoc pendeat ex probationibus miraculorum, & ex multis aliis, quæ in facto consistunt, quæ latè recenset 42

Mascard.

Maſcard *de probat. concluſ.*261. *à princ.* non eſt mirum ſi aliquando in eo decipiatur Eccleſia,vt voluit gloſ. *verb. Sedis, verſ. item inter alios*, ibi, *licèt occidere poſſit, in cap.*1. *de reliq. & vener. Sanct.lib.*6. & alij adducentes authoritatem S. Auguſtini, *Multorum corpora honorantur in terris, quæ torquentur in gehenna.*

43 Verùm huiuſmodi ſententiam temerariam eſſe, ſcandaloſam, & hæreſim ſapere, tradunt Recentiores contra VViclephum, Lutherum, & alios hæreticos irridentes poteſtatem Eccleſiæ in Sanctis canonizandis. Ratio autem colligitur ex S. Thom.*quodlib.qq.art.vlt.* Quamuis enim huiuſmodi Canonizatio aliquo modo pendeat ex probationibus, eſt tamen quædam quaſi profeſſio, & proteſtatio Fidei, quâ Sanctorum gloriam credimus, ac ſubinde ad vniuerſalem totius Chriſtianæ Religionis ſtatum pertinet; & conſequenter tradendum eſt diuinum illum Spiritum, quem Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ promiſit, *Ioan.*4. *&* 16.eidem Eccleſiæ non defuturum in re grauiſſima, & quæ in ipſius Eccleſiæ, diuiníque honoris vilipendium redundaret, ſi viderent Dæmones Eccleſiam Catholicam pro Sanctis venerari eos, quos ipſi torquent in inferno.Quare poſt S.Thom. hanc eſſe veram & communem ſententiam, quòd Eccleſia in canonizatione Sanctorum errare non poſſit, ex S.Anton. comprobant Vigner.*de inſtitut. cap.*10.§.3.*verſ.*11. Couar.*lib.*1.*var.reſol.cap.*1.*n.*13. Auguſt.de Ancon.*de poteſt.Eccleſ.q.*14.*art.*3. Caiet. *de Indulg.cap.*8.*verſ. ad id verò.* Driedon.*de dogmat. cap.*1.*fol.mihi* 207. Iacob.Caſtell.*de canonizat. Sanctorum, q.*9.*art.*3. Can. *vbi proximè.* Turrecrem. *in defenſ. reuelationum S. Brigitæ, cap. vlt.* Aragon.2.2. *q.*1.*artic.*10.*tit.de ſumm. Pont. col.penult. in concluſ.*2. Maſcard.*de probat. concluſ.*261. *num.*56. Viuald. *in candelab.aur p.*3.*cap.*17.*ex num.*15. Maluet.*in tract. de canonizat.Sanctor. dub.*3. *num.*47. Ang. Roch. in ſimili *tract. cap.*39. *&* 40. Ioan. Baptiſta Sign. *in tract. de Reliq. & vener. Sanct. cap.*4. Domin. Anfoſſ.*de ſacr. Reliq.cult.*§.24.*num.*5. Cardin. Bellarm. *tom.*1.*controu.*7.*lib.*1.*cap.*9. Card.Baron.*annal.Eccleſ. tom.*1.*anno Chriſti* 55. *cap.*15.*pag.mihi* 488. Valent. 2.2.*q.*1.*art.*10. Aloyſ.Tur.*in* 2.2.*diſput* 16. *de poteſt. Pont.in ordinatione ad Fidei doctrinam, dub.*4. Carb. *in ſum.tom.*5.*lib.*1.*cap.*17.Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*5. *cap.*1.*q.*5. Caſtr.Palao *tom.*1.*tract.*4.*diſput.*1.*p.*5.§.4. *in fine*, me citato in hoc loco, Machado *d. tom.*2. *lib.*4.*p.*7.*tract.*4.*docum.*14.

44 Ad auctoritatem verò S. Auguſtini pro contraria opinione ſuprà citata, variis modis reſpondent hi Doctores proximè relati; vel quòd veneramur corpora, quæ putamus eſſe eorum, qui ab Eccleſia canonizati ſunt, cùm tamen ſint alicuius perditi hominis, non quòd Eccleſia in canonizatione fallatur, ſed quia corpora mutata ſunt ob rerum viciſſitudinem. Vel etiam quòd non agat Auguſtinus de veneratione & cultu ab Eccleſia præſtito per canonizationem, ſed quia apud Gentiles, & barbaras nationes in honore, & pretio ſunt, quorum tamen corpora torquentur in inferno. Et confirmatur, quia ſi iniuriam facit Martyrio qui orat pro Martyre, *cap.cùm Marthæ.*§.*vlt. de celebr. Miſſ.* multò maiorem iniuriam Sanctis irrogat, qui aliquem è Sanctorum catalogo reiicit, & non multùm diſtat ab illorum hæreſi, qui Sanctos colendos eſſe negant,contra antiquiſſima Eccleſiæ decreta, de quibus *in cap. rogationes, de Conſecr. diſtinct.*3. & in multis aliis, quæ commemorat text.*in cap.*1. *de canonizat. & vener. Sanct.* & quæ latè comprobat Conrad. Brun. *de cærem. lib.*3. *cap.*1.*&* 6. Card. Bellarm.*d.controu.*7.*à princ.* Azor. *Inſtit.moral. p.*2.*lib.*9 *cap.*10.*q.*5. *cum ſeqq.* & plenè relati à Cened.*ad Decretal.collect.*52.

Ex eadem quoque generali regula ſuprà poſita 45
dicendum etiam videbatur Eccleſiam errare poſſe in approbandis, vel confirmandis Religionibus; cùm enim huiuſmodi approbatio fiat præcedentibus probationibus, circa virtutes & merita Inſtitutoris, & profitentium, ſequi videtur in eo decipi poſſe, quod planè fateri videtur Gregor.X. *in cap.*1. *in princ.de relig.dom. lib.*6. vbi referens Concilij Lateranenſis decretum, *in cap. vlt. eod. tit. in Decretalibus*, dum probat ex nimia Religionum diuerſitate grauem in Eccleſia confuſionem induci, addit quòd importuna petentium inhiatio illarum multiplicationem extorſit; ex quibus ita concludit Can.*d.lib.*5.*cap.*5.*ad fin.*adducens in confirmationem, quia videmus Religionem ab vno Pontifice, ab aliis deinde damnari, tanquam impiam, & errorum nutritiuam, vt de ordine Fraticellorum conſtat:fuit enim à Papa Cœleſtino V. approbatus, & deinde à Ioanne XXII. damnatus,qui declarauit approbationem illam infirmam, & inualidam fuiſſe, *in Extrauag.* 1. *de Relig. dom. eiuſdem Ioannis XXII.*

Sed contraria ſententia verior eſt & receptior, 46
vt poſt Bañes *d.art.*10.*dub.*8.*concluſ.*3.*&* 4. & teſtatur Fr.Emman. *quæſt. reg. tom.*1. *q.*1. *artic.*4. *ad medium.* Valent.2.2.*diſput.*1.*q.*1.*p.*7.§.41. Azor.*d.p.*2. *lib.*5.*cap.*7. *q.*2. me citato in hoc loco Machado *d. tom.*2.*lib.*4.*p.*7. *tract.*4.*docum.*15. Et vt argumenta in contrarium adducta diluantur, aduertere oportet, quòd vel quærimus an Eccleſia falli poſſit in approbando plures Religiones, quàm expediebat? & fatemur in eo aliquem errorem dari poſſe ex falſis informationibus, ex quibus, verbi gratia, conſtitit populum ſufficientem eſſe, vt maiorem alere poſſit Religioſorum numerum, quàm poteſt in rei veritate, vel quando, vt ſunt Religioſorum Ordines, vt ex nimia diuerſitate aliqua oriatur confuſio in hac, vel illa ciuitate; quod tamen ſatis Summo Pontifici expreſſum non eſt; & hoc ſolùm concludunt rationes; quas adducit text. *in d. cap.*1. & Can. *d. loco.* Aut rurſus quæſtio eſt, an errare poſſit Eccleſia in confirmanda Religione in iis, quæ pertinent ad veritatem Doctrinæ, & Inſtituti, aut Legum, & Conſtitutionum, quibus Religioſi eam profitentes, viuere debent? & reſoluendum eſt minimè in hoc errare poſſe Pontificem, ſeu Eccleſiam, tradendo ſcilicet leges ſacræ Scripturæ, legibus diuinis, aut bono ſpirituali animarum contrarias; cùm enim ex dictis certum ſit Eccleſiam, ſeu Summum Pontificem errare non poſſe in decretis Fidei, vel morum ad ſtatum totius Eccleſiæ ſpectantium, & in approbatione alicuius Religionis decernat ſtatum illum bonum eſſe & conuenientem, ad ſpiritualem ſalutem, & charitatis perfectionem, iam ſequitur valde pernicioſum fore Chriſti fidelibus hunc Eccleſiæ errorem, vt ſcilicet Religio, quam tanquam vtilem bono ſpirituali approbauit, & ſequendam propoſuit, ſit bono ſpirituali contraria, vel noxia. Quod verò adducit Can. de ordine Fraticellorum, & aliis, quos ſemel ab aliquo Pontifice approbatos, deinde alij damnarunt, reſpondetur iuſtè hoc fieri,non tamen ex ea ratione, quòd à principio Eccleſia, vel Pontifex in confirmando errauerit; ſed quia poſtea Inſtitutor,eiúſque alumni, ſeu ſequaces non ſeruant ſtatum Religionis

ligionis vt debuerunt, secundùm formam, & modum, sub quo à Pontifice fuit confirmatus.

47 Circa verò eundem Pontificem secundo modo, hoc est, quatenus persona priuata, consideratum (aliquando enim Pontifices Romanos tanquam priuatos, & particulares Doctores respondere aiunt Peñia *in direct. inquis. p. 1. ad q. 17. con. 42. vers. rursus*, Paul. Grisal. *in resp. cath. fid. verb. Baptismus, num. 44. vers. dico tertiò*) sciendum est receptam esse Doctorum præsertim antiquorum sententiam, quòd in Fide errare, atque ita hæreticus esse possit, per text. *in cap. si Papa, 40. distinct.* in illis verbis, ibi, *nisi deprehendatur à Fide deuius.* Et vltra ordinarios, ibi, tenet glos. 1. sic intelligenda *in cap. à recta, 24. q. 1.* refert multos ex nostris Rojas *de haret. singular. 146.* quibus addo Turrecr. *lib. 2. c. 112. num. 2.* Albert. *d. q. 9. num. 12. & q. 30. num. 20. & 24.* Iacobat. *de Concil. lib. 3. artic. 1.* Couar. *lib. 1. var. resolut. cap. 10. n. 12.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 52. num. 1.* Cardin. Tusch. *tom. 2. conclus. 522. num. 26.* Ex Theologis verò certum hoc esse inquit Caiet. *de auctor. Papæ, cap. 9. & in Apolog. p. 2. cap. 13.* Sot. *in 4. dist. 22. q. 2. art. 2. ad med.* Castr. *de iust. haret. punit. lib. 2. cap. 23.* Corduba *in quæst. Theolog. lib. 4. q. 3. post princ. vers. respondeo ad primum, & q. 5. vers. hanc opinionem constanter*, Can. *lib. 6. cap. 8. ad 11. vers. hoc loco*, Turrian. *de Fide disput. 16. dub. 1.* vbi communiorem opinionem dicit, & hanc esse omnium, & Romanorum Pontificum, & Scholasticorum sententiam ex multis tuetur Bañes *d. art. 10. dub. 2. conclus. 1.* multósque eiusdem sententiæ assertores refert Cened. *ad decretum collect. 44. num. 1.* Quod præterea ea ratione confirmatur, quia Papa vt homo est, naturaliter erroris, & ignorantiæ, aliísque humanis infirmitatibus est subiectus, vt satis probat prædicta auctoritas Paul. *ad Hebr. 7.* neque à Deo, nisi quatenus Pastor supremus, & Ecclesiæ caput in publicis morum & Fidei decretis præseruatus est, vt constat ex dictis; & consequenter à cessante ratione non videtur inconueniens fateri posse errare vt priuatam personam, quando scilicet doctrinam aliquam tradit, quam non vult vt vniuersale decretum apud omnes censeri, obligando omnes fideles ad id recipiendum, aut credendum, sed tanquam particularis Doctor docet, aut scribit, vt fecerunt Innoc. III. & IV. Adrian. VI. atque alij; etsi enim in eorum scriptis aliquis error reperiretur, non ideo Papam quâ Papam, aut Sedem Apostolicam errasse dicendum est, vt benè explicat Castr. *lib. 1. de iust. haret. punit. c. 6.* vbi refert elegans Innocentij IV. responsum, qui rogatus an vellet, quæ in iure Pontificio scripsit, pro lege teneri? respondit id se minimè velle, quia ea non vt Pontifex, sed vt Doctor priuatus scripserat. Confirmatur denique ex euentu, quia plures Romanos Pontifices, vt personas priuatas errasse contendunt, suprà citati ex historiis; & de Honorio I. dubitandum non esse inquiunt Castr. Bañes, & plerique ex præcitatis: quia in sexta Synodo de hæresi damnatum esse constat; & negari non potest, nisi abrogando illius generalis Concilij auctoritatem, ac Leonis III. Pontificis, qui eam sextam Synodum confirmauit, & Honorium hæreticum vocauit, vt legitur *tom. 2. Concil. pag. 413.*

48 Vide suprà citati, & præcipuè Rosel. *de auctor. Imper. part. 3. princ. à num. 35.* Castr. *d. lib. 2. cap. 23. vers. an Papa, vel quiuis alius*, Turrecr. *lib. 4. cap. 18.* Castr. Iacobat. *lib. 3. art. 1. & lib. 9. in princ.* Driedon. *de lib. Christ. cap. 14.* Aragon. *2. 2. q. 1. art. 10. in tract. de Eccles. pag. 64.* Decian. *d. lib. 5. cap. 52. num. 3.* Bañes *d. art. 10. dub. 2. conclus. 2.* Hieronym. de la Rua *in contr. Theol. controuer. 3. schol. pag. 105. cum seqq.* Perez *lib. 3. vers. quæritur 15. tit. 4. lib. 8. Ordin.* Mich. de Aninyon *de vnit. ouil. & past. cap. 15. num. 14.* Card. Bellarm. *lib. 2. de Rom. Pont. cap. 30.* & alij plures citati à Cened. *d. collect. 44. num. 2.* disputant an Papa hæreticus statim desinat esse Papa? cùm quibus verior, & receptior sententia est statim desinere esse Papam, cùm primùm per legitimam Ecclesiæ iurisdictionem sententia declaratoria criminis in eum profertur, de quo latè Suar. *in tract. de Fide disput. 10. sect. 6. num. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 7.* vbi concludit Pontificem in hæresim lapsum esse quidem iure diuino priuatum Pontificatu, sed Ecclesiæ sententia postea iudicari, & declarari cum ob crimen hæresis Pontificia dignitate cecidisse: pro qua sua sententia citat August. de Ancon. Iacobat. Alphons. de Castr. & alios. Et quòd Papa etiam de hæresi occulta possit accusari, tenent glos. *verb. à Fide deuius, in d. cap. si Papa.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. cap. 52. num. 9.* Suar. *d. disp. 10. sect. 6. num. 11. ad finem.* Non obstante quòd ipse legem condiderit, quòd ille, aut alius quispiam Pontifex non possit de hæresi accusari, vt resoluit dicta glos. *in vers. item numquid Papa*, Decian. *d. cap. 52. num. 11.* Card. Tusch. *d. tom. 2. conclus. 522. num. 27.* Et quot testes sufficiant, vt probetur Summum Pontificem esse hæreticum, tradit Spin. *in speculo testam. glos. 12. rub. num. 3.* An quando Pontifici opponitur quòd sit hæreticus, & ille negat, possit admitti probatio opponentis? vide Castald. *de potest. Papæ, num. 44.* Iacob. *de Concil. lib. 8. art. 1. pag. 514.* latè Decian. *d. cap. 52. num. 10.* si Papa post mortem de hæresi accusetur, quis sit Iudex competens? vide Dominic. *in cap. in fidei fauorem, num. 5. de hæretic. lib. 6.* & ibi Anchar. *n. 2.* Decian. *d. cap. 52. num. 17.* Card. Bellarm. *de Rom. Pont. lib. 2. cap. 30. prope finem.* Azor. *d. p. 2. lib. 4. cap. 7. vers. quæres cuius auctoritate*, vbi cum Archidiacono, Ioan. Andr. & aliis, resoluit Papam iam defunctum, si constiterit eum mortuum esse hæreticum, condemnari debere auctoritate Successoris, non verò Concilij.

Verùm contrariam sententiam, immò Sum- 49
mum Pontificem etiam quatenus priuatam personam non posse in Fide errare, nec hæreticum esse, multis rationibus constanter tuetur Pigh. *de Eccles. Hierarch. lib. 4. cap. 8.* quem non citatum sequitur Cardin. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 6.* & in eandem partem magis inclinat Carranz. *in summ. Concil. controu. 4. vers. & omnibus prædictis*, quamuis deinde post longam disputationem succumbens argumento suprà facto de Honorio I. concludat non audere se hoc affirmare; & in hanc partem magis inclinant Machado *d. tom. 2. lib. 4. part. 7. tract. 4. docum. 19.* Suar. *de Fide disput. 10. sect. 6. num. 11.* dum ait, sibi magis pium, & probabilius videri posse quidem Papam priuatam personam errare ex ignorantia, non tamen ex contumacia, refert Sanctarel. *de hæres. cap. 31. in initio, num. 5.* Præcipuæ autem rationes, quibus mouentur, tres sunt.

Prima, ex promissione illa Christi Domini ad Petrum Lucæ 22. *Oraui pro te*, &c. quæ non personaliter ad Petrum, sed ad omnes Successores in eius Cathedra pertinere ostendimus: & quia constat Petrum sic à Deo fuisse confirmatum, vt eius fides, etiam personalis minimè posset deficere, vt denotant illæ particulæ *pro te*, & *tua*, quas suprà expendimus.

Secunda ratio ex eo deducitur, quia cùm Pontifex regula sit, quam omnes fideles sequi, & præ oculis semper habere debent, oportet singulari aliquo muniri priuilegio, quo ab errore in iis, quæ sunt Fidei, non solùm Sedes ipsa, sed etiam illius persona præseruetur: aliàs enim si & ipsum Pontificem errare posse admittamus, nil aliud sperari potest, nisi quòd cæcus ipse nos cæcos simul in foueam trahat, vt in veteri prouerbio est; de quo *in cap. pen. in fin. de ætate & qual.* Quòd si dicas à diuina prouidentia gubernari quando Pontifex docet, vel leges condit, quas à subditis vult obseruari, non ita quando vt priuatus credit, aut scribit, replicatur; quòd etsi negandum non sit posse Deum ex hæretico corde veram Fidei confessionem extorquere, vt patet in confessione Caiphæ *Ioan.* 11. & in asina Balaam, *Num.* 22. refert *in cap. ficus*, 2. *q.* 7. hoc tamen violentum est, & non ita facile, vt expediebat ad optimam Ecclesiæ gubernationem, & alienum à more diuinæ prouidentiæ, quæ *omnia disponit suauiter*, vt habetur *Sap.* 6.

Tertia ratio est, quia hæc Romanæ Ecclesiæ præ omnibus aliis prædicatur excellentia singularis, quòd omnes aliæ, non solùm hæreticos, verùm etiam hæresiarchas habuerunt Episcopos, Antiochena videlicet Paulum Samozatenum, Alexandrina Dioscorum, Constantinopolitana Dioscorum, & Macedonium, & sic de reliquis, vt prosequitur Mendoza *d. p.* 4 *scholast.* §. 4. *arg.* 7. Romana verò numquam. Ab erroribus enim, qui aliquibus Pontificibus imponuntur, facilè vendicatur ab eodem Pigh. & Card. Bellarm. *cit. locis, & infrà num.* 60. *cum seqq.* sigillatim ostendemus; & addit idem Pigh. *d. cap.* 8. *ad fin. d. cap. si Papa*, qui in contrarium solet allegari, in illis verbis, *nisi deprehendatur à Fide deuius*, non esse textum alicuius Pontificis, vel generalis Concilij, nec alicuius ex primæ classis Ecclesiasticis Scriptoribus, cuius nos premat auctoritas, sed cuidam Bonifacio Martyri, vix noto illud tribui à Gratiano, incertúmque esse verè oe, an falsò tribuatur?

50 His tamen rationibus non esset illi difficile respondere, qui priorem voluerit sectari sententiam. Nam ad primam dici potest in Petro duplex priuilegium posse considerari, alterum personale, quod ad ipsius Petri excellentiam spectabat, scilicet, quòd eius fides personalis non deficeret, alterum quod ad officium Summi Pontificis pertinebat, vt scilicet in doctrina, & decretis Fidei, vt Prælatus non erraret; in hoc posteriori successerunt Summi Pontifices, sicut etiam in officio, & potestate constat successisse, non ita in priori, iuxta regulam, *Priuilegium, de reg. iur. lib.* 6. optimè Can. *d. lib.* 6. *ad finem.* Bañes *vbi prox. vers. nunc verò.* Ad secundam respondetur Summum Pontificem esse regulam, secundùm quam omnes credere debent, non in iis, quæ ipse tanquam priuatus scribit, aut docet, sed in illis, quæ decernit tanquam Summus Pontifex. Quare in iis tantùm sequitur oportere infallibile esse ipsius iudicium, non verò in prioribus, quæ docet tanquam priuatus; vnde de vno casu ad alterum non benè infertur consequentia, vt explicat Turrecr. *d. lib.* 2. *cap.* 112. *vers. ad sextum.* Ad confirmationem verò de facilitate boni regiminis, quæ in hoc casu videtur desiderari, si Pontificis persona labatur in hæresim, & aliter doceat vt Pontifex, quàm ipse, vt priuatus, credit, respondetur supposita diuina promissione, & infallibili Spiritus sancti assistentia, ipsum Deum Opt. Max. summa cum facilitate, & suauitate omnia gubernare, & mentem Summi Pontificis, atque omnia media necessaria ad hunc finem suauiter disponere, ne in doctrina & decretis Fidei, & morum, quæ omnibus Fidelibus tenenda & credenda proponit, errare possit, iuxta illud Psal. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit*, iuncto illo Sap. 8. *Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.* Ad tertiam respondetur, illam Romanæ Ecclesiæ excellentiam in eo consistere, quòd in aliis Ecclesiis sederunt Prælati publicè docentes, & profitentes hæresim, itavt error non solùm personalis fuerit, sed ipsorum Prælatorum, quà talium: quod tamen de Romana Ecclesia numquam dici potest, vt ostendimus, & in hunc sensum illa ratione vtitur Mendoz. *dicto loco.* & Card. Bellarm. *d. lib.* 4. *cap.* 5. *ad fin.* Vnde etiamsi verum esset quòd aliquis Romanus Pontifex in hæresim lapsus esset vt priuatus, non inde sequeretur aliqua ex parte minui, vel offendi singularem illam Romanæ Ecclesiæ excellentiam.

Quapropter ex his omnibus videtur concludendum, primam communem sententiam firmam consistere; contrariam verò secundùm strictam disputationem non satis defendi; esset nihilominus valde probabile, piéque credi posset, vt Bellarmin. inquit *d. cap.* 6. Summum Pontificem in hæresim non posse incidere, neque etiam vt priuatam personam aliquid firmiter credere, quod Fidei, & Christianæ religioni repugnet: cùm enim negari non possit hoc magis excellere Romani Pontificis dignitatem, & in maiorem cedere Romanæ Ecclesiæ splendorem, bene etiam sequitur maiorem esse pietatem credere Christum Dominum, qui mirificis donis Ecclesiam exornauit, & perfectissimam esse voluit, daturum hoc quoque, quo Ecclesia ipsa speciosior redditur, vt in aliis materiis nostri, & Theologi argumentari solent. Quòd verò de facto nec vt Pontifex, nec vt priuatus aliquando in hæresim inciderit, apertiùs constabit, si percurramus omnes illos Pontifices, quibus impij hæretici, & alij Romanæ Ecclesiæ splendoris inuidi, hæreses, & alia crimina imponunt, & ab illis immunes fuisse ostendamus. 51

Primò igitur occurrit primus ipse Pontifex Beatus Petrus, prò cuius Fide Christum orasse probatur Luc. 22. *Ego oraui pro te, vt non deficiat fides tua*; & tamen Christum negauit *Matth.* 26. & à Paulo reprehenditur *ad Galat. cap.* 2. Eo quòd gentes cogebat iudaizare. Sed primum nihil conuincit, constat enim illo tempore, quo Petrus Christum negauit, nondum fuisse Pontificem; nam quamuis Christus Claues Petro promiserit, Matth. 16. *Tibi dabo Claues*; eas non tradidit, nisi post sanctissimam resurrectionem, cùm *Ioan. vlt.* dixit, *Pasce oues meas*; ac per consequens, etiamsi argumentum illud concludere t B. Petrum in Fide errasse, minimè tamen concluditur fuisse errorem Pontificis. Deinde respondetur Petrum negando Christum Fidei quidem confessionem amisisse, non autem ipsam Fidem, vt ex Chrysost. Theoph. & Prosp. explicat Card. Bellarm. *d. lib.* 4. *cap.* 3. *vers. de primo*, & aliter Turrecr. *in sum. lib.* 2. *cap.* 112. *ad* 1. Quoad illud verò de Pauli reprehensione, vide quæ diximus *suprà hoc cap. vers. sic etiam.* 52

De Marcellini, & thurificationis, quam fecit idolis, historia agitur *in cap. nunc autem*, 21. *distinct.* & comprobant Albertin. *in tract. de agnoscend. assertion. q.* 30. *num.* 6. Albert. Pigh. *lib.* 4. *de Eccles. Hierarch.* 53

*rarch.cap.*8. Flam. Parif.*de resignat. benefic. lib.*2.*q.*1. *n.*6. Illam tamen negat Augustin.*de vnic. Baptism. cap.*6. & nihil habere verisimilitudinis, & auctoritatis præter eam, quam refert antiquitas, scribit latè Card.Baron.*annal. Ecclef. anno Christi* 303. Et quamuis huius historiæ veritas esset indubitata, non tamen inde concluditur Marcellinum fuisse hæreticum; nam si benè aduertatur, nihil aliud narrat historia illa, præter quàm quòd sæuiente maxima illa Diocletiani persecutione, qua diuturnior, vel immanior in Ecclesia nulla fuit, vt post Platinam eleganter describit Card.Baron. *anno Christi* 392. cùm minus instarent carnifices, vt thura Diis Pontifex adoleret, metu mortis perterritus thurificauit; quo facto licèt peccatum grauissimum admiserit, ideóque ipse sua sententia se à Pontificatu deposuerit, vt habetur *in tom.* 1. *Concil. pag.* 187. Boët. Epo *lib.*1. *de Regalib. lib.*1. *num.*215.*pag.*141.cùm potius omnia mala pati debuerit, quàm malo consentire, ex reg. *cap. sacris, de iis, quæ vi*, cum simil. hæreticus tamen non fuit, cùm non fecerit pertinaciter, in quo formalis ratio hæresis consistit; vt in propriis terminis docent Albert.*in rub. de hæret. lib.*6. *quæst.*13. *ex num.* 67. Nauar. *in manuali, cap.*11. *num.* 24. *& in cap.humanæ aures*, 22. *q.*5. *in quæst.*3. *num.*16. Clar. §.*Hæresis, num.*3. Decian.*tract.criminal.lib.*5.*cap.*18. *vers.*28. Cardin. Bellarm. *lib.*4.*de Rom.Pontif.cap.*8. *vers.decimus est Marcellinus*, Suar.*de Fide disput.*10. *sect.*6. *num.*11. *&* 14.

54 De Anastasio II. quòd Achacium hæreticum à Felice III. meritò damnatum reuocauit, tradit Gratianus *in cap. Anastasius*, 19. *distinct. & in cap. dictum*, 1. *q.*1. Sed hoc quàm sit à veritate alienum probatur in primis ex eo, quia constat Achacium viuente Felice III. obiisse, vt ex Niceph. & aliis probant statim referendi, Felicique successisse Gelasium, Gelasio verò post annos sex Anastasium, vt colligitur ex *tom.*1.*Concil.pag.*958.*cum seqq.* & consequenter ineptum est dicere voluisse Anastasium reuocare Achacium iam mortuum. Deinde ex *epistola* 1. *eiusdem Anastasij*, quæ integrè refertur *d.tom.*1.*pag.*997.*ad Anastasium Imperatorem*, constat minimè Achacij erroribus cõsensisse Anastasium Pontificem; immò multis rationibus Imperatori eum defendenti ostendisse iustissimè damnatum ob graues, & intolerabiles excessus, ex quibus multum aduersùs Gratianum excandescit Albert. Pigh. *lib.*4. *de Eccles. Hierarch. cap.* 8. ex professo Couar. *lib.*4.*var.resol.cap.*13.*per tot.* & multis adductis Cened. *ad Decretum collect.*16.*num.*1. quibus addo Mich. Can.*de loc.Theolog.lib.*6.*cap.*1.*vers. nono*, Cardin. Bellarm. *tom.*1. *de Rom. Pontif. lib.*4. *cap.*10. *vers.*19. Morl. *in empor. Iur. tit. de leg. q.* 3. *num.* 3. Suar. *de leg. lib.*4. *cap.*3. *num.*18. Quamuis Platin. Volater. Turrecrem. & alij Gratianum sequentes in eundem de Anastasio errorem inciderint: & licèt nonnulli eum excusandum censeant, eo quòd historiam hanc non approbauerit, sed tantùm dixerit apud Auctores legi, eámque transcripserit ex auctore Pontificalis, tradit Cardin. Bellarm. & Suar. *proximè citatis locis.* Cæterùm, si contentiosè quis asserere voluerit Anastasium propensiorem fuisse in restituendo Achacij nomine, sed morte præuentum id præstare minimè valuisse, in hoc erit quòd magis admiremur Dei prouidentiam erga Romanam Ecclesiam, cùm titubantem Apostolicæ Sedis Præsulem ex humanis subduxerit.

55 De Liberio, quòd consensit hæretico ex Pontificali Damasi Papæ refertur *tom.*1.*Concil.pag.*146. & colligi videtur ex aliis inferiùs citandis. Vnde illi hæresis ab aliquibus imponitur; in quo licèt versari difficultatem negandum non sit, non tamen multùm concludit; nihil enim certum traditur de huius Pontificis errore: immò certum est vsque ad tempus exilij, ad quod missus est ab Imperatore Constantio, acerrimum fuisse Christianæ Fidei propugnatorem. Certissimum etiam est à reditu ab exilio vsque ad vltimam vitæ periodum constantissimè in Fidei Confessione perseuerasse. Illud tantùm in controuersia est, vtrùm tædio exilij aliquando victus fuerit, & hæresis particeps? quod nonnulli asserunt ex quibusdam verbis Sancti Hieronymi in Chronico, vt per Platinam, Volater. & alios, quos etiam sequitur Cardinalis Baron. *anno Christi* 357. sed negant alij, vt elegantissimis Theodoreti verbis comprobat Pigh. *d.lib.*4.*cap.*8. Socrat. Sozom. & Niceph.*locis citatis* à Card. Bellarm. *d. lib.*4. *cap.*9. cum quibus aduertendum est, quòd etiamsi concedatur id, quod ex verbis Hieronymi colligunt prædicti; quod tamen in aliquibus emendatis chronicis non reperitur; non inde concluditur Liberium hæreticum fuisse; quòd enim tædio exilij victus, & metu tyranni coactus polluerit se hæreticorum communione, non sufficit ad hæresim constituendam; solùm enim euincit à Fidei confessione defecisse; non verò defecisse à Fide, vel aliquid contra eam credidisse; ac proinde hæreticum fuisse non concluditur, vt tradit Carranz. *in actu Liberij, pag.*70. deinde, quia, vt aduertit Card. Baron. *cit. loco*, licèt Liberius à crimine excusari non possit, quatenus subscripsit iniustæ condemnationi Athanasij, & dum hæreticis communicauit, in nullam tamen hæresim incidit, vel aliud gessit, propter quod dici possit hæreticus.

Si verò aliquis replicet oportere quòd fateamur fuisse Liberium hæreticum, ne aliàs ex Catalogo Pontificum reiiciatur Felix II. qui non aliter verus Pontifex esse potuit, nisi Liberius fuerit hæreticus, & ob eam causam à Pontificatu depositus, vt omnes aduertunt in proposito. Fuisse autem Felicem II. verum Pontificem, probatur, tum quia à Beda; & à B. Gregorio, & aliis antiquissimis Patribus, 4. *Kal. Augusti*, id est 29. *Iulij*, ponitur memoria & integrum Officium Felicis II. Papæ & Martyris; tum etiam ex illa fide dignissima historia, cùm enim hic Romæ anno 1582. ambigeretur, deberétne hic Felix in martyrologio collocari, casu inuenta est arca marmorea in Basilica SS. Cosmæ & Damiani, cum hac inscriptione characteribus antiquissimis incisa. *Hic iacet corpus sancti Felicis Papæ, & Martyris, qui Constantium hæreticum damnauit*; inciditque hæc inuentio 5. *Kalend. Augusti*, id est 28. *Iuly*, atque ita pridie eius diei, quo eiusdem sancti Felicis festum celebrari solebat; quod non immeritò diuinitus contigisse credendum est, vt scribit Card. Bellarm. *d. cap.*9. & Card. Baron. *citat.loc.* Respondetur enim quòd licèt verum Pontificem Felicem fuisse admittamus; tamen non satis constat, nec sanctus Hieronymus in Chronico, nec sanctus Augustinus *epist.* 165. eum ponunt in Catalogo Pontificum; vnde Pontificem fuisse constanter negat Pigh. *d.loco*, adhuc argumentum nihil conuincit si aduertas, quòd licèt Liberius numquam verè fuerit hæreticus, ex dictis; quia tamen cum hæreticis communicauerat, & Athanasij damnationi subscripserat, non immeritò Romanus Clerus, qui 56

corda

corda interius scrutari non potest, ex reg. *cap. erubescant, 32. dist.* iudicans secundùm facta exteriora, Liberium à Pontificatu deposuit, & ex illo tempore cœpit Felix verus esse Pontifex quousque vel sponte cessit, secundùm Theodoretum, & sanctum Antoninum; vel eo mortuo idem Liberius ab Arrianis recedens Romanum Clerum iterum sibi reconciliauit, Catholicum se præstans Pontificem, vt enim refert Socrat. *lib. 4. c. 11.* postquam ab exilio rediit, noluit ad Ecclesiam recipere Macedonianos, nisi apertè hæresim detestarentur. Quod verò de hæresi istius Felicis II. nonnulli asserunt, impudens est hæreticorum mendacium; constat enim semper in Catholicæ religionis fide, & confessione constantissime permansisse, & tanquam strenuum Christi militem pro ea glorioso martyrio ab hæreticis fuisse coronatum; eodémque loco, quo Theodoretus, inquit quòd Felix II. cum hæreticis coniungi non verebatur; clarissimè profitetur ipsum fidem Catholicam incorruptam semper seruasse.

57 De Honorio I. quòd Sergij hæresi consensit, habetur *in VI. Synodo act. 13. in tom. 2. Concil. pag. 368. & 373. & ex VII. & VIII. Synodo*, sub Agathone, Leone II. & aliis Romanis Pontificibus, & Patribus receptam esse sententiam, videbis apud Card. Bellarm. *d. lib. 4. c. 11.* Sed respondetur cum eodem Pigh. atque Hosio, & aliis recentioribus, minimè Honorium fuisse hæreticum; non enim negauit duas operationes in Christo, sicut neque duas naturas, Dei scilicet, & hominis in vna Christi persona, sed solùm prohibuit nomina duarum voluntatum, & geminarum operationum; quia tunc erant inaudita; & prudenti quidem consilio, ne si duas operationes diceret, videretur cum Nestorio duas personas ponere; prohibuit etiam, ne vnius operationis nomen vsurparetur, ne cum Eutychianis videretur vnam naturam asserere, vt *in prima Epistola & 2.* apertis verbis loquitur idem Honorius, sicut refertur *tom. 2. Conc. pag. 308. in VI. Synodo sub Agathone, act. 12.* Ad prædictam verò auctoritatem Synodi *dictis locis*, vel respondetur falsò ab hæreticis corruptam, & vitiatam esse; quod multis conatur ostendere Card. Bellarm. *vbi proximè*; vel Patres Concilij sequentes probabilem opinionem & communem eorum, qui dicunt Pontificem vt priuatum errare posse, existimasse quoque ex falsis ductos probationibus errasse Honorium I. cùm tamen in rei veritate non errauerit, vt meliùs & manifestiùs eius sensum explicantes declararunt Summi Pontifices Ioannes IV. Martinus I. Agatho, Nicolaus I. & vniuersale Romanum Concilium sub eodem Martino, vt legitur *d. tom. 2. Concil. ex pag. 234.* in quo argumento videbis semper Card. Bellarm. qui plenissimè illud absoluit, satisfaciens argumento quod statim ex hac secunda solutione insurgit, quòd scilicet saltem conuincitur intellexisse Concilium Papam, vt priuatum errare posse, respondetur Concilium id non decidere, sed supponere opinionem communem, quæ hoc asserit, & satis probabilem esse non negamus.

58 De Ioanne XXIII. narratur in hæresim incidisse, eo quòd dixerit vitam æternam non esse, & animas hominum ad instar brutorũ simul cum corpore mori, & extingui; sed hæc est mera impostura, & duobus modis refelli potest; & primò hunc Ioann. XXIII. non fuisse certum & indubitatum Pontificem, immò eo tempore tres fuisse simul Pontifices, neque facilè constare potuisse, quis esset verus Pontifex, vt constat ex longissima historia, quæ legitur in actis Concilij Constantiensis *tom. 2. Concil.* & propterea iustissimè à Pontificia dignitate depositi sunt, & concordi Patrum consensu electus fuit Martinus V. qui diuturnum Schisma feliciter sedauit, & Christianam Remp. prudenter deinceps in pace, & tranquillitate gubernauit. Secundò respondetur, quòd licèt ex dicto Concilio Constantiensi *pag. 1060.* probetur illum errorem obiectum fuisse Ioanni XXIII. minimè tamen constat illum fuisse probatum, quinimmò in principio accusationis annotantur articuli, qui probati sunt; is verò qui penultimus est, inter eos ponitur, qui obiecti sunt, non tamen probati, sed solo vulgi rumore illud de Ioanne dicebatur; cùm enim viderent homines illum perditissimis moribus viuere, existimare cœperunt eum non credere vitam futuram; quàm autem inefficax sit hoc argumentum, experientia ipsa demonstrat; passim enim cernimus multos, qui rectissimè credunt, & perditissimè viuunt: facit illud Matth. 23. *Quæ dicunt facite, quæ faciunt facere nolite.* Non desunt tamen qui asserant aliquos Romanos Pontifices tanquam tales publicè docendo, ac proinde in publicis Fidei, & morum decretis errasse; sed hæc sunt apertissima mendacia: quod vt pateßat, singula breuiter percurremus?

In primis, inquiunt errasse Ioann. XXII. dum publicè docuit animas etiam purgatas ante finale Iudicium Deum non visuras; quod tanquam indubitatum tradit Adr. Papa *in 4. de Confirmat. ad finem.* sed planè tam ipse, quàm alij id referentes totaliter falluntur; nunquam enim reperitur huiusmodi Ioannis XXII. decretum, neque vous Ioannes Gerson, quem omnes ad id citant *in sermone de Pasch.* qui habetur *tom. 4. pag. 93.* id affirmauit, sed solùm postquã varia dixit, tandem colligit, *propter quod apparet falsitas doctrinæ Papæ Ioannis XXII.* non tamen explicat in quo falsum docuit ipse Ioãnes, nec an id docuerit tanquam Pontifex, & lege lata, secundùm quam voluerit tenere, & credere fideles omnes, an verò tanquam priuatus? Immò constat numquam Ioannem XXII. post Summum Pontificum adeptum ea de re aliquid diffinisse, sed illud tantùm legitur, quòd cùm ad eius rei definitionem se pararet, morte præuentus definire non potuit, vt expressis verbis asserit Benedictus II. eiusdem Ioannis XXII. successor, *in sua Extrauag.* incip. *Benedictus*, quam refert Castr. *aduersus hæreses, verb. Beatitudo*, atque ita manifestissimum sit falsò à prædictis imponi Ioanni XXII. quòd tanquam Pontifex definierit illum articulum, vt bene considerat Can. *de loc. Theol. lib. 6. cap. 8. in resp. primi argumenti*, Card. Bellarm. *de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 14. vers. 30.* attestantes ex Ioanne Villano *hist. lib. 10. c. vltimo.* ipsum Pontificem pridie quàm moreretur, declarasse se nunquam cùm hac de re loquutus erat, quæstionem definire in animo voluisse, sed solùm dicere ad veritatem indagandam, & insuper addidisse iam existimare probabiliorem esse sententiam, quæ aie beatos frui visione diuina ante diem iudicij.

De Cœlestino III. inquiunt quòd ille, *in quadam Decretali, incip. Laudabilem*, quæ habebatur in antiqua compilatione, cuius integram refert Ant. August. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 20. cap. 2.* decernendo constituerat matrimonium de præsenti dissolui per hæresim superuenientem alterius coniugis. quem errorem notauit Innocent. III. 59

in cap. quamuis, de diuort. & damnar Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. matr. can. 5.* Sed videbatur posse responderi iuxta Hostiensis doctrinam *in cap. ex parte, il 2. verb. copulari, de conuers. coniug.* dum resoluit materiam de qua *in d. Extrauag.* esse ab Ecclesia definibilem, hoc est, quòd licèt hodie ab Ecclesia definitum sit vinculum matrimonij non dissolui per hæresim, iuxta *d. cap. quanto, de diuortijs*, & Concil. Trident. *d. can. 5.* potuisse nihilominus Ecclesiam, & Summum Pontificem contrarium statuere, vt pro eo tempore videtur constituisse Cœlestinus, quemadmodum etiam Ecclesia constituit matrimonium ratum dissolui per ingressum Religionis, *d. cap. ex parte, cap. 2. cap. ex publico, eod. tit.* atque etiam quòd consummatum inter infideles dissoluatur, si alter ad Fidem conuertatur, & cum infideli viuere non possit sine contumeliâ creatoris, idest, quia non patitur ipsum Christianè viuere, vel à suscepta Fide dimouere conatur, *d. cap. quanto, cap. si infidelis, 28. q. 2.* quemadmodum tandem constituit, quòd si alter labatur in hæresim, & qui in Fide permansit, velit ad Religionem transire, non cogitur redire ad alterum, qui ex infidelitate reuertitur, vt decidit text. *in cap. vlt. de conuers. coniug.* vel etiamsi velit sacros Ordines suscipere; ex doctrina *gloss. verb. Sacerdotij, in cap. constitutus, de conuers. coniug.* recepta, vt per Gutier. *can. lib. 1. c. 17. à n. 21. & c. 25. num. 5.* D. Barbos. *in rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 20.* & ex alijs; de quibus Henriquez *in sum. lib. 11. cap. 8. §. 10.* Sed meritò illam Hostiensis doctrinam improbat Abb. *in d. cap. ex parte, num. 7.* ostendens minimè potuisse Ecclesiam propter fornicationem, vel hæresim dissoluere vinculũ matrimonij consummati inter fideles, quemadmodum neque per dispensationem, vel constitutionem ex quacunque alia causa grauissima, veluti cum Rege habente vxorem sterilem, resoluit idem Abb. *in d. cap. ex publico, num. 14.* & est receptissima resolutio ex his, quæ eleganter resoluit Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 2. de matrim. cap. 15. cum seqq.* & plures, quos refert Henriq. *d. lib. 11. cap. 2. §. 3.* Ratio verò sumitur, tum ex auctoritate Christi Domini, qui Sacramenti excellentia contractum matrimonij illustrans, illud, postquam consummatum est, voluit esse omnino indissolubile, verbis illis sanctissimis Matth. 19. *quod Deus coniunxit*, &c. iunctis præcedentibus, ibi, *iam non sunt duo, sed vna caro*, de solo consummato rectè interpretantur Pontifex *in d. cap. ex publico*, tum etiam ex generali significatione illa matrimonij consummati; de qua *in cap. debitum, de bigamis*, scilicet, coniunctionis Christi cùm Ecclesia per carnis assumptionem; quæ cùm omninò sit indiuidua, ita & matrimonium hoc, quod illam significat, omninò indiuiduum esse oportet; ac per consequens nihil concludit ratio illa, quam ex matrimonio rato adducebamus: sicut nec altera de matrimonio inter infideles; quòd licèt legitimum sit, quatenus habet rationem cõtractus, non tamen est ratum, nec Sacramenti excellentia, & significatio illa in eo reperitur, & consequenter per conuersionem alterius prædicto casu dissoluitur, vt *in d. cap. quanto, & in d. cap. gaudemus, de diuort.* explicant latè Sot. *in 4. distinct. 39. q. vnic.* Valent. *tom. 4. disp. 10. q. 1. puncto 7.* Card. Bellarm. *c. 17. vers. ad tertium multi*, de quibus Henriq. *d. lib. 11. c. 8. § 4.* sic interpretantes dictum Gregorij III. *in cap. vlt. 28. q. 2.* contumelia Creatoris soluit ius, id est, vinculum matrimonij. Vltimum verò ex *cap. final. de conuers. coniug.* ea eulm ratione procedit: quia per hæresim fit diuortium quoad thorum in perpetuum; ita vt licèt hæreticus ad Fidem reuertatur, non teneatur fidelis, qui ab eo auctoritate Ecclesiæ separatus est, eandem recipere, *cap. de illa, de diuort.* cum aliis, de quibus Couar. *de sponsal. p. 2. cap. 5. §. 5. num. 5.* Gutier. & D. Barbos. *dd. locis.* Vnde ex his manifestum est contra Hostiensem non potuisse Cœlestinum constituere vt vinculum matrimonij consummati inter fideles per hæresim dissoluatur, ita vt possit fidelis relictus secundum matrimonium contrahere; immò ante eum contrarium statuisse videtur Alex. III. *in cap. 2. illo tit. de diuort.* Quare faciliùs respondebis cum Can. *d. cap. 8.* Card. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 14. vers. 33.* quòd Cœlestinus *in illa Extrauag.* generale statutum condere noluit, quod Ecclesia obseruaret, sed suam opinionem cuidam Episcopo consultanti significasse, vt in multis aliis Pontificum epistolis sæpè legitur; notat gloss. *verb. probabilior, in cap. cùm Marthæ, §. quæsiuisti, de celeb. Miss.* & ex verbis eiusdem Cœlestini, quæ refert Anton. Augustin. *citato loco*, clarissimè apparet; inquit, *non videtur nobis*, &c. & consonat Innoc. III. *in d. c. quanto*, ibi, *licèt quidam Prædecessor noster sensisse aliter videatur.* quæ verba satis ostendunt sententiam fuisse Cœlestini, seu opinionem tanquam priuati Doctoris, non autem Decretum Pontificis, quâ talis, sicut etiam contra opinionem Principis, vel Imperatoris liberum sæpè fuit Iureconsultis respondere, vt *in l. Æmilius*, ibi, *putabant benè iudicatum*, &c. *ff. de min.* & quæ Gutier. *canon. lib. 1. cap. 32. num. 59.* contra legem verò, vel Decretum ipsius, non ita.

De Gregorio III. inquiunt, quòd *in c. proposuisti*, 60
32. q. 7. probat dissolui matrimonium propter vxoris infirmitatem superuenientem: vbi Gratianus planè fatetur Gregorium respondisse contra sacros Canones, & Euangelicam veritatem: sed hoc asserere de vllo Pontifice nefas est, præcipuè de Sanctissimo illo Papa; cuius dicta firmiter tenenda Leo Pontifex declarauit *in c. de libellis, 20. distinct.* Deinde, quia verius est textum illum esse B. Gregorij I. reperitur enim in eius *epist. ad Augustinum*, relata *tom. 2. Concil. pag. 181.* licèt reclamet Card. Bellarm. *d. lib. 4. c. 12.* Quare Couar. *d. §. 3. n. 5. in fine*, inquit Gregorium ibi non approbasse secundum matrimonium, sed cum barbaris nouiter ad Fidem conuersis dissimulasse. Sequitur Cardin. Bellarm. *d. cap. 12.* Alij intelligunt de matrimonio contracto inter infideles, deinde ad Fidem conuersos. Alij quòd prima fuerint sponsalia de futuro; sed omnes diuinant, vt benè aduertit Sot. *in 4. dist. 33. q. 1. art. 2. ad fin.* Quare ipse communem sequitur, quòd scilicet impotentia vxoris naturalis fuit, & præcessit matrimonium, quamuis post illud cõtractum apparuerit; quemadmodum etiam intelligitur text. *in cap. ex litteris, de frigid. & malefic.* eandem solutionem sequitur Can. *d. cap. 8. Specul. coniug. p. 1. art. 38.* Valent. *tom. 4. disp. 10. q. 1. punct. 7. vers. quintò obijcit*, & ante istos Carrãz. *in sum. Conc. pag. 283.* & sic priorem non fuisse legitimam vxorem ob impedimentum perpetuum, idque solum declarasse Pontificem *in d. cap. proposuisti.* Existimant quoque Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 5. cas. 420. n. 95.* Card. Bellarm. *lib. 1. de matrim. c. 11. in fin. & lib. 4. de Pontif. cap. 12. col. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 80. n. 16. vers. ad 5.* Sed contra hunc intellectum faciunt verba ipsius textus, quæ apertissimè supponunt primum matrimonium validum fuisse.

fuiſſe. ibi, *non tamen ſubſidy opem ei ſubtrahat, quoniam infirmitas prepedit.* Quapropter dicendum videtur non ſolùm tolerantiam in eo textu contineri, ſed approbationem Pontificis, vt ſcilicet voluit; & potuit ex iuſta cauſa diſpenſare in vinculo prioris matrimonij rati, vt ſcilicet vir propter ſuperuenientem vxoris infirmitaté ante copulam poſſit contrahere cum ſecūda. Cauſa autem iuſta erat, ſcilicet periculum incōtinentiæ in omnibus barbaris, & recenter ad Fidem conuerſis, vt conſtat ex eodem Gregorio *d.epiſt.* ibi, *præſertim in tam barbara gente.* Poſſe autem Summum Pōtificem in matrimonio rato ex iuſta cauſa diſpenſare, probant, & concedunt noſtri communiter poſt gloſſ. vltimam *in d. cap. ex publico*, vt conſtat ex multis, quos refert Gutier. *d.c.17.in princ.* & omnino *n.12.*

61 De Alexandro III. inquiunt quòd *in d.c.licet, de ſponſ. duor.* refert quoſdam Prædeceſſores ſuos iudicaſſe matrimonium ratū diſſolui per ſecundum conſummatum contra veritatem receptiſſimam; quam *ibi* confirmat Alex. Pontifex, & Innoc. III. *in cap. vlt. eodem tit.* Sed reſpondetur ex dictis Prædeceſſores Alexandri non edidiſſe generale Decretum, quod eſt noſtræ diſputationis intentum, ſed tanquam priuatos Doctores id aſſeruiſſe, vt ipſe Alex. claré ſignificat ibi, *aliquando iudicatum*, iudicare enim idē ſignificat atque ſentire, ſeu opinari, vt benè interpretātur Can. & Bellar. *prox. citatis locis*, & multis adductis Henriq. *d.lib.11.c.8.§.12. iuncta lit.P.* vbi poſt Cou. *d.p.2.de ſponſ.c.7.§.3.n.5.* variis aliis modis conatur tex. illū interpretari; ſed vel diuinãt, vel falſum docēt, vt alibi opportuniùs.

62 De eodem Alexandro III. inquiunt erraſſe, quatenus dum *in cap. cùm eſſes, de teſtam.* reprobat leges Ciuiles, quæ in teſtamentis ſeptem teſtes requirunt, adducit rationem quòd Legi diuinæ contrariæ ſint, cùm nulla reperiatur Lex diuina neceſſariò obligans, quæ vetet ex iuſta cauſa plures teſtes exigere, illa enim Deuter. 17. *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum*, iudicialis erat, quæ per aduentum Chriſti Domini expirauit, ex regula *c. vnic. de purificat. poſt part. & cap. tranſlato, de conſtit.* Deinde iuſtiſſima erat ratio, propter quam lex Ciuilis ſeptem teſtes in teſtamentis exigit, vt ſcilicet falſitatis occaſiones euitaret, quibus, morientium voluntates ſubiectæ ſunt. *l. vlt.* ibi, *ne quid falſitatis incurrat, C. de fideic.* optimus text. *in §.1. in fine, Inſtit. de teſtam.* Sed omiſſa interpretatione Conan. *cōment. Iur. ciuil. lib.9.c.2.ad fin.* quam meritò reprehendit Colluſitanus noſter Barthol. Philip. *in tract. de Cōſil. Princip. diſcurſu 7. priuil.* 24. & omiſſis multis, quæ de illius text. materia & intellectu circa alias quæſtiones tradunt ibi ſcribentes, quos latè congerit Cened. *ad Decretal. collect.* 159. quibus adde Ceuall. *commun. contr. comm. q.319.& q.700.* Fachin. *controuer. Iur. lib.6.c.47.* Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. requiſit. p.2.c.8.& 9. per tot. pag.436. cum ſeqq.* Quod præſentem attinet difficultatem facilè reſpondetur, neque in deciſione, neque in ratione doctiſſimum Pontificem de errore argui poſſe: minimè in deciſione, quia ſecūdùm receptam & veram ſententiam nō generaliter abrogat Pontifex leges Ciuiles, quæ in teſtamētis in ſuo foro, & inter ſuos ſubditos ſeptem teſtes requirūt; ſed ſolùm negat illas eſſe obſeruandas in terris tēporali Eccleſiæ dominio ſubiectis, qualem conſtat eſſe Epiſcopatum Oſtienſem, de quo *ibi* ſermo erat, vt patet ex ſubſcriptione, iuncto text. ibi, *In tuo Epiſcopatu.* Indeque colligitur in terris Principis ſæcularis eam deciſionem obſeruandam non eſſe, vt concludunt gloſſ. Io. And. Card. Abb. & alij communiter, teſte Couar. *num.12.* ibi, & vltra proximè citatos Valaſc. *conſ.74.n.4.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 31.n.38.* Menoch. *de præſumpt. lib.1. præſumpt. 80. ex num.21.* Rationes etiam optimè adaptantur; non enim inquit text. eſſe contra Legem diuinam, requirere plurium teſtium quàm duorum vel trium numerum, immò id in pluribus caſibus licitum eſſe probat idem Alex. III. *in c. licet vniuerſis, in fin. de teſtibus*, & vnus exempli cauſa nobis ſufficit: de quo *in cap. Præſul 2.q.4.* & ex eodem text. *in d. cap. cùm eſſes*, oſtenditur; dum vltra duos, vel tres teſtes neceſſariò requiritur Parochi præſentia, quam non requireret, ſi intelligeret, attenta Lege diuina obligante plures quàm duos, vel tres exigi non poſſe, vt benè conſiderauit Fortun. *de vlt. fin. illat. 15. num.168.* *Solùm ergo, vt ex littera apparet*, inquit Alexand. *conſuetudinem illam Epiſcopatus Oſtienſis eſſe alienam, id eſt, diuerſam à Lege diuina, quia ſcilicet nulla eſt Lex diuina, quæ ſeptem teſtes requirat*, aduertit Can. *dict. cap.8. verſ. at quarti*, & latiùs Spin. *d. gloſſ. 31. à num.34.* Quam rationem ex ſe ſufficientem non eſſe ad annullandam conſuetudinem benè intellexit idem Pontifex; ideóque alias ſubiungit rationes, ſcilicet, quòd eſſet aliena à Sanctorum Patrum inſtitutis, & generali Eccleſiæ conſuetudine, quæ nunquam in terris Eccleſiæ illam admiſit ſolemnitatem Iuris Ciuilis, de numero ſeptem teſtium in teſtamentis, ac proinde indecens videbatur conſuetudo Epiſcopatus Oſtienſis ſubiecti in temporalibus Eccleſiæ, dum non obſeruat generalem Eccleſiæ conſuetudinem, contra reg. text. *in cap. quæ contra mores, 8. diſt.* cum ſimilibus, & difficultatem abſoluit latè Magdalen. *d. tract. c.1. num.12. cum ſeqq. p.1.*

De Nicolao IV. ſeu III. (vt falsò alij) inquiunt 63
erraſſe, dum *in c. exiijt, de verb. ſignificat. lib.6.* docet Chriſtum Dominum abdicationem proprietatis tam in particulari, quàm in communi verbo docuiſſe, pariter & exemplo, quod hæreticum declarat Ioannes XXII. *in Extrauag. Cùm inter, de verb. ſign.* Sed omiſſis multis, quæ pro concordia adducunt Turrecr. *in ſum. lib.2.c.112. verſ. ad 10.* Can. *d.c.8. verſ. ad 6.* Card. Bellarm. *d.c.14. verſ. 34.* Azor. *inſt. mor. p.1. lib.11.c.24.q.8.* quod ad præſentem attinet difficultatem, facilè reſpondetur præmiſſo duplicis paupertatis gradu, quē pro diuerſis temporibus Chriſtus Dominus verbo, & exemplo docuit: aliquando enim rigidam illam paupertatem verbo & exēplo approbauit, vt neque in cōmuni, neque in particulari licitum fuerit aliqnid proprium habere; verbo, cùm mittens Apoſtolos ad prædicandū dixit Matth. 10. *Nolite poſſidere aurum, neque argentū, neque pecuniam in zonis veſtris, nec perã*, &c. Exemplo, cùm *Matth.* 8. dixit, *Filius hominis non habet vbi reclinet caput*, & cùm *Luc.* 8. Fœminæ deuotæ ipſum ſequentes eidem, & Apoſtolis nihil in communi, vel particulari habētibus neceſſaria tantùm miniſtrabant. Aliquando tanquā communis parens alteram paupertatē minus rigidam docuit, infirmitatibus hominū condeſcendēs, hoc eſt, pro illis, qui vitam illam perfectiorem ſectari non auderent, ſic loculos, ac proprium in communi habuiſſe legimus *Ioan.* 13. iuncto *c. habebat, & cap. exemplum, 12.q.1.* & quæ de cōſuetudine Apoſtolorum refert text. *in c. dilectiſſimis, ead. q.* Hoc ſuppoſito, iā apparet facilis ſenſus Nicolai IV. *in d.c. exijt*, vt enim concluderet licitam eſſe ſtrictam illam paupertatem in particulari, & in communi, aſſerit Chriſtum Dominū eam aliquādo verbo, & exem-

plo docuisse;minimè autē negat interdum etiam loculos, & alias res habuisse in communi, immò id expresse fatetur *in verſ.nec his*. Per contrarium verò Ioãnes XXII.*in d. Extrauag. Cùm inter*;solum inquit hæreticū esse negare Christum Dominum eiúsque Apostolos in speciali, vel in communi aliqua habuisse; non verò damnat eorum sententiam, qui asserunt aliquando verbo & exemplo Christum docuisse paupertatem illam perfectam, & abdicationem proprietatis in communi, & in particulari; atque ita secundùm diuersa tempora facilè conciliantur Pontifices:vt scilicet Nicolaus velit aliquando Christū docuisse paupertatem in particulari,& in communi,aliquando etiam loculos habuisse. At verò Ioannes XXII.solùm decernat hæreticam eorum sententiam, qui absolutè negant Christum, & Apostolos loculos, vel alias res in communi,vel particulari vnquam habuisse.

64 Multa alia prætereo,quæ Summis Pontificibus impij obiiciūt Nouatores;quia vel ad præsens propositū non pertinent,vel apertissima sunt mendacia. Ad quæstionem enim præsentem non spectat historia illa,seu magis dissensio,& inimicitię Formosi Pontificis,cum Stephano IV. & Sergio III. ipsius successoribus, qui Formosi corpus ob antiquum odium è sepulchro eruere, cōtumeliis afficere,& in Tyberim proiicere iusserunt;huiusmodi enim contentiones, etsi damnabiles esse non negemus; hæreticos tamen non faciunt Pontifices, qui prauas animi passiones sequentes aliquando in hoc,aliquando in illud peccatum incidere posse iam suprà ex Paul.*ad Hebr*.7. ostēdimus,& post Turrecr. *lib.2.c.112.verſ.ad nonum*,notat Card.Bellarm. *d.lib.4.cap.12.verſ.*23. Quod verò de Martino II. quòd malis artibus Pontificatum adeptus sit, inquiunt Platina & alij historiographi,qui id ipsum affirmat de Syluestro II.quòd scilicet adiuuante Diabolo ad Pontificatum fuerit promotus, eíque fecerit homagium,quod post mortem illius esset, & eius fraudibus tantam dignitatem fuisset adeptus; quod etiam fatetur Albertin. *de agnosc. assert.q.9.n.12*. Respondetur enim ambitionem & largitionem Martini II. ad obtinēdum Pontificatum eum non facere hæreticum Pontificem, neque culpas ante adeptam Pontificiam dignitatem posse imputari Pontificibus, vt sæpe diximus:eodem etiam modo responderi potest ad illud de Syluestro II.quamuis enim concedatur malis artibus,id est,magicis,Pontificatum obtinuisse;iidem Authores, qui hoc asserunt, fatentur etiam sanctè obiisse, & commissæ culpæ veniam à Deo, petiisse, & impetrasse, quod eleganti historia solent comprobare de eius pœnitentia, & morte, quæ cernitur in templo sanctæ Crucis in Hierusalem, & describitur per Platinam. Respondetur deinde tum aliis Pontificibus,tum etiā huic Syluestro II. impositum fuisse crimen hoc Magiæ, non quòd Magus fuerit,sed quòd insignis Geometra,& Philosophus fuit;& ideò sæculo infelici, & inerudita vulgi opinione Magus putabatur;indeque fabula per imprudentes Scriptores diuulgata est, vt post Onuphr. & Card. Bell. *d.c.12. in fin.* latè ostendit Mart. Delrio *disquisit. Magic. lib.* 2. *q.*12. §.9. De Gregorio VII. consultò non agimus,omnia enim quæ illi obiiciunt hæretici, sunt ficta mendacia, conficta à Bennone quodam Cardinale facto ab Antipapa Clemente III.quem in odiū ipsius Gregorij creauit Imperator Henricus IV. quem vnum Bennonem excipias, apud reliquos omnes eius temporis Scriptores certissimum est Gregorium VII. pium fuisse Pontificem,& Christianæ religionis acerrimum defensorem,pro qua immanissimas persecutiones,& cum pessimo Imperatore inimicitias perferre non dubitauit, sed fortiter sustinuit,vt post Marian. Scot.Plat.Volater.& reliquos omnes prosequitur Card.Bellar.*d.lib.4.c.13. per tot.*& cōstat ex forma electionis eiusdem Pontificis,quam refert Platina *in ipsius vita*, vbi Cardinales, & vniuersus Clerus varias eiusdem Gregorij virtutes prædicant, & vnanimem Patrum consensum in illius electione recensent.

Illud demum benignum Lectorem monendum 65
esse volo, vt circa prædictas, & alias imposturas
cautè legat Platinā;quippe quòd aliqua in eo in-
dignationis suspicio in Pontificium honorē posset
timeri,ex eo quòd tentans aliquādo à Paulo II.ad
futurum Concilium appellare, in compedes, te-
trúmque carcerem coniectus fuerit,vt ex ipso Pla-
tina refert Marc. Ant. Cuch. *in instit. maior.lib.*2.
*tit.*3. *de Concil. n.*48. Sicut etiam similibus captis 66
occasionibus alij odia sua in Papam dissemina-
runt,vt de Ant.Rosello aduertūt Io.Neuiz.*in Sylu.
nupt. lib.*1 *n.*151. & Lambert. *de iur.patr. lib.2.p.*1.
*q.4 art.*13.*num.*6. Et de Abbate Panormit.referunt
Læl. Iordan. *in tract. de Rom.sed.orig. cap.8.n.2.* &
Paul. Grysald. *in decis. Cathol.fid.verb.Petrus,n.2.in
resp.1.& 39.controu.Luth.*Et de Petro Ferrario post
Petrum Rebuff. obseruat Dionys. Paul. Lop. *in
floscul.de Cleric.excell.p.1 n.58.verſ.Petrus etiam.*

Cùm igitur Pontifex ex hucusque dictis à ne- 67
mine sit iudicandus,*d.c.si Papa,40.dist.* Dec.*in cap.
significasti,num.9.de elect.* Felin. *in c.nihil,n.4.de præ-
script.* Card. Bellar. *de Rom. Pont. c.26. in princ.&
lib.2.de Concil.auctor.c.*17.Card.Tusch.*pract.Concil.
tom.6.littera P.concl.40.n.*13.ipse sibi in causis pro- 68
priis ius dicere potest, vt notatur *in cap.1.de imm.
Eccles.lib.6.*

Nam & ipse solus iudicat de priuilegiis Apo- 69
stolicæ Sedis,*cap.cùm venissent,de iudic.*& eius sen- 70
tentiæ stabitur contra omnes,gloss.*in cap.in istis* 4.
dist. Nec eius sententiam quisquam poterit retra-
ctare, nisi ita ab eo sit lata, vt valeat immutari,
*cap.patet,cum seqq.9.q.3.cap.nemini,*17.*q.*4. aut ipse
iudicio alterius eam submiserit reformandam,*cap.
Apostolica,35.q.9.* vel nisi successor eius illam du-
xerit immutandam; quod non sine graui ratione
fieri posse Nicolaus Papa demonstrat *in c.senten-
tia, eadem caus. & quæst.*

Similiter quod ipse Papa approbat, aut repro- 71
bat, nos similiter approbare vel reprobare debe-
mus gloss.*in cap.si Romanorum,19.distinct.* si Fidem
Petri tenet, sicut & Sedem, vt docet sanctus Hie-
ronym.*in cap.hæc est fides,24.q.1.*

Eius quoque auctoritas in iis, quæ à priuatis 72
personis, aut Iudicibus, vel etiam ab vniuersali
Concilio agūtur,semper excepta intelligitur, *cap.
significasti,de elect.cap.venientes,de iureiur.cap.cùm à
nobis,de testib. Clem.1.vt lite pend.Clement. quia con-
tingit,circa princip.de relig.domib.* Concil. Trident.
*sess.7.de reformat.in princ.& cap.6.& sess.24.de refor-
mat.cap.1.& sess.25.etiam de reformat.cap.vlt.*

Denique, ei omnes parere tenentur, tam fide- 73
les, quàm etiam Ecclesiarum Prælati, ac omnes
Principes sæculares, *cap.ego N. de iureiur. Clem.*1.
eod.tit. Concil.Trident.*sess.25.de reformat.cap.*2.ac
ita in temporalibus causis plenam habet potesta-
tem ad finem supernaturalem assequendum, non
solùm in attingentibus vasallos, sed etiam con-
tra proprias ipsorum Regum, & Principum per-
sonas, vt benè probat Petrus Barbosa *Homen* Re-

gius Magiſtratus *en los diſcurſos de la iuridica y verdadera razon de eſtado, part.1. art.2. præſup.6.* & refert quædam exempla, ibi. *Por crimines de ſacrilegio y heregia priuó y depuſo el Papa Innocencio al Emperador Federico: Alexandro III. al Emperador Enrique. Bonifacio VIII. a Felipe Rey de Francia, y Iulio II. a Don Iuan de Brit Rey de Nauarra,*&c. Quinimmò adeò debetur Papæ obedientia, vt neque cuiquam Apoſtolo reſurgenti parendum eſſe contra eum affirment Panorm.& Doct.*in cap.quod tranſlationem, de off. deleg.* quod & de Angelo inſinuauit Apoſtolus *ad Galat.1. num.*8. dicens, *licèt Angelus de Cœlo euangelizet vobis, preterquam quod euangelizauimus vobis*, &c. Et ideo licèt totus Mundus ſentiret contra Papam, ſtandum erit eius ſententiæ, & declarationi. Philip. Prob. *ad Monach.in cap. ſuper eo,num.29. de hæret.* vbi dicit Papæ ſententiam præualere ſententiæ omnium Epiſcoporum, Valenzuel. *in monit. contra Venet. p. 6. ex num.91.& p.7.ex num.122.*vbi quòd illud quod Papa approbat, vel reprobat, omnes approbare, vel reprobare debent, Solorzan. *de iure Indiar. tom.1.lib.2.cap.24.num.43.& 44.*

74 Papa enim etſi homo ſit & mortalis, ratione tamen officij,& poteſtatis aliquid ſupra homines, & commune cum Deo habere dignoſcitur; adeò, vt quidam dixerit, quodammodo neque Deum eſſe,neque hominem,quaſi neuter ſit inter vtrumque, gloſ.*in verb.homini,in cap.fundamenta,de elect. in 6.& in proœm. Clem. in verb. Papa*, Io. de Turrecr. *in ſumm.de Eccleſ. lib.2. cap.*37. Card. Tuſch. *pract.concl. tom.6. lit.P. concl.*40. *num.9.* grandis eſt enim eius poteſtas, Boër. *deciſ.*147. *num.*4. Caſtr. *conſ.*288. *Primum dubium, in princip.* quia eſt omnia,& ſuper omnia. Afflict.*deciſ.*165.*num.*14. Abb. *in q.1.col.3.poſt princ.* Et maior eſt iuriſdictio Papæ, quàm Angelorum, Pereg. *de iure Fiſci, lib.1. tit.2.num.2.* Solorzan.*de iure Indiarum, tom.1.lib.2. c.23.n.78.*Quare præter poteſtatē hanc maximam & auctoritatem, quam infrà videbimus, multa habet præeminentiæ ſpecialia priuilegia, & prærogatiuas plurimas, quarum aliquas referemus.

75 Primò enim,Papa electus,à nemine confirmatur,cùm nullum in terris Superiorem agnoſcat,vt proximo cap. vidimus, *num.*112. *& ſeq.*

76 Secundò. Pallio quo Patriarchis, & Archiepiſcopis in ſolis Miſſarum ſolemniis certis tantùm diebus,& in ſuis Eccleſiis duntaxat vti licet,ſolus Romanus Pontifex ſemper vtitur,& vbique quoniam aſſumptus eſt in plenitudinem poteſtatis, quæ per pallium denotatur: alij verò in partem tantùm ſolicitudinis ſunt vocati, *cap.ad honorem, de auct. & vſ. pall.* Syluest. *in ſumm.verb.pallium, in princ.* Iſidor. Moſcon. *de Maieſt. milit. Eccleſ. p.1. lib.1. cap.8. pag.235. lit. C.* Illuſtriſſimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. pallium,6.n.2. diſt.100.* Henriq. *in ſum. lib.10. cap.31. in princip.* Lotter.*de re benefic. lib.1.q.22.num.20.& 21.* Machado *d.tom.2.lib.4.p.7.tract.4.docum.18.n.2.*

77 Tertiò. Crucem vbique terrarum ante ſe defert, quam tamen Patriarchæ & Metropolitani, ac Apoſtolicæ Sedis Legati in ſuis tantùm Prouinciis ante ſe ferunt,*cap.antiqua,de priuil.*vbi dixi *num.*14. Machado *d.docum.18.num.3.* Immò ſupra Prælatos cùm iter longius ad alias arripit ciuitates ſanctum Altaris Sacramentum ſecum præferre conſueuit, vt in Cæremoniali Romanæ Eccleſiæ, de cuius cæremoniæ vſu & myſterio integrum librum edidit Angel. Rocha ſacri Palatij Sacriſta.

Auguſt.Barboſ.de Iure Eccleſ.vniu.

Quartò. Nomen Romani Pontificis in Miſſa 78 ſemper,& ab omnibus recitandum,& ipſe Domino commendandus, vt Clemens Papa I. inſtituit, & habetur *in Concil.Vaſen.can.4.*

Quintò. Non tenetur,nec cogi poteſt ad Con- 79 cilium accedere,cùm per Legatos poſſit intereſſe, Card. Bellarm. *lib.1. de Conc.cap.19. verſ. Catholici omnes,* Illuſtriſſ.D.meus Roder.à Cunha *in com.ad cap. regula, num.3. diſt.17.* ad quod cæteri Prælati omnes de Iure tenentur,*cap.non oportet,18.diſtinct.* itavt ſi vocati venire negligant præhabita admonitione, & citatione debeant declarari. Cardin. Iacob. *de Concil.lib.1.art.5.in princip.fol.114.col.1.* Campeg. *eodem tract.at.cap.13.* Quarant. *in ſumm. Bullar. verb.Concil. num.7.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1.eodem verb. §.5.*

Sextò. Non adſtringitur in tractandis negotiis 80 habere Cardinalium conſenſum, licèt conſilium requirere debeat, vt *infra hoc lib. cap. 4. de dignit. priuil.& offic.Cardinalium,*latè dicemus.Prælati verò reliqui pleraque ſine Capitulorum conſenſu agere nequeunt, vt infrà ſuo loco videbimus.

Septimò. Gratia, quam Papa conceſſerit, ex 81 mortuo non reuocatur, etiamſi adhuc res integra maneat, *cap.ſi ſuper gratia, de offic. deleg. lib.6.cap.ſi cui,de preben.eod.lib.*Gonzal.*ad reg.8.Cancell.gloſ.12. in princ. num. 33. à ſeqq.* vbi in pluribus exemplis hoc ipſum demonſtrat.

Octauò. Ordinatus à Papa non poteſt ab eo 82 abſque licentia proficiſci, *cap.filium,1.q.1.*& eſt à proprio Epiſcopo in eo Ordine honorandus,*cap. per tuas,de maior.& obed.*Gonzal.*ad regul.8.Cancell. §.3. proœm.num.116.*nec poteſt cum Epiſcopus ad altiorem Ordinem promouere, ſine Papæ licentia, *cap.in diſtribuendis, de temp. ord.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd.Ordin.in exemptos,p.1.q.21. cap. Ego ipſe,de offic. & poteſt. Epiſc. part.3. alleg.50.num.22.* Galganet. *de iur. public. lib.3. tit.13. num.15.* & ab ipſo Papa ſolùm deponi poteſt, gloſ. & Doct. *in d.cap.filium,* Capell.Tholoſ.*vbi add.dec.*293. Gonzal.*ad reg.8. Cancell.gloſ.52.num.25.* Aloyſ.Ricc.*in Collect. deciſ. p. 5. Collect.1452 verſ. infertur quartò.* Ego ipſe *d.p.3. alleg.112.num.12.* & conuinci non niſi pluribus teſtibus poteſt, Eraſm. à Cochier *d.q.21. in princ.*

Nonò.Delegatus à Papa eſt ſupra Ordinarium, 83 in cauſa ſibi commiſſa,*cap.ſanè,de offic.deleg.* Sbroz *de offic. Vic. lib.2.q.61. num.10.* Bellencin.*de charit. ſubſ.q.91.num.1.* Franc. Molin.*de brach.ſæcul.cap.6. num.12.* Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.3.n.65. cum ſeqq.* Bobadil.*in ſua polit.lib.2.cap.21.num.59.* Gutier.*de matrim.cap.63.num.29.* Ioſeph.Alderete *de relig.diſcipl.tuen.lib.1.cap.3.n.33.*Molin. *de iuſtit. tom.6.tract.5.diſput.26. num.1.* vbi etiam reſoluit, quòd loci Ordinarius abſoluere non poterit excommunicatum à Delegato Summi Pontificis, etiamſi is delegatus iam eſſet defunctus, aut alia ratione iuriſdictio in illo expiraſſet.

Decimò. Electus à Papa cæteris paribus eſt 84 præferendus, & honorandus, *cap. per tuas*, vbi gloſ.notabilis, *de maior.& obed. cap.eum cui,de prabend.lib.6.* Hinc Canonicum creatum à Papa cæteris paribus eſſe præferendum Canonico facto ab inferiori, reſoluunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §.3.proœm.num.114.*Aloyſ.Ricc.*in collect.dec.5.p.4. collect.1430. verſ. hinc infertur primò*, & prouiſus 85 à Papa eſt præferendus in concurſu, data in omnibus paritate, Gonzal. *d. §.3. proœm. num.11. & gloſ.15.§.2.num.67.* Aloyſ. Ricc.*d.p.4.collect.1442.* itavt ſi vnus habeat collationem beneficij à Papa,

alius verò ab Ordinario, neutro possessionem obtinente, si non appareat de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, refero Ego ipse *de offic. & potestat. Episc. p.3. allegat.67. num.14.* Hinc etiamsi prouisus à Papa & prouisus ab Ordinario, sub eodem die, eodémque momento capiant possessionem, præferendus est prouisus à Papa, Gonzal. *d.* §.3. *proœm. num.113.*

86 Vndecimò. Si Papa cum excommunicato communicet, non incidit in excommunicationem, glos. *in cap. si inimicus, 93. dist. & in cap. nulli, de sent. excom.* S.Anton. *p.2. tit.1. cap.5.* §.2. Couar. *in cap. alma mater, p.1.* §.1. *num.3.* Vgolin. *de censur. tab.1. cap.3.* §.8. *num.5.* Anton. Ricciul. *de iure person. extra grem. Eccles. exist. lib.4. cap.42.* iunctis latè traditis per me *in Collect. ad d. cap. si inimicus, num.1.*

87 *cum seqq.* quin potiùs si excommunicatum sciens, & volens salutauerit, eo ipso talis est absolutus, *Clem. fin.* vbi glos. & Doct. *de sentent. excom.* Couar. *d. p.1.* §.2. *n.2. in princip.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsumpt.20. num.30.*

88 An autem & quando Papa possit licitè absque peccato communicare cum excommunicato? vide Couar. *d. p.1.* §.1. *num.8.* Vgolin. *de cens. tab.1. cap.2.* §.2. *à num.2. & tab.2. cap.23.* §.12. *n.3.* Suar. *tom.5. etiam de cens. disp.7. sect.9. à n.12.* Sayr. *in simil. tract. lib.2. cap.15. num.13.* Auil. *eod. tract.* §.2. *cap.6. disp.9. dub.1. conclus.3. cum seqq.* Ricciul. *dict. lib.4. cap.42. ante num.14.*

89 Duodecimò. Qui Summo Pontifici mentitur, sacrilegus appellatur *in cap. serpens*, vbi glos. *de pœnit. dist.1.* Pereg. *de iure fisci, lib.1. tit.2. num.2.* Solorzan. *d. tom.1. lib.2. cap.23. num.77.* talis enim non homini mentitur, sed Deo, vt Petrus Ananiæ dixit *Actor.5.* Denique Papa recusari non potest, nec ab eius sententia appellari valet, Abb. *in cap. querelam, n.14. de elect.* Menoch. *de arbitr. casu 458. num.58.* Valenzuel. *in monit. p.6. num.89. & 90.* Quia quod ipse facit, videtur facere vt Deus, Præpos. *in c. per venerabilem, num.145. qui filij sint leg.* Paul. Castr. *cons.415. num.1. p.1.* Ioan. de Salas *cons.68. num.14.* Et cùm sit Dei Vicarius, eius facta Deo attribuuntur. Neuisan. *in sylua nupt. lib.1. verb. non est nubendum, num.155.* neque præsumitur quòd aliter iudicet, vel faciat, quàm Deus ipse esset iudicaturus. Valenzuel. *d. p.6. num.86. cum seqq.*

90 Aliæ sunt præeminentiæ signa in Romano Pontifice, quæ ad potestatem magis pertinere videtur, & ex his, quæ infrà videbimus, apparebunt: omittimus ea, quæ potius ex pio vsu ipsius Ecclesiæ, atque fidelium introducta, quàm ex iure scripto esse videntur, veluti, vt ipse super cæteros semper, & vbique lineis, & candidis vestibus vtatur, iuxta illud Eccles.9. *Omni tempore vestimenta tua sint candida*, & quod publicè ac solemniter super humeros deferatur, vt sic in eo Deus, & B. Petrus honoretur, & similiter vt cuncti osculentur eum in pedibus, & similia, Machado *d. tom.2. lib.4. p.7. tract.4. docum.18. num.3.*

91 Quanta autem sit Papæ auctoritas & potestas, ex eo maximè percipi potest, quòd nullum in terris habet Superiorem, Io. de Capistran. *de auct. Pap.* §.3. *in princ. n.66.* Castald. *de Imper. q.103. n.2.* Flam. Paris. *de resign. benef. lib.7. q.5. num.1.* Duard. *in Comment. ad Bull. cœr. lib.1. cap.4. q.2. num.23.* Carol. Marant. *tom.1. resp.25. num.53.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.1. lib.2. cap.23. num.74.* vbi ex aliis concludit quòd Papa inter omnes Mundi Principes supremum obtinet Principatum & Monarchiam, & est maior omnibus hominibus, & vnus omnium Princeps constitutus super Reges & Regna, causa causarum, dominus dominantium, vertex omnium dignitatum, omnia, & super omnia. quia eius potestas super cæteras potestates non ex hominibus, sed ex Deo est, Gratian. *in* §. *leges, dist.4. & in* §. *hinc etiam, dist.17.* & ideo in terris est Vicarius Christi, vt suprà dixi, *hoc eodem c. num.17.* & tradunt plures citati à Cened. *ad Decretum collect.47. num.3.* Vnde 92
Summi Pontificis & Christi vnum dicitur esse tribunal, & consistorium, Doct. *in cap.2. & 3. de translat. Episcop.* Troil. Maluet. *de canonizat. Sanct. dub.2. num.10.* Selu. *de benefic. p.3. q.8. num.26.* Castr. *cons.414. sub num.1. vers. his præsuppositis.* Barbat. *de præstant. Card. p.1. q.2. num.3. & q.8. num.5.* Aluar. Pelag. *de planct. Eccles. lib.1. cap.29.* Mau. *in repetit. c. nouit, de Iudic. notab.3. num.12.* Cened. *d. collect.47. in fin.* Paris. *cons.5. num.26. & cons.68. num.162. lib.1.* Menoch. *cons.51. num.13. lib.1.* Franc. Marc. *q.1311. num.1. tom.1.* Iacob. Laurent. *de Iudic. suspect. cap.2. num.3.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.1. lib.2. c.23. num.71.* & ideo hæresim sentire videtur, qui à sententia Papæ ad Christum appellat, quasi Papam Christi non esse Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt per Alexandrin. *in cap. per ceptis, col.2. distinct.12.* Palat. *de iusta obtent. regni Nauar. part.2.* §.4. *in princ.*

Hinc etiam Papæ iudicium, cœleste arbitrium 93
appellatur *in l.1. in fin. C. de sum. Trin. & fide Cathol.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.11. num.14.* Abb. *q.1. col.3. num.3.* Card. Tusch. *tom.6. littera P. conclus.49. n.87.* omnia enim iura in scrinio pectoris dicitur habere recondita, *cap.1. de constit. lib.6.* vbi Ludou. Gom. *in 1. notab.* Magdalen. *de numero testium in testam. requisita p.1. cap.23. num.21.* Tiraq. *de nobilit. cap.20. num.41. & cap.31. num.537.* Valasc. *cons.51. num.6.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell.* §.4. *proœm. num.85.* & quamuis principaliter, ob mirabilem illam sibi à Deo concessam auctoritatem, idipsum intelligatur, sunt tamen viri graues ac Catholici, qui eam etiam extendũt, intelligúntque propter viros doctos Papæ consilio assistentes, vt speculatus fuit Abb. *in c. cùm ex litteris, num.4. vers.5. nota, de restit. in integ.* Bellene. *de charit. subsid. in q.66.* Ludou. Gom. *in repetit. d. c.1. de constit. num.100.* Conrad. *in templ. omn. iudic. lib.1. c.1.* §.3. *num.12. & 13.* Thom. Act. *de lud. schaccor. q.6. & 7.* Vnde inferunt citati à Magdaleno *d. p.1. cap.23. num.28. cum seqq.* quòd non dicitur Princeps habere omnia Iura in scrinio pectoris sui propter scientiam, sed propter auctoritatem, & quia coram eo ob eius maiestatem, & auctoritatem semper assistere, & adesse solet copia Nobilium, & peritorum. Et sic non obstat text. *in cap. præterea, 23. dist.* ex quo gloss. *vltima* ibi arguit, quòd in Papam potest cadere obliuio, 94
& ita quòd non habet omnia Iura in scrinio pectoris sui, quia intelligitur de obliuione exemplorum, non autem de obliuione Iuris, vide Mantuan. *dial.67. vers. quid tum,* Tiraq. *de nobil. cap.31. num.537.* Seraph. *decis.268. num.4.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota p.2. verb. obliuio,* §.1. *pag.73.* dum dicit pluries Rotam resoluisse quòd in Papa ob multitudinem negotiorum præsumitur obliuio, vbi *num.4.* intelligit circa ea, quæ sunt facti, non circa ea, quæ sunt Iuris. quia in eo non cadit Iuris ignorantia, Magdalen. *d. p.1. cap.23. n.23.*

Vnde omnimodam super Iure positiuo obtinet potestatem, *cap. innotuit,* vbi Doct. *de elect. c. per venerabilem, qui filij sint leg. cap. proposuit, de concess. præb.* Magdalen. *de numero testium in testam. requis.* 95

p.1.

p.1. cap.23. num.1. Felician. de Vega ad cap.4.§.de
adulter. de indic. num. 34. & ideò ad libitum Iuris
positiui constitutiones tollere potest, Albert. de
agnosc. assert.q.23.à num.30. Borgas. de irregul.tit.de
homic.à num.3. Dionys. Paul. de vera quat. Patriar-
96 chal. sed. erect. cap.3. num.54. Et super eodem iure
positiuo dispensare, c.proposuit, ibi, supra ius dispen-
sare, de concess. praben. Couar. lib.3.variar.cap.6.n.1.
vers.2. Menoch. consil.157.num.11. Sayr. in Claui
Regia, lib.3. cap.10. num.6. Felician. de Vega ad
d.c.4.§.de adulteriis, de indic.num.34.

Nec obstat text. in cap. contra statuta, 25.q.1. vbi Zosimus Papa ait nihil posse Romanum Pontificem contra Patrum statuta definire; quia hoc dictum intelligitur quatenus illa statuta Ius naturale, vel Diuinum referunt, vt tenent Couar. de sponsal. part.2.cap.6.§.9. Azor. instit. moral. part.1. lib.5. cap.14. part.4. vers. si obiicias, vbi ita respondet ad c. violatores, cap. prima sede, c. quæ ad perpetuam, c. nulli fas, c. à sanctis, 25.q.1. quatenus in his Iuribus Papa dicit se habere instituta Patrum vsque ad animam, & sanguinem tueri; vt id locum habeat in iis, quæ sunt Fidei, & Iuris diuini; & ideò possumus dicere Papam omnia posse, vt nihil sit exclusum ab eius potestate, nisi quæ contra Fidem Catholicam facit, Card. Tusch. d. littera P. concl.49. num.54.

97 Quo fit, vt valeat, sicut loquuntur Doctores,
adequare quadrata rotundis. Hostiens. in cap. nouit, de indic. quod tamen procedere in iis, quæ sunt sicut bucella panis, quæ possunt mutari de facili, ait Marian. Socin. in cap. ad petitionem, n.28. de appellat. quem refert Card. Tusch. d. littera P. concl.49. num.7. Potest namque facere de nihilo aliquid, quia est lex animata. Bald. cons.272. Super eo, num.4. vers. sed hoc est in arbitrio, lib.1. & facere aliquid de eo, quod est nullum, Lap. alleg.131. num.2. vers. similiter, Cardin. Tusch. vbi prox. n.8. & vt facta pro non factis habeantur, disponere, glos. in cap. quanto, de transl. Episc. & in verb. pro infectis, Clem. vnic. de immun. Eccles. Tusch. litera P. conclus.49. num.2. Cald. Pereira in respons. pro Sebastian. Limpo. num.43. Tiraq. de iure const. p.3. limit.7. num.47. Sicut & quilibet Princeps potest facere vt facta pro non factis, ac infectis quantum ad Iuris effectum, ac validitatem habeantur, l. iubemus nulli. §.1. in fine, C. de sacros. Eccles. l. non dubium, C. de legib. plures per Ianez Fajardo in tract. de legitimat. per subsequens matrimonium, n.97. fol.36. Et potest ad validitatem actus fingere expressum, quod non est, cap. illa, de elect. cap.1. de transact. cap. si motu proprio, de prebend. in 6. Butr. cons.2. Ruin. cons.31. num.6. vol.1. & cons.104. n.15. vol.3. & habere pro expresso id, quod in indiuiduo erat exprimendum, Rot. apud Zach. post tract. de oblig. Cameral. decis.93 num.18. Quia in quibuscumque voluerit, est ei pro ratione voluntas, Gemin. cons.8. num.6. & 7. nec est qui possit ei dicere, Cur ita facis? sicut resoluunt Capistran. de potest. Papæ, part.3. fol.130. Anton. Fab. in suo Codice, lib.1. tit.2. defin.10. num.7. Hieron. de Laurent. Auenion. decis.133. num.18. Camill. Borell. in sum. decis. tom.1. tit.4. de sum. Pont. num.14. & de quolibet alio Principe loquentes tradunt Afflict. decis.265. num.2. Cassan. in Catalog. glor. mund. p.5. consid.35. vers. & vt semel. Menoch. illustr. lib.1. cap.1. num.4. Menoch. cons.103. num.38. & cons.181. n.24. Peregr. de iure fisc. lib.1. tract.3. num.4. & 64. Farin.
98 in prax. crimin. part.3. q.97. num.25. & 26. Et po-
test locare, administrare, & pro libito suæ voluntatis disponere ratione supremæ Pontificalis potentiæ bona omnium Ecclesiarum, etiam in præiudicium alterius subsistentibus causis, & quicquid ab eo procedit, ab ore Dei dicitur procedere, Bald. cons.24. Ius Abbatialis, per tot. lib.2. Cardin. Tusch. littera P. conclus.42. num.13. Et in beneficialibus plenam & liberam habet dispositionem, cap. licet, de prebend. in 6. Nicol. Garz. de benef. p.5. cap.1. num.1. Valenzuel. cons.4. num.161. & cons.63. n.94. Sanch. in opuscul. moralib. lib.2. cap.2. dub.37. num.7. Filliuc. de statu Cleric. tract.41. cap.2. à num.2. & tract.45. cap.5. à num.14. cum pro libito suæ voluntatis possit in totum tollere Ius positiuum, Gemin. cons.53. in princ. vers. quædam est, vbi quòd disputare de potestate Papæ, est ponere os in Cælum, Bald. cons.477. lib.1. Alex. cons.2. num.19. lib.1. Sed quia cùm hæc & similia dicimus, id à nonnullis adulationi adscribitur; ideò an hæc omnia simpliciter vera sint, & quomodo secundùm iura Canonica sint intelligenda, planiùs expo-
nemus; non autem disputare intendimus: quia 99
de potestate Papæ, præsertim absoluta, non est facile disputandum, Host. in cap. quanto, de consuet. sicut nec de potestate alterius Principis disputare licet, Gozadin. cons.92. num.17. Curt. iun. in l. venia, num.5. C. de in ius voc. Duen. reg. 43. fallent.5. Bero. cons.367. num.8. & cons.393. n.5. Becc. cons.56. num.53. vol.1. quia hoc esset sacrilegium, Decian. cons.588. num.2. Ias. cons.101. vol.4. Afflict. dec.365. ex num.61. Ferdinand. de Mendoz. disp. iur. lib.1. cap.5. num.2. Hieronym. de Mont. var. q.6. ex n.48. Cned. ad Decretum collect. 24. num. 18. Cephal. cons.87. num.3. vol.1. Socin. iun. cons.91. n.16. vol.2. Rolan. consil.100. num.47. cum seqq. vol.4. Menoch. consil.103. num.38. Solorzan. de iure Indiarum, tom.1. lib.2. cap.23. num.72. vbi dicit sacrilegij instar esse eximiam & omnimodam Papæ potestatem & auctoritatem in dubium vocare.

Papa quædam exercet ex ordinaria potestate, 100
quædam ex reseruata, quædam ex deuolutione Iuris ad eum, quædam ex plenitudine potestatis, Castr. consil.467. Viso puncto, col.3. in fin. & col.4 in princ. vers. redeundo, lib.2. quem refert Card. Tusch. d. littera P. concl.43. num.7. Sed duplex quoad intentum in eo consideranda est potestas, ordinaria scilicet, & absoluta: qua quidem distinctione passim ad plures casus Iuris Vtr. Doctores vtũtur, vt videri potest apud Couar. variar. resol. lib.4. c.6. num.8. Potestas igitur ordinaria dicitur, quæ in ius & æquitatem super omnes exercere potest. Potestas verò Principis absoluta, secundùm aliquos, dicitur arbitrij plenitudo, nulli necessitati subiecta, nulliúsque publici iuris regulis limitata; & sic facta mentione talis potestatis, nulla exceptio obiici potest, nec dici, Cur ita facis? ita glos. verb. veri, in cap. quanto, de auct. & vs. pall. Bald. in l.2. num.40. C. de seruit. Abb. in cap. ad hæc, num.7. de rescript. & cons.84. lib.1. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 98. & 103. de constit. Angel. Alber. Alex. Hippol. Afflict. Capyc. Gozadin. & Castald. quos refert, sed non sequitur, Pinel. in rub. C. de resc. vendit. p.1. cap.2. num.24. & 25. Roias in epitom. success. cap.23. num.75. Natt. cons.512. n.19. vbi ait, si aliquid etiam leue Principem moueat, posse Principem de plenitudine potestatis facere quicquid libet, iuxta illud antiquum axioma, si libet, licet: & ad hoc tendit, quod affirmabat Caligula Alexandro Magno, vt refert Suet. in Caligula, cap.29. Memento tibi omnia, & in omnes licere, eo quòd Principes erant instar Deorum in terra.

101 Verùm hanc distinctionem potestatis ordinariæ, & absolutæ in Principibus sic intellectam meritò vocant falsissimam Couar. & Pinel. *citatis*
102 *locis*, Sarm. *lib.1. Select. cap.8. num.20.* Mendoz. *lib.1. de pact. cap.5. num. 35.* Mench. *illustr. lib.1. cap.5. num.15. cum seqq.* Spin. *in specul. testam. gloss.1. rub. num.25.* Matienzo *l.3. glos.12. num.3. tit.10. lib.5. nouæ Recop.* quia quod Princeps facere potest, etiam Iuri humano derogans, id ad ordinariam Principis potestatem pertinet: cùm enim sit supra Ius humanum ex sua ordinaria potestate, sicut potest illud concedere, potest abrogare. Quod autem contra Ius naturale, & diuinum potest de facto, non ad potestatem, sed ad tyrannidem spectat: id enim possumus quod Iure possumus, *l. sed licet, ff. de offic. Præsid.* & posse quis non dicitur, quod contra Ius potest, *l. quero, §. inter locatorem, ff. locati, l. nepos Proculo, ff. de verb. signific.* Stephan. Gratian. *March. decis.13. num.34.* Vnde Rex Antigonus etiam lumine fidei destitutus, vt de illo refert Plutarc. *in apophthegm.* cùm sibi diceretur Regibus quicquid vellent licitum esse, respondit; inter Barbaros, & tyrannos ita censeri, cæteris autem solum iustum & honestum licere. Et Corn. Tacit. *lib.3. annal.* refert Caium Sestium disseruisse Principes instar Deorum esse, sed neque à Diis, nisi iustas preces exaudiri. Et Aristot. *lib.5 Politic. cap.10.* sic inquit; *Et tyranno voluptas proposita, Regi honestas.*

103 Quapropter, sicut Theologi dicunt, aliqua posse fieri à Deo de potestate ordinaria, quæ scilicet ordine ac naturali cursu rerum immutato potest Deus facere; alia verò de potestate absoluta, quæ potest supra rerum ordinem vniuersum; ita potestas ordinaria Principis potest dici ea, qua Princeps vtitur secundùm leges humanas, quibus quoad vim directiuam adstrictus est, quando scilicet dispensat ex causa iusta in Iure humano; potestas verò absoluta, quando non adstrictus his legibus, validè dispensat in Iure humano, absque causa: & ita dicitur non posse Principem aliquid facere ex potestate ordinaria, quando non potest omninò licitè facere, vt dispensare in lege humana absque causa, licèt si faciat, validum sit; & dicetur posse de potestate absoluta quando potest validè, non tamen iustè, vt in eadem dispensatione in Iure humano absque causa contingit: ex neutra autem potestate dicitur posse facere, quod nec iustè, nec validè facere potest, vt si in lege naturali dispensabili dispenset absque causa.

104 Communis igitur illa regula suprà posita *n.93.* quòd *omnia Iura sunt in scrinio pectoris Papæ recondita*, non est ita simpliciter intelligenda, vt omnia Iura & concedere possit, & mutare, & contra Iuris regulas, & statuta procedere; quia sicut Ipse desiderat facta sua à suis successoribus
105 seruari; consequens est, vt sui Prædecessoris constitutionibus venerationem præstet, & custodiam, *cap. in Canone institia, 25.q.1.* Roman. *singul. 327. Ista sunt rationes, num.3. vers. cum igitur,* Cardinal. Tusch. *d. littera P. conclus.44. num.19.* Vnde est notandum, quòd Summus Pontifex nouas in Ecclesia leges condere potest, ad diuini Iuris obseruantiam, & supplementum; secus autem ad eiusdem Iuris mutationem, aut destructionem; non enim potest Romanus Pontifex quicquam statuere contra ea, quæ ad Ius diuinum, & Fidem Catholicam spectant, etiam ab hominibus, veluti Apostolis, aut Apostolicis viris constituta, *Si ea enim*, inquit Greg. Papa, *in cap. si ea, 25.q.2. destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iustè probarer,* &c. Stephanus Pont. *in cap. loci, 35.q.9.* ait, *Loci nostri consideratio nos admonet, rationis auctoritate quæ à Prædecessoribus vtiliter decisa fuerint, roborare. Ecclesiastici enim*, inquit, *vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur.* Vnde Papa non tollit statuta Concilij circa Fidem, glos. *in cap. sicut Sancti, 15. dist.* immò decreta omnia Concilij vniuersalis à Sede Apostolica confirmata se profitetur obseruaturum, text. notabilis *in cap.1. 25.q.1.* Aliis verò constitutionibus Ecclesiasticis, quæ Fidei substantialia non continent, Papa potest derogare, glos. *verb. reseratis, in procem. Decretal.* sicut & sententias eorum corrigere, & contra eorum decreta dispensare, vt *in cap. licet, in fin. de sponsal. duorum, & in cap. quantò,* cum glos. *de diuort. & in cap. discretionem, in fine, de eo qui cognouit consang.*

Verùm in nouis Constitutionibus à se editis 106
statuta, vel consuetudines speciales Papa tollere non intendit, nisi hoc exprimat, *cap.1. de constit. lib.6.* Nec in dubio Iuris obseruantiam tollere velle præsumitur, glos. *in cap. causam, de rescript.* quia potestate ordinaria, quæ sequitur ordinem Iuris positiui in dubio semper vtitur, si aliud non apparet, Gemm. *cons.53. Pro responsione, in princ. vers. quadam est potestas ordinata.* Card. Tusch. *d. littera P. conclus.43. num.5.* verisimile enim non est quòd velit Princeps legem diu excogitatam euertere, ad text. *in l. si quando, in fin. princ. C. de inoffic. testam.* cuius mens & voluntas talis præsumitur, 107
qualem de Iure esse oportet, glos. *in l. relegati, ff. de pœn.* glos. *in cap. paratus, 23.q.1.* Bald. *in l.3. num.6. ff. de constit. Princip.* Abb. *in d. cap. causam quæ, n.1. & ibi* Felin. *num.5. de rescript.* Ias. *consil.236. col.2. vol.2.* Grammat. *cons.34. num.3. & cons.45. num.33. in criminal.* Dec. *cons.67. num.7. & cons.580. num.2.* Gozadin. *cons.101. num.10.* & illud quod de Iure 108
est cogitasse præsumitur, Roland. *cons.86. num.58. vol.1.* Menoch. *cons.411. num.15. & cons.1156. n.1.* Carol. Tap. *in rub. ff. de constit. Princip. cap.2. num.1.* cùm voluntate & auctoritate legibus ordinata semper in dubio vti voluisse præsumatur, Innoc. *in cap. innotuit, sub num.5. de elect. & in cap. innotuimus, sub num.6. de censib.* Bero. *in cap. qua in Ecclesiarum, num.135. de constit.* Boss. *in tit. de Principib. n.193.* Roland. *cons.86. num.18. vol.1.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsumpt.12. n.1.* Rodulphin. *de absol. Princip. potest. cap.3. num.1.* quibus rationibus Princeps 109
semper iustitiæ plenus præsumitur, Crauet. *consil.253. num.4. vol.2.* quem refert Menoch. *d. lib.2. præsumpt.10. num.8.*

Nec vnquam iuri alterius in rescriptis, vel con- 110
stitutionibus suis derogare intendit, *cap. quod verò dicitis, 25.q.2. cap. peruenit, 11.q.1. cap. licet, de offic. ordin. cap. dilecto, de verb. signific.* glos. *verb. intentionis, in cap. super eo, de offic. deleg. & in cap. si quis iam translatus, 21.q.2.* Xnar. *alleg.7. num.4.* Hippol. *sing.295. vers. secundò scias.* Illust. D. meus Roder. à Cunha *in com. ad cap.4. num.1. dist.99.* Card. Tusch. *tom.6. littera P. conclus.687. ex num.1.*

Hinc est quòd rescripta Principis interpretan- 111
tur, vt nemini iniuriam faciant, etiam cum impropriatione verborum. Dec. *cons.112. num.4.* quia præsumitur quòd eius intentio sit, vt semper ius alterius sit saluum; idem Dec. *consil.271. & 544. & cons.606. n.17.* Curt. iun. *cons.88. n.8. & cons.172. num.3.* Hippol. *singul.440.* Alciat. *de præsumpt. reg.3. præsumpt.*

112 *præſumpt.*21.in tantum,quòd etiam reſcripta Motu proprio conceſſa nihil operantur in præiudicium tertij, quia non ſunt de mente Principis reſcribentis, vt reſoluunt plures per me citati *in tract. de clauſul.vſufreq. clauſ.*79.*num.*42. ſecundùm
113 Lugdunenſem impreſſionem. Vnde potius præſumitur circumuentus Princeps, quàm quòd velit alteri præiudicare; à Ponte *conſil.* 59. *num.* 35. quod vendicat ſibi locum, etiamſi de modico præiudicio agatur, Riminald. iuo. *conſ.*6.*num.*68. *volum.*1.

114 Nec etiam præſumitur Papam velle derogare Iuri tertij, Alex.*conſ.*3. *Ex ijs,n.*3.*lib.*5.Card.Tuch. *littera P. concl.*53.*num.*1. nec ius alteri iam quæſitum tollit, *cap.ſi is cui, de præbend.lib.*6. Illud verò quod alicui nondum eſt quæſitum, pro eius libito voluntatis ſubuertere poteſt, Alciat. *de præſumpt.reg.*3.*præſumpt.*11.*num.*8. Franc. Bec.*conſ.*56. *num.* 38. *cum ſeqq. vol.*1. quod in terminis de iure collectandi nondum quæſito voluit Syluan. *conſil.*66.*n.*9. quem refert & ſequitur Surd. *conſ.*278. *num.* 8.

115 Item priuilegia conceſſa, præſertim Eccleſiis, ſine cauſa non tollit, vt inquit Leo Papa *in cap. priuilegia, cum ſeqq.* 25.*q.*2. his verbis, *Priuilegia Eccleſiarum, & Monaſteriorum SS. Patrum auctoritate inſtituta, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari; in quo neceſſe eſt huius ſanctæ Sedis Pontifices perſeuerantem exhibere famulatum.* Beatus quoque Gregor.*in cap.quanto, in fin.* 63.*diſtinct.* ait Apoſtolicam Sedem proprium quidem vigorem retinere, à ſe autem conceſſa aliis Iura nolle minuere. Debet enim Princeps eſſe immobilis, ſicut lapis angularis, & ſicut polus in Cœlo. Bald. *conſ.*377. *incip. Pridie, ſub num.*4. *vol.*1. Boſſ. *in tit. de Princip.ſub num.*18. Iacob.de Leo *conſ.*117.*n.*95. *cum ſeq.* inter conſilia Bruni, Rodulphin.*de abſol.*
116 *Princip.poteſt.cap.*6.*num.*186. Quamuis ſpeciale in Principe aliqui ponant, vt poſſit ſuum priuilegium gratioſum reuocare ſine cauſa pro libito voluntatis ſuæ, ſicut per text.*in l.qui fundum, C.de omn.agr.deſert.lib.*11.tradunt Bald.*in l.qui ſe patris, num.* 14. *C.vnde liber.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.*51.*de conſtit.* Abb.*in cap.nouit,*& *ibi* Felin. *num.*10. & Dec. *num.*15.*de iudic.* Paulus de Caſtr. *in l.digna vox, num.*6. *C.de legib.* Roman.*ſing.*463. Pariſ.*conſ.*2.*num.*120. *vol* 4. Gozad.*conſ.*5. *num.*23. *& conſ.*69. *n.*9. Ruin.*conſ.*130.*n.*13.*vol.*5. Roland. *conſ.*66.*n.*8.*vol.*2.*& conſ.*13.*n.*3. *vol.*3. Gramm.*deciſ.*46.*num.*5. Capyc.*deciſ.*121.*n.*16.*& deciſ.*166.*n.*1. Carol.Tap.*in l.fin.ff.de conſtit.Princip.cap.*9.*num.*56. quia aliàs merè gratioſa ſunt ad nutum reuocabilia, Gozadin.*conſ.*5.*n.*27. *& conſ.*14. *n.*9. Menoch. *conſ.*103.*num.*39.

117 Prǣterea in iudicando ſeruat Romanus Pontifex ordinem Iuris, licèt ex cauſa poſſit in quibuſdam rebus diſpenſare, quæ ad eundem iudiciarium ordinem ſpectant, *cap.ea quæ, de ſent.& re indic.cap.ex parte, de offic.deleg.* Diſpenſare autem non poſſet quòd ſtetur dicto vnius teſtis in præiudicium tertij, *cap.iudicas,*3.*q.*9. & ſi ſententiam iniuſtam contra Eccleſiam tulerit, reſtituitur Eccleſia læſa, *cap.cùm ex litteris, de in integ.reſtit.cap.cùm olim, §.final. de ſentent. & re iudic.*

118 Quòd enim Papa Iura omnia in ſcrinio pectoris habere dicatur, & ſuper ius eſſe, intelligitur, primò, quoad diſpenſationem, vt ſcilicet ſuper omnes, qui diſpenſandi habent facultatem in pluribus, & maioribus cauſis iuri ſcripto valeat derogare, & æquitatem Iuris rigori præferre, gloſ. notab. *in Extrauag. Rem nouam, de dol. & cont.inter commun.* Secundò, Papa habere Iura omnia in ſcrinio pectoris ſui, intelligitur quoad interpretationem; omnia enim Iura ipſe interpretari poteſt. gloſſ.*verb.fallat, in cap.præterea,*23.*diſt.* Tertiò, Papa Iura omnia continere, & ſupra Ius eſſe intelligitur, quoad correctionem, quia legem priorem per aliam poſteriorem tollere poteſt, etiamſi de priori nullam fecerit mentionem, *cap.* 1. vbi gloſ.*de conſt.lib.*6.Spin.*in ſpecul.teſtam.gloſ.*30.*princ. num.*8. Gonzal.*ad reg.Cancell.gloſ.*9.§.1.*num.*51. Ita etiam intelligitur illud, quòd Papa habet omnimodam poteſtatem ſuper Iure poſitiuo, *cap.innotuit, de elect.cap.per venerabilem, qui fil.ſint legit.* quia ſcilicet ipſe ſuper omnes poteſt iuri, & conſuetudini derogare; quod aut diſpenſando, aut interpretando, aut corrigendo perficitur; ſicut in temporalibus Imperator, aut Princeps ſæcularis, qui in temporalibus non habeat Superiorem, facere poteſt, *l.*1. *C. de legib.* Et ideo inquit Innoc. III. *in cap. propoſuit, de conceſſ. præbend.* quòd Papa de plenitudine poteſtatis, de iure poteſt ſuper Ius diſpenſare; quia etſi Prælati inferiores in certis caſibus valeant diſpenſare, non tamen in multis, & maioribus ſoli Papæ reſeruatis qui ſolus habet plenitudinem poteſtatis. Vnde in quibus diſpenſare alij non poſſunt, ipſe diſpenſat: & quos alij abſoluere, vel reſtituere nequeunt, ipſe abſoluit, ac reſtituit: ſimiliter in priuationibus, vel depoſitionibus cæteros antecellit: in conceſſionibus quoque gratiarum, vel priuilegiorum, aut beneficiorum, & reuocationibus earum cunctos ſuperat poteſtate; in eo tantùm, in quo non Deus, ſed Dei Vicarius eſt, poteſtas eius reſtringitur; ſed vt inter homines ſolus ea omnia poteſt, quæ Deo reſeruata non ſunt, aut cui nemo poteſt authoritatem minuere, dicitur plenitudinem poteſtatis habere, & omnia poſſe, vt eſt ſuprà demonſtratum.

Videndum eſt autem ſpecialiter quæ ſit eius 119
auctoritas ſupra alios in diſpenſando, & quæ in abſoluendo, aut in aliis, in quibus diximus illum cunctis præſtare Prælatis. Primò igitur, de diſpenſatione ſciendum eſt in legibus diuinis non admitti Pontificis diſpenſationem, vtpote quia diſpenſando vinculum legis diuinæ ſoluere non poteſt, vt probat Vrbanus Papa relatus *in cap. ſunt quidam,*25.*q.*1. cui ſimilis adeſt text.*in cap.ſtatuta, ead.cauſ. & queſt. cap.litteras, de reſt. ſpoliat.cap.cùm ad monaſterium, in fin.de ſtatu Monach.* tenetur enim vſque ad animam & ſanguinem legem diuinam defendere, *cap. ſunt quidam,* 25.*q.*1. Abb. *in d.cap. litteras, in* 5. *notab.* Pariſ.*de confid.q.*3.*num.*22. Ratio eſt, quia cùm diſpenſatio ab inferiore facta circa legem Superioris iuſtam cauſam neceſſariò requirat, vt valeat, ſecundùm ea, quæ dixi *de offic. & poteſt.Epiſc.p.*2.*alleg.*34.*num.*1. & in lege diuina à Deo condita nulla poſſit dari cauſa iuſta, ob quam diſpenſatio fiat, quoniam Deus Opt. Max. omnes vidit caſus & cauſas, qui ſub illa lege diuina cadere debebant, & diuina voluntas, à qua huiuſmodi lex proficiſcitur, ſit omnino immutabilis; ideò planè ſequitur, quòd ſi aliquo caſu voluit legis præceptum manere, iuſtiſſimum eſt vt maneat, & iuſtum eſſe non poteſt, vt auferatur ab inferiore; ac per conſequens propriè diſpenſatio, quæ vinculum legis tollit, circa præcepta diuinæ Legis, à Summo Pontifice fieri non poteſt. Quare reſoluunt S.Thom.*quodlib.*4.*art.*3. *in corpore, & ad primum,* 1.2.*q.*97.*art.*4. *ad* 3. Sot.*in* 4. *ſent. diſt.*18.

dist. 18. q. 1. art. 5. & dist. 25. q. 2. art. 2. & de Iustit. lib. 1. q. vlt. art. vlt. Viguer. de Instit. cap. 5. §. 5. vers. 14. & cap. 15, in princ. vers. 2. & 3. Paris. cons. 68. vol. 4. Couar. de spons. p. 2. cap. 6. § 9. num. 4 Nau. cons. 39. num. 16. de spons. in antiq. aliàs cons. 4. num. 16. de desp. impub. in nou. Val. t. 2. disput. 7. q. 4. puncto 6. vers. & quod ad priorem, & q. 8. puncto 4. vers. dispensatio autem. & 2. 2. disput. 10. q. 3. puncto 5. col. 4. vers. certum est. Suar. tom. 3. vbi de Eucharistia, q. 74. art. 2. disp 43. sect. 4. vers. tertia sententia, & vers. quimò potest, & de legib. lib. 10. cap. 6. n. 7. Magdalen. de numero testium in testam. requisito p. 1. cap. 1. num. 19. & 20. & p. 3. cap. 3. num. 225. cum tribus seqq. Huied. in tract. de Cler. & eorum exempt. p. 2. ampliat. 32. à num. 42. & de benef. incompatibilit. p. 1. cap. 19. a num. 13. Flam. Paris. de confident. q. 7. num. 61. Duard. in comment. ad Bullam Cœn. Domini lib. 1. cap. 4. q. 7. n. 24. D. Barbos. in rub. ff. solut. matrim. p. 2. num. 104. Perez l. 1. vers. facit, tit. 9. lib. 8. Ordin. Menoch. de arbitr. ar. cas. 421. plures apud Sanctarel, var. q. 1. num. 5.

120 Quamuis Iuris interpretes affirment posse Pontificem in legibus diuinis ex causa dispensare, ex quorum numero sunt. glos. verb. exemptus, in cap. à nobis, de decim. vbi Abb. n. 4. Doctores in cap. proposuit, de concess. preben. Bero. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 37. & 89. de constit. & ibi Felin. n. 19. & Dec. num. 13. Mil. in Repert. littera D. num. 23. & verb. dispensatio, ibi, dispensare potest Papa, Pinel. in rub. de rescind. vendit. p. 1. cap. 1. num. 6. Menoch. illustr. cap. 25. num. 18. cum multis seqq. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanch. de Matrim. lib. 8. disput. 6. num. 5. quia eorum sententia nullo bono nititur fundamento, nec asserenda est; cùm naturalis ratio dictet subditum non posse legem Superioris, etiam in casu particulari, tollere, c. cùm inferior, de maior. & obed. & eadem sit, vel minor propositio Pontificis ad leges diuinas, quam habent inferiores præpositi ad leges humanas, vt patet; inferiores autem Prælati in legibus humanis Superiorum non dispensant, ob eam solùm rationem, quòd inferiores sunt, Clem. ne Romani, de elect. Ergo nec Pontifices in Diuinis. Accedit, quia dispensatio relaxat vinculum legis obligantis in eo casu ex causa; nulla autem dari potest, vt lex diuina, quæ semper iusta est, & æqua, eo casu, quo obligat, relaxetur: ergo in ea dispensatio Pontificis admittenda non est.

121 Potest tamen Summus Pontifex declarare, seu interpretari in aliquo casu particulari deficere obligationem Legis diuinæ, aut quia maius bonum ex eius obseruantia impeditur, aut aliquod graue damnum sequitur; quæ quidem interpretatio Pontifici neganda non est; aliàs enim non dedisset Christus Dominus sufficientem potestatem ad suæ Ecclesiæ gubernationem, contra illud, Deus & natura non deficiunt in necessariis; & licèt nonnulli Doctores, quos refert Suar. de Relig. tract. 6. lib. 6. cap. 9. num. 2. confundant hos terminos; nihilominus tamen inter se maximè differunt; etenim dispensatio tollit subditum, & eximit à legis obligatione: interpretatio verò per quandam æquitatem, seu epiicheiam declarat cessare in tali casu obligationem legis, & ita Doctores Theologi hanc interpretandi, non verò dispensandi potestatem circa Leges diuinas tribuunt Summo Pontifici, gloss. 1. in cap. non est, de voto, S. Thom. 2. 2. q. 54. art. 5. Rich. in 4. dist. 38. q. 1. art. 9. & ibid. Maior distinct. 24. q. 12. Syluest. verb. Papa, q. 16. in fin. Sot. lib. 1. de inst. q. 7. art. vlt. ad fin. S. Anton. p. 2. tit. 17. §. 20. Albertin. de agnosc. assert. q. 21. num. 38. Hoied. de incompatibil. benef. p. 2. cap. vlt. in fin. Mart. de iurisd. p. 2. cap. 37. num. 1. & p. 4. cas. 93. num. 3. & cas. 194. num. 7. Magdalen. d. p. 1. cap. 1. num. 20. dum ait posse Ius diuinum, & pariter Ius naturale per Ius positiuum suppleri, distingui, & limitari, & num. 33. addit quòd ea quæ sunt Iuris diuini, non possunt nisi ex iusta causa bonum commune, & vtilitatem publicam concernente per Ius humanum alterari. & citati à Sayr. in clau. reg. lib. 6. cap. 11. num. 4. Quo fit, vt cùm Pontifex aliquid etiam sub nomine dispensationis concedit, prima facie diuinis præceptis videatur aduersari; prout est in residentia Prælatorum, in pluralitate beneficiorum Curatorum, in matrimonio rato, in voto tam simplici, quàm solemni, in iuramento, & aliis similibus; debemus intelligere dari ibi veram & propriam solummodo declarationem, quam licèt non faciat expressis verbis; facto tamen concessionis declarat generale præceptum Legis diuinæ in eo casu non habere locum; quamuis non desint qui teneant Papam verè & propriè dispensare in votis, & iuramentis: ex quorum numero sunt Suar. de Relig. tom. 2. tract. de voto, lib. 6. cap. 9. num. 15. cum seqq. Less. de Inst. lib. 2. cap. 46. dub. 12. num. 98. cum seqq. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 6. num. 1. & in præcepta Decalog tom. 1. lib. 4. cap. 37. à num. 5. qui aliter rem explicant.

Non obstat quòd Ius naturale est immutabile, 122
§. sed naturalia, Instit. de iure nat. ac proinde nec in casu particulari potest illius obligatio aliquando deficere; quia respondetur hoc procedere in primis tantùm principiis, seu primis præceptis legis naturalis; quæ quidem firma semper manent, nec vllam siue in communi, siue in particulari recipiunt mutationem, vt intelligunt Baro, & Balduinus in d. §. Sed naturalia, Fortun. in l. velut, num. 25. & in l. manumissiones, num. 8. ff. de iust. At verò conclusiones, quæ ex illis primis principiis, siue per necessarias consequentias, siue non necessarias deducuntur, non ita sunt immutabiles, quin aliquando aliquam recipiant mutationem, concurrentibus aliquibus scilicet circunstantiis, & causis, ob quas iniquum sit, & contra bonum commune ipsam legem naturalem obseruari, cessabitque præceptum tunc temporis, & in hoc casu diximus posse Summum Pontificem interpretari legem naturalem, id est, conclusiones ab ipsa deductas.

Et in primis, quoad priores (prout sunt præ- 123
cepta Decalogi) probatur; quia illa à Iure humano interpretationem recipiunt; quod declarare potest actus, quos ipsa prohibent, vel imperant; lex namque naturalis, quæ in quinto Decalogi præcepto prohibet homicidium, tanquam rem intrinsecè malam, per leges humanas ita explicatur, vt constet per eandem legem naturalem homicidium in propriam defensionem commissum minimè prohiberi, cap. 2. de homic. Clem. si furiosus, eod. tit. in quibus locis plures citant Doct. Aliud exemplum sit in furto, quod etiam intrinsecè malum est, cap. etsi Christus, vers. quadam, de iureiur. & vti tale in opere prohibetur septimo præcepto Decalogi: in desiderio verò decimo, quod lex humana declarauit non obligare, data extrema necessitate, cap. discipulos, de consecr. dist. 2. cap. si quis propter, de furt. Circa præcepta affirmatiua idem est resoluendum; quia potuit lex humana declarare tertium præceptum de diebus Dominicis obseruandis non obligare in aliquibus casibus,

bus, iuxta *cap.licet, de fer.* vbi optimè notat Abb. *num.3.* Quoad alias verò concluſiones, quæ non deducuntur per neceſſarias conſequentias, idem etiam patet; quia libertas, & rerum communio inter Iura naturalia cenſentur, *cap. ius naturale, 1.diſt.* quæ tamen Iure etiam gentium mutata reperiuntur, *l.manumiſſiones,ff.de iuſt.& iur.* vbi ſeruitus eſt inducta ob bonum commune, ad euitandas mortes, idem probat *§. Ius autem gent. Inſtit. de iur. nat. gent.*

124 Intellige autem omnia ſuprà ſcripta circa poteſtatem Summi Pontificis ad leges Diuinas interpretandas procedere, dummodo iuſta ſubſit cauſa; aliàs enim talis declaratio, ſeu impropria diſpenſatio non valebit; illi enim, quibus diſpenſandi facultas conceditur, ad diſſipandum facultatem non habent; quia omnis diſſipatio extra adminiſtrationem conceſſa eſt, *l.vlt.ff.de curat.furioſi*, & generalis commiſſio ad perdendum nihil prodeſt, *l.filius familias.ff.de donat.* Cùm ergo Romani Pontifices diſpenſatores ſint, ſequitur quòd ſi ſine iuſta cauſa in iis, quæ ſunt iuris Diuini, diſpenſationem declarando concedant, non valebit, nec reddet tutum diſpenſatum in conſcientia, ſi intelligat cauſam eſſe iniuſtam, ſicut reſoluunt Innoc. *in cap.cùm ad monaſterium, num.4. de ſtat.monach.* Couar.*de ſponſal.p.2.cap.6.§.9.n.11.* Hoied.*de incompatib.benef.p.1.cap.19.n.17.* Nauar. *in man.prał.9.num.13.* Mench.*illuſtr.cap.28. à n.10.* Rebuff.*in prax.tit.de diſpenſ.num.52.* Suar.*tom.1.de Relig.tract.2.lib.2.cap.33. num.3.* Sayr. *in claui reg. lib.5.cap.8.num.12.* Leſſ. *de Iuſtit. lib.2. cap.40. dubit.12.num.101. cum ſeqq.*

125 Verùm quamuis contra ordinationem Apoſtolorum ſine iuſta cauſa venire non poſſit Papa, *cap.ſunt quedam, 25. q.1.* Roman. *conſ.345. num.8. verſ.Secundò patet,* Card.Tuſch.*d.littera P.concl.51. num. 7.* ea tamen exiſtente validè Papa diſpenſat, dummodo non lædat Fidem, *cap. Lector, 34. q.1.* Ægid. *conſ.16. num.12.* quia Apoſtoli erant etiam Epiſcopi, & vt Apoſtoli condebant ſacram Scripturam, vt Epiſcopi verò leges Eccleſiaſticas, vt *Act. 15.* & conſilia præbebant, vt *1. ad Corinth. 7.* vide gloſ. *verb. Apoſtoli, in cap. ſunt quidam, 25. q. 1.* Turrecr. *lib. 3. ſum. cap. 54. & ſeq.* Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſiaſt. q.60.* Azor. *inſtit.mor.p.1 lib.5.cap.15.q.4.* Sayr.*in clau.reg.lib.3. cap. 10. num. 6.* & ideo quamuis Apoſtolus *1. ad*
126 *Timoth.3.* admoneat Epiſcopum debere eſſe vnius vxoris virum, id eſt, non bigamum; poteſt tamen Papa cum eo ex cauſa diſpenſare, Anchar. *conſ.124. Circa bigamos,* Ægid. Bellamer. *conſ.28. num.5.* Card.Tuſch.*d.littera P.concluſ.69.n.36.* quia licèt hæc irregularitas fuiſſet inducta à D.Paulo; eſt tamen de Iure humano, vt reſoluit Sanch. *de Matrim. lib.7. diſput.86. num.6.* vbi reſpondet ad text.*in cap.2.de bigam.* dum ait non licere diſpenſare, vt verbum, *non licet*, de quo *ibi* importet difficultatem, non impoſſibilitatem. Eodem modo cùm prohibitio eiuſdem Apoſt. *1.ad Timoth.3.* quòd neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur, non ſit ex præcepto Chriſti, ſed ſecundùm legem communem, quia ipſe hoc pronunciauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Chriſti, *cap.neophytus 61.diſtinct.* Turrecr. *in ſumm.48.diſt.num.4.verſ.ad ſecundum patet,* Azor. *inſtit. moral. p.2.lib.4.cap.6.q.12. verſ. veriùs tamen;*
127 ideò eo ipſo, quòd Papa promouet neophytum ad Epiſcopatum ſcienter, videtur cum eo diſpenſaſſe, & multò magis ſi expreſsè, vt per Couar. *in clem. ſi furioſus, p.1.§.2.num.7. verſ. ſecunda concluſio.* Hoied. *de incompat.benefic.p.1.cap.24.num.3.* quos refero Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.1. tit.2. gloſ.17. num.8.*

At contra Ius poſitiuum ex cauſa indiſtinctè 128
diſpenſat Papa, *cap. propoſuit*, vbi gloſ. & Doctores *de conceſſ. preb.* ibi, *ſupra ius diſpenſare*, Couar. *lib.3.variar.reſol.cap.6.num.1.verſ.ſecundò.* Menoch. *conſ.157.num.11.* Sayr. *in clau.reg.lib.3.cap.10.n.6.* Flamin.Pariſ.*de confid.q.3.n.25.* Machado *d.tom.2. lib.4.part.7.tract.4.docum.12.* quia ſuper eo habet plenam poteſtatem; idem Flam. Pariſ. *de confid. q.31. num.39.*

Et non ſolùm poteſt tollere, quæ Prædeceſſo- 129
res, ſtatuerunt, ſed etiam conſtitutiones Conciliares de Fide non diſponentes, gloſ. *verb. Concilium, in cap. vbi periculum, de elect. lib.6.* Cardin. Pariſ.*conſ.68. à num.397.* Flamin.*d.q.3.num.28.* me citato in hoc loco Machado *d.tom.2. lib.4. part.7. tract. 4. docum.11. num.5.* quia Papa non cenſetur tantum conceſſiſſe, quin maiorem auctoritatem ſibi, & ſucceſſoribus reſeruauerit, *cap.dudum, cap. quamuis, de preb. in 6.* Aym. *conſ.126. num.4. verſ. itaque ſi Papa,* Cephal.*conſ.135.num.4.& conſ.168. n.28.* Rot. *in Cracouien. Iuris legen.21. Maij 1627. coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino.*

Multi autem notantur caſus in Iure in quibus 130
Papa ſolus ſuper cæteros poteſt diſpenſare, qui ad hæc capitula rediguntur, ſcilicet circa ſuſpenſionem, irregularitatem, inhabilitatem ad beneficia, vel dignitates.

Primò cùm Apoſtata à Religione, qui in apoſtaſia ſit ordinatus, ſolus Papa diſpenſat, vt valeat miniſtrare in Ordinibus ſic ſuſceptis, *cap. fin.* vbi gloſ.*de Apoſtat.* Decian.*in tract.crimin.lib.5. cap.73.num.18.* Suar. *tom.5.de cenſur.diſp.31.ſect.3.* Sayr.*in ſimili tract.lib.4.cap.13.num.16.*

Secundò, cum eo, qui à ſchiſmatico Epiſcopo fuerit ordinatus ſimiliter ſolus Papa diſpenſat, *cap.quia diligentia, de elect.* Vide Nicolaum Garc. *de benefic.p.11.cap.10.§.1.n.161.* Sanch.*in precepta Decal.tom.1.lib.2.cap.36.num.18.*

Tertiò ſimiliter cum eo, qui ab hæreticis fuerit ordinatus, *cap. conuenientibus, in fin.1. quaſt.7.* Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc. p.2.alleg.48.n.7.*

Quartò, cum ſimoniacè ordinato ſolus ſimiliter Papa diſpenſat, vt valeat miniſtrare, gloſ. *in cap.ordinationes, 1. q.1.* Valent.*tom.3.diſp.6.q.16. punct.6.ad fin.* Azor.*inſtit.moral.p.3.lib.12.de ſimon. cap.22.* & habilis fieri non ſolùm ad beneficium ſimoniacè obtentum, ſed etiam ad alia beneficia obtinenda, vt reſoluit Filliuc.*tract.45.cap.13.q.12. num.38.* quamuis Nauar.*conſ.32.de ſimon.* Emman. Sà *in aphoriſm. verb. ſimonia, num.9.* Suar. *de Relig. tom.1. lib.4. de ſimon. cap.61. num.11.* exiſtiment non eſſe opus diſpenſatione ad alia beneficia obtinenda.

Quintò, cum hæretico reuertenti, vt in Ordinibus, quos habebat, poſſit miniſtrare, ſolus Papa diſpenſat, *cap.ſaluberrimum, in fin.1.q.7.*

Sextò, cum eo, qui ſcienter fuerit rebaptizatus, præſertim ſi ipſe præcipuus ſit in culpa, & cum rebaptizante vt valeat ordinari, vel in Ordinibus miniſtrare, *cap.quibus, & cap.ſeq. de conſecrat. diſtinct.4.*

Septimò, cum eo, qui Ordinem furtiuè ſuſcepit, quando promulgata erat excommunicationis ſententia in tales, ſolus Papa diſpenſat vt miniſtret, vel vt ad maiora aſcendat, *cap.1.de eo qui ord.furt.ſuſcep.* Bernard.*in pract. cap.25.num.2.* vbi

Salzed.

Salzed. *in addit. lit. B.* Suar. *tom. 5. de censur. disp.* 11. *sect. 1. num. 54. cum seqq.* Valer. Reginald. *in prax. fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num.* 71.

Octauò, cum ordinato in excommunicatione scienter, vel etiam ignoranter; quamuis qui scienter id egerit, sit de Iuris rigore deponendus, *cap. cum illorum, de sent. excom.* Suar. *tom. 5. de cens. disput. 31. sect. 1. num.* 19. Ægid. de Coninc. *tom. 2. disp. 15. num.* 41. Valer. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib. 30. num.* 188. Campan. *in diuers. Iur. Canon. rub.* 11. *cap. 15. num. 4. & 5.*

Nonò, cum homicida voluntario, & illicito ad Ordines suscipiendos, sed non facilè, vt per Syluest. *in summ. verb. homicidium,* 3. *q.* 8. Couar. *in clem. si furiosus, p. 2. §. 3. n.* 2. Auil. *de cens. p. 7. disp. 5. sect. 5. dub.* 3. Paul. Layman *in Theolog. morali lib. 1. tract. 5. p. 5 cap. 9. num.* 2.

Decimò, cùm illegitimo, seu naturali, vt ad sacros Ordines promoueri, vel dignitates Ecclesiasticas, aut Personatus, vel Cathedrales Ecclesias, aut beneficia Curata valeat obtinere, *cap. 1. de fil. presbyt. lib.* 6. vbi plures citaui Doctores *n.* 2. & *ibi* citatis addo Suar. *de censur. tom. 5. disput. 50. sect. 5. num.* 6. Sayr. *in simil. tract. lib. 6. cap. 11. num.* 8. Auil. *eod. tract. p. 7. disp.* 7. Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 18. n.* 86. Illustriss. D. Roder. à Cunha *in com. ad cap. 12. num. 3. distinct.* 56.

Vndecimò, cum illegitimo ad obtinenda simplicia beneficia, quæ pater habuit, glos. *verb. tale, in d. cap.* 1. vbi Gemin. *num. 8. vers. in glos.* Staphil. *de lit. grat. tit. de qualit. & stat. benefic. vers.* 1. Mandos. *in tract. de signatura Gratiæ, sub rubr. de dispensat. ad benefic. in Eccles. in qua Pater,* Campan. *in diuers. Iur. Canon. rub. 11. cap. 13. num.* 87.

Duodecimò, in pluralitate Dignitatum, Personatuum, Canonicatuum, & Curatorum beneficiorum, in quibus solus Papa dispensat, *cap. de multa, in fine, de præben.* vbi dixi ex *num* 12. & *de offic. & potest. de Episc. part. 3. alleg. 62. num.* 18. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4 cap. 35 vers.* 21. Paul. Laymann *in Theol. moral lib. 4. tit. 1. cap. 8. num.* 9. & Ego *in d. collect. ad citatum cap. de multa, in addit. post num.* 5. hoc limito in casu particulari.

Decimotertiò, in impedimentis solo Iure Pontificio dirimentibus Matrimonium solus ipse dispensat, vt per Couar. *de sponsal. p. 2. cap. 6. in princ. num. 15. & §. 10. num* 11. Nauar. *in Manual. cap. 22. num. 85. vers. tertiò dicendum,* Henriq. *in sum. lib. 12. cap. 3. §. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp. 40. num. 1. & lib. 8. disp 6. à num.* 14. Nicol. Garc. *de benef. p. 11. c. 5. n.* 144. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 8. & lib. 4. tit. 15. l. 1. n. 98. & 99.* latè Ego ipse *de offic. & potestate Episcopi part. 2. alleg. 35. à princip.*

Decimoquartò, in quinque iuramentis, seu votis solemnibus solus Papa dispensat, Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 31. num.* 21. Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 18. q. 4. vers. mihi videtur, & cap. 19. q.* 3. Sayr. *in clau. reg. lib. 5. cap. 8. num. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 33. cum seqq.* Suar. *de relig. tom. 2. tract. de iuram. lib. 2. cap. 40. num. 4. cum seqq. & tract. de vot. lib. 6. cap. 21. num. 2. cum seqq.* Less. *de Iustit. lib. 2 cap. 46. dub. 13. n.* 104. Ego ipse *d. p. 2. alleg. 37. à princip.*

Decimoquintò, cum corpore vitiatis solus ipse dispensat, præcipuè si vitium, atque defectus, est grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat; Mandos. *in tract. signat. Grat. tit. Dispensatio pro corp. vitiat. vers. alius à Papa,* Cou. *in clem. si furiosus. p. 1. in princ. num. 7. vers. super hoc,* Nau. *in Manual. cap. 27. num. 98. & 200. vers. 8.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 8. num.* 1. Campan. *d. rub. 11. cap. 17. n. 21.* Mirand. *in Manual. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 3. q. 2.* Aloys. Ricc. *in prax. aur. resol.* 16. Ego ipse *d. p. 2. alleg. 42. num.* 57.

Decimosextò, in infamia Iuris, & in irregularitate, quæ ex ipsa procedit, solus Papa dispensat, Nauar. *in Manual. cap. 27. num.* 204. Lud. Mirand. *d. q. 8. art. 5. conclus.* 1. Ego ipse *d. p. 2. alleg. 43. num.* 31.

Decimoseptimò, cum conuictis de crimine nefando, & iudice condemnatis solus Papa dispensat, Lud. Mirand. *d. q. 8. conclus.* 1. Ego ipse *d. p. 2. alleg. 44. num.* 30.

Decimooctauò, cum suspensis ob promotionem ante legitimam ætatem ad Ordines sacros, Rebuff. *in prax. benefic. tit. de cleric. mal. prom. glos. 4. num.* 3. Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 26 sub num.* 21. Ego ipse *p. 2. alleg. 16. n.* 15. In his autem casibus Papa de potestate ordinaria potest dispensare; & valida est dispensatio.

Alij verò sunt casus in quibus Papa non dispen- 131
sat, maximè sine grauissima causa, nam apud
Deum saltem non esset valida dispensatio; sunt
enim casus, qui in Iure diuino consistunt, contra
quod Papa directè non dispensat, sed interpre-
tando, vel declarando, vt suprà diximus; veluti
contra vota essentialia Religionis, præsertim
castitatis, & paupertatis, quia sunt de substantia
religionis, *cap. cùm ad Monasterium, in fin. de stat.*
Monach. videlicet, cum Monacho manente Mo-
nacho, quasi textus velit non posse Pontificem
ista duo componere, scilicet proprium retinere,
castitatem non seruare cum statu Religiosi, id
est, indulgere licentiam vt cum proprio, & sine
castitate viuens Monachus sit; non tamen negat 132
quin possit cum eo dispensare in sensu diuiso, id
est, faciendo de Monacho non Monachum, &
extrahendo eum à Religione. Ita illum text. præ
cæteris interpretatur Palud. *in 4. dist. 38. q. 4. art. 3.*
conclus. 11. Less. *de Iustit lib. 2. cap. 40. dub.* 19. Franc.
Basil. Ponc. *de impedim. matrim. cap. 1. §. 3. vers. sed*
quamuis. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18.*
num. 98. vers. neque, Sanch. *in precept. Decal. tom. 2.*
lib. 5. cap. 1. num. 16. Barthol. à sancto Fausto *in*
thesaur. Relig. lib. 3. q. 36. n. 12. & lib. 7. q. 48. & quòd
secum in proprio voto possit dispensare, multis
probat Duard. *in comment. ad Bullam Cœnæ lib. 1.*
cap. 4. q. 7. ex num. 14. Similiter contra alia vota 133
sine causa non dispensat Papa, glos. *in cap. non est,*
de vot. aut ne quis teneatur ad Horas Canonicas,
qui de iure tenetur, Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 17.*
num. 3. Cardin. *in clem. 2. de celebr. Miss.* Fr. Emman.
quest. regul. tom. 3. q. 40. artic. 5. Reginald. *in prax.*
lib. 18. num. 341. Felin. *in cap. fin. de Magistr.* Item 134
in gradibus consanguinitatis diuina Lege prohibitis, vel quouis alio impedimento Iure diuino naturali matrimonium dirimente, glos. *verb. non potest in cap. litteras, de restit. spoliat.* Couar. *de sponsal. p. 6 cap. 6. §. 10. num.* 10. Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 6. num. 10. cum seqq.* In his enim, quæ tendunt ad Deum, & ex quibus Deo acquiritur obligatio, non solet Romanus Pontifex sine magna discretione dispensare, sicut nec vnquam sine rationabili causa conuenit eum dispensare, etsi potestatem habeat dispensandi, vt scribit Bernard. *lib. 3. de consider. ad Eugen.* dicens, *Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem, vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est, vbi vtilitas prouocat, dispensatio*

laudabilis

laudabilis eſt; vtilitas dico communis, non propria; nam cùm nihil horum eſt, non planè fideiis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio. Hactenus ſanctus Bernardus.

135 Nunc verò de auctoritate Papæ in abſoluendo ſciendum eſt certos eſſe caſus, in quibus ipſe ſolus ab excommunicatione, & à ſuſpenſione abſoluit, vtpote Sedi Apoſtolicæ reſeruatos: quos omnes recenſui *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg.* 50. ideo illos in præſenti tranſcribere non curaui.

Circa abſolutionem à iuramento illud duxi aduertendum, quòd à iuramento obligatorio Papa in præiudicium tertij non abſoluit, niſi hoc vrgens cauſa expoſtulet, gloſ. *in cap. non eſt, de voto.* nam ex cauſa abſoluit à iuramento fidelitatis ſubditos propter delictum Principis, *cap. alius*, 25. *q.* 6. aut à ſubiectione Epiſcoporum, qui auctoritate Apoſtolica deponuntur, *cap. auctoritate, cum ſeq.* 15. *q.* 6. Item abſoluere aliquem ab obligatione quæſita de iure gentium non poteſt, niſi contracta ſit tantùm ex fidei præſtatione, id eſt, ex pacto nudo, vel ſimplici pollicitatione; & hoc non ſine aliqua cauſa, *cap. quanto*, vbi Hoſt. & Doct. *de iureiur.*

136 Cæterùm ipſemet Papa proprio iuramento obligatur, nec poteſt ſeipſum abſoluere, vel abſolui ſimiliter ſine cauſa, de iis, quæ promiſit cum iuramento & vouit, quando ſunt licita; ita Dec. *in cap. ſub orta, num.* 4. *& ſeq. de confirm. vtil. vel inut.* Felin. *in rubr. de conſtit. num.* 33. idem Dec. *in cap. porrecta, num.* 4. *de confirmat vtil.* Anchar. *conſ.* 65. *Pro declaratione dubiorum*, Selu. *de benef. p.* 3. *q.* 8. *n.* 19. Quæ quidem reſolutio procedit etiamſi in Conclaui, antequam eſſet Papa, iuraſſet, & vouiſſet, quia tenetur obſeruare, ſi confirmauit poſtquam eſt Papa creatus, Dec. *in d. cap. porrecta, num.* 1 *in fin. verſ. priuſquam*, Felin. *in rubr. de conſtit. num.* 33. Butr. *in cap.* 1. *eodem tit. num.* 10. vbi d... exemplum in Gregorio XII. & Be... qui iurauerant & vouer... negotia, quæ ita Romanes, & obli... ...ici reſeruata ſunt, & ei adhærent, vt cum

137 generali eius mandato non tranſeant, niſi ſpecialiter exprimantur, iuxta notata per Nicol. Boët. *in tract. de poteſt. Legat. a Later. n.* 24. Eraſm. à Cochier *de Iuriſd. Ordin. in exempt. p.* 1. *q.* 3. *n.* 13. *& p.* 4. *q.* 3. *n.* 1. In generali enim commiſſione non veniunt reſeruata Principi. Pereg. *de iur. fiſc. lib.* 1. *tit. de iis, qui iur. fiſcal. hab. n.* 75. & ideo in generali Legati à Latere

138 commiſſione non tranſeunt caſus Papæ reſeruati, Nic. Boët. *in tract. de poteſt. Legat. à Latere, num.* 34. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin. in exempt. p.* 1. *q.* 1. *n.* 23. *& p.* 4. *q.* 3. *n.* 1.

139 Primò igitur ſolus Papa Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem, *cap. præcipimus*, 16. *q.* 1. Rebuff. *in prax. benef. tit. de erect. in Eccleſ. Cathedralem, num.* 1. *&* 5. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 29. *q.* 25. *in princip. & lib.* 6. *cap.* 30. *q.* 2. *&* 4. Gambar. *de offic. Legat. à Later. tit. de var. Ordin. nominibus, n.* 260. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 12. *cap.* 5. *num.* 1. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 68. *n.* 5. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 11. *num.* 251. vbi *n.* 252. idem dicit de erectione Eccleſiæ Cathedralis in Metropolitanam, latè Lotter. *de re beneficia. lib.* 1. *q.* 11 *à princ.* vbi *n.* 28. ſubdit cauſam erectionis ex quantitate & loco æſtimandam eſſe, nimirum ex quantitate animarum, quæ talis ſit, vt vnus Paſtor ei non ſufficiat.

140 Secundò. Solus Epiſcopatum diuidit, gloſſ. *verb. diuiſit, in cap.* 1. *diſt.* 10. Hoſtienſ. *in cap. cum con. Auguſt.* Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu.* *tingat, num.* 11. *de foro compet.* vbi Butr. *n.* 11. *verſ. de conſuetudine*, Panormit. *num.* 18. Bellam. *n.* 15. *verſ. tamen certum eſt.* Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſim. p.* 1. *cap.* 14. *num.* 12. *&* 14. Rot. *deciſ.* 324. *n.* 2. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* Inuito tamen Epiſcopo non poteſt diuidere Epiſcopatum, præterquam ex cauſa, vt per Abb. *in cap. vlt. ſub num.* 12. *de confirm. vtil. & inter ſuas quæſt. q.* 1. *num.* 17. Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 42. *ad fin. de conſtit.* Nauar. *de ſpol. Cleric* §. 3. *num.* 2. ſi tamen diuidat ſine cauſa peccabit, factum verò tenebit, Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 2. *n.* 6. Soar. *de leg. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 22. & quatenus Abb. *d. q.* 1. *n.* 12. *verſ. conſilium tamen Collegij*, ait in noua conſtitutione Sedis Epiſcopalis, & diſmembratione aſſignationeque Diœceſium requiri conſenſum Collegij Cardinalium, eſt intelligendus reſpectu neceſſitatis directiuæ, & intrinſecæ, vt bene declarant Paleoth. *de ſacr. conſult.* §. 1. *q.* 3. *in reſp. ad* 3. *argum.* & Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 33. *cum ſeqq.*

Tertiò. Solus Epiſcoporum tranſlationes, ac Sedium mutationes facit, ac alias maiores Eccleſiæ cauſas inſtruit, dirimit, & componit, *cap. frater noſter*, 16. *q.* 1. *cap. niſi, de officio Legati, cap.* 1. *de iur. calum.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 35. *verſ. ſecundum, & verſ.* 5. Card. Tuſch. *lit. P. concl.* 49. *n.* 15. & totius ferè Orbis diſmembrationes Epiſcopatuum, & Archiepiſcopatuum, facit Rhenat. Choppin. *de ſacr. polit. lib.* 2. *cap.* 4. *ex num.* 10. 141

Quartò. Solus agit de Epiſcopatus renuntiatione, gloſ. *verb. cauſatio, verſ. ipſe ſolus, in cap. præceptis, diſt.* 12. Flamin. Pariſ. *de reſignat benefic. lib.* 7. *q.* 11. *num.* 17. Azor. *d. lib.* 4. *cap.* 35. *verſ.* 12. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 50... & vide quæ dum Lugdunenſem im... 142

Qui... 5. *alleg.* 112 *per tot.* Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P. concluſ.* 41 *num.* 65.

Sextò. Solus reſtituit Epiſcopum, d. gloſ. *verb. cauſatio, verſ. ſolus Papa reſtituit*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 41. *n.* 21. Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 11. 144

Septimò. Solus coadiutores Epiſcopis, vel eorum Superioribus dare poteſt, *cap.* 1. *de Cler. ægrot. lib.* 6. Gambar. *de off. & poteſt. Legat. à Lat. tit. de coadiutor. n.* 8. Flamin. Pariſ. *de reſignat benefic. lib.* 6. *q.* 20. *num.* 14. Quarant. *in ſumm. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas, n.* 9. Campan. *in diuerſ. iur. Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 105. *verſ. eſt tamen*, quos refero Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 8. 145

Octauò. Solus coadiutorias cum futura ſucceſſione quorumcunque beneficiorum concedere poteſt, Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 7. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 6. *q.* 5. *num.* 15. *& lib.* 7. *q.* 20. *n.* 14. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. §. 9. *n.* 91. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 1. *n.* 33. Nic. Garc. *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 19. 146

Nonò. Solus poteſt duos Epiſcopatus vnire, *cap. & temporis, cum ſeq.* 16. *q.* 1. *cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat.* Duaren. *de benefic. lib.* 5. *cap.* 6. Rebuff. *in prax. benefic. tit. de vnion. à n.* 22. Cened. *ad Decretal. collectan.* 87. *n.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 12. *cap.* 2. *n.* 60. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in prax. fori pœnit. lib.* 3. *tract.* 3. *num.* 299. 147

Decimò. Solus poteſt nouas Dignitates in aliqua Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata ereare, gloſ. *verb. conceſſimus, in cap. cum olim, de conſuetud.* Monet. *de conſeruat. cap.* 5. *num.* 96. Sbroz. *de Vicar. Epiſcop. lib.* 2. *q.* 31. *n.* 1. *&* 2. Aloyſ. Ricc. *in prax. for. ver. Eccleſ. deciſ.* 382. *in* 1. *edit. alias reſolut.* 322. *in ſe-* 148

cunda edit. Zerol. *in prax. Episcop. verb. beneficia, vers. ad dignitates,* Massobr. *in prax. haben. concurs. prælud.* 21. *dub. vnic, num.* 12. *secundum Romanam impressionem.*

149 Vndecimò. Solus in vno etiam Episcopatu quandoque duos Episcopos ponere potest, *cap. non autem,* 7. *q.* 1. *cap. quoniam, de offic. Ordin.* Flamin. Paris. *de confid. q.* 18 *n.* 8. Card. Tusch. *tom.* 6. *littera P. conclus.* 49. *n.* 18. *&* 19. quod potest ex vno Episcopatu duos facere, Abb. *in q.* 1. *col.* 3. *num.* 5. *vers.* 3. Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.* 2. *num.* 4. *&* 5. *dist.* 80. nam vni ciuitati non licet binos habere Pontifices, Guilielm. Bened. *in quæst. de Episcopatu num.* 24. *&* 25. Valenzuel. *consil.* 199. *num.* 17.

150 Duodecimò. Solus Ecclesiæ Cathedrali administratorem dat, *cap. si cui,* 42. *de elect. lib.* 6. Azor. *d. lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 4. il 2. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 8. *num.* 29. Ego ipse *d. p.* 3. *allegat.* 50. *num.* 7. & late *alleg.* 133. *per totum,* secundùm Lugdunens. impressionem.

151 Decimotertiò. Solus curatorem dare potest Ecclesiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi, Gig. *de pens. q.* 65. *num.* 5. *&* 6. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 7. *in fin.*

152 Decimoquartò. Solus potest Ecclesiæ Cathedrali vacanti Visitatorem deputare, *cap. vlt. de suppl. neglig. Prælat. lib.* 6. Paul. Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 2. *sub num.* 20. Boet. *decis.* 2. *num.* 29. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 133. *num.* 1.

153 Decimoquintò. Solus potest duos Episcopatus vni conferre, *cap. relatio,* 21. *q.* 1. *d. cap. si cui,* 42. *de elect. lib.* 6. Flamin. Paris. *de confid. q.* 18. *n.* 9. Abb. *q.* 1. *col.* 3. *num.* 6. Card. Tusch. *d. conclus.* 49. *num.* 18.

154 & dispensare quòd quis obtineat duas Ecclesias [illegible] *consil.* 101. *Videtur primò, num.* 6. tuere, glos. *in cap. ideo,* 2. *q.* 6. [illegible] 46. *potest Episcop. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 11.

155 Decimoseptimò, beneficium ad tempus, & sub conditione etiam de futuro, & quæ non insit, alternatiuè, & copulatiuè solus ipse conferre potest, & non alius, *cap. pastoralis,* 7. *q.* 1. *cap si gratiosè, de rescript. in* 6. Couar. *lib.* 3. *var. resolut. cap.* 16. *num.* 2. Azor. *Instit. mor. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *q.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 2. *num. vlt.* Flamin. Paris. *de confid. q.* 18. *ex num.* 4.

156 Decimooctauò. Solus ius ad vacatura concedere potest, *cap.* 2. *de preb. in* 6. Abb. *in* 1. *q. in princ.* Card. Tusch. *d. littera P. conclus.* 69. *num.* 47.

157 Decimononò. Solus decimas laicis tradere potest, *cap. cum Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat.* vbi latè dixi *in collect. à n.* 3. Vide Cou. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 9 Gregor. Lop. per text. *ibi in l.* 23. *glos.* 2. *tit.* 19. *part.* 1. D. Barbos. *in l. Titia, ff. soluto matrim. n.* 40. Ioseph. Sesse *decis.* 162. *n.* 8. Gilchen *de præscript. p.* 3. *cap.* 8. *n.* 18. Melch. Reinoso *obseru.* 50. *à n.* 5.

158 Vigesimò. Solus laico, vel fœminæ causam clericorum committere potest; vt probat text. *in cap. Mennam,* 2. *q.* 4. & similiter talibus beneficiorum collationem concedere, *cap. ad minus,* 63. *dist.* Panorm. *in cap. nouit. de iudic.*

159 Vigesimoprimò. Solus potest ex causa permittere vt simplex Sacerdos Confirmationis Sacramentum ministret, aut Ecclesiam consecratam reconciliet, glos. *in cap. quanto, de consuetud.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3 *cap.* [illegible] *q.* 4. *vers. in primis, & lib* 4. *cap* 35. *vers.* 35. Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 7 *tit.* 18. *l.* . *de Episc. num.* 77. Bonacin. *de Sacram. disp.* 3. *quæst. vnica, punct.* 2. *n.* 3. *vers. dixi.* Duard. *in comment. ad Bullam Cœnæ, lib.* 1. *cap.* 5. *q.* 2. *num.* 16. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 4.

Vigesimosecundò. Solus mero laico delegare potest causas spirituales, ac certis casibus ei concedere iura spiritualia, hoc est, vt valeat excommunicare, beneficia conferre, ab excommunicationis vinculo absoluere, & his similia, vt per Bero. *in quæst. famil. q.* 7. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 11. *n.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 6. *& cons.* 1. *de sent. excommunic. irnon. & in princip. de Pœnit. dist.* 7. *n.* 83. Henriquez *in sum. lib.* 13. *cap.* 24. *in princ. lit. B.* Petr. Lenaudet. *in tract. de priuil. Doctor. p.* 2. *§.* 18. Carol. de Grass. *de effect. Clerical effect.* 1. *num.* 30. vbi cum Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 12. id limitat, quando delegatio esset generalis de omnibus causis spiritualibus. Quod etiam limitatur vt non possit Papa merè laico delegare causas Ordinibus annexas, veluti quòd Missam dicat, vel à peccatis absoluat, vel Ordines conferat; de quo glos. *verb. concedimus, in cap. peruenit,* 95. *distinct.* Couar. *lib.* 1. *var. resol. cap.* 10. *num.* 4. Mol. *in empor. Iur. Ciuilis, p.* 1 *tit.* 1. *de iurisd. q.* 22. *num.* 9. 160

Vigesimotertiò, solus exemptionem à iure, & potestate Episcoporum concedit, *cap. nulla ratione,* 92. *dist.* glos. *in cap. auctoritate, de priuil. in* 6. Azor. *d. p.* 2. *lib* 4. *cap.* 35. *vers. quartum.* Ego ipse *d. p.* 3. *allegat.* 50. *num.* 13. 161

Vigesimoquartò, solus Indulgentias plenarias, & vbique, & pro defunctis concedere potest. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 88. *n.* 3. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 47. 162

Vigesimoquintò, solus potest licentiam, dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri, Rebuff. *in prax. benefic. p.* 2. *tit. de Cleric.* [illegible] *verb.* [illegible] *promou.* glos. 1. *num.* 12. Maiol. *de offic. Episc. cap.* 26. *§.* 25. [illegible] Quarant. *in summa Bul.* *cap.* 35. *vers.* 29. Ego ipse *in simili tract. p.* 2. [illegible] Vgolin. *num.* 15. 163

Vigesimosextò, solus sacros Ordines dat illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, *cap. cum in cunctis, de elect.* Ego ipse *d. tract. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 15. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 35. *vers. octauum.* 164

Vigesimoseptimò, solus Cardinales creare potest, glos. *in Clem. ne Romani, in verb. potestatis, de elect.* Ioan. Andr. & Panorm. *in cap. sanè, de conuers. coniug.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tom.* 1. *tit.* 5. *num.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 7. Et eos deponere, *cap. ex gestis,* vbi gloss. & Doct. *de Cleric. non resid. cap. vnic. de schismat. lib.* 6. 165

Vigesimooctauò, solus permittit vt Regularis transeat ad regulam laxiorem, *cap.* 1. *§* 1. & *ibi* gloss. *verb. Ordinarios, de religios. domib. in* 6. glos. *verb. canonicè, vers. sed si transiret ad laxiorem, in cap. cùm singula, §. prohibemus, de prebend. lib.* 6. Menoch. *de arbitr. cas.* 421. *num.* 16. Sanch. *in precept. Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 67. Barthol. de Vecch. *in prax. obseru. in admitt. ad relig. stat. nouit. disput.* 15. *dub.* 5. *num.* 1. 166

Vigesimononò, solus potest tollere irregularitatem prouenientem ex eo, quòd quis suspensione durante in Diuinis se ingesserit, *cap.* 1. ibi, *nonnisi per Summum Pontificem, &c. de sentent. & re iud. lib.* 6. Farinac. *in praxi crimin. q.* 3. *num.* 72. 167

168 Trigeſimò, ſolus ſacros Religioſorum hominum Ordines, & inſtituta approbare poteſt, *cap. vnic. de Relig. dom. lib.*6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom* 3.*q* 48. Azor. *inſtit.moral.p.*1.*lib.*11.*cap.*23.*q.*5. *& p.*2.*lib.*5.*cap.*7.*q.*1. *& lib.*4.*cap.*35. *verſ.*45. Val. Regin. *in prax.fori pœnit.lib.*18.*n.*364. *verſ.accedit*, Laurent. de Peirin. *in conſtit. ſui Ordin. Minim. tom.*1.*conſtit.*1.*Archiepiſcopi Pyrrhi*, Ego ipſe *d.p.*3. *alleg.*50.*num.*47.ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem. Olim in his diſtrictibus & diœceſibus Epiſcopi conſueuerant Religioſas congregationes approbare, quouſque in generali Concilio Lateranenſi tempore Innocentij III. auctoritas hoc faciendi fuit Summis Pontificibus reſeruata, *cap.fin.de Relig.domib.* Anton. Auguſt.*lib.*9.*de iure veteri, tit.*1.*cap.*3. Valenzuela *conſ.*1 *num.*75.

169 Trigeſimoprimò, ſolus poteſt annuas penſiones in beneficiis conſtituere, & conſtitutas transferre, & ius eas redimendi concedere; Ego ipſe *d.alleg.*..*n.*24. Paul. Layman. *in Theol.moral.lib.*4. *tract.*2.*cap.*18.*num.*3. An, & quando eas imponere poſſit Epiſcopus, dixi *ead. p.*3. *alleg.* 69. *num.*15. Quicquid ſit; hodie ſecundùm conſuetudinem Curiæ Romanæ, id Epiſcopis licitum non eſt, vt per Leſſ. *de Iuſt. lib.*2. *cap.*34. *dub.*38. Tolet. *in inſtruct.Sacerd.lib.*5.*cap.*83.*in princ.* Biusfeld. *de ſimon. cap.*9.*q.*2.*verſ.de conſuetudine.* Et multò minus licitum eſſe poterit in euentu reſignationis ad fauorem alterius; quia ſicut talem reſignationem recipere non poteſt, ita nec reſignanti in fauorem penſionem deſignare valet, vt per Læl. Zech. *de benefic.& penſion.cap.*11.*n* 5. Suar. *tom.*1.*de relig.lib.*4. *de ſimon.cap.*33.*n.*3. Nicol. Garc. *de benefic.p.*1.*cap.* 5. *n.*340. Paul. Layman *in Theolog.moral.lib.*4.*tract.*2. *cap.*18.*n.*3.*verſ.cæterùm.* Verùm in caſibus ſpecialibus, ac neceſſariis, verbi gratia, propter paupertatem, vel ſenectutem reſignantis, ob litis compoſitionem, aut ad coæquandos fructus in permutatione beneficiorum, adhuc hodie Epiſcopo competit penſionem beneficio imponere, quamuis
164 non in perpetuum, nec cum facultate transferendi ad alterum, ſed ſolùm ad vitam penſionarij, id eſt, eius, cui penſio deſignatur, ſicut habetur *in cap.niſi eſſent, de præb.* & docent Gig. *de penſ.q.*6. Caccialup. *eod.tract.q.*5. Nauar. *conſ.*43.*num.*4. *de ſimon. in nou.* Suar. *de Relig. tom.*1.*lib.*4.*de ſimon. n.*37. *& cap.*51. *num.*18. Nicol. Garc. *d.cap.*5.*n.*309. *&* 334.

170 Trigeſimoſecundò, ſolus poteſt renuntiationes
165 ad fauorē alterius, vel cum reſeruatione fructuum ex cauſa admittere, *cap. deliberatione, cap. prohibemus, de offic. deleg.lib.*6. Azor. *d.p.*2.*lib.*4.*c.*35. *verſ.*2. *il* 2. Ego ipſe *d.p.*3. *alleg.*50.*num.*23.

171 Trigeſimotertiò, ſolus poteſt alienationes, ſeu permutationes rerum Eccleſiaſticarum grauiorum admittere, Ego ipſe *d.p.*3.*alleg.*95.*num.*2.

172 Trigeſimoquartò, ſolus poteſt concedere licentiam, vt exemptus ſuæ exemptioni renuntiare
166 poſſit, Abb. *in cap.*1.*n.*19. *de re iudic. & in cap.ſi de terra, n.*5 *de priuil. & in cap.ſignificaſti*, 27.*n.*8.*in fin. & ſeq.de for.compet.* Armil. *in ſumma, verb.exemptio, n.*8. Caſtr. *conſ.*432.*incip.Dicendum videtur, n.*3.*lib.*1. Galerat. *de renunc. tom.*2.*cent.*2. *renunc.*140.*num.*18. Rot. *in vna Vlixbonen. Monaſterij*, 19. *Nouemb.*1625. *coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano.*

173 Trigeſimoquintò, ſolus poteſt permittere, vt
167 in loco exempto Eccleſia ædificetur; Ego ipſe *d. p. alleg.*26.*a princ.* & ſine eius quoque licentia non poſſunt erigi Regularium monaſteria, *cap. vni. de exceſſ.Prælat.lib.*6.*cap.vnic.de relig.dom eod.lib.* Campan. *in diuer. Iur. canon.rub.*12.*cap.*13.*n.*80. *Auguſt.Barboſ.de Iure Eccleſ.vniu.* *in fin.* Ego ipſe *d.alleg.*26.*num.*4 prout nec etiam 174
ſine eius licentia Monaſterium mutari poteſt de vno in alium locum, *d.cap.vnic.de exceſſ.Prælat.lib.*6. Fr. Ludou. Mirand. *in man. Prælat.tom.*1.*q.*33.*art.*2. *concluſ.*2. Ego ipſe *d.alleg.*26.*num.*9. Rot. *in Nouarien. Monaſterij*, 3. *Decembris*, 1627. *coram R.P.D. Vbaldo.*

Trigeſimoſextò, ſolus poteſt Sanctos canoni- 175
zare, *cap.*1. *de relig. & ven. Sanct.* vbi Ioan. Andr. *num.*2. Butr. & Hoſt. *num.*7. & Io. And. *num.*5. Auguſtin. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.*14. *artic.*1. Maluet. *de canonizat. Sanctor. dub.*2. *num.*5. *& ſeq.* Angel. Roch. *in ſimili tract. cap* 4. Lud. Carbo *in ſum.ſumm.tom.*3.*lib.*1.*cap.*17.*verſ.*3.*dictum.* Domin. Anfoſſ. *de ſacr. relig. cult. §.*23. *num.*25. Card. Bellarmin. *de ſanct. beatitud.tom.*1.*part.*2. *lib.*1.*cap.*8. Maſcard. *de probat.concl.*262.*num.*50. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neap. cap.*51. *in fin.* Turrian. 2.2.*diſput.*17.*dub.*2. Azor. *Inſtit.moral.p.*2. *lib.*5.*cap.*6.*quæſ.*1. Valer. Reginald. *in prax. for.pœnit. lib.*19. *num.*6. *in fin.* Azor. *Inſtit. moral. part.*2. *lib.*4. *cap.*35. *verſ.*23.

Trigeſimoſeptimò, ſolus poteſt in beneficiis 176
Iuriſpatronatus laïcorum ſine eorum præſentatione inſtituere, gloſ. *verb. Apoſtolicis, in Clement.*2. *de præb.* Cherian. *tom.*1.*commun.opin.lib.*1.*tit.*4.*n.*16. *pag.*168. Perez *l.*2 *verſ.dubitatur tamen, tit.*6. *lib.*1. *Ordin. pag.*149. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.*2.*q.*4.*num.*32. Card. Tuſch. *pract.concluſ.litera I. concl.*596 dummodo tamen iuxta *regulam* 41. *Cancellariæ Apoſtolicæ* Iuriſpatronatus huiuſmodi mentio diſpoſitiuè, ac ſpecificè, & determinatè, non autem conditionaliter fiat; etſi illud ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertineat; modò in litteris prouiſionis, vel mandati de prouidendo de dicto beneficio ſimilis mentio facta ſit. Ex quibus autem cauſis, & in quot caſibus ſoleat Papa laicali iurispatronatus derogare? ponunt Mandoſ. *in tract.de ſignat. grat. verb. derogationes iuriſpatronatus*, latè Viuian. *in prax. Iuriſpatr.p.*3.*lib.*14.*cap.*2.*num.*8. *cum ſeqq. ſecundùm nouiſſimam impreſſionem.* Et de quibus beneficiis tantùm Papa, & non alius prouidere poſſit, vtpote, quia reſeruata ſunt eiuſdem Pontificis diſpoſitioni? dicemus *lib.*3. *cap.de collation. & reſeruat. benefic.*

Hæc enim omnia, & ſimilia, quæ aut Ius di- 177
uinum, aut vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum, aut maximum animarum periculum, vel præcipua Apoſtolicæ Sedis priuilegia aliquatenus videntur concernere, quia maiores Eccleſiæ cauſæ eſſe probantur, & in quibus præcipua Papæ auctoritas conſiſtit, aliis ſine ſpeciali mandato permiſſa eſſe non intelliguntur. Ea autem ipſe de poteſtate ordinaria non ſine magna animaduerſione, & rationabili cauſa exequitur, vt eſt in huiuſmodi rebus ſuprema poteſtas, quæ nec toti Eccleſiæ, videlicet generali Concilio, ſine eius auctoritate licerent.

De poteſtate autem Papæ abſoluta, qua ſuprà 178
diximus eum cuncta facere poſſe ad libitum, cùm nemo poſſit eius reſiſtere voluntati, ſciendum eſt primò quòd ea, quæ facit Romanus Pontifex contra Ius poſitiuum, etiam abſque rationabili cauſa; nihilominus tenent, & valida ſemper exiſtunt, donec ab alio Pontifice corrigantur, aut tollantur; quæ etſi dura videantur, eius tamen eſt voluntati parendum, vbi nihil contra Fidem, vel vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum, aut animarum ſalutem præcipere comprobatur,

cap. in memoriam, dist. 19. glos. *in cap. olim de verb. signific.* Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 2. dub. 41. n. 5.* Diana *resolut. moral. part. 1. tract. de legib. resolut* 32. Nam quomodo supra Ius esse intelligatur? iam suprà est declaratum.

179 Quòd verò solutus esse legibus, aut Canonibus dicitur, illud de lege merè positiua communiter intelligi solet, & hoc quidem de vi legis coactiuæ, non autem directiuæ accipitur, quia cùm Superiorem non habeat, à nemine cogi ad legis positiuæ obseruantiam potest, Suar. *de legib. lib. 3. cap. 35. ex n. 15.* Morl. *in empor. Iur. p. 1. tit. 1. q. 1. per tot.* Fachin. *controu. lib. 1. cap. 2.* & plures per me citati, *in collect. ad c. iustum, n. 2. dist. 9.* Diana *d. tract.*
180 *de legib. resol.* 10. Vnde ipse secundùm Leges, & Canones se velle viuere profitetur *in cap. cum omnes, de constit. & in cap. iustum, & in cap. 1. 25. q. 1. & in cap. Basilicas, de consecr. dist. 1. l. digna vox, C. de legib.* ne in eorum numero computetur, de quibus ait in Euangelio Dominus apud *Matth. cap. 24.* & refertur *in cap. alligant, 26. q. 7.* quòd *dicunt, & non faciunt, & imponunt alijs onera grauia, & importabilia, digito autem suo nolunt ea mouere.*

Quod igitur ad Ius diuinum, & ad Dei iudicium attinet, Papa non est solutus legibus; leges autem humanas seruare non coactè, sed voluntariè debet, & quamuis habeat plenitudinem potestatis, vt vidimus, eam tamen habet, vt secundùm rationem, & æquitatem exerceat, sicut Iura in ratione fundantur, *in cap. consuetudo, 1. dist.* Vnde ex rectitudine iustitiæ, & æquitatis, non autem ex speciali affectione procedere debet, & Christum Dominum, cuius Vicarius est, imitari, qui dixit Matth. 5. *Non veni soluere legem, sed adimplere,* refertur *in cap. Magnum, 11. q. 1.* sed licèt omnia possit, vt valeat, non debet tamen prætermittere Clauem discretionis, quia plenitudo potestatis in executione bonitatis, non in auctoritate prauitatis consistit, vt inquit Hostiens. *in c. quanto, de translat. Episc.* Nec tamen quid valeat, sed quid debeat, attendere debet, sicut monet Bernard. *lib. de consider. ad Eugenium Papam,* dum eum pro quadam culpa alloquitur, inquiens. *Sic faciitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitia fortè non ita facitis hoc, quia potestis; sed vtrùm debeatis est quæstio; non est decens tibi vti voluntate pro lege; & quia non est ad quem appellatis, potestatem exercere, negligere rationem; tu ne maior es Domino tuo, qui ait; Non veni facere voluntatem meam,* &c. Quare dicebat Apostolus Paulus, *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.*

181 Hæc autem semper attendere, ac seruare Romanus Pontifex volens, consilia Cardinalium & aliorum in rebus præcipuè arduis adhibet, *cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. cap. auctoritate, de priuil. lib. 6.* sicut Episcopi Canonicorum vtuntur consilio, *cap. nouit, de ijs quæ fiunt à Præl.* Et specialiter Martinus V. Romanus Pont. dum viueret est professus se nunquam in arduis dispensaturum sine Cardinalium consensu; & ideo non posse Papam ardua sine eo explicare, tenet Zabar. *d. consil. 137. n. 6. & 7.* vbi adducit duas rationes; quia facta à Cœlestino Papa sine Cardinalibus fuerunt reuocata. Secundò, quia negotia Papæ, vel Regni dicuntur negotia vniuersitatis; ideo requiritur consensus maioris partis Procerum; & idem tenet Abb. *in sua q. 1. Episcopus, num. 12. in fin.* vbi quòd Collegium Cardinaliũ est in possessione, vel quasi, quæ multum operatur, allegatur text. *in c. per venerabilem, vers. rationibus, qui fil. sint legit.* vbi dicit posse ratione diuina sustineri, etiam cessantibus pactis Conclauium. Cõtrarium verò, immò quòd solus Papa potest ardua quæcumque expedire sine Cardinalibus, tuetur Petr. de Biaz *in suo direct. elect. in 2. p. cap. 35. n. 9.* Barbat. *consil. 1. per tot.* & præcipuè *n. 36. lib. 1.* Troil. Maluet. *de canonizat. Sanct. in 2 dub. n. 31. cum seqq.* & aduertit Castr. *consil. 415. In facto, n. 6. vers. item non obstat,* quòd licèt Papa soleat ardua explicare, siue expedire cum consilio Cardinalium, & in alienatione bonorum soleat interuenire subscriptio, & consensus eorum, tamen Papa non obligatur, quia non est qui dicat; *Cur ita facis?* nisi de stylo consueuissent annullari ea, quæ facta fuerunt sine consilio, & subscriptione Cardinalium, quia tunc standum esset stylo, vel consuetudini; sed verius est nec consuetudine, nec iuramento introduci posse, quòd Papa nequeat solus ardua facere, & creare Cardinales, vt optimè tenet Iacobat. *de Conc. lib. 7. art. 5.* Io. Ferdin. Loazes *in consilio edito super oppido de Mula, col. 393. cum pluribus seqq.* vbi loquitur de quibuscumque arduis, videlicet creatione, & depositione Cardinalium, & canonizatione Sanctorum, depositione Regum, & Imperatorum, & aliis huiusmodi, refert Card. Tusch. *d. littera P. concl. 50. num. 12.*

182 Sed circa prædicta notandum est primò, quòd Papa non potest ligare seipsum legibus positiuis, nec suos similiter successores, vt scilicet non possit ex causa à Iure discedere, & ratione exigente dispensare, *c. innotuit, vers. quamuis, de elect.* solùm poterit id, quod seruandum sibi videtur in posterum suis successoribus iudicare, *c. vlt. in fin.* vbi glos. *de rescript. lib. 6.* Et quicquid sit dicendum in Papa concedente, an possit sibi ligare manus, vt non valeat dispositio contraria absque speciali derogatione? secus est in successore, qui absque derogatione non habet manus ligatas, Prob. *ad Monach. in cap. 1. n. 11. de constit.* Alphons. Sor. *super reg. 40. num. 4. & reg. 24. n. 4.* & fuit dictum *in Comaclen. seu Ferrarien. Præpositura 15. Decemb.* 1624. *coram bon. mem. Remboldo, & in Cracouiens. Iuris legendi* 21. 1627. *coram R. P. D. meo Coccino Decano.*

183 Et ideo in huiusmodi positiuis legibus dispensans etiam sine causa validè dispensat, secundùm Suar. *de legib. lib. 6. c. 19. n. 6.* Salas *eodem tract. disp. 20. sect. 4. n. 32.* Lorca *in p. 2. tom. 2. disp. 27.* Villaloh. *in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 41. n. 5.* Pont. *de matrim. lib. 8. cap. 14. n. 7.* Dian. *resol. moral. tract. de leg. resol. 32.* Licèt tunc illum peccare mortaliter existimauerint Valent. *tom. 2. disput. 7. q. 5. punct. 9.* & Suar. *de legib. lib. 6. cap. 18. n. 9.* Verius tamen est, secluso scandalo, & graui alterius damno peccare tantùm venialiter, Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 22. n. 13.* Tanner. *in 1. 2. disp. 5. q. 7. dub. 2. n. 29.*

184 Vnde infertur Papam excommunicari, aut aliis censuris ligari non posse lege humana, ita vt si contingat hæreticum fieri, vel aliud crimen committere, cui annexa sit à lege excommunicatio, eam non incurrat, vt per Nauar. *in cap. nouit, de indic. notab. 3. n. 78. & 142.* & in man. *cap. 27. num. 13.* Vgol. *de censur. tab. 1. cap. 17. §. 6. à n. 8.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 5. sect. 1. à num. 27.*

185 Hinc etiam infertur Summum Pontificem cum excommunicato, nulla etiam causa subsistente, communicantem in humanis, vel etiam Diuinis, vel alio modo censuras Ecclesiasticas violantem, non incurrere pœnas contra violatores censurarum Iure præscriptas, glos. *verb. expectare, in cap. 1. dist. 93.* glos. *verb. pari, in c. qui merito, 11. q. 3. & verb. salutationis, vers. sed pone quòd Papa, in c. si aliquando,*

de

de ſent. excom. & verb. vitare, in cap. nulli, eod. tit. vbi Ioan. Andr. *n.* 2. Anchar. *n.* 5. Cardin. *n.* 1. Butr. *n.* 7. Boich *n.* 4. Abb. *n.* 7. & Felin. *n.* 5. Gemin. *in cap. ſtatuimus, n.* 11. *de ſent. excom. in* 6. vbi Franc. *ante num.* 5. *verſ. licèt aliud eſſet in Papa,* Couar. *in c. alma mater, p.* 1. §. 1. *num.* 3. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 3. § 8. *num.* 5. Antun. Ricciull. *de iure perſonarum extr. grem. Eccleſ. exiſt. lib.* 4. *cap.* 42. & ſic non poſſe per cenſuras compelli tenent Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 1. *n.* 27. & Sayr. *in ſimili tract. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 22. Ratio eſt, quia ſubſtantia, & effectus cenſurarum Iuris eſt humani, ſecundùm Lap. *alleg.* 48. *n.* 2. Nau. *de orat. miſcel.* 47. *v.* 5. *& in cap. inter verba, prelud.* 3. *n.* 4. Vgol. *d. tab.* 1. *cap.* 2. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 2. *ſect.* 1. Conſtat autem in his, quæ Iuris humani ſunt, Papam aliosque ſupremos Principes quoad vim coactiuam non obligati, nullisque pœnis Iuris humani adſtringi, vt notant omnes, per text. ibi, *in l. Princeps, ff. de legib.* & quia nemo ſibi ipſi imperare poteſt, *l. pen. ff. de arbit.* vel legem imponere, à qua non poſſit recedere, *l. ſi quis,* 22. *in princ. ff. de legat.* 3. Sot. *de iuſt. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 7. *concl.* 3. Cortaſ. *lib.* 2. *miſcellan. cap.* 25. *n.* 4.

186 Secundò eſt notandum non poſſe Papam ſe alterius iuriſdictioni ſubdere, quia exemptio Papæ, eſt priuilegium non intuitu perſonæ, ſed in honorem Chriſti datum, cui non poteſt Papa renuntiare; ſicut nemo poteſt renuntiare priuilegio in fauorem Communitatis conceſſo; tum etiam, quia Pōtifex non poteſt humanæ poteſtati quoad vim coërcitiuam ſe ſubmittere, vt latè Card. Bellarm. *de Concil. lib.* 2. *c.* 18. Suar. *de defenſ. Fidei lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 3. Quare hoc notabile tenent Io. Andr. & Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* Archid. *in cap ſi quis ſuperbus,* 7. *q.* 11. Turrecr. *lib.* 2. *ſum. c.* 104. & alij, quos refert, & ſequitur Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 7. *q.* 6. vbi contrariis reſpondet, Duard. *in comment. ad Bull. Cœn. lib.* 1. *cap.* 1. *q.* 2. *n.* 38. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 46. *num.* 52. & 53.

187 Tertiò eſt notandum Papam non teneri vi præcepti humani, & conſtitutionis *cap. omnis vtriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſſ.* ad ſemel in anno confitendum; vi, inquam, coactiua, ſiquidem vi directiua illius text. vigore tenetur ſub reatu peccati mortalis, ſaltem ſemel in anno, peccata ſua mortalia ſemel confiteri; & idem de Euchariſtiæ ſumptione in Paſchate dicendum eſt; tum ratione naturali, quæ docet Principem legibus humanis ſubditum eſſe, eo quòd præceptum illud de Confeſſione annua, licèt aliqua ex parte humani Iuris ſit, non omnino Diuini, verè tamen eſt Iuris diuini limitati per humanum. Vide Nau. *in princ. diſt.* 1. *n.* 32. *& in cap. ſacerdos, n.* 50. *de Pœnit. diſt.* 6. Couar. *in c. alma mater, p.* 1. §. 1. *n.* 5. Viuald. *in Candelab. aur. p.* 4. *c.* 8. *n.* 57. Henriq. *in ſum. lib.* 1. *de Sacr. Pœnit. c.* 3. §. 2. Flamin. Pariſ. *de reſig. benef. lib.* 3. *q.* 18. *n.* 151. Sayr. *in claui regia, lib.* 3. *c.* 4. *n.* 14 Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *c.* 39. *q.* 11. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 101. Valer. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.* 6. *n.* 49.

188 Plura ſunt præterea, quæ Romanus Pontifex de ordinaria poteſtate facere non ſolet, præter illa, quæ ſuperiùs vidimus; de abſoluta verò nonnulla quandoque feciſſe probatur, quia in dubio Papa numquam præſumitur vti plenitudine poteſtatis, niſi exprimat, Felin. *in cap* 1. *n.* 27. *de conſtit.* Card. Tuſch. *d. lit. P. concluſ.* 43. *num.* 10. Nec etiam præſumitur quòd Princeps ea vti velit, ſed potiùs legibus ordinata, vt inquit Innoc. *in cap. innotuit, ſub num.* 5 *de elect. & in cap. innouamus, n.* 1. *in fin. de cenſib.* Bald. *in l. ſi teſtamentum, num* 1. & ibi Paul.

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Caſtr. *num.* 2. *C. de teſtam. mil.* Alex. *in l. Centurio, n.* 3. *ff. de vulg. & pup.* Bero. *in c. quæ in Eccleſiarum, n.* 135. *de conſtit.* Roland. *conſ.* 86. *n.* 58. *vol* 1. Rimnald ſen.
conſil. 39. *num.* 10. Eccleſiam namque, aut Sedem 189
Romanam ad aliam ciuitatem transferre non ſolere de ordinaria poteſtate videtur, ſecundùm ea, quæ ſuprà *cap. proximo* vidimus; quandoque tamen factum fuiſſe conſtat, & paſſim nobis referunt hiſtoriæ quòd per ſeptuaginta annos parum plus ſtetit ſancta Sedes Auenioni, apud Francigenas, vt tradunt Illeſcas *in hiſt. Pont. lib.* 6. *cap.* 1. *&* 7. Mexia *in ſylu. var. lection. lib.* 2. *cap.* 6. S. Antonin. 3. *p. hiſt. tit.* 21. *cap.* 1. Io. Rich. *in compend. temp. & hiſtor. Roman. Pont. lib.* 5. *cap.* 9. vnde & redire Romam Pontifex Gregorius XI. eſt admonitus, Læl. de Zech. *de priuil. Eccleſ. priuil.* 77. *num.* 9.

Similiter cùm Clerici iure diuino, & naturali 190
exempti ſint a ciuilibus Principum legibus, vt ſentiunt gloſ. *verb. diſcuti, in cap. ſi Imperator,* 96. *diſt. & in verb. diuino, in cap. quanquam, de cenſib. lib.* 6. vbi Doct. & plures plena manu citati per me *in collect. ad cap. Eccleſia ſancta Maria, n.* 19. *de conſtit.* ideo priuilegio huius exemptionis non Papa in totum, & generaliter derogare non poteſt. Abb. & Doct. *in cap.* 2. *num.* 2. *de maior. & obed.* Roman. *ſing.* 418. Grammatic. *deciſ.* 61. *num.* 10. *& ſeq.* Clar. §. *fin. q.* 41. *verſ. ſed quid dicendum,* Roland. *conſ.* 4. *n.* 15. *vol.* 1. *& conſ.* 12. *n.* 46. *& conſ.* 43. *n.* 11. *vol.* 2. Couar. *pract. cap.* 31. *n.* 4. *verſ. primum,* Bellet. *diſquiſit.*
Cleric. p. 1. *tit. de fauor. Cleric. perſon.* §. 3. *n.* 7. Et ideo 191
non poteſt facere legem, per quam Clerici iudicentur à Iudice ſæculari, Roman. *conſil.* 414. Card. Tuſch. *d. littera P. concluſ.* 49. *n.* 95. Nec poteſt concedere quòd Rex in Regno ſuo habeat iuriſdictionem in omnes Clericos, & poſſit cognoſcere de cauſis ſpiritualibus, Felin. *in cap. Eccleſia S. Maria, n.* 6. *de conſtit.* Card. Tuſch. *d. lit. P. concl.* 69. *n.* 6. Sed cùm facilius ſit limitare legem in vno, vel pluribus caſibus, quàm in totum abrogare, Felin. *in c. quæ in Eccleſiarum, n.* 19. *de conſtit.* Rot. *dec.* 192. *n.* 7. apud Farin. *p.* 1. *recent.* poterit illud interpretari, mutare, declarare, reſtringere, remittere, & amplificare, Couar. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 6. §. 9. *n.* 2. 3. *&* 4. Bald. *de præſcript. p.* 5. *princ. q.* 7. *n.* 11. Monet. *de decim. cap.* 5. *ex n.* 87. Azor. *Inſtit. moral. p.* 2. *lib* 4. *c.* 18. & ſic in caſu particulari poterit deputare laicum, vel fœminam Iudicem Clerici, vt tenet Card. Tuſch. *d. lit. P. concl.* 50. *num.* 28. *&* 29.

Sic etiam non poteſt Papa characterem in ani- 192
ma impreſſum per degradationem tollere, quia nec per mortem tollitur, Gironda *de priu. n.* 1285. nec præcipere aliquid iniuſtum, aut quòd in ſe peccatum contineat, *c. inquiſitionis, de ſent. exc. c. Iulianus, & c. ſi Dominus,* 11. *q.* 3. Nec ipſe habet poteſtatem peccandi, nec ſeipſum à peccato ſuo abſoluere poteſt, Panorm. *in cap. fin. de inſtit.* Præterea non poteſt matrimonium conſummatum vllo vnquam caſu diſſoluere, quia omnimoda hæc indiſſolubilitas competit matrimonio conſummato ex Chriſti diuino præcepto, Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet;* vbi eleuauit matrimonium ad eſſe Sacramenti, vt repræſentaret indiſſolubilem Chriſti cum Eccleſia per carnis vnionem. Vide Couar. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 7. § 4. *n.* 15. vbi reprobat aliquos Iuriſperitos peſſimè exiſtimantes poſſe Pontificem ex cauſa diſpenſare in matrimonio conſummato. De matrimonio autem rato tenet communis Doctorum ſententia poſſe Pontificem in eo diſpenſare, vt ſoluto eius vinculo poſſint liberè coniuges aliud matrimonium inire, &

sequuntur plures citati à Sanchez de matrim.lib.2.
disput.14. num.2. & à me in collect. ad c.ex publico,
num.14.de conuers.coniug.

193 Item, neque potest statuere, vt excommunicato
communicans in excommunicationem oon inci-
dat, c.nulli, 8.§.1. vbi Panorm.de sent.excom. in quo
probatur nullum se posse priuilegio Apostolicæ
Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare
debeat, sicut ex eo colligit Mar. Alter. de censur.
tom.1. de excom. lib.1.disp.9.cap.1. vers. & quamuis,
Ricciul. de iur.person.extr.gr em,Eccles.existent.lib 4.
cap.42. num.12. in fin. Sed rationem aliqui ex eo
deducunt, quòd præceptum de vitandis excom-
municatis Iuris diuini sit; quod non est verum,
nisi de potestate excommunicandi intelligatur,
immò ex causa posse Papam statuere, vt excom-
municato communicans non incidat in excom-
municationem, colligitur ex latè adductis per me
in collect.ad d.cap.nulli.

194 Item nec potest sine iusta causa statuere talia,
per quæ status generalis, seu vniuersalis Ecclesiæ
mutaretur, plenè Roman. cons.380. Quæstio est,in
principio, vbi num.3.vers.2. subdit non posse etiam
statutum facere, ex quo vehementer suspicari
posset vniuersalem Ecclesiæ statum perturbari, &
n.4. vers. tertiò non potest, nec per quod status vni-
uersalis Ecclesiæ decoloraretur, & n.5. vers.4. nec
per quod cuncti Ordines Ecclesiæ scandalizan-
tur, seu Ecclesia periclitationem pati potest, refert
Card.Tusch. lit.P.conclus.50.n.33.cum seqq.& n.41.
post Anton.de Butr. cons.19.num.7. resoluit, neque
posse tollere Canonem quòd percutiens Cleri-
cum oon sit excommunicatus, quia illud respicit
statum Ecclesiæ.

195 An autem possit statuere contra Concilium?
videtur indagandum, & breuiter respondendum,
quòd licèt gloss. verb.Concilium,in c.Anastasius,19.
dist. pessimè tenuerit Concilium maius esse Papa,
idem existimauerit Abb.in cap.significasti,num.3.de
elect.vbi Dec.num,7. Abulen.in c.18.Math.q.108.
Roman.in tribus consiliis vltimis. Contraria tamen
opinio verissima est, eámque expressè tuentur
gloss. in verb. Concilium, in c.vbi periculum, de elect.
lib.6. S. Anton.p.3.tit.22.c.10.§.4.sua histor. Caiet.
in tract.de comparat.Papa,& Concil.cap.7. Pelag. de
planct.Eccl.lib.1.art.6. Iacobat.de Concil.lib.10.q.7.
fol. 660.cum multis seqq. Roman. cons.345.num.8.
Turrecr. in sum.de Eccles.lib.2.c.93.& 104.& lib.3.
c.64. in fin. Couar. de spons.part.2.cap.6.§.9.num.6.
Sayr.in clau.reg.lib.3.cap.10.n.6.Cardinal.Bellarm.
lib.2.de Concil.auct.cap.14 in fin.& cap.17.Cardin.
Tusch.pract.concl.tom.2.lit.C.concl.552.

Vtrùm verò Papa cùm sit supra Concilium,
possit se Concilio submittere? vide Turrecrem.
d.lib.2.cap.104. Suar.de fid.disp.10.sect.6.n.9. Card.
Bellarm. d.lib.2.cap.14. vers. secunda opinio,& c.18.
& 19. in princ. Cardin.Tusch.d.conclus.552.num.4.
& tom.6. lit. P. conclus.80. num.11. vbi post Clar.
§.fin. q.35. num.5. ait quòd non potest se subiicere
Episcopo, neque Concilio, vt ab eis iudicetur ex-
tra crimen hæresis, & quòd non valet talis subie-
ctio, & num.13. post Castr. cons.420. Viso puncto,
col. 3. in fin. lib.1. tenet quòd quando Papa com-
mittit crimen notorium, & est incorrigibilis pro-
pter quod Ecclesia recipit scandalum, potest pri-
uari, & iudicari à Concilio. Idem si sunt plures
Schismatici de Papatu contendentes, si non re-
nunciant, vel concordant.

Hîc autem, quia incidit sermo de schismate,
commendo Lectori Zabarellam cons.150. agen-
tem de schismate inter Innocentium III. & Be-
nedictum XIII. qui ad tollendum omnino schis-
ma, ponit septem remedia. Primùm, conuocatio
Concilij, & per quos possit fieri. Secundò, quòd
compromittant in confidentem Iudicem. Tertiò,
quòd compromittant de iure, & de facto. Quartò,
quòd vterque cedat, & eligatur alius. Quintò,
quòd compellantur cedere etiam manu armata.
Sextò, quòd ambo decernant vno moriente al-
ter sit Papa, & quòd prohibeatur noua electio
omnibus Cardinalibus. Septimò, quòd alter alte-
ri committat vices suas donec vixerint, vtroque
in sua obedientia perseuerante; & vltimum, n.29.
per sortes.

Restat nunc vt videamus an, & quando Papæ 196
assertioni standum sit, vel non? Conclusio autem
in hac materia certa est, quòd verba narratiua in
litteris Apostolicis, super quibus fundatur gratia,
vel intentio Papæ, proprium factum, vel secum
gestum narrantis plenam fidem faciunt: ita pro-
bat text.in Clem.1.de probat. & per illum resoluunt
Tiraq. de retract.lig.§.1. gloss.14.num.49. Zabarel.
cons.145.n.3. Castr. cons.341. Venio nunc,in princip.
lib.1.& cons.415.in princ.eod.lib.1.Oldrad.cons.258.
num.6. vers. item non obstat, Feder.de Sen. cons.117.
Casus talis, in princip. Raphaël Fulgos. consil.148.
Gemin.cons.79. in princip.vbi loquitur in assertio-
ne Papæ, quòd prouisus esset eius Cubicularius,
& cons.82. num.3.vers.restat nunc videre, vbi loqui-
tur de assertione Papæ, quòd dispensauerit cum
Episcopo, ne consecraretur, Mascard.de probat.con-
clus.139.& 621.num.3. Anton.Gabriel.commun.tit.
de probat.concl.2.n.2.& 13.Farinac.in prax.crimin.d.
q.63.num.92.& seq.Card.Tusch.tom.6.littera P.con-
clus.62.ex num.2. Verall. decis.286.part.2. Rot. de-
cis.405.sub n.1.part.1. recent. & decis.191.n.2.& 3.
apud Farin. p.2. in posthum. vbi etiam quòd asser-
tioni Papæ dispositionem continenti, & dicenti
se ita velle, standum est. Caualer. decis. 533. n.1.
& fuit dictum in Farfen. seu nullius Monasterij, &
Prioratus, 26. Aprilis 1624.coram bon. mem. Vbaldo
sen. refert Ferentil. in annotat. ad decisiones 621.
Buratt.num.17. Etiamsi Papa asserat de iis, quæ vi- 197
dit ante Pontificatum, Roman.singul.128.Mascard.
conclus.139. num.6. Farin. d.q.63.à num.79. Ioan.
Valer. de differ.inter vtr. for. verb.testis, differentia 5.
vers. fallit in Papa.

Quod adeò verum est, vt in contrarium proba- 198
tio non admittatur, Gemin.cons.79.in princ. Anch.
cons.399.n.3. Ægid. Bellam.cons.33.num.39. Castr.
consil. 415. In facto præsenti, in princ. lib.1. Socin.
consil.266. In causa, vers.absolutus, lib.2. Mascard. de
probat.concl.139.n.1. Card. Tusch. d.lit.P.concl.62.
n.10. ibi, n.41. ex Roman. cons.350.num.18.& seq.
id limitat in casibus, in quibus non statur præ-
sumptiool Iuris, & de Iure, vel quando constat de
confessione contraria Papæ.

Factum proprium multipliciter dicitur. Et pri- 199
mò, si Papa narrat sibi fuisse à parte supplicatum,
ideò statur narratiuæ Papæ in hoc, quamuis con-
tineat factum alienum supplicantis, Rot.decis.171.
num.2.p.1.diuers.Card.Tusch.d.conclus.62.num.20.

Secundò, si narrat beneficium vacare in Curia 200
per mortem Titij, quia probat mortem, & mortis
locum, Lap. alleg.7.num.4. & alleg.24. circa princ.
vbi dicit verum, dummodo ista assertio facti alie-
ni habeat relationem ad factum proprium; refert
Card.Tusch.d.conclus.62.num.28.

Tertiò, si narret Titium sibi aliquid significasse, 201
quia probat Titium loquutum esse cum Papa, Fe-
der,

der.de Sen.*conſ.*117.*per tot.* vbi ſubdit quòd volens probare quòd Titius nihil ſignificauit, non debet audiri, niſi de licentia Papæ, ſecus crederetur, ſi Papa de mandacio non argueretur, quia tunc poſſet probari contrarium, Gem.*conſ.*33. *num.*5. *verſ.nec obſtat.* Card.Tuſch.*d.concluſ.*62.*n.*34.

202 Quartò, ſi atteſtetur tale beneficium fuiſſe in eius manibus reſignatum, vt per Flamin. Pariſ.*de reſignat. benef.lib.*8.*q.*11.*num.*1.*cum ſeqq.* vbi *n.*16. limitat, ſi aſſerat renunciationem talis beneficij eſſe factam coram ſe in eius manibus per procuratorem, quia tunc licèt probet huiuſmodi aſſertio renunciationem, non tamen probat illum fuiſſe verum procuratorem, & habuiſſe legitimum mandatum.

203 Quintò, ſi atteſtetur de facto Prædeceſſoris, quia ſibi creditur, & probat, vt per Imol.*col.pen. verſ.idem per omnia*, & Card.*q.*9.*in d.Clem.*1. Pariſ. *conſ.*99.*n.*3.*vol.*4. Roman.*conſ.*191.*n.*4. *verſ.non inducit*, Rip.*reſp.*1.*n.*28.*lib.*1. Anton.Gabr.*d.concluſ.*2. *n.*17. Maſc.*de probat.concl.*1227.*n.*48. Flam.Pariſ.*d. q.*11.*n.*10.*&* 11. Card.Tuſch.*d.concl.*62.*num.*68. In iis enim, in quibus ſtatur aſſertioni Papæ de facto proprio, ſtatur etiam de facto prædeceſſoris, *cap.cum à nobis, in fin.de teſtib.* Ruinan.*conſ.*350. *In caſu, num.*17.*&* 18. *verſ.quoad tertium.* Card.Tuſch. *d.concl.*62.*num* 40.

204 Intellige ſupradicta, vt credatur Papæ aſſerenti quando ſe fundat ſuper aſſerto, quod eſt facti proprij in iis, quæ dependent à ſua libera poteſtate, & ſine ordine aliquo ageret, vt eſt reſeruare beneficia, admittere reſignationem beneficij, excommunicare, vel alteri committere, quia hoc poteſt, etiam monitione non præmiſſa, vel priuare aliquem titulo beneficij ex mera ſua voluntate, quod poteſt; ſecus ſi ob crimen, quia non probatur ordo priuationis, & citationis, neque quòd iuſtè priuauerit, quia iſta videlicet omiſſio citationis non pendet ab eo, Gem.*conſ.*53. *Pro reſponſione, num* 14.*verſ.tertiò poſſet dici*, Card.Tuſch. *d.concluſ.*62.*num.*83.

205 Quintò, dicitur narratiua Papæ de facto proprio, quando eſt facta per verba, *Cenſemus*, *Arbitrantes*, *& Nos attendentes*, vt cenſuit Rot.*deciſ.*418. *num.*1.*& deciſ.*506.*n.*2.*p.*1.*& deciſ.*612.*ſub n.*3.*in fin.p.*2.*recent.* quam refert Ferent.*in annot. ad d.deciſ.*621. Burat.*num.*18.

206 Sextò, dicitur quoque narratiua Papæ de facto proprio, quando eſt facta per verba, *vt aſſeritur*, & ſimilia. Rot.*deciſ.*60.*num.*3 *& deciſ.*77.*de reſcript. in antiq.* Caſſad.*deciſ.*4 *n.*8.*de probat.& deciſ.*7.*n.*6. *de iur.patr.* Rota *in Legionen.præſtimon.*14.*Iun.*1595. *coram Card. Pamphil. ſen. & in Mediolanenſ.Capellania* 27. *May* 1596. *coram eodem.* Caualer. *deciſ.*533.*num.*5. Licèt ſecus ſit, quando eſt facta per verba, *vt aſſeris*, vt diſtinguunt Rot.*d.deciſ.*60.*n.*3. *& deciſ.*77. *de reſcript. in antiq.* Caſſador.*d.deciſ.*4. *n.*6.*de probat. & d.deciſ.*7.*n.*6 *de iure patr.* Felin.*in cap.ad aures, num.*10.*in* 7. *concluſ.de reſcript.* Rot.*in Paduan.penſionis* 28. *Iunij* 1581. *coram Rubeo*, apud Nicol. Garc.*de benefic.p.*1.*cap.*5.*num.*406. Caual. *deciſ.*533. *num.*5.

207 Quando verò narratiua Papæ eſt ad Inſtantiam partis, & de facto alieno non ſecum geſto, tunc illi non ſtatur, Ruin.*conſ.*41.*ſub n* 13.*lib* 1. Tiraq. *de retract lig.*§.1 *gloſſ.*14.*num.*49. Bellam.*deciſ.*158. *verſ.patet tertium*, Verall.*deciſ.*23.*&* 239.*p.*1.& fuit dictum *in Sorana Iuriſpatr.* 28.*Aprilis* 1603. *coram Card. Pamphil.ſen. & in Patten. penſionis* 5. *Decembris* 1595. *coram eodem.*

Quod etiam procedit, etiamſi ſuper ea fundetur intentio Papæ, Aretin.*conſ.*23.*n.*9. Aym.*de antiq.temp.p.*1.§.1. *num.*9. Alex.*conſ.*112.*n.*2. *&* 5.*ad fin.lib.*7. Mynſinger.*centur.*5.*obſeru.*34.*n.*8. Verall. 208
*deciſ.*33.*&* 241.*num.*2.*p.*2. Rot. *deciſ.*154.*num.*4. *p.*2.*diuerſ. Et in d. Sorana Iuriſpat. coram Cardinali Pamphilio, & in Segobien. penſionis* 22.*Martij* 1604. *coram Ortembergo*, vbi quòd talis narratiua nec etiam transfert onus probandi in aduerſarium, refert Beltramin.*in addit.ad deciſ.*239. *Gregor.XV. ſub lit.D.verſ.aut verò.* Rot.*in Tullen.ſeu nullius Monaſterij*, 22.*May* 1609. *coram Cardinali Sacrato*, in qua fuit reſolutum non fuiſſe probatam inhabilitatem Coadiuti ex litteris Apoſtolicis Coadiutoriæ, in quibus Papa narrauit ſe ex proceſſu maturè diſcuſſo deprehendiſſe Coadiutum fore inhabilem; ex quo quando Papa narrat aliquem criminoſum, indignum, & ſimilia, tunc videtur aſſerere factum alienum, & conſequenter talis narratiua non probat in tertij præiudicium, etiamſi Papa ſuper ea fundet intentionem ſuam, Cranet.*conſ.*48.*num.*1. Mohed. *deciſ.*26.*num.*1. *de reſtit.ſpoliat.* Creſc.*deciſ.*6. *de probat.* refert Ferent. *vbi ſuprà num.*21.

Intellige quando narratiua facti alieni eſt ad 209
inſtantiam partis, ſecus ſi *Motu proprio* ſit facta, Mohed.*deciſ.*271.*in fin.* Iaſ.*conſ.*8.*lib.*4. Card.Tuſch. *d.lit.P. concluſ.*62.*n.*50. *cum ſeqq.* Puteus *deciſ.*101. *aliàs* 100. *lib.*3. *in correctis.*

Illud tamen eſt aduertendum, quòd vbicumque 210
ſtatur aſſertioni Papæ in facto alieno, benè admittitur probatio in contrarium, quia probat donec contrarium probetur, Zabarel.*conſ.*128. Menoch. *conſ.*100.*num.*25. Ant. Gabr.*conſ.*2.*n.*49. Maſcard. *de probat.concluſ.*1227.*num.*64.*&* 67. Card.Tuſch. *d.concluſ.*62. *num.*91.

Denique ad calcem huius cap. notandum duxi 211
Papam poſſe cedere, & renunciare Papatui, abdicando à ſe poteſtatem iuriſdictionis per modum voluntatis ſufficienter expreſſum. *cap.*1. *de renunciat. lib.*6. Dec. *in cap.ex parte, num.*20. *de reſcript.* Alex.*conſ.*124. *In re tam graui*, *in fin. lib.*6. Pelag. *de planct.Eccleſ.lib.*1.*cap.*18. Iacobat.*de Concil.lib.*1. *art.*3.*num.*3. Gambar.*de ſimoniac.Pontific.elect.n.*98. S.Anton. 3.*p.ſuæ ſum. num.*13. Albertin. *de agnoſc. aſſert.q.*30.*num* 6. Peregr.*de iur fiſc.lib.*1.*tit.hab.iur. fiſ al.num.*10. *&* 11. Flamin.Pariſ.*de reſignat.benef. lib.*1. *q.*1. *num* 4. *& à num.*19. *& lib.*7. *q.*5. *num.*3. Card.Tuſch.*d.littera P.concluſ.*48. *à princip.* Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*4.*cap.*6.*q.*1. Paul. Comit.*reſp. moral. lib.*1. *q.*100. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §.5. *proœm. ex num.* 16. vbi etiam enumerat aliquos Pontifices, qui Papatui renuntiarunt, nouiſſimè Machado *in ſu perfetto Confeſſor tom.*2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 4. *docum.* 20. *num.* 1. *poſt med.* & nouiſſimè Martin. Giron de Palazeda *in diſcurſu, an ſit licitum in vita Pontificis ei ſucceſſorem dare c.vlt.n.*104. *cum ſeqq.* Bonacina *de legitima elect. Summi Pont. q.*1. *puncto* 1. *prop. vnic. num.*20. vbi tenet Papam poſſe Papatui cedere per modum ſimplicis renunciationis, ſed non poſſe per modum reſignationis propriè acceptæ, & nec poſſe ſeipſum deponere, ſeu cedere iudicialiter per modum depoſitionis. Et ſi fuerit Summus Pont. Religioſus, non deſunt qui teneant eum poſt renunciationem teneri ad monaſterium redire, vt inconſideratè protulerunt Aragon. *de Iuſt.& iure q.*88. *art.*1.*ad* 3. *pag.*1036. Azor.*inſtit.moral.lib.*12.*c.*7.§.*rogabit p.*1. quos meritò reprobat Soſa *in libello de la obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos, num.*239.

112 Est tamen controuersum apud quem prædicta resignatio facienda sit, cùm non detur Superior, qui illam possit acceptare? In quo videbatur dicendum ad Collegium Cardinalium spectare, cùm vniuersam Ecclesiá repræsentet, ex Hostiens. *in cap. dilecti, num. 2. de præbend.* Anchar. *in cap. cùm redemptor, 12. q. 2.* & ad illos quoque Romani Pontificis electio spectet, iuxta *cap. licet, de elect.* & latè diximus *suprà cap. 1.* Maximè cùm renuntiatio Pontificatus res grauissima, & ardua sit, ac proinde Collegio Cardinalium communicanda, vt colligitur ex *cap. per venerabilem, vers. sunt autem, qui fil. sint legit.* tradunt Ioan. Andr. *in cap. super eo, de elect.* Azeued. *l. 3. num. 36. tit. 10. lib. 5. noua Recop.* tum vt deliberent, an id Christianæ Reip. expediat; tum vt ad alterius Pontificis electionem illicò procedant, vt rectè aduertit Ant. *in d. cap. 1. num. 4. de renunc. lib. 6.* & ita Cœlestino, & aliis Romanis Pontificibus, qui Papatum renunciarunt, factum fuisse legimus, vt post Gem. *in d. cap. 10. num. 10.* tradit Flamin. Paris. *d. lib. 8. q. 5. num. 12.* Iuuat efficax ratio, nam inter Pontificem, & Ecclesiam vniuersalem quidam quasi contractus tempore electionis celebratus censetur, per quem Ecclesia Pontificem alere, Pontifex verò Ecclesiam gubernare tenetur, prout in aliis beneficiariis ostendemus *infra suo loco*; constat autem Pontificem, & quemcumque alium supremum Principem per contractum cum subditis celebratum in vtroque foro obligari, vt notant Doct. *in cap. 1. de probat.* Igitur Cardinalium cœtus, per quem vniuersa Ecclesia repræsentatur, ad prædictam obligationem remittendam videtur necessarius.

113 Quamuis autem hæc de vrbanitate rectè procedant; de rigore tamen Cardinalium acceptatio necessaria non videtur; sed poterit Pontifex simpliciter declarare se velle Pontificalem dignitatem renuntiare; cæteræ namque solemnitates, quæ in beneficiorum resignationibus requiruntur, Iuris humani sunt, quo Pontifex non adstringitur, & ita intelligendum est verbum *liberè*, quo vtitur text. *in d. cap. 1.* vt post Anton. *num. 5.* Gemin. *num. 10.* Franch. *num. 3.* & alios *ibi* tradunt Bursat. *cons. 342. num. 20.* Iacob. *de Concil. lib. 3. art. 5. num. 179.* Abb. *in sua q. 1. col. 4. in fin. n. 9. vers. sextò*, Flam. Paris. *de resig. lib. 5. q. 1. num. 13. & lib. 7. q. 5. num. 5. cum seqq.* Azor. *d. p. 2. lib. 4. cap. 6. q. 2.* Machado *d. docum. 20. n. 2.* Vnde concludit Archid. *d. c. 1. ad fin.* quòd sicut Papatus erectio soli Deo reseruata est, iuxta *c. vlt. 79. dist.* ita etiã resignatio soli Deo facta videtur. Et ita colligitur ex forma renunciationis Papæ Cœlestini V. quam ponit Carrill. *in suis annalibus Chronolog. lib. 4. anno 1294. fol. 373.* his verbis. *Ego Cœlestinus Papa V. motus ex legitimis causis, id est, causa humilitatis, & melioris vitæ, & conscientia illæsa, debilitate corporis, defectu scientiæ, & malignitate Populi, & infirmitate personæ, & vt præteritæ consolationis vitæ possim reparare quietem, sponte ac liberè cedo Papatui, & expressè renuntio loco, & dignitati, oneri, & honori; dans plenam & liberam facultatem ex nunc sacro Cœtui Cardinalium eligendi, & prouidendi duntaxat Canonicè vniuersali Ecclesiæ de Pastore.*

114 Neque obstat vera renunciationis definitio, secundùm quam in omni renunciatione Superioris acceptatio necessaria est, quia procedit in cæteris beneficiis, in quibus legitimus Superior reperitur, qui illam valeat acceptare; at Pontifex nullum in terris recognoscit Superiorem, ad quem recurrere possit, *cap. nunc autem. 21. dist.* Ideo non mirum si propter impossibilitatem rigor Iuris relaxetur, iuxta reg. text. *in cap. indemnitatibus, §. pen. cap. licet, de elect. lib. 6. l. proximè, ff. de his quæ in testam. delent.* Peccabit tamen Pontifex si pastoralem curam à Christo Domino sibi commissam sine iusta causa repudiauerit. Fundamenta verò in contrarium adducta solùm concludunt debere Pontificem negotium hoc, & similia ardua Cardinalibus deferre, non verò teneri ex aliquo præcepto diuino eorum definitionem spectare, aut sequi. Ratio de quasi contractu inter Ecclesiam, & Prælatum celebrato non tollit, quominus data iusta causa renuntiare possit, vnde cùm non detur Superior, qui illam examinare, admittere, aut reiicere valeat, Pontificis conscientiæ id erit relinquendum.

CAPVT III.

De Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes Leuitici generis, figuram & typum Cardinalium tenuisse probatur, & Cardinales Sacerdotum illorum hodie typum gerunt.*

2 *Cardinales Apostolorum quoque exemplo instituti fuerunt, qui Christo Domino in terris tanquam Pontifici assistere videbantur.*

3 *Petrus in locum assistentium Apostolorum dicitur XXIV. quodammodo Senatores Romanæ Ecclesiæ ex Presbyteris, & Diaconibus Romanæ Vrbis instituisse.*

4 *Marcellus Papa XV. Titulos in Vrbe instituit quasi Diœceses quasdam Presbyteris, & Diaconibus assignatas ad Baptismum, & Pœnitentiam, ac Martyrum sepulturam.*

5 *Cardinalium Ordo quoad suam primordialem originem, & adumbrationem Iuris est diuini.*

6 *Cardinalis nomen ante tempora B. Syluestri extitisse non constat, vnde ab ipso creditur adinuentum.*

7 *Dignitas Episcopi antiquitus maior fuit quàm Cardinalis, quia tunc Cardinales per humiliora charitatis opera se exercebant.*

8 *Innocentius IV. ipsis Cardinalibus cùm à Summo Pont. ad Terras Ecclesiæ regendas mitterentur, rubeum pileum dicitur tradidisse.*

9 *Paulus II. birretum purpureum omnibus Cardinalibus, non tamen Regularibus dedit.*

10 *Cardinales ex Ordinibus Regularium assumpti, cùm prius de antiquo more portassent birretum eiusdem coloris, cuius erat habitus Religionis in qua fuerant professi, Gregorius XIV. illis primum concessit vsum rubei birreti.*

11 *Cardinalium Ordo triplex est hodie, Episcoporum scilicet, Presbyterorum, & Diaconorum. latè num. 43.*

12 *Cardinales à Summo tantùm Pontifice creantur.*

13 *Cardinales ex omni natione viri selectissimi eligendi sunt.*

14 *Sponsiones seu excommissa super Cardinalium promotione nullatenus sunt faciendæ.*

15 *Cardinalatus ad dignitatem qui sint, vel non sint assumendi, ostenditur.*

16 *Filium vtriusque sexus, etiam ex legitimo matrimonio.*

monio, vel ex eo nepotem habentes, in Cardinales promoueri nequeunt.

17 *Cardinalis esse non potest frater ex vno parente germanus, vel patruelis consobrinus, aut amitinus alicuius Cardinalis viuentis.*

18 *Patruus, aut auunculus nepotis ex fratre, vel sorore Cardinalis viuentis prohibetur assumi ad Cardinalatum.*

19 *Episcopi an creari valeant Cardinales? ostenditur.*

20 *Cardinales, qui sunt Episcopi, non excusantur à residentia eo ipso quòd sunt Cardinales, & assistunt Romano Pontifici.*

21 *Cardinales in Curia Pontifici assistere debent.*

22 *Cardinalis aliquis nisi magis esset Ecclesiæ proficuus si Papæ assisteret, potest alteri Ecclesiæ dari Episcopus.*

23 *Cardinalatus cum aliis beneficiis Ecclesiasticis an sit incompatibilis? ostenditur.*

24 *Monachus, seu Regularis cùm Cardinalis eligitur, non absoluitur ab ijs, quæ sunt de substantia regulæ, & ita non acquirit dominium, nec testari potest.*

25 *Monachus in Cardinalem promotus tenetur portare habitum suæ Religionis, sed illum deponens non incurrit excommunicationem.*

26 *Regularis in Cardinalem promotus potest in Baptismo, & Confirmatione esse susceptor.*

27 *Religiosus Cardinalis ab obedientia Superiorum Religionis, soli Pont. subiectus manet, & a reliquis obseruantijs Regularibus absoluitur.*

28 *Cardinalium in creatione exigenda sunt ea omnia, quæ de Episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus sunt constituta.*

29 *Cardinalis ad officium eligendus habere debet industriam singularem, fidem exploratam, & morum maximam grauitatem.*

30 *Illegitimi, etiam per sequens Matrimonium legitimati, ad Cardinalitiam dignitatem non sunt promouendi, & num. 35.*

31 *Inhabiles propter defectus, vitia, aut impedimenta, ad sacros Ordines non possunt in Cardinales vllo vnquam tempore assumi.*

32 *Lectissimi, & præcellentes viri in Cardinalium collegium adscribi debent.*

33 *Ætas ad Cardinalatum requisita quæ desideretur? ostenditur.*

34 *Ætas in Cardinalibus secundum communes regulas necessaria est, non tamen impedimento est quominus Papa minores ætate creare possit.*

35 *Illegitimitatis à labe Cardinalium cœtus immunis esse debet.*

36 *Spurius per Eugenium IV. in Cardinalem electus antequam galerum acciperet è vita discessit.*

37 *Cardinales non solent assumi nisi viri in scientia, ac rerum experientia excellentes, Magistri, seu Licentiati in Iure Canonico, seu humano.*

38 *Scientia in Cardinalibus exigitur, quæ in eligendis Episcopis desideratur.*

39 *Bigamum ad Cardinalatus celsitudinem non solet Papa promouere.*

40 *Antonius Rosellus, & Ioannes Lignanus quamuis Iurisperiti insignes, tamen quia erant bigami, Cardinalatus dignitatem nunquam obtinere potuerunt.*

41 *Cardinales in electione Papæ vocem habent, etiamsi galerus Cardinalitius eis traditus non esset, neque os clausum, aut si clausum, nondum apertum fuisset.*

42 *Papa de plenitudine potestatis etiam nulla facta propositione potest facere Cardinales, qui non habeant qualitates requisitas.*

43 *Cardinalium numerus Summorum Pontif. arbitrio auctus, & diminutus fuit, prout & hodie augeri minuive poterit, cùm res ita postulauerit.*

44 *Cardinalium veterum numerus qualis olim fuerit? & qui hodie? ostenditur.*

45 *Episcoporum Cardinalium Tituli quot olim fuerunt, & hodie sint? ostenditur, & num. 63.*

46 *Presbyterorum Cardinalium Tituli olim erant 28. nunc verò 50. præscribuntur, & num. 64.*

47 *Diaconorum Cardinalium Tituli quot olim fuerint, & hodie sint? ostenditur, & num. 65.*

48 *Constitutio Sixti V. circa Cardinalium Titulos refertur.*

ROMANVS Pontifex, quem Chri- 1
sti Vicarium, ac Beati Petri succes-
sorem *sup. c. 1.* ostendimus, sicut ipse
Christus Apostolos, Petrus verò
Coapostolos, ac Presbyteros, &
Diaconos Fratres habuit, & Assessores; ita ha-
bet, & ipse Fratres, & Consiliarios assidentes ei, &
coadiuuantes in regimine Ecclesiæ, qui Cardina-
les S. R. E. nuncupantur. Quorum originem ali-
qui à Sacerdotibus Leuitici generis descendere
volunt; alij verò ab ipsis Christi Apostolis; &
alij ex quorumdam Summorum Pontificum in-
stitutione eos originem ducere existimarunt; &
omnium quidem opinio probanda videtur; quo-
niam Sacerdotes Leuitici generis figuram, & ty-
pum Cardinalium tenuisse probatur; de eis nam-
que sic legitur Deuter. 17. *Si difficile, & ambiguum
apud te iudicium esse perspexeris, venies ad Sacerdotes
Leuitici generis, & facies quodcumque dixerint, qui
præsunt loco, quem elegerit Dominus*, &c. quæ ver-
ba ad Romanum Pontificem, & Cardinales, In-
noc. III. accommodat, dicens, *in c. per venerabilem,
qui filij sint legis. Sunt autem Sacerdotes Leuitici ge-
neris, Fratres,* inquit, *nostri qui nobis Iure Leuitico in
executione Sacerdotalis officij coadiutores existunt.*

Sic ergo Cardinales Sacerdotum illorum ty- 2
pum gerunt. Verùm Apostolorum quoque exem-
plo instituti fuerunt, qui Christo Domino in ter-
ris tanquam Pontifici assistere videbantur, vt no-
tat Iacobat. *de Concil. lib. 1. num.* 25 a. quem refert
Azor. *Instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 1. q. 3.* vnde ipse Do-
minus fratres suos similiter appellauit, *Matth. vlt.*
& in tentationibus socios, *Luc. 22.* & amicos in-
super, quibus arcana quæque exponeret, nomina-
uit *Ioh. 15.* Post Ascensionem verò suam Petro as-
sistebant, quare in Apostolorum locum Cardina-
les successisse videtur, quod licèt de Episcopis po-
tiùs dictum videamus, vt suo loco dicemus; tamen
Apostoli Cardinalium gesserunt officium, qui
per Orbem diuisi, Episcoporum munus assume-
rent, quod vbi factum est, Petrus sibi alios coad-
iutores adsciuit, *cap. si Petrus 8. q. 1.* & post illum
Cletus Summus Pontifex, de eiusdem præcepto
in Vrbe XXV. Presbyteros, & VII. Diaconos
ordinauit, ac deinde Pontianus, & Marcellus Pon-
tifices Cardinales crearunt. Primùm ergo Apo-
stolus Petrus in locum assistentium Apostolorum
dicitur XXIV. quodammodo Senatores Roma- 3
næ Ecclesiæ ex Presbyteris & Diaconibus Ro-
manæ Vrbis instituisse ad instar XXIV. Senio-
rum, quos in Apocalypsi *cap. 4.* Ioannes super

thronos

thronos in conſpectu Dei ſedere conſpexit, & ij cum Clero Romano Summum Pontificem eligebant, vt ſupra *cap.1.* eſt demonſtratum; horum autem præcipui erant Cletus, Lynus, & Clemens; vt *in d.cap.ſi Petrus*, qui poſtea ſinguli Romanam Sedem tenuerunt, & Cletus, vt diximus, ex eiuſdem Petri præcepto Presbyteros, & Diaconos Car-
4 dinales inſtituit. Deinde Marcellus Papa dicitur XV. Titulos in Vrbe inſtituiſſe, quaſi Diœceſes quaſdam Presbyteris, & Diaconibus aſſignatas ad Baptiſmum, & Pœnitentiam, ac Martyrum ſepulturam, Barbat. *de praeſt. Cardin. q.1. num.5.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.2. q.1. num.34.*

5 Vnde Cardinalium ordinem, quoad ſuam primordialem originem & adumbrationem Iuris eſſe diuini, tenent Auguſt. Triumph. *in tract. de poteſt. Eccl. q.102.* S. Antonin. *part.3. tit.21. cap.1. & 2.* Turrecr. *in ſum. lib.1. cap.80. & 83.* Barbat. *in tract. de Cardin. praeſt. q.1.* Martiu. Lauden. *de Card. part.1. q.34. & p.2. q.7. & q.11.* Card. Alban. *in ſimili tract. q.5.* Duen. *reg.72. verſ. tertiò limita*, Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit.5. num.8.* Azor. *d.p.2. lib.4. cap.1. q.3.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor, tom.2. lib.4. p.7. tract.3. docum.1. num.2.* Iodoch. Lorich. *in theſ. Theolog. verb. Cardinales, §.10.* Diana *moral. reſolut. part.5. tract.2. reſol.2.* Ex quo Lancel. *in templo omn. Iudic. lib.2. cap.2. §.3. num.27.* & Cuch. *in inſtitut. Canon. lib.2. tit.4. num.52.* inferebant Pontificem non poſſe extinguere Cardinales, ſed contrarium videtur communiter receptum, ſecundùm Palaci. *in 4. diſt. 24. q.2.* Sanch. *in opuſc. moral. lib.7. cap.1. dub.10. num.2.* Diana *d.p.5. tract.2. reſolut.2.*

6 Cardinalis autem nomen ante tempora B. Sylueſtri extitiſſe non conſtat, vnde ab ipſo creditur adinuentum, qui in ſexta Synodo Romana, quam poſt Conſtantini Imperatoris conuerſionem celebrauit, ita legitur ſtatuiſſe, *A Subdiacono vſque ad Lectorem omnes ſubditi ſint Diacono Cardinali, viro Reuerendiſſimo in Eccleſia, repraeſentantes ei honorem*, &c. & iterum in eadem Synodo. *Praeſul* (inquit) *non damnetur, niſi cum LXXII. teſtibus, Presbyter verò Cardinalis, niſi cum LXIV. Diaconus verò Cardinalis Vrbis Romae, niſi cum XXVII.* &c. Boët. Epo *tom.1. de Regal.16. in benefic. Eccleſ. num.190. & ſeq. pag.113.* Quintanad. *eccleſiaſticon lib.3. n.102. pag.273.* Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. q.1. puncto 1. § 2. num.1.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr.7. c.6. num.48.* Sebaſt. Cæſ. *d. part.1. diſp.2. §.5. num.2.* Nam ante hanc Synodum, cùm conuerſus eſt Conſtantinus ad Fidem, nulla fit de Cardinalibus mentio in litteris donationis ipſius Conſtantini, vt *in cap. Conſtantinus, 96. diſt.* ſed de his ita loquitur Imperator, *Viris etiam diuerſi Ordinis Reuerendiſſimis Clericis S. Romanae Eccleſiae ſeruientibus, illud culmen ſingularis poteſtatis, & praecellentia habere ſancimus, cuius ampliſſimus noſter Senatus videtur gloria adornari.* id eſt, Patritios Conſules fieri, quos certè Patritios Conſules ſecundùm Leges, vt in ſumma dignitate conſtitutos Imperator Patres ſibi elegit, & loco Patrum à ſe honorari affirmat. Ita Eugen. IV. *in ſua Conſtit.15. Incip. Non mediocri, § 8. In Bullario nouo, tom.1. p.282.* Poſt Sylueſtrum verò Gelaſius Papa idem eis nomen attribuit, dum ſcribens Cœleſtino Epiſcopo, prout refertur *in cap. Presbyteri 24. diſt.* inquit, *Scituros Viſitatoris te nomine, non Cardinalis creaſſe*, &c. & Gregorius poſt ipſum Gelaſium eodem nomine ſæpiùs vtitur, ſicut colligitur ex text. *in cap. relatio, & ſeq. & in cap. paſtoralis, 7. q.1.* & deinceps Stephanus IV. *in cap. oportebat, cum ſeq. 79. diſt.* & Nicolaus II. *in cap. In nomine Domini, 23. diſt.* & alij poſteriores, Azor. *Inſtit. moral. part.2. lib.4. cap.1. q.4.* Marchin. *de ſacram. Ordinis tract.1. p.1. cap.12. num.13.*

Cùm præcedenti numero colligatur ex aucto- 7
ritate B. Sylueſtri in ſexta Synodo Romana maiorem teſtium numerũ requiri in damnatione Præſulis, quàm Presbyteri Cardinalis, datur intelligi illo tempore maiorem fuiſſe dignitatem Epiſcopi, quàm Cardinalis, idem etiam colligitur ex *cap. cùm Apoſtolus, 6. de cenſib.* quatenus ait Cardinales in viſitatione debere ducere pauciores equos, quàm Epiſcopos, & Archiepiſcopos; vnde Andr. Gambar. *de offic. & poteſt. Legati a Latere, lib.2. ex num.97. & lib.7. ex num.126.* refert Cardinales antiquitus per humiliora charitatis opera ſe exercuiſſe, & Pauin. *de viſit. part.1. q.2. num.18.* Fuſc. *eod. tract. lib.1. cap.4. num.6.* Gambat. *d. lib.7. ex num.121.* Didacus Alaba *de Concil. p.2. §.2. verſ. olim ſanè, pag.64.* dicunt, quòd vſque ad tempora Bonifacij VIII. nullus erat Epiſcopus, qui vellet fieri Presbyter Cardinalis, quia putabant non licere deſcendere à maiori dignitate ad minorem; quorum officium aiunt quòd erat baptizare, & ſepelire mortuos; & Marſil. de Columna *de Eccleſ. reddit. orig. part.2. cap.13. num.35.* aſſerit, quòd vſque ad Clementem III. anno Domini 1190. ea dignitas non niſi Monachis, Abbatibus, Decanis, aut Prioribus conferebatur; ſed horum dictis reſpondet Lotter. *de re benefic. lib.1. q.8. n.63.* prout apud illum videre poteris.

Innocentius verò IV. ipſis Cardinalibus, cùm 8
à Summo Pontifice ad Terras Eccleſiæ regendas mitterentur, rubeum galerum dicitur tradiſſe circa annum Domini 1244. vt ſub eodem anno adnotarunt Paul. Æmil. Robert. Goaguin. Platina, Volaterran. Genebrard. Coriolan. *in vita Innocentij IV.* Camargo *in ſua epitom. fol.256.* Carril. *in annalib. chronolog. ſub eodem Innocentio, & in fine d. anni 1244. pag.360.* ſic ait. *Concedio el Pontifice Innocencio quarto, que los Cardinales vſaſſen de sombrero roxo, y ſe confirmo eſte Decreto en el ſeguiente Concilio de Leon eſtendendoſe à la ſobreueſte y bonete roxo*, &c. Franc. Duar. *de ſacr. Eccleſ. min. lib.1. c.13.* Marc. Anton. de Marſil. *de Eccleſ. reddit. orig. part.2. cap.13. num.37.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tom.1. tit.5. num.13.* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarchia, part.1. diſput.2. §.2.* quod poſtea vel per conſuetudinem, aut expreſſam conceſſionem omnibus Cardinalibus datum eſt. Paulus ve- 9
rò II. birretum purpureum omnibus Cardinalibus, non tamen Regularibus dedit, & vt panno ſimili mulas ſternerent, ſicut refert Platina *in eius vita*, & Azor. *Inſtit. moral. part.2. lib.4. cap.3. q.18.* De Cardinalium inſigniis meminit Ioannes Papa *in cap. illud, 93. diſt.* decernens quòd aliarum Eccleſiarum Clericis eis vti non liceat abſque Romani Pontificis conceſſione, quod etiam tradunt Carol. de Graſſ. *de effect. lib. Clerical. in praelud. num.272.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. alleg.9. num.9. in fin.*

Cardinales verò ex Ordinibus Regularium aſ- 10
ſumpti, cùm priùs de antiquo more portaſſent birretum eiuſdem coloris, cuius erat habitus Religionis in qua fuerant profeſſi, Sanctiſſimus D. Gregorius Papa XIV. vocauit ad ſe DD. Cardinales, eiſque propoſuit de concedendo vſu rubri birreti DD. Cardinalibus ex Ordinibus Regularium aſſumptis, & ſententia eorum audita

die 26.

die 26. Aprilis 1591. Romæ apud S. Petrum in Consistorio secreto. Postea die Dominico 9. Iunij festo Sanctissimæ Trinitatis. idem sanctissimus Dominus Romæ in ædibus hortorum Quirinalium, antequam descenderet ad SS. Apostolorum proximam Basilicam ad Capellam celebrandam dedit rubra birreta infrascriptis DD. Cardinalibus ex Ordinibus Regularium, quæ perpetuò deferrent more aliorum, habitu in exteris nihil immutato. Cardinales hi fuerunt Fr. Michael Alexandrinus. & Fr. Hieronymus Asculanus, ambo ex Ordine Prædicatorum. Fr. Constantius Sarnanus, ex Ordine Minorum Conuentualium. Fr. Gregorius de Montelparo nuncupatus ex Ordine Eremitarum sancti Augustini.

11 Cardinales ergo, vt vidimus, originem videntur habere figuraliter quidem à Sacerdotibus Leuiticei generis, exemplariter verò ab Apostolis Christi, à Cleto verò, vel Marcello Pontifice quoad titulos Ecclesiarum, à B. autem Syluestro quoad nomen dignitatis; sed quoad ornamenta, & alia Cardinalatus insignia, etiam ante tempora Innocentij IV. originem videntur habere; & quoniam hic Cardinalium titulus Presbyteris, & Diaconibus, & Episcopis etiam in sacris Canonibus videmus attribui, vt *in d. cap. relatio*, propterea triplex hodie est ordo Cardinalium, scilicet Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum Cardinalium, vt *in sequenti cap.* ostendemus.

12 Hi autem Cardinales sicut creant Summum Pontificem, vt suprà *cap. 1. num. 56. cum seqq.* diximus, ita & ipsi ab eodem solùm creantur, vt per Andr. Barbat. *de præstant. Cardin. q. vlt.* Martin. Lauden. *de Cardin. lib. 2. q. 1.* Ant. Pagan. *de Ordin. Iurisdict. & resident. Episcop. sect. 2.* Ioan. Corras. *in Sacerd. paraphr. part. 1. cap. 8. sub num. 2.* Intrigl. *singul. 130. num. 1.* Marc. Ant. Cuch. *Instit. Canon. maior. lib. 2. tit. 4. num. 21.* Bonacin. *de legitima elect. Summi Pont. q. 1. puncto 1. §. 2. num. 3.* vbi quòd creatio Cardinalium pertinet ad Papam, & non ad alios, & sic quòd Cardinales, seu Cardinalium Collegium, & quod magis est, Concilium generale non potest creare Cardinales, nisi fortè Concilium generale auctoritate Papæ cum huiusmo-

13 -di facultate congregatum sit. […] […]ssimi, vt vnaquæque natio […] […]natione viri selectissimi […] in Curia patrem tutelarem, Cuch. *instit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 112.* Quintil. Mandos. *consil. 55. sub num. 22.* Alex. Raudens. *Pisana decis. 35. num. 188.* Ludou. Gom. *super reg. Cancell. q. 1. de idiomate*, me citato in hoc loco Diana *d. tract. 2. resol. 18.* Flau. Cherubin. *in schol. 1. ad Constit. 50. Sixti V.* quasi protectores illius, vt hac ratione quisque Populus habeat quem Romæ principaliter adeat, qui negotia sua Pontifici Summo cómendet, & expeditionem procuret; sunt enim Cardinales omnes Pontificis Consiliarij tanquam totius Ecclesiæ Christianæ Senatus quidam sacrosanctus, quo fit vt ex omnibus propè nationibus à Pontifice seligantur; ita Boët. Epo *lib. 1. de Regalib. in benefic. Eccles. num. 191. in fine.*

14 Nec super eorum promotione sponsiones, seu excommissæ sunt faciendæ, quia eas omninò damnat Gregorius IV. *Constit. 4. incip. Cogit, sub dat. 12. Kal. Aprilis* 1591. vbi quoque quicquid in excommissis deductum fuerit, piis locis applicat, Ecclesiasticisque personis excommissas facientibus pœna priuationis beneficiorum imponit, & tam eis, quàm aliis huic prohibitioni contrauenientibus excommunicationis pœnam infligit.

15 Qui autem ad hanc Cardinalatus dignitatem sint, vel non sint assumendi, nihil specialiter iure statutum reperitur: nam glos. 1. *in Clem. 2. de ætat. & qualit.* & Host. *in cap. 1. de offic. Archid.* existimant nullum esse assumendum qui non sit in Diaconatus ordine constitutus; alij verò satis esse affirmant si sit in minoribus constitutus, at postea compellendus ad suscipiendos Ordines requisitos, arg. *cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. & cap. 1. de ætat. & qualit.* Verùm in potestate est Romani Pontificis etiam laicos in Cardinales assumere, qui tamen non sint coniugati, & postea clerici ordinentur. Verùm hac de re extat dispositum *in constit. 50.* Sixti V. incip. *Postquam verus ille, sub dat. tertio Non. Decembris* 1586. vbi *in §. 15.* sic habetur. *At proinde ne homines sacrarum rerum planè imperiti, & rudes, atque Ecclesiasticarum functionum ignari, quasi in Ecclesia Dei hospites, & peregrini statim huiusmodi muneri præficiantur iuxta decretum iampridem à Nobis in prædicto Consistorio nostro sancitum, quod pariter harum serie innouamus, districtè interdicimus, ne quis vllatenus ad Cardinalatus honorem assumi queat, nisi qui antea Clericali charactere insignitus, & in quatuor minoribus Ordinibus per annum saltem habitum, & Tonsuram gestauerit Clericalem.*

Sunt quoque nonnulli qui in eadem Sixti V. Constitutione hanc Cardinalitiam dignitatem omninò prohibentur obtinere, & in primis, filio vtriusque sexus, etiam ex legitimo matrimonio, vel ex eo nepotem habentes in Cardinales promoueri nequeunt, vt *ibidem* habetur *in §. 16.* his verbis. *Cum autem ad honorem adeò sublimem promouendi omni virtutum, & præsertim castimoniæ laude supra cæteros plurimùm eminere debeant, qui verò filios etiam legitimos ex vxore sua alias cognoscitur suscepisse, nequeat suæ testimonium continentiæ exhibere, & pater erga proprios filios naturali affectu nimia quadam propensione feratur; verendúmque sit, ne propterea varijs propriæ domus negotiis ac multiplici liberorum cura distractus Ecclesiæ negotia sibi credita, aut negligenter tractet, aut minus solicitè, & fideliter, quàm par est, eiusdem Ecclesiæ Iura tueatur, prohibemus ne aliquis, qui vtriuslibet sexus filium, seu filios etiam ex legitimo matrimonio susceptos, vel nepotem, seu nepotes ex eis habeat, vllatenus [...] Cardinalem assumi, aut promoueri possit* [...]

17 Item frater ex vno par[…]e germanus, vel patruelis consobrin[…] aut amitinus alicuius Cardinalis viuen[…], Cardinalis esse non potest, prout in e[…]dem Constitutione Sixti V. ita statuitur, §. 17. *Insuper, vt factionum fomitem, & simultatum ansam ex sacro hoc cœtu, quantum cum Domino possumus, amputemus, Decretum piæ memoriæ Iulij Papæ III. Prædecessoris nostri in sacro olim Consistorio editum approbantes, & declarantes similiter perpetuò interdicimus, ne vllo vnquam tempore assumatur aliquis posthac in eiusdem S.R.E. Cardinalem, qui frater ex vtroque, vel alterutro parente germanus existat alterius Cardinalis viuentis, ita vt eodem tempore duo fratres germani in eodem Collegio nullatenus esse possint. Quinimò idem decretum extendentes, & ampliantes prohibemus quoque ne patrueles, vel amitino, aut consobrino Cardinale viuente, alter eius patruelis, vel amitinus, aut consobrinus ad Cardinalatum valeat promoueri.*

18 Item quoque patruus, aut auunculus nepotis ex

ex fratre, vel sorore Cardinalis viuentis prohibetur assumi ad Cardinalatum, & è conuerso, talis nepos patrui, & auunculi, sicut habetur in præcitata Constitutione Sixti V. §. 18. his verbis. *Sed & patri ratione sancimus, ne patruo, aut auunculo Cardinali viuente, eius ex fratre, vel sorore nepos, nec rursus nepote ex fratre, vel sorore Cardinale existente, illius patruus, aut auunculus, neque vllus denique alius, qui primo, aut secundo tantum consanguinitatis gradu alicui Cardinali viuenti coniunctus sit, quandiu is vixerit, in Cardinalem assumi possit, ita vt omnes, & singuli prædicti, tam pater filios, aut nepotes habens, quàm fratres germani, patrueles, amitini, consobrini, patruus, auunculus, nepos ex fratre, vel sorore, & quiuis, vt supra, primo, aut secundo gradu coniunctus alter altero Cardinali viuente ad Cardinalatum inhabiles sint, & censeantur, neque eorum aliquis Cardinalis creari valeat, atque aduersus hanc prohibitionem ex quacunque etiam vrgentissima causa cum eis liceat dispensari. Et nihilominus electio, creatio, ac pronunciatio Cardinalium huiusmodi contra præsentem prohibitionem, aut interdictura, facta, & attentata nulla, irrita, & inanis sit, eo ipso, ac cum omnibus inde sequutis nullius sit roboris vel momenti*, &c.

19 Illud autem quæsitum est sæpiùs, an Episcopi creari valeant Cardinales, aut Cardinalibus Cathedrales Ecclesiæ conferri: debent enim Episcopi apud suas Ecclesias residere, Cardinales verò Romano Pontifici tenentur assistere: quare olim vsque ad tempora Clementis V. Pontificis nullum Episcopum fuisse in Cardinalem assumptum refert Ioan. Andr. *in cap. cum aliquibus, de rescript. in 6.* videntur enim de Iure hæc duo incompatibilia censeri propter diuersitatem muneris, & officij, vt resoluunt Doctores *in cap. bonæ memoriæ, il primo, de postul. Prælat.* Hoied. *de incomp. et b. benef. part. 1. cap. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 3. q. 1. num. 73.* exceptis iis sex Episcopis Vrbi vicinis, quibus annexus est Cardinalatus, & ideò Cardinalis ad Episcopatum non eligitur, sed postulatur, vt aduertit Sanctarel. *d. q. 2. num. 1.* & probat *d. cap. bonæ memoriæ*, & resoluunt Villadieg. *in tract. de orig. Cardinal. q. 5. num. 17.* Azor. *Instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 15.* vbi subdit quòd ideò *in cap. Ecclesia vestra, il 2. de elect.* Cardinalis Canonicus eligitur, non postulatur, quia ille non erat Cardinalis S. R. E. sed Canonicus Cardinalis, id est, principalis inter Canonicos illius Ecclesiæ. Postea verò [...]are cœpit Ecclesia, vt Episcopi fierent Cardinales, [...] Episcopatum dimitterent, sed à vinculo residentiæ ab[...]erentur, vt Summo Pontifici valerent assistere, & [...] commendata est consuetudo, quia tam in Cardinalatus officio, quàm etiam in Pontificatus regimine, (ad quod Cardinales solent assumi) magis idoneæ Episcoporum personæ videntur, ob idque eos iustam excusationem habere, vt absint ab Ecclesiis, quarum sunt Episcopi, tradunt Oldrad. *cons. 48.* Martin. Lauden. *de Cardinal. q. 5. & in alio tract. etiam de Cardinal. q. 68.* Andr. Barbat. *de præstant. Cardinal. q. 12.* Villadieg. *de orig. Cardinal. q. 5. num. 11. & 12. & q. 13. num. 62.* Flamin. *de resignat. lib. 3. q. 1. num. 74.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 24. num. 128* ad quam tamen residentiam eos expressè nunc obligat Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 1.*

20 ibi, *etiamsi S. R. E. Cardinales sint*; ex quo colligunt magis communiter nouiores Doctores, Cardinales, qui sunt Episcopi, non excusari à residentia, eo ipso quòd sunt Cardinales, & assistunt Romano Pontifici, vt benè resoluunt Sot. *de iust. & iur. lib. 10. q. 3. punct. 5. vers. post hæc vtique*, Caiet. *2. 2. q. 185. art. 5.* Valent. *tom. 3. disput. 10. q. 3. punct. 5. col. 3. vers. sed quæret aliquis*, Emman. Sà *verb. residentia, num. 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. q. 7.* latè Sanctarel. *var. resolut. lib. 1. q. 2. per tot.* vbi latè de materia, Diana *d. part. 5. tract. 2. resol. 8.* & exemplo suo confirmauit Card. Bellarminus, & litteris, & virtute insignis; ex quo loco Concilij Trident. satis approbari videtur hæc consuetudo, vt Episcopatus in eadem persona cum Cardinalatus dignitate esse possit, sicut idem Concil. in eodem quoque decreto de suscipiendo munere consecrationis Episcopalis infra tempus legitimum, etiamsi fuerint Cardinales; idem affirmare videtur *in ead. sess. 23. cap. 2.*

Quamuis enim Cardinales in Curia assistere 21
Pontifici debeant, vt per text. *in cap. bonæ memoriæ, il primo, de postul. Prælat. & in cap. 2. de cleric. non resid.* & expressè docent Anastas. Germon. *de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, num. 18.* Gambar. *de potestat. Legati à Latere lib. 5. tit. An Legatus possit plura beneficia vni conferre? num. 227.* Sanctarel. *var. resol. q. 2. num. 6.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 1. q. 10. num. 9. & lib. 2. q. 1. num. 34.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 24. num. 123.* Camill. Borrel. *in summ. omn. decis. tom. 1. tit. 10. num. 14.* potest tamen Romanus Pontifex eorum opera in aliis quoque ciuitatibus, aut prouinciis vti, secundùm personarum qualitatem, & locorum indigentiam; vnde nisi Cardinalis aliquis magis esset 22
Ecclesiæ proficuus, si Papæ assisteret, posset alteri Ecclesiæ dari Episcopus, vt Innoc. III. videtur innuere *in d. cap. bonæ, il primo, de postul. Prælat.* videtur quoque B. Gregorium propter easdem vtilitatis, ac necessitatis causas hæc duo onera in eadem persona commendasse, dum de quodam Fundensi Episcopo, quem Tarraconens. Ecclesiæ constituit Cardinalem, ad eundem scribens, vt refertur *in cap. vlt. 10. q. 1.* sic ait. *Illud quoque fraternitatem tuam scire necesse est, quoniam sic te prædictæ Tarraconensis Ecclesiæ Cardinalem esse constituimus Sacerdotem, vt & Fundensis Ecclesiæ Pontifex esse non desinas, nec curam, gubernationémque eius prætereas.* Sic ergo non absurdum omninò videtur, vt idem & Cardinalis Romanæ Eccle[...] Ecclesiæ Epis[...]

[...] autem Cardinalatus cum aliis beneficiis 23
Ecclesiasticis incompatibilis habeatur? similiter non est in Iure dispositum, sed seruat Ecclesia, vt beneficia illa, quæ residentiam requirunt, tanquam incompatibilia à Cardinalibus non retineantur; in quibus idem seruatur quod de Episcopis est constitutum, vt scilicet per assumptionem alicuius ad Cathedralem Ecclesiam, huiusmodi beneficia vacare intelligantur, vt videbimus in suo loco, & resoluunt Put. *decis. 458. aliàs 428. lib. 2. in correct.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 3. q. 1. num. 66.* quamuis in more iam positum sit, vt Cardinales Presbyteri, vel Diaconi priora beneficia retineant, quoniam generali Ecclesiæ deseruiunt, & iustam absentiæ habent excusationem, ac proinde tacita Romani Pontificis indulgentia priuilegio donati censentur; ne priora, quæ habebant, beneficia amittant; ita Alban. *de Cardinal. q. 42. priuil. 20.* Martin. Lauden. *in eod. tract. q. 41.* Bertach. *de Episc. part. 1. lib. 2. q. 21. vers. Ad Cardinalatum*, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 5.* quorum tamen resolutionem intelligit in beneficiis inferioribus non Curatis, nec haben-

tibus

tibos dignitatem, Put. cit. loc. Verùm hac de re extat Consistoriale decretum incip. *Sanctissimus, sub die 16. Martij* 1588. inter Constitutiones Sixti V. 79. *in Bullario nouo tom. 2. pag.* 627. in quo sic habetur. *Sanctissimus D. N. Sixtus Papa V. decreuit, quòd per promotionem ad Cardinalatum vacent omnes Ecclesiæ, & omnia beneficia cuiuscunque nominis, & tituli sint, nisi fuerit data retentio, quæ concessa intelligatur, & data ad Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Ecclesias, ad Monasteria etiam commendata, ad Prioratus, & ad cætera omnia beneficia, quæ videntur conuenire dignitati Cardinalatus. Ad alia verò, quæ videntur repugnare dignitati, & gradui Cardinalatus, puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus, Canonicatus, & similia beneficia non extendantur, cùm obtinentes huiusmodi beneficia teneantur residere in Choro, & habere debeant locum post Episcopum Cardinalis dignitati non conuenientem*, &c. refert Diana *d. p. 5. tract. 2. resol.* 11.

24 Monachus autem, seu Regularis cùm Cardinalis eligitur, non absoluitur ab his, quæ sunt de substantia Regulæ, & ita non acquirit dominium, nec testari potest, sicut resoluunt Bald. *in Authent. Licentiam, num. 3. C. de Episc. & Cler.* & *ibi* Paul. *n.* 2. Guilielm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. mortuo itaque testatore, il prima, num.* 301. *de testam.* Guilielm. Redoan. *de spol. cler. q. 3. §. fin. num. 14. &* 15. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 3. cap. 19. num.* 89. Garcian. *reg. 356. num* 2. Fulu. Pacian. *cons. 132. num. 49. 53 & 54 vol.* 1. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccl. verb. ideoque nec de his, cap. vnic. num.* 33. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. q. 54. art.* 7. Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap.* 19. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 6. num.* 34. Lezan. *in quæst. Regular.*
25 *cap 17. n.* 5. Diana *d. p. 5. tract. 2. resol.* 64. & tenetur portare habitum suæ Religionis, Franc. *in rubr. de testam. lib. 6. n. 76. q.* 15. Fulu. Pacian. *d. cons. 132. n. 39. &* 40. Sot. *lib. vlt. de iust. q. vlt. col. 5. vers. circa secundum*, Angl. *in floribus Theolog. p. 2. q. vnica, de voto, art. 2. post 13. diffic. in dub.* 2. solùm enim Romanum Pontificem ab hac obligatione eximunt; idem etiam docet Fr. Emman. *d. art.* 7. Cæterùm eum habitum deponens non incurret excommunicationem, Bonif. *in Clem. 1. §. rursus, num. 33. & 34. de statu Monach.* me citato *in hoc loco* Diana *d. p. 5. tract. 2.*
26 *resol.* 66. Potest etiam in Baptismo & Confirmatione esse Susceptor, & sic Compater, quamuis simplicibus Religiosis id sit interdictum. Ita glos. *verb. absoluit, in cap. vnico,* 18. *q.* 1. & *ibi* Turrecr. *n.* 2. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 58. art.* 3. qui ad probandum id licere Episcopo Religioso asserunt, exemplo Gregorij, qui ex Monacho creatus Cardinalis id munus obiuit. Diana *d. part. 5. tract. 2. resol.* 67.

27 Ab obedientia verò Superiorum Religionis, soli Pontifici subiectus manet, & à reliquis obseruantiis Regularibus absoluitur quoad debitum legale, solóque honestatis debito ad nollam culpam adstringenti, tenetur ad eas, quæ nec impedium officium, nec dedecent dignitatem; vt clarè sentit Azor. *Instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. q.* 4. vbi quæstionem proponit, an Monachus in Episcopum, vel in Cardinalem promotus liberetur Religionis oneribus, & statutis? & quamuis in responsione solùm loquatur de Episcopo, videtur clarè idem supponere dicendum de Cardinale. Idem quoque videntur sentire Doctores proximè allegati, cùm quoad vota, habitum, & potestatem tenendi in Baptismo loquantur eodem modo de Religioso Cardinale, & de eodem Religioso Episcopo; & praxis Ecclesiæ ita seruat, & Franc. *in d. rubr. de testam. in 6. num. 76. q.* 15. ac Fr. Emman. *d. tom. 2. q. 58. art.* 7. dicunt Religiosum Cardinalem eximi eodem modo à Regulis, sicut Episcopum Religiosum.

De qualitatibus eligendorum ad Cardinalatum 28
loquitur Concil. Trid. *sess. 24 de reform. cap.* 1. dicens ea omnia, & singula, quæ de Episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus sunt constituta (quæ infrà suo loco videbimus) etiam in creatione S.R.E. Cardinalium, & Diaconorũ esse exigenda. Rodoan. *de spolijs Eccles. q. 8. n.* 20. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 58. art.* 7. Franc. à Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num.* 73. Subdit idem Concilium Romanum Pontificem (ad quem solùm pertinet Cardinalium creatio) curaturum, vt ex omnibus Christianitatis Nationibus, quantum commodè fieri poterit, prout idoneos repererit, Cardinales assumat; quod ab Innoc. IV. seruatum fuisse traditur, qui sedes Cardinalium propter diuturnam Sedis vacationem diu vacuas ex personis diuersarum Mundi partium electis restaurauit; & hoc idem S. Bernard. Eugenio III. scribens, suadet. *Propter genera*, inquit, *linguarum, & mores Prouinciarum, propter tot etiam grauissima Ecclesiæ incommoda.* Addit prædictum Concil. *vbi suprà*, nihil magis Ecclesiæ Dei necessarium esse, quàm vt Beatissimus Romanus Pontifex eam solicitudinem impendat, vt lectissimos tantùm sibi Cardinales asciscat, & bonos maximè, atque idoneos Pastores singulis Ecclesiis præficiat.

Ex dictis colligitur quanta, & quàm insignis 29
morum, ac vitæ sanctitas in Cardinalibus requiratur, qui ad tantam dignitatem euehuntur, vt sint Christi Vicario à consiliis in arduis totius Ecclesiæ negotiis agendis, expediendísque. Bald. *in l. 1. ff. de offic. Praefect. Praetor.* docet tria in eo requiri, qui ad id muneris, & officij deligitur; industriam singularem, fidem exploratam, & morum maximam grauitatem, S. Bernardus *lib. 1. de consider. ad Eugenium*, quales oporteat esse Cardinales insinuat, eum sic alloquens. *Itaque nec volentes, nec currentes assumito, sed cunctantes, sed renuentes etiam coge, compelle illos intrare. In talibus, vt opinor, requiescet spiritus tuus, qui non sint atterita frontis, sed verecundi, sed timorati, præter Deum nihil timeant, nihil sperent, nisi in Deo, qui aduentantium non minas attendant, sed necessitates, qui stent viriliter pro afflictis, & iudicent in æquitate pro mansuetis Terræ; qui sint compositi ad mores, probati ad sanctimoniam, parati ad obedientiam, mites ad patientiam, subiecti ad disciplinam, rigidi ad censuram, Catholici ad fidem, fideles ad dispensationem, concordes ad pacem, conformes ad vnitatem, qui sint in iudicio recti, in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in hospitio non dissoluti, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij, alienæ rei non cupidi, suæ non prodigi, vbique & in omnibus circumspecti.* Hactenus S. Bernardus. Et Patres illi Concilij Basiliensis *sess.* 23. dixerunt Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aspersos esse debere. *Caueat Cardinalis*, dicit Host. *in sum. tit. de Pœnit. & remiss. vers. cui Cardinales, ne exemplo Adæ, quanto est Deo propinquior, tanto magis delinquat; cap. consideret, de Pœnit. dist. 5. Caueant Cardinales*, inquit ille *ibidem, ne sint dracones stantes iuxta*

Arcam Domini; caueant, ne sint nebulæ, & nubes sine aqua deuotionis lachrymarum turbinibus Dæmonum agitatæ; caueant, ne ipsis malè agentibus eueniat illud, quod Petro Piperno S. Mariæ Nouæ Cardinali contigisse legitur, qui vt referunt post Paulum, Domin. & glos. in cap. præsenti, de offic. deleg. in 6. delitijs, & voluptatibus luxurians, & vitiis deditus, dum in æde sacra sacrosanctum Christi corpus adoraret, omnibus videntibus, à Dæmone interfectus fuisse dicitur. Card. Alban. *de Cardinalib. q.* 8.

30 Circa ætatem, natalitia, scientiam, vitam, moresque requisita in eo, qui est Cardinalitia dignitate decorandus, extat Constitutio 50. Sixti V. incip. *Postquam verus, sub dat. tertio Nonas Decembris* 1595. cuius meminit Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 5. *cap.* 4. *num.* 5. vbi sic dicitur. *Præterea, qui Cardinales creandi erunt legitimis, & honestis sint exorti natalibus, neque vlla prorsus labe, aut illegitimorum natalium suspicione quouis modo laborent, sed omni macula, & impuritate careant, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum, penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur. Quocirca considerantes, quòd licèt tanta sit vis, & efficacia Sacramenti Matrimonij, quod Apostolo teste, magnum est in Christo, & in Ecclesia, vt qui antea geniti erant ex soluto, & soluta, post illud contractum, legitimi habeantur, in nonnullis tamen Prouinciis & dominiis nobilitatis priuilegiis non gaudent, nec ad sæcularia officia, honores & dignitates, necnon ad nobilium feudorum, & statuum successiones admittuntur; quodque multò magis indecorum videretur, & ab Apostolicæ Sedis dignitate alienum, si huiusmodi illegitimi per sequens matrimonium, vt præfertur, legitimati, in Cardinales assumerentur, ac Cardinalatus celsitudo, & splendor, qui dignitati Regiæ comparatur, facilè deprimi, commaculari, aut quodammodo inobscurari posset. Ideò, vt puriori dignitati puriores natales respondeant, quoscunque illegitimè natos, quorumcunque etiam magnorum Principum, etiam Ducali, aut maiori, etiam Regia, & Imperiali authoritate fulgentium filios quocunque gradu, dignitate, & præeminentia præditos, etiam genitos ex soluto, & soluta, inter quos tunc matrimonium consistere poterat, ac postea per subsequens matrimonium, etiam ritè, & solemniter in facie Ecclesiæ contractum, vel alios legitimatos, & quomodolibet habilitatos, & natalibus restitutos, ac quorumuis bonorum capaces effectos, etiamsi cum eis, vt hanc ipsam dignitatem obtinere valeant, super defectu natalium fuerit expressè, & in specie auctoritate Apostolica quomodolibet dispensatum, nihilominus prædictæ Cardinalatus dignitatis prorsus incapaces, & ad eam obtinendam perpetuò inhabiles decernimus & declaramus.*

31 *Sed, & insuper prohibemus, ne ij, quos propter defectus, vitia, aut impedimenta quæcunque ad Sacros Ordines, secundum Canonicas Sanctiones promoueri fas non est, etiamsi cum ipsis dicta auctoritate Apostolica fuerit dispensatum, neve alicuius Criminis, aut infamiæ nota reperti, in Cardinales vllo vnquam tempore assumantur.*

32 *Cæterum, vt non solùm honore, sed etiam re ipsa cardines sint super quibus ostia vniuersalis Ecclesiæ tuto nitantur, diuinaque, & humana ministeria sibi commissa vtilius exequi possint, statuimus, vt lectissimi, & præcellentes viri in ipsum Collegium adscribantur, & quorum vita probitas, morum candor, præstans doctrina & eruditio, eximia pietas, & erga salutem animarum ardens studium, & zelus in dandis consiliis, sincera fides, & integritas in rebus gerendis singularis prudentia, constantia, & authoritas, & aliæ qualitates à Iure requisitæ, tam ipsi Pontifici, quàm vniuerso Collegio cognitæ, & probatæ sint.*

Ætas igitur ad Cardinalatum requisita, licèt à Summo Pontifice approbata non sit, tamen quia à Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 1. statutum est vt ea omnia, quæ de Episcoporum doctrina, ætate & cæteris qualitatibus ab eo constituta sunt, in creatione S. R. E. Cardinalium obseruanda sint. Ideò illa erit, quæ requiritur ad Episcopatum, videlicet triginta annorum, sicut resoluunt Hoied. *de incompatib. benef. p.* 1. *cap.* 24. *num.* 27. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 30. Azor. *Instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *q.* 14. Squillant. *de priuileg Cleric. cap.* 4. *sub num.* 77. Campan. *d. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 47. Massob. *in sua Praxi habendi concursum, requis.* 10. *dub.* 11. *n.* 15. *& seq.* Paleoth. *de consult. Sacri Palatij, p.* 4. *q.* 1. *vers. quoad ætatem,* Nouar. *in singul. Canon. conc.* 19. Perez de Lara *in compend. vitæ hominis c.* 29. *n.* 18. Monet. *de commut. vltim. vol. c.* 10. *n.* 112. me citato *in hoc loco*, nouissimè Didac. de Narbona *in tract. de ætate ad omnes actus humanos req. anno* 30. *q.* 4. Diana *moral. resol. part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 19. Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 3. *docum.* 6. *num* 4. Quam quidem in Episcopis, & Presbyteris Cardinalibus tantùm requiri necesse est, vt dicamus, cùm de Diaconis expressè decernat *d. Constit.* 50. Sixti V. incip. *Postquam verus ille*, hunc in modum §. 6. videlicet. *Neque posthac quispiam in Diaconum Cardinalem assumi possit, nisi saltem in vigesimosecundo suæ ætatis anno fuerit constitutus: itavt omninò intra annum ad Sacrum Diaconatus Ordinem valeat, & debeat promoueri; alioquin si anno elapso ad ipsum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipso, tam in Consistorialibus, & omnibus alijs actibus, & negotiis Cardinalitiis, quam etiam iuxta Constit. fel. record. Pij Papæ IV. Prædecessoris nostri super reformatione Cõclauis editam in electione Romani Pontificis, voce actiua & passiua omnino careat, ac priuatus existat.* Cuius quidẽ Constitutionis meminerũt Paleoth. *vbi supra*, Campan. *d. n.* 47. *in fin.* Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 41. *c.* 5. *n.* 32. *in fin.* 33

Huiusmodi autem ætatem in Cardinalibus intelliges necessariam, secundùm communes regulas, non verò impedimento esse quominus Summus Pontifex minores ætate creare possit, vt sæpe fieri videmus, & optimis rationibus, & authoritatibus licitum comprobant Paleoth. *part.* 3. *q.* 4. *vers. & eo magis*, Diana *moral. resolut. part.* 5. *tract.* 2. *resolut.* 1. *in fine*, Illustriss. D. meus *ad cap. Episcopus* 6. *num.* 17. *dist.* 77. me citato *in hoc loco*, Didac. Narbona *d. anno* 30. *q.* 4. *num.* 4. quamuis enim Romanus Pontifex annos supplere non possit, potest tamen illorum indolem, & prudentiam agnoscere in annis iuuenilibus, iuxta illud, *Cæsaris virtus contigit ante diem*; & quod de Tobia *cap.* 1. legitur, quòd cùm esset iunior, nihil tamen puerile gessit. 34

Ad eandem quoque Cardinalitiam dignitatem desiderantur ij, qui habent legitimos natales, & ex legitimo nati sunt matrimonio, in tantum vt nec etiam legitimati per subsequens matrimonium veniant admittendi, attenta dicta Constitutione Sixti V. cuius meminerunt hoc ipsum resoluentes Henriq. *in sum. lib.* 11. *cap.* 20. §. 2. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 13. & 14. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 3. *n.* 22. Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 128. *in fine*, quos refero ego ipse *in collect. ad cap. tanta, n.* 25. *qui filij sint legitim.* & illis addo Fusar. *de substitut. q.* 409. *num.* 8. Ianes Fajardo *de legitimat. per subsequens matrim. num.* 222. & ante illam Constitutionem Sixti, Nicol. de Vbald. *in tract. de success. part.* 1. *num.* 89. iam affirmauerat, dum ipse in Rota ius diceret, 35

diceret, sibi Paulum II. dixisse à labe illegitimi-
tatis Cardinalium cœtum immunem esse. Ma-
chado *d.tom.2.lib.4.p.7.tract.3.docum.6.num.1.*& re-
ferunt idem Nicol.de Vbald.*loco citato*,& Ludov.
Gom. *in reg.de triennal.possess.q.2.* prout eos citat
Azor.*d.part.2.lib.4.cap.7.in fin.* spuriium quendam
36 per Eugenium IV. in Cardinalem electum, ante-
quam Galerum acciperet è vita decessisse.
37 Cardinales quoque non solent assumi, nisi vi-
ri in scientia, ac rerum experientia excellentes,
Magistri, seu Licentiati in Iure diuino, vel hu-
mano, vt disponitur in Concil. Basiliens. *sess.23.*
Sit (inquit) *tertia, vel quarta pars de Magistris, vel*
Licentiatis sacra Scriptura; sed illius decreta omni
prorsus carent auctoritate, eaque reuocauit Eu-
genius IV. Extat particularis hac de re disposi-
tio Sixti V. *in d.sua Constit.50.incip. Postquam ve-*
rus ille, vbi in §.9. sic habetur. *Inter hos septua-*
ginta Cardinales, præter egregios vtriusque Iuris, aut
Decretorum Doctores, non desint aliquot insignes viri
in sacra Theologia Magistri, præsertim ex Regulari-
bus, & Mendicantium Ordinibus assumendi, saltem
38 *quatuor, non tamen pauciores.* Generaliter verò in
eis requiri scientiam existimo, quæ in eligendis
Episcopis requiritur, vt expressè docet Campan.
in diuersor.iur.rub.5.cap.4.num.5.in princ. Pote-
runt inter Cardinales esse aliqui Perillustres ad-
modum, filij scilicet, fratres, aut nepotes Re-
gum, seu magnorum Principum, in quibus cum
circumspectione, & maturitate morum competens
litteratura sufficiat, vt aduertit Azor. *d.p.2.lib.6.*
cap.6.q.10.in fin.
39 Item ad Cardinalatus celsitudinem non solet
Papa bigamum promouere, Machado *d.tract.3.*
*docum.6.num.2.*vnde refert Azor.*d.lib.6.cap.7.q.vlt.*
*prope fin.*quod ideò Antonius de Rosellis, & Ioan-
nes de Lignano, quamuis Iurisperiti insignes,
prædictam dignitatem numquam obtinere po-
40 tuerunt. Illud est aduertendum, quòd quamuis
Eugen.IV. *Constit.sua*, incip. *In eminenti, sub dat.*
Romæ 17. Kal. Nouembris Anno Incarnationis Do-
minicæ 1431. statuerit, quòd S.R.E. Cardinales in
Consistorio secreto pronuntiati, non dicantur
creati Cardinales, quousque Cardinalatus in-
signia non susceperint, nec votum habeant in
eligendo Summo Pontifice, aut alio actu, quous-
que licentiam Summus Pontifex eis impertiatur;
41 tamen Pius V. *die 2[illegible]. Iunij* 1571. decreuit Cardi-
nales in electione Papæ vocem habere, etiamsi
Galerus Cardinalitius eis traditus non esset, ne-
que os clausum, aut si clausum nondum apertum
42 fuisset. Aduerte tamen, quòd Papa de plenitu-
dine potestatis, etiam nulla facta propositione,
potest facere Cardinales qui non habeant quali-
tates requisitas, supplendos omnes defectus, &
valet creatio, Alex. *cons.111. Perspectus, num.3. &*
seq. lib.6. Card. Tusch. *tom.6. littera P. conclus.49.*
num.68.
43 Cardinalium gradus, & Ordo triplex est; alij
enim sunt Episcopi Cardinales; alij Presbyteri;
alij Diaconi, ex Gonçal. à Villadiego *in tract. de*
orig.[illegible] dign.d.q.3.num.3. Manfred.*de Cardin.cap.4.*
conclus.8. [illegible] Paris.*de resignat benefic.lib.7.q.12.*
num.1. Sebast.Cæs.*in relect.de Eccles.Hierarch.p.1.*
disput.2 §.2.in fin. & §.4. Nec sine mysterio tri-
plex hic Ordo institutus est; nam cùm Summus
Pontifex vices Dei gerat in Terris, decuit, quem-
admodum Moysi præceptum fuit, vt omnia ad
exemplum faceret, sicut ei ostensum erat in Mon-
te, quod ad instar illius cœlestis Hierarchiæ in
August.Barbos.de Iure Eccles.vniu.

hac nostra Ecclesia tres constituerentur Ordines
assistentium Papæ, qui purgantium, illuminan-
tium, & perficientium fungerentur officio; veluti
Diaconi, Presbyteri, & Episcopi Cardinales; de-
cuit etiam cùm Summus Pontifex Christi repræ-
sentet personam, vt quemadmodum Christi con-
uersanti in Terris assistebant Apostoli, ita etiam
Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans,
coram Papa assisteret; reliqui verò Episcopi, vbi-
que diffusi Apostolos repræsentant ad prædican-
dum per Orbem missos; ita Eugen. IV. *in sua*
Constit. incip. *Non mediocri, 15. in ord. §.6. in Bul-*
lario nouo, tom.1. pag.282. Eorum autem nume-
rus Romanorum Pontificum arbitrio auctus, &
diminutus fuit, prout & hodie augeri, minuiue
poterit, cùm res ita postulauerit; Franch. *in cap.*
vbi periculum, de elect.lib.6. Martin.Lauden.*in tract.*
de Cardin.p.2.q.2. Card.Alban.*in simili tract.q.41.*
Camill.Borrel.*in sum. omnium decis.tom.1.tit.5.n.7.*
rectè nihilominus ille Christianæ Reipublicæ
consulturus creditur si nunquam maiorem nume-
rum Cardinalium habeat, duobus & septuaginta,
qui fuit numerus Discipulorum Domini, secun-
dùm Archid.*in d.cap.vbi periculum*, Alberic.*in rub.*
de sum.Trinit. Barbat. *in tract.de Cardin.q.1.num.1.*
Manfr.*eod.tract.cap.3.*
De veterum verò Cardinalium numero inuesti- 44
gare veritatem, non esse difficile ait Hieron.Plato
de Cardinalis dignitate, & officio, cap.2. in princ. ex
titulorum numero, quos ibi recensuerat; ob id-
que affirmat semper fuisse tres, & quinquaginta
vsque ad tempus Honorij II. de anno Domi-
ni 1125. à quo sensim minui cœptum, cùm in
demortuorum locum nemo substitueretur, sed
eorum Tituli, vel Archipresbytero, vel ab altero
Cardinali Pontificis iussu administrarentur; &
incertum ex tunc, atque varium fuisse illorum
numerum, vsque ad annum 1276. ex quo tempore
ad Nicolai III. electionem, septem tantùm ex-
titisse Cardinales reperiisse, sed ab eo tempore
rursus reflorescere, & augeri cœpisse. Onuphrius
verò *in opusculo de Cardinalibus*, ita ait. *Erant enim*
ab antiquo tempore Romæ quatuordecim Regiones, &
quamuis tunc fortassis singulis Regionibus singuli Pres-
byteri præficerentur, crescente tamen numero Christia-
norum, vel plures Ecclesiæ in singulis Regionibus ere-
ctæ sunt, vel duo in vnaquaque Regione Presbyteri
sunt constituti, ac propterea facti sunt viginti octo Ti-
tuli. Verùm, si Nostrates vera fatentur, eorum
primordialem numerum fuisse vnum & quinqua-
ginta, apparebit ex relatione Aluar. *in cap.1. An*
Episcopus, vel Abbas feudum dare possit, & Franc.
Marc.*dec.192. Quæritur de statu, n.6.* deinde fuisse
duodenarium probat Vestr. *in sua praxi Rom. Cu-*
riæ lib.1. cap.1. At Quintanad. *Ecclesiasticon lib. 4.*
num.108. pag.277. in princ. refert post Leonem I.
ad Honorium vsque II. viginti & octo Cardina-
les Presbyteros, non plures, nec pauciores, Ro-
mæ creatos fuisse; additque exinde hunc Ordi-
nem & numerum minui cœpisse, forsitan propter
schismata, & seditiones, quæ ex Cardinalium,
ad quos Pontificis Romani creatio iam delata
erat, multitudine in Comitiis Pontificalibus orie-
bantur; & concludit quòd Cardinalium nume-
rus, qui antea ex Presbyteris 28. Diaconis 18. Epi-
scopis Cardinalibus septem fixus & constans fue-
rat, dilabi sensim, & ad miram quandam pauci-
tatem redire adeò visus est, vt cùm Nicolaus II.
Pont. renuntiatus est, octo tantùm Cardinales
fuerint, quatuor Presbyteri, totidemque Diaconi,

Illud tamen veritate nititur, quòd Bonifacio VIII. sedente viginti fuêre, neque tamen vsque ad Sixtum IV. trigesimum attigerunt. Sixtus trigesimum supergressus est; Aleaander verò Sextus ferè ad quinquagesimum perduxit. At Leo Decimus cùm vna vice vnum & triginta creasset, vsque ad sexagesimumquintum peruenit. Paulus IV. quinque alios addidit, & habuit sub se viuos, valentésque septuaginta, nouis nempe Cardinalium titulis ad hoc institutis, vt refert Boët. Epo *lib. 1. de regalibus in benefic. Ecclesiastic. sub n. 191. in med.* Pius IV. vsque ad sextum & septuagesimum, quò neque ante, neque post peruentum est. Postremò, Sixtus V. *dicta sua Constitut.* incip. *Postquam verus ille*, numerum septuagesimum definiuit ad instar illorum septuaginta Seniorum, quos Dominus *Numer. 11.* Adiutores Moysi dedit, in quos tanti oneris partem deriuaret; sunt autem complures, tum rationes, tum auctoritates, quibus hunc numerum haud excedendum contendunt Cardin. *in Clem. ne Romani, §. initium, num. 7. de elect.* & Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 4. num. 9.* Perez de Lara *de compendio vitæ homin. c. 29. num. 20.* Diana *d. p. 5. tract. 2. resolut. 22.* Paleoth. *de sacro Consistor. p. 4. q. 1.* nec vnquam vidimus ab Ordinatione ista Sixti in hac parte recessum, in qua sic disponitur *in §. 4. post med.* *Perpetuò statuimus, & Ordinamus, vt in posterum, connumeratis omnibus cuiuscunque Ordinis Episcopis, Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, qui nunc sunt, quique in futurum creabuntur, cuncti simul numerum septuaginta nullo vnquam tempore excedant, ac talis numerus quouis prætextu, occasione, vel causa, etiam vrgentissima minimè augeatur; quòd si vnum, vel plures à Nobis, vel pro tempore existente Romano Pontifice in futurum vltra dictum numerum eligi in Cardinalem, aut creari, aut pronuntiari contigerit; Decernimus huiusmodi electionem, creationem, & pronuntiationem nullam, irritam, & inanem fore, & censendam esse, nullúmque Ius, seu Titulum, vt aut nomine sic electo, seu electis acquiri, nec eorum quemquam pro Cardinali haberi aut reputari posse, aut debere; nec dictam electionem, creationem, pronunciationem, ab initio inualidam, & vltra numerum factam, si postea ad præsens præscriptum numerum moriente vno, vel pluribus Cardinalibus ipsum Collegium redigatur, propterea ex post facto conualescere, sed vti à principio, sic deinceps in perpetuum nullius fore roboris, & momenti.*

45 Episcoporum Cardinalium Tituli olim octo fuerunt, videlicet Ostiensis, Veliternus, Syluæ candidæ, aliàs sanctæ Ruffinæ, Portuensis, Sabinus, Prænestinus, Tusculanus, Albanus; nunc verò sunt sex, eo quòd Ecclesia Veliterna Ostiensi, Eugenij III. auctoritate, adiuncta est; & Ecclesia sanctæ Ruffinæ, quæ aliàs dicebatur sanctarum Virginũ Ruffinæ, & Secundæ, ante Eugenium III. Calixti II. tempore, coniuncta est cum Ecclesia Portuensi; testibus Onuphrio *lib. de septem Vrbis Ecclesiis, cap. 1.* Martin. Lauden. *de Cardin. q. 88.* Pannin. *de visit. part. 2. q. 2. num. 15.* Hi omnes, eo quòd Vrbi Romæ finitimi, & vicini essent, ob negotia curiam Romanam frequentare consueuerunt, & honorari, & coli præ cæteris cœperunt, tanquam summo Pontifici, & Vrbis Archiepiscopo subiecti, & eiusdem suffraganei; quo factum est, vt Cardinales Episcopi ante Leonem IX. tempora cœperint nominari, hoc est, Primarij, siue principales Episcopi, eo quòd essent cæteris reliquarum Ecclesiarum Episcopis celebriores, & insigniores; & prædicti sex Episcopatus, à sex antiquioribus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteris Cardinalibus in Vrbe præsentibus optantur, ex quibus, qui cæteris ratione suæ ordinationis antiquior erat, Prior & Decanus deinde Collegij Cardinalium dicebatur. Postremò Paulus IV. per suam *Constitutionem 5. in ordine*, incip. *Cum venerabiles, sub Dat. Romæ Kalendis Septembris 1555.* decreuit, quòd Decanatus Collegij S. R. E. cum omnimoda præcedentia spectaret ad Episcopum Cardinalem antiquiorem in Curia tempore vacationis præsentem, aut ex causa publica absentem, & per Summum Pontificem extra eam destinatum.

46 Presbyterorum Cardinalium Tituli olim erant viginti octo, quos enumerat Onuphr. *in opusculo de Cardinalib.* ac per dictum Motum proprium Sixti V. Presbyterorum Tituli 50. præscribuntur, vt refert Flamin. Paris. *d. q. 12. num. 3.*

47 Diaconorum verò Cardinalium veteres Diaconiæ fuerunt 18. secundùm aliquos, sed Onuph. *in libello de septem Ecclesiis Vrbis*, ait Diaconos vsque ad annum millesimum non excessisse numerum septenarium. *Et cum Vrbis*, vt inquit ille, *quatuordecim regiones fuerint, singuli in duabus Regionibus seruiebant, postea iuxta 14. regiones Diaconi 14. creabantur, vt singuli singulis Regionibus Præfecti essent.* Aliquando tamen Diaconorum numerus fuit 18. qui numerus per aliquot annos continuatus est, postea auctus per Paulum III. qui anno 1545. vsque ad 19. Diaconos Cardinales auxit, & per Pium IV. productus est vsque ad 25. Demùm Sixtus V. in Constitutione infrà referenda, eos ad 14. restituit, iuxta veterem Regionum Vrbis numerum, & decreuit ne Presbytero Diaconia, aut Diacono Titulus in posterum daretur: Constitutio autem Sixti V. cum plura statuat in hac materia scitu dignissima, est prout sequitur.

48 *Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Religiosa Sanctorum Pontificum Prædecessorum nostrorum prouidentia institutum olim fuit iam inde à vetustissimis temporibus, & posteris traditum, vt S. R. E. Presbyteris certa in Vrbe Roma Ecclesiæ Tituli appellatæ, quasi quædam cuiusque propria Diœceses, Diaconibus verò Vrbis Regiones ad Christianæ Religionis propagationem, & conseruationem assignarentur. Quæ quidem facta institutio plurium sæculorum continuata serie, ac pro temporum varietate susceptis incrementis ad nostram vsque ætatem seruata ita viget, vt præter sex Episcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus Ecclesiis Vrbi finitimis præsunt, singulis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propria in Vrbe Ecclesia, Tituli videlicet, & Diaconiæ cum suis Clero & Populo, ac quasi spirituali Iurisdictione in spiritualibus, & temporalibus regenda & administranda committantur.*

Proinde, Nos postquam per nostram nuper editam Constitutionem creandorum Cardinalium numerum computatis sex Episcopis prædictis, quatuordecim Diaconis, reliquis verò Presbyteris Cardinalibus ad septuaginta præscripsimus, nunc quoque ad Dei honorem, atque ad ipsius S.R.E. decus, & ornamentum, ac Romani Cleri, & Populi bonum regimen salubrémque directionem eisdem Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus totidem Titulos, & Diaconias ipsorum amplitudini, & dignitati maximè congruentes duximus assignandos. Ac licet pleraque ex antiquis Ecclesiis in Titulos, & Diaconias concedi solitis, aut à Prædecessoribus nostris successu temporum additis, adhuc integra, & illæsa permaneant, tamen quia nonnulla, tum diuturnitate, & iniuria temporum, tum diuersis, quæ olim contigerunt, eiusdem Vrbis direptionibus, incendijs, & ruinis col-

lapsa

lapsa sunt. Nos antiquæ pietatis, & Religionis Christianæ monumenta conseruare cupientes, sicuti sacrosanctas Basilicas, & angustiora templa, antiquitate ipsa veneranda, non tantum sarcta tecta custodiri, sed & ingenti nostro sumptu refici, instaurari, & ornari in dies magis curamus, ita etiam priuatos quidem in eo veteres, & nobiles Ecclesias, priscis temporibus in Titulos Presbyterorum Cardinalium, vt praefertur, institutas deligimus, easque omnes quæ adhuc extant volumus omnino in Titulos pro modernis, & futuris Presbyteris Cardinalibus retinere. Deinde ex ijs, quæ recenti memoria in Titulos erecta fuerunt, prætermissis quibusdam, propter loci incommoditatem, aut alias minus idoneis, cæteras itidem retinere, ac demum, ne Titulorum numerus Presbyteris Cardinalibus desit, exemplo nonnullorum nostrorum Prædecessorum, alias partes antiquas, nondum tamen huiusmodi honore decoratas, partim verò recentiores, celebres tamen Ecclesias, dignitate Præsulum maiorem in modum illustrare, & in similes Titulos erigere, & instituere, ac pro numero Presbyterorum Cardinalium tot Titulos addere, & supplere ex Diaconijs quoque antiquitus institutis quatuordecim tantum insignes pro totidem Diaconis Cardinalibus seligere, & congrua distinctione, confusionem perpetuò tollere decreuimus, eosdem nimirum Titulos, & Diaconias proprios cuiusque Ordinis certos, & distinctos assignando, ita vt nunquam in posterum, quod hactenus sæpe factum est, Presbyteris Diaconiis, nec Diaconis Tituli Presbyterales, perturbato ordine, aut promiscuè concedantur. Quod quidem rationi consentaneum videtur, vt quemadmodum Summus Pontifex, vniuersali Ecclesiæ præsidens, & omnium totius Orbis Ecclesiarum sollicitudinem gerens, specialiter tamen Vrbis Romæ Episcopus existit, & in ea diuina dispositione supremum sacerdotalis potestatis Cardinalem tenet, pari quoque ratione Cardinalibus, quos vti specialiter S.R.E. filios, in Apostolici muneris functione, atque in vniuersa Reipublicæ Christianæ administratione, præcipuos, sibique maximè coniunctos habet consiliarios, & cooperatores in eadem Vrbe Roma, quos olim B. Petri sede in ea constituta ipsius, & Coapostoli eius Pauli doctrina, & martyrio consecrata, & caput Christiani Orbis, & Religionis effecta est certa Sedes, mansionem, & locum vnicuique proprium assignet, cuius quidem loci concessione ijdem Cardinales, & sui officij admoneantur, & residentiæ quam assistendo ipsi Romano Pontifici seruare debent, & vel ex hoc magis tanquam in vnum corpus compacta membra sacro capiti connexa esse, & ab illo dependere clarius dignoscatur.

Habita igitur cum Venerabilibus Fratribus nostris, eiusdem S.R.E. Cardinalibus deliberatione matura de eorum consilio, & assensu statuimus, & ordinamus in posterum, perpetuis futuris temporibus Presbyteris Cardinalibus has tantum, quæ infra descripta sunt Ecclesias, neque alias in Titulos assignari debere, videlicet ex antiquis sanctæ Crucis in Hierusalem, S. Marcellini, & Petri, sanctorum Quatuor Coronatorum, sanctorum Ioannis & Pauli, S. Anastasiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cœlio Monte, S. Clementis, sanctorum Nerei, & Achillei, S. Susannæ, S. Pudentianæ, S. Sixti, S. Petri ad vincula, S. Martini in Montibus, S. Eusebij, sanctæ Priscæ, S. Vitalis, S. Marci, S. Marcelli, S. Laurentij in Lucina, Basilica duodecim Apostolorum, S. Laurentij in Damaso (quæ S.R.E. Vicecancellario pro tempore existenti perpetuò concessa, & assignanda est) S. Balbinæ, S. Cæciliæ, S. Chrysogoni, S. Praxedis, S. Mariæ trans Tyberim. Ex posterioribus verò sanctorum Quirici, & Iulitæ, S. Ioannis ante Portam Latinam, S. Agnetis in Agone, S. Laurentij in Palisperna, S. Thomæ in Parione, S. Syluestri in campo Martio, S. Pancratij, S. Bartholomæi in Insula, S. Matthæi in Merula, S. Mariæ de Ara cœli, S. Mariæ in Via, S. Mariæ supra Mineruam, S. Mariæ Angelorum in Thermis, S. Hieronymi Illyricorum, necnon quas supradictis antiquis, & posterius institutis addimus, & ex nunc in Titulos Presbyterorum Cardinalium cum honoribus insignibus, priuilegiis, auctoritatibus, & præeminentiis debitis, & consuetis instar aliarum Ecclesiarum, quæ in similes Titulos per nostros Prædecessores antiquitus erecta, & instituta fuerunt, sine alicuius præiudicio perpetuò erigimus, & instituimus, ac Titulorum nomine, & dignitate insignimus, & decoramus, sancti Honuphrij in Ianiculo, mutato illius statu, & Diaconia, quæ hactenus fuit in Titulum Presbyteralem, S. Augustini, S. Mariæ de Populo, S. Alexij in Auentino, S. Blasij de Annulo, S. Mariæ de Pace, S. Saluatoris de Lauro, S. Petri in Monte Aureo, Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio, S. Mariæ Transpontina.

Ex Diaconiis verò antiquis statuimus retinendas esse tantummodo quatuordecim infrascriptas, videlicet, sanctæ Mariæ in Aquiro, sanctæ Mariæ in Cosmedin, sanctorum Cosmæ, & Damiani, S. Mariæ Nouæ, S. Hadriani, S. Mariæ in via lata, S. Mariæ in Porticu, S. Angeli in Foro Piscario, S. Nicolai in Carcere Tulliano, sanctæ Mariæ in Dominica, S. Eustachij, S. Viti in Macello, S. Agathæ, ac S. Gregorij in Velabrum: Ecclesias, quæ insigniores existunt, & præscriptum a nobis Diaconorum Cardinalium numerum exæquant.

Ita vt computatis Ecclesiis Cathedralibus, videlicet Ostiensi, & Veliterna inuicem vnitis, Portuensi & sanctæ Rufinæ itidem vnitis, Albanensi, Sabinensi, Tusculana, & Prænestina, quibus sex Episcopi Cardinales præsunt, & Titulis Presbyterorum superius designatis numerum septuaginta Ecclesiarum constituant.

Et alter præterea Titulus supra numerum additus sit, vt si quando contingat Diaconum, vel Episcopum Cardinalem Vicecancellarium esse, & ideo eundem d. Ecclesiæ S. Laurentij in Damaso, quæ Vicecancellario pro tempore existenti per litteras fel. rec. Clementis Papæ VII. Prædecessoris nostri perpetuò, vt præfertur concessa, & assignata fuit præesse alicui Presbytero Cardinali, proprius Titulus non desit.

Omnes verò illas Ecclesias, quæ per præsentem nostram Constitutionem Presbyteris Cardinalibus, etiam forsan ex dispensatione Apostolica pro Diaconia obtinentur, ijsdem omnes, & quascunque ex quatuordecim superius enumeratis Diaconiis, quæ Presbyteris Cardinalibus in Titulos, Commendam ex simili dispensatione concessæ alias fuerunt, & ab ijs obtinentur, denuò omnes, & quascunque Ecclesias superius non expressas ipsis Presbyteris, aut Diaconis Cardinalibus in Titulos, aut Diaconias commissas, & assignatas, ac per ipsos obtentas volumus, & decernimus per præsentes ex nunc eo ipso vacare, & quascunque illarum assignationes, concessiones, nec non dispensationes desuper etiam motu proprio, & consistorialiter, ac de simili Fratrum consilio expeditas, quæ à Prædecessoribus nostris, quæque a nobismetipsis emanarunt, Litterásque Apostolicas desuper confectas, processúsque habitos per easdem, & inde sequuta quæcunque, cassamus, irritamus, & annullamus, irritaque & nulla, ac nullius roboris, vel momenti esse nunciamus, mox assignaturi eisdem Cardinalibus ex quorum personis Ecclesiæ in Titulos, aut Diaconias per eos hactenus obtenta vigore huius nostri Decreti vacant, & eorum cuilibet alios Titulos, aut Diaconias ex supradicto numero propria cuiusque ordini congruentes.

In alijs verò, præterquam supra nominatis Ecclesiis, etiamsi earum aliquæ in Titulos Presbyterorum, aut de-

nominationes Diaconorum Cardinalium concedi solitæ sunt, & Cardinales ijs præfici consueuerunt (quarum singularum situationes, & inuocationes præsentibus haberi volumus pro expressis) nomina, insignia, denominationes, & statum huiusmodi Titulorum, aut Diaconorum perpetuò supprimimus, & extinguimus, ac districtè etiam interdicimus, ne de cætero vnquam perpetuis futuris temporibus alia quàm ex suprascripto numero Ecclesia in Titulum, aut denominationem Cardinalatus cuipiam Presbytero, aut Diacono Cardinali concedatur, aut assignetur, neque alius, quàm supra nominatis Titulis aut Diaconiis, Presbyteri, vel Diaconi Cardinales perficiantur, neve vnquam aliqua ex supradictis Diaconis Presbytero, neque contra vllus ex dictis Titulis Diacono Cardinali quomodolibet concedatur, vel assignetur, neque cum ijs, aut eorum aliquo ex quauis causa desuper dispensetur.

Sed & Decreta aliàs in Consistorio super hoc edita innouantes, & ampliantes pari ratione, etiam perpetuò prohibemus, ne in posterum alicui Presbytero, aut Diacono Cardinali, qui alterum Titulum, aut Diaconiam quomodolibet assequutus fuerit, quéve Ordine Diaconorum ad Ordinem Presbyterorum, vel ad Episcopalem dignitatem transierit, aut ex Ordine Presbyteratus in Episcopum pariter promotus fuerit, licentia & facultas retinendi priorem Ecclesiam sui Tituli, vel Diaconiæ collatio, neque Palatij domus, vineæ, hortorum, aut fructuum, redditÿum, & prouentuum, aut Iurium quorumcunque ad huiusmodi Titulos, seu Diaconias pertinentium ad tempus, seu ad vitam retentio, aut vlla alia reseruatio, quouis prætextu, occasione, vel causa, etiam melioramentorum, & sumptuum in illarum reparationem, necessitatem, siue vtilitatem factorum, concedantur, sed volumus, vt ipsi Tituli, & Diaconiæ cum illis annexis Iuribúsque, & pertinentijs suis vniuersis liberè dimittantur.

Insuper præcipimus, & perpetuò ordinamus, vt de cætero in quibuscunque Litteris Apostolicis, in quibus Cardinalium subscriptio manu propria facienda erit, ijdem Cardinales, etiam Tituli, seu Diaconiæ, vel Episcopatus sui Cardinalatus nomine expresso se subscribant.

Decernentes per huiusmodi erectionem, & institutionem decem prædictos per Nos in Titulos erectas Ecclesias tantum modo nouis priuilegiis & dignitate auctas, decoratas, & insignitas, nihil autem omnino præiudicij cuiquam illatum, nihil alieni Iuris detractum, aut immunitatum censeri posse, aut debere, sicque per quoscunque Iudices, Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, & Cardinales prædictos sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & in quauis causa, & instantia iudicari, & diffiniri debere, necnon irritum, & inane, si secus super præmissis, eorúmve aliquo à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum supradictarum, & aliarum quarumcunque, nec non ordinum Iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & Litteris Apostolicis illis, ac quibusvis personis quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis quibus omnibus illorum tenores Præsentibus pro expressis habentes specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

Sic igitur ipsi Cardinales, quibus huiusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus, & temporalibus solicitè, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac iuxta Constitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. Prædecessoris nostri in Concilio Lateranensi nouissimè celebrato, editam, frequenter visitent, circa cultum diuinum inuigilent, mores, ac vitam Cleri, & populi eis subiecti diligenter explorent, eósque ad rectè, & honestè viuendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium redditÿuum curam gerant, sic ad Dei gloriam, & fidelis populi ædificationem, pia, & magnifica structura, & fabrica suas quique Ecclesias instaurare studeant, & exornare, & tam in vita, quam in mortis articulo, pro diuini cultus argumento, & salute animarum suarum, ac congruè sustentandum aliquem Presbyterum qui inibi in diuinis deseruiat, siue alias erga ipsas Ecclesias, si reparatione indigeant, vel alia subuentione, de bonis sibi à Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conscientia dictauerit, munificos se exhibeant, & liberales, vt earundem Ecclesiarum decora, & ornamenta tantorum Præsulum respondeant dignitati; ac ipsæ Ecclesiæ, tam sublimibus personis gaudeant se commissas, & eorum amplitudine illustratas, ijdémque Cardinales exinde ipsius S. R. E. cuius nobilissima membra sunt, maiestatem sua pietate, solicitudine, & prudentia in dies magis extollant, & reuerentiam omnium gentium erga illam exemplis bonorum operum insigniter augeant; ac denique præter æternæ retributionis præmia, digna quoque laudum præconia à nobis, & Apostolica Sede valeant promereri.

Mandamus verò, vt præsentes Litteræ, in quinterno Cancellariæ Apostolicæ de more describantur.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum erectionis, institutionis, insignitionis, decorationis voluntatum, decretorum, cessationis, imitationis, annullationis, nunciationis, suppressionis, extinctionis, interdicti, innouationis, ampliationis, prohibitionis, præcepti derogationis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ, apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1587. Idus Aprilis Pontificat. nostri anno 2.

Ego Sixtus, Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego A. Card. Farnesius, Vicecancellarius, Episcopus Ostiensis.

Ego Iacobus, Card. Sabellus, Episcopus Portuensis.

Ego Ioan. Anton. Card. S. Georgij, Episcopus Tusculan.

Ego. Inn. Aualus, Card. de Aragonia, Episcopus Sabinen.

Ego M. S. Card. de Altaemps, Titul. S. Mariæ Trans Tyberim.

Ego Marc. Anton. Card. Columna, Titul. S. Laurentij in Lucina.

Ego Gabriel, Card. Paleothus, Tit. S. Martini in Montibus.

Ego Fr. Mich. Bonellus, Card. Alexandrinus, Titul. S. Mariæ super Mineruam.

Ego Ludou. Card. Madrutius, Tit. S. Anastasiæ.

Ego N. Card. S. Praxedis.

Ego Iul. Anton. Sanctor. Tit. S. Bartholomæi in Insula, Card. S. Seuerinæ.

Ego

Ego Hieron. Card. Rusticuccius, Tit. S. Susannæ.
Ego Ioan. Hieron. Cardin. Albanus, Tit. S. Ioannis ante portam Latinam.
Ego P. Card. Deça.
Ego Anton. Cardin. Tit. SS. Ioannis, & Pauli.
Ego Ioan. Anton. Cardin. SS. Quatuor.
Ego Ioan. Baptista Cardin. S. Marcelli.
Ego Iulius Card. Cananus, Tit. S. Eusebij.
Ego Antonius Maria, Card. Saluiatus.
Ego Augustinus, Cardin. Veronæ, Tit. S. Marci.
Ego Vincentius, Tit. S. Mariæ in via Card. Montis Regalis.
Ego Philippus, Tit. Sabinæ, Card. Spinula.
Ego Scipio, Card. Lancellotus.
Ego Vincentius, Card. Gonzaga.
Ego Federicus, Card. Cornelius, Tit. S. Stephani.
Ego Hippol. Card. Papien. Tit. S. Mariæ in Porticu.
Ego Decius, Card. Azzolinus, Tit. S. Matthæi in Merula.
Ego Hippol. Card. Aldobrandinus, Tit. S. Pancratij, maior Pœnit.
Ego Hieron. Card. de Ruuere, Tit. S. Petri ad vincula.
Ego Fr. Constantius, Cardinal. Sarnanus.
Ego Philip. Tit. S. Eustachij, Diaconus Card. Vastauillanus Camerar.
A. Card. Monraltus.
Ego Hieron. S. Hadriani Diaconus, Card. Matthæius.
Ego Benedictus, S. Gregorij Diaconus, Card. Iustinianus.
Ego Ascanius, SS. Viti, & Modesti, & Crescentiæ Diaconus, Cardin. Columna.

Ecclesiæ Tituli, & Diaconiæ S. R. E. Cardinalium postea fuerunt designati à Clemente Papa VIII. & à sacra Rituum Congreg. approbati *sub die* 30. *Augusti* 1602. ac à Paulo V. confirmati *de anno* 1618. vt in libello impresso Romæ ex Typographia R. Cameræ Apost. sub eodem anno in hunc modum.

Ecclesiæ sex, nempe.

Ostiensis.
Portuensis.
Tusculanensis.
Sabinensis.
Prænestinensis.
Albanensis.

Tituli Presbyterales LI. videlicet.

Sanctæ Mariæ Angelorum in Thermis.
Sanctæ Mariæ trans Tyberim.
Sancti Laurentij in Lucina.
Sanctæ Praxedis.
Sancti Petri ad vincula.
Sanctæ Anastasiæ.
Sancti Petri in Monte aureo.
Sanctæ Honuphrij.
Sancti Syluestri in Campo Martio.
Sanctæ Mariæ in Via.
Sancti Marcelli.
Sanctorum Marcellini, & Petri.
Sanctorum Duodecim Apostolorum.
Sanctæ Balbinæ.
Sancti Cæsarei.
Sanctæ Agnetis in Agone.
Sancti Marci.
Sancti Stephani in Cælio Monte.
Sanctæ Mariæ transPontinæ.
Sancti Eusebij.
Sancti Chrysogoni.
Sanctorum Quatuor Coronatorum.
Sanctorum Quirici, & Iulitæ.
Sancti Calixti.
Sancti Bartholomæi in Insula.
Sancti Augustini.
Sanctæ Cæciliæ.
Sanctorum Ioannis, & Pauli.
Sancti Martini in Montibus.
Sancti Alexij.
Sancti Clementis.
Sanctæ Mariæ de Populo.
Sanctorum Nerei, & Achilei.
Sanctæ Mariæ de Pace.
Sanctæ Mariæ in Ara cœli.
Sancti Saluatoris in Lauro.
Sanctæ Crucis in Hierusalem.
Sancti Laurentij in Pane, & Perna.
Sancti Ioannis ante portam Latinam.
Sanctæ Prudentianæ.
Sanctæ Priscæ.
Sancti Pancratij.
Sanctæ Sabinæ.
Sanctæ Mariæ super Mineruam.
Sancti Caroli.
Sancti Thomæ in Parione.
Sancti Hieronymi Illyricorum.
Sanctæ Susannæ.
Sancti Sixti.
Sancti Matthæi in Merulana.
Sanctissimæ Trinit. in Monte Pincio.

Diaconiæ XV. videlicet.

Sancti Laurentij in Damaso.
Sanctæ Mariæ in via lata.
Sancti Eustachij.
Sanctæ Mariæ nouæ.
Sancti Hadriani.
Sancti Nicolai in carcere Tulliano.

Sanctæ Agathæ.
Sanctæ Mariæ in Dominica.
Sanctæ Mariæ in Cosmedim.
Sancti Angeli in foro piscium.
Sancti Georgij ad velum aureum.
Sanctæ Mariæ in Porticu.
Sanctæ Mariæ in Aquiro.
Sanctorum Cosmæ, & Damiani.
Sancti Viti in Macello.

Notandum est quòd Ecclesia sancti Laurentij in Damaso non est propriè Diaconia, sed datur semper Cardinali Vicecancellario, siue sit Diaconus, siue Presbyter, siue etiam Episcopus.

CAPVT IV.

De dignitate, priuilegijs, & officio Cardinalium,

SVMMARIVM.

1 *Cardinales dicti sunt quasi Romanæ Ecclesiæ cardines, seu quia Sedi Apostol. quæ axis est, & cardo aliarum Ecclesiarum, seruiunt.*
2 *Ostium sicut cardine regitur, ita Ecclesia Cardinalium consilio roboratur.*
3 *Cardines Orbis dicuntur Cardinales.*
4 *Consiliarij quandoque appellantur Cardinales, quia Papæ in Ecclesia vniuersali gubernanda assistunt.*
5 *Cardinalium consilio vtitur Papa præsertim in arduis Ecclesiæ negotijs.*
6 *Cardinales fratres appellat Papa, cùm eos simul, & eorum Consistorium nominat, nam extra Consistorium singulos filios appellat, nisi sint Episcopi Cardinales.*
Cardinales dicuntur,
7 *Diui,*
Lumina Ecclesiæ,
Lucernæ ardentes,
Patres spirituales,
Maximi,
Columnæ Ecclesiæ.
8 *Cardinales repræsentant Ecclesiam.*
9 *Regibus æquiparantur Cardinales, & in eis residet tota Maiestas Christianæ Resp.*
10 *Reges locum cedunt collegio Cardinalium.*
11 *Romanæ Ecclesiæ speciales dicuntur Cardinales.*
12 *Vinculum indissolubile contrahitur inter Papam & Cardinales.*
13 *Cardinales familiares, & socij Papæ dicuntur.*
14 *Cardinales Patritiatus, & Senatoriam dignitatem habent.*
15 *Collegium atque Senatum constituunt Cardinales.*
16 *Cardinalis electus statim à patris potestate solutus est.*
17 *Pars corporis Papæ dicuntur Cardinales ad instar Senatorum.*
18 *Cardinales dicuntur facere vnum corpus cum Papa, sicut Canonici cum Episcopo.*
19 *Cardinales sunt latus Papæ, & ideo cùm mittuntur, Legati dicuntur de latere.*
20 *Papa speciale caput est Cardinalium, & ipsi sunt specialia membra eius.*
21 *Cardinales habent quandam communicationem cum Papa, sicut membra cum capite.*
22 *Officium Cardinalium est assistere Romano Pont.*
23 *Cardinales tenentur residere in Curia vbi Papa residet, nec possunt ab illa recedere sine eius licentia.*
24 *Episcopi præcedebant Cardinales, & arbitrabantur se gradu minus si ex Episcopis facti fuissent Cardinales.*
25 *Cardinales sunt hodie Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis propter officium, digniores.*
26 *Cardinalatus est cæteris Ecclesiasticis dignitatibus præstantior, & est maior dignitas post Papatum.*
Collegium Cardinalium,
27 *Membrum honorabilius est quod habet Ecclesia,*
28 *Summum & excelsum dicitur,*
29 *Gremium Romanæ Ecclesiæ appellatur,*
30 *Famæ restituit,*
31 *Appellatio non conceditur ab eius sententia.*
32 *Papa a Cardinalibus non exigit fidelitatem sicut ab Episcopis.*
33 *Iurisdictionem Episcopalem habent Cardinales in Ecclesijs quarum sunt Titulares, & in alijs eorum Titulis subiectis.*
34 *Matrimonijs interesse in suis Titulis, vel alijs interessendi facultatem concedere possunt Cardinales.*
35 *Insignibus Pontificiis vti, & solemniter benedicere in Ecclesijs suorum Titulorum possunt Cardinales.*
36 *Beneficia conferendi ius habent Cardinales in Ecclesijs Titularibus, quando sunt in Vrbe.*
37 *Visitare possunt Cardinales personas subiectas ratione Titulorum.*
38 *Cardinales possunt in personas sibi subiectas ratione Titulorum excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnas irrogare.*
39 *Vicarij Cardinalium pro suis Titulis possunt fulminare censuras Ecclesiasticas, & reliqua facere, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis.*
40 *Ordines minores in proprijs Titulis suis subditis & famialiaribus possunt conferre Cardinales Presbyteri, & Diaconi, quamuis Episcopi non sint.*
41 *Cardinalem hostiliter insequi, aut in persona offendere qui ausus fuerit, plurimas, & grauissimas pœnas incurrit.*
Cardinalem offendentes,
42 *Sacrilegium committunt,*
43 *Infames perpetuo sunt,*
44 *Habentur pro bannitis, & diffidatis.*
45 *Testamenti factionem actiuam, & passiuam amittunt.*
46 *Domus offendentium Cardinalem deuastantur.*
47 *Bona offendentium Cardinalem confiscantur.*
48 *Locationibus, & feudis priuantur, offendentes Cardinalem, & liberè ad dominos reuertuntur.*
49 *Officijs omnibus, & beneficijs spiritualibus, & temporalibus priuantur.*
50 *Filij, Cardinalem offendentes, ac nepotes offendentium Cardinalem, priuantur omnibus beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas imposterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*
51 *Testes quot requirantur vt Cardinalis possit de crimine damnari, ostenditur.*
52 Cap. Præsul 2. q. 4. *hodie locum non habet.*
53 *Cardinalis a solo Romano Pontif. damnatur, vel deponitur, aut excommunicatur.*
54 *Cardinales an includantur sub regulis Cancellariæ,*

riæ,& aliis Constitutionibus generalibus? ostenditur, & num.55.

56 *Cardinales renunciantes beneficia comprehenduntur sub reg.de infirmis,& Const.de publicandis resignationibus, & de non impetrando beneficio viuentis.*

57 *Reseruationes factæ per Papam Cardinales ligant.*

58 Cap.de multa,de præbend. *comprehendit etiam Cardinales.*

59 Clem. Auditor,de rescript. *comprehendit quoque Cardinales.*

60 *Dispositio generalis odiosa non comprehendit Cardinales, quia speciali nota digni sunt.*

61 *Cardinales obuiantes ei, qui ad supplicium ducitur, possunt illum veste, aut pileo tegendo liberare.*

62 *Appellatio non datur à sententia ex voto Cardinalium, seu consensu lata.*

63 *Cardinali asserenti se esse Legatum creditur circa Ordinariam potestatem, etiamsi litteras suæ legationis testes non exhibeat, in iis, quæ Iure communi Legato competunt, vt num.66.*

64 *Cardinali attestanti de speciali mandato Sedis Apostol. aut de mente Summi Pontif. creditur absque litteris sibi mandati, nisi de se ipso asserat.*

65 *Cardinalis dicto de consuetudine Curiæ statur in his, quæ dicta, vel facta sunt coram eo.*

67 *Cardinales soli Legati à Latere nuncupantur extra Curiam missi.*

68 *Cardinales habent partem redditium Cameræ Apost.*

69 *Suspensionis, vel interdicti sententia in Constitutione Pontificia promulgata Cardinales non afficiuntur nisi specialis eorum mentio facta sit.*

70 *Cardinalatus ad dignitatem euectus eo ipso à patria potestate est solutus.*

71 *Cardinales in commissis sibi Ecclesiis à Sede Apostolica possunt beneficia conferre & iurisdictionem exercere ante captam possessionem,& ostensionem litterarum.*

72 *Cardinalis dictum sine iuramento aliquam facit præsumptionem.*

73 *Cardinalibus sine iuramento testificantibus non creditur in præiudicium tertij.*

74 *Cardinalis assertioni statur tribus simul concurrentibus, videlicet quando Papa est præsens ad quem facilè recurri potest, & asserit rem directè non præiudicialem tertio, & verisimilia asserit.*

75 *Cardinali asserenti aliquid actum in præsentia Papæ, vel dicenti sibi viuæ vocis oraculo à Papa mandatum fuisse, credi debet.*

76 *Cardinales orto schismate, data've contentione Concilium congregare possunt.*

77 *Priuilegia omnia Episcopis ob status dignitatem ad Cardinales ferme extendi solent propter maiorem eorum dignitatem.*

78 *Cardinales gaudent priuilegio Episcopis concesso* in cap. quia periculosum, de sent. excommun. & in cap. vltim. de Pœnitent. & remiss.

79 *Lites,& causa inter Cardinales quomodolibet vertentes à Papa appellatione remota decidenda sunt.*

80 *Priuilegio immunitatis Ecclesiasticæ gaudent Cardinalium domus, in quibus extat Oratorium, vbi diuina Officia celebrantur, quod in Vrbe non seruatur.*

81 *Declarationes Cardinalium quam vim & auctoritatem habeant? latè ostenditur, & num. 82. & 83.*

84 *Beneficia familiarium Cardinalium non possunt conferri per Papam sine consensu Cardinalis patroni.*

85 *Cardinalis Legatus quamcumque facultatem habens conferendi beneficia, non confert vacantia per obitum familiaris Papæ.*

Familiares suos iudicat priuatiuè quoad alios Cardinalis, ibid.

86 *Vestibus ex duobus tantùm coloribus, nempe rubro & violaceo vtitur Cardinalis.*

87 *Titulus Eminentissimi, & vestra Eminentia vnà cum antiquo Reuerendissimi sit proprius & peculiaris Cardinalitiæ dignitatis.*

88 *Officium Cardinalium præcipuum quod sit? ostenditur.*

89 *Papa etiam in quæstionibus Fidei, atque reliquis arduis non tenetur Cardinalium consilium exigere de necessitate.*

90 *Claus.*De Fratrum nostrorum consilio,*decentiæ magis est, quàm necessitatis.*

91 *Collegium Cardinalium Sede Apostol. vacante exercere non potest, quæ ad Pontificis potestatem & iurisdictionem dum viuit pertinent, nisi vrgeat necessitas.*

92 *Constitutiones Summorum Pontificum non possunt corrigi, immutari, vel modificari, nec eis quicquam addi, vel detrahi per Collegium Cardinalium Sede Apostol. vacante.*

93 *Collegium Cardinalium Sede Apost. vacante non potest creare Cardinales.*

94 *Pileus vel alia insignia Cardinalitia non potest dari per Cardinales Sede Apostolica vacante, nec claudi, vel aperiri os.*

95 *Vicecancellarius S. R. E. hodie est vnus ex Cardinalibus, & quod sit eius officium? ostenditur.*

96 *Camerarij Cardinalis officium quale? ostenditur.*

97 *Pœnitentiarij summi officium circa quæ versetur? ostenditur.*

98 *Pœnitentiarius Maior, & alij pœnitentiarij minores in quibus Sede Apostol. vacante retineant Officium, & iurisdictionem? ostenditur.*

99 *Vicarius Vrbis vnus est ex Cardinalibus, quem Papa tanquam Vrbis Episcopus populo, & Diœcesi suæ Vicarium dat.*

100 *Cardinalium appellatione veniunt tantùm S. R. E. Cardinales.*

101 *Cardinalium testandi facultas de rebus quæsitis intuitu Cardinalatus, remissiuè.*

CARDINALES dicti sunt, quasi Romanæ Ecclesiæ cardines, seu quia Sedi Apostolicæ, quæ axis est, & cardo aliarum Ecclesiarum, seruiunt, glos. *verb. Cardinalibus, in Extrauag. Execrabilis, de præbend. Ioannis XXII.* Molin.de Medrano *in allegat. Proregis extranei Regni Aragon. num. 73. cum seqq.* bene D. Solorzan. *de Iure Indiarum tom.1. lib.3.cap.2.num.28.* Bonac. *de legitima Romani Pont. elect.q.1. puncto 1. §.1.n.2.* Lezana *in sum.tom.3.ver.Cardinalis, num.1.* Hieronym.Roman.*lib.3.de Rep. Christian.cap.1. in princ. pag.mihi 184.* Marchin.*de sacram.Ordin.tract.1.p.1. cap.12.num.12.p.21.* & secundùm aliquos, Cardinales ita fuisse nominatos credit Boët.Epo *de Regalibus* 1

galibus lib. 1. *num.* 191. *in fine*, quòd in illis quasi
cardinibus quibusdam totius Ecclesiæ Christia-
2 næ gubernacula vertantur. Sicut enim ostium
cardine regitur, ita Ecclesia Cardinalium consi-
lio roboratur, argum. *cap. pastoralis*, 7. *q.* 1. gloss. *in*
c. 2. *de offic. Archipresb.* Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. C. con-*
clus. 96. *num.* 1.
3 Vnde cardines Orbis eos appellat Manfred. *de*
4 *Cardin. decis.* 59. *num.* 12. & Consiliarij quando-
que dicuntur, *cap. Ecclesiasticis*, 12. *q.* 2. *cap. in Paro-*
chin, 16. *q.* 1. quia Papæ in Ecclesia vniuersali gu-
bernanda assistunt tanquam præcipui eius Con-
siliarij, *cap. fundamenta*, §. *decet*, *de elect. lib.* 6. Lxl.
Zech. *d. tit. de stat. Illustriss. Cardinalium*, *n.* 3. Vasq.
in 3. *tert. tom.* 3. *dispu.* 242. *cap.* 4. *in princ.* Sebastian.
5 Cæs. *in relect. de Eccl. Hierarch. q.* 2. *proœm. num.* 2. eo-
rum enim consilio vtitur, præsertim in arduis Ec-
clesiæ negotiis, vt infrà demonstrabimus hoc
eod. *cap. num* 88. *cum seqq.* & pro huiusmodi con-
silij expeditione sacrum fuit constitutum Cardi-
nalium Consistorium, vt sic eorum opera, & auxi-
lio Summus Pontif. expediret, quod in vtilitatem
spiritualis Reipub. consonum iudicaret. Barbar. *de*
Cardinal. q. 1. *num.* 13. Martin. Laudens. *eod. tract.*
tract. 1. *q.* 1. & *tract.* 2. *q.* 8. Conrad. *in templo omnium*
Iudic. lib. 2. *c.* 2. *de Cardinalib.* §. 3. *num.* 1. Ioan. Garc.
de nobilit. gloss. 48. §. 3. *num.* 28. Sebast. Cæs. *de Eccles.*
Hierarch. p. 1. *disput.* 2. §. 4. *ex num.* 8. nouissimè Gon-
zales de Salzedo *de lege Politica lib.* 1. *c.* 13. *num.* 16.
6 Et eos fratres appellat Papa *in cap. per venerabi-*
lem, qui fil. sint legit. gloss. notab. *verb. fratres suos*, *in*
cap. fundamenta, *de elect. lib.* 6. & *in c.* 1. *de offic. Legat.*
eod. lib. Sanctarell. *var. q.* 2. *num.* 8. *in fin.* cùm scilicet
illos simul, & eorum Consistorium nominat, nam
extra Consistorium singulos filios vocat, nisi sint
Episcopi Cardinales, *cap. Raynaldus*, *de testam.* ibi,
Dilectus filius noster S. Nicolai in Carcere Tulliano
Diaconus Cardinalis, Monet. *de decim. c.* 9. *q.* 3. *n.* 116.
7 Dicuntur igitur Cardinales *Dini*, Manfred. *in*
tract. de Cardin. decis. 70. *Lumina Ecclesiæ*, idem Man-
fred. *decis.* 54. *Lucernæ ardentes*, *decis.* 69. *Patres Spiri-*
tuales ibid. decis. 43. *Maximi*, *ibid. decis.* 53. *Columnæ*
Ecclesiæ, Mant. *de Concil. num* 69. Sanctarel. *variar.*
8 *resol. q.* 2. *n.* 17. Repræsentant Ecclesiam, Hostiens.
in cap. dilectus, *num.* 2. *de præb.* & *in cap. ex gestis*, *n.* 3.
de Cleric. non resid. Cardin. Alex. *in c. quamquam*, 12.
q. 7. *num.* 12. Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 7. *q.* 5.
9 *num.* 13. Regibus æquiparantur, & in eis residet
tota Majestas Christianæ Reipublicæ, Clar. §. *final.*
q. 98. *num.* 5. *in fin.* Duaren. *de Sacr. Eccl. minist. lib.* 1.
cap. 13. Decian. *consil.* 8. *num.* 63. *volum.* 1. Iacob. *de*
Concil. lib. 1. *art.* 1. *num.* 1. Brunor. à Sole *in loc. com-*
mun. verb. Cardinalis, 4. Surd. *cons.* 453. *num.* 13. Fla-
min. Paris. *lib.* 7. *q.* 12. *num.* 18. Camill. Borrell. *dict.*
tit. 5. *num.* 26. Cardinal. Tusch. *tom.* 1. *in littera C.*
10 *conclus.* 100. *num.* 4. Sanctarell. *d. q.* 2. *num.* 17. & Car-
dinalium Collegio Reges locum cedunt, Lotter.
de re benefic. lib. 1. *q.* 8. *num.* 75. Vide Stephan. Gra-
tian. *discept. forens. c.* 111. *num.* 6. & 7. quem refert
Hermosill. *in addition. ad Partitam* 5. *in prolog. glos.* 2.
num 41. vbi tradit Reges in suo Regno, vel extra
præcedere Cardinalibus vti singulis, & in Consi-
storio post primum Episcopum, vel post anti-
quiorem Presbyterum Cardinalem locum obti-
nere. Bonac. *de legitima Summi Pontif. elect. q.* 1. *punc-*
11 *cto* 1. §. 2. *n.* 2. Romanæ Ecclesiæ speciales dicun-
tur, *cap. si quis ex Episcopis*, 79. *dist.* Roman. *cons.* 498.
num 7. *vers. dicuntur.*
12 Vinculum indissolubile contrahitur inter Pa-
pam, & Cardinales, sicut inter virum & vxorem;
& ideo Cardinales participant de priuilegiis Pa-
pæ, sicut vxor participat de priuilegiis mariti.
Anchar. *cons.* 295. *num.* 8. Card. Tusch. *d. concl.* 160.
num. 19.
Familiares Papæ dicuntur Cardinales, quia de- 13
bent participare de priuilegiis familiæ. Anchar.
d. cons. 295. *num.* 8. vbi etiam quòd socij Papæ ap-
pellantur, quia sicut socius participat de priuile-
gio socij, ita Cardinales participare debent iure
communionis de priuilegiis Papæ.
Habent quoque Cardinales Romanæ Ecclesiæ 14
Patritiatus, & Senatoriam dignitatem, *cap. Con-*
stantinus, *vers. viris etiam*, 96. *dist.* Roman. *cons.* 498.
In casu, *in princip.* Marsil. *de Ecclesiast. reddit. c.* 13.
num. 17. Flamin. Paris. *d. q.* 12. *num.* 17. Card. Tusch.
d. lit. C. conclus. 100. *num.* 23. me citato *in hoc loco*,
Doctiss. D. Ioan. de Solorzano *in suo memoriali*, *seu*
discursu informatiuo, *iuridico*, *historico & politico*,
n. 347. Quia sicut Patritios Imperator, sic eos sibi 15
Papa associat, & ipsi Collegium, atque Senatum
constituunt; & propterea Cardinalis electus, sta-
tim à Patris est potestate solutus, sicut Patritij, 16
gloss. *verb. communitatem*, *in Extrauag. Execrabilis*, *de*
præb. inter commun. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 229.
num. 8. & ad instar Senatorum dicuntur pars cor- 17
poris Papæ, Ioan. Monach. *in cap.* 1. *n.* 2. *de schismat.*
lib. 6. vbi Prob. ad illum *n.* 3. Iacob. *de Concil. lib.* 7.
art. 55. Bellencin. *de charitat. subsid. q.* 66. *num.* 5. An-
char. *cons.* 295. *num.* 6. & 7. Gig. *de pens. q.* 59. *n.* 12.
Monet. *de decim. cap.* 9. *q.* 3. *num.* 114. Card. Tusch.
d. lit. C. conclus. 100. *num.* 20. Hermosill. *vbi suprà n.* 47.
Immò fratres Papæ appellantur, Host. *in cap. ad li-*
berandam, *n.* 3. *de re iudic.* Ioan. Henric. *de offic. Præ-*
lat. part. 1. *tit. de Papa*, *num.* 13. & dicuntur facere 18
vnum corpus cum Papa, sicut Canonici cum
Episcopo. Roman. *cons.* 498. *num.* 10. & 11. Martin.
Lauden. *in tract. de Cardin. p.* 2. *q.* 5. Rodulph. Cu-
pers *in repetit. cap. oportebat*, 79. *dist.* 6. *explicatur*, *de*
Cardinalibus, *art.* 1. *num.* 30. Carol. de Grass. *de effect.*
cleric. in prælud. num. 307. & esse latus Papæ, Host. 19
in cap. dilectus, *num.* 2. *de præb.* & *in cap. ex gestis*, *n.* 3.
de Cleric. non resid. Flamin. Paris. *de resign. benefic.*
lib. 3. *q.* 1. *num.* 69. & ideo cùm mittuntur Legati, di-
cuntur de latere, Roman. *cons.* 498. *num.* 7. Manfred.
de Cardinali, *p.* 1. *cap.* 18. Barbat. *tractat. de Card. Le-*
gat. in prælud. n. 3. Et licèt Papa sit caput omnium, 20
& omnes tanquam membra Papæ sint, tamen Pa-
pa speciale caput est Cardinalium, & ipsi sunt
specialia membra eius, Roman. *in serm. suo*, *qui est*
post consilia, *num.* 16. Card. Tusch. *d. lit. C. conclus.* 90.
ex n. 13. & habent quandam communicationem 21
cum Papa tanquam membra cum capite, Villad.
de Card. Legat. num. 11. Sarnen. *in proœm. Reg. q.* 4.
col. 1. *in fin.* Card. Tusch. *d. concl.* 100. *num* 22. & ideo 22
eorum officium est assistere Romano Pontifici,
& illi consulere, & adiuuare in Sacerdotali offi-
cio, vt scribunt Barbat. *in tract. de præstant. Cardinal.*
q. 1. *primæ partis*, *num.* 5. Præpos. *in cap. quamquam*, 2.
q. 7. *num.* 12. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 2. *n.* 35.
& *lib.* 7. *q.* 12. *num.* 14. & ob id tenentur residere in 23
Curia, vbi Papa residet, Flamin. *d. lib.* 2. *q.* 1. *n.* 56.
& *lib.* 1. *q.* 10. *num.* 9. Hoied. *de incompatibil. benefic.*
p. 1. *cap.* 2. *num.* 6. & *sub num.* 15. & *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 2.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 24. *num.* 123. Cardin.
Tusch. *d. lit. C. concl.* 101. *ex num.* 1. Camill. Borrel. *in*
summ. om. decis. tom. 1. *tit.* 10. *n.* 8. nec possunt ab ea
recedere sine eius licentia, Flamin. *d. lib.* 2. *q.* 10.
n. 24. Gonzal. *d. glos.* 24. *n.* 124. & 128. Lotter. *de re*
benefic. lib. 1. *q.* 8. *n.* 49. Sanctarel. *d. q.* 2. *n.* 8. Ego ipse
de offic. & potest. Episc. p. 3. *alleg.* 53. *num.* 12.

Quamuis

24 Quamuis olim Episcopi præcederent Cardi-
nales,& arbitrarétur se gradu minui,si ex Episco-
pis facti fuissent Cardinales, vt refert Pacian. *de
prob.a.lib.2.cap.28.num.28.& 29.* nam improbitas
Friderici Primi Imperatoris infestissimi legitimo-
rum Romanorum Pontif. persecutoris, fuit causa
vt consuetus Cardinalium numerus vehementer
imminueretur,nec tunc nec antea in debita habe-
bantur æstimatione,sed Alexander Papa III.adeò
strenuè contra eundem Fidericum libertatem de-
fendit Ecclesiasticam,vt licèt ad illud vsque tem-
pus Cardinalitia per se dignitas inferior habere-
tur Episcopatu quocumque,tamen exinde factum
fuit,vt & honor Cardinalitius admirabiliter fue-
rit auctus, & ad eum cœperint aspirare non Epi-
scopi tantùm,sed & Archiepiscopi. Ita Boët.Epo
25 *d.lib.1.n.200.*& sic hodie Cardinales sunt Episco-
pis, Archiepiscopis, & Patriarchis propter offi-
cium digniores, sicut tradunt Bart. *in l.1.§.si quis,
ff. de ap; ed.* Anchar.*cons.295.num.6.*Cardin.Tusch.
tom.1.lit.C.conclus.100.num.11. Sigismund. Scacc.
de appellat.q.2.num.30. Monet. *de Conseru.c.5.n.37.*
Scip.de Rubeis *in aphorismis Episcopi, verb.Cardi-
nalis, num. 3.* quod eleganter declarauit Euge-
nius IV. *in sua Constitut.15.* incip. *Non mediocri,
§.14 in Bullario nouo tom.1.§.282.* his verbis. *Quis
enim non videat Cardinalatus dignitatem, Archiepisco-
pali esse maiorem dignitate, quia cùm illa priuata
vnius patriæ præsit vtilitati, ista publica totius populi
Christiani; illa vnam dumtaxat regit Ecclesiam, ista
cum Sede Apostolica vniuersas, & cùm à nemine, nisi
solo Papa iudicentur Cardinales, ipsi, & Patriarchas,
& Archiepiscopos, ac reliquos Ecclesiæ gradus cum
Summo Pontifice iudicant: quorum officio nomen ipsum
consonat optimè; nam sicut super cardinem voluitur
ostium domus, ita super hos Sedis Apostol.totius Eccle-
siæ ostium quiescit.* Nec inconuenit quòd Cardi-
nales quoad officium digniores sint Episcopis,
quoad dignitatem verò per respectum ad Ordi-
nem minores habeantur; quia sic Archidiaconus
de Iure communi dignior est Archipresbytero
propter officium; & tamen in Ordine minor ha-
betur,gloss.*verb.subesse,in c.1.de offic. Archid.* Felin.
*in rubr.de maior.& obed.*Boër.*de auctor. Magni Con-
sil. num. 73.* quicquid distinguant Ioan. Garcia *de
nobilit.gloss.48.§.3.num.41.cum seqq.* latè Hermosil.
in d.prolog.Partita 5 gloss.2.num.50.cum seqq.
26 Est igitur Cardinalatus cæteris Ecclesiasticis
Dignitatibus præstantior, vt statuit Eugenius IV.
in d.sua Constit. incip. *Non mediocri*, & est maior
dignitas post Papatum, secundumque in Ecclesia
gradum post illum tenet, sicut tradunt Castr.*con-
sil.420.n.4.& cons.421.n.2.lib.1.* Roman.*cons.498.
num.11.* Alban.*de Cardin.q.6.& 7.* Albertech.*de
potest. Cardin. mortuo, vel impedito Papa, cap. 1.*
Mandos.*ad reg.de infir.q.2.num 4.* Læl. Zech.*d.tit.de
statu Illustriss.Cardin.in princ.* Henriq.*in sum.lib.10.
cap.25.§ 2. & cap.27.§.1.* Flamin. Paris. *de resign.
benefic.lib.11.q.4.n.6.& 15.* Paul.Carrer. *in moral.
Theolog.disp.3.punct.1.q.2. à num.17.* Card. Tusch.
d.concl 100.num.3. Card.Baron.*tom.1 annal.Eccles.
anno Christi 881. vers. quod autem,* Sebastian. Cæ-
sar *in relect. de Eccles.hierarch. p.1. disp.2. in princ.
& §.3.*Roussel.*in historia Pontif.iurisd.lib.2.cap.10.
num.17.*Moneta *de Conseruat.cap.5.num.37.*Lotter.
de re benef.lib.2.q.8 n.57. Hermosil.*vbi supra n.49.*
Fernandez *in examine Theolog. moral.p.2.c.11.§.4.
num.6* Ludou.à Cruce *in expos.Bullæ Cruc.disp.1.
cap.2 dub 22 num.15* Sanch.*in opusc. moral.tom.2.
lib. ap.1.dub.1 n.8.* Diana *d.p 5.tract.2.resol.1.*

Vnde eorum Collegium est honorabilius mem- 27
brum,quod habet Ecclesia Dei,Prob.ad Monach.
in cap.1.num.4.de Schism,lib.6. Cardin.Tusch.*d.con-
clus.100.num.1.* Summum, & excelsum, Roman. 28
consil.498. num. 11. & dicitur gremium Romanæ
Ecclesiæ, *cap. in nomine Domini, circa medium,* 29
23.distinct. Roman. *d.cons.498.num.10.* & meritò
de eo dici potest illud,quod de Romanæ tunc su-
premæ Reip.Senatu, interrogante Pyrrho Epiro-
tarum Rege Cyneam suum Legatum respondisse
asserunt, *Vrbem Romanam templum sibi visum, Se-
natum Regium, Senatores quot, tot Reges.* Quare re- 30
stituit famæ sicut Senatus, Innoc.*in cap.cum te,* &
ibi Felin.*de sent. & re indic.* Roman. *d.cons.498. in
princ. num. 2.* Card. Tusch. *d. conclus.100. num.24.*
Martin.Lauden.*p.1.q.8.& p.2.q.32.& 33.* Alban.
q.42. vers. quintum eorum, Intrigl.*sing.130. num.8.*
Nec à sententia eiusdem Collegij appellatur,glos. 31
verb.Senatum,16.q.1. Nec Papa ab eis fidelitatem, 32
sicut ab Episcopis exigit, Host. & Butr.*in cap.an-
tiqua,de priuileg.* Roman.*d.cons.498.num.10.*Card.
Tusch.*d.conclus.100. num.5.* quamuis postea idem
in Basiliensi Concilio alias reprobato, de Cardi-
nalibus quoque fuerit constitutum.

Et ideo ob tantæ dignitatis præeminentiam 33
Cardinales quamplurimis priuilegiis sunt con-
decorati; quorum præcipua referemus.

Primò. Cadinales iurisdictionem Episcopa-
lem in Ecclesiis, quarum sunt Titulares, & in
aliis eorum Titulis subiectis,habent,*c.his quæ,11.
de maior. & obed.* Iacob. *de Concil.lib.2.art.2.n.21.*
Roman.*cons.498.*Alban.*de Cardin.q 46.*Villadieg.
de orig. Cardin. num.7. Mandos. *in Reg. 7. Cancell.
q.2.*Grilen.*cons.169.num.1.* Anastas.Germon.*de in-
dult.Card.§.iam ratione, num.20.cum seqq.* vbi *n.34.*
tenet Cardinalem etiam non Episcopum posse
cognoscere de causa criminali clericorum suæ
Ecclesiæ Titularis. Franc. Leo *in Thes.for Eccles.
p.2.cap.1.num.7.* Azor. *Instit. moral.p.2.lib.4.cap.3.
q.2.* Squill. *de priuileg. Cleric. cap.2. num.2. in fin.*
Æn. de Falcon.*de reseruat.q.2. princ.num.10.* Scip.
de Rubeis *in Aphorism. Episcop. verb. Cardinalis,
num 2.* Card.Tusch.*d.lit.C. conclus.100. num.48. &
seq.* Flamin.Paris.*de resignat.benefic.lib.7.q.12.n.10.*
vbi ampliat siue sint Presbyteri,siue Diaconi,no-
uissimè Sebastian. Cæs.*in relect.de Eccles.hierarch.
p.1.disp.2.§.1.num.2.* Paul.Layman.*in Theolog. mo-
ral.lib.1.tract.4.cap.7.num.24.* Marchin.*de sacram.
Ordin.tract.1.p.1.cap.12.num.14.* Machado me ci-
tato in hoc loco *en su perfetto Confessor tom.2.lib.4.
p.7.tract.3.docum.5 num.2.*Lotter.*de re benefic.tom.1.
lib.1.q.8.num.50.*Layman *in Theologia morali lib.1.
tract. 4. cap.7. §.7. num.28.* Et possint ibi matri- 34
moniis interesse,& aliis interueniendi licentiam
concedere, vt tradunt Azor. *Instit.moral.p.2.lib.4.
cap.3.q.2.* Sanch. *de matrim. lib.3. disput.28.num.7.*
Diana *d.tract.2.resolut.55.* Basil. Ponc. *de matrim.
lib. 5. cap.10. num.6.* & vti insignibus Pontificiis, 35
vel solemniter benedicere, Monet. *de Conseru.
cap.5. num.34.*

Vnde in iisdem Ecclesiis Titularibus habent 36
ius conferendi beneficia, Gambar. *de offic. Leg. à
Latere lib.10.q.433.*Ludou. Gomez *in reg.de trien-
nali, q.31 num.17. vers. & eodem modo,* Grilenzon.
consil.63.per tot. Gonzal. *ad reg.8. Cancell.glos.13.
num.10.*vbi intelligit quando sunt in Vrbe; Dia-
na *d.part.5.tract.2.resol.13.* nam in absentia solus
Papa confert, vt habetur *in reg.7.Cancell.* Ioan. à
Cochier *in reg.1. Cancell. num.23. vers. Secunda,&*
distribuendi beneficiatos, Mandos.*d.reg.7.Cancell.
q.1.*

q.1. num.5. Ludou. Gomez d.q.31. num.16. Flamin.
Paris. d.q.12. num.9. vbi num.8. ob id resoluit eos
posse recipere resignationes beneficiorū existen-
tium in suo Titulo, de quo latè Diana d.p.5. tract.2.
resol.14. Et Sixtus IV. teste Felin. in d. cap. his quæ,
num.1. quem refert Azor. d.q.2. priuilegium con-
cessit amplissimum, vt conferre possint omnia be-
neficia sita in Ecclesiis, quas vel iure Tituli, vel
Commendationis, vel administrationis habent,
non obstantibus expectatiuis, vel reseruationi-
bus. Vtrùm beneficia simultaneæ collationis
Episcopis & Capitulo vacantia in mense Apost.
à Cardinali simul cum Capitulo prouideri de-
beantur negatiuè cum Garcia de benef. p.5. cap.1.
num.628. & Castro Palao tom.2. tract.13. disput.2.
puncto 22. §.4. num.4. respondet Diana d. tract.2.
resol. 27. Et an Cardinalis Episcopus possit pro-
uidere beneficia reseruata vacantia tempore sui
Antecessoris non Cardinalis? Affirmatiuè respon-
dent, si Cardinalis habeat indultum solitum ad
conferenda beneficia etiam vacantia. Gonzal.
glos.24. à num.108. Garc. d. cap.1. num.635. Castr.
Palao d. §.4. num.7.

37 Ex quo etiam Cardinales possunt visitare per-
sonas subiectas ratione Titulorum, vt voluit Pa-
nuin. de visit. p.1. q.2. num.16. Flamin. d.q.12. num.21.
vbi num.12. subdit ideò Vicarium Vrbis non co-
gnoscere de causis sub Titulis Cardinalium. Hinc
38 etiam prouenit, vt dicant Host. & Ioan. Andr. in
cap.1. de suppl. neglig. Prælat. posse in eos excom-
municationis, suspensionis, & interdicti pœnis
irrogare, & benedicendi solemnem ritum more
Episcoporum exercere, refert Azor. d. cap. 3. q.2.
39 Et eorum Vicarios posse fulminare censuras Ec-
clesiasticas, & reliqua facere, quæ sunt iurisdi-
ctionis Episcopalis, resoluunt Roman. cons.498.
num.11. cum seqq. Sbroz de offic. Vicar. lib.1. q.3. n.23.
Et quòd possint in eisdem suis titulis commutare
vltimas voluntates in illis casibus quibus possunt
Episcopi respectu suorum subditorum, Diana d.
p.5. tract.2. resol.57. & resol.55. quòd possunt exige-
re à suis Ecclesiis titularibus charitatiuum subsi-
dium, & resolut.59. quòd in suis Titulis gaudent
priuilegiis Episcoporum, ex Concil. Trid. sess.24.
de reform. cap.6. & resol.71. quòd possunt in suis
Titulis leges ferre ligantes in conscientia, & re-
solut.58. quòd possunt in suis Titulis dispensare in
voto, & resol.61. quòd possunt in suis Titulis de-
rogare fideicommissis ad eas Ecclesias pertinen-
tibus, & resol.12. quòd possunt in suis Titulis ex-
communicare, suspendere, & interdicere.

40 Secundò. Cardinales Presbyteri, & Diaconi,
etiamsi Episcopi non sint, possunt conferre om-
nes Ordines minores, in propriis Titulis, suis
subditis, ac familiaribus: Iacobat. de Concil. lib.1.
art.12. vers. item Cardinalibus, Martin. Lauden. in
tract. de Cardinal. q.20. Maiol. de irregular. lib.4.
cap.20. num.8. quos refert, & sequitur Paris. de re-
signat. benefic. lib.4. q.2. num.88. Rot. decis.731. n.10.
p.1. diu. Ego ipse de offic. & potest. Episcop. part.2.
alleg.3. num.15. Squill. de priuileg. Cleric. cap.4. n.173.
nouissimè Sebast. Cæsar in relect. de Eccles. hierarch.
p.1. disput.2. §.5. num.8. Monet. de Conseruat. cap.5.
num.31. Machado d. docum.5. num.3. Iodoch. Lo-
rich. in thesauro, verb. Cardinalis, §7. Tambur. de
iure Abbatum tom.1. disp.11. q.4. num.4. Campan.
in diuers. Iuris Canon. rub.6. cap.2. num.11. Diana d.
p.5. tract.2. resolut.5. Lezana in sum. quæst. Regular.
tom.3. verb. Cardinalis, num.5. Quicquid dubi-
tent Anastas. Germon. de indult. Cardin. verb. tam
ratione, num.20. cum seqq. & Azor. d.q.2. vers. quæ-
rat aliquis.

Tertiò. Qui Cardinalem hostiliter insequi, 41
aut in persona offendere ausus fuerit, plurimas,
& grauissimas pœnas incurrit, & crimine læsæ
Maiestatis tenetur, & non ipse tantùm, verùm
etiam & qui consensum, vel auxilium præstiterit,
aut quoquomodo huius criminis particeps extite-
rit, vt habetur in cap. felicis, de pæn. lib.6. vbi latè
in collectan. plura adduxi, prout etiam latè de eius
materia agunt Intrig. sing.130. num.1. Molin. de
iust. tom.4. tract.3. disp.65. à princip. Card. Tusch.
d. conclus.100. ex num.37. Farinac. in prax. crimin.
p.5. q.112. num.75. cum multis seqq. Machado d.p.7.
tract.3. docum.7. n.3. cum seqq. Cuius quidem cap. fe-
licis, dispositio fuit à Leone X. extensa ad inua-
dentes eorum domus, vt in eius Constit.15. Teme-
rariorum, in Bullario nouo, tom.1. pag.494. Exten-
ditur etiam contra scientes, & non reuelantes
per Pium V. Constit.93. incip. Infelicis, sub dat. Kal.
Ianuarij 1569. est in Bullario nouo, tom.2. pag.295.
& hoc idem est prohibitum in Bullis, quas in die
Cœnæ Domini Pontifices publicare consueue-
runt. Intellige de percutiente, etiam quòd non
occiderit, seu vulnerauerit, Clar. in §. final. q.77.
num.21. Farinac. d.q.112. num.76. & etiamsi Car-
dinalis nondum galerum habuerit, Diana d. p.5.
tract.2. resol.74. in fine. & de capiente, seu carce-
rante Cardinalem cum effectu, id est, reali captu-
ra sequuta, Farin. d.q.112. num.80. Sayr. de censur.
lib.3. cap.15. num.6. & de mandante etiam effectu
non sequuto. Sayr. de censur. lib.3. cap.15. num.9.
Anton. à Sousa in relect. de censur. Bull. in Cœn. Do-
mini, cap.12. disput.63. Diana d.p.5. tract.2. resol.87.
& de ratificante offensionem eius contemplatio-
ne, & nomine factam, glos. verb. ratum habuerit, in
d. cap. felicis, Decian. in tract. crimin. lib.7. cap.34.
num.8. Sayr. d. cap.15. num.11. Anton. à Sousa d.
cap.12. disp.64. Farinac. d.q.112. num.97. Et de con-
silente fraudulenter, vt Cardinalis offendatur,
Menoch. de arbitr. cas.551. à princ. Sayr. d. cap.15.
num.12. Anton. à Sousa d. cap.12. disput.62. num.5.
cum seqq. Farin. vbi suprà n.86. Et de fauore dolo-
so, qui aliquid operatur ad huiusmodi insecutio-
nem, percussionem, &c. non verò de fauore nu-
do, & simplici, qui nihil adiicit ad peccandum,
secundùm Sayr. d. cap.15. num.13. Farinac. d.q.112.
n.90. & de receptante scienter, Menoch. de arbitr.
cas.551. num.5. Farin. d.q.112. num.94. Cardinalem
se ipsum percutientem, aut vulnerantem non in-
currere in excommunicationem d. cap. contra
Duardum resoluunt Bonacin. tom.3. disp.2. q.12.
puncto 3. num.3. Diana moral. resol. p.3. tract.5. re-
sol.81. in fine, & p.5. tract.2. resol.84.

Pœnæ autem statutæ in d. cap. felicis, contra 42
Cardinalem offendentes, &c. plures sunt, & gra-
uissimæ; illi enim committunt sacrilegium. Gig.
de crimine læs. maiest. lib.1. rub. qual. & à quib. cri-
men læs. maiest. com. q.5. num.1. & 11. Decian. d. lib.7.
cap.5. num.8. vers. quinimmò, & hos offendens, Farin. 43
d.q.112. num.107. sunt perpetuò infames. Idem 44
Farin. d.q.112. num.109. habentur pro bannitis, & 45
diffidatis, Farin. d. q.112. num.11. amittunt testa-
menti factionem actiuam, & passiuam; Farin. d.
q.112. num.112. Anton. Ricciul. in tract. de iur. pers.
extr. grem. Eccles. existent. lib.4. cap.58. num.21. eorum
domus deuastantur, Farin. d.q.112. num.116. cum 46
seqq. & q.116. num.28. cum seqq. & eorum bona 47
confiscantur, Farinac. d.q.112. num.113. priuantur 48
locationibus, & feudis, si quæ habent, & liberè 49
ad

ad dominos reuertuntur, Peregr. *de iur. fisc. lib.5. tit.1.num.*108. Farinac.*d.q.*112.*num.*114. ac omni-
bus officiis, & beneficiis spiritualibus, & tempo-
ralibus, Farinac.*d.q.*112. *num.*113. & eorum filij,
ac nepotes priuantur omnibus beneficiis, & di-
gnitatibus Ecclesiasticis, & ad illas in posterum
50 obtinendas efficiuntur inhabiles. Decian. *d.lib.*7.
*cap.*41.*num.*32. Menoch.*d.cas.*151.*num.*7.*cum seqq.*
Farinac.*d.q.*152.*num.*121.*& seq.* Sanch.*in præcept.*
*Decalog.lib.*2.*cap.*18.*num.*20.

51 Quartò. Cardinalis Romanæ Ecclesiæ damna-
ri de crimine sine LXXII. testium numero de
Iure non potest, si sit Episcopus, aut sine LXIV.
si sit Presbyter Cardinalis: si verò sit Diaconus
tantùm XXVII. requiruntur, Host. & Ioan.
Andr. *in cap.licèt vniuersis, de testib.* per text.*in cap.*
Præsul. 1.*q.*4. Ita Franc. Marc. *decis.*936. *num.*13.
*vol.*1. Menoch. *de præs.lib.*2.*præs.* 80. *sub num.*23.
Lorich.*in thesauro Theolog. verb. Cardinalis*, §.10.
Schast.Cæs.*de Eccles.hierarch.p.*1.*disp.*2.§5.*num.*2.
Diana *d.p.*5.*tract.*2.*resol.*24. Camill.Borrel.*in sum.*
*omn.decis.tom.*1.*tit.*5.*num.*74.vbi *num* 78. post Ant.
Scapp.*de iur.non script.lib.*5.*q.*10. ex *num.*14. tenet
52 hodie dispositionem *d.cap.Præsul*, locum non ha-
bere, & hoc quidem statutum est (præter alias
causas, quas ponit Felin. *in cap. per tuas, de maior.*
& obedient. propterea maximè, vt calumniis ad-
uersariorum Romanæ Ecclesiæ occurreretur; vt
53 probatur *in cap.final.*2.*q.*4. Damnatur autem, vel
deponitur, aut excommunicatur Cardinalis à so-
lo Romano Pontifice, glos. *in cap.*2. *de Cleric.non*
resid. etiam non vocatis Cardinalibus, Bald. *con-*
*sil.*328.*quæritur,num.*9.*vers.& sicut Papa,lib.*1.Clat.
§.*fin.q.*35.*num.*11.*& seq.* Card.Tusch. *tom.*6. *lit.P.*
*concl.*41. *num.*64.

54 Quintò. Cardinales regulariter non includunt
regulæ Cancellariæ, nec aliæ Constitutiones ge-
nerales ex particulari dispositione ipsius *reg.* 67.
nunc 68. *Cancel.* dum disponit quòd Cardinales
non comprehenduntur sub regulis faciendis, &
in futurum edendis: vide Mohedan. *d. decis.*23.
Lezan.*in sum,tom.*3.*verb.Cardinalis,num.*8.Roman.
*cons.*498.*num.*1. Gig. *de pens.q.*9. *num.*7. Barbat.*de*
*præst.Cardin.q.*12.*col.* 2.*vers.primo*, faciunt Mandos.
*in reg. de infirm. q.*2.*num.*4. *in fin.* Ludou. Gom.*in*
*reg.de idiom. q.*3. *num.*6. Rebuff. *in concord. rub. de*
collat.§ *si quis verò,verb.Cardinalatus*, Card.Tusch.
*d.concl.*100. *num.*28. Monet. *de decim. cap.*9. *q.*3.
ex num. 113. Seraphin. *decis.* 1144. *num.* 3. *& de-*
*cis.*1148.*num.*3. Azor. *Instit.moral.p.*1.*lib.*5.*cap.*11.
*q.*5. Duran *decis.* 67. *num.*24. Lotter. *de re benefic.*
*lib.*1.*q.*8.*num.*84. quia, vt ipse ait *num.*83. Cardi-
nalis persona non censetur comprehensa sub ge-
nerali persona, & inter regulas Cancellariæ à
Paulo V. editas, ipse statuit, & ordinauit quòd
in quibuscunque Constitutionibus & regulis in
posterum edendis non includantur ipsi Cardina-
les, nisi illæ eorumdem Cardinalium fauorem
concernant, vel de eorumdem Cardinalium, aut
maioris partis eorum consilio editæ fuerint.

55 Contrariam verò sententiam videtur tenere
Gambar. *de offic. Legat. a Later. lib.* 4. *à num.*114.
dum ait legem generalem ligare etiam Cardina-
les, nisi in certis casibus, & quòd ligentur sub
constitutione generali rationabili, & præcipuè
habente clausulas prægnantes, vel concernentes
bonum animarum; seu agentes de nullitare actus,
non de pœna imponenda: colliges ex Put. *de-*
*cis.*189. *num.*7. *&* 8. *lib.*1. *in correct.* Bellencin. *de*
charitat. subsid. q. 66. Cassad. *super reg. Cancell. de-*
August. *Barbos. de Iure Eccles. vniu.*

*cis.*38.*num.*5. Selu.*de benef.p.*3.*q.*12.*num.*6. Sarnen.
*in proœm. reg.q.*4. Henriq.*in sum. lib.*7.*cap* 24.§.4.
Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*11. *q.*4.*num.*6.
*& lib.*12. *q.* 4. *num.* 7. *cum seqq.* Sanctarel. *d. q.*2.
*num.*31. Gonzal.*ad reg.*8. *Canc.glos.*24.*num.*13.*cum*
seqq. benè Mari. Anton.*variar.resolut.lib.*1. *resolut.*
*vlt.cas.*61. Diana *d. tract.*2. *resol.*17. Rota coram
Duran *decis.*67. *num.* 7. vbi reprobat Anast. Ger-
mon.*de indultis Cardin.*§.*alioquin,num.*33. Mohed.
*decis.*10. *de priuil.* Achil. *decis.*7. *eod. tit.* Pute. *de-*
*cis.*137.*num.*2.*lib.*2. Verall.*decis.*82.*p.*2. distinguen-
tes inter dispositionem generalem per viam le-
gis, & dispositionem generalem per viam parti-
cularis prouisionis, seu priuilegij, itaut sub illa
comprehendantur Cardinales, quando non con-
tinet odium irrationabile, non autem sub indul-
to quantumuis simpliciter, & verbis generalibus
concepto.

Vnde Cardinales renuntiantes beneficia com- 56
prehendi *sub reg.de infirmis*, post alios resoluit Fla-
min.Paris.*d.q.*4.*n.*7. & de publicandis resignatio-
nibus Aloys.Ricc.*in Collect. decis.*§.5.*Collect.*1724.
*limit.*1. Flamin. Paris.*d.lib.*11.*q.*4.*num.*5. *cum seqq.*
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 24. *num.* 15. & de
non impetrando beneficium viuentis, Gomez *in*
*reg.*20. *Cancel. q.*6. Gonzal. *dicta glos.*24. *num.*17.
Necnon regulam reuocatoriam facultatum circa
legitimationes, & dispensationes comprehendere
Cardinales, tenuit Rot. *decis.*248. *&* 252.*p.*2. *di-* 57
uers. Theodos. de Rubeis *d. verb. Cardinalis*, §. 1.
*num.*11. Item reseruationes factas per Papam eos-
dem quoque ligare, fuit sæpe sæpiùs tentum in
Rot. vt videre est *decis.*3. *de offic. Legat. in nou. &*
decis. 1. *eod. tit. in antiq.* & apud Achil. de Grassi.
*decis.*1. *in fin. de offic. ordin.* quas refert Aloys.Ricc.
collect. 1282. *limit.* 3. *&* 4. *& collectan.* 1724. *ead.*
*limit.*3. *&* 4. Hinc dispositionem *cap de multa, de* 58
præbend. comprehendere etiam Cardinales tradit
Flamin. *d. lib.*12. *q.* 4. *num.*11. vbi *num.*12. subdit
idem esse dicendum de *Clem. Auditor*, *de rescript.*
Azor.*instit.moral.p.*2.*lib.*4.*cap.*3.*q.*4. vbi tamen ad- 59
uertit in Cardinalibus iustam subesse causam, vt
Romani Pontificis indulgentia ab huiusmodi
legibus soluti plura Ecclesiastica consequantur
beneficia: & *lib.* 6. *cap.*11. *q.* 5. asserit quòd sola
Cardinalitia dignitas iustam causam præbet, vt
Cardinali plura beneficia conferantur. Sebastian.
Cæs.*d.p.*1.*disput.*2.§.5.*num.*12. Diana *d.p.*5.*tract.*2.
*resol.*41. vbi citat Extrauag. *Execrabilis,de præbend.*
Et in specie quòd in facultate transferendi pen-
siones, quas soluunt Cardinales, comprehendan-
tur ipsi Cardinales, fusè fuit resolutum *in Fir-*
mana pensionis, in quatuor decisionibus, duabus
coram Ramboldo, & duabus *coram Duran*, quarum
meminit Theodos. de Rubeis *d. verb. Cardinalis*,
§.1. *num.*8. Ligantur statutis Vrbis, Mantica *de-*
*cis.*238. Theodos. de Rubeis *vbi suprà num.*16. in
tantum quòd si obligatio esset contracta ante-
quam quis esset Cardinalis per superuenientem 60
dignitatem, talis obligatio non dissoluitur. Ferret.
*cons.*314. *num.*11. *& sequent.* Mantic.*decis.*230.*n.*4.
vbi *num.*7. resoluit quòd Cardinales sunt exempti
ab oneribus impositis, & imponendis pensioni-
bus, quæ eis à Pontifice conceduntur. Quicquid
absolute Generales dispositiones odiosas & pœ-
nales, Cardinales non comprehendere teneant
Ioan. Monach. & Ioan. Andr. *in cap.* 1. *de schism.*
*lib.*6. Ias.*cons.*117. *In causa & lite*, *col.*3. *lib.*4. Bar-
bat.*cons.*23. *Scripsit Propheta*, *in* 3. *dub.num.*7.*lib.*1.
Bellencin. *de charit. subsid. q.*66. Gig. *de pens. q.*9.
*num.*7.

num.7. & 8. & q.59. num.13. & 14. Gom. *in reg. de valore, q.1. in princ.* Sanctarell. *d.q.2. num.22.* Mandos. *reg.19. de infirm. q.2.* Anchar. *cons.295. Pro clariori, num.5. & 6.* vbi subdit Constitutiones Canonicas pœnales non comprehendere Cardinales; nisi expressè exprimantur: & quòd non contineantur sub reuocationibus generalibus, nisi fiat de eis mentio specialis, refert Tusch. *d. conclus.100. num.39. & 30.*

61 Sextò. Cardinales hoc priuilegium ex consuetudine introductum habere dicuntur, quòd obuiantes ei, qui ad supplicium ducitur, possunt illum veste, aut pileo tegendo liberare: de quo vide Remig. *de immun. Eccles. ampl. 19. ex pag. 184.* Lancell. Conrad. *in templ. omn. Iudic. lib.2. cap.2. §.3. num.30.* Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit; §.1. num.155.* Plaz. *de delict. cap.34. à princ.* Læl. de Zanch. *de priuileg. Eccl. priuil.154. num.11.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.4. cap.3. q.20. vers.1.* Sebastian. Cæsar *d. p.1. disput.2. §.5. num.14.* Danza *in pugna Doctor. de qualit. official. cap.1. num.16.* Diana *resol. moral. p.5. tract.2. resol.29.* Machado *d. lib.4. p.7. tract.3. docum.7. num.2.* Loiich. *in thesaur. verb. Cardinalis, §.7.*

62 Septimò. A sententia ex voto Cardinalium, seu consensu lata minimè appellatur, Alban. *de Cardinal. q.42. vers.3. hi Antistites*, Azor. *d. q.20. vers.3.* Manfred. *decis.30.* Intrigl. *sing.130. num.5.* plures apud Dian. *d. p.5. tract.2. resol. 36.* per *cap. Ecclesia habet Senatum, 16. q.1.*

63 Octauò. Cardinali asserenti se esse Legatum creditur circa ordinariam potestatem, etiamsi litteras suæ Legationis testes non exhibeat, *cap. nobilissimus, q.7. distinct.* Alban. *d. q.42.* Selu. *de benefic. p.2. q.3. num. 46. vers. octauum.* Ioan. Valer. *de diff. inter vtrumque forum, verb. obedientia, diff.4. num.1. vers. limita,* Bero. *cons.65. num.144. & seqq. lib.1.* Cardinal. Tusch. *d. lit. C. conclus.103. num.5.* Pacian. *de probat. lib.2. cap.33. ex num. 66.* Azor.
64 *d. q.20. vers.5. & lib.5. cap.27. q.8.* Prout etiam creditur si attestetur de speciali mandato Sedis Apostolicæ, aut de mente Summi Pontificis absque litteris sui mandati; ita Rot. *decis.33. de probat. in antiq.* Specul. *in tit. de testib. §. restat. num.10. & in tit. de Legat. §. Superest, num.16.* Ægid. *decis.183.* Incip. *Assertioni*, Lap. *alleg.32. num.3. vers. an credatur*, Abb. *cons.18. col.3. vers. primo enim, lib.2.* Et de actis coram eo gestis, Alex. *cons.106. num.19. lib.2.* Ias. *in l. admonendi, ff. de iur. iur. num 96. aliàs 175. vers. tertiò moneor*, vbi limitat dictum Cardinalis, quando de seipso asserat, Hippolyt. *ad l.1. §.1. num.7. vers. & facit, de quæst. & sing. 273. vers. limito etiam*, Nau. *cons.6. num.8. de testam.* Anton. Gabr. *comm. tit. de probat. conclus.160. à num. 1. & conclus.492. num.10. & conclus.1004 num.58.* Farin. *in prax. crimin. p.3. q.97. num.56. & p.4. cons.60. num.118.* Rot. *decis.339. num.1. p.2. rec.* Nam & de
65 consuetudine Curiæ statur dicto Cardinalis de his, quæ dicta, vel facta sunt coram eo, *cap. constitutis*, & ibi Hostiens. *de appellat.* Abb. *cons.18. Primò quòd communitas, col. 3. vers. primò enim, lib.2.* Card. Tosch. *d. lit. C. conclus.103. num.8.* Diana *d. p.5. tract 2. resol. 31.* quod secus est in Episcopis, *cap.*
66 *fin. 6. q.2.* Declara Cardinali Legato circa demandatam sibi iurisdictionem credi in his, quæ Iure commoni Legato competunt; secus circa ea, in quibus requiritur speciale mandatum; ita Gemin. *cons.62. num.8. vers. nec obstat.* Gaspar de Perus. *in tract. referu. in 15. vol. fol.127.* Bero. *cons.65. num.143. & seq. lib.1.* quos refert Card. Tusch. *d. lit. C. conclus.103. num.18. & 19.* subdit quòd creditur, quando sunt talia, quæ principaliter non diriguntur in præiudicium tertij, alias secus, de quo plures refert Doctores Octau. Glorit. *resp. 12. num. 84.* latè Laurent. de Peyrin. *de priuileg. Regular. ad const.3. Gregory XV. num.3. cum seqq.*

Nonò. Soli Cardinales Legati à Latere nun- 67
cupantur extra Curiam missi, Alban. *de Cardinal. q.42. in priuil.22. & 23.* Azor. *Instit. moral. p.2. lib.4. cap.3. q.20. vers...*

Decimò. Cardinales habent partem redditum 68
Cameræ Apostolicæ, *cap. vbi periculum, §. prouisiones, de elect. lib.6.* & traditur Nicolaum IV. eis concessisse medietatem fructuum Romanæ Ecclesiæ ratione visionis, quam cum ipso capite habent, & laboris, quem pro vniuersali Ecclesia sustinent; qua de causa aliis etiam Papæ prouisionibus perfruuntur; si verò indigeant, debet Summus Pontifex eis subuenire, quia caput membris suis indigentibus succurrit, Manfred. *decis.224.* Card. Alban. *d. q.41. in priuil.* Azor. *d. q.20. vers.9.* nam ex Bulla Pauli IV. quam citat Card. Tusch. *d. conclus.100. num.44.* constat quòd habebant antiquitùs pro beneficiis Consistorialibus, quæ expediuntur per Consistorium mediatatem integræ annatæ, quæ soluitur, & appellatur seruitium cõmune cum Papa. Hinc Sarnen. *in proœm. regul q.4. vers. tertius casus in fine*, ait quòd dispositio generalis *Extrauag. Iniunctæ, Bonifacij VIII.* dum disponit neminem admitti debere ad administrationem Ecclesiarum litteris non expeditis, non comprehendit Cardinales, eo quia esset irrationabile, quòd dicta generalis constitutio, quæ emanauit ob interesse bursale, afficeret Cardinales, qui particulari priuilegio sunt immunes à taxis officialium, refert & sequitur Duran *decis.67. n.9.* Theodos. de Rubeis *in sing. Rotæ p.2. verb. Cardinalis, §.1. n.10. pag.30.* Lauor. *var. lucubrat. tom.1. tit 4. cap.25. num.10.* Diana *d. p.5. tract.2. resolut.47.* Hinc etiam fit consequens quòd cùm hodie Cardinales præfatam medietatem fructuum, seu annatæ non habeant, sed tantùm certam partem palatij, si adhuc indigeant, teneretur Papa tanquam eorum caput, illis veluti membris indigentibus succurrere. Ita Alban. *de Cardin. q. 42.* Manfred. *eod. tract. decis.146.* Lancelot. *in templo omnium Iudic. lib.2. cap.3. §.2. num.21.* Loiich. *in thesauro, verb. Cardinalis, §.7.* Diana *d. p.5. tract.2. resolut.33.*

Vndecimò. Cardinales sententia suspensionis, 69
vel interdicti in diplomate Pontificio, vel Motu proprio, mandato, aut Constitutione generaliter promulgata minimè afficiuntur, nisi specialis eorum mentio facta sit, Alban. *d. q.42. priuil.31.* Azor. *d. q.20. vers.12.* plures apud Dian. *d. tract.2. resol.46.*

Duodecimò. Is, qui ad Cardinalatus dignita- 70
tem euehitur, eo ipso à patria potestate est solutus; Manfred. *de Cardin. c.8. priuil.8.* Azor. *d. q.20. vers.11.* Molin. *de Iustit. tract.2. disput.229. num.8.* Zech. *de Republ. Christ. tit.3. de Cardin. n.9. priuil.8.* Germon. *de indultis Cardin. §. quod tu Romanam, n.3.* Diana *d. p.5. tract.2. resol 32.*

Decimotertiò. Cardinales in commissis sibi 71
Ecclesiis à Sede Apostolica possunt beneficia conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, non obstante decisione *Extrauag. Iniunctæ, de elect. inter commun.* Ita Bellenc. *de charitat. subsid. q.46.* Selu. *de benefic. p.2. q.3. num.46. vers. octauum*, Lud. Gom. *in proœm. Regul. Cancell. q.4. num.9.* Rot. *in Burg. Canonicatus*

monicatus 3.Iun.1583.coram Cardinali Lancelloto ſen. Gonzal.ad reg 8.Cancell.gloſſ.21.num.7. Iul.Lauor. variar.lucubrat.tom.1.tit.4.cap.25.num 10.Seraphin. deciſ.1144. num. 3. Diana moral. reſol. p.5. tract.2. reſol.13.Machado d.tom.2.lib.4.p.7.tract.3.docum.5. num.4. Idem Diana d. tract.2. reſolut.14. ait quòd Cardinales poſſunt recipere reſignationes exiſtentium in ſuo titulo, Ego ipſe de offic. & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.111. num.35.

72 Decimoquartò. Cardinalis dictum ſine iura-
mento aliquam facit præſumptionem,vt per Car-
din.Tuſch.tom.8. lit.T. concluſ.266. num.25. & 36.
73 Farinac.in prax.crimin.p.2.q.63. num.73. quamuis
illis ſine iuramento teſtificantibus non credatur
in præiudicium tertij,ſicut reſoluunt Coſta in me-
morabil.verb.teſtis,verſ.& ideo dicebat,pag.mihi 870.
Tiraq.de pœn.temp.cauſ.51.num.136.Rebuff.in tract.
de reprobat.teſt.num.297. Cardin.Tuſch.d.lit.C.con-
cluſ.103.num.19. Fr. Emman.quæſt.Reg.tom.2.q.13.
74 art.8. Sed aduerte quòd Cardinalis aſſertioni ſta-
tur, cùm ſimul concurrunt infraſcripta, nempe
quando Papa eſt præſens, ad quem facilè recurri
poteſt pro certificatione, Anton.Gabriel.commun.
opin.tit.de prob.concluſ.3.num.20.cum ſeqq.Caputaq.
deciſ.55.p.2. Item quòd aſſerat rem directè non
præiudicialem tertio,Glorit.reſp.12.num.84.Zech.
de Republ.tit.3.de Cardinal.num.9. Gabriel vbi ſu-
prà num.28.Tertiò,quòd aſſerat veriſimilia,prout
omnia tradit Rota in Lauretana Iuriſdictionis,
5. Martij 1618. coram Cardinali Sacrato.

75 Decimoquintò. Cardinali aſſerenti aliquid actum in præſentia Papæ, eſt credendum; Imol. & Felin. in cap. quòd ſuper his, de fid. inſtrum. Barbat.de præſtant. Cardinal. in 1.q. 2.p. Caputaq. deciſ.95.p.1. Put. deciſ.2. verſ. circa primum, lib.2. in vtraque edit. quod intelligit etiam,vbi tractaretur de tertij præiudicio, refert Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1459. in princ. vbi etiam ſubdit quòd Cardinali dicenti ſibi viuæ vocis oraculo à Papa mandatum fuiſſe, credi debet;quod etiam tradunt Lap. alleg.33. num.4. Abb. conſ.18. num.4. lib.2. Card. Tuſch.d.lit.C.concluſ.103.num.2. Diana d.tract.2.reſol.31.

76 Decimoſextò. Cardinales orto ſchiſmate, datâve contentione Concilium congregare poſſunt, Manfred.de Card.cap.31.Sebaſtian.Cæſar in relect. de Eccleſiaſtic.hierarch.diſp.2.§.5.num.vlt.

77 Decimoſeptimò.Priuilegia omnia Epiſcopis ob
ſtatus dignitatem conceſſa ad Cardinales fermè
extendi ſolent, propter maiorem eorum dignita-
tem, vt expreſsè tenet Paul. Laym. in Theolog.mo-
ral.lib.1.tract.5.p.3.cap.2. num.1. in fine. Machado
d.lib.4.part.7 tract.3. docum.7. num.5. Diana d.p.5.
tract.2. reſol. 48. & p. 6. tract. 8. miſcellan. reſol.40.
verſ. tandem ratiocinatione. Et ideò dicit Henriq.
in ſumm.lib.13.cap.34.§.2.lit.X. Cardinales gau-
78 dere priuilegio Epiſcopis conceſſo, in cap.quia pe-
riculoſum,de ſent. excommunic.lib 6. vt generali ſta-
tuto,vel ſententia interdicti,aut ſuſpenſionis non
includantur,niſi eorum expreſſa mentio fiat,quod
etiam tenet Bellet.diſquiſit. Cleric.p.1.tit.de diſcipl.
Cleric.§.2.num.48.Cornejo in 3.p.tract.5.de ſuſpenſ.
diſput.3. dub.1. quæſt.2. Hurtado de cenſur. tract.de
ſuſpenſ.diffic.9.num.23. Diana d.p.5.tract.2.reſol.46.
Et gaudere quoque priuilegio conceſſo Epiſco-
pis, & Prælatis exemptis eligendi ſibi Confeſſo-
res, quos voluerint, de quo in cap. vltimo, de pœ-
nit. & remiſſ. vt per Henriq.lib.6.cap.13.§.3. Paul.
Comitol.reſp.moral.lib.1.q.101.num.4. Azor.inſtit.
moral.p.2. lib.4. cap.3. q.16. vbi in verſ. quæres, an

Auguſt.Barboſ.de Iure Eccleſ.vniu.

Cardinales, ſubdit ſacram Congregationem cenſuiſſe non poſſe iam ſibi eligere Sacerdotem non ſubditum,qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus; quaſi innuens nunc poſt Concilium Trid. non poſſe Cardinales, qui nec ſunt Epiſcopi, nec Legati, confiteri alicui qui non ſit ab Ordinario approbatus, quod etiam ſentit Scip. de Rubeis in Aphoriſm. Epiſcop. verb. Cardinalis, num.5. Sed illos reprobant Nald.in ſum.verb.Cardinalis,num.8. Ludou. à Cruce in Bull. Cruciata, diſput. 1. cap. 2. dub.22.num.11.cum ſeqq. Turrian.de Pœnit.diſp.23. dub.3. Boſſ.de Iubilæo, ſect.4. caſu 2. §.4.num.11. citati à Diana moral. reſolut. p.5. tract.2. reſol.10. Et ſic Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium deſignatus & electus facultatem habet tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium ac commenſalium Confeſſiones audiendas, vt per Ludou. de ſan Iuan de ſacram. Pœnit. q. 6. art. 2. difficult.5. concl.2. Adam.Tanner.tom.4.diſp.6.q.9.dub.3.n.58. Diana d.reſol.10.

Decimooctauò. Lites,& cauſæ inter Cardina- 79
les quomodolibet vertentes à Summo Romano Pontifice appellatione remota decidendæ ſunt; ita Paulus IV. ſuo motu proprio, incip. Cùm ſæpius, ſub Dat. 9. Ianuarij, an. Incarnationis Dominicæ 1556. in Bullario nouo, tom.1. pag. 724. Lotter. de re benefic.lib.1.q.8.num.48. me citato in hoc loco, Machado en ſu perfetto Confeſſor tom.2.lib.4. part.7. tract.3.docum.5.num.1.me etiam citato Diana d.p.5. tract.2. reſol.23.

Decimononò. Cardinalium domus, in quibus 80
exiat Oratorium, vbi diuina Officia celebrantur, gaudent immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegio, vt reſoluunt Clar. §.fin. q.30 verſ. item adde, Cardin. Tuſch.pract concluſ verb.Eccleſia, concluſ.9. num.12. Manfred.in tract.de Cardin.deciſ.147. & cap.8. priuil.14.Sanch.in opuſc.tom.2 lib.6.cap.1.dub.7.num.2. Mar.Ital.de immunit. Eccleſ.lib.1.cap.4.§.9.num.22. Farinac.eod.tract.num.274. Pereg.in ſimil.tract.c.4. num.75. animaduertentes huiuſmodi priuilegium hac tempeſtate non ſeruari in Vrbe Roma,vt conſulatur bono publico, & delinquentes puniantur, qui vix puniri poſſent, ſi huiuſmodi priuilegium in Vrbe ſeruaretur, Diana reſol. moral. p.1. tract.1. de immunit. Eccleſ.reſol.37. & d.p.5. tract.2. reſolut. 34. Quamuis Duard. in Bulla Cœnæ, lib. 2. can.15. q. 16. num. 12. exiſtimauerit hoc priuilegium illis reuocatum fuiſſe à Gregorio XIII. & Sixto V.

Vigeſimò. Cardinalium declarationes con- 81
ſulto Sanctiſſimo factæ non ſolùm habentur vt probabiles, & doctrinales, ſed etiam vt auctoritatiuæ, & neceſſariæ, tanquam ſi ab ipſo Papa editæ fuiſſent, itaut habeant vim obligandi in vtroque foro non ſolùm pro illis perſonis, ad quorum inſtantiam fiunt,ſeu in illo caſu ſpeciali, cui Congregatio reſpondet, ſed vt leges generales in ſimilibus omnibus. Notorium namque eſt ex particulari Pontificum auctoritate, & commiſſione conſtitutam eſſe hanc Eminentiſſimorum Cardinaliũ Congregationem Concilij Trid. interpretum, vt ij ſpecialiter præſint executioni, & interpretationi præcedenti Concilij, & dubia difficultatéſve circa illius ſtatuta occurrentia, Sedis Apoſtolicæ nomine, eadem tamen conſulta reſoluant, & interpretentur; prout facultates à diuerſis Romanis Pontificibus, nominatim Gregorio XIII. & Sixto V. eidem Congregationi in hanc rem conceſſæ palàm oſtendunt. Ita Fr. Emman.quæſt.Regul.tom.1.q.11.art.1.& 2.Gambar.

de casib. reseru, cap. 3. num. 6. Lazar. in tract. de blasphemia, q. 10. num. 39. Ludou. Mirand. in man. Prælat. tom. 2. q. 26. art. 11. Salas de legib. tract. 14. disp. 21. sect. 12. Lezana in sum. tom. 3. verb. sacra Congregatio, num. 8. Marchin. de sacram. Ordin. tract. 1. p. 1. cap. 12. num. 16. latè Stephan. VVeyms post constitutiones 24. ex antiquo Iure desumptas, & per Concil. Trid. innouatas, in coronide, vers. quantum verò, pag. 290. cum seq. ibi, Diffiteri equidem nemo potest, quin declarationes huiusmodi à Papa editas recipere teneamur, sicut vniuscuiusque Legislatoris interpretationes, quæ ad veram legum suarum intelligentiam pertinent, acceptare obligamur; vt sic etiam prædictas sacræ Congreg. declarationes super decretis Concilij Trident. (quorum interpretatio extra controuersiam Papæ competit) tanquam ex Sedis Apost. commissione descendentes respuere nullatenus possimus dum decreta eiusdem Conc. pro quorum intelligentia & interpretatione proferuntur, agnouimus, & acceptauimus, &c. Modern, de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. cap. 2. num. 7. cum seqq. me citato in hoc loco, Machado d. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 1. Hieron. Roder. in compend. quæst. Regul. resolut. 18. num. 22. Peirinis de subdito q. 1. cap. 25. in princ. prope fin. Leon. in tract. de Iubil. part. 1. q. 5. num. 207. Belloch. de casibus res. p. 1. q. 2. num. 82. Cocchier de permut. benefic. part. 2. cap. 30. Homoh. de Bonis de exam. Eccles. tract. 1. p. 1. cap. 6. q. 29. Narbon. de appellat. à Vic. ad Episcop. p. 1. num. 189. Zip. in analytica postrem. Iur. Eccl. enar. in Epist. ad lect. vbi sic loquitur, Quibus (scilicet Cardinalibus) & ea auctoritas data est, quæ olim in Republica Romana prudentibus, quorum responsa accipiebantur pro Iure, vt illorum resolutiones in vtroque foro seruandas, & iuxta eas iudicandum asseratur, quippe, vt ipsi de se testantur apud Zerol. in prax. p. 1. verb. auctoritas, & p. 2. verb. absolutio, habent potestatem instar Pontificiæ, vt amplitudo eorum Pontificiæ hodie proxima est, Nicol. Garc. de benefic. in præfat. tom. 1. vbi sic asserit; Quod attinet ad Declarationes sacr. Congregationis, certum est eas non esse Declarationes doctrinales, sicut latas à Doctoribus, & Iureperitis, vt aliqui Theologi perperam dicunt, sed esse Declarationes definitiuas, seu decisiuas, vim legis habentes, & vt leges recipiendas, vtpote latas ex commissione Papæ, & à personis habentibus interpretandi, & respondendi facultatem à Principe, vt apparet ex Bulla Sixti V. quæ est in p. 2. Bullarij 7. in ordine, vbi habetur facultas dictæ Congregationis; & eadem sacra Congregatio cuidam Abbatissæ Messanensi sic respondit, Ea ratio habenda est de his quæ scribuntur à Cardinalibus sacræ Congregationis, ac si à Papa scripta essent; & alias sic censuit. Decreta, & Litteræ Congregationis Concilij, semotis litibus, sunt executioni demandanda, nec super his sententia, nec decretum aliquod est faciendum. Et ita super Declarationibus sacræ Congregationis Papa statim dat Breue, & Auditor Cameræ monitorium in earum executionem, & Rota eas absque vlla controuersia, & disputatione amplectitur, suscipit, & obseruat, vt praxis ostendit; & quamuis declaratio sit facienda ad instantiam alicuius, seu in casu particulari, tamen facit ius quoad omnes, & in vniuersum, ad l. vltimam. C. de leg. cap. in causis, de re iud. &c. Hactenus Garc. Vniuersaliter Rota declarationibus huiusmodi semper plurimùm detulit, nec eas in dubium vllo modo reuocare solet, vt in Panormitan. Archipresb. 5. Iunij 1620. coram bon. mem. Burat. inter eius impressas decis. 479. num. 3. vbi D. Ferentil. in annot. n. 20. & in Nicien Parochialis, 20. Maij 1624. coram bon. mem. Vbaldo sen. & in Tiburtina Parochialis, 27. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Pyrouano, & coram Caualerio decis. 627. num. 8. vbi quòd solet reuerenter suscipere, & illis acquiescere, cum aliis deductis per Ferentil. in annot. ad decis. 479. Burat. num. 20. & 21. Nec est necessaria earum productio in actis, sed sufficit illas allegare ad instar legis communis, iuxta text. in §. responsa prudentum, Instit. de iure nat. Rot. in Auersana beneficiorum, 3. Iunij 1606. coram bon. mem. Cardinali Sacrato, vbi loquitur de Declarationibus Congregationis Concilij Trident. & in Meten. Abbatiæ 19. Iunij 1628. coram R. P. D. Dunozetto, vbi de his & aliis Congregationis super consultationibus Regularium, subdit quòd huiusmodi Declarationes non debeant fieri de actis. Sed huiusmodi Rotæ decisionibus circa Concilium Trid. non est standum quando in contrarium adsunt declarationes sacræ Congreg. vt ex ipsamet Rota probat Theodos. de Ruheis in singularib. Rotæ, p. 2. verb. Rotæ Rom. decisiones, §. 9. pag. 93.

Non desunt tamen præstantissimi Theologi, 82
qui contrariam sententiam docere ausi sunt, asserentes huiusmodi Eminentissimorum Cardinalium Declarationes esse tantùm probabiles, & doctrinales, nec aliquam habere vim, nisi post earum promulgationem; & in casu illo particulari, super quo Cardinales fuerunt Consulti; ita Veg. in sum. tom. 1. cap. 62. cas. 41. Petr. de Ochagau. tract. 2. de Confess. sacram. q. 40. n. 12. Portel in dub. Regul. verb. Cardinalium, Bonacin. de leg. disput. 1. q. 1. punct. 8. num. 4. Basil. Pont. de matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2. num. 7. Io. Valer. de differ. inter vtr. forũ, verb. absolutio, diff. 1. num. 20. vbi sic ait; Sed obserua tunc demum obligare, si Auditor Cameræ sub censura mandet eas seruari; sic enim obseruat stylus Romanæ Curiæ; cùm enim dicta responsa, & Declarationes dirigantur Episcopis, vel quibusuis alijs consulentibus, siue eas petentibus, nullo adiecto in eis mandato, sed tantùm simpliciter consultationibus respondendo, hinc dictus stylus obseruat, vt quoties partes impetrantes volunt ad eas aliquos adstringere, præsentent litteras originales d. Sacræ Congregationis clausas Auditori Cameræ, vt eas faciat obseruari, qui tunc dat suas litteras, mandátque ijs, quos supplicans nominat, vt omninò illis tanquam litteris Apostolicis obediant. Petr. de Ledesm. in summ. tom. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 13. diffic. 7. vbi sic asserit, Las determinaciones de los Señores Cardinales no hazen derecho, como es cosa cierta, y aueriguada, tan solamente tienen fuerza en el caso particular, que les preguntan, y es argumento grande en fauor de aquella sentencia, que paresse, que aprueuan. Idem docuit Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 10. dicens, Nec obstat Declaratio Cardinalium, quia de eo non constat authenticè, nec illi necessariò standum est, quamuis magnam habeat auctoritatem, &c. Ioan. Sanci. in select. disput. 48. num. 1. Merola tom. 2. disput. 4. cap. 4. dub. 12. n. 173. Hurtad. de Mendoça in 2. 2. vol. 1. disput. 84. sect. 2. §. 25. Layman in Theologia morali lib. 1. tract. 4. c. 7. §. 7. num. 28. Torreblanc. in practicabilib. Iuris Eccles. lib. 14. cap. 3. num. 19. Bossi. in tract. de triplici Iubilæo, sect. 3. casu 2. §. 7. num. 255. hanc sententiam probabilem putat Villalob. in summ. tom. 1. tit. 2. dub. 7. num. 5. vbi ita loquitur; Otros dicen que las Declaraciones de los Cardinales no obligan hasta que el Papa las promulgue, porque de razon de la ley que se promulgue en especial, y hasta a ora no ha permitido su Santidad que se promulguen a la Yglesia en su nombre, y pareceme probable. Cotiolan. verò de casib. reseru. part. 1. sect. 1. art. 21. num. 5. sic hac de re censet: Verùm circa hanc, & alias Cardinalium huius-

modi

modi Declarationes ſciendum quòd vt vim habeãt obligandi in conſcientia, multæ conditiones requiruntur, itaut vna deficiente non obligent. Prima ſit certa, & indubitata, vt conſtet ſufficienti auctoritate eſſe eas Declarationes S. Congregationis: ſufficienter autem conſtabit, ſi ea ſubſcribatur, vel rubrica aliqua ſignetur per Secretarium Sacræ Congregationis, vel per aliquem Cardinalem eiuſdem Congregationis, & cum ſigillo authentico, de cuius fidelitate, & veritate non poſſit dubitari; & hoc eſt neceſſarium Declarationibus, quæ transferuntur ex Declarationibus originalibus. Secunda conditio eſt, vt in ipſa Declaratione referatur eam fuiſſe pronunciatam conſulto Pontifice; quia Sixtus V. quando huic Congregationi conceſſit facultatem interpretandi Concilium, dixit, requirens conditionem neceſſariam, Nobis tamen conſultis. Tertia conditio eſt, vt ſolùm Cardinales declarent & interpretentur, non verò diſpenſent, reſtringant aliquid, aut amplient vltra vim verborum, & regulas Iuris; hanc enim formam Congregationi præſcripſerunt in ſuis Bullis Gregorius XIII. & Sixtus V. Quòd ſi aliquid vltra limites prædictos præſtet Congregatio, neceſſum eſt in ea explicari id ortum habuiſſe ex peculiari commiſſione, aut voluntate Pontificis. Quarta conditio, vt Declarationes prædictæ obligent in foro exteriori & interiori eſt, vt conſtent notitia publica, qualis eſt illa, quam Epiſcopus poteſt præbere in ſuo Epiſcopatu, declarando illas forma iuridica, & quæ oriri poteſt ex fama publica, & certa deriuata ex principio authentico. Hactenus Coriolanus.

83 Verùm his non obſtantibus à prima ſententia recedendum non eſt; nec Theologi proximè citati debebant hac de re tam audacter loqui, fundantur enim in eo quòd vt lex obliget, neceſſe eſt vt promulgetur; ſed dictæ declarationes non promulgantur; ergo non obligant. nam bene reſpondet Fr. Emm. *vbi ſuprà*, id procedere in legibus, quæ nouum ius condunt, non autem quæ antiquum declarant; declarationes enim cum ipſa Lege à principio inſunt. Cætera verò reſponſionem non merentur, quia cùm totum pendeat ex facultatibus conceſſis, non eſt cur alia quæramus ſubtilizando. Nouiſſimè hac de re extat peculiaris declaratio, cuius me citato *in hoc loco*, meminerunt Antonin. Diana *moral. reſolut. p. 5. tract. 2. reſolut 96.* Machado *d. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 2. in fine*, de qua etiam mentionem facit Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſimum, p. 2. c. 30. §. 5. num. 4.* tenoris ſequentis, videlicet:

Verùm, cùm Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ſæpiùs, & nouiſſimè ſub die 29. Aprilis, 1621. inhærendo Conſtitutioni fœl. rec. Pij IV. quæ incipit, Benedictus Deus, &c. Decreuerit Indici Librorum prohibitorum addendas eſſe omnes, & quaſcumque Declarationes, Interpretationes, ſeu Deciſiones ſub nomine eiuſdem Congregationis Concilij abſque illius auctoritate impreſſas; & imprimendas; cùmque ad illius notitiam peruenerit, quamplures, ex Declarationibus, Interpretationibus, ſeu Deciſionibus iuxta contingentiam caſuum, illorúmque qualitates, & circumſtantias à ſe diuerſis temporibus factis ſecundùm ea, quæ proponebantur, fuiſſe alteratas, immunitas, diminutas, ac forſan aliàs mentito Sacræ Congregationis nomine confictas, nulloque propterea authentico ſigillo munitas, iſtáſque per Tribunalia tam in Vrbe, quàm per Orbem circumferri, & imprimi, conſideráſque quantum detrimenti recipi poſſit, ſi aliqua fides illis adhiberetur. Ex ſpeciali Sanctiſſimi Domini Noſtri VRBANI diuina prouidentia Papæ Octaui iuſſu mandat, & præcipit huiuſmodi Declarationibus, tam impreſſis & imprimendis, quàm manuſcriptis nullam fidem eſſe in Iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, ſed tantùm illis, quæ in authentica forma ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiuſdem Congregationis pro tempore exiſtentium munita fuerint. In quorum fidem hæc propria manu ſubſcripſimus, & ſigilli noſtri impreſſione communiri, ac typis mandari iuſſimus. Datum Romæ die 2. Auguſti 1631.

R. Card. Vbaldinus.

Locus † ſigilli.

Franciſcus Paulutius, S. Cong. C. Secr.

84 Vigeſimoſecundò. Cardinales habent priuilegia quòd beneficia ſuorum familiarium non ſoleant conferri per Papam ſine eorum conſenſu. Ita Ægid. Bellam. *conſ. 19. num. 2. verſic. quintò*, vbi ſubdit quòd pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam facultatem habens conferendi beneficia, non confert vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis, refert Cardin. Tuſch. *tom. 1. lit. C. concluſ. 100. n. 47.* Diana me citato *in hoc loco d. part. 5. tract. 2. reſol. 41. in fine.*

85 Vigeſimotertiò. Cardinales habent facultatem iudicandi priuatiuè, quoad alios eorum familiares, ideo etiam Vicarius Papæ non iudicat tales familiares, ſed eos remittit ſuo Cardinali, qui ad pœnam habet priuatum carcerem; ita de ſtylo Curiæ ſeruari teſtatur Clar. *§. fin. q. 35. n. 17.* quem refert Cardin. Tuſch. *d. concluſ. 100. num. 52.* Carol. de Graſſis *de effect. ib. cleric. effectu 1. num. 151.* Carleual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. diſput. 2. q. 6. ſect. 6. num. 509.* Diana *d. p. 5. tract. 2. reſolut. 25.* vbi in hanc ſententiam citat Zech. *de Republ. Chriſtiana, tit. 3. de Cardinalib. num. 9.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 341. num. 16.* & alios, ac demum idem Diana *d. reſolut. 25. in fine*, addit ex Iacobatio quòd Cardinales poſſunt habere familiam armatam.

86 Vigeſimoquartò. Cardinales habent facultatem vtendi veſtibus ex duobus tantùm coloribus, nempe rubro, & violaceo, exceptis Dominica tertia Aduentus, & Dominica quarta Quadrageſimæ, quibus diebus in ſubtanis mantelletto, & mozzetta vtuntur colore roſæ ſiccæ. Cardinalibus ſplendor quidam videtur acceſſiſſe myſticus, ait Boët. Epo *de Regalib. lib. 1. num. 212.* à galero rubro per Innocentium IV. ipſis conceſſo, martyrij fortaſſe promptitudinem, ſi res ita ferat, efflagitante, quod etiam aduertunt Turrecrem. *in ſum. lib. 1. cap. 80. in princ. & cap. 83. in fine*, Lel. Zechi. *de Republ. Eccleſ. cap. de ſtatu Cardin. n. 4.* Soſa *in libello de la obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos, num. 132.* & hoc colligitur ex formula, cum qua eis tribuitur galerus ruber, quæ reperitur in Cærem. S. E. R. *lib. 1. ſect. 8. cap. 7. in fine.* in hæc verba. *Accipe galerum rubrum inſigne ſingulare dignitatis Cardinalatus, per quod deſignatur quod vſque ad mortem, & ſanguinis effuſione incluſiuè pro exaltatione ſanctæ Fidei pace & quiete populi Chriſtiani augmento, & ſtatu S. R. E. te intrepidum exhibere debes. In nomine Patris, &c.* Qualitas verò veſtium eorumdem regulariter erit vel ex panno grauiori, vel ex lana leuiori, quam *Saiettam* vocant; vel ex cameloto vndato, vel etiam in ſubtanis ex ſerico vndato, vel ſine vndis, arbitrio illorum, dummodo ſit ſimplex, videlicet ex eo quod armeſinum, ſeu tabi vocant, non autem ex eo quod raſum vocant, aut villutum appellant; quod intelligitur

de Cardinalibus non Regularibus; nam Regulares non solent vti vestibus sericis, & nunquam in habitu mutant colorem, sed semper retinent colorem habitus suæ Religionis. Paul. Fusc. *de Visitat. lib. 2. cap. 15. num. 27. & 50.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 3. cap. 18. num. 89.* Sot. *de Iustit. lib. 10. q. 5. art. 7.* Rodoan. *de spol. Eccles. q. 8. num. 23. pag. 222. in fine*, Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, n. 43.* quorum tres vltimo loco citati affirmant Cardinalem Caietanum habitum suæ Religionis nunquam dimisisse. In quibus autem temporibus Cardinales rubro, aut violaceo colore in vestibus vti debeant? & quid quando equitant collegialiter, Pontificaliter vel solemniter? fuit latè prouisum per Clementem VIII. & Sacram Rituum Congregationem, *sub die 3. Augusti 1602.* & iterum, atque iterum dilucidiùs à Paulo V. & eadem Sacra Rituum Congregatione, *sub die 31. Martij 1618.* vt in libello de eodem anno Romæ impresso in Typographia R. C. A. vbi etiam sigillatim ponitur quo colore caparum vel sacris indumentis Cardinales ad singulas Capellas vti debeant; & ponitur quoque numerus, & ordo Missarum, Vesperarum, & Matutinarum Pontificalium, & dicitur, quando, vbi, & quo habitu Cardinales ad Capellas conueniant per totum annum, iuxta antiquam consuetudinem, & modernum vsum?

87 Vigesimoquintò, habent priuilegium, vt titulus Eminentissimi, & Vestræ Eminentiæ, vnà cum antiquo titulo Reuerendissimi imposterum esse debeat proprius, & peculiaris Cardinalitiæ Dignitatis, prout in infra scripto Decreto continentur, cuius me citato *in hoc loco*, meminit Machado *d. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 1. num. 3.* tenoris sequentis, videlicet:

Die 10. Iunij 1630. In Consistorio Secreto.

Fuit facta per D. Cardinalem Pium relatio Decreti Sacræ Congregationis Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium, vt infrà.

Beatissime Pater,

Sacra Congregatio Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium censuit, si Sanctitati Vestræ placuerit, loco Titulorum Illustrissimi, & Dominationis Vestræ Illustrissimæ, quibus hactenus vsi sunt Cardinales, Titulos Eminentissimi, & Vestræ Eminentiæ, vnà cum antiquo titulo Reuerendissimi in posterum esse debere proprios, & peculiares Cardinalitiæ Dignitatis; itavt præfati Tituli Eminentissimi, & Eminentiæ à nemine, præterquam ab Ecclesiasticis Romani Imperij Electoribus, ac Magistro Hospitalis Hierosolymitani vsurpari possint, aut aliis attribui; eosdémque Titulos ab omnibus, & singulis Cardinalibus præsentibus, & futuris omninò assumi, illisque inter se, tam voce, quam scripto perpetuò vti debere. Quòd si contigerit aliquem cuiuscunque Dignitatis, gradus, & conditionis (Imperatore, ac Regibus exceptis) huiusmodi Titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo coram agat, nec eius litteras quoquomodo recipiat.

Insuper censuit supplicandum esse Sanctitati Vestræ, vt per suum Consistoriale Decretum præcipere dignetur cæteris omnibus, & singulis Ecclesiasticis cuiuscunque conditionis, gradus, & Dignitatis, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, seu Patriarchali Dignitate præfulgentibus, ne præfatos Eminentissimi & Eminentiæ Titulos quoquomodo sibi vsurpent, sub pœnis indignationis Sanctitatis Vestræ, & Romanorum pro tempore Pontificum, inhabilitatisque ad alias Dignitates, & incapacitatis quarumcunque gratiarum, seu Indultorum Sedis Apostolicæ, ac amissionis fructuum suarum Ecclesiarum, & beneficiorum quorumcunque ipso facto incurrendis.

Item censuit hæc omnia in præsenti Consistorio esse referenda, vt Sanctitate Vestra annuente ab omnibus, & singulis Cardinalibus recipiantur, & super eorum perpetua, & inuiolabili obseruatione iuretur, debitaque executioni demandentur, à præsentibus quidem in Consistorio statim, ab existentibus verò in Curia post tres dies, & absentibus post duos menses in Italia, & post quatuor extra Italiam. Inter alia super his etiam omnes, & singuli Cardinales, qui in futurum creabuntur, iurare teneantur; præsentes quidem in receptione Pilei, absentes verò in receptione Bireti.

Qua relatione habita S. D. N. per hæc verba: Quid vobis videtur? omnium DD. Cardinalium exquisiuit suffragia, & singulorum auditis sententijs; non solùm vnanimiter consentientibus, verùm etiam instantissimè deprecantibus, atque S. Sanctitati supplicantibus, vt huiusmodi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret; sicque probata per suum Consistoriale Decretum, cum auctoritate imprimendi, &c. & Literas etiam in forma breuis expediendi, cum solitis clausulis, &c. confirmaret. Sanctitas Sua, vt sequitur, Decreuit.

Petitionibus vestris annuentes, proposita Nobis per vos omnia admittimus, & approbamus, & desuper Litteras, etiam in forma Breuis cum clausulis opportunis, & necessarijs concedimus, & expediri mandamus, cum auctoritate imprimendi. In nomine, &c.

Absoluto Consistorio post discessum Pontificis in Congregatione Generali, omnes, & singuli Cardinales, qui Consistorio interfuerunt, tactis sacrosanctis Euangeliis iurarunt, & subscripserunt, vt infra.

Nos miseratione Diuina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales supradictum Decretum sacræ Congregationis Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium à Sanctissimo Domino Nostro approbatum, & à nobis receptum perpetuò, ac inuiolabiliter obseruare promittimus, & iuramus.

Dominicus Episcopus Portuens. Cardin. Ginnasius.
C. Card. Pius, Episcopus Albanen.
S. Cardinalis Burghesius, Episcopus Sabinen.
Ego M. Episcopus Tusculanus, Cardin. Lantes.
Ego G. Card. Borgia, Presb.
Ego Rob. Card. Vbaldinus.
Ego I. Cardinalis Sabellus.
Ego G. Cardinalis Bentiuolus.
Ego C. Cardinalis de Torres.
Ego Fr. A. Card. S. Honuphrij.

Ego

Ego Aloysius, Card. Caetanus.

Ego Laudiuius Presbyter, Card. S. Sixti, nuncupatus.

Ego Berlingerius Presbyter, Cardin. Gypsius.

Ego F. Presbyter, Cardin. Verospius.

Ego Gregorius Presbyter, Cardinalis Natus.

Ego Lucas Antonius Presbyter, Cardin. Vitilis.

Ego Franciscus Diaconus, Cardinalis Barberinus.

Ego P. Maria Burghesius Diaconus, Card. S. Georgij.

Ego Hieronymus Diaconus, Card. Vidonus.

Ego L. Diaconus, Card. Biscia.

Ege M. Cardinalis Ginetrus.

Ego A. Diaconus, Card. Cæsarinus.

Ego H. Diaconus, Card. Columna.

Ego Theodorus, Card. Triuultius.

Denique Eminentissimus D. Franeiscus Maria Cardinalis Biancatius apud Dianam *resolut. moral. p. 6. tract. 8 miscell. resol.* 40. de Capella Palatij Cardinalium plura scitu dignissima cumulat, & resoluit Capellanos Cardinalium posse in Capella Palatij ante auroram, & post meridiem tam pro dominorum suorum seruitio, quam familiæ seorsim celebrare, non solùm vnam Missam, sed etiam plures à diuersis Capellanis; resoluit etiam, si Cardinalis sit absens, & extra Vrbem, in qua degit, durante eius absentia, posse nihilominus eosdem Capellanos in eodem Palatij sacello sacrificium offerre, & quod exteri, & non domestici Cardinalium familiares, si Sacris intersint in Capella prædicta diebus festis præcepto satisfaciant.

88 Cardinalium officium præcipuum est Reipu-
blicæ Christianæ consulere, & Romano Ponti-
fici assistere, & ei in negotiis arduis rectum con-
silium præbere, & cuncta, quæ eis ab eodem
Summo Pontifice pro vtilitate Ecclesiæ iniun-
guntur, fideliter adimplere, *cap. per venerabilem,*
vers. sunt autem, qui fil. sint legitim. cap. fundamenta,
89 *§. decet, de elect. lib. 6.* ex quibus Iuribus probatur
in decidendis causis Fidei, aliisque arduis debere
Papam petere consilium Cardinalium, vt vsus
obseruat; passim enim videmus in rescriptis ap-
poni clausulam, *De S. R. E. Cardinalium consilio.*
Prosequuntur Doct. *in rubr. de constit.* vbi Dec.
num. 20. Rip. *num.* 14. & Bero. *num.* 42. Card. Pa-
leoth. *de consult. sacri Consistorij, p. 1. q. 3. art. 3. cum*
seqq. Mench. *illustr. quæst. cap.* 23. D. Solorzan. *de iure*
Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 24. num. 92. Verùm, quamuis
consentaneum quidem sit quòd Pontifex Cardi-
nalium consilium in arduis exigat, non tamen
ita est necessarium, vt sine eo decidere non pos-
sit, & ideò meritò Pontifex *in d. §. decet,* loquitur
per verba honestatis, scilicet, *decet,* non verò ne-
cessitatis; ex quo colligitur Pontificem etiam in
quæstionibus Fidei, atque reliquis arduis non te-
neri Cardinalium consilium exigere de necessi-
tate, vt per Cass. *in catalogo glor. mund. p. 3. con-*
sid. 47. Marc. Ant. Cuch. *de instit. maior. lib. 2. tit. 2. de*
summ. Pontif. num. 59. Cardinal. Iacobat. *de Concil.*
lib. 7. artic. 5. Mascard. *de probat. conclus.* 262. *num.* 56.
Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 18. num.* 124.
& lib. 7. q. 5. num. 14. Io. Garc. *de nobilit. glos. 48. §. 3.*
num. 53. Ceuall. *commun. contra communes, q. 645. n.* 3.
Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sed. erect.*
cap. 20. *n.* 18. quorum plerique aduertunt clausu- 90
lam illam, *De Fratrum nostrorum consilio,* decentiæ
magis esse, quàm necessitatis.

Collegium autem Cardinalium Sede Aposto- 91
lica vacante, quicquam potestatis, vel iurisdi-
ctionis ad Romanum Pontificem dum viuit, per-
tinentis exercere minimè potest; nisi fortè adeò
vrgens necessitas incideret, quòd eos oporteret
de terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel eius par-
te aliqua prouidere, vel nisi aliquod tam grande,
vel tam euidens immineret periculum, quòd om-
nibus & singulis Cardinalibus præsentibus vide-
retur illi celeriter occurrendum; ita habetur in
Clem. ne Romani, de elect. & in Constit. Pij IV. in-
cip. *In eligen. sub Dat. Romæ, Idib. Octob.* 1562. vt
in Bullario nouo, tom. 2. pag. 91. Azor. *instit. moral.*
p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 1. Camp. *in diuers. Iur. Canon. rub.* 7.
cap. 6. *ex num.* 76. latè Iul. Lauor. *var. lucub. tom.* 1.
tit. 3. cap. 3. nouissimè Machado *en su perfetto Con-*
fessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 3.

Vnde per Collegium Cardinalium non pos- 92
sunt corrigi, immutari, vel modificari Constitu-
tiones Summorum Pontif. nec eis quicquam ad-
di, detrahi, præsertim circa illa, quæ de electione
futuri Pontificis disponunt, vt apertè probat *dicta*
Clem. ne Romani, in princ. Manfred. *de Cardin. de-*
cis. 261. Nec creari Cardinales, idem Manfred.
decis. 259. *num.* 386. Azor. *d. q.* 1. Campan. *d. cap.* 6.
num. 78. Lauor. *d. cap. 3. num.* 11. vbi *num.* 13. quòd
nec etiam possunt mitti Legati per Sedem Apo-
stolicam, & *num.* 14. subdit quòd nec è conuerso
possunt reuocari transmissi à Pontifice defuncto,
nisi necessitas vrgeret. Et quòd nec etiam potest 93
per eos dari Pileus, vel alia insignia Cardinalitia,
& similiter claudi, vel aperiri os Cardinalibus de
recenti creatis, vt per Lauor. *d. cap. 3. num.* 15. Quic-
quid dicat Camp. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap.* 6.
num. 83. Et an possint per eos habilitari Cardina-
les priuati à Papa? vide Capyc. *decis.* 114. quem
refert Ricc. *collect.* 120.

Specialiter autem plerique Cardinales singula 94
gerunt officia: alius est enim S.R.E. Vicecancel-
larius, alius Camerarius, maior quoque Pœni-
tentiarius, & Papæ Vicarius, Bibliothecarius, &
Præpositi officio sacræ Generalis Inquisitionis,
& alij aliis officiis præpositi ad libitum Romani
Pontificis: sed eorum ratione non sortiuntur ali-
quam prærogatiuam in iis, quæ spectant ad offi-
cium Cardinalium in eorum collegio, vt per Se-
raphin. *decis.* 716. *num.* 6.

Vicecancellarius tempore Bonifacij VIII. cœ- 95
pit vnus ex Cardinalibus creari; antè enim erat
priuatæ sortis homo, sed probitate, & eruditio-
ne spectatissimus, vt aduertit Ioannes à Cochier
in procemio regularum Cancellariæ; præponitur ad-
ministrationi iustitiæ; ad eius namque officium
pertinet cura, gubernatio, & directio audientiæ
sacri Palatij, specialiter circa expeditionem Bul-
larum, & litterarum Apostolicarum super colla-
tionibus beneficiorum, & aliis gratiis à Sede
Apostolica impetratis; & ipse interest examini
publicò, & priuato eius, qui assumendus est in
Rotæ Auditorium, & pleraque alia ad eius offi-
cium pertinent, quod inter Cardinales præci-
puum est; & Vicecancellarius dicitur, quia solus

Papa Ecclesiæ est Cancellarios, vt quidam volunt. Vide Lancell. *in templ. omn. iudic. lib. 2. cap. 1.* Azor. *Instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 36.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iur. p. 2. lib. 51. cap. 42. num. 1.* Cassan. *in catalog. glor. mundi, p. 4. consil. 13.* Zech. *de Repub. Eccles. cap 4.* Eius officium Sede vacante videtur cessare, saltem quoad iurisdictionem sibi tributam per regulas, Cancellariæ, cùm eo tempore cessent omnes reseruationes, & regulæ; Bullæ tamen, quæ iam plumbatæ reperiuntur in vita Pontificis, per officiales sobscribuntur & expediuntur, Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 3. cap. 3. num. 43.*

96 Camerarij autem officium est ærario, seu fisco Romani Pontificis, & patrimonio Romanæ Ecclesiæ præesse. gloss. *verb. expirare, & verb. Camerarium, in Clement. ne Romani, de election.* Cassan. *in catalogo glor. mundi, p. 4. consid. 14.* Zech. *de Republica Eccles. c. 5. de Camerario,* Cardin. Tusch. *tom. 1. lit. C. conclus. 16.* Io. à Coch. *vbi supra, num. 19.* vbi quòd Camerarius Vicecancellario non est anteferendus, Azor. *d. lib. 5. cap. 27.* cuius officium etiam Sede vacante exercetur. Iul. Lauor. *d. cap. 3. ex num. 36.*

97 Pœnitentiarij summi officium versatur circa officium curæ Pœnitentialis, idest, in casibus conscientiæ, & disputationibus, aut absolutionibus circa hæc à Sede Apostolica obtinere, qui vtitur opera aliorum Pœnitentiariorum minorum, quorum est pœnitentium Confessiones audire, & eos à censuris Ecclesiasticis, & pœnis, ac delictis absoluere, iuxta delegatam sibi à summo Pœnitentiario auctoritatem, Azor. *d. lib. 5 cap. 38.* me citato *in hoc loco*, Machado *d. tract. 3. docum. 3. num. 2.* De summo Pœnitentiario agunt Cassan. *in catalog. glor. mund. p. 4. consid. 17.* Zech. *de Repub. Eccles. cap. 3.*

98 Sede Apostolica vacante retinet suum officium, & iurisdictionem Pœnitentiarius maior, & alij Pœnitentiarij minores quoad forum tantùm Conscientiæ ad vitandum periculum animarum; in dispensationibus verò matrimonialibus, & aliis, ac absolutionibus, & declarationibus, necnon quibuscumque aliis expeditionibus forum, vt aiunt fori, mixtim, vel separatim quomodolibet concernentibus, penitus conquiescit, Iul. Lauor. *d. cap. 3. num. 39. & 40.*

99 De Vicario Vrbis, quem vnum ex Cardinalibus Romanus Pontifex tanquam Vrbis Episcopus populo, & Diœcesi suæ Vicarium dat, vide *cap. sua nobis, de offic. Vicar.* Vestr. *in prax. Roman. Cur. lib. 2. cap. 6.* Hoiedam *de incompatibil. benefic. p. 1. cap. 15. num. 1.* Azor. *Instit. moral. p. 2. lib. 5. cap 39.* Galganet. *de iur. public. lib. 3. tit. 39. num. 7.* Et cùm eius deputatio fieri soleat, ad vitam ipsius Vicarij, per mortem Pontificis, non expirat eius officium, Gambat. *de offic. Legat. à Later. lib. 9. num. 78.* Iul. Lauor. *d. c. 3. num. 45.* me citato *in hoc loco*, Machado *d. tract. 3. docum. 3. num. 3.*

De Bibliothecario S. R. E. fit mentio *in cap. Adrianus, 23. dist.* & semper est vnus ex Cardinalibus, Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris, p. 2. lib. 18. cap. 42. num. 15.*

100 Notandum est, quòd Cardinales, de quibus hucusque egimus, vocantur S. R. E. Cardinales; Præsules scilicet Romanæ Ecclesiæ purpurati, consiliis Summi Pontificis assistentes, & ad Papæ electionem deputati: hi enim appellatione Cardinalium comprehenduntur, non autem Rauennates, Compostellani, & similes, vt obseruant Abb. *in cap. accedentes, num. 2. & ibi addit. in verb. Cardinales, de prescript.* Io. Vasæ. *in Chronic. Hispania, cap. 21. vers. Compostellanus,* Stephan. de Gaët. *in repetit. cap. ad limina, 30. q. 1. in proœm. num. 13.* Andr. Grammat. *in Extrauag. Iul. II. de Simoniaca Papæ election. num. 70. & seq.* Anastas. Germon. *de sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 13. & 14.* Anton. Scap. *in respons. de birret. rubeo dando S. R. E. Cardinalibus Regularibus, num. 3.* Bonacin. *de legitima Summi Pont. electione, q. 1. puncto 1. §. 1. num. 1.* Nam Cardinales illi Rauennates, & Compostellani sunt abusinè Cardinales adinstar Regis scachorum, qui non propriè dicitur Rex, sed abusiuè, glos. *verb. principem Mundi, cap. pudor, 32. q. 2.* Ludou. Gom. *in regul. de annal. q. 47. num. 5.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 24. num. 162.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3. vers. Quæstio igitur est, & lib. 4. cap. 1. prope finem*, Monet. *de Conseru. cap. 5. num. 122.*

Circa testandi facultatem Cardinalibus con- 101
cessam à Papa de rebus quæsitis intuitu Cardinalatus, vide Barbar. *de Cardinal. q. 4. num. 7.* Azor. *d. p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 6.* Diana *d. p. 5. tract. 2. resol. 50.* Et quòd habeant priuilegium testandi iure militari, resoluunt Zech. *d. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 11.* Germon. *de sacror. immun. lib. 3. cap. 6. n. 66.* Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 312. num. 1.* Bagn. *de dignitatibus S. R. E. tract. 11. fol. 182.* Diana *d. tract. 1. resol. 51.* vbi *resol. 52* post Azor. *q. 7.* & Bagn. *fol. 180. citatis locis* tenet Cardinales testantes ex facultate Pontificis teneri adhibere formulam Iuris Canonici, & *resol. 53.* post Azor. *d. c. 3. q. 10.* ait facultatem à Pontifice Cardinalibus concessam per primum testamentum non expirare, & *resolut. 54.* post Sanch. & plores ab eo citatos, *de Matrim. lib. 8. disput. 28 num. 82.* docet licentiam testandi Cardinalibus à Papa concessam non expirare mortuo Papa, qui illam concessit. Qui verò de Cardinalibus plura scire cupiat, consulere poterit Hieronym. Manfred. *in suo tract. de Card. inter tract. Doctor. tom. 13. p. 2. pag. 86. & 96.* alium tract. eiusdem, de Cardinalium sacrosancto Collegio, Martin. Garratum *in simili tract. de Cardinalibus, tom. 14. p. 2. pag. 59.* Andr. Barbar. *de Cardinalium prastant. tom. 13. p. 2. pag. 63. & de Cardinalib. Legat. à Latere ibid. pag. 131.* Gondisal. Villadieg. *de Cardinal. orig. dign. ac potest. eodem tom. 13. part. 2. pag. 57.* Hieronym. Alban. *de Cardinalatu, ibidem pag. 105.* Hieronym. Plat. *de Cardinal. dignit. & offic. ad Flamin. Platū Cardinalem Fratrem,* Gasp. Ferdinand. Toletan. *de stat. & offic. Cardinalium S. R. E.* Bagnum *de dignitatibus S. R. E. tract. 11.* Ioseph. Auria *de institut. Cardinal.* Christophor. Syluestran. *de potestate Cardinal.* Petr. de Aliaco *in opere Gerson. p. 1. in fine*, Anton. Bossenin. *in apparatu sacro, verb. Cardinalis,* Iodoch. Lorich. *in thesauro nouo Theologico, eod. verb.* Petr. Crespet. *in sum. Cathol. Fidei, eod. verb.* Lancellot. Conr. *in templ. omnium Iudicum, lib. 2. cap. 2. §. 1. cum duobus seqq.* Duaren. *de Sacr. Eccles. Ministr. cap. 13.* Didac. ab Alaba *de Concil. part. 2 §. 2.* Cassan. *in catalog. glor. mundi p. 4. consid. 10. cum seqq.* Turrect. *in sum. lib. 1. cap. 80. cum quatuor seqq.* Aluar. Pelag. *de planct. Eccles. lib. 2. cap. 16.* Quintilian. Mandos. *in glos. facultatum, §. Considerantes, verb. Cardinales,* Rodulph. Cupers *in cap. oportebat, 79. distinct. §. sequitur textus, cum seqq.* Hieronym. Roman. *de Repub. Christ. lib. 3. cap. 1. & 2.* Maiol *de irregular. lib. 2. cap. 3.* Cotta *in memorabil. verb. Cardinales,* Frater Ioseph. de Seguença *in vita S. Hieronymi, lib. 3. cap 6.*

Anastas.

Anastas. Germon. *de indult. Cardinalium, in descript. §. Episcopus, à num. 7. & de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 6.* Lal. Zech. *de Repub. Ecclesiast. de stat. illustriss. Cardinal.* Io. Garc. *de nobilit. glos. 48. §. 3. num. 26. cum multis seqq.* Cardin. Bellarm. *in suis controu. Cathol. tom. 1. de Cleric. lib. 1. cap. 26. & in apolog. contra Regem Angliæ cap. 4.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 27. de Cardinalium dignitate.* Anton. Scap. *de biret. rub. dand. respons. 1.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iur. lib. 15. cap. 4.* Card. Paleoth. *de consult. Sacr. Colleg. q. 3.* Quintanad. *Ecclesiast. lib. 4. à num. 102.* Flamin. *de resignat. lib. 2. q. 1. num. 34. cum seqq. & lib. 7. q. 12.* Zerol. *in prax. Episcopal. p. 1. verb. Cardinales,* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. glos. 24.* Molin. de Medrano *in alleg. Proregis extranei Regni Arag. num. 73. cum seqq.* Fr. Ioan. à Ponte *in conuen. vtriusque Monarchiæ lib. 1. cap. 3. §. 2. pag. 97.* Mich. Naucler. *de Monarch. Eccles. p. 2. lib. 4. cap. 11. & 12.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. C. conclus. 35. cum seqq.* Vasq. *de Sacram. Ord. disput. 242. cap. 1. cum seqq.* Paul. Carrar. *in Canon. ac moribus Theolog. q. 3.* nouissimè Diana *moral. resolut. p. 5. tract. 2.* Machado *en su perfeto Confessor tom 2. lib. 4. p. 7. tract. 3.* Sebastian. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch. p. 1. disput. 2.* Paul. Laym. *in Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 7. §. 7. de iurisd. Cardinal. Eccles. Roman.* Anton. Fabric. *de re benefic. à num. 27.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. ex num. 34.* Duard. *in comment. ad Bull. Cœnæ, lib. 2. in canon. 11. q. 6.* Sanctatell. *variar. resol. q. 2. per tot.* Et de Cardinalibus Regularium protectoribus, eorumque facultatibus, iuribus, & priuilegiis latè Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 2. cap. 9.*

CAPVT V.

De Legatis, & Nuncijs Apostolicæ Sedis.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Apostolicæ Sedis is dicitur, cui à Summo Pontifice certa ciuitas, vel Prouincia committur gubernanda, & ibi vices Papæ gerit, ac Ordinariam obtinet potestatem.*

2 *Legatorum Apostolicæ Sedis tres sunt species.*

3 *Cardinales soli cùm mittuntur a Papa, dicuntur Legati de Latere.*

4 *Concessio facta Cardinalibus Legatis de Latere, non extenditur ad alios Legatos de Latere, non Cardinales.*

5 *Claus.* Cum potestate Legati à Latere, *de stylo Curiæ Romanæ consueuit apponi mandatis Legatorum, qui fimbria vestimenti Papæ tetigerunt.*

6 *Legati qui non emanent, sed constituuntur, illi sunt, quibus specialiter aliquid committitur exequendum.*

7 *Nuncius appellatur ille, quem non Cardinalem mittit Papa cum potestate legationis, aut pro certo negotio ad alios Principes.*

8 *Gubernator dicitur qui à Papa ad ciuitatem, vel Prouinciam Ecclesiæ regendam dirigitur absque potestate Legati, qui nec sit Cardinalis.*

9 *Commissarius Apostolicus nominatur, qui ad certam causam mittitur terminandam, aut ad quædam minora negotia.*

10 *Legati nati dicuntur, qui officium habent dignitati connexum, & cum dignitate, quam acquirunt, sunt ipso iure Legati.*

11 *Legatus Apostolicæ Sedis eligi potest quicunque Summo Pont. visus fuerit idoneus.*

12 *Papa in Legatis de Latere mittendis consilium Cardinalium requirere consueuit.*

13 *Legatus de Latere mittendus est qui Papæ sit valde notus, & in quo sit Spiritus Dei, & scientia legis.*

14 *Legati & Nuncij Apost. Sedis sunt ab omnibus honorandi, & dignè recipiendi, tanquam Summi Pont. vices gerentes, & in eundo & redeundo in suis necessitatibus adiuuandi.*

15 *Procuratio adeò debita est Legatis Apost. vt contra eam nullo modo admittatur præscriptio.*

16 *Priuilegio quis potest eximi a procuratione debita Legatis Apost.*

17 *Præscriptio quando æquiparetur priuilegio, ostenditur.*

18 *Cardinales Legati habent priuilegium vtendi insignijs Apostolicæ dignitatis.*

19 *Legato de Latere præsente, Legatus alius Officium legationis exercere non potest.*

20 *Legati de Latere sunt maiores, & digniores Legatis natis, & ideo nati non vtuntur suis insignijs, nec exercent officium legationis, præsente Legato de Latere.*

21 *Episcopus in ciuitate, vel Diœcesi, cui præest, non potest præsente Legato de Latere benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozettam significantem iurisdictionem illius ordinariam.*

22 *Insignia Legati à Latere, quæ sint, referuntur.*

23 *Legati a Latere cum suis insignijs processionaliter intrant ciuitates, & oppida sub pallio; & sic ingredientes, Clerus & populus solemni supplicatione & pompa excipiunt; Archiepiscopi, & Legati minores, Crucis signum quod ante ipsos deferri solet, deponunt.*

24 *Legatus de Latere potest in sua Prouincia quicquid Episcopi in suis Diœcesibus.*

25 *Legati de Latere in generali commissione non transeunt casus Papæ reseruati in signum specialis priuilegij.*

26 *Legatus de Latere non venit appellatione Romani Pontificis, nec facit idem tribunal cum Papa.*

27 *Legati de Latere possunt absoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos, etiamsi atrox sit iniuria.*

28 *Beneficia in Prouincia sibi decreta existentia conferre potest Legatus de Latere.*

29 *Legatus de Latere potest concurrere cum quolibet Ordinario sicut Papa, nullo ad hoc requisito Episcopi consensu.*

30 *Beneficia spectantia etiam ad collationem exemptorum conferre potest Legatus de Latere in Prouincia sibi decreta existentia.*

31 *Beneficia exempta conferre potest Legatus de Latere.*

32 *Beneficia, quorum collatio sit ad Sedem Apostol. deuoluta, potest conferre Legatus de Latere, etiamsi sint deuoluta ad Papam ex propria negligentia, vt num. 33.*

34 *Beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate Apostol. non potest conferre Legatus de Latere.*

35 *Legatus potest conferre beneficia suæ Prouinciæ, quamuis deuoluta ad Prælatum extra suam legationem.*

36 *Legatus*

36 *Legatus non potest conferre beneficia, quæ essent extra Prouinciam, & per deuolutionem, vel aliàs spectarent ad collationem alicuius Prælati de Prouincia.*

37 *Beneficia intra Prouinciam existentia conferre potest Legatus, etiamsi spectarent ad collationem Clericorum alterius Prouinciæ.*

38 *Beneficia Iurispatronatus Ecclesiastici, seu Clericorum conferre potest Legatus de Latere.*

39 *Iuspatronatus Ecclesiasticum dicitur, quòd fundatur ex bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis.*

40 *Legatus de Latere etiam extra Prouinciam existens potest beneficia in Prouincia sibi decreta existentia conferre.*

41 *Ecclesias Cathedrales, vel Regulares, aut Collegiatas, seu ipsarum Cathedralium maiores post Pontificalem electiuas, conferre non potest Legatus de Latere.*

42 *Beneficia reseruata, etiam in sex mensibus alternatiua Episcopi vacantia, conferre non potest Legatus de Latere.*

43 *Legatus vigore facultatis sibi concessæ conferendi beneficia qualitercumque vacantia, non habet facultatem conferendi beneficia reseruata.*

44 *Beneficia Iurispatronatus laïcorum conferre non potest Legatus de Latere.*

45 *Beneficia Iurispatronatus mixti, Legatus de Latere conferre non potest.*

46 *Beneficia Iurispatronatus laïcorum ex priuilegio vel præscriptione benè potest Legatus conferre, nec oportet aliter derogare tali Iuri patronatus, nec de eo facere mentionem.*

47 *Beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant iure speciali, seu delegato, non potest conferre Legatus.*

48 *Beneficia litigiosa non potest Legatus conferre.*

49 *Beneficij collatio facta à Legato ei, qui tacet se habere aliud beneficium est subreptitia, & nulla, sicut illa, quæ fit à Papa.*

50 *Prouisus ab Ordinario nihil tenetur probare ad iustificationem suæ gratiæ.*

51 *Legatus de Latere an possit conferre beneficium cum claus.* Motu proprio, *absque eo quòd de alio in gratia mentio reperiatur, ostenditur.*

52 *Legati missi siue nati, conferendi beneficia nullam habent potestatem, nisi hoc eis specialiter sit indultum.*

53 *Nunciis cum potestate Legati de Latere missis conceditur facultas restricta ad beneficia Ecclesiastica simplicia per obitum extra Romanam Curiam vacatura, quæ non excedunt valorem 24. Ducatorum auri de Camera.*

54 *Beneficia reseruare potest Legatus de Latere, quorum conferendorum ius, & potestatem habet, dummodo pendente vna reseruatione in aliqua Diœcesi non faciat aliam.*

55 *Beneficia vacatura Legatus de Latere suæ potest reseruare collationi, etiam pro certa persona, sed ei nullum ius quæritur.*

56 *Reseruationes per Legatum à Latere factæ expirant finito legationis officio.*

57 *Legationis officio finito, omnia, quæ ad reseruationem exequendam gesta fuerint, expirant, si beneficium collatum non est.*

58 *Commendare ad tempus Parochiam potest Legatus de Latere.*

59 *Parochiale, seu aliud quoduis beneficium commendare non potest Legatus de Latere, nisi hoc habeat in facultatibus.*

60 *Ecclesias Regulares Clericis secularibus commendare non potest Legatus de Latere, nec è conuerso.*

61 *Vnire beneficia suæ prouinciæ potest Legatus de Latere, absque tamen præiudicio Episcopi.*

62 *Beneficia Regularia si electiua non sint, vnire potest Legatus de Latere.*

63 *Ecclesiam vnius Diœcesis Ecclesiæ alterius vnire potest Legatus de Latere, si subsit iusta, & debita causa, & dummodo Episcopo Ecclesiæ vnitæ sua iura non adimantur.*

64 *Vnire Ecclesiam secularem Monasterio potest Legatus de Latere, concurrentibus nonnullis, de quibus ibi.*

65 *Ecclesiam sibi subiectam iure legationis Legatus de Latere vnire non potest Ecclesiæ immediatè Papæ subiectæ.*

66 *Ecclesias Cathedrales, Collegiatas, Regulares, vel dignitates, quæ sunt electiuæ, vnire non potest Legatus de Latere.*

67 *Ecclesiam Iurispatronatus laïci non potest Legatus de Latere vnire, sine patroni consensu.*

68 *Resignationes beneficiorum coram Legato de Latere fieri possunt.*

69 *Permutationibus beneficiorum auctoritatem præstare potest Legatus de Latere.*

70 *Resignationes beneficiorum simpliciter recipere potest Legatus de Latere, non autem in fauorem, nec cum pensione.*

71 *Legatus de Latere habet auctoritatem in pensionibus imponendis, non tamen in beneficijs reseruatis, vel quæ ad eius prouisionem non spectant.*

72 *Dispensationibus in concedendis tantum potest Legatus in sua Prouincia, quantum Episcopus in sua Diœcesi.*

73 *Matrimonijs interesse potest Legatus de Latere intra suam Prouinciam, & alijs interessendi licentiam concedere.*

74 *Electiones Episcoporum & exemptorum confirmandi licentiam habet Legatus de Latere.*

75 *Causas iudiciales committere potest Legatus de Latere, & Delegatus ab eo iurisdictionem exercere valet, antequam sit Prouinciam sibi delegatam ingressus.*

76 *Legatus duarum Prouinciarum propter connexitatem territoriorum poterit expedire negotia vnius Prouinciæ in alia.*

77 *Legatus de Latere potest cognoscere de causis contra exemptos.*

78 *Papa eximendo à iurisdictione cuiuslibet Ordinarij non videtur eximere à potestate Legati de Latere.*

79 *Iurisdictionem in exemptos exercere non potest Legatus natus.*

80 *Eximere non potest Legatus de Latere.*

81 *Causæ alteri à Papa specialiter delegatæ non potest Delegatus se ingerere, nisi vt sententiam iustam confirmet, vel exequatur.*

82 *Papa vbi apposuit manum, Legatus de Latere non potest se intromittere, nisi ex magna causa.*

83 *Causæ à Legato de Latere ad Superiorem remissæ non potest dictus Legatus se ingerere.*

84 *Statuta facere potest Legatus de Latere.*

85 *Indulgentias concedere potest Legatus de Latere in Prouincia sibi commissa, quæ durant etiam legatione finita, vt num. 86.*

87 *Concil. Trident. quæ circa Legatos statuat? ostenditur.*

88 *Legatio quatuor modis finitur.*

89 *Papa*

89 *Papa non censetur reuocare primum Legatum eo ipso quòd creat secundum.*

90 *Iurisdictio Legatorum non expirat per mortem Papæ.*

POSTOLICÆ Sedi non solùm Cardinales inseruiunt, vt proximè vidimus, sed etiam Legati, & alij, quos Nuncios ipsa Sedes appellat, quorum opera vtitur, & auxilio: de iis igitur hoc in loco tractabimus.

1 Legatus Apostolicæ Sedis secundùm Goffred.
is dicitur, cui à Summo Pont. certa ciuitas, vel
Prouincia committitur gubernanda, & ibi vices
Papæ gerit, ac ordinariam obtinet iurisdictio-
nem, *cap. Legatos, de offic. Legat. lib.6.* Nau. *in cap.*
cum contingat, de rescript. remed.5.num.2. de Indulg.
notab.28.num.19. Guttier. *Can.lib.1.cap.11.num.4.*
cum seqq. Sanch. *de Matrim. lib.3.disput.28 num.8.*
& lib.8.disput.28.num.4. Aloys.Ricc. *in collect.decis.*
p.5.collect.1974 in princip. Narbon. *de appell. à Vi-*
cario ad Episcopum, part. 1. num. 90. Sebast. Cæs.
in relect. de Eccles. hierarch p.1. disput.3. §.2. num.1.
Gonzal. *ad reg.8. Cancell. glos.21. num.37. & glos.14.*
num.36. Molin. *de Iustit. tom.6. disput.9. num.3.* Azor.
instit. moral. part.2. lib.5. cap.27. q.5. qui omnes ex-
presè tenent Legatos Sedis Apost. esse Iudices
Ordinarios.

2 Legatorum autem Apostolicæ Sedis tres sunt
species; quidam enim ab ipso fonte emanant,
3 veluti Cardinales, qui de Latere Papæ, cui sem-
per assistunt, mittuntur, ac propterea Legati de
Latere nuncupantur, *cap. decreto, cap. si quis Episco-*
pus, 2. q.6. & ita solos Cardinales cùm mittuntur
à Papa, dici Legatos de Latere, tradunt gloss.
verb. Legationes, cap.1. de offic. Legati, & verb. com-
missum, in cap. excommunicatis, eod. tit. Specul. *tit. de*
Legat. §. sequitur, num.1. & 2. Boër. *de potest. Legati*
à Latere num.12. Ludouic. Gom. *ad reg. de infirmis*
resignat. q.3. post princip. Villadiego *in tract. de Le-*
gato, p.1. q.3. Nau. *de datis & promiss. notab.6. n.11.*
Menoch. *cons.190. num.14.* Flamin. Paris. *de resignat.*
benef. lib.8. q.13. num.5. Azor. *instit. moral. p.2. lib.5.*
cap.27. q.2. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch.*
p.1. disput.3. §.1. Pacian. *de probat. lib.2. cap.10.* San-
ctarel. *var. resol. q.2. num.8.* Machado *en su perfetto*
Confessor tom.2. lib.4. part.7. tract.2. docum.2. num.1.
Erasm. & Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos,*
4 *p.2. q.2. num.5.* vbi *num.6.* cum Rocho *tract. de con-*
suetud. num. 323. resoluit concessionem factam
Cardinalibus Legatis à Latere non extendi ad
alios Legatos de Latere non Cardinales, quippe
quòd aliquoties Summus Pont. mittit inferiorem
(qui non Legatus, sed Nuncius nominatur) adie-
5 cta in eius facultatibus hac clausula, *Cum potesta-*
te Legati à Latere, quæ de stylo Curiæ Romanæ
consueuit adiici mandatis Legatorum, qui fim-
briam vestimenti Papæ tetigerunt, seu qui ab eo
mandatum viuæ vocis oraculo receperunt, Spe-
cul. *d. §. sequitur, in princ.* Host. *in sum. de Legato, post*
princ. Ludou. Gom. *d. q.3.* & Cardinali asserenti
se esse Legatum creditur, etiamsi litteras non ex-
hibeantur suæ Legationis testes, vt dixi *cap. præ-*
cedenti, num.63.

6 Alij sunt Legati, qui non emanant, sed consti-
tuuntur, & eis specialiter aliquid committitur
exequendum, *cap. volentes, de offic. Legati.* Ille enim,
quem non Cardinalem mittit Summus Pont. cum
7 potestate Legationis, aut pro certo negotio ad
alios Principes, Nuncius appellatur. exemplum
sit in Nunciis Hispaniarum, Franciæ, Poloniæ,
Venetiarum, Neapol. Sabaudiæ, & Florentiæ, &
olim Apocrisiarius dicebatur Græco vocabulo,
quasi Secretarius, vt *in cap. septuaginta, 16. dist. &*
in cap. significasti, vbi glos. *de elect.* qui eo in loco
in multis negotiis personam gerit, & auctorita-
tem Romani Pont. *cap.1. dist. 94.* qui & Presby-
ter de Latere à Concilio Sardicensi, *cap.7.* nomi-
natur, prout refertur *in cap. si quis Episcopus, 2. q.6.*
Sed qui à Summo Pont. ad ciuitatem, vel Pro- 8
uinciam Ecclesiæ regendam dirigitur, absque po-
testate Legati, qui nec sit Cardinalis, non habet
Legati nomen, aut Nuncij, sed dicitur Guberna-
tor, & habet Ordinariam tantummodò iurisdi-
ctionem, quoad regimen ciuitatis. Qui verò ad 9
certam causam mittitur terminandam, aut ad
quædam minora negotia, Commissarius Aposto-
licus dicitur, & omnes isti largè possunt vocari
Legati, quia omnis ab alio missus Legatus dici-
tur, *in l.1. & 2. ff. de legationib.*

Tertij sunt Legati, qui nec emanant, nec con- 10
stituuntur, sed officium hoc habent dignitati con-
nexum, & Legati nati dicuntur, quia cum digni-
tate, quam acquirunt, fiunt ipso iure Legati; qua-
lis est Cantuariensis Archiepiscopus, de quo *in*
cap.1. de officio Legati, item Eboracensis in Anglia,
de quo *in cap.1. de appellat. & in cap.1. vt lite pend.*
& Bituricensis in Aquitania superiori, de quo *in*
cap. vlt. de maiorit. & obed. & in cap. exposuit, de di-
lat. & Rhemen. in Francia, de quo *in cap. per ve-*
nerabilem, §. verùm, qui filij sint legit. & in cap. dile-
ctus, pen. de filijs Presbyt. Gambacurt. *de immunit.*
Eccles. lib.10. cap.8. num.19. Hanc triplicem Lega-
torum speciem satis agnoscunt, & latè explicant
gloss. communiter recepta, *in verb. Legati, in cap.1.*
de officio Legati, lib.6. Gambar. *in tract. de officio &*
potest. Legati a Latere, in initio, num.7. & 8. Gondis.
eod. tract. q.3. Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. de statu*
Illustriss. Legati, Flamin. Paris. *de resignat. benefic.*
lib.7. q.13. a princip. Azor. *instit. moral. part.2. lib.2.*
cap.27. statim in princ. q.1. Valer. Reginald. *in praxi*
fori pœnit. lib.30. tract.3. num.237. cum seqq. Pacian.
de probat. lib.2. cap.33. Molin. *de Iustit. tom.6. disp.9.*
n.2. Erasm. à Corhiet *de iurisd. Ordin. in exemptos,*
p.2. q.2. num.1. Nicol. Garc. *de benefic. p.2. cap.3. n.3.*
Moscou. *de maiest. milit. Eccles. lib.1. cap.6.* Parlad.
differ.129 ex num.3. Paul. Layman. *in Theolog. mo-*
rali, lib.1. tract.4. cap.7. num.22. Machado *d. tract.1.*
docum.2. num.1.

Eligi autem potest Apostolicæ Sedis Legatus 11
quicunque Summo Pont. visus fuerit idoneus. In
Legatis tamen de Latere mittendis consilium 12
Cardinalium requirere consueuit, argum. text.
in cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælat. & quando-
que Subdiaconus Apostolicæ Sedis fuit eiusdem
Sedis Legatus electus, vt testis est Symmachus
Papa *in cap.1. dist.94.* & nonnunquam Diaconus
Cardinalis, vt in VIII. Synodo apparet, de qua 13
in cap. Adrianus, 93. dist. est autem mittendus Le-
gatus, qui Papæ sit valdè notus, & in quo sit spi-
ritus Dei, & scientia legis; vbi enim Papa præ-
sens esse non potest, eius per eum, qui mittitur,
repræsentatur auctoritas, *d. cap.1. dist.94. cap. si ergo,*
in fine, 8. q.1.

Habent autem Legati omnes, & Nuncij priui- 14
legium à Iure communi, de quo *in cap. accedentes,*
de præscript. quòd sunt ab omnibus honorandi, ac
dignè recipiendi, tanquam Summi Pontificis vi-
ces gerentes, & in eundo ac redeundo in suis ne- 15
cessitatibus adiuuandi, *cap. cum instantia, 17. cap. pro-*
curatio

curationes, 23. de censib. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3.*
cap. 42. q. vlt. vers. secundo. Surd. *de aliment. tit. 4.*
q. 21. num. 10. Bellet. *disquisit. cler. part. 1. tit. de bonis*
cleric. §. 11. num. 12. qui verò contrà tyrannicè præ-
sumpserit, est pœnis Canonis puniendus, & ipso
iure excommunicationem incurrit, & terræ illius
interdicto Ecclesiastico subiiciuntur, *Extrauag.*
Super gentes, de consuetud. inter commun. Nauar. *in*
man. cap. 27. num. 149. vers. quinquagesima prima,
Gambar. *de casibus reseru. cap. 12. num. 2.* Iul. Lauor.
de Indulgent. p. 2. cap. 13. num. 48. Ego ipse *de officio,*
& potest. Episcopi, p. 3. alleg. 50. num. 234. secun-
dùm Lugdunens. impressionem. Episcopi autem
eùm consectantur, prædicta erga Apost. Sedis
Legatos se seruaturos iureiurando promittunt,
vt *in cap. Ego N. de iureiur.* Secundùm verò le-
ges ciuiles, qui Legatos offenderit, aut impe-
dierit, tradendus est hostibus vt sit seruus, *l. fin.*
ff. de legation.

15 Et est adeò debita procuratio Legatis Aposto-
licis, vt contra eam nullo modo admittatur præ-
scriptio, *cap. accedentes, de præscript. cap. cum instan-*
tia, de testib. gloss. *verb. exemptione, in Clem. 1. illo*
tit. de censib. Abb. *cons. 26.* Bellet. *disquis. Cleric. p. 1.*
tit. de clerico debitore, §. 11. num. 12. & 14. Ratio est,
quia in Legationibus Sedis Apostolicæ vertitur
vtilitas publica omnium Ecclesiarum, & agitur
de recognitione subiectionis, & de compensa-
tione solicitudinis, quam omnes Ecclesiæ debent
Apostolicæ Sedi, quæ aliunde non potest com-
modè suos Legatos sustentare, ac subinde ne Le-
gationes impediantur, meritò ab omnibus Ec-
clesiis Procurationes soluuntur, vt intendit text.
in d. cap. accedentes, ibi, *quod omnibus imminet,* &c.
nec potest aliquis excusari præscriptione, quæ in
iis terminis prohibetur in præiudicium Sedis
Apost. Quam rationem satis expressit Pontifex
in d. cap. cum instantia, in fine princip. obseruant
Abb. *num. 5.* & Felin. *num 6. in dict. cap. accedentes,*
Non obstat quòd priuilegium, & præscriptio
æquiparantur, itavt & quæ possunt priuilegio ac-
quiri, acquirantur etiam præscriptione, *cap. super*
16 *quibusdam, §. præterea, de verbor. signific.* Sed priui-
legio quis valet eximi à procuratione debita Le-
gatis Apost. vt probat *dict. cap. accedentes, & d. cap.*
cum instantia; ergo & præscriptione, quia reiecta
responsione Butrij, Abbat. *num. 3.* & aliorum, *in*
d. cap. accedentes, & eiusdem Abbat. *consil. 94. num. 2.*
17 *lib. 1.* dicentium præscriptionem æquiparari pri-
uilegio, vbi præscribitur cum scientia Principis,
qui priuilegium potuit concedere, argum. *l. alie-*
nationis, 28. vers. vix enim, ff. de verbor. signific.
æquiparationem tamen non habere locum vbi
præscribitur ignorante Principe, sed admitti pri-
uilegium, licet præscriptio improbetur, & pro-
cedere text. *in dict. cap. accedentes;* melius respon-
detur ex mente aliorum dici posse præscriptio-
nem, & priuilegium æquiparari in iis, in qui-
bus præscriptio speciatim non reperitur prohi-
bita; & ita procedere dictum *cap. super quibus-*
dam, vers. præterea, & Iura similia. Vbi verò præ-
scriptio speciatim prohibita est, vt *in dict. cap. ac-*
cedentes, admittetur priuilegium, quia est actus
emanans à Superiore cum causæ cognitione, in
quo prohibitio locum non habet, non tamen
admittetur præscriptio, quippe quæ contra pro-
hibitionem non subsistit, iuxta *l. non dubium, C. de*
legibus.

18 Habent Cardinales Legati priuilegium vtendi
insigniis Apostolicæ dignitatis, *cap. antiqua, de*
priuileg. dummodo exeat territorium ciuitatis,
vbi Pontifex residet, quæ licèt olim Legatis tan-
tùm de Latere mare transeuntibus concederen-
tur, Cardinal. Iacobat. *de Concil. lib. 1. art. 1. n. 258.*
tamen hodie illis vtuntur, etiamsi non transeant
mare, Gambar. *de officia, & potestate Legati à La-*
tere, lib. 1. num. 4. vbi testatur ita vidisse seruari
pluries, refert Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 7.*
q. 13. num. 7. Machado *d. tract. 2. docum. 2. num. 3.*
vers. el tercero. Verùm si Cardinalis Monachus
mittatur trans mare, poterit vti his insigniis,
Gambar. *dict. tract. lib. 2. §. illud, n. 24.* Flamin. Paris.
d. q. 13. num. 8.

Hæc namque, præsente Legato de Latere, Le- 19
gatus alius deferre, aut talibus vti, aut etiam le-
gationis officium exercere non potest, *cap. deni-*
que, 21. distinct. Speculat. *in §. sequitur videre, n. 4.*
de Legato, vbi quòd Legati de Latere sunt maio- 20
res, & digniores Legatis natis, & ideo nati non
vtuntur suis insigniis, nec exercent officium Le-
gationis præsente Legato de Latere, refert Ste-
phan. Gratian. *Marchia decis. 19. num. 5.* Hinc etiam 21
Episcopus in ciuitate, & Diœcesi, cui præest,
non potest præsente Legato de Latere benedicere
populum, & deferre vestes, scilicet Mozzetam
significantem iurisdictionem illius Ordinariam,
quia in præsentia maioris deponitur potestas re-
uerentialis minoris, licèt contentiosa non amit-
tatur. Ita Firman. *de Episcopo, lib. 4. p. 1. num. 4.*
Stephan. Gratian. *d. decis. 29. à princip.* vbi *num. 14.*
dicit quoad hoc sufficere Legatum esse præsen-
tem in ciuitate, cùm verbum, *præsens,* etiam in-
telligatur de præsentia in loco, non autem solùm
de præsentia temporali; & attestatur sic fuisse
mandatum obseruari per S. Congregationem Ri-
tuum.

Sunt autem insignia hæc, vestis purpurea cum 22
veste linea siue byssina superiori, Pælafredus al-
bus, frænum, & calcaria deaurata, vt tradunt Do-
ctores *in d. cap. antiqua,* & præcipuè Hostiens. *n. 12.*
Butr. *num. 10.* & Abb. *num. 4.* Barbat. *de Cardin.*
Legat. q. 1. num. 4. Gondisalu. *in tract. de Legato à*
Latere, cap. 5. num. 1. Gambar. *d. lib. 2. §. illud, n. 21.*
Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. de statu Illustriss. Le-*
gati, num 4. vers. vlterius, Guid. Pancirol. *var. lection.*
lib. 1. cap. 19. Ioan. Narbona *de appellat. à Vicario ad*
Episcopum, p. 2. fundament. 1. num. 23. Flamin. Paris.
d. q. 13. num. 6. Et cum his insigniis processiona- 23
liter intrant ciuitates, & oppida sub pallio, vt
refert Gondis. *loco proximè citato,* & sic ingredien-
tes, Clerus & populus solemni supplicatione &
pompa excipiunt; Archiepiscopi, & Legati alij
minores Crucis signum, quod ante ipsos deferri
solet, deponunt, *dict. cap. antiqua,* Quaran. *in summ.*
Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 28. au-
ctoritas est, in fine, Azor. *dict. p. 2. lib. 5. cap. 27. quæst. 7.*
vers. ingressum.

Legatorum auctoritas partim in Iure commu- 24
ni continetur, & partim per comparationem
cognoscitur, quia Legatus à Latere potest in sua
Prouincia quicquid Episcopi in suis Diœcesibus,
Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 5. num 83.* Nicol. Garc.
de benefic. p. 1. cap. 5. num. 283. Sanch. *de Matrim.*
lib. 8. disput. 9. num. 25. Mandos. *reg. 34. q. 50. num. 5.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 25. num. 15.* partim
verò ex virtute litterarum Apostol. dependent,
quæ eis in legatione traduntur, quæ quidem lit-
teræ non Cardinalibus, sed Legatis inferioribus
dari solent, in quibus præcipua legationis causa
apponitur, *cap. in primis, 2. q. 1.* nec sine litteris
debent

debent ad legationem proficiſci, vt ei fides adhi-
beatur, *cap. lectis, 63. diſt. c. Lugdunenſis. 9. q. 2.* Quæ
ergo huiuſmodi Legatis, ſeu Nonciis commit-
tantur, in ſuis litteris, vt dictum eſt, continen-
tur, ſed ſi eum poteſtate Legati de Latere diri-
gantur, ea auctoritas, quæ de Iure communi Le-
gatis de Latere competit, eadem talibus conceſſa
intelligitur.

25 Eſt igitur Legatorum de Latere maxima au-
ctoritas, & poteſtas, atque iuriſdictio, in cuius
tamen generali commiſſione non tranſeunt caſus
Papæ reſeruati, præcipuè in ſignum ſpecialis pri-
uilegij, *cap. quod tranſlatione*, & *ibi* gloſ. *verb. re-
ſeruata, de offic. Legati*, Nicol. Boër. *in tract. de po-
teſtate Legati de Latere, num. 24.* Eraſm. à Cochier
*de Iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 3. num. 13. &
p. 4. quæſt. 3. num. 1.* Anton. Monach. *Bonon. deciſ. 28.*
26 *num. 11.* Non enim Legatus de Latere venit ap-
pellatione Romani Pontificis, Gutier. *de Iuram.
confirm. p. 1. cap. 52. num. 6.* Nec facit idem tribunal
cum Papa, Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 175.
num. 13.* Narbona *de appellat. Vicarij ad Epiſcopum,
p. 1. num. 153.* at ſi quæ erant ſpecialiter ſolita con-
cedi Legatis, ea vtique venirent in generali Le-
gati mandato, quamuis eſſent de Papæ reſerua-
tis, vt per *d. cap. quod tranſlatione*, tenet Gambar.
d. tract. lib. 2. num. 121. vbi *num. 140. & 141.* ſubdit,
quòd illæ facultates ſolitæ veniunt ipſo iure, nec
eſt opus oſtendere proprias facultates; nam illæ
reſtringuntur. Secundùm quod communiter con-
ſueuerunt eas Legati exercere, ex eodem Gambar.
lib. 10. num. 193. & 195. verùm eius poteſtas, atque
iuriſdictio conſiſtit præcipuè in octo caſibus, vel
negotiis, in quibus cæteros Legatos antecedunt,
quamuis Legatorum natorum magna videatur
auctoritas.

27 Primò enim, in abſolutionibus excommunica-
torum maximè pro violenta manuum iniectione
in Clericos, Legati de Latere poteſtatem ſuper
cæteros obtinent, poſſunt enim tales etiam vnde-
cunque venientes abſoluere, quod aliis eſt dene-
gatum, *cap. quod tranſlatione, cap. ex connumeratis*,
& *ibi* gloſſ. *verb. mittitur, de offic. Legati, cap. ad emi-
nentiam, de ſent. excomm.* Gambar. *de offic. Legati de
Latere, lib. 8. de poteſt. Legati in abſoluendo ab excom-
municatione*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 2.
cap. 49. num. 58.* Machado *d. tract. 2. docum. 3. num. 2.
verſ. el primero*, Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 33. n. 24.*
Azor. *Inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 3. 2. q. 6.* vbi ampliat
etiamſi atrox ſit iniuria, vel læſio enormis; & ad-
dit *per d. c. ad eminentiam, de ſent. excomm.* quòd Le-
gatus poteſt abſoluere ab aliis excommunica-
tionibus Papæ reſeruatis, & vlteriùs declarat per
Clem. grauis, illo tit. niſi fuerit excommunicatio ita
Papæ reſeruata, vt in ipſa Conſtitutione expreſſè
dicatur, quòd a nullo alio niſi à Papa poſſit ab-
ſolui.

28 Secundò, in collationibus beneficiorum, quia
Legatus de Latere beneficia in Prouincia ſibi de-
creta exiſtentia poteſt conferre, *cap. 1. cap. præſenti,
de offic. Legati*, Gig. *de penſion. q. 6. num. 18. cum ſeqq.*
Rebuff. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus, num. 70.*
Gambar. *de offic. Legati à Latere, lib. 3. num. 31.* Læl.
Zech. *de benefic. & penſion. Eccleſ. cap. 2. verſ. Legati
etiam*, Azeued. *ad rub. tit. 8. num. 2. lib. 6. noua Recopil.*
Azor. *Inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 28. q. 1. & lib. 6. c. 25.
q. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 23. n. 2.* Machado
d. docum. 3. num. 2. verſ. el ſegundo, Rot. apud Farin.
deciſ. 624. in 1. collect. nouiſſim. alias p. 4. diuerſ. & po-
29 teſt concurrere cum quolibet Ordinario, ſicut
Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Papa, itant inter eos ſit locus præuentioni, *cap. ſi
à Sede Apoſtol. de præbend. in 6.* gloſſ. *fin. in d. cap. 1. de
offic. Legati lib. 6.* Petr. Gregor. *de re beneſic. cap. 38.
num. 6.* Quintanad. *lib. 1. Eccleſiaſt. cap. 5. n. 3.* Rebuff.
in tract. nomin. q. 17. num. 16. verſ. 2. Gonzal. *ad reg. 8.
Cancel. §. 2. proœm. num. 54. & §. 3. proœm. n. 7.* Nicol.
Garc. *de benefic. p. 5. cap. 1. num. 40.* Azor. *d. lib. 6. c. 25.
q. 6.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 5. num. 9.* Eraſm.
à Cochier *d. p. 2. q. 2. à num. 18.* Scip. de Rubeis *in
aphor. Epiſcop. verb. Legatus, num. 4.* nullo ad hoc re-
quiſito Epiſcopi conſenſu, *cap. dilectus, de offic. Le-
gati*, Gig. *de penſion. q. 6. n. 18.* Mandoſ. *reg. 13. Cancel.
q. 5. num. 2.* Gom. *in reg. de non iudicando, n. 2.* Rebuff.
in praxi, tit. de collation. num. 3. Verùm illud eſt ad-
uertendum quòd Rota non conſueuit ſtare pro-
uiſionibus Legatorum, & aliorum priuilegiato-
rum factis ſine teſtibus in concurſu prouiſi Apo-
ſtol. propter præſumptionem antedationis, Mo-
hed. *deciſ. 2. num. 1. de offic. deleg.* Theodoſ. de Rubeis
in ſingularib. Rota p. 2. verb. Prouiſio, §. 1. pag. 86.

Amplia primò, procedere in beneficiis ſpe- 30
ctantibus etiam ad collationem exemptorum, vt
per Coſin. *in pragm. ſanct. tit. de collation. §. item circa
verba Legatorum.* Gamb. *d. lib. 3. n. 11.* Selu. *de benef.
p. 3. q. 66.* Cortaſ. *de benefic. cap. 3. num. 4.* Nicol. Garc.
d. p. 5. c. 1. num. 19. vbi *num. 20.* cum Gambar. *d. lib. 3.* 31
num. 94. ſubdit procedere, quamuis ipſa beneficia
ſint etiam exempta, quod etiam reſoluit Eraſm.
à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 26.*

Amplia ſecundò, procedere etiam in benefi- 32
ciis, quorum collatio ſit ad Sedem Apoſtolicam
deuoluta, *cap. pen. de præbend.* gloſſ. *fin. in d. cap. 1. de
offic. Legati, in 6.* vbi Archidiac. Domin. & Franch.
num. 6. Villad. *de Legat. q. 9. à num. 5.* Gamb. *d. lib. 3.
num. 13 & 624.* Petr. Greg. *de benefic. cap. 2. n. 4.* Selu.
de benefic. p. 2. q. 3. n. 17. Læl. Zech. *de Repub. Eccleſ.
tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati, ſub num. 4. verſ. tertiò po-
teſt, & de benefic. c. 2. verſ. Legati etiam*, Nicol. Garc.
d. p. 5. cap. 1. num. 21. Azor. *d. p. 2. lib. 5. cap. 28. q. 14.*
Sebaſt. Cæſ. *d. p. 1. diſput. 3. §. 1. num. 7.*

Intellige etiamſi beneficia deuoluta ſint ad 33
Papam ex propria negligentia, Put. *deciſ. 286. aliàs
258. in correctis, lib. 2.* Card. *in Clem. ſi de beneficio,
in 5. q. num. 54. verſ. conclude. de præbend.* Selu. *d. q. 3.
col. fin. verſ. item circa iſtum articulum*, Theodoſ. de
Rubeis *ſingul. Rota tom. 2. p. 3. ſub tit. Bonifacius de
Vitalinis, pag. 160.* & ratio eſt, quia ſicut quando
deuoluitur ad Archiepiſcopum ex propria negli-
gentia, Legatus concurrit cum eo, ita quando
deuoluitur ad Papam etiam Legatus iure lega-
tionis concurret cum Papa, vt notat additio
marginalis *ad d. deciſ. 258. Putei.* Cùm ergo Lega-
tus poſſit conferre beneficia deuoluta ex propria
negligentia, verum eſt non currere ſibi tempus
ſex menſium ad conferendum, ſicut currit aliis
Ordinariis, vt *in cap. 2. de conceſſ. præbend.* Ita Gam-
bar. *d. lib. 3. num. 14. & 622.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. ex
num. 22.*

Intellige etiam vt Legatus non poſſit conferre 34
beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia
Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus con-
fert auctoritate Apoſt. *Clem. 1. de ſuppl. neglig. Præ-
lat.* Selu. *d. q. 66. n. 2.* Rebuff. *in praxi, tit. de deuolut.
num. 37. & in repet. cap. 2. de conceſſ. præbend. circa fin.
verſ. 14. quæratur.* Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epi-
ſcopal. verb. Legatus, num. 8.* Nicol. Garc. *d. p. 5. cap. 1.
num. 32. 33. & 34.* affirmantes, poſſe tamen Lega-
tum illa beneficia conferre ante deuolutionem
factam ad Epiſcopum, & poſt deuolutionem ab
Epiſcopo ex eius negligentia factam ad Papam.

35 Intellige tandem posse Legatum conferre beneficia suæ Prouinciæ, quamuis deuoluta ad Prælatum extra suam legationem, vt contra Mohedan. *decis.3.de offic.deleg.aliàs* 266. & Rebuff. *in concord, tit, de Regia ad Prælaturas nominat.§.1.verb.intra sex menses, vers. Legatus verò*, benè resoluunt Gambar. *d. lib.3, num.22.* Azor. *d. cap.28, q.12.* &
36 Nicol. Garc. *d.p.5.cap.1.n.27.* vbi *num.29.* subdit è conuerso Legatum non posse conferre beneficia, quæ essent extra Prouinciam, & per deuolutionem, vel aliàs spectarent ad collationem alicuius Prælati de Prouincia, ratio verò desumitur ex infrà dicendis *ampl.3.*

37 Amplia tertiò, procedere etiamsi beneficia intra Prouinciam existentia spectarent ad collationem Clericorum alterius Prouinciæ, vt per Roman. *cons.*361. vbi Mandos. *lit. A.* Selu. *d.p.2.q.3. num.38.* Lambert. *de Iurepatron.3.p.2.lib.q.8.art.5.* Roch. *in simili tract.verb.honorificum, num.11.* Læl. Zech. *d.tit.de statu Illustriss.Legati, num.4.vers.quintò potest*, Nicol. Garc. *d.cap.1.num.27.* Azor. *d.lib.5. cap.28. q.13.* & rationem ex aliis assignat Garc. *d. loco, num.28.* quia in materia collationis attenditur locus, vbi situm est beneficium, & non locus vbi est persona, ad quam spectat collatio, & attenditur beneficium, non persona negligens.

38 Amplia quartò, procedere in beneficiis etiam Iurispatronatus Ecclesiastici, seu Clericorum, *cap. dilectus, de offic. Legati, cap. cùm dilectus, de Iurepatron.* Lambertin. *de Iurepatron.1.p.1.lib.q.1.art.6. num.4.* & *3.p.2.lib.q.8.art.1.* & *q.9.art.1.n.2.* Paul. de Citad. *eod.tract.p.7.num.16.* Roch. *in simili tract. verb. honorificum, q.3, num.10.* Rebuff. *in praxi, p.3. signat.verb.nec non Iurispatronatus, num.6.* Gambar. *lib.3.num.9.* & 239. Couar. *pract.cap.36.num.1.col.3.* Cuch. *instit.maior, lib.2.tit.5.num.68.* Læl. Zech. *de Repub.Eccles.tit.de statu Illustriss.Legati, n.4. vers. secundò potest,* & *de benefic.& pension.cap.1.vers.Legati etiam*, Azor. *d.part.2.lib.5.cap.28.q.2.* Sebast. Cæs. *d.p.1.disp.3.§.2.num.6.* Nicol. Garc. *d.p.5.c.1.n.17.* vbi *num.18.* post Couar. Rebuff. & alios, hoc intelligit etiam non facta mentione, nec derogatio-
39 ne Iurispatronatus. Dicitur autem Iuspatronatus Ecclesiasticum, quòd fundatur ex bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis, gloss. *verb. in concessione, vers. si verò pertinet, in d. cap. dilectus*, Couar. *d.c.36. num.5. vers.2.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.2. q.4. à num.39.* Gonzal. *ad reg. Cancel. gloss.8. num.5.* & infrà latiùs suo loco.

40 Amplia quintò, vt possit Legatus de Latere ista facere existens etiam extra Prouinciam, gloss. *in cap. nemo, de offic. Legati*, Selu. *part.3.q.63.num.1.* Gambar. *d.lib.3.num.24.* & 610. Nicol. Garc. *d.p.5. cap.1.num.3.* Azor. *d.lib.5.cap.28.q.19.*

41 Limita primò, supradictam secundo loco firmatam conclusionem, vt Legatus de Latere non possit conferre Ecclesias Cathedrales, vel Regulares, aut Collegiatas, seu ipsarum Cathedralium maiores post Pontificalem electiuas; *cap. deliberatione, de offic. Legati lib.6.* Corras. *de benefic. cap.3. num.10.* Nicol. Garc. *d.p.5.c.1.n.52.* Azor. *d.cap.28. q.16.* vbi subdit secus esse si Collegiatæ sint tantùm habitu, & non actu; vel si Collegium fuerit Superioris auctoritate sublatum, & *in vers. dubia*, post Gamb. *d.lib.3.num.93. cum seqq.* secus etiam dicit, si Ecclesiæ Collegiatæ, vel Regulares electiuæ non fuerint.

42 Limita secundò, vt non possit conferre beneficia reseruata, *gloss. fin. in d. cap.1. de offic. Legati, lib.6.* Corras. *d.cap.3.n.7.* & 10. Gambar. *d.lib.3. à n.116.* Crescent. *decis.20.n.3. de prebend.* Nicol. Garc. *d.c.1. num.53.* Azor. *d.cap.28.q.15.* Anastas. Germon. *de indultis Cardin. §. ac irritum, ex n.44. cum seqq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.2. ex num.44.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.5. collect.1974. vers.5.* Sebast. Cæs. *d. disput.3.§.2. num.9.* etiam in sex mensibus alternatiuæ Episcopi illam habentis propter decretum irritans, quod ligat Legatum etiam à Latere, vt tenet Nicol. Garc. *d.cap.1. num.45.* nam reg. de mensibus, & alternatiua dum præseruat Cardinales, intelligenda est de Cardinalibus, qui sunt Ordinarij collatores, vt Episcopi, non de Cardinalibus Legatis, Gonzal. *d. gloss.24. ex num.38.* Monet. *de opt. Canon. cap.3. quæst.3. num.87.* Et addit 43
idem Garc. *vbi sup. num.54.* & 55. quòd si Legato concessa sit facultas conferendi beneficia qualitercumque vacantia, non poterit conferre beneficia reseruata siue generaliter siue specialiter, & quòd si Legatus habeat facultatem conferendi beneficia reseruata, non propterea potest conferre beneficia vacantia in Curia, nisi specialiter, & expressè sit concessum.

Limita tertiò, vt non possit Legatus à Latere 44
conferre beneficia Iurispatronatus laïcorum, gloss. *verb. Apostolicis, in Clem. per litteras, de prebend.* Paul. de Citadin. *d.p.7.num.16.* Roch. *d.verb. honorificum, num.8.* Rebuff. *in praxi 3.p. signat.verb.necnon Iurispatron. num.30.* Gambar. *d.lib.3.num.239. cum seqq.* Cuch. *instit.maior. lib.2.tit.5.num.77.* Crauet. *cons.63.num.6.* & *cons.82.n.10.* Corras. *d.cap.3. num.11.* & 12. Azor. *d.lib.5. cap.29. q.27.* Sebast. Cæs. *disp.3.§.2.num.8.* Nicol. Garc. *d.cap.1.num.63.* vbi *num.64.* post Lambert. & Gambar. resoluit prouisionem beneficij Iurispatronatus laïcorum factam à Legato sine præsentatione, aut consensu Patroni esse nullam; sustineri tamen illo non reclamante intra tempus ad præsentandum, & *num.66.* subdit quòd rectè poterit Legatus conferre beneficia Iurispatronatus laïcorum deuoluta ad Episcopum ex negligentia Patroni.

Intellige limitationem etiam procedere in be- 45
neficiis Iurispatronatus mixti, adhuc Legatus non poterit ea conferre, Selu. *p.2.q.3. num.39.* & *p.3.q.11.num.17.* & 18. Gamb. *d.lib.3. à num.355.* Cou. *pract. cap.36. num.5.* Ceuall. *commun. q.613.* Nicol. Garc. *d.cap.1.num.67.* Cabed. *de Patron. Regiæ Coronæ, cap.35.num.5.* Azor. *d.p.2.lib.5.cap.28. q.2.* & *lib.6.cap.25.q.7.* Card. Tusch. *lit. L. concl.172. num.10.* & idem Garc. *num.69. citato loco*, id ipsum intelligit, quamuis Iuspatronatus esset commune Laïcis, & Clericis, & Clerici haberent plures voces.

Sublimita, vt non procedat in beneficiis Iu- 46
rispatronatus Laïcorum ex priuilegio, vel præscriptione; nam ista bene potest Legatus conferre; nec oportet aliter derogare tali Iuripatronatus, nec de eo facere mentionem, ex quo cessat ratio retractionis à fundatione, & dotatione; ita Cranet. *d.cons.63. num.6.* Roch. *d. verb. honorificum, num.12.* Gambar. *d.lib.3. num.243.* & 251. Cou. *d.cap.36.num.6.* Ceuall. *d.q.613.* Garc. *d.cap.1. num.72.* Azor. *dict. cap.28. q.2. vers. cæterùm,* & *lib.6.cap.25.q.7.* Cardin. Tusch. *d.lit.L.conclus.169. num.6.*

Limita quartò, vt Legatus non possit conferre 47
beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant iure speciali, seu delegato: cùm isto in casu maior, & excellentior sit ipso Legato. Erasm. à Cochier *de Iurisd. Ordin. in exempt. p.2.q.2.n.22. per cap. studuisti, de offic. Legati, cap. sanè, de offic. deleg.*

Limita

48 Limita quintò,vt Legatus non poſſit conferre
beneficia litigioſa, c.1.& 2.vt lite pend.in 6. Lan-
cel.de attent.p.2.in præfat.n.617. Garc.d.cap.1.n.56.
Rot.deciſ.198.lib.3.part.3.diuerſ.

49 Beneficij collatio facta à Legato ei, qui tacet
ſe habere aliud beneficium,eſt ſubreptitia & nul-
la; ſicut illa,quæ fit à Papa, cap collatio,vlt.de offic.
Legati,lib.6. Cardin.in Clem.2.de offic.ordin.ex n.1.
Staphilæ.de litteris Gratiæ,tit.de offic.& poteſt.Lega-
ti de Latere n.38. Rebuff. in praxi,p.3.ſignatur,§.9.
n.22.Xuar.alleg.12.n.34 Menoch.de arbitr.caſu 20.
50 n.50 cùm ſecus ſit in prouiſione facta ab Ordina-
rio;ille enim prouidet Motu proprio Eccleſiis ; &
ideò ab eo prouiſus nihil tenetur ad iuſtificatio-
nem ſuæ gratiæ probare,vt benè reſoluunt Felin.
in cap ad aures,n.15. de reſcript. Card. in d.Clem.2.
n.13.Selu.de benefic.p.3.q.25. Seraphin.deciſ.1026.
n.3. & deciſ.1467.n.1. Rot. deciſ.190 n.1.p.2.recen-
tior.& in Placentina Canonicatus 14. Ianuarij 1600.
coram Card. Lancellotto ; & in Leodien. Canonicatus
S. Dionyſij 27.Martij 1623.coram R.D.meo Coccino
Decano,& in eadem 25.Maij 1626.coram R. P. D.
meo Pironato. Ratio differentiæ eſt,quia Ordina-
rius magis deliberatus eſt, & certus in beneficiis,
quæ ad diſpẽſationem ſuam ſpectant, quàm Pon-
tifex in beneficiis totius Orbis,vel Legatus reſpe-
ctu totius Prouinciæ ſuæ : ac proinde in Ordina-
rio ſubreptio non præſumitur , ſicut in Pontifice,
& Legato, qui maioribus negotiis implicati non
ſic omnes ſubditos notos habẽt,ſicut Ordinarius.

51 Vtrùm autem Legatus conferre poſſit benefi-
cium cum clauſ. Motu proprio,abſque eo quòd de
alio in gratia mentio reperiatur ? Domin. num. 4.
Anchar. in princip. cap. ſi Motu proprio , de præ-
bend.lib.6. exiſtimant non valere gratiam à Lega-
to factam, cum clauſ. Motu proprio, patet ibi,
Conferamus;ac proinde videtur dicendum contra-
rium in Legato ſimili modo gratiam ad benefi-
cium concedente, iuxta doctrinam gloſſ. receptæ
verb. cùm ſe facultas, in cap.dilectus, 19.de præbend.
tradit Rebuff. in praxi, tit. requiſita ad collationem,
num.41. & tit.diſpenſatio ad plura benef. num.25. &
conſtat dari legem, quæ conſtituit non aliter
valere gratiam ad beneficium factam à Legato,
niſi de beneficio obtento ſpecialis mentio in gra-
tia habeatur;prout expreſsè probat text.in d.c.vlt.
& in d.Clem.2.

Contrariam tamen ſententiam tenuit gloſſ.
verb. mentio, in d.cap.vlt. quam ſequuntur Abb. in
cap.tuam,num.1 de ætate & qual. Card. in d.Clem.2.
n.3. Mandoſ.in reg.16.Cancel.q.8.num.3. & eſt ve-
rior. Pro qua facit text. in d.cap.tuam, vbi Lega-
tus clauſula Motus proprij, vſus eſt, & à Roma-
no Pontifice approbatur. Facit rurſus, quia non
debet eſſe deterioris conditionis Legatus, quàm
alius Ordinarius inferior, iuxta text. in cap.2. de
offic.Legati,lib.6. & conſtat alios Ordinarios poſſe
beneficia conferre illis perſonis,qui alia obtinent
beneficia, vt ſuprà oſtendimus; igitur cùm per
clauſ. Motus proprij, nihil aliud oſtendatur,quàm
quod vult beneficium conferre , licèt aliud obti-
neatur ; meritò dicendum eſt Legatum cum tali
clauſ.poſſe gratiam ad beneficium cõcedere.Non
obſtant in contrarium ſuprà adducta: ad primum
enim de text. in d.c.ſi Motu proprio,dicendum eſt,
quòd licèt text.ille in Pontifice loquatur, non ta-
men Legatum excludere cenſetur, qui ſimiliter
per prædictam clauſulam, vel aliam poteſt ſuam
voluntatem oſtendere. Ad ſecundum,de d.Clem.2.
dicendum eſt, verum quidem eſſe quòd in colla-
tione Legati mentio deſideratur, eo quòd ſicut
Papa, ita Legatus ob negotiorum multitudinem
notitiam habere non cenſetur, quæ quidem noti-
tia datur, quando in gratia prædicta clauſula illa
continetur, eo quòd ſtante illa concedit, licèt
aliud obtineatur beneficium.

Hucuſque dicta de poteſtate Legati à Latere 52
circa beneficia conferenda,ad alios,ſiue miſſi,ſiue
nati ſint,extendi non debent,quippe quòd confe-
rendi beneficia nullam habent poteſtatem, niſi
hoc eis ſpecialiter ſit indultum , cap. litteras, de
ſuppl.neglig.Prel.d.cap.1.de offic.Legati,lib.6.vel niſi
ſint miſſi cum poteſtate, ſeu auctoritate Legati à
Latere ; tales enim ſine alia ſpeciali facultate
poſſunt beneficia conferre, Dec. conſ.128. licèt in
caſu,num.1. Gig. de penſion.q.6.num.19. Gonzal. ad
reg.8.Cancel.gloſſ.23.num.13. Nicol.Garc.de benefic.
part.5.cap.1.n.85. Hodie tamen huiuſmodi Nun- 53
ciis cum poteſtate Legati à Latere miſſis conce-
ditur facultas reſtricta ad beneficia Eccleſiaſtica
ſimplicia per obitum extra Romanam Curiam
vacatura, quæ non excedunt valorem 24. ducato-
rum auri de Camera, computatis diſtributioni-
bus ; extra tamen Metropolitanas,& alias Cathe-
drales, & Collegiatas Eccleſias, vt per Cæſ. de
Graſſis deciſ.7.& 9. de præbend. Nicol. Garc. dict.
c.1. num. 84. vbi ponit tenorem facultatum Nun-
cij Hiſpaniarum circa collationes beneficiorum,
& numeris ſequentib. circa intellectum huiuſmodi
facultatum plura ſcitu digniſſima adducit, vide
apud illum.

Tertiò, magna eſt poteſtas Legati de Latere in
reſeruandis ſibi beneficiis, & in eis commendan-
dis, vniendis, reſignandis, & penſionibus impo-
nendis.

In primis, quoad reſeruationem ſciendum eſt 54
Legatum beneficia reſeruare poſſe, quorum con-
ferendorum ius, & poteſtatem habet, cap. delibe-
ratione, de offic. Legati, lib.6. Azor. inſtit.moral.p.2.
lib.5.cap.29.q.1. Sebaſt. Cæſ.d.diſput 3.§.2.num.10.
itavt pendente vna reſeruatione in aliqua Diœ-
ceſi non faciat aliam, cap. præſenti, eod. tit. & no-
tat Azor. d.cap.29.q.5. primam reſeruationem diu
pendere, quandiu non eſt beneficium collatum,
quia tandiu prima reſeruatio extincta non eſt,
quandiu effectum non eſt ſortita ; ſi tamen lis ſu-
per beneficio reſeruato, & iam collato moueatur,
tum finalis ſententia inſpicienda ſit, iuxta reg.
text.in cap.fraternitatis,de frig.& maleſic.adhuc illa
prior reſeruatio dicitur pendere, vt aduertunt
Domin.num.2.& Franch.n.1.in d.c.præſenti. Ratio
autem principalis reſolutionis eſt; quia quandiu
plures pendent reſeruationes, impoſſibile eſſet vt
Ordinarius conferre poſſet,immo totaliter,& pe-
nitus facultas conferendi illi auferetur, quod non
ſic erit, quando vna reſeruatio tantùm efficitur;
quâ finitâ, ſeu ſortita effectum,licèt Legatus poſ-
ſit conferre,aut reſeruare ; nihilominus tamen in-
terim manet locus,ſeu tempus,in quo præuenien-
do futuram collationem, ſeu reſeruationem po-
teſt Ordinarius beneficium conferre.

Amplia, vt etiam beneficia vacatura Legatus 55
ſuæ poſſit reſeruare collationi, vt benè reſoluunt
Simonet. de reſeruation. q.2.num.7. & q.94. Æne.
de Falconib. in ſimili tractat.q.2. Corraſ. de benefic.
cap.3.num.4. Cuch. inſtit.maior. lib.2. tit.5.num.73.
Læl. Zech. cap.2. de benefic. & penſion. verſ. Legati,
Petr. Gregor.de benefic.cap.24.n.24. Azor.d.cap.29.
q.3. Sebaſt.Cæſ.vbi proximè. Nicol.Garc.d.part.5.
cap.2.ex num.35. & quamuis poſſit Legatus reſer-

uare beneficia vacatura suæ collationi pro certa persona, vt *in cap. dilectus, de Iurepatron*, Sebast. Cæs. *d.p.1.disp.3.§.2.num.*11. ei tamen nullum ius in re, nec ad rem quæritur, quia non potest dare ius ad vacaturum, vt *in cap.dilectus, il 1.de præbend.* & ideo potest variare, & alteri conferre, Abb. *in d.cap.dilectus,num.*3. Nicol. Garc. *d.cap.*1 *.num.*38. Azor.*d.lib.*5.*cap.*29.*q.*1.

56 Verùm finito Legationis Officio, reseruationes per Legatum factas expirare tenet gloss. *verb. finitur*, per text. ibi *in cap. præsenti, de offic. Legati lib.*6.vbi Anchar.*n.*1.Domin.*n.*4.& Franch.*num.*3. Selu.*de benefic.p.*3.*q.*66.*à num.*4. Simonet. *de reseruation.q.*2. Sanch. *de Matrim.lib.*8.*disp.*27.*num.*11. Ratio est, quia reseruatio actus est nemini gratiosus, ex quo nulli ius aliquod acquiritur, immò Ordinariis maximè præiudicialis existit, ac proinde nil mirum, si finito Legationis officio, veluti odiosa cessare debeat, iuxta *reg. odia, de regul. Iuris,lib.*6.cum simil. Non obstat reg.*l.falso,C.de diuers. rescript.* vbi habetur, quòd gratia maximè à Principe facta debet perpetuò permanere, quia respõdetur text. illum loqui in rescriptis, & mandatis, quibus Iudices delegantur ad iustitiam partibus ministrandam; quæ quidem rescripta licèt re integra finito committentis officio personaliter expirent, nihilominus adhuc perpetua dicuntur, eo quòd ad certum aliquod tempus præfinita non sunt, iuxta text. vbi notatur *in cap.si gratiosè, de rescript. lib. 6.* Sic aliàs beneficium Ecclesiasticum ea de causa perpetuum esse dicitur, vt est de eius definitione, licèt per renunciationem, delictum, seu alios modos à possidente auferatur, iuxta notata *in cap. cùm ad Monasterium, vers. nec alicui, de statu Monach.*

57 Vnde prouenit, vt omnia quæ ad reseruationem exequendam gesta fuerint, si beneficium collatum non est, quocumque statu reperiatur, finito Legationis officio expirare dicantur, siue ab eodem Legato, siue ab illius executore processerint; vt tenent Doctores suprà citati. Nec refragatur text. *in cap.si super gratia 9. de offic. deleg. lib.6.* vbi dicitur potestatẽ executoris ad gratiam exequendam non expirare, etiam re integra per mortem concedẽtis, quia respondetur textum illum agere de gratia iam facta, in qua potestas executorialis data fuit, patet ibi, *ab Apostolica Sede facta*, quæ quidem etiam re integra morte concedentis non expirat, iuxta suprà resoluta, ac subinde nec illius potestas executorialis expirare debet, tanquam illius accessorium, vt text. ille habet.

58 In commendandis verò beneficiis Legatus à Latere non minimam habet potestatem, illa enim si Parochialia fuerint, commendare potest, ad tempus, videlicet ad sex menses, vt benè resoluunt Gambar. *de offic. & potestate Legati à Latere, lib.*4. *num.*143.Azor.*d.part.*2.*lib.*5.*cap.*29.*q.*6. quoniam id Iuris, & potestatis habet Episcopus, *cap.nemo, de elect.lib.*6.vbi *in collect.num.*4. citaui plures Doctores, & dixi *de offic.& potest.Episcopi,p.*3.*alleg.*59. *num.* 15. & finito vno semestri, si adhuc duret eadem necessitas, vel vtilitas, poterunt huiusmodi beneficia per alium semestrem commendari, secundùm gloss. *verb. durante,in d.cap.nemo,* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell.gloss.*58.*num.*35. Azor. *d.cap.*29. *q.*7. Ego ipse *d.alleg.*59.*num.*14.*in fine.* Et procedunt supradicta, quamuis beneficia sint ad Papam deuoluta, vt per Rebuff. *in praxi, part.*1. *tit. de commenda. num.*56. Azor. *dict.cap.*29.*q.*13. nam & hæc conferre potest, vt dixi *suprà ampl.* 2. & quamuis sint Iurispatronatus Ecclesiastici, etiam inscio, & posthabito Patrono, ex eodem Azor. *d.cap.*29. *q.*11. iunctis iis, quæ suprà resoluimus, *ampl.*4.*limit.*4.

In perpetuum autem Parochiale, seu aliud quoduis beneficium commendare non poterit Legatus à Latere, nisi hoc habeat in facultatibus, Azor.*d.lib.*5.*c.*29.*q.*8. Nicol.Garc.*de benefic.part.*4. *cap.*4.*n.*23. quicquid dicat Læl. Zech. *de benefic.& pension.c.*7.*num.*2. quia solus est Papæ commendare beneficia in perpetuum, hoc est, ad vitam Clerici, cui commendatur, Mandos. *reg.*32.*q.*7.*num.*5. Gambar. *d.lib.*4. *num.*162. *& seq.* Garc. *citato loco, num.*22. Azor. *d.q.*8. Nec etiam poterit Ecclesias Regulares commendare Clericis secularibus, aut è conuerso, Gambar.*d.lib.*4.*num.*197. Azor.*d.c.*29. *q.*9. vbi subdit propterea in facultatibus, quæ solent concedi Legatis, contineri eam vt possit commendare beneficia Regularia secularibus, & secularia Regularibus. 59 60

In vniendis beneficiis Prouinciæ, seu Legationis, facultatem habet Legatus à Latere, absque tamen præiudicio Episcopi, quia omnia potest in sua Prouincia, quicquid Episcopi in suis Diœcesibus. Quare ita resoluunt Specul. *tit. de Legato, §.nunc ostendendum,num.*4. *vers.*5. Abb. *in cap. sicut vnire, num.*5. *de excessib. Prælat. & in cap.fin.de confirm.vtili,num.*8.vbi Card.*num.*1. Imol.*in fine dec.à num.*19.Villadieg.*de Legato,quæst.*9.*à n.*82.Rebuff. *in praxi,tit.de vnionibus, n.*24. *& in reg. de vnionib. gloss.*11.*num.*13. *& à num.*24. Hoied. *de incompat. benefic.p.*2.*cap.*3.*n.*7.*vers.vlteriùs Legatus*, Gambar. *de offic. & potestate Legati à Latere,lib.*5. vbi *de potestate Legati in vniendo beneficia,num.*40. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. part.*2. *lib.*6. *cap.*28.*q.*8. Nicol. Garc.*de benefic.part.*12.*cap.*2.*num.*65. Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*7.*cap.*29.*num.*158. Ioan. à Cochier *in reg.* 22. *Cancel. de vnionib. sub num.* 33. Quamuis contrarium tenuerit in dicto *c.fin.* Butr. *num.vlt.* Host. *num.*1. & Ioan. Andr. *num.*2. Mar. Socin. *in dict.cap.sicut vnire,art.*3. Pro quibus non facit illud *cap. fin.* dum ibi non approbatur vnio facta per Legatum de Latere, quia respondetur hoc ideo factum fuisse, quia vnio, de qua ibi mentio fit, præiudicabat iuribus Episcopi, importabat enim plenam exemptionem in temporalibus, & spiritualibus, vt benè aduertit Sanch. *citato loco.* 61

Hæc vniendi potestas concessa Legato à Latere in multis ampliatur, & in aliis restringitur; ampliatur, vt possit vnire beneficia Regularia si electiua non sint, Bonif. *in Clement.* 1. §. *ad hæc,de statu Monach.* Azor. *dict.part.*2.*lib.*5.*cap.*29. *q.*22. 62

Item vt possit vnire Ecclesiam vnius Diœcesis Ecclesiæ alterius, si subdit iusta, & debita causa, & dummodo Episcopo Ecclesiæ vnitæ sua iura non adimantur, Gambar. *dict.lib.*5.*num.*106. Azor.*dict.cap.*29.*q.*21. Item vt possit vnire Ecclesiam secularem Monasterio, itavt per Monachum regatur, ex causa tamen magni momenti, & vocatis iis, quorum interest, dummodo nihil derogetur iuri Episcopi, Gambar. *dict. lib.* 5. *num.* 105. Azor. *dict. cap.* 29. *q.* 20. vbi *q.* 17. resoluit, an & quando Legatus vnire possit beneficia Papæ reseruata? Vtrùm autem Ecclesiam sibi subiectam iure Legationis possit vnire Ecclesiæ immediatè Papæ subiectæ? vide Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinar.in exemptos,part.*4.*q.*31.*n.*8. vbi negatiuè resoluit. 63 64 65

Restrin

66 Restringitur verò quoad Ecclesias Cathedrales, Collegiatas, Regulares, vel Dignitates, quæ sunt electiuæ, quia *in cap.deliberatione, de offic. Legati, in 6.* prohibetur Legato ne se in huiusmodi beneficiis ingerat aliquando ordinando, Gambar. *dict.lib.5.num.62.* Azor. *dict.cap.29.q.15.* Item
67 quoad Ecclesiam in qua Laicus Iuspatronatus, sine consensu patroni, Azot. *dict. cap. 29. q. 16.* intelligendo secundùm ea quæ dixi *supra limit.3. num.44.*

68 In resignationibus beneficiorum recipiendis, Legati à Latere habent auctoritatem, & ideo coram eis fieri posse resoluunt Abb. *in cap.vlt.n.4.de rerum permut.* Rebuff. *in praxi, tit.de renunciat.condit.n.5.* Gambar. *de officio, & potest. Legati de Latere, lib.6. de pensionib. num.163.& sequenti.* Flamin. Paris. *de resignat.benefic.lib.7.q.13.num.15.*

69 Hinc est quòd possit auctoritatem præstare permutationibus beneficiorum, Bellam. *in tract. de permut.p.2.q.6.* Gambar. *lib.5.tit.de permut.n.2. cum seqq.* Flamin. Paris. *d.q.13.n.16.* Azot. *d.part.2. lib.7.cap.29.q.4.* Nicol. Garc. *de benef.p.11.c.4.n.61.* dummodo fiat mentio de qualitatibus beneficij alias de iure, vel stylo exprimendis, vt obseruat Nicol. Garc. *d.cap.4.num.92.*

70 Declarat tamen Flamin. Paris. *d.q.13.n.17.& 18.* post Rebuff. & Gambar. *citatis locis,* vt Legatus à Latere possit recipere resignationes beneficiorum simpliciter, non autem in fauorem, vel cum pensione, & quòd etiam non possit committere receptionem resignationis, & collationem ipsius.

71 In pensionibus imponendis Legatus de Latere habet auctoritatem, vt per Gig. *de pensionib.q.6. num.18.& 19.* Lęl. Zech. *de benef.& pensionib.c.11. num.5.* Nicol. Garc. *d.tract.de benef.part.1.cap.5 ex num.281.* Sebast. Cæs. *d.p.1.disp.3.§.2.num.25.* qui tamen resoluunt non posse pensionem imponere in beneficiis reseruatis, vel quæ aliàs ad eius prouisionem non spectant.

72 Quartò, Legatus de Latere circa dispensationes concedendas tantum potest in sua Prouincia, quantum Episcopus in sua Diœcesi; vt per Couar. *de sponsal.part.2.cap.6.§.10.num.11.* Henriq. *in sum. lib.12.cap.3.in princ.* Sanch. *de Matrim.lib.8.disp.9. num.25.* & quæ sit eius facultas in restituendo spurios, & alios illegitimè natos legitimis natalibus: latè tradit Azot. *dict. part.2.lib.5. cap.30. per totum.*

73 Vnde respectu Prouinciæ suæ legationis potest interesse Matrimoniis, & aliis licentiam interessendi côcedere, vt resoluunt Sanch. *de Matrimon. lib.3.disp.28.num.4.* Ægid. de Coninck *de Sacram. & censur. disput.27. num.16. vers.7.* Gutier. *canon. lib.1.cap.11.num.6.& de Matrimon.cap.66.num.10.* Basil. Pont. *de impediment. Matrimon. cap.26.§.6. vers.idem quod, & de Sacramento Matrim.lib.5.c.10. num.7.* Et potest monitoria concedere, Lazar. *de Monit.lib.2.q.5.* Gutier. *d.cap.11.à num.5.* Vgolin. *de officio, & potest.Episcopi, cap.45.in princip.vers.excipiuntur,* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.235.n.2.* Ego ipse *de offic.& potest. Episcopi, p.3.alleg.96.num.11.*

74 Quintò, Legatus de Latere habet auctoritatem confirmandi electiones Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum Abbatum, aut aliorum Prælatorum, quorum confirmatio ad Romanum Pontif. pertineret, quod aliis Legatis nisi ex speciali concessione non licet, text. *in cap. si Abbatem, de elect. in 6.* qui propter hoc dicit Legatum de Latere maius omnibus post Pontificem imperium in Prouincia sua habere, Specul. *de Legato, §.nunc ostendendum, vers.22.* Erasm. à Cochier *de iurisdict.Ordin.in exemptos,part.4.q.5.* Et licet secundùm Lap. *alleg.14.num.3.* decretum irritans Legati de Latere liget etiam ignorantes, tamen in hoc reprobatur per Cassad. *decis. 3. in reseruat.* Theodos. de Rubeis *singular. Rotæ tom.2.part.3.sub verb Lapus, §.1 pag.196.*

Sextò, Legatus à Latere in causis iudicialibus 75
non minimam habet Iuris auctoritatem, potest namque illas committere, & delegatus ab eo iurisdictionem exercere antequam sit Prouinciam sibi delegatam ingressus, Gambar. *d.lib.8.num.56.* Azot. *d.p.2.lib.5.cap.31.q.2.* Machado *d.tract.1.docum.3.num.2. vers.el tercero.* Per regressum tamen Prouinciæ non poterit delegatus causam inchoatam perficere, vt per text. *in cap.nouit, de offic. Legati,* resoluit Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.1. q.11.num.4.*

Legatus verò duarum Prouinciarum propter 76
connexitatem territoriorum poterit expedire negotia vnius Prouinciæ in alia, probat *d.cap.nouit,* & tradunt Capyc. *decis.152.n.8.& 9.* Daniel Venator. *in analysi methodici Iuris Pontificij, lib.1 tit.30. axiom. 5.* Gambar. *de officio Legati extra Prouinciam, num.2.& 3.* Azot. *Instit.moral.p.2.lib.5.cap.27. q.4. vers.quares.* Ratio est, quia illæ duæ Prouinciæ, in quibus constituitur vnus Legatus, quoad ipsum censentur vna Prouincia, licèt aliàs sint distinctæ quoad limites, & prærogatiuas, Innoc. Host. *num.13.* & Ioan. Andr. *num.5.vers.& nota, in d.cap.nouit,* Bart. *in l.vnic.C.de Metrop.Beryt.n.11.* Ias. *in l.vlt.num.9.ff.de iurisd.omn.Iudic.* Ego ipse *de offic.& potest.Episcop.p.3.alleg.54.num.131.*

De causis contra exemptos potest cognoscere 77
Legatus de Latere; ita gloss. *verb. reseruata, vers.*
ego credo, in cap. quod translatione, de offic. Legati,
Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2.q.62. artic.1.* Paris.
cons.28.num.31.cum seqq.p.4. Villadieg. *de Legato,*
p.1.q.8. num.20. Erasm. à Cochier *d.tract.p.2.q.2.*
num.7. Diana *resolut.moral.p.1.tract.2.resol.16.* Modern. *de supplicat. ad Sanctissim.p.2.cap.14. num.33.*
Ratio est, quia licèt sit de reseruatis Papæ cognoscere de causis exemptorum, tamen singulare
est, & speciale quòd Legatus à Latere habeat iurisdictionem in exemptos, *cap. veniens, de verb.*
signif. in 6.cap.si Abbate, de elect.sed. lib. Tum quia, 78
(vt inquit Ioan. Monach.) Papa eximendo à iurisdictione cuiuslibet Ordinarij, non videtur eximere à potestate Legati de Latere. Nauar. *de datis, & promiss. notab. 4. num. 10. vers.secundò per ea*
qua. Legatus autem natus non potest huiusmo- 79
di in exemptos Regulares iurisdictionem exercere, Erasm. à Cochier *d.part.2.q.2. per tot. & q.50. num.6. & part.4 q.26. num.2.* Villadieg. & Diana *citatis locis.*

Licèt autem Legatus à Latere possit sicut Pa- 80
pa de causis exemptorum cognoscere; eximere verò non potest, cùm nihil facere valeat quod tendat in violationem Iuris communis, Abb. *in c.fin.num.2.cum addit.de confirm.vtili,* Boët. *de potest. Legati de Latere, num.44.* Villadieg. *d.tract.p.1.q.9. num.64.* eximere autem, & aduersatur Iuri, *cap.omnes Basilicæ, 16.q.7.*& plurimum præiudicat Ecclesiæ, Cardin. Baron. *annal. Eccles. tom.8.anno 676. Pont. A Deodato.* Quare ita resoluit Erasm. à Cochier *d.tract.part.1.q.3.num.13.*

Non potest tamen delegatus se ingerere cau- 81
sæ alteri à Papa specialiter delegatæ, nisi vt sententiam iustam confirmet, vel exequatur; *cap.studuisti,*

dusti, de offic. Legati, Daniel Venator. in analysi methodica Iuris Pontific. lib. 1. tit. 1. Axiom. 1. Læl. Zech. de Repub. Eccles. tit. de statu Illustrissimi Legati. num. 4. prope fin. vers. vndecimo. Ratio est, quia cùm causa illa fuerit specialiter delegato commissa, ob id Legatus ex generali commissione in ea se intromittere non potest, quia mandatum speciale generali detrahit, quo fit vt cùm cognitio illius causæ Legato subtracta fuerit, & in ea delegatus eo maior sit effectus, non possit in ea quomodolibet se intromittere. Ita Narbona de appell. à Vicario ad Episcopum, p. 1. num. 152. Facit etiam quia ideo Legatus non potest se intromittere de causa delegata, quia censetur priuatiuè
82 commissa, Cabed. Lusit. decis. 13. num. 6. p. 2. nam vbi Papa apposuit manum, Legatus à Latere non potest se intromittere, Gig. cons. 86. num. 2. Honded. cons. 27. num. 15. vol. 2. quos refert & sequitur Anton. Monach. Bonon. decis. 19. num. 40. nisi ex magnā causa, secundùm ea, quæ resoluit Tiraq. de pœnis temper. in præfat. num. 34. quem refert Stephan. Gratian. March. decis. 24. num. 16. in vlt. impress. vbi num. 18. post Mandos. in tract. de Inhibit. q. 5. subdit, quòd Legati de Latere, qui aliquibus præsunt Prouinciis, ob eorum amplissimas facultates, inhibent delegatis Apost. ex quo repræsentant personam Papæ, eiusque vices gerunt.

83 Nec etiam potest se ingerere causæ ab eo ad Superiorem remissæ, quia desinit esse Iudex illius, cap. licet, de off. Legati, Daniel Venator. in analysi methodica Iuris Canon. lib. 1. tit. 30. axiom. 2. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 14. num. 8. D. Barbos. in l. eum qui temerè. §. fin. de Iudic.

84 Septimò, Legatus de Latere statuta facere potest, quæ perpetuò durent, etiam finita legatione, cap. vlt. de offic. Legati. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 97. art. 1. vers. circa primam. Sebast. Cæs. d. p. 1. disput. 3. §. 2. n. 30. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 32. q. 1. vbi q. 2. resoluit illum posse statuta facere circa ea omnia, quæ ad iurisdictionem ipsius spectant, & q. 4. quòd potest condere statuta contra statuta aliorum Legatorum.

85 Octauò, Legatus de Latere potest Indulgentias concedere in Prouincia sibi commissa, quia in ea Ordinarius est, ita Gamb. de off. Legati à Latere, lib. 8. tit. quid possint Legati circa Indulgentias. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 5. cap. 32. q. 7. Lauor. de Iubil. & Indulg. p. 2. cap. 11. num. 16. etiam quòd non sit Presbyter, vt resoluunt Azor. & Lauor. citatis locis, & quamuis in Indulgentiis concedendis deceret vt non excederet numerum 40. dierum, quia is numerus taxatus est in Concilio, de quo in cap. cùm ex eo, de Pœnit. & remiss. & præcipitur in cap. vlt. eod. tit. in 6. ne alius quàm Papa conferat Indulgentias plurium dierum, quàm 40. tamen de consuetudine est receptum vt Cardinales Legati possint concedere Indulgentias centum dierum, Gamb. vbi suprà, num. 8. Azor. d. q. 7. vers. quicquid, & Lauor. d. num. 16. vers. ratio.

86 Huiusmodi Indulgentiæ à Legato concessæ sunt perpetuæ, & durant legatione finita, gloss. verb. statuta, in cap. vlt. de offic. Legati. Gambar. d. loco, num. 20. Angel. verb. Indulgentia, §. 6. Syluest. eodem verb. num. 16. Nau. in cap. placuit, n. 164. de Pœnit. dist. 6. Azor. d. q. 7. vers. Legatione, & etiam post mortem concedentis. Nau. in tract. de Iubilæo, & Indulg. notab. 31. num. 25. Paul. Comitol. respons. mor. lib. 1. q. 107. num. 2. Coriolan. de casibus reseruatis, p. 1. sect. 2. art. 8. num. 6.

87 Præcipit autem Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20 omnibus Legatis, etiam de Latere, & Nunciis, ac Gubernatoribus Ecclesiasticis, ne Episcopos in causis ad forum Ecclesiasticum spectantibus impedire, aut aliquo modo eorum iurisdictionem prærumpere, seu turbare præsumant, nec contra Clericos, & alias Ecclesiasticas personas, nisi Episcopo requisito, vel eo negligente procedant, & sess. 22. de reform. cap. 7. vt in appellationibus ad eos interpositis, & inhibitionibus concedendis seruare debeant formam, & tenorem, qui à Iure communi statuitur in cap. Romana, de appellat. lib. 6. Et denique tales se Legati omnes in his, quæ eis iniunguntur, debent exhibere, vt fidem, integritatémque eius, cuius curam suscipiunt, imitentur, vt mouet Hormisda Papa in cap. seruatis, 25. q. 2.

Legatio verò sumitur quatuor modis, enume- 88
ratis à gloss. verb. finitur, in cap. præsenti, de offic. Legati, lib. 6. Primò, finito tempore constituto, si ad certum tempus fuerat destinata. Secundò, morte ipsius Legati. Tertiò, quando Papa Legatum reuocat. Quartò, quando Legatus Prouinciam sibi demandatam egreditur animo, & voluntate nunquam redeundi ad legationem, quando scilicet facultatem habet à Papa legationem finiendi, refert Azor. dict. p. 2. lib. 5. cap. 32. q. 10. Sebast. Cæs. d. p. 1. disp. 3. §. 2. num. 52. vbi hoc intelligit de officio legationis personali, additque cum gloss. verb. finitur, in cap. 3. de offic. Legati, lib. 6. legationis officium, reale scilicet annexum dignitati, vt in Legato nato, nunquam expirare, etiam deficiente persona cùm consetuerit in dignitate.

Non censetur tamen Papa reuocare primum 89
Legatum, eo ipso quòd creat secundum, sicut resoluunt Gambar. de officio & potestate Legati à Latere, lib. 9. num. 13. Boër. decis. 34. num. 5. Azor. dict. cap. 32. q. 11. vbi q. 13. resoluit legationem non finiri, Legato furioso facto, quamuis reuocetur ob furoris euentum.

Nec per mortem ipsius Papæ expirat iurisdictio 90
Legatorum, nisi aliqua ex prædictis causis accesserit, cap. Legatos, 2. de offic. Legati, lib. 6. Mozz. de contract. tit. quomodo annulletur mandatum, n. 20 Azeued. ad rub. tit. 8. n. 2. lib. 6. noua Recop. Pichard. in §. rectè, n. 20. Instit. de mandato, Morl. in emporio Iuris, p. 1. tit. 2. in prælud. n. 105 Azor. d. cap. 32. q. 14.

De Legatis, qui plura scire cupit, consulat Andr. 91
Barbat. tom. 13. tract. Doctor. p. 2. pag. 131. vbi specialiter de Legatis à Latere Cardinalibus, Nic. Boër. eod. tom. 13. p. 2. pag. 142. & Petr. Andr. Gambar. ibid. pag. 150. Gondis. Villadiego, & Ioan. Brunell. vbi particulariter de officio, & potestate Legati à Latere, Hermann. Kitchner in speciali tract. de Legato, eiusque iure, dignitate, & officio, & plura vide apud Canis. in sum. Iuris Canon. tit. 17. de off. Legati, Læl. Zech. de Republ. Eccles. tit. de statu Illustriss. Legati, Henriq. in summ. lib. 14. cap. 34. Gregor. Lop. l. 23. tit. 9 p. 1. Zerol. in prax. Episcop. p. 1. verb. Legatus Apostol. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 27. cum seqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 237. cum seqq. Erasm. à Cochier de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 2. Flamin. Paris. de resign. benefic. lib. 8. q. 13. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 33. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 1. Paul. Laymann in Theologia morali, lib. 1. tract. 4. cap. 7. §. 6. de Iurisdictione Legati, nouissimè Sebast. Cæsar in relect. de Ecclesiast. hierarchia, p. 1. disput. 3. Scip. de Rubeis in aphorismis Episcop. verb. Legatus. nouissimè Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2. docum. 2. cum seqq.

CAPVT VI.

De Patriarchis, & Primatibus.

SVMMARIVM.

1 *Ordo, & dignitas Episcopalis post S. R. E. Cardinales, Legatos, & Nuncios primum locum obtinet.*

2 *Episcopatus est Ordo.*

3 *Episcopatus est sacramentum de per se, & seiunctim, & nouum per ipsum imprimitur character.*

4 *Episcopalis Ordo est quadripartitus, quantum ad gradum & iurisdictionem, non autem quoad Ordinem.*

5 *Gradus plures Episcopalis Ordinis ab ipsomet Petro Apost. descendisse creditur.*

6 *Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad cœlestis hierarchia similitudinem instituti fuerunt.*

7 *Prælatorum, & dignitatum gradus ad Ecclesiæ institutionem, & Ius humanum est differentialiter referendus.*

8 Cap.1.dist.99.*declaratur.*

9 *Decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis diuinæ debitum referuntur, respecta quota ad consuetudinem.*

10 *Patriarchæ & Primates lato sumpto vocabulo idem sunt, licèt differant nomine.*

11 *Patriarcha Græca lingua Summus, & Princeps Patrum appellatur.*

12 *Patriarchæ præcipui, & veri, quatuor sunt post Romanum Pont. Constantinopolitanus scilicet, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus.*

13 *Isidorus,* in cap. cleros, distinct.21. *reprobatur, dum ait Romanam, Antiochenam, & Alexandrinam Ecclesias tantummodo Patriarchales appellatas, & habitas fuisse.*

14 *Papa est superior omnium Patriarcharum, cùm sit hæreticum asserere contrarium.*

15 *Dignitas omnis, ac potestas, quam habent omnes Patriarchæ simul, habet ipse solus Dominus Papa.*

16 Cap.renouantes,22.dist.*declaratur.*

17 *Patriarchales sedes tempore primæ Synodi Constantinopolitanæ tres tantùm fuerunt, quas B.Petrus fundauerat, Romanam scilicet, Alexandrinam, & Antiochenam.*

18 *Alexandrina Ecclesia quare primis temporibus præcederet Antiochenam, ostenditur.*

19 *Constantinopolitanus Patriarchatus quo tempore institutus, ostenditur, & a.20.*

21 *Hierosolymitanus Patriarcha cur quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem haberet, ostenditur.*

22 *Patriarchæ quatuor principales cæteris Prælatis sunt maiores, non solùm dignitate, verùm etiam potestate, atque iurisdictione.*

23 *Episcoporum omnium, & Archiepiscoporum negotia, & maiores causæ post Apost. Sedem ad principales Patriarchas sunt referenda.*

24 *Patriarchæ principales post Romanum Pontif. primi sunt, & maiores in ordine Episcoporum.*

25 *Patriarchæ sedebant, & incedebant immediatè post Papam ante Cardinales, secus hodie.*

26 *Metropolitanos, & Suffraganeos suos ex causa deponere possunt Patriarchæ.*

27 *Papa solus deponere potest Episcopos.*

28 *Patriarchis Romani Pont. insignijs, & ornamentis vti fas est.*

29 *Patriarchæ Regibus, aliisve Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*

30 *Crucem vbique elatam præ se ferre liberè possunt Patriarchæ, & pallio vti, præterquam in Vrbe Roma, aut vbicunque Summus Pont. præsens fuerit, vel eius Legatus vtens insignijs Apost. dignitatis.*

31 *Insignijs denotantibus superioritatem, seu potestatem in loco, nemo potest extra suam Prouinciam absque speciali priuilegio vti.*

32 *Insignijs denotantibus dignitatem personæ potest vti Archiepiscopus, vel similis Prælatus extra loca sui territorij.*

33 *Archiepiscopi & Patriarchæ quomodo differant in præ se ferenda Cruce, ostenditur.*

34 *Pallium Archiepiscopis Suffraganeis suis tradere possunt Patriarchæ, postquam ipsi à Romano Pont. illud acceperint.*

35 *Pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest.*

36 *Patriarchæ habent ordinariam iurisdictionem super omnes Episcopos, & Metropolitanos totius Prouinciæ, & regionis, vbi eorum extenditur iurisdictio.*

37 *Patriarchæ tanquam Ordinarij super Metropolitanos, & eorum Suffraganeos in Prouincijs suis omnes eorum Ecclesias, ac Diœceses visitant, & ipsorum Metropolitanorum negligentiam supplent.*

38 *Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ, licèt eis Suffraganei absolutionem concedere recusent.*

39 *Appellatur ad Patriarchas in Prouincijs omnibus eorum iurisdictioni subiectis cùm opus fuerit, etiam omissis medijs, saluis appellationibus ad Sedem Apostolicam.*

40 *Patriarchæ minores alij quatuor inter Latinos.*

41 *Aquileiensis Patriarcha quis fuerit ostenditur.*

42 *Gradensis Patriarcha, qui nunc suppresso antiquo titulo Venetiarum Patriarcha dicitur, quis, ostenditur.*

43 *Patriarcha alias Indiarum, seu noui mundi, alius Æthiopiæ.*

44 *Primates dicuntur nonnulli Metropolitani, quia primas tenent ciuitates.*

45 *Bituricensis Archiepiscopus est Primas in Burdegalensi Prouincia.*

46 *Pisanus Archiepiscopus vocatur Primas Sardiniæ, & Corsicæ.*

47 *Toletanus Archiepiscopus ex speciali indultu Martini V. fruitur priuilegijs veris quatuor Patriarchis concessis.*

48 *Bracharensis Archiepisc. Primas est Hispaniarum.*

49 *Primates respectu Prouinciarum, in quibus constituuntur, plures referuntur.*

50 *Patriarcharum appellatione veniunt solummodo veri & præcipui quatuor Patriarchæ, non verò alij minores.*

51 *Doctores referuntur de Patriarchis agentes.*

POST S.R.E. Cardinales & Legatos, ac Nuncios, qui Apost. Sedis repræsentant auctoritatem, primum locum obtinet Ordo, ac Dignitas Episcopalis; Episcopi enim locum tenent Apostolorum, qui per diuersas 1

Mundi partes diuisi & constituti fuerunt Episcopi, *cap. in nouo, 21. dist. cap. fin. 63. dist. cap. legimus, cum seq. 93. dist.*

2 De Ordine igitur Episcopali, in quo primum locum tenent Patriarchæ, & Primates, nobis est in præsenti agendum, & in primis, Episcopatum esse Ordinem dicit glos. *verb. Episcopus, in proœm. sexti, & verb. de Episcopus, in cap. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. & verb. sui Ordinis, in cap. quoties, de purgat. Canon. & verb. firmitatis, in cap. prouida, de elect. lib. 6.* Felin. *in cap. eam te, num. 8. de rescript.* Zabarel. *in Clem. 2. num. 12. de ætate, & qual.* & colligitur ex *cap. cleros, 21. dist.* ibi, *Ordo Episcoporum quadripartitus est*; *cap. nullum, 28. dist.* & expresse sentit Leo Papa *in cap. 1. dist. 32.* dum ait; *Nec Subdiaconibus carnale connubium quidem conceditur, vt etiam qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares, & innupti.* Subdit, *quod si in hoc Ordine qui quartus exrat à capite, id est, ab Episcopo, dignum est custodiri, quanto magis in primo, vel secundo, tertióve seruandum est?* Cui textui se haud respondere posse fatetur Nau. *in man. cap. 22. num. 18. vers. quare*, vbi etiam subdit pro hac parte stare expressum text. Concilij Trident. cui asserit se nescire, nec posse respondere bona fide, *sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 4.* ibi, *Proinde Sacrosancta Synodus declarat præter cæteros Ecclesiasticos gradus Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere.* Probant Sot. *de Iustit. lib. 10. q. 1. art. 2.* Butsat. *cons. 125. Quia scriptura, à num. 1. lib. 1.* Valent. *tom. 4. dist. 9. q. 1. puncto 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 1. num. 7.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, q. 3. proœm. §. 1. num. 4.* Non obstat fundamentum Theologorum, quo contrarium tenent, videlicet quòd cùm Ordo Ecclesiasticus necessariò postulet, vt per illum aliqua tradatur potestas in ordine ad Sacratissimam Eucharistiam, eo quòd hic est finis & effectus huius Sacramenti, propter quem fuit institutum, & in quo à reliquis discriminatur, vt videlicet per illa initiarentur ministri ad illud sacrosanctum Sacrificium dignè administrandum, vt expresse colligitur ex Concil. Trident. *d. sess. 23. cap. 1. & 2.* & cùm tamen per Episcopatum, in quo licèt spiritualis potestas suscipiatur, non tamen in ordinem ad Eucharistiam, sed potiùs in ordinem ad Ecclesiam, cùm actiones ad quas Episcopus deputatur super Sacerdotem, nempe Consecrare, Benedicere, & alia similia, de quibus *in cap. perlectis, vers. ad Episcopum, 25. dist.* non ad Sacrificium Eucharistiæ, sed ad Ecclesiam ordinentur. Respondetur enim quòd Episcopi multò magis, quàm alij quidam ministri deputantur in ordinem ad Sacerdotium, & celebrationem Eucharistiæ, ipsi enim & Sacerdotium conferunt & Altaria, atque templa ad vsum ipsius consecrant, multaque alia faciunt, quæ quidem magis ad vsum Eucharistiæ referuntur, quàm quædam alia ministeria, præsertim Ordinum minorum, vt benè respondet Valent. *d. num. 2.*

3 Vnde prouenit, vt Episcopatus non solùm sit Ordo à Sacerdotio distinctus, sicut tenent Medin. *lib. 1. de cælibatu, cap. 16.* Nau. *in man. cap. 22. n. 18.* Card. Bellarm. *de Sacr. Ord. cap. 5. vers. 3.* Duard. *in comment. ad Bull. Cœnæ, lib. 1. cap. 5. q. 2. num. 12.* & latè probauimus, *inf. hoc lib. cap. 9. statim post princ.* Sed etiam de per se, & seiunctim sit Sacramentum à Christo institutum, prout colligitur ex Conc. Trid. *sess. 23. cap. 3. & canon. 6.* & ex Paulo 1. *ad Corinth. 4.* ac ex pluribus sanctorum Patrum auctoritatibus Durand. *in 4. dist. 24. q. 5. num. 9.* & *ibi* Maior *q. 1. col. 2.* Petr. Sot. *de instit. Sacerd. lect. 4. de Sacram. Ordinis, §. ex his igitur*, Valent. *tom. 4. disput. 9. q. 1. puncto 4. vers. altera sententia*, Vasq. *tom. 3. disp. 40. cap. 4.* Ægid. de Coninch *de Sacram. disp. 20. de Sacram. Ordin. dub. 6. num. 44.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 1. num. 7. & rub. 6. cap. 4. num. 4.* latè Sebast. Cæs. *in d. relect. q. 4. proœm.* ex *num. 11.* vbi contrariis benè respondet: ac proinde existimo nouum per ipsum imprimi characterem, vt concludunt Abb. *in cap. aqua, de consecr. Eccles.* Iacobat. *de Concil. lib. 10. acta 7.* & alij, quos refert Cou. *lib. 1. cap. 10. num. 16.* & Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 7. §. 1. in commento, lit. C.* licèt eos minimè sequatur Sebast. Cæs. *d. q. 4. proœm. num. 19.* Et probatur, quia attenta Ordinis potestate Episcopatum superiorem esse Sacerdotio probauimus, *d. cap. 9. num....* nam Episcopus plures actus potest exercere, & Sacramenta quædam ministrare, quæ non potest simplex Sacerdos, planè potestas hæc per Ordinem Episcopalem confertur; ergo necessariò dicendum est, quòd sit per se Sacramentum, & characterem distinctum iniciat; nec Sot. Durand. Palud. & Vasq. rem attingunt, dum aiunt solùm ad prædictos actus extendi characterem sacerdotalem, qui antea ligatus erat, nam hoc frustrà dicitur, cùm constet in Ordine Episcopatus dari aliquam distinctam, & peculiarem potestatem à potestate Sacerdotij, vt probat text. *in c. quamuis, 68. dist.* quæ quidem potestas nouum characterem, & proinde Sacramentum requirit; quinimò conferre nouã gratiam, probant Henriq. *d. lib. 10. cap. 1. §. 3. in comm. lit. R. & cap. 2. § 1. lit. E.* Card. Bellarm. *d. cap. 5. vers. item quòd Episc.* Campan. *d. rub. 6. cap. 4. num. 4.* Sebast. Cæs. *d. q. 4. proœm. num. 21.*

Episcopalem Ordinem quadripartitum esse docet Isidor. *lib. 7. Etym. cap. 12.* relatus *in cap. cleros, 21. dist.* quantum ad gradum Episcopalem & iurisdictionem, non autem quoad Ordinem, quia Episcopalis Ordo quoad spiritualem potestatem, ac Pontificiam dignitatem, vnus tantùm est; vt constat ex traditis per Anaclet. Papa *epist. 3. cap. 3. vers. Episc. verò, & in cap. 1. dist. 99. & in cap. Nouatianus, 7. q. 1.* Iacob. Simanch. *in paruo libello, de dignitate Episcopor. cap. 4.* Marc. Anton. Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & tit. 7. ante num. 1.* Duard. *in comm. ad Bull. Cœnæ, lib. 1. cap. 5. q. 2. a. 4.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarch. q. 2. proœm. num. 3. vers. rursus, & num. 6.* iunctis iis quæ infrà *d. cap. 9. vers. Episcoporum quadripartitam, num. 11.* vbi latè explicauimus qualiter, & quo iure in Episcopis sit Ordinis, & iurisdictionis potestas? 4

Sunt enim Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi quorum gradus ab ipsomet Petro Apostolo descendisse ostendit Clemens Papa, qui ipsius Petri discipulus extitit, ac successor; in enim *epist. 1. ad Iacobum*, relatus *in cap. in illis, 80. distinct.* refert, quòd in ciuitatibus illis, in quibus olim apud Ethnicos Primiflammines eorum, ac primi legis Doctores erant, Episcoporum Primates, vel Patriarchas ipse Petrus constituit, qui aliorum Episcoporum causas & maiora Fidei tractarent negotia; vbi verò eorum erant Archiflamines positi qui nihilominus minores prioribus habebantur, Archiepiscopos præcipit institui; in singulis deinde reliquis ciuitatibus singulos, & non plures Episcopos ordinari, idem affirmat Lucius Papa *in cap. 1. ead. dist. 1.* & Anacletus *in cap. 1.* 5

cap.1. dist.99. referunt Boër. de auctorit. magni consilij, num. 54. ad fin. Petrus Greg. syntagm. Iuris lib.15. cap.11. num.1. Henriq. in sum. lib.10. cap.30. in princip.

6 Verùm Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religioni consentaneum est vt dicamus; quemadmodum enim in Triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus, ita congruentissimo ordine in Militante, Ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, vt animaduertunt Rusæ. in tract. de præeminentia Archiepiscopalis dignitatis, in præfat. à princip. Pigh. de Ecclesiast. Hierarchia, lib.3. cap.1. Ad auctoritates verò Clementis, Lucij, & Anacleti poterit responderi, D. Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibus impiè eorum flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, sanctóque Sacerdotio, veri, & sancti Sacerdotes constituerentur, sicut Romæ deiecto summo idololatriæ Pontificatu subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait D. Ambros. relatus in cap. Beati, 2. q.7. & Leo Papa serm.1. de natali Petri, quorum memini de officio, & potest. Episcopi, p.1. tit.1. cap.7. num.3. cum seqq.

7 Ex quo fit vt distinctio quoad prædictos Prælatorum, & dignitatum gradus ad Ecclesiæ institutionem, & ius humanum sit differentialiter referenda, vt expresse de Patriarchali dignitate referunt Guilielm. Redoan. de simon. mentali, part.1. cap.16. num.15. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch. sedium erect. cap.4. num.4. Vnde quamuis fateri oporteat istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem, qui apud omnes vnus est, vt suprà dixi, Iuris diuini esse; quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguuntur, Iuris esse humani; ex Selu. Turrecr. & aliis tradit Bursat. cons.125. num.45. vol.1. cum quo à num.16. responderi poterit ad auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege diuina latissimè sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat, prout dicitur de Lege Canonica, vt in cap. Scripturis, 19. dist. & in cap. nimis, de iureiur. quæ in tantum Iuri diuino inhæret, & in ratione naturali fundantur ex Hippol. Rimin. in repet. cap.1. num.46. de constitut. quod plerumque Ius Diuinum appellatur, vt aduertit Ludou. Gom. in repet. cap. vt animarum, num.19. de constit. lib.6. & ex Iureconsultis explicat Melch. Can. de locis Theolog. lib.5. cap.5. vers. tertio verò.

8 Hic tamen explicandi modus quamuis communiter receptus sit, conuincitur expresse per text. in cap.1. dist.99. ibi, Leges diuinæ, & Ecclesiasticæ poni, &c. ex quo Pigh. de Ecclesiast. hierarchia lib.3. cap.1. maiores Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum refert; si igitur in illo text. particula Diuinæ, ad Pontificias leges refertur, frustrà adiungitur hæc Ecclesiasticæ, essétque inutilis repetitio. Quare considerandum est in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius Christi institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinas poni iusserunt, si Ordinis potestatem respiciamus, atque solicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiasticæ, quatenus ad Prælationem spectat. Nec nouum est quòd idem nomen Patriarchæ, seu Primatis ex eadem ratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet respectu legis diuinæ, quoad Episcopatus Ordinem; respectu Ecclesiasticæ quoad Prælationem, licèt in cap. in aliquibus, §. ille quippe, de decim.
Decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis 9
diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ, ad consuetudinem, vt post Cou. var. lib.1. cap.17. n.2. testatur tenere Theologos omnes, Gutier. can. lib.1. cap.21. num.9. Gilchen in Auth. quas actiones à n.11. C. de sacros. Eccles. Reinoso obseru.50. num.1. Castill. tom.7. de tert. cap.10. num.8. Didac. de Britto ad cap.2. de locato cap.2. à num.30. Felician. de Vega in cap. clerici, de iudic. num.43. & in multis aliis, quæ omittimus, facilè posset demonstrari.

Patriarchas & Primates, licèt differant nomi- 10
ne, idem esse, & nullam inter eos dari differentiam, colligitur ex text. in cap.1. & 2. dist.99. & ex cap. duo simul. de off. Ord. Vnde gloss. in cap. coram, de in integ. restit. auctoritate d. cap.1. notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem; quod etiam tradunt Cassan. in catalog. glor. mund. p.4. cons.9. in princ. Lancell. instit. Can. lib.1. tit.5. in princ. Bouer. cens. parænet. p.1. cap.10. pag.493. vers. quæro, nouissimè Illust. D. Roderic. à Cunha in tract. de Prim. Bracharensis Ecclesiæ, cap.3. & priùs in histor. Episcop. Portugalens. p.1. cap.6. pag.72. in fine. & quòd saltem lato sumpto vocabulo idem sit Primas quod Patriarcha, asserunt Flam. Paris. de resign. benef. lib.2. q.1. num.46. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.7. num.9. At verò, strictè loquendo, non omnes Primates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve auctoritatem, vt ex infrà dicendis apparebit.

Patriarcha, Græca lingua, Summus, seu Prin- 11
ceps Patrum appellatur, vt ait Isidor. relatus in cap. cleros, vers. Patriarcha, 21. dist. Greg. l.9. glos.1. tit.5. part.1. Paul. Fusch. de visit. lib.1. cap.2. à num.9. Læl. Zech. de Rep. Eccles. tit. de statu Reuerend. Patriarch. in princ. Gambar. de off. & potest. Legati à Latere, lib.2. num.11. Ioan. Paul. Lancel. in instit. Canon. lib.1. tit. de Episc. n... §. appellantur, Henriq. in sum. lib.10. cap.29. §.1. Petr. Greg. syntagm. Iur. lib.15. cap.10. in princ. Paul. Grysald. in decis. Cathol. Fidei, verb. Patriarcha, in princ. Dionys. Paul. d. tract. cap.2. num.43. Galgan. de Iure publico, lib.3. tit.17. num.1. Gonzal. ad reg.8. Cancel. gl.41. n.13. Sebast. Cæs. de Eccles. hier. p.1. disp.4. §.1. n.1. Castald. in prax. cærem. lib.1. sect.10. cap.11. num.1.

Duplex autem videtur hodie Patriarcharum 12
diuisio, quidam enim propriè & præcipuè Patriarchæ dicuntur, alij verò lato sumpto vocabulo Patriarchæ dicti, strictè Primates appellantur. Patriarchæ præcipui, & veri dicuntur qui in tota Ecclesia quatuor tantummodò post Romanum Pontificem esse probantur, quorum primus est Constantinopolitanus, secundus Alexandrinus, tertius Antiochenus, & quartus Hierosolymitanus. Ita per cap. renouantes, & cap. diffinimus, 22. dist. cap. graue nimis, de præbend. cap. antiqua, de priuileg. Extrauag. sancta Romana, de elect. inter commun. tradunt Hust. in sum. de auctor. & vsu pallij, num.4. Guilielm. in speculo Iuris, lib.1. p.1. tit. de dispensat. in §.8. incip. Sunt quoque, num.1. & 2. S. Antonin. in sum. p.3. tit.20. cap.4. in princ. Ioan. Monach. in

cap.

cap. fundamenta, num. 6. & ibi Archid. num. 8. de elect. lib. 6. Zabatel. in Clem. in plerisque, eod. tit. q. 8. n. 9. Cassan. in catal. glor. mund. p. 4 consid. 9. Bertachin. de Episcopo, in prelud. num. 5. Ludou. Gom. in cap. cum in multis, num. 92. de rescript. lib. 6. Aluar. Pelag. de planctu Eccles. lib. 2. cap. 11. & 17. Paul. de Oriano in repet. lib. 1. num. 23 ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, Ioan. Selu. de benefic. p. 1. q. 2. num 40. Hieron. Gig. in tract. de residentia Episcoporum, cap. vlt. num. 8. Marc. Mant. in tract. de Concilio, num. 79. Gasp. Valasc. in repet. l. Imperium, num. 100. ff. de iurisd. omnium iudic. Guilielm. Redoan. in tract. de simonia mentali p. 1. cap. 16. num. 2. Lancel. Conrad. in templo omnium Iudic. lib. 2. cap. 2. §. 3. num. 2. & cap. 3. num. 4. Rebuff. in concord. tit. de collation. §. si quis verò, verb. Patriarchalis, Cuch. in instit. maior. lib. 2. tit. 7. num. 2. Marc. Anton. de Marsil. in tract. de Ecclesiast. reddit. p. 1. cap. 11. num. 16. Raim. Ruff. contra Molin. pro Pontifice Max. sub num. 14. pag. 75. Andr. Gamb. in tract. de offic. & potest. Legati a Latere lib. 2. tit. de varijs Ordinar. nominibus, num. 13. & 14. & in repet. Extrauag. Iulij II. de simoniaca Papa elect. num. 171. Ioan. Paul. Lancel. in instit. Can. lib. 1. tit. de Episcop. in §. Patriarcha, Sebast. Medic. in tract. de legib. & statutis, p. 1. q. 12. n. 1. Rodulph. Cupers de sacrosancta Ecclesia, ad cap. oportebat, 79. dist. in § ad quem sensum, num. 16. & in §. patet, n. 2. Anastas. Germon. de sacrorum immun. lib. 3. cap. 1. num. 1. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. q. 1. num. 41. Gonzal. dict. gloss. 41. num. 12. Azor. instit. moral p. 2. lib. 3. cap. 25. q. 2. Filliuc. in quaest. moral. tract 41. cap. 2. num 35. Moner. de Conseruat. cap. 5. Boët. Epo lib. 1. de Regalib. in benef. Eccles. num. 191. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2. docum 1. num. 3. Quintanad. Ecclesiasticon lib. 4. num. 110.

13 Non obstat Isidorus relatus in d. c. cleros dist. 21. dum ait Romanam, Antiochenam, & Alexandrinam tantummodò Ecclesias Patriarchales appellatas, & habitas fuisse Apostoli Petri Sedes, quia loquitur aduersùs aperta Iura suprà citata, ac proinde eius vti particularis Doctoris opinio nihil concludere potest, per ea quæ tradunt Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 12. num. 3. & alij citati per metipsum in collect. ad Decretum, in proœm. num. 7. Nec etiam obstat auctoritas Nicolai I. ad consulta Bulgarorum, resp. 92. vbi apertè docet præcipuas Sedes Patriarchales veraciter illas tres tantùm esse; quia respondetur Nicolaum ibi loquutum fuisse secundùm priora tempora, in quibus Ecclesia sacrosancta, & Romani Pontifices adhuc verè non assenserant erectioni, & constitutioni Ecclesiarum Constantinopolitanæ, & Hierosolymitanæ in veras Sedes Patriarchales, vt infrà demonstrabimus.

14 Antequam ad Ordinem præeminentiæ, seu præcedentiæ prædictorum quatuor Patriarcharum deueniam, vos scire volo quòd in quantum Romanus Pontifex inter Patriarchas huiusmodi connumerari solet ab aliquibus, qui illum vel primo loco ponunt, vel priusquam enumerent cæteros, eum excipiunt; non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicut est Constantinopolitanus respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani, quia in illo non est sola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verùm etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt contra hæreticos aduertunt Franc. Turrian. in schol. ad can. 39. Nicæni Concilij, Lęl. Zech. in tract. de Romano Pontifice, in hæresi 3. in resp. 17. Card. Bellarm. in controuersiis Cathol. tom 1. controu. 3. lib. 1. cap. 18 vers. argumentum tertium, & vers. seq. in tantum quòd hæreticum sit asserere Papam non esse Prælatum, ac superiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis, post S. Thom. contra errores Græcorum, aduertit Paul. Grysald. in decision. Cathol. Fidei, verb. Papa, num. 4. & 10. & verb. Patriarcha. Vnde allegandum san- 15
ctum Bernardum pulchrè dicebat Bald. in l. rescripta, num. 7. C. de precibus Imper. offer. quem refert, & sequitur Cassan. in catalogo gloria mundi, p. 4. consid. 6. in fine, quòd omnis dignitas ac potestas, quam habent omnes Patriarchæ simul, habet ipse solus Dominus Papa: quinimo sicut radij ad solem, fluuij ad fontem, & rami ad radicem, sic se habent Patriarchæ ad Summum Pontificem, vt ex B. Cypriano relato in cap. loquitur, 24. q. 1. tangit Nau. de spol. cleric. §. 2. num. 1. vers. Papa stupor mundi.

Non obstat text. in cap. renouantes, 22. dist. dum 16
videtur probare Constantinopolitanam Ecclesiam parem habere dignitatem cum Ecclesia Romana; vnde ausus fuit impius Carolus Molinæus scribere, Romanum Pontificem non esse superiorem aliorum Patriarcharum, prout eum detestando refert pius Raymund. Ruffus pro Pontifice Max. contra ipsum, sub num. 8. pag. 19. in vers. Primatum; quia responderi poterit auctoritatem Canonum, qui Trullani, id est, Sextæ Synodi, appellantur (vnde text. ille desumptus fuit) probatam & certam non esse, neque legitima alicuius Romani Pont. auctoritate approbatam, sicut tradunt Dionys. Paul. d. tract. cap. 6. num. 9. & plures per me citati in collect. ad cap. sextam, num. 4. dist. 16. Sed melius respondeo in terminis illius text. similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, quæ commemorat text. in cap. antiqua. vers. seruata, de priuileg. & deducitur ex cap. conquestus, 9. q. 3. ita tamen vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt satis constat ex verbis, quæ refert Cartauz. in sum. Concil. fol. 269. ibi, Æqualia priuilegia cum antiqua Roma throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotijs, vt illa emineat secundus, post illam existens, atque ita ex iis multisque aliis rectè concludit Cardin. Bellarm. lib. 1. de Concil. cap. 24. nullo vnquam tempore ab vllo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanæ Ecclesiæ priuilegium æqualitatis cum Romana, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pontifices ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori lib. 17. cap. 9. dum narrat Ioannem Papam, cùm Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano, vt Epiphanio Patriarchæ Constantinopolitano assideret, non antea voluisse quàm sibi pro prærogatiua Sedis Apost. thronus super Epiphaniam collocatus fuisset.

Ordo igitur institutionis præcedentiæ, seu 17
præeminentiæ inter Patriarchas huiusmodi, vt rectè capi possit, sciendum est à principio & tempore primæ Synodi Constantinopolitanæ tres tantùm Ecclesias Patriarchales fuisse, quas B. Petrus fundauerat, scilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit d. cap. cleros, vers. Patriarcha, 21. dist. Romanam, quia ad eam iubente Domino ex Antiochena Cathedram suam transtulit Petrus, vt refertur in cap. per venerabilem,

lem, vers. sanè, qui filij sint legit. & quia Petri & Pauli glorioso martyrio coronata est, *cap. fundamenta, de elect. lib. 6.* Alexandrinam, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius Discipulo consecrata est. Antiochenam, quia prima fuit B. Petri Sedes, & ideò eius nomine eam celebrat Ecclesia, ibidémque primum Christianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratian. *in cap. sacrosancta, vers. prima ergo Sedes, dist. 22.* & deducitur ex antiquissimo Nicæno Concilio relato *in cap. mos antiquus, 65 dist.*

18 Ratio autem, quare illo tempore Alexandrina Ecclesia præcedebat Antiochenam, cùm hæc erecta fuerit à Petro ante illam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta, ea est, quia præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & sex Ægypti Prouinciis & vniuerso eius Imperio Ius dicebat, vt constat ex text. *in l. 1. ff. de offic. Præfect. August.* quem diligenter exornat Cardin. Baron. *in Martyrologio. die 20. Octobris in B. Arsenio*; meritò superior erat præfecturæ Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem considerátione primus etiam honor post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem Card. Baron. *tom. 1. annal. pag.* 310. neque satis concludit alia ratio, quam ibi affert, *anno Christi 46. pag.* 407. quæ etiam placuit Cardin. Bellarm. *tom. 1. de Roman. Pont. lib. 1. cap. 24.* quòd Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit, non enim ideo sequitur quòd debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò & principaliter præfuit.

19 Innuimus supra tempore primæ Synodi Constantinopolitanæ nondum fuisse in rerum natura Constantinopolitanum Patriarchatum, sed solummodò tres illos iam enumeratos, cuius tamen contrarium, immò & hunc Constantinopolitanum in præfata Synodo institutum fuisse, referunt Raym. Ruff. *in Molineum pro Pontifice Max. sub num. 8. pag. 62. in vers. præterea, & sub num. 19. pag. 161. in vers. cùm quatuor*, Mich. Aninyon *de vnitate Ouilis, & Pastoris, cap. 18. num. 9.* Læl. Zech. *in tract. de Sacram. vbi de Sacram. Ordinis, cap. 1. vers. octaua propositio, in fine*, id comprobantes ex text. *in cap. Constantinopolitanæ, 22. dist.* desumpto ex eadem prima Synodo *cap. 5.* quæ nondum institutionem dicti Constantinopolitani Patriarchatus, sed etiam illi primum inter Patriarchales Sedes locum innuit, ac declarat. Verùm licèt Card. Baron. *annal. tom. 4 anno Christi 381. pag.* 447. *in vers. sed hic aduerte, & in vers. sed felicius*, ex Sozomeno explicauerit mentem dictæ Constantinopolitanæ Synodi fuisse discernere Catholicos Antistites ab hæreticis, non verò Patriarchatus diuidere, atque instituere, attamen probatissimorum auctorum testimonio, ac fide obseruatum fuit præfatum Can. 5. ex quo desumptus fuit text. *in dict. cap. Constantinopolitanæ*, suppositum fuisse, adulterinum, ac falsum, vt constat ex iis, quæ Albert. Pigh. quem refert Melch. Can. *de locis Theolog. lib. 5. cap. fin. in vers. nunc sextum argumentum, & lib. 6. cap. 8. in resp. ad vndecimum, vers. huic loco.*

20 Postea succedentibus temporibus (vt ad ordinem institutionis, & præcedentiæ prædictorum quatuor Patriarcharum redeamus) Regia, seu Imperatoria Sedes ad Bizantium translata fuit, quod nomine suo, pluribúsque priuilegiis Constantinus exornauit, & non solùm Constantinopolim, sed etiam nouam Romam esse & appellari voluit, idcóque primum locum post Romanam ipsi Constantinopolitanæ Ecclesiæ datum fuisse in dicto supposito Canone dici cœpit, quod deinde in sexta Synodo fuisse confirmatum colligi videtur ex *cap. renouantes, 22. dist.* & ab eodem Iustiniano, *in Auth. de Eccles. tit. in princ. vers. idcóque sancimus.* Et quamuis vsu Romanæ Ecclesiæ multo pòst tempore hoc receptum esset, nihilominus Episcopi Constantinopolitani Imperatorum freti potentia assertum illud priuilegium sibi vsurpare contendebant, immò superiores esse Romano Pontifice, vt ex Paulo Diacono, Platina & aliis comprobat Raymundus Ruffus *pro Pontifice Max. pag. 50. cum seqq.* & sentit Cardin. Bellarm. *lib. 2. de Romano Pont. cap. 18. in fine secundi argum.* Denique pro bono pacis Innoc. III. in generali Concilio Lateran. de quo *in d. cap. antiqua, de priuil.* concessit idem priuilegium Constantinopolitanis Episcopis, vt aduertunt Patres, qui iussu Gregorij XIII. emendationi Decreti præfuerunt, *in notis ad d. cap. Constantinopolitanæ*, qui etiam rectè aduertunt *in d. cap. renouantes*, legendum esse, *similia priuilegia, quæ superior Roma habet, accipiat, nec non in Ecclesiasticis rebus magnificetur, vt illa*, quamuis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Roma*, & non tamen, *in Ecclesiasticis rebus*, vt etiam antea bene aduerterat Ant. August. *ad Decretum lib. 1. dial. 9.*

Hierosolymitana Ecclesia, quæ inter Patriarchales vltimo loco ponitur, cùm mater omnium 21
Ecclesiarum habita esset, eo quòd primus Episcopus in ea fuerit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater quoque ipsius Domini, per annos ferè quingentos non re, sed nomine, non potestate, sed honore dumtaxat vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiæ Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo quia in Nicæna Synodo *can. 7.* decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum ac honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, eximeretur; Iuuenalis enim Praillio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est an. Domini 429. in Concilio Ephesino totius Syriæ Palæstinæ Primatum quæsiuit, ideo quòd cum susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequentaretur maiori honore, officiísque dignioribus, quàm Cæsariensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè iudicaret. Restitit ille, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epist. 72. Leonis IX.* S. Hieronymus *in epist. ad Pammachium contra Ioannem Episcopum Hierosolymitanum*, sic eum alloquitur: *Tu qui re-* 22
gulas quæris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilij canonibus vteris, responde mihi: Ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? ni fallor, hoc ibi decernitur, vt Palæstinæ Metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensem Archiepiscopum deferre debueras, cui spreta communione tua non noueras, aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæsaream, cur Antiochiam malueris mittere. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quàm Metropolitanæ tuo honorem reddere. Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiæ contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei deferri solebat,

solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani saluis eidem deferatur, idque propterea quòd Hierosolymitana Ecclesia mater omnium Ecclesiarum (sic enim nominatur *in epist. Synodali Concilij Constantiensis OEcumenici ad Damasum*, quæ extat apud Theodòret. *lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit, adeóque non immeritò ipsius ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apostolicarum Ecclesiarum Antistites sederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus consequutum fuisse iudicatur, & postea id declaratum extitit in octaua Synodo generali, prout habetur *in cap. fin. distinct. 22.* ac demum ab Innocentio III. confirmatum, seu innouatum in Lateranensi Concilio, de quo *in dict. cap. antiqua.*

22 Ea his ergo colligitur huiusmodi Patriarchas cæteris Prælatis esse maiores, non solùm dignitate, verùm etiam potestate, atque iurisdictione, argumento *dict. cap. antiqua, & cap. exigit, & cap. fe-*
23 *licis, de censib. lib. 6.* ad ipsos namque Episcoporum omnium & Archiepiscoporum negotia, & maiores causæ post Apostol. Sedem sunt referendæ, *cap. 1. distinct.* 80. salua tamen in omnibus ipsius Apostol. Sedis auctoritate, vt *in eodem cap.* dici-
24 tur. Vnde ipsi post Romanum Pontif. primi sunt, & maiores in ordine Episcoporum, *cap. 1. in princ.* 22. *distinct.* & patet ea *cap. graue nimis, in fine, de prebend.* ac proinde illis plura & maxima ob eximiam, quà fruuntur, dignitatem, priuilegia ad instar Papæ concessa sunt.

25 Primum igitur priuilegium est, vt sedere, & incedere deberent immediatè post Papam ante Cardinales, Abb. *in d. cap. antiqua, num. 6.* Præpos. *in cap. definimus, 22. distinct.* Hieronym. Gig. *in tract. de residentia Episcoporum, cap. 18. num. 7.* Cassan. *in catalog. gloria mundi, p. 4. consid. 9. sext. in princ.* Machado *d. tract. 2. docum. 1. num. 2.* Ioan. Garcia *de nobilitate glos. 48. §. 3. num 41. cum seqq.* Hermosil. *in addit. ad Partitam S. Gregorij Lopez in prolog. gloss. 2 num. 50. cum seqq.* adducentes text. *in cap. constitutis, il 2.* in inscriptione, *de appellat.* Sed hoc priuilegium recessit ab aula, nam hodie Cardinales de consuetudine & Iuris ratione eis præsunt ratione officij, cùm sit vnum corpus cum Romano Pont. sicut superiùs est suo loco explicatum, Gonzal. *d. gloss. 41 num. 22.* Quoad Patriarchas verò respectu Episcoporum, & Archiepiscoporum, sciendum est quòd Patriarcha subesse debet ei, qui est in suo territorio. Fontanel. *de pactis nupt. claus. 9. glos. 10. p. 2. num. 70.* Zerol. *in praxi Episcop. verb. Episcopus*, Ioan. Garc. *d. glos. 48. §. 3. num. 54. vers. si verò*, Hermosil. *vbi suprà num. 59.* vbi ex Fontanel. *d. loco, num. 71.* tenet in concursu plurium Episcoporum ad consecrationem alterius Episcopi præferri diœcesanum, etsi sit minus antiquior.

26 Secundum priuilegium est, vt Metropolitanos, & Suffraganeos eorum ex causa deponere possent, *cap. mos antiquus, cum glos. 65. dist. cap. quod suspecti, 3. q. 5. glos. 1. in cap. renouantes, 22. dist.* Niceph. *lib. 13. histor. Eccles. cap. 9.* de Ioanne Chrysostomo Patriarcha Constantinopolitano, Card. *in Clem. in plerisque, in princ. num. 16. de elect.* Sed & hoc priuilegium euanuit, quia vltra quòd ante Concil. Trid. hoc minimè licebat Patriarchis, vt docet Andr. Gambar. *in tract. de offic. & potest. Legati à Latere, lib. 2. num. 16. & 18.* post Concil.
27 Trid. caret difficultate, quia solus Papa potest deponere Episcopos, vt *in sess. 13. de reformat. cap. 8. & in sess. 24. de reformat. cap. 5.* iunctis iis, quæ resoluimus *de offic. & potest. Episcopi part. 3. alleg. 112.*

Tertium priuilegium est, vt eis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis vti fas sit, siquidem veste russea induti incedere, & equo albo phalerato simul atque fræno, & calcaribus deauratis vti liberè licet; ita Abb. Panorm. Host. & alij scribentes *in d. c. antiqua*, & Card. Iacobat. *in tract. de Concil. lib. 1. n. 184.* Gambar. *d. lib. 2. tit. 1. de varijs Ordin. nomin. num. 21.* nam & iis insigniis Legatus de Latere vti potest, vt suprà dictum est. 28

Quartum priuilegium est, vt illi Regibus, aliisve Principibus Superiorē non habentibus æquiparentur, cùm eorum instar redacti sint, quòd multarum Prouinciarum regimina subeant, vt per Cass. *d. cons. 9. vers. & isti*, Iacobat. *d. lib. 1. num. 137.* Gambar. *vbi sup. num. 15.* Læl. Zech. *d. tit. de statu Illustr. Patr. num. 2. circa fin.* Sebast. Med. *in tract. de legib. & statut. p. 1. q. 12. num. 9.* Gasp. Valasc. *in rep. l. Imperium, num. 100. ff. de iurisd. omn. Iud.* 29

Quintum priuilegium, vt vbique Crucem elatam præ se ferre liberè possint, & pallio vtantur, præterquam in Vrbe Roma, aut vbicunque Summus Pontifex præsens fuerit, vel eius Legatus vtens insigniis Apostolicæ dignitatis, *d. cap. antiqua*, vbi Ant. & Abb. *in princ.* Cass. *d. p. 1. consid. 4.* Petr. Greg. *syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 9. num. 6.* Læl. Zech. *d. loco, num. 2. ad fin.* Gonzal. *d. glos. 41. num. 25.* Henriq. *d. lib. 10. cap. 29. § 3.* Sebast. Cæs. *d. p. 1. disp. 4. §. 4. ex num. 18.* nouissimè illust. D. Roder. à Cunha *in tract. de Primatu Bracharensis Eccles. cap. 6.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 33. num. 20.* Guid. Pancirol. *in thesauro var. lect. lib. 1. cap. 20. §. habent & aliud*, malè notans dicere Abb. *in cap. 1. vt lite non contest. num. 7.* quòd Patriarchæ solum intra Prouincias sui Patriarchatus possunt deferre Crucem, quia Abb. apertè loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissimam tradit, & vtilem atque receptam distinctionem, quam etiam repetit *in* 35
d. cap. antiqua, num. 10. quòd sunt quædam insignia denotantia superioritatem, seu potestatem in loco, & istis vti nemo potest extra suam Prouinciam absque speciali priuilegio, idem erat dicendum in Patriarchis, nisi Iure communi eis concessum reperiretur, *in d. cap. antiqua*, vt vbique, id est, quocunque loco, vti liceret, quod vlteriùs magis apparet ex limitatione, quam inferiùs facit text. ille, ibi, *nisi in Vrbe Romana*, &c. quæ exceptio regulam firmat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pont. præsens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam quod liquidè, §. vlt. ff. de pen. leg.* cum aliis per me adductis *in tract. Axiomatum Iuris vtriusq. Axiom. 85 num. 4.*
Quædam autem sunt insignia, dignitatem personæ denotantia, & his vti potest Archiepiscopus, vel similis Prælatus extra loca sui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur omnes ibi *in Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* vbi etiam quòd post se caudam portari faciat; pertinet enim hoc ad personæ dignitatem, & incessus decentiam, notat idem Abb. & ex eo Pancirola *citato loco*, aduertens habitum hunc fuisse cuiusdam Palatinorum Principis Constantinopolitani; sed ad Græcos recurrere non oportet, & satis est dicere illos ea nostris sumpsisse. 32

Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Crucem inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa apparet differentia, quòd Patriarchis Iure communi datum est vbique, Archiepiscopis verò intra 33

Prouin

Prouinciam, iuxta text. *in d. Clem. Archiepiscopo,*
Læl. Zech. *d. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num 6.*
nam extra Prouinciam Archiepiscopi Crucem
deferre non possunt, nisi illi quibus speciali Sedis
Apost. priuilegio fuerit concessum, vt probat text.
in d. cap. 1. vt lite pend. Alia quoad hoc inter eos
est differentia, quia Patriarchæ Crucem ligno
transuersario gemino constantem præ se ferunt,
cuius lignum superius transuersum breuius est,
inferius longius; Archiepiscopis verò intra suas
Prouincias vnius duntaxat transuersi ligni Cru-
cem præferre permittunt, vt optimè obserua-
runt Cuiac. *in paral. ad tit. de foro compet. in cap. sa-*
ne 3. in fine, Iust. Lipl. *in notis ad suos de Cruce libros,*
Iacub. Gretser. *de ortu S. Crucis, p. 3. in descriptione*
Crucis VVerdeanæ, vers. verum cum circa. Iaym. Ble-
da *in tract. sanctæ Crucis, cap. 7.* Hieron. Roman. *p. 3.*
de Republ. Christiana, lib. 2. cap. 6. ad fin. & lib. 3.
cap. 6. etiam ad fin. Sebast. Cæs. *d. §. 4. num. 22. in fine.*
vbi *num. 23.* quærit & resoluit, an licitum sit Pa-
triarchis vbique benedictionem solemnem, aut
aliam dare extra territorium?

34 Sextum priuilegium est, vt ipsi Pallium Ar-
chiepiscopis Suffraganeis suis tradere possint,
postquam ipsi à Romano Pontif. illud acceperint,
præstito sibi fidelitaris, & obedientiæ iuramento;
cùm verò ipsi illud Archiepiscopi tradunt ab
ipsis, pro se professionem Canonicam, & pro
Romana Ecclesia obedientiæ sponsionem reci-
pere debent, *d. cap. antiqua,* Abb. *in rub. de auctorit.*
& vsu pallij, num. 2. Lancell. Conrad. *in templo om-*
nium Iudic. lib. 2. cap. 3. n. 19. & cap. 4. per tot. Sebast.
Cæs. *d. §. 4. num. 2.* Christoph. Marcel. *in Ceremon.*
Roman. lib. 1. cap. 8. per tot. vbi dicit se vidisse Six-
tum IV. manibus propriis dedisse pallium Pa-
triarchæ Constantinopolitano, Hieronymo Lan-
do Veneto, quod tamen indecens Pontifici iudi-
cauit Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 4.* vbi di-
cit quòd licèt olim Archiepiscopi quatuor illis
Patriarchis subiectis à suo Patriarcha Pallium pe-
tere consueuissent, iuxta *d. cap. antiqua;* nunc verò
Archiepiscopis Pallium Romani Pontificis be-
neficio, & auctoritate confertur, refert Illustriss.
D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. 2.*
num. 4. dist. 100.

35 Non obstat quòd Pallium à solo Romano
Pont. vniuersaliter dari potest, iuxta text. *in cap.*
nisi, de auctorit. & vsu Pallij, ideò dicitur accipi de
corpore B. Petri *in cap. nonis. 3. dist. 100.* secundùm
Læl. Zech. *d. tit. de statu illustriss. Patriarch. num. 5.*
vers. traditur, Vasconcel. *in harmon. rubr. sub tit. de*
auctorit. & vsu Pallij num. 7. quamuis meliùs alibi
id explicauerim, cùm detur in signum plenitu-
dinis potestatis, & Pontificalis officij, *d. cap. an-*
tiqua, cap. ad honorem, illo tit. cap. quanto, de translat.
Episcopi, cap nihil, §. cæterum, de elect. cum aliis ci-
tatis ab Illustriss. D. meo *in comment. ad cap. non so-*
lum, 7. num. 1. dist. 100. quæ potestatis plenitudo ab
alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede,
eiusque Præside Romano Pont. Petri successore,
à quo tanquam à capite in alios Prælatos tan-
quam membra omnis profluit Ecclesiastica iuris-
dictio, *cap. in nouo 21. dist.* Respondetur enim Pa-
triarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pont.
concessa Pallia Archiepiscopis concedere, ac sub-
inde dici non posse quòd ab alio accipiunt, quàm
à Romano Pontifice, & de ipsius B. Petri corpo-
re, iuxta prædictum sensum, iuxta reg. *Qui per*
alium facit, lib. 6.

36 Septimum priuilegium est, vt habeant ordi-
nariam iurisdictionem super omnes Episcopos
& Metropolitanos totius Prouinciæ, & regionis,
vbi eorum extenditur iurisdictio, *d. cap. antiqua,*
Sebast. Cæs. *d. disp. 4. §. 4. num. 3.* Gonzal. *d. glos. 41.*
n. 26. Machado me citato *in hoc loco d. p. 7. tract. 2.*
docum. 1. num. 1. & ideo tanquam Ordinarij super 37
Metropolitanos, & eorum Suffraganeos in Pro-
uinciis suis omnes eorum Ecclesias ac Diœceses
visitant, & ipsorum Metropolitanorum negli-
gentiam supplent, *cap. cùm ex officij, de præscript.*
quin olim ex causa ipsos & Suffraganeos eorum
deponebant, de quo suprà meminimus. Dispen-
sant quoque cum Episcopo, vel alio beneficio-
rum collatore sibi subiecto, qui ob malam be-
neficiorum collationem fuerat à Concilio suspen-
sus, *cap. graue nimis, ad fin. de prabend.* Scip. de Ru-
beis *in aphorismis Episcopal. verb. Patriarcha num. 3.*
Item excommunicatos à Suffraganeis suis ab- 38
soluunt, licèt eis Suffraganei absolutionem con-
cedere recusent, vt docent communiter Docto-
res, per text. *ibi in cap. ad reprimendam, num. 8. de*
offic. Ordin. Matth. Vgon. *de præstantia Patriarchali,*
vers. ita quandoque.

Octauum priuilegium est, vt in Prouinciis 39
omnibus earumdem iurisdictioni subiectis appel-
letur ad eos cùm opus fuerit, etiam omissis me-
diis, saluis appellationibus ad Sedem Apost. in-
terpositis, quibus est ab omnibus humiliter de-
ferendum, vt inquit Innocent. III. *in d. cap. an-*
tiqua, Sebast. Cæs. *d. §. 4. num. 8.* me citato *in hoc*
loco Machado *d. tract. 2. docum. 1. num. 2.* Ratio au-
tem formalis huius priuilegij in eo consistit, quia
secundùm ordinarias regulas appellatio grada-
tim, non verò omisso medio est interpretanda,
l. Imperatores, 21. in princip. ff. de appellat. vbi om-
nes, & vltra Ordinarios Socin. *reg. 39.* Marant. *de*
ordine iudic. p. 6 cap. de appellat. à num. 368. de qui-
bus Alphan. *collect. 892.* quibus addo Garc. Falcon
reg. 32. & plenissimè Sigism. Scacc. *de appellat. q. 7.*
à princip. ita scilicet, vt inter Ecclesiasticos Iudices
ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis
ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepisco-
pum, & sic ab inferiori ad Superiorem imme-
diatum Iudicem interponatur appellatio, *cap. di-*
lecti, 66. de appellat. cap. Romano, in princ. & §. ab
Archidiaconis, & §. debet, & §. vlt. eod. tit. lib. 6. pro-
sequitur Petr. Gregor. *de appellat. lib. 4. cap. 2.* Si-
gism. Scacc. *d. q. 7. à num. 32. & 86.* Patriarchis
tamen ipso iure singularis hæc prærogatiua in-
dulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus
suarum Prouinciarum locis licita sit appellatio,
atque ita text. *in d. cap. antiqua,* est intelligendus,
quia aliàs nullum concederet priuilegium Pa-
triarchis, contra illud, quod in eius principio
habetur, *renouantes priuilegia,* &c. & hanc esse com-
munem sententiam computatis Auctoribus post
Innoc. & Host. concludit *ibi* Abb. *num. 7. & 8.* se-
quuntur Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic.*
lib. 2. cap. 3. num. 9. Vgon. *in tract. de præstantia Pa-*
triarchali, col. 20. vers. dixi iam quædam, Marant. *d.*
loco, num. 371. Gambar. *de offic. & potest. Legati à*
Latere lib. 8. q. 22. num. 106. Petr. Greg. *syntagm. Iuris*
lib. 15. cap. 9. num. 6. Læl. Zech. *de statu illustriss. Pa-*
triarchar. num. 4. ad fin. Scacc. *d. q. 7. num. 104.* Nec
contrarium insinuant eiusdem text. verba illa,
saluis appellationibus ad Sedem Apost. interpositis,
quatenus hoc quòd appelletur omisso medio, soli
Romano Pont. concedere videtur, quod etiam
Iure sancitum erat *in cap. si duobus, de appellat.*
lib. 6. quia respondetur textum illum in præci-

taris verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quòd etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia sit gradatim ad Patriarchas esset appellandum, in Prouinciis sibi subiectis, nihil eis specialiter concederet ille text. contra mentem Pontificis in procemialibus verbis, ibi, *Patriarchalium Sedium priuilegia renouantes*, &c. Quare audiendi non sunt Butr. *in d. cap. antiqua, num.* 11. Card. *n.* 5. *vers. nota quòd ad quatuor*, & alij, quos refert, & sequitur Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 19. §. 3. contrarium existimantes, idque colligentes ex gloss. vlt. *in d. cap. antiqua.*

40 Præter quatuor Primarios, & maximos Patriarchas, de quibus hucusque egimus, alij sint minores inter Latinos, qui, vel Romani Pontificis indulgentia, vel inueterata consuetudine Patriarchale nomen hodie retinent, seu olim vendicarunt, videlicet Aquileiensis, Gradensis, Patriarcha Indiarum, & Patriarcha Æthiopiæ, cum aliis, de quibus gloss. *verb. Archiepiscopis, in d. cap. Cleros, dist.* 21. Specul. *tit. de dispensat. §. sunt quoque, n.* 2. Gambar. *d. lib.* 2. *num.* 14. Vgon. *de præstantia Patriarch. lib.* 3. *cap.* 7. Gonzal. *d. gloss.* 41. *ex num.* 14. *cum seq.*

41 De Aquileiensi Patriarcha, qui alius est à Gradensi, vt aliquid breuiter dicamus, te scire volo quòd ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur, & vt alij dicunt, occasione cuiusdam schismatis erectus, circa annum Domini 570. sicut ex Cardin. Baron. testatur Castald. *in praxi cærem. lib.* 1. *sect.* 10. *cap.* 11. *num.* 2. irruentibus verò Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileiensis Patriarcha Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit, vbi hodie retento Patriarchæ nomine residet, & ad hunc Patriarcham scripsit Stephanus Papa, de quo *in cap. nunc verò*, 9. *q.* 3.

42 De Gradensi Patriarcha sit mentio in inscriptione *cap. erubescant*, 32. *dist.* & *cap. ex Litteris, de officio deleg.* Fuit autem Gradensis ciuitas breui ambitu, paludibus, & flumine circumsepta, in qua Patriarcha iste residebat; verùm cùm propter huius ciuitatis aëris intemperiem residentia difficilè inibi fieri posset, Nicolaus V. de anno 1441. transtulit Gradensis Ecclesiæ dignitatem, in inclytam Venetiarum ciuitatem, cuius Episcopus Castellanus dicebatur, eo quòd eius Episcopalis Sedes erat in insula Castellana, quæ Oliuolus appellabatur, & sic suppresso vtroque titulo, & Gradensi, & Castellano, primum Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Iustinianum, qui viuens, moriénsque multis claruit miraculis; ita Bernard. Iustinianus *in sua de Venetiarum gestis historia, lib.* 22.

43 Patriarchæ Indiarum, seu noui mundi dignitas erecta fuit à felicis record. Paulo III. vt refert Gonzal. *d. gloss.* 41. *num.* 14. *in fine*, & his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barretus Lusitanus, vt refert Se-
44 bastian. Cæs. *d. p.* 1. *disput.* 4. §. 3. *num.* 2. Et quatuor isti solùm retinent hodiæ Patriarchæ nomen, cæteri verò infra referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eò vel maximè, quia primas tenent ciuitates. Gasp. Strat. *de antiqu. Lusitan. c.* 64. *num.* 7. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 2. *num.* 1. *dist.* 99.

45 De Bituricensi Archiepiscopo sit mentio *in c. cõquestus*, 9. *q.* 3. vbi quòd apud Nicolaum Papam querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quòd Bituricensis tanquam Primas & Patriarcha, ipso inuito, Clericos ad tribunal suum venire cõpelleret, vnde Alberic. *in rub. de statu homin. col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdegalensi, & Cardin. Alexandrin. *in cap. diffinimus* 21. *dist.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor Primarios, & Nicol. Boër. *in addit. ad tract. de auctoritate, & præeminentia magni Consilij, part.* 1. *num.* 14 dicit Bituricensem esse Primatem in Burdegalensi Prouincia, id comprobans ex text. *in cap. vlt. de maiorit. & obed.* & ex cap. vlt. *de dolo, & contumacia.* Vide Sebast. Cæs. *d. disput.* 4. §. 3. *num.* 7. D. Acuña *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalensium, p.* 1. *cap.* 6. *pag.* 73. *in fine.*

De Pisano Archiepiscopo quòd sit Primas, tra- 46
ctant additio marginalis *ad gloss. in d. c. diffinimus*, 21. *dist.* vbi Archid. & Domin. Idem Domin. *in cap. Cleros, n.* 10. *dist.* 22. Præpos. *in cap. Concilia, §. Episcopos, sub n.* 5. *dist.* 17. Turrect. *in cap. Prouincia, vers. sed insurgit quæstio, dist.* 99. Petr. de Monte in Monarchia Concil. *p.* 1. *art.* 1. *n.* 254. *& seq.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 4. *consid.* 19. *in fine*, Boër. *de ordine & præcedentia graduum, p.* 1. *n.* 13. *& de auctoritate magni Consilij, n.* 54. Pauin. *de officio & potest. Capituli Sede vac. prel.* 6. *n.* 13. Calefat. *de equestri dignitate, num.* 94. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, lib.* 15. *c.* 10. *num.* 30. *in fine*, Gig. *de resident. Episcopor. q.* 18. *n.* 10. Marc. Anton. Cuch. *in instit. maior. lib.* 1. *tit.* 3. Sbroz *de Vicario Episcopi, p.* 1. *q.* 3. *num.* 24. *&* 25. Anastas. Germon. *dict. cap.* 7. *num.* 8. Gonzal. *d. gloss.* 41. *n.* 14. D. Acuña *d. cap.* 6. *pag.* 75. Reuerendiss. D. Viuian. Episcopus Salonen. amicus noster, *in sua praxi Iurispatron. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 67. *cum multis seqq.* in vlt. impress. Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, p.* 1. *tit.* 3. *cap.* 7. *num.* 10. *cum seqq. & in collectan. ad cap. si diligenti, ex num.* 3. *de præscript.* quibus in locis rationes plures adduxi, quas referunt Pisani contra Calaritanos, & Calaritani contra Pisanos, pro huiusmodi Primatia obtinenda.

De Toletano Archiepiscopo, quòd non solùm 47
sit Primas, sed etiam Patriarcha dici, ac priuilegiis veris quatuor Patriarchis concessis frui possit, & valeat, habet ille ex speciali indulto Martini V. incip. *Martinus, sub Dat. Kalendas Aprilis* 1422. cuius memini *d. c.* 7. *num.* 11. & de eo mentionem faciunt Garsia de Loaysa *in collect. Concil. Hispaniæ, in Decreto Gundemari Regis, pag.* 296. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, part.* 2. *fundam.* 1. *num.* 33. vbi illud refert de verbo ad verbum.

De Primatu autem Hispaniæ contentio magna 48
est inter Toletanum & Bracharensem Archiepiscopos, cuius meminit text. *in c. coram, de in integr. restitut.* Pro Toletano expresè scripsit mira ingenij, & eruditionis vbertate D. Thomas Tamayo de Vargas in suo libro inscripto, *Nouedades antiguas de España*, cuius meminit Machado *d. lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 2. *docum.* 1. *n.* 4. Pro Bracharensi D. Maur. Ferret. *in histor. B. Iacobi, lib.* 1. *c.* 14. *pag.* 53. Fr. Bernard. de Britto *in Monarchia Lusit. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *Stat. de antiq. Portug. cap.* 57. nouissimè egregiè decertauit Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia, part.* 1. *disput.* 4. §. 5. & aliqua pro ingenij mei imbecillitate primus omnium cumulaui *d. tract. de officio, & potest. Episcopi, p.* 1. *tit.* 3. *cap.* 8. *per tot. & in collect. ad d. cap. coram*; & omnes superabit, vt inde forsan nullus ambigendi locus maneat, Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha eiusdem Bra-

charensis

charensis Ecclesiæ dignissimus Præsul *in suo tract. de hac Brachara Augusta Primatia*, quem pro firmanda & stabilienda sui Primatus auctoritate in lucem edere promittit *in comment. ad cap. 1. num. 1. dist. 99.* Sed iam promissa adimpleuit, vt post hæc scripta vidi, dum Romæ, *sub die 15. Iulij 1632.* ad manus meas peruenit elegans, & numquam satis laudandus tractatus iste, quem de Primatu Bracharensis Ecclesiæ scripsit, & Bracharæ Augustæ sub eodem anno imprimi curauit, in quo quicquid hac in re desiderari potest, diligenter est enucleatum, & præcipuè *à cap. 9. cum seqq.* multa adducit non vulgaris eruditionis fundamenta & auctoritates, quibus sui Primatus ius firmissimè stabilitur; & *cap. 26.* plures Summos Pontifices commemorat, qui Bracharenses Archiepiscopos Primates appellarunt, & *cap. 27.* exempla nonnulla refert, & tandem catalogum Auctorum conficit, qui Primatiæ Bracharæ detulerunt, inter quos citat Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 2. c. 22. num. 5.* Chald. Pereira *consil. 8. num. 54. & consil. 31. num. 13.* Padil. *in historia Eccles. centur. 6. cap. 32. pag. 72.* Anton. de Sousa de Macedo *in libro, cui titulus est, Flores de Hespaña, cap. 9. excellen. 13. per tot.* Emman. de Faria *in epit. histor. Regni Portugal. p. 4. cap. 13.*

49 Plures alij sunt Primates, vnosquisque respectu Prouinciæ, seu Regni, vbi est constitutus. Hiberniæ igitur Primas est Armacanus Archiepiscopus, Angliæ Cantuatensis, Africæ Carthaginensis, Hungariæ Strigoniensis, Poloniæ Gnesnensis, Scotiæ Archiepiscopus S. Andreæ, Germaniæ olim Magdeburgensis, nunc verò Salseburgensis. In Galliæ verò Prouinciis Primates se appellant Archiepiscopi Bituricensis, Remensis, Lugdunensis, Arelatensis, & Viennensis, Sebast. Cæs. *d. disput. 4. §. 3. in fine*, D. Acuña *d. cap. 6. pag. 73. cum seqq.*

50 Illud demum aduertere oportet, quòd vbicunque Patriarcharum fit mentio diffinitè loquendo, veniunt solummodò quatuor supradicti veri, & præcipui Patriarchæ, non verò alij minores, sicut tradunt Doctores per me citati *in tract. de appellat. verborum vtriusque Iuris significat. appellat. 189. num. 1.*

51 De Patriarchis & Primatibus qui plura alia scire cupit, consulat Cassan. *in catalogo gloriæ mundi p. 4. consil. 9.* Matth. Vgon. *in tract. de Patriarchali præstantia tom. 13. Doctor. part. 1. pag. 181.* Dionys. Paul. Lopis *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect.* Greg. Lop. per text. *ibi in l. 9. verb. Primado. tit. 5. p. 1.* S. Antonin. *in 3. p. tit. 20. c. 4.* Cou. *in reg. possessor, p. 2. §. 10. num. 5. & 6. & var. lib. 4. cap. 14. num. 13. vers. secunda autem Sedes*, Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 2. cap. 17.* Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. si quis verò, verb. Patriarchalis*, Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 7.* Ioan. Paul. Lancel. *in instit. Canon. lib. 1. tit. de Episcop. in §. Patriarchæ*, Lancellot. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib. 2. cap. 3.* Anton. August. *in epit. Iuris Pontificij veteris, lib. 2. de Patriarchis, & Primatibus*, Paul. Fusch. *de visitat. lib. 1. cap. 2. ex num. 9.* Andr. Gambar. *de officio, & potestate Legati à Latere, lib. 2. in rub. de variis Ordinar. nomin. ex num. 11.* Sebast. Medic. *de legibus, & statutis, part. 1. q. 12.* Hippol. Marsil. de Columna *de Ecclesiæ redditnum origine p. 1. cap. 11. ex num. 15.* Altamiran. *in tract. de visitat.* circa text. Concilij Trid. *sess. 24. de reform. cap. 3. in verb. Patriarchæ, & Primates*, Didac. ab Alaba *de Concil. p. 1. cap. 6.* Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat, 79. dist.* *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. §. Papam, ex num. 40. & §. ad quem sensum, ex n. 16.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 15. cap. 11.* Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. p. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 41.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 35. & 36.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 2.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarchia p. 1. disp. 4.* Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcop. verb. Patriarcha.* nouissimè Machado *en su perfecto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2. pag 343.* D. Roder. à Cuña *in histor. Eccles. Episcop. Portugalensium, p. 1. cap. 6.*

Caput VII.

De Archiepiscopis, seu Metropolitanis.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus dictus est quasi Princeps Episcoporum, quia omnibus suæ Prouinciæ Episcopis præest.*

2 *Metropolitanus dicitur à mensura ciuitatum, secundum aliquos, at verò secundum alios à matrice ciuitate.*

3 *Metropolis ciuitas est, quæ caput Prouinciæ existit, & Metropolitani Sedes, ac Diœcesis.*

4 *Archiepiscopus, & Metropolitanus idem sunt.*

5 *Dictio* videlicet, *declaratoria est eiusdemmet rei, & personæ.*

6 Cap. Cleros, vers. Ordo, 21. distinct. *declaratur.*

7 *Archiepiscopus aliquis nonnunquam Metropolitanus non est, veluti si nullum habuerit Suffraganeum.*

8 *Ordinis respectu in substantia, id est, respectu characteris, nihil plus habet Archiepiscopus quam Episcopus.*

9 *Archiepiscopus maiorem sollicitudinem habet quàm Episcopus, respectu executionis & exercitij.*

10 *Archiepiscopus præcellit cæteros Episcopos honore, & est persona magis priuilegiata.*

11 *Archiepiscopi præstantia aliquando appellatur auctoritas Metropolitana, nonnunquam ius Metropolicum, interdum Archiepiscopalis dignitas.*

12 *Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris titulo Suffraganei.*

13 *Prouincia tota est ad iurisdictionem Metropolitanæ Ecclesiæ.*

14 *Archiepiscopi in Diœcesi sua habent omnia iura, potestatem, & obligationes, quas cæteri Episcopi in suis Diœcesibus obtinent.*

15 *Metropolitanus à tribus Episcopis Suffraganeis consecrari debet, omnibus aliis Prouinciæ, vel præsentibus, vel saltem si non potuerint, per litteras consentientibus, adhibitoque etiam consensu Primatis.*

16 *Metropolitanus licèt rectè consecratus fuerit, & possessionem acceperit, non potest ante Pallium acceptum se Archiepiscopum nominare, nec ea munera obire, quæ sunt Potestatis, Ordinis, & Iurisdictionis.*

17 *Archiepiscopus si ea faciat, quæ sibi proueniunt ex Pallio, an absque illo valida, & firma sint? ostenditur.*

18 *Electos in Episcopos Suffraganeos confirmat Archiepiscopus.*

19 *Archiepiscopus in consecratione sui Suffraganei electi & confirmati in Episcopum, interuenire debet, vel eam committere; nec alij Episcopi sine eius mandato consecrare debent; sed hodie non seruatur.*

20 *Archiepiscopus vocare potest Suffraganeos pro consecratione alterius Suffraganei, qui per illum vocati accedere tenentur.*

21 *Archiepiscopus potest Suffraganeis iniungere, vt seruari faciant quod seruatur in Metropolitana.*

22 *Archiepiscopus singulis saltem triennijs ad Synodum Prouincialem Suffraganeos conuocare potest, in qua est præsidens & Iudex principalis.*

23 *Archiepiscopus curare debet vt Suffraganei sui apud suas Ecclesias resideant, & probare in scriptis eorum absentiam, & absque legitimis causis illis non residentibus applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia denunciare Papæ.*

24 *Archiepiscopus potest compellere Suffraganeos iustitiam subditis ministrare, & facere id, quod debent.*

25 *Suffraganeum ad faciendam Synodum quotannis compellere potest Archiepiscopus, & eum cogere vt constituat œconomum, & Archipresbyterum ruralem, & ad erectionem Seminarij si negligens fuerit.*

26 *Archiepiscopus quandoque potest suspendere, interdicere, & excommunicare Suffraganeos.*

27 *Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendendus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum cui subest.*

28 *Vicarius Archiepiscopus illo absente potest Suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare.*

29 *Archiepiscopus potest excommunicare Vicarium, vel Officialem Episcopi Suffraganei, subsistente causa rationabili.*

30 *Causæ rationabiles, quæ sint vt possit Archiepiscopus excommunicare Vicarium Episcopi Suffraganei, ostenditur.*

31 *Archiepiscopus potest supplere Suffraganeorum negligentiam circa id, quod facere debent.*

32 *Episcopus si noluerit instituere præsentatum, ipsum instituit superior proximus, id est, Archiepiscopus.*

33 *Deuolutio fit ad Papam ab Episcopo exempto.*

34 *Episcopus, si negligat ponere œconomos, eius negligentia per Metropolitanum suppletur.*

35 *Episcopo negligente in executione vltimæ voluntatis, Archiepiscopus exequitur.*

36 *Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici seculari auxilium, quod abnegauit, exhibere.*

37 *Archiepiscopus absoluit quem non vult absoluere Episcopus.*

38 *Episcopo denegante dispensationem quando est debita, Archiepiscopus dispensare potest.*

39 *Dispensatio dicitur debita ratione personæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ.*

40 *Archiepiscopus potest cogere Episcopum vt constituat sibi Vicarium quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest.*

41 *Exempti Episcopi negligentiam supplere non potest Archiepiscopus.*

42 *Archiepiscopus non potest supplere negligentiam Episcopi Suffraganei in non præstando consensum alicui actui, in quo ipse consensus ad validitatem necessariò desideratur.*

43 *Archiepiscopus potest Episcopum Suffraganeum ad consentiendum cogere.*

44 *Archiepiscopus est Iudex Ordinarius Suffraganeorum suorum.*

45 *Archiepiscopus in ipsos Suffraganeos nullam habet potestatem, nisi quatenus expressum in Iure reperitur.*

46 *Archiepiscopus de ciuilibus tantùm causis Suffraganeorum cognoscere potest, sed contrarium censuit S. Congreg.*

47 *Episcopi in causis criminalibus non possunt hodie conuoniri, citari, aut moneri, nisi ob causam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à solo Romano Pontif. terminanda.*

48 *Dispensare in votis & Iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.*

49 *Metropolitanus potest cogere ad concordiam Episcopos Suffraganeos quando inter eos est discordia super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in finibus duarum Diœcesium.*

50 *Sententias in subditos Suffraganeorum latas potest Archiepiscopus corrigere, & confirmare.*

51 *Archiepiscopi extra ea, quæ à Iure communi specialiter illis demandantur, aut per appellationem deuoluuntur, aut dum visitas competere dignoscuntur, nullam in subditos Suffraganeorum potestatem habent.*

52 *Archiepiscopus in subditos Suffraganeorum in causis appellationis iurisdictionem exercet.*

53 *Appellari potest ab Episcopis ad Archiepiscopos.*

54 *Episcopus si post interpositam ab eo appellationem promoueatur in Archiepiscopum, ex debito tenetur alteri illam causam delegare.*

55 *Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum non solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.*

56 *Appellari potest ad Archiepiscopum, etiamsi iurisdictio Episcopi fuerit à Papa excitata in causa in qua Episcopus protulit sententiam.*

57 *Archiepiscopus potest cognoscere inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos.*

58 *Archiepiscopus in causa appellationis ab interlocutoria pronuntiationis benè appellatum remanet Iudex in toto negotio principali.*

59 *Archiepiscopus debet cognoscere, vel delegare causas appellationum, quæ ad ipsum deferuntur Iure Metropolitanico in sua, vel in illius Diœcesi à quo est appellatum, & non potest alibi, nisi de consuetudine hoc illi competat.*

60 *Archiepiscopus potest in Diœcesi Suffraganei habere Iudicem, aut tribunal erectum pro appellationibus audiendis propter commoditatem litigantium, absque consensu ipsius.*

61 *Archiepiscopus præstare potest consensum non exhibitum ab Episcopo, supplendo eius negligentiam in eo præstando, vbi actum fuerit remedio appellationis.*

62 *Licentiam assistendi Matrimonio si Episcopus iniustè deneget, potest Archiepiscopus eam præstare per viam appellationis.*

63 *Deuolutio Iuris ad Archiepiscopum vbi locum habet operatur, vt ad eum tanquam ad immediatum Ordinarium recurri possit, per viam simplicis querelæ; quod tamen secus est vbi non ex iure deuoluto, sed mediante remedio appellationis Archiepiscopus adeundus est.*

64 *Metro*

64 *Metropolitanus per viam nullitatis absque appellatione de causis inter subditos Suffraganei cognoscere non potest.*

65 *Fidei in causis propter earum grauitatem appellatur ad Papam.*

66 *Archiepiscopus non potest compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit consuetudine.*

67 *Archiepiscopus non potest cognoscere de nullitate sententia inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.*

68 *Restituere in integrum aduersus sententiam Episcopi non potest Archiepiscopus.*

69 *Appellatio non datur a delegato Episcopi ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem.*

70 *Archiepiscopus quando conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, tunc non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, sed appellatur ad superiorem Archiepiscopi.*

71 *Metropolitana Ecclesia ritu Suffraganeorum subditos in diuinis Officijs non seruantes corrigit Metropolitanus.*

72 *Archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos Suffraganeorum circa concernentia totam Prouinciam.*

73 *Archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos Suffraganeorum si ipsi nuncijs, & familia sua iniuriam irrogauerint.*

74 *Metropolitanus ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos absque causa rationabili & manifesta à Diuinis cessantes.*

75 *Crimina notoria subditorum Suffraganeorum liberè punire potest Archiepiscopus omni tempore, absque appellatione, & extra visitationem.*

76 *Consuetudinis praetextu Metropolitani Iurisdictionem habent in subditos Suffraganeorum.*

77 Cap.1.& 2. de foro compet.lib.6. & cap. duo simul 9.q.3. *declarantur.*

78 *Quaestores eleemosynarios per totam Prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesia Metropolitana.*

79 *Edicta per totam Prouinciam mittere potest Archiepiscopus in casibus ad suam Iurisdictionem pertinentibus.*

80 *Indulgentias per totam Prouinciam concedere potest Archiepiscopus, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo Statutum generalis Concilij non excedat.*

81 *Praedicationis officium per totam Prouinciam aliquibus interdicere potest Archiepiscopus.*

82 *Exulare a tota Prouincia potest Archiepiscopus delinquentes in sua Dioecesi.*

83 *Archiepiscopus potest iudicare subditum Suffraganei in sua Dioecesi delinquentem.*

84 *Abbates, & Regulares Praelatos negligentes compellere potest Archiepiscopus vt Praedicatio Euāgelij fiat in Ecclesijs Parochialibus subiectis Monasterijs in nulla Dioecesi existentibus.*

85 *Archiepiscopus conuocare potest Regulares in cuius Prouincia Monasteria sub immediata Sedis Apostolicae protectione sita sunt, negligentes exequi Decretum Concilij Trident.*sess.25. de Regul.c.8.

86 *Metropolitanus potest Congregationes generalium Capitulorum exemptorum conuocare, si quolibet triennio sese in Congregationes redigere contempserint.*

87 *Archiepiscopus recepta iuratoria cautione poterit absoluere subditum Suffraganeum se ab Episcopo suo iniustè excommunicatum querelantem, nec absolutionem monente Archiepiscopo obtinere valentem.*

88 *Archiepiscopus potest visitare Prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum suorum exigere.*

89 *Archiepiscopus dum actu visitat Dioeceses Suffraganeorum potest absoluere illorum subditos, tam per se, quam per alios.*

90 *Dispensare in foro conscientia potest Archiepiscopus audiendo Confessionem in Poenitentialibus dum actu visitat Dioecesim Suffraganeus.*

91 *Visitare Dioeceses Suffraganeorum non potest hodie Archiepiscopus, nisi causa cognita, & probata in Concilio Prouinciali.*

92 *Archiepiscopus dum visitat Prouinciam, non poterit Ordinare, nec concedere Litteras dimissorias, nec Chrismare, nec exercere Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei, nisi in criminibus notorijs, & contra impedientes eius iurisdictionem.*

93 *Archiepiscopum vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale.*

94 *Metropolitanus in Synodo Prouinciali cognoscit si Clericus cum Episcopo suo criminalem, aut ciuilem causam habeat.*

95 *Metropolitanus cum Synodo Prouinciali diiudicat, si dubius aliquis, aut difficilis abusus, vel grauis quaestio exoriatur circa Imagines, Reliquias, aut miracula.*

96 *Metropolitano cura est facere, vt Prouinciales Episcopi in suis Ecclesijs commorentur, & super eorum absentia inquirere.*

97 *Metropolitanis cum iudicio Suffraganeorum suorum in Prouinciali Synodo plura demandantur a Concil.Trident.*

98 *Metropolitano, & eius Concilio Prouinciali parendum est ab Episcopis Suffraganeis.*

99 *Episcopo mortuo, excommunicato, aut in captiuitatem redacto, Ecclesia administratio ad Capitulum Canonicorum pertinet.*

100 *Ecclesia vbi idoneos Ministros non habere probatur, poterit Metropolitano auctoritate Ordinaria illius administratio incumbere.*

101 *Archiepiscopus poterit deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia Suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, sed eo mortuo, Capitulum potest infra octo dies creare alium, vt num.*102.

103 *Pallium est speciale ornamentum Archiepiscopi.*

104 *Pallio vtuntur ex speciali priuilegio Episcopi qui sequuntur, videlicet Ostiensis, Papiensis, Lucensis, Bambergensis, & Quinqueecles.*

105 *Pallio vti tantùm potest in Ecclesijs sua Prouincia, in Missis, certis temporibus, Patriarcha, seu Metropolitanus.*

106 *Missarum in solemnijs tantùm Archiepiscopi vtuntur Pallio, vel si Episcopus contigerit Ordinare, & in Ordinationibus Clericorum.*

107 *Episcopus factus Archiepiscopus, an possit Ordines conferre ante receptum Pallium, ostenditur.*

108 Cap.vlt.de auct.& vsu Pallij, *declaratur.*

109 *Archiepiscopus, qui renunciauit Episcopatui, & sic loco, & non Dignitati, non potest exercere Pontificalia in Dioecesi, & Prouincia renunciata, etiam cum concessu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum.*

110 *Archiepiscopus qui renunciauit, non potest amplius vti Pallio, sed debet retinere penes se, & cum illo sepeliri.*

111 *Archiepiscopus ante receptionem Pallij nihil de prouentibus Ecclesiæ recipere potest.*

112 *Archiepiscopus sine Pallio non potest ea munera obire, quæ sunt potestatis, Ordinis, & Iurisdictionis.*

113 *Archiepiscopus ante Pallium acceptum potest Suffraganeum suum electum per alios Suffraganeos consecrare, & alia Pontificalia per alium exercere, dummodo non sit in mora petendi Pallium.*

114 *Archiepiscopus infra tres menses à die Consecrationis, vel Confirmationis, tenetur à Romano Pont. Pallium petere.*

115 *Pallium non datur nisi instanti, petenti, & exigentibus meritis.*

116 *Formula tradendi Pallium Archiepiscopis, ponitur.*

117 *Pallium dignè & honorificè asseruari debet serico obuolutum in capsula intus, & extra pulchrè ornata.*

118 *Pallium non potest accommodari, neque in morte alicui relinqui.*

119 *Archiepiscopus cum Pallio, quomodo intra, & extra Prouinciam sit sepeliendus, ostenditur.*

120 *Archiepiscopus ad aliam Ecclesiam translatus vti non potest Pallio prioris Ecclesiæ, neque Pallio sui prædecessoris defuncti.*

121 *Archiepiscopus si renunciauerit Archiepiscopatui exercens Pontificalia tam in Prouincia, quàm alibi, non potest vti Pallio, etiamsi Episcopi permitterent.*

122 *Pallio qui semel habuit vnius Archiepiscopatus, si ab illo ad alium transferatur, iterumque redeat ad priorem, indiget nouo Pallio.*

123 *Archiepiscopus, qui sponte sua sno se Episcopatui abdicauit, si iterum ad eandem Ecclesiam eligatur, alio indigeat Pallio, ostenditur.*

124 *Archiepiscopus si perdat Pallium à Papa acceptum, vel casu igne comburatur, poterit absque illo Pontificalia munia exercere.*

125 *Archiepiscopus transeundo per totam Prouinciam, etiam in locis exemptis, potest ante se deferri facere Dominicam Crucem, etiam extra visitationem, nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus.*

126 *Archiepiscopus ante Pallium acceptum non facit ante se Crucem deferri, quia statim illo accepto ad benedictionem eleuatur Crux.*

127 *Crux Archiepiscopi in Cathedrali recepti à Canonicis præcedit, ita vt inter Crucem & Archiepiscopum nemo sit nisi Dignitates, & Canonici.*

128 *Mozzetta violacea supra Rochettum apertum vtitur Archiepiscopus in tota Prouincia.*

129 *Archiepiscopus occurrentes per totam Prouinciam benedicit dextera eleuata & extensa, signum Crucis formans etiam in loco exempto, tam solemniter, quam priuatim.*

130 *Archiepiscopus potest in tota Prouincia diuina Officia in Pontificalibus celebrare, & ab alijs in sua præsentia celebrari facere.*

131 *Archiepiscopus in tota sua prouincia pro celebratione in Pontificalibus potest collocare Sedem.*

132 *Iurisdictione, vel officio non vtitur Archiepiscopus in sua Prouincia, sine licentia Episcopi loci, vel superioris exempti.*

133 *Doctores referuntur de Archiepiscopis, & Metropolitanis agentes.*

RCHIEPISCOPVS dictus est 1
quasi Princeps Episcoporum, quia
omnibus suæ Prouinciæ Episcopis
præest, secundùm Isidor. *lib. 7. etymol.*
cap. 12. relatum *in cap. Cleros, vers.*
Archiepiscopus, dist. 21. Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ statib. p. 1. cap. 6. vers. hi dicuntur,* Azor.
instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 33. q. 1. in princip. Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.* Ego ipse *de*
officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 6. num. 10.
& tit. 4. num. 1. secundùm Lugdunens. impress. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 1. disp. 5. §. 1.*
Laymano *de Prælat. Ecclesiast. elect. cap. 14. q. 151.*
Ouiedo *in praxi Regular. part. 2. tract. 1. cap. vnic.*
q. 2. num. 53.

Metropolitanus verò secundùm eundem Isidor. 2
citato loco, dictus est à mensura ciuitatum, quia
decem, aut vndecim ciuitates, & totidem Episcopos sub se continere solet, vt ait Pelagius Papa II.
epist. 1. omnibus Episcopis, relatus *in cap. scitote, 6.*
q. 3. & tradit Rebuff. *in concord. tit. de collation. § 1.*
verb. Metropolitana. Sed melius secundùm alios, 3
Metropolitanus dicitur à Matrice ciuitate, quia
Metropolis dicta est, quasi mater ciuitatum; est
enim ciuitas illa, quæ caput Prouinciæ existit,
& Metropolitani Sedes, ac Diœcesis, vnde contra Isidor. ita animaduertunt Cou. *pract. cap. 19.*
num. 2. Foreat. *dialog. 61. n. 4.* Alciat. *lib. 2. dispunct.*
cap. 23. ad fin. Gambat. *de officio & potest. Legati à*
Latere, tit. de varys Ordinariorum nominibus, ex
num. 34. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 1. num. 23.* Machado *en su perfetto*
Confessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 1. docum. 1. num. 1.
Ego ipse *d. cap. 6. num. 12.* Nec est verum quòd
Archiepiscopus debet sub se habere decem, aut
vndecim ciuitates, quia constitutio *d. cap. scitote,*
hoc probantis non fuit perpetua, sed nutu Principum annorúmque curriculo numerus Episcoporum fuit constitutus in vnaquaque Prouincia, prout singulis magis expedire videbatur, vt
benè notat Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 15.*
cap. 11. num. 3.

Archiepiscopus igitur & Metropolitanus idem 4
sunt, vt innuit Ordo Romanus *tit. qualiter Episcopus in Romana Ecclesia ordinetur*, & expresse tradunt Bart. *in l. vnic. num. 2. de consist. lib. 6.* Franc.
de Panuin. *in tract. de offic. & potest. Capit. Sede vacante, prælud. 6. num. 14.* Raban. Maur. *de instit.*
Cleric. lib. 1. cap. 5. de Ordine tripartito Episcoporum,
Rebuff. *in Concord. tit. de collationibus, §. 1. in princ.*
in gloss. verb. Metropolitana, Petr. Gregor. *d. lib. 15.*
cap. 11. num. 2. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 33. q. 4.*
me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *in praxi*
Lusit. p. 2. lib. 2. cap. 1. num. 30. Ego ipse *d. cap. 6.*
num. 12. nam hoc benè colligitur ex *cap. Pastoralis, in princ. de offic. Ordin. Extrauag. Saluator, de*
prabend. inter commun. & probat text. *in cap. referente, de præbend.* ibi, *Ad Metropolitanum videlicet*
Remensem Archiepiscopum; natura siquidem illius 5
particulæ *videlicet*, declaratoria est eiusdemmet
rei, & personæ, ex text. *in l. videlicet, ff. de pactis,*
& in c. transmissa, de eo, qui cognouit consang. cum aliis
per me adductis, *de diction. vsufreq. dict. 423. num. 1.*
secundùm Lugd. impress.

Non obstat quòd Isidor. *in d. cap. Cleros, vers.* 6
Ordo,

Ordo, videtur asserere Archiepiscopum, & Me-
tropolitanum differre, quia sumpsit ipse Archie-
piscopi nomen pro Patriarcha, vel Primate; Me-
tropolitanum verò pro Archiepiscopo posuit.
Nec obstat quòd Iustinianus contrarium sentire
videtur in Auth. de priuileg. Archiep. in princ. ibi,
Non solùm Metropolitanus, sed etiam Archiepisco-
pus fiat, quia præferenda est in hoc Iuris Cano-
nici decisio, ex not. in cap. 1. de noui oper. nunciat.
7 Sed aduertere oportet, quòd fieri potest vt ali-
quis Archiepiscopus non sit Metropolitanus,
veluti si nullum habuerit Suffraganeum, sicut
non habet Rossanen. & Lancianen. Archiepi-
scopi.
8 Quamuis respectu Ordinis in substantia, id
est, respectu characteris, nihil plus habeat Ar-
chiepiscopus, quàm Episcopus, quia Episcopa-
lis Ordo quoad spiritualem potestatem, ac Pon-
tificiam dignitatem vnus tantùm est, vt cap. præ-
9 cedenti, in princ. diximus; tamen respectu exe-
cutionis & exercitij maiorem sollicitudinem ha-
bet Archiepiscopus. Card. Zabarel. in Clem. Ar-
10 chiepiscopo, num. 7. de priuileg. & præcellit cæteros
Episcopos honore, Gemin. in cap. per singulas, il 2. 9.
q. 3. & est persona magis priuilegiata, cap. seruatis,
11 & cap. igitur, 25. q. 2. Cuius præstantia aliquando
appellatur auctoritas Metropolitana, cap. solicitu-
dinem, de appellat. cap. de his 12. dist. cap. fin. 50. dist.
Alibi dicitur Metropolicum ius, cap. cùm a nobis,
de arbitr. & in Auth. de Eccl. tit. in princip. & Ar-
12 chiepiscopalis dignitas, cap. fin. de purgat. Canon. Vn-
de Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris
titulo Suffraganea, quæ est sub iurisdictione, po-
testate, & subiectione Archiepiscopi, & Eccle-
siæ Metropolitanæ. Pauin. de offic. & potest. Capi-
13 tuli Sede vacante, p. 2. q. 6. sub num. 6. Immò & Pro-
uincia tota est ad iurisdictionem Metropolitanæ
Ecclesiæ, vt dicitur in cap. super eo, de censib. Et
ideo Archiepiscopo datur manutentio in quasi
possessione iuris Metropolici aduersùs omnes
Episcopos, & Ecclesias suæ Prouinciæ, contra
quos habet intentionem fundatam in Iure com-
muni, Rota apud Tamburin. in fine tom. 3. de iure
Abbatum, decis. 56. num. 1. vbi num. 2. dicit quòd
quasi possessio iuris Metropolici acquiritur ex
cognitione causarum appellationum introducta-
rum in Curia Metropolitani. De hac quidem
præstantia, auctoritate, potestate ac dignita-
te eorum supra Episcopos, agere breuiter de-
bemus.
14 Est igitur sciendum, quòd Archiepiscoporum
auctoritas consideratur, aut circa suos subditos,
& in sua tantùm Diœcesi; aut circa Episcopos
sibi subditos, qui eorum Suffraganei dicuntur;
aut circa ipsorum Suffraganeorum subditos; item
in Synodo Prouinciali, & in Episcopali, Sede
vacante Suffraganei sui.
QVOAD PRIMVM dico, quòd in Diœ-
cesi sua habent omnia Iura, potestatem, & obli-
gationes, quas cæteri Episcopi in suis Diœcesi-
bus obtinent, de quibus infrà agendum est, &
sunt veluti quilibet alij Episcopi, solúmque in
15 duobus ab illis discriminantur. Primò, in con-
secratione; debet enim Metropolitanus à tribus
Episcopis Suffraganeis consecrari, omnibus aliis
Prouinciæ vel præsentibus, vel saltem si non po-
tuerint, per litteras consentientibus, adhibitó-
que etiam consensu Primatis, cap. quia, 64. dist.
cap. 1. dist. 66. & diximus infrà hoc eodem libro c. 9.
num. 35. cum seqq. Episcopus verò aliter, vt eodem
loco notauimus. Secundò, quia Metropolitanus 16
licèt rectè consecratus sit, immò etiamsi posses-
sionem acceperit, non potest antequam Pallium
à legitimo Superiore suscipiat, se Archiepisco-
pum nominare, nec ea munera obire, quæ sunt
Potestatis, Ordinis, vel Iurisdictionis; ac proin-
de nec conuocare Concilium, nec Chrisma con-
ficere, nec dedicare Basilicas, nec ordinare Cle-
ricos, & Episcopos consecrare, cap. nisi specialis,
de authorit. & vsu Pallij, Quarant. in sum. Bullar.
verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 32. Sebast. Cæs. in
relect. de Eccles. hierarchia, p. 1. disput. 5. §. 2. num. 4.
Machin. de ordin. tract. 4. cap. 9. num. 6. Azor. instit.
moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 5. vbi q. 6. quærit, an si 17
Archiepiscopus faciat ea, quæ sibi proueniunt ex
Pallio, absque illo valida & firma sint? & ita
respondet sub distinctione. Vel enim ante Pal-
lium acceptum Episcopus consecratus erat, vel
non: in primo casu rata, & firma manent, quæ
fecit circa potestatem Ordinis, & Chrismatis, &c.
sed tamen peccat contra Canones, & Iura; si ve-
rò non fuerit consecratus, inania & frustratoria
opera exercet, refert Illustriss. D. meus Roder. à
Cunha in commentar. ad c. non solùm 7. dist. 100. non
ita Episcopi qui Pallio vti non possunt, de quo
latè agimus in fine huius cap.
QVOAD SECVNDVM. Auctoritas, & 18
potestas Archiepiscopi circa Suffraganeos suos
consistit primò, in confirmando electos in Epi-
scopos, cap. 1. dist. 64. cap. innotuit, & cap. cùm dilectus,
de elect. & cap. inter corporalia, de translat. Episcopi,
c. qua fronte, de appellat. Sbroz de Vicario Episcopi,
lib. 2. q. 70. num. 1. Quarant. d. verb. Archiepiscopi au-
ctoritas, num. 3. vers. 1.
Secundò, in consecrando huiusmodi electos, 19
ille enim in consecratione sui Suffraganei electi
& confirmati in Episcopum interuenire debet,
vel eam committere, nec alij Episcopi sine eius
mandato consecrare debent, vt habetur 64. & 65.
dist. cap. qui in aliquo, 51. dist. c. Suffraganeis, de elect.
cap. si Archiepiscopus, de temporibus ordinat. cum
aliis adductis per Quarant. d. verb. Archiepiscopi
auctoritas num. 3. vers. 4. vbi obseruat Metropoli-
tanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouí-
sio fit à Papa, & sic ab ipso Pont. promotum, in-
feriores non consecrare sine eius licentia, quæ
datur in ipsis litteris promotionis, vel viuo vocis
oraculo si consecrandus fuerit in Curia, & con-
secrator sit Cardinalis, vt dixi infrà hoc eod. lib.
cap. 9. num. 45.
Tertiò, in vocatione Suffraganeorum pro con- 20
secratione alterius Suffraganei; qui ab Archie-
piscopo suo Metropolitano ad hoc vocati tenen-
tur accedere, cap. non debet, cum seq. 65. dist. d. cap. si
Archiepiscopus, Quarant. d. verb. Archiepiscopi au-
ctoritas, n. 4. vers. septimo, Marc. Anton. Genuens. in
pract. Archiep. Neapol. cap. 70. num. 27. obseruan-
tes, quòd vbi vult Metropolitanus, ibi consecrare
debet. Ego ipse in collect. ad d. cap. si Archiepisco-
pus, num. 6.
Quartò, in iniungendo illis vt seruari faciant 21
quod seruatur in Metropolitana, c. dilectus, il 2.
de simon. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas,
num. 7. vers. decimum. Marc. Anton. Genuens. d. c. 70.
num. 21. vbi obseruat textum illum in d. cap. di-
lectus, procedere, vt possit iniungere quæ de Iure
seruanda sunt, nempe vt subditi caueant à labe
simoniaca, iuxta terminos illius text.
Quintò, in conuocando eos singulis saltem 22
trienniis ad Synodum Prouincialem, Concil.

Trid. *sess.* 24 *de reform. cap.* 2. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 70. *num.* 22. Machadu *d. p.* 7. *tract.* 1. *docum.* 3. *num.* 4. In qua ipse est Prætidens, *c. placuit*, 18. *dist.* gloss. *verb exceptus, in cap. Pastoralis, de offic. ord.* & Capus, Abb. *in cap. graue, num.* 8. & Imol. *num.* 10. *de prabend*, Card. Alex. *in cap. si quis Episcoporum.* 18. *dist.* ac omnibus Episcopis, Prælatis, & Clericis Prouinciæ præesse dicitur, Bero. *in cap.* 1. *de iudic.* & est Iudex principalis in Concilio, *cap.* 1. *dist.* 34.

23 Sextò, in curando vt apud Ecclesias suas resideant, & super eorum absentiam inquirendo, Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. Ego ipse *de offic. & potestate Episcopi, p.* 3 *alleg.* 53 *num.* 5. *in fine*; Sanctarel. *var. q.* 4. *num.* 7. Machado *d p.* 5. *tract.* 1. *docum.* 3. *num.* 2. item & probando in scriptis eorum absentiam. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 7. *vers. vndecimum.* Et absque legitimis causis, illis non residentibus, applicando fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis; & crescente contumacia, denunciare Summo Pont. iuxta prædictum Decretum Concil. Trident. & Constit. Pij IV. incip. *De salute Gregis, sub Dat. pridie Nonas Septemb.* 1560. Quarant. *vbi sup. vers.* 12.

24 Septimò, in compellendo eos iustitiam subditis ministrare, & ad faciendum id quod debent, gloss. *in sum.* 9. *q* 3. *& verb. prouocauerit, in c. conquestus, ead. quæst.* Abb. *in c. si quis contra Clericum, num.* 40. *de foro compet.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 90. *vers.* 14. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *num.* 3. Sebast. Cæs. *d. disput.* 5 §. 2.
25 *num.* 19. Vnde poterit compellere Suffraganeum ad faciendum Synodum quotannis, *cap. si. ut, de accusat.* & eum cogere vt constituat œconomum, *c. in noua*, 16. *q.* 7. *c. cum simus*, 9. *q.* 3. Sbroz *de Vicario Episcopi, lib.* 1. *q* 46. *num.* 4. & Archipresbyterum ruralem, *c. fin. de offic. Archiep.* Et denique poterit cogere Suffraganeum negligentem in erectione Seminarij, secundùm Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 18. & sic de similibus.

26 Octauò, in eos suspendendo, interdicendo, & excommunicando, *c.* 1. §. *fin. de off. Ord. in* 6. *c. venerabilis*, vbi Abb. *de sent. excommun.* Machado *d docum.* 3. *num.* 2. *in fine.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib.* 2. *c.* 4. *sub num.* 18. Botiæ. *de Syno-*
27 *do, p.* 1. *num.* 45. 46. *&* 47. vbi ait, quòd Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendendus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum, cui subest; Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 8. *vers.* 13. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 70. *num.* 5. vbi obseruat in coërtione Suffraganeorum debere Archiepiscopum seruare formam *cap.* 2. *de offic. deleg. lib.* 6. videlicet, quòd primò debet prohibere ingressum Ecclesiæ, vel Sacerdotale ministerium interdicere, deinde poterit suspendere ab officio, vltimo loco excommunicare; additque idem Genuens. cum Ioan. Andr. & Domin. *in d. c.* 1. hoc ita seruari debere, licèt Episcopus adhuc non fuerit consecratus, excommunicationem tamen in Suffraganeum latam contra talem formam tenere.

28 Amplia primò; in Vicario Archiepiscopi, vt possit Suffraganeum suspendere, interdicere & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsente, *d.* §. *fin.* Bertachin. *de Episcopo, p.* 7. *lib.* 4. *tit. de Vicario Episcopi, q.* 10. Picard. inter consilia Menoch. *cons.* 52. *num.* 187. Sbroz *de Vicario Episcopi, lib.* 2. *q.* 58. *num.* 3. nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsente Archiepiscopo excommunicari poterit, Archid. Domin. & Franch. *in d.* §. *fin.* Cuch. *instit. maior. lib.* 4. *tit. de consecrat. Episcopi, num.* 6. *& tit. de Vicario Episcopi, num.* 123. Sbroz *d. num.* 5.

Amplia secundò, vt Archiepiscopus possit ex- 29
communicare Vicarium, vel officialem Episcopi Suffraganei subsistente causa rationabili, *c.* 1. & *ibi* gloss. *verb. rationabili, de offic. Ordin. lib.* 6. Archid. *in c.* 1. *in verb. iurisdictione, de officio Ordin. eod. lib.* Mendez à Castro *in praxi Lusit. p.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. *num.* 31. *vers. potest*, Machado *d. p.* 7. *tract.* 1. *docum.* 3. *num.* 5. Causas autem rationabiles excom- 30
municandi Vicarium recenset gloss. *in d. c.* 1. & *ibi* Archid. & Gemin. *num.* 6. *in princ.* videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum; vel si deliquit circa officium commissum; si peccaret in iis, quæ sunt iurisdictionis, si vteretur iurisdictione Episcopi sui excommunicati; si non seruat Sedis Apost. priuilegia, & sit criminosus, & incorrigibilis, refert Sbroz *loco proximè citato.*

Nonò, in supplendo eorum negligentia circa 31
id, quod facere debent, *cap. cùm simus*, 9. *q* 3. *c.* 1. § *notoria, de consib. in* 6. in ratione decidendis; & est communis, de qua testatur Felin. *in c. Pastoralis, num.* 6. *de offic. Ordin.* dicens sic tenere vniuersum mundum; refert & sequitur Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *n.* 4. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 21. Gambar. *de officio, & potest. Legati a Latere lib.* 2. *tit. de varijs ordinar. nomin. num.* 23. Ego ipse *in collect. ad c. Pastoralis*, 11. *n.* 8. *de offic. Ordin.* Quicquid dicat Abb. *in c. si quis contra Clericum, num.* 7. *& in repet. a num.* 40. *de foro compet.* Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. disp.* 5. § 2. *num.* 19. Aduertit tamen Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. citato loco, num.* 21. *lit. M.* post Panuin. quem refert, *de Visitat. p.* 2. *q.* 5. quod propter negligentiam solùm non deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, quando tamen crimina non sunt notoria; & vide quæ ad vtramque partem disputauimus *de offic. & potestate Episcopi p.* 3. *alleg.* 126. *num.* 9. *&* 10. secundùm Lugdunens. impress.

Ex quibus colligo primò, quòd si Episcopus 32
noluerit instituere præsentatum, ipsum instituet Superior proximus, id est, Archiepiscopus, Abb. *in c. ex parte, de concess. preb.* Roch. *de Iurepatron. verb. Pro eo quod de Diœcesani consensu, q.* 5. *num.* 12. Mandos. *cons.* 7. *sub num.* 13. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 475. Ego ipse *in collect. ad cap. nullus*, 17. *num.* 2. *de Iurepatron.* ab Episcopo 33
tamen exempto ad Papam fit deuolutio, Campan. *d. c.* 13. *num* 484. & in beneficiis Curatis debet instituere infra duos menses, aliàs patroni possunt adire Archiepiscopum, vel Papam, siue viciniorem Episcopum, qui instituet, ex Constit. Pij V. incip. *In conferendis, sub Dat.* 16. *May* 1567. quam refert Quarant. *verb. beneficiorum Parochialium collatio.* Sic etiam si Episcopus negligat ponere œco- 34
nomos, eius negligentia per Metropolitanum suppletur, *cap. cùm simus*, 9. *q.* 3. Sebast. Cæs. *dict. disput* 5. §. 2. *num.* 19. Secundò colligo, Episcopo 35
negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. *in c. Pastoralis, in princip.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib.* 2. *c.* 4. *sub num.* 22. Marc. Anton. Genuens. *d. num.* 4. Spin. *in speculo testam. gloss.* 28. *num.* 42. Francisc. Carp. *de execut. testam. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 77. Ego ipse *dict. num.* 8. *vers. velut.* Tertiò colligo, 36
Metropolitanum adiri posse, vt Episcopum cogat

Iudici

Iudici ſeculari auxilium,quod abnegauit,exhibe-
re,vt per Couar. *pract.c.10.ſub n.10.* quem refero
57 ego ipſe *d. num.* 8. Quartò colligo, Archiepiſco-
pum abſoluere quem non vult abſoluere Epiſco-
pus, *c. ad reprimendam, de offic. Ordin.* de quo infra
38 latè. Quintò colligo,Epiſcopo denegante diſpen-
ſationem quando eſt debita, Archiepiſcopum di-
ſpenſare poſſe,vt per Borgaſ.*de irregular.in 2.part.
princ.in princ.*quem refert Marc. Anton. Genuenſ.
39 *d.n.4 poſt med.* obſeruans diſpenſationem dici de-
bitam ratione perſonæ,ætatis, loci,temporis,pie-
tatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ, Sanch. *in
40 præcepta Decalogi, tom.1. lib.4.c.38. num.12.* Sextò
colligo Archiepiſcopum poſſe cogere Epiſcopum
vt conſtituat ſibi Vicarium quando non eſt ido-
neus ad regendum, vel commodè regere non po-
teſt,vt per Abb.*in c.quoniam,de offic.ordin.*Sbroz *de
Vicario Epiſcopi, p.1.q.57.* quos refero ego ipſe *in
41 collect.ad d.c.Paſtoralis,num.9.*Septimò colligo,Ar-
chiepiſcopum non poſſe ſupplere negligentiam
Epiſcopi exempti,vt probat *d.c.nullus,*vbi Epiſco-
pi Adonen.negligentia Papæ nunciatur,quia non
recognoſcebat alium Superiorem niſi Papam, ac
proinde cùm fuerit exemptus, eius negligentiam
Metropolitanus ſupplere non poterat, vt aduer-
tunt Lambertin. *de iurepatron. lib.1. part.2.art.20.
num.9.* Stephan. Quarant.*d.verb. Archiepiſcopi au-
ctoritas,num.21.in fine,*Marc.Anton.Genuenſ.*d.n.4.
etiam in fine*, Ego ipſe *in collect.ad d.c.nullus,n.2. &
de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg.126. num.79.*
42 ſecundùm Lugdunen.impreſſ.Octauò colligo,Ar-
chiepiſcopum non poſſe ſupplere negligentiam
Epiſcopi Suffraganei in nõ præſtando conſenſum
alicui actui, in quo ipſe conſenſus ad validitatem
neceſſariò deſideratur; tunc enim cùm talis con-
ſenſus debeat præcisè, & in ſua forma ſpecifica,
non per æquipollens adimpleri, iuxta *c. per.* iun-
cta gloſſ.*verb.mandantibus,de re iudic.lib.6.*non po-
terit per Metropolitanum ſuppleri, ſed tunc ad
Summum Pontif. neceſſariò erit recurrendum,
iuxta quæ iam procedit & intelligitur text. diffi-
cilis *in c.nullus,de iurepatron.* ibi, *Romano Pontifici
nuncietur*; cùm enim agat de conſenſu Epiſcopi
circa res Eccleſiæ in Religioſum locum transfe-
rendas, qui quidem pro ſolemnitate actus deſi-
deratur, *c. cùm Apoſtolica, de his quæ fiunt à Prælat.*
meritò aſſerit quòd, nolente Epiſcopo, non Me-
tropolitanus, ſed Summus Pontif. adiri debet, vt
43 latè probaui *de offic.Epiſc.p.3.alleg.126.n.35.* Illud
tamen aduertere oportet,quòd licèt Metropolita-
nus non poſſet ſupplere huiuſmodi conſenſum,
poterit tamen eundem Epiſcopum ad conſentien-
dum cogere, & ad hunc effectum rectè adiri po-
terit Ioan. Andr. Abb. & communis, *in d.c.nullus,*
Sebaſt. Cæſ.*d.diſp.5.§.2.num.22.* Ego ipſe *loco pro-
ximè citato,*ſicut etiam poteſt per viam appellatio-
nis, vt infrà videbimus.

44 Decimò, in cognoſcendo eorum cauſas, cùm
videlicet ab aliquo ciuiliter,vel criminaliter con-
ueniuntur: Archiepiſcopus enim eſt Iudex ordi-
narius Suffraganeorum, *c. quia cognouimus,10.q.3.
c.Paſtoralis,in princ.* vbi Abb. *n.2.de offic.ordin.c.ſol-
licitudinem, de appellat.* Sbroz *de Vicario Epiſcopi,
lib.2.q.58.in princ.* Bottæ *de Synodo,part.3.art.2.ſub
num.27.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloſſ.42.num.16.*
Soar.de Paz *in pract.tom.2.prælud.1.num.17.* Marc.
Anton. Genuenſ. *d.c.70.* Gamb. *de officio & poteſt.
Legati à Latere, lib.2.tit.de variis Ordinar.nomini-
bus,num.31.*Ego ipſe *in collect.ad d.c.Paſtoralis,n.4.*
Quarant. *d.verb.Archiepiſcopi auctoritas, n.10.verſ.
decimaſexta*, vbi tamen in fine eiuſdem, *n.10.* per
gloſſ. *verb.menſæ ſuæ,in Clem.ſi vna, de rebus Eccleſ.
non alien.*& Hoſt.*in c.2.*per text.ibi,*de tranſlat.Epi-
ſcopi,*obſeruat Archiepiſcopum in ipſos Suffraga- 45
neos nullam habere poteſtatem, niſi quatenus
expreſſum in Iure reperitur; & ideo illi procede-
re volenti reſponderi poſſe, quia ſufficit quòd
caſus iſte non inueniatur expreſsè conceſſus. Vn-
de pro declaratione materiæ aduerto primò, Ar- 46
chiepiſcopum de ciuilibus cauſis tantùm Suffra-
ganeorum cognoſcere poſſe,vt per Abb.*in d.c.Pa-
ſtoralis,num.2.*Sbroz *d.q.58.n.6.*Quarant.*d.num.10.*
Læl. Iordan. *in tract. de Romana Sedis orig.c.13. &
vlt. num.7.tom.13. tract. Doctor.p.1.fol.18.* Verùm
Scacc. *de appellat.q.8.n.98.verſ.in hac contrarietate,*
citans Abb. *in c.Paſtoralis,11.ſub num.2.de offic.or-
din.* concludit,quòd Archiepiſcopus indifferenter
cognoſcit de cauſa ciuili, etiamſi ſubditus Epi-
ſcopi conueniat Epiſcopum;nam debet eum con-
uenire coram Archiepiſcopo, à quo appellabitur
ad Patriarcham; ſecus tamen dicit, ſi Epiſcopus
ageret contra ſuum ſubditum, quia non decet vt
Epiſcopus conueniat eum coram Archiepiſcopo;
cùm Archiepiſcopus non ſit Iudex ſubditorum
Epiſcopi, neque Epiſcopus debeat eſſe Iudex in
cauſa propria, & ideo eligi debent arbitri aucto-
ritate Iuris, & à ſententia arbitrorum appellatur
ad Papam, omiſſo medio. Gemin. *in c.Romana 3.
§. ab Archidiaconis, ſub num.4. de appellat.lib.6.* vbi
Franc. *ſub num.4.limit.4.* Bredetod.*de appellat.p.1.
tit.18.in verb.ab arbitris, col.202.* Scacc. *d.tract.q.7.
num.107.*Quidquid autem ſit,inueni ſacram Con-
greg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum,& Re-
gularium præpoſitorum reſcripſiſſe Epiſcopo Re-
gien. *ſub die 31. Maij,1588.* Archiepiſcopum non
poſſe eſſe Iudicem in cauſis ciuilibus,quæ agitan-
tur contra Epiſcopos Suffraganeos: in cauſis ve- 47
rò criminalibus non poſſunt hodie Epiſcopi con-
ueniri, citari, aut moneri, ſiue ex officio proce-
datur,ſiue per denunciationem,vel accuſationem,
niſi ob cauſam, ex qua venirent deponendi, aut
priuandi; & tunc etiam à ſolo Summo Pontif.
terminandam,ex diſpoſitione Concil.Trid.*ſeſſ.13.
de reformat.c.6. & 7. & ſeſſ.24.* etiam *de reform.c.5.*
notant Sbroz *d.q.58.num.7.* Quarant. *loco proximè
citato,*Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.
deciſ.142. part.4.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloſſ.45.
n.5.* Eraſm. à Cochier *de Iuriſd.ordin. in exemptos,
part.1.q.41.* Scacc. *d.tract. de appellat.q.8.num.98.
verſ.ſecus.* Secundò aduerto,Archiepiſcopos poſſe 48
diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum
Suffraganeorum, vt cum Palud. S.Antonin. Hen-
riq. Auil. Sayr. & aliis reſoluit Sanch. *in præcepta
Decalogi, tom.1.lib.4.c.38.num.16.* ſequitur Molfeſ.
*in Sum. Theologiæ moral.tract.11.c.15.num.111.*licèt
Suar. *de Relig.lib.6.de voto,c.11.num.3.*dicat in hoc
caſu conſulendam eſſe conſuetudinem.Tertiò ad- 49
uerto, quòd quando eſt diſcordia inter Epiſcopos
Suffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſco-
palium in Eccleſia, quæ eſt ſita in finibus dua-
rum Diœceſum, poteſt Metropolitanus eos coge-
re vt concordent, Bellencin. *in tract.de charitatiuo
ſubſidio, q.52.* Proſper de Auguſt. *in addit.ad Qua-
rant.in Sum. Bullarij, verb.Archiepiſcopi auctoritas,
verſ.40.*

Vndecimò,in corrigendis, & confirmandis eo- 50
rum ſententiis in ſubditos ſuos latis,quia ab Epi-
ſcopo, aut eius Officiali ad Archiepiſcopum ap-
pellatur,*c.2.*vbi gloſſ.*de conſuet.in 6.cap.vt litigan-
tes, de offic. Ordin.lib.6.c.Romana, de appellat.eod.lib.*

cap.

cap. Romana, de sent. excom. eod. lib. & huiusmodi causas appellationis aliis cognoscendas in suis Dioecesibus, aut vbi est appellatum, vel vbi causæ ipsæ consistunt, committere possunt; de qua materia infrà latissimè agemus.

Duodecimò, in visitandis eorum Dioecesibus, *de quo infrà.*

51 QVOAD TERTIVM Archiepiscopi auctoritas circa subditos Suffraganeorum suorum similiter consistit in pluribus, quæ videlicet ei à Iure communi specialiter demandantur, aut per appellationem deuoluuntur ad ipsum, aut ei dum visitat competere dignoscuntur; extra quos casus nullam in subditos Suffraganeorum potestatem habent. vt probant text. *in c. 1. de suppl. negl. Prælat. cap. Pastoralis, in princ. de offic. Ordin. c. Romana, cap. venerabilibus, de sent. excom. in 6,* Scacc. *de appellat. quæst. 8. sub num. 98.* Quarant. *in sum. Bullary, verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 12. Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. num. 7.* Sebast. Cæs. *d. disp. 5. §. 2. num. 10. in princ.* Ego ipse *in collect. ad d. cap. Pastoralis, num. 3.* etiam ipsis volentibus, nisi accedat consensus Suffraganeorum, Scacc. *de appellat. q. 19. remed. 2. num. 54. & q 17. limit. 47. memo. 3. num. 11.* Sunt autem hi casus specialiter a Iure expressi qui sequuntur.

52 Primus, quando subditorum causæ ad Archiepiscopum deuoluuntur per viam appellationis, tunc enim inter subditos Suffraganeorum in causis appellationum iurisdictionem exercet, vt expressè probatur *in d. cap. Pastoralis, de offic. Ordin. c. duo simul, eod. tit. c. 1. eod. tit. lib. 6. cap. conquestus, 9. q. 3. c. 1 de foro comp. lib. 6. c. Romana, de appellat. eod. lib.* Cou. *pract. cap. 9. num. 2.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 18. Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 70. num. 7.* Sebast. Cæs. *d. disput. 5. §. 2.*

53 *num. 10. vers. primus.* Ab Episcopis ad Archiepiscopos appellari posse tradunt Petr. Greg. *de appellat. lib. 4 cap. 2. sub num. 1. vers. ab Episcopis,* Scacc. *eod. tract. q. 8. num. 86. cum seqq.* Greg. Lop. per text. *ibi in l. 24. gloss. 7. tit. 9. p. 1.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. præl 2. num. 14.* Valenz. *cons. 125. n. 3. tom. 2.* Machado *en su perfecto Confessor lib. 4. p. 7. tract. 1. docum 5.* Mudetn. *de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. c. 5. §. 2. à princ.*

54 Amplia primò, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus, si post interpositam appellationem promoueatur in Archiepiscopum, sit Iudex appellationis à sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus; ex debito tamen teneatur alteri illam causam delegare. & ipse abstinere ab illius cognitione; ita Franch. *in cap. ad hæc 6. col. vlt. q. 4. sub num. 7. de appellat.* Petr. Greg. *d. lib. 4. c. 17. à num. 9.* Scacc. *d. tract. de appellat. q. 2. num. 15. & q. 8. num. 86. vers. extende primò.*

55 Amplia secundò, vt nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 13. verb. ampliatur tamen,* Scacc. *d. q 8. ex num. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse Iudicem appellationis in iis, quæ exercet Episcopus, etiam ex Iure accidentali, seu non solùm in iis, quæ exercet de Iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de Iure speciali, ex priuilegio; & *num.* 91. subdit hoc esse verum, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, adeò quòd pro illa non recognoscit superiorem temporalem, & *numeris seqq.* hoc multipliciter declarat, & restringit.

Amplia tertiò, vt possit appellari ad Archie- 56
piscopum, etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata ex causa, in qua Episcopus protulit sententiam; quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisdictionem, & non delegasse causam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum: vt per Scacc. *d. quæst. 8. num. 87. vers. extende secundò,* & faciunt adducta per me *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 92. à num. 12.* & per Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 18. vers. item si Papa.* Secus est si non excitaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus reputaretur delegatus, non Ordinarius; cui delegatur causa, quam ipse potuisset cognoscere iure ordinariæ iurisdictionis, & efficitur in ea delegatus, Berrachin. *de Episcopo, lib. 4. p. 4 n. 78. tom. 13. tract. Doct. p 2. fol. 351.* Albert. Brun. *tract. de augmento, in 3. concl. princ. sub n. 21. vers. & primò,* quos refert, & sequitur Scacc. *d. tract. q. 8. num. 86. vers. secus est, & de iudic. causar. ciuil. lib. 1. cap. 16. num. 5. in fin.* ac proinde appellandum est ad delegantem, ex citatis per eundem Scacc. *d. q. 8. num. 14.*

Amplia quartò, vt Archiepiscopus possit co- 57
gnoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos, Gemin. & Franch. *in d. c. Romana, §. in aliam, de appellat. in 6.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 7 in princ.*

Amplia quintò, vt Archiepiscopus in causa 58
appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum, remaneat Iudex in toto negotio principali. Mendez de Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. c. 1. num. 31. in fine,* Scacc. *d. tract. de appell. q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7.* vbi *num. 9. &* 11. disputat, an omisso articulo appellationis de consensu partium possit procedere in negotio principali? & *num.* 13. quid si Episcopus horum detulerit appellationi?

Amplia sextò, vt non solùm Archiepiscopus 59
per se de istis causis possit iudicare, sed illas etiam subdito cuicumque Suffraganei sui in eius Dioecesi delegare, vt probat *d. c. Pastoralis, d. c. 1. de offic. Ordin. lib. 6.* Machado *d. p. 7 tract. 1 docum. 5. num. 2.* & quamuis illum inuitum cogere non possit ad delegationem acceptandam, *d. c. 1. §. 1. de foro comp. lib. 6. d. c. Pastoralis,* Episcopus tamen Suffraganeo præcipere poterit, vt illum acceptare compellat, vt notat gloss. *verb. nullam, in d. c. Pastoralis,* Henriq. *in sum. lib. 20. cap. 30 §. 3.* Sebast. Cæs. *d. disput. 5. §. 2. num. 10.* At attenta noua Bonifacij Constitutione, de qua *in cap. vt litigantes, de offic. Ordin. lib. 6.* Archiepiscopus debet cognoscere, vel delegare causas appellationum, quæ ad ipsum deferuntur Iure Metropolitanico in sua, vel in illius Dioecesi à quo est appellatum, & non potest alibi, nisi de consuetudine hoc illi competat, Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, & vxor. notab. 2.*
§. 1. num. 29. & sic potest in Dioecesi Suffraganei 60
habere Iudicem, aut tribunal erectum pro appellationibus audiendis, propter commoditatem litigantium, absque consensu ipsius, *d. cap. 1. de offic. Ordin. lib. 6.* Sebast. Cæs. *d. §. 2. num. 12.* præcipuè si id antiquissima consuetudine sit obtentum, Suar. de Paz *in pract. tom. 2. pract. 1 ex num. 14.* vbi refert magnam exortam fuisse litem, & controuersiam, quando Compostellanus Archiepiscopus Metropolitanum Iudicem, & Tribunal in ciuitate Salamantioa constituit, Felician. de Vega *in rub. de foro*

*foro comp. num.*8.*cum seq.* Solorzan.*de iure Indiar. tom.*2. *lib.*3.*cap.*9.*num.*42. Machado *d.p.*7. *tract.*1. *docum.*5. *num.*2.

61 Amplia septimò, vt Archiepiscopus præstare possit consensum non exhibitum ab Episcopo, supplendo eius negligentiam in eo præstando, vbi actum fuerit remedio appellationis, & super ea pronunciatum contra Episcopum sententia transeunte in rem iudicatam, quasi in his terminis ex natura appellationis suspendentis, & deuoluentis, iuxta reg.*cap.Pastoralis*, §.*verum*,*& c.vt debitus*, cum aliis, *de appell. & cap.Romana*, §.*si verò*, *& cap.cùm appellat*, *& in cap. non solum*, *eod. tit. lib.*6. & quæ post alios prosequitur Rebuff.*in concord. tit.de friuolis appell. in princ. & tom.*3. *ad leges Galliæ, tit.de appell. art.vlt. glos.vn. num.*21. Duen. 62 *reg.*24.Cou.*pract.c.*23.*n.*1.quòd ad eundē Archiepiscopū sit delata potestas negligentis Episcopi, & in illum transfusa, vt in terminis licentiæ, vt alienus Sacerdos assistat Matrimonio, non concedente Episcopo, qui iniustè negligit eam concedere, post Spin. Segur. & Fr. Emman. benè resoluit Sanch. *de Matrim. lib.*3. *disput.* 28. *num.* 4. Quorum tamen resolutio ita cautè accipienda est, vt intelligatur negligentiam Episcopi in his terminis præbere quidem sufficientem causam ad iustificandam prædictam appellationem, itavt probata coram Archiepiscopo sit ab eo pronuntiandum contra Episcopum negligentem, & post huiusmodi pronunciationem sit in eius defectum prædicta licentia per Archiepiscopum concedenda,non verò eidem præbere ius deuolutionis ante prædictam pronunciationem, cùm hoc in Iure 63 expressum non sit, iuxta supra resoluta: nam deuolutio Iuris ad Archiepiscopum vbi locum habet, operatur, vt ad eum tanquam ad immediatum Ordinarium recurri possit per viam simplicis querelæ; quod tamen secus est, vbi non ex Iure deuoluto, sed mediante remedio appellationis Archiepiscopus adeundus est, vt constat ex text. *in c.*7. *in princ.de foro comp. lib.*6. *& in cap.venerabilibus*, *in princ. vers.neutra*, *de sent. excommun. eod.lib. & in c.*1.*de off. Legati*, post alios prosequitur Cou. *pract. cap.*9. *num.*2. Azor.*instit.moral.p.*2. *lib.*3.*cap.*34.*q.*10. Sebast.Cæs.*d.disp.*5.§.2.*n.*13. vbi 64 *n.*14.resoluit Metropolitanum per viam nullitatis absque appellatione de causis inter subditos Suffraganei cognoscere non posse.

65 Limita primò, in causis S. Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña *in direct. Inquis.p.*3.*commento* 31. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.*70. *num.*3. *vers. Limita tertiò*, Scacc. *d.q.*8. *num.*88. & ita censuit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die* 23. *Nouemb.*1582.

66 Limita secundò, quoad alios, qui partes non fuerunt, ac proinde in compulsione aliorum subditorum recurrendum esse ad Episcopum, obseruant Abb.*in cap. Pastoralis, num.*12. *de offic. Ordin.* Marc. Anton. Genuens. *d. cap.*70. *num.*7. *vers. declara primò*, vbi hinc infert non posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine;eo tamen casu posse Archiepiscopos, quando Episcopus nollet,compellere.

67 Limita tertiò, vt Archiepiscopus non possit cognoscere de nullitate sententiæ inter subditos Suffraganeorum absque appellatione. Ita Franch. *in cap.*1. §. *postbac*, *sub num.*7. *vers.sed aduerte*, *de appellat. in* 6. *& in cap.dilecto* 63.*sub num.* 67. *vers. secundus casus*, *eod. tit. in antiq.* dicens, quòd non potest adiri Archiepiscopus per viam querelæ, seu nullitatis sententiæ Episcopi, & *ibid.* Card. Alexand.*num.*58.*prope fin. de off. deleg.* Marc. Ant. Genuens.*d.cap.*70.*num.*7. *vers.limita quartò*, Scacc. *d.tract.de appellat.q.*19.*remed.*1.*concl.*6.*n.*85.Sebast. Cæs.*d.*§.2.*num.*14.

Limita quartò, vt Archiepiscopus non possit 68 restituere in integrum, aduersùs sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus adiri non potest, nisi per viam appellationis, vt per Abb. *in c.vlt.in fin. de rest.in integ.* Scacc.*d.concl.*6.*num.*85.*in fine*, *& remed.*2.*num.*61.*vers.ad quartum.*

Limita quintò, vt à delegato Episcopi non 69 appelletur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem: ita Franch. *in c. dilectus, il* 3. *de appell.* Marc.Anton.Genuens.*d.c.*70.*n.*7.*vers.limita secundò*, vbi restringit, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiscopum.

Limita sextò, quando Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram 70 ipso, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo omisso Archiepiscopo Iudice superiore, proximè appellatur ad superiorem Archiepiscopi, vt scribunt Gemin.*in cap.Romana* 3. §. *ab Archidiaconis*, *sub num.*4. *cas.*2. vbi Franc.*n.*4. *limit.*8.*de appellat.lib.*6. Soc.*reg.*23.*fallen.*8. Bredet. *de appell.p.*1.*tit.*18.*in verb.ab Archiepiscopo*,*col.*202. *& in verb.Episcopo*,*col.*203. quos refert & sequitur Scacc.*d.tract.q.*7.*num.*107.

II. Casus, in quo Metropolitano licitum est 71 Ordinariam potestatem in subditos Suffraganeorum exercere,est vbi aliqui Suffraganeorum subditi in diuinis Officiis Metropolitanæ Ecclesiæ ritum non sequuntur; sic enim inquit text.*in cap. de ijs*, 12. *dist.* iustum est vt inde vnusquisque sumat regulas magisterij vnde honoris consecrationem accepit, & sedes, quæ vniuscuiusque sacerdotalis dignitas est mater,Ecclesiasticæ dignitatis vel rationis sit magistra, quapropter à Metropolitano tales transgressores corrigendos esse decreuit *d.cap.de ijs*, cui simile, *in c.quicumque.*26. *q.*5. Silu. *in sum. d.verb. Archiepiscopus*, *sub num.*2. Ego ipse *in collect.ad d.cap.Pastoralis*,*num.*6.*de offic. Ordin.* Scip.de Rubeis *in aphorism. Episc.verb.Archiepiscopus*, *num.*3.*vers.*1. Machado *d.p.*7. *tract.*1. *docum.*6. *num.*3. Quarant.*verb.Archiepiscopi auctoritas*, *vers.*22. vbi obseruat hodie hac de re attendendas esse Constitutiones Pij V. super recitatione Romani Breuiarij, & Missalis.

III. Casus est, in concernentibus totam Pro- 72 uinciam, vt in tollendo prauam consuetudinem, *cap. ad extirpandas*, *cap.fin. de filijs Presbyt. c.ex frequentibus*, *de instit.* Abb. *in d. c. Pastoralis*, *in princ. de off.Ordin.* vbi Felin.*num.*7. Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas*,*num.*23.*vers.*20. Marc.Anton. Genuens.*d.cap.*70.*num.*10. Scip. de Rubeis *vbi suprà*, *vers.*13. Machado *d. part.* 7. *tract.* 1. *docum.*6. *num.*2.

IV. Casus est, vbi subditi Suffraganeorum 73 sibi, nunciis, & familiæ suæ iniuriam irrogauerint, cùm ipse Archiepiscopus Iurisdictionem suam in Prouincia exequitur, tam si ob id sua iurisdictio impediatur, quàm non,*cap.*1 *de pœn.lib.*6. Quarant.*dict.verb.Archiepiscopi auctoritas*, *vers.*21. vbi Prosp. de Augustino *in add.* cum Host. & Archid.

Archid. *in eod. cap.* 1. obseruat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis constare possit, Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *num.* 12.

74 V. Casus est, circa Canonicorum excessus iniustè contra suum Episcopum à Diuinis cessantium, contra quos absque causa rationabili, & manifesta sic cessantes, Metropolitanus ad querelam Episcopi, tanquam delegatus Papæ procedit, *cap. irrefragabili, §. cæterùm, de off. Ordin.* vbi *in collect. num.* 14. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 23. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 70. *n.* 13. Sebast. Cæs. *d. disput.* 5. *§.* 2. *num.* 70. vbi animaduertit, quòd iurisdictio in hoc casu concessa Metropolitano, non in eo consistit, quòd possit iniustam Canonicorum cessationem reuocare: hoc enim Romano Pontifici reseruatur, iuxta text. *in cap. quamuis, de off. Ordin. lib.* 6. sed vt possit Canonicorum excessus iniustè cessantium vindicare, & metu pœnæ coërcere, vt planè colligitur ex verbis *d. §. cæterùm.*

75 VI. Casus est, in puniendis criminibus notoriis subditorum Suffraganei, *cap.* 1. *§. sanè, vers. notoria, de censib. lib.* 6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 24. Marc. Ant. Gen. *d. cap.* 70. *num.* 11. Sebast. Cæs. *d. §.* 2. *num.* 21. Machado *d. p.* 7. *tract.* 1. *docum.* 6. *num.* 4. & Archiepiscopum notoria crimina subditorum Suffraganei liberè punire posse omni tempore, absque appellatione, & extra visitationem, asserit Abb. *in cap. ex frequentib. n.* 10. *de instit.* quod tamen admittit Genuens. *loco prox. citato*, dummodo Episcopus non præuenerit in puniendo; sed Sylu. *in sum. verb. Archiepiscopus, sub num.* 3 *in fin.* quem videtur sequi Quar. *d. vers.* 24. illud intelligit, quando Episcopus fuerit negligens, immò talis credendus, quia scilicet in illis puniendis eius negligentia notari potest, cùm sint notoria, vt aduertit Sebast. Cæs. *loco proximè citato.* Imò Solorzan. *d. tom.* 1. *de iure Indiarum lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 33. & Felician. de Vega *in cap. cæterùm, n.* 33. *de iudic.* quos refert & sequitur Machado *d. tract.* 1. *docum.* 6. *num.* 5. resoluunt quòd vbi Suffraganeus fuerit sufficienter requisitus, poterit Archiepiscopus per se & tanquam iudex competens huiusmodi notoria delicta punire.

76 VII. Casus est, quando prætextu consuetudinis Metropolitani in subditos Suffraganeorum iurisdictionem exercent, hoc enim consuetudine posse operari constanter affirmant Perus. *num.* 2. Prob. *ad fin. in d. cap.* 1. *§* 1. *de foro comp. lib.* 6. Capell. & addit. *decis.* 75. Marc. Ant. Gen. *d. cap.* 70. *num.* 23. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 25. vbi Prosp. de Augnst. *in addit.* limitat, vt non possit Archiepiscopus, siue alius Prælatus, consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apost. per *cap. contra morem*, 100. *dist.* Cuius quidem casus principalis resolutio primò probatur ex text. *in cap. dico simul*, ibi, *vel prisca illa consuetudo, & c.* 9. *q.* 3. Deinde ex eo, quia consuetudo iurisdictionem potest tribuere non habenti, *cap. cùm contingat*, iuncta glos. *de foro comp.* cum multis, de quibus Cou. *in reg. possessor, p.* 2. *§.* 3. *num.* 1. Et hanc eandem resolutionem procedere ait Sebast. Cæs. *d. §.* 2. *num.* 17. in illis causis, quæ de Iure ad ipsum Archiepiscopum spectant, vtpore appellationis, & cæteris maioribus, itavt in eis consuetudo possit operari, vt ipse Archiepiscopus, seu alius superior iurisdictionem habeat in aliquibus casibus, præter illos, in quibus de Iure id expressum reperitur: hoc enim licèt etiam prohibitum reperiatur, per easdem tamen veluti in quandam consequentiam permissum videtur, iuxta reg. *cap. præterea, de offic. deleg.* sic procedunt text. *in d. c.* 1. *&* 2. *de foro comp. lib.* 6. *c.* 1. *cap. litigantes, de off. Ordin. eod. lib.* dum con- 77
suetudinem permittunt tribuentem iurisdictionem Archiepiscopis in subditos Suffraganei; agunt enim de causis, quæ iam de Iure ad illos pertinebant. At verò in illis causis, quæ attento Iure communi ad Archiepiscopos, seu alios maiores Prælatos non spectant, vt, v.g. causa Suffraganeorum in prima instantia, non poterunt ipsi prætextu consuetudinis de illis cognoscere, & iudicare; talis enim consuetudo, vtpote offendens regulas SS. Patrum, & Canonum antiquorum, de quibus *in cap. nullus*, 9. *q.* 2. *& in cap. per singulas*, 1. *&* 2. *cap. conquestus, cap. Archiepiscopus* 9. *q.* 3. nullo modo erit tanquam valida obseruanda, iuxta reg. text. opt. *in cap. cum satis, de off. Archid.* & sic procedunt *d. cap. duo simul, in fine, & d. cap.* 1. *de foro comp.* in arg. ab speciali. Nec contra supradicta facit quicquam text. *in d. c. duo simul*, ibi, *vel prisca illis consuetudo*, quia est intelligendus de consuetudine præterita à tempore Apostolorum, quæ eisdem Prælatis iurisdictio concessa fuit, vt patet ibi, *prisca*; non verò de consuetudine postea introducta, nec tandem reg. *d. cap. cùm contingat*, quia secundùm text. *in d. cap. cùm satis*, non procedit in consuetudine contra SS. Patrum Decreta, qualis censetur hæc, de qua agimus; & ratio est, quia licèt illa Decreta Ius humanum continere dicantur, quod consuetudine vincere potest, *cap. vlt. de consuet.* in tanta tamen apud nostros Pontifices habentur veneratione, vt nulla temporum varietate mutationem recipere patiantur, *cap. igitur, vers. institutionis*, cum aliis, 25. *q.* 2.

VIII. Casus est, in mittendis Quæstoribus eleemosynarum per totam Prouinciam pro Fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus tamen si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non parent, non possunt eos citare, *cap.* 1. *de Pœnit. & remiss. lib.* 6. vbi Franc. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imol. *in Clem. abusionib. num.* 28. & Zabar. *num.* 9. *eod. tit.* Machado *d. part.* 7. *tract.* 1. *docum* 6. *num.* 1. *vers. el primero.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 26. vbi etiam obseruat, quòd licèt Archiepiscopus punire possit subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iurisdictione contentiosa, vel quasi, *dict. cap.* 1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales circa charitatem, & exhortationem; sed bene poterit coërcere ipsos Suffraganeos, & eorum Officiales, si absque causa iusta non permittunt, cùm potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset aliàs clusoria. 78

IX. Casus est, in mittendis edictis per totam Prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. *in cap.* 2. per text, ibi, *de supp. negl. Prel. lib.* 6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 27. Marc. Ant. Genuens. *d. cap.* 70 *num.* 14. 79

X. Casus est, in Indulgentiis concedendis per totam suam Prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, *cap. nostro, de Pœnit. & remiss.* Henriq. *in sum. lib.* 7. *cap.* 32. *§.* 1. Stephan. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 31. vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 70. *num.* 15. 80

num 15. Bonacin. *de sacram. disput. 6. de Indulg. q. 1. puncto* 3. *num. 2. vers. obseruat,* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 55. q. 6.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 7. num.* 18. Iul. Lanor. *de Indulgen. p. 2. c. 11. num.* 28. & dixi *de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg.* 88. *num.* 15. *&* 16.

81 XI. Casus est, in interdicendo aliquibus prædicationis officio per totam suam Prouinciam, vt probat *cap. nimirum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 34. Marc. Ant. Genuens. *d. cap. 70. num.* 16.

82 XII. In faciendis exulibus à tota Prouincia delinquentes in suas Diœcesi, *cap. 2. de arbitr. cap. nimirum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 39. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *num.* 17.

83 XIII. Si subditus aliquis Suffraganei in Archiepiscopi Diœcesi deliquerit, poterit namque talem Archiepiscopus iudicare, quia causa ibidem agenda est, vbi crimen committitur, *cap.* 1. & per tot. 3. *q. 6. cap. placuit, 6. q.* 3. idem dicitur si in eius Diœcesi contractus sit initus, aut res consistat, quam reus conuentus possideat, *cap. fin. de foro compet.*

84 XIV. In compellendo Abbates & Regulares Prælatos negligentes, vt Prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis Monasteriis in nullsa Diœcesi existentibus, Concil. Trid. *sess. 5. de reform. cap. 2.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 37.

85 XV. In conuocando Regulares in cuius Prouincia Monasteria sub immediata Sedis Apostol. protectione sita sunt, negligentes exequi Decretum Concilij Trid. *sess. 25. de Regular. ib. c.* 8. refert Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 37. in med.*

86 XVI. In conuocando Congregationes generalium Capitulorum exemptorum si quolibet triennio sese in Congregationes redigere contempserint, vt Concil. Trid. constituit, *sess. 25. de Regular. cap.* 8. & in tribus præcedentibus casibus Metropolitanus tanquam Sedis Apost. delegatus procedit.

87 XVII. Si subditus Suffraganei se ab Episcopo suo iniustè excommunicatum queratur, nec absolutionem, monente Archiepiscopo, valeat obtinere; tunc ipse Archiepiscopus recepta cautione iuratoria eum absoluere poterit; & si is non satisfecerit, iterum in excommunicationem reuocare, *cap. ad reprimendam, de offic. Ordinar. cap. qua fronte, de appell.* Si verò ei constet quòd Suffraganei sententia in subditum lata sit euidenter iniusta, poterit auctoritate Metropolitana declarare eum fuisse irrationabiliter innodatum, *cap. sollicitudinem, de appellat. c. per tua, de sent. excom. c. venerabilem, eod. tit. in* 6. vbi glos. & Doctores. Vide de hac materia latè resoluta per Sebast. Cæsar. *d. §. 2. num. 23. cum seqq.*

88 XVIII. In visitando Prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum suorum exigendo, *c. cum Apostolus,* vbi glos. *verb. Archiepiscopi, cap. sopita, & cap. super eo, de censib. cap. cum ex officij, de præscript. cap. 1. & fin. de censib. lib.* 6. vbi dicitur, quòd Archiepiscopus dum visitat Prouinciam, potest Confessiones subditorum Suffraganeorum audire, & absoluere à casibus Episcopo reseruatis, & à censuris, Pauin. *de visitat. p. 2 q.* 4. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas. vers.* 35. Marc. Anton. Genuens. *d. 7. cap. 70. num* 9. Henriq. *in sum. lib. 11. cap. 3. §. 5.* Marian. *de visitat. num. 7. vers.* 3. August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

& num. 8. vers. 4. Rusæ. *de præeminentia Archiepiscop. priuileg.* 16. Sebast. Cæs. *d. disput. 5. § 2. num.* 32. Ma-
chado *d. p. 7. tract. 1. docum.* 4. Et posse Archiepisco- 89
pum dum actu visitat Diœceses Suffraganeorum,
absoluere illorum subditos tam per se, quàm per
alios, probant Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.
lib. 1. n.* 34. Molfes. *in sum. moral. Theologiæ, tract.* 7.
cap. 14. num. 75. Machado *d. docum. 4. num* 4. Suar.
tom. 4. disp. 25. sect. 1. num. 14. vbi etiam agit, an iu-
risdictio in hoc casu sit Ordinaria vel delegata,
etiam ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in
Decreto Conc. Trid. *sess. 24. de reform. cap.* 6. quia
tempore, quo visitat, censetur illa Diœcesis tan-
quam sua, & habet in ea iurisdictionem quasi
Episcopalem Episcopo superiorem, Suar. *d. tom. 4.
disp. 30. sect. 2. num* 8. *& tom. 5. disp. 14 sect. 2. num.* 12.
vbi subdit hoc esse verum, quoad forum Pœni-
tentiæ, & sic quoad absolutionem reseruatam,
secus autem quoad dispensationem, vt in irregu-
laritate, idem dicit *tom. 2. de Relig. tract. de voto,
lib. 6. cap. 10. num.* 9. sequuntur Sayr. *in claui Re-
gia, lib. 6. cap. 11. num.* 8. Marc. Anton. Genuens.
d. num. 9. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4.
cap. 38. num.* 14. Contra Henriq. Anton. Gom. &
Auil. citatos per Sanch. existimantes posse in hoc
casu Archiepiscopum dispensare. Nam Archie- 90
piscopus dum actu visitat Diœcesim Suffraganei,
audiendo Confessiones in Pœnitentialibus potest
dispensare in foro Conscientiæ, vt per Gambar.
de officio Legati, lib. 2. tit. de varijs Ordin. nomin. n. 33.
Abb. *in cap. ad extirpandas, de filijs presb.* Marc. An-
ton. Genuens. *d. cap. 70. n.* 9. Borgas. *de irregul. p. 3. in
tit. de dispensat. Archiepiscopi,* aduertens quòd quan-
do in foro interiori dispensatio est debita ratione
causæ, & personæ, debet remittere ad Suffraga-
neum eius subditum, vt dispenset cum eo, quo
recusante, vel negligente ipse Archiepiscopus
dispensabit; additque quòd vbicunque Suffraga-
neus culpa sua ius dispensandi perdidisset, potest
Archiepiscopus dispensare; adiungit denique ipse
Borgas. quòd quando Episcopus est suspensus ad
tempus, & dispensatio pro magno bono fiendo,
vel magno scandalo vitando celeritatem require-
ret, tali casu fit deuolutio ad Metropolitanum,
refert Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant.
d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post versu.* 40. Ho- 91
die verò attenta noua dispositione Concil. Trid.
sess. 24. de reformat. cap. 3. Archiepiscopus non po-
test visitare Diœceses Suffraganeorum, nisi causa
cognita, & probata in Concilio Prouinciali, vt
animaduertit Sebast. Cæs. *d. §. 2. num. 32. ad fin.* Ma-
chado *d. docum. 4. num.* 2. & tunc visitando, habe-
bit easdem facultates, quas ante Concil. de Iure
communi habebat, ex citatis Iuribus, necnon
alia quæ à Concilio Prouinciali in specie ei com-
mitterentur, iuxta facultatem quam habet à Iure
ipsum Prouinciale Concilium, vt obseruant Hen-
riq. *lib. 6. de Pœnit. cap. 14. §. 9. in textu, & in com-
mento, lit. Z.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1.
lib. 2. cap. 11. num. 6. in fine.* Non poterit tamen Ar- 92
chiepiscopus dum visitat ordinare, nec concedere
litteras dimissorias, quia non reperitur à Iure ei
permissum, Franc. & Gemin. *d. cap. fin.* neque Chris-
mare, Petr. Hubert. *in tract. de cultura vineæ Dei, p. 1.
cap.* 9. Machado *d. tract. 1. docum. 4. n.* 6. neque po-
terit exercere iurisdictionem fori contentiosi in
subditos Episcopi Suffraganei. Quarant. *d. vers.* 33.
nisi in duobus casibus, videlicet in criminibus no-
toriis, & contra impedientes eius iurisdictionem,
vt suprà est notatum.

93 QVOAD QVARTVM, auctoritas Archiepiscoporum circa Synodum Prouincialem celebrandam, & in ipsa Synodo consistit in pluribus; & primò, quia Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, vt suprà ostendi, *hoc eod. cap. num. 22.*

94 Secundò, si Clericus cum Episcopo suo criminalem, aut ciuilem causam habeat, Metropolitanus in Synodo Prouinciali cognoscit, *cap. si clericus, 11, q. 1. cap. 1, 6. q. 2.*

95 Tertiò, si dubius aliquis, aut difficilis abusus extirpandus, vel grauis quæstio exoriatur circa Imagines, Reliquias, aut miracula; & alia similia, Metropolitanus cum Synodo Prouinciali diiudicat, salua tamen Sedis Apostol. auctoritate, circa quædam noua & inusitata decernenda, vt in Concil. Trident. constitutum est *sess. 25. de inuocat. & venerat. Sanctor. in fine.*

96 Quartò, idem in eodem Synodo iudicat de licentia absentiæ Suffraganeorum suorum, vt idem Concil, statuit *sess. 23. de reform. cap. 1.* Ad Metropolitanum enim pertinet curare vt Prouinciales Episcopi in suis Ecclesiis commoreutur, & super eorum absentia inquirere, prout decisum referunt Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub rub. vtrùm Episcopi possint se absentare à suis Episcopatibus? num. 5. & 6.* Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part. 3. alleg. at. 53. num. 5. in fine,* Me citato Sanctatel, *var. resol. q. 4. n. 7.*

97 Et alia plura ex eodem Concil. Trident. Metropolitanis cum iudicio Suffraganeorum suorum in Prouinciali Synodo demandantur; veluti pœnæ impositio iis, quæ in visitãdo plus debito aliquid nomine procurationis acceperint, vt habetur *sess. 24. de reformat. cap. 3. in fine.* Difficultates quoque exortæ pro vnionibus, & aliis assignationibus fructuum seminario Clericorum faciendis, *sess. 23. de reform. c. vlt. in fine.* Item præscriptio formæ examinis, seu inquisitionis, aut instructionis faciẽdæ in Prouincia sua de iis, qui Cathedrali Ecclesiæ sunt præficiendi, *sess. 24. de reformat. cap. 1.* Præterea examinare quid expediat pro redditunm tenuitate Cathedralium Ecclesiarum, & Papæ referre, *ead. sess. de reformat. cap. 13.* Et iudicare de locationibus rerum Ecclesiasticarum ad longum tempus factis, *sess. 25 de reform. c. 11.* Et alia nonnulla, quæ facienda in Prouinciali Synodo suo loco dicemus. Nam & minores causæ Episcoporum criminales à Synodo tantùm Prouinciali sunt terminandæ, non nisi Metropolitanis, aut saltem Episcopis sunt committendæ, Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 5.* quæ quidem minores causæ criminales possunt in Conciliis Prouincialibus tractari non existentibus duodecim Episcopis, quia prædicta Concilia ex minori numero Episcoporum, vt plurimùm constant, vt per Armendat. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, n. 80.* Nauar. *in singul. Canon. concl. 90. num. 5.* meipsum *de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 112. num. 15.*

98 Ipsi autem Metropolitano, & eius Concilio Prouinciali parendum est ab Episcopis Suffraganeis, vt inquit Arelaten. Concil. II. ad quod tamen accedentes Suffraganeos non potest Archiepiscopus cogere, vt quicquid ei soluant, *cap. quoniam, in fine, 18. dist.* per singulas Prouincias Episcopi Metropolitanum suum cognoscant, qui eis præest, & curam totius Prouinciæ gerit, ac propterea nihil absque eius consilio, vel auctoritate inusitatum, vel insolitum agant; ipsis tamen Metropolitanis etiam mandatur *in d. cap. 1. cum seqq.* vt nihil præsumptiuè absque consilio Episcoporum suorum assumant, nec alicuius ex ipsis sine cæterorum omnium Comprouincialium Episcoporum audiant causas, alioquin, & quod egerint, irritum maneat, & ipsi ab omnibus fratribus valeant coërceri, *cap. saluo, cum seqq. ead. q.* Nec aliquid in eorum Diœcesibus proprio Diœcesano inconsulto agere permittuntur, vide *cap. si fortè, cum seqq. & c. conquestus, ead. q. cap. sicut vnire, in fine, de excess. Prelat.* Si verò Metropolitanus ipse à Suffraganeis exigat iuramentum vltra formam statutam à Canone, ipsi non tenentur ad id, quod vltra debitum sub tali iuramento promiserunt, *cap. dilecti, de maior. & obed.* Nec potest in Diœcesibus Suffraganeorum suorum sibi constituere Officiales pro futuris causis, quæ ad ipsum per appellationem deuoluuntur, sed pro præsentibus tantùm, cùm scilicet fuerit appellatum, nisi aliud de consuetudine speciali obtineatur, vide *cap. 1. de offic. Ordin. in 6. & cap Romana, de sent. excom. eod. lib.* Si autem ipse non resideat, aut in aliis negotiis extiterit negligens, subditur iudicio suffraganei antiquioris in Synodo, vt in Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 1.*

Quintò, & vltimò, Archiepiscopi auctoritas 99
consideratur Episcopali Sede vacante Suffraga-
nei sui. Nam etsi mortuo Episcopo, siue excom-
municato, aut in captiuitatem redacto Ecclesiæ
administratio ad Capitulum Canonicorum per-
tineat, *cap. non liceat alicui, 12. q. 2. c. 1. & pen. & fin.*
de suppl. negl. Prælat. lib. 6. in duobus tamen casibus
potest Metropolitanus, & debet auctoritate or-
dinaria administrationi Ecclesiæ incumbere. Pri- 100
mus est, vbi Ecclesia idoneos ministros non ha-
bere probatur, *d. cap. non liceat alicui,* veluti si non
habeat Capitulum actu, sed habitu; vel quando
nullus Canonicus est in Sacris, Pauin. *de offic. &*
potest. Capituli Sede vacant. part. 1. q. 10. sub num. 5.
Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. d. verb.*
Archiepiscopi auctoritas, post vers. 40. Secundus vbi, 101
qui existunt, fuerint negligentes, nam poterit eo
casu Archiepiscopus visitatorem, seu administra-
torem, aut œconomum instituere, prout oppor-
tunum videbitur, nisi à Romano Pont. extra præ-
dictos casus valeat deputari, *d. cap. vlt. de suppl. negl.*
Prel. lib. 6. & vide quæ latè notaui *de offic. & potest.*
Episcopi, part. 3. allegat. 133. à princip. secundùm
Lugdunen. impress. & tangit Sebast. Cæs. *d. cap. 5.*
§. 2. num. 31. & poterit Archiepiscopus deputare 102
Vicarium, seu Officialem in Ecclesia Suffraga-
nea, si infra octo dies post mortem Episcopi Ca-
pitulum non prouiderit, vel non idoneum elege-
rit, Concil. Trident. *sess. 24. de reform. c. 16.* Quarant.
d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 56. Marc. An-
ton. Gemmens. *d. c. 70. num. 6.* Raguc. *de voce Canonic.*
in Capitulo, q. 37. num. 1. vbi *num. 8.* cum Gemin. *in*
cap fin. n. 8. de suppl. neglig. Prelat. obseruat, quòd si
moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel
alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capi-
tulum potest infra octo dies creare vt priùs, quia
pro prima vice tantùm amisit ius.

Restat de dignitate Archiepiscoporum super 103
Episcopos breuiter agere. Habent enim quædam insignia specialia, quæ tum auctoritatem, tum etiam super cæteros dignitatem quandam ostendunt. Primò autem Pallium obtinent, quod est speciale ornamentum Archiepiscoporum, vt asserunt Doctores infra citandi, quamuis aliquibus Episcopis ex speciali priuilegio concedatur, his tantùm, & non aliis, videlicet Ostiensi ad ostia Tiberis fluuij sacri Cardinalium Collegij Decano,

no, quia Papam consecrat; Papiensi in Lombardia; Lucensi in Tuscia; Bambergensi in Germania; Quinqueecclesiensi in Vngaria; sicut referunt Moscon. *de maiest. milit. Eccles. part. 1. lib. 1. cap. 8. pag. 236. lit. C.* Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. c. 9. num. 43.* Marchin. *de sacram. Ordin. tract. 4.*
104 *c. 9. n. 1.* quo in Missarum solemniis super vestem sacerdotalem vtuntur, quod Patriarchis etiam & Romano Pontif. est commune, sed diuersimodè: nam cùm per eam vestem significetur, & conferatur Pontificalis Officij plenitudo, iuxta *c. nisi, de auctor. & vsu Pallij*, Romanus Pontifex semper, & vbique in Missarum solemniis Pallio vti potest, *c. ad honorem, de auctor. & vsu Pallij*, Henriq. *in sum.*
105 *lib. 10. c. 31. in princ.* Moscon. *d. c. 8. pag. 235.* Patriarcha verò, seu Metropolitanus solummodò in Ecclesiis suæ Prouinciæ in Missis eo vti potest, *c. 1. cap. cùm sis, c. ex tuarum, eodem tit. c. pallium, 100. dist.* etiam in loco exempto, Clem. Archiepisc. *de priuil.* Durand. *in ration. diuinor. Officior. lib. 3. c. 17.* Rufæus *de prærogatiuis Archiep. dignit. priuil. 21.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris, lib. 15. c. 9. à n. 6.* Steph. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 32.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Archiepiscopus, §. 2.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 34. q. 7.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. num. 18.* Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap. 9. à num. 41.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 16. num. 4.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 22. n. 2. cum seqq.* Nouar. *in praxi variar. fori q. 11. n. 6. sect. 1.* Machado *d. p. 7. tit. 1. docum. 2. n. 2.* frater meus Simon Vas Barbosa *de significatis mysteriosis officij diuini, c. 22. num. 11.* Guid. Pancirol. *in thesauro variarum lectionum, lib. 1. c. 20. à principio*; non autem semper, sed in certis tantùm diebus, *c. ad honorem, c. vlt. de auctor. & vsu Pallij.* Qui autem hi dies sint, licet satis in Iure expressum non esse aduertat gloss. *in d. c. vlt* eos tamen recensent Durand. *d. cap. 17. num. 13.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 34. q. 2. vers. quæres quinam sint*, Moscon. *d. c. 8. pag. 236. lit. B.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 4. in praxi crimin. tit. 4. de Visitat. c. 14. num. 10.* Quaran. Zerol. & Marc. Anton. Genuens. *proximè locis citatis*, Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c. pallium, n. 1. dist. 100.* Castald. *in praxi cæremon. lib. 1. sect. 10. c. 10. num. 10.* Sanch. *d. dub. 16. ex n. 5.* Alzed. *de præstantia Episcop. dignit. part. 1. cap. 13. n. 72.* Machado *d. p. 7. tit. 1. docum. 2. n. 4.* Sed melius est recurrere ad formam priuilegij, vt in diebus tantùm in concessione Pallij expressis eo vti liceat, sicut expressit text. *in d. c. vlt.* & aduertit *gloss. vlt. in d. cap. 1.*

106 Nec etiam eo vtuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantùm in Missarum solemniis, *c. pallium, 100. dist.* Vel si Episcopum contigerit consecrare, vt ex Gregor. *epist. 2. ad Bonif.* notat Durand. *d. c. 9. ad fin.* Vel etiam in Ordinationibus Clericorum, iuxta text. *in cap. quod sicut, 28. §. super*
107 *eo, de elect.* Ex quo & text. *in cap. bonæ 4. in fine, de postulat. Prælat.* negatiuè decidenda videtur quæstio de qua iam diu vidimus dubitare, vtrùm scilicet Episcopus factus Archiepiscopus, ante receptum Pallium Ordines conferre possit? nam *in d. §. super eo*, decidit Pontifex, quòd non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre videtur, & ideo ante acceptum Pallium eos conferre, & alia Pontificalia exercere non potest. At verò *in d. cap. bonæ*, decidit fortiùs Archiepiscopum translatum in aliam Ecclesiam antiquo Pallio vti non posse, nec sua vti potestate ante nouum acceptum, quod intra propriam Prouinciam suos subditos ordinando de plano procedit. Si verò inuitatus sit ab aliquo Episcopo, vt in sua Diœcesi Ordines conferat, videtur admittendum quòd Ordines conferre possit ante Pallium acceptum, velut Episcopus nullius Diœcesis, & ne Archiepiscopus deterioris conditionis sit quando eiusmodi sentit, Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. d. vers. 32.* In processionibus autem quando processionaliter Archiepiscopus Ecclesiam exire contigerit, Pallio vti non posse decidit text. *in d. c. 1.* licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legamus, vt in Processionibus vtantur Pallio, sicut aduertit Durand. *loco proximè citato.*

Non obstat text. *in d. c. vlt.* ibi, *Vbicumque fueris,* 108
vnde aliqui deducebant Archiepiscopos etiam in aliena Prouincia vti posse Pallio de cõsensu eius, ad cuius Prouinciam declinat, iuxta text. *in d. c. ex tuarum, in fine*, repugnat enim ipse text. si aduertas procedere supposito speciali priuilegio. Quare meliùs respondetur cum gloss. *ibidem*, quam sequuntur Doctores communiter, teste Rufæ. *d. priuil. 21. vers. istud tamen*, quòd verba illa generalia, *vbicumque fueris*, restringũtur ad terminos habiles, scilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloss. 1. in l. 1. C. de sacros. Eccles. & gloss. vlt. in c. 1. de constit.*
Aduertit Prosp. de August. *citato loco*, Archiepisco- 109
pum, qui renunciauit Episcopatui, & sic loco, & non dignitati, non posse exercere Pontificalia cum Pallio in Diœcesi & Prouincia renunciata, etiam cum consensu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum, sed tantùm exercere Pontificalia sine Pallio, cum consensu prædictorum, quemad-
modum in aliis Diœcesibus de consensu Diœce- 110
sanorum, quia illo Pallio amplius vti non potest, sed debet retinere penes se, & cum eo sepeliri;
item addit ante receptionem Pallij nihil interim 111
de Ecclesiæ prouentibus recipere posse, vt *in Extrauag. 2. in fine, de elect. inter commun.*

Ex quibus constat Archiepiscopum non posse 112
sine Pallio ea munia obire, quæ sunt potestatis, Ordinis, vel iurisdictionis, & inde sequitur non posse se Archiepiscopum nominare, nec conuocare Concilium, nec Chrisma conficere, nec dedicare Basilicas, ordinare Clericos, & Episcopos consecrare, nec Pontificalia exercere, quamuis sit consecratus Episcopus, nec alia sui officij persoluere munia, quæ non tanquam Episcopus simplex, sed vt Archiepiscopus facere videretur, *cap. quod sicut, §. pen. in fine, de elect.* Castald. *d. c. 10. n. 3.* dixi suprà *num. 16. cum seqq.* Alia autem poterit exercere si fuerit confirmatus, *c. transmissa, de elect.*
Suffraganeum tamen suum electum potest per 113
alios Suffraganeos consecrare, *cap. suffraganeis, eod. tit.* & alia Pontificalia per alium exercere, dummodo non sit in mora petendi Pallium, Castald.
in praxi cæremon. lib. 1. sect. 10. cap. 10. num. 3. quod 114
quidem intra tres menses à die consecrationis, vel confirmationis petere à Romano Pontif. vel à suo Patriarcha tenetur, *c. 1. dist. 100.* Moscon. *de maiest. milit. Eccles. lib. 1. c. 8. pag. 236. lit. C.* Azor. *d. lib. 3. c. 34. q. 3.* Stephan. Durant. *de ritib. Eccles. lib. 2. c. 9.*
num. 41. Hodie verò ex Trident. *sess. 7. de reform. c. 9.* 115
alij tres menses dantur ad petendam consecrationem, qui etiam ad petendum Pallium consequenter dati censentur, nec enim datur nisi instanti, petenti, & exigentibus meritis, *cap. prisca, 100. dist.* quæ Pallij petitio his verbis fieri solet. *Ego N. electus Ecclesiæ N. instanter, instantius, & instantissimè peto mihi tradi, & assignari Pallium de corpore S. Petri*

sumptum, in quo est plenitudo Pontificalis officij; &
116 traditur sic petenti sub hac forma. *Ad honorem
Dei Omnipotentis, & Beatæ Virginis, & Beatorum
Petri, & Pauli Apostolorum, & Domini Papæ N. Ec-
clesiæ Romanæ, & Ecclesiæ N. tibi commissæ tradimus
tibi Pallium de corpore B. Petri sumptum in plenitu-
dinem Pontificalis dignitatis, vt vtaris eo intra Eccle-
siam tuam certis diebus, qui exprimuntur in priuilegijs
Ecclesiæ tuæ concessis à Romana Ecclesia.* De his for-
mis vide Azor. *d. lib. 3. cap. 34. q. 2.* Moscon. *d. cap. 8.
vers. Ego N.* vbi ponit non solùm formam, qua
quis nomine proprio Pallium petit, sed etiam
quando per procuratorem suum, quod semper
multis precibus est petendum, latè Marchin. *d. tra-
ctat. 4. cap. 9. num. 4.* Vide plura de cæremoniis, qui-
bus traditur huiusmodi Pallium, & alia ad hanc
materiam pertinentia, per Castald. *in praxi cære-
mon, lib. 1. sect. 10. c. 10.* Christoph. Marcel. *in cærem,
Romano, lib. 1. c. 8.* vbi dicit se vidisse Sixtum IV.
manibus propriis dedisse Pallium Patriarchæ
Constantinopolitano Hieronymo Lando Vene-
to; quod tamen indecens Pontifici iudicauit. Non
retardatur autem Pallium per obiectum crimi-
nis, vel alium defectum, nisi obiiciens iureiuran-
do fidem præstiterit de obiectis, sicut pleniùs con-
tinetur *in Extrauag. Malitijs, de auctor. & vsu Pal-
lij, inter com.* Cùm autem traditur, nouum Eccle-
siæ priuilegium datur, aut saltem confirmatur an-
tiquum, *cap. pen. & fin dist. 100.* nec ante fidelitatis
præstitum iuramentum alicui datur, *cap. significa-
sti, de elect. cap. antiqua, de priuileg. c. optatum, dist. 100.*
Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. disput. 5. §. 2.
117 num. 6. propè fin.* Ipsum itaque Pallium, in quo tan-
ta est antiquitatis veneratio, & auctoritas, dignè,
& honorificè asseruari debet serico obuolutum
in capsula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipso
vti possit Archiepiscopus temporibus suis, Ca-
stald. *d. cap. 10. num. 9.*

118 Et quia Pallium est personale, non potest ac-
commodari, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. c. 7.
num. 12.* Syluest. *verb. Pallium, ad fin.* Quarant. *d. verb.
Archiepiscopi auctoritas, vers. 32.* Azor. *dict. p. 2. lib. 3.
cap. 34. q. 8.* Laymann. *de Præl. Eccles. electión. cap. 14.
119 q. 159.* neque in morte alicui relinqui, sed cum eo
Archiepiscopus sepeliri debet; in sua Prouincia
ipsum habebit circa humeros infra Planetam; si
verò extra Prouinciam sepeliatur, ponendum erit
Pallium sub capite Archiepiscopi defuncti, Ca-
stald. *d. cap. 10. num. 12.*

120 Archiepiscopus ad aliam Ecclesiam translatus,
vti non potest Pallio prioris Ecclesiæ, neque
Pallio sui prædecessoris defuncti, neque transla-
ti; sed opus est, vt iterum pro noua Ecclesia, in
quam est translatus, aliud obtineat, nec antea po-
test exercere Pontificalia, Castald. *d. c. 10. num. 12.*
Layman. *d. cap. 14. q. 160.*

121 Archiepiscopus si renunciauerit Archiepisco-
patui, exercens Pontificalia, tam in Prouincia,
quàm alibi, non potest vti Pallio, etiamsi Episco-
po permitterent, quia, vt notant Doctores, illo
Pallio ampliùs vti non potest; debet tamen illud
apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite
ipsum tenendo, Castald. *d. c. 10. num. 13.* nam Ar-
chiepiscopus extra suam Prouinciam non potest
vti Pallio etiam de licentia Ordinarij illius Diœ-
cesis, in qua reperitur, Maiol. *de irregul. lib. 2. c. 2.
num. 7.* Rufæ. *de præmin. Archiepisc. priuil. 21. vers.
istud tamen*, Prosp. de August. *in addit. ad sum. Qua-
rant. verb. Archiepiscopus, num. 23. auctor. 32.* Diana
moral. resolut. p. 1. tract. 6. resol. 37. vers. adde: vnde ex
Veneto *in exam. Episcop. lib. 4. cap. 10. num. 12.* tenet
Archiepiscopum, si fiat Episcopus, non posse vti
pallio.

Tres quæstiones hac de re disputat eleganter 122
Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comm. ad
c. Pallium, 10. dist. 100.* Prima est, vtrùm qui semel
habuit Pallium vnius Archiepiscopatus, si ab illo
ad alium transferatur, iterùmque redeat ad prio-
rem, indigeat nouo Pallio? & affirmatiuè respon- 123
det. Altera est, vtrùm Archiepiscopus, qui spon-
tè sua suo se Episcopatui abdicauit, si iterum ad
eandem Ecclesiam eligatur, alio indigeat Pallio?
& respondet cum hac distinctione; si enim post
factam renunciationem priusquam de alio Ar-
chiepiscopatu prouideretur, antequam factam re-
nunciationem Papa acceptaret, litteræque cum
Pallio essent expeditæ, ille iterũ cogeretur redire
ad suam Ecclesiam, cui iam de alio Pastore proui-
sum erat, nouum Pallium est petendum. Vltima 124
est, si detur euentus in quo aliquis Archiepisco-
pus suum perdat Pallium à Pontifice acceptum,
vel casu igne comburatur, poteritne absque illo
Pontificalia munia exercere? & respondet affir-
matiuè, ex fundamentis per eum latè adductis; re-
fert Diana *moral. resolut. p. 1. tract. 6. resolut. 37. vers.
notandum est.*

Aliud Episcoporum insigne est Crucem Do- 125
minicam ante se deferre transeuntes per totam
Prouinciam, etiam in locis exemptis, *cap. antiqua,
de priuileg. Clem. Archiepiscopo, eod. tit.* Rufæ. *de præ-
rogat. Archiepisc. dignit. priuil. 2.* Læl. Zech. *de Re-
publ. Eccles. tit. de statu Illustriss. Patriarch. n. 6.* Qua-
rant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 28.* vbi
ampliat etiam extra visitationem, & limitat
nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis
non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati
de Latere.

Intellige post sumptum Pallium, antea verò 126
minimè, quia statim illo accepto ad benedictio-
nem eleuatur Crux, Castald. *d. c. 10. n. 17.* vbi sub-
dit, quòd semper cùm Archiepiscopus in sua Pro-
uincia dat solemnem benedictionem, ante ipsum
defertur Crux, & tunc ipse erit sine Mitra: & quòd
in ingressu Archiepiscopi ad suam Ecclesiam ob-
seruantur omnia, quæ dicta sunt suprà de Episco-
po; aduertendo tamen quòd Archiepiscopus sta-
tim ac suam Prouinciam intrauerit, facit ante se
deferri Crucem per aliquem ex suis Capellanis
imaginem sanctissimi Crucifixi ad se conuersa, &
cùm in Cathedrali recipitur à Canonicis, Crux 127
præcedit, ita vt inter Crucem & Archiepiscopum
nemo sit nisi Dignitates & Canonici.

Archiepiscopus in tota Prouincia Mozzetta 128
violacea supra Rochettum apertum vtitur, Ca-
stald. *d. cap. 10. num. 18.* & subditos occurrentes per 129
totam Prouinciam benedicit dextera eleuata, &
extensa signum Crucis formans, *ibid. n. 19.* etiam
in loco exempto, *d. Clem. Archiepiscopo, de priuileg.*
Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 29.*
vbi intelligit tam de benedictione solemni per
illa verba, *Sit nomen Domini benedictum*, quàm de
simplici, quæ iterando præstatur; & etiam, vt ha-
betur *in d. Clem. Archiepiscopo*, potest ibidem diui- 130
na Officia in Pontificalibus celebrare, & ab aliis
in sua præsentia sine Pontificalibus celebrari fa-
cere, Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas,
vers. 30.* vbi aduertit, quòd pro celebratione in 131
Pontificalibus potest collocare Sedem, quia spe-
ctat ad honorem Episcopalem, & est de accesso-
riis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur
sine

132 sine Iurisdictionis exercitio, vel officio, vt Missam celebrando, vel prædicando; sed si Iurisdictione, vel officio vti vellet, id non potuerit sine licentia Episcopi, vel Superioris loci exempti, vt Ordinare, Chrismare, Degradare, vel similia faciendo, gloss. est celebris, & magistra, *in d. Clem. Archiepiscopo*, Pauin. *de visitat. p.2.q.4.* Cou. *pract. cap.9. sub num.2.* vbi intelligit, etiamsi vellet illa exercere in subditum suum, non solùm in loco exempto, sed etiam in Diœcesi sui Suffraganei.

133 De Archiepiscopis, seu Metropolitanis, eorúmque priuilegiis, & prærogatiuis, vide Rosæum *de prærogatiuis Archiepisc. dignit.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas*, Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapol. cap.70.* Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ statib. p.1. cap.6.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.5. cap.33.* Galganet. *de iure publico, lib.3. tit.18. n.1.* Scip. de Rubeis *in aphorism. Archiep. verb. Archiepiscopus*, Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia p.1. disput.5. §.1.* & alios in discursu citatos.

Caput VIII.

De Episcopis, & eorum electione.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, nomen antiquissimum est in sacra Scriptura.*
2 *Episcopi nomine vsi sunt Ethnici pro certo Magistratu, cuius cura erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium.*
3 *Episcopi nomen cur in lege Gratiæ ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites sit translatum? ostenditur.*
4 *Episcopi rectè Superintendentes nominantur.*
5 *Isidorus magnus etymologiarum magister.*
6 *Ecclesia sub nomine Episcopi semper eos intellexit, qui super Presbyteros, & omnes Clericos, ac laicos in spiritualibus constituti supremam in regimine Ecclesiæ obtinuerunt, & obtinent potestatem.*
7 *Ordinem Episcopalem eundem esse cum Ordine Presbyterali contendunt impij hæretici.*
8 *Episcopi tam in potestate iurisdictionis, quàm in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores sunt.*
9 *Apost.* 1. ad Phil. & ad Tit. cap. 1. *declaratur.*
10 Cap. legimus, 83. dist. & cap. olim, 95. dist. *declaratur.*
11 *Ordinis potestas in Episcopis est, vt sciat & possit omnia sacramenta conferre, Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere, alios Ordinare, ad Eucharistiam sumendam preparare, & Sacerdotes creare.*
12 *Episcopis finis vnus est cum Sacerdotibus communis, qui est sanctissima Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum sacrificium.*
13 *Episcopalis Ordinis potestas ad Eucharistiæ consecrandæ & offerendæ finem non ita proximè ordinatur ac Sacerdotium, sed remotius.*
14 *Episcopalis Ordinis ad potestatem tria propriè, & insolidum pertinent, scilicet Ordinare, Consecrare, & Confirmare.*
15 *Consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi.*
16 *Sacramenta, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur non possunt ministrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Papa potest Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat.*
17 *Iurisdictionis potestas in Episcopo ad mysticum Fidelium corpus spectat.*
18 *Episcopalis iurisdictio vt Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali fuit instituta à Christo Domino, ad effectum vt Petrus, & successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent.*
19 *Episcopale munus, & iurisdictio si sumatur in particulari, prout scilicet in hoc, vel illo subiecto respectu horum, vel illorum subditorum, non est de Iure diuino, sed totum pendet à Summo Pont.*
20 *Episcopus in sua Diœcesi, sicut Pontifex in toto Orbe, habet potestatem ordinariam in ijs omnibus, in quibus per Papam non reperitur limitata eius iurisdictio.*
21 *Causæ maiores, & ad primum gradum meri Imperij pertinentes, sanctæ Sedi in signum specialis priuilegij reseruata sunt.*
22 *Dispensare potest Episcopus in omnibus casibus, qui Sedi Apost. specialiter non reseruantur.*
23 *Iurisdictio non est necessariò coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopi.*
24 *Episcopi nulla tenentes non sunt minus venerandi.*
25 *Abusus eorum improbatur, qui Episcopos diuites venerantur, & colunt, pauperes verò despiciunt.*
26 Cap. 1. de priuileg. *declaratur.*
27 *Episcopus propter suæ dignitatis maximam præeminentiam quibus nominibus, & titulis honoris causa appelletur, ostenditur numeris seqq.*
Episcopus propter tantæ dignitatis præeminentiam appellatur,
28 *Reuerendissimus, Religiosissimus,*
29 *Præsul,*
30 *Antistes,*
31 *Pontifex,*
32 *Pastor,*
33 *Summus Sacerdos,*
34 *Papa,*
35 *Princeps Ecclesiæ,*
36 *Illustris,*
37 *Egregia persona,*
38 *Legatus Christi,*
39 *Sanctissimus,*
40 *Præco,*
41 *Sal terræ,*
42 *Lucerna super candelabrum posita,*
43 *Oculus vniuersi,*
44 *Angelus.*
45 *Diœcesanus Episcopus dicitur respectu suæ Diœcesis.*
46 *Suffraganeus dicitur quisque Episcopus vno Archiepiscopo subditus.*
47 *Ordinarius appellatur Episcopus, quia Ordinariam in sua Diœcesi habet iurisdictionem.*
48 *Ecclesia Episcopalis dicitur Cathedralis, quia ibi Cathedra Episcopalis, & Sedes sita est, & quia eius ratione Episcopus recipit Cathedraticum.*
49 *Ecclesia Cathedralis semper intitulanda est sub nomine Diœcesis, non autem Sancti.*
50 *Cathedralis expressio sub nomine Sancti non vitiat prouisionem ex causa resignationis.*
51 *Cathedralis appellatione, an & quando contineatur Metropolitana? remissiuè.*

52 *Episcopus est pater, Princeps, Dux, & Rex.*
53 *Episcopum depingentes SS. Patres illum multis epithetis honoris gratia appellari solent.*
54 *Episcopis attributa reperiuntur tot fere nomina quot sunt necessitates hominum,*
Episcopi officium habent
55 *Ducis,*
56 *Medici,*
57 *Magistri,*
58 *Praefecti Vigilum,*
59 *Militis armati,*
60 *Gladiatoris,*
61 *Agricolae,*
62 *Correctoris.*
63 *Episcopus, an teneatur Episcopatus circumstantiam explicare in quocunque peccato mortali?*
64 *Episcoporum in electionibus secundum varia tempora varij modi ab ipso Summo Pont. praescripti fuerunt.*
65 *Episcoporum electiones primum totius Cleri, & populi auctoritate fiebant, deinde constitutum est vt Clerus eligat, populus verò consentiat.*
66 *Electionibus Episcoporum magna varietas reperitur circa auctoritatem Principum secularium.*
67 *Potestas Laicis attributa circa Episcoporum electiones quomodo & quando coeperit abrogari? ostenditur.*
68 *Eligendi Episcopos potestate Laicis abrogata ea penes omnes Clericos & Religiosos Dioecesis remansit, deinde Clerici a Religiosis sunt separati, & demum ad Canonicorum collegium redacta, & deuoluta est.*
69 Cap. sacrorum, 62. dist. *declaratur,*
70 Cap. 1. de elect. *declaratur.*
71 *Eligendi Episcopos potestas durauit in Capitulis, & Canonicis, vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V.*
72 *Ecclesias Episcopales Summi Pontif. sub certis restrictionibus reseruarunt, & demum simpliciter & generaliter quoad omnes, reseruatio facta fuit,* in reg. 3. Cancel.
73 *Electionis Canonicae vetus consuetudo per Capitula fauenda obseruatur tantum in Germania.*
74 *Reges Hispaniae Episcopos nominant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pontif. vt eos in Ecclesiis instituat.*
75 *Reges Hispaniae ante, & post vsque ad Arabum aduentum in Hispaniam, ius habuerunt nominandi, vel eligendi Episcopos, quod deinde immutatum fuit eligendi potestate in Capitula, vel collegia translata, quae postea eam Regi exhibebant, idque ex permissione Romani Pont.*
76 *Romana Ecclesia auctoritatem Ecclesiae Hispaniae summo iure venerata sunt.*
77 *Garsia Loaysius Philippi Hispaniarum Regis Catholici dum princeps & in ephebis esset, praeceptor fuit, & institutor.*
78 *Hispaniarum Reges Cathedrales Ecclesias fere omnes erexerunt, construxerunt, & amplissimis redditibus exornarunt.*
79 *Hispaniae Reges ius omne circa electiones Cathedralium sibi quomodolibet competens postremo à se abdicarunt, & in Ecclesiarum Capitula liberè transtulerunt: sed per Papam electionibus Capitulorum sublatis inter illum & Reges huiusmodi crebrae exorta sunt lites.*
80 *Sixtus IV. Hispaniae Regibus priuilegium concessit, vt quos ipsi expetiuissent, ij omnino, & non alij Episcopi praeficerentur.*
81 *Adrianus VI. concessit Carolo V. Imp. & Hispaniarum Regi, ac eius successoribus ius praesentandi Episcopos Hispaniae, qui antea prouidebantur ad supplicationem Regum.*
82 *Lusitaniae Reges habent ius praesentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus, & Episcopatus illius Regni, quod coepit a tempore Regis Alphonsi V.*
83 *Franciae Regibus ius nominandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum est.*
84 *Boëtius Epo vir impensè doctus, déque iurisdictione, ac potestate Ecclesiastica optimè meritus.*
85 *Capitulum mortuo Episcopo tenetur eius mortem Regi denunciare, vt Rex nominet personam Summo Pont. ad prouidendum de Episcopatu vacante.*
86 *Custodia bonorum Episcopi defuncti pertinet ad Regem.*
87 *Ecclesiae Pastore viduatae sub Regis protectione sunt.*
88 *Inuentarium bonorum Episcopi non est faciendum à Iudice Laico.*
89 Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 1, *circa concessiones factas Regibus nominandi Episcopos, nihil duxit innouandum.*
90 *Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur sub reseruationibus regul. Cancel.*
91 *Ordinandus in Episcopum antequam ad hoc dignitatum culmen ascendat, quae cogitare debeat? ostenditur.*
92 *Episcopatum desiderans secum cogitare debet ad quos, & quàm magnos labores vocatur, deinde videat diligenter, an eos sustinere rectè possit.*
93 *Episcopus nemo sapiens laeto animo creatur.*
94 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum Carolo V. deferente constantissimè recusauit.*
95 *Bartholomaeus de Martyribus praecepto obedientiae coactus fuit Bracharensem Archiepiscopatum acceptare.*
96 *Episcopatum appetere praesumptuosum est, & ad cupiditatem, & ambitionem pertinet.*
97 *Primatus fugientem se desiderat, desiderantem se horret.*
98 *Ambitio est inordinatus appetitus honoris terreni, & amplitudinis dignitatis.*
99 *Episcopatum si quis appetat non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat.*
100 *Episcopatus potest appeti absque peccato veniali ab illo, qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius.*
101 *Episcopi grauiter peccant ambientes alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possint suis cognatis & familiaribus prouidere.*
102 *Votum, vel iuramentum non procurandi Episcopatum est omnino licitum, & obligat, nisi intelligat in nullo casu resistendo superiori acceptare iubenti.*
103 *Religionis superior non potest praecipere Regulari vouenti, vel iuranti non acceptandi Episcopatum, vt illum acceptet.*

104 *Papa si vellet, vt iurans, vel vouens non acceptare Episcopatum, fiat Episcopus, tenetur illi obedire.*

105 *Ætas triginta annorum completorum requiritur in Episcopo.*

106 *Episcopus consecratus ante annum trigesimum expletum, an fiat irregularis, ostenditur.*

107 *Natus ex legitimo matrimonio debet esse qui promouetur ad Episcopatum.*

108 *Legitimatus per subsequens Matrimonium habilis censetur ad Episcopatum.*

109 *Promouendus in Episcopum debet in omnibus sacris Ordinibus ante sex menses constitutus esse.*

110 *Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut saltem publico alicuius Academia testimonio idoneus ad alios docendos, debet in Episcopum promoueri.*

111 *Diligentia peculiaris circa doctrinam promouendi ad Episcopatum adhiberi debet secundùm Constit. Gregorij XIV.*

112 *Parentibus Catholicis creatus debet esse qui in Episcopum promouendus est.*

113 *Promouendus in Episcopum debet esse in Ecclesiasticis functionibus diu versatus, fide, puritate, innocentia vita, prudentia, vsu rerum, integra fama, & doctrina praditus.*

114 *Laicus non potest in Episcopum eligi.*

115 *Laicus cùm ex merito sua perfectionis Clericalem vitam transcendit, eius potest rata haberi electio in Episcopum.*

116 *Dispensari potest cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri propter merita personarum, & Ecclesia vtilitatem, vel necessitatem.*

117 *Dispensatio debet fieri in specie ad dignitatem Episcopalem.*

118 *Filios habens, an possit in Episcopum promoueri? ostenditur, & n. 119.*

120 Cap. priusquam, 28. dist. & c. de Syracusanæ. ead. dist. *declarantur.*

121 *Religiosus potest in Episcopum eligi, dum tamen suus Superior consentiat.*

122 *Religionem vouens non potest Episcopatum acceptare antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto.*

123 *Papa licentia, an desideretur ad dimittendum Episcopatum semel acceptatum, transeundúmque ad Religionem gratia prioris voti implendi, remissiuè.*

124 *Episcopatui renuncians ob crimen commissum, & ob id Religionem intrans, non potest amplius in Episcopum eligi.*

125 *Episcopatu depositus, & In Monasterium detrusus ad pœnitentiam peragendam, non potest iterum ad Episcopatum reuocari.*

126 *Episcopus si ante Episcopatum erat Monachus, & postea relicto, aut deposito Episcopatu, redeat ad Monasterium, in ea Religione non potest habere dignitates, neque officia.*

127 *Episcopus an, & quando, & de cuius licentia possit Religionem ingredi remissiuè.*

128 *Religiosus etiam in nouitiatu existens, & nondum professus potest in Episcopum eligi.*

129 *Episcopus Religiosus etiam titularis, non potest ad obseruantias Regulares seruandas pœnis contra illarum transgressores indictis obligari.*

130 *Religiosus ad dignitatem Episcopalem euectus omnino absoluitur, etiam quoad culpam à Religionis obseruantijs, quæ officio Episcopali obstant, aut eius dignitati non congruunt; ad cæteras verò, quæ Pontificium munus non impediunt, obligantur solùm ex quadam honestate, & decentia debito, vt n. 131.*

132 *Religioso facto Episcopo licitum est tenere in Baptismo, & contrahit compaternitatem, licèt monachis id esset interdictum.*

133 *Religiosus creatus Episcopus potest licitè carnibus vesci feria sexta, in qua Natale Domini incidit, etiamsi esset ex Religione S. Francisci de Paula.*

134 *Religiosus factus Episcopus non tenetur diuinum Officium iuxta sua Religionis ritum persoluere.*

135 *Episcopus Religiosus priuilegijs sua Religionis non gaudet.*

136 *Religiosus creatus Episcopus à voto castitatis non absoluitur, sed eo tenetur sicut antea tenebatur, nec à voto obedientia, quia etsi a sui Pralati subiectione eximatur, Romano tamen Pontifici subditur peculiari voto.*

137 *Religiosus factus Episcopus non absoluitur à paupertatis voto, nec efficitur dominus redditnum Ecclesiasticorum, sed solum administrator.*

138 *Episcopus nullus dari debet subditis inuitis.*

139 *Eligendus in Episcopum non est qui Principi seculari minus fauorabilis dignoscitur.*

140 *Processus inquisitionis super qualitatibus eorum, qui promouendi sunt ad regimina Cathedralium, seu aliarum superiorum Ecclesiarum, quomodo conficiendus, ostenditur, & num. seqq.*

141 *Legati Sedis Apostolica & Nuncij Prouinciarum in locis in quibus commorantur, & illis non existentibus, Ordinarij debent conficere processus personarum promouendarum ad Episcopatum.*

142 *Consanguineus, vel affinis vsque ad tertium gradum inclusiuè illius, qui promouendus est ad Episcopatum, non potest eius processum conficere.*

143 *Impeditus legitimè ad conficiendum processus personarum promouendarum ad Cathedrales, ea cura transfertur ad alium Pralatum viciniorem Pralato impedito.*

144 *Munus conficiendi processus in Curia personarum promouendarum ad Cathedrales, si Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel prasentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apost. est protector illius Prouincia, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.*

145 *Processus faciendus est in Curia per Cardinalem à Romano Pont. deligendum, si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem seu prasentationem alicuius Regis.*

146 *Processus de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad aliam Ecclesiam sit transferendus, à quo conficiendus, ostenditur.*

147 *Pralatus inquirens de qualitatibus ordinandi in Episcopum non potest vniuersam inquisitionem, sed partem super aliquo articulo alteri persona in dignitate Ecclesiastica constituta subdelegare.*

148 *Processus pro habenda informatione status Ecclesiarum conficiendus est ab eo Pralato qui processum de qualitatibus promouendorum confecturus est.*

149 *Processum inquisitionis qualitatum promouendi debet per seipsum deputatus conficere.*

150 *Testes à quo vocandi, & per quos articuli sint*

conficiendi super inquisitione qualitatum promouendi ad Episcopatum? ostenditur.

151 *Testes examinandi in processibus personarũ promouendarum ad Cathedrales, quibus qualitatibus præditi esse debeant? ostenditur.*

152 *Prælatus inquirens de qualitatibus promouendi ad Cathedrales, procedere potest per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ.*

153 *Interrogatoria quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates quæ in promouendis ad Cathedrales requiruntur.*

154 *Inquisitio personarum ad Ecclesias Cathedrales promouendarum vt perfectè fiat, quæ requirantur præter ea, quæ ex Textibus habebuntur? ostenditur.*

155 *Promouendi ad Ecclesias Cathedrales si orti sint in Prouincijs, in quibus non sunt vniuersitates studiorum, nec consuetum est suscipi gradum aliquem, quid seruandum quoad probationem doctrinæ? ostenditur.*

156 *Promouendus ad Ecclesiam Cathedralem si sit Regularis, quid seruandum? ostenditur.*

157 *Translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam, quid seruandum? ostenditur.*

158 *Inquisitio qualiter facienda circa qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales & Prioratus, ac regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas? ostenditur.*

159 *Fidei professio quomodo emittenda à promouendis tam ab Ecclesias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.*

160 *Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ, quando aliquis ad Cathedralem, vel Metropolitanum promouendus est, ponuntur.*

161 *Interrogatoria dantur pro habenda informatione status alicuius Monasterij.*

162 *Inquisitione perfecta circa qualitates personæ promouendæ ad Ecclesiam Cathedralem, quid agendum? ostenditur.*

1 NOMEN *Episcopus* antiquissimum est, nam Dauid iam illud agnouerat, quandoquidem *Psalm*.108. dicit, *Fiant dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter*; quod interpretandum videtur de præsidentia, & præfectura, aut superintendentia, iuxta illud Nehemiæ cap. 1. vers. 23. *Huzzi filius Benanni Leuitarum Episcopus*, cum aliis plenè adductis per Ant.
2 de Fuertes *can. lect. lib*.2. *cap*.17. Ethnici quoque hoc nomine vsi sunt pro certo magistratu, cuius officium erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere; quo sensu accipitur text. *in l. munerum*, §. *Irenarchæ*, *ff. de muner. & honor.* vbi Arcadius Iurisconsultus recensens munera personalia, sic ait, *Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur*, vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon.classi* 3.*c*.1.§.1.*pag*.313. *cum seqq.*
3 Nunc verò vocabulum istud factum est quodammodo proprium Christianæ Religionis, veteri penè sensu seruato, translatum, vel à præsidentia, & præfectura, quam in veteri Lege significabat, vel à profano illo ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites; & quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; quia enim Episcopi super eos, quorum animæ sunt eis demandatæ, & super diuinum cultum, ac Religionem intendunt, rectè *Superintendentes* no- 4
minantur, *in cap. qui Episcopatum* 8.*q*.1. vel *Speculatores*, ex verbo Græco dicuntur, vt interpretatur magnus ille etymologiarum magister Isi- 5
dor. *lib*.7.*cap*.12. relatus *in cap. Cleros, vers. Episcopus autem, dist*.21. quem sequuntur Alphons. Aluar. Guerter. *in speculo Iur. Pont. lib*.1.*cap*.4. Durand. *in ration. diu. Off. lib*.1.*cap*.11.*ex num*.1. Greg. Lop. *l*.1. *glos*.1 *tit*.5.*part*.1. Albert. Troff. *de vero, & perfecto Clerico lib*.1.*cap*.13.*num*.7. Hier. Gig. *in tract. de resid. Episc. cap*.1.*à num*.1. Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib*.3.*cap*.8. *à princ* Gonzal. *ad reg*.8. *Cancell. gloss*.42.*num*.18. Azor. *instit. moral. p*.2.*lib*.3.*c*.27. *q*.1. Magal. *in epist. ad Tim*.3.*sect*.1.*ann*.2. latè Sotomaior *ibi, super vers. fidelis sermo, pag* 402. & 403. Duard. *in comm. Bull. Cœn. lib*.1.*cap*.5.*q*.2.*num*.1. Franc. de Mendoça *in lib*.1. *Reg. cap*.7.*sect*.2. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part*.1 *tit*.1.*cap*.2.*ex n*.1. & me citato *in illo loco*, Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiastica hierarch. p*.1.*disp*.6.§.1.*ex n*.1.

In Ecclesia igitur Episcopi nomen antiquissi- 6
mum esse comprobant S. Aug. *de ciuit. Dei lib*.18. *c*.19. Vasq. *de Ord. disp*.236.*cap*.1.*num*.112. & *c*.9. *num*.101. *vers. Porrò*, Card. Baron. *Ann. Eccl tom*.1. *anno Christi* 58. *num*. 8. & 9. quæ semper sub hoc vocabulo eos intellexit qui super Presbyteros, & omnes Clericos, ac laïcos in spiritualibus constituti supremam in regimine Ecclesiæ obtinuerunt, & obtinent auctoritatem.

Quamuis impij hæretici contendant eundem 7
esse ordinem Episcopalem & Presbyteralem, & proinde inter eos nullam dari differentiam, cuius hæresis auctor fuit Arrius, vt docet Epiph. *heres*.57. August. *lib. de hæres. cap*.53. & postea hunc errorem sequutos fuisse Vald. & alios, testatur Castr. *aduersus hæreses, verb. Episcopus*, & Balthen. Aret. *in expunction. de Papatu Romano, cap*. 2. *expunct*.4 Scribon. *in theosim. de Ordine, cap*.7.*q*.4. moti auctoritate Apost. 1. *ad Philipp*. ibi, *cum Episcopis, & Diaconibus*, quasi nomen *Episcopis*, pro *Presbyteris* ponatur; aliàs enim, vt ipsi inquiunt, de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit *Episcopis*, qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possint, iuxta ea quæ notantur *in cap. quoniam, de offic. ordin.* Item ex auctoritate eiusdem Apost. *ad Tit. c*.1. ibi, *Constituas per ciuitates Presbyteros*; & inferiùs, *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse*, &c. quasi illi, quos superiùs Presbyteri nomine significabat, iidem sint, atque illi, quos modò Episcopos appellat. Tandem ex Hieron. *in d. cap*. 1. *epist. ad Titum*, relato *in cap. olim*, 96. *dist*. & *ad Euagrium Episcopum*, *epist*.85. *tom*. 2. relato *in cap. legimus. dist*.83. quibus in locis apertis verbis dicit eosdem esse Presbyteros, atque Episcopos, sed ex diaboli instinctu propter schismata inductam inter eos fuisse differentiam, & hunc errorem iam olim excitauit Arrius, qui cùm Episcopatum frustrà & impotenter ambiuisset, ab Ecclesia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit; quem deinde errorem ex eadem causa permotus suscitauit VVicleph. cùm Episcopatum Vigoriensem summopere appeteret.

Verùm his minimè obstantibus, de Fide tenen- 8
dum est Episcopos, tam in potestate Iurisdictionis, quàm in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu Presby

Preſbyteris Superiores eſſe, quamuis enim Chriſtus Dominus ad Eccleſiaſticæ gubernationis, ſeu Monarchiæ Euangelicæ perfectionem Petrum conſtituerit caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ, aliquos tamen diſtinxit inferiorum Miniſtrorum gradus, qui Petro ſubeſſent, & cum eodem præeſſent ouibus, & Paſtorali officio fungerentur; primùm enim Apoſtolos conſtituit, *Luc.cap.6.* & ſecundò Diſcipulos, *Luc.c.*10. in locum Apoſtolorum Epiſcopi, & in locum Diſcipulorum Preſbyteri ſucceſſerunt, *c.in nono*, 21. *diſt. c. quorum vices*, 68.*diſt.* Vnde hos duos maiorum, & minorum Sacerdotum gradus ex diuina inſtitutione diſtinctos eſſe comprobat, & definit Concil. Trident. *ſeſſ.*23.*c.*3.*& can.*7. Sot. *in* 4.*diſt.*24.*q.*2.*art.*2. *& de Iuſtit. lib.*10.*q.*1.*art.*4. latè Cardin. Bellarm. *tom.*1. *contr.*5.*lib.*1.*c.*14. *cum ſeqq.* Probatur deinde, quia comprobatiſſimum eſt tam Ordinis, quàm Iuriſdictionis poteſtatem competere Epiſcopis in ſuis Diœceſibus, de qua duplici Epiſcoporum poteſtate, Ordinis videlicet, & iuriſdictionis, agit Fr. Mich. Agia *de exhibendis auxil.fundam.*4. Sacerdotibus verò eſſe communem Ordinis poteſtatem cum Epiſcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullíſque aliis miniſteriis; ergo fit conſequens manifeſtiſſimum quoad poteſtatem Iuriſdictionis, Epiſcopos Superiores eſſe Preſbyteris, cùm conſtet hos nullam, illos plenam in ſuis Diœceſibus habere Iuriſdictionem; quoad poteſtatem verò Ordinis idem oſtenditur, ſiquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis miniſteria ſolis Epiſcopis fuère reſeruata, & Presbyteris omninò denegantur, vt de Sacramento Ordinis probat *c.*1.*de ord. ab Epiſcopo*, Concil. Trident. *ſeſſ.*23.*can.*7. Couar. *lib* 1.*var.c.*10.*num.*7. Viuald. *in eand. aureo, tit. de Sacram. Ordin. ex num.*170. & de Sacramento Cõfirmationis probat *c. quanto, de conſuet.* & Concil. Trident. *ſeſſ.*7.*de confirmat. Can.*3. Viuald. *vbi ſupra, tit. de Confirmat. num.*23. & ideo hanc Catholicam veritatem ita definit Concil. Trident. *ſeſſ.*23. *c.*4.*& Can.*6.*&* 7. confirmant latè Card. Bellarm. *d. c.*14. & alij, quos plenè refert Henriq. *in ſum. lib.*7.*c.*7.*§.*2.*lit. L.* qui fatentur inter Epiſcopos, & Presbyteros diſcrimen eſſe, & eleganter confirmant Petr. Sot. *de inſtit. Sacerd.* vbi *de Sacr. Ord. lect.*1.*verſ. & ipſa Scriptura*, Valent. *tom.*4.*diſput.*19. *q.*1.*punct.*2.*verſ.*4.*certum eſt, cum ſeqq.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. diſput.*20.*de ord. dub.* Magal. *in epiſt.*1.*ad Tim. cap.*3.*ſect.*1.*à num.*1. vbi Sotomaior *ſuper verb. fidelis ſermo, pag.*408.*cum ſeqq.* Scribon. *in theoſimia de Ordin. c.*7.*q.*8.

9 Quare hac ſententia retenta, vt auctoritates Apoſtoli in contrarium adductæ intelligantur, & ad noſtrum ſenſum reduci poſſint; aduertere oportet vniuerſum Clerum, omneſque Ordines ad duo primaria genera reuocari, ad Sacerdotes ſcilicet, & miniſtros; quorum priores ſcilicet Sacerdotes ſubdiuiduntur in maiores, & minores; poſteriores verò, ſcilicet miniſtri in ſex alias ſpecies, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorciſtas, & Oſtiarios, quibus noſtri addunt Pſalmiſtas, vt habetur *in c. Cleros, 21. diſt.* quamuis nomen Epiſcopi principalibus tantùm Sacerdotibus tribui ſoleat, & nomen Diaconi principaliori tantùm miniſtro, vtcumque tamen ſuo modo aliis conuenit, nam etiam Presbyteri ſuperintendunt populo. Volens igitur Paulus Apoſtolus ad Philippenſes vniuerſum populum ſalutare, ſeu magis Clerum, ne cogeretur ſingulos Ordines numerare, generaliter id fecit nomine Epiſcopi, comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes miniſtros, eodem modo, *ad Tit. citato c.*1. vſus eſt verbis quibuſdam tanquam generalibus, non verò tanquam diſtinctis, ex ratione ſupradicta: vel etiam poteſt dici initio Eccleſiæ omnes Presbyteros communiter participaſſe aliquomodo Iuriſdictionem, & officium Epiſcopale, tum quia tanquam eius Conſiliarij, vnà cum Epiſcopo Eccleſias regebant in illis locis, vbi erant Epiſcopi, tum etiam, quia iis magna ex parte communicabatur Iuriſdictio Epiſcopalis, præſertim in locis, vbi Epiſcopi non erant, vnde omnes promiſcuè vocabantur, modò Presbyteri, modò Epiſcopi, Epiſcopus enim ſignificat eum, qui alicui rei, tanquam director præfectus eſt, ſiue cui incumbit aliorum regimini inuigilare, vt ſuprà diximus; vnde fit, vt Apoſtolus ſæpè nomine Presbyteri, aut Epiſcopi promiſcuè, tam Epiſcopos, quàm Presbyteros intelligat, quamuis enim ſæpè vtrumque nomen diſtinguat, vt patet ex epiſt.1.*ad Tim.*5.*& ad Tit. cap.*1. vbi Apoſtolus apertè oſtendit Epiſcopos, quales Timotheus, & Titus erant, eſſe Iudices, Correctores, ac Rectores Presbyterorum, quæ ſatis demonſtrant diſtinctionem, ſuperioritatem, & eminentiam. Creſcente tamen poſtea, tam fidelium, quàm etiam Epiſcoporum, & Presbyterorum multitudine, vt vitaretur confuſio, & fortè etiam ob aliquorum Preſbyterorum ſuperbiam ſua poteſtate inſolenter abutentium, & contra Epiſcopos ſuperbientium, tam nomina, quàm gubernandi officia fuerunt magis diſtincta, & Presbyterorum poteſtas reſtricta; ita ex Ægid. de Coninck, Magal. & Sotom.
docet Sebaſt. Cæſ. *d.p.*1.*diſput.*6.*§.*1.*n.*12. Ad Hie- 10
ronymum verò *in d.c. legimus, & in d.c. olim*, variè reſpondent Doctores; ſed Medina *de ſacr. hom. cont. lib.*1. *cap.*1. auſus eſt affirmare Hieronymum cum Aërio ſenſiſſe; ſed meritò reprehenditur à Cardin. Bellarm. *d. loco*; alij aliter ſentiunt, vt videre eſt apud Henriq. *in ſum. lib.*10.*cap.*7.*§.*2.*& c.*21.*§.*2. quibus omiſſis Pigh. & Cardin. Bellarm. Valent. *dict. loco, verſ. explicabo igitur*, ac alios, aduertunt Hieronymum, alióſque Patres non negare hanc inter Epiſcopos, & Presbyteros diſtinctionem ex Apoſtolorum, & Eccleſiæ traditione inſtitutam, ſed ſolùm contendere à Chriſto Domino inſtitutam non eſſe; qua in re illis temporibus non perſpicuè deceptum fatentur Hieronymum, potiúſque vniuerſalis Eccleſiæ decreto eſſe adhærendum, quàm Hieronymi, & aliorum Patrum opinionibus.

Epiſcoporum quadripartitum ordinem ſuprà 11
oſtendimus, *cap.*7.*n.*4. in hoc verò loco explicandum reſeruauimus, in ipſis Epiſcopis aliam eſſe poteſtatem Ordinis, aliam Iuriſdictionis. Ordinis ea eſt poteſtas, vt ſciat, & poſſit omnia Sacramenta conferre, Chriſma conſecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Euchariſtiam
ſumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis 12
verò vnus eſt illis cum Sacerdotibus communis, qui eſt ſanctiſſimæ Euchariſtiæ conſecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuerſi Presbyteri pares ſunt, quandoquidem eo-
rum auctoritas à Deo ipſo dependet. Epiſcopalis 13
tamen Ordinis poteſtas ad hunc Euchariſtiæ conſecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur ac Sacerdotium, ſed remotiùs, quatenus hoc perficit, & poteſtatem conſecrandi per Sacer-
dotum inſtitutionem confert. Vnde ad poteſtatem 14
Epiſco

Episcopalis Ordinis tria propriè & insolidum pertinere, scilicet Ordinare, Consecrare, & Confirmare, tradit glos. *verb. de talibus, in cap. trans-*
15 *missum, de elect.* Verùm consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi. Henriq. *in sum. lib.6.c.3.§.6.*
16 *in commento, littera K.* Sacramenta verò quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur, non possunt ministrari ab vllo qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Summus Pontifex potest Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat; quia circa Ordinis potestatem quam præhabet Episcopus, vel Papa ordinans, habent se vt instrumentum liberum, sed ab alio motum, nempè à Christo; & ea potestas pendet à Papa consecrante in fieri tantùm, quam quidem Ordinis potestatem immediatè à Deo Episcopi accipiunt, nam respectu illius omnes Apostolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, itavt nullatenus, quæ Ordinis Episcopalis esse dixi, possint inferiori Prælato qui Episcopus non sit, nec consuetudine, alióve Iure speciali competere. Abb. *in cap. accedentibus, num. 2. de excessib. Prælat.* vbi addit. Alex. de Neuo, clarioribus id explicat verbis, & facit text. *in cap. quanto, de consuet. c. aqua, de consecr. Eccles. vel Altar.*
17 Iurisdictionis autem potestas ad mysticum fidelium corpus spectat, quibus toto orbe terrarum diffusis oportuit pro locorum amplitudine, Regnorúmque frequentia illis assignari Antistites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem Iurisdictionis potestatem ad leges condendas haberent, prout necessitas, aut vtilitas
18 postulare videbatur. Episcopalis hæc Iurisdictio, vt ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali fuit instituta à Christo Domino, ad effectum, vt Petrus, & successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent, vt constat ex Apost. *ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. cap. 12.* dicente, posuisse Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos. Et post Hieronym. & alios, exponit Suar. *tom.4. de Pœnit part.2. disp.25 sect.1. à num 7.* & ex loco *Act. 20.* ibi, *Posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam,* quem locum in idem adducit Concil. Trid. *sess.24. cap.4.* Card. Bellarmin. *lib.4. de Romano Pontifice, cap.25.* & Suar. *citato loco,* vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ monarchiæ in Ecclesia per Christum Dominum institutæ; vnde meritò ex omnium consensu resoluens non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regiminis mutare; quod etiam post alios antea tradiderat Couar. *in reg. peccatum, part. 2. §.9. num.6.*
19 Verùm si Episcopalis Iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale sumatur in particulari, prout scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocetur, non est de Iure Diuino, nec ab eo habet certos Iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant, sed totum pendet à Summo Pontifice, per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius Iurisdictio immediatè conceditur, & deriuatur, ita Couar. *vbi proximè.* Gig. *de pension. q.2. num.3.* Henriq. *in sum. lib.6. cap.5. §.5.* Suar. *d. sect.1. num.10. cum sequent.* Valent. *tom.4. disput.7. q.10. punct. 2. pag.1. & 2.* Cardin. Bellarm. *tom.1. controu. 3. generali, lib. 4. de Roman. Pont. cap. 24. & 25.* Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tit.6. à num. 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib.3. cap. 30.* latè Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.1. tract.4. cap. 4. ex num.1.*

Verùm cùm Episcopus sit Pastor Ordinarius 20
in sua Diœcesi sicut Pontifex in toto orbe, licèt sit ipsi subiectus, habet potestatem Ordinariam in iis omnibus, in quibus Pontifex non limitat eius Iurisdictionem, ac proinde potest in sua Diœcesi quidquid potest Pontifex in vniuerso orbe, si ea excipias, quæ ad vniuersæ Ecclesiæ statum pertinent, nisi ei specialiter per Pontificem aliquid reseruetur, vt benè resoluunt Abb. & alij, *in cap. at si Clerici, §. de adulterijs, de Iudic.* Cott. *in memorabil. verb. Episcopus,* Victor. *de matrim. part.1. n.7.* Pelag. *de planctu Eccles. lib.1. cap.50. vers. in his.* Gambar. *de offic. Legati à Latere, lib.10. num. 466. & 476.* post Sot. Abulen. & alios Henriq. *in sum. lib.10. de Sacr. Ord. cap.35. §.2. lit. D. & lib.12. de matrim. cap.3. §.2. in comment. lit. N.* Suar. *tom.4. de Pœnit. part.2. disp.25. sect.1. num.13. & de legib. lib.6. cap.14. sub num.3.* Sanch. *de matrim. lib.1. disput.61 num.5.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part.1. disp.6. §.3. num.21.* vbi id quoad Ordinis potestatem firmat Paul. Laym. *in Theologia morali, lib.1. tract.4. cap.4. §.2. num.5. vers. ex his omnibus,* vbi intelligit cum dependentia & subordinatione ad Papam, tanquam superiorem, iuxta *cap. qui se scit, cum sequentib. 2. q.6.* & de communi, 21
ac ordinaria gubernatione, exclusis causis maioribus, & ad primum gradum meri Imperij pertinentibus, quæ sanctæ Sedi, in signum specialis priuilegij reseruata sunt, iuxta text. *in cap.1. & 2. de translat. Episc. cap. translationem, de off. Legati, cap. maiores, de Baptismo, cap. quamuis, 3. q.6.* Vnde pro- 22
uenit, quod Doctores tradunt, videlicet, posse Episcopum dispensare in omnibus casibus qui sibi specialiter non reseruantur, vt per Maiol. *de irregul. lib.5. cap.51 num.4.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. p.2. q.30. art.10. conclus.2. arg. cap. nuper, 29. de sent. excom.* & ex sententia glos. *verb. dispensatum, in c. postulastis, de Cler. excom. & verb. moniti, in c. Clerici, eod. tit. & verb. Apostolica, in c. excommunicamus, §. credentes, de hæret. verb. interdicta, in c. cùm illorum, de sent. excomm.*

Aduertere tamen oportet, quòd hæc Iurisdictio 23
non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali, vt videre est in Episcopo titulari, qui nullius Diœcesis est ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu, quia benè potest Rom. Pont. Episcopalis Iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud se radicatam habens, & à se tanquam à capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam coarctare, vel illi nullam demandare.

Nec huiusmodi Episcopi nulla tenentes sunt 24
minus venerandi, quia, vt benè ait S. Hieronym. ad Euagrium Episcopum, *epist. 85. tom. 2.* relatus *in d. cap. legimus, vers. si auctoritas, 93. dist. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij,* &c. *eiusdem meriti est, & Sacerdotij, quia potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, cùm omnes sint Apostolorum successores;* quibus verbis tradunt vterque Card. Alex. *in fin. num.10. ibi,* Turrecr. ac Petr. Greg. *rei benef. cap.14. num. 4.* sanctum Doctorem totum fuisse in improbando abusum eorum qui 25
Episcopos diuites venerantur, & colunt; pauperes verò despiciunt. Ad quem abusum alludere videntur Pontifices *in cap. Episcopi, & in cap. præcipimus,*

26 *cipimus, 16.q.1. & in cap.1. de priuileg.* dum aiunt, vilescere Episcopalem dignitatem in pagis, & villis, scilicet, quoad populares & vulgi æstimationem, non verò in rei veritate, & quoad doctos, apud quos Episcoporum dignitas eiusdem est meriti inter omnes Episcopos, vt dicitur *in d.cap.legimus.*

27 Vnde Episcopus propter suæ dignitatis maximam præeminentiam, variis nominibus, & titu-
28 lis honoris causa appellatur. Dicitur in primis, Religiosissimus, & Reuerendissimus, gloss. *verb. Religiosissimi, in cap.1. dist.23.* vbi D. meus Cunha *in comment. num.13.*

29 Præsul, quoniam in Concilio præsidet, *c. quod translationem, de tempor. ordinat.* Durand. *in ration. diuin.offic.lib.2.cap.11. num.4.* Sebast. Cæs. *d.disp.6. §.1. num.4.* vel quasi præ aliis saliens, secundùm Ignat. Braccium *in tract. de la Etimologia de nomi Papa, & Pontifex, cap.7. pag.85.*

30 Antistes, quia ante alios stantes præeminet, Populo, vel ab *ἀντι*, quod est *contra*, quoniam hæreticis contradicit, sicut Pastor lupis. Durand. *d. cap.11. num.5.* Viuian. *in praxi Iurispatr. lib.3. cap.1.num.10.*

31 Pontifex appellatur, *in cap. Pontifices 7.q.1. & in cap. Messana, de elect. & in cap. quia periculosum,* ibi, *Pontificalis officij, de sent. excom. lib.6.* Isidor. *in d. cap. Cleros, vers. Pontifex,* vocat eum maximum Pontificem, hoc est, maximum Sacerdotem, ipse namque efficit Sacerdotes, atque Leuitas, ipse officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuit, & disponit, & præordinator est in cunctis, ipse, quod vnusquisque facere debet, ostendit; Durand. *d.cap.11. num.3.* Azor. *d.cap.27. q.1. vers. quæres.*

32 Pastor non impropriè dicitur, sicut & subditi eius similitudine oues appellantur ab ipso Christo Domino, *Ioan.11. & 12.* non autem secundùm illam abusiuam significationem, quâ Dominus gregis Pastor dicitur, sicut filij Iacob ad Pharaonem dixerunt, *Pastores sumus,* quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanâque fruebantur; sed potius officio, & cura, quam bonus Pastor per se ipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliasque perferre, vt *Episcopi* nomen sonat, id est, Speculator, & vt *pascere* sonat, id est, per prata Scripturæ gregem deducere, eiusque fontibus potare, atque oleo scabiem inungere, docendo verbo, bonorum operum exemplo, Verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum administratione, quæ omnia Pastoralis officij esse propria docet, monet ac sæpiùs inculcat, Conc.Trid. *sess.6. de reform. cap.2.* prosequuntur Sot. *de Iustit, lib.2. q.3. art.1. ad med.* Fusc. *de visit. lib.1. cap.4. à num.23. & lib.2.cap.33.num 20.* Facinus multa quæ de *pascendi* verbo ex prædicta Christi Domini auctoritate explicat Card. Bellarm. *tom.2. de Rom. Pont.lib.3.cap.15.*

33 Summus Sacerdos nonnunquam vocatur, vt *cap.1. §. per frontis, de sacr. vnct. & in cap. vlt.3. q.1. & in cap. videntes, 12.q.1.* & in aliis relatis per Ioseph. Ludou. Perus. *decis.74.n.11.* Pacian. *de probat. lib.2.cap.28.num.8.* & Azor. *d.c.27. q.1. vers. quæres,* ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licèt sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet Catechizare, Baptizare, Prædicare, Conficere, Soluere, ac Ligare; tamen ad Episcopum nouem specialiter spectant, scilicet Clericos ordinare, Virgines benedicere, Pontifices consecrare, Manus imponere, Basilicas dedicare, Degradandos deponere. Synodos celebrare, Chrisma conficere, Vestes, & vasa sacrare, in fronte Chrismare, & Benedictionem solemnem dare, *cap. perlectis, vers. ad Episcopum, 25.dist. cap. quoniam, 68.dist.*

Papa, id est, Pater, priscis temporibus diceba- 34
tur Episcopus, vt constat ex *lib.2.epist.7.S.Cypriani Episcopi Carthaginensis,* cuius sic habet inscriptio, *Cypriano Papæ Presbyteri, & Diaconi Romæ consistentes, Salutem,* & refertur *in cap. absit. dist.50.* & annotarum Pamel. *in annot. ad Cyprianum, tom. 1. epist.31.* Petr.Greg. *syntag.lib.15.cap.2.n.13.* Rhenar. Choppin. *de sacra politia, lib.3.tit.1.num.14.* Azor. *instit.moral.* & Baron. citati per Ignat. Bracc. *in libello inscripto, La etimologia de nome Papa, cap.2.* vbi adducit ex illis verba hæc, videlicet. Postea nomen illud cœpit esse peculiare Episcoporum, vt iidem Papæ dicerentur, sunt de his innumera exempla apud Cyprianum, Hieronymum, Augustinum, Ruffinum, Prudentium, Sulpitium, Seuerinum, Sidonium Apollinarem, Venantium, Fortunatum, & nouissimè apud S. Eulogium Cordubensem, qui floruit anno Domini 850. vsque enim ad illud tempus id nomen commune fuit omnibus Episcopis, licèt frequentiùs, ac peculiariùs tribui consueuisset Romano Pontifici, idque quisque facilè obseruare poterit in Epistola Cassiodori. At cùm obtinuisset communis vsus, vt Papæ nomen tantummodo Romano tribueretur Pontifici, & schismatici illud sibi in odium eiusdem Romani Præsulis fastu superbo vendicarent, aliaque non concessa præsumerent Gregor. VII. Papa, anno à Christo Domino 1073. sui verò Pontificatus anno 3. 6. Kalend. Martij, Indict. 13. habuit Romæ Synodum aduersùs schismaticos, vbi statuit inter alia plura, vt Papæ nomen vnicum esset in vniuerso Orbe Christiano, ne liceret alicui seipsum, vel alium eo nomine appellare. Hæc in registro Epistolarum Greg. VII. quod asseruatur in Bibliotheca Vaticana, vbi canones eius Synodi scripti habentur.

Princeps Ecclesiæ, vocatur nonnunquam Epi- 35
scopus, *glos.1. in cap. Ecclesiæ, 30.dist.* vbi Illustriss. D.meus *in comment.n.4.* columnæ Ecclesiæ, & pupillæ oculi Dei, Pacian. *d.lib.2.cap.38.n.12.*

Illustris, Bart. *in l.omnes populi, q.4. ff. de inst. &* 36
iur. Angel. *cons.276. Punctus talis,* Cardin. Tusch. *tom. 3. littera E. concl. 237. num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcop. verb. dignitas, num. 3.* quamuis Bald. *in l. ad similitudinem, C. de Episc. & Cleric.* velit Episcopum esse similem Illustri personæ, non tamen esse Illustrem, de quo tamen vide quæ latè tradit Pacian. *de probat. lib.2.cap.28. num.30.*

Egregia persona, ad quem, si testis esse velit, 37
mitti debet instrumentum, vt in domo sua testimonium reddat, si velit, glos. *in l. ad egregias, ff. de iur. iur.* Azor. *d.cap.17.q.1. propè fin.*

Legatus Christi, *cap. accusatio quoque, in fin.2.q.7.* 38
Clem.1. de pœnis, Card. Tusch. *tom.3. litt.E. concl.237. num. 17.* Spec. *in tit. de legatis, §.1.* Alph. Aluar. Guerr. *in speculo Iuris Pontificij, lib.1. cap.28. paulò post princ.* Sebast. Cæs. *d.disp.6.§.1.num.4.* Pacian. *d.cap.28 num.12.*

Sanctissimus, *in Auth. de Sanctiss. Episcop. collat.9.* 39
d.Clem.1.§. nec super, Pacian. *d.cap.28.num.12.* nam qui alios Sanctos efficere debet, necesse est, vt sit Sanctissimus, & maxima sanctitate præfulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis in omnes

nes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ
radios mittere tenetur. Hinc rectè *Ecclef.24.* dici-
tur; *Ab immundo quis mundabitur?* cui simile est
illud Gregorij Moral. lib.7. *Manus sordida alium*
non lauat, & oculus plenus puluere maculam non con-
siderat, ita mundus debet esse, qui vult aliena corrige-
re. Ita Lancellot. *in templo omnium Iudic. lib.2.c.5.*
num.6. Vitalin. *in d.Clem.1. num.*80. Hoied. *de in-*
compatib.benefic.p.1.cap...num.5. & Apostolicus pa-
ter, constat ex Epistola Purij Episcopi, quæ est 8.
in lib.2.Epistol. & Epist.15.ad Æonium. Filesac.
de sacra Episcoporum auctor. cap.9. §.5. Personam
habet Christi, & Vicarius Domini est, *cap. mu-*
lier, 33. q.5. glos. *verb. Vicarium, in cap. inter corpo-*
ralia, de translat. Episcopi, l.1. tit. 5. part.1. Sicul.
de præstant. Cardin. p.1. Basil. *1. num. 25.* Grysald.
in decis. verb. Episcopus, obiect.3. Filesac. *d.tract.c.1.*
§.2. pag. 3. Sot. *in 4. dist.21. q.1. art.3. col. penult.*
vbi quòd in terra Dei vices gerit, dicitur Funda-
mentum, Columna, Pater, & Doctor Ecclesiæ,
Oculus, & Minister Dei, Lapis Sanctuarij, Lux
Mundi, & diuinus præco, secundùm Garc. *de no-*
bil. glos.48. §.3. num.55. Filesac. *d. pag.3.* Agia *de*
exhibendis auxil. fundam. 3. Mari. Alter. *de censur.*
tom.1. lib 5. cap.1. disp.17. col.1. lit.E. vbi ait, quòd
est membrum præcipuum Reip. Christianæ, Ce-
phal. *cons.1. num.57. lib.1. tom.1.* quòd est persona
magna, & *cons.1. num.8 eod. lib.1.* quòd est perso-
na excelsa, & *cons.359.* incip. *Illustrissimus, num 41.*
lib.3. quòd est persona notabilis, Filesac. *d tract.*
*cap.9. §.9. pag.*101. vbi quòd est eminentissimus.
Et de Iure Hispaniæ vocatur *Segneria*, quamuis
sit titularis, *l.18. tit 1. lib.4. noua Recop.* vbi Nar-
bona *gloss.11.* Garc. *d.num.55.* Valençuela *cons.12.*
num.65. Et est Regis consiliarius, *l.31. tit.3 lib.2.*
Ordin. l.4. tit.4. lib.2. noua Recop. Gregor. Lop. *l.6.*
tit.9. part.2. & l.11. tit.5. part.3. Parlador. *differ.10.*
num.27. Bobadil. *in sua politica, lib.2. cap.17. n.10.*
& 15. & cap.18. num.61. Tabi. de Anna *cons.122.*
num.30. vbi quòd idem procedit etiam in Regno
Neapolitano. Et est Aduocatus, vt oret pro po-
pulo sibi commisso, *cap. quia Sacerdotes, 10. q.1.*
cap. Ipsi Sacerdotes, 1. q.1. & Medicus animarum,
quia omni curationis modo animæ morbum de-
pellit, & ad salutem gratiæ reducit, *cap. disciplina,*
49. dist. cap. accusatio, 2. q.7. Montal. *in l.1. tit.5. p.1.*
Agia *d. fundam.3.*

40 Præco, quia annunciat Populo scelera eorum,
prout dicitur Isai. *cap.28.* & refertur *in cap. si Re-*
ctor. 43. dist.

41 Sal terræ, quia concedere debet aliorum mo-
res sapientissimis institutis, & præceptis, *Math.*
cap.5.

42 Lucerna super candelabrum posita, *Math. eod.*
cap. 5. vt omnibus luceat probitatis & doctrinæ
radiis.

43 Oculus vniuersi, quo sano, & simplici totum
corpus fit lucidum, quo deprauato, & lippiente
totum futurum est tenebrosum, *Math.6.*

44 Angelus, *Luc.9.* quia mittitur, vt Nuncius præ-
dicaturus verbum Dei; & Sponsus Ecclesiæ suæ,
quia dicitur sponsa, & vxor Prælati, *cap. sunt alte-*
rius, 7. q.1. Cardin. Tusch. *tom.3. lit.E. conclus.237.*
num.14.

45 Diœcesanus simplex Episcopus dicitur, respectu
suæ Diœcesis, id est, Ciuitatis, & Territorij
Episcopalis, *cap.3. §. Diœcesani, de decim. lib.6. Clem.*
vnica, de suppl. neglig. Prælat. Clem.1. de Iurepat.

46 Suffraganeus dicitur quisque Episcopus vni
Archiepiscopo subditus, *cap. Pastoralis, in princ. de*
offic. ordin. cap.1. de foro compet. lib.6. vel quia suf-
fragium in eius electione præstare consueuerunt
Episcopi, vel quia in Prouinciali Synodo pro re-
gimine Ecclesiæ suffragantur, Io. Baptista Costa
de remed. subsid. remed.113. ex num.1. quamuis & Suf-
fraganeus coadiutor Episcopi in Pontificalibus
exercendis soleat appellari.

Ordinarius appellatur Episcopus, *d. cap. Pasto-* 47
ralis, quia ordinariam in sua Diœcesi habet Iu-
risdictionem. Ordinarij verò appellatione qui
veniant latè dixi *in tract. de appellat. verbor, vtriuſ-*
que Iuris signif. appell. 176. Eius autem Ecclesia 48
Episcopalis dicitur Cathedralis, quia ibi Cathe-
dra Episcopalis, & sedes sita est, Archid. *in cap. sta-*
tutum, col.1. de rescript. lib.6. Flamin. Paris. *de con-*
fident. q.15. num.3. & 4. & quia eius ratione Epi-
scopus recipit Cathedraticum, *cap. conquerente, de*
offic. Ordinar. cap. Pastoralis, de donat. Rebuff. *in*
Con. ord. rubr. de collat. §.1. super verb. Statuimus, Fla-
min. Paris. *vbi suprà num.5.* Illa præ aliis hoc ha- 49
bet singulare, vt semper intitulanda sit sub nomi-
ne Diœcesis, non autem Sancti, sicut obseruant
Franc. Marc. *decis.1123. num.5. vol.1.* Camill. Bor-
rell. *in sum. oma. decis. tom.1. tit.2. de sacrosanct. Eccles.*
num.44. ex æquitate tamen fuisse resolutum refert
Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.10. q.2. n.23.* quòd 50
scilicet expressio Cathedralis sub nomine Sancti
non vitiat prouisionem ex causa resignationis.
Cathedralis appellatione, an, & quando conti- 51
neatur Metropolitana, & plura circa hanc mate-
riam dixi latè *in meo tract. de appellat. verbor. vtriuſ-*
que Iur. signif. appell.43.

De illo autem Clemens *lib.2. constit. Apost c.30.* 52
sic loquitur: *Episcopus est post Deum Pater vester,*
is Princeps, & Dux, & Rex vester, denique is terre-
nus Deus post Deum, cui a vobis honor debetur. Et
S. Ignat. epist.7. *Ego dico, honorate Deum auctorem*
omnium, & Dominum Episcopum tanquam Princi-
pem Sacerdotum imaginem Dei ferentem, Principa-
tum quidem secundùm Deum, Sacerdotium verò se-
cundum Christum. Et Prosper Aquitan. lib. 2. de
vita actiua, & contemplatiua, cap.2. *Episcopi per*
Dei gratiam sunt Diuinæ voluntatis Iudices, Eccle-
siarum Christi post Apostolos Fundatores, fideles po-
puli Duces, veritatis assertores, prauæ doctrinæ hostes,
omnibus bonis amabiles, & malè sibi consciis, etiam
ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in
Fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cœlestium
præmiorum, exempla bonorum operum, documenta vir-
tutum, & forma fidelium, ipsi sunt Ecclesiæ Deus, in
quibus amplius fulget Ecclesia, ipsi columna firmissi-
ma, quibus in Christo fundatis innititur omnis mul-
titudo credentium, ipsi Ianua Ciuitatis æternæ, per
quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum,
ipsi Ianitores, quibus data sunt claues Regni cœlorum,
ipsi etiam dispensatores Regiæ domus, quorum arbi-
trio in Aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia
singulorum.

Episcopum depingentes sancti Patres, & præ- 53
cipuè Basil. *epist.61.* & Nazianz. *in apologet.1. & in*
oratione de laudibus Athanasij, & in exhortat. ad
Episcopos, illum appellare solent, *Angelum Dei,*
candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incruenta
sacrificia offerentem, Illustrem animarum custodem,
magni Dei figmentum in manibus suis portantem,
Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Do-
ctorem, magnam vocem, & tubam, sermonum Regalium
viuificantem, virtutem, columnam, & firmamentum
in domo Dei, scopulum eminentem, qui omnes fluctus
errorum, & persecutionum excipiat, frangat, & à po-
pulo

pulo Dei arceat, terrorem hæreticorum, custodem patriarum legum, omnis nouitatis hostem, securi petram scindentem, linguam flumini irriganti similem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, sacri consilij apicem, sermonum mysticorum interpretem, ignem mala, & vitiosa materia purgantem, ventilabrum, quo à granibus dogmatibus leuia discernuntur, gladium vitij radices exscindentem, percutientibus adamantem, veteris vitæ & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes necessitatum suarum nominibus confugientes eum coniugis moderatorem, Monachi legislatorem, simplicis itineris Ducem, speculationi deditum Theologum, bilaris frœnum, calamitosi consolatorem, caniciei baculum, iuuentutis magistrum, pauperis suppeditatorem, diuitis dispensatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hospitem fratris, fratrum amatorem, ægrotantis medicum, sanæ valetudinis custodem appellant.

54 Denique cùm Episcopi se in omnes ferè causas, actiones, tempora, personas, ac Diœcesis suæ necessitates effundant, quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina eis attributa reperiuntur, Vnde

55 Ducis officium habent, vt rectum iter subditis ostendant, ne, quod verendum est, cæcus cæcum ducat, ac ambo in foueam cadant, *cap. post translationem, vers. Item si quis, de renunciat.*

56 Medici, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, *cap. disciplina, dist 45.*

57 Magistri, cùm regimen animarum sit ars artium, *cap. cùm sit, de ætat. & qualit.*

58 Præfecti vigilum, vt sic caueant à negligentia, cùm pretiosissimæ omnium animæ sint ei commissæ, & culpa eorum sit, si oues auferantur, & ipse nescit, *l. 2. ff. de offic. præfect. vig. cap. pen. de reg. iur.*

59 Militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, *cap. 1. & 2. num. 23. q. 8.*

60 Gladiatoris, cuius mucro est excommunicatio, *cap. visis, 16. q. 2.*

61 Agricolæ, vt euellant, dissipent & plantent, *cap. solitæ, vers. potuisset, de maiorit. & obedient.*

62 Correctoris, vt sic corrigant peccantes, *cap.*
63 *transmissa, de elect. cap. qualiter, 2. de elect.* vnde cùm Episcopus ratione proprij status teneatur ad perfectionem vitæ Christianæ habendam, & huic perfectioni ex æquo repugnat quodcumque peccatum mortale, ideò vbi ipse pœnitens est Episcopus, tenetur Episcopatus circumstantiam explicare in quocumque peccato mortali, vt existimarunt Nugn. *in addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 9. art. 2. dub. 3. concl. 2. & 3.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 4. cap. 3. num. 8.* sed contrarium meritò resoluit Diana *resol. moral. tract. de circumst. aggrau. resolut. 6.* & Nos infra sequimur, hoc lib. *cap 11. versic. Tertiò.*

64 De electione autem Episcoporum est sciendum, quòd Prælatorum omnium electio, vno & eodem modo procedit, excepta Romani Pontificis electione, quæ in multis rebus diuersa inuenitur, vt suprà *cap. 1* ostendimus; & sic omnia in hoc cap. infrà dicenda, non solùm de Episcopis, sed etiam de Archiepiscopis, Primatibus, ac Patriarchis intelliguntur; quapropter est primo loco notandum, quòd secundùm varia tempora, varij modi in electionibus Episcoporum ab ipso Summo Pontifice præscripti fuerint, & iuxta varias pro tempore occurrentes circumstantias, variis personis Ius eligendi Episcopos ab eodem Pontifice concessum, siue permissum fuit, vt latè ostendi *de offic. & potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 3.* & post me Viuian. *in prax. Iurispatron. part. 1. lib. 3. cap. 1. ex August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. n. 18. in vltim. impress.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 15. à princ.* Et in primis, omisso primo illo tempore, in quo Apostoli ex potestate accepta ab ipso Christo Domino Episcopos elegerunt, eisque vita functis duo tempora præcipua, ad quæ alia reducuntur, sunt distinguenda, prius est in quo totius Cleri, & populi auctoritate electiones Episcoporum fiebant, alterum in quo huiusmodi potestas laïcis abrogata, & omninò adempta, solis Clericis fuit reseruata.

De priori constat ex auctoritate antiquissimo- 65
rum Pontificum, videlicet Stephani I. *in cap. nosse,* ibi, *conuocato Clero & populo.* Cælestini I. *in cap. Cleri.* Leonis I. *in cap. vota, cum seqq. dist. 63.* & est optimum Concilij Toletani Decretum *in cap. vlt. §. sed nec, 51. dist.* qui mos & consuetudo ex D. Pauli innatur auctoritate, *1. ad Timoth. 3.* dum in Ordinatione Episcoporum requirit, vt habeant bonum testimonium, etiam ab iis, qui foris sunt, atque etiam ratione, vt scilicet omnibus dicendi in eligendum esset facultas, & liceret cuique vitia palàm, vel virtutes eligendis proferre, vt annuere videtur S. Hieron. relatus *in cap. licet 8. q. 1.* ibi, *& populi præsentia,* iuncto ibi, *ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret,* & Gratian. *in cap. cùm longè, in fin. 63. dist.* ibi, *tunc enim in Ecclesia Dei ritè præficietur Antistes cùm populus pariter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto eligit;* explicant benè Petr. Greg. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. n. 10. & 16.* Bursat. *cons. 26. à num 8. tom. 2.* Azor. *instit. moral p. 2. lib. 3. cap. 17. q. 3.* Viuian. *d. cap. 1. num. 25.* Iul. Lauor. *d. cap 15. num. 1.* rectè aduertentes non pariformiter, sed diuersimodè hanc electionem Clero, & populo datam fuisse; aliquando enim Clero, & populo pariter, itavt etiam tam ij, quàm illi Episcopum nominarent, designarent, & eligerent, *cap. Episcopos,* ibi, *post electionem Cleri, & populi, cap lectus,* ibi, *Clerum, & Plebem einsdem Ecclesiæ elegisse, 62. dist. cap. factus,* ibi, *de Plebis, quæ tunc afficit, suffragio, 7. q. 1.* deinde verò in melius hoc more reformato, constitutum est, vt Clerus eligat, populus verò consentiat, vt optima ratione docuit Stephanus Papa *in d. cap. nosse,* ibi, *Sacerdotum quippe electio est, & fidelis populi consensus adhibendus, quia docendus est populus, non sequendus,* text. opt. *in dict. cap. voto.* Bertachin. *de Episcop. lib. 1 p. 3. num. 2. & 33.* Vasq. *de ordin. disp. 244. cap 4.*

Similis varietas repetitur circa auctoritatem 66
Principum sæcularium in huiusmodi electionibus, nam aliquando, vel ipsi auctoritate propria eorum electionem, & nominationem faciebant, vt de Constantio Constantini Magni filio, & aliis ante Valentinianum, ex Socrate, Eusebio, Nicephoro & Theodoreto, explicat Petr. Greg. *d. cap. 5. n. 5.* aliquando verò ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, & nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de Hadriano Papa constat, qui Carolo magno remunerationis ergò ob insignia beneficia in ipsam Apostolicam Sedem, quæ referuntur *in cap. Hadrianus, il 2. dist. 62.* & *in cap. hoc est, 16. q. 1.* hoc priuilegium eidem indulsit. Sic etiam Hispaniarum Regibus *in d. cap. cùm longè,* id concessum reperitur. Aliquando verò Principibus concessum est, vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accedat assensus, *cap. quia igitur, 63. dist.* ibi, *totius Concilij vnito consensu, & Serenissimi Principis voluntate,* consonat *d. cap. nobis, d. cap. lectus, cap. Abbatem 18. q. 2.* text. opt. *in c. quod sicut, 28. in princ.* ibi,

L *debet*

debet Principi præsentari,&c. de elect. c. cum terra 14. ibi, *auribus Patriarchæ, vel Principis exprimendas, eod. tit.*

67 De posteriori autem tempore, quo huiusmodi potestas laicis omninò noscitur abrogata, constat quoad vtramque partem populi, & sæcularium Principum; quoad populum, ex *cap. non est permittendum, 62. dist.* & ex antiquissimo Sardicensi Concilio sub Iulio I. circa annum salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in c. Osius 2. de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio, quia manifestum est potuisse plures eorum, qui sinceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis iis, quæ latè prosequuntur Petr. Gregor. *d. c. 5. n.* 8. & ex Platone, & aliis Philosophis Marc. Mantua. *singul.* 194. Ex eadem etiam ratione iam apparet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse priuilegiũ illud Principibus sæcularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per impressionem, & metum facta censerur, *c. 1. & 2. c. si quis per ordinationem, 62. dist.* Duplici præterea ex capite iustitiæ priuilegium hoc Principibus sæcularibus ademptum esse notat idem Petr. Gregor. *d. cap. 5. a num.* 16. vel quia iidem Principes spontè sua ei renunciarunt, vt de Valentiniano probat text. *in cap. Valentinianus, distinct.* 62. vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eóque facto priuilegium amittere meruerunt, iuxta reg. text. *in cap. priuilegium 11. q. 3. c. suarum 11. vers. verum, de priuileg.* cum similibus. de qua re latè Boët. Epo *in tract. de Regalibus, vel iure Princip. in beneficijs Ecclesiast. a num. 56. cum seqq.*

68 Abrogata sic laïcis prædicta potestate eligendi Episcopos, primò ea penes omnes Clericos, & Religiosos Diœcesis remansit, vt auctoritate text. *in c. obeuntibus, 62. dist.* scribunt Petr. Gregor. *d. tract. de elect. c. 6. num. 1. &* 2. Burs. *d. cons. 126. num. 26. ad fin.* deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati, vt iidem Doctores resoluunt, & constitutum fuit, vt Religiosi suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici verò suorum Episcoporum, faciant electionem, *c. cùm cætera, & per tot. de elect.* & sic tota Episcoporum eligendi facultas ad Canonicorum Collegium redacta, & deuoluta est; ita vt soli Canonici Episcopum eligerent, exclusis non solùm laïcis, sed etiam cæteris Ecclesiæ Clericis, quamuis beneficiariis, quæ lex, & consuetudo diu in Ecclesia durauit, Berachin, *d. lib. 1, part. 3.* Azor. *dict. q. 3. ad fin.* Couar, *in reg. possessor, part. 2. §. 10. num. 5. vers. olim*, Viuian. *d. c. 1. ex n.* 32. Iul. Lauor. *d. c. 15. ex num* 2. Card. Tusch. *tom. 3. littera E. conclus. 239. num.* 1.

69 Quam quidem doctrinam verissimam agnosco; sed temporum seriem ab eisdem Auctoribus discere cupiebam; animaduerto igitur hanc constitutionem, vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, à Fulgentio, & Gratiano *in cap. sacrorum, 62. dist.* tribui Nicæno Concilio II. quod aliàs septima Synodus solet appellari, & celebratum constat circa annum Christianæ Salutis DCC. LXXXVII. Auctorem verò text. *in d. cap. obeuntibus*, apparet esse Innocentium II. in Romano Concilio circa annum MC. XXXI. & consequenter antiquior videtur Constitutio quæ solis Clericis Cathedralium facultatem eligendi Episcopum concedit; recentior verò illa, quæ omnibus Clericis Diœcesis eam tribuit, ac subinde illam per hanc reuocari videbatur, ex reg. text. *in l. non est nouum, & in l. sed & posteriores, ff. de legibus.* Sed facilè respondetur verba illa, quæ referuntur *in d. cap. Sacrorum, vers. ex constitutionibus, vsque ad fin.* non esse alicuius Pontificis, aut Concilij, sed Gratiani, quæ subinde nullam habent Iuris auctoritatem, aut necessitatem, ex iis quæ dixi *ad proœm. Decreti num.* 8. quamuis semel, & iterum, ac sæpiùs diligenter perlegerim, nihil ad hoc propositum potui reperire tam in magnis Conciliorum tomis, in quorum *tom. 1. pag. 287. cum seqq.* Gangrense, *& tom. 2. pag.* 461. ad longum Nicænum reperiuntur, & omnia vtriusque Decreta, quàm etiam in summa eorundem Conciliorum apud
Carranz. *& pag. 47. & pag. 288. cum seq.* Ex text. ve- 70
rò *in d. cap. 1. de elect.* nullum firmum argumentum quoad temporum computationem potest deduci, minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit auctor, vulgò Lucio Papæ tribuitur, sed ab aliis Pio, vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Ant. August. *in notis ad collect. 1. Decretal. sub eod. tit.* vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inuenisse.

Durauit huiusmodi potestas eligendi Episco- 71
pos in Capitulis, & Canonicis vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. vt constat ex *tit. de elect. in Sexto, & Clementinis*, & dixi *de offic. & potest. Episcop. part. 1. tit. 1. c. 3. n.* 27. & post me obseruarunt Viuian. *d. cap. 1 n.* 34. & Iul. Lauor. *d. c. 15. num.* 22 Postea verò cùm magnæ orirentur discordiæ in huiusmodi electionibus faciendis, vt aduertit Io. Paul. Lancel. *in Inst. Canon. tit. qui eligere, eligive possunt, in princ.* Viuian. *d. cap. 1. n.* 34. Ideò 72
primùm Cathedrales Ecclesias, quæ apud Romanam tantùm Curiam vacare contigissent, suæ dispositioni reseruare cœpit Clemens V. *in Extrau. & si in temporalium, de preb. inter commun.* Deinde verò idem Clemens V. earum quoque Ecclesiarum prouisionem, quæ Clero & populo Christiano carerent, Romani Pontificis dispositioni reseruauit, *in Clem. In plerisque, de elect.* Postea Benedictus XI. *in Extrauag. Sancta Romana, de elect. inter commun.* statuit quatuor Patriarchalibus Ecclesiis vacantibus illis non posse prouideri Romano Pontifice inconsulto. Hinc Ioannes XXII. *in Extrauag. Ex debito, eod. tit. de elect. inter commun.* prouisioni suæ reseruauit Episcopales, & earum superiores Sedes, quæ apud Sedem, illo viuente vacare contigerint. At Benedictus XII. *in Extrauag. Ad regimen, de prabend. inter commun.* dispositioni Apostolicæ reseruauit omnes Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesias, &c. tunc apud Sedem Apostolicam quocunque modò vacantes, & in posterum vacaturas. Denique per sequentes Romanos Pontifices reseruatio facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra Curiam vacantes, *in reg. 3. Cancellariæ*, & ita hodie Summus Pontifex prouidet omnes Episcopales, nisi, quòd Reges Hispaniæ, Lusitaniæ, Galliæ, Poloniæ, & alij, ex eiusdẽ Pontificis concessione potestatem nominandi Episcopos in suis Regnis habent. Itavt in Germania 73
tantùm vetus consuetudo Canonicæ electionis per Capitula faciendæ obseruetur, vt asserunt Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 1. in fin.* me citato Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 15. n.* 23. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. 2. num. 8. dist.* 22. Paul. Layman. *de Prælat. Eccles. elect. cap. 15. q.* 161.

Vnde

74 Vnde nunc Reges Hispaniæ Episcopos nominant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pontifici, vt eos in Ecclesiis instituat, vt per text. *in cap.cum longè 63.dist.* de quo benè Boët. Epo *de Regalib. lib.1.num.131.pag.71.* tradunt Greg. Lop. *l.18.tit.5.part.1.* Palat.*in introduct.de donat.inter vir. & vxor.num.14.* Azeued.*lib.1.num.7.tit.6.lib.1.nouæ Recopil.* Anastas. Germon. *de sacror.immunit.lib.3. c.12.n.40.* Azor.*d.q.3.in fin.* Humad.*dict.l.18.gloss.1.* Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholici,c.50. ferè per tot.* Quintanad.*Ecclesiast.lib.1.cap.5.num.4.* Bobadil.*in sua politica,lib.2.c.18.num.215.* Cened. *canon.q.22.ex num.27.* Vincent.Cabot.*var.lib.1.c.5.* Ioan. Filesac. *de sacra Episcop.auctor.c.7.* Ioan.Balboa *ad cap.cùm Ecclesia Sutrina,de causa possess.n.50.* Salgado *de protect. Regia part.3. c.10. ex num. 223.* Solorz.*de iure Indiar.tom.2.lib.3.c.2.n.7.& 8.& c.4. num.28.& 29.* D.meus Laurent.Ramirez de Prado *in notis ad chron. Luitpr.n.99.* Nicol. Garc.*de benef. part.5.cap.1.num.214. cum seqq.* nouissimè Anton. de Fuertes *Canon.lect.lib.2.cap.18.cum seqq.* nouissimè etiam Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.1.cap.7.num.17.* & latissimè *lib.2.c.11.per tot.& cap.14.à num.21.& cap.17.num.49.cum seqq.*

75 Nam olim,vt à primordiis rem altiùs petamus,
etsi Reges Hispaniæ temporibus Concil. Toleta-
ni relati *in d.c.cùm longè*, antequam & post vsque
ad Arabum aduentum in Hispaniam, ius habue-
rint nominandi,vel eligendi Prælatos, & Episco-
pos; attamen postmodum huiusmodi ius vel ces-
sauit, vel immutatum fuit, eligendi potestate
in Capitula, vel Collegia Canonicorum omni-
nò translata, remanente dumtaxat Regibus iure
illo, quod à Castellæ Rege Ildephonso comme-
moratur *in l.18.*vbi Gregor. Lopez *tit.5.part.1.* &
habetur *in l.3.* vbi Didac. Perez *tit.3.lib.1. Ordin. & in l.1.tit.6.* vbi Azeued.*lib.1.nouæ Recopil.* quod
sanè ius in eo collocatum erat, vt scilicet Cano-
nicorum Collegium statim mortuo Pastore Re-
gi eius obitum nunciaret, ab eóque peteret licen-
tiam, & facultatem eligendi Episcopum, quæ per
Regem concessa, ipsi Canonici eligebant Præla-
tum, quem ante missionem in possessionem Regi
exhibebant, vt ab ipso bonorum administratio-
nem obtineret;prout ex prædictis legibus, & Au-
ctoribus colligere licet; & optimè ratiocinatur
Antonius Arrianus Canonicus Cæsaraugustan.*in
sua Iuris, & facti dissertatione pro Ecclesia, Capitulo,
& Archidiacono Cæsaraugust. pag. 19.* quæ omnia
ante, & post Concilium prædictum Toletanum
76 fiebant concessione Romanæ Ecclesiæ, cuius au-
ctoritatem Ecclesiæ Hispaniæ summo iure vene-
ratæ sunt, vt notat Garsias Loaysa, olim piissi-
77 mi,ac potentissimi Philippi II. Hispaniarum Re-
gis Catholici, dum Princeps, & in ephebis esset,
præceptor, & institutor,post Archiepiscopus To-
letanus, *in notis ad cap.6.Concilij Toletani XII. in
vers. libera Principis electio,* hac de re sic suam sen-
tentiam posuit.*Studium,& labor eligendi viros Epi-
scopatibus præficiendos penes Reges tempore Gothorum
erat, quod vsque Romanorum Pontificum indulgentia
ad nostra tempora penes Hispaniæ Reges resedit*; &
deinde. *Vnde constat ad Regiam curam pertinere no-
minare Episcopos, quod fiebat hoc pacto. Rex de ea re
nominationem referebat ad Concilium, Concilium ve-
rò inquirebat, an nominatus dignus esset eo munere, vt
ad Episcopatum eueheretur, quod si inuentus esset mo-
ribus,& doctrina ornatus,statim a Concilio confirma-
batur, omnia autem hæc fiebant concessione Roma-
na, & Apostolicæ Sedis, cuius auctoritatem Ecclesia
Hispania semper maiorem in modum coluit, & obser-
uauit; & in not.ad Concil.Tolet. XII.cap.11.* Item
præfati Reges huiusmodi potestate vtebantur ex
generali Iuris communis concessione, qua con-
struentibus, aut dotantibus Ecclesias conceditur
potestas præsentandi ad eas: constat namque Hi- 78
spaniarum Reges Cathedrales Ecclesias ferè om-
nes erexisse, construxisse, & amplissimis redditi-
bus exornasse, sicut referunt Thom. Boss. *de signis
Ecclesiæ,lib.10.signo 87.c.6.* Valdes. *de dignitate Re-
gum, Regnorúmque Hispaniæ, cap.11. per totum.*

Postea iidem Hispaniæ Reges ius hoc à se ab- 79
dicarunt, & in Ecclesiarum Capitula transtule-
runt, vt de Rege Aragoniæ tradit Zurita his ver-
bis. *Y iuntamente con esto tambien affirma, que el Rey
cediò al Papa el derecho que tenia del patronazgo de
todas las Iglesias de su Reino, y lo concedio à los Pre-
lados, y Capitulos, que pudiesen elegir libremente sin
su consentimiento, lo que antes no se soliá permittir.*
Et iuxta huiusmodi abdicationem Canonicorum
Collegium eo vsque in Hispania liberè suum ele-
git Episcopum,quousque Pontifices Romani,ele-
ctionibus Capitulorum sublatis & abrogatis, ius
omne creandi Episcopos, & Episcopatus proui-
dendi per reseruatorias regulas ad se transtule-
runt, sibique priuatiuè reseruarunt; vnde factum
fuit, vt inter Pontifices, & Reges crebræ exori-
rentur controuersiæ, ac contentiones, Regibus
nominationem, vel præsentationem antiquam
resumentibus & expostulantibus,Pontificibus ve-
rò eam excludentibus, & aspernantibus, sibique
vendicantibus, & assumentibus liberam, & abso-
lutam omninò dispositionem,ac prouisionem; ex
his forsan causis, de quibus disseruit noster Pa-
norm. pro Pontifice concludens *in cap. cùm inter
vniuersas,num.4.& 5.de elect.* quarum controuersia-
rum, siue quæstionum egregiam mentionem fa-
ciunt Curita *annal.part.4.lib.20.cap.23.& 31.* Ma-
riana *de rebus Hispaniæ, lib.24.cap.16.* cuius verba
sic habentur. *Et erat ea tempestate moribus vsurpa-
tum ne Episcopi Ecclesiis Hispaniæ darentur, nisi quos
Reges postularent,nominarentque. Quia occasione pau-
lo post noua contentio de Turiasonensi Ecclesia orta
est, cui Andrea Ferricio Cardinali defuncto Pontifex
Andream Martinum Episcopum dedit. Restitit Rex
Ferdinandus, vt Hispaniæ Cardinalis mutata senten-
tia daretur contendit,atque peruicit.Controuersia finem
accepit cum Raphaële Galleotto quarto post anno Con-
chensi Ecclesiæ tunc vacua, à Sixto Pontifice propin-
quo præfecto, effecit Rex eo amoto Alphonsum Bur-
gensem, Regiæ conscientiæ procuratorem è Dominicano
Ordine Cordubensem Episcopum Rectorem Conchensi-
bus dari Regibus Castellæ in perpetuum, vt quos ipsi
expetiissent,ij Episcopi præficerentur addita prærogatiua.*

Ex quo apparet hanc omnem controuersiam 80
omninò cessasse,cùm Sixtus IV. Pontif. Maxim.
Hispaniæ Regibus Priuilegium illud, siue Indul-
tum perpetuis futuris temporibus valiturum con-
cessit,vt quos ipsi expetiissent, ij omninò, & non
alij Episcopi præficerentur; & demum Adria-
nus VI. concessit Carolo V. Imperatori, & Hi- 81
spaniarum Regi, ac eius successoribus ius præ-
sentandi Episcopos Hispaniæ,qui antea prouide-
bantur ad supplicationem Regum, vt attestantur
Mariana *lib.24.c.16.ad fin. & lib.25.c.5.* Gil Gon-
zales Dauila *in sua historia de Salamanca lib.3.c.18.*
Nicol. Garc.*d.c.1.n.218.* Illustriss. D.meus Roder.
à Cunha *in comment. ad dictum cap. cùm longè, n.1.*
Gonzal.de Salzedo *d.lib.1.c.14.à n.21.* Modern.*de
protect.Regia part.3.cap.10.num.9.& 235.& seq.*

82 Sic etiam Reges nostri Lusitaniæ habent ius præsentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus, & Episcopatus illius Regni, vt tradunt Nauarr. *in cap. nouit, notab.3. num.165. de iudic,* Cabed. *de Patron. Regiæ Coronæ cap.37. num.1.* quod ius præsentandi cœpit à tempore Regis Alphonsi V. sicut ait Cald. Pereira *de manu Regia tom. 1. pag. 234. num.76. ad fin.* quem refert Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.2.n.8.dist.23. & ad dict.cap.cùm longè,n.1.& in histor.Eccles.Episcop, Portugalens.part.2.cap.15.pag,127.*

83 Regibus Franciæ idem Ius nominandi Episcopos Summi Pontificis indultu concessum esse tradunt Palat. *vbi supr.num.*28. Rebuff. *in concordat.tit, de nomin,Regis ad Prælatur,§.glos.vacantibus,pag.*84. Carol. de Grassal. *lib.2.Regal.Franciæ, Iure 3.* Guiliclm. Benedict. *in cap. Raynutius,de testam.verb.& vxorem nomine Adelasiam, decis.2.ex num.*78. Petr, Gregor. *in tit, de elect,cap.5. num.*13. Boëtius Epo,
84 vir impensè doctus, déque iurisdictione, ac potestate Ecclesiastica optimè meritus, *heroicar. quæst. de Iure sacro, lib.1. tit.de Regalibus, & vniuerso Iure Principum in beneficijs Ecclesiasticis*, ex *num.* 26. & *num.*262. Renat. Choppin. *de domanio Franc.lib.2. tit.10. & de sacra politia lib.1. tit.7. ex n.22.* qui de hac re ita eleganter scripsit. *Cognatum Regalibus quidam putant ius principale in Gallia nominationis ad Monasteria, & Pontificatus. Qua enim ex causa vacui Episcopatus iura occupantur à nostris Regibus lege Regaliorum, quoad nouus Episcopus ab his fidelitatis Sacramento rogetur, eadem quoque probabile aiunt nominari ab ipsis sanctæ Sedi Episcopum oportere, quasi Principis beneficiarium iuratúmque clientem futurum. Ego verò contrà sentio, talem nominationem ad sacras Præfecturas, quam Reges nostri exequuntur, nouo iure, & pactitio introductam, anno* 1516. *antea quippe Sacrati ordinis suffragijs cooptabantur Præfecti Cathedralium Ecclesiarum, ac Cœnobiorum, saluo eo quod noui Antistitis electo identitatem nuntiabatur Principi, qui eum laudabat, & approbabat, vel expresso Regio assensu ibatur in comitia sacrarum electionum, ac petita decenter à Rege eligendi venia honoraria in Præsulis sui electionem descendebant, tum Canonici, tum cucullati Sacerdotes.* Hactenus Renat. Chopp. Idem de Regibus Poloniæ tradit Azor, *dict.q.3.in fin.* & de Regibus Angliæ firmant Palat. *dict. loco n.29. ante med.* Anastas. Germon. *d.cap.12.n.31.* vbi *n.30.& 32.* idem de Regibus Neapolis, & Hungariæ dicit, latè de omnibus Boët, Epo *lib. 1. de Regalib. vel iure Principum in benef.Ecclesiast.n.267. cum seqq.* vbi de Regibus Apuliæ, Hispanorum, Francorum, Anglorum, Scotorum, Polonorum, Longobardorum, Moscouitarum, & de Saxoniæ Duce, & Flandriæ Comite, Gonzales de Salzedo *d.lib.2.c.11.num.22.* D. Acuna *in dicta histor.Ecclesiast.Episcop.Portugalen.p.2.c.15.pag.127.*

85 Capitulum igitur, mortuo Episcopo, tenebitur eius mortem Regi denuntiare, vt Rex nominet personam Summo Pontifici ad prouidendum de Episcopatu vacante, Palat. *vbi supra,n.25.* Cabed. *d.cap.37.n.6.* vbi *n.4.* ex Greg. Lop. *d.l.18.verb.an-*
86 *tiqua costumbre.* & Azeued. *d.lib.1.n.2.* subdit, quòd non possunt his dignitatibus insigniri, nisi qui fuerint à Regibus nominati, & præsentati. Custodiam autem bonorum Episcopi defuncti pertinere ad Regem, tenent Palat. *vbi supra, num.*28. &
87 Cabed. *d.c.37.num.7. & Lusitana decis.84.part.1.* eo quòd Ecclesiæ Pastore viduatæ sub Regis protectione sint, secundùm Afflict. *in const.rubr.28. n.1.*
88 *lib.3.* Cabed. *d.c.37.n.8.* & quamuis inuentarium bonorum Episcopi à Iudice laïco faciendum esse minus bene existimauerint idem Cabed. *dict. decis.84.* & Ceuall. *de violentia, part.2.q.76. num.13.* tamen debere tantùm confici à Iudice Ecclesiastico, magis probabile est, ad tradita per Franc. Marc. *Delphin. decis.105. part.1.* Mart. *de iurisdict. part.4.cas.122.num.16.* ex ea ratione, quia Episcopi decedunt abintestati, & eorum hæredes sunt alij Episcopi, Ecclesia, vel Camera Apostolica, quæ omnes sunt personæ Ecclesiasticæ, super quibus nullam iurisdictionem habet sæcularis, iuxta vulgatia Iura.

Circa quas concessiones factas prædictis Re- 89
gibus nominandi Episcopos Concil. Trid. *sess.24. de reformat.cap.1.* nihil pro præsenti temporum ratione duxit innouandum, sed omnes, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius obtinet, hortatur, & monet, vt bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, quosque digniores, & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfigi diligenter curent. Cùm ergo Renat. Choppin. *lib.1.de sacra politia, tit.7. num.* 27. maximè doluerit quòd abrogato Collegiorum arbitrio præfecturæ Ecclesiarum datæ sint ex Regij animi sententia aliquibus arduorum Ecclesiæ munerum captatoribus, & plures inhabiles licentiùs grassari cœperint in maiorum Ordinum Sacerdotia, insurgit doctissim. Anastas. Germon. *de sacrorũ immun.lib.3. cap.12.num.40.* ita loquens de prudentissimo Philippo II. *Vtinam omnes tale ius habentes, tales nominationes facerent, vt Philippus Hispaniarum Rex, & verè Catholicus; non enim statim nominat, neque ad cuiusque preces, sed matura adhibita deliberatione, habitóque personarum delectu; tales offert viros Pontifici Max. (non in Hispanijs solùm, sed in Indijs, & Neapolitano, & Siciliensi Regno) qui Episcopali dignitate meritò ab omnibus digni existimentur; & ob hanc vnam potissimam causam semper existimaui, omnia illi potentissimo Regi feliciter cedere*, refert Ceuall. *commun.contra communes tom 4.q 897.num.475.*

Quod quidem ius ex eisdem concessionibus 90
competens comprehenditur sub reseruationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiúsque dispositione, cùm in illis expresse exceptum sit Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans, vt per Lambert. *de Iurepat. lib. 2. part.3.q.9.art.11.* Couar. *pract.cap.36.n.2.* Rebuff. *in praxi benef.part.3.sign.num.61.cum seqq.* & plures alios citatos à Cened. *ad Decret. collect.79. num.2.* quibus addo Cabed. *de Patron. Regiæ Coronæ,c.10. num.3.& c.35.n.7.* Gonzal. *ad reg.Cancell.gloss.24 ex num.153.* Nicol. Garc. *d.p.5.c.1,num.219.* Illustriss. D. Roder. à Cunha *in comm. ad d.c.cùm longè, n.4.* metipsum *de offic. & potestate Episcopi, part.1.tit.1. cap.3.num.32.*

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, est nunc videndum, & qui eligi possunt Episcopi? & qui minimè? & quomodo etiam hodie fiat Episcoporum assumptio?

Sed antequam de qualitatibus ordinandi in 91
Episcopum sit à Superiore, cuius interest, vt infrà, cognoscendum, ipse ordinandus, qui ad hoc dignitatum culmen ascendere, eiúsque munus subire curat, diligenter cogitare debet quæque tum facultates suppetant, tum difficultates officiant,

ciant, ne fortè, cùm exiguæ staturæ sit, gigantum induat arma, quæ tum in cursu, tum in prælio impedimento sunt, cùm in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ supra vires sunt; ideo S. Gregor. Nazianz. de his loquens dicebat: *Quid in cælum prouolas, cùm pedes sis? quid turrim extruis, cùm ijs rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipse quoque manu aquam metiris, & Cælum palmo, terramque omnem pugillo, clementia magna, & huiusmodi, vt ea Creator solum demetiri possit? Si enim tunc primùm*, inquit Bernardus, *hæsitare incipias, id quidem serò, ante, iuxta consilium Saluatoris.* Lucæ 14. *sedisse debueras, ante æstimasse opus, metiri vires, ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse virtutum. Quis enim sanus, & sobrius, cùm perspexerit vix se ferendis oneribus suis sufficere, aliena quoque onera libenti animo suscipias? quis cùm vix reddendis domesticis rationibus suis se parem agnoscas, in publicis, vel alienis spontè operam profiteatur? Quisnam æger suorùmque vulnerum cunctorum non satis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? quid enim indignius est? quid maiori pœna dignum, quàm in conspectu Dei, & Angelorum eius, in conspectu Ecclesiæ vniuersæ, id se scire profiteri, quod ignores, id velle quod noles, id posse, quod nullo modo potes. Non tunc igitur hæc talia cogitanda sunt, dum iam diuino adstamus Altari; sed tunc dum ambitiosè discurrimus. Neque enim erit adeo desperatus, & perditus animus, qui si maiestatem, & amplitudinem earum rerum secum diligentius consideraueris, & expenderis, qui non concidat, qui se dare præcipitem velis, qui sententiam futuri Iudicis, quam veluti manu sua subscribit, non exhorrescat, ne illud exaudiat, Nescitis quid petatis*, Matth. 20. &c.

92 Si quis igitur Episcopatum desiderat, secum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocatur, deinde videat diligenter an eos sustinere rectè ipse possit, tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij & apertè, & occultè eum oppugnant, neque meme solùm reputet, quanta sit illa dignitas; verùm etiam, quot se mortis periculis obiiciat, nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed despiciat, quæ insidiæ, quæ curæ, & sollicitudines sibi parentur, sciàtque omninò, si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, eum ideò Episcopum creatum esse, & legitime ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat, qui enim solum honorem adeptus est, cæteraque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet. Sciant denique Episcopi se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes, Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei in qua posuit eos Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes, non dignitatem; laborem, non delicias; non crescere fastidio, sed humilitate decrescere; vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum; vt intermissa Racheli decora facie ad Liam oculis lippam, de Monte cum Moyse descendant ad campum, & de otio contemplationis ad laborem [illegible].

93 Vnde vt rectè Gregor. Nazianz. scripsit. *Nemo [illegible] lato animo creatur Episcopus; si quis pericula, [illegible] ei proposita consideret, atque adeò stultus [illegible] potest, ac reprehensione dignus, qui cùm viam ingressus [illegible] complanatam, & expeditam, spontè se in [illegible] angustum, per [illegible] asperúmque redegerit.* Quod ele-

gantibus, & horrendis verbis prosequitur S. Bern. ad Episc. Landon. *epist.* 24. dum ait. *Curritur ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis, iam quisque victurus sis, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submiserunt huic sarcinæ, non solum non gemere tanquam sub honore, sed insuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcitati non vident? Quæ ista insania est? vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa Iudicij? Quo ascendis miser, vt ab altiori gradu sit casus grauior, neque enim paulatim decides, sed tanquam fulgor in impetu vehementi (quasi alter Satanas) subitò deijciens. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent & onera; grauari profecto metuerent, nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Episcope, quia peccata Populi comedis, ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi, quantum desudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venies miser ante Tribunal Christi, & audietur grauis querela Populorum, accusatio dura eorum, quorum vixere stipendijs, neque diluere peccata quibus facti sunt duces cæci, & fraudulenti mediatores. Quid tibi insipiens delitiæ sapiunt? Quid diuitiæ illæ oblectans oculos? quibus mercaris tam graue iudicium, tam dura temetipsum obligans rationi? vniuersa quidem vsque ad quadrantem nouissimum exigeris?*

Quapropter, quisquis sibi meritò timere debet, 94
ne dicam exhorrescere, cùm tantum munus assumit, quæ causa multis sanè, ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi, vt de SS. Brunone, Francisco, Bernardo, & multis aliis memini *de offic. & potest. Episcop. p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 1. *ex num.* 14. *cum multis seqq.* me citato *in illo loco*, Machado *en su perfecto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 6. *tract.* 1. *docum.* 2. *num.* 1. & addo quod refert Buër. Epo *de Regalibus in benefic. Eccles. lib.* 1. *num.* 266. *pag.* 165. de Ferdinando Romanorum Rege, qui Archiepiscopatum Tergestinum in Istria tunc vacantem vltrò detulit piissimo, sanctissimóque viro Claudio Iaio, vni ex decem primis Societatis IESV Patribus, sed reluctanti, respuentique, nec vllis ad hoc machinis induci sese patienti, quantumlibet apud ipsum quoque Summum Pontif. res animis maximis ageretur, donec tandem Ferdinandus efficacissimis S. Ignatij rationibus per litteras persuasus, ac victus à postulato desisteret.

Plures hac nostra tempestate non defuerunt, qui Episcopatus spontè oblatos, vel recusarunt, vel inuiti susceperunt sanctæ memoriæ Viri, quorum duos referam, qui cum Ecclesiarum omnium ferè aliarum opulentissimarum, atque nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum poterunt esse aliorum instar; quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus (prout refertur in historia generali S. Dominici Hernandi del Castillo *in* 2. *p. lib.* 1. *c.* 26. *fol.* 202.) cui cùm Archiepiscatum Toletanum, Carolus V. Imper. secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias, Imperator ad meliùs deliberandum indulsisset, præstitit Vir egregius cōstantissimè in priori proposito, cuius animi magnitudinem, stabilémque omninò sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo addictam, Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat; tunc ille summa perfusus lætitia, nouum mu-

mis à Cæsare postulauit, vt scilicet, nemini se viuente, quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit; sed eo vita deinde functo, aliis minimè occultandum ad te-
95 liquorum exemplum esse putauit. Alter extitit D. Fr. Bartholomæus à Martyribus, eiusdem Dominicanæ familiæ alumnus, qui præcepto obedientiæ coactus fuit Bracharensem Archiepiscopatum acceptare, vt de eo refert pius Vir Fr. Ludou. Granatensis, qui vt Prouincialis præceptum ad acceptandum illi imposuit, sicut ipsemet refert in epistola nuncupatoria ad D. Ioannem Ribeiram Episcopum Dacensem præfixam concioni, quam ipse Ludouicus Granatensis habuit in consecratione D. Antonij Pinarij in Episcopum Mirandensem, anno 1565. Item Fr. Ludouicus de Sousa, nobilis actorum eiusdem Fr. Bartholomæi de Martyribus scriptor, *lib.* 1. *cap.* 8. & qualiter præceptum illud strictissimum imposuerit Frater Ludouicus Granatensis, refert latissimè Ludouicus Muñoz *in eius vita lib.* 1. *cap.* 13. *per tot.* qui prius eundem Archiepiscopatum Bracharensem à Regina Lusitaniæ Catherina oblatum repudiauit, vt refert Fr. Alphonsus Fernandez *concertatioais prædicatoriæ p.* 2. vbi *de notitia Scriptorum Religionis sancti Dominici*,
96 *O vertigo morum pessima!* exclamat Petrarcha *de remedio vtriusque fortunæ lib.* 1. *dialog.* 107. *ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.* Aduerte quæso ò prostitutæ frontis petitor, quòd ad celsitudinem gradus, & sufficientiam bonorum appetere Episcopatum præsumptuosum est, ac ad cupiditatem, & ambitionem pertinet; vnde contra Pharisæos Dominus dicit, *Amant primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Et ipse Dominus arguit discipulos *Matth.* 20. Primatum quærentes, dicens: *Scitis, quia Principes gentium dominantur eorum*; super quem locum Chrys. *hom.* 66. ait per hoc Dominum ostendere voluisse, quòd gentile est primatus cupere. Et eleganter idem Chrysost. *hom.* 35. hac de re ita loquitur. *Opus quidem desiderare bonum, bonum est, primatum autem honoris concupiscere vanitas est. Primatus enim fugientem se de-*
97 *siderat, desiderantem se horret.* Ob id notat Cassan, *in catal. gloriæ mundi p.* 1. *consid.* 60. quòd homo non debet gloriari appetendo honorem terrenum non
98 sibi debitum, quoniam ad honores Mundi sine suffragio temporis, aut sine merito laboris velle promoueri dicitur ambitio, quæ non est permissa, cùm sit inordinatus appetitus honoris terreni, & amplitudinis dignitatis, *c. miramur, in fin. dist.* 6. & ideò, vt dicit S. Thom. 2. 2. *q.* 131. *art.* 2. & Alex. de Alex. *in* 2. *p. sum. in tract. de ambit.* est peccatum, quia cùm honor sit præmium virtutis, Arist. 4. *Ethic.* ambitiosus desiderat præsidentiam, & regimen, quod non debemr nisi virtuosis, & per consequens, non sibi, imò etiamsi esset dignus, ex ambitione fit indignus, *cap. principatus* 1. *q.* 1. *Acceptatio enim Prælaturæ*, vt inquit S. Bernard. serm. 58. super Cant, *procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & destruat, ædificet, & plantet.*
99 Vnde si quis Episcopatum optet, non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat; quia optat prodesse, & non præesse, vt benè docent S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 1. Alph. Aluarez Guerr. *in speculo iur. Pontificy cap.* 4. *post princ.* Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *q.* 2. Sic intelligentes locum Apost. 1. ad Tim. 3. *Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Et hinc Nau. *consil.* 17. *num.* 7. *sub tit. de sent. excom. in nou.* resoluit absque peccato etiam 100
veniali posse appeti Episcopatum ab illo, qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt prosit, licèt minus principaliter appeteretur, ob honorem & fructus eius; & *de Orat. miscell.* 42. *num.* 2. tenet grauiter peccare Episcopos ambien- 101
tes alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possint suis cognatis, & familiaribus prouidere, refert Paul. Laym. *in Theol. morali, lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. vbi resoluit non esse illicitum Episcopatum, aliámve Prælaturam appetere principaliter propter Dei honorem, & salutem animarum promouendam; secundariò verò propter bona temporalia ei annexa, si aliquæ conditiones adsint; prima, vt qui Prælaturam appetit, ea dignus sit. Secunda, vt alius non adsit aq regendum magis idoneus, ex cuius promotione Ecclesia maius commodum acceptura est; nam alioquin, qui Prælaturam appetit, non syncerè vtilitatem Ecclesiæ, sed potius suum commodum spectare conuincitur; quod tamen commodo Ecclesiæ posthaberi debet; tertia, vt sine scandalo, illicita largitione, &c. appetat, vel procuret.
Hinc etiam prouenit, quod Doctores communiter resoluunt, votum scilicet, vel iuramentum 102
non procurandi Episcopatum esse omninò licitum, & obligare; quia Episcopatum procurare est contra humilitatem, ac proinde illicitum; ita Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 30. Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 8. *dist.* 85. & vltra supradicta probatur ex S. August. *lib.* 19. *de ciuit. Dei cap.* 19. relato *in cap. qui Episcopatum* 8. *q.* 1. dum ait locum superiorem (etsi administraretur, vt decet) indecenter tamen appeti: & ex S. Greg. *lib.* 1. *epist.* 110. relato *in cap. fin.* 1. *q.* 6. qui asserit vltrò ambientem, vel importunè se ingerentem esse omninò repellendum: & ex S. Chrysost. *homil.* 35. *in Matth.* dicente, *desiderantem Primatum in terra inuenturum confusionem in Cœlo*, &c. Verùm si quis votum emiserit, vel iurauerit non acceptandi Episcopatum in nullo casu, immò resistendi Superiori acceptare iubenti, tale votum, seu iuramentum est omninò illicitum, & peccaminosum, ac proinde non obligat, quia necessitas proximi, & Ecclesiæ vrgere potest, cui succurrere quis tenetur, & obedire Superiori, qui id valeat præcipere. Ita Syluest. *verb. Episcopatus, q.* 3. *in fin.* Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract. de Iuram. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. D. à Cunha *vbi supr. num.* 9. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 11. *cap.* 1. *q.* 1. *vers. quares*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap* 8. *n.* 37. *& tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 5. vbi subdit sic esse intelligendum Gregorium *in registr. lib.* 6. *cap.* 169. relatum *in cap. in Scripturis* 8. *q.* 1. damnantem recusare Episcopatum, vt colligitur ex eius verbis, ibi, *Quies itaque nobis appetenda ex corde est, & tamen pro multorum lucro aliquando postponenda.* E' contra tamen licitum, ac proinde obligatorium sub mortali erit votum, seu iuramentum non acceptandi Episcopatum, quantum est ex parte vouentis, vel iurantis, nisi præcepto aliquo (siue id præceptum sit ex Iure naturali,

naturali, siue ex positiuo Ecclesiastico) constringantur acceptare; vt benè resoluunt S. Thomas 2.2. q.185. *art.2. in corpore, & quodlib. 5. art.22. in corpore, & ad 2.* Valent.2.2.*disp.*10.*quæst.*3.*puncto* 2. *quæst.*2. *concl.*1. *in fine*, Sanch.*d.lib.*4.*cap.*8.*num.*37. *& lib.*6. *cap.*18. *n.*33. & in hoc euentu procedere text. *in cap.*1. *dist.*85. notaui Ego ipse *in collect. ad ipsum, num.*9.

103 Religionis Superior non poterit præcipere Regulari vouenti, vel iuranti non acceptandi Episcopatum, vt illum acceptet, ex eo, quia cùm per Episcopalem dignitatem liber fit Regularis à subiectione obedientiæ suæ Religionis, absurdum esset ad hoc obligari posse; sicut resoluunt Valent.*d.q.*3.*puncto* 3. *col.*5. *concl.*6. Sanch.*d.lib.*4. *cap.*8. *num.*38. Paul. Laym. *d.cap.*15.*num.*12. D. à Cunha *vbi suprà num.*11. vbi subdit, nec, quia de multis legamus ita obligatos fuisse, credendum

104 esse talem obligationem vim habuisse. Papa verò si etiam extra Ecclesiæ necessitatem, immò ex libera electione vellet, vt sic iurans, vel vouens, fieret Episcopus, teneretur illi obedire, quia in eo voto censetur semper exclusa auctoritas ipsius Summi Pontificis præcipere volentis, Sanch.*dict. lib.*6.*cap.*18.*num.*38.*vers.vlt.*

De multis autem (vt ad rem redeamus) quæ in Episcopo requiruntur, loquitur Apost. ad Timoth. & ad Titum, quæ omnia in sequenti cap. iuxta Canonicas sanctiones exponemus. Hoc autem in loco de iis tantùm agemus, quæ aut faciendam impediunt, aut irritam faciunt electionem, vel saltem animaduertenda sunt in ipsa electione Episcopi facienda.

105 Requiritur igitur primùm in Episcopo eligendo, vt iisdem qualitatibus prædítus sit, quæ in Presbytero quoque simplici necessariò exiguntur, quas suo loco videbimus; sed supra illos, ac cæteros Clericos requiritur, in Episcopo ætas x x x. annorum completorum, *cap.cùm in cunctis, in princ. de elect.* ibi. *Nisi qui iam trigesimum ætatis suæ annum exegerit.* Greg. IV. Constit. sua incip. *Onus Apostolica, sub dat. Romæ* 1. *Maij, Anno Incarnat. Dom.*1590. ibi, *Annam trigesimum expleuisse.* Rebuff.*de pacif.poss.num.*184.Menoch.*de arbit.cas.*427. *num.*24. Henriq.*in sum.lib.*10.*cap.*19.§.3. *& lib.*14. *cap.* 9. *in princ. vers. ad Episcopatum*, Guttier. *can. lib.*1. *cap.* 26. *num.*36. Franc. Leo *in Thesauro fori Eccles.p.*3.*cap.*8. *num.*7. Ludou. Miranda *de ordin. iudic. q.*4.*art.*1.*conclus.*3. Armendar. *in addit.ad Recopil.legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*2.*l.*3.*de ætat.num.*18. Azor.*instit.moral.part.*2.*lib.*6.*cap.*5.*in princ.* Less.*de iust.lib.*2.*cap.*34.*dub.*10.*num.*105.Campan.*in diuers. iur. can.rub.*7.*cap.*3.*num.*3.*& cap.*6.*num.*44. Valer. Reginald.*in prax.fori pœnit.lib.*30.*tract.*3.*num.*163. *vers.*1. Viuian.*in praxi Iurispatr. lib.*1.*cap.*1.*n.*188. secundùm vltim. impress. Iul. Lauor.*var.lucubrat. tom.*1.*tit.*4.*cap.*16.*num.*2.Anton.Nouar.*in sum.Bullar.tit.de electione Episcoporum, num.*1.*pag.*616. Machado *en su perfecto Confessor tom.*2.*lib.*4.*p.*6.*tract.*1. *docum.* [illegible] *num.*2.

106 Vtrùm autem consecratus Episcopus ante aetatem trigesimum expletum fiat irregularis, incurratque alias pœnas inflictas aduersus promotos ante ætatem? in dubium poterit à nonnullis reuocari, & licet ex aliquibus rationibus annuendum videatur, nihilominus tamen à negatiua non [illegible] dendum probat Suar.*tom.*1.*de cens.disp.*31. *sect.*1 *num.*29. quem refert, & sequitur Campan. *in diuers. iur.* [illegible] *rub.*7.*cap.*4.*n.*17. Infans verò si consecraretur Episcopus, nihil ageret, ex S.Thom. *in supplem.ad* 3.*part. sum.quæst.*29.*art.*2. Henriq. *in sum.lib.*1.*cap.*21.§.4.*& lib.*10.*cap.*14. §.3. nam requiritur ætas recipientis Pastoralem curam animarum; & quemadmodum carens vsu rationis est inhabilis ad matrimonium corporale, exigens interiorem consensum, vt scribit idem S.Thom. *in supplem.q.*45 *art.*4.ita pariter ad spirituale, cùm persona consecranda in Episcopum fiat Sponsus suæ Ecclesiæ; licèt contradicant alij, quòd etiam in cuiuis consecraretur Episcopus, maximè Host. *in sum. de tempor. Ordin.* §. *& cui, vers. sed etiam præter regulas*; sed vide Borgas.*de irregul. rub. de tempor. Ordin.num.*14.*&* 15. Asten.*part.*2. *lib.*6. *tit.*25.

Secundò attendendum est, vt sit ex legitimo matrimonio natus, *d.cap.cùm cunctis, cap. innotuit, de elect.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.*1. *c.*3. *num.*8. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.*2. *alleg.*1.*num.*32. *& in collect. ad d.cap.cùm in cunctis, num.*18.& me citato *in illis locis*, Iul.Lauor.*d.c.*16. *num.*24. Nonar. *d.tit. de electione Episcopor. num.*3. Machado *d. tract.*1. *docum.*3. *num.*3. Ex legitimo 107
matrimonio natus, Iuris fictione dicitur, ac proinde ad Episcopatum habilis censetur per subsequens matrimonium legitimatus, vt benè resoluunt Couar. *de sponsal. part.*2. *cap.*8. §.2. *num.*30. Vin. *tom.*2. *comm. opin. lib.*6.*tit.*4.*num.*101. *pag.*17. Peregr. *de fideic. art.*24. *num.*12. Menoch. *cons.*16. *num.*5.*&* 17.*& cons.*799. *num.*12. Suar. *tom.*5. *de censur. disp.*5.*sect.*5. *à n.*10. Beller.*disquisit.Clerical. part.*1. *tit.de discipl. Cleric.*§.2. *num.*18. Azor. *instit. moral.part.*3.*lib.*2. *cap.*14. *q.*14. Campan. *in diuers. Iuris Can. rub.*11. *cap.*13. *num.*127. Ego ipse *d. alleg.*1. *num.*33. *& in collect. ad d. cap. cùm in cunctis, num.*19.me citato Iul.Lauor.*d.cap.*16.*n.*61. Nonar. *vbi suprà num.*4. 108

Tertiò, quòd in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio fuerit constitutus, vt statuit Concil. Trid. *sess.*25. *de reformat. cap.* 2. & ex illo colligunt Franc. Leo *d.cap.*3.*num.*9. Vgolin.*de off. Episcopi, cap.*1. §. 2. *num.*1. Machado *d. docum.*3. *num.*1. Sed hodie attenta noua dispositione dictæ Bullæ Gregor. XIV. cùm plurali numero vtatur, sicut priùs vtebatur, *cap.à multis, de ætat. & qualit.* requiritur, vt omnibus sacris initiatus sit ante sex menses, vt benè aduertit Campan. *d. rubr.*11. *cap.*7. *num* 8. quem refero Ego ipse *d.alleg.*1.*n.*37. Si verò Sacerdotium non præcesserit, valida tamen erit Ordinis Episcopalis collatio; etenim præposteratio in collatione Ordinum non vitiat, licèt executionem impediat, vt per glos. & Doctor. *in cap. sollicitudo*, 52. *dist.* Rendin. *in prompt. recept sent.tom.*1.*tit.*38.*num.*6. Forn. *de sacr. Ordin. cap.*6.*num.*5. Campan. *d.rub.*10. *cap.vnic. de Cler. per saltum promot.* Syluest. *in sum.verb.Ordo*, 2.*n.*1. Borg. *de irregul. part.* 5. *sub rub. de Cler. per saltum prom.num.*3. Sà *verb. Ordo, num.*25. Maiol. *de irregul.lib.*4.*cap.*12.*num.*3.Henriq.*in sum.lib.*10.*cap.*7. §.1. Azor. *instit. moral. part.*2.*lib.*3.*cap.*30.*q.*9. Salzed. ad Bernar.*in pract.cap.*14. *litt. A. vers. inter promotos*, & alij citati ab Illustriss. D. meo *in comm. ad d.cap.sollicitudo, num.*16. 109

Quartò, quòd sit Doctor, aut Licentiatus in 110
sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut saltem publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios edocendos repertus, vt disponit Concil. Trid.*sess.*22.*de reformat.cap.*2.& per illud ita tradunt citati à Cened.*ad Decretum collect.*51.*num.*4. *ad fin.* quibus addo Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell. gloss.*4 *n.*67. Azor. *instit. moral. part.*2.*lib.*3.*cap.*28. *q.*9. *& lib.*6. *cap.*6.

cap.6. q.1. Less. *de Iust. lib.2. cap.34. dub.24.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3. num.171.* Campan. *rub.3. cap.4. num.1. cum seqq.* Bellett. *disquisit. Cler. part.1. tit. de Cleric. disc. §.4. à num.33.* Homobon. de Bonis *de exam. Eccles. part.1. tract.1. cap.9. q.52.* Machado *d. tract.1. docum.3. num.4.*
111 metipsum *d. alleg.1. num.24.* Postmodum Gregorius XIV. *in d. sua Constit.* addidit, vt peculiaris circa doctrinam promouendi ad Episcopatum diligentia adhibeatur, ita quòd priuilegium Doctoratus, aut Licentiaturæ nemini suffragetur, sed de eorum etiam doctrina diligens fiat inquisitio, nisi ex aliqua publica functione illud notorium esset. Denique Clem. VIII. peculiari suo Decreto statuit, quòd ad Episcopatus Italiæ assumendi in Vrbe coram ipso, & S. Congregatione Cardinalium, aliorúmque grauium, & peritorum Prælatorum, ac virorum; in Gallia verò, & Hispania coram S. R. E. Cardinalibus Legatis ibi existentibus, & Legatis deficientibus, coram Sedis Apostolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, de speciali Papæ mandato assistentibus aliis Prælatis, & Iureperitis, vt huiusmodi negotij grauitas requirit, se examini subiiciant, cui approbati, & non aliàs, ad Ecclesiarum regimina admittantur; refero Ego ipse *d. alleg.1. num.25. & in collect. ad d. cap. cùm in cunctis, n.20.* me citato Lauor. *d. cap.16. n.19.*
112 Quintò, quòd sit à parentibus Catholicis creatus, vt statuitur *in d. Constit. Greg. XIV.* quam refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.1. tit.1. cap.5. num.40.* & me citato Iul. Lauor. *dict. cap.16. num.70.* vbi *num.71.* post Sigism. à Bononia *de elect. dub.72. num.1.* subdit, quòd arceantur illi, qui ab hæreticis procreati sunt in primo & secundo gradu lineæ paternæ, maternæ verò solùm in primo.
113 Sextò, quòd sit in Ecclesiasticis functionibus diu versatus, item fide, puritate, innocentia vitæ, prudentia, vsu rerum, integra fama, & doctrina præditus, vt expressè requiritur *in dicta Constitut. Gregorij XIV.* & latiùs patebit ex particulari instructione circa conficiendos processus inquisitionis super qualitatibus eorum, qui promouendi sunt ad regimina Cathedralium ad calcem huius cap. ponenda; & cuius vita prior, ac omnis ætas à puerilibus exordiis Ecclesiasticè ac laudabiliter acta testimonium præbeat, *cap. miramur, vers. meritò, 61. dist.* Conc. Trid. *sess.6. de reform. cap.1.* & denique cauendum est, ne ex iis sit, qui aliqua ex causa ab omni electione passiua excluduntur, de quibus infrà de electione in genere videbimus, *hoc eod. lib. cap.19. num.121. cum seqq.*
114 Ex his colligitur laïcum non posse in Episcopum eligi, vt habetur *in cap. hoc ad nos, 59. dist. & in cap. miramur, 61. dist. & in cap. statuimus, §. his omnibus, ead. dist. & in cap. exigunt 1. q.7.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.1. tit.1. cap.3. num.45.* secundùm Lugdunens. impress. me citato Iul. Lauor. *d. tit.4. cap.16. num.14.* In plerisque enim Conciliis, & Decretis Pontificum habetur expressum, vt nullus ex laïco fiat Episcopus, *Miserum est enim* (inquit Innoc. Papa *in cap. miserum, 61. dist.*) *eum fieri Magistrum, qui numquam fuit discipulus, eúmque summum fieri Sacerdotem qui in nullo gradu vnquam obsequutus fuerit Sacerdoti.* Et Cælestin. *in cap. quid proderit, ead. dist. Quid*, inquit, *proderit per singula stipendia Clericos militasse, & omnem egisse in Dominicis castris ætatem, si ij, qui futuri sunt Sacerdotes, ex laicis requirantur, qui vacantes sæculo omnem Ecclesiasticum ordinem nesciunt,* &c. & subdit Sacerdotium non debere inter cætera ministeria in hoc vilius reputari, & quod difficiliùs impletur, faciliùs tribuatur.

Verùm, cùm sanctus Nicolaus ex laïco fuerit 115
Episcopum electus, & B. Seuerus ex lanificio fuerit in Archiepiscopum assumptus, & S. Ambrosius etiam ex neophyto fuerit Mediolanensis Archiepiscopus factus, & plures alij Sanctissimi viri, dicit Gratian. *in d. cap. statuimus, §. his omnibus, 61. dist.* quòd cùm quilibet laïcus ex merito suæ perfectionis Clericalem vitam transcendit (vt prædictis Sanctis contigit) eius potest rata haberi electio, *c. Osius, cum seqq. 61. dist.* Vnde Ambrosius *in cap. Neophytus, 61. dist.* de sua ordinatione dicebat, *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiam, sed si non deest humilitas competens Sacerdotio, vbi causa non hæret, vitium non imputatur, itaque ordinationem meã Occidentales Episcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probarunt*; refero ego ipse *de officio & potestate Episcopi, part.1. tit.2. gloss.17. n.7.* Martinus namque Turonen. Episcopus, & Augustinus Hypponen. ac alij ex neophytis fuerunt Episcopi constituti.

Dispensatur cum laïcis, & neophytis, vt pos- 116
sint Episcopi fieri propter merita personarum, & Ecclesiæ vtilitatem, vel necessitatem, *c. cum nobis, in fin. de elect.* Ego ipse *d. gloss.17. num.9.* vbi refero ætate nostra Alexandrum de Franciscis, vulgò Hebraimum nuncupatum à Clemente VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem assumptum fuisse, qui quamuis esset in Hebraismo natus, & altus, ad Fidem tamen conuersus, non solùm Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed sanctissimam Dominicam familiam ingressus, ibi euasit homo charitatis insignis, & Prædicator egregius, quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur.

Quibus de causis etiam cum illegitimè nato dispensatur, & cum eo, qui sit minoris ætatis, nec adeò eminentis scientiæ, *d. cap. cum nobis*, & cum bigamo, vel cum eo, qui non castè vixit; si tamen longam postea continentiam seruasse probetur, vt habetur *in cap. priusquam, 28. dist.* Dispensatio au- 117
tem debet fieri in specie ad dignitatem Episcopalem, nam licèt facta sit ad omnes, & quascumque Dignitates, non extenditur ad Episcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, vt per Abb. & Doct. *in cap. cùm Winton. de elect.* Hoied. *de incompatib. benef. part.2. cap. vlt. n.77.* Peregr. *de fideicomm. art.23. num.8.* Nicol. Garc. *de benefic. part.1. cap.6. n.66.* quos refero *de offic. & potest. Episcopi, part.2. allegat.1. num.17.*

Vtrùm autem filios habens possit in Episco- 118
pum promoueri? solet ab aliquibus in dubium reuocari. In quo gloss. *verb. paruulam*, per text. ibi *in cap. priusquam, 28. dist.* ait hodie Iure communi nullum talem promouendum esse in Episcopum; quod quidem probatur ex text. *in c. de Syracusanæ, ead. dist. 28.* ibi, *per quam principalis Constitutio habentem filios, & vxorem, ad Episcopatus ordinem promoueri prohibet*, &c. quæ principalis Constitutio est *Auth. de Sanctissim. Episcop. in princ. collat.9.* Itidem est text. *in c. Catinensis, 61. dist.* ibi, *qui nec vxorem habeat, nec filios, nec crimen aliquod Canonibus inimicum.* Non debent enim in Episcopos eligi, qui longam corporis sui continentiam non habuerunt, Sotomaior *in epist.1. ad Timoth. cap.1. n.9. verb. pudicum.* Facit quia etsi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine satis inordi

inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vtplurimum, & cupiditate, & auaritia miserè detinentur, hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, *gloss. vlt. in cap. peruenit*, 1. *q.* 3. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. legant*, *num.* 1. *dist.* 37. vnde probabile resultat periculum, quòd bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temerè dissipabuntur, vt insinuat *d. cap. de Syracusane*, & ideo hanc partem tenent Innoc. *in cap.* 1. *de testam.* & *ibi* Abb. *num.* 2. & dicit esse magis consonam Iuri, Nauar. *de spolys Cleric.* §. 19. *num.* 2.

119 Verùm quòd filios habens possit in Episcopum promoueri, probat text. *in cap. sint manifestè, vers. fortasse*, 12. *q.* 1. vbi gloss. *verb. aut filios*, & *in cap. Episcopus, qui filios*, 12. *q.* 2. Apost. 1. ad Timoth. 3. *Episcopum vnius vxores virum*, & deinde, *filios habentem*, refertur *in cap.* 1. *in princ. dist.* 26. Idque multis constat exemplis, patet in S. Petro, qui vxorem habuit, & ex ea Petronillam, Clemens IV. tempore promotionis duas habebat filias ex vxore legitima, vt videre est apud Platinam *in eius vita*; & idem de Alexandro III. refert, & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. fatetur Abb. *d. num.* 2. affirmat communem, & receptam Nauar. *citato loco*, vbi restatur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes, promotos fuisse à Sede Apostolica, nulla facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione.

120 Qua retenta sententia, non obstant quæ pro prima suprà adduximus, in primis enim ad text. *in d. cap. priusquam*, respondetur non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est à castitate coniugali. Ad *d. cap. de Syracusane*, respondetur text. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialem Constitutionem, de qua *in d. Auth. in princ.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, iuxta reg. *cap. Ecclesia S. Mariæ*, 10. *de constit. cap. vlt. de reb. Eccles. non alien.* Deinde si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolutè non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, vt alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. sed & si prius.* Denique ad text. *in d. cap. Catinensis*, respondetur cum *gloss. pen. ibi*, textum procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quòd bona Ecclesiæ dissipabit, & vt cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in d. cap. de Syracusane*, & tandem, quia datis paribus terminis, ad bene esse melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multo magis paratus est ad munus iniunctum exequendum, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 7. *sollicitus es, quæ sunt mundi*, &c.

121 Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi. *cap. pen. in fin. de vit. & hon. Cler. cap. nullus, de elect. in* 6. *cum sim.* Cou. *cap.* 2. *de testam. num.* 3. Henriq. *in sum lib.* 7. *de Indulg. cap.* 26. *num.* 2. Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua, cap.* 6. *num.* 58. *C. de Episcop. & Cler.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *à num.* . dum tamen suus Superior consentiat ei acceptanti electionem de se factam, aliter Monachus non potest consentire, gloss. *in d. cap. nullus, & in cap. si Religiosus, & in cap. quàm sit, eod. tit. de elect. in* 6. Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. bene*, *num.* 2. *dist.* 61. Henriq. *d. num.* 2. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 58. *art.* 1. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 19. *num.* 1. 16. & 17. Sosa *in tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos*, *num.* 6. vbi etiam quòd consensus siue licentia obtinenda est à Prælato generali, qui in sua Religione Superiorem non recognoscat. Et Prælatus poterit Religiosum compellere, vt Episcopatum acceptet, iuxta doctrinam S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 2. *ad* 3. & *in* 4. *q.* 29. *art.* 4. *ad* 3. Henriq. *d. lib.* 7. *cap.* 26. *glos.* 2. Fr. Emman. *d. q.* 58. *art.* 2. *in fin.* sicut compellendus venit etiam Prælatus, vt licentiam præstet. Iacob. de Graff. *d. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 1.

Verùm si aliquis vouerit Religionem, non po- 122
terit Episcopatum acceptare, antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto, *cap. per tuas, de voto.* Ratio est, quia acceptans Episcopatum admittit impedimentum Religionis promissæ, & sic erit voti reus; quamuis enim non repugnet vt Religiosus fiat Episcopus; repugnat tamen, vt Episcopus fiat Religiosus; quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus versari, quæ dignitatem Episcopi dedecent. Ita post Syluest. Abulen. Angel. Tabien. Caiet. & alios, docent Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 5. Barthol. à S. Fausto *in Thesauro Relig. lib.* 1. *q.* 191. & 334. & *lib.* 5. *q.* 41. Valer. Reginald. *in prax. fori pœnit. lib.* 18. *num.* 382. latè Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disp.* 2. *dub.* 3. *ex num.* 3. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 16. *q.* 2. & *cap.* 22. *quæst. vlt.* & *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. *quæst. vlt.* vbi respondet ad obiectionem illam de statu Episcopali, quòd sit perfectior statu Religiosorum, nihil impedire, quia votum sub præcepto cadit, Episcopatus verò consilij, non præcepti opus est; Et ad illud, quòd licitus est transitus à Religione ad Episcopatum, respondet transitum huiusmodi fieri auctoritate Summi Pontificis, non propria voluntate Religiosi. Ouiedo *in praxi Regul. p.* 1. *tract.* 3. *cap.* 1. *q.* 17. & *cap.* 2. *q.* 4.

Sed quando quis votum emisit de intranda Religione, & voto non adimpleto in Episcopum consecretur, licèt peccet, secundùm Caiet. 2. 2. *q.* 189. *art.* 3. *ad* 1. *vers. Ad cuius euidentiam, in med.* nihilominus iam votum adimplere non potest, cùm amplius non valeat ad Religionem conuolare absque Apost. dispensatione, Enriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 32. *num.* 5. *in fine gloss.* 1. Sosa *in d. tract. num.* 90. Et licèt aliqui id in confirmato tantùm limitent, vt videre est apud Armil. *verb. Episcopus, num.* 10. Syluest. *eod. verb. num.* 11. §. *tertium*, & *verb. Religio* 2. *n.* 20. Cordub. *in sum. q.* 153. Azor. *d. lib.* 11. *cap.* 16. §. *quæres.* Verùm Sosa *vbi suprà num.* 92. in vtroque idem dicendum existimat.

Vtrùm autem desideretur licentia Pontificis 123
ad dimittendum Episcopatum illum semel acceptatum, transeundúmque ad Religionem, gratia prioris voti implendi? vide Caiet. 2. 2. *q. vlt. art.* 3. *circa solut. ad* 1. *dub.* 2. Azor. *d. lib.* 11. *cap.* 16. *q.* 2. Suar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 8. & *tom.* 3. etiam *de Relig. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 1. Ouiedo *in praxi Regul. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *q.* 5. Sanch. *d. cap.* 17. *num.* 6. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 1. *q.* 335. vbi *q.* 338. quærit, an Episcopus, cui talis licentia à Pontifice denegatur, ad aliquid faciendum ex vi voti teneatur? Barthol. de Vecchis *d. dub.* 3. *n.* 5. vbi resoluit licentiam in hoc casu desiderari, nisi Episcopus esset tantummodò electus, sed non

confirma

confirmatus. Quando Religiosus Episcopus Epi-
scopatui renuntiauit, an ad Religionem redire
teneatur, solet ab aliquibus in dubium reuocari.
In quo Abulens. *in Numer.cap.30.q.109.vers.quod
p.ates, fol.156.col.2.* illum teneri affirmat ad Reli-
gionem redire, & subditum remanere Prælato
Ordinis, Aragon. *de Iustit. & iure q.88. art.11.ad 3.
pag.*1036. resoluit etiam Summum Pont. Religio-
sum, qui Pontificatui renuntiauit, ad Religio-
nem redire debere, & Azor. *lib.12.cap.7.§.rogabis*,
in hanc opinionem descendere videtur. Sed ego
cum Enriq. *d.lib.10. cap.32. num.4* & Emman, Sà
in aphorism. verb. Episcopus, num.11.in fine, & Sosa
d. tract. num. 137. verius existimo, talem renun-
tiantem Religiosum Episcopum si non fuerit ob
crimen depositus, non teneri, nec obligatum
esse ad Religionem redire, quod etiam probabile
reputat Ouiedo *in praxi Regul. p.1. tract.4. cap.3.
q.4* ex ea ratione quòd cùm Episcopalis dignitas,
& status sit omnino distinctus, & superior statui
Religionis, videtur manere talem Episcopum
exemptum omnino à priori præcedente Religio-
nis statu, intrinsecè scilicet, eo solùm quòd con-
secratus est; at *q.5*, quærit vtrùm Prælatus Regu-
laris teneatur hunc Episcopum Religiosum, qui
Episcopatui renuntiauit, volentem iterum ad
suum Monasterium regredi, recipere.
124 Qui autem ob crimen commissum Episcopatui
renuntians, Religioné introiuit, non poterit am-
pliùs in Episcopum eligi, *cap. hoc nequaquam 7. q.1,
cap. post translationem, de renunciat.* S. Thom. 2. 2.
q.185. art 4. vers. ad 2. ad fin. Maiol. *de irregul. lib.3,
cap.6. num.4.* Illustriss. D. meus *in comment. ad d. cap.
bene*, Flamin, Patis. *de resign. benef. lib.1. q.13. n.52.*
125 vbi loquitur de Episcopo renunciante, vt Mo-
nachus fiat, cùm vlteriùs ad Episcopatum illum
redire non possit, & *lib.5. q.3. num.242.* agit de illo,
qui fuit Episcopatu depositus, & in Monasterio
detrusus ad pœnitentiam peragendam, quòd non
possit iterum ad Episcopatum reuocari, & *n.243.*
subdit, ex quadam Pauli IV. Constitutione, quòd
126 si Episcopus ante Episcopatum erat Monachus,
& postea relicto, aut deposito Episcopatu redeat
ad Monasterium, in ea Religione non potest ha-
bere dignitates, neque officia; de quo etiam So-
sa *in d. tract. num.* 144. & Ouiedo *in praxi Regul,
part.1. tract.4. cap.3. q.6.* latè Ricciul. *Eccles. lucub,
127 lib.2. cap.12. cum seqq.* Episcopus, an, quando, &
de cuius licentia possit Religionem ingredi? vide
Suar. *tom.3. de Relig. lib.1. cap.20. à num.4.* Barthol.
de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad
Religionis statum Nouit, disput.2. dub.3.* Ricciul, *d.
lib.2, cap.13.*
128 Potest quoque eligi in Episcopum Religiosus,
etiam in nouitiatu existens, & nondum Profes-
sus, *cap. nullus Religiosus, de elect. lib.6.* Sanch. *in præ-
cepta Decalogi, tom.2. lib.7. cap.4. num.20. in princ.*
Barthol. de Vecchis *in d. praxi disp.11. dub.19. n.2.*
Ouiedo *d. p.1. tract.6. cap.2. q.6.*
129 Et quamuis deceat Episcopum Religiosum,
qui ratione status ex discipulo in magistrum
transiit, obseruantias Regulares seruare, non ta-
men ita, vt instar aliorum Religiosorum punien-
dus sit pœnis, quæ in illarum transgressores indi-
cuntur; sicut resoluunt Caiet. 2.2. *quæst.185. art 8.
dub.2.* Couar. *in cap.1. de testam. num.18.* Angles
in 4. tom.2. q. de voto, dub 6. concl.1. in fine, Sosa *in
d. tract. num.65.* Valent. 2.2. *disp.10. q.3. puncto 8.
col.2.* Fr. Emman. *in sum. tom.2. cap.10. num.4.* Azor.
instit. moral. part.1. lib.12. cap.7. q.4. Sanch. *in præ-
cepta Decalogi, tom.2. lib 6. cap.6. num.17.* Barthol.
à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.6. q.192.* & proce-
dere in quocumque Religioso Episcopo, etiam
Titulari, vel munus Pontificium deponente, mul-
tis comprobat Sanch. *d. cap.7. num.27. & 28.* nam
& isti remanent, sicut & illi, exempti ab obser-
uantia & obedientia Regulari, vt cum Suar. Azor.
& Sanch. resoluit Ricciul. *Eccles. lucubrat. lib. 2.
cap.11.*
Quod adeò verum est, vt Religiosus ad digni- 130
tatem Episcopalem euectus omnino absoluatur,
etiam quoad culpam ab iis Religionis obseruan-
tiis, quæ officio Episcopali obstant, aut eius di-
gnitati non congruunt; qualia sunt solitudo, clau-
sura, silentium, & alia huiusmodi; ab aliis verò
obseruantiis, quæ per se nec promouent per-
fectionem, nec impediunt, sed in casu solùm
iuxta varias circumstantias, potest talis Episco-
pus secum dispensare pro ratione loci, temporis,
& personarum, cum quibus agit, sicut potuisset
Prælatus dispensare cum illo, si adhuc subditus
maneret; vt per S. Thom. 2.2. *q.185. art.8.* Carol.
Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. sua
cap.6, num.71. cum seqq.* Lauret. de Franchis *de
controu. inter Episcop. & Regul. in quæst. var. q.114.*
Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. q.58. art.3.* Fulu. Pa-
cian. *cons.132. num.31. vol.1.* Sanch. *d. cap.6. num.18.*
Barthol, à S. Fausto *d. lib.6. q.193.* Turrect. *in cap.
carnem, num.7. q.4. de consecrat. dist.5. & in cap. de
Monachis 16. q.1. pag.86.* Cou. *in cap.1. de testam.
num.18.* Paul. Fusc. *de visitat, lib.2. cap 15. num.51.
& 80.* Vasq *p.2. disp.165. cap.8, num.93. ad fin. &
in opusc. de reddit, cap.3. dub.1.* Toled. *lib.5. cap. 4.
vers.12. pag.455.* Graff. *d. lib.2. cap.57. num.11.* Sà
verb. Episcopus, num.11. Cened. *de paupert. Relig.
dubit.44. ex num.15.* Diana *moral. resol. p.3. tract.2.
de dub. Regular. resol.50. vers. sed quæres aliquis*, Sanch.
d. lib.6. cap.6. ex num.16. Sosa *en el tratado de la obli-
gacion con que quedan los Religiosos Obispos, n.49.*
Quoad cæteras denique obseruantias, quæ 132
Pontificium munus non impediunt, nec digni-
tatem dedecent; sed per se, vel in casu magis iu-
uant ad perfectionem vitæ, dicendum est ipsum
sub peccato minimè obligari, sed tantùm ex qua-
dam honestate, ac decentiæ debito. Ratio est,
quia, vt obseruantia Regularis obliget aliquem
sub peccato, necesse est talem subiectum esse Re-
gulæ, & Prælatis; lex enim obligat tantùm sub-
ditum. At Religiosus factus Episcopus liberatur
à iugo Regulæ, vt probat *cap. vnic. 18. q.1.* ergo
transgrediens in nullam incidit culpam. Quare
ita tenent Nauar. *cons.15. n.11. de Regular. in antiq.*
aliàs *cons.6. num.11. de donat. in nouis*, Valent. *d. q.3.
puncto 8.* Azor. *d. cap.7. q.4.* Less. *de Inst. lib.2. cap 40.
dub.14, num.113.* Sanch. *d. cap.6. num.19.* Barthol. à
S. Fausto *d. lib. 6. q.194.* Cened. *de paupert. Relig.
dub.44. ex num.15.* Vasq. *in opusc. de redditib. cap.3.
dub.10.* Diana *moral. resol. p.3. tract.2. de dub. Regul.
resol.50. vers. sed quæres aliquis.*
Ex quibus primò infertur Religioso facto Epi- 134
scopo licitum esse tenere in Baptismo, & sic cum
compaternitatem contrahere, licèt Monachis id
esset interdictum *in cap. non licet, il 1. & in c. Mo-
nachi, de consecr. dist.4.* Ita resoluunt glos. *verb. ab-
soluit, in d. cap. vnico 18. q.1.* vbi Turrecr. *n.6* Greg.
Lop. *l.65. verb. maioral tit.5. p.1.* Fr. Emman. *quæst.
Regular. tom.2. q.58. art 3.* Sanch. *d. cap.6. num 24.* qui
omnes afferunt exemplum Gregorij, qui ex Reli-
gione promotus in Cardinalem, factus est Mau-
ritij Imperatoris compater.

Secundò

133 Secundò infertur nullatenus peccare, sed posse licitè carnibus vesci feria sexta, in qua Natale Domini incidit, Religiosum creatum Episcopum, cui iuxta suæ Regulæ Constitutiones is esus interdictus erat. Ita Turrecr. *in d. cap. vnic. num.* 1. *& in cap. carnem, de consecr. dist.* 5. Zabarel. *in Clem.* 2. *in princ. num.* 7. *q.* 2. *de censib.* Couar. *in cap.* 1. *de testam. num.* 18. Sot. *lib. vlt. de Iust. quæst. vlt. art. vlt. col.* 6. *&* 7. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. Cordub. *super reg. cap.* 2. *q.* 20. *in* 3. *puncto,* Sosa *in d. tract. Hispanico, num.* 53. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 20. vbi ampliat etiamsi Religiosus ille Episcopus esset ex Fratribus Minimis S. Francisci de Paula, qui solemne à carnibus abstinentiæ votum emittunt. Cui resolutioni non obstat text. *in cap. vlt. de obseru. ieiun.* dum priuilegium in eo contentum denegat adstrictis Regul. obseruantia ad carnium feria sexta Natalis Domini abstinentiam, quia intelligitur de adstrictis debito legali, non autem de adstrictis solo morali debito, eò vel maximè, quòd tunc hoc morale debitum cessat, cùm consentaneum sit Episcopum in tanta solemnitate cum cæteris populis conformari.

134 Tertiò, infertur Religiosum creatum Episcopum non teneri Diuinum Officium iuxta suæ Religionis ritum persoluere, quia ea obligatio ex regulæ præscripto insurgit, à quo liber est Episcopus; tum etiam, quia debet suæ Ecclesiæ ritum sequi; & ideò ita tenent Azor. *d. cap.* 7. *q.* 4. Sanch. *d. cap.* 6. *num.* 25. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 6. *q.* 194. *num.* 3. *in fin.* Carol. de Tapia *d. verb. sua c.* 6. *num.* 77. Turrecr. *in cap. quando ordinatur, num.* 3. *dist.* 38. *& in cap. qui autem, num.* 22. *&* 23. *dist.* 91. Fusc. *de visit. lib.* 2. *cap.* 15. *num* 81. Iacob. de Graffis *lib.* 2. *cap.* 57. §. 11. Sosa *in d. tract. num.* 58. vbi limitat, nisi Apostolica dispensatio obtineatur ad recitandum diuinum Officium iuxta Religionis ritum, & *num* 59. cum Fusco & Turrecr. subdit Religiosos Episcoporum, seu Cardinalium socios posse Officium recitare eodem Breuiario, & cum illis in dicendo officio diuino se conformare. Lauret. de Franchis *d. tract. de controuers. inter Episcop. & Regul. q.* 115.

135 Quartò, infertur Episcopum Religiosum priuilegiis suæ Religionis non gaudere, cùm liber sit ab omnibus Regulæ obseruantiis, iugóque monasticæ disciplinæ; vt per Mandos. *de priuil. ad instar gloss.* 3. *num.* 11. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 58. *art.* 4. *& quæst.* 64. *art.* 3. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 33. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 6. *q.* 197. licèt contrariam opinionem non improbabiliter defendat Sosa *in d. tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num.* 60. *cum seqq.*

Quintò infertur Episcopum Religiosum posse aliquem Regularem sui Ordinis in socium assumere. arg. text. *in cap. quod Dei timorem* 5. *de statu Monach.* in illis verbis, ibi. *Exercens Plebani officium (si commodè fieri poterit) vnum Canonicum Regularem tecum habeas ad cautelam, cuius, in his quæ Dei sunt, & Regularis obseruantia tam consortio, quam solatio perfruaris;* resoluunt Paul. Fusc. *d. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 80. Trull. *in lib. de Canonic. Regular. lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 2. *pag.* 602. Sosa *in d. tract. n.* 55. Caiet. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 8. Sot. *de Iustit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 7. *vers. In Italia quidem,* Azor. *lib.* 12. *cap.* 19. *q.* 14. Valent. 2. 2. *disp.* 10. *q.* 3. *puncto* 8. Tota autem controuersia est, an id efficere possit ad suum velle sine Superiorum licentia? Enriq. *in sum. lib.* 7. *cap.* 26 *num.* 1. vbi gloss. & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 64. *art.* 1. affirmatiuam partem sustinent, quam ego in puncto Iuris veriorem existimo, nam si licentia desideraretur, nullum priuilegium Episcopo in hoc concederetur; & ideo nil mirum si asserat Sosa *d. tract. num.* 57. id prohiberi in Religionibus Minorum, Prædicatorum, & Societatis Iesu.

Sextò infertur Monachum Episcopum factum habitum suæ Religionis retinere debere, *cap. clerici el* 2. *de vita, & honest. cleric.* ibi, *nisi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem,* &c. *l.* 59. *tit.* 5. *part.* 1. Turrecr. *in cap. Sanctimonialis, n.* 2. 23. *dist.* Paul. Fusc. *de visitat. tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 27. *&* 50. Fr. Emman. *quæstion. Regul. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 7. *in fine,* Tapia *d. verb. sua, cap.* 6. *num.* 60. Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 4. *vers. secundò sequitur,* Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub.* 12. *cap.* 14. *num.* 11. Sanch. *d. cap.* 6. *num.* 22. Castro Palao *in opere moral. tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 2. *puncto* 8. *num.* 3. *vers. probo,* Sosa *d. tract. num.* 39. *cum seqq.* latè & eleganter Carol. Maranta *tom.* 3. *resp.* 19. *per tot.* Nouissimè autem ex *Cæremon. Episcopor. Clementis VIII. lib.* 1. *cap.* 1. *p.* 3. *& cap.* 3. *p.* 11. Religiosi in Episcopum promoti in vestibus retinent colorem sui habitus, & portant muzzetam eiusdem coloris, cum birreto nigro, & galero itidem nigro cum cordulis & guarnitione coloris viridis, sine rochetto, Sosa *vbi suprà num.* 41. Vidi dubitari, an ex deuotione, posset Religiosus in Episcopum promotus proprium habitum Regularem portare contra formam in dicto Cæremoniali præscriptam; consului id non licere ob Episcopalis dignitatis præeminentiam, licèt id non semel in aliquibus viderim sine scrupulo practicari, & audiuerim à nonnullis practicatum fuisse, nam Sot. *d. lib.* 10. *quæst.* 5. *art.* 7. refert Cardinalem Caietanum nunquam reliquisse suæ Religionis habitum, & ideò de Cardinale Monelia affirmat Rodoan. *de spol. clericor. q.* 8. *n.* 23. *pag.* 222. *in fine,* additque Pium V. in Summum Pontificem euectum habitum non dimisisse, & de Sixto V. idem asserit Topia *d. cap.* 6. *num.* 65. quod ego ex Apostolica concessione factum fuisse existimo in aliis, exceptis Summis Pontificibus. Rochetto tamen Episcopus Regularis vti non potest ex *Cærem. Episcopor. lib.* 1. *cap.* 3. §. 11. *col.* 2. *l. Hisp.* 39. *tit.* 5. *part.* 1. Armil. *verb. Monachus, num.* 8. Enriq. vel Azor. quos refert & sequitur Sosa *d. tract. n.* 47. licèt Cou. *in d. cap.* 1. *n.* 18. *de testam.* & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 3. *in fine,* existimauerit eo vti posse, licèt malè faciant.

Quoad tria verò substantialia Religionis vota 136
aliter dicendum remanet; ab his enim non liberatur Religiosus factus Episcopus, plures refert Sosa *in tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num.* 10. *cum seqq.* Fulu. Pacian. *cons.* 132. *à num.* 24. Fab. de Anna *cons.* 45. *à n.* 82. *vol.* 1. Lauret. de Franchis *dict. tract. q.* 112. nam à voto castitatis non absoluitur, sed eo tenetur, sicut antea tenebatur; nec etiam à voto obedientiæ, quia etsi assumpto eo statu à sui Prælati subiectione eximatur, Romano tamen Pontifici subditur, vt optimè resoluunt Carol. de Tapia *d. verb. sua cap.* 6. *num.* 66. 67. *&* 68. Antonin. Diana *d. p.* 3. *tract.* 2. *de dub. Regul. resol.* 61. Sosa *d. tract. num.* 10. *in fine.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. Henriq. *in sum. lib* 10. *de sacram. Ordin. cap.* 32. §. 5. *& c.* 33. *in fin.* Vasq. 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *disput.* 165. *cap.* 8. *n.* 93. *in fin.* Azor. *d. cap.* 7. *q.* 2. Less. *de Iust. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 14. *num.* 113. Fulu. Pacian. *cons.* 132. *num.* 56. *vol.* 1. Sanch. *d. lib.* 6. *q.* 189. non solùm generali illa

obedien

obedientia, quâ omnes Christi Fideles tenentur ei obedire, & alia peculiari debita ratione Iuramenti obediendi ipsi, quod omnes Episcopi præstant, sed etiam peculiari voto Obedientiæ, quod omnes Religiosi in solemni professione emittunt; vt post Henriq. *d. cap.33. in fin.* & Suar. *de Relig. tom.2. tract. de voto, lib.6.cap.7. num.*10. tradunt Sanch. *d. cap. 6. num.* 3. Barthol. à S. Fausto *d. lib. 6. q.*189. *num.*6. vbi *num.* 7. subdit hinc posse Pontificem ratione illius voti præcipere Religioso ad Episcopatum promoto ea omnia, quæ sunt secundùm Religionis illius regulas; sicut ea potuissent præcipere Superiores Religionis antequam ad dignitatem Episcopalem ascenderet; posseque illum ad Religionem reducere.

137 Circa votum Paupertatis totum est controuersiæ dissidium? Quidam enim tenent Religiosum ad Pastoralem dignitatem euectum eximi à Paupertatis voto, effici que verum dominum redditum Ecclesiasticorum instar Episcoporum sæcularium; ex quorum numero sunt Sot. *lib.7. de Iust. quæst.4. art.2. ad vlt. & lib.vlt. quæst.vlt col* 4. Vasq. 1.2.*q.*96. *art.4. disput.*165 *cap.*8. *num.*91. *ad fin. & num.*104 Fr. Ioan. Marquez *en el origen de los frayles Ermitanos de la Orden de san Agustin, cap.* 6. §. 4. *&* 6. Hurtado de Mendoça *de fide, spe, & charit. vol.2. disput.*160. *sub sect* 3. Diana *d.p.3. tract.2. de dub. Regul. resol.* 50. Cæterùm alij meliùs tenent eum non absolui à Paupertatis voto, nec effici dominum redditum Ecclesiasticorum, sed solùm administratorem; quia huius voti obligatio est de intrinseca natura Religionis, vt probat text. *in cap. cùm ad monasterium, de statu Monach.* à qua non absoluitur Religiosus; tum quia vota, quæ talis in Religione emisit, non laxantur, neque limitantur, nisi quatenus eorum obseruantia officio Episcopali obstat, tamque maiori bono, cui minimè obstat abdicatio omnis dominij, dummodo talis Episcopus habeat plenam administrationem omnium bonorum Ecclesiasticorum, qualem Iura illi permittunt; tum ad suam sustentationem; tum ad causas pias. Quare sic resoluunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom.2. quæst.*58. *art.*3. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.2. lib.3. cap.*19. *num.*87. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, verb sua, cap.6. n.*85. *C. de sacros. Eccles.* Surd. *de alim. tit.8. priuil.*74. *n.*96. Azor. *instit. moral. part.2. lib.*12. *cap.7. q.2. vers. profectò hæc quamuis,* Less. *de Iustit. lib.2. cap.40. dub.*14. *num.*113. Sanch. *d. lib.6. cap.6. num* 8. Fr. Iuan. de la Cruz *de statu Relig. cap.2. dub.*4. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.6. q* 190. Enriq. *in sum. lib.*10. *cap.*33. *num.*3. *lit. L.* Castro Palao *in opere morali tract.6. disput.2. puncto* 8. *ex num.* 3. Fab. de Anna *d. cons.*45. *ex num.* 84. Pacian. *cons.*132. *a num.*24. Molin. *de primog. lib.2. cap.*10. *num.*28. Thadæ. Piso *lib.1. var. resol. cap.8. num.*38. Gabr. Pereira *Lusit. decis.*75. *num.*1. Mari. Cutelli *in tract. de donat. tom.1. tract.1. disc.2. part.3. num.*135. *&* 150. Steph. Durant. *q. Iuris* 10. Petr. Rebuff. *cons.*14. *per tot.* Laurent. de Peirinis *de Relig. subdito, tom.1. q.1. cap.*10. §. *vnic.* Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.*10. *num.*89. Cened. *de paupert. Relig. dub.44. num.5. &* 31. *cum seqq.* Hieron. Rodriq. *in compendio quæst. Regular. resolut.*60. *num.* 9. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.12. cap.*14. Gregor. X V. *decis.*109. *num.*5. Sosa *in d. tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num.*20. *cum seqq* & præcipuè *num.*29. Vnde prouenit illum omnia solùm bonorum post Episcopatum quouis titulo acquisitorum administratione fungi, proprietatem autem Ecclesiæ, cui præest, proculdubio quæri, *cap. statutum* 18. *q.1. cap. cùm olim,* 14. *vers. præterea, de priuileg.* Cou. *in cap.1. de testam. num.*17. *&* 19. Molin. *d. cap.*10. *num.*28. Fab. de Anna *d. cons.*45. *num.*107. Cened. *d. dub.*44. *num.*5. Gabr. Pereira *d. decis.*75. *num.*3. Campan. *d. rub.12. cap.14. num.*8. Less. *d. lib.2. c.41. dub.*11. Sanch. *d. lib.6. cap.6. num.8. & lib.7. cap.*32. *num.*62. Sosa *d. tract. num.* 30. vbi ait Religiosum suorum bonorum patrimonialium, aliorumque sua industria acquisitorum dominum non esse, & *num.* 32. post Nau. Sot. Medin. & alios, resoluit etiam Summum Pontificem ex Monachismo ad Pontificalem apicem euectum non esse dominum, sed administratorem bonorum, quæ possidet. Et ideo de omnibus bonis etiam ex hæreditate aut industria propriæ personæ prouenientibus Episcopum Regularem testari non posse, tenuerunt S. Thom. 2.2. *quæst.*185. *art.8. ad* 3. Fr. Emman. *in sum. verb. Obispos, num.4. in fine, & verb. testamentos, num.5. & tom.2. quæst. Regul. q.*58. *art.*7. *&* 8. *& tom.3. quæst.*69. *art.*4. Nau. *de redditib. q.1. mon.9. num.*2. Cou. *d. cap.1. de testam. num.*18. *in fine,* Rodoan. *de spol. q.3. num.12. pag* 139. Tapia *d. verb. sua, cap.6. num.*85. Iacob. de Graff. *p.2. lib.3. cap.*18. *à num.*87. post Enriq. Syluest. Sot. Abulens. & alios Sosa *d. tract. num.*20. Sanch. *d. cap.6. num.*10. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*363. *num.* 25. *& tom 5. cap.*880. *num.*10. Greg. X V. *decis.*109. *n.*5. Gabr. Pereira *d. decis.*75. *num.*1. Cened. *d. tract. de paupert. Relig. q.*45. Thadæ. Piso *lib.1. var. resol. c.*8. *num.* 33. Mari. Cutell. *dict. tom.1. de donat. tract.1. disc.2. p.3. num.*158. *cum seqq.* quicquid dicat Diana *merul. resol. p.3. tract.2. de dub. Regular. resolut.*50. *vers. attamen, in fine.* Itavt nec testamentum ante professionem factum reuocare possit, Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. ideoque nec de his, cap.1. n.*67. Ceuall. *commun. q.*806. *num.*19. Sanch. *d. lib.7. cap.*11. *num.*6. Mari. Cutell. *d.p.3. num.*145. solumque illud declarandi potestatem putarem habiturum, vt eam habet in Monasterij claustris existens, post alios Antonin. Diana *d. tract. de dub. Regular. resolut.*75. Nihilominus in vita tam liberè de bonis propria industria & intuitu Episcopatus acquisitis disponere poterit, ac alius quicumque Episcopus Clericus, vt cum multis resoluit Sosa *d. tract. num.*26. vbi *num.* 27. quòd etiam poterit in vita dum sanus esset, modicè donare, plures, quos refero *de officio, & potest. Episcopi, p.3. alleg.*114. *n..*, Et quicquid ante consecrationem acquisiuit, ad Monasterium spectat, post consecrationem verò obtenta propriæ Ecclesiæ pertinent, *d. cap. statutum*, ibi, Qui de Monacho Episcopus ordinatur, quod ante consecrationem habuit, Monasteriu, quod verò post consecrationem acquisiuit, propriæ Ecclesiæ relinquat, &c. Innoc. *in cap. vt vnusquisque, de pecul. cleric.* Tapia *d. verb. sua, cap.* 6. *num.*84. Sosa *d. tract. num* 99. *cum seqq.* vbi *num.*102. eum eodem Tapia *citato loco num.*78. intelligit illam primam partem in illis rebus, quarum ius & possessio ante consecrationem erat Monasterij. Acquirit etiam Episcopus Religiosus ex Ordine Minorum S. Francisci, ius succedendi in bonis paternis, Fr. Emman. *quæst. Regul tom* 2. *q.*58. *art.7. & tom.3. q.69. art.4. circu fin.* Molin. *de Iustit. tract.2. disp.*140. *vers. quando Religiosus, & vers. quando professus,* Azor. *d. lib.12. cap.10. q.*6. Tapia *d. verb. sua, cap.6. num.*69. Sosa *d. tract. num.*371. post consecrationem scilicet, vt per text. *in d. cap. statutum,* ibi, *Et sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit,*

velut

velut legitimus heres, &c. resoluit Sosa *d. tract. n.* 107. dummodo post consecrationem moriatur pater, & hæreditas tunc temporis illi deuoluatur, & ideo à Monacho cui per Episcopatum superuenit capacitas acquirendi, scripsit Bart. recuperari non posse bona iam aliis acquisita *in tract. Minoric. lib.* 4. *dist.* 3. *cap.* 2. exemplo Monachi, qui licèt efficiatur capax successionis in feudo ex Papæ dispensatione, Bald. *cons.* 275. *num.* 7. *lib.* 2. Curt. iun. *de feudis* 2. *p.* 1. *p. princ. q.* 10. *vers. Sextò limitatur, n.* 28. Afflict. *ead tract. tit. si de feud. def. content. in cap. qui clerici, num.* 3. Duen. *reg.* 103. *num.* 5. Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. q.* 263. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 32. *num.* 22. *in princ.* non tamen succedit post mortem vltimi possessoris superueniente capacitate, cùm iam res non sit integra, & ius ad successionem sit alteri acquisitum, Guilielm. Benedict. *in cap. Raimutius, verb. in eodem testamento relinquens el* 1. *num.* 125. *de testam.* Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 17. Sanch. *d. cap.* 32. *num.* 22. Marr. *de success. legali, tom.* 1. *p.* 3. *q.* 13. *art.* 2. *num.* 10. & 11. Mari. Cutelli *de donat. tom.* 1. *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 6. *num.* 3.

138 Illud quoque est in electione Episcopi obseruandum, vt nullus inuitis detur Episcopus subditis, vt dicitur *in cap. nullus*, 61. *dist.* & *in cap. fin.* 63. *dist.* Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 25. *vers.* & *certè*, Ego ipse *de offic.* & *potest. Episcopi, part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num* 48. *in princ. secundum Lugdunens. impressionem*, nec emeritis ciuibus, qui conciuium suorum benemerentur testimonium in suis Ecclesiis extranei, & ignoti sunt præponendi, vt Cælestinus Papa constituit *in cap. nec emeritus*, 61. *dist.* Rectissimè nihilominus Regi præstatur ab Episcopis feuda prorsus nulla, vel alia etiam prædia prorsus nulla possidentibus iusiurandum fidelitatis, propter tum suimetipsorum, tum populi Regij suæ curæ commissi, in Regis obedientia, quantum in se est, piè continendi regimen spirituale, vt optimè aduertit Boët. Epo *de Regalib. vel iure Princip. in beneficijs Ecclesiast.*
139 *num.* 100. *pag.* 55. *in princ.* Non est tamen eligendus Episcopus, qui Principi sæculari nimis fauorabilis dignoscitur, ex Nicolai Papæ Decreto, *in cap. porrò*, 63. *dist.* est etiam maximè attendendum, vt Pastores boni, atque Ecclesiæ regendæ idonei assumantur: quia, vt inquit Innoc. III. in Concilio generali, de quo *in cap. nihil est, de elect. Nihil est, quòd Ecclesia Dei magis officiat, quam quòd indigni assumantur Prælati ad regimen animarum.* Quare in Concilio Carthaginens. relato *in cap. qui Episcopus*, 23. *dist.* traditus fuit modus, & forma examinis, & inquisitionis faciendæ de qualitatibus personæ; quæ in Episcopum
140 eligenda esset. Nouissimè autem emanauit instructio particularis circa conficiendos processus inquisitionis super qualitatibus eorum, qui promouendi sunt ad regimina Cathedralium, aut aliarum superiorum Ecclesiarum, vel Monasteriorum, iussu S. D. N. Vrbani VIII. in hunc sequitur modum:

Circa personas, ad quas spectat dictos processus conficere.

141 SI processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisquam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio processus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo casu deferatur ad illum, qui proximè sequitur, seruato eodem ordine, & gradu. 142

Si quis etiam sit legitimè impeditus, vt per se ipsum processum conficere non possit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferiùs scripto, qui incipit, *Quicunque confecturus est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito. 143

Si processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut principis; quo casu munus conficiendi processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium. 144

Quòd si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari à Notario in principio processus 145

Quando contingat processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degenti, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuncio Apostolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus; si verò est Metropolitanus, spectat ad Episcopum suum Suffraganeum antiquiorem residentem. 146

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam non posset commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vt puta, super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem. 147.

Quoad processus conficiendos, pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prælati, qui processum de qualitatibus Promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia Promouendum, tunc Prælatus inquirens poterit subdelegare Episcopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monasterij. 148

***

Quomodo conficiendi sint processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis?

149 QVicumque confecturus est processum Inquisitionis in qualitates Promouendi, etiam si sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per se ipsum id munus exercere debet, licet possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari: hæc autem in specie seruanda sunt.

150 Non recipiantur testes à Promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet: ipse ex officio suo secreto vocari mandet, & secretò examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorũ testium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur tacto pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiuè referat Notarius processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super vnoquoque articulo: ipsorum autem testium dicta, vnà cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus, qui debebit etiam tam dicta testium, quàm scripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur in processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs describentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam Promouendi.

151 TEstes sint viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus Promouendorum rectum iudicium ferre valeant, sincerúmque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine Promouendi ad regendam Ecclesiam: scire enim debent ipsi testes, quæ requirantur in eo, qui recturus est Ecclesiam Cathedralem, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati, vel nimium familiares; aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testium qualitatibus, adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoscere possit quàm sint erga Promouendum affecti, exindeque coniicere, vtrùm ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel reticendo vera, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idonei Ecclesiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ Promouendæ?

SI contingat Prælatum inquirentem non habere sufficientem notitiam personæ Promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secretò, poterit curare, vt ipsemet promouendus, vel aliquis alius det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit, amici, & familiares, aliæve personæ, quæ tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. 152

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodò ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debebit ipsa schedula inseri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in Promouendis requiruntur.

PRimò, An testis cognoscat Promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odiosus? 153

II. An sciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœcesi Promouendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ?

III. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus, & quæ sit causa scientiæ?

IV. An sciat cuius ætatis sit, præsertim, an expleuerit annum 30. & quæ sit causa scientiæ?

V. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutum, quibus, à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sciat eum semper Catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse; & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An sciat eum præditum esse innocentia vitæ, bonisque moribus, & an sit bonæ conuersationis, & famæ, & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat eum esse virum grauem, prudentem, & vsu rerum præstantem, & quæ sit causa scientiæ?

X. An sciat eum aliquo grado in Iure Canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

XI. An sciat eum aliquo munere aliquando functum

functum esse, vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ?

XII. An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliôve Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoueri, & quæ sit causa scientiæ?

XIII. An eum idoneum existimet ad benè regendam Ecclesiam Cathedralem, & præsertim eam, ad quam ipse est promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiæ vtilem, & proficuam futuram esse censeat, & quare ita existimet?

Depositiones testium seriatim, & per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodò admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur?

154 Quoad sacros Ordines, petendæ sunt à promouendo, & processui inserendæ, originales Bullæ, vel Litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modò vidisse eum cantantem Epistolam & Euangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dictas bullas vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inserendum est Processui priuilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel Promouendo videbitur, Processui etiam adiungantur aliqua Breuia, Litteræ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus, & functionibus Promouendi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plenè non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè Promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in Iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendam circa eius doctrinam, iuxta præinsertum decimum interrogatorium, pro parte Promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populum Christianum scire oportet. Persona Promouendi enunciet hac nota, videlicet si Prælatus Admodum R. P. si verò non sit R. N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nominet, vel scribat, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando Promouendi orti sunt in Prouinciys, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

155 IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacræ Theologiæ, vel Iuris Canonici peritorum constet, Promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideo formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint se de scientia Promouendorum certos redditos esse, ex eo, quòd prædictos Promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliis non plenè probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum, si Promouendus sit Regularis?

OMnia, quæ seruari debent in Promouendo ad Ecclesiam Cathedralem, si sit sæcularis, seruanda etiam sunt, si sit Regularis. 156

Sed quia Regulares non solent, vt plurimùm suscipere insignia Doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta Decretum Concilij Tridentini, vt Promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quòd sit aptus ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi sunt duntaxat, qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiussuis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quarumlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores, Capitulum generale repræsentantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu Commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter suprascriptum Superiorum testimonium, est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de seculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam?

SEruanda est eadem forma inquirendi ex officio, quæ superiùs dicta est. 157

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto, plenè probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infrascriptis articulis: si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit testes examinare super omnibus articulis superiùs descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus erunt vtroque casu omnino examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet:

I. An testis cognoscat Episcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus?

II. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ?

III. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

IV. An sciat eum in sua Ecclesia, & Diœcesi assiduè resedisse?

V. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse, opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiúsque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, Confirmationis sacramentum ministrasse, cæteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An sciat eum prudenter vbilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & augendis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat verè ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

X. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N. & an censeat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vtilem, & proficuam, & quare ita existimet, & censeat?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas?

158 EAdem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in Promouendis ad Ecclesias Cathedrales, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est Monasterio iurisdictio spiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò super eisdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis Regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus, à quo eam emisit: circa verò ætatem sufficiat interrogare, & scire, cuius ætatis sit, non restringendo se ad trigesimum annum expletum; postea enim videbitur, an in huiusmodi promouendo sit ætas legitima respectu dignitatis, ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cùm Promouendi ad huiusmodi dignitates Regulares non sint per Concilia generalia adstricti ad gradum Doctoratus, siue Licentiæ, vel ad publicæ Academiæ testimonium, & nihilominus æquum sit, vt ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeant, Prælati inquirentes studiosè, ac diligenter inquirere debebunt super doctrina einsmodi personarum, iuxta modum, & formam superiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam sit Promouendi doctrina, iudicare possit, an sit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa Fidei professionem emittendam à Promouendis, tam ad Ecclesias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares?

FIdei professio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquisitio (seruato ordine superiùs dicto) pertinet, à quo si Promouendus longè distet, poterit idem Prælatus subdelegare receptionem dictæ professionis Ordinario, cui Promouendus vicinior erit. 159

Prælatus recipiet professionem fidei à Promouendo, præsente Notario publico, ac testibus, ipse autem Promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus sacrosancta Euangelia, & spondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deosculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen suum exprimendum erit, ea dumtaxat sua propria manu adscribet.

Prælatus propriæ etiam manus subscriptione in fine exemplaris dictæ professionis testabitur, eam à se receptam fuisse sub hac forma: Ego N. fidei professionem iuxta suprà scriptam formam à R. P. D. N. in manibus meis ad verbum emissam recepi, & ita testor manu propria.

Demum Notarius, qui præsens fuit publico instrumento, in calce eiusdem exemplaris immediatè post subscriptionem Prælati inquirentis extenso, fidem faciet de prædictæ professionis emissione, ac receptione, præsentibus testibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum est, vt exemplaria professionis fidei transmittantur absque mendis, ne lenibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apostolica præscriptam, nimisque non modò Notarij scribentis, sed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Consistorio, quando in eo fit relatio processus, & mendorum in professione fidei repertorum, cùm necesse sit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occasionem errorum prouenientium ex incuria scribentis, vt vbique imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impressam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur: cùm verò transmittenda sint instrumenta professionis fidei, hæc ipsa subscribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eisdem Notarius extendat instrumentum, prout dictum est.

Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ.

PRimò, An testis sciat in qua Prouincia sita sit ciuitas N. cuius situs, qualitatis, & magnitudinis sit, quot conflетur domibus, & à quot Christi fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus subiaceat, & quæ sit causa scientiæ? 160

II. An sciat in illa ciuitate esse Ecclesiam Cathedralem, vel Metropolitanam, sub qua inuocatione, cuius structuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ?

III. Si est Ecclesia Archiepiscopalis, an sciat quot Episcopos Suffraganeos habeat, & qui sint; si est Episcopalis, an sciat cui Archiepiscopo sit Suffraganea, & quæ sit causa scientiæ?

IV. Quot

IV. Quot & quales sint in dicta Ecclesia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Ecclesiastica; quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum mibi in diuinis inseruientium; quæ sit dignitas maior post Pontificalem; quales sint redditus dignitatum, Canonicatuum,& aliorum beneficiorum, & an adsint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ sit causa scientiæ?

V. An in ea, cura animarum exerceatur, per quem, an sit in ea fons Baptismalis, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An habeat Sacrarium sufficienter instructum sacra supellectili, cæterisque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sint in ea corpora, vel aliquæ insignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo asseruentur, & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum distet ab Ecclesia, & an reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat verum valorem reddituum mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, ad quam summam annuatim ascendant, in quibus consistant, an sint aliqua pensione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta pensio sit reseruata, & quæ sit causa scientiæ?

X. Quot existant in illa Ciuitate Ecclesiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptismalem, quot item in illa existant Collegiatæ, quot Monasteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates,& Hospitalia,& an ibi sit Mons Pietatis, & quæ sit causa scientiæ?

XI. Quantum sit ampla Diœcesis,quot,& quæ loca amplectatur, & quæ sit causa scientiæ?

XII. An in ea erectum sit Seminarium: quot in eo pueri alantur, & quæ sit causa scientiæ?

XIII. An ipsa Ecclesia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

De statu Ecclesiarum, quæ sunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen instituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non descripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione status alicuius Monasterij.

161 PRimò, In qua Prouincia,& Diœcesi sit Monasterium, & quæ sit causa scientiæ?

II. Cuius ordinis sit, & quæ sit causa scientiæ?

III. Quis sit numerus Monachorum,& quis eos tanquam caput regere consueuerit, & quæ sit causa scientiæ?

IV. Sub qua inuocatione sit Ecclesia ipsius Monasterij, cuius structuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ?

V. Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An Monasterium habeat aliquam iurisdictionem temporalem, aut spiritualem, quam,& in quos, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione?

CVm totum examen, seu Inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu Monasterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vnà cum scripturis,& documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget. 162

Si processus Inquisitionis cõfectus fuerit extra Rom.Cur.Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem, clausum, & obsignatum transmittet, si Ecclesia, vel Monasteria non sint ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel præsentatione, transmittet processum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua est Ecclesia, vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælatus, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta fides testibus examinatis, corúmque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, & transmissus primùm à Cardinale, cui illum in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si præsens in curia sit, vt iuxta Concilium Lateranens. nouissimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur, vt quæ à referente Collega sunt audituri, oculata fide quantum ad personam ipsius promouendi attinet, cognoscere possint.

CAPVT IX.

De Episcoporum Confirmatione, & Consecratione.

SVMMARIVM.

1. *Electus in Episcopum debet postquam electioni de se factæ consensum præstiterit à Superiore suo confirmari.*
2. *Consensus electi intra mensem à præsentatione electionis est præstandus, aliàs elapso mense, redditur electio nulla.*
3. *Confirmatio electionis debet peti infra tres menses à consensu præstito, aliàs electus priuatur ipso facto iure sibi per electionem quæsito.*
4. *Mensis computandus est secundùm quod occurrit in Kalendario, quando lex vel statutum concedens mensem disponit, à quo tempore mensis incipere debeat.*
5. *Confirmare electos Episcopos non solùm Papa, sed etiam Metropolitanus, vel Patriarcha superior potest.*
6. *Papa de Iure eos tantùm Episcopos confirmat qui in Ecclesiis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis electi sunt, vel quorum confirmatio, & informatio ad eandem Sedem per appellationem deuoluitur.*

7 *Electus Episcopus diuina inspiratione, non eget confirmatione.*

8 *Confirmans debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere.*

9 *Electio, & confirmatio omnium Episcoporum hodie non ab alio quam à Rom. Pont. fieri potest.*

10 *Professio Fidei fit ab Episcopo electo & confirmato iuxta formam præscriptam à Pio IV.*

11 *Formula instrumenti professionis Fidei facta per Episcopum.*

12 *Professione Fidei emissa subscribitur processus à Cardinale Ponente, & à tribus Cardinalibus Ordinum capitibus.*

13 *Præconizatio in primo Consistorio quomodo facienda? ostenditur.*

14 *Præconizatione in secundo Consistorio facta transmittitur fides prouisionis Apostol. à Cardinale Ponente ad Cardinalem Vicecancellarium.*

15 *Dignus vocatur quicumque habet sufficientiam, & omnes partes ad munera prout oportet, ministranda.*

16 *Dignissimus est destinandus ad Episcopale officium.*

17 *Cardinales non peccant, nec ad restitutionem tenentur qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur.*

18 *Episcopi in Consistorio ad Episcopatum promoti, quibus vestibus se induere debeant? ostenditur.*

19 *Promoti ad Episcopatum ex Regularibus Ordinibus retinentes colorem habitus suæ Religionis possunt se conformare cum Episcopis sæcularibus in forma, seu figura illius, deferentes mozzettam eiusdem coloris, non tamen Rochetum.*

20 *Assumpti ad Episcopatum ex Ordine Canonicorum Regularium, necnon Clericorum Regularium cuiuscumque Ordinis conueniunt in habitu cum alijs Episcopis.*

21 *Assumpti ex Religione Spiritus sancti in Saxia, & ex Militaribus Ordinibus tantùm Crucem eiusdem Ordinis in collo pendentem deferunt supra habitum Episcopalem.*

22 *Episcopalibus vestibus indutus, si fuerit præsens in Curia, quamprimùm adibit Summum Pontif. & ab eo Rochetum accipiet.*

23 *Electus in Episcopum, & Canonicè Confirmatus habet ea quæ sunt iurisdictionis.*

24 *Episcopi ad commissas sibi Ecclesias absque litteris Apostolicis accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, fructúsque percipere non possunt, nisi fuerint Cardinales.*

25 *Priuilegio* cap. quia periculosum, de sentent. excom. lib. 6. & cap. vlt. de pœnit. & remiss. *gaudent Episcopi electi, & confirmati, licèt nondum consecrati.*

26 *Hæresis causæ in Episcopo electo, & confirmato, licèt nondum consecrato, reseruantur Papæ.*

27 *Episcopatui sine Papæ licentia renuntiare non potest Episcopus electus, & confirmatus.*

28 *Episcopo electo, & confirmato, non tamen consecrato, minimè competunt ea omnia quæ illi tribuuntur per Ordinem sibi collatum in consecratione Episcopali.*

29 *Inhabilis si fiat ante consecrationem Episcopus electus, & confirmatus, potest repelli ab Episcopatu.*

30 *Excommunicationem Bullæ in Cœna Domini non incurrunt percutientes Episcopum nondum consecratum.*

31 *Episcopus non consecratus minimè potest in Missa dicere*, Sit nomen Domini benedictum.

32 *Ciuitas quæ Episcopum non consecratum occidit, minimè priuatur Episcopali dignitate.*

33 *Episcopus electus, & confirmatus, non tamen consecratus, potest suspendi, interdici, seu excommunicari a Vicario Archiepiscopi Metropolitani, etiam eo præsente.*

34 *Electus in Episcopum & confirmatus tenetur infra tres menses a confirmatione munus consecrationis suæ suscipere, sub pœna amissionis fructuum.*

35 *Consecratio Episcopi fieri debet de Iure à Metropolitano electi, cuius electus ipse futurus est Suffraganeus, & præsentibus alijs eiusdem Prouinciæ Suffraganeis, qui ad hoc per Metropolitanum vocati tenentur accedere.*

36 *Metropolitanus vbi impeditus fuerit consecrare aliquem in Episcopum Suffraganeum, id alteri Episcopi committere potest, sed tunc consecratus debebit ipsum Metropolitanum infra duos menses visitare.*

37 *Consecratio Episcoporum Suffraganeorum si fiat inconsulto Primate, seu Metropolitano, ipsi non reciperent executionem.*

38 *Comprouinciales Episcopi si consecrationi alterius adesse non possent, proprijs litteris consensum suum exprimere debent.*

39 *Metropolitanus ab omnibus Prouinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropoleos est ordinandus; sufficiunt tamen tres, reliquis Suffraganeis per litteras saltem consentientibus.*

40 *Consecrationi Episcoporum Canones constituerunt peculiare tempus, scilicet diem Dominicum, at ex dispositione Summi Pontif. die festiuo fieri potest.*

41 *Consecratorem & electum pridie ieiunare decet.*

42 *Presbyter factus die Sabbati an possit sequenti Dominica manè in Episcopum consecrari, non interueniente consecratione ieiunij, ostenditur.*

43 *Sacerdos factus in die Dominica ex dispensatione Papæ, non potest eadem die consecrari Episcopus.*

44 *Locus idoneus pro Episcopi consecratione, si extra Curiam fiat, est Ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in Prouincia, si commodè fieri poterit, consecratio celebretur.*

45 *Consecratio Episcopi fit hodie extra Vrbem de mandato Papæ per litteras Apostolicas consecratori sibi benè viso expeditas; si verò fuerit in Curia, per mandatum à Camera Apostolica emanatum, vel si consecrator fuerit S.R.E. Cardinalis per commissionem viuæ vocis oraculo à Papa illi factam.*

46 *Consecratio cuiuslibet Episcopi cum Missa fieri debet, in qua inter Epistolam, & Euangelium consecratur Episcopus.*

47 *Episcopus in die suæ consecrationis Ordines conferre non potest.*

48 *Papa in die consecrationis suæ Ordines conferre potest.*

49 *Missa in qua consecratur Episcopus, non est de essentia consecrationis Episcopalis, sed solùm ad solemnitatem fuit instituta.*

50 *Consecratio Episcopi fit à tribus Episcopis, vtrum autem si fiat a paucioribus, nulla omnino sit ordinatio, ostenditur ibid. num. 58.*

52 *Papa an solo verbo possit creare Episcopos? ostenditur.*

53 *Iura*

53 *Iuramentum & examen Fidei fit à Conſecrato in Epiſcopum, & num.54.*

55 *Sandalia accipit Ordinandus in Epiſcopum, quibus calceantur eius pedes ad annunciandum Euangelium pacis, vt eat, non ſtet, laboret, non otioſus deliteſcat.*

56 *Forma Sacramenti Epiſcopatus ſunt illa verba,* Accipe Spiritum ſanctum.

57 *Caput electi in Epiſcopum, quare in eius conſecratione inungatur S. Chriſmate, oſtenditur.*

58 *Reges quare non in capite, ſed in humero vngantur? oſtenditur.*

59 *Conſecrator manus electi in Epiſcopum ante ſe genuflexi inungit cum Chriſmate.*

60 *Vnctio Chriſmatis, quæ ponitur in capite, & manibus Epiſcopi, non eſt de eſſentia huius Ordinationis.*

61 *Baculum in manibus Epiſcopi quid ſignificet? oſtenditur.*

62 *Annulus in manu Epiſcopi quid deſignet? oſtenditur.*

63 *Euangeliorum librum tradit Conſecrator nouo Præſuli,*

64 *Panes duo, & barilia duo vini cur offerantur in conſecratione Epiſcopi? oſtenditur.*

65 *Mitra Epiſcopi ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat.*

66 *Conſecratus in Epiſcopum cur in editiori loco ſedere iubeatur poſt conſecrationem.*

67 *Conſecratus ab Aſſiſtentibus dicitur per Eccleſiam, omnibus interim benedicendo, vt omnibus innoteſcat.*

68 *Conſecratus ſurgens cum Mitra, & Baculo in medio Altaris dat ſolemnem benedictionem.*

69 *Epiſcopi ſi plures ſimul conſecrantur, quæ duplicari, & fieri debeant? oſtenditur.*

70 *Epiſcopus, an per conſecrationem contrahat vinculum cum Eccleſia, ad quam ordinatus eſt Iure diuino indiſſolubili? oſtenditur, & num.71.*

72 Cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, *declaratur.*

73 *Conſecratus Epiſcopus extra Eccleſiam ſuam proficiſci quamprimùm tenetur ad ſuam Diœceſim.*

Epiſcopus cum primum ciuitatem ſuam ingreditur, quomodo à Clero, & populo excipiendus ſit? oſtenditur, ibid.

74 *Epiſcopus poſt ingreſſum ſuum ad perſonalem in ſua Eccleſia reſidentiam tenetur.*

75 *Epiſcopus non reſidens, quas pœnas incurrat, oſtenditur.*

76 *Epiſcopus ſi breui ſit reuerſurus, poteſt ſine Superioris licentia diſcedere ab Epiſcopatu.*

77 *Abeſſe non dicitur qui ſtatim eſt reuerſurus,*

78 *Epiſcopus quantum temporis, & in quo à ſuo Epiſcopatu cum licentia Superiori abeſſe poteſt, oſtenditur.*

79 *Epiſcopus cùm adeſt legitimum impedimentum, ſeu iuſtæ, & rationabiles cauſæ poſſunt abeſſe abſque peccato, & ſine incurſu pœnarum, quas incurrunt, qui vltra tres menſes abſunt.*

80 *Epiſcopus poteſt abeſſe ſi id exigat proximorum vtilitas.*

81 *Epiſcopus excuſatur à reſidentia ſi reſidendo graue periculum vitæ incurreret, vel etiam propter aeris intemperiem, ſeu perſecutiones in ipſum ortas, modò Eccleſia ſua detrimentum non patiatur.*

82 *Epiſcopus abeſſe poteſt cùm illum vocat Papa propter aliquod negotium.*

83 *Cardinalis Antiſtes alicuius Eccleſiæ, an excuſetur à reſidentia, ſi vellet Papa vti eius conſilio, ſapientia, & induſtria, retinendo illum apud ſe? oſtenditur.*

84 *Epiſcopus excuſatur à reſidentia cùm abeſt ob defendenda ſuæ Eccleſiæ vel vniuerſalis iura, ſeu vocatus fuerit ad Concilium generale, vel ob Reipubl. euidentem vtilitatem, vt n.85.*

86 *Epiſcopus reſidens in ſua Diœceſi liber eſt à reſidentia ſuarum dignitatum, & beneficiorum ſimplicium, quæ obtinent in aliena Diœceſi.*

87 *Cauſæ iuſtæ, & rationabiles, propter quas Epiſcopus excuſatur à reſidentia, probari debent Romano Pont. ſeu Metropolitano, & eo abſente antiquiori Epiſcopo reſidenti, &, an tunc requiratur licentia in ſcriptis, oſtenditur numer.88.*

ELECTVS in Epiſcopum ab alio, 1
quàm à Superiore, debet poſtquam
præſtauerit electioni de ſe facta
conſenſum, à Superiore ſuo con-
firmari, *cap. poſtquam, cap. nihil eſt, de*
elect. Conſenſus autem intra menſem à præſen- 2
tatione electionis eſt præſtandus, aliàs elapſo
menſe redditur electio nulla, ne ſcilicet diu dif-
feratur Eccleſiarum prouiſio, vt dicitur *in c. quàm* 3
ſit, eod. tit. lib.6. Rota *deciſ.7. de elect. in nou.* Me-
noch. *de arbitr. caſ.477.* Gonz. *ad reg.8. Canc. gloſ.15.*
num.50. Maſſob. *in praxi habendi concurſum, requiſ.1.*
dub.2. num.11. ſecundùm Rom. impreſſionem. Quare
etiam ſtatutum eſt *in d. cap. quàm ſit,* vt infra tres
menſes à conſenſu præſtito petatur Confirmatio;
quod ex eo colligunt Menoch. *d. caſ.477.* Azor.
inſtit. moral. p.2. lib.3. cap.29. q.10. Ludou. Mirand.
in man. Prel. tom.2. quæſt.23. art.9. concl.4. Iul. Lauor.
var. lucub. tom.1. tit.4. cap.35. num.34. Ego ipſe *de*
offic. & poteſt. Epiſcopi, part.1. tit.1. cap.4. num.1. In
tantum, quòd ſi electus intra prædictos tres men-
ſes non petierit confirmationem, ipſo facto pri-
uetur Iure ſibi per electionem quæſito, *d. cap. quàm*
ſit, ibi, *electio eadem eo ipſo iuribus vacuetur.* Petr.
Greg. *de re benef. cap.25. num.12.* Gonzal. *ad reg.8.*
Cancell. gloſſ.15. num.51. Viuian. *in praxi Iuriſp. lib.5.*
cap.5. num.5. in vlt. impreſſ. Ioan. à Cochier *in reg.8.*
Cancell. gloſſ.7. poſt num.13. verſ. ſeptimus, Ego ipſe
d. tract. part.3. alleg.57. num.213. niſi forſan electi
amicus, eius nomine, etiam abſque mandato con-
firmationem petat, modò electus ratum habeat
infra illos tres menſes. gloſ. *verb. petere, verſ. ſed po-*
ne, in d. cap. quàm ſit, Tiraq. *de pœnis temper. cau-*
ſa 22. num.37. Azor. *d. cap.29. q.11.* quia ratihabi-
tio omninò fieri debet intra terminum datum ad
acceptandum, Couar. *var. lib.3. cap.16. num.5.* qui
quidem tres menſes computari debent, prout in 4
Kalendario occurrunt; quando enim lex, vel ſta-
tutum concedens menſem diſponit, à quo tem-
pore menſis incipere debeat, v. g. à die electio-
nis, vel à die per Iudicem aſſignanda, tunc acci-
pitur menſis ſecundùm quod occurrit in Kalen-
dario, & quod ex vno menſe defuit, accipitur
de ſequenti, gloſſ. *verb. menſem, in d. cap. quàm ſit,*
Menoch. *de arbitr. caſ.50. num.21.* Sanch. *de matrim.*
lib.2. diſput.24. num.15. Gonzal. *ad reg.8. Cancell.*
gloſſ.11. num.7. Nicol. Garc. *de benef. part.10. cap.2.*
num.42. & ſeq.
Confirmare autem electos Epiſcopos non ſo- 5
lùm Rom. Pontifex, verùm etiam Metropolita-
nus, vel Patriarcha ſuperior poteſt, *cap. quoniam,*

 100. diſt.

100.dist, cap. cùm dilectus 32. de elect. cap. cupientes, in princ. per locum ab speciali, *eod. tit. lib.6.* Biax *in directi.elect.p.3.cap.43.num.6.* Corras.*de Sacerdot. part.2, cap.4. à num.3.* Sclu.*de benef. part.2. q 22. num.2.* Mandag. *de elect. nou. Prælat. cap.56.* Petr. Greg. *ad tit. de elect. cap.19. a num.10.* Layman *de Ecclesiast. Prael. elect. cap.15.q.162.* Nam Capitulum, cui ius eligendi suum Episcopum de Iure communi spectat, eidem Metropolitano, seu alteri Superiori mittebat litteras sigillo suo, & singulorum munitas, ac per Canonicos subsctiptas, quæ appellabantur *Decretum*, in quibus electio facta seriatim narrabatur, & confirmatio petebatur sub forma tradita à Speculat. *tit. de elect. §. 1. vers. celebrata igitur.*

6 Papa verò de Iure eos tantùm Episcopos confirmat, qui in Ecclesiis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis electi sunt, vt probat text. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr.* ibi, *Petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari*, vt *ibi* notant Card. Imol. Rip. *num.6.* & Rebuff. *num.12.* vel quorum confirmatio, & infirmatio ad eandem Sedem per appellationem deuoluitur, *d.cap.cupientes, in princ.* Regulariter autem electus Episcopus per Metropolitanum suum confirmatur, arg. *cap.1. dist. 64. & cap.nosti, de elect. c.1. de translat. Episcopi, gloss.1. in cap. 1. dist.100.* Licèt secundùm aliquos ad solum Papam pertineat (attento Iure communi loquimur) confirmatio Episcoporum, arg. *cap. Presbyteri, 24 dist. & cap. quia diuersitatem, de concess. preb.* Sed certè confirmati à Metropolitano, vel Patriarcha intelliguntur authoritate Apostolica confirmati, quam a Romano Pontifice in Pallio acceperunt, quod de corpore Beati Petri sumitur, vt suo loco vidimus: & propterea confirmatus ab eis à solo Papa poterit reuocari, secundùm Angel. *in Auth. de defens.*

7 *ciu.§.de cætero.* Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione; quia quæ Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, *cap. nisi cum pridem, §. verum, de renunc.* Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. suis, de elect.* iunctis iis, quæ de populi falsa acclamatione, & mendace nonnunquam opinione refert Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.1 tit.4. cap.4. ex num.38.* quod nobis comprobat illius iudicium erga Dominum Iesum, qui primùm cum excepit, vt Regem, & acclamationibus benedicebat, *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, Matth. c.20. Luc. c.19. & paucis pòst diebus acclamauit, *Tolle tolle, Crucifige eum*, & electione sua prætulit illi homicidam latronem Barabbam; Matth. *cap.21.* Marc. *cap.15.* Luc. *cap.23.*

8 Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap. de Petro, 47. dist. & in cap.2. & in cap. cùm a nobis, de elect.* cum similibus, quòd si aliqua ei, antequam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthag. IV. de quo *in c. illud, 23. dist.* quando verò coëlectus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur in Constit. Bonifacij VIII. de qua *in cap. fin. de elect. lib.6.*

9 Hucusque dicta in hoc cap. procedunt de Iure antiquo, quando electio Episcoporum Canonicis Cathedralis Ecclesiæ competebat, hodie verò omnium electio, & confirmatio, non ab alio, quàm à Romano Pontifice fieri potest vigore reg.2. aliàs 3. Cancell. quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium, quamuis in aliquibus Ecclesiis per eandem sanctam Sedem Regibus ac Principibus viris concessum sit ius præsentandi, quia etiam spectat ad ipsum Romanum Pontificem nominatos ab istis, si ei videbitur, eligere atque confirmare, vt obseruat Castald. *in praxi cæremoniarum, lib.1. sect.10. cap.2. num.1.* Quomodo autem attenta hodierno Iure electio hæc, & confirmatio fiat, vtile erit inuestigare; & praxim, quæ hodie obseruatur, ostendere, quod ex infrà dicendis facilè apparebit.

10 Formato igitur processu de vita, & moribus promouendi, ac de statu Ecclesiæ, iuxta interrogatoria in particulari instructione tradita, quæ ad calcem cap. præcedentis posuimus, fit professio Fidei, iuxta formulam præscriptam à Pio IV. *in sua Constit.* incip. *In Sacrosancta, Idibus Nouembris 1564.* vt in Bullario nouo *tom. 2. pag. 128.* & apud Quarant. *in sum. Bullary, verb. Fidei professio*, & Franc. Leon. *in thesauro fori Eccles. p.2. cap.10. num 15.* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap.1. §.3.* Nouar. *in sing. Canon. concl.114. num.4.* Deinde fit instrumentum dictæ professionis Fidei à Notario subscriptum in hunc modum.

11 *In nomine Domini, Amen. Præsenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, quòd a Natiuitate Domini*, &c. *coram Eminentissimo, & Reuerendiss. D. N. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali*, &c. *meque Notario publico infrascripto, comparuit supradictus admodum R. N, omni meliori modo*, &c. *genibus flexis, Professionem sanctæ, & Catholicæ Fidei iuxta suprascriptam formam tactis sacrosanctis Scripturis ad sancta Dei Euangelia in manibus D. S. Eminentissimæ de verbo ad verbum emisit. Quam Fidei professionem idem Eminentissimus, & Reuerendissimus D. Cardinalis accepit, & admisit, præmisso, & aliàs omni meliori modo. Super quibus*, &c. *Actum Romæ in offic.* &c. *Præsentibus ibidem N. & N. testibus ad præmissa vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. Ego Odoardus Tibaldescus, Clericus Spoletana Diœcesis publicus, Apostolica authoritate Notarius, & ad scribendos, & rogandos processus Reuerendiss. DD. Archiepiscoporum, Episcoporum, & Monasteriorum Consistorialium, priuatiuè quoad omnes alios specialiter a S.S.A. deputatus, de præmissis rogatus præsens Instrumentum subscripsi, & publicaui requisitus.* Et subscribitur Cardinalis relator sic. *Ego N. S. R. E. Presbyter, Cardinalis N. Fidei professionem à supradicto R. N. de verbo ad verbum in manibus meis emissam recepi, & ita testor.*

12 Finito examine testium, & emissa professione, subscribitur processus ab eodem Cardinali Ponente in hunc modum. *Ego N. S. R. E. Presbyter, Cardinalis N. relationem facturus in proximo Consistorio, de præmissis censeo R. N. esse habilem, & idoneum, qui ad supradictam Ecclesiam N. promoueatur, illum ei præficiendo Episcopum, & Pastorem. Romæ ex nostro Palatio, die*, &c. *Ego N. Cardinalis N. qui suprà.* Et subscribitur idem processus à tribus Cardinalibus Ordinum Capitibus, scilicet à primo Cardinali Episcopo: à primo Cardinali Presbytero, & à primo Cardinali Diacono.

13 Hoc facto, præconizatio fit in primo Consistorio,

sistorio, quæ vicem electionis habet, cuius præconij formula pro Romano Ponrifice sic se habet. *Beatissime Pater, Vacat Ecclesia N. per obitum N.* &c. *ad iussum Sanctitatis vestræ, Ego N. Cardin. N. prop. R. N.* &c. *Ciuitas,* &c. *Pro Cardin. autem ita fit, Illustriss. & R. D. In proximo Consistorio si S. D. N. placuerit, Ego N. Cardin. N. praeconium faciam Ecclesiæ N. vacantem per obitum N. in personam R. N.* &c. *Ciuitas,* &c. & refertur status Ecclesiæ, & promouendi iuxta formam Institutionis prædictæ.

14 Fit positura in secundo Consistorio, & transmittitur schedula pro reassumptione positurae transmissa in prima præconizatione, & hæc secunda præconizatio habet vim confirmationis, & deinnm transmittiiur fides prouisionis Apostolicæ à Cardinale Ponente ad Cardinalem Vicecancellarium facta in hunc modum. *Reuerendiss. Domine, Hodie sanctiss. in Christo P. & D. N. D. Vrbanus Papa VIII. in suo Consistorio secreto, vt moris est, ad relationem meam Ecclesiæ N. cui N. dum viueret, præsidebat; per obitum eiusdem Pastoris solatio destitutæ de persona R. N. Diœcesis N. ex Catholicis ac honestis parentibus, & legitimo matrimonio nati, in vtroque Iure Doctoris, in ætate legitima constituti, ac demum cæteris omnibus qualitatibus à Iure, & Conc. Trid. Decretis requisitis præditi, qui Professionem Fidei iuxta articulos pridem à Sede Apost. propositos in manibus meis solemniter emisit de Reuerend. DD. meorum Cardinalium consilio, Apostolica authoritate prouidit, ipsúmque illi in Episcopum præfecit, & Pastorem, curam, regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ sibi in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, absoluens eundem R. N. electum a censuris ad effectum,* &c. *In quorum fidem præsentem cedulam fieri, & mei parui soliti sigilli impressione muniri iussi, eámque propria manu subscripsi. Dat. Romæ in ædibus meæ solitæ residentiæ, sub anno,* &c. *D. V. R. Humillimus seruus N. Cardinalis N.*

15 De duobus hîc opportunè quæri poterit; primum est, an ad Officium Pastorale dignus eligi possit, an verò dignior sit necessariò eligendus? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebell. *de oblig. Iust. part. 1. lib. 3. q. 2. num. 1.* quem refert Campan. *in diu. Iur. Can. rub. 7. cap. 6. num. 73.* dignum vocari quicunque habet sufficientiam, & omnes partes ad muneta, prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliúsque administrationi minus dignus existat. Quo supposito, relictis multis quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ, & ex lege naturali, Alex. Raud. *Pis. decis. 34 in princ. & à num. 179.* Rebel. *lib. 3. q. 4.* vi-
16 detur dicendum, quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens satis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen Officium, cùm reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandum, & maximis rationibus comprobari, & sacrarum litterarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & Dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior; ita Episcopus cæteros virtutibus, & sanctitate antecellere tenetur, nam qui maiorem in Pastorem, quàm in omnibus charitatem ante electionem requisiuit, dum dicit, *Simon Ioannes diligis me plus his?* apertè docuit digniorem, sanctiorémque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Vnde Conc. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1.* eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles Pastores præficere non curauerint. Quare pensandum est valdè ad culmen quisque regiminis, qualiter veniat; atque hoc ritè perueniens qualiter viuat? & benè viuens, qualiter doceat? ne aut humilitas accessum fugiat, aut præuentioni vita contradicat. O Deus bone! iam nunc, vt prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis, vt diuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis, solam nominis superbè appetunt dignitatem, nec facilè potest esse Summis Pont. homines cognoscere, nisi ex aliorum relationibus id sibi constare faciant; sedent pij Patres in thalamo suo, veniunt ad eos nunc Cardinales, nunc sortis alterius homines, & modò hunc, modò illum laudibus cumulant, dignúmque graui regimine adscribunt, adstruunt; credit Apostolica pietas, hísque dignitates mandat, quos commendatos habet; & sic agnoui multos prostitutæ frontis petitores, qui ambiendo, efflagitando, sese vendirando, ita aulicos obtundunt, vt quod impetrare non possunt, extorqueant; quod exorare aut mereri nequeunt, eblandiantur.

Secundùm dubium est, an Cardinales peccato commaculentur, restitutionémque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Cui perdoctè quidem respondet Paleoth. *in tract. de sacr. Consist. consul. part. 4. q. 1. vers. quo loco,* & ait ad Cardinalium authoritatem, & officium non propriè pertinere aliquem ad Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ Consiliarios non vlterius obligari, quàm, vt ad eas res de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per text. *in cap. fundamenta, §. decet, de elect. lib. 6.* Itaque cùm Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, si præpositum Episcopali dignitati dignum arbitrentur, ideò non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illúmque approbare si ita credant; immò, & Cardinales omnes tutam respondendi ferendíque suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promouendi qualitatibus. 17

Statim ac aliquis certior sit factus se à Summo Pontifice in Consistorio ad Episcopatum fuisse promotum, siue in Curia degat, siue absens sit, prius amplam coronam sibi in capite decenter formari curabit, statímque Episcopalibus vestibus, talaribus violacei coloris induet, cum mantelletto pariter laneo eiusdem coloris, Birretto verò nigro, vel pileo nigro laneo cum cordulis viridi coloris ex serico confectis vtetur, nam mozzetta coloris violacei supra Rochettum 18
nunqnam vtitur, nisi intra Diœcesim; ex Regu- 19
laribus verò Ordinibus promoti retinentes colorem habitus suæ Religionis possunt se conformare cum Episcopis sæcularibus in forma, seu figura illius ex Rituali Clem. VIII. reformato.

tradit

tradit Sanch. *in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 22. in fin.* & Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disput. 20. q. 3. num. 3.* vbique tamen possunt deferre mozzettam eiusdem coloris; Rochetto verò nunquam vtuntur, sed loco illius in diuinis Officiis adhibent superpelliceum; in bireto & pileo cum
20 aliis Episcopis conueniunt. Assumpti ex ordine Canonicorum Regularium, nec non Clericorum Regularium cuiuscumque Ordinis, conueniunt in habitu cum aliis Episcopis, & pariter vtuntur Rocheto, nam ista mutatio vestium non est ratione status, sed ratione habitus suæ Regulæ quam sunt professi, & ideò cùm isti tantùm in statu à Clericis sæcularibus differant, conueniunt cum illis in habitu, Castald. *in d. prax. ceremon. lib. 1. sect. 10. cap. 1. num. 3. & 4.* Tamburin. *d. q. 3.*
21 *num. 9. cum seqq.* Presbyteri sancti Spiritus, & ex Militarium Religionum Ordinibus assumpti, putà sancti Ioannis, sancti Iacobi, &c. tantùm Crucem eiusdem Ordinis in collo pendentem deferunt supra habitum Episcopalem, Castald. *ibidem, num. 5.*

22 Episcopalibus vestibus, vt supra Indutus, si fuerit præsens in Curia quamprimùm adibit Summum Pontificem, & ei gratias aget, seipsum, & Ecclesiam sibi creditam commendabit, & ab eo Rochettum accipiet. Deinde singulos DD. Cardinales in eorum domibus visitabit, eis gratias agens, & se suámque Ecclesiam commendans, absens verò per litteras id præstabit, Castald. *dict. sect. 10. cap. 2. num. 10.*

23 Sic electus, & Canonicè confirmatus habet ea, quæ sunt Iurisdictionis, veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, & annectere, diuidere, Voti, & Iuramenti vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare, *cap. transmissam, cap. nosti, cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de translat. Episcop.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 136.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 5.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 2. n. 11.* Molin. *de Iust tract. 5. disput. 28. num. 19.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 25. num. 9.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 1. tit. 1. cap. 1. num. 14. & cap. 4. num. 7.* Sosa *loco infrà citando num. 77.* Et Indulgentias concedere, Felin. *in cap. eam te, num. 5. de rescript.* Nauar. *de Indulg. notab. 31. num. 3.* Greg. Lop. *l. 45. gloss. 1. tit. 3. part. 1.* Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 70.* vbi *num. 95.* post Bonif. *in Clem. 2. num. 98. de censib.* Tap. *in d. Auth. Ingressi, verb. sua, cap. 6. num. 68.* Suar. *tom. 4. disp. 27. sect. 2. num. 5.* resoluit à confirmatione liberum fieri à iugo obedientiæ sui Su-
24 perioris. Verùm attenta nouiori dispositione *Extrauag. Iuncta, de elect. inter communes*, tales Episcopi ad commissas eis Ecclesias, absque litteris Apostolicis accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, fructúsque percipere non possunt, itavt interim sit irritum quicquid secus per eos actum fuerit. Capitulares verò ipsos recipientes, vel eis obedientes sine prædictis litteris, sunt suspensi à suis beneficiis, ita ex illa Extrauag. colligunt D. Barb. *in l. diuortio, in princ. part 2. num. 50. ff. solut. matrim.* Flam. Paris. *de resign. benef. lib 8. q. 5. num 33.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 9. vers. cæterùm, & lib. 7. cap. 1. q. 2.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part 4. collect. 1325. vers. quia hodie.* Iul. Lauor. *d. cap. 25. num. 9. in fin.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 54. num. 161.* Et quoad pœnas procedit decisio eiusdem Extrauag. in foro conscientiæ, Nau. *in cap. accepta, de restit. spol. oppos. 8. num. 35. vers. 11.* quem refert, & sequitur Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. obedientia, differ. 4.* Cardinales autem non obstante dicta Extrauag. possunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, Selu. *de benef. part. 2. q. 3. num. 46. vers. octauum priuilegium.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 21. num. 7.* Lauor. *d. cap. 25. num. 10.* Ego ipse *d. part. 3. alleg. 111. num. 35.*

Et hinc resoluit Suar. *de cens. tom. 5. disput. 28.* 25
sect. 2. num. 6. quem refert Paul. Layman *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 1. num. 2.* competere Episcopis electis, & confirmatis, licèt nondum consecratis, priuilegium *cap. quia periculosum, de sent. excommun. lib. 6.* vt generali statuto, vel sententia interdicti, aut suspensionis non comprehendantur, nisi eorum expressa mentio fiat, quemadmodum, & alia similia priuilegia, vt illud de eligendo Confessore *cap. vlt. de pœnit. & remiss.* Suar. *tom. 4. disp. 27. sect. 2. num. 5.* Sosa *in d. libello num. 78.* Item de vsu Altaris portatilis, *c. vlt. de priuil. in 6.*

Item causæ hæresis in Episcopo electo, & con- 26
firmato, licèt nondum Consecrato reseruantur Papæ, & propterea non potest ab Inquisitoribus Fidei puniri, vt per Illustrissi. D. meum Roderic. à Cunha *in tract. de Confess. solicitant. mulieres in confess. q. 12. num. 11.*

Item Episcopus electus, & confirmatus, etiamsi 27
nondum Consecratus, Episcopatui sine Papæ licentia renunciare non potest, *cap. 2.* ibi, *& sic & electus confirmatus, de translat. Episcop.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 331.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 17. num. 6.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 20. num. 1.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouitijs, disp. 2. dub. 3. n. 5.* Sosa *d. libello num. 75.*

Multa tamen sunt, quæ Episcopo electo, & 28
confirmato, minimè tamen consecrato, non competunt; & in primis ea omnia, quæ illi tribuuntur per Ordinem sibi collatum in Consecratione Episcopali, vt probat *d. cap. transmissam*, & quæ sint tradit glos. *ibi verb. talibus*, Rebuff. *in prax. benefic. tit. formam Vicariatus, à num. 3.* Henriq. *d. lib. 10. cap. 34. num. 4.* Sosa *d. libello num. 83.* Cuch. *in instit. maior. tit. de consecrat. Episc. à num. 9. & tit. de Episcopo, à num. 21. lib. 2.* Bertachin. *de Episcop. lib 4. tit. de potest. Episcopi, circa spiritualia, à n. 39.* Sbroz *de offic. Vicar. lib. 2. q. 2.* Poterit tamen Episcopo consecrato ea, quæ sunt Ordinis delegare, Flores *var. q. 24. num. 11.* Sosa *d. loco num. 79.*

Potest repelli ab Episcopatu, si ante consecra- 29
tionem fiat inhabilis, Ioan. Andr. Butr. Card. & Imol. *in cap. ex parte, de Cleric. agrot.* Nau. *in cap si quando, except. 10. num. 13. de rescriptis*, Iul. Lauor. *d. cap. 25. num. 77.* Henriq. *lib. 10. cap. 34. n. 1.* Cuch. *lib. 4. tit. 4. num. 48. & 49. & tit. 5. num. 29.* Sosa *d. tract. de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos n 93.* Et dum non est consecratus, quamuis sit confirmatus, Ecclesia vocatur vidua, gloss. *verb. de talibus, in cap. transmissum, de elect.* Sosa *in d. libello num. 84.* Et non dicitur propriè Episcopus. Cuch. *lib. 4. tit. 5. num. 38.* Conrad. *in templo omn. Iudic. lib. 2. cap. 4. num. 16. & cap. 5. num 6.* Felin. *in cap. eam te, num. 1. & 3. de rescript.* Sosa *in d. libello num. 85.* vbi *num. 86.* ait Doctores asserentes

confirma

confirmatum esse verè Episcopum, esse intelligendos circa ea quæ sunt iurisdictionis.

30 Eum percutientes non incurrunt excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, Nau. in Manual.cap.27. num.67. vers. octauo, Lauor. d.num.77. in fine, Paul. Laym. in Theolog. moral. lib.4. tract.2. cap.12.num.2. vers.quarto. Ego ipse de officio, & potestate Episcopi, part.1. tit. 1. cap. 4. num. 10. & in tract. de appellat. verborum vtriusque Iuris significat. appell 89.num.6.

31 Non potest in Missa dicere, Sit nomen Domini benedictum. Imol. in cap. Auaritiæ, de elect. lib.6. & ibi Gemin.Iul.Lauor.d.cap.25.num.78. Nec habet cognitionem negotiorum magni ponderis, præcipue si pœnam degradationis mereantur, Abb. in cap.transmissam, per text. ibi,num.4.de elect.idem Abb. in cap.at si clerici, num.20. de iudic. Sarmien. lib.1.select. cap.14.num.9. Sosa In d.libello n.82.

32 Nec ciuitas, quæ illum occidit, priuatur dignitate Episcopali, vt per Couar.lib.2.var.cap.8.n.10. vers.bis omnibus, Mandos. ad reg.16. Cancell. q.19. n.13. Gonzal.ad reg.8. Cancell.glos.9 § 5.n.27. Ant. Riccini.de Iure person. extra gremium Ecclesiæ exist. lib.3.cap.7.n.9. quos refero Ego ipse de offic. & potest. Episcop.in part.3. alleg.57.num.257. secundùm Lugdunens.impress.

33 Et potest suspendi, interdici, seu excommunicari à Vicario Archiepiscopi Metropolitani, etiam eo præsente, quamuis id minimè posset efficere, si Episcopus Suffraganeus esset consecratus, iuxta text. in cap.1. §. Officiales, de Offic. Ordin, ita ex aliis Ego ipse dict. tract. part.1. tit.4. num.16.

34 Tenetur sic electus, & canonicè confirmatus intra tres menses à confirmatione munus Consecrationis suæ suscipere sub pœna amissionis fructuum, etiamsi sit S. R. E. Cardinalis, & si intra tres alios menses id non impleuerit, Ecclesia, & Episcopatu ipso Iure priuatur, vt olim fuerat constitutum in Conc. Chalced. vt habetur in cap. quoniam, 75.dist. & in cap.1. dist.100. & hodie statuit Concil. Trid. sess.7. de reform.cap.9. & sess.23. etiam de reform. cap.2. docent Syluest. verb. consecratio 1. num.4. Greg.Lop.l.27.verb.las meses, tit.5. part.1. Enriq in sum.lib.10.cap.23.num.5.& cap.54. num.2. Sosa in libello de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos, n.119. Nau. in Man.cap.25. num.118. vers.8. Bertachin. de Episc. tract.2. lib.3. q.1. pag.82. Iacob. de Graff. in aureis decis.part.1. lib.2.cap.97.num.52. Rendina in prompt.recept.sent. tit. 38. num.13. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloss. 24. num.141.Valer.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.32. tract.2.num.58.Camp.in diuers.Iur.Can.rub.6.cap.6. num.9. Molfes. in sum. Theolog.moral.tract.6.cap.7. num. 47. Fillinc. tract. 41. de benef. cap.5. num.25. vers. & quidem primò, Vgolin. de offic. Epis.cap.2. in princ. à n.2. Castald.in praxi cærem. lib.1.sect.10. cap.2.num.3. Sebast. Cæs.de Eccles.hierarch.part.1. disput. 6. §. 2. num. 11. Ego ipse de offic. & potest. Episc.part.2. alleg.1. num.39. quòd quidem trimestre tempus, infra quod Episcopus confirmatus debet munus consecrationis accipere, incipit currere à tempore habitæ notitiæ confirmationis de sua electione factæ, Enriq. d.cap.23.num.5. Sosa in d.libello num. 119. in fine; aliqua tamen possunt occurrere impedimenta quæ huiusmodi tempus prorogare licitè valeant, Cuch.lib.4.tit.5. num.24. Sosa in d.libello num.120.Ego de Episcopo,p.1.tit.1. cap.5. num.1

35 Hæc autem Consecratio fieri debet de Iure à
Metropolitano electi, cuius electus ipse futurus
est Suffraganeus, cap. Episcopi, 24. dist. & præsen-
tibus aliis eiusdem Prouinciæ Suffraganeis, cap.
ordinationes, 2.dist.64. qui ad hoc per Metropoli-
tanum vocati tenentur accedere, Cardin. Alex. in
cap. si Episcopus, 18.dist. Quarant. in sum. Bullary,
verb. Archiepiscopi auctoritas, num.4. vers. septima,
Marc.Anton.Gen.in praxi Archiep. Neap. cap.70.
num. 27. sed si fuerit ipse Metropolitanus impe-
ditus, id alteri Episcopo committere potest, cap.
quod sedem, de offic. Ordin. Consecratus tamen sic 36
absente Metropolitano debet eum infra duos
menses visitare, vt tenet Præpos. per text. ibi, in
cap. si quis, dist.65. vbi Illustriss. D. meus Roder. à
Cunha num. 1. nam si inconsulto Primate, seu 37
Metropolitano Consecratio Episcoporum Suffra-
ganeorum fiat, ipsi non reciperent executionem,
cap.placet,dist.65.Innoc.in cap.nec Episcopi,de temp.
ordin num.2. Sebast.Cæs.in relect.de Eccles hierarch.
part.1.disput.6. §.2. num.9. Et ideò Episcopus non 58
est ordinandus sine consilio, & præsentia Metro-
politani, & Comprouincialium etiam Episcopo-
rum, qui saltem si adesse non possent, propriis
litteris consensum suum exprimere debent, vt
probat cap.non debet, 65. dist. tradunt Azor. instit.
moral.part.2.lib.3.cap.30.q.3.in princ. Paul.Comit.
resp moral. lib.1. q.48. num.13. Ego ipse de offic. &
potest.Episc.part.1.tit.1.cap.5.num.5. Metropolita- 39
nus verò ab omnibus Prouinciæ Episcopis con-
gregatis in Sede Metropoleos est ordinandus, vt
decreuit Anicetus Papa in cap.1.dist.66. & Lucius
in cap. si Archiepiscopus, de temp. Ord. Quarant. in
sum. Bullary, verb. Archiepiscopi authoritas, num.4.
vers. sexta. Marc. Anton. Gen.in prax. Archiepisc.
Neap. cap.70. num.26, Sufficiunt tamen tres, re-
liquis Suffraganeis per litteras saltem consentien-
tibus, Henriq. in sum. lib. 10. cap. 24. §.1. Paul.
Comitol.d.num.15.
Consecrationi Episcoporum Canones consti- 40
tuerunt peculiare tempus, scilicet diem Domini-
cum, cap.qui in aliquo, 51.dist. cap.ordinationes, cap.
quòd die Dominico, 75.dist. Sebast. Cæs. d. disput.6.
§ 2.num.12. Paul. Laym.in Theol.mor. lib.5.tract.9.
cap.8.num 3. & de Prel. Eccles. elect. cap.15. q.166.
Campan.in diuers. Iur.Can.rub.6.cap.4. num.1. Ca-
stald.in praxi cærem. lib.1. sect.17. cap.3, num.1. vbi
subdit, quòd die etiam festiuo fieri poterit, si
Summus Pontifex dispensauerit; semper tamen
sit præuio ieiunio; decet enim Consecratorem,
& electum pridie ieiunare. Pont. Rom.part.1.tit. 41
de consec. elect. in Episc. pag.75. & Ritus Ecclesiæ
habet, qui omninò obseruatur, vt Episcopus die
Dominica consecretur, tanquam legitimus eius
sponsus; sicut tradit Sot. de Iustit. lib.10.q.1.art.2.
concl.vlt.vers.accedit, quem refert Campan.d.rub.6.
cap.4. num.6.
Vtrùm autem is, qui in die Sabbati Ordina- 42
tionis generalis Presbyteratus ordine insignitus
fuit, possit sequenti Dominica, manè in Episco-
pum consecrari, non interueniente continuatione
ieiunij? Affirmant gloss.1. in fin. in cap.quod à Pa-
tribus, 75.dist. Innoc. in cap. litteras, vers. nec valet,
vbi Host.num.4.vers.sed non fingitur, & Abb. in fin.
de temp.ordin. Syluest.in sum.verb. Ordo,il 2. num.6.
vers. Episcopatus autem, Angel.eod.verb.6.num.1. in
fin. Henriq. in sum. lib.1 .cap.12. §.2. in fine. Pau.
Layman in Theologia moral. lib.5. tract.9.cap.8.n.6.
cuius affirmatiuæ sententiæ fundamentum est,
quia hoc nullibi prohibitum repetitur, etenim
Episcopatus quouis die Dominico conferri po-
test,

test, vt suprà præcedenti num. vidimus; conse-
quenter etiam eo, qui est post Sabbatum Ordi-
nationis generalis. Neque Canones cùm aliquot
dierum interstitium requirunt inter Ordines sa-
cros eidem conferendos, de Episcopatu loquun-
tur, sed de iis Ordinibus tantùm, qui in Ordi-
naria generali Ordinatione conferri solent; ad-
ditque Henriq. *d. §. 2. in comm. lit. Q.* rationem ad-
iungens, quia idem character est Episcopi, & Sa-
cerdotis, & ex vtroque fit vnus Ordo, nec nouus
imprimitur character: sed impressus per sacer-
dotalem Ordinem perfectione quadam addita
extenditur. Verùm hæc ratio non subsistit secun-
dùm nostram opinionem, quam firmauimus, *de
offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 1. num.* 18. asserentes
Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distin-
ctum; & post Nau. Petr. Sot. Bellarm. Valent. &
alios, resoluit Campan. *d. rub. 6. cap. 4. num.* 4. vbi
videtur ex eo colligere non esse veram commu-
nem sententiam, de qua etiam dubitat Suar.
Imò contra illum scripsit, *de censur. disput. 31. sect. 1.*
43 *num.* 41. Quidquid tamen sit, illud verissimum iu-
dico, quòd ex dispensatione Papali ad Sacerdo-
tium in die Dominica promotus, non vtique po-
test eadem die consecrari Episcopus, vt per Innoc.
in d. cap. litteras, Campan. *d. rubr. 6. cap. 4. n.* 5. quos
refero *d. alleg. 1. num.* 46.

44 Locus autem idoneus pro illorum Consecra-
tione, si extra Curiam fiat, est Ecclesia, ad quam
promoti fuerint, aut in Prouincia, si commodè
fieri poterit, Consecratio celebretur; vt dispo-
nit Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap.* 2 Henriq.
d. lib. 10. cap. 23. §. 5. in princ. Less. *de Iust. lib. 2. c. 34.
num.* 103. Ego ipse *d. alleg. 1. num.* 44. Laymann *d.
cap. 15. q.* 166.

45 Hodie verò cùm omnes à Papa eliguntur, sicut
suprà dixi, si sint extra Vrbem, solent de eius
mandato per litteras Apostolicas, Consecratori
sibi benè viso expeditas consecrari; si verò fue-
rint in Curia per mandatum à Camera Apostoli-
ca emanatum, vel si Consecrator fuerit sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, per Commissio-
nem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice ipsi
factam, vt ait Castald. *d. cap. 2. num* 7.

46 Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi Conse-
cratio cum Missa, in qua inter Epistolam, &
Euangelium consecratur Episcopus, *cap. quod*
47 *sicut, § 1. de elect.* & ideò tunc non potest Ordines
conferre, quia Consecratus concelebrat pariter
48 Celebranti; solus verò Papa in die Consecratio-
nis suæ Ordines conferre potest, quia ante Hym-
num Angelicum consecratur; & ipse Missarum
solemnia incipit, & præficit, vt inquit text. *in d.
§. 1.* & notat Durand. *in rational. diuinor. lib. 2. c. 11.*
49 *num.* 12. Hæc tamen Missa in qua consecratur
Episcopus, non est de essentia Consecrationis Epi-
scopalis, sed solùm ad solemnitatem, & reue-
rentiam fuit instituta, vt benè resoluunt *gloss.* 1.
in d. §. 1. Turrecr. *in cap. Ordinationes, n. 10. dist.* 75.
Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 34. §. 3.* Sebast. Cæs. *dict.*
50 *disp. 6. §. 2. num.* 13. Fit etiam cuiuslibet Episcopi
Consecratio à tribus Episcopis, & non paucio-
ribus, *cap. 1. cap. Comprouinciales, & cap. pen. 64. dist.
cap. porrò, 66. dist. cap. Archiepiscopus, c. nec Episcopi,
de tempor. ord.* Selu. *de benef. part. 3. q. 38. num.* 5.
Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 7. §. 3. & cap. 24. §. 1.* Vasq.
de ordine, disput. 243. cap. 6. Marc. Anton. Genuens.
d. cap. 70. num. 26. Filliuc. *tom. 1. tract. 9 de sacr. Or-
dinis, cap. 5. num.* 106. Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3.
cap. 30. q. 3. vers. quæres item quisnam,* Ego ipse *d. p. 2.
alleg. 1. num.* 45. Qui, & ratione, & exemplo re-
quiruntur; ratione, ne tantum beneficium videa-
tur furtiuè præstitum, & pro illo pariter preces
ad Deum effundant; & exemplo, quia, & Iacobus
frater Domini, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apo-
stolis ordinatus fuit, *d. cap. porrò,* Durand. *in ration.
diuinor. Offic. lib. 3. cap. 11. num. 7. & 9.* Ant. August.
in epit. Iuris Pontif. veteris, lib. 4. tit. 17. Ego ipse
part. 1. tit. 1. cap. 5. num. 5.

Controuersia tamen est, vtrùm ad hanc ordi- 51
nationem ita tres requirantur, vt si fiat à paucio-
ribus, nulla omninò sit ordinatio? De qua vide
S. Antonin. *in summ. part. 3. tit. 14. cap. 16. §. 9. post
med.* Syluest. *in sum. verb. consecratio, 1. in princip.*
Armil. *eod. verb. num.* 2. Vasq. *d. cap. 6. num. 59. cum
seqq.* Azor. *loco proximè citato,* Ægid. de Coninck
disput. 20. dub. 9 conclus. 5. Laymann *in sum. Theolo-
giæ moralis, lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 1. vers. nota*; qui
resoluunt, quòd authoritate Summi Pontificis,
siue generalis Concilij, seu Ecclesiæ concedi po-
test & institui, vt vnus Episcopus iustis de causis
Episcopum consecret, eo quòd non Christus Do-
minus, sed Apostoli constituerunt, vt Episcopus
à tribus Episcopis consecretur; at Apostolorum
Decretum, quando Iuris diuini non est, potest
Ecclesia mutare, cùm iusta subest causa; vti in
multis quoque Decretis Apostolorum id Eccle-
siam fecisse constat; & patet, quia sæpè Pontifex
ex causa in hoc dispensat, vt fecit Gregorius I. in
Anglia, & Gregorius XIII. cum Patriarcha
Æthiopiæ, sicut ex Henriq. refert Sebast. Cæs. *in
relect. de Eccles. hierarch. part. 1. disput. 6. §. 2. num.* 8.
id multis confirmans, & respondet ad text. *in cap.
porrò, 66. dist.* ibi, *formam nihil euincere*, quia for-
ma ibi non accipitur pro substantia rei, sed tan-
tùm pro ritu, seu cæremonia, quam Apostoli
successoribus relinquere volebant; neque semper
forma censetur substantialis, sed illa tantùm, quæ
vel ex materia subiecta, vel ex mente constituen-
tis talis apparet, ex sententia *gloss. vlt. cap. cùm con-
siderës, de sentent. excommun.* Iura verò, quæ ali-
quando asserunt aliter factam ordinationem, irri-
tam esse, vt *in cap. Archiepiscopus, 66. dist. & alibi,*
intelligi debent non quantum ad veritatem Sa-
cramenti, sed quoad executionem officij Pastora-
lis, vt optimè declarat glos. *in d. cap. Archiepiscopus.*
Quidquid dicant Durand. *in ration. diuin. lib. 3. c. 11.
num. 7. & 9.* & Anton. August. *in epit. Iuris Ponti-
ficij veteris, lib. 4. tit.* 17.

Vtrùm verò solo verbo Papa possit creare 52
Episcopos? Quæstio est dubia; in affirmatiuam
partem inclinant Felin. *in cap. meminimus, num. 2.
vers. limita, de accusat.* Bursat. *cons. 393. num. 4. vol.* 4.
Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. q. 5. n.* 34. Card.
Tusch. *tom. 3. littera E. concl. 253. num.* 10. vbi alios
referunt, & Scot. *in 4. dist. 7. q. 1. de confirmat. versus
finem*, supponere videtur Papam absentem posse
consecrare Episcopos solo verbo, quæ opinio
mihi non placet, per ea, quæ dixi infra *hoc eod.
lib. cap. 34. num.* 21. & suprà *cap. 8. num. 7. cum seqq.*
vbi probaui Episcopatum esse Sacramentum, &
ordinem, Sacramenta autem omnia constant ma-
teria, & forma, quæ pro libito variari non pos-
sunt, vt salua sit eorum substantia, sicut ait Conc.
Trid. *sess. 21. cap.* 2.

De forma Consecrationis Episcoporum ne- 53
cesse est, vt aliquid in præsenti dicamus. In pri-
mis, Consecrator sacris indutus in medio sedet
vertens renes Altari, electus verò cum Birreto
medius inter assistentes Episcopos paratos, & Mi-
tratos

tratos ducitur ad Consecratorem; quò cùm peruenerint, ei reuerentiam faciunt, electus nudato capite, Assistentes verò cum Mitra caput tantùm inclinant, sedent deinde omnes ante Consecratorem. vbi aliquantulum quieuerint, surgunt, electus sine Birreto, & Assistentes Mitris depositis, senior rogat Consecratorem forma in Pontificali tradita, & si legendum sit mandatum, omnes sedent tectis capitibus, quòd si non sit legendum, primo Assistente dicente, *Habemus viuæ vocis Oraculum*, Consecrator respondit, *Deo gratias.* Electus coram celebrante genuflexus legit de verbo ad verbum Iuramentum, iuxta formam præscriptam, Assistentibus interim sedentibus cum Mitris, & in fine electus ambabus manibus textum Euangelij in gremio Consecratoris à Magistro cæremoniarum appositum tangens adhuc genuflexus dicit; *sic me Deus adiuuet*,&c. Consecrator subdet, *Deo gratias.*

54 Præstito Iuramento electus, & Assistentes in suis locis sedent, Consecrator verò prosequitur examen Concilij Carthaginensis IV. *in cap. qui Episcopus ordinandus*,23.*dist.* quod legi debet semper in singulari, etiamsi plures examinentur. Assistentes verò sedentes cum Mitris, eadem submissa voce dicent, quæ Consecrator, & electus ad singulas interrogationes detecto capite respondens assurgit, & si plures sint electi, successiuè quisque respondebit. Ad hoc Fidei examen promouendus sese confert, fitque inquisitio, An doctrinam veteris, & noui Testamenti, cuius Magister, & Interpres esse debet, rectè norit? Et num prudentiam suam quantum illius capax est natura, diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit? Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur. Summæ scilicet, ac Diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutísque nostræ œconomia, spes vitæ, & Resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritas. Interrogetur, Num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere queat? Num velit Traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis Constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num B. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligandi, atque soluendi, eiúsque Vicario Domino nostro, suísque successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, diuinis semper negotiis mancipati, & à terrenis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus præeunt cura pulueris obscuret? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibusque indigentibus propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia, vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se, quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere Iudicare, Interpretari, Consecrare, Ordinare, Offerre, Baptizare, & Confirmare.

Fidei absoluto examine ad Consecratorem ductus electus ab Episcopis Assistentibus genuflexus eius manum osculatur. Deinde Consecrator descendens ante gradus Altaris, ibi deposita Mitra facit more solito Confessionem, electo à sinistris eius Assistente; Episcopi verò Assistentes in suis scabellis cum suis ministris pariter faciunt Confessionem. Ea completa, Consecrator Altare ascendens, legit Missam vsque ad Alleluja, vel vltimum versum Tractus exclusiuè; quibus dictis sedet cum Mitra in faldistorio in medio Altaris sibi præparato, electus verò cum Assistentibus ad suam Capellam accedens deponit Pluuiale, & accipit sandalia, quibus calceantur pedes ad annuntiandum Euangelium pacis, vt eat, non stet; laboret, non otiosus delitescat. Deinde accipit Crucem pectoralem, & stola ei aptatur, postea Tunicella, Dalmatica, & Casula induitur, & sic indutus in suo Altari medius inter Episcopos Assistentes eadem legit. 55

Dicto Graduali, vel Tractu, vsque ad vltimum versiculum exclusiuè, vt supra, Assistentes ducunt electum ad Consecratorem in faldistorio sedentem, quò peruenientes, electus deposito bireto caput profundè inclinat, ipsi verò cum Mitris aliquantulum se inclinantes Consecratorem reuerentur, deinde sedentibus omnibus, Consecrator monens electum de suo munere, dicit, *Episcopum oportet*,&c. & surgentibus omnibus, Consecrator stans cum Mitra eos hortatur, vt orent pro electo, dicens, *Oremus dilectissimi*, &c. Ad Litanias omnes procumbunt; quibus dictis surgunt omnes, & manus Consecrando imponunt, dicentes: *Accipe Spiritum sanctum*, &c. & Consecrator genibus flexis versùs Altare, omnibus pariter genuflexis, incipit Hymnum, *Veni Creator Spiritus*, &c. aliis prosequentibus vsque ad finem. Et nota, quòd impositio illa manuum trium Episcoporum est materia, quâ Episcopus consecratur; illa autem verba, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Henriq. *in sum. lib.*10. *c.*7.§.3. Vasq. *in* 3.*part.tom.*3.*disput.*240.*c.*5.*num.*58. Layman *lib.*5.*tract.*9.*c.*5.*n.*1. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch.part.*1.*disp.*6.§.2.*num.*2.*&* 3. vbi *num.*4. subdit, quòd cæteræ solemnitates infrà referendæ substantiales non sunt, sed tantùm quædam cæremoniæ ad maiorem reuerentiam. 56

Sancto Chrismate pollice dextero Consecrator inungit caput electi coram se genuflexi, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est; vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiúsque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideò Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur; primùm, vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentius, & augustius vnxit præ consortibus suis. Deinde, vt ostendatur quòd primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen & Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; *nam & huius Principatus*, vt dicit Isaias 9. *fuit super humerum eius*; & vt sciat se esse Ministrum ad portandam Crucem Iesu Christi, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apostol. *ad Rom.*13. 57 58

Deinde Consecrator manus electi apte se ge- 59

nnflexi inungit eum Chrismate; primùm propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem, non propter otium, sed propter negotium suscipere; vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei & æstum: tum etiam, vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat; cùm illis laboret, & operetur; & quidquid benedixerit, benedicatur, quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demùm vnguntur manus eius, vt operentur bonum ad omnes quidem, sed maximè domesticos Fidei, vt manus suas mittat ad fortia; vt panem otiosum non comedat; vt manus eius distillent myrrham; vt sit beatus seruus ille, quem cùm venerit Domi-
60 nus inuenerit vigilantem, & operantem. Aduerto tamen, quòd supradictam vnctionem Chrismatis, quæ ponitur in capite, & manibus Episcopi, iuxta text. *in c.1. de sacr. Vnct.* non esse de essentia huius ordinationis, ita vt sine illa non valeat, sed solùm pertinere ad ritum & solemnitatem; nam per huiusmodi vnctionē non traditur aliqua Episcopalis potestas, sed tantùm tradita significatur, & tātummodo fit ob rationes, de quibus *in d. c. 1. in princ.* vnde non pertinet ad formā, aut materiam Ordinationis, ac proinde de substantia esse nō potest; ita Henr. *in sum. lib.* 10. *c.* 7. §. 3, Seb. Cæs. *d. disp.* 6. §. 2. *n.* 5,

61 Peracto Consecrationis Sacramento, Consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem sese confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque tegendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratum Baculum, anctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne sustentaculum imbecillitatis humanæ: vt sit in coërcendis vitiis piè sæuiēs; iudicium sine ira tenens; in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens; in tranquillitate seueritatis censuram non deserens; vt reuocet errantes; regat iustos; pungat, & stimulet ignauos, & inertes; repellat nocentes; ac iuxta Ezech. c. 34. *Attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum*; portet in humeris suis, exemplo Principis Pastorum, ægrè, & debilè; *Vt increduli* (inquit Bernard. *lib.* 3. *de consid.*) *conuertantur ad fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuertores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest*; vel si non perdant auctoritatem, facultatémque alios subuertendi; *Negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem* (inquit magnus Leo) *conuincitur summum non amare Pastorem.* Quòd verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat, quòd Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui rectitudine, & colligere vagos, vt benè animaduertunt Durand. *in ration. diuin. Offic. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 4. Hieron. Vielm. *de Episcopis titular. p.* 2. *pag.* 13. Barth. Gauant. *in comment. rubr. Missal. & Breuiar. tom.* 1. *p.* 2. *tit.* 1. *n.* 6. & *p.* 5. *tit.* 3. §. 3. Moscon. *in tract. de Maiestate militant. Ecclesiæ, p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *vers. Item Baculus*, Tamburin. *de Iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 20. *q.* 1. *n.* 4. & *q.* 2. *in fine.* nouissimè frater meus Simon Vas Barbosa *in tract. de significatis mysteriosis Officij diuini, & sacrificij Missæ, cap.* 22. *num.* 7.

62 Verùm, cùm hoc regimen, non tam timoris, quàm amoris sit; non tam seueritatis, quàm charitatis; nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, *Ioan. vlt.* & cùm quem Vicarium loco sui relicturus erat, prius quam illi despondisset ter interrogauit, Num se diligeret, & propter se Sponsam suam; quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demùm illud audiuit, *Pasce oues meas, pasce agnos meos.* Eius igitur amoris, & charitatis symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratum Annulum Fidei, scilicet signaculum; quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus, illibatè custodiat, Durandus *d. lib.* 3. *cap.* 14. frater meus Simon Vas Barbosa *d. tract. de significatis mysteriosis Officij diuini, & sacrificij Missæ, cap.* 22. *n.* 6. Moscon. *d. cap.* 8. *vers. Item annulus*, Tamburin. *d. dist.* 20. *q.* 1. *n.* 5. & *q.* 2. *in fin. vers. annulus*, vbi subdit Sacrorum Rituum Congregationem censuisse *sub die* 11. *Februarij*, 1623. annulum in Missa gestare prohibitum esse, etiam Protonotariis non participantibus, & quibuscunque Doctoribus,

Hinc Consecrator nouo Præsuli Euangeliorum Librum tradit, *Accipe*, inquit, *Euangelium, & vade, prædica Populo tibi commisso, potens est enim Deus, vt augeat tibi gratiam suam.* Quasi diceret; Ne putes, in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, & Augustino munus, & functionem Apostol. desiisse; ne putes cœlestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso Mundo; potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam, ac per te similia operari. *Etsi enim illi plus omnibus* (inquit Bernard. *lib.* 2. *de considerat.*) *laborauerunt, non tamen totum laborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantopere terreat, quòd sublimibus humanæ Sapientiæ verbis careas, quòd serius ad Sacrarum Litterarum lectionem accessisti, quòd nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Audi, & fac aliquid, potens est enim Deus tibi augere gratiam suam, nihil agentem impossibile est benè operari, melius sero, quàm nunquam; nam, & vndecima hora operarij diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20. &c. 63

Postea accipiens nouus Pontifex à suo Consecratore, ac reliquis Assistentibus osculum Pacis, Consecrator deposita Mitra, & amoto faldistorio, stans ad Altare procedit ad Missam, vsque ad Offertorium inclusiuè, ac deinceps hoc tempore, quo Populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eóque laudatissimo afferre solet, ipse quoque consecratus suo Consecratori tanquam spirituali Patri munera offert; sunt autem ea ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione, panis & vinum; duo scilicet panes, & duo barilia vini, quibus duæ anteferuntur faces accensæ. Offert panem, & vinum, vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech. Vel, vt quidem ego iudico; ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ, panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera speciosus colore, pondere pretiosus (scitis quid intelligam) subrepat, ac subiiciatur. Malè enim agitur cùm ea, quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demum nouus Antistes à suo Consecratore in Communionem, & participationem orationis, ac mysticæ Mensæ, hoc modo Consecratus prosequitur cum Consecratore, Orationes ante Communionem cum illo pariter dicens, *Panem Cœlestem*, &c. 64

&,

&, *Domine non ſum dignus.* Et dum Conſecrator Corpus, & Sanguinem Domini ſumit, ipſe ſtat profundè inclinatus. Priuſquam Conſecrator ſe purificet, Conſecratus ad eius dexteram inclinatus, priùs Corpus, deinde Sanguinem de manu Conſecratoris ſuoit.

65 Sumpta Communione, & proſequuta Miſſa vſque ad datam benedictionem incluſiuè, reponitur faldiſtorium ante medium Altaris, & Conſecrator cum Mitra in eo ſedet, Conſecratus verò ante ipſum cum bireto in capite genuflectit, & Conſecrator, adiuuantibus Epiſcopis aſſiſtentibus, Mitram benedictam in capite conſecrati imponit. Mitra hæc ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat; duo namque illius cornua, duo ſunt Teſtamenta, anterius Nouum, poſterius Vetus, quæ duo Epiſcopus memoriter debet ſcire, *cap. Epiſcopus 23. q. 1.* Armatus ſic nouus Præſul hac ſacra cidari, bicorníque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione Fidei inimicos ferire debet; nam, & illa armatus Petrus Neroni, Liberius Conſtantio, Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, Chryſoſtomus Arcadio, Leo Genſerico, atque Attilæ, aliíſque quamplurimi fortiter reſtiterunt, terribiléſque apparuerunt.

66 Conſecrator tunc ſurgens accipit dexteram manum Conſecrati, & primus ex Aſſiſtentibus ſiniſtram, & inthronizant eum ponendo ipſum ad ſedendum in faldiſtorio, de quo ſurrexerat Conſecratus: vel ſi in ſua Cathedrali fuerit, inthronizant eum in Sede Epiſcopali conſueta. Et ſic collocatur iam Epiſcopus, id eſt, *inſpector omnium in editiori ſupra omnes loco*, (inquit Ambroſ. *de dignit. Sacerdotali, cap. 6.*) *vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant. Cuius loci conſideratio* (inquit Bernard. *lib. 2. de conſiderat.*) *facit honoris contemptorem in honore etiam ipſo. In alto poſitum non altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum, ſed quantò inuſitatius, tantò glorioſius, timor de adepta iam altitudine, cadere magis facit, quàm placere ipſam altitudinem. Nulla ſplendidior gemma in omni præcipue ornatu Pontificis ipſa humilitate; quo enim celſior cæteris, eò humilitate apparet illuſtrior, & ſe ipſo. Blanditur Cathedra, ſpecula eſt non domus, qui eleuauit, deijcere poteſt: conſideras gradum, & caſum metue, conſideras faſtigium dignitatis, & vide faciem abyſſi deorſum; occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec perſonæ.*

67 Deinde Conſecrator Baculum tradit in ſiniſtra manu Conſecrati, & depoſita Mitra, conuerſus ad Altare incipit Hymnum, *Te Deum laudamus*, cæteris proſequentibus, & tunc Conſecratus ab Aſſiſtentibus Mitratis ducitur per Eccleſiam, omnibus interim benedicendo, vt omnibus innoteſcat. Commendatur ſummo Paſtori, & Rectori omnium Deo, vt quem Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, propitius reſpiciat, det illi verbo, & exemplo, quibus præeſt, proficere, & ad vitam vnà cum grege ſibi credito ſempiternam peruenire.

68 Ad Altare poſtmodum reuerſus, Conſecratus ſedet in faldiſtorio donec finiatur Hymnus, & dicta Antiphona, *Firmetur manus tua*, per Conſecratorem, cum verſiculo, & Oratione, *Deus omnium fidelium*, &c. Conſecratus ſurgens cum Mitra, & Baculo in medio Altaris dat ſolemnem benedictionem, quâ datâ, genuflexus verſus Conſecratorem dicit cantando, *Ad multos annos.*

69 Illud aduertere oportet, quòd ſi plures ſimul Epiſcopi ordinentur, ſinguli habeant ſuos Epiſcopos Aſſiſtentes, & reliquos Miniſtros diſtinctos, Capellanos ſcilicet, & Scutiferos, ſinguli ſigillatim iuramentum præſtent; ſingulis interrogationibus quiſque ſigillatim reſpondeat. Ad Litanias omnibus ſimul datur benedictio, dicitúrque, *Vt hos præſentes electos*, & in Orationibus mutatur numerus ſingularis in plurali. Singulis ſuus Liber Euangeliorum ſuper ſcapulas imponitur, ſingulis imponuntur manus à Conſecratore, & Aſſiſtentibus, dicendo ſingulis; *Accipe Spiritum ſanctum* Singuli ſeorſum vnguntur, & verba Conſecrationis ſingulis repetuntur, tam in capitis, quàm manuum vnctionibus ſigillatim ſingulis traditur Baculus, & ſigillatim pariter imponitur Annulus cum debita verborum prolatione ſingulis repetita. Sigillatim ſingulis poſt Conſecrationem datur pacis oſculum. Ad Offertorium ſinguli offerunt, primò ſenior, deinde iunior ſuo ordine. Ad altare Conſecrati in medio Aſſiſtentes à lateribus ſemper adſtant ipſos adiuuantes, primi videlicet Aſſiſtentes à dextris, ſecundi à ſiniſtris. In Communione ex eadem Hoſtia, & eodem Calice participant, primò ſenior, deinde iunior, ſimiliter eodem ordine ſumpta ſacra Communione purificant. Singulis ſua Mitra imponitur, ac pariter chirothecæ. Vnus poſt alium inthronizatur, vel in eadem ſede, vel, quod magis placet, in diſtinctis ſedibus. Simul procedunt per Eccleſiam, benedicendo omnes, & redeuntes quilibet ſedet in ſuo faldiſtorio, vel ſede; ſinguli vnus poſt alium dant benedictionem populo. Singuli quoque acclamationes faciunt vnus poſt alium genuflexi, dicentes, *Ad multos annos.* Vtrùm autem Epiſcopus Conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis recipiat conſecrationem Epiſcopalem? Vide quæ dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. allegat. 48. num. 11.*

Quæſtio eſt ſatis dubia in hac materia. Vtrùm 70
ſcilicet per hanc conſecrationem Epiſcopus contrahat vinculum cum Eccleſia, ad quam ordinatus eſt Iure diuino indiſſolubili, vel non? In qua reiecta Hoſtienſ. diſtinctione *in ſum. de trãſlat. Epiſcop. §. cuius autem, n 5. in fine*, conſtituentis differentiam inter vinculum, quo ligatur Epiſcopus Eccleſiæ generali, & vinculum, quo ligatur Eccleſiæ Cathedrali, Vaſq. *in 3. p. tom. 3. diſp. 241. c. 1. & 3. & 5.* aſſerit vinculum, quo Epiſcopus ligatur ſuæ Eccleſiæ Iure diuino, & naturali indiſſolubile eſſe; & hoc deducit ex variis Pontificum ſanctionibus agnoſcentibus hoc matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam, vt ſunt Calixtus *in epiſt. 2. ad omnes Galliarum Epiſcopos cap. 3.* relatus *in cap. ſicut, 7. q. 1.* & Innoc. III. *in cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.* ibi, *Cùm ergo fortiùs ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari non debet, quin Omnipotens Deus ſpirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ſuo tantùm Iudicio reſeruauerit diſſoluendum*, &c. Ex his, & aliis Iuribus ita tradunt Azor. *Inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3. verſ. quæſtio igitur eſt*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 257.*

Verùm hæc ſententia non videtur poſſe defen- 71
di, cùm videamus per Summum Pontificem quotidie tranſlationes Epiſcoporum, quæ vtique fieri non poſſent, niſi vinculum cum priori Eccleſia diſſolueretur, alioquin non fieret tranſlatio, ſed multiplicatio Epiſcopatuum in eadem perſona, quod nullo modo eſt dicendum; quare noſtri Iuris Profeſſores *in d. cap inter corporalia, & in c. licet, eod. tit* vbi Card. *n. 1. & 3.* Imol. *n. 2.* Abb. *n. 3. & 4.* & ex Theologis Petr. Ledeſm. *de matrim. q. 53. art. 3.*

post conclus.3. vers. sed vt hæc, Sanch. *eod.tract.lib.7. disput.28.num.13.* Suar. *de Relig.tom.3.lib.1.cap.16. per tot.* indistinctè tenent vinculum, quo Episcopus ligatur Ecclesiæ Iure tantùm humano, seu Pontificio confirmari; quia si hoc vinculum esset Iure diuino indissolubile; vel esset Iure diuino positiuo, vel naturali; de primo non extat locus, de secundo etiam patet, quia ex sola ratione naturali fundamentum talis Iuris diuini minimè ostendi potest, & ex traditione Ecclesiæ contrarium constat.

72 Non obstant Iura illa, in quibus hæc vnio Episcopi cum sua Ecclesia coniugium spirituale vocatur, quia respondetur hoc esse per quandam similitudinem ad matrimonium carnale, nam comparatio illa cum matrimonio non est per conuenientiam vniuocam, sed per quandam proportionalitatem, & ideò necessarium non est, vt in omnibus proprietatibus æqualitatem, aut similitudinem teneant, & maximè in naturali vinculi indissolubilitate. Ad text. verò *in d.cap.inter corporalia*, dum ait Deum sibi reseruasse huius vinculi Episcopalis dissolutionem, facilè respondetur, si hoc explices per verba quædam, quæ inferiùs subdit, *Non enim humana, sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem, aut cessationem, auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episcopus ab Ecclesia remouetur.* Ergo eo modo, quo dissoluitur illud vinculum auctoritate Diuina, eo modo vinculum factum est indissolubile auctoritate Diuina, id est, auctoritate diuinitus data Vicario suo; nam sicut Deus soluit per suum Vicarium, ita per eundem reseruauit; in quo sensu explicant Doctores hæc verba in eodem *cap. inter corporalia*, illa tria sunt reseruatata Romano Pontifici, non tam constitutione Canonica, quàm auctoritate diuina, quia ipsa constitutio Canonica in auctoritate diuina fundata est.

Sed remanet alia quæstio non minus controuersa, vtrùm si Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, qui in Episcopum eligitur, vacet Prælatura à tempore electionis, aut præsentationis, seu à tempore confirmationis, vel post Consecrationem? Vna opinio tenet statim vacare Prælaturam vbi primum Episcopatum acceptauerit, Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 67. num. 33.* Mauric. de Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit p.1.cap.3.num.40.* Alij rectiùs existimarunt vacare statim post confirmationem, quia cùm post illam à Prælati maioris obedientia immunis & liber remaneat, nec ob id indigeat illius licentia ad consecrationem, aut ad acceptandum, vt probat Sosa *d. tract. num. 44. & 95.* nil mirum si dum libertatem ab obedientia est consequutus, statim eandem amittat, quam ei dare debebant sui subditi. Villalòb.*in sum.part.2. tract.35. diffic.41. num.5.* Sosa *in d.libello num.124.* Sed rectissimè alij sentiunt non vacare nisi post consecrationem. Laurent.de Peirinis *in formulario Regul.lit.G.cap.6.num.5.* Ego *de Episcopo, p.3. alleg.57. num.73*, & in Prælato maiori admittit Sosa *vbi suprà num.124.*

73 Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam, proficisci quamprimùm tenetur ad suam Diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apostolicis, sicut & Prælatis cæteris præcipitur *in Extrauag. Iniuncta, de elect.* *inter commun.* & diximus *super hoc cap. vers. sic electus*, & indulta, ac priuilegia à Summo Pontifice obtinere conabitur, præcipuè Indulgentiam plenariam pro populo suæ primæ Missæ adfuturo. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero & Populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus. Episcopi pro Christo legatione funguntur in terris, vt habetur *in cap.omnes, qui, 74. q. 1. & in cap. accusatio quoque, 2. q. 7. & in cap. in nono, 21. dist.* & sicut eidem Christo Hierosolymam ingredienti, ciuitas cum ramis palmatum occurrit, sic & Christi Legatus honorificè est excipiendus. Quare sacris induros vestibus, videlicet Amictu, Alba, Cingulo, Stola, ac Pluuiali albi coloris, ac denique Mitra pretiosa eius capiti imposita, conscendit equum serico albo vndique tectum, & ornatum; & sic equitabit sub Baldachino, quod portabitur primò à Magistratu ciuitatis, deinde per Nobiles Ciues, vsque ad Ecclesiam; & de aliis solemnitatibus, & forma suscipiendi noouum Episcopum, vide Castald. *in praxi Ceremon.lib.1.sect.10.cap.7.*

Post ingressum suum sciat Episcopus ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam obligari, vbi iniuncto sibi officio defungi teneatur, nec posse abesse, nisi ex causis, quas infrà videbimus *num.76.cum seqq.* Ita statuit Conc.Trid. *sess.23.de reform.cap.1.* 74

Plures autem sunt pœnæ latæ contra Episcopum, qui negligit residere, nam præter diuinam offensam, cuius meminit text. *in cap.si qui verò, 7. q.1.* statutum est, vt per subtractionem fructuum, vel sequestrationem, & censuras, aliásque pœnas Ecclesiasticas arbitrio Ordinariorum compellantur apud suas Ecclesias residere; crescente verò, ac durante contumacia deponantur, ita colligitur ex *cap.peruenit, cum seqq.7.q.1. cap.ex eo, de elect.in 6.* Concil.verò Trid.*sess.6.de reformat.cap.1.* statuit, vt si Episcopi, aut Superiores Prælati per sex menses continuos à suis Ecclesiis, absque legitima causa, & obtenta licentia abfuerint, quartam partem fructuum vnius anni amittant; & si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerint, aliam quartam partem similiter perdant; crescente verò contumacia à suis maioribus Prælatis infra tres menses sunt Romano Pontifici denunciandi, qui in ipsos absentes prout cuiusque maior, aut minor contumacia exegerit, animaduertere, aut etiam eos priuare, & Ecclesiis illis de Pastoribus vtilioribus prouidere poterit, in cuius Conciliaris dispositionis executionem contra Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, & alias personas Ecclesiasticas non residentes emanauit Constit. Pij IV. incip. *In suprema*, sub Dat. Kal. Decembris 1564. & alia sub Dat. 11. Maij 1565. & multa tradunt Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarræ, lib.2.tit.23. lib.1. §.2. sub rubr. Vtrum Episcopi possint se absentare à suis Episcopatibus*, Marc. Anton.Genuens.*in Man. Pastorum, cap.31.* Petr.de Bello *in œconomia Canonica class. 2. cap.3. §.3. de personali Parochorum residentia, pag.209. cum seqq. & § 4. sub rub. quibus causis liceat Pastori à grege sibi commisso abesse, pag. 224. & class. 3. cap. 2. §.2 sub rub. de personali residentia Episcoporum in diœcesi, pag. 355. cum seqq. & §.3. sub rub. quibus causis exausetur absentia Episcopi pag. 364. cum seqq.* nouissimè Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib.2. cap.12.* Sanctarel. *var. resolut.q.4.* Vgolin.*de offic.& potest.Episcopi, cap.4.§.13.* 75

Ex certis verò causis licet impunè abesse, aut apud 76

apud Ecclesiam suam non residere. Prima est, in
qua Superioris licentia non requiritur, si discee-
dens in breui est reuersurus; cæterùm, si longo
tempore deberet abesse, licentia Superioris exigi-
tur, vbi Ius ipsum, vel necessitas eam concedere
non videtur; qui autem aliquantisper tantùm ab-
77 sunt, ex veterum Canonum sententia non viden-
tur abesse, quia statim sunt reuersuri, arg. *cap. præ-
sentium, & c. si quis in Clero, 7. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8.*
78 *Cancell. gloss. 43. num. 5.* Verùm hoc absentiæ spa-
tium declarat prædictum Concilium *sess. 23. de re-
form. cap. 1.* siue continuum sit, siue interruptum,
extra prædictas causas non debere duos, aut sal-
tem tres menses excedere; quæ absentia, quòd
sit ex æqua causa, & absque gregis detrimento,
absentium conscientiæ relinquit. Monet nihilo-
minus illos, & hortatur, vt iuxta antiquorum
Canonum instituta omnino caueant, ne Domi-
nici Aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis &
Resurrectionis Domini, Pentecostes, & Corpo-
ris Christi diebus à sua Cathedrali Ecclesia vllo
pacto absint; & animaduerunt Valent. *tom. 3.
disput. 10. q. 3 puncto 5. vers. Secundò certum est,* Less.
de Iust. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 155. Sanctarell.
d. q. 4. num. 5. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part. 3.
alleg. 53. num. 5.* & hoc spatium absentiæ concedi
Episcopis causa animi relaxandi, ait Azor. *instit.
moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. q. 1.* quem refert Sanctarell.
d. num. 5. in fine.

79 Secunda causa est, vbi adest legitimum impe-
dimentum, seu iustæ & rationabiles causæ, vt
colligitur ex citato *cap. 1. sess. 6.* tunc enim Episco-
pus non incidit in pœnas, quas incurrunt, qui
vltra tres menses absunt, nec peccat, vt resoluit
Vgolin. *d. cap. 4. §. 13. num. 3. vers. secundo.* Causæ au-
tem, ex quibus Episcopus excusatur residere, quin-
que sunt propositæ à Conc. Trid. *d. sess. 23. de re-
format. cap. 1.*

80 I. Christiana Charitas, id est, proximorum
vtilitas: vt si aliqua Ecclesia versatur in magno
periculo hæresis, & Episcopi prædicatione pos-
set succurri, vel ob pacem Magnatum compo-
nendam, dummodo ex tali absentia in propria
Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia
esset contra ordinem Charitatis; vide Tolet. *in
instruct. Sacerd. lib. 5. cap. 4. num. 3.* Marc. Anton.
Genuens. *in man. Pastorum, cap. 31. num. 3.* Molfes.
in sum. Theolog. moral. tract. 6. cap. 11. num. 29. Ego
ipse *d. part. 3. alleg. 53. num. 6.* me citato Sanctarell.
d. q. 3. num. 1.

81 II. Vrgens necessitas, videlicet, quando si
Episcopus resideret, graue periculum vitæ incur-
reret, veluti durante iniusta persecutione, & eo
casu quo personalis præsentia non sit simpliciter
suæ Ecclesiæ necessaria: sic Paulus dimissus est
in sporta vt effugeret persecutionem Iudæorum
Act. 9. sic Athanasius fugit ab Ecclesia sua sæ-
uiente persecutione Constantini Imperatoris Ar-
riani, quo tempore exularunt multi Episcopi à
suis Ecclesiis, vt testatur *liber 10. Ecclesiastica
histor. cap. 14. cum seqq. & lib. 10 histor tripart. cap. 8.
cum seq.* sic B. Thomas Cantuariensis licitè aufu-
git, & suam Ecclesia deseruit, vt refert Petr. de
Bello *in œconomia Canon. classi 3. cap. 2. §. 3. pag. 365.*
Vel quando graui morbo affectus est propter
aëris intemperiem, vel persecutiones in ipsum
ortæ sunt; tunc enim etiam ad tempus Episco-
pus abesse potest. Vide Barthol. Carranza *in tract.
de resid. Episcop. cap. 12. vers. 2.* Salzed. ad Bernard.
in pract. cap 54. littera C. Tolet. *d. cap. 4. num. 4.*
August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. priuatio, §. 4.
dub. 1.* Mulfes. *dict. tract. 6. cap. 11. num. 30.* Azor.
d. lib. 7. cap. 4. q. 4. Valent. *tom. 3 disp. 10. q. 3. puncto 5.
vers. vrgens necessitas,* Vgolin. *d. cap. 4. §. 13. num. 3.
vers. aut vrgens,* Gallet. *in Margarita casuum con-
scientiæ, verb. residentia,* Aloys. Ricc. *in praxi rerum
fori Eccles. resol. 645.* Ego ipse *d. alleg. 53. ex num. 7.*
& me citato Sanctarell. *d. q. 3. num. 2.* Modò tamen
Ecclesia sua detrimentum non patiatur spirituale,
tunc enim mortem potius oppetere debet, quàm
gregem suum deserere, quia *bonus Pastor ponit
animam suam pro ouibus suis,* Ioan. 10. refert Mul-
fes. *d. cap. 11. num. 31.* Sanctus Augustinus ob in-
firmitatem suam sine Ecclesiæ, & plebis grandi
iactura ad tempus secessit, contestans tamen se id
non facturum, si hac sua absentia imminere præ-
uideret commodum, vt testatur *epist. sua* 180.
quam refert Petr. de Bello *d. classi 3. cap. 2. §. 3.
pag. 366.*

III. Debita obedientia; vt cùm Papa vocat 82
Episcopum propter aliquod negotium, tunc enim
abesse potest. Vide Tolet. *d. cap. 4. num. 7.* Salzed.
d. cap. 54. vers. tertius casus, Azor. *d. cap. 4. q. 4. vers.
ad tertium,* Sanctarell. *d. q. 3. num. 3.* Ego ipse *d. al-
leg. 53 ex num. 10.* Vnde ait Azor. *dict. cap. 4. q. 7.* 83
quòd si Cardinalis esset Antistes alicuius Eccle-
siæ, & Summus Pontifex vellet vti eius consilio,
sapientia, & industria, seu illum retinendo, ex-
cusaretur Cardinalis ipse Antistes; tum ratione
obedientiæ; tum etiam quia id diceretur resulta-
re in commune bonum totius Ecclesiæ. At in hoc
summam prudentiam esse necessariam ad scien-
dum, an possit dari talis excusatio, animaduer-
tunt Vasq. *in opusc. de benef. cap. 4. §. 2. dub. 2. à n. 141.*
Molfes. *d. cap. 11. num. 34.* quia, vt inquit Petr. Bol-
lo *d. §. 3. pag. 367.* Episcopi à residentia non excu-
santur quantumuis consilio Papæ, & eius assisten-
tiæ necessarij sint.

IV. Euidens Ecclesiæ vtilitas, vel suæ; vtpo- 84
te, cùm abest Episcopus ob defendenda illius
iura; vel vniuersalis; puta si fuerit vocatus ad
Concilium generale, vel ob aliud simile. Tolet.
d. cap. 4. num. 5. vers. Quartus, Salzed. *d. cap. 54. vers.
Quartus,* Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 31. num. 5.*
Vgolin. *d. §. 13. vers. aut euidens,* Sanctarell. *dict. q. 3.
num. 5.* Ego ipse *d. alleg. 53. num. 14.* Petr. de Bollo
d. classi 3. c. 2. § 3. vers. tertia causa, pag. 366.

V. Reipublicæ euidens vtilitas, vtpote suæ 85
Ciuitatis, vel alterius, modò tamen vtilitas id
postulet, & euidens sit. Ita Vgol. *d. §. 13. n. 3. vers. aut
Reip.* Ego ipse *d. allegat. 53. num. 16.* Petr. Bollo *loco
proximè citato,* vbi dicit ex hoc capite excusari
Episcopum si mitteretur Legatus ad Pontificem,
pro tractandis negotiis Fidei, aut ad Principes
pro negotiis pacis & Ecclesiæ, vbi non facilè in-
uenitur alius quàm Episcopus ita dextrè ea ne-
gotia tractaturus: & addit non excusari Episco-
pum à residentia quòd Secretarius Sedis Apostol.
aut Auditor Rotæ sit: Baldel. *in sua Theologia mo-
rali, lib. 1. disput. 38. num. 28:* Vasq. *in opusc. de benefic.
c. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. num. 138.* vbi videtur resolue-
re Inquisitorem generalem immunem existere à
præcepto residentiæ, quod non est verum; latè
Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib. 2. cap. 12.
num. 35. cum seqq.* vbi *num. 49.* existimat in Hispa-
nia posse Episcopum gerere supremum officium,
quem appellamus, *Præsidente,* & *num. 66.* plurima
refert exempla, quibus constat Hispanos Reges
sæpè sæpiùs Episcopos ad legationes misisse, & de-
mum *num. 71.* post Corset. *de potest. Regia part. vlt.*

*num.*47. & Carol. de Grassis *de effect. lib. clerical. effect.* 61. *num.* 2. resoluit quòd Episcopi à Diœcesi abesse possunt causa legationis, de quibus omnibus maximè dubito, nisi hoc fiat ex speciali Summi Pontif. priuilegio. Propter has causas Episcopus vltra tres menses sine vlla offensa abesse potest, non verò ex aliis; vt decisum refert Armen-
86 dar *d. loco, num.* 4. vbi *num.* 3. *&* 7. pariter resolutum asserit Episcopum residentem in sua Diœcesi liberum esse à residentia suarum Dignitatum, & beneficiorum simplicium, quæ obtinet in alia Diœcesi, nec aliud amittere, nisi quotidianas distributiones, & alia, si quæ sunt, quæ absentes iusta de causa non percipiunt.

87 Requiritur tamen primò, vt talis causa probetur, aut Romano Pontifici, seu Metropolitano, vel eo absente antiquiori Episcopo residenti, vt habetur in Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. *vers. decernit*, Sanctarell. *d. q.* 4. *n.* 8. vbi *n.* 9. subdit, quòd quando occurrit vrgens necessitas, ob quam Episcopus non possit adire Summum Pontificem, nec Metropolitanum poterit abesse à sua Ecclesia, sine facultate Superioris. Secundò requiritur, vt licentia hæc in scriptis detur, ex eod. Concil. *d. sess.* 23. *cap.* 1. ibi, *in scriptis esse approbandas*, &c. Sanctarell. *dict. q.* 4. *num.* 6. *&* 7. Vgolin. *d.* §. 13. *propè finem*, vbi postremò requirit, vt dum abest sua Ecclesia, nullum detrimentum patiatur, ex eodem Concil. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 11. *n.* 27. Multi tamen Doctores valdè probabiliter existimant Episcopum, qui iusta de causa abfuit cum licentia non exarata in scriptis, in conscientia ad restitutionem fructuum non teneri, quia scriptura non est de essentia facultatis; tum quia Concil. Trident. non irritat aliter factum; ita Less. *d. lib.* 2. *c.* 34. *num.* 158. Valer. Reginald. *lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 54. Filliuc. *tract.* 41. *cap.* 6. *q.* 6. *num.* 30.

CAPVT X.

De Vita, & moribus Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum nomine quod ad vitam, & mores attinet, veniunt Archiepiscopi, Patriarchæ, vel Primates.*
2 *Episcopum oportet irreprehensibilem esse.*
3 *Qualitates optimi Prælati referuntur.*
4 *Crapula, & ebrietas supra cæteros damnatur in Episcopis.*
5 *Ebrietas quæ mala gignat, ostenditur.*
6 *Vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest.*
7 *Sobrius debet esse Episcopus.*
8 *Prælati non debent lautis epulis vti, nec inter epulas, & conuiuia affluere.*
9 *Episcopi modesta supellectili, mensa, & frugalitate contenti esse debent.*
10 *Familiaritatem immoderatam cum mulieribus vitare debent Episcopi.*
11 *Episcopus si fornicationem commiserit non tenetur Episcopatus circumstantiam fateri.*
12 *Episcopi ab improborum commercijs abstinere se debent.*
13 *Episcopis præcipitur vt Clericos domi, & in cella, vbicumque fuerint, comites habeant.*
14 *Princeps nullum maius indicium bonæ mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
15 *Familiares Episcopi quibus qualitatibus præditi esse debeant? ostenditur.*
16 *Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur, cum familiaribus Litanias, & preces deuotè recitet.*
17 *Litigia, & contentiones vitare debet Episcopus.*
18 *Episcopus ab omni seculari negotio debet esse alienus.*
19 *Episcopi non debent esse percussores.*
20 *Episcopo non licet quemquam suis manibus cædere.*
21 *Episcopi cauere debent ne prætextu lenitatis adhibendæ, aut seueritatis vitandæ causa alienis peccatis, maximè autem Clericorum consentire videantur.*
22 *Lingua Episcopi debet esse fomentum bonis, & aculeus malis.*
23 *Hospitales oportet esse Episcopos.*
24 *Canes non debet habere Episcopus cùm non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda sit eius domus.*
25 *Liberales esse debent Episcopi, & erga pauperes pij.*
26 *Ecclesiæ rebus tanquam commendatis non tanquam proprijs vti debent Episcopi.*
27 *Episcopi ex bonis Ecclesiæ nec consanguineos nec familiares ditare debent.*
28 *Clementis IV. præclarum exemplum circa nepotes non ditandos ex bonis Ecclesiæ.*
29 *Pius V. moderatam dotem nepti assignat, & dicit se etiam dubitare de his moderatis, an bona conscientia traditæ fuerint.*
30 *Prudentia requiritur in Episcopo, & quis dicatur prudens, ostenditur.*
31 *Episcopus debet temporalium negotiorum, ac rerum familiarium notitiam habere.*
32 *Episcopis interdicitur per seipsos curæ rei familiaris incumbere, sed vicedominum, & œconomum pro rebus externis habere debent.*
33 *Doctrinam, & litterarum scientiam quam debet habere Episcopus, ostenditur.*
34 *Episcopo non satis est vt doceat exemplo vitæ, immo oportet eum laborare in verbo, & doctrina.*
35 *Episcopus non humanis, sed diuinis scientijs pollere debet.*
36 *Episcopus ornatus virtutibus esse debet.*
37 *Lectioni, & orationi vacare debent Episcopi vbi non fuerint in curis Episcopalibus occupati.*
38 *Episcopum non decet absque rationabili causa sine Missa vllam diem transire.*
39 *Dominicis & festis diebus Episcopi, si infirmitate non fuerint impediti, in Ecclesia sua Cathedrali interesse debent diuinis Officijs.*
40 *Episcopi debent honorare Clericos quasi Clericos, vt ipsis Episcopis quasi Episcopis honor à Clericis deferatur.*
41 *Limina Apostolorum quomodo & quando visitare debeant Episcopi? ostenditur.*
42 *Episcopi sine crimine esse debent sicut Dei dispensatores.*
43 *Episcopi vita plus auctoritatis exemplum quàm sermo gestat.*
44 *Prædicatio contemnitur eius, cuius vita despicitur.*

TTENDITE *vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo*, Act. 20. His verbis Paul. Apostolus tria præcipuè comprehendit: primò Episcoporum vitam, & 1
conuersa

conuersationem, dum ait, *Attendite vobis.* Secundò, curam, & diligentiam pastoralem, dum sequitur, *& vniuerso gregi.* Tertiò, potestatem, ac dignitatem Episcopalem, dum addit, *in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos*, &c. De his igitur tribus præcipuè nobis agendum est, scilicet, de Vita, & moribus Episcoporum, de Officio, & potestate eorumdem, *cap. seq.* & de Dignitate, & præeminentia gradus Episcopalis, *cap.* 13. peculiariter agemus. Primò igitur de vita, & moribus in præsenti Capitulo pertractantes, erit animaduertendum, quòd hac in re nomine Episcoporum non solùm ipsi Episcopi simplices, seu Diœcesani, verùm etiam Archiepiscopi, & Patriarchæ, vel Primates continentur, sicut resoluunt Doctores per me citati *in tract. de appellat. verbor. vtriusque iuris signif. appellat.* 89. *ex num.* 1. Quod enim ad vitam, & mores attinet, sicut & de communi officio, seu pastorali cura, omnia omninò, quæ de Episcopis ex sententia Canonum diximus, ea in Prælatis quoque superioribus locum habere intelliguntur; in potestate verò ac dignitate maiores Prælati a minoribus differunt, vt suis locis ostendimus.

2 Primùm igitur qualis esse debeat quoad vitam, & mores Episcopus, vnico verbo Apostol. 1. *ad Timoth.* 3. scribens ostendit, dum ait, *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse.* qualiter hoc intelligatur, exponitur *in §. nunc autem,* 25. *distinct.* & in nostro tract. *de officio, & potestate Episcopi p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 3. Hic autem iterum scribens *ad Titum* 2. in duobus maximè consistere declarat, in exemplo scilicet operum, & in doctrina verborum, dum ait, *in omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum*, & dum subdit, *verbum sanum, irreprehensibile*, &c. quorum rationem subiungit, *vt is, qui ex aduerso est*, inquiens, *vereatur nihil habens malum dicere de nobis.* In exemplo autem bonorum operum irreprehensibilem fore Episcopum idem Apostolus declarat, si in doctrina fiant, in integritate, & grauitate; ad quorum perfectionem non modicum confert, si *verbum sit sanum, atque irreprehensibile*; dicente Iacobo Apostol. 3. *Qui non offendit in verbo, hic perfectus est vir*; sic aduersarius verebitur, nihil inueniens, quod Pastoribus animarum obiicere valeat, sed ab eis protinus reiicietur in illo B. Martini verbo, *nihil in me funeste reperies*, quin & Christum ipsum sequentur, qui Ioan. 14. dixit, *Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam*, &c.

3 Debet itaque Prælatus seipsum colere, seipsum spiritualiter ordinare, totúmque se debet disponere ad virtutes, vt sit in moribus compositus, liberalis, affabilis, mansuetus, & in consiliis prouidus, in agendo strenuus, in iubendo discretus, in loquendo modestus, timidus in prosperitate, in aduersitate securus, mitis inter discolos, cum his, qui oderunt pacem, pacificus, effusus in eleemosynis, in zelo temperans, in misericordia feruens, in rei familiaris dispositione nec anxius, nec suspirius: & sic in agendis non sit ad vitam vehemens, & ad corrigendum nimis sæuus; non misericors ad parcendum, non præceps in sententiis, non in victu, aut vestitu notabilis, non festinus ad promittendum, non tardus ad reddendum, non subitus in responsis, non auarus, aut prodigus in expensis. Sit quoque deuotior in oratione, in lectione studiosior, in castitate cautior, in sobrietate parcior, potentior in duris, in risu rarior, suauior in conuersatione, grauior in vultu, gestu, & habitu, moderatior in verbis, profusior in lachrymis, in charitate feruentior. Sit quoque rectus ad iustitiam, timidus ad cautelam, simplex ad seipsum. Rectus Prælatus ille dicitur, qui dat voci suæ, vocem virtutis benè loquens, & meliùs agens; longè siquidem melius est vox operis, quàm vox oris: rectus est, cuius verbis opera correspondent; quem non inflat elatio, quem non deprimit iniquitas, quem aduersitas non fatigat; è contra verò rectus non est, cuius caput supergressæ sunt iniquitates eius, & sicut onus graue grauatæ sunt super eum; non est rectus, quem auaritia contrahit, quem torquet ambitio, quem voluptas incuruat. Denique, in quantum sinit humana fragilitas, sit ad omnia circumspectus, illorum quatuor animalium imitator, quæ ante, & retro & in circuitu habere oculos prouidentiæ describuntur. Sic se existimet vt ministrum Christi, & qui Altissimi habet mysteria dispensare, & sic verificetur in eo illa sententia, quæ de ore Altissimi prodiit, *Fidelis* (inquit) *seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*; fidelis vtique est, si non quæ sua sunt, quærit, sed quæ Iesu Christi. Fidelis est, si Deum diligit propter se, & proximum propter Deum: fidelis est, si cum diligentia Symbolum publicæ vtilitatis conferat, quod sibi cœlestis gratia prærogauit. Nomen Episcopi secundùm S. Ambrosium actioni conueniat, & actio respondeat nomini; ne sit nomen inane, ne sit homo sublimis, & vita procliuis; deifica professio, & illicita actio; religiosus amictus, & irreligiosus professus; grádus excelsus, & deformis excessus; Cathedra sublimior, & conscientia vilior; locutio columbina, mens verò canina. Timeat itaque Prælatus Dominum, & diligat puro corde, si suæ prælationis desiderat opera prosperari, timentes enim Dominum non minuentur omni bono. Hac igitur de causa in sacris Canonibus plura de moribus, ac sanctitate vitæ Episcoporum à sanctis Patribus sancita fuerunt, quæ breuiter explicare decreuimus, ea omnia recensentes, quæ & Apostolus ipse in prædictis Epistolis specialiter enumerat, & describit.

Primò autem supra cæteros damnatur, in Epi- 4
scopis crapula, & ebrietas, dum Apost. ait 1. ad Timoth. 3. *Episcopum debere esse sobrium, & non violentum*, & hac de re plures à sanctis Patribus Canones emanarunt, *cap. Episcopus, cum multis seqq.* 35. *dist. &* 44. *dist. per tot.* quibus monentur Episcopi ne frequentibus se conuiuiis occupent, *cap multis,* 44. *distinct.* Siquidem vbi regnat ebrietas, ratio exulat, intellectus obtunditur, consilia deuiant, iudicia subuertuntur. Ideò prudens illa mulier filium suum instruens in visione dicebat: *Noli Regibus ò Samuel dare vinum, ne fortè obliuiscantur iudiciorum Dei, & subuertant populi æquitatem.* Ebrietas enim, etsi in cæteris reprehensibilis sit, in Prælato est abominabilis reputanda. Turpissimum enim est apud homines, & abominabile apud Deum, si ille, qui positus est speculator Domini Israël, vino æstuans abiecta maturitate Pontificis aliquid proferat inhonestum, si vel in aliquo actu, vel gestu corporis titubet, vel si turpiter in verbi prolatione vacillet. Ex nimio namque vino titubat pes, lingua ligatur, caligant oculi, mens ratione caret. Vnde in detesta- 5
tionem ebrietatis dicit magnus Pater Augusti-

nus : *Ebrietas aufert mentem, decipit sensum, linguam inuoluit, oculos offuscat, vitam minuit, & salutem exterminat. Prohibet Paulus*, Inquit Hieronymus, *Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labijs dissolutis cachinnet, vel si paululùm tristis eiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula insingultus prorumpat, & lachrymas.* Vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi* 3. *cap.* 1. §. 3. *vers. Hortatur Apostolus, pag.* 332. *& seq.* Boët. Epon. *in cap. à crapula,*
6 *de vita, & honest. cleric.* E contrariò, vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest, quæ commemoraui *d. p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 11. *num.* 4 & per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantùm pro corporis salute bibunt; & ideò Paulus Timotheo discipulo suo, qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcepit, sicut animaduertit Prosper *lib.* 2. *de vit. Contemplatiua, cap.* 22. refert Illustrissimus Dominus meus Rodericus à Cunha *in commentar. ad cap. luxuriam,* 35. *distinct.*

7 Secundò, debet esse sobrius; illi enim, ac aliis Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus Officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, specialiter sobrietas indicta est, vtpotè quia ignominiosum sit eis affluere epulis, inter quas difficulter seruari potest pudicitia, *cap. Ecclesia,* 35. *dist.* & refert Possidon. *in vita S. Augustini,* eum in patria sua petitum ad conuiuium numquam ire voluisse: ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus. Vnde Prælatum non debere se conuiuiis occupare admonet Gregorius Natali Episcopo scribens, *lib.* 2. *Regist. indict.* 10. *epist.* 14. relatus *in cap. multis,* 44. *dist.* Bertachin. *de Episcop. p.* 1. *lib.* 2. *tit. de caus. mat. Episc. num.* 74. *& lib.* 4. §. *de vit Episc. n.* 10. vbi subdit, quòd Episcopus non debet consentire quòd in conuiuiis interueniant fabulæ otiosæ, nec cantilenæ, decantationes, nec plausus, nec risus fieri, nec ioculatores.

8 Prælati igitur non debent lautis epulis vti, nec inter epulas, & conuiuia affluere, vt eleganter admunet Hieronym. *ad Michea. cap.* 2. relatus *in cap. Ecclesiæ distinct.* 35. refert Bertachin. *d. lib.* 1. *& lib.* 2. *num.* 74. quia quicquid, sine quo potest viui, percipitur, non sustentandæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur, vt inquit Prosper *lib.* 2. *de vit. contemplatiua cap.* 17. *de abstinentia.* Qui igitur à cibis cupiunt abstinere, nihil aliud sumant, nisi quantum stomacho reficiendo, ac fami eximendæ satis esse videatur, atque eis saturitas edendi finem non faciat, sed voluntas; vt sanctè tradit idem Prosper *d. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 44 *&* 46. Ludouic. Sotomaior *in epist. ad Timoth.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. *verb. non vinolentum, post principium.* Vnde veram abstinentiam instar citharæ temperandam docet Gregor. *lib.* 20. *Moral. cap.* 31. *Pensandum* (inquit) *est, quòd chorda in cithara, si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentia aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat, quantum valet; aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.* Ideò Concilium Triden-
9 tinum *sess.* 25. *de reformat. cap.* 1. monet Episcopos modesta supellectili, mensa, & frugali victu contentos esse debere, Sacra lectio ad mensam eorum recitetur, vt habetur *in cap. pro reuerentia,* 44. *dist.* mensam quoque antequam comedant benedicant, & post cibos gratias auctori Deo referant, *cap. non liceat, eadem dist.* 44. Elegantem sanè similitudinem ex pilæ ludo deductam adducit Senec. *lib.* 2. *de benefic. cap.* 32. in quo egregij lusoris est acceptam pilam remittere, ac retorquere. Qui ergo Deum rerum Auctorem omnium agnoscit, à quo tanquam à fonte ciborum omnium, quibus vescimur, affluentia dimanauit, erit sanè ingratitudinis nota longè inurendus, si post sumptas dapes, famémque expletam, se Deo gratum non exhibeat.

Tertiò, immoderatam familiaritatem cum 10
mulieribus vitare debent Episcopi, etiamsi consanguineæ sint, *cap.* 1. *dist.* 34. Abb. *in cap.* 1. *num.* 3. *de cohabit. Cler. & mul.* Greg. Lop. *l.* 37. *gloss.* 3. *tit.* 6.
part. 1. Si verò, quod absit, Episcopus fornica- 11
tionem commiserit, non tenetur Episcopatus circumstantiam fateri, nisi fornicatio illa ab Episcopo admissa ita publica esset, vt scandalum pareret; tunc enim aduersùs specialem officij obligationem delinqueretur; quà tenetur subditos non solùm verbo, sed etiam exemplo pascere; atque adeò specialis malitia ex status, atque officij circumstantia contraheretur, eaque necessariò fatenda; ita Henriq. *in summ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 6. *in com. lit. G.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 27. *num.* 33. Ægid. de Coninch *de sacram. disp.* 7 *dub* 4. *num.* 18. Filliuc. *tom.* 5. *tract.* 30. *cap.* 7. *n.* 125. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 36. *num.* 14. quos refert, & sequitur Diana *resolut. moral. tract. de circumstant. aggrauant. resol.* 6. Contra Nugnum *in addit. ad* 3. *partem tom.* 2. *quæst.* 9. *artic.* 2. *dub.* 3. *conclus.* 2. *&* 3. Fagundez *in quinque Eccles. præcept. præcept.* 2. *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 8. existimantes Episcopum in quocunque peccato mortali teneri explicare Episcopatus circumstantiam.

Necnon ab improborum commerciis abstine- 12
re tenentur Episcopi, *cap. peruenit,* 2. *q.* 7. Secum enim habere debent boni testimonij viros, *cap. final. ead. quæst.* & eam familiam, quæ vitæ, morum, vestitus etiam exemplo ad imitationem virtutis excitarent cæteros. *Non sufficit* (inquit Hieronym. *lib.* 1. *contra Pelagianos*) *Episcopo propriam habere pudicitiam, nisi etiam comitum, & ministrorum pudore decoretur.* Quapropter Episcopis præ- 13
cipitur *in cap. interdixit, cum seqq.* 32. *distinct. & in cap.* 1. *distinct.* 34 *& per tot. distinct.* 81. *& in cap. cum Pastoris* 2. *q.* 7. vt Clericos domi, & in cella, & vbicumque fuerint, comites habeant, quorum bono testimonio viuant, qui scilicet castitatis, morum, fidei, & doctrinæ ipsorum sint testes; quique ipsis inseruiant, & eos custodiant. Vnde statuit Gregor. Papa *in d. cap. cum Pastoris,* vt nonnisi Clerici, vel Monachi ministerio cubiculi Episcoporum obsequantur. Et Bernard. *lib.* 4. *de considerat. ad Eugen* sic ait, *Tales studeto habere familiares, qui si velles aliquatenus deuiare, non sinerent; frænarent præcipitem, dormitantem excitarent; quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret; quorum constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem: quorum sanctitas ad omnia te bona imitares. Familiares tui si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua, imò nec te, nec tua, sed quæ sua sunt, quærunt & ea venantur adulationi-
bus.* Nullum maius iudicium bonæ mentis Prin- 14
ceps potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes statim iudicabunt eum talem esse, quales ij, qui apud illum: quia (vt inquit Cassiodor. *lib.* 4. *variar, epist* 3.) *de claritate seruientium crescit fama dominorum,* & Isocrat, ad Nic. ita consulit. *Principatum*

patum adeptus nullius improbi miniſterio vtitur; nam quicquid ille deliquerit, tibi veluti auctori imputabitur.

15 Vnde Concilium Trident. *ſeſſ.2.cap.vnic.* Epiſcopos monet, vt familiares ſuos inſtruant, & erudiant; ne ſint vinoſi, impudici, cupidi, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores; ſed in veſtitu, & cultu, & omnibus actibus honeſtatem præſeferant. Curet quoque Epiſcopus, vt omnes eius familiares quotidie Miſſam audiant, & Clerici ſaltem ſimiliter cum ipſo ſemel in hebdomada ieiunent, ac bis in euentu præter ſtatuta Eccleſiæ ieiunia, atque ſemel ſaltem in menſe ſacram Euchariſtiam ſuſcipiant: at in Aduentu, & Quadrageſima, diebus Dominicis, Clericis ſaltem, ac dum familia cibum capit, ſacra lectio adhibeatur. Curet etiam Epiſcopus ne inertiæ dediti aliqui ſint, ſed honeſtis actionibus occupati, & vt abſtinentes à flagitioſorum hominum conſuetudine, & locis vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abſtinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiuſmodi continentibus Religionem, & pietatem præſeferant, ac oſtendant ſe dignos eſſe qui populi Duci mini-
16 ſtrent. Quotidie verò Epiſcopus in veſperi antequam ad cœnam accedatur, cum iis Litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac ſalutaribus monitis, ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Chriſtianas exercendas accendat, & curet vt quolibet die poſt orationem vnus, aut alter Clericus ſermonem in Oratorio habeat, quo piè ad virtutem aliquam amplectendam, aut vitium aliquod fugiendum hortetur, vt verè certior fiat Epiſcopus quomodo familia eius viuat, viſitet eam frequenter, & eius greſſus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Epiſcopus egreditur, familia eidem aſſiſtat, & modeſtè comitetur. Cùm verò aliquis ex ea ægrotat, Epiſcopus illam paternè inuiſat, & omni eius neceſſitati ſuccurrat.

17 Quartò, litigia, & contentiones vitare debet Epiſcopus, *cap.1. & per tot. 46.diſt. cap. Epiſcopus, 88. diſt.* Ait enim Apoſt.1. *ad Timoth.* 3. Epiſcopum non litigoſum eſſe oportere: & iterum ad eundem, *Seruum* (inquit) *Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes*; quod de vanis & ſuperuacaneis contentionibus, & captioſis litibus, frequentibúſque iurgiis intelligitur; quæ etiam in laicis, & cunctis fidelibus damnat idem Apoſt.1.*ad Corinth.6.* dicens, *Delictum eſt in vobis quod iudicia habetis inter vos; quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Plures autem ſunt rationes huius prohibitionis; nam vltra tres, quas aſſignat gloſſ. *verb. ſequitur, in ſumm. diſtinct. 46.* quatuor vel quinque poſſunt aſſignari cum Turrecr. ibi *num. 4.* Prima eſt illa, quam refert ex S. Ambroſio *in Paſtorali*, ſic dicente. *Non linguam ad vitium relaxet Epiſcopus, ne per eandem linguam, per quam laudes refert Deo, & diuina libat Sacrificia, labium venena proferat; quia non debet de ore Epiſcopi benedictio, & maledictio ſimul egredi.* Secunda, quia oportet Epiſcopum mitem & humilem eſſe, iuxta ea quæ *Matth. cap.11. num.29.* de ſe ipſo Saluator ait; *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Litigioſi autem non ſunt mites, ſed alti, & ſuperbi; vnde non ſunt apti ad ſeruitium Dei. Tertia eſt. (inquit Apoſt. *ad Timoth.2. num.24.*) *Oportet ſeruum Dei non litigare, ſed manſuetum eſſe, ad omnes patientem, cum modeſtia corripientem.* Quarta, quia, vt dicit S. Auguſt. *nihil eſt ſimilius actibus dæmonum, quàm litigare, vnde ſeruos Diaboli, non Dei ſe oſtendunt qui litigant.* Quinta ratio eſt, quia litigare eſt officium contemptibilis perſonæ, *§. ex his 11. q.1.*

Epiſcopus igitur & ab huiuſmodi litibus, & ab omni ſæculari negotio eſſe debet alienus, ſicut monuit Apoſtolus Petrus Clementem, vt refertur *in cap. te quidem, 11. q. 1.* dicens. *Te quidem oportet irreprehenſibilem viuere, & ſummo ſtudio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias, ne fideiuſſor exiſtas, ne aduocatus litium fias, néve in vlla prorſus occupatione inueniaris mundialis officij occaſione perplexus, neque enim Iudicem, neque cognitorem ſæcularium negotiorum, hodie te ordinare vult Chriſtus, &c.* Prohibetur ergo Epiſcopus fideiuſſor eſſe, *cap. Clericis, de fideiuſſ.* aut procurator litium, vel Aduocatus, *cap. fin. cum gloſſ. 5. q. 3.* etiam in cauſa propria, in qua non per ſe ipſum agere, ſed per Procuratorem conſtituere debet, etiamſi ſit cauſa Eccleſiæ ſuæ, excepta cauſa criminali contra ſeipſum, *Ne* (inquit Can.) *ille dum humana lucra attendit, æterna præmia perdat.* Similiter prohibetur executiones teſtamentorum ſuſcipere, niſi in legatis ad pias cauſas, *l. nulli licere, C. de Epiſc. & Cler.* Conciliorum quoque plurium Canonibus, de quibus *in cap. Epiſcopus, & per tot. 14. q. 1.* cauetur ne Epiſcopi poſſeſſiones conducant, aut pro rebus tranſitoriis litigent, etiam prouocati, neque vllo turpi lucro, aut inhoneſto negotio victum quærant; ſed & viduarum, pupillorum, ac peregrinorum gubernationem, non per ſe ipſos, ſed per Archipreſbyterum, ſeu Archidiaconum agere debent, vt videre eſt *diſt. 84. per tot. & 21. q. 3. per tot. & cap. præcipimus 12. q. 1.* Apoſtolorum exemplo, qui ſeptem Diaconos ordinarunt, vt miniſtrarent menſis, & neceſſitatibus viduarum; ipſi verò poſſent prædicationi verbi Dei inſtare, *Act. 6.* magis autem hæc omnia Epiſcopis prohibentur, ſi huiuſmodi negotiis incumberent turpis lucri gratia. Nam primò, Apoſt.1. *ad Timoth. 3. & ad Tit.1.* prohibet Epiſcopos eſſe turpis lucri cupidos, deinde hoc eſt etiam ſacris Canonibus interdictum, præcipuè *in cap.1. & per tot. 47. diſt. cap. virum, eadem diſtinct. cap. irrefragabili, §. fin. de offic. Ordinar. cap. ſuam, de pœnis*, & ſpecialiter vſurarum exactio, & omnis alia cupiditas in eis ſupra cæteros condemnatur.

Quintò, monet Apoſtolus, proximè *citatis locis*, ne ſint Epiſcopi percuſſores; quod etſi nonnulli de acerbiore percuſſione verborum intelligere velint, à pluribus tamen de verberibus intelligi ſolet: docent etenim Canones *45. diſtinct. per tot.* Epiſcopum magis correctione verborum, quàm verberum aſperitate timeri debere; & in corrigendis delinquentibus lenitatem ſeueritati eſſe miſcendam, *cap. ſunt namque, ead. diſtinct.* ita enim Apoſt.2.*ad Timoth.4.* illum monet, inquiens, *Argue, obſecra, increpa, in omni bonitate, & patientia*, vt refertur *in cap.1. & in cap. cum Beatus, eadem diſt. 45.* Et Leo Papa *Epiſt. 82. ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem, cap. 1.* relatus *in cap. licet 6. ead. diſt. 45. Plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm poteſtas.* Gregorius verò *in cap.1. diſtinct. 45.* ait. *Meminerint Epiſcopi ſe Paſtores eſſe, non percuſſores.* Idem quoque dicitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.13. de reformat. cap. 1.*
& propterea ſtatutum fuit Canonica, & Ciuili lege 20

lege, vt non liceat Episcopo quemqnam suis manibus cædere, prout colligitur ex *cap. non liceat, 56. distinct. & in Auth. de sanctiss. Episcop. §. omnibus autem Episcopis.* Aliàs enim si Episcopus non zelo, seu causa correctionis sæuiens in subditos ita immoderatè Presbyterum, seu Diaconum castiger, vt illis abscindatur membrum, vel propter contumaciam sit incorrigibilis, debet in his casibus ab officio deponi, & incurrit excommunicationem, *cap. Episcopum, cap. 2. de Cleric. percuss. cap. beatus*, 45. *distinct.* Si verò in verbu excesserit modum, itavt excedat limites charitatis, & cedat in infamiam, & damnum correcti, tunc tùm agat contra charitatem, & peccet in proximum, debet ab eo veniam petere: si verò excedit, sed tamen eo modo, quòd remanet intra terminos charitatis, non debet Prælatus de tali excessu veniam à subdito petere, sed à Deo, quia proximum non offendit contra charitatem. Secundò, ne subditus ex postulata venia superbiat, & eum contemnat. Tertiò, ne par conditio præsumatur inter Prælatum & subditum; & sic corrigentis auctoritas vilipendatur, Præpos. & Turrecrem. *in cap. quando*, 86. *dist.* Richard. *in prax. Eccles. dist.* 335.

21 Cautere tamen debent Episcopi ne prætextu lenitatis adhibendæ, aut seueritatis vitandæ causa, alienis peccatis, maximè autem Clericorum consentire videantur; sed attendendum est quæ crimina, & quæ personæ lenitate egeant, aut pietate, quæve rigorem exigant disciplinæ; exhibere enim se debent Prælati maioribus deuotum, minoribus blandum, æqualibus mansuetum, rigidum superbis, benignum humilibus, misericordem pœnitentibus, inflexibilem obstinatis, Ioannem incestuosis, Esdram & Mathathiam apostatis, fornicantibus Phineen, Eliam idololatris, mentientibus Petrum, blasphemantibus Paulum, negotiantibus Christum, conciliatorem pauperum, solatium oppressorum, patrem orphano-
22 rum, defensorem viduarum. Vnde lingua Episcopi sit fomentum bonis, aculeus malis; tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac desides excitet, ac succendat, asperis blandiatur, desperatos consoletur. Non abs re igitur Prælatus habet insigne, qui dicitur Baculus, siue virga, cum qua pluribus modis se gestare debet, videlicet virga disciplinæ, per quam audacia, & improborum hominum insolentia compescatur; virga potestatis, per quam iustè præsit; virga cognitionis, & scientiæ, per quam instruatur; virga custodiæ, per quam iustitiæ liberalitatem, & legum disciplinam custodit, & tueatur; virga miserationis, per quam senioribus, & iniuriam perentibus piè, misericorditérque subueniat: virga debellationis, per quam victoria assequatur. Datur propterea virga Prætori propter disciplinam; datur Principi propter summam regendi potestatem; datur Præsidi ad custodiam seruandam; datur Regi ad mansuetudinem, & clementiam exercendam; datur Imperatori ad hostile Imperium coërcendum, & iniuriam propulsandam. Vnde in sacra Pagina dicitur; *Assumpsit Zacharias Propheta virgas duas, ac pauit gregem suum.* Hæ duæ virgæ sunt præclaræ, eximiæque virtutes; altera iustitia, altera verò mansuetudo, propter quas possit qui imperat parcere subiectis, & debellare superbos. Hinc etiam Propheta, *Visitabo virga ferrea*, nempe virga hæc iustitiam designat, & potestatem. *Virga directionis, virga regni tui.* Hæc virga quidem corrigit delinquentes, quemadmodum & baculus tuetur, ac sustinet. Itémque ait, *Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Hæc virga velut dimissa cælitus hostium vim arcet, ac deuiat insidias, dicentéque rursus Propheta, *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Nam si arca fœderis veteri Testamento duo continebat, videlicet manna, & virgam: satis argumentum esse debet magna in hoc præclaro insignique mysterio contineri: manna scilicet, vt denotaret in Prælato dulcedinem exhortationis ad bonum quoad bonos; virgam verò, vt denotaret correctionem quoad malos. Boët. Epo *ad cap. vt clericorum, num.* 14. *de vita & honest. cleric.* Hinc Augustinus *in cap. qui nec regiminis*, 2. *quæst.* 7. ait. Episcopos, qui Sacerdotum crimina non corrigunt, magis appellandos esse canes impudicos, quàm Episcopos: eos verò, qui malorum laudibus gloriantur, Pastores miserrimos, Anacletus appellat, *in cap. nihil*, 83 *dist.* qui videlicet sibi placere, & malis subditis amari eligerunt; *Ex hoc enim* (inquit) *omibus magna pernicies oritur*; & Innoc. III. *in cap. qualiter, il 2. de accusat.* Episcopos dicit non posse omnibus complacere, cùm ex officio suo teneantur non solùm arguere, sed etiam increpare; quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare; vnde frequenter odia multorum incurrunt, & insidias patiuntur, sed multò miseriores sunt illi, qui prece vel pretio delictis subditorum consentiunt, quos grauiter Gregorius VII. reprehendit, atque ab officio suspendendos esse decernit *in cap. 1. dist.* 83.

Sextò, oportere Episcopos esse hospitales mo- 23
net Apost. 1, *ad Timoth.* 3. & sancti Patres sæpissimè docent, vt videre licet *in principio, & per tot. 42. distinct. & cap. vnic. 85 distinct. quia domus Episcopi*, (vt inquit Greg. relatus *in cap. fratrem*, 86. *distinct.*) *ad hoc est instituta, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat*; Petr. de Bello *in œconomia Canon. classi* 3. §. 1. *&* 3. *vers. sextò, pag.* 337. Æne. Robert. *lib. 4. rerum iudic. cap.* 3. Duaren. *de sacris Eccles. minist. lib. 2. cap.* 1. Narbona *l. 35. gloss. 2. num. 13. tit. 3. lib. 1. Recop.* Camill. Borrel. *de præstantia Regis Cathol. cap. 76. num.* 3. Vasquez *in opusc. de redditib. Eccles. cap. 1. §. 3. dub. 1. num.* 46. secundùm multos ex iustitia, secundùm alios ex misericordia & charitate ad hoc teneri docens, & ex omnibus contrafacientes mortaliter peccare. Vnde in sacra Pagina hoc hospitalitatis ius sæpissimè commendatur, *Deuteron.* 10. *&* 19. *Isai.* 58. *Eccles.* 17. 1. *Petri* 4. 1. *ad Timoth.* 3. 13. *ad Hebræ.* 12. in illis verbis. *Hospitalitatis nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis.* Quibus S. Paulus; Lot, & Abraham historiam respexit, *Genes.* 18. *&* 19. & Ioseph *lib. 1. antiq. Iudaic. cap.* 19. qui ob id quòd recipere hospites assueuerant, Angelos sub figura hominum, hospites habere meruerunt, refert Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 20. num. 38. cum seqq.*
& ideo non debent Episcopi habere canes cùm 24
non morsibus, & latratibus, sed hymnis custodienda sit eius domus; ne hi, qui confidunt ibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa
vice morsibus canum lanientur. Propterea B. Gre- 25
gorius relatus *in cap. fratrem nostrum*, 86. *distinct.* ostendit Episcopos liberales esse oportere, & erga pauperes pios, dum de quodam Episcopo sic dicit, *Non sibi credas solam lectionem, & orationem sufficere, vt remotus nihil studeat de manu fructificare,*

sed

sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat, quia si hoc non habet, vacuum nomen Episcopi tenet. Et in Concilio Aureliano, de quo *in cap. 1. dist. 82.* sic legitur. *Episcopus pauperibus vel infirmis, qui debilitate faciente suis manibus laborare non possunt, victum & vestimentum, & quantum sibi possibile fuerit, largiatur*; quod de viduis, & orphanis exprimitur *in c. 1. & in cap. diuina 87. dist.*

26 Vnde commendatas eis Ecclesiæ substantias fuisse ait Concilium Cabilon. vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & cæteri necessitatem patientes a sancta Ecclesia tanquam à pia matre subsidium accipiant, ac proinde rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis vti debent, vt dicit Leo Papa *in cap. sine exceptione 12. q. 2.* & Vrbanus Papa *in cap. res Ecclesiæ, 12. quæst. 2. Pondera hæc, ô Pastor,* ait Gregor. *in epist. 21. lib. 21. non largiris tua, sed aliena; quid ergo mirum quod tota die lustrent domum Episcopi pauperes, cùm sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum; possent enim vociferari ad valuas, immò vsque ad secretum cubiculum, dicentes, Da nobis, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum tuæ dispensationi commissarum, dicentes: Domine, non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret, dedisti. Clamant pauperes ad Pontifices,* ait Bernard. *ad Henric. epist. 40. cur in superfluitates vestras consumitis, quæ nostris debentur necessitatibus; nostris enim necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mutatoria? Nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter detrahitur, quod inaniter expenditis; nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione pascitis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis, & nos spoliando perimitis, & quæ sic consumitis neque labore manuum, neque negotiationis studio, neque iure hæreditario possidetis, sed bona nostra sunt.*

27 Et ideo Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 1.* nec consanguineos, nec familiares ditare ex illis debent; cuius Concilij verba sunt huiusmodi. *Omninò verò eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiarésue suos augere studeant, cùm & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, ne dissipent illorum causà, immò quam maximè potest eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquos carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.*

28 Certè præclarum exemplum est Clementis IV. qui cùm ante Pontificatum duas filias legitimè suscepisset, vni in Monasterio collocatæ, triginta tantùm libras dedit; alteri, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit; & hac conditione ne quid amplius peteret, habuit & nepotem Clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coëgit: instantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisiturum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset propinquis dare.

29 Aliud quoque exemplum Patrum nostrorum memoria nobis maximè commendauit; nam cùm aliqui magni, & illustres viri Pij V. neptem quandam Cardinalis Alexandrini sororem in vxorem peterent, vt affinitatem cum Pontifice haberent, nulli eorum data est, sed cuidam conditione minus dispari, addita dote mille nummorum aureorum, vel duorum millium: alij etiam nepti dotem mille quingentorum aureorum assignauit. Cùm autem quidam diceret summo illi Pontifici exiguas esse huiusmodi dotes, respondit, se etiam dubitare de his moderatis, an bona conscientia datæ fuerint.

30 Septimò, prudentia, & doctrina requiritur in Episcopis: de prima Apost. *suprà eis. loco* testatur, dum ait *prudentem esse oportere Episcopum*; nam, vt legitur *in cap. 2. 23 distinct.* qui Episcopus ordinandus est, antea examinetur, an sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si peruigil, si semper suis negotiis cauens. Prudentia autem in Prælato existet, si loquacioribus frequentiores turbas, & Conuentus hominum, taciturnis solitudinem nimiam interdicat, alacrioribus tristem vultum, tristioribus alacriorem ostendat, leuibus & vagabundis; ne quid pro arbitrio concedat, solidis, & constantibus te deneget, industriis, & laboriosis vt remissionem sæpiùs det relaxationem; segnes, & ignauos ad exercitia frequenter, & labores impellat, ingluuios lautioribus mensis numquam edmoneat, frugales, & sobrios ne repellat; officiosis, quietis, mansuetis multa, quæ vel ad vescendum, vel amiciendum, vel conuersandum pertinent, largiore manu permittat. Demum ita prudens debet esse Prælatus, vt sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, seuerus cum iucunditate, iucundus cum seueritate, irascatur, sed modestè obiurget, sed non contumeliosè; corrigat, sed non acerbè, dissimuler interdum, sed cautus; laudet etiam, sed non profusiùs; blandiatur quoque, sed grauiùs; remittat, sed non licentiùs. Similes serpenti Prælatos esse debere monet Dominus, dum ait: *Estote prudentes sicut serpentes*; vt nempe blandi sint, ac tractabiles, omniúmque naturæ se accommodent, vtque vigilantissimi semper, ac circumspecti sint, velut ipse serpens, qui semper collo, atque pectore erecto incedit, circumspiciens vndequaque, vt à repentino, quo casu offendi possit malo, saluus consistat.

31 De hac etiam prudentia intelligitur quod ibi dicit idem Apost. *Episcopum debere esse domui suæ benè præpositum*, vt scilicet etiam temporalium negotiorum, ac rerum familiarium etiam notitiam habeat: *si enim*, inquit, *domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* vt exemplis, & sacræ Scripturæ auctoritatibus explicatur *in §. necesse est, distinct. 47.* Quare B. Gregorius relatus *in cap. fin. 39. dist.* de quodam electo Episcopo sic ad electores rescripsit, dicens; *Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omninò (vt dicitur) simplex est, & nostis quia hoc tempore talis in regimine arcis debet constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca vtilitate, & cautela sciat esse solicitus.* Et quoad propositum alia est prudentia œconomica, directiua eorum, quæ ad domesticam conuersationem spectant, de qua Prouerb. 24. *Sapientia ædificabitur domus, & prudentia roborabitur*, de qua prudentia agit Philosophus *in duobus libris œconomicorum*; alia est prudentia politica, quæ est cognoscitiua, & directiua eorum, quæ ad ciuilem politiam pertinent, inueniendo media, quibus multitudo ciuilis iustè & pacificè gubernetur, de qua Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 3. c. 1. §. 3. vers. deinde, pag. 339.*

Ex

Ex aptitudine enim, & dexteritate regiminis œconomici sumitur iudicium de aptitudine ad regimen Politicum, & Ecclesiasticum; qui enim benè domum suam moderatur, signum est, quòd idem benè reget Ecclesiam. Vnde Hieronym. ad Oceanum: *Vult Apostolus Episcopum domum suam benè regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt celatas patinas struat, non vt phasidis aues lentis pauonibus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamento; sed vt quod populo præcepturus est prius à domesticis exigat.* Vnde ait Theodot. *Qui parua nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura præstantiorum, ac diuinorum?* Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si prius domum suam rectè gubernauerit; qui enim in mini-* 32 *mis fidelis, & in magnis fidelis erit.* Verùm vt Episcopi lectioni, & orationi, prædicationi quoque, & sacrarum litterarum studio post curas Pastorales vacare possint, interdicitur eis per se ipsos curæ rei familiaris incumbere, sed Vicedominum, & OEconomum pro rebus externis habere debent, qui possit vel hospitibus superuenientibus, vel causis, quæ eueniunt, paratus existere, vt Gregor. Papa constituit *in cap. volumus, 29. dist.* *Duo extrema*, ait idem Gregor. *cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat.*

33 De doctrina autem, & litterarum scientia In Carthaginensi Concilio, de quo *in cap. qui Episcopus, 2. distinct. 23.* in inquisitione electi sic statuitur inquirendum: *Si sit litteratus; si in lege Domini instructus; si in Scripturarum sensibus cautus, vel acutus; si in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, & ante omnia si Fidei documenta verbis simplicibus asserat*, &c. Episcopum secundùm Apostolum *ad Timoth. vbi suprà*, oportet esse Doctorem, & loqui, quæ decent sanam doctrinam, & amplecti eum, qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere; hoc quoque Canones, & sancti Patres 36. 38. & 44. *distinct.* sæpiùs prædicant, Episcopos scilicet nonnisi doctos, & diuinis scientiis imbutos, atque in sacris Scripturis instructos esse eligendos, qui possint subditos suos docere, & eis monita salutis præbere, & prædicationi verbi Dei instare. Vnde in Sexta generali Synodo, de qua *in cap. omnes psallentes, 38. dist.* ita est constitutum. *Diffinimus omnem, qui ad Episcopatus promouendus est gradum, modis omnibus Psalterium nosse, vt ex hoc etiam omnis Clerus, qui sub eo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à Metropolitano, si in promptu habeat legere scrutabiliter, & non transitoriè tam sacros Canones, & sanctum Euangelium, quàm diuini Apostoli librum, & omnem diuinam Scripturam, atque secundùm mandata Dei conuersari, & docere populum sibi commissum. Substantia enim summi Sacerdotij nostri sunt eloquia diuinitus tradita, id est, vera diuinarum Scripturarum disciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionysius*, &c.

34 Vnde Chrysostom. *homil. 15.* sic ait. *Vt quid dicit Apostolus: Oportet Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? Nec satis est quòd doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo, & doctrina. Profectò si Præsul non pollet gratia doctrinæ, plurima Ecclesiasticæ doctrinæ exempla peribunt; quomodo enim lucerna si non lucet, profectò inseparabile est lucere à lucerna; tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ*; & vt Modernus quidam addit, *Sicut fieri non potest vt sol illuminet, si obscurus sit, & caliginosus; ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demersus.* Vnde Leo Papa *in cap. si in Laicis, 38. dist.* *Si*, inquit, *in Laicis videtur intolerabilis inscitia, quanto magis in ijs, qui præsunt, nec excusatione digna est, nec venia?* Hieronym. quoque *in cap. si iuxta, ead. distinct.* ait, *Si iuxta Apostolum Christus est Dei virtus, & Dei sapientia, & qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, & Dei sapientiam, sequitur quòd qui Scripturas ignorat, Christum ignorat.* Clemens verò Papa *in cap. final. ead. distinct.* monet Episcopos, vt si quid fortè vtilitatis, & salutis est, quod scire eos oporteat, non erubescant etiam à paruis, vel minimis eruditis inquirere; vide etiam ad hoc *cap. 1. dist. 84.* S. August. *de ciuitate Dei lib. 19. cap. 19.* Duaren. *de sacris Eccles. minist. lib. 4. c. 1.* Sandou. *de offic. Eccles. p. 5. cap. 1. fol. 148.* Cerda *aduersaria sacra cap. 56. num. 1.* vbi ex S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 1.* ait quòd Episcopis docendi munus specialiter tribuitur. Qui verò scientiam omninò repellit, meretur iuxta diuinam sententiam, & ipse à Sacerdotio repelli: cuius rei nonnulla extant exempla, & inter alia Honorij III. *in cap. fin. de ætat. & qualit.* qui quendam Episcopum Episcopatu deiecit, qui adeò erat indoctus, vt confiteretur se numquam Grammaticam didicisse, nec etiam legisse Donatum. Ignorantia autem siue sit facti, siue iuris, Episcopum non excusat, secundùm Gregor. Papæ sententiam *in cap. pen. de reg. Iur.* qui ait, *Non potest esse Pastoris excusatio si lupus oues comedit, & Pastor nescit.*

Verùm est aduertendum non satis esse Episco- 35
pum qualemcunque tenere scientiam, cùm subditos suos non ea, quæ humanis, sed quæ diuinis scientiis continentur, docere debeat. Gregor. namque *in cap. cùm multa, 86. distinct.* Episcopum quendam reprehendit, qui Grammaticam exponebat, dicens. *Sed post hoc peruenit ad nos, quod sine verecundia memorare non possumus, fraternitatem vestram Grammaticam quibusdam exponere; quam rem ita molestè suscepimus, ac sumus vehementer aspernati, vt ea, quæ priùs dicta fuerunt, in gemitum, & tristitiam verteremus, quia in vno se ore cum Iouis laudibus Christi laudes non capiunt.* Debent ergo Episcopi, vt sacra statuta præcipiunt, sanctum Euangelium, & epistolas B. Pauli & crebrò lectitare, & quantum possint, memoriæ commendare, Sanctorúmque Patrum opuscula super eadem deuotè frequentare. Vnde benè Theodoret. ait Episcopum ab Apostolo Doctoris nomine vocari, non qui sit eloquentia præditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed eum qui est eruditus in diuinis, & potest ea suadere, quæ conuenit.

Octauò, vult Apostolus vbi suprà ornatum 36
virtutibus esse Episcopum, quod & Canones similiter requirunt *45. distinct. per tot.* docent namque debere Episcopos in vitæ moribus esse prudentes, sobrios, modestos, humiles, sanctos, iustos, continentes, honestos, pudicos, & moderatos, vt *in princ. & cap fin. 43. dist.* Hæc enim, & similia in Episcopo requirenda statuit Carthag. Conc. *in cap. qui Episcopus, 2 2. distinct.* Si videlicet moribus sit temperatus, si vita castus, si sobrius, si humilis, si affabilis, si misericors. Vnde Greg. *in cap. nos qui, 40. dist.* sic ait: *Nos qui præsumus,*

non

non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debemus, nec vrbium claritate, sed fidei puritate. Et Symmach. Papa in cap. vilissimus 1. q. 1. Vilissimus, inquit, computandus est, nisi praecellat scientia, & sanctitate, qui est honore praestantior. De humilitate verò idem Gregor. in cap. contra morem 1[illegible]. dist ait. Quod nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget, quam humilitas. Vnde Concil. Carthag. IV. de quo in cap. Episcopus, 41. dist. praecipit, vt vilem supellectilem, & mensam ac victum pauperem Episcopus habeat, & dignitatis suae auctoritatem fidei & vitae meritis quaerat. In habitu quoque modestia requiritur, de quo plura habentur in cap. Episcopi, cum duobus seqq. 21. q. 4. & qualis hic habitus debeat esse, dixi suprà hoc eod. lib. cap. 9. num. 18. In incessu quoque debet esse grauitas, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat, vt sic per grauitatem itineris ostendat grauitatem mentis.

37 Nono, debent Episcopi lectioni, & orationi vacare, vbi non fuerint in curis Episcopalibus occupati, cap. fin. 36. dist. c. fin. 2 q. 7. Marc. Ant. Genuens. in man. Pastor. cap. 12. singulis quoque diebus tenentur Missae sacrificium offerre, vel saltem celebranti in-
38 teresse. Conc. Arausican. c. 3. nã absque rationabili causa sine Missa eos transire nó decet vllam diem, vt dicit Bonif. Papa in cap. fin. de priuil. lib. 6. Sylu. in sum. verb. Missa 2. q. 1. Nau. in man. cap. 21. n. 2. propè fin Azor. instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 4. q. 3. Aluys. Ricc. in prax. aur. resol. 203. num. 6. Fagundez in quinque Eccles. precept. precept. 1. lib. 2. c. 2. n. 11. obseruantes id intelligi de congruentia, & consilio.

39 Dominicis quoque, & Festis diebus (si infirmitate non fuerint impediti) in Ecclesia sua Cathedrali interesse debent diuinis Officiis, cap. Episcopus, de consecr. dist. 3. vel hoc die saltem ad Verbum Dei per se, vel per alios praedicandum, de quo infra dicemus. Tridentinum etiam Concilium sess. 2. in princ. Episcopos monet vt Dei laudibus frequenter incumbant, Hostias, & preces pro ouibus suis offerant, & subditis suis bonum exemplum praebeant, eósque tanquam filios, & fratres diligant.

40 Decimò, monent Episcopos sancti Patres, eisque praecipiunt, vt honorent Clericos, quasi Clericos, vt ipsis Episcopis quasi Episcopis honor à Clericis deferatur: nam ex quo Praelatus non seruat reuerentiam subdito, nec subditus tenetur ei seruare, glos. verb. subtrahat, in cap. cum Beatus, 45. dist Et sciant Episcopi, (ait Hieronymus in cap. esto, 95. dist.) Sacerdotes se esse, non dominos. Illud Petr. 5. rememorans Episcopos alloquentis, Pascite eum, qui in vobis est gregem Domini, non vt dominantes in Clero, sed forma facti gregis ex animo, &c. Vnde Bracharens. Concil. in cap. 1. num. 10. q. 3. statuit vt Clerici seruili more in aliquibus operibus Episcopo seruire non cogantur, quia, inquit, scriptum est, non vt dominantes in Clero, &c. Et Carthagin. Concil. IV. in cap. Episcopus, 95. dist. iussit vt in quolibet loco extra Ecclesiam sedens Episcopus stare Presbyterum non patiatur; nam licèt Episcopus, (loquit in cap. seq.) in Ecclesia in consessu Presbyterorum sublimior sedeat, intra domum tamen Collegam Presbyterorum se esse cognoscat. Illud quoque in Bracharen. III. cap. 5. Episcopis interdictum à Leuitis sella publicè solemniter vehi. Denique Clericos non filios, sed fratres appellandos esse docet Ambros. in cap. quid autem, 8. q. 1. de eis sic loquens. Quomodo, inquit, possum corrigere filios, cum fratres emendare non possim?

Vndecimò, ob reuerentiam Apostolicae Sedis 41
antiquis est Canonibus constitutum in cap. iuxta Sanctorum, 93. distinct. vt Episcopi omnes propinquiores singulis annis circa Idus Maij Sanctorum Apostolorum liminibus Romae praesentarentur omni occasione seposita; qui verò de longinquo essent, vel per alium id facerent, vel impedimenti sui causam per litteras exponerent, sicut in iuramento fidelitatis & obedientiae suae spondent, vt in cap. Ego N. de iureiur. Et de exemplo S. Bonifacij limina beatorum Apostolorum frequenter ex Anglia visitantis, vide Card. Baron. tom. 9. annal. Eccles. anno Christi 725. n. 13. Scip. de Rubeis in aphorismis Episcop. verb. limina. nouissimè Sixtus Quintus constitutionem edidit de visitandis liminibus Apostolorum, incip. Romanus Pont. sub Dat. Romae 20. Decembris 1585. quam refert Quarant. in sum. Bullary, verb. Apostolorum limina, in qua tempus quo hoc visitationis debitum officium fieri debet, assignatur maius, & minus pro diuersitate longioris, & breuioris distantiae ab Vrbe: & recensentur distinctae omnes Prouinciae, in quibus Catholica Fides viget in qualibet Mundi parte, scilicet Europa, Africa, & Asia, & quoto anno Episcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apostolorum visitanda accedere debeat; quare viciniores tertio quoque anno, alij verò pro maiori, vel minori distantia, quarto, quinto, vel decimo anno iter suscipere, & Deo adiuuante perficere debent: & successiuè eisdem temporibus transactis repetere teneantur; ita referunt Anastas. Germon. de indult. Card. in fin. Nald. verb. Episcopus, num. 35. Vgolin. de potest. Episc. p. 1. cap. 3. n. 8. Hieron. Venero y Leyua in exam. Episc. lib. 4. cap. 18. n. 28. & de hac Sixti V. Constitutione meminerunt Sayr. de cens. lib. 4. cap. 12. num. 33. Mar. Alter. eod. tract. tom. 2. disput. 16. cap. 3. vers. nona, Homobon. de exam. Eccles. tract. 11. cap. 9. q. 21. praelud. 2. Iul. Lauor. de Indulg. p. 2. cap. 24. num. 24. Filliuc. tract. 17. num. 159. vers. sexta. & vide aliquas declarationes sacrae Cong. Episcop. quas refero in collect. Bullarij, verb. limina Apostolorum.

Duodecimò, secundùm doctrinam Apostoli, ad 42
Tit. 1. debent Episcopi sine crimine esse, sicut Dei dispensatores, & qui aliis vitae monita praebere tenentur: Nemo autem, (inquit Symmachus in cap. nemo, 81. distinct.) rectè monitoris personam suscipit, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat. Vnde
Athanas. in exhortatione ad Monach. Vita (inquit) 43
vestra iubeat, lingua suadeat, quia plus auctoritatis exemplum, quàm sermo gestat; alioquin, teste Gregorio §. porrò, in fine, & cap. seq. 3. q. 7. Cuius vita despi-
citur, eius quoque praedicatio contemnitur. Nihil est 44
magis, quod ad pietatem, & Dei cultum alios assiduè instruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt, Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 1. Quomodo enim Praeses Ecclesiae potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest, cùm tacitus sibi ipse respondeat eadem admisisse, quae corripit? c. vlt. 25. dist. Non poterit, (ait Prosper de vit. contemplat.) dicere contemplatoribus admonitionis suae, futurum cogitate iudicium, quod ipse fortè non cogitat amatoribus Mundi: Nolite diligere Mundum, si hunc Mundi amor oblectat, ambitiosis. Ambitioni finem imponite, si eum ambitio ruinosa praecipitat; ebriosis: Ebrietatem cauete, si se mero vsque ad alienationem mentis ingurgitat. Sumptuosis dapibus crudus non potest suis abstinentiã laudare quam calcat: vitio cupiditatis addictus

cupidi amorem non potest dissuadere pecunia; inimicitiarum tenax non audebit animos dissidentium Sacerdotali tranquillitate componere; Iustitiam prædicare Iudicibus erubescit, quam ipse personæ potentis fauore corrumpit, nec defendit oppressos, si personas aut honorat, aut despicit, & quicquid boni non facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit, quia necessariam docendi auctoritatem contrarietate suæ actionis aut amittit, aut minuit. Vide plura ad hoc propositum *in cap. 1. dist. 49. & in cap. 2. dist. 82. & in cap. præcipuè 11. q. 3. & in cap. nulli 25. quæst. 1.*

Quare hæc omnia præcauens diuinus Apost. & Episcoporũ magister dicebat. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cùm alijs prædicauero ipse reprobus efficiar.* Sic & quisque Prælatus se subditis exemplum bonorum operum ostendere debet, vt eis in illum tanquam in Christum ipsum aspicientibus dicere cum eodem Apostolo valeat. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Prælatus verò, qui nomen, & ordinem tenens peruersè agit, magis quàm alius malus in Ecclesia nocet, iuxta S. Augustini sententiam. *Quia,* inquit, *hunc delinquentem redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, cùm pro reuerentia Ordinis peccator honoratur. Prælatus igitur plus occidit exemplo, quàm gladio,* inquit Gregor. *in Pastorali,* quem refert Pauin. *de visitat. p. 2. q. 9. num. 29. vers. & dicit,* & plus peccant exemplo, quàm culpa, Io. Leceriel *in tract. de primog. lib. 1. q. 9.* quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, *cap. magnæ, de vot.* iuxta illud *Eccl. 10. secũdum Iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales habitantes in ea.* Et ideò subditorum errata Prælatis imputantur, *cap. quicquid 1. q. 1. c. irrefragabili, de offic. Ordin.* quia Prælati error multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest, sic monet Bernard. *epist. 127. ad Guilielm. Comitem*; immò, si peruersa vnquam perpetrat, *tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit,* vt ait Greg. *in Pastorali p. 3. cap. 5.* prout refertur *in cap. præcipuè 11. q. 3.* Summa igitur perfecti Pastoris videtur esse si caueat, ne cæcus cæcos ducat, vt non simul cum eis in foueam cadat, sed secũdùm Christi præceptum, sit simul simplex, & prudens, atque moribus grauis, & in corrigendo potius suauis, atque mitis, quàm seuerus. De his inueniuntur in Pastorali Baculo S. Annonis Episcopi Coloniensis, vt in eius gestis apud Surium, hi versiculi, quos in hoc loco pro conclusione huius cap. inserere placuit:

Tytire coge pecus, cæcos ne ducito cæcus,
Moribus esto grauis, rector fore disce suauis,
Actu serpentis, volucris tege simpla gementis.

CAPVT XI.

De Officio, & potestate Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Ius Ecclesiasticum totum, & singulæ eius partes ad Officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscuntur.*

2 *Officium, & munus Episcoporum in duobus præcipue consistit, videlicet in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda, & in pascendis, & regendis ouibus sibi commissis.*

3 *Cura Episcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*

4 *Officium Episcopi circa Fidem, & venerationem Dei est curare vt omnes suæ Diœcesis animæ Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, & illis explicentur.*

5 *Doctrinam Christianam ad discendam non potest Episcopus cogere pueros mulctis, & pœnis etiã in casu notabilis negligentiæ, & contumaciæ.*

6 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. *loquitur de compulsione illorum quorum interest doctrinam Christianam docere, & non de compulsione puerorum, seu parentum.*

7 *Episcopus potest hac tempestate censuris compellere subditos, vt doctrinam Christianam discant, & Parochos vt eam doceant.*

8 *Fidei disputationes inanes ac periculosæ vt tollantur, debet curare Episcopus, & ne laici publicè, vel secretè disputent de Fide Catholica.*

9 *Verbum Dei, vt populis prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, curare debet Episcopus.*

10 *Scripturæ sacræ sententiæ & verba non sunt ad superstitiones, incantationes, aut diuinationes, vel sortes, & alia prophana, & scurrilia, adhibenda, & conuertenda: idque curare debet Episcopus.*

11 *Prædicatores in suis Concionibus ne fabulas, & falsas reuelationes prædicent, debent Episcopi curare.*

12 *Imprimere, vel imprimi facere nullus potest quosvis libros de rebus sacris sine nomine Auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primùm ab ipsomet Episcopo examinati, & approbati fuerint.*

13 *Sortilegos omnes, & magicam artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus, aliisque similibus operam dantes ex Diœcesibus suis penitus eradicare debent Episcopi.*

14 *Hæreses, & hæretici omnes vt extirpentur ac circa Iudæos, & Paganos curam adhibere debet Episcopus in ijs seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones.*

15 *Miracula noua publicare, recognoscere, & approbare debet Episcopus, non alius, iurisdictionem etiam Episcopalem habens.*

16 *Miracula etiam hominis defuncti non canonizati, nec beatificati solus Episcopus publicare, recognoscere, & approbare debet.*

17 *Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati in sua Diœcesi approbat Episcopus, & illo approbante tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes declarat posse absolutè venerari.*

18 *Episcopus extra suam Diœcesim existens etiam absque aliqua Episcopi Diœcesis licentia potest reliquiarum Sancti canonizati approbationem facere, & facultatem concedere, vt in sua Diœcesi publicè collocentur venerandæ.*

19 *Reliquias nouas approbare, ac eas publicè venerandas exponere non licet Episcopo, nisi denuò inuenirentur alicuius Sancti iampridem in Sanctorum numerum relati.*

20 *Reliquiæ antiquæ habendæ sunt in illa veneratione quam hactenus fuerunt.*

21 *Vouentes, vt vota sua reddant, debent curare Episcopi, & cum impotentibus dispensare, aut commutare in quantum facultas Episcopalis extenditur.*

22 *Festa*

22 *Feſta in Dei, & Sanctorum venerationem vt ritè & debitè celebrentur, & vt in illis diebus Fideles Diuinis interſint, atque à ſeruilibus operibus, & alijs illicitis abſtineant, curare debet Epiſcopus.*

23 *Laici feſta non obſeruantes arbitrio Epiſcopi poſſunt puniri.*

24 *Sacerdotes ne alijs quàm debitis horis celebrent, curare debet Epiſcopus.*

25 *Miſſæ celebrandæ tempus, ſeu hora quando incipiat & finiatur, oſtenditur.*

26 *Miſſæ ſacrificium ne extra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum fiat, curare debet Epiſcopus.*

27 *Miſſa in priuatis Oratorijs celebrari non debet.*

28 *Decretum ſuper non celebratione Miſſarum, in particularium Oratorijs comprehendit tantùm Oratoria in particularium dumtaxat domibus exiſtentia, non tamen Eccleſias, vel capellas publicas.*

29 *Miſſas vago, & ignoto Sacerdoti Epiſcopus celebrare non permittat.*

30 *Epiſcopus poteſt prohibere ne Regulares in eorum Eccleſiis Sacerdotes ſeculares exteros ad diuina Officia celebrare permittant, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs, ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint.*

31 *Sacerdotes alienigena ſi per longum tempus in loco celebrauerat, & eius vita, & mores ſunt notorij, non eſt cogendus oſtendere commendatitias ſui Ordinarij litteras.*

32 *Miſſas vt curæ animarum habentes celebrent tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, curare debet Epiſcopus.*

33 *Miſſam vt populus in propria Parochia audiat, curare debet Epiſcopus, non tamen poterit illum ad hoc cogere mulctis, & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ.*

34 *Miſſæ Sacrificio feſtiuis diebus in Eccleſiis Regularium intereſſe liberum erit populo, nec eiſdem Regularibus, vel populo poſſunt Ordinarij ob id impedimentum præſtare.*

35 *Muſicæ illæ vbi ſiue organo ſiue cantu laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur, debent ab Eccleſiis arceri.*

36 *Regulares in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ diebus Dominicis in Monaſterijs celebrantur ex mandato Epiſcopi declarare debent Fidelibus quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

37 *Diuina Officia, & Horæ Canonicæ vt debitè, ac deuotè ſuis horis celebrentur, curare debet Epiſcopus.*

38 *Populis diuerſarum linguarum & rituum, qui in eadem ſimul Diœceſi morantur, Miſſa, & Officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrari, & miniſtrari debent.*

39 *Confirmationis Ordinarius miniſter eſt Epiſcopus ordinatus, quamuis ſit excommunicatus, hæreticus, vel degradatus.*

40 *Confirmationem omittere non debet multò tempore negligenter Epiſcopus, quia peccaret.*

41 *Chriſmatis tantùm conferendi gratia tenetur Epiſcopus ad loca ſuæ Diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur.*

42 *Epiſcopus alienus quando Confirmationem adminiſtrat, debet à Diœceſano prouideri.*

43 *Confirmationis Sacramentum eſt adminiſtrandum cum Pluuiali, Mitra, ſtola, & Baculo Paſtorali.*

44 *Confirmationis Sacramentum Epiſcopus non ieiunus, etiam non ieiunis conferre poteſt in omni tempore, etiam in die feriali, & poſt prandium.*

45 *Confirmare debet Epiſcopus in omni loco, honeſto tamen, veluti Palatio Epiſcopali, licèt melius & decentius ſemper ſit in Eccleſia, quamuis ſit ſpecialiter interdicta.*

46 *Confirmare ſuos ſubditos nullus Epiſcopus poteſt in alterius Diœceſi, abſque licentia Epiſcopi Diœceſani, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium.*

47 *Confirmare alterius ſubditos in Diœceſi ſua quilibet Epiſcopus poterit abſque aliqua culpa.*

48 *Ordinis Sacramentum ſoli Epiſcopi ex Officio conferre poſſunt, quamuis hæretici, & ab Eccleſia præciſi.*

49 *Ordines minores ex delegata Summi Pontificis poteſtate poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri.*

50 *Ordines minores vt conferat minimè poteſt committi, aut concedi non Sacerdoti.*

51 *Ordines ſacros vigore delegationis, factæ à Papa an poſſit alius ab Epiſcopo, etiam in Sacerdotali Ordine conſtitutus, ſacros Ordines conferri, oſtenditur.*

52 *Sacramenta, vt à Miniſtris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac perſonis dignis, & habilibus miniſtrentur, curare debet Epiſcopus.*

53 *Sacramentis pro miniſtrandis ne aliquid indebitè exigatur, debet Epiſcopus curare.*

54 *Decretum Concilij Trident. de Matrim. celebrandis vt ſæpius publicetur, & explicetur, curare debet Epiſcopus.*

55 *Decretum Concilij Trident. de Matrim. celebrandis vt robur ſuum accipiat, neceſſe eſt in Parochijs publicari, in tantum quod publicatio in Diœceſana Synodo facta non æquipolleat, & poſt 30. dies à die publicationis obligabit etiam ignorantes quoad annullationem Matrimonij, vt num. 56.*

57 *Sacramentorum omnium vis ac virtus vt à Parochis ſuis populis exponatur curare debet Epiſcopus.*

58 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere poteſt Epiſcopus.*

59 *Clericos peregrinos ſine formatis, aut teſtimonialibus litteris ſuſcipere non debet Epiſcopus.*

60 *Litteræ formatæ quæ dicantur? remiſſiuè.*

61 *Regulares perſonæ teſtamentorum executores, rationes de huiuſmodi executionibus coram Epiſcopo reddere tenentur.*

62 *Apoſtatas, & Fratres fugitiuos recolligendi cura incumbit Epiſcopis.*

63 *Archiepiſcopus poteſt in tota ſua Prouincia admonere Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas vt redeant ad ſua Monaſteria.*

64 *Confeſſiones peccatorum vt faciant, & SS. Euchariſtiam ſuſcipiant Moniales, ſaltem ſemel ſingulis menſibus, debet Epiſcopus curare.*

65 *Immunitates Eccleſiaſticas tueri curæ Epiſcoporum iniungitur.*

66 *Prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere præcipuum eſt Epiſcopi Officium.*

67 *Epiſcoporum Officium eſt animarum curæ prouidere,*

dere, bonos & idoneos Rectores siue Curatos instituendo, qui curam suam non negligant.

68 Diœcesis tota dicitur Parochia Episcopi.

69 Cathedralis Ecclesia dicitur Parochia totius Ciuitatis Diœcesis.

70 Sacramenta recipere potest in maiori Ecclesia quilibet de Diœcesi.

71 Excommunicationis vinculo si qui detinentur, Officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis publicare, vt quisque communionem eorum valeat euitare.

72 Subditorum vitia tenentur arguere Episcopi, & errantes corrigere, & omnino curare, obsecrando, increpando, arguendo, & instando.

73 Camerarium pignorum retinere potest Episcopus, qui soluere non faciat plus quam ciuitatis Camerario soluere solitum sit.

74 Satellites tot quot sibi libuerit, licet Episcopo retinere.

75 Baroncellus Curia Episcopalis in eadem Curia syndicare debet, ac proinde in eodem Tribunali in principio Officij cautionem præstare tenetur.

76 Citationes in Curia Episcopali per satellites minimè exequi debent, sed per baiulum proba vita, & per Episcopum eligendum.

77 Satellites in executionibus peragendis pignora debito tantum æquiualentia auferre debent.

78 Notario criminali ciuitatis, qui sit vir probus, Episcopus vti potest.

79 Episcopus permittere debet, vt Presbyteri in causis ciuilibus in foro seculari examinentur, dummodo iuramentum est Tribunali Episcopali prius præstetur.

80 Clerici non impediantur quominus ciuiliter denuntient, aut querelent in Officio damni dati occasione damnorum datorum in eorum possessionibus, iuramentum tamen in Tribunali Ecclesiastico præstari debet.

81 Constitutiones Synodales priusquam imprimantur, non tenetur Episcopus exhibere ciuitati.

82 Episcopus dissidentes Fratres ad pacem magis quam ad iudicium debet excitare.

83 Episcopus negligens in reuocando discordes ad concordiam, peccat mortaliter.

84 Pacem inter subditos tenetur Episcopus semper conciliare, & pacem vel treguam rumpentes punire.

85 Episcopus non potest cogere aliquem ad se cum inimico reconciliandum, quia sua conscientiæ satisfacit, qui iniuriam in corde remittit.

86 Pauperibus victum largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenetur Episcopus.

87 Episcopi prouidere debent ne subditi sui vanis & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consummant, & ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates patiuntur, expendat.

88 Episcopi debent oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.

89 Episcopi curare debent, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua Diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda.

90 Episcopi debent curare vt possint cuncta, quæ ad eorum Officium spectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare, ac moderari.

91 Residere apud suas Ecclesias omnino debēt Episcopi, non verò etiam metu persecutionum fugere.

92 Officio Episcopi nihil hoc tempore est difficilius, & laboriosius, ac periculosius, & ideo dicitur onus Angelicis humeris formidandum, vt num. 93.

94 Sancti homines semper Episcopale onus vitare studuerunt, sed vbi poterant prodesse, refugere noluerunt.

95 Potestas, auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad tria capita redigi potest.

96 Chrisma conficere, & baptizatorum frontes Chrismate signare potest Episcopus.

97 Chrisma strictè sumptum licèt importet tantum quoddam vnguentum ex oleo, & balsamo compositum, significat tamen, attenta sermonis proprietate, omne vnguentum ad vngendum designatum.

98 Basilicas consecrare, & Altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare si violata fuerint, vel polluta, potest Episcopus.

99 Ordines Clericis conferre, & Episcopos consecrare, & huiusmodi solemniter degradare potest Episcopus.

100 Consecratus solus Episcopus potest Chrismare, Ordines conferre, & Episcopos consecrare, nec alius quamuis ei plena Episcopatus administratio concederetur.

101 Ordines minores, & primam Tonsuram conferre possunt non Episcopi consuetudine, delegatione, aut priuilegio Papæ.

102 Virgines Moniales post professionem, & completo 25. ætatis anno solemniter consecrare est dignitatis Episcopalis.

103 Pœnitentes publicè in Missa reconciliare est dignitatis Episcopalis.

104 Pœnitentias publicas iniungere est dignitatis Episcopalis.

105 Campanas benedicere, & Chrismate vngere est dignitatis Episcopalis.

106 Calices, Patenas, & Corporalia, Pallas Altaris, & vestimenta Sacerdotalia, & alia vtensilia Ecclesiastica debet consecrare Episcopus, vel alius, si id ex priuilegio, vel consuetudine habeat.

107 Sacramentalia licèt sint in generali Iure diuino data Episcopis, quia tamen sunt in particulari de Iure Ecclesiastico instituta, ideo poterit Ecclesia illis priuare aliquos Episcopos.

108 Personæ omnes Diœcesis in quibus sint Episcopo subiectæ? ostenditur.

109 Ecclesias omnes, & Parochias, Monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia, & religiosa, sub sua potestate & regimine habere debet Episcopus.

110 Bona Ecclesiastica, res, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum, quoad quædam, sub suo regimine continere debet Episcopus.

111 Dimissorias litteras pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis dare potest Episcopus.

112 Exemptis non licet hodie dimissorias ad Ordines impartiri.

113 Constitutiones speciales in Ecclesia, & Diœcesi sua sacris Canonibus non obuiantes facere potest Episcopus.

114 Constitutiones siue statuta Episcoporum debent potius obseruari, quàm Ius commune, si Papæ auctoritate, vel præscripta consuetudine roborentur.

115 *Episcopus potest exequi quæcunque Presbyteris licent.*

116 *Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitime conferre,& personas in Ecclesiis, vel beneficijs instituere, & destituere debet, & potest Episcopus.*

117 *Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de Iure spectantes potest Episcopus cognoscere,& omnino saltem in prima instantia, & in sua Diœcesi terminare, ac executioni mandare.*

118 *Nuncij,& Legati etiam de Latere causas in Curijs Ordinariorum Iudicum pendentes ad se auocare non possunt,nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunal deferantur.*

119 *Auditor Cameræ,nec quiuis alius Iudex Romanæ Curiæ potest de causis in prima instantia cognoscere, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domicilijs.*

120 *Visitationem omnium Ecclesiarum, & quorumcunque locorum Ecclesiasticorum, & personarum, ac rerum facere potest Episcopus, & in visitando omnia necessaria, & opportuna ordinare.*

121 *Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, carcerare, ab Officio,& beneficio suspendere, degradare, beneficijs priuare ex causa potest Episcopus.*

122 *Capituli negligentiam quandoque supplere potest Episcopus.*

123 *Controuersias de præcedentia inter Ecclesiasticas personas componere debet Episcopus.*

124 *Episcopus super omnes personas suæ Diœcesis non exemptas liberam habet potestatem adulteria, & scelera inquirendi, vlciscendi, & iudicandi absque impedimento alicuius.*

125 *Ecclesias ædificandas designare potest Episcopus, & de litigiosis Ecclesiis cognoscere.*

126 *Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, & ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare potest Episcopus.*

127 *Ecclesiasticas res dispensare,ac moderari, siue eorum omnium curam & prouidentiam habere potest Episcopus.*

128 *Pœnas criminales ad suum arbitrium locis pijs distribuere, & pauperibus potest Episcopus.*

129 *Carceres Ecclesiasticos facere possunt Episcopi ex pœnis criminalibus.*

130 *Vicarius de pœnis criminalibus participare non debet.*

131 *Fiscali aliqua pars pœnarum criminalium applicari potest, sed Episcopi, & Notarij de illis quoquo modo participare non debent.*

132 *Cancellariam Episcopalem locare, vel vendere non debet Episcopus, nec ex ea aliquod habere emolumentum, nisi sint Cancellariæ feudorum temporalium.*

133 *Quartæ funerales nullatenus sunt locandæ.*

134 *Dispensatio Episcoporum in quibus cadat? ostenditur.*

135 *Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quocunque delicto occulto post peractam pœnitentiam.*

136 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta.*

137 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate contracta ab eo, qui duos Sacros Ordines, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit quando delictum est occultum.*

138 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate occulta proueniente ab administratione in Ordinibus malè susceptis.*

139 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat susceptos, & alios suscipiat, modò delictum sit occultum.*

140 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines celebrauerit, vbi delictum fuerit occultum.*

141 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo qui renuntiauit Episcopatui, vel Dignitati, aut à censura irretito, & hæretico, dummodò delictum sit occultum.*

142 *Dispensare potest Episcopus cum simoniaco occulto, non tamen eum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam obtinuit.*

143 *Dispensare potest Episcopus à suspensione, contracta ab eo, qui furtiuè, id est, nesciente Episcopo, nec probante, nec examinante, Ordines suscepit, si occulta sit.*

144 *Dispensare potest Episcopus in suspensione quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissorijs, si sit occulta.*

145 *Dispensare potest Episcopus in suspensione à Diuinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas intra claustra, si sit occulta.*

146 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate proueniente ab excommunicato, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.*

147 *Dispensare potest Episcopus, etiamsi actus sit materialiter publicus, non verò formaliter in quantum delictum, quia adhuc occultum dicitur.*

148 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modò delictum sit occultum.*

149 *Homicidium casuale erit, & non voluntarium ad effectum vt possit Episcopus circa irregularitatem ex ipso contractam dispensare, si ex rixa repentè orta, vel ex inimicitia ob iniuriosa verba contracta subito perpetretur.*

150 Concil. Trident. sess. 14. de reformat. cap. 17. *declaratur.*

151 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui aliquem hominem voluntariè, non intendens occidit, si delictum sit occultum.*

152 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret, sed caueret ne occideret, sequuto homicidio, dummodo sit occultum.*

153 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto legitima auctoritate, si sit occultum.*

154 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate ex mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta.*

155 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate proueniente ex delicto etiam manifesto, quòd non sit grauius adulterio post peractam pœnitentiam.*

156 *Dispensare potest Episcopus in illegitimitate ex delicto occulto proueniente.*

157 *Dispensare potest Episcopus cum hæretico, vel apostata à Fide vt promoueri possint, vel in Ordinibus ministrare, si timore, vel periculo compulsi à Fide defecerunt.*

158 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum homicida, qui non per ſe, ſed per alium in duello aduerſarium occidit, ſi delictum ſit occultum.

159 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate ex quacumque etiam cauſa, abſque delicto tamen proprio veniente in ijs, qui Religionem approbatam profeſſi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuerſati.

160 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ex quacumque cauſa, ſi irregularitas proueniat vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi.

161 Epiſcopi diſpenſant in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto, quod ſit grauius adulterio propter Eccleſiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam.

162 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ex quocumque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex.

163 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum corpore vitiatis, ſiue defectum in corpore patientibus, in leuibus vitijs, defectibus, vel debilitationibus.

164 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio.

165 Epiſcopi ſolius eſt determinare qui dicatur corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat.

166 Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas, Epiſcopi arbitrio conſiderandum relinquitur.

167 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ex legitima cauſa cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint ita promoti.

168 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Ordinatis ignoranter ab Epiſcopo hæretico, ſi cum primum id ſciuerint, ſe ab vſu Ordinum abſtinuerint.

169 Ordines maiores recipiens ignoranter ab Epiſcopo, & qui loco ſimul, & Dignitati renuntiauit, poteſt a proprio Epiſcopo diſpenſari.

170 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in bigamia vera, vel interpretatiua, vbi neceſſitas vrgeret ob miniſtrorum penuriam, nec eſſet aditus ad Pontificem ob locorum diſtantiam.

171 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria.

172 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in infamia facti, quæ ſcilicet naſcitur ex crimine aliquo notorio.

173 Diſpenſare in interſtitijs poteſt Epiſcopus cum Ordinandis data legitima cauſa.

174 Diſpenſatio facilius conceditur ad miniſtrandum quàm ad promouendum ad Ordines.

175 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad Curata, & Dignitates Eccleſiaſticas.

176 Beneficium de manu laici recipiens poteſt diſpenſari per Epiſcopum, vt illud retinere valeat.

177 Diſpenſare poteſt Epiſcopus vt quis obtinens vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem, poſſit aliud ſimile tantùm obtinere.

178 Parochis cauſa ſtudiorum hodie non datur licentia vt abeſſe poſſit.

179 Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi in ætate quoad beneficia ſimplicia, & Dignitates non Curatas.

180 Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi in ætate præſcripta ad Ordines ſuſcipiendos.

181 Parochus vt non reſideat ad tempus, cum cauſa rationabili diſpenſare poteſt Epiſcopus.

182 Diſpenſare poteſt Epiſcopus vt Matrimonium contrahi poſſit contra interdictum Eccleſiæ generale, vel ſpeciale.

183 Diſpenſare poteſt Epiſcopus contra impedimentum criminis, quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud, quod etiam contractum dirimeret.

184 Diſpenſare poteſt Epiſcopus vt Matrimonium contrahi poſſit non præmiſſis denunciationibus.

185 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in impedimentis, quæ impediunt Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.

186 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in impedimento dirimenti, quando illud occultum fuerit, & Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontif. aut eius nuncium patet recurſus propter paupertatem, aut propter locorum diſtantiam, ſeu ob alia legitima impedimenta.

187 Diſpenſare poterit Epiſcopus in impedimento dirimenti quando poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, vel quando impedimenta ſuperueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem.

188 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in impedimento cognationis ortæ ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.

189 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad Matrimonium vt illud ineant, quando ſunt propè ætatem, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat.

190 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in multis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis vbi neceſſitas magna coegerit, aut periculum ſcandali ſi differatur, & talis diſpenſatio intelligitur cum tacito Sedis Apoſtolicæ conſenſu facta, vt num. 191.

192 Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi contra Canones & Concilia, niſi in tribus caſibus.

193 Diſpenſare poteſt Epiſcopus vbi lex imperſonaliter diſpenſandi facultatem facit.

194 Diſpenſare poteſt Epiſcopus contra Canones, & Concilia ratione magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis.

195 Epiſcoporum arbitrio dimittitur in multis caſibus, an debeat Epiſcopus diſpenſare.

196 Eccleſia faciliùs diſpenſat ad beneficium retinendum quam ad exercendum Officium Clericale, & faciliùs ad retinendum iam quæſitum beneficium, quàm ad nouiter acquirendum.

197 Cauſa rationabilis vt Epiſcopus diſpenſet, debet cum legitima auctoritate concurrere.

198 Cauſa iuſta, & illius cognitio requiritur in diſpenſatione facta ab Epiſcopo in lege ſuperioris, & ſufficit ſi prudenter ac bona fide iudicauerit Prælatus cauſam eſſe iuſtam.

199 Epiſcopus, vel alius inferior quando diſpenſat in propria lege, etiam ſine cauſa, valida erit diſpenſatio.

200 Diſpenſatio irregularitatis incurſæ præſumitur ex lapſu temporis.

201 Epiſcopi circa votum abſoluunt ſuos ſubditos, vt num. 202.

203 Papa ſolus abſoluit ſeu commutat quinque vota, videlicet caſtitatis, Religionis, peregrinationis Romanæ, Hieroſolymitanæ, & Compoſtellanæ.

204 *Absoluere possunt Episcopi ab excommunicatione, & alijs censuris sibi tantum, vel nemini reseruatis.*

205 *Absoluere quandoque possunt Episcopi in certis casibus Papæ reseruatis.*

206 *Absoluere possunt Episcopi a culpa peccati in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apost. reseruatis delinquentes quoscumque sibi subditos in sua Diœcesi per se ipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientiæ. Sed an possint hanc potestatem absoluendi alijs committere, ostenditur n. 207.*

208 *Absoluere possunt Episcopi a crimine hæresis occulto in conscientiæ foro per se ipsos tantùm, non per Vicarios.*

209 *Reseruationes casuum de grauioribus delictis sibi facere possunt Episcopi.*

210 *Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere potest Episcopus.*

211 *Episcoporum sine permissione ac consensu multa sunt, quæ fieri præcipuè à Clericis legitimè nequeunt.*

212 *Delegatam iurisdictionem vltra ordinariam in multis casibus habent Episcopi.*

213 *Abbatum exemptorum negligentijs in supplenda, delegatam nonnunquam habet iurisdictionem Episcopus.*

214 *Prædicatorem exemptum, qui hæreses prædicauerit, potest Episcopus vt delegatus coercere.*

215 *Vicariæ in prouisione cum assignatione congruæ portionis fructuum procedit Episcopus, vt delegatus contra exemptum.*

216 *Visitare, & corrigere potest Episcopus Capitula, & Canonicos Ecclesiarum exemptos toties quoties opus fuerit.*

217 *Contra exemptos in alijs casibus procedit Episcopus tanquam delegatus.*

218 *Clerici exempti etiam extra visitationem corrigi possunt ab Episcopo vti delegato Sedis Apostolicæ.*

219 *Distributiones quotidianæ vbi non sunt, vel tenues habentur, deducere illas potest Episcopus ex tertia parte fructuum.*

220 *Coadiutores, aut Vicarios cum parte fructuum illiteratis, & imperatis Rectoribus exemptis Parochialium deputare potest Episcopus, vti Sedis Apostolicæ delegatus.*

221 *Visitare potest Episcopus vti delegatus Sedis Apostolicæ Monasteria, & beneficia commendata etiam exempta, in quibus non viget Regularis obseruantia.*

222 *Episcopus proximior potest visitare beneficia exempta nullius Diœcesis.*

223 *Episcopus exemptis prohibere & ordinare potest quæ in Missarum celebratione, vel vitanda sint, vel seruanda.*

224 *Examinare Notarios Iudicum Ecclesiasticorum etiam exemptorum potest Episcopus vti Sedis Apostolicæ delegatus, & si idonei non sint, ab Officio cohibere.*

225 *Episcopus vti delegatus Sedis Apostolicæ circa exemptos iurisdictionem habet in ordinandis, moderandisue quæ ad visitationem, & morum correctionem spectant.*

226 *Clausura Monialium in restituenda, & seruanda in Monasterijs exemptis iurisdictionem habet Episcopus vti Sedis Apostolicæ delegatus.*

227 *Episcopus habet iurisdictionem contra exemptos in cognoscendo de Patronatibus quorumcumque beneficiorum minus legitimè constitutis, & acquisitis.*

228 *Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis, tanquam Sedis Apost. delegati.*

229 *Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non potest Episcopus.*

230 *Ecclesiam à se auctoritate propria eximere & alteri subijcere non potest Episcopus.*

231 *Episcopus cessare iubetur à multis grauaminibus Religiosorum.*

232 *Subditis suis interdicere non possunt Episcopi, ne Superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient.*

233 *Excommunicare quenquam non possunt Episcopi pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam quam se ipsos lædere videretur.*

234 *Exactiones, & talleas, ac alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur Episcopi.*

235 *Pontificalia in aliena Diœcesi exercere non possunt Episcopi sine proprij Episcopi licentia.*

236 *Ordinare non possunt Episcopi alienos Clericos absque expresso consensu, seu litteris dimissorijs sui proprij Episcopi.*

237 *Episcopi non possunt sibi successores eligere.*

NVNC secundam partem ab initio 1
propositam aggrediamur, scilicet
de Officio, & cura, ac diligentia
Pastorali; videbimus autem in quibus consistat secundùm Ecclesiasticas Sanctiones; qua in re multa dicenda erunt, quia multa, ac innumera sunt, quæ oneri & curæ Episcoporum à sacris Canonibus sunt commissa, totum namque Ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad Officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscuntur; breuiter ergo hæc omnia, vt poterimus, colligemus; annotantes, scilicet ea summatim, quæ Episcoporum curæ, & Officio demandantur; eadem verò pleniùs suis locis pertractabimus.

Primùm igitur est sciendum (vt colligere ex 2
omni Ecclesiastico Iure licet) Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere; videlicet primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda. Secundò, in pascendis, & regendis ouibus sibi commissis, &
eas in æternæ salutis viam perducendis. Cura 3
Episcoporum circa Diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest; primò ad ea, quæ Fidem, & venerationem Dei concernunt. Secundò, ad diuinorum Officiorum celebrationem. Tertiò, ad Sacramentorum administrationem. Quartò, ad ea, quæ ad harum rerum Ministros, & res, & loca Ecclesiastica pertinent.

Officium Episcopi circa Fidem, & veneratio- 4
nem Dei est, primò curare, vt omnes suæ Diœcesis animæ Fidem Christi suscipiant, si sit in Terris infidelium, alioquin curare, vt omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, & illis explicentur, *cap. ante Baptismum, de Consecr. dist. 4.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4.* Constit. Pij V. incip. *Ex debito Pastoralis officij, die 6. Octobris* 1572. quam refert Piasec. *in praxi Episcop. p. 2.*
cap. 3. num. 19. Non poterit tamen ipse Episcopus 5
mulctis, & pœnis etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, etiamsi hoc fieri

noluerior in oppidis, villis, & aliis locis extra ci-
uitatem, sicut refert à sacra Congregatione de-
cisum Zerol. in prax. Episcop. part. 1. verb. Doctrina
6 Christiana, §. 3. vbi addit Concil. citato loco, in illis
verbis, ibi, etiam per censuras Ecclesiasticas com-
pellant, loqui de compulsione illorum, quorum
interest eam docere, & non de compulsione pue-
7 rorum, seu parentum ipsorum; verùm his nostris
temporibus (prout in Hispania vsu receptum est)
poterit Episcopus censuris compellere subditos,
vt doctrinam Christianam discant, & Parochos,
vt eam doceant, sicut aduertunt Perez ad l. 1.
vers. aliud etiam, tit. 1. lib. 1. Ordin. pag. 19. Fr. Emman.
in sum. tom. 1. cap. 88. num. 3. Campan. in diuers. Iu-
ris Canon. rub. 11. cap. 14. num. 8. Aloys. Ricc. in decis.
curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 300. part. 4. Ego
ipse de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 76.
num. 83. & me citato in illo loco Homobon. de
Bonis de exam. Eccles. tract. 11. cap. 12. q. 26. resol. 2.
quæstionis.

8 Secundò, vt Fidei disputationes inanes, ac pe-
riculosæ tollantur, & ne laici publicè, vel secretè
disputent de Fide Catholica, cap. quicunque. §. 1.
de hæret. lib. 6. cap. quoties, 24 q. 1. Sanch. in præcepta
Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 6. num. 3. cum seqq. Farinac.
de hæresi q. 78. num. 111. cum seqq. Sanctarell. in simili
tract. cap. 8. num. 5.

9 Tertiò, vt verbum Dei popolis prædicetur, &
lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur, vt
infra cap. proximo ostendemus.

10 Quartò, ne verba, & sententiæ sacræ Scriptu-
turæ ad superstitiones, incantationes, aut diuina-
tiones, vel sortes, & alia prophana, & scurrilia
adhibeantur, & conuertantur, Concil. Trid sess. 4.
in fin. Fusc. de visit. lib. 2. cap. 31. n. 24. animaduer-
tens inde factum esse, & optimè, vt in professio-
ne Fidei facienda à Prælatis, Theologis & aliis
inseratur illa clausula, inter alias sponsiones de
admittenda sacra Scriptura, & quòd eam nun-
quam quisquam accipiet, & interpretabitur, nisi
iuxta vnanimem sensum Patrum, in Constit.
Pij IV. incip. Iniunctum nobis.

11 Quintò, ne Prædicatores in suis Concionibus
fabulas, & falsas reuelationes prædicent, in tan-
tum quod rigorosè, ac seuerè poterit eos punire
ipse Episcopus, Concil. Trid. d. sess. 4. in fine, Ludou.
Miranda in Man. Prælat. tom. 1. q. 50. art. 7. concl. 1.
Aloys. Ricc. in decis. Cur. Archiep. Neapol. decis. 397.
num. 2. part. 4. Ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3.
alleg. 76. n. 48. me citato in illo loco Homobon. de
Bonis de examin. Eccles. tract. 11. cap. 7. q. 18. resol. 3.
in fine.

12 Sextò, vt nullus possit imprimere, vel impri-
mi facere quosvis libros de rebus sacris sine no-
mine Auctoris, neque illos in futurum vendere,
aut etiam apud se retinere; nisi primùm ab ipso-
met Episcopo examinati probatique fuerint, sub
pœna anathematis, & pœcuniæ, Concil. Latera-
nens. sess. 10. de impress. libror. Andr. Gambar. de
offic. & potest. Legati à Latere, lib. 2. num. 430. Piasec.
in prax. Episcop. p. 2. cap. 3. num. 41. in princ. Valer.
Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 19. cap. 13. sect. 4.
num. 256. Cened. ad Decretal. collect. 8. num. 7. Ho-
mobon. de Bonis de examine Eccles. tract. 7. cap. 2.
q. 9 in princ. Azor. instit. moral. part. 1. lib 8. cap. 17.
q. 1. vbi q. 2. idem resoluit de quacunque scriptura,
& q. 4. quærit, an comprehendat priuatas oratio-
nes, conciones, annotationes & obseruationes
de rebus sacris.

13 Septimò, Diuinos omnes, & sortilegos, ac ma-
gicam artem exercentes, aut docentes, & super
stitionibus, aliisque similibus operam dantes ex
Diœcesibus suis penitus eradicare debent, cap.
contra, & cap. Episcopi, 26. q. 5. Suar. de Relig. tom. 1.
lib. 2. de superst. cap. 19. num. 13. & canonicis pœ-
nis, & aliis eorum arbitrio punire Astrologiam
iudiciariam profitentes, præterquam circa artem
medicam, nauigationem, & agriculturam, ali
qua de futuris contingentibus vaticinari præsu-
mentes, vt in Constit. 17. Sixti V. incip. Cœli, &
Terræ Creator, in Bullar. nouo, tom. 2. pag. 51[illegible]. & in
nouissima Constit. S.D.N. Vrbani VIII. de hoc
anno 1631.

Octauò, vt Hæreses, & Hæretici omnes ex- 14
tirpentur, ac circa Iudæos, & Paganos curam adhi-
bere in iis seruandis, quæ & Christianis erga il-
los, & illis erga Christianos iubent, vel prohi-
bent sacri Canones, cap. Iudæi 28. q. 1.

Nonò, noua miracula publicare, recognoscere 15
& approbare, cap. fin. de reliq. & vener. Sanct. Conc.
Trid. sess. 25. in decreto de reliq. & vener. Sanct. Pia-
sec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 3. num. 18. vers. mi-
racula, Scip. de Rubeis in aphorism. Episcop. verb.
miraculum, num. 1. Ego ipse d. part. 3. alleg. 97. n. 2.
me citato in illo loco Homobon. de Bonis de exa-
mine Eccles. tract. 12. cap. 3. q. 15. supposit 2. vbi sub-
dit ad alium etiam Iurisdictionem Episcopalem
habentem hoc non spectare, præter Episcopum;
quod etiam tradunt Marc. Anton. var. resolut. lib. 1.
resol. 112. cas. 42. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori
Eccles. resol. 485. & in decis. Curiæ Archiep. Neap.
decis. 397. num. 1. part. 4. Intellige quamuis sint 16
miracula hominis defuncti non canonizati, nec
beatificati, vt per nouam decisionem Concilij
citato loco antiquata dispositione text. in d. cap. vlt.
tenui d. alleg. 97. num. 1. & postmodum in collect. ad
eundem cap. vlt. retuli me instante à sacra Congre-
gatione decisum fuisse dispositionem Concilij
dicto loco esse intelligendam tam de miraculis
Sanctorum canonizatorum, quàm etiam de mira-
culis personæ non canonizatæ.

Contra Philiarch. de officio Sacerd. tom. 1 part. 2.
lib. 3. cap. 9. vers. quintò, Sanch. in præcepta Decalogi
tom. 1. lib. 2. cap. 43. num. 2. Ioan. Bapt. Sign. in
tract. de Reliq. & vener. Sanct. cap. 3 in princip. Do-
min. Ansoss. de sacr. Reliq. cultu, §. 22. num. 42. Iacob.
de Graff. sub tit. de sent excomm. cons. 17. à num. 26.
existimantes dictum Concilij Tridentini Decre-
tum agere de miraculis, & reliquiis, ac imagi-
nibus Sanctorum Canonizatorum & Beatifica-
torum.

Decimò. Reliquias Sancti ab Ecclesia Cano- 17
nizati in sua Diœcesi approbare, & illo appro-
bante, tanquam veras, & ad illum Sanctum per-
tinentes posse absolute venerari; ita Philiarch.
d. cap. 9. ad fin. Suar. in 3. part. quæst. 25. art. 6. disp. 55.
sect. 2. vers. quæres aliquis, Azor. instit. moral. part. 1.
lib. 9. cap. 8. q. 8. Sanch. d. cap. 43. num. 14. vbi etiam 18
tenet posse extra suam Diœcesim existentem abs-
que aliqua Episcopi Diœcesis licentia illam ap-
probationem facere, & facultatem concedere,
vt in sua Diœcesi publicè reliquiæ collocentur
venerandæ; Fagundez in quinque Ecclesiæ Præcepta,
præc. 1. lib. 1. cap. 4. num. 7. & 8. Scip. de Rubeis
in aphorism. Episcop. verb. Reliquia, num. 3. Nouas 19
autem Reliquias approbare, ac eas publice ve-
nerandas exponere non licet Episcopo, nisi denuo
inuenirentur alicuius Sancti iampridem in San-
ctorum numerum relati, Azor. d. q. 8. Sanc[illegible]. di[illegible].
cap. 43. n. 10. & alij plures per me citati d. alleg [illegible].
num. [illegible]0.

20 num.10.vbi num.12.decisum refero Reliquias an-
tiquas habendas esse illa in veneratione, qua ha-
ctenus fuerunt.

21 Vndecimò, vt vouentes vota sua reddant; &
cum impotentibus dispensent, aut commutent,
in quantum facultas Episcopalis extenditur, vt
suo loco videbimus; ita & in iuramento curent,
ne falsa, aut inania iuramenta fiant, iurata autem
licitè seruent, absoluendo tamen eos, qui possunt
absolui, peierantes verò canonicè coercendo, vt
infra ostendemus.

22 Duodecimò, vt Festa in Dei, & Sanctorum ve-
nerationem ritè, ac debitè celebrentur, vt in illis
diebus Fideles Diuinis intersint, atque à seruilibus
operibus, & aliis illicitis abstineant, Franc. Leo
in Thesauro fori Eccles. part.2.cap.16. Scip. de Ru-
beis *vbi suprà, verb. Festum, num.7.* vbi *n.8.* subdit,
23 quòd Episcopi arbitrio possunt puniri laici Festa
non obseruantes, per Constit. Pij V. de qua *in
Bullar. nouo tom.2. pag.180.*

Circa II. de celebratione Missarum, & di-
uinorum Officiorum curare debent Episcopi,

24 Primò, ne Sacerdotes aliis, quàm debitis ho-
ris celebrent, Concil. Trid. *sess.22. in Decreto de ob-*
25 *seruandis, & euitandis in celebratione Missæ.* Tem-
pus autem, seu hora celebrandæ Missæ regulari-
ter incipit ab Aurora, quando aër illustratur, seu
illuminatur per primam Solis irradiationem, vel
paulò ante per dimidiam horam, vsque ad meri-
diem; vt per Nau. *in man.cap.25.num.85. & de orat.
Miscell.76.* Henriq. *in sum.lib.9.cap.26.§.6.* Salzed.
ad Bernard.cap.47. Fr.Emman. *in explicat. Bullæ cru-
ciata, §13. ad fin.* Steph. Durant. *de ritib. Eccles.
lib 1.cap.7.* Suar. *tom.3. disp.80. sect.4.* Nald. *verb.
Missa, num.21.* Barth. ab Angelo *de Missa, §.647.*
Azor. *instit. moral. part.1. lib.10. cap. 25.* Vasq. *in
3.part.tom.3. disp.233. num.26. cum seqq.* Piasec. *in
praxi Episcop. part. 2. cap. 3. num. 22. vers. statutis,*
Ægid. de Coninck *de Sacram. tom.1. q.83. n.217.
cum seqq.* Fr.Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.2.cap.5.
dub.6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.29.
num 173.* Fr.Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.1.
quæst.4.. art.10.* Bonacin. *de Sacram. disput.4.q.vlt.
puncto 9 à princ.* Filliuc. *tom.1. tract.5. ex num.111.*
Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.1.lib.3.
cap.17.*

26 Secundò, ne extra Ecclesiam, & locum sacrum
ad id specialiter deputatum Missæ Sacrificium
fiat, Concil. Trident. *citato loco, in vers. atque om-
ninò extra Ecclesiam,* S.Thom. *3.part.quæst.83.art.3.
ad 1.* Durand. *in ration. diuin. lib.4.cap.1.num.41.*
Petr. de Ledesma *in sum. part.1. de Sacrament.* vbi
de Sacram. Eucharist. cap. 2. Fr. Ioan. de la Cruz
d. lib. 2. cap 5. dub.7. Cened. *canon. & pract. quæst.
q.44. num.5.* Fernandez *in examine Theologiæ mo-
ralis part.3. cap. 5. num.10.* Ludou. Miranda *dict.
q.40.art.9.conclus.2.* Filliuc. *tom.1 tract.5. num.115.*
Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb.
Missa differ.2. in princ.* Ragus. *de Missa in Ecclesia
q. 57. in princ.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi*
27 *part.2.alleg.25. num.1.* & ita nec in priuatis Ora-
toriis, Concil. Trident. *citato loco, vers. néve patian-
tur priuatis in domibus,* &c. Azor. *d lib.10.cap.26.
à princ.* Piasec. *d.p.2.cap.3.num.21. in fin.* Bonac. *de
Sacram. disp.4.q.vlt. puncto 9. num.9. & 10.* Fr. Lu-
douicus Miranda *d.q.40.art.9.concl.3. & 4.* Aloys.
Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.28.part.4.*
Nald. *verb. Missa, num.31.* Homobon. de Bonis
*de examine Eccles. tom.1.tract.4.q.137. & de human.
vit. stat. part.1.cap.15. oblig.4.* Nisi in casu magnæ
necessitatis, Stephan. Fagund. *in quinque Eccles.
Præcepta, præc.1.lib.3.cap.13.num.14.* Ioan. Baptist.
Scott. *de Sacr. Miss. lib.2.cap.13. num.3.* Scip. de
Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. Oratorium, num.1.*
Cum Fratres Ordinis sancti Francisci Reformatorum 28
*Archiepiscopum Florentinum vigore Decreti sacri
Concilij super celebratione Missarum in particula-
rium Oratorijs de Ordine Sanctissimi editis illos quo-
minus in eorum Hospitij Capella sanctissimum Missæ
sacrificium peragant, obstaculo esse sacræ Congrega-
tioni Cardinalium causis Episcoporum & Regularium
præpositorum conquererentur, Illustrissimi eiusdem sa-
cræ Congregationis Patres prædictum decretum Ora-
toria in particularium duntaxat domibus existentia,
non tamen Ecclesias, vel Capellas publicas compre-
hendere declararunt, dummodo dictorum Fratrum Ca-
pellæ ianua in via publica exeat, & ad illam omni-
bus publicus pateat accessus, nec fenestræ in illa sint,
per quas in eam prospectus haberi valeat, habeatque
necessaria requisita, nec Iuribus Parochialibus præiu-
dicetur. Sub Dat.11.Septembris 1615.* Eadem quo-
que sacra Congregatio hac de re Episcopo Co-
limbrien. rescribens, 1. *Iulij* 1616. ita censuit.
*Quia Decretum sacræ Congregationis Cardinalium
sacri Concilij Tridentini Interpretum de mandato san-
ctissimi D.N. iampridem editum sacrosanctum Missæ
Sacrificium in illis tantum Oratorijs, quæ in priuatis
domibus habentur, celebrari vetat, Capellas verò, &
Ecclesias publicas ab eisdem priuatis domibus omninò
seiunctas nullo pacto complectitur, Illustrissimi sacræ
huius Congregationis Patres ad Amplitudinem tuam
scribi iusserunt, vt in Oratorio, seu Capella, quam
Andreas Dalmeida Catholici Regis Senator in ciui-
tate Portuen. propè suas ædes superioribus annis extru-
xit, rem sacram fieri permittas, dummodo idem Ora-
torium, seu Capella publico in loco sita sit, atque ita
a priuatis domibus separata, vt per eas ad Capellam
huiusmodi ire minime possit, ad eamque liber accessus
è via publica pateat, capax decentérque exornata
existat, neque aliquid eorum, quæ ad Sacrum in ea fa-
ciendum necessaria sunt desideretur, ac demum caueа-
tur, ne inde Parochialis Ecclesiæ Iuribus vllum præiu-
dicium inferatur.*

Tertiò, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Mis- 29
sas celebrare permittant, Concil. Trid. *vbi suprà,
vers. ne cui vago,* Azor. *instit. moral. part.1. lib.12.
cap.18.q.9.* Nam idem Concil. Trid. *sess.23. de re-
format. cap.16. vers. nullus,* statuit nullum Cleri-
cum peregrinum sine commendatiis sui Ordina-
rij litteris ab vllo Episcopo ad Diuina cele-
branda, & Sacramenta administranda esse admit-
tendum; ex quo hoc idem colligunt Henriq. *in
sum.lib.10.cap.34.§.6. in fine.* Fr.Emman. *quæst. Re-
gul. tom.2. quæst.121. art.1.* Campan. *in diuers. Iuris
Canon. rub.9.cap.6.num.1.* Marc. Anton. Genuens.
in praxi Archiep. Neap. cap.40.num.1. Scip. de Ru-
beis *in aphorism. verb. Missa, num.6.* Ego ipse *de offic.
& potest. Episcop. p.2. alleg.21. num.1. in fin.* Quod 30
adeò verum est, vt Episcopus possit prohibere ne
Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæcula-
res exteros ad diuina Officia celebrare permit-
tant, nisi priùs ab ipso Episcopo visis litteris
commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint;
ita Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ,
lib.2.tit.17.l.7. de Relig. num.55.* Galet. *in margar.
Casuum conscientiæ, verb. Missa,* Aloys. Ricc. *in pra-
xi rerum fori Eccles. resol. 635. in 2. edit. & in decis.
cur. Archiep. Neapol. decis.298. part.4.* Nald. *verb.
Missa, num. 35.* Homobon. de Bonis *de examine
Eccles. tract.12. cap.4. q.16. resol.3. pag.459.* Ego
ipse

31 ipse *d. alleg.* 21. *num.* 8. Verùm si aliquis Sacerdos alienigena, iam per longum tempus in loco celebrauerit, & eius vita, & mores sint notorij, non est cogendus ostendere commendatitias sui Ordinarij litteras, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die* 26. *Ianuarij* 1588. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Missa, num.* 17.

32 Quartò, vt curam animarum habentes, saltem diebus Dominicis & Festiuis tam frequenter celebrent, vt suo muneri satisfaciant, vt disponit Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 14. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 135. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 252. *num.* 1. Spin. *in speculo testam. gloss.* 3. *princ. num.* 63. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 7. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 2. & 3. Bonacin. *de Sacram. disput.* 4. *q. vlt. puncto* 7. *num.* 3. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *q.* 133. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 3. *cap.* 14. *num.* 16. Ego ipse *d. part.* 2. *alleg.* 24. *num.* 22. vbi *num.* 23. per Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. resolui Parochum teneri Missæ sacrum suis ouibus applicare, iuxta viri boni arbitrium.

33 Quintò, vt populus in propria Parochia Missam audiat, non tamen poterunt illum ad hoc cogere mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ; vt per Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Missa*, §. 6. quem refero Ego ipse *d. part.* 2.

34 *allegat.* 24. *num.* 17. *in fine.* liberum tamen populo erit festiuis diebus Sacrificio Missæ in Ecclesiis Regularium interesse, nec eisdem Regularibus, vel populo possunt Ordinarij ob id impedimentum præstare, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *die* 1. *Iulij* 1600. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Missa, num.* 4.

35 Sextò, vt ab Ecclesiis arceantur musicæ illæ, vbi siue Organo, siue cantu lasciuum, aut impurum aliquid miscetur, Concil. Trid. *in d. decreto de obseruandis & euitandis in celeb. Missæ.* Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 87. Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de orat. cap.* 13. *num.* 16. & 17. Valent. 2. 2. *disput.* 6. *quæst.* 9. *puncto vnic.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. Bonacin. *de horis Canon. disput.* 2. *q.* 1. *puncto* 3. *num.* 1. Ego ipse *in collect. ad cap. dolentes, num.* 15. *de celebr. Miss.*

36 Septimò, vt Regulares in Offertorio Missarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent Fidelibus quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum Festorum, & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à Fidelibus transgrediantur; vt resoluunt Portel. *in dub. Regul. verb. Episcopus, n.* 7. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. Festum, num.* 6. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 7. vbi subdit, ita vidisse obseruari à quibusdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in Diœcesi Eborens. refero Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 24. *num.* 21.

37 Octauò, vt reliqua diuina Officia, & Horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando, *Clem.* 1. *de celebr. Missar.*

38 Nonò, mandatur Episcopis curare, vt populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul Diœcesi morantur, Missæ, & Officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos Ritus celebrentur, & ministrentur: instruendo eos verbo pariter, & exemplo, *cap. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* Sbroz *de offic. Vicar. lib.* 1. *q.* 31. *n.* 16. & 17.

CIRCA III. De administratione Sacramentorum, officium est Episcoporum, primò, Sacramenta ministrare, specialiter verò Confirmationem, *cap. Presbyteros, de consecr. dist.* 4. *cap. quanto, de consued.* cuius ordinarius minister est solus Episcopus ordinatus, Concil. Trid. *sess.* 7. *de Sacram. Confirm. can.* 3. Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 4. & 6. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 8. *vers. dixit Episcopus*, Durand. *in ration. diuin. lib.* 5. *cap.* 84. Henriq. *in sum. lib.* 3. *de confirmat. cap.* 6. §. 1. Chamerot. *de Sacrament. tract. de confirmat. cap.* 5. *de ministr. Confirm.* Piasec. *in praxi Episcop. part.* 1. *cap.* 3. *de confirmat. num.* 1. Vgolin. *de offic. & potest. Episc. cap.* 25. *num.* 2. Fr. Ludou. de Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 44. *art.* 1. *concl. vnic. in fin.* Bonacin. *de Sacram. disput.* 3. *quæst. vnic. puncto* 2. *num.* 3. Scribon. *in theosimia, de confirmat. disput.* 3. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part.* 1. *disp.* 6. §. 3. *num.* 5. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 2. *disput.* 4. *q.* 1. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episc. verb. Confirmatio, num.* 1. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 30. *num.* 1. vbi *num.* 2. id intelligo, quamuis sit excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, & *num.* 4. resoluo, quòd hoc Sacramentum Confirmationis potest celebrari à simplici Sacerdote de licentia Papæ tantùm, & *num.* 6. teneo consecrationem materiæ huius Sacramenti ex consuetudine Ecclesiæ pertinere ad ordinem Episcopalem. 39

Non debet Episcopus negligenter multo tempore omittere Confirmare, quia peccaret, Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 4. Marc. Anton. Genuens. *in man. Prælat. cap.* 54. *num.* 2. & ideò Chrismatis tantùm conferendi gratià tenetur ad loca suæ Diœcesis accedere, & tunc laici, vel Ecclesiarum Rectores ad illius expensas non obligantur, sicut à sacra Congregatione decisum refert Armendar. *in addition. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis, in declarat. num.* 77. Sed quando Episcopus alienus Sacramentum hoc administrat, debet à Diœcesano prouideri, vt sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum censuit, *sub die* 15. *Maij* 1584. Cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali esse confirmandum, respondit eadem sacra Congregatio Episcopo Suffraganeo Brixoniens. 19. *Februarij* 1585. In omni tempore, etiam in die feriali, ante & post prandium potest Episcopus non ieiunus, etiam non ieiunis, Confirmationis Sacramentum conferre, Henriq. *dict. cap.* 6. §. 7. Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 14. *vers.* 2. Et in omni loco, honesto tamen, veluti Palatio Episcopali, licèt melius, & decentius semper sit in Ecclesia confirmare, Henriq. *d. cap.* 6. §. 7. *in fin.* Chamer. *d. tract. de Confirmat. cap.* 7. *dub.* 3. Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 15. & hoc etiam si ipsa Ecclesia sit specialiter interdicta, quia adhuc hoc Sacramentum licitè, solemniter, & publicè, ac apertis ianuis, etiam illo tempore interdicti generalis loci, poterit celebrari, Cou. *in cap. Alma mater, p.* 2. §. 2. *num.* 7. *vers. Idem de confirmationis Sacramento*, Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 178. Henriq. *d. cap.* 6. §. 7. & *lib.* 13. *cap.* 45. §. 1. *iuncta littera I.* Suar. *tom.* 5. *disput.* 26. *sect.* 1. *à num.* 7. Vgolin. *de censur. tab.* 5. *cap.* 7. §. 5. Sayr. *in simili tract. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 6. Mar. Alter. *eod. tract. tom.* 2. *disp.* 4. *cap.* 2. Auila etiam 40 41 42 43 44 45

46 *de censur. disput.* 4. *sect.* 1. *dub.* 4. *concl.* 3. In alterius Diœcesi absque licentia Episcopi Diœcesani, nullus poterit suos subditos confirmare, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium, sicut per Concil. Trid. *sess.* 6. *de reform. cap.* 5. tenent Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *num.* 21. Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 12. Armend. *d. l.* 7. *num.* 68.

47 poterit tamen in Diœcesi sua quilibet Episcopus alterius subditos confirmare, absque aliqua culpa, cùm præsumatur hoc gratum, & ratum fore proprio Episcopo, præcipuè quando est absens, vel non administrat hoc Sacramentum, Sà *verb. Confirmatio, num.* 2. Henriq. *d. cap.* 6. § 6. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 54. *num.* 7. me citato *in hoc loco* Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 50. licèt contrarium, immò hoc casu confirmantem suspensionem incurrere, existimauerint minus benè Viuald. Petr. de Ledesma, & Barthol. ab Angelo, quos refert, & sequitur Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 11.

48 Secundò, & Ordinis Sacramentum, quod soli Episcopi ex officio conferre possunt, vt de Fide definitum est in Concil. Trid. *sess.* 23. *de Sacram. Ordin. can.* 7. & constat ex multis Iuribus, & præcipuè ex *cap. perlectis*, *vers. ad Episc.* 25. *dist. cap. quamuis*, 68. *dist. cap.* 1. *de ordinat. ab Episcopo*, tradunt S. Thom. *part.* 3. *q.* 65. *art.* 3. *arg.* 2. Iodoc. Cocc. *in Thesauro Catholico, lib.* 7. *art.* 18. Vasq. *in* 3. *part. disp.* 243. *&* 245. Valer. Reginald. *in prax. fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 30. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 21. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 6. *pag.* 26. Bonacin. *de Sacram. disput.* 8. *q. vnic. puncto* 5. *num.* 1. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p.* 1. *disput.* 6. §. 3. *num.* 8. Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcopal. verb. Ordo, num.* 1. Quamuis hæretici, aut ab Ecclesia præcisi præponantur, dummodo tamen ritè ordinati sint; quia validitas Sacramenti non pendet ab vnitate Ministri, sed potiùs à Charactere, qui indelebilis est, nec per hæresim amittitur; & sicut character Sacramenti per nulla ordinati scelera, aut Ecclesiasticam potestatem potest vnquam deleri, ita nec potestas per eum significata, quæque per Sacramentum diuinitus confertur, potest vlla ratione, quamdiu Ordinatus viuit, ab eo tolli; cuius nulla est alia ratio, quàm voluntas Christi, id ita instituentis; ne si hæc potestas penderet à Fide, vel meritis ipsius Ministri, essemus semper dubij de valore Sacramentorum. Quare ita tenent Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 21. *in princ.* Ægid. de Coninck *de Sacram. tom.* 2. *disp.* 20. *dub.* 9. Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de Discipl. Clerical.* §. 1. *num.* 25. & alij per me citati *de offic. & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 3. *&* 17. quibus addo Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 4. *dist.* 95. & latè Sebast. Cæs. *d.* §. 3. *num.* 9. *cum seqq.* vbi *num.* 10. respondet text. *in cap. & si illa*, §. *sunt autem*, 1. *quæst.* 7. contrarium probantem esse Gratiani, quia in hoc errauit, & *num.* 11. ampliat procedere non solùm in illis Episcopis, qui ritè, & verè à Catholicis fuerunt Ordinati, & postea facti sunt hæretici; sed etiam in illis, qui ab eisdem hæreticis Episcopalem consecrationem, in forma tamen Ecclesiæ receperunt, & *n.* 13. subdit hoc non procedere, quoad effectum executionis, itavt ab illis Ordinati nullo modo eiusdem Ordinis legitimum vsum, seu exercitium recipiant, adducens ad hoc text. sic intelligendus, *in cap. qui perfectionem, & in cap. verum*, 1. *q.* 1. cum multis aliis asserentes virtutem Spiritus sancti cum talibus Sacramentis non transire videlicet ad dignè administrandum, & *n.* 15. id intelligit, etiamsi Ordinati ignorent suos Ordinatores esse præcisos ab Ecclesia, per *cap.* 1. *&* 2. *de ord. ab Episcopo qui renunt.*

Ex delegata verò Summi Pontificis potestate 49
possunt Ordines Minores etiam à simplici Sacerdote conferri, vt benè resoluunt Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 23. §. 1. Campan. *in diuers. Iuris Can. rub.* 1. *n.* 22. *& rub.* 6. *cap.* 2. *num.* 15. & alij citati per me *de offic. & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 3. prout faciunt Cardinales Presbyteri, qui suis familiaribus Tonsuram, cæterósque Minores Ordines conferunt, vt suprà ostendimus, *cap.* 4. *num.* 40. Item, & Abbates, vt infrà demonstrabimus, *cap.* 18. *num.* 66. *cum seqq.* non Sacerdoti verò minimè poterit commit- 50
tere, aut concedere, vt conferat Minores Ordines, Victor. *in sum. num.* 236. Campan. *d. cap.* 2. *n.* 15. & inclinant S. Thom. *in suppl. ad* 3. *p. q.* 38. *art.* 1. *ad* 3. *arg.* Seraph. *decis.* 985. *num.* 6. Tambur. *de Iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 4. *in fin.*

An autem vigore delegationis huiusmodi fa- 51
ctæ à Papa possit alius ab Episcopo etiam in Sacerdotali ordine constitutus, sacros Ordines conferre? quæstio est dubia; in qua negatiuam partem tenent S. Thom. *in supplem. ad* 3. *part. quæst.* 38. *art.* 1. *ad* 3. *& in* 4. *sent. dist.* 7. *q. vnic. art.* 5. *vers. talia verò, in* 2. *scripto etiam*, Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 2. *& dist.* 7. *quæst. vnica, art.* 11. *ad* 4. Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. *vers. atque ita*, & alij, quos refert, & sequitur Campan. *d. rub.* 6. *cap.* 2. *num.* 13. Sed pro affirmatiua pugnat *gloss. fin. in cap. manus, de consec. dist.* 5. *& in cap. peruenit*, 95. *dist.* Abb. *in cap. quanto, num.* 9. *de consuet.* concludentes Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet. Ego verò primam opinionem negatiuam verissimam iudico, quoad Sacerdotium, quia in tot annorum spatio nullibi apparet commissio ordinationis huiusmodi facta simplici Sacerdoti, quod magnum est indicium non validæ facultatis; tum quia ad Episcopalem dignitatem pertinet eum Ordinem conferre, quo immediata potestas tribuitur in Corpus Christi verum, sicut in Corpus Christi mysticum, propter eminentiam illius dignitatis: ita post multos à se relatos concludit Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 7. *dist.* 95. vbi *num.* 8. reprobat Vasq. *de Sacram. Ordinis, disp.* 148. *cap.* 4. *vers. itaque, sub num.* 41. enixè contrarium defendentem ex testimonio Concilij Antioch. *Can.* 10. & Concil. Ancyrani *Can.* 13. quòd suam non probat intentionem. Secundam autem opinionem affirmatiuam procedere posse existimo quoad Subdiaconatum, & Diaconatum, cùm eam comprobent exempla diuersarum concessionum; nam Victor. *in sum. num.* 235. testatur se legisse in quadam Bulla concessionem quandam factam Abbatibus Cistercìensibus conferendi Ordinem; & de illa meminit Nauar. *consi.* 14. *de priuil. in nouis*; & de Ordine Diaconatus idem refert Maior *in* 4. *dist.* 7. *q. vnic. vers. secundò arguitur*, & Vasq. *citato loco* asserit se aliam inspexisse Bullam, in qua Innoc. VIII. prædictum priuilegium Cisterciensibus datum continebat, & haberi in noua compilatione priuilegiorum, *priuil.* 118. & asseruari in Bibliotheca Collegij Complutensis, *sub Dat. Romæ, anno Domini* 1489. *&* 4. *Pontificatus eiusdem Innocentij VIII.* refert Illustriss. D. meus *vbi suprà, num.* 9. & Tamburin. *de Iur. Abbatum, tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 5. *num.* 2. vbi citat Filliuc. *quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 9. *cap.* 5. *q.* 2.

Tertiò,

52 Tertiò, attendere, vt reliqua Sacramenta à Ministris idoneis eum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis & habilibus ministrentur; idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat, & specialiter, vt sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum honorificè, ac decenter conseruetur, *cap. fanè, de celebrat. Missar.* Fusè *de visit. lib. 2. cap. 5. num. 3.* iuuant, quæ cumulaui *de offic. & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 22. per tot.*

53 Quartò, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur, *cap. placuit, il 2. 1. q. 1.* An autem, & quando accipiendo aliquid pro Sacramentis, vel ipsorum administratione committatur simonia? vide Bonacin. *var. tract. vbi de simonia, q. 4. §. 1.* Meripsum *in collect. ad cap. fiunt Episcopum, num. 3. 1. q. 2.*

54 Quintò attendere, vt Decretum Trid. Concil. *de matrim. celebrandis*, sæpius publicetur, sicut in

55 eo dicitur *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1.* illud enim vt robur suum accipiat necesse est in Parochiis publicari, in tantum quòd publicatio in Diœcesano Synodo facta non æquipolleat, prout attestatur à sacra Congregatione decisum Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib. 4.*

56 *tit. 15. l. 1. de matrim. num. 62.* & sic post triginta dies à die publicationis quoad annullationem Matrimonij, etiam ignorantes obligabit, vt ex eodem Concil. *in d. cap. 1.* colligunt Armendar. *vbi suprà num. 61.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disput. 17. num. 10. ad fin.* & Gutier. *de matrim. cap. 61. num. 11.* aliàs enim nondum facta publicatione nulla obligatio arctabit habitatores, nec ligabit ignorantes; prout in quibusdam Galliæ, & Poloniæ partibus, adhuc cernitur non obligare; ita Petr. Ledesm. *in sum. part. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Matrim. cap. 6. concl. 4. dub. 5.* Ceuall. *commum. contra commun. q. 604. num. 143.* Nau. *cons. 8. num. 1. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis*, Henriq. *in sum. lib. 11. cap. 33. §. 8.* Galer. *in margarita casuum conscientiæ. verb. matrimonium, pag. 163. col. 2.* Sanch. *d. lib. 3. disp. 18. num. 1.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 4. cap. 9. num. 19.* Rebell. *d. lib. 2. q. 7. sect. 3.* Gutier. *de Matrim. cap. 61. num. 12.* Basil. Pont. *de impediment. matrim. cap. 26. §. 2. vers. quarto*, vbi subdit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quòd lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à Populo; sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in hoc casu, quæ hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, trigintaque à publicatione diebus elapsis; refero Ego ipse *de officio, & potestate Episc. part. 2. alleg. 32. num. 152.*

57 Sextò, vt ius, ac virtus omnium Sacramentorum à Parochis suis Populis exponatur, Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 7.* Petr. Ledesm. *in sum. p. 1. ad fin. in tract. de doctrina Christiana*, Fr. Ioannes Gonzal. *en el tratado del perfetto Christiano, fol. mihi 219. verso.*

CIRCA IV. De Ecclesiasticis personis, ac rebus, vel locis, attendere debent Episcopi.

Primò, ad ea, quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis conferendis, quæve de Regularium personarum institutione infra suis locis hoc eodem libro exponemus, in hisque seruandis curam, ac diligentiam impendere.

58 Secundò, Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere iuxta sacrorum Canonum dispositionem, *in cap. irrefragabili, de offic. ordin. & in Clem. 1. eod. tit.* cum simılib. & curare, vt ea omnia seruent, illaque deuitent, quæ infrà *de vita, & honest. Cleric. & de statu Regularium*, ex sententia Canonum referemus, circa quod specialiter dicitur Episcopos ex officio curare debere, ne personæ huiusmodi assiduam mulierum habeant conuersationem, vt dicitur *81. dist. per tot.* & ne sustentandæ vitæ causa adolescentiores viduæ, vel sanctimoniales Clericorum familiaritatibus subiiciantur, *cap. ad reatum, ead. dist.*

Tertiò, sine formatis, aut testimonialibus litteris Clericos peregrinos suscipere non debent, 59
cap. fin. 71. dist. & quamuis Mandos. *ad reg. 24. Cancell. q. 5.* insinuet huiusmodi testimoniales litteras esse de forma, tamen si Presbyter peregrinus illas non habuerit, poterit admitti ad celebrandum, si aliunde fidem fecerit de sua Ordinatione. Nau. *cons. 1. num. 1. in fine, de celebrat. Missar.* Aloys. Ricc. *in decis. Cur. Archiepisc. Neapol. decis. 150. p. 1.* faciunt per me dicta *super hoc cap. vers. 3. ne cui vago.* Quæ autem dicantur litteræ formatæ quatum meminit Gratian. *in princ. dist. 73.* vide Alciat. 60
lib. 11. parerg. cap. 3. vers. in Concilio, Card. Baron. *annal. Ecclesiast. tom. 2. anno Christi 142. vers. quæ autem*, vbi aut ex antiquo Ecclesiæ more dici litteras quasdam quibus Episcopus Clericum à proprio subiectionis Iure dimittebat, vt alteri subiicere-tur Episcopo, sicut tradit gloss. *verb. inter Episcopos, in cap. Ecclesiis, dist. 68.* quam sequuntur *ibi* Turrecr. & alij.

Quartò, officio Episcoporum est iniunctum, 61
vt si quando contingat Regulares personas fieri Testamentorum executores, rationes de huiusmodi executionibus ab eis exigant, *Clem. vnic. de testament.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 70. art. 5.* Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 247. col. pen. vers. si Religiosi*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 3. lib. 6. cap. 11. num. 22.* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. q. 7. num. 23.* Negligentiam quoque Abbatum suppleant, *cap. quanto, de offic. Ordin.* ex quo colligit Ludou. Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. q. 51. art. 5.*
Episcopis incumbere curam recolligendi apostatas, & Fratres fugitiuos in casu, quo eorum Prælati in re tanti ponderis & momenti negligentes extiterint, & Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curia Archiepisc. Neapol. cap. 70. num. 10.* hinc infert 62 63
posse Archiepiscopum in tota sua Prouincia admonere Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas, vt redeant ad sua Monasteria, monendo prius Episcopos Suffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium Superiores vt eos redeant; quibus negligentibus subdit ipsum Archiepiscopum posse compellere Regulares, & eorum Superiores. Attenta verò dispositione Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 3.* Regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundùm Canonicas Sanctiones, visitari, puniri, & corrigi valeat, de quo latè egi *de offic. & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 105. ex num. 14.*

Quintò, Episcoporum quoque officio est in- 64
iunctum attendere vt in eis Constitutionibus Sanctimonialium admoneantur, ipsæ vt saltem semel singulis mensibus Confessionem peccatorum faciant, & sacrosanctam Eucharistiam suscipiant. Concil. Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 16.* Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rubric. 12. cap. 16. num. 51. cum seqq.* Hieronym. Venero *y Leyna in examine Episcoporum, lib. 6. cap. 26.* Ego ipse *de offic.*
&

& potest. Episc. p.2.alleg.25.num.46. cum seqq. Denique eidem Episcopo incumbit Confessorem Monialibus assignare, Monasteria omnia visitare, & plura alia facere, quæ magis ad potestatem pertinere videntur, de quibus omnibus suis in locis aliqua dicemus.

65 Sextò, quoad loca Ecclesiastica curæ Episcoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates tueri, *cap.decet, de immun. Eccles.lib.6.* & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conseruare & augere, vt infrà *lib.2.cap.3.* ostendemus; vbi etiam per eundem ferè librum quid circa Ecclesias construendas, reparandas, consecrandas, reconciliandas, itémque de Altaribus, & quid circa gubernationem Hospitalium, & locorum piorum curare debeant Episcopi, & quid eorum curæ circa res omnes Ecclesiasticas sacras, & non sacras, conseruandas, tractandas, & non alienandas committatur, latè demonstrabimus.

§. I.

66 NVnc verò de cura in pascendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium est Episcoporum præcipuum prædicare Verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, & delinquentes corrigere, ac monere; qua de re vide text. *in cap.audire, 25.dist. & in cap. inter cætera, de offic. Ordin.* & Concil. Trid. *sess. 5. de reformat.cap.2. & sess.24.* etiam *de reform.cap.4.* & infrà *cap. proximo*, specialiter agere proposuimus, solùm hoc loco referemus verba Euaristi Papæ, quæ habentur *in cap.sicut vir,7.q.1.* ita de hoc Episcopi officio dicentis; *Episcopum oportet opportune, & importunè, ac sine intermissione Ecclesiam docere, eamque prudenter regere, & amare, vt à vitijs se abstineat, & salutem consequi possit æternam, & illa cum tanta reuerentia eius doctrinam suscipere debet, eúmque amare, & diligere vt Legatum Dei, & præconem veritatis.*

67 Secundò, animarum curæ prouidere bonos, & idoneos Rectores, siue curatos instituendo, qui curam suam non negligant, *cap. nullus omninò, 16. q.7.* Sed & ipsimet Episcopi in multis casibus, si necesse sit, curam animarum, vt Parochi exercere tenentur, arg. *cap.illud, 95.dist.* cùm ipsi veri sint animarum Pastores, eisque oues præcipuè fuerint
68 demandatæ. Inferiores verò potius coadiutores sunt, quàm Pastores, qui sæpius mercenariorum more oues dimittunt; & ideo tota Diœcesis dicitur Parochia Episcopi, vt dixi *de offic. & potest.*
69 *Episcopi part. 3. alleg. 80. num.12.* Et sua Ecclesia Cathedralis dicitur esse Parochia totius ciuitatis & Diœcesis, Card. *in Clem. dudum, §. verum, de sepult.* Bellet. *disquis. Cleric. part.1.tit.de bonis Cleric. §.3.num.43.* ac propterea gloss. *verb. a foris venient,*
70 *in cap.3.de offic. Archiepisc.* dicit, quòd quilibet de Episcopatu potest Sacramenta recipere in maiori Ecclesia. Vnde prouidere debent Episcopi, vt cunctis Sacramenta diligenter promptè ac liberaliter ministrentur, & præcipuè morientibus; & si qui sint in Diœcesi impœnitentes, aut excommunicari, vel vltimo supplicio deputati, curare debent, ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pateant, *cap.de his,26.q.6.Clem.1.de pœnit. & remiss.*

71 Tertiò, si qui excommunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nominu subditis suis & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare, & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque communionem eorum valeat euitare, *cap.cura,11.q.3.Clem.vnic.de consang. & affinit.* cum similibus.

Quartò, vitia subditorum tenentur arguere, & 72
errantes corrigere, & omninò curare, obsecrando, arguendo, & instando, vt ad salutis viam reuertantur; Concilium Tridentinum *sess. 23. de reformat. cap. 1.* circa quod inueni optimum Decretum sacræ Congregationis Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, in vna ciuitatis Castelli 14. *Aprilis* 1615. quæ censuit. *Primo, Episcopum grauare non posse hæredes defuncti pro solutione quartæ funeralis Parochiæ, ex qua cadauer extrahitur; sed causa huiusmodi inter Regulares, & Parochos, prout de Iu-*
re videatur. Secundò, posse Episcopum per seipsum 73
retinere Camerarium pignorum, qui tamen soluere non faciat plusquam dicta ciuitatis Camerario soluere
solitum sit. Tertiò, licere Episcopo tot satellites, quot 74
sibi libuerit retinere. Quarto Baroncellum Curiæ Ar- 75
chiepiscopalis in eadem Curia Episcopali syndicari, ideóque in eodem Tribunali in officij principio cau-
tionem præstare debere. Quintò, citationes per sa- 76
tellites minimè exequi debere, sed per Baiulum probæ vitæ, ac per Episcopum eligendum. Sextò, in Tribunali Episcopali seruari debere taxam Constitutionis Gregorij XIII. quatenus verò Episcopus nouam facere velit, dictæ constitutionis taxam excedere non
debere. Septimò, satellites in executionibus peragen- 77
dis pignora debito tantùm æquiualentia auferre de-
bere. Octauò, Episcopum posse vti Notario criminali 78
ciuitatis, qui sit vir probus, & si sit aduena, sub quo-
uis prætextu taxam non excedat. Nonò, Episcopum 79
permittere debere, vt Presbyteri in causis ciuilibus in foro sæculari examinentur, dummodo iuramentum in
Tribunali Episcopali prius præstetur. Decimò, quòd 80
Clerici non impediantur quominus ciuiliter denuntient, aut querelent in officio damni dati, occasione damnorum datorum in eorum possessionibus; iu-
ramentum tamen in Tribunali Ecclesiastico præste- 81
tur. Vndecimò, Episcopum non teneri exhibere ciuitati constitutiones Synodales, priusquam imprimantur, & postquam publicatæ fuerint, si aliquid ciuitati præiudiciale in illis repertum fuerit, tunc ciuitas reclamare, & aggrauia præponere poterit.

Quintò, dissidentes fratres, ad pacem ma- 82
gis, quàm ad iudicium debet excitare, *cap. studendum, cap. præcipimus, 90. distinct.* Marc. *de Iu-*
risdict. part.2. cap.22. à num.14. itavt si negligens 83
fuerit in reuocando discordes ad concordiam, peccabit mortaliter, licèt in aliis peccatum sit veniale, Marc. Anton. Genuens. *in Man. Pastorum, cap.43. num.1.* Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit.de discipl. Cleric. §.15. num.96.* Ego ipse *de offic.*
& potest. Episcopi, part.3.allegat.79. num.1. Tene- 84
tur quoque pacem inter subditos semper conciliare, & pacem, vel treguam rumpentes punire, *cap.1. de tregua, & pace.* Marc. Anton. Genuens. *d. cap.43.num.14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
lib.20.num.54.in fin. Non potest tamen cogere ali- 85
quem ad se cum inimico conciliandum, quia suæ conscientiæ satisfacit, qui iniuriam in corde remittit, vt Episcopo Caietano respondit sacra Congregatio negotiis Episcoporum præposita die 15. *Nouembris* 1588.

Sextò, victum pauperibus largiri, & viduarum, 86
orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere, Concil. Trid. *sess.23. de reformat. cap.1.* me citato *in hoc loco* nouissimè Carol. Maranta *tom.1.resp.22.num.44.* circa quod specialiter

curæ eorum demandat Aurelian. Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & *l. Iudices, C. de Episcop. audient.* monet Episcopos, vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur, quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare, ne serui fiant colligentium, *l. nemini licere, C. cod. tit.*

87 Septimò, prouidere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates patiuntur, expendat, *Clem.2. de Magistr.* illud quoque præceptum Episcopis inuenitur *in cap. vbi periculum, §. fin. de elect. lib.6.* vt statim audita morte Romani Pontificis, ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pontificis electione fideliter orent.

88 Octauò, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere, Concil. Trid. *sess.23. de reformat. cap.1.* Canones autem omnes, & Conciliorum Decreta, nouásque Constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem Concil. Trident. admonet *sess.25. de reformat. cap. fin.*

89 Nonò, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua Diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda, illámque sæpius personaliter visitare valeant, sicut præcipitur *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus* 10. *q.*1. Concil. Trident. *sess.24. de reform. cap. 3.* de qua visitatione infrà particulariter agemus, *hoc eod. lib. cap.14.*

90 Decimò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, facilius implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare, ac moderati, abusus quoque tollere, & bonas consuetudines, ac Canonum obseruationes introducere; mandatur Episcopis, vt semel saltem quotannis Synodum, seu Concilium totius Cleri debeant conuocare, *cap. quoniam, cap. annis singulis,* 18. *dist.* in quo de huiusmodi rebus, quas enumerauimus, agatur; & quia hæc omnia per seipsos exequi, & expedire non possunt, *cap. illud, 5. dist.* præcipitur eis *in cap. inter cætera, de offic. Ordin. & in cap. sicut olim, de accusat.* vt per personas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac Coadiutores in tanto munere obeundo secum habeant, vt infrà de omnibus particulariter videbimus, *hoc eod. lib. cap.15.*

91 Vndecimò, illud quoque super omnia præcipitur Episcopis *in cap. si quis in Clero, & in cap. placuit, il* 1.7.*q.*1. sine quo nihil omnino fieri nequit, vt apud Ecclesias suas residere quamdiu poterint, debeant; & præcipuè certis anni temporibus, vt in Concil. Trident. *sess.23. de reform. cap.1.* quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debent, sicut infrà de residentia videbimus. Et hoc insuper onere prægrauantur, ac perpetuo vinculo constringuntur, quod vsque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affecti, neque metu persecutionum perterriti derelinquere gregem suum debent, & pondus Episcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur; sed certamine eorum salubriter augeatur, & tripliciter fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fin.7.q.1.* sed perseuerare vsque in finem tenentur; nec pro laboribus, & infestationibus, assignatas sibi, & à Deo commissas Ecclesias deserere debent, vt quieti, & otio vacent, vt præclarè docet ac monet cunctos Episcopos Liberius Papa *in cap. suggestum, 7. q.1.* exceptis tamen legitimis causis, de quibus habetur *in cap. nisi cùm pridem,* vbi Doctores, *de renunc.* quòd autem nec metu persequutionum fugere Episcopus debeat, ostendit in Euangelio Dominus, dum ait, Ioan.10. *Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis, mercenarius autem, & qui non est Pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & fugit, ac dimittit oues,* &c. Verùm (vt docent sancti Patres, Augustinus scilicet, Gregorius, & alij, *in c. sciscituris, cum seqq. & c. fin.7.q.1.* Nicephor. *lib.10. histor. Eccles. c.9. & 16.* vbi in persequutione quicquam præsens prodesse non posset Episcopus, magis autem obesset, veluti si ipse à persequutoribus quæreretur, & per eum oues detrimentum paterentur, vel vbi per alios est firma salus Ecclesiæ suæ, fugere potest, & debet, nam *Matth.*10. mandatum Apostolis legimus: *si vos persequuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam;* & ipse Dominus cùm ab Herode quæreretur, fugit in Ægyptum, *Matth.*2. & cùm Iudæi vellent eum lapidare, abscondit se, & exiuit de Templo, *Ioan.*8.

Licet ergo ex his omnibus intelligere quàm 92 graue sit, & periculosum Episcopale onus, & quanta res sit in tot curarum generibus, quibus tenentur adstricti rectè incedere, nec differre, quibus, nisi insistant, & diligentiam, curámque adhibeant, culpæ subditorum eius imputentur, iniuriæ Deo illatæ, & Diuini cultus vilipendia Episcopis adscribantur, *cap.1. & cap. facientes, 36. dist.* Nam vbique sunt pericula delinquendi, & lapsus hinc inde imminent grauiores, vt nisi studiosè caueant, ne declinent ad dexteram, vel ad sinistram, in offendicula cadant necesse est; censuris enim, & pœnis Canonicis sæpius tenebuntur, simoniacam labem frequenter incurrent, & peccata plurima omissionis plerumque, aut conniuentiæ consensus, vel malè actorum exemplo in subditis admittere frequenter eos continget, nisi diligenter inuigilent, & suæ simul, & subditorum saluti prouideant. Non ergo facile est, vt B. scribit Ambros. *in cap. non est facile, 49. dist.* stare in loco Petri & Pauli, scilicet tenere Cathedram regnantium cum Christo, quia, inquit, non Sanctorum Filij sunt, qui tenent loca Sanctorum, sed qui exercent opera eorum: licèt enim Episcopi locum Apostolorum in Cathedra teneant, & Christi vices repræsentent in terris, & honorentur à subditis, nisi tamen eos Dominus vigilantes inuenerit, & Pastoralis officij operibus incessanter instare, tanto plus cæteris punientur, quanto plus cæteris vigilare debuissent, vt subditis via & lumen ad æternam salutem esse possent, *cap. præcipuè, 11. q.3. cap. nulli fas, 25. q.1.* Quare S. Augustinus *in cap. ante omnia, dist.40.* dicebat nihil in hac vita, & maximè hoc tempore esse difficilius, laboriosius, ac periculosius Episcopi officio, & nihil apud Deum miserabilius, & tristius, & damnabilius; sed si perfunctoriè, inquit, res agatur, nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore facilius, & leuius, & hominibus acceptabilius Episcopi officio apud Deum, cùm nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator præcipit.

Vnde

93 Vnde cùm in tot pericula ad Episcopatum assumpti incidant, conqueri quodammodo possunt cum Propheta, dicentes, *Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro*, & illud cum Christo lamentari, Psalm. 128. *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* nam, & illud cauere quisque eorum debet, ne propter negligentiam suam iratus Pater Cœlestis dicere de se debeat, quod de proprio filio pro alienis culpis dixerat Isai. 53. *Propter scelus Populi mei percussi eum*, cùm secundùm præceptum Apostoli 2. *ad Timoth.* 4. vigilare debeant, & in omnibus laborare ac ministerium suum implere, in tot tantisque curis Episcopalibus teneantur; quod si facere negligant, & greges sibi commissos mercenariorum more deserant, ouium perditarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus; quasi enim rationem pro animabus sibi commissis reddituri vigilare tenentur, vt dicit Apostolus; quare non immeritò in Concil. Trident. *sess. 6. de reform. cap.* 1. dictus est Episcopatus onus Angelicis humeris formidandum. Propterea enim & Beatus Ioan. Chrysostom. *homil. 3. in Act.* formidabilem quandam sententiam protulit, dicens: *Arbitror paucos Episcopos saluos fieri, immò multos perire, non tam propter suam, quàm propter aliorum peccata.* Nam S. Bernard. *ad Episcopum Senonen.* scribens, *Si tentatio*, inquit, *est vita hominis super terram, quantis putatis periculis patet vita Pontificis, qui necesse habet omnium ferre tentationes?*

94 Non mirum igitur, si Sancti homines semper tale onus vitare studuerunt, & fugere, sicut Moyses, cùm ad Populum de Ægypto educendum mitteretur, & alij Prophetæ imbecillitatem suam agnoscentes instanter recusabant, vt videre est *Exod. 3. & 4. & Hierem.* 1. Sed si diuinæ sit voluntati parendum, debet quisque cùm ad Episcopatus fastigium assumitur, Salomonem Regem imitari, qui cùm primùm in Regem assumptus esset, petiit à Deo dicens, 3. *Regum* 3. *Ego sum puer paruulus in medio populi, quem elegisti, qui præ multitudine numerari non potest; dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum*, &c. Nec vbi potest prodesse, debet refugere, quia propriam quietem communi vtilitati præferens, non potest dicere, *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum*, cum Apost. ad Philip. 1. quia *nemo sibi viuit, nemo sibi moritur*; eum eodem ad *Rom.* 14. *Et non quærit quod sibi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.* 1. ad Corinth. 10. Vnde Clemens *epist. 1. ad Iacob. in princ.* hos sic alloquitur: *Si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto, quia amplius peccas, quam si populum Dei, veluti in fluctibus positum, & periclitantem, cùm iuuare possis subterfugis, tui tantummodo habens considerationem, & non quod in communi omnibus expedit prouidens. Vir Ecclesiasticus*, inquit Isidor. *lib. 3. de summo bono, cap. 33. & Crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & dispensationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis gubernandam suscipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensus, & vitæ vtilitate præstantes præesse, & prodesse alijs nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur renuunt, consultiùs arbitrantes otiosum vitam degere, quam lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per argumentum Diaboli fallentis eos per speciem boni, vt dum illos a Pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant eos, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant. Hæres es, & Vicarius Petri, ò Episcope, fac opus Euangelistæ, & Pastoris, non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastoris officium, insta importune, opportune, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quam honoris; si affectas honorem, mercenarius es, si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus accedant profectus; manebas fortè in monte leuatis manibus orans cum Moyse, iussit Dominus, vt descendas in campum cum Iosue pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in Monte absque timore viuendum est, neque in medio Amalechitarum diffidendum; nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in Monte solus agens fuit incestuosus.*

§. II.

Qvamuis hucusque de officio, ac onere Episcoporum nonnulla cumulauimus, plura tamen ad eorum officium spectantia supersunt, sed quia potius ad potestatem, & Iurisdictionem referri videntur, ea in sequenti parte capituli exponemus.

Episcopali igitur muneri non modò onera, & 95 officia plurima sunt iniuncta, verùm potestas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus est concessa, vt facilius ea, quæ ad suum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à subditis exhibeatur. Omnis autem potestas, & auctoritas, ac Iurisdictio Episcopalis ad tria capita redigi solet; quædam enim Episcopo competunt ratione Ordinis, seu Consecrationis Episcopalis, quæ scilicet solus Episcopus exercere potest, non Episcopo autem omnino sunt interdicta. Quædam verò competunt ei ratione Iurisdictionis. Alia ratione Dignitatis. Ea, quæ ad Episcopum solùm ratione Ordinis spectant, sunt hæc, videlicet.

Primò, Chrisma conficere, & Baptizatorum 96 fontes Chrismate signare, *cap. perlectis, vers. ad Episcopum, 25. dist. cap. quamuis, 68. dist. cap. litteris, de consecrat. dist. 3. cap. si quis de alio, de consecrat. dist.* 4. Sbroz *de offic. Vicarij lib. 2. quæst. 10. num.* 9. Scip. de Ruheis *in Aphorism. Episcop. verb. Chrisma, num.* 1. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 31. n.* 4. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part. 1. disput. 6. §. 3. num.* 16. Et quamuis Iura illa supracitata expressè loquantur de Chrismate, intelliguntur tamen, & procedunt in aliis oleis Catechumenorum, & infirmorum, quia licèt Chris- 97
ma strictè sumptum, importet tantùm quoddam vnguentum ex oleo, & balsamo compositum, *cap.* 1. ibi, *& conficitur, de sacra vnctione*; nihilominus tamen attenta sermonis proprietate omne vnguentum significat ad vngendum designatum, Sot. *in 4. dist. 7. q. vnic. art.* 2. Victor. *de Sacrament. conclus.* 40. Suar. *tom. 3. disput. 33. sect. 1. &* 2. Chamer. *de Sacram. tract. 3. de confirmat. cap. 2. de materia confirmat. pag.* 112. Sayr. *de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 3. q. vnic. art.* 3. & ita præceptum Ecclesiæ de renouando Chrismate singulis annis in die Cœnæ Domini, de quo *in dict. c. litteris, & in c. quoniam, de sent. excom. lib.* 6. ad triplex illud oleum extendunt cõmuniter Doctores, & vetustissimus Ecclesiæ vsus. Huiusmodi autem consecratio Chrismatis non debet numerari inter Sacramentalia ab Ecclesia instituta, quibus ipsa Episcopũ aliquando priuare potest, iuxta ea, quæ infrà dicemus; quinimò Papa non poterit Episcopum etiã hæreticum impedire, ne huiusmodi Chrisma, aut oleũ valida conficiat,

quia pertinent ad materias Sacramentorum, vt notauit Henriq. *in ſum. lib. 3. de confirm. c. 6. in princ.* quem refert Sebaſt. Cæſ. *d. §. 3. num. 17.*

98 Secundò, Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare ſi violata fuerint, vel polluta, *dict. cap. perlectis, dict. cap. quamuis, cap. 1.* cum alijs ibidem, *de conſecr. diſt. 1. c. aqua, de conſecr. Eccleſ.* & citatis per me *de offic. & poteſtate Episcopi, part. 2. alleg. 27.* quibus addo Sebaſt. Cæſ. *d. §. 3. num. 18.* & infrà *lib. 2. cap. 7.* videbimus.

99 Tertiò, Ordines Clericis conferre, & Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi ſolemniter degradare, vt de Sacramento Ordinis, & degradatione demonſtrabimus hoc eod. *lib. cap. 23. cum ſeqq.*

100 Hæc omnia ſolus Conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius; quamuis ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, *cap. Pontifices 7. q. 1. cap. interdicimus 16. q. 1. cap. 1. 26. q. 6.* nec ea, aut quodlibet eorum poteſt ipſe Epiſcopus alteri, qui non ſit Conſecratus Epiſcopus, demandare, nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus ſoleat exercere, *cap. quanto, de conſuetud. cap. aqua, de conſecr. Eccleſ.* gloſſ. & Doct. *in cap. transmiſſa, de elect.*

Alia verò ſunt, quæ etſi propriè, & præcipuè ad Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo conſuetudine, delegatione, aut priuilegio competere poſſunt, eo quòd illi reſeruantur Eccleſiæ inſtitutione, vt innuit Suar. *de Religione, tom. 5. tractat. 8. lib. 2. cap. 30. n. 4.* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. diſput. 22. q. 1. ex num. 3.* ſunt autem hæc, videlicet:

101 Primò minores Ordines, & primam Tonſuram conferre, quod enim diximus ſuprà de Ordinibus Clericorum, de ſacris tantùm tribus Ordinibus intelligitur: nam primam Tonſuram, & minores quatuor Ordines, conferre poſſunt etiam Abbates ſuis ſubditis, & S.R.E. Cardinales etiam non Epiſcopi, & quidam Archipresbyteri ex priuilegio, vt ſuis in locis particulariter videbimus: alijs verò quibus hoc Ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

102 Secundò, Virgines Moniales poſt Profeſſionem, & completo 25. ætatis anno, ſolemniter Conſecrare, tradito velo, *cap. perlectis, §. ad Epiſcopum, 25. diſt. cap. 1 de tempor. Ordin.* Salzed. ad Bernard. *cap. 26. verſ. Virginum benedict.* Bona. *in ſuo libello de Conſecr. Virginum, cap. 4.* Suar. *tom. 4 de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 11. num. 12.* Tambur. *de Iure Abbatum diſput. 22. q. 6. num. 1.* Sebaſt. Cæſ. *dict. §. 3. num. 18 in fine.* Ego ipſe *d. part. 2. allegat. 27. num. 55.* Sed id Presbyteris delegare poterit, vt colligitur ex *cap. 2. 26. q. 6.* quicquid dicat Sbroz *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 8 num 4.*

103 Tertiò, publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare, *dict. cap. quamuis, 68 diſtinct. cap. 1. cap. miniſtrare, 26. q. 6.* Sebaſt. Cæſ. *d. §. 3. num. 18. verſ. Item ydem,* Sbroz *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 18. num. 3.* quod Sacerdos ſimplex ex licentia Epiſcopi facere poteſt, *c. 1. cap. Aurelius, 26. q. 1. cap. vlt. 26. q. 6.* Sbroz *d. q 18. num. 4.*

104 Quartò, pœnitentias publicas iniungere eſt dignitatis Epiſcopalis, *cap. accedentibus,* vbi Abb. *de exceſſ. Prælat.* Oldrad. *conſ. 246. n. 4.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. littera E. concluſ. 238. num. 1.* Scip. de Rubeis *in Aphor. Epiſcop. verb. pœnitentia, num. 2.* Sbroz *dict. lib. 2. q. 17. num 3.* vbi *num. 4.* ſubdit Sacerdotem de mandato Epiſcopi publicas iniungere poſſe pœnitentias.

Quintò, Campanas benedicere, & Chriſmate vngere. Durand. *in ration. diuin. offic. lib. 1. cap. 4.* Stephan. Durand. *de ritib. Eccleſ. lib. 1. c. 22.* Card. Cæſ. Baron *ann. Eccl. tom. 10. pag. 81.* Vgol. *de offic. Epiſc. cap. 31. §. 1. num. 2.* latè Angel. Rucha *in ſpeciali tract. de campanis, cap. 5. de campanar. conſecrat.* Caſtald. *in praxi carem. lib. 2. ſect. 12. cap. 5.* & illas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet, quamuis ſimplicem earum benedictionem delegare valeat. 105

Sextò, Calices, & Patenas, Corporalia, Pallas 106 Altaris, & Veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere; Sbroz *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 10. n. 8.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 7. q. 1. cum ſeqq.* Henriq. *in ſumm. lib. 9. c. 28.* & alij citati per me *d. part. 2. allegat. 27. n. 35. cum ſeqq.* quibus addo Paul. Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 10.* quod etiam non Epiſcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat; nam alteri nec Epiſcopus delegat, Vgolin. *de offic. Epiſcopi, cap. 32. num. 6.* Poſſeuin. *de officio Curati cap. 2. n. 37.* Paul. Layman. *d. cap. 6. num. 11. & 12.* & ideò Sacra Rituum Congregatio ſæpè requiſita ab Epiſcopis, & à S.R.E. Cardinalibus, ob iuſtas cauſas in Eccleſiis propriis nō reſidentibus pro facultate delegandi eam conceſſit, aliquando limitando perſonas in dignitate conſtitutas, 14. *Nouembris* 1615. aliquando tempus ad ſex menſes, 14. *Maij* 1616. & ſæpius tandem ſine limitatione, 2. *Maij* 1619. & deinceps, vt referunt Barthol. Ganant. *in comment. rub. Miſſal. & Breuiar. tom. 1. part. 4. tit. 19. de rub. benedic. n. 23.* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. diſp. 22. q. 2. n. 4.*

Pro Coronide aduertendum duxi, quòd quam- 107 uis poteſtas hæc faciendi, & conſecrandi ſupradicta Sacramentalia Epiſcopis ratione Ordinis competat, & ita in generali Iure diuino data ſit, nihilominus tamen, quia Sacramentalia iſta in particulari ſunt de Iure Eccleſiaſtico inſtituta, & ita ſubſunt poteſtati Eccleſiæ, poterit in primis ipſa Eccleſia eos Epiſcopos aliquando priuare hac poteſtate, ita vt Epiſcopus hæreticus, vel præciſus ab Eccleſia, nullo modo illa validè conficiat, prout latè, & eleganter tradit Caſtr. *de iuſta hæret. punit. c. 22.* Ron. *lib. 1. var. c. 10. num. 8.* Henriq. *lib. 10. cap. 31. §. 4. in fine,* & probat optimè text. *in cap. Eccleſiis, 68. diſt. & in cap. Eccleſiis, cum duobus ſeqq. de Conſecr. diſt. 1.* vbi Eccleſias ab Arrianis Epiſcopis conſecratas iubet Pontifex iterum conſecrari.

§. III.

NVnc circa Iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere primùm Iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua Diœceſi, deinde, & in multis caſibus delegatam. Videbimus autem prius de ordinaria; quæ quidem conſiſtit, aut in ſubiectione perſonarū, & locorum; aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem, quoad perſonas; item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem, quoad loca, & res Eccleſiaſticas. Pertinet ergo ad Iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi.

Primò, ſubiectas habere omnes, & ſingulas per- 108 ſonas ſuæ Diœceſis, cuiuſcumque ſint gradus, & qualitatis in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad cauſas, & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas, ac cenſuras Eccleſiaſticas tantùm in laicis. in Eccleſiaſticis verò perſonis, etiā quoad ciuiles cauſas,

fas,& omnia crimina,& pœnarum genera omnia,
vt infrà demonstrabimus.
109 Secundò, omnes Ecclesias, & Parochias, Mo-
nasteria, & Hospitalia,ac omnia loca pia, & reli-
giosa, sub sua potestate, & regimine habere, c.re-
gend.10.q.1. nisi aliud ex priuilegio exemptionis,
vt lib.2.cap.11. tractabimus.
110 Tertiò, res, & bona Ecclesiastica, ac benefi-
cia, & Iura omnia Ecclesiarum, quoad quæ-
dam sub suo regimine continere, cap. nullus omni-
no,16.q.7.
111 Quartò, circa personas ad Iurisdictionem Epi-
scopi pertinet formatas litteras dare, id est, di-
missorias pro Ordinibus ab alio Episcopo reci-
piendis, cap.fin.& per tot.71.distinct. gloss.fin.in cap.
cum nullus,de tempor.Ordin.lib.6. Seraph. decis.985.
num.3. Campan. in diuers. Iur.Canon.rubr.6.cap.3.
num. 13. prope finem. Ego ipse de officio & potestate
112 Episcopi, part.2. allegat.7.num.4. Et quamuis olim
exemptis liceret huiusmodi dimissorias imparti-
ri, ex dict.cap. cum nullus, vbi Ioan. Andr. num.2.
Anchar.verb.in exemptis sub num.3. Franch. num.5.
hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident.sess.23.
de reformat. cap. 10. neque ipsi Abbates, neque
alij etiam exempti, aut Collegia, vel Capitula
quæcumque extra Ecclesiarum Cathedralium Lit-
teras dimissorias Clericis sæcularibus, vt ab aliis
Ordines suscipiant,concedere valent. Vnde Hen-
riquez in sum. lib. 10. cap. 22. §. 3. tenet personas
quaslibet extra Præsulem, etiam habentes Iuris-
dictionem quasi Episcopalem contentiosam, &
voluntariam,non posse dictam elargiri licentiam.
Et in Commento littera T. attestatur ita Romæ
obtinuisse Episcopum Salmanticen.de anno 1581.
contra Capitulum suæ Ecclesiæ, nisi tamen esset
Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iúsque ha-
beret visitandi, & congregandi Synodum, con-
tra quem non intrare dispositionem Concil. Tri-
dent.dict.cap.10.defendit Stephan.Gratian.discept.
forens.cap.112. quem refert, & sequitur Campan.
dict.cap.8.num.4.Alia circa dimissoriárum conces-
sionem, vide dict.allegat.7. per tot.
113 Quinto,Constitutiones speciales in Ecclesia,&
Diœcesi sua facere sacris Canonibus non ob-
uiantes, c.Catholica,11.dist.cap.2. vbi gloss. & Do-
ctores de maior.& obed.cap.2.de constit.lib.6. Duen.
reg.245. Azor. instit.moral.part.2.lib.3.cap.47.q.vlt.
Massobr. de Synodo Episcopi, cap. 4. dub. 1. num. 5.
vers.18. & dub. 41. & 41. Ego ipse de officio & po-
testate Episcopi, part.3.allegat.96.num.23. cum seqq.
114 Et huiusmodi Statuta, siue Constitutiones Epi-
scoporum debent potius obseruari, quàm Ius
commune, si Summi Pontificis auctoritate, vel
præscripta consuetudine roborentur, Gutier. Ca-
non. lib.1.cap.23.n.33. D.Barbos.in l.diuortio,part.2.
in princ.n.54.ff.solut.matrimon.Valasc.in partit.c.35.
num.9.cum seqq. Nicol. Garc.de benefic.part.1.cap.1.
n.99. Card. Mantic. de tacit.& ambig.conuent.tom.1.
lib. 3.tit.8.num.1.
115 Sextò (adhuc generaliter circa omnia) exequi
quæcumque Presbyteris licent,quoad celebratio-
nem Diuinorum,& administrationem Sacramen-
torum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa
communia sunt Presbyteris, & Episcopis, cap.il-
lud,95.dist. gloss. verb.Presbyteri,in Clem.1.de priui-
leg. vt est Catechizare, Baptizare, Prædicare, Eu-
charistiam conficere, soluere, & ligare, & omnia
Sacramenta ministrare, præter Confirmationem,
& Ordines, quæ solis Episcopis competunt;vt su-
prà vidimus.

Septimò, beneficia Ecclesiastica personis ido- 116
neis, & habilibus legitimè conferre, & personas
in Ecclesiis, vel beneficiis instituere, & destitue-
re, & non idoneos Præsentatos à Patronis reiice-
re, cap. 3. de instit. cap. cùm ex iniuncto, in fine, vbi
gloss.de heret. & latè lib.2.cap.13.
Octauò, omnes causas ad forum Ecclesiasticum 117
de Iure spectantes cognoscere, & omninò saltem
in prima instantia,& in sua Diœcesi terminare,ac
executioni mandare, Concil.Trident.sess.24.de re-
format.cap.20. Fusc. de visitat.lib.1.cap.33. post n.3.
Aloys.Ricc.in collect.decis.part.4.collect.1353.in fin.
Mar.Antonin.var.resolut.lib.1.resolut.15.n.3. Franc.
Leo in thesaur.fori Eccles.part.2.cap.1.n.70. Piasec.
in praxi Episcop.part.2.cap.4.num 3. Zerol.in praxi
Episcop.part.1.verb.instantia,§.4 Nouat.in singular.
Canonic.conclus.54. Ego ipse de officio & potest.Epi-
scopi, part.3.alleg.81.a princ. itavt iam hodie, nec 118
alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de La-
tere specificam potestatem maiorem non haben-
tes causas in curiis Ordinariorum Iudicum pen-
dentes ad se non auocent, nisi per viam legiti-
mæ appellationis ad ipsorum Tribunalia defe-
rantur, prout refert decisum Aloys. Ricc. in decis.
cur. Archiepisc. Neapol. p.4. decis.296. num.5. itavt 119
etiam nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius Iu-
dex Romanæ Curiæ possit de illis cognoscere in
prima instantia, nec monitoria decernere ad ex-
trahendas partes à suis domiciliis, secundùm
Aloys.Ricc.in praxi aurea,resol.126. & dict.part.4.
decis.271. num.6. & decis. 273. num. 3. meipsum
d.alleg.81. num.3.
Nonò, visitationem omnium Ecclesiarum, & 120
quorumcumque locorum Ecclesiasticorum, &
personarum, ac rerum facere, & in visitando
omnia necessaria, & opportuna ordinare, atque
disponere, saluo Iure exemptorum,cap.in singulis,
cum seq. de statu Monach. Concil.Trid.sess.7. de re-
format. cap. 7. & 8. & sess.21. de reformat. cap.8. &
sess. 24. de reformat. cap. 3. & sess. 25. de Regular.
cap.20. & infrà hoc eod. lib. cap. 14. ostendemus.
Decimò, Clericos, & omnes Ecclesiasticas 121
personas sibi subiectas corrigere, carcerare, ab
officio & beneficio suspendere, degradare, bene-
ficiis priuare, & alias pœnas, & censuras impo-
nere, ex causis, modis, & formis, quas infra suis
locis videbimus.
Vndecimò, Capituli negligentiam quando- 122
que supplere, Concil. Trid.sess.5.de reformat cap.1.
sess.24. etiam de reformat.cap.16. ita & Abbatum,
ac Metropolitani vices quoque in nonnullis,
sess.23.de reform.cap.1. & controuersias de præce- 123
dentia inter Ecclesiasticas personas componere,
sess.25.de Regul. cap.13. ad cuius intellectum ema-
nauit Constitut. Gregor. XIII. incip. Exposcit
Pastoralis off. sub Dat. 17. Iunij 1585. quam refert
Quarant.in sum. Bullarij, verb. Præcedentia, Piasec.
in praxi Episcop. p.2. cap.3. num. 48. & est optima
hac de re Sac. Rot. decisio in Coloniens. præce-
dentiæ 9.Iun.1627. coram Vbald. vbi aliæ referun-
tur; & plura cumulaui de offic. & potest. Episc. p.3.
alleg.78. num.26. cum seqq.
Duodecimò, super omnes personas suæ Diœ- 124
cesis non exemptas, liberam habent potestatem
adulteria, & scelera inquirendi, vlciscendi, & in-
dicandi, absque impedimento alicuius,& si opus
fuerit, publicum auxilium inuocandi, cap. eos qui,
32. dist. cap. conquerente, cap.dilectus, de offic. Ordin.
glos. in cap. transmissam, de elect. Concil. Trident.
sess.24. de reform. cap.8.

125 Decimotertiò, Eccleſias ædificandas deſignare, vt infrà *lib. proximo, cap.* 2. oſtendemus, & de litigioſis Eccleſiis cognoſcere, & curare, *cap. ſi plures* 16. *quæſt.* 7. Eccleſiam etiam Parochialem alicui Monaſterio applicare, ſaltem de Iure antiquo, *cap. ſi Epiſcopus* 12. *q.* 2. *cap. conſultationibus, de donat.* & vnione Eccleſiarum, & beneficiorum certis de cauſis facere, & nouas Parochias inſtituere, vt *lib. ſeq. in cap. de vnion. benef.* & de Diœceſibus, & Parochiis dicemus.

126 Decimoquartò, Monaſteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, & ea ad libitum gratia viſitationis, & exhortationis intrare, *cap. viſitandi*, 18. *q.* 2. & eorum vtilitates diſponere, *cap. cognouimus, ead. quæſt.* ita & Hoſpitalia, & pia loca regere, & ab eorum adminiſtratoribus, & viſitatoribus, atque œconomis rationes exigere, vt infrà lib. proximo oſtendemus.

127 Decimoquintò, res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari, ſiue eorum omnium curam, & prouidentiam habere, & curare, vt legata ad pias cauſas exequantur, & per ſe etiam quandoque vltimas exequi voluntates, *cap. nos quidem*, *cap. ſi heredes, cap. Ioannes, de teſtam.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 8.

128 Decimoſextò, pœnas criminales ad ſuum ar-
bitrium locis piis diſtribuere, & pauperibus; ſed
in pari neceſſitate melius erit ſubuenire pauperi-
bus loci, in quo habitat Clericus condemnatus.
Ita Epiſcopo Venuſino reſpondit ſacra Congre-
gatio negotiis Epiſcoporum præpoſita 21. *No-*
129 *uembris* 1600. Poſſunt quoque ex eiſdem pœnis
carceres Eccleſiaſticos facere, vt Epiſcopo An-
drien. reſcripſit eadem Congregatio 25. *Iunij* 1596.
130 De his autem pœnis Vicarius participare non
debet, eadem ſacra Congregatio Archiepiſcopo
131 Vrbinaten. 11. *Septembris* 1584. Fiſcali verò ali-
qua pars pœnarum huiuſmodi applicari poteſt,
ſed Epiſcopus, & Notarij de illis quoquomodo
participare non poſſunt, vt fuit reſcriptum per
eandem ſacram Congregationem Vicario Apo-
ſtolico ciuitatis Caſtelli, *ſub die* 4. *Septem-*
bris 1595.

132 Decimoſeptimò, Cancellariam Epiſcopalem
locare, vel vendere non debet, nec ex ea aliquod
habere emolumentum, eadem ſacra Congregat.
Epiſcopo Ariminenſi, 12. *Ianuarij* 1598. ſed illa
debet exerceri facere per proprios miniſtros Epi-
ſcopi ab eo prouiſionatos, eadem ſac. Congregat.
ſub die 26. *Auguſti* 1592. Cancellariæ autem Feu-
dorum temporalium Eccleſiæ locari poſſunt, ea-
dem ſacra Congregatio Archiepiſcopo Neapoli-
133 tano *ſub eodem die, & anno.* Quartæ autem fune-
rales nullatenus ſunt locandæ, eadem ſacra Con-
gregatio Archiepiſcopo Cuſentino, *ſub die* 14. *De-*
cembris 1592.

§ IV.

134 NVnc circa ſecundam partem Iuriſdictionis Ordinariæ Epiſcoporum, quæ in diſpenſatione, & abſolutione conſiſtit, ſciendum eſt, quòd circa auctoritatem diſpenſandi, variæ videntur eſſe Canonum diſpoſitiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum ſententiæ, quare hac in re breuiter explicare conabimur, quibus in caſibus Epiſcopi poſſint, vel non poſſint diſpenſare; cadit autem diſpenſatio Epiſcoporum, primò, in irregularitate, vt ſcilicet quis poſſit Ordines ſuſcipere, vel in ſuſceptis miniſtrare. Secundò, in habilitate ad beneficia, & officia conſequenda. Tertiò, in facultate contrahendi matrimonia contra impedimenta Canonica. In aliis materiis non videtur propriè diſpenſatio Epiſcoporum ea de re; nam in voto & iuramento eſt potius abſolutio, vel commutatio, in aliis erit conceſſio, vel licentia, aut remiſſio, & huiuſmodi.

In irregularitate igitur ad Ordines ſuſcipiendos diſpenſare poſſunt Epiſcopi de Iuriſdictione ordinaria cum his, qui ordinari prohibentur de Iure, ex his cauſis, videlicet,

Primò, ex quocunque delicto occulto in quo 135
diſpenſare poſſunt Epiſcopi, poſt peractam pœnitentiam, *cap. de his verò*, 50. *diſt.*

Secundò, in irregularitate, quæ contrahitur 136
ex reiteratione Baptiſmi occulta vigore Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. ita Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 70. Auil. *de cenſur. part.* 7. *diſput.* 7. *q.* 3. *puncto* 3. *num.* 9. Filliuc. *tract.* 20. *cap.* 6. *q.* 5. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 39. *num.* 36. me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract.* 12. *cap.* 3. *q.* 8. *in reſol.* 1. *quæſtionis*; etiamſi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo neſciatur, an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 16. Auil. *d. dub.* 6. Sanch. *de matrim. d. lib.* 2. *diſput.* 37. *num.* 11.

Secundò, in irregularitate contracta ab eo qui 137
duos ſacros Ordines, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit, quando delictum eſt occultum vigore Concil. Trid. *citato loco*; vt per Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.* 6. §. 5. Auil. *d. part.* 7. *diſput.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 4. *ad fin.* Sayr. *dict. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 4. Vgolin. *de irreg. cap.* 39. §. 1. *num.* 31. *& de poteſt. Epiſcopi, cap.* 57. §. 2. *num.* 4. *verſ. Quarto*, Ego ipſe *d. alleg.* 39. *num.* 37.

Tertiò, in irregularitate occulta proueniente 138
ab adminiſtratione in Ordinibus malè ſuſceptis vigore eiuſdem Concilij *citato loco*; Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9. *in fin.* Campan. *in diverſ. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 5. *num.* 2. quos refero Ego ipſe *d. alleg.* 39. *num.* 41. atteſtantes hoc verum eſſe, ſi Epiſcopus non fuerit etiam ſciens particeps eiuſdem culpæ.

Quartò, in irregularitate, quam quis contra- 139
xit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat ſuſceptos, & alios ſuſcipiat, modò delictum ſit occultum; Vgolin. *d. tract. de poteſt. Epiſcopi, cap.* 57. §. 3. *num.* 1. *verſ. ſi etiam*, Bonacin. *d. q.* 3. *puncto* 6. *num.* 10. Ego ipſe *d. alleg.* 39. *num.* 43.

Quintò, cum eo, qui per ſaltum promotus ad 140
Ordines celebrauit, vbi delictum fuerit occultum; Vgolin. *d. cap.* 57. §. 2. *num.* 4. *verſ.* 3. Ego ipſe *d. alleg.* 39. *num.* 40.

Sextò, cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit 141
ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui, vel dignitati, aut à cenſura irretito, Schiſmatico, Hæretico, depoſito, vel degradato, dummodò delictum ſit occultum vigore eiuſdem Concilij; Vgolin. *d. cap.* 57. §. 2. *num.* 4. *verſ. quintò*, Ego ipſe *d. alleg.* 39. *num.* 42.

Septimò, cum ſimoniaco occulto, non tamen 142
eum rehabilitare ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit vigore Concilij, *citato loco*; ita Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 61. *num.* 11. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 140. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 1. *num.* 74. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irregular. num.* 15.

*num.*15.*&* 16. Ego ipſe *d.alleg.*39.*num.*44. Verùm, quia Sixtus V. *in Conſtit. ſua contra ſimoniace ordinantes*, inter alias pœnas ſuſpenſionem imponit, & illius abſolutionem Papæ reſeruat: id non poterit Epiſcopus vigore Concilij illam impendere, etiamſi delictum ſit occultum; vt bene reſoluunt Sayr. *de cenſur.lib.*4.*cap.*17.*ad fin.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*11. *cap.*27. *num.*66. Bonacin.*de ſimon.q.*7.*puncto* 1. §.7.*num.*5.

143 Octauò, à ſuſpenſione contracta ab eo, qui furtiuè, id eſt, neſciente Epiſcopo, neque probante, neque examinante Ordines ſuſcepit, ſi occulta ſit, vigore Concilij *d.loco.* Ita Henriq.*lib.*14. *cap.*6.§.5. Suar.*tom.*5.*diſp.*42.*ſect.*3.*num.*5. Ægid.de Coninck *tom.*2. *diſp.*18.*dub.*5 *num.*43. Bonacin.*d. puncto* 4. *num.*5. Vgolin.*d.cap.*57.§.2.*num.*4.*verſ.*4. Ego ipſe *d.alleg.*39.*num.*38.

144 Nonò, in ſuſpenſione, quam quis contraxit recipiendo Ordines ſine litteris dimiſſoriis, ſi ſit occulta vigore eiuſdem Concilij, *citato loco*, Bonacin.*de Sacram. diſp.*8. *q.vnica, puncto* 4. *num.*25. Ego ipſe *d.alleg.*39. *num.*39.

145 Decimò, in ſuſpenſione à Diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra, ſi ſit occulta, virtute Concil.Trid.*citato loco*; ita Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.* 2. *lib.*6. *cap.* 17. *num.* 41. *in fine.* Nam à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad Monaſterium Monialium, non poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, & tenent Aloyſ.Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.*648.*in* 1.*edit.* aliàs *reſol.*541 *num.*5. *in* 2.*edit.* Nicol.Garc.*de benefic.p.*11.*cap.*10.*n.*122. Armendar.*in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib.*1. *tit.*18.*l.*7. *de irregular. n.*23. quicquid dicat Bonacin.*de clauſura,q.*1.*puncto* 5. *num.*1.

146 Vndecimò, in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio eſt occulta, licèt celebratio ſit manifeſta, vigore Concilij *d.loco*; ita Nauar.*conſ.*2. *ſub tit. de Cleric. non Ordin. Min.* in vtraque edit. Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*1.*cap.*1.*num.*56.*pag.*62. Fr.Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.*2. *q.*8. *art.*14. *concl.*2. Ego ipſe *d. alleg.*39. *num.*27. me citato *in illo loco*, Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tract.*12.

147 *cap.*3. *q.*13. *reſol.*3. *in fine*; poteſt enim Epiſcopus diſpenſare, etiamſi actus ſit materialiter publicus, non verò formaliter in quantum delictum, quia adhuc occultum dicitur, Emman. Sa *verb. Epiſcopus, num.*35. Fr.Emman.*in ſum.p.*1.*cap.*176. *num.*3. Henriq. *lib.*14. *cap.*20. §.4. Sayr. *de cenſur. lib.*7.*cap.*13.*num.*13. Bonacin. *in ſimili tract diſp.*7. *q.*5.*puncto* 1.*n.*4.*verſ.dixi in prouenientibus*, Vgolin. *eod.tract.tab.*1.*cap.*13.§.7.*ſub num.*4. Sanch.*de Matrim.lib.*8. *diſp.*34. *num.*56. Piaſec. *d.p.*1. *cap.*1. *ſub tit.de diſpenſat.num.*56.*fol.*61. Aloyſ.Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſ.reſol.*450. *num.*5. *in* 2. *edit.* Galer. *in margarita caſuum conſcientiæ*, *verb. delictum*, *vlt.* Campan.*in diuerſ. Iuris Canon. rub.*7. *cap.*5. *num.*3. Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 71. *num.* 8. Fr. Barth. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum Nouitijs, diſp.*9. *dub.*16.*n.*4. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.*2. *lib.*8. *num.* 25. *&* 29. Vnde ſi in loco ita diſtanti publicum, & notum ſit aliquod delictum, vt ſpes non ſubſit fore vt ad illum locum deferatur, occultum ibi, vbi abſolutio petitur, dicitur; ac proinde Epiſcopi facultati in illo Concilij Decreto datam ſubiicitur, ita Auil.*de cenſur. part.*2. *cap.*7.*diſput.*1.*dub.*11.*concluſ.*3. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.*1 *lib.*2.*cap.*11.*num.*20. Duard.*in Bulla Cœnæ Domini*, *lib.*3. §.2. *q.*11. *num.*10. Fagund. *dict.cap.*8.*n.*28. contra Nauarr.*conſil.*43. *de tempor. Ordin. in nouis*, Sayr.*in floribus, deciſ. ſub illo tit. deciſ.*63. Suar. *tomo* 4. *de Pœnitent. diſput.* 30. *ſect.*2. *num.* 2. Sanctarell. *de hæreſi*, *cap.*5. *dub.*6. *num.*26. exiſtimantes non dici occultum delictum, quod alicubi, vbi ſcilicet commiſſum eſt, publicum ſit, ac in eo loco, in quo abſolutio petitur, ſit occultum.

Duodecimò, in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modò delictum ſit occultum, 148
Perez *in rubric.tit.*13.*lib.*8. *Ordin. pag.*256. Franc. Ludouic. Miranda *in man. Prælat.tom.*2.*q.*8.*art.*13. *concluſ.* 2. *&* 3. Ego ipſe *dict. allegat.* 39. *num.* 48. Auil.*de cenſur.part.*7.*diſput.*6. *ſect.*2.*dub.*1.*& ſect.*5. *dub.*5. *concluſ.*2. Ægid. de Coninck *de Sacrament. diſp.*18.*dub.*14.*num.*111. Diana *reſolut.moral.part.*2. *tract.*1. *Miſcel. reſolut.*19. vbi reſoluit, quòd ſi ex 149
rixa repentè orta, vel ex inimicitia ob iniurioſa verba contracta ſubitò homicidium perpetratur, caſuale erit, & non voluntarium, ad effectum vt poſſit Epiſcopus circa irregularitatem ex ipſo contractam diſpenſare, & intelligit Concil. Tri- 150
dent. *ſeſſ.*14. *de reformat.cap.*17. dum ait, *ſi verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu*,&c. vt non intelligatur ſicut aſſerit Sayr. *de cenſur. lib.*7. *cap.*7.*n.*8. de homicidio caſuali non volito in ſe, ſed in cauſa; ac intelligatur de homicidio quod caſu ſolùm contingit, ad differentiam homicidij voliti ex propoſito. Contra Soar.*tom.*5.*de cenſur.diſp.*44. *ſect.*1. *num.*3. & Molin. *de Iuſtit.tom.*4. *tractat.*3.*diſput.*79. *num.* 7. exiſtimantes Epiſcopum vigore Concilij *dict.cap.*6. non poſſe diſpenſare ſuper ir- 151
regularitates occultas contractas ex homicidio caſuali: vnde credo à fortiori diſpenſare poſſe cum eo, qui aliquem hominem occidit non intendens occidere, Nauar.*in man.cap.*27. *num.*240. *& conſil.*27. *de homicid. in vtraque edit.* Henriquez *lib.*14.*cap.*19.§.3.*in commento, littera E.* Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ.*521. *in* 1.*edit.aliàs reſolut.*448. *num.*2. *&* 3. *in* 2.*edit.* Bonacin. *de cenſur. diſp.*7.*q.*4.*punct.vltim.num.*7. Ego ipſe *d.allegat.*39. *n.*50. & cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum 152
percuteret, ſed caueret ne occideret. ſequuto homicidio, Henriq. *dict.cap.*19.§. 3. *in commento littera E*, *& cap.*14. §.2. Bonacin. *dict. puncto vlt.n.*8. Ego ipſe *dict. allegat.*39. *num.*51. In irregularitate autem, quæ prouenit ex homicidio voluntario, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe, non diſpenſat Epiſcopus ex priuilegio Concilij Trident. *citato loco*, ex his, quæ cumulaui, *d.allegat.*39. *ex num.*46. vbi plures citaui Doctores, & id intelligit de homicidio, quod deliberato animo & inito conſilio fit, Diana *dict.reſolut.*19.*verſ. ſed contrariam.*

Decimotertiò, in irregularitate proueniente ex 153
homicidio licito, vel facto legitima auctoritate, & iuſta de cauſa; Couarr. *in Clement. ſi furioſus, part.*1.§.3.*num.*7.*in fine*, Nauarr.*d.cap.*27.*num.*240. *verſ. quartò*, *& in rubr. de iudic. num.* 109. *verſ.* 3. *cum ſeqq.* Maiol.*de irregular.lib.*5.*cap.*48. §.6. Medin.*in ſum.p.*1.*cap.*12. §.12. Viuald. *in candel. aureo, part.*2. *tit. de irregular. quoad fratres, num.*326. *& ſequent.* Bañes 2.2.*quæſt.*40. *art.*2. *dub.*4. Franc. Emman.*quæſt. Regular.tom.*1.*quæſt.*24.*artic.*8. reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat, *in ſum. tom.* 1. *cap.* 174. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr.*11. *cap.*23. *num.*138. Ego ipſe *d.alleg.*39. *num.*47.

Contra Nauarr. mihi viſum ſibi contrarium,

P 4 *conſ.*34.

conf. 34. in antiq aliàs 39. in nouit, de homicid. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. decis. 31. Henriq. dict. lib. 14. cap. 9. § 3. & cap. 19. §. 4. in commento, littera K. Vgolin. de irregular. cap. 33. §. 1. num. 1. & cap. 44. §. 2. num. 4. & cap. 62. §. 5. Veg. in sum. p. 1. cap. 56. casu 6. & cap. 127. casu 27. & part. 2. cap. 15. casu 40. & in speculo Curator. cap. 11. n. 87. & cap. 12. num. 323. Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 1. cap. 13. num. 38. Molin. de Iustit. tract. 3. disput. 79. num. 8. vers. 4. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. irregularitas, §. 8. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 6. num. 170. Nicol. Garc. de benef. p. 7. cap. 11. num. 40. Homobon. de Bonis de examine Eccles. tract. 12. cap. 3. q. 13. resolut. 2. in fine, existimantes Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare.

154 Decimoquartò, in irregularitate ex mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta, Nauar. dict. cap. 27. num. 194. Sà verb. irregularitas, in fine, Tolet. in institut. Sacerd. lib. 1. cap. 88. vers. 6. & cap. 89. num. 3. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 57. §. 1. littera H. & lib. 14. cap. 19. §. 1. littera L. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiepisc. Neapol. cap. 66. num. 9. in vlt. edit. Franc. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 24. artic. 10. & in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 13. num. 6. Piasec. in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 57. Suar. tom. 5. disput. 44. sect. 2. num. 4. & sect. 4. num. 35. Molin. de Iustit. tom. 4. disp. 79. sub num. 8. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 91. Ludouic. Mirand. d. q. 8. art. 11. Ægid. de Coninck de Sacram. tom. 2. disput. 18. dub. 8. Auila de cens. part. 7. disp. 6. tract. 5. dub. 4. Bonacin. in simili tract. disput. 7. q. 4. puncto vlt. num. 11. Armendar. dict. l. 7. de irregular. num. 14. Nicol. Garc. de beneficijs, part. 7. cap. 11. num. 30. cum seqq. Campan. dict. cap. 23. num. 143. Barthol. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Relig. statum Nouit. disput. 9. dub. 7. Nouar. post decis. Aloys. Ricc. 117. vers. quoad 2. p. 4. Ego ipse d. alleg. 39. num. 49. & me citato in illo loco Homobon. de Bonis d. tract. 12. cap. 3. q. 10. resolut. 5. pag. 438.

155 Decimoquintò, in irregularitate prouueniente ex delicto, etiam manifesto, quod non sit grauius adulterio, similiter post peractam pœnitentiam dispensat, cap. at si Clerici, §. de adulteriis, de iudic. Hieron. Fernand. de Otteto Roman. lucubrat. q. 32.

156 Decimosextò, in illegitimitate ex delicto occulto prouueniente; ratio est, quia licèt hæc irregularitas causet in homine quendam defectum, tamen intrinsecè dependet à crimine parentum, ac proinde si huiusmodi crimen sit occultum, comprehenditur sub Decreto Concilij, d. cap. 6. quam sic resoluit Auila de censur. part. 7. disput. 3. dub. 7. probabilem sententiam dicit Ægid. de Coninck de Sacram. disput. 18. dub. 14. num. 117. sequitur Diana resol. moral. p. 3. tract. 1. Miscel. resol. 21. & p. 4. tract. 1. resol. 64. Hurtad. de censur. disput. 2. diffic. 20. num. 65. Machado en su perfetto Confessor tom. 1. lib. 1. p. 3. tract. 17. documen. 2. num. 4.

Contra Suar. tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 5. n. 5. Sayr. eod. tract. lib. 6. cap. 11. num. 8. Bonacin. in simili tract. disput. 7. puncto 3. q. 2. num. 15. Piasec. in praxi Episc. p. 1. cap. 1. num. 56 & 60. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 7. n. 73. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 152. Laurent. de Peirinis tom. 2. de subdito Prelato, q. 2. cap. 1. §. 9. num. 143. existimantes Episcopum non posse dispensare vigore Concilij d. cap. 6. cum illegitimis occultis ad recipiendos sacros Ordines pro quibus non facit, quòd d. Conc. tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi super irregularitates contractas ex delicto, at irregularitas illegitimorum est irregularitas ex defectu, & non ex delicto, quia respondetur hanc irregularitatem intrinsecè dependere à crimine parentum, ac proinde videri etiam inclusam sub verbis Concilij d. cap. 6.

157 Decimoseptimò, in irregularitate prouueniente ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto; quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur; nam dispensat Episcopus cum hæretico, vel apostatam à Fide, vt promoueri possint, vel in Ordinibus ministrare, si timore vel periculo compulsi à fide defecerunt, & postea sponte reluctati sunt, nisi se periculo præsumptuosè exposuerint, cap. Presbyteros qui, 50. distinct.
158 Item cum homicida, qui non per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, vt notatur in cap. 8. Henricus, de Clerico pugn. in duello, item cum homicida, qui cum magno iræ furore nolens occiderit aliquem, cap. studeat, 50. dist. cap. interfecisti, de homicid. item cũ simoniaco, si cùm paruulus esset, cupiditate parentum, Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptam demiserit, & Canonicè vixerit, aut si ignorantet, vel coactus id fuerit, cap. fin. q. 5.

159 Decimooctauò, in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente, in iis, qui Religionem approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam pro culpa susceptor Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem die susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pœna promulgatum dispensant Episcopi, vt suis in locis commodiùs dicemus.

160 Decimononò, ex quacumque etiam causa irregularitas proueniat, vbi subest necessitas dispensandi, veluti ad vitanda scandala & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, cap. vt constitueretur, 50. dist.

161 Vigesimò, propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam dispensant Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto, quòd sit grauius adulterio, vt suprà est dictum.

162 Vigesimoprimò, dispensat Episcopus cum illegitimis ex quocumque etiam damnato coitu ad Minores Ordines, & ad beneficium simplex, cap. 1. de fil. Presbyt. lib. 6. Gig. de pensionib. q. 17. in princ. Vgolin. de irregular. cap. 44. §. 2. num. 3, Henriquez in summ. lib. 14. cap. 8. §. 10. littera B. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 6. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 50. quæst 8. Nicol. Garc. de benefic. pag. 7. cap. 2. num. 48. Carol. de Grass. de effectib. Cleric. effectu 1. num. 530. Campan. in diuers. Iuris Canonic. rubr. 11. cap. 13. num. 81. Bellet. disquis. Cler. p. 1. tit. de discipl. Cler. §. 3. num. 25. Ego ipse d. p. 2. alleg. 45. num. 19. vbi hoc verum intelligo stante iusta causa, & suffragantibus meritis, & num. 21. amplio procedere in Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum, & num. 23. in dimidiis portionibus, seu in inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, & num. 28. limito vt cum illegitimis non possit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum, & num. 29. limito quoque in dignitatibus, vel personalibus etiam sine cura, & num. 30. in aliis beneficiis requirentibus sacrum Ordinem, & num. 31. in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedrali

post

poſt diſtributionem ſacrorum Ordinum factam,
& nec etiam poterit diſpenſare vt ad beneficium
ſimplex, quod parens obtinuerat, filius promo-
ueatur, vt per gloſ. *verb. sale, in cap. 1. de filijs Presbyt. lib. 6.* vbi Franc. *num. 7.* Campan. *d. cap. 13. num. 87.*
Sanctarell. *var. reſol. q. 39. num. 2.*

163 Vigeſimoſecundò, diſpenſat Epiſcopus cum
corpore vitiatis, ſiue defectum in corpore pa-
tientibus in leuibus vitiis, defectibus, vel debi-
litationibus, Seraph. *deciſ. 625. num. 5.* Campan.
164 *d. rubr. 11. cap. 17. num. 204.* item cum habentibus
membrum occultum ſiue manifeſtum non ſua
culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præ-
ſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit
ipſum impotentem ad celebrandum; Fr. Ludou.
Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 8. art. 3. num. 3.*
165 Ego ipſe *d. p. 2. alleg. 42. num. 59.* qui autem dica-
tur corporalis morbus, vel defectus, qui Ordi-
nis executionem impediat, vel ſcandalum gignat,
Epiſcopi ſolius eſt determinare, non autem alte-
rius Prælati inferioris. Couar. *in Clem. ſi furioſus, pag. 1. in initio, num. 5.* Auila *de cenſur. pag. 7. diſp. 3. dub. 3.* Bonacin. *in ſimili tract. diſput. 7. quæſt. 2. puncto 2. num. 36. in fine,* Valer. Reginald. *in praxi fori*
166 *Pœnit. lib. 30. num. 45.* arbitrio quoque eiuſdem
Epiſcopi conſiderandum relinquitur quod dica-
tur modicum vitium, & quæ notabilis deformi-
tas, *gloſ. pen. & vlt. in cap. 2. de corp. vit.* Menoch.
conſ. 96. num. 30. & 31. & de arbitr. caſu 226. num. 7. 8. 15. & 16. Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. §. 1.* Seraph. *d. deciſ. 625. num. 4.* Bellet. *vbi ſupra, §. 7. num. 26.* Ego
ipſe *d. alleg. 42. num. 60.* etiam reſpectu Regula-
rium, niſi à Sede Apoſt. eorum ſuperioribus de-
legaretur hæc poteſtas, Henriq. *d. cap. 8. §. 1. verſ. ſecundo,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 24. art. 4.*
Campan. *d. cap. 17. num. 204.*

167 Vigeſimotertiò, Epiſcopus ex legitima cauſa
poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi
non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, Concil.
Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 14. in fine,* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 10. cap. 5. verſ. hoc in loco,* vbi in-
telligit ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint ita
promoti, quia Concilium non diſtinguit de Or-
dinato ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter,
ſed ſimpliciter loquitur: quod verum eſt; non
ſolùm in promotis aliquo Sacrorum Ordine
emiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordi-
nes, emiſſis minoribus, ſiue vno tantum, vt refert
deciſum Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſc. num. 53. verſ. item,* Ego ipſe
d. p. 2. alleg. 47. num. 7.

168 Vigeſimoquartò, cum ordinatis ab Epiſcopo
hæretico, ignoranter poteſt Epiſcopus diſpenſa-
re, ſi cumprimùm eum ſciuerint, ſe ab vſu Ordi-
num abſtinuerint, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 1.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. num. 190. verſ. quartò,*
Ego ipſe *d. pag. 2. alleg. 48. ex num. 2.*

169 Vigeſimoquintò, maiores Ordines recipiens
ignoranter ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & digni-
tati renunciauit, poteſt a proprio Epiſcopo diſpen-
ſari, *cap. 1. de Ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſc.*
Ego ipſe *d. alleg. 48. num. 1.*

170 Vigeſimoſextò, in Bigamia vera, vel interpre-
tatiua poterit Epiſcopus diſpenſare, vbi neceſſi-
tas vrgeret ob miniſtrorum penuriam, nec eſſet
aditus ad Pontificem ob loci diſtantiam, ita Hen-
riq. *lib. 12. de matrim. cap. 6. §. 11.* Sanch. *de matrim.* [illegible] *diſp. 86. num. 14.* Ego ipſe *d. p. 2. alleg. 49. n. 25.*
171 Item poteſt diſpenſare in ſimilitudinaria biga-
mia, ſi Clericus cum vnica & Virgine contraxe-
rit, iuxta textus ſic neceſſariò intelligendos, ne
aliis aduerſentur, *in cap. Sacerdotes, de Cler. coniug. & in cap. 1. qui Clerici vel vouentes.* Sanch. *d. diſp. 86. num. 20.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 220.* Fr.
Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 8. art. 2. concl. 3.* Ego ipſe *d. alleg. 49. num. 26.* Scip. de
Rubeis *in aphor. Epiſc. verb. Bigamus, num. 3.*

Vigeſimoſeptimò, in infamia facti, quæ ſci- 172
licet naſcitur ex crimine aliquo notorio, Epiſco-
pus diſpenſare valet. Nau. *in man. cap. 27. num. 204.*
Fr. Ludou. Miranda *d. q. 8. art. 5. concl. 1.* Item in ea,
quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem ha-
bet diſpenſandi, Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 60. §. 5. num. 3.* Auil. *de cenſur. p. 7. diſput. 4. dub. 6.* Bo-
nacin. *eod. tract. diſput. 7. q. 5. puncto 1. num. 8. verſ. 3.*
Ego ipſe *d. p. 2. alleg. 43. num. 31.* vbi cum Hen-
riq. animaduerti ſuperueniente hac Iuris infa-
mia diſpenſare Epiſcopum, vt quis retineat vſum
Ordinum & beneficia, non autem vt de nouo
obtineat.

Vigeſimooctauò, Epiſcopus cum ordinandis 173
data legitima cauſa à Conc. Trid. requiſita, *ſeſſ. 23. de reform. cap. 11. 13. & 14.* poteſt in interſtitiis
diſpenſare, de quo latè tractaui *d. p. 2. alleg. 18. per totam.* Et quòd plures minores Ordines vna die
recipi poſſint, dixi latè Ego ipſe *ead. p. 2. alleg. 11. ex num. 13.*

Et hæc de diſpenſatione Epiſcoporum in irre- 174
gularitate pro Ordinibus ſuſcipiendis. Ad mi-
niſtrandum verò in Ordinibus iam ſuſceptis non
minus diſpenſare poſſunt, quàm ad eoſdem ſuſci-
piendos diſpenſent, nam in quibuſcumque caſi-
bus diſpenſatio ad ſuſcipiendos Ordines eis con-
ceditur, in his etiam ad miniſtrandum in ſuſce-
ptis poſſunt diſpenſare, immò facilius diſpen-
ſatio conceditur ad miniſtrandum, quàm ad pro-
mouendum ad Ordines, argument. *cap. ſi quis Presbyter, 50. diſtinct. & cap. 1. in fine, de Ordin. ab Epiſcopo,* vnde diſpenſare poſſunt Epiſcopi etiam
cum ſacrilego, quandoque vt in Ordine ſuſcepto
miniſtret, *d. cap. ſi quis Presbyter.* In aliis caſibus
hîc non expreſſis ſolus Papa diſpenſat, vt ſuprà
cap. 1. oſtendimus.

§. V.

Circa habilitatem autem ad beneficia, & di-
gnitates ac officia Eccleſiaſtica conſequenda
diſpenſare poſſunt Epiſcopi.

Primò, cum illegitimis in beneficiis ſimplici- 175
bus tantùm, non autem in Curatis, nec in digni-
tatibus Eccleſiaſticis, vt dixi ſuprà *num. 162.*

Secundò, cum eo, qui recipit beneficium de 176
manu laici, vt valeat illud retinere, ſecundùm
Innoc. *in cap. quiſquis, de elect.* arg. *cap. nuper, de ſent. excom.*

Tertiò, vt quis obtinens vnum ſimplex bene- 177
ficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem,
poſſit aliud ſimile tantùm obtinere, vt per Nicol.
Garc. *de benefic. p. 11. cap. 5. num. 310. in 1. & 2. declar.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, requiſ. 7. dub. 16.* Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarra, lib. 4. tit. 7. de benefic. incompatib. num. 32.* vbi
num. 33. & 34. ſubdit vltra duo beneficia, etiamſi
minimè ſufficerent, non poſſet conferri vni abſ-
que diſpenſatione Apoſtolica, refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 62. num. 6.* vide
infrà *in cap. de collat. benefic.*

Quartò, cum eo, qui propter beneficium, quod 178
obtinuit, tenetur infra annum ordinari, ſi abeſſe
velit

velit causa studij, *cap. cùm ex eo, de elect. lib. 6.* Rebuff. *de priuileg. Schol. priuil.* 36. Monet. *de distribut. quotidian. p. 2. q. 10. num. 4.* Hodie cùm per Concil. Trid. non admittantur ad Parochiales Ecclesias, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iu-
179 dicati, Parochis causa studiorum non esse dandam licentiam referunt à sacra Congreg. decisum, Henriq. *consil.* 23. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. glos. 6. num.* 251. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub tit. Sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num.* 122. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 502. *in edit.* 1. aliàs *resolut.* 393. *in fin. in 2. edit.* Sanctarell. *var. resol. q. 3. num.* 25. Ego ipse *d. part. 3. alleg. 53. num. 77. & alleg. 56. num.* 30.

180 Quintò, in ætate quoad Dignitates non curatas, & beneficia simplicia, *cap. vnic. de ætat. & qualit. in 6.* Verùm cùm ætas huiusmodi sit à Concil. Trident. præscripta, super illa iam non possunt Episcopi dispensare; & in simili resoluunt Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 5. quæst.* 9. Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 4. num.* 71. Aloys. Ricc. *in decis. Cur. Archiepisc. Neapol. decis.* 309. *num. 9. p. 4.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 62. num. 6.* sicut nec possunt dispensare in ætate præscripta ad Ordines suscipiendos; Scip. de Rubeis *in aphorism. Episc. verb. ætas, à num.* 2.

181 Sextò, vt Parochus non resideat ad tempus cum causa rationabili, *cap. licèt Canon de elect. lib. 6.* Hodie verò ex noua dispositione Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 1. ad fin.* discedendi licentia in scriptis, gratisque concedenda, vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa Parochis non datur per Episcopum, vnde non sufficere licentiam tacitam, sed oportere expressam, resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap 2. num.* 35. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num* 164. Sanctarell. *var. resol. q. 4. num.* 16. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 53. num.* 95.

§. VI.

IN matrimonio verò contrahendo, & in illius impedimentis, regulariter non dispensat Episcopus, nisi in sequentibus casibus.

182 Primus est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est, feriarum ex causa, vel speciale à se factum, aut à suo inferiore, ita quoad primam partem resoluit Bonacin. *de Matrim. q. 3. puncto* 14. *num.* 4. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 32. num.* 194.

183 Secundus, contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud, quod etiam contractum dirimeret, *cap. si autem, in fin. 36. q. 2.* Caietan. *in sum. verb. Matrimonium, vers. secundum verò caput, in fine.*

184 Tertius, vt contrahi possit non præmissis denunciationibus, vt expressè definitur in Concil. Trident. *sess. 24. de reform. Matrim. cap.* 1. Petr. de Ledesm. *in sum. p. 1.* vbi *de Sacram. Matrim cap. 6. concl.* 7. Franc. Leo *in thesaur. fori Eccles. p. 2. cap. 9. num* 51. Posseuin. *de offic. Curati, cap. 10. de matrim. num.* 2. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 6. à num.* 3. Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 7. num. 4. cum seqq.* Basil. Ponc. *de impediment. matrim. cap. 26. § 4. vers. debent*, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 11. num.* 58. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 31. à num.* 232. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 6. cap. 3 num.* 42. cum aliis per me citatis *part. 2. alleg. 32. num.* 27. vbi *num.* 38. id intelligo interuenientibus causis, quæ sibi iustæ videbuntur, ita vt Episcopus non prudenter agat remittendo denunciationes, absque iusta causa, & *à num. 40. cum seqq.* refero huiusmodi iustas ad dispensandum causas.

Quartus, dispensat Episcopus in impedimentis, 185
quæ impediunt quidem Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum, quia consuetudine receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto Religionis, & Castitatis. Ita Henriquez *in sum. lib. 12. cap. 2. §. 2. vers. secundo*, Sanch. *d. lib. 7. disput. 17. num.* 15. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 60. §. 3.* Bonacin. *de matrim. q. 3. punct. 15. num.* 3.

Quintus, dispensat quoque Episcopus in im- 186
pedimento dirimenti, quando illud occultum fuerit, & matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari, absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem aut eius Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, seu ob alia legitima impedimenta. Ita Less. *de Iust. lib. 1. cap. 40. dub. 18. num.* 128. Sanch. *de matrim. lib. 2. disput. 11. num.* 3. Gutier. *eod. tract. cap. 49. num. 6. cum seqq.* & Cano *lib. 1. cap. 23. num.* 18. Ægid. de Coninck *de Sacram. disput. 33. dub. 3. num.* 32. Fernand. *in examine Theolog. moral. part. 3. cap. 16. §. 4. num.* 1. & plures per me citati
d. p. 2. alleg. 35. num. 3. Poterit etiam in eodem im- 187
pedimento dirimenti Episcopus dispensare, quando postulauerit vrgentissima necessitas, vt per Henriq. *in sum. lib. 12. cap. 3. §. 2.* Sanch. *dict. lib. 2. disput. 40. num.* 7. Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 25. num.* 6. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tom. 1. tract. 4. cap. 12. num.* 35. Homobon. *de examin. Eccles. p. 1. tract. 5. cap. 5. q.* 32. Bonacin. *de matrim. q. 3. puncto 15. num.* 6. Basil. Pont. *in simili tract. lib. 8. cap. 13. num.* 6. Diana *resol. moral. tract. 2. Miscel. resolut.* 16. vel quando impedimenta superueniunt matrimonio, & impediunt debiti petitionem, vt in cognatione spirituali, vel affinitate. Ita Henriq. *lib. 11. cap. 15. num. 11. in fin.* Bonacin. *d. q. 3. puncto 15. n.* 5. & alij plures, quos refero *d. alleg. 35. num.* 8. contra nonnullos contrarium tenentes.

Sextus, dispensat etiam Episcopus in impe- 188
dimento cognationis ortæ ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato, Sanch. *de matrim. lib. 8. disput. 6. num.* 17. Ego ipse *d. alleg. 35. num.* 17.

Septimus, potest Episcopus cum minoribus 189
non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt propè ætatem; & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriq. *d. lib. 11. cap. 13. §. 12.* Sanch. *dict. lib. 7. disp. 104. num.* 12. Ego ipse *d. alleg. 35. num.* 20. vbi *n.* 18. resolui in dubio, an res egeat dispensatione posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare.

In his omnibus consistit cuncta Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

Primò, quòd licèt in prædictis tantùm casibus 190
Episcopis dispensandi ius concedatur de ordinaria potestate; in multis tamen aliis Sedi Apostolicæ reseruatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coëgerit, aut periculum scandali si differatur, *cap. vt constitueretur, 50. dist. cap. ipsa pietas, 23. q. 4. cap. quod.* (?) *lex, 35. q. 3.* nisi contra ius diui[...],

diuinum, aut præcipuas, grauésque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, *cap. sunt quidam, & ibi* glos. notabilis, 25. *q.* 1.

191 Secundò, quòd vbi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt *in cap. fin. de eo qui Ordines furt. suscep.* & salua eiusdem Sedis auctoritate, vt *in cap.* 1. 1. *q.* 5.

192 Tertiò, quòd contra Canones, & Concilia non possunt dispensare Episcopi nisi in tribus casibus, quorum vnus est, vbi Canon exprimit posse dispensari, licèt hanc potestatem expresse ipsi Episcopo non concedat, arg. *cap. nuper, vers. in secundo, de sent. excomm.* vnde glos. *verb. dispensatum, in cap. in quibusdam, de pœnit. & remiss.* explicans verba text. ibi, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, inquit, quòd potestas dispensandi intelligitur concessa Episcopo, si illam Papa sibi expresse non reseruauit; idem tenent glos. *verb. dispensatum in cap. postulastis, de Cleric. excomm. & verb. moniti in cap. Cler. eod. tit. & verb. Apostolica, in cap. excommunicamus, §. credentes, de hæret. & verb. interdicta, in cap. cùm illorum, de sent. excomm.* Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 4. vbi dicit posse Episcopum dispensare in omnibus casibus, qui sibi specialiter non reseruantur; idem ait Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 30. *art.* 10. *concl.* 2. Et sic per *d. cap. nuper* regulam tradunt scribentes omnes, quòd quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absoluendi Episcopis videtur concessisse, vt per Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 39. Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 5. *à princ.* Suar. *tom.* 5 *de censur. disp.* 6. *sect.* 4. Saur. *in*
193 *simili tract. lib.* 2. *cap.* 19. *à num.* 2. Sed quicquid sit de hac vltima resolutione, quam expresse improbaui *d. alleg.* 32. *num.* 18. tamen *num.* 22. libenter agnosco posse Episcopum dispensare, vbi lex impersonaliter dispensandi facultatem facit, videlicet posse dispensare non adiiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem, nisi sit Concilij generalis, vt declaraui *ibidem, num.* 24. Quando verò expresse Episcopo dispensationem permittit, vt *in cap. vnic. de ætate, & qualit. lib.* 6. *& in cap. si autem, in fin.* 36. *q.* 2. tunc nulla potest esse dubitatio, Bertachin. *de Episcopo, lib.* 4. *part.* 2. *à num.* 107. Ego ipse *d. part.* 2. *alleg.* 36. *num.* 3. *& alleg.* 1. *num.* 9. Suar. *de legib. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 3. *&* 8.

194 Alter est casus ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis, vt suprà dixi, & faciunt tradita per Sanch. *lib.* 2. *disput.* 40. *à num.* 2. Cened. *practic. & Canon. quæst. lib.* 1. *q.* 30. *à num.* 30. & alios citatos *d. alleg.* 33. *num.* 26. Vltimus est ratione consuetudinis legitimæ præscriptæ in talibus dispensandi, *cap. quicumque* 11. *q.* 1. *cap. fin. de consuet.* Consuetudo enim facit valere dispensationem, quæ aliàs non valeret, arg. *cap. fin. de transact. & cap. perniciosus, de celebrat. Missar.* Casus autem, in quibus de consuetudine dispensant Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, quæ sunt merè Iuris positiui, secundùm Caiet. *in verb. Matrim. §. secundum verò cap. in fine.*

195 Quartò, quòd in multis casibus arbitrio Episcoporum dimittitur an debeant dispensare, néc-ne, vt patet *in cap. fin.* 1. *q.* 5. *& in cap. Presbyteros qui,* 50. *dist. & in cap. cùm tua, & in cap. significauit,* & ferè per tot. *de corpore vit.* iunctis iis, quæ tradidi *d. p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 60. In dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere.

196 Quintò, in dispensando distinguere debent de rebus, seu casibus dispensandis: nam ad beneficium retinendum faciliùs dispensat Ecclesia quàm ad exercendum officium Clericale, *cap. fin.* iuncta glos. *de Cleric. pugn. in duello.* Sicut facilius ad beneficium acquirendum, quàm ad Ordines suscipiendos, glos. notabilis *in cap. fin.* 1. *q.* 5. Item facilius ad retinendum iam quæsitum beneficium, quàm ad nouiter acquirendum; & facilius ad vnum quàm ad duo, & facilius ad minores Ordines, quàm ad Sacros suscipiendos dispensari solet; & facilius ad Subdiaconatum, & Diaconatum, quam ad Presbyteratum; & facilius ad ministrandum in iam susceptis, quàm ad alios suscipiendus, vt patet *in cap. studeat,* 50. *dist. & in cap.* 1. *& cap. fin.* 1. *quæst.* 5.

Sextò, ad dispensandum debet cum legitima 197
auctoritate concurrere rationabilis causa, vt aduertunt Valen. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 13. *cap.* 19. *num.* 194. *cum seqq.* Fr. Ioan. à Cruce *de stat. Relig. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 1. ita vt illa cessante, cesset & dispensatio, secundùm glos. *verb. cessante, in cap. post translationem, de renunciat.* Aloys. Rice. *in praxi aurea, resol.* 410. *num.* 8. Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *disput.* 30. *num.* 14. Si verò quis à principio obtinuit dispensationem cum causa rationabili & sufficienti, postea tamen decursu temporis cessauit totaliter illa causa, non peccat vtens tali dispensatione, quia per eam verè relaxata est illa lex, ac eius obligatio extincta; ergo non potest reuiuiscere ex eo, quòd causa cessauerit, vt benè resoluunt Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 30. *&* 132. *& tract. de Matrim. cap.* 126. *num.* 2. Sà *verb. gratia, num.* 6. Salas *de legib. disput.* 20. *sect.* 5. *n.* 64. *& seq.* Granado *in part.* 2. *contron* 7. *tract.* 3. *part.* 2. *disput.* 17. *sect.* 4. *num.* 36. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *cap* 20. *à num.* 4.

In dispensatione facta ab Episcopo in lege Su- 198
perioris, requiritur iusta causa, & illius cognitio, Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 18. ibi, *causa cognita,* Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. Menoch. *cons.* 15. *num.* 15. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disput.* 8. *num.* 3. *& lib.* 8. *disp.* 17. *num.* 10. Fernand. *in examin. Theolog. moral. part.* 1. *cap.* 6. §. 10. *num.* 1. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 33. *num.* 4. Sufficit tamen si prudenter, ac bona fide iudicauerit Prælatus causam esse iustam, quæ aliàs talis non erat, vt docet Sanch. *d. lib.* 8. *disp.* 17. *num.* 8. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 29. *quæst.* 9. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract. de legib. resol.* 33. quicquid dicat Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 35. Immò licitè dispensabit, quamuis dubitet vtrùm causa dispensationis sit iusta, quia ad clementiorem partem declinandum est, id namque petit bonum, & suaue Ecclesiæ regimen; esset enim multis scrupulorum occasionibus exposita potestas, si ad causas solas certas extenderetur, & vix auderent Superiores dispensare; vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 45. *num.* 10. Diana *vbi suprà resolut.* 31. contra Bonacin. *de legib. disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 3. *num.* 7. Vnde dispensationem quamcunque inferioris in lege Superioris absque causa legitima, & præcognita, vt suprà factam, esse nullam tenent Con. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 6. §. 9. *num.* 5. Nauar. *in man. prælud.* 9. *num.* 15. Sanch. *dict. lib.* 8. *disput.* 17. *num.* 4. Ludou. Miranda *in man. prælud. tom.* 2. *quæst.* 30. *art.* 4. *concl.* 4. Ego ipse *d. part.* 2. *alleg.* 34. *num.* 1. & licèt Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *q.* 9. *&* 10. existimauerit neutro foro valere dispensationem huiusmodi, non præcognita prius causa, etiamsi reuera esset iusta, & legitima, tamen contraria sententia probabilior mihi videtur,

nempè

nempè hanc dispensationem validam esse in foro conscientiæ donec in foro exteriori reuocetur, vt meritò resoluunt Doctores, quos plena manu refert, & sequitur Sanch. *d.lib.8. disp.17. num.11.* quibus addo Salas *d.disput.20.num.4.* Dian. *vbi supra resol 34.*

199 Verùm quando Episcopus, vel alius inferior dispensat in propria lege, etiam sine causa, valida erit dispensatio, vt benè resoluunt Bottæ. *in tract. de Synodo Episcopi, p.2. art. 4. num.8.* Gambat. *de auctor. Legati à Latere, lib.10.num.442.& seq.* Nauar. *in man. cap.25. num.74. in fin.* Sayr. *de censur. lib.6.cap.11. num.11.* plures quos refert, & sequitur Sanch. *d.disput.17.num.27.* Suar. *de legib. lib.6. cap.15.num.8.* Salas *eod.tract.disp.20.sect.4.num.43.* Lorca *in part.2. tom.2. disput.27.* Villalob. *in sum. tom.1 tract.2.disput.41.num.5.* Pont. *de matrim.lib.8. cap.5.num.3.* Diana *d.loco resol.32.* Ego ipse *d.p.2. alleg.34.num.2. & 3.* vbi multipliciter declaro, & *n num.8.* quæro, an dispensatio Archiepiscopi in Decretis Synodi Prouincialis facta sine causa legitima valeat, de quo vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol.decis.122.part.4.* nam seclusio scandalo, & graui aliorum damno non peccabit mortaliter dispensans in propria lege, seu petens hanc dispensationem sine iusta causa, secundùm Valent.*tom.2. disp.7. q.5. puncto 5.* Sanch. *d.lib.8.disp.18.num.7.* Salas *d.disp.20.sect.5.num.54. & 55.* Villalob. *in sum. tom.1. tract.2.dub.4.num.6.* Diana *d.loco, resolut.35.* vbi etiam in his terminis putat probabiliter non peccare neque venialiter, si aliquis viatur dispensatione obtenta sine iusta causa, quia cùm talis dispensatio sit valida, nulla amplius legis obligatio remanet, cuius transgres-

200 sio ad culpam venialem obligare possit. Aduertere oportet ex lapsu temporis dispensationem irregularitatis incursæ præsumi, vt per Sarnen. *de triennali, q. 10.* Gabt. *commun. tit. de præsumpt. conclus.1. num. 15.* Rota *in Incen. Vicariæ, 26. Iunij 1591. coram bon. mem. Penia*, quod additio ad Pur. *decis.139.lib.3.* intelligit de his, quæ sunt solita concedi, non autem insolita.

§. VII.

201 IVrisdictio Episcoporum circa absolutionem consistit in voto, & iuramento, excommunicatione quoque, & cæteris censuris, & in casibus Pœnitentiæ.

202 Circa votum absoluunt Episcopi suos subditos, vt per Suar. *de Relig. tract.6.de voto,lib.6.c.10. num. 3.* Ludou. de Miranda *in man. Prælat. tom.2. q.32 art.2.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.4. tract.4.cap.8.num.6.* & alios plures per me citatos

203 *d.part.2.alleg.36.per totam*, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit, seu commutat, videlicet Castitatis, Religionis, item Peregrinationis Romanæ, Hierosolymitanæ, & Compostellanæ. Ita Suar. *tom.2. de Relig. tract. de Iuram. lib.2. cap. 40. num.4.cum seqq. & tract.de voto, lib.6.cap.21.num.2. cum seqq.* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap.58.§.4.* Less. *de Iust. lib.2.cap.46 dub.13.n.104. cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1.lib.4.cap.40.* Paul. Layman. *in Theolog.moral.lib.4.tract.4.cap.8.num.7. cum multis seqq.* Ego ipse *d.p.2. alleg.37. per tot.* obseruantes Episcopum posse dispensare in huiusmodi votis, si fiant in pœnam, & in voto castitatis absoluere posse, si votum non sit perpetuum, sed ad tempus; si verò sit perpetuum addunt non absoluere, nisi in duobus casibus; primus est, si quis vouit castitatem propter aliquem metum, qui tamen talis non fuit vt votum irritum reddat. Secundus est, quando verisimiliter timetur de incontinentia, & periculum est in mora, & hæc de absolutione ab obseruatione voti. Et hæc de absolutione ab absolutione voti intelligimus, quæ etiam dici solet dispensatio, aut commutatio, nam à transgressione voti, id est, à peccato contra votum commisso etiam simplex Sacerdos absoluere potest, cùm non sit casus reseruatus de Iure communi, nisi Episcopus hoc sibi specialiter reseruare voluerit. Circa Iuramentum illius absolutio procedit, sicut & voti, quantum ad causas, & potestatem pertinet absoluendi.

Ab excommunicatione autem, & aliis censuris absoluere possunt Episcopi in casibus sibi tantùm vel nemini reseruatis, *cap nuper, de sent.excommun.* Sayr. *de censur.lib.2.c.19.* Suar. *eod.tract.disp.7.sect.3.* Ego ipse *d.p.2.alleg.1.n.8.& p.3.alleg.50. num.* 204

Sed, & in certis casibus Papæ reseruatis absoluere quandoque possunt Episcopi, nouem casus collegi in peteusstione Clericorum *d.part.2.alleg. 41.* & duodecim *in collect. ad cap.si quis suadente, 17. q.4.* ex *num.77. vsque ad num. 95.* Ideò eos repetere in præsenti non oportet. 205

A culpa verò peccati, primò possunt Episcopi in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscumque sibi subditos absoluere in sua Diœcesi per se ipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ imposita pœnitentia salutari, vt definitur in Concil. Trid. *sess.24. de reformat.cap.6.* Subditi autem, quoad hunc effectum ex generali Concilij dispositione intelliguntur omnes illi, qui Episcopo quomodocumque subduntur, vel ratione domicilij, vel quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quòd in sua Diœcesi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scholastici, & mercatores, vt per Henriq. *in sum.lib.14.cap.20.§.5.* Suar. *de Pœnit.tom.4. disput.30. sect.2. num.3.* Sanch. *de de matrim.lib.3.disput.23. num.12. & in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.11.num.8.11.& 17.* Nicol. Garc. *de benef.part.11.cap.10.num.139.* Zerol. *in prax.Episc. p.1. verb. Vicarius, §.18.dub.4.* Nald. *in sum. verb. absolutio à peccatis, num. 9.* Bonacin. *de censur. disput.1.q.3. puncto 2. num.5.* Duard. *in Bullam Cœna Domini lib.3.§.2.q.11.num.19,* Nouar. *in singul. Iuris Canon. concl.2.num.2.* Ego ipse *d.part.2.alleg.39. num. 5.* me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *examine Ecclesiastico.12.cap.4.q.16.resol.4.pag.460.* Quod autem in Diœcesi sua, & non extra debeant absolutionem huiusmodi præstare, videtur tantùm referendum ad facultatem absoluendi à reseruatis, cùm aliàs possint extra Diœcesim subditos suos in irregularitatibus, & suspensionibus dispensare; vt benè obseruant Suar. *de censur. disput.41.sect.2. num.10. & 12. in fine.* Sanchez *d. lib.2.cap.11.num.12.* Bonacin. *de censur.disput.1.q.3. puncto 2. num.1. versic.tertio, & disput.7.q.5.puncto 1. num.4.* Nouar. *d.conclus.2.num.8.* Ego ipse *d.alleg.39. num.7.* Quicquid dicant Henriq. *lib.14.cap.20.§.5. in fin.* Franc. Emman. *in sum.tom.2.cap.69.num.1. in fin.* Auil. *de censur.p.7.disp.10.dub.6.* 206

Vtrùm autè Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absoluendi aliis? quæstio est admodum controuersa, in qua Nauarr. *consil.11.num.4 de priuileg.* Azor. *instit. moral.part.1. lib.8.cap.10.q.11.* Sanch. *de matrim.lib.2.disput.40. num.17. versic. sed dicendum, & dict. lib. 2. cap.11. num.23.* 207

*num.*13. Fagund.*in quinque Eccleſiæ precepta,prec.*2. *li.* 8. *cap.*8. *num.* 56. tenent poſſe committere, & delegare, intelligentes Concil. *dict. loco*, vt velit Vicarium Epiſcopi non habere ex generali commiſſione Vicariatus hos caſus, niſi ſibi ſpecialiter committantur,non autem,vt velit negare Epiſcopo poteſtatem ſpecialiter delegandi. Sed Henriq. *in ſum. lib.*14.*c.*19.*in fine, & lib.*6.*de Pœnitent.c.*14. *§.* Zuallo *commento littera* O,ait non poſſe Epiſcopum generaliter Vicario,vel alij delegare hos caſus, vt habeant facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi pro ſuo arbitrio, ſed tantum poſſe delegare, quando caſus occurrerit, & dare facultatem vt de mandato, & nomine ipſius faciat. Verùm Mart. Alter.*de cenſur.tom.*2.*diſpu.*8. *c.*2.*concluſ.*4.*verſic.Tertiò notandum*, latè probare intendit Concil. *dict.cap.*6. voluiſſe hanc poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione ſolis Epiſcopis indulgere, vt per ſeipſos illam exercerent, neque poſſent aliis delegare, quaſi in hoc ſit electum miniſterium perſonale Epiſcoporum, vt aduertunt Suar. *tom.*5.*di ſput.*47. *ſect.*2. *num.*8. Gutier. *Canon. lib.*1. *cap.*13. *num.*29. Denique alij, quos tacito nomine refero *d.part.*2. *allegat.* 39. *num.* 13. putant Concilium dicto loco diſtinguere voluiſſe inter facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate & ſuſpenſione, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, vt in prima exercerí poſſit per quemcumque; ſecunda verò exerceri tantùm Vicario,qui ſpecialiter deputatus ſit per Epiſcopum cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruandis. Ego in hoc opinionum conflictu meam interponere ſententiam,non audeo; interim, dum per ſacrã Congregationem hac de re deciſio emanauerit,quam omninò conſolendam eſſe exiſtimo.

108 Item, & in crimine hæreſis occulto in eodem conſcientiæ foro, ſed per ſe ipſos tantùm,non per Vicarios efficere poſſunt, ſicut ſtatutum eſt in eodem Concilio Tridentino *dict.cap.*6. Nicol.Garc. *de beneſic. part.*11, *cap.*10. *num.*85. Riccinl. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſ.exiſtent. lib.*5.*c.*14.*n.*7. plures per me citati *d.part.*2.*allegat.*40.*a princ.*vbi *num.*24. *cum ſeqq.* reſolui poſt infinitos propemodum a me citatos contra alios facultatem huiuſmodi conceſſam Epiſcopis *dict. cap.*6. abſoluendi ab hæreſi occulta, & non deducta ad forum contentioſum, eſſe eiſdem ademptam per proceſſum Bullæ in Cœna Domini.

109 Secundò, poſſunt Epiſcopi ſibi facere caſuum reſeruationes de grauioribus delictis, in quibus ipſi tantum vel eorum Vicarij in Diœceſibus ſuis abſoluere poſſint pœnitentes,Concil.Trid.*ſeſſ.*14. *c.*7.*de caſibus reſeru.* Zerol.*in praxi Epiſcop.part.*1. *verb.caſus reſeruati*, Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſiaſt.*492.Ioan. Valer.*de differentiis inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, differ.*9. Homobon. de Bonis *de caſibus reſeru.part.*1.*cap.*1. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi*, *part.*3. *allegat.*51.

110 Tertiò,publicas pœnitentias iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſoluere,*cap.*1. *& cap. Aurelius*,26.*q.*6.*cap.accedentibus, de exceſſ. Prælat.* Sbroz *de offic. Vicar. lib.*2.*q.*17.*n.*3. *&* *q.*18.*n.*3. ita vt hoc agere ſine ſpeciali mandato Vicarius Generalis non poſſit, vt dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.*3. *alleg.*54.*num.*87. Item Indulgentias concedere ſupra cæteros Sacerdotes de Iuriſdictione ordinaria poſſunt,Sbroz *d.lib.*2.*q.*40.Ego ipſe *d.p.*3.*alleg.*88.

111 Denique, quoad Iuriſdictionem ordinariam Epiſcoporum pertinet, multa ſunt, quæ ſine eorum permiſſione, atque conſenſu fieri præcipuè à Clericis legitimè nequeunt, vide *cap.cunctis fidelibus*, 16. *q.* 1. Hæc autem omnia in iis conſiſtere dignoſcuntur, quæ ſoli Epiſcopo, vt præmiſimus ratione Ordinis,aut Dignitatis,aut Iuriſdictionis competunt, ſicut & à peccatis, & cenſuris eidem reſeruatis abſoluere ſolemniter, pœnitentes reconciliare,Ordines ab alio Epiſcopo ſuſcipere, Pontificalia in eius Diœceſi exercere, Eccleſiam propriam deſerere, ſeu beneficio renunciare,à loco reſidentiæ diſcedere,& alia huiuſmodi,quæ ſuis locis explicantur. In his autem omnibus non ſufficit licentiam Epiſcopi petere, niſi obtineatur. Verùm ſi Epiſcopus quandoque in re licita conſenſum præſtare noluerit,Romani Pontificis auctoritate poterit implorari, *cap. nullus, de Iure patr.* gloſſ. *verb. Presbyteri, in Clem.*1 *de priuil.*

Et hæc omnia intelliguntur ſaluo Iure Priuilegiorum, & exemptionum, ac conſuetudinum, vt ſuo loco dicemus. Hactenus de Iuriſdictione ordinaria Epiſcoporum.

§. VIII.

Præter Ordinariam auctoritatem, Iuriſdictionem habent etiam Epiſcopi in multis caſibus delegatam, in quibus ſcilicet procedere poſſunt tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, vbi ſe Ordinaria Iuriſdictio non extendit (vt in exemptos) vel aliter eorum eſſet arctata poteſtas, & hæc Iuriſdictio à Iure conceſſa eſt tam veteri,vt *in c.irrefragabili,§.cæterum, de offic. Ordin. & in c.ad abolendam,in fine, de hæret.* cum aliis infrà poſitis, quàm etiam nouo, præcipuè à Tridentino Concilio; ſunt autem hi caſus, videlicet: 212

Primò, in ſupplenda negligentia Abbatum exemptorum in multis,vt *in c.quanto,de offic.Ordin. & in Clement.*1.*vnica,de ſupplen.neglig. Prælat.* & ſpecialiter, vt in eorum Monaſteriis lectio ſacræ Scripturæ habeatur, ex Trident. Concilij Decreto *ſeſſ.*5.*de reform.c.*1. Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.*2.*cap.*2.*num.*59.Piaſec.*in praxi Epiſcop. part.*2.*cap.*3.*n.*41.*verſ.Item*, Campan.*in diuerſ.Iuris Canon. rubr.*12.*cap.*13. *num.*5. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi*, *part* 3. *alleg.*56. *num.*16. 213

Secundò, in procedendo contra Prædicatorem exemptum, qui hæreſes prædicauerit ex Concil. Trident. *eadem ſeſſ.*5.*de reformat.cap.*2. Fr.Emman. *quæſt.Regul.tom.*1.*q.*8.*art.*7. 214

Tertiò, in prouidendo de Vicariis cum aſſignatione congruæ portionis fructuum in Eccleſiis, quæ reſidentiam requirunt, vbi Beneficiatus eſt legitimè diſpenſatus non reſidere, ex Concil. Trident. Decreto *ſeſſ.*6.*de reform.cap.*2. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici*, *part.*2. *cap.*2. *num.*62. 215

Quartò, in viſitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonicis Eccleſiarum exemptis toties quoties opus fuerit, Concil. Trident. *ſeſſ.*6. *cap.*4. Franc. Leo *d.cap.*2.*num* 64. 216

Quintò,in cognoſcendo de gratiæ ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis fuerit precibus à Superiore impetrata, *c.ex parte,de offic. Ordin.c.ſi quando,de reſcript.*Concil.Trident.*ſeſſ.*13.*de reform, cap.*5.& idem de diſpenſationibus obreptis ex eodem Concil. *ſeſſ.*22. *de reform.cap.*5. *&* 6. & idem in Conſtitutionibus,vel Conſuetudinibus à Sede Apoſtolica approbatis de faciendis compoſitionibus pro collatione,vel miſſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſimilium ex eodem Concilio *ſeſſ.*24.*de reform.c.*14. Franc.Leo *d.part.*2.*c.*2.*n.*79. 217

218 Sextò, in corrigendis Clericis exemptis à sua iurisdictione etiam extra visitationem, ex eod. Concil. *sess.14.cap.4.de reform.* Franc.Leo *d.part.2. cap.2.num.63.*

219 Septimò, in diuidendis distributionibus quotidianis ex tertiæ partis fructuum deductione constituendis, vbi non sunt, vel tenues habentur, ex eod. Concil. *sess.21.& 22.c.3.* Franc.Leo *d.part.2. cap.2.num 67.*

220 Octauò, in deputandis Coadiutoribus, aut Vicariis cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus Parochialium, si aliàs honestæ sint vitæ, ex eod. Concil. *sess.21.de reform.cap.6.* Franc. Leo *d.part.2. cap.2. num.71.* & ante fuerat constitutum de Coadiutore Episcopo eadem auctoritate deputando *in cap.vnico, de Cleric.agrot.lib.6.*

221 Nonò, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis, etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantia, ex eod. Concil. *sess.21. de reformat.cap.8.in princ.& in fin.* Franc.Leo *d.p.2. cap.2. num.74.* sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum Superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, ex eod. Concil. *d.cap.8.ad fin.*

222 Decimò, in visitandis beneficiis exemptis nullius Diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, ex eod. Conc. *sess.24.de reform.c.9.* Fräc.Leo *d.p.2.c.2.n.74.*

223 Vndecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel vitanda sunt, vel seruanda, ex eod. Concil. *sess. 22. in Decreto de obseruandis, & euitand. in celebr. Missar.*

224 Duodecimò, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, ex eod. Concil. *sess.22.de reform.c.10.* Franc.Leo *d.part.2.cap.2.n.76.* Salgado *de protect. Regia tom.1. part.3.cap.8.num.2.cum seqq.*

225 Decimotertiò, in his omnibus ordinandis, moderandisve, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant, ex eod. Concil. *sess.24.de reform.cap.10.* Franc. Leo *d.p.2. cap.2.num.77.*

226 Decimoquartò, in restituenda, & seruanda clausura Monialium in monasteriis etiam exemptis, *cap.vnic. in fin.de stat. Regul.lib.6.* Concil. Trident. *sess.25.de Regular.cap.5.* Erasm.à Cochier *de Iurisd. Ordinar. in exemptos part. 4. q. 53.* & in regendis monasteriis Monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, *Clem. attendentes, de stat. Monach.* Concil.Trident. *sess.25.de Regularib.c.9.* Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarra, lib.2.tit.18.l.7.de Religion. num.94.* vbi hoc intelligit in concernentibus spiritualia, non verò temporalia.

227 Decimoquintò, in cognoscendo de patronatibus quorumcumque beneficiorum, & Dignitatum minus legitimè constitutis, & acquisitis, ex eod. Concil. Trident. *sess.25.de reform.cap.9.*

228 Et generaliter, negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, *cap.1. de Iurepat. Clem. quia contigit, de Relig.domib.* Negligentiam verò Delegati Papæ supplent auctoritate ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis *in cap. significauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata, vt *in cap.sanè, de offic.deleg.* Immò eius sententiam, quamuis iniustam, exequi tenetur, si sibi executio illa committatur, *cap. pastoralis, §. quia verò, eod. tit.* non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, *c. cùm in Iure, eod.* tit. Notandum est autem, quòd si quandoque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat, tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere Sedis Apostolicæ delegatum in hac parte, *c. licet in corrigendis, & cap.graue gerimus, de offic.Ordin.* Menoch. *de præsumpt.lib.2.præs.16.n.24.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc.p.3.alleg.92.n.8.* nec ei Iurisdictioné concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, vide *Clem. fin. de priuil.* Attamen hoc non procedit quoties in commissione adiecta fuerit clausula, *Authoritate nostra,* vel *tanquam Delegatus à nobis,* aut similiter, quia tunc iuxta reg. text. *in l.1. §. si quis simpliciter, vers.cùm adijcitur, ff.de verb.oblig.* videtur Superior Iurisdictionem ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum vult vt ipse non iam suo nomine, sed delegantis cognoscat, quod proprium est delegatorū; succeditque reg. *l.1.vers. omnia enim, C. de veteri Iure enucl.* iuncta *l.1. §. qui mandatam, & l.3. ff. de officio eius,* probat in specie text. *in cap.cum aliquibus, vers.nisi, de rescript.in 6.* ex quo ita in terminis post Bart.& alios, quos citant, tradunt Menoch. *de arbitr.lib.1.q.12.à n.4.* Axeued. *in rubr.tit.9.n.17.& 18.lib.3.noua recopil.* Molin. *de Iust.tom 6 tract.5.disput.14.num.15.vers.quando verò,* quos sequutus fui *d.allegat.92.num.8.*

§. IX.

QVamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem, & Iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter, quòd exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent, *cap.pen.de offic.Ordin.cap.sanè, de excess. Prœl.* Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, *c. dilecti, de priuil.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari, præterquam in aliquibus casibus, *d.c.sanè, & cap. cùm quorumdam, eod.tit.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pontificis, & aliorum Prælatorum, qui supra illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantùm sollicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, *cap. decreto, cap. qui se scit 2. q.6.cap.ad honorem, de auctor.& vsu Pallij,* cum similibus. Vnde vtuntur Baculo Pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa, *cap.vnic. in fin. iuncta gloss. de sacra Vnctione.* Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi; sunt autem illa omnia, quæ Papæ sunt reseruata, de quibus suprà egimus *c.2. n.139. cum seqq.* Item ea quæ ad Patriarcharum, atque Archiepiscoporum tantùm spectant officium, de quibus similiter suis in locis iam vidimus, & ea quæ sine consensu Capituli facere prohibetur, quæ infrà suis in locis exponemus. Nunc verò quædam alia specialiter, & expressè eis denegata breuiter referamus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida, alia verò sunt multa quæ facere non deberent, sed si fierent, certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est, casus est *in cap. ad aures, de tempor. ordin. in cap. si quando, de offic.deleg.*

Primò igitur, Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos, & exemptos exercere, ac manus in his quæ Superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt suprà diximus.

Secundò. Ecclesiam alteri subiectam ab eius 229
subiectione sine causa liberare non possunt, *cap.2. de excess. Prœl.* gloss.notab. *verb. pleno Iure, in cap.1. 16.q.2.* vide gloss. *verb.obuentione, in cap.ad audientiam,*

230 *tiam,de Eccles.ædif.* Nec etiam possunt ex toto Ecclesiam à se eximere,& alteri subiicere,secundùm gloss. *in verb. cathedraticum,in c.pastoralis, de donat.* vbi Abb. *num.*7. quod tamen intelligitur,vbi soli ipsi hoc faciunt , secus quando confirmatio Apostolica ex certa scientia accessit , eadem gloss. *in vers.nec obstat*,quam sequitur Butr.*num.*13 per text. ibi *in c.constitutus*, vbi etiam Butr.*num.*18.Anchar. *n.4.in 3.opposit.* & Abb.*num.*10 *de relig.domib.*idem Abb. *in c.cum venerabilis,n.4.de censib.* Rota *in nullius.seu Squillacen.Iurisdictionis,15.Iann.1618.coram bonæ mem. Martino Andrea.*

231 Tertiò , à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubetur,quæ exprimontur *in cap.nimis,il 1. & 2.de excess. Prel. & Clem.1 eod.tit.*

232 Quartò. Subditis suis interdicere non possunt ne Superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient, *cap.quia plerunque,de offic.Ordin.lib.6.*

233 Quintò.Quemquam excummunicare non possunt pro iniuria propria , nisi talis iniuria magis Ecclesiam , quàm se ipsos lædere videretur , vide *cap.inter querelas,& cap.Guilisarius* 23.*q*.4. vel nisi pro tuendis Iuribus propriis contra potestatem temporalem , vbi alias temporalis defensio non sufficit, *cap.dilecto,de sent.excom.lib.*6. latè Ricciul. *de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.4. cap.61. per tot.*

234 Sextò.Exactiones & talleas,ac alia similia Clericis , aut Munachis imponere prohibentur , *cap. nulli Episcoporum, cum seq.16.q.1. cap. Diaconi sunt, vers. nunc autem,93.dist.cap.1.de excess. Prel.cap.cùm Apostolus , §. prohibemus , de censib.* ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius,quàm Pontifices, vt inquiunt Patres in Toletano Concilio relato *in in cap. quia cognouimus,10.q.3.* Vide quæ latè dixi *de offic.& potest.Episcop.part.3.allegat.85.*

235 Septimò. Episcopalia,siue Pontificalia in aliena Diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia , *cap. Episcopus, il 1. 7. q.1.* cum similib.Concil.Trid.*sess.6.de reform.c.vlt.* Armend. *in addit.ad recopil.leg. Nau.lib.1.tit.18.l.7. de Episc. n.68.* Piasec. *in praxi Episc.p.1.cap.1.n.46. pag.35.* Campan.*in diuers.Iur.Can.rub.9.cap.5.n.6.*Ego ipse *de offic.& potest.Episc.part.2.allegat.6.n.10.cum seqq.* etiamsi vocati ab inferiuribus fuerint pro exercendis Pontificalibus in locis exemptis, quia adhuc requiritur licentia illius Episcopi , intra cuius fines loca exempta sunt constituta , Galet. *in margarita casuum consc.verb. Episcopus,pag.100.col.2.* Armend.*d.loco n.35.& 68.* Ego ipse *d.alleg.6.n.1.2.*

236 Octauò.Nec similiter alienos Clericos absque expressu consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinare possunt , itavt si contrarium faciant,suspensi fiant à collatione Ordinum per annum,tam si scienter,quàm si affectata ignorantia , vel quocunque alio quæsito figmento præsumpserint ordinare, *cap.eos, de temporib.ordin. lib.6.* Concil.Trident.*sess.23.de reform.c.8* nec tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno Clerico contulit , sed reliquorum omnium, Vgolin. *de offic. Episcop.c.26.§ 12.num.2.* Campan.*d.rubr.9.c.1.num.16.* Ego ipse *d part.2.allegat.8.n.1.*vbi *n.2.* dico quòd si Tonsuram solùm conferret , à collatione illius tantùm suspensus esset,& *num.3.*quòd prædictam sospensionem non incurrit Episcopus , probabiliter ignorans Clericum esse alterius Diœcesis , & *num.4.* idem teneo si ordinet extraneum bona fide sub ratihabitione proprij Episcopi , aduertens tamen illum ante factum hoc debere effugere.

August.Barbos.de Iure Eccles.vniu.

Nonò.Non possunt sibi successores eligere,*c.2. cum seqq. 8.q.1.* Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Augustino , atque aliis , duos sibi successores elegisse vulgò refertur , respondent multi ex concessione Romani Pontificis factum fuisse , vt innuit Ludouic. ab Angelis *in vita sancti Augustini, lib.4 cap.16.* dum ait. *Beatus Valerius facultatem obtinuit,vt eum sibi Coadiutorem haberet.* Sed diuinatio est ; ideò melius dici potest constare ex *epist.*110. eiusdem sancti Augustini,neque ipsum, neque Valerium , neque Seuerum sibi solos successores elegisse, sed potiùs Clero, & populo proposuisse personas,quas tanto munere dignas iudicabat , populúmque , & Clerum per acclamationem consensisse , & eo modo elegisse iuxta formam , & modum in illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permissum , quod aliàs probaui *de officio & potestate Episcopi, part.1.tit.1.c.3. num.40.cum seq.* 237

Denique, pleraque eis prohibentur absque Sedis Apostolicæ licentia,vt est Episcopatui renunciare,*cap.nisi cùm pridem,de renunc.cap.2.de transtat. Episcopi* , Religionem intrare , Ego ipse *de officio & potest. Episcopi,part.3.allegat 53.num.23.* & longam peregrinationem arripere, *cap.magne,de voto,* vbi dixi *in collect.num.11.* 238

Electus autem Episcopus non potest ante Confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere, *cap. nosti, cap. transmissam, in fine, & cap. nihil etiam,in fine,de elect. & cap.auaritiæ,eod tit.in 6.* nec ante Consecrationem Episcopalia exercere , quia nec ante Episcopus nominatur , & ideò, si nomen non habet, nec habere officium potest , vt inquit Damasus Papa *in cap. Corepiscopi, in fin.68.dist.* & hæc de potestate & auctoritate , seu Iurisdictione Episcoporum dicta sint satis, quia de hac materia iam in speciali tractatu hac de re edito plenissimè egimus. 239

CAPVT XII.

De Dignitate , & Priuilegijs Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum dignitas maxima est & suprema.*
2 *Episcopos diligere eisque obedientiam debitam exhibere omnibus Clericus , & cunctis fidelibus præcipit Ecclesia.*
3 *Sedes Episcopi in Ecclesia in eminentiori loco ponitur.*
4 *Constantinus Magnus , & Valentinus Imperator Episcopos in summa veneratione habuerunt.*
5 *Episcopus in Choro , Capitulo , & Processionibus, ac alijs actibus publicis, primum locum, & sedem habere debet , etiam in Ecclesiis exemptis, vt num.10.*
6 *Sacerdotes Christi Regum, & Principum, ac omnium Fidelium patres,& magistri censentur.*
7 *Imperator Catholicus filius Ecclesiæ est , non Præsul, & quod ad Religionem competit , discere ei conuenit , non docere.*
8 *Episcopos, qui sui status obliti Pontificiã dignitatem dehonestant,grauiter increpat Concil.Trid.*
9 *Episcopi se quoque inuicem diligere , ac inuicem adiuuare debent.*
10 *Episcopus non potest prohiberi quominus in Ecclesiis etiam exemptis Pontificalia exerceat.*

11 *Episcopus Diœcesanus in sua Ecclesia, & Diœcesi in consecrationibus, & actibus Pontificalibus, exercendis præferendus est omnibus alijs Archiepiscopis & Episcopis, etiam ipso Diœcesano anterioribus, Metropolitano tamen excepto.*

12 *Episcopi extra Diœcesim debent inter se precedere secundum antiquitatem suæ promotionis.*

13 *Episcopum venientem ad Ecclesiam Cathedralem pro Pontificalibus celebrandis, & ab ea recedentem post celebrationem tenentur associare Decanus, Dignitates, & Portionarij vsque ad domum.*

14 *Episcopum venientem ad Ecclesiam Cathedralem, vt assistat Officijs tenentur aliqui ex Dignitatibus, & Canonicis ad ostium Ecclesiæ occurrere, & in redditu eundem vsque ad ostium concomitare.*

15 *Episcopo celebranti assistere tenentur Decanus, seu prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum ministros, qui cantant Euangelium, & Epistolam.*

16 *Archidiaconus, etiamsi sit prima dignitas, vel vnica, tenetur assistere Episcopo celebranti, & ad id cogendus est pœnis, & censuris Ecclesiasticis.*

17 *Canonici Collegiatarum Ecclesiarum non obligantur assistere Episcopo Pontificaliter celebranti in alia Ecclesia.*

18 *Episcopus indutus cappa quotiescumque se conferret ad Ecclesiam vt in eadem diuinis Officijs intersit, aut solemniter celebret, vel alias functiones Pontificales exerceat, ijdem Canonici habitu Canonicali induti dictum Episcopum ab eiusdem Episcopi domo ad Ecclesiam, & ab Ecclesia ad eandem domum distantia non obstante associare tenentur.*

19 *Canonicis dum in Palatio Episcopi eum expectant Pontificaliter se vestientem ad effectum illum comitandi sedes sunt ministrandæ.*

20 *Episcopo adueniente ad Ecclesiam dum Officia diuina in Choro cantantur, non tenentur Canonici Chorum deserere, vt illi occurrant.*

21 *Episcopus electus eximitur à patria potestate.*

22 *Episcopus in signum dignitatis, & spiritualis quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mitra, ac alijs Episcopalibus ornamentis condecoratur.*

23 *Missam nullus celebrare potest in Altari in quo Episcopus eadē die Missam cantauit solemnem.*

24 *Episcopi possunt cum Altari portatili vbique locorum extra Ecclesiam celebrare per se, vel per alium in præsentia sua.*

25 *Episcopis omnibus indifferenter permittitur celebrare facere in Capella sui Palatij.*

26 *Benedicere solemniter populum in suis Diœcesibus possunt Episcopi.*

27 *Interdicti tempore possunt Episcopi celebrare, & in sua præsentia facere celebrari.*

28 *Confessorem sibi eligere non potest Episcopus Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus.*

29 *Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem Diœcesanam pertinere dicuntur, habent Episcopi.*

30 *Episcopi ad testimonium dicendum flagitari non possunt.*

31 *Iurans Episcopus in testimonio dicendo, aut de calumnia, non tangit Euangelia, sed tantum à longè manus eleuat versùs illa.*

32 *Iudices esse possunt in causis suarum Ecclesiarum Episcopi.*

33 *Iudicium Episcopi in quacumque causa eligere cuicumque licitum est.*

34 *Conseruatores Iudices dantur Episcopi, vel alij tantùm in dignitate Ecclesiastica constituti.*

35 *Episcopi si à quoquam rebus proprijs spoliantur, vel à suis sedibus eijciantur, sunt statim in omnibus restituendi antequam vllum crimen eis obijci possit.*

36 *Persecusores Episcoporum grauium pœnarum sententijs puniuntur.*

37 *Ciuitas illa perpetuò est Pastore priuanda, quæ ausa fuerit Episcopum suum interimere.*

38 *Correctione Episcoporum cùm deliquerint quanta cum reuerentia, & circumspectione sit procedendum, ostenditur.*

39 *Episcopi accusati nequaquam sunt citandi, vel monendi, vt personaliter compareant nisi ob causam ex qua deponendi, vel priuandi essent.*

40 *Episcopi ex quouis delicto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam citari non possunt nisi accedat specialis commissio manu Papæ signata.*

41 *Testes contra Episcopos in criminali causa nonnisi contestes, & bonæ famæ, existimationis, & conuersationis fuerint, reijciendi sunt.*

42 *Causæ criminales Episcoporum, ex quibus comparere personaliter debent, à solo Romano Pontif. cognoscendæ, & terminandæ sunt, quamuis Episcopi sint titulares.*

43. *Episcopi hæretici non possunt ab Inquisitoribus Fidei puniri.*

44 *Minores Episcoporum causæ à Concilio Prouinciali, vel à deputatis per illud terminandæ sunt.*

45 *Concilium Prouinciale non potest formare processum in causis criminalibus grauioribus contra Episcopum ad effectum transmittendi illud ad Sanctissimum.*

46 *Iudices Ecclesiastici à Sede Apostolica deputati contra Episcopos qualiter procedere debeant? ostenditur.*

47 *Officialibus Metropolitanorum prohibetur censuras in Suffraganeos proferre ob reuerentiam Pontificalis officij, nisi adhuc non fuerint consecrati.*

48 *Inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt de hæresi inquirere, aut procedere contra Episcopos nisi hoc eis Apostolica concessione specialiter permittatur, debent tamen habita notitia de hæresi alicuius Episcopi illam Papæ nunciare.*

49 *Suspensionis, vel interdicti sententiam ipso facto incurrendam nunquam incurrunt Episcopi, nisi de eis in edicto expressa mentio habeatur.*

VONIAM dignitas Episcoporum 1
ob Ordinem maxima est, & suprema post Papam, cùm in locum Apostolorum succedant, & cæteris Presbyteris sint superiores, vt ait Tridens. Concil. *sess. 23. de Sacram. Ordin. c. 4.* Ideò præter auctoritatem, & potestatem, quam vidimus, honorem quoque, & præeminentiam super cæteros à sacris Canonibus acceperunt, & priuilegia plurima meruerunt.

In primis enim omnibus Clericis, & cunctis 2
etiã fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, inquit, *Et reliqui Ecclesiæ Ministri, omnésque plebes Episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire,*

dire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, agant, nisi in Fide
errauerint. Sic & Beatus Apostolus Petrus horta-
batur, dicens: *Obedite Præpositis vestris, non solùm*
bonis,& modestis, sed etiam discolis. Euaristus quo-
que Papa *in cap.sicut vir, in fine,7.q.1.* dicit Eccle-
siam cum tanta reuerentia Episcopi sui doctri-
nam suscipere debere,eumque amare, & diligere,
vt Legatum Dei, & præconem veritatis. Si quis
autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos,
siue alius Clericus, siue etiam Princeps, Cano-
num sententia pronuntiatur infamis, & à limi-
nibus Ecclesiæ est reiiciendus, vt dicitur *in cap.si*
autem,11.q.3.& in cap.si quis, & in cap. omnes, de
maior. & obed. cap. veritatis, ad fin. de dol. & con-
tum. Nec potest subditus contra Prælatum suum
præscribere obedientiam, *cap. cùm non liceat, de*
præscript.
3 Vnde in honorem Episcopalis dignitatis sta-
tutum fuit,vt Sedes Episcopi in Ecclesia in emi-
nentiori loco ponatur, & innuit text.*in cap. Epi-*
*scopus in Ecclesia,95.dist.*nam cùm Episcopus quasi
speculator sit appellatus, sedere sublimior in Ec-
clesia debet, & in consessu Presbyterorum. Et
Vrbanus Papa in epistolis ait: *Sedes Episcopus in*
Ecclesiis erecta indicant speculationem, & potestatem
iudicandi, & soluendi, atque ligandi à Domino eis
concessam, & iam ab ipso nascentis Ecclesiæ exor-
dio Principes Catholici verbis & factis semper
ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset
4 in omnibus se illis inferiores profitentes, ac pri-
mùm Constantinus ille Magnus ingressus locum,
in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Ni-
cænum celebrandum in medio conuentus erectus
constitit, ac cum parua quædam sella ex auro fa-
bricata illi esset loco posita, non prius consedit,
quàm Episcopi ad id annuissent, vt est apud Eu-
seb. *lib.3. de vita illius, cap.10.* nec solùm Episco-
pos, vt Patres, imò verò vt Dei Prophetas om-
ninò honorificè reuenerabatur, vt idem Euseb.in
eadem historia memoriæ prodidit, *lib. 3. cap. 22.*
Item Valentinus Imperator virtutibus, & rebus
gestis vbique clarus, ipsos Episcopos in summa
veneratione scribitur habuisse, *lib.3. tripartita hi-*
storia, cap.8. Vnde Concil. Trid. *sess.25.de reform.*
5 *cap.6.* admonet, vt Episcopis vbique is honor
tribuatur, qui eorum dignitati par est, eisque in
Choro,& in Capitulo, in Processionibus,& aliis
actibus publicis sit prima sedes, & locus, quem
ipsi elegerint, & præcipua omnium rerum agen-
darum auctoritas, Aloys. Rice. *in praxi aurea, re-*
*solut.203.num.3.in fine,*vbi cum Vincent.de Franch.
*decis.138.num.5 in vlt.edit.*subdit hoc fallere quan-
do sedet vt Consiliarius Regis; quia tunc non
præcedit alios Consiliarios.
6 Hinc Innoc.III. *in cap.solita, de maiorit. & obed.*
grauiter reprehendit Constantinopolitanum Im-
peratorem, eo quòd eiusdem Vrbis Patriarcha
iuxta scabellum pedum suorum in parte sinistra
sedere permitteret, latè ostendens, quòd dignior
sit potestas Ecclesiastica temporali, & sæculares
Principes Ecclesiasticis submitti debere Princi-
pibus, quod in multis sacrorum Canonum locis,
de quibus *96.dist. per tot.* & sanctorum Doctorum
sententiis comprobatur,specialiter ex Beatis Gre-
gorio, & Gelasio, *in cap quis dubitet,cum seqq. ead.*
dist. apud quos habetur Sacerdotes Christi Re-
gum, & Principum, & omnium fidelium Patres,
& Magistros censeri,& Ioannes Papa *in cap.si Im-*
7 *perator, ead. dist.* dicit Imperatorem Catholicum
filium Ecclesiæ esse, non Præsulem, & quod ad

Religionem competit, discere ei conuenit, non
docere; & post multa *Imperatores Christiani*, in-
quit,*subdere debent executiones suas ecclesiasticis Præ-*
sulibus, non præferre. & Gelas. *in cap. duo sunt,ead.*
*dist.*hoc idem confirmans exempla adducit Innoc.
Papæ I.qui Arcadium Imperatorem communione
priuauit, & Ambrosij Mediolanens.Episcopi, qui
Theodosium magnum ab Ecclesia, & Sacramen-
tis exclusit, eius doctrinam subiungens, cùm di-
cebat: *Honor, & sublimitas Episcopalis nullis poterit*
comparationibus adæquari, si Regum fulgori compares,
& Principum diademati, longe erit inferius, quàm si
plumbi metallum ad auri fulgorem compares, & quæ
sequuntur.
Eadem quoque ratione Innoc.III. *in cap. qua* 8
fronte, de appellat. Archiepiscopum Cantuarien-
sem reprehendit, quòd in Camera Regis Episco-
porum electiones confirmaret, dicens id esse con-
tra debitum Iuris, & Pontificalis Officij digni-
tatem. Quapropter hodie Concil.Trid. *sess.25. de*
reformat.cap.1. grauiter Episcopos illos increpat,
qui sui status obliti Pontificiam dignitatem de-
honestant, dum non modò Regibus, sed etiam
Regum Ministris, & Regulis, ac Baronibus in-
decenti quadam demissione, & nimis indignè
non solùm loco cedunt, sed etiam personaliter
inseruiunt; vnde eis præcipit, vt ab huiusmodi
abstineant, & tam in Ecclesia, quàm foris suum
gradum, & ordinem præ oculis habentes, vbique
se Patres, & Pastores esse meminerint, omnibús-
que tam Principibus, quàm cæteris iubet, vt eos
paterno honore, & debita reuerentia prosequa-
tur. *Episcopi enim* (vt ait Clem. V. *in Clement. 1.*
§. pen. de pœn.) *dicuntur sanctissimi, Christi Legati*
existunt, spirituales sunt Patres, Fratres,& Coepisco-
pi Papæ, & columna comprobantur Ecclesiæ, cap.1.3.
q.8. cap. accusatio,2.q.7. Vnde à sacris Canonibus
Reuerendissimi appellantur *in cap. perlatum,88.dist.*
& in cap.1.7.q.1. & in cap.generaliter 16.q.1. & in
sacris Imperatorum legibus *sanctissimi* nuncupan-
tur *in Auth. de sanctissimis Episcopis,* cum aliis per
me adductis suprà *cap 8. num.29. cum seqq.* Perfe-
ctiores namque censentur Fratribus Religiosis
propter regendi officium, vt ait idem Clem. V. *in*
Clement. Exiui, de verbor. signific. sed, & ipsi quo-
que debent se inuicem honorare, & qui poste-
riores sunt ordine aliis in sedendo, & subscri-
bendo, & aliis actibus loco cedere, vt monet, &
statuit Gregor. Papa *in cap. fin.17.dist. cap. Episco-*
porum, 74. dist. se quoque inuicem diligere, inui- 9
cem adiuuare, non autem persequi, aut nocere, vel
ab alterius adiutorio subtrahere debere sacri Ca-
nones admonent.
Hinc denique Laurent. Glossator antiquus *in*
cap. solita, de maior. & obed. inuehit contra Præla-
tos Hispaniæ, qui osculantur manus Regum; &
Aluarus Pelag. *in tract. de planctu Eccles.lib.2.c.18.*
id illicitum & inhonestum iudicat, per hæc ver-
ba. *Fateor ego vilis Præsul Syluensis Ecclesiæ scriptor*
huius operis potius timore quàm humilitate coactus
sum osculari dexteram Regis Portugaliæ, quanquam
ab eo non teneam Regalia, sed qui ex timore facit, iam
non facit, extra de regul. Iur. qui ex timore. Dic ta-
men quòd si Episcopus Comes sit, osculari debet, cùm
ex consuetudine alij Magnates hæc faciant, &c.
Episcopus igitur in omnibus suæ Diœcesis 10
Ecclesiis, quantumuis exemptis, & priuilegiatis,
est honorandus, eique in Choro, in Capitulo, in
Processionibus, & aliis actibus publicis primum
locum, & primam sedem, quam ipse elegerit,

danda est, nec potest prohiberi quominus in dictis Ecclesiis etiam exemptis Pontificalia exerceat; immò potest Episcopus contradictores pœnis, & censuris Ecclesiasticis compellere, vt censuit sacra Rituum Congteg. *in vna Tullen. 6. Decemb.* 1613. Et possunt in eisdem exemptorum Ecclesiis Cathedram non iudicialem ad effectum celebrandi & prædicandi collocare, Stephan. Grat. *decis.* 113. *in addit.* Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Baldachino, num.* 3. *in princip.* Item & Baldachinum erigere ex decisione S. Congreg. tenent Ricc. *in praxi aurea resol.* 313. *num.* 1. Nouar. *vbi suprà à num.* 10.

11 Episcopus Diœcesanus in sua Ecclesia, & Diœcesi in Consecrationibus, & actibus Pontificalibus exercendis, præferendus est omnibus aliis Archiepiscopis, & Episcopis, etiam ipso Diœcesano anterioribus, Metropolitano tamen excepto; licèt aliàs Episcopus Diœcesanus Episcopus aduenas & peregrinos in sua Diœcesi debeat honorare, & dexteram, & locum digniorem eis cedere, eadem sacra Congregatio *in vna Brachi-*
12 *nonens. de mense Ianuary* 1609. Extra verò Diœcesim debent Episcopi inter se præcedere, secundùm antiquitatem suæ promotionis, vt dixit eadem sacra Congregatio *in vna Segobricen.* 21. *Martij* 1609.

13 Decanus, Dignitates, & Portionarij non ex vrbanitate, sed ex debito tenentur associare Episcopum venientem ad Ecclesiam Cathedralem, & ab ea recedentem post celebrationem, vt censuit eadem Congregatio *in Iacen. de anno* 1609.

14 Intellige quando venit ad Ecclesiam ad celebrandum Pontificalia; in aliis autem diebus satis est, vt aliqui ex dignitatibus & Canonicis ad ostium Ecclesiæ occurrant, & in reditu eumdem vsque ad ostium concomitentur, vt eadem sacra Congregatio *in Ripana* 24. *Octobris* 1609. *&* 23. *Ianuarij* 1610. vbi subditur, vt teneantur etiam festis non solemnibus quando accedit ad Ecclesiam, vt assistat Officiis, & hoc stante consuetudine.

15 Episcopo celebranti assistere tenentur Decanus, seu prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Danonici præter Ciaconum, & Subdiaconum ministros, qui cantant Euangelium, & Epistolam, eadem sacra Congregatio *in Iacen.*
16 *de eodem anno* 1609. & Archidiaconus etiamsi sit prima Dignitas, vel vnica, tenetur assistere Episcopo celebranti, & ad id cogendus est pœnis, & censuris Ecclesiasticis, vt *in vna Reatina*, Nicol. Garc. *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 492. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. assistentia, num.* 1.

17 Canonici verò Collegiatarum Ecclesiarum non obligantur assistere Episcopo Pontificaliter celebranti in alia Ecclesia, sicut nec obligantur accedere ad processiones particulares, quæ fiunt in Cathedrali, nec pariter Ecclesiam suam deserere debent in principalibus festiuitatibus ad assistendum in Cathedrali, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum præpositorum *in vna Veroleη.* 20. *Iulij* 1592.

18 Proposita in eadem sacra Congregatione Episcoporum differentia inter Episcopum Thelesinum, & Canonicos, ac Capitulum, occasione associationis eiusdem Episcopi, sacra eadem Congregatio *sub die* 24. *Maij* 1619. censuit, quòd quotiescunque Episcopus indutus Cappa se conferret ad Ecclesiam, vt in eadem Diuinis officiis intersit, aut solemniter celebret, vel alias functiones Pontificales exerceat, iidem Canonici habitu Canonicali induti dictum Episcopum ab eiusdem Episcopi domo ad Ecclesiam, & ab Ecclesia ad eandem domum, allegata distantia non obstante, associare teneantur.

Eadem quoque sacra Congregatio ad Archie- 19
piscopum Panormitanum *sub die* 28. *Maij* 1584. rescribens censuit Canonicis, dum in Palatio Episcopi eum expectant Pontificaliter se vestientem ad effectum illum comitandi, sedes esse ministran- 20
das, & adueniente Episcopo ad Ecclesiam dum officia diuina in Choro cantantur non teneri Chorum deserere, vt illi occurrant.

Denique, in tantæ dignitati honorem, multa priuilegia Episcopis conceduntur, & alia insignia, & prærogatiuæ eis competunt de Iure.

Primò enim, electus Episcopus eximitur à pa- 21
tria potestate ex lege Canonica, & Ciuili, vt *in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. Auth. sed Episcopalis dignitas, C. de Episcop. & Cleric. l.* 14 *tit.* 8. *part.* 4. Cou. *in cap. quia nos, num.* 5. *de testam.* Bernard. & Salzed. *reg.* 235. Garc. Falcon. *reg.* 198. Cott. *in memorabil. verb. Episcopalis dignitas*, Viui. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 29. *de patria potest. n.* 4. *pag.* 403. Ascan. *de patria potest. cap. fin. num.* 49. Gutier. *in repet. §. sui, num.* 10. *&* 11. *Instit. de hæred. qualit. & differ.* Valdes. *ad Xuar. part.* 2. *pag.* 62. Molin. *de Iustitia tract.* 2. *disput.* 229. *vers. Sextò*, Rebell. *de oblig. Instit. part.* 2. *lib.* 1. *q.* 8. *num.* 6. Thom. Valasc. *tom.* 1. *allegat.* 29. *num.* 79. Mart. *de Iurisd. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 27. *num.* 4. Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Obispos Regulares, num.* 96. vbi intelligit de Episcopo electo, & confirmato, per doctrinam addit. ad Abb. *in cap. indecorum, num.* 4. *de ætate & qualit.* & liberatur ab omni seruili, aut adscriptitia fortuna, *cap. si seruus sciente*, 45. *distinct.*

Quod vtique accipiendum est quoad nocina, non quoad vtilia, nam successibilis remanet patri, & iura suitatis non amittit, & ideo si sit Constitutio Regia, seu statutum, vt filiusfamil. constitutus in potestate patris gaudeat certo aliquo priuilegio, filiusfam. Episcopus eo gaudebit, ac si esset in potestate constitutus; vt per Aldrobandin. *in §.* 1. *n.* 19. *& in § filiusfam. n.* 24. *Instit. quibus modis ius patria potest. soluitur.* Guilielm. Benedict. *in cap. Rainutius, de testam. verb. mortuo itaque testatore, p.* 2. *num.* 150. Anton. Gom. *var. tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 11. Menoch. *remed.* 10. *de adipisc. num.* 66. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 2. *§.* 2. *num.* 4. Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 179. *in fine.*

Secundò. In signum dignitatis, & spiritualis 22
quoque matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mitra, ac aliis Episcopalibus ornamentis, & insigniis decoratur, de quibus Lancellot. Conrad. *in templo omn. Iudic. lib.* 2. *cap.* 5. *in princ.* Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 1.

Tertiò. In Altari, in quo Episcopus Missam can- 23
tauit, nullus eadem die potest Missam celebrare, *cap. in Altari, de consecr. dist.* 2. Henriq. *in sum. lib.* 9. *cap.* 28. *§.* 1. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *q.* 10. Bonacin. *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. puncto* 9. *n.* 15. Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 5. vbi intelligit de Missa solemni, & Pontificali; quem refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 24. *num.* 1. *ante vers. Sacerdos*, secundùm Lugdunens. impress.

Quartò.

24 Quartò. Possunt Episcopi cum Altari portatili vbique locorum extra Ecclesiam celebrare per se, vel per alium in præsentia sua, cap. fin. de priuil. lib. 6. Nau. conf. 5. sub illo tit. de nonis, vbi licèt dubitet an hoc priuilegium sublatum fuerit per Conc. Trid. sess. 22. in Decreto, de obseruandis in sacrificio Missæ; tamen verius est non esse sublatum, vt docent Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. q. 4. Ludou. Beia respons. casuum conscient. p. 4. cas. 33. ferè per tot. Armendar. in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 73. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. vers. hac tamen regula, Fagund. in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 3. cap. 13. num. 19. Ego ipse d. p. 2.
25 alleg. 23. num. 5. omnibus quoque Episcopis indifferenter permissum est celebrare facere in Capella sui Palatij, vt Episcopo Tortonen. rescripsit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum die 14. Nouembris 1603.

26 Quintò. In suis Diœcesibus Populum solemniter benedicere possunt, Clem. final. de priuileg. priuatè verò celebrantes in Diœcesibus alienis possunt vti benedictione Episcopali cum verbis, Sit nomen Domini benedictum, vt resoluit Piasec. in praxi Episc. p. 1. cap. 2. num. 3. vers. benedicit, & fuisse conclusum Neapoli in quodam collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis attestatur Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 203. n. 5. quem refero Ego ipse de offic. & potest. Episcopi part. 2. alleg. 27. num. 64.

27 Sextò. Possunt tempore interdicti celebrare, & in sua præsentia facere celebrari, cap. quod nonnullis, de priuil. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 5. num. 16.

28 Septimò. Possunt sibi quẽ volunt eligere Confessorem, cap. vlt. de pœnit. & remiss. Henriq. in sum. lib. 6. cap. 4. §. 3. in commento, littera I. & cap. 7. §. 5. in comment. littera B. & cap. 13. §. 3. & lib. 7. de Indulgent. cap. 28. §. 1. littera H. & lib. 14. de irregular. cap. 18. §. 3. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 548. num. 1. in 1. edit. & resol. 470. in 2. edit. Anton. Gom. in exposit. Bullæ Cruciatæ claus. 10. num. 85. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 14. n. 5. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 20. art. 28. Suar. tom. 5. de censur. disput. 41. sect. 2. num. 9. Erasm. à Cochier de Iurisd. Ordin. in exemptos, part. 4. q. 45. Sanch de matrim. lib. 8. disp. 3. num. 3. Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. Decimoseptimò, in addit. littera A. vbi ait hoc priuilegium concedi etiam Episcopo Suffraganeo inuito Archiepiscopo. Hodie verò ex decisione sacræ Congregationis non poterit Episcopus vigore priuilegij, de quo in d. cap. vlt. sibi eligere in Confessorem Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus, vt referunt Gallet. in margar. casuum conscientiæ, verb. Episcopus, Prosper de Augustino d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 7. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 16. vers. quæres an Cardinales. Aloys. Ricc. d. resol. 470.

29 Octauò. Habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem Diœcesanam pertinere dicuntur, cap. dilectus, vbi gloss. de offic. Ordin. cap. 1. cum seqq. 10. q. 3. de quibus infrà lib. seq. de Canonica portione videbimus.

30 Nonò. Non possunt ad testimonium dicendum flagitari, nam vt habetur in l. nec honore, C. de Episc. & Cleric. & in Auth. de Sanctiss. Episc. §. nulli autem Iudicum, & persona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, l. 65. tit. 5. part. 1. & l. 35. tit. 16. p. 3. Ludou. Roman. sing. 169. Gambar. de officio Legati, lib. 2. n. 38. quòd si quandoque eius sit necessaria attestatio, non Iureiurando, sed Euangeliis tantùm coram positis testimonium eius est accipiendum, cap. testimonium, cum seq. 11. q. 1. Nec iurans in testimonio dicendo, aut 31
de calumnia, Euangelia tangit, sed tantùm à longè manus eleuat versùs illa, cap. fin. de Iuram. cal. gloss. in d. cap. testimonium, §. Item; nisi cùm iurat fidelitatem, aut in alio casu arduo, quia tunc Sacra tangit, vt in cap. Ego N. in fine, de Iureiur. non tamen creditur eius dicto, de his, quæ dicta, vel facta sunt coram eo sine probationibus, cap. fin. 6. q. 2. Sed hoc fallit in aliquibus, & primò quando Episcopus asserit se esse de Diœcesi sua expulsus, quia creditur illi, Clem. 1. de foro compet. vbi Card. Sicul. de præstantia Card. q. 1. Basil. 2. n. 9. §. quod circa. Secundò, quando attestatur in litteris Clericatus Clericum ordinasse de licentia proprij Episcopi, Nicol. de Passeribus de scriptura priuata lib. 3. q. 5. num. 39. Ego ipse de officio, & potestate Episcop. part. 2. allegat. 8. n. 19. Tertiò, in causis ciuilibus profanis, Abb. in cap. sicut, de probat. n. 7. & in cap. cum Nuncius, de testibus, n. 5. Lancel. in templo omnium Iudicum, lib. 2. cap. 5. §. 4. Sicul. de præst. Card. q. 2. Basil. 2. n. 19. Bobadil. in sua politica, lib. 2. c. 27. num. 15. Agia de exhibendis auxilijs, conclus. 4.

Decimò, possunt esse Iudices in causis suarum 32
Ecclesiarum, Capic. decis. 137. num. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut. 203. n. 3. vers. Septimò. Surd. cons. 50. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de Indic. resol. 5. num. 7. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Episcopus, vers. 34. Mart. voto 57. n. 23. Cabed. decis. 76. n. 1. part. 2. me citato in hoc loco, Modern. de supplicat. ad Sanctissim. part. 2. c. 5. §. 1. num. 18. vbi à num. 15. hoc intelligit quando causa est suæ Ecclesiæ, secus quando est personalis, & citat Flores de Mena var. q. 13. n. 3. cum seqq. Plasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 4. de persona Iudicis n. 4. Scacc. de sentent. & re iudic. c. 1. gloss. 4. q. 8. num. 2. & alios. Potest tamen recusari, sed antequam recusetur est Iudex competens, & sententia tenet, quia non est causa propria, Scacc. d. tract. gloss. 4. q. 8. sub num. 1. & 2. in fine, Coccin. decis. 79. num. 1. & 2. Modern. d. §. 1. num. 22. & 23.

Vndecimò. Cuicumque licitum est Iudicium 33
Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda, & testimonium ipsius tantùm est recipiendum, vt Theodos. Imper. decreuit in cap. quicumque, cum seqq. 11. q. 1. nisi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt in d. c. fin. 6. q. 2. Hæc enim sic quoque intelliguntur, cùm sententia ab Episcopo secundùm Ius fuerit lègitimè prolata; dicit enim Imperator illud veritatis auctoritate firmari, illud incorruptum haberi, quod à sacrosancto homine secundùm scientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, cap. omnes, 11. q. 1.

Duodecimò. Episcopi quoque tantùm, vel alij 34
in dignitate Ecclesiastica constituti Conseruatores Iudices dantur, cap. hac constitutione, de offic. deleg. lib. 6. Syluest. verb. conseruator, num. 1. Petr. Greg. syntagm. Iuris, lib. 47. cap. 22. num. 28. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 65. art. 2. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 5. c. 34. q. 4. Molin. de Iustit. tom. 6. disp. 29. num. 3.

Decimotertiò. Si Episcopi à quoquam rebus 35
propriis spolientur, vel à suis sedibus eiiciantur, sunt statim in omnibus restituendi, & cuncta eis reintegranda, antequam vllum crimen eis obiici

 possit,

poſſit, 3. *q.1. & 2. per tot. cap. ſi quis ordinatus, cum ſeq. 92. diſt. Clem. vnic. de foro compet.* nec ſunt Epiſcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, aut corporis infirmitatem, *cap. 1. cum ſeq. 7. q. 1.*

Decimoquartò. Epiſcopi in minoribus litibus per procuratorem litigare poſſunt, vt perilluſtres, *cap. quia Epiſcopus 5. q. 3. Auth. vt ab illuſtribus, collat. 5. l. 63. tit. 5. part. 1. & l. 11. tit. 5. part. 3. l. 3. tit. 5. lib. 1. del fuero Real.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, c. 2. §. 2. num. 4.* neque in eis dare debent fideiuſſorem, *Auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis, §. alium autem, collat. 9. l. 95. tit. 5. part. 1.* ibi, *la ſexta es que non le deben tomar fiador en ningun pleito.* Nec iudicibus ſportulas ſoluere tenentur, *Auth. de ſanctiſſimis Epiſcop. §. ſportularum, collat 9. l. 65. tit. 5. part. 1.* ibi, *la ſetima es que non debe dar ninguna coſa a los Iudgadores de aquello ſobre que hubiere pleito ſegun lo dan los otros.* neque citari poſſunt vt coram aliquo compareat Iudice, *Auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis, §. ſed neque pro qualibet, collat. 9. l. 65. tit. 5. part. 1.* Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 6. de reform.* Raud. *de diſpenſat. in 2. membro*, neque cogi valeant ad tutelam cuiuſcumque perſonæ ſuſcipiendam, *Auth. de ſanctiſſimis Epiſc. §. Deo autem, collat. 9. l. 65. tit. 5. p. 1.* ibi, *la ſegunda es que non le puedan hazer guardador de huerfanos*, Bald. *in l. generali, num. 11. de Epiſcop. & Clericis*, Lancellor. *in templo omnium Iudicum, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 36.* Paul. Montan. *de tutore, cap. 35. reg. 1. de excuſat. tutoris, num. 194.* Galganet. *de tutel. lib. 1. tit. 6. num. 36.* niſi tutela ſit miſerabilium perſonarum, quia illam vti earum patet ſuſcipere tenentur, vt reſoluit Gutier. *de tutel. p. 1. cap. 1. num. 30.* vbi etiam quòd poterit tutelam honorarium ſuſcipere; dicitur autem tutor honorarius, qui datur vt pupillus ſit magis honoratus eius auctoritate, & protectione, Eſcobar. *de ratiocin. cap. 28. num. 20.* Baeça *de decima tutorum, cap. 6. num. 2.* Gutier. *d. p. 1. cap. 17. num. 1.*

Decimoquintò. Epiſcopi accuſati non debent ſtare, ſed ſedere ſimul cum Iudice aliquantulum inferiùs, vt reſoluunt Lancell. *d. cap. 5. §. 4. num. 11.* Caſſan. *in catalogo gloriæ Mundi, part. 4. conſid. 25. & p. 7. conſid. 3. verſ. 11.* Ludou. Bolognin. *de indulgent. p. 1. num. 23.* Selu. *de benefic. p. 1. q. 3. num. 12. in fine.* Vnde dicit Parlador. *in ſeſquicenturia quotid. different. 10. num. 27.* quòd ſi Epiſcopi alicuius litis propriæ, ſeu ſuæ Eccleſiæ cauſa in Regio Senatu, vel in Regalibus Cancellariis adſint, ſedebunt in Tribunali inter ipſus Senatores ad ſiniſtram Præſidis.

Decimoſextò. Epiſcopi poſſunt ſententias ſuas per alios legere, *cap. & ſi ſententiam, de re iudic.* vbi Gemin. *num. 9.* Felin. *in cap. eam te, num. 9. de reſcript.* vbi quòd iſto priuilegio non gaudent Epiſcopi confirmati, ſed nondum conſecrati, nec Epiſcopatuum Gubernatores, Caſſan. *d. p. 7. conſid. 3.* Vgolin. *d. cap. 2. § 2. num. 4.*

Decimoſeptimò. Habent Epiſcopi thronum, & ſolium in ſignum ſuæ magnæ celſitudinis, ac poteſtatis, Bald. *in cap. ſolitæ, num. 2. de maiorit. & obedient.* Agia *de exhibendis auxil. fundam. 6.* Habent etiam faldiſtorium, *lib. Pontifical. tit. de conſecrat. electi in Epiſcopum, pag. 13.* Durand. *in rationali diuinorum Officiorum, lib. 2. cap. 11. de Epiſcopo, num. 2.* & in ſuis Eccleſiis Cathedralibus poſſunt vti baldachino, etiam in præſentia Proregis, vt per Maſtril. *de Magiſtratu, lib. 4. cap. 13. num. 133. aliàs 233.*

36 Denique. Contra perſecutores Epiſcoporum grauium pœnarum ſententias Canones protulerunt, vt *in cap. Clericus, cum ſeqq. 3. q. 4. & in cap. ad aures, de pœnis, & in Clem. 1. eod. tit.* Qui autem Epiſcopum perſonaliter offenderit, non poteſt niſi per Papam abſolui, quamuis ſit leuis iniuria, cùm in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, *cap. peruenit, de ſent. excom.* Hanc ſolam hîc refe- 37
remus, quòd ciuitas illa perpetuò eſt Paſtore priuanda, quæ auſa fuerit Epiſcopum ſuum interimere, *cap. itaque 25. q. 2.* Couar. *lib. 2. var. cap. 8. ad fin.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 203. num 4.* Clar. *§. fin. q. 72. à num. 36.* Menoch. *de arbitr. caſ. 356. num. 55.* Farin. *in praxi crim. part. 5. q. 112. inſpect. 3. num. 131.* quando ille erat iam conſecratus, Mandoſ. *ad reg. 16. Cancell. q. 19. num. 13.* Gonzald. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. §. 5. num. 27.* Anton. Ricciul. *de Iure perſonar. extra grem. Eccleſ. exiſtent. lib. 3. cap. 7. num. 9.* quos refero Ego ipſe *de officio, de poteſt. Epiſcopi, part. 3. alleg. 57. num. 237.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

Quod dignitatem attinet Epiſcoporum, eſt 38
notandum quanta cum reuerentia, & circumſpectione ſit in eorum correctione cùm delinquerint, procedendum, & quantum ſit hac in re Pontificiæ Dignitati deferendum. Primò enim accuſari, & ad Iudicem ſæcularem trahi Epiſcopum Canones, & leges etiam ciuiles ſuper exteros Clericos vetant, vt *in cap. 1. & per tot. 11. q. 1. & l. ſi qua per calumniam, C. de Epiſcop. & Cleric.* Epiſcoporum autem accuſatio non eſt facilè recipienda, dicit enim Apoſt. 1. *ad Timoth. 5.* aduersùs Presbyterum accuſationem non recipiendam abſque duobus vel tribus idoneis teſtibus, quanto magis aduersùs Epiſcopos, vt ait Sixtus Papa *in cap. accuſatio Epiſcoporum, 2. q. 7.* & Innoc. III. *in Concil. generali*, de quo *in cap. qualiter, il 2. de accuſat.* dicit, quod in Prælatorum inquiſitionibus, cùm de crimine diffamantur, veritas eſt diligentiùs perſcrutanda, quia ipſi ſunt quaſi ſignum poſiti ad ſagittam, &c. Vnde nec quilibet ad eorum accuſationem admittitur, *cap. accuſatio quoque 2. q. 7.* ſed honeſti tantummodo viri, & probatæ fidei perſonæ. Repelluntur autem infames, & præcipuè hæretici, & criminoſi, *cap. alieni, cum ſeqq. cap. quærendum, cap. præſumunt 2. q. 7.* ſic namque ait Auguſt. ibi, *Præſumunt Prælati non debere ſe comprehendi, vel accuſari pro eo, quòd Canones non eos paſſim conſtituunt accuſandos, quod tamen negatur ſolis criminoſis*, &c. Verùm niſi grauiter erret Epiſcopus, aut à fide exhorbitare noſcatur, ouéſque Paſtori ſuo commiſſæ ſunt, eum nec reprehendere, nec accuſare poſſunt, vt ait Euſeb. Papa *in cap. oues 2. q. 7.* Si quis autem contra Epiſcopum quamlibet querelam iuſtam ſe habere crediderit, monetur prius eum familiariter conuenire non ſemel, ſed ſæpiſſimè, vt ab eo, vel iuſtitiam, vel excuſationem accipiat, *cap. 2. de accuſat.* Mouentur etiam Eccleſiaſtici Iudices *in cap. ſi qui ſunt 2. q. 7.* vt Epiſcoporum accuſatores, aut vituperatores non audiant, antequam eorum diſcutiatur exiſtimationis ſuſpicio, vel opinio, qua ſcilicet intentione, qua temeritate, qua conſcientia, ſi pro Deo, aut pro inimicitia, aut cupiditate iſta præſumpſerint.

Accuſatos Epiſcopos ſtatuit Conc. Trid. *ſeſſ. 13.* 39
de reform. cap. 6. & ſeſſ. 24. de reform. cap. 5. (niſi ob cauſam, ex qua deponendi, ſiue priuandi eſſent) vt perſonaliter compareant nequaquam eſſe citandos vel monendos, Clar. *§. fin. q. 35. verſ. vlteriùs quæro*, Sbroz *de offic. Vicar. lib. 2. q. 58. num. 7. & q. 59. num. 2.*

num.2. vers.nec dicatur, Salzed.ad Bernard.in pract.
cap.124.lit. A. in nouiss. impress. Gonzal. ad reg.8.
Cancell.gloss. 41. num.5. Stephan. Gratian. disc.ept.
forens.cap.169.num.5. Vgolin.de offic. & potest. Epi-
scopi, cap.2.§.2.num.4. vers.Decimo, Ego ipse in si-
40 mili tract.part.3.alleg.112.num.6. Et ex quouis de-
licto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam ci-
tari non posse, nisi inprimis accedat specialis
commissio Papæ, manu signata, vt sanciuit bo-
næ mem. Pius IV. in sua Constit. incipien. De sa-
lute Gregis, anno eius primo, vt refert Erasm.à Co-
chier de Iurisd.Ordin.in exemptos, part.1.q.41. Ego
41 ipse d.alleg.112. num.7. Testes verò contra eos in
criminali causa nonnisi contestes, & bonæ fa-
mæ, existimationis, & conuersationis fuerint,
42 reiiciendos; & si falsum deposuisse deprehen-
dantur, grauibus pœnis esse mulctandos. Causas
autem eorum criminales, ex quibus comparere
personaliter debent, à solo Romano Pontifice
cognoscendas, & terminandas esse, definit idem
Concil.Trid.d.sess.13. de reform. cap.8. Armendar.
in addit.ad Recopil. legum Nauarra, lib.1.tit.18.l.7.
de Episcop. num. 80. Illustriss. D. meus Roder. à
Cunha in tract. de Confessor. solicit. mulier. in Con-
fess.q.12. Nouar.in sing.Canon.concl.90.etiamsi cau-
sæ sint hæresis, eas enim in Episcopo reseruari
Papæ statuit idem Concil.sess.24. de reform.cap.5.
& tradunt Peñia in direct. inquisit. part.3. commen-
to 77. Fr.Emman. quæst. Regular. tom.2.q.81.art.1.
vers. aduertendum tamen, & procedere, quamuis
Episcopus sit titularis, obseruant Mulin. de Iustit.
tract.5.disput.28.num.19. Illustriss.D.meus Roder.
43 à Cunha d.q.12, num.7. in princ. Vnde Episcopos
hæreticos non posse ab Inquisitoribus Fidei pu-
niri, tradunt Nauar.cons.1.num.5.de for.comp. Vil-
ladieg.de haret.q.7.n.15. Simanch.de Cathol.cap.25.
num.7. Rojas sing.55.num.2. Peñia d.p.3. commen-
to 76. Henriq. in sum. lib.13. cap.55. §.2. littera P.
Molin.d.disp.28.num.19. Farin.de heresi,q.186.n.13.
Ego ipse d.alleg.112.num.14. Illustriss.D.meus Ro-
der. à Cunha d. q.12. n. 6. vbi n.13. subdit proce-
dere in Episcopis electis, & confirmatis, licèt non-
dum consecratis.

44 Minores verò eorum causæ a Concilio Pro-
uinciali terminentur, vel à deputatis per illud
Concil.Trid.sess.24. de reformat. cap.5. Armendar.
d.l.7.de Episcop.num.80. vbi etiam dicit prædictas
minores causas criminales posse in Conciliis Pro-
uincialibus tractari, non existentibus duodecim
Episcopis, quia prædicta Concilia ex minori nu-
mero Episcoporum, vt plurimum constant, re-
fero Ego ipse d.alleg.112.num.15. & me non cita-
45 to Nouar.in singul. Canon.conclus.90. num.5. Vnde
Concilium Prouinciale non posse formare pro-
cessum in causis criminalibus grauioribus con-
tra Episcopum ad effectum transmittendi illum
ad Sanctissimum, attestatur decisum Aloys.Ricc.
in decis. Curia Archiepisc. Neapol. part.4.decis.142.
num.5.

46 Papa verò Alexander IV. in cap.3.de offic.deleg.
lib. 6. Iudicibus Ecclesiasticis à Sede Apostolica
deputatis iubet, vt si contra Episcopos ad coactio-
nes aliquas, siue pœnas fuerit procedendum, ita
gradus, & modestia in tali processu seruetur ab
eis, vt non statim censuris, aut priuatione mul-
ctentur, sed primò eis, si opus sit, ingressus Ec-
clesiæ, vel Sacerdotale interdicatur officium, &
deinde ab Episcopali officio suspendantur, &
subsequenter aggrauetur censura Ecclesiastica
contra eos, secundùm eorum culpam, & con-
tumaciam, Azor. institut. moral. part. 2. lib. 5.
cap.34. q.12.

Officialibus quoque Metropolitanorum pro- 47
hibetur censuras in Suffraganeos proferre ob re-
uerentiam Pontificalis officij, cap.1. §.fin. de offic.
Ordin.lib.6. Bertach. de Episcopo part.7. lib.4. tit.de
Vicario Episcopi, q.10. Pichard. inter consilia Me-
noch. cons.52.num.187. Sbroz de offic. Vicarij, lib.2.
q.58. num.3. quos refero Ego ipse de officio, & po-
testate Episcopi, p.1. tit.4. n.16. secundùm Lugdu-
nens. impress. vbi etiam post Archid. Domin. &
Franch.in d.cap.1. & Cuch.instit. maior. lib.4. tit.de
consecrat. Episcopi, num.6. & tit. de Vicario Episco-
pi, num.123. addo hoc limitari si Episcopus Suf-
fraganeus non fuerit consecratus, quia tunc à Vi-
cario etiam præsente Archiepiscopo excommuni-
care poterit. Et Inquisitores hæreticæ prauitatis 48
non possunt de hæresi inquirere, aut procedere
contra Episcopos, nisi hoc eis Apostolica con-
cessione specialiter permittatur, cap.Inquisitores, de
heret. lib.6. Moscon. de maiest. milit. Eccles. part.1.
cap.11. de Inquisitorib. vers. Item ne procedant, pag.
277. Decian. in tract. crimin.lib.5.cap.21.num.5. &
cap.23.num.2. Farin.de heresi,q.186.§.5.à num.114.
vbi n.119. limitat quando Episcopus esset suspe-
ctus de fuga, & num.120. pariter limitat, quan-
do Episcopus aliquid in manifestum Fidei detri-
mentum, & Fidelium perniciem moliretur, quia
tunc potest capi, & custodiri, donec Summus
Pont. certior redderetur; in omni tamen casu
debent ipsi Inquisitores, habita notitia de hæ-
resi alicuius Episcopi, illam Papæ nuntiare, vt
admonet d. cap. Inquisitores, vers. tenebuntur, Zan-
chin.de heret. cap.8. num.9. vers.sed possunt, Carter.
in simili tract. num.74. Petr. Greg.synt.Iur.num.37.
cap.7.num.3. vers.in persona, Declan.d.lib.5.cap.21.
num.3. vers. Item quando, Farinac. dict. q.186. §.5.
num.121.

Sententiam autem suspensionis, vel Interdicti 49
ipso facto nunquam incurrunt Episcopi, nisi de
eis in edicto expressa mentio habeatur, cap. quia
periculosum, de sent. excommun. lib. 6. Henriq. in
sum. lib.13. cap.34. §.2. lit.V. & cap.43. §.2. litt. I.
Fr. Emman. quæst. Regular. tom.3. quæst.65. artic.3.
Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. quæs.8.
vers. quæres, Perez l. 31. gloss.1. tit. 3. lib.2. Ordin.
Mar. Alter. de censur. tom.1. disput.10. lib.3. cap.5.
vers. sed quæri potest, Sayr. in simili tract. lib.1.
cap.8. num. 25. Bellet. disquisit. Clerical. part.1. tit.
de discipl. Cleric. §.2. num.47. Aloys. Ricc. in pra-
xi aurea, resol.211.num.1. Iul. Lauor.de Indulgent.
part.2.cap.23.num.94. Ego ipse d.tract. part.3. al-
leg.111.num.1.

Hæc sunt quæ breuiter, ac summatim de Episcoporum vita, & moribus, officio, & potestate, ac iurisdictione, Dignitateque, & priuilegiis ex sacris Canonibus colligere visum est. In sequentibus verò Capitulis ea tractabimus, quæ de eorum Officio per se specialiter tractanda esse indicauimus. Cætera latè discussa inueniri possunt in nostro Tractatu de officio, & potest. Episcop. secundùm Lugdunensem impressionem, quæ cæteris plenior, & correctior est; illa enim nouissimè Venetiis edita, partim secundùm Romanam, partim verò secundùm Lugdunensem impressionem, non tamen omnibus modis absolutam, me inscio, in lucem prodiit.

Qui

Qui autem scire desiderat nomina eorum omnium, qui de re pertinente ad Dignitatem, Officium, & potestatem Episcopi speciales tractatus in lucem ediderunt, consulat eos, qui sequuntur, videlicet:

Sebast. Medic. *de promouendis Episcopis.*
Stanislaum Socolouium, *de consec. Episc.*
Troylum Maluetium, Iacobum Simancham, } *de Dignitate Episcoporum.*
Ioannem Filesacum, *de auctor. Episcopor.*
Lælium Zecchium, *de statu, & mun. Episc.*
Hieron. Vielmium, *de Episc. titularibus.*
Lælium Iordanum, *de Episcoporum causis maioribus & rerum Capitalium ad Papam deferendis.*
Antonium de Pratis, *de iurisdictionis Episcopalis defensione.*
Antonium Paganum, *de Ordine, iurisdictione, & residentia Episcoporum.*
Franciscum Vargam, *de iurisdict. Episc.*
Alphonsum Madrigal, *de Episcopis, & ministris Ecclesiasticis.*
Arnoldum Alaluensem, *de erectione Episcopatuum in Belgio.*
Petrum Blesensem, *de institutione Episc.*
Ioannem Baptistam Signium, *de optimo Episcopo.*
Rutilium Benzonium, *in Episcoporũ speculo.*
Thomam Caieranum, Hieronym. Gigantem, Bartholom. Carranza, Dominicum Soto, Ambros. Catharinum, Iacobum Nauclantum, } *de residentia Episcoporum.*
Ioannem Bertachinum, Barthol. Vgolinum, } *de offic. & potest. Episcopi.*
Thomam Zerolam, Paulum Piasecium, } *in praxi Episcopali.*
Henricum Botteum, *de statutis Episcoporum Synodalibus.*
Hieronymum Regium, *de Episcopatus appetitione.*
Hieronymum à Leandro, *de Episcopi Romani Diœcesi.*
Thom. Campegium, *de coadiutore Episc.*
Camillum Cautium, *de pension. Episcop.*
Petrum de Vbaldis, *de Episcopali, & Parochiali Canonica.*

Capvt XIII.

De Prædicationis officio, & munere docendi.

Svmmarivm.

1 *Prædicationis officium, & docendi munus, est præcipuum Episcopi munus.*

2 *Prædicandi munus non cuilibet licet assumere, sed ij tantùm quibus ex Officio competit, aut quibus à Prælato iniungitur, debent Verbum Dei prædicare.*

3 *Prædicare populis Verbum Dei est Officium omnium Prælatorum, quibus Ecclesia aliqua, aut animarum cura est demandata.*

4 *Papa omnibus vbique terrarum Fidelibus prædicat per litteras, & Legatos.*

5 *Episcopi omnes in Diœcesibus suis, aut Prouincijs per se, vel per alios prædicant, non verò extra illas.*

6 *Prædicare possunt Episcopi in omnibus Ecclesijs, etiam Regularium suæ Diœcesis, nec ab aliquo impediri possunt, quominus prædicent si voluerint.*

7 *Priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum Mundum possint prædicare, intelligitur, nisi in alienis Diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum.*

8 *Prælati inferiores suis tantùm Plebibus prædicant.*

9 *Monachis prædicandi officium antiqui Canones interdicunt, postea cum cœperint in Clerum assumi, prædicationis munus illis ex priuilegio datum fuit.*

10 *Regulares vt prædicare possint in Ecclesijs suorum Ordinum, & in illis, quæ suorum Ordinum non sunt, à quibus debeant approbari, & licentiam petere ostenditur.*

11 *Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentes, non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantùm a suis Superioribus de vita, & moribus, & scientia examinari, & approbari debent, ac ab eis licentiam habere, & cum ea se personaliter Episcopo præsentare, & ab eo petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint.*

12 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. *de non prædicando contradicente Episcopo quoad Regulares, intelligitur de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit.*

13 *Prædicatorem ad libitum & sine rationabili causa non potest Episcopus à prædicatione suspendere, si tamen suspendat, non tenetur causam exprimere, quare ad hoc prohibendum moueatur.*

14 *Episcopus potest interdicere Regulari ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa.*

15 *Regulares prædicare volentes in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, possunt ab Episcopo examinari de doctrina, si ita expedire iudicauerit, non ita si in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare voluerint.*

16 *Prædicatores Regulares, qui absque licentia Episcopi prædicauerint in Ecclesijs quæ suorum Ordinum non sunt, possunt ab Episcopo puniri.*

17 *Laicis omnino est interdictum, vt publicè in Ecclesijs prædicent, & fœminis multò magis.*

18 *Laicis non præsentibus Clericis, vel si præsentes sint, permittentibus non quidem publicè prædicare, sed inter spirituales personas vtiles habere sermones non prohibetur.*

19 *Prædicare non est actus alicuius Ordinis sacri, quia Clerico, qui non sit in sacris constitutus potest Episcopus committere prædicationis munus.*

20 *Episcopi, & alij Ecclesiarum Prælati tenentur per seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Euangelium.*

21 *Prædica*

21 *Prædicatorem deputandi munus ad Episcopum pertinet, nisi in contrarium sit consuetudo.*
22 *Prædicatoris deputatio, & electio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscumque consuetudinis, etiam immemorialis, quæ cuiuis alteri competeret.*
23 *Consuetudo immemorialis nominandi, vel præsentandi prædicatorem pro alijs Ecclesiis præter Cathedralem non est sublata.*
24 *Prædicari quibus diebus debeat, ostenditur.*
25 *Prædicanti Episcopo septem Diaconi assistunt.*
26 *Verbum Episcopi sanum oportet esse, & irreprehensibile.*
27 *Archipresbyteri, & alij Ecclesiarum Rectores curam animarum Verbum Dei prædicare per se, vel per alios, si legitimè impediti non fuerint, tenentur.*
28 *Prædicatores deputandi sunt impensis eorum qui eos præstare vel tenentur, vel solent.*
29 *Merces, quæ pensionarijs tribui solet nulla ex parte à pensionarijs exigenda est.*
30 *Episcopus monebit populum diligenter teneri vnumquemque Parochiæ suæ interesse vbi commodè fieri potest ad Verbum Dei audiendum.*
31 *Populus admonendus est vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas Parochias, excommunicandus tamen non est si monitioni non paruerit.*
32 *Prædicanda Fidelibus sunt quinque specialiter, videlicet quid credendum, quid seruandum, quid vitandum, quid timendum, quid sperandum.*
33 *Prædicator debet esse vita irreprehensibilis, doctrina eruditus, in dicendo maturus, & pauidus, & debet gratiam docendi habere, vt potentes possint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicant, arguere, & anm.34.*
35 *Prædicatores apud rudem plebem proponere, aut disputare non debent difficiliores, & subtiliores quæstiones, quæve ad ædificationem non faciunt.*
36 *Prædicator si contingat, vt errores, aut scandala disseminet in populum, debet ei Episcopus interdicere prædicationis Officium, si verò hæreses prædicauerit, contra eum secundum Canonum decreta procedere potest.*
37 *Prædicatores Euangelij ne caluminosè vexentur curare debet Episcopus.*
38 *Episcopi cauere debent ne Regulares extra claustra, & obedientiam Religionum suarum viuentes, vel etiam Presbyteri sæculares, nisi ipsis noti sint, & moribus, atque doctrina probati in suis Diœcesibus prædicare audeant.*
39 *Quæstores & eleemosynarij, aut quæstuarij vulgò nuncupati, prædicare per se, vel per alios prohibet Concil. Trid.*
40 *Ecclesiam ingredi ad Verbum Dei audiendum nemo est prohibendus, etiamsi sit infidelis, aut hæreticus.*
41 *Interdicti tempore prædicatio Verbi Dei non prohibetur.*
42 *Excommunicati excommunicatione maiori omnino à prædicatione excluduntur, eo quod illis Fidelium communio denegatur.*
43 *Scientias tam liberales, vel sæculares, quàm etiam Ecclesiasticas vt subditi sui discant prouidere debet Episcopus.*
44 *Lectio . Theologiæ, & S. Scripturæ expositio in singulis Diœcesibus, maximè vbi Clerus numerosus reperitur, haberi debet.*
45 *Lectio S. Scripturæ in Monasterijs Monachorum vbi commodè fieri queat, haberi debet, in quo si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc vt Sedis Apostolicæ delegati eos ad id opportunis remedijs compellant.*
46 *Licentia seu examen Ordinarij non requiritur ad Lectionem S. Scripturæ in Conuentibus Regularium habeadam.*
47 *Lectionis ad Officium tam publicè quàm priuatè extra Regularium Monasteria habendum nemo debet admitti qui prius ab Episcopo loci, de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus non fuerit.*
48 *Docendi pro facultate nihil exigi debet, aut promitti, si tamen pro ea pretium detur, vel recipiatur, nulla simonia committitur.*
49 *Seminarium Clericorum instituendum, vt in eo Grammatices, cantus, computi Ecclesiastici, aliarúmque bonarum artium disciplinam discant.*
50 *Magistri & Doctores prouideri ab Episcopo in subiectis plebibus debent qui studia litterarum, & liberalium artium dogmata assiduè doceant.*
51 *Magistris publicè in scholis generalibus docentibus de licentia Vniuersitatis conceditur priuilegium vt præbendarum suarum & beneficiorum fructus percipere in absentia valeant.*
52 *Studium generale illud dicitur quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem.*
53 *Studentibus nonnulla priuilegia concedantur.*
54 *Magistris atque Doctoribus in Vniuersitatibus studiorum plura præcipiuntur.*

MAXIMVM, ac præcipuum mu- 1
nus Episcopi, (vt supra vidimus) est Prædicationis officium, & docendi munus. Quod ostendit Apostolus dum scribens ad Titum Episcopum, ait, *Prædica Verbum, insta opportunè, argue, obsecra, increpa,* & post pauca, *opus*, inquit, *fac Euangelistæ, ministerium tuum imple*. Christus quoque Apostolos suos, quos constituit Episcopos mittens in Mundum vniuersum, prædicare iussit Euangelium omni Creaturæ, *Marc. vlt.* Neque id tantùm, sed docere etiam omnes gentes ea, quæ pertinent ad salutem, *Matth.9.* Vnde idem Apost. ait *ad Tim.* oportere etiam Episcupum esse Doctorem, & amplectentem eum, qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere. Et item scribens ad Tit. *Tu autem*, inquit, *loquere quæ deceat sanam doctrinam*, ad quæ comprobanda plura eleganter, me sæpe sæpiùs citato, cumulauit Rota in Vlixbonen iuris nominandi, seu eligendi Concionatorem 16. *Nouembris* 1633. *coram R. P. D. Merlino*, admirabilis eruditionis viro, impressa apud Paul. de Rubeis *decis.* 234. *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.* Est autem nobis hoc loco videndum quid de hoc prædicandi, ac docendi officio Iura Ecclesiastica statuunt.

Et primò quidem, de Prædicationis officio a
illud statutum inuenimus, ne cuilibet liceat hoc sibi munus prædicandi assumere, sed ij tantùm, quibus ex officio competit, aut quibus à Prælato iniungitur, debent Verbum Dei prædicare: ita probat text. *in cap. adijcimus*, vbi glos. notabilis, 16. q. 1.

q.1. & in cap. cum ex iniuncto, & *ibi Doct. de hæretic.*
3 Est autem officium omnium Prælatorum, quibus Ecclesia aliqua, aut animarum cura est demandata, prædicare populis suis Verbum Dei, & viam salutis ostendere, gloss. *in d. cap. adijcimus.* Petr. de Bosio *in œconomia Canonica, classi 2. cap. 4. §. 1. & 2. de prædicat. Verbi Dei, pag. 225. cum seqq. & classi 3. cap. 3. §. 1. sub rub. Episcopi præcipuum munus prædicare, & §. 2. sub tit. subsidiarij Episcoporum prædicatores.* Ricciul. *ecclesiast. lucubrat. lib. 5.*
4 *cap 4.* Vnde Romanus Pontifex, vt patet in epistolis Petri, omnibus vbique terrarum fidelibus prædicat per litteras & Legatos, *cap. fin. §. fin. de*
5 *offic. deleg.* Episcopi quoque omnes, & qui super illos sunt in Diœcesibus suis, aut Prouinciis per se, vel per alios prædicant, non verò extra illas, cùm possint prohiberi ab Ordinariis propriis, quorum sunt Diœceses vbi fortè degunt: ita declarasse Clementem VIII. refertur Pias. *in prax. Episcopali, p. 2. cap. 3. num. 16.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 543. in prima edit.* aliàs *resolut. 465. in 2. edit. & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolis. decis. 180. p. 2.* Campan. *in diuers. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 7. in princ.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 393. à num. 9.* Anton. Ricciul. *Eccles. lu-*
6 *cubrat. lib. 5. cap. 5.* Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum censuit, *sub die 17. Ianuarij* 1584. Episcopum posse prædicare in omnibus Ecclesiis, etiam Regularium suæ Diœcesis, nec ab aliquo impediri potest quominus prædicet, si voluerit.
7 Nam priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum Mundum possint prædicare, de quo *Matth. 9. Marc. vlt. cap. in nono, distinct. 21.* intelligitur, nisi in alienis Diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum. Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 20. num. 23. in fin.* Stephan. Gratian. *d. cap. 393. num. 11.*

8 Similiter, & alij Prælati inferiores suis tantùm plebibus prædicent: quisque enim Sacerdos, vel etiam Diaconus, aut Subdiaconus Ecclesiam habens, & populo prædicandi ius habet, *d. cap. adijcimus*, vbi glos. 16. q. 1. glos. *in cap. in Sancta, 92. dist.* Non enim prohibetur quandoque non Sacerdos esse Rector Ecclesiæ, vt infrà de Plebanis, & Rectoribus ostendemus.

9 Monachis verò prædicandi officium antiqui Canones interdicunt, videlicet *in d. cap. adijcimus, & in cap. Monachus, & in c. iuxta,* cum multis ibidem, 16. q. 1. Statuit enim Leo Papa *in d. cap. adijcimus*, vt præter Domini Sacerdotes (quod de his, quibus ex officio competit, intelligimus) nullus audeat prædicare siue Monachus, siue laicus ille sit, qui cuiuscunque scientiæ nomine glorietur. Postea verò cùm cœperint Monachi, & Regulares in Clerum assumi, & in ciuitatibus degentes etiam Ecclesiis inseruire, Prædicationis quoque munus eis ex priuilegio datum est, quod primùm Regularibus Ordinis Prædicatorum & Minorum, qui nec propriè Monachi appellantur, ab Apostolica Sede est permissum, vt habetur *in Clem. dudum*, vbi gloss. & Cardinal. *de sepultur.*

10 Hodie verò Regulares cuiuscunque Ordinis, nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati fuerint, & approbati, & de eorum licentia etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare non possunt, & antequam publicè prædicare incipiant debent cum suorum Superiorum licentia Episcopo personaliter præsentari, & ab eo benedictionem petere. In Ecclesiis verò, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere tenentur, sine qua gratis tamen per Episcopum concedenda in ipsis Ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint, vt statuit Trident. Concil. *sess. 5. de reform. cap. 2.* & ex eo colligunt Lud. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. quæst. 50. art. 2.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 32. art. 1. cum seqq.* Campan. *in diuers. Iur. Can. rub. 12. cap. 13. à num. 6.* Aloys. Ricc. *in prax. aurea, resolut. 290.* Homobon. de Bonis *de exam. Eccles. tract. 2. cap. 3. q. 36.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 75. ex num. 18.*

Ex quo Conciliari Decreto patet differentia 11
circa approbationem & licentiam obtinendam ad prædicandum inter Regulares id facere volentes in Ecclesiis suorum Ordinum, & inter eos, qui prædicare desiderant in Ecclesiis, suorum Ordinum non sunt: & quoad primos vltra ea, quæ expressis verbis decidit Concil. Trident. *dict. cap. 2.* dicitur per sacram Congregationem fuisse decisum Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes non teneri ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantùm à suis Superioribus de vita & moribus, & scientia examinari & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea se personaliter Episcopo præsentare, & ab eo petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint. Ita Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 32. art. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi rer. fori Eccles. resol. 633. in 2. edit. & in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapol. decis. 219. p. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 123.* Gallet. *in margarit. cas. consc. verb. licentia*, Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 18. l. 71. de Relig. num. 56.* Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 3. in additam. ad const. Sixti IV. cap. 2. num. 9.* quos refero Ego ipse *d. alleg. 76. num. 18.* vbi *num. 20.* cum Ludouic. Mirand. *d. tom. 1. quæst. 50. art. 3. conclus. 1.* aduerto decretum Concilij *sess. 24 de reformat. cap. 4.*
de non prædicando cõtradicente Episcopo quoad 12
Regulares, intelligendum esse, ac limitandum de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prædicari, non verò aliàs, ne contrariari videatur textui *in d. cap. 2.* eiusdem Concilij concedente Prædicatoribus Regularibus in Ecclesiis suorum Ordinum, cum sola Episcoporum benedictione posse prædicare, etiam non habita expressa licentia. Ad quam obtinendam tenentur se personaliter præsentare coram Episcopo ad ostendendum humilitatis, & reuerentiæ signa, Concil. Trident. *d. cap. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. prædicatio, §. 3.* Franc. Leo *p. 1. cap. 8. num. 10.* Laurent. de Peirinis *d. cap. 2. num. 11.* vbi limitat nisi sit graui aliquo impedimento detentus.

Circa huiusmodi licentiam concedendam ad- 13
uertat Episcopus ne eam deneget vbi præsentatus fuerit Prædicator idoneus, quia nec illum potest ad libitum, & sine rationabili causa à prædicatione suspendere, vt refert decisum Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 3. l. 3. de Prædicatoribus, num. 8. & 9.* si tamen suspendat, non tenetur causam exprimere, quare ad hoc prohibendum moueatur, prout etiam resolutum attestantur Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast. p. 1. cap. 8. num 9.* Campan. *d. cap. 13. num. 8.* Ego ipse *d. alleg. 76. num. 22.* Laurent. de Peirinis *d. cap. 2. n. 9.*
quia potest Episcopus interdicere Regulari ne 14
prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa,

causa, Piasec. *in praxi Episc.p.2.cap.3.num.41.vers.si item.* Ego ipse *d.alleg.76.num.28.*

15 Regulares verò prædicare volentes in Eccle-
siis, quæ suorum Ordinum non sunt, quia vltra
licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi
licentiam habere tenentur, possunt ab eo exami-
nari de doctrina, si ita expedire iudicauerit, eo
quòd ad Ordines, & Confessiones per illum exa-
minari solent, vt innuit Henriq. *in summ. lib.*10.
*cap.*23. *in comment. lit. L.* & colligitur ex declara-
tione S. Congreg. Conc. *sub die* 21. *Ianuar.*1628.
cuius meminit Laurent. de Peirinis *d.cap.2.n.*10.
Et non dissentit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*3.*q.*32.
artic. 6. dum vult Regulares semel ab vno Ordi-
natio approbatos fore iterum approbandos si rur-
sus prædicare velint. Quoad alios verò, qui in
Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volunt, cre-
do Episcopi examen de doctrina fieri non posse;
quia solummodo benedictionem esse petendam
in hoc casu Concilium iubet, *d. cap.* 2. & ad hos
terminos reducenda sunt, quæ resoluunt Ludou.
Mirand. *d.q.*50.*art.*2.*concl.*1. *in med.* Campan. *dict.*
*cap.*13. *num.* 9. & Diana *moral. resolut. tom.*3. Lau-
rent. de Peyrinis *d.cap* 2.*num* 10. dum absolutè &
in omni casu volunt, Prædicatores Regulares non
posse ab Episcopis examinari, sed sufficere quod
sint examinati à suis Prælatis: nisi alicubi longo
vsu obtentum esset examinari circa doctrinam
Prædicatores omnes, etiam Regulares, vt benè
obseruat Campan. *d.cap.*13.*num.*9.

16 Prædicatores huiusmodi Regulares, qui abs-
que licentia Episcopi prædicauerint in Ecclesiis,
quæ suorum Ordinum non sunt, quamuis decre-
to Concilij *in d. cap.*2. contrafecerint, non pote-
rant puniri ab Episcopo, sed tantùm à suis supe-
rioribus Regularibus, secundùm communem om-
nium sententiam, quam sequuntur Quarant. *in*
summa Bullarij, verb. priuilegia Regularium, Zerol.
in praxi Episcop. §.1. *verb. excommunicatio causa ma-*
terialis, § 4. Pias. *in simili praxi p.*2. *cap.*3. *num.*41.
vers. prædicans, Campan. *d cap.*13.*num.*10. Contra-
rium tamen est omninò tenendum, vt statuit
Gregor. XV. in sua Constitut. incip. *Inscrutabili,*
sub Dat. Nonis Februarij 1622. his verbis, *Ac de-*
mum habeat Episcopus tanquam d. Sedis delegatus
authoritatem coercendi, & puniendi quoscunque exem-
ptos tam sæculares, quam Regulares, qui in alienis Ec-
clesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episco-
pi licentia, & in Ecclesiis suis, aut suorum Ordinum
non petita illius benedictione, aut ipso contradicente
prædicare præsumpserint, &c.

17 Laicis verò omninò est interdictum vt publicè
in Ecclesia prædicent, & fœminæ multo magis,
cap. cum ex iniuncto, de hæret. cap. mulier. 23; *distinct.*
cap. mulier, de consecr. distinct. 4. Quod specialiter
vetuit Apostolus Paulus, ex quo tempore legitur
etiam Mariam Magdalenam, quæ prædicare so-
lebat, humiliter desiisse; & sic fœminæ quan-
tumuis doctæ, & Sanctæ non esse committendum
prædicandi munus resoluit Ricciul. *d.lib.*5.*cap.*10.
18 *à princ.* Verùm laicis non præsentibus Clericis,
vel si præsentes sint, permittentibus, non qui-
dem publicè prædicare, sed inter spirituales per-
sonas vtiles habere sermones non prohibetur,
quin potius text. *in d.cap. cùm ex iniuncto*, non so-
lùm desiderium intelligendi sacras Scripturas, &
secundùm eas studium adhortandi in eis quoque
non reprehendendum, sed commendandum exi-
stimat, dummodo non in occultis conuenticulis,
aut in contemptum Sacerdotum id fiat: & in
summa ex delegatione Apostol. poterit laicus
prædicare. Syluest. *verb. prædicator, num.*6. Suar. *de*
*Relig. tom.*4. *lib.*9.*cap.*1.*n.*12. Ricciul. *d.lib.*5.*cap.*9.
num. 5. vbi *num.* 9. videtur tenere idem licere de
licentia Episcopi. Sed non ob id dicendum est 19
prædicare esse actum alicuius Ordinis sacri, quia
licet *in d.cap. adijcimus* 16.*q.*1. habeatur, *ne aliqui*
præter Sacerdotes Domini audeant prædicare, id ta-
men intelligitur de illis, qui propria, & ordinaria
auctoritate prædicare præsumunt, vt aduertunt
Nauar. *cons.*2.*de tempor. ordinat. in antiq* aliàs *cons.*..
de offic. deleg. in nou. & Gallet. *in margarita casuum*
Conscientiæ, verb. prædicare 2. tum, quia etiam Cle-
rico, qui non sit in Sacris constitutus, potest Epi-
scopus committere prædicationis munus, vt re-
soluunt Sayr. *in florib. decisionum, sub tit. de tempor.*
*ordinat decis.*2. Rendina *in promptuar. recept. sent.*
*tit.*17.*num.*24. Vgolin. *de potest. Episc. cap.*42 §.2.
*num.*1. Possevin. *de offic. Curat cap.*3.*num.*14. *in fin.*
me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad*
omnes humanos actus requis. anno 30. *q.*8.*num.*7. no-
uissimè Ricciul. *eccles. lucubrat. lib.*5.*cap.*2.*num.*11.
Quamuis non sine dubitatione transeat hæc re-
solutio ex iis, quæ adducit Henriquez *in sum. lib.*6.
*cap.*18.§.8. dum ait Paulum III. Societati IESV
indulsisse vt ipsius Regulares valeant prædicare,
licèt Sacris initiati non sint.

Est autem Prædicationis munus præcipuum 20
Episcopi, *cap. Episcopus, il* 3. *distinct.*88. Campan.
*dict. rubr.*12.*cap.*13.*num.*13. Omnes namque Epi-
scopi & alij Ecclesiarum Prælati tenentur per
seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad præ-
dicandum sanctum Euangelium, *cap. inter cætera,*
de offic. Ordinar. Concil. Trident. *d.sess.*5.*cap.*2. &
*d.sess.*24.*de reformat. cap.*4. Si verò contigerit eos 21
legitimo detineri impedimento, viros assumere
tenentur idoneos ad huiusmodi Prædicationis
officium salubriter exequendum. Et ideò ad il-
lum pertinet munus deputandi Prædicatorem, *d.*
cap. inter cætera, nisi in contrarium sit consuetudo
ab immemorabili tempore: sicut resolutum at-
testantur Zerol. *in praxi Episcop. p.*1. *verb. prædica-*
tio, §.7. Franc. Leo *in thesaur. for. Eccles. p.*1.*cap.*8.
*sub num.*4. Campan. *d.cap.*13. *num.* 14. Armendar.
*in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.*4.*tit.*3*c.l.*3.
*de Prædicator. S. Script. num.*1. vbi etiam quòd hu-
iusmodi Prædicatores pro aliis Ecclesiis à solo
Episcopo absque ipsius consensu deputari pos-
sunt. Hodie tamen electio, & deputatio Prædi- 22
catoris ad solos Episcopos in eorum Cathedrali-
bus Ecclesiis spectat, nulla habita ratione cuius-
cunque consuetudinis, etiam immemorialis, qua
talis deputatio Capitulo, vel Episcopo vnà cum
Capitulo, siue de eius consilio, aut cuiuis alteri
competeret; in aliis verò Ecclesiis non est subla- 23
ta immemorialis consuetudo nominandi, vel præ-
sentandi Prædicatorem pro illis Ecclesiis, vt re-
fert decisum Armendar. *d.loc.num.*11.15.& 18. vbi
n. 21. subdit quòd Capitulum in electione Con-
cionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest:
quam declarationem ad litteram refert Laurent.
de Peirinis *d.cap.*2.*num.*14.

Singulis Dominicis diebus, & aliis festiuita- 24
tibus debent per se vel per alios prædicare, & ita
Prædicationem exprimere, vt vulgus intelligere
possit, *cap. Episcopus*, 18.*q.*1. Concil. Trident. *dict.*
*sess.*24. *de reformat. cap.*4. ibi, *saltem omnibus Domi-*
nicis, & solemnibus diebus festis; tempore autem ieiu-
niorum Quadragesima, & Aduentus Domini quoti-
die, vel saltem tribus in hebdomada diebus, &c. Quæ

verba referuntur tantùm ad tempus Quadragesimæ, & Aduentus, non autem ad Vigilias, in quibus illud prædicandi præceptum non est, prout resolutum attestatur Armendar. *d.l.3. de Prædicator. sacr. Script. num.* 28. *&* 29. vbi *num.* 31. asserit etiam decisum per *d. cap.* 4. relinqui arbitrio Episcoporum in tempore Quadragesimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur, refero Ego ipse *d. part.* 3. *alleg.* 76. *num.* 30.

25 Euaristus Papa *in c. sicut vir 7. q. 1.* sic ait, *Episcopus debet opportunè, & importunè, atque sine intermissione Ecclesiam docere, & ita cum tanta reuerentia eius doctrinam suscipere debet, eùmque diligere, vt legatum*
26 *Dei, & præconem veritatis.* Vnde idem Summus Pontif. vt habetur *in cap. Diaconi il 2. distinct.* 93. Prædicanti Episcopo septem Diaconos instituit, qui eum dum Euangelicæ Prædicationis officio fungeretur diligenter custodirent, eique Prædicanti assisterent propter honorem Verbi Dei, & propter testimonium veritatis. Nam secundùm Apostol. ad Timoth. *Oportet Episcopum testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt, vt non in opprobrium incidat.* Vnde & *ad Tit. c. 1. 26. Verbum,* inquit, *Episcopi sanum oportet esse, & irreprehensibile, vt is, qui ex aduerso est, vereatur, nihil mali inueniēs, quod opponere valeat.* Propterea etiam eidem Episcopo celebranti Sacerdotes adstare iubentur, vt rectè sacrificasse probetur. Cum Mitra quoque & Baculo Pastorali prædicat Episcopus Verbum Dei, vt per gloss. *in cap. nullus Episcopus, de consecrat. distinct.* 1.

27 Archipresbyteri quoque, cæteri Ecclesiarum Rectores curam animarum habentes Verbum Dei prædicare per se, vel per alios, si legitimè fuerint impediti, tenentur; & diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascere salutaribus verbis docendo quæ sciri omnibus necessarium est ad salutem. In iis verò Ecclesiis Parochialibus, quæ Monasteriis subiectæ inueniuntur, & nullius sunt Diœcesis, Abbates, & Regulares Præpositi ad id præstandum vel curandum compelluntur ab iis Metropolitanis, in quorum Prouinciis sunt sitæ. Episcopi verò in Parochiis, vbi ipsi Parochi prædicare non valent: alios idoneos deputare debent impensis eorum qui tenentur, vel sulent. Ita colligitur ex Concil. Trident. *d. sess. 5 de reformat. c. 2. & d. sess. 24.*
28 *de reformat. cap.* 4. Vnde colligitur deputandos Prædicatores impensis eorum, qui eos præstare vel tenentur, vel solent, quod etiam pro Ecclesia Cathedrali intelligendum esse tradit Armendar. *d.l.3. de Prædicator. sacr. Script. num.* 27. vbi *num.* 22. subdit, quòd in Ecclesiis inferioribus vbi viget consuetudo quòd populus soluat Concionatori, ea est seruanda; nisi forsan facultas nominandi Prædicatorem Vniuersitati ab immemoriali tempore competeret, & Episcopus talem nominationem sibi vendicauerit, *& num.* 23. quòd merces, quæ Prædicatoribus tribui solet nulla ex parte à pensionariis est exigenda, atque eo minus si populus hos sumptus facere solebat,
29 *& num.* 24. quòd si ex publico Ciuitatis ærario Concionatori solent eleemosynæ dari, ea consuetudo seruanda est.

30 Monebit Episcopus populum diligenter teneri vnumquemque Parochiæ suæ interesse, vbi commodè fieri potest ad Verbum Dei audiendum, sicut idem Concil. Trident. statuit *d. cap.* 4. & referunt Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Prædicatio, §. 4.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 3. q. 7. & lib. 12. c. 2. q. 1. vers. deinde.* Et ita populus admo- 31
nendus est, vt diebus Dominicis, & Festis maioribus frequenter suas Parochias; excommunicandus tamen non est si monitioni non paruerit, vt refert decisum Armendar. *d.l.3. de Prædicator. sacræ Scripturæ, n.* 33. quem refero ego ipse *d. allegat.* 76. *num.* 34. *&* 35.

Quæ autem sint Fidelibus specialiter prædi- 32
canda, sunt quinque, videlicet quid credendum, quid seruandum, quid vitandum, quid timendum, quid sperandum. Hæc sunt quinque verba, quæ sensu suo Apostolus 1. *ad Corinth.* 14. volebat in Ecclesia loqui, vt & alios instrueret; sunt enim in primis articuli fidei populis prædicandi, qui in Symbolo continentur, vt statuit Agathen. Concil. *in c. Symbolum, de consecrat. dist.* 4. Deinde præcepta diuina seruanda, peccata verò vitanda, æternum supplicium timendum, & præmium æternæ vitæ sperandum, *Clem. cupientes, vers. & quia, de pœn.* Sed in rebus hujusmodi prædicandis tria præcipuè seruanda ei, qui prædicat, ostendit Apostol. Petrus, vt habetur *in cap. oportet, 8. q. 1.* scilicet, vt sit vita irreprehensibi- 33
lis, eruditus, & in dicendo maturus, & pauidus; sic enim de Clemente discipulo suo loquens ait, *Oportet eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse talem, vt pro ingenio discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.*

Debet ergo apprimè esse eruditus & doctus, 34
irreprehensibilis, maturus, & pauidus, *cap. in sancta, 92. distinct.* Debet quoque gratiam docendi habere, vt potentes possint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout habetur *in cap. oportet 8. q. 1.* deinde in suis Sermonibus, & Concionibus non esse debet multum prolixus, ne sua loquacitate nimia, atque prolixa odiosus fiat, sicut dicitur *in cap. sit Rector, 43. dist.* Quare Prædicatores monentur *in §. Ecce, dist. 36.* vt sacris litteris semper insistant, ne tunc discere studeant, quando alios instruere debent. Doctores enim vocantur, & docendi munus exercent. gloss. *in cap. vnic. de summ. Trinit. lib. 6.* Verùm illud 35
vitare debent quod Tridentinum Concilium admonet, scilicet apud rudem plebem difficiliores, & subtiliores quæstiones, quæ ad ædificationem non faciunt proponere, aut disputare, & ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio incerta etiam, vel quæ specie falsi, laborant, euulgare, aut tractare. Ea verò, quæ ad curiositatem quandam, aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt tanquam scandala, & fidelium offendicula à suis debent prædicationibus amouere, vt idem Concilium monet ac præcipit. De discretione autem, & modo, ac tempore seminandi Verbum Dei multa Gregor. Pontifex *in Pastorali*, & alij Patres scripserunt; de quibus *43. distinct. per tot.* Alia verò multa, quæ in concionibus sunt vitanda, aut seruanda ab iis, quisque poterit edoceri, qui de Rhetorica ecclesiastica libros scripserunt.

Quòd si contingat, vt Prædicator errores, aut 36
scandala disseminet in populum, debet ei Episcopus interdicere Prædicationis officium; si verò hæreses prædicauerit, contra eum secundùm Canonum Decreta procedere debet; curare tamen 37
tenetur Episcopus, ne huiusmodi Prædicatores Euangelij calumniosè vexentur, vt idem Concil. Trident.

Trident.*d.seß.5.de reformat.cap.2* decernit,& tradit
Ludou.Miranda *d tom.1.q.50.art.7.* Campan.*dict.*
38 *rub.12.cap.13.num.21.* Et propterea Episcopos ca-
uere iubet idem Concil. ne Regulares extra clau-
stra & obedientiam Religionum suarum viuen-
tes, vel etiam Presbyteros sæculares, nisi ipsis
noti sint, & moribus, atque doctrina probati
in suis Diœcesibus prædicare permittant; & si
priuilegia prætendant, Episcopus prius Sedem
Apostolicam consulat, quæ nonnisi tacita verita-
te, vel expresso mendacio indignis prædicandi
39 priuilegia concedit. Quæstores quoque, & elee-
mosynarij, aut quæstuarij vulgo nuncupati, præ-
dicare per se, vel per alios prohibet prædictum
Concilium *d.seß.cap.2.& seß.21.cap.vlt.* vbi *in col-
lect.* plures citaui, & addo nunc Petr. de Bollo *in
œconomia Canon. classi 3. cap.3.§.4 sub rub. Quæsto-
rum prædicatorum tollendis abusus ab Ecclesia.* Et ha-
ctenus de Prædicantibus Verbum Dei, déque Præ-
dicationis officio.

40 De audientibus autem tria tantùm sunt secun-
dùm Ius Ecclesiasticum annotanda. Primum est,
quòd vnusquisque fidelis debet temporibus præ-
dicandi Parochiæ suæ interesse, vbi commodè
fieri potest, ad audiendum Verbum Dei, vt habe-
tur *in cap.in sacris, 16.q.1.* & in Concil. Trident.
d.seß.24.cap.4. de reform. cum his, quæ suprà dixi-
mus circa hoc propositum. Secundum, quòd ne-
mo est prohibendus Ecclesiam ingredi ad Ver-
bum Dei audiendum, etiamsi sit infidelis, aut
hæreticus, *cap. Episcopus nullum, de consecr. dist 1.*
41 Quod etiam de his, quibus interdictus est in-
gressus Ecclesiæ, videtur intelligi, per text. *in cap.
responso, de sent. excom.* quia etiam tempore inter-
dicti Prædicatio Verbi Dei non prohibetur, *dict.
cap. responso*, Henriq. *in summ. lib.13. cap. 44. §.2.
vers.5.* Vgol. *de censur.tab.5. cap.8. in princ. num 5.*
Sayr.*eod.tract.lib.5.cap.5.num.45.* Campan.*d.rub.12.
cap.13.num.21.* sed ad Diuina tantùm officia non
42 admittentur, *d. cap. Episcopus nullum, in fine.* Ex-
communicati verò excommunicatione maiori
omninò excluduntur, quibus fidelium commu-
nio denegatur, nisi totus populus esset innoda-
tus, vt habetur *in dict. cap. responso.* Singulares
verò personæ possunt priuatim moneri, vt suo
loco dicemus. Tertium, quod olim in Conci-
lio Carthagin. de quo *in cap. sacerdote, de consecr.
distinct. 1.* fuerat constitutum, vt Sacerdote ver-
bum in Ecclesia faciente, qui egressus de audito-
rio fuisset, excommunicationis sententiam su-
stineret.

43 Nunc verò quoad docendi munus pertinet,
sciendum est quòd ad officium spectat Episcopi
prouidere, vt subditi sui scientias, tam liberales,
vel sæculares, quàm etiam Ecclesiasticas discant.
44 Quare primò fuit constitutum in sacris Conci-
liis, Lateranensi scilicet *in cap.1. & in cap.quia, de
Magistr.* & Trident. *seß.5. de reform. cap.1.* vt Le-
ctio sacræ Theologiæ, & sacræ Scripturæ exposi-
tio in singulis eorum Diœcesibus, maximè vbi
45 Clerus numerosus reperitur, habeatur; subditque
idem Concilium Trident. vt in Monasteriis quo-
que Monachorum, vbi commodè fieri queat,
etiam Lectio sacræ Scripturæ habeatur. Qua in
re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi loco-
rum in hoc, vt Sedis Apostolicæ Delegati, eos
ad id opportunis remediis compellant, & ex eo
tradunt Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.p.2.cap.2.
num.9.* Piasec. *in praxi Episc.part.2.cap.3.num.41.
vers.item.* Campan.*d.rubr.12.cap.13.num.5.* Gallet.
August. Barbos. de Iure Eccles.vniu.
*in margarita casuum Conscientiæ, verb.legere, & verb.
licentia,* vbi ait non requiri licentiam seu examen 46
Ordinarij ad illam lectionem sacræ Scripturæ in
Conuentibus Regularium habendam, Ego ipse
de offic. & potest. Episc.p.3.alleg.56.num.12. vbi re-
fero Paulum V. *Constit.sua* incip. *Apostolica serui-
tutis, sub Dat. Kalendis Augusti* 1610. ordinasse,
vt in omnibus Regularium Domibus, seu Mo-
nasteriis lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, La-
tinæ, & Arabicæ habeatur, & a Regularibus di-
ligenter addiscatur.

Nemo autem ad huiusmodi lectionis officium 47
tam publicè, quàm priuatè extra Regularium
Monasteria habendum debet admitti, qui prius
ab Episcopo loci, de vita, moribus, & scientia,
examinatus & approbatus non fuerit, vt statuit
Concil. Trident. *d.cap.1. propè finem.* Et pro fa- 48
cultate docendi nihil exigi debet, aut promitti,
vt probatur *in cap. 2. & 3. de Magistr.* Si tamen
pro ea pretium detur, vel recipiatur, nulla simo-
nia committitur, quia actus docendi non est res
sacra, nec actus potestatis spiritualis, pro qua
pretium dari non potest, vt resoluunt Suar.*de Re-
lig.tom.1. lib.4.de simon.c.18.n.19.* Filliuc. *tract.45.
cap.4 q.8.num.12.* Less.*de Iustit.lib.2 cap.35.dub.13.
num.82.* Bonacin.*de simon. q.4. §.10. num.10.* & vt
præsertim personæ Ecclesiasticæ disciplinis, ac
scientiis imbuantur, curæ Episcopi iniungitur
prouidere, vt idonei ad id Clerici studia littera-
rum adeant, & sacris præsertim litteris incum-
bant, *cap.final.de Magistr.*

Concilium verò Tridentinum *seß 23.de reform.* 49
cap.18. statuit, vt Clericorum seminarium insti-
tuatur, qui Grammatices, Cantus, Computi Ec-
clesiastici, aliarúmque bonarum artium discipli-
nam discant sacram Scripturam, libros Ecclesia-
sticos, homilias Sanctorum, atque Sacramento-
rum tradendorum, maximè quæ ad Confessiones
audiendas videbuntur opportuna, & rituum, &
cæremoniarum formas ediscant. Vide Archiepisc.
Bonon.*part.4.sub tit.de seminar. pag.255. cum seqq.*
Paul.Fusc.*de visit lib.1.cap.16.n.8.cum seqq.* Zerol.
in praxi Episcop. p.1.verb.seminarium, & metipsum
de offic. & potest. Episc.p.3.alleg.77.

Magistri quoque, ac Doctores prouideri ab 50
Episcopis in subiectis plebibus debent, qui stu-
dia litterarum, & liberalium artium dogmata as-
siduè doceant, *cap.de quibusdam, 37. distinct. d.cap.1.
& cap. quia, de Magistr.* sed & pro lingua Græca,
Hebraica, Chaldæa, atque Arabica Magistri in
studiis publicis fideles, & Catholici sunt habendi,
sicut in Vienn.Conc.Clem.V. decreuit, prout re-
fertur *in Clem 1.eod.tit. de Magistr.*

Multa autem priuilegia huiusmodi Magistris 51
conceduntur, vt scilicet præbendarum suarum,
& beneficiorum fructus percipere in absentia
dum publicè in scholis docuerint, valeant, vt pro-
batur *in cap.fin.de Magistr.* & in Concil. Trident.
seß. 5. de reformat. cap.1. Petr. Lesman. *in tract. de
priuil.Doct.p.2.§.22.* Iacob.Benn.*in tract.de priuil.
Iurisc.§.1.priuil.15.* Alex. Monet.*de distrib. quotid.
p.2.q.10.* Sanctarell.*var.resol.q.3.ex num.9.* plures,
quos refero *de offic. & potest. Episc. p.3. allegat.56.
num.18.* Requiritur ergo quòd doceant publicè,
de licentia scilicet Vniuersitatis, seu claustri, siue
Collegij Doctorum ratione stipendij, seu Cathe-
dræ, prout decisum refert Nicol.Garc.*de benef.p.5.
cap.2.num.59.& 60.* Ego ipse *d. alleg.59. num.27.*
& in scholis generalibus scilicet, seu celebri Vni-
uersitate, prout docent Læl. Zech. *de Rep. Eccles.*

tit. de Cleric. num. 7. vers. 28. Horat. Lut. *ad fin. tract. de priuil. schol. num.* 23. Flor. de Mena *var. lib.* 3. *q.* 24.
52 *num.* 19. Ego ipse *d. allegat.* 56. *n.* 24. Studium autem generale illud dicitur quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem, vt tenent Porez *l.* 1. *tit.* 10. *lib. Ordin.* Cassan. *in Catalogo gloriæ mundi, p.* 1. *consid.* 32. Ego ipse *d. alleg.* 56. *num.* 22. Vnde non sufficit studium, quòd non sit Vniuersitas, quamuis in eo optimè legatur, & publicè cuicumque audire volenti, vt dixi *d. allegat.* 56. *num.* 22. Quicquid in contrarium teneant Monet. *d. q.* 10. *num.* 17. Sanctar. *d. q.* 3. *num.* 12.

53 Studentibus quoque nonnulla priuilegia conceduntur, de quibus fit mentio *in d. cap. fin. de Magistr. & in cap. cum ex eo,* vbi gloss. *verb. litterarum, de electio. lib.* 6. & tetigi *d. alleg.* 56. *ex num.* 19.

54 Magistris verò, atque Doctoribus in Vniuersitatibus studiorum præcipitur in Concilio Tridentino *sess.* 25. *de reformat. cap.* 2. vt ea, quæ Catholicæ fidei sunt, doceant, & interpretentur: & propterea initio cuiuslibet anni solemni ad id iuramento se debent adstringere. Deinde Pius IV. *in sua Constitut.* incip. *In sacrosancta, sub Dat. Idib. Nouembris* 1564. *in Bullario nouo* 114. obseruari præcepit in ordinatione, & promotione Doctorum, & per alios cuiuslibet artis, & facultatis professores, vt refert Anton. Ricciul. *de iur. person. extra Eccles. grem. exist. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 2. vbi *n.* 9. ait ex eadem Pij IV. Constitutione Magistros, & Doctores Vniuersitatum, & studiorum generalium teneri Fidei professionem facere in Rectorum vel aliorum studij Superiorum manibus, vt per Aloys. Ricc. *in decis. Cur. Archiep. Neapol. decis.* 84. *part.* 4.

De officio autem Episcopi in docendo, vidimus cap. proximo, & de simili Parochorum munere infrà hoc lib. *cap.* 20. *de Plebanis,* remissiuè.

CAPVT XIV.

De Visitatione ab Episcopis, & Prælatis facienda.

SVMMARIVM.

1 *Visitationis tractandæ materia diuiditur.*
2 *Visitatio Ordinarijs Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum Iure incumbit.*
3 *Visitandi officium ad eos pertinet, qui Iurisdictionem Ordinariam in aliquos obtinent, quales sunt post Romanum Pontif. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi.*
4 *Archidiaconi, & Decani, seu Capitula Ecclesiarum in suis Ecclesijs subditis ius obtinent visitandi, si id longa consuetudine præscripserint, vt num.* 13.
5 *Legati Apostolicæ Sedis, aut Visitatores specialiter constituti à Romano Pontif. vel ab Episcopis ius obtinent visitandi.*
6 *Episcopi, & omnes Cathedralium Ecclesiarum Prælati quotannis propriam Diœcesim per se ipsos, aut si legitimè fuerint impediti, per Vicarios suos, vel Visitatores, qui Presbyteri sint, aut Diaconi, totam, aut saltem maiorem eius partem visitare tenentur.*
7 *Vicarius Generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus.*
8 *Capitulum Sede vacante potest visitare Ecclesias Episcopatui subiectas, quia succedit in potestate visitandi Iure Ordinario Episcopis concessa.*
9 *Archiepiscopi non possunt Cathedrales Ecclesias, & Diœceses Suffraganeorum suorum visitare, nisi causa cognita, & probata in Synodo Prouinciali, & antequam visitent aliorum Diœceses, debet suam visitare.*
10 *Archidiaconi, vel Decani, aut alij inferiores in ijs Ecclesijs, vbi visitationem facere legitimè consueuerunt, debent assumpto Notario de consensu Episcopi, per se ipsos tamen ibidem visitare.*
11 *Visitatores à Capitulo deputandi, vbi Capitulum ius habet visitandi, sunt prius ab Episcopo approbandi, vbi soli Capitulo absque Episcopo ius competit, vt num.* 15.
12 *Archidiaconi, & alij inferiores visitationis factæ rationem Episcopo intra mensem reddere adstringuntur.*
14 *Episcopus potest Archidiaconis, & alijs inferioribus ius visitandi habentibus præstituere terminum ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum.*
16 *Abbates, qui sunt Ordinum capita, necnon cæteri Ordinum Superiores Episcopis non subiecti, Prioratus, & Monasteria sibi subdita visitare ex officio debent, quamuis commendata existant.*
17 *Monasteria commendata, Abbatiæ, Prioratus, & Præpositura, quæ suorum Ordinum capitibus non subsunt, in quibus non viget Regularis obseruantia, ab ipsis Episcopis sunt annis singulis visitanda.*
18 *Episcopus non debet se interponere in Monasterijs, in quibus viget Regularis obseruantia.*
19 *Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas possunt locorum Ordinarij auctoritate Apostolica singulis annis visitare.*
20 *Ecclesiæ seculares nullius Diœcesis quantumcumque exemptæ, & Sedi Apost. immediatè subiectæ, earúmque Prælati seculares habentes in eas iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt ab Episcopo, cuius Cathedralis proximior est, visitari.*
21 *Ecclesias Curatas vnitas monasterijs potest Episcopus Ordinarius locorum visitare, & in eis ponere Vicarios perpetuos siue temporales, prout ei magis expedire videbitur.*
22 *Ecclesiæ Curatæ, aut Parochiales quouis modo subiectæ Militibus S. Ioannis Hierosolymitani visitari debent ab Episcopis tanquam Ordinarijs in ijs, quæ pertinent ad curam & exercitium animarum.*
23 *Curati Ecclesiarum Religionis Hierosolymitanæ tenentur sicut alij Curati ad omnes functiones præstandas, ac proinde ad assistentiam pro consecrandis oleis, & ad processiones.*
24 *Personæ ipsæ quæcumque curam animarum exercentes in Regularium Ecclesijs subsunt immediatè Episcopis quoad curam.*
25 *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, eorúmque personæ nulla obstante exemptione à locorum Ordinarijs toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari possunt.*
26 *Hospitalia, & Collegia quæcumque, ac Confraternitates laicorum, quæ sub Regum immediata protectione non sunt, nisi ipsi consentiant, sunt ab Episcopo visitanda, etiamsi eorum cura ad laicos pertineat.*

27 *Ordina*

27 *Ordinarius non potest se intromittere in Hospitalis visitatione, si in illius fundatione dictum sit quod non possit se intromittere in eius visitatione.*

28 *Hospitale priuatum potest Ordinarius visitare, corrigere, & reformare in iis tantùm, quæ ad obseruandam fundatorum voluntatem pertinent.*

29 *Hospitalia etiam vnita, in quibus Ecclesiæ sunt, vbi assiduè diuina Officia celebrantur, & bona eorum non sunt distincta, debent ab Ordinariis visitari.*

30 *Confraternitatem laicorum erectam in Ecclesiis Regularium potest Ordinarius visitare.*

31 *Monasteria Monialium S. Sedi Apostolicæ immediatè subiecta ab Episcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernantur in concernentibus spiritualia tantùm, non temporalia.*

32 *Clerici omnes tam seculares, quàm Regulares nullo obstante priuilegio visitari ab Episcopo possunt.*

33 *Clericos seculares exemptos ab Episcopo, & alteri inferiori Ordinario seculari intra Diœcesim existentes subiectos extra visitationem corrigere, & punire non potest Episcopus vigore* Concilij Trident. sess. 14. de reformat. cap. 4.

34 *Exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, vel querela etiam à Sedem Apostolicam interposita potest impedire visitationem in iis in quibus de morum correctione agitur.*

35 *Episcopus antequam Diœcesim suam visitare incipiat, debet Synodum Diœcesanam celebrare.*

36 *Aduentum suum iis, quos visitare intendit, nunciare debet Episcopus.*

37 *Libros visitationum præteritarum & prædecessorum suorum debet Episcopus visitans examinare.*

38 *Personas quot Episcopus visitans secum adducere debeat? ostenditur.*

39 *Pontificalem librum secum deferre pro cæremoniis seruandis debet Episcopus visitans.*

40 *Annulum signatorium, seu sigillum, & formulas iuramentorum, & libros Canonum, & Ecclesiasticarum constitutionem secum deferre debet Episcopus visitans.*

41 *Episcopi, & visitatores moneantur, vt extra ciuitatem pro visitatione proficiscentes modesto contenti equitatu & famulatu studeant quam celerrime visitationem absoluere.*

42 *Episcopi visitantes & quisquam suorum pro visitatione nihil procurationis causa accipere debent, nec pecuniam, aut munus quodcunque sit, etiam qualitercunque oblatum.*

43 *Episcopus cùm ad visitationem accedit est honorificè a Clero, & Populo loci suscipiendus.*

44 *Episcopus vbi incipit visitare ad quæ respicere debeat? ostenditur.*

45 *Ecclesiam visitans de quibus quærere debeat? ostenditur.*

46 *Sacrorum custodiam visitans quæ perquirere debeat? ostenditur.*

47 *Domum Ecclesiæ vbi visitat Episcopus, quæ scrutari teneatur? ostenditur.*

48 *Rectorem Ecclesiæ, vel Curatum de quibus Episcopus interrogare debeat, necnon loci incolas, atque Laicos? ostenditur, & num. 49.*

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

50 *Monasteria virorum, vel mulierum visitans Episcopus ad quæ attendere debet? ostenditur.*

51 *Hospitalia, & alia pia loca visitans attendit vt institutum legitimè seruetur, redditus bene dispensentur, & administratores reddant fideliter rationes.*

NTER cætera, quæ ad curam, 1
& vigilantiam Episcoporum pertinent, non minor est frequens, ac sedula suæ Diœcesis visitatio, vt supra *de offic. Episcopi*, vidimus, de qua specialiter hoc in loco agere proposuimus, & erit hæc quædam breuis faciendæ visitationis formula, quam ex sacris Canonibus, & Tridentino Concilio, ac Doctorum scriptis eliciemus. Primò autem videbimus, vnde dicatur visitatio, & quomodo diffiniatur, quis visitare possit, & quæ personæ, vel loca sint visitanda, & quæ visitari non possint; deinde quæ seruare debeat Episcopus, aut alius visitare proponens; postremò verò formam, & ordinem visitandi breuiter referemus.

Visitatio, sicut & Verbum visitare multiplici- 2
ter accipitur, tam apud bonos Auctores, quàm ex sacris litteris, vt constat ex Calep. Thesauro, & aliis, Mar. Soc. *de visit. in princ.* Nihilominus ex mente Iuris *in cap. conquerente, de officio Ordin. & in cap. 1. §. vlt. & per tot. de censib. lib. 6.* cum aliis. Visitatio quatenus spectat ad Pastores Ecclesiarum describi potest, vt sit annua inquisitio, quæ Ordinariis Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum Iure incumbit; itaut inquisitio sit loco generis, reliqua verò loco differentiarum adiiciantur. Dixi, *Ordinariis Ecclesiasticis*, quia attento Iure his tantùm competit visitatio, & ita includuntur Episcopi intra suam Diœcesim, Legati Apostolici, Archiepiscopi, & cæteri, de quibus infrà. Dixi, *ad correctionem*, &c. vt ita significetur finis principalis, in quem visitatio ordinatur, vt intendit *cap. cùm venerabilis 21. de censib.* ibi, *causa correctionis, cap. procuratores 23. in fine, eod. tit.* Iuuat illud Ezech. 34. *Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas sicut visitat Pastor, & quod perierat requiram, quod abiectum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo*, &c. Fr. Ludou. Granat. *in concione de officio Pastorali, p. 2. vers. 8.*

Visitandi ergo officium ad eos pertinet, qui 3
iurisdictionem ordinariam in aliquos obtinent, quales sunt post Romanum Pontificem, Patriarchæ, & Archiepiscopi, atque Episcopi in suis Prouinciis, & Diœcesibus, *cap. 1. de censib. lib. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 6. vers. quæres*, Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 73. n. 21. in fine.* itaut Episcopi habeant intentionem fundatam quoad ius visitandi omnes Ecclesias suæ Diœcesis, *cap. omnes Basilicæ 16. q. 7. cap. conquerente, de officio Ordin.* Rota apud Tamburin. *in fine, tom. 3. de iure Abbatum decis. 53. num. 1. & decis. 67. num. 1.*
& decis. 68. num. 2. Archidiaconi quoque & De- 4
cani, seu Capitula Ecclesiarum in suis Ecclesiis subditis, *cap. super eo, cap. cùm Apostolus, de censib. cap. conquerente, cap. inter cætera, de offic. Ordin. cap. Episcopum, cap. regenda 10. q. 1.* Et Abbates, atque Religiosorum Prælati in suis Monasteriis, *cap.*
pen. & fin. de statu Monach. Legati quoque Apo- 5
stolicæ Sedis, aut visitatores specialiter constituti à Romano Pont. vel ab Episcopis ius obtinent visitandi, *d. cap. Episc. 10. q. 1. d. c. inter cætera,*

de officio Ordin. cap. si Episcopus, eod. tit. in 6. cap. cum
instantia, cap. procurationes, de censib. Ego ipse *d. al-*
leg. 73. num. 21.
6 Tenentur autem Episcopi, & omnes Cathe-
dralium Ecclesiarum Prælati quotannis propriam
Diœcesim per seipsos, aut si legitimè fuerint im-
pediti per Vicarios suos, vel visitatores, qui Pres-
byteri sint, vel Diaconi, totam, aut saltem ma-
iorem eius partem visitare, itaut si fieri poterit
tota biennio compleatur, Concil. Trid. *sess. 24. de*
7 *reformat. cap. 3.* Vicarius tamen generalis hoc ius
visitandi non habet, nisi specialiter eidem com-
mittat Episcopus, vt resoluunt Rebuff. *in praxi*
benef. tit. de forma Vicariatus, n. 100. & 101. Sbroz
de offic. Vicar. lib. 2. q. 120. num. 2. Fusch. *de visitat.*
lib. 1. cap. 2. num. 18. Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 45. quæs. 4.*
Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum, part. 1,*
8 *num. 224.* At Capitulum Sede vacante potest vi-
sitare Ecclesias Episcopatui subiectas, quia suc-
cedit in potestate visitandi iure Ordinario Epi-
scopis concessa, vt resoluunt Quarant. *in sum.*
Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. quibus sic
prælibatis, pag. 134. Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 38. q. 14.*
Ego ipse *d. alleg. 73. num. 24.* vbi *num. 25.* addo idem
esse dicendum, quando Sedes Episcopalis quasi
vacat, & sic omnia loca quæ poterat visitare
Episcopus, Sacr. Congreg. Conc. *in Pampilonens.*
13. April. 1630. Visitate Diœcesim tunc potest
Capitulum Sede vacante quando lapsus est an-
nus à postrema Antistitis visitatione, nec de pro-
ximo est Ecclesia de Pastore prouidenda; in ipsa
verò visitatione circa famulatum, equitatum, &
alia, forma S. Conc. Trident. *cap. 3. sess. 24. de re-*
format. est præcisè obseruanda, S. Congreg. Conc.
in Liman. 10. May 1629. etiam tempore triennij
non expectato, licet dicatur Episcopum consue-
nisse visitare singulis trienniis, ead. S. Congreg.
Conc. *in Pampilonens. 3. Februarij 1629. & 10. De-*
cembris eiusdem anni.
9 Archiepiscopi tamen non possunt Cathedra-
les Ecclesias, & Diœceses Suffraganeorum suo-
rum visitare nisi causa cognita, & probata in
Synodo Prouinciali, Concil. Trident. *d. cap. 3.* nec
quicquam in eorum Diœcesibus inconsultis ipsis
agere, *cap. conquestus*, & ferè *per tot. 9. q. 3.* & ante-
quam visitent aliorum Diœceses, debent suam
propriam visitare, *cap. 1. in princ. de censib. lib. 6.*
Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. Visitatio, vers. ad ter-*
tium. Visitata enim sua Diœcesi, tunc visitare de-
bet vel totam vel partem Prouinciæ, visitando
Diœceses, Ciuitates, Suffraganeos, eorum sub-
ditos, Capitula Cathedralium, & aliarum Eccle-
siarum Monasteria, Ecclesias, alia loca pia, Re-
ligiosa, Clericos, Populos, & accipere procura-
tiones tantùm à locis visitatis, vt habetur *in dict.*
cap. 1. § deinde. Si verò cœperit visitare vnam Diœ-
cesim suæ prouinciæ, non poterit illam dimit-
tere, & mox ad eandem reuertere, nisi prius vi-
sitauerit omnes Diœceses Prouinciæ, vel in toto,
vel in parte. Sed si aliqua Diœcesis vel Ecclesia
indigeat visitatione plus aliis, si à Diœcesano
illius Ecclesiæ, vel à communi consensu maioris
partis Suffraganeorum fuerit requisitus, tunc in-
termissa visitatione aliarum, reuertatur ad eãdem,
sed si hoc malitiosè difficultant, tunc Archiepi-
scopus petere debet licentiam à Sede Apostolica
confidenter, vt probatur *in d. cap. 1. § ex quo.* Plu-
ra circa Archiepiscoporum visitationem, & eo-
rum iurisdictionem in Suffraganeos, illorúm-
que subditos dixi suprà *cap. 8. num. 88. cum seqq.*

Archidiaconi autem, vel Decani, aut alij in- 10
feriores in iis Ecclesiis, vbi visitationem facere
legitimè consueuerunt, debent assumpto Nota-
rio de consensu Episcopi, per seipsos tamen ibi-
dem visitare. Visitatores quoque à Capitulo de- 11
putandi, vbi Capitulum ius habet visitandi, sunt
prius ab Episcopo approbandi, ac propterea Epi-
scopus ipse, aut eius visitator easdem Ecclesias
seorsim ab iis visitatoribus visitare est prohiben-
dus. Cui Episcopo Archidiaconi ipsi, & alij in- 12
feriores visitationis factæ rationem infra men-
sem reddere adstringuntur, vt pleniùs habetur
in Conc. Trid. *d. cap. 3.* Vnde colligitur Archidia- 13
conos, Decanos, Archipresbyteros, & alios in-
feriores visitandi ius habere si id longa consue-
tudine præscripserint, vt tenent Felic. Comen. *in*
Man. visit. lib. 1. tit. 3. vers. Archidiaconi. Fusc. *d. c. 2.*
num. 14. Sarmien. *lib. 3. select. cap. vlt.* Sbroz *d. q. 120.*
num. 10. Azor. *d. cap. 40. q. 7. 8. & 9.* Flores de Me-
na *var. lib. 3. q. 24. num. 23.* Ego ipse *d. alleg. 73. n. 22.*
vbi *n. 39.* post Piasec. *in praxi Episc. part. 2. cap. 5.*
num. 62. pag. 213. Addo posse Episcopum illis præ-
stituere terminum ad visitationem expediendam,
& præscribere comitatum, & equitatum, ne oneri
sint Ecclesiis, quas visitauerint.
Deinde colligitur Capitulum superstite adhuc 14
Episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visi-
tandi ius habere posse, vt tradit Azor. *d. cap. 40.*
q. 8. quem refero Ego ipse *d. alleg. 73. num. 26.* Et 15
tunc visitatores à Capitulo deputatos debere esse
ab Ordinario approbatos probat Concil. Trident.
d. cap. 3. quod quidem locum habere vbi soli Ca-
pitulo absque Episcopo competit ius visitandi
refert decisum Armendar. *in addit. ad Recopil. le-*
gum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episc. num. 110. vbi
num. 111. pariter resolutum asserit, quòd licet Epi-
scopus possit iterum visitare Ecclesias visitatas ab
inferioribus, vt habetur *in d. cap. 3.* Concil. Trid.
non potest tamen iterum punire punitos ab eis,
nec ab illis absolutos cogere ad innocentiam
suam demonstrandam.
Abbates quoque, qui sunt Ordinum capita, 16
necnon cæteri Ordinum Superiores Episcopis
non subiecti, Prioratus, & Monasteria sibi sub-
dita visitare ex officio debent, quamuis commen-
data existant. Ipsa verò Monasteria, commenda- 17
ta, Abbatiæ, & Prioratus, aut Præposituræ, quæ
suorum Ordinum capitibus non subsunt, in qui-
bus non viget Regularis obseruantia ab ipsis
Episcopis sunt annis singulis visitanda: vbi verò
viget obseruantia Regularis, ea Episcopus regu-
lariter visitandi ius non habet, sicut nec alia Mo-
nasteria ipsi non subiecta, sed tamen prouidere
debet paternis admonitionibus, vt horum Regu-
larium Superiores iuxta eorum Regularia insti-
tuta debitam viuendi rationem obseruent, & ob-
seruari faciant, & sibi subditos in officios con-
tineant, & moderentur. Quòd si admoniti intra
sex menses eos non visitauerint, vel correxerint,
tunc ipse Episcopus eos visitare poterit, & corri-
gere, prout ipsi Superiores possent, iuxta eorum
instituta; ita statuit Conc. Trid. *sess. 21. de reform.*
cap. 8. & sess. 25. de Regul. cap. 20. Vnde colligo Ab-
bates, Priores, & alios Regularium Præfectos vi-
sitandi ius habere Monasteria, aliaque sibi sub-
iecta loca, vt per Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 9.* quem
refero Ego ipse *in collect. ad cap. vlt. num. 3. de statu*
Monach. & ideo Episcopus non debet se interpo- 18
nere in Monasteriis in quibus viget Regularis
obseruantia, vt ait decisum Armend. *in addit. ad*
Recopil.

Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visit. num. 98. quem refero Ego ipse *dict. p. 3. allegat. 74. num. 16.* Et addit idem Armendar. *vbi proxime, num. 100.* quòd Episcopus potest visitare illa Monasteria commendata perpetuò vnita aliis Ecclesiis, vel piis locis, etiamsi ipsa pia loca sint sub Regulari protectione.

Visitatio facienda ab Episcopo potest inchoari ab Ecclesia, quæ sibi magis placuerit, reseruatis iuribus, & sine præiudicio aliarum Ecclesiarum, S. Congr. Rit. *in Egita. 10. Iunij 1602. ad 2. dub.* In visitatione quando fit inquisitio, quæ præparatoria vocatur, non licet Episcopo ad detegenda visitatorum peccata per edicta publica monere homines sub excommunicationis pœna ad reuelandum, neque in ea exigere iuramentum à visitatis. Ita refert decisum in S. Congr. Concil. Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. c. 3. num. 60.* Et ideò in edictis præparatoriis visitationem generalem non debet præcipere Episcopus in virtute Sanctæ obedientiæ, vt Populus denunciet ea, quæ correctione, & emendatione digna indicabit, vt eadem S. Congr. censuit *in Oriolen. 27. Martij 1632. ad 3.*

19 Ecclesias autem quascumque quomodolibet exemptas possunt locorum Ordinarij auctoritate Apostol. visitare, idque singulis annis facere debent, & opportunis Iuris remediis prouidere, & quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minimè defraudentur, vt idem Concil. Trident. statuit *sess. 7. de reformat. cap. 7. & 8.* Quæ quidem visitationes locorum huiusmodi exemptorum præsumuntur factæ potius iure delegato, quàm Ordinario, nisi contrarium probetur. Ruta apud Tamburin. *in fine tom. 3. de Iure Abbatum, decis. 59. n. 6.* hinc inferens *num. 5.* visitationis actus non probare iurisdictionis quasi possessionē cùm sint æquiuoci, & possint fieri ab Episcopo iure delegato, & iure ordinario. Per quod Tridentinæ Synodi decretum testatur resolutum Armend. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 6. de Visit. l. 2. §. 2. n. 13.* Ciarlin. *controuers. forens. c. 67. n. 24. & 25.*

20 Ecclesias seculares nullius Diœcesis quantumcumque exemptas, & Sedi Apostol. immediatè subiectas, earúmque Prælatum sæcularem habentem in eas iurisdictionem quasi Episcopalem, posse ab Episcopo, cuius Cathedralis est proximior, visitari, & *num. 85.* pariter resolutum asserit

21 in Ecclesiis Curatis vnitis Monasteriis posse Episcopum Ordinarium locorum eas visitare & ponere in eis Vicarios perpetuos, sine temporaneos, prout ei magis expedire videbitur, & *n. 86.* addit Episcopum posse visitare Ecclesias exemptas, etiam inferioribus Prælatis subiectas. Item visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apostol. delegatus Parochialem subiectam Monachis Oliuetanis, & hoc debet exprimere, & Abbas potest condere decreta cumulatiuè cum Episcopo, sed quatenus sunt contraria, debent præualere Decreta Episcopi, S. Congreg. Concil. *in Veron. 29. Iulij 1628.* refert Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Visitare, num. 13.* Visitare quoque potest Episcopus Ecclesias Parochiales vnitas Monasterio Canonicorum Regularium, quamuis Generalis habeat in eo loco Sedem ordinariam principalem, eadem S. Congr. *Maij 1595.* vt referunt Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ, l. 7. §. 2. n. 1. lib. 1. tit. 6.* Nouar. *d. verb. Visitare, n. 14.* Visitare etiam potest Episcopus locum nullius Diœcesis, quatenus intra suæ Diœcesis fines situm esse constet, ac per eundem dimissorias concedi, Ordinésque conferri debent; dum autem intra cuius Diœcesis fines existat non appareat, per Ordinarium viciniorem præfata adimplenda sunt, S. Congr. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *in nullius Rutiliani Conuersan. Diœcesis 9. Septembris 1616.* Visitare quoque potest Episcopus non solùm Ecclesiam Parochialem vnitam Monasterio Ordinis S. Benedicti, cuius cura geritur à Monacho dicti Ordinis, sed etiam Baptisterium, & Tabernaculum, vbi asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, in Ecclesia exempta existens, S. Congreg. Concil. *in Caurien. 5. Aprilis 1631.*

Ecclesiæ Curatæ, aut Parochiales quouis modo subiectæ Militibus S. Ioannis Hierosolymitani visitari debent ab Episcopis tanquam Ordinariis in iis, quæ pertinent ad curam & exercitium animarum, iuxta formam Motus proprij fel. record. Pij V. vt refert Nouar. *d. verb. Visitare, n. 10.* quibus verbis intelligitur Episcopos visitare posse non solùm Parochus à dictis militibus deputatos quoad eorum habilitatem ad administranda Sacramenta, eosdémque si inhabiles reperti fuerint, posse amouere, sed etiam visitare posse ipsamet Sacramenta, inuestigando si eo decore, & in eo loco, quo decet, conseruentur, posseque itidem mandare restaurari dictas Ecclesias si eas reperient minus decentes, ac commodas ad dictam administrationem, ac demum alia, quæ Sacramentorum administrationi sunt annexa; vtpotè paramenta Sacerdotum, quibus in administratione vtatur, Baldachinum, quod delationi sanctiss. Sacramenti Eucharistiæ ad infirmos inseruit, & alia similia. Vacantibus autem huiusmodi Ecclesiis tenentur Milites præsentare ad earum vnamquamque Sacerdotem idoneum locorum Ordinariis, vt ab eis instituatur, & quousque non præsentauerint, constituunt Ordinarij vnum Vicarium, qui interea animarum curam agat, præfiniantque iidem Ordinarij dictis Militibus breuem aliquem terminum ad præsentandum dictum Sacerdotem, alioquin eo elapso Ordinarij conferant Ecclesias huiusmodi personis sibi benè visis secundùm earum naturam, vel in titulum perpetuum, vel amouibilem. Ita censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *in Perus. 11. Ian. 1587.* me citato *in hoc loco* Mendez à Castro *in praxi Lusitana p. 2. lib. 1. cap. 3. num. 31. vers. item Ecclesiæ.* Et visitare huiusmodi Parochos S. Ioannis Hierosolymitani curam animarum sæcularium exercentes tenetur Episcopus tanquam Apost. Sedis delegatus gratis, & absque impensa, & onere Rectorum. S. Congreg. Conc. *in Augustana 26. Iunij 1627.* 22

Et quòd Curati Ecclesiarum Religionis Hierosolymitanæ teneantur, sicut alij Curati, ad omnes functiones præstandas, ac proinde ad assistentiam pro consecrandis oleis, & ad processiones, rescripsit dict. S. Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præposita, *sub die 28. Aprilis 1599.* 23

Personæ etiam ipsæ quæcumque curam animarum exercentes in Regularium Ecclesiis tam virorum quàm etiam mulierum subsunt immediatè Episcopis quoad curam, & eis in visitatione, & extra illam circa curam ipsam obedire tenentur, ex eiusdem Concil. Trid. Decreto *sess. 25. de Regul. cap. 11.* tradunt Paul. Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 16. à princ.* 24

princ. Hieron. Venero *de examine Episcop. lib. 6. cap. 11.* ex *num. 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 51. cum seqq.* Ego ipse *d. cap. 3. alleg. 74. a num. 18.* & infrà latiùs tractabimus *hoc eod. lib. cap. de statu, & vita Regul. vers. nono, ex decreto*, plura hac de re cumulat Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 6. de visitat. n. 87. cum seqq.* vbi refert decisum Episcopum posse visitare Ecclesias, quas Abbas S. Benedicti in eius Diœcesi sitas habet; modò in eis cura animarum exerceatur per Sacerdotes sæculares; & *num. 88.* pariter resolutum attestatur Episcopum posse visitare omnes Parochiales suæ Diœcesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licèt Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ, siue etiamsi sint Ecclesiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per Sacerdotes seculares. At verò visitationi, iurisdictioni, & correctioni Episcopi non subsunt castra, in quibus Abbas iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos & Parochianos exercet, S. Congreg. Conc. *in Theatina 11. Septembris* 1621. Non enim visitare potest Episcopus ex Decreto *cap. 11. sess. 25. de Regul.* tam Abbatiam quàm loca sibi subiecta, si Abbatia habet vtramque iurisdictionem, temporalem scilicet, & spiritualem. ead. S. Congreg. *in d. Theatina 7. Septembris* 1620. In ipsis autem Ecclesiis Regularium visitare non possunt Ordinarij, nec quidem sanctiss. Sacramentum, ead. S. Congregat. Conc. *in Nicoteren. de anno* 1593. Nec etiam Altaria, & Capellas in eisdem Regularium Ecclesiis etiam per secularium Confraternitates constructa. S. Congreg. negotiis Episcop. & Regulat. præposita *in Papien. 21. Aug.* 1613. *& in Terraconens. 22. Ian.* 1616. Sed benè Confraternitates ipsas, vt infrà ostendemus. Nec denique in vim Constitutionis Gregor. XV. de exemptorum priuilegiis visitare licebit Episcopus Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum secularium, nec loca, vbi in eisdem Ecclesiis asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, S. Congreg. Conc. *de anno* 1623. *dub. 1. super dictam constitut.*

25 Capitula quoque Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, eorúmque personæ, nulla obstante exemptione, à locorum Ordinariis, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari possunt; vt habetur in Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 4.* latè Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visit. num. 18. cum seq.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 73. num. 5. cum seq.* Visitatio personarum Capitularium huiusmodi, quæ iuxta Canonicas sanctiones, vt *in d. cap. 4.* dicitur, facienda est, intelligitur iuxta dispositionem Iuris communis citra punitionem & priuationem, Rot. *in Calagurritana iurisdictionis 25. Maij* 1580. *coram Bubulo, part. 2. diuers. decis.* 328. & hæc visitatio Capitulorum, & personarum Episcopis concessa, est intelligenda cumulatiuè, non priuatiuè ad Abbates, & Decanos, ac alios, quibus ante Concilium competebat ius visitandi, seorsum tamen ab Episcopis. Ita S. Congreg. Conc. cuius idonei testes nobis sunt Gonz. *ad reg. 8. Cancell. §. 2. procem. num.* 21. & Steph. Gratian. *discept. forens. cap* 154. *num.* 40. In procedendo tamen contra huiusmodi personas extra visitationem nunnulla seruabit Episcopus, quæ idem Concil. decreuit *sess. 25. de reform. cap. 6.* de cuius materia latè diximus *in tract. de Canonicis, cap. 29. de adiunctis Canonicorum.* In visitatione verò generali Episcopus solus sine coniudicibus procedere potest contra Canonicos, eisque pœnam imponere extraordinariam, quæ magis morum emendationem, quàm correctionem respiciat. S. Congreg. Conc. *in Oriolen. 27. Martij* 1632. *in resp. ad 4.*

Hospitalia item, & Collegia quæcunque, ac 26
Confraternitates laicorum, quæ sub Regum immediata protectione non sint, nisi ipsi consentiant, & omnia pia loca quorumcumque nuncupata, sunt ab Episcopis visitanda, etiamsi eorum cura ad laicos pertineat, vt statuit idem Concil. Trident. *sess. 22. de reform. cap. 8.* iuxta Concilij quoque Viennens. decretum *in Clem. quia contingit, de Relig. domib.* tradunt Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. hospitale, §. 3.* Piasec. *in simil. praxi, p. 2. cap. 3. n. 33.* Mart. *de iurisd. p. 2. cap. 18. per tot.* Vgolin. *de offic. Episc. cap. 24. §. 1. num. 3. vers. Visitare,* Cened. *pract. & Can. quæst. lib. 1. q. 22. à num. 14.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p. 4. decis.* 209. Ego ipse *d. p. 3. alleg. 75. a num. 2.* latè Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visitat. num. 65.* vbi dicit Decretum Concil. *d. cap. 8* non prohibere quin & Iudices seculares eadem visitare possint, si hoc eis aliàs legitimè competat, &
num. 66. ait, quòd si in fundatione Hospitalis sit 27
dictum, quòd Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare, & *num. 67.* quòd Ordinarius potest visitare 28
Hospitale priuatum, & corrigere, & reformare in iis tantùm, quæ ad obseruandam voluntatem
fundatorum pertinent, & *num. 69.* quòd Hospita- 29
lia etiam vnita, in quibus Ecclesiæ sunt, vbi assiduè diuina Officia celebrantur, & bona eorum non sunt distincta, debent ab Ordinariis visita-
ri, & *num. 74.* quòd Episcopus visitare potest om- 30
nia Hospitalia, & pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in casibus à Iure concessis, scilicet ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vtque testatoris voluntas seruetur. Idem Armendar. *citato loco, lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. de hospitalib. num. 4.* testatur fuisse resolutum executionem aduersus administratores Hospitalium condemnatos, iuxta Concil. Trident. *d. cap. 8.* siue soli ordinario reddita fuerit ratio, siue vnà cum aliis deputatis, ad ipsum ordinarium spectare, & *n. 5.* addit in dubio posse ordinarium ab administratoribus Hospitalium, aliorúmque piorum locorum rationem administrationis exigere, donec coram ipso doctum fuerit de institutione in qua secus expresè cautum sit. Et horum Hospitalium computa stante consuetudine Episcopus vnà cum Magistro prædicti hospitalis recognoscere tenetur, S. Cong. Conc. *in Agathen. 19. Nouembris* 1616. Hospitalia administrata à Fratribus B. Ioannis Dei non sunt exempta à iurisdictione ordinarij, nisi solùm quoad Regularium obseruantiam, eadem S. Cong. *in Auellina 12. Ianuarij* 1630.

Item potest Ordinarius visitare Confraternitates secularium in Regularium Ecclesiis erectas, & in illas iurisdictionem ad Sacri Concilij præscriptum exercere quacunque consuetudine contraria non obstante. S. Congreg. Episcoporum, & Regul. negotiis præposita *in Vercellen. 17. Iulij* 1615. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Visitare, num. 1.* Et visitare potest Episcopus tam Confraternitates laicorum in Monasteriis, vel Ecclesiis Regularium existentes, in iis tamen, quæ Confratrum administrationem concernunt,

quàm

quàm etiam Hospitale, ac beneficia commendata, in quibus non viget Regularis obseruantia. S. Congreg. Conc. *in Capuntaq. 27. Iunij* 1609. Nouar. *d. verb. Visitare, num.* 2. Confraternitates enim laicorum in Ecclesiis Regularium exemptarum institutæ, subsunt iurisdictioni, & visitationi Episcopi, atque ab eo visitari possunt, nedum illæ Confraternitates, sed etiam capellæ ipsarum in eisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, Ciarlin. *controuers. forens. c.* 65. *num.* 7. & quamuis S. Congregat. negotiis Episc. & Regular. præposita *in Ostiens.* 2. *Octobris* 1616. quoad capellas secus sensisse videatur, quæ scilicet intra easdem Ecclesias existunt, vt aduertit Ciarlin. *d. cap.* 65. *num.* 8. id intelligitur circa ea, quæ non Confraternitatum administrationem, sed potius Regularium respiciunt. Ita S. Congreg. Concilij *in Nucerina* 10. *Iunij* 1622. refert me citato *in hoc loco* Nouat. *d. verb. Visitare, num.* 4.

31 Monasteria insuper Monialium S. Sedi Apost. Immediatè subiecta ab Episcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obstantibus quibuscunque, &c. vt statuit idem Concil. Trid. *sess.* 24. *de Regul. cap.* 9. Hieron. Venero *in Enchirid. Episc. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 5. Armendat. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. n.* 93. vbi *num.* 98. asserit, resolutum per illud Decretum nullam iurisdictionem esse concessam Episcopo in Monasteriis Sedi Apostol. immediatè subiectis, nisi in concernentibus spiritualia, in temporalibus verò nihil agere posse. Et, an quando Episcopus Monasteria Monialium etiam exemptarum visitare possit circa clausuram, & alia necessaria? peculiariter ostendemus infra hoc lib. *cap.* 44.

32 Et generaliter omnes tam seculares, quàm Regulares Clerici nullo obstante priuilegio visitari ab Episcopis possunt, & si deliquerint, corrigi, ac puniri. Concil. Trident. *sess.* 6. *cap.* 3. *& sess.* 13.
33 *cap.* 1. *& sess.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* Extra visitationem tamen non potest Episcopus vigore Concil. *d. cap.* 4. corrigere, & punire Clericos seculares exemptos ab Episcopo, & alteri inferiori ordinario seculari intra Diœcesim existentes subiectos, vt refert decisum Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauar. lib.* 1. *tit.* 6. *de visit. l.* 5. §. 2. *num.* 1. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 4. *propè fin.* vbi ex Seraph. *decis.* 417. *num.* 7. addo Concil. *dict. cap.* 4. non derogare consuetudini immemoriali, & ex Cened. *ad Clem collect.* 14. *num.* 9. *cum seq.* resoluo nec corrigere, Extrauag. *cum Matthæus,* 3. *de hæret, inter communes.*

34 Vt enim facilius possint Episcopi populum quem regunt in officio atque obedientia continere, statuit prædictum Concil. *sess.* 13. *cap.* 1. *& sess.* 14. *cap.* 1. *& sess.* 24. *cap.* 10. *cum seq. de reformat.* ne in iis, in quibus de visitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut illa inhibitio, appellatio, vel querela etiam ad Sedis Apost. interposita quomodocunque impedimento esse possit; vbi plures citaui Doctores *in collect.* Et propterea etiam statutum est *in cap. cùm ex officij, & in cap. accedentes, de præscr.* ne præscribi exemptio in visitatione vllo vnquam tempore valeat, sicut nec à solutione procurationum, quæ pro visitatione debentur, de quo latè egi *de officio, & potest. Episc. p.* 3. *alleg...*

35 Prælatus ergo, specialiter verò Episcopus visitaturus Diœcesim suam, nonnulla prius obseruare debet. Primò enim, antequam Diœcesim suam visitare incipiat, debet Synodum Diœcesanam celebrare, vbi de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, & de Ecclesiarum necessitatibus agatur, vt demum ea faciat in visitatione seruari, & debitam transgressionibus pœnam imponat, vt colligitur ex *cap. sicut olim, cum ibi notatis, de accusat.*

Secundò, debet aduentum suum iis, quos vi- 36
sitare intendit, nunciare, nec eos imparatos inuadere, nisi ex causa aliqua aliud videatur, Ioan. Andr. *in cap. cùm sit Romana, de simon.* Spec. *tit. de inquisit.* §. *quando aliquid, vers. si verò aliquid.* Paul. Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. vbi *num.* 7. obseruat Rectores, præcipuè Curatos Cathedralium, Collegiatarum, Matricum & Parochialium Ecclesiarum, debere in ipsis Ecclesiis denunciare populo, vt tam Clerus, si adest, quàm Populus, sub pœna excommunicationis conueniant omnes in die statuta, & habentes asinam, hoc est, sensualitatem grauibus peccatis alligatam, veniant ad recipiendum iudicium fori pœnitentialis, & absolutionem à casibus à Iure reseruatis à Patre, & Pastore, adducendo pullos, id est, pueros ad suscipiendum S. Confirmationis Sacramentum & monita Patris, & Pastoris.

Tertiò, libros visitationum præteritarum, & 37
prædecessorum suorum examinare ad informationem eorum sumendam, quæ possent emendatione aut supplemento indigere, arg. *cap. in singulis, §. porrò, de statu Monach.*

Quartò, duos saltem viros expertis faciendis 38
visitationibus adhibere, *d. cap. in singulis, Extrauag. debent, de offic. Ordin. inter comm.* Notarium quoque, & Prædicatorem, ac pro Confessionibus audiendis Sacerdotem aliquem secum habere; personas autem inutiles, aut discolas, vel scandalosas, præsertim verò cùm Monasteria visitat, non adducere.

Quintò, librum Pontificalem secum deferre 39
pro cæremoniis seruandis circa ea, quæ in visitatione facienda contingunt, vt est Chrismate confirmare, consecrationes, vel benedictiones Ecclesiasticas facere, & similia. Propterea etiam vasculum Chrismatis cum oleo Catechumenorum, & infirmorum deferre debet, saltem ad vetus innouandum si in aliqua Ecclesia inueniatur, similiter vestimenta Sacerdotalia, & Pontificalia, & ea omnia, quæ pro Missis & communionibus, & aliis Diuinis necessaria sunt, secum habere.

Sextò, annulum suum signatorium, seu sigil- 40
lum & formulas iuramentorum, & libros Canonum, & Ecclesiasticarum constitutionum deferre, propter varias causas, quæ contingere solent.

Septimò, monentur Episcopi, & visitatores, 41
vt extra ciuitatem pro visitatione proficiscentes, modesto contenti equitatu & famulatu studeant quam celerrimè visitationem absoluere, ne inutilibus, & superfluis sumptibus cuiquam graues sint, & onerosi, *cap. cauendum, cum seq.* 10. *q.* 3. *cap. cùm Apostolus, in princ. & §. fin. de censib. & cap.* 1. §. *procurationes, & cap. exigit, eod. tit. in* 6. nec ipsi aut quisquam suorum, quicquam procurationis causa, pro visitatione quacunque accipiant, nec pecuniam, nec munus quodcunque sit, etiam qualitercunque oblatum, præter id, quod ex relictis piis, alio quouis nomine iure debetur, & victualibus exceptis, quæ eis, & iis, qui secum sunt, frugaliter

galiter moderateque, pro temporis tameo necessitate, & non vltra erunt ministranda. Sicut latè disponit Trid. Concil. *sess. 24. de reform. cap. 3.* & tradunt Armendat. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visit. num. 115. cum multis seqq.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 57. num. 17. cum seqq.* Zerol. *in prax. Episc. part. 1. verb. Visitat. §. 5.* Ego ipse *d. p. 3. alleg. 73. num 44. cum seqq.* vbi latissimè materiam prosequutus fui. Propterea quoque in Tolet. Conc. de quo *in cap. inter cætera, 10. q. 3.* fuerat constitutum ne amplius quàm vna die visitantes per singulas Ecclesias morarentur; & in Ticinensi Conc. sub Ludouic. Imper. procurationes huiusmodi, id est, equitaturæ, taxatæ sigillatim fuerunt, & similiter ab Alexand. III. in Late. Conc. vt habetur *in cap. cùm Apostolus, de censib.* & Bened. XII. *in Extrauag. Vas electionis, eod. tit. inter communes*, & Clem. V. *in Clem. ad nostrum, eod. tit.* vt in eorum Constitutionibus patet. Debentur autem hæ procurationes non solùm Prælatis, verùm etiam eorum visitatoribus, *cap. si Episcopus, de offic. Ordin. in 6.* Clerici verò, qui eum ipsis per suæ ciuitatis Parochias fatigantur, nihil pro labore suscipere debent, sed ij tantùm, qui alienæ sunt Diœcesis, vt *in cap. charitatem, in fin. 12. q. 2.* sed nisi Ecclesiæ personaliter visitentur, non sunt vllatenus exigendæ, nec præscribi potest earum exemptio, *cap. accedentes, de præscr.* Nec solet Apost. Sedes quemquam ab earum præstatione eximere, vt patet *in cap. cum instantia*, ibi, *quod non credimus*, &c. *de cens.* quia visitationi annexa est procuratio, vt inquit *cap. cùm venerabilis, eod. tit.* Prædicta autem omnia a visitatoribus singulis etiam inferioribus sunt seruanda, iis rebus exceptis, quæ ad Episcoporum Officium, & po-
42 testatem pertinent. Prælati verò maiores antequam inferiorum Ecclesias visitent, debent prius Ecclesiarum, & Diœcesis propriæ visitationem facere. Legati verò de Latere hunc ordinem seruare non tenentur, ita nec Religiosorum visitatores, sed statuta sua seruabunt.

43 Cùm autem Episcopus ad visitationem accedit, est honorificè à Clero, & Populo loci suscipiendus, & ad Ecclesiam immediatè processionaliter ducendus, tradito hyssopo cum aqua benedicta, ante Altare maius Prælatus genuflexus facit orationem, & cantatur Antiph. *Sacerdos, & Pontifex, & virtutum opifex Pastor bone in Populo sic placuisti Domino, intercede pro nobis*, ℣. *Ecce vir prudens*, ℟. *Qui ædificauit domum supra firmam petram.* Deinde dicitur Oratio. *Deus humilium visitator*, vt in Pontificali refert Fusc. *d. cap. 4. num. 10.* Proponit verò Episcopus Populo sui causas aduentus, propter quas fit visitatio; nempè ad sacrorum Canonum obseruantiam, & animarum salutem, vt explicat Fusc. *d. cap. 4. num. 11. cum seqq.*

44 Primò, videat quomodo Ecclesia spiritualiter, & temporaliter regatur, per ea, quæ habentur *in cap. placuit, 10. q. 1.* Secundò, ad delicta, & excessus puniendos, & corrigendos delinquentes, & ad tollendos abusus, *cap. venerabilis*, vbi *gloss. fin. de censib. cap. 1. §. sanè, eod. tit. in 6.* Tertiò, ad absoluendos pœnitentes in casibus sibi specialiter reseruatis. Quartò, ad preces in cœmeterio fundendas pro animabus defunctorum, qui ibidem requiescunt. Quintò, ad Confirmationis Sacramentum conferendum, Fusc. *d. cap. 4. num. 12.* Sextò, ad Populum in doctrina Christiana docendum, & monendum, vt pœnitentiam agant, *cap. cauendum, 10. q. 3.* & homicidia, adulteria, periuria, falsum testimonium, & alia peccata mortifera fugiant, ac nouissima sua quandoque recogitent, & alia his similia, vt monet Bracharens. Concil. II. quod habetur *in d. cap. placuit, 10. q. 1.*

Præcipuus autem visitationum omnium scopus sit sanam, & Orthodoxam doctrinam, expulsis hæresibus introducere, bonos mores tueri, prauósque corrigere, & Populũ cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, Pacem, Innocentiámque accendere, vt dicit Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 3.*

Absolutis verò precibus defunctorũ, & Chrismatis vnctione peracta, & aliis quæ præmisimus, deueniendum est ad actum visitationis; & primò, visitari solet Ecclesia; secundò, Sacrarium; tertiò, Domus Rectoris, vel Prælati, aut Monasterium; quartò examinatur Rector, aut Prælatus; quintò, laici, & personæ eidem Ecclesiæ subditæ interrogantur; vltimò fiunt debitæ executiones.

Circa primùm, Ecclesiam visitans, quærit, an 45
sanctiss. Altaris Sacramentum loco debito honorifico, ac mundo sub fideli clauium custodia conseruetur, & lumen coram illo perpetuò ardeat, vt *tit. de custodia Eucharistiæ* ? explicat Fusc. *de visit. lib. 1. cap. 5.* si Ecclesia est Baptismalis, an Fons aquæ congruè conseruetur, & alia similia ad Baptismum conferendum necessaria, *dict. cap placuit, 10. q. 1.* de quibus agit Fusc. *d. lib. 1. cap. 7.* Altaria quoque quomodo sint ornata, & quemadmodum redditus eorum dispensentur, ac debita in eis Officia persoluantur? Fusc. *eod. lib. 1. cap. 21. & 22.* si Imagines sint decenter, & congruè secundùm morem Ecclesiæ, & si loco congruo sint sitæ? Fusc. *eod. lib. 1. cap. 8.*

Sacrorum verò custodiam visitans perquirit, 46
an vasa sacra ex debita sint materia, & mundè, ac decenter seruentur, sicut oleum quoque infirmorum, & Chrisma? de quo Fusc. *eod. lib. 1. cap. 6.* Corporalia quoque, & sacra linteamina, ac pallæ Altaris, vestes sacræ, & alia huiusmodi si munda, integra & non consumpta habeantur, & conseruentur? *cap. fin. de custod. Eucharist.*

In visitanda autem domo Ecclesiæ scrutetur 47
visitans an omnia, quæ pertinent ad animarum Rectorem, aut Ecclesiasticam personam, in ea habeantur? si libri sacrorum Canonum, & Ecclesiasticarum Constitutionum, sanctorum Patrum homiliæ, & casuum Conscientiæ & Catechismi, atque Sacerdotalis officij, libri in ea sint, & alia quæ Christianum decent, & Ecclesiæ Rectorem? Contra verò, si in ea sint aliqua, quæ non deceant, libri prophani, & improbatæ lectionis, atque interdicti, turpes imagines, vel picturæ; familiares discoli, vel suspecti, & alia his similia?

Rectorem verò Ecclesiæ, vel Curatum, aut 48
Prælatum interrogans perquirit quomodo ea, quæ sunt officij sui, diligenter exequatur, & vt Sacramenta administret, animarum saluti studeat, & Diuina Officia, ac Sacrificia peragat? quomodo etiam honestè, & exemplariter viuat? Præterea circa mores, & vitam subditorum suorum, interroget an in eo loco sint aliqui hæretici, aut saltem suspecti? & si qui sint, qui statutis à Iure temporibus peccata sua non confiteantur, vel communicent; si qui concubinarij, malefici, periuri, blasphemi, rixosi, atque discordes, præsertim inter coniugatos? & si quos matrimonia

illegi

illegitima constet contraxisse? si superstitiones sint, & abusus in his, quæ ad Religionem pertinent? in quibus, & aliis similibus procedit visitator, vt infra dicemus, & monet Rectorem vel Curatum vt in rebus huiusmodi diligentiam, & curam adhibeat.

49 Interrogat deinceps loci incolas, atque laïcos de vita, & moribus Rectoris, vel Curati, ac de eius in administrando diligentia? perquirit etiam si ipsi bona, vel redditus Ecclesiarum, aut piorum locorum administrent? & si Scripturas, & computa diligenter conseruent; eorum rationes reddituum, & expensarum exigit? eosque monet ne sumptibus necessariis Ecclesiæ, aut pio loco desint; & ne res Ecclesiæ dissipent; de ipsorum quoque vita & moribus eosdem examinat, si secundùm præcepta Christi, & Ecclesiæ viuunt? si dies festos obseruant; si decimas, vel primitias secundùm loci consuetudinem soluunt? si filiorum suorum curam, ac diligentiam agunt? & si doctrina, ac pietate Christiana eos instruunt, & alia huiusmodi?

50 Monasteria autem virorum, vel mulierum visitans attendit primò, ne ipsemet seculares extra necessitatem, præsertim in Monasteria Monialium introducat, *cap. vt iuxta, de offic. Ordin.* permittitur tamen ei duos Notarios, & duas personas Ecclesiasticas, & quatuor alios viros honestos, & maturos secum habere, *Clem. attendentes, de stat. Monach.* In visitando autem prohibet ne fœminæ virorum Monasteria, nec viri mulierum ingrediantur, aut ea absque Superioris licentia alloquantur. Perquirit de diligentia Præpositorum, aut Priorum, & de vita & moribus singulorum; de regularum suarum obseruatione; ac de iis, quæ in Monasterio emendatione indigent, & correctione. Visitat autem cellas singulorum, & prohibet ne libros prophanos, vel interdictos, aut ornamenta quædam secularia, vel alia, quæ dedecent Religiosos, retineant; picturas quoque lasciuas, vel prophanas, præsertim Monialibus interdicit.

51 Hospitalia, & alia loca pia visitans attendit, vt Institutum legitimè seruetur, redditus benè dispensentur, & administratores reddant fideliter rationes.

52 Denique visitans si quos criminosos inuenerit, corrigit singulos pro qualitate delicti, potest enim Episcopus visitans etiam contra laicos de quocumque crimine inquirere, & notorios criminosos per seipsum corrigere, non tamen vt Iudex in omnibus, sed vt Pastor; quia vbi ad pœnam ordinariam deueniendum esset, non ita indistinctè potest procedere Episcopus, quia fructus visitationis est potius commendatio, quàm punitio; vt notatur *in cap. Inquisitionibus, de accusat.* Contra eos verò, qui de aliquibus fuerint infamati Ordinariis ipsorum, & super his solemniter inquirat, denunciet si viderit expedire; sed si ipse eorum est Ordinarius, iudicibus suis huiusmodi inquisitionem committit. Quòd si Clericus aliquis, præsertim verò Rector, aut Prælatus fuerit, & de minimis accusatus, ita procedere debet, vt officio eius, & dignitati deferre videatur, & ne coram laicis eius velit existimationem minuere. Calumniatores verò eorum pro grauitate illati criminis corrigere debet. Curare autem debet, vt causas illas, quæ summariè, ac statim terminari valent, terminet, & extinguat, præsertim verò dissidia, aut rixas, atque id maximè inter coniugatos, & si qui inueniantur illegitimè coniuncti, illico separet. Omnia verò hæc, & similia, absque coactione & exactione qualibet iuramenti ad cunctorum emendationem per salubria monita, nunc leuia, nunc aspera exequi monetur, iuxta datam sibi à Deo prouidentiam cunctis, quæ ad officium suum spectant diligenter intendens. Cætera, quæ in hac materia desiderari possunt, vide per infrà citatos, videlicet Ioan. Franc. de Panuin. & Marian. Socin. *in suis tract. de visitat.* Petrum Paul. Salodium *in visitandorum praxi.* Paul. Fuscum *de visitatione, & regimine Ecclesiarum,* Lucam Anton. Restam *in direct. visitatorum, & visitandorum.* Gabr. Betart. *in speculo visitationis secularis,* Thom. à Iesu Maria *de visitatione Regularium*; & nonnulla incidenter de visitatione tradunt Zerol. *in prax. Episc. verb. Visitatio,* Armend. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visitat.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. cum seqq.* Vgolin. *de offic. & potest. Episc. cap. 49.* Metipsum *in simili tract. p. 3. alleg. 73. & 74.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. cap. 3. de visitat.* Matth. Suarez Lusitan. *in praxi visitatorum,* Mendez à Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. cap. 3. num. 31. cum seqq.* Petr. de Bollo *in œconomia Canonica, classi 3. cap. 4. §. 14. sub rub. Diœcesis annua visitatio, pag. 480. cum seqq.*

Caput XV.

De Vicario, & Coadiutore Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutores Episcopis dandos statuerunt Sacri Canones, vt quod per seipsos exercere non possunt, aliis sibi adiutoribus committere debeant.*

2 *Chorepiscopi olim erant quasi Suffraganei, & Vicarij Episcoporum.*

3 *Vicarius propriè est qui vices alterius gerit in iurisdictione, & iudicio.*

4 *Vicesgerens dicitur, qui in loco Vicarij à Prælato est substitutus.*

5 *Locumtenentes dicitur ille quem ipse Vicarius sibi ipsi sufficit.*

6 *Coadiutor is propriè dicitur, qui Episcopo, aut Rectori infirmo, vel senio confecto, aut iniquo administratori adiungitur, vt in Officio, & administratione coadiuuet.*

7 *Suffraganeus hodie nominatur qui in Episcopali Ordine constitutus ad Pontificalia exercenda coadiutor assumitur.*

8 *Vicariorum in Iure Ecclesiastico quatuor sunt species.*

9 *Vicarij perpetui Parochialium Ecclesiarum sunt illi, qui in Ecclesiis quibusdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere non possunt, Vicarij constituuntur.*

10 *Vicarij temporales non perpetui sunt coadiuuantes in cura ad voluntatem, & libitum ipsius Rectoris.*

11 *Vicarij quidam sunt, qui ad omnia, quæ sunt iurisdictionis, à Prælatis constituuntur, vt sunt Vicarij Episcoporum.*

12 *Officialis, & Vicarius Episcopi, an & in quo differant? ostenditur.*

13 *Vicarius, vel Officialis Episcopi eligitur ab ipso Episcopo, sine consensu Capituli: Sede autem vacante*

vacante eligitur à Capitule, vel confirmatur electus.

14 *Vicarius Episcopi debet eligi qui Doctor saltem in Iure Canonico vel Licentiatus existat, Sacerdos, vel saltem Clericus prima Tonsura, non coniugatus, nec bigamus, nisi prius solutus fuerit ab impedimente bigamia.*

15 *Monachus, vel Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel superioris Vicarius creari.*

16 *Episcopus non tenetur sibi Vicarium constituere.*

17 *Vicarius Episcepi est Index Ordinarius.*

18 *Episcopi & Vicarij sui generalis idem est Tribunal.*

19 *Vicarij generalis auctoritas partim à Iure communi, partim à commissione Episcopi pendet.*

20 *Beneficia conferre non potest Vicarius, nisi ad hoc speciale mandatum obtineat, & multa alia referuntur quæ non potest efficere.*

21 *Dimissorias litteras Vicarius generalis Clericis dare non potest, vt ab alio Episcopo ordinentur, sine speciali eius concessione, nisi illo in remotis agente.*

22 *Inquirere, corrigere, aut punire aliquorum excessus non potest Vicarius generalis sine speciali hac in re Episcopi permissione.*

23 *Vicarius generalis sine speciali Episcopi licentia non potest aliquos à suis beneficijs, Officijs, vel administrationibus, aut ab Ordine amouere, seu deponere.*

24 *Dispensare vel absoluere nequit Vicarius generalis in irregularitate, vel suspensione aliqua ex delicto occulto proueniente, in quibus potest Episcopus, nisi ad id specialiter deputetur.*

25 *Absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episcopo non potest Vicarius generalis sine speciali eius licentia.*

26 *Vicarius generalis Episcopi dicitur Prælatus, & in Ecclesiastica dignitate est constitutus.*

27 *Delegatus Papæ potest esse Vicarius generalis Episcopi.*

28 *Executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Romana Curia, potest esse Vicarius generalis Episcepi, & à Capitulo Sede vacante electus.*

29 *Vicarijs foraneis Episcoporum, & nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & Ordinariam iurisdictionem, non delegantur causæ ab Apost. Sede, nec ab ea executores fiunt gratiarum beneficialium.*

30 *Vicarius generalis Episcopi dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco, vbi Episcopus Sedem habet.*

31 *Vicarios binos principales poterit Episcopus creare vt causarum expeditioni facilius consulatur.*

32 *Delegatio facta simpliciter Vicario si ex duobus vnus sit principalior, illi soli censetur facta commissio.*

33 *Vicarij vbi duo sunt aquè principales, nec constat de quo Papa senserit in delegatione facta simpliciter Vicario, quid resoluendum, ostenditur.*

34 *Vicarius generalis Episcopi præcedit Canonicos, ac dignitates etiam in Ecclesia; at Episcopo præsente, & stante in Choro inter Canonicos extra sedem Pontificalem assignari debet Vicario alius locus conueniens.*

35 *Archidiaconum præcedit Vicarius generalis tam in Choro, quam vbilibet.*

36 *Vicarius generalis præcedit omnes Commissarios, & potestates, ac iudices temperales suæ Diœcesis.*

37 *Vicario absente Episcopo debetur reuerentia in Choro dum Diuina celebrantur ab omnibus Canonicis, etiam exemptis ratione subcollectoria.*

38 *Vicarius si est etiam Canonicus, & tanquam talis, ad participandas distributiones, Canonicali habitu indutus assistit, suo loco sedere debet.*

39 *Vicarius, vti Vicarius, non potest Missas Conuentuales, aut Pontificales celebrare, nec sanctissimum Sacramentum, aut sacras Reliquias paratus in processionibus deferre, nec alijs diuinis Officijs, aut functionibus Ecclesiasticis se immiscere.*

40 *Candela, & Palma dari debent Vicario Episcopi ante Canonicos, & Dignitates, exceptis ijs, qui cum paramentis assistunt Episcopo.*

41 *Protonotarios Apostolicos non participantes præcedit Vicarius Episcopi.*

42 *Gubernatores ciuitatum, quæ sunt capita Prouinciarum, non præcedit Vicarius Episcopi.*

43 *Euangeliorum codex Vicario etiam Apost. osculandus tradi non debet; nec minus thurificari tripliciter, quia hoc solùm Episcopo, & celebranti fit.*

44 *Vicarij officium & iurisdictio quot modis desinat? ostenditur.*

45 *Vicarius Episcopi non tenetur ad Syndicatum.*

46 *Vicarius Episcopi si ita deliquerit in officio, vt offendat iurisdictionem Metropolitani, tunc poterit Archiepiscopus eum coercere censura Ecclesiastica.*

47 *Salarium non conuentum, an debeatur Vicario Episcopi? ostenditur.*

48 *Vicarius Romani Pont. quam habeat auctoritatem? ostenditur.*

49 *Vicarius Papæ potest ratione sui officij prima Tonsura ordinare forensem sine proprij Episcopi licentia.*

50 *Archidiaconus de Iure communi in nonnullis habet Vicarij potestatem, sed differt à Vicario generali in tribus.*

51 *Coadiutor Episcopo dari non potest, vel constitui, absque Romanæ Sedis auctoritate.*

52 *Causæ concedendi Coadiutorem Episcopo referuntur.*

53 *Coadiutoris officium quod sit? ostenditur.*

54 *Coadiutoris concessio non liberat à residentia.*

VIA omnia, quæ ad officium Epi- 1
scoporum pertinent, de quibus ha-
ctenus egimus, non possunt ipsi
Episcopi per seipsos exequi, vel
perficere, *cap. illud, 95. dist.* ideò sa-
cri Canones eis Coadiutores in laboribus statue-
runt, atque mandarunt, vt quod per seipsos exer-
cere non possunt, aliis sibi adiutoribus commit-
tere debeant, *cap. inter cætera, de officio. Ordin. cap. ex*
frequentibus, vbi glos. *de institut.* & olim quidam
dabantur Episcopis Coadiutores, qui Chorepisco-
pi dicebantur, hodie verò habent Vicarios, &
nonnulli Coadiutores, sic specialiter dictos, &
Suffraganeos. Chorepiscopi olim erant quasi 2
Suffraganei, & Vicarij simul Episcoporum, qui-
bus scilicet plurima cum Episcopis Ministerio-
rum

rum communis erat diſpenſatio, qui ad inſtar ſeptuaginta Seniorum erant conſtituti propter ſollicitudinem, & ſtudium, quod in pauperes agunt, vt dicit Neocæſarienſe Concilium. Non erant Epiſcopi, Sacerdotes tamen honorabiliores, vt dicit Nicenum Concil. & inter eos atque Presbyteros quædam erat differentia, medium enim quoddam inter Epiſcopos, & Presbyteros obtinebant, nam ſuper Presbyteros, etſi præſumptuosè in Epiſcopos conſecrabantur, Lectores etiã & Exorciſtas, atque Subdiaconos ordinabant; ſed infra Epiſcopos maiores Ordines minimè conferebant, nec alia Pontificalia exercebant, *cap. quamuis, 68. diſt.* Tales verò propter eorum inſolentiam, qua ſibi Epiſcoporum officia vſurpabant, fuerunt ab Eccleſia reiecti, & eorum inſtitutio de cætero interdicta, *cap. Chorepiſcopi, 68. diſt.* & diximus latè ſuprà *in cap. ſequenti, de Chorepiſcopis.*

5 Vicarius autem propriè eſt qui vices alterius
gerit in iuriſdictione, & iudicio, *cap. 1. & 2. de
offic. Vicar.* Solet verò Vicarius Epiſcopi in ſacris
Canonibus appellari quandoque, Miſſus Domi-
nicus, aut Miſſus ſimpliciter, *cap. de parentela, &
cap. ab iſto, 35. quæſt. 6. & cap. 2.* iuncta gloſ. *de Re-
gularibus, cap. 1. de frigid. & malef.* vel etiam offi-
4 cialis Epiſcopi, vt infra videbimus. Sed is qui in
loco Vicarij à Prælato eſt ſubſtitutus, dicitur Vi-
ceſgerens, quem verò ipſe Vicarius ſibiipſi ſuffe-
5 cit, dicitur Locumtenens; Vicarius enim Vica-
rium non dicitur conſtituere, *cap. Clericos, de offic.
Vicar.* gloſſ. *verb. horum aliorum in Clem. 1. de Regu-
6 laribus.* Coadiutor autem is propriè dicitur, qui
Epiſcopo, aut Rectori infirmo, vel ſenio confecto,
aut iniquo adminiſtratori adiungitur, vt in offi-
cio, & adminiſtratione coadiuuet, *cap. 1. de Cle-
rico ægrot. in Decretal. & in ſexto, c. grandi, de ſuppl.
7 neglig. Prel. lib. 6.* qui verò in Epiſcopali Ordine
conſtitutus ad Pontificalia exercenda Coadiutor
aſſumitur, hodie Suffraganeus nominatur. Vi-
dendum eſt igitur de offic. & Iuriſdictione Vica-
rij, poſtea de Coadiutore, & Suffraganeo Epiſcopi
pauca dicemus.

8 Primò igitur eſt notandum, quòd in Iure Eccleſiaſtico Vicariorum quatuor ſunt ſpecies; quidam enim Vicarij perpetui Parochialium Eccleſiarum quos propter curam animarum conſtituit Epiſcopus, *cap. 1. & cap. fin. de offic. Vicar.* ſunt enim illi, qui in Eccleſiis quibuſdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere non poſſunt, Vicarij conſtituuntur, veluti in Eccleſiis Monachorum, *cap. vnic. de capellis Monach. lib. 6.* aut aliis, quæ Prælaturis, vel Militiis perpetuò ſunt vnitæ, quarum Curam exercere Commendatarius non tenetur, aut nequit. Vnde perpetuus, id eſt, non amouibilis in eis Vicarius pro animarum cura inſtituitur, & Vicaria huiuſmodi perpetua ad inſtar beneficij habetur. Iura enim loquentia de Curatis Eccleſiis vel beneficiis; de huiuſmodi etiam Vicariis intelliguntur ſpecialiter in tribus caſibus, vt ſcilicet per adeptionem alterius ſimilis amittantur, & vt eas obtinentes ſint omninò Presbyteri, & quòd ætas annorum x x v. requiratur, prout *lib. 3. cap. 6.* infra videbimus.

9 Alij ſunt Vicarij temporales, non perpetui,
veluti coadiuuantes in cura ad voluntatẽ, & libe-
rum ipſius Rectoris, vt notatur *in cap. illud, cum
ſeq. 7. q. 1.* qui tamen non Vicarij propriè, ſed aut
Capellani, aut Curati appellari conſueuerunt,
10 de quibus etiam *d. cap. 6.* non pauca diximus. Non-
Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

nulli præterea ſunt Vicarij, qui à Romano Pontifice in Prouincia aliqua, vel Diœceſi Vicarij in ſpiritualibus Papæ conſtituuntur, qui & Viſitatores dicuntur, de quibus agitur *in cap. fin. 61. diſt. & in cap. charitatem, in fine 12. quæſt. 2. & in cap. is cui, de elect. lib. 6.* ita & Monachi in certis locis ſibi Vicarios ſtatuerunt, vt *in cap. adijcimus, 16. q. 1.*

Quidam denique ſunt Vicarij, qui ad omnia, 11
quæ ſunt iuriſdictionis, à Prælatis conſtituuntur,
hi nempe ſunt Vicarij Epiſcoporum, de quibus
hic agere propoſuimus: quorum duplex eſt diffe- 12
rentia, quidam enim conſtitui ſolent ad cognitionem cauſarum totius Diœceſis (vel alij ad ciuiles, alij verò tantùm ad criminales) & hi non propriè Vicarij, ſed Officiales, vel Auditores hodie vocantur, *cap. 1. & 2. de offic. Vicar. in 6.* Vicario autem qui dicitur generalis, cætera omnia quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, & contentioſæ etiam committuntur, quamuis & ipſe quandoque nomine Officialis contineatur, *cap. ex frequentibus, de inſtit. cap. 2. de conſuet. lib. 6. cap. final. de off. Vicar. eod. lib.* Vicarius enim, & Officialis idem ſignificant, & in effectu nulla inter eos, niſi in nomine, verſatur differentia, Hippol. Rimin. *in rub. de off. eius, num. 113.* Cou. *lib. 3. var. cap. 20. num. 46* Mand. *in tract. de commiſſion. in commiſſ. per Breue 28. verb. Vicario, & in reg. 14. Cancell. q. 6. num 16.* Menoch. *conſ. 51. num. 38.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 3. num. 8.* Romanæ autem Curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, & Corſicam concernentibus; Cancellaria verò Vicario ſemper vtatur; ſed vltra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in vltramarinis, vt in Africa, Officiales nuncupantur, ſicut teſtatur Mandoſ. *d. Breue 28. verb. Vicario Bononienſi, & d. q. 6. num 8.* Hieron. Paul. *in pract. Cancell. fol. mihi 7. & 8.* Sbroz *de offic. Vicar. lib. 1. q. 2. num. 10.*

Eligitur autem Vicarius, vel Officialis Epiſco- 13
pi ab ipſo Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, *cap. ea
neſcitur,* vbi Hoſt. *de his quæ fiunt à Præl.* Sede au-
tem vacante eligitur à Capitulo, vel confirmatus
electus ſecundum Conc. Decret. *ſeſſ. 24. de reform.
cap. 16.* de quo latiùs dicemus infra *hoc eod. lib.
cap. 33. de Capitulo,* cum ampla ſcilicet, vel limi-
tata facultate, Valenz. *conſ. 192. num. 6.* & talis eli- 14
gitur, qui Doctor ſaltem in Iure Canonico, vel
Licentiatus exiſtat, aut aliàs quantum fieri poterit
idoneus. Valenz. *conſ. 120. n. 37.* Sacerdos quoque,
vel Clericus ſaltem primæ Tonſuræ, non autem
laïcus eſt aſſumendus, *c. in noua, 16. q. 7. c. decernimus,
de iudic.* vbi Abb. *n. 12.* Felin. *n. 6.* Dec. *n. 15.* & Ripa
num. 56. Valenzuel. *conſ. 101. n. 67.* Plures citati per
me *de off. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 54. num. 4* vbi
num. 6. intelligo dummodo non eligat Clericum 15
coniugatum, aut bigamum, etiam effectum Cle-
ricum, niſi priùs ſolutus fuerit ab impedimen-
to bigamiæ, vt *ibidem* aduerto *num. 11.* vbi ex
num. 12. teneo Monachum, vel Religioſum poſſe 16
ab Epiſcopo, cum conſenſu tamen Abbatis, vel
Superioris Vicarium creari, ſi legitimus ſit, niſi
fuerit Religionem Mendicantium profeſſus, de
quibus omnibus latè me citato nouiſſimè Machado *en ſu perfetto Confeſſor tom. 2. part. 3. tract. 2. docum. 2.*

An autem Epiſcopus teneatur conſtituere ſibi Vicarium? Quæſtio dubia eſt, in qua licèt Boër. *deciſ. 348. num. 6.* Hieron. Gabr. *conſ. 32. num. 22. lib. 2.*

S Sbroz

Sbroz *de off. Vicar. lib.* 1. *q.* 46. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *q.* 3. *verſ. quo loco*, exiſtimauerint Epiſcopum teneri ſibi Vicarium conſtituere propter ingentes occupationes, in quibus Epiſcopale regimen, & animarum cura verſatur, per ſeipſos enim etſi diligentiſſimos, ob amplas, & diffuſas Diœceſes non valent omnia miniſtrare. Verùm contrarium amplexa eſt ſacra Rota Rom. apud Pute. *deciſ.* 43. *lib.* 2. Mohed. *deciſ.* 4. *de off. Vic.* Aloyſ. Ricc. *in coll. deciſ. p.* 5. *coll.* 1602. & fuit dictum *in Calagurritana Fructuum* 18. *Martij* 1583. *coram Bubalo, & in Viterbien. & Tuſcanen. Vicarij* 3. *Martij* 1617. *coram bonæ mem. Card. C.valerio.*

17 Eſt autem Vicarius Epiſcopi Iudex ordinarius, cui ſolet vniuerſitas cauſarum demandari, gloſ. *verb. & iurgia in cap. perlectis, diſt.* 25. & gloſ. *verb. Officialem, in cap.* 2. *de offic. Vicarij, lib.* 6. *& verb. generaliter, in cap. Rom. de appell. eod. lib.* cum citatis per me *d. alleg.* 54. *num.* 36. etiam quoad ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, de quibus infra; ſi illa Epiſcopus vnica commiſſione conceſſit cum generali mandato; quia ordinaria iuriſdictio tanquam dignior trahit ad ſe tunc delegatam minus dignam ſibi annexam, vt reſoluunt Sbroz *lib.* 2. *q.* 55. *n.* 37. *&* 39. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *n.* 8. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 8. *a num.* 40. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 5. *num.* 483. Quamuis alij velint Vicarium huiuſmodi delegatum cenſeri, quia delegatus dicitur is, cui cauſa committitur terminanda, vel exequenda vices delegantis repræſentans, & in iuriſdictione proprium nihil habens. Sed quòd potiùs Ordinarius cenſeatur, ex eo comprobatur quòd à ſententia Vicarij non ad Epiſcopum, ſed ad Superiorem appellatur, *cap.* 2. vbi gloſſ. notabilis, *de conſuet. lib.* 6. *d. cap. Romana*, Ego ipſe *d. alleg.* 54. *ex num.* 46. *& in collect. ad d. cap.* 2. vbi multipliciter amplio, & limito, D. Licentiatus Franciſcus de la Vega, in ſua pleniſſima Iuris allegatione pro iuriſdictione Archiepiſcopi Toletani in ſuo Concilio gubernationis Toletanæ Diœceſis, ex *num.* 1. quamuis ſi recuſetur ſuſpectus, cauſa ſuſpicionis ab Epiſcopo cognoſcatur, *cap. ſi contra vnum, in fine, de off. deleg.* Ego ipſe *in collect. ad d. cap.* 2. *num* 15. Epiſcopi enim, & Vicarij vnum eſt Tribunal, & auditorium, Ego ipſe *d. alleg.* 54. *num.* 45. in delegata tamen iuriſdictione dici non poteſt idem conſiſtorium, Marcheſ. *de commiſſ. p.* 2. *tit. de commiſſ. auoc.* §. 4. *num.* 127. *pag.* 361. Sperell. *deciſ.* 97. *n.* 12. Si verò delegatus eſſet ad aliquam cauſam tantùm, vel etiam ad vniuerſas, veluti ad ciuiles, & criminales, tantùm ad ipſum Epiſcopum fit appellatio, gloſ. *in d. cap.* 2. per text. *in cap. ſuper quorundam, de offic. deleg. & cap. dilecti, de appell.* Sicut à ſententia Vicarij foranei quoque, vel ruralis appellatur ad Epiſcopum, gloſ. notab. *verb. foraneo in Clem.* 2. *de reſcr.* Ego ipſe *d. alleg.* 54 *a num.* 21. *& in*
18 *collect. ad d. cap.* 2. *a.* 8. Quod enim Epiſcopi, & Vicarij ſui, vel officialis vnum, & idem ſit Tribunal, de Vicario tantummodo generali intelligitur, aut ad vniuerſitatem cauſarum Ordinario, ſecundùm gloſ. *d. verb. foraneo*, per text. *in eadem Clem.* 2. *& in d. cap. Romana, de appell. lib.* 6. Hæc autem de cauſis ſpiritualibus intelliguntur, nam in temporalibus (vbi Epiſcopus iuriſdictionem habet temporalem) ab eius in tẽporalibus Vicario, quamuis Ordinario ad ipſum tãquam ad aliud Tribunal ſuperius appellatur, arg. *d. Clem.* 2. *iuncta gloſ. de reſcript.*

19 Vicarij generalis auctoritas partim à Iure communi licèt illius perſona eligatur ab Epiſcopo, Valenz. *conſ.* 101. *num.* 43. partim verò à commiſſione Epiſcopi pendet; ſed Ius quidem commune potius limitare videtur Vicarij poteſtatem, quam ei Epiſcopus in generali conceſſione permittere videtur. Solét enim Epiſcopi Vicariis ſuis, præter cauſarum cognitioné, & exceſſuum correctionem, diſpenſationem, abſolutionem, examinationem, & approbationem, auctoritatis Epiſcopalis interpoſitionem, & alia his ſimilia concedere, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, ita vt dici poſſint Vicarij curam animarum habere, ſecundùm gloſ. *in cap. ſuper eo, de præbend. lib.* 6. *& in cap. tua nobis, de offic. Vicarij, & in cap. dudum* 2. *de elect.* In hac autem generali conceſſione Ius commune diſpoſuit quædam omninò non comprehendi, nec Vicario permitti, niſi ſpecialiter concedantur, gloſ. *in cap. pen. de offic. Vicarij.*

Primò enim, Vicarius non poteſt beneficia 20
conferre, niſi ad hoc ſpeciale mandatum obtineat, *cap. vlt. de offic. Vicarij, lib.* 6. plures, quos refero *d. alleg.* 54. *num.* 60. inſtituere verò præſentatum à Patrono poterit vt Vicarius, *cap. ex frequentibus*, vbi gloſſ. & Doctor. *de inſtit.* citati per me *d. alleg.* 54. *num.* 70. vbi *num.* 71. quòd nec poteſt beneficium ſupprimere; & *num.* 72. nec beneficia vnire, nec reuocare vniones & Eccleſiam diuidere; & *n.* 73. quòd nec poteſt Coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum deputare; & *n.* 74. quòd nec poteſt Iuſpatronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare; & *n.* 75. quòd nec poteſt donationi Iuriſpatronatus decretum, ſeu auctoritatem interponere; & *n.* 76. quòd nec poteſt nouas Parochias erigere; & *n.* 77. quòd nec poteſt imponere penſionem ſuper beneficiis, vbi Epiſcopus poſſet; & *n.* 78. quòd non poteſt Oeconomum Eccleſiæ inſtituere; & *n.* 79. quòd nec poteſt à ſuis beneficiis, officiis, vel adminiſtrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere; & *n.* 80. quòd nec valet auctoritatem interponere creatione dignitatis factæ, aut nouum beneficium in Eccleſia creare, & *n.* 81. quòd nec præſentare poteſt ad beneficium Iuriſpatronatus ad Epiſcopi præſentationem pertinens; & *n.* 82. quòd nec Eccleſias vetuſtate collapſas, in matrices vel alias Eccleſias viciniores transferre poteſt; & *n.* 83. quòd nec poteſt, ſi Epiſcopus fuerit, ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis conferre; & *num.* 85. quòd nec de hæreſis crimine cognoſcere poteſt; & *num.* 87. quòd nec publicas pœnitentias imponere, aut publicè pœnitentes reconciliare poteſt; & *n.* 88. quòd nec voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere aut profeſſionis votum emittere volentis explorare poteſt; & *num.* 89. quòd nec ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum & auctoritatem interponere poteſt; & *num.* 90. quòd nec Indulgentias concedere poteſt; & *num.* 91. quòd nec poteſt facultatem ſeu licentiam confeſſionis audiendæ aliis concedere; & *num.* 95. quòd nec matrimonij monitionibus diſpenſare poteſt, etiam iuſta cauſa interueniente, ſed ibi contrarium verius, & *num.* 96. quòd nec poterit relaxare interdicta; & *num* 99. quòd poteſt facere, ſeu ſubſtituere alium Vicarium niſi ad modicum tempus & ex cauſa, ſeu ad vnam vel plures cauſas; & *num.* 102. quòd nec poteſt Diœceſim viſitare; & *num.* 103. quòd nec poteſt Synodum congregare; & *num.* 104. quòd nec poteſt pias defunctorum voluntates exequi; & *n.* 104. quòd nec poteſt, in alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiaſticarum Decre-

tum

tum interponere; & *num.* 108. quòd nec de causa restitutionis in integrum disceptare potest; & *n.* 109. quòd nec ei sine mandato deferri potest iuramentum purgationis Canonicæ; & *n.* 110. quòd nequit consentire vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio, omisso appellationis articulo; & *num.* 111. quòd nec potest cognoscere specialiter commissa Episcopo seu delegata; & *num.* 112. nec feudales causas cognoscere potest; & *n.* 113. nec potest auctorare exemplum ex originali sumptum; & *num.* 114. nec repræsalias concedere potest; & *num.* 115. quòd nec potest decernere excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis; & *n.* 119. quòd nec Clericorum bona confiscare potest; & *n.* 120. quòd nec potest pœnas corporales in pecuniarias conuertere; & *num.* 121. quòd nec potest dispensare; & *num.* 122. quòd nec potest imponere, & exigere charitatiuum subsidium.

21 Secundò, non potest dimissorias litteras Clericis dare, vt ab alio Episcopo ordinentur sine speciali concessione Episcopi, nisi Episcopo ita in remotis agente vt nonnisi post longum tempus Aduentus eius speretur, *cap. cùm nullus*, vbi gloss. *de temp. ordin. lib.* 6. Sbroz. *de offic. Vic. lib.* 2. *q.* 41. Gutier. *Can. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 20. Zerol. *in praxi Episc. p.* 2. *verb. Vicar.* §. 4. Piasec. *in simili prax. p.* 1. *cap.* 1. *n.* 13. Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45. *q.* 7. Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 4. §. 7. *vers.* 5. *dimissorias* Narbona, *de appell. à Vic. ad Episc. p.* 1. *n.* 197. Campan. *in diuers. Iuris Can. rub.* 9. *cap.* 8. *n.* 3. Molfes. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 22. Homob. de Bonis *de exam. Ecclesiast. p.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *q.* 6. *in fin.* quorum plures refero Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 7. *num.* 9. Rot. *in Maurianen. pensionis* 25. *Iun.* 1626. *coram R.P.D. Pirouano.* Quando autem dicatur Episcopus in remotis agere ad hoc vt Vicarius concedere possit litteras dimissorias ordinandis? vide Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 18. *per tot.*

22 Tertiò, inquirere, corrigere, aut punire aliquorum excessus non potest sine speciali hac in re Episcopi permissione, *c.* 2. *de off. Vic. lib.* 6. Vgolin. *d.* §. 7. *num.* 2. *vers.* 7. *inquirere*, Sbroz. *lib.* 2. *q.* 142. & alij per me citati *d. p.* 3. *alleg.* 54. *num.* 117.

23 Quartò, à suis beneficiis, officiis, vel administrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, seu deponere non potest Vicarius, nisi Episcopi specialis licentia præcedat, *cap. licet, de off. Vicar. lib.* 6. Sbroz. *d. lib.* 2. *q.* 111. *n.* 7. *& q.* 130. *n.* 4. *& q.* 155. Ego ipse *d. alleg.* 54. *num.* 79.

24 Quintò, in irregularitate, vel suspensione aliqua ex delicto occulto proueniente, & in quibuscunque casibus occultis & Sedis Apost. reseruatis, in quibus dispensatio vel absolutio Episcopis est permissa, Vicarij dispensare, vel absoluere nequeunt, nisi ad id specialiter deputentur, sicut in Trid. Conc. est constitutum *sess.* 4. *de reform. c.* 6. & docent Sbroz *d. lib.* 2. *q.* 19. *num.* 2. *& q.* 179. *n.* 1. *& q.* 180. *num.* 2. *& q.* 184. *n.* 1. Suar. *tom.* 5. *de censur. disput.* 41. *sect.* 2. *n.* 8. Vgolin. *d.* §. 7. *n.* 2. *vers. postremo*, Narbona *de appell. à Vicar. ad Episc. p.* 1. *num.* 229. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 59. *num.* 10.

25 Sextò, absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episcopo non potest Vicarius sine speciali eius licentia, quia in generali concessione hæc non veniunt, *cap. pen. de Pœnit. & remiss. lib.* 6. Sbroz *lib.* 2. *q.* 19. Vgolin. *d.* §. 7. *n.* 2. *vers. postremo.* Gallet. *in margarita casuum Conscient. verb. Vicar. pen.* Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 54. *num.* 116. Et denique in his omnibus videtur speciale mandatum requiri, quæ in generali concessione Episcopus verisimiliter non permisisse credendus est, arg. *cap. cùm in generali, de offic. Vicar. lib.* 6. *& d. cap. pen.* necesse tamen non est in concessione Vicarium omnes huiusmodi casus nominatim exprimere, sed sufficere aliquorum mentionem facere, addita clausula generali, *& ad omnia alia, etiamsi exigant speciale mandatum*, vt per text. *in cap. qui ad agendum*, §. *sed si aliquis, de procurator. lib.* 6. Sbroz *lib.* 1. *q.* 65. *n.* 5. Ego ipse *d. alleg.* 54. *n.* 124. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 5. *n.* 479. vbi declarat si commissio extendatur ad similia, vel minora, non autem ad maiora, per text. *in Clem. non potest, de procurat.* Et Vicarius Episcopi si habet potestatem subdelegandi, potest absolui ab alio si incidit in casum reseruatum à suo Episcopo, vt per Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 39. *n.* 2. Floron. *de casibus reseru. p.* 1. *cap.* 3. §. 1. *num.* 1. Diana *moral. resol. p.* 1. *tract.* 4. *resol.* 142.

26 In Ecclesiastica dignitate constitutus est Vicarius generalis Episcopi, diciturque Prælatus, vt per Pauin. *in tract. de off. & potest. Capit. Sede vac. p.* 2. *q.* 10. *num.* 16. *vers. an autem Vicarius*, Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 32. Anton. de Prætis *in tract. de iurisd. Episc. cap.* 6. *num.* 50. vbi inquit Vicarium dici spectabilem, & de mediis magistratibus. Valenzuel. *cons.* 101. *num.* 69. vbi *num.* 40. & 41. quòd debet honorari sicut Episcopus, & coruscat illius radiis sicut vxor mariti, *& cons.* 192. *num.* 9. *&* 10. quòd Vicarius includitur sub nomine Episcopi, & eo ipso quod constituitur censetur creatus in spiritualibus, & temporalibus. 27 Habet enim iurisdictionem rerum Ecclesiasticarum, *cap. non putamus*, iuncta gloss. *verb. videatur, de consuetud. lib.* 6. *cap. Romana, in princip. de appellat. eodem lib.* Et est Iudex Ordinarius in Diœcesi, Valenzuel. *cons.* 121. *num.* 17. vbi *num.* 27. quod censetur actum fecisse tanquam Ordinarius. Et ideo potest esse Papæ Delegatus, gloss. *verb. Delegatus, in Clem.* 2. *de rescript.* vbi Zabarel. *n.* 22. & Imol. *n.* 18. Sbroz *lib.* 2. *q.* 22. *à princ.* 28 Ego ipse *d. alleg.* 54. *num.* 130. ac executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Romana Curia, Sbroz. *d. lib.* 2. *q.* 23. *num.* 6. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 6. & Conseruator, Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 39. *num.* 4. etiamsi Vicarius sit Episcopi electi, & confirmati, quamuis nondum consecrati, glos. *verb. Episcopi, in d. Clem. & si principalis, de rescript.* Sbroz. *d. lib.* 2. *q.* 23. *n.* 4. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 27. *num.* 35. Massob. *de Synodo Episcopi, cap.* 4. *dub.* 13. *num.* 15. secundùm Rom. impress. & quamuis Vicarius fuerit electus à Capitulo Sede vacante, glos. *d. verb. Episcopi*, Sanch. *d. disput.* 27. *n.* 32. Flores de Mena *d. q.* 4. *n.* 11. Ego ipse *d. alleg.* 54. *n.* 137. licèt ille in delegatis Vicario Episcopi non succedat, vt diximus inf. *hoc lib. cap.* 32. 29 Dummodo tamen non sit Vicarius foraneus, Flores de Mena *d. q.* 4. *à num.* 6. nisi illi fieret delegatio ex certa scientia Summi Pont. vel respectu alicuius Dignitatis, Sbroz *d. quæst.* 23. *n.* 9. *&* 10. Ego ipse *d. alleg.* 54. *num.* 139. & dummodo etiam non sint Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & ordinariam iurisdictionem: quia istis non delegantur causæ ab Apostolica Sede, nec ab ea executores fiunt gratiarum beneficialium, *d. glos. verb. Episcopi, in Clem.* 2. *de rescript.* Sbroz *d. q.* 23. *num.* 8. Ego ipse *d. alleg.* 54. *num.* 141. & me citato *in illo loco* Massob. *de Synodo Episcopi cap.* 4. *dub.* 13. *num.* 20. secundùm Rom. impress. Quicquid dicant Sanch. *d. lib.* 8. *disput.* 27. *num.* 34. Flores de Mena *d. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 14.

30 Vicarius autem generalis Episcopi dicitur ille, qui constituitus est cum generali potestate in loco, vbi Episcopus sedem habet, vt docent Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 28. *num.* 7. *& q.* 69. *n.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 11. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 23. *num.* 150. *vers. in-*
31 *super qui Episcopus*, vt causarum expeditione facilius consulatur, poterit binos principales Vicarios creare, *cap. quoniam in plerisque*, 14. *de offic. Ord. Clem. & si principalis, iuncta gloss. & ibi* Card. *à num.* 3. *de rescript.* Sbroz *d. lib.* 1. *q.* 50. *num.* 4. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Vicarius, in princip.* Vgolinus *de officio, & potest. Episcopi, cap.* 4. §. 6. *num.* 4. Valenzuel. *consil.* 192. *num.* 5. *in fine*, vbi attestatur sic practicari in Vicariis generalibus Toletanis, qui residentiam ordinariam habent in Regia Vrbe Toleti, & oppido Compluti, & *n.* 7. foraneos Vicarios vocat residentes Mattriti, Talaueræ, & Alcataz, non obstante quod aliqui eorum resideant in nobiliori loco; & tunc vbi de-
32 legatio fit simpliciter Vicario, seu Officiali, si alter ex illis sit principalior, illi soli censetur facta commissio, glos. *verb. substitutum, in cap. quoniam Abbas* 14. *de offic. deleg.* glos. *verb. principalis, in Clem. etsi principalis*, 2. *de rescript.* Pauin. *de potest. Capituli Sede vacante, p.* 2. *princ. q.* 10. *num.* 9. *in fine*, Sbroz *lib.* 2. *q.* 62. *num.* 5. Squillante *de priuileg. Clericorum, cap.* 2. *n.* 201. *in princ.* Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 27. *num.* 36. vbi etiam ex Bellam. *in d. cap. quoniam*, Abbas *num.* 4. & Imol. *ibi, num.* 5. subdit in simili, quòd vbi fit commissio Archidiacono, & sunt plures, intelligitur de principaliori.

33 Si tamen sint huiusmodi duo Vicarij æquè principales, nec constet de quo Papa senserit, dissentiunt Doctores in contentioso rescripto; nam glos. *verb. substitutum, in d. cap. quoniam Abbas*, existimat illum esse iudicem, quem actor elegerit. Betoi. verò *ibidem*, *num.* 77. putat ambos esse simul Iudices, & neutrum seorsum. Host. autem, Ioan. Andr. Card. & Imol. *in d. cap. quoniam Abbas*, & Tiraq. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 6. *num.* 13. credunt neutrum cum effectu esse iudicem donec princeps declaret, de quo intellexerit, sicuti dicitur quando nominatur tutor incertus, *l. duo sunt Titij, ff. de test. tut.* & horum opinionem frequentissimam esse restantur Squillante *d. cap.* 2. *num.* 201 *vers. alij*, Sanch. *d. disp.* 27. *num.* 37. vbi tamen aduertit quòd non redditur delegatio nulla tanquam incerta, sed valebit vtique rescriptum, quamuis effectum non habeat donec declaret Princeps vtrum eorum elegerit, quod non absque probabilitate intelligit Bonacin. *de legibus, disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 8. §. 1. *num.* 8. dissentientibus partibus, sentiens illis consentientibus quemlibet eligi posse, quia quilibet habet auctoritatem, nec vlli fit iniuria: quare in commissionibus, & dispensationibus, quæ contentiosæ non sunt, nec inter partes agitantur, erit iudex ille, cui rescriptum fuerit præsentatum, vt optimè dicit glos. *d. verb. substitutum*, quæ in hoc euentu verissima est, sequuntur Bonacina *d.* §. 1. *num.* 11. & Sanch. *d. num.* 37. *in fine*, vbi *n.* 38. hinc infert semel præsentatum rescriptum dispensationis alterutri ex Officialibus æque principalibus Episcopi, vt illud exequatur, non posse alterum Officialem æquè principalem adiri, sequitur Squillante *d. cap.* 2. *num.* 203.

34 Vicarius Episcopi præcedit Canonicos, ac dignitates etiam in Ecclesia, Sbroz *d. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 4. Valenzuela *consil.* 101. *n.* 59. & 66. sed Episcopo præsente, & stante in Choro inter Canonicos extra sedem Pontificalem, assignari debet Vicario alius locus conueniens, vt declarauit sacra Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *in vna Bisignanen.* 16. *Maij* 1600. & 35
sic præcedit Archidiaconum tam in Choro, quàm vbilibet, Sbroz. *d. lib.* 2. *q.* 25. *à num.* 1. Valenzuel. *consil.* 101. *n.* 59. & 61. & eadem Congreg. censuit *in vna Theatina* 6. *Iulij* 1618. debet præcedere om- 36
nes Commissarios, & Potestates, ac Iudices temporales suæ Diœcesis, vt censuit sacra Congreg. Rituum *in vna Nucerina Saxoferraten.* 27. *Februa-*
rij 1610. & absente Episcopo ei debetur reueren- 37
tia in Choro dum Diuina celebrantur ab omnibus Canonicis, etiam exemptis, ratione Subcollectoriæ, vel alia, eadem Congreg. Rituum *in vna Cathacen.* 11. *Nouembris* 1614. si tamen Vicarius 38
est etiam Canonicus, & tanquam talis ad participandas distributiones canonicali habitu indutus assistit, suo proprio loco sedere debet, nam cùm Vicarius Archiepiscopi Lancianen. tanquam Canonicus, Archipresbytero in Choro, in Capitulo, in Processionibus, & aliis actibus publicis præcedere, Missas solemnes canere, aliásque functiones Ecclesiasticas, quæ Archiepiscopo absente primæ Dignitati regulariter spectant, peragere prætenderet, eadem S. Congreg. *sub die* 8. *Martij*, *&* 3. *Augusti* 1615. Archipresbyterum dicto Vicario, vti Canonico, in Choro, Capitulo, Processionibus, aliisque actibus publicis præcedere, Missas solemnes canere, aliasque functiones Ecclesiasticas, quæ Archiepiscopo absente, primæ Dignitati competunt, peragere debere censuit. Non potest enim Vicarius, vti Vicarius, Missas 39
Conuentuales, aut Pontificales celebrare, nec sanctissimum Sacramentum, aut sacras Reliquias paratus in processionibus deferre, nec aliis Diuinis officiis, aut functionibus Ecclesiasticis se immiscere, sed tantùm præesse, vt omnia suo ordine fiant, vt declarauit sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *in vna Bisignanen.* 16. *Maij* 1600. Vnde illi 40
Candelæ & palmæ ante Canonicos, & dignitates dari debent, exceptis iis, qui cum paramentis assistunt Episcopo in Sede Pontificali existenti, vt censuit eadem S. Congreg. proximè citata. Item 41
præcedit Protonotarios Apostolicos non participantes, sicut declarauit S. Rituum Congreg. *sub die* 10. *Aprilis* 1604. & Gubernatorem, vulgò Capitaneum, in functionibus Ecclesiasticis præcedit, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastici, decis.* 580. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 555. *in* 2. *edit.* Ego ipse *dict. alleg.* 54. *num.* 144. non tamen Gubernatores 42
Ciuitatum, quæ sunt capita Prouinciarum, vt Narniensi Episcopo rescripsit S. Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *die* 30. *Iunij* 1592. non debet 43
tamen Euangeliorum Codex Vicario, etiam Apostolico osculandus tradi, nec minus thurificari tripliciter, vt Melfitano Episcopo rescripsit eadem sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die* 28. *Aug.* 1589. hoc enim solùm Episcopo, & celebranti fit, vt eadem sacra Congregatio declarauit *sub die* 14. *Aprilis* 1592.

Vicarij officium, & iurisdictio multis modis 44
deficit, & primò per reuocationem Episcopi, nam si mediante Episcopi nominatione Vicarius ordinariam iurisdictionem à lege consequitur, vt *dicta alleg.* 54. *num.* 145. ostendimus, ita etiam contraria eius Episcopi voluntate tollitur, & reuocatur;

res

res enim per quascumqoe causas nascitur; per
easdem dissoluitur, *cap. omnis res, de regul. Iuris,*
lib.6. Quare ita resoluunt Sbroa *lib.3.q 6.num.7.*
& q.14.num.5. vers secundo adducitur, Azor.*d.lib.3.*
cap.45.q.14. Vgolin.*d.cap.4. §.6. num.4.* Ego ipse
d. alleg.54. num.14. Secundò, si Episcopus fuerit
maiori excommunicatione nodatus, & publicè
denuntiatus, quia sicut per huiusmodi excom-
municationem suspenditur Episcopi Iurisdictio,
cap.ad probandum, 24. de re iudic. ita similiter eius
Vicarij iurisdictio suspenditur, cùm accessoria
sit, & idem auditorium vtriusque reputetur, vt
docent infiniti propemodum per me citati *d. al-*
legat.54. num.146. Tertiò per Episcopi mortem,
Ego ipse *d. alleg. 54. num.151.* vbi *num.152.* addo
valere gesta à Vicario ignorante mortem Episco-
pi longè distantis, & *num.153.* quòd ante scien-
tiam dictæ mortis potest beneficia conferre, si
conferendi potestatem habeat.

45 Ad Syndicatum non tenetur Vicarius Episco-
pi, vt expresè declarauit Gregorius XIII. sicut
testatur Marc.Anton.Genuens.*in praxi Archiepisc.*
Neapol.cap.58.in nouiss.edit. quem refero Ego ipse
d.alleg.54.num.183. Anton. Nouar. *in sum. Bullar.*
tit.de Syndicatu Vicarij super Bulla Gregorij XIII.
pag.564. si verò ita deliquerit in officio, vt offen-
dat iurisdictionem Metropolitani, veluti si nolit
deferre appellationi ad eum legitimè emissæ, vel
illius inhibitionem spernat, tunc enim poterit
Archiepiscopus eum coërcere censura Ecclesiasti-
ca, in quibus terminis procedit text. *in cap.1. de*
offic. Vicar.lib.6. qui venit coniungendus cum alio
text.eiosdem Innocentij IV. in eadem controuer-
sia inter Archiepiscopom Remensem, & eius
Suffraganeos, siue eorum Officiales, *in cap. Ro-*
mana Ecclesia, in princ.de appellat. Quando autem
deliquit in officio præiudicando simpliciter par-
tibus, & iustitiæ cognitio, & punitio pertinet ad
ipsum Episcopum, qui habet facultatem à Iure,
prout quiuis alius Magistratus coërcendi officia-
lem suum, appellatione remota, *l.nulli officialium,*
C.quomodo appell.non recip. registrata per Gratian.
in cap.ei qui appellat, §.nulli quoque, 2.q 6. & sic re-
soluit Lotter.*de re benef. lib.1. q.22.n.100.cum seq.*
vbi intelligit nisi propter notorietatem, & gra-
uitatem criminis facta sit deuolutio.

46 Vtrùm autem salarium non conuentum debea-
tur Vicario Episcopi? Videbatur dicendum quòd
non. Mohedan.*decis.4.de officio Vicar.in nouis,* Mar-
ta *voto 99. num.2.* Valenzuel.*cons.179.num.62.* quia
regulariter salarium non conuentum non debe-
tur, Rota *decis. 559. num.1. & decis. 679. num.10.*
p.1. diuers. tum, quia ad effectum exigendi sala-
rium non conuentum erant probanda extrema,
nempe quòd Episcopus solitus esset conducere,
& Vicarius locare operas suas, secundùm Ale-
xand.*cons.109. lib.5.* Dec.*cons.132. in fine.* Contra-
rium tamen fuit dictum in Rota apud Marche-
san. *de commission. p.1. pag.1192.* nempe deberi sa-
larium; nam ex æquitate salarium non conuen-
tum Iudicis officio peti potest, Mohedan. *decis.4.*
num.1. de offic. Vicar. Ioan. Baptist.Magon.*de recta*
47 *patroc. rat. cap.8. num. 3.* Illud autem quod dicitur
per Alexand. & Dec. procedit in famulis, & aliis
vilibus personis, quæ sæpenumerò inseruiunt pro
expensis etiam sine salario.

48 Vicarius autem Romani Pontificis maiorem
habet potestatem, ipse enim Ordines, & bene-
ficia curam animarum habentia confert, & om-
nia ferè exequitur, quæ Episcopi in suis Diœce-

Augnst.Barbos.de Iure Eccles.vniu.

sibus faciunt, & proprios habet milites ad coër-
cenda Clericorum delicta. Pauin.*de offic. & potest.*
Capituli Sede vac. p. 2. q.10. Verùm in Vrbe tan-
tummodo, non extra Vrbem obtinet iurisdictio-
nem, nisi ei specialiter sit concessum, *cap. sua no-*
bis, de officio Vicarij, Vestr.*in pract.lib.2.cap.6.* Azor.
instit.moral.p.2.lib.5.cap.39. de Vicario Vrbis, Gal-
ganet. *de Iure publico, lib.3. tit. 36. num. 7.* Sbroz
lib.1.q.3.num.19. & Rota *in Firmana Pensionis 15.*
Decembris 1627. coram R.P.D.Duran. firmauit Vi- 49
carium Papæ posse ratione sui officij prima Ton-
sura ordinare forensem sine proprij Episcopi li-
centia. Alij verò Vicarij Apostolici, seu Visita-
tores in certis Diœcesibus Deputati, ea omnia
ibi facere possunt, quæ & ipse Episcopus ex-
ceptis Pontificalibus, vt declaratur *in cap. fin.*
dist.61. & in cap.is cui, de elect. in 6.

Notandum est prætereа circa Vicarium Epi- 50
scopi, quòd Archidiaconus quoque de Iure com-
muni in nonnullis habet Vicarij potestatem, vt
inf. hoc eod. lib. cap.24. a num.34. videbimus. Dif-
fert tamen à Vicario generali in tribus; primò
enim, à sententia Archidiaconi, ad ipsum Epi-
scopum appellatur, *d.cap. Romana, §. ab Archidia-*
cono, & *ibi* glos. *de appellat.* Sicut, & à sententia
Vicarij foranei, vel alterius inferioris, cùm à
Vicario generali ad Episcopi superiorem appel-
letur, vt vidimus, nisi aliud Ecclesiarum indu-
cat consuetudo, vt ibidem dicitur; potest tamen
semper ad Papam appellari omissis mediis, quan-
tùs aliud de Iure ciuili seruetur, *cap. ad Romana,*
cap. quisquis, cum similibus, 2. q.6. cap.1. de offic. Le-
gati. Secundò, Archidiaconi officium, & potestas
semper durat etiam post mortem Episcopi, vt suo
loco videbimus. Vicarij verò iurisdictio, atque
officium mortuo Episcopo statim expirat, nisi
esset ab Episcopo cum consensu Capituli consti-
tutus, quod scilicet Capitulum Sede vacante ius
habet Vicarium eligendi, vt vidimus, arg.*cap.2.*
de statu Monach. Tertiò, Archidiaconus post Vi-
carium cum reliquis Dignitatibus, & Canonicis
sedet, Vicarius verò generalis omnibus post Epi-
scopum præfertur, vt suprà diximus; & hæc de
Vicario Episcopi dixisse sufficiat.

Nunc de Coadiutoribus est sciendum, quòd 51
Coadiutor Episcopo dari non potest, vel consti-
tui absque Romanæ Sedis auctoritate, vt decre-
uit S.Concil.Trid. *sess.25. de reform. cap.7.* quòd si
quando Ecclesiæ Cathedralis vrgens necessitas,
aut euidens vtilitas postulat Prælato dari Coadiu-
torem, is non aliàs cum futura successione detur,
quàm hæc causa prius diligenter à S. Romano
Pontif. sit cognita, & qualitates omnes in illo
concurrere certum sit, quæ à Iure & Decretis il-
lius sanctæ Synodi in Episcopis, & Prælatis re-
quiruntur, aliàs accessiones super iis factæ sub-
repritiæ esse censeantur; ex quo Concilij De-
creto iam colligitur Summum Pont. antequam
coadiutorem cum futura successione alicui de-
putet, solere causam vrgentis necessitatis, seu
euidentis vtilitatis à Concilio requisitam priua-
tim per Cardinales, & in Consistorio examina-
re, vt attestatur Flamin.Paris.*de resign.benefic.lib.6.*
q. 20. num. 14. in fine. Causæ autem concedendi
huiusmodi Coadiutorem sunt plures. Prima est
senectus Episcopi, *cap.vnic.de Cler. egrot.lib.6.* vbi
Archid. & Gemin. *num.5.* Rebuff.*in praxi benefic.*
tit.de reprob. benef. viu. impet.num.50. Flam.*d.q.20.*
n.6. Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub.7.cap.6.*
num. 110. cum seqq. Secunda, propter ægritudi-

nem Episcopi, *cap. 1. 7. q. 1. d. cap. vnic.* Paris. *cons. 49. num. 38. lib. 4.* Flamin. *d. q. 20. num. 7.* vbi exemplificat si maiori parte anni sit infirmus, vt non possit exercere ea, quæ muneri suo incumbunt, vel sit cæcus, aut lepram habeat. Tertia, propter clementiam Episcopi, *d. cap. vnic.* Bertachin. *de Episcopo, 2. p. lib. 4. num. 24.* Flamin. *d. q. 20. num. 9.* Quarta causa, si Prælatus sit suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, Abb. *in cap. licet Heli, num. 8. de sim.* Flam. *d. q. 20. num. 10.* Quinta causa, si aliàs est inhabilis, vt non possit muneri sibi iniuncto incumbere, Ioan. Andr. & alij, quos refert Flamin. *d. q. 20. num. 11.*

52 Officium Coadiutoris Episcopi est omnia Episcopalia exercere si est consecratus Episcopus, aliàs minime, vt in Conc. Arausic. *cap. 2.* & similiter facere, quæ non potest Episcopus, cui est constitutus. Vnde beneficia conferre vel similia, quæ fieri ab Episcopo facilè possunt, non potest Coadiutor, nisi datus esset dementi: datus verò dilapidanti maiorem habebit in rerum Ecclesiasticarum administratione auctoritatem. Denique ea datur Coadiutori auctoritas, quæ ex causa, ob quam datur, necessaria existimatur: aliud est de Vicario seu Visitatore à Sede Apostolica delegato, de quo superius diximus. Quam autem potestatem, & auctoritatem habeat Coadiutor datus Archiepiscopo, vel Episcopo cum futura successione, decreuit sacra Rituum Congregatio *die Iouis 31. Ianuarij* 1591. quam declarationem referunt Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, post n. 12.* Piasec. *in praxi Epis. p. 1. cap. 1. num. 10.* Campan. *d. cap. 6. n. 107.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. alleg. 118. ex num. 9.* secundùm Lugdunens. impress. de quo Episcopi coadiutore latiùs *infrà lib. 3. cap. 10. à princ.*

53 Quoad residentiam autem coadiuti est aduertendum emanasse à sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum Decretum tenoris, de quo infra, videlicet. *Cum Episcopus Nicoteren. eò quia Coadiutorem in eius Episcopatu haberet, à residentia abesset, Sanctissimus, sub die 7. Septembris 1619. mandauit dari litteras Episcopo eum monendo quòd concessio Coadiutoris non liberat à residentia, & quòd propterea omnino ad suam accedat residentiam.*

De Vicario Episcopi specialem tractatum edidit Iacobus Sbrozzius, & agunt Zerol. *in praxi Episcopi, verb. Vicarius*, Paul. Piasec. *in simili praxi p. 2. cap. 4. à num. 4.* Rebuff. *in praxi tit. de Vicarijs Episcoporum*, Lancel. *in instit. Canon. lib. 1. tit. de offic. Vicar.* Læl. Zech. *de Republ. Eccles. cap. 23. de Vicario Episcopi*, Bertachin. *in tract. de Episcopo lib. 4. p. 7. tit. de Vicario Episcopi*, Cuch. *in institut. maior. lib. 2. tit. 8.* Ioan. Gutier. *canon. lib. 2. cap. 17.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 8.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 43. cum seqq.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum p. 1.* & alij citati per me *de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 54.*

CAPVT XVI.

De Chorepiscopis.

SVMMARIVM.

1 *Chorepiscopi minores erant Episcopis, Presbyteris autem aliquo modo superiores.*

2 *Chorepiscopi erant quidam Presbyteri, qui in pagis, aut oppidis loco Episcoporum curam animarum exercebant, atque tanquam eorum Vicarij constituti ad aliqua Episcopalia munia obeunda.*

3 *Chorepiscopi quæ prohibeantur facere, & quæ conferre eis liceat, ostenditur.*

4 *Chorepiscopos alios fuisse extraordinarios, qui veram Episcopalem consecrationem accipiebant, nonnulli existimarunt.*

5 *Episcopi nunquam fuerunt Chorepiscopi.*

6 *Chorepiscoporum Ordo quare ab Ecclesia damnatus fuerit, ostenditur.*

POST Ordinem Episcopalem olim in Ecclesia erat alius Chorepiscoporum, qui quidem minores erant Episcopis, Presbyteris autem aliquo modo superiores, vt ex infra dicendis apparebit. Ordinarij hi Chorepiscopi solùm erant quidam Presbyteri, qui in Pagis, aut Oppidis loco Episcoporum curam animarum exercebant, veluti Parochi, Vicarij foranei officio fungentes, dicebantúrque à verbo Græco *χώρα*, quod Latinè Oppidum, vel Pagum significat, vel etiam locum, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij sint constituti ad aliqua Episcopalia munia obeunda; vide Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. tom. 1. controuers. 5. lib. 1. de Clericis, cap. 17.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 23. §. 2. iuncta lit. F.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, p. 2. lib. 15. cap. 12. num. 47.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 238. num. 68.* Filliuc. *tom. 2. tract. 9. de Sacram. Ordinis, cap. 5. num. 103. & 104.* Monet. *de Conseruator. cap. 5. num. 42.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. quamuis, num. 2. dist. 68.* nouissimè D. Ricciul. *Eccles. lucub. lib. 2. cap. 1.* & 3
sic non poterant confirmare, consecrare Ecclesias, Altaria, aut Virgines, nec pœnitentes publicè in Missa reconciliare, Ordines maiores conferre, & expressè eisdem prohibet text. *in d. cap. quamuis, & in cap. in Ecclesiis, in fine, 68. dist.* Cætera autem poterant vt quilibet Episcopus, vt ex multis Conciliis colligit Card. Bellarm. *d. c. 17.* vnde vltra Ordines minores iisdem Subdiaconatum licuisse conferre probat Concil. Antioch. *can. 10.* & confirmatur ex *d. cap. quamuis*, vbi solùm vetat Chorepiscopos conferre Sacerdotalem, vel Diaconatus Ordinem, quasi reliqui eisdem permittantur; vel quia illo tempore Subdiaconatus non esset Ordo sacer, quod non bene colligitur *ex d. cap. Ecclesiis*, vel quia id haberent ex commissione Romani Pont. vt existimarunt nonnulli antiqui Theologi, & alij recentiores, quos refert Vasq. *d. tom. 3. disp. 243. cap. 4.*

Non defuerunt tamen qui existimarent vltra 4
Chorepiscopos ordinarios, de quibus hucusque egimus, alios fuisse extraordinarios, qui veram Episcopalem Consecrationem accipiebant, dicebantúrque Chorepiscopi, quia in aliena Diœcesi ministrabant, vt sunt hodie Episcopi titulares Suffraganei Episcoporum, & de his videtur loqui expressè Damasus *in epist. 3.* & Concil. Antiochen. *can. 8.* dum illis concedit litteras dimissorias, aut commendatitias dare generales, seu formatas, & *can. 10.* ibi, *Chorepiscopi, qui manus impositionem ab Episcopis acceperunt, & veluti Episcopi sunt ordinati*, &c. & sic intelligenda esse aliqua Concilia, quæ his Chorepiscopis facultatem conferendi Ordinem Subdiaconatus dabant; ita Vasq. *dict. disp. 238.*

*disp.*238. *cap.*7. Ochogau. *in tract.vnic. de Sacram. Ordin.q.*9. Sebast. Cæs. *in relect.de Eccles.hierarch. part.*2.*disput.*10.§.3.*in fine.* Et quidam aiunt in hoc sensu Linum, & Cletum fuisse Chorepiscopos Petri Apostoli, vt dicit Ioannes Papa, quem refert Genebrard. *in Chron.anno Christi LXX.* quia verò multi Chorepiscopi ordinabantur tanquam Episcopi, & consecrabantur, ideo Concil. Antiochen. *dict. can.* 10. *in fine*, prohibuit & iussit vt Chorepiscopus ab Episcopo loci ordinetur, id est, vt Chorepiscopus solùm sit Presbyter, non Episcopus, Gratian. *in princip.*67.*distinct.*

5 Verùm alij meliùs probarunt Chorepiscopos nunquam Episcopos fuisse, vt expresè sentiunt Ayala *de Ecclesiasticis traditionib. p.*3. *consid.* 4. vbi rem hanc ex professo disputat, & Franc. Turrian. *in annot.ad Concil.Nicænum,cap.*54. nam si Episcopi essent, vt voluerunt alij, cur non Diaconatum, & reliqua Episcopalia munera exercere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diœcesano exequuntur; quod tamen prohibet *d.cap.quamuis.* Deinde si Episcopi essent quomodo in Pagis, & villis constituuntur, contra reg.text.*in cap.*1.*de priuileg.& in cap.illud,& in cap. Episcopo*, 80.*dist.* quibus probatur solùm maioribus Ciuitatibus Episcopos esse præficiendos. Denique, si Episcopi essent, minimè Damasus Papa *in cap.Chorepiscopi, ead.dist.*68. Chorepiscoporum institutionem improbaret vt prauam, & sacris Canonibus, ac sacræ Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potius constat solos duos gradus maiorum & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde eum Synodo Neocæsariensi sic liceat colligere; Christus Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit: Chorepiscopi non sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo vt Presbyteri sint oportet; quòd si despiciunt esse Presbyteros, nihil sunt, nam tertius Ordo nec sacris Litteris, nec Pontificiis Cano-
6 nibus reperitur. Quare concludendum est Chorepiscopos ex Ecclesiæ institutione nihil aliud fuisse quàm Presbyteros, quibus crederentur res præcipuè temporales, & curam Pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia; sed quia postea eorum ambitione crescente gerebant se pro Episcopis, suóque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, extorquebant, ideo meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est *in dict.cap. Chorepiscopi*, & post antiquiores explicant Conrad.Brun.*de ceremon.lib.*1.*cap.*4. Carranza *in summ. Concil.in Damas.epist.*4.*pag.mihi* 77. Boll.*in œconom. Canon.class.* 3.*cap.*2.§.4. Henriq.*in sum.lib.*10.*c.*23. §.2. quos refero ego ipse *de offic.& potest. Episcopi, part.*1.*tit.*1.*cap.*6. *num.*22. quibus addo nouissimè Anton. Riccinl. *Ecclesiast. lucub.lib.*2.*cap.*1.

Capvt XVII.

De Abbatibus.

Svmmarivm.

1 *Abbates digniorem locum post Episcopum obtinent.*

2 *Abbates in sacris generalibus Conciliis immediate post Episcopos sedere debent.*

3 *Abbates præ aliis sunt honorandi, quia habent dignitatem, & cum Prælatis multa communia.*

4 *Prælatorum appellatione veniunt Abbates.*

5 *Abbatia in multis æquiparatur Episcopatui.*

6 *Abbatialis dignitas in odiosis non comprehenditur sub nomine dignitatis.*

7 *Expectans non capit Abbatiam, quæ non cadit sub nomine beneficij cùm speciali nota sit digna.*

8 *Abbas dicitur sponsus Ecclesiæ, & eo mortuo Ecclesia viduata dicitur.*

9 *Abbas dicitur Ordinarius in Ecclesiis sibi subiectis, sicut Episcopus, & potest esse Iudex in causis suarum Ecclesiarum subiectarum.*

10 *Consensus Episcopi sicut requiritur in alienatione bonorum Ecclesiæ, ita consensus Abbatis in alienatione bonorum Ecclesiæ subiectæ Abbatiæ.*

11 *Abbas Ioachim tempore Vrbani III. multa perdoctè scripsit.*

12 *Ioachim Abbas fuit Prophetiæ dono præditus.*

13 *Abbas antiquus qui scripsit in Iure Canonico fuit sancti Miniati Abbas.*

14 *Panormitanus Abbas scripsit in Iure Canonico, & fuit Abbas Monasterij Monacensis, Referendarius Papæ, & Auditor Cameræ, & tandem Cardinalis.*

15 *Abbas ab Hebræo, seu Syro vocabulo dictus est quasi Pater.*

16 *Abbates eremi cultores dicuntur, quia stante tyrannorum persecutione sese in speluncis abdebant, & nominati sunt Archimandritæ, quasi Principes eorum, qui cauernis habitabant.*

17 *Abbatum quidam sunt seculares, & quidam Regulares.*

18 *Abbates seculares sunt illi, qui beneficia Ecclesiastica obtinent cum titulo Abbatiæ.*

19 *Abbates seculares quidam sunt, qui non solùm in Clericos, verùm etiam in laicos sibi subiectos quasi Pontificalem siue Episcopalem iurisdictionem exercent; alij sunt prædictis longè inferiores.*

20 *Commendatarij Abbates illi vocantur, quibus Abbatia perpetuò commendantur.*

21 *Abbatia, & beneficia Regularia cœperunt secularibus commendari tempore Leonis IV.*

22 *Abbates Regulares aliqui populum, & territorium proprium habent, in quo Episcopalem iurisdictionem, & aliquando temporalem exercent, ac locorum Ordinarij dicuntur.*

23 *Abbates Regulares alij sunt sub se Regulares tantùm subditos habentes, quorum regimini, & gubernationi præfecti sunt.*

24 *Monasterium vnumquodque olim suum tantummodo Abbatem in superiorem agnoscebat, & illi tantùm, & non alteri subyciebatur, postea cùm Monasticæ Religiones ab Episcoporum iurisdictione Summorum Pontif. priuilegiis se se eximerent, factum est, vt vni generali Abbati tanquam eorum capiti cæteri obedirent.*

Abbates quidam sunt solo nomine, qui Regulares sub se subditos non habent. ibid.

25 *Abbates Originem traxerunt à primis illis Eremi Patribus, quorum primus cum titulo & beneficio Abbatis fuisse videtur Antonius.*

26 *Abbates debent esse professi eiusdem Religionis in cuius Prælatos sunt eligendi.*

27 *Eligere vt quis possit Abbatem tacita professio sufficit,*

ficit, vt verò possit eligi necessariò requiritur expressa.

28 *Ordinibus sacris constituti esse debent Abbatum electores.*

29 *Eligentes Abbatem non sint per excommunicationem, vel aliam censuram, aut Ecclesiasticam inhabilitatem ab eligendo suspensi.*

30 *Eligendi in Abbatem, vel Prælatum Regularem debent habere 25. annos incœptos.*

31 *Professus expressè debet esse eligendus in Abbatem, & Prælatum Regularem.*

32 *Abbatiæ, & beneficia administrationem habentia à nemine præter Summum Pontificem possunt conferri, nisi professis.*

33 *Electio Religiosi assumpti in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis est nulla, etiamsi dignus non reperiretur in illa Religione qui possit eligi.*

34 *Eligendus in Abbatem debet esse Presbyter.*

35 *Illegitimus ad Abbatialem dignitatem, vel alias Prælaturas Regulares absque Summi Pontificis dispensatione assumi non potest.*

36 *Electus in Abbatem non debet esse corpore vitiatus, homicida, apostata, periurus, prodigus, neophytus, vel patiens defectum aliquem animi vel corporis.*

37 *Pœnitentiati à S. Officio ad Dignitates, & Prælaturas omninò inhabiles sunt, etiamsi pœnitentias compleuerint.*

38 *Abbas vnus non potest duobus Monasteriis præfici.*

39 *Abbas debet esse in regimine cautus, humilis, castus, misericors, discretus, & sobrius, & ne sit turbulentus, & anxius, nec nimius, & obstinatus, nec zelotypus, & nimis suspiciosus.*

40 *Electio Abbatis à quibus sit facienda, ostenditur.*

41 *Inquisitio quomodo facienda, & processus fabricandus de promouendis ad Abbatias, & Monasteria, quæ in Consistorio prouidentur, ostenditur.*

42 *Benedici à proprio Episcopo debent Abbates omnes perpetui, qui Monachis præsunt.*

43 *Benedictio Abbatum non nisi in die Dominico, vel festiuo fit.*

44 *Benedictio Abbatis intra annum ab electione computandum postulanda est.*

45 *Abbates semel benedicti, si deinde ad aliam Abbatiam eligantur, non sunt iterum benedicendi.*

46 *Episcopus si tertiò requisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, poterit ipse Abbas non expectata benedictione Officium administrare, & Ordines minores conferre.*

47 *Abbas dicitur quis ante benedictionem, & potest vti Baculo, & cæteris Pontificalibus.*

48 *Episcopalia insignia Abbates plurimi ex Apostolicæ Sedis priuilegio habent, scilicet vsum Mitræ, & Baculi Pastoralis.*

49 *Abbates habent ius solemniter benedicendi in propriis tantùm Ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno iure, videlicet post Missarum solemnia, Vesperas, & Matutinarum Officia tantùm, non autem alibi, dummodo non sit præsens Episcopus.*

50 *Abbas S. Mariæ Pacis Romæ, potest in eo Monasterio benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia elargiri ex priuilegio Pontificio, etiamsi in benedictione huiusmodi aliquis Antistes Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens fuerit.*

51 *Benedictionem priuatam more Episcoporum per vias minimè dare potest Abbas vsum Mitræ, & Baculi habens.*

52 *Baculo Pastorali vtuntur Abbates.*

53 *Abbas ante benedictionem defert Baculum Pastorale si confirmatus sit.*

54 *Mitræ triplex est species.*

55 *Abbates plures recensentur, qui speciali Sedis Apostolicæ priuilegio habent vsum Pontificalium.*

56 *Abbates generales quorundam Ordinum Monachalium ex priuilegio Summorum Pontif. habent facultatem deferendi Prælatorum Regularium habitum.*

57 *Mozzettam etiam præsente Episcopo possunt nonnulli Abbates generales deferre.*

58 *Abbas insignia Pontificalia deferendi ius habens, præcedit non habentem.*

59 *Mozzetta incedere extra claustra minime licet Abbati S. Saluatoris Montis Amiati.*

60 *Abbates dicuntur habere vsum & exercitium Pontificalium potius ad decorem suarum Ecclesiarum, quàm ad significationem eorum, ad quæ in Episcopo fuerunt instituta.*

61 *Paramenta, & ornamenta Ecclesiarum sibi tantùm subiectarum benedicere possunt Abbates, & vbi vigeret consuetudo vndecumque ad se venientia.*

62 *Benedicere sacras vestes, & Pallas Altaris Abbatibus ex consuetudine licet, non autem sine ea.*

63 *Abbas, qui est benedictus, vel qui ex priuilegio Sedis Apostol. habet vt Pontificalia exercere possit, potest omnia sacra benedicere, illis exceptis in quibus vnctio requiritur.*

64 *Consecrationem vllam efficere Abbatibus non licet in qua vnctio requiritur, nisi eis speciali Sedis Apostol. priuilegio fuerit indultum, vt Calices, Altaria, lapides, & alia in quibus vnctio requiritur, consecrent, & benedicant.*

65 *Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, possunt Minores Ordines conferre suis subditis, non solùm Monachis, verùm etiam & laicis in quos Ordinariam habebant iurisdictionem.*

66 *Abbatibus & aliis quibuscumque quantumuis exemptis, & nullius Diœcesis, non licet attento Concil. Trident. cuiquam qui Regularis subditus non sit, Tonsuram, vel Minores Ordines conferre.*

67 *Abbates non possunt conferre Minores Ordines aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis secularibus suorum superiorum dimissorias afferentibus, quamuis plures contrarium sentiant, de quibus num. 68.*

69 *Dispensare in interstitiis possunt Abbates in omni casu quo primam clericalem Tonsuram, minoresque Ordines suis subditis Regularibus conferre possunt.*

70 *Nouitiis conferre non possunt Abbates minores Ordines, qui facultate illos conferendi Regularibus sibi subditis gaudent.*

71 *Nouitii Religionum priuilegiis gaudent.*

72 *Abbates Monachos suos absoluere possunt à peccatis omnibus, & censuris, nisi alteri à Iure specialiter reseruatis.*

73 *Abba*

73 *Abbates à sententia excommunicationis pro iniuria Clericorum Monachos suos absoluunt ex ipsius Papa concessione.*

74 *Abbates, & cæteri Prelati Regulares absoluunt suos subditos exemptos à votis, & iuramentis.*

75 *Abbates habentes territorium cum iurisdictione Episcopali respectu subditorum territorij habent potestatem eos absoluendi à votis, & iuramentis.*

76 *Dispensare non possunt Abbates hodie cum suis Monachis, vt illi ad sacros Ordines in Minori ætate promoueantur.*

77 *Dispensare potest Abbas cum apostata Monacho à Religione, vt ministrare in Ordinibus possit, & ad maiores Ordines promoueri, nisi in apostata fuerit Ordinatus.*

78 *Monachus vt Ecclesiastica officia aut dignitates consequi possit, dispensare valet Abbas si Episcopi consensus accedat.*

79 *Dispensare potest Abbas in irregularitate quam Monachi contraxerunt accipientes Ordines in excommunicatione ignoranter, non autem si scienter.*

80 *Monachus vt habeat propriam cellam in Monasterio ab aliis separatam dispensat Abbas.*

81 *Abbas dispensat in ieiuniis & delectu ciborum, & in silentio, & operibus manuum.*

82 *Abbates exempti, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, hodie ad eam accedere tenentur.*

83 *Monasteria sibi subdita ex officio visitare tenentur Abbates.*

84 *Abbates curare debent, vt in suis Monasteriis sacra Scripturæ lectio habeatur.*

85 *Abbates circa Monachos suos in his omnibus curam & diligentiam adhibere debent, quæ à sacris Canonibus de eorum vita, & moribus statuuntur.*

86 *Pensiones nouas imponere, aut veteres augere in Prioratibus, & aliis beneficiis subditorum suorum prohibetur Abbatibus.*

87 *Abbatibus interdicitur ne sine consensu Capituli Clericos in Ecclesiis in quibus habent iuspatronatus præsentent.*

88 *Abbatibus prohibetur ne aliquem de sacro fonte suscipiant, & num.89.*

90 *Abbates non possunt de causis Matrimonialibus cognoscere, publicas pœnitentias iniungere, & Indulgentias concedere, ac alia similia Episcopalis dignitatis.*

91 *Abbates vsum Mitræ & Baculi ex priuilegio Apostol. habentes in Clericorum degradatione assumi possunt.*

92 *Missas Capellaniarum, & anniuersariorum iusta de causa ad minorem numerum Abbates & Generales Ordinum in suis Capitulis Generalibus reducere poterant, non sic hodie.*

93 *Administratio bonorum Conuentuum spectat ad Abbates, præterquam in arduis.*

94 *Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, regulariter possunt omnia quæ sunt iurisdictionis.*

95 *Dimissorias concedere Clericis secularibus sibi subditis possunt Abbates Ordinarij, qui habent ius visitandi, & Synodum Congregandi.*

96 *Confessarios ad secularium Confessiones audiendas possunt Abbates qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem.*

97 *Denunciationes Matrimoniales remittere possunt Abbates etiam Commendatarij in eorum Abbatiis in quibus habent iura Episcopalia.*

98 *Matrimonijs contrahendis interesse potest Abbas Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*

99 *Dispensandi & absoluendi facultatem concessam Episcopis per Concil. Trid.* sess. 24. de reform. cap. 6. *an habeant Abbates Ordinariam iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, ostenditur.*

100 *Dispensare in omnibus casibus in quibus valet Episcopus, potest Abbas Ordinariam quasi Episcopalem habens.*

101 *Prædicatoribus licentiam dare ad prædicandum in suo districtu, & eos approbare potest Abbas Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*

102 *Beneficia etiam Curata conferre potest Abbas Ordinariam iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

103 *Concursum de Curatis vacantibus coram se, vel eius Vicario facere potest Abbas Ordinarius si ius habeat Congregandi Synodum.*

104 *Synodum, & Constitutiones Synodales facere potest Abbas Ordinariam quasi Episcopalem iurisdictionem habens.*

105 *Abbas Ordinarius iurisdictionem quasi Episcopalem habens potest sicut Episcopus ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, & vocari, & in eo habet vocem decisiuam.*

106 *Beneficiorum permutationibus, & resignationibus simplicibus potest auctoritatem interponere Abbas Ordinarius iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

107 *Executor omnium vltimarum voluntatum ad pias causas potest esse Abbas Ordinariam iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

108 *Visitare subditos suos potest Abbas Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*

109 *Pontificalia in suo districtu exercendi licentiam concedere potest alieno Episcopo Abbas Ordinarius iurisdictionem habens quasi Episcopalem.*

110 *Matrimonialibus de causis cognoscere potest Abbas Ordinarius iurisdictionem habens quasi Episcopalem.*

111 *Indulgentias, quæ solita sunt dari ab Episcopis, concedere potest Abbas Ordinarius iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

POST Episcopos sequitur, vt de 1
cæteris animarum Prælatis agamus; inter quos videntur Abbates
digniorem locum obtinere, imò
post Episcopum primam dignitatem in Ecclesia habere tradunt Lap. *alleg.* 84. *n.* 11.
Abb. *cap. ex ore, num.* 3. *in* 4. *notab. de priuil.* Pacian.
de probat. lib. 2. *c.* 27. *num.* 87. nouissimè Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. ann.* 25.
q. 57. *n.* 3. me citato *in hoc loco,* Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 5. *tract.* 3. *docum.* 2. *n.* 2.
Ouiedo *in praxi Regul. part.* 2. *tract.* 1. *cap. vnic. q.* 2.
num. 70. *&* 73. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 3.
verb. Abbas n. 3. ita vt in sacris generalibus Con- 2
ciliis immediatè post Episcopos ipsis, deinde aliis
etiam Prælatis locus debeatur, Panormit. *in cap.* 2.
n. 2. *de Iudic. & in cap. ex ore, n.* 3. *de Priuil.* Campeg.
de Concil. c. 15. *n.* 17. Castald. *in praxi ceremon. lib.* 1.
sect. 9.

sect. 9. cap. 1. num. 3. præ aliis enim sunt honorandi, Zabarel. *in Clem. 1. n. 3. de rescript.* Cardin. Tusch. *tom. 1. littera A. conclus. 5. num. 3.* quia habent dignitatem, & cum Prælatis multa communia, *cap. hac constitutione, de offic. deleg. lib. 6.* & gloss. *in cap. à Subdiacono, 93. dist. cap. vt Apostolicæ, de Priuil. lib. 6.* qui text. loquens de Abbatibus ait. *Quibus ex propria dignitate non competit, cap. si quis deinceps,* & ibi gloss. *16. q. 7.* quod loquens in principio de Episcopo, & Abbate, postea subdit idem esse de aliis dignitatibus inferioribus, Panorm. *in c. per tuas, 32. num. 7. in fin. de simon. & in cap. decernimus, num. 2. de iudic.* vbi Dec. *num. 4.* Felin. *in cap. meminimus, col. 2. vers. vlterius quæro, de accusat.* Lap. *allegat. 84.* incip. *Dominus Papa, col. pen. num. 11. vers. Item Abbatia,* Ægid. Bellam. *consil. 5. num. 21. & 22.* Ascan. Tamburin. *de Iure Abbatum, & Prælatorum, tam Regularium, quàm sæcularium Episcopis inferiorum, tom. 1. disput. 1. q. 2. num. 6.* vbi *num. 7.* limitat in odiosis, & Rota apud eundem *tom. 3. decis. 4.* Intellige quando Abbas curam habet & Conuentum, seu præeminentiam in choro, aut administrationem perpetuam cum iurisdictione, Rota apud Tamburin. *in fine tom. 3. de iure Abbatum, decis. 5. num. 7. & decis. 9. num. 3.* nam Abbatia inspecta eius origine est potius nomen sollicitudinis quàm honoris, vt dicit gloss. *verb. non ascendat, in cap. tuam,* vbi Innoc. *in fine,* & Abb. *num. 3. vers. in eo, de ætate, & qual.* gloss. *verb. Abbatem, in cap. accedens 50. dist.* Rota *d. decis. 9, num 8.*

4 Vnde Abbates in sacris Canonibus Ecclesiæ Prælati vocantur, & appellatione Prælatorum veniunt, *cap. decernimus, de iudic.* ibi, *sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum Prælati, cap. præsenti, de offic. ordin. lib. 6. cap. vt Apostolicæ, de Priuileg. eodem lib.* Dec. *in cap. edoceri, num. 4. de rescript. & in cap. quia nos, num. 7. de appellat.* Vitalin. *in Clement. 1. n. 3. de suppl. neglig. Prælat.* Lap. *d. allegat. 84. num. 11.* Buratt. *decis. 610. num. 2.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 29. & part. 2. lib. 3. c. 25. q. 1.* Suar. *de Religion. tom. 4. tractat. 8. lib. 2. cap. 2. num. 2.* Tamburin. *d. disput. 1. q. 3.* Lezana *in d. sum. tom. 3. verb. Abbas, num. 4.* etiamsi sint Commendatarij, dummodo perpetui, Dec. *in d. cap. edoceri, num. 4.* Barbat. *consil. 2. num. 18. lib. 2.* Sarnen. *super reg. de triennali, q. 5. num. 17. & seq.* Rebuff. *cons. 77. num. 1.* Rot. *decis. 346. num. 2. part. 3. lib. 3. diuers.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 3. §. 8. num. 27.* Buratt. *d. decis. 610.* Tam-
5 burin. *d. q. 3. num. 4.* quorum omnium Abbatia in multis æquiparatur Episcopatui, secundùm Oldrad. *cons. 14. vers. non obstat, circa fin. n. 10.* Cardin. Tusch. *tom. 1. litt. A. conclus. 29. num. 1.* Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 5. tract. 3. do-*
6 *cum. 1. num. 2.* in tantum, vt neque comprehendatur dignitas Abbatialis sub nomine dignitatis, prout neque Episcopalis, in odiosis, Archid. & alij, *in cap. 2. de præbend. in 6. in princ.* vbi Domin. *num. 10.* Cardin. Tusch. *litt. A. conclus. 5. num. 2.* Et
7 expectans non capit Abbatiam, quæ non cadit sub nomine beneficij, cùm speciali nota sit digna, quia dicitur in primo dignitatis gradu, sicut Episcopatus, Lap. *allegat. 85. num. 10. vers. sed nunquid, & num. 11.* subdit quòd habet multas prærogatiuas, quia de ea consistorialiter prouidetur, & non fit mentio in prouisione de cura, refert Cardin. Tusch. *d. litt. A. conclus. 29. num. 3.*

8 Item Abbas dicitur sponsus Ecclesiæ suæ, & eo mortuo Ecclesia viduata dicitur, prout in Episcopali, & omnibus habentibus dignitatem cum administratione, Innoc. *in cap. qui propter, in princip. vers. Viduatis, de elect.* Bart. *in l. si ita quis, §. is cui, num. 3. vers. quarto inter Monasterium, ff. de legat. 2.* refert Cardin. Tusch. *d. littera A. conclus. 5. num. 6.*
In Ecclesiis sibi subiectis dicitur Abbas ordinarius, sicut Episcopus, & ideò potest esse Iudex in causis suarum Ecclesiarum subiectarum, Angel. Aret. *consil. 99. Videndum censeo, in princip.* Cardin. Tusch. *d. litt. A. conclus. 11. num. 1.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, part. 2. lib. 2. c. 1. num. 20. vers. igitur.* & sicut in alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur consensus Episcopi, ita consensus Abbatis, in alienatione bonorum Ecclesiæ subiectæ Abbatiæ, Angel. Aret. *d. cons. 99. in princ.* & Cardin. Tusch. *d. conclus. 11. num. 3.* 9 10

Hanc dignitatem exornarunt plures Abbates vtriusque Iuris consultissimi, ob præclara eorum opera, quibus quotidie vtimur; horum primus fuit Abbas Ioachim tempore Vrbani III. ann. 1188. qui multa perdoctè scripsit, illius meminit text. *in cap. 2. in princip. de summ. Trinit.* dum refert fuisse damnatum à Concilio Lateranensi sub Innocentio anno 1215. eius libellum, quem edidit contra Magistrum sententiarum, dum in eo voluit trinas esse personas, & quaternitatem astruebat ex substantia diuina, vt habetur *in d. cap. 2.* quem tamen in fine excusat, quia omnia sua scripta submisit sanctæ Matri Ecclesiæ, omnium Dominæ & Magistræ; vnde alia eius opera prohibita non sunt. Ita referunt Ægid. Roman. *in repet. d. cap. 2. part. 2. in fine,* August. Triumph. *de potest. Eccles. quæst. 100. art. 5.* Cardin. Tusch. *d. litt. A. conclus. 3. num. 24.* Posseuin. *in apparatu sacro, tom. 2. verb. Ioachimus,* Blasius Viegas *in Apocalypsi cap. 3. sect. 3.* 11
Fuisse Ioachimum prophetiæ dono præditum, attestantur Guillelm. Paraginus *in libello de virtutib. sancti Antonin. part. 1. tit. 17. cap. 1. §. 12.* Martin. Polac. *in historia, sub Federico I. & Eugenio III.* Sixtus Senensis *lib. 4. Bibliothecæ,* Fascicul. tempor. *in Alexandro III. anno 1164.* Math. Palmer. *in Chronic. anno 1186.* Robert. Aurel. *lib. 1. rerum medicinar. cap. 3.* Illesc. *in histor. Pontif. lib. 5. cap. 27.* Hic est ille Ioachimus, qui, ante institutos Ordines Dominicanorum, & Franciscanorum, iussit sanctum Franciscum, & sanctum Dominicum Venetiis depingi in Templo sancti Marci supra ostium ærarij publici, eo habitu, quo postea vsi sunt; addidit prætereà S. Francisco quina Christi vulnera, prout ista omnia adhuc videntur in eodem Templo opere musaico, referunt Posseuin. *vbi sup.* Chron. Minor. *part. 1. lib. 10. cap. 3.* Ribaden. *in vita S. Francisci, 4. Octobris.* 12

S. Miniati Abbas scripsit super Iure Canonico, & dicitur Abbas antiquus, Cardin. Tusch. *tom. 1. litt. A. conclus. 5. num. 25.* 13

Panormitanus Abbas pariter scripsit in Iure Canonico, & fuit Abbas Monasterij Monacensis; Referendarius Papæ, & Auditor Cameræ, prout ipse subscripsit in consiliis 97. 98. 99. & 100. & tandem fuit Cardinalis, prout intitulatur in operibus suis. Ita Cardin. Tusch. *d. conclus. 5. num. 26.* 14

Abbas ab Hebræo, seu Syro vocabulo dictus est, quasi Pater, *cap. fin. de Regular.* gloss. *in Clem. 1. de rescript.* Nicol. Lyran. *in epist. ad Galat. cap. 4.* Spieg. *in lexic. Iuris, verb. Abbas.* S. August. *epist. 177.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. cap. 23.* Petr. Greg. *Syntagm. Iuris, part. 2. lib. 15. c. 13. de Abbatib. num. 1.* Cardin. Tusch. *tom. 1. litt. A. concl. 3. à princ.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 12. art. 1. in princ.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. c. 6. n. 91.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. 13. §. 2.* 15

Anton.

Anton. Fab. in praxi, & theoric.benefic.tit.de maior.
& minor.benefic.ex num.54. Tambutin. d.disp.1.q.1.
16 Qnidam verò sunt Abbates eremi cultores, sic di-
cti, eò quia ſtaure tyrannorum perſecutione ſeſe
in ſpeluncis abdebant, & nominati ſunt Archi-
mandritæ, quaſi Principes eorum, qui cauernas
habitabant, vel Principes gregis; ita vocantue
in l.nos reddentes,§.omnes,C.de ſumm.Trinit. Sebaſt.
Cæſ.vbi proximè, Pacian.de probat.lib.2.cap.31.n.3.
Tamburin.d.tom.1.diſput.2.q.3.num.1. & hi ſolent
alios ſub ſe Abbates habere, quamnis hoc nomi-
ne Abbas etiam ſimplex, & nonnunquam Epi-
ſcopus nominetur, vt in inſcriptione cap. diſpen-
ſationes, vbi gloſſ.1.q.7.
17 Abbatum quidam ſunt ſæculares, & quidam
Regulares, vt in cap.tranſmiſſa, vbi gloſſ. verb. Ab-
batis,de renunc. & in cap.cùm ad monaſterium,de ſtat.
Monach. Io. de Selua in tract.de benefic. part.1.q.1.
num.35. Rebuff. in praxi tit. ſæcularia benef.quotup.
n.5. Hoied. de incomp.benefic. part.1.cap.5.n.2. Fla-
min. Pariſ. de reſign.benefic.lib 2.q.1.num.68. me ci-
tato in hoc loco, Mendez de Caſtro in praxi Luſit.
part.2.lib.2.cap.1.num.20.
18 Abbates ſæculares ſunt illi, qui beneficia Ec-
cleſiaſtica obtinent cum titulo Abbatiæ, cap. cùm
de beneficio, vbi gloſſ. in fine,de prabend. in 6. & hi
19 in multiplici ſtatu reperiuntur, quidam enim
ſunt, qui non ſolùm in Clericos, verùm etiam in
laicos ſibi ſubiectos, quaſi Pontificalem, ſiue
Epiſcopalem iuriſdictionem exercent, ac pariter
Pontifialia inſignia geſtant; nam vtuntur Annu-
lo, Mitra, & Baculo Paſtorali; & iſtorum digni-
tas eſt Epiſcopali proxima. Alij ſunt Abbates
prædictis longè inferiores, qui nec Epiſcopalem
iuriſdictionem habent, nec Pontificalibus inſi-
gniis vtuntur, quorum Abbatiæ quamuis digni-
tates ſint, non tamen Epiſcopi dignitatem proxi-
mè ſequuntur. Alij ſunt Abbates ſæculares, qui
in quibuſdam Cathedralibus Eccleſiis inter cæ-
teras Dignitates locum habent, qui nulli Cano-
nicorum collegio præſunt, ſed tantùm in Choro,
& Comitiis prætogatiuam, ſeu primum locum
obtinent; hoc fortaſſis eſſe potuit, quia olim
erant in Eccleſiis Collegialibus Canonicorum
Præpoſiti, ſiue in Conuentualibus Monachorum
Præfecti, ſed cùm Canonicorum Collegia, vel
Monachorum Conuêtus, Eccleſiæ deſiiſſent Præ-
fecti, Abbates in Cathedralem Eccleſiam tranſie-
runt. Prætetea complures extant Abbates ſæcu-
lares in Hiſpania, & præſertim in Regni Portu-
galiæ Interamnenſi regione, qui cùm ſint tantum
Plebani, ſiue Parochialium Rectores, honorario
iſto titulo paſſim decorantur, vt tangit Abb. in
c.ex tranſmiſſa,n 5. de renunc. & huiuſmodi titulo,
etiam Neapoli, cunctos digniores Clericos de-
corari reſert Campan. d.cap.6.num.100. Subdens
quàm rariſſimè reperiri ſæculares Clerici, qui-
bus nomen Abbatis verè competat, ſtrictè ſum-
pto vocabulo.
20 Alij vocantur Abbates Commendatarij, cùm
enim per ſacros Canones non poſſent Clerici ſæ-
culares Monaſticorum Conuentuum eſſe Recto-
res, vt Abbatiæ illis perpetuò commendarentur,
compertum fuit. Vnde ij, quibus prohibitum
erat Regulares Abbatias in titulum obtinere, ea-
rum retentionem per viam perpetuæ commendæ
21 licitam effecerunt. Abbatiæ huiuſmodi, & bene-
ficia Regularia cœperunt commendari tempore
Leonis IV. vt colligitur ex c.qui plures,21.q.1. ſe-
cundum Rebuff. in prax.benef. tit. de commen. n.6.
poſtea Clemens V. huiuſmodi commendationes
maximè exhorruit, in Extr.2.de preb. Rebuff. vbi
ſuprà a n. 12. Deindè fuerunt iterum introductæ
ab Vrbano VI. & Bonifac. IX. quas perpetuò
ſequutus eſt Paulus II. Venetus; & ex tunc, vſque
ad noſtram tempeſtatem fuerunt, & ſunt valdè
in vſu, Renat. Chopin.in Monaſt. lib.1. tit.1.n.14.
Tamburin.d.tom.1.diſput.4.q.1.cum ſeqq. vbi plura
de hac materia.
Abbates Regulares in multiplici quoque re- 22
periuntur differentia: aliqui enim maiori digni-
tate, & excellentia præ aliis inſigniti populum, &
territorium proprium habent, in quo Epiſcopa-
lem iuriſdictionem, & aliquando temporalem
exercent, ac locorum Ordinarij dicuntur; huiuſ-
modi ſunt Abbates Caſſinenſes, & Sanctæ Mariæ
Tremitanæ Congregationis Lateranen. inſulæ in
Mari Adriatico propè Theatinã Diœceſim; Clu-
niacenſis, Ripolen. Ordinis Sancti Benedicti in
Catalonia, Sancti Dionyſij Pariſienſis eiuſdem
Ordinis, & S. Genouefæ Virginis Canonicorum
Lateranenſium, & ſanctiſſimæ Trinitatis de Caua,
Ordinis ſancti Benedicti, ſancti Ambroſij Me-
diolanen. ac Sanctæ Mariæ de Moribundo eiuſ-
dem Diœceſis, & plures alij, quos longum eſſet
recenſere.
Alij autem ſunt Abbates ſub ſe Regulares tan- 23
tùm ſubditos habentes, quorum regimini, & gu-
bernationi præfecti ſunt, iuxta text. in cap.cùm ad
Monaſterium, verſ. Abbas verò, ibi, Cui omnes, & in
omnibus reuerenter obediant, &c. & cap.in ſingulis, de
ſtat. Monach. Selua de benef.p.1.q.2.n.49. Flamin.
Pariſ. de reſign. lib.7. q.15.n.7. & olim vnumquod-
que Monaſterium ſuum tantummodo Abbatem
in Superiorem agnoſcebat, ac illi tantùm, & non
alteri ſubiiciebatur, & obtemperabat, nec vnus
Abbas alteri Abbati, ſed omnes Epiſcopis loco-
rum ſubditi erant, iuxta cap. Abbates, cap. Monaſte-
ria 18.q.2. & notat Panorm. in cap.vlt.n.1.de Regu-
lar. at poſtea cùm Monaſticæ Religiones Summo-
rum Pontificum priuilegiis ſe eximerent ab Epi-
ſcoporum iuriſdictione, conſtituendo vnum ca-
put, factum eſt, vt vni generali Abbati, tanquam
eorum capiti cæteri obedirent; & iſte eſt Abbas
ſupremus in Religione, cui inferiores cæterorum
Monachorum Abbates locales, ſiue Conuentua-
les appellati ſubduntur, qui Abbas generalis dici-
tur ſupremus Prælatus, non quod nemini ſubiicia-
tur; hoc enim modo ſoli Summo Pontifici com-
petit nomen ſupremi omnium Religionum Præ-
lati; ſed reſpectiuè ad ſuam Religionem, quia vi-
delicet iuxta eam neminem alium Prælatum in
Superiorem agnoſcit, & dicitur ſupremus Reli-
gionis Prælatus ſub Summo Pontifice.
Alij denique ſunt Abbates ſolo nomine, qui 24
Regulares ſub ſe ſubditos non habent, Abb. con-
ſil.101.in queſt.n.1.verſ.nam Papa,lib.1.Card.Tuſch.
tom.1. litt. A. concluſ.3.n.21. vel quia fortaſſis Mo-
nachi locum reliquerunt, vel quia Monaſterium
eſt aliò tranſlatum, vel alicui ſæculari Clerico
commendatum; & hi titulares Abbates vocantur,
ac Pontificalibus Inſigniis vtuntur, de licentia ta-
men Abbatum localium, in quorum Eccleſiis ea
exercere voluerint, geſtant etiam inſignia Præla-
torum, ſicut Abbates habentes ſub ſe Regulares
ſubiectos; habent enim ſuffragia, & liberam vo-
cem in Capitulis, quamuis in alio Monaſterio
ſub obedientia alterius Abbatis exiſtant.
Originem traxerunt Abbates à primis illis Ere- 25
mi Patribus, quorum primus cum titulo, & be-
neficio

neficio Abbatis fuisse videtur Antonius. Inter eos verò, qui in ciuitatibus Monasteria, & bona temporalia possederunt, primus fuisse traditur Benedictus, a quo plures alij descenderunt Abbates propter multa Monasteria, quæ sub eadem regula constructa fuerunt, & inde Abbates dici cœperunt omnes ferè non Mendicantium Ordinum Prælati. Ita Tamburin. *dict. tom. 1. disput. 2. q. 2. in fin.*

26 Circa electiones Abbatis vltra quæ illis communia sunt cum aliis Prælatis: de quibus peculiariter agemus infra *hoc eod. lib. cap. 19.* in genere, quoad eligentes, plura requiruntur. Et primò, vt sint professi eiusdem Religionis, cuius Prælatus est eligendus, siue professio fuerit expressa, siue tacita, *cap. ex eo, §. in Ecclesiis, de elect. lib. 6.* Syluest. *in sum. verb. electio 4. num. 5.* Cuch. *in instit. maior. lib. 4. tit. de elect. num. 94.* Tamburin. *d. tom. 1. disput. 5. q. 8. num. 6.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 9. num. 2.* vbi *num. 3.* post Franch. *in d. cap. ex eo,* Petr. de Biaxio *in direct. elect. part. 2. cap. 6. num. 2.* & Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 4.*
27 *num. 2.* hoc assumptum sic explicandum esse tradit, vt scilicet ad hoc, vt quis possit eligere, sufficiat tacita professio, vt verò possit eligi necessariò requiratur expressa.

28 Secundò, requiritur, vt sint in sacris Ordinibus constituti, vt expresse probatur *in d. cap. in Ecclesiis,* & tenent Cuch. *vbi supra, num. 114.* Petr. *de elect. cap. 7. num. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 51 art. 5. in fin.* Cruz *de stat. Relig. lib. 2. cap. 3. in fine primæ concl.* Frat. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst 23. art. 5. conclus. 5.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 4. num. 3. & 4.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 91.* Tamburin. *d. q. 8. num. 8.* qui secus esse dicendum affirmant, si aliàs habeant vocem ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine, vt ait gloss. *verb. electionibus, in d. cap. ex eo.*

29 Tertiò requiritur, quòd electores non sint per excommunicationem, vel aliam huiusmodi censuram, aut Ecclesiasticam inhabilitatem ab eligendo suspensi, nec suspensi à suorum officiorum executione, nec irregulares, nec ex illis, quibus interdictum est eligere absque Superioris licentia, nec qui scienter elegerunt, vel postularunt indignum, scientia, moribus, & ætate, vt *d. c. 19. num. 56.* commodiùs probabimus.

30 Quoad eligendos verò in Abbatem, seu Prælatum Regularem multo plura requiruntur; & primò, in eo requiritur ætas 25. annorum incœptorum, nam licèt à Iure in eo nulla expressa reperiatur, tamen hæc nostra assertio colligitur ex eo, quia in aliis, quam in Episcopatu sufficiunt 25. anni, vt probat *cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect.* Concil. Trid. *sess. 24 de reformat. cap. 12. vers. nemo deinceps,* tradunt Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 3. num. 7.* Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 2. num. 1. vers. & hanc assertionem.* Oldrad. *cons. 14. num. 11.* Hoied. *de incompatib. benef. part. 1. cap. 24. post num. 11.* Card. Tusch. *littera A. conclus. 5. n. 11. & conclus. 337. num. 3.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 101.* me citato *in hoc loco* nouissimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus req. an. 25. q. 57. num. 1. cum seqq.* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. annus, num. 5.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 9. a princ.* vbi *num. 3.* eandem ætatem requiri ait in Abbate Generali, contra ea, quæ resoluit Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 3. art. 1. conclus. 2.* quod idem in eo, cui sæcularis conferenda est Abbatia, tenendum videtur; etenim genericè loquuntur Doctores, dum aiunt in Abbatiis vigesimum quintum cœptum sufficere annum, non distinguentes inter Regularem, & sæcularem, præsertim Zabarell. *in Clem. generalem, post num. 7. de ætat. & qualit.* Ioan. de Selua *in tract. de benef. p. 3. q. 5. num. 15.* Suffragatúrque argumentum illud à paritate rationis, quã vnam esse inter Abbatem sæcularem, & Regularem notant Hoied. *d. part. 1. cap. 5. num. 6.* & expresse tenet Campan. *d. cap. 6. num. 102. vers. quod idem,* me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *d. an. 25. q. 57. num. 4. & 5.*

Secundò requiritur, vt eligendus in Abbatem, 31
& Prælatum Regularem, debeat esse expresse professus, vt probat *cap. nullus 28. de elect. lib. 6.* Rebuff. *in tract. de pacif. possess. num. 180.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 12. cap. 2. q. 12.* Seraph. *decis. 647.* Paul. Layman. *in quæst. Canon. de Prælat. Eccles. elect. q. 190. in fine,* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 90. num. 2. cum seqq.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 10.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disput. 11. dub. 19. num. 1.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 8. num. 78.* vbi sub- 32
dit sacram Congregationem *sub die 12. Decembris 1585.* censuisse à nemine, præter Summ. Pontificem, posse conferri Abbatias, & beneficia administrationem habentia, nisi professis iuxta Canones, me citato *in hoc loco* Io. Maria Nouar. *in*
lucerna Regular. verb. Abbatia, num. 2. Quæ quidem 33
expressa professio debet emitti in ea Religione, in qua assumitur, itaut si Religiosus eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, talis electio sit nulla, vt probat *Clem. 1. de elect.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Abbatissa, vers. ad quartum,* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 3. in fin.* Azor. *d. lib. 12. cap. 13. q. 11.* Ludou. Miranda *in man Prælat. tom 2. quæst. 23. art. 11. concl. 4.* Paul. Layman *Canon. quæst. de Prælat. Eccles. elect. q. 192. resp. 2.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 60. num. 4.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 11.* Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16. num. 127.* Suar. *de Relig. tom 4. tract. 8. lib. 2. cap. 3. n. 11. in fin.* vbi subdit procedere etiamsi dignus non reperiretur in illa Religione, qui possit eligi. Hac de re Concil. Trid. *sess. 25. de Regular. cap. 21.* ita statuit, *Primum quidem confidit (scilicet sancta Synodus) sanctissimum Pontificem pro sua pietate, & prudentia curaturum, quantum hæc tempora ferre posse viderit, vt iis, quæ nunc commendata reperiuntur, & quæ suos Conuentus habent, Regulares personæ eiusdem Ordinis expresse professæ, & quæ gregi præire, & præesse possint, præficiantur. Quæ verò in posterum vacabunt, nonnisi Regularibus spectatæ virtutis, & sanctitatis conferantur. Quo verò ad ea Monasteria, quæ capita sunt, ac Primates Ordinum, siue Abbatiæ, siue Prioratus filiæ illorum capitum nuncupantur, teneantur illi, qui in præsenti ea in commendam obtinent, nisi sit eis de Regulari successore prouisum infra sex menses, Religionem illorum Ordinum propriam solemniter profiteri, aut iis cedere, alias commendæ prædictæ ipso Iure vacare censeantur. Ne autem in prædictis omnibus, & singulis fraus aliqua adhiberi possit, mandat sancta Synodus vt in prouisionibus dictorum Monasteriorum qualitas singulorum nominatim exprimatur, alitérque facta prouisio subreptitia esse censeatur, nulláque subsequenti possessione, etiam triennali adiuuetur.*

Tertiò, requiritur, vt eligendus in Abbatem 34
sit Presbyter, Papprin. *in cap. 1. num. 2. & in cap. tuam, num. 3. de ætat. & qualit.* Angel. *in sum. verb. Abbas,*

*Abbas, n.*1. Syluest. *eod.verb.etiam n.*1. Læl.Zech. *de Republ. Eccleſ.cap.*25.*n.*3. Fr. Emman. *quæſt.Regular.tom.*1.*q.*15.*art.*2. Azor.*inſtit.moral.p.*1.*lib.*12. *cap.*20.*q.*1.Card.Tuſch.*tom.*1.*litt.A.concl.*4.*n.*3.aut ſaltem in Ordinibus ſacris conſtitutus, ſi credimus Biaxi.*de elect.p.*2.*cap.*9.*n.*2. Ægid.*conſ.*5.*n.*21. & 22. Seraph.*deciſ.*647.*n.*3. Sed primum verius,vt multis comptobat Tamburin. *d.diſp.*5.*q.*12.

35 Quartò, requiritur, vt ſit legitimè natus, nam illegitimus ad Abbatialem dignitatem, vel alias Prælaturas Regulares, abſque Summi Pontificis diſpenſatione aſſumi non poteſt, Nau.*in man.c.*27. *num.*201. Fr. Emman.*quæſt.Regul.tom.*1.*q.*13.*art.*5. *circa fin.* Sayr. *de cenſ.lib.*6.*cap.*11.*n.*3. Suar. *tom.*5. *diſp.*50.*ſect.*5.*n.*12. Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*6.*cap.*3. *q.*2. Bellet.*diſquiſit.Clerical.part.*1.*tit.de diſt.Cleric.* §.3.*n.*49. Campan.*in diuerſ. Iur.Can.rub.*11.*cap.*13. *num.*117. Sanch. *in præcepta Decal. tom.*2. *lib.*5.*c.*5. *num.*16.& 17. Sigiſm. à Bonon.*de elect.dub.*72.*n.*1. Tamb.*d.diſp.*5.*quæſt.*14. & alij citati per me *in collect.ad cap.*1.*num.*3.*cum ſeqq. de filijs Presbyt.*

36 Quintò, requiritur, vt non ſit corpore vitiatus, ſimoniacus, homicida, apoſtata, periurus, prodigus, neophytus, vel patiens defectum aliquem animi, ſeu corporis, de quibus commodius dicemus infrà *hoc eod. lib. cap.*19. Nouiſſimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in generali Congregatione S.R.vniuerſalis Inquiſitionis, de anno* 1626. decreuit Regu-
37 lares omnes pœnitentiatos à ſancto Officio, ad Dignitates, & Prælaturas omninò inhabiles eſſe, etiamſi pœnitentias compleuerint, vt referunt Laurent.de Peirinis *tom.*2.*priuileg.ſui Ordinis Minimorum, in annot.ad Conſtit.*9. *Pauli V.* & Tamburin.*d.diſput.*5.*q.*21.

38 Sextò, requiritur, ne alterius Monaſterij ſit Abbas, non enim poteſt vnus duobus Monaſteriis præfici; nam eo ipſo quòd nouo Monaſterio, vel Eccleſiæ præficitur, & dignitatem acceptat, deſinit eſſe Abbas, ac Prælatus primi Monaſterij, ſeu Eccleſiæ, *cap.vnum Abbatem* 21.*q.*1.*cap.vlt.de Relig.domib.*Concil.Trid.*ſeſſ.*25.*de Regul.cap.*7.*verſ. duobus*, Tamburin.*d.diſp.*5.*q.*24.*à princ.*vbi *num.*3. per *cap.vlt.*25.*q.*2. hoc intelligit, niſi vnum Monaſterium ab alio dependeat.

39 Septimò, requiritur, vt ſit in regimine cautus, humilis, caſtus, miſericors, diſcretus, & ſobrius, vt exprimit Triburien.Concil.*in cap ſi quis Abbas*, 18. *q.*2.& habetur *in cap. Abbatem, ead.quæſt.& in cap. tuam, de ætat. & qualit.* & ne ſit turbulentus, & anxius, ne ſit nimius, & obſtinatus, ne ſit zelotypus, & nimis ſuſpicioſus; vt docet S. Benedictus in pluribus ſuæ Regulæ locis, ac demum aliis qualitatibus præditus, ac defectibus carens eſſe debet quos in Eccleſiaſticis ordinandis, infrà ſuo loco videbimus.

40 Facienda eſt autem Abbatis electio ſecundùm antiquos quidem Canones ab ipſo Monaſterio, & Monachis, quibus eſt præficiendus, *d.cap. Abbatem, cum ſeqq.*18.*q.*2. & ſuprà probauimus; ab Epiſcopo verò huiuſmodi non fiebat electio, nec ab aliquo extraneorum, vt B.Gregorius ſtatuit *in cap.*2. & §. *ecce, ead. q.* & huius electionis confirmationem electus in Abbatem ab Epiſcopo, cui proximè Monaſterium ſubiectum erat, accipiebat, Panorm.*in c.*1.*de ſuppl.neglig.Prel.* niſi fuiſſet ab eius Iuriſdictione exemptus; quo caſu à Romano Pontifice, vel Legato de Latere Abbas confirmabatur, *cap.ſi Abbatem, de elect. in* 6. *cap. cùm monaſterium, eod.tit.* Poſtea cùm cœpiſſent Regulares Summorum Pontificum priuilegiis ab Epiſcoporum iuriſdictione eximi, Abbates, & Prælati locales habentes Abbatem, & Præſidentem Generalem, ſeu Prouincialem, cui ſubiiciebantur, ab eo confirmationem petebant; ipſi verò Abbates, & Prælati generales regulariter à Summo Pontifice, qui eſt eorum immediatus ſuperior, confirmabantur, niſi ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ conceſſione obtinerent, vt ſtatim ac ſunt Canonicè electi intelligantur per Summum Pontificem confirmati, prout fuit conceſſum ab Eugenio IV. Ciſtercienſi Ordini, ſicut refert Fr.Emman.*quæſt.Regular.tom.*2. *q.*52. & à Clemente IV. Fratribus Minoribus, vt habetur *in compend. priuil. Mendicant.verb.Electio*, §. 3. & Minimis S.Franciſci de Paula à Iulio II. prout atteſtatur Laurent. de Peirinis *tom.*1. *priuileg. d. Ordinis, conſtit.*2. *eiuſdem Pontificis*, §.2. & à Paulo III. & eodem Peirino *tom.*2. *conſtit.*4. *eiuſdem Pontificis.* Et quamuis hodie omnes fere Abbates, & Prælati locales per electionem Conuentuum non creantur, ſed à Generali, vnà cum definitorio prouideantur, indigent tamen confirmatione, cuius etiam vicem gerit huiuſmodi electio, quia quando ad eligentem ſpectat electio, & confirmatio, eodem Iure, putà quòd alicui conceſſum eſt, vt eligat, & confirmet, vt in caſu, de quo agimus; tunc eo ipſo quòd eligit, confirmare videtur; ita gloſſ. *verb. electiones, in cap. vt circa, & verb. prouiſionem, in cap.* 1. *de elect. lib.* 6. Mil.*in repert. verb. electio*, §.2. Sigiſm. à Bonon.*de elect. dub.*119.*num.*6.

Demùm, quoad Abbatias, Præpoſituras, & 41
alias Dignitates Conuentuales Pius IV. in ſua Conſtitutione incip. *Sanctiſſimus*, quam refert Quarant.*in ſum. Bullarij, verb. beneficiorum poſſeſſio.* & habetur in Bullario nouo, *tom.* 2. *conſtit.* 86. *eiuſdem Pontificis*, ſic ſtatuit. *Et nihilominus hac ſua perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, & ordinauit, quòd nullus de cætero ſe in regimine & adminiſtratione Monaſterij, vel alterius dignitatis Conuentualis ad quod, ſeu quam illum eligi contigerit in ſpiritualibus, vel temporalibus antequam ritè celebrata electio à Sanctitate ſua, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente, & Sede prædicta confirmata, & litteræ Apoſtolicæ deſuper expeditæ fuerint, per ſe vel alium in toto vel in parte quouis quæſito colore immiſcere, aut ad illud, vt iſtam ſe recipi facere, vel aliàs ſe pro eius Prælato gerere præſumant.* De promouendis autem ad huiuſmodi Abbatias, & Monaſteria, quæ in Conſiſtorio prouidentur facienda eſt inquiſitio, & fabricandi proceſſus eo modo, ſicut de promouendis ad Eccleſias Cathedrales, prout ſuprà oſtendimus *hoc eod. lib. c.*9.*n.*139. *& ſeqq.*& expreſsè habetur in Conſtit.Greg.XIV. incip.*Onus Apoſtolicæ,ſub dat.Romæ* 15.*Maij* 1590. *propè finem*, in hæc verba. *Hæc porrò omnia, quæ de promouendis ad Eccleſias Cathedrales dicta ſunt, ad eos etiam pertinere, atque in eorum promotione ſeruanda eſſe declaramus, & decernimus, qui nominati, præſentati, aut electi fuerint ad dignitates Abbatiales & Prioratus, ſeu Præpoſituras, Monaſteriorum regimina, aut alias Regularium cuiuſuis Ordinis, aut etiam ſæcularium præfecturas, de quibus Conſiſtorialiter prouideri contigerit, atque eos præſertim, quibus præter curam & regimen Monachorum, aut Canonicorum, Clericorúmque Regularium, vel ſæcularium annexa eſt in populum iuriſdictio ſpiritualis, vel temporalis, excepta tamen ætate, circa quam nihil innouauit.* & nouiſſima adeſt particularis quoad hoc inſtructio iuſſu S.D.N. Vrbani VIII. edita, quam poſui *in fine d.cap.*9. *num.*141. *cum ſeqq.*

42 Debent tamen Abbates omnes perpetui, qui Monachis præsunt, à proprio Episcopo benedici, *cap. 1. de suppl. neglig. Prælat. cap. cùm contingat, de ætate*, Sbroz *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 8. n. 1.* Nouar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcopalib. verb. Abbas, num. 1. & 2.* Azor. *instit. moral. part. 1 lib. 12. cap. 20. q. 6.* Ego ipse *de officio & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. n. 51.* Me citato *in illo loco* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 11. q. 9.* vbi *q. 10.* attestatur Abbates Congregationis Cælestinorum, & Abbatem sancti Pancratij Florentiæ Ordinis Vallisumbrosæ, ex Priuilegio particulari posse à quocumque Antistite benedici, nulla in hac re obligatione locorum Ordinariis debita, & *quæst. 11.* refert priuilegium concessum Ioanni Abbati Monasterij Cistercij, vt Abbates, & Abbatissas sui Ordinis benedicere possit, refert post hæc impressa Nouar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere num. 10.*

43 Hæc benedictio nonnisi in die Dominico, vel festiuo fit, Panorm. *in cap. cùm contingat, n. 3. de ætat. & qualit.* Felin. *in cap. inter monasterium, n. 2. vers. de ista benedictione, de sent. & re iud.* Angel. *verb. Abbas, n. 6.* Syluest. *eod. verb. num. 4.* Castald. *in praxi Cærem. lib. 1. sect. 9. cap. 2. n. 2.* Ego ipse *d. allegat. 27. n. 53.* Me citato *in illo loco* Tamburin. *d. disput. 9. q. 7.* vbi *q. 8.*
44 vniuersaliter loquendo ait benedictionem hanc intra annum ab electione computandum postulandam esse, per text. *in Clem. 2. §. statuimus, de stat. Monach.* Quamuis benedictionem Abbatis non habere tempus præcisum, intra quod, & debeat peti, existimauerint Oldrad. *consil. 14. in princ. vers. item si hoc*, Card. Tusch. *d. litt. A. conclus. 8. num. 4.*

45 Et Abbates semel benedicti, si deinde ad aliam Abbatiam eligantur, non sunt iterum benedicendi; quamuis enim huiusmodi benedictio characterem non imprimat, nihilominus non propterea erit reiterabilis; nam multa sacramentalia, quæ non imprimunt characterem, non sunt reiterabilia, vt benedictio nuptiarum, quæ non repetitur, *cap. 1. & 3. de secund. nupt.* nec etiam pœnitentia solemnis reiteratur, *c. quamuis, & cap. in capite de consecr. dist. 3.* Quare ita tenent Nau. *cons. 2. de Sacram. non iterand.* Vgulin. *de offic. Episcopi, cap. 31. §. 1. num. 1.* Azor. *d. lib. 12. cap. 20. q. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 12. art. 5.* Ludouic. Mirand. *de sacr. Monialibus q. 7. art. 7. conclus. 1. in fin.* Ego ipse *d. allegat. 27. num. 51.* & me citato Tamburin. *d. disp. 9. q. 6.* Scip. de Rubeis *d. verb. Abbas, num. 3.* & ita declarasse sacram Rituum Congregat. *in Bituntina 25. Februar.* 1606. refert Nouar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere num. 11.*

46 Si verò Episcopus tertiò requisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, posset ipse Abbas non expectata benedictione officium administrare, & Ordines minores conferre, ac ea omnia, quæ sunt sui muneris præstare, & conferre, *d. cap. 1. de suppl. neglig. Prælat.* Scip. de Rubeis *d. verb. Abbas, n. 54.* Azor. *d. lib. 12. c. 20. q. 6.* Erasm. à Cochier *de iurisd. Ordin. in exemptos, part. 4. q. 78. n. 2.* Et maximè ex concessione Eugenij IV. & Iulij II. pro Cisterciensibus, & Leonis X. pro Camaldulensibus, vt referunt Collector *priuileg. Cistercien. verb. Abbas, §. 4. & 5.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 12. art. 4.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. artic. 9. conclus. 3.* Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. resolut. 1. num. 3.* S. Congregat. *sub die 16. Febr.* 1619. *& 8. Maij* 1627. cuius memini *in collect. Bullarij, verb. Abbas, num. 5. & 13.* me non citato Nouar. *d. verb. benedicere, num. 12.*

Promotionem enim Abbatis non facit Episco- 47
palis benedictio, sed Fratrum communis electio, vt ex Iu. Carnutensi tradit Renat. Chopin. *in suo Monast. lib. 2. tit. 1. n. 7.* Nam Abbas dicitur quis ante benedictionem, *cap. meminimus, de accusat. d. c. 1. Clem. Attendentes, §. statuimus, de stat. Monach.* Oldrad. *cons. 14. col. 2.* Bertachin. *verb. Abbas 5.* Brunor. à Sole *in locis commun. eod. verb. n. 2.* & potest vti Baculo, & reliquis Pontificalibus, Card. *in d. Clem. Attendentes, §. statuimus, q. 5. & seq.* Felin. *in cap. cum te, n. 7. vers. tertiò restringitur, de rescript.* Card. Tusch. *tom. 1. litt. A. conclus. 8. num. 3.* Tamburin. *d. tom. 1. disput. 11. q. 5.* Vnde hodie omnes ferè Regularium Abbates Summorum Pontificum concessione licèt benedictionis munus non acceperint, perinde Monasteria, ad quæ electi vel nominati fuerint, regere, & administrare, ac omnes actus in ipsis exercere valent, & insignia deferre, acsi munus huiusmodi fuissent consequuti. Ita Eugenius IV. concessit Congregationi S. Iustinæ de Padua, vt refert Fr. Emman. *in collect. Bull. Apost. pro Regul. Bull. 11. d. Pontificis, sub n. 15.* & Iulij II. idipsum concessit Monachis, & Abbatibus Oliuetanis, vt notatur *in libro Priuilegiorum eiusdem Congregationis, pag. 76.* & Pius V. Abbatibus Canonicorum Regularium, vt habetur *in libro Priuilegiorum, pag. 542.* De ritu benedicendi Abbates, vide Castard. *in praxi cæremon. lib. 1. sect. 11. cap. 2. cum seqq.* Tamburin. *d. disput. 11. q. 14.*

Habent autem Abbates plurimi ex Apostoli- 48
cæ Sedis priuilegio Episcopalia insignia (sicut & nonnulli alij Prælati inferiores Episcopis, gloss. *in cap. Abbates, de priuil. lib. 6.*) scilicet vsum Mitræ, & Baculi Pastoralis, *cap. vt Apostolica, eod. tit. & lib.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Abbas, vers. 2.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 93. num 9.* secundùm Lugdunens. impress.

Item ius solemniter benedicendi in propriis 49
tantùm Ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno Iure, videlicet post Missarum solemnia, Vesperas, & Matutinarum officia tantùm, non autem alibi, nec alio tempore, nisi hoc specialiter sit eis ab Apostolica Sede concessum, *d. c. Abbates*, Renat. Chopin. *Monast. lib. 1. tit. 2. n. 18.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 18. art. 1.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 7.* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 2. disput. 2. q. 7.* Dummodo tamen præsens non sit Episcopus, vel alius maior Ecclesiæ Prælatus, *cap. denique, 21. dist. c. ministrare, 26. q. 6. cap. cùm ad celebrandas, de consecrat. dist. 1.* Nouar. *d. verb. benedicere, n. 14* & sacra Rituum Congregatio de anno 1604. ad instantiã Episcopi Eugubini declarauit posse Abbatẽ Monasterij sancti Petri de Eugubio, solemniter quidem celebrare, & in Pontificalibus Populo benedicere, sed non in præsentia Episcopi; limitarunt tamen hæc assertio, vbi aliqua existeret ab Apostolica Sede specialis concessio, prout Sixtus IV.
sub dat. Romæ 17. Kalend. Octobris 1483. sui Pon- 50
tificatus anno XIII. concessit Præposito, siue Abbati sanctæ Mariæ Pacis Romæ Congregationis Canonicorum Regularium Lateranen. vt liberè & licitè possit, & valeat Mitra, Annulo, Baculo, & aliis Pontificalibus insigniis vti, necnon in dicto Pacis Templo, ac intra septa dicti Monasterij benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia elargiri, etiamsi in benedictione huiusmodi aliquis Antistes Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens fuerit, & habetur per extensum *in libro Priuilegiorum eiusdem Congregationis, pag. 369.* & attesta-

tur

tur Gabr. Pennot. *in ſua tripartita hiſtor. lib.3.c.33. n.4* hoc priuilegium praxi demandatum fuiſſe coram duodecim Illuſtriſſimis S.R.E. Cardinalibus, anno Domini 1614. die 2. Iulij in feſto Viſitationis Beatiſſimæ Virginis, poſt capellam ſolemniter habitam in ſacello B. Mariæ Pacis Romæ, per Reuer. Ioannem Chryſoſtomum Neapolitanum loci Abbatem, poſt Miſſam ſolemniter cum Inſignis Pontificalibus decantatam, refert me citato *in hoc loco* Nouar. *d. verb. benedicere, num.17.*

51 Illud tamen aduertere oportet, quòd licèt Abbas vſum Mitræ, & Baculi habeat, & ſolemniter populo benedicere poſſit, priuatam tamen benedictionem more Epiſcoporum per vias minimè dare poteſt, vt reſpondit ſacra Congregatio, *in vna nullius Prouinciæ Burgen. 24. Auguſti* 1609. Alovſ. Ricc. *in rerum Eccleſ. reſol. 461. p.1.* Vrſell. *in examine concluſionum legal. concl.1. n.123.* quos refert Nouar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere, n.15.*

52 Baculo Paſtorali vtuntur Abbates quem deſcribit Barthol. Gauant. *in comment. rub. Miſſal. & Breuiar. Rom. tom.3. part.2. tit.1. num.6. & part.5. tit.3. §.3.* Si illis ſpecialiter in ſuis priuilegiis concedatur, ſecundùm Stephan. Durant. *de ritib. Eccleſ. lib.2. cap.9. num.58.* me citato *in hoc loco* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. Baculum, num.5.* & nec adhuc illo vti poterunt extra proprias Eccleſias, niſi ex ſpeciali priuilegio id eis indultum fuiſſet, prout conceſſum reperitur Abbatibus Canonicorum Regularium Congregationis Lateranenſ. per Vrbanum III. vt ſcilicet in Proceſſionibus ſuarum Eccleſiarum diebus ſolemnibus Baculum Paſtoralem extra eaſdem Eccleſias deferre poſſint, vt habetur *in libro priuil. eiuſd. Congr. pag.214.* me citato *in hoc loco* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. Baculum, num.3.* vbi ex Lantet. de Franchis *in controu. inter Epiſcopos, & Regular. q.27. pag.341.* exiſtimat in hac materia priuilegij tenorem eſſe attendendum; & quamuis Oldrad. *conſ.14. in fin.*
53 crediderit Abbatem ante benedictionem non deferre Baculum Paſtorale; contrarium tamen, ſi confirmatus ſit, tenent Abb. *in cap. inter Monaſterium, col. vlt. verſ. quæro vlteriùs, n.25. de re iud.* Zabarell. *in Clem. Attendentes, in 6. q. de ſtat. Monach.* Card. Tuſch. *d. litt. A. concl.8. num.3.*

54 Mitræ triplex eſt ſpecies, vna, quæ pretioſa dicitur, quia gemmis & lapidibus pretioſis, vel laminis aureis, aut argenteis contexta eſſe ſolet; altera aurifrigiata ſine gemmis, & ſine laminis aureis, vel argenteis, ſed vel aliquibus paruis margaritis compoſita, vel ex ſerico albo auro intermixto, vel ex tela aurea ſimplici ſine laminis, & margaritis, *vt ſuprà.* Tertiò, quæ ſimplex vocatur, ſine auro ex ſimplici ſerico damaſceno, vel alio, aut etiam linea ex tela alba confecta rubeis laciniis, ſeu franciis, & vitis pendentibus, *ex Cæremon. Epiſcop. lib.1. cap.17.* Caſtald. *in praxi Cæremon. lib.1. ſect.5. cap.4. num.5.* Ex his tribus Mitris Abbates illa tantùm vti debent, & non alterius ſpeciei, quæ eis à Sede Apoſtolica eſt conceſſa, me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Mitra num.1.* ille enim cui ex priuilegio conceditur vſus Mitræ auriphrigiatæ, & pretioſæ reputatur dignior illo, cui vſus Mitræ ſimplicis conceſſus eſt; ita Mich. Leon. Eſten. *in ſpeculo ſacrar. Cæremon. verb. Abbas, §. Abbatis veſtes, & inſignia, verſ. Mitra Abbatis.* Abbates autem exempti, quando interſunt Prouincialibus Conciliis, & Epiſcopalibus Synodis, poſſunt vti Mitris aurifriſiatis, ſed non habentibus gemmas, vel laminas aureas, vel argenteas; ſi verò non ſunt exempti vti debent, ſimplicibus albis, & planis, id eſt, non aurifriſiatis, ſed in aliis locis exemptis vti poſſunt Mitris, prout indulta conceſſa à Sede Apoſtolica eis permittunt, *d. cap. & Apoſtolica.*

Qui verò ſpeciali Sedis Apoſtolicæ priuilegio 55
habent vſum Pontificalium ſupradictorum, ſunt Abbates Canonicorum Regularium Lateranenſium, vt videre eſt *in libro priuilegiorum illius Ordinis, Mediolani impreſſo, de anno* 1606. Et Congregationis ſancti Saluatoris Bononien. per Innocentium VIII. vt patet ex *Conſtit. eiuſd. Pontif. ſub dat. Romæ apud ſanctum Petrum pridie Idus Nouembris* 1489. Et Caſſinenſes, aliàs ſanctæ Iuſtinæ de Padua, per Eugenium IV. *ſub dat. Florentiæ 7. Kalend. Iunij* 1442. Camaldulenſes, per Leonem X. Vallumbroſani quamplurimi, per Gregor. IX. *ſub dat. Auenioni 11. Kalend. Iulij Pontificatus ſui anno* 11. Cœleſtini, per Eugenium IV. vt refert Fr. Emman. *in collect. priuil. pro Regular.* Bulla 18. eiuſdem Pontificis, & vniuerſaliter per Paulum V. *ſub dat. Romæ 29. Ianuarij, anno Pontificatus ſui XI.* & habetur in appendice Bullarij noui Laërtij Cherub. *Conſtit.6.* aliàs 94. *Pauli V.* Montis Oliueti per Iulium II. Montis Virginis, per Vrbanum IV. *ſub dat. apud Vrbem veterem 2. Idus Septemb. ſui Pontificatus anno III.* & habetur *in tom.1. Bullarij noui, conſt.6.* eiuſdem Pont. Præmonſtratenſes, vt *in libro priuilegior. ſui Ordinis tom.2. Bull.107.* de his meminit, me citato *in hoc loco* Ioan. Anton. Nouar. *in Lucerna Regul. verb. Pontificalia,* & Tamburin. *d. tom.1. diſp.20. q.1. ex n.14.* vbi *à num.* 26. latè probat Commendatarios inſigniis Pontificalibus, niſi ſpeciali priuilegio fuerint ſuffulti, vti non poſſe. Abbates verò, ſeu Commendatarij B. Mariæ Farfenſis, & ſancti Saluatoris Maioris poſſunt vti inſigniis Pontificalibus, *ex Conſtit. Vrbani VIII.* incip. *Romanus Pontifex die* 18. *Nouembris* 1628. quam refert Tamburin. *d. tom.1. diſput.3. q.4. poſt num.20.* & eis tanquam locorum ordinariis, ſeu illorum Officialibus litteræ Apoſt. dirigi debent, non autem Archiepiſcopis, aut Epiſcopis viciniorибus, idem S. D. N. Vrbanus VIII. *in alia Conſtit.* incip. *Paſtoralis 18. Nouembris* 1627.

Item Abbates generales quorundam Ordinum 56
Monachalium ex priuilegio Summorum Pontificum habent facultatem deferendi Prælatorum Regularium habitum, hoc eſt, Capucium, ſiue Mozzettam, mantellettum, birretum Clericalem, & pileum more Prælatorum, retento ſemper ſui habitus colore, vt in Italia deferunt Abbas Montis Caſſini, Abbas ſanctiſſimæ Trinitatis Cauen. Ordinis Caſſinen. aliàs ſanctæ Iuſtinæ de Padua, Abbas ſancti Michaelis de Valuenere Ordinis Vallis Vmbroſæ, Abbas Generalis Cœleſtinorum, vt *in Conſtit. Pauli V.* incip. *Ex iniuncto, ſub Dat. 9. Decembris* 1606. & Abbas generalis Montis Virginis, ex deciſione Congregationis ſacrorum Rituum, *ſub die 9. May* 1606. refert me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regul. verb. Mantellettum, & verb. Mozzetta.* Sunt & 57
alij quamplurimi Abbates, tam Regulares, quàm ſæculares in Gallia, Hiſpania, & Germania, qui Prælatitium, vt ſupra habitum geſtant, & poſſunt extra ſua Monaſteria, & vbique etiam coram Epiſcopo deferre Mozzettam, vt reſpondit ſacra Rituum Congregatio *ſub die 9. Decembris* 1617. & iterum Illuſtriſſimo D. Cardinale

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Crescentio referente inhærendo Decreto sub die
30. Martij 1621. Abbatem S. Andreæ Congrega-
tionis Lateranen. ciuitatis Vercellen. posse vbi-
que etiam præsente Episcopo deferre Mozzettam,
eidémque Pontificaliter celebranti iuxta anti-
quam consuetudinem, sede, seu cathedra cum duo-
bus gradibus vti licere.

58 Illud tamen aduertere oportet, quòd Abbas
insignia Pontificalia deferendi Ius habens, præ-
cedit non habentem, vt resoluit Pacian. *de probat.*
lib. 2. cap. 28. num. 6. vbi *num. 40.* quòd poterit de-
ferre insignia Pontificalia in Ecclesia exempta,
licèt priuilegium dicat, vt deferat in suo Mo-
nasterio, & *num. 41.* quòd poterit deferre insignia
Pontificalia extra Monasterium in Ecclesia exem-
pta, quando vsus eorum fuit simpliciter conces-
sus, & *num. 42.* quòd non potest insignia Pontifi-
calia deferre extra Monasterium sine licentia Or-
59 dinarij. Pendente autem controuersia inter Epi-
scopum Clusinum ex vna, & Abbatém sancti
Saluatoris Montis Amiatide, & super Moz-
zettæ in Terra Radicofani Clusinæ Diœcesis
delatione partibus ex altera; sacra Congregatio
Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regu-
larium præpositorum, eidem Abbati extra clau-
stra cum præfata Mozzetta incedere minimè li-
cere decreuit.

Idem etiam censuit S. Rit. Congreg. *in Eugubi-*
na 17. *Iulij* 1604. dum decidit Abbatem in Pro-
cessionibus extra suam Ecclesiam & Conuentum
non posse vti Mitra & Baculo, nec etiam ante se
deferri facere, & ead. S. Congreg. *in Tornacen.*
2. *Augusti* 631. censuit non licere Abbati titu-
lari habenti iurisdictionem quasi Episcopalem
cum vsu Mitræ & Baculi deferre Mitram extra
proprias eorum Ecclesias per Diœceses Ordina-
riorum absque speciali indulgentia Sedis Apost.
nec sine, nec cum licentia Ordinariorum, & *in*
Cameracen. 6. Decembris 1631. respondit Abbatem,
licèt exemptum & habentem priuilegium vsus
Pontificalium, non posse illi vti extra Monaste-
rium, nisi de licentia Ordinarij.

Baldachino vti non licet Abbatibus, nisi illis,
quibus Sedes Apost. specialiter concessit, prout
specialiter concessum reperitur Abbatibus Oli-
uetanis per S.D.N. Vrbanum VIII. *in Constit. 96.*
incip. *Exponi, sub die 4. Aprilis* 1629. & Abbati-
bus Cassinensibus per eundem S. D. N. *Consti-*
tut. 101. incip. *Exponi, sub die* 11. *Iulij eiusdem an-*
ni, cuius meminit me citato *in hoc loco* Nouat. *in*
lucerna Regul. verb. Baldachinum, num. 3. vt scilicet
Baldachino illis vti liceat in tribus ad summum
festiuitatibus, sine auro tamen & pompa, & ali-
quibus etiam ministris paratis sacris indumen-
tis, qui ad summum sint duo Diaconi, & Pres-
byter assistentes; Diaconus, & Subdiaconus pro
cantandis Euangelio & Epistola, ac sex ad sum-
mum, alij duo cum Plunialibus, duo cum Pla-
netis, & duo cum Tunicellis coloris tempori
conuenientis. Non debent tamen iidem Abba-
tes habere, aut tenere sedem suam Abbatialem
fixam & permanentem prope Altare, vt sedes
Episcopalis retineri consueuit, minúsque licet
supradictis sex Monachos paratis, vt supra, sedere
in sedibus Choralibus, vt Canonicorum secula-
rium mos est, sed sedes pro Abbate solemniter ce-
lebrante retineatur in Ecclesia his tantummodo
tribus diebus, quibus ipse Abbas solemniter ce-
lebrat, dictique sex Monachi parati sedere debent
loco congruo, iuxta Ecclesiarum conuenientem
situm super scabellis ad hunc effectum tunc ap-
positis panno laneo coopertis.

Præter insignia Episcoporum habere dicuntur 60
Abbates vsum, & exercitium Pontificalium, po-
tius ad decorem suarum Ecclesiarum, quàm ad
significationem eorum, ad quæ in Episcopo fue-
runt instituta, *cap. vt Apostolicæ, de priuil. lib. 6.* Abb.
in cap. inter Monasterium, in fin. de re iudic. Cardin.
Tusch. *d. litt. A. conclus. 9. num. 2.* & sic illa exercent,
quoad benedictionis munus in rebus sacris exer-
cendum; & in primis illos posse benedicere pa- 61
ramenta, & ornamenta Ecclesiarum sibi tantum
subiectarum, censuit sacra Rituum Congregatio,
sub die 24. *Augusti* 1609. vt refert Barth. Gauant.
in comm. rub. Miss. & Breuiar. tom. 1. part. 4. tit. 19. de
rub. benedic. num. 22. Nouat. *in Lucerna Regul. verb.*
benedicere, n. 1. & 2. Imò vbi vigeret cõsuetudo non
tantùm suarum Ecclesiarum, verùm etiam vnde-
cumque ad se venientia, vt testatur Syluest. *in sum.*
verb. Benedictio, num. 3. & hanc esse multorum opi-
nionem referunt Franc. Emman. *quæst. Regul. tom. 1.*
q. 19. art. 2. & Ludouic. Miranda *in man. Prel. tom. 1.*
q. 4. art. 3. Sed hanc consuetudinem abrogauit Sa-
cra Rituum Congr. *sub die* 18. *Augusti* 1629. quo-
ad ornamenta & paramenta, quæ suarum Eccle-
siarum non sunt; nam Abbatibus ex consuetudi- 62
ne licere sacras Vestes, & Pallas Altaris Ecclesia-
rum sibi subiectarum benedicere resoluunt, sic
necessariò intelligendi, Syluest. *d. verb. Benedictio,*
num. 5. Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 30. n. 2.*
necnon Corporalia, vt per Angel. *verb. Benedictio,*
num. 2. Syluest. *eod. verb. num. 5.* Vnde seclusa con-
suetudine, quæ videtur fundari in priuilegiis an-
tea ipsis Abbatibus concessis, ac proinde tacito
Summi Pontificis consensu permissa ex Azor. *in-*
stit. moral. part. 2. lib. 8. cap. 7. q. 2. vel speciali hac de
re non existente priuilegio, credo Abbates non
posse benedictionem huiusmodi impertiri, cùm
non semel concessam videamus aliquibus Abba-
tibus per Sedem Apostolicam, qui nullo modo
eam impetrarent, si à Iure communi sibi conce-
deretur, iuxta reg. *l. 1. ff. ad municip. l. Imperatores, ff.*
de priuileg. credit. l. 1. C. de thesaur. lib. 10. & ideò In-
nocentius VIII. priuilegio suo edito de anno
Dominicæ Incarnationis 1489. quinto Idus Apri-
lis, ad petitionem Ioannis Abbatis Cisterciensis
concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius
tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero
perpetuis futuris temporibus quæcumque vesti-
menta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia,
Vasculaque ad reponendum sacram Eucharistiam
in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, &
Calices consecrare, tam de dicto Ordine, quàm si
ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant,
& possint, refert Ludouic. Miranda *in man. Prelat.*
tom. 2. q. 41. art... Ego ipse *de offic. & potest. Episcop.*
part. 2. allegat. 27. n. 36. Aliud priuilegium concessit
Iulius II. Abbati sancti Æmiliani de la Cogolla,
quod refertur à Fr. Emman. *in noua collect. Bullar.*
Bull. 25. dicti Pontificis, vbi inter alia ei concedi-
tur, vt possit Cruces benedicere; aliud quoque
concessit Paulus III. Priori Vallischolarium in
Abbatem euecto, quod habetur apud Rhenat.
Chop. *in Monast. lib. 1. tit. 2. n. 18.* Nouissimè sacra
Rituum Congregatio multis Abbatibus talia pri-
uilegia non habentibus concessit, vt possint bene-
dicere huiusmodi ornamenta, anno enim 1610.
die 12. Iunij concessit Abbati de Murbach Princi-
pi Imperij, nullius Diœcesis Sedi Apostolicæ im-
mediatè subiecto, prædictam facultatem pro sua

Ecclesia

Ecclesia cum clausula restrictiua, *dummodo in illis benedictionibus vnctio non adhibeatur.* Et anno 1606. die 18. Nouembris Abbati S. Petri de Monte Theolen. Diœcesis dedit facultatem benedicendi ornamenta Sacerdotalia pro seruitio Monasteriorum sibi subiectorum, cum eadem clausula restrictiua. Et anno 1610. die 9. Octobris concessit Abbati Bredleuiensi Polonien. Diœcesis, facultatem benedicendi paramenta Ecclesiastica pro vsu Ecclesiarum Parochialium suæ Abbatiæ. Credo tamen non esse necessarium in specie Abbatibus concedi facultatem benedicendi paramenta huiusmodi, sed sufficere in genere concedi à Sede Apostolica exercendi Pontificalia, prout Illustriss. DD. Cardinales sacri Concil. Trident. Interpretes super Decretum Trid. Concil. *sess. 23. c. 10.* sic cen-
63 suerunt. *Abbas, qui est benedictus, vel qui ex priuilegio Sedis Apostolica habet, vt Pontificalia exercere possit, acsi esset benedictus, potest omnia sacra benedicere, illis exceptis, in quibus vnctio requiritur*; vt refert Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 30. num. 2.*

64 Ex qua sacræ Congregationis decisione proximè relata in fine colliges, non licere Abbatibus consecrationem vllam efficere, in qua vnctio requiritur; quod tamen per eandem sacram Congregationem ad fauoré Monachorum Cassinensium fuit declaratum non procedere, vbi speciali Sedis Apostolicæ priuilegio fuerit indultum, vt Calices, Altaria, lapides, & alia, in quibus vnctio requiritur, consecrent, & benedicant, vt in sequenti decisione. Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trident. Interpretum declarauit decisionem a se alias editam, quòd *Abbates vtcumque benedicti benedicere non possunt ea, in quibus vnctio requiritur, non obstare quominus ydem munus prædictæ benedictionis, quoad ea, in quibus vnctio requiritur, impendere queant, si specialibus Sedis Apostolicæ priuilegys, quibus idem Concilium nequaquam derogat, muniti fuerint. Datum 10. Septembris 1614. P. Card. Arigon.* Ideò absque speciali priuilegio Abbates non poterunt consecrare Calices, Patenas, Pyxides, & alia similia vasa Ecclesiastica, necnon Altaria, & lapides deseruientes ipsis Altaribus, & Campanas, ac omnia alia in quarum consecratione requiritur vnctio chrismatis. Nouar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere num. 4.* nam videmus aliquibus Abbatibus specialia priuilegia ad hæc, vel eorum aliqua consecranda per Summos Pontifices concessa, quæ refert Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 1. disput. 23. quæst. 1. vsque ad 14.*

65 Poterant olim Abbates exempti habentes Ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre suis subditis, non solùm Monachis, verùm etiam & laicis, in quos Ordinariam Ecclesiasticam habebant iurisdictionem, vt expressè probat text. *in cap. Abbates, de priuil. lib. 6.* & sic eo attento resoluunt Syluest. *in summ. verb. ordo, il 3. num. 2.* Couar. *lib. 1. variar. cap.* 10 *num.* 10. Rodulph. Cupers *in repet. cap. Sportebat 79. dist. in §. Tonsura, num.* 6. Rebuff. *resp.* 2. Fusc. *de Visitat. lib. 2. cap. 15. n. 93.* & alij citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 105. *num.* 1. quibus addo Aloys. Riccium *in collect. decis. part. 4. collect. 955.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 24. num.* 14. Fr. Ludou. Mirandam *in man. Prælat. tom. 1. q. 38 art. 9. conclus.* 1. Sanch. *in consil. moralib. lib. 7. cap. 1 dub. 19. n. 5. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 791 num.* 1. Molfes. *d. tract. 2. cap. 2. num.* 18.

66 Hodie ex noua dispositione Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap.* 10. non licet Abbatibus, & aliis quibuscunque quantumuis exemptis in posterum intra fines alicuius Diœcesis existentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus non sit, Tonsuram, vel Minores Ordines conferre, refert Fr. Ludou. Miranda *d. art. 9. concl. 2.* quem citaui, *de officio, & potestate Episcopi, p. 2. alleg. 3. num.* 11. addo Portel. *in dubiis Regular. verb. Abbas* 2. Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 29. num.* 19. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 2. disp. 2. q. 7. num.* 1. Scip. de Rubeis *in Aphorism. Episcop. verb. Abbas, n.* 13. & nouissimè Illustriss. D. Roder. à Cunha *in comment. ad cap. 1. num. 6. dist. 95.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. Eccles. cap. 7. n. 8.* Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. cap. 1. num.* 34. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 791. num. 7.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 2. ante num. 7.* Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol. 1. num.* 23. Homobon. *in consult. tom. 1. p. 5. resp.* 194. Nald. *in sum. verb. Abbas, num.* 3. Alzed. *d. p. 2. cap. 6. num.* 78. Literat. *in sum. p. 1. cap. 46. num.* 4. Tanner. *tom. 4. disput. 5. q. 3. dub. 2. num.* 27. Ioan. Bapt. de Fabris *de Sacram. Ordin. in communi, cap. 7. q. 2.*

Quare cùm Concil. *d. cap.* 10. vtatur verbis, *non liceat Abbatibus*, &c. quæ irritant actum quoad valorem substantialem, si illi, non obstante priuilegij reuocatione, Ordines conferrent aliquibus, qui Regulares subditi non sint, non solùm illicitè, sed etiam inualidè ordinarent; ita Laurent. de Peirinis *de Prælato Regul. tom. 2. q. 5. cap 7. num.* 25. Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 29. num.* 8. Quicquid contrarium, immo talem ordinationem esse validam licet illicitam respectu vsus Ordinis existimauerint, Lap. *alleg.* 138. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 18. art. 1.* Molfes. *d. tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 18. in fine*, Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num.* 17. Tamburin. *d. tom. 2. disp. 2. q. 8. n. 1.* Præpos. *in 3. p. q. vnic. de Ordine, dub. 13. num.* 124. Ludou. de san Iuan *en su Luz de Sacerdotes, q. 3. regul. art. 1. concl. 2.* Marcel. Vulpe *d. cap. 7. num.* 10.

Vnde cùm iam Abbates huiusmodi faculta- 67
tem non habeant Tonsuram, & minores Ordines conferendi, nisi Regulari suo subdito, sequitur illos conferre non posse aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis sæcularibus suorum Superiorum dimissorias afferentibus, ita voto Rotæ de mandato bonæ memoriæ Clementis VIII. responsum fuisse refert Seraph. *decis.* 985. *p.* 1. cuius memini Ego ipse *dicta alleg. 3. num.* 11. & Episcopo Eugubino rescripsit sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *sub die 3. Nouembris* 1593. resoluunt Scipio de Rubeis *d. num.* 13. Ludou. Miranda *d. conclus.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 2. ante num.* 7. vnde *num.* 9. colligit tria requiri in Abbate, vt promoueat ad Ordines, nempè, quòd sit Presbyter, quòd benedictionem accipiat per manus impositionem ab Episcopo, aut benedici solitus, si eum Episcopus benedicere negligat, tandem quòd proprio Monacho conferat, refert Illustriss. D. meus, *vbi suprà*, & Stephan. Gratian. *tom. 5. cap. 845. à princ.*

Notandum tamen est (sine præiudicio superio- 68
ris resolutionis, quam verissimam indico) apud aliquos Doctores inueniri sacram Congregationem Concilij olim censuisse, quòd Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & mu-

nus benedictionis susceperint, posse Tonsuras, & Ordines minores sæcularibus, Episcopi Iurisdictioni subiectis, conferre, si modo ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impertauerit, itavt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis, &c. Possunt etiam ipsi Abbates eosdem Ordines conferre aliis Regularibus, qui dimissorias speciales superiorum suorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint, ac prætetea aliis sæcularibus, qui aliorum Episcoporum Iurisdictioni subiecti sint, dummodo Superiorum dimissorias attulerint, & specialem consensum Episcopi loci, in quo Ordines huiusmodi cupiunt suscipere. Ita referunt, & sequuntur Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, propè fin. vers. Abbatibus*, Bonacin. *de Sacram. disput.* 8. *q. vnica, puncto* 4. *num.* 3. Vgolin. *de offic. Episcopi, cap.* 26. §. 19. Paul. Layman. *in quæst. Canon. cap.* 17. *num.* 21 9. *& in sum. Theolog. moralis lib.* 5. *tract.* 9. *cap* 9. *num.* 2. Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 78. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *q.* 7. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *num.* 15. *cum seq.* Sanch. *in consil. moralib. lib.* 7 *cap.* 1. *dub.* 21. *à n.* 5. Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccles. cap.* 7. *num.* 8. Moscon. *de maiest. milit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 9. Fornar. *de Sacram. Ordinis, c.* 5. §. 2. Alcuin. *de potest. Abbatum, cap.* 22. *num.* 18. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 18. Veuer. *in examine Episcop. lib.* 1. *cap.* 12. Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. Abbas, num.* 34 Lezan. *in sum. quæst. Regular. tom.* 1. *c.* 18. *num.* 13. Ioan. Præposit. *in* 3 *p. S. Thomæ quæst. vnic. de Sacram. Ordinis, dub.* 13. *num.* 127. Ioan. Baptist. Tiber. *in instruct. ordinan. cap.* 7. *q.* 48. *in fine*, Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 7. *ex num.* 3. Grilenzon. *cons.* 142. *num* 52. Ex quibus plures inueni non vulgaris scientiæ viros, qui horum resolutioni pertinaciter adhærebant, vnde Procurator generalis Cœlestinorum in hac Romana Curia dubium hac de re in sacra Congreg. negotiis Episcop. & Regul. præposita, *sub die* 12. *Iunij* 1631. proponi curauit, sed illo tunc minimè deciso adhuc sub Iudice lis est.

69 In omui casu, quo huiusmodi Abbates primam clericalem Tonsuram, minoresque Ordines suis subditis Regularibus conferre possunt, illis licitum est in interstitiis dispensare, vt tradit Sorb. *in compend. Mendicant. verb. Ordines sacri, vers. quando verò Abbates*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubric.* 12. *cap.* 13. *num.* 42. Ego ipse *d. part.* 2. *alleg.* 18 *num.* 3. *in fin. & alleg.* 3. *num.* 6. *&* 7. neque tunc examinandos esse ab Episcopis, sed ab Abbatibus, non obstanre Conc. Trid. dispositione, consulit Nauar. *cons.* 13. *n.* 1. *in antiq.* alias *cons.* 14. *in nouis, sub tit. de priuileg.*

70 Vtrùm autem Abbates, qui ea facultate gaudent, conferendi Regularibus sibi subditis minores Ordines, possint illos conferre Nouitiis? in dubium ab aliquibus reuocari poterit, in quo Suar. *tom* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 12. affirmatiuam partem sequitur per glos. *verb. consolauerint, in d. cap. Abbates, de priuileg. lib.* 6. & refert eam expressè tenere Rebuff. *in praxi part.* 1. *tit. de Cler. num.* 18. Verùm probabilius censeo tali facultate non gaudere, præcipuè attenta dispositione Concil. Trid. *d. cap.* 10. cùm nouitius non possit strictè appellari Regularis, eo maximè, quia pendente probationis anno non habent quoad Ordines suscipiendos pro subdito Prælati Religionis. Quare ita tenent Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *litt. A. conclus.* 9. *num.* 7. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 23. §. 3. *in comment. litt. G.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 9. *concl.* 2. *in fine*, Sayr. *de censur. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 5. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 23. *art.* 2. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum Nouitiis, disput.* 11. *q.* 8. *num.* 4. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 3. *num.* 8. Suar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 6. *de voto, cap.* 11. *num.* 9 Nald. *verb. Nouitius, num.* 8. Vgolin. *de offic. Episcop. cap.* 26. §. 20. *num.* 7. Tamburin. *d. tom.* 2. *disput.* 2. *quæst.* 27.

Verùm si Abbates, aut alij Religionum Prælati haberent speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissarias litteras ad quemcunque Episcopum, licèt in illo non exprimatur, quod illud valeat Nouitiis communicare, poterunt tamen etiam Nouitiis illas, vt à quocunque Episcopo ordinentur, sicuti cæteris Monachis professis, concedere, vt benè resoluunt Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *in fine*, Ioan. Bapt. Tiber. *in instruct. pro Ordinand. cap.* 7. *q.* 5. Barthol. de Vecchis *d. q.* 8. *num.* 3. *vers. si verò*, Tambur. *d. q.* 27. *num.* 2. Diana *moral. resolut. p.* 3. *tract.* 7. *resol.* 7. *& p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 7. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin. *de Instit. tractat.* 2. *disp.* 138. *vers. præter hos*, Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 2. Ego ipse *in tract. de appellatione verborum vtriusque iuris signif. appellat.* 232 *num.* 16. Sed an Abbas priuilegium habens conferendi Tonsuram & minores Ordines suis subditis Regularibus, valide conferat Tonsuram, & minores Ordines ei, qui re ipsa sibi subditus non est, eo quòd professionem inualidè emiserit, quem tamen subditum putat? vide Bonac. *de Sacram. in nouiss. addit. ad disp.* 3. *q.* 8. *puncto* 3. *ante punct.* 4. 71

Dignitate autem omnibus Clericis, & Dignitatibus quoque, ac Personatibus post Episcopos præferuntur Abbates, vt ostendimus in principio huius cap. nisi in iis actibus, in quibus Cathedralem Ecclesiam repræsentant, vt Processionibus, & similibus. Abbatum auctoritas, & potestas in Monachos est ferè tanta, quanta Episcoporum in subditos, præsertim verò in absolutionibus, & dispensationibus. Possunt namque Abbates Monachos suos absoluere à peccatis omnibus, & censuris, nisi alteri à Iure specialiter reseruatis, Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 2. *&* 3. Tamburin. *d. tom* 2. *disp.* 14. 72
q 12. Sed à sententia excommunicationis pro iniuria Clericorum, etsi Romano Pontifici reseruetur, eos absoluunt, ex ipsius Romani Pontificis concessione, *cap. Monachi, de sentent. excomm.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 73. *cum seqq.* Tamburin. *d. tom.* 2. *disput.* 14. *q.* 10. *per tot.* & *q.* 11. quærit à quonam absolui possit Abbas, vel alius Prælatus Regularis ab excommunicatione *Can. si quis suadente diabolo*, 17. *q.* 4. 73

A votis quoque, & iuramentis suos subditos exemptos absoluunt Abbates, & cæteri Prælati Regulares, sicut Episcopi, vt per Valent. *tom.* 6. *disp.* 6. *q.* 6. *puncto* 7. *col.* 10. *vers. sed cùm constet*, Aragon. 2. 2. *q.* 88 *art.* 8. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 4. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 31. *n.* 18. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 15. *art.* 7. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 88. *&* 89. Lessi. *de Iust. lib.* 2. *cap* 40. *dub.* 13. *n.* 107. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 340. Suar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 14. *cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 3. 74

75 *num.* 3. Quod etiam locum habet in Abbatibus habentibus territorium cum iurisdictione Episcopali respectu subditorum territorij huiusmodi, sicut benè resoluunt Syluest. *in summ. verb. votum* 4 *q.*3.*dist.*4. Nauar.*in man.c.*12.*num.*75. Azor. *d.lib.*11.*cap.*19.*q.*2. Suar.*d.cap.*10.*n.*13. Valer. Reginald. *dict.lib.*18.*num.*339. Sanch.*d.cap.*38.*n.*19.

76 Dispensare autem possunt Abbates cum suis Monachis in nonnullis casibus ex concessione Iuris communis, aut regulæ approbatæ, vel priuilegij. In Iure autem communi inuenitur expressum posse Abbates dispensare, primò cum Nouitio, vt promoueatur ad sacros Ordines in ætate minori, aut breuiori tempore, quàm per Canones sit statutum, vt notatur *in cap. Monachus*, 77. *dist.* Hodie tamen aliud statutum est à Tridentino Concilio, vt suprà notauimus, & infrà *in cap.*33.§.1. *de qualitatibus Ordinandorum*, videbimus.

77 Secundò, cum apostata Monacho à Religione, vt ministrare in Ordinibus possit, & ad maiores Ordines promoueri, nisi in apostasia fuerit ordinatus, quo casu solus Papa dispensat, *c. fin. de apostat.* Decian. *tract.crim. lib.*5.*cap.*73.*num.*18. Suar. *tom.*5.*de censur.disput.*31.Sayr.*eod.tractat.lib.*4.*c.*13. *n.*16. Aldrete *de Relig.discipl.tuenda,lib.*2.*c.*18.*n.*18.

78 Tertiò, vt Monachus Ecclesiastica officia, aut dignitates consequi possit, si Episcopi consensus accedat, *cap.*1.*dist.*58.

79 Quartò, in irregularitate quam Monachi contraxerunt accipientes Ordines in excommunicatione ignoranter, non autem si scienter id egerint, sicut nec in alia grauiori irregularitate dispensant. Vide *c.cum illorum*, & ibi Host. Panorm. & alij, *de sentent. excomm.*

80 Quintò, vt Monachus habeat propriam cellam in Monasterio ab aliis separatam, ad ipsius Abbatis iudicium, *cap.fin.*20.*q.*4.

81 Sextò, dispensat Abbas in ieiuniis, & delectu ciborum, *cap.non mediocriter, & cap.carnem, & cap. nunquam, de consecr. dist.*8.*cap.cum ad Monasterium, vers. quamquam, de stat. Monach.* & in silentio, & operibus manuum, & aliis ad quæ tenetur ex regula, præterquam in tribus substantialibus votis; tam dispensat etiam, ne statutis à iure diebus communicent Eucharistiam, *Clem.*1.§.*sanè, de stat. Monach.*

82 Abbatibus quoque nonnulla sacri Canones præcipiunt, aut prohibent. Primò enim tenentur Abbates ad Synodum Diœcesanam, aut Prouincialem accedere, si Curatas Ecclesias habeant, quamuis ipsi sint à iurisdictione Prælatorũ exempti, *cap.quod super his, de maior. & obed.* Hodie Abbates exempti, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis Generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur, iuxta dispositionem Concil.Trident.*sess.*24.*de reform. cap.*1. tradunt Vgolin.*de potest.Episcopi,cap.*48.§.2. *num.*1. Erasm.à Cochier *de iurisdict.Ordin.in exemptos, part.*4.*q.*19.

83 Secundò, Monasteria sibi subdita ex officio visitare, Concil.Trid.*sess.*25.*de Regular.cap.*20.Azor. *instit.moral. part.*2.*lib.*3.*c.*40.*q.*9. quem refero ego ipse *in collect.ad cap.vlt.num.*3.*de stat. Monach.*

84 Tertiò, curare, vt in suis Monasteriis sacræ Scripturæ lectio habeatur, sicut in Trid. Concil. est constitutum *sess.*5.*de reform.cap.*1. *vers. in Monasteriis quoque Monachorum*, Paul. Fusc.*de visitat. lib.*2.*cap.*15.*num.*73. Ego ipse *de offic. & potestate Episcop. part.*3.*allegat.*56.*num.*16.

Quartò, circa Monachos suos in his omnibus 85
curam, & diligentiam adhibere, quæ à sacris Canonibus de eorum vita, & moribus statuuntur, quæ infra suo loco exponemus.

Quintò, interdicitur eis, ne Prioratibus, & 86
aliis beneficiis subditorum suorum nouas pensiones imponant, aut veteres augeant, *cap. prohibemus, de censib. Clem.vnic.de supplen.neglig. Prælat.*

Sextò, ne sine consensu Capituli, Clericos in 87
Ecclesiis, in quibus habent Iuspatronatus, præsentent, *cap.ea noscitur, de his quæ fiunt à Prælatis.*

Septimò, ne aliquem de sacro Fonte suscipiant, 88
vt statuit Antisiodoren. Concil. relatum *in cap.non liceat, de consecrat.distinct.*4. Sanch. *de matrim.lib.*7. *disput.*60.*num.*21. Posseuin. *de officio Curati, cap.*6. *num.* 27. *vers. Secundò*, Gallet. *in margarita casuum conscient.verb.Religiosus, pag.*225.*in fine.* Rebell. *de obligat.Iustit.part.*2.*lib.*3.*q.*6.*n.*10. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*31.*n.*157. *vers. Quarto*, Ludouic. Mirand. *in man. Prælat. tom.*1.*q.*43. *art.*1. *in concl. propè med.* Bonacin. *de matrim.q.*3. *puncto* 5. §.2.*num.*25. Basil.Pont. *de impedim.matrim.cap.*24. §.1.*vers.Exclusi.* Me citato Tambur.*d.tom.*2.*disp.*4. *q.*2. limita tamen in Abbate, seu Religioso facto Episcopo, Greg.Lop.*l.*65.*verb.maioral.tit.*5.*part.....* Fr. Emman. *quæst. Regul.tom.*2. *q.*58. *art.* 3. plures, quos refert, & sequitur Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6.*c.*6.*num.*24. qui omnes afferunt exemplum Gregorij, qui ex Religione promotus in Cardinalem, factus est Mauritij Imperatoris Compater.

Octauò, ne minores Ordines sæcularibus, aut 89
etiam Regularibus sibi non subditis conferant, *cap. Abbates, de priuileg.lib.*6. & diximus suprà *hoc eod.num.cap.*67.& 68.

Nonò, ne de causis matrimonialibus cogno- 90
scant, aut publicas pœnitentias iniungant, Indulgentias concedant, aut alia similia Episcopalis dignitatis, quæ eis non permittuntur, exerceant, *cap.accedentibus, de excess. Prælat.*

Decimò, decreuit Concil. Trident. *sess.* 13. *de* 91
*reform. cap.*4. vt in locum Episcoporum in Clericorum degradatione assumi possint Abbates vsum Mitræ, & Baculi, ex priuilegio Apostolico habentes, quos quidem esse Iudices assessores, & eorum suffragio standum esse, post Gemin. & Syluest. resoluit Suar. *de censur.tom.*5.*disput.*30.*sect.*1.*num.*20. Sed nec assessores, nec consultores esse, sed adhibitos ad solemnitatem dicit Aldrete *de Relig.disciplina tuenda, lib.*2.*cap.*17.*num.*15.

Vndecimò, idem quoque Concil. Trid. *sess.*25. 92
*de reform. cap.*4. facultatem dat Abbatibus, & generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis generalibus possint pro sua conscientia in Ecclesiis, vbi tam magnus Missarum celebrandarum numerus ex variis defunctorum relictis impositus est, vt illis pro singulis diebus à testatoribus præscriptis nequeat satisfieri, statuere circa id quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiasticam vtilitatem viderint expedire: vnde illas Missas Capellaniarum, & anniuersariorum, iusta de causa ad minorem numerum reducere posse resoluunt Henriq. *in sum.lib.*9.*cap.*22.§.6. Fr. Emman. *in sum.part.*1.*c.*252.*num.*13. *& quæst. Regular. tom.*1. *q.* 43. *art.*13. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*23.*num.*239. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat.tom.*1.*q.*41. *art.*24. Aloys. Ricc. *praxi rerum fori pœnit. decis.*404. *in* 1 *edit. aliàs resol.*341. *in* 2.*edit.* Diana *resolut. moral. part.*2.*tit.de celebrat. Missar.resolut.*4. Tamburin.*d.tom.*2.*disp.*5.*quæst.vlt.*

Ego ipse *de offic.& potest.Episcopi,part.2.allegat.19.num.12.* Verùm hæc facultas Abbatibus,& Generalibus à prædicto Concilio tradita, reuocata, & ablata eis fuit per Decretum sacræ Congregationis Concilij sanctissimi Domini nostri Vrbani VIII. iussu editum Romæ die 21.Iunij 1625. his verbis. *Primò districte prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quocunque modo reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas, atque inanes decernit.*

93 Denique ad ea omnia vitanda,vel seruanda tenentur quæ infra *de vita, & statu Regularium*, referemus, salua eorum Dignitate, & officij prærogatiua; ad illos solùm de Iure spectat administratio bonorum Conuentuum, præterquam in arduis, *cap. nullam 18. q.2. cap.edoceri*, & *ibi* Abb. *num.7. de rescript.* Idem Abb.*cons.44. num.2. lib.2.* Federic. de Senis *cons.123. num.2.* Rot. *decis.554. num.7.part.1.recent.* & *in Gerunden. administrationis 13. Maij 163.. coram R.P.D. Verospio, & in eadem 11.Decembris eiusdem anni coram Reuerendiss.D.meo Coccino*; quibus autem de causis possunt deponi, vide *cap.si quis Abbas 18. cap.2.*

94 Circa potestatem Abbatum, qui Ordinarij sunt, & habent Iurisdictionem quasi Episcopalem,vt Abbas de Couarruuias,de Alcala la Real, de Medina del Campo, de Lerma, de Oliuares in Hispania,& similes, de quibus meminit Ouiedo *in praxi Regul. p.2.tract.1.cap.vnic.q.2.num.72.* sciendum est illos, quoad hæc, quæ sunt Iurisdictionis, posse omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diœcesi, iuxta gloss. quam ibi commendant Bonif. & reliqui, *in Clement.1. verb. proprij, de reb. Eccles. non alien.* & dicit solemnem Nauar. *cons.5. de sponsal. num. 4.* Idem quoque tenent Seraphin.*decis.1052.* & 1386. Sanch.*de matrim.lib.8. disput.2.num.12. ad fin. vers.secundò quia, & in præcepta Decalogi, tomo 1. lib.2.cap.13.num.4.* & 5. me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *in praxi Lusit. p.2.lib.2.cap.1.num.20. in med.* Sigism. à Bononia *de elect. dub.51.num.3.* Tamburin.*tom.1.disp.1.q.3. & tom.2.disp.1.q.5.num.7.*

95 Ex quibus primò infertur posse Abbatem huiusmodi, si Ordinarius fuerit priuatiuè quoad Episcopum, & habuerit Ius visitandi, ac Synodum congregandi, Clericis sæcularibus sibi subditis litteras dimissorias concedere, Campan. *in diuers.Iuris Canon.rubr.9.cap.8. num.4.* Ego ipse *de offic. & potest.Episcopi, p.2.alleg.7.num.*8. me citato *in illo loco* Tambur.*de Iure Abbatum tom.2.disp.11. q.26. num.2.*

96 Secundò infertur posse huiusmodi Abbates intra suos terminos Confessarios ad sæcularium Confessiones audiendas approbare, vt per Suar. *tom.4. in 3.p. disp.28. sect.5.n.3.* vbi testatur esse in vsu positum,ac se vidisse plures huiusmodi Abbates in suo districtu Confessarios approbantes, & exponentes, quibus nunquam hoc interdictum fuit,sequuntur Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.1.n.182.* Campan. *in diuers.Iuris Canon.rubr.12. c.13.n.26.* Ego ipse *d.p.2.alleg.25.n.5.* me citato *in illo loco* Tamburin.*d.tom.2.disp.10.q.11.*

Tertiò infertur huiusmodi Abbates posse de- 97
nuntiationes Matrimoniales remittere virtute Concilij Trident.*sess.24.de reform.matrim.cap.1.* vt benè resoluunt Nau.*cons.5 de sponsal.in antiq.* aliàs *cons.2. de clandest.desponsa. in nouis*, Henriq. *in sum. lib.11.cap.5. §.5.* Fr. Emman.*tom.2.sum.c.217.n.4.* Sayr.*in florib. decis.sub tit.de sponsal.decis.9.* Sanch. *de Matrim.lib.3.disp.7.num.4.* Flores de Mena *var. resol.lib.3.q.24.num.26.* Stephan. Gratian. *discept. forens.cap.83.num.15.* Molin.*de ritu nupt.lib.2.different.11.num.60.* Scip.de Rubeis *in aphorism.verb. Abbas,num.14.* Ego ipse *d.p.2.alleg.32.num.32.* me citato *in illo loco* Tambur.*d.tom.2. disp.8. q.4.* Qui non tantùm hanc resolutionem extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere, duplici moti ratione; prima, quia quicquid potest titularis ratione dignitatis,potest illius Commendatarius, Panorm.*in c.querelam,de elect.* quem refert, & sequitur Deci.*in cap. edoceri, de rescript.* tum & secundò, quia cùm Decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita vniuersali æquipolleat, glos.communiter recepta *in cap.vt circa,de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur, gloss. per text. *ibi, in cap.Ordinarij, de offic. ordin.lib.6.* iuncto text. *in cap.cùm Ecclesiarum Prælatis, eod. tit. in antiq.* id etiam poterit concedere. Quare ita de eo tradunt Petr. de Ledesm. *in sum. part.1.* vbi *de Sacrament. Matrim. cap.6. conclus. 7. dub.1. vers.seguesse lo segundo*, Gonzald.*ad reg.8.Cancel.gloss.5.§.8.num.28.* Ego ipse *d.allegat.32.num.32.* Tamburin. *d.tom.2. disput.8. quæst.5.*

Contra Franc. Leon. *In thesauro fori Eccles.p.2. cap.9.num.55.* Armendar.*in addit.ad Recopil. legum Nauarræ, lib.4.tit.15.l.1. de matrim.in declarat.n.22.* existimantes, & decisum referentes Abbates Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent Iura Episcopalia, dictas denunciationes sine speciali concessione Apostolica remittere non posse.

Quartò, infertur Abbatem huiusmodi posse 98
Matrimoniis contrahendis interesse virtute Concil.Trident. *d. cap.1.* & ita tenent Henriq. *in sum. lib.11.cap.3.§.4.* Valer.Reginald.*in d praxi lib.31. num.178.* Sanch. *de Matrim.lib.3.disput.28.num.6.* Gutier. *eodem tract. cap.66. num. 6.* Basil. Pont. *de imped.matrim.cap.26.§.6.vers.Idem quod*, Ego ipse *d.alleg.32. num.122.* me citato *in illo loco* Tambur. *d.tom.2.disput.8.q.1.*

Quintò, infertur Abbates huiusmodi habere 99
facultatem dispensandi & absoluendi concessam Episcopis per Concil.Trid.*sess.24.de reform.cap.6.* Ita Henriq.*in sum.lib.6.cap.6.§.1.* Fr.Emman.*quæst. Regular.tom.1.quæst.24.art.13.* & 17. & *q.61.art.9.* Flores de Mena *var. lib. 3. q.24. num.18.* Sayr. *in Claui Regia, lib.6. cap.11. num.83. in fine.* Auil. *de censur.part.7.disput.10.dub.6.* Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.1.lib.2. cap.11. num.5.* Verùm contraria sententia non mihi displicet, quia Conciliaris illa dispositio *in d.cap.6.* hac in parte derogat Iuri communi, & idcirco potiùs est limitanda, vt nomine Episcopi intelligamus secundùm propriam illius significationem illos tantùm, qui in Episcopali dignitate constituti sunt, non inferiores; quare Abbates, seu alios Prælatos inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, non gaudere prædicta facultate dispensandi, & absoluendi concessa Episcopis in Concil.Trid.*d.cap.6.* tenent Arag.*2.2.q.88. art.12.*

art.12.concl.4. Cened. *ad Sextum collect. 4. num.5.* Tolet.*in instruct. Sacerd.lib.1. cap.83.num.5. ad fin.* Suar.*tom.4.de pœnit.disput.30.sect.2.num.6.& tom.5. de censur. disput.41.sect.2.num.7.* Petr.de Ledesma *in sum. tom. 2. tract.1 cap.6. post conclus. 2. diffic.1.* Aloys. Ricc.*in praxi fori Eccles.decis.532.num.1. in 1.edit.* aliàs *resol.555. in 2.edit.* Mari.Alter.*de censur. tom.2.disput.8.de suspens.cap.3. vers.sed hic*, Bonacin.*eod.tract. disp.7. q.3. puncto 1. num.6.* & censuisse factam Congreg. referunt Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.11. num.13.& 17.* Armendar. *in addit.ad Recopil.legum Nauarræ lib.1. tit.18. l.7. de irregular. in Declarat. num.9. & 10.* Ego ipse *d.p.2. alleg.39. num.17.*

100 Sextò, infertur posse Abbates huiusmodi dispensare in cæteris omnibus casibus, in quibus potest Episcopus, Gambar.*de offic.& potest. Legat. de Later.lib.10.num.432.* Flores de Mena *var.resol. lib.3.q.24.num 18.*

101 Septimò, infertur dare posse licentiam Prædicatoribus ad prædicandum in suo districtu, & eos examinare, & approbare, Flores de Mena *d. q.24. n.19.*vbi *n.15.* quòd potest vnire Ecclesias,& *n.16.* quòd potest eas commendare.

102 Octauò, infertur posse beneficia etiam Curata conferre, per *cap. 2. & cap. fin. & ibi gloss.16. q.4.* Paris. *cons. 35. num.8. & 9. lib. 4.* Flores de Mena
103 *d.q.24. num.21.* vbi quòd potest coram se vel eius Vicario de Curatis vacantibus concursum facere; inferiores enim id efficere poterunt, si ius habeant congregandi Synodum: Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.424. in 1. edit.* aliàs *resolut. 361. in 2. edit.* Massobr. *in sua praxi habendi concursum, requis.1. dub.8. 11. & 21. & requis.2. dub.4.*

104 Nonò, infertur posse Synodum, & constitutiones Synodales facere, prout facit Episcopus, vt per Balb.*in tract.de præscript.1.p.5.p.q.11.* Bottæ, *de Synodo part.2 a num.40.* Flores de Mena *d.q.24. num.9.* Intellige de Abbate habente Prouinciam; quia hunc solùm Synodum celebrare posse censuit S.Congreg. Concil. *sub die 17. Augusti* 1616. & si probetur habuisse ius congregandi Synodum, & aliàs legitimè congregasse, bene poterit concursum facere, vt decisum fuisse ab eadem S.Congregatione refert Nicol.Garc. *de benef. p.9. cap.2.num.131.*

105 Decimò, infertur posse sicut Episcopum ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, & vocari, & in eo habere vocem decisiuam ratione iurisdictionis, vt in magnis Abbatibus concludit Panorm.*in q.10. dub.2.num.28.* per text. *in cap.conuenientibus 1.q.7.* sentit Villadieg.*de Legato, cap.10. à num.4.* Campeg. *in tract. de Concil. cap.7. à num.1.* licèt contrarium teneant Iacobat. *in simili tract. lib.2. art.2. à num.38.* Alban. *in eod. tract.part.1.cap.6. num.3.* quorum opinionem magis in praxi seruari testatur Flores de Mena *dict. q.24. num.28.*

106 Vndecimò, infertur posse auctoritatem interponere in permutationibus, & resignationibus simplicibus beneficiorum, vt per Flores de Mena *d.q.24.n.21.* iunctis per me adductis *de offic. & potest. Episcopi p.3.alleg.69. ex num.4.*

107 Duodecimò, infertur posse exequutorem esse omnium vltimarum voluntatum ad pias causas, quemadmodum Episcopus est, quia hoc est iurisdictionis actus, vt ex Abb. Archid. Barbat. & Couar.*num.1.in cap.Ioannes,de testam.*colligit Flores de Mena *d.q.24.num.22.* & me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *d. p.2. lib. 2. cap.1. num. 20. in fine.*

Decimotertiò, infertur posse subditos suos vi- 108
sitare, secundùm Flores de Mena *d. q.24. num.23.* vbi *n.24.* subdit non posse visitari ab Episcopo, vt Sedis Apostolicæ delegato vigore Decreti Conc. Trid.*sess.24.de reform. cap.9.* quia secundùm illum limitatur Concil. *d. loco*, in habente Episcopalem Iurisdictionem.

Decimoquartò, infertur posse dare licentiam 109
alieno Episcopo Pontificalia in suo districtu exercendi, vt per Flores de Mena *d.q.24.num.27.*

Decimoquintò, infertur posse cognoscere de 110
causis matrimonialibus, vt per Flores de Mena *d. q.24. num. 25.* & faciunt quæ Ego ipse adduco *de offic. & potest.Episc.part.3.alleg.84.num.5.* vbi id intelligo mediante præscriptione, consuetudine, vel priuilegio, nouissimè me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *d.p.2.lib.2.cap.1.num.21.*

Decimosextò, infertur posse Indulgentias dare 111
quæ solitæ sunt dari ab Episcopis, & posse dare commendatitias suis Clericis, & exercere per alium ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, per text. *in cap.accedentibus,de excess. Prælat.* Anton. de Rosell.*in tract. de Indulgent. num.34.* Flores de Mena *d.q.24.num.12.* saltem ex consuetudine, Ego ipse *d.p.3.alleg.88. ex num.17.*

Decimoseptimò, infertur Abbatem seu Prio- 112
rem habentem vsum Mitræ, & Baculi, dum solemniter celebrat suos ministros habere debere, Diaconum scilicet,& Subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Epistolam,& Euangelium,& vnum Capellanum cum Pluuiali, qui assistat ad librum, & aliquos Clericos, & ministros cum cotta, non autem habere posse duos Diaconos assistentes sicut habet Episcopus quando celebrat. Ita S.Rit. Congreg. *in Firmana 28. Ianuary* 1606. vbi etiam fuit resolutum bireto nigro sub Mitra vti posse, non autem alterius coloris, nec posse vti baldachino; vide suprà *hoc eod.cap.sub num.59.vers.Baldachino*, & me citato *in hoc loco* Nouar. *in Lucerna Regular. verb.Abbas, num.16.*

Debet incedere in Ecclesia in habitu decenti, 113
& non camerali, eadem S.Rit. Congreg. *in sancti Seuerini 9. Maij* 1609.

Non tamen debet associari ex sua domo, nec 114
excipi cùm ad Pontificaliter celebrandum vadit, quia Cæremoniale de Episcopis loquens in hoc casu non comprehendit Abbates, eadem S. Rit. Congr.*in Hispaniarum S. Ioannis de Peña, 11. Decembris* 1613.

In Ecclesia suæ iurisdictioni subiecta debet 115
ipse Abbas etiam exemptus præsente Episcopo sedere in sede inferiore Episcopi, & sine ornatu, vel apud Episcopum à sinistris, vel à conspectu Episcopi, in loco tamen inferiore respectu Sedis Episcopi, eadem S. Rit.Congreg. *in Aquilana 18. Marty* 1617.

Absente verò Episcopo potest Abbas Ecclesiæ 116
secularis Collegiatæ, & ab Ordinario exemptæ, ac Sedi Apost. immediatè subiectæ vsum Mitræ habens, dum in sua Abbatiali Ecclesia sibi pleno iure subiecta Diuinis solemniter interest, suos Canonicos assumere ad sibi assistendum, & eandem in eos iurisdictionem exercere, quam Episcopus exercet in suos, S. Rit.Cong. *in Alexandrina S.Petri in Bregolio 7. Februarij* 1604.

Abbates quando plures sunt in eodem loco 117
habentes Clerum distinctum, debent in processionibus incedere quisque cum suo Clero, & in

suo

suo loco, S.Rit.Congreg. *in Nucerina Gualdi 19. Ianuarij 1613.*

118 Abbati exempto Collegiatæ secularis habenti iurisdictionem Ordinariam, & quasi Episcopalem, non licet in sua Ecclesia vbi Præbendæ simul cum distributionibus quotidianis adeò tenues sunt, vt pro sustentando sufficienti Canonicorum gradu loci, & personarum qualitate non sufficiant, cum consensu Capituli aliquibus ex iis suppressis, & earum fructibus, & prouentibus reliquarum Præbendarum distributionibus applicatis, eas ad pauciorem numerum reducere, sed hoc spectat ad Episcopum, cum consensu tamen Capituli, si ipsa Collegiata insignis sit: sicut refert à S.Cong.Conc.decisum Nicol.Garc.*de benef. p.11.cap.2.num. 5.*

119 Abbas Commendatarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem in suo territorio separato, potest dispensare super illegitimitate ad quatuor Ordines Minores, S.Congreg.Conc. *in nullius oppidi de Pignaroli 18. Nouembris 1628.*

120 Abbas alienius Abbatiæ exemptæ non potest Ordines in ea conferre, licèt sit Episcopus, secus si Abbatia est nullius, quia habet Populum. S.Cong. Conc. *sub die 8. Augusti 1621.*

121 De Abbatibus si quis plura scite cupiat, legat Ascanium Tamburinum Monachum Vallumbrosanum in speciali tract.de iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum Episcopis inferiorum in tres tomos diuiso, Aluar.Pelag.*de planctu Ecclesiæ lib.2. cap.23.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part.1. lib.15. cap.13. de Abbatibus*, Flamin. Pariss. *de resignat. benefic.lib.2.q.1.* Card.Tusch. *in practic.conclus.tom.1. lit.A. concl.3. cum seqq.* Azor. *instit. moral p.2.lib.2. cap.19.* Anton.Fabr. *in praxi & theorica benefic. tit. de maioribus, & minoribus benefic. num.54. cum seqq.* Flores de Mena *var. quæst.lib.3.q.24. per tot.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub.7.cap.6. ex num.92.* Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarchia p.2. disp.13.§.2.* Laurent. de Portel *in dubijs Regularib. verb. Abbas*, Scip. de Rubeis, & post illum Bartholom.Gauant. *in aphorismis Episcop.eodem verbo*, Hieron.Roderic. *in compendio quæst.Regular.resol.1.* nouissimè Donat. Anton.de Matinis *quotidian.resolut. cap. 1. per totum*, & Orsel. *in examine upum, verb.Abbas*, ac metipsum *in collect.Bullarij,eod.verb.*

CAPVT XVIII.

De Plebanis, & Rectoribus animarum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatorum nomine saltem latè, & amplè continentur omnes personæ Ecclesiasticæ curam animarum habentes.*

2 *Pastores vocantur generali nomine omnes animarum Rectores.*

3 *Pastores propriè dicuntur Episcopi, & Superiores tantum Prælati, non autem inferiores.*

4 *Plebani & Rectores Animarum sunt Episcopo immediatè subiecti, & locum tenent 72. Discipulorum.*

5 *Plebani sunt, qui curam exercent animarum in Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel capellas.*

6 *Plebanus dicitur a plebe, vel populo, qui sub eorum cura regitur.*

7 *Plebani Ecclesia appellatur Matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet.*

8 *Archiepiscopi Ecclesia Metropolis dicitur, id est, ciuitatum eiusdem Prouinciæ mater.*

9 *Plebani dignitatem non habet, nisi fortè Ecclesia, cui præest, sub se capellas habeat, & in simul Collegiata sit.*

10 *Declaratur text. in cap.cùm ab Ecclesiarum Prælatis, de officio Ordin.*

11 *Rector a regenda Ecclesia, & animabus eidem subiectis dicitur.*

12 *Parochi dicuntur a Parochia, quæ est locus eis commissus certis finibus limitatus.*

13 *Curati appellantur a cura, quam de regendis ouibus susceperunt.*

14 *Proprius Sacerdos vocatur etiam cuiuslibet Parochiæ Rector.*

15 *Capellanus dicitur, qui in Ecclesia Monachorum curam exercet.*

16 *Auctor, Tractatum de officio, & potestate Parochi in lucem edidit Romæ 1632.*

CVM omnes personæ Ecclesiasticæ, 1
curam animarum habentes, à Summo Pontifice vsque ad infimos animarum Curatos, Prælatorum nomine, saltem latè, & amplè, continenantur, vt colligitur ex *c.ep.sua, de Cleric.ægrot.* vbi Abb. *num.2.* & *ex cap. cum ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* quæ Iura ad hoc ponderaui *in tract. de appellatina verborum vtriusque Iuris significat. appell. 215.num.7.* Vocantur enim omnes animarum Rectores generali nomine Pastores, *cap.Pastor.1.q.2.* 2
quamuis propriè Episcopus, & Superiores tantum 3
Prælati, non autem inferiores Pastores dicantur, secundùm gloss.*verb.de Pastore, in Clem.in plerisque, de elect.* & citatos *suprà hoc lib. cap. 9. de Episcopis, & eorum elect. vers. Pastor*, quibus addo Alzed. *in praxi Episcop.part.1.cap.9.num.34.* Igitur cùm hactenus de maioribus, in præsenti cap. de Prælatis minoribus disserendum erat; de quibus primò sciendum est, quod sunt Episcopo immediatè subiecti, *c.fin.de offic.Archid.* & locum tenent LXXII. 4
Discipulorum, sicut Apostolorum locum tenent Episcopi; dicit enim Anacletus Papa *in cap. in nono, 21. dist.* quòd videntes Apostoli messem esse multam, & operarios paucos, sicut Dominus in Euangelio dixit Lucæ cap. 10. *Rogauerunt Dominum messis, vt mitteret operarios in messem suam*, refertur *in cap. cùm ex iniuncto, de hæretic.* Vnde ipsi LXXII. Discipulos elegerunt, quorum typum nunc gerunt Presbyteri. Messis enim est animarum collectio, de qua dicebat idem Dominus Ioan.4. Apostolis suis (intelligens multitudinem gentium, quæ Fidem suscepturæ erant) *aspicite regiones, quia albæ sunt iam ad messem.* Sunt ergo Presbyteri animarum Rectores operarij messis, & coadiutores Episcoporum, de quibus loqui videbatur Apostolus *ad Philippenses 4.* in illis verbis, *Cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis*, &c. Cùm enim Episcopi plurimis occupationibus impediti singulis omninò ea, quæ ad salutem sunt necessaria ministrare non valeant, Presbyteri fuerunt constituti, qui singulorum curam gererent, quamuis, & ipsi Episcopi, vbi dignum duxerint, per se ipsos curare, quos voluerunt, valeant, *cap.illud 95. dist.* iunctis traditis per Alzed. *dict. part.1. cap.9.num.41.& 42.*

Horum quidam vocantur Plebani, vt *in c.scriptum est, de elect.* qui videlicet curam exercent animarum 5

marum in Plebania habente sub se plures Eccle-
sias, vel Capellas, *cap. 1. in fine*, vbi gloss. *ne Clerici,*
6 *vel Monachi, lib. 6.* sic dicti à Plebe, vel Populo, qui
sub eorum cura regitur, & habet se Plebanus cum
cæteris Curatis vnius Plebis, sicut Archiepisco-
pus cum Suffraganeis Prouinciæ suæ; nam &
ipsi Visitatores constituuntur, qui vicos, & ca-
stella in Episcoporum locum circumeant, *cap. non
debere, cum gloss. 80. dist. cap. sicut olim, de accusation.*
7 Et Ecclesia Plebani appellatur Matrix, quasi ma-
ter Ecclesiarum, quas sub se continet, *cap. ad au-
dientiam, il 1. de Ecclesiis ædifican. cap. 1. de præscript.*
Concil. Trident. *sess. 21. de reformat. c. 7.* Azot. *instit.
moral. part. 1. lib. 3. cap. 12. q. 3. & lib. 9. cap. 3. q. 14.
vers. Matrix,* Rot. *decis. 272. num. 2. cum seqq. part. 1.*
8 *recent.* sicut Archiepiscopi Ecclesia dicitur Metro-
polis, id est, Ciuitatum eiusdem Prouinciæ ma-
ter, vt suprà *hoc lib. cap. de Archiepiscopis* vidimus.
Solent quoque tales Archipresbyteri nominari,
quamuis hic titulus aliis quoque tribuatur per-
sonis, vt infrà *hoc eod. lib. cap. 25. de Archipresby-
tero* ostendimus.

9 Plebanos in dignitate constitutos non esse, ex
eo deduci videtur, quia propriè sunt (vt suprà di-
ximus) qui præficiuntur Plebibus, seu Ecclesiis
habentibus sub se alias Capellas, vel inferiores
Ecclesias, vt colligitur *ex d. cap. 1. de capellis Mo-
nach. in 6. & ex d. cap. 1. ne Clerici, vel Monach. eo-
dem lib.* ex quibus Iuribus patet Plebanis solam
competere iurisdictionem fori pœnitentialis, vt
Parochis; & ideo ab illis non distingui existima-
uit Philesac. *in tract. de Parœcia, c. 8. pag. 59.* ac sub-
inde cùm non habeant iurisdictionem fori con-
tentiosi, non possunt dici in dignitate constituti,
ex dictis; quia differentia illa quòd Parochus vni
præest Ecclesiæ, Plebanus pluribus, nullam in
substantia constituit, ex notatis per Anton. Fab.
*in Theorica, de re benef. tit. de beneficijs in Cathedrali,
num. 33.* & ideò Plebanum dignitatem non habe-
re resoluunt Fulu. Pacian. *de probation. lib. 2. cap. 27.
à num. 59.* Azor. *d. lib. 3. c. 22. q. 1. & 4.* Nisi fortè Ec-
clesia, cui præest, sub se Capellas habeat, & insi-
mul Collegiata sit, vt ex Domin. Franc. & Federic.
explicat Pacian. *d. cap. 27. num. 51.*

10 Quamuis contrarium, imò Plebanum licèt in
Ecclesia Collegiata non sit, dignitatem habere
existimauerint *addit. ad gloss. verb. Capellas, in d. c. 1.
ne Clerici, vel Monach. lib. 6.* Lambertin. *de iurepa-
tron. lib. 1. part. 1. q. 11. art. 4.* Petr. Gregor. *Syntagm.
Iuris, lib. 15. cap. 24. num. 13.* Læl. Zech. *de Republic.
Eccles. c. 27. à princip.* Pro quibus non facit text. *in
d. c. cum ab Ecclesiarum, de officio Ordinar.* dum vide-
tur probare Plebanos excommunicare posse sibi
subditos, quia respondetur non constare ex illius
littera, quæ nam fuerit Ecclesia illa sancti Pe-
tri, de qua ibi, nec textum decidere Plebanum
illum Iure communi excommunicationem pro-
ferre potuisse, sed tantùm supponere ab eo pro-
latam, ac subinde terminos habiles supponere
possumus, cùm text. id principaliter non decidat,
quòd scilicet vel Ecclesia erat Collegiata, vel
quòd iurisdictio speciali Iure ei competebat.

In summa, tam ipsi Plebani, quàm alij inferio-
res generali vocabulo Rectores, seu Parochi, aut
Curati, vel Presbyteri Parochiales dicuntur, vt *in
Clem. Dudum, §. cæterum, de sepultur. & in Clement. 1.
de priuileg.* & sæpè alibi.

11 Rectores scilicet, à regenda Ecclesia, & ani-
mabus eidem subiectis, quia plebem & Populum
sibi commissum cum cura gerunt, *cap. 1. de Ca-
pellis Monachorum, cap. 3. de vita, & honest. Cleric.*
vnde eorum beneficium Rectoria dicitur, *cap. vlt.
de Præbend.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 15. c. 24.
num. 10. & 11.*

Parochi verò à Parochia, quæ est locus eis 12
commissus certis finibus limitatus, vt infrà *hoc
lib. cap. 20. de Diœcesibus, & Parochijs,* videbimus.

Curati autem à cura, quam de regendis ouibus 13
susceperunt.

Vocatur etiam cuiuslibet Parochiæ Rector 14
proprius Sacerdos, vt *in c. omnis, de pœnit. & remiss.*
Et qui in Ecclesia Monachorum curam anima- 15
rum exercet, dicitur Capellanus, vt *in cap. 1. de Ca-
pellis Monach.*

Verùm, quia de his Plebanis, Rectoribus, Paro- 16
chis, & Curatis diximus latè, in speciali tract. *de
officio & potestate Parochi*, quem in lucem edi-
dimus Romæ apud Guillielmum Faciotum, an-
no Domini 1632. & deinde reimpressum anno
sequenti, & postmodum de anno 1641. Lugduni
in folio; multis additionibus locupletatum, ue di-
cta repetamus, ideò in desideratis beneuolum
Lectorem ad illum remittimus.

Capvt XIX.

De Electione Prælatorum in genere.

Svmmarivm.

1 *Diuisio materiæ huius cap.*
2 *Prælati ad regimen Ecclesiarum, vel ad dignitates, & beneficia pluribus modis assumuntur.*
3 *Electio est alicuius personæ ad Prælationem, vel fraternam societatem Canonicè facta vocatio.*
4 *Electio propriè, vel impropriè sumi potest.*
5 *Postulatio est petitio gratiæ facta superiori, qua aliquis petitur in Prælatum, qui propter aliquod impedimentum Canonicum non poterit ab Electoribus eligi.*
6 *Postulari non possunt criminosi in quibus non solet rigor Iuris relaxari.*
7 *Indigni non possunt postulari, imò illum postulantes priuantur potestate postulandi, & eligendi.*
8 *Excommunicati postulari non possunt.*
9 *Postulari potest qui legitimam non habet ætatem. item qui non est ex legitimo Matrimonio natus, & qui non est sacris Ordinibus initiatus, & qui est alteri Ecclesiæ alligatus.*
10 Cap. Ecclesia vestra, il 2. de elect. *declaratur.*
11 *Episcopus vnius Ecclesiæ non potest eligi ad aliam dignitatem, sed postulari.*
12 *Postulationi sufficit si maior pars consensum præstet.*
13 *Postulatus legitimè quis dicatur.*
14 *Postulatio duplex, solemnis scilicet, & non solemnis.*
15 *Postulatio alicuius si fiat Electoribus ipsis vt eligatur, non postulatio, sed nominatio, aut simplex erit petitio.*
16 *Postulatio Abbatum, aut aliorum inferiorum non est verè, & propriè postulatio sicut Episcoporum.*
17 *Nominatio tripliciter accipitur.*
18 *Electio, Postulatio, & Nominatio in multis differunt.*
19 *Postulato nullum ius acquiritur per postulationem, & num. 23.*

20 *Variare*

20 *Variare non licet, & alios nominare in Electione publicato scrutinio.*

21 *Variare licet in postulatione, & ab ea recedere quousque illa fuerit superiori præsentata.*

22 *Electo quæritur ius ad rem per Canonicam Electionem.*

24 *Verbum*, disponere, *fauore Papæ non verificatur in sola præsentatione, vel Electione, sed in sola collatione.*

25 *Nominatio ad beneficium potest secundum aliquos fieri de mero laico.*

26 *Nominatio denotat aliquod principium futuræ dispositionis.*

27 *Petitio simplex propriè dicitur quando plebs ipsa, seu Populus aliquem sibi dari in Prælatum expostulat.*

28 *Translatio est alicuius personæ de vna in aliam Ecclesiam Canonicam transmutatio.*

29 *Translatio de vna in aliam Ecclesiam fieri propria auctoritate non potest.*

30 *Episcoporum translatio sine Papæ auctoritate fieri non potest.*

31 *Episcopus si propria auctoritate de sua in aliam Ecclesiam se transferat, ab vtraque deponitur.*

32 *Metropolitanus, aut Patriarcha si Episcopum sine mandato Papæ transferret, à confirmatione Episcoporum esset suspensus.*

33 *Sacerdotes inferioris gradus concessione suorum Episcoporum possunt ad alias Ecclesias transmigrare.*

34 *Inuitus potest quis ex causa de vna Ecclesia ad aliam transferri.*

35 *Episcopus inuitè translatus ad alium Episcopatum suadente iusta & rationabili causa non potest secum asportare libros, ornamenta & paramenta multa, & argentaria, ac similia.*

36 *Fructus iam perceptos, & res mobiles non pretiosas, & fructibus primi Episcopatus acquisitas poterit Episcopus translatus de vno Episcopatu ad alium secum deferre.*

37 *Translatus volens, de vna Ecclesia ad aliam, desinit esse Episcopus prioris vbi primùm à Papa ab illius vinculo absolutus est in Consistorio, & ab eo tempore illa vacare censetur.*

38 *Translatus ad aliam Ecclesiam nihil iuris retinet in priori, nisi hostium necessitate compulsus, fuerit ab Ecclesia sua translatus.*

39 *Electio locum habet in Ecclesiis & beneficiis electiuis.*

40 *Ecclesiæ electiuæ tantummodo dicuntur, in quibus Prælatus, aut Rector animarum instituitur præcedente electione, quam debet sequi confirmatio.*

41 *Prouisio dicitur, quæ fit per electionem sine confirmatione.*

42 *Beneficia electiua non veniunt in mandatis de prouidendo, nisi de electione esset facta specialis mentio.*

43 *Electio propriè sumpta non in omnibus beneficiis electiuis locum habet, sed in paucis, propter reseruationes Sedi Apostolicæ factas.*

44 *Collegium quodlibet seu Congregatio debet sibi Prælatum eligere, nisi obstet consuetudo, vel priuilegium, aut contraria superioris voluntas.*

45 *Collegium consistere potest in duobus, ad minus, & ad eos spectabit electio.*

46 *Collegium postquam in duobus saltem fuerit constitutum, potest nihilominus totum ipsius ius ad vnum reduci, & in eo conseruari, aliis mortuis, priuatis, suspensis, vel excommunicatis.*

47 *Successorem sibi præeligere etiam in exitu vitæ nulli Prælato concessum est.*

48 *Pupilli siue impuberes, quamuis de numero sint eligentium, vocem in electione non habent.*

49 *Conuersi laici in electione Prælati Regularis vocem non habent, nisi illam habeant ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine.*

50 *Regulares, qui tacitè, vel expressè professionem non emiserint, vocem non habent in electione sui Prælati, declarando vt ibi.*

51 *Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, nisi saltem in Ordine Subdiaconatus fuerint constituti, vocem in Capitulo non habent.*

52 *Electionis tempore Subdiaconatum suscipiens habere debet votum in electione, quamuis tempore vacationis illum non habuisset.*

53 *Capitulum non tenetur expectare, vt quis promoueatur ad sacros Ordines intra tempus à Iure electioni faciendæ præfixum, quamuis dicat se esse paratum Ordines suscipere.*

54 *Collegium non tenetur expectare impuberem vt perueniat ad ætatem legitimam, nec nouitium vt profiteatur, nisi mora modica esset futura, neque damnum vllum Ecclesiæ allatura.*

55 *Amentes perpetuò vocem in electione non habent.*

56 *Excommunicatione maiori ligati priuantur ipso iure eligendi potestate, si sint notorii, seu non tolerati ab Ecclesia, vel publicè percussores Clericorum.*

57 *Electio facta cum interuentu vnius excommunicati non tolerati minimè valet, nec sustineri potest ex persona eorum, qui non sunt excommunicati, nisi excommunicatus per violentiam, &c.*

58 *Suspensi per sententiam Iudicis, aut etiam Canonis sunt ipso iure priuati eligendi potestate, præterquam ex causa participationis.*

59 *Suspensi ab officio, & beneficio simul, siue ab officio tantùm, ipso iure eligendi potestate priuantur, non tamen si sint suspensi solùm à beneficio, nisi vox competeret ratione illius beneficii, à quo reperiuntur suspensi.*

60 *Suspensus simpliciter nunquam potest eligere, quia intelligitur ab officio, & beneficio, vbi contrarium ex verbis, aut intentione ferentis aliud non intelligeretur.*

61 *Suspensi Religiosi à Diuinis possunt eligere.*

62 *Interdicti ipso iure eligendi potestate priuantur.*

63 *Clerici personale, aut locale interdictum violantes exercendo actum sacri Ordinis, vel celebrando officia diuina ab electione arcentur.*

64 *Celebrantes in loco interdicto scienter absque priuilegio speciali ipso iure eligendi potestate priuantur.*

65 *Irregulares voce actiua non priuantur.*

66 *Indignum scienter eligentes, aut similiter postulantes pro ea vice eligendi potestate priuantur, non autem si nominauerint tantùm.*

67 *Eligentes scienter indignum sunt priuati potestate eligendi in prima tantùm electione immediatè sequenti, non autem in tota vacantia.*

68 *Iudicis arbitrio relinquitur an eligens præsumatur sciuisse electum fuisse indignum, & ex quibus hæc scientia colligatur.*

69 Compro

69 Compromittentes electores absolutè in aliquem qui indignum elegit, non priuantur eligendi potestate, nisi talem electionem ratam habuerint.

70 Indignus dicitur, qui habet defectus personæ expressos in cap. cùm in cunctis, de elect.

71 Indignum scienter in electionibus nominantes nequaquam eligendi potestate priuantur, nisi ex votis eorum communis electio sequatur.

72 Patroni Ecclesiastici dicuntur eligere.

73 Patroni Ecclesiastici priuantur iure præsentandi eo modo, quo eligentes.

74 Patroni laici si indignum scienter præsentauerint, pro ea tantùm vice præsentandi iure priuantur.

75 Indigno beneficium scienter conferens priuatus est conferendi potestate, & propter conferentis negligentiam deuoluitur ad superiorem beneficium incapaci collatum.

76 Episcopus debet prius scire conditionem eius, cui confert beneficium, & ita præsumitur.

77 Vicarius habens specialem potestatem ad conferendum beneficium, si indigno contulit, non erit Episcopus conferendi potestate priuatus, nisi Episcopus ratam habuerit collationem.

78 Postulatum tanquam institutum, vel administratorem ad Ecclesiam recipiens, eligere prohibetur.

79 Laicos ad electionem contra statuta Canonica admittentes eligere prohibentur.

80 Electio facta per abusum secularis potestatis est ipso iure nulla.

81 Laici ad coëligendum admitti non debent in Ecclesiasticorum Prælatorum electionibus.

82 Clericus a Laicis Ecclesiam nullo modo obtinere potest.

83 Electores ob delictum commissum potestate eligendi priuati, eligendi potestatem amplius non habent, & illa ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur, sed si ij etiam delinquant, vel indignum eligant, tunc ad Superiorem deuoluitur.

84 Eligere negligentes intra tempus statutum, postea ab electione arcentur.

85 Electio Prælati in Cathedralibus, & Regularibus Ecclesiis intra tres menses à die vacationis facienda est, quibus elapsis deuoluitur ad proximum superiorem, & eo similiter negligente deuolutio ascendit vsque ad Papam.

86 Capituli pars quando delinquit in electione, tunc eligendi potestas ad alios deuoluitur non culpabiles, quamuis sint pauciores; si verò totum sit in culpa, ad proximum superiorem deuoluitur.

87 Eligendi potestatem non habent qui suo voto renuntiarunt, renunciatione iam acceptata à Superiore.

88 Vocari ad electionem qui debeant, & quomodo, & num. seqq.

89 Vocandi sunt ad electionem qui sunt in Prouincia, siue Diœcesi, maximè quando absentia non est affectata, vel suspecta.

90 Citatio electorum absentium facienda est singulariter, & personaliter si sciatur vbi degant, & commode, & sine periculo fieri possit.

91 Citatio facienda est per publicum edictum in Ecclesia ex qua sunt electores absentes si nesciatur vbi commorentur, vel vbi sunt soliti commorari.

92 Citatio est facienda in domo si citandus inueniri non potest.

93 Domicilium si quis non habeat, tunc citatio facienda erit in loco vbi habitare consueuerit.

94 Residentiam facere quis præsumitur in loco vbi habitare consueuit.

95 Nuncio præsertim iurato creditur an aliquis ex vocalibus absens sit vocatus, nécne.

96 Vocati ad electionem si intra assignatum terminum competentem non venerint, non sunt de cætero expectandi.

97 Electores etiam elapso termino expectandi sunt quamuis pauciores vbi absque periculo, & incommodo expectari possent, & ex aliqua causa necessaria, vel probabili detinerentur.

98 Electio si dolo, potius excludendi absentes quàm alia legitima causa acceleretur in ipsorum præiudicium, reclamationi locus erit.

99 Electores si ad electionem vocauerunt eos quos vocare non tenebantur, an teneantur expectare illos vsque ad terminum præfixum, ostenditur.

100 Electionis faciendæ tempore absens si iusto tempore detineatur, poterit vnum, vel plures procuratores constituere, qui per se votum in electione præstent.

101 Votum absentis, vt per procuratorem possit sustineri tria requiruntur.

102 Procuratores plures ad eligendum designati si simul concurrerint quis præferendus, ostenditur.

103 Procuratores duo vbi fuerint dati in diuersis instrumentis eodem die confectis, & non appareat quis ex illis sit reuocatus, mutuò se confundunt.

104 Procurator ad eligendum debet constitui vnus de collegio, qui sit eiusdem qualitatis cum absente, nisi Capitulum ex gratia velit consentire, vt committatur extraneo.

105 Procurator de Collegio ab absente simpliciter constitutus in casu electionis non potest vnum suo, & alium procuratorio nomine eligere, nisi merita duorum vel trium essent omnino æqualia.

106 Procuratores legitimè constituti cum generali mandato ad eligendum ab ijs, qui legitimè impediti sunt, non excluduntur, dummodo non habeant speciale mandatum de eligenda certa persona.

107 Ordinum superioribus absentibus, & legitimè impeditis, licet mittere alium ad Capitulum generale, qui suo loco, & nomine in electione suffragium ferat, si ex institutis, & Decretis suæ Religionis id concedatur.

108 Procuratorem vt quis elector possit constituere, debet abesse a loco vbi fit electio, & esse in loco à quo possit, & debeat vocari.

109 Elector absens à loco vbi fit electio poterit procuratorem constituere si legitimo, & vero impedimento detentus venire non possit.

110 Procuratori absque mandato affirmanti medio iuramento super impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire minimè creditur, nisi maior pars eligentium remittat impedimenti probationem.

111 Procurator debet cessare si contingeret electorem absentem impeditum, qui illum constituit, interim mori, acta tamen ante notitiam sunt valida.

112 Elector absens si nullum inueniat in Collegio, qui velit

velit esse eius procurator, non potest cogi aliquis ad acceptandum, nec talis absens hoc casu poterit nolente Capitulo extraneum deputare.

113 *Electorum aliquis si Canonicè vocatus non fuerit, potest electionem irritam facere, nisi velit eam ratam habere.*

114 *Consensus contemptorum potest interuenire antè, & post electionem, non tamen eorum voces alijs accedentes augere poterunt numerum votorum electorum.*

115 *Electio quibusdam non vocatis facta non est ipso iure irrita, sed eis petentibus venit annullanda, dummodo ante confirmationem electionis oppositio de contemptu fiat, nisi adsit ignorantia.*

116 *De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus extitit, quamuis non ignorauerit mortem Prælati.*

117 *Electione irrita ex quo facta fuit aliquibus contemptis, an contemptores pro prima vice eligendi facultate priuentur applicanda contemptus duntaxat? ostenditur.*

118 *Excommunicatione maiori ligati, siue sint tolerati, siue non, ad nullam possunt Prælaturam assumi, & talium electio ipso iure est nulla, quamuis fiat ignorantibus inuincibiliter tam electoribus, quam ipso electo.*

119 *Excommunicatio minor, quæ ex participatione cum excommunicatis incurritur, impedit electionem in foro exteriori.*

120 *Electores scienter eligentes ligatum minori excommunicatione, non sunt priuati pro prima vice potestate eligendi.*

121 *Electio si de facto fiat de excommunicato minori excommunicatione, mero Iure valida erit.*

122 *Electio ignoranter facta de excommunicato minori excommunicatione est valida.*

Eligi non possunt

123 *Suspensi,*

124 *Interdicti,*

Irregulares,

125 *Illegitimi, & non legitimæ ætatis.*

126 *Reiectus qui semel est ob vitium personæ, non potest amplius eligi nisi sit specialiter restitutus.*

127 *Eligi quidem non potest, sed tantùm postulari, qui alteri Prælaturæ incompatibili est alligatus.*

128 *Regulares pœnitentiati à sancto Officio ad dignitates, & Prælaturas omnino inhabiles sunt, etiamsi pœnitentias impleuerint.*

129 *Electio quando sit irrita ipso iure, & quando veniat irritanda per sententiam ex vitio electorum, ostenditur.*

130 *Electi ad probanda impedimenta etiam laici, & fœminæ admittuntur, eorũ tamen testimonio non statur si de fama tantum, & auditu deponant.*

131 *Indignum, aut excommunicatum sola Confessione notum eligens non incurrit pœnas, quæ in Iure eligentibus indignos decernuntur.*

132 *Eligendus olim erat ad Prælaturam, vel Dignitatem vnus de gremio ipsius Ecclesiæ quamdiu in ea reperiretur idoneus, valeret tamen electio si aliunde aliquis idoneus assumatur.*

133 *Electio facta à maiori, & saniori parte Collegij semper præualet, siue electus sit ex propria Ecclesia, siue ex aliena.*

134 *Ambitiosi non eligendi.*

135 *Ambitiosus, etiamsi esset Sanctus, ex ambitione fit indignus.*

136 *Eligens indignum, ex quo multa mala gubernationes oriuntur, non peccat nisi vnum peccatum, in eligendo scilicet.*

137 *Eligentes non aliter suæ obligationi satisfaciunt, quàm si eligant illum, qui maioribus innatur meritis.*

138 *Dignus in beneficijs simplicibus sufficit vt eligatur, omisso digniore.*

139 *Dignum eligens omisso digniore non tenetur ad restitutionem.*

140 *Prælatus promouens indignum tenetur ad interesse Ecclesiæ, quam læsit.*

141 *Dignum eligens omisso digniore in prouisione facienda per concursum, & oppositionem, an teneatur ad restitutionem? ostenditur, & num. 142.*

143 *Eligentes an possint negare suffragia illi, quem ex sola Confessione indignum agnouerunt absque violatione sigilli Sacramentalis? ostenditur.*

144 *Electio Prælati fieri non debet antequam mortuus prædecessor traditus sit sepulturæ.*

145 *Electores legitimo impedimento cessante tenentur in Cathedralibus & Regularibus Ecclesiis intra tres menses Prælatum eligere, quibus elapsis ad superiorem deuoluitur electio.*

146 *Electores facta electione tenentur infra octo dies petere ab electo consensum, qui intra mensem à die præsentationis eiusdem electionis tenetur illum præstare.*

147 *Electioni de se factæ qui semel renuntiauerit non est amplius audiendus.*

148 *Electionis faciendæ modus est triplex per scrutinium, per compromissum, & per communem inspirationem, aliter facta electio ipso iure est nulla.*

149 Cap. quia propter, de elect. *verba referuntur.*

150 *Episcopi soli sunt sponsi Ecclesiarum.*

151 *Regulares Ecclesiæ viduatæ dicuntur, cùm sine Pastore remanent.*

152 *Prælatorum Regularium electiones in multis Episcoporum electionibus comparantur.*

153 *Forma* cap. quia propter, de elect. *seruari debet in electione Abbatum, & in electione Regularium Prælatorum, vt num. 154.*

155 *Guardianorum in electionibus seruanda est forma* cap. quia propter, de elect.

156 *Abbates, & Regulares vtriusque sexus Prælati eligi debent per vota secreta, itavt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.*

157 *Electio Prælatorum Regularium ita debet fieri per vota secreta, vt non possit fieri per viam compromissi, aut inspirationis.*

158 Concil. Trident. sess. 25. de Regular. c. 6. *non derogat dispositioni* cap. quia propter, de elect.

159 *Beneficiatorum, seu Prælatorum inferiorum in electionibus non est necessariò seruanda dispositio* cap. quia propter, de elect. *sed sufficiunt ad id singulares consensus existentium in Capitulo.*

160 Cap. quia propter, de elect. *non habet locum in postulatione, & collatione.*

161 Cap. quia propter, *dispositio non se extendit ad inferiores dignitates in Collegiatis existentes.*

162 *Forma* cap. quia propter, de elect. *ita est de substantia electionis, vt aliter facta electio non teneat.*

163 *Capitula quæcumque etiam Regularium non possunt*

sunt aliquid statuere contra text. in cap. quia propter, de elect.

Formæ omnes, quibus Regulares vtuntur in electionibus suorum Prælatorum, semper inhærent dispositioni cap. quia propter, de elect. *ibid.*

164 *Capitula Generalia Regularium, seu Generales eorumdem Regularium Superiores supplere non possunt defectus occurrentes in eiusmodi electionibus ob non seruatam formam* cap. quia propter, de elect.

165 *Concilij generalis decretis non censetur derogatum per clausulas generales in priuilegijs apponi consuetas, nisi expressa mentio fiat, vel expresse sit reseruata auctoritas Papæ, & Sedis Apostolicæ.*

166 *Scrutinij forma vsitatissima est in electionibus celebrandis.*

167 *Electio per modum scrutinij facienda vt legitima sit, requiritur vt electores vocati collegialiter congregentur in vnum in aliquo publico, honesto loco, Ecclesia, seu Conuentus.*

168 *Vota data extra Capitulum, & post factum scrutinium non augent numerum eligentium.*

169 *Electiones in cubiculis, & clandestinis locis per occulta conuenticula facta reprobantur.*

170 *Electio in qua seruanda est forma* cap. quia propter, de elect. *non debet fieri de nocte, nisi aliqua pergrauis necessitas vrgeret.*

171 *Noctis appellatione intelligitur tempus, quod incipit post datum signum ad salutationem Angelicam, quousque videri potest lumine artificiali vsque ad diem, hoc est, vsque ad illud tempus, quo iam albescit.*

172 *Consensus, vel dissensus vt in electionibus collegialiter, & simul in vnum præstetur, est generaliter in omnibus explicandis per Capitulum, & vniuersitatem.*

173 *Consensus in vnum, & certo tempore exigebatur in electionibus, ante formam* cap. quia propter, de elect.

174 Cap. quia propter, de elect. *forma non habet locum in electionibus inferiorum dignitatum.*

175 *Dictio*, singulariter, *quid significet, ostenditur.*

176 *Locus electionis faciendæ, dummodo clandestinus non sit, minime est de substantia electionis.*

177 *Electio quamuis facta non sit in loco consueto, debet nihilominus confirmari.*

178 *Electio Prælati debet de congruentia fieri in Ecclesia Cathedrali, seu loco consueto, in subsidium verò vbi commodius daretur facultas.*

179 *Principium omnium gerendorum à Deo sumendum.*

180 *Spiritus sancti gratia est inuocanda in electionibus Prælatorum.*

181 *Missa de Spiritu sancto pro forma, & validitate electionis præmittenda est, si de hoc esset particularis constitutio cum clausula irritanti.*

182 *Iuramenta publicè sunt electoribus collegialiter congregatis in vnum præstanda de eligendo magis idoneo secundùm Deum.*

183 *Tractatus in electionibus præcedere debent.*

184 *Scrutatores, qui eligentium suffragia exquirere, & suscipere debent, requiruntur substantialiter.*

185 *Scrutatores vt tres, & non pauciores eligantur, requiritur pro forma.*

186 *Electio nulla est, vbi tres scrutatores non sunt de Capitulo.*

187 *Substantialia formæ*, cap. quia propter, de elect. *vnde incipiat? ostenditur, & num. seqq.*

188 *Doctori de consuetudine attestanti non creditur.*

189 *Concursus est nullus in quo cum examinatoribus Synodalibus interuenit alter, qui non erat examinator Synodalis.*

190 *Regula*, Vtile per inutile non vitiatur, *locum non habet quando aliquid inducitur pro forma substantiali.*

191 *Consuetudine an possit introduci vt aliqui extra Collegium interuenians in electione, possintque eligi scrutatores? ostenditur.*

192 *Lex Papæ non potest abrogari saltem absque illius scientia.*

193 *Consuetudo vt inducatur contra Canones, requiritur scientia, & expressus consensus Papæ etiam quantocunque temporis spatio illa fuerit seruata.*

194 *Papa non habet potestatem à Populo, sed immediatè à Deo.*

195 *Scrutatores debent de essentia cunctorum electorum vota diligenter exquirere.*

196 *Scrutatores quomodo scrutentur? ostenditur.*

197 Cap. quia propter, de elect. *declaratur.*

198 *Electio facta sub illa conditione*, si placuerit Papæ, *est irrita.*

199 *Electores non possunt sub conditione, vel alternatiuè eligere.*

200 *Vota conditionata, incerta, aut ex alio capite inutilia pro non datis habentur.*

201 *Vota in electionibus secretè exquiri debent.*

202 *Electio secreta, & Canonica reputatur vbi aliqui electi fuerint a Superioribus, qui vota omnium diligenter exquirant.*

203 *Vota per Episcopum, vnà cum Vicario vel alio viro assumpta oretenus accipi possunt in electione Abbatissarum.*

204 *Votum suum quisque eligentium in schedula ita scriptum deferre debet, vt nec ipsis scrutatoribus notum fiat.*

205 *Vota singulorum eligentium non debent publicari, sed secreta manere.*

206 *Electio Abbatissæ facta per vota non secreta, etiam per ignorantiam Decreti Concil. Trident. non valet.*

207 *Eligentes per schedulam aliquo patienti signo signatam faciunt electionem non secretam.*

208 *Electio est nulla quando aliqui ex electoribus vnicam schedulam recipiunt vnico nomine scriptam, & nomen electi notum scribæ, vel alteri reponunt in capsula.*

209 *Ostensio simplex schedulæ secretò facta ab aliquo ex electoribus ad effectum, vt videat quem ipse eligat, non tollit quin electio subsequens immediatè sit secreta.*

210 *Ostensio vnius schedulæ non efficit secretæ electioni, secundum aliquos.*

211 *Electio est nulla, etiamsi vnicum tantum suffragium publicetur.*

212 *Suffragiorum inquisitio debet fieri sigillatim.*

213 *Vota omnium electorum sigillatim exquisita debent in scriptis redigi.*

214 *Suffragia omnia de forma debent mox in communi publicari, omni prorsus appellationis obstaculo remoto.*

215 *Vota in scriptis redacta, vt publicentur, est de forma substantiali electionis.*

216 *Vota quando dicantur in communi publicari, ostenditur.*

217 *Electores ante scrutinij publicationem variare possunt,*

possunt, & alios ad libitum nominare, non autem publicato scrutinio.
218 *Scrutinij publicatio realis, & distincta necessaria est in electionibus Abbatum, per quorum obitum viduatur Ecclesia.*
219 *Votorum collatio respectu numeri, meriti, & zeli statim de substantia fieri debet, facta suffragiorum publicatione.*
220 *Electio debet fieri à maiori parte comparatiuè ad minorem partem omnium congregatorum pro electione.*
221 *Electiones attento Concilio Trident. ita in posterum per vota secreta sunt facienda, vt singulorum eligentium vota nunquam publicentur.*
222 *Electio à maiori votorum, seu suffragiorum numero facta valida reputatur, dummodo ipsa vota sint legitima, nec vllam patiantur exceptionem.*
223 *Maior pars in electionibus non attenditur comparatione minoris, & respectu numeri, sed respectu, & in ordine ad totum Capitulum.*
224 *Votorum in computatione non est habenda ratio illorum, qui recedunt à loco, vbi facienda est electio.*
225 *Electio communis facienda est facta votorum collatione.*
226 *Electio communis etiam de substantia actus debet fieri statim post collationem absque vlla morali interruptione.*
227 *Schedulæ concremantur coram Capitulo, facta publicatione.*
228 *Publicatio electionis facienda est expressa, & clara voce.*
229 *Scrutatores possunt etiam per litteras fidem facere.*
230 *Hymnus* Te Deum laudamus, *si omittatur, non propterea vitiatur electio.*
231 *Electio per sortes facta ad officia, & dignitates Ecclesiasticas est ipso iure nulla.*
232 *Electio celebrata per metum impedientem omnino libertatem eligendi, est ipso iure nulla.*
233 *Electio nulla est ipso iure si arctaretur ad tres, vel quatuor.*
234 *Electio facta per abusum sæcularis potestatis est ipso iure nulla.*
235 *Electioni de se factæ per abusum sæcularis potestatis consentiens, quam pœnam incurrat? ostenditur.*
236 *Electiones clandestinæ irritandæ, & cassandæ veniunt.*
237 *Electio illius, qui requisitus antequam esset electus, electioni de se facienda consensit, cassanda est.*
238 *Electio in quibus casibus possit iterum celebrari? ostenditur.*
239 *Beneficium non vacat per mortem præsentati, qui non fuit institutus.*
240 *Electus post consensum ante confirmationem potest sine Superioris auctoritate electioni de se factæ renunciare.*
241 *Clericus, qui aliquid opponit in personam electi ad Dignitates, Personatus, & Canonias, & in probatione defecit, quam pœnam incurrat, ostenditur.*
242 *Expensæ necessariæ, quæ fiunt à Capitulo pro electione Prælati sunt de bonis ipsius Prælaturæ soluendæ.*
243 *Electio intimanda est electo antequam ad Superiorem deferatur.*
244 *Electus si intra mensem à tempore electionis ei præsentatæ, vel à tempore sibi præstituto non consenserit electioni, tunc vacat Prælatura.*
245 *Electus in Prælatum quibus casibus tenetur electioni de se factæ consentire, ostenditur.*
246 *Confirmatio electionis quando, & per quos, & intra quod tempus petenda? ostenditur.*
247 *Electus ante confirmationem administrare non præsumat, si secus faciat etiam in vno actu perfecto, eo ipso priuatur omni iure acquisito per electionem.*
348 Cap. fin. de elect. lib. 6. *non seruatur in prouisionibus, quæ fiunt in Rom. Curia.*
249 *Abbatissa a maiori parte quàm à duabus electa, si eius confirmatio impugnetur, poterit interim administrare.*
250 *Confirmatio electionis à quibus fieri possit? ostenditur.*
251 *Confirmator electionis, an & quando ad confirmationem deuenire debeat? ostenditur, & num. 252.*
253 *Indignum per negligentiam, vel scienter & per malitiam confirmans quam pœnam incurrat? ostenditur.*
254 *Terminus ad confirmationem concedendam an sit Iure præfixus?*
255 *Simonia quæcunque labes absit à confirmatione, est enim ipso iure nulla confirmatio simoniacè facta.*
256 *Electio simoniaca reputabitur si pro suffragio quis promiserit beneficium.*
257 *Electio est simoniaca in qua electores conueniunt, vt alter suffragetur vni in vna electione, quia alter suffragabitur alteri in alia.*
258 *Electio simoniaca erit si aliquis ignorante electo, pro eo eligendo pecuniam dederit.*
259 *Pecuniam offerre pro electione particularis personæ etiam dignissimæ non est licitum.*
260 *Electus simoniacè est ipso iure priuatus, & tenetur cedere beneficio vbi primum sciuerit, fructúsque bona fide non consumptos reddere.*
261 *Electio seu prouisio irrita non videtur, si eligendus sciens, vel dubitans committi simoniam in sui fauorem, declarauerit se illi non consentire.*
262 *Simoniaca electio non erit si quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus ne illum eligant, & vide casum num. 263.*
264 Cap. Matthæus 23. de simon. *declaratur.*
265 *Simoniam committit dignus offerendo in concursu beneficiorum pecuniam digniori vt desistat ab oppositione.*
266 *Simonia si commissa fuerit in confirmatione, vel collatione, ob quam ea irrita existat, non ideo etiam irrita erit electio.*

POSTQVAM de omnibus Ecclesiæ Prælatis hactenus egimus, & quomodo singuli eligantur, quódque suum cuique munus incumbat, ostendimus. Visum est hoc in loco priusquam ad reliquas Ecclesiasticarum personarum materias procedamus, de electione omnium Prælatorum in genere aliquid breuiter annotare. Cùm enim Ius electionis hodie sublatum ferè videamus, vt suprà de electione Episcoporum ostendimus, & infrà etiam videbimus, multa, quæ in hac materia à sacris Canonibus sunt constituta, omittimus, in quibus tamē Iuris Ecclesiastici studiosos ad eos, qui hac de re plenè scripserunt, duximus 1

ximus remittendos; Nos verò hæc tantummodo compendiosè exponemus, videlicet, Quid sit electio?& quot eius species? in quibus Ecclesiis, aut beneficiis locum habeat? quis possit aut non possit eligere, & qui similiter eligi possint, vel minimè? quo tempore sit facienda electio, & quomodo, an & quando mutari possit? & quibus casibus sit irrita? à quo, & quomodo sit confirmanda, & ad quid teneatur electus, & quando Ius, vel qualis ei auctoritas acquiratur?

2 Sciendum est igitur primò, quòd assumuntur Prælati ad regimen Ecclesiarum vel ad dignitates, & beneficia pluribus modis, quibus scilicet de Prælato Ecclesiis prouidetur, nempe per electionem, vt *per tot. tit. de elect. in Decretalib. & Sexto, & Clem.* Per postulationem, *per tot. tit. de postulat. Prælat.* Per nominationem, aut simplicem petitionem, & per collationem, *cap. 1. 32. dist. cap. Adrianus, c. in Synodo. 63. dist. cap. quanto, c. ad. dist. cap. quod Dei timorem, de statu Monach.* Per præsentationem, vt *in tit. de iurepatronat.* Per translationem, vt *in tit. de translat. Episcopi*, & per administrationem, veluti in coadiutore, qui datur Prælato cum futura successione, vt suprà *de Vicario* vidimus. Aliis quoque modis dici potest Ecclesiis de Prælato prouideri, sed ad beneficiorum potius collationem pertinet, de quibus infrà suo loco videbimus.

3 Verùm tribus præcipuè modis ex his, quæ retulimus, eligi dicuntur Prælati, scilicet per electionem, postulationem, & translationem. Electio est alicuius personæ ad Prælationem, vel fraternam societatem Canonicè facta vocatio, gloss. *in rub. de postulat. Prælat. in 6. & in cap. 1. eod. tit. in verb. vera postulatio.* Petr. Gregor. *de elect. cap. 2. n. 14.* Iul.

4 Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 13. n. 31.* Duobus autem modis sumi potest electio, primò scilicet propriè pro ea, quæ plurium consensu per vota, vel suffragia fit secundùm Canones, & de hac intelligitur gloss. prædicta; & sic sumitur *in tit. de elect.* Secundò impropriè pro ea, quæ à solo fit Superiore, & propriè in beneficiis vocatur collatio, seu inuestitura, seu institutio, & ita etiam Prælati dicuntur per collationem, seu inuestituram eligi, quæ de Ecclesia fit in eorum personis, *d. cap. Adrianus, cum seq. dist. 63.*

5 Postulatio autem est petitio gratiæ facta Superiori, quâ aliquis petitur in Prælatum, qui propter impedimentum aliquid Canonicum non poterat ab electoribus eligi, Panorm. *in rubr. de postulat. Prælat.* Castellin. *de elect. cap. 2. n. 1.* & differt à nominatione, & simplici petitione, aut præsentatione, quod vt aliquis dicatur propriè per postulationem assumptus, necesse est quòd propter aliquod impedimentum assumi per electionem, non potuerit, vt dictum est; quod tamen impedimentum non sit ex delicto proprio eius, qui postulatur, &

6 ideo postulari non possunt criminosi, vt homicidæ, periuri notorij, bigami, irregulares, & alij, in quibus non solet Iuris rigor relaxari, vt per Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 17. q. 9.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 202.* Iul. Lauor. *var. lucubr. tom. 1. tit. 4. c. 14. n. 3.* vbi cum Mandag. *de elect. part. 1. c. 53.* hoc intelligit dummodo pœnitentiam

7 non egerint. Indigni pariter nec possint postulari, imò illum postulantes priuantur potestate postulandi, & eligendi, *c. 1. & 2. de postulat. Præl. c. scriptum, ad finem, de elect.* Azor. *d. c. 17. q. 6.* Iul. Lauor.

8 *d. cap. 14. n. 3.* nec postulari possunt excommunicati, Conar. *in c. alma mater, p. 1. §. 7. sub n. 5.* Rebuff. *in cap. postulastis, num. 95. de Cleric. excommun. minist.*

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Mari. Alter. *de censt. tom. 1. disp. 13. lib. 2. c. 3. vers. quod probatum est*, Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. cap. 6. n. 24.*

Postulari autem potest, qui legitimam non habet ætatem, item qui non est ex legitimo matrimonio natus, & qui non est sacris Ordinibus initiatus, & qui est alteri Ecclesiæ alligatus, Syluest. *in sum. verb. postulatio, q. 3.* Mandagot. *de elect. nouorum Prælat. p. 1. cap. 53.* Castellin. *de elect. cap. 2. n. 5.* Iul. Lauor. *d. cap. 14. num. 5.* Vnde Cardinalis non potest in Episcopum eligi, sed postulari, *cap. bonæ memoriæ, 3. de postul. Prælat.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 16. num. 67.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 15.* vbi subdit ideo *in cap. Ecclesia vestra, il 2. de elect.* Cardinalem Canonicum electum non postulatum fuisse, quia erat Canonicus, & vt Canonicus fuit electus in Episcopum, vel forsan quia non erat S. R. E. Cardinalis, sed Canonicus Cardinalis, id est, principalis inter Canonicos illius Ecclesiæ. Et Episcopus vnius Ecclesiæ non potest eligi ad aliam Dignitatem, sed postulari, ex quo est matrimonialiter propriæ Ecclesiæ alligatus, liberumque volatum non habet, *cap. vlt. de postul. Prælat.* Petr. de Biax. *in direct. elect. part. 2. c. 34.* Bertachin. *de Episcopo, lib. 2. q. 50. num. 89.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 201. in fine.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part. 4. q. 5. num. 2.* 9 10 11

Quamuis aliqui existimauerint ad postulationem requiri vnanimem omnium Electorum concordiam, alij verò quod duæ saltem ex tribus partibus in postulatum conueniant: communis tamen plurimorum opinio est, quod sufficiat si maior pars consensum præstet; prout ex text. *in cap. scriptum, de elect.* tenent Syluest. *verb. postulatio, q. 2.* Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 17. q. 3.* Iul. Lauor. *d. cap. 14. n. 7.* Luc. Castell. *de elect. cap. 2. n. 8.* vbi testatur legitimè postulatum illum dici, qui à maiori parte eorum, ad quos spectat electio, in alio tamen Conuentu assignatus, fuit postulatus; vnde si non est sufficienter vltra medietatem postulatus, etiamsi ex decem habeat quinque postulationes, & duas electiones, non censetur sufficienter postulatus, vt declarauit sacra Congregatio causis Episcoporum & Regularium præposita, *de mense Decembri 1618.* refert Iul. Lauor. *d. num. 7.* vbi *num. 8.* subdit quòd facta postulatio debet præsentari; qua præsentatione facta postulantes non possunt amplius ab ea recedere, & variare reuerentiam superioris ne illudatur, & *num. 9.* resoluit Superiorem non posse postulationem factam ab omnibus, vel à duabus partibus ob vtilitatem Ecclesiæ absque iniuria reiicere. 12 13

Sed ad meliorem prædictorum declarationem sciendum est duplicem esse postulationem; solemnem scilicet, & non solemnem, Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 17. num. 231.* solemnis est cùm fit seruata forma *c. quia propter, de elect.* & postulatur is, in quem maior & sanior pars consentit, quem si admittat Superior, qui super quolibet impedimẽto postulati facultatem habeat dispensandi, cúmque confirmet, tunc postulatio habet vim electionis, nec postulantes post præsentatam postulationem possunt variare, non tamen postulato ante confirmationẽ aliquod ius acquiritur, nam potest eum Superior reiicere, licèt si sit valdè idoneus possit adiri alius Superior supra proximum Superiorem, qui postulationem admittere, & confirmare cogat. Non solemnis verò est cùm ab aliquo Superiore, cui non spectat, munus confirmationis 14

tionis petitur, vt super aliquo defectu dispenset,
& in hac non seruatur aliqua forma, sed si postu-
latio admittatur, talis admissio vim non habet
electionis, & confirmationis; sed ex tali admis-
sione nihil aliud postulatus consequitur, nisi quod
censetur redditus per postulationem habilis, vt
eligi possit, ita quod sublatum est impedimen-
tum, quo obstante prius eligi non poterat. Vide
Petr. Gregor. *de elect. cap. 2. n. 11.* Iul. Lauor. *d. tit. 4.*
cap. 13. num. 30. Rendin. *in prompt. recept. sent. tom. 1.*
tit. 36. num. 35.

15 Cæterùm si Electoribus ipsis fiat alicuius po-
stulatio, vt eligatur; non postulatio, sed nomi-
natio, aut simplex erit petitio, nec talis per po-
stulationem, sed per electionem erit assumptus;
sed & quando duo inelegibiles postulantur, vt
vnus ex eis eligatur, erit nominatio potius quàm
postulatio, vt *in cap. bona, il 1. de postul. Prælat.* li-
16 cèt aliter gloss. *ibi* intelligat. Postulatio quoque
Abbatum, aut aliorum inferiorum non est verè
& propriè postulatio, sicut Episcoporum, illi
namque eligi possunt, etsi alteri sint alligati Ec-
clesiæ, quamuis sine licentia migrare non pos-
sint, quæ per postulationem non solemnem aut
propriam imploratur.

17 Nominatio tripliciter accipitur. Primò quan-
do à Collegio aliquis proponitur, vt si dignus
indicatus fuerit, eligatur; & in hac nullum ius
acquiritur, de qua *in cap. quòd sicut, de elect.* Se-
cundò, quando Electores secretò aliquem in
chartula nominant, de qua loquitur text. *in cap. si*
quis iusto, ad fin. eod. tit. lib. 6. & in hac nec aliquod
ius acquiritur etiam publicato scrutinio; non ta-
men Electores possunt variare, sed benè antequam
nominatio publicetur, *cap. publicato. de elect.* Ter-
tiò, quando duo, vel tres digniores à Collegio
nominantur, & Superiori offeruntur, vt quem
maluerit confirmet, & in hac licèt non acquira-
tur ius nominatis, non tamen datur variatio
oblata nominatione Superiori.

18 Ex quibus colligitur electionem, postulatio-
nem, & nominationem in multis differre, & in
primis, quia electio nititur Iuri, postulatio gra-
tiæ, per electionem vinculum matrimonialis spi-
ritualis initiatur, per postulationem vota tantùm
diriguntur. Eligitur dignus, & habilis, & qui
nullum impedimentum habeat, postulatur verò
qui sit quidem dignus, sed inhabilis, licet non
omninò. In electione, si plures sint electi, is po-
tior est, qui à maiori parte & saniore Capituli
eligitur, nisi aliud impediat, *cap. dudum, cap. quia*
propter, de elect. in postulatione verò, si postula-
tus concurrat cum electo non obtinet nisi habeat
duas ex tribus partibus Capituli, *d. cap. scriptum,*
de elect. & sic cæteris partibus semper postulatio-
ni præfertur electio. Item per electionem acqui-
ritur ius Prælaturæ, & Dignitatis, licèt non ad-
ministrationis, & exercitij ante confirmationem,
19 vt infra dicemus; per postulationem verò nul-
lum ius acquiritur postulato, diriguntur tantùm
vota ad Superiorem, vt de gratia velit admittere
postulatum, *cap. postulationem, de postulat. Præl.* Cuch.
in instit. maior. lib. 4. tit. 2. num. 28. Zerol. *in praxi*
Episc. p. 1. verb. ius ad rem, §. 14. Aloys. Ricc. *in col-*
lect. decis. p. 5. collect. 1648. Erasm. à Cochier *de iu-*
risdict. Ordin. in exemptos p. 4. q. 5. n. 4. Nicol. Garc.
de benef. p. 4. cap. 3. num. 7. Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 19.*
num. 109. Differt quoque nominatio ab electio-
ne, & postulatione: quia nominatio fit de plu-
ribus; electio verò & postulatio de vno tantùm,
Abb. *in d. cap. bona, il 2. num. 51.* In nominatione is
tantùm dignior proponitur, qui primò nomina-
tur; in postulatione verò, & electione, is dignior
visus est, qui postulatur vel eligitur, *cap. quorun-*
dam, de elect. in 6.

Differt quoque electio à postulatione, quia in 20
electione publicato scrutinio non licet variare, &
alios nominare; sed collatio facienda est, & electio
celebranda, *cap. publicato, 58. de elect.* Lud. Mirand.
d. tom. 2. q. 23. art. 24. concl. 2. Rota *in nullius Canoni-*
catus 22. Maij 1628. coram R. P. D. Dunozetto. In 21
postulatione verò licet variare, & à postulatione
recedere, quousque illa fuerit Superiori præsen-
tata, vt rectè tenent *in d. cap. publicato,* Ioan. Andr.
à num. 17. Anchar. *col. vlt.* Butr. *num. 24.* Panorm.
num. 6. & Anan. *num. 2.* Rendina *promptuario recept.*
sent. tom. 1. tit. 36. num. vlt. Ratio diuersitatis est, 22
quia per Canonicam electionem quæritur electo
ius ad rem, Abb. *in cap. cùm Bertoldus, de re iudic.*
Felin. *in cap. in nostra, num. 28. de rescriptis.* Rota *de-*
cis. 6. de elect. in nouis, Ludou. Gom. *in reg. de non*
tollendo iure quæsito, q. 1. Flam. Paris. *de resign. benef.*
lib. 2. q. 23. num. 7. quod ab eo absque ipsius facto 23
auferri non debet; postulato verò nullum ex po-
stulatione ius quæritur, *cap. penult. de postul. Præl.*
Tiraquel. *in l. boues, §. hoc sermone, limit. 23. n. 12.*
Rebuff. *in concord. tit. de Reg. nomin. §. 1. verb. per po-*
stulationem. nec lucrum, quod postulato aufertur,
considerabile est; nec in eius personam radica-
tum, sed à mera Superioris voluntate dependens;
vnde priuatio illius præiudicium non infert con-
siderabile, arg. *l. vlt. ad fin. C. de codicill.* Padil. *in l. 3.*
C. de iur. & facti ignor.

Vidi disputati de casu dubio; cùm Archiepi- 24
scopus Vlixbonen. haberet solus nominationem
Canonicatuum suæ Cathedralis Metropolitanæ,
collationem verò simultaneam cum Capitulo, va-
cauit Sede Papali vacante per obitum Grego-
rij XV. Canonicatus, & Præbenda in eadem
Cathedrali, ad quos nominauit D. Eugenium Ca-
breira ante publicatas regulas Cancellariæ, post
earum verò publicationem vnà cum Capitulo
illos eidem contulit. Verùm D. Ferdinandus de
Mattos Canonicatum huiusmodi impetrauit à
Sede Apost. tanquam reseruatum in vim regu-
læ 68. Cancellariæ à S. D. N. Vrbano VIII. no-
uiter meâ operâ & diligentiâ in lucem editæ, in
qua sibi reseruauit omnia beneficia, quæ vaca-
runt Sede Apost. vacante, & de quibus per infe-
riores collatores non fuerit dispositum vsque ad
diem suæ assumptionis ad Pontificatum, fuit du-
bitatum quæ ex his prouisionibus subsisteret, &
quis ex his impetrationibus melius ius haberet?
Ego pro prouisu Apostol. consului, duplici mo-
tus fundamento: primo, quia per nominationem
illam factam ab Archiepiscopo ante editas re-
gulas, non videtur ius aliquod in re, vel ad rem
quæsitum dicto D. Eugenio, ac proinde non po-
test dici dispositum de Canonicatu, cùm verba re-
gulæ, *de quibus non est dispositum*, non sint intelli-
genda de sola dispositione per viam præsentatio-
nis, nominationis, vel electionis, quæ sunt dispo-
sitiones imperfectæ ad consequendum benefi-
cium, quod sine Canonica institutione obtineri
nequit, *cap. beneficium, de regul. Iuris lib. 6.* sed de
perfecta dispositione, ex qua fit consumpta va-
catio, ac facta plenè prouisio; cùm fauore Papæ
verbum *disponere*, non verificetur in sola præsen-
tatione, vel electione, sed in sola collatione, iux-
ta distinctionem, quam facit Io. Andr. *in cap. cùm*

in illis, verſ. diſpoſitio, vbi Gemin. §. *in illis, num.* 7.
Franch. *col.* 3. *circa fin.* §. *diſpoſitio, verſ. eſt verbum*
generale, de præbend. lib. 6. facit text. *in Auth. Ingreſſi,*
de ſacroſ. Eccleſ. vbi ingreſſus Monaſterium non
dicitur niſi cum effectu, hoc eſt, ſequuta profeſ-
ſione. Secundò, quia quando in beneficio colla-
tiuo, ſeu etiam Iuriſpatronatus, vel electiuo non
fuit deuentum niſi ad ſolam nominationem, tunc
quia iſta nominatio non tribuit aliquod ius nec
in re, nec ad rem, & collator, vel patronus poteſt
pœnitere alterum præſentando, vel nominando,
ſeu conferendo; cùm non dicatur præſentatio le-
gitimè facta, puta quia nondum perſona electa,
vel præſentata, ſeu nominata, eſt præſentata illi à
quo venit inſtituenda, vel prouidenda, iuxta te-
norem *cap. cum & plantare*, §. *in Eccleſiis, de priuileg.*
25 cùm iſta nominatio, ſecundùm aliquos poſſit fieri
etiam de mero laico (ſaltem de proximo cleri-
cando, vt alio loco oſtendimus) Clericali chara-
ctere nondum inſignito, Rot. *in vna Hiſpalen. Iu-*
riſpatronatus 19. *Nouembris* 1584. *coram Orano*,
quam refert Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib.* 4.
26 *q.* 2. *num.* 5. *&* 6. ideò beneficium remanet confe-
ribile ad fauorem cuiuſlibet, aut per iſtam nomi-
nationem non dicatur diſpoſitum de beneficio,
ſed tantùm denotet aliquod principium futuræ
diſpoſitionis, vt declarat Abb. *in cap. fin. num.* 4. *de*
iurepatron. Mareſcot. *var. lib.* 1. *cap.* 83. *num...* vbi al-
legat deciſiones Rotæ, & hanc conſultationem
me non citato tranſcripſit Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 13.
num. 21. *cum duobus ſeqq.* vir quidem nobis ſin-
gulari beneuolentia amicus eſt patronus, de
quo non immeritò dixeris quod de Platone Au-
guſtinus *lib.* 3. *contra Academicos. Plato vir ſapien-*
tiſſimus, & eruditiſſimus ſuorum temporum, qui &
ita loquutus eſt vt quæcunque diceret, magna forent, &
ea loquutus eſt vt quomodocunque diceret, parua non
fierent.
27 Simplex verò petitio propriè dicitur quando
plebs ipſa, vel populus aliquem ſibi dari in Præ-
latum expoſtulat, *cap. in nomine Domini, verſ. nulla*
inquietatione, 23. *diſt. d. cap. quod Dei timorem, de ſtatu*
Monach. Nominatio autem ab eis fit, qui Iuſpa-
tronatus in Eccleſia obtinent, cui de Prælato, aut
Rectore eſt prouidendum; vt infrà de Iurepatro-
natu videbimus.
28 Tranſlatio eſt alicuius perſonæ de vna in aliam
Eccleſiam Canonica tranſmutatio, Hoſt. *in ſum. de*
tranſlat. Epiſcopi, in princ. quæ & mutatio dicitur,
cap. mutationes, 7. *q.* 1. Permiſſum eſt enim vtilitatis
cauſa mutationes fieri Prælatorum, & in Eccle-
ſiis, à quibus receſſerint, eis viuentibus alios ſub-
ſtitui, Nicephor. *lib.* 14. *hiſtoriæ Eccleſ. cap.* 39. quod
quidem primum ab Anacleto Papa fuit litteris
demandatum *in d. cap. mutationes*, qui B. Petri ad-
ducit exemplum de Antiochena Eccleſia Romam
ſe transferentis, & aliorum plurium. Hæc autem
29 tranſlatio fieri propria auctoritate non poteſt, ſed
requiritur Superioris auctoritas, *cap. Epiſcopus*, 7.
q. 1. *cap. ſicut alterius, in fine* 7. *q.* 1. nec ſine euidenti
Eccleſiæ neceſſitate, aut validitate eſt facienda,
cap. ſicut vir, ead. cauſa, & quæſt. ſicut & renunciatio,
30 *c. ad ſupplicationem, de renunciatione*, vt ſuo loco vi-
debimus: præſertim cùm Epiſcoporum tranſlatio
ſine Romani Pont. auctoritate fieri non poſſit,
cap. 1. ibi, *tranſlationes Epiſcoporum, &c. de tranſlat.*
Epiſc. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30.
tract. 3. *num.* 257. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epi-*
31 *ſcopi, p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 5. Nam ſi Epiſcopus pro-
pria auctoritate de ſua in aliam Eccleſiam ſe
transferat, ab vtraque deponitur, *cap. ſi quis Epi-*
ſcopus 7. *q.* 1. *cap. quanto, de tranſlat. Epiſcopi.* Et ſi 32
Metropolitanus, aut Patriarcha Epiſcopum ſine
mandato Papæ transferret, eſſet à confirmatione
Epiſcoporum ſuſpenſus, *d. cap.* 1. *eod. tit.* cùm ne-
que Legatus de Latere ſine ſpeciali Apoſtol. Se-
dis mandato id facere valeat, *cap. niſi ſpecialis, cum*
ſeq. vbi gloſ. & Doct. *de offic. Legati.*
Inferioris verò gradus Sacerdotes conceſſione 33
ſuorum Epiſcoporum, poſſunt ad alias Eccleſias
tranſmigrare, *d. cap. Epiſcopus*, 7. *q.* 1. non tamen in-
uiti ab Epiſcopis transferuntur, quod à ſolo Ro-
mano Pontif. fieri poteſt. Habet namque locum
tranſlatio non ſolùm in electiuis Eccleſiis, quæ
ſcilicet per Prælatos reguntur, verùm & in mi-
noribus beneficiis, vt infrà *lib.* 3. *cap.* 15. vide-
bimus.
Ex cauſa poteſt quis inuitus transferri de vna 34
Eccleſia ad aliam, vt eſt communis opinio, ſecun-
dùm Roman. *conſ.* 345. *n.* 3. *cum ſeq.* & præcipuè *n.* 5.
vbi Horat. Mandoſ. *in addit.* Flamin. Pariſ. *de reſign.*
benefic. lib. 3. *q.* 18. *num.* 14. Et Epiſcopus ſic etiam 35
inuitè tranſlatus ad alium Epiſcopatum, ſuadente
tamen iuſta & rationabili cauſa, non poterit ſe-
cum aſportare ad Epiſcopatum ad quem transfer-
tur, libros, ornamenta, paramenta multa, ac ar-
gentaria & ſimilia, quæ ex redditibus puris Epi-
ſcopatus emerat, ſed illa remanere debent penes
eundem priorem Epiſcopatum, Barbat. *conſil.* 20.
num. 11. *verſ. & vidi hoc anno, vol.* 3. vbi ait ita ſe
conſuluiſſe, & conſilium tale fuiſſe confirma-
tum per Doctores ſolemnes. Fructus verò iam 36
perceptos, & res mobiles non pretioſas ex fru-
ctibus primi Epiſcatus acquiſitas poterit Epiſco-
pus tranſlatus de vno Epiſcopatu, ad alium ſe-
cum deferre, vt benè reſoluit D. Barboſ. *in l. di-*
uortio, in princ. part. 2. *num.* 52. *ff. ſoluto matrim.* quem
refero Ego ipſe *in collect. ad cap.* 1. *num.* 4. *de tranſlat.*
Epiſcopi.
Vtrùm tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam de- 37
ſinat eſſe Epiſcopus prioris, vbi primùm à Papa
ab illius vinculo abſolutus fuit, an verò poſt
adeptam ſecundæ poſſeſſionem? Quæſtio eſt non
contemnenda, in qua ſtatim poſt tranſlationem
abſque alio conſenſu perdere iura primæ Eccle-
ſiæ cenſuit Rot. *deciſ.* 475. *p.* 1. *recent.* & ſuper hoc
extat nouiſſima Deciſio in hæc verba. *Die* 14. *De-*
cembris 1624. *ſacra Congregatio Epiſcoporum S. D.*
N. approbante cenſuit Eccleſiam à qua volens trans-
fertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tem-
pore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur
in Conſiſtorio ſanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem
litterarum Apoſtolic. vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ
Eccleſiæ, & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis noti-
tiam Epiſcopus habuerit, etiam ex teſtimonio, ſeu do-
cumento Secretarij S. Collegij, illico teneri eum abſti-
nere ab exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, eamque
tranſire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita
poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti,
ac Vicarium iuxta Concilij Trid. præſcriptum eligere,
ſedémque vacantem publicare. Refert me citato
Maſſobr. *In ſua praxi habendi concurſum, requiſ.* 1.
dub. 9. ſecundùm Romanam impreſſ.
Notandum eſt maximè quòd tranſlatus ad 38
aliam Eccleſiam nihil iuris retinet in priori, *cap. ſi*
quis iam tranſlatus, 21. *q.* 2. niſi hoſtium neceſſita-
te compulſus fuerit ab Eccleſia ſua tranſlatus,
ciuitate namque ab hoſtibus libera ad Eccle-
ſiam ſuam reuertitur, vt ſcribit Gregorius Papa
in cap. paſtoralis 7. *q.* 1. Quamuis autem tranſlatio

etiam in non electiuis Ecclesiis fiat, vt diximus; postulatio tamen propriè in electiuis tantùm, id est, Prælatorum Ecclesiis locum habet, quia vbi non datur Canonica electio, ibi nec postulatio est necessaria, cum fiat de eo, qui eligi de Iure non potest, vt suprà diximus.

39 Electio autem locum habet in Ecclesiis & beneficiis electiuis vt vocant, in Episcopatibus, seu Cathedralibus Ecclesiis, in Abbatiis, & aliis Præposituris Regularium, in Archipresbyteralibus, & Plebaniis, ac aliis Ecclesiis, in quibus ius eligendi Rectorem residet penes Collegium aliquod Clericorum, in quo forma electionis Canonica seruari possit; sed licèt Collegium vel Capitulum
40 ius habeat beneficia conferendi, non ideò tamen omnia illa beneficia vel Ecclesiæ electiuæ vocantur, sed illæ tantummodò electiuæ dicuntur, in quibus Prælatus aut Rector animarum instituitur, præcedente electione, quam debet sequi confirmatio, Caputaq. *decis.* 295. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 19. *num.* 12. *& seq.* Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 13.
41 *num.* 37. Si enim prouideretur per electionem sine confirmatione diceretur prouisio, prout dicit Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 23. vbi *num.* 27.
42 subdit beneficia electiua non venire in mandatis de prouidendo, nisi de electione esset facta specialis mentio, etiamsi simpliciter mandaretur prouideri de beneficio vacaturo, nullo expresso prouidendi modo, per *cap. cum in illis*, §. *illis*, *de*
43 *prœbend. lib.* 6. Verùm non in omnibus electiuis hodie locum habet electio propriè sumpta, imò in paucis propter reseruationes Sedi Apost. factas, vt sup. *de elect. Episcoporum*, vidimus. Quibusdam tamen locis, & personis ius concessum est sibi Prælatum eligendi cum Apostol. Sedis confirmatione, in quibus electionis iura erunt seruanda, vt iam ostendimus.

44 Primò ergo sciendum est, quòd de Iure communi quælibet Congregatio, vel Collegium debet sibi Prælatum eligere, *cap. congregato*, 16. *q.* 1. *cap. Abbatem, cum seq. cap.* 1. *de elect.* Syluest. *verb. Electio*, 1. *q.* 1. Bettachin. *de Episc. lib.* 1. *p.* 3. *à princ.* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 5. *concl.* 1. Antonius Raguc. *de voce Canonicor. in Capitulo*, *q.* 15. *num.* 3. Tambur. *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 8. *in princ.* Paul. Layman *in Theologia morali*, *lib.* 4. *tit.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. nisi obstet consuetudo, vel priuilegium aut contraria Superioris voluntas;
45 quamuis in ipsa Congregatione vel Collegio non extent nisi duo vel tres legitimi vocales, quia ad eosdem spectabit electio, non tamen si fuerint minus quàm duo, *cap.* 1. *de elect.* Mascard. *de probat. concl.* 584. *num.* 9. Fr. Emman. *quæstion. regular. tom.* 2. *q.* 53. *art.* 11. *in princip.* Anton. Raguc. *de voce Canonicor. q.* 1. *num.* 3. Hieron. Roder. *in compend. quæst. regul. resol.* 58. *num.* 38. Tamburin. *d. q.* 8. *num.* 2.

46 Sed postquam Collegium in duobus saltem fuerit constitutum, potest nihilominus totum ipsius ius ad vnum reduci, & in eo conseruari, aliis mortuis, priuatis, suspensis, vel excommunicatis, gloss. *verb. pauciores, in cap. gratum, de postulat. Prœl. & verb. duo, in d. cap.* 1. *de elect.* Nau. *cons.* 6. *num.* 2. *de elect. in nouis*, Seraphin. *decis.* 860. *num.* 7. *& decis.* 1050. *num.* 5. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 5. *concl.* 2. Hieron. Roder. *d. resol.* 58. *num.* 38. Tambur. *d. q.* 8. *num.* 3. *&* 4. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 15. *n.* 6. *& tom.* 3. *verb. electio, num.* 4. Rot. *in Cremonen. Præposituræ* 25 *Februarij* 1622. *coram bonæ mem. Vbaldo.* Successo- 47
rem verò sibi præeligere etiam in exitu vitæ, nulli Prælato concessum est, imò expresse interdictum, *cap.* 2. *&* 3. *& per tot.* 7. *q.* 1. vt etiam de electione Romani Pont. diximus *suprà hoc lib. c.* 1. *num.* 39. *cum seqq.* nisi ex Apostolicæ Sedis auctoritate moriens Episcopus coadiutorem suum sibi Episcopum substituere indicet, prout Zacharias Papa Bonifacio Archiepiscopo Moguntino concessit, vt *in cap. petiisti*, 7. *q.* 1.

Verùm non omnes de Collegio, vel Capitulo 48
neque semper ius habent eligendi; sunt enim quædam genera personarum, quæ vocem in electione non habent, quamuis de numero sint eligentium. Sunt autem primò pupilli, siue impuberes, *cap. ex eo, de elect. lib.* 6. Tiraq. *de iure mariti gloss.* 9. *num.* 8. Guilielm. Mandag. *de elect. nouorum Prœl. cap.* 7. Corras. *de Sacerdot. p.* 4. *cap.* 1. *num.* 14. Petr. de Biax. *in direct. elect. p.* 1. *cap.* 16. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 15. *num.* 29. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi*, *p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 19. quia eligentes debent esse ætatis maturæ, & consilio prædiri, Castellin. *de elect. Canon. cap.* 5. *num.* 1.

Secundò conuersi laici in electione Prælati 49
Regularis, *d. cap. ex eo*, §. *in Ecclesiis*. Cuch. *in instit. maior. lib.* 4. *tit. de elect. num.* 114. Petr. Gregor. *de elect. cap.* 7. *num.* 4. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 5. *in fine*, Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 2. *cap.* 3. *in fine primæ conclus.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 91. qui secus dicendum affirmant, si aliàs habeant vocem ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine, per glos. *verb. Electionibus in d. cap. ex eo*, §. *in Ecclesiis.*

Item & Regulares qui tacitè vel expresse pro- 50
fessionem non emiserint, *d.* §. *in Ecclesiis*, vbi Anch. *num.* 3. Syluest. *verb. electio*, 4. *num.* 5. Cuch. *d. lib.* 4. *tit. de elect. num.* 94. Castellin. *de elect. Canon. cap.* 4. *num.* 20. Nouar. *in lucerna Regul. verb. electores, siue eligentes, num.* 1. Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 8. *num.* 6. *&* 7. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 90. *num.* 2. vbi *n.* 3. post Petr. de Biax. *in direct. elect. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. & Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. hoc assumptum sic explicandum esse tradit, ad hoc vt quis possit eligere sufficiat tacita professio; vt verò possit eligi, necessariò requiratur expressa.

Tertiò, in Cathedralibus & Collegiatis Ec- 51
clesiis, secularibus, & Regularibus is, qui saltem in Ordine Subdiaconatus non fuerit constitutus vocem in electione non habet, quamuis ab aliis ei liberè concedatur, *Clem. Vt ij*, vbi gloss. & Doctores, *de ætate & qualit.* Concil. Trid. *sess.* 22. *de reform. cap.* 4. de quo latè diximus *in tract. de Canonicis, cap.* 57. *per tot.* quibus addo Nouar. *vbi proximè num.* 2.

Illud tamen hîc aduertendum duxi, quòd si 52
quis tempore vacationis, Sacris insignitus non sit, tempore verò electionis susceperit Subdiaconatum, habebit votum, quia sufficit vt sit habilis tempore electionis, gloss. *verb. constitutus, in d. Clement. Vt ij*, vbi Abb. *num.* 9. Monet. *de distrib. quotid. p.* 2. *q.* 20. *num.* 6. Iul. Lauor. *d. cap.* 15. *num.* 34.
non tamen Capitulum tenetur expectare vt quis 53
promoueatur ad sacros Ordines intra tempus à Iure electioni faciendæ præfixum, quamuis dicat se esse paratum Ordines suscipere, vt tenent Bonif. Vitalin. *num.* 26. & Imola *num.* 23. *in d. Clem. Vt ij*, sicut nec tenetur Collegium expectare impuberem, vt perueniat ad ætatem legitimam, nec 54
nouitium vt profiteatur, Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14.

cap.14. verſ. Item vnus, Lauor.*d.cap.15.num.35.* vbi ſubdit, quòd ſi mora modica eſſet futura, neque damnum vllum Eccleſiæ allatura, & malignitate, aſtutia, & dolo potiùs ipſos concludendi, quàm Eccleſiaſticæ rei benè gerendæ ſtudio ita accelerâſſet electionem, ne abſentes venirent, & abſens veniens hoc probauerit, reſtituetur contra electionem, per gloſ. *verb. impedimento, in cap. cupientes, de elect. lib. 6.* & Cuch. *dict. tit. de elect. num.83.*

55 Quartò, perpetua amentia laborantes, *cap. cùm inter Canonicos, de elect.* gloſ. *verb. diſcretionem, in d. cap. cùm ex eo*, Mandag. *de elect. 1. p. cap. 7.* Lauor.*d. cap.15. num.32.*

Quintò, qui voce electiua priuantur in pœnam, ab homine, vel à Iure, gloſ. & Doct. *in c.2. de poſtul. Prælat.*

56 Priuantur autem eligendi poteſtate ipſo iure, qui ſunt maiori excommunicatione ligati, non autem minori, *cap. illa quotidiana, de elect. cap. conſtitutus, de appellat. cap. fin. de Cleric. excom. miniſtr.* Suar.*de cenſur. tom.5. diſput.14. ſect.2. num.17. & 18.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.66. num.5.* Squillante *de obligat. Cleric. p.3. num.98.* Iul. Lauor.*d. tit.4. cap.15. num.43.* Tamburin.*d. tom.1. diſp.5. q.8. n.11.* Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib.4. tit.2. cap.12. num.3. verſ. dico 4.* Fernandez *in examine Theolog. moral. p.4. cap.7. §.2. num.8.* nouiſſimè Hurtado *de cenſur. diſp.7. de excommunic. diffic.3. in princ.* Caſtellin.*de elect. Canon. cap.4. num.12.*

Intellige de excommunicato notorio, ſeu non tolerato ab Eccleſia, vel publico percuſſore Clericorum, iuxta *Extrauag. Ad euitanda ſcandala, Martini V.* in qua habetur, quòd nullus excommunicatum vitare teneatur niſi ſit publicè denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor; & de illa plura tradunt Gutier.*Canon. lib.1. cap.1.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.1. tract.5. p.2. cap.4. ex num.1.* ita Petr. Greg.*de elect. cap.7. num.8.* Sayr. *de cenſur. lib.2. cap.6. num.6.* Squillante *vbi ſupra*, Suar.*de Relig. tom.4. tract... lib.2. cap.4. num.9. in fine*, Tambur.*d. diſp.5. q.8. num.12.* Lauor.*d. tit.4. cap.15. num.44. & 57.* Caſtellin.*d. tract. de elect. cap.5. n.16. cum ſeq.* Sigiſmund. à Bononia *d. dub.66. num.10.* Mar. Alter.*de cenſur. tom.1. lib.2. d. diſp.5. cap.2. verſ. aliter tamen*, vbi intelligit procedere in electione facta ab excommunicato ratione publici officij; ſecus verò ratione iuris, & officij priuati, quia tunc ſiue ſit excommunicatus notorius, ſiue occultus & toleratus, electio non tenet.

57 Quod adeò verum eſt, vt electio facta cum interuentu plurium, vel etiam vnius excommunicati non tolerati minimè valeat, itavt nec ſuſtineatur ex perſona eorum, qui non ſunt excommunicati, arg. *cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.* Nauar.*conſ.1. num.1. de elect.* Anton. Ricciul. *de iure perſonar. lib.4. cap.3. num.10.* Quamuis excommunicati eligant vnum, & non excommunicati alium, quia vnica eſt tela electionis, & vna coëlectio, licèt diuerſi coëlectores, & diuerſi actus eligendi. Butr. *in d. cap. illa quotidiana, n.11.* Hurtado *d. diſput. 7. de excommun. diffic. 3. num.8.* Verùm ſi excommunicatus huiuſmodi per violentiam ſufficientem ad producendum morale inuoluntarium, intret, & ſine periculo graui, vel ſcandalo ab electione expelli non poſſit, vel ob ſimilem aliam cauſam, tunc vel cæteri electores debent exire de loco vbi fit electio, vel etiam poſſunt procedere ad electionem proteſtando ſe cum excommunicato prædicto nolle in eligendo communicare, illiúſque vocem nemini velle ſuffragari vel nocere. Ita Innoc.*in d. cap. illa quotidiana, num.5.* Mar. Alter.*d. diſſ.5. col.9. §. quæres ſecundo*, quæ proteſtatio poteſt fieri publicè, vel etiam priuatè, ſi probabilis ſit rimor talis excommunicati, Biax.*in direct. elect. p.1. cap.9. num.5.* Vgolin. *de cenſ. tab.2. §.2. num.12.* Sayr.*d. lib.2. cap.6. num.6.* Lauor.*d. cap.15. n.47.* Quicquid aliter diſtinguant Suar.*de cenſur. tom.5. diſp.14. ſect.2. num.8.* Squillante *d. p.3. num.99.*

Item ſuſpenſi per ſententiam Iudicis, aut etiam 58
Canonis, *cap. cùm dilectus*, vbi gloſ. notabilis, *verb. à ſuſpenſis, de conſuet.* Rendin. *in promptuar. recept. ſent. tom.1. tit.41. num.21.* Fernandez *d. §.2. num.7.* Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum quotid. p.4. reſol.24. à n.8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.2. num.18.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.4. cap.3. num.9.* Tamburin.*d. diſp.5. q.8. num.13.* Iul. Lauor.*d. cap.15. num.61.* Lotter. *de re benefic. lib.3. q.17. num.138. cum ſeqq.* Caſtellin. *de elect. Canon. cap.5. num.15.* Laurent. de Peirinis *de Prælato, q.2. cap.5. §.1. num.32.* vbi *num.33.* intelligit de ſuſpenſo denunciato nominatim, & *n.34.* quòd ſuſpenſus toleratus licèt validè eligat, peccat tamen, quia ingerit ſe actibus, à quibus eſt ſuſpenſus. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.1. tit.1. cap.3. n.25.* præterquam ex cauſa participationis, aut aliam, ob quam minorem tantùm ſuſpenſionem Canon imponit, *d. cap. fin.* vbi gloſ. *de Cler. excom. miniſtr.*
Iul. Lauor. *d. cap.15. num.65.* Quod procedit ſiue 59
ſint ſuſpenſi ab officio, & beneficio ſimul, ſiue ab officio tantum; nam ſuſpenſus ab officio ratione ſpiritualis iuriſdictionis, eligere prohibetur ſi poteſtas eligendi ſpectet ad ſpiritualem iuriſdictionem, Peirinis *d. cap. 5. §.1. num. 35.* vbi *num. 36.* quòd non poteſt intereſſe illis electionibus, quæ illi competunt ratione iuriſdictionis temporalis. Non tamen poterunt eligere ſi ſint ſuſpenſi ſolùm à beneficio, niſi vox competeret ratione illius beneficij, à quo aliquis ex eligentibus reperitur ſuſpenſus, vt rectè tradunt Nau.*in man. cap. 27. num.163. verſ. ſextò*, Henriq. *in ſum. lib.13. de excomm. cap.32. §.4.* Sayr.*de cenſur. cap.6. num. 7.* Sed non improbabiliter gloſſ. *in cap. cupientes, §. cæterùm ius omnibus beneficijs*, & *ibi* Gemin. *de elect. in 6.* Suar.*de cenſ. tom.5. diſp.27. ſect.2. n.34.* Squillante *d. p.3. num.37.* aiunt poſſe eligere, licèt electio competat ratione beneficij à quo eſt ſuſpenſus, cùm electio non ſit fructus beneficij, ſed eſt actus illius officij ſpiritualis, cui eſt annexum
beneficium. Quando verò aliquis eſt ſuſpenſus 60
ſimpliciter, nunquam poteſt eligere, quia ſic ſuſpenſus intelligitur ab officio, & beneficio, vbi contrarium ex verbis aut intentione ferentis aliud non intelligeretur, gloſ. *verb. à ſuſpenſis, in d. cap. cùm dilectus*, vbi Inn. *num. 4.* Panorm. *num.18.* & Bald.*num.13.* Seraphin.*deciſ.860. num.6.* Regulares autem ſuſpenſi à Diuinis poſſunt eligere, quia in Regularibus electio non pendet ab Ordine, ſed à Regularitate, S. Congreg. Conc. *ſub die 7. Septembris 1628.* Et refert Laurent. de Peirinis *d. q.2. cap.5. §.1. num.35.* quod ſacra Congreg. Conc. *die 22. Auguſti 1628.* interrogata, an Religioſus
Regularis ſuſpenſus à diuinis per annum, poſſit 61
infra illud tempus habere votum actiuum in electionibus Canonicis Superiorum faciendis, cùm in ſua ſuſpenſione non exprimatur vlla priuatio voti? S. Congreg. reſpondit Regularem ſuſpenſum ad tempus à Diuinis abſque expreſſione priuationis voti infra illud tempus voce actiua non priuari,

priuari, ideoque posse votum dare in electionibus Superiorum faciendis.

62 Item interdicti, *cap. cum inter, de elect.* Petr.
Gregor. *de elect. cap. 7. num. 9.* Aloys. Ricc. *in prax.*
p. 4. resol. 42. num. 13. Fernand. *d. §. 2. num. 7.* Iul. La-
63 uor. *d. cap. 15. num. 67.* quicquid dicat Castell. *de*
elect. cap. 5. num. 71. & Clerici personale, aut locale interdictum violantes, exercendo actum sacri Ordinis, vel celebrando Officia diuina, *cap. 1. de postulat. Prælat. cap. is qui, §. is verò, de sent. excomm. in 6.* Syluest. *verb. interdictum, 6. q. 2. §. secundum,* Henriq. *lib. 13. cap. 46. §. 3.* Suar. *tom. 5. disp. 34. sect. 4. num. 28.* Auila *de censur. p. 5. disput. 5. dub. 4. concl. 3.* Coninck *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 17. dub. 4.* Laurent. de Peirinis *d. q. 2. cap. 5. §. 2. num. 39.* Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 3. num. 3. vers. secunda.* Et hi, quibus prohibita est sine licentia Superioris electio, *cap. fin. de elect.*
64 Tamburin. *d. disput. 5. q. 8. num. 16.* quique scienter
celebrarunt in loco interdicto absque priuilegio speciali, *cap. is qui, de sent. excommun. lib. 6.* Nau. *in man. cap. 27. num. 187.* Sigisin. à Bononia *de elect. dub. 68. num. 1.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 8. vers. ius item.* Laurent. de Peirinis *d. § 2. num. 40.*

65 Item irregulares, secundùm Syluest. *verb. elect. 1.*
§. 4 Azor. *loco proximè citato, d. cap. 5. §. 3. num. 48.* per *cap. is qui, de sentent. excomm. in 6* & aduertit quòd ad hoc vt irregularis à Capitulo excludatur, debet esse denunciatus. Contrarium tamen, nempe irregulares voce actiua non priuari tenent Nau. *d. cap. 27. n. 244.* Suar *de censur. tom. 5 disp. 40. sect. 2. n. 27.* Vincent. Filliuc. *in quæst. moral. tract. 19. cap. 3. q. 6. num. 75.* Bonacin. *de cens. disp. 7. q. 1. puncto 3. 11. & 18.* Sigisin. à Bononia *de elect. 70. n. 6. cum seqq.* Iul. Lauor. *d. cap. 15. num. 68.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 8. num. 14. & 15.*

66 Item, qui scienter elegerunt indignum, aut
similiter postularunt, pro ea vice, eligendi potestate priuantur, & eorum cessatur electio ipso iure, non autem si nominauerint tantùm, *cap. cum in cunctis, §. Clerici, cap. cum Vuinton. cap. scriptum, de elect. cap. perpetuò, eod. tit. in 6.* Tiraq. *in §. hoc sermone, limit. 1. num. 32.* Bellac. *tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 5. num. 29 pag. 171.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 4. num. 18.* Steph. Grat. *discept. forens. cap. 58. num. 11.* Azor. *d. p. 2. lib. 2. cap. 14. q. 8. vers. ius eligendi,* Fr. Lodouic. Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 23. art. 8.* Filliuc. *moral. quæst. tom. 3. tract. 41. cap. 4. num. 173.* Paul. Laym. *in quæst. Can. de Prælat. Eccles. elect. q. 70.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 21. ex num. 49. & d. cap. 15. n. 76.* Lotter. *d. lib. 3. q. 17. num. 98. cum seqq.* Cald. Pereira *de potest. eligendi, cap. 1. num. 60.* vbi subdit procedere etiam in electore officij secularis, Tambur.
67 *d. q. 8. num. 18.* vbi resoluit huiusmodi eligentes
scienter indignum, esse priuatos potestate eligendi in prima tantùm electione immediatè sequenti; etiamsi illa non sortiretur effectum, non autem in tota vacantia, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 441. num. 3.* vbi *num. 9.* post Pelaez *de maior.*
68 *p. 1. q. 19. à num. 1.* scripsit Iudicis arbitrio esse re-
linquendum, an is eligens præsumatur sciuisse electum illum fuisse indignum: si enim electus ille semper fuit in eadem ciuitate & loco, vbi extitit eligens, & electus ita delinquit, vt verisimile sit eligentem id resciuisse, præsumptio est quòd scienter illum elegerit; si verò is electus abfuit, vel secreto sic errauit vt probabile sit electum ignorasse, quod ignoranter elegerit, præsumendum erit; Sigisin. à Bononia *de elect. dub. 64. n. 4. & n. 13.* limitat quando ipsi electores compromiserunt absolutè in aliquem, qui compromissarius elegit indignum, nisi tamen ipsi compromittentes talem electionem ratam habuerint.
Indignus quoad hoc propositum is dicitur, qui 70
habet defectus personæ expressos *in d. cap. cum in cunctis.* Ita Panorm. *ibi §. Clerici, num. 6. & in cap. cum inter, il 1. num. 15. eod. tit.* Suar. *de cens. disp. 24. sect. 2. num. 22.* Auila *eod. tract. p. 2. cap. 6. disput. 12. lib. 4. ad fin.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 12. n. 84.* Sigisin. à Bonon. *de elect. dub. 61. num. 11.* Lauor. *d.*
cap. 15. num. 77. Tambur. *d. disp. 5. q. 8. num. 19.* Ve- 71
rùm scienter in electionibus nominantes indignum propter suffragium in scrutinio præstitum (nisi adeò in eo præstiterint, quod ex votis eorum communis electio subsequatur) nequaquam eligendi potestate priuantur, licèt peccent, *cap. perpetuò 7. de elect. lib. 6.* Nau. *in cap. pœnæ, n. 22. de Pœnit. dist. 1.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 15. num. 11. vers. quanto,* Paul. Laym. *in quæst. Canon. de Prælat. Eccles. elect. q. 77.* An generales & Definitores teneantur eligere digniores ad Prælaturas Regulares? vide Dianam *moral. resolut. part. 5. tract. 14. resolut. 11.*

Hinc patroni Ecclesiastici (qui dicuntur elige- 72
re, Put. *decis. 181. in fin. lib. 3. in correct.* Gonzal. *ad*
reg. 8. Cancell. gloss. 19. num. 2.) priuantur iure præ- 73
sentandi eo modo, quo de eligentibus supra diximus, Guid. Papæ *decis. 3-4.* Caputaq. *decis. 62. p. 2.* Verall. *decis. 291.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. 4 col-*
lect. 1029. Si autem præsentantes sint patroni laï- 74
ci, pro ea tantùm vice præsentandi iure priuantur, si indignum scienter præsentauerint, vt per Roch. *de iurepatr. verb. honorificum, n. 15.* Lambert. *eod. tract. p. 1. lib. 2. quæst. 10. art. 4. num. 23.* Crescent. *decis. 11. de iurepatr.* Rota *decis. 262.* alias *decis. 5. de iurepatr. in nouis,* Cassad. *decis. 29. de procur.* Mascard. *de prob. ii. concl. 593. num. 5.* Perez *l. 2. vers. pro quo sit conclusio, & vers. tertia conclusio, tit. 6. lib. 1. Ordinam. pag. 152.* Aloys. Ricc. *d. collect. 1039. vers. & in laico,* Cald. Pereira *d. cap. 1. num. 61.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 19. num. vlt.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi, cap. 51. §. 1. num. 4. vers. secundò,* quorum plures refero ego ipse *in simili tract. p. 3. alleg. 72. num. 105.*

Hinc etiam conferens scienter beneficium in- 75
digno, priuatus est conferendi potestate, Rebuff. *in praxi benef. tit. pœna contra collatores indignis conferentes, num. 1.* Card. Mantic. *decis. 158. num. 2.* & propter conferentis negligentiam deuoluitur ad Superiorem beneficium incapaci collatum, Innoc. *in cap. cùm in nostris, num. 1. vers. sed si talis electus, de concess. præb.* quem *ibidem* sequuntur Ioan. Andr. *num. 4* & Panorm. *num. 22.* Mantic. *dict. decis. 158. num. 1.* Et quamuis non possit argui de negligentia Ordinarij Episcopi, nisi à die scientiæ, *cap. licèt, de suppl. negl. Prælat.* Rebuff. *in praxi tit. de de-*
uolut. num. 10. tamen debuit prius scire conditio- 76
nem eius, cui confert beneficium, & ita præsumitur; ex Rebuff. *d. tit. pœna contra collatores, à n. 2.* quia antequam conferat, de vita, & moribus illius debet inquirere, & plenam eius notitiam habere, *cap. bona, il 2. in fine,* vbi Abb. *num. 15. de postul. Prælat.* Rebuff. *d. tit. pœna contra collatores, num. 5.*

Verùm si Vicarius habens specialem potesta- 77
tem ad conferendum beneficium, indigno contulerit, non erit Episcopus conferendi potestate priuatus, vt per Rebuff. *in d. praxi, tit. forma Vicariatus, n. 140.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 3. q. 27.*

vbi

vbi declarat procedere nisi Episcopus ratam ha-
buerit collationem, sicut etiam non præiudicat
domino procurator constitutus ad præsentandum,
si indignum præsentauerit, quia factum procura-
toris domino nocere non potest.
78 Similiter, & qui ad Ecclesiam receperint po-
stulatum tanquam institutum, vel administrato-
rem antequam admissa fuerit postulatio, eligere
prohibetur, *cap. bona, il 1. de elect.*
79 Item qui laicos ad electionem contra statuta
Canonica admiserint, *cap. quisquis*, iuncta gloss.
80 *eod. tit. de elect.* Electio enim facta per abusum se-
cularis potestatis est ipso iure nulla, Tamburin.
de iure Abbatum, tom. 1. disput. 5. q. 22. num. 10. vbi
num. 11. subdit, quòd electio dicitur per abusum
secularis potestatis celebrata, quando Clerici re-
quirunt laicos vt electioni intersint; item quando
Principis secularis assensum super certa persona
eligenda requirunt, vel eligunt minis alicuius se-
81 cularis potestatis: quia in Ecclesiasticorum Præ-
latorum electionibus non debent laici ad coeli-
gendum admitti, secundùm Panorm. *in cap. Cu-
mana, num. 6. & in cap. Messan. 1, n. 5. de elect.* Suar.
82 *tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 3. num.* 13. nam Clericus
à laicis Ecclesiam nullo modo obtinere potest,
Paul. Comitol. *respons. moralium lib. 1. q.* 78. Azor.
instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 28.
83 Item qui ob delictum commissum potestate
eligendi priuati fuerunt; & tunc illa potestas ad
alios, qui non deliquerunt, deuoluetur, acsi tali
potestate priuati per mortem defecissent; *d. cap.
bona memoria, il 1. cap. cum Vinton. de elect.* Rendina
in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 36. num. 33. Anton.
Rag. *de voce Canon. in Capit. quæst. 30. ex num.* 13.
Lauor. *d. tit. 4. cap. 21. ex num* 46. Si autem & ij,
ad quos eligendi potestas deuoluta fuerat, delin-
quant, vel indignum eligant, tunc primi in hac
parte succedere non possunt, sed illa ad Superio-
rem vadit, ad quem fuisset facta deuolutio, si om-
nes pariter deliquissent. Ita glos. *verb. ad nos, in d.
cap. bona memoria, il* 1. quam sequuntur *ibidem* Ioan.
Andr. *col. vlt. num.* 58. *vers. in gloss. vlt.* Innoc. *num.* 9.
verb. ad nos, Host. *num.* 31. *super verbo pariter*, Butr.
n. 78. *vers. oppono tertio, cum num. seqq.* Panorm. *n.* 33.
vers. in secunda quæst. Rendina *vbi sup.*
84 Et qui intra tempus statutum eligere neglexe-
runt, *cap. ne pro defectu, de elect. cap. quamquam, eod.*
85 *tit. in* 6. debet enim in Cathedralibus & Regula-
ribus Ecclesiis Prælati electio intra tres menses
à die vacationis fieri, quibus elapsis deuoluitur
ad proximum Superiorem electio; & eo simili-
ter negligente, vsque ad Papam deuolutio ascen-
dit, vt habetur *in dict. cap. ne pro defectu*, & ex eo
colligunt Cuch. *de instit. maior. lib. 4. tit. de elect.
num.* 168. *&* 172. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q.* 52.
art. 3. Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 28. q.* 6. Fr. Ludou. Mi-
randa *d. tom. 2. q. 23. art. 10. concl.* 2. Iul. Lauor. *d. tit.* 4.
cap. 18. *ex num.* 12. vbi *n.* 14. disserit quomodo isti
tres menses computentur?
86 Circa quod est notandum, quòd deuolutio
electionis ob electorum culpam quandoque ad
alios fit electores, qui culpabiles non existunt;
quandoque verò ad proximum Superiorem; &
nonnunquam ad Rom. Pont. immediatè ascendit.
Aut enim pars Capituli tantùm, aut totum Ca-
pitulum est in culpa: primo casu eligendi pote-
stas ad alios deuoluitur non culpabiles, quamuis
sint pauciores, *cap. 2.* vbi gloss. *de postul. Præl. cap.
bona memoria, il 1. cap. cum Vinton. de elect.* gloss. *in
cap. si fortè, 65. dist.* cum aliis citatis suprà, immò
etsi vnus tantummodo fuerit, cum pœna non de-
beat innocentem afficere, *cap. quæsiuit, de iis, quæ
fiunt à maiori parte Capit.* & ius collegij in vno
solo remaneat, vt dixi supra in principio huius
cap. Secundo verò casu de culpa distinguitur, si
enim ea tantum causa priuetur Capitulum, quòd
intra tempus statutum non elegerit, electio ad
proximum Superiorem deuoluitur, *d. cap. ne pro
defectu*, ex aliis verò causis ad solum Rom. Pont.
fit deuolutio in Cathedralibus quidem Ecclesiis;
in inferioribus verò in omni casu proximus Su-
perior eligere potest: nullo ergo casu electio ad
Superiorem, vel ad Papam deuoluitur; nisi to-
tum Capitulum sit in culpa; vbi enim pars tan-
tùm delinquit, ad alios spectat electio, vt dictum
est: quod quidem non potest nisi in casu contin-
gere tantùm, quo in partes vota eligentium diui-
duntur, aut pars eorum ob causam aliquam ex su-
pra dictis eligere de iure non valeat, & in omni-
bus quidem causis supradictis electionis priuatio
ipso iure incurritur, *d. cap. cùm in cunctis, in fine, de
elect.* gloss. *verb. nulla esse in cap. innotuit, eod. tit.* Cæ-
terùm per sententiam eligendi potestas aufertur
cùm electores faciendæ electionis formam à ge-
nerali Conc. *in cap. quia propter, eod. tit.* traditam
non obseruant, quo etiam casu ad Papam electio
deuoluitur, *d. cap. quamquam*, quod quidem in his
intelligitur, quæ sunt de substantia electionis,
cùm scilicet contra formam electionis ita fit quòd
electio nulla ipso iure reddatur, neque enim ipso
iure priuatio electionis incurritur, nisi vbicun-
que electio propter personam electam ipso iure
est irrita, Innoc. *in d. cap. 2. de postulat. Prælat.* de quo
infra videbimus.
Denique illi, qui voto suo renuntiarunt, Azor. 87
d. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7. vers. verum, in fine, si renun-
ciatio sit acceptata à Superiore; nam interim si
pœniteat & petat accedere ad eandem electionem,
debet admitti ad omnia, quæ circa electionem re-
manent facienda, non obstante renunciatione,
cap. Ecclesia vestra, vbi Abb. & glos. *de elect.* Sigism.
à Bononia *de elect. p. 1. cap. 2. dub. 25. num.* 8. Lauor.
d. tit 4. de elect. cap. 18. *n.* 88. Castellin. *de elect. cap* 5.
num. 22. Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regular.
in additam. cap. 9 num. 29. pag* 448. vbi quòd debet
ab aliis electoribus admitti, itaut si expellatur,
& prohibeatur, dicatur contemptus. Immò iste
ad votandum compelli poterit, si ex tali renun-
ciatione fama eius non leue damnum pateretur,
vel talis renunciatio verteret in damnum com-
mune, siue præiudicium monasterij Religionis,
vel Ecclesiæ, de cuius electione agitur. Abb. *in
cap. quia propter, num. 4. de elect.* Sigism. à Bononia
d. dub. 25. num. 6. & 7. Iul. Lauor. *d. cap. 15. num.* 87.
& 88. Laurent. de Peirinis *d. pag.* 448. *num.* 28. vbi
aduertit quòd tunc renunciatio dicitur cedere in
damnum monasterij quando Fratres timoratæ
Conscientiæ se abdicarent ab electione, & ius
illius remaneret penes Fratres indisciplinatos,
qui consimilem sibi eligerent, vel si vnus solus
renuntiaret, & ex illius renunciatione causaretur
electio indigni. In electionibus Regularium est
aduertendum quod electores Generalis, & Pro-
uincialium voci actiuæ renuntiare non pos-
sunt, quia iure regulæ, & ratione publici offi-
cij ad id tenentur. Sigism. *de elect. dub. 15. num.* 2.
& 3. Laurent. de Peirinis *loco proximè citato*, vbi
etiam post Sigism. *d. dub. 15. num.* 4. & Lauor. *d.
tit. 4. cap. 18. num.* 87. resoluit electores in Capi-
tulo locali voce sua renuntiare posse, quia illud
est

est ius proprium & priuatum, cui licitum est vni-
cuique renuntiare.

88 Ad electionem omnes prælaturæ per signa so-
lita, siue campanæ, siue viuæ vocis, & absentes
in Prouincia per litteras, vel Nuncium, secun-
dùm locorum consuetudinem, vocandi sunt, qui
debent, volunt, & possunt commodè interesse,
cap. quia propter, in princ. de elect. cap. coram, eod. tit.
Rebuff. *ad l. absentem 299. vers. ad hac, ff. de verb.*
signif. p.632. & in comp. alienat. num. 77. Tutzan.
tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 5. num. 1. p. 170. Cosin. *in*
pragm. sanction. cap. frequens, verb. abbreuiat. p. 60.
Azeued. *ad Curiam Pisan. lib. 2. cap. 5. num. 1.* Melch.
Phœbo *Lusit. decis. 65. tom. 1.* late Iul. Lauot. *d. tit. 4.*
cap. 17. a princ. Tambur. *de Iur. Abb. tom. 1. disput. 5.*
q. 3. Rendin. *in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 36. n. 30.*
vbi ampliat, etiamsi non ignorauerint, Raguc.
89 *de voce Can in Capitulo q. 7.* Manric. *decis. 288.* vbi
fuit dictum ad electionem vocandos esse qui sunt
in Prouincia, siue Diœcesi, maximè quando ab-
sentia non est affectata, vel suspecta, additúrque
absentes in electionibus non esse vocandos per
sonum campanæ, sed per Nuncium, vel litteras,
refert Castellin. *de elect. cap. 8. num. 7.* Fr. Ludouic.
Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 23. art. 6. concl. 2.*
vbi subdit hac in re obseruandum esse quod con-
suetudine fuerit introductum, cùm illa attenta
possit introduci vt absentes, qui sunt in Prouin-
cia, non vocentur, & nihilominus valeat electio,
& *concl. 3.* dicit quòd per illa verba, *qui habent*, po-
sita in d. cap. *quia propter*, excluduntur qui de iure
non debent interesse, cùm multi prohibeantur
eligere, de quibus suprà memini, qui quidem
etiamsi non vocentur, tenet nihilominus electio,
& omnia alia Capitularia, licèt nondum sit
discussum an sint priuati; quia sufficit quòd pos-
sint postea conuinci, & per alia verba eiusdem
cap. *quia propter*, ibi, *& volunt*, excluduntur qui
interesse nolunt, qui quidem non debent com-
pelli nisi Ecclesiæ intersint, & per alia verba, *&*
possunt commodè interesse, excluduntur qui commo-
dè vocari nequeunt, in quo bonus iudex arbitra-
bitur; & decreto ac determinato, quod commo-
dè vocari nequeunt, sine eorum præsentia cele-
brari poterit electio, referendo commoditatem
ad Ecclesiæ, non autem ipsius personæ, commo-
ditatem.

90 Ista absentium citatio facienda est singulari-
ter, & personaliter, si sciatur vbi degant, & com-
modè, & sine periculo fieri possit, *cap. cùm olim*,
vbi gloss. *verb. Hibernia, de dolo & cont. cap. venera-*
bili, eod. tit. per litteras scilicet, vel nuntium, nisi
de consuetudine aliud seruetur, vt suprà diximus:
quarum litterarum tenorem videbis apud Cuch.
d. lib. 4. tit. de elect. num. 60. & 61. Sigism. à Bono-
nia *in tract. de elect. dub. 9. num. 3. vers. litteras au-*
tem, Lauot. *d. tit. 4. cap. 17. num. 27.* vbi ponit for-
mam vocandi absentes si in scriptis vocatio fa-
cienda esset, & *num. 28.* ponit aliam formulam pro
absentibus in Regularium Prælatorum electione
vocandis.

91 Quòd si nesciatur vbi commorentur, citatio
facienda erit per publicum edictum in Ecclesia,
vel vbi soliti sunt commorari, vel legi debent
litteræ citatoriæ Capituli, præsente Capitulo, &
Clero, vt *in cap. fin. de eo, qui mittitur in possess. causa*
92 *rei seru. l. 4. § toties, ff. de damno infecto*; vel si citan-
dus inueniri non potest, citatio est facienda in
eius domo, *cap. causam, cap. venerabilis, de dolo &*
93 *contum.* Cuch. *d. tit. de elect. num. 58. cum seqq.* & si
domicilium non habeat, tunc erit facienda in
loco, vbi habitare consueuerit, *d. l. 4. § præter*, vel
in eius Ecclesia, seu beneficio, *cap. fin. de dolo &*
cont. cap. ex tua, de Cler. non resid. quia ibi residen- 94
tiam facere præsumitur, Mascard. *de probat. con-*
clus. 1271. num. 1. Gonzal. *ad reg. 8. Canc. gloss. 15.*
§. 2. num. 30. Et nuntio præsertim iurato creditur, 95
an aliquis ex vocalibus absens sit vocatus, nécne?
gloss. *verb. vocatos, in cap. quod sicut, 28. de elect.*
Boër. *ad Mandag. de elect. nouorum Prel. p. 1. cap. 4.*
Luc. Castellin. *de elect. cap. 8. num. 18.* Lezana *d. verb.*
electio, num. 5.

Et si vocati intra assignatum terminum com- 96
petentem non venerint, non sunt de cætero ex-
pectandi, *cap. cùm inter 18. & seq. de elect.* & post
P. de Baysio *in director. elect. p. 3. cap. 11. num. 20.* no-
uissimè Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regular.*
tom. 3. in additam. cap. 9. num. 13. pag. 446. vbi ait
quòd quando est statuta dies electionis, si aliqui
electorum non compareant de manè quando ele-
ctio fieri solet, possunt qui sunt præsentes, electio-
nem hora solita facere. Lezana *d. tom. 1. cap. 15. n. 8.*
& tom. 3. verb. electio, num. 5. Lauot. *d. tit. 4. cap. 17.*
num. 25. vbi cum Mandag. aduertit, quòd non ve-
nientibus absentibus, nec procuratorem consti-
tuentibus, potest fieri absque eis electio, dummo-
do non sint plures absentes, quàm præsentes, vel
notabilem Collegij partem constituerent, quia
tunc præsentes tenentur expectare vocatos saltem
vsque ad finem termini dati ad eligendum. Simi- 97
liter sunt expectandi, etiam elapso termino,
quamuis pauciores sint, vbi absque periculo, &
incommodo expectari possent, & aliqua causa
necessaria, vel probabili detinerentur; putà plu-
uia, & simili, & Superior pro certo haberet non
longè abesse, præsertim cùm nullum esset peri-
culum in mora modici temporis, quia adhuc fa-
cultas eligendi durabat. Ita Abb. *in cap. cùm no-*
bis, num. 9. de elect. Mantic. *d. decis. 288. num. 3.* Fr.
Sigism. à Bononia *de elect. dub. 13. num. 7.* me citato
in hoc loco Lezana *d. verb. electio, num. 5.* nam si dolo 98
potius ipsos excludendi, quàm alia legitima cau-
sa acceleretur electio, in ipsorum præiudicium, re-
clamationi locum esse resoluunt Cuch. *dict. tit. de*
elect. num. 83. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 51.*
art. 5. quos refert, & sequitur Lauot. *d. tit. 4. cap. 17.*
num. 25. vbi subdit, quòd si maior pars absens
respondisset se nolle venire, nec eligere, nec ele-
ctioni interesse, tunc posset etiam minor pars
eligere, & quòd immò, si finis termini immine-
ret, possent pauciores, & etiam vnus solus non
expectatis conuocatis eligere, quia tempus inter-
pellat pro homine.

Vtrùm autem si electores ad electionem voca- 99
uerunt eos, quos vocare non tenebantur, expe-
ctare teneantur illos vsque ad terminum præfi-
xum? In quo dubio glos. *verb. assumatis, in cap. cùm*
inter, 18. de elect. tenet quòd ex quo illos vocaue-
runt vsque ad terminum statutum, expectare te-
nentur, nisi ex tali expectatione præiudicium, &
damnum, non expectatis his, qui vocandi non
erant, sustinerent. sic *in d. cap. cùm inter.* Host. *n. 4.*
vers. sed numquid, Ioan. Andr. *num. 18.* Butr. *num. 19.*
Panorm. *num. 11. vers. in gloss. pen.* & alij, quos re-
fert, & sequitur Rendina *d. tom. 1. tit. 36. num. 31.*
non enim potest agere de contemptu, qui non ha-
bet vocem in Capitulo, Raguc. *de voce Canon. in*
Capitulo, q. 11. num. 3.

Absens verò faciendæ electionis tempore si 100
iusto impedimento detinetur, vnum vel plures

poterit

poterit procuratores constituere, qui per se votum in electione præstent, *cap. si quis, in princ. de elect. lib. 6.* Cuch. *d. tit. de elect. n. 224. cum seqq.* Azot. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7.* Raguc. *de voce Canon. in Capitulo, q. 16.* Fr. Sigism. à Bononia *in tract. de elect. dub. 14. à princip.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 17. ex n. 32.* Tamburin. *d. tom. 1. disp. 5. q. 3.* Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib. 4. tract. 1. c. 12. n. 4. vers. dico quartò,* Rot. *in Calagurritana beneficij, de Morillo 13. Nouem-*
101 *bris 1620. coram bonæ mem. Vbaldo,* vbi fuit dictum tria requiri ad hoc vt votum absentis per procuratorem possit sustineri, quæ sunt, vt quis sit in loco vnde euocari possit; & quòd iusto impedimento detentus venire non possit; & quòd procurator habeat mandatum ad iurandum super dicto impedimento, de quo infrà *num. 108.*

102 Sed si plures sunt procuratores, debent singuli esse in solidum, & si simul ad votum præstandum concurrerint, potior habebitur qui præoccupat; at nullo præoccupante, is admittendus est, qui primò nominatus fuerit in instrumento procuratorio, *d. c. si quis iusto, in princ. vers. sic qui primò,* Tiraq. *de iure prim. q. 17. in sex opin. n. 5.* vltimi enim censentur in subsidium priorum nominati. Ant. Monach. *Lucen. decis. 64. n. 39.* vel data in omnibus paritate, quem Capitulum admittere voluerit. Si verò duo procuratores in solidum constituti ad eligendum, semel alterum elegerint, ita consumpta est electio, vt variare non possint, glos. *verb. elegerit in d. cap. si quis iusto,* Tiraq. *in l. bo-*
103 *nes, §. hoc sermone, n. 5 3. de verbor. signif.* Vbi tamen duo procuratores fuerunt dati in diuersis instrumentis eodem die confectis, & non appareat quis ex illis sit reuocatus, mutuò se confundunt, gloss. *verb. nominatus, vers. quid si non apparet, in d. cap. si quis iusto,* Boët. *decis. 311. num. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 95. n. 5.* & sibi imputet constituens absens, qui ita indiscretè procuratorem constituit, Petr. Greg. *de elect. cap. 6. n. 10.* Azot. *d. lib. 6. cap. 14. q. 7.* Lauot. *d. tit. 4. cap. 17. num. 49.*

104 Debet procurator constitui vnus de Collegio, vt expressè probat *d. c. quia propter, §. illud, de elect.* ibi, *& tunc si voluerit, vni committat de ipso Collegio vicem suam,* &c. Lauor. *tit. 4. cap. 17. n. 45.* Tambur. *d. disp. 5. q. 3. num. 2.* Nisi Capitulum ex gratia velit consentire vt committatur extraneo, qui quidem inuito Capitulo cōstitui nullo modo potest, Abb. *in d. §. illud, n. 2.* Lauor. *d. c. 17. n. 46.* subrogari enim debet talis, qui sit eiusdem qualitatis, ex Bart. *in l. 1. C. de princ. agen. in rebus, lib. 12.* & sic quoque oportet vt sit saltem Subdiaconus, Lauor. *d. c. 17. n. 47.*

105 Iste igitur procurator de Collegio ab absente simpliciter constitutus in casu electionis, non potest vnum suo, & alium procuratorio nomine eligere, *d. cap. si quis iusto, §. porrò,* Cuch. *d. lib. 4. tit. de elect. n. 229.* Petr. Greg. *de elect. cap. 6. n. 11.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 14. num. 7.* Tamburio *d. disp. 5. quæst. 4. num. 6. in princip.* Molina *de primogen. lib. 2. cap. 5. num. 1. cum seqq.* Vbi verò merita duorum, vel trium adeò essent æqualia vt discerni non possit ab electoribus quis eorum melior, & idoneior cæteris esset, tunc posset præfatus procurator vnum suo, alterum procuratorio nomine eligere: vt tradunt Molin. *d. cap. 5. num. 5 2. & 5 3.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 11. num 9.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 14. num. 8.* Sicut etiam poterit, vbi de aliquo certo denominando dominus speciale mandatum dederit, vt probat text. *in d. cap. si quis iusto, §. porrò, vers. nisi de certa eligenda persona.* At nunc de Iure nouo Concilij Tridentini *sess. 25. de Regularib. cap. 6.* præcipientis vt electores Regularium per vota secreta celebrentur, aliter dicendum videtur, vt apertè censuit sacra Congreg. his verbis. *Procuratores legitimè constituti cum generali* 106
mandato ad eligendum ab ijs, qui legitimè impediti sunt, non excluduntur, dummodo non habeant speciale mandatum de eligenda certa persona, quia tunc votum non posset esse secretum: referunt Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 4. num. 200.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 14. num. 9.* Tamburin. *d. disput. 5. quæst. 4. num. 6.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 17. num. 57.* Adest quoque alia declaratio eiusdem S. Congreg. Concilij tenoris sequentis. *Item ex decreto d. cap. 6. non* 107
esse prohibitum Superioribus Ordinum, quibus id ex regula conceditur, vt aliquem Fratrem idoneum suo loco delegent, seu mittant ad Capituli generalis celebrationem, vt suo nomine electionem faciat; si ex institutis & decretis suæ Religionis, licet Superioribus absentibus & legitimè impeditis mittere alium ad Capitulum generale, qui suo loco & nomine in electione suffragium ferat: referunt Castellin. *de elect. cap. 5. num. 98. circa fin.* & Tamburin. *d. num. 6.* Lezana *d. verb. electio, num. 7.*

Circa tria illa essentialia requisita ad hoc vt 108
votum absentis per procuratorem sustineri possit, quorum suprà *num. 101.* ex Rotæ decisione mentionem feci, aliqua aduertenda duxi; & inprimis quoad primum sciendum est, quòd ad hoc vt quis possit procuratorem constituere, debet abesse à loco, vbi fit electio, & esse in loco, à quo possit & debeat vocari, vt probatur *in d. cap. quia propter, §. illud,* ibi, *illud autem penitus interdicimus ne quis in electionis negotio procuratorem constituat, nisi sit absens in eo loco de quo debeat aduocari,* Lauor. *d. tit. 4. cap. 17. num. 34.* vbi subdit quòd si quis electorum tempore vacationis, seu citationis faciendæ, sit intra fines vnde sunt vocandi absentes, & postea electionis tempore, sit intra fines, non admittitur eius procurator; & *n. 44.* ait, quòd non dicitur absens ad hunc effectum is, qui est in aliqua parte ciuitatis, etiam remota vel propè in hortis. Si verò quis sit præsens in loco, vel in cœnobio, vbi fit electio, sed tanta ægritudine detentus, vt non possit ad talem locum accedere; poterit ille vnum vel plures ex Collegio sibi substituere ad eligendum, vel electores debent aliquos ad eum mittere, vt eius suffragium petant. Ita Angel. *verb. electio, n. 17.* Azot. *d. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7. vers. verùm.* Petr. Greg. *de elect. cap. 16. n. 7.* Lauot. *d. cap. 17. n. 44.* quia absenti non licet vllo modo per litteras exprimere votum suum, *d. cap. si quis iusto, §. absens,* ibi, *non poterit aliquatenus per litteras,* &c. Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 14. num. 1.* etiam volente Capitulo, Boër. *decis. 1. num 41. iuncto num. 57.*

Quoad secundum essentiale, quòd scilicet iu- 109
sto impedimento detentus venire non possit, aduertit Lauot. *d. cap. 17. n. 35.* procedere in electionibus quacumque forma factis, & *num. 36.* quòd impedimentum debet esse verum & probatum; puta, si ob inimicitias capitales venire non possit; vel ob infirmitatem grauem, non autem leuem; vel si aduersa nauigatione impediatur; vel si vocetur ad maius tribunal; vel si obsessus in aliquo castro vbi egredi non possit, & similia; ita tamen vt impedimentum exprimatur quale sit, & *n. 41.* quòd ad hoc vt talia impedimenta iusta dicantur, requiritur vt de tempore, quo impeditus venire non potest, sit in eo statu, in quo, si præsens esset, posset eligere.

Circa tertium verò, quòd procurator habeat 110

mandatum ad iurandum super dicto impedimento; quia aliàs non creditur procuratori absque mandato affirmanti medio iuramento super impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire, gloss. *verb. detentus in d.cap. si quis iusto*, vbi Archid. *num.* 2. Bellam. *in d.c. quia propter, num* 4. *ad finem, & num.* 5. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 19. *num.* 15. poterit tamen maior pars eligentium remittere impedimenti probationem, aut iuramentum, quamuis minor se offerat ad probandum contrarium: de quo tamen vide Lauor. *d.cap.* 17. *num.* 30. vbi *num.* 40. subdit quòd si Procurator absque iuramento admissus fuerit, non potest post electionem sequutam quis probare, quòd dominus non erat impeditus; nam videntur illi de Collegio renuntiasse iuri suo, illum sine iuramenti delatione admittendo, cùm possint etiam non impediti procuratorem admittere, non obstante dispositione *d. cap. quia propter, §. illud licet vtatur, verb. interdicimus*, quia huiusmodi dispositio emanauit in fauorem aliorum electorum, cui fauori renunciare poterunt, vt firmat idem Lauor. *d.cap.* 17. *num.* 34.

111 Verùm si contingeret electorem absentem impeditum, qui procuratorem constituit, interim mori, procurator debet cessare; facta tamen per eum ante notitiam habitam de eius morte, firma erunt; & si durante huiusmodi ignorantia perficeretur electio, valeret vtique. Ita Archid. *in d.cap. si quis iusto, n.* 3. *in princ.* Tambur. *d. disput.* 5. *q.* 4. *n.* 8.

112 Quòd si absens nullum inueniat in Capitulo vel Collegio, qui velit esse eius procurator, non potest cogi aliquis ad acceptandum, ex gloss. *in d.cap. quia propter, § illud*, Lauor, *d.cap* 17. *num.* 51. nec talis absens hoc casu poterit, nolente Capitulo, extraneum deputare, *d.cap. si quis iusto, §. absens*, Azor. *dict. lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 7. *vers. quæres.* Fr. Sigism. à Bunon. *dub.* 14. *num.* 2. Tamburin. *d.q.* 4. *num.* 7.

113 Si verò aliquis electorum Canonicè vocatus non fuerit, potest electionem irritam facere, *cap. quod sicut, de elect.* Anton. Rague. *de voce Canon. in Capitulo q.* 11. Lauor. *d.tit.* 4. *cap.* 17. *n.* 13. nisi velit eam ratam habere, vt per Cuch. *d.tit. de elect. n.* 52.

114 Tamburin. *d. disput.* 5. *q* 3. *num.* 2. consensus namque contemptorum potest interuenire ante, & post electionem, ad tradita per Petr. Gregor. *de elect. c.* 14. *num.* 5. non tamen eorum voces aliis accedentes augere poterunt numerum votorum electorum, ita vt electio, quæ nulla fuit, vtpote à minori parte facta, per sequentem ratificationem validetur, vt tenent gloss. & Doctores, *in cap. Ecclesia vestra, il* 2. *de elect.* quos plena manu refert Rendin. *dict. tom.* 1 *tit.* 36. *n.* 7. ex Lancel. Cuch. & aliis, resoluit

115 Lauor. *in d.c.* 17. *n* 22. Nec enim talis electio, quibusdam non vocatis, ipso iure est irrita, sed eis petentibus venit annullanda, *cap. bona, il* 2. *de elect.* Menoch. *conf.* 67. *n.* 31. Lauor. *d.cap.* 17. *n.* 17. Dummodo ante confirmationem electionis oppositio de contemptu sit facienda, Biax. *in direct. elect. p.* 3. *cap.* 7. Cuch. *d. tit de elect. num.* 51. Si aliàs contemptus certior factus fuerit, quia si ignorauerit, poterit etiam post confirmationem contradicere, Sigismund. à Bunonia *de elect. dub.* 10. *num.* 4. *&* 5. Lauor. *d.cap.* 17. *num.* 14.

116 De contemptu agere potest solus is, qui neglectus & non vocatus extitit, siue ei ius electionis competat Iure communi, siue ex Iure speciali, vel consuetudine. Ita ex Cuch. tradit Lauor. *dict. cap.* 17. *num.* 15. & subdit idem dicendum de successore contempto; quod adeo verum est, vt nec etiam Capitulum possit facere statutum inducens nullitatem electionis propter defectum aliquorum non vocatorum, Abb. *in d.c. quia propter n.* 12. Sigism. à Bononia *de electione dub.* 10. *n.* 3. Lauor. *loco proximè citato.* Nec quicquam releuat, si Prælati mortem, ex qua Ecclesia vacauit, minimè ignorauerit, quia vocatio non fit vt certioretur, sed vt non vocatus agere minimè possit de contemptu. Ita Doctores *in cap. cùm inter vniuersas, de elect.* Rendina *in prompt. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 35. *num.* 30.

Nunc quæro an electione irrita, ex quo facta 117
fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate priuentur applicanda contemptis dumtaxat? gloss. magna *in c. bona memoria il* 2. *verb. expectare, de elect.* prius in partem affirmatiuam inclinare videtur, deinde *in fine, vers. & quod dixi*, corrigit se, & fuit additio ad dictam gloss. concludens, quòd in pœnam contemptus solùm electio facta irritari debeat, non autem priuandum est Collegium facultate eligendi; nam cùm ob contemptum pœna priuationis potestatis eligendi à Iure statuta non reperiatur per alium, quàm per eum, qui habet plenitudinem potestatis, scilicet per Principem, imponi non debet cùm simus in pœnalibus & sic odiosis, & odia restringenda sint, non amplianda, iuxta reg. *odia, de regul. iur. lib.* 6. Quare gloss. sequuntur ibi Ioan. Andr. *n.* 15. Anch. *col. vlt. in* 1. *opposit.* Bald. *n.* 5. *vers. oppono si plures*, Butr. *num.* 13. Panorm. *num.* 9. *vers. secunda quæstio*, Petrus de Biax. *de elect. part.* 3. *cap.* 7. Cuch. *d. tit. de elect. num.* 52. Rendin. *in prompt. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 6. Petr. Gregor. *de elect. c.* 14. *num.* 5. Iul. Lauor. *d. tit.* 4. *num.* 18.

De personis autem eligendis est generaliter annotandum de pluribus personarum generibus, quæ ad nullam possunt Prælaturam assumi, & talium electio ipso iure est nulla. De valetudinariis, qui scilicet malo corporis habitu & affectu sæpe malè valent, quod non valent eligi ad Prælaturas, quia muneri sibi iniuncto satisfacere non possunt, vt per Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 6. *n.* 3. *cum seqq.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disput.* 51. *sect.* 2. *n.* 17. latè Laurent. de Peirinis *de Prelato q.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. vbi aduertit quod semel reprobatos ab aliqua dignitate propter infirmitatem, vt eam iterum possit habere, debet probare se sanum, per glos. *verb. recusatus, in cap. inter Canonicos, de elect.* & *n.* 4. addit quòd solùm prohibent Canones eos infirmos assumi, qui ex infirmitate impotentes redduntur ad exequendum officium suum, per glos. *verb. impotens in cap. cùm pridem, de renunciat.* Vnde ineligibiles esse eos seces, qui sunt inhabiles ad munus, ad quod assumuntur, exequendum, *d.cap. nisi cùm pridem, §. alia verò*, Paris. *de resignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 51. Laurent. de Peirinis *d.cap.* 4. *n.* 5. vbi *n.* 6. *cum seqq.* de leproso, laborante morbo Gallico, de illo, cui ex nimia Venere ceciderunt barba, & capilli, de phthisi laborante, de podagroso continuo, de paralysi & apoplexia laborante, de morbo comitiali, seu caduco laborante, de stulto, fatuo, stolido, seu simplici, de illo qui à communi hominum statura, siue in magnitudine, siue in paruitate excedit, de carente manibus, aut digitis, de claudo, de gibboso, de cæco, de carente naso, de surdo, de muto. His tamen prætermissis, cum infra hoc eodem libro cap. 33. de Ordine, de eorum aliquibus agendum erit, ne vtroque loco idem repetamus, lectorem ad illum locum remittimus, licet in eo de inhabilitate

litate ad Ordines sermo sit, quia qui prohibetur ordinari, & ordinatus suspenditur, prohibetur etiam eligi; & electus deponitur, arg. *cap. accepimus, de ætate & qualit.* docent Lambertin. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 7. art. 11. num. 2. & art. 12. num. 4.* Laurent. de Peirinis *de Prælato, q. 2. cap. 4. num. 23.*

118 Primò, non possunt ad aliquam Prælaturam vel Dignitatem Ecclesiasticam eligi, qui sunt maiori excommunicatione ligati, *cap. constitutus, de appellat. cap. postulastis, de Clerico excom. ministr.* vbi Rebuff. *num.* 85. docet Iura loquentia de collatione habere etiam locum in electione, Lambertin. *de Iurepatron. lib. 2. p. 1. quæst. 9. art. 10. num. 1.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 1.* Nauar. *in man. cap. 27. num. 21. vers. 9.* Vasq. *de censuris, lib. 2. cap. 15. num. 8.* Mar. Alter. *eod. tom. 1. lib. 2. disput. 6. cap. 3. in princ.* Camp. *in diuers. Iur. Canon. rub. 11. cap. 15. num. 13.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 8.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 13. num. 14.* Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 4. cap. 6. num. 23.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quæst. 21. in princip.* Laurent. de Peirinis *de Prælato q. 2. cap. 5. num. 2. cum seqq.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 16. num. 85.* vbi intelligit siue sint tolerati, siue non, quia *Extrauag. Ad euitanda*, non intendit in aliquo releuare excommunicatos, & procedit hæc resolutio, quamuis talis excommunicatus eligatur ignorantibus inuincibiliter, tam electoribus, quàm ipso electo, vt bene resoluunt Auil. *de censur. part. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 2. conclus. 1.* Less. *de instit. lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 117.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 66. num. 3.* quos refert & sequitur Lauor. *d. tit. 4. cap. 16. n. 86.* Sed illud dictum Lauorij, salua pace charissimi quondam amici, non videtur receptum, quia potius dicendum est conclusionem procedere solum in excommunicato non tolerato, aut nominatim denuntiato, aut publico clerici percussore, iuxta dictam Extrauag. ad euitanda scandala, hi enim in tantùm eligere non possunt, vt si de facto eligant, electio sit nulla, secus si talis non sit, quamuis publicus excommunicatus sit, Mandagot. *de elect. p. 1. cap. 6.* Suar. *tom. 5. disput. 14. sect. 2. num. 3. & 18.* Filliuc. *tom. 1. tract. 12. cap. 6. num. 151.* Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 4. cap. 3. num. 14.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 66. num. 5.* Laurent. de Peirinis *d. q. 2. cap. 5. num. 13.* Et eo casu de excommunicato non tolerato, electio ab eo facta est ipso iure nulla, *cap. pastoralis, §. fin. de appellat. cap. constitutis el 1. eod. tit. cap. 1. ne Sede vac. lib. 6.* Sigism. à Bononia *citato loco*, Ricciul. *d. cap. 4. num. 9.* Auil. *de censur. disput. 5. p. 2. cap. 6. dub. 1.* Castellin. *de elect. cap. 5. num. 16.* Laurent. de Peirinis *d. cap. 5. q. 2. num. 12.* sufficit autem ad hoc vt electio valida sit, quòd tempore electionis electus fuerit habilis, quamuis postea dictam electionem acceptet vel possessionem capiat tempore quo est excommunicatus, Auil. *de censur. p. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 9.* Garc. *de benefic. p. 7. cap. 13. à num. 35.* Campan. *d. rub. 11. cap. 15. num. 19.* Laurent. de Peirinis *d. q. 2. cap. 5. num. 8.*

119 Nullus quoque minori excommunicatione ligatus est eligendus, *cap. si celebrat, de Cleric. excom. min.* Lancelot. *in instit. Canonic. tit. 7. qui eligere eligive possint, §. item,* vbi gloss. *verb. excommunicatus*, Gonzal. *ad regul. d. Cancell. gloss. 58. num. 25.* Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 22. num. 13.* Auil. *eod. tract. part. 1. cap. 6. disput. 12. dub. 4.* Suar. *tom. 5. disput. 24. sect. 2. num. 13. cum seqq.* Lauor. *d. cap. 16. num. 89.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. excommunicatio, differ. 12.* Filliuc. *tom. 1. tract. 13. cap. 2. num. 27.* Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 7.* Garcia *d. p. 7. cap. 13. num. 27.* Sigism. *de elect. dub. 65. num. 1.* Laurent. de Peirinis *d. q. 2. cap. 5. num. 21.* Et non quælibet minor excommunicatio, sed ea tantùm, quæ ex participatione cum excommunicatis incurritur, impedit electionem in foro exteriori.
Electores autem scientes eligentes excommuni- 120
catum minori excommunicatione, non sunt priuati pro prima vice potestate eligendi, vt benè resoluunt Marius Alter. *de censur. tom. 1. lib. 3. cap. 3. disput. 4. cap. 3. vers. sed quæri potest.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 16. num. 92.* quicquid dicat glos. *verb. scienter in d. cap. si celebrat.*

Verùm si de facto huiusmodi electio fiat de ex- 121
communicato minori excommunicatione, mero iure valida erit, vt colligitur ex text. *in d. cap. si celebrat*, ibi. *Electio est irritanda quasi, donécque per sententiam irritetur, valeat.* Ita Felin. *in cap. dilecta, num. 4. ad fin. de except.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 24. sect. 2. à num. 21.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 1. num. 4.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 65. num. 2.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 16. num. 92.* Auil. *de censur. p. 2. cap. 6. disp. 12. dub. 4. concl. 2.* Laurent. de Peirinis *d. q. 2. cap. 5. num. 22.* Contrariam tamen sententiam, quòd ipso iure non valeat, tenet Host. cuius sententiam magis communiter receptam testatur, & sequitur Couar. *in cap. almà mater, p. 1. §. 8. num. 3.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de excommun. num. 48.* Vgolin. *de censur. tab. 3. cap. 6. §. 3.* qui mouentur ex ratione, quam reddit text. ille *in d. cap. si celebrat*, quæ videtur concludere non solùm illicitam & irritandam, sed ipso iure inualidam esse electionem huiusmodi; siquidem ad ea suscipienda eligitur, à quorum suceptione priuatus est. Ad dicta verba text. ibi, *irritanda*, respondent secundùm subiectam materiam esse explicanda, *irritam esse declaramus*, & nonnullis aliis locis Glossatores explicatores explicatunt, *gloss. vlt. in cap. & si Christus, de iureiur. cum similibus.* Sed priori sententiæ adhærendum existimo, quòd scilicet electio mero iure valeat, tum ex verbis illius, text. *in d. cap. si celebrat*, quæ non possunt sine cauillatione aliter intelligi; tum quia ex ratione manifesta comprobatur, vel enim huiusmodi electio est nulla ipso iure; vel speciali Iuris Pontificij constitutione, vel ratione subiectæ materiæ, & ex defectu alicuius causæ essentialis. Iuris Pontificij auctoritas necessariò non excludit, si aduertas electum ad beneficia non directè eligi ad Sacramenta suscipienda, sed potiùs ad ea conferenda subditis, atque ita licèt aliquando contingat necessarium esse suscipere vt aliis conferat, hoc tamen non est quod directè & principaliter agitur, & per consequens stando in mero iuris rigore illud, quod minus principale est attendi non debet, nec sufficiebat ad actum annullandum, ex regula *l. 1. ibi, prima enim ratio, ff. de auctorit. tut.* cum multis, quæ adducit Mantua *Paralip. dialog. 47.* Ex quibus, atque etiam ex ratione quòd lex Canonica solum irritandam decernat, & pœnæ extendendæ non sint, reg. *in pœnis, de reg. Iuris, lib. 6.* cum vulgaribus; meritò sequitur veriorem esse in rigore primam opinionem contra Communem.

Vtrùm autem electio ignoranter facta de mi- 122
nori excommunicatione ligato valida sit? Quæstio est dubia, in qua partem affirmatiuam tuetur gloss. *verb. scienter, in d. cap. si celebrat*, quam se-

quuntur *ibi* Doctores communiter, vt teſtantur Cou.*d.* §.8.*num.*3. Viuald.*d.tit.de excommunic.n.*49. Vgolin.*d.*§.2.*num.*2. Suar.*d.ſect.*2. *ex num.*15. Qui eo mouentur fundamento, quia in iis, quæ reſpiciunt ipſius excommunicati commodum, nihil refert an actus fiat ſcienter aut ignoranter, iuxta doctrinam Innoc. *in cap. cùm dilectus, de conſuetud.* iunctis iis, quæ circa *Extrauag. Ad euitanda ſcandala*, notant Doctores, facit reg. text. in *l.ignorantia*, 7.*ff.de Iuris & facti ignor.* dum probat ignorantiam acquirere volentibus non prodeſſe; & per conſequens eùm valere electionem intereſt, excommunicati volentis acquirere beneficium, ad quod electus eſt, meritò quòd ipſe vel electores excommunicationem ignorauerint, prodeſſe non debet, quò magis valeat electio. Confirmatur deinde, quia ratio, quam text. reddit, videtur ponere defectum in perſona ipſius electi, quem habilem reddere non poteſt ſola ignorantia; ac ſubinde cùm ratio generalis ſit, per eam ampliari debet deciſio etiam ad ignorantes, iuxta *l. reg. à §.fin.* ibi, *Conſtitutionis initium generale eſt, ff.de Iuris & facti ignor.* cum aliis, quæ latè exornant Card. Mantic. *de coniect. vltim.volunt. lib.*6. *tit.*14. *num.* 10. Aluarad. *de coniect. mente defuncti, lib.* 4. *cap.*4. *à princ.* Molin. *de primog. lib.*1.*cap.*5.*num.*9. Contraria verò ſententia, videlicet quòd electio ignoranter facta de ligato minori excommunicatione valeat, tenet Raym. gloſſator antiquus, quem refert & ſequitur Syluest. *in ſum. verb.excommunicatio*, 4. *n* 4. & plures, quos etiam ſequitur Henriq. *in ſum.lib.*13.*cap.*3.§.3.*iuncta lit.V. & ſeq.* Mouentur primò auctoritate *d.cap. ſi celebrat, in verſ. ſi tamen*, ibi, *ſcienter*, & per conſequens ad ignorantes trahi non debet, iuxta reg. text. *in cap. pœna, de pœnit. diſt.*1. *cum ſimilibus.* Secundò confirmatur, quia ratio, qua vtitur Pontifex in *eod.cap.ſi celebrat, verſ. per ſe*, non concludit, nec ponit defectum in cauſa aliqua eſſentiali, qui ſufficeret ad electionem inualidandam; & per conſequens, cùm ſit lex noua, & pœnam imponat, ſuccedit *reg. quæ à Iure*, cum vulgaribus, quæ docet ex identitate rationis in pœnalibus, vel exorbitantibus, non fieri extenſionem de caſu ad caſum. Nec, hac ſecunda opinione retenta, obſtant quæ pro Communi adduximus; ſi aduertas aliud eſſe quærere, an quando actus nullus eſt propter Iuris impedimentum, vel perſonæ inhabilitatem valeat actus ab ignorante geſtus? eóque caſu eſt veriſſimum ignorantiam non prodeſſe, quia habilem non facit eum, qui ex Iuris impedimento habilis non eſt; & procedit prædicta doctrina Innocent. *in dicto cap. cùm dilectus, num.* 5. *de conſuetud.* quam ſingulariſſimam dicit Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 43. *poſt med. de reſcriptis*, & propterea collationem beneficij factam excommunicatio ignoranter inualidam eſſe meritò reſoluit *gloſſ.pen. ad med.* in *d. cap. Apoſtolicæ, de Clerico excom. miniſtr.* recepta per omnes *ibi*, vt teſtatur Couar. *in cap. alma mater, p.*1. *num.* 3. Aliud verò eſt quærere an pœnæ per legem impoſitæ ſcienter facientibus extendi debeant ad ignorantes? In quo caſu certum eſt ad ignorantes probabiliter non extendi, neque etiam ſecundùm magis receptam ſententiam ad ignorantes craſsè, vt reſoluit gloſſ. *verb. putabat* per text. *ibi in l.*1. §.*ſi quis, ff. ne vis fiat ei*, cum multis aliis, de quibus Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 14. *num.* 7. & fatetur D. Barboſ. *in prælud. l. ſi mora, num.*9. *ff. ſoluto matrim.*

123 Secundò, ſuſpenſi, *cap. cùm dilectus*, vbi gloſſ. *verb. à ſuſpenſis, de conſued. cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.* Lamberti. *de iurepatr. lib.*2.*p.*1.*q.*2. *art.*3.*num.*2. Petr. Gregor. *ad tit.de elect.cap.*7.*num.*7. Caſtellin. *de elect.cap.*5.*n.*15. Ricciul. *de iure perſon. lib.*4. *cap.*3. *num.*9. Lauor. *d. tit.*4. *cap.*16. *num.*93. Fernandez *d.p.*4.*cap.*7.§.2. *num.*8. Mar. Antonin. *var.reſol.lib.*1.*reſol.*19.*n.*2. vbi etiam eum Nauarr. *in man.cap.*27.*n.*163. *verſ. ſeptimò*, reſoluit ſuſpenſum peccare acceptando electionem, Viuianus *in praxi Iuriſpatronatus lib.* 6. *cap.*5. *num.*16. Ego *ad d. cap. cùm dilectus, num.*12. Quod intelligendum eſſe de ſuſpenſo denuntiato nominatim reſoluunt Emman. Sà *in aphoriſm.verb.ſuſpenſio, n.*14. Suar. *d.tom.*5.*diſp.*26.*ſect.*2.*num.*2. Bonacin. *de cenſur. diſp.*3.*q.*6.*puncto* 4.n.7. Laurent. de Peirinis *d.q.*2. *cap.*5.§.1.*num.*33.

124 Tertiò, interdicti & irregulares, *cap.*1. *de poſtul. Prælat. cap. cùm inter R. de elect. cap. cùm ex eo, eod. tit. in* 6. *cap. ex parte, cap. miramur*, 24.*q.*1.*cap. is qui*, §. *is verò, de ſent.excom.lib.*6. Fernandez *d.*§.2.*n.*8. Lauor. *d.cap.*16.*num.*96. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.*1. *tract.*5. *cap.*3. *num.*3. *verſ. ſecunda*, vbi quòd Clericus perſonale, aut locale interdictum violans exercendo actum ſacri Ordinis, vel celebrando diuina Officia, fit ineligibilis; de quo etiam Laurent. de Peirinis *d.q.*2.*c.*5.§.2. *n.*40. vbi *num.* 41. tenet quòd electio facta in loco interdicto, & tempore interdicti à ſeruantibus interdictum, valet, & §. 5. *num.* 44. reſoluit irregularem eſſe ineligibilem, in tantum quod ſi eligatur, electio eſt ipſo iure nulla, per *cap. ſi eo tempore, de reſcript.lib.*6. & *cap. is qui, de ſentent.excom. eod. lib.* & *num.* 45. intelligit procedere etiam in ignorante ſuam irregularitatem, & *num.* 46. ait quòd iſte irregularis eligi non valet etiamſi præcedat abſolutio à cenſuris, per clauſ. *Te que abſoluentes.*

125 Quartò, qui non eſt ex legitimo matrimonio, de quo Peirinis *tom.*2. *de Prælato, q.*2.*cap.*5.§.9. aut non ætatis legitimæ, & ſufficientis ſcientiæ, & cui obſtat aliud Canonicum impedimentum ad Ordines, in quo electores diſpenſare non poſſunt, de quibus ſingulis infrà *hoc eod. lib. cap.*33. *num.* 94. *cum ſeqq.* Vt de vitiato magna deformitate corporis, quæ inducat ſcandalum, dicit Caſtellin. *de elect. Canon. cap.* 11. *num.* 29. & 30. vbi *num.*32. per *cap. tua, de homicid.* ſubdit eſſe ineligibilem Religioſum, qui Chirurgiam exercuit, ex qua ſequuta fuit mors, & de ſimoniaco per *cap. ſi alicuius, de elect.* & de homicida, & diſcedente à ſuo monaſterio pro quocunque crimine etiam leui, & occulto, & de pœnitente publico, & neophyto, & de iſto vltimo Laurent. de Peirinis *de Prælato, q.*2. *cap.*5. §.6. *num.*82. *cum ſeqq.* & §.7. diſputat, an qui abiurauit in S. Inquiſitionis officio, poſſit eligi ad dignitates Eccleſiaſticas?

126 Quintò, qui ſemel ob vitium perſonæ eſt reiectus, non poteſt ampliùs eligi, niſi ſit ſpecialiter reſtitutus, *cap. ſuper eo, de elect.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prel. tom* 2.*q.*23.*art.*11.*concl.*5.*verſ. circa ſextum*, Lauor. *d.tit.*4.*cap.*16.*num.*117. Tamburin. *d.tom.diſp* 5.*q.*21.*num.*4.

127 Sextò, qui alteri Prælaturæ incompatibili eſt alligatus, eligi quidem non poteſt, ſed poterit poſtulari, *cap. fin. de poſtulat. Prælat.* Ita nec poteſt quis duas electiones de ſe factas proſequi, ſed vnam, quam maluerit, tenetur eligere, *cap. ſcient cuncti, de elect.* in 6.

128 Septimò, Regulares pœnitentiati à ſancto Officio

ficio ad Dignitates & Prælaturas omnino inhabiles sunt, etiamsi pœnitentias compleuerint, vt in sequenti Decreto de anno 1626. emanato. *In generali Congregatione S.R. & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostol. Montis Quirinalis coram S.D.N. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. Illustrissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in vniuersa Republ. aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus a sancta Sede Apostol. specialiter deputatis, S. D. N. iustis de causis animum suum mouentibus decreuit, & statuit, vt in posterum Regulares omnes cuiuscunque ordinis, Religionis, Societatis, & Instituti, quibus pro delictis ad sanctæ Inquisitionis officium spectantibus pœnitentiæ genus aliquod impositum fuerit (salutaribus pœnitentijs exceptis) eo ipso ad omnes Religionis suæ gradus, & officia inhabiles censeantur; deinceps (etiamsi pœnitentiæ tempus expleuerint, vel gratiam receperint) ad illa tamen promoueri nullatenus possint, nisi prius obtenta à S. D. N. vel ab hac sacra Congregatione coram Sanctitate sua habenda, speciali & expressa rehabilitationis, alias promotio qualibet nulla sit, & promouentes ipsi priuationem suorum beneficiorum, ac præterea vocis actiuæ & passiuæ ipso facto incurrant, ad quæ restitui nisi ab eodem S. D. N. vel ab eadem S. Congreg. coram Sanctitate sua habenda non possint. Præsens autem Decretum omnibus Religionum Superioribus intimari mandauit idem S.D.N.* &c. Referunt Laurent. de Peirin. *tom. 2. priuileg. sui Ordinis Minim. in annot. ad constit. 9. Pauli V. n. 29. pag. 337.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 21. num 17.*

129 Omnis igitur electio facta de eo, qui aliquo ex his impedimentis tenetur, irrita est ipso iure, *d. cap. cùm dilectus*, iuncta gloss. *verb. cessauimus*; propter minorem verò excommunicationem, aut malos mores electio est per sententiam irritanda, *d. cap. si celebrat, de Clerico excom. minist.* Vbi verò irrita est ipso iure, electores eligendi potestate pro ea vice priuantur, & suspensi sunt triennio ab eiusdem Ecclesiæ beneficiis, *cap. cùm in cunctis, de elect. cap. 1. in fine*, vbi gloss. *de postulat. Prælat.* In casu tamen, quo eligitur alterius Ecclesiæ Prælatus non incurrunt electores hanc pœnam, nisi electionem, non admissa postulatione, tenere voluerint; si videlicet ob vitium personæ admissa non fuerit, *cap. 2. de postulat. Prælat.* Ex his colligi poterunt casus, in quibus aliquis actiua, & passiua simul electione priuatur, & talis omni iure dandi vocem ad aliquem actum faciendum in Capitulo, & iure patiendi vocem datam de ipso à Capitulo, & Conuentu, & Collegio, quoad ea, quæ sibi sunt oneri, & pœna priuatus censetur, Nauar. *cons. 6. de elect. in antiq.* alias *cons. 6. de verbor. signific. in nouis*, Sayr. *in floribus decision. sub illo tit. de elect. decis. 6.*

130 Ad probanda autem impedimenta electi, etiam laici & fœminæ admittuntur; eorum tamen testimonio non statur, si de fama tantùm, & auditu
131 deponant, *cap. tam litteris, de testib.* Illi tamen, qui indignum, aut excommunicatum sola Confessione notum eligit, non incurrunt pœnas, quæ in Iure eligentibus indignos decernuntur, quia pœnæ pertinent ad forum externum. Ita Sanch. *de Matrim lib. 3. disput. 16. num. 6. in fin.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. cap. 2. num. 7. in fin.*

132 Et notanda sunt duo circa eligendas personas, primum est, quòd olim vnus de gremio ipsius Ecclesiæ erat ad Prælaturam, vel Dignitatem eligendus, quandiu in ea reperiretur idoneus, *cap. cùm inter Canonicos, cap. cùm dilectus, de elect.* Verùm si aliunde aliquis idoneus assumatur, valeret omninò electio, gloss. *verb. aliam, in d. cap. inter Canonicos*, Selu. *de benefic. p. 3. q. 23. n. 2.* Franc. Marc. *decis. 1368. p. 1.* Nauar. *cons. 6. n. 1. de elect. in nouis*, Sahag. *in cap. eam te, n. 30. de rescript.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. beneficia, §. 8.* Et ideo electionem factam a 133
maiori parte, & saniori Collegij semper præualere, siue electus sit ex propria Ecclesia, siue ex aliena, resoluunt plures, quos refert Rendina *in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 36. num. 2.*

Aliud est notandum quod scribit S. Hieronym. 134
relatus *in cap. quoscunque 1. q. 1. Re vera*, inquiens, *qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut præordinantur dignitate, sic præeminere debent sanctitate, alioquin cur cæteris præferuntur, qui nulla meritorum gratia à cæteris assumuntur?* Vnde notat benè Cassan. *in catalogo gloriæ Mundi, p. 1. consid. 60.* quòd homo non debet gloriari appetendo honorem terrenum non sibi debitum, quoniam ad honores mundi siue suffragio temporis, aut sine merito laboris velle promoueri dicitur ambitio, quæ non est permissa, cùm sit inordinatus appetitus honoris terreni, & amplitudinis dignitatis, *cap. miramur, in fine, 6. dist.* Et ideò, vt dicit S. Thom. *2. 2. q. 131. art. 2.* & Alex. de Ales *in 2. p. sum. in tract. de ambitione*, est peccatum, quia cum honor sit præmium virtutis, Aristot. *4. Ethic.* ambitiosus desiderat præsidentiam & regimen, quod non debetur nisi virtuosis, & per consequens non sibi, imò etiamsi esset Sanctus, ex ambitione fit indignus, *cap. prin-* 135
cipatus, 1. q. 1. & eligens indignum, ex quo multæ 136
malæ gubernationes oriuntur, non peccat nisi vnum peccatum, in eligendo scilicet, Nau. *in man. cap. 11. n. 4.* Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. eligere, 1.* Electus verò peccabit mortaliter si admittat officium, cuius est indignus, si ex tali admissione aliquod damnum Reip. sequi possit, licet cum effectu non sequatur, ita post S. Antonin. *in sum. p. 2. tit. 3. cap. 6. §. 3. col. 1.* resoluunt Nau. *in cap. inter verba 11. q. 3. corol. 13.* Burg. de Paz *l. 2. Tauri, n. 91. & 92.* D. Solorzan. *in suo memoriali, seu discursu informatiuo iuridico, historico, politico, n. 68. & 69.*

Illud tamen scire oportet, eligentes non aliter 137
suæ obligationi satisfacere quàm si eligant illum, qui maioribus iuuatur meritis, vt probat text. *in cap. si fortè, 63. dist. & in Anth. de Monachis, §. vlt. collat. 1.* optimè Conc. Trid. *sess. 24 de reform. cap. 1.* resoluunt Rebuff. *in praxi tit requisita ad bonam collat. à n. 23.* Sot. *de Iustit. lib. 3. q. 9. art. 1.* Sarmient. *de redditib. p. 1. cap. 4. num 2.* Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. electio indigni*, Cou. *in reg. peccatum, p. 2. §. 7. n. 3.* vbi Communem dicit. Quicquid contrarium teneant glos. *verb. qui præstantur, in d. cap. licet, 8. q. 1. gloss. pen. in cap. 2. de officio custod.* gloss. *verb. magis, in cap. constitutis, de appellat.* plures citati à Lambert. *de iure patron. lib. 2. 1. p. q. 10. art. 3. n. 6.* Padil. *in l. cùm quidam, n. 19. ff. de legat. 2.* Quibus non fauet text. *in cap. cùm nobis, vers. illius, de elect.* siquidem text. ille tantùm conuincit factam electionem de digno, prætermisso digniori, validam esse; cuius rei eam rationem reddit S. Thom. *2. 2. q. 63. art. 2. ad 3.* quia aliàs omnis electio, vel præsentatio calumniam pateretur, daretúque locus penè infinitis litibus, si electiones eo prætextu reuocari permitterentur; quod quidem neque tolerandum, neque Reipub. Christianæ conuenire testantur Iura, de quibus Cou. *d. §. 7. num. 4. & seq.* Molin. *de primogen. lib. 2. c. 5. n. 47.* (nisi quando per concursum & oppositionem beneficij prouisio esset facienda, vt alibi diximus.) Id tamen non pro- 138

cedit in beneficiis simplicibus, & sine cura, in eis enim sufficit quòd dignus eligatur, etiam omisso digniore, nam Concil. Trid. *citato loco*, & *ibidem cap.* 18. de Episcopalibus, & Curatis tantùm loquitur; & ita docet Petr. Nauar. *de restit. lib. 2. cap. 2. num. 172. & à num.* 182. quem sequitur Gutier. *Can. lib. 2. cap. 11. num.* 12. & 28. subdens quòd si aliud diceremus, omnes ferè Prælati essent in statu damnationis prouidentes dignis beneficia simplicia prætermissis dignioribus, Vega *in sum. p. 2. cap. 17. casu* 1. Petr. Ledesma *in sum. p. 2. tract. 7. cap. 2. conclus.* 7. Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 16. num.* 17. iuuant quæ tradunt Less. *de iustit. lib. 2. cap. 34. dub.* 14. Licèt contrarium doceat Vasq. *in opuscul. moral. tract. de benefic. num.* 78.

139 Ad restitutionem verò non tenetur quis; si omisso digniore dignum eligar; nam restitutio tunc necessariò requiretur quãdo alicui damnum est illatum in re sibi debita vt propria, non verò in debita, vt communi; quia, vt inquit S. Thom. 2. 2. *q. 16. art.* 1 *ad* 3. alio modo debetur alicui, quod est commune, alio modo quod est proprium; & in hoc casu Princeps vel alius Prælatus digniorem omittens in officio publico, vel beneficio Ecclesiastico, non infert ei damnum in re communi, & sic peccat contra iustitiam distributiuam, quæ ad restitutionem non obligat. Ita docent Sot. *de Instit. lib. 4. q. 6. art. 3. concl.* 2. Cou. *in d. reg. peccatum, p. 2. §. 7. num.* 6. Nauar. *in man. cap. 17. n.* 72. Perez *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Ordinam.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 5. num.* 57. Spin. *in speculo testam glos. 18. princ. num* 9. & 10. Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 11. à n.* 47. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 5. cap. 4. vers. quarto*, Petr. Nauar. *de restit. tom. 1. lib. 2. c. 2. n.* 138. & 143. Ceuall. *commun. contra communes, q. 659. n.* 12. Less. *de Instit. lib. 2. c. 34. dubio* 15. & magis placet Azot. *d. p. 2. lib. 6. cap. 15. q.* 12. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. electio, differ. 1. n.* 2. sequitur Rebell. *de obligat. lib. 3. q. 4.* & 5. Quicquid contrarium doceant aliqui, quos refert Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 16.*
140 *num.* 30. Non dubito tamen Prælatum promouentem indignum, teneri ad interesse Ecclesiæ, quam læsit, *cap. tales, dist.* 23. Felin. *in cap. si quando, n. 13. de rescript.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum & vxorem, notab. 2. §. 26. num.* 11. quos refert Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad d. cap. tales, n.* 2. Ioan. Valer. *different. inter vtrumque forum, verb. electio, diff. 1. num.* 3.

141 Vtrùm autem quando per concursum & oppositionem beneficij prouisio facienda sit, teneatur quis ad restitutionem, si omisso digniore dignum eligar? Quæstio est dubia, in qua pars negatiua ex eo suadetur, quia per edictum seu oppositionem tantum promittitur beneficium, præbenda, seu cathedra ipsis oppositoribus; & inter ipsos illi, qui secundùm formam oppositionis dignior fuerit iudicatus; atque ideò licèt verum sit, quòd ex eo habent ius quæsitum oppositores contra illos, qui oppositores non sunt, etiam dignissimos; non verò inter ipsos habet ille ius quæsitum, qui verè dignior est, non enim promittitur beneficium nisi tantùm illi, qui fuerit electus à maiori parte secundùm formam oppositionis; is enim dignior reputatur; vnde quamuis Lex præcipiat vt eligentes verè digniorem eligant, tamen si contra fiat, læditur solùm iustitia distributiua, quæ ad restitutionem non obligat, ex S. Thom. 2. 2. *q. 62. art.* 1. Ex quibus hanc opinionem tenent Martin. Ledesma 2. 4. *q. 18. art. 2. ad fin. vers. secunda conclusio*, Nauar. *in man. cap 17. n. 74. vers. nec obstat*, Mercado *de contract. lib. lib. 6. cap. 17. §. y ansi dizen los Theologos, vers. esto no lo sigo*, Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 16. num.* 43.

Verùm pars affirmatiua, videlicet quòd teneatur quis ad restitutionem, si dignum eligat omisso digniori, quando per concursum & oppositionem prouisio facienda est, videtur verior, quia ex huius edicti propositione quidam quasi contractus obligatorius inter digniorem, & electores resultat, ex quo oritur obligatio, prout in casu subhastationis, in qua promittitur res plus offerenti, vt concludit Bart. *in l. licitatio, ff. de publican.* vnde omittens digniorem censetur offendere non solùm iustitiam distributiuam, verùm etiam commutatiuam ortam ex illo quasi contractu, & ex fide in illo data. Iuuat, quia eligentes constituuntur Iudices à lege inter oppositores vt illos examinent, & digniorem suo suffragio declarent, atque ideo si scienter iniquè iudicent minus dignum esse digniorem, veluti lædentes in Iure quæsito ad restitutionem tenebuntur, iuxta illa, quæ de Iudice iniustè iudicante resoluunt communiter Doctores: & ita in specie tradunt Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 25. n.* 59. Barthol. de Medina *in instruct. Confe. in 7. præcepto, §.* 32. Petr. Nauar. *de restitut. lib. 2. c. 2. num.* 178. Gutier. *Canonic. lib. 2. cap. 11. n. 55. cum seqq.* Vasq. *in opusc. moral. tract. de benefic. n.* 117. Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 4. cap. 4. §. 1. num.* 2. & *cap. 7. §. 2. num.* 11. Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 6. num.* 68.

Superest nunc videndum, an, & quando Prælati, vel alij eligentes possint negare suffragia illi, quem ex sola Confessione indignum agnouerunt absque violatione sigilli sacramentalis? In quo dubio puto eos tuta conscientia posse non eligere ad officia, & beneficia publica, & negare suffragia ad huiusmodi officia eis, quos nouerint ex Confessione indignos. Ratio est, quia alioquin daretur occasio indignis vtendi cautelis iniustis, vt eligantur, & plerumque non sine magna iniuria Sacramenti, faciendo scilicet Confessionem suæ indignitatis cum electoribus; tum quia Confessarius solùm obligatur ex sigillo ad non manifestandam personam sibi confessam; ergo tacita persona & non manifestata poterit vti notitia relicta ex ipsa Confessione ad bonum commune, ad bonum proximi, ad bonum ipsius pœnitentis. Et ideo ita docent Sot. *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. ad finem, vers. de his autem subditorum officijs, & de tegendo secreto, memb. 2. q. 4. post 5. concl. dub.* 1. Syluest. *verb. Eucharistia, 3. q. 5. §.* 7. Barthol. Ledesma *de Pœnit. dub. 32. conclus. 7. ad medium*, Nauar. *cons. 75. num. 5. de Regularib. in antiq.* aliàs *cons. 3. num. 5. de statu Monach. in nouis, & in cap. Sacerdos, de Pœnit. dist. 6. num.* 146. & *ibi* Turrecr. *art. 1. n.* 10. Rebuff. *in cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss. § suscipiens reuerenter, vers. octauò non debet*, Viuald. *in candel. aureo, p. 1.* vbi *de sigillo n.* 29. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 23. n. 6 cum seqq.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 68. concl. 6. num.* 6. Gutier. *de Matrim. cap. 61. num.* 10. Vasq. *de Pœnit. q. 93. art. 4. dub. 8. n. 5.* & 7. Pesant. *in addit. ad 3. p. q. 11. ad fin. disput.* 6. Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 3. cap. 6. §. 9. n. 28. in fine.* Non obstat quòd Confessarius scit peccata sibi confessa vt Deus, quia illa scientia subiectatur in intellectu humano, & ex hac parte est humana; ac proinde poterit eligens illa vti ad dirigendos actus externos, quando sine alterius iniuria, & sine iusto atque rationabili scandalo vti potest; prout in præsenti casu accidit,

dit, quia apud alios non potest esse suspicio peccati confessi, vt supponimus; nec inde sequitur iniuria aut pœnitentis damnum, cùm ille non habeat ius petendi rem gratuitam. Limitatur tamen hæc resolutio quando vnus ab omnibus creditur longè dignior cæteris, quia tunc repulsio illius iustam suspicionē aliis præbet reuelationis ipsius sigilli sacramentalis. Ita Syluest. *verb. Confessio*, 3. *n.9*. Sot. *d. memb. 2. q. 4. dub. 1. post conclus. 5*. Nauar. *in d. cap. Sacerdos, n. 146*. Henriq. *in sum. lib. 3. de Pœnit. cap. 23. §. 4*. Declaratur verò eadem resolutio, vt non teneatur eligens (licèt possit licitè) vti scientia Confessionis ad deneganda suffragia indigno, eam quo teneretur, si extra Confessionem conscius esset indignitatis illius; vt multis rationibus comprobant Sanch. *de Matrim. lib. 3. disput. 16. n. 1*. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. cap. 3. num. 17. cum seqq*. qui tamen contrariam sententiam probabilem fatentur.

144 Nunc circa tempus faciendæ electionis sciendum est primò, quòd Prælati electio fieri non debet antequam mortuus prædecessor traditus sit sepulturæ, quando scilicet per mortem vacauit Ecclesia, *cap. nullus, 79. dist. cap. bonæ, il 2. de elect*. Petrus de Biaxio *in direct. electionis p. 3. cap. 2*. Petrus Gregor. *ad tit. de elect. cap. 13. n. 25*. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 11. num. 4*. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 13. in princip*. Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 20*. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 1. conclus. 1*. vbi subdit, quòd si antequam mortuus Prælatus sepulturæ tradatur, ad electionem noui procedatur, nihilominus valet electio, præcipuè si tales accedere possint circumstantiæ, quòd electio statim etiam ipsa eadem die sit facienda, & omnis cunctatio abiicienda & repellenda, non expectata corporis sepultura; vt in casu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia alicuius magni Principis, aut aliquæ ipsius litteræ, quæ valeant aut possint iustam, atque legitimam impedire electionem.

145 Secundò quod statuit Innocentius III. in generali Concilio, de quo *in cap. 41. de elect. Ne pro defectu Pastoris gregem Dominicum lupus inuadat, aut in facultatibus suis Ecclesia viduata dispendium patiatur*, vt in Cathedralibus, & Regularibus Ecclesiis teneantur electores, legitimo impedimento cessante, intra tres menses Prælatum eligere, *cap. postquam, 50. dist. c. obeuntibus, 63. dist*. Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. ex num. 12. & 24*. quibus elapsis ad Superiorem deuoluitur electio, vt suprà vidimus. Fr. Ludouic. Miranda *dict. q. 23. art. 10. conclus. 2*. Tamburin. *d. disput. 5. q. 7. num. 4*. vbi subdit, quòd hoc tempus non incipit currere nisi à die certæ vacationis. De tempore autem electionis ad Parochiales Ecclesias, & ad cætera Ecclesiastica beneficia, videbimus infrà *lib. 3. cap. 13. num. 105. cum seqq*.

146 Tertiò, quòd facta electione tenentur electores intra octo dies petere ab electo consensum, quem intra mensem à die præsentationis eiusdem electionis tenetur præstare, alioquin ea electione ipso iure priuatur, *cap. cupientes, §. cæterum, de elect. lib. 6*. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 10. conclus. 3*. Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 26*. Tamburin. *d. q. 7. num. 50*. Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 3. in addit. ad cap. 9. n. 21. pag. 446*. vbi etiam quòd non currit tempus nisi à die, quo
147 commodè consentire poterit. Et qui semel electioni de se factæ renunciauerit, non est amplius audiendus, *cap. in præsentia, de renunciat*. Flamin. Parif. *de renunciat. benefic. lib. 1. q. 13. num. 16*. Lauor. *dict. cap. 18. num. 33*. Electores verò si consensum intra terminum prædictum non petant, eo ipso suspensi sunt per triennium ab omnibus eiusdem Ecclesiæ beneficiis; quod quidem in Cathedralibus, & Regularibus Ecclesiis locum habet, vt legitur *in dict. cap. ne pro defectu*. Denique post præstationem consensus, petenda est confirmatio intra trium mensium terminum, & demum consecratio facienda, vt suprà *hoc eod. lib. cap. 9. à princ*. vidimus.

Modus vel forma faciendæ electionis, est triplex de Iure communi, videlicet per scrutinium, 148
per compromissum, & per communem inspirationem, aliter autem facta electio ipso iure est nulla, vt colligitur ex text. opt. *in cap. quia propter, de electione*; & de his electionum modis vide Petr. Gregor. *ad tit. de elect. cap. 3*. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 51. art. 1*. Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. c. 14. q. 11*. Ludouic. Miranda *d. tom. 2. q. 23. art. 2*. Lauor. *d. tit. 4. c. 19*. Tamburin. *d. disput. 5. q. 5. & 6*. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 4. num. 5*. Castellin. *in simili tract. cap. 1. n. 3. vers. forma igitur*, Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. disp. 1. q. 5. puncto 1. cum seq*. Rot. *in causa Meten. Monasterij 5. Iulij 1621. & in Treueren. Abbatiæ S. Maximi 20. Nouembris 1624. & 24. Ianuarij 1625. coram R. D. meo Coccino*, quæ decisiones impressæ reperiuntur apud Castellin. *de elect. cap. 4. prope fin*. Ioan. Anton. Massobt. *in praxi habendi concursum, prælud. 8. à num. 30. secundum Romanam impress*. Lauor. *d. tit. 4. cap. 21. num. 96. cum multis seqq*. & apud Tamburin. *d. disput. 5. q. 1. post num. 6. & q. 25. post num. 2*.

Verba autem *d. cap. quia propter*, sunt hæc. *Quia* 149
propter diuersas electionis formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta proueniunt, & magna pericula imminent Ecclesiis viduatis. Statuimus vt cùm electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter inquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi; nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto: vt is collatione habita eligatur in quem omnes vel maior & sanior pars Capituli consentit, vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Ecclesiæ viduatæ prouideant de Pastore, aliàs electio facta non valeat, nisi fortè communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absque vitio celebrata.

Quamuis enim ex verbis relatis colligi videa- 150
tur text. illum agere de electione Episcoporum, dum de viduata Ecclesia facit mentionem, cùm soli Episcopi sint sponsi Ecclesiarum, *cap. sicut 21.*
q. 2. Regulares tamen Ecclesiæ viduatæ quoque 151
dicuntur cùm sine Pastore remanent, mortuo scilicet Prælato earum sponso, *d. cap. ne pro defectu, cap. officij, de elect*. vbi Abbates Pastores nuncupan-
tur; & Regularium Prælatorum electiones in 152
multis Episcoporum electionibus comparantur, *cap. cupientes, eodem tit. lib. 6*. Syluest. *in sum. verb. Electio 2. n. 2. vers. præterea*. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 38. n. 84*. Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 5. num. 1*. Lauor. *d. tit. 4. cap. 19. n. 5*. Tamburin. *dict. disput. 5. q. 5. num. 2*.

Et ideo forma *d. cap. quia propter*, seruanda est, 153
non solùm in electionibus Episcoporum, de quibus expressè loquitur, & aliorum Prælatorum Ecclesiarum Collegiatarum, qui habent iurisdictionem generalem in dictis Ecclesiis; sed etiam in electione Abbatum, vt tenent ibi Ioan. Andr. *num. 59*. Bellam. *in princ. n. 3*. Abb. *n. 7. in fine, & n. 8*.

Butr.num.20. Rot.deciſ.5.in princip. innẽto num.2.de
elect.in nouis. Gregor. Lop.l.19. verb.Obiſpos,tit.5.
part.1. Franc.Marc.deciſ.992 n.1.lib.1. Cuch.inſtit.
maior.lib.4.tit.de elect.n.279.in fine, Coſm.in pragm.
ſanct.tit.de elect.verb.Abbatis,pag.mihi 86. Canil.de
elect.§.& hæc de Epiſcop. Seraphin.deciſ.647.num.4.
Iodoc.Lotich.in theſauro vtriuſque Theologia, verb.
electio, in forma ſcrutinij, verſ.octauò hæc forma, Si-
giſm. à Bononia de electione, dub.7. Rendina in
promptuario recept.ſentent.tom.1.tit.1.n.1. Ludouic.
Miranda d.q.23.art.3.concl.1. Nouar.in lucerna Re-
gular. verb.electio, num. 12. Lezana in ſum. quæſt.
Regul.tom.3.eod.verb.num.2. & antea tom.1.cap.15.
n.11.& tom.2.cap.12.n.25.& fuit reſolutum in dict.
Meten. Monaſterij, verſ.quòd autem, & in d.Treue-
ren.Abbatia,1.in princ. & in Meton.Abbatiæ 4. Fe-
bruarij 1628.coram R.P.D. Dunozetto; quicquid
Rofred. de libellis, tom.2.ſuper Iure Pontif.p.3.tit.
quid ſonet hoc nomen Abbatis, &c. n.8. lit.G.fol mi-
hi 633. dicat de mandato Papæ iudicatum fuiſſe,
formam illius cap.non eſſe ſeruandam in electio-
ne Abbatis, quia hoc eſt nomen ſollicitudinis,
non tamen eſt Pater.

154 Immò etiam in electione Regularium Præla-
torum, ſicut reſoluunt gloſſ.1.in d.cap quia propter,
vbi Abb.n.7.verſ.circa, & n.8.verſ.& placet. Rot.d.
deciſ.5.in princip.de elect.in nouis, Franc.Marc.d.de-
ciſ.992. Ludou.Miranda d.concl.1.Rot.in d.Meten.
Monaſterij, verſ. quod autem, Suar. de Relig. tom.4.
lib.2.cap.5. Caſtellin.de elect.Canon.cap.1.a num.1.
Tamburin.d.q.5.n.1. Lauor.d.tit.4.cap.19.n 4 vbi
n.8. ſubdit non licere Prouincialibus, ſeu Defini-
toribus diſcedere à forma d cap.quia propter in ele-
ctionibus Priorum,Gardianorum,& ſimilium, &
n.7. quòd dicta forma non eſt attendenda in ele-
ctione Definitorum, Diſcretorum, & huiuſmodi;
155 & demùm,quòd in iſtorum Gardianorum electio-
nibus ſeruanda ſit forma d.cap.quia propter,repro-
bato Fr.Emman. & Miranda, latè probat Sigiſm.
à Bononia de elect.dub.7.

156 Hos autem Abbates & Regulares vtriuſque ſe-
xos Prælatos eligi debere per vota ſecreta, itaut
ſingulorum eligentium nomina nunquam publi-
centur, diſtricte præcipit Concil. Trid. ſeſſ.25. de
157 Regularib.cap.6.ex quo colligunt infrà citandi ele-
ctionem hanc Prælatorum Regularium ita debere
fieri per vota ſecreta, vt non poſſit fieri per viam
compromiſſi,aut inſpirationis;vt per Nicol.Garc.
de benefic.p.5.cap.4.n.204. Caſtellin. de elect. cap.7.
n.4.verſ.ad quorum,Sigiſm.à Bononia in ſimili tract.
dub.2.n.7.& dub.31.n.14. verſ.& inſuper, affirman-
tes ita fuiſſe à S. Congregatione deciſum. Quic-
quid velit Fr.Emman.in ſum.p.1.cap.102.num.2.&
cap.105.n.3.& quæſt.Regul.tom.2.q.51.art.9. in fine,
& infrà de hac materia latiùs agemus;non tamen
ex eo quòd Regularium electiones debeant fieri
per vota ſecreta vt ſupra, cenſetur ſublata forma
158 d.cap.quia propter,cuius diſpoſitioni derogare non
intendit Concil. Trid. in d.c.6. vt benè reſoluunt
Fr.Emman.in ſum.p.1.cap.102.n.2.& 3. Zerol. in
praxi Epiſcop.p.1. verb. Abbatiſſa, § 6. Azor. inſtit.
moral.p.1.lib 13.cap.10.q.2. Caſtellin.de elect.cap.1.
n.1. Sigiſm. à Bononia de elect.dub.27.n.10.& 11.
Tamburin.d.diſp.5.q.5.num.9. & fuit dictum in d.
Treueren. Abbatia, la 1. verſ.nec etiam, & in d.cap.
Meten.Monaſterij, in fine. Quamuis Ludouic.Mi-
randa d.tom.2.q.23 art.15.concl.2. circa med. exiſti-
mauerit diſpoſitionem d. cap. quia propter, modò
ſublatam eſſe per Concil.Trid.in d.cap.6.

159 In electionibus verò aliorum Beneficiatorum,
ſeu Prælatorum inferiorum non eſt neceſſariò
ſeruanda illius text. diſpoſitio,ſed ſufficiunt ad id
ſingulares conſenſus exiſtentium in Capitulo,
dummodo præſtetur in communi, & omnibus
collegialiter congregatis, nam ſic electus ſimpli-
citer a maiori,& ſaniori parte ius habebit in ele-
ctione, vt per Syluest. verb.Electio,2.q.1. Ludou.
Miranda d.q.23. art.3. concl.2. vbi art.4. concl.vnic.
reſoluit formam illius text.non habere locum,nec 160
neceſſariò ſeruandam eſſe in poſtulatione & col-
latione; quod etiam tradit Lauor. d.tit.4. cap.19.
n.7. & ſic diſpoſitionem d.cap.quia propter, non ſe 161
extendere ad inferiores Dignitates in Collegiatis
exiſtentes reſoluunt Abb.in cap.Eccleſia veſtra,n.7.
de elect. Imol.ibid.n.3.Franc.Marc.deciſ.922.num.3.
lib.1. Rot. in Leodien. Decanatus 15. Decemb.1627.
coram R.P.D. meo Pirouano, quia Eccleſia non vi-
duatur per inferiores, ſed per primam Dignita-
tem, gloſ. Abb.Ioan.Andr.Butr.Imol.in d.cap.quia
propter, Fr.Marc.d.deciſ.922.n.1.lib.1.Rot.in d.Leo-
dien. Decanatus.

Quæ quidem forma adeò eſt de ſubſtantia ele- 162
ctionis, vt aliter facta electio non teneat, ſicut
habetur in d.cap. quia propter, & expreſsè ibi re-
ſoluunt Compoſtel. num. 20. verſ. nunquid de iſtis,
Ioan. Andr. num.37. in verb. non valet, Innoc. eod.
verbo. Guilelm. Mandagot. de elect. cap. 22. ibi
Boër.lit.B. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part.4. col-
lect.1127. Carol. Matant. tom. 2. reſp. 2. num. 58.
Caſtell. de elect. cap. 1. num. 2. verſ. forma; con- 163
tra quem text. non poſſunt Capitula quæcunque
etiam Regularium aliquid ſtatuere, Oldrad. conſ.
259. Nauar.conſ.3.num.1.de elect.& conſ.26.num 4.
de Regular. quia licet repetiantur quamplurimæ
formæ, quibus Regulares vtuntur in electioni-
bus ſuorum Prælatorum, iuxta cuiuſque Reli-
gionis ſtatuta, vt videre licet apud Fr. Emman.
quæſtion. Regul. tom.2.q.51.cum duabus ſeqq. & Ca-
ſtellin. de elect. cap.19. à pag. 361. vſque ad 419.
omnes tamen ſemper inhærent diſpoſitioni d.cap. 164
quia propter, & ideò nec vigore cuiuſcunque pri- 165
uilegij, in quo appoſita ſit clauſ. Contrarijs qui-
buſcunque non obſtantibus, poterunt Capitula ipſa
generalia, ſeu Generales eorundem Regularium
Superiores ſupplere defectus occurrentes in eiuſ-
modi electionibus ob non ſeruatam formam dict.
cap. quia propter, vt reſoluunt Sigiſm. à Bononia
de elect.dub.4. me citato in hoc loco Lezana d. verb.
electio,num.2. Lauor.dict.tit.4.cap.19.n 6. Tambur.
d.diſp.5.q.5.num.7. Ratio eſt,quia text. præcitatus
continet conſtitutionem Concilij Generalis La-
teranenſ. celebrati ſub Innocentio III. cuius de-
cretis non cenſetur derogatum per clauſulas ge-
nerales in priuilegiis apponi conſuetas, niſi ex-
preſſa mentio fiat ſaltem his verbis, Non obſtante
lege aliqua, aut conſtitutione in Concilio generali edi-
ta. Ita colligitur ex cap. nonnulli, de reſcript. vbi
Felin. num.3. cap. eam te, de ætate & qualit. cap. ex
parte,& cap.vltim.de capell. Monach. tradunt Sanch.
de Matrim.lib.3.diſp.26.n.7. Nicol Garc.de benefic.
p.4.cap.5.n 40. Mareſcot. variar. reſol.lib.2.cap.38.
n.41. Suar.de legib.lib 8.cap.19.n.5. Lauor.d.cap.19.
num.16. & Tamburin.d.q.5.n.7. quorum reſolutio
intelligitur de Conciliis generalibus, in quibus
non eſt expreſsè reſeruata auctoritas Papæ, & Se-
dis Apoſt. (ſicut fuit excepta in Concil. Trident.
ſeſſ.25. de reform. cap.21.) Mareſcot.d.cap.38.n.41.
& Lauor. vbi ſupra, num.26.

Tres, vt ſuprà dicebamus, in d.cap.quia propter, 166
ſtatuuntur formæ, quibus ad Prælatorum ele-
ctionem

ctionem procedi potest, per scrutinium nempe,
compromissum, & quasi inspirationem, de duo-
bus vltimis latè tractauimus sup. cap. 1. num. 85.
cum seqq. dum de Romani Pontificis electione
agebamus; ea enim quæ ibi diximus etiam in
Prælatis inferioribus respectiuè procedunt. Re-
manet scrutinij forma, quæ vsitatissima est in
electionibus celebrandis, de qua licèt aliqua ibi
dixerimus, tamen in præsenti ea omnia cumulan-
da duximus, quæ ad essentiam, & substantiam
huius electionis celebrandæ pertinent.

167 Primò igitur ad hoc vt electio per modum
scrutinij facienda legitima sit, requiritur vt ele-
ctores, vocati vt suprà, collegialiter Congregen-
tur in vnum, in aliquo publico, & honesto loco
Ecclesiæ, seu Conuentus, putà in loco Capituli,
Sacristia, Choro & similibus; in tantum, quòd
non sufficiat consensus eligentium singulariter
præstitus, putà domi, vel alibi. cap. in Genesi 55.
de elect. Cosm. in pragm. sanct. tit. de elect. verb. conue-
niant, pag. 86. versa, Bertachin. de Episcop. lib. 1. p. 3.
q. 32. Petr. de Biax. in direct. elect. p. 3. cap. 21. Petr.
Greg. de elect. cap. 5. à num. 2. & cap. 16. Ludouic.
Miranda dict. tom. 2. quæst. 23. art. 29. concl. vnica,
vers. primò substantiale, Sigism. à Bononia de elect.
dub. 111. num. 3. & 11. Lauor. d. tit. 4. cap. 18. num. 1.
Castellin. de elect. Canon. cap. 3. num. 2. vers. primò.
Tamburin. dict. disput. 5. q. 6. num. 2. & seq. Rota in
Cæsaraugustana electionis 20. Martij 1623. coram
168 R. D. meo Coccino Decano. Et ideò vota data ex-
tra Capitulum, & post factum scrutinium non
augere numerum eligentium, resoluunt in d. cap.
in Genesi, Host. num. 17. in princ. Ioan. Andr. num. 18.
circa med. Anchar. col. 3. in 5. notabil. circa fin. Card.
col. 4. in 2. opposit. & alij citati per Ferentil. in
169 annot. ad decis. Buratti 351. lit. C. num. 13. Electio-
nes enim in cubiculis & clandestinis locis per
occulta conuenticula facta reprobantur in d. cap.
quia propter, §. electiones. Ioan. Baptista Fin. de re-
gulis Iuris, in vespert. homil. 5. vers. ex parte, pag. 86.
Lauor. d. tit. 4. cap. 18. num. 9. Tamburin. d. disput. 5.
170 q. 6. num. 1. Vnde ad tales clandestinas electiones
vitandas, in quibus seruanda est forma d. cap. quia
propter, electio non debet fieri de nocte, cùm re-
quiratur forma secretè Suffragandi per schedu-
las, quæ commodè fieri non potest sine lumine
diei, Nau. cons. 2. aliàs 8. de elect. Sayro in floribus,
decis. sub eodem tit. decis. 2. Ludou. Miranda d. q. 23.
art. 12. concl. 1. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 6.
de benefic. cap. 16. n. 129. Castellin. de elect. in addit.
ad cap. 6. pag. 498. Lauor. d. cap. 18. n. 10. vbi cum
Rip. de nocturno tempore, cap. 98. num. 2. subdit alias
electiones benè posse fieri de nocte. Si tamen ali-
qua pergrauis necessitas vrgeret, putà si ex discor-
dia primi diei, sequenti die periret potestas eli-
gendi, posset post tenebras electio fieri accensis
ad minus tribus luminaribus, aliàs etiam clam
facta diceretur: ita Cuch. dict. tit. de elect. num. 22.
Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 51. art. 5. Portel. in
dubiis Regularibus, verb. Electio, num. 5. Ludouic. Mi-
randa d. conclus. 1. Lauor. d. num. 10. vbi num. 11. per
171 cap. consuluit, de offic. deleg. subdit per noctem intel-
ligendum esse tempus, quod incipit post datum
signum ad salutationem Angelicam quousque vi-
deri potest lumine artificiali, vsque ad diem, id
est, vsque ad illud tempus, quo iam albescit, quia
172 tunc propriè appellatur dies. Et aduerte non esse
speciale in casu illius text. in d. cap. quia propter, sed
generale in omnibus explicandis per Capitulum,
& Vniuersitatem, vt collegialiter & simul in
vnum consensus, vel dissensus præstetur, sicut
tradunt Abb. in dict. cap. quia propter, num. 12. & in
cap. in Genesi, num. 7. de elect. & Butr. in cap. auditis,
n. 8. eod. tit. subdit quòd etiam ante formam d. cap. 173
quia propter, exigebatur consensus, vt in vnum &
certo tempore, & ad idem allegentur, Bald. in l. &
non, §. dict. amen, n. 1. ff. de pact. & ibi Angel. num. 1. 174
imò etiam idem Butr. in dict. cap. in Genesi num. 28.
postquam dixit formam dict. cap. quia propter, non
habere locum in electionibus inferiorum Digni-
tatum, subdit, si ille tamen actus spectet ad Capitu-
lum à Congregatis, vt Capitulum, & simul in vnum:
nec contrarium sentit Cardin. in cons. 103. num. 10.
dicens, sufficere quòd Canonici singulariter con-
sentiant, dummodo in Capitulo; quia per illud
aduerbium singulariter, non excludit simultaneum 175
Capituli consensum, sed excludit communem il-
lam electionem post scrutinij publicationem ab
vno nomine Capituli per verba singularis nume-
ri faciendam, in terminis dict. cap. quia propter, &
dict. cap. in Genesi requisitam, vt per gloss. in eodem
cap. in Genesi, verb. communiter, & verb. repeti, & Abb.
ibi notab. 4. in 5. requisit. Ita Rota in vna Hispalen.
Canonicatus 18. Februarij 1619. coram Buratto in-
ter eius impressas, decis. 380.

Locus verò electionis faciendæ, dummodò 176
clandestinus non sit, nec in occultis conuenticu-
lis, vt supra, minimè est de substantia electionis,
& ideo electio quamuis facta non sit in loco con- 177
sueto, debet nihilominus confirmari, dummodo
aliqua omnia fuerint seruata, cap. cum terra, vbi
Abb. de elect. Lauor. d. tit. 4. cap. 18. n. 7. licèt huius-
modi locus interdictus sit, vt per Perez l. 2. vers.
quæri etiam posset, tit. 6. lib. 1. Ordin. Azor. d. p. 2. lib. 6.
cap. 14. q. 17. Lauor. d. cap. 18. num. 6. animaduertens
secus esse in electione Romani Pontif. iuxta cap.
vbi periculum, §. porrò, de elect. lib. 6. in quo expressè
prohibetur fieri electio Pontificis in loco inter-
dicto, & num. 8. subdit speciale esse in eiusdem
Pontificis electione, vt non possit fieri nisi in
Conclaui clauso, vt statuit Gregor. XV. in sua
Constitut. incip. Æterni, cuius memini d. cap. 1.
ex num. 59. Quapropter electionem Prælati debere 178
de congruentia fieri in Ecclesia Cathedrali, seu
loco consueto, in subsidium verò vbi commodiùs
daretur facultas, ex cap. quod sicut, 28. de elect. col-
ligunt d. l. 2. vers. dubitatur etiam, pag. 154. Rendina
in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 36. num. 21. Petr.
Gregor. syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 12. num. 19. Azor.
d. part. 2. lib. 3. cap. 28. q. 18. Camill. Borrel. in sum-
ma omnium decis. tit. 6. num. 13. Gonzalez ad reg. 8.
Cancel. gloss. 62. num. 13.

Et quia principium omnium gerendorum à 179
Deo sumendum, Pontifices, & Imperatores do-
cuerunt in cap. in nomine Domini 23. dist. & in l. 2.
C. de officio Præt. Africa, cum aliis adductis à Mozz.
de contract. tit. quomodo contractus deficiat, à num. 27.
Gratian. Marchia decis. 1. Caldas Pereira de empt.
& vendit. cap. 1. num. 1. & 14. & in electionibus 180
Prælatorum Spiritus sancti gratiam esse inuocan-
dam, decidit text. in d. cap. cum terra; ideò pro for- 181
ma & validitate electionis præmittendam esse
Missam de Spiritu sancto statuit Basiliense Con-
cilium in pragm. sanct. §. & cum humana fragilitatis,
sequuntur Petr. de Biax. in direct. elect. p. 1. cap. 24.
& p. 5. cap. 13. Mandag. de elect. p. 1. cap. 19. Fr. Em-
man. quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 1. Petr. Gregor. tit.
de elect. cap. 15. num. 3. quorum resolutio procedere
poterat, vbi de hoc esset particularis constitutio
cum clausula irritanti, iuxta opinionem Abb. in
cap.

cap.Ecclesia,n.1.de causa possess.& propr. Aliàs enim Missam de Spiritu sancto in electionibus non esse de essentia, sed de solemnitate resoluunt Tabien. in sum.verb.Electio.1.num.20.in fine, Sigism.à Bononia de elect.dub.19.num.5. Lauor. d.tit.4.c.19. num.43. Tamburin.d.disput.5.q.6.num.28.

182 Electoribus sic collegialiter congregatis in vnum in consueto, seu alio commodiori loco, iuramenta publicè sunt eis præstanda de eligendo magis idoneo secundùm Deum, & eorum conscientias, iuxta præceptum Concilij Basiliensis sess.23. & 38. in Decret. de elect. quod fuit deinde confirmatum per Clementem VIII. in generalibus Decretis ad Regularium reformationem spectantibus editis, sub die 25. Iuly 1599.& nunc innouatis ab Illustrissimis DD. Cardinalibus Congregationis Episcoporum, & Regularium causis præpositæ de mente S.D.N. Vrbani Papæ VIII. sub 21. Septembris 1624. vbi sub §.36. habentur hæc verba, Iuréntque Electores secundùm veritatem cuiusque Conscientia probiores ac magis idoneos electuros, & postea sub §.40. distinctè præcipitur Generalibus, ad quos spectat vt omnia decreta prædicta inter alias eorundem Ordinum perpetuò valituras Constitutiones reponant, interdictaque omnino eiusdem facultate illa declarandi, & aduersùs eam vnquam dispensandi. Quomodo autem eiusmodi iuramentum præstandum sit? ponit Sigism. à Bononia de elect.dub.26. à num.5. & Lauor.d.tit.4.cap.19.num.49.

183 Deinde tractatus præcedere debent ex gloss. verb.tractantes, in cap.in nomine, 23.dist. Sunt enim veluti præparatio ad electionem, non autem electio, fitque in eis discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtriusque plures, qui iudicantur digni electione, & fit collatio nominatorum personæ ad personam, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, iuxta d.cap.in Genesi, & cap.Cumana, de electione.& quisque dicit quod sibi videtur, absque eo tamen quòd sequatur aliqua conclusio, vel electio. Vide Sigism. à Bononia d. tract. de elect. dub.56.num.6. Vnde aliqui existimauerunt huiusmodi tractatus esse de substantia electionis, ex quorum numero sunt gloss.verb.in tractatu,in cap. cùm in veteri,de elect. Anton.de Butr.in cap.cùm inter, n.7. & in cap.causis, de elect. Petr. Gregor.d.tit. de elect. cap.15.in fine.

184 Secundò requiritur substantialiter, vt scrutatores, qui eligentium suffragia exquirere, ac suscipere debent, assumantur per Collegium, quia si per se ingerantur, redduntur suspecti; vt resoluunt Lauor.d.tit.4. cap.19. num.45. Tambur. d. disput.5.q.6.n.4. licèt hoc ita indistinctè sumptum dubio non careat, si credimus Panorm. in d. cap. quia propter.

185 Tertiò, requiritur etiam substantialiter vt scrutatores tres, & non pauciores eligantur, aliàs enim electio esset nulla; ita tenent in d. cap. quia propter, Abb.num.13.vers.tertium substantiale. Imola num.7. Innoc.num.4. Bald.à num.31. Ioan.Andr. num.9. vers.assumuntur, dum vult quòd substantialia illius text.incipiant à verbo assumantur, Butr. 22.vers.dicitur sextò, Host.num.17.& 43. Card.n.3. q.13. Anchat.col.1.in fine, Goffred.cons.187 num.1. vbi quòd ab hac opinione non sit recedendum in consulendo, nec in iudicando, Rebuff. super concord.tit.de Regia ad Prælat. nomin. facien. §. vlt. verb.formam, vers.tres.Franc.Marc.decis.1201. Ioan. de Friburg.in sum.tit.de elect.q.7.col.2.vers.assumantur, Syluest. in sum. verb. electio 2, num.12. vers.tertium, Angel.in sum.eod. verb. num.26. Tabien. eod. verbo 1. num.20. vers. secundùm quod, Rosell. col.5. vers. quot sunt formæ, Roman. cons.332. num.6.11. & 12. Boërius ad Mandagot. de elect.cap.22. lit.C. & cap.23. litt.Q. Fr. Emman.in sum.p.1.cap.102. num.3. vers. dizemas la Ordenacion, & quæst. Regul. tom.2.q.51.art.2. Rendina in prompt. recept. sentent. tom.1.tit.36. num.17. Azor.d.p.2.lib.6.cap.14.q.11. Iodoc.Lorich.in thesauro vtriusque Theolog.in verb. Electio, in forma prima scrutinij, vers.secundò, vt ipsi eligant. Ludou.Miranda d.q.23.art.15.concl... Suar. de Relig.tom 4.tract.8.lib.2.cap.5.n.8.in fine, Sigism. à Bononia d.tract.de elect.dub.20.num.1. Tamburin. d.disp.5.q.6. num.5. Lauor. d.tit.4.cap.19.num.46. Castellin. de elect. Canon. cap.3. num.2. vers secundò Et ratio huius sententiæ est, vt tres faciliùs conueniant & fidelius negotium tractent, Host. in sum. Petr. de Biax. Butr. & Beltrand. locis allegatis.

Quartò, requiritur essentialiter, vt tres scrutatores debeant esse de Capitulo, aliàs electio nulla est, vt colligitur ex d. cap. quia propter, vbi expresè dicitur, quòd hi tres sint de Collegio, & postea subditur electionem aliàs factam non valere: & ideò ita tenent in eod. cap. quia propter, Abb.num.13.vers.quartum substantiale, Imol.num.8. Ioan. Andr.num.11. Butr.num.22.vers.dicitur septimò, Host.num.25.& 43. Card. num.3.q.12. Compostel.num.5.in fine, vers. de Collegio, Anchat.col.2. vers.circa hoc, Goffred. in sum.de elect. n.7. Host.in sum.eiusdem tit. §.qualiter facienda, col.4.vers.de Collegio, Roman.d.cons.312.num.12. Rebuff.loco citato, vers.quartò requiritur. Biax. de elect. p.3. cap.24. Franc. Marc. d.decis.1201. in fine, Ludouic. à Miranda d.q.23.art.29.concl.vnica,vers.quartò, Sigism. à Bononia d.dub.20.num.3. Lauor. d.tit.4.cap.19. num.47. Tamburin.d.disput.5.q.6.num.7. Castellin. d.cap.3.num.2.vers.tertiò. Rota in d. Meten.vers.neque est verum, & in d. Treueren. Abbatia, la 1. vers. & quod etiam. 18

Et quamuis, secundùm aliquos, substantialia formæ illius cap.non incipiant à verbis illis, assumantur tres de Collegio, sed à verbis immediatè sequentibus, qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, prout gloss. ibidem, verb. sanior, in fine, & fuit opinio Vincentij, & Tancredi, Mandag.de elect.cap.23.in verb.irritari, vbi quòd in Curia fuit confirmata electio Abbatis Tullen. licèt in ea fuerint electi sex scrutatores, tres scilicet de Collegio, & tres extra Collegium, quem etiam refert Cardin. in eod. cap.quia propter, num.13.q.12. vers. & iuxta Mandagotum; & hanc opinionem esse in Curia receptam dicunt, licèt ipsi contrarium expresè teneant, Host.in sum.de elect.§.qualiter facienda, col.4.vers.assumendo, Goffred. d.num.7. Ioan.de Friburg.in sum.tit.de elect.q.7.col.2.vers.assumantur. Ioan. Andr.num.9.vers.assumantur, in dict. cap.quia propter. 187

Prædicta tamen opinio gloss.non est vera, vt patet ex supradictis, & benè dicunt Doctores modò allegati, neque probatur quòd sit recepta in Curia, quia non est credendum Doctori de receptione attestanti, prout neque creditur de consuetudine attestanti, Mohedan.decis.2.& 3.de consuetud. & est ratio, quia consuetudo est quid facti, & quod tunc fuit, potest hodie non esse; per quam rationem semper Rot. reprobauit opinionem illorum, qui tenent quòd credatur Doctori attestanti de consuetudine, quando est versatus in illo foro. Eòque magis non est credendum dictis 188

Docto

Doctoribus; quia hoc dictum non videtur con-
gruum, cùm ferè omnes prædicti Doctores vi-
deantur moueri ex prædicta confirmatione ele-
ctionis, in qua fuerunt adhibiti sex scrutatores;
quæ quidem electio, vt rectè Rota aduertit *in di-
ctis Meten. Monasterij, & Treueren. Abbatiæ*, per
Summum Pontificem potuit confirmari ex gra-
tia, non autem ex eo quòd electionem censuerit
validam, & sic in terminis quod electio sit nul-
la, quando cum scrutatoribus de Collegio adhi-
bentur alij, qui non sunt de Collegio, fuit dictum
in Nicien. Parochialis 25. Iunij 1629. coram Card.
189 *Virili*, vbi etiam fuit resolutum concursum esse
nullum, in quo cum examinatoribus synodalibus
interuenit alter, qui non sit examinator synoda-
lis, & citat Nicol. Garc. *de benefic. p. 9. cap. 2. num.* 83.
& 84. *& n.* 324. 341. *&* 342. qui refert ad hoc de-
cisiones Rotales, & asserit ita declarasse sacram
Congregationem *in vna Toletana*, & nouissimè
vidi eundem anno 1629. ab eadem S. Cong. bis de-
cisum *in vna Messanen.*

190 Nec etiam potest dici electionem adhibitis
pluribus scrutatoribus, quàm tribus, posse susti-
neri, ex reg. *vtile, de regul. Iuris, in 6.* quia hæc re-
gula non habet locum quando aliquid inducitur
pro forma substantiali, prout est quod tres tan-
tum eligantur scrutatores de Collegio, nam cùm
forma sit indiuidua, *Vtile per inutile vitiatur*. De-
cian. *cons.* 532. *num.* 5. Mandos. *reg.* 27. *q.* 24. *num.* 10.
Matiens. *l.* 1. *gloss.* 4. *num.* 9 *tit* 4. *lib.* 5. *noua Recop.* Bell.
consult. 12. *num.* 30. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 114.
Rota *decis.* 471. *num.* 9. *p.* 1. & in terminis electio-
nis Roman. *cons.* 66. *num.* 2. *vsque ad finem*, vbi quòd
stante statuto, vt electio fiat ad annum & non
vltra, & si contra fiat, sit nulla, electio facta per
triennium est nulla in totum, quia illa verba
dant formam electioni, quæ facit eam indiui-
duam, quem sequitur Alciat. *in l.* 1. *§. sed si mihi,
num.* 13. *ff. de verbor. oblig.* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 2.
cap. .. *num.* 59. & fuit dictum *in dict. Treueren. Abba-
tia, la* 1. *vers. & quamuis.*

191 Vtrùm autem consuetudine possit introduci,
vt aliqui extra Collegium interueniant in ele-
ctione, possintque eligi scrutatores? Quæstio est
non contemnenda; in qua affirmatiuam partem
sequuntur Card. *q.* 12. *in princ. in d. cap. quia propter*,
Specul. *de elect. §.* 1. *num.* 12. Boër. ad Mandagot. *de
elect. cap.* 23. *lit. R. vers. adde*, quorum opinio proce-
dit tantùm quando illi extra Collegium de con-
suetudine legitimè præscriptam habent vocem,
tunc enim, vt considerat Card. *loco præcitato*, hi
dicuntur de Collegio eligentium, ac per conse-
quens aliquo modo dici possunt scrutatores de
Collegio electus fuisse. Verùm quando præten-
ditur de consuetudine posse eligi plures quàm
tres scrutatores, aut ex his aliquos extra Colle-
gium, talis consuetudo non esset obseruanda,
quia contrauenire disposition *d. cap. quia propter*,
192 quod cùm sit lex Papæ, non potest abrogari sal-
tem absque illius scientia, vt egregiè probant
Driedon. *de libertate Christiana, lib.* 1. *cap.* 2. *in fine*,
Vasq. *in S. Thom.* 1. 2. *q.* 97. & *ibi* Petr. de Lorca *in*
193 *tit. de legib. disput.* 29. *in princ.* nam ad inducendam
consuetudinem contra Canones requiritur scien-
tia, & expressus consensus Papæ, etiam quanto-
cunque temporis spatio illa fuerit seruata, Archid.
in cap. cùm de beneficio, num. 2. *circa med. vers. nam
& ibi notat, de præbend. lib.* 6. vbi Ioan. Andr. *post
princip.* Gemin. *num.* 6. & Franc. *num.* 3. *&* 4. S. An-
tonin. *in sum. p.* 1. *tit.* 16. *cap. vnic. §.* 2. *ante fin. vers.
dicit autem Ioannes.* Salas *d. disp.* 19. *num.* 62. *in fine*,
Verall. *decis.* 2c4 *num.* 3. *p.* 5. Caualer. *decis.* 91. *n.* 8.
& 9. Ratio est, quia Summus Pont. non habet po- 194
testatem à Populo, sed immediatè à Deo, & ideo
non est populus, qui inducit consuetudinem con-
tra Canones, sed auctoritas Papæ permittentis.
Abb. *in d. cap. fin. num.* 8. *in fine, de consuet.* Salas *de
legib. q.* 97. *tract.* 14. *disput.* 19. *sect.* 6. *num.* 59. *vers.
hac sententia*, quod in lege Ciuili secus est; nam
lex Ciuilis tendit ad bonum publicum, & in vti-
litatem priuatorum; vnde si populus vult sibi
præiudicium inferre, Principes ab eodem popu-
lo potestatem habentes non curant, *l. de quibus,
vers. nam cum ipse, ff. de legib.* S. Thom. 1. 2. *quæst.* 47.
art. 3. *in resp. ad* 3. Abbas *in cap. fin. num.* 9. *de consuet.*
Driedon. *d. tract. de libert. Christiana, cap.* 11. *ad fin.*
Rota *in d. Treueren. Abbatia, la* 2. *vers. secundò.* Quæ
eo magis de plano procedunt, cùm text. *in d. cap.
quia propter*, habeat decretum irritans, quod tol-
lit omnem consuetudinem in contrarium, vt in
puncto Boër. *decis.* 1. *num.* 49. *&* 50. Nec obstat,
quòd aliqui dicebant, quòd scilicet in hoc casu
non agitur de præscribenda lege, sed communi
Doctorum sententia; quia imò de præscribenda
lege agitur, nam licèt aliqui Doctores interpre-
tentur substantialia illius text. incipere à verbis,
qui secretè inquirant, nihilominus communis in-
tellectus est, quòd substantialia incipiant à ver-
bo, *assumantur*, vt supra ostendimus, & hoc in
aliis Iuribus declaratur *in cap. Ecclesia vestra, il* 2.
57. *§. denique, de elect.* vbi est expressum quòd clau-
sula illa posita *in d. cap. quia propter*, dum post re-
quisita ad electionem legitimè faciendam sub-
iungitur, *electio aliter facta non valeat*, refertur ad
ea omnia, quæ attentantur contra formam ele-
ctionis repertam solùm ab alio textu in Concilio
generali, non autem ad alia ibi narrata, quæ ad
electionem faciendam reperta sunt, *ab alijs etiam
Canonibus*, &c. & sic agitur de præscribendo con-
tra Ius, non autem contra communem senten-
tiam, quæ communis sententia versatur solùm
circa interpretationem illius text. ex Suar. *de le-
gib. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 1. *vers. de hac igitur interpre-
tatione.*

Quintò, requiritur essentialiter vt huiusmodi 195
scrutatores cunctorum electorum vota diligen-
ter exquirant, *d. cap. quia propter*, ibi, *exquirant*; quod
verbum ex parte scrutatorium importat, vt ex se
& proprio ore exquirant, imò adhibitis quibus-
dam verbis adhortatoriis, quæ tamen non possunt
dici de substantia, prout de substantia est, quod
ipsi exquirant, Specul. *de elect. §.* 1. *num.* 17. quem
sequuntur Bertachin. *de Episcopo, lib.* 2. *p.* 1. *num.* 2.
Butr. *num.* 25. Abb. *num.* 5. *vers. nota etiam*, Host. *n.* 30.
Innocent. *num.* 6. *in d. cap. quia propter*, Rota *in d.
Treueren. Abbatia, la* 1. *vers. tertiò.* Ex parte verò
electurum importat quòd non possunt in scriptis
vota sua præstare, Boër. *decis.* 1. *num.* 15. Roman.
sing. 801. vbi *additio.* Et quamuis aliqui velint 196
quòd eligatur quartus scrutator, qui vnà cum
notario scrutetur scrutatores, rectius tamen, &
communiter seruatur quòd duo ex illis tertium
scrutentur: ita tenent *in d. cap. quia propter*, Abb.
num. 9. *vers. quartò quæritur*, Innoc. *in verb. cunctorum.
num.* 6. Host. *n.* 43. *vers. sed quis inquiret*, Ioan. Andr.
num. 18. Butr. *num.* 26. & Compostel. *num.* 6. Biax. *de
elect. p.* 3. *cap.* 26. *num.* 8. Io. Frideburg. *in sum. de elect.
q.* 7. *col.* 2. *ante fin. vers. & puto.* Rof. *in sum. verb.
elect.* 1. *col* 5. *vers. quot sunt.* Fr. Emman. *quæst. Re-
gular. tom.* 2. *quæst.* 52. *art.* 3. Rendina *d. tom.* 1. *tit.* 36.
num. 18.

*num.*18. Rota *in d. Treueren. Abbatia, la* 1. *vers. secundò.*

197 Per verbum illud *vota* intelligi debent depositiones, & animorum desideria; vt aduertit Ludouic. Miranda *d. q.* 23. *art.* 29. *concl. vnica, vers. septimò.* Et particula alia *cunctorum*, intelligitur nullo omisso, nam quoties omittitur scrutatio vnius solius voti ex præsentibus, electio est nulla: vt *in d. cap. quia propter* docent Ioan. Andr. *col.* 3. & 5. Host. Panorm. & Specul. *tit. de elect.* §. 1. *vers. si ergo viam*, Petr. de Biax. *in suo direct. de elect. p.* 3. *cap.* 27. *num.* 1. & 2. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 14. Tamburin. *d. q.* 6. *num.* 9. vbi intelligit si esset contemptus. At verò alia *diligenter* importat, quòd debeant scrutatores interrogare Electores & Suffragatores in quem consentiant, & quare, & quo zelo, & de meritis & qualitate illius. Ita Panorm. tradit Ludouic. Miranda *loco proximè citato.* Vota huiusmodi vt efficacia fiant, debent esse determinata, pura, syncera, gratuita, *cap. in nomine, vers. quod si prauorum*, 23. *dist.* Ioan. Andr. *in cap. in electionibus, num.* 4. *de elect. lib.* 6. necnon absoluta, non verò conditionalia, *d. cap. in electionibus*, Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. eligere vlt.* Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 17. *concl.* 2. vbi intelligit de conditionibus, quæ reddunt electionem incertam, perplexam, & dubiam, non verò de aliis, quæ nihilominus sunt ex natura actus. Vnde non valere electionem factam sub conditione, *si vacat*, vel simili, & in ea nihil adiicit posse quod sonet, in conditionem etiam de præterito, seu de præsenti, resoluunt gloss. *verb. incerta, vers. contrarium, in d. cap. electionibus*, Rebuff. *in concord. in forma mandati, verb innodatus, vers. intellige*, vbi Dom. *num.* 10. & 11. Franch. *n.* 5.

198 Rip. *lib.* 2. *respons.* 32. vbi ait electionem factam sub illa conditione, *si placuerit Summo Pont.* irritam fore, Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 16. *num.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 1. *num.* 9. Contra Frat. Emman.

199 *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 51. *art.* 3. Et demùm, quòd electores non possint sub conditione, vel alternatiuè eligere, per *d. cap. in electionibus*, tradunt Syluest. *in sum. verb. elect.* 2. *num.* 6. Roch. *de incepatron. verb. honorificum, q.* 8. *num.* 29. Lauot. *dict. tit.* 4. *cap.* 19 *ex num.* 60. vbi *num.* 63. subdit vota hæc debere esse expressa, id est, scripto, seu voce, non autem per fabas, aut lupinos, quia sic facta non valerent.

200 Illud tamen aduertere oportet, quòd si quis per votum conditionatum vel incertum suffragetur, votum tale pro non dato habetur, nec in aliorum numero computatur, ac si neminem nominasset, vel ab extraneo datum esset, sed electio consurgit ex aliis votis si aliquis maiorem eorum partem obtinuerit, vt notat Lauot. *d. cap.* 19. *n.* 64. Idem quoque erit si ex alio capite vota essent inutilia, vt si nominarentur personæ à passiua voce omnino exceptæ, vt explicat Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 29. vel si in scrutinio per schedulas celebrato reperiatur aliqua schedula alba, tunc enim ea reiecta, ac si non esset, cætera vota numerantur. Ita Nanar. *cons.* 7. *de elect.* Fr. Emman. *d. tom.* 2. *quæst.* 32. *art.* 13. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 20.

201 Sextò, requiritur essentialiter, vt vota huiusmodi secretè exquirantur, *d. cap. quia propter*, ibi, *qui secretè*, id est, secundùm Innoc. & Panorm. seorsum ab aliis de Collegio: ita Ludou. Miranda *dict. art.* 29. *concl. vnica, vers. quintò.* Quod dupliciter fieri potest, primo modo, si singuli electores viua voce proferant coram scrutatoribus, quem eligunt, & aliquis ipsorum scrutatorum scribat, quem modum seruandum esse contendunt Boër. *decis.* 1. *num.* 35. & Cuch. *instit. maior. lib.* 4. *de elect. num.* 222. Suar. *d. cap.* 5. *num.* 10. Tamburin. *d. q.* 6. *num.* 8. Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 27. *num.* 11. Lauor. *d. cap.* 19. *num.* 75. Quicquid dicat Ludou. Miranda *d. q.* 23. *art.* 15. *concl.* 2. Si enim electi fue- 202
rint à Superioribus aliqui, qui vota omnium diligenter excipiant, electionem ita factam reputari secretam & Canonicam censuit sacra Congregatio, vt attestantur Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 189. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol.* 6. *decis.* 197. *num.* 2. *p.* 4. Castellin. *de elect. cap* 4. *n.* 4. Sigism. à Bononia *in simili tract. dub.* 27. *num.* 11. Et in electione Abbatissarum, vel alte- 203
rius Superiorissæ posse vota per Episcopum, vnà cum Vicario, vel alio viro assumpto oretenus accipi, censuit eadem S. Congreg. sicut referunt Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. Abbatissa*, Nicol. Garc. *d. num.* 189. Molfes. *in Theologia morali, p.* 1 *tract.* 6. *cap.* 16. *num.* 154. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesi. resol.* 637. *in* 2. *edit.* Castellin. *d. cap.* 4. *num.* 4. & *cap.* 5. *num.* 28. Fr. Sigism. à Bononia *d. dub.* 27 *num.* 1. Lanot. *d. num.* 8. *in fine.* Secun- 204
do modo, vt quisque eligentium in schedula votum suum scriptum deferat, adeò vt nec ipsis scrutatoribus notum fiat, Lauot. *d. cap.* 19. *n.* 75. Tamburin. *d. q.* 6. *n.* 8. & hic modus videtur magis conueniens; & consulerem vt semper sic fiat, licèt obseruantia quamplurimarum Religionum sit in contrarium.

Septimò requiritur essentialiter vt vota singu- 205
lorum eligentium nunquam publicentur, sed secreta maneant, Concil. Trid. *d. sess.* 25. *de Regularibus, cap.* 6. Bonac. *de elect. Pontif. disp.* 1. *q.* 5. *p.* 1. *à num.* 4. Lauor. *d. cap.* 19. *num.* 54. vbi *num.* 55. subdit, quòd si quis de facto attentaret dare votum publicè & palàm, non debet permitti; quia si hoc fieret vidente, vel consentiente Capitulo, vel maiori parte illius, electio esset nulla, per regul. *d. non dubium*, C. *de legib.* Garc. *de benefic. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 184. Castellin. *de elect. cap.* 5. *num.* 25. Lauor. *d. tit.* 4. *de elect. cap.* 19. *num.* 55. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 31. *num.* 4. Laurent. de Peirinis *de privil. Regul. tom.* 3. *in additam c.* 9. *n.* 23. *pag.* 447. qui omnes resolunt quod si vnus electorum publicè manifestaret suum votum, permittente Capitulo, electio nulla esset. Et aduertit F. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 5 2. *art.* 9. intentionem Concilij *dicto loco* fuisse statuere, quòd Capitula facerent electiones secretas in hoc sensu, id est, quòd non permitterent fieri aliquid ex quo publicari possint nomina eligentium; & ideò electionem Ab- 206
batissæ factam per vota non secreta etiam per ignorantiam Decreti Concil. *in d. cap.* 6. non valere, neque Episcopum posse dispensare censuit sacra Congreg. sicut referunt Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. Neapol* 197. *n.* 7. *p.* 4. Molfes. *d. p.* 1. *tract.* 6. *cap.* 16. *num.* 156. Nonat. *in singularib. Canon. cent.* 86. *num.* 3. Sigism. à Bonon. *d. tract. de elect. dub.* 31. *num.* 10. Laurent. de Peirinis *dict. num.* 23. *pag.* 447.

Hinc eligentes per schedulam aliquo patenti 207
signo signatam vt innotescat scrutatoribus, vel vni ex illis, quòd talis elector eligit illum nominatum in schedula, faciunt electionem non secretam, & peccant mortaliter, ac proinde sic electus factus de hoc certus tenetur resignare Prælaturam, siue Officium, vel petere à Sanctissimo confirma-

confirmationem cum dispensatione : ita refe-
runt à sacra Congregat. decisum Laurent. de Pei-
rinis *tom. 1. de Relig. subdito & Prælato, q. 1. de obe-
dientia, cap. 21.* Castellin. *de elect. cap. 4. num. 61.*

208 Hinc etiam electio erit nulla quando aliqui
ex electoribus vnicam schedulam recipiunt vni-
co nomine scriptam, & nomen electi notum
scribæ, vel alteri reponunt in capsula, similiter
qui accipiunt de manu scribæ duas schedulas, &
vnam, quam voluerint, reponunt, alteram scin-
dunt, quia scriba potuit reuelare talem, qui non
habuit nisi vnam schedulam, vel talem, qui non
habuit duas: ita censuit sac. Congregat. cuius de-
clarationis nobis idonei testes sunt Nicol. Garc.
d. cap. 4. n. 193. Aloys. Riccius *d. Neapol. decis. 197.
n. 4. part. 4.* Castellin. *de elect. c. 5. n. 25.* Fr. Sigismund.
à Bononia *dict. tract. de elect. dub. 31. num. 6.* Rota *in
dict. Treueren. Abbatiæ, la 1.*

209 Pura tamen, & simplex ostensio schedulæ se-
cretò facta ab aliquo ex electoribus ad effectum,
vt videat quem ipse eligat, non tollit quin ele-
ctio subsequens immediatè sit secreta; sicut re-
soluunt Nauar. *cons. 4. in antiquis, alias 9. in nouis, de
elect.* Sayr. *in floribus decision. sub eodem tit. de elect.
decis. 4.* Fr. Emman. *in sum. p. 1 cap. 1 2. n. 4.* Castell.
in tractat. de elect. cap. 4. num. 2. Bonacin. *de legitima
Summi Pontif. elect. disput. 1. q. 5. puncto 1. num. 10.*
obseruantes eo casu electionem esse irritam, &
nullam quando electorum vota culpa, & dolo
totius, vel maioris partis Capituli publicaren-
tur, vel quando manifestatio vnius, vel plu-
rium votorum est realis causa, vel præsumptiua
rationabiliter quod electio sequatur in hanc, vel
illam personam particularem ex vi illius osten-
sionis. Vnde prouenit, vt Nicol. Garc. *dict. cap. 4.
num. 183.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, part. 1.
tract. 6. cap. 16. num. 153.* & Tamburin. *dict. disput. 5.*
210 *q. 22. num. 14.* existimauerint ostensionem vnius
schedulæ, siue per malitiam, siue per errorem,
dummodò non causet effectum, de quo suprà, non
officere secretæ electioni, si tamen maior pars suf-
fragiorum ostenderet esse nullam electionem, ex
quo ante publicationem scrutinij electio mani-
211 festaretur contra formam Concilij *in d cap. 6.* Ve-
rùm Rota *in d. Treueren. Abbatiæ, la 1.* censuit ele-
ctionem esse nullam, etiamsi vnicum tantùm suf-
fragium publicetur, prout refert Sigism. à Bono-
nia *dub. 31. ex num. 4.* nisi talis manifestatio fieret
in fraudem, Lauor. *d. tit. 4. cap. 19. n. 54.* Nicol. Garc.
dict. cap. 4. num. 193. vbi ait sic esse intelligendum
Nauar. *cons. 9. de elect.* quod tamen debet conclu-
denter probari, secundùm Sigism. à Bononia *dict.
dub. 31. num. 8. & 9.*

212 Octauò, requiritur quoque essentialiter, vt in-
quisitio suffragiorum fiat sigillatim, & electores
non vocentur ad scrutatores bini, vel terni, sed
singuli, vt colligitur ex *d. cap. quia propter,* ibi, *sigil-
latim,* & tradunt Ludouic. Miranda *d. conclus. vnica,
vers. sexto,* Syluest. *in sum. verb. electio. 1. q. 5.* Sigism.
à Bononia *d. tract. de elect. dub. 26. num. 1.* Tamburin.
d. disput 5. q. 6. num. 10.

213 Nonò, requiritur etiam essentialiter vt omnium
electorum vota sigillatim exquisita in scriptis re-
digantur, vt colligitur ex *d. c. quia propter,* ibi, *& in
scriptis redacta, & ibi* tradunt Abb. *n. 6.* Butr. *n. 27.*
Ioan. Andr. *n. 19.* Host. *n. 31.* vbi expressè quòd ali-
ter non seruatur forma, Innoc. *n 6.* Imol. *num. 5. in
fine, vers. in gloss. redacta,* vbi quòd hoc requiritur,
quia melius constat de voto per scripturam, hoc
est, ne memoria scrutatorum pereat, Biax. *dict. p. 3.*
Augast. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

cap. 18 num. 1. cum seqq. Ludouic. Miranda *d. art. 29.
concl. vnica, vers. octauo.* Lauor. *d. cap. 29 n. 81.* Tam-
burin. *d. disput. 5. q. 6. n. 11.* Rota *in d. Treueren. Ab-
batiæ la 1. vers. quarta,* nec in hoc derogata est dis-
positio *d. c. quia propter,* per Concil. Trident. *d. c. 6.*
quatenus vult omnes Regularium electiones de-
bere fieri per vota secreta, vt aduertunt Doctores
supra citati, *in vers. & ideò forma*; quicquid dicat
Ludouic. Miranda *d. conclus. vnica, vers. nono.*

Decimò, substantialiter requiritur, vt omnia 214
suffragia mox in communi publicentur, omni
prorsus appellationis obstaculo remoto; ita col-
ligitur ex *dict. cap. quia propter,* ibi, *mox publicent in
communi,* in quo particula illa *mox* interpretatur,
id est, incontinenti, nullo actu extraneo interpo-
sito: vt per Syluest. *verb. electio. 2. q 1.* Ludouic. Mi-
randa *d. q. 23. art. 29. concl. vnic. vers. decimo,* Lauor.
d. tit. 4. cap. 19. n. 82. vbi subdit, quòd esset moralis
interruptio si interponeretur alius actus pertinens
ad impediendam, siue differendam electionem,
vel si absque alia causa cogente Collegium non
facta tali publicatione dissolueretur, & addit di-
ctionem *mox* verificari in modico tempore, quod
iudicabitur arbitrio boni viri, habito respectu ad
ipsius rei circumstantias, de quo vide Doctores
citatos *in tra l. de di[...]tionibus v[...]sr. dict. 203. num. 4.*
Et quòd etiam sit de forma substantiali, vt vota 215
in scriptis redacta publicentur, tenent *in dict. cap.
quia propter,* Host. *n. 44. vers. quintum est,* Ioan. Andr.
n. 23. vers. 9. Anch. & Butr. *eod. vers.* Biax. *d. p. 3. c. 29.
in princ.* Rota *in d. Treueren. Abbatiæ, la 1. vers. quin-
ta, & in Meten. Abbatia 4. February 1628. coram
R. P. D. Dunozetto.*

Vota autem dicuntur in communi publicari 216
quando integer eorum numerus publicè quoad
totam Congregationem profertur, non exprimen-
do in quorum fauorem data fuerint, vel quot ex
ipsis electoribus in hanc vel illam personam de-
scenderent, sed explicando tantùm numerum per-
sonarum, quæ suffragium tulerunt: ita Tamburin.
d. disput. 5. q. 6. num. 12. licèt electores antè scruti- 217
nij publicationem variare poterint, & alios ad
libitum nominare, *cap. quod sicut, de electione.* Pu-
blico tamen scrutinio non possunt amplius no-
mina variare, sed collatio facienda est, & cele-
branda electio; vt expressè probat text. *in cap. pu-
blicato, eod. tit.* & tradunt Syluest. *in sum. verb. electio.
2. q. 7.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 5 art. 14.* Va-
ler. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30 tractat. 3.
n. 204 in med.* Ludouic. Miranda *tom. 2. q. 28. art. 24.
conclus. 2.* Rot. *in nullius Canonicatus 22. May 1628.
coram R. P. D. Dunozetto,* me citato *in hoc loco,* Le-
zana *in sum. quæst. Regul. tom. 3. verb. electio, num 12.*
Publicatio scrutinij realis & distincta necessaria 218
est in electionibus Abbatum, per quorum obitum
viduatur Ecclesia, sacr. Congregat. Concil. *in nul-
lius 5. Iuly 1628.*

Vndecimò, substantialiter requiritur, vt facta 219
suffragiorum publicatione statim fiat collatio vo-
torum respectu numeri, meriti, & zeli, itaut non
sufficiat habere maiorem suffragiorum partem,
sed requiratur vlterius eandem esse saniorem. Ita
colligitur ex *d. cap. quia propter,* ibi, *vel maior, & sa-
nior pars Capituli,* &c. Ludouic. Miranda *dict. q. 23.
art. 27. in princ. & concl. 1.* Tamburin. *d. q. 6. num. 13.*
Lauor. *dict. tit. 4. cap. 19. num. 83.* vbi *num. 84.* dicit,
quòd particula illa, *maior,* intelligitur respectu nu-
meri, & alia, *sanior,* denotat auctoritatem, zelum,
& meritum electorum. Fit autem collatio zeli ad
zelum quando expenduntur intentiones eligen-

tium, & num bonus, vel malus sit zelus, ab effectu, & persona electa iudicandum erit, an vita, moribus, doctrina, pietate, cæterisque virtutibus aliis præstet, vel sit inferior, an proximus eligentium, vt ex affectu carnali videatur electus, & malo zelo. Ita Petr.Gregor.*dict.tit.de elect.cap.16.*
220 *num.14.* Lauor.*d.cap.19.num.83.* Et obserua quòd electio debet fieri à maiori parte comparatiuè, ad minorem partem omnium congregatorum pro electione, secundùm Abb. *cons.25.num.4.lib.2.& in dict.cap.quia propter,num.5.* Franc. Marc.*decis.924.* Perez *l.5.gloss.2.post princ.tit.3.lib.2.Ordin.* Lauor. *dict.cap.19.num.85.* Quandoque tamen electus à minori parte præfertur, veluti si à maiori parte electus non sit idoneus, & vbicumque electio ob culpam maioris partis deuoluitur ad minorem, *cap.dudum 22.cap.Congregato,de elect.*

221 Verùm cùm plura inconuenientia orirentur ex inuestigatione, quænã esset maior, & sanior pars, oportebat enim, vt omnia vota publicè coram scrutatoribus scriberentur, & coram omnibus, & publicarentur non solùm quoad numerum, sed quoad personas ipsas suffragia ferentes, ideò Concil. Trident. *dict.cap.6.* meritò decreuit electiones in posterum per vota secreta esse faciendas, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur: ex quo factum est, vt amplius non inquiratur, quænam suffragiorum pars sit sanior, sed tantummodò maior, seu minor ipsorum nu-
222 merus respiciatur: quapropter valida reputabitur electio à maiori votorum, seu suffragiorum numero facta, dummodò ipsa vota sint legitima, nec vllam patiantur exceptionem, & persona digna eligatur: semper enim maior pars Capituli sanior præsumitur, si persona electa indignior non sit. Ita Franc. Marc. *decis.782.num.3.part.1.* Suar. *de Relig.tom.4.tract.3.lib.2.cap.5.num.13.* Sigismund. à Bononia *de elect.dub.38.num.8.* Lauor. *dict.tit.4.cap.19.num.89.* Tamburin. *d.disput.5.q.9.num.21.* Rota *in nullius, seu Pampilonen. Canonicatuum de Roncesuall. 22. Maij 1628.coram R. P. D.*
223 *Dunozetto. inn.* Quæ quidem maior pars non attenditur comparatione minoris, & respectu numeri, sed respectu & in ordine ad totum Capitulum, *cap.Ecclesia vestra, il 1.* & *ibi* Abb. *num.1.* & alij communiter, *de elect.* idem Abb.*cons.25.num.4. p.2.* gloss. *verb. constitutum in cap.omnes,de constitut.* & *ibi* Felin.*num.20.* Franc.Marc.*decis.1032.num.1. & decis.1504.num.etiam 1.p.1.* Roch.*de iurepatron. verb.honorificum,q.58.* Lambert.*eodem tract.p.3.q.4. art.2.* Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tom.2. q.23. art.24.* & fuit resolutum *in Tarraconen. Abbatiæ 14. Ianuarij 1630. coram R. P. D. Duran.* In quo numero hi solùm computantur, qui in eadem electione votum habuerunt, vt per Abb. *in dict.*
224 *cap.Ecclesia vestra, il 1. num.1.* & ideo non est habenda ratio in huiusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco, vbi facienda est electio, *cap.cum nobis,* vbi Abb.*num.3.de elect.* nec illorum, qui noluerunt votare, gloss. *in Clement. quod circa, verb. quo in facto, ante fin. vers. & in his etiam,* vbi Vitalin. *num.29.vers.aut fuerunt vocat., de elect.* Nauar. *cons.7. num.1.eod.tit.in nouis,* Frat. Emman. *quæst. Regular. tom.2.q.52. art.13.* quos sequuta est Rota *in Cæsaraugustana electionis 20. Martij 1623. coram Reuerendiss. Dom. meo Coccino Decano.* Viro quidem indefessi laboris, & studij, moribus suauissimis prædito, incomparabili vitæ virtute excellenti, magnæ in pauperes misericordiæ, qui dum ad purpuratorum Collegium omnium acclamatione meritissimus habebatur, ex hac lachrymarum valle ad gaudia Beatorum transmigrauit, felicior inter Rotæ Auditores defunctus quàm si irremuneratus mundo, Cardinalitio galero, quem illi liuor & inuidia surripuit, cohonestatus obiisset: *quanto enim quis in loco superiori,* vt Augustinus ait, *tanto in periculo maiori versatur.*

Vbi verò eligentium vota in duas æquales se diuiserint partes, Metropolitani iudicio præferatur ille, qui maioribus iuuatur studiis, ac meritis, *cap.si forte 63.dist.* gloss.*in cap. obeuntibus 35.§.nunc primò quæritur, post med. vers. sed quid, ead.63.dist. & in cap. Ecclesia vestra el 2. verb. non consenserit, post med.vers.sed quid,de elect.* vbi quòd si par est zelus, numerus, & auctoritas eligentium, hinc inde recurritur ad meritum electi, idémque tradunt Butr. *in d.cap.Ecclesia vestra num.25. vers.quandoque hinc,* Turrecr.*in d.cap.si fortè num.1.vers.in 1.notab.* Innoc. *in cap. cum in iure 33. num.2. de elect.in 6.* Host. *in cap.venerabilem 34.de elect.* D.Anton.*tit.19.de elect. c.2.§.7.* Lambertin. *de iurepatron.3.part.2.libri q.5. art.1. num.1.* Bertachin. *de Episcopo 2. principalis q.21.n.21.tract.tom.13.part.2.fol.319.à tergo,* Tiraq. *de iurepimog.q.17. opin.3.num.2. post med. vers. & in Capitulo,* Azor. *instit.moralis,part.2.lib.6.c.16.q.40.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect.dub.47.n.9.vers.si verò vota,* Palao *tom.2.tract.13.de benefic.Eccles.disp.2. puncto 11.§.6.num.3.* Rota *in Toletana Canonicatus coram Clemente VIII.* relata per Nicol. Garc. *de benefic.part.5.cap.4.num.166.* In paritate enim votorum & meritorum locus est gratificationi, *gloss. verb.non consenserit,post med. vers. in casu isto,in dict. cap.Ecclesia vestra, & verb.fauore in cap.venerabilem 34.de elect.* Abb. *in dict.cap.Ecclesia vestra num.13. in fine, vers.dicit tamen quòd superior,* Tiraq. *d.q.17. opin.2.num.7.vers.at si iterum,* Sigism.à Bonon.*dict. dub.47.num.9.vers.vel idem sequitur,* Loter. *de re benefic.lib.3.q.17.num.195.*

Non obstant text. *in cap. Cumana, & in cap. in Genesi, & in cap. Ecclesia vestra, de elect.* vbi Abb. *num.13.post med.vers.si autem omnia,* probantes neutram electionem in paritate votorum esse validam, cum neutra dici possit facta à maiori parte Capituli, quia procedunt vbi cum paritate vocum concurrit etiam parilitas meritorum, omniúmque aliarum qualitatum, vt clarè apparet ex eorum lectura: secus verò, vbi cum paritate vocum, merita sunt inæqualia, quia tunc iuxta dispositionem *dict.cap.si fortè,* dignior est eligendus, vt admittit etiam *gloss.in dict.cap.Ecclesia vestra,* ex aduerso citata *in verb. consenserit,de elect.*

Minus obstat quòd vbi vota sunt paria, deficit in vnoquoque consensus maioris partis Capituli, qui tamen essentialiter requiritur in qualibet electione; quia respondetur quòd vbi electus in paritate votorum excedit in meritis, dicitur habere consensum maioris, & sanioris partis Capituli; quia maioritas, & sanioritas non coalescit solùm ex numero, sed etiam ex meritis electorum, & dignitate eligentium, cum quibus in paritate numeri efficitur maior & sanior pars, vt apertè declarat *gloss.in d.cap.in Genesi,verb.ad zelum,& in d.cap.quia propter, in figuratione casus, in verb. & sic collat. de elect.* Innoc. *in cap.dudum n.2. vers. sanitas,* Bart. *in l.testium num.1.ff.de testib.* Illa enim maior pars & sanior censetur, quæ est iustior, & maiori nititur ratione, & æquitate, *l.maiorem,* vbi gloss.*ff.de pact. cap.multi, in fine 40.distinct.* & benè gloss. *in dict. cap.in Genesi,verb.ad zelum in fine,* Abb. *in dict.cap. Ecclesia vestra num. 13.* Ita Rota *in Toletana Canonicatus*

nonicatus Pœnitentiaria 22.Aprilis 1641.coram R.P. D. Cerro.

Debet igitur ante adiudicationem discuti merita, vt constare posset vter electorum esset dignior; quæ quidem discussio qualitatum & meritorum fieri non potest nisi inter habiles, *l. gradatim, vers. etsi lege, ff. de munerib. & honorib.* Gutier. *cons.* 31.*num.*21.22.& 26. Garc.*de benefic.part.*5.*c.*4.*num.*212.*in addit.* Et si inter duos contentio sit,& vnus moriatur per obitum talis coelecti, cessat omnis eius habilitas, & non potest esse locus vlteriori discussioni ex defectu positiui, sine quo fieri non potest comparatio, vt in proposito post Host. notat Ioan. Andr. *in dict. cap. Ecclesia vestra num.*33.*post med.vers.imò sola,de elect.* Anchar. *consil.*215.*n.*6.*vers.decimo.* nam per obitum vnius coelecti res deuenit ad eum statum, vt beneficium esset necessariò adiudicandum coelecto superstiti, quia licet per obitum vnius non acquiratur nouum ius superstiti, exemplo cessionis per quam coelecto renunciatario non acquiritur nouum ius vltra proprium, negari tamen non potest quin ius illud, quod ex vi electionis in paritate votorum erat æqualiter indeterminatũ ad vtromque per mortem vnius totum remaneat apud superstitem, non quidem ex noua acquisitione, sed ex determinatione sui iuris, & quia per remotionem competitoris, superstes remanet necessariò inclusus iure proprio. Vbi enim dispositio, aut materia comprehendit indeterminatè duo supposita, illud in quo per euentum subsequentem terminatur ipsa dispositio habetur ac si ab initio in ea specialiter,& determinatè comprehensum fuisset, quod autem ante determinationem deficit per mortem, aut alio modo mutat statum, habetur ac si ab initio non fuisset comprehensum, *c. nam & ego, de verbor.signif. & cap. pastoralis, in fine, de rescript.* Tiraq.*de iure prim.q.*40.*n.*198. Et quando electio debet esse vnius ex duobus, deficiente vno necessaria remanet electio de superstite, iuxta reg. *l.Stichum aut Pamphilum* 95.§.*quod si promiseris, ff.de solut.* & notat *ibidem* Albert.*in princ.& n.*1.*in fine,& 2.post med. vers.vnde,* & Bart.*n.*1.*vers.venio ad secundum, & num.*5.*post med. vers.si ante,* & consuluit Bald.*cons.*324.*num.*1.*col.*2.*vers.nam conditio lib.*2. Garc. *de benefic.p.*9.*cap.*2.*num.*221.*cum seqq.* vbi quod cedente, vel decedente altero coëlecto antequam electio sortiatur effectum, aperitur via superstiti, illique debetur Canonicatus, seu beneficium, etiamsi defunctus esset magis idoneus, dummodo superstes sit habilis.

225 Duodecimò, substantialiter requiritur, vt facta collatione communis electio fiat, quæ est veluti vnus actus totius Capituli, qui non intelligitur consummari, donec vnus nomine eiusdẽ Capituli, cui ipsum talem auctoritatem dederit per verba singularis numeri loquatur, & eligat futurum Prælatum. Ita Abb.*in d.cap.quia propter, ante n.*11. *vers. electio autem.* Franc. Marc. *decis.*922.*n.*2.*lib.*1. Lauor.*d.cap.*19.*num.*92. Tamburin. *d.q.*6.*num.*17. Si verò nulli sit commissum, fit ab eo, qui Capitulo præest, vel qui primam vocem obtinet, Suar. *d.tract.*8.*lib.*2.*cap.*5.*num.*8.*ad fin.* & hic ita alloquitur. *Placétne vobis electionem publicari?* Resp. *Placet.* deinde sic ait. *Ego N.nominibus meo,& omnium eligentium mihi in his consentientium, inuocata gratia Spiritus sancti, & gloriosissimæ Virginis Mariæ, & S. N. huius Ecclesiæ Patroni, venerabilem virum N. ætatis legitimæ, moribus grauem, in sacris Ordinibus constitutum, litteris competenter imbutum, de legitimo matrimonio natum, in spiritualibus & temporalibus prouidum, & idoneum secundum Canonicas sanctiones, in quem collatione facta omnes consenserunt, (vel in quem maior pars consensit) in nostrum & dictæ Ecclesiæ Episcopum, vel Abbatem, aut Priorem, seu Præpositum, eligo, electúmque pronuntio, & in communi coram vobis publico, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.* Si verò sit Compromissum, dicat. *Ego N. Compromissarius nomine meo & sociorum meorum Compromissariorum virtute Compromissi limitati in me, eligo N. in quem maior pars nostrũm consensit.* Quæ quidem communis ele- 226
ctio etiam de substantia actus debet fieri statim post collationem absque vlla morali interruptione, Tamburin.*d.q.*6.*num.*19. Lauor.*d.cap.*19.*n.*94.
vbi subdit quòd facta publicatione concremantur 227
schedulæ coram Capitulo; quod etiam vti substantiale requirit Tamburin. *d. disput.* 5. *q.* 22. *num.*13. per declarationem à sanctæ mem. Pio V. viuæ vocis oraculo Card. Cribello factam, quam referunt Fr. Emman. *in collect. priuil. Mendicant.* post Bullas eiusdem Pont. *sub num.*4. & Castellin. *d.cap* 4. *num.*62.

Hæc autem publicatio facienda est expressa,& 228
clara voce, nec sufficit aliquis actus eligentium, qui electionem importet, sed requiruntur verba ore prolata, *cap. Ecclesia vestra, de elect.* vbi Panorm. *num.*5. Petr.Biax.*d.p.*3.*cap.*36. Cuch. *d.lib.*4. *tit. de elect. num.*276. Sigism. à Bononia *d. tract. dub.*40. *num.*1. vbi *num.*8. quòd solemniter, & publicè in Capitulo facienda est, Lauor. *d. cap.*19. *num.* 96. vbi etiam post Cuch. *citato loco n.*276. subdit aliter dicendum fore, vbi non esset seruanda forma *d.cap.quia propter*, cùm tunc sufficit quæcunque declaratio, vel expressio consensus, etiamsi non fiat per verba ore prolata. His omnibus peractis decretum fiet electionis in scriptis per aliquem Notarium, in quo decreto eligentium nomina singulorum assensus & subscriptiones, electi nomen & dignitatis titulus continebuntur, cum scrutinio, & voti publicatione, collatione & electione & sigillo Capituli corroborata; cuius decreti forma ponunt Sigism. à Bononia *d. tract.* *dub.*43. Lauor.*d.cap.*19 *num.*100. Quod tamen de- 229
cretum non est de forma electionis, cùm scrutatores possent, etiam per litteras fidem facere, glos. *verb. subscriptionibus in cap. Episcopus, distinct.* 61. Host.& Abb. *in d.cap.innotuit, num.*16. Lauor.*dict.* *cap.*19. *num.*103. subdit nec esse de forma vt can- 230
tetur Hymnus, *Te Deum laudamus*, vnde si omittatur, non propterea vitiari electionem tenent Mandag.*p.*1.*cap.*35. Petr.Greg.*d.tit.de elect.cap.*17. *num.*38.

Sunt præterea in nonnullis casibus irritæ ipso 231
iure electiones, in aliis verò irritandæ & cassandæ veniunt. Primo ergo nulla erit ipso iure electio ad Officia & Dignitates ecclesiasticas per sortes facta, vt per Ludou.Miranda *d.q.*23.*art.*18. Nicol. Garc. *de benefic. p.*5.*cap.*4.*num.*205. *in addit.* Sigismund.à Bononia *d.tract.de elect.dub.*27.*num.*8. Lauor.*d.tit.*4. *cap.*20.*num.*4. Tamburin.*d.disput.*5. *quæst.*22.*num.*9.

Contra Suar.*de Relig.tom.*1.*tract.*3.*lib.*22.*cap.*12. *num.*9. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*2. *cap.*38.*num.*83. Bonacin.*in præcepta Decalogi, disp.*3. *quæst.*5. *puncto* 3. *num.*13.

Secundò, electio celebrata per metum impe- 232
dientem omninò libertatem eligendi, ipso iure est nulla; ita gloss. *verb. metuebant, in cap. bonæ memoriæ, il* 1. *de elect.* vbi Panorm. *num.*11. *& in*

cap. licet de vitanda, num. 12. *& in cap. quisquis, n.* 5. *eodem tit.* Naoar. *cons.* 5. *num.* 2. *eodem tit.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat tom.* 2. *q.* 23 *art.* 1. Laurent. de Peirinis *tom.* 1. *de Religioso subdito, quæst.* 1. *de obedient. cap.* 31. §. 8. Castellin. *de elect. cap.* 4. *num.* 56. Tamburin. *d. disp.* 5. *quæst.* 22. *num.* 7. *&* 8. Fr. Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 54. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *ex num.* 4. qui duo vltimo loco citati addunt quòd vt metus sit sufficiens ad reddendam electionem nullam, debet esse metus cadens in constantem virum: qui vt talis sit tria requiruntur; primum, vt malum, quod timetur, sit graue, quod arbitrio Iudicis relinquitur, fortis enim & intrepidus non timet, quæ non oportet, vel vbi, & quando non oportet, secundum, vt probabiliter pertimescatur, inspecta qualitate incutientis, & patientis metum, tertium, vt timens non possit facilè occurrere malis, quæ timentur. Item ad incurrendum iustum metum non requiritur necessariò vt mala prædicta timeantur in persona propria, sed satis est si timeatur in persona consanguineorum, & arctissimo necessitudinis vinculo coniunctorum, Lauor. *d. cap.* 21. *num.* 5. Sigism. à Bononia *d. dub* 54. *num.* 14. vbi subdit hæc procedere etiam in suspicione metus.

233 Tertiò, nulla quoque ex defectu libertatis ipso iure erit electio, si arctaretur ad tres vel quatuor sine vrgentissima causa, & auctoritate Sedis Apostolicæ. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 56. *art.* 1. Sigism. *de elect. dub.* 52. *num.* 5. Laurent. de Peitin. *de priuileg. Regul. tom.* 3. *in additament. cap.* 9. *num.* 31. *pag.* 449. Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. inutile, num.* 1. *dist.* 88. Castellin. *de elect. cap.* 3. *num.* 7. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *ex n.* 11. vbi *n.* 14. ex Abb. *in cap. Abbate num.* 4. *de verborum signific.* subdit quòd tunc tollitur libertas, cum præcisè electores compelluntur eligere vnam certam personam, secus si vnam de certo genere personarum, & ex Fr. Emman. *tom.* 2. *q.* 51. *art.* 11. similiter aduertit non esse coarctatam electionem si in aliqua Religione fiat statutum, vt in quadam prouincia vnius Nationis solùm tres in Prælatos eligantur. Nec solùm arctata appellatur electio, si vnum de pluribus eligendus proponatur, aliis esclusis, verùm etiamsi excludantur aliqui aliis admissis, vt colligitur ex nouissima declaratione sacræ Congregationis Concilij Tridentini *super sess.* 25. *de Regularib. cap.* 6. in qua proposito dubio: *An in electione Superiorum Regularium Præsidens Capituli possit præcipere scrutatoribus sub præcepto S. obedientiæ, & pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne recipiant suffragia oretenus tradi solita pro aliquibus certis personis vltra numerum, qui electioni sit insufficiens, sed tali numero existente dicant alijs electoribus ad aures, vt seruari dicitur, quod dent alijs eorum vota, & an electio sic celebrata sit valida? Sacra Congregatio Concilij Trident. Interpretum hanc eligendi rationem, quæ libertati electionis, ac naturali consensui aduersatur, omninò improbauit, censuitque electiones hactenus celebratas si scrutatores præcepto Superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint, pro Canonicis non haberi.* Referunt Castellinus *dict. tract. de elect. cap.* 4. *num.* 66. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *n.* 16. & Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom.* 3. *in additam.*

234 Quartò, nulla quoque ipso iure est electio facta per abusum secularis potestatis, *cap. quisquis, de elect.* Tamburin. *dict. disput.* 5. *q.* 22. *num.* 10. vbi *num.* 11. subdit electionem per abusum secularis potestatis celebratam dici, quando Clerici requirunt laicos vt electioni intersint, item quando Principis secularis assensum super certa persona eligenda requirunt, vel eligunt minis alicuius secularis Potentatus. Simplex verò interuentus laici tanquam cōsulentis, vel protegentis, aut pro bono pacis, non videtur de iure prohibitus, Bald. *in cap. Messana, post princip. de elect.* Archid. *in cap. Abbatem, ante fin.* 18. *q.* 2. Præpos. *in cap. Episcopus de loco num* 4. 7. *q.* 1. prout non videtur electionem vitiare præsentia laici, qui vt sopiret discordias, & lites iam inter vocales ortas, interuenit, quod quidem se habet vt quid separatum, & præambulum electioni ad instar tractatus Butr. *in cap. cum inter el* 3. *num.* 8. *de elect.* Imol. *in cap. officia, n.* 1. *eod. tit.* cui tractatui ne dum possunt interesse personæ Ecclesiasticæ, sed etiam laici, itant consuetudo super hoc non reprobetur, Archid. *in cap.*
laici, in fine, 63. *dist.* Qui tali electioni de se factæ 235
per abusum secularis Potestatis suum præstiterit assensum, in pœnam electionis commodo carere debet, & de cætero ad aliquam Dignitatem eligi non potest, vt ex *d. cap. quisquis* colligit Rendina *d. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 27. vbi resoluit prædictis pœnis plectendum esse eum, qui per talem abusum nedum ad Episcopalem, sed etiam ad quamlibet aliam Dignitatem eligitur, quia text. ille loquitur generaliter de electione, non facta distinctione Episcoporum, & aliorum; vnde Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 28. *vers. si iterum roges*, cum Abb. tenet illum, qui consensit in sui electione contra illum text. posse promoueri ad Canonicatum, & beneficium, quod non sit Dignitas, & *in vers. numquid*, subdit non posse promoueri ad beneficium habens curam animarum, cùm æquiparetur Dignitati.

Quintò, irritandæ & cassandæ veniunt clan- 236
destinæ electiones, quæ in cameris, & per occulta conuenticula fiunt, *d. cap. quia propter*, §. *electiones*, Silu. *in sum. verb. elect.* 1. *q.* 10. Tambur. *d. disp.* 5. *q.* 22. *num.* 1.

Sextò, cassanda quoque est illius electio, qui 237
requisitus antequam esset electus, electioni de se faciendæ consensit, quia vitio ambitionis notatur, *cap. cum post, de elect.* Syluest. *in sum. verb. elect.* 1. *q.* 10. *n.* 11. Lambert. *de iur. patr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 9. *art.* 11. *n.* 2. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 30. *concl.* 1. Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. dub.* 41. *num.* 1. Tambur. *d. q.* 22. *num.* 2. vbi cum Innoc. *in cap. cùm in Iure, de elect.* animaduertit, quòd si consensus ante electionem requiratur, requisitus assentiri non debet, sed respondebit: *Nolo quòd me eligatis, & ita rogo, vel non intendo Dei vocationi resistere.*

Cùm autem probabilis & recepta adest Doctorum opinio de nullitate alicuius electionis, subditi non obligantur eam admittere, nec electo tanquam Superiori obedire, iuxta commune Theologorum placitum, vt videre est apud Gerson. *tom.* 3. *de vita spirit. lect.* 4. *corol.* 10. *alphab.* 62. *lit. N.* Vasq. 1. 2. *disput.* 62. *cap.* 6. Salas etiam 1. 2. *tract.* 8. *disput. vnic. sect.* 8. *num.* 78. Lorca etiam 1. 2. *tom.* 2 *disp.* 26. § *aduerte præterea*, Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *cap.* 12. Less. *de Instit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 77. Castr. Palao *tom.* 1. *disp.* 2. *puncto* 6. *num.* 8. Ioan. Sanci. *disp.* 33. *à num.* 31.

In nonnullis casibus potest eadem electio ite- 238
rum celebrari, veluti si electus nolit præstare consensum, aut post consensum renuntiet, vel decedat, aut si electio propter occultum vitium postea irritetur; in quibus & similibus habent electores

electores integrum tempus, ac si Ecclesia nuper vacaret, dummodo nihil egerit fraudulenter. Ita expresè probat *cap. si electio 26. de elect. lib.6.* Tiraq. *in l. boues, §. hoc sermone, num.4. cum seqq. ff. de verborum signif.* Molin. *de primog. lib.2. cap.4. n.38.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.28. quæst.17.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.45. §.3. num.6.* faciunt tradita per Bero. *consi.128. n.35. lib.2.* vbi quòd actus nulliter factus non impedit reiterationem eiusdem actus, vel sui oppositi, Coccin. *decis.188. num.3.* vbi quòd prouisio nulla non consumit vacationem. Quod in præsentatione locum habere tradunt Rot. *decis.269. alias 8. de iurepatron. in nouis,* Roch. *de iurepatron. verb. honorificum, quæst.42.* Seraphin. *decis.1007. num.3.* Put. *decis.200. alias 194.*
239 *in correctis, lib.1.* vbi dicitur beneficium non vacare per mortem præsentati, qui non fuit institutus, sed per mortem primi, & sic potuisse patronos de nouo præsentare. Ex iure autem deuoluto secus erit, quia si Superior iure deuoluto elegit, & electus dissentit, vel renuntiat, aut moritur, non poterit iterum eligere, sed ad Canonicos redit electio glos. *verb. integrum in d. cap. si electio,* Tiraq. *in d. §. hoc sermone limit.1. num.49.*

240 Electus post consensum, ante tamen confirmationem, potest sine Superioris auctoritate electioni de se factæ renuntiare, gloss. *verb. renunciat. in d. cap. si electio,* vbi Gemin. *num.5.* Franch. *num.3.* Rot. *decis.6. num.1. de elect. & decis.8. num.3. de iurepatron.* Cuch. *instit. maior. lib.4. tit. de potest. elect. num.33.* Flamin. Paris. *de renunciat. benefic. lib.7. quæst.1. num.78.* Paul. Laymann *in quæst. Canon. de Prælator. Eccles. elect. cap.2. quæst.15. in fine,* Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. dub.41. num.8. & 9.* vbi *num.10.* subdit quòd si negotium ad Antistitem confirmatorem sit iam delatum, & contra electum aliquid opponatur, quod electionem infirmet, electorésque eligendi potestate priuet, tunc quamuis electus possit eam electionem quoad se repudiare, nihil tamen ea renunciatio confirmatori oberit, quin super oppositis veritatem inquirere, vsque compertis eligere & prouidere non secus possit, quàm si nulla renunciatio facta esset. Ratio autem supradictæ resolutionis est, quia renunciatio illorum, qui habent ius ad rem, non est necesse vt fiat in manibus Superioris, iuxta tradita per Flamin. Paris. *d. lib.2. q.25. n.17.*

241 Est quoque adnotandum, quòd Clericus, qui aliquid opponit in personam electi ad Dignitates, Personatus, & Canonias, & in probatione defecit, suspensionem incurrit à beneficiis per triennium, ad quæ si temerè in illo triennio se ingesserit, erit ipso iure perpetuò priuatus, sine vlla spe indulgentiæ, *cap.1. §. adycientes, de elect. lib.6.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de suspens. n.12.* Sayr. *de censur. lib.4. cap.15. num.13.* Suar. *in simili tract. disput.31. sect.3. num.12.* vbi ait non extendi contra electum ad beneficium Ecclesiasticum, Squillante *de obligation. Cleric. p.4. num.84.* vbi intelligit de beneficiis illius Ecclesiæ, de cuius electione agitur, vt culpæ sit proportionata pœna.

242 Postremò, notandum est quòd impensæ necessariæ quæ fiunt à Capitulo pro electione Prælati, sunt de bonis ipsius Prælaturæ soluendæ, *cap. vt prælerita, 45. de elect.* Duen. *reg.98.* Lambert. *de iurepatron. lib.2. p.3. q.11. art.14.* Marc. Anton. Genuens. *in practicabilib. Eccles. q.589.* me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *in praxi Lusit. p.2. lib.2. cap.1. num.19.*

243 De confirmatione electi, quod quidem ad Episcopos pertinet, supra de electione Episcoporum ostendimus. Hoc autem in loco de omnium electorum confirmatione nonnulla in communi notabimus. Primò ergo notandum quòd electo intimanda est electio antequam ad Superiorem deferatur, vt appareat vtrùm consentire, aut repudiare velit, *cap. quàm sit,* ibi, *electo præsentare, de elect. lib.6.* Paul. Laymann *in quæst. Canonic. de Prælator. Eccles. elect. cap.2. num.14.* Ille verò si intra 244 mensem à tempore electionis ei præsentatæ, vel à tempore sibi præstituto non consenserit electioni, tunc vacat Prælatura, *d. cap. quàm sit, vers. electus,* Rot. *decis.7. de elect. in nouis,* Menoch. *de arbitr. lib.2. centur.5. cas.477.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.15. num.50.* Massobr. *in sua praxi habendi concursum requis.1. dub.2. num.11.* secundùm Roman. impress.

245 In tribus casibus tenetur ritè & debitè electus in Prælatum consentire electioni de se factæ. Primò, quando à Superiore per obedientiam cogitur, *cap. dilectissimi, 8. q.2. cap. nisi cùm pridem, de renunt.* Secundò, quando conscientia ob inopiam alterius idonei stimulat, ex quo probabile dispendium, & periculum imminet Monasterio, nisi consentiat, iuxta sacros Canones *cap. olim, cap. in script. 8. q.1.* Tertiò, quando per viam illicitam fugit, seu abscondit se absque speciali Spiritus sancti instinctu. Extra hos casus vel potest se humiliter excusare, allegando suam indignitatem, vel bona intentione ob profectum Ecclesiæ acceptare. Sed quia difficile quisque se ipsum dignum cognoscere potest, melius faciet se humiliter, non verò pertinaciter excusando. Ita Syluest. *in sum. verb. elect.2. q.19. & 20.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. q.55. art.1.* Miranda *in man. Prælator. tom.2. q.23. art.31.* Hieronym. Roder. *in compendio, quæst. Regul. resol.58. num.41.* Et quando quis electioni de se factæ renuntiat in manibus cuiuscunque Prælati, tunc electio deuoluitur ad primos electores de Iure communi, *cap. si electio, de elect. in 6.* Sigism. *de elect. dub.12. num.1.* quod tamen limitat *num.5.* nisi iam dissoluto Capitulo electorum quisque ad propria remeasset, nam tunc propter incommoda, quæ inde prouenirent ex noua Capituli coadunatione, posset Prælatus Generalis, vel Prouincialis prouidere. Verum P. de Baysio *in direct. elect. p.3. cap.1. à num.2.* docet quòd prouidere de Prælato per renunciationem pertinet ad illum Superiorem, in cuius manibus facta est renunciatio, & se vidisse in praxi obseruari hanc P. de Baysio opinionem his adductis, refert Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom.3. in addit. am. cap.9. num.10.*

Post præstitum intra legitima tempora consensum electus per se vel per procuratorem, aut 246 electores ipsi, petere à Superiore electionis confirmationem intra tres menses tenetur, quo termino elapso, legitimo impedimento cessante, irrita reddatur electio, *d. cap. quàm sit, vers. Cæterùm quiuis elector,* vbi gloss. *verb. Eccles.* ait hoc quidem in Prælatis cuiuscunque Ecclesiæ locum habere, Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.29. q.10.* Ludou. Miranda *d. tom.2. q.23. art.9. concl.4.* Petr. Greg. *rei benef. cap.25. num.12.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.15. num.51.* Ego ipse *de off. & potest. Episc. p.3. alleg.57. num.113.* Lauor. *d. tit.4. cap.25. num.34.* Satis tamen erit ad euadendam pœnam nullitatis electionis supradictæ, si aliquis electi amicus eius nomine confirmationem petat sine mandato, modò

electus tatum habeat infra illos tres menses, glos. *verb. petere, vers. sed pone quòd amicus, in d. cap. quam sit*, Titaq. *de pœnis temp. caus. 22. num. 37.* Azor. *dict. cap. 29. q. 11.* quos refero Ego ipse *de off. & potest. Episc. p. 1 tit. 1. cap. 4. num 4.* quia ratihabitio fieri: omninò debet intra terminum datum ad acceptandum, Couat. *var. lib. 3. cap. 16. num. 5.* In Cathedralibus verò, & Regularibus Ecclesiis, quæ confirmationem à Sede tantummodo Apost. accipiunt, tempus huiusmodi moderatur, iuxta Constitutionem Nicolai Papæ, de qua *in cap. cupientes, eod. tit. & lib.*

247 Ante Confirmationem electus administrare non præsumat in Ecclesia vt œconomus, vel procurator, vel sub alio quæsito colore in spiritualibus, vel in temporalibus, per se, vel per alium, in totum, vel in partem; si secus faciat, eo ipso priuatur omni iure acquisito per electionem; vt expressè probat *cap. auaritiæ 5. de elect. lib. 6.* & tradunt Tabien. *in sum. verb. electio 1. num. 27.* Iacob. de Graff. *tom. 2. lib. 1. sub tit. de elect. consult. 2. num. 3.* Laurent. de Peirinis *de Relig. subdito tom. 1. q. 1. cap. 23. §. 11. vers. dico quintò*, Lauot. *d. tit. 4. cap. 5. num. 6.* latè Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 13. à princip. & lib. 3. q. 17. num. 289. cum seqq.* Ego ipse *de officio & potestate Episcopi p. 3. alleg. 57. num. 214.* dummodo dolus intercedat, vt insinuat *d. cap. auaritiæ*, ibi, *exquisitis fraudibus*; & ideo ab huiusmodi pœna excusare quamlibet causam, quamuis iniostam & fatuam, censuit Rota citata per me *in collect. ad illum text. num. 4.* Illam tamen pœnam incurri per vnicum actum perfectum & consummatum, probant latè Crescent. *decis. 6. num. 17. & 18. de iurepatron.* Lotter. *d. q. 13. num. 6.* Dicitur autem in proposito actus perfectus & consummatus, non ex instrumentali possessione, sed ex actuali perceptione fructuum siue temporalium, siue spiritualium; Hieronym. Gabr. *cons. 199. num. 4. lib. 1.* Pote. *decis. 45. lib. 3.* Rota *decis. 83. num. 4. & 6. p. 3. lib. 3. diuersor.*

248 Intellige supradictam resolutionem de electis ingerentibus se in administratione beneficiorum non curando de confirmatione, ne se submitterent periculo cassationis, secus autem in prouisionibus Apostolicis, in quibus non proceditur per viam confirmationis, cùm prouisio vnico actu habeat validam electionem, & confirmationem, ideóque in prouisionibus, & quæ fiunt à Curia Romana, non est seruanda Constitutio *cap. fin. de elect. lib. 6.* Ita Lambertin. *de Iurepatron. 2. p. 1. quæst. 6. princ. art. 3. num. 4.* & fuit dictum *in Bracharens. Parochialis, de Moreira, 13. Iunij 1605. coram Ortembergo.*

249 Excipitur tamen Abbatissa à maiori parte, quàm à duabus electa, si eius confirmatio impugnetur, quia nihilominus poterit interim ministrare, *cap. indemnitatibus, §. si verò, de elect. lib. 6.*

250 Confirmatio huiusmodi ab Ordinariis fieri solet, aut à superiore Prælato, si ab ordinaria iurisdictione exempti sint electores, vel à Romano Pontifice, aut à Legato de Latere in prouincia existente, si Pontifici sint immediatè subiecti, *cap. si Abbatem, de elect. lib. 6.* Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. part. 4. quæst. 5.* ob idqoe olim Generales Religionum exemptarum confirmabantur à Romano Pontifice, cuius tamen concessione hodie omnes Generales statim ac creati sunt, confirmati censentur, sicut tradunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom 2. quæst. 52. art. 3.* Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 48. num. 1.* me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regular. verb. electio confirmanda, num. 4.*

251 Confirmator ex officio suo habet ius confirmandi vel cassandi electionem, prout sibi videbitur expedire pro bono communi, ita prorsus vt sicut electores liberè eligunt, quem iudicant dignum scientia priuata, ita ille legitimè confirmat, quem dignum iudicauerit, vel per viam iudicij cum processu & causæ cognitione, & cótradictorio, & cum sententia difinitiua, Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum seqq.* vel extraiudicialiter, vt ait Lauot. *d. tit. 4. cap. 25. n. 59.* nam potest & debet cognoscere & inquirere de modo electionis, an sit Canonicè facta, & de persona etiam electi, an sit idonea? & alia facere, quæ ad publicam vtilitatem spectant, Nauar. *cons. 1. in antiq. aliàs 2. in nouis, de elect.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis. 1.* & sic non ex abrupto, sed seruatis seruandis ad confirmationem deuenire debet, *cap. cùm ad Monasterium, de statu Monach.* Syluest. *in sum. verb. confirmatio humana, num. 4.* nec debet per repentinam confirmationem propriam cupiditatem & inordinatum effectum Iuri & æquitati præferens competitore vel oppositoribus neglectis, nec discusso negotio, electo manus imponere, immo vbi fuerunt competitores vel opponentes, electum confirmare non debet, nisi fiant publicè edicta quòd volentes opponere veniant peremptorio termino assignato; si verò nullus est coëlectus, vel oppositor generaliter in Ecclesia, in qua electio celebrata est, proclamari debent, vt si qui sint qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino, idque etiamsi electio vnanimiter & in concordantia celebrata fuerit, *cap. fin. de elect. lib. 6.* Lambertin. *de Iurepatron. lib. 2 p. 2. quæst. 6.* Lotter. *d. lib. 2. q. 13. à num. 20.* Lauot. *d. tit. 4. cap. 25. num. 52.* Et debet legitimè constare non solùm de lectione, & affixione edictorum, sed etiam de refixione; & sic quòd fuerint lecta, atque ibi dimissa per congruum temporis interuallum, Rot. *decis. 325. n. 6. lib. 3. p. 3. diuers. & decis. 624. num. 10. p. 1. recent.* Lotter. *d. q. 13. à num. 47.* De qua publicatione non statur simplici assertioni Notarij sine testibus, Put. *decis. 5. lib. 3.*

252 Si autem nullus, elapsis etiam terminis, contra electum aliquid opposuerit, debet tamen Superior ex officio suo diligenter inquirere & examinare processum electionis, & personam electi, eiúsque mores, qualitates & scientiam perpendere, *cap. cum nobis, §. his igitur, & cap. nihil, in princ. de elect.* vbi gloss. *verb. examinet*, Lauot. *d. tit. 4. cap. 25. num. 53.* vbi *num. 57.* subdit, quòd quando electus esset ita notoriè idoneus, & communiter dignus existimatus, vt nulla alia sit facienda examinatio, tunc non indigeret alio iudicio suæ personæ.

253 Nam Prælatus iste confirmator, qui aliàs tenetur examinare processum electionis, & personam electam in scientia, vita & ætate, si indignum per negligentiam confirmauerit, carere debet potestate confirmandi in sequenti electione, & suspendi à perceptione fructuum proprij beneficij, quousque indulgentiam promereatur, *cap. nihil 44. de elect.* Cosin. *in pragm. sanction. tit. de elect. verb. ex vice, pag. 125.* Lambertin. *de iurepatronat. lib. 2. p. 3. q. 3. art. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 62. in fine.* Si enim scienter & per malitiam indignum confirmauerit, debet deponi, gloss. *verb. suspendatur, in d. cap. nihil.*

Firman.

Firman. *de Episcopo, in 2. part. secundæ partis, princ. quæst.* 5. Viuian. *in praxi iurispatron. lib.* 12. *cap.* 7. *n.* 8. *in vlt. impress.* Lauor. *d. cap.* 25. *num.* 62. peccat mortaliter, & tenetur ad omnia damna, vt cum Nauar. & Fr. Emman. resoluit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. electio. differ.* 1. *num* 4. aduertens post Petr. Nauar. *de restitut. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 2. *num.* 156. maiorem diligentiam circa personam & merita electi fieri debere ab eligentibus quàm à confirmatoribus.

254 Nullibi autem in Iure præfixum reperitur tempus confirmatori ad confirmationem concedendam, sicut nec ad instituendum, Massobr. *in praxi habendi concursum, requis.* 9. *dub.* 1. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 43. Quare sicut institutor, si absque causa non instituat, potest per Superiorem compelli ad instituendum, assignando terminum intra quem instituat, quo elapso poterit ipsemet Superior instituere, qui terminus breuis statui debet, itavt licet sit arbitrarius non debeat excedere sex menses, Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *pag.* 3. *q.* 2. *art.* 6 *num.* 4. Massobr. *d. dub.* 1. ita si Confirmator nulla existente rationabili causa renuat facere confirmationem, recurritur ad Superiorem, qui eum compellat infra breue tempus præfigendum cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet, Superior iure deuoluto hoc faciet. Ita Sigism. à Bonon. *d. tract. de elect. dub.* 45. *num.* 3. Lauor. *d. c.* 25. *num.* 44. Rota *in Legionen. confirm.* 23. *Ianuary* 1617. *coram Cardin. Pamphilio iun.*

255 Absit à Confirmatione quæcumque simoniæ labes; omnis enim electio, prouisio, nominatio, & confirmatio simoniacè facta est ipso iure nulla, nullúmque ius, vel effectum sic electo confert, immo tenetur ille in conscientia Prælaturam renunciare, nec ante absolui poterit, vt expressè probat *Extrauag. Cùm detestabile, de simonia*, Lessi. *de instit. lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 25. *n.* 157. Seraph. *decis.* 516. *n.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 20. *q.* 8. Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4 *de simon. c.* 57. *num.* 10. 25. *&* 27. Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom.* 3. *in additam. c.* 9. *num.* 7. Sigism. à Bononia *in tract. de elect. dub.* 58. *num.* 8. vbi per *d. Extrauag.* ait procedere, etiamsi simonia esset occulta, Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 65. Tamburin. *d. tom.* 1. *disput.* 10 *dub.* 5. *ex num.* 1.

256 Electio simoniaca reputabitur si pro suffragio,
siue, vt dicunt, pro voce quis promiserit benefi-
cium, Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 7. *q.* 1. *vers. & iti-
dem.* Tamburin. *d. disput.* 10. *q.* 3. *n.* 5. non enim licet
promittere beneficium pro suffragio, seu voce ele-
ctionis, *cap. de hoc* 11. *de simon.* Valer. Reginald. *in
praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 244. *vers. secundo.* Suar.
257 *dict. lib.* 4. *de simon. cap.* 39. *num.* 14. Sic eodem modo
erit illa electio simoniaca in qua electores conn-
ueniunt vt alter suffragetur vni in vna electio-
ne, quia alter suffragabitur alteri in alia, secun-
dùm Nauar. *in man. cap.* 23. *num.* 100. *vers.* 2. Va-
ler. Reginald. *d. lib.* 23. *n.* 44. *vers. quantum est.* Fr. Em-
258 man. *tom.* 3. *quæst. Regul. q.* 63. *art.* 4. Erit quoque ele-
ctio simoniaca, ac proinde irrita, si aliquis igno-
rante electo pro eo eligendo pecuniam dederit,
cap. de Regularibus, 25. *de simon.* Azor. *d p.* 3. *lib.* 12.
c. 7. *q.* 1. *vers. simoniaca.* Tamburin. *d. disp.* 10. *quæst.* 3.
n. 8 Paul. Layman *in Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 10.
259 *cap. vlt n.* 73. *vers. porrò.* Pro electione enim parti-
cularis personæ etiam dignissimæ non est lici-
260 tum pecuniam offerre, Lessi. *dict. dub.* 19. & sic ele-
ctus est priuatus ipso iure, & tenetur cedere be-
neficio vbi primùm sciuerit, fructúsque bona fide
non consumptos reddere, *cap. si alicuius*, 59. *de elect.*
Maiol. *de irreg. lib.* 5. *cap.* 45. *num.* 2. Couar. *in reg. pec-
catum, part.* 2. *§.* 8. *n.* 6. *vers. sic qui*, Flamin. *de resign.
lib.* 14. *q.* 7. *num.* 37. dummodo tamen hoc in eius
fraudem factum non sit, Tamburin. *dict. q.* 3. *num.* 7.
Paul. Layman *d. num.* 73. *vers. limita*, vbi dicit, quòd
talis fraus homini malitioso contra innocentem
prodesse non debet.

At quando eligendus sciens vel dubitans com- 261
mitti simoniam in sui fauorem, contradixerit, &
declarauerit se illi non consentire, tunc non vi-
detur irrita electio, seu prouisio, *cap. sicut tuis*, 33.
de simon. Vgolin. *de simon. tab.* 4. *cap.* 6. *n.* 3. *& de ir-
regularitate, c.* 8. *n.* 3. Card. Tolet. *in instruct. Confess.
lib.* 5. *cap.* 90. *vers. dico quarto*, Valer. Regin. *d. lib.* 23.
n. 178. Bonacin. *de simon. q.* 7. *puncto* 2. *n.* 17. *vers. se-
cundo intelligitur*, Azor. *d. lib.* 12. *c.* 7. *q.* 1. *vers. quid si.*
Paul. Layman *d. num.* 73. *vers. limita, post princ.* Sicut 262
etiam nec erit simoniaca electio, si quis tradide-
rit pecuniam electoribus indignum eligere vo-
lentibus, ne illum eligant, Soto *de instit. lib.* 9. *q.* 6.
art. 1. Gregor. de Valent. *tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *puncto* 3.
col. 16. *vers. quarto.* Bonacin. *de simon. q.* 4. *puncto* 5.
num. 12. Lessius *de instit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 19. Suar.
d. lib. 4. *de simon. cap.* 50. *num.* 36. Caiet. *tom.* 2. *opuscul.
tractat.* 9. *de simonia, q.* 3. Paul. Layman *in Theologia
moral. lib.* 4. *tract.* 10. *cap. vlt.* *§.* 2. *num.* 23. Illustrissi-
mus D. meus Rodericus à Conha *in comment. ad
cap. inutile, num.* 4. *dist.* 88.

Sed quid si manifestum sit vnicum dumtaxat dignum esse, nónne dando pecuniam, vt non eligatur indignus, & Ecclesiæ noxius, virtualiter alteri digno comparabitur additus ad beneficium pecunia? Respondetur primò, non esse directè intendendum, aut postulandum, vt electores accepta pecunia eligant hanc particularem personam, quæ sola digna videtur, sed solùm in indignum non eligant, siue vt aliquem dignum; per accidens autem esse censebitur, si vnus solus dignus sit, qui eligi possit. Secundò, respondetur hanc doctrinam præcipuè locum habere posse in electione Summi Pontificis, de qua Caietan. loquitur; aliæ verò inferiores electiones irritæ erunt, quia simoniacæ ex parte accipientis pecuniam, saltem ob positiui Iuris constitutionem; ordinariè autem non est licitum cooperari ad talem electionem, vel collationem beneficij Ecclesiastici, sicut notauit Adrian. *quodlib.* 9. *quoad tertium principale*, Valent. *d. puncto* 3. *q.* 3. *concl.* 2. *circumst.* 3. Suar. *dict. cap.* 50. *n.* 42. Sed an qui ad redimendam vexationem electori dedit pretium ne minus dignus eligatur ad beneficium, sit simoniacus? Vide Moscos. *in sum. tract.* 15. *cap.* 15. *num* 6. Villalob. *in sum. tom.* 2. *tract.* 37. *diffic.* 23. *num.* 3. Diana *moral. resolut. part.* 5 *tract.* 14. *resolut.* 1. 263

Non obstat *c. Matthæus* 23. *de simon.* dum probat non excusari à culpa simoniæ electum à maiori & saniori parte Capituli paucis contradicentibus, qui magistro discordiæ dari consensit? quia respondetur ibi non ideò pecuniam illicitè fuisse datam, quòd electus nondum fuerat confirmatus, vt malè Innoc. & communis existimat, nec etiam quia contradicentes iustam causam habebant, vt contra verba eiusdem text. gloss. vult; sed quia constabat tantam esse aduersarij potentiam, vt non potuisset electus commodè ius suum apud Iudicem consequi, & obiecta impedimenta remouere, quo pacto etiam procedit text. *in cap. ad aures, de simonia*, poterat enim excommunicatus, de quo ibi, Superiorem adire, vt gloss. & Docto- 264

res *ibidem* obseruant. Potest etiam non ineptè dici electum læsam habuisse conscientiam, & ideo iubetur celeriter administrationem dimittere, ne forrasse si scrupulum remouere non possit, maneat in peccato, ad quod etiam erronea Conscientia obligat. *cap. vlt. de præscript.* & in dubio Summus Pont. quod est tutius imperauit, iuxta text. *in cap. penult. de homicid.* Cui interpretationi conueniunt illa verba, *multum tibi consului*, &c. sicque non constabat de simonia, sed dubitabatur.

265 Simoniam committit dignus offerendo in concursu beneficiorum pecuniam digniori, vt desistat ab oppositione, & tenetur ad cedendum beneficium, & restituendos fructus perceptos, vt latè probat Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 4. cap. 14. §. 1. num. 1. & 2.*

266 Illud pro coronide aduertendum duxi, quòd si simonia commissa fuerit in confirmatione vel collatione, propter quam ea irrita existat, non ideo tamen & irrita erit electio, vel præsentatio, arg. *cap. si confirmationem, de elect. lib. 6.* vbi habetur si confirmatio irritetur vel irrita declaretur propter defectum substantialem iurisdictionis, non propterea etiam præcedentem electionem (si aliàs Canonica fuit) infirmari. Ita Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 35. lib. 4. tract. 10. cap. vlt. num. 73. in fin.*

CAPVT XX.

De Diœcesibus, & Parochijs.

SVMMARIVM.

1 *Diœceses, & Parochia distincta olim fuerunt à Dionysio Papa.*

2 *Diœceses, & territoria diuidere, & assignare ad solum Papam spectat.*

3 *Diœcesis est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus.*

4 *Diœcesis vnde dicatur?*

5 *Diœcesis appellatione an comprehendatur ciuitas, seu Cathedralis, ostenditur.*

6 Cap. Rodulphus, de rescript. *declaratur, & num. 7.*

8 *Diœcesis appellatione ciuitas non continetur in litteris impetratis ad beneficia.*

9 *Ciuitatis appellatione in litteris beneficialibus Diœcesis comprehenditur.*

10 *Verba*, Clericus Bracharens. *sunt apta capere ciuitatem & Diœcesim.*

11 *Parochia dicitur à Parocho.*

12 *Parochus deriuatur à prabitione, eo quod Plebi sibi commissa Sacramenta, & sacra prabeat.*

13 *Parœcia idem est quòd acolarum Conuentus, seu habitatio, aut cura.*

14 *Parochia dicitur locus in quo degit Populus alicui Ecclesia deputatus certis finibus limitatus.*

15 *Parochia quælibet habet suum territorium separatum, & diuisum.*

16 *Parochia ad minus debet constare ex decem familys.*

17 *Parochialis Ecclesia dicitur qua habet curam animarum sine prarogatiua, seu Prælatione.*

18 *Parochialis Ecclesia vt talis dicitur, qua requirantur, ostenditur.*

19 *Parochialis Ecclesia superioris auctoritate, & consensu ex lapsu temporis erecta præsumitur, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt.*

20 *Parochialis Ecclesia vt talis probetur qua requirantur, ostenditur.*

21 *Presbyteri per Castella, & medicas ciuitates atque villas ab Episcopis instituuntur. Episcopus verò ad honorabiliorem locum est tundandus.*

22 Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 13. *declaratur.*

23 *Parochia noua constitui possunt vbi Parochiani ob locorum distantiam aut difficultatem sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta & diuina Officia audienda accedere non possunt.*

24 *Ecclesia plures Baptismales in eiusdem Ecclesia limitibus esse non debent.*

25 *Diœcesis vna non est in duas diuidenda.*

26 *Basilica omnes per diuersa loca constructa, vel qua quotidie construuntur, in eius ordinatione, & potestate persistere debent.*

27 *Fines Diœcesium, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt.*

28 *Fines Diœcesium, & Parochiarum in vtilitatem publicam, non priuata, sed publica auctoritate constituti.*

29 *Fines Diœcesium, & Parochiarum si non sint certi, præscribuntur spatio 30. annorum.*

30 *Episcopus si locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholica vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur.*

31 *Fines Diœcesium multis modis probantur.*

32 *Historiis maxima fides adhibenda.*

33 *Mappa probant confines, dummodo sint facta sernasis seruandis.*

34 *Lapides, seu columna terminorum probant confinia.*

35 *Instrumenta pro confinibus facta illos probant.*

36 *Confinia probantur ex enunciatiuis plurium instrumentorum, præsertim iunctis adminiculis.*

37 *Testes quamuis sint de auditu & singulares, probant confinia, si rationem reddant dicti sui.*

38 *Fama publica, & antiqua probat confinia.*

39 *Probationes plures imperfecta ad constituendam vnam perfectam admittuntur in probandis antiquis confinibus.*

40 *Probatio leuis, licèt non sit omnino plena sufficit in probatione confinium.*

42 *Parochi intra fines suarum Parochiarum habent assistentiam Iuris super iure Parochiali percipiendo.*

43 *Ius Parochiale consistit in pluribus.*

44 *Parochia alterius nullus iudicet, vel condemnet.*

45 *Clericus vnius Diœcesis si delinquat in aliena, indicari poterit ab Episcopo apud quem delinquit.*

46 *Episcopus nullus alienas plebes vsurpare potest.*

47 *Decima Ecclesia sua Parochiali ab ys, qui ad id tenentur, integrè, & legitimè persolui debent.*

48 *Ecclesia maior per circuitum 40. passus habet, capella verò, vel minores Ecclesia 30.*

49 *Aliquis fit de Parochia vel Diœcesi alterius per domicilium, quod ibidem contrahit.*

50 *Subditus quis fit quoad collationem sacramentorum, & censuras incurrendas, illius Diœcesis, seu Parochia, in qua tunc temporis reperitur, & tenetur ad ieiunia, qua in ea indicta sunt,*

sunt, quamuis per duos vel tres dies ibidem detineatur.

51 *Carnibus vesci in loco domicilij non potest qui discedit mane ex oppido domicilij vbi est ieiunium perueniens ad locum vbi non est ieiunium.*

52 *Missam prius audire non tenetur qui in ipso mane diei festi exit ad alium locum vbi dies festus non est laborandi causa.*

53 *Festa, & ieiunia ex precepto Episcopi seruare non tenetur quis in loco exempto ab illius iurisdictione, quamuis sit intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi.*

54 *Excommunicatio Episcopi pro tota Diœcesi non ligat eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diœcesim.*

1 VONIAM de animarum Prælatis hactenus loquuti sumus, & de eorum officio, ac potestate, & iurisdictione egimus, nunc aliqua sunt dicenda de eorum Diœcesibus, & finibus Iurisdictionis. Est enim primò sciendum, quòd olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio, fuerunt Diœceses, & Parochiæ distinctæ, vt refertur *in cap. vnic. 13. q. 1.* vbi gloss. *verb. diuisimus*, & dicitur *in cap. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælatis*, Polydor. Virgil. *de inuentorib. lib. 4. cap. 9.* Nauar. *in cap. placuit, num. 3. cum seqq. de Pœnit. dist. 6.* Selu. *de benef. part. 1. q. 4. num. 19.* Paul. Fusc. *de Visitat. lib. 2. cap. 2. num. 1.* Hoiod. *de incompatib. benef. part. 1. in præfat. num. 5.* Bertrand. *cons. 350. volum. 2. p. 1.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. de decim. lib. 1. cap. 21. à num. 4.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 18.* Rot. *in Conchen. decimar del Infantado 7. Februarij* 1618. *coram bon. mem. Andrea, & in Florentina Parochialis 22. May* 1630. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, & vnicuique gregi proprij assignati Pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, qui suarum ouium singuli curam haberent, vt inquit Concil. Trid. *sess. 14. de reform. cap. 9.*

2 Diœceses enim, & territoria diuidere, & assignare ad solum Papam spectat, Host. *in cap. cum contingat, num. 1.* Butr. *num. 11. in fine*, Abb. *num. 18.* Bellam. *num. 15. de foro compet.* fuit dictum *in Constantien. Iurisdictionis coram Reuerendissimo Attrebaten. impress. decis. 324. num. 1. p. 1. recent. & in Calaguritana Iurisdictionis 16. Iunij* 1606. *coram eodem, & in Burgi sancti Sepulchri Iurisdictionis 13. Martij* 1626. *coram bona mem. Buratto*, inter eius impress. *decis. 920. num. 1.*

3 Diœcesis autem est ciuitas, & Territorium, vbi Episcopus Iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de supplen. neglig. Prelat.* Dicitur Diœcesis locus, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap. cùm pro vtilitate 16. q. 1.* gloss. *verb. Presbyteri, in Clem. 1. de priuileg.* quæ propterea dicitur Paruchia Episcopi, *cap. super eo, de Parach. cap. 1. de raptorib.* Marc. Ant. Genuens. *in prax. Curia Archiepisc. Neapol. cap. 57. num. 7.* Ego ipse *de offic. &*

4 *potest. Episcop. part. 3. alleg. 8. num. 12.* dicta Diœcesis, à verbo Græco, quasi Administratio; vel secundùm aliquos, diuisio; quia fines Episcopatuum diuiduntur, *cap. Prouincia*, & *ibi* gloss. *99. distinct. cap. vnio, 10. q. 3.*

5 An appellatione Diœcesis comprehendatur ciuitas, seu Cathedralis Ecclesia? Quæstio est non contemnenda, in qua ita paucis distinguendum duxi, quod aut sumus in materia fauorabili, aut in odiosa; primo casu venit ciuitas appellatione Diœcesis, *cap. sacrorum, 63. dist. cap. cùm Clerici, de verb signif. cap. cùm nullus, de tempor. ordinat.* aut sumus in materia odiosa, & tunc minimè comprehenditur, *cap. vnic. de rer. permut. lib. 6.* Ita distinguunt Card. Florent. *num. 1. opposit. 1.* Imol. *col. 1. num. 5. vers. in gloss. 1.* Butr. *col. 1. num. 10.* Panorm. *col. 5. num. 5. vers. Ad secundum*, Felin. *col. 5. num. 8. vers. tertia conclusio, in cap. Rodulphus, 35. de rescript.* gloss. *verb. Diœcesi, in d. cap. vnic.* cum qua ibi conueniunt Ioan. Andr. *in lect. col. 2. n. 3. vers. in glos. 2.* Ioan. Monach. *col. 1. num. 1. vers. quid si in ciuitate*, Philip. Franch. *col. 3. num. 5. vers. in gloss. 2.* Andr. Gambar. *num. 106. cum seqq. super d gloss. verb. Diœcesis*, Ferret. *cons. 220. n. 1. vers. capit etiam*, Mandos. *reg. 16. Cancell. q. 42. n. 7.* Rendin. *in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 124. num. 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 43. à num. 193.* Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 74.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 350. n. 4.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. vlt. n. 76. cum seq.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 54. num. 169. & in tract. de appellat. verbor. vtriusque Iur. signific. appell. 49. num. 7.*

Non obstat text. *in d. cap. Rodulphus*, vbi ciuita- 6
tis homines non comprehenduntur in rescripto impetrato contra hominem alicuius Diœcesis: quia respondebat olim Doctor Michaël à Costa in lectura Salmantina suæ Cathedræ vespertinæ, prout eum refert Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap. vlt. num. 79.* ideò appellatione Diœcesis in illo text. non venire homines ciuitatis, quia præcesserat in eodem rescripto mentio ciuitatis per illa verba: *Contra Episcopum Sagiensem*, & proinde in dictis verbis generalibus postea sequutis, non potuit iterum includi ciuitas, *ad l. doli causa, ff. de verb. oblig. & l. sanctio legum, ff. de pœnis*: vnde addit nouissimè Anton. de Fuertes *Canon. quæst. lib. 3. cap. 2.* Gregorium *in d. cap. Rodulphus*, non sine causa prius nominasse ciuitatem in specie, dum de Episcopo in illa commorante meminit; deinde verò Diœcesim in genere, dum dicit, *& quosdam alios Diœcesis Sagiensis*, ad ostendendum memoratos in secunda clausula generali non esse sub priori speciali comprehensos, quoties enim specialitas præcedit clausulam generalem, & genus postea subsequutum non comprehendit speciem prius nominatam, sicque ciues Sagienses, quia semper genus subsequutum intelligitur de dictis speciebus prius relatis, atque nominatis, *d. l. doli 119. ff. de verb. signif.* Bart. *in l. 1. ff. de reb. dub.* ergo in hac specie, vt Rector Ecclesiæ sancti Christophori posset per rescriptum conueniri, aliter debuisset concipi quàm fuit conceptum, ita nempe *contra Episcopum, & quosdam alios Diœcesis Sagiensis*, tunc enim, quia tantùm reperitur genus, quod verificari potest in omnibus suis speciebus, non solùm illi de Diœcesi, sed etiam illi de ciuitate conueniri possint, cùm tunc verba habeant significationem intensiuam, ex qua rescriptum ampliatur, vt comprehendat alias res, & personas, præter nominatas. Quæ & extendenda est ad eum casum, quo rescriptum ita conciperetur *contra Archiepiscopum Bracharen. & quosdam alios Diœcesis Portugalen.* nam tunc tale rescriptum habet vim comprehensiuam, quia genus postea subsequutum non potest verificari in specie, quæ antea præcesserat, tanquam quòd sit omninò diuersa, & separata.

Ego autem cum Communi intelligo disposi- 7
tionem text. *in d. cap. Rodulphus*, procedere, quia rescripta delegatoria sunt stricti Iuris, Becc. *cons. 21. num. 14.*

*num.*11.*&* 33. Mar. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 8. *num.* 4. ac proinde strictè interpretanda; ideò nil mirum, si in eo text. in rescripto impetrato contra hominem alicuius Diœcesis, non comprehendantur homines Ciuitatis, quod est conformius distinctioni supra positæ; illa enim ratio D. Michaëlis à Costa solùm conuincebat, quòd per clausulam generalem non possit conueniri Episcopus Sagien. de quo specialis mentio præcesserat, non tamen quòd non possint conueniri alij ciuitatis, cùm de eis non esset facta specialis mentio; & mentio hic facta de Ciuitate, & Diœcesi est indirecta, & in obliquo; ita Nicol. Garc. *citato loco*, qui in addit. subdit sibi non placere intellectum D. Sahag. *in cap. super litteris, num.* 29. *de rescript.* dicentis ex illo indiuiduo *Episcopi Sagien.* in rescripto expressi, non posse conueniri alium Sagien. præter Episcopum, iuxta *l. heres* 98. §. 1. *ff. de legat.* 3. *&* *l.* 1. §. *item si duæ, ff. de aur. & arg. leg.* vbi probatur, quòd si nominentur aliqua indiuidua speciei contentæ sub genere, ad alia in eadem specie contenta non porrigitur illud genus: quem etiam intellectum videtur idem Sahag. tradere *in cap.* 1. *num.* 24. *de offic. delegati.* Conuincitur enim iste intellectus, quia *in dict. l. heres*, §. 1. *& in d. l.* 1. §. *item si duæ*, ideò in legato facto alicui de duabus statuis marmoreis, & de omni marmore, non comprehenduntur aliæ statuæ marmoreæ, præter duas, quia, vt inquit Iureconf. *in d.* §. 1. duas statuas legando potest videri non putasse in marmore se statuas legasse, quæ ratio cessat in casu *d. cap. Rodulphus*, vbi fuit nominatus Episcopus Sagien. in litteris, & commissione, quia contra eum in particulari fuerunt impetratæ, & ideo dicta nominatio, & expressio non erat superflua, si rescriptum fuisset impetratum contra eum, & quosdam alios Sagien. Ciuitatis, maximè quòd Episcopus propter suam dignitatem, & præeminentiam non videretur venire in clausula generali, arg. *cap. sedes, de rescript.*

8 Ex quibus infertur in litteris impetratis ad beneficia, Diœcesis appellatione Ciuitatem non contineri, ex text. *in cap. vlt. de preb. & in c. quamuis, eod. tit. in* 6. vbi in litteris beneficialibus exprimitur Ciuitas, vel Diœcesis; nam expressio Diœcesis esset superflua, si nomine Ciuitatis contineretur. Item, cùm rescripta beneficialia sint restringenda, *dict. cap. quamuis*, Ioan. à Cochier *in reg.* 26. *Cancell. num.* 35. *pag.* 169. nomine Ciuitatis in eis expresso, non debet venire Diœcesis: ita firmant *in dict. cap. quamuis*, Archid. *col.* 2. *num.* 3. *&* 4. & Gemin. *num.* 4. *vers. quæro quare*, gloss. *verb. in maiori Ecclesia, in cap. accepimus, de ætat. & qualit.* & ibi Butr. *num.* 13. *vers. quæro*, Panorm. *num.* 8. *vers. quæro quid si dicatur*, plures, quos refert & sequitur Rendin. *dict.*

9 *tit.* 124. *num.* 8. Ciuitatis verò appellatione in eisdem litteris beneficialibus, Diœcesis comprehenditur, veluti si quis dicat se Clericum Bracharen. cùm non sit ex ipsa Ciuitate, sed ex alio Diœcesis loco oriundus, quia verbum *Clericis Bracharen.*

10 est aptum capere Ciuitatem, & Diœcesim, Ferret. *consil.* 222. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 9. *n.* 27. Rot. *in Toletana Parochialis* 10. *Maij* 1596. *coram Cardin. Arigonio*, apud eundem Garc. *part.* 9. *cap.* 2. *num.* 241.

11 A Parocho verò dicitur Parochia, seu Paræcia, vt Budæus vult, & Parochiani, seu Paræciani, vt *in tit. de Parochys*, & eo nomine vsos fuisse antiquos Christianos demonstrat S. Augustin. *lib.* 14. *de ciuitate Dei*, his verbis. *Fuit Presbyter nomine Restitutus in Paræcia Calaniensis Ecclesiæ*, & deriuatur, vel à præbitione, eo quòd plebi sibi commissæ Sacramenta, & sacra præbeat (*Parochus* enim Græcè idem quòd præbitio est) vel à Paræcia, quæ Græcè idem est, quòd accolarum Conuentus, seu habitatio, aut cura, eò quòd illi præficiatur, & curam habeat animarum totius populi intra illos limites Congregati. Ita Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, lib.* 15. *cap.* 24. *num.* 6. *&* 7. Læl. Zech. *de Republ. Ecclesiast. cap.* 28. *num.* 1. Gutier. *allegat.* 8. *num.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 39. 12 13

Parochia igitur dicitur locus, in quo degit populus alicui Ecclesiæ deputatus certis finibus limitatus. Ita Ægid. Bellam. *cons.* 38. *n.* 8. Grilenzon. *cons.* 6. *num.* 5. Roman. *cons.* 356. *in princ.* quos refert Card. Tusch. *tom.* 6. *littera P. concl.* 94. *n.* 1. Mantic. *decis.* 48. *n.* 1. quælibet enim Parochia habet suum Territorium separatum, & diuisum, in quo non est licitum alteri Parochiæ aliquid facere, quia dicitur data Iurisdictio distincta. Calcan. *cons.* 34. *ex num.* 10. Cardinal. Tusch. *d. littera P. conclus.* 95. *num.* 7. & quòd sit certa pars Diœcesis, quæ constat ad minus ex decem familiis, tradit Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 23. Parochialis autem Ecclesia est, quæ habet Ius consistens in cura animarum ipsorum Parochianorum, de quibus Parochus Presbyter tenetur Deo reddere rationem. Ægid. Bellam. *cons.* 38. *num.* 8. & dicitur Ecclesia, quæ habet curam animarum sine prærogatiua, vel prælatione, Feder. de Senis *cons.* 49. *&* 86. Card. Tusch. *d. littera P. conclus.* 93. *num.* 1. 14 15 16 17

Parochialis Ecclesia, vt talis dicatur, quatuor requiruntur. Primum, quòd in ea adsit Sacerdos habens potestatem ligandi. Secundum, quòd habeat certos fines. Tertium, quòd curam exerceat nomine suo. Quartum, quòd solus, & non cum aliis administret. Ita Rot. *decis.* 52. *num.* 2. 14. 16. *&* 17. *part.* 2. *diuers.* Rebuff. *in concord. tit. de collat.* § *statuimus, il* 2. *in verb. Parochiales, vers. & ad probandum*, Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 2. Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 2. *n.* 17. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesi. resol.* 561. *in* 2. *edit.* & latè infrà *lib.* 2. *cap.* 1. *prope fin.* Potest tamen habere plures Curatos in solidum, & exercentes curam eandem, Ægid. Bellam. *cons.* 38. *n.* 12. Card. Tusch. *d. litt. P. concl.* 96. *num.* 1. Et propterea Rota *loco proximè citato*, considerans statum Ecclesiæ breuiter dixit ad ostendendum Ecclesiam esse Parochialem non sufficere quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendat, quòd de necessitate administret, & Populus ab eodem de necessitate recipiat, quia, etsi omnis Ecclesia Parochialis dicatur habere Curam dicitur Parochialis, gloss. *verb. impendat, in Clem. Dudum, de sepultur.* vbi Imol. *num.* 32. Abb. *in cap. de multa, num.* 24. *vers. sed adde, de preben.* Dec. *in cap. aures, num.* 6. *vers. ad Curatum, de rescript.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 36. Mantic. *decis.* 48. *num.* 5. & fuit resolutum *in Sabinen. decimarum*, 30. *Aprilis* 1599. *coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in eadem* 16. *Martij* 1609. *coram R. D. meo Coccino Decano, & in Florentina Parochialis* 22. *Maij* 1630. *coram eodem, in vers. quantum attinet.* 18

19 Superioris auctoritate, & consensu, ex lapsu temporis erecta præsumitur Ecclesia Parochialis, quando in illa, Diuina Officia publicè celebrata fuerunt, vt per Afflict. *decis.* 368. *num.* 5. Gam. *Lusit. decis.* 144. *in fine, & decis.* 168. *n.* 1. Lancell. Gallia *cons.* 124. *num.* 6. *vol.* 1. Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tom.* 1. *tit.* 2. *de sacros. Ecclesi. num.* 7. vbi *num.* 10. subdit,

ſubdit, procedere quando requiritur conſenſus, ſecus autem ſi exigeretur licentia, in qua non ſufficit aliquis curſus.

20 Ad probandum Parochialem Eccleſiam plura eſſe neceſſaria, ponit Rom. *conſ.* 356. *num.* 3. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 94. *num.* 3. & 4. Primò, quòd locum habeat certis limitibus conſtitutum, in quo regatur Populus ipſi Eccleſiæ deputatus, vt ſupra vidimus. Secundò, quòd Parochiani Miſſam audiant diebus feſtiuis in Parochia, iuxta diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 14. iunctis traditis per Rot. *in d. Florentina Parochialis, in verſ. & multum.* Tertiò, quòd Sacramenta in ea percipiant declarando, vt ſupra. Quartò, quòd ibidem ſepeliantur, quamuis non inde reſultet concludens præſumptio Parochialitatis, cùm quilibet poſſit ſibi eligere ſepulturam in loco ſacro ſibi benè viſo, *cap. cùm liberum, & ibi gloſ. verb. diſpoſuit, de ſepult. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. reſultaret tamen ſi doceatur, quòd non facta aliqua electione ſepulturæ per defunctos, & non exiſtentibus ſepulturis Maiorum in dicta Eccleſia, corpora fuerint ibi ſepulta, tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis, defuncti debent ſepeliri, *cap. ex parte, de ſepult.* & conſiderauit Rot. *in d. Florentina.* & declarant Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *n.* 53. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 865. *num.* 14. Quintò, quòd præſtent decimas, quamuis ex ſola ſolutione decimarum non poſſit per neceſſe concludi ad Parochialitatem, cùm decimæ poſſint etiam acquiri Eccleſiæ non Parochiali ex alio titulo, quàm de Iure diuino, ex quo Eccleſiæ Parochiali debentur, *Exod. cap.* 22. *in fine,* & habetur *in cap.* 1. & *in cap. cùm homines, & in cap. Paſtoralis, de decim.* poſſunt enim, & aliis Eccleſiis acquiri, putà ex præſcriptione, *cap. cùm contingat, cap. cùm in ſua, eod. tit. cap.* 1. *de præſcript. in* 6. Rebuff. *de decim. quæſt.* 23. *num.* 6. Abbas *conſ.* 94. *num.* 2. *vol.* 1. Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 7. Rot. *in dict. Florentina Parochialis, verſ. nec dicatur.* Sextò, quòd in d. Eccleſia retineatur Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum, quod in Parochialibus debet de neceſſitate retineri, iuxta notata *in Clement.* 1. *de priuileg.* itaut in aliis non retineatur, niſi ex indulto Apoſtolico, quod habent Regulares, *cap. tribus,* §. *tanta, de conſec. diſt.* 2. & ita ſibi fuiſſe reſponſum à ſacra Congregatione Eminentiſſimorum Interpretum Concilij de anno 1609. refert Marc. Ant. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapol. cap.* 110. & tangit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Septimò, quòd fiant oblationes. Octauò, quòd habeat ius baptizandi. Et quamuis ex hoc omnis Parochialis dicatur Curata, non ſic omnis Curata dici poteſt Parochialis, Hoied. *de incompat. beneſic. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. Rebuff. *d. verb. Parochiales Eccleſiæ,* Camill. Borrel. *d. tit.* 2. *de ſacroſ. Eccleſ. num.* 18.

21 De Diœceſibus autem, vel Parochiis conſtituendis ſciendum eſt. Primò quod ſtatutum eſt *in cap. Epiſcopi, cum ſeqq.* 80. *diſt. & in cap.* 1. *de priuil. & in Concil. Lateranenſ. ſub Leone X. ſeſſ.* 10. ne Epiſcopi in Caſtellis, neque in modicis Ciuitatibus conſtituerentur, ſed vt Preſbyteri per Caſtella, & modicas Ciuitates, atque villas ab Epiſcopis inſtituantur, atque ordinentur; ſinguli tamen per ſingulos titulos, atque loca; Epiſcopus verò ad honorabilem locum titulandus eſt nominandus, ne vileſcat nomen Epiſcopus, vt inquit Anacletus Papa *in d. cap. Epiſcopi,* 80. *diſt.* Leo quoque Summus Pontifex *in cap. illud, ead. diſt. Epiſcopalia,* inquit, *gubernacula, non niſi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus, ne viculis, vel obſcuris, aut ſolitarijs municipijs tribuatur Sacerdotale faſtigium,* Alzed. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *cap.* 6. *ex num.* 1. Sed poſtea diuerſis de cauſis aliud ſeruatum videmus.

22 Secundò, ſciendum quod ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 13. vt in locis illis, & Ciuitatibus, vbi Parochiales Eccleſiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant, ſed promiſcuè petentibus Sacramenta adminiſtrant, diſtincto populo in certas Parochias, vnicuique ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum Epiſcopus aſſignet, quod quidem Concilij Decretum vtique non comprehendit Parochias, quæ licèt certos fines non habeant, certum tamen populum, & per certas familias diſtinguuntur, vſque adeò, vt Sacramenta promiſcuè non adminiſtrentur, ſicut refert deciſum Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *num.* 96.

23 Vbi etiam propter locorum diſtantiam, aut difficultatem Parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt, nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus Epiſcopi conſtituere poſſunt, *cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific.* quibus pro victu, & ſuſtentatione noui Parochi fructus aſſignentur arbitrio Epiſcopi ad Eccleſiam matricem quomodocunque pertinentes, aut ſi neceſſe fuerit, compellat populum Eccleſiæ nouiter erectæ ad neceſſaria eidem Sacerdoti ſubminiſtranda, vt Concil. Trid. diſponit, *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 4. & *infra de Eccleſ. ædific.* libro ſequenti videbimus, quia hoc in loco de Iuriſdictione tantùm & Territorio loquimur.

24 Tertiò, non debent eſſe plures Eccleſiæ Baptiſmales in eiuſdem Parochiæ limitibus, vt antiqui Canones ſtatuerunt, de quibus *in cap. plures Baptiſmales, cum duobus ſeqq.* 16. *q.* 1. debet Baptiſmus à maiori Eccleſia accipi, ſecundùm antiquum Eccleſiæ ritum, qui hodie in nonnullis Ciuitatibus ſeruatur, in quibus à Cathedrali tantùm Eccleſia Baptiſmus ſumitur, & extra Vrbem à matricibus tantùm Eccleſiis, quæ inde matrices vocari videntur, quia animas per Baptiſmum regenerant, ſecundùm gloſſ. *in Clem. vnica, de Baptiſmo.*

25 Quartò, quòd vna Diœceſis non eſt in duas diuidenda, *cap.* 1. *diſt.* 10. *cap. vnic. diſt. vlt. cap. quoniam, de offic. ordin.* faciliùs enim duæ inuicem vniuntur quàm vna in dua diuidatur; quomodo autem diuidantur Diœceſes inter Epiſcopum hæreticum reuerſum, & eum, qui ei fuerat ſubſtitutus? docet Concil. African. *in cap.* 1. *de Paroch.*

26 Quintò, quòd Baſilicæ omnes per diuerſa loca conſtructæ, vel quæ quotidie conſtruuntur, in eius Ordinatione, & poteſtate perſiſtere debent, in cuius territorio ſunt poſitæ ſub anathematis pœna, quam irrogat Aurelian. Concil. *in cap.* 1. *cum ſeqq.* 10. *q.* 1. quòd ſi dubium emerſerit cuius ſit Diœceſis Eccleſia conſecranda, eam conſecrabit, qui prior ibi Pontificalia exercebat, *cap.* 1. *de relig. domib.* Et ſi Papa vniat Eccleſiam vnius Diœceſis Eccleſiæ alterius, nihil iuris in ea perdit Epiſcopus, cuius eſt Diœceſis, *cap.* 2. *eod. tit.* ſed de vnionibus Eccleſiarum *lib.* 3. *cap.* 16. agemus.

27 Sextò, quòd fines Diœceſum, vel Parochiarum, præſcribi non poſſunt, *cap. licet, cum ſeqq.* 16. *q.* 3. *cap. ſuper eo, de Paroch.* Balb. *de præſcript. part.* 6. *num.* 8. *verſ. decimus,* Parlad. *lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 1.

§. 17,

§.17.*num.*3. Menoch.*conf.*147.*num.*44. vbi hoc in-
telligit, quando limites sunt clare, & manifestè
distincti. Ratio est, ne aliàs admissa in proposito
finium præscriptione cum publico incommodo
oriatur confusio, tam inter Prælatos, quàm inter
subditos, vt intendit text. *in cap. quicunque, & in*
28 *d.cap.licet,*16.*q.*3. quæ ratio satis defendi potest si
aduertas fines Prouinciarum, Diœcesum & Paro-
chiarum in vtilitatem publicam, non priuata, sed
publica auctoritate constitutos, & distinctos fuis-
se, *cap.*1.*dist.*80.*cap.*1.13.*q.*1. intendit text.*in d.cap.*
*super eo,*ibi, *Ecclesiastica ordinatione institutos.*Conc.
Trident.*sess.*14.*de reform.cap.*9.*& sess.*24.*de reform.*
*cap.*13 *in fin.* vnde fines huiusmodi, quatenus fi-
nes sunt Iuris publici auctoritate, & vtilitate
constituti, vt in simili probat *l.id quod* 7. §.1. ibi,
limites, ff. de pericul.& commod.rei vendit. ac proin-
de immutabiles esse debent, & meritò præscribi
prohibentur, ne aliàs priuata cuiusque præscri-
bentis auctoritate sublatis antiquis passim noui
limites constituantur, & tam in iurisdictione,
quàm in reliquis ad publicam vtilitatem perti-
nentibus frequens detur occasio incertitudinis,
& confusionis. Id quod non ita contingit in fini-
bus prædiorum, qui non publici, sed priuati iu-
ris sunt, non publica, sed priuata vniuscuiusque
auctoritate, & voluntate instituuntur, & mutan-
tur, *l.*1. *C. finium regund.* & confusio, quæ timeri
potest, non ita principaliter publicum, sed magis
priuatorum continet detrimentum; sic sanè licet
intra fines Prouinciæ, Diœcesis, vel Parochiæ
admittatur præscriptio ad effectum, vt præscri-
bens intra illos obtineat iurisdictionem, vel iura
Episcopalia, seu Parochialia, vt colligitur ex reg.
cap.auditis, & cap.cum olim,& clariùs ex *cap.ad au-*
*res, de præscript. cap.*1 *eod.tit.lib.*6. nihilominus ta-
men fines ipsi præscribi non possunt ad effectum,
vt desinant esse, qui antea erant, vel restringan-
tur, & alij extendantur, & sint vbi non erant;
quia ratio prædicta, & citati *cap. super eo*, prohi-
bitiu non offenditur, vbi manentibus finibus, sicut
antea intra illos præscribitur.

29 Si verò non sint certi Diœcesum, vel Paro-
chiarum fines, præscribuntur spatio 30. anno-
rum, quod intra limites tantùm eiusdem Pro-
uinciæ locum habet, *cap.*1. *cum seqq.*16. *q.*3. Hie-
ron. de Monte *de finib.regund.cap.*107.*num.*2. Me-
30 noch.*d.cons.*147. *num.*44. Sed si Episcopus locum
alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ
vnionem, eum præscribit spatio trium annorum,
nisi intra hunc terminum repetatur, *cap.* 1. *de*
præscript. Balb.*de præscript.*1.*part.quartæ,q.*1. *in fine.*
Couar.*in reg. possessor. part.*2. §.11. *num.*8. Mench.
*illustr.cap.*72.*num.*6. Anastas.Germ.*animaduers.lib.*1.
*cap.*20. *per tot.*

31 Septimò, quòd multis modis probantur fines
Diœcesum, de quibus *in cap. cum causam* 13. *de*
probat. primò per libros antiquos, vt aduertunt
per illum text. Duen.*reg.*157. Socin.*reg.*294. Cass.
*in catal. gloria Mundi, part.*5. *consid.*28. *vers. vnde.*
Gam. *Lusit. decis.* 337. Valasc. *de Iur. emphyt. q.*9.
*num.*26. Mascard.*de probat. concl.*396. Ioseph. Lu-
douic.*tom.*3.*commun.opin.tit.de lib.mercat.concl.vnic.*
vers. amplia 31. Cald. Pereira *de empt. & vendit.*
cap. 21. *num.* 20. etiam Historiarum, & Chroni-
corum, si illis à Maioribus nostris fides adhibita
sit, Cassan.*in d.catal.gloriæ Mundi, p.*10. *consid.*46.
ad fin. Gutier. *pract. lib.*3. *q.*13. *num.*23. Menoch.
*consid.*378. *num.*8. Mascard.*de probat.*105.*num.*9. *&*
32 *conclus.* 396. *num.*6. Historiæ enim sunt scripturæ
priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama fidem assu-
mere dicuntur, Mench.*d.cap.*84.*num.*16. ac proin-
de maximam fidem eis esse adhibendam tradunt
Capiteq.*decis.*190.*p.*2. Xuar.*alleg.*8. *num.*21. De-
cian.*cons.*21.*n.*19. *vol.*1. Baraon. *in annot.ad Palat.*
*in introd. rubr. de donat.inter vir. & vxor. num.*2.*lit-*
tera A. Io.Garc.*de nobilit.cap.*18.*num.*10. Salgado
*de protect. Regia, tom.*1. *part.* 3. *cap.*10. *num.* 278.
Vnde tabulas geographicas, & Mappas probare 33
confines censuit Rota *in Clusina Postæ Puteoli* 14.
Decembris 1618. *coram bon.mem. Buratto,* inter eius
impressas, *decis.*367.*num.*1. dummodò Mappæ sint
factæ seruatis seruandis, aliàs parum, aut nihil
probant, Rot.*in nullius, seu Aprutina Iurisdictionis*
20. *Martij* 1624. *coram bon. mem. Dunozetto sen.*
Secundò, probantur confinia per lapides, seu co- 34
lumnas terminorum, quibus litteræ incisæ sunt,
vt per Mich. Grass.*tom.*1 *commun.opin.lib.*3. *tit.*26.
*num.*6. *pag.*429. Kirchou.*lib.*4.*tit.*9.*n.*188.*pag.*498.
Card.Tusch.*tom.*2.*litt.C.concl.*700.*num.*4. Menoch.
*cons.*21.*num.*30. *& cons.*112.*n.*67. *cum seqq.* Valasc.
*d.q.*9. *num.*28. Mascard.*d.concl.*329.*num.*10. Cald.
Pereira *de empt. & vend. cap.*21. *num.*20. *&* 21. vbi
*num.*23. quòd etiam probantur per priuilegia an-
tiqua, & *num.*29. per custodiam locorum. Tertiò, 35
per Instrumenta pro confinibus facta, Brun.à So-
le *in locis communibus, verb. confinia*, Mascard. *con-*
*clus.*394. Cald. Pereira *d.cap.*21.*num.*28. Valasc.*d.*
*q.*9.*num.*21. vbi *num.*22. resoluit, quòd instrumen-
ta facientia mentionem de confinibus enunciati-
uè, veluti dicendo, quòd vendita fuit talis domus;
cui ab aquilone cohæret domus Titij, & est in
tali Castro, vel Territorio, non probant illa con-
finia esse eorum, quæ nominantur, nisi agatur de
probandis finibus antiquis, de quo etiam Mascard.
*conclus.*394. *à num.* 1. Ex enunciatiuis verò plu- 36
rium instrumentorum iunctis adminiculis pro-
bantur confinia. Rot.*decis.*683.*num.*4. *in fin.* apud
Farin. *part.*1. *recent.* Quartò, per testes, quamuis 37
sint de auditu. Mascard.*concl.*395. Roman.*cons.*92.
*sub num.*1.*vol.*4. Hieron. de Monte *de finib.regund.*
*cap.*51. Farin.*in praxi crimin. part.*2. *q.*69.*num.*130.
Cald.Pereira *d.cap.*21.*num.*15. quod absque dubio
locum sibi vendicat in testibus, qui non simpli-
citer dicunt audiuisse ab antiquis, sed expressè
testantur audiuisse ab eorum Maioribus, quorum
aliquos nominant. Crauet.*de antiq.tempor.vers.Vi-*
*so de fama, num.*12. Hieron. de Monte *d.cap.* 51.
*num.*9. Mascard. *dict.concl.*395. *num* 7. & probant,
quamuis singulares sint Mascard. *concl.* 395. *n.*21.
*& concl.*753.*num.*49. dummodo rationem reddant
dicti sui, Mascard.*d.concl.*395.*num.*3. *& concl.*369.
*num.*24. Farin.*d.part.*2.*q.*70.*num.*186. Quintò, per 38
famam publicam, & antiquam, Ruin.*cons.*92.*n.*2.
*vol.*4. Hier. de Monte *d.tract.de finib. regund. c.*55.
*num.*10. *& cap.*66. *num.*1. Xuar. *alleg.*6. *n.*9. *&* 10.
Grat.*resp.*138.*num.*11.*vol.*1. Ias.*in l.Prætor,num.*25.
ff.de eden. Dec.*in cap.*1 *de appellat.* vbi Franch.*n.*1.
idem Dec.*in cap.veniens,il* 1.*n.*12. *de testib.* Afflict.
*decis.*277. *num.*2. Cassad. *decis.*2. *de probat. num.*2.
Tiraq.*de Iure primog. in præfat. num.*103. Mascard.
conclus. 96. Duen. *reg.* 299. *vers. limita* 7. Mench.
illustr. d. cap. 84. *num.*16. Illud demùm aduertere 39
oportet, in probandis antiquis confinibus admitti
plures probationes imperfectas ad constituen-
dam vnam perfectam, vt probat *dict.cap.cum cau-*
sam, & resoluunt Hieronym. de Monte *dict. tract.*
*de finibus regund.cap.*52.*n.*2.*&* 4. Menoch.*cons.*147.
num 48. Mascard.*conclus.*343.*num.*2. *& seqq.* Card.
Tusch.*d.littera C. conclus.*70. *num.*1. Mench.*illustr.*
quæst.

quæst. cap. 84. *num.* 17. Rot. *decis.* 334. *num.* 1. apud
Farin. *part.* 2. *recent.* vbi censuit in probatione con-
finium, quæ est difficilis, attendi adminicula, &
40 ideò sufficere leuem probationem, licèt non sit
omninò plena, tenent Hieronym. de Monte *dict.*
tract. cap. 50. *num.* 2. *cum seqq.* Paris. *cons.* 104. *n.* 24.
& cons. 107. *num.* 7. *&* 8. *vol.* 1.

41 Si verò quis prætendat Ecclesias aliquas ab
alio detentas ad suam Parochiam pertinere, eas
non debet propria auctoritate inuadere, etiamsi
plebes consentiant; sed per causæ discussionem
exposcere, alioquin causæ suæ damnum patietur,
vt dicitur in Mileuitano Concilio, de quo *in cap.*
placuit 16. *q.* 6. Si verò contingat dominia, aut
Regna temporalia mutari, Diœcesum fines, &
diuisiones non sunt immutandæ: neque enim
Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis
aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Pa-
pa *in cap. hæc quippe, in fine* 3. *q.* 6. *& in cap.* 1. *di-*
stinct. 10. super Iure Parochiali percipiendo, assi-
stentiam Iuris habent Parochi intra fines sua-
rum Parochiarum, Abb. *in cap. dilecti, num.* 4.
vers. sed dubitatur, de offic. Ordin. Rot. *decis.* 256.
num. 1. *part.* 1. *recent.* proindeque ex sola Iuris as-
sistentia, nulla etiam concurrente possessionis
probatione, manutentio illis esset concedenda, vt
fuit dictum *in Taurinen. decimarum vltima Apri-*
lis 1604. *coram Seraphino*, inter eius impressas,
decis. 1497. quoniam hæc Iuris assistentia in Iu-
dicio retinendæ summariissimo sola sufficeret,
si versatemur in Iurisdictionalibus, in quibus
terminis loquuntur decisiones 273. *num.* 1. *&* 382.
42 *num.* 1. *&* 501. *ex num.* 1. *p.* 2. *recent.* Sed in aliis
causis non iurisdictionalibus nunquam Rota
consueuit ex sola Iuris assistentia manutentio-
nem impartiri, & pluries proposita illa causa
Taurinen. Rota nunquam resolutioni prædictæ
coram bon. mem. Cardinali Seraphinò inhærere
voluit, & signanter *in Reatina decimarum* 4. *De-*
cembris 1606. *coram Iusto, & in Mediolanen. deci-*
marum 9. *Iunij* 1610. *coram R.P.D. Pirouano, & in*
Mediolanen. quarta funeralium 14. *Martij* 1622. *co-*
ram R.P.D. Merlino.

43 Ius autem Parochiale consistit in pluribus,
44 quæ similiter referemus. Primò enim ad Ius Pa-
rochiale pertinet, quòd nullus alterius Paro-
chiæ subditum iudicet, vel condemnet, qua de
re sic inquit Calixtus Papa *in cap.* 1. 9. *q.* 2. *Nullus*
alterius terminos vsurpet, ne alterius Parochiarum iu-
dicare, aut excommunicare præsumat, quia talis iudi-
catio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel dam-
natio, nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam
nullus alterius Iudicis, nisi sui sententia tenebitur, aut
45 *damnabitur.* Si autem Clericus vnius Diœcesis
in aliena delinquat, iudicari poterit ab Episcopo
apud quem delinquit, sed vsque ad sententiam
tantùm exclusiuè, quam nisi proprius Episcopus
dare non potest, & exequi, *cap. postulasti* 14. *de foro*
compet. D. Barbos. *in l. hæres absens, §.* 1. *in art. de foro*
delicti, num. 5. *&* 6.

46 Præcipit quoque Carthaginen. Concil. de quo
in cap. placuit, il 2. 7. *q.* 1. vt nullus Episcopus alienas
plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum super-
egrediatur in Diœcesi Collegam suum. Secundò,
vt nullus in aliena Diœcesi, vel Parochia spiritua-
lia, aut Sacramentalia administret, vel ea subditis
alienis communicet; est enim constitutum *in cap.*
Episcopus in Diœcesi, 7. *q.* 1. *& in c. nullus, de Paroch.*
& sæpè alibi, vt Episcopus in aliena Diœcesi Epi-
scopalia non exerceat, sine consensu proprij Epi-

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

scopi, sicut est Ordinum Collatio, Ecclesiarum, vel
aliarum rerum consecratio, Chrismatis confirma-
tio, & alia huiusmodi, quæ suprà *hoc eod. lib. cap.* 11.
exposuimus. Verùm si Episcopi, vel Presbyteri,
visitandi causa, ad alterius Ecclesiam venerint,
præcipit Carthagin. Concil. *in cap. Episcopi* 7. *q.* 1.
vt in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum
faciendum, quàm ad oblationem consecrandam
inuitentur. Præterea Parochiani alieni, qui pro-
prium contempserint Sacerdotem, non sunt ad
Missas admittendi, *cap.* 2. *de Paroch.* dicitur etiam
in Agathen. Concil. de quo *in cap. si quis etiam, de*
consecrat. dist. 1. Parochialem Ecclesiam, maximè in
Pascha, & in Natali Domini, in Epiphania quo-
que, & Ascensione eiusdem, ac Pentecoste, in Na-
tali S. Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in
festiuitatibus habentur, visitãdam esse, nec Missas
his diebus in priuatis Oratoriis celebrandas esse,
vel audiendas similiter, ad Sacramenta, & Pœni-
tentias accipiẽdas Parochialis Ecclesia est adeun-
da, *cap. placuit* 9. *q.* 2. *cap. in sacris* 16. *q.* 1. *cap. omnis*
vtriusque sexus, de Pœnitent. & remiss. in quibus ex-
plicandis non immoror, quia de omnibus latè dixi
de officio, & potest. Parochi, cap. 11. 19. *&* 20. ac
proinde præcipitur *in Clem. Religiosi, in princip. de*
priuileg. sub pœna excommunicationis ipso Iure
incurrenda, omnibus Religiosis, ne sine Paro-
chialis Presbyteri licentia speciali talia vnquam
præbere, aut ministrare præsumant, eisque man-
datur in virtute obedientiæ, & sub interminatio-
ne maledictionis æternæ, ne verbis, aut alio modo
retrahant laïcos ab Ecclesiarum suarum frequen-
tia, vel accessu, dixi latè *d. tract. de officio & potest.*
Parochi, cap. 17. *à n.* 40. Priuilegia enim Regulari-
bus, aut aliis Ecclesiis concessa super rebus Diui-
nis, sine præiudicio Iuris Parochialis concessa in-
telliguntur, *cap. in his, de priuileg.* iunctis latè ad-
ductis per me *d. tract. cap.* 10. *num.* 1.

Tertiò, vt decimæ secundùm Canones, & lo- 47
corum consuetudinem Ecclesiæ suæ Parochiali
ab his, qui ad id tenentur, integrè, ac legitimè
persoluantur, *cap. cum contingat, de decim.* ibi; *Quod*
cùm perceptio decimarum ad Parochiales Ecclesias de
Iure communi pertineat, & cap. cùm in tua, eodem tit.
ibi, *alioquin Parochialibus exoinantur ad quas de Iure*
communi spectat perceptio decimarum. Castr. *cons.* 38.
per tot. p. 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 75.
Seraphin. *decis.* 1449. *num.* 5. Gregor. XV. *decis.* 519.
num. 2. Rot. *in Nouarien. decimarum* 7. *Maij* 1627.
coram R. P. D. meo Pirouano, & infrà *lib.* 3. *cap.* 22.
de decim. latius ostendemus, vbi etiam de obla-
tionibus hoc ipsum resoluemus, de quibus, quoad
hoc propositum, adest optima S. Rotæ decisio *in*
Lunen. Sarzanen. oblationum, 8. *Februarij* 1627. *co-*
ram R. P. D. Merlino. Similiter, vt sepultura cu-
iusque apud suam Ecclesiam fiat, & oblationes
pro anima, & quarta funeralium Parochiali Ec-
clesiæ soluatur, sicut *lib.* 2. *cap.* 10. *de sepulturis*, ple-
niùs exponemus.

Quartò, vt Ecclesia maior, sicut antiquitus à 48
SS. Patribus fuit constitutum, *in cap. sicut antiqui-*
tus 17. *q.* 4. per circuitum quadraginta passus ha-
beat, Capellæ verò, vel minores Ecclesiæ trigin-
ta; qui autem confinia earum confringere tenta-
uerit, aut personam hominis, vel bona eius inde
subtraxerit, excommunicationis sententia lige-
tur, vt pleniùs *lib.* 2. *cap.* 3. *de immunit. Eccles.* di-
cemus.

Fit autem aliquis de Parochia, vel Diœcesi al- 49
terius per domicilium, quod ibidem contrahat,

sicut in Triburien. Concil. de quo *in cap. vbicunque, ad fin. 13. q. 2.* legitur his verbis: *Si quis de Prouincia ad Prouinciam transiret, & ibi domicilium sibi collocaret, liber factus à ditione prioris Iudicis, Iurisdictioni illius Iudicis subycceretur, in cuius Prouincia sedem sibi eligeret*, quoad collationem Ordinum, &
50 in iudicio, in quo ageretur de substantia, aut de statu personæ, in his enim requiritur contractum domicilium, vt suprà, in collatione verò Sacramentorum, & in censuris imponendis, ac correctione, quisque eius est subditus, in cuius Diœcesi, vel Parochia tunc temporis reperitur, per text. *in cap. illa, dist. 12.* vbi sic habetur, *Ad quamcunque Ecclesiam veneris, eius nomina serua*, vbi gloss. notat illud Prouerb. *Cum fueris Romæ, Romano viuito more*; ac proinde tenetur ad ieiunia, quæ in ea indicta sunt, quamuis per duos, vel tres dies *ibidem* detineatur, *cap. consilium, de obseru. ieiun.* Conar. *lib 4. variar. cap. 20. num.* 8. Nauar. *in man. cap. 13. num. 5. & cap. 23. num. 120.* Ortiz *in summ. cap. 19. mand. 2. num. 12. in fin.* Mexi. *in tract. tassæ panis, conclus. 5. num.* 80. Malder. *in p. 1. q. 96. art. 5. circa fin. pag. mihi* 409. Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 8. & de legib. lib. 3. cap. 33. n. 3.* Salas *eod. tract. disp. 14. sect. 4. num.* 415. Ioan. de la Cruz *in direct. Conscient. p. 1. precept. 3. art. 4. disp. 9. concl. 1.* etiamsi secluso scandalo non teneri viatorem seruare ieiunium, vel dies festos alicuius loci per quem transit, existimauerint Veg. *in sum. tom. 1. cap. 14. cas. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 4. cap. 12. num.* 136. Azor. *instit. moral. lib. 7. cap. 19. q. 4.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 2. diffic. 33. num.* 8. Bonacin. *de legib. disput. 1. q. 1. punct. 6. num. 49. & disp. vlt. q. 1. punct. 6. n. 6.* Ioan. Sancius *in select. disp. 44. n. 31.* Qui verò discedit manè ex oppido domicilij, vbi est ieiu-
51 nium, peruentus ad locum vbi non est ieiunium, non potest quidem in loco domicilij vesci carnibus, potest tamen sumere ientaculum, quia non tenetur illo die abstinere à secunda refectione, cùm in loco, in quo peruenturus est, possit secundò, & tertiò comedere; ergo potest primam refectionem sumere manè antequam discedat. Ita Less. *de Iustit. lib. 4. cap. 2. dub. 8. n.* 88. Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 18 n. 22.* Portel. *in addit. ad dub Regularia, verb. Ieiunium, num.* 2. Nald. *in sum. verb. Ieiunium, num.* 2. Filliuc. *part. 2. tract. 27. cap. 6. num.* 109. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tom. 1. tract. 10. cap. 4. n. 22.* Villalob. *d. tract. 2. diffic. 34. n. 3.* vbi sic ait. *El que sale de su lugar donde se ayuna, y llega la hora de la Cena à otra a donde se come carne la puede Cenar a lli y a vn podria antes de salir de su lugar se tiene por cierto, que ha de ir al lugar, donde no se ayuna, almorzar en su Casa por la mañana con que no coma carne entonces.* Addit vlterius Ioan. Sancius *in select. disp. 54. num.* 28 hoc etiam verum esse, quamuis nocte sit peruenturus ad proprium Oppidum, à quo manè exiuit, & vbi ieiunium seruabatur, nam cùm ipse ferè per totum diem fuerit in loco, vbi non ieiunabatur, potuit licitè pluries comedere, cum quo ieiunium nequit seruari, erit tamen adstrictus sero in Oppido reuertente à carnibus abstinere.

52 Notandum est tamen, quòd ille, qui in die festo Patriæ se transfert ad alium locum, vbi dies festus non est, laborandi causa, non tenetur prius Missam audire, si in ipso manè diei festi exit, quia talis homo non tenebatur audire Sacrum, nisi vsque ad meridiem; ergo si intra meridiem, exeat Sacro non audito, non peccat; & ita ducent. Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 18. num. 21.* Less. *de Instit. lib. 4. cap. 2. dub. 8. num. 56.* Malder. *in p. 2. q. 96. art 5.* Fagundez *in præcepta Decalogi, præcept. 1. lib. 1. cap. 7. num. 13.* Quicquid in contrarium asserant Emman. Sà *verb. Festum, num.* 8. Nald. *in summ. eod. verb. etiam num.* 8. Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 1. cap. 7. § 1. num. 14.* Filliuc. *tract. 27. cap. 27. num. 111.* Vnde Fagund. *dict. cap. 7. num. 8.* infert posse aliquem laborare diebus festis de 53
præcepto Episcopi, & ieiunia eius non seruare intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi, si ibi sit locus exemptus ab illius iurisdictione; & hine etiam Henriq. *in summ. lib. 13. cap. 26. §. 1.* Auil. *de censur. p. 2. cap. 3. dub. 5.* colligunt excommunica- 54
tionem Episcopi pro tota Diœcesi non ligare eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi qui censuram fert.

Capvt XXI.

De Dignitatibus Ecclesiasticis in genere.

Svmmarivm.

1 *Ecclesiasticarum personarum, quæ sunt diuino cultui mancipatæ, triplex est ordo.*
2 *Dignitates quædam in Ecclesiis præsertim Cathedralibus ad conseruandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam institutæ fuerunt.*
3 *Vocati ad Dignitates tales esse debent, qui suo muneri respondere possint.*
4 *Dignitates nouæ in Ecclesia Cathedrali institui non possunt absque Apostolica auctoritate, distinguendo, vt num. 5.*
6 *Dignitatum Ecclesiasticarum aliæ sunt collatiuæ, aliæ electiuæ.*
7 *Dignitates in dubio censentur esse electiuæ.*
8 *Archidiaconatus, & Archipresbyteratus Collegiatæ de Iure sonant in Dignitatem.*
9 *Archipresbyter de Iure sonat in Dignitatem si Collegium, Conuentum, vel duas Capellas, aut saltem prærogatiuam in Cathedrali, aut præeminentiam in Collegiata habuerit, alias secus.*
10 *Dignitas dicitur vbi est iurisdictio.*
11 *Beneficium dicitur habere Dignitatem quando quis habet administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione.*
12 *Dignitatem quis habere dicitur, qui habet nomen Dignitatis, & prærogatiuas sedendi ante alios tam in Choro, quàm in Capitulo, licèt non habeat iurisdictionem.*
13 *Archidiaconus Parmæ licèt nullam administrationem, nec vllum Officium exerceat de rebus pertinentibus ad Archidiaconum, tamen in Ecclesia Dignitatem censetur habere.*
14 *Dignitates ex consuetudine vel institutione Ecclesiæ dignoscuntur.*
15 *Consuetudo signat locum sedendi, eundi, & standi.*
16 *Consuetudo plurimum operatur ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia.*
17 *Fama publica & communis reputatio plurimum operatur ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia.*
18 *Dignitas qualiter probetur esse talis, ostenditur.*

19 Digmta

19 *Dignitatum nomina, quas consuetudo, vel Ecclesiæ institutio tales effecit, quæ sint referuntur.*

20 *Dignitas, Personatus, & Officium inter se differunt.*

21 *Dignitas annexum habet Officium, vel rerum Ecclesiasticarum administrationem cum iurisdictione etiam in modicis causis.*

22 *Dignitatem habere est habere iurisdictionem in foro exteriori.*

23 *Vicarius Episcopi, qui habet iurisdictionem, quare Dignitatem non habet.*

24 *Officium simplex cum perpetua rerum administratione quandoque Dignitas appellatur secundum consuetudinem Ecclesiarum.*

25 *Personatus est quædam prærogatiua in Ecclesia post existentes in Dignitate, sed non est Dignitas.*

26 *Præeminentia sola non ponit quem in Dignitate.*

27 *Personatus vnde habuit originem, ostenditur.*

28 *Officium simplex in Ecclesia est quid diuersum à Dignitate, & Personatu.*

29 *Officium non est Dignitas etiamsi haberet quis ratione Officij administrationem aliquarum rerum, sine tamen aliqua prærogatiua in Choro, & in Capitulo vltra alios sui Ordinis.*

30 *Officio quando esset annexa Dignitas tunc Officium diceretur habere Dignitatem.*

31 *Officium habere dicitur largo modo omnis, qui habet aliquod onus, vel curam, seu administrationem, aut custodiam.*

32 *Præpositura non est Dignitas ad Officium, etiamsi sederet ante omnes in Choro, nisi ex constitutione Ecclesiæ, vel de consuetudine loci aliud fuisset institutum, vel sit prima in Cathedrali, aut Collegiata.*

33 *Sedendi præeminentia est signum Personatus, non Dignitatis.*

34 *Primiceriatus est Officium, non Dignitas, nisi quando probatur ipsum communi opinione habitum fuisse pro Dignitate.*

35 *Plebania Officium appellatur, nõ Dignitas, etiamsi Plebanus haberet curam animarum cum aliqua iurisdictione.*

36 *Plebania quando esset Collegiata, ipsiúsque Ecclesiæ Plebanus esset caput, haberétque præeminentiam, & iurisdictionem in Canonicos Ecclesiæ, tunc diceretur Dignitas.*

37 *Priores tunc demum censentur esse in Dignitate constitui si sunt Collegiati, & habent præeminentiam, vel iurisdictionem in Ecclesia.*

38 *Decanatus acceptus pro simplici beneficio non est nomen Dignitatis, nisi habeat iurisdictionem, aut nisi pro Dignitate habeatur in Ecclesia.*

39 *Decanus de Iure nullam habet iurisdictionem cum careat iure Prælaturæ in Capitulo, cuius ipse est pars.*

40 *Decanus dum locum Archipresbyteri in Ecclesia obtinet tanquam subrogatus eadem potest quæ Archipresbyter; & hac ratione dicitur Dignitas.*

41 *Doctores referuntur de officio, & auctoritate Decani agentes.*

42 *Cantoria de Iure communi non est Dignitas, sed Officium simplex.*

43 *Thesauraria non est Dignitas, sed Officium.*

44 *Episcopatus est culmen & fastigium Dignitatum.*

45 *Episcopatus in odiosis appellatione Dignitatis non continetur.*

46 *Dignitatum Ecclesiasticarum quædam habent curam animarum annexam, quædam verò minimè.*

47 *Ad Dignitates, quibus cura animarum, etiam iurisdictionalis, subest, nullus est promouendus, qui saltem 25. suæ ætatis annum non attigerit.*

48 *Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem 25. annorum inceptorum.*

49 *Dignitati si accessoria vnita sit cura, eam obtinens non debet necessario attingere 25. ætatis annum.*

50 *Ad Dignitates, quibus animarum cura nulla subest, requiruntur 22. anni completi.*

51 *Ætas ad Dignitates Ecclesiarum inferiorum requisita remanet in dispositione Iuris communis.*

52 *Dispensare non potest Episcopus super ætate requisita ad Dignitates Cathedralium, quibus animarum cura nulla subest.*

53 *Ad Dignitatem Ecclesiasticam nullus recipiendus est, nisi qui eo Ordine sacro, quem Dignitas illa requirit, aut sit initiatus, aut in tali ætate, vt infra tempus à Iure statutum valeat initiari.*

54 *Professionem Fidei facere tenentur prouisi de Dignitatibus, & Canonicatibus in Cathedralibus Ecclesiis à die adeptæ possessionis saltem intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eius generalis Vicarij.*

55 *Professio Fidei potest fieri coram Vicario etiam Episcopo non impedito.*

56 *Professio Fidei potest fieri per Procuratorem speciali mandato constitutum.*

57 *Dignitates, & Canonicatus Cathedralium Fidei professionem facere tenentur, siue sint seculares, siue Regulares; & siue sint subiecta, siue exempta, vt num. 58.*

59 *Professionem Fidei omittere non tenetur qui eam omisit in adeptione similis Dignitatis.*

60 *Prouisus de Dignitate Sede Episcopali vacante tenetur facere Fidei professionem.*

61 *Prouisus de Dignitate siue per obitum, siue per resignationem tenetur facere professionem Fidei.*

62 *Monitio de necessitate non requiritur ad faciendam Fidei professionem.*

63 *Coadiutores Dignitatum durante coadiutoria non tenentur facere professionem Fidei.*

64 *Portionarij, & alij prouisi de Capellanijs in Ecclesia Cathedrali non tenentur facere Fidei professionem.*

65 *Dignitates Ecclesiarum Collegiatarum non tenentur facere professionem Fidei.*

66 *Professio Fidei fieri debet intra duos menses ad minus à die captæ possessionis Dignitatis in Cathedrali.*

67 *Terminus duorum mensium datus ad faciendam professionem Fidei non currit prouiso, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat.*

68 *Prouisus tenetur probare se fecisse Fidei professionem quando Ordinarius super illa inquirit.*

69 *Professio Fidei omissa creditur si pars dicat illam fecisse, dummodo collatio beneficij sit decennalis.*

70 *Professionem Fidei omittens peccat mortaliter, nisi per ignorantiam, seu inaduertentiam illam non fecerit.*

71 *Fructuum amissionem incurrit Fidei professionem non omittens debito tempore.*

72 Professionem Fidei non omittens inter duos menses minimè tenetur fructus amissos restituere donec condemnetur, contra citatos n.73.

74 Districtiones quotidianæ non amittuntur ob non factam Fidei professionem.

75 Fructus amissi ob non factam Fidei professionem cui assignandi & applicandi sint, ostenditur.

76 Fructus amissos ob non factam Fidei professionem non potest condonare Ordinarius.

77 Professionem Fidei omittens non potest quoad fructus amissos retinendos regula de annali se tueri.

78 Professionis Fidei omissio non excludit prouisos circa titulum, & proprietatem, nec tollit omnino possessionem, sed impedit illius effectum.

79 Possessio adepta per prouisum, qui tenebatur facere professionem Fidei, est manutenibilis.

80 Ordo, & gradus inter omnes Ecclesiasticas Dignitates, & Personatus, siue Officia in sedendo, dupliciter consideratur.

81 Episcopales functiones absente Episcopo pertinent ad primam Dignitatem, non autem ad hebdomadarium.

82 Processiones Ordinandi munus intra, & extra ciuitatem absente Episcopo habet prima Dignitas, nisi Vicarius sit præsens, quia ad ipsum spectabit, vt num.83.

84 Dignitas prima est, & vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius generalis sedeat in suo loco.

85 Dignitas prima in Collegiata, quæ caput est Capituli, præcedit Canonicus Cathedralis vt singulis incedentibus.

86 Inter eiasdem gradus personas qui maiores sunt Ordine, & in eo Ordine antiquiores alijs in sedendo, & incedendo præferuntur.

87 Canonici, qui in Ordine Presbyterali constituti Canonicatum Presbyteralem obtinuerint in Choro, Capitulo, Processionibus, &c. præcedere debent Canonicis in Diaconatu, & Subdiaconatu constitutis.

88 Consuetudo Ecclesiæ, vt quis obtineat locum secundum tempus admissionis, licèt Præbendæ sint distinctæ, est obseruanda.

89 Consuetudo Ecclesiæ seruanda est circa vocem, & locum in Capitulo inter Dignitates, & Canonicos Præbendatos, & non Præbendatos.

90 Cæteris paribus in Ordine ille erit præferendus, qui prior per se cœperit Ecclesiæ deseruire, vel præuenit in antiquiori possessione, vt num.91.

92 Dignitas noua in Ecclesia instituta debet eum locum habere, quem similis Dignitas in alijs vicinis ciuitatibus obtinet.

93 Dignitates non supplent vices Canonicorum, & aliorum inferiorum, sed benè inferiores pro Dignitatibus.

94 Dignitas si obtineat ex consuetudine simul Canonicatum, vel Portionem, debet munera his incumbentia adimplere, etiamsi talia sint a quibus Dignitates alioqui immunes sunt.

95 Dignitates, qui habent Præbendas cum onere cantandi Euangelium seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus.

96 Dignitati, vel Canonico solemniter celebranti Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alij inferiores inseruire debent.

97 Dignitatem, & Canonicatum in eadem Ecclesia legitimè obtinens tenetur vtrinsque onera subire, nisi seruitia simul ita concurrant, vt ab vna persona eodem tempore nequaquam præstari possint.

98 Dignitas prima post Pontificalem potest absente, vel impedito Episcopo celebrare Missas solemnes, & alias functiones facere, quas Episcopus celebraret, seu faceret si præsens esset, & hoc non ex obligatione, sed ex sua voluntate, & deuotione, vt num.99.

100 Dignitas prima si velit functiones Episcopales facere, debet etiam Missam cantare.

101 Dignitas prima si noluerit, vel non potuerit per se functiones Episcopales facere, id alteri suo arbitrio delegare non potest, sed ad secundam spectabit, nisi consuetudo sit in contrarium.

102 Episcopus non potest Missas solemnes, & functiones Episcopales si sit impeditus, vel absens, alij delegare quàm primæ Dignitati.

103 Vicarius Episcopi, nec Episcopo absente, nec Sede vacante potest functiones Episcopales facere, & Missas solemnes celebrare.

104 Dignitas prima debet exercere Officium Presbyteri assistentis, nisi esset impedita.

105 Aspersoriam aquæ benedictæ debet Dignitas prima, vel primus Canonicus porrigere Episcopo venienti in porta Ecclesiæ.

106 Dignitas primi loci debet ministrari Episcopo ingredienti aquam benedictam, & Crucem offerre, etiamsi non ad illius Ecclesiam processio dirigatur.

107 Dignitas prima sedere debet à dextris Episcopi etiam in Collegiatis Ecclesiis celebrantis.

108 Dignitates in Choro sedere debent ab vna parte Chori vnà cum Canonicis Presbyteris, ab alia verò Canonici, Diaconi, & Subdiaconi.

109 Vicarius generalis quando est præsens absente Episcopo, Dignitates in Choro ita sedere debent, vt si primus locus super omnes Dignitates in dextero Altaris detur Vicario, à parte sinistra primus locus detur Archidiacono primæ Dignitati, secunda verò Dignitati tertius locus apud Vicarium.

CCLESIASTICARVM persona- 1
rum, quæ sunt Diuino cultui mancipatæ, triplex est ordo; quædam enim præcipuæ sunt curæ animarum addictæ, & dicuntur Prælati, vel Pastores, de quibus hactenus disseruimus. Quædam autem ex officio suo Diuinis tantùm recitandis Officiis, seu decantandis laudibus in Ecclesia incumbunt, in nonnullis rebus Episcopo in Diuinis seruiunt. Hi sunt habentes Ecclesiasticam Dignitatem. Aliæ sunt Ecclesiasticæ personæ, quæ sine animarum cura, & absque Dignitate sunt in Ecclesia, Diuinis tamen in sacro Ordine Officiis adstringuntur, qui Clerici simpliciter nominantur. Primi gradus personæ dicuntur præcipuè habere curam, secundi verò Dignitatem, tertij Ordinem Clericatus; omnes verò officium, & omnes habent Ordinem Clericatus. De primis iam egimus, nunc de secundis agendum est, postea verò de Clericatus Ordine differemus.

Sciendum est igitur primò, quòd Dignitates 2
quædam in Ecclesiis præsertim Cathedralibus, ad conseruandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam institutæ fuerunt, vt qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, atque Episcopos opera, & officio iuuarent, *cap. hi quoscunque*, 1.q.1. Vnde meritò, qui ad 3
eas vocantur, tales esse debent, qui suo muneri respon

respondere possint, vt ait Concil. Trident. sess. 24. de
4 reformat. cap. 12. Institui autem non possunt nouæ
Dignitates in Ecclesia Cathedrali absque Apo-
stolica auctoritate, vt tradunt gloss. verb. concessi-
mus, in cap. cùm olim, de consuet. vbi Imol. n. 1. gloss.
verb. omnes, in cap. 1. dist. 22. recepta per Mandos. de
Signat. gratia, tit. exactiones, num. 1. col. 1. vers. pro noua
creatione, Roman. in l. Imperium, sub n. 2. vers. Item
potestatem interponendi auctoritatem, ff. de iurisd. omn.
iud. Felin. in cap. cùm accessissent, à n. 14. de constit. vbi
quòd Episcopus potest antiquam Dignitatem re-
staurare, si accedat Capituli consensus, & congrua
dos assignetur, Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. q. 31.
n. 1. & 2. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Beneficium,
vers. ad Dignitates pag. mihi 36. vbi testatur sic fuis-
se ab Vrbe responsum, Aloys. Ricc. in praxi rerum
fori Eccles. decis. 382. in 1. edit. aliàs resolut. 322. in
2. edit. Moner. de Conseruator. cap. 5. n. 96. & sequi vi-
detur Filliuc. tract. 41. de benef. c. 3. n. 141. Alij verò,
vt sunt Innoc. referens gloss. verb. concessimus, in
cap. cùm olim, de consuet. & Seluam de benef. part. 1.
q. 4. num. 18. & part. 4. q. 7. num. 120. cas. 116. vbi ci-
tat Bertachin. & alios, existimant posse Episco-
pum huiusmodi inferiores Dignitates creare.
5 Ego tamen sub distinctione sic rem hanc esse
componendam iudico? Vel enim Dignitas, quæ
est erigenda, est omninò noua, quippe quæ aliàs
non reperitur in Ecclesia, & tunc non potest crea-
ri sine licentia Papæ: quo casu intelligendi ve-
niunt text. in d. c. 1. dist. 22. & citati pro prima sen-
tentia ex Imol. in cap. cùm accessissent, n. 4. de constit.
Vel fuit iam instituta communiter pro vniuersa
Ecclesia, quales sunt Archidiaconatus, Archi-
presbyteratus, & similes, & tunc non solùm Epi-
scopum, sed etiam Capitulum, cum illius consen-
su, huiusmodi Dignitatem in aliqua Ecclesia crea-
re posse obseruat Imol. d. num. 4. adducens d. cap. 1.
distinct. 22. & cap. præcipimus 16. q. 1. & cap. sicut 8.
de exces. Prælat. & respondet ad d. cap. cùm olim, per
quod videtur, quòd in creatione nouæ Dignita-
tis in Ecclesia requiratur auctoritas Papæ, ex eo
procedere, quia ibi ad cautelam, non de necessita-
te, fuit petita licentia à Papa, vel quòd Episco-
pus volebat solus sine consensu Capituli induce-
re nouam Dignitatem in Ecclesia, cuius tamen
consensum requiri, si Episcopus ex Dignitatibus
Ecclesiasticis velit Dignitatem in Ecclesia consti-
tuere, tenent Fulu. Pacian. de probat. lib. 2 cap. 28.
num. 11. Cardin. Tusch. tom. 2. littera D. conclus. 422.
num. 5. Imol. refert, & sequitur Ioan. Ant. Massob.
in sua praxi habendi concursum, prælud. 21. dub. vni-
co, à num. 12. secundùm Roman. impress. vbi n. 16.
subdit consuetudinem inoleuisse, vt Episcopus
nedum in Collegiatis, & Parochialibus simplici-
bus, etiam Pagorum erigant Rectorias in Digni-
tates, verùm etiam in Cathedralibus; & Rota
in vna Foraliuien. Decanatus 4. Iunij 1590. coram
Card. Mantic. inter eius impressas, decis. 114. n. 3.
cum seqq. censuit Capitulum sine consensu Epi-
scopi in ipso actu interueniente non posse Digni-
tatem in Ecclesia constituere, clarè præsupponens
hanc nostram sententiam: quam quidem expresse
sequitur cum prædicta distinctione Gambar. de
officio, & potestate Legati de Latere lib. 5. tit. de po-
testat. Legati in erigendo noua beneficia num. 12. & 13.
6 Dignitatum Ecclesiasticarum aliæ sunt colla-
tiuæ, aliæ electiuæ, vt per Pacian. dict. lib. 2. cap. 30.
7 num. 1. in dubio autem censentur electiuæ, quia
communiter de illis per electionem prouidetur,
Gemin. in cap. statutum, sub num. 6. vers. item iste text.

de præbend. in 6. Calderin. consil. 12. de præbend. Pa-
cian. dict. cap. 30. num. 71. quæ verò de Iure com- 8
muni sonant in Dignitatem sunt Archidiacona-
tus, & Archipresbyteratus, secundùm Aret. cons. 23.
num 4. Federic. de Senis cons. 80. num. 2. vers. Consi-
derantur ergo, Pacian. de probat. lib. 2. cap. 27. num. 66.
& 48. Cardin. Tusch. tom. 1. littera A. conclus. 685.
num. 3. Put. decis. 89. num. 1. lib. 3. in correct. & plures,
quos refero in tract. de appellat. verbor. vtriusque Iu-
ris significat. appell. 72. num. 4. Moner. de Conseruator.
cap. 5. num. 88. & 89. & hoc intelligo etiam de Ar-
chidiacono, & Archipresbytero Collegiatæ, se-
cundùm Bald. consil. 1. in fine, lib. 1. Federic. de Se-
nis d. cons. 80. num. 2. vers. considerantur ergo, Cardin.
Tusch. d. conclus. 685. num. 6. Immò etiam de Archi- 9
presbytero, si Collegium, Conuentum, vel duas
Capellas, vel saltem prærogatiuam in Cathedra-
li, aut præeminentiam in Collegiata habuerit,
aliàs secus, Federic. de Senis cons. 86. num. 1. in fine,
Franc. in cap. 1. num. 4. ne Cleric. vel Monach. lib. 6.
Castren. cons. 66. num. 4. lib. 1. Cardin. Tusch. d. con-
clus. 685. num. 12. Dignitas enim dicitur, vbi est iu- 10
risdictio, Boër. decis. 286. n. 2. Franc. Aretin. cons. 13.
num. 1. Caualer. decis. 649. num. 7.
Vltra duas præfatas Dignitates, quæ de Iure 11
tales ex nomine tantùm præsumuntur, in Eccle-
sia Dignitas tribus modis cognosci potest. Pri-
mò enim dicitur beneficium habere Dignitatem,
quando quis habet administrationem rerum Ec-
clesiasticarum cum iurisdictione. Ita Abb. in cap.
de multa, num. 21. vers. communiter tamen, de præbend.
& ibi Ioan. de Imol. sub num. 39. vers. sed Archidia-
conus, Butr. num. 24. vers. qualiter autem. Archid. in
cap. 1. num. 2. col. 2. de consuet. lib. 6. vbi Anch. num. 6.
& Gemin. num. 7. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 27. n. 7.
Moner. de Conseruat. cap. 5. num. 84. Secundò, di- 12
citur quis habere Dignitatem, qui habet nomen
Dignitatis, & prærogatiuas sedendi ante alios,
tam in Choro, quàm in Capitulo, licèt non ha-
beat iurisdictionem, vt notat Rota apud Tam-
burin. in fine tom. 3. de iure Abbatum, decis. 5. num. 9.
Archid. in d. cap. 1. n. 2. col. 2. vbi dat exemplum in 13
Archidiacono Parmæ, qui licèt nullam admini-
strationem, nec vllum officium exerceat de rebus
pertinentibus ad Archidiaconum, tamen in Ec-
clesia Dignitatem censetur habere, quod idem
notarunt plures, quos refert, & sequitur Pacian.
d. cap. 27. ex num. 15.
Denique sunt & alia Dignitatum nomina, se- 14
cundùm locorum consuetudinem institutarum;
ille enim ex consuetudine, vel institutione Ec-
clesiæ dignoscuntur, dict. cap. cùm olim 6. de consuet.
Boër. decis. 286. n. 7. Pacian. d. cap. 27. num. 19. Rot.
decis. 29. n. 3. part. 2. diuers. & apud Tamburin. d. de-
cis. 5. num. 10. Vnde per illum text. tenet ibi Bald.
not. 1. quòd consuetudo signat locum sedendi, 15
eundi, & standi, prout eum cum multis aliis re-
fert Salgado de protectione Regia tom. 1. part. 2. c. 9.
num. 18. in fine, nam illa plurimùm operatur ad 16
dignoscendum, quænam sit prima Dignitas in ali-
qua Ecclesia; & ideò attenditur potius solitum
ipsius Ecclesiæ quàm Ius commune, Grammat.
decis. 64. n. 27. & 28. Mantic. decis. 175. num. 3. sicut 17
etiam communis reputatio, & publica fama loci,
Boër. decis. 286. n. 8 Mantic. d. decis. 115. num. 3. Gre-
gor. decis. 482. num. 3. Rot. decis. 585. num. 2. part. 4.
diuers. & fuit dictum in Cephaluden. Archidiacona-
tus 18. Martij 1624. coram bon. memor. Dunozetto
sen. & in Taurin. Thesauraria 15. May 1620. coram
bon. memor. Buratto, inter eius impressas decis. 473.

18 vbi *ex num.6.* resolutum dicitur Dignitatem probari esse talem ex eius expressione facta in collationibus, Apostolica, aut Ordinaria auctoritate factis; & ex declaratione facta per Capitulum, & ex pluribus actibus & functionibus Capitularibus, & ex communi reputatione in Ecclesia pro tali.

19 Harum autem Dignitatum nomina, quas consuetudo, vel Ecclesiæ institutio tales effecit, sunt hæc, videlicet, Primicerius, Præpositus, Decanus, Cantor, Magister scholæ, seu Scholasticus, Thesaurarius, & similes, de quibus omnibus infra particulariter agemus; item & Canonicus, qui largè inter ecclesiasticas Dignitates numeratur, vt etiam suo loco dicemus.

20 Sed est notandum differre inter se Dignitatem, Personatum, & Officium, secundùm Archidiacon. *in cap. 1. de consuet. in 6.* & quæ notant Docto-
21 res *in cap. de multa, de preben.* Dignitas namque annexum habet officium, vel rerum ecclesiasticarum administrationem cum iurisdictione, etiam in modicis causis, Hoied. *de incompatibil. benefic. part. 1. cap. 7. num. 1.* Sbroz *de Vicar. Episcop. lib. 2. q. 27. num. 15.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num. 84.*
22 habere enim Dignitatem est habere iurisdictionem in foro exteriori, vnde olim habebant omnes huiusmodi iurisdictionem, quamuis hodie non omnes, sed aliqui tantùm secundùm consuetudinem Ecclesiarum; & qui habet iurisdictionem, largè dicitur Dignitatem habere, quod de iurisdictione ecclesiastica in foro exteriori intelligitur, & de ea, quæ est perpetua, id est, annexa personæ ratione Dignitatis, vel beneficij, quod quis in titulum perpetuò obtinet, Innoc. *in cap. de multa, in fine, de præbend.* & ibi Ioan. Andr. *sub num. 13. vers. ex quo autem putatur*, & Butr. *num. 23. col. 4. in fin.* Abb. *n. 22. vers. quinta conclusio*, Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 27. num. 8.* Moner. *de Conseruat.*
23 *cap. 5. num. 41.* Quare Vicarius Episcopi, qui habet iurisdictionem, non habet propterea Digni-
24 tatem: verùm quandoque Officium simplex cum perpetua rerum administratione, Dignitas appellatur, secundùm consuetudinem Ecclesiarum, quamuis de Iure communi Dignitas non dicatur, vt est Thesauraria, & quas proximè diximus; & quamuis hodie multis in locis Dignitates iurisdictionem non habeant, non propterea minimè est Dignitas quæ de Iure communi Dignitas nominatur.

25 Personatus autem est quædam prærogatiua in Ecclesia post existentes in Dignitate, sicuti habere locum honorabiliorem in Choro, & primum locum in Processionibus, & Capitulis, & huiusmodi supra cæteros sui Ordinis eiusdem Collegij, vel Capituli, sed minus quàm illi, qui sunt in Dignitate constituti, est tamen sine Officio, vel iurisdictione, & si quandoque sit nomen etiam competens Dignitati, & nonnunquam Officio simplici, vide Archid. *in d. cap. 1. num. 2.* vbi Ioan. Andr. *num. 2.* & Gemin. *num. 8.* item Imol. *in d. cap. de multa, sub num. 29.* & Butr. *n. 24. vers. Personatus autem.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 27. num. 12.* Petr. Gregor. *part. Iur. Canon. lib. 1. tit. 27. cap. 2. num. 6.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num. 85.* Hoied. *de incompatib. benef. part. 1. cap. 9. n. 2.* Corras. *de benefic. p. 4. cap. 3. num. 6.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 1. quæst. 1. num. 90. & 91.* Filliuc. *in quæst. moral. lib. tom. 3. tract. 41. cap. 1. num. 24.* Massobr. *in praxi habendi concursum, prælud. 16.* secundùm Roman. impress. Pacian. *d. cap. 27. num. 23.* Rota apud Tamburin. *in fine, tom. 3. de iure Abbatum decis. 1. num. 5.* vbi ait quòd Personatus in Diœcesi Terraconensi sunt beneficia ecclesiastica, nec per istam simplicem prærogatiuam, quam super alios sui Ordinis Canonicos habet, dicitur habere Digni- 26
tatem, quia sola præeminentia non ponit quem in Dignitate, Gemin. *in dict. cap. 1. num. 8.* Aretin. *cons. 23. num. 5. col. 2.* Pacian. *d. cap. 27. sub num. 23.* Originem verò Personatus habuit ab Angelis, 27
qui vocant Personas eos, quos nos Curatos, vel Rectores Parochialium vocamus, quos clarum est in nulla Dignitate esse constitutos, vt scripsit Ioan. Andr. *in d. cap. de multa, sub num. 13. vers. hic autem dicebat*, quem refert Pacian. *d. cap. 27. n. 26.* vbi etiam subdit ex Anch. *in Clem. 1. in pr. de præbend.* secundùm alios Personatum dici ob honorificentiam, in qua ponuntur personæ, quæ illud beneficium habent.

Officium enim simplex in Ecclesia est quid di- 28
uersum à Dignitate, & Personatu, vt colligitur ex *cap. quia sæpè, & ex cap. fin. de præbend. in 6.* & tradunt Imol. *in d. cap. de multa, num. 40. vers. Officium verò*, Pacian. *d. cap. 27. num. 27.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num. 86.* hinc inferentes officium non 29
esse Dignitatem, etiamsi haberet quis ratione Officij administrationem aliquarum rerum, sine tamen aliqua prærogatiua in Choro, & in Capitulo, vltra alios sui Ordinis, vt est Sacrista, vel quando Officium habet onus annexum sine honore, & sine prærogatiua honoris, vt sunt Syndici, Aduocati, Procuratores, Castaldi, Oeconomus, & Vice-Dominus: & addit Pacian. etiamsi tale Officium esset perpetuum, & etiam Custos, Sacrista, vel alius de consuetudine haberet Officium dandi distributiones præsentibus, & eas subtrahendi absentibus, & non interuenientibus Officiis Diuinis, quia hæc esset potius simplex subtractio, quàm præeminentia, vel potestas suspendendi.

Verùm, quando Officio esset annexa Dignitas, 30
tunc officium diceretur habere Dignitatem, *l. honor, in princ. ff. de muner. & honor.* Innoc. *in d. cap. de multa, in fine.* Pacian. *d. cap. 27. num. 30.* Idem erit quando in Officio concurrunt ea signa, quibus Ecclesiastica Dignitas discernitur, quia tunc certissimum est stricta appellatione Dignitatis ipsum quoque Officium contineri, sicut & ipse Personatus continetur, nam & Iura quandoque Officium appellant Dignitatem, vel Personatum, vt post alios concludit Gemin. *in d. cap. 1. num. 8. vers. ex his deciditur, de officio*, quem refert Pacian. *dict. cap. 27. num. 34.* vbi *num. 37.* subdit, quòd omnis, 31
qui habet aliquod onus, vel curam, seu administrationem, aut custodiam, largo modo dicitur habere Officium.

Vnde colligitur Præposituram non esse Digni- 32
tatem, quia non habet nomen sonans in Dignitatem à Iure communi introductum, & consequenter Officium appellatur, vt patet ex *cap. dudum, il 1. propè fin. de elect.* Ioan. Andr. *in d. cap. 1. num. 3. de consuet. lib. 6.* vbi Gemin. *sub num. 8.* Card. Tusch. *tom. 2. littera D. conclus. 419. num. 20.* Rota apud Tamburin. *in fine tom. 3. de iure Abbatum, decis. 12. num. 5.* vbi *num. 8.* dicit quòd Præpositi Gerundenses sunt merè administratores, & *decis. 13.* id latiùs dicit. Pacian. *d. cap. 27. num. 39.* vbi subdit hoc esse verissimum etiamsi Præpositus sederet 33
ante omnes in Choro, quia per hoc non censeretur habere Dignitatem, nisi ex constitutione Ecclesiæ, vel de consuetudine loci aliud fuisset institutum,

tutum, quia præeminentia sedendi est signum Personatus, non Dignitatis, vt egregiè consuluit Aretin. *cons.23. num.5. vers. his breuiter præmissis*. Vel nisi sit prima in Cathedrali, vel Collegiata, aut Conuentuali, seu haberet sub se Clerum, & Capellas, Rota *in Vicentina Parochialis 20. Februarij 1617. coram Vbaldo seniore*. Massobr. *in praxi habendi concursum, prel.15. dub.1.* & ita curam & Conuentum, eadem Rota apud Tamburin. *post tom.3. de iure Abbatum, decis.9. num.5.*

34 Secundò, colligitur Primiceriatum esse Officium, non Dignitatem, vt consuluit Alex. *cons.77. in causa n.5. vers. & ad istud ostendendum, vol.2.* vbi *in vers. nec prædictis obstat*, subdit quòd tunc Primiceriatus est Dignitas, quando probatur ipsum communi opinione habitum fuisse pro Dignitate, aliàs secus; refert, & sequitur Pacian. *d.cap.27. num.47. & 52.* Monet. *de Conseruat. cap.5. num.93.* quicquid dicat Aretin. *dict. cons.23. num.5. vers. nos possumus.*

35 Tertiò, colligitur Plebaniam Officium appellari, non Dignitatem, vt habetur *in cap. quod Dei timorem, de stat. Monach.* Io. Andr. *in d.cap.1. num.3.* Pacian. *d.cap.27. n.9.* vbi subdit procedere etiamsi Plebanus haberet curam animarum, & Baptismum, & Chrisma, possétque Capellanos sui Plebanatus excommunicare, mittere edictum, & confirmare; quoniam talia non facerent Dignitatem, cùm possent de consuetudine etiam ad Canonicum pertinere, ratione suæ præbendæ; & tamen Canonicus non dicitur esse in Dignitate, vt eleganter hæc omnia tradit Federic. de Sen. *consil.80.*
36 *Factum tale, col. fin.* Verùm quando Plebania esset Collegiata, ipsiúsque Ecclesiæ Plebanus esset caput, haberétque præeminentiam, & iurisdictionem in Canonicos Ecclesiæ, tunc enim censeretur in Dignitate constitutus, vt concludunt Gemin. *in dict. cap.1. n.9. col.3.* & *ibidem* Franch. *num.6. vers. & quid de Plebanis*, Fedet. de Senis *d.cons.80. num.2. col.2.* quos refert, & sequitur Pacian. *d.c.27. num.62.*

37 Quartò, colligitur quod dictum est de Plebanis, idem quoque dicendum de Prioribus, qui tunc demùm censentur in Dignitate constituti, si sunt Collegiati, & habent præeminentiam, vel iurisdictionem in Ecclesia, aliàs secus; Feder. de Senis *cons.132. Casus talis est*, plures, quos refert Pacian. *dict. cap.27. n.65.* Monet. *de Conseruat. cap.5. n.25. & 94.* Vel habeant Conuentum, nam Prioratus illum habens censetur Dignitas actu, & habitu, Abb. *in cap. nisi essent, num.6. & in cap. de multa, num.23. de præb.* Rebuff. *super concord. § in Monasterijs, in verb. Prioratibus, vers. nota quod si.* Rota apud Tamburin. *in fine tom.3. de iure Abbatum, decis.10. num.1.* Et sic similiter licèt Abbatis nomen sonet in Dignitatem, & Abbatia dicatur Dignitas, Felin. *in cap.2. in princ. de iudic.* Deci. *in cap. determinimus, num.10. & 12.* vbi Ripa *de communi, n.30. cum seqq. eod. tit.* tamen hoc non procedit à sola nominatione, sed ab effectu, qui colligitur ab exercitiis, Anchar. *in Clem. si Dignitatem, num.1. vers. à nomine autem, de præbend.* Selua *de benefic. part.1. q.2. num.37. vers. à nomine autem*, Rota apud Tamburin. *in fine tom.3. de iure Abbatum, decis.5. n.4. & 5.* vnde si careat cura & Conuentu, non dicitur Dignitas, *decis.9. num.3.*

38 Quintò, colligitur Decanatum acceptum pro simplici beneficio non esse nomen Dignitatis, nisi habeat iurisdictionem, aut nisi pro Dignitate habeatur in Ecclesia. Ita Pacian. *d.cap.27. n.76.* Monet. *de Conseruat. cap.5. n.92.* Card. Tusch. *tom.2. littera D. conclus.419. num.22.* de Iure autem nullam 39
habet iurisdictionem, cùm careat iure Prælaturæ in Capitulo, cuius ipse est pars, Abb. *in cap. post electionem, sub n.9. circa fin. vers. Item puto, de concess. præb.* dum verò locum Archipresbyteri in Eccle- 40
sia obtinet, tanquam subrogatus eadem potest, quæ Archipresbyter, & hac ratione dicitur Dignitas; Rot. *decis.17. sub n.1. vers. Sed caue, de concess. præb.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib.15. cap.21. n.12. & de benefic. cap.10. num.24. & in part. Iuris Canon. lib.2. tit.9. cap.5. num.4.* Sicque est intelligenda Putei *decis.209. num.2. lib.3.* quatenus vult Decanum respectu Capituli non regulati personam priuatam, sed habere Prælaturam cum iurisdictione in Capitulo, cui præest. De officio, & auctoritate 41
Decani vide Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana, lib.3. c.10. in princ.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.1. q.1. num.86.* Azor. *institut. moral. part.2. lib.3. cap.17.* Card. Tusch. *tom.2. littera D. conclus.60.* Filliuc. *in quæst. Moralib. tract.41. cap.1. num.29.* Rota apud Farin. *decis.533. à num.4. part.1. recent.*

Sextò, colligitur Cantoriam de Iure communi 42
non esse Dignitatem, sed Officium simplex, vt resoluunt Oldrad. *cons.146. Factum, de consuet.* Eccles. *col.2.* Put. *decis.89. lib.3. in correctis*, Pacian. *de probat. lib.2. cap.30. num.11. de offic. & auctorit. Camer.* vide Gregor. *lib.5. tit.6. part.1.* Nauar. *in cap. si quando, de rescript. except.11. num.4.* Azor. *d. lib.3. cap.22.*

Septimò, colligitur Thesaurariam non esse Di- 43
gnitatem, sed Officium, vt per Abb. *cons.93. in princ. lib.2.* Aretin. *cons.23. in princ.* Card. Tusch. *tom.2. litt. D. concl.419. num.21.* Monet. *de Conseruat. cap.5. num.95.*

Notandum est autem, quòd non solùm huiusmodi, quas ostendimus, Dignitates vocantur, verùm Episcopalis quoque, & superiores gradus sunt Dignitates; quæ quidem Episcopalis Dignitas in multis rebus non comprehenditur nomine Dignitatum in genere, quia est culmen, & fastigium Dignitatum, secundùm Pacian. *de probat. lib.2. cap.28. num.1. & 2.* Alzed. *in praxi Episcop. p.1. cap.12. num.1. & 2.* & ideò in odiosis appella- 45
tione Dignitatis non continetur Episcopatus, vt per Doctores, quos plena manu retuli *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. appell.72. num.1.* quibus addo Alzed. *d. num.2.* De quibus, & omnibus illud dicitur in communi infamibus portæ non pateant Dignitatum, *cap. pen. de reg. Iur. in 6. cap. inter dilectos, de excess. Prælat.* & nemini causas auctoritate litterarum Apostolicarum committi, qui non sit in Dignitate ecclesiastica constitutus, *cap. statutum, de rescript. lib.6.* vbi dixi, prædictæ autem de quibus hic agimus, dicuntur speciali nomine Dignitates, respectu scilicet inferiorum, & inter Capituli, & Cleri Collegas, & fratres.

Ecclesiasticarum autem Dignitatum huiusmo- 46
di quædam habent curam animarum annexam, quædam verò minimè. Ad Dignitates, quibus cu- 47
ra animarum subest, nullus est promouendus, qui saltem xxv. suæ ætatis annum non attigerit, & in Clericali Ordine versatus doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur. Ita colligitur ex *cap. cum in cunctis, de elect. & ex cap. licèt Canon. eod. tit. lib.6.* & ex Concil. Trid. *sess.24. de reform. cap.12. in princ.* & probat Ioan. Anton. Massobr. *in sua praxi habendi concursum, requis.10. dub.11. num.24.* secundùm Roman. impress. Nouarin. *in singular. Iuris Canon. concl.14.*

concl.14. Squillante de priuil. Cleric.cap.4.num.72.
Ego ipse de offic. & potest. Episcop. part.3. alleg.60.
num.65. & in d.cap.cùm in cunctis, §.inferiora, n.30.
Et procedit hæc resolutio, quamuis cura iurisdi-
ctionalis sit, vt per Nau. cons. 4. num.2. sub tit. de
ætat. & qualit. in vtraque edit. Sayr.in floribus decis.
sub illo tit.decis.4. me citato in hoc loco Didac.Nar-
bona de ætate ad omnes actus humanos requis. an.25.
48 q.56.num.2. Vnde ad Dignitatem principalem in
Collegiata requiri ætatem x x v. annorum incœ-
ptorum, cùm regulariter habeat Curam anima-
rum in foro interiori, vel exteriori, resoluit Ni-
col.Garc.de benef.p.7.cap.4.num.65.

49 Intellige supradicta si principaliter cura sub-
est, non verò si accessoriè vnita sit Dignitati Pa-
rochialis; eam enim tunc obtinentem non debe-
re necessariò attingere vigesimum quintum an-
num referunt decisum Galet. in margarita casuum
Consciem.verb.Parochus,6. & Campan.in diuers.Iu-
ris Canon. rubr.7. cap. 6. num. 22. Filliuc. de statu
cleric.tract.41.cap.5.num.30.& 31. Didac.Narbona
loco infra citando, num.12. & an.25.q.56.num.3.

50 Ad cæteras verò Dignitates, vel Personatus,
quibus animarum cura nulla subest, Clericos
aliuquin idoneos, & 22. annis non minores
esse asciscendos statuit idem Conc.Trid.d.cap.12.
vers.ad cæteras,& referunt per me citati d.alleg.60.
num.65. quibus addo Massobr. d.requis.10.dub.11.
n.24. Nouar.in singular.Canon.concl.15. Squillante
de priuil. Cleric.cap.4.num.74. Monet. de commut.
vltim.vol.cap.10.num.115. Gabr.Vasq. in opuscul.de
benef.cap.3.§.2.num.15. nouissimè Didac.Narbona
in tract. ad omnes humanos actus requis. anno 22. q.3.
num.8. Qui quidem 22.anni ad Dignitates requi-
siti debent esse completi, vt resoluunt Nauar.
cons.4.de ætat.& qualit.in vtraque edit.Sayr.in florib.
decis.sub illo tit. decis.4. Mandos.in tract.de ætat.mi-
nor.cap.5.num.10. Less. de Iustit.lib.2.cap.34.n.108.
vbi dicit illam formulam, vt non sit minor viginti
duobus annis,insinuare annos 22. debere esse com-
pletos, Stephan.Gratian.discept.forens.cap.591.n.9.
Nicol.Garc.de benef.part.7.cap.4.n.70. Armendar.
in addit. ad Recop. legum Nauarra, lib.1.tit.18.l.7.
de Episcop.num.2. Massobr.d.requis.10.dub.13.No-
uar.d.concl.15.num.2. Didac.Narbona d.q.3.num.9.
Squillante d. cap.4. num.75. Ego ipse d.allegat.60.
num.66.

Contra Sà verb. beneficium, num. 31. Zerol. in
praxi Episcoporum, part.1.verb.beneficia, §.1.vers.ad
dignitates. Henriq.in sum. lib.14 cap.8.§.10. in fine,
Azor.instit.moral.p.2.lib.6. cap.5.q.3.in fine, existi-
mantes dictos 22.annos sufficere incœptos,& non
requiri completos.

51 Supradicta absque dubio procedunt in Digni-
tatibus Ecclesiarum Cathedralium, quoad alias
verò in inferioribus Ecclesiis existentes,requisita
ætatis remanere in dispositione Iuris communis
resoluunt, decisúmque referunt Gonzal. ad reg.8.
Cancell.gloss.9.num.92. Piasec. in praxi Episcop.p.2.
cap.5.num.21.pag.330. Aloys. Ricc. in praxi rerum
fori Eccles.decis.735.in 2. edit.aliàs resol.512.num.3.
in fine, in 2. edit. & in praxi aurea, resol.239.num.2.
Squillante d. cap.4. num.76. Nouar. d. conclus.15.
num.2. Didac. de Narbona d.q.3.n.11. Fr. Emman.
quæst.Regul.tom.1.quæst.11.art.2. & in addit.ad Bul-
lam Compositionis, num.4. vbi refert Christopho-
rum Vellam Archiepiscopum Burgensem contu-
lisse Dignitatē Scholastriæ Collegiatæ Ecclesiæ
de Aguilar del Campo cuidam scholari, qui non
habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cùm
litigaretur super hoc fuisse iudicatum collatio-
nem esse Canonicam, & iuridicam; refero Ego
ipse d.alleg.60.num.67.

Contra Nicol. Garc. d.part.7.cap.4. num.59. &
62. cum seqq. & Armendar.d.l.7. de Episcop.num.2.
existimantes,decisúmque referentes prædictos 22.
annos, qui requiruntur ad Dignitates in Cathe-
dralibus, requiri etiam in Collegiatis.

Quamuis olim attenta dispositione text.in cap. 52
vnic.de ætat.& qualit.lib.6.posset Episcopus dispen-
sare, vt qui 22. annum compleuerit, si aliud non
obstet Canonicum, possit obtinere Dignitates,
& Personatus, quibus cura non imminet anima-
rum; tamen cùm ætas illa 22. annorum sit deter-
minata à Concil.Trid.d.cap.12.super illa iam non
poterunt Episcopi dispensare, iuxta ea, quæ in
simili tradunt Azor.instit.moral p.2.lib.6.cap.5.q.9.
Nicol.Garc.d.part.7.cap.4.num.71. Aloys. Ricc.in
decis.Curiæ Archiepisc. Neapol.decis.309.num.9.p.4.
Sigism. à Bononia de elect. dub.62. num.6. Didac.
Narbona d.q.3.num.12.prope fin.

Nullus præterea est ad Dignitatem Ecclesiasti- 53
cam recipiendus, nisi qui eo Ordine sacro, quem
Dignitas illa requirit, aut si initiatus, aut in tali
ætate, vt infra tempus à Iure statutum valeat ini-
tiari, Concil.Trid.sess.22.de reform.cap.4. vers. nec
alij, Seraph.decis.318.n.5. Monet.de distrib.quotid.
p.2.q.19. à n.9. Debent namque in omnibus Ca-
thedralibus Ecclesiis Dignitates, aut Præbendæ
annexum habere Ordinem Presbyterij, Diacona-
tus, & Subdiaconatus, vt præfatum Concil.Trid.
statuit in d.cap.12.& de hoc latè diximus in tract.
de Canonicis, cap.26. per tot.

Prouisi autem de Dignitatibus, & Canonica- 54
tibus in Ecclesiis Cathedralibus tenentur à die
adeptæ possessionis, saltam intra duos menses in
manibus ipsius Episcopi,vel eius generalis Vica-
rij Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere pro-
fessionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se
permansuros spondere, ac iurare debent, atque
id etiam in Capitulo facere præcipiuntur, sicut
statuit idem Concil. in sæpè citato cap. 12. de quo
citati per Viuian. in praxi Iurispatr. lib. 15. cap. 3.
ex num.23. in vlt.impress. Squillante de oblig.Cleric.
p.1. à num. 86. Forma verò dictæ professionis fa-
ciendæ ordinauit Pius IV. in eius Constit. quæ
incipit Iniunctum, sub Dat. Idibus Nouembris 1564.
quam referunt Archiepisc.Bononiens.p.2.in princ.
Quarant.in sum.Bullarij,verb.Fidei professio,Piasec.
in praxi Episcop.p.2.cap.5.num.26.pag.540.

Satisfieri autem potest supradictæ conciliari 55
dispositioni faciendo huiusmodi professionem
coram Vicario, etiam Episcopo non impedito,
vt optimè resoluunt Nicol.Garc.d.p.3.cap.3. n.33.
Filliuc.tom.3.tract.41.cap.6.n.8. Squillant.d.part.1.
num.92. Ego ipse d.part.3.alleg.60.n.16.aduertentes
verba illa Concilij, in manibus ipsius Episcopi, vel
eo impedito, &c. solùm poni ad admonitionem, &
denotandum conuenientius esse eam facere co-
ram ipso Episcopo, cessante impedimento.

Et non solùm per se, sed etiam per procurato- 56
rem cum speciali mandato constitutum potest
fieri professio Fidei, vt resoluunt Nauar. cons. 4.
sub num.2.de summ. Trinit. in antiq. aliàs cons.11.de
Iureiurand. in nouis, Petr.de Ledesma in sum.part.2.
tract.1.cap 4. post 10.concl. diffic.6. Azor. instit. mo-
ral.p.2.lib.7.cap.2.q.6. Zerol. in praxi Episcop.p.2.
verb. Fidei professio, Sanch. in præcepta Decalogi,
tom.1. lib.2.cap.5.num.7. Campan. in diuersor. Iuris
Canon. rubr.8. cap.3.num.19. Ricciul. de Iure perso-
narum

narum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.1. cap.13. à num.21. Viuian. *d. lib.15. cap.3. num.17.* Nouar. *in singularib. Canon. singul.114. num.8. in fine*, Castro Palao *de Fide tract.4. disp.1. puncto 19. num.10.* nouissimè Nouar. *in sum. Bullarum tit. de Fidei profess. sione, num.8.* latè, & eleganter Massobr. *in tract. de Synodo Diœcesana, cap.4. dub.40. per tot.* secundum Roman. impress. vbi disertissimis fundamentis hanc sententiam enixè pro me defendit, Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.1. disp.8. quæst.3. num.11.* Lauor. *var. lucubrat. tom.1. tit.4. cap.22. num.2.* Ferentil. *in annot. ad decis.522. Buratti num.16.* Ego ipse *dicta alleg.61. num.19.* Rota *in Varmien. Canonicatus 13. Iunij 1608. coram Illustrissimo D. Card. Sacrato*, vbi etiam fuit dictum speciale mandatum ad hoc censeri datum non solùm quando datur expressum ad faciendam Fidei professionem, sed etiam ex mandato ad capiendam possessionem Dignitatis, vel Canonicatus. Ratio est, quia neque Concil. Trident. Constit. Pij IV. vtuntur verbis significantibus personalitatem, & propterea succedit reg. *Quicunque potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per procuratorem, l.1. ff. de procurat. cap. qui per alium, & cap. potest quis, de reg. Iur. in 6.* tum, quia id expressè colligi videtur *in cap. aptatum, in fine, 100. dist.* in illis verbis, *nec aliquem, qui hanc iureiurando firmaret, misceris*, vbi Præpos. hoc expressè notat.

Contra addit. *ad d. cons.11. Nauar.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. §.7. procem. n.169. vers. similiter*, Vgolin. *de potest. Episcop. cap.50. §.16. num.1.* Nicol. Garc. *de benef. p.3. cap.3. num.75.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.166. n.22.* Squillante *de obligation. Cleric. part.1. num.91.* Trullench *in præcepta Decalogi, lib.1. cap.1. dub.8. num.6.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.50. num.3.* parum modestè, & religiosè de me loquentem; existimantes, absque bono fundamento, hanc Fidei professionem debere fieri per semetipsum, adeò vt non sufficiat fieri per procuratorem; quorum fundamentis sigillatim respondet latissimè Massobr. *d. dub.* 40. lege apud illum, quia non te pœnitebit.

57 Amplia primò, Dignitates, & Canonicos vt supra, Fidei professionem emittere teneri, siue sint sæculares, siue Regulares, Nicol. Garc. *d. p.3. cap.3. num.16.* Ricciul. *d. lib.1. cap.13.* Ego ipse *dict. alleg.61. num.6.*

58 Secundò, amplia, siue sint subiectæ, siue exemptæ, Nau. *cons.1. de sum. Trinit. in antiq.* alias *cons.9. de iureiur. in nouis.* Sayr. *in florib. decis. sub illo tit. de sum. Trinit. decis.1. in fine*, Petr. de Ledesma *d. p.2. tract.1. cap.4. diffic.9.* Nicol. Garc. *d. cap.3. num.21.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.579. ampliat.1.* Vgolin. *d. §.16. num.2.* Sanch. *d. cap.5. num.2.* Ricciul. *dict. lib.1. cap.13. num.14.* Ego ipse *d. alleg.61. num.5.*

59 Tertiò, amplia in eo, qui semel emisit Fidei professionem, in adeptione alterius similis Dignitatis, vel Canonicatus, vt per Vgolin. *dict. §.16. in princ.* Azor. *d. part.2. lib.7. cap.2. q.8.* Nicol. Garc. *d. cap.3. num.17.* Squillante *d. part.1. num.90.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 8. cap. 3. num. 20.* Ricciul. *dict. cap.13. num.19.* Sigismund. à Bonon. *d. dub.50. num.4.* Tamburin. *d. quæst.3. n.8.* refero Ego ipse *d. alleg.61. num.8.* Contra Sanch. *d. lib.2. cap.5. num.6.*

60 Quartò, amplia etiam in prouiso, Sede Episcopali vacante, Nicol. Garc. *d. cap.3. n.24.* Squillante *d. p.1. num.94.* Ricciul. *d. cap.13. n.15.* Ego ipse *d. alleg.61. n.17. & 18.* qui etiam resoluunt non sufficere facere huiusmodi professionem coram Capitulo, sed coram eius Vicario.

Quintò, amplia, siue sit prouisus per obitum, 61
siue per resignationem, Flamin. Paris. *de resignat. lib.3. q.9. in princ.* Ricciul. *d. cap.13. num.17.*

Sextò amplia, vt prouisi teneantur vltrò se offerre, adeò vt non requiratur de necessitate monitio ad faciendam professionem, Nicol. Garc. *d. cap.3. num.19. & 20.* Ricciul. *d. cap.13. n.18.* Trullench *d. lib.1. cap.1. dub.8. num.1. in fine.* 62

Limita primò, in Coadiutoribus Dignitatum, seu Canonicorum durante coadiutoria, Nicol. Garc. *de benef. part.4. cap.5. num.76.* Ego ipse *d. alleg.61. num.13.* Trullench *d. lib.1. cap.1. dub.8. n.1. in fine.* 63

Limita secundò, in Portionariis, & aliis prouisis de Capellaniis in Ecclesia Cathedrali, Nicol. Garc. *d. p.3. cap.8. num.13.* Sanch. *d. cap.5. sub num.1.* Ricciul. *dict. cap.13. num.57.* Trullench *d. dub. 8. num.2.* 64

Limita tertiò, in Dignitatibus, & Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum; cùm Concilium tantùm loquatur de prouisis de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, vt resoluunt Nicol. Garc. *d. cap.3. num.13.* Ricciol. *d. cap.13. num.56.* Squillante *d. part.1. num.89.* Ego ipse *d. alleg.61. num.15.* 65

Contra Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. beneficium, §.5. dist.4.* & Vgolin. *d. §.16. num.3.* existimantes Dignitates Ecclesiarum Collegiatarum teneri Fidei professionem emittere.

Hæc Fidei professio fieri debet intra duos menses ad minus, à die captæ possessionis Dignitatis, vel Canonicatus in Cathedrali Ecclesia, vt statuit Concil. Trid. *d. cap.12. vers. Prouisi etiam*; cuius meminit Tamburin. *d. quæst.3. num. 9.* Si verò intra præfatum tempus non fiat, non ob id facere debens solutus remanet ab obligatione illam in posterum emittendi, sed nihilominus semper ad eam faciendam tenetur, quia terminus duorum mensium à Concilio assignatus non est præfixus ad reminuendam ac terminandam obligationem, sed ad differendam pœnam. Ita Fr. Emman. *in sum. tom.1. cap.119. num.7.* Petr. de Ledesma *d. cap.4. post 10. concl. differ.3.* Azor. *d. part.2. lib.7. cap.2. q.5.* Nicol. Garc. *d. p.3. cap.3. num.29.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 220. num.4. part.1.* Ant. Ricciul. *d. cap.13. num.37.* Tamburin. *d. quæst.3. n.9.* Ego ipse *d. alleg.61. num.22.* Squillante *d. p.1. num.96.* Trullench *d. dub.8. num 5.* 66

Qui quidem terminus duorum mensium datus ad faciendam professionem, non currit prouiso, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet, quominus illam accipiat, vt tenet Nicol. Garc. *d. cap.3. num.32.* quem refero Ego ipse *d. alleg.61. num.15.* Addo Trullench *d. dub.8. num.5. ante med.* Ant. Ricciul. *d. cap.13. num.50.* vbi *num.62.* dicit, quòd ad effectum, vt incipiant currere prædicti duo menses non sufficit fuisse adeptam possessionem, sed requiritur possessio pacifica, & *n.63.* subdit possessionem dici pacificam ad istum effectum, si sit pacifica respectu Curæ in cuius exercitio non fuerit statim turbatus de Iure, vel de facto, sed in eo steterit sine turbatione per vnum, vel duos menses sine molestia, quamuis illa pacifica possessio deinde non duret continuè, nec sit pacifica respectu omnium fructuum, seu maioris partis ipsorum. 67

Tenetur autem probare prouisus se fecisse Fidei professionem, quando Ordinarius super illa 68

inquirit

inquirit ex officio, vt aiunt Nicol. Garc. *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 48. *cum seqq.* Ricciul. *d. cap.* 13. *num.* 40.
69 Trullench *d. dub.* 8. *num.* 14. *in princ.* Quam Fidei professionem emissam credi si pars dicat illam fecisse, dummodò collatio beneficij sit decennalis, resoluunt Campan. *d. cap.* 3. *à num.* 24. Aloys. Ricc. *in prax. for. Eccl. decis.* 681. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 580. *in* 2. *edit.* Trullench *d. num.* 14. Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 21.

70 Omittens Fidei professionem peccat mortaliter, quia Concil. Trid. *dict. cap.* 12. vtitur grauibus verbis, & infert grauem pœnam, vt tenent Petr. de Ledesma *d. tract.* 1. *cap.* 4. *conclus.* 10. Fr. Emman. *d. cap.* 119. *num.* 7. Squill. *d. p.* 1. *num.* 95. Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *num.* 65. *in fin.* Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *ante n.* 2. Ricc. licèt dubius *d. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 1. Trullench *d. dub.* 8. *num.* 12. *in princip.* Verùm si per ignorantiam, incogitantiam, seu inaduertentiam illam non fecerit, mortaliter peccare non videtur, cùm bona fide legem humanam transgrediens mortale peccatum non committat, sicut resoluunt Nauar. *cons.* 2. *de summ. Trinit. in antiq.* aliàs *cons.* 12. *de iureiur. in nouis*, Sayr. *in florib. decis. sub illo tit. de summ. Trinit. decis.* 3. Azor. *dict. cap.* 2. *q.* 2. Flamin. *d. lib.* 10. *quæst.* 9. *cum seqq.* Sanchez *d. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 5. Prosper. de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. beneficiorum possessio, lit. B. vers. inter alia*, Molin. *de iustit. tract.* 4. *disput.* 71. *num.* 8. Squillante *d. p.* 1. *num.* 100. Anton. Ricciul. latè distinguens *dict. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 43. Villalob. *in sum. tom.* 2 *tract.* 1. *diffic.* 6. *num.* 8. Trullench *d. dub.* 8. *num.* 12. Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 29.

71 Vltra peccatum, quod contrahit Fidei professionem intra spatium duorum mensium à die captæ possessionis non emittens, incurrit quoque fructuum amissionem, vt idem Concil. Trident. *dict. cap.* 12. statuit; quod quidem intelligitur de decursis post lapsum duorum mensium, non verò de decursis in ipsis duobus mensibus, vt cum Nicol. Garc. *dict. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 39. resoluo Ego ipse *d. alleg.* 61. *n.* 23. & professio exinde facta non proficit ad recuperandum fructus amissos post dictos duos menses, sed tantùm ad quærendum futuros, secundùm Nauar. *dict. cons.* 4. aliàs 11. *num.* 3. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 10. *q.* 9. *num.* 12. *& seq.* Nicol. Garc. *dict. cap.* 3. *num.* 30. Ricciul. *dict. cap.* 13. *num.* 39. Squillante *dict. part.* 1. *num.* 97. Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 23. Trullench *d. dub.* 8. *num.* 7. Nouar. *d. tit. de Fidei professione, num.* 9. Rot. *in Oueten. Mercedis* 12. *Decembris* 1605. *coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano*, impressa post tract. Alexandri Monetæ *de distribut. quotid.*

72 Non tenetur tamen in conscientia fructus sic amissos restituere, donec condemnetur, seu sequatur sententia declaratoria, ex Nau. *cons.* 3. *n.* 1. *de sum. Trinit. in antiq.* aliàs *cons.* 12. *n.* 1. *de iureiur. in nouis*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 72. *art.* 3. Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 28. Sanch. *d. cap.* 5. *num.* 10. Castr. Palao *d. tract.* 4. *de Fide, disput.* 1. *puncto* 19. *num.* 16. Trullench *d. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 8. asserentes Decretum Concilij *in dict. cap.* 12. esse pœnale, ac proinde etiamsi pœnam ipso iure irroget, non obligare in foro conscientiæ.

73 Contra Azor. *d. cap.* 2. *q.* 1. *in fine*, Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *num.* 35. Squillante *d. part.* 1. *num.* 98. Petr. de Ledesma *dict. tract.* 1. *cap.* 4. *conclus.* 10. *diffic.* 1. Vgolin. *d.* §. 16. *num.* 4. Ricciul. *d. cap.* 13. *num.* 43. existimantes intra dictos duos menses Fidei professionem non emittentes ita fructus suos non facere, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia.

Hæc superius resoluta rectè procedunt in fructibus, non autem in distributionibus quotidianis, quæ ob omissionem professionis Fidei minimè amittuntur, cùm dentur ratione ministerij, & seruitij personalis, sicut tradunt, decisúmque referunt Azor. *dict. cap.* 2. *q.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 2. *proœm. num.* 17. *in* 1. *edit.* aliàs §. 6. *proœm. n.* 170. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 5. *collect.* 1461. *vers. Infertur sextò*, Galer. *in margarita casuum Conscient. verb. profiteri* 2. Monet. *de distribut. quotid. part.* 1. *q.* 6. *&* 7. Vgolin. *dict.* §. 16. *num.* 5. *vers. secundò*, Prosper de Augustino *citato loco*, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 166. *num.* 22. Nicol. Garc. *dict. cap.* 3. *num.* 60. Campan. *d. cap.* 3. *num.* 18. Ricciul. *d. cap.* 13. *num.* 51. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 112. *part.* 4. Squillante *d. part.* 1. *num.* 99. Trullench. *d. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *n.* 9. Nouar. *d. tit. de Fidei professione, num.* 11. Nouar. *in singul. Canon. concl.* 115. *num.* 3. vbi *num.* 5. quod nec amittunt anniuersaria defunctorum, Ego ipse *dict. alleg.* 61. *num.* 30. Rot. *in Varmien. Canonicatus* 28. *Aprilis*, 13. *Iunij*, *&* 4. *Februarij* 1611. *coram bon. mem. Card. Sacrato*, & aduertit Ricciul. *dict. cap.* 13. *num.* 55. quòd quando beneficium, seu Canonicatus, aut Dignitas non haberet aliquos fructus, sed emolumenta omnia consisterent in distributionibus quotidianis, tunc, vt pœna adiecta per Conc. *d. cap.* 12. possit in aliquo verificari, debet intelligi de distributionibus. 74

Cui autem sint assignandi, & applicandi fructus amissi ob non factam Fidei professionem, cùm id Concilium non determinet, dubitari solet; sed eos esse impendendos, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ, sicut fructus eorum, qui non resident, per *cap.* 1. *vers. si quis autem, sess.* 23. *de reformat.* asserunt Azor. *dict. cap.* 2. *q.* 3. Vgolin. *d.* §. 16. *num.* 4. *in fine*, Sanch. *d. cap.* 5. *num.* 10. *ad fin.* Nouar. *dict. concl.* 115. *num.* 9. & loquendo de Parochis, firmant Tusch. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 4. Læl. Zech. *de benefic. & pensionib. cap.* 13. *n.* 4. *vers. quòd si Parochiales*, Flamin. Paris. *d. lib.* 10. *q.* 9. *num.* 123. *& seq.* Nicol. Garc. *p.* 5. *d. cap.* 3. *n.* 36. vbi *n.* 30. subdit, quòd in Dignitatibus habentibus fructus distinctos, & separatos à mensa Capitulari, videtur amissos, ob non factam Fidei professionem esse restituendos, & applicandos fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pro loco, arbitrio Ordinarij, per *cap.* 3. *sess.* 22. *de reform.* refero Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 31. latè Trullench *d. dub.* 8. *num.* 15. 75

Ordinarius non potest condonare huiusmodi fructus amissos ob non factam Fidei professionem, quia ille minimè potest remittere pœnam inflictam à Concilio, nisi in casibus ibi expresse permissis, sicut resoluunt Nauar. *cons.* 3. *num.* 1. *de Cleric. non resid.* Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *num.* 53. Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 32. Trullench *d. dub.* 8. *num.* 15. Neque ante Fidei factam professionem prouisus potest haberi pro præsente à Capitulo, secundùm Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *num.* 50. Rot. *in d. Oueten. Mercedis*, Ricciul. *d. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 8. vbi *num.* 9. declarat, nisi fortè hoc factum fuisset ex indulto Apostolico, non solùm explicitè concedendo, vt possit percipere fructus ante factam Fidei professionem, sed etiam implicitè, nempè si paulò post prouisionem concedatur sibi indultum de percipiendis fructibus in absentia. 76

Quoad istos fructus, vt suprà amissos retinendos 77

dos non poteſt Fidei profeſſionem omittens, reg. *de annali* ſe tueri, nec longiſſima poſſeſſio ei prodeſt, quoad dictos fructus percipiendos quandiu profeſſionem non emiſerit, ſicut reſoluunt Flamin. Pariſ. *d. lib.* 8. *quæſt.* 9. *num.* 122. Nicol. Garc. *dict. cap.* 3. *num.* 34. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 119. *n.* 7. Proſp. de Auguſtin. *vbi ſuprà, lit. B. in fine*, Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 220. *num.* 11. *p.* 1. Anton. Ricciul. *d. cap.* 16. *num.* 13. Ego ipſe *d. alleg.* 61. *num.* 26.

78 Circa titulum, & proprietatem profeſſionis Fidei, omiſſio non excludit prouiſos, nec tollit omnino poſſeſſionem, ſed impedit illius effectum quoad fructuum perceptionem. Ita Nauar. *conſ.* 5. *in antiq* aliàs 3. *in nouis, de verb ſignificat. & conſ.* 7. *&* 8. *de iureiur.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 8. *q.* 9. *n.* 122. Sayr. *in florib. deciſ. ſub tit. de verbor. ſignif. deciſ.* 6 Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. Azor. *dict. cap.* 2. *q.* 3. Vgolin. *d. §.* 16. *num.* 4. Campan. *d. rubr.* 8. *cap.* 3. *num.* 17. Ricciul. *d. lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 10. Ferentil. *in annot. ad deciſ.* 522. *Buratti num.* 17 Nouar. *d. tit. de Fidei profeſſione, num.* 9. *verſ. vnde*, Ego ipſe *dict. alleg.* 61. *num.* 26. Rot. *in Varmien. Canonicatus* 28. *Aprilis, &* 13. *Iunij* 1608. *&* 4. *Februarij* 1611. *co-*
79 *ram bon. mem. Card. Sacrato*, vbi etiam fuit reſolutum poſſeſſionem adeptam per prouiſum, qui tenebatur facere Fidei profeſſionem eſſe manutenibilem, etiam poſt tempus præfixum ad faciendam profeſſionem; *& in Triburtina Parochialis* 27. *Iunij* 1629. *coram R. P. D. Pirouano*, vbi quòd ita cenſuit ſacra Congregatio eiuſdem Concilij Interpres in illa cauſa; & ideò tales poſſeſſores iuuari reg. de trienuali ad effectum ne poſſint moleſtari ſuper titulum, tenent Flamin. Pariſ. *d. lib.* 10. *quæſt. vlt. num* 4. *& ſeq.* & Sanch. *d. cap.* 5. *n.* 9. ac Ricciul. *d. cap.* 16. *num.* 12.

80 Ordo autem & gradus inter omnes Eccleſiaſticas Dignitates, & Perſonatus, ſiue Officia in ſedendo, & aliis Eccleſiaſticis actibus exercendis, dupliciter conſideratur, videlicet circa titulum Dignitatis, & circa Ordinem ſacrum; quod namque ad titulum attinet, de Iure quidem communi Archidiaconus, Archipreſbytero; Archipreſbyter verò aliis inferioribus antefertur, vt in ſequentibus Capitulis oſtendemus; ſecundùm ſtatuta verò, vel conſuetudines Eccleſiarum ordo iſte præuertitur, & alibi Archipresbyter, alibi verò Præpoſitus, aut alia Dignitas antefertur; quæ quidem conſuetudines iuxta diuerſas Eccleſiarum rationes admittuntur, vnde conſuetudinem plurimùm operari ad dignoſcendum, quænam ſit prima Dignitas in aliqua Eccleſia, ac proinde attendi potius ſolitum ipſius Eccleſiæ, quàm ius commune, reſoluunt Grammat. *deciſ.* 64. *num.* 17. *&* 18. Mantic. *deciſ.* 175. *num.* 3. quos refert Ferentil. *in annotat. ad deciſ.* 473. *Buratti littera A.*

81 Ad primam dignitatem Epiſcopo abſente pertinent functiones Epiſcopales, vt cenſuit ſacra Rituum Congregatio *in Aretina* 23. *Ianuarij* 1610. *& in Heritonen.* 1. *Martij* 1614. *& in Hydrontina* 8. *Martij* 1614. non autem ad Hebdomadarium, vt per eandem Congregationem *in Piſarien.* 21. *Martij* 1609.

82 Habet etiam prima Dignitas munus ordinandi proceſſiones intra, & extra Ciuitatem, abſente
Epiſcopo, ex eadem ſacra Congregatione *in vna*
83 *Tarentina* 10. *Ianuarij* 1597. præſente autem Vicario ad ipſum ſpectabit, ſacra Congregatio Rituum *in Vigilien.* 28. *Septembris* 1630. *& in Biſuntina* 3. *Aprilis* 1632. & tetigi *de officio Epiſcopi*, 84
part. 3. *alleg.* 78. *num.* 5. Semper enim Dignitas prima eſt, & vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius generalis ſedeat in ſuo loco, vt *in Placentina*
19. *Maij* 1607. *in* 4. *dub.* At Dignitas prima in 85
Collegiata, quæ caput eſt Capituli, & cui ſolent à Sede Apoſtolica cauſæ committi, præcedit Canonicis Cathedralis, non collegialiter, ſed vti ſingulis incedentibus, vt *in Viterbien.* 20. *Decembris* 1601. omnibus tamen aliis Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum præcedunt Dignitates Eccleſiæ Cathedralis in omnibus locis præterquam in ipſis Eccleſiis Collegiatis, vt *in Capuntinquen.* 30. *Septembris* 1614.

Quod verò ad ſacrum Ordinem pertinet, Iure 86
expreſſum reperitur *in cap. fin.* vbi gloſſ. 17. *diſt. & in cap. fin.* 75. *diſt. & in cap.* 1. vbi gloſſ. *de maior. & obed.* vt inter eiuſdem gradus perſonas, qui maiores ſunt Ordine, & in eo Ordine antiquiores, aliis in ſedendo, & incedendo, ac in aliis Eccleſiaſticis actibus exercendis meritò præferantur, quamuis ad gradum vel Dignitatem fuerit aliquis poſterior admiſſus, vt dicitur *in cap. ſtatuimus, de maior. & obed.* & quamuis hodie pleriſque in locis contraria conſuetudo ſeruetur, non videtur admittenda, cùm rationabilis non videatur, vt antiquitas Dignitatis ſacri Ordinis excellentiæ derogat, *cap. peruenit, il* 1. *in fine*, 93 *diſt. d. cap. ſtatuimus, de maior. & obed.*

Ex his ſacra Rituum Congreg. ducta ſæpe ſæ- 87
pius cenſuit Canonicos, qui in Ordine Presbyterali conſtituti Canonicatum Presbyteralem obtinuerint, in Choro, Capitulo, ſeſſionibus, & proceſſionibus præcedere debere Canonicis in Diaconatu, & Subdiaconatu conſtitutis, Canonicatus, Diaconales, aut Subdiaconales obtinentibus, etiam poſtquam fuerint in Eccleſia admiſſi, & recepti, non obſtante conſuetudine Eccleſiæ, quæ tanquam abuſiua, & improbata non debet admitti; ita *in Saonen.* 11. *Aprilis, &* 11. *Octobris* 1601. *& in Neapolitana* 23. *Martij* 1602. *& in Tropien.* 17. *Iunij* 1607. reſoluit Stephan. Gratian. *March. deciſ.* 16. *num.* 7. vbi ex hoc infert Canonico prouiſo de Canonicatu Presbyterali in Eccleſia, vbi Præbendæ ſunt diſtinctæ, deberi locum inter alios Presbyteros ſupra omnes Diaconos, & Subdiaconos, licèt prius in Eccleſia receptos.

Conſuetudo autem Eccleſiæ vt quis obtineat 88
locum ſecundùm tempus admiſſionis, licèt Præbendæ ſint diſtinctæ in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, quando omnes ſunt actu Presbyteri, & ſeruiunt in celebrandis Miſſis, ſeruanda eſt, vt cenſuit eadem ſacra Rituum Con-
gregat. *in Saonen* 10. *Ianuarij* 1604. quia circa vo- 89
cem, & locum in Capitulo inter Dignitates, & Canonicos Præbendatos, & non Præbendatos, ſeruanda eſt Eccleſiæ conſuetudo, eadem ſacra Congregat. *in Fauentien.* 23. *Maij* 1603.

Cæteris verò paribus in Ordine ille erit præ- 90
ferendus, qui prior per ſe cœperit Eccleſiæ deſeruire, & perſonaliter reſidere, gloſſ. *in d. cap. fin.* 17. *diſt.* vel ſecundùm ordinem receptionis in Canonicis, quando Præbendæ non ſunt diſtinctæ, & omnes requirunt Ordinem Presbyteralem, vt cenſuit ead. S. Rituum Cong. *in Albanen.* 2 *Martij* 1602. *& in Orten.* 19. *Iunij* 1604. *& in Tropien.*
10. *Decembris* 1619. tunc enim qui præuenit in 91
antiquiori receptione, debet aliis præcedere in ſtalo, voce, optione, & aliis prærogatiuis, & præeminentiis,

eminentiis, quamuis alij posteriores in possessione, sint priores in receptione, Boët. *de auctor. magni Concily, num.* 80. Rot. *decis.* 2. *num.* 1. *de consuet. in nouis, & decis.* 867. *num.* 2. *in* 1. *collect. nouiss.* Farin. aliàs *p.* 4. *diuers.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 3. *proœm. num.* 23. Stephan. Gratian, *dict, Marchia decis.* 16. *in addit.* Aloys. Ric. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.* 555. *in* 2. *edit.* Seraph. *decis.* 437. *num.* 3. Præeminentiæ enim debentur antiquiori de Collegio, *l.* 1. *&* 2. *C. de prefecti prætor. lib.* 12. *l.* 1. *C, de pref. sacri Cubic, eod. lib.*

92 Sed si contingat nouam Dignitatem in Ecclesia institui (quod à solo fit Romano Pont. vt suprà resoluimus hoc *cap. num.* 4.) eum locum habebit, quem similis Dignitas in aliis vicinis ciuitatibus obtinet: quòd si exemplum aliarum non adsit, eum sibi locum accipiet, quem sine præiudicio alterius, vel consuetudinis Ecclesiæ poterit obtinere, vt Innocentius III. respondit *in c. cum olim, de consuetud.*

93 Vices Canonicorum, & aliorum inferiorum
non supplent Dignitates, sed benè inferiores pro
Dignitatibus, vt censuit S. Rituum Congreg. *in*
94 *Malacitana* 3. *Iuny* 1617. Si verò Dignitas ex
consuetudine obtineat simul Canonicatum, vel
Portionem, debet munera his incumbentia adimplere, etiamsi talia sint, à quibus Dignitates alioqui immunes sunt, vt declarauit eadem S. Congreg. *in Gerunden.* 16. *May* 1601, *& in Tuden.* 18, *May* 1602.

95 Dignitates, qui habent Præbendas cum onere
cantandi Euangelium, seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus, S. Rituum Cong. *in*
96 *Salamantina* 10. *January* 1604. nam Dignitati, vel
Canonico solemniter celebranti, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alij inferiores inseruire debent, ead. S. Congreg. Rit. *in Sypontina Montis Galgani* 3. *Martij* 1631.

97 Dignitatem, & Canonicatum in eadem Ecclesia legitimè obtinens tenetur vtriusque onera subire, nisi seruitia simul ita concurrant, vt ab vna persona eodem tempore nequaquam præstari possint. Ita S. Congreg. Concilij Trid. censuisse refert Nicol. Garc. *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 503.

Iam suprà diximus consuetudinem plurimùm operari ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Cathedrali, vel Collegiata, & nonnulla pertinentia ad ipsam primam Dignitatem adduximus; nunc verò alia specialia breuiter notabimus.

98 Dignitas prima post Pontificalem potest absente, vel impedito Episcopo celebrare Missas solemnes, & alias functiones facere, quas Episcopus celebraret, seu faceret si præsens esset, quocunque nomine prima Dignitas appelletur, dummodo sit in Ordine Sacerdotali constitutus. Ita S. Congreg. Rituum *in Callien.* 18. *Ianuarij* 1605. *& in Vallisoletana* 11. *Iunij* 1605. *& in Brundusina* 16. *Iulij* 1605. *& in Baren.* 16. *Ianuarij* 1608. *& in Pisauren.* 21. *Martij* 1609. *& in Aretina* 30. *Ianuarij*, *& in Ciuitaten. seu sancti Seuer.* 25. *Iunij* 1611, *& in Hydruntina* 15. *Martij* 1614. *& in Lanacen*, 31. *Nouembris eiusdem anni*, *& in Meliten.* 4. *Aprilis* 1615. *& in Grauinen.* 18. *Martij* 1617. *& in Alexandrina* 18. *Augusti* 1618. *& in Messanen.* 23. *Ianuarij* 1621. Idem facere poterit eius coadiutor, vt declarauit eadem sacra Congregat. *in Pientina* 8. *Maij* 1621.

99 Et non tenetur ipsa prima Dignitas ex obligatione, sed ex sua voluntate & deuotione huiusmodi functiones facere, absente Episcopo; eadem sacra Congreg. Rit. *in Regien.* 9. *Decembris* 1600.

Dignitas prima si velit functiones Episcopa- 100
les facere, debet etiam Missam cantare, aliàs pertinet ad subsequentes cum eadem conditione: eadem sacra Congregat. Rit. *in Aretina* 30. *Ianuarij* 1612. *& in Tyrassonen. & alia Neritonen.* 1. *Martij* 1614. Et ideò si vult portare sanctissimum Sacramentum in Processione, absente Episcopo, debet Missam cantare, quòd si noluerit, portare debebit ea Dignitas, vel Canonicus, qui Missam celebrauerit; eadem S. Cong. *in Baren*, 19, *January* 1608.

Si verò ipsa prima Dignitas noluerit, vel non 101
potuerit per se adimplere, non potest id alteri suo arbitrio delegare, sed Dignitas post ipsam immediatè sequens, vel primus Canonicus, & successiuè per Ordinem debet dictas functiones facere. Sacra Rit. Congregat. *in Andrien.* 20. *Decembris* 1601. *&* 9. *Maij* 1606. *& in Mediolanen.* 28. *Aprilis* 1607. *& in Adrien.* 22. *January* 1618. *& in Alexandrina* 18. *Augusti eiusdem anni.* Et sic Dignitate prima absente, vel impedita, ad secundam, non ad tertiam, vel Canonicum hebdomadarium pertinet facere Officium, & celebrare Missas pertinentes ad primam Dignitatem, licèt tertia Dignitas, vel alius Canonicus habeat curam Chori, vel sit hebdomadarius: eadem sacra Congregat. *in Andrien.* 11. *Martij* 1608. *& in Pientina* 8. *May* 1621. Nisi consuetudo immemorialis habeat quod ad Canonicum hebdomadarium, vel ad Archipresbyterum, licèt non sit prima Dignitas, vel ad aliam Dignitatem huiusmodi functiones spectent, quia seruanda est cum non tollatur per Cæremoniale, eadem sacra Rit. Congreg. *in Asten.* 25, *Ianuarij* 1602. *& in Hydruntina* 30. *Ianuarij* 1616, *& in Monopolitana* 3, *Septembris* 1616. Sed donec legitimè probetur consuetudine, debet manuteneri prima Dignitas; eadem sacra Congreg. *in Hydruntina* 30. *Aprilis* 1616.

In tantum spectat ad primam Dignitatem, & 102
alios successiuè Missas celebrare solemnes, & alias functiones Episcopales facere absente, vel impedito, aut nolente Episcopo eas habere, vt non possit alteri Dignitati vel Canonico sibi benè viso, seu Vicario dictas functiones delegare; ead. S. Rit. Congreg. *in Algaren. & Brundusin.* 20. *Decembris* 1601. *& in Hydruntina* 25. *Septembris* 1621.
quia Vicarius nec Episcopo absente, neque Sede 103
vacante potest has functiones facere: eadem S. Congreg. *in Marugien. nullius* 25. *Ianuarij* 1603, *& in Brundusin.* 11. *Iunij*, *&* 16. *Iulij* 1605. *& in Valnen.* 26. *Nouembris* 1605. *& in Neritonen.* 25. *Februarij* 1606. *& in Andrien.* 9. *May* 1606. *& in Neocastren.* 16. *Ianuarij* 1607. *& in Baren.* 19. *Ianuarij* 1608. *& in Alatrina* 22. *January* 1618. Etiamsi sit Vicarius ab Apost. Sede constitutus: ead. sacra Cong. *in Brundusina* 15. *Februar.* 1614.

Dignitas prima debet exercere Officium Pres- 104
byteri assistentis quocunque nomine nuncupetur, & ad ipsam pertinet cum Pluuiali assistere Episcopo celebranti, & candelam benedictam, ac palmam Episcopo ministrare: ead. S. Congreg. Rit. *in Brixien.* 28. *May* 1616. nisi impeditus esset, quia stante huiusmodi impedimento euidenti & notorio, ac minimè fraudulento, quod illam excusat ab assistentia, poterit nihilominus adesse in Choro, & lucrari distributiones: vt fuit decisum ab

ab eadem S. Cong. ad fauorem D. Francisci Spinulæ Præposito, & primæ Dignitatis Cathedralis Ecclesiæ Saonensis, *sub die* 24. *Aprilis* 1627. & ipse mihi ostendit originale huius decisionis.

105 Aspersorium aquæ benedictæ debet Dignitas prima, vel primus Canonicus porrigere Episcopo venienti in porta Ecclesiæ: S.Rit.Cong.*in Brundusina* 16. *Iulij* 1605.

106 Dignitas prima loci debet ministrare Episcopo ingredienti aquam benedictam, & Crucem offerre, etiamsi non ad illius Ecclesiam processio dirigatur. Quando verò ingreditur aliquam Parochialem Ecclesiam, debent hæc ei ministrari à digniore illius Ecclesiæ, etiamsi Canonici præsentes fuerint; ead.S.Rit.Congreg. *in Calaguritana* 1. *Iunij* 1601.

107 Dignitas prima sedere debet à dextris Episcopi, etiam in Collegiatis Ecclesijs celebrantis, prout in Cathedrali sedere consueuit, S.Rit.Congreg. *in Thelesina* 2. *Martij* 1602.

108 Dignitates in Choro sedere debent ab vna parte Chori, vnà cum Canonicis Presbyteris, ab alia verò Canonici, Diaconi, & Subdiaconi; quod si aliquæ Dignitates cum aliquibus Canonicis sedeant ab vna parte Chori, aliæ verò Dignitates cum reliquis Canonicis ab alia, insessatio debet fieri prius ab vna parte, incipiendo à Dignitatibus, & successiuè ad Canonicos, & postea ab alia, non autem primò Dignitates ab vtraque parte, omissis Canonicis; S.Rit. Congreg.*in Cremon.* 7. *Decembris* 1601.

109 Dignitates in Choro ita sedere debent quando Vicarius generalis est præsens absente Episcopo, vt si primus locus super omnes Dignitates in dextera Altaris detur Vicario, à parte sinistra primus locus detur Archidiacono primæ Dignitati, secundæ verò Dignitati tertius locus apud Vicarium, S. Congregat. Rit. *in Andrien.* 25. *Septembris* 1610.

CAPVT XXII.

De Referendarijs.

SVMMARIVM.

1 *Signaturam Gratiæ & Iustitiæ instituerunt Romani Pont. consulentes indemnitati litigantium.*

2 *Ad Referendariatum nonnisi cognitæ, & spectatæ virtutis viri assumi consueuerunt.*

3 *Referendariorum vtriusque Signaturæ numerus præscribitur.*

4 *Referendarij Iustitiæ qua ætate, & qualitate præditus esse debeat? ostenditur.*

5 *Referendarij Gratiæ non creantur, nisi saltem triennio in Signatura Iustitiæ laudabiliter fuerint versati, exceptis Cameræ Apost. Auditore, & Clericis.*

6 *Referendarij vtriusque vel alterius Signaturæ familiares, & continui commensales Papæ sunt nobiles, declarantur, & ab omni iurisdictione Ordinariorum exempti.*

7 *Referendarij in Monasterijs per eos in commenda obtentis, quorum Abbates Mitra, & alijs Pontificalibus insignijs vti consueuerant, & ipsi vti possunt.*

8 *Referendarij habent facultatem eligendi Confessorem ab Ordinario approbatum, qui semel in vita, & in articulo mortis plenariam eis concedat Indulgentiam.*

9 *Missas celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & in locis interdicto Ecclesiastico suppositis facultatem habent Referendarij.*

10 *Dignitate, de qua* in cap. statutum, de rescript. lib.6. *gaudent Referendarij.*

11 *Referendariorum Officium quod sit? ostenditur.*

12 *Referendarij dicuntur habere Dignitatem simul cum officio.*

13 *Referendarij, an possint deputari in Conseruatores?*

14 *Referendarijs præcedit Auditor confidentiarum.*

15 *Referendarios tantùm qui sunt de numero, esse exemptos, qui teneantur, reprobantur.*

16 *Referendarij non solùm Canonicis, sed etiam Dignitatibus extra Ecclesiam præcedunt.*

LITIGANTIVM indemnitati consulentes Romani Pontifices Gratiæ, & Iustitiæ Signaturam instituerunt, ad cuius ministeria, nonnisi cognitæ & spectatæ virtutis viros assumi consueuerunt, qui Referendarij dicuntur, quibus amplissima concessit Indulta Paulus III. *in sua Constit.* 23. incip. *Debita, in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 647. & de eorum officio egit latè Pius IV. *in sua Constitut.* 59. incip. *Cum nuper, sub Dat. Kal. Iulij* 1562. *in Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 84. Postmodum Sixtus V. *in quadam sua Constitutione* 4. incip. *Quemadmodum, sub Dat.* 10. *Kal. Octobris* 1586. statuit, & ordinauit, quòd *nullus deinceps in Referendarium alterutrius Signaturæ prædictæ, etiam cedentibus, vel decedentibus, aut aliàs deficientibus, qui nunc sunt, Referendarijs præfatis, omninò admittatur, donec, & quousque, omnium Referendariorum huiusmodi numerus imminutus, & ad centum dumtaxat redactus fuerit; illo autem sic reducto, & imminuto præscriptus centenarius numerus Referendariorum huiusmodi, nullo vnquam tempore augeatur, sed neque inter hos omnes vltra septuaginta Signaturæ gratiæ Referendarij esse possint.* 1 2 3

Item §.2. *statuit ne vllus numero & consortio Referendariorum Iustitiæ de cætero adscribatur, nisi sit ex legitimo matrimonio, honestisque parentibus procreatus, & Clericali charactere insignitus, ac vtriusque, vel alterius Iurium Doctor, in aliqua studij generalis Vniuersitate promotus, & in Romana Curia, habitu, & tonsura Clericalibus incedendo per biennium versatus, vitæque integritate, ac morum probitate commendatus, & saltem in vigintiquinque ætatis suæ annis constitutus, habeàtque in bonis temporalibus vel beneficijs Ecclesiasticis vnde in ipsa Curia Dignitatis suæ gradum valeat decenter sustinere.* 4

Item in §.4. statuit, quòd *ad Signaturam gratiæ nemini pateat ascensus, nisi saltem triennio in Signatura iustitiæ fuerit laudabiliter versatus, exceptis duntaxat causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & Cameræ Apostolicæ Clericis, quorum quisque ad vtramque Signaturam quouis tempore ascisci valeat.* Et §.7. *Referendarios super concessione Referendariatus infra tres menses litteras Apostolicas expedire præcipit.* 5

Vlteriùs §. 8. *omnes, & singulos Referendarios vtriusque, vel alterius Signaturæ in suos, & pro tempore existentis Romani Pontif. familiares, continuos commensales gratiosè recipit, & ab omni iurisdictione Ordinariorum locorum quorumcunque eximit, & totaliter liberat, & sibi ac sanctæ Sedi immediatè subijcit, nobilitatisque titulo decorat, ac veros, & indubitatos familiares, continuos commensales suos, & pro tempore existentis Romani Pontif.* 6

vt praefertur liberos, & nobiles esse, séque tales in quibuscunque Apostolicis, & alys litteris, scripturis, & actibus, tam publicis, quam priuatis scribere, & nominare, ac ab alys inscribi, & nominari debere decernit, & declarat, eisdémque Referendariis nunc, & pro tempore existentibus in signum honoris, & verae nobilitatis insignia ipsius Romani Pontif. gentilia, vna cum suis armis, & insigniis gestare, ac omnibus, & singulis priuilegiis, praeeminentiis, indultis, immunitatibus, honoribus, & gratiis, ex quibus alij verè, & indubitati nobiles, ex nobilium, etiam illustrium genere ex vtroque parente procreati, tam in iudicio, quam extra, vbicunque locorum de Iure vel consuetudine, atque alias quomodocunque vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum in omnibus, & per omnia; perinde, ac si de nobilium etiam illustrium genere verè, & non fictè procreati, & geniti forent, vti, & potiri, & gaudere.

7 Item §. 9. *Necnon in Monasteriis per eos in commenda pro tempore obtentis, quorum praeteriti Abbates, Mitra, & aliis Pontificalibus insignijs ex priuilegio Apostolico, aut alias vti consueuerunt, etiam Mitra, annulo, & Baculo, caeterisque Pontificalibus insigniis, & ornamentis, perinde ac si eisdem Monasteriis, tanquam Abbates praeessent, etiam vti, necnon post Missarum, & aliorum diuinorum Officiorum solemnia, Populo tunc interessenti, solemni more, dummodo inibi praesens non sit aliquis Antistes, seu dictae Sedis Legatus, aut si praesens fuerit ad id eius accedat assensus, benedicere, & liberè & licitè valeant.*

8 Item §. 10. *ex facultate concedit eligendi Confessorem ab Ordinario approbatum, qui semel in vita, & in articulo mortis plenariam eis concedat Indulgen-*
9 *tiam*, & §. 11. *pariter facultatem dat celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & etiam in locis in-*
10 *terdicto Ecclesiastico suppositis*, & §. 14. *quòd Dignitate gaudeant*, de qua *in cap statutum, de rescript. in 6.* Vnde ex dicta *Constit.* §. 2. colligit me citato Didac. Narbona *in tract. de aetate ad omnes humanos actus requis. an. 25. q. 74. num. 6.* aetatem Referendariorum esse 25. annorum.

11 Referendariorum igitur officium est signate supplicationes ordinarias Iustitiae, prout sunt appellationes à diffinitiua, & etiam extraordinarias, prout suspiciones Iudicum, & aliorum grauaminum, & si quidem pars citanda venit, tunc citatur, & qnatenus concordet benè, quatenus non proponitur supplicatio in plena Signatura coram eminentissimo Cardinali Praefecto Signaturae informantibus partibus, & de voto Signaturae expeditur, sic, & coram Sanctissimo si petitur gratia, Praelatus semper proponit supplicationem coram Sanctissimo, & vtplurimùm causae, quae non excedunt 500. aureos, & non sunt Rotales, solent committi Referendariis Praelatis. Ita Card. Tusch. *pract. concl. tom. 6. litt. R. concl.* 19.

12 Referendarij, quamuis dicantur habere Dignitatem simul cum officio, Vestr. *in pract. lib. 1. cap. 3. num. 2. & ibi* Grauat. *num. 10.* Cassan. *in catalog. gloria Mundi, p. 7. consid. 11.* Gom. *in compend. vtriusque Signaturae*, quod loco 16. *quaest.* posuit ad reg. de non iudic. iuxta formam supplic. *propè med.* Card.
13 Iacobat. *de Concil. lib. 1. art. 5. num. 5.* tamen cùm illi Dignitatem verè non dicantur habere in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata deputari nequeunt Conseruatores; ita Monet. *de Conseruator. cap. 5. n. 111.* sed hoc non caret sua difficultate, iuxta ea, quae dixi cap. praecedenti, vers. quoad dignitatem.

Referendariis praecedit Auditor confidentiarum, vt declarauit S. Rituum Congreg. 6. *Decembris* 1621. 14

Circa exemptionem sciendum est, quòd Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Referendarij*, ait illos tantùm, qui sunt de numero esse exemptos, alios verò non, quia hodie sunt quasi innumerabiles, & ideò Staphil. *de prerog. expectat. in fol.* 218. *num.* 15. quatenus ait eos non posse excommunicari, vel interdici ab Episcopo, cùm sint Officiales Papae, est intelligendum de illis principalibus Referendariis Iustitiae, & Gratiae, qui sunt vndecim, & vndecim, refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 74. num. 29.* & quòd subsunt locorum Ordinariis ratione beneficiorum, quae habent in paribus, dicit Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 30. sed isti Doctores non viderunt, aut non perceperunt tenorem dictae Constitutionis Sixti V. *in* §. 8. vbi Pontifex ille eos eximit ab omni iurisdictione Ordinariorum locorum quorumcunque, sicut notauimus suprà *num.* 6. 15

Sed quoad praecedentiam illud est notandum Referendarios huiusmodi non solùm Canonicis, sed etiam Dignitatibus extra Ecclesiam praecedere, vt declarauit S. Rituum Congreg. *in Veronen.* his verbis; *Conquestus est R. P. D. Veritas Veronen. vtriusque Signaturae Referendarius de nouo quodam Canonico dictae ciuitatis denegante sibi praecedentiam, supplicans responderi quid seruandum? Et sacra Rituum Congregat. sub die 6. Iunij 1626. respondit Praelatum extra Ecclesiam praecedere debere Canonicis. Et iterum orta Controuersia circa praecedentiam cum Archipresbytero dictae ciuitatis, eadem S. Rituum Congreg. censuit R. P. D. Veritatem non solùm Canonicis, sed etiam Archipresbytero, alijsque Dignitatibus praecedere debere, die 4. Iulij 1626.* 16

CAPVT XXIII.

De Protonotarijs.

SVMMARIVM.

1 *Protonotarij, seu Notarij Sedis Apost. Officium in ipsis primitiuae Ecclesiae initijs ad Sanctorum gesta perquirenda, ac conscribenda noscitur institutum.*

2 *Protonotarij habitum, & Rochettum deferentes, actúque exercentes tam in ciuilibus, quam in criminalibus, ab omni iurisdictione Ordinariorum exempti sunt.*

3 *Protonotarij in Capella Papali, & Consistorijs publicis quomodo sedeant, ostenditur.*

4 *Collegium septem Notariorum Sedis Apost. antiquitus institutorum ad numerum duodecim ampliauit Sixtus V. & multis priuilegijs exornauit.*

5 *Protonotarij de numero participantes habent facultatem doctorandi, Notarios creandi, spurios legitimandi, familiares Papae, & eius Praelati domestici declarantur.*

6 *Exempti totaliter sunt Protonotarij participantes, & Sedis Apost. iurisdictioni, & potestati immediatè subyciuntur.*

7 *Protonotarij participantes tantùm deferre possunt pileum nigrum cordulis violaceis circumornatum, & etiam serico violaceo suffultum, cum floccis & ornamentis eiusdem coloris.*

8 *Proto*

8 *Protonotarij participantes præcedunt Sacristæ Papæ in thurificatione, & receptione pacis, candelarum, cinerum, & palmarum, ac in adoratione Crucis in Capella S.D.N.*

9 *Præceptor Hospitalis S. Spiritus, Archimandrita Messanensis, & Abbates vsum Mitræ habentes post Protonotarios participantes, & correctorem Cancellariæ in bancho ipsorum Protonotariorum sedere debent in Capella Papæ.*

10 *Protonotarij participantes præcedunt Canonicis tam in Ecclesiis Patriarchalibus, quam in aliis quibuscunque, etiam Cathedralibus extra Vrbem.*

11 *Episcopi præcedunt Protonotariis participantibus tam in Vrbe, quam extra; in Capella tamen Pontificia quatuor ex ipsis, qui de rebus ibi gestis rogari consueuerunt, honorabiliorem locum habere debent.*

12 *Protonotarij dicuntur, id est, primi Notarij Apostolicæ Sedis.*

13 *Protomartyr dicitur, id est, primus martyr.*

14 *Protonotarius nomen nunquam ponitur in dispositionibus Apost. sed tantum Notarius, licet in regulis Cancellariæ ponatur ad maiorem excellentiam.*

15 *Protonotarij alij sunt non participantes, hoc est extraordinarij, vel, vt alij vocant, titulares, qui habent Dignitatem.*

16 *Protonotariorum titularium Dignitas vilescit propter numerum eorum excessiuum.*

17 *Protonotarij titulares habitu Prælatitio, nempe Rochetto cum manteletto coloris violacei vti possunt.*

18 *Protonotarij non possunt prohiberi deferre habitum Prælatitium in Ecclesiis, & functionibus Ecclesiasticis, & cum eo incedere, & sedere.*

19 *Canonicus, seu Dignitas in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, & simul Protonotarius titularis si cum habitu Protonotarij in Ecclesia, Choro, & Processionibus, ac Diuinis assistat, non lucratur distributiones.*

20 *Canonicus Protonotarius potest vti habitu Protonotarij in actibus non competentibus sibi tanquam Canonico.*

21 *Canonicus Protonotarius potest in Ecclesia portare subtanam violaceam, dummodo in cæteris omnibus gerat habitum Canonicis congruentem.*

22 *Rochetto sub cotta non potest vti Canonicus Protonotarius dum in Choro assistit Horis Canonicis. Protonotarij, si non sunt Canonici, habent locum in Ecclesia, non tamen supra Canonicos, nec inter eos. ibid.*

23 *Protonotarij titulares, vbi non est Canonicorum Collegium, possunt sedere in Presbyterio cum habitu Prælatitio, & in processione incedere post Sacramentum.*

24 *Protonotarij titulares præcedunt Canonicis Cathedralis non collegialiter incedentibus.*

25 *Protonotarij titulares cedunt locum Vicario Episcopi.*

26 *Protonotarij titulares post Abbates, & non supra sedere debent.*

27 *Dignitatem cum Officio habent Protonotarij titulares.*

28 *Conseruatores deputari possunt Protonotarij titulares.*

29 *Pileum super insignibus apponere possunt Protonotarij titulares.*

30 *Annulum in Missa gestare non possunt Protonotarij titulares.*

31 *Paramenta sumere pro Missa de Altari non possunt Protonotarij titulares, sed in Sacristia, vt cæteri.*

32 *Abacum preparare non potest Protonotarius titularis dum celebrat more Prælatorum.*

33 *Paramenta benedicere non potest Protonotarius titularis.*

34 *Collegium Protonotariorum participantium solet Protonotariis titularibus litteras suarum facultatum expressiuas concedere.*

35 *Protonotarius titularis est exemptus a iurisdictione Ordinarij quoad causas excedentes summam 25. Ducatorum.*

36 *Protonotarius titularis incedens in habitu Clericali gaudet fori priuilegio, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, quamuis seruitio alicuius Ecclesiæ adscriptus non sit.*

37 *Beneficia Protonotariorum, etiamsi illi non sint de numero participantium, sed ad instar, vel a Legatis creati, sunt reseruata.*

38 *Protonotarius etiam titularis non potest coram Ordinario beneficia sua permutare cum alio.*

39 *Permutatio facta coram Ordinario de beneficio Protonotarij, an censeatur abdicare ius à permutante, itaut tunc inducatur vacatio.*

40 *Vacatio vera in permutatione oritur.*

41 *Permutantes non possunt redire ad prima beneficia sine noua collatione.*

42 *Protonotariatus probatio, cum agitur ad effectum reseruationis, debet esse concludens.*

43 *Protonotariatus litteræ debent esse acceptatæ ad effectum reseruationis probandæ.*

44 *Acceptatio determinatur per expeditionem litterarum Protonotariatus.*

45 *Litteræ Protonotariatus quando sunt expeditæ tunc probatur acceptatio, secus vero quando non sunt expeditæ.*

46 *Respondetur pluribus obiectionibus, quæ reseruationem concedere videbantur beneficiis Protonotariorum participantium, non autem titularium, & numeris seqq.*

47 *Protonotarij non participantes etiam creati à Legatis de Latere, non autem a Papa, comprehenduntur sub Extrauag. Ad regimen.*

48 *Protonotarij alij vltra numerum participantium iam erant de tempore Polydori Virgilij.*

49 *Lex semper loquitur, & comprehendit propterea personas quandocunque extantes.*

50 *Lex Florentiæ mandans quod omnes ciuitates subiectæ soluant certum quid, habet locum in ciuitate Pisarum, effecta subiecta post legem.*

51 *Protonotarij creati ratione Officij remanent Protonotarij etiam finito officio, & gaudent omnibus priuilegiis veris Protonotariis concessis.*

52 *Beneficia per mortem Protonotariorum creatorum ratione Officij, etiam illo finito vacantia sunt reseruata, & num. 53.*

54 *Reseruationes particulares ad fauorem certarum personarum sunt odiosæ, illæ vero quæ fiunt per viam legis generalis, vbi principalis intentio Papæ est, vt prouidere valeat pauperibus clericis, & personis benemeritis Roman. Curiam sequentibus, iudicantur fauorabiles.*

PROTONOTARII, seu Notarij 1
Sedis Apostolicæ officium in ipsis
primitiuæ Ecclesiæ initiis à fœlicis
recordationis Clemente Papa I. ad
Sanctorum gesta perquirenda, at- 2
que conscribenda noscitur institutum; ad quod

  assumpti

aſſumpti habitum, & Rochetum deferentes, actúque exercentes, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ab omni Ordinariorum iuriſdictione exempti ſunt, vt ſtatuit Leo X. *in ſua Conſtitutione*, incip. *Regimini, ſub Dat. Romæ 4. Non. Maij* 1515.

3 In capella Papali in banco, ſeu ſcamno ſecundo poſt Epiſcopos ſeorſum ſedent, ſecundùm ordinem inſtitutionis eorum. In Conſiſtoriis verò publicis (vbi de rebus, quæ geruntur, vt authentica conficiant inſtrumenta, rogati conſueuerunt) quatuor ex eis, qui numerati dicuntur, aut ipſis abſentibus totidem ex aliis ſecundùm inſtitutionem eorum ſeniores iuxta gradum Apoſtolici ſolij honorabiliorem tenet locum, Sedíque Pontificiæ proximiores aſſident; in aliis autem locis, tam in Curia, quàm extra vbique gentium, atque terrarum Archiepiſcopos, & Epiſcopos omnes Notarij huiuſmodi ſequi debent, eíſque cedere, ita ſtatuit Pius II. *in ſua Conſtitutione*, incip. *Cum ſeruare, ſub Dat. Mantuæ, pridie Idus Iunij* 1459. in Bullario nouo *tom.* 1. *pag.* 316. vbi extendit ad Eccleſiarum Cathedralium auctoritate Apoſtolica electos pariter, & confirmatos.

4 Sixtus V. in ſua Conſtitutione incip. *Romanus Pontifex, ſub Dat. ſextodecimo Kalend. Decemb.* 1585. ampliauit Collegium ſeptem Notariorum Sedis Apoſtolicæ antiquitus inſtitutorum ad numerum duodecim, cum gratiarum, & priuilegiorum ex-
5 tenſione pro ipſis ſeptem Notariis. Poſtmodum idem Pontifex alia ſua Conſtitutione, incip. *Laudabilis, ſub Dat. Non. Februarij* 1586. priuilegia pro ſupradictis Notariis conſtituit, & in primis, §. 3. *Doctorandi facultatem concedit*, & §. 4. *Notarios etiam creandi*, & §. 5. *Spurios legitimandi ad ſucceſſionem bonorum, etiam Eccleſiaſticorum*, & §. 6. *Statuta pro Collegio condendi*, & §. 7. *familiares Papæ, & eius Prælati domeſtici declarantur*, & §. 8. *concedit, vt panem, veſtes, & locum in caualcatis habeant*, & §. 9. *vt litteræ Apoſtolicæ gratis pro eis expediantur*, & §. 10. *vt emolumenta illis aſſignata, nuſquam eis diminuantur*, & §. 11. *licentiam dat deferendi arma pro ipſis, & eorum familiaribus*, & §. 12. *facultatem facit teſtandi etiam de acquiſitis ex bonis Eccleſiaſticis pro*
6 *Ducatis duobus mille*, & §. 13. *eos eximit, & totaliter liberat, ac Sedis Apoſtolicæ iuriſdictioni, & poteſtati dumtaxat immediatè ſubijcit a quorumcunque Ordinariorum locorum, & illorum omnium Iudicum iuriſdictione, poteſtate, ſuperioritate, & dominio, itaut Ordinarij, & alij prædicti, eorúmque Officiales & Vicarij, ac quicunque alij Iudices, nullam in eos etiam ratione delicti contracti, aut rei, de qua agi contigerit, ſuperioritatem, poteſtatem, iuriſdictionem, vel dominium valeant exercere, aut excommunicationis, vel alias ſententias, cenſuras, & pœnas proferre, niſi de Romani Pontificis mandato, ipſique in flagranti aliquo delicto deprehendantur*, & §. 14. *facultatem concedit creandi vnum Notarium*, & §. 15. *locum eis deſignat in ſignaturas*, & §. 16. *pariter in actibus publicis Conſiſtorij*, & §. 17. *Canonizationibúſque Sanctorum*, & §. 18. *Conſiſtorijs quoque publicis, & Capellis*, & §. 19. *concedit, vt habeant monetas coronationis*, & §. 20. *conſtituit, quando Papæ ſeruiant*, & §. 21. *& quando vtantur Pontificalibus*, & §. 22. *Altarique portatili*. refert me non citato Anton. Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de Protonotar. num.* 3. *pag.* 626.

7 Cùm in Romana Curia primum, & antiquiſſimum ſit Collegium huiuſmodi Protonotariorum Apoſtolicorum de numero participantium à ſancto Clemente I. vt diximus, inſtitutum, in quo ſemper Illuſtriſſimi viri, & ex ſereniſſimis Principum familiis adſcripti fuerunt, ac ex eo numero quamplurimi ad S. Rom. Eccleſ. Cardinalatus Dignitatem promoti, nonnulli etiam ſummum Pontificatum adepti ſint. Qui etiam ante annos 150. Epiſcopis præferebantur, vt tam inſigne, & antiquiſſimum Collegium, & qui in illo adſcripti ſunt, dignoſcerentur precibus ſuper hoc ſanctæ memoriæ Paulo Papæ V. porrectis, & de ipſius Papæ ordine in ſacra Rituum Congregatione propoſitis, & mature diſcuſſis, maxima cum ipſius Collegij laude, & honore, omnes Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinales in Congregatione præſentes, vnanimi voto & conſenſu (ſi ita eidem S. Papæ placuerit) in peculiare ſignum, & prærogatiuam ipſorum DD. Protonotariorum de Collegio, & numero participantium priuatiuè quoad omnes alios Prælatos, & etiam priuatiuè quoad omnes, & quoſcunque alios Protonotarios, qui de dicto Collegio & numero Participantium non ſunt, cenſuerunt concedendum dictis Protonotariis de Collegio, & numero Participantium tantùm, vt pileum nigrum cordulis violaceis circumornatum, & etiam ſerico violaceo ſuffultum cum floccis, & ornamentis eiuſdem coloris deferre poſſint & valeant, & S. D. Papa, audita Congregationis ſententia, annuit & dictis Protonotariis de Collegio, & numero Participantium prædicta conceſſit, & indulſit, vt in Decreto eiuſdem ſacræ Congregationis, *ſub die* [illegible] *Februarij* 1617. ſubſcripto, D. Epiſcopus Oſtien. Card. Card. Pinellus. I. P. Mucantius Secretarius Congregationis.

Eadem ſacra Congregatio *ſub die* 13. *Iulij* 16[illegible]1. 8
audita item inſtantia facta pro DD. Protonotariis Participantibus ſuper executione decreti, alias ſub die 12. *Februarij* 1598. *ad eorum fauorem ab eadem Congregatione emanati ſuper præcedentia D. Sacriſtæ, thurificatione & receptione Pacis, Candelarum, Cinerum, & Palmarum, ac in adoratione Crucis in Capella S. D. N. auditis etiam iis, quæ pro eodem D. Sacriſta deducta fuerunt, cenſuit prædictum Decretum maturè alias factum confirmandum, ac ſeruandum eſſe, & mandauit, vt per magiſtros Cæremoniarum, & alios, ad quos ſpectat, executioni demandetur, & ad ſimiles præcedentiarum differentias amputandas, ac dictorum DD. Protonotariorum præeminentiam conſeruandam eſſe ordinauit, vt impoſterum Præce-* 9
ptor Hoſpitalis ſancti Spiritus, Archimandrita Meſſanenſis, & Abbates vſum Mitræ habentes, poſt ipſos Protonotarios & Correctorem Cancellariæ in banco ipſorum Protonotariorum in eadem Capella S. D. N. ſedere debeant.

Cùm in Eccleſiis Patriarchalibus Vrbis in du- 10
bium reuocata fuiſſet antiqua quaſi poſſeſſio præcedendi, & ſedendi ſupra Canonicos, & immediatè poſt Epiſcopos, quam Protonotarij Apoſtolici de numero Participantium ſemper habuerunt, ſanctiſſimus D. Paulus Papa V. per ſpeciale [illegible]ptum negotium huiuſmodi ad ſacram Rituum Congregationem remiſit, & poſtmodum vi[illegible]teſtatione a Magiſtris Cæremoniarũ ad fauorem eorumdem Protonotariorum facta eidem Congregationi in hunc modum reſcripſit. *Alla Congregatione de Riti, che noſtro Signore intende che non ſi faccia nouita alcuna, ma ſi ſerui il ſolito, ſecondo l'atteſtatione delli Maeſtri di cerimonie* [illegible] *ac cia ſapere a chi biſogna.* Eadem ſacra Congregatio [illegible] *dictos Protonotarios in eorũ quaſi poſſeſſione præcedendi Canonicos, tam in prædictis Eccleſiis Patriarchalibus,*

quam

quam in alijs quibuscunque etiam Cathedralibus extra
Vrbem manutenendos fore & esse censuit, & declara-
uit, atque in futurum seruandum esse decreuit; man-
dando Vicarijs, & Canonicis dictarum Ecclesiarum
Patriarchalium, & aliarum quarumcunque, vt in po-
sterum in quibuscunque actibus huiusmodi Decreto pa-
rere teneantur, die 4. Maij 1613. refert me non ci-
tato Nouar. *d. tit. de Protonotar. num. 5.*

11 Episcopi præcedunt Protonotarios tam in Vr-
be, quàm extra; in Capella tamen Pontificalia
quatuor ex ipsis Protonotariis, qui de rebus ibi
gestis rogari consueuerunt, honorabiliorem lo-
cum habere debent ex Constitut. 4. P[illegible] II. incip.
Cum seruare, de anno 1459. in Bullario nouo *tom. 1.*
pag. 316. cuius meminit Scip. de Rubeis *in apho-*
rismis Episcopal. verb. præcedentia, num. 4. Nouar. *vbi*
12 *supra num. 6.* Dicuntur autem Protonotarij, idest
primi Notarij Apostolicæ Sedis, à Protos Græcè,
quod est primus Latine, Mandos. *de sig. at. Gra-*
tia, tit. Protonotarij, in princ. Ludou. Gom. *in proœm.*
super reg. Cancell. q. 1. Erasm. à Cochier *de Iurisdict.*
13 *Ordin. in exemptos, part. 1. quæst. 18. num. 1.* Vnde
dicitur Protomartyr, idest, primus Martyr, vt de-
clarat gloss. *in Auth. de tabellionib. §. illud quoque,*
collat. 4. Vide Cassan. *in catalog. gloriæ Mund. p. 4.*
14 *consid.* 29. vbi aduertit, quod illud nomen Proto-
notarius, nunquam ponitur in Bulla, nec in aliis
dispositionibus Apostolicis, sed tantùm Nota-
rius, licet in regulis Cancellariæ ponatur illud
nomen ad maiorem excellentiam, refert me cita-
to *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad omnes hu-*
manos actus requi[illegible] annot. 20. q. 1[illegible]. num. 2. vbi *num. 5.*
post Monet. *de Conseru. cap. 1. n.* 161. & alios subdit
speciali Constit. Pauli II. statutum esse neminem
ante 20. annum Protonotarium creari debere.

15 Alij sunt Protonotarij non participantes, hoc
est, extraordinarij, vel, vt alij vocant, Titulares;
qui cùm habeant Dignitatem, præferuntur qui-
buscunque Clericis sæcularibus, vt infra ostende-
mus, quamuis eorum Dignitatem hodie vilescere
propter numerum illorum excessiuum, dicat Cas-
16 san. *d. consid. 29. propè fin.* Horum autem priuilegia,
& præeminentiæ restrictæ sunt secundum varias
17 sacræ Congregationis Rituum Declarationes. In
primis habitu Prælatitio, nempe Rochetto cum
mantelletto coloris violacei vti possunt, vt cen-
18 suit sacra Rituum Congregatio 28. *Iuly* 1626. &
non potest prohiberi deferre illum habitum in
Ecclesiis, & functionibus Ecclesiastic[illegible], & cum
eo incedere, & sedere iuxta dispositionem Cære-
monialis, *lib. 1. cap. 13. circa fin.* ita eadem sacra
Congregatio Rituum *in Mazarien. 28. Septem-*
bris 1[illegible]3[illegible]. *& in Catanien. 5. Iulij* 1631.

19 Verùm si aliquis Canonicus, seu Dignitas in
Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia sit simul Pro-
tonotarius, & cum habitu Protonotarij in Eccle-
sia, Choro, & Processionibus, ac Diuinis assistat,
non lucrabitur fructus, & distributiones sui Ca-
nonicatus, vel Dignitatis, vt censuit eadem sacra
Congregatio *in vna Meliten. 7. Augusti* 1621. &
priùs in Asculana 27. *February* 161[illegible]. confirmata
20 *sub die* [illegible]8. *Ianuarij* 1[illegible]12. vbi quoque fuit dictum
quòd in aliis actibus non competentibus sibi,
tanquam Canonico, potest vti habitu Protono-
tarij; & hoc idem fuit resolutum *in [illegible] Terræ*
Pi[illegible]iæ, sub die 19. Nouembris 1611. Potest tamen
in Ecclesia portare subtanam violaceam, dummo-
dò in cæteris omnibus gerat habitum Canonicis
congruentem, & *in vna Panormitana sub die 14.*
21 *Ia[illegible]. 1612. & 11. Dec.* 1627. Rochetto verò sub

[illegible] *August. B[illegible]o, de Iure Eccles. vniu.*

cotta non potest vti, dum in Choro assistit ho-
ris Canonicis, vt *in Trican. 15. Martij* 1614.

Circa verò præcedentiam sciendum est eos in 22
Ecclesia locum habere, non tamen supra Cano-
nicos, nec inter eos, si non sunt Canonici, vt cen-
suit ead. Congregat. *in Spoletana Terræ Casciæ 23.*
Martij 1619. & in alia Castellæ, & Legionis 3[illegible]. Apri-
lis 1604. At verò vbi non est Canonicorum Col- 23
legium, possunt sedere in Presbyterio cum habi-
tu Prælatitio, & in Processione incedere post Sa-
cramentum, vel post celebrantem, eadem sacra
Congreg. 12. *Iulij* 1628. nam præcedunt Cathe-
dralis Canonicis non Collegialiter incedentibus,
eadem sacra Congreg. 16. *Maij* 1601. & 12. *Iu-* 24
lij 1602. Cedunt tamen locum Vicario Episcopi, 25
eadem sac. Congreg. quæ refert Sanctissimum ap-
probasse, & exequi mandasse, *in d. Legionen. & Ca-*
stella 3[illegible]. Aprilis 1604. & post Abbates, & non su-
pra sedere debent, eadem sacra Congr. *in d. Ascu-* 26
lana in Apulia 6. Martij 161[illegible].

Quoad Dignitatem verò sciendum quoque est 27
eos illam cum officio habere, vt docent Iacobat.
de Concil. l[illegible]. 1. art. 5. ferè per tot. Guillelm. Benedict.
in cap. Raynutius, verb. Adiectæ impuberi, num 14. de
testam. Mandos. *in praxi signatur. Gratiæ, verb. Pro-*
tonotarij. Franc. Leo *in Thesaur. fori Eccles. p. 1. cap. 2.*
num. 35. tamen cùm huiusmodi Dignitatem verè 28
non dicantur habere, in aliqua Ecclesia Cathedra-
li, vel Collegiata deputari nequeunt Conseruato-
tes, prout resoluit Monet. *de Conseruator. c. 5. n.* 112.
Verùm contrarium censuit nouissimè sacra Con-
gregat. Concilij *de anno* 1630. ex eo, quia licèt
Protonotarij Dignitatem non habeant in Eccle-
sia Cathedrali, vel Collegiata, eam tamen ha-
bent in Ecclesia Romana, quæ omnium aliarum
mater est, & magistra, *cap. 2. de sum. Trinit. cap. an-* 29
tiqua 2[illegible]. de priuil. cum citatis per me *de offic. & po-*
test. Episcop. p. 1. tit. [illegible]. cap. 2. num. 14. & ideò eos posse
apponere pileum super insignibus, censuit eadem
sacra Congregatio *in Clomacen. & Neocastren.* 21.
Augusti 1601. Non ob id, quòd Dignitatem ha- 30
bent, licet eis in Missa annulum gestare, vt cen-
suit sacra Rituum Congregatio 11. *Februarij* 1623.
nec paramenta sumere pro Missa de Altari, sed in 31
Sacristia, vt cæteri, eadem sacra Cong. *in Ascula-*
na in Apulia 6. Martij 161[illegible]. nec Abacum præpa- 32
rare dum celebrat, more Prælatorum, eadem sa-
cra Congreg. *in Clomacen. & Neocastren. 21. Au-*
gusti 16[illegible]1. nec paramenta benedicere, eadem sa- 33
cra Congregatio 17. *July* 162[illegible].

Collegium igitur Protonotariorum S. D. N. 34
Papæ, & sanctæ Sedis Apostolicæ de numero par-
ticipantium, ne amplius dubitare quis possit, solet
Protonotariis honorariis litteras suarum faculta-
tum expressiuas concedere, tenoris sequentis, vi-
delicet. *Nouerint vniuersi præsentes nostras litteras*
visuri, inspecturi, & pariter audituri, qualiter per-
Illustr. & Adm. R. Dominus N. vti Protonotarius
Apostolicus honorarius creatus à Sanctissimo D. N. D.
VRBANO Papa Octauo, prout patet, & plenius
continetur in litteris Apostolicis in forma Breuis de-
super expeditis, sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum
sub annulo Pisc. &c. die, &c. Pontificatus sui anno, &c.
Habet, & de cætero habere debet (extra tamen Curiam
Romanam) facultatem, & auctoritatem deferendi, seu
gestandi Rochettum, & Mantellettum, tam nigri co-
loris, quam violacei, ac etiam incedendi in habitu mo-
re Prælatorum Rom. Curiæ, & vtendi Pileo super suis
i[illegible] ingenti[illegible] seu stemmatibus suæ familiæ, nec-
non aliis ornamentis, quibus di[illegible]i Prælati, & Protono-

tarij Apostolici vtuntur, & gaudent, & insuper declaramus di- um D.N. ratione dicti Protonotariatus Apostolici esse in Dignitate Ecclesiastica constitutum, & hac de causa in Canonizationibus Sanctorum, ad eundem D.N. in loco conficiendi examinis, seu processus existentem curam, & munus spectare. Et propterea eidem D.N. vti Protonotario Apostolico, ac in Dignitate Ecclesiastica constituto, causas, seu lites beneficiales Ecclesiasticas, & mixtas per Apostolicas litteras, seu quouis alio modo committi, seu delegari posse, sicut ab immemorabili tempore circa obseruatum fuit, & de praesenti obseruatur. In quorum fidem, & testimonium praesentes, manu nostra firmatas, & per infrascriptum eiusdem Collegij Clericum, & Secretarium subscribi, sigilloque dicti Collegij muniri iussimus, atque mandamus. Datum Romae, in Cancellaria Apostolica. Anno Incarnationis Dominicae, &c.

35 At circa eorum exemptionem disponit Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 11. Decernit sancta Synodus, vt si quando iustis, grauibus, & ferè necessariis suadentibus causis aliquos honorariis titulis Protonotariatus, Acolytatus, Comitis Palatini, Capellani Regij, aut aliis huiusmodi in Romana Curia, vel extra insignibus decorandos esse placuerit, necnon alios cuicunque ministerio oblatos, vel quomodocunque addictos, aut sub nomine seruientium, Militiis, seu Monasteriis, Hospitalibus, Collegiis, aut quocunque alio titulo assumi, nihil ex iis priuilegiis detractum esse Ordinariis intelligatur, quominus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinariis, tanquam Apostolicae Sedis delegatis, plenè in omnibus, & quoad Capellanos Regios, iuxta Constitutionem Innocentij III. quae incip. cum Capella subiecti existunt, exceptis tamen ijs, qui praedictis locis, aut militiis actu seruiunt*, &c. Vnde credo, quòd licèt Protonotarij subiecti maneat Ordinariis in iis tantùm causis, in quibus tanquam Apostolicae Sedis delegati procedere, & cognoscere valent, in caeteris tamen exempti à iurisdictione Ordinaria sunt, prout antea erant, iuxta Constitutionem Leonis X. vt videntur insinuare Anton. de Praetis *de Iurisd. Episcop. cap. 8. num. 17.* Cochier *de Iurisd. Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 18. num. 3.* vbi intelligit, si Rochettum, habitúmve Protonotariorum deferant; refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 74. num. 31. & 32.* nouissimè tamen sacra Congregatio Concilij *in Papien. 14. Decembris 1630. censuit Protonotarium Apostolicum ex priuilegio in ciuilibus esse exemptum à Iurisdictione Ordinarij, quoad causas excedentes summam 25. Ducatorum ex Bulla 8. Leonis X. quia Concilium non derogauit priuilegiis Protonotariorum, nisi in causis criminalibus.*

36 Incedens in habitu Clericali Protonotarius, gaudet fori priuilegio, tam in ciuilibus, quàm in Criminalibus, quamuis seruitio alicuius Ecclesiae adscriptus non sit, sacra Congregatio Concilij *in Toletana 27. Maij 1632.* refert me non citato ex hoc loco desumens Nouar. *vbi supra n. 23. & 24.*

37 Denique, circa beneficiorum reseruationem, sciendum est Protonotariorum beneficia, etiamsi illi non sint de numero participantium, sed ad instar, vel à Legatis creati, esse reseruata per *Extrauag. Ad regimen, de praeben. & reg. 1. Cancell.* Put. *decis. 319. lib. 2. in correct.* Caputaq. *decis. 407. p. 2. & decis. 27. part 3.* Rot. *decis. 407. num. 1. part. 1. recent. & in Burgen. Abbatiae de Salas 14. Maij 1612. coram bon. mem. Vbaldo, & 20. Nouembris 1615. coram eodem*, vbi abunde fuit firmatum; *& in Comen. Capellae 7. Februarij 1620. coram bon. mem. Rembeldo; & in Casalen. beneficiorum 10. Decembris 1627. coram R. P. D. Merlino; & in Romana Capellaniae 20. Nouemb. 1618. & 29. April. 1630. coram R.P.D. Pirouano.*

Vnde prouenit, vt Protonotarius non possit 38
coram Ordinario beneficia sua permutare cum alio, quia illud ipse conferre non potest, sed Papa erat adeundus, vt conferret, Felin. *in cap. in nostra, n. 12. de rescript.* Federic. de Senis *cons. 112. in princ.* Put. *decis. 255. lib. 2. in correct.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 2. q. 16. num. 4.* vbi Rotae decisiones refert, Cochier *de permutat. benef. p. 2. cap. 2. num. 2.* Rot. *in d. Casalen. beneficiorum 10. Decembris 1627. coram R.P.D. Merlino.*

Quaestio est circa hanc materiam controuersa, 39
an ex tali permutatione abdicatum dicatur Ius à permutante, itaut tunc inducatur vacatio? & quamuis Rota *in d. Casalen beneficiorum*, nihil certi firmare voluerit, postea *sub 18. Iunij 1629. coram eodem R.P.D. Merlino* censuit induci vacationem, quia licèt dici possit permutationem illam effectum habere non posse, ex quo beneficia, tanquam Protonotarij conferri non potuerint ab Ordinario; nec ideò fuerit abdicatum Ius à permutante, & sic beneficium videatur postea vacare per obitum eiusdem Protonotarij, iuxta decis. Put. *158. lib. 3. in corr.* Achil. *decis. 3. super reg. de valore*, cum aliis, tamen istae decisiones loquuntur in resignationibus ad fauorem, quae sunt conditionales, & propterea non abdicatur Ius, neque possessio à resignante, nisi resignatio habeat effectum, quia eatenus resignatario acquiratur, at secus est in permutatione beneficiorum, quia per resignationem beneficij etiam reseruati ex causa permutationis inducitur vacatio, cùm per dictam resignationem debeat sequi vera collatio, & institutio, vt *in cap. vnico, de rerum permut. in 6. & in Clem. vnic. eod. tit. in fin.* quae fieri non possunt de beneficio non vacante, *cap. 1. cap. nulla, de concess.*
praeben, & ex ista ratione per omnes Dominos de 40
Rota fuit dictum in permutatione oriri veram vacationem, Rot. *decis. 1. num. 4. de rer. perm. ut in nouis*, Flamin. Paris. *de resignat. lib. 7. q. 14. num. 6. & 7.* Coch. *de permut. benefic. lib. 2. cap. 2. num. 4* & Protonotarius dum permutauit, non permutauit ea contemplatione, vt sola consequeretur beneficia, vt euenit in resignatione ad fauorem; & hoc adeò verum est, vt etiamsi permutatio non teneat, ta-
men compermutantes non possunt redire ad pri- 41
ma beneficia sine noua collatione, secundùm opinionem quam Rota seruat, vt *in decis. de rer. permut. in nouis*, nec contrarium dicit Rot. *decis. vlt. n. 6. vers. ad tria ista, eod. tit. in antiq.* quia loquitur quando superior non admittit permutationem, aut quando culpa vnius compermutantis permutatio non habuit effectum, vt quia beneficium non esset valoris expressi, & propterea cùm habeamus opinionem Rotae non est curandum, cur Doctores fuerint varij in hac materia.

Protonotariatus probatio, cùm agitur ad effe- 42
ctum reseruationis debet esse concludens, Put. *decis. 266. num. 2. lib. 3.* Rot. *decis. 46. num. 3. & 4. p. 2. diuers.* Gregor. XV. *decis. 369. num. 1.* quos refert Rot. *in d. Casalen. beneficiorum 10. Decembris 1627. coram R.P.D. Merlino*, & quamuis possit probari per litteras patentes, *l. nemini licere, §. non aliter, ff. de aduoc. diuersor. indic.* Vlteriùs tamen requiritur, 43
quòd constet de illarum acceptatione, pr- ut in his terminis ad probandam reseruationem fit

mauit

mauit Rot. *in d. Burgen. Abbatia de Salas*, *in verſ.*
44 *pro cuius reſolutionis fundamento*, de qua dicebatur
non conſtare, quia hoc etiam ſuppoſito, quæſtio
de acceptatione determinatur per expeditionem
litterarum Protonotariatus requirentium conſi-
derabilem impenſam ex qua inducitur acceptatio
tacita ſufficiens ad hunc effectum, prout expreſsè
Mohed. *deciſ.* 18. *de preben.* Put. *deciſ.* 27. *num.* 9. *lib.* 1.
Creſcent. *deciſ.* 1. *de præſumpt.* & Rot. *in Carthagin.*
beneficij 26. *Februar.* 1603. *coram Card. Lancellotto*,
in qua ponitur hæc diſtinctio, quando litteræ
45 ſunt expeditæ, tunc probatur acceptatio; ſecùs
verò quando non ſunt expeditæ, & prout conti-
getat in caſu deciſionis ſupradictæ Burgen. Abba-
tiæ de Salas 20. *Nouembris* 1615. in quo repe-
riebatur tantummodò ſignata, vt fuit dictum in
præcitata Romana Capellaniæ 29. *Aprilis* 1630.
coram R. P. D. Pirouano.

46 Non obſtant contra reſeruationem inductam
ex Protonotariatu per *d. Extrauag. Ad regimen*,
nonnulla fundamenta quæ videntur reſtringere
huiuſmodi reſeruationem ad beneficia tantùm
Protonotariorum participantium, & in primis
ex Conſtitutionibus Nicolai V. & Sixti IV. quia
imò cùm Nicolaus V. in dicta eius conſtitutione
declaret, quòd ex pactu cum inclyta Natione
Germanica inito *d. Extrauag. Ad regimen*, locum
tantùm habere intelligatur quoad ſeptem Nota-
rios participantes, & eodem modo Sixtus quo-
que IV. ex conuentione facta cum Rege Galliæ
reſtringat *d. Extrauag.* reſeruationem ad Proto-
notarios geſtantes publicè, & continuè habitum
Protonotariatus, clare ex dictis Conſtitutionibus
colligitur ſenſum dictorum ſummorum Pontifi-
cum, prout, & aliorum fuiſſe, quòd circumſcriptis
dictis modificationibus & pactis, ſub dicta Extra-
uag. comprehendantur beneficia Protonotario-
rum, etiam non participantium.

47 Minus facit auctoritas eorum, qui tenuerant
quòd ſub *d. Extrauag.* non ſint comprehenſi Pro-
tonotarij non participantes, quia, vel loquuntur
de Protonotariis creatis à Legatis de Latere, non
autem à Papa, inter quos multi conati ſunt conſti-
tuere differentiam, vt colligitur ex traditis per
Mandoſ. *ſuper reg.* 1. *q.* 7. vbi tamen *ſub num.* 2. dicit
quòd Rota ſemper tenuit, quòd indiſtinctè om-
nes Protonotarij, ſiue ſint creati à Papa, ſiue à Le-
gato, ſint ſub *d. Extrauag.* comprehenſi: vel non
ſunt aliquo modo attendendi; cùm, vt dictum eſt,
Rota contrariam ſemper opinionem amplexa
fuerit, atque opinio optima ratione fulciatur.

48 Nec obſtat quòd dicti Protonotarij non poſſunt
cenſeri ſub dicta reſeruatione comprehenſi, quia
tempore *d. Extrauag.* nondum fuerant creati, nam
præterquam, quod ſatis veriſimile videtur, quòd
etiam de dicto tempore adeſſent alij quoque Pro-
tonotarij, vltra numerum participantium, cùm
iam illi eſſent de tempore Polydori Virgilij, qui
floruit de anno 1499. ſine numero, prout ipſe te-
ſtatur *in lib.* 4. *de inuentor. rerum*, in omnem etiam
euentum, quatenus dicti Protonotarij fuiſſent
d. Extrauag. creati, nihilominus comprehende-
49 rentur ſub dicta reſeruatione, quia lex ſemper lo-
quitur & comprehendit propterea perſonas quan-
documque extantes, *l. Arrianu, C. de heret.* Franch.
in cap. vnico, num. 1. & *ibi* Gemin. *num.* 8. *de exceſſ.*
Prelat. in 6. vbi etiam in fortioribus tradit quòd
licèt text. loquatur de Monaſteriis hactenus ædi-
ficatis, tamen eſt intelligendus de Monaſteriis
poſt ædificandis; quia cùm lex ſemper loquatur,
& dictio *hactenus* eſt intelligenda, vt operetur
ſemper quando caſus venerit, Caſtr. *conſ.* 235. *ſub*
num. 1. *poſt med. verſ. reſtat reſpondere, lib.* 1. vbi quòd 50
lex Florentiæ mandans, quod omnes Ciuitates
ſubiectæ ſoluant certum quid, habet locum in Ci-
uitate Piſarum, effecta ſubiecta poſt legem, quia
lex ſemper loquitur.

Minus obſtat, quòd etiamſi *d. Extrauag.* com- 51
prehendat Protonotarios poſtea creatos, non po-
teſt tamen comprehendere Notarios creatos ra-
tione officij, atque ita acceſſorij ad officium, quod
ipſis fuit principaliter collatum, ſed illos tantum,
qui verè ſunt Protonotarij, & tales principaliter
creati, quia imò etiam dicti Protonotarij ſunt ve-
rè Notarij, nec inter illos, & alios poteſt conſti-
tui aliqua differentia, cùm maximè etiam finito
officio remaneant Protonotarij, atque tunc quo-
que gaudeant omnibus priuilegiis veris Proto-
notariis conceſſis, vt expreſsè diſponitur in ſupra-
dicta Pauli III. & Pauli IV. Conſtitutionibus,
adeóque proculdubio beneficia etiam per mor-
tem huiuſmodi Protonotariorum vacantia ſunt 52
reſeruata, vt in terminis Protonotarij creati ra-
tione officij dicit Rot. *in D. Palentina Scholaſtriæ*
Canonicatus, & præbendæ de Vallodolid. 9. & 13. *Apri-*
lis 1584. *coram Robuſterio*, relata per Garc. *de benef.*
part. 5. *cap.* 1. *num.* 2 4. ex qua etiam apparet, quod
nunquam fuit dubitatum in Rota, quia beneficia,
etiam per mortem Protonotariorum ratione offi-
cij creatorum vacantia, ſunt reſeruata, ſed quod
in eo erat controuerſia, An dicti Protonotarij fi-
nito officio deſinerent eſſe Protonotarij? quæ ta-
men hodie penitus remanet ſublata, & quidem
in ſpecie, quoad Milites de Lilio per dictas Pau-
li III. & IV. Conſtitutiones, & generaliter quo-
ad omnes, qui ratione alicuius officij ſunt Sedis
Apoſtolicæ Notarij, per declarationem Sixti V.
& aliorum ſubſequentium Summorum Pontifi-
cum, *in reg.* 1. *Cancell.* per quam *d. Extrauag.* inno-
uatur facta, in qua expreſſis verbis diſponitur,
quòd beneficia, quæ Sedis Apoſtolicæ Officiales,
qui ratione officiorum huiuſmodi eiuſdem Nota-
rij erant, etiam dimiſſis ipſis officiis, & quan-
documque aſſequuti fuerint ſub reſeruationibus
d. Extrauag. Ad regimen, comprehendatur, itaut
ſtantibus hodie dictis conſtitutionibus, & decla-
rationibus, nullus amplius ſuperſit in hac re ſcru-
pulus.

Nec obſtat, quod dicta Sixti V. declaratio in- 53
telligi debet de Notariis ratione officiorum enu-
meratorum in *d. Extrauag.* non autem ratione of-
ficij Militum de Lilio, & aliorum, quorum nulla
fit mentio in *d. Extrauag.* quia verba regulæ ſunt
generalia, & apta comprehendere omnes Nota-
rios cuiuſuis officij ratione creatos, nec ſubeſt ra-
tio illa reſtringendi ad certa officia, cùm maximè
reſeruatio non ſit fundata in officio, ſed in Nota-
riatu, & Notarij ratione officiorũ creati, quinimò
inter dictos Notarios creatos ratione officiorum,
& alios creatos abſque officiis, nulla (vt ſupradi-
ctum fuit) eſt differentia, & omnes iiſdem oneri-
bus, & honoribus fruuntur.

Nec obſtat, quod reſeruationes ſunt odio- 54
ſæ propter præiudicium Ordinariorum, ideóque
non extendendæ, quia præterquam quod obie-
ctum hoc non ampliatur, cùm non agatur de ex-
tenſione d. reſeruationis, ſed de propria eius com-
prehenſione, illud etiam procedit in reſeruationi-
bus particularibus ad fauorem certarum perſona-
rum, ſecus autem, quando reſeruatio eſt per viam

legis generalis, vbi principali intentio Papæ est, vt prouideat, & valeat pauperibus Clericis, & personis benemeritis Romanam Curiam sequentibus, quia tunc reseruationes iudicantur fauorabiles, non habito respectu ad incidens præiudicium Ordinariorum, Simonet. *de reseru. q. 5. cap. fin.* Mandos. *reg. 2. q. 2. n. 27. & seqq.* Caputaq. *decis.* 141. *num. 3. part. 1.* Rot. *decis.* 457. *num.* 11. *& seqq. part.* 1. *diuers.* & benè Hieron. Gabr. *cons.* 1. 7. *num. 3. lib.* 1. assignans rationem, quod in primitiuo tempore tota collatio fuit Papæ, quam postea communicauit Episcopis priuatiue, ergo dum reseruat, vtitur iure proprio, sicut ille, qui redimit ex pacto, cùm non dederit tantam, quin maiorem retinuerit, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 4.

CAPVT XXIV.

De Archidiacono.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus Græco vocabulo dicitur quasi ministrorum princeps.*
2 *Archidiaconus principalem habet Dignitatem post Episcopum.*
3 *Archidiaconus est dignior Archipresbytero, & Primicerio in voce, loco, & administratione.*
4 *Archidiaconus de iure est prima dignitas in Cathedralibus Ecclesiis.*
5 *Archidiaconus, qui oculus Episcopi dicitur, in omnibus Ecclesiis, vbi fieri potest, eligendus est, qui sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico.*
6 *Intellige de iis tantùm Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, iuxta tit. de officio Archidiaconi.*
7 *Archidiaconi iurisdictionem contentiosam habentes debent esse Doctores, & promoti in publico gymnasio.*
8 *Archidiaconus nullus reperitur in tota Hispania, qui totam illam iuris communis retineat potestatem.*
9 *Archidiaconi in Hispania non obligantur esse Doctores, aut Licentiati.*
10 *Ætas 25. annorum requiritur in Archidiacono habente curam annexam, in aliis, quibus ea non inest, 22. anni completi sufficiunt.*
11 *Visitare Clericos omnes debet Archidiaconus tertio quoque anno, si Episcopus ipse non possit.*
12 *Archidiaconus quare dicatur oculus Episcopi, ostenditur.*
13 *Visitationem si quam Archidiaconus legitimè exercere consueuit, assumpto Notario de consensu Episcopi facere per se ipsum tantum debet.*
14 *Archidiacono ad visitationem expediendam poterit Episcopus terminum præscribere comitatuum, & equitatum.*
15 *Distributiones quotidianas non amittit Archidiaconus interim dum visitauerit Ecclesiam, iura vel redditus suæ prebendæ.*
16 *Distributiones quotidianas non percipit Archidiaconus, qui propriam Ecclesiam non visitat, sed solùm Ecclesias suæ Diœcesis.*
17 *Archidiaconus dum visitat Ecclesiam suæ prebendæ, non percipit fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex dispensatione, vel ex illius Ecclesiæ consuetudine.*
18 *Archidiaconi ad officium pertinet Episcopo ministrare, & solemniter celebraturo Episcopo sacrum Euangelium cum voluerit eligere, & illos designare qui illud & Epistolam canteat.*
19 *Lectiones, & responsoria diuini Officij Lectoribus, & Cantoribus assignare pertinet ad Officium Archidiaconi.*
20 *Archidiaconus tanquam prima Dignitas post Pontificalem in Choro aliis superior, & maior habetur.*
21 *Vasa diuinis Ecclesiæ vsibus dicata sedulò custodire pertinet ad Archidiaconum.*
22 *Clericos ad Ordines promouendos, examinare, atque probare, eosque Episcopo nomine S. Ecclesiæ ordinandos offerre spectat ad Archidiaconum.*
23 *Episcopo solemniter, vel etiam Missam solemnem, & Vesperas audienti à dextris assistit Archidiaconus.*
24 *Archidiaconus respicit, vt Primicerius, & Sacrista, vel custos iniuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur.*
25 *Abbates, & Abbatissas in sede sua collocat Archidiaconus.*
26 *Iurisdictionem licet inferiorem in multis habet Archidiaconus.*
27 *Clericorum lites, & iurgia, modica tamen, audit Archidiaconus.*
28 *Beneficiis priuat, & auctoritate Episcopi punit Archidiaconus.*
29 *Censuras imponit Archidiaconus, non tamen sine Episcopi auctoritate.*
30 *Archidiaconus instituit in beneficiis curam animarum habentibus de auctoritate tantum, & mandato Episcopi, vel si hoc habeat ex præscriptione.*
31 *Archidiaconus ratione sui muneris non potest curam committere animarum.*
32 *Beneficiorum in possessionem corporalem mittit Archidiaconus institutos ab Episcopo.*
33 *Iurisdictionem quando habeat Archidiaconus, ostenditur.*
34 *Archidiaconus post Episcopum dicitur esse Vicarius in omnibus.*
35 *Vicarij munus exercet Archidiaconus ipso iure absque aliquo facto, Episcopo absente, & eius Officialibus, non autem Sede vacante.*
Vicarius natus, seu legitimus, quid. ibid.
36 *Archidiaconus à Vicario Episcopi in quo differat, ostenditur.*
37 *Archidiaconi iurisdictio hodie per consuetudinem est imminuta.*
38 *Archidiaconus de iure maior est omnibus post Episcopum, & Archipresbyter eius subiacet iurisdictioni.*
39 *Consuetudo in aliquibus Ecclesiis introduxit vt Archipresbyter, vel Præpositus, aut alia Dignitas Archidiacono præferatur.*
40 *Archipresbyter in ciuitate Paduæ ex antiqua consuetudine præcedit Archidiaconum, & quomodo probetur hæc consuetudo, ostenditur.*
41 *Archidiaconus cur de iure præferatur Archipresbytero, ostenditur.*
42 *Archidiaconus de iure præcedit Archipresbytero in administratione, cùm in diuinis Archipresbyter præcedat Archidiaconum, nisi Archidiaconus sit etiam in Presbyteratus Ordine constitutus.*

43 Digni

43 *Dignitati primæ spectat, & ea impedita ad secundam, & successiue ad tertiam, deferre sanctissimum Sacramentum, absente, vel impedito Episcopo in eius festiuitate, nec non Missas, Vesperas Pontificales cantare.*

44 *Archidiaconus Sacerdos in celebratione Missarum solemnium, absente Episcopo est præferendus Archipresbytero, & num. 45.*

46 *Missas Pontificales per se ipsum celebrare non valens Episcopus, non potest in præiudicium primæ Dignitatis, ad quam id spectat, alteri sibi benè viso pro libito voluntatis demandare.*

47 *Dignitas prima pro libito ad munus sibi incumbens non potest alium sibi bene visum Canonicum, aut Dignitatem substituere, sed in eo munere proximior Dignitas succedere debet.*

48 *Dignitas prima licèt sit coadiutor cum futura successione, nihilominus iuxta formam litterarum coadiutoria ad eum spectabit absente coadiuto functiones illi incumbentes facere, & exercere.*

49 *Archidiaconus, & Archipresbyter si in funeralibus de eadem Cathedrali concurrant, danda est præcedentia Archipresbytero ratione stolæ.*

50 *Archidiaconus si sit prima dignitas, debet exercere officium Presbyteri assistentis cum Pluuiali Episcopo celebranti, illique candelam, & palmam benedictam ministrare.*

51 *Archidiaconus dum in assistentia est apud Episcopum, intelligitur præsens in choro, tam in Ecclesia Cathedrali, quam in alia.*

52 *Archidiaconus, qui sustinet Baculum Episcopi dum celebrat solemniter, thurificandus est immediatè post Diaconos assistentes.*

53 *Archidiaconus, qui sit ex priuilegio Protonotarius, non lucratur fructus, & distributiones sui Archidiaconatus si cum habitu Protonotarij in Ecclesia, choro, processionibus, ac Diuinis Officiis assistat.*

54 *Protonotarij habitu vti non potest Archidiaconus in publicis functionibus, in assistentia Episcopi, nec in aliis actibus sibi tanquam Archidiacono competentibus.*

55 *Vicarius Episcopi Archidiacono tam in choro, quàm vbilibet præcedit.*

56 *Vicarius generalis absente Episcopo debet habere primum locum super omnes Dignitates & Canonicos, non obstante consuetudine in contrarium.*

57 *Vicarius foraneus ratione sui officij nullam habet præcedentiam in choro, sessionibus, processionibus & aliis actibus, & functionibus Ecclesiasticis.*

58 *Doctores referuntur de Dignitate, Officio, & iurisdictione Archidiaconi agentes.*

1 RIMA Dignitas Ecclesiastica in Cathedralibus Ecclesiis est Archidiaconatus de iure communi, vt *num.* 3. ostendemus, propterea de Archidiacono nunc primum agere proposuimus, qui Græco vocabulo quasi ministrorum princeps est appellatus *cap. 1. dist. 21.* Archos enim princeps, Diaconos ministrum, seu famulum Græcè significat, Petr. Greg. *Syntagm. Iuris lib. 25. cap. 2[illegible]. in princ.* Anastas. Germon. *de Sacrorum immun. lib.* [illegible]*. cap. 3. in fine,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3*[illegible]*. tract. 1. num. 49.* Sebast. Cæsar *de Eccles. hierarch. p. 2. disput. 12. §. 1.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap.* [illegible] *4. quæst. 1.* Castald. *in praxi caremon. lib. 1. sect. 8. cap.* [illegible]*. num. 3.* Nam licèt de consuetudine Ecclesiæ Archidiaconatus non habeat iurisdictionem, quia tamen de iure communi habet nomen Dignitatis, censeri debet administrationem spiritualem habere, & in Dignitate Ecclesiastica versari, nouissime Steph. VVeyms *ad constit. 24. ex antiquo iure desumptas, & per Concil. Trid. speciatim innouatas constit. 1. num. 5.* & adhuc 2 principalem habere Dignitatem post Episcopum probat text. *in cap. 1.* ibi, *post Episcopum, de offic. Archid.* gloss. *verb. electionis in cap. pen. de offic. leg. in 6.* Menoch. *cons. 51. num. 20. & cons. 257. num. 21.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. q. 37. num. 6.* Anton. Fabric. *in praxi benefic. tit. de benef. cum dignit. num. 23. in fine.* Rota *decis. 865. num. 1. p. 4. diuers.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disput. 25. q. 4. num. 1.* nouissimè Michael Ferrus *de præcedent. ecclesiast. q. 5. num. 1.* Vnde digniorem esse Archipres- 3 bytero, & Primicerio in voce, loco, administratione, & aliis, consuluit Barbat. *cons.* [illegible] *lib. 2.* quem refert Cardin. Tusch. *tom. 1. lit. A. concl. 482. num. 6.* quia de iure regulariter Archidiaconatus est 4 prima Dignitas, Aretin. *cons. 23. num. 3. vers. quia de iure communi,* adden. *ad Greg. XV. decis. 411. n. 5.* Viui. *decis. 199. n.* [illegible]. Marcel. Vulpe *in praxi cap. 34. num. 12.* Rot. *in Andrien. Archidiaconatus, 5 Decembris 1625. coram R. P. D. Merlino.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 16. num. 112.*

Eligendus est autem Archidiaconatus, (qui 5 oculus Episcopi dicitur, quasi ab eo in specula, & statione positus. gloss. *verb. oculi, in cap. diaconi 93. dist.* Anton. Fabric. *d. tit. de benefic. cum dignit. num. 25. in fine*) in omnibus Ecclesiis vbi fieri potest, qui sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt statuit Trid. Concil. *sess. 24. de reform. cap. 12.* & tradunt Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 4. num. 68.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 41.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 7. num. 36.* Galganet. *de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 238. à num. 2. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 248. num. 4. & decis. 305. num. 11. part. 4.* Bennius *de priuileg. Iurisconsult. part. 2. priuil. 28. num. 2.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 6. cap. 7. num. 62.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract. 1. cap. 9. q.* [illegible] *5.* Nouat. *in singul. Canonic. conclus. 41.* Sebast. Cæsar. *d. disp. 12. § 1. num. 9.* Ego ipse *de offic. & potest. Epis. part. 3. alleg. 60. num.* [illegible]. Squillante *d. cap. 14. num. 1*[illegible]*9.* Et propterea stylus Curiæ inhærendo supradicto decreto Concilij Trident. exigit in promouendo ad huiusmodi Archidiaconatum gradum Magisterij in Theologia, vel Doctoratus saltem in iure Canonico, itaut dum porrigitur supplicatio pro Archidiacono huiusmodi obtinendo, seu pro habenda Dignitate maiori post Pontificalem in Cathedrali, vel principali in Collegiata, ea non aliter signetur quàm si positiue etiam narratum sit Oratorem esse, aut magistrum in Theologia, aut Doctorem saltem in iure Canonico, vel in eodem iure Licentiatum, quòd si talis non sit, non aliter describitur supplicationi quàm sub hac clausula. *Et cum decreto quod dictus Orator infra annum proximum Magisterium in Theologia, seu Doctoratus, aut Licentiaturæ in decretis gradum prauio examine in aliqua approbata vniuersitate studij generalis, ac alias seruatis seruandis, suscipere omnino teneatur, alioquin præsens gratia nulla sit, ipseque Archidiaconatus vacet eo ipso.* Et cùm litteræ expediuntur, clausula hæc extenditur

extenditur per verba decretoria & præceptiua, *Volumus autem*, &c.

6 Quod quidem intelligitur de iis tantùm Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, iuxta *tit. de offic. Archid.* non autem de his, qui vere animarum cura, & omni prorsus iurisdictione carent. Ita Sacram declarasse Congregationem referunt Anastas. Germon. *de indult. Cardinal. §. quibusius num 4.* Campan. *dict. num. 41* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. deci. 473. in 1. edit. alias resolut. 497. in 2. edit. & p. 4. decis. 248.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. cap. 5. num. 2.* Missobr. *in praxi habendi concursum requis. 10. dub 6.* secundùm Romanam impress. Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 4. tractat. 7. docum. 5. n 4 & 5.* Nouar. *d. conclus. 41. n. 2.* Squillante *d. cap. 4. num. 111.* Nicol. Garc. *d. cap. 7.*
7 *num. 41.* vbi *num. 47.* refert pariter resolutum huiusmodi Archidiaconos iurisdictionem contentiosam habentes debere esse Doctores, & promotos in publico Gymnasio, aliàs gradus eis non suffragari, ex *Bulla 63. Pij V.* quod etiam tradunt Massobr. *di l. dub. 6. num. 6.* & Nouar. *vbi supra n. 4.* Squillante *dict. cap. 4. num. 113.* itaut doctoratos ex priuilegio ad huiusmodi dignitatem nequaquam promoueri posse dicendum esset, vt per Nouatin. *quæst. forens. lib. 1. q. 143. & conclus. vnic. de Archidiacon. num. 5.* Squillante *d cap. 4. n. 114* vbi *num. 115.* post Menoch. *de arbitr. casu 425. num. 42.* & Aloys. Ricc. *part. 4. decis. 248.* tenet quòd si ex Ecclesiæ consuetudine potestas & iurisdictio, quæ competit Archidiacono, competeret Archipresbytero, similem gradum Doctoratus deberet Archipresbyter assumere.

8 Sed cùm hodie ipsorum Archidiaconorum incuria, vel imperitia, seu Episcoporum potentia omnis penè iurisdictio extincta sit, nec in tota Hispania vnus reperiatur Archidiaconus, qui totã illam iuris communis retineat potestatem, vt testantur Zerola *in praxi Episcop. verb. Archidiaconus.* Lel. Zech. *de republ. Eccles. tit. 24 à num 13.*
9 meritò notant iam hodie apud Hispanos cessare obligationem illam Trident. quòd sint Doctores, aut Licentiati, vt ante omnes scripsit Nauarr. *in man. cap. 25. num. 135.* referunt, & sequuntur Vasconcel. *in harmon. rub. iuris Canon. sub tit. de offic. Archid. in princ.* Nicol. Garc. *dict. cap. 7. à num. 37.* Sebast. Cæsar *dict §. 1. num. 1.* Anguian. *de legib. lib. 2. contron. 4. num. 1.*

10 Si verò Archidiaconus habeat curam animarum annexam, ætas vigintiquinque annorum requiritur. licèt in aliis Dignitatibus, quibus ea non inest, viginti duo anni completi sufficiant, vt statuit Concil. Trident. *dict. cap. 12 vers. ad cæteras.* & tradunt per me citati *d. allegat. 6. num. 65.* quibus addo Massobr. *d. requis. 10. dub. 11. num. 24.* Nouar. *in singul. Canon. conclus. 15.*

11 Officium Archidiaconi de iure quidem communi est circa Clerum præcipuè, cui omnium Clericorum cura post Episcopum demandatur, ipse enim debet Clericos omnes tertio quoque anno, si Episcopus ipse non possit, visitare, *cap. 1.*
12 *& cap. ad hæc, de offic. Archid.* & propterea dicitur oculus Episcopi, quia lustrans actus totius Ecclesiæ, si quem videat proximum esse peccato, referat ad Episcopum, vt inquit Clemens Papa *in cap.*
13 *Diaconi il 1.* vbi gloss. *93. distinct.* Visitationem autem, si quam legitimè exercere consueuit, assumpto Notario de consensu Episcopi facere per se ipsum tantùm debet, vt statuit Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 3.* Felician. [illegible] *sinat. lib. 1. tit. 7. vers. Archidiaconi*, [illegible] *de* [illegible] *lib. 1. cap. 2. num. 14.* Sbroz. *de officio* [illegible] *quæst. 120. num. 1.* Flores de Mena *variar. lib.* [illegible] *quæst. 24. num. 23.* Ego ipse *d. p. 3. allegat.* [illegible] *num. 22.*
& ad illam expediendam poterit Episcopus certum terminum præstituere, & præscribere comitatum, & equitatum, ne oneri sit Ecclesiis, quas visitauerit, prout declarauit Sacra Congregatio, vt attestatur Piasec. *in praxi Episcop. part. 2 cap. 3. n. 62. pag. 21* quem refero ego ipse *dict. allegat. 73. n. 39.* 14

Et interim dum visitauerit Ecclesiam, iura, vel 15
redditus suæ præbendæ, non amittit distributiones quotidianas, cùm visitando prædicta iura, & loca seruiat Ecclesiæ in re vtili, sicut resoluunt, & per Sacram Congregationem fuisse decisum referunt Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 7. c. 7. quæs.* [illegible]. Monet. *de distribut. quotid. p. 2. quæst. 11. n 93.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. cap. 2. num. 333. & seq.* Cened. *practic. & canon. quæst. lib. 1. q. 1. num. 36.* Ego ipse *d. part. 3. allegat. 53. num. 163.* me citato in illo loco Sanctarel, *var. q. 11. num. 9.*

Si verò non visitauerit propriam Ecclesiam, 16
sed solum Ecclesiam suæ diœcesis, quamuis illam visitaret ex officio, & iure sibi competenti, tunc non posse percipere distributiones tenent Monet. *d. q. 11. num. 63.* Cened. *d. q. 1. num. 36. & 74.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 332.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. lib. 6. de visitat. n. 81. & 108.* Sanctarel. *d. q. 11. num. 10.* Ego ipse *d. allegat. 53. num. 126.*

Sicut iam eadem durante visitione non pote- 17
rit ipse Archidiaconus percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex dispensatione, vel ex illius Ecclesiæ consuetudine stante, quòd fructus Canonicatus distincti sint à fructibus præbendæ, nisi pro tribus mensibus vacationis ex causa à Concilio permissis, prout decisum attestantur Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 332. in 2. dub.* & Armendar. *d. lib. 6. de visitat. num. 82.* animaduertentes hæc de lucrandis fructibus locum habere, nisi extet Ecclesiæ consuetudo, vt Archidiaconus visitans nihil fructuum percipiat, quæ seruanda erit.

Secundò ad officium Archidiaconi pertinet 18
Episcopo ministrare, vt censuit S. Rit. Cong. *in vna Pisaurien. 10. Iunij 1600.* & solemniter celebraturo Episcopo sanctum Euangelium cum voluerit legere, & eos autè probatos designare, qui Euangelium, & Epistolam cantent. *cap. perlectis 25. dist. cap. 2. de offic. Archid.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2. vers. deinde*, Galganet. *de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 5.* Lectiones quoque, & 19
responsoria Diuini Officij Lectoribus, & Cantoribus assignare, atque Acolytos, & thuribulum deferant, & qui minora gerant officia, ordinare, & omnia denique, quæ ad diuinorum Officiorum celebrationem pertinent, disponere, gloss. & Doctores *in d. cap. 2.* Sebast. Cæsar *dict. §. 1. num. 7.*

In choro enim tanquam prima Dignitas post 20
Pontificalem, aliis superior, & maior habetur, & illi in choro permanenti spectat in principio Matutini, Horarum Canonicarum, ac Vesperarum intimare, *Pater noster*, quo dicto, eidem pariter spectat eius manu signum dare, vt incipiatur, *Domine labia mea*, &c. vel *Deus in adiutorium meum*, &c. ipsique etiam ad Primam pertinet dicere, *Dies, & actus nostros*, &c. *Adiutorium nostrum*, &c. & *Deus nos benedicat*, &c. Ad Completorium,

torium, Noctem quietam, &c. Benedicat, & custodiat nos, &c. & in fine Horarum, & Matutini, Dominus det nobis, &c. Et antequam finis signum per ipsum detur, nemo officio expleto è choro egredi valet. Ita S. Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum in vna Theatina, sub die 18. Aprilis 1617.

21 Tertiò ad eundem pertinet vasa diuinis Ecclesiæ vsibus dicata sedulò custodire, vt dicitur in cap. ea quæ, 3. de offic. Archid. Azor. d. cap. 14. quæst. 2. §. deinde, vers. ad eundem pertinet. Sebast. Cæsar d. §. 1 num. 8.

22 Quartò Clericos ad Ordines promouendos examinare, atque probare, eosque Episcopo nomine sanctæ Ecclesiæ ordinandos offerre potest, cap. ad hæc, cap. vt nostrum, de offic. Archid. cap. vnic. de scrutin. in Ordine facien. Petr. Gregor. d. lib. 15. cap. 20. num 6. vers. hic examinat. Quaranta in sum. Bullarij, verb. Ordo, vers. subsequenter, Azor. d. cap. 14. quæst. 2. vers. deinde, Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 3. à num. 15. Galgan, de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 7. Castald. in praxi cæremon. lib. 1. sect. 8. cap. 7. num. 3. Sebast. Cæsar d. §. 1. num. 8. vers. cius. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. num. 49. vers. Archidiaconos. nouissimè Marc. Vulpe in praxi indic. fori Eccles. cap. 34. num. 20. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi part. 3. alleg. 10. num. 21. non peccat tamen Archidiaconus quando interrogatus ab Episcopo ordinante, an sciat ordinandos dignos esse, respondet, scio, & testificor illos dignos esse, cap. vnic. de scrut. in ordine facien. licèt ipse non examinauerit, dummodo contra conscientiam non testificetur, quia quem indignum non nouit, dignum existimare debet; ita nouissimè Marcel. Vulpe in praxi indic. fori Ecclesiast. cap. 8. num. 35. In ipsa ordinatione, atque in consecratione Chrismatis, & aliis similibus Episcopo ministrare, cap. Acolytus, cap. Ostiarius, 23. dist.

23 Et demum Episcopo celebranti solemniter, vel etiam Missam solemnem, & Vesperas assistenti à dextris modo suo loco præscripto assistere, vt animaduertit Castald. citato loco.

24 Quintò despicere, vt Primicerius, & Sacrista, vel custos iniuncti sibi muneris solicitudinem diligenter exequantur, cap. perfectis, 25. dist. cap. ea quæ contra, de offic. Archid.

25 Sextò Abbates, & Abbatissas in sede sua collocare, d. cap. vt nostrum, de offic. Archid. Sebast. Cæsar d. §. 1. num 8. vers. ad Archidiaconum. Petr. Greg. d. cap. 20 num. 6. vers. Abbates.

26 Non solùm autem exercet officium Archidiaconus, sed iurisdictionem quoque habet in multis, licèt inferiorem, cap. ad hæc, de offic. Ordin.
Anton. Fabric. in praxi benef. tit. de benef. cum dignitate num. 23. in fine. Narbona de appellat. a Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 30. nam ipse de iure
quidem communi antiquiori, de quo in d. cap. perfectis, vers. Archidiaconus, 25. dist. & in d. cap. ad
27 hæc, Clericorum lites, & iurgia, modica tamen,
audit, Azor. d. cap. 14. quæst. 2. vers. deinde, Galganet.
d. tit. 21 num. 6. vers. iurgia, Sebast. Cæsar d. §. 1. n. 5.
28 & auctoritate Episcopi punit, & priuat benefi-
29 ciis, cap. licèt, de pœnis; cap. referente, de prebend. &
censuras imponit, non tamen sine Episcopi auctoritate, cap. Archidiaconis, de offic. Archid. Azor. d. cap. 14. quæst. 2. vers. atque hæc quidem, Galganet. d. tit. 21. num. 6. ex speciali consuetudine, non autem nomine proprio, Zech. dict. tit. 24. num. 13. vers. ad Archidiaconum quoque, Suar. de censur. disput. 2. sect. 2. num. 9. vers. denique, Sebast. Cæsar d. §. 2. num. 12. Anton. Fabric. d. tit. de benef. cum dignitate, num. 24.

Instituit quoque in beneficiis etiam curam 30
animarum habentibus, de auctoritate tantùm & mandato Episcopi, d. cap. ad hæc, cap. cùm satis, eod. tit. cap. si in plebibus, 63. dist. cap. nullus 16. quæst. 7. vel si hoc habeat ex præscriptione, vel consuetudine, nomine, & vice Episcopi legitimè præscripta, Ego ipse de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 72. num. 185. vbi respondeo textum in d. cap. cum satis, solùm prohibere consuetudinem, seu magis præscriptionem, per quam Archidiaconus intendit instituere in beneficiis nomine pro-
prio. Et ideo Archidiaconum ratione sui mune- 31
ris non posse curam committere animarum, per text. in cap. cùm satis, resoluunt Azor. d. cap. 14. q. 2. vers. atque hæc quidem, Galganet. dict. tit. 21. num. 6.

Mittit denique in corporalem beneficiorum 32
possessionem institutos ab Episcopo, d. cap. ad hæc, Petr. Greg. d. lib. 15. cap. 20. num. 6. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. cap. 3. num. 49. vers. iterum mittere. Cou. lib. 3. var. cap. 16. num. 7. vers. tertius, vbi aduertit quòd quamuis in cap. licet Episcopus, de prebend. lib. 6. responsum sit ad Episcopum pertinere missionem in beneficiorum possessionem, illud potest intelligi non quidem de ipsa missione in possessionem corporalem, sed de sententia, aut decreto, quo Episcopus pronuntiat institutum in possessionem mittendum fore, seu de ipsa corporalis possessionis traditore; vel potest intelligi vt procedat de consuetudine, secundùm quam hodie ad Episcopum, non verò ad Archidiaconum spectat corporalis possessionis traditio, vt tradit Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 10. q. 6. num. 32.

Non tamen habet in omnibus ordinariam iu- 33
risdictionem; sed in iis tantùm, quæ à iure, vel consuetudine ei sine speciali mandato Episcopi competunt exequenda, cap. fin. de offic. Archid. Videtur autem ei de iure communi competere iurisdictionem in visitando, & corrigendo in modicis tantùm causis, nam inquit text. in d. cap. ad hæc, ardua negotia non debere absque maioris sui præsentia terminare; reliqua verò, quæ ad eum pertinent, plena auctoritate exequitur, Roman. cons. 371. In proposita, num. 4. vbi quòd Archidiaconus non habet iurisdictionem in criminalibus, nec in ciuilibus arduis, sed tantùm in ciuilibus pauci valoris, refert Card. Tusch. littera A. conclus. 482. num. 9.

Quare Archidiaconus post Episcopum dici- 34
tur esse Vicarius in omnibus, dict. cap. 1. de officio Archid. ibi, vt Archidiaconus, post Episcopum sciat se Vicarium, &c. d. cap. ad hæc, gloss. in cap. Pontifices 7. q. 1. Anton. de Prætis in clypeo pastoralis officij, cap. 6. num. 39. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 5. princ. num. 7. Rebuff. in praxi tit. forma Vicariatus, num. 109. Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 3. num. 17. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 10. num. 2. vers. sexta, Azor. d. cap. 14. q. 2. Monet. de distribut. quotid. p. 2. q. 1. num. 26. vers. ratio. Narbona de appell. à Vicario ad Episcopum p. 1. num. 22. quos refero ego ipse de officio & potest. Episcopi, p. 3. allegat. 54. num. 16. quibus addo Marcel. Vulpe in praxi indic. fori Eccles. cap. 34. num. 18. Vicarius natus, seu legitimus dicitur eo quòd à lege ipsa nullo facto, aut ministerio Episcopi constituatur, Sbroz. dict. tract. lib. 1. q. 36. num. 10. Anton. Cuch. instit. maior. lib. 2. tit. 9. de offic. Archiepiscopi, num. 17. Alphons.

Narbona

Narbona *ad l.59.* gloss. *in num.16. tit.4. lib.2. noue Recop.*

35 Vnde ipso iure absque aliquo facto, Episcopo absente, & eius officialibus, Vicarij munus exercet Archidiaconus, Cardin. Tusch. *tom. 1. lit. A. concl.482.num.*10.Sbroz.*d.lib.1.q.2.num.*15.*& q.36. num.* 10. non autem Sede vacante, nec etiam infra illos octo dies, quibus à Capitulo Sede vacante Vicarij electio facienda est, iuxta formam Conc.Trid.*sess.24. de reform.cap.*16. quia iura suprà allegata loquuntur tantùm Sede repleta: tum quia intra illos octo dies totum Capitulum pòtest, & debet administrare, quare ita tenent Quarant.*in sum.Bullarij, verb.Sede vacante, §.duodecimò quæro, vers.primò*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. post resol.* 505. *in notab. de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, vers. primo*, Ego ipse *d. alleg.* 54. *num.*163. Quamuis Archidiaconum sustinere Vicarij vices Sede vacante, dum agitur de electione Vicarij à Capitulo, post Foler. & Abb. teneat Sbroz. *d. lib.1.q.61. & in addit. ad q.3. eod. lib.1.* Potest tamen Archidiaconus acquirere quasi possessionem administrandi Episcopatum tam in spiritualibus, quàm in temporalibus Sede vacante, & si de huiusmodi quasi possessione constiterit ex pluribus actis gestis per eum tempore quo sedes vacauit, concernentibus dictam administrationem, & iurisdictionem Episcopalem, debet ei dari mandatum de manutenendo, prout per sacram Rotam datum fuit Archidiacono Vicentini, *in vna Vicentina administrationis Episcopatus 16. Decembris* 1624. coram R. P. D. Remboldo, impressa per Ludouic. Postium *post suum tract. manutenendi de manutenendo decis.*194. vbi *num.1. & 3.* probat quòd licèt de iure communi administratio Episcopatus Sede vacante spectet ad Capitulum, *cap.bonæ memoriæ, & ibi decis. num.37. de appellat.* tamen de consuetudine potest etiam spectare ad Archidiaconum, & *num.6. cum seqq.* ait non obstare quòd ex dispositione sacri Concilij Trid. *sess. 24. de reform. cap. 16.* deputatio Vicarij Sede Episcopali vacante spectat ad Capitulum, quodque dictum sacrum Concilium habet in fine decretum irritans quod inficit titulum, & possessionem contrariam, quia decretum irritans operatur quando est iustificatum: secus verò ante illius iustificationem, tunc enim tollit detentionem, & insistentiam facti, ex decisiunibus ibi allegatis, ac propterea cùm in casu isto dubium sit, an intret dispositio dicti Concilij, ex quo illud non tollit consuetudinem contrariam de iure communi permissam, meritò non obstat Archidiacono pendente iudicio manutentionis dictum decretum, quin interim debeat in sua possessione manuteneri, & *num.*10. *cum seqq.* pariter asserit non obstare quòd Archidiacono resistit ius, quo casu non datur manutentio inferiori absque titulo, tum, quia licèt ius, vt dictum est, assistat Capitulo, non tamen resistit Archidiacono, ex quo potest etiam ista administratio spectare ex consuetudine ad inferiorem, Greg. XV. *decis.*411. & Rot.*in Meten. iuris corrigendi* 8. *Februarij* 1626. coram R. D. meo Coccino Decano: tum, quia datur etiam manutentio inferiori quando ipsius possessio, prout in casu nostro, est diuturna, Rot.*decis.*595.*num.6. & seq. p.1.diuers.* Beltramin. *in annot.ad Gregor. XV. decis.* 312. *num. 4. vers. item assistentia.* Denique eadem Rota *in Vicentina administrationis* apud Posti. *num.* 13. dicit non obstare quòd non constat de possessione moderni Archidiaconi, quia in omnem euentum sufficit, quòd constet de possessione suorum antecessorum in dignitate, illa enim iuuat etiam successorem, quia dicitur possidere ipsa dignitas, ad not. per Felin. *in cap.constitutus, num.*14. *de rescript.* Rot. *decis. 1. de restit. spol. in nouis, & decis.99.num.11.p.1.diuers.* & coram R.D.meo Coccino Decano *decis.86.num.1.*

36 Differt autem Archidiaconus à Vicario Episcopi, quòd Archidiaconi officium est dignitati annexum, nec potest ad nutum amoueri, sicut Vicarius simplex: præterea simplex Vicarius ea exequitur, quæ ad Episcopum ex officiu pertinent, quibus tamen ob plurimas occupationes deseruire non potest; Archidiaconatus verò officium habet ab Episcopi officio separatum, nec potest Episcopus eius officium exercere. Quare cùm huiusmodi Vicariatus ipsius Archidiaconi personæ, & dignitati inhæreat, per Episcopi reuocationem ab eo auelli non potest, Sbroz.*d.tract. lib.3.q.32.num.*14. Narbona *de appellat.à Vicar.ad Episcopum p.1. num.* 96. alter Narbona Germanus *d.l.59.gloss.1.num.16.*

37 Quamuis hodie Archidiaconi iurisdictio per consuetudinem sit imminuta, & ad Vicarium Episcopi pertineat, & licèt officium in ministrando Episcopo in collatione Ordinum, & Chrismatis confectione, & aliis similibus retineat, tamen secundùm consuetudinem Ecclesiarum, eius officium attenditur; consuetudo enim per diuersa loca præualet in officiis, *cap.cùm olim, de consuetud. cap. ad hæc, de excessib. Prælator.* Vbi autem cessat consuetudo, ius commune attenditur, vt *in tit. de offic. Archid.* Et casu, quo Archidiaconus de consuetudine esset aliis dignitatibus inferior, prout in aliquibus Ecclesiis est tertia, vel quarta Dignitas, retineat tamen officium ministrandi Episcopo in Sacramentis, iuxta Ritum vniuersalis Ecclesiæ; vt etiam suprà attigimus.

38 Similiter de iure communi Archidiaconus maior est omnibus post Episcopum, & Archipresbyter eius subiacet iurisdictioni, *d. cap. 1. cap. ad hæc, de offic. Archid.cap.1.de offic. Archipresb.* & colligitur ex ordine titulorum *de officio vtriusque, in Decreta'.* Barbat.*cons.5.num.18.lib.2.* Stephan.Gratian.*discept. forens.cap.*111.*num.*80. Azor. *d.part.2. lib.3.cap.15. q.2. & 3.* Cardin. Tusch. *d.lit.A. conclus.*482. *ex num* 11. Petr. Gregor. *d.lib.15.cap.21. num.36.* Valer. Regin. *d.lib.30. tract.3. num.49. in princ.* Beltramin.*in annot.ad Gregor. XV. decis.411. num. 5.* Rota *decis. 244. p. 1. recentiss.* Marcel. Vulpe *in praxi cap.34.num.*12. in hoc tamen etiam
præualet consuetudo Ecclesiarum, vt Archipres- 39
byter, vel Præpositus, aut alia Dignitas Archidiacono, & aliis Dignitatibus præferatur, quia rationabilis esse potest diuersa in huiusmodi rebus consuetudo propter diuersas causas, vel officia singulis Dignitatibus attributa, Card. Tusch. *dict. lit. A. concl* 482. *num.* 22. & exemplum ponit
Alex.*cons.*142. *Viso processu, lib. 6.* in ciuitate Pa- 40
duæ, vbi Archipresbyter præcedit Archidiaconum ex antiqua consuetudine, & sic installat Abbatissas exemptas, & beneficiatos in ciuitate, Archidiaconus verò beneficiatos extra ciuitatem. Quæ quidem consuetudo, cùm sit contra Ius Canonicum, debet esse præscripta per quadraginta annos, aliàs non reuelat, Barbat. *cons. 5. num. 6. vers. præmitto etiam, lib.2.* Cornel. *cons.155.col.pen. lib.4.* Bart. *cons.136. lib.1.* Crauet. *de antiq. temporum,*

rum, §. 1. *in 4. p. num.* 9. vbi *num.* 12. *& seqq.* reprobat Aret. *cons.* 23. refert Card. Tusch. *d. concl.* 482. *num.* 24. vbi *num.* 25. cum Alex. *d. cons.* 142. *num.* 6. ait tempus vacantis Dignitatis deduci debere, & *num.* 19. post Gem. *in cap. pen. num.* 6. *de offic. deleg. lib.* 6. dicit quòd eadem est consuetudo in Ecclesia Taurinensi quæ in Paduana. Ratio autem iu-
41 ris communis cur Archidiaconus Archipresbytero præferatur (cùm alioquin Presbyter Diacono sit superior, *cap. Diacones, cum seqq.* 39. *dist. cap. statuimus, de maior. & obed.*) quia est Dignitas, & officium, cum propter ministerium semper Episcopo adhæreat, ac propterea oculus dicatur Episcopi; Archipresbyteri verò officium non est ministrato, cùm Diaconus, non Presbyteri sit minister; sicut ergo Diaconus Presbytero, sic Archidiaconus ministrat Episcopo, ac propterea est supra cæteros maior apud Episcopum, sicut Cardinales apud Romanum Pontificem maiores Episcopis. In alijs verò Dignitatibus Diaconi constituti non debent Presbyteris anteferri, *cap. peruenit, il* 1. 93. *dist.* nisi auctoritatem gerant Prælati maioris, *cap. fin. ead. dist.* Sed & ipsi Archidiaconi cauere debent iuxta præceptum, *cap. fin.* 94. *dist.* ne dominari in Sacerdotibus velint, nec in Clericos tyrannidem exercere, quod nec ipsis Episcopis est permissum.

42 Intellige supradictam resolutionem, quatenus habet Archidiaconum præcedere Archipresbyter, vt procedat in administratione, cùm in Diuinis Archipresbyter, vt præcedat Archidiacono. gloss. *verb. subesse, vers. sed dum, in cap.* 1. *de officio Archipresbyteri*, Boer. *de auctoritate magni consilij, num.* 75. Anton. de Prætis *in clypeo Pastoralis officij, cap.* 637. Gam. *Lusit. decis.* 1. *num.* 47. Menoch. *cons.* 51. *n.* 56. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 298. *num.* 35. Hermosil. *ad Gregor. Lopez ad gloss.* 2. *prol. part.* 5. *num.* 72. nouissimè Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom.* 2. *part.* 4. *tit. de præcedent. Protonotar. num.* 11. *pag.* 488. Cunt loi. *de præcedent. n.* 63. Ferrus *d. tract. q.* 5. *num.* 12. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 556. *in* 2. *edit. & part.* 4. *eiusdem praxis resolut.* 394. *num.* 1. Lotter *d. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 114. nisi Archidiaconus sit in Presbyteratus Ordine constitutus, Bero. *cons.* 22. *num.* 31. *lib.* 1. Cardin. Tusch. *d. lit. A. concl.* 482. *num.* 16. Barbat. *cons.* 5. *per tot. lib.* 2. Rot. *decis.* 244. *num.* 2. *cum seqq. part.* 1. *recentiorum.* Lotter *d. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 115. Marcel. Vulpe *in praxi cap.* 34. *num.* 13. quia tunc cùm sit par etiam in Ordine, & maior in administratione, debet præcedere Archipresbytero, absente Episcopo, in celebratione Missarum, in diebus solemnibus, & alijs relatis in quadam decisione sacræ Congregationis Rituum *in vna Regien.* 9. *Decembris* 1610. cuius meminit Cardin. Tusch. *loco proximè citato*, quæ ita habet. *Censuit sacra Congregatio Archidiaconum Ecclesiæ, cui prima Dignitas post Pontificalem existit, & Sacerdos nunc est, non quidem ex obligatione, sed ex sua voluntate, & deuotione, in decantatione Missarum in diebus solemnibus, delatione sanctissimi Sacramenti, benedictione candelarum, cinerum, & palmarum, & alijs huiusmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus Episcopo absente præferendum esse Archipresbytero, neque allegatam consuetudinem, quæ legitimè probata non fuit, eidem Archipresbytero ad excludendum Archidiaconum Sacerdotem, in casu de quo agitur, suffragari*; refert etiam Marc. Anton. Genuens. *in sua praxi Archiepiscopali Neapol. cap.* 12. *in nouissima editione.* & de August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

illa meminit Marcel. Vulpe *dict. cap.* 34. *num.* 13. *in fine.*

In Metropolitana Ecclesia Barensi quatuor 43
adesse Dignitates, nempe Archidiaconum, Archipresbyterum, & duos Primicerios sacræ Rituum Congregationi narratum est, & pro parte Archidiaconi petitum, ad quam ex dictis Dignitatibus spectet sanctissimum Sacramentum absente, vel impedito Archiepiscopo in solemni eius festiuitate, & per Octauam in processione deferre, & Missas, ac Vesperas Pontificales cantare diebus in quibus Archiepiscopus, si esset præsens, vel non impeditus, cantaret, necnon Missas, & Vesperas infra annum distribuere. *Eadem sacra Rituum Congregatio, vt sæpe alias in similibus, ita nunc declarauit munia prædicta absente, vel impedito Archiepiscopo ad primam Dignitatem, vel ea impedita ad secundam, & successiue ad tertiam, vel quartam, & omnibus Dignitatibus absentibus, vel impeditis ad primum, vel secundum Canonicum pertinere*, *sub die* 19. *Ianuarij* 1608. idem fuit decisum *in vna Pisauren.* 21. *Martij* 1609. *& in Lauaren.* 11. *Nouembris* 1614. *& in Aretina* 30. *Ianuarij* 1610. nisi ad alium pertineat absente Episcopo prædictas functiones facere iuxta Ecclesiæ constitutiones, & antiquam, ac immemorabilem eiusdem Ecclesiæ consuetudinem, vt aliàs censuit eadem sacra Congregatio *in vna Iuuenacen.* 9. *Maij* 1609.

Idem quoque fuit resolutum in Rota *in vna* 44
Viterbien. celebrationis Missarum 12. *Decembris* 1609. coram bonæ mem. Cardin. Sacrato, quam decisionem, quia in hac materia singularis est, hic de verbo ad verbum transcribere, operæpretium duxi, prout sequitur. *Stante, quod modernus Archidiaconus Viterbien. est Sacerdos, dubitatum an in celebratione Missarum solemnium absente Episcopo ipse sit præferendus Archipresbytero. Et licet pro resolutione ad fauorem Archidiaconi sufficere viderentur decisiones sacræ Congregationis super Ritibus, quæ dabantur, nec Rota contra illas fuisset aliquid vnquam attentatum; nihilominus quia informantes pro Archipresbytero inculcabant multas iuris conclusiones, quibus instabant satisfieri per decisiones Rotales, iuxta constitutionem Pij II. ac etiam super hoc porrexerunt Memorialia Sanctissimo, qui iussit fieri iustitiam, Domini examinando quæstionem, censuerunt prætensionem Archidiaconi esse iustam, & benè fundatam auctoritate, & ratione. Auctoritate Host.* in cap. 1. num. 5. vers. quid si Archidiaconus, de offic. Archipresb. *quem ibi sequuntur Ioan. Andr. Archid. Butr. & alij passim. Et vanitas dicebatur dicere quòd* Host. *non loquatur de celebratione Missarum, sed de simplici præcedentia, in quibus ponit regulam Officij celebrationis Missarum ad fauorem Archipresbyteri, & postea format quæstionem, quid si Archidiaconus esset Sacerdos, & tunc dicit quòd Archipresbyter ei cedere debet, quod est intelligendum retentis eisdem terminis, & vt exceptio sit de regula, & sic vt cedat quoad celebrationem Missarum; & facit quia distinctio an sit Sacerdos, vel ne minime erat necessaria quoad præcedentiam, cum nemo sit qui nesciat præcedentiam deberi per Archipresbyterum Archidiacono, & ita post Hostiensem intelligunt Bero.* cons. 22. num. 31. lib. 1. *Card. Tusch.* in dict. verb. Archidiaconus, conclus. 482. num. 15. *Eandem conclusionem ad fauorem Archidiaconi firmat gloss.* in cap. Pontifices, ver. quæ licita, *iuncta gloss.* in ver. quæ Sacerdotes 7. quæst. 1. *& ne videretur oblita, casus, in quo adesset Dignitas Archipresbyteralis, allegat text.* in cap. perlectis, 25. dist. *vbi de*

Archipresbytere, & illius officio sit particularis men-
tio, Ratio etiam non videtur deficere pro Archidia-
cono, quippè quia ipse simpliciter loquendo est dignior,
& eminentior Archipresbytero, & ob hanc rationem
illi in Ecclesia & extra precedere debet, vt admit-
tunt omnes in dict. cap. 1. & latius prosequitur Bar-
bat. cons. 5. lib. 2, per tot. Conueniens igitur vide-
tur maiestati sanctiss. Sacramenti, & decentia Eccle-
siæ, vt per digniorem celebretur, nisi alias obstet de-
fectus Ordinum.

45 Non obstat, quòd hoc minus specialiter reperiatur
demandatum Archipresbytero, d.cap.1. vers. in Epi-
scopi absentia, quia non propterea prohibetur Ar-
chidiacono, si ex alijs iuris regulis potest ad illum spe-
ctare; & non est nouum in iure, quòd idem officium
pluribus competat, ordinatiuè tamen, itaut vnus alteri
præferatur, vt in terminis celebrationis Missarum pro-
sequitur Bero. consuet. 22. num. 23. cum pluribus
seqq. lib. 1. Non etiam obstat, quòd celebratio Missa-
rum sit de ijs, quæ spectant ad Ordinem, & in istis Ar-
chipresbyter dicatur maior Archidiacono; gloss. Ho-
stiens. & alij, in dict. cap. 1. quia Doctores loquuntur
cum præsupposito quod Archidiaconus sit qualis neces-
sitas illius Dignitatis illum expostulat, hoc est sim-
plex Diaconus, non enim ex necessitate tenetur susci-
pere Sacerdotium, cap. gesta, cap. vbi, 74. dist. cum
concord. secus si fiat Sacerdos, quia tunc respectu Or-
dinis non est amplius maior, sed par, vt benè se ipsum
declarat Host. in d. cap. 1. num. 5. vers. cùm sit par
in Ordine, quem alij sequuntur. Et facit, quia ordo
sacerdotalis non inest dignitati, sed personæ, in cuius
anima imprimitur character, & licet vna Dignitas
requirat personam maioris Ordinis, quàm altera, non
propterea loquendo propriè dici potest, quòd vna Di-
gnitas sit Ordine Sacro maior, quam altera. Atque
hinc corruit aliud fundamentum quòd qualitas Sacer-
dotis sit accidentalis, cùm illam ex necessitate suæ Di-
gnitatis non teneatur suscipere, proinde non sit atten-
denda, ad notata in l. qui habent, ff. de tutel. quia
si considerentur solæ Dignitates, nullo modo eis inest
Ordo sacer, si verò attendantur personæ, vtrique inest
accidentaliter. Vnde cum in hoc sint pares, illa de-
bet præferri, quæ in cæteris est dignior, per prealle-
gata, & ita conclusum fuit. Hactenus Rota, quæ
reperitur impressa inter recentissim. part. 1. de-
cis. 244.

46 Sed poterit dubitari, an impedito, seu nolen-
te Episcopo Missas Pontificales per se ipsum ce-
lebrare, possit id munus alter ibi beneuiso pro
debito voluntatis demandare? In quo dubio sa-
cra Rituum Congregatio in vna Algaren. sub die
20. Februarij 1601. censuit non posse in præiudi-
cium primæ Dignitatis, ad quam spectat, & in Pu-
teol. vna preeminentiarum, sub die 9. Decembris 1617.
47 & in Meliten. 4. Aprilis 1615. Nec ipsa prima Di-
gnitas pro libito in locum suum alium sibi bene-
uisum Canonicum, aut Dignitatem substituere
poterit, sed in eo munere proximiorem Dignita-
tem succedere, & deficientium vices ab aliis im-
mediatè succedentibus debere declarauit eadem
sacra Rituum Congregatio in vna Adrien. eodem
die, & anno; & in vna ciuitatis Castellanæ oppi-
di Arignani, sub die 22. Ianuarij 1618. & in alia
Adrien. etiam 22. Ianuarij 1618. iunctis per me ad-
48 ductis infra cap. 31. Quamuis ipsa prima Digni-
tas sit coadiutor cum futura successione, quia
adhuc ex forma litterarum coadiutoriæ ad eum
spectabit, absente coadiuto, illas functiones, actus,
& iurisdictiones facere & exercere in omnibus,
quas faceret ipse coadiutus si præsens esset, vt de-
clarauit eadem S. Congreg. in vna Paduana 14 Fe-
bruarij 1615.

Verùm quando de eadem Cathedrali concur- 49
reret in funeralibus Archidiaconus, qui est pri-
ma Dignitas, & Archipresbyter, qui est secunda,
& cui incombit cura animarum, & defert stolam,
quique in Ecclesia dum facit officium præcedit,
an debeat etiam in via præcedere, nulla probata
ex alterius parte consuetudine: Sacra Rituum
Congreg. in vna nullius sub Troiana sub die 4. Maij
1613. declarauit dandam esse præcedentiam Ar-
chipresbytero ratione stolæ, refert Iul. Lauor. var.
lucub. tom. 1 tit. 2. cap. 3. num. 211.

Archidiaconus, si sit prima Dignitas, debet 50
exercere officium Presbyteri assistentis cum plu-
uiali Episcopo celebranti iuxta formam Cære-
monialis, illique Candelam, & Palmam bene-
dictam ministrare, si sit in Sacerdotali Ordine
constitutus, ead. S. Rituum Congreg. in vna Rea-
tina 10. Ianuarij 1609. vbi etiam quòd recusans
cogendus est pœnis & censuris, & in Brixien. 28.
Maij 1616. Et dum in assistentia est apud Episco- 51
pum, intelligitur præsens in Choro tam in Eccle-
sia Cathedrali, quàm in alia, vt in vna Camerinen.
15. Martij 1608.

Archidiaconus, qui sustinet Baculum Episcopi 52
dum celebrat solemniter, thurificandus est im-
mediatè post Diaconos assistentes, vt censuit ea-
dem sacra Rituum Congreg. in vna Bracharen.
28. Aprilis 1607. quamuis sit primus Archidia-
conus, & alias prærogatiuas habeat, in eadem 19.
Ianuarij 1608.

Archidiaconus, qui fit ex priuilegio Protono- 53
tarius, non lucratur fructus, & distributiones sui
Archidiaconatus, si cum habitu Protonotarij in
Ecclesia, Choro, & Processionibus, ac diuinis
Officiis assistat, & si voluerit in sua Ecclesia vti
habitu Protonotarij, reputatur tanquam extra-
neus, & ei locus assignandus est, non inter Di-
gnitates, & Canonicos, sed post Abbates. Et 54
non potest in publicis functionibus in assistentia
Episcopi, ac aliis actibus sibi tanquam Archi-
diacono competentibus, vt habitu Protonotarij,
sed suo habitu Canonicali, vt censuit eadem sa-
cra Rituum Congregatio in vna Asculana in Apu-
lia 6. Martij 1610.

Et licèt Archidiacono solita sedes in Choro 55
adimi non possit, attamen Vicarius Episcopi il-
lum tam in Choro, quàm vbilibet præcedere de-
bet, vt declarauit sacra Congregatio Cardina-
lium, negotiis Episcoporum, & Regularium prepo-
sitorum in vna Theatina 6. Iulij 1618. & sentiunt
Ioan. de Annono sing. 28. Seraph. decis. 659. n. 10.
Zerol. in praxi Episcop. p1. verb. Vicarius, §. 15. no-
uissimè Mich. Ferrus de præcedent. Eccles. q. 5. num. 8.
vbi num. 9. distinguit, quicquid contrarium teneat
Menoch. cons. 51. & cons. 257. à num. 1. nam Vica- 56
rius generalis absente Episcopo debet habere pri-
mum locum super omnes Dignitates, & Canoni-
cos, non obstante consuetudine, aliisque in con-
trarium, sicut censuit sacra Rituum Congregatio
in vna Andrien. 7. Augusti 1610. & in alia Ferrarien.
20. Decemb. 1614. & in Meliten. 13. Iulij 1619. vbi
quòd præcedit Capitulo, & Clero.

Vicarius verò furaneus ratione sui officij nul- 57
lam habet præcedentiam in Choro, sessionibus,
processionibus, & aliis actibus, & functionibus
Ecclesiasticis supra Archidiaconum, seu Archi-
presbyterũ, & alios Presbytero ipso Vicario anti-
quiores, & digniores, sed debet Vicarius stare, sede-
re,

te, & incedere, in loco suæ receptionis, & dignitatis, ac si non esset Vicarius tam cum cotta, quàm sine illa, non obstante quacumque ordinatione Episcopi in contrarium, præterquam in congregationibus, quæ singulis mensibus de mandato Episcopi fiunt, in quibus tanquam Episcopi delegatus præcedere debet omnibus, non tamen in processionibus, Missis, & aliis, quæ fiunt ante Congregationem, ita declarauit sæpissimè eadem sacra Rituum Congregatio *in Brundusin.* 17. *Nouembris* 1600. *Marsien.* 11. *Aprilis* 1601. *Regien.* 2. *Martij* 1602. *Tropien.* 25. *Ianuarij* 1603. *Neocastren.* 13. *Aprilis* 1607. *Licen.* 16. *Octobris* 1604. *Tranen.* 29. *Ianuarij*, *&* 24. *Septembris* 1605. *Vmbriaticen.* 25. *February* 1606. *Algaren.* 17. *Nouembris* 1607. *Nucerin.* 25. *Iunij* 1611. *Leotin.* 7. *Iulij* 1612. *Hydruntin. Soleti* 2. *Martij* 1613. *Licien.* 15. *Februarij* 1614. *Mediolanen. Corbetta* 3. *Nouembris* 1616. *Compsan. terra Auletta* 12. *Martij* 1618. *Messanen. terra Castri* 7. *Septembris* 1618. *Spoletanen. terra Cascia* 23. *Martij* 1619. *Messanen. terra Nugara eadem die*, *S. Seueri oppidi turris maioris* 20. *Aprilis* 1619. *Messanen. Castri Regalis* 28. *Septẽbris* 1619. *Syracusana* 22. *Augusti* 1620. *Muren.* 30. *Martij* 1621. *Salernit.* 27. *Martij* 1628. *& Neritonen.* 22. *Decembris* 1629.

58 De dignitate, officio, & iurisdictione Archidiaconi, qui plura scire cupit, legat *l.4.tit.7.p.1.* Lancell. Conrad. *in templo omnium iudic. lib.2. cap.8.* Guillelm. Durand. *in speculo iuris lib.4. sub tit. de officio Archid.* Sarmien. *lib.3. select. cap.15.* Gramniat. *decis.* 64. Zerol. *in praxi Episcop. p.1. & 2. verb. Archidiaconus*, Lxl. Zech. *de Republ. Eccles. tit.24. num.13. cum seqq.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.25. cap.20.* Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib.3. cap.3.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.14.* Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana, lib.3. cap.10.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.5. collect.* 1618. Card. Tusch. *tom.1. lit. A. concl.* 482. Nicol. Garc. *de benef. part.7. cap.7. num.36. cum seqq.* Galganet. *de iure publico lib.3. tit.21.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarchia p.3. disput.12. §.1. de Archid.* Sbroz. *de offic. Vicarij, lib.1. q.3. à num.16. & lib.2. q.25. per tot.* Flaminii. Paris. *de resignat. benef. lib.2. q.1. num.84. & 85.* Anton. Fabric. *in praxi Eccles. benef. tit. de benef. cum Dignitate, personatu, & offic. à num.23.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.1. cap.3. num.49.* nouissimè Michaël Ferr. *in tract. de precedent. Ecclesiast. q.5. per tot.* nouissimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus req. ann.25. q.61.* Machado *en su perfetto Confessor tom.2. lib.4. p.4. tract.7. docum.5.*

Capvt XXV.

De Archipresbytero.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyter post Archidiaconum habet dignitatem, & num.4.*

2 *Archipresbyter dicitur quasi Presbyterorum primus, siue præfectus.*

3 *Archipresbyter vocatur Decanus Presbyterorum.*

5 *Archipresbyter est duplex, vnus vrbanus, & alius ruralis.*

6 *Vrbanus Archipresbyter est qui in Vrbe degens, dignitati praeest in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia.*

7 *Ruralis, vel foraneus Archipresbyter est qui ruri Ecclesiæ praeest Parochiali, seu Plebania.*

8 *Decanus solet appellari omnis ille, qui alicuius ordinis primus est.*

9 *Officium Archipresbyteri ciuitatis in Cathedrali Ecclesia quòd sit de iure communi, ostenditur.*

10 *Missas distribuit inter Dignitates, & Canonicos Archipresbyter, non semper vni, sed successiuè per ordinem.*

11 *Archipresbyter si non potuerit, vel noluerit celebrare Missas sibi incumbentes, non potest pro suo arbitrio eas alteri delegare, sed aliæ Dignitates, & Canonici per ordinem subintrant in eius locum.*

12 *Archipresbyter non debet se intromittere in regimine chori, quod ad solum Cantorem pertinet.*

13 *Archipresbyter quamuis sit prima dignitas in choro, debet tamen cedere primum, ac digniorem locum celebranti.*

14 *Archipresbyter quomodo dicatur* in c.2. de offic. Archipr. *Sacerdotibus Cardinalibus praeesse, ostenditur.*

15 *Episcopo solemniter celebranti assistit Archipresbyter, & Sacerdotibus tunc præcipit, vt sacris se vestibus induant.*

16 *Pœnitentes in feria quarta Cinerum ab Ecclesia expellit Archipresbyter, & feria quinta in Cœna cùm reconciliantur, Episcopo repræsentat.*

17 *Fontes benedicit Archipresbyter, & Pœnitentiam, aliaque Sacramenta pro Episcopo eo infirmo, vel absente ministrat.*

18 *Archipresbyter est quasi Parochialis Sacerdos omnium post Episcopum, videlicet in administratione Sacramentorum.*

19 *Cathedralis dicitur Parochia totius ciuitatis, vel diœcesis.*

20 *Archipresbyter omnibus de Diœcesi Sacramenta administrare potest.*

21 *Confessiones omnium de Diœcesi audit Archipresbyter, & absoluit, præterquam à casibus Episcopo reseruatis.*

22 *Pœnitentes solemniter Episcopo inconsulto non absoluit, vel reconciliat Archipresbyter.*

23 *Pœnitentiarius hodie in singulis Cathedralibus decreto Concilij Trid. institui iubetur ad Confessiones pro Episcopo audiendas.*

24 *Vicarius natus Episcopi quoad spiritualia dicitur Archipresbyter.*

25 *Iurisdictio, & aliorum cura Archipresbytero incumbens per contrariam consuetudinem hodie sublata videtur.*

26 *Officium Archipresbyteri hodie secundùm consuetudinem Ecclesiarum attenditur.*

27 *Archipresbyter ruralis eam habet auctoritatem propter Parochiale officium, quam ei Episcopus dare voluerit.*

28 *Archipresbyteri officium non omnis Plebanus habet, sed is tantùm, quem Episcopus statuerit.*

29 *Archipresbyteri præferendi sunt in processionibus Vicarijs Parochialium Ecclesiarum.*

30 *Vicarius non dicitur possidere nomine proprio, sed eius à quo deputatur.*

31 *Archipresbytero ratione stolæ debetur præcedentia.*

32 *Decisio sacræ Rotæ Romanæ refertur.*

33 *Archipresbyter nullam habet iudicialem iuris-*

dictionem in suo Archipresbyteratu, sed omnia debet referre Episcopo, nec aliquid contra eius decreta ordinare potest.

34 *Archipresbyter in Parochianos non habet iurisdictionem fori contentiosi, sed tantum pœnitentialis.*

35 *Archipresbyter non potest inobedientes coërcere, atque pœnam iniungere, sed omnia debet Episcopo denuntiare ad effectum, vt contra eos, prout ipsi visum fuerit, procedat.*

36 *Archipresbyter potest amicabiliter, & non per viam iuris iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere.*

37 *Archipresbyter minora, seu minima, quæ expediri possunt absque figura iudicij, per se ipsum determinare potest.*

38 *Doctores referuntur de Dignitate, officio, & potestate Archipresbyteri agentes.*

1 ARCHIPRESBYTER post Archi-
diaconum primam habet dignita-
tem, vt probat text. *in cap. vlt. de offic.*
Archipr. & in dignitatem sonat iu-
re communi attento, vt suprà dictum
est *cap. 4. n. 5. & 6.* & *ibi* citatis addo Rot. *decis. 683.*
num. 2. p. 1. recentissim. & sic est maior, & dignior
Cantore, Greg. XV. *decis. 482. n. 2.* Vnde quemad-
modum inter Episcopos Episcoporum primus
siue antiquissimus dici cœpit Archiepiscopus, &
inter Diaconos primus, siue cæteris antiquior di-
ctus est Archidiaconus, ita primus Presbytero-
2 rum Archipresbyter vocatur, quasi Presbyterorum
primus, siue præfectus, Petr. Greg. *syntagm. iuris p. 2.*
lib. 15. cap. 21. n. 1. vbi ait quòd à Presbyteri nomi-
ne Archipresbyter dicitur, qui Sacerdotibus, seu
Presbyteris certis quibusdam de causis præponi-
tur. Mart. *in votis nouiss. decis. voto 77. num fin.* Regi-
3 nald. *in praxi lib. 30 tract. 3. n. 49. vers. 6.* ideo voca-
tur Decanus Presbyterorum, à Rot. *decis. 533. n. 2.*
4 *d. p. 2.* & olim sicut post Episcopum Archidiaco-
nus honore, dignitate, & iurisdictione primus
erat, sic post Archidiaconum proximus est Archi-
presbyter, vnde & post *tit. de offic. Archidiaconi,*
proximè sequitur *tit. de offic. Archipresbyteri.* Ita
Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 15. q. 1.* Sebast. Cæsar
nobilis Lusitanus *in doctissima sua relectione de Ec-*
clesiast. hierarch. p. 3. disp. 12. §. 2. n. 1. Anton. Fabric.
in praxi benef. tit. de benef. cum Dignitate, n. 30.

5 Est autem duplex Archipresbyter, vnus vrba-
6 nus, & alius ruralis, seu foraneus; vrbanus est, qui
in vrbe degens dignitati præest in Cathedrali, vel
7 Collegiata Ecclesia; ruralis verò, vel foraneus,
qui ruri Ecclesiæ præest Parochiali, seu pleba-
niæ, *cap. si in plebibus, 63. dist.* nouissimè Mich. Fer-
8 rus *in tract. de praecedent. q. 6. num. 1.* & hic propriè
videtur dici Decanus *in cap. ad hæc, in fine, de offic.*
Archid. non quòd necessariò decem præesse de-
beat, sed quia facta translatione à perfectione
denarij numeri Decanus solet appellari omnis
ille, qui alicuius Ordinis primus, & præcipuus
est, Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 15. cap. 21.*
num. 13. Sebast. Cæsar *d. §. 2. num. 9.* Valer. Regi-
nald. *citato loco.*

9 Officium Archipresbyteri ciuitatis in Cathe-
drali Ecclesia de iure quidem communi est primò
curare, vt cæteri Sacerdotes diuina officia, & Mis-
sas ritè celebrent, & eorum vitæ, & moribus ac
correctioni post Episcopum præest, sicut Archi-
chidiaconus cæteris Clericis, & eorum necessita-
tibus prouidet, *cap. perlectis, vers. Archipresbyter,*
25. dist. cap. 1. 2. & 3. de offic. Archipresb. Azor. *dict.*
cap. 15. quæst. 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
lib. 30. tract. 3. cap. 3. n. 49. vers. sexta. Ascan. Tambur.
de iure Abbatum tom. 1. disp. 25. q. 4. num. 3. Michaël
Ferrus *d. q. 6. num. 1.* Galganet. *de iure public. lib. 3.*
tit. 22. à num. 3. Sebast. Cæsar *d. §. 2. n. 5.* & Missas 10
distribuit inter Dignitates, & Canonicos, non
semper vni, sed successiuè per ordinem, nempe so-
lemniores inter Dignitates, & solemnes inter Ca-
nonicos, seruata eorum prærogatiua, vt omnes
honorentur, prout censuit sacra Rituum Congr.
in vna Tarentina Cyptaliarum 27. February 1610.
& in eadem Tarentin. Cyptaliarum 24. Octob. 1609.
fuit resolutum Archipresbyterum ius distribuen- 11
di Missas ipso impedito secundæ Dignitati, defi-
cientibus Dignitatibus primo Canonico, & sic
per Ordinem successiuè; vnde si ipse non potue-
rit, vel noluerit celebrare, non potest suo arbitrio
Missas alteri delegare, sed Dignitates, & Canoni-
ci per Ordinem subintrare eius locum, vt suprà
dictum est, ita *d. Tarentin. 3. Septembris* 1065. vbi 12
etiam fuit dictum quòd non debet se intromitte-
re in regimine Chori, quod ad solum Cantorem
pertinet; & quamuis sit prima Dignitas in Choro,
debet tamen cedere primum, ad digniorem locum 13
celebranti, eadem sacra Rituum Congregatio *in*
vna Arboren. in Sardinia 27. Iuly 1610.

Archipresbyterum etiam Sacerdotibus Cardi- 14
nalibus præesse, & eorum ministerium, & vitam
prouidere, ait Leo Pont. *in cap. 2. de offic. Archipr.*
quod ad Sacerdotes principales referendum esse
explicat *ibi* gloss. Sed qui sint isti principales, seu
Cardinales Sacerdotes, qui Archipresbyteris sub-
sunt, non dicit, ideo reiectis latè traditis per
Quintanad. *Ecclesiast. lib. 4. ex num. 42.* non malè,
vt ipse credit, explicat Duaren. *de Sacram. Eccles.*
minist. lib. 1. cap. 8. & 13. dum interpretatur loqui
Pontificem de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis,
qui cum Episcopo rem diuinam faciunt, atque
vnum corpus constituunt, & in hunc sensum di-
cuntur Cardinales Sacerdotes, tanquam princi-
pales, eò maximè, quia text. ille agit de illis, qui
per singulas horas solemne agere debent officium
per totum anni cursum, quod Canonicis incum-
bit Cathedralium, & de his magis agere videtur
dictus text. à Quintanad. *citato loco* relatus *in cap.*
fraternitatem, 71. dist. ibi, *Ecclesia tua Deo propitio*
constituere Cardinalem, alloquitur enim *ibi* Grego-
rius Episcopum Neapolitanum, & in eiusdem
Ecclesia iubet constitui Gratianum Diaconum
Cardinalem, quod ad Parochos adæquate, & pro-
priè referri non potest.

Secundò, Episcopo solemniter celebranti assi- 15
stere, & Sacerdotibus tunc præcipere, vt sacris se
vestibus induant, & quomodo ad Missam proce-
dere debeant, *cap. officium, de offic. Archipresb.* Azor.
d. cap. 15. q. 3. & absente, vel infirmo Episcopo ad
vicem eius Missarum solemnia, & diuina Officia
celebrare, *d. cap. perlectis, cap. 1. & 2. de offic. Archipr.*
cap. Pontifices, & *ibi* gloss. 7. q. 1.

Tertiò, feria quarta Cinerum cùm pœnitentes 16
ab Ecclesia expelluntur, eorum capitibus cineres
imponere; item feria quinta in Cœna Domini
cùm reconciliantur in ingressu Ecclesiæ, eos Epi-
scopo repræsentare, Pont. Rom. *p. 2. tit. de expuls.*
publ. pœnit. feria quarta Cinerum, pag. 543. Castald.
in praxi Ceremon. lib. 1. sect. 8. cap. 7. num. 5.

Quartò, in absentia Episcopi, vel ipso infirmo 17
fontes benedicere, & Pœnitentiam, aliaque Sacra-
menta pro ipso Episcopo ministrare, *d. c. 2. de offic.*
Archipr.

Archipr. & ipsi specialiter cura incumbit in com-
municatione Corporis & Sanguinis Domini, *dict.*
cap Officium, iuncta glos. *eod. tit.* Azor. *d. cap.* 15. *q.* 3.
Et denique sicut Archidiaconus Episcopo in his,
quæ ad ministri officium pertinent, ex officio ad-
iuuat, ita Archipresbyter in his, quæ ad munus
Sacerdotis spectant, eidem inseruit, *cap.* 1. 2. *&* 3.
18 *eod tit.* & est quasi Parochialis Sacerdos omnium
post Episcopum, in administratione videlicet Sa-
cramentorum, *cap. in capite*, 50. *dist. d. cap. officium*,
vbi gloss. *verb. a foris.*

19 Dignitate enim præest, & habet curam anima-
rum in Cathedrali, quæ Parochia totius ciuitatis,
& diœcesis dicitur, Vbald. *p.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. Gutier.
Canon. lib. 1. *cap.* 27. *num.* 24. *& seq.* Lauor. *var. lucu-*
brat. tom. 1. *tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 64. Piasec. *in praxi*
Episc. part. 2. *cap.* 3. *num.* 24. *vers. circa festum.* Card.
in Clem. Dudum, §. *verum*, *de sepult.* quem refert
Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de bonis Cleric.* §. 3.
20 *num.* 43. Nam & ipse omnibus de diœcesi Sacra-
menta ministrat, gloss. *verb. subdito*, *in cap.* 2. *de*
pœnit. lib. 6. Ant. Cuch. *lib.* 5. *inst. maior. tit.* 4. *num.* 168.
Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 27. *num.* 1. Galet. *in mar-*
garita casuum Conscientiæ, *verb. Sacramentum* 2. ac
proinde Confessiones omnium de diœcesi audit,
21 & absoluit, ac pœnitentias iniungit, *d. cap. offi-*
cium, Azor. *d. cap.* 15. *q.* 8. *vers. quare*, Sbroz. *de offic.*
Vicar. lib. 2. *cap.* 14. *num.* 2. Oldrad. *cons.* 250. *num.* 2. *in*
fine, præterquam in casibus Episcopo reseruatis
sine ipsius auctoritate, secundùm Host. & Ioan.
Andr. *in cap. si Episcopus*, *de pœnit. & remiss. in* 6.
Syluest. *in sum. verb. Archipresbyter*, *q.* 2. *d. cap.* 15.
22 *q.* 8. Nec solemniter pœnitentes eo inconsulto
absoluit, vel reconciliat. gloss. per text. ibi *in d. cap.*
officium, *cap.* 2. *eod. tit.* Sed hodie ex decreto Con-
cilij Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 8. *vers. pœnitentia-*
23 *rius*, proprius Pœnitentiarius in singulis Cathe-
dralibus institui iubetur ad Confessiones pro
Episcopo audiendas, de quo multa videbis apud
Salaz. de Mendoça *in libello de institut. Canonicatus*
Pœnitentiariæ, Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 140.
cum multis seqq. Nouar. *in fin. C. cnon. conclus.* 17. &
plures alios per me citatos *de offic. & potest. Episc.*
part. 3. *allegat.* 55.

24 Et quoad supradicta spiritualia dicitur Archi-
presbyter Vicarius natus Episcopi, gloss. *verb. suo*
subdito, *in d. cap.* 12. *de pœnit. & remiss. lib.* 6. Bald.
cons. 161. *Casus super quo*, *num.* 11. *lib.* 2. Card. Tusch.
tom. 1. *litt. A. conclus.* 485. *num.* 2. Bero. *in rub. de off.*
deleg. num. 9. *& cons.* 22. *num.* 3. *volum.* 1. Decian.
resp. 16. *num.* 20. *vol.* 2. Franc. Leo *in thesauro fori*
Eccles. p. 1. *cap.* 10. *num.* 2. *vers. sexta*, Sbroz. *de offic.*
Vicarij, *lib.* 11. *q.* 3. *num.* 18. *& lib.* 2. *q.* 14. *num.* 2.
Azor. *d. cap.* 15. *q.* 4. *vers. alter verò*, Monet. *de distri-*
but. quotid. p. 2. *q.* 1. *num.* 26. *vers. ratio*, Narbona *de*
appellat. à Vicario ad Episcop. p. 1. *num.* 22. & Or-
dinaria à lege ratione Officij, & Dignitatis sibi
tributa fruitur iurisdictione, gloss. *verb. referant*,
in cap. vlt. de offic. Archip. Azor. *d. cap.* 15. *quæst.* 6.
Narbona *d. part.* 1. *num.* 30. Monet. *d. q.* 1. *num.* 26.
in fine.

25 Verùm in his omnibus Archipresbyteri iuris-
dictio imminuta videtur, quæ ad Vicarium nunc
Episcopi spectat, & sic iurisdictionem, & alio-
rum curam Archipresbytero incumbentem per
contrariam consuetudinem hodie sublatam vi-
deri refert Monet. *dict. quæst.* 1. *num.* 28. vt de Ar-
chidiacono diximus, & secundùm consuetudi-
26 nem Ecclesiarum, eius Officium attenditur, quia
generaliter in hac materia exaudiendam esse con-
augnst. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

suetudinem firmatunt Host. *in fine sum. d. titul. de*
offic. Archipresbyt. Rot. *deci.* 9. *de prebend. in nouis*,
Boër. *decis.* 286. *num.* 5. Nicol. Garc. *de benef. p.* 3.
cap. 4. *num* 26. *& part.* 5. *cap.* 1. *num.* 256. *cum seqq.*
quamuis a iure communi id retinere videatur
quòd Episcopo celebranti assistat, & fontes con-
ficiet, & similia Sacramentalia exequatur, Pont.
Roman. & Castald. *citatis locis.*

Archipresbyter ruralis eam habet auctorita- 27
tem, præter Parochiale Officium, quam ei Epi-
scopus dare voluerit, vide *cap. cum ab Ecclesiarum*,
de offic. Ordin. & in Concil. Tridem. *sess.* 5. *de re-*
format. cap. 2. salubriter disponitur, vt Archipres-
byteri, & alij curam animarum habentes diebus
saltem Dominicis, & festiuis solemnibus plebes
sibi commissas pro sua, & earum capacitate pa-
scant, salutaribus verbis docendo ea quæ scire
omnibus necessarium est ad salutem, annuncian-
dóque eis cum breuitate, & facilitate sermonis
vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari
oporteat. De iure autem communi, de quo *in*
cap. fin. de offic. Archipr. præest plebibus, vt scili-
cet non solum imperiti vulgi solicitudinem ge-
rat, verùm etiam Presbyterorum, qui per mino-
res Ecclesias habitant, & qua vnusquisque in-
dustria diuinum opus exerceat, Episcopo suo de-
nunciet, nihil autem eo inconsulto, nec contra
eius decreta facere debet, ita Duaren. *de sacris Ec-*
clesiæ minist. lib. 1. *cap.* 8. Petr. Greg. *d. lib.* 15. *cap.* 11.
num. 14. Azor. *d. cap.* 15. *q.* 4. *vers. aliq.*, Sebast. Cæsar
d. §. 2. *num.* 2. Valèr. Reginald. *d. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 49.
vers. sexta.

Vnde non omnis Plebanus habet huiusmodi 28
Archipresbyteri officium, sed is tantùm, quem
Episcopus statuerit; & hi vocari solent Visitato-
res, aut Vicarij foranei, quorum opera Episco-
pus in tota vtitur Diœcesi, *cap. vlt. de offic. Archi-*
presbyt. Sunt autem Archipresbyteri præferendi 29
in Processionibus Vicariis Parochialium, vt cen-
suit Rot. *decis.* 326. *Fuit conclusum*, *part.* 2. *diuers.*
ex eo, quia nomen Archipresbyteratus de iure
sonat dignitatem, Rot. *decis.* 9. *de prebend. in nouis*,
& decis. 1. *de offic. Archipresbyt. in antiq.* Vicarius 30
verò non dicitur possidere nomine proprio, sed
eius, à quo deputatur, Vitalin. *in Clem. vnic. n.* 22.
& 23. *de officio Vicarij*, Lap. *alleg.* 1. *num.* 7. *vers. se-*
cus in temporalibus; & potentius est ius, quod quis
habet iure proprio, quam alieno. Ias. *in l. more*,
num. 4. *de iurisdict. omn. iudic.* quem citat Theodos.
de Rubeis *in singul. ex Sa. Rota Roman. decisionibus*
selectis p. 1. *circa ueci*. Lancell. *pag.* 343. vbi *pag.* 348.
refert *in vna Pampilonen. antelationũ* 10. *Maij* 1577.
coram Card. Lancell. sen. fuisse dictum, quòd sicut
Archipresbyter debet præferri Vicario Parochia-
lis, ita etiam illi est præferendus Clerus dicti Ar-
chipresbyteratus. Et Archipresbytero ratione sto- 31
læ deberi præcedentiam, censuit sacra Rituum
Congreg. *in nullius* 12. *Maij* 1612.

Quam autem habeat iurisdictionem Archi- 32
presbyter in suos Parochianos, Clericos; & Sa-
cerdotes nullibi meliùs explicatur, quàm *in vna*
Maceranen. officij Archipresbyteratus 11. *Decem-*
bris 1598. coram Litta, impressa per Farin. *post*
lib. 2. *consil. dec.* 129. cuius tenor talis est; *Stan-*
te resolutione facta in hac causa sub die 15. *Iunij pro-*
ximi præteriti, quod tam Archiepiscopo, quàm Archi-
presbytero dandum sit mandatum de manutenendo, *in*
ijs tamen, quæ vnicuique competunt tam ex dispositio-
ne iuris communis, quàm Conc. Trid. hinc d. tenden-
do ad particularia nondum decisa dubitatum fuit, an

circa infrà scripta tria capita esset ita fundata intentio ipsius Archipresbyteri contra Archiepiscopum, vt ei dari debeat mandatum de manutenendo.

33 *Primum caput est, an possit sumere informationes, super Matrimonijs a forensibus contrahendis, & illas transmittere Ordinario pro gratia obtinenda, iuxta dispositionem Concilij Trident.* cap.7. sess.24. de reformat. Matrimon. *circa quod fuit resolutum Archipresbyterum posse quidem in executionem dicti Conc. Trid. sumere informationes super Matrimonijs a forensibus indistinctè, iuxta declarationem Illustriss. interpretum eiusdem Concilij, de qua* in sum. Archiepiscop. num. 5. *& vlterius intelligendo de informatione assumenda extraiudicialiter, & non in figura iudicij, nec cum receptione testium formaliter, cùm ista fieri non possint absque iurisdictione, quam Archipresbyter ipsè non habet, cùm eius effectus sit omnia referre ad Episcopum, nec aliquid contra eius decreta ordinare, vt dicit text.* in cap. fin. in fine, de offic. Archipresb. *vbi expressè Abb.* sub num.1. vers. quæ-
34 ro, an sit Archipresb. *Tamen non posse procedere contra quemquam in figura iudicij; & facit quia Archipresbyter non habet iurisdictionem fori contentiosi in Parochianos, sed tantùm fori pœnitentialis, vt tenet Petrus de Perus.* in tract. de vnion. Eccles. cap.7. num.5. *Card.* in Clem.1. q.2. & 7. de præb. *vbi etiam Imol.* num.7. *hoc notat.*

35 *Secundum caput est; an possit sibi inobedientes in eius officio coercere, eisque pœnam iniungere? Circa quod fuit resolutum eum non posse inobedientes in eius officio coercere, nec pœnam eis iniungere, cùm corrigere, & imponere pœnas absque iurisdictione esse non possit, quam Archipresbyter non habet, licèt habeat facultatem eos admonendi, vt munera eis iniungenda præstent, & facienda suo loco, & tempore faciant, prout decet; in casu inobedientiæ habent facultatem referendi omnia Episcopo ad effectum, vt contra eosdem, prout illi visum fuerit expedire, procedat; ita notat Anchar.* in d. Clem.1. in fine, *& alij Canonistæ* in cap.1. & 3. de offic. Archipresb.

36 *Tertium caput est, an possit iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere, & excitantem clamorem in Choro, vel Sacrario punire? Circa quod Domini dixerunt eum posse amicabiliter, & prout decet bono Religioso, iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere; sed non per viam iuris, excitantes autem clamorem, vel discordias seminantes in Choro, vel in Sacrario posse quidem admonere, vt à prædictis desistant, sed non propterea eos punire posse, cùm, vt dictum est, ius coercendi, & puniendi præsupponat iurisdictionem fori contentiosi, quam non habere Archipresbyterum ex supra dictis liquet.*

37 *Nec supradictis obstare dixerunt Domini quòd Archipresbyter minora, seu minima per seipsum determinare possit, absque eo quòd referat Episcopo, vt dicit gloss.* in d. cap. fin. in verb. referre, in fine, de offic. Archipresbyt. *cuius dictum sequitur Abb.* in vers. oblitu. *quia intelligi debet de his minoribus, seu minimis, quæ determinare possit absque figura iudicij, vel in figura iudicij, secundum tamen ordinem ipsius Episcopi, vt declarant addentes ad dictam gloss. & probant tamen verba finalia dicti text. ibi,* cuncta tamen referant ad Episcopum, ne aliquid contra eius decreta ordinare præsumant.

38 De officio, munere, & potestate Archipresbyteri qui plura alia scire cupit, consulat Gregor. Lop. per text. ibi, *in l. 8. tit. 6. part.1.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudic lib.2. cap.11.* Guillelm. Durand. *in speculo iuris, lib.4. sub tit. de offic. Archipresbyt.* Emman. Sà *in aphorism. verb. Archipresbyter.* Duaren. *de sacris Eccles. minist. lib.1 cap.8.* Hieron. Roman. *de Republ. Christiar. lib.3 cap.1[illegible]. vers. succede, fol.202. verso,* Pet. [illegible]gor. *Syntagm. iuris, lib.15. cap.21.* Ioan. Garc. *de expens. cap.9. num.5. & 6.* Anton. Fabr. *in praxi & theorica de re benef. tit. 9. de benef. cum Dignitate, num. 3 cum seqq.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 4. num.17.* Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit.24. num.14.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.15.* Galganet *de iure publico, lib.3. tit.22.* Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch. p.3. disput.12. §.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.3. tract.1. cap.3. num.49. vers. sexta,* nouissimè Mich. Ferrus *in tract. de praced. Eccles. q.6.* & Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requisit. ann.25. quæst.60.*

CAPVT XXVI.

De Decano.

SVMMARIVM.

1 *Decanus quare appelletur, qui inter Canonicos alicuius Ecclesiæ primas tenet.*

2 *Decanus de iure nullam habet iurisdictionem, ac proinde non sonat in Dignitatem, nisi pro tali habeatur.*

3 *Decanus in tota ferè Hispania, & Gallia in Cathedralibus primum locum obtinet, & dicitur maior Dignitas post Pontificalem.*

4 *Decanus in Capitulo, & in Collegio habet primam vocem.*

5 *Archidiaconus vbi non adest, in illius locum succedit Decanus.*

6 *Dignitas prima semper est, & vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius sedeat in suo loco.*

7 *Dignitas prima habet munus ordinandi processiones intra, & extra ciuitatem absente Episcopo, & non Vicarius.*

8 *Decano Capituli, & non Cantori pertinent aliqua præeminentia in Choro.*

9 *Decanatum qui consequi vult, nullo Concil. Trident. Decreto tenetur esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, aut Iure Canonico.*

10 *Dignitas prima post Pontificalem, & principalis in Collegiata non potest esse iudex ordinarius, seu delegatus appellationum in Regnis Castellæ, & Legionis.*

11 *Doctores referuntur de officio, & munere Decani agentes.*

DECANVS ille propriè dicitur, qui decem præest viris, teste gloss. *in rub. de Decanis lib. 12.* Brisson. *verb. Decanus,* Petr. Gregor. *syntagm. iuris p.5. lib.15. cap.21. num.13.* Anguian. *de legib. lib.2. contron. 4. num. 9.* Sed translatione facta à perfectione, & præstantia denarij numeri, Decanus dicitur præcipuus inter aliquos eiusdem Ordinis, vel status; sic enim quemadmodum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Canonici tanquam digniores Decumani appellabantur, vt *in l. non plures, C. de sacros. Eccles.* ita & is, qui inter Canonicos alicuius Ecclesiæ primos, & principatum tenet, eique præficitur, solet Decanus vocari, gloss. *verb. ad Decanum, in cap. cum inter, de elect.* qui in Capitulo honorabilior videtur pars Capituli, *cap. post electionem, de concess. præb. cap. cum* 1

inter

inter vniuersos 18. de elect. Valet. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. num. 48. Inter Cardinales etiam præcipuus eorum Decanus appellatur: & inter Rotæ Auditores honorabilior Decanus est in capella Papæ, propter ministerium, quod vocatur Mitræ. Anton. Fabric. in praxi benefic. tit. de benefic. cum dignitate, num. 42. & 43. Petr. Gregor. d. cap. 21. num. 13.

2 Iure tamen communi attento Decanus nullam habet iurisdictionem, ac proinde non Dignitatem, nisi pro tali habeatur, vt diximus suprà cap. 4. num. 31. & seqq. Vnde de iure Archidiaconos præcedere Decano resoluit nouissimè Mich. Ferrus in tract. de praecedent. Eccles. quæst. 5. num. 2.

3 In aliquibus tamen partibus, prout in Lusitania, & tota ferè Hispania, & Gallia, locum Archidiaconi, qui de iure primus est, in Cathedralibus obtinet, & tunc dicitur maior Dignitas post Pontificalem, hoc est, ei post Episcopum maior, & principalior Cura, & Collegij administratio competit, vt per Roder. Zamoren. in suo speculo humanæ vitæ, lib. 2. cap. 13. Valerian. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. cap. 3. num. 48. vbi refert in omnibus ferè Ecclesiis Galliæ consuetudinem obtinere vt Decanus habeat iurisdictionem in Capitulum, seu Collegium Canonicorum, illique præsit; nouissimè Mich. Ferrus de praecedent. Eccles. q. 5. num. 5. cum seqq. & q. 21. num. 1. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. p. 4. resolut. 394. num. 6. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 4. tract. 7. docum. 6. num. 2. habetque in Collegio primam vo-

4 cem, Cassan. in catalogo gloriæ Mundi, part. 4. consid. 37. Aluys. Ricc. dict. resolut. 394. num. 6. & ideò Rot. decis. 533. num. 5. & 6. part. 2. recent. di-

5 xit quòd vbi Archidiaconus non adest, in illius locum succedit Decanus. Et quamuis quandoque in iure Archidiacono præferri videatur Decanus, vt in cap. ad aures, §. 1. de rescript. & patebit si expendas in illa Ecclesia, cuius meminit text. in cap. cum te, de rescript. adfuisse Archidiaconi Dignitatem, & tamen in rescripto dumtaxat Decani facta fuit mentio, & reliquæ personæ de Capitulo sub cumulo inuolucroque verborum fuerunt comprehensæ, quod dubium non est quin Archidiaconus omnibus aliis Dignior existat, & post Episcopum primum locum occuper ipso Decano Ecclesiæ Cathedralis absente, text. expressus in cap. ad hæc, vers. secundum, de offic. Archid. Nihilominus tamen id intelligendum est procedere, & initium sumpsisse non ex lege aliqua, siue Canone scripto, sed ex consuetudine, à qua hæc Decanatus Dignitas originem traxit, fuisseque merum consuetudinis inuentum, certissimum est. Cosm. in pragm. sanct. tit. quomodo diuinum officium, §. super his, verb. Decanus, Anguian. d. lib. 2. controu. 4. num. 6. & 7. quoties enim mentio fit in iure de aliquibus Prælatis gratia exempli, seu doctrinæ causa dumtaxat, non debet attendi, nec seruari ordo scripturæ, iuxta text. in cap. cum in cunctis, §. inferiora, ibi, Decanum, Archidiaconum, &c. de elect.

6 Dignitas prima semper est, & vocatur prima Dignitas, licet Vicarius generalis sedeat in suo loco, vt declarauit S. Rituum Congreg. in vna

7 Placentina 19. Maij 1607. in 4. dub. Et habet munus ordinandi processiones intra, & extra ciuitatem absente Episcopo, eadem S. Congreg. in vna Tarentina 10. Ianuarij 1597. Vicario autem præsente, ad illum spectabit; eadem S. Congreg. in Viterbien. 28. Septembris 1630. & in Bisuntina 3. Aprilis 1631. & antea in vna Tarentin. 10. Ianuarij 1597. At verò nouissimè S. Congreg. Rituum in Cassanen. 5. Martij 1633. censuit munus ducendi, dirigendique processiones absente Episcopo esse Vicarij generalis functiones solemnes, quas, si Episcopus præsens esset, obiret, Episcopo absente, vel impedito spectant ad digniorem de Capitulo, non autem ad hebdomadarium, eadem S. Congreg. Rit. in Pennen. 15. Februarij 1633.

Et Decano, maiori Dignitati, & non Cantori, 8 pertinent aliquæ præeminentiæ in Choro, & præsertim mandare incipi Officia, dare ictum in signum incipiendi lectiones, & facere signum exeundi de Choro, eadem S. Congreg. in vna Vlixbonen. 2. Septembris 1597. Canonici exire volentes de Choro, ne punctentur, non Cantori, sed Decano digniori de Capitulo in choro existenti veniam petere debent, sacra Congreg. Rit. in dicta Cassanen. 5. Martij 1633. Vide infr. cap. 9. num. 12. Maiori enim Dignitati competit manutentio in præeminentia, Posti. de manutent. obs. 45. num. 12.

Nullo Concilij Tridentini Decreto statutum 9 est, vt qui Decanatum consequi velit, is necessariò sit Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, aut Iure Canonico, vt rescripsit sacra Congregat. Concilij Archiepiscopo Hispalens. teste Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 7. num. 43. & Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. Canonia, §. 2. in fine, & Aloys. Ricc. decis. 248. num. 5. part. 4.

Prima Dignitas post Pontificalem, quæ de 10 consuetudine in tota ferè Hispania est Decanatus, & maior in Collegiata, non potest esse iudex ordinarius, seu delegatus appellationum in tota Prouincia Toletana, vt statuit Paulus V. in sua constit. incip. Ecclesiæ vniuersæ, sub die 17. Augusti 1615. quam Gregorius XV. sua constit. incip. Aliàs à felicis, sub die 9. Maij 1622. extendit ad Ecclesias omnes Metropolitanas, Cathedrales, & Collegiatas totius Regni Castellæ, & Legionis.

Cur autem aliquando fiat mentio in iure & in rescriptis Apost. de Decano, & Capitulo simul, quasi Decanus, sicut cæteræ Dignitates, non sit de Capitulo? vide infrà cap. 42. post num. 23. vers. hinc etiam.

Plura de officio, & munere Decani si quis scire 11 cupit, consulat Cassan. in catal. gloriæ Mundi, part. 4. consid. 37. Boër. de authoritate magni consil. à num. 71. Fr. Hieron. Roman. de Repub. Christiana, lib. 3. cap. 1. in princ. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 60. Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 1. q. 1. n. 86. Vincent. Filliuc. in qq. moral. tom. 3. tract. 41. cap. 1. num. 29. Isidor. Moscon. de maiest. militantis Ecclesiæ, lib. 1. part. 1. cap. 13. paulò post principium. Anton. Fabric. in praxi benefic. tit. de benefic. cum dignitate, personatu, vel officio, num. 41. cum seq. Anguian. de legib. lib. 2. controu. 8. num. 5. cum seq. Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 48. nouissimè Mich. Ferr. in tract. de praecedem. Ecclesiast. q. 21. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 4. tract. 7. docum. 6.

Capvt XXVII.

De Thesaurario, Sacrista, & Custode.

SVMMARIVM.

1 *Thesaurarius à thesauro Ecclesiæ custodiendo appellatur.*
2 *Sacellarius vocatur a paruo sacco, quem ferebat secum.*
3 *Thesaurarius cimeliarcha Græco nomine dicitur, id est, rerum pretiosarum asseruator, seu custos.*
4 *Thesaurarius olim nullam Dignitatem, aut beneficium, sed tantum Officium Ecclesiasticum habebat.*
5 *Thesauraria ex consuetudine, & omnium ferè Ecclesiarum Cathedralium statutis inter Dignitates referri cœpit.*
6 *Thesauraria ex quibus probetur Dignitas, ostenditur.*
7 *Dignitas prima vt dignoscatur plurimùm operatur communis reputatio, & publica fama loci.*
8 *Custos ille dicitur, cui ea, quæ Ecclesiæ competunt, custodienda committuntur.*
9 *Custos fuit tantùm minister Sacristiæ, eidémque addictus.*
10 *Custodis ad Officium quæ spectent, ostenditur.*
11 *Sacristæ, seu Thesaurario minori quæ hodie competant, ostenditur.*

1 HESAVRARIVS à Thesauro Ec-
clesiæ custodiendo appellatur, vt
per Isidor. *in cap. perlectis, vers. ad
Thesaurarium, 25. dist.* & videtur in
Ecclesia introductus tanquam coad-
iutor Ostiarij; qui Ordinem quidem Ecclesiasti-
cum habet, & eius munus est claudere, & ape-
rire ianuas, ac fores Ecclesiæ, nam Ostiarij coad-
iutorem fuisse Sacellarium ex temporali deputa-
tione Sacerdoris, & Sacellario in Ecclesia Ca-
thedrali successisse Thesaurarium, refert Henriq.
in sum. lib. 10. cap. 9. §. 2. Vnde notat Azor. *instit.*
2 *moral. p. 2. lib 3. cap. 16. q. 5.* quòd alicubi Sacella-
rius vocabatur à paruo nimirum sacco, quem fe-
rebat secum, vel habebat ad pecunias Ecclesiæ
3 in eo reponendas, & asseruandas. Græco nomine
Thesaurarius Cimeliarcha etiam à Iustiniano di-
citur, *in l. 2 & ult. §. vlt. C. de bon. auctorit. iud. possid.* id
est, rerum pretiosarum asseruator, seu custos. Petr.
Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap. 39. num. 3.* & lo-
cus in quo asseruantur, Cimeliarchium appella-
tur *in d. § vlt.* & Ciminile, seu Ciminilia à nostris
Summis Pontificibus *in cap cùm inter 29. de verb.
signif. & in cap. ea quæ, de off. Archid. & in cap. 1.
in fine, 25. dist.*
4 Propter quam illarum rerum sacrarum admi-
nistrationem, & custodiam olim Thesaurarius
nullam Dignitatem, aut beneficium, sed tantùm
officium Ecclesiasticum habebat, vt tradunt Re-
buff. *in praxi titul. seculare benef. quotuplex, num. 9.*
Petr. Gregor. *d. cap. 39.* Anton. Fabric. *de re beneficiar.
tit. de benef. cum dignitate, num. 59.* nouissime Mich.
Ferrus *in tract. de præcedentijs Eccles. q. 48. num. 2.*
5 Monetà *de Conseruat. cap. 5. n. 103. cum sequ.* Deinde
ex consuetudine, ac omnium ferè Ecclesiarum
Cathedralium statutis, inter Dignitates referri
cœpit, vt per Abb. *in cap. de multa, num. 23. vers.
secus, de prebend.* vbi Quintin. *in repet. num. 89. circa
med.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 13. quæst. 1. 4.
& 5. ante fin. vers. tandem*, Sebast. Cæsar *de Eccles.
hierarch. q. 292. num. 11, & q. 5. num 5.* Rot. *in Pampilonen. Thesauraria 23. Ianuarij 1617. coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & latè *in vna Taurinen.
Thesauraria 15. Maij 1620. coram bon. mem. Buratto*, inter eius impressas *decis. 473. ex num. 5* vbi ali-
qua ponderata fuerunt, ex quibus probari visum
fuit Thesaurariam esse Dignitatem; *primò* ex col- 6
lationibus tam Apostolica, quàm ordinaria au-
ctoritate factis de illa tanquam tertia Dignitate;
secundò ex declaratione Capituli, visione Bullæ,
electionis Thesaurariæ, & aliis iuribus in proto-
collis Capituli existentibus, ex quibus constat
Thesaurariam esse tertiam Dignitatem post Pon-
tificalem; *tertiò* ex pluribus actibus, & functio-
nibus Capitularibus factis, videlicet conuoca-
tione Capituli in absentia obtinentium maiores
Dignitates, in simili maioritatem ponderauit ea-
dem Rot. *decis. 518. num. 3. p. 1. diuers.* *Quartò* resul
tat probatio communis reputationis nedum Ca-
pituli, quòd se congregauit de mandato The-
saurarij, vt illius præsidis, in defectum obtinen-
tium maiores Dignitates, sed etiam aliorum, pe-
nes quos communiter habita fuit pro Dignitate,
quam reputationem ponderauit Rot. *d. decis. 518.
num. 2.* & magis in specie eadem Rot. *decis. 29. n. 3.
part. 2. recent.* & circa dignoscendam primam Di- 7
gnitatem plurimùm operari communem reputa-
tionem, & publicam famam loci, tradunt Boër.
decis. 286. num. 8. Rot. *decis. 585. num. 2. p. 4. diuers.*
Mantic. *decis. 175. num. 3.* Gregor. *decis. 482. num. 3.*
& fuit dictum *in Cephaluden. Archidiaconatus 18.
Martij 1624. coram bona mem. Dunozetto sen.* cum
aliis per Fetentill. *ad dictam decis. Buratt. 473.*
Custos autem ille dicitur, cui ea, quæ Eccle- 8
siæ competunt, custodienda committuntur, quam-
uis enim in plerisque ministeriis idem videatur
atque Thesaurarius, seu Sacrista, vt insinuat *cap. 2.
ad fin. vers. in terminis, de offic. Custodis*, & Azor. *d.
cap. 16. q. vlt.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.
lib. 30. tract. 1. cap. 3. num. 50. vers. nona.* attenta ta-
men origine diuersa sunt officia, vt constat ex di-
uersitate titulorum in Decretalibus, quia verisi-
mile non est Gregorium IX. in earum compila-
tione duos, diuersósque titulos einsdem Officij
vnum post alterum inutiliter addidisse.
Quapropter videtur Custodem fuisse tantùm 9
ministrum Sacristiæ, eidémque addictum, vt ex
Anton. de Butr. dicit gloss. *in rub. einsdem tit.* quam
sequitur Petr. Gregor. *d. lib. 15. cap. 39. num. 7. &
partitionum iuris Canon. lib. 2. tit. 9. cap. 5. num. 10.*
Nam vltra munia Sacristæ, qui à rerum sacrarum 10
nomine dictus ex Anton. Fabric. *in praxi benef. tit.
de benefic. cum dignit num. 59.* incumbentia, seruan-
di scilicet, & custodiendi vtensilia Ecclesiæ, quæ
etiam custodi incumbunt, *cap. 1. eod. tit.* ad eius
munus vltrà spectat signa dare ad horas Canoni-
cas recitandas per tintinnabuli pulsationem, &
luminaria Ecclesiæ accendere, & ignem vigilan-
ter custodire ne extinguantur. *d. cap. 1.* vinum, ho-
stias, incensum, & alia ad Altaris sacrificium ne-
cessaria præparata habere, ac denique eleemosy-
nas, & alia iussu Archidiaconi inter pauperes di-
stribuere, vt habetur *in cap. 2. eod. tit.* prosequun-
tur Azor. *d. cap. 16. quæst. 7.* Card. Tusch. *lit D. con-
clus. 419. num. 24.* Galganet. *de iure publico lib. 3.
tit. 33.* quæ omnia Sacristæ, seu Thesaurario de

ne

iure non competunt. De Sacristæ officio latè & nouissimè Didac. de Narbona *in quæst. annal. annot. 8. quæst. 5.*

11 Hodie tamen ex consuetudine hæc omnia in Ecclesiis inferioribus Sacristæ, seu Thesaurarij, propria sunt, & in Cathedralibus Thesaurarij minoris, proindéque attenta consuetudine idem vtriusque censetur esse officium, ad quam fortassis consuetudinem quorumdam Ecclesiarum respexit text. *in d. cap. 2. in fin. vers. hi tres, eod. tit.* dum Custodis appellatione Sacristam comprehendere videtur, nullam tamen habent Dignitatem, seu beneficium Ecclesiasticum, sed subsunt Thesaurario maiori, & ad eius nutum ponuntur, & de competenti salario ab illo prouidentur, vt omnium ferè Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum seruat vsus.

CAPVT XXVIII.

De Primicerio, Cantore, & Præposito.

SVMMARIVM.

1 *Primicerius est primus in Choro cantantium, & dicitur secundum alios quasi primus cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros docet quid sit canendum in Choro.*

2 *Cantorum schola fuit instituta in Ecclesia Cathedrali.*

3 *Primicerios alij sic dictos credunt, quia primi erant, qui in cera præsentiam, & absentiam cæterorum adnotabant.*

4 *Primicerius melius sic dicitur quasi primus in eo officij genere, & antesignanus in qualibet arte.*

5 *Primicerius* in rub. C. de primicer. lib. 12. *dicicitur primus Notarius Principis, vel Magistratus ille, qui Principis litteris cereum signum imponebat.*

6 *Primicerij officium de iure Ecclesiastico est docere Diaconos, & reliquos Clericos cantandi formam, & alia, quæ hic referuntur.*

7 *Primicerius ad regendum Chorum destinatus à suo officio non est dimouendus, vt assistat Episcopo.*

8 *Primicerio quis locus tribuendus, ostenditur.*

9 *Primicerius licèt dubitetur, an sit Dignitas, debet in Processionibus capere Pluuiale sicut Dignitas, & non Planetam sicut Canonicus.*

10 *Præcentor, & Cantor idem sunt quod Primicerius.*

11 *Succentoris officium est absente Cantore, siue Præcentore incipere cantum in Choro, Antiphonas, & Psalmos inchoare.*

12 *Cantor, qui est Dignitas in Cathedrali, debet suum munus obire, vel per se ipsum, vel per Vicecantorem à se assumendum, & ab Episcopo approbandum.*

13 *Cantoris munus quod sit, ostenditur.*

14 *Præpositi dicuntur omnes aliorum præfecti, & qui alijs præsunt.*

15 *Præpositi castrorum dicebantur, qui præfecti erant militibus præsidij causa degentibus in Prouincijs.*

16 *Præpositi labarorum qui, remissiuè.*

17 *Labarum quod signum olim fuerit, ostenditur.*

18 *Præpositus regulariter quis.*

19 *Præpositi in multis Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis præcipuam gerunt Dignitatem cum animarum cura, & iurisdictione.*

20 *Præpositus quem locum habere debeat, ostenditur.*

RIMICERIVS est primus in 1
Choro cantantium, sic dictus quòd
in cera, siue tabula cerata, in qua
Psallentium ordo in Choro descriptus erat, primus esset. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3 cap. 3. n. 50. in princ.* accipitur enim pro Cantore, supplet Archidiaconi officium, cùm ipse absens fuerit, ipsi namque Archidiacono subest, *cap. 1. de offic. Primicer.* Dictus est autem Primicerius, quasi primus Cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros docet quid sit canendum in Choro, *cap. perlectis, vers. ad Primicerium, 25. dist.* Lal. Zech. *de Republ. Eccles. tit. 24. à num. 16.* Petr. Greg. *syntagm. iuris lib. 15. cap. 22. à princ.* vbi ait Primicerium esse primum inter Clericos & Diaconos, quibus præest in docendo, subditus Archidiacono, Valer. Reginald. *citato loco.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia quæst. 2. proœm. num. 10.* Machado *en su perfetto Confessor tom 2. lib. 4. p. 4. tract. 6. docum. 4.* Initium institutionis Dignitatis huiusmodi credit Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 16.*
quæst. 1. ex eo processisse, quia olim in Ecclesia 2
Cathedrali fuit Cantorum schola instituta, quorum munus erat officia diuina, Horarias preces in Choro piè, & studiosè cantare, vt diuinæ laudes religiosè celebrarentur, huic scholæ vnus præficiebatur cuius cura, studio, & opera Clerici ad cantum, & [illegible] destinati docebantur, vt in Sacrorum librorum [illegible]pibus, & in diuinis Officiis, & precationibus Ecclesiasticis probè exercitati essent; hic igitur præfectus Primicerius appellari cœpit.

Alij, ex quorum numero est Anton. Fabric. *praxi, & theor. de re benef. tit. de benef. cum Dignitate, ex num. 54.* putant Primicerij veram etymologiam duci ex veteri more ante chartæ, vel membranarum inuentionem in cera, seu in ceratis tabulis scribendi: quia scilicet isti veluti in albo primi scribebantur, vel quia primi erant, qui in cera præsentiam, & absentiam cæterorum adnotabant.

Ego verò Primicerium dictum existimo à pri- 4
matu, vt sicut officio, ita & nomine à Primate, & Præposito differat; dicitur Primicerius quasi Primus in eo officij genere, & Antesignanus in qualibet arte, Alciat. *in rubr. C. de Primicer. lib. 12.* Conan. *comment. iuris Ciuilis, lib. 4. cap. 14. num. 6.* Azor. *d. q. 1.* Cæl. Rhod. *lib. 12. lection. antiq. cap. 6.*
ad fin. explicantes Primicerium in illa rubrica dici 5
primum Notarium Principis, vel Magistratum illum, qui Principis litteris cereum signum imponebat, sequitur Gerard. *in anchora titulorum verb. Primicerius,* vnde inferiores Notarios, secundos cerios, & tertios cerios dici notat Guido Pancirol. *in thesauro var. lect. lib. 1. cap. 7.*

Primicerij autem officium de Iure Ecclesiasti- 6
co est docere Diaconos, & reliquos Clericos cantandi formam, eisque Lectiones ad Matutinum cantandum distribuere, modum cantandi in Choro pro solemnitate, & tempore ordinare, *cap. vnic. de offic. Primicer.* Petr. Gregor. *d. lib. 15. cap. 22. n. 11.* Valer. Reginald. *citato loco,* cuius institutionis Primiceriatus rationem ibi reddit, vt scilicet ipsius cura,

cura, & opera Clerici ad cantum destinati lectionē sacrorum librorum, & optimis moribus instituerentur, & alia circa diuina Officia exercere, quæ ad Archidiaconum spectare ostendimus, eo tamen absente, & minori cum iurisdictione, nisi in aliqua Ecclesia Primicerius accipiatur, aut idem sit qui & Archidiaconus de iure communi, glossa *in d. cap. vnic.* Nam & ipse quod necessarium fuerit pro reparatione Basilicarum Sacerdoti denuntiat, Epistolas Episcopi pro diebus ieiuniorum Parochianis per Ostiarios dirigit, Clericos delinquentes distinguit, quos emendare non valet, eorum excessus Episcopo refert, & eo absente datur ei substitutus, & alia his similia, vt docet Isidor. *in cap. perlectis, versic. ad Primicerium, 25. distinct.* Colliges ea Gregor. Lop. per text. *ibi in l. 5. tit. 6. part. 1.* Cassan. *in catalogo gloriæ Mundi, p. 4. consid. 42. fol. 97.* Grammat. *decis. 64. num. 6. cum seqq.* Raynaldus Sandoual *in tract. de offic. Eccles. p. 2. cap. 3.* Roderic. Zamoren. *in spec. hum. vitæ lib. 2. cap. 15.* Valenzuel. *tom. 1. cons. 33. num. 156.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 16.* Læl. Zech. *de Republ. Ecclesiast. 24. à num. 16.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 15. cap. 22.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. lit. P. conclus. 650* Galganet. *de iure publico lib. 3. tit. 21.* Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch. part. 3. disput. 12. §. 3.* qui multa de officio, & potestate
7 Primicerij referunt. Ille autem ad regendum Chorum destinatos à suo officio non est dimouendus, vt assistat Episcopo, vt declarauit S. Rituum Congreg. *in vna Monopolitana 6. Septembris 1603.*

8 Circa locum Primicerio tribuendum [illegible] Castald. *in praxi cærem. lib. 1. sect. 8. [illegible] num. 5. vers. inter cæteros*, illum, vbi [illegible] fuerit, videlicet in Choro, in co[illegible] & beneficiatorum habere Canonicorum [illegible] subdit iuxta locorum consuetudinem locum [illegible] simudè statui, ac propterea consuetudini stare oportere, & sacra Rituum Congreg. *in vna Capuana 28. Aprilis 1607.* censuit Primicerium, licèt dubitetur, an sit Dignitas, debere in Processionibus capere Pluuiale, sicut Dignitatem, & non Planetam, sicut Canonicum.

10 Præcentor, de quo fit mentio *in cap. cùm olim, de consuetudine*, & Cantor, idem sunt quod Primicerius, nam hæc tria nomina idem ferè significant; solùm enim pro diuersitate locorum fit nominis, non tamen muneris, seu officij mutatio; itaut qui alicubi dicitur Primicerius, alibi Cantor, seu Præcentor nominetur, vide Valer. *cons. 33. q. 89. tom. 1.* Mich. Ferrum *de praeced. q. 30. num. 1.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 3. num. 50. vers. octaua*, vbi ait quòd sicut Primicerius scholæ Cantorum, sic Præcentor Choro eorundem canentium in Ecclesia præficitur, vt Choro in duos partes ad canendum alternatim diuina Officia diuiso ipse cantum incipiat, Antiphonasque inchoet, & qui ad ipsius absentis munus explendum constitutus erat, dicebatur succentor. Put. *p. 3. decis. 89.* in vtraque edit. vbi dicit Cantorem habere officium, non tamen simplex, sed cum administratione, eo quòd primus intonat, & dat ordinem gerendorum in Choro, vel, vt ait Petr. Gregor. *d. cap. 22. num. 2.* quòd voces in Choro modulentur, &c. Azor. *d. lib. 3. cap. 22. q. 1.* vbi *q. 2.* ait
11 Succentoris officium, cuius fit mentio *in cap. inter dilectos, de excessib. Prælat.* esse absente Cantore, siue Præcentore incipere cantum in Choro, Antiphonas, & Psalmos inchoare, vnde in quibusdam Ecclesiis vocatur Vicecantor, quia Cantoris vice fungitur. Et dicit Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. cum dignit. num. 57.* quòd si sub Primicerio, siue Cantore sunt, Præcentor nempe, & Succentor, siue Concentor, Personatum dumtaxat habere videatur, ea quo nihil iuris in alios, sed certam dumtaxat in Choro, processionibus, & cantu præeminentiam obtineant, *c. cleros §. Præcentor, 21. dist.* & vocatur Præcentor qui voce præit, qui ante omnes incipit, & Concentor qui simul concinit. Petr. Gregor. *d. cap. 22. num. 2.* Ferrus *d. q. 30. in fine.*

Cantor enim, qui est Dignitas in Cathedrali, 12
vt *inf. num. 13. in fine*, dicitur, cuius & Primicerij (nam idem sunt) ministerium ad cœlestes laudes, ad cultus diuini augmentum ordinatur, & ipsi incumbit regimen omnium diuinorum Officiorum tam intra, quàm extra Chorum, quoad quæ omnia etiam Decano ipsius Ecclesiæ præest, ipse Acolytos, & cæteros Ecclesiæ inferioris gradus ministros ad diuina dirigit Officia [illegible], & legendi hymnos, & Psalmodiam [illegible], atque instruit, & quicquid diuinæ [illegible] in communi Choro decantatur, per [illegible] præordinatur sollicitè psallendi ordi[illegible], orandi modum ipse committit, silen[illegible] indicit, risus cohibet, & collo[illegible] quia [illegible] etiam ne quis in psallendo nimium [illegible], vel [illegible], ne versus alter ante alterius finem incipiatur, ipse cappas, & sceptra partitur, & alia id genus multa facit. Ita ea multis dicit Valenzuel. *cons. 33. num. 159. tom. 1.* Aliquæ tamen præeminentiæ in Choro non ad illum, sed ad Decanum primam Dignitatem spectant, vt in decisione S. Congreg. Rit. relata suprà *cap. 7. num. 8.* quam D. Ildephonsus Furtado de Mendoza Decanus Metropolitanæ Vlixbonen. habet per litteras in forma Breuis à Clemente VIII. prædecessori suo transmissas, vt mihi in hac Curia Matritensi retulit vir quidam acris ingenij, ac vtriusque iuris peritissimus, qui de se multa & grauia indies pollicetur, debet suum munus obire, vel per se ipsum, vel per Vicecantorem à se assumendum, & ab Episcopo approbandum, qui non sit de iis, qui alioquin Choro sunt obligati, vt censuit sacra Rituum Congreg. *in vna Lucerina 19. Martij 1611.*

Cantoris enim munus est distribuere Lectio- 13
nes, Antiphonas, & Prophetias, eadem S. Cong. *in vna Hydruntina 6. Decembris 1613.* & Chorum regere, itaut in eo gubernando nec Archipresbyter, nec alius quispiam debeat se intromittere, ex eadem sacra Congreg. *in Tarentina Cryptalianum 3. Septembris 1605.* Et nouissimè eadem S. Congreg. Rituum consulta de Cantoris huiusmodi munere *in vna Cassanen. 5. Martij 1633.* declarauit illud esse distribuere lectiones, Antiphonas, Prophetias, Chorum regere, & gubernare, ordinare tabellas, & functiones ecclesiasticas per turnum ordine successiuo; subiunxitque Canonicos exire volentes de Choro, non Cantori, sed digniori de Capitulo in Choro, existenti veniam petere debere. Et quòd saltem de consuetudine Cantoratus, vel, vt aliis placet, Cantoria, sit de principalibus Dignitatibus in tota ferè Hispania, videtur insinuare Valenzuel. *tom. 1. cons. 33. num. 90.* me citato Machado *d. lib. 4. part. 4. tract. 6. docum. 4. num. 4.*

Præpositi secundùm nominis proprietatem di- 14
cuntur omnes aliorum præfecti, & qui aliis præsunt, vt probat text. *in cap. quamuis 7. in princip. de verbor.*

15 *verbor.signif.* vnde Præpositi castrorum diceban-
tur, qui præfecti erant militibus præsidij causa
degentibus in Prouinciis, *de quibus in l.viros, C.de*
16 *diuers.offic.lib* 12.& Præpositi labarorum, vt *in tit.*
C. de præposit. labarorum, eod. lib. quem sic legunt
Vasq.*ad 3.part. S.Thom.q* 111.*art* 4. Orozco *en sus*
Emblemas morales, lib.1. cap.9. fol.44. verso. Tiraq.
ad Alexand.ab Alexandro lib.4.dierum genial.cap.2.
pag 437. Cardin. Baron.*tom.3. annal. Ecclef. anno*
Christi 312.*pag* 58. quicquid legat *labarorum* Ge-
rarch. *in anchora titul. verb. Præpositus labarorum.*
17 Erat enim labarum signum illud nobile, quod
ante Imperatores ferebatur à tempore Constan-
tini Imper. ex auro, & lapidibus pretiosis Crucis
signo insignitum, vt etiam ex aliis, & ad varios
Præpositorum modos in Republica Romana
congerit Guid.Pancirol. *in thesauro var. lect. lib.1.*
*cap.*85. notans ad istorum exemplum nomen hoc
in eadem significatione ductum fuisse ad præfe-
ctos Clericorum alicuius Ecclesiæ, & qui quan-
dam Prioratus curam super alios gerunt, vt pro-
batur *in di to cap. quamuis.*
18 Præpositus regulariter dicitur, qui præfectus
aliquibus est, sed & is vsu talis, qui primam ha-
bet inter aliquos Dignitatem. Quamobrem &
Præpositura per se singulare nomen beneficij Ec-
clesiastici facit, quod assiduitatem, seu, vt lo-
quuntur iura, residentiam exigit. *cap.ex parte el 2.*
de cleric. non resident. & ætatem, & scientiam le-
gitimam, & Ordines. *cap. dudum el 2. de elect.* In
aliquibus tamen Ecclesiis ex earum consuetudine
vbi officium nullum gerunt Præpositi, Præposi-
turæ Dignitates non sunt, vt notant Ioan. Andr.
in cap.1 num. 3. de consuet. lib. 6. vbi Gem. *sub n.8.*
& Archid. *num.3.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris p.2.*
lib.15.cap.18. num.7. secus verò si toti Canonico-
rum Collegio præficiuntur, Aloys. Ricc. *in praxi*
rerum fori Eccles. resolut. 558. *num. 3. in 2. edit.* &
quamuis in iure Canonico nullus reperiatur spe-
cialis titulus de officio Præpositi, eius tamen non
rarò fit mentio in responsis Romanorum Ponti-
ficum, vt *in cap. Saluator 1. q. 3. & in cap. cum in-*
19 *ter 25. & in cap. dudum 22. de elect.* & propriè di-
cuntur qui in multis Germaniæ, Poloniæ, Flan-
driæ, & Angliæ Ecclesiis Cathedralibus siue Col-
legiatis præcipuam gerunt Dignitatem cum ani-
marum cura, & iurisdictione, eo quòd toti Ca-
nonicorum Collegio præsunt, & sic in Archidia-
conorum locum in illis partibus creduntur suc-
cessisse, ita Petr.Gregor.*syntagm.iuris lib.11.cap.18.*
à num.6. Læl.Zech.*de Republic.Eccles.tit.24.num.15.*
& tit.26. a princ. Azor. *institut. moralium, part. 2.*
lib.3.cap.18.q.1. Anton.Fabric.*in praxi, & theorica*
benef. tit. de benef. cum Dignitate, à num.38. Valer.
Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3.num.48.*
Redoan.*in tract. de simonia ment.p.1. q.19.num.7.*
Mouet.*de Conseruator. cap.5.num.91.* Tamburin.*de*
iure Abbatum tom.1.disp.25.q.4.num.5. Mich. Fer-
rus *de præcedent. Eccles.q.41. à num.1.* Fulu.Pacian.
de probat. lib. 2. cap. 27. num. 9. cum seqq. iuncto
num. 4. Scholast. Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p. 3.*
disput. 12 *§.5.*Castald.*in praxi Cæremon lib.1.sect.8.*
cap 7. num.6. vbi subdit quòd in illis partibus, in
quibus talis reperitur Dignitas, iuxta locorum
consuetudinem, honorarium locum obtinere de-
bet in Choro, & præcipuè cum diuina celebran-
tur Officia, Rot.*decis.*865.*num.8. & decis.866.n.1.*
apud Farinac.*in 1. collect. nouiss.* aliàs *part.4. diuers.*
vbi quòd Sedes Præpositi in illis partibus post
Pontificalem sit dignior. Et tunc, quando scili-
cet fuerit prima Dignitas in Cathedrali, seu Col-
legiata, vel Conuentuali Ecclesia, habueritque
sub se Clerum, & Capellas, præsumitur de iure
Præpositura Dignitas, aliàs secus, vt pluries fuit
in Rota resolutum, & signanter *in Aquen. Mo-*
nasterij 31. Maij 1598. coram Cardin.Lancellot-
to, & *in Dertusen. Prioratus 5. Maij* 1614. coram
Reuerendiss. D. meo Coccino, & *in Vicentin. Pa-*
rochialis 20.Februarij 1617. coram Vbald.sen.quas
refert Massob.*in praxi habendi concursum,prælud.15.*
dub.1. secundùm Rom. impress. sed quòd de iure
sit Dignitas per *d.cap. quamuis*, vbi gloss. *de verb.*
signif. tenet eadem Rota *decis.483. num.7. p.1. re-*
*centi*orum. & Anton.Fabric.*in praxi benef. tit.de be-*
nef. cum Dignitate num.49 cum seqq.

CAPVT XXIX.

De Magistro scholæ, seu Scholasticis.

SVMMARIVM.

1 *Magister scholæ, nonnullis Scholasticus, est scho-*
læ præpositus, siue præfectus.
2 *Scholasticum, id est, obtinentem Scholastriam*
instituendi formam præscribit Concil. Trid.
sess.23. de reformat.cap.18.vers.deinde.
3 *Scholastria necessariò conferenda est Doctori, vel*
Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel Iu-
re Canonico, dummodo sit in aliqua Vniuersi-
tate approbata graduatus.
4 *D. Torquatus Perottus intimus cubicularius, &*
maior Capellanus S. D. N. Vrbani VIII.
laudatur.

Lim in Ecclesiis Cathedralibus 1
vnus constitui solebat, qui Cleri-
cos omnes inferiores, cantum, La-
tinum sermonem, & alias artes, ac
disciplinas doceret, vt scirent La-
tine legere, scribere, loqui, & cantare, & vt quæ
de Officiis diuinis recitarent, probè intelligerent,
hic Magister scholæ dicebatur, qui modò in nun-
nullis Ecclesiis dicitur Scholasticus, aliis Scho-
larchus, hoc est, scholæ præpositus, siue præfectus,
de quo licèt in iure titulus specialis non extet,
nec ab eo co[illegible]s fuerit eo modo, & forma, qua
in vsu modò est in omnibus ferè Hispaniarum
Ecclesiis, in eis tamen iam hodie ex particul. ri-
bus Ecclesiarum statutis, & istorum beneficio-
rum erectione de principalioribus est Dignitati-
bus Cathedralium; vide Duaren.*de benefic. lib.1*
cap.15. Hieron. Roman. *de Republic. Christiana,*
lib.3. cap.1 . in med. vers. Mestrescuela, Greg. Lop.
l.7.tit.6.part.1. Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.15.*
cap.19. Sandon.*de offic. Can. p.5.cap.3.* Azor. *instit.*
moral. part.2. lib. . cap.23. Fulu. Pacian. *de probat.*
lib.2.cap.2 . ex num.107. Valer. Reginald *in praxi*
fori pœnit. lib.3 . tract.1. cap.3.num.5 . vers.decima.
Mich. Ferrus *in tract. de præcedent. Ecclesiast. q. 5.*
num. 17. atque 3 . per tot. Scholast. Cæsar *de Eccles.*
hierarch. part. 3.disp.12.§ 4. Machado *en su perfecto*
Confessor tom.2.lib.4.p.4.tract.6.docum.3. qui omnes
late tractant de officio, munere, & dignitate Ma-
gistri scholæ, seu Scholastici.
De eo expeditè fit mentio in Concil. Trident. 2
sess.23. de reform.cap.18. vers.deinde. vbi postquam
multa de seminario eligendo piè, & sanctè statuat,
formam præscribit construendi Scholasticum, id
est, obtinentem Scholastriam, his verbis. *Deinde*
vt

vt cum minori impensa huiusmodi scholis instituendis prouideatur, statuit sancta Synodus, vt Episcopi Archiepiscopi, Primates, & alij locorum Ordinarij Scholastrias obtinentes, & alios quibus est lectionis, vel doctrinae munus annexum ad docendum in ipsis scholis instituendos per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem Scholasticis eligendos, & ab Ordinarijs approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant, & compellant. Quod si iudicio Episcopi digni non fuerint, alium, qui dignus sit, nominent, omni appellatione remota. quod si neglexerint, Episcopus ipse deputet. Docebunt autem praedicti quae videbuntur Episcopo expedire. De caetero verò officia, vel Dignitates illae, quae Scholastria dicuntur, nonnisi Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in sacra Pagina, aut in iure Canonico, & alias personis idoneis, & qui per se ipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida, non obstantibus quibusuis priuilegijs, & consuetudinibus etiam immemorabilibus.

3 Vnde colliges Scholastriam necessariò conferendam esse Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouisionem esse nullam, vt tradunt Bennius *de priuileg. Iurisconsult. priuil. 28. num. 6.* Molfes. *in summ. Theologiae moral. tract. 6. cap. 7. num. 61.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 4. num. 104. & 105.* Machado *d. docum. 3. num. 2.* dummodo sit in aliqua Vniuersitate approbata graduatus, quamuis non sit ex illis, quae existunt in illa regione, in qua esset Scholastria, prout refert dictum Nicol. Garc. *de benef. p. 7. num. 35* quem cito ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 6. num. 62.*

4 Hunc profectò patrocinatur sententiae Illustriss. & Reuerendiss. D. meus Torquatus Perottus, quem summae auctoritatis, & honoris hîc caussa nomino, Saxoferatensis patritius, Vrbani VIII. intimus Cubicularius, & maior Capellanus, ac proximus, vir & morum, & generis nobilitate conspicuus, cui quidem praeterquàm quòd veluti suorum iure haereditario diuitiae eruditionum cornu, vt aiunt, copia circumfluat; nihil adhuc est potius, & antiquius, quàm sui ciuis Bartoli ingenio, labore, & meditatione lustrare, & implere vestigia. Itaque non mirum est, si hanc litterarum, quam in se videt, in aliis quoque pulchritudinem deamet; atque eos quidem iuuandi, protegendi, & prouehendi amore, & officio prosequatur. Quid plura? vir praeterea, quem si suis de virtutis, naturae, & fortunae dotibus ignorasses, intuendo dumtaxat, ex augusta facie, ad omnia summa natum iudicares.

Capvt XXX.

De Prioribus.

Svmmarivm.

1 *Priores dicuntur qui aliquibus Ecclesijs praesunt super aliquas personas earundem.*
2 *Priores in duplici sunt differentia, quidam seculares, alij Regulares.*
3 *Priores rurales dicuntur, qui curam animarum absque Collegio habent, & sic Parochialem simplicem.*
4 *Priores Collegiales, qui in Ecclesijs Collegiatis toti praesunt Canonicorum Collegio, Dignitatem habere dicuntur, & non alij.*
5 *Dignitas principalis in Collegiata debet esse constituta in aetate 25. annorum inceptorum.*
6 *Dignitas prima in Collegiata necessario non requiritur vt sit Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.*
7 *Prior an aliquando possit excusari a residentia, ostenditur.*
8 *Prior Collegiatae non habet praecedentiam super Canonicos Cathedralis.*
9 *Prior Collegiatae si in Cathedrali intersit simul cum illius Dignitatibus, & Canonicis duplici ductu thuribuli thurificandus est.*
10 *Prior magnus insignis Ecclesiae Vimaranensis inter omnes Collegiatarum Lusitaniae Priores, primas tenet.*
11 *Ecclesia Collegiata Vimaranensis inter omnes Regni insignior, & antiquior est.*
12 *Ecclesia Vimaranensis, sub Beatae Virginis tutela, quae de Oliua nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniae, huius nominis Primi, sumptu, & munificentia primum extructa.*
13 *Ecclesia Vimaranensis sex habet ex Capitulo Dignitates, & Praebendas viginti octo.*
14 *Prior magnus Vimaranensis omnibus praeest in Ecclesia, & Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primitiali visitatione referuntur, ad Primates verò grauiora spectant.*
15 *Prior magnus Ecclesiae Vimaranensis nunc est Illustriss. & Reuerendiss. D. meus Bernardus Ataydius.*
16 *Concordia inter Ecclesiam Bracharens. & Vimaranensis.*

PRIORES dicuntur, qui aliquibus Ecclesiis praesunt supra alias personas earundem, vnde & Prioratus, Ecclesiae, quae illis in titulum dantur, nominantur. Ita Petr. Gregor. *Syntagm. iuris p. 4. lib. 15. cap. 18. num. 1.* 1
In duplici quoad propositum sunt differentia, quidam seculares, alij Regulares. Seculares denique sunt, qui vel in secularibus, vel secularitatis Ecclesiis reperiuntur, Anton. Fabric. *vbi supra num. 39.* Ex his alij rurales, alij Collegiales dicuntur. Rurales sunt, qui curam animarum absque Collegio habent, & sic Parochialem simplicem, de quibus loquitur text. *in cap. licet Canon. de elect. lib. 6.* vt ait Federic. de Senis *cons. 86. Casus talis est*, quem refert Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 707. num. 15.* Collegiales verò sunt personae principales, quae in Collegiatis Ecclesiis toti praesunt Canonicorum Collegio, vt colligitur ex superscriptione text. *in cap. 2. de maior. & obedient.* & istos solos, & non alios, qui in Ecclesiis praesunt, non Collegiatis Dignitates esse, ex Selua *de benef. p. 1. q. 2. num. 62.* tradit Monet. *de Conseruatorib. cap. 5. num. 25 & 94.* & ex Filu. Pacian. resoluit Sebast. Caesar *in relect. de Eccles. hierarchia p. 3. disp. 13. §. 1. num. 1.* & diximus suprà *cap. 4. num. 29. & 30.* 2 3 4

Et iste Prior, cum sit Principalis Dignitas in Ecclesia Collegiata, & regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, debet esse constitutus in aetate 25. annorum inceptorum, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 4. num. 65.* Fillinc. *in quaest. moralib. tom. 2. tract. 41. cap. 4. n. 3.* quos refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 60. num. 64.* me citato in hoc loco nouissimè Didac. Narbona *in tract. de aetate ad omnes humanos actus requi annot. 25. q. 59. num. 4. in fine.* 5

Non

6 Non tamen necessariò requiritur, vt sit Doctor, vel Licentiatus in Theologia, aut Iure Canonico, quamuis illis ordinaria iurisdictio cum omnibus iuribus quasi Episcopalibus competat, & Collegiata Ecclesia exempta sit, quia hoc nullibi cauetur, & Concil. quando loquitur de Dignitatibus *sess. 14. cap. 12. de reform.* hortatur vt conferantur Doctoribus, non præcipit, ita ex sententia S.Congr. resoluit Nicol.Garc.*p.7.cap.7.num.33.*

7 Sed an aliquando excusetur à residentia, solet ab aliquibus in dubium reuocari, at id nullibi melius potest decidi, quàm ex declaratione sacræ Congregationis Concil. in hæc verba: *Prior insignis Ecclesiæ Collegiatæ obtinuit Prioratum prauio examine, & approbatione, vt fit in beneficijs curam animarum habentibus, in cuius litteris collationis dicitur Prioratui huiusmodi curam Parochianorum dictæ Ecclesiæ, quæ etiam Parochialis existit, imminere cum cura etiam iurisdictionali, & inter statuta dictæ Ecclesiæ confirmata à Visitatore Apostolico disponitur, quòd in dicta Ecclesia vnus debeat esse Prior, qui præ cæteris nominis prærogatiua, & duplici Prabenda perfruatur in Ordine Sacerdotali existens, ibique faciens assiduè residentiam personalem, nisi secum super residentia dispensatum fuerit per eum, qui potestatem habeat dispensandi tanquam personam, cui, seu cuius Dignitati, & officio Parochianorum eius cura imminet principaliter animarum; qui etiam habet distinctas cameras in domo Canonicali: in eadem tamen Ecclesia assiduè retinentur duo Capellani, qui actu exercent curam animarum ad formam dictorum statutorum, & antecessores per longum tempus, & vltra 50. annos non resederunt, immò domus Canonicalis ad longum tempus, & à multo tempore locata reperitur laicali familiæ. Quæritur, an Prior modernus de iure ad residendum in dicta Ecclesia, & in illius domo Canonicali prædicta dicatur obligatus?* S.Congregat.Concil.*die 20. Aprilis 1602.*respondit hunc Priorem ad residentiam teneri.

8 Et quamuis Prior Collegiatæ non habeat præ-
9 cedentiam supra Canonicos Cathedralis, est tamen, si ibi interest, simul cum illius Dignitatibus, & Canonicis duplici ductu thuribuli thurificandus, vt censuit sacra Rituum Congreg.*in vna Tuscanen. 19. Augusti 1619.*

10 Inter omnes Collegiatarum Lusitaniæ Priores
11 noster magnus Vimaranensis Prior primas tenet, sicut & nostra Collegiata Ecclesia inter omnes Regni insignior, & antiquior est, illa enim in decentiori loco constructa cum nobili Priorali Palatio, S.Benedicti Monialium, quondam cœnobium fuisse constat, conditumque anno à partu
12 Virginis nongentesimo decimonono. Hæc ædificij forma sub B. Virginis tutela, quæ *de Olina* nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniæ huius nominis Primi sumptu, & munificentia primùm extructa, exteriùs magnifica, gratissimaque prospectu, intus triplici testudine confirmata, Beatum Damasum Pontificem Max. Patronum, & conciuem agnoscit, itémque Torquatum sancti Iacobi Hispaniarum Præsidis, vt creditur, discipulum; est enim ipsius corpus ad duo milliatia sepultum in templo, quod Monasterium olim S.Augustini fuerat; nunc tamen vnitum mensæ Capitulari huius Collegiatæ Ecclesiæ existit; de hac insigni Collegiata agit Illustrissimus D.Roderic. à Cunha *in histor. Archiepisc. Bracharens. p.2. cap.7. num.5. cum*
13 *seqq.* Sex adsunt in Capitulo Dignitates, Præbendæ vigintiocto. His omnibus magnus Prior præest, cuius redditus ad sex millia ducata ascen- *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.*

dunt, vt refert Emmanuel de Faria, y Sosa *en el epitome de las histor. Portuguesas p.4. cap.8. vers. Iglesias Collegiadas*, iste Vicarium nominat, ad quem mi- 14
nora crimina in Primitiali visitatione referuntur, ad Primates verò grauiora, iuxta concordiam inter Archiepiscopũ Bracharens. & præfatum Priorem initam, originalem, & authenticam casu inueni Romæ in Bibliotheca Vaticana, cuius copiam ibi fideliter mea manu transcripsi ex libro Honorij Papæ III. anno 1. & 2. *fol.* 197. & hîc inserendam duxi, prout infrà *num.16.*

Insignis huius Ecclesiæ, & illustris cleri ingens 15
nunc eminet Prior Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus D. Bernardus Attaydius Illustrissimi, & Excellentissimi Domini D. Attaydij Castri de Ayro ac Castaneiræ Comitis filius: qui quidem genitor præter heroïcam antiqui generis claritudinem, qua spectabilis fuerat, eò adhuc redditur spectabilior, quòd olim ad Cæsaream Maiestatem Regis nostri Catholici Orator missus, officium tanto splendore administrauit, vt tam facundam viri eloquentiam, eloquentem facundiam, singularem in rebus tractandis spirantem prudentiam non potuerit Cæsar ipse non præconiis exornare, non obseruare, non admirari. Deinde ex Oratore Prætor totius Regni Lusitaniæ creatus, vix enarrari potest qua morum integritate, qua legum, iurisque prudentia, quo Religionis studio, qua muneris vigilantia illud gubernare incipiat. Itaque vir hic tantus edocuit Maiorum suorum gloriam maiorem esse potuisse, si quæ ei virtus meritorum prodiga, promerendi ornamenta præbuit, fortuna occasionibus auara non inuidisset. Filius tanto parente dignus ipsius implens vestigia non tam augustis Gentilium suorum natalibus innixus, quàm propriis virtutibus confirmatus hunc Prioratum Regio munere obtinuit, vbi sapientiam, quam cum liberalibus coniunctam artibus à puero didicit, cum omni modestia, & candore semper excolens, velit nolit, merita maiora explicat; neque fefellit opinio, siquidem senilibus ipse iunior excellens dotibus ad Vimaranense Pontificium euehitur, qua in specula constitutus dignior in dies magis, ac magis amplissimarum Dignitatum incrementis efficitur. Concordiæ autem confirmatio, cuius suprà meminimus, est vt sequitur.

Archiepiscopo Bracharens.

SAcrosancta Romana Ecclesia, &c. *vsque* 16
consueuere, ea propter Ven. in Christo F. tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem inter Ecclesiam tuam, & Vimaren. Prioratum super subiectione, ac alijs iuribus Diœcesano ipso debitis amicabiliter initam mediantibus dilectis fil. F. Zamoren. & F. Astoren. Archid. iudicibus super ijs à sede Apostolica delegatis sicut sine prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, & hactenus obseruata, authoritate Apostolica firmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam compositionis eiusdem tenorem ipsius, prout in litteris delegatorum ipsorum perspeximus contineri, de verbo ad ver-

 bum

bum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. In nomine Domini, Amen. Quàm fragilis est mortalium memoria, vtpotè incude, & lubrico constituta: ideo necessarium fuit scripturæ remedium propter ea, quæ quotidie oblitterantur, & ad obliuionis tendunt interitum. Hæc itaque pagina in perpetuum valitura notum sit omnibus tam præsentibus, quam futuris, quòd cùm inter Archiepiscopum Dominum S. & Capitulum Brachar. ex vna parte, & D. Priorem, & Canonicos, ac Portionario Vimaranen. ex altera super subiectione, & alijs iuribus Diœcesano Episcopo debitis, restitutione etiam quorundam ablatorum, & quibusdam alijs in nostri scilicet F. Zameron. & F. Astoricen. Archidiaconorum iudicum à Domino Papa Innocentio bonæ memoriæ delegatorum præsentia quæstio verteretur, placuit partibus dictam controuersiam per compositionem amicabiliter terminari, quæ in hunc modum processit, vt Bracharen. Archiepiscopus liberam, & absolutam habeat, & exerceat iurisdictionem in Priore & Ecclesia Vimaranen. quam habet de iure in aliquo suo suffraganeo Episcopo, & eius Ecclesia, hoc addito, quòd ipsi Priori posset dare cedendi licentiam si ad alium locum se transferre vellet, & quod possit eum amouere, vel suspendere in perpetuum si causa exegerit, seruato ordine iudiciario. In Canonicis verò, & Portionarijs illam habeat iurisdictionem Archiepiscopus, & in illis casibus eam exerceat, quam habeat de iure, & in quibus casibus eam exerceat in Canonicis, Portionarijs alieniùs Ecclesiæ suæ suffraganeæ Cathedralis: Prior verò iurisdictionem habet in Canonicis suis, & Portionarijs, quam habet Episcopus Diœcesanus in suis Canonicis, hoc excepto quòd de grauioribus, quæ depositionem, vel suspensionem perpetuam exigunt, cognoscat Archiepiscopus, & non Prior. In alijs autem Clericis & Laicis Vimaranen. iurisdictio, quam hactenus habuit, idem Archiepiscopo non denegetur. Vocatus autem Prior Vimaranen. ad Synodum veniat Bracharam semel in anno, collocandus in loco honorabili secundum prouidentiam Domini Archiepiscopi. Præterea procurationem Canonicam, quæ ratione visitationis debetur semel in anno, exhibebit dicto Archiepiscopo idem Prior in optione Archiepiscopi permanente vtrum velit hospitari intus in Claustro, vel in domo Prioris eum dictam procurationem receperit. Item quatuor Capellæ, scilicet Ecclesia sancti Pelagij, & sancti Michaëlis de Castello, & Sanctæ Eulaliæ de Forromondaës, & sancti Michaëlis de Creixomir sint liberæ à præstatione censùs, & respiciat plenariè Priorem Vimaranen. Pro duabus autem Capellis, scilicet sancti Vincentij de Masquotelos, & sancti Petri de Azurei exoluat Prior in calendis Maij sex aureos annuatim, & non amplius, hoc adiecto quod Ecclesia Vimaranen. soluat tertiam partem de omnibus eidem relictis in vltima voluntate ab omnibus illis, qui non fuerint de Villa Vimaranen. Si autem eiuis Bracharen. apud Vimaranen. Ecclesiam elegerit sepulturam, vel aliquid eidem reliquerit, medietas remaneat apud Ecclesiam Bracharen. & è concursò idem iuris seruetur, putà si Vimaranen. Burgen. sepulturam elegerit apud Ecclesiam Bracharen. vel aliquid ei legauerit. Promissum fuit etiam ex parte Prioris Vimaranen. quòd cùm Burgin. Vimaranen. voluerit facere testamentum, Clerici Vimaranen. qui præsentes fuerint, hortabuntur eum, vt aliquid relinquat tanquam matri suæ Ecclesiæ Bracharen. In Ecclesijs autem alijs extra Burgum in quibus Vimaranen. Ecclesia ius obtinet patronatus, habeat Archiepiscopus iura sua secundum quod hactenus habuit, & Prior præsentet in eis Clericos, & Archiepiscopus confirmet, vel eius Vicarius. Super restitutione autem ablatorum facienda Priori, & fautoribus suis, & Ecclesia Vimaranen. ab Archiepiscopo hoc placuit inter partes, vt Archiepiscopus interrogetur, quod bona fide dicat verum, & ea, quæ recognouerit ad se peruenisse, vel culpa sua fuisse deperdita, restituat. Super ijs verò, de quibus responderit sic, bona fide dicet quod hæc non peruenerunt ad me, nec perierunt culpa nostra, stetur verbo Archiepiscopi, vt non teneatur de eis. De alys vero de quibus dubitauerit Archiepiscopus, stetur iuramento Prioris, & Canonici, & Gunsalui Canonici Vimaranen. ita quod iurent in veritate sic esse. Si quæ verò dicentur ad homines Archiepiscopi peruenisse, vel eorum culpa deperijsse, exhibeat iustitiam Archiepiscopus de hominibus illis. Actum fuit etiam vt Canonici, & alij Clerici Vimaranen. tam fautores Archiepiscopi, quàm Prioris ad præbendas, & omnia beneficia sua, quæ habebant tam in Ecclesia Vimaranen. quàm alibi, restituerentur. Præterea actum est, vt iniuriæ vtrinque illatæ remitterentur, statimque præsentes id humiliter impleuerint. Pro ijs autem, quæ superiùs scripta se adimplendis, & obseruandis præstitit vtraque pars in nostris manibus super sacra Euangelia iuramentum. Præterea actum fuit, vt si Burgen. Vimaranen. in quæstione, quam dicunt se habere contra Archiepiscopum Bracharens. non potuerint se, vel per communes amicos concordare, Prior, & Canonici Vimaranen. sine offensa, Archiepiscopi iuuent eos, ita tamen quod in causa ipsa aliquam malitiam non procurent; insuper de voluntate communi vtramque partem

ad

ad hanc compositionem firmiter obseruandam penes præfatos iudices potestas coërcendi remansit. Facta fuit ista compositio apud Beneuentum in Ecclesia S. Petri sub Æra 1290. mensis Octobris 10. Kalendis Nouembris, quæ vt perpetuum robur obtineat, eam sigillis nostris, & Domini Archiepiscopi, Prioris, & Capitulorum suorum facimus communiri. Nulli ergo, &c. nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurus, &c. Dat. Lateran. 4. Idus Ianuary, Pontif. nostri anno secundo.

CAPVT XXXI.

De Canonicis.

SEQVITVR, iam, vt de Canonicis tractemus, sed quia de illis integrum & plenum tractatum Romæ in lucem edidimus apud Franciscum Corbelettum, anno Domini 1632. & nouissima impressione quamplurimorum additamentorum accretione Lugduni sumpribus Laurentij Durand & Laurentij Arnaud 1640. locupletatum, ideò Lectorem ad eum remittimus.

CAPVT XXXII.

Canonicorum Capitulum quam habeat auctoritatem tam ipso viuente, quàm Sede Episcopali vacante.

SVMMARIVM.

1 *Canonicorum collegium, seu Capitulum Cathedralis Ecclesiæ est veluti senatus quidam Ecclesiæ.*

2 *Canonici cuiusuis Cathedralis bipartitò cerni & considerari possunt.*

3 *Capituli consensus non requiritur in administratione bonorum, & redditaum Ecclesiæ.*

4 *Verba*, solus Episcopus cognoscat, *intelliguntur respectu molestamis, non autem respectu Capituli connexi Episcopo.*

5 *Verba*, solus Episcopus possit degradare, *non concludit Capitulum concurrere in degradatione, sed alios Episcopos.*

6 *Iurisdictio quando datur alieni, vt solus cognoscat, censetur sublata iurisdictio alterius.*

7 *Capituli consensus requiritur in rerum Ecclesiasticarum alienatione, quæ ad Cathedralem Ecclesiam pertineat.*

8 *Capituli consensus requiritur in vnione vnius Ecclesiæ alteri Ecclesiæ, seu Dignitati, vel Præbendæ per Episcopum facienda.*

9 *Vnio potest fieri per Episcopum absque Capitulo vbi extaret consuetudo in contrarium.*

10 *Vnio vbi fit ab Episcopo tanquam Apostol. Sedis delegato, etiam Capituli consensus requiritur.*

11 *Capituli consensus non sufficit in vnione facta ab Episcopo ipsi Capitulo, cùm non possit auctorizare in facto proprio, secus si fieret alicui Dignitati, vel Præbendæ Capituli.*

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

12 *Capituli consensus an exigatur in vnione à Legato de Latere facienda, ostenditur.*

13 *Canonici compelli possunt ad consentiendum si nolint, & iusta causa vnionis faciendæ subesset, quando consensus Capituli in vnione facienda per Episcopum requiritur.*

Suppressio Canonicatuum & beneficiorum non permittitur Episcopo sine consensu Capituli. ibid.

14 *Capituli consensus in multis casibus exigitur, itaut quod sine ipso ab Episcopo factum fuerit, nullius sit roboris, & momenti.*

Sacramenta noua & antiqua mutare possunt Canonici absque consensu Episcopi, &c. ibid.

15 *Capitulum potest statuere si interueniat præsentia, & consensus Episcopi in concernentibus statum vniuersalem Ecclesiæ, seu in ijs, quæ tangunt particularia ipsius Capituli negotia, vt num. 16.*

17 *Capitulum non potest statuere contra ius commune etiam interueniente consensu Episcopi.*

18 *Statutum a Capitulo conditum quòd descendentes ex genere infecto non admittantur ad beneficia Ecclesiastica, est inualidum.*

Concordiam super iuribus Ecclesiæ quando facere possit Capitulum. ibid.

Requisita quæ desiderantur vt subsistant statuta facta à Capitulo. ibid.

19 *Consilium Capituli in Episcoporum tractatibus vel negotijs plerumque est requirendum.*

20 *Consilium Capituli per Episcopum est requirendum, non autem consensus exigendus in processionibus edicendis, decernendis, dirigendis, atque deducendis.*

Consilium Capituli sui requirere tenetur Episcopus ad designandum quibus Canonicatibus quisque Ordo imposterum debeat esse annexus. ibid.

21 *Capitula Cathedralium Ecclesiarum vocanda sunt, & admittenda ad Concilia Prouincialia.*

22 *Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad synodum Prouincialem sunt vocanda.*

23 *Episcopus an teneantur sequi Capituli consilium in decernendo, aut statuendo, quæ visa fuerint opportuna in synodo, ostenditur.*

24 *Capitula Ecclesiarum ex manifesta, & rationabili causa possunt cessare à Diuinis in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, & diuinorum Officiorum celebrationem suspendere.*

25 *Capitulum etiam semota aliqua speciali consuetudine cessationem inducere potest.*

Canonici absentes à ciuitate, an sint vocandi in omnibus negotijs pertractandis à Capitulo. ibid.

In negotijs agendis per Episcopum cum consensu Capituli, an vox Episcopum vno, vel duobus Canonicis faciat maiorem partem, & sit attendenda? ibid.

26 *Deuolutio fit ad Episcopum tanquam ad immediatum superiorem propter negligentiam Capituli Cathedralis Ecclesiæ in conferendis beneficijs, quæ ad suam collationem separatim ab Episcopo pertinent.*

Legata facta Canonicis in dubio, an censeantur relicta Capitulo. ibid.

27 *Capitulum Sede vacante inuentarium de rebus Ecclesiæ conficere tenetur.*

28 *Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere,*

stituere, vel existentem confirmare omnino tenetur Capitulum.

29 Administratio iurisdictionis residet penes totum Capitulum ante electionem Vicarij infra octo dies faciendam.

30 Capitulum Sede vacante ad Vicarij Capitularis electionem iteratis vicibus deuenire potest, absque causa tamen non debet.

31 Capitulum Sede vacante non arctatur ad constituendum Vicarium intra illos octo dies, & successiuè potest de per se administrare.

32 Sedes quando dicatur vacare vbi Episcopus transfertur ad aliam Ecclesiam, ostenditur.

33 Vicarius vnus tantùm eligendus à Capitulo Sede vacante, nisi legitimè adesset immemorialis consuetudo duos, aut plures eligendi.

34 Capitulum Sede vacante duos Vicarios substituere potest, vt alternis mensibus Vicariatus munere fungantur, si legitimè probetur immemorialis consuetudo, & illis qualitatibus sint praediti, quas requirit Concil. Trid.

35 Vicario Capituli Sede vacante debet prouideri de competente salario.

36 Vicarij in electione si discordia fuisset inter Canonicos, & plures ad hoc officium assumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Conc. remanere debet, caeteris remotis.

37 Capitulum quamuis non teneatur eligere personam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si tamen adesset idoneus caeteris paribus est praeferendus.

38 Capitulum Episcopali Sede vacante eligere valet in Vicarium generalem Canonicum eiusdem Ecclesiae, qui in eadem ciuitate, & Ecclesia curam quoque gerit animarum.

39 Canonicus ex gremio Capituli in Vicarium Sede vacante electus de tempore diuinorum Officiorum suo muneri, & officio incumbens, distributiones quotidianas non percipit.

40 Vicarius Capitularis, qui simul est Canonicus, si in choro interueniat cum Canonicali apparatu vt distributiones quotidianas lucretur, debet sedere in loco proprio sui Canonicatus antiquioribus non praecedendo.

41 Archidiaconus seu alia Dignitas maior post Pontificalem praefertur Vicario Capitulari etiamsi non sit Canonicus.

42 Vicarius Capitularis occupare non debet in Ecclesia sedem Archidiaconi, sed debet sedere in alia sede portatili.

43 Capitulum Sede vacante in commissione Vicarij potest certum tempus praefinire, quo elapso eius iurisdictio expiret.

44 Capitulum potest Vicarium eligere cum clausula quòd non duret nisi per annum.

45 Vicarius Capituli magis expedit vt eligatur liberè absque vlla conditione mutationis, & assignatione assessoris.

46 Si Capitulum constituerit Vicarium simpliciter absque temporis praefinitione, eius officium durat durante Sedis vacatione.

47 Vicarij Capitularis electione facta, non potest Capitulum illum reuocare, nisi ex causa benè visa sacra Congreg.

48 Vicarius à Metropolitano deputatus in vim c. 16. sess. 24. amoueri potest ad nutum ipsius Metropolitani.

49 Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus in iure Canonico, seu aliàs quantum fieri potest idoneus, si secus fiat, electio est nulla.

50 Vicarius Episcopi demortui non debet confirmari nisi esset Doctor.

51 Vicarius Capitularis debet esse Doctor in aliqua Vniuersitate, non verò a persona priuata.

52 Capitulum, vbi non esset Doctor, potest in ipso actu deputationis Vicarij dare ei consultorem Doctorem sibi benè visum partibus non suspectum.

53 Doctor Theologus non potest esse Vicarius Capitularis Sede vacante.

54 Aetas viginti trium annorum permitti potest in Vicario Capitulari, si aliàs est idoneus, non tamen expedit.

Vicarius generalis, Prouisor, aut officialis in Regnis Castellae & Legionis debet esse in Sacris constitutus, ibid.

55 Capitulum si infra octo dies post mortem Episcopi non prouiderit de Vicario, vel non idoneum elegerit, poterit Archiepiscopus deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia suffraganea.

56 Metropolitano negligente suum Vicarium constituere, Episcopus antiquior ex Suffraganeis in Metropolitana illum constituere potest, Episcopo verò exempto negligente, Episcopus propinquior deputare poterit.

57 Vicarius Capituli Sede vacante non potest cognoscere de causis delegatis Vicario generali Episcopi, nec exequi dispensationes Matrimonij impedimentis, & litteras in forma Dignum, quae huiusmodi Vicario Episcopi solent committi.

58 Dispensationes Matrimoniales directa Episcopo, & eius Vicario generali, si Sedes vacare contingat, non possunt per Vicarium Capitularem expediri.

59 Capitulum, seu Vicarius Capitularis Sede vacante non potest exequi commissiones Apostol. in forma Dignum, & alias directa Episcopo, vel eius Vicario generali intuitu officij, vel sub nomine Dignitatis.

60 Vicarius Capitularis Sede vacante executioni demandare poterit litteras Episcopo per sacram Congregationem directas, & ab illo non executas, necnon illud, quod Episcopo mortuo per Bullam, seu Breue in causis iurisdictionem importantibus concessum erat.

61 Capitulum Cathedralis Ecclesiae Sede vacante in ius Episcopale subintrat, & potest omnia facere, quae sunt iurisdictionis, nisi expressè prohibita reperiantur.

62 Absoluere ab excommunicatione potest Capitulum, à qua poterat absoluere ipse Episcopus, nisi ei fuerit a Sede Apostol. specialiter interdicta potestas.

63 Confirmare electos, & praesentatos per patronos instituere potest Capitulum Sede vacante.

64 Confessores pro casibus Episcopo reseruatis assignare potest Capitulum Sede vacante.

65 Excommunicationes, & alias censuras, ac poenas inferre, & excessus corrigere potest Capitulum, quatenus defunctus Episcopus poterat.

66 Cognoscere de crimine haeresis potest Capitulum Sede vacante.

67 Visitare potest Dioecesim Capitulum Sede vacante, & sic omnia loca, quae poterat visitare Episcopus.

68 Visa

68 *Vicarius Capitularis Diœcesim visitare potest quamuis id à Capitulo specialiter ei non fuerit commissum.*

69 *Capitulum Sede vacante potest Diœcesim visitare per se, vel per alium.*

70 *Capitulum Sede vacante potest tunc demum Diœcesim visitare, quando lapsus est annus à postrema Antistitis visitatione.*

71 *Capitulum potest visitare Diœcesim post lapsum annum a die vltima visitationis per Episcopum facta, tempore triennij non expectato, licèt dicatur Episcopum consueuisse visitare singulis triennijs.*

72 *Cognoscere de arduis causis potest Capitulum Sede vacante.*

73 *Statuta condere potest Capitulum Sede vacante, quæ ad statum Ecclesiæ pertineant, quæque durare debeant etiam tempore Episcoporum succedentium.*

74 *Capitulum circa quotidianas distributiones nihil potest statuere.*

75 *Capitulum non potest habere pro præsentibus Dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia resederunt, & Fidei professionem nondum emiserunt.*

76 *Defunctorum vltimas voluntates exequi potest Capitulum Sede vacante quatenus iure ordinario competebat Episcopis.*

77 *Religiosos piarum voluntatum exequutores compellere potest Capitulum Sede vacante ad reddendas administrationis rationes.*

78 *Rationem ab administratoribus piorum locorum exigere potest Capitulum Sede vacante.*

79 *Vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus constituere potest Capitulum Sede vacante.*

80 *Deponere, & interdicere potest Capitulum Sede vacante.*

81 *Dispensare ratione Episcopalis iurisdictionis, & cum illegitimis ad beneficium simplex potest Capitulum Sede vacante.*

82 *Dispensare, & absoluere vigore,* Concil. sess. 24. de reformat. c. 6. *potest Capitulum Sede vacante.*

83 *Charitatiuum subsidium exigere potest Capitulum Sede vacante.*

84 *Capitulum non potest statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur.*

85 *Capitulum cognoscere potest de causis in prima instantia vigore* Conc. sess. 24. de reform. c. 20.

86 *Matrimonio celebrando assistere potest Capitulum Sede vacante, & alij Sacerdoti assistendi licentiam concedere.*

87 *Licentiam concedere potest Capitulum Sede vacante, quam dare posset Episcopus.*

88 *Licentiam ædificandi Ecclesiam, vt acquiratur ius patronatus concedere potest Capitulum Sede vacante.*

89 *Pontificalia exercendi in Ecclesia vacante licentiam concedere potest Capitulum Sede vacante extero Episcopo.*

90 *Licentiam vt nouitij disponant de bonis temporalibus concedere potest Capitulum Sede vacante.*

91 *Indulgentias concedere potest Capitulum Sede vacante.*

92 *OEconomos præficere potest Capitulum Sede vacante.*

93 *Portiones congruas assignare, & recognoscere potest Capitulum Sede vacante.*

94 *Commendare Ecclesias, siue beneficia ad tempus potest Capitulum Sede vacante.*

95 *Præsentatos Clericos à patronis admittere, siue instituere potest Capitulum Sede vacante.*

96 *Resignationes beneficiorum recipere potest Capitulum Sede vacante.*

97 *Permutationibus beneficiorum auctoritatem præstare potest Capitulum Sede vacante.*

98 *Vniones ex causa facere potest Capitulum Sede vacante, dummodo per eas iurisdictioni Episcopali nihil detrahatur.*

99 *Capitulum Sede vacante, non potest supprimere quodcumque beneficium, & sibi vnire.*

100 *Confessores approbare, & exponere potest Capitulum Sede vacante per Vicarium à se electum.*

101 *Commutare vltimas voluntates potest Capitulum Sede vacante in casibus in quibus de iure communi posset Episcopus.*

102 *Matrimoniales causas cognoscere potest Capitulum Sede vacante.*

103 *Capituli auctoritas an etiam in ijs, quæ requirunt speciale mandatum, transeat in Vicarium, ostenditur.*

Capitulum Sede vacante extra visitationem ex delictis contra certas personas inquirere potest. ibid.

Capitulum potest munus syndicandi contra officiales exercere. ibid.

104 *Capitulum Sede vacante potest facere ea omnia, quæ competunt Episcopo iure proprio, non autem alieno, hoc est, iurisdictione ordinaria, non autem delegata.*

105 *Exemptos visitare non potest Capitulum Sede vacante, declarando vt num. 107.*

106 *Monasteria Monialium, quæ visitat Episcopus auctoritate Apostolica, non potest visitare Capitulum Sede vacante.*

108 *Capitulum Sede vacante, non succedit Episcopo in iurisdictione, quæ illi competeret iure aliquo speciali, siue accidentali.*

109 *Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi conferre non potest Capitulum Sede vacante.*

110 *Quid si beneficia spectarent ad collationem Episc. cum consensu, vel consilio. Et quid si ad eundem Episcopum pertinerent iure deuoluto.*

111 *Donationem iurispatronatus confirmare non potest Capitulum Sede vacante.*

112 *Prebendarum, aut Portionum in suppressione non sufficit Capituli consensus.*

113 *Capitulum Sede vacante succedit in iure exercendi Pontificalia per Vicarios Episcopos.*

114 *Dimissorias litteras Clericis suæ Diœcesis dare potest Capitulum Sede vacante, vt ab alio Episcopo ordinetur, post annum à die vacationis concedere potest Vicarius Capitularis etiam infra annum laicis, qui expectant præsentari per patronos ad aliqua beneficia.*

115 *Vicarius Papæ etiam statim post vacantem Sedem Apost. dimissorias litteras ad Ordines concedere potest.*

116 *Dimissorias etiam ad primam Tonsuram non potest Capitulum, seu Vicarius Sede vacante infra annum concedere.*

117 *Pœnam Concil.* sess. 23. cap. 10. *incurrit Capitulum, seu Vicarius Sede vacante concedens dimissorias infra annum vacationis quamuis illis vsus non fuerit is, cui concessæ fuerunt.*

118 *Dimissorias litteras ad primam Tonsuram concedere potest Vicarius Capitularis etiam infra annum laicis, qui expectant præsentari per patronos ad aliqua beneficia.*

119 *Dimissorias ad Ordines dare non potest Capitulum Sede vacante infra annum, etiamsi haberet territorium distinctum, & exemptum.*

120 *Dimissorias concedere post annum, spectat ad Vicarium, & non ad Capitulum.*

121 *Capitulum Sede vacante, non potest infra annum vacationis dare licentiam Episcopo commoranti in ciuitate, vel Diœcesi, vt ordinet Regulares.*

122 *Testimonium idoneitatis facere potest Capitulum Sede vacante.*

123 *Capitulum ante lapsum anni vacationis Sedis poterit obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, hanc licentiam subordinatam concedere.*

124 *Capitulum infra annum concedere potest Episcopo extero exercitium Pontificalium & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis.*

125 *Dimissorias infra annum Capitulum per Vicarium à se electio concedere potest arctatis beneficijs tam habitis, quàm habendis.*

126 *Arctati occasione beneficij recepti, & recipiendi qui dicantur, ostenditur, & num. 127.*

128 *Dispensare potest Capitulum Sede vacante, seu illius Vicarius in interstitijs temporum cum ordinandis in vim suarum litterarum dimissorialium.*

129 *Dimissoria littera à Capitulo Sede vacante ritè, & rectè concessa per ingressum moderni Episcopi non expirant.*

130 *Capitulum Sede vacante contraueniens decreto* Concil. Trid. sess. 7. cap. 10. *quam pœnam incurrat, ostenditur.*

131 *Ordinati contra formam dicti* cap. 10. Concil. *non gaudent priuilegio clericali.*

132 *An possint habere beneficium, & num. 133. & 134.*

135 *Episcopo mortuo nihil debet ab Episcopo innouari.*

136 *Capituli Sede vacante potestas intelligitur de Capitulo Cathedralis.*

137 *Formula creandi Vicarium Capitularem.*

1 NON solùm vacante Sede, verùm etiam ipso viuente Episcopo Canonicorum Collegium, seu, vt passim vocatur, Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, auctoritatem habet, & potestatem in multis. Est enim veluti Senatus quidam Ecclesiæ, vt innuit Hieron. *in cap. Ecclesia 16. q. 1.* Duaren. *lib. 1. de sacris Eccles. minist. cap. 18.* Marc. Anton. Columna *in tract. de Eccles. redit. orig. p. 2. cap. 14. num. 8.* Valenz. *tom. 1. cons. 34.*
2 *num. 199.* Ideo pro materiæ huius cap. faciliori cognitione sciendum est Canonicos cuiusuis Cathedralis Ecclesiæ, bipartitò cerni & considerari posse, vno modo quatenus coniuncti, & copulati in vnum corpus, Capitulum, seu Collegium aliquod constituunt: alio verò modo in quantum repræsentant illam Ecclesiam, & illius clerici sunt, qua ratione, sicuti docuit Pontifex *in cap. requisisti*, ibi, *est Apostoli coniugio copulatus*, *de testam.* non possunt tales clerici vnam Communitatem, siue vnum corpus constituere, nisi cum Episcopo, qui caput ipsorum est, clerici autem membra; & ideo non debent diuidi nec separari à capite. Bellarm. *cons. 20. num. 7.* Cardin. Tusch. *tom. 1. lit. C. concl. 54.* si verò considerentur in quantum efficiunt Capitulum, seu Collegium, reuera etiamsi Episcopus non interueniat, erunt & sunt vnum corpus, iuxta iura expressa *in cap. Capitulum S. Crucis, de rescript. cap. dilecta, de excess. Prælat.* quo casu Episcopus non erit pars Capituli, vt probat text. *in cap. irrefragabili, vers. excessus, de excess. prel.* & admonuit Abb. *in cap. cam te, num. 3. de rescript.* refert Anguian. *de legib. lib. 2. contron. 4. num. 4.* Deinde sciendum est ex mente eiusdem Anguiani *citato loco, num. 11. & 14.* in rebus & negotiis, quæ ad ipsa Collegia, siue communitates spectant, Canonicos considerari posse, vel tanquam clericos Cathedrales Ecclesiæ, quo casu capitulariter congregari poterunt particularia negotia ad ipsos spectantia sine Episcopi consensu tractate; vel tanquam Capitulum repræsentans ipsam Ecclesiam, quo etiam casu non poterit ardua, & difficillima negotia disponere statuendo, siue constituendo, neque illa, quæ statum vniuersalem Ecclesiæ, vel ipsum Episcopum concernunt, sine eiusdem Episcopi consensu, nec vice versa sine consensu, vel consilio Capituli pleraque negotia exequi potest Episcopus, iuxta *tit. de his, quæ fiunt à Prælat. sine consensu Capituli, per tot.*

Primò igitur Capituli consensus requiritur in 3
administratione bonorum, & redditaum Ecclesiæ, si enim hæc omnia sunt communia inter Prælatum, & Capitulum, ad eos simul spectare debet administratio, *cap. nouit, cap. quanto, cap. cognoscitur*, vbi Abb. *num. 4. de his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Cap.* Lap. *allegat. 31.* Selua *de benefic. part. 2. quæst. 22. num. 45.* Cæsar de Grassis *decis. 5. de his, quæ fiunt à Prælat.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 62 art. 7. & 8. & quæst. 78. art. 12. & 13.* Felin. *in cap. edoceri, num. 3. & 9. de rescript.* Abb. *num. 5.* per text. ibi *in cap. relatum 12. de testam.* Seraphin. *decis. 339. num. 1.* Mantic. *decis. 207. num 4.* Caualer. *decis. 57. num. 2.* Rot. *decis. 16. & decis. 183. num. 1. part. 1. recent. & in Gerunden. administrationis 16. Februarij* 1629. coram P.P.D. Verospio, *& in eadem 11. Decembris* 1630. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, quod adeò verum est, vt non censeatur sublatus hic consensus Capituli, & eius coadministratio talium bonorum, & iurisdictionem, quamuis soli Prælato concessa specialiter videatur, vt benè per Bald. *in l. 1. num. 4.*
de bonor. possess. contra tab. vbi si tertius referat mo- 4
lestiam Episcopo in iurisdictione, & Papa dicat; *solus Episcopus procedat*, illa verba intelliguntur respectu molestantis, non autem respectu Capituli connexi Episcopo, & *ibi* etiam notat Ias. *n. 7.* vbi quòd natura termini taxatiui est excludere extranea, cuncta autem pertinentia indulgere: hinc etiam Papa dicat, *solus Episcopus posset degradare*,
non tamen excludit Capitulum concurrens in de- 5
gradatione, sed alios Episcopos, *cap. 1. & ibi gloss. fin. de heret. lib. 6.* Ioann. Monach. *num. 1.* Archid. *num. 1.* Ioan. Andr. *in princ.* Hinc denique si Papa in indulto dicat, *quod solus Episcopus possit prouidere beneficia, ad quæ prouisus solet per electionem assumi*, non propterea excluditur Capitulum, ad quod spectat electio, sed dispositio intelligitur in præiudicium ipsius Papæ, Pute. *decis. 190. num. 2. lib. 3.* Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. in § ad beneficia*,

6 *beneficia*, *num.* 32. & 39. Nec obstat, quòd si iurisdictio datur alicui, vt solus cognoscat, censetur sublata iurisdictio alterius, secundùm Beroi. *conf.*22.*num.*28. *volum.*1. Rip. *de peste*, *tit. de remedijs praeseruatiuis*, *num.* 62. Cott. *in memorab. vers. solus*, Mandos. *ad consil. Rom.* 393. *litt. B.* Felin. *in cap. pastoralis*, *num.* 2. *limit.* 3. *de officio Ordinar.* qui vnà cum Rip. solùm limitat hoc dictum quando alteri competeret iurisdictio de consuetudine, non autem de iure communi, ex quo consuetudini non censetur derogatum, nisi expressè dicatur, & sic declarat text. *in l. viros, C. de diuers. offic. lib.* 12. Menoch. *de praesumpt. lib.* 2. *praes.* 18. *num.* 14. vbi dicit hanc veram, & receptam sententiam, nam huic fundamento poterit respondere quòd contrarium tenent Angel. *in l.* 1. *num.* 1. *C. vbi & apud quem*, probat Cotta *loco citato in fine*, Dec. *cons.* 3. *num.* 7. *col.* 5. *vers. superest respondere*, Ias. licèt videatur dubitatiuè loqui *in l. quòd in rerum*, §. *si quis*, *post num.* 9. *ff. de legat.* 1. Decian. *respons.* 118. *num.* 23. *vol.* 2. Grammatic. *cons.* 28. *num.* 6. Roman. *cons.* 393. *num.* 3. & 4. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 80. *n.* 8. Sed quicquid sit de hac opinione, quatenus affirmatiua esset vera, procedit quando agitur principaliter inter duos, non autem quando agitur inter duos, & vnus ex illis ad cuius fauorem disponitur, habet alium connexum, quia disposita in illo habet locum etiam ad fauorem connexi, & ratio differentiae est, quia quando agitur inter duos simpliciter, si alius non excluderetur, statutum nihil operaretur, & frustrà occuparet membranas, vt dicit Cotta *loco allegato*, quae ratio cessat quando agitur cum tertio, quia etiam quòd praeseruetur ius connexo, nihilominus dispositio operatur, quia ille tertius excluditur.

7 *Secundò*, Capituli consensus requiritur in rerum Ecclesiasticarum alienatione, quae ad Cathedralem Ecclesiam pertinent, *cap. sine exceptione* 12. *q.* 2. *c. vt super*, §. *fin. de rebus Eccles. non alien. cap.* 1. *de his quae fiunt à Praelat.* Molin. *dict. tract.* 5. *disput.* 11. *num.* 15. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis.* 54. *in* 1. *edit. aliàs resolut.* 51. *in* 2. *edit.* Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. *in princip. vers. similiter*, latè Rota *in Trenentina beneficij* 12. *Nouembris* 1629. coram R. P. D. Queipio impressa *part.* 5. *diuers. decis.* 318. Seraphin. *decis.* 338. *num.* 2. vbi quòd in alienatione bonorum Episcopatus requiritur consensus Capituli, non vti personae interesse habentis, sed solùm tanquam solemnitas, & *decis.* 443. *num.* 4. vbi quòd in alienatione bonorum mensae Episcopalis separatae à mensa Capituli requiritur consensus Capituli, sed si probetur euidens vtilitas, defectus dicti consensus non obstat, & *num.* 5. subdit consensum Capituli in huiusmodi alienatione magis respicere solemnitatem, quàm substantiam alienationis, ego ipse *de officio & potest. Episcopi*, *p.* 3. *alleg.* 95. *n.* 70. Rota *decis.* 18. *num.* 3. *p.* 1. *recentior.* vbi quòd sine huiusmodi consensu facta alienatio est nulla, & debet Capitulum vocari in figura iudicij, Deci. *cons.* 603. *viso puncto*, *num.* 13. Anell. Amat. *cons.* 64. *num.* 10. *tom.* 1. & Canonicorum subscriptio interuenire, *cap.* 1. vbi *gloss. fin. de his quae fiunt à Prael.* & *ibi* Innoc. *in fine*, dicens in bonis Episcopalibus alienandis necessariam esse subscriptionem Canonicorum maioris Ecclesiae, ita quòd sine ea non valeat alienatio, Bertrand. *cons.* 6. *Alienatio rerum*, *num.* 5. *vol.* 1. Couar. *var. lib.* 2. *cap.* 17. *col.* 1. Marc. Anton. Gennens. *in practicab. Eccles. q.* 644. Anell. Amat. *d. cons.* 64. *num.* 11. vbi *num.* 13. ex Gemin. *in d. cap. sine exceptione*, *in fine vers. gloss. vlt.* subdit non sufficere generalem Capituli mentionem habitam, sed omnium Canonicorum nominationem esse exprimendam, & *num.* 14. addit adeò hanc solemnitatem requiri, vt consuetudine tolli non possit, & quod plus est, omnes se subscribere debent, etsi non sint eiusdem voti, Capyc. *decis.* 148. *num.* 6. Roland. *cons.* 90. *num.* 21. *volum.* 1. Vincent. de Franchis *decis.* 2. Bobadil. *in sua politica lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 181. Tepat. *recept. sentent. tit.* 537. *de his quae fiunt à maiori parte*, Castill. *lib.* 1. *de vsufructu*, *cap.* 54. *num.* 17. vbi loquitur de alienatione rerum Ecclesiae. Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. quod cuiusque vniuers. nom. resol.* 1. *num.* 10. vbi quòd quando agitur de alienatione rerum ciuitatis, quae seruando seruari possunt, scribenda sunt nomina singulorum, quia iste actus est ponderosus. Et vbi habet consentire Capitulum, non sufficit consensus singulorum de Capitulo, sed requiritur consensus capitulariter. Rota *decis.* 484. *num.* 6. *p.* 1. *recentior.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 28. *num.* 21.

8 *Tertiò* in vnione vnius Ecclesiae, alteri Ecclesiae, seu Dignitati, vel Praebendae per Episcopum facienda, aut si Religioso loco donetur, praesertim irrequisito eiusdem Ecclesiae Rectore, aut (si vacabat) defensore ei non existente, *cap. antepenult.* vbi *gloss. fin.* 12. *quaest.* 2. *cap. tua nuper*, *de de his quae fiunt a Praelat. Clem. fin. de rebus Eccles. non alien.* Rebuff. *in regul. de vnion. gloss.* 11. *num.* 2. Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 5. Vgolin. *de officio Episc. cap.* 52. §. 1. *num.* 1. Rot. *decis.* 133. *num.* 2. *p.* 2. *diuers.* & *decis.* 294. *num.* 17. *part.* 5. *diuers.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 819. *num.* 3. Seraphin. *decis.* 1078. *num.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 6. *cap.* 28. *quaest.* 12. Nicol. Garc. *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 145. Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Archiep. Neapol decis.* 198. *num.* 17. *part.* 4. latè Sanch. *in praecepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 164. vbi *num.* 183. id ait verum etiam post Conc. Trident. Et hic consensus Capituli potest interuenire etiam post vnionem, cùm non sit necessarius quòd in ipso interueniat, ex Rebuff. *dict. gloss.* 11. *num.* 20. Boër. *decis.* 345. *num.* 3. & 4. Hoied. *de incomp. benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. Ricc. *decis.* 198. *num.* 16. *part.* 4. Azor. *d. q.* 12 *in fine*, Hoied. *de incomp. benef. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Hieron. Gabr. *cons.* 200. *lib.* 1. Rota *d. decis.* 133. *num.* 9. *in fine*, *p.* 2. *diuers.* Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 147. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 578. *num.* 32. & *cap.* 278. *num.* 30. vbi etiam resoluit nullitatem vnionis ob defectum consensus Capituli à nullo posse opponi, cùm haec exceptio illi soli concedatur, quod etiam comprobat *d. tom.* 5. *decis.* 819. *num.* 17. contra Nicol. Garciam, & allegat pro se Rot. *decis.* 133. *n.* 10. *cum seqq. p.* 2. *diuers.* Quamuis contrarium, nempe in ipso vnionis actu, vel incontinenti praedictum Capituli consensum adesse debere, itaut vnio ex defecti praedicti consensus ab initio nulla per eius exhibitionem postea factam non conualescat, existimauerit Bursat. *cons.* 285. *num.* 14. *lib.* 2. cuius opinionem verissimam indicat Rota *dict. decis.* 294. *à num.* 19. *p.* 5. *diuersor.* vbi tamen *num.* 32. subdit illud sine controuersia receptum esse, quòd postquam de nullitate actus iudicium inceptum fuerit, consensus superueniens nihil operatur.

9 Vbi tamen extaret consuetudo in contrarium, videtur vnionem posse fieri per Episcopum absque Capitulo, vt per Fusc. *d. lib.* 2. *c.* 26. *n.* 5. Petr. Gregor.

de re benef.cap.20.num.6. Nicol.Garc.*d.cap.2.n.152.* vbi *num.153.* intelligit de consuetudine generali, quæ esset consuetudo propria,& non præscriptio, quia tunc sufficiet solùm tempus quadraginta annorum; quamuis huiusmodi consuetudinem in contrarium non valere teneant gloss. *verb. consentiente,in d.Clem.si vna,* vbi Imol. & Bonif. *à n.16.* Abb.*num.2.* Felin.*in cap.cùm causam,num.10.& 20. de re iudic.*

10 Amplia Capituli consensum requiri etiam vbi vnio fit ab Episcopo tanquam Apostolicæ Sedis delegato, vigore Concil.Trident.*sess.21.de reform. cap.5.* vbi *iuxta formam iuris,*& ita decisum fuisse attestatur Nicol.Garc.*d.cap.2. num.158.* quem refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.3. alleg.66. num.29.*

11 Declara tamen non sufficere Capituli consensum in vnione facta ab Episcopo ipsi Capitulo, cùm non possit auctorizare in facto proprio,quia tunc requiritur auctoritas Papæ, glos. *verb.mensæ, ad fin. in d. Clem. si vna,* quam sequuntur *ibi* Card. *num.3.* & Abb. *num. 6.* & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *d. cap. 2. num.168.* & censuit Rot. *in vna Perusina beneficij 4. Iunij* 1608. coram bonæ mem. Peña, vbi quòd in vnione, quæ fit ad fauorem Capituli, quam ipsum non poterit auctorizare, requiritur auctoritas Papæ, etiamsi fiat vigore Concilij *d.cap.5.* Secus verò vbi vnio fieret alicui Dignitati, vel Præbendæ Capituli, Rot. *decis.* 788. *num. 4. part. 1. diuers.* immo etiam omnibus Præbendis distinctis, non simul, sed separatim, & distinctè vnicuique, vt resoluunt Nicol.Garc.*d.cap.2.n.170.* Stephan.Gratian.*disceptat. forens. cap.234. num.4. in fine,* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell.gloss.37. num.25.* Concilium enim videtur facultatem concedere vniendi tenuibus Præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ Capitulari, secundùm Aloys.Ricc. *in collect.decis. part. 4. collect. 1067. in fine, & in praxi rerum fori Eccles. decis.488. in 1. edit.* aliàs *resolut.379. num.4. in 2. edit.* & ita de iure probat *d. Clem.si vna,* ad quam respicit Concil. Trident. *d.cap.5.* ibi, *iuxta formam iuris.* Vbi verò distributiones quotidianæ, & etiam Præbendæ tenues fuerint, vel quando nullæ sunt distributiones, & Præbendæ tenues,vel è contra, poterit Episcopus facere vnionem omnibus Præbendis, seu distributionibus simul, quia hoc casu tenuitati distributionum succurri potest per remedium *cap. 3. sess.21. de reformat.* ita censuit sacra Congreg.vt refert Nicol. Garc. *dict. cap.12. num.171.* Ego ipse *d.allegat.76. num.35.*

12 Vtrùm autem in vnione à Legato de Latere facienda exigatur consensus Capituli; nonnulli tenent non requiri, eo quòd ille nullum consortium cum Capitulo habeat, vt habet Episcopus, ita Boër. *decis.513. num.vnic.* Gambar. *de officio, & potest. Legati de Latere,tit.de potestate eius ad vnienda beneficia, num.58.* Hoied. *de incompatib. benefic. p.2.cap.3. num.9.* Cæterùm sic distinguendum est cum Mari. Socin. sen. *in cap.sicut vnire, artic. 6. concl.14.num.115.de excess. Prælat.* si eam vnionem faciat ex Pontificia commissione, in qua consensus Capituli mentio non fiat,non exigetur is consensus, quia tunc non vnit vt Ordinarius, sed vt Pontificis delegatus, & ideo sicut Pontifex potest absque consensu Capituli vnire,ita & ipse. Si autem id faciat ex sua potestate ordinaria, indiget consensu Capituli, quia tunc non ampliorem in beneficiis vniendis habet potestatem, quàm Episcopus: si ergo hic indiget consensu Capituli;ergo & ille, refert & sequitur Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.2.lib.7.cap.29.num.166.*

Quid si Canonici consentire nolint, & iusta causa vnionis facienda subesset, quando consensus Capituli in vnione facienda per Episcopum requiritur? posse eos compelli probant Rebuff. *dict.regul.21.Cancell.gloss.11.num.3.* Azor.*d.cap.28. quæs.12.* Mari.Socin.sen.*in d.cap.sicut vnire,artic.6. conclus.1.n.92.* vbi addit, alios allegans, existente iusta contradicendi causa contradictionem vnius sat esse ad impediendam vnionem, refert Sanch. *d.cap.29.num.64. post princ.* 13

Quartò in suppressione Canonicatuum & beneficiorum, quæ non permittitur Episcopo absque consensu Capituli, & sine legitima causa, *cap.cùm accessissent,de constitut.* vbi Abb.*num.4.& 9.* Felin. *num.17.* & Dec. *num.45.* Azor. *instit. moral. p.2.lib.6. cap.30. q.11.& 12.* Mantic.*decis.114. n.2.* Ego ipse *de officio & potest. Episc.p.3. alleg.67.n.3.* Nicol.Garc.*de benefic.p.12.cap.1.num.1.& 2.* Stephan.Gratian.*discept.forens.tom.5.cap.8.& 9. à n.1.* vbi *num.12.* resoluit quòd ex cursu triginta annorum præsumitur interuenisse consensum Capili, & *num. 15.* quòd talis consensus Capituli potest interuenire ex interuallo post suppressionem factam, & *num. 4. & 19.* quòd Canonicatus auctoritate Papæ confirmati cum præfixione numeri, & decreto irritanti non possunt supprimi per Episcopum, & *num. 5.* post Seraph. *decis.* 1385. *num.2. & 3.* & Gregor. XV. *decis.483.* tenet quòd causa, ob quam fit ista suppressio, debet legitimè, & plenè probari, itaut si allegetur diminutio redditium, quæ est potentissima ratio reducendi & supprimendi beneficia, non solùm debeat constare de tali diminutione, sed etiam erit probandum quòd ista diminutio consideretur respectu quantitatis assignatæ à principio erectionis Canonicatus, & beneficij, quæ præsumitur fuisse congrua, & sufficiens pro oneribus incumbentibus, & aliis necessariis, & quod ad talem effectum suppressionis debet esse perpetua, non transitoria occasione pestis,vel similis causæ. Vide suprà *cap.3.num.25.*

Quintò in omni negotio, quod concernat præiudicium Ecclesiæ Cathedralis, Capituli consensus requiritur, veluti quoad subiectionem,*cap.vlt. de maior. & obed.* Piasec.*loco proximè citato.* 14

Sextò in his, quæ concernunt interesse Capituli. Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. cap.2. num.9. in princ.* per *cap. vlt. de his, quæ fiunt à Præl.* veluti si Episcopus Dignitatem in Ecclesia constituere velit, Card. Mantic. *decis. 114. num. 3. cum seqq.*

Septimò in his, quæ spectant ad Episcopum, & Capitulum simul, aut quia promiscuæ sunt iurisdictiones,aut quia specialiter in negotio aliquo adinuicem conuenerunt, vel à Sede Apostol. est ita in speciali casu mandatum: nam Capitulum habens mensam separatam ab Episcopo suo, potest ea de se, quæ possint alij Rectores, & beneficiati, ita Federic.de Sen.*cons.295.* Card.Tusch. *tom.1.litt.C.conclus.52.num.1.*

Octauò in casu, quo diminueretur Ecclesiæ auctoritas, *cap. dilecti, de maior. & obed.* Piasec.*d.p.2. cap.2.num.9.vers.item in casu.*

Nonò vbi præter hos casus talis est consuetudo, vt scilicet tale negotium sine consensu Capituli non fiat; veluti confirmatio electorum, quæ secundùm Archidiac.*in cap.fin.de elect.lib.6.* fieri debet

bet cum consensu Capituli, vbi, inquam, est consuetudo. Et in his casibus, quod ab Episcopo sine consensu Capituli factum fuerit, nullius erit roboris, & momenti.

Post hæc scripta inueni de hac materia nouissimè Theodos. de Rubeis singularium Rota tom. 2. p. 3. verb. Abbas, §. 4. pag. 117. vbi post Abb. in cap. cùm consuetudinis, num. 8. de consuet. Henric. Bottæ. in tract. de Synodo Episcop. p. 3. num. 132. & Rotam, quam ibi citat, tenet Episcopum in condendis statutis consilium Capituli adhibere debere: nisi in quibusdam casibus, vtputa si agatur de re communiter spectante ad Episcopum, & Capitulum simul, quia tunc non sufficit consilium, sed requiritur etiam consensus. Abb. vbi suprà, num. 4. & in cap. quanto, num. 7. de his, quæ fiunt à Prælat. Item vbi sumus in arduis, in quibus etiam debet interuenire consensus Capituli. Abb. in d. cap. cùm consuetudinis, sub num. 5. Henric. Bottæ. vbi suprà num. 142. Sicut etiam requiritur in corrigendis excessibus, & exercenda iurisdictione. Anton. Gabr. commun. tit. de crimin. concl. 36. in fine. Item requiritur consensus Capituli quando agitur de præiudicio Ecclesiæ. Abb. in d. cap. quanto, num. 7. & in cap. cùm dilectus, num. 11. de consuet. Henric. Bottæ. vbi suprà num. 142. Quæ omnia, ait Theodos. de Rubeis, sunt intelligenda quando Episcopus procedit iure ordinario, quia in his, in quibus procedit vigore Concilij Trident. vti Sedis Apost. delegatus, nullam habet communionem cum Capitulo, neque indiget aliqua statutorum adiectione.

Paramenta noua & antiqua mutare possunt Canonici absque consensu Episcopi, & de aliis mobilibus non pretiosioribus disponere, quatenus non adsit consuetudo quòd de consensu Episcopi id fiat, S. Congreg. Concil. in Naxien. 23. Augusti 1631.

15 Sed an, & quando Capitulum possit statuere, videtur in præsenti indagandum, in quo dubio respondendum est affirmatiuè in his, quæ concernunt suam communitatem, seu collegium, & sic circa negotia, quæ ipsos solos tangunt, & non Episcopum, nec statum Ecclesiæ, & hoc sine consensu Episcopi, ita gloss. verb. statutum, in cap. 51. de verbor. significat. lib. 6. Doctores, & præcipuè Imol. num. 4. & Beto. 42. in cap. cùm omnes, de constitut. & Dec. & Felin. in cap. cùm accessissent, vterque num. 9. eod. tit. vbi Abb. num. 4. idem in cap. 1. num. 14. de his, quæ fiunt à maiori parte Cap. Menoch. cons. 28. num. 33. Ioseph. Sesse Aragon. decis. 70. num. 14. tom. 1. latè Anguian. de legib. lib. 2. controu. 4. num. 12. vbi intelligit posse statuere sponte & pro arbitrio suo absque Episcopo in spectantibus ad suam communitatem, seu collegium. Beltram. cons. 262. vol 8. Marc. Anton. Genuens. in practic. Eccles. q. 675. vbi intelligit de statutis, quæ non tangunt Episcopum, nec statum Ecclesiæ, sed sua negotia singularia, putà quòd certo modo quotidianas obuentiones distribuant, &c. Cardos. in praxi iudicum, verb. Canonicus, num. 6. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 14. num. 88. Seraphin. decis. 530. num. 4. Vgolin. de officio & potest. Episcopi, p. 1. c. 19. num. 1. vers. quarto, Præpos. in cap. Catholica, in vers. nota quòd vnaquæque Ecclesia, dist. 11. & ibi Germin. num. 11. Rota decis. 606. num. 1. p. 2. recentissim. Consentiente verò Episcopo etiam circa ardua & concernentia vniuersalem statum, supra reg. 9. num. 1. Theodos. Rub. in singul. Rota tom. 2. p. 2. circa stilum, verb. Capitulum, §. 2. Cæs. de Grassis decis. 4. num. 4 de his, quæ fiunt à maiori parte Cap. Seraphin. decis. 1447. num. 1. & 2. Rota d. decis. 606. num. 11 in fine. & sufficit consensus saltem tacitus, vt quis sciuit, & passus fuit statua per Capitulum facta. Calderin. cons. 2. num. 2. de constit. quem sequitur Fel. in cap. cùm omnes, num. 10. circa fin. vers. reliqua in hac materia, de constit. Rot. in Illerden. statuti 19. May 1597. coram Cordube, & in Paduana sedilium 26. Ianuar. 1618. coram bon. mem. Card. Sacrato impressa per Farin. decis. 606. num. 2. p. 2. recentissim.

Intellige de statutis concernentibus statum vniuersalem Ecclesiæ, vel Episcopum, aut eius iura tangentibus, in quibus casibus non potest statuere Capitulum sine Episcopi consensu, secus autem in his, quæ tangunt particularia ipsius Capituli negotia, vt declarat gloss. d. verb. statutum, vers. si verò, quam sequuntur communiter Doctores, Cald. d. cons. 2. num. 2. Butr. in cap. constitutus, num. 35. de rescript. Abb. in dict. cap. cùm accessissent, num. 4. & ibi Dec. num. 9. Ferret. cons. 286. num. 1. Marescot. var. resolut. lib. 2. cap. 32. num. 22. & 23. Cardoso d. verb. Capitul. num. 9. Benedict. Capra tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 2. num. 24. pag. 154. Gregor. decis. 66. num. 11. Gratian. discept. cap. 482. num. 3. & Rot. in d. Illerden. statuti, & in d. Paduana sedilium, quæ decisiones loquuntur in concernentibus ordinationem chori. & eadem Rota decis. 423. num. 1. & decis. 494. num. 6. p. 2. recentissim. loquitur in concernentibus diuinum cultum, & seruitium Ecclesiæ, latè Anguian. de legib. lib. 2. controu. 4. num. 14. vbi per gloss. Magistralem in cap. 2. §. cæterum, de verb. sign. lib. 6. tenet non posse Capitulum sine Episcopo disponere circa negotia admodum ardua, statuendo, siue constituendo per viam constitutionis, quantumuis ad Capitulum spectent priuatiuè. Inter negotia autem ardua, & difficilia aliqua in iure nostro commemorata reperiuntur, ex quorum numero sunt augere, siue minuere Præbendarum numerum, quod Capitulum efficere per se non potest, vt docent interpretes post gloss. in cap. cùm accessissent, de constit. & decernere, nouumve aliquid inducere circa residentiam Canonicorum, quod etiam Capitulum facere non valet, vt pariter tradiderunt DD. in cap. cùm consuetudinis, de consuet. Ex qua doctrina orta fuit decisio text. in cap. ex parte, de constit. vbi statuitur ab Honorio III. augmentum, siue diminutionem Præbendarum & similia negotia ob dictam rationem iudicio Episcopi reseruari, refert Anguian. dict. lib. 2. controu. 4. num. 16.

Intellige etiam supradicta locum habere vbi statuta non fuerint iuri communi contraria, tunc enim non sufficit consensus Episcopi, sed requiritur beneplacitum Apostolicum, quia Capitulum nec etiam interueniente consensu Episcopi potest statuere contra ius commune, Oldrad. cons. 259. num. 6. Feder. de Sen. cons. 17. per tot. Alex. consil. 106. num. 2. lib. 2. & fuit resolutum in Hispalen. portionis, de Ossuna 10. Februarij 1623. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, in qua fuit
dictum, fuisse inualidum statutum à Capitulo 18
conditum quòd descendentes ex genere infectè, nempè Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum, non admittantur ad beneficia Ecclesiastica, cùm huiusmodi statutum sit contra ius commune, de quo in cap. eam te, de rescript. vt censuit Rot. in Corduben. dimidiæ portionis 20. Iunij 1628. coram R. P. D. Merlino, optimè Ferentil. in annot. ad

ad decis.750. Burat. & in aliis adductis per Theodos. de Rubeis *singular. Rotæ tom. 2. part. 6. obseruat. 5. §. 7.*

Aduerte tamen quòd in illis casibus, in quibus omnimoda potestas faciendi statuta residet penes Capitulum, siue totam communitatem, quatuor potissimum desiderantur requisita, vt subsistat, & valeat conditum statutum. *Primum* quidem erit vt statuentium consensus non quouis in loco, sed in domo & parte publicis congregationibus designata præstetur, Capitularibus non quomodocunque, vel singulariter, sed per modum communitatis adstantibus. *Secundum* requisitum est quòd adsint, præsentesque sint duæ saltem partes Capitularium. *Tertium*, vt omnes aduocentur. *Quartum*, *& vltimum* vt maior pars illorum, qui adsunt, statuto consentiant. Quæ requisita commemorat Anguian. *dict. controu. 4. num. 30. 31. & 32.* vbi *num. 33.* addit *quintam* conditionem, vt maior illorum pars, qui statuto Ecclesiastico consentiunt, sanior sit, hoc est, constet ex personis maioris momenti & auctoritatis.

Concordiam facere potest Capitulum nomine Ecclesiæ suæ super iuribus Ecclesiæ, & iisdem dubiis, & in controuersiam deductis, quæ seruanda veniat, & liget etiam Canonicos successores, si interueniat auctoritas & decretum Episcopi, adhibita causæ cognitione, ac præuio diligenti tractatu, vt probat text. *in cap. statuimus*, vbi Abb. *num. 3. & seq. & in cap. de catero*, vbi Innocent. *num. 4. & 5. & in cap. veniens*, vbi Card. *sub num. 2. de transact.* Natt. *cons. 441. num. 9.* Rot. *decis. 759. num. 1. part. 2. recent. & in Elnen. distributionum 25. Iunij 1629.* coram Reuerend. P. D. Duran. *& in Alexandrina funeralium 1. Iulij 1630.* coram R. P. D. Merlino, quæ reperitur impressa nouissimè *p. 5. diuers. decis. 402.* Vtrùm autem transactio facta ab cum Capitulo successorem liget, vide Rot. *decis. 218. p. 2. recentissim. in posth.* & an transactio super decimis cum Capitulo valida sit, Rot. *decis. 270. d. p. 2.*

De statutis per Capitulum validè, vel inualidè faciendis, & de materia post hac scripta inueni decisionem Rotæ *in Illerden. statuta 3. Decemb. 1593.* coram R. D. Corduba Episcopo Pacen. impressam per Marches. *p. 1. §. 1. pag. 553.* quæ cùm plura scitu digna habeat, eam hîc transcribere non dubitaui. *Die Veneris 3. Decembris proposui dubium, an valeat statutum factum a Capitulo Illerdensi, quo statuitur, vt si præcentor fuerit præsens in choro festis duplicibus ad omnes horas tam diurnas, quàm nocturnas per se, & non per substitutum, mulctetur tribus ducatis pro vnoquoque die applicandis Canonico, cui seruitum fuerit, & quòd teneatur præsentare Succentorem idoneum admittendum à Capitulo, qui seruiat singulis diebus in choro, & assignetur illi salarium quadraginta ducatorum? Domini dixerunt prædictum statutum non valere, quia licèt Canonici quarumcunque Ecclesiarum possint facere statuta in sua Ecclesia sine auctoritate superioris*, cap. cùm omnes, de constit. cap. statutum, de hæret. in 6. *Gemin.* in cap. 2. §. cæterum, num. 1. de verb. signif. in 6. *Ferret.* cons. 286. *tamen non possunt statuere super residentia, vel super statu Ecclesiæ sine consensu Episcopi*, *Anchar.* in repet. cap. 1. q. 6. num. 105. de constit. *Butr.* in cap. constitutus, num. 25. de rescript. *Oldrad.* cons. 181. *gloss.* in verb. statutum, in cap. 2. de verb. signific. *Felin.* in cap. cùm omnes, n. 7. in princ. de constit. *maximè quando statuit circa impositionem pœnæ, quia est iurisdictionis, quæ non cadit in Capitulum nisi Sede vacante, vt post Feder. de Senis notat Felin.* in dict. cap. cùm omnes, num. 9. in fine, & num. 10. vers. est aduertendum.

Neque obstat, quòd Capitulo competat facultas statuendi super eo per quod redditur ad ius commune, & sic contra consuetudinem de non residendo ad Abb. in d. cap. cùm omnes in 2. not. *post Host. & Ioan. Andr. quos citat Felin.* num. 7. *Deci.* 1. lect. 2. not. & 2. lect. num. 6. in fine, vers. nota secundò, *Ioan. Andr.* num. 59. vers. tertiò nota, *gloss.* in verb. tolli, in Clem. ne Romani, & ibi *Card.* q. 3. de elect. *Dec.* cons. 199. num. 3. in fine, vers. & ideo istud, *quod est prohibitum de iure*, *Crauet.* consil. 973. num. 41. & 42. *& reddunt rationem consuetudinis de non residendo, status Ecclesiæ reuertitur ad ius commune, quo omnes residere tenentur*, cap. 3. relatum, cap. inter quatuor, de maior. & obed. cap. 1. 21. q. 1. cap. sanctorum 70. dist. *Concil. Trident.* sess. 6. cap. 1. & 2. & sess. 23. cap. 1. *quasi hic non tractetur super residentia; nam Præcentor residet, vt deponunt testes, vt in eius summario; sed super certo numero per ipsum Præcentorem imponendo, nempe seruitio vigintiquinque dierum, quod respicit seruitium, siue exercitium Officij, in hoc enim adest iniquitas statuti, quod nullam habet rationem iusti impedimenti, quod superuenire ei potest, ex quo per se munus explere non possit. Non etiam obstat quòd Capitulum sit in quasi possessione statuendi sine Episcopo circa residentiam in his, quæ respiciunt chorum, & exercitium muneris vniuscuiusque*, vt in summario 1. 2. 3. & 8. testis super primo & octauo: *nec dubium est quin consuetudo si probetur, tribuat iurisdictionem*, cap. duo simul, cap. irrefragabili, de offic. Ordin. cap. cùm ex Officij, de præscript. cap. cùm contingat, de foro comp. *Roman.* cons. 300. num. 1. *Bald.* in cap. 1. de elect. *Corn.* cons. 322. num. 11. lib. 1. *quia, vt dictum fuit, de residentia non agitur, & cùm statutum super non residentia sit contrarium dispositioni decreti Concilij* sess. 24. cap. 12. §. præterea; *quod inducit certam formam, dicitur contrarium iuri, vt illo Capitulum possit iuuari, necessarium est quod probet quadragenariam cum titulo, quæ est impossibilis, si inspiciamus Concilium, idem etiam si ius commune, quia contra* cap. nouit, de his quæ fiunt à Prælat. cap. fin. *vbi Doctor.* de consuet. *Secundo, quia per huiusmodi statutum liberat se Capitulum à solutione salarij debiti Succentori; quoniam vult per Præcentorem illi assignari annis singulis scuta quadraginta. Nec facit quod dicitur id fieri ratione annonæ, cùm Præcentori non incumbat onus illud, quod deficit, Succentori supplendum, sed Capitulum debet de suo prouidere. Tertiò, quia pœna trium ducatorum pro qualibet intermissione exercitij decreta, est alterata à consueta in notabili quantitate, & commodum priuata cuiusque bursa; non autem Diuinum cultum respicit, licèt alias si fuisset communis omnibus, & in Ecclesia vtilitatem conuertenda pœna valuisset, vt tradunt scribentes* in d. cap. cùm omnes *vbi Abbas* num. 3. *Felin.* num. 7. *Imol. & alij*, vt per *Dec.* in 1. elect. sub num. 5. de constit. *cum aliàs si non fuisset apposita pœna, redderetur frustratorium; quia & factum in odium particularis personæ dummodo rationabile valeret ad Felin.* in d. cap. cùm omnes, n. 21. *Bald.* in l. 1. in princ. n. 2. *Ias.* 9. & 18. Claud. 4. 10. & 11. de legibus, &c.

Consilium verò Capituli in Episcoporum tra- 19
ctatibus, vel negotiis plerumque est requirendum, videlicet in institutionibus beneficiorum, *cap. nouit, de his quæ fiunt à Præl.* In dispensationibus, & confirmationibus, *cap. fin. cum gloss. 1. quæst. 5. cap. quanto, illo tit. de his, quæ fiunt à Prælat.* & in

aliis

aliis Ecclesiæ negotiis arduis, *d.cap.quanto,cap.pastoralis,de his, quæ fiunt a Prælat.sine consf.Capit.* plures citat Brunor.à Sole *in locis communib.verb.Prælatus explicare ardua.* sicut etiam in inquirendis, puniendis, & corrigendis subditorum excessibus, *cap.1.de excessib. Prælat.cap.Episcopus nullus* 15.q.7. quamuis enim in hoc secundùm gloss. *in d. cap.*1. videretur olim Canonicorum requiri consensus, consilium tamen satis esse colligitur ex *cap. non est, de consuetud.in* 6. quod neque requiritur si consuetudo in contrarium extatet, *d.cap.non est*, gloss. *verb.præsentia in cap.degradatio, de pœnis lib.*6. sicut in aliis quoque, quæ diximus, contraria præualet consuetudo, vt *in dict. cap. cum noscitur*, exceptis nonnullis, quæ nulla possunt consuetudine præscribi, vt alibi dicemus.

20 In processionibus edicendis, decernendis, dirigendis, atque deducendis consilium Capituli per Episcopum est requirendum, non autem consensus exigendus, Sacr. Congregat. Rit. *in Elboren.* 28. *Martij* 1628. & nouissimè *in Comen.*7.*Februarij* 1632. declarauit *ad Episcopum pertinere, cum Capituli tamen consilio, indicere publicas processiones & præscribere quomodo, & quò sint dirigenda, quod per Vicarium generalem absente Episcopo requirendum quoque esse ab eodem Capitulo*, declarauit eadem S.Congreg.*in Oriolen.*27.*Martij* 1632.*ad* 15. respondit *Episcopum in Synodo Diœcesana facere posse Constitutiones, Statuta, & Decreta, absque consensu Capituli, debere tamen requirere illius consilium, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus à Iure expressis.* Et *in resp.ad* 14. censuit *posse Episcopum solum absque consensu, vel consilio Capituli Synodum Diœcesanam indicere, & publicare.* Et *in resp. ad* 2. declarauit *pro generali visitatione Diœcesis decreto Concil. Trident.*cap.3.sess.24. de reform. *demandata posse Episcopum per se solum facere edicta generalia absque consensu, seu consilio Capituli.*

Consilium quoque Capituli sui requirere tenetur Episcopus, & casu, quo Canonicatus, & Portiones omnes suæ Ecclesiæ Cathedrales ex fundatione, aut antiqua consuetudine, aut statuto aliquem Ordinem Presbyterij, vel Diaconatus annexum non habent, vt scilicet cum prædicti sui Capituli consilio designare & distribuere valeat quibus quisque Ordo in posterum debeat esse annexus, itaut saltem pro dimidia parte sint Presbyteri, cæteri verò Diaconi, vel Subdiaconi. Ita Concil.Trid.*sess.*24.*de reform. cap.*12.*vers. Episcopos autem*, vbi iussit obseruari consuetudinem illam, quæ habuerit vt plures, vel omnes sint Presbyteri: circa quam decisionem Conciliarem in hac parte inuenio à sacra Congreg. Concilij tres emanasse decisiones. Prima est, *Episcopus cùm consilio Capituli designare debet quibus beneficijs, vel Canonicatibus quisque Ordo debeat esse annexus, non qualis personis, vel Canonicis, quia mandauit Synodus sacros Ordines annecti Canonicatibus ipsis, vt in posterum perpetua, & continua foret sacrorum Ordinum assignatio, non ipsis personis possidentibus Canonicatus, ne opus foret singulis vicibus noua assignatione, accedentibus nouis Canonicis.* Secunda, *Episcopus auctoritate dicti decreti non potest imponere omnibus Canonicatibus Ordinem Presbyterij, sed dumtaxat sub hoc numero dimidia partis, comprehensis Dignitatibus, vel ijs, qui Dignitatem obtinent, nam reliqua pars manere potest solis Ordinibus Diaconatus, vel Subdiaconatus obnoxia* Tertia. *In facienda distributione, seu designatione sacrorum Ordinum Episcopus tenetur dumtaxat adhibere Consilium sui Capituli, non etiam assensum eiusdem expectare, quia potest etiam inuito Capitulo efficere id quod indicauerit magis expedire.* Refert Stephan.VVeyms *in constit.* 24.*ex iure antiquo deprompsas, & per Concil. Trid. innouatas, constit.* 4. *in fine, pag.* 40. vbi ait longè diuersa esse in omni actu consilium petere, & assensum debere expectare, & allegat text. *in cap. cùm olim*, & *ibi* gloss. *de arbitr.* Batt.*in l.*1.§.*si plures, num.* 7. *ff. de exercit. action.* Vide sup. *cap.* 16. *post num.*4.

Præterea in hoc quoque Capituli auctoritas 21
viuente Episcopo consideratur quòd ad Concilia Prouincialia Capitula Cathedralium Ecclesiarum vocanda sunt, & admittenda, aut eorum nuncij, præsertim ad ea tractanda, quæ Capitula ipsa contingere dignoscuntur, vt respondit Honorius III. *in cap.fin. de his, quæ fiunt à Prælat.* vbi Abb.*num.*4.dicit procedere etiam in negotiis non tangentibus Capitula, Bottæ. *in tract. de Synodo, part.*2.*num.*42. Quarant.*in sum. Bullarij, verb. Concilium Prouinciale, vers. quartò quæro*, vbi Prosp. de
August. *in addit.* resoluit quòd si tempore cele- 22
brationis Concilij Prouincialis vacaret Sedes Cathedralis, Capitulum succedens in iurisdictione est ordinarius iudex, & debet de necessitate vocari, & potest compatere per Vicarium generalem cum speciali mandato dandi vocem decisiuam cùm sit iurisdictionis, quæ transit in Capitulum Sede vacante, additque sacram censuisse Congregationem Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum Prouincialem esse vocanda.

Verùm autem in decernendo, & statuendo quæ 23
visa fuerint opportuna in Synodo, teneatur Episcopus sequi consilium Capituli? quæstio est dubia, in qua videtur negatiuè respondendum, ex eo quia facultas condendi huiusmodi statuta dicitur esse meri imperij maximi, vt docet Batt. *in l. imperium, num.* 8. *ff. de iurisdict. omnium iudic.* quam exornat Suar.*de legibus lib.*1.*cap.*8. *à num.*6. istud autem merum imperium est in Episcopo, vt per Bald. *in rub. sub num.* 7. *ad fin. vers. vel dic quòd Episcopus, de constitut.* Imol. *in cap. cùm contingat num.*2. per eum text.*de foro compet.*ac proinde prædicta potestas pendet à iure monarchico constituto in ipso Episcopo, & per consequens incommunicabili Capitulo, aut cuiuis alteri, quod vltra text.& illius rationem, *in l* 1.*ff.de officio eius, cui est mandata iurisdict.* in terminis his nostris optimè firmat Suar. *d.tract. de legibus, lib* 4. *cap.*5. *in* 2.*dubit.* vt propterea, quod scriptum legitur *in dict. cap. nouit, & in cap. quanto, de his quæ fiunt à Prælat sine consens.Capit.* circa consilium requirendum per Episcopum, veniat restringendum ad statuta super alienationibus bonorum Ecclesiæ, vt aduertit Suar. *loco præcitato*, vel ad iudicia, & sic ad iurisdictionalia, non autem ad ea, quæ pendent à mero imperio, & ipso iure monarchico, & nihilominus etiam in illis casibus, quamuis aliqui voluerint consilium in dictis Decretalibus sumi pro consensu, qui fuit opinio Vincentij, & Goffredi. Contraria tamen sententia verior est, videlicet quòd nec in his Capitulum aliud habet quàm simplex consilium absque vlla necessitate Episcopi illud sequendi, vt *in d. cap. quanto*, præ cæteris docet Host.*sub num.*1. *vers dic quòd cogitur*, Abb.*num.*4. *& sub num.*5. *vers. & est mihi indubitabile*, plures citat Mandos. *de inhibit. q.*192. *num.*2. hanc esse communem sententiam agnouit Rot. apud Archil. *decis.* 57. *alias* 2. *de offic. Ordin. sub num.*7.

num.7.vers.communis tamen, vbi *num.3.* ait non reperiti textum aliquem, per quem proberur exigi consensum; & singulas rationes, & auctoritates, io contrarium discuit Pute. *decis.92.a num.3.lib.3.* In publicatione constitutionum Synodalium de iure requiritur etiam consilium Capituli, *dict.cap. quanto, de his, quæ fiunt à Prælato*, Henric. Bottæ. *de Synodo, part.3.num.137.* Verall. *part.1.decis.222. à princ.* Camill. Bortel. *in summa decis.tom.1.tit.13.de legib.num.28.* & attestatur idem Verall. *ead.part.1. decis.305. num.4.* constitutiones de quibus ibi factas ab Episcopo de rigore iuris nos fuisse ritè & rectè factas, quia non interuenit consilium Capitoli vt de iure requiritor, & *n.3.* ait quòd vbi consilium alicuius requiritur ad faciendum aliquem actum, debet priùs ille actus tractari in præsentia illius, & super eo consilium eius peti, & debito termino expectari responsum, *cap. cùm olim*, vbi Abb. *num.2. de arbitr.* quia Capitulum possit causas allegare, ex quibus Episcopus moueri posset, & meliores rationes sumere pro expeditione actus gerendi. Sed nouissimè sacra Congregat. Concil. *sub die 5. Iunij* 1627. censuit *Episcopum in condendis statutis in Synodo non teneri sequi consilium Capituli, nisi in casibus à iure expressis.* Et eadem sacra Congregat. *in Oriolen.27. Martij 1632.ad 15.* respondit *Episcopum in Synodo Diœcesana facere posse Constitutiones, Statuta, & Decreta, absque consensu Capituli; debere tamen requirere illius consilium, licèt illud non teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis.* Et *in resp. ad* 14. censuit *posse Episcopum solum absque consensu, vel consilio Capituli Synodum Diœcesanam indicere, & publicare.* Et *in resp. ad* 2. declarauit *pro generali visitatione Diœcesis Decreto Concil. Trident.3.* sess.24. de reform. *demandata posse Episcopum per se solum facere generalia absque consensu, seu consilio Capituli.*

24 Item ex manifesta, & rationabili causa possunt Capitula Ecclesiarum cessare à Diuinis in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiata, & diuinorum Officiorum celebrationem suspendere, *cap. irrefragabili, §. cæterùm, de offic. Ordin.* vbi non simpliciter conceditur Episcopo relaxare cessationem factam à Capitulo sine ipsius consensu, sed factam sine causa rationabili, vel in eius contemptum: vnde
25 ego *in collect. ad illum text.* teneo Capitulum etiam semota aliqua speciali consuetudine cessationem indicere posse, vt videtur deduci ex *Clement.1.§. in cessationibus, de sentent.excom.* ibi, *quia ipsos hoc vnico lumine ad repellendas iniurias eis factas priuare nolumus*, quæ verba satis supponunt agere text. de his, qui iurisdictionem non habent fori exterioris, tunc enim cessationem vnicum lumen non dicatet. Nec his obstat text. *in cap. si Canonici*, ibi, *ex consuetudine, de officio Ordin. lib. 6.* quia referri potest ad consuetudinem generalem, quæ admisit vt Capitulum, & Conuentus ex prædicta ratione cessationem dicere valeat. Quamuis communis Doctorum resolutio teneat cessationem à Diuinis sine Episcopi auctoritate fieri à Capitolo non posse, nisi ipsum hanc potestatem cessandi à Diuinis ex consuetudine, aut priuilegio acquisierit, vt docent Couar. *in cap. alma mater, p.2. §.1.num.6.* Henriq. *in summa lib.13.cap.54.in princ.* Fr. Emman. *quæstionum Regul. tom. 2. q.117. art.1.* Auil. *de censur.part.6.disp.1.dub.1.* Sayr. *eodem tract. lib.5.cap.17.num.2.* Suarez *tom.5.disput.39.sect.3.à num.2.*

Virùm in omnibus negotiis pertractandis in Capitulo Canonici absentes à ciuitate sint vocandi? Quæstionem mouet, & resoluit Marc. Anton. Genuens. *in practic. Eccles. q.570. a num.1.* & respondet regulariter absentes non esse vocandos, nisi in tribus casibus, iuxta gloss. communiter receptam *in cap. 2. de testib. lib.6.* in quibus de Ecclesiæ graui præiudicio agitur. *Primus* est in in electione Prælati, *cap. cùm inter, cap. vniuersis, cap. quia propter, de elect. Secundus* in cessatione à Diuinis ex consuetudine competente, iuxta text. *in d.cap. si Canonici, de officio Ordin. in 6. Tertius* in collatione Præbendarum, *cap. cùm in Ecclesiis, de præbend. lib. 6.* Deinde idem Marc. Anton. *a num. 3.* post Abb. *in d.cap. cùm inter*, tenet quòd si occurreret casus grauis similis supradictis, sunt vocandi absentes, cùm non appareat ratio diuersitatis, quare in illis tribus casibus sint vocandi: nisi propter grauitatem præiudicij; ergo in similibus debent absentes vocari, quia casus exceptus à regula extenditur propter identitatem rationis, *cap. cùm debita, de confirm. vtili.* Vide quæ dixi suprà, *cap.39.*

An in negotiis agendis per Episcopum cum consensu Capituli, non Episcopi cum vno, vel duobus Canonicis, faciat maiorem partem, & sit attendenda? Disputat idem Marc. Anton. Genuens. *in practic. Eccles. q. 643.* & videtur remanere cum opinione Hostiens. *in cap. postulastis, de concess. præbend.* distingentis inter Episcopum, qui interest Capitulo vt Canonicis, & inter illum, qui interest tanquam Prælatus, in primo casu eius vocem respectu numeri non esse maioris auctoritatis ait quàm sint aliæ voces aliorum, sed æqualem esse cum aliis, & censeri vnicam; in secundo casu tenet tantum valere eius vocem solam, quemadmodum omnes voces totius Capitoli per se, & sic censeri habere dimidiam partem, idem tenet Cardos. *in praxi iudicum, verb. Capitulum, num.14.*

Propter negligentiam Capituli Cathedralis 26
Ecclesiæ in conferendis beneficiis, quæ ad suam collationem separatim ab Episcopo pertinent, ad Episcopum tanquam ad immediatum superiorem fit deuolutio, iuxta text. *in cap.2.de concess.præbend.* vbi Panorm. *num. 6.* resoluunt gloss. *verb. Capitulum, in cap. irrefragabili, de offic. Ordinar.* expressit *lib.9. tit.17. part.1.* vbi Gregor. Lopez, Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. num.21.* Petr. Gregor. *rei benefic cap.9.num.40.* Azor. *d.cap.27.q.2.* Vbi autem beneficiorum collatio ad Episcopum, & Capitulum communiter spectauerit, tunc deuolutio ex capite ignorantiæ non fiet ad Episcopum, sed potiùs ad Archiepiscopum tanquam ad proximum Superiorem, *cap. postulastis, de concess. præbend.* cum latè per me adductis *de officio & potestate Episcopi, part.3. allegat.126.num.71. cum multis seqq. secundùm Lugdunens. impress.*

Cùm fit mentio de Canonicis alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, venit Capitulum eiusdem Ecclesiæ, quòd repræsentatur ex Canonicis. Vnde legata facta Canonicis, indefinitè, vel generaliter omnibus Canonicis, in dubio censentur relicta Capitulo, Ripa *in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 11. post princ. vers. contra illud notabile, de constitut.* Menoch. *de præsumpt. lib.4. præs.113. num.6.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.6.num.22.& 24.ad fin.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.4.cap.533.n.15 cum seqq.* Cassan. *cons.44. num.* 20. tanquam Capitulo scilicet, & Collegio, non autem singularibus personis, vnde non diuiderentur æqualiter inter ipsos Canonicos, sed

adhibe

adhibebitur distinctio qualitatum faciendo distributionem, prout solent distribui cætera bona ipsius Collegij, dando plus vni Canonico, quàm alteri, habito respectu Ordinis sacri, seu antiquitatis, vel alterius qualitatis vniuscuiusque secundùm statuta Ecclesiæ, Couar. *in cap. requisiuisti, num.* 10. *de testament.* Card. Mantic. *d. tit.* 6. *num.* 24. *in fine, vers. vnde puto quæstionem*, Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 72. *num.* 7. *ad fin.* Ceuall. *commun. contra commun. q.* 278. *ad med. part.* 1. bene Anguian. *d. lib.* 2. *controuers.* 4. *num.* 19. *&* 20. Stephan. Gratian. *d. cap.* 133. *num.* 16. vbi *num.* 18. intelligit aliquos Doctores contrarium tenentes loqui quando adessent coniecturæ quòd Canonici fuerint contemplati vt singuli, putà si præcesserint merita singulorum, vel quòd legata non possint conuenire ipsi Collegio, sed singulis.

Hinc etiam quomodocumque Capituli mentio fiat, comprehenditur Decanus, quippe quòd de Capitulo existit, & sub nomine Capituli tanquam pars sub toto inuoluitur, & continetur, vt voluit gloss. *in cap. cùm inter vniuersas* 18. *de elect.* & gloss. *verb. nullatenus*, per text. *vbi in cap. post electionem, de concessione præb.* nec necesse erit Decani mentionem facere, vt censeri debeat comprehensus sub nomine Capituli. Quòd si aliquando in iure nostro repereris expressam mentionem Decani alicuius Ecclesiæ, siue directum rescriptum aliquod Decano, & Capitulo, vt *in cap. eam te, de rescript.* totum id referendum est Dignitati, & qualitati, seu claritati ipsius Decanatus: negari enim non potest fulgere & coruscare, seu splendescere inter alios Dignitatem Decanatus, vtpote quæ dignior, & nobilior est, teste Cassan. *in catal. gloriæ Mundi, part.* 4. *consid.* 37. Boër. *de auctoritate magni Concilij, à num.* 71. iunctis iis, quæ habentur suprà *cap.* 7. Ita optimè Anguian. *in tract. de legib. lib.* 2. *controu.* 4. *num.* 5.

27 Sede autem vacante morte Episcopi, depositione, vel translatione, aliquáve alia ratione, inuentarium de rebus Ecclesiæ conficere, tenetur, vt *in cap. charitatem* 12. *q.* 2. & vbi fructuum percipiendorum munus incumbit, œconomum vnum, vel plures fideles, ac diligentes decernere debet, qui rerum Ecclesiasticarum, & prouentuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri, *cap. hac huius* 12. *q.* 2. *cap. quoniam, in fine* 75. Concil. Trident. *d. sess.* 24. *de reform. cap.* 16. *in princ.* Et sic tenetur Capitulum reddere rationem Episcopo nouo de negotiis, seu instrumentis, & scripturis ad Ecclesiam pertinentibus, si ad Capitulum peruenerunt, siue de omnibus, quæ gessit Sede vacante, Menoch. *de arbitr. casu* 169. *num.* 8. Cardos. *in praxi iudic. verb. Capitulum, num.* 11.

28 Item primo loco Officialem, seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi, aut eius translationem constituere, vel existentem confirmare omnino tenetur, aliàs illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, vt statuit idem Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 16. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 1. *cap.* 10. *n.* 7. Cardos. *in praxi iudicum, verb. Capitulum* 3. Raguc. *de voce Canon. q.* 37. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 7. *ex n.* 6. vbi *n.* 22. subdit in electione Vicarij huiusmodi non requiri quòd seruetur forma electionis præscriptæ per Concil. *sess.* 25. *de regul. cap.* 6. post *cap. quia propter, de elect.* quia isti Vicarij vtplurimum sunt temporales, & momentanei, & Concil. *in d. cap.* 16. loquitur de constitutione, & non de electione; nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori Eccles. cap.* 44. *num.* 1. Quamuis de iure communi non tenebatur Capitulum deputare Vicarium Sede vacante, sed de per se poterat iurisdictionem exercere. Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 16. *num.* 9. Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, num.* 1.

Ante electionem Vicarij infra octo dies faciendam eo tempore administratio iurisdictionis residet penes totum Capitulum, vt resoluunt Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Capitulum*, §. 3. Quarant. *in summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante*, §. *duodecimò quæro, vers. primo*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast.* post *resol.* 505. *in notab. de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, vers. primo, & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 305. *num.* 3. *part.* 4. Raguc. *de voce Canon. in Capitulo, q.* 57. *num.* 2. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.* 3. *allegat.* 54. *num.* 163. Sacr. Congreg. Concil. *sub die* 19. *Septembris* 1620. vbi expressè *quòd donec durant dies electionis dicti Vicarij, iurisdictio est penes Capitulum, non autem penes primam Dignitatem.* Quamuis Petr. Foller. *in comment. super constit. Regni, quæ incipit, Peruenit ad audientiam nostram, num.* 75. & nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori Eccles. cap.* 34. *num.* 19. Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 1. *q.* 61. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Capitulo Sede vac. num.* 16. existimauerit quòd stante præfixione termini octo dierum Archidiaconus sustinet Vicarij vices. 29

Et si Capitulum Sede vacante ad Vicarij Capitularis electionem iteratis vicibus deuenire possit, absque causa tamen non potest, vt declarauit sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *in Massanen.* 6. *Martij* 1618. Poterit etiam Capitulum Sede vacante Vicarios pedaneos constituere, sicut Episcopus posset illos constituere. Pauin. *de offic. & potest. Capit. Sede vacante p.* 2. *q.* 10. Molin. *de Iudic. tract.* 5. *disp.* 11. *num.* 1. *vers. Pauinus.* 30

Intra illos octo dies non arctatur Capitulum ad constituendum Vicarium, & successiuè potest de per se administrare, secundùm Quarant. *vbi proximè, vers. terminum*, quem refero ego ipse *dict. allegat.* 54. *num.* 163. *in fine.* 31

Terminus autem præfatus octo dierum currit Capitulo etiam à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam, quando tamen à Summo Pont. fuerit Episcopus absolutus à vinculo prioris Ecclesiæ, vt dicit decisum Quarant. *d. vers. terminum*, & statim post translationem absque alio consensu Episcopum translatum perdere iura primæ Ecclesiæ, censuit Rot. apud Farin. *decis.* 475. *part.* 1. *recent.* Gratian. *discept. forens. cap.* 296. *num.* 17. *cum seqq.* Valenz. *cons.* 190. *n.* 10. *cum seq.* Iul. Lauor. *var. lucubr. tit.* 4. *cap.* 25. *n.* 17. Alzed. *in praxi Episc. p.* 1. *cap.* 3. *n.* 91. *cum seqq.* latè Solorz. *d. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 77. *cum seqq.* & me citato *in collect. ad cap.* 1. *num.* 5. *de translat. Episcopi.* Ioan. Anton. Massobr. *in praxi habendi concursum, requis.* 1. *dub.* 9. secundùm Romanam impress. attestatur resolutum Ecclesiam à qua volens transfertur, seu quam dimittit Episcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Episcopus ab illius vinculo absoluitur in consistorio Sanctitatis suæ, etiam ante expeditionem litterarum Apostolicarum, vel adeptam possessionem secundæ Ecclesiæ: & posteaquam huiusmodi absolutionis notitiam habuerit etiam ex testimonio, seu documento Secretarij sacri Collegij, illicò teneri eum abstinere ab exercitio Ordina- 32

riæ iurisdictionis, eámque transire in Capitulum
tanquam Sede vacante, & ita posse, & debere Ca-
pitulum statim ea iurisdictione vti, ac Vicarium
iuxta Concilij *dict. cap.* 6. præscriptum eligere, Se-
démque vacantem publicare.

33 A Capitulo Sede vacante vnus tantùm Vica-
rius eligendus, nisi legitimè adesset immemoria-
lis consuetudo duos, aut plures eligendi, secun-
dùm Quarantam *vbi suprà vers. nonò dubitatur*,
quem refero ego ipse *d. alleg. 54. num. 165. in princ.*
Nouar. *dict. tit. de Capit. Sede vac. num. 15.* Et dicit
Raguc. *de voce Canonicor. quæst. 40. num. 8.* quòd po-
test plures Vicarios constituere æquè principales,
vel vnum generalem, & alterum foraneum, maxi-
mè si est ampla Diœcesis; & stante immemoriali
consuetudine admittit Aloys. Ricc. *in decis. Cu-
ria Archiepiscop. Neapol. decis. 193. part. 4.* & sacr.
Congregat. Concilij *in Salernitana* 26. *Iuly* 1589.
34 *& in Panormitana* 31. *Maij* 1592. censuit *Capi-
tulum Sede vacante duos Vicarios substituere posse,
vt alternis mensibus Vicariatus munere fungantur,
si legitima probetur immemorialis consuetudo, & illis
qualitatibus sint præditi, quas requirit* Concil. Tri-
dent. *sess. 24. cap. 16 de reformat.* ita testatur Nicol.
Garc. *in Addit. ad tract. de benefic. part. 5. cap. 7.
num. 37.* Quamuis Pauin. *de officio & potest. Capi-
tuli Sede vacante, part. 2. q. 10.* quem refert Molin.
de Iustit. tract. 5. disput. 11. num. 1. vers. Pauinus, te-
neat indistinctè Capitulum Sede vacante posse
constituere vnum, aut plures Vicarios loco sui.
35 Et huic Vicario debet prouideri de competenti
salario, vt censuit sacra Congr. *sub die* 15. *Octo-
bris* 1601.

36 Si discordia fuisset inter Canonicos in electio-
ne Vicarij, & plures ad hoc officium assumeren-
tur, magis idoneum, & habentem qualitates
Concilij remanere debere cæteris remotis, tenent
Quarant. *d. loco, vers. secundò dubitatur*, Aloys. Ricc.
post d. resolut. 505. vers. secundo. Garc. *de benef. part. 5.
cap. 7. num. 23.* vbi refert sic censuisse dictam sa-
cram Congregat.

37 Quamuis Capitulum non teneatur eligere per-
sonam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si
tamen adesset idoneus, cæteris paribus ille est
præferendus, vt per Garc. *d. cap. 7. num. 13.* Marcel.
Vulpe *d. cap 44. num. 25.* Quarant. *d. loco, vers. sextò
dubitatur*, Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc.
Neapol. decis. 180. part. 1.* Nouar. *d. loco, num. 18. vers.
verò.* Nec potest in talem Vicarium eligere Pa-
rochum habentem curam animarum, nisi illam
gereret in eadem ciuitate & Ecclesia, vt ex seq.
decisione constat. Petitum fuit à sacra Congreg.
Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regula-
38 rium præpositorum, *an Episcopali Sede vacante
Canonici eligere valeant in Vicarium generalem Ca-
nonicum eiusdem Ecclesiæ, qui in eadem ciuitate, &
Ecclesia curam quoque gerit animarum?* Sacra ea-
dem Congreg. affirmatiuè respondit, *in vna Orien.
29. Martij* 1619. *& 19. Iulij eiusdem anni*, vbi etiam
fuit dictum, quòd *contrariæ decisiones intelliguntur
de Parocho rurali.*

39 Canonicus ex gremio Capituli in Vicarium
Sede vacante electus dum tempore diuinorum
Officiorum suo muneri, & officio incumbit, di-
stributiones quotidianas non percipit, vt resoluit
Monet. *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 11. num. 83.*
& stante consuetudine illum absentem non exen-
sante admittit Rot. *decis. 222. num. 6. part. 2. diuers.*
Quarant. *d. loco, vers. octauò dubitatur, in fine.* Qui
40 quidem si in Choro interueniat cum Canonicali
apparatu, vt distributiones quotidianas lucretur,
debet sedere in loco proprio sui Canonicatus, an-
tiquioribus non præcedendo, vt tradunt Sayr. *in
floribus decis. sub tit. de officio Vicarij, decis. 3.* Qua-
rant. *d. loco, vers. octauo dubitatur, in princ.* Aloys.
Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 475. in 1. edit.* alias *re-
solut. 492. in 2. edit.* Sbroz. *lib. 2. quæst. 25. num. 17.*
vbi *num. 20.* aduertit, quòd etiam quando non 41
eligitur Vicarius ex Canonicis, illi in processio-
nibus præferendus est Archidiaconus, seu alia
Dignitas maior, & prima post Pontificalem, refe-
ro ego ipse *d. alleg. 54. num. 167.*

Nec Vicarius huiusmodi Capitularis occupare 42
debet in Ecclesia Sedem Archidiaconi, sed debet
sedere in alia sede portatili, vt declarauit S. Cong.
Rituum *in Nucerina* 10. *Aprilis* 1601.

Capitulum in commissione Vicarij potest præ- 43
figere tempus, & modum procedendi, sed non
postea, cùm enim iurisdictio Vicarij Capitularis
dependeat ab ipso Capitulo, potest Capitulum
illam ampliare, & limitare ex quo ipsa iurisdictio
residet principaliter penes Capitulum, Pauin. *dict.
part. 2. q. 10. num. 6.* Marcel. Vulpe *cap. 44. num. 28.*
Raguc. *d. q. 40. n. 14.* & sacra Congreg. Conc. cen-
suit Capitulum Sede vacante posse certum tem-
pus in Vicarij deputatione præfinire, quo elapso
iurisdictio expirat, vt testatur Garc. *in addit. ad
tract. de benef. p. 5. cap. 7. n. 37.* & ita poterit eligere
cum clausula quòd non duret nisi per annum, ea- 44
dem sacr. Congreg. *sub die* 17. *Iunij* 1617. At ego
crederem melius fieri, si Vicarius Capitularis Se- 45
de vacante eligatur liberè absque vlla conditione
mutationis, & assignatione assessoris, prout cen-
suit sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epi-
scoporum, & Regularium præpositorum, Episco-
po Caiet. rescribens, *sub die* 28. *Octobris* 1587. Si 46
verò Capitulum constitueret Vicarium simplici-
ter absque temporis præfinitione, eius officium
durare durante Sedis vacatione resoluit Quaranta
*d. verb. Capitulum Sede vacante, prope fin. vers. circa
quam commissionem*, quem refero ego ipse *d. alleg. 54.
num. 173.*

Et sic facta electione Vicarij non potest Capi- 47
tulum illum ad libitum reuocare, & nouum con-
stituere, quia electio etsi à Capitulo fiat, fit tamen
in executionem, & complementum præcepti
Concilij Trident. *d. loco*, vt tenent Aloys. Ricc. *in
collect. decis. p. 5. collect. 1602. in fine, & in decis. Curia
Archiepisc. Neapol. decis. 187 p. 4.* Raguc. *d. q. 37.
num. 4.* Ego ipse *d. allegat. 54 num. 171.* nisi ex causa
benè visa sacræ Congregationi negotiis Episco-
porum, & Regularium præpositæ, vt ipsamet de-
clarauit de *hoc anno* 1631. & antea idem respectiuè
Capitulo Neapolitano 1. *Septembr.* 1603. & Nun-
cio Neapolis 22. *eiusdem mensis & anni*, & Capituli
Tarraconen. *die* 24. *Nouembris*, & Capitulo Areti-
no *die* 26 *Octobris* 1603. quicquid dicant Quarant.
d. loco num. 3. vers. tertiò dubitatur, & Zerol. *in praxi
Episc. p. 1. verb. Vicarius* § 21. *vers.* 3. & citati nouis-
simè à Larrea *Granaten. decis. 2. num.* 4. nouissimè
etiam Marcel. Vulp. *d. cap. 44. n. 24.* Anton. Nald.
verb. Vicarius, num. 8. Solorzan. *d. lib. 3. cap. 13. n. 60.
cum seqq.*

Vicarius verò à Metropolitano deputatus in 48
vim *cap. 16. sess. 24.* quando in Sede vacante Capi-
tulum, ad quod spectabat, intra tempus à Con-
cilio præscriptum illum non deputauit, amoueri
potest ad nutum ipsius Metropolitani, vt censuit
S. Congreg. Conc. *in Liman.* 29. *Septembris* 1625.
me citato Solorzan. *d. cap. 13. num. 65.*

Debet

49 Debet Vicarius Capituli Sede vacante eligi
Doctor, aut Licentiatus in Iure Canonico, vel
aliàs quantum fieri potest, vt statuit Conc. Trid.
*d.cap.*16. ibi, *qui saltem in Iure Canonico*, &c. & do-
cent Nauar. *cons.2.alias vnic.de offic. Vicar. in nouis*,
Sayr. *in florib. decis. sub illo tit. decis.*2. Garc. *d.p.*5.
*cap.*7. *num.*9. Petr. Henriq. *cons.*90. Marcel. Vulpe
*d.cap.*44. *num.*15. Nouat. *vbi suprà num.*18. Solor-
zan. *d.lib.*3.*cap.*13.*num.*38.*cum seqq.* Sbroz. *de offic.
Vicar. lib.*1.*q.*36. *num.*12. vbi *in addit.* refert deci-
50 sum quòd Sede Episcopali vacante Vicarius de-
bet eligi Doctor, aliàs electio est nulla, nec debet
confirmari Vicarius Episcopi demortui, nisi esset
Doctor, quod etiam repetit *in addit. ad q.* 55. *sub
num.* 2. Galet. *in margarita casuum Conscient. verb.
Vicarius* 4. Molin. *de Iustitia, tract.*5.*disp.*11. Aloys.
Ricc. *d.praxi resol.*407. *num.*2. *& in collect.decis.p.*3.
*collect.*1602. vbi limitat in Vicario Capituli Ec-
clesiæ Collegiatæ, Sede vacante, de quo etiam
Garc. *d.cap.num.*20. Raguc. *dict. q.*37. *num.*6. Sacra
Congreg. Concil. *sub die* 19. *Septembris* 1620. vbi
51 quòd *debet doctorari in aliqua Vniuersitate, non verò
à persona priuata.*
52 Vbi verò non esset Doctor, poterit Capitulum
in actu deputationis dare ei consultorem Docto-
rem, alioquin poterit ipse Vicarius eligere con-
sultorem Doctorem sibi benè visum partibus non
suspectum, in casibus in quibus eo opus erit, vt
docent Sbroz. *d.q.*36.*num.*13. Quarant. *d.verb. Capi-
tulum Sede vacante, num.*3.*in fine*, Garc. *d.p.*5.*cap.*7.
*num.*12. vbi quòd eo casu sunt eligendi Doctores,
vel Licentiati in Vicarios si in Capitulo adsint,
aliàs sufficit, vt vnus eligatur qui sit quantum
fieri poterit idoneus. Aloys. Ricc. *post d.resol.*505.
*in notabilib. de materia Vicarij, num.*4. *vers. Capitu-
lum*, & addit ipse *in decis. Curia Archiepisc. Neapol.
part.* 4. *decis.* 305. *num.*15. quòd Doctor sacrorum
Canonum præfertur Magistro sacræ Theologiæ
quoad hoc Officium, & *num.* 16. subdit electio-
nem in Vicarium factam de Theologo omisso
Canonista valere, sed contrà censuit sac. Congr.
53 Concil. *sub die* 28. *Augusti* 1621. dum ibi dicitur
Doctorem Theologum non posse esse Vicarium
Capitularem Sede vacante; quod probat Solor-
54 zan. *d.lib.*3.*cap.*13.*n.*38. *&* 39. Ætas vigintitrium
annorum permitti potest in Vicario Capitulari,
si aliàs est idoneus, non tamen expedit, S. Congr.
Conc. *sub die* 11. *Augusti* 1614.

Vicarius generalis, seu Prouisor, aut officialis alicuius Archiepiscopi, vel Episcopi, aut alterius personæ iurisdictionem Ecclesiasticam obtinentis in Regnis Castellæ, & Legionis, nullus posthac in perpetuum esse potest, qui in aliquo saltem ex Ordinibus sacris non fuerit constitutus, itaut omnes, & singulæ deputationes, electiones, assumptiones, admissiones, & dispensationes ad huiusmodi munera, aut aliquod illorum, de quibusuis personis in aliquo sacro Ordine non constitutis quandocunque & per quoscunque faciendæ, nullæ, & inualidæ, ac nullius roboris & momenti sint. Ita Clemens VIII. *in sua constit.* incip. *Ecclesiastici Ordinis, sub die* 1. *Februarij* 1601. quam approbauit, & confirmauit S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua constit.* incip. *Decet Romanum Pont. sub die* 16. *Decembris* 1623. Qui est Parochus, & habet curam animarum, non potest esse Vicarius Capituli, Episcopali Sede vacante, vt per Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, num.*15. *vers. item est obseruandum, circa fin.* Marcel. Vulpe *d.cap.*44.*num.*18.

At si Vicarius Capitularis fuerit ab aliquo allegatus suspectus, Capitulum debet eligere arbitros ad cognoscendum de suspicione, qua cognita, & militante, causam à Vicario auferre, & alteri committere debet, Quarant. *d.verb. Capitulum Sede vacante, num.*5. vbi refert sacram Congreg. ita censuisse, Marcel. Vulpe *dict. cap.*44. *num.*29. & subdit ipsummet Capitulum cognoscere posse, sicut Episcopus potest cognoscere causas suspecti sui Vicarij absque electione arbitri.

Si infra octo dies post mortem Episcopi Capi- 55
tulum non prouiderit de Vicario, vel non ido-
neum elegerit, poterit Archiepiscopus deputare
Vicarium, seu Officialem in Ecclesia Suffraganea,
vt statuit Concil. Trid. *d.cap.*16. *vers. si secus factum
fuerit*, & docent Quarant. *in summa Bullarij, verb.
Archiepiscopi auctoritas, num.*36. Marc. Anton. Ge-
nuens. *in praxi Archiepisc. Neapolit. cap.*70.*num.*6.
Et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut 56
exempta, Capitulùmque negligens fuerit, tunc
antiquior Episcopus ex Suffraganeis in Metro-
politana, & propinquior Episcopus in exempta
Vicarium idoneum constituere poterit, vt decidit
idem Conc. *d.cap.*16. *vers. Et si Ecclesia ipsa Metro-
politana*, &c. resoluunt Cuch. *instit. Iuris Canonici,
lib.*2.*tit.*8. *de offic. Vicarij, num.*39. Sbroz. *de Vicar.
Episc. lib.*1. *q.*58. Franc. Leo *in thesauro fori eccles.
p.*1.*cap.*10.*num.*7.

Non potest alium instituere Vicarius Capitularis nisi ad modicum tempus, & ex vrgenti & magna causa, ac non nimis frequenter. Hostiens. *in cap. Clericos, de offic. Vicar.* Card. *in Clem. vnic. eod. tit. q.*19. vel nisi haberet mandatum speciale à Capitulo vt possit alium substituere cum claus. quem ex nunc, prout ex tunc nos substituimus. Et si Vicarius infirmitate detentus esset, vel alio legitimo Impedimento occupatus, posset, de consensu tamen ipsius Capituli, causas tunc pendentes alteri delegare. Pauin. *dict. p.*2.*q.*10. sed si Capitulum vellet durante infirmitate alium Vicarium deputare, posset vtique facere. Quarant. *d.verb. Capitulum, num.*10. Marcel. Vulpe *d.cap.*44. *num.*17.

Verùm autem iste Vicarius Capituli Sede va- 57
cante possit cognoscere de causis delegatis Vica-
rio generali Episcopi, & sic exequi dispensatio-
nes in Matrimonij impedimentis, & litteras in forma Dignum, quæ huiusmodi generali Episcopi Vicario solent committi? Affirmatiuè videbatur respondendum, quia forma committendi non est Vicario Episcopi, sed Vicario generali Diœcesis: at Sede vacante Vicarius generalis Diœcesis, est Vicarius Capituli. Igitur, &c. ideò hanc partem sustinent, Salas *de legib. disput.* 20. *sect.*17. *num.*124. Ochogau. *de Sacram. tract.*4. *de Matrim. q.*11.*n.*23. Basil. Pont. *de Matrim. lib.*8.*c.*18.§.1.*n.*13. *in fin.* Sanch. *etiam de Matrim. lib* 8. *disp.*27.*num.*32. vbi *num.* 33. subdit Vicarium Capituli posse de prædictis cognoscere, quamuis commissio sit directa Vicario generali Episcopi, & ducitur ex eo, quòd Capitulum non succedit Vicario Episcopi, sed ipsemet Episcopo, at Vicarius Capitulo succedit in Dignitate Vicarij Episcopi. Ergo, &c. Contrarium verò mihi videtur probabilius attento stylo Curiæ, & Cancellariæ, quæ vacante Sede Episcopali non dirigit litteras in forma Dignum, nec dispensationes Vicario Capituli, quia non confidit de illo, seu Episcopo viciniori, sed eius Vicario, de quo stylo testatur Hier. Paul. *in pract. Cancell. in princ. vers. circa qualitatẽ personarum.* Cùm

ergo Curia, & Cancellaria nolit committere Vicario Capituli Sede vacante, apertè innuit ſub nomine Vicarij abſolutè prolati in litteris, quæ Vicario, v. g. Bononien. diriguntur, intelligere Vicarium Epiſcopi, non Capituli; & ſic hanc vltimam negatiuam ſententiam tuentur Squillante *d.cap.4.num.*199. Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.1.cap.10.num.8.verſ.ſecundò fallit.cum ſeqq.* Nicol. Garc.*de benef.p.6.cap.2. a num.*44. Bonac. *de legib. diſput.1. q. 3. puncto* 8. *§.1. num.* 7. Aloyſ. Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.deciſ.*44. incip. *Magna fuit.* Ioan. Maria Nou.*in ſum Bullar. tit. Capitulum Sede vacante,num.*27.& S.Congreg.Eminen. DD. Card. S.Concil.Trident. Interpretum *ſub die*
58 24. *Maij* 1621. declarauit *diſpenſationes Matrimoniales directas Epiſcopo, & eius Vicario generali, ſi Sedes vacare contingat, non poſſe per Vicarium Capitularem expediri*, & nouiſſimè *in Camenocen.* 2.
59 *Auguſti* 1631. cenſuit *Capitulum, ſiu Vicarium Capitularem Sede vacante non poſſe exequi commiſſiones Apoſtol. in forma Dignum, & alias directas Epiſcopo, vel eius Vicario generali intuitu Officij, vel ſub nomine Dignitatis.* Vide Solorzan.*de iure Indiar. tom.2.lib.3.cap.13.num.5.& 6.* me citato *in hoc loco* Diana *moral.reſolut.p.5.tract.14.requiſ.29.*

Et ſic iam hodie Capitulum Sede vacante exequi non poteſt cauſas Vicario Epiſcopi delegatas, niſi in commiſſione exprimeretur nomen Diœceſis tantùm, v.g. Vicario Bracharenſi, quia dum Sedes vacat, Vicarius eſt Officialis illius Diœceſis, ita nouiſſimè Marcel. Vulpe *in d.praxi indic.fori Eccleſ.cap.44.num.6.*

60 Poterit tamen Vicarius Capitularis Sede vacante executioni demandare litteras Epiſcopo per ſacram Congregationem directas, & ab illo non exequutas, S. Congreg. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, *ſub die* 10. *Aprilis* 1615. necnon omne illud, quòd Epiſcopo mortuo per Bullam, ſeu Breue in cauſis iuriſdictionem importantibus conceſſum erat, eadem S.Congr.*in Tranen.26.Ianuarij* 1604.*& in Neapolitana* 10. *Februarij eiuſdem anni.* Non poteſt tamen huiuſmodi Vicarius Capitularis Sede vacante concedere licentiam erigendi noua monaſteria, ex *cap.3.ſeſſ.25. de Regularib.* vt cenſuit S. Congr. Concil.*ſub die* 19. *Februar.*1633.

Vtrùm autem Vicarius huiuſmodi Sede vacante debeat & poſſit in Capitulo aſſiſtere eodem modo, & præcedentia, qua poſſet Epiſcopus Sede plena? vide ſuprà *cap.* 36. *num.* 8. Et an ab eo appelletur ad ipſum Capitulum? negatiuè Gambar.*de auctor.Legati de Latere lib.9.num.55.* Scacc. *de appellat.q.8.num.60.*

Vicarius Capitularis debet habere ſalarium ex bonis Eccleſiæ vacantis.gloſ.*verb.expenſæ,in Clem. Statutum, de elect.* quia nemo tenetur ſuis ſtipendiis militare,*cap.iam nunc 28.q.1.cap.cum ex officijs, de præſcript.* etiamſi Vicarius ſit Canonicus, vel aliàs de gremio ipſius Eccleſiæ, quia illud ſalarium eſt pro labore, quem exercet; ita Pauin. *de poteſt.Capituli Sede vac.p.2.q.10.n.5.* Sbroz.*de officio Vicarij lib.1.q.55.num.7.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ.cap.44.num.14.*

61 Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Sede vacante in Ius vniuerſum Epiſcopale ſubintrat, & poteſt omnia facere, quæ ſunt ordinariæ iuriſdictionis, niſi expreſsè prohibita reperiantur, vt docent gloſſ.& Doctores *in cap.his quæ,& in cap.cùm olim, de maior.& obed.& in cap.illa,ne Sede vacante*, gloſ. *verb. Sede vacante, in cap. ad abolendam, de hæret.* gloſſ. *eodem verb.in Clem.1. §.1. tit.* 1. gloſſ. *verb. obſeruari, in cap. quia ſæpè, de elect. lib.* 6. Abb. *in d.cap.cùm olim, circa fin, verſ.poſſet tamen*, vbi Butr. *num.*15. Feder. de Senis *conſ.* 30. *col.1. verſ. e contra Capitulum*, Cardoſ. *in praxi iudic. verb. Capitulum, num.*2. Nau.*conſil.44.num.1.de tempor.Ordinat. in nouis*, Pauin. *de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante, part.1. quæſt.1. à num.3. & q.5. num.2. verſic. item regulariter.* Gutier.*Canon.lib.1.cap.11.num.10.* vbi quòd ſuccedit generaliter in iuriſdictione Prælati ſui, & etiam in adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, poteſtque iudices dare ac conſtituere, & omnia, quæ ad iuriſdictionem pertinent, expedire, nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.cap.44.num.1.* Flamin.Pariſ.*de reſignat. benefic. lib.7. quæſt.23. à num.26.* Azor. *inſtit.moral. part.2. lib.3. cap. 27. quæſ.6.* Sbroz. *de officio Vicarij lib.1.q.15.& 16.* Quarant. *dict. verb.Capitulum Sede vacante, à princip.* Quintanad. *Eccleſ. lib. 1. cap.5. num.6.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. à num.58.* Suar.*tom.5.diſput.50.ſect.5.num.6.* Nicol. Garc. *de benef. part.5. cap.7. à num.4.* Filliuc.*quæſt. moral. tom. 3. tract. 41. cap. 2. num. 4.* Ego *de offic. Epiſcopi allegat.36.num.9.& alleg.73.* Rot. *deciſ.1. num.13.part.1. diuerſ. & deciſ.340. num.2* apud Farin. *part.1. recent. & deciſ.632.num.4. part.2. etiam recentior.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. lit.C. concluſ.56.num.2.* & fuit dictum *in Pampilonen. Iuris viſitandi* 15. *Decembris* 1623. coram R. P. D. Merlino; eadem Rot.*deciſ.166.a num.1. p.1. recentiſſim.* Molin. *de Iuſtit. tract.5. diſpu.1. num.3.* vbi *num.*10. ampliat ad iuriſdictionem, quæ ex conſuetudine competeret.

Primò igitur Capitulum Sede vacante, & loci 62
Capituli Vicarius generalis, ſeu Prouiſor eiuſdem Capituli, fungitur iure Epiſcopi in abſolutione ab excommunicatione, à qua poterat abſoluere ipſe Epiſcopus, niſi ei fuerit à Sede Apoſtolica ſpecialiter interdicta poteſtas, vt ſtatuit Bonifac. VIII. *in cap.vnic.de maior. & obed.lib.6.* Syluest.*in ſum.verb.Capitulum,§.2.* Rebuff.*in praxi benefic.tit.de deuolut.n.63.* Raguc. *de voce Canonic.in Capitulo,36.num 4.* Suar.*tom.5.diſp.7.ſect.2.* Cardoſ. *d. verb. Capitulum, num.4.* cùm olim id ſucceſſori Epiſcopo dimitteretur,*cap.ſi Epiſcopus,11.q.3.* gloſ. *in d.cap.illam,ne Sede vacante.* Vnde Vicarium Capitularem Sede vacante poſſe abſoluere à caſibus, *ſeſſ.24.de reform.cap.6.* cenſuit S.Cong.Concil. *ſub die 3. Decemb.*1632.

Secundò in confirmationibus, vel infirmatio- 63
nibus electionum, quas facere Epiſcopus poterat, videlicet de Præpoſitis Religionum, & ſimilibus,*cap.cùm olim,* vbi gloſſ. & Doctores *de maior. & obed.* Cardoſ.*d.verb. Capitulum, num.6. in princ.* item in confirmandis electis, & per patronos præſentatis & inſtituendis, Rebuff.*d.tit.de deuolut. à num.68.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. num.241.* Azeued. *conſ.9. à num.10.* Azor.*inſtit.moral.part.2.lib.8.cap.38.quæſ.2.* Steph. Quarant.*d.verb.Capitulum Sede vacante,§ nonò quæro, verſ.quæ concluſio.* Nicol.Garc.*de benef.p.5.cap.7. num.54.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg.72.num.183.* Cardoſ. *d. verb. Capitulum, n.6. poſt princ.* Molin. *dict. tract. 5. diſput. 11. num. 13. verſ. quamuis.*

Tertiò, in Confeſſore pro caſibus Epiſcopo re- 64
ſeruatis aſſignando, ſecundùm Panorm. *in d.c.his quæ,in fine,de maior.& obed.* Quarant. *d.verb.Capitulum Sede vacante,verſ.tertiò quæro,poſt med.* Azor. *dict.cap.37.q.16.* Metipſum *dict.part.3. allegat.52.*

num.2.

num. 2 Potest enim facultatem concedere absoluendi ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, Pauin. d.part.1.q.5. Molin.d.disput.11 num.5.vers. potest item.

65 Quartò, in excommunicationibus, & aliis censuris, ac pœnis inferendis, & excessibus corrigendis, quatenus defunctus Episcopus poterat, d. cap. ad abolendam, & ibi gloss. & Doctor. de heret. Raguc. de voce Canonicorum in Capitulo, quest... num.4. Nauar. in man.c.27.num.5. Molin. d.tract.5.disp.11. num.6. in princip. sic contrà potest absoluere ab excommunicatione iam à iure, vt ob percussionem clerici, quàm ab homine quando ab illis Episcopus absoluere potest, cap. vnic. de maior. & obed. lib.6. Molin. dict. disput. 11.num.6. vers. potest item absoluere, tract.5.

66 Quintò, in cognoscendo de crimine hæresis, prout poterat Episcopus cognoscere, in comprehendendis, scilicet, iudicandis, ac puniendis hæreticis, gloss. 1. verb. prerogatiua, in dict. cap. ad abolendam, vbi Hostiens. num.2. & 4. Henric. num.4. Panorm. num.1. Syluest. verb. heresis, num.2. Molin. de iustit. tract.5.disp.28.num.1.in fine, Diana part.4. tract.8.resolut.33. Sanctarel. in tract. de heresi, cap 40. num.4. Farin. de heresi q.186. num.177. idem Molin. dict. disput.11. sub num.10. Nouar. d.tit. de Capitulo num.10.

67 Sextò, in visitanda Diœcesi vniuersa, vt videtur insinuare text. in cap. Ecclesia, de suppl. negl. Prel. lib.6. dum decidit Metropolitanum posse mittere visitatorem Ecclesiæ vacanti, si Capitulum negligens sit in exequenda iurisdictione Episcopali ad se deuoluta. Cùm enim id ad iurisdictionem Episcopi spectet, sanè competit Capitulo Sede vacante, non solùm quoad crimina particularia, de quibus sit infamia, eo quòd tunc visitatio sit necessaria, sed etiam generaliter, quia id est executio iurisdictionis Episcopalis non solùm vtili Ecclesiis ac Diœcesi, quòd sufficeret, sed etiam necessaria incumbens ex officio habenti curam Episcopatus, iuxta cap. inter cætera, de offic. Ordin. cum similibus. Ita Pauin. quest. 7. citato loco. Syluest. verb. Capitulum, num.3. Abb. in c. cùm olim, sub num.2. vers. sed indistinctè, & ibi Bald. num.1. de maior. & obed. Archidiacon. in cap. si Episcopus, n.2. de suppl neglig. Prel. in 6. Socin. in tract. visitat. col.4. Rebuff. in praxi tit. de deuolut. num. 65. Quarant. dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. primo quæro, Lotter. de re benefic. lib.2.q.2.num.44. Raguc. d. q.36. num.2. Azor. part.2. lib.3 cap.37. quæst.14. Nouar. dict. tit. de Capitulo Sede vacante, num.6. Solorzan. d.lib.3.cap.13.num.17.cum seqq. Rot. decis.346.n.2. apud Fario. p.1. recent. & d. decis.166.n.2.p.1. recenti im. vbi quòd etiam potest procurationes recipere, Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p.1.c.10.n.8. vers. decimo. Molin. d.disp.11.n.7.vers. in eodem. Ego ipse de officio & potest. Episcopi p.3 alleg. 73.num.24. nouissimè Marcel. Vulpe in d. praxi iud. c.44.n.11. & in Burgen. procurationum 10. Martij 1597. coram Orano, & in Trident. iurisdictionis 28. Nouembris 1607. cotam Cardin. Sacrato, & in Pampilonen. iuris visitandi 15. Decembris 1623. coram R. P. D. Merlino, sacra Congregat. Concil. in Pam-
68 pilonen. 13. Aprilis 1630. vbi quòd potest visitare omnia loca, quæ poterat visitare Episcopus, & hanc facultatem habet Vicarius Capitularis, quamuis id à Capitulo specialiter non fuerit commissum, vt ex sententia eiusdem sacræ Congregationis resoluit Nicol. Garc. in addit. ad suum de benefic. p.5. cap.7 num.29.

Intellige primò, Capitulum Episcopali Sede 69
vacante posse visitare per se, vel per alium, visitatorem deputando, nec huiusmodi visitationem soli Summo Pontif. competere, gloss. verb. Capituli, post med. in d. Clemen.1.§.1. de heret. & sustinent post Archidiac. Abb. in d. cap. cùm olim, num.2. col.3. post princ. de maior. & obed. Pauin. de potest. Capituli Sede vacante, part.1. in princ. q. 7. num.1. cum seqq. Syluest. in summ. verb. Capitulum, num.3. Molin. de instit. tom.6. tract.5. disput.11. sub num.7. vers. ex eodem. Cardin. Tusch. tom.1. lit.C. concl.56.n.10. latè ego ipse de officio, & potest. Episcop. part.3. alleg.133. per tot. secundum Lugdunen. impress. vbi num. 9. resoluo Capitulum Sede vacante posse deputare visitatorem, id est, administratorem generalem Episcopatus in spiritualibus, & temporalibus, & à num. 14. quòd Capitulum Sede vacante habet etiam ius visitandi in ordine ad morum correctionem, & potest ad hoc munus particularem, vel generalem visitatorem deputare.

Intellige secundò, tunc demum Capitulum 70
Sede vacante posse Diœcesim visitare quando lapsus est annus à postrema Antistitis visitatione, nec de proximo Ecclesia est de Pastore prouidenda, in ipsa verò visitatione circa famulatum, equitatum, & alia, forma sacri Concil. Trident. sess.22. de reformat. cap.3. est præcisè obseruanda, ita sacra
Congregat. Conc. in Liman. 10. Maij 1629. Post 71
lapsum anni huiusmodi à die vltimæ visitationis per Episcopum factæ potest Capitulum visitare diœcesim tempore triennij non expectato, licèt dicatur Episcopum consueuisse visitare singulis trienniis, eadem sacr. Congregat. in Pampilonen. 3. Februarij, & 10. Decembris 1629.

Vnde priùs Rota in Pampilonen. iuris visitandi sub die 15. Martij 1624. coram R.P.D. Merlino, denegauit remissoriam clero de Guipuzcoa adsistenti impedire Capitulum ne visitaret Sede vacante ante lapsum triennij sub prætextu immemorabilis consuetudinis, quia materia est impræscriptibilis, & quia semper actus ex parte Episcopi remanet merè facultatiuus. Gratian. discept.298. num.10. & 399. num.33. Lotter. d.lib.2.q.2.num.49. & 50. Cocciu. decis.402. num.10.

Extende Capitulum Sede vacante posse visitare etiam monasteria Monialium non exempta, exempta verò minimè, vt referunt decisum Nicol. Garc. de benefic. p.5. cap.7. num.45. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.1. tit 6. de visitat. num.84. Nouar. vbi sup. num.7. Franc. Leo d.p.1. cap.10. num.8. vers. decimo. nouissimè Marcel. Vulpe d. praxi indic. cap. 44. num.11. Optimè Molin. d. disput.11. num.8. tract.5. aduertit in hac materia attendendum esse num muneri Episcopi aliquid iurisdictionis tanquam Sedis Apost. delegato in perpetuum committatur, vt ex officio Episcopis deinceps competat, atque tunc dicit eam iurisdictionem per Epiikeam transire ad Capitulum Sede vacante, nisi aliquid apponatur vnde colligatur contrarium fuisse intentum Concilij, aut summi Pont. id statuentis. Cùm ergo perpetuo ei muneri annectatur tanquam pars iurisdictionis eius muneris, idque non in bonum & tanquam priuilegium Episcopi, sed in bonum eorum, in quos ea iurisdictio exercetur, aut in bonum aliorum, & Ecclesiæ, censendum est eam partem iurisdictionis in eum transire, in quem Episcopalis reliqua iurisdictio transit, ac proinde transire in Capitulum Sede vacante. Vide infr. numer.105. & 106.

Vtrùm autem Capitulum Collegiatæ Sede Abbatiali vacante succedat in iure visitandi suo Prælato spectante, disputauit Rota *decis.* 346. *à num.* 3. *p.* 1. *recentior.* vbi post Felin. per text. *ibi in cap. his quæ, num.* 2. *de maior. & obed.* & Pauin. *de potestate Capit. Sede vacante p.* 1. *q.* 7. *vers. septima Sedes est Abbatialis*, tenet affirmatiuam partem, quamuis ius visitandi competeret Abbati ex præscriptione, vel priuilegio, cùm hoc casu visitatio non esset delegata, sed ordinaria competens Abbati nomine proprio.

72 *Septimò*, in cognoscendo de arduis causis, veluti de causis matrimonialibus, & criminalibus, quæ inter maiora computantur, vt Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. quinto quæro.* Vide *infra num.* 102.

73 *Octauò*, in condendis statutis, quæ obligent totam Diœcesim, quæque durare debeant etiam tempore Episcoporum succedentium, Pauin. *in tract. de potest. Capit. Sede vacante, part.* 1. *quæst.* 6. Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *quæst.* 187. *num.* 5. & 6. Calderin. *cons.* 2. *de constit.* Zerol. *in praxi Episc. part.* 1. *verb. Capitulum*, §. 15. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. C. conclus.* 53. *num.* 1. vbi intelligit de statutis capitulariter factis super re concernente augmentum cultus diuini, & seruata debita forma, Marcel. Vulpe *d. cap.* 44. *num.* 46. vbi intelligit in pertinentibus ad ipsum Capitulum, putà qualiter debeat congregari, vel distributiones diuidi, &c. Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. quarto quæro*, vbi etiam intelligit dummodò sint iusta & salubria; secus verò si tendant in præiudicium Ecclesiæ, vel Episcopalis mensæ, Azor. *d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *quæst.* 11. Monet. *de distribut. quotid. part.* 2. *quæst.* 13. *num.* 24. Molin. *d. tract.* 5. *disput.* 11. *num.* 7. vbi addit quòd quicunque Episcopus in eo Episcopatu succedens poterit illa reuocare, sicut & reuocare potest quæcunque alia cuiusuis alterius Episcopi sui antecessoris. Ferentil. *ad decis. Buratti* 758. *à num.* 1. & ideò non poterit statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur, vt resolui *de officio & potest. Episcopi, part.* 3. *allegat.* 87. *num.* 14.

74 Circa quotidianas autem distributiones nihil potest statuere etiam Sede plena sine Episcopo, Monet. *de distrib. quotid. part.* 2. *quæst.* 15. *num.* 26. *in vlt.*
75 *edit.* Ego ipse *dict. part.* 3. *allegat.* 53. *num.* 139. nec potest habere pro præsentibus Dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia resederunt, & Fidei professionem nondum emiserunt, vt censuit sacra Congregat. teste Nicol. Garcia *de benef. part.* 3. *num.* 32. quem refero ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 61. *num.* 14. Intellige principalem resolutionem de potestate Capituli in condendis statutis, quæ obligent totam Diœcesim, vt præcedat solùm in Capitulo Sede vacante; nam Sede plena nullatenus poterit statuere his verbis, quæ tangunt statum generalem Ecclesiæ, vel iura Episcopi sine consensu illius, ita gloss. *verb. constitutum, vers. quia sine consensu, & in cap. cum omnes, de constit.* vbi Innocent. *num.* 1. Abb. *num.* 45. Butr. *num.* 45. Felin. *num.* 9. Beroi. *num.* 36. & 46. Benedict. Capra *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *de Episcopis, & cleric. n.* 24. *pag.* 154. Rot. *decis.* 21. apud Farin. *p.* 2. *recent.* & diximus *sup. num.* 15. *cum seqq.*

76 *Nonò*, in exequendis vltimis defunctorum voluntatibus, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis, vt per Franc. *in cap.* 1. *col.* 4. *de maior. & obedient. lib.* 6. Molin. *d. tract.* 5. *disput.* 11. *num.* 5. *in fine.* Couar. *in cap. Ioannes, n.* 2. *de testament.* Pauin. *p.* 2. *q.* 7. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 39. *quæst.* 6. Quarant. *de verb. Capitulum Sede vacante, vers. septimo quæro*, Zerol. *in praxi Episc. part.* 2. *verb. Capitulum*, §. 6. quos refero ego ipse *dict. part.* 3. *allegat.* 82. *num.* 51. addo Nouar. *dict. tit. de Capitulo Sede vac. num.* 5. Nam in executione testamentorum iure speciali Episcopo competente non succedit Capitulum Sede vacante, vt tenent Pauin. *in tract. de potest. Cap. Sede vacante p.* 2. *q.* 7. *vers. respondeo*, Azeued. *cons.* 11. *num.* 9.

Decimò, in compellendis Religiosis piarum 77
voluntatum exequutoribus ad reddendas administrationis rationes, vt per Pauin. *de potest. Capituli Sede vac. part.* 2. *q.* 7. *num.* 6. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 39. *sub q.* 6. quos refero ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 82. *num.* 35.

Vndecimò, in exigenda ratione ab administra- 78
toribus piorum locorum, vt per Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, vers. septimo*, Zerol. *in praxi Episc. p.* 2. *verb. Capitulum*, §. 9. quos refero ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 75. *num.* 61.

Duodecimò, in constituendo Vicarium gene- 79
ralem in spiritualibus, & temporalibus, vt per Bonacos. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 13. *pag.* 183. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 10. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Capitulum*, §. 3. Azor. *dict. cap.* 37. *q.* 18. Nouar. *d. tit. de Capitulo num.* 14. Quomodo autem hodie Capitulum Sede vacante debet Vicarium constituere, & qualem, & intra quod tempus, dixi supra ex *num* 28. *cum seqq.*

Decimotertiò, in deponendo, & interdicendo, 80
cap. his qui, in fine, de maiorit. & obed. cap. vnic. eod. tit. lib. 6. Rebuff. *in pract. benef. tit. de deuolut. num.* 63. refert, & sequitur Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 181. *num.* 7. Pauin. *p.* 2. *q.* 6. Molin. *d. tract. disp.* 1. *num.* 6. *vers. potest similiter.*

Decimoquartò, in quibuscunque casibus potest 81
Capitulum, Sede vacante, & loco illius Vicarius, seu Prouisor illius, dispensare, in quibus Episcopus dispensare poterat ratione Episcopalis iurisdictionis, vt in votis, in petitione debiti, & vt illegitimus minores Ordines suscipere possit, & obtinere beneficium aliquod simplex, iuxta *cap.* 1. *de filijs Presbyt. lib.* 6. nullibi enim Capitulo hanc iurisdictionem competimus esse denegatam. Et cùm sæpè expediens ac necessarium sit cum subditis dispensare in multis, vt ex se est notissimum, vt colligitur ex *cap. Domino sancto*, iuncta gloss. *ibi, verb. necesse*, & ex *cap. vt constituerentur*, 50. *dist.* non sufficienter esset prouisum diœcesibus si iurisdictio Episcopi sine dispensandi iurisdictione ad Capitulum Sede vacante deuolueretur: ita Molin. *d. tract.* 5. *disput.* 11. *num.* 5. & in dispensationibus illegitimorum ad beneficium simplex, Nauar. *cons.* 28. *sub tit. de tempor. Ordin.* Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. Secundo quæro*, Zerol. *in praxi Episc. p.* 2. *verb. Capitulum*, §. 3. citati per me *de officio Episcopi, allegat.* 45. *num.* 25.

Decimoquintò, in dispensando & absoluendo 82
vigore Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. nam licèt illa facultas competat Episcopo iure speciali, tamen competit ei iure communi, & iurisdictione ordinaria illi tributa, ita resoluunt Henriq. *in sum. lib.* 6. *cap.* 16. §. 1. & *lib.* 14. *cap.* 2. §. 1. Ludou. Beja *respons. casuum conscient. p.* 4. *casu* 37. *vers. tandem nullus.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 61. *artic.* 9. Cened. *ad Sextum collect.* 4. *num.* 3. Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. disput.* 30. *sect.* 2. *num.* 4. Sayr. *in florib. decis. sub tit. de temporib. ordin. dec.* . 31. *in*

claui

claui Regia, *lib.6. cap.11. num.84.* Aloys. Ricc. *in collect. decis.p.3. collect.721. vers. tertiò dubitatur, & in praxi rerum fori Eccles. decis.533. in 1. edit.* aliàs *resolut. 446. in 2. edit. & in praxi aurea resolut.118. num.5.* Piasec. *in praxi Episc. part.2. cap.1. num.16. pag.106.* Sanch. *de Matrimon. lib.8. disp.2. num.10.* Nicol. Garc. *de benef. part.5. cap.7. num.41. & p.7. cap.11. num.21.* Sacr. Congreg. Concil. *sub die 22. Ianuar.1602.* quicquid dicant Mari. Alter. *de censur. tom.2. disp.8. de suspens. cap.3. vers. ex eodem*, Bonac. *de censur. disput.7. quæst.5. puncto 1.* Nouar. *dict. loco num. 13.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap.44. num.9.*

83 *Decimosextò*, in exigendo charitatiuum subsidium, vt per Bellencin. *de charitatiuo subsid. q.7.* Azor. *d. part.2. lib.9. cap.14. q.5. vers. item collegium*, Nouar. *vbi suprà num.5. in fin.* me ipsum *d. part.3.*
84 *allegat.67. num.13.* Quamuis Capitulum nequeat statutum concedere, quo tale subsidium in futurum ex parte minuatur, secundùm Bellencin. *d. tract. q.45.* Azor. *d. lib.9. cap.15. q.7. vers. item Canonicum.*

85 *Decimoseptimò*, in cognoscendo de causis in prima instantia vigore Conc. Trid. *sess.4. de reformat. cap.20.* quia succedit Episcopo in omnibus, quæ sunt iurisdictionis etiam voluntariæ, ita Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.130.* Ego ipse *d. p.3. allegat.81. num.6.* Nouar. *d. loc. num.7.*

86 *Decimooctauo*, in assistendo Matrimonio celebrando, & alij Sacerdoti assistendi licentiam concedendo, iuxta formam Concil. Trident. *sess.24. de reform. Matrim. cap.1.* Ita Sanch. *de Matrim. lib.3. disp.28. num.5.* Gutier. *eod. tract. cap.66. num.9.* Coninck *de Sacram. & censur. tom.2. disp.27. num.17.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.2. alleg.32. num.123.*

87 *Decimononò*, in concedenda facultate, seu licentia, quam dare posset Episcopus, vt per Azor. *d. p.2. lib.7. cap.5. q.3.* Nouar. *d. tit. de Capit. Sede vac. num. 4.* Veluti in licentia præstanda clericis curam animarum habentibus ad studium ire volentibus, Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. Capitu-*
88 *lum, §.2.* quamuis id hodie post Concil. Trident. Episcopus efficere nequeat, vt suo loco diximus. Et in danda licentia ædificandi Ecclesiam vt acquiratur ius patronatus, Lambertin. *de iure patron. lib.1. p.1. q.5. art.9.* Pauin. *de potest. Cap. Sede vac. p.5. q.2. num.5.* Nicol. Garc. *de benef. p.5. cap.9. n.79.* Ego ipse *d. p.3. alleg.70. num.32.*

89 Et in concedenda licentia extero Episcopo exercendi Pontificalia in Ecclesia vacante, secundùm Henriq. *in sum. lib.10. cap.22.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, vers. vndecimo quæro*, Nicol.
90 Garc. *d. p.5. cap.7. num.93. vers. quinta.* Et in concedenda licentia vt nouitij disponant de bonis temporalibus, Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib.7. cap.5. num. 68.* Ego ipse *d. part.3. allegat.99. num.5.*

91 *Vigesimò*, in concedendis Indulgentiis, cùm illæ potius iurisdictionem, quàm Ordinem concernere videantur, ita Doctores *in cap. accedentibus, de excess. Prælat.* Panorm. *in cap. cum olim, in fine, de maior. & obed.* Syluest. *verb. Capitulum, in calce, num.5.* Pauin. *p.1. princ. q.4.* Henriq. *in sum. lib.7. cap.31. §.1.* Nau. *§. in Leuitico, monit.31. num.6. & 7.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap.44. num.22.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacant. vers. duodecimo quæro*, Zerol. *in praxi Episc. part.1. verb. Indulgentia, §.2.* Iul. Lauor. *de Iubileo, & Indulg. part.2. à num.52.* Ego ipse *d. p.3. alleg.88. num.21.*

Vigesimoprimò, in œconomis præficiendis, *cap. cum vos, 4. de offic. Ordinar.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tractat. 3. num. 241.* Molin. *de Iustit. tract.5. disp.11. num.11. vers. licet.* 92

Vigesimosecundò, in cognoscendis, & assignandis congruis portionibus, vt Rebuff. *in tract. congruæ portionis, num.57.* 93

Vigesimotertiò, in commendando Ecclesias siue beneficia ad tempus, secundùm Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num.77. & 80. & in tract. nominat. quæst.8. num.30.* Azor. *d. p.2. lib.3. cap.38. q.8.* Molin. *de Iustit. tract.3. disput.11. num.11. vers. licet*, vbi ait quòd quamuis ad Capitulum Sede vacante non pertineat conferre beneficia, quæ conferre ad Episcopum attinebat; ad Capitulum tamen tunc pertinet illa commendare prouidendo de idoneo œconomo, qui illa administret, assignato ei congruo stipendio, donec beneficia illa ab eo conferantur, ad quem collatio eorum spectat: subditque siue beneficium Ecclesiasticum, quod iurispatronatus non sit, tempore Sedis vacantis in mense Summi Pontificis reformatum, vel affectum vacet, siue in mense Episcopi, omnia in Concil. Trid. *sess.24. de reform. cap.18.* præscripta peragere Capitulum Sede vacante vsque ad electionem dignioris inclusiuè, non secus atque illa perageret Episcopus, collationem verò eorum omnium beneficiorum remittere Summo Pont. at circa beneficia etiam curata, quæ iurispatronatus sunt, ea omnia peragere idem Capitulum Sede vacante, quæ ibi præscribuntur, vt Episcopus efficiat, & quæ Episcopus peragere si Sedes non vacaret. 94

Vigesimoquartò, in admittendis siue instituendis, vel confirmandis præsentatis clericis à patronis, *cap.1. de instit. in 6.* Rebuff. *d. tract. de deuolut. à num.68.* Azor. *d. part.2. lib.3. cap.38. q.2.* Nicol. Garc. *d. p.5. cap.7. num.54.* latè Lotter. *de re benef. lib.2. q.2. num.13. cum seq.* Ego ipse *d. p.3. allegat.72. num.183.* Azeued. *cons.9. num.10.* vbi *num.13.* subdit ex Rebuffo quòd Capitulum Sede vacante poterit facere collationes nominatis faciendas, quia necessariæ sunt. 95

Vigesimoquintò, in recipiendis resignationibus beneficiorum, non solùm spectantium ad collationem Episcopi & Capituli, sed etiã in spectantibus ad collationem Episcopi solius, vt per Sbroz. *de offic. Vicar. lib.2. q.71. n.13. & q.130. n.3.* Flamin. Paris. *de resignat. beneficior. lib. 7. q. 23. à num. 20.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, q.9. prope fin. vers. quartò limita*, Zerol. *part.2. verb. Capitulum, §.7.* Nicol. Garc. *de benefic. part.11. cap.3. num.256.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.243.* meipsum *dict. part.3. allegat.69. num.8.* Nouar. *d. tit. de Capit. Sede vac. num.3.* Non tamen poterit Capitulum beneficia sic resignata conferre, iuxta ea quæ dixi infrà *num. 109. cum seqq.* Non autem poterit præbendarum, & beneficiorum, quæ eo tempore vacare contigerit, collationem facere merè voluntariam, secus de necessariis, & debitis, quæ magis confirmationes, vel institutiones dicuntur, Nicol. Garc. *d. cap.7. num.54. & 55.* latè Solorzan. *d. lib.3. cap.13. num.32. & 33.* 96

Vigesimosextò, in præstanda auctoritate permutationibus beneficiorum spectantium ad collationem Episcopi, & Capituli communiter, vel tertij, vt per gloss. *verb. conferantur, in Clem.1. de rerum perm.* Gambar. *in cap. vnic. de rerum permut. num.114.* Bellacomb. *tom.1. commun. opin. lib.1. tit.9. num.11. pag.183.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vac.* 97

vac.q.9.vers.quæ concl. in med. Azot. *d.part.2.lib.7.
cap.29.q.4.* Nicol. Garc. *de benef. part.11.cap.4. ex
num.75.* Bonac. *de simon. q.4. §.12. num.7. vers.alij
verò.* Non potest tamen admittere permutatio-
nes beneficiorum spectantium ad collationem
solius Episcopi, Pute, *decis. 320. lib.2. in correctu,*
Aloys.Ricc.*in collect.decis.p.6.collect.2487.vers.vn-
decimo.*

98 *Vigesimoseptimo*, in vnionibus ex causa facien-
dis, dummodò per eas iurisdictioni Episcopali
nihil detrahatur, ita docent Imol. *in Clement. 1.
num.31. de statu monach.* & *ibi* Cardin. *in §. ad hæc
num.4.q.6.*Bonifac.*eodem §.num.19.* Marian.Socin.
sen.*in cap. sicut vnire, artic.3. num.40.quæst.6. de ex-
cess. Prælat.* Perus. *de vnion. cap.5. num.26.* Rebuff.
*in praxi benefic. tit.de vnionib. num.36. & dict.tit.de
deuolut. num. 100.* Hoied. *de incompatib. benef. p.2.
cap.3.num.7. vers.similiter Capitulum,* Quatant.*dict.
verb.Capitulum Sede vacant.quæst.9.vers.quæ conclu-
sio,* Zerol.*in praxi Episcop. part.1. verb. vnic. §.11.
& part.2.verb.Capitulum, §.4.* Azot.*d.part.2. lib.6.
cap. 28 .quæs. 9.* & sibi contrarius *lib. 3. cap. 38.
quæs.9.*Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.2. lib.7.cap.
29.num.155* Nicol.Garc.*de benefic. part.12.cap.2.
99 num. 67.* vbi *num. 68.* refert per sacram Con-
gregationem Concilij decisum *Capitulum Sede
vacante non posse supprimere quodcunque beneficium,
& sibi vnire, sicut Sede plena non potest consentire
vnioni faciendæ ipsi Capitulo directè, & princi-
paliter.*

100 *Vigesimooctauò*, in approbandis & exponendis
Confessoribus per Vicarium à se electum, cum
hic actus approbandi non sit actus formaliter
Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictio-
nis ordinariæ, ita Suar. *tom.4 de Pœnit. disput.28.
sect.5 num.5.* Henriq. *in sum.lib.3. de Pœnit. cap.6.
in princip.* Façundez *in quinque Ecclesiæ præcepta,
præc.2.lib.7.cap.2.num.54.*

101 *Vigesimonono*, in commutando vltimas volun-
tates in casibus, in quibus de iure communi pos-
set Episcopus, vt docent Marc.Anton.Cuch.*instit.
maior.lib.2.tit 9. num.82.* Monet. *de commut.vltim.
volunt.cap.5.num.427.cum seqq.*

102 *Trigesimo*, in cognoscendis causis matrimo-
nialibus, vt probatur *in cap. veniens, de eo qui
duxit in matrim.* docent Panin. *de officio, & potest.
Capituli Sede vacant quæst. 5.* Couar. *de sponsalib.
part.2.cap.8. §.12. num.1.* Quaranta *d.verb. Capi-
tulum Sede vacante, q.5.* vbi ait Concil. Trident.
*sess.24. de reform. cap.20 vers. ad hæc causæ Matri-
moniales*, disponere quòd causæ matrimoniales
relinquantur examini, & iurisdictioni Episco-
pi tantùm, vt excluderentur alij Prælati infe-
riores, at Capitulum in hoc casu non dicitur in-
ferior Episcopo, sed par. Quod quidem intelli-
gere oportet in causa matrimoniali ex ordinaria
iurisdictione, non ita si delegata commissa Epi-
scopo, aut eius Vicario per hæc verba, *Dilecto
filio Vicario fratris nostri Episcopi*, vt optime distin-
guit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. de-
cis.245.in 1. edit.* aliàs *resolut.215. vers.sed quicquid,
in 2. edit.*

Trigesimoprimò, de delictis extra visitationem
contra certas personas inquirere potest per doctri-
nam Bonifac. *in Clement.1. num.1[illegible]7. de hæret.* Fe-
deric. de Senis *cons. 16. num. 1. in fine*, vbi dicit
quòd in puniendis criminibus & excessibus, &
reformandis moribus Capitulum id potest Sede
vacante, quod potest Episcopus, Rot. *decis. 166.
num. 2. p. 1, recentissim.* non tamen poterit facere
alium carcerem suum proprium pro his mal[illegible]
ctoribus punien[illegible]s. Molin. *dict.tract.5. [illegible] put.1[illegible]
num 1[illegible]. in fine.*

Trigesimosecundò. Cùm syndicare sit act[illegible]s iu-
risdictionis, Paris de Puteo *tract. de syndicatu, rub.
de officio syndicatus, §. Iudices ad syndicatum, num.9.*
& in illo procedatur tam ex officio, quàm ad in-
stantiam partis, vt per eundem *d.rub. §. proceditur
autem*, eo ipso quòd Capitulum succedit Episcopo
in iurisdictionalibus, & potest de delictis in ge-
nere, & in specie inquirere, vt suprà firmatum
est, sequitur quòd hoc etiam munus syndicandi
possit exercere, ita Rota *dict.deci.166. num.3.* vbi
num.4. cum seqq. respondet contrariis.

Trigesimotertiò, in faciendis gratiis & remit-
tendis pœnis condemnatis per Episcopum præ-
mortuum, vt ex Aloys.Ricc.resoluit Marcel.Vulpe
d.cap.44.num.26.

Trigesimoquartò, in remittendis interstitiis or-
dinandis, & super eis dispensando sicut Episco-
pus virtute Concilij *sess.23. de reformat. cap.11.* sic
censuit S. Congr. eiusdem Concilij, teste Marcel.
Vulpe *d.cap.44.num.27.*

Vtrùm autem tota hæc Capituli auctoritas 103
etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum,
transeat in Vicarium? Simpliciter affirmant Gu-
tier. *canon. lib.1.cap.11.num.10. vers. id quod hodie,*
Marc.Anton.Genuens.*in pract. Archiepisc. Neapol.
cap.86.num.5.* Molin.*de Iustit.tract.5.disput.11.n.4.*
Nicol.Garc.*de benef. p.5.cap.[illegible], num.28.* sed horum
opinionem non bene firmari censuit Rot.*in Mau-
rianen. pensionis 25. Iunij 1626.* coram R.P.D.meo
Pirouano, *in fine.*

Prædicta autem regula generalis, quòd Capi- 104
tulum Sede vacante possit omnia facere, quæ sunt
iurisdictionis, nisi expressè prohibita reperian-
tur, intelligenda venit vt procedat in iis, quæ
competunt Episcopo iure proprio, non autem
alieno; hoc est, iurisdictione ordinaria, non au-
tem delegata, iuxta ea, quæ per text. *in cap.pasto-
ralis, §.præterea, de offic.Ordin.* resoluunt glos. *verb.
Capituli in Clemen.1. de hæretic.* Federic. de Senis
cons.30.vol.1. Marant. *in pract.dist.5.num 66.* Abb.
in d.cap.cùm olim, sub num.2.colum.3. in med. Pauin.
dict.tract. de potest. Sede vacante, part.1. princ.q.1[illegible].
Azeued. *ad Curiam Pisanam lib. 1. cap. 8. num. 12.
& cons.11.num.7.* Sbroz.*de officio Vicarij, lib 1.q.16.
num.1. & lib.2.q.135.num.4.* Quarant.*d.verb.Capi-
tulum Sede vacante, in princ. vers & primò vt intel
ligatur,* D.Barbos.*in l.quia tale, num.1. ff. soluto ma-
trimon.* Azor.*d.p.2.lib.3.cap.39 q.4.* Cardin. Tusch.
tom.1.litt.C.concl.56.sub n.5. Molin.*de Iustit.tom.6.
tract.5. disp.11.sub num.8. & 9.* Filliuc.*quæst moral.
tom.3.tract.41.cap.2.num.40.* Aloys. Ricc. *in deci[illegible].
Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 38. alias 44. num.3.*
Brunor. à Sole *in locis commun. verb. Capitulum 1.*
Rota *decis. 346. num.4. p.1. recentior.* idem Aloys.
Ricc. *part. 6. collect.2487. vers. decimo,* Grilenzon.
cons.119.num.6. Marc. Anton.Genuens. *in practic.
Archiepisc. Neapol.cap.87.num.30.* nouissime Car-
lin.*controu.forens.lib.[illegible].cap.46.num.15,* Nicol. Garc.
d. p.5. cap.[illegible]. num.42. vbi *num.43.* ampliat etiamsi
post præsentationem mandati fuisset mortuus
Episcopus, & *num.44.* pariter ampliat etiamsi de-
legatio fiat à Canone, Franc. Leo *in thesauro fori
Eccles. p.1[illegible] cap.10. num. 8. vers. quarto fallit*, idem
Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.118. per tot.* Ego
ipse *d.p.3 allegat.92. num.17.* Et amplius pr[illegible]cedit
etiamsi Episcopus apposuerit manus ante obitum,
per *cap.quoniam Abbas, de offic. delegati*, Marches.
de

de commiſſion. ſuper commiſſione appellationum extra Romanam Curiam, p.1. cap.6. num.32. Ex quibus ducta eſt ſacra Rota Romana elapſis annis ad validam iudicandam impetrationem quandam beneficiorum certo modo factam à quodam Hiſpano, eo quia illa minus iuſte poſſidebat alter adhuc Hiſpanus, & illegitimè natus, quia obtinuerat diſpenſationem illegitimatis à Vicario Capituli Sede vacante ſuffulto delegatione Apoſt. vigore Breuis expediri cum clauſ. Officiali, &c. ſolita apponi in Breuibus directis ad partes Hiſpaniarum, vbi dicitur Officialis, qui in Italia appellatur *Vicarius*, ex notaris per Bellam. *deciſ. 5. de offic. Vicar. & add ad deciſ.2.eod.tit. in nouis*, refero ego ipſe *d.p.3.alleg.84.num 4.*

105 Limitanda tamen videtur prædicta reſolutio ne procedat reſpectu exemptorum, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectorum, hos etenim Capitulum Sede vacante non videtur poſſe ita viſitare per ſe, vel per alium, nam licèt hæc eorum viſitatio incumberet Epiſcopo, ſi viueret, iuxta text *in Clem. Attendentes, in princ. verſ. hoc igitur, de ſtatu monach.* Concil. Trident. *ſeſſ.25. de Regularibus, cap.9.* tamen quia Epiſcopus viuus taliter exemptos viſitare non poterat iure ordinario, ſed ſolùm iure delegationis Apoſtol. vt conſtat ex eodem decreto, & ex *d. Clemem. Attendentes, verſ. hoc igitur*; ergo Capitulum Sede vacante non poterit taliter exemptos viſitare, vt docent Abb. *in dict. cap. cùm olim, ſub num.2. col.3. in med.* Pauin. *dict. p.1. princip. q.7.*
106 *num. 2.* Hinc etiam non poteſt Capitulum Sede vacante viſitare monaſteria exempta Monialium, quæ viſitat Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, ſecundùm Nicol. Garc. *d. cap.7. num.45.* Axor. *d.p.2. lib.3. cap.37. q.15. & cap. 40. q.8.* & alios plures, quos refero *d. part.3. alleg.73. num.25.* Vide tamen quæ dixi ſuprà hoc *cap. num.73.*

107 Ego verò in hac re diſtinguendum duxi cum Molin. *de Iuſtit. tom.6. tract.5. diſput.11. num.8. & 9.* inter caſum, in quo aliquid iuriſdictionis in perpetuum committitur muneri Epiſcopali ex delegatione Sedis Apoſtolicæ, vt ex officio deinceps competat Epiſcopis, & inter caſum in quo id Epiſcopo, ſub nomine dignitatis, & conſequenter etiam eius ſucceſſori à Summo Pontifice delegato ad aliquam peculiarem tantùm cauſam, vel negotium, iuxta text. *in cap. quoniam Abbas, de offic. delegat.* Etenim in hoc vltimo caſu iuriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante, & ita procedit limitatio communis Doctorum, de qua *ſuprà*. At in primo caſu non procedit eadem limitatio, ſed potius reſoluendum Capitulum in dubio ſuccedere etiam in huiuſmodi iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, niſi aliud aliunde legitimè colligatur ex mente delegantis. Ratio eſt, quia ſuppoſita perpetuitate huius delegationis, per quam id, de quo actum fuerit, annectitur in perpetuum Epiſcopali muneri, non quidem principaliter in bonum Epiſcopi, nec tanquam eius priuilegium, ſed in bonum eorum, in quos ea iuriſdictio taliter delegata exercetur, vel aliorum, & Eccleſiæ, conſequitur eandem iuriſdictionem cenſendam eſſe vt acceſſorium, imò vt partem totius iuriſdictionis Epiſcopalis in communi, ac proinde vt talem tranſituram in Capitulum, in quo Sede vacante tranſit per viam regulæ tota Epiſcopalis iuriſdictio, vt ſano cum iudicio aduertit Molin. *ſub d.n.8.* Cùm ergo hoc ita habeat in iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, iam infertur prædictam limitationem veram non eſſe in terminis, *d. Clem. Attendentes, verſ. hoc igitur*, & Conc. Trident. *d. cap.9.* & ſimilium, cùm conſtet iuriſdictionem delegatam, de qua in his iuribus, commiſſam eſſe in perpetuum Epiſcopali muneri, ac proinde quòd in ea ſucceder etiam Capitulum Sede vacante, ſicque poterit eius virtute viſitare in ſpiritualibus prædictas Moniales taliter exemptas iuxta modò reſoluta, quòd magis confirmatur ex eo, quia, vt benè aduertit Molin. *ſub d.n.8. ante fin.* credendum non eſt, nec id eſſe conſentaneum rationi quòd intenderet Concil. Trident. & Clemens V. *dictis locis*, vt toto tempore Sedis quoquomodo vacantis monaſteria Monialium ſic exempta, & ſoli Summo Pontif. immediatè ſubiecta, & eorum Moniales deſtituantur viſitatione, & quolibet alio regimine ſpirituali, quod ab eodem Clem. V. & Concil. Trident. tantopere *dictis locis*, intenditur, & procuratur.

Prædicta regula, de qua ſuprà, non procedit 108
in iuriſdictione, quæ competeret Epiſcopo iure aliquo ſpeciali, ſeu accidentali, ſecundùm Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.1 q.61. art.9.* Cened. *ad Sextum, collect.4. num.6.* D. Barboſa *in l. quia tale, num.1. ff ſoluto matrim.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, verſ. ſubſequenter*, Nicol. Garcia *dict. part.5. cap.7. num.39.* latè Axeued. *conſ.11. num.3.* vbi quòd Capitulum Sede vacante non ſuccedit in iis, quæ ex ſpeciali prouiſione, & diſpoſitione Epiſcopo, & eius Prouiſori competunt iure accidentali, etiamſi eſſent de iis, quæ iuriſdictionis ſunt, licèt Epiſcopo ſuccedat Capitulum in iis, quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ, ex dictis ſuprà hoc eodem cap. *n.61.* & hinc ſubdit idem Azeued. *vbi ſupra num.4.* quòd Capitulo Sede vacante non competit poteſtas creandi Doctores, vel Licentiatos, ſi Epiſcopo de iure ſpeciali ius eos creandi competeret, & *num.5.* quòd in mandatis Epiſcopo non ſuccedit Capitulum Sede vacante. Marcel. Vulpe *d. cap.44. num.12.* Vnde inferunt Doctores Capitulum Sede vacante non ſuccedere Epiſcopo in caſibus infraſcriptis.

Primò igitur inferunt Capitulum Sede vacante 109
non poſſe beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi conferre, *cap.1. ne Sede vacante, cap. quanto, & cap. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. Capit.* gloſſ. *in d. cap. his quæ, de maior. & obedient.* Selu. *de benefic. part. 2. quæſt. 11.* Corraſ. *in paraphraſi benefic. part.2. cap.7. num.1. & 2.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num.70. 71. 88. & 90.* Axeued. *conſ. 9. ex num. 1.* Pauin. *de poteſt. Capit. Sede vacante part. 2. princ. quæſt. 1.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.7. quæſt.23. num.19.* vbi extendit ad beneficia, quæ vacant per renunciationem, Molin. *de Iuſtit. tom.6. tract.5. diſp.9. num.11.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccleſ. cap.44. num.5.* Piaſec. *in praxi Epiſcop part.2. cap.1. num.16. in fine*, Cardoſ. *dict. verb. Capitulum, num.8.* Menoch. *conſ.190. num 4.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.1 cap.10. num.8. verſ. tertiò fallit.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1. verb Capitulum, §.5.* Molin. *de Iuſtit. tract.5. diſput.11. num.11.* Gonzal. *ad regul.8. Cancell. §.4. proœm. num.35.* & gloſſ.9 § 1. *num.77.* vbi de beneficiis patrimonialibus, Azor. *d. part.2. lib.3. cap.38. quæſ.1.* Vincent. Fillinc. *quæſt. moral. tom.3. tract.41. cap.2. num 42.* Nouar. *citato loco, n.38.* Ego ipſe *d. part. allegat.72. num.182.* Nicol. Garc. *dict. part.5. cap.7. num.51.* vbi *num.52.* extendit ad præſentationem, ſeu electionem ſpectantem ad Epiſcopum, Rot. *in Abulen. Parochialis 22. Iunij*

Iunij

rij 1594. coram Cardin. Blanchetto, vbi extendit ad beneficia etiam Parochialia, latè Quarant. dict. verb. Capitulum Sede vacante. vers. nonò quæro, vbi refert hoc ipsum iure nouissimo cautum esse per Constit. fel. mem. Pij V. incip. Sanctissimus in Christo Pater, per quam omnia beneficia Episcopali Sede vacante quomodolibet vacantia ad eorumdem Episcoporum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositioné quomodolibet pertinentia ipsi Pontifici reseruantur, & quamuis asserat Garc. d.p. 5. cap. 1. num. 234. constitutionem illam expirasse cum suo conditore, tamen idem hodie dispositum reperitur per reg. 3. Cancellariæ. Ratio autem huius resolutionis est, quia collatio est fructus beneficij, secundùm gloss. in cap. cùm olim, de maior. & obed. fructus autem futuro successori reseruantur, cap. quia sæpè, de elect. in 6. Clement. statutum, eod. tit. cap. cùm vos, de offic. Ordin. cap. fin. eod. tit. lib. 6. tum quia collatio est donatio, cap. fin. de offic. Vicar. lib. 6. cap. si tibi absenti, de præbend. eod. lib. vtitur quippe liberalitate Prælatus in conferendo, cui vult, c. relatum, vbi glos. de præbend. c. post electionem, in princ. de concess. præbend. donare autem prohibetur iis, cui libera bonorum administratio non conceditur, l. contra §. si filij, ff. de pactis, l. filius §. 1. ff. de donat. Et ideo Capitulum Sede vacante conferre non potest.

110 Quod quidem adeò verum est, vt procedat etiamsi collatio spectaret ad Episcopum cum consensu, vel consilio Capituli, quia adhuc Capitulum Sede vacante non potest huiusmodi beneficia conferre, vt probatur in c. vnic. §. cùm verò, ne Sede vacante, lib. 6. in quo habetur, quando ad Episcopum spectat collatio beneficij cum consilio, aut consensu Capituli, defuncto Episcopo, aut suspenso, ita tamen vt Episcopus non sit in mora in petenda relaxatione talis suspensionis, quasi per eam tanti temporis moram deuolutum fuerit ius conferendi id beneficium ad Capitulum, etiamsi Sedes non vacaret. tunc collationem eius beneficij non pertinere ad Capitulum si contingat tunc Sedem vacare, sed pertinere ad Summum Pontif. ex quo text. colligitur consilium, aut consensum attinentem ad Capitulum non efficere prouisionem beneficij communem Capitulo cum Episcopo, quasi ratione eius communionis prouisio talis beneficij pertineat ad Capitulum Sede vacante. Ita Pauin. d. tract. part. 2. q. 1. in princ. Nauar. cons. 20. num. vlt. de præbend. Azeued. cons. 9. num 5. Molin. d. tract. 5. disput. 11. num. 9. & 13. vers. in eodem.

Quando verò prouisio beneficij simul pertinet ad Episcopum, & Capitulum, vt prouisio Canonicatuum, qui in Regnis Castellæ & Legionis vocantur Magistrales, Doctorales, & Theologales, & per concursum prouidentur suffragiis Capituli & Episcopi, vt suprà dictum est, cap. 27. num. 62. item & Pœnitentiarij Canonicatus ac Præbendæ, quæ simili modo in eisdem Regnis prouideatur iuxta formam constitutionis Gregorij XV. de qua suprà cap. 26. num. 24. tunc Capitulum Sede vacante confert huiusmodi beneficia. Ita habetur in cap. 1. in princ. ne Sede vacante lib. 6. Nau. d. cons. 20. de præbend. Molin. d. tract. 5. disp. 11. num. 13. in princip.

Vtrùm autem ad Capitulum Sede vacante pertineat conferre beneficia, quæ conferre pertinebat ad Episcopum ratione suæ Dignitatis, quando tamen ad Episcopum deuoluuntur ob negligentiam, vel delictum inferioris? Illa conferre spectare ad Capitulum Sede vacante, tenent Læl. Zech. de benefic. & pension. cap. 5. num. 5. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, §. 5. & part. 2. eod. verb. §. 10. Molin. d. tract. 5. disput. 11. num. 12. quoniam ea deuolutio tunc, idque ius pertinet ad iurisdictionem Episcopalem ratione vtilis administrationis suæ diœcesis in bonum & fauorem non Episcopi, sed beneficiorum, ac animarum, in eiusmodi autem iurisdictione succedit Capitulum Sede vacante.

Verùm contrarium, immo Capitulum Sede vacante non succedere in collatione huiusmodi beneficiorum pertinentium iure deuoluto ad Episcopum ob negligentiam, vel culpam inferiorum Prælatorum, non conferentium, vel malè conferentium, tenent Abb. in d. cap. cùm olim, n. 3. vers. sed circa, de maiorit. & obedient. & ibi Felin. in fine, Pauin. part. 2. quæst. 2. num. 10. Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 93. Nicol. Garc. part. 5. cap. 7. num. 53. vbi num. 54. intelligit in collatione libera, non verò in confirmatione, & institutione, quæ sunt necessariæ, & debitæ, Quarant. d. verb. Capitulum Sede vacante vers. nonò quæro, ampl. 3. nam in iis, quæ sunt necessaria, lex indulget Capitulo, vt ministret, cap. 1. de instit. in 6. Azeued. cons. 9. n. 8. vbi à num. 15. resoluit, ex eo quòd conferre Capitulum non possit, ne diutiùs vacet Ecclesia Parochialis deficiente Prælato Episcopatus, ob hanc necessitatem licere Capitulo Sede vacante tales Ecclesias commendare etiam vltra sex menses, donec fuerit prouisum de pastore.

Secundò, infertur non posse Capitulum Sede vacante confirmare donationem iurispatronatus, quia tunc necessariò interuenire debet Episcopi consensus, vt per Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 303. num. 10. cum seqq. quem refero d. part. 3. allegat. 71. num. 24. 111

Tertiò, infertur in suppressione Præbendarum, aut Portionum vigore Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 15. quam minimè facere licere Capitulo Sede vacante, resoluunt Monet. de distribut. quotid. q. 1. cap. 5. n. 29. & de commut. vlt. vol. cap. 12. num. 117. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 38. q. 9. in med. Ego ipse d. tract. de officio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 67. num. 3. Vide suprà cap. 3. num. 23. 112

Quod verò ad potestatem Ordinis pertinet, succedit Capitulum Sede vacante in ius exercendi Pontificalia, vt Ordines conferendi, Chrisma conficiendi, consecrandi Basilicas, & huiusmodi, sed hæc quidem non Canonici ipsi per se, sed per Vicarios Episcopos faciunt, gloss. in d. cap. his quæ, & in cap. si Episcopus, de suppl. negl. Prælator. lib. 6. cùm Pontificalia huiusmodi nonnisi à consecratis Episcopis valeant exerceri, vt in tract. de officio, & potest. Episc. ostendimus. 113

Et sicut Episcopo conuenit litteras dimissorias sibi subditis concedere vt ab aliis Episcopis Ordines suscipere possint, sic Capitulum Sede vacante potest Clericis suæ diœcesis dimissorias litteras huiusmodi dare, vt ab alio Episcopo ordinentur, sicut probat Bonifac. VIII. in cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. Sed per decretum Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10. sess. 23. etiam de reform. cap. 10. potestas huiusmodi limitatur, vt scilicet non valeat Capitulum Sede vacante infra annum à morte Episcopi, seu alterius vacationis dare licentiam ordinandi proprios clericos extra diœcesim, dimissorias concedendo, 114

nisi

nisi beneficij suscepti, vel recipiendi occasione arctati fuerint, docent Nauar. cons. 19. alias 27. & cons. 20. alias 28. sub tit. de temporib. ordinat. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 21. 22. & 65. Henriq. in summa lib. 10. c. 22. §. 3. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. Capitulum, in princip. Piasec. in simili praxi part. 1. cap. 1. num. 13. Petr. de Ledesma in summa part. 1. tit. de Sacrament. Ordinis, cap. 8. conclus. 3. Quarant. in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacant. vers. decimoquartò, Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 26. litt. C. in nouiss. edit. Cardos. in praxi iudicum, verb. Capitulum, num. 5. Piasec. in praxi Episc. p. 1. cap. 1. num. 13. in fine. Molin. dict. tract. 5. disput. 11. num. 4. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi indic. cap. 8. num. 34. & cap. 44. num. 20. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 10. num. 8. in princ. & p. 3 cap. 7. num. 47. cum seqq. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 9. cap. 7. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 106. & in decis. Curia Archiepisc. Neapol. decis. 185. part. 4. Raguc. de voce Canonicor. quæst. 39. num. 2. Homobon. de Bonis de exam. Ecclesiastico, part. 1 tract. 2. cap. 1. quæst. 6. prope fin. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 7. num. 93. cum seqq. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 164. cum multis seqq. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 7. ex num. 10. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 1. p. 6. cap. 3. num. 12.

115 Quod quidem Concilij Tridentini decretum minimè restringit iurisdictionem Sedis Apostol. quamuis vacantis, ac proinde non prohibetur Vicarius Papæ etiam statim post vacantem Sedem Apost. dimissorias litteras ad Ordines concedere, Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 20. in fine, & cap. 5. num. 5. in fine. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. 3. Salzed. dict. cap. 26. lit. C. vers. poterit, Campan. dict. cap. 8. num. 6. Ego ipse d. alleg. 7. num. 13. Marchin. d. cap. 3. num. 22.

116 Vnde colligitur primò Capitulum, seu Vicarium Sede vacante non posse infra annum dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram, vt resoluunt Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 2. num. 3. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 14. num. 6. Quarant. d. verb. Capitulum Sede vacant. vers. decimoquartò. Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 7. num. 95. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 106. Monet. d. cap. 10. num. 137. Nouar. d. tit. de Capit. Sede vac. num. 29. nouissimè Marcel. Vulpe d. cap. 8. num. 34. & d. cap. 44. num. 20. in fine.
117 Et si dederit, incidit in pœnam d. cap. 10. sess. 23. de reformat. quamuis illis vsus non fuerit is, cui concessæ litteræ fuerunt, quia actus fuit perfectus quoad Vicarium concedentem, per quem non stetit, ita ex sententia S. Congregationis resoluit Garc. in addit. ad suum tract. de benefic. p. 5. cap. 7. n. 92.

118 Hinc S. Congregat. rescripsit Episcopo Squillacen. die 13. Ianuarij 1594. Vicarium Sede vacante posse litteras dimissorias ad primam Tonsuram concedere etiam infra annum Laicis, qui expectant præsentari per patronos ad aliqua beneficia.

119 Secundò, colligitur non posse Capitulum Sede vacante infra annum dimissorias ad Ordines, etiamsi haberet territorium distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sunt Iudices ordinarij, ita Quarant. d. verb. Capitul. Sede vacante, vers. decimoquarto. Aloys. Ricc. in decis.
120 Curia Archiepisc. Neapol. decis. 185 part. 4. Post annum verò concedere huiusmodi dimissorias spectat ad Vicarium, & non ad Capitulum, prout Vicario Capitulari Neapolitano rescripsit S. Congregat. negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum, sub die 22. Ianuarij 1604.

Tertiò, colligitur non posse idem Capitulum 121
dicto durante anno dare licentiam Episcopo commoranti in ciuitate, vel diœcesi, vt ordinet Regulares etiam præuio examine per ipsum Vicarium facto, vt tenet Raguc. de voce Canon. q. 39. num. 4.

Declaratur autem supradicta resolutio multi- 122
pliciter, & primò vt non procedat quoad testimonium idoneitatis, illud enim infra annum posse Capitulum Sede vacante facere, tradunt Nauar. cons. 19. in antiq. alias cons. 27. in nouis, de temporibus ordin. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 21. Bonac. de Sacrament. disput. 8. q. vnica, puncto 4. num. 24. Gallet. in margarita casuum conscient. verb. Capitulum 5. Molin. dict. tractat. 5. disput. 11. num. 4. vers. quamuis. Marcel. Vulpe d. cap. 44. n. 21. Quarant. dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. decimo quaro, limit. 3. Monet. d cap. 10. num. 182. vbi refert modernum Romanæ Curiæ stylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipsæ quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore. Marchin. dict. part. 6. cap. 3. num. 17. & 18. nouissimè Ciarlin. controu. forens. lib. 1. cap. 46. num. 12. & addit Molin. loco proximè citato, quod etiam accedente rescripto nuncij Apostol. vt aliquis intra annum Sedis vacantis ordinari possit ab alieno Episcopo accedente testimonio suo Ordinarij idoneitatis, ad Capitulum, & loco Capituli ad suum Vicarium generalem, spectat tunc illum examinare quoad litteras, & mores testimoniúmque illi tradere idoneitatis, vt cum eo ordinari ab Episcopo alieno possit.

Ante lapsum anni vacationis Sedis poterit Ca- 123
pitulum obtinenti facultatem à Sede Apostol. de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi licentiam subordinam concedere, vt docent Nauar. cons. 19. in antiq. alias cons. 27. in nouis, sub tit. de tempor. ordin. Piasc. d. part. 1. cap. 1. n. 13. vers. Capitul. pag. 30. Ego ipse dict. part. 2. allegat. 7. num. 14.

Poterit insuper idem Capitulum præfato an- 124
no durante concedere Episcopo extero exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis, vt per Nauar. cons. 27. de temporib ordinar. Fornar. de Ordine cap. 5. num. 7. vers. quartò nota, Molses. in sum. tract. 2. c. 2. num. 28. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. 1. Quarant. d. verb. Capitulum Sede vac. q. 11. Piasec. loco proximè citato, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 87. num. 33. Marchin. dict. part. 6. cap. 3. num. 16. quia quoad subditos vacantis Sedis nonnisi post annum elapsum, Solorzan. d. lib. 3. cap. 13. num. 16.

Poterit quoque idem Capitulum per Vicarium 125
à se electum arctatis beneficiis iam habitis, quàm habendis intra annum litteras dimissorias concedere, Concil. Trident. d. sess. 7. de reformat. cap. 10. Salzed. d. cap. 26. lit. C. vers. poterit. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. vers. secundum, Molin. d. tract. 5. disp. 11 num. 4. vers. quamuis. Garc. d. part. 5. cap. 7. à num. 96. Quarant. d. vers. decimò quaro, Nouar. d. loco num. 33. Monet. d. cap. 10. num. 180. vbi subdit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum, à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere. Marchin. d. part. 6. cap. 3. num. 19.

Arctati occasione beneficij recepti illi dicun- 126
tur, qui obtinent aliquod beneficium requirens

seruitium

seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum tenentur se promoueri facere, ita Nicol.Garc.*d.p.5.cap.7.num.*98. Vgolin. *de potest.Episcop.cap.*26.§.20. *num.5.vers. & primo;* Aloys.Ricc. *in praxi aurea, resol.*98. exemplificantes in eo, qui obtinet Parochialem Ecclesiam quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ab Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu Capellaniis requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latè Monet. *de commut. vlt.volunt.cap.*10.*num.*166. *cum multis seqq.* vbi cum Nicol.Garc.& Vgol. *locis proximè citatis*, idem ex eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris contineretur claus. *Non obstantibus aliquibus,&c.per quæ effectus gratiæ nostra impediri valeat quomodolibet, vel differri*, vel similis.

127 Arctari verò occasione beneficij recipiendi illi dicuntur, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu Capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent, vel illi dicuntur, qui cum sint Ordinati prima Tonsura, sunt præsentati ad beneficia, vt docent Aloys.Ricc.*d.resol.*98. Monet.*dict.cap.*10. *num.*173. Vgol.*d.*§.20.*num* 5. Nicol.Garc.*d.cap.*7. *num.* 99. *&* 100 vbi 101. subdit electum in concursu ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi, & *num.*102. pariter resoluit non dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret, de quo etiam Aloys.Ricc.*d.resol.*98.*num.*2.*&* 3. Monet.*d.cap.*10. *num.* 176. Vnde Capitulum Sede vacante posse dimissorias concedere intra annum ad primam Tonsuram ei, qui est præsentatus à patronis laicis ad beneficium Ecclesiasticum Iurispatronatus ipsorum, vt illud obtinere valeat, docent Nicol. Garc. *p.7.cap.*1.*num* 30. Molfes. *in sum. Theolog. moral.tract.*6.*cap.*7.*num.*50.

128 In interstitiis temporum (post elapsum scilicet primum annum Sedis vacantis) dispensare poterit Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarius cum ordinandis in vim suarum litterarum dimissorialium, eo modo, quo poterat Episcopus cum sibi subditis, vt per Quarant. *dict.verb. Capitulum Sede vacante, vers.quæro decimò*, Aloys.Ricc.*in praxi rerum fori Eccles. decis.* 715. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut.*483.*num.*6. *in* 2. *edit.* Piasec.*d.p.*1.*cap.*1.*n.*50. *vers.eadem.* Marr. *de Iurisd. part.* 2. *cap.*9. *num.*13. Carol. de Graffis *de effect.lib.cleric.in prælud. n.*339. *in fine*, Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Episcopis, in declar. num.*57. Marchin.*d.tract.*1.*p.*6.*cap.*2.*num.*8. Solorz. *de iure Indiarum tom.*2.*lib.*3.*cap.*13.*num.*12. Felic. de Vega *ad cap* 4.§.*de adulter. num.*52.*&* 53. *de iudic.* Valenz.*cons.*107.*num.*17.*vol.*2.

129 Quæ quidem dimissoriæ litteræ à Capitulo Sede vacante ritè, & rectè concessæ per ingressum moderni Episcopi non expirant, quia gratia semel obtenta non expirat morte concedentis, *cap.si super gratia, de officio deleg. lib.*6.*cap. cui nulla* 51.*de prebend.lib.*6.ita benè resoluunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundò dubitatur*, Petr.de Ledesma *in sum.p.*1 *tract. de Sacramento Ordinis, cap.*8. *conclus.*4. Gonzal. *ad regul.*8. *Cancell. gloss.*12. *num.*37. Monet. *d. cap.*10. *num.*179. Molin.*d.tract.*5.*disput.*11.*num.*4. Gutier. *Canon. lib.*2.*cap.*17.*num.*12. vbi consulit Ordinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus accepisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admittant, nisi renalidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius Officiali ad id speciale mandatum habente, refert nouissimè Bonac. *de suspension. omnibus in particulari disput.*3. *quæst.*1. *puncto* 12. *num.* 26. nouissimè Marchin. *d.tract.*1. *p.*6. *cap.*6. *num.*5. *&* 12. Quòd autem à nouo Antistite reuocari possint per edictum omnes, & quæcunque dimissoriæ à prædecessoribus Episcopis, siue Capitulo Sede vacante concessæ, tenet Rebuff. *in praxi benef. tit.de formalit. dimissor. n.*44. & id iusta subsistente causa admittit Campan.*d.rub.*6.*cap.*8.*num.*36.

Sed est aduertendum Vicarium Capituli Sede vacante, sicut & Vicarium Episcopi, sine speciali mandato litteras dimissorias concedere non posse, secundùm Rebuff. *in pract. tit. de forma Vicariatus Archiepiscop.num.*47. Franc.Pauin.*de potestate Capituli Sede vacant. cap.*10. *part.* 2. *princ. n.*17. Mandos. *super reg.* 24. *Cancell. q.* 6. *num* 9. *& seqq.* quos refert, & sequitur Rot. *in Maurianen. pensionis* 25. *Iunij* 1626. coram R. P. D. meo Pirouano. Et quamuis mandatum speciale à Vicario non exhibeatur cum clausula facultatiua concedendi litteras dimissorias; attamen cùm illud possit probari ne dum expresse per illius exhibitionem, sed etiam tacitè per coniecturas, & præsumptiones, Craoet. *de antiquitate tempor. part* 2. *prima partis, num.*17. Hieronym. Gabr. *cons.*181. *num.* 9. *lib.* 2. Rot.*decis.*675.*in princ.part.*2.*diuers.*non potest dubitari tales concurrere posse, quæ indicent Vicarium habuisse sufficientem facultatem, vbi de illa dubitari contingat. *Prima* est ex quo ista facultas dandi dimissorias est de solitis pro iurisdictione Vicariorum, Ioan. Andr.*in cap. cùm nullus, in fine, de tempor.ordin.* dicens istis temporibus solere dari Vicariis, idem firmat Crescent. *decis.*15. *n.*6.*de probat.* *Secunda* desumitur ex quo ordinans, & ordinatus sunt notæ probitatis, qui faciunt iam facta præsumi licita, *c.nisi essent, de preben.* Oldrad. *cons.*115.*num.*1. Hieron.Gabr.*cons.*187. *n.*57. *lib.*2. *Tertia* colligitur ex eo quòd Vicarius præsumitur voluisse id, quod poterat concedere Rot. *dict. decis.*675.*num.*4.*p* 3.*diuers.* *Quarta* denique vbi Tonsuratus recipit characterem in publica ordinatione facta per Episcopum, cui erant directæ litteræ dimissoriales, in eadem ciuitate, vbi Capitul. Sedem habebat, quæ sola sufficit ad probandum eiusdem Capituli consensum quoad hanc facultatem dandi dimissorias propter verisimilem scientiam & notitiam illius, vt in puncto tenuit Rot. *in Burgen. Canonic.* 17. *Octob. &* 24. *Nouemb.*1586. coram Gyptio, & has omnes præsumptiones & coniecturas vti sufficientes in his terminis considerauit Rot.*in d. Maurianen. pensionis.*

Pœna verò imposita *in d.cap.*10.*Concil. Trident.* 130
contra Capitulum Sede vacante, quod contrauenit dicto decreto Concilij concedendo intra annum præfatum in casibus sibi non concessis litteras dimissorias ad Ordines, est vt Ecclesiastico subiaceat interdicto, Franc. Leo *in thesauro fori*

*fori Eccleſ. part.3.cap.8.num.*48. Molin. *dict. tract.*5. *diſput.*11.*num.*4. vbi extendit ad adminiſtratorem Sede vacante loco Capituli, quæ locuio habet etiamſi is, cui conceſſit, illis vſus non fuerit, quia actus fuit perſectus quoad concedentem, per quem non ſtetit, vt per Nicol. Garc. *in addit. ad ſuum tract. de benef. part.*5.*cap.*7.*num.*92. Marchin. *d.part.*6.*cap.*3.*num.*15.

131 Sed aduersùs ſic ordinatos, ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, ſtatutum eſt *eodem cap.*10. vt nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudere debeant, ita per illum text. traduot Nauar. *conſ.*20.*alias* 28. *ſub tit. de temporib. ordin.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ.*22. *in princip.* Cardin. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.*1.*c.*49. *verſ. ſecunda*, Henriq. *in ſum. lib.*13.*cap.*38.§.2.*lit.*C. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.*3.*c.*8.*num.*47. Quarant. *in ſum. Bullary, verb.* Ordo, *verſ. ſecundò limitat*, Leſſius *de iuſtit. lib.*2.*cap.*34.*ſub num.*49. Molin. *dict. diſput.*31.*num.*4. Thom. Valaſc. *allegat. iuris tom.*1.*allegat.*45. *num.*19. & 20. Marr. *de iuriſdict. part.*4. *caſu* 149. *num.*8. Campan. *dict. rub.*9.*cap.*2. *num.*9. Marchio. *dict. part.*6.*cap.*3.*num.*13. vbi ſubdit hanc priuationem priuilegij clericalis hodie non incurri, niſi poſt iudicis declarationem, iuxta Conſtit. S.D.N. Vrbani VIII. aduersùs malè promotos.

132 An poſſint habere beneficium, contingit nonnunquam dubitari? & prima facie videbatur dicendum quòd non, quia quòd quis ſit capax beneficij Eccleſiaſtici, eſt clericale priuilegium, vt probatur *in cap. ex litteris, de tranſact. & in cap.*2. *de inſtit.* Verùm, quia taliter ordinatus hoc priuilegium non amittit ipſo iure, ſed debet illud amittere per ſententiam, vel per exceptionem, ſequitur quòd poterit beneficium habere antequam priuetur, & ratio eſt, quia Concil. *ſæpè citato cap.* 10. vtitur verb. *gaudeat*, quod eſt futuri temporis, & ideo ita reſoluunt Nauar. *d.conſ.* 28. Quarant. *d.verb. Capitulum Sede vacante*, *q.*10.*verſ. hinc contingit*, Sanchez *de Matrim. lib.*7.*diſput.*46. *num.*18.

133 Verùm contra ſic in maioribus Ordinibus conſtitutos idem Concil. *citato cap.* 10. ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſuſpenſos ipſo iure eſſe declarat. Ex quo colligitur impedimentum hoc perpetuum non eſſe, ſed temporale, donec ſcilicet aliud placeat futuro ſucceſſori, vt notant Salzed. *dict. cap.*26. *verb. ſine licentia, verſ. has autem dimiſſorias*, Suarez *tom.*5. *de cenſur. diſput.*31.*sect.*1. *num.* 20. Petr. de Ledeſma *in ſumm. part.* 1. *tractat. de Sacram. Ordin. cap.* 8. *concluſ.*5.

134 Ad reliqua autem Pontificalia exercenda vicinus, vel alius aduocatur Epiſcopus cum cautelæ ſtudio, vt inquit text. *in cap. Pontifices* 7. *quæſt.*1. ideſt, ab eo præſtita cautione quòd ex hoc nullum ſibi ius in Eccleſia vendicabit, vt exponunt gloſſ. & Doctores ibi.

135 Denique mortuo Epiſcopo nihil debet à Capitulo innouari in iis, quæ ad Ius Eccleſiæ, aut Epiſcopi pertinent, cùm non ſit qui Epiſcopale ius tueatur, *cap.* 1. *ne Sede vacante.* Vnde infert Panorm. *in cap. cùm olim, de maior. & obed.* non poſſe Capitulum præſcribere poteſtatem, quam pro Epiſcopo Sede vacante exercuerit in iis, in quibus de iure communi non ſuccedit, non enim valet conſuetudo, quòd Capitulum Sede vacante exerceat ea, quæ ei à iure communi non permittuntur, argum. *cap.*1. & *cap. de quarta, de præſcript.* Hinc pariter ſit vt nec etiam poſſit Capitulum Sede vacante res, aut iura Eccleſiaſtica alienare, aut permutare, *cap. ſi qua de rebus*, 12. *q.* 2. gloſſ. *in dict. cap. cùm olim, de maior. & obed.* licèt locare valeat, ad tradita per Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 26. *num.*14. Imò qui in Sede vacante bona relicta, vt tempore vacationis collecta occupant, diſſipant, conſumunt, &c. ſunt ſuſpenſi ab officiis, & beneficiis, non obſtantibus conſuetudinibus, ſtatutis etiam iuratis, & à Sede Apoſt. confirmatis, ita expreſsè decidit text. *in cap. quia ſæpè* 40. *de elect. in* 6. & ex eo colligunt Suar. *tom.*5.*de cenſur. diſp.*28.*sect.*3.*num.*6. Rainer. *in catalogo cenſur. & irregul. tit. de ſuſpenſ. cap.* 4. *ſuſpenſ.*2. nouiſſimè Bonacin. *de ſuſpenſ. omnibus in particulari, diſp.*3.*q.*4.*punct.*15.*per tot.*

Et quamuis Capitulum Sede vacante habeat iuriſdictionem Epiſcopalem, non tamen lucratur emolumenta ex ipſa iuriſdictione prouenientia, ſed reſeruantur Epiſcopo ſucceſſori, *Clement. Statutum, de elect.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *d. cap.*44. *num.*13. vbi *num.*14. refert ita declaraſſe Sacram Concilij declarationem, his verbis. Congregatio Concilij cenſuit emolumenta tempore vacationis Sedis Epiſcopalis obuenientia ex iuriſdictione, & ſigillo, aut aliàs vndecunque, quæ ad Epiſcopum Eccleſia non vacante pertinuiſſent, ad Capitulum minimè ſpectare, niſi Apoſtol. priuilegio illi conceſſa fuiſſent: ſed debere futuro Epiſcopo reſeruari; ex his tamen emolumentis deducendum eſſe rationabile ſalarium Vicario conſtituendum & perſoluendum; quòd ſi ex priuilegio Apoſt. Capitulo competerent, non poſſe Canonicos, ſi Regulares ſint, & tria vota emiſerint, inter ſe diuidere.

Et demum illud eſt ſciendum quòd ea, quæ 136
de poteſtate Capituli cum Epiſcopo, aut Sede vacante diximus, de Capitulo Cathedralis Eccleſiæ intelligenda ſint, cum aliis quoque Eccleſiis, quæ inde Collegiatæ dicuntur, ſunt Canonicorum Capitula, quæ huiuſmodi poteſtatem non obtinent, *cap. Sanctorum*, 70. *diſt.* nam cùm Prælatus, & Eccleſia, præſertim in præſtanda obedientia, exprimūtur, tunc nomine Eccleſiæ ſolùm cum Prælato Capitulum Cathedralis Eccleſiæ continetur, *cap. cùm clerici, de verbor. ſignif.*

Denique Vicarius Capitularis tenetur ſtare ſyndicatui, & reddere rationem ſuæ adminiſtrationis Epiſcopo ſucceſſori, etiamſi illam reddidiſſet Capitulo, & ab eo, vel ab eius deputatis obtinuiſſet abſolutionem, aut liberationem, Conc. Trid. *d. ſeſſ.*24. *de reform. cap.*6. nouiſſimè Marcel. Vulpe *d.cap.*44.*n.*19. *in princ.* Et licèt idipſum in Vicariis Epiſcoporum iure communi attento dicendum eſſet, eoſque obnoxios ad reddendam rationem officij exiſtimauerint Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante p.* 2. *q.*8. Sbroz *de officio Vicarij lib.* 3. *q.* 52. nihilominus tamen conſuetudo eſt in contrarium, vt ſtatuit, & mandauit Gregor. XIII. obſeruari pro Vicario Tarentino in litteris Apoſt. in forma Breuis, incip. *Quoniam in Eccleſia Dei ſub Dat. Romæ, ſub annulo Piſcatoris, die* 2. *Maij* 1579. ibi, *Statuimus & mandamus quòd de cætero Vicarij, & Officiales, ſiue generales, ſiue particulares etiam foranei nuncupati per eundem Archiepiſcopum, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in dicta Eccleſia Tarentina, ſiue eius Diœceſi deputati, vel deputandi ad aliquem ſyndicatum nullo modo teneantur,*

aut sub quouis respectu sint obnoxij, &c. refert Marcel. Vulpe *dict. loco*, vbi aduertit quòd licèt in hoc casu summus Pont. statuat pro Ecclesia Tarentina, tamen lex communis est, & ad alias extendi debet, vt ibi probat.

Dicetur autem potestas, & iurisdictio Capituli expirare statim quòd Sedes cessat esse vacans; & est tunc quando nouus Episcopus adeptus est possessionem Episcopatus. Paulin. *d.p.2.q.10.n.19.* Marcel. Vulpe *dict.cap.44. num.32.* & non sufficit quòd Episcopus sit electus, quia Episcopo nominato non licet Vicarium mittere, sed necesse est quod capiatur possessio Episcopatus cum Bullarum ostensione. Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, n.13.* quia Sedes Episcopalis intelligitur semper vacare donec litteræ Apostol. Prælati præsentatæ fuerint Capitulo, *Extrauag. iniunctæ, de elect.* Marcel. Vulpe *d.cap.44.num.vlt.*

137 Quia decet Capitulo commissionem Vicario in scriptis facere, vt de eius facultate in futurum ambigi non possit, talis commissionis formulam pro cotonide subnectere censuimus, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui potest.

FORMVLA CREANDI Vicarium Capitularem.

Nos Canonici, & Capitulum Cathedralis N. Sede vacante par obitum bonæ memoriæ N. Episcopi, &c. *Reuerendo N. salutem in Domino sempiternam. Cùm ex sacrorum Canonum dispositione Ecclesiarum Cathedralium Capitula in deficientium Episcoporum (præsertim si ex humanis eximi contigerit) locum subrogentur, eisque in spiritualibus & temporalibus succedant: eorum munus erit viduatis Ecclesiis ita consulere, vt ministrorum solertia, & diligentia viduitatis incommoda minimè sentiantur. Ne igitur supradicta Ecclesia nostri culpa aliquid detrimenti in spiritualibus, & temporalibus patiatur, Nos dictis sacris Canonibus, & Concil. Trident. decretis obtemperare volentes, vocatis omnibus, & singulis Canonicis infra tempus à dicto Concilio statutum, ad Vicarium, qui vices nostras sustinere debeat, deputandum, congregatisque ijs, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt interesse, habitisque interessentium votis, de consensu, & voto eiusdem Capituli, te Reuerendum N. de cuius probitate, scientia, & sufficientia, confisi, generalem in spiritualibus & temporalibus Vicarium nostrum in prædicta Ecclesia Cathedrali, Ciuitate, & Diœcesi, tenore præsentium deputamus, creamus, & constituimus (per menses sex ...) vel (Episcopali Sede vacante) cum omnibus, & singulis facultatibus, priuilegijs, honoribus, oneribus, præeminentijs, & prærogatiuis, ad huiusmodi munus exercendum necessarijs, & opportunis. Dantes tibi plenam, & liberam potestatem, omnia & singula exercendi, quæ Capitulo Sede vacante in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde causas omnes tam ciuiles, quàm criminales, & mixtas, etiam hæresis, & matrimoniales, audiendi, prouidendi, decidendi, cum facultate excommunicandi, & censuras proferendi, cum voto tamen ordinariorum Consultorum nostræ Curiæ in sententiando, & procedendo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non potest; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mandare possumus, etiamsi speciale mandatum requirant. Reseruantes nobis collationem beneficiorum, eorùmque institutionem ad Capitulum spectantem deputationem examinatorum, officialium, actuariorum, & ministrorum Curiæ, regimen Seminarij, facultatem cognoscendi de causis suspicionum, & denegata iustitia, & constitis (seruatis de iure seruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt concedere licentiam ordinandi etiam ad primam Tonsuram, (in casibus à sacro Concil. Trident. Capitulo permissis) & prouidere de Prædicatoribus in Aduentu, & Quadragesima; ac dispensare in foro exteriori, etiam quoad temporum interstitia, & casus reseruatos de nouo facere non possis, absque expresso nostro consensu capitulariter habito. Nec approbare Confessores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, nisi prænio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per Secretarium annotentur in libro. In casu verò infirmitatis, vel absentiæ substituere non possis, vel causas delegare, sed in his casibus prouisio ad nos spectare debeat. Præcipimus itaque vniuerso Clero huius Ciuitatis, & Diœcesis, aliisque huius Ecclesiæ iurisdictioni subiectis, quatenus te in Vicarium, Officialémque nostrum generalem recipiant, tibique in omnibus præmissis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces nostras*, &c. *Contradictores, & inobedientes pœnis, & censuris Ecclesiasticis compescendi, & ita te Vicarium deputamus, cum solutione salarij, per eum, cui incumbit, facienda. In quorum fidem præsentes scribi iussimus per Notarium nostræ Curiæ, & manu propria subscripsimus. Datum in nostro Capitulo Cathedralis Ecclesiæ N. Die .... Anno...*

CAPVT XXXIII.

De Ordine, & qualitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

1 *Ordo est vnum ex nouæ legis Sacramentis à Christo Domino institutum, signaculum quoddam*

dam seu characterem indelebilem in anima imprimens.

2 *Ordinis definitio ponitur.*

3 *Ordines proprie sunt septem.*

4 *Episcopatus proprie non est Ordo.*

5 *Ordinis Sacramentum quando institutum?*

6 *Ordines tres Sacri ac maiores dicuntur, Sacerdotium scilicet, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus.*

7 *Subdiaconatus olim inter Sacros Ordines non numerabantur.*

8 *Ordines Minores Sacri propriè non dicuntur eo quòd eorum Officium ad Sacra contingenda non pertingat.*

9 *Ordines maiores in quibus differant? ostenditur.*

10 *Ordinis Sacramentum imprimit characterem in singulis Ordinibus in anima s[us]cipientis.*

11 *Sacramenti Ordinis substantialia sunt sex, quorum vno deficiente non suscipitur, nec imprimitur character.*

12 *Ordinis conferendi potestas est iure directo, & proprio apud Episcopum, siue maiorem Prælatum, qui Episcopalem habet consecrationem.*

13 *Episcopus, qui deposuit Episcopatum an habeat potestatem conferendi Ordines, ostenditur.*

14 *Ordinis character & executio simul Officij, vt conferatur non solum Dignitas, sed etiam iurisdictio exigitur.*

15 *Ordines Minores possunt à non Episcopis dari, non quidem Episcoporum delegatione, sed Apostolicæ tantùm Sedis priuilegio.*

16 *Abbates possunt primam Tonsuram, & quatuor Minores Ordines suis Monachis, & Regularibus sibi subditis in suo tantùm Monasterio conferre.*

17 *Cardinales Presbyteri, quamuis non sint Episcopi, possunt minores Ordines conferre Clericis, & Regularibus quibuscumque ad voluntatem tantum Ordinariorum suorum.*

18 *Primam Tonsuram an simplex Sacerdos conferat? ostenditur.*

19 *Episcopus eos dumtaxàt ordinare potest qui de sua sunt Diœcesi, & ordinaria iurisdictione.*

20 *Ordines s[usc]ipere possunt ab Episcopo illi qui ab eius Diœcesi sunt oriundi, aut ibi domicilium contraxerunt seu beneficium Ecc[le]siasticum ibi obtinere noscuntur.*

21 *Oriundi à Diœcesi, vt ab eius Ep[isc]opo ordinari possint, dicuntur illi, qui in ea nati sunt, vel pater eorum ibi natus fuerit, vt num 22.*

23 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*

24 *Filius ordinari potest ab Episcopo originis paternæ, etiamsi pater tempore natiuitatis [...] ad aliam Diœcesim iam transtulerat domicilium.*

25 *Domiciliarij quoad Ordines su[sc]ipiendos dicuntur illi, qui degunt in aliquo loco habentes animum perpetuò in eo permanendi.*

26 *Animus perpetuò permanendi in loco colligitur, cum quis in eo emerit domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, & maximè si in illum locum aliquam maiorem partem bonorum transtulit, & ibi contrahit.*

27 *Habitatio assidua in aliquo loco non minori tempore decem annorum constituit quem domiciliarium.*

28 *Recedere quod quis noluerit præsumitur ex cursu decem annorum si sint continui, nisi adsit aliquod indicium illum non habere animum permanendi, ibid.*

29 *Domicilium vbi constat de voluntate, acquiritur absque aliquo lapsu temporis.*

30 *Licentia Episcopi non requiritur in domicilio mutando.*

31 *Domiciliarij portare tenentur veritatis testimonium circa mores, sufficientia, & natalitia, nisi à teneris annis domicilium fuerit translatum.*

32 *Beneficium Ecclesiasticum obtinens potest ordinari ab Episcopo Diœcesis in qua illud habet, seu ab alio de eius licentia, quamuis alias ei alio modo subditus non sit, habita scilicet possessione beneficij, vt num. 33. & quamuis beneficium residentiam non requirat, vt num. 34.*

35 *Præstimonium possidens ab Episcopo loci, vbi illud situm est, ordinari potest.*

36 *Beneficium in commendam habens potest ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua illud habet, si commenda est ad vtilitatem Commendatarij.*

37 *Beneficium obtinens, quod habet certum Ordinem annexum, potest ratione talis beneficij ordinari ab Episcopo loci, vbi situm est, etiam ad alios Ordines.*

38 *Beneficium etiam tenue obtinens potest ordinari ab Episcopo Diœcesis in qua illud habet.*

39 *Beneficia plura in diuersis Diœcesibus habens ab vno illarum Antistite promoueri potest.*

40 *Beneficium obtentum in fraudem, non iuuat obtinenti quoad susceptionem Ordinis ab Episcopo loci vbi situm est.*

41 *Pensionem obtinens non potest promoueri ab Episcopo loci vbi illam habet.*

42 *Præbendæ temporalis ratione non potest quis ordinari ab Episcopo Diœcesis in qua eam habet.*

43 *Dimissorias litteras accipere quis valet ab Episcopo originis, seu domicilij, vel beneficij, vt ab alio valeat ordinari.*

44 *Subditus pluribus Episcopis ratione originis, seu domicilij, aut beneficiorum, si semel elegerit vnum Episcopum à quo Ordinem aliquem suscepisset, non poterit variare.*

45 *Familiares suos an & quando Episcopi valeant ordinari, ostenditur.*

46 *Familiares Episcopi quoad effectum Ordinis suscipiendi dicuntur illi, qui cum Episcopo fuerunt commorati, & præsentes inseruierint.*

47 *Triennium, quo familiaris debet esse cum Episcopo ad effectum vt possit ab illo ordinari, debet esse continuum, & sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus, vt num. 49.*

48 *Episcopo asserenti quem esse familiarem non creditur.*

50 *Beneficium quacumque fraude cessante debet Episcopus familiari suo triennali statim seu paulo post conferre, vt valeat illum ordinare.*

51 *Familiarem suum ordinare non potest Episcopus ratione beneficij in alterius Diœcesi possessi.*

52 *Familiares triennales Episcoporum quando possint ordinari ad titulum patrimonij.*

53 *Episcopus titularis non potest aliquem ordinare prætextu cuiuscumque familiaritatis sine proprij Prælati expresso consensu.*

54 *Episcopus ordinans alterius subditum, & sic ordinatus absque proprij Episcopi consensu, quas pœnas incurrant, ostenditur.*

55 *Episcopi Italiæ prohibentur Vltramontanum ordinare qui non potuit habere litteras sui Episcopi absque Romani Pontificis licentia.*

56 *Priuilegium Episcopis per S. Conc. Trid. quoad eorum familiares concessum, non censetur sublatum per Decretum generale, quo prohibetur omnibus Episcopis & Archiepiscopis Regni Neapolis ne Vltramontanis Ordines conferat.*

57 *Regulares non comprehenduntur in ordine, quo præcipitur ne Vltramontanis absque Sanctitatis suæ, vel S. Congregationis licentia Ordines conferantur.*

58 *S. D. N. Vrbanus VIII. quid statuerit contra Episcopos in Italia existentes, qui Vltramontanos ordinant, ostenditur.*

59 *Papa potest quemlibet Clericum, aut Regularem indistinctè ordinare.*

60 *Episcopus non potest sine Papa licentia ad maiores Ordines promouere, quem ipse ad Subdiaconatum, vel Diaconatum promouit.*

61 *Dimissorias litteras suis subditis concedere, an & quando possit Prælatus inferior nullius Diœcesis territorium distinctum habens, ostenditur, & num. seq.*

62 *Religiosos quoscunque, qui in sua Diœcesi commorantur, potest Episcopus ad Ordines commouere, etsi inde non sint oriundi, aut ibi non contraxerint domicilium.*

63 *Dimissorias litteras suis subditis Regularibus, an, quando, & quomodo debeant concedere superiores Regulares, ostenditur.*

64 *Patres Societatis* IESV *ex indultu Gregorij XIII. possunt à quocunque Catholico Antistite ordinari.*

65 *Nouitium alibi natum quis valeat ordinare, ostenditur.*

66 *Episcopi alienis subditis Ordines quare conferre non possint, ostenditur.*

67 *Licentia suscipiendi Ordines ab alio Episcopo, quando ab alieno sint concedendi, ostenditur.*

68 *Abbates, & alia quæcunque Capitula, vel Collegia prohibentur litteras dimissorias Clericis secularibus dare, vt ab alijs ordinentur.*

69 *Capitulum Ordinarium primatiuè ad Episcopum, iúsque habens visitandi, & congregandi Synodum, non comprehenditur sub dispositione* Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 10.

70 *Vicarius Episcopi non potest dare litteras dimissorias ad Ordines sine speciali Episcopi mandato, nisi ipso Episcopo in remotis agente.*

71 *Episcopus tenetur per seipsum Ordines suis Clericis conferre, si verò fuerit impeditus, aut ex alia causa debeat litteras dimissorias dare, nonnisi examinatos, & approbatos ad alium Episcopum eos transmittere debet.*

72 *Facultates de promouendo à quocunque nemini suffragari debent nisi habentibus legitimam causam, ob quam non possint à proprijs Episcopis ordinari.*

73 *Dimissoriæ nonnisi postulantibus sunt concedendæ.*

74 *Dimissoriæ, & commendatitiæ litteræ in quo differant, ostenditur.*

75 *Clericus quando sine proprij Episcopi licentia possit ab alio ordinari, ostenditur.*

76 *Ordines, aut dimissorias denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium, vel est in Dignitate Ecclesiastica constitutus, nisi obstet Canonicum impedimentum.*

77 *Ordines non tenetur Episcopus conferre illis, qui beneficia non obtinent.*

78 *Ordinare inuitum non potest Episcopus, quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet.*

79 *Episcopus inuito Ordines conferens suspensus est à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione.*

80 *Regulares non potest Episcopus contra Prælatorum suorum voluntatem ordinare.*

81 *Ordines suscipiens quibus casibus poterit iterum ordinari, ostenditur.*

82 *Qualitates plures exiguntur in promouendis ad Sacros Ordines.*

83 *Masculi tantummodo sunt promouendi, fœminæ verò minimè, in tantum vt si facto ordinentur, non recipient characterem.*

84 *Clauium potestas fœminis minimè competit.*

85 *Fœminæ ipso iure diuino incapaces sunt eorum, quæ Ordinis sunt.*

86 *Hermaphroditus ordinari non potest, nisi in eo præualeret sexus virilis.*

87 *Viri ex fœminis aliquando facti.*

88 *Ætas in singulis Ordinibus, quæ requiratur, ostenditur.*

89 *Annorum numerum in singulis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone.*

90 *Ordinatus ante ætatem suscipit Ordinis characterem, non verò executionem.*

91 *Constitutio Pij II. incip. Cum ex Sacrorum, afficit tantùm promotos ad Ordines maiores, & tam sæculares, quàm Regulares Clericos comprehendit.*

92 *Episcopus non potest dispensare in suspensione incursa ob susceptum Ordinem ante legitimam ætatem.*

93 *Episcopus scienter ante ætatem aliquem ordinans quam pœnam incurrat? ostenditur.*

94 *Infans an characterem suscipiat si ordinetur? ostenditur.*

95 *Illiterati prohibentur ad Ordines promoueri.*

96 *Litterarum scientia quæ requiratur in quolibet Ordine? ostenditur.*

97 *Illiteratum ordinare præsumens est per annum à collatione eius Ordinis, quem tali contulerit, ipso iure suspensus.*

98 *Qualitates quæ requirantur quoad vitam, & mores in ordinando? ostenditur.*

99 *Infideles ordinari prohibentur.*

Hæretici non merè mentales ordinari prohibentur. ibid.

100 *Hæreticorum fautores, credentes, & defensores non possunt ordinari.*

101 *Hæreticorum, eorúmque fautorum filij vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam.*

102 *Neophyti non repelluntur simpliciter à Clericatu.*

103 *Descendentes ab Hebræis etiam in primo gradu non debent impediri quominus ad Sacerdotium ascendere valeant.*

104 *Homicida est irregularis, ac proinde ad Ordines promoueri non valet.*

105 *Mutilatio membrorum principalium, aut debilitatio notabilis quantum ad irregularitatem homicidio comparatur.*

Ordinati prohibentur

106 *Miles,*

107 *Excommunicatus,*

Suspensus,

Interdictus,

108 *Infamis,*

109 *Crimi*

109 *Criminosus*,
110 *Peccator notorius*,
111 *Vsurarius*,
112 *Simoniacus*,
113 *Falsificatores litterarum Apost.*
114 *Accusatus de aliquo crimine, pendente accusatione*,
115 *Furiosus*,
116 *Pœnitentes solemniter*,
117 *Bigamus.*
118 *Monachus ordinare prohibetur qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit.*
119 *Clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, pro bigamo ad recipiendos maiores Ordines reputatur.*
120 *Bigamus non censetur qui plures habuit concubinas.*
121 *Ordinandus non est ille, cuius vxorem constat adulterium commisisse.*
122 *Bigamus dicitur ille, qui virginem duxit, & post adulterium ab ea vxore commissum, eandem carnaliter cognouit, etiam Ecclesia præcipiente, & ignoranter.*
123 *Ordinandus non est qui vxorem habuerit ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam.*
124 *Clericus in minoribus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi ad Sacros Ordines promoueri.*
125 *Bigamus effectus bigamia interpretatiua, etiamsi ante constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non potest mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret.*
126 *Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, nisi Religionem intrauerint de consensu vxorum, aut de earum consensu Clerici velint in seculo fieri.*
127 *Prima Tonsura non est conferenda alicui coniugato sine vxoris licentia.*
128 *Matrimonium contrahere possunt in minoribus Ordinibus constituti.*
129 *Coniugatus si de facto ordinetur in Sacris, & Ordinator illius quas pœnas incurrant? ostenditur.*
130 *Serui, vel mancipia ordinari non possunt nisi plena libertati fuerint restituti.*
131 *Seruus si de facto ordinetur, an & quando libertatem consequatur, & Domino seruire teneatur? ostenditur.*
132 *Liber est qui nascitur ex patre seruo, & matre libera.*
133 *Serui originarij, & adscriptitij coloni ordinari non possunt.*
134 *Curiales ordinari non debent, & qui tales dicantur? ostenditur.*
135 *Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ, an & quando possint ordinari? ostenditur.*
136 *Corpore vitiati ordinari non debent, & qui tales dicuntur? ostenditur.*
137 *Manum habens mutilatam, vel articulatam, seu aridam, ordinari non potest.*
138 *Os habens corrosum, ac contortum ordinari non potest.*
139 *Nasum pressum, aut grandem, vel tortum habens, ordinari non potest.*
140 *Oculo carens, an & quando ordinari possit.*
141 *Debilis, aut deformis ordinari non debet.*
142 *Chiragra, vel podagra continua laborantes ordinari non possunt.*

Ordinari non possunt
143 *Scabiosus*,
144 *Paralyticus*,
145 *Morbo comitiali, seu caduco laborans*,
146 *Leprosus*,
147 *Eunuchi*,
Castrati sponte, non autem casu,
148 *Arreptitij, siue a dæmone obsessi*,
149 *Illegitimi*,
150 *Peregrini, & ignoti.*
151 *Ordinari non possunt in Sacris qui non habent titulum, nisi sint Regulares professi.*
152 *Ordinatus sine titulo iuste ab Ordinatore suo petere potest beneficium, aut vitæ necessaria donec ei de beneficio prouideatur.*
153 *Patrimonij ad titulum non prohibetur aliquis ordinari, cum necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, non autem sine ea.*
154 *Patrimonium donatum per parentes, ea conditione, vt filius vsumfructum habeat interim dum bona alia ad eius congruam sustentationem sufficientia acquirat, est sufficiens.*
155 *Patrimonij quantitas ad quod quis promoueri possit non taxatur, sed remittitur ad terminos Concilij.*
156 *Patrimonij examen pertinet ad Episcopum.*
157 *Patrimonia pro Clericis ad sacros Ordines promouendis potest constitui super annuis perpetuis censibus, cum cautione*, &c.
158 *Ordinari qui potest ad sacros Ordines cum patrimonio sibi assignato à patre in bonis, quæ sunt directi dominij Ecclesiæ*, &c.
159 *Ordinatus in Subdiaconum ad titulum patrimonij ipsi à patre assignati, qui habuit postea notitiam prioris obligationis dicti patrimonij non incurrit pœnas* cap.1.sess.21. de reform.
160 *Patrimonium Clerici ad cuius titulum fuit ad sacros Ordines promotus, non potest capi in executionem.*
161 *Dicta supra ab Ordinibus suscipiendis impediunt.*
161 *Impedimenta ad Ordines suscipiendos alia perpetua, alia temporalia.*
163 *Impedimenta quæ in omnibus Ordinibus locum habeant.*
164 *Impedimentum nullum irritat ipso iure ordinationem præter impedimentum sexus.*
165 *Ministerij executionem quæ ipso iure, vel per sententiam impediant.*
166 *Ordinantes scienter contra impedimenta, quas pœnas incurrant.*
167 *Scrutinium seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum Clericorum ordinationem præcedere debet, & num.*168.
169 *De vita, & moribus ordinandi quomodo inquirendum.*
170 *Examinandi sunt ab Episcopis singuli etiam Regulares de qualitatibus, & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi.*
171 *Ordines furtiuè recipiens quas pœnas incurrat?*
172 *Tempora conferendi Ordines, quæ sint? ostenditur.*
173 *Ordines minores quibus diebus conferendi?*
174 *Festi diei nomine qui veniant?*
175 *Prima Tonsura potest omni die conferri ad libitum ordinantis.*
176 *Ordinans, & ordinandus debet esse ieiunus saltem in sacris Ordinibus conferendis, aut suscipiendis.*

177 *Consuetudo non valet quòd extra statuta tempora sacri Ordines conferantur.*

178 *Papa solus dispensat vt extra statuta tempora in diebus Dominicis, vel festiuis maiores Ordines conferantur.*

179 *Fratres Minores ex dispensatione Papæ extra tempora à Iure statuta Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipiunt.*

180 *Patres Societatis* IESV *ordinari possunt ad quosuis Ordines etiam maiores extra tempora à Iure statuta.*

181 *Patres Congregat. S. Ioannis Euangelistæ possunt ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum ex concessione Clem. VIII.*

182 *Regulares non possunt extra tempora ab Episcopis ordinari virtute priuilegiorum à Summis Pontif. ante Concil. Trident. concessorum.*

183 *Ordinatus in Sacris extra tempora absque dispensatione Papæ est ipso iure suspensus, & si celebrat, irregularis fit, Ecclesiasticisque priuatur beneficiis.*

184 *Ordines plures eidem vna die conferri non possunt.*

185 *Prima Tonsura, & quatuor Minores Ordines eadem die vni conferri possunt.*

186 *Ordo vnus sacer cum minoribus, vel plures sacri simul conferri non possunt.*

187 *Ordines minores, & maiores per temporum interstitia conferri iubet Concil. Trident.*

188 *Ordines gradatim sunt conferendi.*

189 *Ordinatus per saltum debet Ordinem omissum recipere.*

190 *Episcopus potest ex legitima causa dispensare cum Clericis in Ordine per saltum accepto, si non ministrauit, vt possit ad maiores ascendere, aut in eo sic suscepto, post susceptum omissum, ministrare.*

191 *Episcopus non dispensat cum promoto per saltum si in Ordinibus saltuatim susceptis ministrauerit.*

192 *Characterem recipit qui etiam sacrum Ordinem ante Primam Tonsuram & minores Ordines susceperit.*

193 *Ordines præsertim maiores sunt inter Missarum solemnia conferendi.*

194 *Missa ab Ordinante in maioribus Ordinibus est celebranda de necessitate præcepti, non verò de necessitate Sacramenti, non autem in minoribus.*

195 *Ordinans, & Ordinandus debet esse ieiunus.*

196 *Character imprimitur in actu porrigendi singulorum Ordinum instrumenta cum certa forma verborum.*

197 *Ritus, & cæremoniæ, quæ ab Ecclesia traduntur, in singulis Ordinibus conferendis seruandæ sunt.*

198 *Locus celebrandi Ordinationem solemnem debet esse Ecclesia Cathedralis, vel alia ex dignioribus Ecclesiis Diœcesis.*

199 *Episcopus, aut alius Ordinans, eorúmve Ministri, nihil mercedis recipere possunt pro Ordinum collatione.*

200 *Notarij pro litteris dimissoriis, vel testimonialibus quid, & quando recipere possint? ostenditur.*

201 *Ordinatus quilibet alicui Ecclesiæ, aut pio loco est adscribendus.*

202 *Clericus aliquis Ordinatus in Ordine ministrare non debet non obtenta prius à suo Episcopo permissione.*

IAM verò ex Ordine, quem supra proposuimus, sequitur, vt de Clericatus Ordine pertractemus, ac de Ecclesiasticis personis, quæ gradus illos sine cura, & Dignitate obtinent, sine quibus aliæ personæ, de quibus hactenus egimus, curam, & Dignitatem retinere non
possunt. Gradus autem huiusmodi Ordo sacer vo- 1
catur, & quòd plures graduum Ordines in se contineat, & est vnum ex nouæ legis Sacramentis à Christo Domino institutum ab Apostolis (in quorum personis initium habuit) ad nos vsque productum, Conc. Trid. *sess. 23. de Sacram. Ordinis, c. 1. & Can. 1.* signaculum quoddam, seu Characterem indelebilem in anima imprimens, idem Concil. *d. sess. 23. cap. 4.* cum adductis per me *de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 2. num. 2. & 4.* & maiores, minorésque gradus complectens, ita tamen, vt qui à minoribus ad maiores ascendunt, minores retine-
re non desinant. Sic autem à Doctoribus defini- 2
tur. *Ordo sacer est signaculum quoddam, in quo singularis gratia, & spiritualis potestas, atque Officium traditur Ordinatis, vt munus in Ecclesia ex professo gerant*; ita paucis additis Magist. *in 4. dist. 24. §. si autem*, & *ibi* S. Thom. *q. 1. art. 1.* & Sot. *vers. vnde*, idem S. Thom. *in suppl. ad 3. p. q. 34. art. 1.* Viguer. *in sum. cap. 16. §. 6.* annotantes verbum illud, *signaculum*, non pro charactere Ordinis hîc accipi, sed pro Sacramento, quo character imprimitur, qui est potestas illa spiritualis.

Gradus autem, quos continet, sunt septem, qui 3
septem Ordines nominantur, quamuis nouem ab aliis numerentur; septem verò propriè hoc ordine recensentur, videlicet, Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Alij verò ante hos septem numerant Psalmistatum, seu Primam Tonsuram, & post Presbyteratum, Episcopatum adiiciunt; nouem namque Ordines esse volunt, sicut nouem sunt Ordines Angelorum; sed septem potius dumtaxat propriè numerantur, iuxta septiformem gratiam Spiritus sancti. Nam prima Tonsura, quæ Psalmistæ officium tradit, non est propriè Ordo, sed tantùm præparatio ad Ordines, sicut exorcismus ad Baptismum, & sponsalia ad matrimonium, per eam namque nihil aliud, quàm Clericatus insigne confertur, quæ est Tonsura capitis omnium Clericorum insigne; vnde & speciali nomine dicitur Clericatus, *in cap. cùm contingat, de ætat. & qualit.* & psallendi officium tribuit, quod sola Presbyteri iussione conceditur, *cap. Psalmista, 23. dist.* & quamuis Clericalis Ordo vocetur *in d. cap. cùm contingat*, impropriè tamen dicitur Ordo, id est, ad Ordines dispositio, vt latè probaui *hoc lib. in cap. 38. de Acolytis, & aliis minoribus Ordinibus, in fine.*

Similiter, neque Episcopatus propriè dicitur 4
Ordo, quamuis enim Episcopi supra Presbyteros sint, Officio & Dignitate, non tamen præcipua Sacerdotij potestate, quæ in conficienda Eucharistia, & absolutione peccatorum consistit. Ordo enim, vt est Sacramẽtum, ordinatur ad sacrificium Missæ, circa quod Episcopus maiorem non habet potestatem Presbytero simplici. Est autem Episcopatus Ordo specialis Presbyterorum specialem tribuens inter Presbyteros potestatem; quamuis enim

enim Episcopatus Ordo vocetur *in c.1. vbi gloss.* *32.dist. & in cap.Cleros, 21.dist. & in cap.porro, 66. dist. & in cap.sicut, 68.dist. & in cap.post translationem, §. cum ergo, de renunc.* non tamen quoad Sacramentum, sed quoad gradum Ecclesiæ dicitur cum singulari inter Presbyteros potestate. Etenim si Episcopatus esset Ordo supra Presbyteratum, sequeretur tot esse Ordines sacros, quot Ecclesiasticæ potestates, vnde & Archiepiscopi, vel Patriarchæ, aut Summus Pontifex alios super Episcopum Ordines constituerent, cùm verè, & propriè vnus sit Episcopalis Ordo quadripartitus, *d.cap. Cleros*, & vna Sacerdotalis potestas in duos Ordines, vel gradus diuisa. Quod verò Characterem videatur imprimere, eo quod dimisso etiam Episcopatu, potestas eadem retinetur, vt *in cap.1. de Ordin. ab Episc. qui ren. Episcop.* non propterea sequitur, quòd sit Ordinis Sacramentum, sicut & in prima Tonsura Character imprimitur, sed differt vterque ab Ordinis Sacramento, sicut Catechismus, & Confirmatio differunt à Baptismo, quamuis symbolum quoddam cum eo videantur habere. Largo igitur modo omnes Ordines appellantur, sicut minores quoque Ordines sacri dicuntur, cùm tres tantùm propriè sacri dicantur, vt *in cap.1. de filiis Presb. in 6.* strictè verò, & propriè cùm prima Tonsura sit quid minus quocunque Ordine, Episcopatus verò nequaquam maior Ordo in hoc Sacramento probetur, non nouem, sed septem tantummodo Ordines numerantur, licèt quoad quædam hæc duo esse Ordines censeantur, & aliis Ordinibus æquiparentur, nec negare possimus Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expressè Tridentini locus (cui se nescire, nec posse bona fide respondere asserit Nauar. infrà citandus) *sess. 23. de Sacramento Ord. cap. 4.* ibi. *Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere*; ac proinde illum esse Ordinem aliorum Iurium auctoritate existimatur *gloss. verb. Episcopus in proœm.lib.6. & gl.a.* vbi Doct. *in cap.quoties 3. de purgat.Canon.* Nauar. *in man. cap.22. n.18.* & plures, quos refero *de offic. & potest. Episc.part.2. alleg.1.num.18.* quibus addo Alzed. *in praxi Episc.op.p.1.cap.4.num.8.*

5 Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium, Sacrificium enim, & Sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, vt vtrunque in omni lege semper extiterit, Concil. Trident. *sess.23. de Sacram. Ordinis, cap.1.* Vnde Christus Dominus in nouo Sacramento, cum Eucharistiæ sacrificio etiam Sacerdotium instituit, quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradidit consecrandi, offerendi, & ministrandi Corpus & Sanguinem suum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi: cùm autem diuina res sit tanti Sacerdotij ministerium, vt inquit Trid.Concil. *eadem sess.23. de Sacram. Ordinis, cap. 2.* consentaneum fuit, quò dignius ac maiori cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia plures, & diuersi essent Ministrorum Ordines qui Sacerdotio ex officio deseruirent, ita videlicet distincti, vt qui iam Clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum Ministrorum exorta sunt nomina, de quorum officiis, ac ministerio infrà videbimus. Et Dionysius Papa *in epist. ad Seuerum Episcopum*, vt refertur *in cap fin.89. dist.* licet Gregorio, & Bonifacio adscribatur, inquit *ad hoc diuina dispensatione constitutum esse gradus diuersos, & Ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuersitate contextio, & rectè officiorum generaretur administratio singulorum, neque vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ Ordo seruaret, sicut in cælesti Angelorum militia aduertere possumus.* Hæc ille. *Si quis enim* (inquit Concil.Tridenr. *eadem sess.23. de Sacram.Ordinis, cap.4.*) *omnes Christianos promiscuè noui Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali praeditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere.* Sacerdotium igitur ipsum à Christo Domino originem, & institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apostolis fuit institutus, vt in eorum *Actibus* legibus *cap.6.* Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipsis Apostolis, & ab eorum primis successoribus introducti fuerunt. glos. *verb. Subdiacones*, per text. ibi *in cap.1. 36 distinct.* Concil.Trid. *d.sess.23 de Sacram.Ordinis, cap.2.* omnes verò Ordines à Christo instituti dicuntur, qui omnium Ordinum officia in se ipso quodammodo gessisse probatur.

Ex septem porrò Ordinibus, tres sacri, ac maiores dicuntur, alij verò quatuor minores, & non sacri propriè appellantur; sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus; huiusmodi enim personæ, ad Altaris ministerium accedunt, & sacra contingunt, *cap. à multis, de ætat. & qualit.* ob idque votum castitatis emittunt, *cap.1. dist. 31.* olim verò Subdiaconatus inter sacros Ordines non numerabatur, sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter sacros retulerunt, & Innoc. III. testatur *in cap.miramur, de seruis non ordin.* Gregorius namque constituit, vt is castitatem voueret, *in d. cap.1. dist. 31.* Vrbanus verò eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, vt *in cap. erubescant, 32. dist. & in cap.fin. 60.dist.* de quo latius diximus hoc eod. *lib.cap.37.num.22. cum seqq.* Reliqui quatuor Ordines, minores dicuntur, nec sacri propriè nominantur, eo quòd eorum officium ad sacra contingenda non pertingat, etsi omnes septem sacri propter Sacramentum dicantur *in d cap.1. de fil.Presbyt.lib.6.* 6 7 8

Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentiæ. Primò enim, in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, vt infra videbimus. Secundò, officia sacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non possunt impunè, *cap.1. & 2. de Cleric. non Ordin. minist.* minorum verò officia, quamuis ab iis, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua, vel censura imponitur, & facilius permittuntur, nam minores Clerici assistentes dicuntur, maiores verò ministri, vide *cap.1. dist. 24. §. deseruientes, 33.dist.* Tertiò, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantùm intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferantur, vt infra in Capitulis sequentibus videbimus. Quartò, in degradatione, cùm ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solus cum consilio Capituli potest, vt ostendimus *de offic.& potest. Episcop. part.3. alleg.110.* Quintò, differunt in voti emissione, vt suprà vidimus, in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, *cap.2. qui Clerici,* 9

vici, vel vouentes, Sanch. *de matrim. lib.7. disput.*31. Gutier. *eod. tract. cap.*94. *num.*19. Sextò, in Horarum Canonicarum recitatione, cùm ad id non teneantur, qui in Sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant. Septimò, in beneficiorum acquisitione, cùm aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines requirant, vt infrà *de collat. benef.* videbimus. Nonò, in potestate conferendi; nam maiores Ordines solus Episcopus confert, minores verò etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, vt videbimus; & denique in officiorum administratione, vt infrà suis locis ostendemus. Cæterùm in priuilegiis Clericalibus, & in iis, quæ ad vitam, & mores pertinent, nulla est inter omnes Ordines differentia, etsi plus aliquid ab iis, qui in Sacris sunt constituti, exigi videatur, vt infra suis locis videbimus.

10 Hoc Sacramentum Ordinis imprimit characterem in singulis Ordinibus in anima suscipientis, id est, quandam spiritualem animæ qualitatem. Quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, *c. Acolytus, cum similibus*, 23. *dist.* Vnde duplex signum Clericorum notatur interius, & exterius; interius est character, exterius verò Tonsura, Concil. Trident. *sess.*23. *cap.*4. & citati per me *de offic. Episc. part.*2. *alleg.*2. *num* 4.

11 Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente, non suscipitur, nec character imprimitur. Primum est potestas ordinantis. Secundum materia, idest instrumenta tangenda, & in Presbyteris vnctio. Tertium, forma verborum. Quartum, sexus virilis, quia fœmina non suscipit characterem, vt infra dicemus. Quintum, intentio recta. Sextum, Baptismus in ordinato, cùm sine Baptismo nullum possit suscipi Sacramentum, *cap. veniens, de Presbyt. non baptiz.* Alia verò, quæ ad hoc Sacramentum requiruntur, non sunt de substantia, & ea postea referemus; primùm enim de potestate tantùm agemus, quæ quidem potestas consideratur ex parte conferentis, & ex parte etiam illius, cui Ordo confertur.

12 Primò enim, potestas Ordinis conferendi est iure directo, & proprio apud Episcopum, siue maiorem Prælatum, qui Episcopalem habeat consecrationem, est enim proprium Episcoporum officium, *cap. perlectis*, 25. *dist.* adeò quòd alteri non Episcopo, id nequeat delegari, vt supra ostendimus, & a quocunque Episcopo, quamuis Episcopatum non habeat, rite confertur, est enim Iure diuino vnicus Sacramenti Ordinis Minister, Concil. Trid. *sess.*23. *cap.*4 *&* 7. plures citati per me *de offic. & potest. Episc. p.*2. *alleg.*3. *num.*2. quibus addo Auguian. *de legib. lib.*2. *contr.*1. *n.*70. Alzed. *in praxi Episcop. p.*2. *cap.*5. *de ordination. n.*1. Sanch. *in opusc. moral. lib.*7. *cap.*1. *dub.*18. *à n.*1. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract.*1. *p.*2. *cap.*1. *cum seqq.* Torrebl. *in practicab. Iuris spirit. lib.*2. *cap.*13. *n.*4. Circa quod tamen est notandum, quòd etsi omnium Ordinum collatio ad Episcopum spectet, nihilominus illud, quod diximus hoc alteri non Episcopo non posse competere, ad solos tres sacros, & maiores Ordines restringitur, quia minores à minoribus
13 etiam conferuntur, vt statim videbimus. Item, quod diximus quemcunque Episcopum Ordines posse conferre, duplicem recipit expositionem. Primò namque, si non solùm Episcopatum deposuit, sed etiam Dignitatem, ordinandi potestas quoad executionem officij ad minores tantummodo Ordines restringitur, in maioribus verò characterem tantummodo confert, non etiam executionem officij; si verò retinet Dignitatem, tunc etiam in maioribus non solùm characterem, sed executionem quoque officij confert, *cap.*1. *de ordin. ab Episcopo qui ren.* Hieron. Ven. *in examine Episcop. lib.*1. *cap.*12. *n.*14. Raguc. *in lucern. Paroch. tit. de Sacram. Ordinis, q.*18. Alzed. *d. cap.*5. *num.*11. *&* 12. vbi *n.*14. post Gratian. *discept. forens. cap.*291. *num.*50. *cum seqq.* ostendit, quomodo cognosci possit quando quis renunciauit loco, & Dignitati, &
quando loco tantùm? Secundò, vt à quocunque 14
Episcopo character, & executio simul officij conferatur, non solùm Dignitas, sed etiam Iurisdictio exigitur, quæ aut non habenti cedatur, aut habenti per censuras non suspendatur, *cap. fin. de ordin. ab Episcopo, qui ren. Episcop.*

Minores verò, vt diximus, Ordines possunt à 15
non Episcopis dari, non quidem Episcoporum delegatione, gloss. *in cap. peruenit*, 95. *dist.* Alzed. *dict. cap.* 5. *num.*10. sed Apostolicæ tantùm Sedis priuilegio, quod priuilegium Abbatibus perpetuis est concessum, si sint in Presbyteratus Ordine constituti, & ab Episcopo benedicti, *cap.*1. *dist.*69. Anguian *d. contron.*1. *num.*70. Sanch. *d. lib.*7. *cap.*1.
*dub.*18. *num.*5. Alzed. *d. cap.*5. *num.*8. Hi namque 16
possunt primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines suis Monachis, & Regularibus sibi subditis, in suo tantùm Monasterio conferre, *c. Abbates*, vbi gloss. & Doctores, *de priuil. in* 6. Conc. Trident. *sess.*23. *de reformat. cap.*10. & latè diximus *hoc lib. cap.*17. *num* 65. *cum seqq.* Vnde infertur id eis non licere pro secularibus, etiam cum dimissoriis suorum Ordinariorum, prout in præsenti casu. Cùm Thomas Narduccius Camplen. fuisset promotus ab Abbate de Corropoli Ordinis Cælestin. cum litteris dimissorialibus Vicarij generalis Camplen. eidem Abbati directis, fuit dubitatum an dictus Thomas esset benè ordinatus. *S. Congregatio negotus Episcoporum & Regularium præposita audito procuratore generali Ordinis huiusmodi, Eminentissimo Gypsio referente, censuit declarandum esse, prout præsentis Decreti virtute declarauit, dictum Thomam esse male promotum, atque ideo indigere noua promotione. Romæ die* 27. *Iunii* 1631. Nisi speciali priuilegio muniti sint huiusmodi Abbates, prout Abbatibus, seu Commendatariis B. Mariæ Farfensis, & sancti Saluatoris Maioris concessit S.D.N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanus* 18. *Nouembris* 1628. vt possent primam Tonsuram, quatuor minores Ordines conferre, ac dimissorias litteras dare dictarum Abbatiarum subditis, etiam priuatiuè quoad Archiepiscopos, & Episcopos viciniores, quam Constit. refert Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*1. *disp.*3. *q.*4. *post num.*20. secundùm Lugdunen. impress.

Cardinales quoque Presbyteri, etsi non sint 17
Episcopi, possunt minores Ordines conferre suis familiaribus, nècnon Clericis, ac Regularibus quibuscunque ad voluntatem tantùm ordinariorum suorum. Ita Ioan. *in cap.*1. *num.*14. *de suppl. neglig. Prel.* Card. Tusch. lit. C. *concl.*100. *num.*50. Zerol. *in praxi Episcop. part.*1. *verb. Cardinalis, num.*7. plures refert Doctores Alzed. *dict. cap.* 5. *num.* 9. Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. part.*1. *disput.*2. §.5. *num.*8. Sanch. *in opusc. moral. lib.*7. *cap.*1. *q.*19. *n.*4. Marchin. *d. tract.*1. *p.*2. *cap.*10. *num.*1. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.*2. *alleg.*2. *n.*15. & alij citati supra hoc *lib. cap.*5. *vers. secundo.*

Sed

18 Sed & Presbyteri Parochiales primam Tonsuram
suis subditis conferunt, si credimus Abb. *in cap.
quanto, num.9.vers.quinimo dico, de consuet.* Imò li-
cere cuicunque simplici Sacerdoti illam conferre,
tenent gloss. *verb. Lectoris, in cap.quoniam, 69.dist.*
Archid.*in cap.Psalmista, num.2.in fin.dist.23.* Innoc.
in cap.cum contingat, num.1. vbi Hostiens. *num. 2.
de atat. & qualit.* Vsus tamen Ecclesiæ resistit, &
propterea eorum sententia non est admittenda, vt
benè probat Sot.*in 4. dist.25.q.1.art.1.ad 2. argum.*
Sanch. *in consil. moralib. lib.7. cap.1. dub.19. num.1.*
Marchin.*d.tract.1.p.2.cap.10.num.3.*
19 De potestate autem super Clericos ordinandos
est sciendum, quòd Episcopus eos dumtaxat ordi-
nare potest, qui de sua sunt Diœcesi, seu ordina-
ria iurisdictione, *cap.Episcopus 17.q.1. cap.cum nul-*
20 *lus, & cap.fin.de tempor.Ordin.lib.6.* tales autem illi
dicuntur, qui inde sunt oriundi, aut ibi domici-
lium contraxerunt, seu beneficium Ecclesiasti-
cum ibi obtinere noscuntur, vt resoluunt citati
per me *d.p.2. alleg.4. num.1.* quibus addo Narbon,
in l.20.gloss.2.num.132.tit.1.lib.4.noua Recop. Alzed.
d.cap.5.n.42. Machado *en su perfetto Confessor tom.2.
lib.4.p.1 tract.3.docum.3. cum seqq.* Torrebl.*d.lib.2.
cap.13. à num 7.*
21 Oriundi à Diœcesi, vt ab eius Episcopo ordi-
nari possint, dicuntur illi, qui in ea nati sunt, glos.
verb.alienigenas, in cap.1. de vsuris, lib.6. Henriq. *in
sum.lib.10.cap.22.§.1.* Piasec.*in prax.Episcop.p.1.c.1.
num 9.* Campan.*in diuers.Iur.Canon.rub.9.cap 8.n.9.*
Homobon.de Bonis *de examine Eccles. tract.2.c.1.
q.5.num.1.* Squillante *de priuileg.Cleric.cap.4.n.260.*
Felician.de Vega *in relect.cap.postulasti 14. num.14.*
22 *de foro comp.* Machado *d.docum.3.num.3.* vel si pa-
ter eorum ibi natus fuerit, licèt ipse aliunde sit
oriundus, secundùm Nauar.*cons.19.de tempor.ordin.*
Prosper. de August. ad Quarant. *in sum. Bullarij,
verb.Ordo, vers.quoad tertium,* Zerol.*in praxi Episc.
p.2. verb. dimissoria, pag.40.* Paul.Comitol.*respons.
moral.lib.6.q.45.* Vgolin.*de offic.Episcop.cap.26.§.1.
num 4.* Gutier.*de Matrim.cap.63.num.29.* Campan.
d.cap.8.n.9. Squillante *d.cap.4. n.262.* Marchin.*de
Sacram.Ordinis, tract.1.p.5.cap.6.num.4.* Machado
d.docum.3.num.4. Marcel.Vulpe *in praxi iudic.fori
Eccles.cap.7. sub n.24.* Antonin. Diana *p.4.tract.4.*
23 *resol.148.* Alzed.*d.p.2.cap.5. n.44.* Nam oriundus
dicitur à natiuitate propria, vel paterna, Ias.*in l.hu-
iusmodi, §. legatum, num.18. ff.de legat.1.* Mandos.
ad reg.16. Cancell. q.40. Lexic. Iuris *verb. oriundus,*
Schrad.*eod verb.* Ioseph. Gonzal. *var.cap.36.an.3.*
Ioseph. Sesse *Aragon.decis.30.* Garc.Toleran.*in lu-
cerna rub. trium librorum Codicis, sub rub. de incolis,*
24 *lib.10.n.2.* Quod Sac. Cong. Concil.*in Viciagaen.
12. Augusti 1628. & 7. Aprilis 1629.* declarauit,
etiamsi pater tempore natiuitatis filij ad aliam
Diœcesim iam transtulerat domicilium.
25 Domiciliarij quoad Ordines suscipiendos di-
cuntur illi, qui degunt in aliquo loco habentes
animum perpetuò in eo permanendi, quia tunc
poterunt ab alio ordinari. Ita Nau.*cons.10 in antiq.
& cons.24 in nouis, de temp. ordinat.* Aloys. Ricc. *in
praxi rer.fori Eccles.resol.63.* Bonac.*de Sacr. disp.8.
q.vnica, puncto 4.n.4.cum seqq.* Vgolin.*d.cap.26.§.1.*
Campan.*d.cap.8. n.18.* Felician. de Vega *in relect.
d.cap.postulasti.num.18.* Machado *d.docum.4.num.5.*
26 Torreblanca *d.lib.2.cap.13.num.10.* Animus au-
tem colligitur, cùm illic emerint domum, aut
aliam possessionem, vel eam conduxerint, vt per
Rot.*decis.150. incip. Domini dixerunt, num.8. p.2.
diuers.* Prosp. de August. ad Quarant. *in sum. Bul-
larij, verb.Ordo, vers.circa tertium,* Vgolin.*d.§.2.n.2.*
Campan. *d. num.18.* & maximè si in illum locum
aliquam maiorem partem bonorum transferunt,
& ibi contrahunt, & dies festos celebrant, aliter
enim sola emptio domus, vel alicuius partis bo-
norum domicilium non facit, *cap. dilectus, de re-
script. cap.si Episcopus, de Paroch. dict.cap.cum nul-
lus,* Piasec.*d.cap.1 num.9. vers.vel sui,* Aloys. Ricc.
d. resol.163. num.2. Quod quidem procedit si du- 27
bitetur de animo, quem nunquam verbis insi-
nuarunt, quia tunc ad supradictas coniecturas
recurrendum est, & in primis si assidua probe-
tur habitatio in aliquo loco non minori tempore
decem annorum, vt per text.*in l.2.C.de incol.lib.10.*
tenent Mascard.*de probat.concl.534.num.7.* Piasec.
& Aloys. Ricc. *locis proximè citatis,* Bonacin. *dict.
puncto 8. num.18.* Campan. *d.num.18. vers. quod si,*
Menoch.*de arbitr.cas.86.num.13.* vbi resoluit, quòd 28
quando sumus in dubio ex cursu decem anno-
rum, dummodo sint continui, præsumitur, quòd
ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium
illum non habere animum permanendi ibidem,
quod accidit in Scholaribus, & Castellanis, qui
semper cogitant de redeundo ad patriam, vt ob-
seruant Stephan. Gratian, *discept. forens. cap. 186.
num.4. & 5.* Farin.*fragm.crimin.part.1 lit.D.n.215.
& 222.* & illud, quod suprà diximus, ad contra- 29
hendum incolatum requiri decennium, non pro-
cedit vbi constat de voluntate, quia tunc eo ipso
absque aliquo lapsu temporis acquiritur domici-
lium, siue incolatus, Abb. *in cap.fin.num.fin.de Pa-
roch.* Bald. *cons. 313. num.1. lib.4.* Corn. *cons.209.
num.1. in fin. lib.1.* Sim. de Prat. *cons 119. num.8.
lib.1.* Paul.Laymann *in Theolog.moral.tract.9.cap.9.
de Sacram.Ordinis, n.10.* Squillante *de priuil.Cleric.
cap.4.num.243.* Rot.*decis.150.num.7.p.2.diuers. &
decis.188.num.3. p.2. recent.* & fuit dictum *in Ari-
minen.gabella 19. Aprilis 1627. coram Eminentissi-
mo Card. Virili.* Demum quoad hoc propositum 30
te scire volo minimè requiri Episcopi licentiam
in domicilio mutando, vt probatur *in d.cap fin.* vbi
Abb. *num.1. de Paroch.* & docent Vgolin.*d.cap.26.
§.1. n.2.* Campan. *d. cap.8. n.25.* Tenentur tamen 31
huiusmodi domiciliarij portare veritatis testimo-
nium circa mores, sufficientiam, ac natalitia, nisi
à teneris annis domicilium fuerit translatum, &
illic habitatio continuata, vsque ad tempus pro-
motionis, in quo potest tunc seruari, quod circa
diligentias ordinandorum præmittendas disponit
Concil.Trid.*sess.23.de reform.cap.5.*
Beneficium Ecclesiasticum obtinens potest or- 32
dinari ab Episcopo Diœcesis, in qua illud habet,
seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio
modo subditus non sit. Ita probat text.*in dict.cap.
cùm nullus, de tempor.ordinat. lib.6.* docent Vgolin.
dict.cap.26.§.3. Bonacin.*d.punct.4.num.14.* Nicol.
Garc. *de benefic.p.2.cap.4. à num.1.* Aloys. Ricc. *in
praxi rerum fori Eccles.resolut.258.in 2.edit.* Piasec.
d.p.1.cap.1.num.10.vers.ratione beneficij, Mart. An-
tonin.*variar.resolut.lib.1.resolut.fin.cas.28.* Campan.
d rub.9.cap.8.num.11. Armendar.*in addit.ad recopil.
legum Nauarra, lib.1. tit. 18. l.7. in declar. num.61.*
Homobon. de Bonis *in examine Eccles.tract.2.c.1.
q.5 n.3.* Molfes. *in sum.Theolog.moralis tract.2.c.2.
n.7.* Scip.de Rubeis *in aphorism.Episcop.verb.Ordo,
n.7.* Felician.de Vega *in relect.d.cap.postulasti, n.21.
cum seqq.* Machado *d.lib.4.p.1.tract.3.docum.4.à n.3.*
Thom.Valasc.*allegat.Iuris alleg.5.à num.26.* Sanch.
d.lib.7.c.1.dub.23. Marchin.*d.tract.1.p.5.c.8.* Marcel.
Vulpe *d.c.7.n.27.* Torreblanca *d.lib.2.c.13.n.12.*

Quod

33 Quod quidem multipliciter declaratur; & primò, vt procedat habita possessione beneficij, ita vt non sufficiat sola collatio, seu titulus ad hoc vt efficiatur de eius foro. Ita Aloys. Ricc. *part. 2. decis.* 188. Squillante *de privil. Cleric. cap. 4. num.* 233. Nicol. Garc. *d. part. 2. cap. 4. num.* 16. vbi *num.* 17. resoluit solam possessionem sine titulo iusto sufficere. Secundò, vt non solum possit eum ordinare Episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & etiam illegitimitate ad minores Ordines, nam cùm ratione beneficij sit subditus illius quoad Ordines, cùm ratione beneficij sit subditus illius quoad Ordines; nam cùm ratione beneficij sit subditus illius quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, argum. *l. 2. ff. de Iurisd. omn. Iudic.* resoluit Nicol. Garc. *d. cap. 4 n.* 14. Squillante *d. cap. 4. num.* 244. me citato *in hoc loco*
34 Machado *d. tract. 3. docum. 4 num* 5. Tertiò, vt procedat etiamsi beneficium residentiam non requirat, vt colligi videtur *ex dict. cap. cùm nullus*; nam si ille voluisse tantùm comprehendere obtinentem beneficia cum residentia, non vtique adiunxisset verba illa, *de beneficio Ecclesiastico*, sed domicilij duntaxat & originis meminisset; quia sub domicilio complexus esset obtinentem beneficium cum residentia. Quæ sic docent Henriq. *in sum. lib.* 10. *de Sacram. Ordin. cap.* 22. §. 1. Piasec. *d. cap. 1. num* 10. *vers. Secundo.* Bonacin. *de Sacram. dictis.* 8. *quæst. vnic. puncto* 4. *propos. vnic. num.* 14. Campan. *d. cap.* 8. *num* 12. Squillant. *d. cap. 4. n.* 237. Felician. de Vega *vbi supra num.* 26. Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub.* 23. *num.* 7. Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap.* 8. *n.* 1 & 4. Quicquid dicant Marc. Anton. Genuens. *in sua praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 48 *num.* 3. Less. *de Iust. lib. 2. ca.* 14. *dub.* 14 *num* 92. Scip. de Rub.
35 *in arbor. sum. Episc. verb. Ordo* 18. Quartò, vt procedat etiam in possidente præstimonium, quia inibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Episcopo loci, vbi situm est præstimonium, vel Ordines, vel dimissorias obtinere potest, secundùm Henriq. *dict. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. *in commento, littera H.* Campan. *dict. cap.* 8 *num.* 19. *vers. & qui,* Aloys. Ricc. *in dict. praxi fori Eccles. resolut.* 158. *in fine*, & faciunt adducta infra *in cap. de præstimon.* & in possidente Capellaniam collatiuam Narbon. *d. gloss. 2. num.* 215. Felician. de Vega *vbi sup.*
36 *num.* 28. Quintò, vt procedat etiamsi beneficium non habeatur in titulum; sed in commendam, si est ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam, Nicol. Garc. *d. p. 2. cap. 4. num.* 10. Squillante
37 *d. cap. 4. num.* 142. Sextò, etiamsi beneficium habeat certum Ordinem annexum, putà Subdiaconatum, vel Diaconatum; tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Episcopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin. *num.* 9. & Franch. *num.* 3. *in d. cap. cùm nullus*, Aloys. Ricc. *in*
38 *praxi aurea resol.* 49. *num.* 3. Septimò, etiamsi beneficium sit tenue, vt docent Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 4. num.* 238. Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. *in dicto commento, lit. C. & cap.* 17. *in commento, lit. Q.* Nicol. Garc. *d. p. 2. cap. 4. num.* 8. Campan. *d. cap.* 8. *num.* 12 & *rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 19. Quicquid contrarium velit Piasec. *d. cap* 1. *num.* 10. *vers. ratione beneficij.* Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij, verb. Ordo,* Vgolin. *dict. cap.* 16. § 3: *in fine,* Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori Eccles. resolut.* 260. me citato *in hoc loco* Diana *p* 4. *tract.* 4. *resolut.* 51.
39 Machado *d. docum.* 4. *num.* 3. Octauò, vt procedat, etiamsi habuerit plura beneficia in diuersis Diœcesibus, quia ab vnoquoque illarum An[illegible] promoueri sine dubio posset, ita Anchar. [illegible] *cùm nullus, n.* 1. *vers. circa se. undum.* Campan. *d.* [illegible] *num.* 14. Nonò, etiamsi beneficium esset [illegible] alteri Episcopo, quoad promotionem, id est [illegible] spectaret ad promotionem alterius [illegible] copi [illegible] si etiam quoad Iura Episcopalia, vt per Pro[sp.] de August. *in addit. ad Quarant. verb. Ordo, vers. in a secundum*, Nicol. Garc. *d. p* 2. *cap.* 4. *num.* 15. Campan. *d. cap.* 8 *num* 15. Quamobrem si beneficium vnius Diœcesis vnitum fuerit alteri, vel Præbendæ distinctæ Diœcesis, nonnisi Episcopo subesset, in cuius Diœcesi extaret beneficium vel præbenda, cui annectitur, ita Campan. *d. n.* 15. Decimò declaratur, vt non procedat si beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat quoad susceptionem Ordinis, vt per Piasec. *d. p.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. *vers. ratione benefi.*, Aloys. Ricc. *in d. prax. rer. for. Eccles. resol.* 262. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 2. de Sacram. Ordin. cap.* 2 Nouar. *In sing. Iuris Can. cent. 2. num.* 21. Squillante *d. cap. 4. n.* 234. me citato *in hoc loco* Machado *d. docum.* 4. *n.* 4. *pag.* 11. 40
Quamuis dubitet Campan. *d. cap.* 8 *n.* 17. Videlicet mò etiam declaratur, vt minimè locum habeat ex causa pensionis, quia illius ratione nulli subijcitur Præsuli, & promoueri ab eo non vtique potest, Vgolin. *d. cap.* 16 § 3. *vers. excipitur tamen primo*, Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 161. Campan. *dict. cap.* 8. *n.* 17. *vers. ex causa*, Squillante *d. cap.* 4 *n.* 149. Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap.* 8. *n.* 1 D. Acuña *in princ. dist.* 71. *n.* 9 Denique declaratur, vt non procedat in habente præbendam temporalem, ratione cuius non potest quis ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua eam habet, vt in terminis resoluit Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 49. *n.* 5 eo quod nihil spiritualitatis habeat, æquiparetur prædio, & commoditati temporali, pro soluendis salariis Aduocati, Procuratoris, Musicorum, & similium, vt obseruat Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 1. *num.* 6. 41 42
sicut potest quis ordinari ab Episcopo originis, vel domicilij, seu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimissorias accipere potest, vt ab alio valeat ordinari, vt notat Mulfes. *in sum. Theol. moralis tom. 1. p. 2. tract.* [illegible] *cap.* 2. *num.* 21. obseruante S. Congregatione censuisse, vt semper in hoc præfectarum Episcopus loci, in quo quis habet beneficium. Si verò subditus alicuo ex prædictis tribus modis semel elegisset vnum Episcopum, à quo aliquem Ordinem suscepisset, non poterit variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis: ita post Archid. *in cap. ne captanda, de concess. præb.* Achil. de Graffis *decis.* 13 *de pension.* Quarant. & Aloys. Ricc. docet Molfes. *d. cap.* 2. *n* 10. reddens rationem, quia si semel factus est subditus Episcopi ordinantis, cuius est vnus, prouidere illi de beneficio, & sic de aliis iuribus Episcopalibus, non potest talis subditus eligere alium Episcopum, in præiudicium electi per primam ordinationem: quamuis non improbabiliter contrarium teneant Francis. Zipæ. *in consultat. Canon. lib. 1 tit. de ætate & qualit. cons.* 5. Diana *moral. resol. p. 6. tract.* [illegible] 35. 43 44
Cùm autem etiam familiares Episcoporum quam subditi indifferenter ordinari soleant, statuit Trident. Concil. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 9 tales non intelligi subditos quoad Ordines suscipiendos, nisi per tres annos secum fuerint commorati, quibus etiam quamprimum beneficium conferre tenetur, de quo propemodum infinitos citant Doctores *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg.* 5. *in princ.* quibus addo Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 2. 45

tract.2.cap.2.num.8. Homobon.de Bonis de examine Eccles.part.1.tract.2.cap.1.q.5. in fine, Nouar. in singular.Canon.conclus.103.Scip.de Rubeis in aphorism. Episcop. verb. familiaris triennalis, Fornar. in addit. ad Tolet. cap.5. in fine, Narbon. l.35.gloss.1. num.28.tit.3.lib.1.Recopil.Venero in examine Episc. lib.1.cap.11.num.38. Alzed.d.cap.5.num.32. Sanch. d.lib.7.cap.1.dub.20.num.20.cum seqq. Torrebl.dict. lib.2.cap.13. num.13. cum seqq. Marchin. d.tract.1.
46 p.4.cap.9. Marcel.Vulpe d.cap.7.à num.18. Dicuntur familiares quoad hunc effectum illi, qui cum Episcopo fuerint commorati, & præsentes inseruierint, non tamen illi, qui absunt, quamuis sumptibus Episcopi vixerint.Ita Maiol.de irregul. lib.4.cap.2.n.5. Salzed. ad Bernard.in pract.cap.26. vers.tertius casus. Fr.Emman.in sum. part.2.cap.14. num.10.Vgolin.d.cap.26.§.4. Piasec.d.part.1.cap.1. num.15. pag. 31. Prosp. de Augustin. in addit. ad Quarant.in sum.Bullarij,verb.Ordo,vers.limita in eo. Aloys.Riccius in praxi rerum fori Eccles.decis.307. in 1.edit. aliàs resolut. 266. num. 2. & resolut. 267. num. 2. in fin. in 2. edit. Bonacin. de Sacrament. disput.8. quæst.vnica, puncto 4. num.18. Molfes. dict.
47 cap.2. num.8. propè finem. Triennium verò debet esse continuum, vt per Campan. dict. rub.9.cap.9. num.12. Nouar. d. concl.103. num.3. Scip. de Rubeis dict. verb. familiaris triennalis, num. 1. Aloys. Ricc. in dict. praxi decis. 308. in 2. edit. aliàs reso-
48 lut.167. num.1. in 2.edit. vbi num.2. subdit, quòd verbis Episcopi asserentis quem esse familiarem, non creditur; refero ego ipse d. allegat. 5. num. 9.
49 & 10. Et sufficit, quòd incœperit, antequam fuisset Episcopus, sicut referunt decisum Aloys. Ricc. in collect. decis. collect.596. vers. amplia quintò, & in dict. praxi decis. 309. in 1. edit. aliàs resolut.268. in 2. edit. Nicol. Garc. de benefic.p.1.cap.5. num.83. Scip. de Rubeis citato loco, Galet.in margarita casuum Conscientiæ, verb.Ordo, pag.194.col.2. Marchin.dict.cap.9. num.3. Marcel. Vulpe d.cap.7. num.19.

50 Beneficium etiam quacunque fraude cessante, statim re ipsa esse conferendum declarauit sacra Congregatio, teste Armendar. in addit.ad Recopil. legum Nauarræ, lib.1.tit.18.l.7. de Episcop.num.45. & dicit Vgolin. dict. cap.26 §.4. statim, seu paulò pòst Episcopum debere beneficium conferre; si enim ante conferret ratione beneficij post sex menses non dici factam secundùm mentem Concilij, vt ordinatus remaneat subditus ordinantis, & eximeretur à proprio: nec ratione beneficij in
51 alterius Diœcesi possessi, potest Episcopus familiarem suum ordinare. Sacra Congreg. Concil. sub die 22. Aprilis 1617. latè ego ipse d. alleg.5. ex
52 num.11.vbi num.12 quòd pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum ad titulum patrimonij possunt etiam ordinari familiares triennales Episcoporum, & debent adscribi Ecclesiis, pro quarum necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum, & num 14. quòd non valet Episcopus dispensare cum suo familiari triennali, aliàs non subdito super illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec super interstitiis, & n.17.
53 ex Concil.Trident.sess.14. de reformat. cap.2. quòd Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commensalitatis suæ aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis ad aliquos Sacros, aut minores ordines, vel primam Tonsuram promouere, seu ordinare non valet, de quo etiam Scip. de Rubeis d.verb.familiaris triennalis, num.4. Narbon. l.35. gloss.1. num.32. tit.3. lib.1. Recopil. Venero in examine Episc.lib.1.cap.12.num.28. Alzed.d.part.2. cap.5. de ordinat. num.40.

Si quis autem alterius subditum velit ordina- 54
re, requiritur sui Episcopi consensus per litteras Dimissorias, vt infra dicemus. Alioquin Episcopus ordinans, ab exercitio Pontificalium, ordinatus verò ab executione Ordinis est ipso Iure suspensus, Concil.Trident.sess.6.de reformat.cap.5. quamuis olim Episcopus per annum à collatione Ordinum tantùm esset suspensus in cap.eos qui, de tempor. Ordin. lib.6. vide per me adducta d.part.2. allegat. 6. vbi latè de materia, & ibi citatis addo Auguian. de legib. lib.2. controu.1. num. 71. Alzed. d.cap.5.num.17.

Et circa prædicta notandum est primò, quòd 55
Episcopi Italiæ prohibentur Vltramontanum ordinare, sine licentia Romani Pontificis, si litteras Episcopi sui habere non potest, cap. 1. de tempor. ordinat. lib. 6. ita, & in quocunque Clerico, qui nulli Episcopo sit subiectus, statutum reperitur in cap.fraternitatem, 71.dist. & addit Campan.dict. rub.9. cap.1. n.8. suspensionem d.cap.1. comminatam aduersus Vltramontanos, qui ab Italis in Italia Ordines susceperint à non suo sine dimissoriis proprij Superioris, non ligare eos, qui non proprie Vltramontani, aut Citramontani appellantur, sed medij, veluti qui in Montibus ipsis de-
gunt; refero ego ipse d.p.2.alleg.8.n.8. Per Decre- 56
tum generale de ordine Pauli V. summi Pontificis editum, quo prohibetur omnibus Archiepiscopis & Episcopis Regni Neapolis, ne Vltramontanis Ordines conferant, Sacra Congregat. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die 12.Ianuarij 1618.censuit priuilegium eisdem Archiepiscopis, & Episcopis per sacrum Concilium Tridentinum, quoad eorum familiares concessum, sublatum non
censeri. Et quia in Ordinibus generalibus Regu- 57
lares, nisi specialiter nominentur, ordinariè non comprehenduntur, ideò idem Papa Paulus declarauit eosdem Regulares non comprehendi in ordine, quo præcipitur, vt Vltramontanis absque Sanctitatis suæ, vel sacræ Congregationis licentia Ordines non conferantur, tanto magis, cùm hoc casu, inter Clericum sæcularem, & Regularem magna diuersitatis
ratio perspiciatur; & ita Archiepiscopo Neapo- 58
litano respondit sacra Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die 30. Decembris 1617. Nouissimè S.D.N.Vrbanus VIII. in sua constitutione contra malè ordinantes, & malè ordinatos, incip. Secretis, sub Dat.11.Decembris 1624. approbatis, & innouatis pœnis, d.cap.1. Motu proprio, & ex certa scientia prohibet omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus, ne quouis prætextu, & ex quacunque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliósque quoscunque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundis, non solùm ad sacros, sed nec etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, seu præsumant, nisi dimissorias suorum ordinariorum litteras à nostris, & huius sanctæ Sedis Nuncijs, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus, recognitas, probatas, & subscriptas habeant, eorúmve Nunciorum, seu Collectorum subscriptiones à Vicario in Alma Vrbe in spiritualibus generali similiter examinata, recognitæ, & probatæ fuerint alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium; promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinenda incurrunt eo ipso.

Secundò,

59 Secundò, quòd Papa potest quemlibet Clericum, aut Regularem indistinctè ordinare, *cap. per* 60 *principalem 1. q. 1. cap. pen. & fin. 9. q. 3.* & quem ipse ad Subdiaconatum, vel Diaconatum promouerit, non potest Episcopus sine eius licentia ad maiores Ordines promouere, *cap. filium 1. q. 1. cap. cùm in distribuendis, de tempor. ordinat.* Etasm. à Cochier *de Iurisd. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 21.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 50. num. 22.*

61 Tertiò, infertur resolutio ad illam quæstionem, an, & quando Prælatus inferior nullius Diœcesis territorium distinctum habens possit suis subditis dimissoriales litteras concedere? In qua quæstione negatiuè respondendum videtur, si ille non habeat ius Congregandi Synodum, & eligendi examinatores, vt colligitur ex decisione quadam sacræ Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ transmissa Episcopi Nicastren. *sub die 24. Ianuary 1595.* in qua ita habetur. *Il Vescono più vicino alla chiesa nullius Diœcesis non può far visita, ne meno quanto alla Cura dell' Anime, spetta però à esso fare concorsi delle Parochiali, quando in detta giurisditione non fosse legitimamente celebrato Synodo, & deputati li essaminatori, & spetta ancora ordinare, ò vero dare le lettere dimissoriali per li Clerici de la medesima giurisditione.* Sed an hoc casu saltem debeat ordinandus litteras testimoniales de moribus, & vita à tali Prælato habere, ita vt absque illis vicinior Episcopus eum ordinare, aut litteras dimissorias, vt ab alio ordinetur concedere non possit? solet ab aliquibus in dubium reuocari. Ego verò nihil firmare audeo, cùm diuersas inuenerim hac de re decisiones, quarum prima emanauit ab eadem sacra Congr. *sub die 5. Maij 1585.* ad Episcopum Cauen. in hæc verba. *Quelli, che sono nullius Diœcesis, volendo Ordinarsi hanno à pigliar le dimissorie del Vescono più vicino, deueno però portare le testimoniale del Prelato inferiore, de vita, & moribus, come che può esser meglio informato.* Alia verò *sub die 22. Februarij 1631.* ita cantat; *Sacra Congregatio Concilij censuit licere Episcopis vicinioribus Ordines conferre subditis secularibus Abbatum, & aliorum inferiorum etiam nullius Diœcesis sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & aliorum inferiorum, &c.* nisi primam intelligamus de congruentia, quæ expostulat vt vicinior Episcopus Ordines non conferat illi, cuius vita, & mores sibi ignoti sunt, secundam verò de necessitate.

62 Verùm si inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum eum plena iurisdictione in omnes homines, tam de Clero, quàm de Populo fuerit concessum, Episcopúsque omne ius, omnémque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullúmque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, Ordinationes, cæterasque Episcopalis Officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas, credo tali casu posse inferiorem dimissorias concedere, nec esse adeundum viciniorem Episcopum, ad not. per Rot. *in nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Marty 1616. coram bon. mem. Martino Andrea,* & in eadem, *coram eodem, 15. Ianuary 1618.* vbi respondetur ad obiectionem, quòd quamuis Episcopus non possit ex toto Ecclesiam à se eximere, & alteri subiicere, secundùm gloss. *verb. Cathedraticum, in cap. pastoralis,* vbi Abb. *num. 7. de donat.* hoc tamen intelligitur, vbi solus ipse hoc facit; secus, prout supponitur, quando confirmatio Apostolica ex certa scientia accessit, eadem gloss. *in vers. nec obstat,* quam sequitur Butr. *n. 13.* per text. *in cap. constitutus,* vbi etiam Anchar. *num. 4. in 3. oppos.* Abb. *num. 10. de relig. dom.* idem Abb. *in cap. cùm venerabilis, num. 4. de censib.* refert me citato *in hoc loco* Tambutin. mei amicissimus *de iure Abbatum tom. 2. disp. 2. q. 26.*

Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusiani supplicarent sacram Congregationem Eminentissimorum & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem S. Congregatione emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco, ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis secularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum, dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. Eadem igitur S. Congregatio, Eminentissimo Gyptio referente, censuit *reuocandum & tollendam esse, prout præsentis Decreti virtute reuocat, & tollit suspensionem, per quam prædicto Priori Carthusiensi Monasterij S. Stephani de Busco, ab eadem S. Congregatione prohibitum fuit, sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis proprijs secularibus. Romæ die 18. Iunij 1632.* refert me citato *in hoc loco* Tambut. *d. loco num. 3.* nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanus Pont. sub dat. 18. Nouembris 1628.* concessit Abbati, seu Commendatario B. Mariæ Farfensis, & S. Saluatoris maioris dimissorias litteras dictarum Abbatiatum subditis dare etiam priuatiuè quoad Archiepiscopos, seu Episcopos viciniores.

Quartò, quòd potest Episcopus Religiosos 63 quoscunque, qui in sua Diœcesi commorantur, ad Ordines promouere, etsi inde non sint oriundi, aut ibi non contraxerint domicilium, *cap. cùm nullius, §. Religiosi, de tempor. ordinat. lib. 6.* quòd licèt à contrario sensu probare videatur, vt hoc procedat in Religiosis non exemptis, secus verò in exemptis, nihilominus in exemptis hoc verum esse dicit *ibi* gloss. & Anchar. Franch. & Gemin. vide Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 3. conclus. vnic. in fine,* metipsum *dict. part. 2. allegat. 4. à num. 60.* Nouar. *in singul. Canon conclus. 105.* Qua 64 de re Clemens VIII. mandauit obseruari Decretum sacr. Congregationis Concilij emanatum *sub die 15. Martij 1596.* per hæc verba. *Congregatio Concilij censuit Superiores Regulares posse suo subdito item Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere; ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus adfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo, qui Ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriam in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas Ordinationes habiturus esset. Verùm cum à Superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel Ordinationes non habente, litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, Officij, & Dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiusdem*

dem S.D.N. Papa reseruatas pœnas incurrent. Rese-
runt Campan. in diuers. Iur. Canon.rubr.12.cap.13.
num.37. & Molfes. in summ. Theolog. moral.tract.2.
cap.2. num.23. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat.
tom.1.q.39. art.3. Villalob. in sum. part.1. tract.11.
diffic.9.n.7. Hieron. Roder.in Compend.quæst.Regul.
resolut.106.num.15.& 17.cum seqq. Portel. in dubiis
Regul.verb.Ordines sacri, Anton.Nouar.in sum.Bul-
lar. tit. de ordinandis Regular. num.3. ac alij per me
citati d.part.2.allegat.7.num.18.

Patres verò Societatis IESV ex Indulto Gre-
gorij XIII. possunt à quocumque Catholico
Antistite ordinari, vt testantur Fr. Emman. quæst.
Regul.tom.1.q.18.art.6. Piasec. in praxi Episc.p.1.
c.1.num.10.vers.quartò extende. Aloys. Ricc.in decis.
curia Archiepisc.Neapol.decis.118.num.3.part.4.

65 Quis autem valeat ordinare Nouitium alibi
natum, si probationis annũ faciat in aliena Diœ-
cesi? Quæstio est dubia; in qua vna sententia tenet
hoc spectare ad Episcopum, in cuius Diœcesi est
Nouitius in probatione, quam tuétur Cuch. lib.3.
instit.moral.tit.1.n.94.de Regularib. Camp. d.rubr.9.
cap.3.n.3. Sanchez in præcepta Decalogi, tom.2.lib.6.
cap.10.n.21. Aloys. Ricc. d.decis.118.n.6.p.4. quos
refero ego ipse d.p.2.alleg.4.n.62.& 63. Altera sen-
tentia est Henriq. in sum.lib.10.cap.23.§.3. in com-
mento, lit.G. & Suar.tom.2.de Relig.lib.6.cap.12.n.9.
& tom.3.lib.5.c.16.n.17. existimantium id pertine-
re ad Episcopum in cuius Diœcesi domicilium
habebat, quando ingressus est Religionem, vtram-
que probabilem dicit Fr. Barthol. de Vecchis in
praxi seruanda, in admittendis ad Religionis stat. No-
uit. disput.11. dub.8. num.2. Sed ego primam pro-
babiliorem iudico, ex iis, quæ in eius confirma-
tionem adducit Sanchez citato loco.

66 Denique notandum, quod ideò est constitu-
tum in cap.1.& in cap.Primatus 71.dist. ne Episco-
pi alienis subditis Ordines conferant, vt dissen-
sionibus obuietur, quæ inter Episcopos possent
oriri, si vnus alterius Clericos sollicitare, aut vsur-
pare præsumeret, vel ideò ne indigni, atque igno-
ti promoueantur ad Ordines.

67 Licentia autem suscipiendi Ordines ab alio
Episcopo, à proprio est concedenda, si absens fue-
rit à sua Diœcesi, vel etiam si præsens, sed noluerit
habere ordinationes; ita Armendar.in addit.ad re-
copil.legum Nauarra, lib.1.tit.18.l.7.de Episcop.n.42.
vers.Item, & num.51. Potest etiam à Capitulo, Se-
de vacante, siue eius Vicario concedi post annum
tantummodo à die vacationis, nisi cùm Clericus
occasione beneficij esset arctatus, iuxta Trident.
Concil.Decretum, sess.23.de reformat.cap.10.& su-
prà diximus, in cap.32. num....

68 Abbates quoque, & alia quæcumque Capitu-
la, vel Collegia prohibentur litteras dimissorias
Clericis sæcularibus dare, vt ab aliis ordinentur;
Monachis verò suis id possunt Abbates conce-
dere, ex eod.Concil.Trident.d.cap.10. & iam dixi-
69 mus, hoc eod. lib. cap.18.num.65. cum seqq. Contra
Capitulum verò ordinarium priuatiuè ad Epi-
scopum, iúsque habens visitandi, & congregandi
Synodum, non intrat dispositio d.cap.10. vt benè
docent Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 112.
Campan. in diuers. Iur. Canon. rubr.9. cap.8. num.4.
70 Ego ipse d.part.2.allegat.7.num.8. Sed neque Vica-
rius Episcopi dare ad id potest litteras dimisso-
rias sine speciali mandato Episcopi, nisi ipso Epi-
scopo in remotis agente, vbi in breui eius redi-
tus non speratur, d.cap.cùm nullus, de tempor.Ordin.
lib.6. plures, quos refero d.part.2. allegat.7. num.9.
August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

quibus addo Vener. in examine Episcop.lib.1.c.16.
num.12. Alzed. in praxi Episcop.part.2.cap.5.n.97.
Thom.Valasc.tom.1.allegat.5.à n.7. Sanch. d.lib.7.
cap.1.dub.20.num.40.

Est autem circa prædicta notandum. Primò, 71
quòd etsi Episcopus possit suos subditos per alium
Episcopum ordinare, tenetur tamen per se ipsum
Ordines suis Clericis conferre, idem Concil.dict.
sess.23.de reformat.cap.3. Cùm verò fuerit legitimè
impeditus, aut alia de causa debeat litteras dimis-
sorias dare, non nisi examinatos, & approbatos ad
alium Episcopum debet ordinandos transmitte-
re: & ipsi ordinandi si ab alio petierint promo-
ueri, nequaquam sunt permittendi nisi eorum
mores, & probitas Ordinarij sui testimonio com-
mendetur, idem Concil. Trident.dict.sess.23.de re-
format.c.8. Facultates verò de promouendo à quo- 72
cumque nemini suffragari debent, nisi habenti-
bus legitimam causam, ob quam non possint à
propriis Episcopis ordinari, idem Concil. sess.7.
de reformat.c.11. Piasec.in praxi Episcop.part.1.c.1.
num.12.pag.29. Campan.in diuers. Iur.Canon.rub.9. 73
cap.7. num.4. nec nisi postulantibus sunt dimisso-
riæ huiusmodi concedendæ, cap.1.distinct.72.

Secundò, quòd ne fraus aliqua intercedat cer- 74
ta dimissoriarum huiusmodi litterarum forma est
à Canonibus introducta.73.distinct.per tot. quæ ab
Episcopis singulis est seruanda, quamuis hodie
non eadem præcisè seruetur; sed dimissoriæ hu-
iusmodi differunt à commendatitiis, quia dimis-
soriæ ad effectum tantùm susceptionis Ordinum
dantur: commendatitiæ verò dantur Presbytero
peregrinationem suscipienti, vt ei liceat in alie-
na Diœcesi celebrare; ita Azor.instit.moral.part.2.
lib.3. cap.49 q.1. Piasec.in praxi Episcop.part.1.c.1.
num.11. in fine.

Tertiò, quòd quando Episcopus suspensus est 75
ab Ordinum collatione, ex ea tantùm causa, quod
alienos Clericos ordinauit, siquidem manifesta
est suspensio, poterit Clericus absque illius licen-
tia ab alio Episcopo ordinari, secus si alia de cau-
sa suspensus esset Episcopus, c.eos qui, & ibi gloss.
de tempor.Ordin.lib.6.

Quartò, quòd denegare Ordines, aut dimisso- 76
rias non potest Episcopus ei, qui obtinet benefi-
cium; vel est in dignitate Ecclesiastica constitu-
tus, cap.ex tenore, eod.tit.de tempor. ordin. nisi desint
in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat Ca-
nonicum impedimentum, de quibus infra tracta-
bimus. Aliis verò non tenetur Ordines conferre 77
Episcopus, cap.ad aures, eod.tit. maximè stante dis-
positione Concil. Trident. sess.21.de reform. cap.2.
ibi, nisi illis, quos Episcopus iudicauerit assumendos;
quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc
est, voluntatem rationi submissam, l.fideicommissa-
ria 2.ff.de fideicom.libert. gloss. verb. Visum in cap.2.
de corpore vit. Lap.allegat.60.num.3. Ideò si Episco-
pus legitimè non interponat arbitrium, Deum
solummodo Iudicem habebit, gloss. verb. relinqui-
tur, in c.statutum, §.accessorem, de rescript.in 6. Calcan.
cons.38.num.7. ac proinde non dabitur appellatio,
quia Superior non potest animum, & conscien-
tiam inferioris immutare, Bald. in l.1. n.10. vers.
scias tamen, C.de sent.ex breuic.recit. Couar.var.lib.2.
cap.12. num.3.vers.& ab eo, ex quibus nullum pos-
se contra prohibitionem sui Prælati ordinari,
aut ab illo conqueri, seu ab eo appellare, eo
quòd illum ordinare nolit, resoluit Aloys. Ricc.
in praxi rerum fori Eccles. decis.693. in 1. edit. alias
resolut.587. in 2.editione, & fuit dictum in Elboren.

Ordinum 24. Iunij 1618. coram bon. mem. Rembaldo, & 18. Februarij 1619. coram Reuerendissimo D. meo Decano.

78 Vnde fit non posse Episcopum ordinare inuitum, *princ. 74. dist. & ibi gloss. 1.* quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines, possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, *cap. 1. de ætat. & qualit. cap. quaris*, vbi gloss. & Doctores, *eod. tit.* nisi legitimè excusetur; qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus, *cap. si qui clerico, 74. dist. dict. cap.*
79 *quaris.* Cæterùm, si inuito velit Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione, *cap. 1. & 2. dist. 74.* & citati per me *de officio & potest. Episcop. part. 3. alleg. 111. num. 3.* & ille esset deponendus, *cap. denunciamus 25. q. 2.* imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas, quamuis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum; iuxta ea, quæ resoluimus, *de officio & potestate Episcopi part. 2. al-*
80 *leg. 2. n. 5. & 6.* Similiter Regulares non potest Episcopus contra Prælatorum suorum voluntatem ordinare, *c. Monachi, cum seqq. 16. q. 1. d. c. ad aures.*
81 Postremò notandum, quòd si aliquis Ordines ab eo suscepisse inueniatur, qui ordinandi non habuerit potestatem, id est, neque characterem, neque Officium conferendi, iterum poterit ordinari, si iudicatur idoneus, *cap. Presbyteri 68. distinct. cap. Daibertum, cum seqq. 1. q. 7.* ita quoque, vbi dubium est an is, qui ordinauit, esset Episcopus. Idem etiamsi ordinatus non fuerat baptizatus, aut malè fuerat baptizatus, *cap. si quis confugerit 1. q. 1. cap. 1. & cap. veniens, de Presbyt. non baptiz.* Alioquin verò hoc Sacramentum reiterari non potest, *cap. 1. dist. 68.* Sed si in ordinatione fuerit aliquid prætermissum, quod tamen non sit de essentia Sacramenti, satis erit omissum supplere, si sit de necessitate præcepti, *cap. 1. & cap. Presbyter, de Sacram. non iter.* Et si id in maioribus contingat ordinibus, erit hoc statutis ordinationum temporibus præficiendum, & interim talis ministrare non poterit, *d. cap. 1. & ibi notata.*

§. I.

De qualitatibus Ordinandorum.

82 EX his, quæ suprà diximus, colligere licet, quòd non omnes personæ sunt ad sacros Ordines promouendæ; qualitates enim multæ exiguntur, & plerique diuersis de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsenti loco tractandum. Et quia ex his, qui in ordinandis requiruntur, quædam ordinibus sunt communia, quædam verò singulis tantùm ordinibus propria, videbimus. Primo loco de his, quæ sunt communia, pòst verò cætera despiciemus.
83 Primum igitur, & præcipuum, quod in ordinandis personis requiritur, & de essentia est Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodo sunt promouendi; fœminæ verò minimè omninò, & si de facto mulieri Ordo aliquis conferatur, non reciperet characterem, impediente sexu, *§. 1. circa princ. 15. q. 3. cap. vxoratos, in fine, de conuers. coniug. gloss. fin. in cap. Diaconissam 27. q. 1.* S. Thom. *in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. & 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 2.* Suarez *de censur. disp. 51. sect. 2. in princ.* Bellet. *disquisit. Clerical. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 8. n. 5.* Ochogau. *de Sacram. tract. de Ordine, q. 8. n. 4.* Illustriss. D. meus Rodet. à Cunha *in comment. ad c. Psalmista, n. 7. dist. 23.* me citato *in hoc loco*, Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. ann. 40. q. 3. n. 2.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 4. c. 1.* Sanchez *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 30.* ex eo quia susceptio Ordinum tacitè coniungit Clericum tanquam sponsum sponsæ, *c. seriatim, in fine*, ibi, *vt fiat de carnali, 23. dist. c. 2.* iuncta *fin. de pœnit. & remiss.* Abb. *in c. inter corporalia, n. 31.* & *ibi* Butr. *in 2. notab. col. 3. Prel.* quod mysticum cadere non potest in fœmina; tum quia Clerici nemini debent subiici, *c. 1. dist. 34.* mulieres autem sunt subditæ viris, *Gen. 3.* D. Paul. *ad Timoth. 2. c. manifestum, cap. est Ordo, c. hæc imago*, & *ibi*
Arch. *n. 3.* cum aliis plurib. *33. q. 5.* Vnde Clauium 84
potestatem fœminis minimè competere probat Innoc. III. *in c. noua, de pœnit. & remiss.* vbi reprobans consuetudinem, secundum quam Abbatissa audebat benedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare, subiungit rationem, quia licèt Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus Claues Regni Cœlorũ commisit; docent S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 39. art. 1.* Victor. *relect. 2. de potest. Eccles. q. 2. n. 3.* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. conclus. 1.* Angl. *in flor. Theolog. q. 1. de Clauib. art. 1. diffic. 5.* & alij, quos refert Henriq. *in sum. lib. 1. c. 21. §. 2. lit. V. & lib. 6. c. 2. §. 3. & lib. 10. c. 16. §. 1. lit. A.* Suar. *tom. 5.*
disp. 2. sect. 3. n. 5. Hinc notantes fœminas ipso Iu- 85
re diuino incapaces esse eorum, quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, sed etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, secundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta Lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit; vt aduertit Sot. *vbi proximè, art. 1. in princ.* eleganter Suarez *d. tom. 5. disput. 40. sect. 7.* multiplicique ratione confirmat Viu. *in cand. aureo part. 3. c. 3. in princ.* Quod autem de Presbytera, & Diaconissa, & de sacratis fœminis mentio in Canon. habetur, intelligendum est, prout infra particulariter dicemus, *hoc lib. cap. 36.*
Hermaphroditus verò, id est, qui habet vtrum- 86
que sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo præualeat sexus virilis, non autem si fœmineus præualeret, aut esset patilitas, gloss. *verb. testimonium, in cap. testes, §. Hermaphroditus*, vbi Card. Præpos. & Turrecr. *4. q. 3.* Syluest. *verb. Hermaphroditus*, Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 3.* Bellet. *d. tit. de discipl. Cleric. §. 8. à princ.* Vgolin. *de irregul. cap. 48. §. 1. n. 3.* Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 6. & in comment. lit. X.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 8. num. 24.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 11. cap. 3.* Prout nec etiam Monialis, quæ in marem erupit, potest obligari vt Religionem virorum intret, cum eius professio fuerit inualida, Texeda *in controu. moral. lib. 1. tractat. 1. controu. 8. dub. 1. num. 18.* Diana *moral. re-*
solut. part. 5. tract. 14. resolut. 49. Non dubium quin 87
aliquando ex fœminis facti sint viri ope tantùm naturæ ex sententia peritissimorum Medicorum, de Phætusa Pithei vxore partui vicina id refert Hippocrates *lib. 6. de mor. populi sect. 8. ad fin.* De Anamisia vxore Gorgippi Liuius *lib. 42.* Et de vxore Piscatoris cuiusdam Caietani, quæ post quatuordecim matrimonij annos, quibus du-

rauit

rauit cura marito, in vitum abiit, agit Ionian.
Pontan. *in historia Neapolitana.* Et Amat. Lusita-
nus *cent.2.curat.39.* idem dicit de Maria Pacheco,
postea Emanuele Pacheco, qui in Indiam pro-
fectus fœliciter pro Rege suo militauit, ac in pa-
triam Esgueiram (oppidum est propè Auerium
distans à Conimbrica nouem leucis) reuersus ibi
vxore ducta diuitiis, quas militando comparaue-
rat, per otium potitus est. Et de Magdalena Mu-
ñoz Moniali sancti Dominici in ciuitate de Vbe-
da quæ post septem annos professionis suæ in ma-
tem conuersa è Monasterio expulsa virilem habi-
tum sumpsit, dictusque fuit Franciscus Muños,
refert Torreblanc. *de iure spirit. lib.3. cap.11.n.13.*
De Eunuchis verò paulo infrà videbimus; non
autem omnes masculini sexus sunt indifferenter
ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis
qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu ma-
culæ quædam deesse debent eisdem, vt ritè valeant
secundùm statuta Canonum ordinari; de quibus
omnibus summariè habetur *in cap.maritum, 33.dist.*
& in cap. præcipimus, 34.dist. & in cap.non confidat,
50.dist. & per tot. tit.de ætat. & qualit.

88 Et in primis (vt à qualitatibus requisitis su-
mamus exordium) sciendum est certam in ordi-
nandis personis ætatem requiri, & nos sigilla-
tim infrà de vnoquoque Ordine agentes tracta-
bimus; quæ quidem est in prima accipienda Ton-
sura septennium, *cap. de his,* iuncta gloss. *verb. in-*
fantia, 27.dist.cap.fin. de tempor. ordinat.lib.6. vt in-
frà *hoc eod.lib.cap.38.num.43.* Eadem quoque ætas
in tribus minoribus Ordinibus sufficere videba-
tur, *cap. in singulis, dist. 77.* licèt alibi inueniatur
Lectorem non minorem 18. annis esse assumen-
dum, vt *in cap. nemo, 78. dist.* quod accipi potest,
non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad
quod minores, quamuis ordinati, non sunt assu-
mendi; nam in secundo Toletano Concilio, de
quo *in cap.de his, 28.dist.* in minori ætate statuitur
posse ordinari Lectores; Acolytatus verò XII. an-
num completum requirit, *d.cap. in singulis.* Et sic
eadem septennis ætas in omnibus minoribus Or-
dinibus præter Acolytatum sufficit, vt per Vgolin.
de irregul.cap.45.n.2. Suar. *de censur.disp.31 sect.1.*
num.22. Gutier. *canon.lib.1.cap.26.n.2.* Azor. *instit.*
moral.p.2.lib.6.cap.5.q.8.& 9. Antonin. Diana *mo-*
ral.resol.p.2.tract.2.miscel.resol.29. nouissimè Didac.
Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus*
requis.an.7.q.9.num.3. Et sic in minoribus Ordini-
bus huiusmodi tempora vsque hodie attenduntur.
In maioribus verò Subdiaconatus quidem ante
tempora Tridentini Concilij XVIII. annos, Dia-
conatus verò XX. tantummodò exposcebat, vt
habetur *in Clem.Generale, de ætat. & qual.* licèt priscis
temporibus Subdiaconatus XX. vt *in cap.Subdia-*
conus, 77.dist. Diaconatus verò XXV. requireret, vt
in cap.placuit, cum seqq.ead.dist. Hodie verò ex De-
creto Conc. Trident. *sess.23.de reform.cap.12.* nemo
Subdiaconus ante XXII. Diaconus verò ante
XIII. est ordinandus. Presbyteratus autem, cùm
olim XXX. annos expletos exigeret, *cap.1. per to-*
tum, 78.dist.cap.in veteri, in fin. & cap. Episc.77.dist.
postea necessitate cogente statutum est *in cap. fin.*
78.dist.& in d.Clem.Generalem, de ætat. & qualit. vt
in XXV. anno posset Presbyter ordinari, quod
etiam Concil. Trid. *d.sess.23. de reform.cap.12.* reti-
nuit, ac insuper statuit eadem in singulis Ordini-
bus tempora, in Regularibus quoque personis esse
attendenda, cùm olim meritis exigentibus pos-
sent in minori ætate promoueri, prout habetur
August. Barbos. de Iure Eccles. vnia.
in cap. Monachus, 77.dist. In quibus ætatibus com-
putandis, si vnus dies, aut hora desideretur, non
sunt clerici ordinandi, Henriq. *lib.7.cap.20.num.2.*
in gloss.lit.O. Basil. Pont. *de matrim.lib.7.cap 65.n.1.*
Diana *moral.resolut.p.5.tract.5.resol.17.*

Prædictum verò annorum numerum in singu- 89
lis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium ex-
primatur in Canone, sicut olim erat expressum *in*
d.cap.1. dist.78. & in cap. cùm in cunctis, de elect. &
idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur,
per *d.cap. in singulis,* vt cum multis tradit Hieron.
Roder. *in compend.quæst.Regular.resol.106.num.9.* De
his latè dixi *d.p.2.alleg.11. & 16.* & infrà, dum de
singulis Ordinibus agemus.

Si verò aliquis ante ætatem legitimam ordine- 90
tur, suscipit quidem Ordinis characterem, execu-
tionem verò minimè, *cap. Subdiaconus, 77.dist. cap.*
vel non est compos, de ætat.& qualit. quia ministrare
non poterit in Ordine sic suscepto ante ætatem
legitimam, quæ quidem suspensio ipso Iure in-
curritur per Constit. Pij II. incip. *Cùm ex sacro-* 91
rum, quæ tantùm afficit promotos ad Ordines
maiores, non autem eos, qui sunt initiati ad pri-
mam Tonsuram, & Ordines minores, vt obser-
uant Sayr. *de censur.lib.6.cap.12.n.9.* Beller. *disquis.*
Cleric.part.1.tit.de discipl.Cler.§.5.num.61. tam se-
culares, quàm Regulares Clericos comprehendit,
Hier. Roder. *d.resol.106.n.10.* Nec Episcopus po- 92
test dispensare, cùm nullus præter Papam ab ea
suspensione absoluere valeat, vt firmant Rebuff.
in praxi benefic.tit.de Clericis malè prom. gloss.4 n.3.
Gutier. *Canon.lib.1.cap.26.sub num.21.* Vnde ordi-
natus ante legitimam ætatem cùm remaneat ipso
Iure suspensus (si temerè Ordines recepit) necessa-
rium est, vt prius quàm Ordines exerceat, à suspen-
sione absoluatur, neque ante, etiamsi attingat æta-
tem, per Sacros Canones, & Sacram Concil. Trid.
requisitam, absque absolutione prædicta alium
potest Ordinem suscipere, aut in suscepto mini-
strare, Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1.*
q.39.art.10. Hieron. Roder. *d.resolut.106.num.14.*
Episcopus autem scienter ante ætatem aliquem 93
ordinans, præsertim si puero ante septennium
primam Tonsuram conferat, suspensus est ipso
Iure à collatione Ordinis, quem illegitimè de-
dit, vt in eo, in quo peccauerit, puniatur, *cap. fin.*
cum gloss. de temporib. Ordin. lib.6. Indecorum est
enim, & in ludibrium cedit Ordinis Clericalis,
vt pueri, vel infantes Clerici ordinentur, *cap. in-*
decorum, de ætat. & qualit. dict. cap. vel non est com-
pos, de tempor. Ordin. Quare Gregorius Papa *in*
cap. pueri 1.q.1. inquit, *Pueri ad Sacros Ordines*
nullatenus admittantur, ne tanto periculosius cedant,
quanto citiùs conscendere ad altiora festinant. Vtrùm 94
verò infans Characterem suscipiat, si ordinetur,
præsertim in Sacris? in dubium vertitur per
Doctores *in dict. cap. fin. de tempor. Ordin. lib.6.*
Sed communis, & verior est Doctorum opinio
affirmatiua, vbicunque omnia substantialia con-
currunt, quia sexus virilis tantùm, non ætas, est
de substantia Ordinis. Et hæc quidem de ætate
sint dicta.

Deinde sciendum non solam sufficere ætatem 95
in his, quæ sunt ordinandi, nisi aliæ adsint qua-
litates, *cap.quicunque,* ibi, *sit tamen per hæc tempora,*
77. dist. Concil. Trid. *d.sess.23. de reformat. cap.12.*
quarum præcipua litterarum scientia exigitur. Il-
literati enim prohibentur ad Ordines promoue-
ri, quia sacris apti esse non possunt Officiis, *cap.*
illiteratos, & per tot. 36. dist. & per tot. 58. dist.

cap. cùm ex iniuncto, vers. licet autem, de hæret. d. cap. fin. de tempor. Ordin. lib. 6. Ego ipse *d. p. 2. alleg. 46.*
96 *à num. 5.* Concil. autem Trident. *sess. 23. de reform. cap. 11. & 13.* exprimit, ad Clericalem quidem Tonsuram non esse ordinandos, qui saltem legere, & scribere competenter nesciant; qui verò ad quatuor Minores Ordines sunt promouendi, saltem Latinam linguam intelligant, vt expressiùs infra agentes de singulis dicemus; sed quibus sacri maiores Ordines sunt conferendi litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, sint
97 instructi. Qui verò omnino illiteratum ordinare præsumpserit, est per annum à collatione eius Ordinis, quem tali contulerit, ipso Iure suspensus, *dict. cap. fin.* cum gloss. *de tempor. Ordin. lib. 6.* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 38. §. 3. littera G.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p. 3. allegat. 115. num. 9.* Ipse verò ordinatus erit Superioris arbitrio suspendendus, vt suo loco dicemus. Hæc sunt duo, quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *d. cap. fin.* & litterarum scientia, *d. cap. illiteratos.*

98 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita, quoad vitam, & mores, quæ arbitrio, & Inquisitioni Episcopi relinquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciendo de huiusmodi inquirere debet, vt videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ benè præpositi, & virtutibus ornati, sicut infrà §. 2. ostendemus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt, hoc tamen in loco ea, quæ præcipuè laïcos ab omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter referemus.

99 Primò ergo Infideles, & Hæretici ab Ordinibus repelluntur, *cap. Arrianos, 1. q. 1.* Penia *in direct. Inquis. p. 3. commen. 163. vers. ob has rationes,* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 2. num. 21. & 22.* Bellet. *disquis. Cleric. p. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 10. num. 28.* Campan. *in diuers. Iur. Canon. rub. 11. cap. 26.* efficiuntur enim irregulares ea irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ, & est secundùm se annexa hæresi, secundùm Nauar. *in man. cap. 27. num. 205. vers. tertio,* Valent. *tom. 4. disput 19. puncto 3. in 3. specie irregularitatis,* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 25. num. 2.* quos refert, & sequitur Anton. Riccinl. *de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 5. cap. 17. num. 2.* Laurent. de Peirinis *de Prælato tom. 2. q. 2. cap. 5. §. 6. num. 72.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 15. resol. 24.* Contra Perez *lib. 3. tit. 4. lib. 8. Ordin. fol. 98. ad fin.* Henriq. *in sum. lib. 14. de irregul. cap. 4. §. 6. & cap. 5. §. 2.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 12. num. 16.* Auil. *in simili tract. p. 7. disput. 14. dub. 2.* existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum esse irregularem, vt docent Sanch. *d. cap. 25. num. 2.* & Riccinl. *d. cap. 17. num. 6.* dummodò hæresis non sit merè mentalis, sed quæ processerit ad actum visibilem, siue recognoscibilem, vt rectè obseruant Suar. *tom. 5. de censuris, disput. 43. sect. 1. num. 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 11. q. 12. &*
100 *cap. 21. q. 8.* Sanch. *d. cap. 25. sub num. 2. ad fin.* Hæreticorum item fautores credentes, & defensores Clericatu habentur indigni, *cap. statutum 2. de hæret.*
101 *lib. 6.* Neque hæreticorum, eorúmque fautorum, & defensorum filij possunt fieri Clerici, vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati, *cap. quicunque, §. hæretici, d. cap. statutum 2.* & *ibi* gloss. *verb. inane, de hæret. in 6.* Penia *d. commento 163. vers. rursus textus.* Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum, excluduntur tantùm filij à Clericatu, non autem nepotes, gloss. *verb. inane, in d. cap. statutum,* Penia *d. vers. rursus textus.* Beller. *d. §. 10. num. 27. & 28.*

Neophyti verò, id est, qui noui ad Christia- 102
nam Fidem venerunt, quamuis non facilè sint ordinandi, non tamen à Clericatu simpliciter repelluntur; sed qui eos intendunt ordinare, debent perquirere, & diligenter inuestigare quam plura circa illorum vitam, & vsum, atque ea præsertim, quæ illi ad primæuam sectam, mente, & secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos iterum reuersos ad illa, de quo vide quæ scripsi *d. p. 2. alleg. 10. ex num. 4.* & tradit alia Laurent. de Peirinis *d. cap. 5. §. 6. à n. 82.* & plura Caruallo *ad cap. Raynaldus, de testam. p. 1. num. 223. cum seqq.* Fragoso *de regimine Reip. Christ. p. 1. lib. 1. disp. 2. num. 237. cum seqq.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 21. diffic. 16. num. 3.* Ioan. Præpos. *in 3. p.* S. Thomæ *q. 5. de irregul. dub. 15. num. 122.* Diana
moral. resolut. part. 6. tract. 7. resol. 1. & multò minus 103
descendentes ab eis, etiam in primo gradu debent impediri quominus ad Sacerdotium ascendere valeant, vt declarauit Sac. Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *sub die 20. Martij 1594.* Plura in detestationem eorum, qui diuisionem inter vtrumque genus faciunt, eleganter adducit Nicol. V. *in Bulla de anno 1449.* quam ad litteram refert Mariana *in sua historia Latina lib. 22. cap. 8.* & Alexander Papa III. *in cap. eam te, de rescript.* reprehendit Episcopum Tornacen. eo quod non admittebat ad suæ Ecclesiæ præbendam quendam, qui ex gente Iudæorum originem trahebat, vbi gloss. *verb. Iudæus,* rationem assignat, *quoniam de Iudæis conuersis Ecclesia fundata est. cap. in nono, dist. 21.* Non generis, sed virtutum nobilitas, vitæ quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. *c. venerabilis 37. de præbend. & dignit. cap. ad decorem 5. de instit.* vbi Innocentius III. mandat de beneficiis prouideri viros litteratos, & alios idoneos vndecunque originem duxerint. In hunc sensum sanctissimus Pontifex Pius V. exclusionem eorum, qui à Iudæis originem ducebant in Religione S. Francisci condemnans, sic ait. *His, qui ex Iudæorum genere descendunt, cum post susceptum Baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quominus in Ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine Dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri concessum possit, vel debeat,* vt ponderat Nau. *cons. 26. de Regular.* Egregiè Cõcilium Tolet. XVI. cap. 1. sub anno 643. de quo Mariana *lib. 6. c. 18.* ita ait. *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerterint, & Fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, extorresque permaneant, & suis vtilitatibus vt cæteri ingenui vacent: nam id æquitatis ordo deposcit, vt qui Fide decorantur, coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.* Et ideo cum illa sacræ Cong. declaratione concordant quæ tradit Zapata *de Instit. p. 2. cap. 11. n. 7.* vbi in hæc verba. *Qui iam à natiuitate Christiana Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tametsi patrem auum, aut proauum ethnicum, Iudæum, & Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque*

tanquam

tanquam neophyti à beneficijs, & Ecclesiasticis dignitatibus aut officijs secularibus prohibeantur, neophyti non sunt, nec dici debent, cap.fin. 48.dist. nec attento Iure communi à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, vt post alios resoluit Cou.in Clem.1.de homicid. p.1.§.2.num.7.&c. Non igitur, ait Patritius Senensis, posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuo a Republica ne omnino felicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. Fit enim sæpenumero vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facile enim qui periclitantur Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant, Vna salus victis nullam sperare salutem, &c. Angelicus Doctor super illa verba Apostoli ad Ephes.cap.2. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, lect.5. pag. mihi 45. multis probat vnionem inter vtrumque populum esse Iuris diuini, & ideo ostendit Christum Dominum studuisse in totum euellere harum nationum æmulationes, & contentiones. Quia scilicet, inquit, Christus vtrumque populum, videlicet Iudæorum colentium Deum verum, & Gentilium ab huiusmodi Dei cultura alienatorum coniunxit in vnum, iuxta illud Ioan.c.10. Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor. Et Ezech.c.36. Rex vnus erit omnibus imperans, Christus autem hunc parietem remouit vt nullum remaneret interstitium, factus populus vnus Iudæorum, & Gentilium, & soluere parietem maceriæ, est soluere inimicitias, quæ erant inter Iudæos & Gentiles, ex quo oriebatur inter eos ira & inuidia; vbi clare de bonis & honoribus temporalibus intellexit. Hanc doctrinam confirmat S. Augustinus de ciuitate Dei, lib.18. cap.28. Propterea sequitur, & dicit, & congregabuntur filij Iuda, & filij Israel in idipsum, & ponent sibimet Principatum vnum, & ascendent à terra. Hoc si adhuc velimus exponere, eloquij Prophetici obtundetur sapor, recolatur tamen lapis ille angularis: & duo illi parietes, vnus ex Iudæis, alter ex Gentibus, ille nomine filiorum Iuda, iste nomine filiorum Israel, eidem vni Principatui suo in idipsum innitentes, & ascendentes agnoscuntur in terra, &c. Plurimum pluribus in locis Paulus Apost. elaborauit in contentionibus inter Iudæos & Gentiles exortis sedendis, non quidem Sacramenta, & Fidei articulos cum omnes Christianam amplecterentur, sed super præcedentiis in officiis & honoribus, alij alios excludere contendentes. Ita Nicolaus V. in Bulla, de qua suprà mentionem feci, S.Hieron.in argum. epistola ad Romanos, Abulens. in comment.ad cap.19. Leuitici, Soto in præfat. epistol. ad Romanos. Loca autem Apostoli de his contentionibus tractantia vide in epist. ad Roman. cap.3.vers.3.& 29. & cap.11.vers.17.& 18.& cap.2. vers.10.& 11.& ad Corinth.c.7.vers.19.& ad Ephes. cap.3. & ad Galatas c.6.vers.15.& 1. ad Timoth.c.1. vers.4.& ad Tit.c.3.vers 29. Et à fortiori ab Ordinibus, & Ecclesiis excludendi non sunt descendentes à Gentilibus seu infidelibus, qui voluntariè Fidem susceperunt, vt resoluunt Otalora de nobilit.2.p.3.princ. cap 7. num.5. Ricciul. in tract.de neophyt.c.7.n.30. Solorzan. de iure Iudæorum tom.2. lib.1.cap.27.n.77.cum seqq. vbi etiam quòd non debent excludi à Collegiis, & confraternitatibus, ac aliis officiis & ministeriis, in quibus sanguinis puritas requiritur.

104 Secundò, ordinandus non est homicida, cap.1.de homic. qui videlicet homicidium per se, vel per alium, etiam consilio tantùm, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad sui defensionem commiserit, Clement.vnic.eod.tit. Campan. d.rub.11.cap.23. homicida enim est irregularis, ac proinde ad Ordines promoueri non potest, c.fin.de tempor.ordin.cap.de cætero, de homicid. Conc.Trident. sess.14.de reform.c.7. ibi, sed omni Ordine, &c. quod etiam de minori intelligunt Couar.in Clem.Si furiosus, p.2.§.3.n.5.in fine. Henriq.in sum.lib.14.c.19. §.1.lit.D. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol.404.n.2.
Idem quoque dicendum de mutilatione membro- 105
rum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundùm gloss.in d.Clem.vnic. verb.mutilet, & ibi Cou.p.3.in initio, num.8. Henriq.d.lib.14. cap.12.§.1.lit.B. & cap.14.§.1. lit.G. Sanch. in præcepta Decalogi tom.1.lib.1.cap.10.num.49.

Quid autem dicendum sit de milite, colligi po- 160
test ex sequentibus. Cum Ioseph Antonius Patientia, per Reuerendissimum sancti Seuerini Episcopum Ordines minores, quinimò primam Tonsuram sibi denegari exposuisset, eo quia esset miles, absque tamen eo quod aliquod homicidium in prælio patrauerit, aut membrum propria manu mutilauerit, per sacram Congregationem super hoc dispensari, & eidem Episcopo, vt Oratori Ordines conferat, ordinari supplicauit. Sacra autem Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum, die 30. Augusti 1619. respondit, quòd adultis & maximè militibus non confertur prima Tonsura; idem resolutum fuit die 6. Decembris eiusdem anni in Agrigentina, pro quodam in militia militum per quæstum tantùm descripto, absque eo quòd vnquam præliatus fuerit.

Tertiò, excommunicati, suspensi, aut interdicti 107
ab Ordinibus sunt repellendi, 81.dist.per tot. Petr. de Bollo in œconomia Canonica classi 1.c.2.§.6. pag. 48. etsi de facto ordinentur, licèt characterem recipiant, secundùm Campan.in diuers.Canon.rub.11. cap.15.n.14. quem refero ego ipse d.p.2.alleg.2.n.7. sunt tamen eo ipso suspensi ab Ordinum executione, præsertim excommunicati, ob percussionem Clerici, cum quibus tantùm solus Papa dispensat; cum Religiosis verò, qui id aliquo modo ignoranter fecerunt, dispensat Prælatus, vt per text. in c.cum illorum 32.de sent.excom. resoluunt Soar.tom.5. de censur.disp.31.sect.1.n.19. Ægid. de Coninck de Sacramen.& censur.tom.2.disp.15.n.41. Valer. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30.n.188. Campan. d.rub.11.cap.15.n.4.& 5. Bernard. Diaz in pract. cap.13. & Salzed. ibi aduertit hodie ex Concil. Trident.sess.24.de reformat. cap.6. siue detur scientia, siue ignorantia Episcopum iure posse in hac irregularitate dispensare, si delictum occultum sit, quod tunc erit quando excommunicatio occulta est, licèt celebratio ipsa publica sit.

Quartò. Infames infamia iuris, quorum scilicet 108
status, vita & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omninò ordinari non debent, cap.laici, 33.dist.cap.qui in aliquo, 51.dist.c.tantis, cap. Daniel.81.dist.cap.fin.de testib. cap. Omnipotens Deus, de accusat.reg.infamibus, de reg.Iur.in 6. & idem dicitur de infamia facti, id est, hominum, quæ ex mortali tantùm crimine prouenit, cap.infames 6. q.1. Syluest.in sum.verb.infamia, num.15. Maiol. de irregul.lib.3.cap.1.n.1. Piasec. in prax.Episc.p.1.c.1. n.28.& 29. Nicol.Garc.de benef p.7.c.8.n.5. Bellet. disquisit.Clerical.p.1.tit.de discipl.Cleric.§.10.à princ. Campan.d.rub.11.cap.18.à n.1. Lauor.lucubr.tom.1. tit.4.c.16.n.99. Illustriss. D. meus Roder.à Cunha in comment.ad d.cap. laici, num.1. dist.33. Quænam sint in vniuersum crimina, ex quibus infamia Iu-

ris, vel facti contrahatur, numerat Axor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap 7. q. 3. quem refero ego ipse d p. 2. alleg. 43. ex num. 25.

109 Quintò. Quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali, c. ex tenore, c. ad aures, de temporib. ordinat. sed si peccatum esset occultum, non esset talis ab Ordinibus repellendus si publicè petierit ordinari, ne crimē occultum publicum fiat, d. c. ex tenore, quia peccatum mortale de per se non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum, c. sicut 27. iuncta gloss. 1. de iureiur. gloss. verb. emendato, in c. d ffinimus 22. q. 4. Rebuff. in prax. tom. 2. tit. de Cleric. ad sacr. Ordin. promot. gloss. 4. n. 6. Felin. in cap. dilecta, n. 4. de except. ex hoc inferens valere electionem de Clerico constituto in peccato mortali, etiam occulto, Illustriss. D. meus Roder. à Cunha in comment. ad cap. 1. n. 1. dist. 81. & in comment. ad cap. 1. n. 3. dist. 47. ait esse necessarium necessitate præcepti, vt promouendus pro tempore promotionis non solùm sit sine macula criminis, sed etiam sine macula peccati mortalis, & esse tanquam præsumptuosum, ac mortaliter peccare, qui cum conscientia peccati mortalis ad Ordines suscipiendos accedit. Impediret autem peccatum mortale, ne quis ad Ordines promoueretur si irregularitatem induceret, vel saltem talem præseferret infamiam, vt morum honestatem tollat, secundùm Felin. in cap. dilecta, n. 4. de except. Cou. in
110 cap. alma mater, p. 1. §. 8. n. 4. Specialiter autem ad
Ordines promoueri prohibentur, qui crimen vsuræ commiserint, cap. maritum, 33 dist. ibi, Qui vsuras accepisse conuincitur. Perez in proœm. tit. 2. col. 26. vers. hinc venit, lib. 8 Ordin. pag. 26. Illustriss. D. meus à Cunha in comment. ad d. cap. maritum, n. 7. vbi intelligit tam in manifestis, quàm in occultis vsurariis, Iul. Lauor. var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16. n. 116.
111 Campan. d. rub 11. cap. 20. Simoniaci, præsertim
in petendo Ordine, aut beneficio, cap. sanctum 7. q. 1. Iul. Lauor. d. cap. 16. n. 118. Campan. d. rub. 11. cap. 27. Tamburin. de iure Abbatum disp 5. q. 21. n. 8. tom. 1. Alcatores publici, cap. inter dilectos, de excess.
112 Prelat. Iul. Lauor. d cap. 16. num. 112. Falsificatores
litterarum Apostolicarum, idem Lauor. d cap. 16. num. 110. Campan. d. rub. 11. cap. 28. Tamburin. dict. q. 21. num. 2. seu periuri, Lauor. d. cap. 16. num. 111. & Tamburin. dict. q. 21. num. 11. Campan. d. rub. 11. cap. 19. An autem, & quando crimen committens possit ordinari post peractam pœnitentiam? latè tradit Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunha in comm ad princ. dist. 49. num. 6. cum tribus seqq.

113 Sextò. Accusatus, vel denunciatus de aliquo crimine pendente accusatione, seu denunciatione, ad Ordines, aut Ecclesiasticam Dignitatem promoueri non potest, cap. Omnipotens 4. de accusat. Roman. singul. 438. Seln. de benef. p. 3 q. 5. num. 31. Cou. lib. 1. var. cap. 16. n. 11. vers. quarto. Nau. cons. 6. & 7. de accusat. Zerol. in praxi Episcop. part. 2. verb. Ordo, §. 1. Nicol. Garc. de benef. p. 7. cap. 8. num. 6. Bellet. disquisit. Clerical. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 10. à num. 37. Seraphin. decis. 391. Iul. Lauor. dict. cap. 16 num. 103. latè & eleganter Illustriss. D. meus Roder. à Cunha in comment. ad cap. 3. dist 81. Quod quidem non habet locum in accusato per maleuolos, & non grauato apud graues, & bonos viros, quia alioquin facillimè cuique pateret via optimos & doctos impediendi ab acquisitione bonorum per concursum, si sola accusatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, non sequuta apud bonos, & graues viros infamia, sufficeret ad repellendum à concursu, & petitione beneficij, quod esset absurdum, & ita non dicendum; vt per Nicol. Garc. de benef. p. 7. cap. 8. num. 7. quem refero ego ipse d. part. 2. alleg 43. num. 14. Roder. à Cunha vbi suprà num. 5. Et ideo pendente accusatione, interim dum ad sententiam deuenitur, dicitur accusatus infamis infamia facti, quæ incurritur, cùm quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cùm opinio alicuius grauuata est apud bonos, & graues super aliquo crimine seu peccato, Nicol. Garc. dict. cap. 8. num 12. Campan. d. rub. 11. cap. 18. num. 5. & alij citati per me d. alleg. 43. num. 17.

Aduerte pœnitentem posse ad maiora admitti, 114
& promoueri, vt multis auctoritatibus probat B. Gregor. in cap. quid ergo, dist. 50. & licèt sint plura Iura, quæ videntur velle, quòd lapsi non sunt promouendi, debent intelligi de facili & de rigore, secus ex benignitate, cap. ipsa pietas, 23. q. 4. prosequitur latè Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 54. num. 10. Deus enim plus gaudet de pœnitente, quàm de innocente, quia plerumque pœnitentes cautiores, humiliores, & feruentiores resurgunt, vt exponit gloss. in cap. quia sanctitas, dist. 50. Vnde dicit S. Thom. 1. part. quæst. 20. art. vlt. ad 4. quòd pœnitentes, & innocentes sunt sicut excedentia, & excessa; nam si verè sint pœnitentes, siue innocentes, illi sunt magis dilecti qui plus habent de gratia.

Septimò. Non debet ordinari, qui aliquando 115
in furiam insaniuit, vt per text. in d. cap. maritum, dist. 33. resoluunt Nau. in man. cap. 25. n. 72. & 203. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 13. num. 1. Perpetuò enim manet irregularis, qui semel in furiam incidit, licèt postea sanitatem recuperet, vt per Viuald. in candel. aureo, tit. de irregul. num. 181. Sayr. d. lib. 6. cap. 6. num 14. Valenz. cons. 25. num. 5. Suar. tom. 5. de censur. disput. 51. sect. 1. num 4 vbi intelligit de furore, quod procedit ex propria organorum læsione, non autem si ex vehementi febre quis deliret, vel furiosus fiat, quia nullam inde contrahit irregularitatem, de quo etiam Viuald. vbi suprà num. 182.

Octauò. Pœnitentes solemniter, id est, qui pu- 116
blicam pœnitentiam pro graui, & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur propter Ordinis dignitatem, d. cap maritum, cap. ex pœnit. cap. i lud, dist. 33. & quia tales reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in tali ministerio deseruirent, neque alios redarguere possent, cap. de his verò, 50. dist. cap fin. dist. 25. Quare sic docent Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 1. sub n. 4. Camp. d. rub. 11. c. 21. Suar. de cens. disp. 42. sect. 2. n. 3. Sayr. eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 19. Illustr. D. meus Roder. à Cunha in comment. ad d. c. maritum, n. 9. vbi n. 10. subdit per publicam pœnitentiam non impediri aliquem ad Ordines promoueri, vel illos exercere, si iam sit promotus, nisi contingat ex tali pœnitentia consurgere grauem infamiam, Ego ipse d. p. 2. alleg. 10. n. 42. & alleg. 43. n. 7. secundùm Lugdun. impress. vbi resoluo, quòd peracta publica pœnitentia, dummodò non sit solemnis (solemnis, & publica illa erat, quæ cum certa quadam forma verborum ob crimen scādalosum imponebatur, de qua in c... 64. dist.) potest quis ordinari, at propter necessitatē, vel vtilitatem Ecclesiæ licere Episcopo cū solemniter pœnitentibus ad suscipiendos minores Ordines dispensare, resoluunt Bern. Diaz in pract. cap. 23. n. 3. Maiol. d. c. 3. sub n. 6. vers. hæc que, Campan. d. rub. 11. cap. 21. n. 7. Mar. Alter. de cens. tom. 2. disp. 16. de suspens. c. 3. vers. quartus casus, quos refero ego ipse d. alleg. 43. num. 8.

num.8. Et ideò ordinans solemnem pœniteotiam
peragentem, incurrit suspensionem per annum à
celebratiooe, vt p.3.alleg.111.num.15.scripsimus.
117 Nonò, Bigami, seu Digami, id est, qui plures habuerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eodem tempore, non poteruot ordinari, c.acutius, 26.
dist.c.1. & 2.dist.33.c.curandum, cum seqq 34.dist. &
per tot.de bigam.non ordin. Galganet.de Iure publico,
lib.3.tit.2.n.24 Bernard.Diaz in practic.c.16.Beller.
disquis. Cleric.p.1 tit.de discipl Cleric.§.6.n.1. Campan.d.rub.11.c.6. Laurent.de Peirinis tom.2.de Prælato q.2.c.5 §.8. Petr.de Bollo in œconomia Canonica classi 1.cap.2.§.4.pag.46. Marcel.Vulpe in praxi
fori Eccles.c.45.a n.1. Trasmiera de polygamia q.2.
num.13. Torreblanca lib.2.c.13.n.56.cum seqq. Ego
ipse d.p.2.allegat.49.n.16. Piasec. in praxi Episcop.
p.1.c.1.à n.37. quod & de Bigamia etiam ex parte
vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum
habuerit, d.c.curandum, c.si quis viduam, 50.dist.c.tam
litteris, de testib. quòd si tales de facto ordinentur,
nomen quidem cum charactere habebunt; Officium verò minimè, nec gaudent priuilegio Clericali, vt habetur in cap.1.de bigam.lib.6. Rota in Veronen.pensionis 23.Februar.1600.coram Cardin.Lancelloto iun. & in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij
1610. coram eodem, & in Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624. coram bon.mem. Remboldo, & in eadem 21.
Martij 1627.coram Card. Virili. Hæc autem constituta fuerunt propter continentiæ & honestatis
legem ministris Altaris impositam, c.lex continentia, 31.dist.cum simil. Vnde circa hoc sunt quædam
118 notanda. Primò, quòd inter bigamos reputatur
quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem professam fuerit præuaricatus, c. quotquot 27.
q.1. expresè enim prohibetur Monachus Ordinari, qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit, c. Monachi, eadem cau-
119 sa, & quæst. Ita & Clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non
dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur, c.nuper, de bigam. Ratio est,
quia adstrictus voto solemni, censetur spirituali
quodam matrimonio coniunctus cum Christo, &
Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia
coniungi per matrimonium, censetur celebrare
duo matrimonia, quamuis autem secundum, carnale scilicet, inualidum sit, per impedimentum
procedens à voto solemni, vel sacro Ordine, quia
tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, iudicatur bigamus similitudinariè propter similitudinem ad verè bigamum. Quare sic
docent Nauar. in man.cap.27.n.195.vers.similitudinaria, & cons.1.n.7.vers.ex quibus, de bigam.in vtraq.
edit. Couar.in Clem.si furiosus, part.1.§.2.num.2.vers.
Tertiò, Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib.5.q.3.
n.190. Vgolin. de offic.Episcop.c.56.§.3.n.4. Sanch.
de Matrim.lib.7.disput.85.in 8. Bonacin. de censur.
disput.7.q.2.puncto 5.num.2.vers.bigamia, Campan.
d.rubr.11.cap.6.num.12. Bellet.d.part.1.tit.de discipl.
Cleric.§.6.num.40. Hieron.Roder.in compend.quæst.
120 Regul.resolut.16.num.11. Secundò, quòd qui plures habuit concubinas, esse bigamus non censetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur, cap.quocirca, de bigam. Couar.in d.Clem.si furiosus, part.1.§.2.num.2. Cened.ad Decretal.collect.112.
num.1. Fr. Emman. in sum.tom.1.cap.158.conclus.1.
Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.30.n.85.
Bellet.d §.6.num.35. Campan.d.rubr.11.cap 6.n.10.
qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur,
in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè
protestatur, atq. cap.nuper, de bigam. quod in concubinario solo non præsumitur, quamuis nec talis facilè sit ordinandus. Vnde tertiò est notandum, quòd is, qui post mortem vxoris fuerit fornicatus, non est facilè ordinandus, cap.si quis de
Laicis, 34.dist. qui verò longam continentiam post
mortem vxoris, aut post incontioentiæ vitia seruasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari, atq. cap.priusquam, 28.dist. & cap.fraternitatis,
34.dist. Quartò, quòd non est ordinandus cuius 121
vxorem constat adulterium commisisse, cap.si cuius, 34.dist. Gregor.Lop.l.35.gloss.6.tit.5.p.5. Suarez
tom.5.de censur.disput.48.sect.3.num.14. Sayr.in simili tract.lib.6.cap.4.num.18. Vnde bigamum dici il- 122
lum, qui virginem duxit, & post adulterium ab
ea vxore commissum, eandem carnaliter cognouit, ac proinde irregularem esse, & ordinari non
posse, resoluunt Sot.in 4.dist.27.q.3.art.1.col.penult.conclus.5. Capell. Tholos.q.220.in fin. Albert.
Trot. de vero, & perfecto Clerico, lib.2.cap.11.num.3.
Alphons. de Castro lib.2.de lege pœnali, cap.14. corol.2. quod infert ex 1.concil. Villad. de irregul.c.13,
num.1. Borgas. in simili tractatu, part.5 tit.de bigam.
num.46. Maiol. eodem tractat. lib.1. cap.33. num.6.
Couar. in dict.Clement.si furiosus, part.1.§.2.num.4.
vers.quarto. Petr. Sot.lect.18.de Matrim.p.4.vers.hac
igitur, Philiarch. de offic. Sacerd.tom.1.part.1.lib.4.
cap.7. Henriq.in sum.lib.12.de Matrim cap.6.§.10.
Matien. in rubr.tit.1.gloss.1 n.102.lib.5.nouæ Recop.
Gutier. Canon.lib.1.cap.25.num.15. Salzed. ad Bernard.in practic.cap.16.lit.F. Sayr.d.lib.6.cap.4.n 19.
Sanchez de Matrim. lib.7.disput 84.n.15. Hieron.
Roder. d. resolut.16.n.10. Beller.d.p.1.tit.de discipl.
Cleric. §. 6. num. 39. Quod quidem locum habet
etiamsi vir huiusmodi cognoscat vxorem adulteram Ecclesia præcipiente, vel tempore, quo lis
pendet, secundùm gloss.verb.admitti, in d.cap.si cuius, Salzed.d.cap.16.ad fin. Gutier.d.cap.25 num.15.
Henriq. dict.cap.6 .§.6. Fr. Emman. in sum.tom.1.
cap.158.num.4.conclus.3. Flamin. Paris. de resignat.
lib.5.q.3.num.189. Cened. ad Decretal. collect.166.
num.vlt. Suarez dict. tom.5.disput.48.sect.3.num.17.
Sanchez d. disput.84.num.17. Sayr. in claui Regia,
lib.2.cap.9.num.29. & etiamsi ignoranter eam cognouerit, cùm hæc irregularitas contrahatur ex
quacũque adulterij ignorantia cognoscatur vxor,
quia non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia; sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans; vt expresè tenent Couar.d.§.2.n.3. Nauar.in man.c.28.
num.195.vers.secundò dico, Toler.in sum.lib.1.c.226.
num.6. Henriq. d.c.6.§.10. Sanchez d.disp.84.n.15.
vers.& ideo, Suarez d.sect.3 n.15. Quamuis contra
eos teneant Rebuff. de pacif. possess.n.194. Sà verb.
irregularitas, vbi de bigamia, n.3. Petr. Ledesma de
Matrim.q.66.art.3.col.pen. Petr. Gregor. syntagm.
Iuris, part.2.lib.16.cap.10.num.8. Quintò, quòd qui 123
habuerit vxorem ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, non est ordinandus, cap.si quis viduam, il 2.distinct.34. Maiol. d.lib.3.cap.1.num.15.
Fr.Emman.in sum.tom.1.c.158.n.3. Nauar. in man.
c.27.n.196. Henriq.in sum.lib.14.de irregul.c.5.§.4.
in fin. Sanch.d.lib.7.disp.19.n.14. Intellige etiamsi
illa mulier sit virgo propter vilem conditionem
personæ, cui similis efficitur, qui cum illa contrahit, & ideò censetur indignus Ordinibus, qui
contrahit cum mima, vel scenica, saltatrice, ioculatrice, abiecta, vel meretrice, vt gloss. sentit in
d.cap.si quis viduam, propè fin. Suar. d.tom.5.disp.48.
sect.3.in fin. Sayr. in simili tractatu, lib.7.c.10.num.8.

Ff 4 Sextò,

124 Sextò, quòd Clericus in minoribus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi (vt continentiæ vinculo alligetur) ad sacros Ordines promoueri, præsertim si eius ætatis sit, quæ futuræ incontinentiæ auferat suspicionem, *cap. fraternitatis, 34. dist.* vt de ætate simili tradunt Alciat. *de præsumpt. 2. q. 2. præs. 1. n. 8.* Tiraq. *l. 6. connub. glos. 1.*
125 *p. 6. n. 9.* Menoch. *de arbitr. casu 89. n. 55.* Septimò, quòd bigamus effectus bigamia interpretatiua, etiamsi ante constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non potest mortua vxore dispensari per Episcopum, vt Ordine suscepto ministret, S. Congreg. Conc. *in Feretrana 13. Aprilis* 1630.

126 Decimò. Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, *per tot. 31. 32. 33. & 34. dist. cap. coniugatus, de conuers. coniugat. cap. fin. temp. ordin. lib. 6.* Doctores *in cap. quod à te, de Cleric. coniug.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 12.* Galgan. *de iure publico, lib. 3. tit. 2. n. 23.* Ministris enim Altaris quibus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur, *cap. si Laicus, cap. ante, in fine, c. Sacerdotibus, cap. nam sicut, & per tot. 31. dist.* cum citatis à Bellet. *d. tit. de disciplina Cleric. §. 9. à princ.* nisi Religionem intrauerint, de consensu vxorum, aut de earum consensu Clerici velint in seculo fieri, *d. cap. coniugatus, de conuers. coniug. cap. 2. de Cleric. coniug. c. assumimus, 28. dist. d. cap. fin. de temporib. ordin. lib. 6.* Bellet. *d. §. 9. à n. 18.* nam si vxor est senex non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in seculo, si verò sit iuuenis, desiderabitur ingressus ipsius in Religionem, vt colligitur ex text. *in cap. vxoratus, & cap. Apostolicam, de conuers. coniug.* & iuxta hæc intelligendus venit text. *in d. cap. coniugatus*, dum solius voti castitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt scilicet procedit quando vxor est senex, nec de incontinentia suspecta: vt docent Nauar. *in manual. cap. 22. num. 52.* Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 3.* Azor. *instit. moral p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7.* Cald. Pereira *de empt. cap. 30. num. 16.* Gutier. *de Matrim. cap. 96. à princip.* Sanch. *in simili tract. lib. 7. disput. 39. num 6.* vbi *n. 8.* resoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in seculo cum voto castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint, secus si suspecti sint; tunc enim nullatenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad sacros & minores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt videtur colligi ex *cap 2. de Cleric. coniug.* vbi solùm interdicitur ne coniugatus ad Ordines sacros promoueatur, & *in Ex-*
127 *trauag. Antiqua, de voto Ioan. XXII.* vbi similiter prohibetur promotio viri ad Ordines, sermo est de Ordinibus sacris, sed neque minores Ordines nec Clericalis Tonsura est conferenda alicui coniugato sine vxoris licentia, *d. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6.* Azor. *dict. part. 1. lib 13. cap. 4. q. 1.* Sanch.
128 *lib. 7 disput. 38. num. 6.* Quamuis in his Ordinibus constituti possint contrahere matrimonium, *cap. si quis eorum, cap. Electores, cap. seriatim, 32. dist. cap. à multis, de ætate & qual.* gloss. *verb. ad sacros, in d. cap. coniugatus*, Cou. *de sponsal. p. 2. cap 6. §. 3. n. 3. in fin.* Henriq. *in sum. lib. 10. de Sacram. Ord. cap. 2. §. 2. lit. L.* Vasq. *de Ordine, disp. 249. cap. 4. num. 39.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. vlt q. 14.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10.*
129 *p. 2. cap. 4. num.* 129. Si verò de facto coniugatus ordinetur in sacris, non seruata forma supra exposita, erit perpetuò ab Ordinum executione suspensus: etiam matrimonio soluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines suscipiendos, & ad quodcunque beneficium, aut officium Ecclesiasticum consequendum, *d. Extrag. Antiqua*, sed in minoribus Ordinibus aut in Clericali Tonsura durante coniugio ordinatus est tantùm ab Ordinis executione suspensus, *dict. cap. fin. de temp. ordin. lib. 6.* & ordinator illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione suspensus, *d. cap. vlt.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 2. cap. 17. num. 7.* Ego ipse *p. 3. alleg. 111. num. 10.*

Vndecimò. Serui, vel mancipia ordinari non 130
possunt, nisi plenæ libertati fuerint restituti, *tit. de seruis non Ordin. & 54. dist.* ferè per tot. Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 19. in nouissima edit.* Galganet. *de iure publico, lib. 3 tit. 2. num 6. cum seqq.* Campan. *d. rub. 11. cap. 8. à princ.* Piasec. *in praxi Episcopali, p. 1. cap. 1. num. 30.* Bonacin. *de censur. disput. 7. q. 2. puncto 4. num. 2.* Bellet. *d. tit. de discipl. Cleric. §. 14. à principio.* Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 1, cap. 2. §. 3. pag. 46.* Cardos. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis, num. 45.* Marchin. *de Sacrament. Ordinis, tract. 1. p. 10. cap. 3.* Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus vt à castris Dominicis, quibus adscribitur nomen eius, nullius necessitatis vinculis abstrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap. 1. dist. 54* si autem de facto seruus aliquis ordinetur quid iuris sit, sub hac distinctione est sciendum, videlicet si ordinans sciebat illum esse seruum, & eum ordinauit domino sciente, neque contradicente ad quoscunque Ordines, statim fit liber; *cap. si seruus sciente, 54. dist.* Azor. *d. p. 1. lib. 1. cap 4 §. si passim, vers. item*
si seruus. Si verò domino id ignorante, vel con- 131
tradicente, sciente verò ordinatore, vel præsentatore, similiter fit liber, sed ille tenetur duos seruos æquè bonos eius domino tradere, *cap. si seruus absente, ead. dist.* ipsis verò ignorantibus, sed sciente & contradicente domino vel ignorante, tunc distinguitur de Ordinibus, scilicet, quòd si ad minores tantum Ordines est promotus, redigitur in pristinam seruitutem domino volente, & deponetur, *cap. ex antiquis, cum seqq. dist. 54. cap. 2.* vbi gloss. *de seruis non Ordin.* Gam. *de Sacram. præstandis vlt. suppl. damnatis, q. 5. n. 9.* Sed si ad Subdiaconatum, vel Diaconatum fuerit ordinatus, ipse dabit domino suo pro se Vicarium, *cap. miramur, de seruis non Ord.* vel pretium, si potest; alioquin ipse quoque domino volente deponetur, & seruituti restituetur, secus si ad Presbyteratum ascenderit, in eodẽ namque Ordine permanebit peculij sui amissione mulctatus, eò quòd sciens se seruum passus est ordinari, *d. c. ex antiquis*, quòd si peculium non habebit, seruiet domino in diuinis tantùm officiis, *cap. frequenter, 54. dist. cap. nullus, de seruis non Ordin.* Henriq. *in sum. lib. 14. c. 8. §. 7. in princ.* Verùm si dominus eius post annum tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, sed is liber erit, *d. cap. si seruus sciente*, vbi gloss. *verb. vnius*, tenet hunc annum computandum esse à scientia domini, non ab ordinatione serui, sequuntur Sayr. *de censur. lib. 6.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 17. art. 2. conclus. 4. in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4.*
num. 46. Hæc autem de illis seruis intelliguntur, 132
qui ex vtroque parente seruo sunt nati; cæterùm natus ex patre seruo, matre verò libera, liber est, & licitè poterit ordinari, *cap. fin.* vbi gloss. & Doctores, *de seruis non ordin.* Paleoth. *de nothis, & spur. cap. 15. n. 4.* Lxl. de Zanchis *de priuileg. Eccles. priuil. 34. num. 24.* quos refert & sequitur Campan.
dict. cap. 8. num. 10. vers. vt tamen. Hæc eadem quæ 133
de

de seruis sunt dicta, de originariis quoque adscriptitiis, & colonis qui terræ colendæ perpetuò sunt adscripti, intelligenda videntur, propter eandem rationem, quæ & in ipsis videtur existere, de qua *in d.cap.1.dist.54.* Sed huiusmodi seruitutem tam circa originarios, quàm adscriptitios seruos iam in vsu non esse testatur Suar.*tom.5.de censur.disp.51.sect.3.num.15.* Liberti sine patronorum consensu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis, sicut in seruis, esse videatur quoad hoc obseruatio, *cap.fin.54.dist.* An Æthiopes sint irregulares? vide Dianam *moral. resolut.part.4.tract.2.resolut.84.*

134 Duodecimò. Curiales, id est, qui propter aliquod officium Curiæ sunt addicti, ordinari non debent, *cap.præcipimus, 34.dist.cap.1.& 2.& per tot. 51.dist. cap.vnic.53.dist. cap.si quis, 77.dist. cap.infames, 6.q.1.* S.Antonin.*p.3.tit.29.cap.6.* Syluest.*verb. Ordo 4.q.2.vers.nec septimo,* Tabien. *eodem verb.4.* Maiol.*de irregular.lib.2.cap.5.* Galganet.*de iure publico, lib.3.tit.2.num.3.* Toler.*in sum.lib.1.cap.60.n.2.* Henriq. etiam *in sum. lib.14. cap.5.§.5.& in gloss. littera L.* Sayr.*de censur.lib.6.cap.14.num.9.* Petr.de Bollo *in œconomia Canonica classi 1.cap.2.§.4.in fin. pag.47.* Diana *moral.resol.p.4.tract.2.res.98.in princ.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.1.num.8.& à cap.2.dist.51.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.3.tract.2.num.64.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon.rub.11.cap.14.* Bellet.*dict. tit. de discipl. Cleric. §.11.num.6.* vbi hoc intelligendum esse existimat de iis Curialibus, qui exercuerunt sæua, vel turpia, siue vilia, vt sunt Nuncij, lictores, & id genus similia; seu qui fuerunt Officiales in causa sanguinis, &c quia nec poterant tales ad armatam militiam assumi, *l.omnes, C. qui militare possunt, lib.12.* optimè Suar. *de censur.tom.5. disput.47.sect.4.num.1.* vbi concludit Curiales, qui irregularitatem incurrunt, esse omnes, qui in quacunque seculari Curia ministri sunt in causis sanguinis, quomodocunque ad illas cooperentur, vt tabelliones, solicitatores, procuratores, & inferiores ministri, qui vel denunciant, vel scribunt sententiam, vel aliquod simile munus exhibent, quos omnes dicit esse irregulares, dum talibus detinentur; alios verò ex iis etiam postquam talia munera demiserunt, nimirum eos, qui dum eis occupabantur irregularitatem ex lenitatis defectu contraxerunt, aut infames facti sunt; Sayr. quoque *dict. lib.6. cap.16. num.12.* numerat satellites, lictores, ministrum iustitiæ publicæ, qui vindictam exercet mutilando, strangulando, in frusta secando, &c. item deferentes instrumenta sanguinis, eaque ad id aptantes, & applicantes; cursores quoque ad eandem causam sanguinis deputatos & præcones, quos omnes irregulares dicit. Qui ergo oblati sunt Curiæ alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue aduocati, aut iudices vel aliud Officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum inducens, præsertim verò in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiusmodi perdurant Officiis, aut sunt in his Curiæ obligati, nec à Curia absoluuntur, *cap. Osius, 61.dist.* qui nec eo casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerit dispensatum, vt infra videbimus, sed & adeò debent à Curia esse soluti, vt repeti omnino non possint, *cap. 2. & 3.dist.51.*

135 Decimotertiò. Obligati ad reddendus rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri Clerici, nisi prius deposito onere, & ratione reddita, *cap.non fidat, 50.dist.c.legem, 53.dist.cap.magnus, 54.dist.c.1.* vbi Doct. *de obligat. ratiocin.* Bernard.& Salzed.*in pract.cap.20.* Nauar. *cons.1.aliàs 4. num.7.de Regularib.* Henriq.*d.lib.14. cap.5.§.5.* Escobar *de ratiocin.cap.4. ex n.1.* Curia Philip.*p.2.lib.2.cap.19.num.7.cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. num.65. cum seq.* Camp.*d.rub.11.cap.2.n.2.& 3.* Bonacin. *de censur. disput.7.q.2. puncto 5.num.2.vers.quarto.* Bellet.*dict. tit.de disciplina Cleric.§ 11.à princ.* Amplia vt ratiociniis implicati propter administrationem rerum etiam singularium personarum, non solùm promoueri nequeant, dum gerunt, exercéntque officium, sed etiam expleta administratione & officio, si de dolo in administratione vel redditione computorum perpetrato, lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non potest, immò si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiamsi postea in causa vinceret, gloss. *verb. obrepsit, in cap. tantis Daniel,* & ibi Archid. *dist.31.* Maiol.*de irregul lib.2.cap.11.num.4. vers.in priuatis,* Salzed. *d.cap.20.n.3.* Campan.*d.cap.9.n.3.* Limita primò in eo, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus sacris minimè arcetur, vt per Abb. *d.cap.1.quæst.antepen.* Salzed.*d.cap.20 n.4.vers.inter,* nisi maximè ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis satisfaciat, Campan.*d.cap.9.num.9.* Secundò limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum, vel cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ administrator fuerit, quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap.vlt.dist.86. cap.iudicatum, dist.89.* Salzed.*d.cap.20.num.5.vers.item.* Beller. *d.§.11.n.5.* Campan.*d.cap.9.vers.prædicta autem prohibitio.* Tertiò limita in eo, qui publicis ratiociniis adstrictus, fideiussores præstiterit, vt per Abb. *n.10.in d.c.1. de obligat.ad ratiocin.* Maiol. *d.cap.11. n.14.* subdens hoc procedere, si fideiussor constituat se principalem, itaut possit ante principalem debitorem conueniri, Campan.*d.cap.9.num 12.* vbi *n.13.* resoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus insigniri. Quartò, limita in eo, qui in aliquo licèt minori constitutus Ordine, alicuius etiamsi liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tametsi nondum cœptum sit de administratione ratiocinari; ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per Ioan.Fabr. *in l.quisquis, num.8.C.de Episcop.& Cler.* Campan. *d.cap.9.num.11.*

Decimoquartò. Corpore vitiati, vel imminuti 136
ordinari non debent, *cap.illiteratos, 36.dist. cap.non confidat, 50. dist. & per tot. de corpore vit.* Albert. Troi.*de vero & perfecto Clerico, lib.2.cap.16.* Piasec. *in praxi Episcop.p.1.c.1.n.33.* Nicol.Garc.*de benef. p.7.cap.12.n.4.* Camp.*in diuers. Iuris Canon.rub.11. cap.17.num.1.* Bellet.*d.tit.de diciplina Clericali, §.7. n.1.* Petr.de Bollo *in œconomia Canon.classi 1.cap.2. §.3.rub.corpore vitiati non ordinandi,* Torrebl.*d.lib.2. cap.13.num.47. cum seqq.* Hi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, aut infirmi, *cap. maritum, 33. dist. & 55. dist. per tot.* veluti si quis digito illo careat, qui pernecessarius est ad consecrationem, sicut pollex,

pollex, aut Index; Borgas. de irregul. tit. de corpore
vit. num.4. Sayr. de cens. lib.6. cap.15. post num.12.
Bellet. dict. §.7. num.18. Ego ipse d.p.2. alleg.42. à
137 num.18. vel manum habeat mutilatam, cap. expo-
suisti,6. de corp. vit. Flamin. Paris. de resign. benefic.
lib.5. quæst.6. num.28. Bellet. d.§.7. num.20. Campan.
d.cap. 17. à num.104. vel articulatam, & aridam,
ad ministerium executionis Ordinum inefficacem, Henriq. d.lib.14. cap.8 §.4. in fine. Flamin. dict.
lib.5.q.6. num 49. Campan. d.cap.17.n.107. aut perpetuò tremulam, præcipuè si immineret periculum subuersionis sanguinis. Ego ipse d. allegat.41.
num.17. aut si taliter claudus sit, vt illum oporteat
cum baculo accedere ad Altare, cap. nullus Episcopus, vbi gloss. verb. cum baculo, de consecr. dist.1. cap si
quis infirmitate, dist.55. Maiol. lib.1. de irregul. cap.18.
num.2. Henriq. in sum. lib 14. cap.8. §.1. Sayr. de
censur. lib.6. cap 8. num 22. Auila in simili tract. p.7.
disput.3. dub.1. vers. sed circa, Suar. eod. tract. disp.51.
sect. 2. num. 11. & 13. vel si ligneo pede incedat,
Maiol. d.cap.18. num.3. Flamin. d.lib.5.q.6. num 46.
Sayr. d.lib.6. cap.2.n.22. Bellet. d.§.7.n.23. Campan.
d.cap.17. num 127. Auil. d.cap.7. disp.3. dub.2. § vnde
138 sit prima conclusio. Ego ipse d. alleg.42 num.34. Vel si
os habeat ita deforme & imperfectum, corrusum
scilicet, ac contortum, vt fœditatem, ac horrorem
generet, Campan. d.cap.17. num 86. Ego ipse d. al-
139 leg.42.n.34. Vel si nasum pressum, vel si grandem,
vel tortum detineat, itaut illius paruitas, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pareat, Leuit.21.
num.18. Seln. de benef. p.3.q.5. vers. item ille, in princ.
140 post num. 44. Vel si careat vnico tantùm oculo,
quia caret membro principali, Nauar. in manual.
cap.27. num.199. Campan. d.cap.17. num.70. Sayr.
d.lib.6. cap.8 num 7. in fine, Seraphin. decis.625.n.1.2.
& 3. Ego ipse d. alleg.42. num.29. Auila d.p.7. disp.3.
dub.1. §. hinc sequitur, Suar. d.disp.51. sect.3. num.11.
non admittit distinctionem dextri, vel sinistri, dummodo carentia sit alicuius: vnde à fortiori orbatus vtroque & cæcus tanquam irregularis ordinari non debet, nec celebrare potest, si in cæcitate sit ordinatus, S.Thom.3.p.q.82. art.10. ad 3.
Sot. in 4. dist.13.q.1. art.10. ad 3. Maiol. de irregul.
lib.1. cap.20. num.1. & 2. Sayr. d.lib.6. cap.8. num.5.
Suar. d.disput.51. sect.3. num.13. Auila d.p.7. disp.3.
dub.3. vers. ex hac conclusione, Henriq. in sum lib.14.
cap.8. § 2. vbi in commento lit. N. attestatur se vidisse plures cæcos dispensatos ad celebrandum.
Qui caret virtute visiua in oculo sinistro, licèt oculum habeat sanum, & integrum, ex sententia multorum est irregularis, quia caret oculo Canonis; ita in specie Suar. d.sect.3. num.15. Verùm si ita accuratè cerneret oculo dextro, vt adaptatione Missalis legere Canonem sine indecentia, & deformitate posset, non esset irregularis, ac proinde minimè impediretur ordinari; ita Nau. in man.
cap.27.n.199. vers. quarto dico, Maiol. d.lib.1. cap.20.
num.4. vers. illa quoque. Viuald. in candel. aureo tit. de
irregul. num.142. Henriq. d.§.2. Auila & Sayr. citatis locis. Cætera oculorum vitia, vt maculæ, albugines, & quæ sunt huius generis, si faciant deformitatem, & horrorem generent, irregularitatem pariunt, ex iisdem Doctoribus. Si verò deformitas non sit, vt aliquando non est in strabonibus, & eis, qui salientes siue emissitios habent oculos, pertinebit ad iudicium Episcopi, Sayr.
d.cap 8. num.11. & 12. Auil. d.p.7. disp.3. dub.1. De surdastro quòd Ordines suscipere possit cum hoc naturæ vitium nec irregularitatem importet, nec impedimentum ad illos recipiendos gignet, re-
soluunt Con. in Clem. Si furiosus, p.3. in princ. n.8.
Nau. cons.6. & 7.n.3. de corpore vit. Viuald. in candel.
aureo tit. de irregul. n.156. Henriq. in sum. lib.14.c.8.
n.3 Sayr. de censur. lib.6. cap.8.n.27. Bonacin. in simili
tract. disp.7.q.2. puncto 2. num.7. Valer. Reginald. in
praxi fori pœnit. lib.30. num.50. Fillinc. in quæst. moral. tract.19. cap.6.n.169. Layman. in Theolog. morali
lib.1. tract.5.p.5. cap.1. D.Ioan. Solorzan en el memorial o discurso informatiuo, Iuridico, historico politico, n.66. vbi etiam an surdaster possit esse Iudex?
Diana moral. resol. p.5. tract.6. resol.22. vbi etiam de
muto & cæco.

Ordinari etiam non potest, qui adeò debilis 141
fuerit, aut deformis, vt vel ministrare non possit,
vel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitu-
dinem, vel deformitatem id possit efficere. Huius- 142
modi enim sunt laborantes continua, & incurabili chiragra, vel podagra, Vgolin. de irregul. c.51.
§.1.n.1. Maiol. c.21.n.1. Laur. de Peirinis de Prælato
q.2.c.4.n.10. Campan. d.c.17.n.135. & 137. Ego ipse
d. alleg.42. n.43. & scabie nimia, inducente defor- 143
mitatem, Henriq. in sum. lib.4. cap.8.§.8. vers. & scabies, Sayr. de censur. lib.6. cap.9.n.9. Molin. de Iustit.
tract.3. disp.70.n.11. Campan. d.cap.17.n.163. Ego
ipse d. alleg.42.n.44. Laurent. de Peirin. d.cap.4.n.6.
Et paralysi, vel apoplexia, Henriq. d.lib.14.c.8 §.8. 144
vers. eadem ratio. Campan. d.cap.17.n.164. cum seq.
Ego ipse d. alleg.42.n.45 Maiol. lib.2. de irregul. c.24.
n.1. Laurent. de Peirinis d.c.4.n.11. Morbo comi- 145
tiali, seu caduco, Maiol. de irregul. lib.2. cap.16.n.4.
Vgolin. eod. tract. cap.54.§.1. Aluar. Pelag. de planctu
Ecclesiæ, lib.1. cap.48. lit. F. Nau. in man. cap.27.n.203.
Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p.2. cap.8. num.32.
Sayr. de censur. lib 6.c.9 n.11. Laurent. de Peirinis d.
c.4.n.12. Henriq. d.lib.14. cap.8.§.8. Flamin. d.q.6.
num.106. Raguc. de Missa in Ecclesia, q.16. Fillinc.
tract.19. num.181. vers. sextum, Bartholom. de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad religionis
statum Nouit. disp.9. dub.21. num.4. in princ. Rota
decis.236. num.2.p.1. recent. Ego ipse d alleg.42.n.48.
Vel si leprosus fuerit, præcipuè si esset magna de- 146
formitas, aut abominatio; cap.3. de corpore vit. cap.
de Rectoribus, cap. tua, de clerico ægrot. Bellet. d.§.7.
num.32. Iacob. de Graff. in decisionib. aureis, p.1. lib.4.
cap.27. num.47. Henriq. d.lib.14. cap.8 §.8. in princ.
Campan. d.cap.17. à num.160. Laurent. de Peirinis de Prælato, q.2. cap.4 num.6. vbi num.7. de laborante morbo Gallico. Sic namque & in lege veteri Leuit.21. præcipit Deus, ne homo qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albiginem habens in oculo, si iugem, scabiem, si impetiginem in corpore (id est, morbum squammosum corpus dehonestantem vt scabies) si sit herniosus (id est, cuius intestina labuntur, vel deorsum confluunt) quæ omnia & similiter moraliter explicat B. Gregorius in Pastorali, & habetur in cap. hinc etenim. 49. dist. & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda; etsi non omnia de Iure Canonico impediant Ordines.

Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se 147
sponte in quacunque parte corporis, quauis de causa vitiarunt, & si non essent propterea deformati, aut debiles effecti, vt in Canonibus Apostolorum habetur expressum, sicut habetur in cap. si quis absciderit, & in cap. qui partem, 55. dist. dict. cap. maritum, 33. dist. quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Qui se castrauerunt, seu permiserunt

runt ſponte ſe caſtrari, non poſſunt ordinari, dict. cap.ſi quis abſciderit, cap.ſi quis pro ægritudine, 55.diſt. cap. 1. de corpore vit. etiam quòd hoc fecerint vt caſtè viuant, d.cap.ſi quis pro ægritudine, cap.ſignificauit 4. de corpore vit. docent Nicol.Garc.de benef. p.7.cap.12.à num.7. Beller.d.§.7.num.12. Molfeſ. in ſum.Theolog.morali, tract.2.cap.16.num.16. Raguc. de Miſſa in Eccleſia, q.12.num.2. Ego ipſe d.alleg.42. num.13. Carni enim repognare neſcit, qui non ad ieiunia, flagellationes, humi cubationes, frequentiam Confeſſionis, & auguſtiſſimæ Euchariſtiæ, ſed ad amputanda virilia confugit, cùm certum ſit eunuchos libidine magis incendi, & ad concubitum impatientiſſimè ferri, vt benè probant Petr.Gregor. ſyntagm. Iuris, part.2.lib.7.cap.2. Sayr. de cenſur. lib.6. cap.7. num.12. ex qua ratione euidens fit illicitum eſſe parentibus, etiamſi fiat ſine periculo vitæ, de eorum conſenſu eunuchare filios, quos plurimum Eccleſiæ profuturos ſperant, quia talis caſtratio eſt intrinſecè mala, & mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bona. Ita Ghilin. in ſum.verb. Caſtratio, Marcel. Megala in prompt.tom.2.verb.Eunuchus, num.2. Diana moral. reſolut.p.3.tract.5.reſol.38. & p.6.tract.6.reſol.35.in med. vbi verò quis non ſpontè, ſed caſu fuerit ſectus, vel caſtratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut incunabulis, ſeu à barbaris, aut per inſidias hominum, ſiue dominorum, poteſt fieri Clericus, etſi iam ſit in ſuſceptis Ordinibus, miniſtrare poterit, cap.ſi quis à Medicis, dict. cap. ſi quis pro ægritudine, cap.lator, cap præterea, 55. diſt. docent Henriq.d.lib 14.cap 8.§ 1. Nicol.Garc. d.p.7.cap.12.num.7. Sayr.in claui Regia lib.7 cap.9. num.34. & ſeq. Beller.d.§.7.num.16. Campan.dict. rubr.11.cap.17.ſub num.124. Ego ipſe d.allegat.42. num.14. & in hoc caſu non eſt opus ei, cui virilia abſciſſa ſunt, ſecum in puluerem redacta, aut ſicca portare, gloſſ.1. in d.cap. Eunuchus, Abb. in cap. ex parte, num.6. de corpore vit. Beller. d.§.7. num.17. Viuald. in candel. aureo, tit. de irregular. num. 172. Toler.in ſum.lib.1.cap.63.num.4. ad fin. Vgolin. de irregul.cap.49.num.5. Quod adeò verum eſt, vt hic ſic ob ægritudinem de conſilio Medicorum caſtratus, ſine vlla diſpenſatione ad Ordine ſacros, ab Epiſcopo ſuo promoueri poſſit, ſecundùm Nau.conſ.2.ſub tit. de corpore vit. in nouis, Sayr.eod. tit. deciſ.3. quos refero ego ipſe d.alleg.42. num.16. in fine. Limitatur tamen, niſi id ſua culpa acciderit, veluti ſi cognouit carnaliter mulierem habentem morbum Gallicum, & ex huiuſmodi contagione amiſit membrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere, niſi ignoranter eam cognouiſſet, quam ſanam putabat, vt per Fr. Emman. in ſua ſum.tom.1.cap.18. num.7. Idem ſi fuerint abſciſſa virilia, adultero marito vlciſcente iniuriam, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coite, ſicuti tradunt Villadieg. de irregul. tit. de corpore vit. col.2. Vgolin. eodem tract. cap. 51. n.3. Cou.in Clem.Si furioſus, p.1. in initio, num.6. Suar. tom. 5. de cenſur. diſput.51. ſect.2. num.8. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 7. num.12. & 13. Molin. de Iuſtit. tract.3.diſput.70.num.18. Campan.d.rub.11.cap.17. num.11. Quis autem poſſit cum huiuſmodi corpore vitiatis diſpenſare? diximus latè d. alleg.42. ex num.57.

148 Decimoquintò. Arreptitij, ſiue à dæmone obſeſſi, & energumeni, qui ex dæmonis agitatione ad terram alliduntur, vel eos ſpiritus malignus corporaliter aliquo modo vexat, non poſſunt ad Ordines promoueri, aut in Ordinibus miniſtrare, d.cap. maritum, & cap. communiter, cum ſeqq. 33. diſt. Pelag.de planctu Eccleſiæ, lib.1.cap.48.§.Dæmoniaca vexatio, Nau.in man.cap.27 num.203.verſ.decimoquartò, Viuald.in candel.aureo, tit.de irregularit. num.184. Suar.de cenſur.diſput.51.ſect.1 n.7. Iacob. de Graff. d.p.1. lib.4.cap.27.num.47. Henriq. dict. lib.14.cap.8.§.8.lit.A. Molin.diſp.70.num.12. Sayr. d.lib.6.cap.9.num.14. Beller.d.tit.de diſciplin.Cleric. §.8.num.39. Campan. d. cap.17. num.188. Filliuc. tract.19. num.181. verſ.ſeptimum, Raguc. de Miſſa in Eccleſia, q.17. num.1. Barthol.de Vecchis in praxi ſeruanda in admittendis ad religionis ſtatum Nouit. diſp.9.n.21.ſub n.4. Ego ipſe d.alleg.42. ex num.51. Quod amplia, etiamſi ſemel hoc genus vexationis paſſus fuerit, Viuald.d.tit.de irregul.n.181. Suar. & Sayr.proximis citatis locis. Valenzuel.conſil.25.n.2. cum ſequentib. Illi enim qui poſt promotionem ſunt à Dæmonibus obſeſſi, tandiu erunt ab officiis ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio, per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati & alieni; quod quidem totum arbitrio Epiſcopi eſt remittendum, vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ, ſciat quid faciendum. Ita Sayr.d.lib.6. cap.9.n.14. verſ.quod ſi dicas, Beller. d.§.7. num.40. Suar.d.diſp.51.ſect.5.num.5.& 7. verſ.quod ad vſum, Ego ipſe d.alleg.42.num.52.

Decimoſextò. Illegitimi non poſſunt fieri Cle- 149
rici, ſed ad Clericatum promouendi debent eſſe ex legitimo matrimonio, legitimiſque natalibus orti, cap.Presbyterum, & cap.ſeq.56.diſt.cap.cùm in cunctis, de elect. cap.per venerabilem, in fine, qui filij ſint legit.cap.1. & ibi Abb. n.1. de filijs Presbyt. Concil. Trid.ſeſſ.23.de reform.cap.5.Beller.d.tit.de diſciplin. Clericali, §.3.à princ. Campan.in diuerſ.Iuris Canon. rub.11.cap.13. Laurent. de Peirinis tom.2. de Prælato, q.2.cap.5.§.9.Petr.de Bollo in œconomia Canon. claſſi 1. cap.2.§.3.pag.47.& 48. Marchin. d.tract.1. p.10.cap.1. cum ſeqq. Torreblanc. d.lib.2.c.13.n.42. An autem, & quando cum illis ad Ordines & beneficia poſſit Epiſcopus diſpenſare? diximus de officio & poteſt. Epiſcopi, p.2.alleg.45.

Decimoſeptimò. Peregrini, & ignoti ordinari 150
non debent, niſi bonum habeant plurium Epiſcoporum teſtimonium, per tot.98.diſt.& per tot.tit.de Clericis peregrin. Galgan.de Iure publico, lib.3. tit.2. num.11. nec ſtatur eorum iuramento, niſi litteras teſtimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonicum impedimentum, cap. inter quatuor, de Cleric. peregrinis; ſunt autem peregrini in hoc quidem propoſito qui non ſunt ſubditi Epiſcopo à quo poſſunt ordinari, cap.cùm nullus, de ætate & qualit.lib.6. Ignoti verò dicuntur quorum origo & vita, & regularitas Epiſcopo non eſt nota, cap.Epiſcopus, 24 diſt.cap.quærendum 2.q.7. Conc.Trid.ſeſſ.6.de reformat.cap.5.

Decimooctauò. Ordinandus non eſt, qui bene- 151
ficium Eccleſiaſticum non obtinet, vel aliud vnde commodè viuere ac ſuſtentari poſſit, ne Clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur, cap. Diaconi ſunt, verſ. mendicat. 99.diſt. cap.2. cap. Epiſcopus, de præbend. cap.ad ſupplicationem, de renunciat. antiquis verò Canonibus, de quibus in c.1. & 2. diſt.70. prohibetur quenquam abſque tit. ordinare, aliàs irrita ſit ordinatio, quoad executionem, ſcilicet, vt per Maiol. de irregularit.lib.4.c.15. in princip. quem refero ego ipſe d. part.2. alleg.19. n.2.in fine. Quod in Regularibus quoque non profeſſis ſtatuit ſummus Pontifex Pius V. in Conſtit. ſua, incip. Romanus Pont. ſub Dat. Pridie Idus

Octobris

Octobris 1568. quem refert Piasec. *in praxi Episc. p.1.cap.1. de conferendis Ordinibus, num.*43. & pro-
cedit tam in non professis, quàm in nulliter pro-
fessis, vt cum multis resoluimus *d.alleg.*19. *num.*5.
In professis autem titulum non requiri, post me-
tipsum, pluribus citatis, resoluit Alzed. *in praxi
Episc.p.2.cap.5.num.*51. Et quamuis *gloss.1.in dict.
cap.1.dist.*70. teneat Tonsuram, aut minores Or-
dines suscipere ambientem titulo carere non pos-
se, tamen in contrarium est communis Docto-
rum resolutio, qui asserunt ad minores Ordines
titulum non requiri, quia in illis existens potest
retrocedere ab Ordine Clericali, prout refero
ego ipse *alleg.*19. *num.* 3. & *ibi* citatis addo Alzed.
152 *d.cap.5.num.*50. Ordinatus autem sine titulo iustè
ab ordinatore suo petere potest beneficium, aut
vitæ necessaria, donec ei de beneficio prouidea-
tur, *cap. accepimus, de ætate & qualit. cap. si Episco-
153 pus, de prabend. lib.* 6. Ad titulum autem patri-
monij sufficientis cum causa non prohibetur ali-
quis ordinari, *cap. tuis, de prabend.* gloss. *verb. pos-
sessionis, in cap.1. dist.* 70. Alzed. *d. cap.5. num.*59.
absque necessitate tamen, & vtilitate Ecclesiæ ad
patrimonij titulum neminem ordinari debere,
censuit sacra Congregat. Cardinalium negotiis
Episcoporum & Regularium præpositorum *in
Policastren.*12. *Maij* 1619.

De hoc autem Tridentinum Concil. *sess.*21. *de
reform.cap.*2. statuit in hunc modum, videlicet, *ne
quis deinceps Clericus secularis, quamuis aliàs sit ido-
neus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines pro-
moueatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium
Ecclesiasticum, quòd sibi ad victum honestè sufficiat,
pacificè possidere. Id verò resignare non possit, nisi fa-
cta mentione quòd ad illius beneficij titulum sit pro-
motus, nec ea resignatio admittatur, nisi constito quòd
aliunde viuere commodè possit, & aliter facta resigna-
tio nulla sit. Patrimonium verò, vel pensionem obti-
nentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Epi-
scopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel com-
moditate Ecclesiarum suarum, eo quoque prius perspe-
cto patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis ob-
tineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam
satis sint, atque illa deinceps sine licentia Episcopi
alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint,
donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti,
vel aliunde habeant vnde viuere possint, antiquorum
Canonum pœnas super his innouando.* Hoc igitur lo-
cum habet in sacris tantùm Ordinibus, vt dictum
est. Verùm quia de eius materia latè egimus *in
d.tract.de offic.& potest. Episcopi p.2.alleg.*19.*&* 20.
& in Collect. ad d.cap.2.Concil.Trid. & aliquid no-
uissimè cumulauit Alzed.*d.cap.5.ex n.*49. & plura
Anton. Nouat.*in sum.Bullar. sub rub. de ordinando-
rum titulo & pœna Episcopi promouentis & promoti
absque eo.* & sub alia *rub.de ordinatis ab alieno Episco-
po ratione beneficij tenuis redditus.* ideò ad quæstio-
nes descendere nolui, ne eas semel & iterum
disputare cogar. Sufficiátque nouissimas aliquas
prælibare sacræ Congreg. Declarationes hac de re
editas, quæ sequuntur.

154 Patrimonium donatum per parentes ex condi-
tione, vt filius vsumfructum habeat interim dum
beneficium aliquod, aut bona alia ad eius con-
gruam sustentationem sufficientia acquirat, est
sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari. Sa-
cta Congreg. Episcop. & Regul. *in Engubina* 22.
Maij 1590.

155 Patrimonij quantitas, ad quod quis promoueri
possit, non taxatur, sed remittitur ad terminos
Conc. S. Congreg. Conc. teste Garc. *de benefic. p.2.
cap.5.num.*113.

Patrimonij examen pertinet ad Episcopum pri- 156
uatiuè, quoad alios. S. Cong. Conc. *in Placentina*
16. *Martij* 1630.

Patrimonia pro Clericis ad Sacros Ordines 157
promouendis potest constitui super annuis perpe-
tuis censibus, cum cautione quòd si census redi-
meretur, pecunia ex Iudicis Decreto apud ido-
neas personas deponatur ad effectum reinuestien-
di. S.Cong.Conc.*sub die* 2. *Iunij* 1629.

Ordinari quis potest ad Sacros Ordines cum 158
patrimonio sibi assignato à patre in bonis, quæ
sunt directi dominij Ecclesiæ, & de quibus solui-
tur quædam rata fructuum in recognitionem,
quatenus vtile dominium bonorum per patrem
assignandorum legitimè transferri valeat, & ad
illius vitam honestè sustentandam dicta bona suf-
ficiant. S.Cong.Conc.*in Lucana* 7. *Septemb.*1630.

Ordinatus in Subdiaconum ad titulum patri- 159
monij ipsi à patre & patruo assignati qui habuit
postea notitiam prioris obligationis dicti patri-
monij cùm fuerit ab initio, cum bona fide non
incurrit pœnas *cap.2.sess.*21.*de reform.* Ita S.Cong.
Conc. *sub die* 26. *Iunij* 1621.

Patrimonium Clerici ad cuius titulum fuit 160
quis ad sacros Ordines promotus, non potest ca-
pi in executionem ob illata vulnera alicui ad re-
ficiendas curationis expensas à Iudice condemna-
tus, etiamsi nihil aliud præterea possideat, quia
eius alienatio interdicta est, decreto Conc. *cap.2.
sess.*21. *de reformat.* S. Congreg. Concil. *sub die* 5.
Februarij 1604.

Hæc sunt, quæ ab Ordinibus suscipiendis im- 161
pediunt, & quæ præcipuè sunt animaduertenda
in admittendis personis ad Clerum, vnde & in
omnibus ac prima Tonsura locum habent. Alia
verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur,
quæ præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum
repellit, de quibus *lib. vlt.* videbimus, nec enim
omnia hæc, quæ exposuimus à susceptorum mi-
nisterio expellunt, vt infra dicemus.

Omnium igitur impedimentorum, quæ hacte- 162
nus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò
temporalia. Perpetuum impedimentum habent
bigami, solemniter pœnitentes, & infames, neo-
phyti, corpore vitiati, & hermaphroditi; hæc per-
petua appellamus, quia semper durant, nisi per
dispensationem, aut per Religionis ingressum
tollantur, vt infrà, *de transeuntibus ad Religionem*
videbimus; de dispensatione verò in huiusmodi
casibus visum est suprà *de potestate Romani Pont.
& de officio Episcopi.* Cætera impedimenta tem-
poralia dicuntur, quia quandoque etiam sine
dispensatione tolluntur, vel in eis faciliùs dispen-
satur.

Secundò notandum, quòd omnia impedimenta 163
prædicta in omnibus Ordinibus locum habent,
vno excepto, quod in sacris tantùm Ordinibus
obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij,
quamuis in aliis quoque ad minores Ordines fa-
cilius dispensetur, præterquam in ætate, & cum
illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & seruis.
domino volente, *d.cap. fin. de tempor. Ordin. lib.*6.
Quædam verò sunt requisita in Ordinibus singu-
lis, quæ infra suis locis annotabimus.

Tertiò notandum, quòd nullum impedimen- 164
tum irritat ipso iure ordinationem, id est, quòd
characterem impediat præter impedimentum se-
xus, vt supra exposuimus; modò in aliis seruata
sint

ſint ſubſtantialia Sacramenti, quæ ſupra cap.proximo vidimus.

165 Multa verò ſunt quæ miniſterij executionem impediunt, id eſt, quæ in eis ordinantur, etſi recipiant Characterem, miniſtrandi tamen officium non conſequuntur, ſed ſunt ipſo iure ſuſpenſi. Alia autem ſunt, quæ non ipſo iure, ſed per ſententiam ſuſpendendum efficiunt, & alia etiam deponendum, & alia ad maiorem ſuſceptionem perpetuò repellunt: ſuſpenſi ſunt ipſo iure (ſicut inuenitur expreſſum) ordinati ante ætatem legitimam, & coniugati, & qui in excommunicatione, vel aliis cenſuris Ordines ſuſceperunt: Hæretici quoque & infideles ac peregrini, & qui abſque titulo ordinati fuerunt, *cap. 1. & 2. diſt. 70.* & denique qui malè ex aliis cauſis promouentur, vt qui à non ſuo Epiſcopo, & extra legitima tempora, & huiuſmodi, vt de ſuſpenſione videbimus, cæteri ad arbitrium Epiſcopi ſuſpendendi, qui olim dicebantur in Canonibus deponendi, vt colligitur ex *cap. ex pœnitentibus, 50. diſt. & ex cap. 1. diſt. 51. & ex cap. Subdiaconus, 77. diſt.* quod fortè in impedimento perpetuo, vel ſi id Eccleſiæ videatur, propriè de depoſitione, id eſt, degradatione poteſt intelligi, ſed de hoc infra de degradatione dicemus. Qui verò deponendi videbantur, ſi non deponantur, ad alios tamen Ordines aſcendere prohibentur, vt de irregularitate videbimus.

166 Ordinantes verò ſcienter contra huiuſmodi impedimenta, vel ſine qualitatibus requiſitis, primum quidem mortale crimen incurrunt, ſaltim propter præcepti tranſgreſſionem, vt colligitur ex *cap. confidat, 50. diſt.* Gregorius namque relatus *in cap. præcipimus, 33. diſt.* cuidam Epiſcopo inquit. *Præcipimus ne vnquam illicitas Ordinationes facias*; & paulo pòſt, *ſi quos huiuſmodi reperiris, non audeas promouere*; & ſimiliter paſſim per Canones præceptum huiuſmodi continetur. Præterea ſuſpenſi ſunt ipſo iure, quandoque à collatione Ordinum, nonnunquam à celebratione Miſſæ, aut ab exercitio Pontificalium, vt habetur *in cap. denunciamus, & cap. ſeq. 25. q. 2. d. cap. ex pœnitentibus, 50. diſt. cap. nullus, 55. diſt. cap. ſi quis primo, cap. ſi qui Epiſcopi, 1. q. 1. cap. eos, cap. fin. de temporib. ordin. lib. 6.* Conc. Trid. *ſeſſ. 6. cap. 5. & ſeſſ. 14. cap. 2. de reform.* niſi in caſibus quibus poſſunt Epiſcopi diſpenſare, quos ſuprà *de off. & poteſt. Epiſcopi* poſuimus. Et denique arbitrio Summi Pontificis puniuntur, qui eos etiam ab ipſis malè ordinatos, qui non ſunt ipſo iure ſuſpenſi, *cap. cùm quidam, de tempor. ordin.* ſolet ad iniuriam ipſius ordinantis ſententia ſuſpenſionis afficere, *cap. vel non eſt, de temporib. ordin. c. 1. diſt. 70.* Huiuſmodi autem pœnas ordinans non incurrit ſi (etiam ſcienter) ordinauerit criminoſum occultum vt ſupra vidimus, niſi ſit homicida, aut irregularis ea irregularitate, quæ non prouenit ex peccato, & plerumque poteſt eſſe occulta, aut niſi ſit cenſura aliqua innodatus, hi enim quamuis occulti, ſunt ab Ordinibus repellendi.

§. II.

De his, quæ ſecuandæ ſunt in Ordinibus conferendis.

167 PRopter qualitates, quæ in perſonis ad Ordines Eccleſiaſticos promouendis requiruntur, & eas, quibus aliqui ab Ordinibus repelluntur, quas proximo §. vidimus, ſacris Canonibus eſt conſtitutum *in c. 2. & c. Epiſcopus 24. diſt. cap. placuit, in fine, 1. q. 1. cap. ad aures, cap. vt noſtrum, de offic. Archid. cap. vnic. de ſcrutinio in Ord. faciend. cap. nihil eſt, § Epiſcopi, de elect.* vt Clericorum ordinationem ſcrutinium ſeu examen per Archidiaconum, & ipſum Epiſcopum præcedere debeat, oportet enim ordinaturum Epiſcopum illud Apoſtol. 1. *ad Timoth. 5.* meminiſſe, *Nemini citò manum impoſueris*, vt refertur *in cap. quid eſt, 78. diſtinct.* & illud animaduertere quod S. Pont. Clemens præcipiebat *in c. tales, 23. diſt.* dicens, *tales ad miniſterium eligantur Clerici, qui dignè poſſint Dominica Sacramenta tractare, cap. quibuſdam, in fine, 1. q. 1. cap. ex multis, verſ. nec eligantur 1. q. 3. Melius eſt enim,* inquit Clemens vbi ſuprà, *Domini Sacerdotium paucos habere miniſtros, qui poſſit dignè opus Dei exercere, quàm multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant,* Zozimus quoque Pont. *in cap. ſi officia, 59. diſt.* hac de re loquens poſt multa, ſic ait. *Facit hoc nimia remiſſio Sacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi Dignitatis acquiri,* & poſt pauca, *quibus aliud præſtare non poſſunt diuinos Ordines largiuntur, quod oportet diſtricti ſemper eſſe iudicij.* Concil. Hiſpalen. *cap. 1. Rarum eſt enim omne quod magnum eſt,* & Hieronym. *in Michæam,* relatus *in cap. hi quoſcumque 1. q. 1. Hi quoſcumque,* inquit, *de aſſeclis ſuis ordinantes, & vitam eorum in ſcandalum populi exponentes, Rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur.*

Qua de re Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. c. 5.* 168
& 7. diſpoſuit, vt qui ordinati ad maiores Ordines cupiunt per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alij, cui magis expedire videbitur committat, vt nominibus ac deſiderio eorum publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum natalibus, ætate, moribus & vita à fide dignis diligenter inquirat, & litteras teſtimoniales ipſius inquiſitionis ad Epiſcopum tranſmittat, *cap. 2. cap. Epiſcopus, 24. diſt.* Omnes verò ordinandi feria quarta ante ipſam ordinationem, vel quando Epiſcopo videbitur, euocentur, vt *in cap. quando 24. diſt.* Epiſcopus autem Sacerdotibus, & aliis prudentibus Iuriſperitis diuinæ Legis, & in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis ſibi aſcitis ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inueſtigent, & examinent; Epiſcopus enim ſine aliorum conſilio Clericos ordinare non debet, vt vult Carthaginenſe Concil. de quo *in d. c. Epiſcopus, eadem diſtinct.* Formam in ordinandis prima Tonſura, vel Ordinibus minoribus in Regno Neapolitano obſeruandam poſuit ſacra Congreg. Cardinalium negotiis iuriſdictionalibus Regni Neapol. præpoſitorum 10 *Kalend. Iulij* 1623. quod decretum refert & declarat Anton. Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de ordinandis prima Tonſura, vel Ordini-*
bus minoribus in Regno Neapol. pag. 446. De vita 169
autem & moribus ordinandi inquirendum eſt, ſi ſit caſtus, vt *32. diſtinct. vſque ad 35. & 43. diſtinct. §. pudicos,* ſi prudens *36. diſtinct. vſque ad 40.* ſi ornatus virtutibus, *40. diſtinct. vſque ad 42.* ſi hoſpitalis, & domui ſuæ benè præpoſitus; ne autem ſit ebrioſus, *62. diſtinct. & 86. per tot.* vel maledicus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, ſcurrilis, aut iaculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum ſuarum vltor. Præterea ne ſit cupidus, aut vſurarum exactor, *47. diſt per tot. & cap. peruenit, 86. diſt. cap. ſeditionarios, cum ſeqq. 46. diſt.* Sed neque nimium ſimplex, *cap. Epiſcoporum, 74 diſtinct.* & aliis huiuſmodi careat, vel virtutes habeat, de quibus *ſup. de Epiſcopis,*

& eorum election. & c. sequenti. Hæc enim non in Episcopis solùm, sed etiam in singulis Clericis, præsertim verò Presbyteris exigunt Canones, vt præallegatis locis apparet.

170 Sunt etiam singuli ab Episcopis examinandi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi, vt in sequentibus Capitulis ostendimus: & interim vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 1. cap. 1. §. 4. de promouendorum prauio examine.* quamuis ordinandi Regulares sint, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 12.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q.* 18. *art.* 6. Fr. Ludouic. Miranda *d. tom. 1. q. 39. art.* 4. Villalob. *d. tract. 11. diffic. 14. n. 5.* Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resolut.* 106. *num.* 17. vbi *num.* 24. subdit, quòd in Religiosis non requiritur tanta litterarum peritia, quanta in Clericis secularibus, me citato *in hoc loco*, Tambur. *de iure Abbatum tom. 2. disput. 2. q. 3 1. num.* 8. Peracto examine qui idonei ac digni fuerint adinuenti, sunt in matricula ordinandorum à Notario describendi, & ordinationis tempore nominatim vocandi; qui verò non ritè examinati & approbati accedere ad Ordines suscipiendos ausi fuerint non vocati (iuxta edictum Episcopi) in excommunicationis sententiam incidunt, *cap. 1. & fin. de eo, qui Ordines furt. suscep.* & si ita furtiuè Ordinem susceperint, sunt ex Clero abii-

171 ciendi, *cap. fin. 24. dist.* Postea verò fuit constitutum *in cap. 1.* eum seqq. *de eo qui Ordines furt. suscep.* vt si propositum fuerat ab Episcopo excommunicationis edictum in tales, suspensi sint ipso iure, & à solo Roman. Pontif. valeant dispensari; si verò non erat propositum, sunt nihilominus eo ipso suspensi, sed idem Episcopus, aut, si Religionem intrauerint, Abbas cum eis poterit dispensare, vide Hieronym. Roderic. *d. resolut.* 106. *num.* 26. Notandum est autem circa examen ordinandorum, quòd olim, qui erat Ordines suscepturus, prius se victurum secundùm Canonicas Regulas promittere tenebatur, vt habetur *in c. quamquam.* 23. *distinct.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione seruatur, & in obtinentibus Ecclesiasticam Dignitatem, vel curam animarum, vt suprà vidimus suis locis.

172 Nunc verò de temporibus conferendi Ordines est primò sciendum, quòd quædam anni tempora, & certi sunt dies instituti, qui in Ordinibus conferendis obseruantur, vt habetur *per totum tit. de tempor. Ordinat.* Sunt autem tempora ieiuniorum, id est, Quadragesimæ, & quatuor temporum, vt dicitur 75. *distinct. per tot. & cap. vnic. distinct.* 52. In Quadragesima enim ter conferri Ordines possunt, *cap. fin. distinct.* 75. id est, in Sabbato post primam Dominicam, quod est Sabbatum quatuor temporum veris; & Sabbato ante Dominicam de Passione; & Sabbato sancto, & similiter in Sabbatis aliorum quatuor temporum per annum; sic enim fuit à sanctis Patribus institutum, vt habetur *in cap. à Patribus, 75 dist. & in d. c. vnico, 52. dist.* vt in diebus tantummodò ieiuniorum ordinationes Clericorum celebrarentur, quod ex Apostolica traditione descendere docet Leo Papa *in cap. quòd, die 75. dist.* quia inquit, cùm Apostoli Paulum, & Barnabam mitterent ad prædicandum Gentibus Euangelium, ieiunantes, & orantes imposuerunt eis manus, *c. 1. dist.* 67. iunctis aliis per me adductis *de offic. & potest. Episcop. p. 2. allegat.* 17. *n.* 2. quorum Canonum statuta Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 8. seruari iubet, & tradunt Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 12. *in princ.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 26. §. 25. à principio.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 93. *p.* 4. Die autem Sabbati potius Ordinatio celebratur, quia Dominica dies sequitur, in qua præcipuè Ordinatio fieri intelligitur, scilicet continuato ieiunio propter Domini resurrectionem, propterea olim Ordinatio fiebat post diem Sabbati eiusdem noctis, quæ lucescit in prima Sabbati, *dict. cap. quod à Patribus, cap. fin.* 75. *dist. cap. litteras, de temporib. Ordin.* non autem in Sabbato vnus, & die Dominica etiam continuato ieiunio alius sacer Ordo est conferendus eidem, quia esset quasi eadem die duos Ordines contulisse, *d. c. litteras*, Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 25. *in addit. lit. C.* Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 38. *in fine, & cap. 6. §. 5. in commento lit. D.* Soli enim Episcopi consecratio in die Dominica celebratur, *cap. 1. distinct.* 75. & suprà *de elect. Episcop.* vidimus; postea verò Ordinatio Clericorum fieri cœpit in Sabbato ante prandium, sicut & Sabbato sancto, Missa quod nocte sequenti esset cantanda, prænenitur.

Verùm hæc huius temporis obseruatio in tribus tantùm sacris Ordinibus est necessaria, vt patet ex *d. cap. quod à Patribus, & d. cap. fin. & in cap. in Parochia 16. q. 1. & in cap. de eo, de temporibus ordin.* Minores namque Ordines, etsi his quoque temporibus conferantur, possunt tamen in alio tempore, sed die tantùm Dominica, vel festiua, conferri, *d. cap. de eo*, Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. tit. de Clerico ad Ordines sacros male promot. n. 2. & 3.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de Sacram. Ordinis, num.* 36. *vers. tertia conclusio*, Henriq. *lib.* 10. *cap.* 12. §. 2. Fr. Emman. *in sum. tom 2. cap. 16. num.* 3. Mad. *de Sacram. Ordin. cap. 3. num.* 4. Alzed. *in praxi Episcop. p. 1. c.* 5. *n.* 51. Ochogau. *de Sacram. Ordin. q. 9. n.* 8. Campan. *d. rub. 6. cap. 2. num.* 1. Ioan. Soar. *in enchirid. casuum Conscient. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonsura*, Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract. 3. c.* 8. *q.* 69. *vers. item minores*, Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 4. num.* 4. Moner. *de commut. vltim. volunt. cap.* 10. *num.* 184. Ego ipse *d. p. 2. alleg.* 11. *num.* 17. vbi cum Henriq. *citato loco*, assero consuetudinem vbique receptam concedere, vt feria sexta Vespere præcedente Sabbatum, in quo de Iure Ordines sacri conferuntur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censeatur incipere dies Sabbati pridie vesperi. 173

Verùm autem nomine diei festi intelligatur festus dies, in quo populus à laboribus, & operibus seruilibus cessat, an verò sufficiat, quòd sit dies duplex, licèt non sit feriatus? Quæstio est dubia, in qua vna sententia tenet sufficere quòd sint dies duplicis festi in ordinem ad Officia diuina, licèt non sint à laboribus feriati, tùm eo quia *in Clem. vnic. de Relig. & vener. Sanct.* festa Doctorum Ecclesiæ, & Euangelistarum æquiparantur festis Apostolorum, non quidem in feriatione horum festorum, sed in celebratione eorum sub Officio duplici; tùm quia in Ecclesia celebrantur festa S. Lucæ Euangelistæ, S. Ambrosij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis sub officio duplici, & tamen *in d. Clem. vnic.* hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ideò sic docent Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 23. art.* 5. Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 2. de diebus festis, cap. 9. num.* 22. Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 1. lib. 1. cap. 2. n.* 15. Ioan. Præpos. *in 3. p. D. Thomæ quæst. vnic. de Sacram. Ordinis, dub. 15. n.* 150. Homobon. *in respons. casuum Conscient. vol. 2. part. 5. resp.* 207. Gauant. *in enchirid. Episcop.* 174

Episcop. verb. Ordines minores, n. 15. Tanner. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 3. *dub.* 2. *n.* 44. Franc. Hallier *de sacris Ordinib. p.* 2. *sect.* . *cap.* 1. *art.* 1. *num.* 1. Sed licèt hæc opinio probabilis sit; contraria tamen practicatur, vt scilicet necesse sit hos dies esse à laboribus, & operibus seruilibus feriatos, & non sufficere quòd sint duplices, & festi in Ordine ad Officia diuina, quia ille dicitur vulgariter dies festus, quem Populus, & Clerus pro feriato ab operibus seruilibus habet, Nald. *in sum. verb. Ordo, num* 15. Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 30. *n.* 7. dum asserit dies festiuos esse intelligendos de his, qui Ecclesiæ præcepto seruantur, Viuald. *dict. tit. de Sacram. Ordinis, n.* 35. *versi. tertia conclusio*, Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 19. Ego ipse *dicta alleg.* 11. *n.* 18. vbi addo sufficere, si in Diœcesi sit solemnitas diei festi, licèt vbique non celebretur.

175 At prima Tonsura potest omni die conferri ad libitum ordinantis, secundùm Host. & Anton. *in cap. consultationibus, de tempor. ordin.* Armil. *verb. Ordo, num.* 7. Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 12. §. 1. Th. Valasc. *d. allegat.* 4. *num.* 3. quos refero ego ipse *d. alleg.* 11. *num.* 19. & quacunque etiam hora confertur, cùm minores & alij Ordines sint ante prandium conferendi.

176 Debet enim ordinans & ordinandus esse ieiunus, saltem in sacris Ordinibus conferendis, aut suscipiendis, *d. cap. quod à Patribus, d. cap.* 1. *dist.* 67. Galganet. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 12. cùm in his celebratio Missæ interueniat, vt dicemus, & communicare debeant ordinandi, vt in Pontificali. Minores verò Ordines cùm huiusmodi non requirant, si etiam à prandio, causa exigente, conferantur, non est collatio irrita, Hug. *in d. cap. fin dist.* 75.

177 Non valet autem consuetudo quòd extra statuta tempora sacri Ordines conferantur, *c.* 2. *de temp. Ordin.* Rebuff. *in praxi benef. p.* 2. *tit. de Cler. ad sacros Ordines male promot. gloss.* 1. *num.* 14. & 15. Quar. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, vers. deuenio ad secundum*, Henriq. *d. cap.* 12. §. 2. Vgol. *d. cap.* 26. §. 25. *num.* 1. *in fine*, Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neap. p* 4 *decis.* 93. *n.* 2.

178 Et solus Romanus Pont. dispensat, vt extra statuta tempora in diebus Dominicis, vel festiuis maiores Ordines conferantur, *cap.* 1. *& d. cap. de eo, de temp. ordinat.* Maiol. *de irreg. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 9. Quarant. & Vgol in *dictis locis*, Homobon. de Bonis *de examine Eccl. p.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *q.* 12. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 17. *num* 5.

179 Prout cum Fratribus Minoribus & omnibus, qui illorum priuilegiis conceßis, & concedendis fruuntur, dispensauit, vt extra tempora à iure statuta Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipiant, vt referunt Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 23. *art.* 5 Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 10. *num.* 184. Homob. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 2. *cap.* 1. *q.* 13. Portel. *in dub. Regul. verb. Ordines sacri, num.* 4. Villalob. *in sum. part.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 13. *num.* 6. Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol.* 106. *num.* 7.

180 Hinc Patres Societatis IESV ordinari possunt ad quosuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora, ex indulto Gregorij XIII. ipsis concesso, *sub Dat. Tusculi* 22. *Septembris* 1582. vt referunt Piasec. *in praxi Episcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 88. *pag.* 56. *& seq.* Aloys. Ricc. *d. decis.* 93. *num.* 7. *p.* 4.

181 Hinc quoque Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ concessit Clemens VIII. *de mense Nouembris* 1596. vt possint ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum tribus Dominicis vel festiuis continuis, vel interpollatis

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

non seruatis interstitiis, vt refert Portel. *citato loco*, quem citat Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resolut.* 106. *num.* 7.

Virtute tamen aliorum priuilegiorum à Summis Pontif. ante Conc. Trident. concessorum, non possunt Regulares tunc ab Episcopis ordinari Ordinibus sacris extra tempora, vt resoluunt Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 4. Aloys. Ricc. *d. decis.* 93. *num.* 6. *p.* 4. Hieron. Roder. *d. resol.* 106. *num* 8. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 19. quicquid dicat Diana *moral. resolut. p.* 5. *tract* 13. *resol* 57. 182

Si quis autem extra tempora statuta ordinetur in Sacris absque dispensatione Romani Pontif. est ipso iure suspensus, & si celebret irregularis fit, Ecclesiasticisque priuatur beneficiis, vt statuit Pius II. *sua Constit. incip. Pius Episcopus, sub Dat. Romæ apud S. Petrum anno ab Incarnatione Dominica* 1461. *quintodecimo Kalend. Decembris*, quam refero ego ipse *d. c.* 2. *alleg.* 17. *n.* 10. & obseruari iubetur in regulis Cancell. *reg.* 25. A qua suspensione nonnisi Summus Pont. dispensare potest, vt cum aliis resolui *d. alleg.* 17. *n.* 15. vbi *c.* 17. id limito, nisi suspensio occulta fuerit; quia tunc in ea poterit Episcopus dispensare, & *num.* 18. addo præfatam Constitutionem Pij II. loqui de suscipientibus Ordines sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem; Episcopus sic ordinans est à collatione Ordinum suspendendus, *cap. cum quidam, cap. sane, cap. litteras, de tempor. ordinat.* De his late Anton. Nouar. *in sum Bullar. sub tit de ordinatis extra tempora ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarij super Bullis Pij II. Sixti V. Clementis VIII. & S. D. N. Vrbani VIII. pag.* 465. *cum seqq.* 183

Secundò est sciendum, quòd Ordines sunt per temporum interstitia conferendi. Plures enim Ordines eidem vna die conferri non possunt, *cap.* 184
in singulis, 77. *dist. cap. in parochia* 17. *q.* 1. licèt videa- 185
tur saltem ex consuetudine posse primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines eadem die vni conferri, vt colligitur ex gloss. & Doctor. *in d. c. de eo*, argum. *cap. litteras, & cap. dilectus, eod. tit.* gloss. *verb. minores, in cap* 2. *de eo, qui furt. Ordines suscep.* Mandos. *super reg.* 24. *Cancell. de malè promotis, q.* 1. *num.* 9. citati per me *d. p.* 2. *alleg.* 11. *n.* 13. Vnus verò 186
sacer Ordo cum minoribus, vel plures sacri simul conferri non possunt, vt habetur *in d. cap. in singulis, & in cap. quicunque, dist* 77. & docent citati per me *d. p.* 2. *alleg.* 14. *n.* 10. alioquin suspenditur ordi- 187
nans, & ordinatus, *d. cap. litteras, d. cap. dilectus*. Hodie verò Conc. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 11. 13. & 14. statuit, *vt etiam minores Ordines per temporum interstitia conferantur, nisi aliud Episcopo magis expedire videbitur, & in vnoquoque munere iuxta præscriptum Episcopi se exerceant, priusquam ad altiorem gradum ascendant. Ad maiores verò ascendi non posse decreuit nisi post annum à susceptione minorum, & similiter ab vno ex sacris ad alium, nonnisi post annum ascendi, nisi ob Ecclesiæ vtilitatem, aut necessitatem aliud Episcopo videatur.* De quo vide quæ diximus *d. p.* 2. *alleg.* 11. *ex num.* 14. & *alleg.* 1. *per tot.* & ibi citatis addo Port. *in dub. Reg. verb. Ordin. sacri, num.* 3. Villal. *in sum. p.* 1. *tra.* 11. *diff.* 12. *n.* 3. Hier. Rod. *d. resol.* 106. *num.* 2. *cum seqq.*

Tertiò, sunt etiam Ordines gradatim conferendi vt de minoribus ad maiores nullo omisso ascendatur, *cap. si officia*, 50. *dist. cap* 1. 77 *dist.* *Quis est enim* (inquit Zozimus Papa *in d. cap. si officia*) *tam arrogans, tanquam imprudens inuenitur, qui in cælesti militia statim dux esse desideret, cum tyro ante nō fuerit,* 188

189 vt prius velit docere quàm discere ? Promotus verò
per saltum debet Ordinem omissum recipere, &
de promotione pœnitere, cap.1. dist.52.cap.vnic.de
Cler.per saltum promoto. Concil.autem Trid.sess.23.
190 de reform.cap.14.in fine, constituit, vt si tales in Or-
dine per saltum accepto non ministrauerint, si velint
ad maiores ascendere, aut in eo sic suscepto,(post susce-
ptum omissum) ministrare possit Episcopus ex legiti-
ma causa cum eis dispensare, de quo Molfes. in sum.
Tueolog.moral.tract.2.cap.3.n.26. Armend. in addit.
ad Recopil. legum Nauar. lib.1.tit.18. l.7. de Episc.
num.53. vers. item, Mar.Alter.de cens.tom.2 disp.10.
cap.5. vers. hoc in loco, vbi intelligit siue scienter,
siue ignotanter fuerint ita promoti; refero ego
ipse d.p.2.alleg.47.n.6.& 7.ad recipiendum scilicet
Ordinem omissum, & deinde in suscepto per sal-
tum ministrandum, atque ad superiorem ascen-
dendum, non autem vt ordinatus ascendat ad su-
periorem Ordinem antequam inferiorem omis-
sum recipiat; sicut resoluunt Mar. Alter.d.c.5.vers.
probatur secundo, Campan. in diuers. Iuris Canonici,
rub.10.cap.vnic.n.6. Aloys.Ricc.in decis. Curiæ Ar-
chiepisc. Neapol. decis.150.n.10.p.4. Ego ipse d.al-
191 leg.47.n.12. Vnde si iam saltuatim Ordinibus in-
signitus ministrauerit,Episcopus non dispensat,vt
per Maiol.de irreg.lib.4.cap.12.n.2. Salzed. ad Ber-
nard.in pract.c.24.lit.D. Sayr.de cens.lib.4.c.14.n.26.
Mari.d.cap.5 vers.hoc in loco, Filliuc. tract.17.cap.5.
n.92. Homob.de Bonis de exam.Eccles.tract.12.c.3.
q.15.resol.5. Aloys.Ricc.d.decis.150.num.4.p.4. Ego
ipse d.alleg.47.num.8. siue ad Sacros ascenderit per
saltum, & in eis ministrauerit, siue ad minores,vt
referunt decisum Campan.d.c.vnico,n.6. & Aloys.
Ricc.in decis.Curiæ Archiep. Neapol.decis.108.p.4.
192 Recipit nihilominus charactetem, qui etiam
sacrum Ordinem ante primam Tonsuram, & mi-
nores Ordines acceperit.glos.& Doctores in c.vni-
co,de Cler. per saltum prom. vbi Abb.n.4. Henriq.in
sum.lib.14 cap.6.§.3.in princ.Mar.Alter.d.c.5.vers.de
eo, qui ordinatur, Ego ipse d.alleg.47.num.3.

Sequitur nunc vt de his videamus,quæ in conferendis Ordinibus sunt seruanda, quæ quidem multa sunt secundùm Ecclesiæ ritum, vt in Pontificali, nos verò quædam magis notanda referemus.

193 Primò igitur notandum,quòd Ordines,præser-
tim verò maiores,sunt inter Missarum solemnia
194 conferendi, vt supra etiam attigimus, & ab ordi-
nante est Missa celebranda,quæ in maioribus Or-
dinibus videtur esse de essentia, vt notatur in cap.
litteras, de temporib. Ordin. Sed illam non esse de
substantia notant Doctores in c. quod sicut, de elect.
Armil.verb.Ordo,n.9.licèt tamen requiratur de ho-
nestate,& vsu,vt firmat Imola in d.c.quod sicut,n.16.
quem refero ego ipse d.p.2.alleg.14.n.16. & sic de
necessitate præcepti, non verò de necessitate Sa-
cramenti, gloss. verb. diuidatur, in d.cap.quod sicut,
Campan. in diuers. Iuris Canon.rub.6.cap.2.num.19.
Ego ipse d.p.2.alleg.11.num.11. In minoribus verò
minimè, Armil.verb.Ordo,n.9.Angel.eodem verb.4.
num.5. Ego ipse d.alleg.11.num.10.
195 Secundò. Debet ordinans & ordinandus esse
ieiunus, d.cap.quod à Patribus,& cap.seq.c.1.dist.77.
vt etiam suprà attigimus: nam Apostoli quoque
ieiunantes, & orantes Ordines conferebant; Vt
intelligamus, (inquit Leo in cap.quod die 75. dist.)
quanta & dantium & accipientium deuotione curan-
dum sit,ne tantæ benedictionis Sacramentum negligen-
ter videatur impleri.
196 Tertiò. Cùm in actu porrigendi singulorum
Ordinum instrumenta imprimatur character, cum
certa forma verborum, curare debet Episcopus &
Ministri, vt qui ordinantur tangant corporali ta-
ctu, quæ eis porriguntur ad maiorem cautelam.

Quartò, in singulis Ordinibus conferendis ser- 197
uandi sunt ritus, & ceremoniæ, quæ ab Ecclesia
traduntur,vt in Pontificali, quorum nonnullas in
sequentibus capitulis referemus. Si autem in ritu
ordinandi sit inter Græcos & Latinos diuersitas,
non debent Latini à Græcis, nec Græci a Latinis
ordinari,cap.cùm secundum,cap.translationem,de tem-
porib.ordinat. Azor.instit.moral p.2.lib.3.cap.48.q.14.
vbi subdit,quòd quando Episcopus Latinus habet
subditos Latinos & Græcos,suis moribus vtentes,
debet habere Vicarium aliquem Episcopum Græ-
cum, qui Græcis Clericis Ordines conferat; de-
bent tamen Græci in Ordinationibus & Conse-
crationibus seruare Vnctiones, secundùm Eccle-
siæ ritum, cap.1. de sacra Vnct.

Quintò, locus celebrandi ordinationem so- 198
lemnem esse debet Ecclesia Cathedralis, vel alia
ex dignioribus Ecclesiis Diœcesis,vt Episcopo vi-
debitur, ad hoc eligi poterit, arg. cap.1. dist. 77.
S.Anton.3.p.sum.tit.14.cap.16.§.17. Tabien. verb.
Ordo,5.§.1. Rebuff.in reg.23.Cancel.vers.& Mino-
res, Henriq. in sum. lib.10, cap.11. §.3. Vgolin. de
offic. Episcopi, cap.26. §.24. num.2. Piasec. in praxi
Episcopi,p.1.cap.1.num.46.pag.55. qua de re Conc.
Trid.sess.23. de reform. cap.8. ita disponit. Ordina-
tiones sacrorum Ordinum Cathedrali Ecclesia, vocatis,
præsentibúsque ad id Ecclesia Canonicis publicè cele-
brentur: si autem in alio Diœcesis loco præsente
Clero loci digniot, quantum fieri poterit, Eccle-
sia semper adeatur, referunt Nicol. Garc. de benef.
p.8.cap.1.num.77.in fine, Armend.in addit.ad recopil.
legum Nauarræ lib.1.tit.18. l.7. de Episcopis, vers.
ad 10. & sic præsentibus Canonicis; & Clero pu-
blicè debent ordinationes solemnes, & statutis a
Iure temporibus celebrari, vt in Decretis Anacle-
ti,& Zephyri continetur, de quibus in cap.1.& 3.
dist.75. Sed si priuatim quandoque ordinare ali-
quem oportuerit, Diaconus tamen, & Presbyter
sunt publicè,si fieri potest, ordinandi, sicut habe-
tur in cap. quando, ead.dist.

Sextò, pro Ordinum collatione nihil mercedis 199
recipere potest Episcopus, aut alius ordinans, eo-
rúmve ministri, cap.placuit,il 1.1.q.1.cap sicut Epi-
scopum,1.q.2.cap.1. de simon. Concil.Trid.sess.21 de
reform. cap. 1. vbi strictissimè prohibetur Episco-
pis, & aliis Ordinum collatoribus,eorúmque mi-
nistris ne pro collatione quorumcumque Ordi-
num etiam Clericalis Tonsuræ, aut pro litteris
dimissoriis testimonialibus, sigillo, aut alia qua-
cunque de causa, etiam sponte oblatarum, aliquo
quouis prætextu accipiant, Campan.in diuers. Iur.
Canonici rub.11.cap.17.per tot.Scip.de Rub.in apho-
rismis Episcop.verb.Ordo, num.6. Bonac. in tract. de
simonia, q.4.§.3.num.3. vbi refert sacram Congreg.
declarasse per Concil. citato loco. abrogatam fuisse
consuetudinem percipiendi ab ordinatis forcipes,
pectines, & mappas præter facultas.

Notarij verò in iis tantùm locis,in quibus non 200
viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi pro
singulis litteris dimissoriis, aut testimonialibus
decimam tantùm vnius auri partem accipere pos-
sint; dummodo eis nullum salarium sit constitu-
tum pro officio exercendo, nec Episcopo ex No-
tarij commodis aliquod emolumentum ex eis-
dem Ordinum collationibus, directè vel indire-
ctè prouenire possit; tunc enim gratis opem suam
præstare

præstare omnino tenentur, vt statuit Conc. Trid.
*d.c.*1. & docent Less.*de Instit. lib.* 2. *cap.*35. *dub.*10.
Azor.*instit.moral.p.*3.*lib.*12.*cap.*5.*q.*1. Cened.*ad Decret.collect.*177.*n.*1. Bonac.*d.*§.3.*a.*4 Peccabit autem
Notarius accipiendo, si aliunde habeat pro munere, & officio exercendo, & reus erit simoniæ,
quia hoc ei vetitum est intuitu Religionis, & ad præcauendum simoniæ periculum: vt per Sot. *de Inst.lib.*9 *q.*6.*art.*1. Suar.*de Relig.tom.*1.*tract.de simonia,lib.*4.*c.*53.*n.*8. Filliuc.*tract.*45.*c.*12.*q.*5.*n.*9. non
tamen videtur excommunicationem incurrere aliquid accipiendo pro dimissoriis, vel sigillo contra
prohibitionem Concilij Trid. vt cum Lessio, Suar. & Filliuc. resoluit Bonacin.*d.num.*4.
201 Denique quilibet ordinatus alicui Ecclesiæ, aut
pio loco est adscribendus vbi suis fungatur mune-
ribus. Concil.Trid. *sess.*23 *de reform.cap.*16. & 17.
in ipsa scilicet promotione, ex S.Congreg. Conc.
teste Nicol.Garc.*de benef.p.*1.*cap.*5.*num.*101. & te-
netur Episcopus illum adscribere ad seruitium
Ecclesiæ, si petat ascribi, S.Cong.Conc. *in Valen-*
202 *tina* 29.*Iunij* 1628. Non debet tamen Clericus ali-
quis ordinatus in Ordine ministrare non obtenta
prius à suo Episcopo permissione, *cap. cunctis fide-*
libus 16. *q.*1. cùm plerique, etsi Ordinem suscepe-
rint, ministrare tamen variis de causis prohibean-
tur, vt vidimus.

CAPVT XXXIV.

De Presbytero.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter Græcè, Latinè senior dicitur, non tam ætate, quàm moribus, & officio.*
2 *Sacerdos dicitur, quasi sacrum dans.*
3 *Sacerdotis nomen in Sacris Canonibus non solùm inferiores Prælatos, sed etiam Episcopos comprehendit.*
4 *Presbyter propriè & strictè dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, vel saltem Ordinem Sacerdotalem.*
5 *Presbyteri nomen lato sumpto vocabulo potest simplici Clerico conuenire.*
6 *Diaconus atque Subdiaconus nonnunquam latè Sacerdotis nomine continentur, præcipuè vbi de re fauorabili agitur.*
7 *Gradus Sacerdotum fuit institutus à Christo Domino, & designatus in septuaginta duobus Discipulis.*
8 *Ordo Sacerdotalis est verum, & propriũ nouæ legis Sacramentum à Christo Domino institutum.*
9 Cap.in nouo, 21.dist. *declaratur.*
10 *Presbyter olim ordinandus erat non minor 30. annis, sed hodie ante 25. annum inceptum promoueri non potest.*
11 *Ordinandus est ad Presbyteratum ille, qui bonum habeat testimonium, &c.*
12 *Vtilitas Ecclesiæ ac necessitatis simul interuenire debet vt quis a Diaconatu ad Presbyteratus Ordinem ascendat intra annum.*
13 *Vtilitatis & necessitatis causa ordinaria, aut publica non requiritur ad dispensandum in interstitijs à Diaconatu ad Presbyteratum.*
14 *Presbyteri Sacra Ordinatio cum duabus partialibus ordinationibus perficitur & duas materias, & duas formas ad completam essentialem constitutionem requirit, contra citatos num.*15. Augnst.Barbos.de Iure Eccles.vniu.
16 *Ritus imponendi manus super eos, qui sacris officys mancipabantur ex antiqua lege Apostoli ortum habuit.*
17 *Calix si vino careat, aut aquam contineat, vel Hostia non ex vero pane sit, in ordinatione Presbyteri, non esset collatus Ordo.*
18 *Calicem, & Patenam, ac Hostiam non necessariò opus est tangere, ita quod alioquin non dicatur collatus Presbyteralis Ordo.*
19 *Vinum sufficienter tangitur tacto Calice in quo est, & similiter Hostia sufficienter tangitur tacta Patena in qua est in Sacra Ordinatione Presbyteri.*
20 *Presbyteri in ordinatione non est necessarium probabiliter vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficit vt extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare.*
21 *Papa non potest solo verbo, Sis Presbyter, aliquem Sacerdotem creare.*
22 *Presbyteri officium quod sit, ostenditur.*
23 *Prædicandi munus non est diuino Iure solis Presbyteris annexum, sed illis competit ratione officij Sacerdotalis.*
24 *Ordinis potestas essentialiter non distinguitur à charactere Sacerdotali, nisi secundum diuersos actus.*
25 *Sacerdotes soli possunt validè Missæ sacrificium propriè offerre, & conficere.*
26 *Papa non potest committere non Presbytero, vt conficiat Corpus Christi.*
27 *Sacerdotes ritè ordinati etiam præcisi ab Ecclesia hæretici, aut excommunicati validè conficiunt Corpus Christi.*
28 *Iure diuino propria potestas ad dispensandum Christi Corpus est penes Sacerdotem, poterit tamen illam in causa necessitatis Diacono committere.*
29 *Diaconus Sacerdote alio non existente poterit in casu necessitatis sacram Communionem deferre si proprius Sacerdos absit, vel præsens deferre nolit.*
30 *Presbyteri soli conficiunt Sacramentum Pœnitentiæ, & habent potestatem ministerialem dimittendi peccata, etiamsi rei sint peccati lethalis.*
31 *Sacerdos ex vi suæ consecrationis potest esse Ordinarius minister Sacramenti Baptismi.*
32 *Baptismi Sacramentum à laicis præstitum valebit.*
33 *Pœnitentiæ minister non potest esse quilibet homo, sed solùm Sacerdos.*
34 *Extremæ Vnctionis ministri sunt soli Sacerdotes.*
35 *Sacerdos non approbatus inualidè Confessiones audit.*
36 *Ordinis sola potestas quam Sacerdotes in ordinatione accipiunt, non sufficit ad absoluendum, sed vlterius requiritur potestas iurisdictionis.*
37 *Iurisdictio ad absoluendum in articulo mortis datur omni Sacerdoti non approbato, Iure tamen Ecclesiastico in Ordinem ad salutem æternam, quæ nobis communicanda est virtute Sacramentorum.*
38 *Ecclesia potest auferre iurisdictionem, & impedire Sacerdoti hæretico, aut præciso ne validè absoluat.*
39 *Matrimonia clandestina sine Parocho, & duobus testibus irrita irritantur.*
40 *Matrimonio validè assistit Parochus etiam non Sacerdos.*
41 *Missæ Sacrificium non conuenit Sacerdotem celebrare antequam hoc ei ab Episcopo permittatur.*

42 *Eucharistiam sacram licitè non administrat Sacerdos, nisi ab ordinario, Papa scilicet, Episcopo, vel Parocho commissionem habeat expressam, vel præsumptam.*

43 *Vnctionem extremam licitè non confert Sacerdos nisi sit Pastor, vel alius cum eius licentia.*

44 *Sacramentorum dispensatio est proprium munus Pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione vsurpare debet, excepto casu necessitatis extremæ.*

45 *Prædicare Verbum Dei non potest Sacerdos antequam mittatur, & approbetur.*

46 *Sacerdos si in solo charactere confisus Sacramenta administrat rata habebuntur, & valida præter Pœnitentiæ, & Matrimonij Sacramenta.*

47 *Presbyteri quando celebrare debeant?*

48 *Doctores referuntur de Presbyteris, eorúmque institutione, consecratione, & potestate agentes.*

IDEAMVS nunc de singulis Ordinibus, & personis, quæ Ordines susceperunt, quomodo videlicet ordinentur, & quæ in singulis requirantur, & quod sit eorum officium; à Dignioribus autem sumamus initium.

1 Presbyter Græcè, Latinè senior dicitur, non tam ætate, quàm moribus & officio, *cap. cleros, vers. Presbyter Græcè*, 21. *dist.* Albet. Trot. *de vero & perfecto Clerico, lib.* 1. *cap.* 11. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, part.* 2. *lib.* 16 *cap* 8. *num.* 1. Guillelm. Durand. *in ration. diuin. Offic. lib.* 2. *cap.* 8. Vasq. *de Ordine, disput.* 236. *cap.* 9. *num.* 96. *cum seqq.* Sebast. Cæsar *in hierarch. Eccles. p.* 3. *disput.* 8. §. 1. *num.* 2. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter, num.* 1. *dist* 23. Galganet. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 23. *num.* 1 Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 14. *num.* 7. qui, etsi ætate plerumque sit iunior, sic tamen viuere, ac conuersari debet, vt eius probata vita senectus sit, sicut inquit Conc.
a Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 14. Is Sacerdos
3 etiam dicitur, quasi Sacrum dans, *d. cap. cleros.* Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Canonibus non solùm inferiores Presbyteros, sed etiam Episcopos comprehendit; propriè verò, & strictè
4 Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, vt supra *de Plebanis* ostendimus,
5 vel saltem Ordinem sacerdotalem; latè verò sumpto vocabulo, potest hoc nomen simplici Clerico conuenire, vt tenent citati per me *in tract. de appellat. verb. vtriusque Iuris signif. appell.* 127. *num.* 1.
6 sic & Diaconus, atque Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap.* 1. *in fine* 15. *q.* 5. *cap. si quis etiam*, 81. *dist. cap. Subdiaconus*, 77. *dist. & cap.* 2. *de cohabit. Cleric. & mul.* vbi gloss. *verb. Sacerdotum*; præsertim vbi de re fauorabili agitur; in re verò odiosa stricta fiet pro solo Presbytero interpretatio, Panorm. *in d. cap.* 2.

7 Ordo, seu gradus Sacerdotum fuit institutus à Christo Domino, & designatus in septuaginta duobus Discipulis: nam postquam Christus consecrauit, & Corpus suum Discipulis tradidit, dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*; quo loco Christum Discipulos Sacerdotes consecrasse, & eisdem, eorúmque in Sacerdotio successoribus, qui sunt hodie Presbyteri, vt offerrent præcepisse, Concil. Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. *post med.* definit.

8 Vnde inter Catholicos Doctores (licèt id negetur ab hæreticis) extra omnem est controuersiam Ordinem sacerdotalem esse verum, & proprium nouæ legis Sacramentum à Christo Domino institutum, sicut ex multis rationibus, & sanctorum Patrum testimoniis probant Capr. *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. Card. Bellarm. *tom.* 2. *lib.* 1. *de Sacr. Ord. ex cap.* 2. Valent. *tom.* 4. *disp.* 9. *gener. q.* 1. *puncto* 4. *in princ.* Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 239. *cap.* 1. Anastas. Germon. *de sacror. immun. lib.* 4. *cap.* 3. *a n.* 31. Ægid. de Coninck *disput.* 20. *de Sacrament. Ordin. dub.* 1. Ochogan. *tract. vnic. de Ordin. q.* 5. *num.* 1. Scribon. *in Theosim. siue de Sacram. disput.* 7. *de Ordine, q.* 4. Filliuc. *in quæst. moralib. tract.* 9. *de Sacram. Ordin. c.* 1. *q.* 6. *&* 7. Machado *en su perfecto Confessor, tom.* 1. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 9. *docum.* 1.

Non obstat text. *in cap. In nouo*, 21. *dist.* ibi, *à Pe-* 9
tro Sacerdotalis cœpit Ordo, &c. quia intelligitur de Ordine Episcopali, cùm enim Petrus primus fuerit Episcopus consecratus à Domino, in hunc sensum Episcopalis Ordo ab ipso dicitur cœpisse. Ita Card. Bellarm. *tom.* 1. *de Romano Pontif. c.* 23. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 3. §. 4. Vasq. *de Ordin. distinct* 236. *cap.* 10. *& disp.* 239. *cap.* 1. Ægid. Coninck *disp.* 20. *de Sacram. Ordin. dub.* 4. *num.* 25. Lorin. *in acta Apostolor. cap.* 4. *vers.* 5. §. *ex eadem.* Iustinian. *tom.* 1. *in Paulum, disp.* 1. *cap.* 7. *à num.* 4.

Ordinandus erat olim Presbyter non minor 10
triginta annis, sicut testantur Collectores Canonum, Martinus Bracharens. Episcopus *cap.* 10. Gratian. *dist.* 78. & Iustinian. *in Auth. de sanctiss. Episcop.* §. *Clericos, collat.* 9. ibi, *Nemo Presbyter ordinetur, qui minor* 30. *annis sit*, Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 1. D. Roder. à Cunha *in comment. ad c.* 1. *num.* 1. *dist.* 78. Succedentibus verò temporibus hæc ætas imminuta fuit, & constitutum vt nullus ad Presbyteratus Ordinem ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoueretur, *cap. vlt.* 78. *dist. Clem. vlt. de ætat. & qual.* & nouissimè disponit Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 12. plures refert nouissimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requis. annot.* 25. *q.* 55. *num* 4

Ad Presbyteratum quoque ordinandus est ille, 11
qui bonum habeat testimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum ministrauerit (nisi aliud Episcopo videretur) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta diligenti examine præcedente idoneus comprobetur; atque ita pietate, ac bonis moribus conspicuus, præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit
Concil. Trid. *d. sess.* 23. *cap.* 14. ex quo colligunt in- 12
fra citandi ad ascendendum à Diaconatu ad Sacrum Presbyteratus Ordinem intra annum vtilitatem Ecclesiæ, ac necessitatem simul interuenire debere, ac probari iudicio Episcopi. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 24. *artic.* 6. Vgolin. *de offic. & potest. Episcop. part.* 2. *cap.* 26. §. 27. *num.* 3. Bonacin. *de Sacram. disput.* 8. *quæst. vnica, puncto* 6. *num.* 2. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 8. *conclus.* 4. vbi declarat, quid intelligatur vtilitatis, & necessitatis nomine ad di-
spensandum in his interstitiis. Et non requiri- 13
tur causa vtilitatis, & necessitatis ordinaria, aut publica, quia Concil. *loco proximè citato*, remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiæ & necessitate, quam Episcopus, iuxta circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personæ, sufficientem iudicauerit; vt docent Sorb. *in compend. priuileg. verb. Ordines sacri, sub fin.* Menoch. *de arbitr. cas.* 427. *num.* 30. Fr. Emman.

dict.

dict. quæst.24. art.7. quos refert & sequitur Bonac.
vbi suprà.

14 Sacra ordinatio Presbyteri cum duabus par-
tialibus Ordinationibus perficitur, ideò duas ma-
terias, & duas formas ad completam essentialem
constitutionem requirit; & prioris quidem ordi-
nationis materia est traditio Calicis cum vino,
& Patenæ cum pane; forma verò, Accipe potesta-
tem offerendi sacrificium Deo, &c. Ita Scot. in 4.
dist. 24. art.3. quæst. vnic. vbi Palud. quæst.6. art.4.
VValdens. tom.2. qui est de Sacram. cap.123. num.5.
Viguer. in instit. cap. 16. §. nam quamuis, Roffens.
lib. de defens. Sacerd. contra Lutherum, congressu 2.
axiom. 9. Card. Bellarm. lib. 1. de Sacram. Ordin.
cap.9. Turrian. lib.8. Constit. cap.21. Mich. Medi-
na lib. 1. de continentia sacrorum hominum, cap. 21.
Vasq. in 3. p. disput.239. cap.3. Ægid. de Coninck
de Sacram. Ordin. disput.20. dub.7. conclus.2. Paul.
Layman. in Theolog. moral. lib.5. tract.9. cap.5. num.2.
Marchin. de Sacram. Ordinis, tract.2. part.8. cap.5.
num.6. & 7. Machado dict. tract.9. docum.2. num.1.
Sebast. Cæs. in relect. de Eccles. hierarch. p.3. disp.9.
§.8. num. 4. vbi numeris sequentibus, hanc senten-
tiam multis comprobat fundamentis, & contra-
riis respondet.

15 Contra S. Thom. in 4. disput. 24. quæst.2. art.1.
vbi Richard. art.4. q.3. Gabr. q.1. art.1. & Durand.
q.3. num.8. Capreol. q.1. art.3. ad 3. contra primam
conclusionem, Syluest. in sum. verb. Ordo, 2. q.4. dist.3.
Angel. eodem verb.1. num.5. Sot. in 4. dist. 24. q.1.
art.4. concl.5. existimantes manuum impositionem
esse tantùm accidentalem cæremoniam. Sed re-
uera falluntur, quia verba in Sacramentis deter-
minantia sensibile Symbolum siue materiam id
efficiunt; at verba, Accipe Spiritum sanctum, quo-
rum remiseris peccata, &c. quæ vnà cum manuum
impositione ab Episcopo proferuntur, significant
tum gratiam Sacramentalem, vt colligitur ex
Concil. Trident. sess.23. can.4. tum etiam potesta-
tem super Corpus Christi mysticum; ergo vtrum-
que efficiunt, & consequenter ad essentialem ra-
tionem Sacramenti spectant.

16 Ritus autem imponendi manus super eos, qui
sacris Officiis mancipabantur, ex antiqua lege
Apostoli ortum habuit; nam imponendas esse
manus ab Aarone, & filiis eius super eos, qui Sa-
cerdotio Leuitæ initiarentur, satis habetur ex-
pressum in Exodo cap. 29. & Num. 8. num.10. &
faciunt quæ tradit Cornel. de Cornel. ad cap.1. n.4.
Leuit. vbi optimè de hac cæremonia. Porrò eun-
dem ritum imponendi manus, Diabolus æmulus
operum Dei in idololatriam olim transtulit, vt
Auctor est Liuius Decade 1. lib. 1. qui agens de
Numæ Ordinatione super caput eius ab Augure
Sacerdote esse manus impositas tradit.

17 Cùm ergo traditio Calicis cum vino, & Pate-
næ cum pane, seu Hostia, sit materia in illo, qui
Sacerdotio initiatur, si Calix vino careat, aut
aquam contineat, vel Hostia non ex vero pane
sit incuria magistri cæremoniarum, non esset col-
latus Ordo, nec promotus acciperet characterem;
vt contra Henriq. in sum. lib.10. cap.6. §.1. meritò
resoluunt Petr. Ledesm. in sum. tom.1. vbi de Sacram.
Ordinis, cap.3. vers. la terçera difficuldad, Villalob.
in sum. trattado 11. diff.4. num.1. Illustriss. D. meus
Roder. à Cunha in comment. ad cap. Presbyter, num.3.
dist.23. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.2. num.17.
subdens, vt attentè animaduertant Magistri cære-
moniarum, vt vinum apponatur, & quod Episco-
pi cautius agent si discooperiri curabunt Cali-
cem, vt videant nécne adsit, priusquam ad mate-
riæ traditionem properent.

Calicem autem, & insuper patenam, & Ho- 18
stiam non necessariò opus est tangere, ita quòd
alioqui non dicatur collatus Presbyteralis Ordo,
cùm satis esse credatur Calicem pertingere, iuxta
doctrinam Soti in 4. dist.24. quæst.1. art.2. vers. num
tamen, propè fin. Syluest. verb. Ordo 2. circa num.6.
Petr. Ledesm. d. cap.3. vers. à esta dubda, Chamerot.
de Sacram. tract.11. cap.3. dub.4. Valent. tom.4. disp.9.
q.1. puncto 5. Campan. d. rubr.2. num.16. Vega in
sum. tom.2. cap.57. casu 5. Victorel. in addit. ad tract.
de Ordine Martini Fornarij cap.2. Zambran. in de-
cis. casuum Consc. in articulo mortis, cap 6. dub. vnico,
num.11. Bonacin. de Sacram. disput.8. quæst. vnica,
puncto 3. num.10. Did. Nugn. in addit. ad 3. p. tom.2.
quæst.24. art.5. diffic.2. vbi quærit quid dicendum,
si quis tangat vna manu Calicem, vt est in con-
suetudine, altera verò manu tangat Patenam, non
Hostiam, vel Hostiam, & non Patenam? & re-
spondet tunc esse verum Sacramentum. Et ratio 19
est, quia sicut vinum sufficienter tangitur tacto
Calice, in quo est, ita & Hostia sufficienter tan-
gitur tacta Patena, in qua est, vel etiam Calice,
in quo est Patena cum Hostia; nam etiam in aliis
rebus humanis non solent specialiter tangi om-
nia, quæ traduntur, quando vnum eorum est in
alio. Item in Rituali, vbi quæ in hoc contactu
necessaria sunt, exactissimè describuntur, illud
nullo modo, vel leuiter insinuatur, nec etiam Epi-
scopus ordinans, eiusque Ministri sunt soliciti, vt
fiat. Ex quibus hæc sententia est verissima, quamuis
aliqua, vt notat Ægid. de Coninck de Sacr. disp.20.
dub.7. n. 57. non improbabiliter putent ordinan-
dum Sacerdotem non solùm debere tangere phy-
sicè ipsum Calicem, ac Patenam, sed etiam ipsam
Hostiam, ideóque eorum opinionem debere sic
intelligi, vt sit probabilis, obseruat Vasq. in 3. p.
tom.3. disp.246. cap.2. num.19. & 20.

Vnde credo probabiliter posse sustineri non 20
esse necessarium, vt ordinandus tangat physicè
materiam, sed sufficere vt extensione manuum
ostendat se eam ab ordinante acceptare; quia
Concil. Florent. de Ordine nihil meminit de con-
tactu, sed tantùm de traditione, cùm tamen dili-
gentissimè egerit de necessariis pertinentibus ad
essentiam Sacramentorum; tum quia traditio in-
strumentorum tantùm deseruit ad determinan-
dam potestatem, quæ datur, ad quod non requi-
ritur contactus, sed ostensio præsens cum signo
acceptationis, & ideò sic resoluunt Armil. verb. Ordo,
num.4. Sot. in 4. dist.24. q.1. art.2. Victor. in sum. Sacr.
q.230. Henriq. in sum. lib.1. cap.9. §.11. & lib.10. §.1.
lit. D. & B. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent.
tom.2. lib.30. tract.2. cap.2. num.8. Molfes. in sum.
Theolog. moral. tom.1. tract.2. cap.1. n.42. Quæ omnia
intelligenda sunt de necessitate Sacramenti, nam
de necessitate præcepti ordinandus tenetur tan-
gere saltem Calicem, & Patenam.

Dubitari poterit, an Papa valeat solo verbo, Sis 21
Presbyter, aliquem Sacerdotem creare? In quo du-
bio non defuerunt, qui partem affirmatiuam fir-
mauerint, ex quorum numero sunt, additio ad
Abb. verb. sis Presbyter, lit. A. in cap. firmiter. §. vna
verò, de sum. Trinit. Angel. in l.2. C. de crimine sacrileg.
Felin. in cap.1. num.23. vers. Fallit quartò, de constit.
Hippol. Riminald. in repet. rubr. de constit. num.125.
& ibi Quintil. Mandos. num. 42. Anton. Cuch. in
instit. maior. lib.4. tit.11. num.70. Ego verò libentiùs
contrariæ opinioni assentior, quam tuentur Abb.

citato loco, num. 1, Anton. de Prætis *de præstantia Cleric. cap.1. num. 6.* Blas. Nauar. *de sacro Ecclesiæ principatu, lib.2.cap.12. in fine*, Domin.Rutil.Benzon.*de anno sancto Iubilai lib.3.cap.27.in fine.* Azor. *instit.moral.p.2.lib.3.cap.29.q.4.* Scip. de Rubeis *in aphorismis Episc verb.Papa, num.6.* Fundamentum enim mihi videtur, quia Concil. Trident, *sess.14. cap. 3. de Sacram. Vnct.* loquens circa Ministros, quos vult esse Ecclesiæ Presbyteros, subiungit eo nomine non ætate seniores, aut primores venire, sed aut Episcopos, aut Sacerdotes ab ipsis rectè Ordinatos per impositionem manuum Presbyterij; ergo non solo verbo, *esto Sacerdos*, quis poterit ordinari. Deinde omnia Sacramenta constant ex materia, & furma, quæ pro libito variari non possunt, vt salua illorum sit substantia, sicut ait Concil.Trident.*sess.21.cap.2.* at qui in eo casu, nec traditio Calicis cum vino, & aqua, & Pateuæ cum Hostia, nec impositio manuum ab ordinante, vt materia esset, nec furma, *accipe potestatem, & accipe Spiritum sanctum*, &c. Ergo talis ordinatiu nulla foret. Tandem nullus minister ordinatius poterit id efficere ex commissione summi Pontif. prout nemo Doctorum adhuc ausus est affirmare, ergo neque ob excellentiam de summo Pontif.id esse possibile iudicabitur. Valet consequentia, quia non apparet quominus communicaretur ea potestas si foret in Pontifice.

22 Officium Presbyteri, vt habetur *in cap. perlectis, 25. dist.* est Corporis & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absoluere, & benedicere dona Dei, baptizare etiam, & alia Sacramenta populis ministrare, præter Confirmationem, & Ordinem, quæ ad solus Episcopos pertinent, vt suo loco ostendimus; & denique Verbum Dei prædicare. Ita Hug. de S. Victore *lib. 2. de Sacram. p.3. cap.12. non longè a princ. & sub fin.* Vasq.*de Sacram.Ordinis, disp.236.cap.10. num.106.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter 4. dist.23.* Sebast. Cæs.*in Eccles. hierarch.p.3.disput.8.§ 9.à princ.* Petr.de Bollo *in œconomia Canonica, classi 1. cap.2.§.10. vers.Sacerdotalem, pag. 55.* Torreblanca *de iure spirituali lib. 2. cap.12.num.35.* Machado *d.tract.9.docum.3.* & prædicta omnia Officia diuino Iure Presbyteris conueniunt, eo quòd ea omnia Iure Diuino etiam in Ecclesiam introducta sint, nisi quòd Officium
23 prædicandi, ita Diuino iure conuenit Sacerdotibus ex Officio; aliis verò tanquam Presbyterorum coadiutoribus, vt illud etiam aliis Ordinibus, & Clericis ex licentia Episcuporum tribui posset, itaut rectè ab eis fiat; vnde consequitur munus hoc prædicandi non esse diuino Iute solis Presbyteris annexum, sed illis competete ratione Officij Sacerdotalis, quod sanè videntur probare omnia Iura, quæ prædicandi facultatem aliis Sacerdotibus præstant. Vnde exceptis iis, quæ Episcopis diximus reseruari, reliqua omnia Ordinis ministeria Sacerdotibus cumpetere ex Christi Domini institotione probat text. *in cap.1. §. vna, vers.& hoc, de sum. Trinit.* Conc.Trid.*sess.13.cap.1.* ibi, *successoribus in Sacerdotio*, text.opt. *in Extrauag. Quia quorundam, vers. item quia Claues, de verb. signif.* Ioan.XXII.& comprobant S.Thom.*in addit. ad 3.p.q.19.* Turrect.*in sum.de potest.Eccl.lib.1.c.93. n.4.& 13.* Victor.*de Clauibus n.18.* Domin.Sot.*in 4. dist.20.q.1.art.3.& concl.4.* Petr.Sot.*de instit.Sacerd.*
24 *vbi de Sacram. Euchar. lect.13.* Er confirmatur ex ço, quia Axioma est Theologicum, potestatem Ordinis essentialiter non distingui à charactere Sacerdotali, nisi secundùm diuersos actus, consecrationem scilicet, aut remissionem peccatorum, vt docent S.Thom.*in 4.dist.18.* & colligitur ex his, quæ Nau.*in man.cap.22.n.17.* sed characterem Sacerdotalem in ordinatione recipiunt Sacerdotes, Conc.Trid.*sess.23 cap.4.& can.5.* Vioald.*in candel. aureo, vbi de Sacram.Ordinis, n.18.* Henriq. *in sum. lib.10. cap.14. §.2.* igitur necessariò fateri oportet Sacerdotes in suo Ordine potestatem accipere.

Potestas autem huiusmodi versatur circa supra- 25
dicta omnia munera & officia ipsis Presbyteris ex diuina institutione incumbentia: de potestate enim consecrandi probat text. *in dict. cap.1.§.vna,* Concil.Trid.*d.sess.23.cap.1.* ibi, *Atque Apostolis, eorúmque successoribus in Sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi,* &c. Henriq.*lib.8.cap.54.§.1 lit.E.* Viuald.*in candel.aureo, vbi de Eucharistia, n.55.* Paul. Layman *in Theolog. moral.lib.5.tract.4.cap.7. num. 1.* & esse Catholicum dogma, solos Sacerdotes posse validè hoc Missæ sacrificium propriè offerre, & conficere, docent Theologi cum Magistr. *in 4. dist.13.* vbi Durand. *quæst.1.ad 2.* Bonauent.*art.1.q.1.* Palud.*q.1.art.3.* Gabr.etiam *quæst.1. art.3.* Sot.*quæst.1. art.8.* S.Thom.*in 3.p. quæst.82. artic.1.* vbi Ragusa & Cabeçudo, Suar. *disput.77. sect.2.* Ægid.de Coninck *d.art.1.dub.1.* Card.Bellarmin.*lib.4. de Sacram. Eucharist.cap.16.* Casal. *de sacrificio Missæ,* Vasq.*in 3.p. disp.226.cap.1.* Lacerda *in sua de Sacerdotio Christi relect. lib.1. cap.1. §.hæc*
sunt; in tantum, quòd Papa non possit commit- 26
tere non Presbytero, vt conficiat Corpus Christi, iuxta gloss. notabilem *in cap.peruenit, 95. distinct.* Abb.*in cap.quanto, num. 9. de consuet.* Campan.*in diuers. Iuris Canon. rub.6. cap.2. num.15.* Et adcò ad 27
Sacerdotes potestas consecrandi, & conficiendi Sacramentum Eucharistiæ spectat, vt ritè ordinari, etiam præcisi ab Ecclesia hæretici, aut excommunicati validè conficiant; diximus enim potestatem consecrandi ita ad Sacerdotes pertinere, vt potestas ipsa à charactere essentialiter non distinguatur, sed character ipse indelebilis est inhærens animæ, ita vt per nullam omnino potestatem ab ea valeat separari, gloss. *verb. iniuria, in cap.2. de apostatis*, S.Thom. *3.p. quæst.63. art.5.* Sot.*in 4. dist.1.q.4.§.2.* Viuald.*in candel.vbi de Sacrament. in genere, num. 10. & de Sacram. Ordinis, num.18.* comprobat Concil. Trident. *sess.7. can.9. & sess.24 can.4.* fit ergo manifestissimum, quòd si potestas consecrandi à charactere essentialiter non distinguitur, & character ipse ab anima nullo modo valet separari, ita & potestas consecrandi per Ecclesiam impediri nequit, atque ita hæreticum validè conficere hoc Sacramentum probant gloss.*in cap.2.de Cleric.excom.* Henriq.*in sum. lib.8.cap.54.lit.C.* Bellarm.*tom.3.lib.4. de Eucharist. cap.16.* Vasq. *tom.3. in 3.part. disput.218. à num.6. & disput.219. num.20.* Suar. *de Sacram. disput.61. sect.3.* Ægid.de Coninck *de Sacram.quæst.82.art.1. dub.vnic.* Fagund.*in septem Ecclesiæ præcepta, præc.3. lib.3.cap.1.num.1.* Ex diuino quoque iure propria 28
potestas ad dispensandum Christi Corpus est penes Sacerdotem, poterit tamen illam in causa necessitatis Diacono committere, vt in terminis resoluunt Theologi *in 4. dist. 13.* vbi S. Thom. *q.1. art.3,* Durand. *q.4.* Richard. *art.1.q.3.* Palud. *q.1. art.4.* Sot.*quæst.1.art.3.* idem S.Thom. *3.part. q.82. artic.3.* Cabeçudo *conclus.1.* Suar. *tom.3. in 3. part. disput.72. sect.1.* Vasq.*ibid.disput.219.cap.1.* Ægid. de Coninck *in 3. part. quæst. 82. art.3.* Paul. Layman

29 man *in Theolog.moral.lib.5.tract.4.cap.7.num.2.* Cæ-
terùm eo neceſſitatis caſu, quo infirmus in mor-
tis articulo conſtitutus communicandus eſt, ſi
proprius Sacerdos abſit, vel præſens non poſſit
ſacram Communionem deferre, nolit etiam alteri
committere per iniquitatem, tum quilibet Dia-
conus, Sacerdote alio non exiſtente, deferre po-
terit per licentiam, quam ipſi ſacri Canones, &
præſumpta voluntas ſuperioris Epiſcopi, & Papæ
ita tali caſu tribuunt; ſicuti docent Henriq. *dict.
cap.54.§.2.* Miranda *in manual. Prælat. tom.1.q.42.
art.5.* Zambran.*de Sacram. in articulo mortis, cap.3.
dub.7.num.6.* Chapeauille *de modo miniſtrandi tem-
pore peſtis, cap.4 q.5.* quos refert Paul. Layman *dict.
cap.7.num.2. in fine.*

30 De poteſtate Presbyterorum in Sacramento
Pœnitentiæ, & peccatorum abſolutione, eſt veriſ-
ſima concluſio ſolùm illos hoc Sacramentum
conficere, & habere poteſtatem miniſterialem di-
mittendi peccata, ita expreſsè eſt definitum in
Conc.Florent.*in litt.Eugenij IV.* & in Conc.Con-
ſtant.*ſeſſ.8.& 15.& in cap.quidam dicunt, de pœnit.
diſt.1.* & patet ex Concil. Trident. *ſeſſ.14. Can. 3.*
quod adeò verum eſt, vt non ſolùm probi, & qui
in gratia Dei ſunt, ſed etiam iniqui, & qui Rei
ſunt peccati lethalis, verè hoc Sacramentum con-
ficiant: ſic de fide definitum eſt in eod. Concil.
Trident.*ſeſſ.14.can.10.& in cap.6.* Henriq. *lib.3.de
Pœn.cap.6.* Suar.*tom.4.de Pœn.diſp.24.ſect.1.num.2.
& 8.* Cabeçudo *in 3.p. q.8. de miniſtro Confeſſionis,
art.2.* Valer.Regin.*in prax.fori pœnit.lib.1.ex n.154.*
Molfeſ. *in ſum.Theol.mor.tract.7.cap.14. à num.100.*
Fagund.*in quinque Eccleſ.præcept.præc.2.lib.7.cap.1.
n.2.* Ratio eſt, quia hoc miniſterium non fundatur
in ſanctitate miniſtri, ſed in poteſtate illi in or-
dinatione conceſſa, quæ propter peccatum non
amittitur, *cap.multi, cap.Dominus, cap.non nocet, cum
alijs, 1.q.1.* Conc.Trid.*ſeſſ.7.de Sacram.in gen.can.12.*

31 Sacramenti verò Baptiſmi Sacerdos ex vi ſuæ
conſecrationis poteſt eſſe ordinarius miniſter. Ita
Conc. Flor. in Decr. Eugenij, Iſidor. *lib.2. de offic.
cap.24.* relatus *in cap.conſtat, de conſecr. diſt.4.* Ge-
laſ. Papa *epiſt.1. cap.9.* relatus *in cap. Diaconos, 93.
diſt.* Paul. Laym.*in Theol.moral.lib.5.tract.2.c.7.n.2.*
Ratio autem huius rei optima eſt, quia Sacerdos
habet poteſtatem in Corpus Chriſti verum; ergo
conſequenter recipit poteſtatem in Corpus Chri-
ſti myſticum, ſaltem quæ neceſſaria eſt ex vi con-
ſecrationis, quæ aliàs dici ſolet poteſtas Ordinis,
& reſpectu illorum Sacramentorum, quæ com-
munia ſunt populo Chriſtiano, & ad remiſſio-
nem peccatorum, communem eius profectum or-
dinantur. Quod addit Suar. *de Sacram. diſput.23.
ſect. 2.* propter Sacramentum Confirmationis,
quod ob ſpecialem rationem ſolis Epiſcopis di-
ximus ſupra Iure ordinario reſeruari, vnde ſumi-
tur Confirmatio; nam Sacerdos eſt ordinarius mi-
niſter Sacramenti Euchariſtiæ, quod ad incre-
mentum Spiritualis vitæ inſtitutum eſt; habet
etiam poteſtatem Ordinis Sacramentum Pœni-
tentiæ neceſſariam, vt ſuprà diximus, quod eſt ad
reparandam ſpiritualem vitam; ergo multo magis
illam habebit ad Baptiſmum miniſtrandum, per
32 quod datur ſpiritualis vita. Valebit tamen Baptiſ-
mi Sacramẽtum à laicis præſtitum, vt probat text.
*in cap.ad limina 30.q.1.& in cap.ſuper quibus 30.q.7.
& in c.in neceſſitate, & in c.à quodam, de conſecr.diſt.4.*
cum multis aliis adductis à Card. Bellarm. *tom.2.
lib.1.cap.7.* & à Viuald.*in cand.aureo, vbi de Baptiſ-
mo n.39.* conſtat namque traditione Eccleſiæ ſem-
per intellectum fuiſſe Chriſtum Dominum ita Sa-
cramentum iſtud inſtituiſſe, vt validè à quolibet
ſemper præſtaretur, ſicut Apoſtolica facta decla-
rant; Ananias autem, qui laicus fuiſſe creditur,
Saulum baptizauit, *Act.cap.9.& 10.* Petrus iuſſit
familiam Cornelij à fratribus baptizari qui ſe-
cum venerat, & adhuc puer multos baptizauit,
vt proſequitur Henriq. *lib. 2. cap.28. lit. D.* Suar.
tom.2.diſput.23.ſect.1. comprobans in hoc Sacra-
mento id præ cæteris congruentiſſimum fuiſſe,
quamuis enim Pœnitentiæ Sacramentum ſit ne-
ceſſarium, non tamen ex eo tanta requiritur ne-
ceſſitas, non ſolùm quoad ſalutem vltimam, ſed
quoad effectus diuinæ gratiæ, cùm Baptiſmus ſit
ianua omnium Sacramentorum, *cap.vlt.de Presbyt.
non baptiz.* vnde etiam ſtante neceſſitate non po- 33
teſt eſſe Pœnitentiæ miniſter quilibet homo, ſed
ſolùm Sacerdos, vt ſupra oſtendimus, neque enim
in quauis neceſſitate, ſed tantùm in extrema, &
deinde quia Baptiſmus non poteſt iterari, Pœni-
tentia verò ſic. Vnde in Pœnitentia nullum eſt
periculum ſi non valeat ex eo quod non erat tan-
ta neceſſitas, quanta requiritur; Baptiſmus verò
non eſt iterabilis, & ita oportebat vt omnia certa
ſint quoad illum conficiendum, vt diſpoſitis ſta-
tim valeat, ſiue ſubſit neceſſitas, ſiue non; quod
latius explicat Suar.*d.ſect.1.*

De Sacramento Extremæ Vnctionis Catholi- 34
cum dogma eſt ſolos Sacerdotes eſſe illius mini-
ſtros, itaut ab alio validè confici non poſſit, ex au-
ctoritate Iacobi 5. *Inducat Presbyteros Eccleſiæ*;
quamuis enim nomen *Presbyteri*, in communi vſu
Græcæ linguæ poſſit etiam ſeniorem ſignificare,
tamen in vſu Eccleſiæ, & præſertim Apoſtolorum
communiter ſumitur pro Eccleſiæ Sacerdotibus,
quod oſtendit tum locus ille Pauli 1. *ad Timoth.4.
cum impoſitione manuum Presbyteri*, tum communis
vſus retentus in Eccleſia Latina, quæ veluti tradi-
tio quædam Apoſtolica reputari poteſt, atque ita
intellexerunt locum illum Iacobi, comprobántque
hanc reſolutionem Conc.Trid.*ſeſſ.14.c.3.& can.4.
de Sacram.Extremæ Vnctionis.* Gratian.*poſt cap.Preſ-
byteros, 95.diſt.* Card.Bellarm.*tom.2.lib.1.de Extrem.
Vnct.cap.9.* Suar.*de Pœnit.diſp.43.ſect.1.* Ægid. de
Coninck *de Sacram.tom.2.diſput.19.dub.9.* Molfeſ.
in ſum.Theol.moral.tract.4.cap.3.num.32. Fillinc.*in
quæſt. moral. tract.3. cap.5. num.87.* Zerol. *in praxi
Epiſcop.p.1.verb.Extrema Vnctio, §.2.* Bonacin. *de
Sacram.diſp.7.quæſt.vnic.punct.4.à n.1.* Homobon.
de Bonis *de examine Eccleſ.tract.4.q.53.*

Quæ quidem omnia, etſi in potentia in Preſ- 35
byterij charactere conſiſtant, quia videlicet ha-
rum rerum poteſtas in Ordine traditur, tamen
eorum aliqua in actum abſque iuriſdictione, &
Superioris auctoritate minimè deducuntur, alia
verò non ab omnibus, ſed ab iis tantùm, quibus
incumbit ex officio, ſeu de eorum, aut Epiſcopi
auctoritate, ritè, & impunè celebrantur, licèt ſi
ab aliis de facto fiant, valida maneant. Ad pri-
mam pertinet, quod de poteſtate diximus abſol-
uendi; eſt enim conſtitutum in Concil. Trident.
*ſeſſ.23.de reform.cap.15. vt nullus Sacerdos cuiuſcun-
que audeat Confeſſionem, nec abſolutionis beneficium
valeat impertiri, niſi, aut Parochiale beneficium ob-
tineat, aut ab Ordinario per examen idoneus appro-
batus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam hac
in re conſequatur*; & ſic Sacerdotem non approba-
tum inualidè Confeſſiones audire reſoluunt Paul.
Sanctor. *de caſib. Papal. & Epiſcop. cap.1. num.28.*
Piaſec.*in praxi Epiſc.p.2.cap.1. n.9. pag.92.* Ægid.
de

de Coni k *de Sacram. tom.* 1 *disp.* 8. *num.* 49. Cha-
peauil. *de casib. reseru. cap.* 3 *q.* 1. Conolan. *eod. tract.*
p. 1. *l.* 1. *art.* 20. *num.* 2. Aloys. Ricc. *in decis. Cur.*
Archiep. Neapol. p 4. *decis.* 22. *num.* 2. Ego ipse *de*
officio & potest. Episc. p. 2. *alleg.* 25 *num.* 2.

36 Vnde ad absoluendum non sufficere solam Or-
dinis potestatem, quam Sacerdotes in ordinatio-
ne accipiunt, sed vlterius requiri potestatem iuris-
dictionis, docent Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 2. Martin.
Ledesm. 2. 4. *q.* 32. *art.* 1. Petr. Sot. *lect.* 5. *de Pœnit.*
Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 259. Suar. *tom.* 4. *de Pœnit.*
disp. 24 *sect.* 2 *num.* 5. Fagund. *in quinque Ecclesiæ præ-*
37 *cepta, præc.* 2. *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 14. Quæ quidem iu-
risdictio datur omni Sacerdoti etiam non appro-
bato in articulo mortis iure tantùm Ecclesiastico
in ordinem ad salutem æternam, quæ nobis com-
municanda est virtute Sacramentorum. Ita Tur-
recr. *in sum. Eccles. lib.* 1. *cap.* 98. Sot. *d. quæst.* 4. *art.* 4.
vers. at verò. Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 11. § 2. Fa-
38 gund. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 16. Cùm ergo præter Sa-
cerdotium requiratur etiam iurisdictio, quæ illis
iure humano, & Ecclesiastico datur, planè sequitur
eam posse Ecclesiam auferre, & impedire, prout
impedit Sacerdoti hæretico, aut præciso, ne va-
lidè absoluat. Ita Nauar. *In man. cap.* 9. *a num.* 8.
Viuald. *in candel. aureo, p.* 1. *tit. de Absolut. num.* 79. &
p. 2. *tit. de excommunicat. a num.* 29. Henriq. *lib.* 13.
cap. . § 2. *cum seq.*

39 Quoad matrimonij Sacramentum, licèt ipsi
contrahentes sint illius ministri, tamen ad euitan-
da grauia, quæ ex matrimoniis clandestinis seque-
bantur incommoda, meritò Concil. Trid. *sess.* 24.
de reform. Matrim. cap. 1. irritauit dicta clandesti-
na Matrimonia sine Parocho & duobus testibus
inita, non quidem efficiendo, vt alia materia, &
forma ad Sacramentum requiratur modò, quàm
antea (quod facere non potuit) sed efficiendo con-
trahentes inhabiles ad sic contrahendum, & red-
dendo consensum eorum sine tali solemnitate in-
sufficientem ad contractum illum Ciuilem perfi-
ciendum, sicut si efficere aliquem impotentem ad
alium aqua perfundendum, redderet ipsum im-
potentem eum baptizare. Nec ex eo quod Conc.
Trid. *dicto loco* dicit, *qui aliter, quam coram Parocho,*
vel alio Sacerdote, &c. sequitur Parochum debere
esse Sacerdotem, vt incautè existimarunt Vgolin.
de potest. Episcop. cap. 15. §. 10. *num.* 5. Fernandez *in*
examine Theolog. moral. p. 3. *cap.* 18. §. 1. *n.* 3. & Filliuc.
40 *tom.* 1. *tract.* 10. *num.* 203. quia etiam non Sacerdo-
tem (putà cui collata fuit Parochia, non tamen
est Sacerdos ordinatus) validè assistere Matrimo-
nio tenent infiniti propemodum per me citati
d. p. 2. *alleg.* 32. *n.* 105. quibus addo Molfes. *in sum.*
Theolog. moral. tract. 4. *cap.* 8. *num.* 55. Basil. Pont. *de*
Matrim. lib. 5. *cap* 17. *num.* 1.

41 Alia verò, de quibus secundo loco meminí-
mus, similiter licitè ministrare non potest Sacer-
dos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore
Ecclesiæ auctoritatem, & ideò Missæ Sacrificium
non conuenit eum celebrare, antequam hoc ei
ab Episcopo permittatur, Concil, Trid. *sess.* 22. *de*
reform. cap. 1. neque coram Episcopo suo celebrans
benedictionem super populum dare potest, non
obtenta ab eo licentia, vt ait Nicol. 1. *ad Michae-*
42 *lem Imper.* Nec sacram Eucharistiam licitè admi-
nistrat, nisi ab Ordinario, Papa scilicet, Episco-
po, vel Parocho commissionem habeat expressam,
aut præsumptam, vt post Vasq. firmat Paul. Lay-
43 man *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. nec
Extremam Vnctionem extra necessitatem licitè
confert, nisi sit Pastor, vel alius cum
tia, Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles.*
disp. 8. § 4. *num.* 6. vbi *num.* 14. idem
mento Baptismi. Ratio est, quia dispen 44
cramentorum est proprium munus Past
proinde nemo alius sine illius commissione
pare debet, excepto casu necessitatis extremæ, in
quo, vt supra dixi, omnibus Sacerdotibus, e m
præcisis, & alioquin non toleratis, tùm Pœni-
tentiæ, tum Eucharistiæ Sacramentum per mo-
dum viatici ministrando ipso communi iure li-
centia data est. Et denique Verbum Dei prædi- 45
care non potest antequam mittatur, & appr be-
tur, *cap. ecce*, 95. *dist.* Conc. Trid. *sess.* 24. *de re rm.*
cap. 4. *vers. nullus.*

Cæterùm si nihilominus in solo charactere 46
confisus Sacerdos prædicta omnia exercere vo-
luerit, rata habebuntur, & valida, præter Pœni-
tentiæ, & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum
charactere etiam iurisdictio requiritur de essen-
tia, vt supra diximus. Hortatur autem Concil.
Trident. *ead. sess.* 23. *de reformat. cap.* 14. *Presbyteros* 47
omnes, vt saltem diebus Dominicis, & festis solemni-
bus Missas celebrent, si autem curam habuerint anima-
rum, ita frequenter id faciant, quòd suo muneri satis-
faciant; & hoc idem ex illo cap. colligunt Bona-
cin. *de Sacram. disput.* 4. *quæst. vlt. punct.* 7. *n.* 3. Homo-
bon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, p.* 1. *tract* 4.
cap. 14. *q.* 13 3. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 3.
cap. 14. *num.* 16. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop.*
p. 2. *alleg.* 24 *num.* 22.

De Presbyteris, eorúmque institutione, conse- 48
cratione, potestate, & officio, vide Guilel. Du-
rand. *in ration. diuin. offic. lib.* 2. *cap.* 8. Petr. Gregor.
Syntagm. Iuris part. 2. *lib.* 16. *cap* 8. Vasq. *de Ordine,*
disp. 236. *cap.* 9. *n.* 96. *cum seqq.* Galganet. *de Iure pu-*
blico, lib. 3 *tit.* 23. Sebast. Cæs. *de Ecclesiast. hierarch.*
p. 3. *disput.* 8 Castald. *in praxi caremon. lib.* 2. *s* 1. 14.
cap. 8. Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4.
p. 1 *tract.* 9.

CAPVT XXXV.

De Diaconis.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus Græcè, minister Latinè appellatur, qui Sacerdoti ministrat.*
2 *Diaconus solus propriè sortitur nomen ministri, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit.*
3 *Leuita vocatur Diaconus à Tribu Leui à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxerunt.*
4 *Apostoli elegerunt septem Diaconos, quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus.*
5 *Diaconatus Ordo non ab Apostolis, sed a Christo institutus fuit.*
6 *Diaconi septem fuerunt adhibiti ad Ministerium mensarum, & vt pauperum curam haberent.*
7 *Diaconi ex institutione diuina electi.*
8 *Diaconatus, & Subdiaconatus fuerunt à Christo instituti, & sunt Sacramenta.*
9 Cap. Dominus, ad fin. 93. dist. *declaratur.*
10 *Ordines non sunt vniuersim plura Sacramenta.*
11 *Diaconus ordinandus est, qui speret Deo auctore se continere posse.*
12 Cap. Diaconi 28. dist. *declaratur.*
13 *Diaconi quomodo continentiam promittant?*

14 *Diaco*

14 *Diaconatus Ordo qua ætate conferri debeat? ostenditur.*

15 *Materia ordinationis Diaconi est impositio manuum Episcopalium cum traditione alicuius rei, per quam potestas, & Officium illius significatur: forma autem sunt verba, quæ cum huiusmodi materialibus Symbolis proferuntur.*

16 *Manuum impositio in ordinatione Diaconi Sacramentalis est.*

17 *Ordinum materias omnes Dominus instituit non quidem in particulari, sed generatim monendo Apostolos vt Ordines conferrent per caremoniam instrumentalem.*

18 *Diaconorum Officium quod fuerit in primitiua Ecclesia? ostenditur.*

19 *Diaconorum numerus qui Episcopo prædicandi assisterent in quacunque etiam minima ciuitate septennarius requirebatur.*

20 *Officium Diaconi est assistere Sacerdotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis aguntur, ministrare, oblationes ad Altare inferre.*

21 *Euangelium populo legere, seu decantare, est Officium Diaconi.*

22 *Diaconus cùm vult recitare, seu legere, vel decantare Euangelium, quare debeat ascendere ad altiorem locum, ostenditur.*

23 *Diaconus debet cùm ad legendum Euangelium accedit, faciem versus Aquilonem vertere.*

24 *Diabolus per Aquilonem intelligitur.*

25 *Diacono lecturo Euangelium quare detur benedictio, non autem Subdiacono quando illi traditur epistola ad legendum? ostenditur.*

26 *Prædicandi munus ad Diaconorum Officium non pertinet, ex vi suæ ordinationis.*

27 Cap. perlectis, 25. dist. & cap. in sancta, 92. dist. *declarantur.*

28 *Religiosi Societatis* Iesv *in sacris Ordinibus non initiati Verbum Dei prædicare possunt.*

29 *Diaconi in Ecclesia primitiua propter penuriam ministrorum solemniter baptizare poterant, hodie verò id facere non possunt nisi de licentia Episcopi, vel Presbyteri.*

30 *Irregularitatem incurrunt Diaconi si absque licentia Episcopi, vel Parochi solemniter baptizauerint.*

31 *Diacono nunquam licet baptizare solemniter etiam in casu necessitatis.*

32 *Diaconus potest non solemniter baptizare absente Episcopo, vel Presbytero, ac necessitate cogente.*

33 *Diaconus in extrema necessitate solemniter baptizans, fit irregularis.*

34 *Diaconi non possunt ratione Officij Eucharistiam fidelibus ministrare, nisi in absentia Sacerdotis, vel in eius præsentia data necessitate.*

35 *Diaconi dum ministrant, an teneantur esse in gratia? ostenditur.*

36 *Doctores referuntur de Diaconis, eorúmque officio agentes.*

1 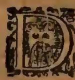Iaconvs Græcè, minister Latinè appellatur, quia Sacerdoti ministrat, & aliis Clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat; *cap. cleros, vers. Græcè Diaconi,* 21. *dist.* Durand. *in ration. diuin. offic. lib.* 2. *cap.* 9. Mich. de Medina *lib.* 1. *de continent. cap.* 13. *&* 25. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, lib.* 15. *cap.* 20. *num.* 1. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 236. *cap.* 4. *in princ.* Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 25. *n.* 1. Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarch. p.* 2. *disput.* 9. *num.* 1. Illustriss. D. meus *in comment. ad cap.* 11. *dist.* 23. Boët. Epo *de iurisdict. Eccles. temporali q.* 1. *num.* 11. ibi. *Ita Diaconi quoque fuerunt Apostolorum iussu Actor.* 6. *constituti, qui sacris ministrarent mensis, vt ipsimet Apostoli liberius vacarent verbo Dei,* &c. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p.* 2. *alleg.* 14. *num.* 16. Nam, etsi alij quoque Clerici mi- 2
nistri existant, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit, *cap. Diaconi sunt,* 93. *dist.* alij verò potiùs Assistentes dicuntur, vt Syluest. Papa docet *in cap. nullus Acolythorum,* 24. *dist.* Hic & Leuita vocatur à Tribu Le- 3
ui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt. *d. cap. Cleros, d. cap. Diaconi sunt.*

Elegerunt autem Apostoli *Actor.* 6. septem Dia- 4
conos, quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, vnde pro viribus contendunt ibi ab Apostolis institutum fuisse Diaconatus Sacramentum, Durand. *d. lib.* 2. *cap.* 3. *à princip.* Alphons. Salmeron *in prædictum locum Act.* 6. Cardinal. Bellarm. *tom.* 2. *lib. de Sacram. Ordinis, cap.* 6. Card. Baron. *tom.* 1. *anno Christi* 34. *pag.* 269.

Verùm in contrarium est communis Theolo- 5
gorùm opinio, quæ asserit Diaconatus Ordinem non ab Apostolis, sed à Christo institutum fuisse, & probatur, quia inter Catholicos citra controuersiam est hunc Ordinem esse Sacramentum, sed constat omnia Sacramenta à Christo ante ascensionem eius fuisse instituta, igitur, cùm hæc electio septem Diaconorum ad mensas facta fuerit post Christi Ascensionem, vt constat, non potuit esse institutio Sacramenti. Probatur deinde, quia Christus per se ipsum omnia Sacramenta instituit, & nullius institutionem Apostolis commisit; igitur hac electione facta ab Apostolis non fuit vllum Sacramentum institutum. Ideò hanc partem sustinent Caietan. *in eum locum Actor.* 6. *& in illum* 1. *ad Timoth. cap.* 3. Mich. Medina *lib. de continentia, cap.* 26. Vasq. *tom.* 3. *disput.* 236. *cap.* 4. *num.* 49. Ochogauia *de Sacram. Ordinis, tract. vnic. q.* 3. *num.* 8. Ægid. de Coninck *de Sacrament. Ordinis, disput.* 20. *dub.* 3. *num.* 13. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Diaconus,* 23. *dist.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 4. Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 8. *docum.* 1. *à num.* 1. quorum aliqui meritò 6
tenent ea solùm electione, quæ *Actor.* 6. expressè narratur, non fuisse ordinatos septem illos viros ad ministerium Altaris, neque Sacramentum Ordinis suscepisse, & ita non esse de viris, qui ministrabant ministeria, scilicet Missæ, sed de his, qui ad ministerium mensarum, & pauperum curam haberent, adhibebantur, & quamuis in eodem cap. *Actor.* 6. narretur, quòd statim post hanc electionem Stephanus faceret signa, & prodigia, & populo ita sapienter prædicaret, vt aduersarij non possent sapientiæ, & spiritui eius resistere, tamen non proinde licet inferre ipsum fuisse ibi in sacrum Diaconatus Ordinem consecratum; nam etiam ad aliud munus electus hæc præstare poterat. Quanto autem tempore hoc ministerium Diaconorum, qui mensis præficiebantur, in Ecclesia perseuerauit, & quo pacto, latè disputant Card. Baron. & Vasq. *vbi suprà,* cum quibus hanc mensarum explicationem prosequere. Vnde quo- 7
que prouenit, vt Diaconos ex institutione diuina electos fuisse asserant Valent. *tom.* 4. *disput.* 4. *quæst.* 1.

quæst.1. puncto 2. vers. ad hæc, Henriq. *in sum. lib.10. cap.2.§.1.* Ochogauia *d. tract. vnic. q.2. num.7.* Stephan. Durant. *de ritib. Eccles. lib.2. cap.23.* Ægid. de Coninck *d. dub.3. num.2.*

8 Hinc colliges toto cœlo errare Durand. *in 4. dist.24. q.2. n.6.* Caier. *tom.1. opusc. tract.11. art. vnic.* & Salmeron *in act.6.* dum expresè tenent Diaconatum & Subdiaconatum non fuisse à Christo institutos, nec esse Sacramenta, nam contra eos stat auctoritas Concilij Florentini, vbi postquam dixit Ordinem esse Sacramentum, illiusque materiam, & formam explicauit, continuò ponit exempla in Ordine Sacerdotij, Diaconatus, & Subdiaconatus: item Concilij Trid. *sess.23. cap.2.* quatenus singulorum Ordinum nomina expresè enumerat, & statim *in cap.3.* absolutè definit Ordinem esse Sacramentum nulla facta exceptione, & tandem *in Can.6.* sic ait; *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuina Ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & ministris, anathema sit*, vbi per Ministros sine dubio intelliguntur Diaconi, nam de nullis aliis æquè certum est, ac de Diaconis esse à Christo institutos. Quare contra Durand. & Caiet. meritò resoluunt Diaconatum, & Subdiaconatum à Christo fuisse institutos, & esse verè, & propriè Sacramenta, Henriq. *d. lib.10. cap.3.* Valent. *tom.4. disput.9. q.1. puncto 4.* Vasq. *in 3. p. tom.3. disp.237.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.27. q.1.* Ochogauia *d. tract. vnic. q.4.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1. q.49. num.1. cum seqq.* Ægid. de Coninck *d. disp.20. dub.7. num.46.* Scribon. *in thesi de Ordine, disput.7. q.3.* Paul. Laymann *in Theologia morali lib.5. tract.9. cap.4.* Machado *citato loco.*

9 Non obstat text. *in cap. Dominus, ad fin. 93. dist.* quia Cyprianus ibi solum dicit Christum non ordinasse Diaconos, sicut Presbyteros, & Episcopos ordinauit, sed tamen inde non sequitur illum non instituisse hunc Ordinem, nec etiam nullum confirmauit, & tamen Sacramentum Confirmationis instituit, vt respondet Vasq. *d. disput.237. cap.3.* Nec etiam obstat Anaclet. *epist.13. cap.1. ad fin.* vbi postquam enumerauit Ordinem Sacerdotum, & Episcoporum, sic asserit, *Amplius, quam isti duo Ordines Sacerdotum, neque nobis à Deo collati sunt, neque Apostoli docuerunt*, quia respondetur Anacletum non loqui de omnibus Ordinibus, quos ab Apostolis accepimus, sed de Ordinibus solùm Sacerdotij, & Episcopatus; ita respondet Mich. Medina *lib.1. de continent. cap.43.* & rectè quadrat verbis Anacleti, dum ibi ait, *Sacerdotum, fratres, Ordo bipartitus est, & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari*; id autem confirmat, quia Dominus solùm elegit duodecim Apostolos, in quorum locum Episcopi successerunt, & septuaginta Discipulos, quibus Sacerdotes respondent, concludit demum verbis supradictis, *Amplius, &c.*

10 Nec denique ex eo quod ordinatio Diaconi Sacramentum est, & quidem distinctum ab ordinatione Sacerdotis, sequitur vniuersum plura esse Sacramenta, quàm septem, quia licèt singuli Ordines per se sint Sacramenta; numerantur tamen, & considerantur tanquam vnum solum Sacramentum Ordinis, propter respectum, & Ordinem, quem habet ad Sacerdotium, in quo Sacramentum hoc in tota sua perfectione existit, iuxta illud Philosophicum axioma, quòd quando vnum est propter alterum, ibi est vnum tantùm; tum etiam, quia licèt sacra Ordinatio Sacerdotis specie vltima non conueniant, cùm neque eandem materiam, & formam, nec eundem effectum habeant, neque proximè ad eundem finem tendant, nihilominus conueniunt inter se; tum proximi generis vnitate, quia vtrumque est Sacramentum ordinationis; tum etiam vnitate Ordinis quatenus referuntur ad eundem finem principalem, videlicet ad conficiendum Corpus Christi, & per quandam connexionem, seu consequentiam ad sacrificandum corpus Christi mysticum, illum per Baptismum congregando, & per reliqua Sacramenta pascendo, refocillando. Colliges hæc ex VValdens. *tom.2. de Sacram. cap.117.* Petr. Sot. *lect.4. de Sacram. Ordin.* Castr. *aduersus hæreses, verb. Ordo, num.5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.2. num.14.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.5. tract.9. cap.4. num.4. vers. vna solum.*

Est autem ordinandus Diaconus, qui speret, 11
Deo auctore, se continere posse, *cap. quicunque, 27.*
dist. ob idque etiam ab initio Ecclesiæ fuit omni-
bus Sacerdotibus, ac Diaconis prohibitum con-
trahere matrimonium, vt patet ex Canon. 25.
aliàs 27. Apostol. ac aliis antiquorum Patrum lo-
cis adductis per Cardin. Bellarm. *lib.1. de Clericis,*
cap.19. Azor. *instit. moral. p.1. lib.13. cap.12.* Sanch.
de matrim. lib.7. disp.27. Ægid. de Coninck *de Sa-*
cram. Ordinis, disp.20. num 10. cum seqq. Suar. *tom.3.*
de Relig. lib.9. ex cap.13. latè Squillante *de obligat.*
Cleric. p.1. n.73. cum seqq. Sed aliquando illo tem-
pore, cùm ad sacra ministeria idonei inter cœlibes
non adeò multi inuenirentur, & plerumque in-
ter coniugatos essent nonnulli cæteris digniores,
hi ordinabantur Diaconi, ita tamen, vt si pro-
testati essent velle vxores habere, nec posse se con-
tinere, licitè cum vxoribus permanerent, & mi-
nisterium Diaconatus retinerent; si verò tacitè,
vel expresè continentiam fuissent in ordinatione
professi, & postea transissent ad nuptias, à mi-
nisterio cessare debebant; vt in Conc. Ancyran.
fuerat constitutum, de quo *in c. Diaconi, 28 dist.* vn-
de videtur colligi matrimonium validè tunc con- 12
trahi posse à Diaconis, sed in hoc esse Concilium
illud abrogatum *in Concil. VI. gener. can.6. Trullano,*
vbi definitur Subdiaconis, & Diaconis nullo mo-
do licere ad nuptias transire; quòd si transierint,
esse ab vxoribus separandos, contendit Balsam. *in*
comment. super Concil. Ancyran. quem sequitur Mich.
de Medina *lib.2. de continentia, cap.14. sub fin.* Sed
meliùs potest dici Concilium prædictum non ha-
buisse ratum coniugium à Diaconis contractum,
nec liberam facultatem eis concessisse illud con-
trahendi, & in matrimonio sic contracto vxore
vtendi, sed tantùm statuere, vt ordinatus, qui sic
ex licentia Episcopi contraheret, de gradu suo,
& Ordine non amoueretur, sed post huiusmodi
nuptias in eo permaneret, ita tamen, vt vxore
sua minimè vteretur, quia ibi solùm dicitur Dia-
conos de gradu suo remouendos non esse. Ita
Turrian. *lib.2. de dogmatic. character. §. ad hæc obii-*
cient, Bouer. *de Republ. Eccles. p.2. lib.10. cap.10. §. à*
Subdiaconatu, pag.377.

Postea verò sancitum est, vt Diaconi omninò 13
continentiam promitterent, sicut colligitur ex *cap.1. dist.27. & ex cap.1. dist.31. & ex cap. coniugatus, de conuers. coniugat.* Et antequam Clerici à puerilibus annis educati ad Subdiaconatum promoueantur, interrogentur de animo seruandæ castitatis aut coniugij expetendi, qui si promissionem castimoniæ suæ, absque coniugali necessitate se se spoponderit seruaturos Subdiaconi, & deinde Diaconi

coni miniſterium demandetur, vide *c.de his, diſt.*28.
Poſtquam enim Subdiaconatus inter ſacros Or-
dines eſt relatus, tunc præſcrutatio, quæ olim in
Diaconatu fiebat, cœpit in Subdiaconatu obſer-
uari, vt *cap.proximo* videbimus.
14 Sed in qua ætate Diaconatus Ordo conferri
debeat, variè Canones ſtatuerunt, olim enim ab
antiquo veteris Teſtamenti tempore Leuitæ (quo-
rum typus gerunt Diaconi, Durand. *in ration.diuin.*
*lib.*2.*cap.*9.*in princ.* Henriq. *d.lib.*10.*c.*14.§.2. Vaſq.
*d.diſp.*236.*cap.*8.*in fine*,) vigintiquinque annis eli-
gebantur, vt in tabernaculo Domini miniſtrarent,
vt colligitur ex *cap. in veteri*, 77. *diſt.* Adueniente
poſtmodum tempore Gratiæ, & in primitiua Ec-
cleſia ſacri Canones in ordinandis Diaconis ean-
dem ætatem requirebant, ſicut probant text. *in cap.*
placuit, & in cap. Epiſcopus, 77. *diſt.* & *in cap. nemo*,
78. *diſt.* & habetur in Conc. Carthaginen. III. *c.*8.
& in Conc. Agathen. *cap.*16. & in Conc. Tolet. IV.
*cap.*9. eandem ætatem neceſſariò requiri etiam Iu-
ſtinianus Imperator decreuit *in Auth. de ſanctiſſ.*
Epiſcopis, §. *Presbyterum autem, collat.*9. deinde ſuc-
cedētibus temporibus Clemens V. in Conc. Vien-
nenſi, prout refertur *in Clem. Generalem, de ætat. &*
qual. conſtituit in Diaconum eligi illum poſſe, qui
ad vigeſimum ſuæ ætatis annum peruenerit. De-
mùm attenta noua diſpoſitione Conc. Trid. *ſeſſ.*23.
*de reform. cap.*12. nullus iam in Diaconum ordina-
ri poteſt, niſi vigeſimotertio ſuæ ætatis anno, qui-
que bonum habeat teſtimonium, & in minoribus
Ordinibus iam probatus ſit, ac litteris, & iis, quæ
ad Ordinem exercendum pertinent, ſit inſtructus.
Conc. Trid. *ead. ſeſſ.*23. *cap.*13. Campan. *in diuerſ. Iu-*
*ris Can. rub.*5. *cap.*2. *num.*2. Antonin. Diana *reſolut.*
*moral. p.*2. *tract.*2. *miſcel. reſol.*29. *in princ.* nouiſſimè
Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos*
*actus requiſ. annot.*23. *quæſt. vnica.* latè Machado
d. tract. 8. *docum.*3. vide quæ dixi *de offic. & poteſt.*
*Epiſcop. p.*2. *alleg.*16.
15 Materia ordinationis Diaconi eſt impoſitio
manuum Epiſcopalium cum traditione alicuius
rei, per quam poteſtas, & Officium illius ſignifica-
tur. Forma autem ſunt verba, quæ cum huiuſmodi
materialibus Symbolis proferuntur. Ita Pet. Sor.
*lect.*5. *de Sacram. Ordinis*, Henriq. *in ſum. lib.*10. *c.*8.
§.2. Vaſq. *in* 3. *part. diſp.*248. *cap.*4. *à n.*43. Ochoga-
uia *de Sacram. Ordinis q* 4. *num.*12. Sebaſt. Cæſ. *in*
*relect. de Eccleſ. hierarch. p.*2. *diſp.*9. §.1. *num.*8. Paul.
Layman *in ſum. Theolog. moral. lib.*5. *tract.*9. *cap.*5.
*num.*2. *verſ. aſſertio* 111. Machado *d. tract.*8. *docum.*1.
16 *num.*2. Quod enim impoſitio manuum in ordina-
tione Diaconi Sacramentalis ſit, colligitur tum
ex forma verborum, quæ ſimul ab Epiſcopo pro-
nuntiantur, *Accipe Spiritum ſanctum.* tum ex *cap.*6.
Actor. vbi dicitur Diaconos per manus impoſi-
tionem ordinatos fuiſſe, ſicut ibidem interpretes
annotarunt; tum denique ex Conc. Carthag. IV.
cap. 4. *Diaconus cum ordinatur, ſolus Epiſcopus,*
qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat;
quamobrem, & ex Scriptura ſacra, & Apoſtolo-
rum, ac Patrum traditione colligi videor ad ſa-
cram Diaconorum ordinationem, præcipuè ſpe-
ctare manuum impoſitionem, vt notauit Petr. Sot.
d. lect. 5. *verſ. circa iſta.* Quòd verò etiam traditio
alicuius rei ad ordinationem Diaconi ſpectet, ex-
preſsè ſic traditum eſt à Florentino Concilio. *Ma-*
teria Sacramenti Ordinis eſt illud per cuius traditio-
nem confertur, Ordo Presbyteratus per Calicem cum
vino, & Patena cum pane porrectionem, Diaconatus
verò per libri Euangelij traditionem. Credibile eſt,
Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

inquit Bellarm. quem refert Laym. *citato loco*, Do- 17
minum inſtituiſſe iſtas omnes materias Ordinum,
non quidem in particulari, ſed generatim mo-
nendo Apoſtolos, vt Ordines conferrent per cæ-
remoniam inſtrumentalem, quibus ſignificaretur
eorum poteſtas, & Eccleſiæ impoſitione, ſeu or-
dinatione; quare nihil refert, quòd in primitiua
Eccleſia ordinandis Diaconis non fuerit exhibi-
tus liber Euangeliorum, aut Miſſale, vt nunc ſo-
let, cùm eo tempore nondum eſſent ſcripta; potuit
enim olim, præter manuum impoſitionem, alia
materia exhiberi, per quam, & Altaris miniſte-
rium, & alia annexa officia Diaconi ſignificaren-
tur, quod quidem congruentius eſt dicere, quàm
cum Sot. *in* 4. *diſt.*24. *q.*1. *art.*4. & Henriq. *d. lib.*10.
*cap.*8. §.1. reſpondere tempore primitiuæ Eccleſiæ
ſine traditione libri Euangeliorum, ac proinde
abſque propria, & vera huius Sacramenti mate-
ria, ipſum tunc ex diſpenſatione diuina collatum
fuiſſe; vel etiam cum Vaſq. & Ochogau. *locis pro-*
ximè citatis, aſſerere eo tempore materiam huius
Sacramenti fuiſſe tantùm manus impoſitionem,
ſcriptis Euangeliorum libris, tunc ipſos materiam
eſſe incœpiſſe.
Officium verò Diaconorum in primitiua Ec- 18
cleſia verſabatur circa adminiſtrationem eleemo-
ſynarum, & bonorū communium Eccleſiæ, Card.
Baron. *annal. Eccleſ. tom.*1. *anno Chriſti* 34. *pag.*269.
Vaſq. *in* 3. *p. diſp.*236. *cap.*6. *num.*39. nam ſeptem illi
Diaconi viduis miniſtrabant in locum Apoſtolo-
rum, quos non decuit derelinquere verbum Dei,
& miniſtrare menſis, vt in eorum Actibus legitur.
Inſuper ad eos pertinebat miniſtrare Calicem,
quando eo tempore cum ſanguine fidelibus mi-
niſtrabatur, Henriq. *d. lib.*10. *c.*13. §.2. Petr. de Bollo
in œconomia Canon. claſſi 1. *cap.*2. § 10. *verſ. Diacono-*
*rum nomen, pag.*55. Torreblanca *de iure ſpirit. lib.*2.
*cap.*12. *num.*36. Demùm ad eos quoque ſpectabat
aſſiſtere Epiſcopis prædicantibus, & eos cuſtodire,
ne ab inſidiatoribus infeſtentur, & ideò oculi
Epiſcopi appellantur, *cap. Diaconi qui, cap. Diaconi*
Eccleſiæ, 93. *diſt.* Clem. *lib.*2. *conſtit. Apoſtol. cap.*43.
Petr. Bollo *in ſua œconomia Canonica, claſſ.* 3. §.1.
*pag.*443. Diaconorum numerus, qui Epiſcopo præ- 19
dicanti aſſiſterent, in quacunque etiam minima
ciuitate ſeptenarius requirebantur, iuxta text. *in*
d. cap. Diaconi qui, & in cap. Diaconi ſeptem, eadem
*diſt.*93. *& in cap. illud* 7. *q.*1. *& in cap Epiſcopus Deo,*
*de conſecrat. diſt.*1. Albert. Trot. *de vero, & perfecto*
*Clerico lib.*1. *cap.*22. *ſub num.*3. Petr. Bollo *in ſua œco-*
*nomia Canonica, claſſ.*1. §.2. Sebaſt. Cæſ. *in relect. de*
*Eccleſ. hierarch. diſp.*9. §.1. *num.*7.
Hodie verò eorum eſt officium aſſiſtere Sacer- 20
dotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis
aguntur, miniſtrare, oblationes ad Altare inferre,
cap. perlectis, 25. *diſt.* Clem. *lib.*2. *conſtit. Apoſtolic.*
*cap.*14. item Euangelium populo legere, ſeu de- 21
cantare, Læl. Zech. *de Sacram. tract. de Ordine, cap.*1.
*pag.*668. *ante fin. col.*1. Steph. Durant. *de ritibus Ec-*
*cleſiæ, lib.*2. *cap.*23. *num.*3. Cùm autem Diaconus 22
vult recitare, ſeu legere, vel decantare Euange-
lium, debet aſcendere ad altiorem locum, ſecun-
dùm ea, quæ Iſaias dixit, *c.*40. *Super montem aſcen-*
de tu, qui euangelizas Sion. Et Dominus in Monte
docebat turbas, *Matth. cap.*5. Aliæ ſunt rationes,
quibus Diaconus in altum aſcendit decantandi
Euangelij cauſa, de quibus Innoc. III. *lib.*2. *de ſacro*
*Altaris miniſterio, cap.*42. Turrecr. *in cap. Apoſtolica,*
*n.*1. *de conſecr. diſt.*1. Steph. Durant. *d. cap.*23. *n.*11.
& 12. Iſidor. Moſcon. *de maieſt. milit. Eccleſ. p.*2.

23 lib. 2. cap. 1. de Ordine, pag. 385. lit. B. Debet etiam
Diaconus cùm ad legendum accedit, faciem ver-
sus aquilonem vertere, vt ostendat Verbum Dei
contra eum dirigi, qui Spiritui sancto semper con-
24 trarius fuit. Ita Alcuin. de diuin. Offic. cap. de cele-
brat. Missæ. nouissimè Frater meus Simon Vas Bar-
bosa in tract. de significatis mysteriosis Sacrificij Mis-
sæ, cap. 40. num. 4. pag. 108. per aquilonem enim Dia-
bolus intelligitur, ex eo quia durus, & frigidus
ventus sit, effectus, quos Diabolus in illis, quos
possidet, operatur; reddendo scilicet eos frigidos,
& torpentes in amore charitatis, & dilectionis; vt
per Alcuin. vbi proximè, Innoc. d. cap. 42. Stephan.
Durant. d. cap. 23. num. 14. Moscon. in eadem pag. 385.
lit. C. Scott. de sacrif. Missæ, lib. 3. cap. 34. num. 21.
Simon Vas Barbosa d. num. 4. in fine. Quod autem
per aquilonem Diabolus designetur, apertè osten-
dit Isaias cap. 14. dicens, Lucifer, qui dicebas in cor-
25 de tuo, sedebo in lateribus Aquilonis, &c. Ratio au-
tem, quare Diacono lecturo Euangelium detur
benedictio, non autem Subdiacono, quando illi
traditur epistola ad legendum, est quòd Deus Le-
gem, & Prophetas, inuisibilis inuisibiliter misit;
Apostolos autem, & Euangelistas (quorum in hoc
saltem enunciandi Euangelij munere Diaconus
personam gerit) visibilis factus, & sanctam Eccle-
siam sponsam, videlicet suam osculans osculo oris
sui visibiliter misit, & docuit, vt tradunt Innoc.
d. lib. 2. cap. 37. Rupert. lib. 1. de diuinis Officijs, cap. 36.
Hugo de S. Victore lib. 2. de offic. Eccles. cap. 20. n. 5.
Stephan. Durant. d. lib. 2. cap. 23. ex num. 11.

26 Prædicandi munus ad Diaconorum Officium
pertinere, videntur probare text. in cap. perlectis, 25.
dist. ibi, prædicare, & in cap. in sancta, 92. dist. ibi, ad
prædicationis Officium, & per illa Iura resoluunt
Hugo de S. Victore d. lib. 2. part. 3. cap. 11. Reban.
lib. 1. de instit. Sacerd. cap. 7. Facit pro hac parte,
quia Stephanus, & Philippus ab Apostolis primò
in Diaconos electi prædicauerunt, Actor. 8. &
Vincentius martyr, qui tantùm fuit Diaconus
concionabatur, teste Augustino serm. 2. de eodem
Vincentio. Contrarium tamen probant expressè
per text. in cap. adijcimus 16. q. 1. vbi gloss. verb. Sa-
cerdotis, Gabr. in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. vers. Diacono-
rum Officium, & Medin. lib. 1. de continent. cap. 30. Sed
hæ contrariæ opiniones facilè componuntur, si
dicas priorem procedere, vbi interuenerit licentia
Episcopi, Prælati, vel alterius habentis ad illud
munus iurisdictionem, alteram verò intelligen-
dam esse ex vi suæ ordinationis, cùm ratione Of-
ficij prædicandi munus Diaconis non sit conces-
sum, nec illis, vt proprium tribuatur. Ita Nauar.
cons. 7. de offic. deleg. Valent. tom. 4. disp. 9. de Sacram.
Ordin. q. 1. puncto 3. Vasq. in 3. part. disp. 236. cap. 8.
27 num. 89. Quapropter ad Iura illa in d. cap. perlectis,
& in d. cap. in sancta, respondetur intelligenda esse
non de prædicatione, hoc est, de explicatione
Euangelij, sed de eius lectione à Diacono decan-
tanda. Ita Nauar. d. cons. 7. num. 3. gloss. verb. Sacerdo-
tes, in d. cap. adijcimus. Durand. in ration. Diuin. lib. 2.
28 cap. 9. num. 10. Religiosi tamen Societatis IESV
etiam sacris Ordinibus non initiati, Verbum Dei
prædicare possunt, vt statuit Gregor. XIII. in sua
Constitut. incip. Vigore, 20. Nouembris 1584. est in
Bullar. nouo, tom. 2. pag 481.

29 Quamuis olim in Ecclesia primitiua propter
penuriam ministrorum solemniter possent Diaco-
ni baptizare, vt notant Sot. in 4. dist 24. q. 5. art. 3.
Henriq. in sum. lib. 1. cap. 26. §. 4. Mar. Anton. var.
resolut. lib. 3. resol. 16. num. 6. vers. tum demum; hodie
tamen ratione Officij id facere non possunt, nisi
de licentia Episcopi, vel Presbyteri, vt habetur in
cap. Diaconos, 93. dist. & in cap. constat, de consecr.
dist. 4. Vasq. in 3. part. q. 67. disp. 147. art. 5. sub n. 23.
Isidor. Moscon. de maiest. milit. Eccles. p. 2. lib. 1. cap. 1.
pag. 385. lit. A. itant irregularitatem incurrant, si 30
absque licentia huiusmodi solemniter baptizaue-
rint, Henriq. d. lib. 10. cap. 13. §. 2. Vasq. in 3. part.
disput. 236. cap. 8. num. 90. immò etiamsi faciant
de licentia, & iussu Parochi, vt expressè tenent
Nauar. cons. 1. & 2. de Cleric. excom. minist. Henriq.
in sum. lib. 2. cap. 29. §. 1. dicens nunquam licere 31
Diacono baptizare solemniter, etiam in casu ne-
cessitatis, refert Mar. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 16.
num. 6. Absente verò Episcopo, & Presbytero, ac 32
necessitate cogente poterit Diaconus non solem-
niter baptizare, gloss. verb. necessitas, in cap. Dia-
conos, 93. dist. Sot. in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. sub vers. ap-
pendit autem, Victor. de Sacram. in genere, num. 89.
si enim etiam in extrema necessitate solemniter 33
baptizauerit, fiat irregularis, vt per Nauar. in man.
cap. 22. num. 7. Henriq. in sum. lib. 2. de Baptismo,
cap. 29. §. 1. & lib. 14. de irregul. cap. 6. §. 2. Aldrete de
Relig. discipl. tuenda, lib. 2. cap. 21. num. 5. Bonacin. de
Sacram. disp. 2. q. 2. puncto 4. num. 3. & de censur. disp. 7.
q. 3. puncto 6. num. 5. Valent. tom. 4. disp. 4. q. 2. punct. 1.
& licèt Nau. cons. 70. de sent. excomm. videatur te-
nere contrarium in foro poli, tamen si benè eius
opinio consideretur, non est fundata, neque Iu-
re, neque auctoritate, & tandem nescit figere
pedem, imò dicit eum in foro contentioso esse
irregularem, & verba illa d. cap. cap. constat, & d. cap.
Diaconos, ibi, absque Presbytero, debent intelligi pri-
uatim, non autem solemniter, vt notat Mar. An-
tonin. d. num. 6.

Sic similiter licèt Diaconi non possint ratione 34
officij Eucharistiam fidelibus ministrare, cùm id
tantùm solis Sacerdotibus competat, cap. firmiter,
vers. si verò, de sum. Trin. Guillelm. Durand. in ratio-
nal. diuinor. Offic. lib. 2. cap. 9. num. 12. Albert. Trot. de
vero, & perfecto Clerico, lib. 1. cap. 22. num. 4. Stephan.
Durant. de ritib. Eccles. lib. 2. cap. 5. n. 3. tamen in ab-
sentia Sacerdotis, vel in eius præsentia, data ne-
cessitate, possunt, d. cap. Diaconos, d. cap. præsente, 93.
dist. B. Ioan. de Capistrano de auctor. Ecclesiæ, fol. 51.
vers. septimò Diaconatus, Vuald. in candel aureo, p. 1.
vbi de Sacram. Eucharistiæ, n. 89. Fusc. de visitat. lib. 1.
cap. 5. n. 10. Galet. in margarita casuum Conscientiæ,
verb. Diaconus, vltim. Sebast. Cæs. in relect. de Eccles.
hierarch. p. 2. disp. 9. §. 2. num. 11.

Restat nunc, vt videamus, an Diaconi, dum mi- 35
nistrant, teneantur esse in gratia? Negatiuè respon-
dendum esse tradunt Sot. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 4.
ad 4. Cordub. in quæstionar. lib. 1. q. 50. Henriq. dict.
lib. 10. cap. 13. §. 3. Valent. tom. 4. disp. 3. q. 5. puncto 3.
vers. secundo intelligitur, & disp. 9. q. 1. Sebast. Cæs.
d. §. 2. num. 13. Vasq. disp. 236. cap. 4. Paul. Layman
in Theologia morali lib. 5. tract. 1. cap. 3. num. 10. re-
soluentes posse in peccato lethali, absque vlla cul-
pa, saltem mortali, ministrare. Ratio est, quia ex
sanctorum Patrum, & Ecclesiæ traditione non ita
colligi potest mortalem irreuerentiam à ministris
Ecclesiæ committi per indignum exercitium alio-
rum ministeriorum, quæ proximè non tendunt ad
sanctificationem animæ ex opere operato, sicut
ex traditione habemus mortalem irreuerentiam
esse, si minister malus, & indignus Sacramenta
ministret, quippe, quæ ex virtute meritorum
Christi, quasi quidam canales sint gratiæ sancti-
ficantis in homines deriuandæ.

Plura

36 Plura autem de Diaconis, eorúmque officio, quis ſcire cupit, conſulat Creſpet. *in ſum. Eccleſ. diſciplina, verb. Diaconus*, Cupers *in repet. cap. oportet, 79. diſt. in rub. Diaconatus inſtitutum.* Iac. de Graff. *in aur. deciſ. p. 2. lib. 1. cap. 1. de Ordine pag. 382. cum ſeqq.* Petr. Greg. *ſyntagm. Iur. lib. 16. cap. 7.* Vaſq. *tom. 3. in 3. p. diſp. 236. cap. 4. cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 8. §. 1. & 2. & cap. 13. §. 2. & 3.* Mich. de Medina *lib. 1. de continent. cap. 28. cum ſeqq.* Carol. de Graſſ. *de effectib. Clerical. in prelud. n. 290.* Homob. de Bonis *de humana vitæ ſtatib. p. 1. cap. 19. in princ.* Molfeſ. *in ſum. Theolog. moralis, tract. 2. cap. 9.* Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 25.* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarch. p. 2. diſp. 9. §. 1. & 2.* Caſtald. *praxi Cæremon. lib. 1. ſect. 7. cap. 5. cum duob. ſeqq.* Machado *en ſu perfeto Confeſſor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 8.*

CAPVT XXXVI.

De Diaconiſſis.

SVMMARIVM.

1 *Diaconiſſæ olim dicebantur, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur.*

2 *Diaconiſſatus ad munus eligebantur mulieres, aut Virgines, aut viduæ.*

3 *Ætas quæ requiratur in Diaconiſſarum numerum aſcribendis, oſtenditur.*

4 *Diaconiſſæ benedictione, & cæremonia ordinari conſueuerunt.*

5 *Ordinatio Diaconiſſarum benedictio quædam tantùm erat, ſicut velatæ.*

6 *Fœminæ ipſo Iure diuino incapaces ſunt eorum, quæ ſunt Ordinis.*

7 *Diaconiſſis quæ munera incumbebant, oſtenditur.*

8 *Continentia perpetua Diaconiſſis præſcripta erat, & eligebantur ex Religioſis virginibus, aut viduis.*

9 *Diaconiſſæ benedictione, & cæremonia Religioſæ perſonæ dicuntur.*

10 *Diaconiſſarum Ordo à quo tempore aboleri cœpit, oſtenditur, & num. ſeq.*

11 *Diaconiſſæ hodie, ſi quæ reperiuntur, ſic dicuntur non ab vllo Ordine quem ſuſcepiſſent, neque miniſterio ad quod eſſent deſtinatæ, ſed à viris, quorum vxores erant.*

12 *Doctores referuntur de Diaconiſſis agentes.*

1 DIACONISSÆ olim dicebantur, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur, & aliquod munus, & dignitatem in Eccleſia habebant, quæ infra referemus.

2 Eligebantur ad hoc munus Diaconiſſatus Mulieres, aut Virgines, aut Viduæ, quæ tamen vnico contentæ fuerint thoro coniugali; quod docet Clemens I. *lib. 6. conſtitut. cap. 17.* his verbis: *Diaconiſſa verò eligatur virgo pudica, ſi autem non fuerit virgo, ſit ſaltem vidua, quæ vni nupſerit, & fidelis, atque honorata ſit.* Et Epiphan. *ad calcem librorum contra hæreſes, in compendiaria doctrina de fide Catholica,* ſic ait; *Et ipſæ ſunt etiam, quæ in vnis nuptijs continentes ſe habuerint, vt ab vnis nuptijs viduitatem ſeruauerint, aut ſemper Virgines ſint.* Item Diaconiſſam fidelem, & ſanctam ad mulierum miniſteria eligendam eſſe admonet Clem. I. *lib. 3. conſtitut. cap. 15.*

3 Ætas autem, quæ in Diaconiſſarum numerum adſcribendis requirebatur, diuerſa reperitur; nam aliquando annorum 40. fuit ſtatuta, vt in Concil. Chalcedonen. *cap. 15.* relato *in cap. Diaconiſſam, 27. q. 1.* vbi præcipitur, ne Diaconiſſa ante annos 40. ordinetur, pro quo diligens fiat probatio, quòd ſi ordinationem ſuſceperit, & quantocunque tempore obſeruauerit miniſterium, & poſtea ſe nuptiis tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, anathema ſit, cum eo, qui in nuptiis ipſius conuenerit, refert Campan. *in diuerſ. Iur. Canon. rub. 11. cap. 2. num. 3. verſ. primam.* Nonnunquam verò reperitur præſcripta ætas ſexagenaria, vt in Nicæno Conc. *cap. 74.* ſed prius illud tempus 40. annorum Virginibus, poſterius verò viduis deligendis ſtatutum erat, vtpotè, quæ propter experientiam voluptatis, maiori indigerent examine, & probatione, Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 34. n. 31. verſ. atque hinc.* Pamel. *in ſchol. 72. in lib. Tertulliani, de exhortat. caſtit.* Vaſq. *in 3. p. tom. 3. diſp. 245. cap. 3. num. 4.* Sebaſt. Cæſ. *de Eccleſ. hierarch. p. 2. diſput. 9. §. 3. num 4. & 5.* nouiſſimè me citato Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requiſ. an. 40. q. 3. per tot.*

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Has Diaconiſſas benedictione, & cæremonia ordinari conſueuiſſe teſtatur Tertull. *lib. de exhortat. ad caſtitatem, cap. vlt. num. 72.* & de hac Diaconiſſarum benedictione extat Apoſtolica conſtitutio apud Clement. *lib. 8. cap. 26.* in hæc verba: *De Diaconiſſis ego Bartholomæus conſtituo, ô Epiſcope, impones ei manus præſentibus Presbyteris, Diaconis, & Diaconiſſis, & dices: Deus æterne, Pater D. N. Ieſu Chriſti, qui viri, & mulieris auctor es, qui Mariam, Deboram, Annam, & Holdam Spiritu ſancto impleuiſti, qui non duxiſti indignum, vt Filius tuus vnigenitus ex muliere naſceretur, qui in tabernaculo teſtimonij, & in Templo cuſtodes fœminas ianuis tuis præeſſe feciſti, ipſe etiam nunc reſpice hanc ancillam electam ad miniſterium, & da ei Spiritum ſanctum, & mundam effice ab omni iniquitate carnis, vt opus ſibi impoſitum dignè perficiat ad gloriam, & laudem Chriſti tui.* Extat autem earum ordinatio in antiquo libro, qui inſcribitur, *Ordo Romanus.* 4

Hæc quidem earum ordinatio, quaſi benedictio quædam tantùm erat, ſicut velatæ, & quæ Religionis habitum aſſumunt, hodie benedicuntur, fuſis etiam precibus, nulláque illis Ordinis poteſtas conferebatur, vt optimè aduertunt Baſil. Pont. *de impediment. matrim. cap. 10. verſ. ſed cùm in Diaconiſſa,* Lauor. *d. cap. 14. num. 33.* Et quamuis non defuerint peruerſi homines, qui ex *cap. Diaconiſſam, & ex cap. Presbyter, & cap. mulieres, 32. diſt.* deprehenderent fœminas licuiſſe ordinari cùm Diaconiſſæ, & Presbyteræ mulieres Canones illi meminerint, tamen hoc, quàm falſum ſit latè docent Catholici omnes notantes fœminas ipſo Iure Diuino incapaces eſſe eorum, quæ ſunt Ordinis, argument. text. *in cap. in noua, de Pœnit, & remiſſ.* comprobant S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 39. artic. 1.* Victor. *relect. 2. de poteſt. Eccleſ. q. 2. num. 3.* Sot. *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 2. concluſ. 1.* Angles *in florib. Theolog. quæſt. de clauibus, art. 1. diffic. 5.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 28.* Henriq. *in ſum. lib. 1. c. 21. §. 2. lit. N. & lib. 6. cap. 2. §. 3. & lib. 10. cap. 16. §. 1. lit. A.* Campan. *dict. rubr. 11. cap. 2. à princ.* Lauor. *d. cap. 24. num. 34.* Quod autem ait Æne. Sylu. *de hiſtoria Bohemica, cap. 16.* de Milida ſorore Boleſlai Bohemorum Regis, quæ eximia ſpecie Virgo Sacris imbuta litteris, & multa pollens eruditione, cùm Romam Orationis causâ petiuiſſet, à Ioanne Pontif. Max. benignè excepta ipſius 5 6

auctoritate monasterium S. Georgij in arce Pragensi construxit, ibique Sacerdos consecrata est, intelligendum in Abbatissam electam fuisse consecratam & benedictam, non verò aliquo Ordine, vel charactere Sacramentali initiatam.

7 Munera aliqua his Diaconissis incumbebant, quorum quinque sunt principaliora, primum erat exteras instruere mulieres de rebus, de quibus cum Diaconis, aut Episcopis agere debebant, vt constat ex Clem. 1. *lib. 2. constitut. cap. 57. alias 61*. Secundum erat, foribus Ecclesiæ mulieribus tantùm patentibus præesse, sicut foribus, qua ingrederentur viri, ianitores, & qui Ostiarij dicti sunt, præfecti erant, ex eodem Clem. *d. lib. 2. cap. 15*. Tertium, sicut munus Diaconi erat vngere oleo sancto frontem mulierum, quæ baptizabantur, ita Diaconissarum abstergere, ne à viris aspicerentur, ex eod. Clem. *lib. 3. cap. 15*. Quartum munus erat ministrare Presbyteris quando baptizantur mulieres propter honestatem, ex eod. Clem. *lib. 3. cap. 32*. & Concilium Nicænum I. *cap. 74*. huiusmodi Diaconissas ad hoc solùm paratas esse, vt fœminas in Baptismo suscipiant; & Conc. Carth. IV. sub Anastasio *cap. 22*. admonet huiusmodi Diaconissas debere esse tam instructas ad Officium, vt possint apto, & sano sermone imperitas, & rusticas mulieres, tempore, quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter accepto Baptismate viuant. Quintum, erat extra Ecclesiam, vt scilicet, cùm Episcopus ad domus mulierum aliquem mittere vellet, non mitteret Diaconum, ne quid mali infideles suspicarentur, sed mitteret Diaconissam, ex eod. Clem. *lib. 3. c. 15*. Vnde S. Epiphanius ad calcem librorum contra hæreses in compendiaria doctrina de Fide Catholica ait, *Diaconissas constitui in ministerium mulierum propter reuerentiam, si opus fuerit balnei gratia, aut visitationis, aut inspectionis corporum*. Hæc omnia munera, & quæcunque alia, si quæ sunt, percurrunt Vasq. *d. cap. 3*. Lauor. *d. cap. 24. ex num. 28*. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. 9. §. 3. n. 6.* me citato *in hoc loco* Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. ann. 40. q. 3. num. 2. in fine*.

8 Continentia perpetua Diaconissis huiusmodi præscripta erat; eligebantur enim ex Religiosis Virginibus, aut viduis, vt suprà vidimus: ita colligitur ex *d. cap. Diaconissam*; vnde in Concilio Romano sub Gregorio I. ipse Gregorius anathemate percutit quendam nomine Adrianum Ephilarati filium, qui Epiphaniam Diaconam illicitò ausu in vxorem habebat, & illam similiter & eos, qui ei consensum præbuerunt. Et in Conc. Aurelian. II. *Can. 17*. sic dicitur. *Fœminis, quæ benedictionem Diaconatus hactenus contra interdicta Canonum acceperunt, si ad coniugium probantur, iterum deuoluta à communione pellantur, quæ si huiusmodi contubernium admonitæ ab Episcopo cognito errore dissoluerint, in communionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur. Huiusmodi, qui sumpserint in coniugium, anathematizetur.*

9 Religiosæ personæ Diaconissæ benedictione, & cæremonia, vt supra ordinatæ efficiebantur, & ideò vt verbis vtar Basilij Pontij *in d. cap. 10*. non rectè Baron. *annal. Ecclesiast. tom. 1. anno 30. n. 228*. censuit Diaconissas inter laicales, & sæculares personas computari, idque probat ex Conc. Niceno, *cap. 19. vulgato, & 17*. ex his, qui ex Arabico translati sunt. *Commemorauimus*, inquit, *Diaconissas, quæ in hoc Ordine inuentæ sunt, quæ nec manus impositionem aliquam habent, itaut omninò inter laicas habeantur. Similiter autem Diaconissa, quæ in Catholico Canone non habentur, simili loco, id est, laicæ, & tanquam non consecratæ deputentur*. Sed sine dubio non inspecta satis exemplaris fide loquutus est Baronius, quia, vt patet ex eo *cap. statuunt*, Patres quid faciendum de Paulianistis, id est, qui à Paulianistarum hæresi reuertebantur; decernitúrque, vt iterum baptizentur, & restituantur in eum gradum Ecclesiasticum, in quo antea fuerant, si digni tamen extiterint, imponatúrque manus ab Episcopo, sicut ei, cui nunquam antea erat imposita. Deinde decernit quid de Diaconissis fieri debeat, quæ apud Paulianistas erant, & ad Fidem Catholicam transibant, vt scilicet baptizentur denuò, & inter laicas deinceps non Diaconissas habeantur. De his autem tantùm, non de Diaconissis Catholicis sermonem esse constat, quia in eodem Can. post prædicta subiicitur. *Quod si aliqua Diaconissa ex ista hæresi ad Fidem reuertatur, oportet eam iterum baptizari & cum ea benedictione recipere, quæ super sæcularem fieri solet, examinandúmque, vt supra diximus, an verè conuertatur.* Sic ergo intelligendum, quod in Canone vulgato 19. dicitur. *Quæ in Ordine inuenta sunt, vel in eadem specie sunt*, id est, ab eadem hæresi, *Diaconissæ veniunt computanda inter laicas*, scilicet Catholicas, *quia manus impositionem non habent*. Quam enim habere possunt apud Paulianistas, quæ ab illis discedentes iterum baptizabantur? imò ex isto Can. potius colligitur Sacras, & Religiosas personas fuisse Diaconissas Catholicas inter laicas. Præterea quo pacto iste Nicænus Canon Diaconissas Catholicas inter laicas numeraret, cùm eiusdem Conc. *Can. 74*. probet Diaconissas, & illas ex Sanctimonialibus, aut viduis eligi constituat, vt suum munus impleant, dum baptizantur fœminæ.

Postmodum succedentibus temporibus ex hac ordinatione, & multiplici munere concesso Diaconissis, forsan insolescentibus, & maiora conantibus, prout innata est fœmineo sexui ambitio, Diaconissarum ordo aboleri cœpit, eo modo, quo & Chorepiscoporum vsus sublatus est, qui cùm aliqua minora officia in Ecclesia haberent, & maiora præsumerent, sublati fuerunt, vt testatur Damasus Papa, relatus *in cap. Chorepiscopi, 68. dist.* & diximus *hoc lib. cap. 16*. & primò apud Græcos abrogata fuit in Conc. Laodicen. I. sub Syluestro anno 320. *Can. 11*. & refertur *in c. mulieres, 32. dist.* In Latina verò Ecclesia in Conc. Arausic. I. *c. 26*. his verbis: *Diaconissæ omnimodè non ordinandæ, si quæ iam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.* Et in Concil. Aurelian. II. sub Syluerio Papa *cap. 18. Placuit, vt nulli postmodum fœminæ Diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur.* 10

Sed adhuc post dictum Concil. Arausic. I. reperitur mentionem esse de Diaconissarum ordinatione, prout legitur in Conc. Chalcedonen. *act. 15. c. 15*. imò etiam post Aurelianen. & Turonen. II. constat in vsu fuisse Diaconissæ ordinationem, ex libro, qui dicitur *Ordo Romanus*, quem post S. Benedicti tempora scriptum esse apparet, cùm in eo sæpius de B. Benedicto, eiúsque regula fiat mentio; vnde coniecturari oportet non simul Diaconissarum ordinationem abolitam, sed paulatim euanuisse. Aliquas autem, quæ remanserunt, credo sic dictas, non ab vllo Ordine, quem suscepissent, neque ministerio, ad quod essent destinatæ, aut consecratæ, sed à viris, quorum vxores erant, & ita Presbyteratæ vxores dicuntur Presbyteri *in cap. vlt. 32. dist.* Ita VValdens. *de Sacram. lib. 2. tit. 7. cap. 58.* 11 12

*cap.58.num.70.*Mich.Medina *lib.4.de continent.controu.6.cap.7.* Vasq.*d.cap.3.n.49.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.5.tract.9.cap.11. n.7.* me citato *in hoc loco* Didac.Narbona *d.an.40.q.3.n.1.* Sebast. Cæs.*d.§.3.n.7. in fine,* Campan.*d.c.2.n.5.* vbi refert se huius rei veritatem ab hominibus nonnullis, & Græcis expetiisse, qui omnes responderunt Sacerdotis vxorem apud eos Presbyteras appellari.

13 Si plura scire cupias de Diaconissis, vide Campan.*in diuers.Iuris, rub.11.cap.2. à n.3.* Vasq.*in 3.p. tom.3.disp.245.cap.3.* Basil.Pont.*de impedim.matrim. cap.10.* qui cum suo sæculo esset ingeniorum phœnix, raræ facundiæ, & exquisitæ eloquentiæ vir, in declarandis ad populum concionibus celeberrimus ecclesiastes, fere sexagenarius, sed longiori vita dignus, in die sancti Augustini 1629. Salmanticæ vitæ fabulam mortalis impleuit. Sebast. Cæs.*in relect.de Ecclesiast. hierarch.p.2.disput.9.§.3.* Iul.Lauor.*var.lucubrat.tom.1.tit.4.cap.24.num.28. cum multis seqq.* Galganet.*de Iure publico,lib.3.tit.51. de Diaconissis*, Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus requis.an.40.q.3.*

CAPVT XXXVII.

De Subdiaconis.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono dicitur.*
2 *Subdiaconatus Ordo fuit à Christo Domino institutus.*
3 *Ætas ad Subdiaconatum requisita? ostenditur.*
4 *Subdiaconatus Ordinem quis suscipere non debet nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat.*
5 *Episcopus dispensare non potest vt quis promoueatur vna die ad vltimum minorum cum Subdiaconatu, nisi vigeret in contrarium consuetudo ante Concil. Trident.*
6 *Materia propria ordinationis Subdiaconi est traditio Calicis vacui cum patena superposita.*
7 *Calix consecratus non est necessarius pro materia ordinationis Subdiaconi.*
8 *Contactus Calicis non requiritur ad substantiam ordinationis Subdiaconatus.*
9 *Respondetur argumento Vigueris existimantis libri Epistolarum traditionem esse materiam ordinationis Subdiaconatus.*
10 *Forma Subdiaconatus sunt verba Episcopi, quibus traditum Subdiaconis ministerium indicat.*
11 *Manus impositio non sunt necessaria in ordinandis Subdiaconis, modo illam habet.*
12 *Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur.*
13 *Subdiaconis olim ingressus in Sacrarium, & contactus vasorum Dominicorum non permittebatur, sed contrarium verius, num.15.*
14 *Ordines illi per excellentiam Sacri dicuntur, qui proximè sacra tangunt.*
16 *Ordo sacer ille dicitur qui habet annexum votum castitatis, & non Sacer ille, qui huiusmodi votum annexum non habet.*
17 *Ordo Subdiaconatus votum continentiæ olim annexum non habuit.*
18 *Subdiaconi olim vti potuerunt matrimonio ante Ordines contracto.*
19 *Continentiæ præceptum in Matrimonio ante Ordines contracto a tempore Apostolorum vsque ad hodiernum diem sine aliqua interruptione perdurauit.*
20 Cap.sors 26. q.2. *declaratur.*
21 *Apostolorum post vocationem ad Apostolatum illi vxoribus vsi non fuerunt, sed continentes verè, Apostolicam vitam professi.*
22 *Subdiaconatus succedentibus temporibus Ordo sacer reputari cœpit, & consuetudo vtendi matrimonio ante hunc Ordinem contracta reuocata fuit.*
23 *Subdiaconatus quo tempore incœpisset inter sacros Ordines numerari? ostenditur.*
24 *Votum castitatis ex tunc appellari cœpit illud, quod Ecclesia suo præcepto annexuit Ordinibus sacris.*
25 *Obligatio castitatis Ordinibus sacris annexa non consurgit immediatè ex constitutione Ecclesiæ, sed ex proprio voto non expressè, sed facto ipso & tacitò emisso ex Ecclesiæ præcepto.*
26 *Sacris insignitus ante pubertatem Episcopi in curia, vel contemptu an ad continentiam arctetur? ostenditur.*
27 *Cælibatus sacro Ordini non à Iure diuino adiunctus fuit.*
28 *Papa dispensare potest cum Subdiacono, Diacono, Presbytero, vel Episcopo vt matrimonium contrahat.*
29 *Subdiaconorum Officium quod sit? ostenditur.*
30 *Subdiaconus eatenus dicitur diuinis Sacramentis inseruire, quatenus sacra vasa, lintea, panem, & vinum ad venerabile Eucharistiæ Sacramentum præparat.*
31 *Epistolam legit Subdiaconus solemniter ex præcepto Ecclesiæ, sed non ex vi Ordinis.*
32 *Acolytus alicubi Epistolam legit ex consuetudine.*
33 *Diaconos, & Subdiaconos de quibus moneat Concil. Trident. ostenditur.*
34 *Subdiaconi canendo Epistolam, & Diaconi Euangelium solemniter in peccato mortali an peccent mortaliter? ostenditur, & num. seq.*
35 *Doctores referuntur de Subdiaconis, eorúmque institutione, Officio, & munere agentes.*

SVBDIACONVS Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono dicitur, *cap. Cleros, vers. Hypodiacones, 21.dist.* Sot.*in 4. sent.dist.24. quæst. 5. artic. 4. vers. post Diaconum.* Guillelm. Durand.*in ration.Diuinor.lib.2.c.8.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit.26. num.1.* Sebast. Cæs.*in relect. de Eccles. hierarch. part. 2. disput.10. §.1.num.1.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p.2. alleg.14.num.3.* 1

Sacramentum hoc esse à Christo Domino institutum probant auctoritates, & Doctores supra relati, *hoc eod. lib. cap.35.n.8. cum seqq.* & expressè tenent Vasq.*3.p.disput.238.cap.2.à princ.* Ægid.*de Sacram.disp.20.de Ordine,dub.3.* Ochogauia *de Sacrament. Ordinis, tract.vnico, q.4.* Sebast.Cæs.*d.§.1. n.2.*Machado *en su perfetto Confessor tom.2.lib.4.p.1. tract.7.docum.1.n.2.* ex eo, quia de huiusmodi Subdiaconatus Ordine, vtpotè de re antiqua & vbique recepta, & à Christo Domino instituta, loquuntur Auctores illius temporis, qui sanè floruerunt in ipso Beatorum Apostolorum senio, aut non diu pòst superstites fuerunt, vt est apud Cyprian. *lib.2. Epistol. epist.10. & lib.4.epist.5. & lib.5. epistol.14.* & apud Euseb. *lib.6. histor. cap.33.* & quod magis est, huius Subdiaconatus Ordinis 2

meminit *Apostolorum Canon.*40. cui nec restagari, nec contradicere impunè licet.

3 Circa ætatem ad Subdiaconatum requisitam antiquitus constitutum fuerat in VI. Synodo, *cap.*15. prout refertur *in cap.Subdiaconus,77.dist.* vt Subdiaconatus non minor xx. annorum ordinetur, nam quod dicitur *in cap. in singulis, ead.dist.* vt scilicet Subdiaconus xiv. annis fiat, intelligit ibi gloss. computatis à tempore septennij, cuius meminit Campan.*in diuers.Iuris Canon.rub.7.cap.*3. *n.*1. Postmodum Clem.V. in Concil. Viennen. de quo *in Clem.vlt.de ætat. & qualit.* decreuit, vt possit quis liberè in decimooctauo suæ ætatis anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri. Demùm Concil.Trident.*sess.*24. *de reform. cap.*12. statuit, *vt nullus in posterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimumsecundum suæ ætatis annum promoueatur*, Nicol.Garc.*de benefic.p.*7.*cap.*4.*à num.*21. Petr.Boll.*in œconom.Canon.class.*1. *cap.*2.§.1. Machado *d.tract.*7. *docum.*3. Sebast.Cæs.*in relect.de Eccles.hierarch.p.*2. *disput.* 10. §. *vlt. num.*7. quem incœptum sufficere tenent Henriq. *in sum. lib.*10. *cap.*19. §.2. Gutier. *Canon.lib.*1.*cap.*26.*num.*8. Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.p.*1.*cap.*4. *num.*31. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*30.*tract.*3.*num.*166. Ludouic. Miranda *in man.Prelat.tom.*1.*quæst.*39.*art.*2. Villalob. *in sum.tom.*1.*tract.*11.*diffic.*11.*num.*2. Machado *dict. tract.*7. *docum* 3.*num.*2. vbi *num.*3. tenet defectum vnius diei obstare.

4 Is autem, qui ad hunc Subdiaconatus Ordinem ascendere cupit, non est ad illum promouendus, nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat, sicut expressè statutum est in Conc.Trid.*sess.*23.*de reform. cap.*11. *vers.hi verò*, latè Machado *dict. tract.*7. *do-*
5 *cum.*11. per quod quidem Decretum, licèt arbitrio Episcopi remittatur facultas abbreuiandi interstitia, non tamen promouendi, vel dispensandi, vt quis promoueatur vna die ad vltimum minorum cum Subdiaconatu primo Sacrorum, sicut resoluunt Maiol.*de irregul lib.*4. *cap.*11. *post num.*1. *& lib.*3.*cap.*24.*post n.*13. Menoch.*de arbitr.cas.*564. *num* 6. Salzed.*ad Bernard.in pract. cap.*25.*vers.vna eadémque die, in nouiss. impress.* Poterit autem Episcopus, vbi vigeret consuetudo ante Conc. Trid. obtenta, vt possint simul minores Ordines cum Subdiaconatu dari, eos licitè his quoque temporibus simul conferre, secundùm Nauar. *in manual. cap.*25.*num.*71. *vers.octauo*, Rebuff. *in praxi benefic. tit.de Cleric.malè promot.gloss.*1.*num.*19. Sorb.*in compend.priuileg. Mendican.verb. Ordines sacri, vers. & licet.* Gutier.*Canon.lib.*1.*cap.*26.*n.*31.*&* 32. Viuald. *in candel.aureo, tit.de Sacram.Ordinis,n.*36. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.*11. §. 4. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.*31.*sect.*1.*num.*41. Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.*3. *quæst.*23.*art.*4. Fr.Ludouic.Miranda *in man. Prælat. tom.*1.*quæst.*38. *art.*8. *concl.*2. Thom.Valasc. *allegat. Iuris tom.*1.*alleg.*4.*num.*2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*32.*tract.*2.*num.*70.*vers.ad hanc*, Bonacin.*de Sacram. disp.*8. *quæst.vnica, puncto* 5. *num.*36. Homobon.de Bonis *de humana vita statibus,part.*1. *cap.*20. *vers. Secundo.*

Contra Maiol.*de irregular.lib.*9.*cap.*11.*n.*1. Menoch.*d.casu* 564.*n.*8 & Salzedo *d.vers.vna eadémque die*, existimantes per Conc.Trid.*d.cap.*11. sublatam esse omnem contrariam consuetudinem.

6 Materia propria ordinationis Subdiaconi, est traditio calicis vacui, cum Patena superposita, vt expressè habetur in Concil. Carthagin. IV. *cap.*5. relato *in cap.Subdiaconus* 23. *dist.* & in Conc. Florent. sub Eugenio IV. *in decreto Fidei, post vlt.* [illegible] §. *sextum Sacramentum*, probant S. Thom. *in* 4. *distinct.*25.*q.*1.*art.*1.*ad* 1. Guillelm.Durand.*in ration. diuin. offic. lib.*2. *cap.*8. *num.*3. Rodulph. Cuper. *in repet.cap.oportebat,* 79.*dist. in* §.*Subdiaconatus* [illegible], *art.*1. Iacob. de Graff.*in aureis decis.p.*2.*lib.*1.*cap.*9. *num.*6. Valent.*tom.*4.*disp.*9.*q.*1. *puncto* 5. *vers. tertia quæstio*, Vasq.*tom.*3.*in* 3.*p. disp.*236. *cap* 3. *& tom* 4. *disp.*238.*cap.*5.*à n.*48. Ægid.de Coninck *de Sacrament.q.*20. *de Ordin. dub.*7. *concl.*4. Ochogau. *tract. vnic.de Sacram.Ordinis q.*3. Molfes. *in sum.Theolog. moral.tract.*2.*cap.*8. *num.*14. *&* 15. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.*.. *q.*52. Galganet. *de Iure publico, lib.*3.*tit.*26.*num.*1. Carol.de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. num.* 288. Paul. Laymann *in sum. Theolog.moral.lib.*5.*tract.*9. *cap.*5. *num.*3. Machado *d.tract.*7.*docum.*1 *num* 4. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.*2.*alleg.*14.*num.*3.

Nec est necessarium, vt Calix sit consecratus, 7
quia nullo Iure constat ad huius Sacramenti essentiam Calicis consecrationem requiri; tum quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita validè conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati; attentè tamen inuigilandum est ab Episcopo, ne Calice non consecrato vtatur, cùm non sine maxima causa constitutum sit, vt Calices consecrentur, & nonnisi à personis Sacris tractentur *in cap.in sancta,de consecrat.dist.*1. Quare ita post Sot.Matt.de Ledesm. & Emman. Sà tenet Henriq. *in sum. lib* 10. *cap* 5 *in Comment. lit. F. & cap.*8.§.3. quem refero ego ipse *d.alleg.*14.*num.*3 *in med.* Bonacin.*de Sacram.disp.*8.*quæst.vnica,puncto* 3. *num.*2. Machado *d.tract.*7.*docum.*1.*num.*5.

Contra Syluestr.*in sum.verb.ordinatio* 2.§.4.*vers. tertio*, Fornar.*de Ordine,cap.*2.§.6.*ad fin.* Molfes.*dict. cap.*8.*num.*23. Homobon. de Bonis *de humana vita statib. part.*1. *cap.*19. *vers. Subdiaconi*, existimantes Calicem ad essentiam Sacramenti debere esse consecratum.

Quamuis diligenter curandum sit, vt in Ordi- 8
natione Subdiaconatus tangatur Calix cum Patena, vel ad summum Calix tantùm si Patena superposita sit, nihilominus tamen hic contactus ad valorem, & substantiam Ordinationis non requiritur, vt probant Sot.*in* 4.*dist.*24. *q.*1. *art.*2. Armil. *verb.Ordo,num.*4. Victor.*de Sacram. Ordinis,n.* [illegible] Vasq.*disp.*246.*cap.*2. Zambran.*cap.*6.*dub.vnic.n.* [illegible] Paul.Laymann *d.cap.*5.*num.*4.

Non defuit tamen, qui existimauerit libri epi- 9
stolarum traditionem esse materiam huius Ordinis, vt fuit Viguer. *in sum. institut. Theolog.cap.* 6. §. 6. motus ex eo, quia Episcopus æqualiter tradit Subdiacono librum Epistolarum, ac Diacono librum Euangeliorum; sed traditio libri Euangeliorum est materia Ordinis Diaconatus, vt *hoc eod.lib. cap.*35. *num.*15. *cum seqq.* ostendimus; ergo etiam traditio libri Epistolarum debet esse materia in Ordine Subdiaconatus. Sed hoc non obstante verissima est supradicta communis opinio, quæ asserit propriam materiam ordinationis Subdiaconi esse traditionem Calicis vacui, cum Patena. Ad argumentum Viguerij facile respondetur Episcopum Diacono tantùm tradere librum Euangeliorum, vnde à nihilo potuit materiam sumere huiusmodi Sacramentum, quàm ab hac Euangeliorum traditione; Subdiacono verò non solùm tradit Episcopus librum Epistolarum, sed insuper Calicem vacuum, & Patenam; quare, vel

earum

earum omnium rerum traditio debet esse materia huius Sacramenti, quæ fuit opinio Medinæ *lib.* 1. *de continent.cap.*44. vel materia debet esse traditio alicuius rei particularis ex ipsis; vnde cùm nobiliorem actum exerceat Subdiaconus in ministratione vasorum Corporis, & Sanguinis Christi Domini, quàm in recitatione Epistolarum, Vasq. *dict.cap.*5.*num.*49. nil mirum si huiusmodi Sacramentum ab actu nobiliori materiam sumat, Valent.*vbi suprà.*

10 Forma verò Subdiaconatus videntur esse verba Episcopi, quibus traditum Subdiaconis ministerium indicat,& sunt illa,quæ omnibus simul ordinandis,postquam Sacra vasa tetigerunt,enunciat, prout in Pontificali refertur. *Videte*, inquit, *cuiusmodi ministerium vobis traditur, ideò vos admoneo, vt ita vos exhibeatis, quod Deo placere possitis.* Ita Vasq. *d.cap.*5. *num.*51. Sebast.Cæs.*d.*§.1.*num.*6. Paul. Laymann *d.cap.*5. *num.*3. *in princ.* Machado *d.tract.*7.*docum.*1.*num.*7.

11 In eodem Pontificali nulla manus impositionis mentio reperitur in ordinatione Subdiaconi, vnde manifestè ostenditur in ordinandis Subdiaconis manus impositionem non esse necessariam, vt expresse probatur *in cap. Subdiaconus*, 23. *dist.* ibi, *quia manus impositio non accipit*, refert Sebast. Cæs. *d.*§.1.*n.*7.vbi respondet ad text.*in cap.*1.*de Sacram. non iterand.* in quo supponit Summus Pontifex Subdiaconos eo tempore per manus impositionem ordinari, dicendo non esse veram communem litteram, ibi, *Subdiaconus*, sed aliam, quæ habet *Diaconus*, ex Anton. August. *collect.*3. *Decretal. lib.*1. *tit.*12. *cap. vnic.* qui testatur ita scriptum reperiri in duplici exemplari manuscripto. Verùm ne Iurium correctionem admittamus, non mihi displicet, quod hac in re tradit Campan.*in diuers. Iuris Can. rub.*2. *n.*11. *in princ.* dum firmat ordinatione Subdiaconatus habere modo manus impositionem, ex text. *in d.cap.*1. & respondet *ad d.cap. Subdiaconus*,vt procedat attento illo tempore, quo Ordo hic Subdiaconatus inter sacros & maiores Ordines non computabatur, vt infrà ostendimus, tunc ideò Subdiaconus manus impositionem non recipiebat, quia hæc super caput signum est sacri Ordinis,vt in Presbytero, & Diacono probat *cap. Presbyter, & cap.Diaconus*,23.*dist.*

12 Inter sacros, & maiores Ordines, non semper Subdiaconatus fuit computatus;in primitiua etenim Ecclesia Ordo sacer non reputabatur, vt inquit Vrbanus II. *in cap.nullus*,60.*dist.* & ideò legimus tempore Syricij antiquissimi Pótificis Cathedram Petri tenentis anno Domini 385. Subdiaconatum minimè esse sacrum Ordinem,*in cap. quicumque*, vbi gloss.*vers.ad Diaconij*,77.*distinct.* & tempore Lucij Papæ *in c.ministri*, 81. *dist.* Ita Doctores per text.ibi *in c.nullus,de ætat.& qualit.* Durand. *in ration.diuin.Offic.lib.*2.*c.*8.*in princ.* Cardin. Bellarm.*tom.*2.*de Sacram.Ordinis,lib.*1.*c.*7. Henriq. *in sum.lib.*10.*c.*13.§.4. Vasq. *in* 3.*part.disp.*237.*c.*2. *n.*12.*& disp.*238.*c.*1.*n.*7.*& c.*6.*à n.*59. *& disp.*248. *c.*3.*à princ.* Campan. *d.rubr.*2.*n.*10.*in princ.* Sebast. Cæs.*d.*§.1.*n.*8.Boët.Epo *in comment.ad c.Clericus* 6. *num.*8.*de vita & honest.& Cleric.* vbi quòd Subdiaconatus olim sacris non adnumerabatur Ordinibus, quantumlibet Canonibus Apostolicis notus.

13 Istud autem, quod olim Subdiaconatus non fuerit sacer Ordo, confirmatur ea ratione, quòd in Concil. Laodicen.*cap.*21.non permittitur Subdiaconis ingressus in Sacrarium, nec contactus vasorum Dominicorum, & tamen constat vasa sacra ab aliis tangi non debere, quàm à Sacratis hominibus, vt dicit Stephan. I. *in epistol.ad Hilarion.*confirmat Sixtus I.*in prima sua epistola*,de qua *in* 1.*tom.Concil.* & Syluest.*in Synodo Romana act.*1. *Can.*9.*in eodem tom.*1.*Concil.*& expresse *in cap.nullus Acolytus*,24.*dist.* ibi, *nullus Acolytorum, vel Subdiaconorum rem consecratam à Presbytero alijs porrigat*,&c. idem quoque legitur *in cap. Sacratas*, 23. *distinct.& in cap.sancta,de consecrat.distinct.*1. Ordines enim illi per excellentiam Sacri dicuntur, qui 14
proximè Sacra tangunt, vt post S. Thom. *in addit. ad* 3.*part.q.*37.*art.*3. tradit Cardin. Bellarm.*tom.*2. *lib.de Sacram. Ordinis,cap.*7.*vers.respondeo.* & hanc rationem præstant omnes ferè Doctores proximè citati.

Sed licèt non diffiteamur Subdiaconatum Ordinem sacrum olim minimè fuisse, prout tenet 15
communis,& vera sententia,de qua *suprà*; tamen proximè adducta ratio, in qua illa fundatur non subsistit, nec vera est, cùm necesse sit, vt dicamus etiam olim licuisse Subdiaconis sacra vasa tangere,nam horum vasorum traditio, & tactus fuit, & est materia huius Sacramenti,vt iam probauimus; ideò nullo Iure vnquam prohiberi potuit Subdiaconis ne tangat vasa sacra, Calicem scilicet, & Patenam suæ ordinationis materiam,hoc namque esset absurdum, sed ne tangant vasa in quibus sacræ Eucharistiæ reliquiæ seruabantur; non enim poterant huiusmodi vasa deferre, aut extrahere ex loco,vbi Eucharistia seruabatur,quia hoc tantùm Diaconis concessum erat, quem sensum apertè colligit ex verbis dicti Concil. Laodicen. *& dict.cap. nullus Acolytorum*, qui considerate eorundem verba perlegerit. Ita Vasquez *d.disp.*238. *cap.*6.*à num.*59.& Sebast.Cæsar *d.*§.1.*num.*9.

Quare melior ratio erit si dicamus Ordinem sacrum illum dici,qui habet annexum votum Castitatis, & non sacrum illum, qui huiusmodi votum annexum non habet. Turrecrem. *in cap. erubescant*,3.*dist.* Abb.*in dict.cap.à multis*,Petr.Gregor. *syntagm.Iuris,lib.*16.*cap.*7.*num.*9. Vnde cùm Ordo 16
Subdiaconatus votum continentiæ olim annexum non haberet, ad not.per Doctores *in cap.nullus in Episcopum*,60.*dist.* vbi Turrecr. *& in d. cap.à multis*, *& in cap. miramur*, *de seruis non ordin.* ideò sequitur Subdiaconatum eo tempore Ordinem sacrum non fuisse, hoc est, votum Castitatis annexum non habuisse;quod ita tradunt Henriquez *dict.lib.*10.*cap.*13.§4. Valent. *tom.*4.*disput.*19.*q.*5. *puncto* 5.*vers.Gregorius autem.* Petr. de Bollo *in sua œconomia Canon.class.*1.*cap.*1.§.5.Vasquez *in* 3.*part. disput.*237.*cap.*2.*n.*12.*& disput.*246.*cap.*3.*in princ.* quos refert, & sequitur Sebast. Cæs.*d.*§.1.*num.*10. 17
Ac proinde Subdiaconos tunc vti potuisse matrimonio ante Ordines contracto, asserunt Henriquez *d.*§.4.Vasquez *d.cap.*3. Petr.Gregor.*d.num.*9. & Sebast. Cæs.*d.disp.*10.§.2.*num.*10. quamuis aliqui apud Valent.*d.punct.*5.*vers.duodecimò obijciunt*, existiment ex tempore primitiuæ Ecclesiæ fuisse votum Castitatis in matrimonio ante huiusmodi Ordinem contracto. 18

Et licèt hæc de plano procedant in Ordine Subdiaconatus pro eo tempore, quo sacer non fuit, tamen quoad Presbyteratum, & Diaconatum, cùm semper sacri Ordines reputarentur, dicendum mihi videtur in Ecclesia Latina (in Græca enim quatuor tempora distinguunt Vasq. *disp.*248.*cap.*1. Suar.*de Relig.tom.*3.*lib.*9.*cap.*14. & Sebast.Cæs.*d.disp.*10.§.2.*ex n.*4.) præceptum continentiæ in matrimonio ante Ordines contracto à 19

tempore Apostolorum, vsque ad hodiernum diem sine aliqua interruptione perdurasse in Presbyteris, & Diaconis, vt optime resoluunt Sot. *de Iust. lib. 7. q. 6. art. 2.* Medina *lib. 2. de continent. cap. 39.* & Vasquez *disput. 248. cap. 2.*

20 Nec contra hanc veritatem obstat text. *in cap. fors 26. q. 2.* ibi, *copula Sacerdotalis, neque legali, neque Apostolica auctoritate prohibetur Ecclesiastica, aut lege penitùs interdicitur*; quia verba hæc non sunt ipsius Canonis, sed Gratiani, qui nullum firmum fundamentum, aut testimonium habere potuit, vt negaret hanc legem esse Apostolicam; quare ei credendum non est, vt benè respondent Sot. *dict. art. 2. in fine*, Valent. *d. q. 5. puncto 5. vers. secundò obijciunt*, qui eodem modo respondent ad text. *in*
21 *cap. cùm igitur, 35. q. 1.* Licèt enim apud Catholicos controuersum sit, an Apostoli vxorati fuissent, vel non, multis existimantibus omnes vxoratos fuisse, vt ex Ignat. & aliis refert Cardin. Bellarmin. *tom. 1. lib. 1. de Cleric. cap. 20. ad 4. arg.* multis verò negantibus nullum ex eis præter Petrum vxorem habuisse, vt videre licet apud Cardin. Baron. *annal. Eccles. anno Christi 57. & 66.* quicquid tamen sit, apud omnes receptum est post vocationem Apostolorum ad Apostolatum, eos vxoribus vsos non fuisse, sed continentes verè Apostolicam vitam professos, quod apertè colligitur ex *Matth. 19.* ibi; *Ecce nos relinquimus omnia, & sequuti sumus te*, quæ verba, cùm postea Christus Dominus explicaret ait; *& omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut vxorem*, &c. Ita ex Hieron. *lib. 1. aduersus Iouin. num. 30.* refert Vasquez *disp. 249. cap. 8. à princip.*

22 Verùm succedentibus temporibus cœpit Subdiaconatus Ordo sacer reputari, ac proinde antiqua illa consuetudo vtēdi matrimonio ante hunc Ordinem contracto renocata fuit, vt constat ex *d. cap. à multis, & ex d. cap. erubescant, & ex cap. Subdiaconis, & ex cap. placuit, 32. dist. & ex cap. ante trien-*
23 *nium, & ex cap. Episcopos, 31. dist.* Quo autem tempore incœpisset Subdiaconatus inter sacros Ordines numerari, ac proinde continentiam annexam habere, non clarè constat, sed probabilius est à Constitutione Gregorij Magni *in cap. ante triennium, 31. dist.* atque Vrbani II. *in cap. erubescant, ead. dist.* vt dicit Innoc. *in cap. miramur, de seruis non ordin.* vbi glossa refert prædictas Constitutiones, & luculentiùs Marc. Anton. Capet. *in suo tract. de perpet. castit. Sacerd. cap. 7.* quem refert Campan. *d. rub. 2. n. 11. in fine, & rub. 7. cap. 3. n. 12.* vbi subdit, quòd hanc continentiam promouendi cogebantur antiquitus expressè polliceri. In Hispania verò, licèt variatum sit quo tempore incœpisset castitatis votum annexum esse Ordini Subdiaconatus, tamen in Concilio Illiberitano principium habuisse communior docet sententia, quam approbat Vasquez *d. disp. 248. cap. 3.*

24 Votum igitur Castitatis ex tunc appellari cœpit illud, quod Ecclesia suo præcepto annexuit Ordinibus sacris, vt *in cap. de his, 28. dist. & in cap. vnic. de voto, lib. 6. & in Extrauag. Antiqua, de voto,*
25 *Ioan. XXII.* cuius obligatio non consurgit immediatè ex Constitutione Ecclesiæ, sed ex proprio voto, non expressè, sed facto ipso, & tacitè emisso ex Ecclesiæ præcepto; licèt enim illa neminem possit absolutè cogere ad continentiam, eo quòd sit res meri consilij *cap. integritas 32. q. 1.* potuit tamen in Ordine sacro, quem confert, apponere conditiones, & leges iustas illi statui conuenientes, qualis est, vt ad illum promotus castitatem voueat, sicut quilibet in rei suæ traditione potest legem apponere, *l. in traditionibus, ff. de pact.* & supposita hac lege, eo ipso, quòd quis vult Sacris initiari, vult ex consequenti vouere, sicut vult obligari ad recitandum officium Canonicum, quod similiter est onus Ordini annexum, quamuis ignorauerit huiusmodi votum esse Ordini annexum, vt ex Azor. Sanch. & Suar. resoluit Sebast. Cæs. *d. p. 2. disput. 8. §. 7. in fine.* Quare ita tenent gloss. *verb. continentiam, in cap. coniugatus, de conuers. coniug.* Dominic. *in d. cap. vnic. de voto, lib. 6. num.* . & *ibi* Franc. *num. 1. not. 4.* Host. *in cap. cùm olim, de Cleric. coniug. num. 1.* vbi Abb. *num. 4.* Cardin. *in fine*, & Imol. *num. 7.* S. Thom. *in 4. dist. 37. q. 1. art.* . *in corp.* Gutier. *lib. 2. Canon. cap. 7. num. 2.* D. Barbos. *in rubr. ff. solut. matrimon. part. 2. num. 100* Ægid. de Coninck *de Sacram. disp. 20. de Ordine, dub. 13.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disput. 27. num. 10.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. cap. 3. ex num. 22.* Vasquez *tom. 3. in 3. part. disp. 248. cap. 1. cum seq.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 9. à cap. 16.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 10. num. 1.* Quamuis eam continentiæ obligationem non esse ex voto, sed ex Ecclesiæ statuto, teneant Dec. *in cap. at si Clerici, in princ. num. 235. vers. 3. de iudic.* Bonifac. *in Clem. vnica, in fin. de consang. & affin.* Paleoth. *de nothis, & spur. cap. 16. num. 15.* Balthas. Magol. *in tract. de his, quæ vi, cap. 8 §. 2. num. 26.* Valent. *tom. 4. tract. de Sacr. Ordin. disp. 9. q. 5. puncto 5. §. 1. paulò post princ.* Machado *d. tract. 7. docum. 13. num. 3.*

Verùm autem, & quando ante pubertatem Episcopi incuria, vel contemptu Sacris insignitus ad continentiam arcteatur? & an etiam ordinatus vi, metúve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? dixi *de offic. & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 15. n. 4. &* . 26

Vnde colliges nullo Iure, aut ratione probari eorum opinionem qui tenent cœlibatum sacro Ordini Iure Diuino adiunctum fuisse, idcóque nulla potestate humana, etiam Papali dispensari posse, vt existimarunt Franc. Turrian. *lib. 2. de Eccles. charact.* Viuald. & alij. Contrarium namque verissimum est, ac communi Doctorum calculo receptum, vt per S. Thom. *2. 2. q. 88. art. 11.* vbi Caietan. *vers. ad hoc breuiter dicitur*, Claud. Spens. *lib. 1. de continent. Sacerd. cap. 3.* Syluest. *in sum. verb. Matrimonium 8. num. 12. vers. secundum*, Sot. *in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. vers. dubium. & de Iust. lib. 7. q. 4. art. 2. vers. subnectitur.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Cleric. cap. 18.* Marc. Anton. Capet. *in tract. de perpetua castitate Sacerd. cap. 25.* vbi quinque rationibus comprobat, Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 14. §. 16.* Valent. *d. punct. 5. §. 1. vers. sed his argumentis.* Ideoque omninò fatendum est Papam dispensare posse cum Subdiacono, Diacono, Presbytero vel Episcopo, vt matrimonium contrahat, sicut benè resoluunt S. Thom. & Caietan. *dict. art. 11.* Ioan. Fab. *in rub. C. de Episcop. & Cleric. num. 14.* Borgas. *de irregul. part. 6. rub. de sponsalib. & matrim. num. 7. & 11.* Sot. *d. art. 2. vers. hoc patet, & in 4. d. vers. dubium*, Henriq. *d. lib. 10. cap. 14. §. 5. & 8.* late Tamiera *in tract. de polygamia lib. 2. q. 17.* cum aliis per me citatis *de officio, & potest. Episcopi part. 2. alleg. 15. num. 22. & 23.* & vidi dispensare Gregorium XV. cum Archidiacono Toletano Subdiacono, vt vxorem duceret. 27 28

Officium autem Subdiaconorum est Calicem, & Patenam ad Altare deferre, & Diaconis tradere, eisque ministrare, vrceolum quoque aquæ & mantile tenere, Episcopo, Presbyteris, & Diaconis 19

pro

pro lauandis ante Altare manibus aquam præbere, *cap. perlectus, 25. dist.* Petr. Gregor. *d. lib. 16. cap. 7. n. 8.* Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 3.* Petr. Bollo *in œconomia Canon. class. 1. cap. 2. §. 10. statim à princip.* Castald. *in prax. carem. lib. 1. sect. 7. cap. 1. n. 1.* Carol. de Grassis *de effectib. Clerical. in prelud. num. 289.* Petr. de Bollo *in œconomia Canonica classi 1. cap. 2. §. 10. in princ. pag. 54.* Torteblanca *de Iure spirit. lib. 2. cap. 12. n. 37.* & ideò accipiunt ab Episcopo Calicem, & Patenam, & ab Archiepiscopo vrceolum, Valent. *loco proximè citato,* Vasquez *in 3. part. disput. 236. c. 3. in princ.* Ocbogau. *tract. vnic. de sacr.*
30 *Ordinis, q. 2. num. 15.* Eatenus verò dicitur Subdiaconus diuinis Sacramentis inseruire, quatenus sacra vasa, lintea, panem, & vinum ad venerabile Eucharistiæ Sacramentum præparat, vt per Valer. Regiuald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. n. 23.* Ægid. de Coninck *de Sacram. disput. 20. de Ordine dub. 3.* Bouer. *de Republ. Ecclesi. part. 2. lib. 2. cap. 10. vers. ex his planè, pag. 376.*

31 Insuper legit Epistolam solemniter ex præcepto Ecclesiæ, sed non ex vi Ordinis, vt suprà diximus hoc cap. vbi de materia huius Sacramenti
32 egimus, quia eam alicubi legit ex consuetudine Acolytus, vt per Durand. *in rational. diuin. Offic. lib. 1. c. 8. num. 4.* Innoc. & Hostiens. *in cap. vt quisque Presbyter, de vita & honest. Cleric.* Henriquez *dict. lib. 10. cap. 13. §. 4.*

33 Denique Diaconos, & Subdiaconos monet Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 13.* vt saltem bis singulis mensibus Missæ sacrificio solemniter inseruiant, & vt semel quolibet mense Eucharistiæ Sacramentum sumant, ibíque statuit ne promoti ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere permittantur, de quo vide quæ latè dixi *de officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 18. à princip.*

34 Verùm autem Subdiaconi canendo Epistolam, & Diaconi Euangelium solemniter in peccato mortali peccent mortaliter, quæstio est dubia; multi enim existimant eos peccare mortaliter, ex eo quia ministerium illud est graue, & proximè accedit ad Sacrificium, & ad illud dignè exercendum datur specialis gratia per Sacramentum, & huic sententiæ fauere videtur text. *in cap. vlt. de tempor. ordinat.* vbi generaliter prohibentur Clerici iniqui in susceptis ordinibus ministrare; quod maximè intelligendum est de Clericis in Sacris Ordinatis, vt colligitur ex Gregor. *lib. 2. epist. c. 83.* relato *in cap. vlt. distinct. 33.* Ideò hanc partem tenent Syluest. *in sum. verb. Clericus 2. num. 2.* Galler. *in margarita casuum Consciem. verb. Ordo, n. 2.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. vlt. num. 3. dist. 60.*

35 Verùm contraria sententia probabilior, & in rigore verior est, eamque tuentur Sot. *in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. & dist. 24. q. 1. art. 4. circa fin. vers. septima conclusio,* Valent. *tom. 4. disput. 3. q. 5. puncto 3. vers. secundò intelligitur,* Suar. *de Sacrament. disput. 16. sect. 3.* quia ea actio, quæ in hoc ministerio exercetur, non est illo speciali modo consecrata, quo sunt actiones Sacramentorum; tum quia vbi non constat de præcepto (prout non constat in hac materia) non est facilè imponenda obligatio cum peccato mortali; text. verò *in d. cap. vlt.* non concedit circa hoc nouam legem positiuam, sed tantùm explicat naturalem, dum ait monendos esse huiusmodi malos Sacerdotes, & sub interminatione diuini Iudicij obtestandos, vt in susceptis ordinibus non ministrent. Quanta verò, & quàm grauis sit hæc transgressio ibi non explicatur, sed ex obiecto, & materia diiudicanda relinquitur; at verò hæc materia, de qua agimus, non videtur esse adeò grauis, vt ex natura rei censenda sit iniuria, vel sacrilegium graue huiusmodi actionem in peccato mortale exequi.

Plura alia, qui scire cupit de Subdiaconis, eo- 36
rúmque institutione, officio, & munere, videat Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat, 79. distinct. in §. Subdiaconatus Ordo,* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 236. cum seqq.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 2. c. 8.* Homobon. de Bonis *de humana vitæ statib. p. 1. c. 19. vers. Subdiaconi,* Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 26.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesi. hierarch. p. 2. disp. 10.* Castald. *in praxi Carem. lib. 1. sect. 7. cap. 1. cum duob. seqq.* vbi *de offic. Subdiaconi in Missa solemni, & defunctorum, ac processionibus,* latè Machado *en su perfecto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 7.* De hoc Ordine & quatenus, vel quare manus non imponantur Subdiaconis dum ordinantur, vide luculenter disserentem Franc. Turrian. *de hierarchicis ordinationibus ministrorum Ecclesiæ Catholicæ aduersùs schismaticas, & laicas vocationes ministrorum, & superintendentium lib. 1. cap. 26. aliàs vlt.*

Capvt XXXVIII.

De Acolytis, & alijs minoribus Ordinibus.

SVMMARIVM.

1 *Acolytus Græco vocabulo sic appellatus, Latinè* Sequens *potest intelligi.*
2 *Ætas 14. annorum exigitur ad Acolytatum.*
3 *Acolytatus, cæterique minores Ordines ijs saltem, qui linguam Latinam intelligant, conferri debent.*
4 *Episcopus arbitrari poterit magis expedire Ecclesiæ si Ordines minores conferat ei, qui etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis.*
5 *Ordines minores per temporum interstitia sunt conferendi, nisi aliud Episcopo expedire magis videbitur.*
6 *Interuallum quod interuenire debet inter vnum, & alterum Ordinem minorem, ostenditur.*
7 *Episcopus quamuis Ordinum Minorum interstitia possit remittere, laudabilius tamen erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa ei benè visa.*
8 *Ordines minores, & primam Tonsuram vni conferre non aliter licet quàm si ita in loco fuerit consuetum.*
9 *Materia Ordinis Acolytatus est cereus extinctus simul cum vrceolis vacuis.*
10 *Forma Acolytatus sunt verba,* Accipite cerofe- rarium, *&c.*
11 *Officium Acolyti quod sit? ostenditur.*
12 *Acolytus debet prius ab Archidiacono instrui qualiter in Officio suo se habere debeat.*
13 *Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latinè adiurans, siue increpans dicitur.*
14 *Materia & forma Exorcistæ quæ sit, ostenditur.*
15 *Officium Exorcistæ quod sit? ostenditur.*
16 *Exorcismus est adiuratio contra dæmones.*
17 *Exorcizare dæmones qui possint? ostenditur.*
18 *Exorcizare energumenos omni die est permissum.*

19 Exor

19 *Exorcistæ non debent cum dæmone iocari.*

20 *Exorcistæ cauere debent ne dæmonem per modum obsecrationis abiurent.*

21 *Colloquium, aut commercium nullum cum dæmone habendum.*

22 *Exorcista est inferior Acolyto.*

23 *Lectoris in ordinatione pro materia porrigitur liber lectionum de Prophetis, pro forma autem dicuntur hæc verba*, Accipe, & esto relator, *&c.*

24 *Officium Lectoris est lectiones de Prophetis clarè, & distinctè pronuntiare.*

25 *Lectiones de Prophetis in pulpito legere prohibentur, qui non fuerint ordinati Lectores.*

26 *Ostiarius idem quod ianitor est, qui Templi ianuis præficitur.*

27 *Ostiarij in ordinatione claues ei porriguntur pro materia, & pro forma dicuntur hæc verba*, Sic age, *&c.*

28 *Officium Ostiarij quod sit? ostenditur.*

29 *Sacrista vocatur etiam Ostiarius cùm ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesiæ.*

30 *Sacrista ad Officium quæ spectent? ostenditur.*

31 *Psalmista, seu Cantor is dicitur, qui Psalmos, & cæteras laudes in Ecclesia cantat.*

32 *Canendi ministerium non pertinet per se ad Ordinem aliquem.*

33 *Psalmistæ Officium tripartitum.*

34 *Psalmista in ordinatione fit capillorum tonsura in modum coronæ, & veste linea induitur.*

35 *Tonsuram deferre nullus debet nisi eam prius ab Episcopo acceperit.*

36 *Prima Tonsura nemo est initiandus, qui Sacramentum Confirmationis non susceperit ob congruitatem.*

37 *Ordines recipiens non confirmatus characterem suscipit.*

38 *Confirmationem recipere prætermittens ante Ordines ex negligentia, & citra consensum peccaret mortaliter.*

39 *Prima Tonsura non initientur qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant in lingua vulgari.*

40 *Prima Tonsura initiandus sufficit quòd characteres formare sciat, quamuis scribere perfectè nesciat.*

41 *Prima Tonsura, cæterique minores Ordines facilè conferendi non sunt nisi ijs, qui syncerum animum habere videntur in Clericali statu permanendi.*

42 *Primam Tonsuram, vel Ordines minores accipiens intentione non perseuerandi in statu Clericali, sed solum vt declinet iurisdictionem fori secularis non videtur mortaliter peccare.*

43 *Ætas ad primam Tonsuram hac tempestate est septennium expletum.*

44 *Primam Tonsuram de facto ante septennium recipiens non peccat mortaliter si nondum peruenerit ad vsum rationis.*

45 *Prima Tonsura, an sit Ordo? ostenditur & numeris seqq.*

48 *Psalmistratus, & quatuor minores Ordines, an sint Sacramenta, ostenditur, & num. sequentibus.*

52 *Ordines omnes vnum sunt Sacramentum.*

53 *Ordinibus minoribus insigniti non committunt peccatum mortale actus illorum Ordinum in peccato mortali exercendo.*

54 *Matrimonium attento Iure contrahere possunt liberè, & omni tempore in minoribus Ordinibus constituti.*

55 *Ordines minores suscipiens cum intentione postea ducendi vxorem, & cum solo animo fruendi priuilegio fori, non peccat mortaliter.*

56 Canon. Apostol. 23. *declaratur.*

57 Cap. Lectores dist. 32. *declaratur.*

58 Cap. Presbyteri dist. 34. *declaratur.*

POST Subdiaconum ministrat Acolytus, qui Græco vocabulo sic appellatus, Latinè *sequens* potest intelligi, eo quòd Subdiaconum sequatur, aliter verò *Ceroferarius* dicitur, eo quòd ipsius sit ferre candelabrum cum cereo, quem etiam ipse accendit, *cap. cleros, §. Acolyti 21. dist.* Guillelm. Durand. *in ration. diuin. offic. lib. 2. cap. 7.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 27. num. 1.* Vasq. *de Ordine, disput. 236. num. 27.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, p. 2. disp. 11. §. 4. num. 1.* Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 12. num. 12.* 1

De ætate autem requisita ad Acolytatus Ordinem non benè constat inter Doctores; & quamuis gloss. *in Clement. Generalem, de ætate & qualitate*, asserat expletum septennium satis esse in omnibus quatuor minoribus Ordinibus, quod seruari inquit Zabarel. *ibid. num. 7.* & tenent Mandos. *de minori ætate, cap. 4. num. 12* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap. 16. §. 7. n. 2.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 5. num. 12.* & hoc ipsum in Ostiario, Lectore, & Exorcista firment infrà proximè citandi: in Acolyto tamen duodecimum annum requirunt gloss. *in sum. 77. dist.* Imol. *in d. Clem. Generalem, numer. 18. in sum. verb. Ordines, num. 1.* Henriq. etiam *in sum. Theolog. moral. lib. 10. cap. 19. §. 1.* Marcel. Vulpe *in praxi fori Eccles. cap. 8. num. 4.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 11. cum seqq.* Thomas Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 9. num. 1. in fine.* expletum scilicet, vt per Monet. *de distrib. quotid. p. 2. q. 19. num. 11.* itaut iam incœptus decimustertius sit, secundùm D. Rodericum à Cunha *in comment. ad cap. 2. num. 11. dist. 77.* Et alternatiuè duodecimum, vel decimumquartum annum exigit in eo, qui Acolytatu insigniri præoptat, Rebuff. *in sua praxi rub. de Cleric. ad sacros Ordines malè promotis, gloss. 2. num. 1.* Mihi tandem summopere arridet conclusio illa, & indubitata sententia, vt ad Acolytatum præexigatur ætas 14. annorum, quam expressè tenent Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. vers. autem,* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 8.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 2. num. 3.* vbi subdit ad Ostiariatum, Lectoratum, & Exorcistatum sufficere ætatem annorum duodecim; ad quod tamen vbi sacri Canones non disponunt, plurimùm conducet Episcopi iudicium, cùm ætas nulla his Ordinibus præstituta sit à sacro Concilio Trident. Piasec. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 1. num. 22. in fine,* Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 20. l. 1. num. 3.* 2

Acolytatus, cæterique minores Ordines iis saltem, qui linguam Latinam intelligant, conferantur, Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 11.* Homob. 3
de Bonis *de humana vitæ statib. p. 1. cap. 20. ver. secundo.* Poterit tamen Episcopus arbitrari magis 4
expedire Ecclesiæ si Ordines minores conferat ei, qui etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, vt per Menoch. *de arbitr. casu 425. num. 58.* quem refero ego ipse *d. p. 2. alleg. 11. num. 6.*

Per

5 Per temporum interstitia minores Ordines esse conferendos nisi aliud Episcopo expedire magis videbitur, statuit Concil. Trid. d. cap. 11. vt eo accuratius quantum sit huius disciplinæ pondus, possint edoceri, ac in vnoquoque munere iuxta præscriptum Episcopi se exerceant, idque in ea, cui adscripti erant Ecclesia, nisi fortè ex causa studiorum absint, admonétque idem Concil. vt de
6 gradu in gradum ascendant. Quod autem interuallum inter vnum & alterum interuenire debeat, non benè constat; quidam enim illud sufficere aiunt de vno ex temporibus generalium Ordinationum ad aliud, vt sunt Maiol. de irregularitate, lib. 3. cap. 24. num. 13. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 26. §. 27. num. 4. quod tutiùs esse refero ego ipse d. alleg. 11. num. 14. Alij verò tenent sufficere illud, quod daretur de vno die festo ad aliũ proximum, ex quorum numero sunt Sorb. in Compendio Mendicantium, verb. Ordo, vers. & sic bene, Campan. in
7 diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 3. num. 13. Et quamuis Episcopus horum Ordinum interstitia possit remittere, laudabilius tamen erit propter verba eiusdem Concil. in d. cap. 11. abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa ei benè visa, vt in specie obseruant Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 5. concl. 2. Mar. Anton.
8 variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 26. Sed vna die minores Ordines & primam Tonsuram vni conferre non aliter licet, quàm si ita in loco fuerit consuetum, vt resoluunt Syluest. verb. Ordo, 2. n. 7. vers. tertium, Rebuff. super reg. 23. Cancell. vers. item cupiens, Henriq. d. lib. 10. cap. 11. §. 4. Campan. dict. rub. 6. cap. 2. num. 60. & decisum refert Armendar. d. lib. 1. tit. 18. l. 1. num. 57.

9 Materia huius Ordinis Acolytatus est cereus extinctus simul cum vrceolis vacuis, quia vtrumque eodem modo traditur in Pontificali, & in Concilio Carthaginen. IV. cap. 6. de quo in c. Aco-
10 lytus, 23. dist. Formæ autem sunt hæc verba. Accipite ceroferarium cum cereo, vt sciatis vos ad accendenda Ecclesiæ Luminaria mancipatos in nomine Domini. Vide S. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 3. vers. Acolytorum Ordo, Viuald. in candel. aureo, p. 1. tit. de Sacram Ordinis, num. 15. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 9. §. 1. Viguer. in sum. Theolog. cap. 16. §. 6. Stephan. Durant. de ritibus Eccles. lib. 2. cap. 28. n. 8. Cardin. Bellarm. de Clericis, cap. 13. vers. quartus Ordo, Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 236. num. 28. cum seqq. & disp. 237. sub n. 32. vers. cæterum, Molfes. in sum. Theolog. moralis, tract. 2. cap. 7. num. 10. Filliuc. tract. 9. n. 19. & 51. Galganet. de Iure publico lib. 3. tit. 27. num. 2. Sebast. Cæs. in relect. de Eccles. hierarchia p. 2. disp. 11. §. 4. n. 4. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 2. docum. 5. num. 4. Ego ipse de officio & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 11. num. 8.

11 Huius autem munus est candelabra, & luminaria ad Altare deferre, quando legendum est Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & vrceolos ad aram deponere, & portare, ac necessaria pro Eucharistiæ ministerio Archidiaconis præparare. Vide cap. 1. dist. 25. cap. 1. §. deseruientes, 33. dist. S. Thom. d. art. 3. ad 6. Trot. de vero & perfetto Clerico, lib. 1. cap. 19. num 10. in princ. Gregor. Lop. l. 11. in princ. tit. 6. p. 1. Petr. Greg. syntagm. Iuris, p. 2. lib. 16. cap. 6. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 9. num. 6. Anastas. Germon. de sacrorum immunit. lib. 2. cap... num. 8 & lib. 3. cap. 3. n. 56. Rodulph. Cupers in repet. cap. oportebat, 79. dist. in tit. de Acolytis, Carol. de Grassis de effect. lib. clerical. in prælud. num. 287. Torreblanca de iure spirit. lib. 2. cap. 12. num. 38. Debet priùs Acoly- 12
tus ab Archidiacono instrui qualiter in officio suo se habere debeat, & tunc ab eo accipere ceroferarium, id est, candelabrum cum cereo, vt sciat se ad accendenda lumina Ecclesiæ, dum Euangelium legitur, mancipari; notant Trot. dict. num. 10. ad med. & Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad cap. Acolytus, 23. dist. num. 3.

Sequitur Exorcista, Græca voce sic dictus, qui 13
Latinè adiurans, siue increpans dicitur, d. cap. Cleros, vers. Exorcista, 21. dist. Guillelm. Durand. in ration. diuin. Offic. lib. 2. cap. 6. Galganet. de Iure publico, lib. 3. tit. 28. Ego ipse d. alleg. 11. num. 11. in cuius ordinatione pro materia traditur liber Exorcismorum, & pro forma hæc verba dicuntur. Accipite, & com- 14
mendate memoriæ, & habete potestatem imponendi manus super energumenos, siue baptizatos, siue catechumenos: sic dicitur in Pontificali, & in d. Concil. Carthagin. IV. cap. 7. de quo in cap. Exorcista, 23. dist. S. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. & 3. Durand. d. cap. 6. n. 4. Viuald. in candel. aureo, p. 1. vbi de Sacramento Ordinis, num. 12. & 13. Card. Bellarm. de Clericis, lib. 1. cap. 13. vers. tertius Ord. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 9. §. 2. Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. cap 6. Filliuc. tract. 9. num. 20. & 51. Ego ipse d. alleg. 11. n. 11. Sebast. Cæs. in relect. de Eccles. hierarch. disp. 11. §. 3. in fine. Vasq. tom. 4. in 3. p. disp. 237. cap. 3. num. 32. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 2. docum. 4. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 6. Marchin. d. tract. 2. p. 3. cap. 2. Marcel. Vulpe d. cap. 7. num. 18.

Huius enim Officium est exorcismos memoria 15
retinere, ac manus super energumenos, & à malis dæmonibus obsessos cum inuocatione nominis IESV imponere, d. cap. 1. dist. 25. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 9. num 6. Alciatus lib. 8. parerg. cap. 23. Durand. d. cap. 6. num 1. & 2. Henriq. d. lib. 10 cap. 9. §. 2. Anastas. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 3. num. 38. Rodulph. Cupers in repet. cap. oportebat, dist. 79. sub tit. de Exorcistis, art. 1. Card. Baron. tom. 1. annal. Eccles. anno Christi 56. n. 7. Petr. Greg. syntagm. Iuris p. 2. lib. 16. cap. 5. num 1. vbi declarat qui dicantur energumeni, Torreblanca de iure spirit. lib. 1. cap. 12. n. 39. Machado d. docum. 4. num. 5. Vasq. d. disp. 236. n. 23. vers. tertius, & num. 24. Carol. de Grass. de effectibus Clericat. in prælud. n. 286. specialiter autem super baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorcismus, cap. neque quenquam, ad fin. vers. hoc autem, de consecr. dist. 4.

Est autem exorcismus adiuratio contra dæmo- 16
nes, quæ non solùm circa corpora obsessa, verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, cap. ante viginti, de consecrat. dist. 4. arctatur enim eorum potestas, vt animus perficiatur, aut nocere valeant animabus, cap. sicut nobis, eadem dist. Sed exorcizare quidem Dæmones 17
in baptizandis Officium est Sacerdoris, cap. Sacerdotes, eadem dist. quamuis & simplex exorcista id valeat efficere, sicut in obsessis corporibus potest, dict. cap. 1. dist. 25. Qui verò non est in hoc Ordine constitutus, exorcizare nec in Ecclesia, nec in domibus potest; cap. fin. dist. 69. Alcuin de diuinis Offic. cap. 35. quanquam olim non tantùm ordinatos Clericos, sed alios etiam Christianos & corporibus obsessorum dæmones in Christi fide eiicere solitos esse testatur Tertul. lib. de idololatr. cap. 11. & in apologia contra gentes, cap. 23. Exorcizare autem 18
energumenos omni die est permissum, & eos in Ecclesia introducere, cap. omni die, de consecrat. dist. 5.

19 dist. 5. Non debent tamen exorcistæ cum dæmo-
ne iocari, & curiosa, nugaciàve miscere collo-
quia, vt aduertit Mart. Delri. disquisition. magicar.
lib. 6. cap. 2. sect. 3. de remedijs supernaturalibus, diui-
20 nis, seu Ecclesiasticis, vers. quartum est exorcismus. Et
cauere debent ne dæmonem per modum obsecra-
tionis abiurent, vt aliquid ab eo discant, vel auxi-
lium accipiant, est enim hoc peccatum mortale;
vti post S. Thom. 2. 2. quæst. 90. art. 3. docent S. An-
tonin. part. 2. tit. 12. cap. 1. §. 5. Nauar. in man. cap. 11.
n. 28. Suarez tom. 2. de Relig. tract. 4. lib. 4. de abiurat.
21 cap. 3. quia cum dæmone Christi & humani ge-
neris hoste nullum Societatis cuiuscumque col-
loquium, aut commercium instituere licitum est,
sed tanquam vt hostem eum persequi per modum
imperij, coactionis, & expulsionis, vt ex S. August.
& Tertull. tradit Paul. Layman in sum. Theolog. mo-
ralis, lib. 5. tract. 9 cap. 14. num. 7.
22 Notandum est tandem, quòd Exorcista est in-
ferior Acolyto, quamuis maiorem videatur pote-
statem habere, quia Acolytus circa ministerium
Altaris exercet officium, ad quod Exorcista non-
dum peruenit, cuius officium circa humiliora ver-
satur, d. cap. 1. vers. deseruientes, 33. dist.
23 Lector, qui post Exorcistam sequitur, est is in
cuius ordinatione pro materia porrigitur liber
Lectionum de Prophetis, pro forma autem dicun-
tur hæc verba. Accipe, & esto relator verbi Dei ha-
biturus; si fideliter & vtiliter impleueris officium par-
tim cum eis, qui verbum Dei ministrauerint ab initio.
Ita habetur in Pontificali Romano, & in d. Concil.
Carthagin. IV. cap. 8. relato in cap. Lector. 23. dist.
tradunt Troc. de vero & perfecto Clerico, lib. 1. c. 19.
num. 6. & 7. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 1.
cap. 9. n. 6 post princ. & n. 8. in fine, Card. Bellarm. de
Clericis, lib. 1. cap. 13. vers. secundus Ordo. Henriq. in
sum. lib 10. cap. 9 §. 2. Molfes. in sum. Theolog. mora-
lis, tract. 2. cap. 5. Vasquez tom. 3. in 3. part. disp. 236.
cap. 2. n. 19 cum seqq. Galganet. de Iure publico, lib. 3.
tit. 29. n. 1. Filliuc. tract. 9. num. 21. & 5. Sebast. Cæs.
in relect. de Ecclesia hierarchia, p. 2. disput. 11. §. 2. n. 2.
Machado d. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum. 3. Marcel. Vulpe
d. c. 7. n. 28. vers. Lector, Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 5.
24 Eius autem officium est Lectiones illas clarè,
& distinctè pronunciare, & ea, quæ Prophetæ di-
xerunt, populis annunciare, dict. cap. Cleros, 21. dist.
d. c. 1. 25. dist. Gregor. Lop. l. 11. in princip. tit. 6. par-
tita 1. Soto in 4. dist. 24. q. 1. art. 5. Alcuin. de diuinis
Officijs, c. de Tonsura Clericorum, vers. Lector, Durand.
d. lib. 2. cap. 5. n. 2. & 3. Petr. Gregor. syntagmatum Iu-
ris p. 2. lib. 16. cap. 4. Henriq. d. §. 2. Rodulph. Cupers
in repet. c. oportebat, 79. dist. in tit. de Ordine Lectoris,
art. 1. Anastas. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3.
cap. 3. n. 63. Vasq. d. disput. 236. cap. 2. n. 16. cum seqq.
Carol. de Grass. de effectib. Cleric. in prælud. num. 285.
Sebast. Cæs. d. §. 2. n. 1. Torreblanca d. lib. 1. cap. 12.
25 num. 40. Machado d. docum. 3. n. 3. Quod quidem of-
ficium in pulpito exercere prohibentur, qui non
fuerint ordinati Lectores, vt colligitur ex cap. 1.
dist. 69. & ex cap. non liceat, 92. dist.
26 Ostiarius idem quòd ianitor est, qui Templi
ianuis præficitur d. cap. Cleros, §. ostiarij, 21. distinct.
Guillelm. Durand. in ration. diuin. Offic. lib. 2. cap. 4.
Marcel. Vulpe d. cap. 7. n. 10. vers. Ostiarius. Ego ipse
27 d. alleg. 11. n. 9. In cuius ordinatione claues ei por-
riguntur pro materia; & pro forma dicuntur hæc
verba per Episcopum in traditione clauium. Sic
age quasi redditurus Deo rationem pro his rebus quæ his
clauibus recluduntur. Ita in Pontificali, & in Conc.
Carthagin. IV. cap. 9. de quo in c. ostiarius, 23. dist.
tradunt Durand. d. cap. 4. n. 4. Iacob. de Graff. d. c. 9.
n. 6. in princ. & n. 16. Card. Bellarm. lib. 1 de Clericis,
c. 13. vers. primus, Henriquez in sum. lib. 10. c. 9 §. 2.
Molfes. in sum Theologiæ moralis tract. 2. cap. 4. Fil-
liuc. in quæst. moral. tract. 9. n. 21. & 51. Sebast. Cæs.
d. disp. 11. §. 1. in fine, vbi subdit post Vasq. in 3. part.
disp. 237. cap. 1. n. 31. quòd quæ reliqua in hac or-
dinatione exercentur, sunt tantùm cæremoniæ ab
Ecclesia institutæ, Machado en su perfetto Confes-
sor, tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum. 2. Marcel. Vulpe
d. c. 7. num. 10. Marchin. de Sacram. Ordin. tract. 2.
part. 2. cap. 1. cum seqq.
Officium illius est sacras ædes tueri, aperire & 28
recludere, & omnia quæ sunt intus, & extra cu-
stodire, fideles recipere, & infideles, ac excommu-
nicatos expellere. Ita Alcuin. lib. de diuin. Offic. c. 35.
in 3. tom. Bibliotheca sacra, Henriq. d. cap. 9. §. 2. lit. L.
Anastas. Germon. d. lib. 3. c. 3. n. 64. Iacob. de Graff.
d. c. 6. n. 6. Rodulph. Cupers in repet. c. oportebat, 79.
dist. in tit. de Ordine Ostiarij, Vasq. dict. disp. 236. c. 2.
n. 17. & 18. Carol. de Grass. de effectib. Clericalib. in
prælud. à n. 283. Sebast. Cæs. d. §. 1. n. 1. Torreblanca
d. cap. 12. n. 41. Machado d. docum. 3. n. 5. Hic vocatur 29
etiam Sacrista, cùm ei cura committitur sacrorum
vasorum, & thesauri Ecclesiæ cap. vnic. de officio Sa-
cristæ, & tunc ad eius officium spectat etiam Basi- 30
licarum ordinatio, vel ordinatio & incensi præ-
paratio, cura Chrismatis conficiendi, ac Bapti-
sterij ordinandi, præparatio luminorum, id est ce-
ræ & olei, & pro ipsis luminaribus, & huiusmo-
di, vt habetur in eodem cap. vnic. & de officio Thesau-
rarij, Sacristæ, & Custodis, ac de munere illi incum-
benti egi supra hoc lib. in cap. 27.
Psalmista, seu Cantor is dicitur, qui Psalmos, & 31
cæteras Laudes in Ecclesia cantat, d. c. Cleros, vers.
Psalmista a Psalmis canendis, 21. dist. Galganet. de
Iure Eccles. lib. 3. tit. 30. n. 1. Ego ipse d. alleg. 11. n. 8.
& hoc ministerium non pertinet per se ad Ordi- 32
nem aliquem, cùm hoc munus cantandi diuinum
Officium, licèt ad totam plebem fidelium non
pertineat, nihilominus non est ita proprium Cle-
ricorum, vt illi soli ad illud assumantur, Cardin.
Baron. annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 44. num. 80.
Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis Canon. cap. 9.
num. 14. cum seqq. Vasq. tom. 3 in 3. part. disput. 236.
cap. 1. num. 5. Cuius officium tripartitum inueni- 33
tur, est enim, qui vocem præmittit, & qui canen-
do subsequitur, & qui consonat; primus dicitur
Præcentor, secundus Succentor, tertius Concen-
tor appellatur, d. cap. Cleros, vers. Cantor; sed pro-
prium Psalmistæ officium est canere benedictio-
nibus, & Laudes, atque Antiphonas d. cap. Cleros,
cap. 1. dist. 25.
In eius ordinatione fit capillorum Tonsura in 34
modum coronæ, & veste linea induitur, vt in
Pontificali. Potest tamen quisque sola visione
Presbyteri officium psallendi exercere, cap. Psal-
mista, 23. dist. Tonsuram verò deferre nullus debet, 35
nisi eam prius ab Episcopo acceperit, vt in VII.
Synodo fuit constitutum, de quo in cap. 1. dist. 69.
Sebastian. Cæs. d. disp. 11. §. 4. num. 8. vbi ex hoc col-
ligit, Psalmistæ officium multò minus esse quàm
primæ Tonsuræ, & Clerici. De clericali Tonsura
multa doctè scribit Petr. de Bollo in œconomia Ca-
non. classi 1. cap. 2. §. 11. pag. 58. & nouissimè Macha-
do en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 1.
eleganter D. Acuña in histor. Eccles. Episcopor. Por-
tugalens. p. 1. cap. 7. pag. 81. cum seqq.
Prima autem Tonsura nemo est initiandus, qui 36
Sacramentum Confirmationis non susceperit, vt
admonet

admonet Conc.Trid.sess.23.de reform.cap.4. & per illud tradunt Piasec. in praxi Episc.p.1.cap.1.n.24. vers. ad minores, Molfes. in summ. Theolog. moralis, tract.2.cap.3.n.25. Homobon.de Bonis de examine Ecclesiastico,tract.3.q.1.Non ea ratione quòd Confirmatio exigatur,quasi de necessitate Sacramenti Ordinis, veluti Baptismus, quo fit vnusquisque Ordinis capax, sed ob congruitatem, cuius causa omnis perfectio requiritur per quam reddatur
37 quisque idoneus ad Ordinum executionem, quorum vnus est Confirmatio; quare si non Confirmatus Ordines recipere tentaret, vtique non vitiaretur actus, & Characterem susciperet, eò quòd non præsupponit necessariò characterem Confirmationis. Ita S.Thom.in supplem.ad 3.p.q.35.art.4. Nauar.in manual.cap.22.n.9. Soto in 4. dist.22. q.2. art.4.propè fin. Henriq.in sum.lib.10.cap.14. §.2. in commento,lit.P. Victor.in sua sum.Sacram.concl.234. Fr.Emman.etiam in sum.p.2.cap.17.sub n.10.Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. post resolut. 276. in notabil.de materia Sacramenti Ordinis,Ægid.de Coninck de Sacrament.tom.1.q.72.art.8.n.90.& tom.2. disp.20.dub.10.n.102. Valer.Reginald. in praxi fori pœnit.lib.28.n.24. Bonacin.de Sacram.disp.8.q.vnic. punct.5.n.9.in princip. Machado d.lib.4.p.1.tract.1. docum. 2. num. 2. ad instar Apostolorum Ordinis characterem recipientium ante Ascensionem Domini,per illa verba Ioan.cap.22. Accipite Spiritum sanctum, &c. Confirmationem verò post Ascensionem per aduentum Spiritus sancti; in Confirmatione namque datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes,Conc.
38 Florent.de Sacrament.Confirmat.§.effectus: quinimò si ex negligentia, & citra contemptum prætermitteret Confirmationem recipere ante Ordines, non peccaret mortaliter, licèt malè faceret; Nauar.d.n.9. Viuald. in candel. aureo, vbi de Confirmat. n.41. Valent.ad 3.p. Thomæ, disp.5.q 2.punct.2.vers. characterem, subdens neque transgressionem istam habere aliquam censuram annexam, Henriq. in sum.lib.14.cap.6.§.3. Suar.tom.3.disp.38.sect.1.Auil. de censur.p.7. disput.9. sect.1. dub.3. Molfes. in sum. Theolog.moralis, tom.1. tract.2.cap.11.num.7. Aloys. Ricc.in praxi rerum fori Eccles.resol.269. Gallet. in margarita casuum Conscient.verb.Ordo,pag.194.col.1. Azor.instit.moral.p.2.lib.3.cap.48.q.1.Ægid.de Coninck d.n.90. Homobon.d.tract.3.q.5. Fernand.in examine Theolog.moral.part.3.cap.3. §.5. nouissimè Machado d.docum.2.num.3. Diana resol. moral p.2. tract.2.miscel.resol.4.

Contra Maiol. de irregul. lib.4.cap.12. Martin. Fornar.de Ordine, cap.3. num.3. Nugn. in addit. ad 3.p.tom.2.q.45.art.4. Card.Tolet. lib.1.cap.71.n.6. Bonacin.de Sacram. disp.8. quæst.vnic. punct.5.n.10. existimantes peccare mortaliter, cùm faciat contra Trid.præceptum in d.cap.4. Sed illic nihil præcipitur initiandis, sed præscribitur Episcopis quid facere debeant.

39 Prima quoque Tonsura (verba sunt eiusdem Concilij Trid.d.cap.4.) non initientur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, vt referunt Viuald. in candelabro aureo, vbi de Sacram.Ordinis,tit.de scientia Ordinis,n.39. Franc.Leo in thesauro fori Eccles.p.3.cap.8.n.6. Piasec. d.cap.1. num. 40. in fine, Aloys. Riccius in praxi rerum fori Eccles.decis.390.in 1.edit.aliàs resol.329.n.6.in 2.edit. Bonacin.d.punct.5.num.16.Machado d.docum.2.n.5. Thom.Valasc.allegat.tom.1. alleg.9. à n.2. Sanch.d. lib.7.cap.1.dub.45.n.9. Marchio.d.tract.1.p.5.cap.1. num.4. Marcel.Vulpe d.cap.7. n.1. Ego ipse d.p.2.
August.Barbos.de Iure Eccles.vniu.

allegat.11.num.5. cuius verba cùm non exprimant in qua lingua, videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam; ita quòd valeat Tonsura insigniri quisquis in sua lingua, patria, & natiua legere & scribere sciat. Ita Azor. instit. moral.p.2. lib.6.cap.6.q.2. quem refert Campan.in diuers.Iuris Canon.rub.5.cap.2.n.2. Sanch. in opusc.moral.tom.2. lib.7.cap.1.dub.46.num.11. Diana moral.resolut.p.5. tract.14.resol.27. Ego ipse d.alleg.11.num.5.in fin.& 40
sufficit quòd characteres formare sciat, quamuis scribere perfectè nesciat, vt censuit sacra Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum, sub die 13. Octobris 1593.

Ex eodem Conc.Trid.cap.4. colligitur primam 41
Tonsuram, cæterósque Minores Ordines facilè conferendos non esse nisi iis, qui syncerum animum habere videntur in Clericali statu permanendi, ac Deo seruiendi; tamen culpæ mortalis damnari non debent, qui sine iusta causa recedunt, atque ad Ordinum ministeria obeunda incapaces se reddunt, ducendo, verbi gratia, vxorem viduam, ex ea ratione, quia nulla incumbit eis obligatio promissionis, aut præcepti ad superiores Ordines ascendendi, seu in susceptis ministrandi. Ita benè contra Caiet.2.2.q.12.art.1. dub.1. docent Tolet.in instruct. Sacerd.lib.4.cap.18. num.4. Azor. instit.moral.p.1.lib.13.cap.14.quæst.14. Sanch.de Matrim.lib.7.disput.31.num.7. Paul.Laymann in Theolog.moral.lib.5.tract.9.cap.7.num.2.vbi post Sanch.d.loco,num.11. Et Valent. tom.3. disp 1. q.12. puncto 1. subdit videri esse culpam venialem inconstantiæ, si sine causa à statu Clericali recedant, sicuti si Nouitius sine causa ex Ordine abeat.

Similiter, qui primam Tonsuram, vel Ordines 42
minores accepit intentione non perseuerandi in statu Clericali, sed solùm vt declinet iurisdictionem fori secularis, non videtur mortaliter peccare, quæ est sententia Nau.in man.cap.25.num.108. Fr.Emman.in sum. tom.2. cap.17.concl.2. Sanch. de Matrim.lib.7.disp.31.num.16.& 17. Gallet.d verb. Ordo,pag.194.col.2. Ægid. de Coninck d.disp.20. num.104. & seq. Bonacin.d.disp.8.quæst.vnic.puncto vlt. in fine, Homobon. de Bonis de examine Eccles. p.1.tract.3.q.2.& 3. Paul. Layman d.n.2. Villalob. in sum.tract.11.diffic.14.num.2. Diana resolut.moral. p.2.tract.2.miscel.resol 12. Verùm contraria opinio non est improbabilis, quam tenent Bannes 2. 2. q.12.art.1.§.de secunda difficultate, Petr. Ledesm. in sum.tom.1.tract.de Sacrament. Ordinis,cap.7.concl.3. & ego ipse d.alleg.11.num.12.

Ad primam Clericalem Tonsuram tempore 43
S.Thomæ infantia ante vsum rationis sat erat, ex Tabien.in sum.verb.Ordo,4. Maiol.de irregul. lib.1. cap.30.n.5.& 8. Hodie tamen id prohibetur, per cap.nullus,de tempor.Ordin. lib.6. vt dicit Henriq.in sum.lib.10.cap.19.§.1. in commento, littera R. atque ideò his temporibus iusta ætas est septennium ad Tonsuram, ex eod.cap.nullus, vbi gloss. verb. infanti. gloss.fin.in Clem fin.de ætate, & qualit. vbi Imol. post n.18.Petr.Boll.in œconom.sacra,classi 1.c.2.§.2.Garc. de benefic.p.7.c.4.n.6. Petr.Greg.in partit.Iuris Can. lib.5.tit.13.cap.6. Monet. de distrib. quotid.p.2.q.19. n.11.& de commut.vlt.volunt.cap.10.n.187. Anastas. Germon.de indultis Cardin.§.quibusuis,n.3.Sanch.in consil.moralib.lib.7.c.1.dub.33.n.15.Antonin. Diana moral.resol.p.2.tract.2.miscel.29. in princ. me citato Didac.de Narbona in tract.de ætate requis.ad omnes humanos actus,ann.7.q.9.n.2. Machado en su perfetto Confessor tom.2.lib.4.p.2.tract.3.docum.1.num.2. Ego

ipse d.p.2.alleg.11.n.1, non quidem quòd cœptum prosit, sed expletum exigatur, illúdque excessisse ordinandum oporteat, vt per Caguol. in l.fœmina, §.impuberes, n.14.ff.de regul.Iuris, Syluest.in sum.verb. ætas, n.2.vers tertium, quartum ad Ordines, Bettachin. de Episcopo, p.1.lib.2.q.31.n.56. Rehuff.cons.2. incipit, Hæ litteræ, n.3. Mandos. in tract. de minori ætate, cap.4.n.12. Viuald.in candel.aureo, vbi de Sacram.Ordinis, n.27. Heuriq.d.cap.9.§.1.Cardin.Tolet.in instruct.Sacerd.lib.1.cap.25.n.15. Gutier. Canon. lib.1. cap.26.n.3. & alij plures citati ab Illustriss.D.meo
44 Roder.à Cunha in comment.ad cap.2.n.4.dist.77. Si verò quis de facto ante septennium primam Tonsuram reciperet, non peccaret mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, peccat tamen Episcopus ei conferens, cùm videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, ita Bonacin.de censur.disp.3.q.6.punct.5.n.6. vers.neque, Sayr. in simili tractatu, lib.6.cap.2.num.10. Illustr.D.meus vbi suprà, n.5.cum seqq. Narbona d.q.9.n.9. & 10.

45 Quæstio est inter nostros & Theologos admodum controuersa, an prima Tonsura sit Ordo? Nostri enim Canonistæ existimant primam Tonsuram esse Ordinem, multis ad id adductis fundamentis; primò ex text.in cap.Cleros, 21.dist.& in cap. perlectis, 25.dist.vbi inter cæteros Ordines Psalmista numeratur, & in cap. cùm contingat, de ætate & qualit.ibi, per primam Tonsuram iuxta formam Ecclesiæ datam à talibus Clericalis Ordo conferetur. Secundò quia sub vocabulo Ordo, seu Ordines, & Ordinare generaliter & absolutè prolato venit prima Tonsura, tum ex Doctoribus citatis per Nicol. Garc.de benefic.p.7.cap.1, n.5. tum etiam ex pluribus Concilij Trid.locis, prout in cap.8.vers.vnusquisque autem a proprio Episcopo ordinetur, sess.23. de reform. sicut resoluit Nicol.Garc. de benefic.p.1. cap.5.num.142.& p.7.cap.1.num.8.ideoque ne cuiquam alienus Prælatus audeat primam Tonsuram conferre, monuit gloss. verb.Clericum, in d. cap.cùm nullus, vbi Ioan.Andr.Gemin.& Franc.glossa verb. Clericum, in cap. & verb.homini, in cap.vlt.eod.tit.de temporib.ordinat.lib.6. Rebuff.cons.1.incip. Ordinatum, n.2. vers. & sic malè, Nau. cons.30 n.1.sub tit.de tempor.ordin.in antiq. Ego ipse d.p.2.alleg.5.ex n.8. Item & in cap.9.eiusdem sess.23. dum prohibetur Episcopo familiarem suum ordinare, nisi, &c. ad primam Tonsuram extenditur, itaut illa Episcopus familiarem suum ordinare non possit, nisi, &c. secundùm Nau.cons.24.aliàs 11.de temporibus ordin. Zerol. in prax. Episc.p.1.verb.Ordo, vers.quintò dubitatur, post med. Cened. pract. & Canonicor. quæst. lib.1.q.38.num.30.vers.quod decretum, Ego ipse dict. p.1 alleg.5.num.11. Tertiò, confirmatur sic arguendo. Laici sunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, cap.ex litteris, de transact. cap.2. de instit. Sed sic est, quòd prima Tonsura initiati possint habere beneficia Ecclesiastica, vt colligitur ex Concil.Trident.eadem sess.23. de reformat. cap.6.in princ. Ergo illos non esse laicos, sed Ordinem habere dicendum est; eò maximè, quia in cap.si quis suadente 17.q.4.sub nomine Clerici comprehenduntur etiam prima Tonsura initiati, vt resoluunt Doctores, quos citaui in collect. ad illum text.n.7. & eos generaliter venire sub Clericorum appellatione dixi in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signific.appell.51.n.1. Quare ex iis, & aliis primam Tonsuram esse Ordinem Ecclesiasticum tenent gloss. magna verb.Episcopus, in prœm. Sexti. Hostiens. in d.cap.cùm contingat, de ætate, & qualit.Greg.Lop.in prœm.tit.6.p.1. Syluest.in sum. verb.Ordo, 1.num.1. Rot.decis.731.n.5.& 6.p.1. diuers. Albet.Tror.de vero & perfecto Clerico, lib.1.c.2. Lambertin, de Iurepatronat.1.p.2.lib. quæst.7. art.2. Mandos.in reg.24.Cancell.q.1.n.2. Cou. in cap. quia nos, de testam.num.4. Cald. Pereira in l.si curatorem, verb.læsis, num.104.C.de in integ.restit.minor. Nauar. dict. cons.11. num.1. & 3. de tempor. ordin. Hieron. Gabr. cons.181. lib. 2. Mendex de Castro in l.cùm oportet, num. 166. C. de bonis, quæ liber. Viuian. in praxi iurispatron. lib.6.cap.1. num.3. aliàs num.9. in vlt.impress. Nicol.Garc.de benefic.p.7.cap.1. num.2. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.2. num.6. & ex Theologis assentiunt Angel. in sum. verb. Ordo, 1. num.1. Maior in 4.dist.24.q.1.Ioan.Eckius in homil. de Ordinibus.

Verùm ipsi Theologi communiter resoluunt 46
primam Tonsuram non esse Ordinem Ecclesiasticum, sed designationem quandam ad Ordines, neque in ea vllam ad sacrificium Missæ, seu ministerium Altaris conferri potestatem; ex horum numero videntur esse Ecki.in 4.dist.24. §.4. Durand. ibid.q.6. & Palud. q.7. Petr. Sot. de institut. Sacerd. lect.1.& 4.de Sacr. Ord. Vasq.in 3.p.tom.3.disp.236. cap.1.à princ. Axor. instit.moral.p.2.lib.3.cap.27.q.3. Paul.Comitol.respons.moral.lib.1.q.48.n.11. Bonacin.de Sacram.disp.8.q.vnic.punct.1.n.6. Paul. Laymann in Theolog.morali, lib.5.tract.9.cap.3.num.3.Et ex nostris Canonistis Cou.lib.1.var.cap.10.num.15. & nouissimè Sebast.Cæs. in relect.de Eccles. hierarchia, q.3. prœm. 6.1.n.7. Videntur facere pro illis verba Concilij Trid. eadem sess.23.de reform. cap.6. ibi, nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus; & cap.10.ibi, Tonsuram, vel minores Ordines conferre, quatenus distinguunt primam Tonsuram à minoribus Ordinibus; quasi illa non esset Ordo, quod quidem insinuat idem Concil.d.sess.23. cap.2. ibi, vt in Ecclesia ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deseruirent, ita distribui, vt qui iam Clericali Tonsura insigniti essent per minores Ordines ascenderent; quæ vltima verba satis demonstrant Tonsuram distinctam esse à reliquis maioribus Ordinibus, per illam tamen quem Clericum fieri, & ad illos suscipiendos dispositum, vt Eckius, Azor. Comitol. & Vasq. citatis locis intelligunt. Nec esset difficile, si hæc Theologorum opinio placuerit, Canonistarum respondere fundamentis: & in primis ad text. in d.cap.Cleros, & in d.cap.perlectis, dum Psalmistam inter cæteros Ordines numerant, respondetur illos non ita propriè videri vocabulum Ordinis vsurpare, sed latiùs prout importat tantùm quandam designationem, seu gradum ad cæteros Ordines. Ad text. verò in d.cap.cùm contingat, vltra intellectum Soti in 4. dist.24. q.2. art.1. in fine, respondetur non asserere per primam Tonsuram conferri Ordinem Ecclesiasticum, in quo aliqua in ordine ad Eucharistiam conferatur spiritualis potestas, sed tantùm conferri Ordinem Clericalem, hoc est, gradum inter Clericos; & de hoc tantùm fuit Pontifex interrogatus, ibi. Requisisti, an Clericatus Ordo in Tonsura huiusmodi conferatur, quod quidem diuersum est, solúmque importat per primam Tonsuram fieri quem simpliciter Clericum, iuxta textum in cap.duo sunt, ibi, & hoc designat, 12. q.2. capacem iurisdictionis ecclesiasticæ, & beneficiorum, ac tandem dispositum ad Ordines ecclesiasticos suscipiendos, vt manifestè videtur insinuare Conc. Trid.d.cap.13.in illis verbis, supra relatis, vel etiam secundùm Alcuin. in lib. de diuinis officijs, cap.35. in

3.tom.

3. tom. Bibliotheca sacra. Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp.* 236. poterit responderi Ordinem ibi vsurpari pro gradu eminenti, non quidem in Ecclesia, hoc est, in templo inter ministros illius, sed in Ecclesia, hoc est, in tota congregatione fidelium; nam omnes prima Tonsura insigniti dicuntur esse in gradu eminenti super cæteros fideles laicos.

47 Ego tamen nec vni, nec alteri opinioni adhærendum puto, sed secundùm doctrinam S.Thom. *ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. dist. 24. art. 2.* fœdere distinctionis tem-tutam componendam esse existimo, vt prima Canonistarum sententia, dum Tonsuram Ordinem censet, procedat impropriè, & ratione quorundam actionum; at verò Theologorum contraria intelligatur de Ordine propriè sumpto, & pertinente ad consecrationem Hostiæ, quod iam diximus *de offic. & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 2. num.* 19.

48 Altera quæstio est non minus difficilis in hac materia, an Psalmistatus, & quatuor minores Ordines, de quibus *suprà*, sint Sacramenta? In qua tres contrarias reperio Doctorum sententias. Prima tenet omnia à Christo Domino instituta, ac proinde Sacramenta esse; ita communiter Canonistæ *in d. cap. cùm contingat, de ætat. & qual.* Angel. *in sum. verb. Ordo 1. num. 1. & 2.* & conducunt omnia ferè fundamenta, quæ *suprà* adduximus pro illis qui tenent Tonsuram esse Ordinem.

49 Secunda ait non quidem primam Tonsuram, sed quatuor minores Ordines esse Sacramenta. Ita S.Thom. *in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. q. 3.* vbi Scot. *quæst. vnic. §. de tertio, in fin.* S.Bonau. *art. 2. q. 1. in corpore, & q. 4.* Richard. *art. 4. q. 1.* Thom. de Argent. *quæst. vnic. art. 2. §. ad primum dicendum,* Capreol. etiam *quæst. vnic. art. 1. concl. 1. & 2.* Maiol. *q. 1. §. his paucis,* Syluest. *in sum. verb. Ordo 2. q. 1. in fin. & quæst. 2. in princ.* Angel. *eod. verb. n. 2.* Pet. Soto *de inst. Sacerd. lect. 4. de Ordine, circa med.* Eckius *tom. 4. hom.* 64. Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 1. de Sacr. Ordinis, cap. 6. & 8.* Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 4. vers. tertia opinio,* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 2. §. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœn. lib. 3. cap. 1. tom. 2.* Ægid. de Conirck *de Sacram. disp. 20. dub. 6.* Ochogan. *de Sacr. tract. de Sacr. Ordinis, q. 3. num. 3.* Campan. *in diuers. Iur. Can. rub. 1. n. 13.* Bonac. *de Sacr. disp. 8. q. vnic. punct. 2. n. 2.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. q. 4. proœm. §. 1. ex n. 5.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Psalmista, n. 6. dist. 23.* Scrib. *in theosimia de Ordine, disp. 7. q. 3.* Ego ipse *de off. & potest. Episc. p. 2. alleg. 2. n. 23.* Pro quibus faciunt plura antiquorũ Patrum testimonia absolutè dicentia Ordinem esse Sacramentum, nullúmque excipientia Ordinem à prædicta regula, vt inquit Gregor. de Valent. *d. punct. 4. vers. 3.* tum etiam Conciliorum Florentini, & Trident. Canones indefinita propositione concludentes Ordinem esse Sacramentum; Florent. etenim hoc dicit his verbis, *sextum nouæ legis Sacramentum esse Ordinem,* & Trid. *sess. 23. cap. 3. de Sacra Ordin. Ordinem esse Sacramentum.* Horum autem Ordinum minorum perantiqua est in Ecclesia mentio, vt patet ex Dion. *cap. 3. de Eccles. hierarch. p. 2.* & Ignat. proximè temporibus Apostolorum, *epist. ad Antioch. q. 9. aliàs* 12. & Anaclet. *epist.* 3.

50 Tertia asserit nec primam Tonsuram, nec quatuor minores Ordines esse Sacramenta, quam tuetur Magist. *in 4. dist. 24. vers. septimus Ordo,* vbi Durand. *q. 2. n. 6.* Sot. etiam *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. rat. 4. & art. 4. concl. 7.* Martin. de Apala *de tradit. Apostol. p. 2. cap. de Ordine, §. Synodus,* Mich. Medina *lib. 1. de Sacror. Ordinum contin. cap.* 46. Nau. *in man. cap.* 22. August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. *num. 18. vers. quare probabilis,* Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 237. cap. 2. num. 10. cum seqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 31. n. 17.* vbi dicit probabilissimum hos Ordines, non esse Sacramenta, nec gratiam conferre. Laymann *in Theologia moral. lib. 5. tract. 9. c. 4. n. 4. vers. assertio quarta, in fin.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 1. cap. 8. ex n. 2.* Machado *en el perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum. 1.* adducunt ex his plures aliquas rationes, quibus putant suam probari opinionem, videlicet, quod hi Ordines minores non habent annexam obligationem recitandi vllum diuinum Officium, nec votum perpetuæ castitatis annexum, imò eorum actus fieri possunt etiam licitè à non ordinatis, nec videntur habere aliquid supernaturale, vel spirituale, quod sine Sacramento præstari nequeat, & Vasq. *loco citato* pro hac parte sic argumentatur, Ea quæ sunt de iure Diuino, & ea, quæ habent rationem Sacramenti cum sint bases, & fundamenta Ecclesiæ debent esse firma, & fixa; inuariata & perpetua in eadem Ecclesia, sed Ordines minores nec semper fuerunt à Principio in Ecclesia, neque postquam cœperunt, semper perseuerarunt. Ergo neque sunt Sacramenta, nec de iure Diuino: nam secundum vsum Ecclesiæ antiquum non semper eosdem in Ecclesia Dei Ordines minores extitisse, sed aliquam in hac re fuisse varietatem multis ibidem probare nititur.

Ex his tribus sententiis secunda verior mihi vi- 51
detur: qua retenta non obstant, quæ prò vltima ex diametro contraria adduximus. Nam ad illud quòd vt Ordo aliquis sit Sacramentum, debet habere obligationem annexam recitandi diuinum Officium, facillimè respondetur huiusmodi obligationem non esse de ratione Sacramenti, quia impensio hæc recitandi de Iure humano tantùm positiuo sacris Ordinibus annexa fuit, & ita non impedit, quòd absque ea quatuor minores Ordines sint verè & propriè Sacramẽtum. Eodem modo respondetur continentiæ obligationem, quam non habent Ordines minores, coniunctam esse cum Ordinibus sacris per Apostolos, & per summos Pontifices, vt *cap. antecedenti* probauimus. Vnde cum hæc obligatio ab vsu tantum Ecclesiæ, seu à traditione Apostolorum per Pontifices approbata deueniat, bene sequitur votum continentiæ, quatenus Iure humano impositum, non esse de ratione Sacramenti. Ad illud verò quod actus minorum Ordinum fiunt etiam licitè à non ordinatis, ac proinde videbatur tales actus non habere aliquid supernaturale, respondetur non esse essentiale omni Sacramento Ordinis, vt sit ad actum supernaturalem, qui nequeat licitè, vel validè sine proprio Ordine exercere, sed satis est, si adsit institutus, vt quidam actus ecclesiastici, seu sacri, sanctius, & religiosius fiat, qui tamen aliàs sine huiusmodi Ordinibus poterant exerceri; vt patet exemplo Sacramenti Confirmationis, quod confertur ad actum tuendi, & confitendi fidem, quam tamen aliqui catechumeni sine hoc Sacramento interdum optimè profitentur, quamuis illud sit institutum, vt hæc professio certiùs, & meliùs fiat. Vnde non est verum vniuersaliter dicere, vt aliqui volunt, characterem dari ad simpliciter agendum, sed etiam ad dignè agendum, vt benè notant Cardin. Bellarm. *dict. cap. 6.* Valent. *d. punct. 4. ad med.* & alij. Demum ad fundamentum Vasq. desumptum ex SS. Patrum documentis, qui variè & diuersimodè hos quatuor Ordines enumerant, respondetur omnes Ordi-

nes minores, qui nunc sunt in Ecclesia ab initio nascentis Ecclesiæ semper & sine vlla varietate in illa extitisse manifestè insinuat Concil. Trid. *ead. sess. 23. de reform. cap. 3.* dum ait, *ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina atque vniuscuiusque eorum propria ministeria, Subdiaconi, scilicet Acolyti, Exorcistæ, Lectores, & Ostiarij in vsu fuisse cognoscuntur.* Nec huic responsioni obstat quòd olim fuerint Fossarij & Psalmi cantores, qui modò non sunt, quia respondetur eos Ordines nunquam fuisse de genere eorum Ordinum Ecclesiasticorum, quos modò habemus, & qui sunt Sacramenta Ecclesiæ, & gratiam conferunt, sed esse alios ritus Ecclesiæ, quibus homines ad peculiaria munera destinabantur, qui modo non sunt in vsu; nam Fossarij, seu laboratores dicebantur illi, qui ad ministerium mortuorum sepeliendorum nulla ecclesiastica cæremonia ab Episcopo instituebantur, & ordinabantur; licet officium habuissent ecclesiasticum; de quibus vide Cardin. Cæs. Baron. *annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 34. vers. quinam fuerint in Ecclesia*, Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 9. §. 2. in commento, lit. N.* vbi subdit, huiusmodi laborantes Ostiario coadiutores dari solere ex temporali deputatione Sacerdotis, Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. 11. §. 4. num. 9.* Nec denique aliquos Patres non meminisse Acolytorum, quia argumentum ab auctoritate negatiua non habet vim, iuxta resoluta per me *in tract. de locis communib. argum. Iuris, loco 12.* Vnde cùm Clemens Romanus Pont. & alij Patres indicant inferiores aliquos Ordines minores antiquitus non fuisse in Ecclesia, sed postea fuisse institutos, solùm denotant de cursu temporis fuisse per Ecclesiam distributos, hos Ordines in diuersas personas, cùm antea per paucitatem ministrorum plura officia horum Ordinum ab vna, eadémque persona exercerentur; ita respondent Henriq. *d. lib. 10, cap. 2, §. 2. in fine*, Ochogau. *d. p. 3. num. 7.*

52 Habito igitur pro comperto quatuor minores Ordines esse Sacramenta, tamen omnes prædictos minores atque itidem sacros vnum constituere Sacramentum vnanimi consensu affirmant Abb. *in cap. per tuas, il 2. num. 5. de sim.* Argent. *in 4. sent. dist. 24. art. 2*, duplex autem (vt res faciliùs intelligatur) affert exemplum Silu. *in sum. verb. Ordo, il 1, num. 2.* atque aliis explicat modis Viguer. *de instit. cap. 16. §. 6. vers. 3.* & mihi videntur Ordines esse quasi gradus, vt velut per gradus in Sacerdotium tendatur, iuxta Conc. Trid. *ead. sess. 23. de reformat. cap. 2.* meritò sicut plures gradus constituunt scalam, ita plures, omnésque Ordines vnum sunt Sacramentum: vel etiam dici potest Ordinem esse vnum Sacramentum perfectione vnius finis, quia constituitur ex diuersis Ordinibus specialibus, qui omnes ordinantur ad vnum actum consecrationis, licèt secundùm aliquos, minores non ita proximè, sed remotè, & hoc est quod diuersis verbis scripsit Card. Bellarm. *lib. 5. de Clericis, cap 8. in fine*, inquiens, *omnes Ordines licèt sint per se singuli Sacramentum, tamen vnum Sacramentum censeri, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur.*

53 Aduertendum quoque est ministros his quatuor Ordinibus insignitos non committere peccatum mortale actus illorum Ordinum in peccato mortali exercendo, vt benè resoluunt Vasq. *in 3. p. tom. 3. disput. 136. cap. 2.* Suar. *de Sacr. disp. 16. sect. 8.* quia illa materia, circa quam ministrant, leuis est; licèt enim illi actus sint suo modo sacri, tamen sunt valdè remoti à proprio, ac perfecto actu sacrificandi, vel ministrandi Sacramenta, ad quem finem ordinantur: deinde quia non satis constat, (quamuis sit magis probabilis opinio) omnes illos Ordines esse vera Sacramenta, quod dubium sufficit vt eos; à culpa veniali excuset, vnde ex eo quod aliquis Ordo sit Sacramentum, & ad ministerium, & officium suum gratiam conferat, non rectè infertur administrationem illius in peccato mortali mortale esse, quia hoc intelligendum est cum respectu ad actiones, circa quas versatur administratio: nam si spectet ad Sacramenta, tunc sanè dicendum est peccatum esse mortale, illa in mortali peccato exercere, non verò si remoti ab actu ministrandi Sacramenta dirigantur, prout in his quatuor minoribus Ordinibus inuenitur; de maioribus verò vide quæ diximus suprà *cap. antecedenti, in fine.*

Denique & illud sciendum constitutos in his minoribus Ordinibus liberè posse omni tempore attento iure matrimonium contrahere, *cap. si qui verò, dist. 32*, notatur *in cap. 1. de Cler. coniug.* Cou. *de spons. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 3. in fine.* Henriq. *in sum. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 2. §. 2. lit. L. & lib. 2. de matrim. cap. 4. §. 39.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. vlt. q. 14.* Filliuc. *quæst. moral. tom. 1, tract. 10. p. 2. cap. 4. num. 129.* nullam enim sic transientes ad Matrimonium culpam incurrunt, quia iure suo vtuntur, nec faciunt contra votum, aut aliquod iuris præceptum, vt per Cou. *d. §. 3. num. 4.* Ban. *2. 2. q. 12. art. 1.* Valent. etiam *2. 2. disp. 1. q. 12. punct. 1.* Azor. *d. q. 14 in fine.* Ægid. Coninck *de Sacr. disp. 23. dub. 3. num. 57.* Rebell. *de oblig. Iust. p. 2. lib. 4. q. 8. num. 27.* & 54

quamuis illos Ordines minores susceperint cum intentione postea ducendi vxorem, & cum solo animo fruendi priuilegio fori, tamen nullo modo ob id peccare mortaliter expressè docent Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1. tract. 10. cap. 4. n. 131*, Sanch. *de Matr. lib. 7. disp. 31. n. 16. & 17.* Ægid. de Coninck *de Sacr. disp. 20. dub. 10. n. 104. & 105.* Gallet. *in margarita casuum Conscient. verb. Ordo, pag. 194. col. 2.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnica, punct. vlt. in fine*, Humobon. de Bonis *de examine Eccles. part. 1. tract. 3. q. 2. & 3.* licèt de illorum solutione dubitauerim *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 11. num. 12.* 55

Non obstat *Canon Apost. 25.* qui disponit ne Clericus vltra Lectorem, & Cantorem contrahat nuptias, quos etiam tantùm excipit *Nouell. Iustin. 22. de nupt. coll. 4.* Respondetur enim in vtroque loco Clericos vltra Lectorem dici Subdiaconum, & Diaconum, vt locum Gratiani declarat additio Gregoriana *in cap. sanè, §. cum autem 15. q. 3.* explicant Henriq. *d. lib. 2. de Matrim. c. 5. §. 9. lit. O.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 4. vers. si quæras.* 56

Nec obstat *cap. Lectores, dist. 32.* dum probat teneri Lectores aut vxorem ducere, aut continentiam profiteri; nam Henriq. *in sum. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 2. §. 2. lit. L.* ait illum text. constituisse vt Lectores non contraherent sine licentia Episcopi, & esse iam abrogatum; sed hic intelligendi modus litteræ non quadrat; vnde meliùs Turrecr. *ibi* verbum, *cogantur*, interpretatur, hoc est *moneantur*; quæ interpretatio magis placet, ne aliàs dicamus cogendum aliquem ab Ecclesia, vel ad matrimonium, vel ad votum continentiæ; coactio igitur hæc de monitione & suasione est intelligenda. Et tanto faciliùs soluitur, si aduertamus ad vetustos Codices, qui sic habent. *Vt lectores vsque ad annos pubertatis legant, deinceps autem nisi vxorem custodia pudicitiæ duxerint, aut continentiam pro-* 57

fessi

fessi fuerint, legere non sinantur; quæ verba habentur in Collect. Conc. per Laur. Surium *tom. 1. pag. 505.* quam obseruat Vasq. *de Ordine, disp. 246. cap. 4 n. 30.* Seuer. Bini. *in nouiss. collect. Conc. tom. 1. p. 1. pag. 575.*

58 Nec denique obstat *cap. Presbyteri 19. distinct. 34.* quia verbum *deinceps*, de quo ibi, non refertur ad Ordines inferiores ab expressis, sed refertur ad superiores, vt sit sensus, quòd Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, vel deinceps, id est, Archiepiscopi, & Episcopi, non habeant licentiam ducendi vxores; ita soluit Præpos. ibi, *num. 1. vers. oppono*, quem refert & sequitor ibidem Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. num. 2.*

Capvt XXXIX.

De Priuilegijs Clericorum.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatio largè & strictè sumi potest.*

2 *Clerici omnes siue sint primæ Tonsuræ, siue in maioribus vel minoribus Ordinibus constituti largè sumendo, & in re fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*

3 *Canonici largè sumendo, & in fauorabili materia veniunt appellatione Clericorum, prout etiam alij in quacunque Dignitate constituti.*

4 *Episcopi in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*

5 *Cardinales S.R.E. in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*

6 *Clericorum appellatione in re stricta, & odiosa comprehendie tantum simplices Clericos, non verò illos, qui in ecclesiastica dignitate constituti sunt.*

Clericorum appellatione non veniunt in re stricta, & odiosa,

7 *Episcopi,*

8 *Cardinales S. R. E.*

9 *Regulares, vel Monachi.*

10 *Clericorũ alicuius Prælati appellatione in re odiosa familiares eius tantummodo, atque domestici, qui eius expensis aluntur, comprehenduntur.*

11 *Sacerdos ex materia subiecta solùm venit appellatione Clericorum, & etiam quando agitur de sacramentali absolutione impendenda.*

12 *Clerici in minoribus Ordinibus constituti Matrimonium contrahere non prohibentur, secùs si in maioribus.*

13 *Clerici omnes, & Ecclesiastica persona specialibus meritò supra laicos priuilegijs, ac prærogatiuis sunt donanda.*

14 *Clerici supra laicos obtinent quòd diuina officia celebrare, Altare ministrare, & Sacra soli contingere possunt.*

15 *Consecrati qui Deo non sunt per Ordines, ordinum officia exercere non debent.*

16 *Clerici soli ecclesiastica beneficia consequi, & obtinere possunt.*

17 *Beneficia, & ecclesiastica stipendia dantur propter officium.*

18 *Clerici soli intra cancellos Altaris stare ad orandum, & communicandum possunt, laici verò extrà ab eis separati consistere debent.*

19 *Ambrosius Theodosium Imper. intra cancellos Altaris communicare volentem excludit.*

20 Cap. 1. de vita & honest. Clericorum, *declaratur.*

21 *Collegium soli facere possunt Clerici tanquam Clerici, quod laicis nonnisi alicuius vniuersitatis, professionis, vel artis facere non est permissum.*

22 *Clericus potest constituere vniuersitatem causa religionis, & pro oneribus eis incumbentibus, & vniuersitatem facere sine Episcopo.*

23 *Clerici solùm iurare debent in conscientia, & tacto pectore non tactis scripturis.*

24 *Episcopi non iurant tactis scripturis, nisi id specialiter exprimatur, & quando consecrantur.*

25 *Canones in honorem Clericorum plura concesserunt priuilegia.*

Voniam Clerici à laïcis in mul- 1
tis differunt, vt ostendimus, quo-
modo autem officio, potestate, &
dignitate, differant, hactenus vidi-
mus, sequitur iam vt quomodo pri-
uilegiis, ac demum vita & moribus discernantur,
breuiter ostendamus. Primò igitur, circa priui-
legia Clericorum est notandum, quòd Clerico-
rum appellatio, largè & strictè sumi potest; lar- 2
gè enim sumendo & in re fauorabili Clericorum
appellatio omnes omnino Clericos, siue sint pri-
mæ Tonsuræ, *cap. Cleros, 21. dist. cap. cùm contingat,*
& *ibi* Hostiens. *num. 6. de ætate & qualit.* Corset.
sing. 12. circa fin. Crauet. *cons. 616. num. 14. volum 4.*
siue in maioribus & minoribus Ordinibus sint
constituti, comprehendit, *d. cap. Cleros, cap. Cleri-
cum, 72. dist.* Roland. *d. cons. 16. num. 10. cum seqq.*
Ego ipse *de appellatiua verbor. vtriusque Iuris signif.
appell. 51. ex num. 1.* siue quoque sint Monachi, quia
illos etiam in materia fauorabili sub appellatio-
ne Clericorum comprehendi docent Felin. *in cap.
licet, vers. dum tangitur, de offic. ordinar.* Syluest. *in
sum. verb. Clericus, in princip.* Duen. *reg. 99. ampl. 3.
& reg.* 100. *ampl.* 5. & in materia indifferenti, &
lata significatione, Card. Tusch. *tom. 1. lit. C. concl.
377. num. 2. & 3.* Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol.
fin. casu 50. vers. 2.* Ego ipse *dict. appell. 51. num. 2.*
Siue etiam sint Canonici Ecclesiarum Cathedra- 3
lium, & Collegiatarum, *cap. cùm tibi*, & *ibi* Abb.
*n. 1. & 3. de verb. signif. cap. per exemplum, de priuileg.
lib. 6.* Felin. *in cap. non dubium, num. 1. de sent. excom.*
Bero. *cons. 3. n. 29. & 30. vol. 1.* Bursat. *cons. 287. n. 6.
vol. 2.* Put. *decis. 92. n. 2. lib. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2.
lib. 3. c. 11. q. 15.* Alouys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 292.
n. 1.* Bellet. *disquis. Cler. p. 1. tit. de disciplina Cleric. § 2.
n. 4.* siue denique sint in quacunque ecclesiastica
dignitate constituti, vt notant scribentes per text.
*ibi in cap. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. & in
cap. Inquisitores, de hæret. eod. lib.* Abb. *in cap. bona, il 1.
notab. 1. de postul. Prœl.* Syluest. *d. verb. Clericus num. 1.*
Sanctarel. *var. resolut. lib. 1. q. 38. num. 10.* Ego ipse
d. appell. 51. num. 3. in fine, Viu. *tom. 2. comm. opin. lib. 9.
tit. 34. num. 40. pag. 570.* Carol. de Grass. *de effect. Cler.
in prælud. num. 262.* etiamsi Episcopi sint, Abb. *in* 4
*dict. cap. cùm tibi, num. 4. & in rub. de vita, & honest.
Cleric. num. 8. & 9.* Matth. Brun. *cons. 97. num. 9.* Bero.
consil. 30. num. 32. 34. & 37. vol. 2. Beller. *d. §. 2. n. 6.*
vel Cardinales S.R.E. *cap. 2. de Cler. non resid.* Cal- 5
derin. *in cap. in nostra, de rescr.* Trot. *de vero & perfecto
Clerico, cap. 7. num. 3.* Beller. *d. §. 2. num. 8.*

In re verò stricta, & odiosa, cùm scilicet tracta- 6
tur de pœna Clericis inferenda, aut de damno, vel
incommodo Clericorum, tunc huiusmodi appel-
latio comprehendit tantùm simplices Clericos,
non verò illos, qui in Dignitate Ecclesiastica con-
stituti sunt, vt Abbates, Archidiaconi, & similes.

Ita

Ita Dec, *in cap. cùm non liceat, n. 18. de prebend.* Beroi, *cons. 153. num. 61. vol. 1.* Bellet. *d. §. 2. n. 35.* Sanctarel. *var. resolut. q. 38. num. 10,* Aloys. Ricc. *in d. praxi aurea, resol. 292. num. 2.* & ideo nec Canonicos comprehendit, *cap. sedes*, cum ibi notatis *de rescr.* Beroi, *cons. 3. num. 29. 33. & 37. vol. 2.* Nau. *cons. 139. n. 6.*
7 *in med.* Bellet. *d. §. 2. num. 28.* vbi *num. 44.* intelligit, dummodo non resultaret absurdum; nec etiam Episcopos, *d. cap. sedes*, & *ibi* Butr. *n. 3. & 9.* & Imol. *num. 2. de rescr. cap. Inquisitores, de haeret. lib. 6. cap. si compromissarius, §. huiusmodi, de elect. eodem lib.* Selu. *de benefic. p. 1. q. 3. num. 24.* Mandos. *reg. 20. Cancell. de idiomate, q. 10. num. 7.* Emman. Sà *in aphorismis, verb. Episcopus, num. 9.* Sanctarel. *d. q. 38. n. 11.* Bellet. *d. §. 2. num. 36.* Alaed. *in praxi Epis. p. 1. cap. 12. n. 2.*
8 & multò minus S.R.E. Cardinales, Cephal. *cons. 1. à num 40. vol. 1.* Bellet. *dict. §. 2. num. 40.* Sanctarel, *d. q. 38. num. 13.* cum aliis citatis per me *d. appell. 51.*
9 *num. 6.* nec ipsos Regulares, vel Monachos, arg. *cap. à Subdiacono, 93. dist.* Abb. *in cap. 1. num. 7. ne Clerici vel Monachi, & in cap. 1. num. 3. de inst. & in cap. 1. n. 9. de iuram. calum.* Roman. *cons. 259. & 418.* Bellet. *d. §. 2. num. 26.* Ego ipse *d. appell. 51. num. 7.* Est enim in prædictis personis qualitas supra cæteros Clericos, quæ non patitur eos in generali sermone comprehendi, sed de illis specialis est mentio facienda, *d. cap. quia periculosum*; præsertim
10 verò quia odia sunt restringenda, id est, in his facienda est stricta interpretatio, fauores verò latè interpretantur, *reg. odia, de regul. Iuris in 6.* Quare est etiam declaratum, vt appellatione Clericorum alicuius Prælati in re odiosa familiares eius tantummodò, atque domestici, qui eius expensis aluntur, comprehendantur, *cap. fin. de verbor. signif.* In odiosis ergo, vel pœnalibus appellatione Clericorum non omnes Ecclesiasticæ personæ continebuntur, nisi id exprimatur, vel nisi de re aliqua agatur circa personas Ecclesiasticas ad differentiam laicorum, quæ videlicet omnes omnino comprehendere videatur, quamuis non adeò fa-
11 uorabilis habeatur, vt circa vitam & mores. Illud demùm aduertere oportet, quòd multoties ex materia subiecta appellatione Clericorum solùm venit Sacerdos, vt patet ex *cap. cui non de Sacerdotali, de preb. lib. 6.* & etiam quoties agitur de Sacramentali absolutione impendenda, vel corpus Christi conficiendo, quæ ministeria solis competunt Presbyteris.

12 Præterea est notandum, quòd Clericorum quidam sunt coniugati, qui in nonnullis circa priuilegia à cæteris differunt. Hi sunt Clerici in minoribus Ordinibus constituti, qui matrimonium contrahere non prohibentur, *cap. si qui verò, cap. certatim, cum similibus, 32. dist.* & latè probaui *in fine cap. præcedentis*; in Sacris verò constituti matrimonium contrahere prohibentur, *c. erubescant, cum similibus, ead. dist.* & huiusmodi Ordines coniugatis conferri non possunt, quamuis Orientalis Ecclesia aliter seruet, vt suprà diximus *hoc lib.*
13 *cap. 13.* His ita præmissis est sciendum, quòd omnes Clerici, & Ecclesiasticæ personæ, eò quòd diuinis sunt obsequiis mancipatæ, & in Dominicis castris supra cæteros positæ, specialibus merito supra laicos priuilegiis, ac prærogatiuis sunt donandæ, ac præ cæteris honorandæ, quæ ad differentiam laicorum de sacro Catalogo esse dicuntur in VI. Synodo generali, vt habetur *in cap. quoniam, 19. q. 3.* Multa ergo sunt Clericorum priuilegia, atque prærogatiuæ, de quibus hoc loco tractantes ea omnia ad duo capita redigemus, scilicet ad ea, quæ supra laicos solis Clericis conceduntur, de quibus *infr. §. 1. & 2.* & ad ea a quibus præ cæteris esse debent immunes, vt *in §. 3. cum seqq.* latè videbimus.

Primò igitur, supra laicos hoc obtinent Cle- 14
rici quòd Diuina Officia celebrare, in Altari ministrare, & Sacra soli contingere possint, *cap. sacratas, cum seqq. & ferè per totum 23. distinct.* Hæc enim laicis facere non est permissum, *cap. 1. & fin. 69. dist. cap. 1. de Clerico non ordinato ministr.* quia 15
qui non sunt Deo per Ordines consecrati, Ordinum officia exercere non debent, *& qui sancti non sunt*, (inquit Innoc. *in cap. Maximianus, in fin. 81. dist.*) *sancta tractare non possunt.* Vnde primum Clericorum priuilegium esse obtinendi & exercendi iurisdictionem Ecclesiasticam, ligandi, atque soluendi à Christo Domino suæ Ecclesiæ relictam, *Matth. 18. & Ioan. 20.* tradit nouissimè Paul. Squillante *in tract. de priuileg. Clericorum, cap. 1. a princ.* vbi multis exornat, & *cap. 2.* agit de priuilegio obtinendi & exercendi iurisdictionem Ecclesiasticam in foro externo.

Secundò, cùm soli Clerici officia Ecclesiastica 16
exercere possint, vt dictum est, meritò & ipsi soli Ecclesiastica beneficia consequi, & obtinere possunt, *cap. ex litteris, de transact. c. cùm adeò, de rescript. cap. 2. de instit.* vbi plures citaui Doctores, Flam. Paris. *de resignat. benef. lib. 4. q. 2.* Paul. Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 4.* quandoquidem propter 17
officium, beneficia huiusmodi siue stipendia Ecclesiastica tribuuntur, *cap. fin. de rescr. in 6.* Monet. *de distrib. quotid. part. 2, q. 2. num. 40.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. cap. 2. num. 60. & p. 7. cap. 11. n. 1.* Et de hoc priuilegio latè tractabimus *infra lib. 3. in cap. de collat. & reseru. benef. c.*

Tertiò, soli Clerici intra cancellos Altaris stare 18
ad orandum, & communicandum possunt, laici verò extra ab eis separati consistere debent, *cap. Sacerdotum, de consecr. dist. 2. cap. 1. de vita & honest. Cler.* Conc. Brachar. 1. *cap. 31.* Guillelm. Durand. *de modo gener. Conc. celeb. rub. 55. n. 3.* Henriq. *in sum. lib. 9. c. 25. §. 9. in fin. lit. I* & Bonifacium II. id ipsum constituisse refert Illescas *in hist. Pontificali part. 2. lib. 3. in eius vita, fol. 98.* Quare Ambrosius Theo- 19
dosium Imp. intra cancellos Altaris communicare volentem excludit, dicens *purpuram Imperatores, non Sacerdotes efficere*, vt referunt Niceph. *in histor. Eccl. lib. 12. cap. 41.* Hieron. Rom. *de Republ. Eccles. lib. 4. cap. 2. propè finem*, Pineda *in vita S. Ioannis Baptistæ lib. 1. art. 1. cap. 8. pag. mihi 150.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. Chorus.* Sed ego hodie non ita 20
strictè intelligerem dispositionem text. *in d. cap. 1.* vt velit laicos excludere ne intrent intra cancellos Altaris ad effectum recipiendi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sed tantùm ad effectum sedendi, vel standi cum ipsis ministris, vt ibi tenent Abb. *sub n. 3. ad fin. vers. nota*, Pauin. *de visit. p. 2. q. 8. num. 36. vers. ad orandum tamen.*

Quartò, Clerici solùm facere possunt collegium 21
tanquam Clerici, quòd laicis nonnisi alicuius vniuersitatis, seu professionis, vel artis facere non est permissum, arg. *cap. fin. de Relig. domib.* Innoc. *in cap. delicta, n. 9. de excess. Prel.* Clerus enim potest 22
constituere vniuersitatem suarum Ecclesiarum causa religionis, & pro oneribus eis incumbentibus, & vniuersitatem facere sine Episcopo, Abb. *in cap. accedentes, n. 1. in 3. notab. de præscript.* Anchar. *in cap. constitutionem, n. 4. de reg. Iuris, in 6.* loquens de se congregantibus contra Prælatum subsistente iusta causa se defendendi vsque ad definitiuam

senten

ſententiam, refert Rot. *in Calaguritana contributionis 1. Iul. 1624. coram R.P.D. meo Pirouano.*

23 Quiorò, Clerici ſolùm iurare debent in conſcientia, & tacto pectore, non tactis ſcripturis, *cap. ſi quis Presbyter, 2. q. 4. cap. cùm in cauſa, de iuramento calumniæ,* Veſtr. *in pract. ciuili, lib. 6. cap. 3. n. 7.* Carol. de Graſſ. *de effectib. Clericalib. effectu* 36. Viu. *commun. opin.* 931. *n.* 14. Vgolin. *de offic. Epiſc. cap. 2. §. 2. n. 4. verſ. 5.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 16. num. 3.* Anton. del Re *de iuramento calumniæ, cap. 15. n. 351. & ſeq.* Beller. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de Clerico teſte,*
24 *§. 4. n. 12.* & de Epiſcopis idem probat *d. cap. cùm in cauſa,* gloſ. *in Auth. ſed Iudex, C. de Epiſcop. & Cleric. & in Auth. de ſanctiſſ. Epiſcop. collat. 9. l. Hiſpana 24. tit. 11. part. 3. & l. 24. tit. 16. eadem partis. 3.* Randei. *de diſpenſat. in 2. membro,* Matth. de Afflict. *in Conſtit. Neap. lib. 1. rub. 6. n. 5.* Cou. *in cap. quamuis pactum, p. 1. §. 1. num. 3.* Vgoliu. *d. n. 4. verſ. quinto,* Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. de probat. n. 133. & tit. 10. de teſtib. num. 314.* Hippol. *ſing.* 606. Menoch. *conſ.* 114. *num. 3. & 17. cum ſeq. & conſ. 118. n. 30. & 31.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 1. n. 12. verſ. imo vero,* Farin. *in praxi crimin. p. 2. tit. 8. q. 74. num. 24.* Chriſtoph. de Pace *in ſchol. ad leges ſtyli, l. 240. n. 1. cum ſeqq.* Venero *in examine Epiſcop. lib. 4. cap. 17. n. 19.* Alzed. *in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 12. n. 38.* vbi *n. 40.* limitat quando in Epiſcopum conſecratur, & quando ſpecialiter eſt ſtatutum, quòd ille Scripturam tangat.

25 Quoad ſecundum verò caput eſt ſciendum, quòd Canones in honorem Clericorum, quos ſibi Deus in Miniſtros ſacrauit, & vnxit, quique ſalutis fidelium miniſtri, & inter Deum, & populum intermedij exiſtunt, plura ſtatuerunt, à quibus ſeruarentur immunes atque illæſi, tam circa perſonam, quàm circa res etiam eorum ſupra laïcos eſſe deberent, vt infrà *in §. 3. cum ſeqq.* videbimus.

---

§. I.

De Priuilegio Canonis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de materia* cap. ſi quis ſuadente, 17. q. 4.
Gaudent priuilegis Can. ſi quis ſuadente,
2 *Clerici etiam primæ Tonſuræ,*
3 *Tonſurati etiam non ſeruantes requiſita ad priuilegium feri,*
4 *Coniugati Clerici cum vnica, & virgine incedentes in habitu Clericali & Tonſura,*
5 *Irregulares, ſuſpenſi, interdicti, ſeu excommunicati Clerici,*
6 *Degradati verbaliter tantum Clerici,*
7 *Clerici mortui.*
Non gaudent priuilegio Can. ſi quis ſuadente,
8 *Clericus hæreticus,*
9 *Bigamus Clericus,*
10 *Clericus enormitatibus ſe immiſcens,*
11 *Clericus in minoribus qui dimiſſo habitu,* &c.
12 *Clericus, qui ante Baptiſmum Ordinem ſuſcepit,*
13 *Clericus, qui per annum exercet artem ignominioſam,*
14 *Clericus publicè exercens officinm lanionis, aut cauponis,*
15 *Famuli & filij Clericorum.*
16 *Religioſi vtriuſque ſexus approbatam à Sede Apoſt. Religionem profitentes Canonis priuilegio gaudent.*
17 *Monachorum appellatione qui comprehendantur.*
18 *Excommunicationem nullam incurrunt percutientes mulieres intrantes Canonicè Monaſteria, in quibus Religio non eſt approbata, nec ipſæ mulieres profitentur.*
Gaudeat priuilegio Can. ſi quis ſuadente,
19 *Religioſus etiam bigamus,*
20 *Conuerſi, ſeu conuerſæ Religioſorum,*
21 *Nouitij,*
22 *Tertiarij collegialiter viuentes,*
23 *Eremitæ, qui in communitate viuunt ſub aliquo Prælato,*
24 *Equites S. Ioannis Hieroſolym. & S. Iacobi, Alcantara, & ſimiles.*
25 *Manuum violentarum appellatione quid contineatur in materia* Can. ſi quis ſuadente, *oſtenditur.*
26 *Percuſſio, ſiue actio violenta ad cenſuram Canonis incurrendam requiritur quod talis ſit, vt ſufficiat ad peccatum mortale.*
27 *Actio iniurioſa, ſeu contumelioſa ad cenſuram Can. incurrendam debet eſſe exterior, ac temporalis.*
28 *Clericum detinentem in cuſtodia publica, vel in loco priuato, ex quo non poſſet exire excommunicationem Canonis incurrit.*
29 *Iudex ſæcularis detinendo, vel curando Clericum detineri in cuſtodia, vel in domo, aut ponendo cuſtodes ad Domum, qui Clericum exeuntem capiant, incurrit excommunicationem Canonis.*
30 *Clericum excommunicatum vitandum expellens per vim ab Eccleſia dum Diuina celebrantur, non incurrit Canonis excommunicationem ſi ad ipſum expellendum vi opus fuerit.*
31 *Clericum detinens per vim ne aliquis iniurioſè eum percutiat, aut ne ipſe Clericus committat aliquod homicidium, non incurrit Canonis excommunicationem.*
32 *Clericum verbis tantùm detinens contra eius voluntatem, an incurrat Canonis excommunicationem? oſtenditur.*
33 *Spuens in Clericum, ſeu aquam, aut aliud ſuper eum effundentem incidit in excommunicationem Canonis.*
34 *Eripiens aliquid per vim, & iniuriam de manu Clerici, vel corpore eius, ſiue ſcindens veſtem, aut per illam Clericum detinens, incurrit excommunicationem Canonis.*
35 *Marſupium per fraudem Clerico præſcindens nulla vi adhibita non incurrit excommunicationem Canonis.*
36 *Clericum occidens per cibum vel potum veneno infectum incidit in excommunicationem Canonis.*
37 *Monialis grauida, quæ ſibi propinat potionem mortiferam fœtui non incidit in excommunicationem Canonis.*
38 *Abortum Monialis procurans, eique potum propinans illa conſentiente non incurrit excommunicationem Canonis.*
39 *Clericum volentem, & conſentientem percutiens incurrit excommunicationem Canonis.*
40 *Clericus, qui ſe patitur verberari, non incurrit excommunicationem Canonis.*
41 *Clericus, qui ſe ipſum iniurioſè percutit, excommunicationem Canonis incurrit.*
42 *Mandans, vel conſulens verberari Clericum, ſi ſequatur percuſſio, incidit in excommunicatio-*

nem Canonis, quamuis mandans pœnitentia ductus reuocauerit mandatum, quæ reuocatio non fuit manifesta mandatario.

43 *Mandans verberari Clericum si moriatur ante manuum iniectionem, tunc non erit excommunicatus quamuis deinceps post eius mortem mandatarius Clericum percusserit.*

44 *Consulens percussionem Clerici incidit in excommunicationem Canonis, quamuis reuocauerit consilium si firmiter non credat consultum reuocasse propositum.*

45 *Mandans tacitè verberari Clericum, incidit in excommunicationem Canonis.*

46 *Mandans verberari Clericum incurrit excommunicationem Canonis quamuis mandatarius excesserit fines mandati.*

47 *Mandans inferri Clerico iniuriam verbalem, non incidit in excommunicationem Canonis, quamuis mandatarius fines excedendo fecerit illi iniuriam personalem.*

48 *Clerici percussionem ratam habens etiam sine suo mandato, sed nomine suo factam, incidit in excommunicationem Canonis.*

49 *Percussionem Clerici ratam habens tantum in corde non est quoad Ecclesiam ligatus excommunicatione Canonis.*

50 *Clerici percussionem qui potest prohibere, & non prohibuit, incurrit excommunicationem Canonis.*

51 *Clericum mortuum percutiens, est excommunicatus.*

52 *Clericum insequutus si impellit eum vt cadat, & lædatur, incidit in excommunicationem Canonis.*

53 *Clericum à sede expellens, vel brachio violenter trahens, incidit in excommunicationem Canonis.*

54 *Auxilium aut fauorem præstantes percussioni Clerici incidunt in excommunicationem Canonis, nisi præstarent auxilium postquam delinquens iniecit manum in Clericum, vel de Iure dederint.*

55 *Pueri, & alij malitia incapaces, seu non habentes iudicium ad peccandum, non incidunt in excommunicationem Canonis.*

56 *Baptizatus qui non fuerit, nullam excommunicationem incurrit si Clericum percutiat.*

57 *Iudæus percutiens Clericum non incidit in excommunicationem Canonis.*

58 *Clericum percutiens si ignorauit probabiliter illum esse Clericum, non incidit in excommunicationem Canonis.*

59 *Clericum Ioannem percutiens existimans esse Clericum Iacobum, excommunicationis censuram non effugiet.*

60 *Clericum hunc volens percutere si ab eo aberret, & casu siue præter intentionem percutiat alterum Clericum proxime adstantem, non incurret excommunicationem Canonis.*

61 *Clericum Titium percutiens, volens percutere Seium laicum, excommunicationem Canonis non incurrit.*

62 *Clericum per iocum, & non ex odio, vel inimicitia, aut indignatione percutiens, non incurrit excommunicationem Canonis.*

63 *Clericum percutiens casu fortuito non incurrit excommunicationem Canonis.*

64 *Clericum leuiter attingens, vel percutiens, itaut illa percussio, vel violentia iudicetur peccatum veniale, non incidit in censuram Canonis.*

65 *Clericum percutiens non incidit in censuram Canonis si percussio exterior iudicetur peccatum veniale tantum, quamuis ex intentione, quam habuit, grauiter percutiendi peccaret mortaliter.*

66 *Clericum aggressorem detinens, seu percutiens in defensionem sui, vel alieni corporis, non incidit in excommunicationem Canonis, dummodo modus defensionis notabiliter non excedatur, & ea incontinenti aggressionem subsequatur.*

67 *Laicus percussus à Clerico si dictum Clericum causa defensionis percusserit vbi timor repercussionis non adest, incidit in excommunicationem Canonis.*

68 *Aggressus à Clerico si non poterit vitare nocumentum sine ignominiosa fuga nisi se defendendo, eáque de causa Clericum percutiat, non incurret Canonis censuram.*

69 *Mulier percutiens Clericum pudicitiam suam facto aliquo tentantem non incurrit excommunicationem Canonis.*

70 *Clericum turpiter inuentum cum propria vxore, matre, filia, aut sorore in ipso actu inuentionis percutiens non incurrit excommunicationem Canonis.*

71 *Inuentus turpiter cum matre*, &c. *quid dicatur? ostenditur.*

72 *Matris, sororis, vel filiæ nomine in terminis* cap. si verò il 1. de sentent. excom. *venit propria mater, soror, & filia, non tamen adoptiua, nec aua, neptis*, &c.

73 *Filiæ appellatione in terminis*, cap. si verò il 1. de sentent. excom, *non comprehenditur illegitima.*

74 *Vxoris nomine venit sponsa de præsenti, non autem de futuro.*

75 *Clericum percutiens causa correctionis, non incidit in excommunicationem Canonis si habeat facultatem, & iurisdictionem in eum.*

76 *Pater an possit filium in sacris constitutum sine nota excommunicationis castigare? ostenditur.*

77 *Magister percutiens discipulos Clericos intuitu disciplinæ, vel correctionis non incurrit excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira.*

78 *Iudex laicus, siue priuata persona, quæ videt Clericum præparatum ad iniuriam alterius, & non adest eius Prælatus, tunc illum ligare valet, & capere vt ipsum consignet Episcopo suo Superiori.*

79 *Clericum detinens per modicum tempus pro tuitione suæ personæ, ne scilicet ipse Clericus exire possit, & detinentem offendere non incidit in excommunicationem Canonis.*

80 *Iudex laicus, vel eius familia capiens Clericum in flagranti delicto, vel noctu cum magna suspicione criminis inuentum non incidit in excommunicationem Canonis, si eum statim præsentet Superiori.*

81 *Creditor, vel Iudex Clericum debitorem ex causa ciuili capiens vbi fuga timetur non incurrit excommunicationem Canonis, dummodo eum quanto citiùs remittat ad suum Superiorem.*

82 *Clericum percutiens pro defensione, vel recuperatione suorum bonorum non incidit in excommunicationem Canonis, si hoc faciat cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aliter non possit vim vi repellere.*

83 *Emphyteuta Clericus si non vult soluere Canonem, potest dominus armata manu eum expellere absque metu excommunicationis, dummodo non tangat personam.*

84 *Officialis, seu minister Principis si violenter arcendo turbam Clericum percusit, non incurrit excommunicationem Canonis si hoc fecerit absque animo iniuriandi.*

85 *Absolutionem ab excommunicatione Canonis nullus regulariter impartiri valet, nisi Papa excepto vrgenti mortis periculo.*

86 *Percussio Clerici, vbi fuerit leuis, poterit Episcopus ab excommunicatione absoluere.*

87 *Percussio leuis, quæ dicatur? ostenditur.*

88 *Percussus in platea, vel in Ecclesia etiam leuiter dicitur atrox iniuriatus.*

89 *Clerici in communi Societate viuentes si se mutuò percutiant, possunt ab Episcopo absolui.*

90 *Regularis Regularem eiusdem claustri percutiens non enormiter à Prælato suo absolui poterit.*

91 *Superior Regularis si percusseris suum subditum, potest secundum priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo electo ab ipso in Confessorem.*

92 *Religiosus aliquis si manus violentas in Clericum iniecerit ab Episcopo absolui potest eo casu, quo secularis Clericus posset.*

93 *Nouitius, qui ante Religionis ingressum in excommunicationem Canonis incidit, ab Abbate absolui non potest.*

94 *Monialis si Monialem, vel conuersam, aut Clericum percusserit, per Episcopum in cuius Diœcesi Monasteria fuerint, absolui potest, etiamsi enormis fuerit percussio.*

95 *Impuberes ab Episcopo absolui possunt etiam post annos pubertatis, ab excommunicatione tamen contracta post annos pubertatis, quamuis percussio enormis fuerit.*

96 *Mulieres cuiuscunque sint ætatis, & conditionis, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio esset enormis.*

97 *Seruus, & filiusfam. seu quiuis alius existens in potestate alterius, potest ab Episcopo absolui, quamuis percussio sit enormis, dummodo dominus graue damnum inde patiatur ex serui absentia absque sua culpa.*

98 *Impotentes ad iter, vt cæci, claudi, & similes, possunt ab Episcopo absolui etiamsi percussio enormis sit, ab excommunicatione ob Clerici percussionem.*

99 *Ægri, seu valetudinarij ab excommunicatione ob percussionem Clerici possunt ab Episcopo absolui.*

100 *Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio Medicorum.*

101 *Impedimentum legitimum habens propter quod excommunicatus ob Clerici percussionem non potest Papam adire sine graui periculo vitæ, ab Episcopo absolui poterit.*

102 *Impedimentum quoad hoc propositum habet is, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione.*

103 *Clericum percutiens si ob capitales inimicitias non possit Romam adire, poterit absolui ab Episcopo etiamsi eas ex culpa contraxerit.*

104 *Pauperes, maximè qui iter agendo arte sua vti nequeunt, & essent adstricti mendicare, possunt ab Episcopo absolui.*

105 *Episcopus potest absoluere quoscumque sibi subditos ab excommunicatione etiam propter enormem percussionem, modo delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum.*

NNOCENTIVS II. *in Can. si quis suadente 17. q. 4.* statuit quod si quis violentas manus in Clericum, seu Monachum iniicere, Diabolo suadente, præsumpserit, anathematis vinculo eo ipso subiaceat, à quo non possit nisi per Romanum Pont. absolui; de cuius materia plenè agunt citati per Cened. *ad Decretum collect.* 24. quibus addo Molin. *de Iustit. tract.* 3. *disp.* 50. & 51. Io. Bapt. Costa *de facti scientia & ignor. cont.* 2. *dist.* 23. Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *lit. P. concl.* 274. *per tot.* Suar. *tom.* 3. *disput.* 22. *sect.* 1. Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 26. & 27. Auil. *eod. tract. p.* 2. *c.* 5. *disp.* 3. *dub.* 12. Bonacin. *in simili tract. disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 1. & *de censuris extra Bullam Cœnæ contentis, disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 7. *sect.* 1. Rainer. *in catalogo censur. & irregul. tit. de excommun. extra Bullam, cap.* 9. Bellet. *disquis. Clerical. p.* 1. *tit. de fauore Cleric. Canonis,* Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 9. Paul. Laymann *in Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. Squillante *de priuil. Cleric. cap.* 6. Francisc. Coriolan. Capuccin. *in breui explicat. Bullæ in Cœna Domini, excomm.* 11. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 3. *collect.* 682. Portel. *in dubijs Regularib. verb. manus violenta.* Anton. Nouar. *in sum. Bullarum, tit. de percussione Clerici graui, vel leui,* Sperell. *in decis. fori Eccles. decis.* 20. & 45. Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 54. Lezana *in sum. quæst. Regul. verb. Clericus à num.* 2. *tom.* 3. 1

Circa quod priuilegium, quia frequenter venit in praxi, plura sunt à nobis annotanda; & in primis est sciendum eo gaudere omnes constituti in alicuius Ordinis gradu, etiam in prima Tonsura, vt docent Duen. *reg.* 99. *ampl.* 2. Nau. *in man. cap.* 27. *n.* 79. Angl. *in floribus Theolog. in quæst. de excommun. pag.* 59. *vers. omnes, & vers. Clerici,* Paris. *cons.* 40. *n.* 21. *vol.* 4. Bellug. *in speculo Princip. rub.* 11. §. *videndum, n.* 5. *vers. & certe,* & ibi Camil. Borrel. *in addit. lit. C.* Rainer. *d. cap.* 9. *notab.* 2. Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 1. *n.* 1. & *de cens. extra Bull. disp.* 2. *q.* 3. *puncto* 6. §. 3. *num.* 1. Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. P. concl.* 274. *num.* 3. Carol. de Grass. *d. eff.* 6. *à n.* 68. Squillante *d. cap.* 6. *ex n.* 5. Paul. Layman *d. cap.* 5. *n.* 4. Thom. Valasc. *dict. alleg.* 54. *n.* 2. Requiritur ergo vt is qui vapulatur, sit vere Clericus, & characterem habeat; non enim sufficit vt sit clericatui destinatus, gerens se pro Clerico, deferensque habitum, & Tonsuram, ac in Choro inseruiens: ita Decian. sibi contrarius *lib.* 6. *cap.* 34. *n.* 3. Marta *de iurisd. p.* 2. *c.* 11. *n.* 12. Mascard. *de prob. concl.* 848. *n.* 6. Sperel. *d. decis.* 45. *n.* 58. 2

Amplia primò habere locum etiam in Clerico tonsurato, vel in minoribus Ordinibus constituto, qui non seruauerit requisita necessaria ad priuilegium fori iuxta formam Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. cùm quoad hoc nihil innouauerit, nec Iuri communi derogauerit. Ita Clar. §. *fin. q.* 36. *num.* 19. vbi tamen testatur diuersas esse hac in re consuetudines, Nau. *cons.* 24. *de priuil. in nouis,* Monald. *in cons. decis.* 99. §. 2. Molin. *d. tract.* 3. *disput.* 54. *n.* 9 Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 5. *n.* 7. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 607. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 531. *n.* 7. *in* 2. *edit.* & *p.* 3. *decis.* 315. *n.* 4. & *collect.* 682. *vers. amplia nono,* Beller. *d. p.* 1. *de fauore Clericorum personali,* §. 8. *n.* 19. Portel. *in dub. Regular. verb. manus violenta, n.* 3. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 20. Auila *de censur. p.* 2. *cap.* 1. *disp.* 2. *dub.* 9. *concl.* 3. Molfes. *in sum. Theol. moral. tract.* 2. *c.* 3. *n.* 18. Squillante *d. c.* 6. *sub n.* 11. *propè fin.* nouissimè 3

Stephan.

Stephan. VVeyms ad constitutiones 24. ex antiquo Iure desumptas, & per Conc. Trid. innouatas constit. 9. n. 3. & 4. me citato in hoc loco Torreblanca de iure spirit. lib. 15. cap. 6. a n. 22. Ego ipse de officio & potest. Episcop. p. 2. alleg. 12. n. 32. & licèt propter negotiationem, si ter monitus non abstinuerit, amiserit priuilegium immunitatis, vt ex Molin. de iustit. tract. 2. disput. 342. resoluit Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha in comment. ad cap. 2. n. 9. dist. 88. Quamuis requisita ad priuilegium fori requiri quoque in volente illius Canonis priuilegio gaudere, minus benè existimauerint Felician. de censib. lib. 1. cap. vlt. n. 14. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. circa fin. Suar. d. tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 1. n. 11. Ægid. de Coninck de censur. disp. 14. dub. 15. n. 163. Layman in Theolog. mor. lib. 2. tract. 5. p. 2. cap. 5. num. 5. Diana moral. resolut. p. 3. tract. 5. resol. 82.

4 Amplia secundò, etiamsi coniugatus sit, dummodo cum vnica & virgine, incedatque in habitu Clericali, & Tonsura: vt benè resoluunt Sayr. d. lib. 3. cap. 26. n. 4. Bellet. d. tit. de fauore Clericor. Canonis, §. 1. n. 36. Bonacin. d. puncto 1. n. 2. & de censuris extra Bullam, disp. 2. q. 3. punct. 6. §. 3. num. 2. Squillante d. cap. 6. n. 16. Coninck disp. 14. dub. 15. n. 157. Fillinc. tract. 15. cap. 1. q. 4. num. 8. Ciarlin. controuers. forens. cap. 53. num. 6. Nam Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio Canonis, deferre debet habitum, & Tonsuram Clericalem copulatiuè secundùm Cou. practic. cap. 31. n. 7. vers. aut incedit, Guid. Papæ decis. 138. Clar. §. fin. q. 36. num. 7. eius autem vxor hoc priuilegio non gaudet, cùm illud sit personale ipsi Clerico in ordinis Clericalis reuerentiam concessum, vt tenent Auiles in proœm. Prat. num. 28. Perez l. 1. vers. est aliud Clericis, tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 58. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 47. num. 1. Suar. de legib. lib. 8. cap. 11. num. 3. Carol. de Grass. d. effectu 9. num. 115. qui hoc limitat, nisi manus iniectio fieret vxori prædictæ in odium viri, quia tunc iniiciens incurreret excommunicationem, ac si ipsum percuteret, vt per Doctores, quos refert.

5 Amplia tertiò, quamuis esset irregularis, suspensus, interdictus, seu excommunicatus, quia iste talis per irregularitatem, suspensionem, interdictum, siue excommunicationem, non amisit nomen Clerici, aut priuilegium Canonis, cap. dictum, & ibi gloss. fin. dist. 81. Abb. in cap. Ecclesia, n. 8. de immun. Ecclesia. Clar. §. fin. q. 77. vers. sed nunquid, Molin. d. tract. 3. disput. 56. num. 12. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 28. num. 40. Card. Tusch. d. conclus. 174. num. 15. Bellet. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 1. num. 41. Bonacin. d. punct. 1. num. 4. & d. sect. 3. num. 3. cum seqq. Portel. d. verb. manus violenta, n. 3. Carol. de Grass. dict. effectu 9. num. 120. Squillante dict. cap. 6. n. 13. Coriolan. de casibus reseruatis, p. 2. casu 10. de ind. Regul. §. 10. n. 26. vbi reddit rationem quia excommunicatus retinet Ordinem, ratione cuius inducta est immunitas.

6 Amplia quartò, in Clerico degradato verbaliter tantùm; quamuis secus sit in degradato realiter, per cap. degradatio, de pœnis, lib. 6. de quo gloss. verb. Presbytero, in cap. accedens, dist. 50. Hippol. sing. 107. n. 1. & sing. 179. n. 4. Clar. §. fin. q. 77. n. 10. Plac. de delict. cap. 6. num. 6. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 55. § 3. Perez l. 1. col. 17. vers. procedit etiam, tit. 3. lib. 1. Ordin. Nau. in man. cap. 27. num. 81. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. puncto 4. Menoch. de arbitr. casu 415. n. 5. & 9. Galet. in margarita casuum Conscient. verb. degradatio, Suar. de censur. disp. 21. sect. 1. à num. 6. Sayr. in simili tract. lib. 3. cap. 26. num. 8. & 9. Portel in dub. Regul. verb. manus violenta, num. 3. Bonacin. d. punct. 1. num. 3. Carol. de Grass. de effectib. Cleric. effectu 1. num. 817. Squillante d. cap. 6. n. 14. Ego ipse de officio & potest. Episc. p. 3. alleg. 110. num. 3. Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 26.

Amplia quintò, in Clerico mortuo, cui etiam fit iniuria & violentia. Ita Abb. & Felin. in cap à nobis, il 2. de sentent. excomm. Tolet. lib. 1. cap. 32. n. 15. Carol. de Grass. d. effectu 9. num. 140. Squillante d. cap. 6. num. 36. vide infrà num. 51. 7

Limita tamen primò, in Clerico hæretico, qui perdit priuilegium illius Canonis. Ita Carrer. in tract. de haret. num. 148. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 41. n. 12. ante fin. vers. 12. & cap. 42. n. 2. in princ. quos refert & sequitur Farin. de hæresi, q. 189. n. 33. Carol. de Grass. d. effectu 9. n. 219. Squillante d. c. 6. n. 15. vbi etiam limitat in schismatico, Portel in dub. Regul. verb. manus violenta, num. 4. 8.

Limita secundò, in Clerico bigamo, qui ex duplici matrimonio, vel cum vidua contraxerit veram bigamiam, cap. 1. de bigam. lib. 6. Oliua super ritu 37. Curia Archiepisc. Neapol. num. 8. Sayr. dict. lib. 3. cap. 27. num. 31. Ægid. de Coninck d. disp. 14. dub. 15. num. 157. Bonacin. d. puncto 1. num. 5. & d. sect. 4. num. 14. Layman d. cap. 5. num. 4. Squillante d. cap. 6. num. 24. 9

Limita tertiò, in Clerico enormitatibus se immiscente, vt per Alex. de Nouo cons. 59. n. 14. cum seqq. Molin. d. tract. 3. disp. 54. num. 6. Bonacin. d. q. 4. puncto 4. num. 8. Bellet. d. tit. de fauore Cleric. person. cap. 7. num. 2. Layman d. cap. 5. num. 4. vers. quarto, in fine. Anton. Diana moral resol. p. 1. tract. 1. resol. 139. Squillante d. cap. 6. num. 12. Dicitur autem Clericus se immiscere enormitatibus, quando facit seditionem, prælia, aggressiones, & huiusmodi in populo, cap. perpendimus, & ibi Abb. num. 3. & 6. de sent. excomm. Bellet. d. p. 1. tit. de fauore Clericor. Canon. §. 2. num. 24. 10

Limita quartò, in Clerico minorum Ordinum, qui dimisso habitu Clericali & Tonsura negotiis sæcularibus se immiscet, si tertiò ab Episcopo suo monitus emendare se contempserit, cap. contingit, in 6. de sent. excom. Syluest. verb. excommunicatio, 6. num. 6. Sayro d. lib. 3. cap. 27. num. 7. Auila d. p. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 13. casu 4. Carol. de Grass. dict. effectu 9. num. 126. cum seqq. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 20. & de censur. disp. 2. q. 4. punct. 4. num. 6. vbi subdit talem Clericum non amittere priuilegium Canonis per solam dimissionem habitus Clericalis, nisi ter fuerit ab Episcopo suo monitus, Squillante dict. cap. 6. num. 10. 11

Limita quintò, in Clerico, qui ante baptismum Ordinem suscepit, secundùm Syluest. d. verb. excommunicatio, 6. num. 4. Squillante d. cap. 6. num. 7. 12

Limita sextò, in Clerico, qui per annum exercuit artem ignominiosam mimi, histrionis, seu ioculatoris, aut buffonis, quia ipso iure perdit omnia priuilegia Clericalia, & etiam ante annum, si post trinam ab Episcopo admonitionem non resipiscat, cap. vnic. de vita & honest. Cleric. lib. 6. Carol. de Grass. d. effectu 9. num. 208. Bellet. d. p. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 23. num. 1. Layman d. cap. 5. num. 4. vers. sexto. 13

Limita septimò, in Clerico publicè exercente officium lanionis, aut cauponis, si coniugatus sit, vel habitum Clericalem dimiserit, aut ter monitus ab Episcopo suo non destiterit, vel postquam destiterit, idem officium reassumit, Clem. 1. de vita & honest. Cleric. Molin. d. tract. 3. disp. 54. num. 10. 14

Bonacin.

Bonacin.*d.q.4.punct.4.n.9. & d.punct.6.sect.4.n.12.* Laymann *d.cap.5.num.4.vers. quinto.*

15 Limita octauò, in famulis & filiis Clericorum, etiam in casibus, in quibus fori priuilegio potiuntur; vt per Marant.*de Ordine iudic. p.4. dist.11. n.4.* Sigism.Seacc.*in tract.de iudic.p.1.cap.11.n.48.* Carol.de Graff.*de effectib.Clericor.effect.1.num.2* 8. quos refert Squillante *d.cap.6. num.23.*

16 Cuncti vtriusque sexus Religiosi approbatam à Sede Apostol. Religionem profitentes Canonis priuilegio gaudent, ita Bonacin.*d.q.4.punct.1.n.6. cum seqq. & disp.2.q.3.punct.6.sect.3. n.7.* Carol. de Graff. *d.effectu 9. à num.68. & 73.* Beller.*d.p.1.tit.de fauore Cleric.Canonis,§.1.num.35.cum seqq.* Layman *d.cap.4.n.4.vers.nomine Monachi*, Squillante *d.c.6. num.27.* Sperell.*d.decis.45.à num.59.* vbi de monialibus. Machado *ea su perfetto Confessor tom.2. lib.5. p.2.tract.6.docum.2.n.1.* vbi etiam de monialibus,

17 Lezana *in sum.tom.3.verb.Clericus, num.6.* Omnes enim isti appellatione Monachorum comprehenduntur, vt docent per me citati *de appellatiua ver-*

18 *borum vtriusque Iuris signific.appellat.154.n.2.* Vnde percutientes mulieres intrantes Canonicè Monasteria, in quibus Religio non est approbata, nec ipsæ mulieres profitentur, nullam excommunicationem incurrunt, Rota *decis.in antiquis,alias 167.* Aufrer.*de potest.sec.reg.3.num.3.* Bellet.*d.tit.de fauore Clericorum Canonis,§.2. num.35.* quicquid dicant Decian.*in tract.crimin.p.2.lib.6.cap.17.n.12.* Carol. de Graff. *dict.effectu 9. num.73.* Squillante *d.cap.6. num.27. vers.sed virum.*

19 Ex quibus primò infertur priuilegio Canonis gaudere etiam Religiosum, qui erat bigamus, quia nullo iure constat ipsum priuari priuilegio huiusmodi, sicut priuatur Clericus bigamus, vt per Bonacin.*d.disp.2.q.4. punct.1. n.6. & d.punct.6 num.8.* Squillante *d.cap.6.num.18.*

20 Infertur secundò Conuersos siue Conuersas Religiosorum, quia veri Religiosi sunt, gaudere priuilegio Canonis, vt docent Nauar.*in man.c.27. n.79.* Carol.de Tapia *ad Auth. Ingressi, C.de sacros. Eccles. verb sua cap.10.à princip.* vbi *num.16.* quòd oblati gaudent priuilegio *cap.si quis suadente*, me citato Sperel.*in decis.fori Eccles.decis.2.n.98. & decis.21.n.17. & decis.45 n.61.* vbi de Conuersis Monialibus. Suar.*tom.5.de censur.disp.28.sect.1.à n.19.* Paul.Bert.Lucens.*in praxi crimin.Regul tit.1.cap.3. num.2.* Bonacin. *d.punct.1. num.6.* Ludouicus Miranda *in man. Praelat.tom.1.quaest.29.art.2.* Carol.de Graffis *d.effectu 9.num.70.* Paul.Layman *d.vers.nomine Monachi*, Ego ipse *de officio & potest. Episcop. p.2.alleg.12.num.38.* Portel *in dubijs Regul.verb.manus violenta, num 5.*

21 Infertur tertiò, nouitios, cùm sint in via ad Religionis susceptionem, gaudere priuilegio Canonis, *cap.Religioso, de sentent. excommun lib.6.* vbi diximus, Palat.*in repet. rub.de donat. inter virum,& vxor.§.38.vers.quamuis autem*, Plac.*de delict.cap.42. num 24.* Mandos.*in tract.de priuileg.ad instar gloss.7. num.36.* Bellug.*in speculo Principum rub.11.§ Videndum. vers.& simili modo*, Nau.*cons.5. de foro comp.in nouis*, Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis. vlt.* Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua, cap.2. n.12.C.de sacros.Eccles.*Laur.de Peirinis *de Praelato, q.3.cap.1.n.131.* Azor. *instit.moral.p.1.lib.12.cap.3. q.2.* Coriolan.*de casibus reseru.p.2.cap.10. de Iudic. Regul. §.10. num.19.* vbi ampliat in nouitio vnius diei, Spetel.*decis.16.num.10.& 13. & decis.21.n.19.* Machado *d tract.6.docum.2.n.1.*Deeian.*d.lib.6.c.17. num.9.* Galet.*in margarita casuum Conscientiae, verb. Nouitius*, Layman *vbi proximè*, Carol. de Graff. *d.effectu 9. num.72.* Bartholom.de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disput.11.dub.10.sub num.1.* Campan.*in diuers.Iuris Canon.rub.12. cap 3. n. 26.* Ouiedo *in praxi Regul. part.1.tract.6.cap.2.quaest.1.num.1.* Et procedere in impubere admisso ad Religionem ante annos pubertatis, quia licet non sit propriè nouitius, nihilominus largo modo dicitur nouitius, & gaudet priuilegio Canonis, ita Sanch. *in Decalog tom.2. lib.5.cap.4.num.24.* Bonacin.*d.disput.2.q.4.puncto 3. num.7.* Ambros.Marchin.*in resolut.pro Ordinib. Militar.art.6.n.58.* Diana *moral.resol.p.6.tract.8.miscel. resol.6.* vbi de Nouitiis in Religione Clericorum Regularium tempore hospitij.

Infertur quartò Tertiarios collegialiter viuen- 22 tes sub habitu & voto aliquo expresso, gaudere priuilegio Canonis, & aliis omnibus, quibus Fratres Ordinis, qui tertiæ regulæ habitum gestant, potiuntur & gaudent: secus autem si in propriis domibus habitent. Ita iuxta Constit. Leonis X. resoluunt Franc. Emman. *quaest. Regul. tom.2. q.65. art.5.* Bonacin.*d.punct.1.num.8.* Aloys.Ricc.*in decis. Curiae Archiepisc.Neapol.p.2.alleg.88.* Layman *dict. cap.5. num 4. vers. dubitatur autem primò de Tertiarijs*, Squillante *d.cap.6. ex num.30.* Portel *in dubijs Regular. verb.manus violenta,n.8.* Hieron. Roder.*in compendio quaest. Regul. resol.136.num.9.& 11.* Ego ipse *d.p.2.alleg.12.n.41.* Machado *d. docum.2. n.2.* Et Sorores eiusdem tertij habitus hoc priuilegio gaudere ex Tolet.resoluit Squillante *d.cap.6.n.33.* Lezana *in sum. quaest. Regul.tom.1.cap.14.n.39.* Machado *d.docum.2. n.3.* Theodor.Stratius *in opuscul. de Tertiarijs, cap.9.* vbi agens de suis Terriariis sacri Ordinis Carmelitani, id resoluit in degentibus in propriis, vel parentum domibus, cum voto tamen castitatis virginalis, vel vidualis emisso; sed hoc non admittunt Burdon. *in consil. Regular. resol.28.n.19.* Diana *resolut moral.p.6.tract.8.miscell. resol.30. in fine.*

Infertur quintò Eremitas, qui in communitate 23 seu congregatione sub aliquo Prælato edito voto paupertatis, vel alia suscepta obligatione, ex tacita vel expressa summi Pontificis voluntate, viuunt, priuilegio Canonis gaudere; secus verò dicendum de Eremitis, qui vagi dicuntur, nec definitum, aut firmum vitæ modum, neque aliquam specialem obligationem Ecclesiasticam habent. Ita gloss. *in cap. qui verè 16. q.1.* Syluest.*in sum. verb. Eremita*, Nau.*d.cap.27. n.70.* Iacob. de Graff.*in aureis decis. p.1.lib.2.cap.18.n.27.* Fr.Emman.*quaest.Regul.tom.2. q.63.art.4.* Suar.*de censur.tom.5.disp.22.sect.1.num.22.* Valet.Reginald.*in praxi fori poenit.tom 1. lib.1.n.2. & 14.* Molin. *d.tract.3.disp.31.n.4.* Ægid.de Coninck *d.disp.14.dub.15.n.164.*Bonac.*d.punct.1.n.10. & d.punct.6.sect.3.in fin.* Layman *d.n.4.vers.secundò dubitatur*, Anton.Raguc.*in vase Eccles.discipl.tit.de excom.q.71.*Portel *d.verb.manus violenta*, Squillante *d.cap.6.n.34.* Lezana *in sum. quaest. Regul. tom.2. cap.7.n.6.* Et de illo, qui assumpto aliquo habitu Religioso adhibetur ad seruitia & obseqnia Monialium, & ad petendam pro ipsis eleemosynam, quod gaudeat priuilegio Canonis, Bordon.*in consil.Regul.resol.28.n.19.* Diana *d.p.6.tract.8.resol.6.*

Infertur sextò, Equites S. Ioannis Hierosoly- 24 mitani, qui vetè sunt Religiosi, gaudere priuilegio Canonis, vt per Molin.*d.disp.51.n.37.* Hieron. Roder.*in compend.quaest.Regul.resol.28.num.1.*Carol. de Graff. *d.effectu 9. n.1.31.* Sanch. *in praecepta Decalogi,tom.1.lib.4.cap.16.n.11.* Squillante *d.cap.6. num.37.*

*num.*37. Bonacin. *de censur. extra Bullam, disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 3. *n.* 9. metipsum *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appell.* 233. *num.* 6. *&* 7. Imò & alios Equites S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ priuilegio Canonis gaudere voluere Nauar. *consf.* 11. *de Regular.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 63. Gratian. *reg.* 175. *num. fin.* Sperell. *in decis. fori Eccles. decis.* 2. *num.* 103. Ioan. Henriq. *in compendio casuum moral. cap.* 20. *num.* 70. Ambros. Machin. *in defens. immun. Ordin. Militar. art.* 4. *num.* 37. *& art.* 5. *n.* 90. Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 13. *miscel.* 1. *resol.* 44. Ramirez *de confirm. Ordinis S. Iacobi cap.* 5. *num.* 19. Motta *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 1. §. 8. Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 7. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 1. *q.* 4. *num.* 14. Barthol. Gipt. *de casibus reseruatis, cap.* 3. *num.* 15. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 48. latè Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. part.* 4. *resolut.* 176.

25 Nunc verò videndum quando quis dicatur violentas manus in prædictas personas iniicere; & in primis est sciendum quòd significatur his verbis quæuis iniuriosa, seu contumeliosa actio contra Ecclesiasticam personam immediatè consistens in facto, & in opere, siue actio sit manibus, siue pedibus: dicitur autem manus violenta desumpta denominatione à manu, quæ est instrumentum consuetum, per quod alteri solet inferri vis iniuriosa. Vide Nau. *d. cap.* 27. *num.* 77. Pedrasa *in sum. tit. excommunicationes Papales, vers. contra eos qui ponunt, fol.* 135. Ludouic. Beia *respons. casuum Conscient. p.* 1. *casu* 46. Suar. *d. disp.* 22. *sect.* 1. Auila *p.* 2. *cap.* 5. *disp.* 3. *dub.* 12. Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 11. Bonacin. *d. punct.* 1. *n.* 11. Bellet. *d. tit. de fauore Clericor. Canonis, §.* 1. *n.* 3. *vers. quod non solum*, Layman *d. cap.* 5. *sub n.* 5. *vers. manus*, Bonacin. *de censuris extra Bullam, disput.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 1. §. 1. *num.* 3. Sperel. *d. decis.* 20. *num.* 25.

Quamuis autem contactus physicè consideratus leuissimus sit, si tamen secundum moralem æstimationem sufficiat ad grauem iniuriam contra honorem, & reuerentiam Clerico debitam, nihilominus satisfit ad hanc censuram incurrendam ex doctrina Suar. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 25. *&* 26. Molinæ *de Iustitia tom.* 4. *disp.* 57. Hinc Syluest. *in sum. verb. excommunicatio* 6. §. 7. tenet capientem Clericum per capillos, eique dicentem, *nisi esses Clericus hæc, & hæc facerem*, incurrere in excommunicationem huius Canonis; & Grilenzon. *consf.* 82. consuluit incidisse in dictam excommunicationem quendam, qui Sacerdotem insultauerat cum simplici manus iniectione ad collum, & altera manu super pugione; & Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 132. incidere in dictam excommunicationem ait accipientem Clericum per vestimentum, seu capucium, & mouentem illud his verbis, si non esses Clericus, percuterem te, prout eos refert Sperell. *d. decis.* 45. *num.* 37. *& seqq.* vbi *num.* 42. post Grilenzon. *d. consf.* 82. *num.* 4. tradit verbum illud, *iniecerit*, verificari in impositione munus ad dorsum etiam sine percussione.

26 Nec quælibet percussio siue actio violenta sufficit, vt quis Canonis censuram incurrat, sed requiritur quod talis sit vt sufficiat ad peccatum mortale; cum excommunicatio maior non incurratur nisi propter peccatum mortale, de quo infra, secundum regulam, quam constituunt Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 9. *n.* 2. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 13. Gratian. *discept. forens. cap.* 559. *num.* 7. Sperell. *d. decis.* 45. *n.* 9. Item actio illa, per quam incurritur hæc excommunicatio, debet ipsam personam Ecclesiasticam aliquo modo contingere, vt monet Bonacina *loco proximè citato*, Sperell. *d. decis.* 45. *n.* 5. *&* 6. & sic debet hæc actio iniuriosa, seu 27
contumeliosa esse exterior, ac temporalis circa personam Clericorum, aut res ei adhærentes, Squillante *d. cap.* 6. *à n.* 41. Bonacin. *d. sect.* 1. §. 1. *n.* 3. *vers. tertia.* Vnde eleuantem manum, vel vibrantem ensem contra Clericum, si percussio illum non contingat, non incidere in excommunicationem, resoluunt Bellet. *dict. tit. de fauore Cleric. Canon.* §. 2. *n.* 33. Sperel. *d. decis.* 20. *n.* 17. vbi *n.* 18. post Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 1. *sub n.* 17. resoluit idem in proiicien te lapidem contra Clericum, vt non incidat in censuram, nisi postquam lapis personam Clerici tetigit: idem Sperel. *decis.* 45. *num.* 1. *&* 63. vbi quòd sola manus eleuatio, vel ensis vibratio absque percussione non facit esse locum huic Canoni. Percutiens plures Clericos successiue, incurrit in tot censuras, quot sunt Clerici percussi, Bonacin. *de censur. disp.* 9. *q.* 3. *dub. vlt.* Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 60. sicut etiam incurrit duas excommunicationes qui eadem actione percutit duos Clericos, Suar. *de censur. disp.* 5. *sect.* 3. *num.* 8. Diana *d. tract.* 9. *resol.* 59.

Hinc primò fit consequens detinentem Clericum in custodia publica, vel in loco priuato, vt in domo propria, siue aliena, ex qua non possit exire, excommunicationem Canonis incurrere, *cap. nuper, & ibi gloss.* 1. Abb. *num.* 1. *&* 2. & Felin. *n.* 1. *de sent. excom.* Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *c.* 6. *n.* 25. Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis,* §. 1. *n.* 4. Paul. Laymann *sub d. n.* 5. *vers. manus*; eandem quoque excommunicationem incurrit Iudex sæcularis detinendo, vel curando Clericum detineri in custodia, vel in domo, aut ponendo custodes ad domum, qui Clericum exeuntem capiant, itaut Clericus non possit liberè exire. Ita Sayr. *d. lib.* 3. *c.* 26. *n.* 13. Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 16. *& d. sect.* 1. §. 1. *n.* 9. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 1. *q.* 1. *num.* 17. *&* 32. qui tamen subdunt illum non esse excommunicatum, qui per metum absque vlla vi, vel tactu cogit Clericum exire è fundo; non enim dicitur manus violentas in Clericum iniicere, cùm solis verbis illum terreat: & similiter, qui obsidet castrum, aut domum non vt faciat iniuriam Clerico ibi existenti, sed vt iustè obtineat illam. Vnde fit, vt minimè eandem 30
incurrat excommunicationem expellens per vim Clericum excommunicatum vitandum ab Ecclesia, dum Diuina celebrantur, si ad ipsum expellendum vi opus fuerit, Suar. *d. tom.* 5. *de censur. disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 11. Squillante *de obligat. Cleric. p.* 3. *n.* 43. Sic 31
etiam detinens Clericum per vim, ne aliquis iniuriosè eum percutiat, aut ne ipse Clericus committat aliquod homicidium, vel ne incidat in manus hostium, non incurrit hanc Canonis excommunicationem; quia hæc non est iniuriosa, vel sacrilega violentia, sed procedit tantùm ex charitate; vt per Iacob. de Graff. *in decis. aureis, p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 23. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 105. Squillante *d. cap.* 6. *n.* 93. Tangens autem Clericum si vim non infert, neque læsionem, non incurrit in pœnam Canonis, gloss. *verb. insecutione, in cap. felicis, de pœn.* Archid. Host. Card. & alios refert & sequitur Sperel. *d. decis.* 45. *num.* 6.

Verùm autem, verbis tantùm detinens Clericum 32
contra eius voluntatem incurrat Canonis excommunicationem? Duos casus in hac quæst. distinguere oportet, primum quando Clericus verbis tantùm detinetur, v. g. quando aliquis dicendo verba contumeliosa, ipsis verbis ei metum infert, vt cum

eum detineat; secundum quando ipsa verba concomitatur aliqua actio violenta eius personæ, v.g. quando quis vltra verba contumeliosa, detinet Clericum obsidendo eum in domo, vel in Castro, non permittendo exitum, vel quando eum detinet, vt vestibus spoliet sine aliquo corporis nocumento: in primo casu non incurritur excommunicatio, Tolet. *in sum. lib. 1. c. 31. n. 5.* Suar. *de censur. disp. 22. sect. 1. num. 23. 30. & 31.* Ægid. de Coninck *d. disp. 14. dub. 15. n. 165. vers. tunc non sufficit*, Sperell. *d. decis. 45. n. 11.* In secundo casu incurritur excommunicatio, Suar. *d. num. 30. ad fin. & 31. ad med.* Nauar. *d. cap. 27. n. 77.* quatenus inquit incurrere excommunicationem, qui vi includunt Clericos in aliquo loco, vnde egredi sine pudore non possint, & ita requiritur vis, quæ verbis solis non fit, Ægid. de Coninck *d. n. 165. vers. idem dicendum.*

33 Secundò, fit consequens contumeliosè spuentem in Clericum, seu aquam saliuam, oleum, aut aliud super eum effundentem incidere in excommunicationem Canonis, gloss. *verb. manus, in d. cap. si quis suadente, glos. 1. in cap. si quis pulsatus, de pœnit. dist. 1.* Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 1. n. 4. vers. & in spueme*, Baiard. *ad Clar. § fin. q. 77. num. 9.* Franc. Marc. *decis. 819. p. 2.* Decian. *in tract. crimin. lib. 6. cap. 19. n. 3. & 4.* Sperell. *in decis. fori Eccles. decis. 20. n. 27.* Aloys. Ricc. *p. 3. collect. 682. ampl. 5.* idem Sperell. *decis. 45. num. 53.*

34 Tertiò, fit consequens capientem aliquid per vim & iniuriam de manibus Clerici, vel corpore eius, puta librum, pileum aut vestem, & similia, aut illam scindentem, siue frangentem, aut detinentem Clericum per vestem, vt non permittatur abire, seu capientem frænum equi, in quo Clericus insidet, incurrere excommunicationem Canonis. Ita Nau. *d. cap. 27. num. 77.* Honded. *cons. 103. n. 1. cum seqq. & n. 24. vol. 1.* Hippol. *sing. 188.* Bernard. Diaz *reg. 95.* Ioan. Gate *reg. 175. n. 3.* Menoch. *de arbitr. casu 389. n. 17.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 12. & sect. 1. §. 1. n. 4* Bellet. *d. §. 1. n. 5.* Carol. de Graff. *d. effectu 9. n. 88. & 95.* Paul. Laym. *citato loco*, Squillan-
35 te *d. c. 6. à n. 42.* Secus verò est si nulla vi adhibita clam & per fraudem marsupium Clerico præscindatur, aut vestes in lecto iacentes sine directa eum in loco concludendi intentione auferantur; quia tunc excommunicatio ista minimè incurritur: sicuti docent Suar. *d. disp. 22 sect. 1. num. 32.* Molina *d. tract. 3. disput. 51.* Ægid. de Coninck *d. disput. 14. dub. 15. num. 166.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 26. n. 16.* Filliuc. *tract. 15. cap. 1. num. 20.* Bonacin. *d. punct. 1. num. 14.* Carol. de Graff. *d. effectu 9. n. 222.* Laymann *d. cap. 5. num. 5.* Squillante *d. cap. 6. n. 46. & seq.*

36 Quartò, fit consequens illum in excommunicationem Canonis incidere, qui occidit Clericum per cibum, vel potum veneno infectum, nam huiusmodi actio ita est violenta, vt dissoluat compositum, & est magis violenta, & iniuriosa, quàm sit iniectio alapæ, aut pulueris, vel salinæ. Ita Ludouic. Beia *casuum Conscient. p. 1. casu 46.* vbi resoluit præbentem Clerico venenum etiam ad certum tempus mortem allaturum, siue cum violentia, siue absque illa, statim post propinationem ipsius veneni incidere in excommunicationem, latè Sperell. *in decis. fori Eccles. decis. 20. num. 8. cum seqq.* & præcipuè *num. 21. cum seqq.* vbi sequitur opinionem Beiæ, Molin. *d. tract. 3. disp. 51.* Megal. *in 1 p. instit. pereg. lib. 6. cap. 14. n. 11.* Suar. *de censur. disput. 5. sect. 1. num. 13. cum seqq. disp. 22. sect. 1. n. 25. & 28.* Filliuc. *tract. 11. cap. 5. q. 3. ad fin. num. 126. & tract. 15. cap. 1. q. 3. num. 20.* Portel *in dub. Regular.* August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. *verb. manus violenta, num. 1.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 13.* qui cum Suar. hanc censuram non incurrere existimat antequam venenum operari incipiat, nam antea non adeat actio violenta, cùm venenum sine vlla vi fuerit exhibitum, vt supponimus, de quo Squillante *d. cap. 6. n. 55.* Filliuc. *d. q. 20. n. 30.* Molin. *d. disp. 51. num. 4.* & Bonacin. *d. sect. 1. §. 1. n. 6.*
& d. puncto 1. num. 6. quicquid dicat Auila *d. p. 2.* 37
cap. 5. disp. 3. dub. 10. Secus verò dicendum videtur de Moniali grauida, quæ sibi propinat potionem mortiferam fœtui, nam ista actio censetur violenta fœtui, non ipsi Moniali, nec videtur iniuriosa statui Ecclesiastico, secundùm Molin. *dict. disp. 50. num. 4.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 26. num. 17.* Auila *d. dub. 12. vers. quinto*, Bonacin. *de censur. disp. 2. q. 4. punct. 1. sub num. 13. in fine*, D. Sperell. *in decis. fori Eccles. decis. 20. n. 6.* vbi reddit rationem, quia licèt manus hæc sit violenta naturæ, non tamen est violenta personæ consentienti, neque iniuriosa statui Ecclesiastico, & *n. 33.* vbi subdit proculdubio in hanc censuram incurrere si venenum sibi misceret ad suimet ipsius interitum, quia sibimet iniuriam irrogaret, & *n. 34.* animaduertit Monialem sponte abortantem non solum non incurrere in hanc censuram, vt dictum est, verum etiam nec in aliam inflictam *à Constitutione Sixti V. contra procurantes abortum*, de qua *in Bullario nouo tom. 2. pag. 693.* reformatam à Gregorio XIV. *in Constit. 8. in eodem tom. 2. pag. 695.* quia loquitur in procurantibus abortum in aliena persona, non autem de mulieribus in seipsis abortum procurantibus, vt aduertit Auila *de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 12. vers. quinto sequitur*, Nald. *in sum. verb. Abortus, n. 1.* contra Filliuc. & Bonacin. quos meritò re-
probat idem Sperel. *d. decis. 20. n. 34. & 35.* Eodem 38
modo procurans abortum Monialis, eique potum propinans, illa consentiente, non incurrit excommunicationem, ex Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 19. n. 4.* Portel *d. verb. manus violenta, num. 2.*

Quintò fit consequens excommunicationem 39
Canonis incurrere illum, qui Clericum volentem & consentientem percutit, quia Clericus ad hoc consentire nequit, cùm iniuria fiat toti Ordini clericali, vt Doctores communiter deducunt ex *cap. contingit, de sentent. excom.* Caietan. *verb. excommunicatio, cap. 10.* Iacob. de Graff. *d. p. 1. lib. 2. cap. 46. num. 6.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. cap 16. à n. 53.* Thom. Valasc. *d. alleg. 54. n. 3.* Suar. *d. disp. 22. sect. 1. à n. 57.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 26. n. 18.* Filliuc. *tract. 15. c. 1. q. 7. n. 33.* Bellet. *d. tit. de priuileg. Cleric. Canonis, §. 1. n. 10.* Bonac. *d. q. 4. punct. 2. n. 1. & de censur. extra Bullam, disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 2. num. 5.* Carol. de Graff. *d. effectu 9. num. 77. cum seqq.* Laymann *d. cap. 5. n. 5. in fine, vers. his adde*, Squillante *d. cap. 6. n. 69.* Sperell. *d. decis. 45. num. 67. cum seqq.* nouissimè Gonzales de
Salzedo *de lege politica lib. 1. cap. 7. §. 1. n. 18.* Ipse au- 40
tem Clericus, qui sic patitur verberari, non incurrit hanc Canonis excommunicationem ipso iure, sed per Iudicis sententiam, quia text. *in d. cap. contingit*, vtitur verbo *excommunicetur*, quod est futuri temporis indicans censuram ferendam, non autem ipso iure latam. Ita Tolet. *lib. 1. c. 35. n. 13.* Suar. *d. disp. 22. sect. 1. num. 57.* Bonacin. *d. q. 4. punct. 2. n. 3.* Filliuc. *d. q. 7. n. 33.* Squillante *d. cap. 6. n. 70.* Bellet. *d. §. 1. n. 11.* Sperel. *d. decis. 45. n. 70.* quamuis illum incurrere ipso facto, si facilè posset vitare percussionem, existiment Carol. de Graff. *d. effectu 9. n. 80.* & Rague. *in vase Eccles. discip. in tit. de excom. q. 70. num. 7.*

Sextò fit consequens Clericum, qui se ipsum in- 41
iuriosè

intiosè percutit, scilicet irato animo, vel vitæ tædio, aut ex alia irrationabili causa, excommunicationem Canonis incurrere, vt per Iason. in l.1. num.8.C.de seruis fugit. Clar.§.fin.q.77.n 3. Mantua sing.1.n.4.Grammat.decis.44.n.2.cum seqq. Nau.dict. cap.27.n.88.in fine.Menoch.d.casu 284.n.37.Gutiet. d.cap.16.n 54.Suar.d.sect.1.n.59.Sayt.d.cap.26.n.20. Auila d.dub.12. circa med. Bellet.d.§.1.n.11. Bonacin.d.q.4.punct.2.n 4.Portel in addit.ad dubia Regul. verb.manus violenta,n.6. Layman vbi proximè, Carol.de Grass.d.effect.n 9.n.82.cum seqq. Bonacin.dict. sect.2.n.7. Molin. de Instit.tom.4.tract.3.disp.51.n.4. Filliuc.tom.1.tract.15.cap.1.n.33.Fernandex in examine Theolog.moral.p.2.cap.9.§.20.n.20.Villalob.in sum.tom.1.tract.17.diffic.22.n.10. Balthas. Amescua de potest.in se ipsum,lib.1.cap.20.n.24. Sperell.d.decis.45.n.71. Thom.Valasc.d.alleg.54.n.4. Squillante d.cap.6.n.70.quorum tamen resolutioni nunquam acquiescere potui, vt latè ostendi in collect.ad d.cap. si quis suadente, n.38. & 39. sequuntur Turrian. de censur.lib.3.disp.29.n.2.me citato Diana moral.resol. p.3.tract.5.resol.81.vbi etiam post Molin.d.disp.51. n.4. meritò affirmat Monialem, quæ potione, aut venæ scissione aborsum intendit non incurrere hanc excommunicationem, eo quòd ea manus iniectio in se ipsam sui comparatione violenta, iniuriosa, ac contumeliosa non sit.

42 Septimò, fit consequens mandantem, vel consulentem verberari Clericum si sequatur percussio, incidere in excommunicationem Canonis, vt probat text.in cap.mulieres,6.§.vlt.de sentent. excom. & resoluunt Suar.d.disp.22.sect.1.n.55.Auila d.p.2.c.5. disp.3.dub.6. Nauar.d.cap.27.n.78.Sayt.d.lib.3.c.15. n.10. Ægid. de Coninck d.tom.2.disp.15.n.27.cum seq. Farin.in praxi crimin. p.5.q.129.n.57. Molin.d. tract.3.disp 52.n.2.Carol.de Grass.d.effect.n 9.à n.16. Bellet.d.tit.fauore Clericor.Canonis,§.1.num.6. Paul. Laymann d.cap.5.n.6.Squillante d.c,6.n.57.Filliuc. tract.15.c.1.q.7. Bonacin. de censuris extra Bullam, disput.2 q.3.punct.6.sect.1.§.2.à n.1.quod verum est quamuis mandans pœnitentia ductus reuocauerit mandatum, quæ tamen reuocatio non fuit manifesta mandatario, quia etiam tunc sequuto mandati effectu huiusmodi mandans prædictam excommunicationem incurret, licet curauerit reuocationem mandati innotescere mandatario, cum re ipsa non innotuit: sicut docent gloss. verb. auctoritate, vers.sed pone,in d.cap.mulieres, Molin.d.disp.52.n.3. Less.de Iustit.lib.2.cap.13.dub.3.n.17.Ægid.de Coninck d.dub.15. num.183. Auila d.p.2.cap.5.disp.3. dub.7.concl.1. Sayt.d.lib.3.cap.26.num.23. Bonacin. d.q.4.punct.3.num.2,Carol.de Grass.d.effectu 9.n.30. Bellet.d.tit.de fauore Cleric.Canon.§.1.n.6. Layman d.c.5.n.7.vers.sed quæstio, Bonacin.d.§.2.n.4. Squillante d.cap.6.num.59. Sperell.d.decis.20.n.11. Secus verò si reuocatio mandati fuerit deducta ad notitiam mandatarij re integra, vt sentiunt glos. verb. iurare, vers.sed quid si Dominus, in cap. tibi Domino, 63.dist. & verb.mandato, in cap. cùm quis, de sententia excom.lib.6. Anton. Gom.var.tom.3.cap.3.n.40. Menoch.d.casu 352.n.7. Iacob.Ayrer.in tract.de homicid p.2.cap.48. Beller.d.§.1.n.6. vers. quod autem, latè Farin. d. p.5.q.136.n.174. cum seqq. & n.175. subdit mandatum reuocari non solùm expressè, sed etiam tacitè; veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum suo inimico, & n.178. subiicit quòd mandato reuocato, & reuocatione intimata mandatario, mandans amplius non tenetur, etiam quòd talis reuocatio non fuerit intimata occidendo.

Vnde fit quòd si mandans moriatur ante ma- 43
nuum iniectionem, tunc non erit excommunicatus, quamuis deinceps post eius mortem mandatarius Clericum percusserit, vt per Vgolin.de censur. tab.1.cap.17.§.2.n.5.Sayt.de censur.lib.1.cap.8.n.12. Azor.instit.moral.p.2.lib.5.cap.26.q.2.vers.sed dubia quæstio est, Carol.de Grass.d.effect.n 9.num.40.Bellet. d.§.1.num.6.vers.qui tamen. Auila d.dub.7.conclus.3. Squillante d.cap.6.n.61. vbi n.60. post Laymann
d.cap.5.n.7.secus dicit de consulente percussionem 44
Clerici, cùm consulenti non sufficiat reuocare consilium si firmiter non credat consultum reuocasse propositum, sed debet etiam monere percutiendum arbitrio boni vt sibi caueat; quamuis
Sayt.dict.cap.6. num.23. idem dicat de consulente, 45
quod de mandante dictum est. Sed quid dicendum si mandatum non sit expressum, sed tacitum, vt si quis cùm fuerit offensus ab aliquo Clerico, diceret coram amicis, vel familiaribus se desiderare vindictam de tali iniuria, præuidens, aut præuidere debens inde eos fore excitandos ad eum percutiendum? Ego credo etiam ipsum in hanc censuram sequuta illius Clerici percussione incurrere, arg.text.in cap.penult.de homicid.in 6. Nau. d.cap.27.num.78. Suar.d.disp.22.sect.1.n.55. Auila d.p.2.disp.3.cap.5.dub.10.Carol.de Grass.d.effect.n 9.
num.35. Squillante d.cap.6.n.62. vbi n.63. resoluit 46
mandantem incurrere hanc excommunicationem, quamuis mandatarius excesserit fines mandati, vt quia mandauit tantùm verberare Clericum, & mandatarius illum vulnerauit; addit tamen ex
Carol.de Grass.d.effect.n 9.num.21.secus esse, si quis 47
mandaret vt tantùm inferatur Clerico iniuria verbalis, & mandatarius excesserit faciendo illi iniuriam personalem, quia tunc mandans non erit excommunicatus, prout ipse mandatarius, & hoc ea ratione, quia mandans iussit fieri actum propter quem de sui natura non incurrit in pœnam excommunicationis, & allegat Baiard. ad Clar.§ fin.q.89.n.17. Menoch.de arbit.casu 352.n.2.

Octauò, fit consequens eandem excommuni- 48
cationis sententiam incurrere, qui ratam habet percussionem Clerici etiam sine suo mandato, nomine tamen suo factam, vt probat cap. cùm quis, & ibi gloss. verb.suo nomine, de sent. excom. lib.6. Decian.d.lib.6.cap.18.n.5. Sayt.d.lib.3 cap.26.n.25. Bonacin.d.q.4.punct.3.n.7. & nouissimè de censur. extra Bullam, disp.2.q.3.punct.6.sect.1 §.2.num.10. Squillante d.cap.6.num.68. Giach in addit.ad Clar. §.fin.q.77.lit.A.in fine, Molin.d.tom.4.disp.52.n.4. Costa de retractat.cap.5.n.3.Sperell.d.decis.47.n.54. vbi quòd procedit etiam in ratificatione tacita & occulta. Bellet.d.tit.de fauore Clericor.Canonis, §.1.
n.7. vbi subdit, quòd cùm per exteriora signa ap- 49
parere non possit quòd ratam habuerit huiusmodi percussionem, sed illam habet ratam tantùm in corde, tunc talis ligatus est solùm quoad Deum, non tamen quoad Ecclesiam militantem, Suar. d.disp.22.sect.1.num.55. Molin.d.tract.3.disp.52.n.4. Carol. de Grass. d.effect.n 9.n.55.cum seqq.quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, cap.ratihabitionem, de regul. Iur. in 6. cum concordantiis ibi adductis per me.

Nonò, fit consequens in eamdem excommuni- 50
cationem incurrere, qui potuit prohibere percussionem Clerici, & non prohibuit, cap. quanta, & ibi glos.verb.interpretans,de sent.excom Suar.dict. disp.22.sect.1.num.56. Ludou. Beia respons.casuum Consciem.p.1.casu 60. Sayr. in Claui Regia, lib.10. tract.2.cap.14.num.2. & de censur.lib.3.cap.26.n.24.

Cou.

Cou. *in Clem. Si furioſus, p.2. §.2. num.7.* Bellet. *d.* §.1. *num.*8. Ioan. Baptiſta Coſta *de retratract. cap.2. n.8.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9 n.61. cum ſeqq.* Squillante *d. cap,6. n.66.* Quòd licèt communis iotelligeret de illis, qoi ex iuſtitia prohibere renentur, vt ſunt Officiales, corúmque miniſtri, pattes, tutores, Parochi & ſimiles, ſecundùm Nauar. *d. cap.27. n.78.* Auila *d. p.2. cap.5. diſp.3. dub.*8. Ægid. de Coninck *d. diſp.14. dub.15. n.174.* Bonacin. *d. q.4. punct.3 n.6.* Filliuc. *tract.15. cap.1. quaſ.7. n.31.* Laymann *d. c.5. num.*6. Squillante *d. cap.6. n.66.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp.2. q.3. punct.6. ſect.1. §.2. n.7.* Tamen hoc idem verum eſſe credo non ſolum in eo, qui habet poteſtatem & iuriſdictionem in verberaote, vt ſunt Iudices, Poteſtates, & Præfecti, ſed etiam in eo, qui licèt oon habeat ea officio, talem poteſtatem, doloſè non prohibet, Hoſt. *in d. cap. quante, n.5.* Abb. *n.7.* & Felin. *n.3.* Bellet. *d.* §.1. *n.8. verſ. quod intelligitur,* vbi ſubdit cum Abb. *citato loco,* quòd ſi talis non doloſè, ſed ea negligentia, vel quia non vult ſe immiſcere rumoribus aliorom, non prohibeat Clerici percuſſionem, tunc non incidet in eacommunicationem.

51 Decimò, fit conſequens percutientem Clericum mortuum, eſſe excommunicatum, vt per Felin. *in cap. à nobis, il 2. n.4. verſ. nunquid percutiens, de ſent. excom.* Dec. *in cap. ad hac, n.24. de priuileg.* Boër. *deciſ.316. num.12.* Duen. *reg.99. ampl.6.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. n.140. cum ſeqq.* mortuo enim iniuria fieri poteſt, Sebaſt. Medic. *in tract. Mors omnia ſoluit, p.3. n.61.* Baiard. *ad Clar. §. fin. q.77. n.16.* Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de immunit. Eccleſ. n.53. in fin.* Sperell. *d. deciſ.45. num.56.*

52 Vndecimò, fit conſequens in hanc eacommunicationem incidere illum, qui Clericum inſequutus impellit eum, vt cadat, & lædatur, gloſſ. *verb. inſecutione, in cap. fœlicis, de pœn. lib.6.* Bellet. *d.* §.1. *n.21.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. n.86.* Squillante *d. cap.6. n.42.* quicquid ſecus teneant Nau. Bonacina, & Auila, quos refert & ſequitur Sperell. *d. deciſ.20. n.19.* vbi *n.20. in fine,* videtur admittere noſtram ſententiam, vbi Clericus fugiendo ob me-
53 tum præcipitem ſe daret. Item illum, qoi Clericum à ſede expellit, vel brachio violenter trahit, in hanc eacommunicationem incidere reſoluit Sayr. *in florib. deciſ. ſub tit. de ſententia excomm. deciſ.41.* & Aloyſ. Ricc. *d. collect.682. ampl.10.*

54 Duodecimò, fit conſequens in eandem excommunicationem incidere auxilium aut fauorem præſtantes, gloſſ. *in d. cap. mulieres,* Sayr. *d. lib.3. c.26. num.24.* Squillante *d. cap.6. num.58.* niſi præſtarent auxilium, poſtquam delinquens manum iniecit in Clericum, quia hi non erunt excommunicati ex tali auxilio poſtea præſtito poſt delictum, niſi præceſſerit tractatus antè, quia tales non dicuntur propriè dediſſe opem delicto, vt per Boët. *deciſ.167. n.4. in fine.* Menoch. *de arbitr. caſu 349. n.24.* & alios, quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. n.48.* vbi *n.50.* limitat hanc duodecimam illationem vt non procedat in dantibus fauorem vel auxilium de iure, veluti aduocando, vel procurando, & *n.52.* limitat quoque in eo, qoi delicto aſſiſtit, vel dat auxilium, vel fauorem, qui tamen neſcit verberandum eſſe Clericum.

55 Porrò ab hac Canonis cenſura eacuſantur quidam Clericos percutientes in aliquibus caſibus, quos enarrandos duximus ad pleniorem materiæ explicationem, quorum plures cumulat Lezana *in ſum. tom.3. verb. Clericus, num.9.*

Primus igitur eſt de pueris & aliis, qui non ſunt capaces malitiæ, ſeu non habent iudicium ad peccandum, ſicut aduertunt Nauar. *dict. cap.27. n.76.* Rainer. *d. cap.9. notab.1.* Henriq. *in ſum. lib.13. cap.11. §.3.* Farin. *fragment. crimin. p.1. lit. E n.12.* Bonacin. *de cenſur. diſp.1. q.1. punct.3. à princ.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. n.13.* Anton. Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de percuſſione Clerici, n.50.* vbi de Clericis impuberibus, & *n.53.* de minoribus 14. anoorum.

Secundus ſi non baptizatus percutiat Clericum. Suar. *d. ſect.1. n.5.* Squillante *d. cap.6. num.96.* 56
& de Iudæo percutiente Clericum quòd non in- 57
cidat in eacommuoicationem Canonis, probat eapreſsè text. *in cap.14. de Iud.* & reſoluunt Socin. *in cap. peruenit, n.28. cum ſeqq. verſ. ſeptimo principaliter, de ſententia excom.* Brun. *in tract. ſtantibus maſculis, art.6. n.59.* Marcard. *de Iudæis, p.2. tit.5. cap.5. ſub n.5. lib.1.* Vgolin. *de cenſur. Pontifici reſeru. p.1. cap.9. ſub num.2. verſ. hinc Iudæus,* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. num.290.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.2. cap.4. num.3.*

Tertius ſi percutiens Clericum ignorauerit 58
probabiliter eum eſſe Clericum, vt expreſsè probat text. *in cap. ſi verò, 4. de ſentom. excomm.* & docent Con. *in cap. alma mater, p.1. §.10. n.15.* Maſcard. *de probat. concl.848. n.4. cum ſeqq.* Suar. *d. diſp.22. ſect.1. num.54.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.5. q.3.* Ægid. de Coninck *d. diſp.14. n.197.* Sayr. *d. lib.3. cap.27.* Mar. Alter. *de cenſur. tom.1.* vbi *de excom. lib.2. cap.3. verſ. qua in re,* Bonacin. *in ſimili tract. diſp.1. q.2. puncto 1. num.16. cum ſeqq. & de cenſuris extra Bullam, diſp.2. q.3. punct.6. ſeſſ.4. n.2.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. n.189.* Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canon. §.2. num.14.* Layman *d. tract.5. p.2. cap.5. n.8.* Sanch. *de Matrim. lib.10. diſp.32. n.41.* vbi ſubdit huiuſmodi percuſſorem Clerici non eacuſari ea lata culpa, & craſſa ignorantia, Squillante *d. cap.6. n.76.* & *n.74.* hunc caſum intelligit ſi percutiens adhibuit ſufficientem diligentiam, itaut ei non imputetur talis error, ſeu ignotantia perſonæ.

Si verò quis eaiſtimet eſſe Ioannem Clericum 59
quem percutit, cum ſit Clericus Iacobus, cenſuram excommunicatioois non effugiet: ratio eſt quia tam intentio, quàm opos externum eſt iniuriofum ſtatui clericali, propter cuius reuerentiam impoſita fuit eacommunicatio; tum quia nulla ignorantia excuſat eum in hoc caſu cùm habeat intentionem percutiendi Clericum, & re ipſa percutiat hunc Clericum, quamuis credat eſſe alium Clericum. Ita Cou. *d. §.10. num.15.* Vega *tom.1. ſum. cap.85. caſu* 107. Sanch. *d. diſp.32. num.27.* Bonacin. *d. diſput.1. q.2. punct.1. num.20.* Sayr. *lib.1. cap.48. n.18.* Farin. *in praxi crimin. p.5. q.125. n.164.* Layman *vbi proximè*; quicquid diſtinguant Suar. *d. diſp.22. ſect.1. num.54.* Squillante *d. cap.6. num.73.*
Contrà verò dicendum ſi quis volens percutere 60
hunc Clericum ab eo aberret, & caſu, ſiue præter intentionem percutiat alterum Clericum proximè adſtantem, talis enim excommunicationem non incurrit, ſicut rectè docent Suar. *d. diſput.22. ſect.1. num.54.* Ægid. de Coninck *d. dub.15. n.197.* Ratio diſcriminis eſt, quia in priori caſu voluntariè percutit hominem, quem ſcit Clericum, in quo tota ratio conſiſtit, ob quam Canonis excommunicatio lata eſt: in poſteriore autem caſu voluntariè non percutit hominem, quem ſcit eſſe Clericum, ſiquidem, vt ponimus, à Clerici intenta percuſſione aberrauit, alium autem hominem qui fortè diſtabat, & Clericus erat præter intentionem, & voluntariè percuſſit. Vnde fit excom- 61
municationem omninò effugere, qui percuſſerit

Titium Clericum volens percutere Seium lai-
cum, secundùm Cou. d.num.15. vers.12. Iacob. de
Graff.in decis.aureis,p.1.lib.4.cap.9.num.43. Sanch.
d.disp.32.num.28.Farin.d.q.125.num.164.Squillan-
te d.cap.6.num.74.

62 Quartus est de percutiente Clericum per io-
cum, & non ex odio, vel inimicitia,aut indigna-
tione,cap.1. & ibi Abb.n.4.de sent.excom glos.verb.
de familia, in cap.cum voluntate, § fin. vbi Hostiens.
num.12 eodem tit. Carol.de Grass.d.effectu 9.n.306.
cum seqq. Beller. d. tit.de fauore Cleric. Canonis, §.2.
num. 1. Cotiolan. de casibus reseru. p. 2. casu 10. de
Iudice Regulari, §.10.num.23. Bonacin. d.puncto 6.
sect.4.num.3.

63 Quartus est de percutiente Clericum casu for-
tuito, per c.3. de sent.excom. Carol. de Grass.d.effe-
ctu 9. n.302. vbi n.255. hoc etiam dicit de eo, qui
iniecit manus violentas in Clericum absque deli-
beratione, sed ex primis motibus & ex subita ani-
mi passione, itaut aduertens quod facit manum
retrahit, quia primos motus non esse in potestate
nostra refert Squillant.d.cap.6.num.49. & 50.

64 Sextus est de percutiente cum imperfectione
actus,non pertingentis ad culpam mortalem; vn-
de si quis leniter attingat, vel percutiat Cleri-
cum, itaut illa percussio vel violentia iudicetur
peccatum veniale, non incidet in hanc censuram;
quia vt quis illam incurrat,requiritur vt percussió,
siue actio violenta talis sit, vt faciat ad pecca-
tum mortale.Ita Suar.d.disp.22.sect.1.num.23.Sayr.
d.lib.3.cap.27.num.33. Molin.d.tract.3.disp.51.n 8.
Ægid.de Coninck d.disp.14.dub.15.num.168. Bo-
nacin.de censur.disp.2.q 4.punct.1. num.19. quos re-
65 fert,& sequitur Squillante d.cap.6 num.51. Nec in
eandem censuram incidit percutiens si percus-
sio exterior iudicetur peccatum veniale tantùm,
quamuis ex intentione, quam habuit grauiter
percutiendi, peccaret mortaliter, secundùm Na-
uar.dict.cap.27. num.85. Bonacin.d.punct.1.num.12.
Filliuc.d.tract.15.cap.1.quæst 4. num.17. Squillante
d.cap.6.n.53.vbi n.54 quærit an requiratur vt hæc
actio externa sit peccatum mortale ratione nocu-
menti corporalis seu læsionis corporis, vel suffi-
ciat ratione inhonorationis?

66 Septimus est de detinente,seu percutiente Cle-
ricum aggressorem in defensionem sui, vel alieni
corporis, dummodo modus defensionis notabili-
ter non excedatur, & ea incontinenti aggressio-
nem subsequatur;ita probat text.in cap.si vero,il 1.
vbi Abb.n.14.de sent.excom.& docent Cou.in Clem.
Si furiosus,p.3.§.vnic.n.5.in princ.Ant.Gom.tom.3.
variarum,cap.3.n.20.ad med. Clar.in §.homicidium,
num.33.vers.præterea. Vgolin. de censur. p.2.cap.11.
§.proposuimus,n.1.& 2. Iacob.Ayrer.de homic.neces-
sario, p.1.num.63 Farin. in praxi crimin.p.5.q.125.
num.32. Carol.de Grass.d.effectu 9. n.196. cum seqq.
Suar.d.disp.22.sect.1. num.93. Beller. d.tit.de fauore
Cleric.Canonis,§.2.n.2. Laymann d.cap.5.n.8.vers.
tertia. Bonacin.de censur. extra Bullam,disput.2.q.3.
punct.6.sect.4. Squillante d.cap.6. n.77. vbi etiam
benè subdit modum defensionis, seu moderamen
inculpatæ tutelæ consistere circa tria, scilicet,cir-
ca modum, tempus, & causam: circa modum, vt
si quis esset insultatus sine armis, non poterit se
defendere eum armis, l.1. §. sed si claua, ff. de sicar.
Circa tempus vt fiat incontinenti, & illico facto
insulto, gloss. in l.1.C.vnde vi, Mascard.concl.1126.
num.42.nam Clericum percutiens ex internallo ad
sui ipsius defensionem non euadit excommunica-
tionem, Ioan. Lup. in tract. de libert. Eccles. q.8. in
fine, Decian.in tract.crim.lib.6.cap.17.num.22. quos
refert & sequitur Sperell.d.decis.45.num.85. Circa
causam vt talis sit, & tanta propulsatio, quanta
est necessitas defensionis, & non vltra, quod di-
xeram in collect.ad cap.significasti 18. num.13. de ho-
micid. Vnde si laicus percussus à Clerico, vbi ti- 67
mor repercussionis non adest, dictum Clericum
causa defensionis percusserit, incidet in excom-
municationem Canonis, quia non esset defen-
sio, sed vindicta, quæ non est permissa singulis,
sed iudici, nisi fortè timeretur geminata percus-
sio: ita in facti contingentia fuisse resolutum in
Curia Archiepiscop.Neapol. testatur Aloys.Ricc.
decis.159.p.4.quem refert Squillante d.cap.6.n.80.
vers.sed an laicus. At si aliquis aggressus à Clerico 68
non potest vitare nocumentum sine ignominiosa
fuga,nisi se defendendo, eáque de causa Clericum
percutiat, non incurret Canonis censuram, vt re-
soluunt Aloys.Ricc.d.decis.159.n.20. Raguc.in va-
se Eccles. disciplina, in tit. de dub. curiosis, quæst. 33.
Squillante d.cap.6.num 79.

Octauus de muliere percutiente Clericum pu- 69
dicitiam suam facto aliquo tentantem, & non so-
lis verbis, nisi validè molestus esset, vt mulier se
aliter ab eo liberari non possit, quàm fuste, aut
verberibus. Ita Nau. d.cap.27. num.85. Suar. dict.
disp.22.sect.1. num 53. Ægid.de Coninck d.dub.15.
num.194. Auila p.2. cap.5.disput.3. dub.13. casu 18.
Beller. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §.2. num.13.
Squillante d.cap.6. num.78. Filliuc. tract.15. cap.1.
q.6. num. 22. Bonacin. dict. puncto 6. sect.4. num.1.
vers.2. Nouar.d.tit.de percuss.Clerici, num.51.

Nonus de percutiente Clericum turpiter in- 70
uentum cum propria vxore, matre, filia, aut so-
rore, in ipso actu inuentis, vt probat text. in dict.
cap.si vero,il 1. vbi gloss.verb.turpiter, reddit ratio-
nem, quia iustum talem dolorem compescere
difficillimum est, & docent Syluest. in sum. verb.
excommunicatio 6.casu 10. Cou. de spons. p.2. cap.7.
§.7. num 12. Nau. d.cap.27. num.84. Clar. §.homi-
cidium, num. 48. & §. fin. q.77. num. 9. Perez l.4.
gloss.1. vers.sic vt, tit.13. lib. 8. Ordinam. pag.268.
Anton. Gom. l.8. Tauri, num.55. Henriq. in sum.
lib.12. cap.14. § 1. littera E. Ceuall. commun. con-
tra commun. q.833. num.30. Farin. in praxi crimin.
p.5.q.121. num.6. & 73. Molin. d. tract.3. disput.7.
num.3. & disput.55. num 6. Sayr. dict. lib.3. cap.27.
num.23. & 24. Suar.d.sect.1. num.33. Intrigl. de ca-
sibus Conscient. centur. 1. casu 9. num. 18. Carol. de
Grass. dict. effectu 9. num. 186. Bonacin. de censur.
disp.2.q.4. puncto 4. Beller.d.tit.de fauore Clericorum
Canon. §.2. num. 9. Layman d. num.8. vers. quarta,
Squillante d.cap.6.num.81.vbi num.86.post Aloys.
Ricc. proximè citato loco, hoc limitat in occidente
vel percutiente Clericum deprehensum cum con-
cubina.

Turpiter autem inuentus dicitur, qui actum 71
quemcunque impudicum cum huiusmodi perso-
na exercet, veluti osculando, amplexando; vel si
reperiatur solus cum sola in loco suspecto,& apto
ad turpes actus exercendos, sicut tradunt Cou. de
sponsalib.p.2.§.6. num.3. Suar.d.sect.1. num.37. Bo-
nacin.d.num.5. vers.rogabis secundò, vbi subdit suf-
ficere vt maritus percutiat Clericum loquentem
cum sua vxore absque alio turpi actu, quando
illum prius ter admonuerat, & ipse noluit de-
sistere, Beller.d.§.2.num.9.vers.item si Clericus, vbi
limitat si deoscularetur easdem mulieres in pu-
blico, secundùm consuetudinem patriæ, prout fit
in Gallia, Sabaudia, & Polonia, & eodem num.9.
vers.

vers. non effugit, subdit maritum oon effugere hanc excommunicationem, qui procuraret, quòd Clericus vocaretur ab vxore ad illam turpem actionem, vt eum verberare posset, cùm huiusmodi persuasio sit dolosa, & fraudulenta, quod etiam tradunt Sayr. *d. lib. 3. cap. 27. n. 23.* Paul. Layman *d. cap. 5. num.* 8. Squillante *d. cap. 6. num.* 85.

72 Matris, sororis, vel filiæ nomine in præsenti materia venit propria mater, soror, & filia, non tamen adoptiua, nec auia, neptis, &c. quia verba *d. cap. si verò*, propriè sunt accipienda, præsertim cùm simus in materia pœnali, & odiosa restringeure priuilegia Clericorum, vt resoluunt Molin. *d. tract. 3. disp. 55. ad finem.* Ægid. de Coninck *dict. disp. 14. num.* 196. Bonacin. *d. num. 5. vers. rogabis pri-*
73 *mò*; nec taman sub appellatione filiæ comprehenditur illegitima, secundùm Nauar. *d. cap. 27. n. 494.* Anton. Raguc. *in vase Eccles. discipl. tit. de excommunicatione quæst. 66. num. 6.* quos refert, & sequitur Squillante *d. cap. 6. num.* 84.

74 Vxoris verò nomine venit etiam sponsa de præsenti, vt per Cou. *de spons. p. 1. cap. 1. n.* 8. Clar. *§. homicidium, n. 49.* Perez *l. 1. gloss. 1. vers. hinc etiam, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 5.* Farin. *in praxi criminali, p. 3. q. 121. num. 73.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 1. n. 6.* Ægid. de Coninck *d. disp. 14. n. 296. vers. per vxorem*, Bonacin. *d. num. 5. vers. respondeo nomine vxoris*, non tamen de futuro, prout obseruant Gutier. *de Matrim. cap. 1. num. 13. cum duobus seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 228. Squillante *d. cap. 6. num.* 82. & vide quæ diximus *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appell. 289. num. 5.*

75 Decimus est de percutiente Clericum causa correctionis, dummodo habeat facultatem & iurisdictionem in eum, purà si esset Superior, pater, magister, &c. & leuis fuisset percussio, nec ex odio, vel iniquitate; & in primis de Superiore loquitur text. *in cap. vniuersitatis 24 de sent. excomm.* vbi decernitur, vt Abbas per se ipsum, non per alium regularis disciplinæ causa Monachum percutiat, vel si necessitas postulet, per aliquem Clericum vel Monachum, (sub quo comprehenduntur omnes vere Religiosi, etiam quos vocant Conuersos, vt contra aliquos benè notat Suar. *d. disput. 22. sect. 1. n. 42.*) non per laicum (nisi fortè necessitas excuset, vt aduertit Suar. *d. sect. 1. n. 43.*) id fieri iubeat, alioquin tam qui tales verberare præcipit, quàm illi, qui verberant, quamuis ob delictum, excommunicationis sententiam incurrunt: & ita docent citati per me *in collect. ad d. cap. vniuersitatis, num. 2.* quibus addo Laymann *vbi suprà vers. porrò.* Alia verò ratio est de Episcopo, à cuius dignitate alienum est aliquem propriis manibus verberare, *cap. non licet, 86. dist.* & ideo Clericos delinquentes per alium Clericum corrigere debet, nisi per consuetudinem fuerit introductum (vt in Galliis, & aliis locis) vt Clerici, si ita commeriti sint, per alios laicos torqueantur, aut verberentur, vt docent Naoar. *comment. 3 de Regular. circa finem, & cons. 28. de sent. excommun. in nouis*, Clar. *§. fin. q. 64. num. 25.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 27. num. 26.* Ægid. de Coninck *d. disp. 14. n. 191. in fine*, Auila *d. p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 12.* Laymann *loco proximè citato*, vbi post Auil. *de censur. p. 4. disp. vnic. dub. 1.* subdit ex simili ratiooe excusari præfectum nauis, aut illum, qui ab eo potestatem habet, si Clericum verbaliter degradatum, & ad triremes damnatum perinde ac alios nauigantes percotiat.

76 De patre solet dubitari an possit filium in Sacris constitutum sine nota excommunicationis castigare? Vna sententia affirmat, ex ea ratione, quia pater non minorem, sed potius maiorem in filium potestatem habet, quam magister in discipulum, atqui *in d. cap. 1. & in cap. ex tenore, de sententia excommunicationis*, absolutè & sine restrictione significatur magistrum ab excommunicatione Canonis immunem esse, si discipulum correctionis causa percutiat; ergo idem de patre sentiendum est erga filium. Quare hanc partem sustinent S. Anton. *p. 3. tit. 24. cap. 1. §. 2. casu* 12. Syluest. *verb. excommunicatio 6. casu* 8. Nauar. *d. cap. 27. n. 82.* Suar. *d. sect. 1. num. 49.* Auila *d. p. 2. cap. 5. disput. 3. dub.* 13. Ægid. de Coninck *de Sacram. disput. 14. dub. 15. num. 192. vers. addunt*, Illustrissim. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. cùm beatus, num. 3. disput. 45.* Valer. Reginald. *lib. 1. num. 231.* Bonacio *de censur. extra Bullam, disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. num. 4.* & est probabilis. Sed multò probabilior est sententia negatiua, quia facet Ordo liberat à potestate patris saltem quoad percussionem, vt dicit Abb. *in d. cap. cùm voluntate, num.* 8. & Host. *num.* 11. & quoad spiritualia liberat à patria potestate, idem Host. *in cap. indecorum, num. 5. de ætate & qualit.* Ideò sic merito resoluunt gloss. *verb. inferiorum, in d. cap. cum voluntate*, Toler. *in sum. lib. 1. cap. 33. n. 5.* Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 228. in 6. effectu, & tract. 3. disp. 59.* Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canon §. 2. num. 6.* Squillante *d. cap. 6. n. 95.* Layman *vbi sup. vers. de patre*, vbi respondet contrariis.

De magistro loquitur text. *in d. c. 1. de sent. excom.* 77
dum probat illum percutientem discipulos Clericos intuitu disciplinæ vel correctionis, non incurrere excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira; sic resoluunt Suar. *d. disp. 22. sect. 1. num. 49.* Molin. *d. tract. 3. disp. 56. num. 10.* Auila *d. p. 2. cap. 5. disp. 3. dubio* 13. Ægid. de Coninck *d. disput. 14. num. 192.* Bonacin. *d. q. 4. punct. 4. num. 4.* Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis, § 2. num. 4.* Laymann *vbi suprà, vers. quinta*, subdens magistrum ius habere castigandi Clericos etiam in minoribus Ordinibus constitutos, modo castigatio moderata sit, habita ratione culpæ & personæ tum percutiens, tum eius, quæ percutitur; alioquin si percussio valdè indecens sit, aut excessus notabilis, censura excommunicationis non euitabitur.

Vndecimus de laico, siue priuata persona, quæ 78
videt Clericum præparatum ad iniuriam alterius, & non adest eius Prælatus; tunc, si aliàs eum compescere non potest, sine metu excommunicationis ligare valet & capere, vt ipsum consignet Episcopo suo Superiori. Ita Innoc. *in d. cap. si verò, il* 2. & *ibi* Abb. *n.* 6. & Alciatus *n. 58. de sent. excomm.* Abb. *in cap. cùm non ab homine, de iudic. num. 11. & 12.* vbi Felin. *n.* 1. & Dec. *n.* 36. Boss. *in tit. de captura, n.* 39. Menoch. *de arbitr. casu* 180. *n.* 20. quos refert & sequitur Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis, n.* 24. Et 79
idem dicendum est de eo, qui detineret per modicum tempus Clericum, pro tuitione suæ personæ, ne scilicet ipse Clericus exire possit, & ipsum detinentem offendere, vt per Iacob. de Graff. *in decis. aureis, p. 2. lib. 5. cap. 5. n. 23.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. Neapol. decis. 391. num. 5. p. 4.* quos refert Squillante *d. cap. 6. num* 93.

Duodecimus de Iudice laïco, vel eius familia 80
capiente Clericum in flagranti delicto, vel noctu cum magna suspicione criminis inuentum, vt eum statim præsentet Superiori, dummodo non excedat iustam & moderatam vim in capiendo, & ducendo illum sine iniuria ad Ecclesiasticum. Ita

gloss. *in expositione casus, cap. si Iudex, de sententia excom. lib.6. gloss.1. in d.cap.cùm non ab homine*, vbi Abb.*n.11.& 12.* Host.*n.4.* Dec.*n.41.cum seqq.* idem Abb.*in cap.vt fama,num.6.de sentent.excomm.* Clar, *§.fin.q.28.vers.si verò loquimur*, Oliban. *de iure fisci, cap.14. num.*140. vbi subdit retentionem personæ Clericorum in Aragonia esse limitatam ad 24.horas, Nau.*in manuali cap.27.n.*83. Menoch.*de arbitr. casu* 180. *num.* 23. Auendan. *de exequend. mandatis, p.1.cap.22.n.2.vers.item*, Azeued. *l.9.n.4.tit.3.lib.1.& l.5.num.9.& 11.tit.3.lib.4.noua recopil.* Matta *de Iurisd.p.4.casu* 42. Farin. *in praxi crimin.p.1.q.21.n.141.cum seqq.* Camill. Borrel. *de præstantia Regis Catholici,cap.71.num.185.& seq.& in sum. omnium decis.tom.1.tit.43. de foro compet.num.*126. Alexand. Ambros.*de immun.cap.*18.*n.*31. Campan. *in diuers. Iuris Canon,rub.4.n.*26. Carol. de Grass. *de effectib. clerical.effectu 1.n.537.&* 543. Paul.Layman *d.lib.4. tract.9.cap.4.num.*6. Aloys. Ricc.*in decis.Curiæ Archiepisc. Neapol.p.4.decis.391.n.4.* Antonin. Dian, *resolut.moral.p.1.tract.2.resolut.*10. Squillante *dict. cap.6.num.*91.

81 Decimustertius, de creditore, vel Iudice Clericum debitorem ex causa ciuili capiente, vbi fuga timetur, dummodo eum quantocitiùs remittat ad suum Superiorem. Ita Innocent. *in cap. vt fame*,vbi Abb.*num.6.de sent.excom.* idem Abb.*in dict. cap.cùm non ab homine, num.11. in fin.& num.*17. & Felin.*ibi, num.*4. ac Dec.*n.*48. Bossi. *in tit.de captura, num.*27. Bellet. *d.§.2. num.*30. vbi cum Bald. *in d.cap.cùm non ab homine n.*7. subdit hunc Clericum non posse detineri vltra 22. horas quin consignetur Iudici Ecclesiastico, & excommunicationem eo casu non euitari, si Clericus offerat cautionem idoneam, & debitor illam acceptare nolit, sed eum ducere malit ad Iudicem.

82 Decimusquartus de percutiente Clericum pro defensione, vel recuperatione suorum bonorum, si hoc faciat cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aliter non possit vim vi repellere. Ita Abb. *in d.cap. cùm non ab homine, num.*18. Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.2. lib.1. cap.5.n.*27. Aloys. Ricc.*in decis.Curiæ Archiepisc.Neapol.p.4.decis.159.num.*17. Carol. de Grass.*d.effectu 9. n.*196. vbi hoc limitat, quando res esset parua, Bellet. *d. §.2. num.*31. vbi
83 dicit,*quòd si Clericus emphyteuta non vult soluere Canonem, potest dominus armata manu eum expellere absque metu excommunicationis, dummodo non tangat personam*; idem quoque erit dicendum, si quis percusserit Clericum pro defensione rerum proximi,dummodo non excedat modum defensionis, nec cesset vera & iusta ratio illius, vt per Suar. *d.disp.22 sect.1.num.*39. Carol. de Grass.*d.effectu 9. num.*273. Squillante *d.cap.6.num* 90.

84 Decimusquintus de officiali,seu ministro Principis, qui violenter arcendo turbam Clericum percussit, si hoc fecerit absque animo iniuriandi, vt probatur *in d.cap.si verò,de sentent.excomm.*Sayr. *d.lib.3.cap.28.num.*27. Ægid. de Coninck *d.tom.2. disp.14.n.*193. Bonacin. *d.disp.2. q.4. num.2.vers.secundus*,Bellet.*d.tit.de fauore Cleric.Canonis,§.2.n.34. & n.*28. Squillante *dict. cap.6.num.*46. aduertentes quòd si talis officialis, putà, Ostiarius, id faceret animo maligno exposito, scilicet intendens Clericum verberare sine sufficiente necessitate,incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reseruatam, à quo absolui poterit, nisi Clericum grauiter vulnerasset.

85 Absolutionem ab hac Canonis excommunicatione (quam publicus Clerici percussor incurrit, & propter quam ante Iudicis sententiam est vitandus, si percussio nulla possit tergiuersatione celari, & nullo Iuris remedio, vel suffragio excusari, Diana *d.p.5.tract.9.resol.*61.) nullus regulariter impartiri valet nisi Summus Pontif. excepto vrgente mortis periculo, vt dicitur *in d.cap.si quis suadente*, & resoluunt citati per Carol. de Grass. *d.effectu 9. à num.*148. & per Bonacin.*extra Bullam disp.2.q.3.punct.6.sect.5. à n.*1. Torreblanca *de iure spirit. lib.15. cap.6. n.*23. Legatus etiam de Latere super cæteros hanc eandem obtinet potestatem, vt diximus *hoc lib. cap.15. de Legatis, vers.*1. Episcopus verò in omnibus casibus, in quibus interuenit leuis percussio, & in nonnullis, vbi mediocris fuit, & in paucis, quibus enormis successit percussio,dispensare potest;quorum plures cumulaui *in tract.de officio & potest. Episcopi p.2. alleg.41. per tot.*quorum plures in gratiam studiosorum inferiùs ponendos esse duxi.

Primus igitur casus,quo Episcopus ab hac cen- 86
sura absoluere permittitur, est vbicunque percussio fuerit leuis, vt probat *cap. peruenit, de sentent. excomm.* & resoluunt Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.1.lib.2.cap.49.n.51. cum seqq.* Bonacin. *de cens. disp.4.q.4.punct.5.*Bellet.*d.tit.de fauore Cleric.Canonis,§ 3.à num.*33. Carol.de Grass.*d.effectu 9.à n.*173. Paul.Layman *in Theolog.moral.lib.1.tract.5.p.2.c.5.*
*n.*10. Leuis autem percussio illa dici potest, quæ 87
nullam maculam, aut laniationem carnis, nec membri mutilationem,dentium euulsionem,multorum capillorum extractionem, nec sanguinis immodicam effusionem attulit, nec ex circumstantiis aggrauata est. Ita Nau.*d.cap.2.n.*91. Cosm. Philiarch.*de offic.Sacerd.lib.3.cap.*33. Bonacin.*dict. punct.5.n.2. & d.sect.5.n.*8. Fillinc. *d.tract.15.cap.1. q.*8. Layman *d. num.* 10. Sed hoc non est semper verum, nec certa regula in hac materia tradi potest: quare certius est leuitatem, aut grauitatem percussionis iudicandam esse viri prudentis, vel etiam Confessarij arbitrio, ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, ac modo percussionis, & læsionis, vt per Molin.*d.tract.3.disp.*57. Sayr. *d.lib.3.cap.28.num* 34. Beller. *d.§.3. num.*34. Squillante *d.cap.6.num.*110. Et hac de re extat Extrauagans siue constitutio Ioannis XXII. incip. *Perlectis*,quam refert Nauar.*d.tit.de percussione Clerici, n.*1. vbi leuis reputatur percussio ex qualitate percussionis, siue quantitate nocumenti, veluti si fuerit percussio pugni,palmæ,manus,pedis,digiti, lapidis, vel baculi, quæ non peruenerit ad liuorem,mutilationem membri,fractionem dentis,depilationem capillorum non modicam, & barbæ, vel effusionem sanguinis, nisi ex leuissimi ictus, aut pugni percussione sanguis exiret; reputabitur leuis percussio: enormis autem,seu grauis erit ratione loci si in theatro, vel in foro, coram Rege, Prælato, vel Iudice, in Ecclesia coram multis, vel alio loco publico alicui iniuria inferatur;& ratione personæ si sit Magister,aut Iudex,vel Magistratus, Prælatus, Pater, aut Patruus, vel aliquis in
Dignitate, aut Personatu constitutus. Vnde per- 88
cussus in platea,vel in Ecclesia etiam leuiter,dicitur atrox iniuriatus, propter quod sic percutiens non valet per Episcopum absolui, quia hæc percussio non potest dici leuis, ex quo est notoria;ita glos.*verb.mutilationem,in cap cùm illorum,de sentent. excom.* vbi Abb.*n.*9. Iacob. de Graff.*d.cap.49.n.*56. Bellet.*d.§.3.à n.*36. Bonacin.*d.q.4.punct.5.n.2. vers. mediocris.* Hinc Nouar.*d.loco,n.30.cum seqq.*resoluit censeri grauem percussionem si fiat cum magna irrisione,

irrisione, irreuerentia, & scandalo, vel in theatro, & Ecclesia, vel in foro coram multis, vbi *num.* 37. subdit arbitrio ordinarij definiendum quæ percussio Clerici sit grauis, vel leuis.

89 Secundus casus est, si Clerici in communi societate viuentes se mutuò percutiant, quia ab Episcopo suo absolui possunt, nisi facti atrocitas aliud exposcat; *cap. quoniam, de vita & honest. Cleric.* Nau. *d. cap.* 27. *num.* 91. *in princ.* Bonacin. *d. punct.* 5. *n.* 3. *in princ.* Bellet. *d.* §. 3. *n.* 5. Layman *d. cap.* 5. *n.* 10. *vers.* 11. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 41. *n.* 16. & me citato *in illo loco* Squillante *d. cap.* 6. *num.* 106.

90 Tertius. Regularis Regularem eiusdem claustri percutiens non enormiter, à Prælato suo absolui potest: si verò Abbatis discretio ad delinquentis correctionem nō sufficiat, adhibendus est Episcopus, *cap. Monachi, cap. cum illorum, cap. canonica, de sent. excom.* Nauar. Bonacin. & Bellet. *proximè citatis locis*, Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 10. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 171. Layman *d. n.* 10. *vers.* 11. Squillante *d. cap.* 6. *sub n.* 106. Nouar. *d. tit. de percussione Clerici*, *n.* 47. vbi ampliat ad Clericos seculares viuentes in communi, & ad Magistrum & Fratres Hierosolymitanos si sint Sacerdotes quod possint suos subditos se percutientes absoluere. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 12. vbi subdit quòd verba *d. cap. Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponuntur, quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui, sed quia hoc crebrius in claustro contingit; & *art.* 19. notat quòd si Prælatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus aliàs sit Sacerdos Regularis in Conuentu; vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori Clerici læsione. Si autem Regularis percutiat Regularem sub alio Prælato constitutum, absolui etiam potest à proprio Prælato (si verò percussio enormis non fuit) præsente tamen Prælato percussi, vt iniuriam condonet, ac pœnam in satisfactionem defioiat; sicut colligitur ex *d. cap. cum illorum*, §. *si verò claustrales*, vbi Host. *num.* 14. & Abb. *n.* 13. Layman *loco proximè citato.*

91 Quando verò Superior percusserit suum subditum, potest ipse secundùm priuilegia absolui ab ab alio Sacerdote subdito suo electo ab ipso in Confessorem: & si subditus & Prælatus se ab inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, qui eos valeat absoluere, possunt adinuicem se absoluere, vt resoluunt Fr. Emman. *d. q.* 20. *art.* 12. Coriolan. *de casibus reseru. p.* 2. *casu* 10. *de Iudic. Regul.* §. 10. *n.* 17. *vers. nam licet*, vbi aduertit quòd licet de Iure communi, excommunicatus maiori excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absoluere, ex notatis *in cap. audiuimus* 24. *q.* 1. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excommunicatum absoluere.

92 Verùm si Religiosus aliquis manus violentas in Clericum iniecerit, ab Episcopo absolui potest, eo in casu, quo sæcularis Clericus posset si alium Clericum percussisset, videlicet si percussio leuis fuit, iuxta *cap. Religiosi, de sent. excomm. lib.* 6. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 12. Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 60. *in fine*, Laymann *vbi proximè*, & tetigi *d. alleg.* 41.
93 *n.* 18. De Nonitio, qui ante Religionis ingressum in excommunicationem Canonis incidit, dubium est à quo possit absolui. Id Abbati non concedi tenuit Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 8. *n.* 31. quicquid dicant Bonacin. *dict. q.* 4. *punct.* 5. *num.* 1. Laymann *d. cap.* 5. *in fine, vers. cæterum.*

Quartus. Monialis si Monialem, vel Conuersam, aut Clericum percusserit, per Episcopum, in cuius Diœcesi monasteria fuerint, absolui potest, etiamsi enormis fuerit percussio, *cap. de monialibus*, vbi gloss. fin. & Doctores *de sentent. excomm.* Squillante *d. c.* 6. *sub n.* 107. *vers. tertiò*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 4. qui hoc procedere asserunt tam in exemptis, quàm in non exemptis. 94

Quintus. Impuberes ab Episcopo absolui possunt, etiamsi percussio enormis fuerit, *cap. super eo, de sent. excomm.* quamuis absoluendi essent post annos pubertatis ab excommunicatione tamen contracta ante pubertatem, *cap. vlt. eod. tit.* Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 172. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. quintus casus*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 20. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 227. Squillante *d. cap.* 6. *sub n.* 107. *vers. præcipuè pueros.* Nouar. *d. tit. num.* 50. Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requis. anno* 60. *num.* 2. 95

Sextus. Mulieres, cuiuscumque sint ætatis & conditionis, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio esset enormis; cum illis periculosum sit peregrè proficisci, & se virorum cœtibus immiscere, *cap. mulieres* 6. *de sentent. excomm. d. cap. ea noscitur*, Nauar. *d. cap.* 27. *n.* 88. Tiraq. *l.* 10. *connub. gloss.* 1. *p.* 10. *n.* 33. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 18 *vers. tertius casus.* Hieron. de Monte *q.* 15. *n.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 159: Bellet. *d.* §. 3. *num.* 17. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. sextus.* Nouar. *d. loco num.* 51. 96

Septimus. Seruus, & filiusfam. seu quiuis alius existens in potestate alterius, potest ab Episcopo absolui, quamuis percussio sit enormis, dummodò dominus graue damnum inde patiatur ex serui absentia, absque sua culpa *d. cap. mulieres*, Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 167. Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *vers. septimus*, Bellet. *d.* §. 3. *num.* 29. Nouar. *d. loco num.* 48. & 52. 97

Octauus. Impotentes ad iter, vt cœci, claudi, & similes, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio enormis sit, *cap. quamuis, de sentent. excomm.* Squillante *d. cap.* 6. *sub n.* 107. *vers. quartò.* Et idem de sene, etiamsi fortis sit ad ambulandum, probat text. *in cap. ea noscitur* 12. *de sentent. excomm.* vbi ego ipse *num.* 3. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *à n.* 160. Sayr. *d. cap.* 28. *n.* 25. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 26. Nouar. *d. loco n.* 46. Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requis. anno* 60. *q.* 12. Perez de Lara *in compend. vitæ homin. cap.* 35. *n.* 30. Qui autem senes dicantur arbitrio Iudicis relinquitur, ex Menoch. *de arbitr. casu* 59. & *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 46. *n.* 25. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 5. *q.* 6. *à num.* 4. Farin. *in* 98
praxi crimin. part. 3. *q.* 92. *num.* 22. vbi refert senem 99
dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annum 70. Et idem quoque de ægro, seu valetudinario, aut quacumque corporis impotentia impedito dicendum est, etiamsi infirmitas temporalis sit, putà si febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. *text.* 16. *in d. cap. quod de his*, Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 162. Sayr. *d. cap.* 28. *num.* 24. Bellet.
d. §. 3. *num.* 25. Nouar. *dict. loco num.* 45. Infirmi au- 100
tem & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum, Roland. *cons.* 22. *num.* 20. *ad fin. lib.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 60. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *q.* 76. *num* 90.

Nonus. Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontif. adire sine graui periculo vitæ, ab Episcopo absolui poterit, *cap. de cætero, de sentent. excommunic.* Henriq. *in sum. lib.* 6. *de Pœnit. c.* 11. *n.* 5. Suar. *tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 3. *n.* 4. Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 63. *n.* 2. Sayr. 101

d.lib,3. *cap*.28. *num*.39. Hieronym.de Monte *q*.15.
n.29. & 30. Zambran. *de casibus reseruatis in articulo mortis*, *cap*.4. *dub*.4. *n*.14. Bellet. *d.tit.de fauore*
Cleric.Canonic,§.3.*n*.12.Bonacin.*d.punct*.5.*n*.3.*vers*.
tertius,& *d.punct*,6.*sect*.5.*n*.10, Carol.de Grass.*d.ef-*
fectu 9.*n*.181.Sanch.*in præcepta Decalogi tom*.1.*lib*.2.
102 *cap*.3.*n*.9. Impedimentum iustum habet is,qui ire
non potest, licèt mittere valeat pro absolutione,
secundùm Henriq.*d.lib*.6.*cap*.9.§.7. & *lib*.13.*de ex-*
com.cap.29.§.3. Vgolin.*de censuris Pontif. reseruatis*,
p.3.*cap*.2.*vers.nisi in mortis articulo*,§.4.*n*.1.*vers.item*
habet locum, & *de censur. tab*.1.*cap*.4.*num*.13.*in fine*,
Sanch. *d.cap*.13. *n*.41. exemplificando in habente
curam animarum, si timet eas ob suam absentiam
damnum notabile accepturas, nisi tamen ido-
neum Vicarium constituere possit; & in habente
vxorem & filios, quos in extrema necessitate re-
lictos esse agnoscat, illos enim ab Episcopo ab-
solui posse resoluit Sayr. *d.cap*.28. *n*.38. & in car-
cerato, Nouar.*d.loco,num*.54.vbi extendit ad illum,
qui est sub fideiussoria cautione de non receden-
103 do à palatio,vel ad omnem Curiæ ordinem,Idem
dicendum esse de eo, qui propter capitales inimi-
citias non possit Romam adire, etiamsi eas ex
culpa contraxerit, *d. cap. de cætero*, vbi ego ipse *in*
collect.num.2.Sayr.*d.cap*.28.*n*.16.Zambran.*d.cap*.4.
dub.4.*num*.18. Carol. de Grass.*d.effectu* 9. *num*.158.
Bellet.*d*.§.3.*num*.13. & 18. Bonacin.*d.n*.3.*vers.ter-*
tius, Sanch. *d.lib*.2. *cap*.13. *num*.9. Quæ autem di-
cantur capitales inimicitiæ, colliges ex his, quæ
dixi *d.p*.2.*alleg*.41.*num*.10. *cum seqq*.
104 Decimus. Pauperes, maximè qui iter agendo
arte sua vti nequeunt, & essent adstricti mendi-
cari, possunt ab Episcopo absolui, quamuis per-
cussio esset enormis, *cap. quod his*, *cap. quamuis*, *de*
sentent.excomm. Hieron. de Monte *d.q*.15.*à num*.6.
Carol.de Grass.*d.effectu* 9.*n*.164. Bellet.*d*.§.3.*n*.24.
Squillante *d.cap*.6.*sub n*.108. Nouar.*d.tit.n*.44.
105 Denique est obseruandum quòd Episcopus po-
test absoluere quoscunque sibi subditos ab ex-
communicatione etiam propter enormem per-
cussionem, modò delictum sit occultum, & non
deductum ad forum contentiosum, ex decreto
sacri Concil.Trid.*sess*.24.*de reform.cap*.6.vt docent
Bonacin.*d.q*.4.*punct*.5.*num*.4.& Squillante *d.cap*.6.
num.110.

---

§. II.

De Priuilegio fori.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio Clericorum à iurisdictione Iudicis laici, an sit Iuris diuini? & num*.5.

2 Cap.Syluester,& Faustinianus 1.q.1.*declaratur*.

3 Cap. Imperator, 96.dist. *declaratur*.

4 Cap.continua 11.q.1. *declaratur*.

6 *Clerici & Ecclesiæ tam in personis, quàm in bonis, quæ verè & propriè spiritualia sunt, attenta lege diuina suam habent exemptionem.*

7 *Iuri diuino & Canonico maximè consentaneum fuit, quod Clerici, & cæteræ ecclesiasticæ personæ, à potestate sæculari etiam in temporalibus eximerentur.*

8 *Clerici nec inuitè nec voluntariè priuilegio fori renunciare possunt.*

9 *Clericus confitendo coram Ecclesiastico se esse laicum, non sibi præiudicat si re vera talis non sit.*

10 *Clericus in minoribus potest in totum Ordini Clericali renuntiare facto, non verbo.*

11 *Priuilegium ne Clerici ad sæculare trahantur iudicium, quare Iuris publici dicatur, & toti Ordini concessum? ostenditur.*

12 *Fori priuilegio vt gaudeat Clericus in minoribus attenta noua dispositione* Conc.Trid.*quæ concurrere debeant? ostenditur.*

13 *Beneficiati gaudent priuilegio fori etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferant.*

14 *Beneficij collationem obtinens etiam ante adeptam possessionem fori priuilegio potitur, modò constare possit de valida collatione.*

15 *Beneficiatus adhuc gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium obtinere non posset, si de facto in eius possessione non reperiatur.*

16 *Beneficium etiam modici valoris obtinens fori priuilegio gaudet.*

17 *Promotus ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum annuorum gaudet fori priuilegio.*

18 *Capellaniam collatiuam obtinens fori priuilegio gaudet.*

19 *Coadiutoriam cum futura successione à Papa obtinens gaudet fori priuilegio.*

20 *Fratantiam pro comitandis cadaueribus defunctorum Neapoli habens, gaudet fori priuilegio.*

21 *Pensionem obtinens, an gaudeat fori priuilegio?*

22 *Clerici in minoribus non beneficiati vt fori priuilegio gaudeant, quæ requirantur, ostenditur.*

23 *Clericus vt priuilegio fori gaudeat, tenetur habitum clericalem & Tonsuram simul deferre.*

24 *Clericus in minoribus habitum clericalem & Tonsuram dimittens priuilegium fori penitus amittit, etiamsi prius eum Episcopus non admonuerit, vt habitum tonsuramve reassumat.*

25 *Priuilegium fori non amittit Clericus si habitum, à se gestari solitum ad breue tempus deposuerit.*

26 *Priuilegium fori non amittitur nisi præcesserit trina monitio specialis nominatim, & in personam facta.*

27 *Habitum dimittens clericalem potest illum iterum reassumere non obstante irregularitate superueniente, & ordinarij prohibitione.*

28 *Iudex Ecclesiasticus debet cognoscere super probatione habitus clericalis.*

29 *Licentia, & mandatum inseruiendi alicui Ecclesiæ, vel degendi in aliquo seminario, aut versandi in aliqua schola, expressè ab Episcopo concedi debet vt Clericus in minoribus fori priuilegio gaudeat.*

30 *Episcopus tenetur adscribere ad seruitium Ecclesiæ Clericum in minoribus constitutum, vel prima Tonsura initiatum petentem adscribi.*

31 *Seruitium vt plurimum intermissum non importat* Conc.Trid. *vt Clericus in minoribus fori priuilegio gaudeat, sed potius moralem perseuerantiam saltem pro maiori parte.*

32 *Seruitium hoc debet præstari de præsenti, & non sufficit in temporalibus.*

33 *Clerici in minoribus constituti si recusauerint frequentare scholas, & Ecclesiam, sed esset probabilis spes profectus, non possunt priuilegio fori priuari.*

34 *Clericus inseruiens alteri Ecclesiæ, quàm illi, cui fuit adstrictus, fori priuilegio gaudet.*

35 *Clericus in minoribus Ecclesiæ deseruiens, non tamen ex mandato Episcopi, habitum & Tonsuram deferens, gaudet fori priuilegio, & n*.36.

37 *Cleri*

37 *Clericus coniugatus an, & quando gaudeat fori priuilegio? ostenditur.*
38 *Clericus coniugatus gaudet fori priuilegio in criminalibus tantum siue ciuiliter siue criminaliter pro crimine agatur, non autem in merè ciuilibus.*
39 *Priuilegio fori gaudet Subdiaconus, qui in vim Apostolicæ dispensationis cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones Ecclesiasticas obtinet.*
40 *Regulares omnes professi, eorum conuersi, & Nouitij, & Moniales gaudent fori priuilegio.*
41 *Fratres & Sorores tertij Ordinis S. Francisci si habitum Religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, fori priuilegio gaudent.*
42 *Respondetur contrarijs.*
43 *Mulieres, quæ in aliquibus Domibus se recludunt vt pœnitentiam agant quando fori priuilegio gaudeant, ostenditur.*
44 *Oblati quando gaudeant fori priuilegio? ostenditur, & num. seq.*
45 *Eremitæ, qui ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopum alicui Ecclesiæ, vel loco sacro traditi sunt fori priuilegio gaudent.*
46 *Milites S. Iacobi, Calatraue, & similes gaudent fori priuilegio.*
47 *Iudices sæculares de causis Militum S. Iacobi, & similium an & quando cognoscere possint, ostenditur.*
48 *Milites non adhuc professi priuilegio fori gaudent.*
49 *Translatio pensionis facta in non Clericum est nulla non obstante quod actu esset Nouitius Religionis Calatraue.*
50 *Confratres Ordinis S. Ioannis portantes mediam Crucem albam dictam* Thau, *non gaudent fori priuilegio.*
51 *Hospitalarij, si Prælati auctoritate perpetuò deputati sint ad seruitium alicuius hospitalis auctoritate Episcopi erecti gaudent fori priuilegio, aliàs secus.*
52 *Inseruientes Ecclesiæ gaudent fori priuilegio.*
53 *Priuilegio fori non gaudent qui solum in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deseruiunt.*
54 *Diaconi Seluatici an & quando fori priuilegio gaudeant, remissiuè.*
55 *Familiares Episcoporum etiam laici gaudent fori priuilegio tam in ciuilibus, quam in criminalibus.*
56 *Famuli conductitij Clericorum, ac alij Religionibus inseruientes fori priuilegio an gaudeant? ostenditur, & numeris seqq.*
57 *Argumentum à milite armatæ militiæ ad militem cœlestis militiæ valet.*
58 *Papa habet potestatem concedendi priuilegia laicis personis per quæ eximantur à potestate sæculari si ad bonum spirituale fuerit necessarium.*
59 L. 1. & 2. C. de Episcop. & Cleric. *declaratur.*
60 Cap. vlt. de officio Archid. *declaratur.*
61 *Concubinæ Clericorum à Iudice Ecclesiastico pro modo facultatum puniri possunt.*
62 *Vxores Clericorum an fori priuilegio gaudeant?*
63 *Coloni partiarij Episcoporum durante colonia gaudent priuilegio fori.*
64 *Conductores prædiorum Ecclesiasticorum, seu fructuum beneficiorum, vel decimarum coram Iudice Ecclesiastico sunt conueniendi.*
65 *Protonotarij non participantes fori priuilegio gaudent si in habitu clericali incendant.*
66 *Clericus in minoribus Ordinatus à non suo Episcopo sine litteris dimissorijs, non gaudet fori priuilegio.*
67 *Clericus ordinatus per simoniam, vel ante legitimam ætatem, fori priuilegio gaudet.*
68 *Clericus ordinatus ab hæretico, excommunicato, suspenso, degradato, &c. fori priuilegio gaudet.*
69 *Bigamus Clericus omni Clericorum priuilegio censetur exutus, & foro sæculari adstrictus.*
70 *Bigamus licèt denudatus remaneat, omni priuilegio clericali, tamen per characterem impressum, & indelebilem habitu semper remanet Clericus.*
71 *Clericus, qui dimisso habitu clericali sæcularibus negotijs se immiscet, nisi priùs tertiò fuerit monitus priuilegium fori non amittit.*
72 *Clericus vt priuilegio fori priuetur ex quo enormitatibus se immiscuit, duo requiruntur.*
73 Cap. perpendimus 23. de sent. excom. & cap. 1. de apostat. *declarantur.*
74 Cap. 1. de vita, & honest. cleric. *declaratur.*
75 *Clericus, qui in habitu, & Tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus censetur absque monitione renunciasse priuilegio clericali, secùs si in habitu laicali hæc perpetraret, quia tunc requireretur monitio.*
76 *Delicta enormia dici possunt per quæ delinquens incurrit infamiam.*
77 *Clerici si per annum se faciant ioculatores, goliandos, seu buffones ipso iure omni priuilegio clericali priuati sunt.*
78 *Clericus exercens artem vilem, an amittat fori priuilegium? ostenditur.*
79 *Clericus si in minoribus constitutus, efficiatur miles, & exerceret arma, & in prælijs, & bello se immisceret, priuilegium clericale amittit.*
80 *Clericus incorrigibilis non amittit fori priuilegium, nisi fuerit ter monitus.*
81 *Clericus non potest à parte rei incorrigibilis iudicari, aut puniri nisi priùs deponatur, sententiáque feratur super incorrigibilitate, & omni priuilegio clericali degradatus legitimè tradatur Curiæ sæculari.*
82 Cap. cùm non ab homine, de iudic. *declaratur.*
83 *Assassinus Clericus fori priuilegium amittit, & puniri potest à sæculari Iudice.*
84 Cap. 1. de homicid. lib. 6. *declaratur.*
85 *Iudex laicus non potest procedere & punire Clericum pro crimine assassinij, nisi præcedente declaratione Ecclesiastici.*
86 *Assassini erant populi ex Syria, qui à pueritia ita instruebantur, vt iniquos Regis aut Domini, quorum vasalli erant, ipsorum mandato incautos occiderent.*
87 *Ordinatus post delictum commissum, vel etiam Monachus factus, an fori priuilegio gaudeat? ostenditur.*
88 *Clericus primæ Tonsuræ, qui post dimissum habitum, & Tonsuram clericalem deliquit, & pro delicto in Curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu cum Tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit, non potest à Iudice sæculari quoad personam puniri, nec talis Iudex potest processui finem imponere.*
89 *Ordinatus post delictum commissum fraudulenter, & dolosè, vt sæcularis forum euaderet, non liberatur à foro sæculari, quoad bona tantùm.*
90 *Clericus, qui in ferendo testimonio coram sæculari Iudice deliquit, non potest ab eodem iudicari & puniri.*

91 L. Nulli

91 L. nulli 12. C. de testib. *non habet locum quando testes sunt omninò exempti,*

92 L. 1. propè fin. C. de ord. iudic. & l. quoties 3. C. de iudic. *regula non procedit vbi datur omnimoda incompetentia.*

93 Cap. præterea, de offic. deleg. *regula declaratur.*

94 *Clericus, & laicus si simul delinquant, non est vterque conueniendus coram Iudico Ecclesiastico in criminibus sua natura merè sæcularibus.*

95 *Priuilegium vnius socij alteri minimè communicatur vbi materia de qua agitur est diuidua.*

96 *Clericus crimen læsæ maiestatis committens fori priuilegium non amitsit.*

97 *Clericus delictum falsæ monetæ, vel ipsius tonsionis committens, hodie potest à sæculari Iudice puniri.*

98 *Clericus in minoribus Ordinibus constitutus si delictum committat, & postea habitum & Tonsuram relinquat, vel vxorem ducat, ab Ecclesiastico est puniendus.*

99 *Laicus condemnatus in exilium à Iudice sæculari si fiat Clericus, & rumpat exilium pro fractura prædicta est puniendus ab Ecclesiastico.*

100 *Clericus relegatus a Curia Ecclesiastica, si durante relegatione efficiatur laicus relicto habitu clericali, & frangat relegationem, pro hac fractura, ab Ecclesiastico est puniendus.*

101 *Clericus hæres laici cœpta iam lite cum defuncto si ligetur instantia an teneatur coram sæculari Iudice subire iudicium, & prosequi, ostenditur, & num. seqq.*

105 *Prædium, vel alia possessio si affecta sit onere reali pacto adiecto de non alienando, & postea res ex aliquo titulo transeat in Clericum, an possit executio fieri per Iudicem sæcularem in prædio, vel re taliter hypothecata, ostenditur.*

106 *Clericus in actione reali ad rem, an possit conueniri coram sæculari Iudice, ostenditur, & numeris seqq.*

109 *Onus reale sequitur rem ipsam oneri reali obnoxiam.*

110 *Forus personæ præfertur in concursu fori, ratione rei, & ratione personæ.*

111 *Res, & bona assumentis militiam sæcularem mutant statum, & forum.*

112 *Fori ad qualitatem discriminandam potius sequimur conditionem personæ quam rei.*

113 *Rex Portugalliæ aduersus Episcopos sui Regni prætendit priuatiuè cognoscere in omnes circa temporalia.*

114 *Iurisdictionem & libertatem Ecclesiasticam nullus quauis dignitate, præcellens impunè in bonis, vel persona sua, vel sibi iure natura vel Diuino coniuncta turbauit.*

115 *Clericus, cui lis est denunciata vt emptorem laicum defendat, an teneatur id facere coram sæculari, an verò trahere possit causam ad forum Ecclesiasticum, ostenditur, & numeris seqq.*

119 L. 2. C. vbi in rem action. *declaratur.*

120 *Fiscus venditor ad instar priuati tenetur defendere emptorem in foro, quo emptor conuenitur.*

121 *Iudex sæcularis an competens sit aduersus Clericos circa pœnarum condemnationem, & exactionem quando pecora ipsorum damna dederunt in fructibus, ostenditur, & num. seqq.*

124 *Clericus coram Iudice laico recipiens depositum, & promittens restituere cui de Iure, &c. an possit ab eodem Iudice cogi ad restituendum, ostenditur.*

125 *Clericus fideiubens pro laico de stando iuri, & iudicatum soluendo, non potest conueniri coram Iudico sæculari ad soluendam dictam fideiussionem.*

126 *Tutoris, aut Curatoris alicuius laici officium gerens Clericus potest coram laico ciuiliter conueniri pro concernentibus officium prædictum, sed officium fieri debet per Iudicem Ecclesiasticum.*

127 *Clericus per Regem admissus ad aliquod officium sæculare, & Regium si in ipso delinquat, non potest puniri ab ipso, præcipuè si non fuerit ter monitus.*

128 *Clericus à solo Iudice Ecclesiastico cognosci, & iudicari debet pro contractibus, & obligationibus factis tempore, quo erat laicus.*

129 *Clericus in feudalibus tenetur subire iudicium coram Domino feudi etiam laico.*

130 *Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali, quam obtinet in feudo à Principe habito, iudicatur tanquam laicus.*

131 *Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali quam obtinet in feudo à Principe habito, non iudicat vt Clericus, sed vt Baro, & laicus.*

132 *Clericus in feudalibus potest conueniri & reconueniri coram Domino etiam laico non solum quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur.*

133 *Iudex sæcularis dominus feudi potest suam sententiam executioni mandare contra vasallos etiam Clericos.*

134 *Feudum vbi negatur ad dominum pertinere, tunc vassallus coram illo conueniri non potest.*

135 *Clericus in feudalibus coram Domino feudi non conuenitur vbi agitur contra illum ad amissionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine.*

136 *Iudex Ecclesiasticus solus cognoscit, vbi tractatur de delicto siue criminaliter siue ciuiliter contra Clericum feudatarium.*

137 *Clericus potest reconueniri coram Iudice sæculari, quando scilicet ipse Clericus est actor in causa merè ciuili contra laicum.*

138 *Clericus potest reconueniri coram Iudice sæculari non solum super eadem re, sed etiam super penitùs diuersa.*

139 *Clericus agens iudicio retinendæ coram Iudice sæculari, potest coram eo conueniri.*

140 *Clericus agens coram laico obstringitur reconuentione vsque ad finem, etiamsi postea à conuentione velit desistere, vbi res adhuc integra non est.*

141 *Clericus potest reconueniri coram Iudice laico non solum Ordinario, sed etiam delegato.*

142 *Reconuentio fieri debet incontinenti in ipso litis exordio ante litis contestationem, vel in ipsa contestatione, vel statim post litem contestatam.*

143 *Reconuentio non admittitur post litem contestatam ex interuallo, parte contradicente, ad effectum vt Iudex debeat in vtraque causa pari passu ambulare.*

144 *Reconuentio admittitur tam in iudicijs ordinarijs quam summarijs, si tam causa conuentionis quam reconuentionis sit summaria.*

145 *Clericus conueniens & reconueniens coram Iudice sæculari, sæcularibus etiam legibus tenetur.*

146 *Laicus non potest Clericum reconuenire coram Iudice laico quando conuentionem in se intentatam studio reconueniendi, seu in fraudem procurasset.*

147 *Clericus coram Iudice sæculari reconueniri non*

potest

potest in causa spirituali, seu quando reconuentio tangeret causam spiritualem, vel illi connexam.

148 *Clericus in causa criminali nec etiam ciuiliter coram Iudice sæculari potest reconueniri.*

149 *Clericus non potest reconneniri coram Iudice laico coram quo agit nomine alieno.*

Reconuentio non datur

150 *Appellationis in causa,*

151 *Executiua in causa,*

152 *In agente pro deposito,*

153 *In agente quæstione spoliationis,*

154 *Si reus conuentus esset excommunicatus vitandus.*

155 *Arbiter voluntarius non cognoscit de reconuentione.*

156 *Clericus reconuentus coram Iudice laico in casu licito si ab eo condemnetur executio est facienda per Iudicem Ecclesiasticum.*

157 *Clerici seu Ecclesiasticæ personæ non ligantur statuto laicorum edito super iure, quod vocant congrui.*

158 *Clericus emphyteuta non est conueniendus coram Iudice laico ad solutionem laudemij, & n. 159. respondetur ad comparationem de Clerico feudista.*

160 *Clericus in possessorijs beneficialibus, quòd apud sæcularem Iudicem conuenire possit; tenuerunt & sustinent multi, de quibus infrà.*

De causis possessorijs beneficialibus in tribunalibus sæcularibus cognoscunt

161 *Galli,*

162 *Lusitani,*

163 *Hispani Castellani,*

164 *Galleci,*

165 *Aragonenses,*

166 *Germani,*

167 *Burdegalenses,*

168 *Mediolanenses,*

169 *Pedemontani,*

170 *Veneti.*

171 *Principum sæcularium est proprium à quocumque in suo dominio degente violentiam arcere.*

172 *Possessio plurimum facti habet, & in facto consistit.*

173 *Iudex Ecclesiasticus solus competens est in causis possessorijs beneficialium.*

174 *Laicus Iudex non potest de iure cognoscere de possessione beneficij, vel rei spiritualis contra Clericum.*

175 *Fundamenta pro hac parte expenduntur.*

176 *Homines sunt faciles ad dissentiendum, & improbandum quod alteri placuit.*

177 Cap. vlt. de iudic. *declaratur.*

178 Cap. petimus 11. q. 1. *declaratur.*

179 *Causa possessorij rei spiritualis, est spiritualis.*

180 *Recursus ad Iudices laicos per Ecclesiasticas personas an sint liciti, pro parte affirmatiua aliqua expenduntur, & Doctores citantur.*

181 *Recursus huiusmodi quod non sint liciti, probatur, & num. seqq.*

184 *Sæculares de causis Ecclesiasticis cognoscere est perniciosissimum.*

185 *Doctores referuntur, qui huiusmodi recursus teterrimè detestantur.*

186 *Iudex sæcularis non potest ad se auocare causas Ecclesiasticas, vel ad Ecclesiasticos pertinentes, etiam quando Episcopi fuerint negligentes in eis iudicandis.*

187 Cap. filiis, vel nepotibus 16. q. 7. *declaratur.*

188 Cap. Regum 23. q. 5. *declaratur.*

189 *Consuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegij, non est tamen verum priuilegium.*

190 *Præscriptio non equiualet priuilegio, data in laico præscribente cognitione rerum Ecclesiasticarum.*

191 *Consuetudo contra libertatem Ecclesiæ, & SS. Patrum instituta, inualida est.*

192 *Papa potest in certis Clericorum causis priuilegio fori derogare.*

193 *Priuilegium probari debet per Scripturam.*

194 *Priuilegium vt laicus habeat iurisdictionem in causis profanis Clericorum si reperiatur olim concessum per Bulla in Cœna Domini publicationem penitùs reuocatur.*

195 *Papa consuetudinem si quæ viget in laicis cognoscendi de causis aliquibus Clericorum nunquam tacitum etiam consensum præstitit.*

196 *Nouitates detestandæ sunt, & antiquitas retinenda.*

197 *Theodosius reuerenter Ecclesiæ præceptis obediens.*

198 *Austriaci Principes semper fœliciter regnarunt ob maximam in Sedem Apostol. deuotionem.*

199 *Obedientia signum est Catholici nomen, quo Reges Hispaniæ appellari solent.*

200 *Hispania in Mahometanæ gentis ditionem deuenit, quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apost. defecit.*

RÆCIPVVM Clericorum priuilegium est exemptio eorum à iurisdictione Iudicis laici, quæ quidem in temporalibus causis, Clericis competere videtur non à lege diuina obligante, sed solùm lege humana, Imperatorum, scilicet per priuilegia in corpore Iuris clausa, ab illis concessa, de quibus *in Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos, in priuc. collat. 6.* ibi, *petitis fumus*, & ibi, *Clericus hoc clarè priuilegium*, iuncta *Auth. Clericus quoque*, & noua Federici Constitutione *in Auth. statuimus, C. de Episcop. & Cleric.* ibi, *constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones.* Ita sentiunt Gon. *pract. c. 31. n. 2. vers. cõtrariam*, Mench. *illustr. c. 22. n. 8.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 9. n. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 1.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 550. vers. contrariam, & de cognit. per viam viol in proœm. cap. 5. n. 11.* Salgado *de potest. Reg. p. 1. cap. 1. prælud. 1. n. 51.* Molin. *de Instit. tract. 1. disput. 31. concl. 1. & 3.* citati per Cened. *ad Decretum, collect. 37. n. 1.* Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 1. cap. 3. n. 2.* Machado *en su perfetto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 14. docum. 8.* idem Cened. *canon. quæst. lib. 1. q. 4. num. 11.* Larrea *Granat. decis. 4. num. 18. & 19.* Balboa *ad c. 1. de iudic. n. 12.* Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 11.* Castill. *tom. 7. de tertijs, cap. 9. n. 14.* Nicol. Baldel. *in Theolog. morali lib. 5. disp. 35. n. 5.* nouissimè Gonzal. de Salzedo *de lege politica, lib. 1. cap. 3.* 1

Sed quia nonnolla Iura Canonica contrarium statuere videntur, aliqui ex iis Doctoribus conati sunt illis respondere: & in primis *ad cap. Syluester, & Faustinianus 11. q. 1.* ibi, *contra leges diuinas pulsatis forum suum putauit auferri*, & ibi, *in vestro iudicio, quisque ille est, qui Clericum lacesserit adueniat*, quasi secundùm leges diuinas ita Clerici sint exempti circa forum, vt non coram alio, sed solùm coram suis Episcopis valeant conueniri: respondent textum illum non agere de foro, prout est exercendarum litium locus, cum causa, lege, & iudicio; sed de foro, prout dicit statũ liberti, seu conditionem personæ; & id colligunt, quia text. agit de Clericis libertis, qui manumissore viuente, & volente in officio clericatus diuinis ministeriis seruitium 2

impen

impendebant, contra quos filij, & hæredes manumissuris, adiuuante quodam Archidiacono, mouebant quæstionem status, vt in seruitutem reducerentur venientes contra factum, & voluntatem patris defuncti, vt videtur deprehendi *ex text.* De his inquit Gelasius quòd contra leges diuinas, & publicas pulsabantur, & forus contra easdem leges indebitè auferebatur, quippe cum contra legem diuinam naturalem fiat quando alicui, quod suum est, indebitè aufertur. *l. iustitia* 10. *ff. de iustitia & iure*, *§. Iuris præcepta, Instit. eodem tit.* quod autem Clerici de lege diuina sint exempti à sæcularium iurisdictione, ne verbum quidem inibi reperitur.
3 Ad *cap. Imperator, 96. dist.* vbi Ioannes Pontif. testatur attenta lege diuina Clericos non à sæcularibus, sed ab Ecclesiæ Prælatis esse iudicandos, ibi, *ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesia disponenda sunt*, &c. & ibi, *Omnipotens Deus Clericos & Sacerdotes voluit ordinari, & discuti.* respondet Couar. *d. c.* 31. *num.* 2. *vers. tertio verò*, dupliciter; primò quod text. ille & Iura similia intelliguntur de lege diuina iudiciali, quæ ex vi ipsius nullam hodie habet vim obligandi, arg. *cap. translato, de constitut. & cap.* 1. *de purificat. post partum*: vel quod procedunt in Clericis quatenus Clerici sunt, & ita quando agitur de spiritualibus, vel annexis, in his enim Clerici non solùm lege humana, sed diuina
4 obligante à potestate sæculari eximuntur, vt infrà ostendemus. Ad *cap. continua* 11. *q.* 1. *& ad cap. sumrna* 11. *q.* 1. dum vtrobique habentur hæc verba, *Vos à nemine iudicari potestis, quia ad Dei solius iudicium reseruamini*, respondet idem Couar. *d. num.* 2. *in princ.* in eorum Iurium originalibus non sine laude elaborans, verba illa in sensu proprio, quem sermonis rigor exposcit, non solum significare Clericos iudicari non posse à potestate sæculari, sed neque ab alio quocumque, patet ibi, *à nemine*, & ibi, *Dei solius*, &c. ideircò vel accipienda sunt cum Couar. *d. vers. tertio*, vt referantur ad maximam beneuolentiam Imperatoris Christianissimi, vel potiùs ad maiorem exaggerationem, & confusionem illorum, qui querelas contra Clericos ad ipsum audacter nimis deferebant, vt *ibidem* habetur. Et ad *cap. quamquam, de censib. lib.* 6. dum ibi ait. *Ecclesia, ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum iure humano, quinimo & diuino à sæcularium personarum exactionibus sunt immunes*, &c. respondet Carlaual. *de iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *q.* 6. *sect.* 1. *n.* 401. Bonifacium VIII. in illo text. nomine Iuris diuini voluisse significare hanc exemptionem habere exemplum in Scriptura, eo quod *Genes.* 47. cum Ioseph tributariam faceret vniuersam terram Ægypti, liberos reliquit Sacerdotes.

5 Verùm quamuis hæc opinio probabilitate non careat, tamen probabilius, & Iuri consonantius tenendum existimo Clericos etiam in temporalibus Iure diuino à Ciuili potestate esse exemptos, quod optimè probant Iura Canonica suprà relata, quibus non potest sine cauillatione responderi: nec dictæ responsiones adaptari possunt dispositioni illorum Iurium, vt per se patet, & hoc ipsum voluit significare Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. c.* 20. dum sæculares Principes admonet ne permittant vt Officiales, aut inferiores Magistratus, Ecclesiæ, & personarum ecclesiasticarum immunitatem *Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violent.* Vnde meritò hanc partem sustinent Rot. *decis.* 10. *de consuet. in antiq.* Abb. *in cap. solitæ, n.* 4. *de maior. & obed. & in cap. proposuit, n.* 14. *de concess. præb. & cons.* 85. *n.* 8. Greg. Lop. *l.* 1. *in gloss. verb. señal de orden, col.* 3. *vers. pro parte, tit.* 7. *p.* 1. Bertrand. *cons.* 182. *n.* 1. *lib.* 1. Gutier. *in l. nemo potest, n.* 107. *ff. de legat.* 1. *& de gabellis, q.* 92. *n.* 8. Viui. *tom.* 1. *opin.* 37. *in princ* Surd. *cons.* 301. *num.* 16. *&* 55. Parlador. *sesquicent. differ.* 9. *§.* 1. *à n.* 1. Sesse *de inhibit. c.* 8. *§.* 3. *n.* 117. Suar. *in defens. Fidei contra Anglic. sectæ errores, lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 9. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *q.* 1. P. Comitul. *contra Venetos, cap.* 1. Gueuara *eod. tract. p.* 1. *§.* 7. *n.* 31. Laymann *in Theolog. morali lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 8. *n.* 1. Sanch. *in consil. moral. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 95. Gilenzon. *cons.* 53. *n.* 16. Ambrosin. *de immunit. Eccles. cap.* 16. *num.* 4. Sayr. *in claui Regin. lib.* 12. *cap.* 8. *n.* 6. Marta *de Iurisdict. p.* 2. *c.* 6. Carol. de Grass. *de effectib. clerical. effectu* 1. *num.* 3. Octau. Glorit. *resp.* 13. *n.* 4. Filliuc. *in quæst. moralib. tract.* 16. *cap.* 11. *q.* 10. *n.* 316. Duard. *in Bullam Cœnæ, can.* 15. *q.* 18. *n.* 6. *cum seqq.* Bonacin. *de censuris in Bulla Cœnæ, disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *punct.* 2. *num.* 5. Ludou. Correa nobilis Lusitanus *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccles. p.* 2. *n.* 40. Alzed. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 36. Boët. Epo *de iurisdict. Ecclesiast. temporali, q.* 2. *n.* 5. *pag.* 18. ibi. *Clerici iure etiam diuino iuxta communem sententiam videantur à laicorum foro, iurisdictionéque prorsus exempti cunctis in causis; ne possessorijs quidem beneficiorum iudicijs exceptis, nisi propter graues, & vrgentes quasdam rationes ipse Summus Pont. per pacta quadam publica nomine concordatorum in vulgus notissima Principibus multis Christianis tale quid benigniter, & ex mera gratia quoad possessorias beneficiorum causas indulsisset*, &c. nouissimè Diana *moral. resolut. p.* 5. *tract.* 1. *resol.* 21. latè probans cum Seruant. *in defens. immun. Eccles. fol. mihi* 18. priuilegium immunitatis Clericis multum ante Iustinianum concessum, & leges Imperatorum pro illa & ad eius fauorem promulgatas non fuisse institutorias, sed subsidiarias.

Vtriusque tamen sententiæ assertores in eo 6
conueniunt, quòd quando Clerici, & Ecclesiarum bona considerantur in illis, quæ verè, & propriè spiritualia sunt, veluti quæ per essentiam, vel concomitantiam talia existunt, vel per causam, aut annexionem, siue antecedenter, siue subsequenter: patent exempla in Sacramentis, in donis spiritualibus supernaturalibus, in beneficiis Ecclesiasticis, in rebus sacris, & similibus, ad quorum decisionem supernaturalis cognitio necessaria est, & in his securè resoluunt Clericos, & Ecclesias, tam in personis, quàm in bonis à potestate sæculari, attenta lege diuina, suam habere exemptionem; sic probatur in illis, *de lege diuina Clerici, & Ecclesiæ à potestate sæculari eximuntur*, quibus attenta eadem lege diuina, Principes sæculares nullam omninò potestatem acceperunt, patet arg. *l. decem* 116. *ff. de verb. oblig. & cap. ad dissoluendum, de desponf. impuber.* planè in spiritualibus Clerici, & Ecclesiæ nunquam fuerunt subiecti Principibus sæcularibus, vt patet; ergo in spiritualibus non potuit prouenire exemptio à lege sæculari. Quod autem Principes sæculares nullam vnquam in spiritualibus supernaturalibus à Deo potestatem acceperunt, constat manifestè, quia Christus Dominus in lege Euangelica Petro, vt Principi, ac cæteris Apostolis, eorúmque successoribus potestatem dedit spiritualem, non Principibus sæcularibus, *cap. in nouo* 21. *dist. cap. quorum vices* 68. *dist.* ergo Principes sæculares nullam in his rebus potestatem habuerunt, ac subinde dici non potest, quòd aliquam in his exemptionem concesserint, arg. [illegible]. *quod autem, de Iurepatron.* vt rectè post alios aduertunt Couar. *d. n.* 2. *vers. prima conclusio*, Molin. *d. disp.* 31. *in* 3. *concl.*

*concl.*Ludou.Correa *in d.repet.cap.inter alia*, *n.*40. *verſ.his tamen*,vbi *in verſ.ſi autem quaras*, cum Albert. Pighio *lib.*4. *de Eccleſ. hierarch. cap.*2. *col.*5. oſtendit,quæ ſint huiuſmodi res,& cauſæ,verè,& propriè ſpirituales, & ad poteſtatem Eccleſiaſticam ſpectantes. Nec oos in contrarium trahit quod pleraque ex iis, quæ ſunt ſpiritualibus annexa,lege humana effecta ſunt,taliter aonexa, vt patet in veſtibus ſacris, in Sacramentalibus, in beneficiis eccleſiaſticis,& ſimilibus;ergo ſaltem exemptio circa hæc, ne ſæculares aliquatenus cognoſcant, non poteſt eſſe Iuris diuini, ſed ſolius humani; vt in ſimili,in materia ſunoniæ,an iure Diuino,vel ſolo humano ſit prohibita, argumentatur poſt alios Hoied.*de beneſ.incompatib.p.*1. *in præfat.n.*5.Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic.p.*5.*q. vlt.n.*126. innumeri propemodum citati à Ceuall. *commun.contra commun.q.*260.ſub hac forma.*Beneficia eccleſiaſtica ſunt de iure humano, ergo venditio illorum non eſt prohibita de Iure Diuino*; reſpondetur enim negaodo conſequeotiam in vtroque caſu; quemadmodum ſuppoſito quòd lege homana beneficia eccleſiaſtica ſint effecta ſpiritualibus annexa cõſequenter *c. vlt.de reſcript.lib.*6.ſtatim lex dinina prohibet venditionem illorum, Doctores citati à Ceuall.*loco citato*, ita ſuppoſito quòd aliquid lege humana ſit annexum ſpiritualibus,ſtatim lex diuina, illorum cognitione, qua talia ſunt, eximit à poteſtate ſæculari, requiritur enim omninò ad huiuſmodi cognitionem poteſtas ſupernaturalis, quæ ſolis eccleſiaſticis Magiſtratibus communicata eſt,vt ſuprà diccbamus.

7 Iuri Diuino, & Canonico maximè conſentaneum fuiſſe,quod Clerici,& cæteræ eccleſiaſticæ perſonæ à poteſtate ſæculari,etiam in temporalibus eximerentur, ex eo demonſtratur, quia cum miniſtri Eccleſiæ ſint inſtituti lege Diuina ad ſacras functiones opportunè obeundas, *cap. cleros* 21.*diſt.cap.perlectis* 25.*diſt.cap.cum ſecundum* 16.*de preben.* vnde Clerici Deo militare dicuntur *d.cap. cum ſecundum,cap.Epiſcopus* 4.ibi, *militia clericalis, illo tit.*Illi autem, qui negotiis ſæcularibus implicantur, & ad forenſes controuerſias apud ſæculares Iudices pertrahuntur, commodè oon poſſint Deo militare,D.Paul.2.*ad Timoth.*habetur *in c.*1. cum multis ibidem,*ne cleric.vel mon.*ſit conſequẽs legi Diuinæ, & Reipublicæ Chriſtianæ maximè conuenire, vt Clerici etiam in temporalibus à ſæculari poteſtare eximantur: idque etiam ſummum Pontificem ex vi ſuæ eccleſiaſticæ poteſtatis facere potuiſſe manifeſtè oſtenditur ex eo, quia omnia illa ſũmus Pontifex ex vi ſuæ poteſtatis facere poteſt,quæ legi Diuinæ, & Reipublicæ Chriſtianæ maximè conueniunt, arg.*l.*2.*ff. de iuriſd.omn.Iud.cap.*1.*preterea* 5.*de offic. deleg.*magis in ſpecie quoad priuilegium fori, *cap. continua,cap.inolita,cap.placuit*,cum multis ibidem, 11. *q.*1.*cap.*2.*cap.etſi* 4.*cap.Clerici* 8.*cap. qualiter* 17. *de Iudic.cap.*2.*de foro compet.* obſeruat Innocent. *in c.* 2.*de maior. & obed.* communiter receptus, vt per Cardin.*in cap.perpendimus*, *verſ. oppono* 7. *de ſent. excom.*Guilielm.Benedict.*in cap.Rainutius,verb.& vxorem,il* 2.*num.*312.*&* 410.*de teſtam.*Cou. *cap.*31. *num.*3.vbi expendit multa de indecentia, & irreuerentia,quæ fierent eccleſiaſticis perſonis, ſi Poteſtatibus ſæcularibus ſubeſſent,Molin.*d.diſp.*31. *concl.*4.

8 Cùm ergo fori priuilegium ſit introductum non in priuatum fauorem perſonæ, ſed io publicum totius Ordinis clericalis,benè ſequitur Clericos nec inuitè nec voluntariè illi renunciare poſſe, & ſibi Iudicem laicum conſtituere, vt expreſsè probat tex.*in cap.ſi diligenti*, *de foro compet.* & docent gloſ.*verb.clericalis,in cap.Clerici,de Cler. coniug.lib.*6.*& in l.ſi quis in conſcribendo, C.de Epiſcop.& Cler.*Abb.*in c.dilecti,n.*4.*de foro comp. & in c.contingit,n.*4.*de ſent.excom.* Nicol. de Milis *in repert.verb.Clericus*,Caſſan.*in conſuet.Burgund.rub.*1. §.5 *verſ.Archidiaconus,n.*45.Roland.*conſ.*4.*n.*9.*vol.* 1.Cou.*in cap.quamuis pactum,de pactis lib.*6.*part.*2. *in initio,n.*9.*& pract.cap.*33.*n* 2.Salzed.*ad Bernard. in pract.cap.*65.*n.*3.*in nouiſſ.impreſſ.*Perez *l.*1.*gloſſ.*1. *pag.*59.*col.* 2.*tit.*3.*lib.*1.*ordin.& l.*2.*gloſ.*1.*verſ.quari etiam poteſt,pag.*467.*tit.*1.*lib.*3 Albertin.*in cap.quoniam,de haret lib.*6.*q.*11.*n.*17.Iacob.de Graſſ.*in aureis deciſ.p.*1.*lib.*4.*cap.*18.*n.*54.Vincent.de Franch. *deciſ.*400.*n.*6.*part.*1.Menoch.*de arbit.caſ.*430. *n.*2. Baiard.*ad Clar.§.fin.q.*36.*n.*10.Franc. Viui. *deciſ.* 25.*n.*1 Surd.*conſ.*2.*n.*31.*& conſ.*396.*n.*15. Honded. *conſ.*3 *n.*22.*lib.*1.Galleſ.*de Cameral.oblig.q.*2.*num.*1. *cum ſeq.*Scacc. *de Iudic. cauſ. ciuil. & crimin. lib.*1. *cap* 11.*n.*35.*&* 36. Anaſtaſ. Germon. *de ſacror.immunit.lib.*3. *cap.*15. *n.*51. Burgos de Pace *conſ.*10. *n.*17.Gutier.*de Iuram.confirm.p.*1.*cap.*16.*n.*50. nouiſſimè citato Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.*1.*c.*7.§ 1.*num.*118.*in fine*.Farin. *in praxi crimin. queſt.* 8. *à num* 10 D. Barboſ. *in l. alia §. elegamter,n.*14.*ff.ſolut. matrim.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.*1.*verb.Clericus.§.*12.Quarant.*in ſum.Bullarij, verb.forum competens*, vbi refert Bullam Martini V.Viuian.*in praxi iur patr lib.*6.*cap.*1. *num.*106.*in vltim.impreſſ.*Card.Tuſch.*lit.C.concl.*387.Carol.de Graſſis *de effectib. Clerical. effectu* 1.*n* 42. *cum ſeqq.* Azor *inſtit.moral.p.*1. *lib.*5. *cap.*22. *q.*10. Bernard. Græuæ.*ad pract.Camera Imper.lib.*1. *concl.*37. *n.*12. *diſquiſit.clerical.p.*1.*tit.de fauore cleric. perſonali*,§.2. *n.*21.Campan.*in ritu* 37. *Curia Archiep. Neapolit. n.*13.Antonin.Diana *Moral.reſol.p.*1.*tract.*2. *reſol.* 3.Squillante *de priuil.cleric.cap.*7.*num.*2. Alzed.*in praxi Epiſcop.p.*2.*cap* 3.*num.*35.Marta *de iuriſd.p.*2. *cap.*6.*num.*40.*cum ſeqq.* Quod adeò verum eſt, vt nec cum Iurameoto poſſint Clerici tali priuilegio renunciare, ſecundùm Gutier. *d.n.*50. & D. Barboſ.*in l.*1 *p* 5.*n* 73.*ff.ſolut. matrim.* etiam interueniente conſenſu Epiſcopi,Sigiſ. Scacc. *d. c.*11. *n.*58.Sbroz.*de offi Vicar.lib.*2.*q.*203.*n.*4. Farin.*d. q.*8.*n.*13.Ambroſin.*de immun.c.*16.*n.*11.Aloſ.Ricc. *in praxi aurea*, *reſol.*486. *num.*2. Gonzales de Sal-
zed.*d.lib.*1.*c.*7.§.1.*num.*119. Nec in hoc ſibi præ- 9
iudicium inferre poteſt Clericus confitendo coram eccleſiaſtico ſe eſſe laicum, ſi re vera talis noo ſit, Guido Pap.*ſingul.*535. Nouar *in ſingular. Canon. concl.*95. *part.*1. Aloyſ. Ricc. *in deciſ.Curia Archiepiſcop.Neapolit part.*4.*deciſ* 9. Squillante *d. cap.*7. *num.*4. *verſ. vtrum verò*. Et procedunt ſupradicta in Clerico etiam primæ Tonſuræ, vt reſoluunt Ioan.Andr.*num.*8.& Butr.*num.*3. *in dict. cap.ſi diligenti*, Alexand. de Neuo *in cap.*2. *num.*2. *de foro compet.*Anton.Gom.*tom.*3.*var.cap.*10. *num.* 3. Farin.*d.q.*8.*num* 14.Thom. Valaſc. *tom.*1. *alleg.* 24.*num.*1.Non obſtat *gloſ.vlt.in c.tua* 3. *de apoſtat.*
quatenus videtur renere, quòd in minoribus 10
conſtituti poſſunt io totum renunciare Ordiui clericali; quia hoc intelligitur dimittendo habitum, & Tooſuram, vel exercendo negotia ſæcularia,& ita facto,non tameo verbo, vt benè obſeruant Ioan.Andr.& Anan. *n.*3.*ibidem.*Cæpol. *conſ.*11.*n.*16.Far.*d.q.*8.*n.*14.Illuſtr.D.meus Roder. à Cunha *in comm. ad c. non oportet.* 3.*n.*3. *diſt.*42.

11 Variant tamen Doctores in explicanda ratione, quare priuilegium, ne Clerici ad sæculare trahantur iudicium, iuris publici dicatur, & toti Ordini concessum, cum magis contrarium, & renunciabile esse decidat tex. *in l. si quis in conscribendo. C. de Episcop. & Cleric. & in l. pen. C. de pactis*, & non sine aliqua ratione, quia priuilegium antiquis Canonibus concessum fuit sub ea forma, ne Clerici Clericos ad iudicia publica pertrahant; vt patet *ex c. inolita* 11. *q.* 1. quæ verba solum ad inuitos propriè referuntur, non ad volentes, vt per tex. *in l.* 1. *C. de agricol. lib.* 11 notat Roman. *cons.* 197. *n.* 5. Sed audiendus non est Cuiac. qui nostros Pontifices temerè incusare ausus est, *in l. Ius publicum, ff. de pactis*, eò quòd dixerit priuilegium fori Clericis competens iuris publici esse: ea vero ratione Pontificem ab hac calumnia vendicare nititur Couar. quòd leges de Sacerdotibus, & Sacerdotiis iuris publici dicantur *in l.* 1. *§. huius studij, ff. de iust. & iur.* sed non conuenit cum *d. l.* neque etiam cum verbis *d. cap. si diligenti*, dum rationem ad illud refert, quod priuilegium toti Ordini fuerit concessum. Melius igitur mihi dicendum videtur veram rationem deduci ex eo, quòd licèt à principio priuilegium Clericis sub ea forma fuerit concessum, ne ad iudicia sæcularia trahantur, seu venire compellantur, vt *in Concil. Milenit.* de quo *in d. cap. inolita*; per sequentes tamen Pontifices aucta est prohibitio, & meritò constitutum, vt etiam volentes coram sæculari se purgare aut litigare, aut respondere non possint, vt *in Conc. Carthag.* de quo *in cap. placuit* 11. *q.* 1. ne scilicet redundaret in opprobrium totius Ordinis, si Clerici diuinis officiis dedicati per iudicia sæcularia vagentur, atque ideò Pontifex in principio *d. cap. si diligenti*, vtrumque illud Concilium coniunxit, vt scilicet ostenderet priorem prohibitionem non sufficere, sed fuisse necessariam posteriorem, quæ specialiter prohibet Clericis ne in sæcularem Iudicem consentiant, aut priuilegio renunciare valeant; & iam ex tempore, quo Clericis prohibitum est, ne volentes Clerici in sæculari iudicio respondere valeant, meritò prohibitionem non respicere intelligitur singulorum priuatam vtilitatem, sed potiùs legem publicum fauorem respexisse totius ordinis, indeque facilè respondetur *d. l. si quis in conscribendo, & d. l. pen.* procedere secundùm tempus antiquius, quo illa prohibitio in ipsos Clericos volentes scripta non erat; & ita necessarium non est recurrere ad intellectum eorum, qui confingunt ea Iura non agere de priuilegio fori, & exemptionis Clericorum à foro sæculari, sed de alio, quod specialiter aliquibus dabatur Clericis, vt pluribus Iudicibus, quem vellent, eligere possent, vt videtur communis ex scribentibus vtroque loco.

12 Deueniendo ad illa, quæ solent Doctores pro explicatione eorum, quæ ad hoc priuilegium spectant, in medium adducere, quæro primò quæ sint requisita, quæ concurrere debent in Clericis hoc priuilegio gaudere volentibus? Quicquid sit de Iure communi Canonico, nouè hac de re disponit Conc. Trid *sess.* 23. *de reformat. c.* 6. statuens, *vt nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus fori priuilegio gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur*, Suar. *in defensione Fidei, lib.* 4. *c.* 27. *n.* 4. Gamcurt. *de immun. eccles. lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 1. Ludou. Correa *in repet. d. c. inter alia, p.* 2. *n.* 30. *in fine*. Stephan. VVeyms *ad constitutiones* 24. *ex Iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid. innouatas, constit.* 9. *à princ.* vbi *n.* 15. *pag.* 84. subdit quòd si vel notorium fuerit publicè, vel Iudici laico constiterit priuatim aliquem esse clericum, quem apprehendit, putà quia sciuit illum habere beneficium, vel seruire alicui Ecclesiæ, vel versari in seminario, tenetur ipsum dimittere statim, & absque tergiuersatione, & nisi dimiserit, sententiam excommunicationis iuxta se auertet, cum talis apprehensio, & detentio fieri non possit sine dispendio iurisdictionis ecclesiasticæ.

Quoad beneficiatos verum credo intrare Cōcilij dispositionem, illósque fori priuilegio gaudere, etiamsi habitum clericalem & Tonsuram non deferant; quia id in aliis solùm requiritur propter disiunctiuam *aut*, qua vtitur Concilium *in d. c.* 6. Ita Clar. *§. fin. q.* 36. *n.* 16. & 19. Læl. Zech. *de Republ. eccl. tit. de Cler. vers. ad hoc*, à Ponte *cons.* 24. *vol.* 1. Salzed. *ad Bern. in pract. c.* 61. *n.* 9. *vers. si tamen*, Fr. Emm. *in sum p.* 1. *c.* 155. *concl.* 2. Curi. Philipp. *p.* 3. *§.* 1. *n.* 3 *ad fin.* Azeued. *l.* 1. *n.* 9. *vers. sed si beneficium, tit.* 4. *lib* 1. *nona Recop.* Carol. de Grassis *d. eff. 1. n.* 1195. *cum seqq.* Farin. *d. q.* 8. *n.* 7 Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. *§.* 5. *n* 6. Cened. *pract. & Can. quæst. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 29. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 563. *n.* 3. Bobadil. *in sua Politica, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 102. *lit. E.* Bellet *d. p.* 1. *tit. de fauore Cleric. personali*, §. 8. *n.* 7. *vers. distinguendo*, Nicol. Garc. *de benef. p.* 2. *c.* 2. *n.* 4. vbi *n.* 5. subdit procedere etiam stante Constitutione Sixti V. *de habitu, & Tonsura*, Bonac. *de legib. disp.* 10. *q.* 2. *pun.* 1. *§.* 4. *n.* 10. Marc. Ant. Genuen. *in pract. Archiep. Neap. c.* 7. *n.* 7. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 6. *num.* 2. Diana *resol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 28. *& p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 89. Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *c.* 6. *à n.* 1. Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *n.* 23. nouissimè Don. Anton. de Marinis *quotid. resolut. c.* 56. *per tot.* Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *c.* 26. *n.* 2. *vers. clerici tandem*, vbi quòd beneficium habentes absque vlla Episcopi deputatione, clericali gaudent priuilegio. Lezana *in sum. tom.* 3 *verb. clericus n.* 20. *in med. vers. habentes.*

Beneficiatus, ad effectum vt effugiat forum sæculare, tenetur secundum aliquos non solùm probare titulum beneficij, sed etiam illius possessionem, vt expresè docent Ordin. Regia *Lusit. lib.* 2. *tit.* 1. § 25. Clar. *§. fin. q.* 36. *vers. hoc autem, in fine*, *& vers. regulariter autem*, vbi Baiard. *n.* 14. Menoch. *cons.* 350. *n.* 6. *cum seq* Mascard. *de probat. concl.* 302. *n.* 16. *&* 17. Mastrill. *Siciliæ decis.* 113. Scacc. *de iud. ciuil.* 1. *c.* 11. *n.* 82. Farin. *d. q.* 8. *n.* 45. *&* 70. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *n.* 1187. Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. B. concl.* 78. *n.* 8. Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 10. *ex n.* 10. Marchin. *de sacram. Ordinis p.* 2. *tract.* 1. *c.* 15. *diffic.* 3. Castr. Palao *in opere morali tract.* 12. *q. unica punct.* 2. *n.* 5. *tom.* 2. Contrarium tamen, videlicet obtinentem collationem beneficij etiam ante adeptam possessionem fori priuilegio potiri, modò collatio valida fuerit, tenent Gig *de pension. q.* 94. *n.* 12. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 7. *q.* 1. *n.* 47. Aloys. Ricc. *d. collect.* 540. *ampl.* 6. *& in praxi rerum fori Eccles. decis.* 388. *in prima edit. alias resol.* 327. *num.* 1. *in* 2. *edit. & in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. decis.* 188. *part.* 2. *& decis.* 128. *part.* 4. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 7. *n.* 6. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 2. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 14.

num.14.Bonacin. de legib. disp.10.q.2.punct.1.§.4.
n.12.& de censuris in Bulla Cœna contentis, disp.1.q.
16.sect.1.punct.6.n.24.Cened.pract.& Canon.quæst.
lib.1.q.4.n.22. Anton.Diana resol. Moral. p.1.tract.
3.resol.29.& p.5.in fine,in declar.Squillante d.cap.7.
n.16.nouissimè Torreblanca de iure spirit. lib.15.c.
6 num.4.& 5.& Lezana in sum. tom 3. verb.clericus
n.20.quorum opinio probabilior est, dummodo
possit cõstare de valida collatione;in dubio enim
15 priorem sequi debemus. Post adeptam verò pos-
sessionem, non est inquirendum an validè obti-
nuerit, quia etiamsi beneficium obtinere non
posset,vtpotè quia erat illegitimus, seu irregula-
ris, vel impeditus clericatum assumere, adhuc
gaudet fori priuilegio,si de facto reperitur in pos-
sessione,vt per Carol.de Grassis d. effectu 1. n.340.
& 1194.Io.Bapt.del Thoro in compend.decis.Neap.
verb.Clericus,fol.94.Squillante d.c.7.n.22.
16 Beneficij appellatione quoad hoc propositum,
venit beneficium etiam modici valoris, itavt il-
lud obtinens fori priuilegio gaudere possit: ita
Genuens.d.c.7.in fine,Aloys.Ricc.in collect. decis.p.
3.collect.540. vers. amplia octauò, & in praxi rerum
fori Eccles.resol.327.vers.sufficeret tertiò, Campan.in
diuers.Iuris Canon.rub.8.c.5.num.19 Nicol.Garc.de
benef.p.1.c.6.n.37.&p.2.c.2.n.3.Carol.de Grassis d.
effect.1.n.1224.Nouar.in sum.Bullar.sub tit. de ordi-
natis ab alieno Episcopo ratione beneficij tenuis reddi-
tus,n.4.Lezana d.verb.clericus n.20.in med.Imò, &
sufficit possidere solum titulum beneficij absque
redditibus,vt per Carol.de Grassis loco proximè ci-
tato,Aloys.Ricc. in decis.Curiæ Archiep.Neap. p.2.
decis.189.& p.4 decis.128.Diana d.resol.29. Squil-
lante d.c.7.n.17.& S.Congreg. Concil. in Iannen.
17 18.Martij 1628.censuit promotum ad Ordines cum
collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum
annuorum, qui incedens in habitu laicali cum armis,
dum caperetur a Birruariis, vnum ex illis occidit, &
ad carceres laicales adductus fuit, gaudere priuilegio
fori. Verùm in Neapolitana ciuitate & diœcesi
non potest quis ad titulum tenuis beneficij ordi-
nari ex concessione Pauli V.vt refert Ricc. decis.
77.p.3.& Anton.Nouar. vbi suprà.
18 Capellania etiã comprehenditur si fuerit col-
latina,& in perpetuum titulum conferatur, itavt
eam obtinens fori priuilegio gaudere possit: ita
Salzed.ad Bernard.in pract. c.64. alias 67.n.11.&
12.Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarra,lib.
2.tit.19.de foro comp.n.26.Squillante d.cap.7.n.18.
Cened.d.lib.1.q.4.num.37.Ego ipse d. p.2.alleg.12.
n.10.me citato in hoc loco Torreblanca d.lib.5.c.6.
n.6.Castr.Palao d.punct.2.n.3.vers.secundo, quia est
beneficium ecclesiasticum iuxta ea, quæ resolui-
mus infra lib.3.vers.alia denique.
19 Coadiutoria quoque cum futura successione à
Papa concessa dicitur quoad hoc propositum be-
neficium,itavt eam obtinens gaudeat fori priui-
legio.Ita Nicol.Garc.p.2.cap.5. n.98. Armendar.
d.n.26.Squillante d.c.7.n.21.Ego ipse d. p.2. alleg.
12.n.9. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib.15.
c.6.n.7.Castr.Palao d.punct.2.n.3. in fine.
20 Fratantiam pro comitandis cadaueribus de-
functorum Neapoli habens gaudet fori priuile-
gio,quia est beneficium ecclesiasticum,& habet
requisita essentialia beneficij.Ita Marc. Ant Ge-
nuens.d.c.7.n.9.Aloys.Ricc.in d.collect.540. ampl.
2.& in d.praxi resol. 327.vers.sufficeret, Ego ipse d.
alleg.12.n.12.n.11.me citato in hoc loco Squillante
d.c.7.n.19.Castr.Palao d.punct.2.n.3. in princ.Tor-
reblanca d.lib.15.c.6.n.8.
21 De pensione quæstio est dubia, an illam obti-
nens pro Clerico habeatur, forique priuilegio
gaudeat? Doctores enim varia varie loquuntur;
quidam affirmant talem Clericum pensionarium
si non incedat in habitu & Tonsura, vel Eccle-
siæ nõ inseruiat, minime gaudere fori priuilegio,
ex quorum numero sunt Azeued. .1.n.5. vers. sed
an pensio,tit.4.lib.1.nouæ Recop.Flam. Paris.de resig.
lib.1.q.11.n.70.& lib.2.q.15.Carol. de Grassis d.ef-
fect.1.n.1206.Gonzal.ad reg.8 Cancel.gl.5.§.5.n.6.
Marc.Anton. Genuens.d.c.7.n.7.Nicol.Garc.p.1.
c 5.n.70.Aloys.Ricc.in praxi aurea,resol.470. & in
decis.Curiæ Archiep.Neap.p.2.decis.71.n.11 & decis.
192.n.10.ad fin.Bonacin.de legib.disp.10.q.2.punct.
1.§.4.n.11.& de censur.in Bulla Cœna contentis disp.
1.q.16.sect.1.punct.6.n.23.Cened.d. lib.1. q.4. n.32.
cum seqq.Torreblanca d.lib.15. c.6. num.9. & mo-
uentur, quia Concilium secundùm eos corrigit
ius commune, & tres dumtaxat casus excipit per
dictionem,nisi,quæ dictio cæterorum casuum ex-
clusiua videtur: quorum opinionem intelligen-
dam esse de pensionariis non excedentibus pen-
sionem sexaginta ducatorum auri de camera, vt
in Bulla Sixti V.incip. Pastoralis, de anno 1580.
memini Ego ipse d.alleg.12.n.8.in fine, & post me
obseruauit Aloys.Ricc.p.4. decis.154. Alij verò
absolutè tenent Clericum pensionem obtinentem
fori priuilegio gaudere, & hanc partem tenetur
Crescent.decis.14. de sentent. & re iud. Lazarte de
decima vendit.c.19.n.24.Gig. de pension. q.28. n.18.
Salzed.ad Bernard in pract. c.64 alias 67. num.10.
Villar.del patronado de Calataiud. p.4.§.3.n.12. Fr.
Emman.in summ.tom.1.c.155.n.11. Zerol. in praxi
Episcop.p.1.verb.Clericus,§.2. dub.2. Armendar. d.
tit.19.de foro comp.n.5.& 7. à Ponte tom.1. cons.24.
n.33.& tom.2.cons.36.n.24 Steph.VVeyms d.tract.
9.in fine,Ego ipse d.p.2.alleg.12.n.11. & p.3. alleg.
57.n.151.& hanc sententiam verissimam credo
si Clericus habeat pensionem loco tituli benefi-
cij,vt aduertunt Marc. Anton uch. lib.5. tit.8.
n.17.Diana moral. resol.p.1.tract.2 resol.30.Squill.
d.c.7.n.20.vers.supradictas. Vide infrà lib.1. cap.11.
num.17.
Quoad Clericum verò in minoribus non be- 22
neficiatum,vt fori priuilegio gaudeat requiritur,
& sufficit secundum dispositionem Concil Trid.
d.cap.6. vnum ex tribus infrascriptis, videlicet,
quod clericalem habitum,& Tonsuram deferens,
alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiat.
Vel quod clericalem habitum, & Tonsuram de-
ferens in aliquo seminario de licentia Episcopi
degat. Vel quod in habitu, & Tonsura incedens
in aliqua schola de licentia Episcopi versetur:
ita decisum refert Armendar. in addit. ad recopil.
legum Nauarra,lib.2.tit.19.l.1.de foro compet. n.2.&
Speciel.dec.26.n.4.Boët.Epo ad cap. clericus 6.p.21.
de vita & hon. Poterit tamen Episcopus si velit
suumClericum requisita non habentem repetere,
& in illum animaduertere:quia Concil.Trid.in d.
c.6.duo statuit;alterum, vt iuxta priscos Canones
omnes Clerici suo subsint Ordinario, & quoad
hoc nullam qualitatem apposuit:alterum,vt cle-
rici gaudeant priuilegio fori,& in hoc apposuit,
vt clerici gaudeant priuilegio fori, & in hoc ap-
posuit conditionem, dummodo scilicet habeant
præfata requisita. Vnde in clerico illis carente,
cessat quidem dispositio ad eius fauorẽ inducta,
itavt ille suo priuetur priuilegio,quatenus in suũ
fauorẽ vti velit,nõ tamẽ cessat subiectio,nec Epi-
scopus amittit suam superioritatẽ & iurisdictio-
nem, quæ à Clericorum facto non pendet, sed à
charactere: quamobrem dictum decretum Con-

cilij non obstare Episcopis quominus iure suo in huiusmodi clericos delinquentes possuit animaduertere fuisse a Sacra Cong. resolutum, testatur Garc. *de benef. p. 2. c. 2. n. 16.* quod idem fuit dictum *in vna Baron. 16. Martij* 1606. in hæc verba. *S. Cong. respondet non gaudere priuilegio fori clericos non incedentes in habitu, & Tonsura, sed non propterea impediri Episcopum quominus si praeuenerit, eosdem clericos punire possit*; & rursus *in vna Valentina 20. Martij* 1607. & alias sæpissimè in Sacra Congr. *super controuersiis iurisdictionalibus, vt in vna Neapolitana 22. Iunij 1628. & in Assisien 25. eiusdem mensis, & in Parmesi 9 Nouembris eiusdem anni, & in eadem 26. Iunij* 1629. Et postmodum Sacra Congregatio Eminentissim. Cardinal. Concilij Trid. interpretum *sub die 12. Nouembris* 1630. resoluit Episcopum punire posse clericum delinquentem, & requisita non habentur, etiamsi Iudex laicis præuenerit, à quo repetere potest, dummodo illa à lege, vel ab homine per declarationem seruatis seruandis factam, non fuerit priuilegiis clericalibus denudatus, quæ resolutio fuit à S.D.N. Vrbano VIII. canonizata, & approbata.

23 Circa clericalis habitus delationem est sciendum Clericum in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonsuram simul deferre, itàut non sufficiat gestatio habitus, vel Coronæ, ex reg. *l. hac verba, ff. de verb. signif.* docent D. Barbosa *in l. Titia, n. 34. vers. vltima conclusio, ff. solut. matrim.* Bellet. *disquis. cleric. part. 1. tit. de fauore Cleric. personali, §. 8. n. 7.* Ciarlin. *d. c. 20. num. 51.* Armendat. *d. loco, num. 13.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. p. 4. decis. 154.* Ego ipse *d. alleg. 12. num. 19.* non potest tamen cogi ad illum deferendum, seu reassumendum, *cap. fin. de cleric. coniug.* nisi causatiuè, quatenus scilicet priuilegio fori vti velit, Sperell. *decis. 66. num. 27.* vbi refert ita declarasse Sacram Congreg. Conc. *in vna Isernien. 6. Maij* 1606 cuius resolutionis exemplum authenticum penes se reperiri asserit, prout sequitur. *Sacra Cong. Concilij ad primum respondit non gaudere priuilegio fori Clericos non incedentes in habitu & Tonsura, sed non propterea impediri Episcopum, quominus si praeuenerit, eosdem Clericos punire possit. Ad secundum non posse punire Clericos ex eo quod dimiserunt habitum. Ad 3. posse illis sacrorum exercitium interdicere, sed non posse praecisè compellere ad reassumendum habitum Clericalem.* Addit idem Sperell. *ibidem num. 28. Sacram Congreg. super controuersiis iurisdictionalibus in vna Casertana 22. Augusti* 1628. respondisse multo minus illos cogere valere ad suscipiendos Ordines sacros sub pœna priuationis priuilegiorũ fori, & exẽptionis.

24 Si enim habitum clericalem, vel Tonsurã dimiserit, priuilegium fori penitus amittet, etiamsi prius eum Episcopus non admonuerit, vt habitũ, Tonsuramve reassumat. Ita Cuch. *instit. maior. lib. 3. tit. 9. de priuileg. Cleric. n. 66.* Lxl. Zech. *de Republ. eccl. tit. de Cleric. n. 6. vers. amittitur autem,* Mar. Ant. *var. resol. 48. n. 7.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. 606. in prima edit. alias resol. 530. n. 4. in secunda edit.* Prosp. de Aug. *ad Quarant. verb. habitus clericalis,* me citato Ciarlin. *controu. c. 36. n. 49.* Vgol. *de offic. & potest. Episc. c. 12. n. 3. vers. tertio,* Squillante *d. c. 7. n. 8* Ego ipse *d. alleg. 12. n. 29.* Quod intelligi debet, quando continuò incederet in habitu laicali, itaut publicè existimaretur laicus, Far. *d. q. 8. n. 64.* Ciarl. *contr. forens. 20. n 57.* Bonac. *de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. num* 15 Aloys. Ricc. *in decis. curia*
25 *Archiep. Neap. p. 4. dec. 154.* Squill. *d. c. 7. n. 9.* quia non ideò fori priuilegium amittet, si habitũ a se gestari solitum ad breue tempus deposuerit secundum Armend. *d. l. 1. de foro comp. n. 2.* nec etiam si illum ob paupertatem gestare non valuerit, aut ob aliam iustam causam, *. Clerici, de vita & honest. Cler.* Vgol. *d. c. 12. n. 3* Sperel. *decis. 66. n 18.* Aloys. Ricc. *d. decis. 154 n. 5.* Ego ipse *p. 2. alleg. 9. num. 16.* Nouat. *in sum. Bull. tit. de habitu clericali n. 6.* vbi *n. 3. & 5.* idem dicit si propter timorem inimicorũ, aut infirmitatem habitum gestare non valuerit, Ciarl. *controu. forens. c. 20. n. 64.* vbi quòd clericus caluus non tenetur ad faciendã Tõsuram. Squill. *d. c. 7. n. 7* vbi *n. 6.* subdit quoque idem dicendum si non deferat Tonsuram ex eo, quia caput rasum est propter caluiciem, aut propter aliam infirmitatem, & in his casibus, vel vbi potest cõiecturari
de non totali dimissione habitus, non amittitur 26
priuilegiũ fori, nisi præcesserit trina monitio specialis nominatim, & in personam facta, itaut nec vnica, nec generalis sufficiat: glos. *verb. tertio, in Clem. 1. de vita, & honest. Cler.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 190 n. 11.* Farin. *frag. crim. p. 1. lit. C. n. 143.* & quod debeat esse specialis in personam nominati facta ad reassumendum habitum, & Tonsuram, aliàs, &c. ait gl *verb. nominatim in d. Clem. 1.* Cou. *d. c. 32. n. 1. vers. sed,* D. Barbos. *in d. l. Titia, num. 35.* Farin. *d. lit. C. n. 140.*

Habitum autem dimittens clericalem potest 27
illum iterum reassumere, non obstante irregularitate superueniente, & Ordinarij prohibitione; Sac. Congreg. Concil. *in Mazarien. 17. Iunij* 1630. Et reassumptio habitus clericalis facta, restituit quidem priuilegia clericalia ex nunc, sed non prout ex tunc, quia medio tempore facta nõ sunt consideranda ad finem vt tales potiantur clericorum priuilegiis; ita Ciarl. *d. c. 26. n. 52.* quia ob nõ delationem habitus suspenditur quidẽ priuilegiũ, non autem partus amittitur, Viu. *dec. 512. n. 10. & seq.* Capra *concl. 97. n. 96. cum seqq.* Mar. Anton. *var. resolut. lib. 3. resol. 48. n. 8.* Guazzin. *de defens. reorum lib. 1. defens. 20. c. 9. sub n. 34.* Sperell. *in decis. fori ecclesiastici decis. 26. n. 20. cum seqq.*

Et si controuersia fuerit orta super probatione 28
habitus clericalis, an scilicet ille, in quo fuit huiusmodi Clericus repertus, sit conueniens? tunc Iudex ecclesiasticus debet cognoscere, Farin. *d. q. 8. n. 34.* Mar. Ant. *d. resol. 48. n. 1. & 2.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 190. num. 13.* Armendar. *d. l. 1. de for. comp. n. 2. in fin.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 12. n. 16.* Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 14. n. 4.* Sperel. *dec. 17. à n. 43.* Ambros. *de immun. eccl. c. 23. n. 15.* Scacc. *de iud. lib. 1. c. 11. n. 88.* Mol. *de iustit. tr. 3. disp. 49. n. 11.* Melch. Lotter. Menoch. Bonac. Sãch. & alij, quos refert & sequitur Diana *mor. resol. p. 4. tr. 1. resol. 5.* reprobans Gabr. Pereira *de manu Reg. p. 2. c. 44. n. 3.* contrarium tenentẽ. Ciarl. *controu. forens. c. 20. n. 44* vbi quòd Iudex ecclesiasticus cognoscit an habitus sit secularis, & *num. 42.* quod Iudex ecclesiasticus solus cognoscit an clericus gaudeat fori priuilegio. Hanc etiam cognitionem, an captus potuerit licitè clericalem habitum dimittere, & arma sumere, spectare priuatiue ad Iudicem ecclesiasticum, tenet Alex. de Neuo *cons 58. num. 8. & 9.* quem refert & sequitur Sperell. *d. decis. 17. num. 45.* vbi etiam post Borgnin. Caualcan. *decis. 10. num. 12 cum seqq. & decis. 21. num. 18. & 21. p. 5.* ac Mar. Anton. *li. 3. resol 48. n. 2.* subdit cognitionem super Tonsura, an scilicet verè adsit, & an licuerit per aliquod tempus illam amittere, spectare ad Iudicem ecclesiasticum, non autem ad secularem, cum illa respiciat personam, quæ maior est vestibus,

&

& num.47. concludit quòd in summa ex quacun-
que etiam iusta causa Iudex sæcularis prætendat
Clericum non posse priuilegio fori potiri, debet
viso titulo sui Ordinis, illum ad suum Prælatum
remittere, aliàs per ecclesiasticas censuras venit
compellendus. Vbicunque enim quæstio accide-
rit super clericatu, vel an quis priuilegio fori po-
tiri debeat, à Iudice Ecclesiastico dirimenda
est, nec laicus in ea quoquomodo se intromittere
debet, vt probat tex. expressus in c. si Iudex laicus, de
sent. excomm. in 6. & per eum ita tenent Cou. pract.
cap. 33. n. 11. vers. primum illud, Rot. decis. 202. aliàs
3. de sent. excomm. in nouis, Mascard. de probat. concl.
689. num. 7. cum seqq. & concl. 691. num. 3. Farin. dict.
q. 8. num. 33. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. cleri-
cus §. 3. Mar. Antuoin. var. resolut. lib. 3. resolut. 48.
num. 3. Steph. Gratian. disceptat. forens. cap. 190. n. 15.
cum seqq. Carol. de Grassis de effect. cleric. effectu 1.
num. 1257. Cuius tex. dispositio procedit etiam in
clerico coniugato, Rot. d. decis. 3. Si clericus coniu-
gatus, circa fin. Capell. Tholos. decis. 117. Item an-
no, Alexand. de Neuo cons. 59. num. 6. Belling. in spe-
culo Principum rub. 11. §. Nunc videamus, num. 5. Ro-
land. cons. 4. num. 33. lib. 1. Mascard. d. concl. 689. n. 7.
Feder. de Senis cons. 235. num. 1. D. Barbos. in l. Titia
num. 34. ff. soluto matr. vbi num. 24. & 28. aduertit
hîc agi mixtim de quæstione facti & iuris, nempe
an quis sit Clericus, & an eius titulus sit verus,
& validus, nec primus articulus, qui est facti, per
se solum quicquam facit, sine secundo, qui est iu-
ris, & ideò ne continentia causæ diuidatur, vtrius-
que cognitio ad Ecclesiasticum est remittenda,
vide Decian. in cap. decernimus, num. 136. de iudic.
dum ait quæstionum facti necessariam habere
mixturam, & iuris quæstionem, & ratione mixtu-
ræ totum iudicium ad ecclesiasticum deuolui, Grat.
disceptat. forens. cap. 238. num. 14. vbi etiam dicit so-
lum permitti cognitionem sæculari Iudici de fa-
cto spiritualium, & inter ecclesiasticum, & secu-
larem controuertatur cuius captus subiiciatur iuris-
dictioni, ad ecclesiasticum propter maiorem au-
ctoritatem cognitio spectabit Ostasch. decis. 103.
n. 4. Lancel. de attent. part. 2. cap. 20. in præf. num. 78.
Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 36. n. 12. Couar. Farin. &
Mar. Anton. in citatis locis. Debebit igitur eccle-
siasticus cognoscere, citato semper fisco laico, cæte-
risque interesse habentibus, vt clarè disponitur in d.
c. si index laicus, Intrigl. sing. 1. n. 2. lib. 3. Fario. d. q. 8.
n. 37. Mastrill. decis. 113. num. 16. Steph. Gratian. dict.
cap. 190. num. 17. & sic benefaciet ecclesiasticus, qui
citare fecerit fiscum, & instigatorem etiam in ipso
processu probatorio, & statuerit terminum com-
munem partibus ad probandum, & admiserit in-
terrogatoria porrecta, licèt sufficere in ipsa decla-
ratione facienda citationem interuenisse non videa-
tur improbandum, ex auctoritate Caroli de Grassis
d. effectu 1. num. 1272. Et interim quod apud Eccle-
siasticum pendet hæc cognitio, processus Iudicis
sæcularis conquiescit, nec vlterius procedere va-
let, d. cap. si Iudex laicus, in fine, ibi, contra eum in-
terim quouis processus Iudicis penitus conquiescat, &c.
Farinac. d. q. 8. num. 35. Nec poterit statuere tempus
reo, intra quod propositam exceptionem coram
ecclesiastico probare debeat, hoc enim excedit li-
mites suæ iurisdictionis, nec fas est ei suo Supe-
riori legem imponere, cap. ex insinuatione, de appel.
Mascard. de probat. concl. 689. num. 1. Bobadil. in sua
polit. lib. 2. cap. 18. n. 526.
29 Licentia autem, & mandatum inseruiendi ali-
cui Ecclesiæ, vel delegendi in aliquo seminario,
aut versandi in aliqua schola, expressè ab Episco-
po concedi debet, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 6.
præsumpt. 76. num. 41. Cened. d. lib. 4. num. 24. & 26.
sufficit tamen, quod fuerit ore tenus, secundum
Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 601. in pri-
ma edit. aliàs resolut. 525. in secunda edit. quem refe-
ro Ego ipse d. alleg. 12. num. 13. & me citato Squil-
lante d. cap. 7. num. 5. versic. qua licentia. Sperell. dict.
decis. 26. num. 16. & tenetur Episcopus adscribere 30
ad seruitium Ecclesiæ Clericum in minoribus con-
stitutum, vel prima Tonsura initiatum petentem
adscribi: ita S. Cõgr. Conc. in Valent. 19. Iunij 1628.
Circa seruitium Ecclesiæ præstandum ad effe- 31
ctum gaudendi fori priuilegio, est aduertendum
non sufficere, quod tonsuratus bis vel ter inser-
uiat Ecclesiæ, quia verba, inseruiat Ecclesiæ, qui-
bus Concil. Trident. vtitur, non videntur importa-
re seruitium, vtplurimum intermissum, sed po-
tiùs moralem perseuerantiam, saltem pro maiori
parte, vt aduertunt Galet. in margarita casuum con-
scientiæ, verb. Clericus, pag. 41. colum. 2. Cened. d. q. 4.
num. 25. Carol de Grassis d. effectu 1. num. 1183. Bo-
nacin. d. disp. 10. q. 2. part. 1. §. 4. num. 13. Ricc. part. 4.
decis. 111. num. 5. Ego ipse d. alleg. 12. num. 14. Dia-
na moral. resolut. part. 4. tract. 1. resolut. 88. in med. vbi
in princ. ait falsum esse debere seruire singulis die-
bus dominicis, & festiuis cum superpelliceo diui-
nis Officiis Guaz. de defens. reor. p. 1. defens. 20. c. 10.
num. 35. Mastrill. decis. 113. num. 13. Sperell. d. dec. 26.
num. 11. vbi num 26. refert decisum quod si ali-
quando seruitium diuinum intermittatur, nihilo-
minus clericus gaudere debet fori priuilegio, &
me citato Squillante d. cap. 7. num. 12. vbi num. 11.
hinc resoluit si aliquo necessario impedimento in-
terpellatum fuerit huiusmodi seruitium, non pro-
pterea amitti hoc fori priuilegium. Debet tamen 32
seruitium hoc præstari de præsenti, vt tenent Me-
noch. consil. 912. num. 27. Nauar. in singul. Iuris Ca-
non. conclus. 92. num. 4. Sperell. d. decis. 20. num. 12.
Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 1179. vbi n. 1177.
resoluit hoc seruitium debere omninò consistere
in spiritualibus, & non sufficere in temporalibus.
Si autem Clerici huiusmodi in minoribus Or- 33
dinibus cõstituti recusauerint frequentare scholas,
& Ecclesiam, sed esset probabilis spes profectus,
non possunt priuilegio fori priuari, Sacra Congr. 34
Concil. in Materanen. 2. Augusti 1631. & quamuis
communiter teneant Nouiores gaudere hoc fo-
ri priuilegio Clericum inseruientem alteri Eccle-
siæ, quàm illi, cui fuit adscriptus, vel deseruien-
tem Capellæ existenti in Ecclesia, quæ ab Episco-
po Confraternitati laicorum pro Oratorio esset
assignata, vt docent Ricciul. de iure personarum extra
gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. cap. 6. num. 15. Antonin.
Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 34. Aloys. Ricc.
d. part. 4. decis. 111. num. 5. & decis. 154. num. 2. Nau.
in singul. Iuris Can. concl. 92. num. 5. Squillante d. c. 7.
num. 13. & 14. hinc inferentes, præcipuè tres vltimo
loco citati, hoc tempore adscriptionem in Eccle-
sia de mandato Episcopi non esse necessariam, sed
sufficere, quòd realiter fiat seruitium in Diuinis,
cum ad id Sac. Concil. Trid. habuerit mentem, ta-
men hoc mihi olim placere non potuit, cum fru-
strà videretur idem Concil. mandatum, seu licen-
tiam Episcopi exigere, si id liceret absque ea, quod
optime resoluit Carol. de Grassis dict. effect. 1. n. 177.
quem sequutus fui d. alleg. 12. num. 14. Verùm ho- 35
die coactus sum recedere ab hac opinione, quia
vidi decisionem Sacræ Congregatio. Concil. in
Valentin. 19. Iunij 1628. asserentem, quòd Clericus

in minoribus constitutus Ecclesiæ deseruiens, non tamen ex mandato Episcopi, habitum, & Tonsuram deferés gaudet fori priuilegio, & iterũ in alia eiusdem S. Cong. 28. *Martij eiusdẽ anni* fuit resolutũ, quòd Clericus incedens in habitu, & Tonsura descriptus in catalogo Clericorum, qui in Synodo Diœcesana obedientiam præstitit Ordinario, & per paucas vices in choro, & in processionibus interfuit, attentis circunstantiis gaudere debet priuilegio fori, quamuis alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat, refert me citato *in hoc loco* Ant. Diana *moral. resolut. part. 4. tr. 1. res. 2. in fine.*

36 *Ioan. Iacobus Cupcubinus Clericus Romanus, qui prima tonsura in Vrbe initiatus quatuor minores Ordines Panormi cum dimissorijs Illustriss:mi Vrbis Vicarij suscepit, Romam reuersus, & habitu clericali incedens, studiis incumbens, Collegium sancti Thomæ frequentauit, & licèt nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non desistit diebus præcipuè festiuis, & alijs sacrificio Missæ inseruire in Ecclesia S. Iacobi incurrabilium, & alibi. Mox causa honoris sororem occidit, dubitatur an gaudeat fori priuilegio? Fiscus respondet eum non gaudere, quia neque beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in scholis de licentia Episcopi, vt requirit Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reform. Die 30. Iunij 1609. Congregatio Concilij perpendit secundùm ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, vt hic Clericus gaudeat priuilegio fori, est enim initiatus prima tonsura, incedebat in habitu, & tonsura, & Ecclesiæ inseruiebat, imò in schola versabatur, quia publicam dialectices Lectionem in ædibus Sanctæ Mariæ super Mineruam audiebat.* meminit huius declarationis me citato *in hoc loco* Torreblanca *de iure spirituali lib. 15. c. 5. num. 58* Vnus tamen superest scrupulus, quod nec ad inseruiendum, nec ad versandum in schola vlla præcessit licentia, nec vllum mandatum Vicarij Vrbis, vt requirit Concil. *d. cap. 6.* vbi statuitur *huiusmodi Clericum priuilegio fori potiri si inseruiat Ecclesiæ de mandato Episcopi, vel in scholis versetur de Episcopi licentia*; sed hanc difficultatem sustulerunt duæ antiquæ decisiones Congregationis relatæ, quarum altera declarauit priuilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & Tonsura incedentem, inseruientemque Ecclesiæ, tametsi absque vllo Episcopi mandato: altera determinauit talem Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quàm ei cui mandauerat Episcopus, vt inseruiret, nihilominus gaudere priuilegio fori; nimirum quia qualitas mandati, vel licentiæ est leuis, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempe Tonsuræ delationem incedere in habitu clericali, & seruitium Ecclesiæ, vel commorationem in schola aliqua, itaque cessante mandato, vel licentia satisfit menti Concilij eò tendentis, vt Clericus, qui quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versabatur, nec causa effugiendi sæculare forum vagus hac, & illac discurrebat, sed Ecclesiæ seruitio insistebat, fori priuilegio se iuuare possit, quæ qualitates in hoc Clerico concurrunt, quamuis non afferatur mandatum, vel licentia Episcopi. Itaque pro certo habentes hunc Clericum fori priuilegio gaudere, mandarunt Secretario Illustrissimi Patres, vt eorum nomine alloqueretur Gubernatorem Vrbis, vt supersederet in causa, donec res deferri possit ad Sanctissimum. Vnde patet licentiam Episcopi non esse de substantia, vt constat ex nonnullis Sacr. Congreg. declarationibus, quarum meminerunt Genuens. *in practic. Archiep. Neapel. c. 7. num. 1.* Prosper de Augustino *ad Quarant. in sum. Bullar. verb. habitus*, Ricciul. *de iure personar. lib. 7. cap. 6. num. 15.* Aloys. Ricc. *decis. 111. sub n. 5. & decis. 154. n. 1. p. 4.* Sperell. *decis. 26. n. 31.*

Secundò quæro, an, & quando Clericus coniugatus gaudeat hoc fori priuilegio? Respondeo Concil. Trident. *d. cap. 6.* iubere obseruari Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. vnic. de cleric. non coniug. lib. 5.* illo addito quòd huiusmodi Clerici alicuius Ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati eidem Ecclesiæ seruiant, & ministrent, & clericali habitu, ac tonsura vtantur, vt refert Nauarr. *in singular. Canon. conclus. 93.* nouissimè Stephan. VVeyms *ad constitutiones 24. ex Iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid. innouatas, consti. 9. num. 16. cum seqq.* Felician. de Vega *ad cap. 2. de foro compet. à num. 18.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 1 versic. clerici autem*, latissimè Ciarlin. *controuers. forens. cap. 53.* Lezana *in sum. tom. 3 verb. clericus num. 20. versic. excipe tertio.* Ansald. *de iurisdict. eccles. par. 2. tit. 11. cap 8.* Quæ quidem Constitutio tribus modis priuilegium hoc restrinxit, primò, si cum vnica, & virgine contraxerit, quod & tradunt Ordin. Regia Lusitan. *lib. 1. titul. 1. § 27.* Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 10. n. 4.* Curia Philip. *part. 3. §. 1. num. 6.* Sanchez *de matrim. lib 7. disputat. 46. num. 1.* Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tit. 6. de Cleric. coniug. num. 24.* Carol. de Graff. *dict. effectu 1. num. 8.* Ego ipse *dict. part. 2. allegat. 12. num. 26.* Quòd autem cum vnica & virgine contraxerit, spectat cognitio ad Iudicem ecclesiasticum, Rota *decis. 3. de sent. excomm. in nouis*, Nau. *in sum. Bullar. tit. de assassin. num. 2.* Secundò si vestes deferat, & Tonsuram, vt obseruant Farinac. *dict. quæst. 8. à num. 64.* Scacc. *de iudic. part. 1. cap. 11. num. 20. & 82.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 44. à princ.* Carol. de Graffis *dict. effectu 1. num. 84.* Ego ipse *dict. allegat. 12. num. 27.* Ciarlin. *dict. cap. 53. n. 16. cum seqq.* vbi *num. 17.* post Sanch. *dict. disputat. 46. num. 6.* ait sufficere gestare vestes, quibus vti solent alij clerici coniugati ejusdem regionis, & *n. 19.* quòd vestis an sit clericalis cognitio est Iudicis 38
ecclesiastici. Tertiò in criminalibus tantum, siue ciuiliter, siue criminaliter pro crimine agatur, non autem in merè ciuilibus, vt tenent Couar. *pract. cap. 31. num. 6.* Farin. *d. q. 8. num. 7.* Azeued. *l. 2. tit 4. lib. 1 nouæ Recop.* Sanch. *d. disp. 46. n. 22.* Tapia *lib. 1. de iure Regni, fol. 34.* Cened. *dict. lib. 1. quæst. 4. numer. 18. & 19.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de imm. part. 2. num. 33.* Paul. Laymann *in Theologia morali lib. 4. tractat. 9. cap. 8. num. 5.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. numer. 10. versic. vltimo*, Donat. Anton. de Marinis *quotidian. resol. cap. 58.* Ego ipse *dict. allegat. 18. num. 25.* & Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die 10. Februarij, 1618.* declarauit quod Clerici coniugati iuxta sacrorum Canonum, & Concil. Trident. dispositionem priuilegio Canonis, & fori in criminalibus duntaxat gaudeant, non autem in ciuilibus; quodque consuetudo in contrarium prætendi non potest, præfati Concilij dispositione stante cum decreto irritante, & antea S. Cong. Concil. *sub die 13. Februarij 1610.* censuit *Clericos coniugatos præditos qualitatibus requisitis, tam dicta constitutione Bonifacij VIII. quam Decreto Concil. Trident.* d. cap. 6. *non gaudere priuilegio fori in ciuilibus, nisi vbi de crimine etiam ciuiliter ageretur, sed illos ob tales causas ciuiles à crimine non descendentes, non posse à Iudicibus laicis*

in

in carcerem coniici, aut personaliter distringi. Verùm decisio illa Sacræ Congregationis Episcoporum videtur præiudicialis dum ait, *consuetudinem in contrariam prætendi non posse*, & ideò ab ea meritò recessit Sacra Congregatio immunitatis, *sub die 27. Februarij* 1630. decidens Clericum coniugatum gaudere fori priuilegio in ciuilibus, vbi adest consuetudo, prout in regno Neapolitano.

Contra Camill.Borrell.*in specul.Princip.rubr.*11. §.*videamus litt. A.*Cæpol.*in consil.criminal.*10.*vers. super tertio.* Carol.de Graffis *d.effect.*1.*num.*181.Zanard.*in directorio Confessorum part.*1. *de Sacramento matrimonij, cap.*23. *quæst.*24. Ceuall.*in tractat. de cognitio. per violam violent. part.*2. *quæst.*73. *num.*4. Mart.*de Iurisdictione, part.*4.*cent.*2 *casu* 159.*num* 5. Aloys. Ricc. *in decisionib. Curiæ Archiepiscopalis Neap.part.*3.*decis.*170. *& part.*4.*decisio.*320.*num.*5. Duard.*in Bullam Cœnæ lib.*2.*canon.*15.*quæst.*4.*concl.*3.*num.*12. Antonin. Diana *resolut.moral. part.*1.*tractat.*2.*resolut.*50.*& part.*4.*tractat.*1. *resolut* 78. Ant. de Marinis *quotid.resolut.cap.*58.*num.*2. Torreblanca *de iure spirit.lib.*15.*cap.*6. *num.*55. Ciarlin.*contr. forens.cap.*53.*num.*34. vbi *num.*38.pro hac parte refert S. Congreg. immunitatis decisionem. Bonac. *de censur.in Bulla Cœnæ, disputat.*1.*quæst.*16.*puncto* 3.*num.*3. Squillant. *dict.cap.*7.*num.*27.existimantes non solùm in criminalibus, sed etiam in ciuilibus, vbi nullus est timor incarcerationis, eos gaudere fori priuilegio.

39 Fori priuilegio gaudet Subdiaconus, qui in vim Apostolicæ dispensationis cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones ecclesiasticas obtinet, Sac.Congr Concil.*sub die* 14.*Martij,&* 17.*Septembris* 1618. Dian.*part.*5.*in fine in declar.n.*20.

40 Tertiò quæro, qui hoc fori priuilegio vltra Clericos gaudeant? Respondeo potiri Regulares omnes professos, eorum Conuersos, & nouitios similiter, & Moniales, earumque conuersas, & nouitias, iuxta ea, quæ supra diximus agentes de priuilegio Canonis, & de his omnibus egimus *d.part.*2.*allegat.*2. *num.*37. *&* 38. Ludouicus Cortea *in repet. dict.cap.inter alia part.*2.*num.*31. Bonacin. *dict.puncto* 3.*num.*9. Tambur *de iure Abbatum tom.*3.*disp.*6. *quæst.*28.vbi de nouitiis. Gabr.Pereira *de manu Reg. part.*2.*cap.*47.*num.*2. Lezana *in sum. quæstion. Regul. tom.*2.*cap.*8.*num.*7. De nouitiis delinquentibus anno nouitiatus quòd fori priuilegio gaudeant, Ouiedo *in praxi Regul.part.*1.*tract.*6.*c.*2.*q.*2. Stephan. Grat.*March.decis.*35. *num.*10. Barthol.de Vecchis *in praxi nouit.disp.*12.*dub.*11. Tambur.*de iure Abbatum tom.*3. *disput.*6. *q. vlt. à num.* 1. Machado *en su perfetto Confessor.tom.*2.*lib.*5.*part.*1.*tract.*2.*docum.*5. vbi latè, & *num.* 3. post Dianam & ab eo citatos, *moral.resolut.part.*3.*tract.*1.*resolut.*34. resoluit Nouitium, si delictum committat tempore nouitiatus, & habitum dimittat, ac ad seculum redeat, non posse puniri à Iudice sæculari, & *p.*6. *tractat.*8. *resolut.*6. tenet quòd impubes ad Religionem ante pubertatis annos admissus, quamuis non sit propriè nouitius, nihilominus vocatur nouitius, & gaudet fori priuilegio, de quo etiam Lauret. de Franchis *de controuers.inter Episcopos & Regul. in variis quæst.q.*47. vbi id intelligit nisi iuxta Religionis institutiones impubes admitti nequeat, itaut admissio irrita sit, quia cum amissio non valeat, nullo priuilegio admissus esset, etiam à parentibus oblatus, quia nec impropriè tunc est nouitius, donec adeptio rationis vsu consentiat.

41 De Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis Sancti Francisci idem quoque dicendum, si habitum Religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, seu claustraliter inhabitauerint, & non aliàs, iuxta Constitutionem Leonis X. quam refert Quarant *in sum. Bullar. verb. priuilegia Regularium.* Ita citati per me *dict.allegat.*12.*num.*41. quibus addo Anton.Hering. *de fideiussor.cap.*7. *num.*248. plures per Ausald.*de iurisdict.part* 2.*tit.*11.*cap* 12. Ciarlin. *controuers.forens.cap.*18. *num.*4. *cum seqq.* & præcipuè *num.*16. Boss.*de triplici Iubilæ priuilegio sect* 3. *casu* 22. §.6. *num.*59. Tamburin. *de iure Abbatissar. disp.*7.*q.*3.*& disp.*17 *q.vlt.n.*2. Grilenzon.*cons.*49. Francis.de Castillo *Siciliæ decis.*88. Aloys. Ricc. *in collect.decis.part.*4.*collect.*1051. Gabr.Pereira *de manu Regia par.*2.*cap.*47. Parlad.*different.*9.§.1.*num.*5. Bonacin.*d.puncto* 3. *num.*17. Squillante *d. cap.*7.*n.* 42.vbi post Aloys. Ricc.*part.*2. *decis.*88. & Dianam *resol.moral.part.*1. *tract.*2.*resolut.*84. subdit ex constitutione eiusdem Leonis Sorores dicti tertij Ordinis habitum gestantes, etiam in propriis, aut consanguineorum domibus, vel seorsim habitantes hoc priuilegio gaudere: vide quæ dixi infrà *hoc lib.cap.*43.*vers.quoad Tertiarios,* & eundem Dianam *part.*4.*tract.*1.*resol.*31.*vers.notandum,* Anton.de Marinis *quotid.resolut.cap.*114.*num.*11. Nouarr.*de elect. fori sect.*1.*q.*66.*n.*13.*in vlt.edit & in lucerna Regul. verb.Tertiarij.* Anton. Nou. eius frater *in sum.Bullar.tit.de Tertiariis pag.*578.*cum seqq.* vbi refert Sacræ Congreg.Concil.decretum *sub die* 20. *Decembris* 1616.circa istarum Tertiariarum priuilegia, in quo dicitur ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse Tertiarios, si viri collegialiter viuant, seu enim claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub habitu vitam traduxerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, seu seorsim habitantes eandem declarationem ad longum refert Ciarlin. *d.cap.*18. *num.*22. vide latè de Tertiariis Lezana *in sum.quæst. Regul.tom.*2. *cap.*14. *per tot.* Diana *moral.resolut.part.*6.*tract.*8.*resol.*30.

Nec obstant fundamenta, quibus verè Religio- 42
sos esse, ac subinde personas ecclesiasticas, & priuilegio exemptionis à potestate sæculari gaudere indistinctè contendunt Bart.*in l.semper,* §.*quibusdam, ff.de iur.immunit.* Petr. de Vbald. *de portion. canon. quæst.*17. *num.*13. & alij quibus magis assentire videtur Perez *l.*9.*vers.contrarium,tit.*4.*lib.*4. *ordinam.* Mart.*de Iurisdict.part.*4.*cent.*2. *casu* 113.*num.*36. & constanter Fr.Emman. *quæstionum Regul. tom.*2. *q.*65.*art.*4 & alij, quos ad vtranque partem confundens magis, quam resoluens Card.Tusch.*tom.* 4. *lit.F.concl.*470.*per tot.* & latiùs quàm omnes ex professo viginti conficiens argumenta pro hac parte, B.Ioan. Capistran. *in tract.* quem inscripsit, *defensorium tertij Ordinis D.Francisci.* nam ferè omnes in illum scopum diriguntur, vt probent huiusmodi Fratres regulam habere à Sede Apostolica approbatam, & vt tales, Religiosas personas censendas esse, quia eiusdem Capistrani argumenta *primum, quartum, quintum, sextum, & octauum, cum quatuor seqq.* solùm concludunt in verè professis, vel quod alij modum habeant viuendi approbatam à Sede Apostolica; minimè verò inde sequitur priuilegium exemptionis à potestate sæculari gaudere, si se non transferant in totum ad Monasterium, iuxta tex.*in c. cùm & plantare,* §.*de Confratribus, de priuil.*

Ad discursum autem eiusdem Capistr.*in* 7. *argumento*, cui plurimum defert Fr.Emman. quod licèt non sint verè Religiosi; non tamen sunt purè laici, sed magis assimilantur Religiosis, quia certam

profitentur regulam approbatam à Sede Apostolica Respondetur aliquo modo hoc applicari posse Fratribus, & Sororibus prædictis, quando in communi viuunt, minimè verò illis, qui in domibus suis, & in suis proprietatibus remanent, nullam enim figuram religiosæ vitæ exprimunt: maiorem colorem habere videntur duo argumenta, quæ mouet idem Capistran. primum ex tex. *in cap. aliud* 11. q. 1. quod reperitur *in cap. aliud, de Pœnit. dist.* 1. vbi Leo Pontifex probat Pœnitentes ecclesiastico iudicio esse subiectos, vnde arguit à fortiori istos tertij Ordinis qui regulam Pœnitentiæ profitentur, & ideò appellantur Fratres Pœnitentiæ, ecclesiasticæ potestati subiectos esse: sed respondetur contrarium in Pœnitentibus esse receptum. Iura enim illa minimè probant, quod ex illis vulgò colligitur, sed solùm dant consilium, quòd meliùs est Pœnitentibus expetere ecclesiasticum, quàm sæculare iudicium supponendo scilicet terminos habiles, vltrà varios intellectus, quos latissimè prosequitur Couar. *practic. cap.* 34. *num.* 4. Decian. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 9. *num.* 35. Simanch, Roias, Azeued. & alij de quibus Cened. *ad Decretum collect.* 34. Alterum est ex tex. *in cap. qui verè*, iuncta gloss. *verb. solitariam* 16. *quæst.* 1. dum probat Eremitas, qui nullam habent regulam, vel certum viuendi modum ab Ecclesia approbatum, exemptos esse à sæculari potestate: nam respondetur contrarium receptius, & longè verius esse, vt optimis rationibus comprobat post Lignan. & alios Abb. *in cap.* 2. *num.* 10. *de foro compet.* & praxi receptum post Aufrer. testatur Couar. *d. cap.* 34. *num.* 4. *vers. secundò*, intelligens *d. cap. qui verè*, de Eremitis, qui aliquam profitentur Religionem, quales erant omnes olim, vt tangit Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disputat.* 18. *num.* 5. & de Machario, & Alexio refert gloss. *verb. sancti*, *in cap.* 2. *de conuers. coniug.* idque sonat particula illa, *solitariam*, qua vtitur tex. iuxta veram Monachi etymologiam, de qua *in cap. placuit* 16. *quæst.* 1. quamuis varios casus frustrà, & absque necessitate distinguat Decian. *dict. cap.* 9. *à num.* 32. Constitutio autem Leonis X. magis nostram confirmat distinctionem, si ponderemus illa verba, *Tertiarij regulariter viuentes, seu cum claustralibus habitantes*, &c. quæ apertissimè ostendunt maximæ considerationis esse in hoc proposito collegialiter, & in communi viuere, vel extra claustra in propriis domibus.

43 De mulieribus, quæ in aliquibus domibus se recludunt, vt pœnitentiam agant, & orationes, liberiúsque Deo vacent, si communem vitam ducant in communi possidente sub vnius Superioris obedientia, negandum non est eas priuilegio fori gaudere, etiamsi nullam emittant professionem, non ita reliquas, quæ in domibus suis priuatam ducunt vitam, quod probatur in primis ex dicta principali distinct. & notabiliter ex text. *in cap. indemnitatibus.* §. *supradicta*, *de elect. lib.* 6. vt ex Marian. *in cap.* 1. *num.* 16. *de foro compet.* notat Decian. *d. cap.* 9. *n.* 39. & ex aliis receptum testatur Duen. *reg.* 99. *ampl.* 3.

44 De Oblatis Iure attento nihil certi firmare possumus, sed distinguere oportet, non enim illorum vniformis est modus, nec certa regula: aliquando se, & sua offerunt Religioni; aliquando se, & non sua, aliquando sua, & non se, aliquando bona omnia, aliquando eorum partem, vt colligitur ex text. *in dict. cap. vltim. priuilegia*, *versic. suos, de priuileg.* & benè aduertit latè explicẽs Card. *cons.* 21. *à num.* 2. Abb. *cons.* 102. *num.* 1. *par.* 2. Boër. *decis.* 20. *num.* 7. latè Carol. Tapia *in Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. ua cap.* 10. latè me citato *in hoc loco* Ioan. Anton. Nauarr. *in lucerna Regular. verb. oblati.* Card. Tusch. *lit. O. conclus.* 16. *num.* 10. Circa primos, qui se & sua offerunt Monasterio, an personæ ecclesiasticæ censeantur, & ecclesiastici fori priuilegio gaudeant, tota est difficultas, & non leuis inter scribentes controuersia, nam sufficere, quòd se & sua Monasterio offerant, probare videtur *cap. cùm & plantare*, §. *de Confratribus, de priuileg.* à contrario sensu, dum hoc negat in illis, qui se Religioni in totum non tradiderunt, sed expressiùs ex *dict. cap. vt priuilegia*, *vers. hoc autem*, dum decidit sufficere ad effectum, vt Confratres gaudeant Religionis priuilegio, quod manentes in sæculo Ordini sint oblati, mutato habitu sæculari, vel quod bona sua dent Religioni inter viuos, retento sibi vsufructu, & deinde, quia in hoc eodem proposito Conuersos, & perpetuò Oblatos æquiparat tex. *in c. per exemptionem, de priuileg. in* 6. *Clem.* 1 *in fine, de decim.* ex quibus ita expressè post longas distinctiones concludit Boich *in d. c. vt priuilegia*, *num.* 4. sequitur Abb. *cons.* 53. *num.* 2. *p.* 1. & parum in hoc sibi constans Card. Tusch. *d. conclus.* 16. *num.* 16. Contrariam tamen sententiam, quòd non sufficiat quempiam se, & sua Religioni, etiam mutato habitu, tradidisse, si in sæculo maneat, sed oportere, quòd in totum se, & sua Religioni tradat, & ad Monasterium se transferat, & in eo inseruiat, tenent Doctores communiter, ita enim ex professo resoluit Card. *dict. consil.* 21. Paul. de Castro *cons.* 69. *part.* 1. Capell. Tholos. & *ibi* Aufrer. *dec.* 8. quos sequitur Tusch. *dict. cons.* 16. *n.* 15. & est de mente gloss. *verb. mutato habitu*, *in d. cap. vt priuilegia*, dum resoluit huiusmodi Oblatos, qui mutato habitu in sæculo remanent lato modo ecclesiasticas dici personas, & est recepta communiter ex adductis per Couar. *in cap. alma, part.* 2. §. 2. *num.* 8. quem refert & benè explicat Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 123. *artic.* 2. & deducitur ex declaratione Illustriss. Cardin. Sac. Concil. Trident. Interpretum super decretum *sess.* 24. *de reform. c.* 11. qui agentes de Oblatis Religioni sancti Ioannis Hierosolymitani, responderunt, quòd non inseruiens actu militiæ, nec inseruiens in eius domo, nec sub illius obedientia, si non probauerit in ea legitimam professionem emisisse, non debet eius priuilegio gaudere, ex qua declaratione colligit Marta *de Iurisdict. part.* 4. *cas.* 134. *num.* 37. requirere Illustrissimos Cardin. quod sic Oblati, vt gaudeant priuilegiis ecclesiasticis, se, & sua Religioni offerant, & perpetuò stent, & seruiant Religioni, & pro hac resolutione inquit Cardin. esse casum clarum, non calumniando, *in cap. pen. de priuileg.* vbi ex eo solùm, quod Fratres, seu Confratres in domibus suis remanserunt, concludit priuilegio ecclesiasticæ exemptionis non gaudere. Vide Aloys. Ricc. *in dec. Curiæ Archiep. Neapol. par.* 2. *decis.* 88. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *canon.* 15. *quæst.* 7. *conclus.* 3. Squillante *de priuil. cleric. cap.* 7. *dub.* 1. *n.* 43. Donat. Ant. de Marinis *quotid. cap.* 114. *num.* 6. Diana *moral. resolut. part.* 4. *tractat.* 1. *resol.* 31. Giurb. *cons.* 21. *n.* 9. Gab. Pereira *de man. Reg. p.* 2. *c.* 47. *n.* 2. latè Carol. Maranta *tom.* 3. *resp.* 64. & 65.

Nec retenta hac sententia obstat text. *in dict. cap. vt priuilegia*, facilè enim respondet Card. quod procedit solum ad effectum, vt Confratres, seu Oblati gaudeant priuilegio ecclesiasticæ sepulturæ interdicti tempore; ad hoc enim sufficit quòd modo prædicto bonorum suorum donationem faciant

Reli

Religioni, quoad fori verò & exemptionis priuilegium, non ita: quem verum intellectum fatetur ipse Boich, & alij, de quibus Henriq. *lib. 13. cap. 48. §. 3. iuncta lit. D.* Ad æquiparationem verò Conuersorum, & Oblatorum in dictis Iuribus, respondetur intelligendam esse iuxta prædictos terminos de Oblatis, qui se, & omnia sua Monasterio tradiderunt, ad illud in totum se transferentes, vt innuit *d. cap. per exemptionem*, ibi, *perpetuò oblati*, & clariùs *d. Clem. 1. in fine*, ibi, *dum tamen illi Religiosis eisdem cum effectu donauerint, & obtulerint se, & sua*, &c. *d. §. de Confratribus*, ibi, *omninò reddiderint*, &c. *d. cap. pen.*

Cùm in sacra Congregatione Cardinalium Concil. Trident. Interpretum, iussu S.D.N. propositum esset infrascriptum dubium, *An Oblati alicuius Religionis iudicandæ sint personæ ecclesiasticæ, adeò vt fori priuilegio, & immunitate à vectigalibus gaudeant? Congregatio dubio semel, atque iterum proposito, ac examinato, censuit Oblatos priuilegio, ac exemptione ita demum debere potiri, si in forma iuris validè, perpetuò & irreuocabiliter plenè, & cum effectu se ipsos, & bona sua omnia, præsentia, & futura, nulla prorsus quauis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vsumfructum sibi reseruata Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. Quòd si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à sæcularibus exactionibus frui posse, vt in sequentibus casibus.*

Primò, cum quis obtulit personam cum reseruatione bonorum.

Secundò, cum obtulit personam nulla bonorum facta mentione, quippè non includuntur in simplici oblatione personæ.

Tertiò, cum obtulit personam, & aliquam tantùm partem bonorum, quamuis maiorem.

Quartò, cum obtulit bona omnia præsentia, & personam reseruato vsufructu.

Quintò, cum obtulit personam, & bona omnia præsentia tantum.

Sextò, cum obtulit personam, & bona omnia præsentia, & futura, sed postea à Superiore Religionis aliquam eorum partem, quamuis minimam, in emphyteusim recepit.

Septimò, cum obtulit bona, vel omnia, vel partem eorum, absque persona, quo casu personam offerentem fori priuilegio non gaudere, sed bona in Religione cum effectu translata esse immunia à vectigalibus, dummodo offerens, vsumfructum eorum sibi non retineat, eo namque casu bona immunia non esse, etiam quoad proprietatem.

His tamen omnibus casibus, quibus Oblati à priuilegio, & exemptione à iure communi excluduntur, seruandam esse cuiusque Religionis consuetudinem, cuius vigore ipsi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquisiuissent.

His positis proposita deinde fuerunt alia dubia.

Primò, an Oblati, qui omnia supradicta adimpleuerint, fori priuilegio, & supradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati sint, siue ante, siue post oblationem contraxerint?

Secundò, an tales Oblati fori priuilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante huiusmodi oblationem commissum, cuius ratione à iudice laico erant puniendi?

Tertiò, an iurisdictio, quæ vigore Concil. Trident. c. 11. sess. 24. competit Ordinario in Oblatos carentes qualitatibus expressis ibidem in vers. exceptis, intelligatur tributa Ordinario in Oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores Regulares?

Quartò an iurisdictio ex eodem Concilij Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantum, an verò etiam in ciuilibus?

Ad has posteriores dubitationes S. Congregat. singillatim in hunc modum respondit.

Ad primum, gaudere siue ante, siue post de licentia superioris Religionis matrimonium contraxerint.

Ad secundum, gaudere priuilegio fori, & à iurisdictione Iudicis laici liberatos esse, puniríque debere à Iudice ecclesiastico, si modo absque fraude, id est, non animo effugiendi sæcularis Iudicis punitionem se, & sua obtulerit, quod si fraus subsit, posse à Iudice laico puniri pœna confiscationis bonorum, & alia pecuniaria sed non corporali, illique remanere subiectos quoad causam, & bona, sed non quoad personam, debere tamen Iudicem ecclesiasticum, si delicti qualitas id exposcat, tradere tales in fraudem oblatos sæculari corporaliter puniendos.

Ad tertium respondit in Oblatos carentes qualitatibus expressis in vers. exceptis, tributam esse Ordinario iurisdictionem cumulatiuè, non priuatiuè ad Superiores Regulares.

Ad quartum, huiusmodi iurisdictionem Ordinario tributam esse in criminalibus tantum, non autem in ciuilibus.

A. Card. Vicecomes. Ioannes Franciscus Fagnanus S. Cong. Concil. Secretarius.

De Eremitis, qui ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopũ alicui Ecclesię, vel loco sacro dicati sunt, quod fori priuilegio gaudeant, est dicendum; secus autem esset si non fuissent adstricti alicui regulæ, nec subessent alicui ecclesiastico Superiori, vt resoluunt Doctores per Gutier. *de gabell. q. 95.* Parlad. *sesquicent. differ. 9. §. 1. num. 4.* Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. c. 114. n. 8.* Dianam *moral. resol. p. 4. tract. 1. resol. 35.* Lezana *in sum. quæst. Regular. com. 2. c. 7. n. 5* Nouar. *in praxi variat. fori sect. 2. q. 67.* Carol. de Grass. *d. effect. 1. n. 106.* Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 16. sect. 1. par. 4.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 4* Vgolin. *de offic. Episcop. c. 20. §. 12.* Aloys. Rice. *in praxi aurea, resol. 149.* Squillante *d. c. 7. n. 44.* Mart. *de Iurisdict. par. 4. cent. 2. cas. 113. n. 1.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 15. q. 6. per tot.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol 61.* Lauret. de Franchis *de controu. inter Episcopos & Regular. in quæst. diuers. q. 41. pag. 355.* vbi licèt videatur sentire Eremitas de foro Ecclesiæ esse, eum intelligere debemus de iis, qui sunt sub obedientia Episcopi, iuxta textum *in cap. aliud. 10. q. 1.* quem allegat latè & eleganter D. Ricciul. *ecclesiast. lucub. lib. 3. cap. 3. cum seqq.* nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. p. 2 tit. 11. c. 11.* 45

De Militibus sancti Iacobi Calatrauæ, Aleantaræ, sancti Stephani, sancti Lazari, & similibus, quòd hoc fori priuilegio gaudeant ex Pontificiis Constitutionibus Alexandri III. & aliorum, tenent Motta *de confirmatione Ordinis sancti Iacobi, lib. 2. cap. 1. §. 8. probat 6. num. 6. & 7. §. 9. probat 7.* Nauar. *cons. 12. de Regular.* Meodox. à Castro *in praxi Lusitan. lib. 2. cap. 1. num. 10.* Carol de Grass. *d. effectu 1. num. 109.* licet *num. 115.* dicat quòd in Regnis Siciliæ, & Neapolis hoc non seruatur, Franc. Molin. & Mich. Carranza apud eundem Mottam *d. lib. 2. cap. 2. §. 32. n. 31. & 43.* Valasc. *cons. 108. num. 27. & cons. 130. a num. 3.* Ceuall. *de cognit.* 46

per

91 L. nulli 12. C. de testib. *non habet locum quando testes sunt omninò exempti.*

92 L. 1. propè fin. C. de ord. iudic. & l. quoties 3. C. de iudic. *regula non procedit vbi datur omnimoda incompetentia.*

93 Cap. præterea, de offic. deleg. *regula declaratur.*

94 *Clericus, & laicus si simul delinquant, non est vterque conueniendus coram Iudice Ecclesiastico in criminibus sua natura merè sæcularibus.*

95 *Priuilegium vnius socij alteri minimè communicatur vbi materia de qua agitur est diuidua.*

96 *Clericus crimen læsæ maiestatis committens fori priuilegium non amittit.*

97 *Clericus delictum falsæ monetæ, vel ipsius tonsionis committens, hodie potest à sæculari Iudice puniri.*

98 *Clericus in minoribus Ordinibus constitutus si delictum committat, & postea habitum & Tonsuram relinquat, vel vxorem ducat, ab Ecclesiastico est puniendus.*

99 *Laicus condemnatus in exilium à Iudice sæculari si fiat Clericus, & rumpat exilium pro fractura prædicta est puniendus ab Ecclesiastico.*

100 *Clericus relegatus a Curia Ecclesiastica, si durante relegatione efficiatur laicus relicto habitu clericali, & frangat relegationem, pro hac fractura, ab Ecclesiastico est puniendus.*

101 *Clericus hæres laici cœpta iam lite cum defuncto si ligetur instantio an teneatur coram sæculari Iudice subire iudicium, & prosequi, ostenditur, & num. seqq.*

105 *Prædium, vel alia possessio si affecta sit onere reali pacto adiecto de non alienando, & postea ree ex aliquo titulo transeat in Clericum, an possit executio fieri per Iudicem sæcularem in prædio, vel re taliter hypothecata, ostenditur.*

106 *Clericus in actione reali ad rem, an possit conueniri coram sæculari Iudice, ostenditur, & numeris seqq.*

109 *Onus reale sequitur rem ipsam oneri reali obnoxiam.*

110 *Forus personæ præfertur in concursu fori, ratione rei, & ratione personæ.*

111 *Res, & bona assumentis militiam sæcularem mutant statum, & forum.*

112 *Fori ad qualitatem discriminandam potiùs sequimur conditionem personæ quam rei.*

113 *Rex Portugalliæ aduersus Episcopos sui Regni prætendit priuatiuè cognoscere in omnes circa temporalia.*

114 *Iurisdictionem & libertatem Ecclesiasticam nullus quauis dignitate, præcellens impunè in bonis, vel persona sua, vel sibi iure natura vel Diuino coniuncta turbanit.*

115 *Clericus, cui lis est denunciata vt emptorem laicum defendat, an teneatur id facere coram sæculari, an verò trahere possit causam ad forum Ecclesiasticum, ostenditur, & numeris seqq.*

119 L. 2. C. vbi in rem action. *declaratur.*

120 *Fiscus venditor ad instar priuati tenetur defendere emptorem in foro, quo emptor conuenitur.*

121 *Iudex sæcularis an competens sit aduersùs Clericos circa pœnarum condemnationem, & exactionem quando pecora ipsorum damna dederunt in fructibus, ostenditur, & num. seqq.*

124 *Clericus coram Iudice laico recipiens depositum, & promittens restituere cui de Iure, &c. an possit ab eodem Iudice cogi ad restituendum, ostenditur.*

115 *Clericus fideiubens pro laico de stando iuri, & iudicatum soluendo, non potest conueniri coram Iudice sæculari ad soluendam dictam fideiussionem.*

126 *Tutoris, aut Curatoris alicuius laici officium gerens Clericus potest coram laico ciuiliter conueniri pro concernentibus officium prædictum, sed officium fieri debet per Iudicem Ecclesiasticum.*

127 *Clericus per Regem admissus ad aliquod officium sæculare, & Regium si in ipso delinquat, non potest puniri ab ipso, præcipuè si non fuerit ter monitus.*

128 *Clericus à solo Iudice Ecclesiastico cognosci, & iudicari debet pro contractibus, & obligationibus factis tempore, quo erat laicus.*

129 *Clericus in feudalibus tenetur subire iudicium coram Domino feudi etiam laico.*

130 *Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali, quam obtinet in feudo à Principe habito, iudicatur tanquam laicus.*

131 *Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali quam obtinet in feudo à Principe habito, non iudicat vt Clericus, sed vt Baro, & laicus.*

132 *Clericus in feudalibus potest conueniri & reconueniri coram Domino etiam laico non solum quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur.*

133 *Iudex sæcularis dominus feudi potest suam sententiam executioni mandare contra vasallos etiam Clericos.*

134 *Feudum vbi negatur ad dominum pertinere, tunc vassallus coram illo conueniri non potest.*

135 *Clericus in feudalibus coram Domino feudi non conuenitur vbi agitur contra illum ad amissionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine.*

136 *Iudex Ecclesiasticus solus cognoscit, vbi tractatur de delicto siue criminaliter siue ciuiliter contra Clericum feudatarium.*

137 *Clericus potest reconueniri coram Iudice sæculari, quando scilicet ipse Clericus est actor in causa merè ciuili contra laicum.*

138 *Clericus potest reconueniri coram Iudice sæculari non solum super eadem re, sed etiam super penitùs diuersa.*

139 *Clericus agens iudicio retinenda coram Iudice sæculari, potest coram eo conueniri.*

140 *Clericus agens coram laico obstringitur reconuentione vsque ad finem, etiamsi postea à conuentione velit desistere, vbi res adhuc integra non est.*

141 *Clericus potest reconueniri coram Iudice laico non solum Ordinario, sed etiam delegato.*

142 *Reconuentio fieri debet incontinenti in ipso litis exordio ante litis contestationem, vel in ipsa contestatione, vel statim post litem contestatam.*

143 *Reconuentio non admittitur post litem contestatam ex interuallo, parte contradicente, ad effectum vt Iudex debeat in vtraque causa pari passu ambulare.*

144 *Reconuentio admittitur tam in iudicijs ordinarijs quam summarijs, si tam causa conuentionie quam reconuentionis sit summaria.*

145 *Clericus conueniens & reconueniens coram Iudice sæculari, sæcularibus etiam legibus tenetur.*

146 *Laicus non potest Clericum reconuenire coram Iudice laico quando conuentionem in se intentatam studio reconueniendi, seu in fraudem procurasset.*

147 *Clericus coram Iudice sæculari reconueniri non potest*

potest in causa spirituali, seu quando reconuentio tangeret causam spiritualem, vel illi connexam.

148 *Clericus in causa criminali nec etiam ciuiliter coram Iudice sæculari potest reconueniri.*

149 *Clericus non potest reconueniri coram Iudice laico coram quo agit nomine alieno.*

Reconnentio non datur

150 *Appellationis in causa,*

151 *Executiua in causa,*

151 *In agente pro deposito,*

153 *In agente quæstione spoliationis,*

154 *Si reus conuentus esset excommunicatus vitandus.*

155 *Arbiter voluntarius non cognoscit de reconuentione.*

156 *Clericus reconuentus coram Iudice laico in casu licito si ab eo condemnetur executio est facienda per Iudicem Ecclesiasticum.*

157 *Clerici seu Ecclesiastica persona non ligantur statuto laicorum edito super iure, quod vocant congrui.*

158 *Clericus emphyteuta non est conueniendus coram Iudice laico ad solutionem laudemij, & n. 159. respondetur ad comparationem de Clerico feudista.*

160 *Clericus in possessorijs beneficialibus, quòd apud sæcularem Iudicem conuenire possit; tenuerunt & sustinent multi, de quibus infrà.*

De causis possessorijs beneficialibus in tribunalibus sæcularibus cognoscunt

161 *Galli,*

162 *Lusitani,*

163 *Hispani Castellani,*

164 *Galleci,*

165 *Aragonenses,*

166 *Germani,*

167 *Burdegalenses,*

168 *Mediolanenses,*

169 *Pedemontani,*

170 *Veneti.*

171 *Principum sæcularium est proprium à quocumque in suo dominio degente violentiam arcere.*

172 *Possessio plurimum facti habet, & in facto consistit.*

173 *Iudex Ecclesiasticus solus competens est in causis possessorijs beneficialium.*

174 *Laicus Iudex non potest de iure cognoscere de possessione beneficij, vel rei spiritualis contra Clericum.*

175 *Fundamenta pro hac parte expenduntur.*

176 *Homines sunt faciles ad dissentiendum, & improbandum quod alteri placuit.*

177 Cap. vlt. de iudic. *declaratur.*

178 Cap. petiimus 11. q. 1. *declaratur.*

179 *Causa possessorij rei spiritualis, est spiritualis.*

180 *Recursus ad Iudices laicos per Ecclesiasticas personas an sint liciti, pro parte affirmatiua aliqua expenduntur, & Doctores citantur.*

181 *Recursus huiusmodi quod non sint liciti, probatur, & num. seqq.*

184 *Sæculares de causis Ecclesiasticis cognoscere est perniciosissimum.*

185 *Doctores referuntur, qui huiusmodi recursus teterrimè detestantur.*

186 *Iudex sæcularis non potest ad se auocare causas Ecclesiasticas, vel ad Ecclesiasticos pertinentes, etiam quando Episcopi fuerint negligentes in eis iudicandis.*

187 Cap. filiis, vel nepotibus 16. q. 7. *declaratur.*

188 Cap. Regum 23. q. 5. *declaratur.*

189 *Consuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegij, non est tamen verum priuilegium.*

190 *Præscriptio non æquiualet priuilegio, data in laico præscribente cognitione rerum Ecclesiasticarum.*

191 *Consuetudo contra libertatem Ecclesiæ, & SS. Patrum instituta, inualida est.*

192 *Papa potest in certis Clericorum causis priuilegio fori derogare.*

193 *Priuilegium probari debet per Scripturam.*

194 *Priuilegium vt laicus habeat iurisdictionem in causis profanis Clericorum si reperiatur olim concessum per Bulla in Cœna Domini publicationem penitùs reuocatur.*

195 *Papa consuetudinem si qua viget in laicis cognoscendi de causis aliquibus Clericorum nunquam tacitum etiam consensum præstitit.*

196 *Nouitates detestandæ sunt, & antiquitas retinenda.*

197 *Theodosius reuerenter Ecclesiæ præceptis obediens.*

198 *Austriaci Principes semper fœliciter regnarunt ob maximam in Sedem Apostol. deuotionem.*

199 *Obedientia signum est Catholici nomen, quo Reges Hispaniæ appellari solent.*

200 *Hispania in Mahometanæ gentis ditionem deuenis, quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apost. defecit.*

RÆCIPVVM Clericorum priuilegium est exemptio eorum à iurisdictione Iudicis laïci, quæ quidem in temporalibus causis, Clericis competere videtur non à lege diuina obligante, sed solùm lege humana, Imperatorum, scilicet per priuilegia in corpore Iuris clausa, ab illis concessa, de quibus *in Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos, in princ. collat. 6.* ibi, *petiti sumus,* & ibi, *Clericus hoc clarè priuilegium,* iuncta *Auth. Clericus quoque,* & noua Federici Constitutione *in Auth. statuimus, C. de Episcop. & Cleric.* ibi, *constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones.* Ita sentiunt Gou. *pract. c. 31. n. 2. vers. cõtrariam,* Mench. *illustr. c. 22. n. 8.* Ioan. Garc. *de nobilis. glos. 9. n. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 2.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 550. vers. contrariam, & de cognit. per viam viol. in proœm. cap. 5. n. 11.* Salgado *de potest. Reg. p. 1. cap. 1. præb. 1. n. 51.* Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. m. 31. concl. 1. & 3.* citati per Cened. *ad Decretum, collect. 37. n. 1.* Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 1. cap. 3. n. 2.* Machado *en su perfecto Confessor, tom. 1. lib. 4. p. 1. tract. 14. docum. 8.* idem Cened. *canon. quæst. lib. 1. q. 4. num. 11.* Larrea *Granat. decis. 4. num. 18. & 19.* Balboa *ad c. 2. de iudic. n. 12.* Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 21.* Castill. *tom. 7. de tertijs, cap. 9. n. 14.* Nicol. Baldel. *in Theolog. morali lib. 5. disp. 35. n. 5.* nouissimè Gonzal. de Salzedo *de lege politica, lib. 1. cap. 3.* 1

Sed quia nonnulla Iura Canonica contrarium statuere videntur, aliqui ex iis Doctoribus conati sunt illis respondere: & in primis *ad cap. Syluester, & Faustinianus 11. q. 1.* ibi, *contra leges diuinas pulsatis forum suum putauit auferri,* & ibi, *in vestro iudicio, quisque ille est, qui Clericum lacesserit adueniat,* quasi secundùm leges diuinas ita Clerici sint exempti circa forum, vt non coram alio, sed solùm coram suis Episcopis valeant conueniri: respondent textum illum non agere de foro, prout est exercendarum litium locus, cum causa, lege, & iudicio; sed de foro, prout dicit statũ liberti, seu conditionem personæ; & id colligunt, quia text. agit de Clericis libertis, qui manumissore viuente, & volente in officio clericatus diuinis ministeriis seruitium 2

impen

impendebant, contra quos filij,& hæredes manumissoris, adiuuante quodam Archidiacono, mouebant quæstionem status, vt in seruitutem reducerentur venientes contra factum, & voluntatem patris defuncti,vt videtur deprehendi *ex text.* De his inquit Gelasius quòd contra leges diuinas, & publicas pulsabantur, & totus contra easdem leges indebitè auferebatur, quippe cum contra legem diuinam naturalem fiat quando alicui, quod suum est, indebitè aufertur. *l.iustitia* 10. *ff. de iustitia & iure,§.Iuris præcepta,Instit.eodem tit.* quod autem Clerici de lege diuina sint exempti à sæcularium iurisdictione,ne verbum quidem inibi reperitut.

3 Ad *cap.Imperator,96.dist.*vbi Ioannes Pontif. testatur attenta lege diuina Clericos non à sæcularibus, sed ab Ecclesiæ Prælatis esse iudicandos, ibi,*ad Sacerdotes enim Deus voluit,quæ Ecclesiæ disponenda sunt,* &c. & ibi, *Omnipotens Deus Clericos & Sacerdotes voluit ordinari,& discuti.* respondet Couar.*d.c.31.num.2.vers.tertia verò,*dupliciter; primò quod text. ille & Iura similia intelliguntur de lege diuina iudiciali,quæ ex vi ipsius nullam hodie habet vim obligandi, arg. *cap.translato,de constitut. & cap.1. de purificat. post partum:* vel quod procedunt in Clericis quatenus Clerici sunt, & ita quando agitur de spiritualibus,vel annexis, in his enim Clerici non solùm lege humana, sed diuina

4 obligante à potestate sæculari eximuntur,vt infrà ostendemus. Ad *cap.continua 11.q.1.& ad cap.futuram 11.q.1.* dum vtrobique habetur hæc verba, *Vos à nemine iudicari potestis,quia ad Dei solius iudicium reseruamini,*respondet idem Couar.*d.num.2.in princ.*in eorum Iurium originalibus non sine laude elaborans,verba illa in sensu proprio,quem sermonis rigor exposcit, non solum significare Clericos iudicari non posse à potestate sæculari, sed neque ab alio quocumque, patet ibi, *à nemine,* & ibi, *Dei solius,*&c.idcircò vel accipienda sunt cum Couar.*d.vers.tertia,*vt referantur ad maximam beneuolentiam Imperatoris Christianissimi,vel potiùs ad maiorem exaggerationem,& confusionem illorum, qui querelas contra Clericos ad ipsum audacter nimis deferebant, vt *ibidem* habetur. Et ad *cap.quamquam,de censib.lib.6.*dum ibi ait. *Ecclesia, ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum iure humano,quinimo & diuino à secularium personarum exactionibus sunt immunes,* &c. respondet Carlaual.*de indic.lib.1.tit.1.disp.2.q.6.sect.1.n.401.* Bonifacium VIII. in illo text. nomine Iuris diuini voluisse significare hanc exemptionem habere exemplum in Scriptura, eo quod *Genes.*47. cum Ioseph tributariam faceret vniuersam terram Ægypti, liberos reliquit Sacerdotes.

5 Verùm quamuis hæc opinio probabilitate non careat,tamen probabilius,& Iuri consonantius tenendum existimo Clericos etiam in temporalibus Iure diuino à Ciuili potestate esse exemptos,quod optimè probant Iura Canonica suprà relata, quibus non potest sine cauillatione responderi: nec dictæ responsiones adaptari possunt dispositioni illorum Iurium, vt per se patet, & hoc ipsum voluit significare Concil.Trid.*sess.25.de reform.c.20.* dum sæculares Principes admonet ne permittant vt Officiales, aut inferiores Magistratus,Ecclesiæ, & personarum ecclesiasticarum immunitatem *Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violent.* Vnde meritò hanc partem sustinent Rot.*decis.10.de consuet. in antiq.* Abb. *in cap.solita,n.4.de maior.& obed.& in cap.proposuit,n.14.de concess.preb. & cons.85.n.8.* Greg. Lop.*l.1. in gloss. verb. señal de orden,col.3.vers.pro parte,tit.7.p.1.*Bertrand.*cons.182. n.1.lib.1.* Gutier.*in l.nemo potest,n.107.ff. de legat.1. & de gabellis,q.92.n.8.* Vini.*tom.1.opin.57. in princ.* Surd. *cons.301. num.16. & 55.* Parlador.*sesquicent. differ.9.§.1.à n.1.* Seise *de inhibit.c.8.§.3.n.117.*Suar. *in defens.Fidei contra Anglic.secta errores,lib.4.cap.8. n.9.* Azor.*instit.moral.p.1.lib.5.cap.12.q.1.* P.Comitul.*contra Venetos, cap.1.* Gueuara *eod.tract.p.1.§.7. n.31.* Laymann *in Theolog.morali lib.4. tract.9.c.8. n.1.* Sanch.*in consil.moralib.lib.2.cap.4.dub.45.* Grilenzon.*cons.53.n.16.* Ambrosin.*de immunit. Eccles. cap.16.num.4.* Sayr. *in claui Regia,lib.12.cap.8.n.6.* Marta *de Iurisdict.p.2.c.6.*Carol.de Grass.*de effectib. clericat. effectu 1. num.3.* Octau. Glorit.*resp.13.n.4.* Filliuc.*in quæst. moralib.tract.16.cap.11.q.10.n.316.* Duard. *in Bullam Cœnæ, can.15.q.18.n.6. cum seqq.* Bonacin.*de censuris in Bulla Cœnæ,disp.1.q.16.sect.1. punct.2.num.5.*Ludou.Correa nobilis Lusitanus *in repet.cap.inter alia,de immun.Eccles.p.2.n.40.*Alzed. *in praxi Episcop.p.2.cap.3.num.36.* Boët.Epo *de iurisdict.Ecclesiast.temporali,q.2.n.5.pag.18.*ibi,*Clerici iure etiam diuino iuxta communem sententiam videantur à laicorum foro, iurisdictionéque prorsus exempti cunctis in causis; ne possessorijs quidem beneficiorum iudicijs exceptis, nisi propter graues, & vrgentes quasdam rationes ipse Summus Pont.per pacta quædam publica nomine concordatorum in vulgus notissima Principibus multis Christianis tale quid benigniter, & ex mera gratia quoad possessorias beneficiorum causas indulsisset,* &c. nouissimè Diana *moral.resolut.p.5.tract.1. resol.21.*latè probans cum Seruant.*in defens.immun. Eccles.fol.mihi* 18.priuilegium immunitatis Clericis multum ante Iustinianum concessum, & leges Imperatorum pro illa & ad eius fauorem promulgatas non fuisse institutorias,sed subsidiarias.

Vtriusque tamen sententiæ assertores in eo 6
conueniunt,quòd quando Clerici,& Ecclesiarum bona considerantur in illis, quæ verè, & propriè spiritualia sunt,veluti quæ per essentiam, vel concomitantiam talia existunt, vel per causam, aut annexionem, siue antecedenter, siue subsequenter;patent exempla in Sacramentis,in donis spiritualibus supernaturalibus, in beneficiis Ecclesiasticis, in rebus sacris, & similibus,ad quorum decisionem supernaturalis cognitio necessaria est;& in his securè resoluunt Clericos, & Ecclesias, tam in personis,quàm in bonis à potestate sæculari,attenta lege diuina,suam habere exemptionem; sic probatur in illis, *de lege diuina Clerici,& Ecclesiæ à potestate sæculari eximuntur,* quibus attenta eadem lege diuina,Principes sæculares nullam omninò potestatem acceperunt,patet arg.*l.decem 116. ff.de verb.oblig.& cap.ad dissoluendum,de despons. impuber.* planè in spiritualibus Clerici, & Ecclesiæ nunquam fuerunt subiecti Principibus sæcularibus, vt patet; ergo in spiritualibus non potuit prouenire exemptio à lege sæculari. Quod autem Principes sæculares nullam vnquam in spiritualibus supernaturalibus à Deo potestatem acceperunt, constat manifestè, quia Christus Dominus in lege Euangelica Petro, vt Principi, ac cæteris Apostolis,eorúmque successoribus potestatem dedit spiritualem, non Principibus sæcularibus,*cap. in nouo 21.dist.cap.quorum vices 68.dist.*ergo Principes sæculares nullam in his rebus potestatem habuerunt,ac subinde dici non potest,quòd aliquam in his exemptionem concesserint,arg.*c.* [illegible] *quod autem,de Iurepatron.*vt rectè post alios aduertunt Couar.*d.n.2.vers.prima conclusio,* Molin. *d.disp.31.in 3. concl.*

concl. Ludou. Correa in d. repet. cap. inter alia, n. 40. vers. his tamen, vbi in vers. si autem quaeras, cum Albert. Pighio lib. 4. de Eccles. hierarch. cap. 2. col. 5. ostendit, quæ sint huiusmodi res, & causæ, verè, & propriè spirituales, & ad potestatem Ecclesiasticam spectantes. Nec nos in contrarium trahit quod pleraque ex iis, quæ sunt spiritualibus annexa, lege humana effecta sunt, taliter annexa, vt patet in vestibus sacris, in Sacramentalibus, in beneficiis ecclesiasticis, & similibus; ergo saltem exemptio circa hæc, ne sæculares aliquatenus cognoscant, non potest esse Iuris diuini, sed solius humani; vt in simili, in materia simoniæ, an iure Diuino, vel solo humano sit prohibita, argumentatur post alios Hoied. de benef. incompatib. p. 1. in præfat. n. 5. Flamin. Paris. de resign. benefic. p. 5. q. vlt. n. 126. innumeri propemodum citati à Ceuall. commun. contra commun. q. 260. sub hac forma. Beneficia ecclesiastica sunt de iure humano, ergo venditio illorum non est prohibita de Iure Diuino; respondetur enim negando consequentiam in vtroque casu; quemadmodum supposito quòd lege humana beneficia ecclesiastica sint effecta spiritualibus annexa cõsequenter c. vlt. de rescript. lib. 6. statim lex diuina prohibet venditionem illorum, Doctores citati à Ceuall. loco citato, ita supposito quòd aliquid lege humana sit annexum spiritualibus, statim lex diuina, illorum cognitione, qua talia sunt, eximit à potestate sæculari, requiritur enim omninò ad huiusmodi cognitionem potestas supernaturalis, quæ solis ecclesiasticis Magistratibus communicata est, vt suprà dicebamus.

7 Iuri Diuino, & Canonico maximè consentaneum fuisse, quod Clerici, & cæteræ ecclesiasticæ personæ à potestate sæculari, etiam in temporalibus eximerentur, ex eo demonstratur, quia cum ministri Ecclesiæ sint instituti lege Diuina ad sacras functiones opportunè obeundas, cap. cleros 21. dist. cap. perlectis 25. dist. cap. cum secundum 16. de præben. vnde Clerici Deo militare dicuntur d. cap. cum secundum, cap. Episcopus 4. ibi, militia clericalis, illo tit. illi autem, qui negotiis sæcularibus implicantur, & ad forenses controuersias apud sæculares Iudices pertrahuntur, commode non possint Deo militare, D. Paul. 2. ad Timoth. habetur in c. 1. cum multis ibidem, ne cleric. vel mon. fit consequẽs legi Diuinæ, & Reipublicæ Christianæ maximè conuenire, vt Clerici etiam in temporalibus à sæculari potestate eximantur: idque etiam summum Pontificem ex vi suæ ecclesiasticæ potestatis facere potuisse manifestè ostenditur ex eo, quia omnia illa sũmus Pontifex ex vi suæ potestatis facere potest, quæ legi Diuinæ, & Reipublicæ Christianæ maximè conueniunt, arg. l. 2. ff. de iurisd. omn. Iud. cap. 1. præterea 5. de offic. deleg. magis in specie quoad priuilegium fori, cap. continua, cap. insolita, cap. placuit, cum multis ibidem, 11. q. 1. cap. 2. cap. etsi 4. cap. Clerici 8. cap. qualiter 17. de Iudic. cap. 2. de foro compet. obseruat Innocent. in c. 2. de maior. & obed. communiter receptus, vt per Cardin. in cap. perpendimus, vers. oppono 7. de sent. excom. Guilielm. Benedict. in cap. Raynutius, verb. & vxorem, il 2. num. 312. & 410. de testam. Cou. cap. 31. num. 3. vbi expendit multa de indecentia, & irreuerentia, quæ fierent ecclesiasticis personis, si Potestatibus sæcularibus subessent, Molin. d. disp. 31. concl. 4.

8 Cùm ergo fori priuilegium sit introductum non in priuatum fauorem personæ, sed in publi-

August. Barbos. de Iur. Eccles.

cum totius Ordinis clericalis, benè sequitur Clericos nec inuitè nec voluntarie illi renunciare posse, & sibi Iudicem laicum constituere, vt expressè probat tex. in cap. si diligenti, de foro compet. & docent glos. verb. clericatus, in cap. Clerici, de Cler. coniug. lib. 6. & in l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & Cler. Abb. in c. dilecti, n. 4. de foro comp. & in c. contingit, n. 4. de sent. excom. Nicol. de Milis in repert. verb. Clericus, Cassan. in consuet. Burgund. rub. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, n. 45. Roland. cons. 4. n. 9. vol. 1. Cou. in cap. quamuis pactum, de pactis lib. 6. part. 2. in initio, n. 9. & pract. cap. 33. n. 2. Salaed. ad Bernard. in pract. cap. 65. n. 3. in nouiss. impress. Perez l. 1. gloss. 1. pag. 59. col. 2. tit. 3. lib. 1. ordin. & l. 2. glos. 1. vers. quarè etiam potest, pag. 467. tit. 1. lib. 3. Albertin. in cap. quoniam, de hæret. lib. 6. q. 11. n. 17. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 4. cap. 18. n. 54. Vincent. de Franch. decis. 400. n. 6. part. 1. Menoch. de arbitr. cas. 430. n. 2. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 36. n. 10. Franc. Viui. decis. 25. n. 1. Surd. cons. 2. n. 31. & cons. 396. n. 15. Honded. cons. 3. n. 22. lib. 1. Galles. de Cameral. oblig. q. 2. num. 1. cum seq. Scacc. de Iudic. caus. ciuil. & crimin. lib. 1. cap. 11. n. 35. & 36. Anastas. Germon. de sacror. immunit. lib. 3. cap. 15. n. 51. Burgos de Pace cons. 10. n. 17. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 16. n. 50. nouissimè citato Gonzales de Salzedo de lege politica lib. 1. c. 7. § 1. num. 118. in fine. Farin. in praxi crimin. quæst. 8. à num. 10. D. Barbos. in l. alia §. eleganter, n. 14. ff. solut. matrim. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Clericus §. 12. Quarant. in sum. Bullarij, verb. forum competens, vbi refert Bullam Martini V. Viuian. in praxi iur. patr. lib. 6. cap. 1. num. 106. in vltim. impress. Card. Tusch. lit. C. concl. 387. Carol. de Grassis de effectib. Clerical. effectu 1. n. 41. cum seqq. Azor instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. q. 10. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 37. n. 12. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. personali, §. 2. n. 21. Campan. in ritu 37. Curia Archiep. Neapolit. n. 13. Antonin. Diana Moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 3. Squillante de priuil. cleric. cap. 7. num. 2. Alzed. in praxi Episcop. p. 2. cap. 3. num. 31. Marta de iurisd. p. 2. cap. 6. num. 40. cum seqq. Quod adeò verum est, vt nec cum Iuramento possint Clerici tali priuilegio renunciare, secundùm Gutier. d. n. 50. & D. Barbos. in l. 1. p. 5. n. 73. ff. solut. matrim. etiam interueniente consensu Episcopi, Sigis. Scacc. d. c. 11. n. 58. Sbroz de offi. Vicar. lib. 2. q. 203. n. 4. Farin. d. q. 8. n. 13. Ambrosin. de immun. c. 16. n. 11. Alos. Ricc. in praxi aurea, resol. 486. num. 2. Gonzales de Salzed. d. lib. 1. c. 7. §. 1. num. 119. Nec in hoc sibi præ- 9
iudicium inferre potest Clericus confitendo coram ecclesiastico se esse laicum, si re vera talis non sit, Guido Pap. singul. 535. Nouar. in singular. Canon. concl. 95. part. 1. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepiscop. Neapolit. part. 4. decis. 9. Squillante d. cap. 7. num. 4. vers. verum vero. Et procedunt supradicta in Clerico etiam primæ Tonsuræ, vt resoluunt Ioan. Andr. num. 8. & Butr. num. 3. in dict. cap. si diligenti, Alexand. de Neuo in cap. 2. num. 2. de foro compet. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 10. num. 3. Farin. d. q. 8. num. 14. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 24. num. 1. Non obstat glos. vlt. in c. vna 3. de apostat.
quatenus videtur tenere, quòd in minoribus 10
constituti possunt in totum renunciare Ordini clericali; quia hoc intelligitur dimittendo habitum, & Tonsuram, vel exercendo negotia sæcularia, & ita facto, non tamen verbo, vt benè obseruant Ioan. Andr. & Anan. n. 3. ibidem. Cæpol. cons. 11. n. 16. Far. d. q. 8. n. 14. Illustr. D. meus Roder. à Cunha in comm. ad c. non oportet. 3. n. 3. dist. 42.

11 Variant tamen Doctores in explicanda ratione, quare priuilegium, ne Clerici ad ſæculare trahantur iudicium, iuris publici dicatur, & toti Ordini conceſſum, cum magis contrarium, & renunciabile eſſe decidat tex. in l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſcop. & Cleric. & in l. pen. C. de pactis, & non ſine aliqua ratione, quia priuilegium antiquis Canonibus conceſſum fuit ſub ea forma, ne Clerici Clericos ad iudicia publica pertrahant; vt patet ex c. inolita 11. q. 1. quæ verba ſolum ad inuitos propriè referuntur, non ad volentes, vt per tex. in l. 1. C. de agricol. lib. 11 notat Roman. conſ. 197. n. 5. Sed audiendus non eſt Cuiac. qui noſtros Pontifices temere incuſare auſus eſt, in l. Ius publicum, ff. de pactis, eò quòd dixerit priuilegium fori Clericis competens iuris publici eſſe: ea vera ratione Pontificem ab hac calumnia vendicare niritur Couar quòd leges de Sacerdotibus, & Sacerdotiis ioris publici dicantur in l. 1. §. huius ſtudij, ff. de iuſt. & iur. ſed non conuenit cum d. l. neque etiam cum verbis d. cap. ſi diligenti, dum rationem ad illud refert, quod priuilegium toti Ordini fuerit conceſſum. Melius igitur mihi dicendum videtur veram rationem deduci ex eo, quòd licèt à principio priuilegium Clericis ſub ea forma fuerit conceſſum, ne ad iudicia ſæcularia trahantur, ſeu venire compellantur, vt in Concil. Milenit. de quo in d. cap. inolita; per ſequentes tamen Pontifices aucta eſt prohibitio, & merito conſtitutum, vt etiam volentes coram ſæculari ſe purgare aut litigare, aut reſpondere non poſſin, vt in Conc. Carthag. de quo in cap. placuit 11. q. 1. ne ſcilicet redundaret in opprobrium totius Ordinis, ſi Clerici diuinis officiis dedicati per iudicia ſæcularia vagentur, atque ideò Pontifex in principio d. cap ſi diligenti, vtrumque illud Concilium coniunxit, vt ſcilicet oſtenderet priorem prohibitionem non ſufficere, ſed fuiſſe neceſſariam poſteriorem, quæ ſpecialiter prohibet Clericis ne in ſæcularem Iudicem conſentiant, aut priuilegio renunciare valeant; & iam ex tempore, quo Clericis prohibitum eſt, ne volentes Clerici in ſæculari iudicio reſpondere valeant, meritò prohibitionem non reſpicere intelligitur ſingulorum priuatam vtilitatem, ſed potius legem publicum fauorem reſpexiſſe totius ordinis, indeque facilè reſpondetur d. l ſi quis in conſcribendo, & d. l. pen. procedere ſecundùm tempus antiquius, quo illa prohibitio in ipſos Clericos volentes ſcripta non erat: & ita neceſſarium non eſt recurrere ad intellectum eorum, qui confingunt ea Iura non agere de priuilegio fori, & exemptionis Clericorum à foro ſæculari, ſed de alio, quod ſpecialiter aliquibus dabatur Clericis, vt pluribus Iudicibus, quem vellent, eligere poſſent, vt videtur communis ex ſcribentibus vtroque loco.

12 Deueniendo ad illa, quæ ſolent Doctores pro explicatione eorum, quæ ad hoc priuilegium ſpectant, in medium adducere, quæro primò quæ ſunt requiſita, quæ concurrere debent in Clericis hoc priuilegio gaudere volentibus? Quicquid ſit de Iure communi Canonico, nouè hac de re diſponit Conc. Trid ſeſſ. 23. de reformat. c. 6. ſtatuens, vt nullus primâ Tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus fori priuilegio gaudeat, niſi beneficium eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat, vel in ſeminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſetur, Suar. in defenſione Fidei, lib. 4. c. 27. n. 4 Gamcart. de immun. eccleſ. lib. 7. cap. 11. n. 1. Ludou. Correa in repet. d. c. inter alia, p. 2. n. 30. in fine. Stephan. VVeyms ad conſtitutiones 24. ex Iure antiquo deſumptas, & per Concil. Trid. innouatas, conſtit. 9. à princ. vbi n. 15. pag. 84. ſubdit quòd ſi vel notorium fuerit publicè, vel Iudici laico conſtiterit priuatim aliquem eſſe clericum, quem apprehendit, putà quia ſciuit illum habere beneficium, vel ſeruire alicui Eccleſiæ, vel verſari in ſeminario, tenetur ipſum dimittere ſtatim, & abſque tergiuerſatione, & niſi dimiſerit, ſententiam excommunicationis iuxta ſe auertet, cum talis apprehenſio, & detentio fieri non poſſit ſine diſpendio iuriſdictionis eccleſiaſticæ.

Quoad beneficiaros verum credo intrare Cōcilij diſpoſitionem, illóſque fori priuilegio gaudere, etiamſi habitum clericalem & Tonſuram non deferant; quia id in aliis ſolùm requiritur propter diſiunctiuam aut, qua vtitur Concilium in d. c. 6. Ita Clar. §. fin. q. 36. n. 16. & 19. Læl. Zech. de Republ. eccl. tit. de Cler. verſ. ad hoc, à Ponte conſ. 24. vol. 1. Salzed. ad Bern. in pract. c. 61. n. 9. verſ. ſi tamen, Fr. Emm. in ſum. p. 1. c. 155. concl. 2. Curi. Philipp. p. 3. §. 1. n. 3 ad fin. Azeued. l. 1. n. 9. verſ. ſed ſi beneficium, tit. 4. lib 1. noua Recop. Carol. de Graſſis d. effect. 1. n. 1195. cum ſeqq. Farin. d. q. 8. n. 7 Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 5. n 6. Cened. pract. & Can. quæſt. lib. 1. q. 4. n. 29. Ceuall. commun contra commun. q. 563. n. 3. Bobadil. in ſua Politica, lib. 2. c. 18. n. 102. lit. E. Bellet d. p. 1. tit. de fauore Cleric. perſonali, §. 8. n. 7. verſ. diſtinguendo, Nicol. Garc. de benef. p. 2. c. 2. n. 4. vbi n. 5. ſubdit procedere etiam ſtante Conſtitutione Sixti V. de habitu, & Tonſura, Bonac. de legib. diſp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. n. 10. Marc. Ant. Genuen. in pract. Archiep. Neap. c. 7. n. 7. Layman in Theolog. moral. lib 4. tract. 9. c. 6. num. 2. Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. reſol. 28. & p. 4. tract. 1. reſol. 89 Torreblanca de iure ſpirit. lib. 15. c. 6. à n. 1. Squillante de priuileg. Cleric. cap. 7. n. 23. nouiſſimè Don. Anton. de Marinis quotid. reſolut. c. 36. per tot. Gabr. Pereira de manu Regia p. 2. c. 26. n. 2. verſ. clerici tandem, vbi quòd beneficium habentes abſque vlla Epiſcopi deputatione, clericali gaudent priuilegio. Lezana in ſum. tom. 3 verb. clericus n. 20. in med. verſ. habentes. 13

Beneficiatus, ad effectum vt effugiat forum ſæculare, tenetur ſecundum aliquos non ſolùm probare titulum beneficij, ſed etiam illius poſſeſſionem, vt expreſsè docent Ordin. Regia Luſit. lib. 2. tit. 1. § 25. Clar. §. fin. q. 36. verſ hoc autem, in fine, & verſ. regulariter autem, vbi Baiard. n. 14. Menoch. conſ. 350. n. 6. cum ſeq Maſcard. de probat. concl. 302. n. 16. & 17. Maſtrill. Sicilia deciſ. 113. Scacc. de iud. ciuil. 1. c. 11. n. 82. Farin. d. q. 8. n. 45. & 70. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 1187. Card Tuſch. tom. 1. lit. B. concl. 78. n. 8. Thom. Valaſc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 10. ex n. 10. Marchin. de ſacram. Ordinis p. 2. tract. 1. c. 15. diffic. 3. Caſtr. Palao in opere morali tract. 12. q. vnica punct 2. n. 5. tom. 2. Contrarium tamen, videlicet obtinentem collationem beneficij etiam ante adeptam poſſeſſionem fori priuilegio potiri, modò collatio valida fuerit, tenent Gig de penſion. q. 94. n. 12. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 7. q. 1. n. 47. Aloyſ. Ricc. d. collect. 540. ampl. 6. & in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 388. in prima edit. alias reſol. 327. num. 1. in 2. edit. & in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 188. part. 2. & deciſ. 118. part. 4. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 7. n. 6. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 1. cap. 11. num. 2. Nicol. Garc. d. c. 2. num. 14. 14

*num.*14.Bonacin. *de legib. disp.*10.*q.*2.*punct.*1. §.4. *n.*12.*& de censuris in Bulla Cœna contentis, disp.*1.*q.*16.*sect.*1.*punct.*6.*n.*24.Cened.*pract.& Canon. quest. lib.*1.*q.*4.*n.*22.Anton.Diana *resol. Moral. p.*1.*tract.*3.*resol.*29.*& p.*5.*in fine, in declar.*Squillante *d.cap.*7.*n.*16.nouissimè Torreblanca *de iure spirit. lib.*15.*c.*6 *num.*4.*&* 5.& Lezana *in sum. tom* 3. *verb.clericus n.*20.quorum opinio probabilior est, dummodo possit cóstare de valida collatione;in dubio enim
15 priorem sequi debemus. Post adeptam verò possessionem, non est inquirendum an valide obtinuerit, quia etiamsi beneficium obtinere non posset, vtpotè quia erat illegitimus, seu irregularis, vel impeditus clericatum assumere, adhuc gaudet fori priuilegio, si de facto reperitur in possessione, vt per Carol.de Grassis *d. effectu* 1. *n.*340. *&* 1194.Io.Bapt.del Thoro *in compend.decis.Neap. verb.Clericus, fol.*94.Squillante *d.c.*7.*n.*22.

16 Beneficij appellatione quoad hoc propositum, venit beneficium etiam modici valoris, itavt illud obtinens fori priuilegio gaudere possit: ita Genuens.*d.c.*7.*in fine*,Aloys.Ricc.*in collect. decis.p.*3.*collect.*540. *vers. amplia octauò, & in praxi rerum fori Eccles.resol.*327.*vers.sufficeret tertio*, Campan.*in diuers.Iuris Canon.rub.*8.*c.*5.*num.*19 Nicol.Garc.*de benef.p.*1.*c.*6.*n.*37.*&p.*2.*c.*2.*n.*3.Carol.de Grassis *d. effect.*1.*n.*1224.Nouar.*in sum.Bullar.sub tit. de ordinatis ab alieno Episcopo ratione beneficij tenuis redditus, n.*4.Lezana *d.verb.clericus n.*20.*in med.*Imò, & sufficit possidere solum titulum beneficij absque redditibus, vt per Carol.de Grassis *loco proximè citato*, Aloys.Ricc. *in decis.Curiæ Archiep.Neap. p.*2. *decis.*189.*& p.*4.*decis.*128.Diana *d.resol.*29. Squillante *d.c.*7.*n.*17.& S.Congreg. Concil. *in Ianuen.*
17 18.*Martij* 1628.censuit *promotum ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum annuorum, qui incedens in habitu laicali cum armis, dum caperetur a Birruariis, vnum ex illis occidit, & ad carceres laicales adductus fuit, gaudere priuilegio fori.* Verùm in Neapolitana ciuitate & diœcesi non potest quis ad titulum tenuis beneficij ordinari ex concessione Pauli V. vt refert Ricc. *decis.*77.*p.*3. & Anton.Nouar. *vbi suprà.*

18 Capellania etiã comprehenditur si fuerit collatiua, & in perpetuum titulum conferatur, itavt eam obtinens fori priuilegio gaudere possit: ita Salzed.*ad Bernard.in pract. c.*64.*alias* 67. *n.*11. *&* 12.Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarræ, lib.*2.*tit.*19.*de foro comp.n.*26.Squillante *d.cap.*7.*n.*18. Cened.*d.lib.*1.*q.*4.*num.*37.Ego ipse *d. p.*2. *alleg.*12. *n.*10.me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.*5.*c.*6. *n.*6.Castr.Palao *d.punct.*2.*n.*3.*vers.secundo*, quia est beneficium ecclesiasticum iuxta ea, quæ resoluimus *infrà lib.*3.*vers.aliæ denique.*

19 Coadiutoria quoque cum futura successione à Papa concessa dicitur quoad hoc propositum beneficium, itavt eam obtinens gaudeat fori priuilegio. Ita Nicol.Garc.*p.*2.*cap.*5. *n.*98. Armendar. *d.n.*26.Squillante *d.c.*7.*n.*21.Ego ipse *d. p.*2. *alleg.*12.*n.*9. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.*15. *c.*6.*n.*7.Castr.Palao *d.punct.*2.*n.*3. *in fine.*

20 Fratantiam pro comitandis cadaueribus defunctorum Neapoli habens gaudet fori priuilegio, quia est beneficium ecclesiasticum, & habet requisita essentialia beneficij. Ita Marc. Ant Genuens.*d.c.*7.*n.*9.Aloys.Ricc.*in d.collect.*540. *ampl.*2.*& in d.praxi resol.* 327.*vers.sufficeret*, Ego ipse *d. alleg.*12.*n.*12.*n.*11.me citato *in hoc loco* Squillante *d.c.*7.*n.*19.Castr.Palao *d.punct.*2.*n.*3. *in princ.*Torreblanca *d.lib.*15.*c.*6.*n.*8.

21 De pensione quæstio est dubia, an illam obtinens pro Clerico habeatur, forique priuilegio gaudeat? Doctores enim varia variè loquuntur; quidam affirmant talem Clericum pensionarium si non incedat in habitu & Tonsura, vel Ecclesiæ nó inseruiat, minime gaudere fori priuilegio, ex quorum numero sunt Azeued...1.*n.*5. *vers. sed an pensio, tit.*4.*lib.*1.*noua Recop.*Flam. Paris.*de resig. lib.*1.*q.*11.*n.*70.*& lib.*2.*q.*15.Carol. de Grassis *d.effect.*1.*n.*1206.Gonzal.*ad reg.*8 *Cancel.gl.*5.§.5.*n.*6. Marc.Anton. Genuens.*d.c.*7.*n.*7.Nicol.Garc.*p.*1. *c* 5.*n.*70. Aloys.Ricc.*in praxi aurea, resol.*470. *& in decis.Curiæ Archiep. Neap.p.*2.*decis.*71.*n.*11 *& decis.*192.*n.*10.*ad fin.*Bonacin.*de legib.disp.*10.*q.*2. *punct.*1.§.4.*n.*11.*& de censur.in Bulla Cœna contentis disp.*1.*q.*16.*sect.*1.*punct.*6.*n.*23.Cened.*d. lib.*1. *q.*4. *n.*32. *cum seqq.*Torreblanca *d.lib.*15. *c.*6. *num.*9. & mouentur, quia Concilium secundùm eos enrrigit ius commune, & tres dumtaxat casus excipit per dictionem, *nisi*, quæ dictio cæterorum casuum exclusiua videtur: quorum opinionem intelligendam esse de pensionariis non excedentibus pensionem sexaginta ducatorum auri de camera, vt in Bulla Sixti V.incip. *Pastoralis*, de anno 1580. memini Ego ipse *d.a.leg.*12.*n.*8.*in fine*, & post me obseruauit Aloys.Ricc. *p.*4. *decis.*154. Alij verò absolute tenent Clericum pensionem obtinentem fori priuilegio gaudere, & hanc partem tenetur Crescent. *decis.*14. *de sentent. & re iud.* Làzarte *de decima vendit.c.*19.*n.*24.Gig. *de pension. q.*28. *n.*18. Salzed.*ad Bernard in pract. c.*64. *alias* 67. *num.*10. Villar.*del patronado de Calataiud. p.*4.§.3.*n.*12. Fr. Emman.*in summ.tom.*1.*c.*155.*n.*11. Zerol. *in praxi Episcop.p.*1.*verb.Clericus*, §.2. *dub.*2. Armendar. *d. tit.*19.*de foro comp.n.*5.*&* 7. à Ponte *tom.*1. *cons.*24. *n.*33.*& tom.*2.*cons.*36.*n.*24.Steph.VVeyms *d.tract.*9.*in fine*, Ego ipse *d.p.*2.*alleg.*12.*n.*12. *& p.*3.*alleg.*57.*n.*151. & hanc sententiam verissimam credo si Clericus habeat pensionem loco tituli beneficij, vt aduertunt Marc. Anton uch. *lib.*5. *tit.*8. *n.*17.Diana *moral. resol.p.*1.*tract.*2 *resol.*30.Squill. *d.c.*7.*n.*20.*vers.supradictas.* Vide infrà *lib.*1. *cap.*11. *num.*17.

Quoad Clericum verò in minoribus non be- 22
neficiatum, vt fori priuilegio gaudeat requiritur, & sufficit secundum dispositionem Concil Trid. *d.cap.*6. vnum ex tribus infrascriptis, videlicet, quod clericalem habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiat. Vel quod clericalem habitum, & Tonsuram deferens in aliquo seminario de licentia Episcopi degat. Vel quod in habitu, & Tonsura incedens in aliqua schola de licentia Episcopi versetur: ita decisum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.*2.*tit.*19.*l.*1.*de foro compet. n.*2.& Sperel.*dec.*26.*n.*4.Boët.Epo *ad cap. clericus* 6.*p.*21. *de vita & hon.* Poterit tamen Episcopus si velit suum Clericum requisita non habentem repetere, & in illum animaduertere: quia Concil.Trid.*in d. c.*6.duo statuit; alterum, vt iuxta priscos Canones omnes Clerici suo subsint Ordinario, & quoad hoc nullam qualitatem apposuit: alterum, vt clerici gaudeant priuilegio fori, & in hoc apposuit, vt clerici gaudeant priuilegio fori, & in hoc apposuit conditionem, dummodo scilicet habeant præfata requisita. Vnde in clerico illis carente, cessat quidem dispositio ad eius fauorẽ inducta, itaut ille suo priuetur priuilegio, quatenus in suũ fauorẽ vti velit, nó tamẽ cessat subiectio, nec Episcopus amittit suam superioritatẽ & iurisdictionem, quæ à Clericorum facto non pendet, sed à charactere: quamobrem dictum decretum Con-

cilij non obstare Episcopis quominus iure suo in huiusmodi clericos delinquentes possint animaduertere fuisse à Sacra Cong. resolutum, testatur Garc. *de benef. p. 2. c. 2. n. 16.* quod idem fuit dictum *in vna Baron. 16. Martij* 1606. in hæc verba. *S. Cong. respondit non gaudere priuilegio fori clericos non incedentes in habitu, & Tonsura, sed non propterea impediri Episcopum quominus si præuenerit, eosdem clericos punire possit*; & rursus *in vna Valentina* 20. *Martij* 1607. & alias sæpissime in Sacra Congr. *super controuersiis iurisdictionalibus, vt in vna Neapolitana* 22. *Iunij* 1628. *& in Assisien* 25. *eiusdem mensis, & in Parmesi* 9. *Nouembris eiusdem anni, & in eadem* 26. *Iunij* 1629. Et postmodum Sacra Congregatio Eminentissim. Cardinal. Concilij Trid. interpretum *sub die* 12. *Nouembris* 1630. resoluit Episcopum punire posse clericum delinquentem, & requisita non habentur, etiamsi Iudex laicis præuenerit, a quo repetere potest, dummodo illa à lege, vel ab homine per declarationem seruatis seruandis factam, non fuerit priuilegiis clericalibus denudatus, quæ resolutio fuit à S.D.N. Vrbano VIII. canonizata, & approbata.

23 Circa clericalis habitus delationem est sciendum Clericum in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonsuram simul deferre, itáut non sufficiat gestatio habitus, vel Coronæ, ex reg *l. hac verba, ff. de verb. signif.* docent D. Barbosa *in l. Titia, n. 34. vers. vltima conclusio, ff. solut. matrim.* Beller. *disquis. cleric. part. 1. tit. de fauore Cleric. personali, §. 8. n. 7.* Ciarlin. *d. c. 20. num. 51.* Armendar. *d. loco, num. 13.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis.* 154. Ego ipse *d. alleg. 12. num. 19.* non potest tamen cogi ad illum deferendum, seu reassumendum, *cap. fin. de cleric. coniug.* nisi causatiuè, quatenus scilicet priuilegio fori vti velit, Sperell. *decis. 66. num. 27.* vbi refert ita declarasse Sacram Congreg. Conc. *in vna Isernien. 6. Maij* 1606 cuius resolutionis exemplum authenticum penes se reperiri asserit, prout sequitur. *Sacra Cong. Concilij ad primum respondit non gaudere priuilegio fori Clericos non incedentes in habitu & Tonsura, sed non propterea impediri Episcopum, quominus si præuenerit, eosdem Clericos punire possit. Ad secundum non posse punire Clericos ex eo quod dimiserunt habitum. Ad 3. posse illis sacrorum exercitium interdicere, sed non posse præcisè compellere ad reassumendum habitum Clericalem.* Addit idem Sperell. *ibidem num. 28. Sacram Congreg. super controuersiis iurisdictionalibus in vna Casertana* 22. *Augusti* 1628. respondisse multo minus illos cogere valere ad suscipiendos Ordines sacros sub pœna priuationis priuilegiorũ fori, & exceptionis.

24 Si enim habitum clericalem, vel Tonsurã dimiserit, priuilegium fori penitus amittet, etiamsi prius eum Episcopus non admonuerit, vt habitũ, Tonsuramve reassumat. Ita Cuch. *instit. maior. lib. 3. tit. 9. de priuileg. Cleric. n. 66.* Læl. Zech. *de Republ. eccl. tit. de Cleric. n. 6. vers. amittitur autem,* Mar. Ant. *var. resol. 48. n. 7.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. 606. in prima edit. alias resol. 530. n. 4. in secunda edit.* Prosp. de Aug. *ad Quarant. verb. habitus clericalis,* me citato Ciarlin. *controu. c. 36. n. 49.* Vgol. *de offic. & potest. Episc. c. 12. n. 3. vers. tertio,* Squillante *d. c. 7. n. 8* Ego ipse *d. alleg. 12. n. 29.* Quod intelligi debet, quando continuò incederet in habitu laicali, itaut publicè existimaretur laicus, Far. *d. q. 8. n. 64.* Ciarl. *contr. forens. 20. n 57.* Bonac. *de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. num* 15 Aloys. Ricc. *in decis. curia*
25 *Archiep. Neap. p. 4. dec.* 154. Squill. *d. c. 7. n. 9.* quia non ideò fori priuilegium amittet, si habitũ à se gestari solitum ad breue tempus deposuerit secundùm Armend. *d. l. 1. de foro comp. n. 2.* nec etiam si illum ob paupertatem gestare non valuerit, aut ob aliam iustam causam, *Clericis, de vita & honest. Cler.* Vgol. *d. c. 12. n. 3* Sperel. *decis. 66. n* 18. Aloys. Ricc. *d. decis. 154 n. 5.* Ego ipse *p. 1. alleg. 9. num. 16.* Nouar. *in sum. Bull. tit. de habitu clericali n. 6.* vbi *n. 3. & 5.* idem dicit si propter terrorem inimicorũ, aut infirmitatem habitum gestare non valuerit, Ciarl. *controu. forens. c. 20. n. 64.* vbi quòd clericus caluus non tenetur ad faciendã Tõsuram. Squill. *d. c. 7. n. 7.* vbi *n. 6.* subdit quoque idem dicendum si non deferat Tonsuram ex eo, quia caput talum est propter caluitiem, aut propter aliam infirmitatem, & in his casibus, vel vbi potest cõiecturari de non totali dimissione habitus, non amittitur 26 priuilegiũ fori, nisi præcesserit trina monitio specialis nominatim, & in personam facta, itaut nec vnica, nec generalis sufficiat: glos. *verb. tertio, in Clem. 1. de vita, & honest. Cler.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 190 n. 11.* Farin. *frag. crim. p. 1. lit. C. n. 143.* & quod debeat esse specialis in personam nominatĩ facta ad reassumendum habitum, & Tonsuram, aliàs, &c. ait gl *verb. nominatim in d. Clem. 1.* Cou. *d. c. 32. n. 1. vers. sed,* D. Barbos. *in d. l. Titia, num. 35.* Farin. *d. lit. C. n. 140.*

Habitum autem dimittens clericalem potest 27 illum iterum reassumere, non obstante irregularitate superueniente, & Ordinarij prohibitione; Sac. Congreg. Concil. *in Mazaren. 17. Iunij* 1630. Et reassumptio habitus clericalis facta, restituit quidem priuilegia clericalia ex nunc, sed non prout ex tunc, quia medio tempore facta nõ sunt consideranda ad finem vt tales potiantur clericorum priuilegiis; ita Ciarl. *d. c. 26. n. 52* quia ob nõ delationem habitus suspenditur quidẽ priuilegiũ, non autem penitus amittitur, Viu. *dec. 512. n. 10. & seq.* Capra *concl. 97. n. 96. cum seqq.* Mar. Anton. *var. resolut. lib. 3. resol. 48. n. 8.* Guazzin. *de defens. reorum lib. 1. defens. 20. c. 9. sub n. 34.* Sperell. *in decis. fori ecclesiastici decis. 26. n. 20. cum seqq.*

Et si controuersia fuerit orta super probatione 28 habitus clericalis, an scilicet ille, in quo fuit huiusmodi Clericus repertus, sit conueniens? tunc Iudex ecclesiasticus debet cognoscere, Farin. *d. q. 8. n. 34.* Mar. Ant. *d. resol. 48. n. 1. & 2.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 190. num. 13.* Armendar. *d. l. 1. de for. comp. n. 2. in fin.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 12 n. 16.* Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 14. n. 4.* Sperel. *dec. 17. à n. 43.* Ambros. *de immun. eccl. c. 23. n. 15.* Scacc. *de iud. lib. 1. c. 11. n. 88.* Mol. *de instit. tr. 3. disp. 49. n. 11.* Melch. Lotter. Menoch. Bonac. Sãch. & alij, quos refert & sequitur Diana *mor. resol. p. 4. tr. 1. resol. 5.* reprobans Gabr. Pereira *de manu Reg. p. 2. c. 44. n. 3.* contrarium tenentẽ. Ciarl. *controu. forens. c. 10. n. 44.* vbi quòd Iudex ecclesiasticus cognoscit an habitus sit secularis, & *num. 42.* quod Iudex ecclesiasticus solus cognoscit an clericus gaudeat fori priuilegio. Hanc etiam cognitionem, an captus potuerit licite clericalem habitum dimittere, & arma sumere, spectare priuatiue ad Iudicem ecclesiasticum, tenet Alex. de Neuo *cons. 58. num. 8. & 9.* quem refert & sequitur Sperell. *d. decis. 17. num. 45.* vbi etiam post Borgnin. Caualcan. *decis. 10. num. 12 cum seq. & decis. 21. num. 18. & a 1. p. 5.* ac Mar. Anton. *lib. 3. resol 48. n. 2.* subdit cognitionem super Tonsura, an scilicet verè adsit, & an licuerit per aliquod tempus illam amittere, spectare ad Iudicem ecclesiasticum, non autem ad secularem, cum illa respiciat personam, quæ maior est vestibus,

&

& *num.* 47. concludit quòd in summa ex quacunque etiam iusta causa Iudex secularis prætendat Clericum non posse priuilegio fori potiri, debet viso titulo sui Ordinis, illum ad suum Prælatum remittere, aliàs per ecclesiasticas censuras venit compellendus. Vbicunque enim quæstio acciderit super clericatu, vel an quis priuilegio fori potiri debeat, à Iudice Ecclesiastico dirimenda est, nec laicus in ea quoquomodo se intromittere debet, vt probat tex. expressus *in c. si Iudex laicus, de sent. excomm. in* 6. & per eum ita tenent Cou. *pract. cap.* 33. *n.* 11. *vers. primum illud*, Rot. *decis.* 202. *aliàs* 3. *de sent. excomm. in nouis*, Mascard. *de probat. concl.* 689. *num.* 7. *cum seqq. & concl.* 691. *num.* 3. Farin. *dict. q.* 8. *num.* 33. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. clericus* §. 3. Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 3. *resolut.* 48. *num.* 3. Steph. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 190. *n.* 13. *cum seqq.* Carol. de Grassis *de effect. lib. cleric. effectu* 1. *num.* 1257. Cuius tex. dispositio procedit etiam in clerico coniugato, Rot. *d. decis.* 3. *Si clericus coniugatus, circa fin.* Capell. Tholos. *decis.* 117. *Item anno*, Alexand. de Neuo *cons.* 59. *num.* 6. Bellug. *in speculo Principum rub.* 11. §. *Nunc videamus, num.* 5. Roland. *cons.* 4. *num.* 33. *lib.* 1. Mascard. *d. concl.* 689. *n.* 7. Feder. de Senis *cons.* 235. *num.* 1. D. Barbos. *in l. Titia num.* 34. *ff. soluto matr.* vbi *num.* 24. & 28. aduertit hîc agi mixtim de quæstione facti & iuris, nempe an quis sit Clericus, & an eius titulus sit verus, & validus, nec primus articulus, qui est facti, per se solum quicquam facit, sine secundo, qui est iuris, & ideò ne continentia causæ diuidatur, vtriusque cognitio ad Ecclesiasticum est remittenda, vide Decian. *in cap. decernimus, num.* 136. *de iudic.* dum ait quæstionum facti necessariam habere mixturam, & iuris quæstionem, & ratione mixturæ totum iudicium ad ecclesiasticum deuolui, Grat. *disceptat. forens. cap.* 238. *num.* 14. vbi etiam dicit solum permitti cognitionem seculari Iudici de facto spiritualium, & inter ecclesiasticum, & secularem controuertatur cuius captus subiiciatur iurisdictioni, ad ecclesiasticum propter maiorem auctoritatem cognitio spectabit Osasch. *decis.* 103. *n.* 4. Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 20. *in pref. num.* 78. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 36. *n.* 12. Couar. Farin. & Mar. Anton. *in citatis locis.* Debebit igitur ecclesiasticus cognoscere, citato semper fisco laico, cæterisque interesse habentibus, vt clarè disponitur *in d. c. si iudex laicus*, Intrigl. *sing.* 1. *n.* 2. *lib.* 3. Farin. *d. q.* 8. *n.* 37. Mastrill. *decis.* 113. *num.* 16. Steph. Gratian. *dict. cap.* 190. *num.* 17. & sic benefaciet ecclesiasticus, qui citare fecerit fiscum, & instigatorem etiam in ipso processu probatorio, & statuerit terminum communem partibus ad probandum, & admiserit interrogatoria porrecta, licèt sufficere in ipsa declaratione facienda citationem interuenire non videatur improbandum, ex auctoritate Caroli de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 1272. Et interim quod apud Ecclesiasticum pendet hæc cognitio, processus Iudicis secularis conquiescit, nec vlterius procedere valet, *d. cap. si Iudex laicus, in fine*, ibi, *contra eum interim omnis processus Iudicis penitus conquiescat*, &c. Farinac. *d. q.* 8. *num.* 35. Nec poterit statuere tempus reo, intra quod propositam exceptionem coram ecclesiastico probare debeat, hoc enim excedit limites suæ iurisdictionis, nec fas est ei suo Superiori legem imponere, *cap. ex insinuatione, de appel.* Mascard. *de probat. concl.* 689. *num.* 1. Bobadil. *in sua polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 526.

29 Licentia autem, & mandatum inseruiendi alicui Ecclesiæ, vel delegendi in aliquo seminario, aut versandi in aliqua schola, expressè ab Episcopo concedi debet, vt per Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 76. *num.* 41. Cened. *d. lib.* 4. *num.* 24. & 26. sufficit tamen, quod fuerit ore tenus, secundum Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. decis.* 601. *in prima edit.* aliàs *resolut.* 525. *in secunda edit.* quem refero Ego ipse *d. alleg.* 12. *num.* 13. & me citato Squillante *d. cap.* 7. *num.* 5. *versic. qua licentia.* Sperell. *dict.*
decis. 26. *num.* 16. & tenetur Episcopus adscribere 30
ad seruitium Ecclesiæ Clericum in minoribus constitutum, vel prima Tonsura initiatum petentem adscribi: ita S. Cógr. Conc. *in Valent.* 19. *Iunij* 1628.

Circa seruitium Ecclesiæ præstandum ad effe- 31
ctum gaudendi fori priuilegio, est aduertendum non sufficere, quod tonsuratus bis vel ter inseruiat Ecclesiæ, quia verba, *inseruiat Ecclesiæ*, quibus Concil. Trident. vtitur, non videntur importare seruitium, vt plurimum intermissum, sed potiùs moralem perseuerantiam, saltem pro maiori parte, vt aduertunt Galet. *in margarita casuum conscientia, verb. Clericus, pag.* 42. *colum.* 2. Cened. *d. q.* 4. *num.* 25. Carol de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 1183. Bonacin. *d. disp.* 10. *q.* 2. *part.* 1. §. 4. *num.* 13. Ricc. *part.* 4. *decis.* 111. *num.* 5. Ego ipse *d. alleg.* 12. *num.* 14. Diana *moral. resolut. part.* 4. *tract.* 1. *resolut.* 88. *in med.* vbi in princ. ait falsum esse debere seruire singulis diebus dominicis, & festiuis cum superpelliceo diuinis Officiis Guax. *de defens. reor. p.* 1. *defens.* 20. *c.* 10. *num.* 35. Mastrill. *decis.* 113. *num.* 13. Sperell. *d. dec.* 26. *num.* 11. vbi *num.* 26. refert decisum quod si aliquando seruitium diuinum intermittatur, nihilominus clericus gaudere debet fori priuilegio, & me citato Squillante *d. cap.* 7. *num.* 12. vbi *num.* 11. hinc resoluit si aliquo necessario impedimento interpellatum fuerit huiusmodi seruitium, non propterea amitti hoc fori priuilegium. Debet tamen 32
seruitium hoc præstari de præsenti, vt tenent Monoch. *consil.* 912. *num.* 27. Nauar. *in singul. Iuris Canon. conclus.* 92. *num.* 4. Sperell. *d. decis.* 20. *num.* 12. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 1179. vbi *n.* 1177. resoluit hoc seruitium debere omninò consistere in spiritualibus, & non sufficere in temporalibus.

Si autem Clerici huiusmodi in minoribus Or- 33
dinibus cóstituti recusauerint frequentare scholas, & Ecclesiam, sed esset probabilis spes profectus, non possunt priuilegio fori priuari, Sacra Congr. 34
Concil. *in Materanen.* 2. *Augusti* 1631. & quamuis communiter teneant Nouiores gaudere hoc fori priuilegio Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quàm illi, cui fuit adscriptus, vel deseruientem Capellæ existenti in Ecclesia, quæ ab Episcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio esset assignata, vt docent Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Antonin. Diana *resol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 34. Aloys. Ricc. *d. part.* 4. *decis.* 111. *num.* 5. & *decis.* 154. *num.* 2. Nau. *in singul. Iuris Can. concl.* 92. *num.* 5. Squillante *d. c.* 7. *num.* 13. & 14. hinc inferentes, præcipuè tres vltimo loco citati, hoc tempore adscriptionem in Ecclesia de mandato Episcopi non esse necessariam, sed sufficere, quòd realiter fiat seruitium in Diuinis, cum ad id Sac. Concil. Trid. habuerit mentem, tamen hoc mihi olim placere non potuit, cum frustrà videretur idem Concil. mandatum, seu licentiam Episcopi exigere, si id liceret absque ea, quod optime resoluit Carol. de Grassis *dict. effect.* 1. *n.* 177. quem sequutus fui *d. alleg.* 12. *num.* 14. Verùm ho- 35
die coactus sum recedere ab hac opinione, quia vidi decisionem Sacræ Congregatio. Concil. *in Valentin.* 29. *Iunij.* 1628. asserentem, quòd Clericus

in minoribus constitutus Ecclesiæ deseruiens, non tamen ex mandato Episcopi, habitum, & Tonsuram deferés gaudet fori priuilegio, & iterũ in alia eiusdem S. Cong. 28. *Martij eiusdẽ anni* fuit resolutũ, quòd Clericus incedens in habitu, & Tonsura descriptus in catalogo Clericorum, qui in Synodo Diœcesana obedientiam præstitit Ordinario, & per paucas vices in choro, & in processionibus interfuit, attentis circunstantiis gaudere debet priuilegio fori, quamuis alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat, refert me citato *in hoc loco* Ant. Diana *moral. resolut. part. 4. tr. 2. ref. 2. in fine.*

36 *Ioan. Iacobus Cupenbinus Clericus Romanus, qui prima tonsura in Vrbe initiatus quatuor minores Ordines Panormi cum dimissoriis Illustrissimi Vrbis Vicarij suscepit, Romam reuersus, & habitu clericali incedens, studiis incumbens, Collegium sancti Thomæ frequentauit, & licèt nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non destitit diebus præcipuè festiuis, & aliis sacrificio Missæ inseruire in Ecclesia S. Iacobi incurrabilium, & alibi. Mox causa honoris sororem occidit, dubitatur an gaudeat fori priuilegio? Fiscus respondet eum non gaudere, quia neque beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in scholis de licentia Episcopi, vt requirit Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reform. Die 30. Iunij 1609. Congregatio Concilij perpendit secundùm ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, vt hic Clericus gaudeat priuilegio fori, est enim initiatus prima tonsura, incedebat in habitu, & tonsura, & Ecclesiæ inseruiebat, imò in schola versabatur, quia publicam dialecticæ Lectionem in ædibus Sanctæ Mariæ super Mineruam audiebat.* meminit huius declarationis me citato *in hoc loco* Torreblanca *de iure spirituali lib. 15. c. 5. num. 18.* Vnus tamen superest scrupulus, quod nec ad inseruiendum, nec ad versandum in schola vlla præcessit licentia, nec vllum mandatum Vicarij Vrbis, vt requirit Concil. *d. cap. 6.* vbi statuitur *huiusmodi Clericum priuilegio fori potiri si inseruiat Ecclesiæ de mandato Episcopi, vel in scholis versetur de Episcopi licentia*; sed hanc difficultatem sustulerunt duæ antiquæ decisiones Congregationis relatæ, quarum altera declarauit priuilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & Tonsura incedentem, inseruientemque Ecclesiæ, tametsi absque vllo Episcopi mandato: altera determinauit talem Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quàm ei cui mandauerat Episcopus, vt inseruiret, nihilominus gaudere priuilegio fori; nimirum quia qualitas mandati, vel licentiæ est leuis, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempe Tonsuræ delationem incedere in habitu clericali, & seruitium Ecclesiæ, vel commorationem in schola aliqua, itaque cessante mandato, vel licentia satisfit menti Concilij eò tendentis, vt Clericus, qui quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versabatur, nec causa effugiendi sæculare forum vagus hac, & illac discurrebat, sed Ecclesiæ seruitio insistebat, fori priuilegio se iuuare possit, quæ qualitates in hoc Clerico concurrunt, quamuis non afferatur mandatum, vel licentia Episcopi. Itaque pro certo habentes hunc Clericum fori priuilegio gaudere, mandarunt Secretario Illustrissimi Patres, vt eorum nomine alloqueretur Gubernatorem Vrbis, vt supersederet in causa, donec res deferri possit ad Sanctissimum. Vnde patet licentiam Episcopi non esse de substantia, vt constat ex nonnullis Sacr. Congreg. declarationibus, quarum meminerunt Genuens. *in practic. Archiep. Neapol. c. 7. num. 1.* Prosper de Augustino *ad Quaram. in sum. Bullar. verb. habitus*, Ricciul. *de iure personar. lib. 7. cap. 6. num. 15.* Aloys. Ricc. *decis. 311. sub n. 5. & decis. 154. n. 1. p. 4.* Sperell. *decis. 26. n. 31.* 37

Secundò quæro, an, & quando Clericus coniugatus gaudeat hoc fori priuilegio? Respondeo Concil. Trident. *d. cap. 6.* iubere obseruari Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. vnic. de cleric. non coniug. lib. 5.* illo addito quòd huiusmodi Clerici alicuius Ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati eidem Ecclesiæ seruiant, & ministrent, & clericali habitu, ac tonsura vtantur, vt refert Nauarr. *in singular. Canon. conclus. 93.* nouissimè Stephan. VVeyms *ad constitutiones 24. ex Iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid. innouatas, constit. 9. num. 16. cum seqq.* Felician. de Vega *ad cap. 2. de foro compet. à num. 18.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 1. versic. clerici autem*, latissimè Ciarlin. *controuers. forens. cap. 53.* Lezana *in sum. tom. 3. verb. clericus num. 20. versic. excipe tertio.* Ansald. *de iurisdict. eccles. par. 2. tit. 11. cap. 8.* Quæ quidem Constitutio tribus modis priuilegium hoc restrinxit, primò, si cum vnica, & virgine contraxerit, quod & traduut Ordin. Regia Lusitan. *lib. 1. titul. 1. §. 27.* Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 10. n. 4.* Curia Philip. *part. 3. §. 1. num. 6.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disputat. 46. num. 1.* Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tit. 6. de Cleric. coniug. num. 24.* Carol. de Grass. *dict. effect. 1. num. 8.* Ego ipse *dict. part. 2. allegat. 12. num. 26.* Quòd autem cum vnica & virgine contraxerit, spectat cognitio ad Iudicem ecclesiasticum, Rota *decis. 3. de sent. excomm. in nouis*, Nau. *in sum. Bullar. tit. de assassin. num. 2.* Secundò si vestes deferat, & Tonsuram, vt obseruant Farinac. *dict. quæst. 8. à num. 64.* Scacc. *de iudic. part. 1. cap. 11. num. 20. & 82.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 44. à princ.* Carol. de Grassis *dict. effectu 1. num. 84.* Ego ipse *dict. allegat. 12. num. 27.* Ciarlin. *dict. cap. 53. n. 16. cum seqq.* vbi *num. 17.* post Sanch. *dict. disputat. 46. num. 6.* ait sufficere gestare vestes, quibus vti solent alij clerici coniugati eiusdem regionis, & *n. 19.* quòd vestis an sit clericalis cognitio est Iudicis 38 ecclesiastici. Tertiò in criminalibus tantum, siue ciuiliter, siue criminaliter pro crimine agatur, non autem in merè ciuilibus, vt tenent Couar. *pract. cap. 31. num. 6.* Farin. *d. q. 8. num. 7.* Azeued. *l. 2. tit. 4. lib. 1. nouæ Recop.* Sanch. *d. disp. 46. n. 22.* Tapia *lib. 1. de iure Regni, fol. 34.* Cened. *dict. lib. 2. quæst. 4. numer. 18. & 19.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de imm. part. 2. num. 33.* Paol. Laymann *in Theologia morali lib. 4. tractat. 9. cap. 8. num. 5.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. numer. 10. versic. vltimo*, Donat. Anton. de Marinis *quotidian. resol. cap. 58.* Ego ipse *dict. allegat. 18. num. 25.* & Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die 10. Februarij*, 1618. declarauit quod Clerici coniugati iuxta sacrorum Canonum, & Concil. Trident. dispositionem priuilegio Canonis, & fori in criminalibus duntaxat gaudeant, non autem in ciuilibus; quodque consuetudo in contrarium prætendi non potest, præfati Concilij dispositione stante cum decreto irritante, & antea S. Cong. Concil. *sub die 13. Februarij 1610.* censuit *Clericos coniugatos præditos qualitatibus requisitis, tam dicta constitutione Bonifacij VIII quam Decreto Concil. Trident.* d. cap. 6. *non gaudere priuilegio fori in ciuilibus, nisi vbi de crimine etiam ciuiliter ageretur, sed illos ob tales causas ciuiles à crimine non descendentes, non posse à Iudicibus laicis in*

in carcerem coniici, aut personaliter distringi. Verùm decisio illa Sacræ Congregationis Episcoporum videtur præiudicialis dum ait, *consuetudinem in contrariam prætendi non posse*, & ideò ab ea meritò recessit Sacra Congregatio immunitatis, *sub die* 27. *Februarij* 1630. decidens Clericum coniugatum gaudere fori priuilegio in ciuilibus, vbi adest consuetudo, prout in regno Neapolitano.

Contra Camill. Borrell. *in specul. Princip. rubr.* 11. §. *videamus litt. A.* Cæpol. *in consil. criminal.* 10. *vers. super tertio.* Carol. de Grassis *d. effect.* 1. *num.* 181. Zanard. *in directorio Confessorum part.* 1. *de Sacramento matrimonij*, *cap.* 23. *quæst.* 24. Ceuall. *in tractat. de cognitio. per violam violent. part.* 2. *quæst.* 73. *num.* 4. Mart. *de Iurisdictione*, *part.* 4. *cent.* 2. *casu* 159. *num.* 5. Aloys. Ricc. *in decisionib. Curiæ Archiepiscopalis Neap. part.* 3. *decis.* 170. *& part.* 4. *decisio.* 320. *num.* 5. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *canon.* 15. *quæst.* 4. *concl.* 3. *num.* 12. Antonin. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 2. *resolut.* 50. *& part.* 4. *tractat.* 1. *resolut.* 78. Ant. de Marinis *quotid. resolut. cap.* 58. *num.* 2. Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *cap.* 6. *num.* 55. Ciarlin. *contr. forens. cap.* 53. *num.* 34. vbi *num.* 38. pro hac parte refert S. Congreg. immunitatis decisionem. Bonac. *de censur. in Bulla Cœnæ*, *disputat.* 1. *quæst.* 16. *puncto* 3. *num.* 3. Squillant. *dict. cap.* 7. *num.* 27. existimantes non solùm in criminalibus, sed etiam in ciuilibus, vbi nullus est timor incarcerationis, eos gaudere fori priuilegio.

39 Fori priuilegio gaudet Subdiaconus, qui in vim Apostolicæ dispensationis cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones ecclesiasticas obtinet, Sac. Congr. Concil. *sub die* 14. *Martij, &* 17. *Septembris* 1618. Dian. *part.* 5. *in fine in declar. n.* 20.

40 Tertiò quæro, qui hoc fori priuilegio vltra Clericos gaudeant? Respondeo potiri Regulares omnes professos, eorum Conuersos, & nouitios similiter, & Moniales, earumque conuersas, & nouitias, iuxta ea, quæ supra diximus agentes de priuilegio Canonis, & de his omnibus egimus *d. part.* 2. *allegat.* 2. *num.* 37. *&* 38. Ludouicus Correa *in repet. dict. cap. inter alia part.* 2. *num.* 31. Bonacin. *dict. puncto* 3. *num.* 9. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 28. vbi de nouitiis. Gabr. Pereira *de manu Reg. part.* 2. *cap.* 47. *num.* 2. Lezana *in sum. quæstion. Regul. tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. De nouitiis delinquentibus anno nouitiatus quòd fori priuilegio gaudeant, Ouiedo *in praxi Regul. part.* 1. *tract.* 6. *c.* 2. *q.* 2. Stephan. Grat. *Marcb. decis.* 35. *num.* 10. Barthol. de Vecchis *in praxi nouit. disp.* 12. *dub.* 11. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disput.* 6. *q. vlt. à num.* 1. Machado *en su perfetto Confessor. tom.* 2. *lib.* 5. *part.* 1. *tract.* 2. *docum.* 5. vbi latè, & *num.* 3. post Dianam & ab eo citatos, *moral. resolut. part.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 34. resoluit Nouitium, si delictum committat tempore nouitiatus, & habitum dimittat, ac ad seculum redeat, non posse puniri à Iudice sæculari, & *p.* 6. *tractat.* 8. *resolut.* 6. tenet quòd impubes ad Religionem ante pubertatis annos admissus, quamuis non sit propriè nouitius, nihilominus vocatur nouitius, & gaudet fori priuilegio, de quo etiam Lauret. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regul. in variis quæsti. q.* 47. vbi id intelligit nisi iuxta Religionis institutiones impubes admitti nequeat, itaut admissio irrita sit, quia cum amissio non valeat, nullo priuilegio admissus esset, etiam à parentibus oblatus, quia nec impropriè tunc est nouitius, donec adeptio rationis vsu consentiat.

41 De Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis Sancti Francisci idem quoque dicendum, si habitum Religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, seu claustraliter inhabitauerint, & non aliàs, iuxta Constitutionem Leonis X. quam refert Quaranr *in sum. Bullar. verb. priuilegia Regularium.* Ita citati per me *dict. allegat.* 12. *num.* 41. quibus addo Anton. Hering. *de fideiussor. cap.* 7. *num.* 248. plures per Ansald. *de iurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 12. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 18. *num.* 4. *cum seqq.* & præcipuè *num.* 16. Boss. *de triplici Iubilæi priuilegio sect.* 3. *casu* 22. §. 6. *num.* 59. Tamburin. *de iure Abbatissar. disp.* 7. *q.* 3. *& disp.* 17. *q. vlt. n.* 2. Grilenzon. *cons.* 49. Francis. de Castillo *Siciliæ decis.* 88. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 1051. Gabr. Pereira *de manu Regia par.* 2. *cap.* 47. Parlad. *different.* 9. §. 1. *num.* 5. Bonaciu. *d. puncto* 3. *num.* 17. Squillante *d. cap.* 7. *n.* 42. vbi post Aloys. Ricc. *part.* 2. *decis.* 88. & Dianam *resol. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 84. subdit ex constitutione eiusdem Leonis Sorores dicti tertij Ordinis habitum gestantes, etiam in propriis, aut consanguineorum domibus, vel seorsim habitantes hoc priuilegio gaudere: vide quæ dixi infrà *hoc lib. cap.* 43. *vers. quoad Tertiarios*, & eundem Dianam *part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 31. *vers. notandum*, Anton. de Marinis *quotid. resolut. cap.* 114. *num.* 11. Nouarr. *de elect. fori sect.* 1. *q.* 66. *n.* 13. *in vlt. edit & in lucerna Regul. verb. Tertiarij.* Anton. Nou. eius frater *in sum. Bullar. tit. de Tertiariis pag.* 578. *cum seqq.* vbi refert Sacræ Congreg. Concil. decretum *sub die* 20. *Decembris* 1616. circa istarum Tertiariarum priuilegia, in quo dicitur ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse Tertiarios, si viri collegialiter viuant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub habitu vitam traduxerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, seu seorsim habitantes eandem declarationem ad longum refert Ciarlin. *d. cap.* 18. *num.* 22. vide latè de Tertiariis Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 2. *cap.* 14. *per tot.* Diana *moral. resolut. part.* 6. *tract.* 8. *resol.* 30.

Nec obstant fundamenta, quibus verè Religiosos esse, ac subinde personas ecclesiasticas, & priuilegio exemptionis à potestate sæculari gaudere indistinctè contendunt Bart. *in l. semper*, §. *quibusdam*, *ff. de iur. immunit.* Petr. de Vbald. *de portion. canon. quæst.* 17. *num.* 13. & alij quibus magis assentire videtur Perez *l.* 9. *vers. contrarium, tit.* 4. *lib.* 4. *ordinam.* Mart. *de Iurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 113. *num.* 36. & constanter Fr. Emman. *quæstionum Regul. tom.* 2. *q.* 65. *art.* 4. & alij, quos ad vtranque partem confundens magis, quàm resoluens Card. Tusch. *tom.* 4. *lit. F. concl.* 470. *per tot.* & latiùs quàm omnes ex professo viginti conficiens argumenta pro hac parte, B. Ioan. Capistran. *in tract.* quem inscripsit, *defensorium tertij Ordinis D. Francisci.* nam ferè omnes in illum scopum diriguntur, vt probent huiusmodi Fratres regulam habere à Sede Apostolica approbatam, & vt tales, Religiosas personas censendas esse, quia eiusdem Capistrani argumenta *primum*, *quartum*, *quintum*, *sextum*, *& octauum*, *cum quatuor seqq.* solùm concludunt in verè professis, vel quod alij modum habeant viuendi approbatam à Sede Apostolica; minimè verò inde sequitur priuilegium exemptionis à potestate sæculari gaudere, si se non transferant in totum ad Monasterium, iuxta tex. *in c. cùm & plantare*, §. *de Confratribus, de priuil.* 42

Ad discursum autem eiusdem Capistr. *in* 7. *argumento*, cui plurimum defert Fr. Emman. quod licèt non sint verè Religiosi; non tamen sunt purè laici, sed magis assimilantur Religiosis, quia certam

Religioni, quoad fori verò & exemptionis priuilegium, non ita: quem verum intellectum fatetur ipse Boich, & alij, de quibus Henriq. *lib. 13. cap. 48. §. 3. iuncta lit. D.* Ad æquiparationem verò Conuersorum, & Oblatorum in dictis Iuribus, respondetur intelligendam esse iuxta prædictos terminos de Oblatis, qui se, & omnia sua Monasterio tradiderunt, ad illud in totum se transferentes, vt innuit *d. cap. per exemptionem*, ibi, *perpetuò oblati*, & clariùs *d. Clem. 1. in fine*, ibi, *dum tamen illi Religiosi eisdem cum effectu donauerint, & obtulerint se, & sua*, &c. *d. §. de Confratribus*, ibi, *omninò reddiderint*, &c. *d. cap. pen.*

Cùm in sacra Congregatione Cardinalium Concil. Trident. Interpretum, iussu S.D.N. propositum esset infrascriptum dubium, *An Oblati alicuius Religionis iudicandæ sint personæ ecclesiasticæ, adeò vt fori priuilegio, & immunitate à vectigalibus gaudeant? Congregatio dubio semel, atque iterum proposito, ac examinato, censuit Oblatos priuilegio, ac exemptione ita demum debere potiri, si in forma iuris validè, perpetuò & irreuocabiliter plenè, & cum effectu se ipsos, & bona sua omnia, præsentia, & futura, nulla prorsus quamuis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vsumfructum sibi reseruata Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. Quòd si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à sæcularibus exactionibus frui posse, vt in sequentibus casibus.*

Primò, cum quis obtulit personam cum reseruatione bonorum.

Secundò, cum obtulit personam nulla bonorum facta mentione, quippè non includuntur in simplici oblatione personæ.

Tertiò, cum obtulit personam, & aliquam tantùm partem bonorum, quamuis maiorem.

Quartò, cum obtulit bona omnia præsentia, & personam reseruato vsufructu.

Quintò, cum obtulit personam, & bona omnia præsentia tantum.

Sextò, cum obtulit personam, & bona omnia præsentia, & futura, sed postea à Superiore Religionis aliquam eorum partem, quamuis minimam, in emphyteusim recepit.

Septimò, cum obtulit bona, vel omnia, vel partem eorum, absque persona, quo casu personam offerentem fori priuilegio non gaudere, sed bona in Religione cum effectu translata esse immunia à vectigalibus, dummodo offerens, vsumfructum eorum sibi non retineat, eo namque casu bona immunia non esse, etiam quoad proprietatem.

His tamen omnibus casibus, quibus Oblati à priuilegio, & exemptione à iure communi excluduntur, seruandam esse cuiusque Religionis consuetudinem, cuius vigore ipsi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquisiuissent.

His positis proposita deinde fuerunt alia dubia.

Primò, an Oblati, qui omnia supradicta adimpleuerint, fori priuilegio, & supradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati sint, siue ante, siue post oblationem contraxerint?

Secundò, an tales Oblati fori priuilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante huiusmodi oblationem commissum, cuius ratione à iudice laico erant puniendi?

Tertiò, an iurisdictio, quæ vigore Concil. Trident. c. 11. sess. 24. competit Ordinario in Oblatos carentes qualitatibus expressis ibidem in vers. exceptis, intelligatur tributa Ordinario in Oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores Regulares?

Quartò an iurisdictio ex eodem Concilij Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantum, an verò etiam in ciuilibus?

Ad has posteriores dubitationes S. Congregat. singillatim in hunc modum respondit.

Ad primum, gaudere siue ante, siue post de licentia superioris Religionis matrimonium contraxerint.

Ad secundum, gaudere priuilegio fori, & à iurisdictione Iudicis laici liberatos esse, puniríque debere à Iudice ecclesiastico, si modo absque fraude, id est, non animo effugiendi sæcularis Iudicis punitionem se, & sua obtulerit, quod si fraus subsit, posse à Iudice laico puniri pœna confiscationis bonorum, & alia pecuniaria sed non corporali, illique remanere subiectos quoad causam, & bona, sed non quoad personam, debere tamen Iudicem ecclesiasticum, si delicti qualitas id exposcat, tradere tales in fraudem oblatos sæculari corporaliter puniendos.

Ad tertium respondit in Oblatos carentes qualitatibus expressis in vers. exceptis, tributam esse Ordinario iurisdictionem cumulatiuè, non priuatiuè ad Superiores Regulares.

Ad quartum, huiusmodi iurisdictionem Ordinario tributam esse in criminalibus tantum, non autem in ciuilibus.

A. Card. Vicecomes. Ioannes Franciscus Fagnanus S. Cong. Concil. Secretarius.

De Eremitis, qui ex speciali obligatione, & 45
quasi traditione per Episcopũ alicui Ecclesiç, vel loco sacro dicati sunt, quod fori priuilegio gaudeant, est dicendum; secus autem esset si non fuissent adstricti alicui regulæ, nec subessent alicui ecclesiastico Superiori, vt resoluunt Doctores per Gutier. *de gabell. q. 95.* Parlad. *sesquicent. differ. 9. §. 1. num. 4.* Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. c. 114. n. 8.* Dianam *moral. resol. p. 4. tract. 1. resol. 35.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom. 2. c. 7. n. 5.* Nouar. *in praxi variat. fori sect. 2. q. 67.* Carol. de Grass. *d. effect. 1. n. 106.* Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 16. sect. 1. par. 4.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 4* Vgolin. *de offic. Episcop. c. 20. §. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 149. Squillante *d. c. 7. n. 44.* Mart. *de Iurisdict. par. 4. cent. 2. cas. 113. n. 1.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 15. q. 6. per tot.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol 61.* Lauret. de Franchis *de controu. inter Episcopos & Regular. in quæst. diuers. q. 41. pag. 355.* vbi licèt videatur sentire Eremitas de foro Ecclesiæ esse, eum intelligere debemus de iis, qui sunt sub obedientia Episcopi, iuxta textum *in cap. aliud. 10. q. 1.* quem allegat latè & eleganter D. Riccius. *ecclesiast. Lucub. lib. 3. cap. 3. cum seqq.* nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. p. 2 tit. 11. c. 11.*

De Militibus sancti Iacobi Calatrauæ, Alcan- 46
taræ, sancti Stephani, sancti Lazari, & similibus, quòd hoc fori priuilegio gaudeant ex Pontificiis Constitutionibus Alexandri III. & aliorum, tenent Motta *de confirmatione Ordinis sancti Iacobi, lib. 2. cap. 1. §. 8. probat 6. num. 6. & 7. §. 9. probat 7.* Nauar. *cons. 12. de Regular.* Mendoz. à Castro *in praxi Lusitan. lib. 2. cap. 1. num. 10.* Carol de Grass. *d. effectu 1. num. 109.* licet *num. 115.* dicat quòd in Regnis Siciliæ, & Neapolis hoc non seruatur, Franc. Molin. & Mich. Carranza apud eundem Mottam *d. lib. 2. cap. 2. §. 32. n. 31. & 43.* Valasc. *cons. 108. num. 27. & cons. 130. à num. 3.* Ceuall. *de cognit.*

per

per viam violentiæ,par.2.q.149.n.23. Mastrill. Siciliæ,dec.280.num.165.tom.3. nouissime Hieronym. Roderic.in compendio quæstion. Regul. resol. 28.n.1. Squillante d.c.7. n.46. cum seqq. Duard. in Bullam Cœnæ lib.2.Can.15.q 5 à num.9.Nouar. quæst.forens. p.1.q.42.& de elect.fori sect.2. q.69.n.31. in vlt. edit. Ioan.Sanci.in select.disp.49.n.13. Diana moral. resol.par.3.tract.1.resol.61. & part.4. tract. 1.resol.86. Gabr. Pereira de manu Regia p.2.cap.59. num. 27. Sperel.in decis.fori eccles.decis.2.num.97.& decis.21. num.27.

47 Vnde non licet Iudicibus sæcularibus cognoscere de eorum causis, eo quòd sint exempti ab eorũ iurisdictione,habent enim Iudices Conseruatores,qui de illis cognoscunt, prout de cæteris Regularibus,Motta in d. tract. de confirmat. Ordin. S.Iacobi lib.2.c.1.§.9. & §.32.n.31. & 43. Valasc. cons.108.num.27. Flores de Mena var.lib.2.q.21.§. 15.n.215. Cabed. Lusit.decis.61.n 6.p.1. Ceuall. de cognit.per viam violent.p.2.q.149. à num.1.cum multis seqq.vbi n.20.testatur hanc sententiam in praxi obseruatam apud suprema Regia Tribunalia, & in certa causa fuisse resolutum Iudicem Conseruatorem,qui fulminauit interdictum, eo quòd quidam Eques detinebatur à Curia seculari, non fecisse violentiam, & causam vna cum dicto Equite remissam fuisse,refert & sequitur nouissimè Sperel.in decis.fori eccles. decis.2. n. 97. Hinc Sacra Congr.Immunitatis eccles.in vna Assisien. de mense Decembris 1627. annuente S.D.N. mandauit Equitem Placidum Bentium Militem Christi ad forum ecclesiasticum esse remittendum, refert Sperel.d. decis.2.num.121.per Nauar. cons.13.de Regular. Die 25.Decembris 1627. in eadem Congr. in causa Mantuana,& dubio, an Equites Religionis Christianæ sint exempti à iurisdictione laicali? Sacra Congr. censuit Equitem inquisitum & carceratum à Ministris Ducalibus consignari Episcopo Mantuano vna cum originali processu facto,quamuis nullo, qui vt delegatus causam cognoscat audito procuratore Ducali, & facta consignatione, vt suprà, absoluantur Dux & omnes complices ab Episcopo,refert idem Sperel.citato loco. At in causis ciuilibus, & in his, in quibus deliquerint, respectu officiorum, Rectorum, Correctorum,Magistratuum,aut aliorum, quæ ab ipsis administrantur,tanquam merè sæcularibus, & in delictis grauibus, ratione quorum priuilegium fori amittunt, apud Iudicem sæcularem conueniri posse existimarunt Fr.Emman. quæst.Regul. tom.2.q.2. art.2. & tom.1.q.13. art.2. vers. ex qua Bulla,Perez l.1.tit.1.lib.4.Ordin.col.1319.Auendan. de exequend.mand.lib.2.c.2.n.11.ad fin. Bobadil. in sua Politica,lib.2. cap.19.num.12. quos refert Hieron.Roder.d.resol.28.num.1. de quo late Sperel. d. decis.2 a n.125.

48 Verùm autem non adhuc professi prædictos Ordines Militares, eodem fori priuilegio gaudeant; solet ab aliquibus in dubium reuocari; verior sententia tenet gaudere, quam tuentur Curi.Philip.par.3.§.1.n.13 Motta d.lib.2.c.2.§.8. n.3.pag.248. & fuisse in Regio Lusitaniæ Senatu iudicatum refert Parens meus in comment. ad Ordin.Regiam Lusitan.lib.2.tit.12.§.1.num.2.& resoluunt Nouar. forens.q.42.à n.5.par.1. & de elect.fori sect.2.q.66.n.29.Valenz.cons.95. n.53. Rouit. cons. 96.Diana moral.resol.par.4.tract.1.resol.36.& par.1. tract.2.resol.49.in fine, & par.3 tract.2.resol.30.vers. 4.p.5. tract.1.resol.18. Sperel. d.decis.2. num.130. Carlaual.de iudic. lib.1. tit.1. disp.2.q.6.sect.3.a n. 239.Ricc.in praxi par.4.resolut.181.per tex. in cap. Religioso,§.1.vbi Archid. de sent. excomm. Ias.in l. cum quadam, n.13.ff. de iurisd.omn.Iudic. Tiraq. de retract.lignag.§.1.glos.8.n.21.

Contra Fr Emman. quæst. Regul.tom.2. q.62.art. 14.Bobadil.in sua Politica, lib.2.c.18.num.86.& cap. 19.num.16. Mastrill. d.decis.190.n.166. Cened. de paupert.Relig.dub.50.n.20.in fine,Gabr.Pereira d.p. 2.c.58.n.27. vers. illud semper, & in parte Seraph. decis.549. existimantes huiusmodi Milites non professos exemptione, ac fori priuilegio minimè gaudere.

Non enim negari potest huiusmodi nouitios ecclesiasticas esse personas,vt de cæteris aliarum Religionum diximus suprà, quamuis illis vti Clericis, seu Religiosis hoc priuilegium competere non esse dicendum minimè dubitemus auctoritate Rotæ in vna Terulen. pensionis 13. Nouembris, & 28. Iunij 1596. coram bonæ m m. Penia, quæ irritam, & nullam iudicauit translationem in non Clericum factam,non obstante,quòd actu esset nouitius Religionis Calatrauæ, cuius meminit Anton.Riccul. de iure personarum extra gremium eccles.existent.lib.7.c.5.n.29. 49

Quod autem Confratres Ordinis sancti Ioannis portantes mediam Crucem albam dictam Thau,non gaudeant priuilegio fori,tenent F.Emman.tom.2.62.art.18. Azeued. l 1. num.1.fin.tit.14. lib.6. recop. Bobadil. in sua Politica, lib.2. cap.18. num.232. plures refert Giurba cons.crimin. 21. per tot. 50

De Rectoribus hospitalium, seu hospitalariis, si Prælati auctoritate perpetuò deputati sint ad seruitium alicuius hospitalis auctoritate Episcopi erecti, quod gaudeant fori priuilegio, resoluunt Valasc. cons.105.n.32.Duard. d.can.15.q.7.n. 3.cum seqq. Ego ipse d.alleg.12.num.40. me citato Squillante d.cap.7.n.45. Viuian. d.lib.6.cap.1.num. 114.Nouar.in sum. Bullar.tit. de Diaconis Seluatic. n.7. nouissimè Ansald. de iurisd. eccles.p.2.tit.c.13. aliàs secus, quamuis signum aliquod Crucis, vel imaginis B.Virginis deferant;cum enim purè laici sint,nulla est ratio, ob quam à potestate sæculari exempti censeri debeant,vt post Marian. in c. 1.in fin.& Abb.in c.2 n.11.de foro compet. comprobat Decian.tract.crim.lib.4.c.9.n 34. 51

De inseruientibus Ecclesiæ, quod gaudeant 52
priuilegio fori in gratiam ipsius Ecclesiæ, non
autem propriæ personæ per cap.Ecclesiarum seruos
89.dist.& c.2.de foro compet.tradunt Natt.cons.576.
n.9 & Menoch.de arbitr.casu 562.n.10. vers.quinto
vrget. Parlad. d.differ 9.§.1.n.7. Felician. de Vega
ad c.2.de foro comp.n.20.& 21.vbi videtur requirere receptionem primæ Tonsuræ, & qualitates
Concilij. Nou.in sum.Bullar. tit.de Diaconis Seluaticis n. 2. me citato in hoc loco Diana p.6.tract.1.
resol.36. Illi tamen, qui solum in accendendis 53
lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deser-
uiunt, non gaudent priuilegio Clericorum, vt
censuit Sacra Congregatio Cardinaliũ negotiis
Episcoporum,& Regularium præpositorũ. sub die
28.Ian. 1603. De Diaconis Seluaticis,an,& quã- 54
do fori priuilegio gaudeant? ostendit infra D.
August.Taurell §.4. ex n.19. Circa musicos autem,& similes alios, qui in eisdem Ecclesiis occupantur,dicendum quòd si per longum tempus in earundem Ecclesiarum ministeriis inseruierint, legitimè gaudebunt eodem priuilegio, vt per Parlad.in sesquicent.differ.9.§.1.n.7. Felician.de Vega in d.c.2.n.23.

De familiaribus Episcoporum etiam laicis, 55
quod

quòd gaudeant fori priuilegio, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, resoluunt Doctores per me citati *in tract. de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg.* 107. *num.* 9. *vers. familia Episcopi*, & per D. August. *Taurel. in sua consultat.* ad calcem *huius cap. ponenda, n.* 30. quibus addo Squillante *d. c.* 17. *n.* 46. Stephan. Gratian. *Marchie decis.* 133. *n.* 1. & 2. Alzed. *in praxi Episc. p.* 1. *c.* 12. *n.* 77. Donat. Anton de Matinis *resolut. quotid. c.* 117. *n.* 1. Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. familiaris Episcopi n.* 2. Dianam *moral. resol. p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 30. & *p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 97. & *p.* 1 *tr.* 2. *resol.* 1. *cum seqq.* Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *c.* 1. *n.* 56 Ciarlin. *controu. for. c.* 20. *n.* 14. & 28. Illustriss. D. Roderic à Cunha *in comment. ad c. rei qui n.* 11. *dist.* 32. Felician de Vega *vbi supr. n.* 22. vbi videtur resoluere contrarium, Montealegre *in praxi civ. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 249. Carlaual *de iudic. disp.* 1. *q.* 6. *sect.* 3. *n.* 427. & 509. Qui autem dicantur familiares Episcopi, & qui veniant eorum appellatione, dixi *d par.* 2. *alleg.* 5. *n.* 2. *cum seqq.* & *d. par.* 3. *alleg.* 107. *n.* 10. *cum seqq.* Squillante *d. c.* 7. *ex n.* 50. *vsque ad* 56. D. August. Taurel. *in sua consult. sub* §. 4. *huius cap. ponenda, n.* 33. *cum seq.* Vide infrà *hoc c.* §. 4. *n.* 30.

Largo modo familiares Episcopi dicuntur, quoad exemptionem à iurisdictione seculari, personæ illæ, quæ ei necessariæ, & vtiles sunt in exequendo officio, quales sunt Notatij, cancellarius, nuncius, fiscalis, custos carceris, & executores suæ Audientiæ, donec in officio maneant, etiamsi expensis Episcopi non viuant, Boët. *dec.* 9. *num.* 7. 8. & 9. Gratian. *Marchie decis.* 233. *n.* 12. & 20. Narbona *l* 20. *glos.* 20. *n.* 17. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* idem Gratian. *discept. forens. c.* 340. *à princ.* & *cap.* 341. *num.* 1. 3. & 4. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 75. *n.* 5. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. par.* 1. *cap.* 11. *n.* 18. latè Giurba *cons.* 88. *per tot.* vbi de magistro, notario, cancellario Episcopi, nuncio, custode carcerorum, & lictoribus, Aloys. Ricc. *in praxi resolut.* 471. *n.* 4. 5. 8. & 11. Bellet. *disquisit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore cleric. reali* §. 1. *num.* 16. 17. & 18. latè Ciarlin. *controuers. frequent. c.* 20. *n.* 34. *cum seqq.* vbi *n.* 35. subdit eos indistinctè frui dicto priuilegio exemptionis, etiamsi viuant suis expensis, dummodo seruiant, licet extra officium delinquant. Episcopus igitur, & eius Vicarius possunt punire laicos, & alios exemptos qui offendunt Notarios, Fiscalem, cursores, officiales, aut ministros suæ Curiæ munus suum exequentes ratione offensæ iurisdictionis, ad tex. *in l. adductos C. de Episcop aud.* qui tametsi correctus sit quatenus loquitur de Clerico offendente familiam Iudicis laici ob omnimodam eiusdem laici in ecclesiasticos incapacitatem, quæ protogationem prorsus impedit: in casu tamen e conuerso, & sic vbi à laico offenditur familia Episcopi, in quo eiusmodi incapacitas non reperitur, in suo vigore remanet, Marc. Anton Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 11. *per tot.* Farin. *cons.* 134. *per tot. lib.* 2. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore cleric. reali* § 5. *n.* 22. vbi *num.* 20. & 21. subdit quòd Regulares licet sint exempti, qui iniuriam inferunt Episcopo, seu eius Vicario iurisdictionem exercenti, vel eius autes offendunt, aut turbant eius iurisdictionem, possunt ab eodem Episcopo, vel eius Vicario puniri, Alexand. Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 86. *n.* 5. *cum seqq.* vbi *num.* 6. subdit ad Superiorem Officialis offensi spectare cognitionem si percussio facta fuisset ex odio & inimicitia priuata, & *n* 8. reprobat Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *sub num.* 13. existimantem contra percutientem Clericum vel Birruarium fori Episcopalis Iudicem laicum posse procedere ad pœnas temporales, ecclesiasticum autem ad spirituales, Ciarlin. *controuer. forens. c.* 48. *num.* 7. vbi *n* 8. ex Genuens. *c.* 8. *n.* 6. & 8. & Bellet. *d.* §. 5. *n.* 25 tenet posse etiam Episcopum punire laicos deturbantes, vel lacerantes excommunicationis cedulones de eius mandato affixos, vel qui audent dicere in contemptum censuræ, *che scommunicha, che scommunicha?* Familiares quoad propositum dicuntur, qui veram habent familiaritatem vt exinde à iurisdictione seculari eximantur, personæ Episcopo assistentes, nam seruientes, qui eius expensis viuunt, longè tamen ab eius persona, priuilegio exemptionis non gaudent, Decian. *d. c.* 9. *num.* 58. Farin. *d. q.* 8. *n.* 46. *in fine*, Surd. *cons.* 301 *n.* 69. & 70. Ciarlin. *d. c.* 20. *num.* 36. vbi *num.* 40. tenet habentes litteras familiaritatis Episcopi sine speciali seruitio non gaudere fori priuilegio, & quod illud acquiritur etiamsi Episcopus degat extra suam diœcesim.

De famulis conductitiis Clericorum, ac aliis 56
Religionibus inseruientibus, dicendum videtur eos omnes fori, & exemptionis à tributis priuilegio gaudere, vt tenent glos. *in cap. Clerici* 11. *q.* 1. Ioan. Andr. Imol. *n.* 2. & alij communiter *in cap.* 2. *de foro compet.* vt ibi testatur, & multis latè confirmat Felin. *n.* 2. Marian. Socin. *in cap.* 1. *eod. tit. n.* 21. Clar. *in pract.* § *fin. q.* 35. *n.* 18 & aliquos refert, & sequitur Duen. *reg.* 30. & magis communem testatur, & sequitur Decian *in tract. crim. lib.* 4 *c.* 9. *n.* 47. Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E concl.* 27. *num.* 13. Caualcan. *cons.* 71. *num.* 3. vbi affirmat hanc esse communem, Cataut. *tit.* 46. *n.* 27. Menoch. *de arbitr. cas.* 562. *n.* 3. Carol. de Grassis *eff. Clu* 1. *num.* 149. Alex. Trentaciuq. *var. resol. lib.* 1. *tit. de foro compet. resol.* 2. Marta *de Iurisdict. par.* 4. *casu* 111. *n.* 6 Squillante *d. cap.* 7. *n.* 57. Duard. *in Bullam Cœ ca n* 15. *q.* 8. *concl.* 2. *num.* 4 *vers.* 2. Carol de Tapia *in l. fin ff. de constit. Principum p.* 2. *c.* 3. *n.* 99 D August. Taurel. *loco proximè citato, à n.* 1. vbi probare intendit idem priuilegium habere famulos temporales, & post Mantant. & alios, quos refert, comprobat Fr Emman. *quest. Regul. tom* 3. *q.* 39. *vers. denique*, hinc à principio quæstionis probare contendens ex luce communi competere Syndico Fratrum Minorum priuilegium, quod eis Clemens VII. concessit, vt Syndicus à potestate sæculari esset exemptus, & inter alia memorabile illud fundamentum, quod licet huiusmodi familiares sint laici, potest tamen Pontifex eos à potestate sæculari eximere, quia Religionibus inseruiunt, & ad ipsarum, atque ita ad spirituale bonum hoc potest conducere, quo casu, atque ita indirectè, seu in consequentiam spiritualium, & Ecclesiasticarum personarum circa temporalia, & erga laicos potest summus Pontifex suam exercere potestatem, vt benè probat tex. *in cap. per venerab. lem, vers. rat. omnibus*, ibi, *casualiter exercemus, quæ filii sint leg.* Adducunt præterea plures vtriusque Iuris auctoritates, quibus expressè probari inquiunt familiares Clericorum, & Ecclesiarum gaudere priuilegio, ipsis Clericis, Ecclesiis, & Monasteriis, quibus inseruiunt concesso. Prima & præcipua est *l.* 1. & 2. *C. de Episcop. & Cleric.* ibi, *verùm etiam hominibus concedimus*, iuncto ibi, *vt iidem Clerici priuilegiis pluribus redundarent*, & inferius ibi, & *coniugia Clericorum, ac liberi, eorùmque ministeria*, &c. Deinde ex Concil. Toletan. *in cap. Ecclesiarum seruos* 12. *q.* 2.

dum

dum exptessè probat eeclesiarum seruos angariis, & aliis tributis à iudicio sæculari onerari non posse;solet etiam vulgò pro hac parte citari text. ibi, *hominum & familia sua causis dumtaxat exceptis, de offic. Archid.* Demum ex communi Doctorum resolutione *in Auth. Habita*, per tex. *ibi, C. ne filius pro patre*, vbi resoluunt priuilegiis Scholasticorum gaudere eorum familiares.

57 Contrariam verò sententiam, imò præfatos famulos conductitios Clericorum, & alios Religionibus inseruientes nullo fori aut exemptionis gaudere priuilegio, tuentur Vulpel. *in tract. de liber. ecclesiast. par. 3. n. 24* Ioan. Auton. de Nigris *in repet. Extrauag. vnic. de vita & honest. Cleric. n. 91*, Capie. *decis. 12. n. 2. in fin* Aufrer. *de potest. Iudicis sæcular. reg. 2. n* 36. Thesaur. *decis. 22. n. 1. & 4. vers. verùm*, Gutier. *pract. lib. 1. q. 4 n* 2. Farin. *in praxi crim. par. 1. q. 8. n. 46.* Bobadil. *in sua Politica, lib. 2. c. 17. n.* 7. Seace *de iudic. lib. 1. cap. 11. n. 22.* Stephan. Gratian. *decis. 233. n 4. & 5.* Ciarlin. *controuers. forens. c. 20. n. 37.* vbi dicit omnes fateri hoc esse speciale in famulis Episcoporum, Tiber Decian. *tract. crimin. lib. 4. c. 9. n. 57.* Alderan. Mascard. *de gener. statut. interp. concl. 1. n. 136.* Laderch. *cons. 103. n. 15.* nouissimè Ansald. *de Iurisd. eccles. p. 2. tit. 11. c. 5. à princ.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. eos qui, n. 10. dist. 32.* Quorum sententia probatur primò, quia suprà diximus Oblatos, qui se, & sua Monasterio offerunt, eo priuilegio non gaudere, nisi ad illud actu, & cum effectu se transferant; ergo à fortiori, qui se, & sua Ecclesiæ, seu Monasterio non tradunt, sed tantum mercede, conuenta eidem inseruiunt, eo priuilegio gaudere non possunt. Facit etiam *cap. tuarum, vers. quosdam, in fine, de priuileg.* & opt. tex. *in c. per exemptionem vers. verùm, eod. tit. lib. 6.* dum priuilegium concessum Canonicis negat competere aliis Clericis eiusdem Ecclesiæ, vel etiam ipsi Ecclesiæ, & meliùs in illis verbis, *perpetuòque Oblati*, quibus significat contrarium dicendum esse in iis, qui perpetuò se non offerunt Religioni cum bonis suis modo prædicto. Et confirmatur efficaci ratione ex generalibus principiis, quæ docent priuilegium certis personis concessum, ad alias extendi non posse, *cap. porrò, c. sanè, de priuileg.* Facit etiam tex. *in l. scriniarios, C. de testam. milit.*, dum negat apparitores & alios militum ministros, seu seruitores militari gaudere priuilegio, a milite enim armatæ militiæ ad militem cœlestis militiæ valet argumentum, vt resoluunt citati per me, *in tract. de locis communibus, arg. Iuris loco 71. n. 1. pag. 326.* & in rusticis Ecclesiæ voluit glos. *verb. inter eos, in c. indicatum 89 dist.* quam in hunc sensum refert, & sequitur Abb. *in d. c. 2. n. 6. de foro compet.* & post eum Decian. *d. c. 9. n. 58.*

58 Ex his duabus opinionibus primam in praxi recipi desiderabam, sed secunda validioribus nititur fundamentis, & qui eam in disputando sequi voluerit, non erit difficile ad adducta in contrarium respondere: nam ad primum, quòd Pontifex habeat potestatem concedendi priuilegia laicis personis, per quæ eximantur à potestate sæculari, si ad bonum spirituale fuerit necessarium, fateor verum esse, si causa ardua aliqua subsit necessitatis concernentis bonum commune spirituale; huiusmodi verò necessitate cessante, non oportet, nec sæculares Principes facile permittent, vt circa temporalia se intromittat, præcipuè eximendo laicos à tributis, & sæculari potestate, iuxta reg. text. *in cap. nouit, in princip. de iudic.* & per ea, quæ tradunt S. Thom. 2. 2. q. 10. *art.* 10. Card. Bellarm. *de potest. Papæ contra Blacuium in prolog.* Pont. *de matrim. lib. 5. c. 12. §. vnic. n.* 10. Cutel. *de donat. tract. 1. disc. 2. partic. 6. n. 5.* Greg Lop. *lib. 1. glos. 1. in fine tit. 7. part. 1.* Menoch. *de success. creat. lib. 3. §. 30. n* 304 Mori. *in emporio Iuris, tit. 2. in prel. n. 140.* Carol. de Grassis *de effect. lib. secul. eff. 1. n. 131.* Carlaual. *de iudic. n. 427.* obseruantes Pontificem non solere laicos à seculari iurisdictione eximere sine Regis consensu nisi cum eis addatur aliqua qualitas seu causa Ordinis, vel Religionis. Nulla autem apparet ardua ratio, seu necessitas, quæ suadeat, vt generaliter, & indifferenter respectu omnium ciuilium, & criminalium, atque tributorum omnes famuli, & seruientes Ecclesiis, & Clericis, eo exemptionis gaudeant priuilegio, sed potius in maximum redundaret Principum sæcularium detrimentum; & ideò verius est, & benè fundatæ iurisprudentiæ conuenientius summos Pontifices ea priuilegia generaliter concedere non consueuisse, vt aduertit Thesaur. *d. dec. 22. n. 7.*

At verò tex. *in d. l. 1. & 2. & in d. cap. vlt. de offic.* 59
Archid. communiter intelliguntur de familiaribus Episcoporum, qui propter excellentiam supremæ dignitatis hoc cum multis priuilegiis fruuntur, vt latè prosequitur Card. Tusch. *tom. 3. lit. E. concl. 242* Giurb. *cons. 88. n. 2. vers. multa*, Ciarlin. *d. c. 20. n. 37. in fine*, & in Cardinalium familiaribus hoc ipsum notant idem Tusch. & Suar. *infr.* statim citandi: & in propriis terminis, quod hoc sit singulare Episcoporum priuilegium pro eorum familiaribus, notant Abb. & Felin. *supra citati.* Thesaur. *d. decis. 22. n. 6.* & plures, de quibus Tusch. *d. lit. E. concl. 27. à n. 13.* Verùm hic intellectus licèt plausibilis videatur, minimè satisfacit, nec conuenit litteræ illorum Iurium; ex ea enim manifestè apparet non de solis Episcopis, sed etiã de Clericis omnibus inferioribus, eorumque familiaribus agere, nam *l. 1.* suprascriptio habet. *Imp. Constantinus Clericis salutem*; deinde in decisione ait, *vos & mancipia vestra*; idem ostenditur ex *l.* 2. habet enim *in princ. omnis a Clericis*, &c. & retento eodem themate infrà *in vers. verùm* addit, *hominibus eorumdem*, & in fine, *coniugia Clericorum, ac liberi, eorúmque mancipia*; quare manifesta est violentia Iuris, quæ de Clericis apertè loquuntur, ad solos Episcopos restringere. Respondemus igitur *in d. l. 1* non de famulis conductitiis Clericorum agere, sed de mancipiis, aut seruis, qui in eorum dominio sunt, & consequenter eodem modo à tributis eximuntur, quo reliqua Clericorum bona. Menoch. *d. casu 562. n. 11.* Farin. *d. q. 8. n. 46. vers lucrum proprij*, Duard. *d. q. 8. concl. 2. n. 4. can. 15.* Ciarlin. *d. c. 20. n. 38.* & de iis etiam loquitur tex *in d. c. Ecclesiarum seruos*, & post Abb. Rip. & Gramm. aduertit Thesaur. *d. dec. 22. n. 5. & decis. 116. n. 12.* Suar. *in defens. Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores, lib 4 c. 29. n. 12.* Mart. *de Iurisd. p. 4. cent. 2. casu 111. n. 1.* Et confirmatur hic intellectus, quia si serui Clericorum grauarentur prædictis tributis, ipsi Clerici, seu Ecclesia grauantur, quia in ipsorum damnum redundat, & quodammodo maneret inutile, & sine effectu priuilegiũ; quo casu fatentur omnes priuilegium concessum aliquibus personis, earum familiaribus prodesse, arg text. *in c. pen de priuil. lib. 6.* Similiter tex. *in d. l.* 2. loquitur de seruis, filiisfam. vxoribus, & aliis hominibus, qui in ipsorum potestate, & familia strictè sumpta existunt.

Ad

60 Ad tex. verò *in cap. vlt. de offic. Archid.* respondetur nihil probare; verba enim io argumento adducta, nullam continent Pontificis decisionem sed solùm partis allegationem, quæ non in iure scripto fundabatur. Ad argumentum ex *d. Auth. Habita*, respondetur formam priuilegij Scholastici, ibi concessi pro familiaribus, etiam esse expressam, vt patet ibi, *tam ipsi, quàm eorum Nuncij*, prosequitur ibidem Rebuff. *n. 29.* & alij passim; quemadmodum etiam in familiaribus Senatorum Portugaliæ expressit Ordin. Regia Lusitan. *lib. 2. tit. 59. §. 3.* cum aliis quæ explicat Cabed. *Lusitan. decis. 213. n. 11. p. 1.* vnde licet idem argumentari ad alia priuilegia, io quibus hoc non exprimitur.

61 De concubinis Clericorum, quòd à Iudice ecclesiastico pro modo culpæ puniri possint per tex. *in cap. 2. de cohabit. Cleric. & mulier.* resoluunt Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. concubinarij.* Mart. *de Iurisd. par. 4. casu* 44. Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de discipl. cleric. §. 15. n. 64. & tit. de fauore cleric. §. 4. n. 49.* Volpell. *de libertate eccles. par. 3. n. 27.* Matiens. *l. 6. glos. 2. tit. 8. lib. 5. Recop.* Sayr. *in claui Regia lib. 8. cap. 3. num. 14.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib. 2. can. 15. quæst. 27. num. 16. & 17.* Carol. de Grassis *de effect. b. cleric. effectu 1. num. 181.* latè Sperell. *in decisionibus fori eccles. decis. 19. num. 4. cum seqq.* Ratio est, quia dictæ mulieres turpiter clericis inhærentes in Ecclesia peccant, *cap. si quispiam, & ibi glos. fin.* & Archid. *81. dist. cap. cùm multa 15. q. 8. P. inor. in d. cap. si concubina, de sent. excom.* & tanquam Clericis adhærentes, sequuntur eorum forum, glos. *in cap. eos, 32. dist.* Tum etiam, quia correlatiuorum idem ius, & ratio est; ac dispositio loquens io vno, in alio similiter procedit, ex adductis per me *in tract. de Axiomat. Iuris vsufreq. Axiom. 61. n. 1.* Vnde cùm cócubina Clerici communem cum illo habeat causam, & sint correlatiua, nihil mirum si illa, sicut ille, per Iudicem ecclesiasticum iudicetur, & grauissimis pœnis, quibus illa capax sit, puniatur. Facit *c. si concubina 55. de sent. excomm.* qui tex. duplicem probat conclusionem, vtramque nostro proposito accommodatissimam; prior est, quod concubina Clerici excommunicatur excommunicatione maiori, sicut etiam *in c. eos 32. dist.* in seruitutem redigitur, & *in c. fraternitatis, propè finem 34. dist.* in Monasterium detruditur; posterior est, quòd accedens ad concubinam excommunicatam manet ligatus eadem excommunicatione, quia communicauit cum illa in crimine, propter quod excommunicatio fuit incursa. Vnde similiter ipsa concubina in eodem foro, in quo Clericus poterit iudicari, cum in crimine damnato cum illa communicauerit: & ita hanc sententiam obseruat io specie glos. *1. vers. ad hoc, in d. cap. eos*, commendata à Roman *singul. 658.* Aufrer. *de potest. sæcul. reg. 2. n. 34.* quod quidem adeò verum est, vt existimarent Abb. *num. 25. in cap. cùm sit generale, de foro compet.* Ias. *in l. pen. num. 17. ff. de Iurisd. omn. Iudic.* Palat. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 39. num. 7.* solum Iudicem ecclesiasticum esse competentem in hoc casu. Vnde non est probanda illorum distinctio, qui tenent publicas Clericorum concubinas à sæcularibus posse iudicari, occultas autem non posse: ne hac occasione Clerici in foro sæculari infamentur; neque enim possunt concubinæ iudicari, quin eorum nomina deferantur, ac per consequens, si aliqua lex, seu statutum id permittat, tanquam Clericos puniens non valebit; quo pacto prædictam distinctionem tenent Clar. *in §. fin. quæst. 37. num. 4.* Anton. Gom. *l. 80. Tauri, num. 21.* Auendan. *de exequen. mand. part. 2. cap. 26. num. 7.* Perez *l. 21. verb. mançebas, tit. 3. lib. 1. Ordin.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 79. vers. concubina Clerici*, Matiens. *lib. 6. glos. 2. titul. 8. lib. 5. nouæ Recop.* Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 56. & lib. 6. cap. 21. num. 37.* Bobadil. *in sua Politica, lib. 2. cap. 17. num. 54.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. eos, num. 7.* Sed quoad publicas clericorum, concubinas contrarium iure merito defendit Marta *d. casu 44. n. 11. cum seqq.* prout eum refert Sperel. *d. decis. 19. n. 13.* aduertens negari quippe non posse quin per statutum contra mulieres clericis se immiscentes factum à seculari, de facto infametur Ordo clericalis, & in mentibus fidelium scandalum generetur, personarum ecclesiasticarum crimina & mali minores si qui detegantur.

De vxoribus Clericorum minorum Ordinum 62 vtrum & quādo gaudeant priuilegio fori eorumdem? Est multum controuersum; quidam existimant ipsas eo gaudere. Ducuntur quia generaliter traditur vxorem sortiri debere forum ex persona viri, *l. cùm quædam puella, ff. de iurisd. omn. Iudic.* tum etiam, quia multis Iuribus probatur maritorum radiis mulieres coruscare, eorúmque dignitate, & priuilegio gaudere, *l. fœmina, ff. de Senatorib. l. vlt. C. de incur. l. 2. C. de vxoribus milit. l. eos, C. de fabricensib. lib. 11. l. 4. C. de silentiar. lib. 12.* tum etiam quia *l. 2. C. de Episcop. & Cler.* priuilegium immunitatis quoad publicas exactiones ipsis concessum Clericis, extenditur ad eorum vxores. Tum denique, quia maritus & vxor correlatiua sunt, subindéque datur inter eos humani & diuini iuris communicatio, *l. 1. ff. de ritu n. pt.* & consequēter dispositum in vno, in altero etiam dispositum censetur, *l. non tantum, 20. ff. de re iu. it.* & in materia etiam odiosa & correctoria, *l. vlt. C. de indict. vid. tollen.* Ideò hanc sententiam tenuerunt glos. *in cap. eos 32. dist. & in c. Clericum 11. q. 1.* Domin. *in c. 1. de Cleric. coniug. lib. 6.* & esse communem testatur post Tiraq. & alios Gregor. Lop. *l. 32. glos. 7. tit. 2. par. 3.* Perez *ad l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin pag. 47. vers. vxor etiā Clerici*, Auiles *ad capita Prætorum in proœm. glos. 1. n. 18.* Garc. Falcon. *reg. 499. à n. 12.* & plures alij, quos copiosè refert, & sequitur Tiber. Decian. *tr. crim. lib. 4. c. 9. n. 53.* quibus addo Carol. de Grassis *de effect. b. Clerica. effectu 1. à n. 156.* Ludou Correa *in repet. c. inter alia, de immun. Eccles. p. 2. n. 33.* nouissimè Ausald. *de iurisdict. eccles. p. 2. tit. 11. c. 9. n. 1. cum nonnullis seqq.* Sanch. *in opusc. moral. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. n. 2.* vbi intelligit non tantum viuo marito, sed etiam mortuo, Diana *moral. resol. p. 3. tr. 1. resol. 45. & p. 4. tr. 1. resol. 41.* Ciarlin. *controu. for. c. 53. n. 36.* Merol. *tom. 1. disp. 6. c. 3. n. 52.* & de vxoribus Equitum S. Iacobi, Calatrauæ & Alcantaræ quòd gaudeant priuilegio fori, tenent Franc. de Amaia *in Codic. lib. 10. tit. 39. n. 12. cum seq.* Diana *p. 6. tract. 2. resol. 36. in fine.* At verius est eas minimè gaudere, quia priuilegium certæ personæ concessum ipsam sequitur, & ad alias non extenditur, *l. in omnibus causis 68. l. priuilegia 157. ff. de regul. Iuris, cap. sanè 9. de priuil.* tum, quia priuilegium fori est personale, vtpote quòd conceditur ratione dignitatis, Ordinis, sicut & Religiosis ratione religionis; cum ergo Ordo sit in solo viro, & omninò diuisus a coniunctione coniugali, nec vxor capax sit participationis alicuius Ordinis, non

consequetur id viri priuilegium ratione solius Ordinis concessum. Et ideo hanc contrariam sententiam tuetur Ioan. Andr. in d.c.1. de Cler. coniug. in 6. sequitur Butr. in c.2.n.6. de foro compet. & ibi Alex. de Neuo num.21. latè Sanch. de Matrim. lib. 7. disp.47. à n.3. Donat. Anton. de Marinis quotid. resol. c.58.n.14. Castr. Palao in opere morali tom.2. disp. vnic. de immun. eccles. puncto 2.n.10. & hanc se credere in praxi seruari testatur Greg. Lop. citato loco.

Nec multum vrgent quæ pro prima opinione adduximus; nam d.l. cum quadam, & similes procedunt in foro ordinario, quem Iure communi sortiuntur mulieres per contractum matrimonij, mutant enim originis suæ forum in forum domicilij maritorum, l. exigere dotem in fine, ff. de iudic. l. vlt. §. item rescripserunt mulierem, ff. ad municip. text. notabilis in c.3. §. vlt. de sepult. in 6. cum aliis adductis per Garc. reg.499. D. Barbos. in d.l. exigere dotem, a num 12. Card. Tusch. tom.8. lit. V. conclus.387. Cuiac. ad tit. C. de sponsalib. col. pen. ad med. Ad Iura illa, quæ suprà adducebamus, respondetur procedere, vel ex tenore ipsius priuilegij, quia de certis personis, & earum vxoribus expressam faciunt mentionem; vel ex vi aliorum Iurium, quæ communicant mariti priuilegium eius vxori; vel denique, quia verbis vtuntur ius nouum importantibus: iuxta priorem modum procedunt d.l. fœmina, & l. vlt. C. de nupt. in quibus generaliter statutũ reperitur quòd vxores ex mariti nobilitate, & dignitate nobilitentur, & eius radiis coruscent: iuxta secundum modum intelligenda est l.1. C. de vxoribus milit. quatenus constat mulieribus militum Reip. causa absentibus ibi subueniri non ex singulari beneficio maritorum, sed ex generali Iuris dispositione, & generali clausula, de qua in l.1. & per tot. ff. ex quibus causis maiores. Sic etiam intelligenda est l.1. C. de in ius vocando, cuius decisio procedit ex generali reg. text. in l. generaliter, ff eodem tit. secundùm quam omnes personæ, quibus debetur reuerentia, non possunt in ius vocari sine venia, inter quas censendas esse vxores patroni, constat ex ead. l.1. vt aduertit Alciat. ibi: iuxta vltimum modum procedunt d.l. eos, ibi, præcipimus, d.l. 4. ibi, iubemus, quo etiam verbo vtitur l.3. C. de priuileg. schol. lib.12. & l. vlt. C. de incolis, lib.10. ibi, mulieres honore maritorum erigimus. Sic etiam Ordin. Regia Lusit. lib.2. tit.59. §. pen. dum disponit priuilegiis nostrorum Senatorum gaudere eorum vxores, verbis vtitur iuris noui, ibi, per fazermos merce aos nossos desembargadores, &c. nos praz que as molheres, &c. Ad reg. correlatiuorum respondetur non procedere in indulgentia facta à Principe voi ex correlatiuis, ad alterum enim extendendam non esse probat Baptista de S. Blasio in tract. de correlatiuis, n.57. & si sine lege valeret argumentum de correlatiuis in proposito, similiter & maritus vxoris gauderet priuilegiis, eiusque radiis coruscaret, & tamen contrarium ex d.l. fœmina, & aliis notat Baptista d. loco, n.62. Et denique d.l.2. C. de Episcop. & Cleric. nullum de hoc priuilegio habet verbum, sed de priuilegio immunitatis à tributis agit, & ideò inaduertenter à Doctoribus adducitur ad hoc fosi priuilegium.

Hactenus egimus de vxore Clericorum in minoribus; sed an idem dicendum foret quando vir de licentia vxoris ad sacros Ordines transiit? Videtur magis dubium; quidam enim dicunt vxorem gaudere omnibus priuilegiis clericalibus sicut & virum; ita Abb. in c.2.n.9. de foro comp. & ibi Sebast. de Sapia verb. priuilegio fori. Alij id admittuot apud Græcos, secus apud Latinos, quod apud illos licita sit cohabitatio viri Sacris initiati cum vxore, his autem minime: ita Imol. & Felin. vterque n.3. & Aretin. n.10. in d.c.2. Sed dicendum est eam nullo priuilegio gaudere, vt probant rationes suprà adductæ, nec efficitur persona ecclesiastica, licèt voto simplici castitatis ligetur in sæculo, vt constat in aliis fœminis ita vouentibus: & ideò sic tenent Alex. de Neuo in d.c.2.n.22. de foro comp. Sanch. d. lib.7. disp.47.n.7.

De filiis Clericorum est notandum quod priuilegium concessum patri vti Sacerdoti, censetur etiam concessum filio procreato ex eius vxore ante clericatum, vt resoluunt Decian. in tract. crim. lib.4. cap.9.n.49. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effect.1. num.190. & effect.3. num.133. nouissimè Ansald. de iurisd. eccles. p.2. tit.11. cap.10. & S. Congregat. immunitatis in Callien. 18. Martij 1631. censuit Clerici filium legitimum ante clericatum susceptum gaudere priuilegio fori durante vita eius patris.

De colonis partiariis Episcoporum, quod du- 63
rante colonia gaudere debeant priuilegio fori, censuit S Congregatio Cardinalium controuersiis iurisdictionalibus præpositorum, sub die 6. Decembris 1627. vt refert Tamburin. de iure Abbatum, tom.1. disp.20. sub num.4 & in Neocastren. 13. Augusti 1629. vt testatur Sperell. in decis. fori eccles. decis.41.n.21. & resoluit decis.98.n.8. colonorum genera septem commemorat Boët. Epo ad cap.3. de immun. Eccles.

Et de rusticis, & colonis Ecclesiæ, & clericorum quod possint conueniri coram Iudice ecclesiastico in actione concernente rem Ecclesiæ, vel clericorum, siue reali, siue personali, Thesaur. decis.22. in fine, vers. vltimo fallit. Duard. in Bull. Cœnæ can.15.q.8.n.9. vers. immo, Ciarlin. controu. forens. c. 52.n.24. & seq. potest enim clericus pro re Ecclesiæ laicum coram Ecclesiastico Iudice conuenire, siue agatur actione reali, siue personali, siue mixta, tex. est expressus in cap. si clericus laicum, de foro comp. vbi scribentes omnes, Osasch. decis.32. n.6. Thesaur. iuo. quæst. forens. lib.2.q.15.n.11. & 16. in fine, & n.19. Gutier. canon. lib.1.c.34.n.13. Bellet. disquisit. cleric. tit. de fauore clerici reali. §.5. num.2. & 6. Sperell. in decis. fori eccles. decis.98.n.2. Rota in Rauennaten. emphyteusis 28. Maij 1631. coram R.P. D. Merlino. Er multo magis poterit Clericus pro fructibus ex Ecclesiæ bonis prouenientibus in Curia Ecclesiastica laicum conuenire, d. cap. si clericus laicum, ponderando verba, pro re sua, vel Ecclesia; rei namque appellatione veniunt & fructus, l. res. ff. de verb. sign. l. rem. ff. de acquir. rer. domin. Ego ipse de appellat. verbor. vtriusque Iuris signif. appell.237.n.7. & idem de istis accessoriis est iudicandum, ac de principali c. accessorium, de regul. Iur. in 6. Surd. dec.88.n.10. Et ideo ita resoluunt Mari. Anton. var. resol. lib.1. resol.8.n.9. Bellet. d. §.8. num.5. Sperell. d. dec.98.n.5. vbi num.6. reprobat Osasch. d. decis.32. num.5. contrarium resoluentem sub prætextu quod fructus non sint quid spirituale, sed temporale; quod quidem ad hunc effectum, vt ille ait, non concludit, cum de illis idem ac de ipsa re sit iudicandum, c. si annum, & ibi glos. verb. deponentibus, de iudic. in 6. & ibidem n.7. post Bellet. d. §.5. sub n.8 idem potissimum procedere ait quoad fructus bonorum ecclesiasticorum, qui pro Ecclesiæ, pauperumque necessitatibus non secus ac ipsa bona sunt obligati.

De

64 De conductoribus prædiorum ecclesiasticorum, seu fructuum beneficiorum, quod sint coram Iudice ecclesiastico conueniendi, tenent citati à Thesaur. *quæst. forens. lib. 2. q. 15. n. 2.* & Squillante *d. cap. 7. n. 57. in fine.* Dato enim quòd soli affictus peterentur à clericis, vel ab Ecclesia, cùm tractetur de fructibus seu pensionibus rei ecclesiasticæ, vel clerici, receptum est vt conductor laicus possit conueniri, & trahi ad Iudicem ecclesiasticum pro habēdis affictibus, Valasc. *de iure emphyt. q. 39. n. 14.* Mari. Ant. *var. resol. lib. 1. resol. 48. n. 10.* Catoc. *de locato p. 4. tit. de recusat. q. 14. num. 43.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clerici reali §. 5. n. 8.* Sperell. *dec.* 98. *n.* 8. Grassus *de effectu* 1. *n.* 521. *vers. subampliatur,* Ciatl. *d. c.* 53. *n.* 19. *contra per eum citatos n.* 36. Et de laico conductore decimarū tradunt Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *c.* 39. *q.* 6. Carol. de Grassis *d. effect.* 1. *n.* 447 Monet. *de decimis, cap.* 8. *q.* 1. *n.* 17. Antonin. Diana *mor. resol. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 93. Marta *de Iurisdict. par.* 4. *casu* 112. Squillante *de priuileg. Cleric. c.* 3. *n.* 60. Quicquid dicant Cou. *pract. cap.* 35. *n.* 2. Cacheran. *Pedem. decis.* 31. *sub n.* 6. Camill Borrell. *in sum. omn. decis. tom.* 1. *tit.* 34. *de foro compet. n.* 53.

65 De Protonotariis non participantibus, quod fori priuilegio gaudeant, si in habitu clericali incedant, Sacr. Congt. Concil. in *Toletana* 27. *Martij* 1632. refert Ant. Nou. *in sum. Bullar. in sum. Bullar. verb. Protonotarius n.* 23. & 24. & Diana *moral. resol. p.* 5. *in fine in declarat. Sacrarū Congreg. n.* 26.

66 Quartò quæro de Clerico in minoribus Ordinato à non suo Episcopo sine litteris dimissoriis, vel cum falsis dimissoriis, an gaudeat fori priuilegio? Gaudere, ex quo Ordines collati etiam à non suo Episcopo tenent, & ei, cui conferuntur, imprimitur character, docent Nauar. *cons.* 19. *de tempor. ordin.* Franc. Marc. *part.* 1. *decis.* 175. Hictonym. Gabr. *cons.* 181, *in* 1. *dub. volum.* 1. Marta *de Iurisd. part.* 4. *casu* 149. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. resolut.* 256. & *in praxi aurea resolut:* 250. Sed contrarium hodie tenendum est, vtpotè quia S. D. N. Vrbanus VIII. sua Constit. incip. *Secretis sub Dat. Romæ* 11. *Decembris* 1624. sic statuit. *Italos verò, si quos inposterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis contigerit, etiamsi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum cap.* 16. *sess.* 23. *requisitis, praditi sint, nihilominus, sequuta tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea plenè in omnibus subiacere, & subiectos esse volumus,* &c.

67 Quintò quæro. Vtrùm Clericus ordinatus per simoniam, vel ante legitimam ætatem, tali priuilegio gaudeat? Gaudere resoluit Carol. de Grassis *d. effect.* 1. *num.* 665. & *seq.* quem refert, & sequitur Squillante *d. cap.* 7. *num.* 30. vbi etiam post

68 Carol. de Grassis *d. loco num.* 640. idem tradit de promoto ab Episcopo, qui erat impeditus Ordines conferre, hæretico scilicet, excommunicato, suspenso, degradato, schismatico, deposito, & interdicto, quia etiam ille de facto Ordines conferre potest, licèt executio ipsorum Ordinum sit suspensa.

69 Sextò quæro. Vtrùm Clericus bigamus tali priuilegio gaudeat? Resp. quòd omni Clericorum priuilegio censetur exutus, & foro sæculari adstrictus, vt probat *cap.* 1. *de bigam. in* 6. Azor. *institut. moral. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. *q.* 12. Duard. *in Bullam Cœna, canon.* 15. *quæst.* 11. *num.* 87. Bonacin. *de censur. in Bulla Cœna contentis, disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *puncto* 6. *n.* 4. Gabt. Pereira *de manu Regia p.* 2. *c.* 26. *num.* 17. Ciarlin *controu. c.* 53. *num.* 12. Rot. *in Ferrarien. pensionis* 21. *Martij* 1627. *coram Card. Virili,* vbi etiam fuit dictum, quòd licèt bigamus denudatus remaneat omni priuilegio clericali, tamen per characterem impressum, & indelebilem habitu 70 semper remaneat Clericus; stant enim simul, quòd quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum, Abb. *in cap.* 1. *n.* 6. *de vita, & honest. Cleric.*

Septimò, quæro. Vtrùm Clericus, qui dimisso 71 habitu clericali sæcularibus negotiis se immiscet, priuilegio fori potiatur, ne à sæculari valeat iudicari? Pars affirmatiua, quæ vera est, dum legitima monitio non subsequitur, satis probatur *ex cap. vlt. de vita, & honest. Cleric.* vbi *glos.* 2. *cap. in audientia* 25. & *ibi glos. vlt. cap. contingit.* 45. vbi *glos. pen. de sentent. excomm. cap.* 1. *de apostat. cap. vnic. ad fin.* vbi glos. *verb. moniti, de vita, & honest. Cleric. lib.* 6. Vide Cou. *pract. cap.* 32. *n.* 2. *vers.* 3. iuncto vers. *nec est in hoc,* Roland. *cons.* 4. *n.* 28. *lib.* 1. Clat. §. *fin. q.* 36. *n.* 23. Greg. Lop. *l.* 5. *verb. las franquezas, tit* 7. *part.* 5. Salzed. *ad Bernard. cap.* 55. *a princ. vers. notabis etiam,* Viuian. *tom.* 1. *opin.* 37. D. Barbos. *in l. Titia* 35. *num.* 34. *vers. vnde in hac materia. ff. solut. matrim.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 46. *n.* 18. *ad fin.* Farin. *d. q.* 8. *n* 54. 60. & 93. latè in vtramque partem Facbin. *controuers. lib.* 9. *cap.* 28. *per tot.* Nau. *cons.* 25. *de priuileg. in nouis,* Ambrosin. *de immunit. cap.* 17. *n.* 12. Bonacin *de legib. disp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 5. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 172. *num.* 2. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. Diana *moral. resol. par.* 1. *tract.* 1. *resol.* 192. Squillante *d. cap.* 7. *n.* 32 ex quorum mente est recepta conclusio, quòd Clerici, qui dimisso habitu, & Tonsura clericali se negotiis sæcularibus immiscent, nisi priùs tertiò fuerint moniti, priuilegium fori non amittunt; vnde duo requiruntur *in d. cap.* 1. *de apostat.* vt Clericus priuilegio fori priuetur, eo 72 quòd se enormitatibus immiscuit, primùm, vt scilicet incedat sine habitu, & Tonsura, vt docent Bossi. *sub tit. de foro compet. num.* 154. Clar. §. *fin. q.* 36. *vers. cæterùm,* Roland. *d. cons.* 4. *num.* 32. *vol.* 1. Farin. *d. q.* 8. *num.* 56. Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 23. Secundum, vt in enormitatibus comprehendatur, Cæpol. *cons.* 11. *n.* 34. Alex. de Neuo *cons.* 59. *in fine,* Roland. *d. cons.* 4. *n.* 32. comprehensus autem dicetur si in flagranti fuerit captus, *l. palam.* §. *qua in adulterio, ff. de ritu nupt. cap. si quis Diaconus,* vbi glos. *verb. deprehensi* 50. *dist.* vel si ipse antequam opponat de priuilegio clericali, delictum fateatur, seu de eo sit legitimè conuictus, vel si crimen sit adeò notorium de facto, vt nullus sit inficiationi locus, vt per Alex. de Neuo *d. cons.* 59. *num.* 10. *in fine,* Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de fauor. Cleric. personali,* §... *n.* 4. & non sufficit vnum delictum, sed plura requiruntur ad hoc, vt dicatur se enormitaribus immiscere. Cou. *d. cap.* 32. *n.* 2. *vers.* 3. Capic. *decis.* 161. *num.* 1. Roland. *d. cons.* 4. *n.* 32. Alex. de Neuo *d. cons.* 59. *n.* 20. & 21. Caball. *resol. crimin. casu* 60. *n.* 17. Diana *d. resol.* 2. nouissimè Torreblanca *de iure spiritnali lib.* 15. *c.* 4. *n.* 11. Nec cōtrarium supradictæ resolutionis pro- 73 bant *cap. perpendimus* 23. *de sent. excomm. d. cap.* 1. *de apostat. & cap. vnic. in* 1. *p.* ibi, *ipso iure, de vita, & honest. Cleric. lib.* 6. in quibus Clerici se criminibus immiscentes, dimisso habitu, & Tōsura clericali, absque vlla monitione, spoliātur priuilegio clericali; nam ad *d. c. perpendimus,* vel respondetur non

Mm 2 agere

agere de priuilegio fori, sed de priuilegio Canonis: vt respondet me citato Torreblanca d. loco, vel potiùs, quia ibi Sacerdos tali modo excessit, & non propulsando, sed inferendo iniuriam fuit occisus; tunc enim, quia vim vi repellere licet, meritò fustigari, & occidi potuit absque metu excommunicationis, vt tex. habet. Ad tex. verò in
74 d. c. 1. de apostat. respondetur dupliciter, primò cum glos. vlt. ibi in vlt. intellectu, quando Clerici tertiò fuerunt moniti, iuxta reg. d. cap. vlt. & d. cap. contingit; secundò, & meliùs respondetur agere de Clericis, qui simpliciter, & in totum ab ordine, & habitu apostatarunt, tanquam laici conuersantes enormitatibus se immiscuerunt, quamuis aliter intelligat Fachin. d. lib. 9. cap. 28. lit. F. vers. ad c. 1. Vel de eo, qui dimisso habitu est inueteratus in aggressuris, & tyranniis, quia in istis diuturnitas temporis operatur idem quod trina monitio, Vincent. de Franchis decis. 463. n. 7. cum seqq. Denique ad tex. in d. cap. vnic in 1. par. Satis respondetur cum Cou. d. cap. 32. num. 3. vers. 3. constituere casum nouum, & specialem in Clericis, qui ignominiosam illam artem per annum exercent: vnde cùm dispositio illius tex sit noua, & correctoria, ad alium casum diuersum trahi non potest. Sed si
75 hac in re decisionem S Cong. Concil. attendamus non est cur in responsione ad prædicta iura ampliùs defatigemur, cùm in vna Motulen. 1. Februarij 1620. censuisset Clericum, qui in habitu, & Tonsura se immiscet enormitatibus, & vicibus pluribus, censetur absque monitione renunciasse priuilegio clericali, secùs si in habitu laicali hac perpetrasset, quia tunc
76 requiritur monitio. Enormia autem delicta in hac materia dici possunt, per quæ delinquens incurrit infamiam, vt aduertunt Aloys. Ricc. d. resol. 172. num. 3. Squillante d. cap. 7. num. 32. vers. enormia.

77 Octauò quæro. Vtrùm Clerici, qui se faciunt ioculatores, goliardos, seu buffones, fori priuilegium amittant? Respondeo illos, si per annum hoc exerceant, ipso iure omni priuilegio clericali priuatos esse, si minùs anno debere ter ab Ordinario admoneri, & si non desistunt priuati per sententiam omni priuilegio clericali. Ita expressè probat text. in cap. vnic. de vita, & honest. Cleric. lib. 6. Bernard. in pract. cap. 68. alias 71. in nouiss. impress. Farin. d. q. 8. n. 97. Clar. §. fin. q. 36. n. 23. Camill. Borrel. ad Belltg. in speculo Principum, rub. 11. §. videndum, lit. H Decian. in tract. crimin. lib 4. cap. 9. num. 86. Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 1234. Molin. de Instit. tract. 3. disp. 49 n. 20. Marta de Iurisd. p. 2. c. 32. n. 38. Ansald. in simili tract. p. 3. tit. vnico cap. 3. Fillinc. tract. 16. cap. 11. quæst. 8. n. 314. Bonacin. de censur. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 6. num. 11. vers. dixi regulariter, vbi subdit intelligi tam de Clerico in minoribus, quàm in maioribus Ordinibus constituto, & n. 12. resoluit dictum annum debere esse continuum, Duard. in Bullam Cœnæ. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 88.

78 Nonò quæro. Vtrùm Clericus exercens artem vilem, puta officium tabernarij, aut macellarij, amittat fori priuilegium? Respondeo, quòd si est in minoribus Ordinibus non coniugatus, & habitum, ac tonsuram non defert, vel si est Clericus coniugatus, & per se ipsum publicè officium prædictum exercet, si ter monitus non desistat, priuatur priuilegio clericali: vt expressè probat tex. in Clem. 1. de vita, & honest. Cleric. Bonacin d. punct. 6. n. 15. & de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 8. Carol. de Grassis d. effect. 1. n 968. Menoch. de arbitr. cas. 412. Farin. fragment. crimin. part. 1. lit. C. num. 127. Bellet. disqn. sit. cleric. par. 1. tit. de disciplina clericali, §. 20. Squillante d. cap. 7. num. 32. Gabr. Pereira de manu Regia par. 2. cap. 26. num. 15. Vnde infertur secùs esse si per alium huiusmodi artem vilem exerceret; sicut tenent Duen. reg 99. vers limita tertiò, Perez l. 3. glos. 1. pag. 96. tit. 4. lib. 8. Ordinam. Azeued. l. 15. num. 2. tit. 7. lib. 6. nonæ Recop. Menoch d. cas. 412. n. 6.

Decimò quæro. Vtrùm si Clericus in minori- 79
bus constitutus efficeretur miles, & exerceret arma, & in præliis & bello se immisceret, priuilegium clericale amittat? Amittere tenent glos & Doct. in cap. fin de Cleric. coniug. Gig. de pension. q. 55. num. 2. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 7. num. 4. Carol. de Grassis d. effect. 1. n. 664. Aloys. Ricc. par 4. decis. 154. Squillante d. cap. 7. num. 32. in fine, Ciarlin. controu. forens. cap. 36. num. 38. Ratio est quia sunt adinuicem contrariæ militiæ cœlestis, & sæcularis, l. repetita, C de Episcop. & Cleric. cap. qui in aliquo 31. dist. cap. ex multa, §. fin. de voto; nec simul compatiuntur in vna, eademque persona plures tituli diuersæ militiæ, l. ius quidem, §. in posterum, C. qui milit. non poss. lib. 12. quia clericus factus miles sæculi, desinit esse miles Dei, & è contra, Gig. de pension. q. 55. num. 1. Carol. de Grassis de eff. clib. clerical. effectu 1. num. 865. vers. aliqui verò, & num. 866. cum seq. sicut incompatibile reputatur, quod vel diuersa eodem tempore quis habeat collegia, vel plures obtineat dignitates, l. libertus, §. præscripto, ff. ad municip. l. fin. C. de assess. Quamuis contrarium existimauerit Mart. de Iurisdict. part. 1. cap. 32. num. 54. Nec refert si dicatur, quod is, qui fecit se militem, & sæua non exercuit, nun priuatur in perpetuum priuilegio clericali, iuxta doctrinam Innocent. in cap. 1. sub num. 3. & Hostiens. sub num. 4. vers. alij contra, de Apostat. vbi Anan. sub num. 11. vers. secùs si non exerceat. Abb. num. 7. & 8. Capra reg. 94. num. 12. sicut priuatur beneficio, vt ostendimus lib 3. cap. 14. vers. 14. quia in hoc casu diuersimodè Clericus amittit priuilegium clericale, & beneficium; nam etsi Clericus in minoribus constitutus vtrumque possit amittere ex propria voluntate declarata per actum contrarium clericatui, in hoc tamen differunt, quia beneficium postquam semel vacauit, fuit amissum irreuocabiliter, itaut amplius non recuperetur, nisi ex noua collatione, Abb. & reliqui in cap. 1. num. 6. de Cleric. coniug. at priuilegium clericatul contrarium, & sic per militiam non amittitur irreuocabiliter, sed eatenus quatenus ipsa militia durat, vt probat apertè text. in Clement. 1. vers. quamdiu, de vita, & honest. Cleric. vbi glos. verb. recuperabunt, quam Doctores communiter probant, latè Anton. Ricciul. de iure person. extra gremium eccles. existent. lib. 7. cap. 5. num. 12. & à num. 22. vbi num. 30. subdit supradictam resolutionem non procedere in Clerico in Sacris constituto; hic enim, etsi millies procurauerit nomen suum deseribi in numeros militares, non propterea desinit esse Clericus, cùm non sit in potestate sua ad sæculum reuerti, sed cogendus est militiam deserere, agere pœnitentiam, & ad ecclesiastica munera reuerti.

Vndecimò quæro. Vtrùm Clericus incorrigi- 80
bilis, amittat fori priuilegium? Respódeo nequaquam, nisi fuerit ter monitus, vt resoluunt Mari. Alter. de censur. tom. 1. disp. 1. lib. 2. c. 6. Viuian. d. lib. 6. c. 1. n. 162. Diana moral. resol. p. 1. tract. 1. resol. 12.

Ansald.

81 Ansald. *de iurisdict. ecclesiast. lib. 3. titul. unico cap. 7.* & sic non poterit à parte rei incorrigibilis iudicari, aut puniri per Iudicem sæcularem, nisi priùs deponatur, sententiaque feratur super incorrigibilitate, & tandem omni priuilegio clericali degradatus legitimè tradatur Curiæ sæculari, Bonacin. *de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. & de censur. in Bulla, disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num.* 11. Catol. de Graff. *dict. effect.* 1. *num.* 809. Suarez *de cens. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 9. Ambr. *de immunit. cap.* 17. *num.* 28. Paul. Layman *lib.* 1. *tr.* 5.

82 *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 4. Duard. *d. can.* 15. *q.* 1. *num.* 86. Nec aliud vult tex. *in cap. cùm ab homine, de iudic.* dum præscribit, *vt Clericus deprehensus in furto, homicidio, aut simili crimine, deponatur, & deinde propter contumaciam excommunicetur, insuper illa crescente anathematis mucrone percutiatur, & eandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum veniens contemnitur, & tunc cum Ecclesia vlteriùs non habeat quid faciat, absque eo, quod expressè exuatur priuilegio clericali, aut alia subsequatur expressa curiæ sæculari traditio per sæcularem potestatem comprimi potest*; quia dum tex. ille rationem reddit, *cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat*, quasi necessariò supponit seruata forma inibi præfinita tacitè inuolui, quod Clericus fuerit exutus priuilegio clericali, tacitèque Curiæ traditus sæculari, aliter non verificarentur prædicta verba, vt satis insinuant Abb *ibi num.* 19. Boss. *tit. de foro compet. n.* 131. Communis, vt per Cou. *d. cap.* 32. *num.* 2. *vers.* 2. & ex aliis ita tenere Doctores communiter affirmat Clar. *dict. §. fin. q.* 36. *n.* 32. Menoch. *de arbitr. casu* 415. *in vlt.* qui tectè aduertit *in d. cap. cùm non ab homine*, fictam dari à lege degradationem, sicut *in cap.* 1. *de homicid. lib.* 6. Gutier. *pract. lib.* 4. *q.* 7. *n.* 13. quamuis contradicant alij citati à Couar. & Clar. *dictis locis*, contendentes non aliter sæcularem posse in terminis *d. cap. cùm non ab homine* clericum punire, nisi priùs ecclesiasticus iudex formaliter sententiam ferat declaratoriam incorrigibilitatis, traditionísque Curiæ sæculari, quia manifesta fit violentia formæ præfinitæ *in d. cap. cùm non ab homine*, cui plenè satisfit, quamuis ecclesiasticus expressè non pronunciet super tali incorrigibilitate, eo maximè, quia si adhuc restat talis pronunciatio, iam Ecclesia habet vltrà quid faciat, quod tamen tex. ille in ratione vltimò adiecta, prorsus negat, licèt extra terminos illius text. in quo forma illa præfinitur, libenter fateamur necessarium esse, vt sæcularis Clericum punire valeat, quod deponatur, actualitérque degradetur, & saltem in consequentiam exuatur priuilegio clericali, tradatúrque sæculari Curiæ subsequatur, bonus tex. *in cap. nouimus* 27. *de verbor. signific. cap. degradatio* 2. *de pœnis, lib.* 6. *cap. ad falsariorum, de crimine falsi*, ibi, *postquam per ecclesiasticum Iudicem fuerint degradati, sæculari potestati tradantur.* Quamuis Clericum incorrigibilem ipso iure priuilegium clericale amittere, quoad forum, itaut per sæcularem iudicem iudicari, & puniri possit, renneant gloss vlt. *in cap. nec licuit, dist.* 17. Mantu. *dialog.* 29. Boss. Clar. & Couarr. quos refert Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad dict. cap. nec licuit, num.* 4. Incorrigibilis autem secundùm Carol. de Graffis *d. effect.* 1. *num.* 798. propriè dicitur, qui correctionis suæ, & melioris vitæ nullam spem reliquit, & cum Decian. *in tract. crimin. par.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 130. subdit, quòd illi dicuntur incorrigibiles, qui parui pendunt, & contemnunt legales pœnas impositas, & mandata suorum iudicum; & delibèratè illis reclamantibus volunt delinquere, latè Felician. de Vega *in relect. cap. cum non ab homine, in princip. num.* 36. & 37. *de iudic.* Ansald. *dict. part.* 3. *titul. vnic. cap.* 7. *num.* 15. *cum seqq.*

August. Barbos. de Iur. Eccles.

Duodecimò quæro. Vtrùm Clericus assassinus taliter amittat fori priuilegium, vt possit eo ipso iudicari, & puniri à sæculari iudice? Affirmant Viuian. *d. lib.* 6. *c.* 1. *n.* 165 Mart. *de Iurisd. part.* 4. *cas.* 15. *n.* 8. & *cas.* 129 Vincent. de Franch. *decis.* 176. Tapia *in constit. Regni de personis, num.* 12. Farin. *d. q.* 8. *n.* 86. Mari Anton. *var. resolut. lib.* 3. *resol.* 2. *num.* 9. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.* 4. *dec.* 292. Ioan. Bapt. del Thoro *in compend. decis. Neapol. verb. Clericus, fol.* 96. Parlad. *d. ff.* 9. §. 4. *num.* 6. Ceual. *commun. tom.* 4. *q.* 902. Giurb. *cons.* 49. *num.* 18. nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid. resolut. cap.* 51. *per tot.* & probatur ex tex. *in cap.* 1. *de homicid. lib.* 6. ibi, *à toto Christiano populo perpetuò diffidatus*: nam verbum *diffidatus* idem importat, quod desperatus, seu orbatus à toto populo Christiano, absque spe auxilij, & fauoris, vt ex bonis Auctoribus affirmat Calepin. *verb. diffido*: atque ita omni prorsus clericali priuilegio destitutus: aliter enim si priuilegio fori potiretur, iam non maneret totaliter diffidatus, nec à toto populo Christiano orbatus, contra verba illius tex. modo expensa: ita ex eisdem verbis colligunt sic intelligentes *d. cap.* 1. Boss. *in pract. tit. de mandat. ad homicid. num.* 13. Plac. *de delictis, lib.* 1. *c.* 19. *num.* 2. Suar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 4. §. 3. *num.* 131. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 7. *num.* 24 Farin. *d. q.* 8. *num.* 82. *in priu.* Verùm ex nouissima Constit. Clementis VIII. *sub Dat. Romæ* 28. *Decembris* 1595. notant Nouarr. *in singul. Iuris Canon. conclus. vnic. de assass.* & eius frater *in sum. Bullar. tit. de assassinio num.* 1. non posse iudicem laicum procedere, & punire Clericum pro crimine assassinij, nisi præcedente declaratione ecclesiastici, quod etiam tradunt Bonacin. *de legib. disputat.* 10. *q.* 2. *punct.* 5. §. 4. & *de censur. in Bulla, disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 2. *par.* 6. *num.* 17. Ambrosin. *de immun. & libertate eccles. cap.* 17. *num.* 10. Duard. *can.* 15. *q.* 11. *num.* 13. Carol. de Graffis *d. effect.* 1. *num.* 841. & *effect.* 2. *num.* 164. Mastrill. *decis.* 188 *num.* 19. *part.* 3. Anton. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 51. Et ideo assassinij qualitas coram Iudice ecclesiastico probanda, Mat. Antonin. *var. resol. lib.* 3. *resol.* 48. *num.* 43. Nouar. frater *d. titul. de assassino num.* 7. vbi *num.* 11. quòd ad hunc effectum Iudex ecclesiasticus non renetur stare processui fabricato per Iudicem sæcularem.

Assassinus autem licèt diuersimodè explicetur à Doctoribus, in terminis tamen *dict. cap.* 1. propriè dicendus erit omnis, & solus ille, qui ex infideli assassinorum gente pecunia data vel promissa tractat de occidendo Christiano, sicut ex bonis Auctoribus colligunt Caietan. *in sum. verb. assassinus, & verb. excommunicatio* 16. Couar. *in Clem. si furiosus, part.* 2. *in init. à num.* 9. Salzed. *ad Bernard. c.* 96. *vers. sed quia*, Menoch. *de arbitr. casu* 360. *à num.* 39. Suarez de Pace *loco suprà citato.* Assassini enim populi erant ex Syria, qui à pueritia ita instruebantur, vt in iniquos Regis, aut domini, quorum vasalli erant, ipsorum mandato incautos occiderent, de his omnibus, & solis agit *dict. cap.* 1. vt manifestè colligitur ex verbis ibi, *securitatem ab eorundem Assassinorum domino impetrare*, quæ satis euincunt ibidem agi de assassinis non quibuscunque, sed de illis solummodo, qui ex infideli Assassinorum genere suo Regi, vel Domino subijciebantur, & qui à pueritia ad tam perniciosam crudelitatem destinantur, consonant verba sequentia,

ibi, *ab eo*, hoc est, à Rege *vel domino Assassinorum redimere vitam suam.* Vnde dispositio *d.cap.* 1. tantopere pœnalis, & exorbitans attento iure trahi non debet ad alios assassinos, præsertim cum ratio, vbi nititur, non ita vrgeat in aliis, qui neque ex genere infidelium, neque sub Rege tyranno ad tam crudele ministerium deputantur, neque tam graue resultat Christianæ Religionis opprobrium contra *d.cap.* 1. *vers. si quæ ab eo*, quicquid Doctores communiter non ita expendentes, longè aliter indistinctè resoluant.

87 Decimotertiò quæro. Vtrùm ordinatus post delictum commissum, vel etiam Monachus factus, gaudeat fori priuilegio? Indistinctè affirmant Decian. *tract. crimin. tom.* 1 *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 60. Marc. Ant. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 9. *num.* 5. Carol. de Grassis *d. effectu* 1 *num.* 1074. Aloys. Ricc. *decis.* 357. *part.* 4. Dian. *resol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *res.* 26. Squillant. *d. cap.* 7. *num.* 33. nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. cap.* 48. per tex. *in l. qui cum vno, §. reus, ff. de re milit.* vbi reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles, non remittitur, sed à Iudice militæ iudicandus est; tum quia priuilegium superueniens liberat ab onere priori, quod incumbebat, *l. spadonem* 17. *§. si quis autem tutor, l. iurisperitos* 33. *in princ. ff. de excusat. tutor. l. prætor, pen. in pr.* ibi, *vel si qui Sacerdotium nacti sunt, ff. de vacation. mun.* vnde est, quòd dignitas superueniens etiam lite pendente opitulatur, & excusat, Bart. *in l. si rem alienam, §. vlt. ff. de pignerat. act.* Cabed. *part.* 2. *dec.* 58. *num.* 4. deinde expenditur illud vulgare, quo dicitur, *vbi te inuenero, ibi te iudicabo*, id est, in eo statu, quo te inuenero, ibi te iudicabo, *l. item apud Labeonem* 15. *§. si quis virgines, ff. de iniuriis. cap. ad audientiam* 25. vbi glos. *verb. lex, de sent. excom.* Et hanc partem affirmatiuam sine dubio, quando absque dolo, & fraude fuit ordinatus, defendunt Cou. *d. cap.* 32. *num.* 4. *vers. prima conclusio.* Clar. *§ fin. q.* 36. qui ante loquitur de illo, qui post delictum commissum factus est Religiosus, Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3 *q.* 54. *art.* 3. *in princ.* Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 5. *num.* 2. *vers. prima conclusio*, Ceuall. *comm. contra commun. quæst.* 563. *à n.* 6. *& de cognit. per viam viol. part.* 2. *quæst.* 37. Felician. de Vega *in relect. ad cap.* 2. *n.* 116. *cum seqq. de iudic.* Farinac. *tom.* 1. *cons.* 77. *n.* 2. *cum seqq.* Vincent. de Francbis *decis.* 384. vbi Amendola & Ricc. *in addit.* Fragoso *in regimine Christianæ Reip. part.* 1. *lib.* 2. *disp.* 4. *num.* 356. *vers. in causa tamen*, nouissimè Ansald. *de iurisdict. eccles. p.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. Valasc. *cons.* 48. *n.* 2. Cabed. *d. part.* 1. *dec.* 58. *num.* 4. *vers. item clericatus*, Bonacin. *de legib. disp.* 10. *quæst.* 2. *punct.* 1. *§* 1. *num.* 18. *& de censur. in Bulla Cœnæ disp.* 1 *quæst.* 16. *sect.* 1. *punct.* 5. *num.* 9. Suarez *in defens. Fidei lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 14. Ioan. Bapt. de Thoro *in compend. decis. Regni Neapol. verb. clericus vel professus pag.* 93. Giurba *cons.* 15. *num.* 2. per tex. cui enituntur *in l. hos accusare* 12. *§. hoc beneficio, ff. de*
88 *accusat.* & censuit Sacra Congregatio Concilij *sub die* 10. *Decembris* 1596. *Clericum prima Tonsura, qui post dimissum habitum, & Tonsuram clericalem deliquit, & pro delicto in Curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu cum Tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit, non posse iudicem laicum processui finem imponere, & contra illum quoad personam procedere.*

89 Verùm, vbi post delictum commissum fraudulenter, & dolosè fuit ordinatus, vt scilicet sæcularis forum euadat, videtur non liberari à foro sæculari, quia fraus, & dolus nemini patrocinantur, ne ex sua malitia commodum reportet, *cap. intellexi-mus, in fine, de iudic. cap.* 2. *prope fin. de dolo*, tum quia affectans priuilegium, aut quidnis aliud, gaudere non potest priuilegio, seu beneficio rei, quam procurauit, seu affectauit, Paris. de Puteo *de syndicatu*, vbi *de affectante officium*, Nicel. *in concordant. glossar. concord.* 6. *num.* 104. *fallent.* 63. Felin. *in cap. fin. ex num.* 3. *de testib.* & vidi peculiarem tractatum manuscriptum de affectionibus ordine alphabetico dispositum Petri Accolti Aretini Pisis olim ordinarij interpretis Iuris Canonici, & ideò sic declarant præfatam sententiam limitantes Couar. Clar. Valasc. Ceuall. & Cabed. *proximè citatis locis*, Gutier. *d. quæst.* 5. *num.* 5. vbi refert plura, ex quibus fraus ista præsumatur, Viuian. *tom.* 1. *opin.* 38. Auendan. *de exequend. mand. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 12. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *cap.* 25. Farinac. *d. q.* 8. *a num.* 104. Bobadil. *in sua Politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 77. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 17. Erasm. à Cochier *de iurisdict. ordin. in exemptos, part.* 4. *quæst.* 17. *num* 28. D. Barb. *in l. si quis posteaquam, ex num.* 199. *ff. de iudic.* Ordinat. Regia Lusit. *lib.* 2. *tit.* 1. *§.* 3. *in fine.* Plura etiam huiusmodi fraudis indicia, & argumenta, & quod si tempore ordinis assumpti delinquens non erat accusatus, vel diffamatus de crimine, nullatenus prædicta fraus præsumitur, referunt Couar. *d. c.* 32. *num.* 4. *vers. fraus vero*, Farin. *d. quæst* 8. *num.* 110. *& cons.* 77. *num.* 3. *cum seq.* 110. Carol. de Grass. *vbi sup. num.* 1076. Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. clericus n.* 6. in quo pie admodum loquutus est Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 17. ibi. *Sed certè non videtur pertinere ad dolum, vel malam fidem quod quis ex in tempore se eximendi ab illo foro, & custodiendi suam personam illum statum assumat; sicut non est mala fides confugere ad Ecclesiam post delictum ad se tuendum, illa enim intentio non est mala*, &c.

Vtrùm autem possit Clericus hoc casu à iudice sæculari non solùm in bonis, sed etiam in corpore puniri, supposito, quòd fraudulenter fuerit promotus? Vide Couar. *d. loco, num.* 4. Gutier. Farinac. Carol. de Grassis *de effect. lib. cleric. effect.* 1. *num* 1129. Duard. *canon.* 19. *quæst.* 7. *num.* 4. Bonacin. *dict. sect.* 1. *punct.* 5. *num.* 10. & alios *vbi suprà*, apud quos etiam videbis quid dicendum, quando quis ante delictum commissum votum fecerat Religionis, vel Ordinis sacri suscipiendi? In Papien. *sub die* 23. *Maij* 1626. *Sacra Congregatio Concilij, auditis partibus, & præuia matura discussione censuit Clericum qui characterem, & habitum clericalem assumpsit post delictum, processum, & fideiussionem de se repræsentando coram iudice laico, gaudere priuilegio fori, & à iurisdictione iudicis laici esse liberatum; quoad personam, quod si fraus subsit (quam Iudex ecclesiasticus inspicere debet) posse iudicem laicum processui finem imponere contra illum quoad bona procedendo:* & hanc declarationem sequuta fuit nouissimè *Sacra Congregatio Immunitatis in vna Ciuitatis Castellana, sub die* 18. *Februarij* 1631.

Decimoquartò quæro. Vtrùm Clericus, qui in 90
ferendo testimonio coram sæculari iudice deliquit, iudicari valeat ab eodem, & puniri? Respondeo negatiuè, vt per Felin. *in cap. veniens, num.* 5. & ibi Abb. *de foro compet.* Afflict. *decis.* 230. Couar. *practic. cap.* 18. *num.* 8. *& in cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 7. *num.* 6. Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *cap. de inquisit. num.* 150 *& actu* 12. *à num.* 1. Capic. *decis.* 5. *num.* 13. Clar. *§. fin. quæst.* 38. *num.* 14. *versic. hinc quæro*, Roland *cons.* 12. *num.* 51. *lib.* 2. Bernard. *in pract. c.* 93. *num.* 2. vbi Salzed. *in addit. lit. C.* Garcian. *reg.* 9. *n.* 6. Vincent. de Franch. *decis.* 545. *num.* 6. Tapia *de iure Regni in constit. de personis, num.* 27. Ioan. de Montealegre

tealegre *in praxi ciuili lib. 1. cap. 9. num. 15.* Ceuall. *de cognit. per viam viol. p. 2. q. 74. a num. 7* Surd. *consil. 369. num. 17.* Gutier. *pract. lib. 1. quaest. 24. num. 1.* Fachin. *controuers. lib. 9. cap. 27. vers. tertia verior.* Farinac. *d. q. 8. num. 26. in prin.* Bonac. *de censur. in Bulla Cœnæ, disputat. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 5. num. 11. & de legib. disputat. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 18.* Mart. *de Iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 128. num. 9* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos part. 2. quæst. 35. num. 1.* Carol. de Grassis *dict. effect. 1. num. 1148.* Ambrosin. *de immunit. cap. 18. num. 21.* Felician. de Vega *in relect. ad cap. decernimus 2. num. 99. de iudic.* Clarlin. *controuers. forensium cap. 48. num. 11.* Tamb. *de iure abbatum tom. 1. disp. 15. quæst. 19. num. 27.* latè Ansald. *de iurisd. eccles. p. 2. tit. 11. cap. 15.* nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. c. 50. per tot.* Squillante *dict. c. p. 8. num. 110.* vbi etiam post Aloys. Ricc. *part. 4. decis. 81.* subdit Clericum de dicta falsa depositione facta coram laico nequaquam posse puniri per suum iudicem competentem. Ratio est, quia non magis dicitur constare de crimine Clerici, quando Iudex sæcularis arbitratur coram se falsum testimonium protulisse, quàm quando Clericus coram eodem Iudice crimen in iudicio confitetur, aut de eo legitimè conuincitur; patet, quia longè melior probatio est, quæ ex confessione iudiciali, vel legitimis testibus resultat, quàm quæ ex solo iudicis arbitrio, arg. *cap. vlt. de cob. Cler. cap. nos in quemquam*, cum multis ibid. 2. *q. 1.* sanè Clerici, licèt confessi, vel conuicti de crimine coram sæculari, propter hoc à suo Episcopo non sunt condemnandi, *cap. & si clerici 4. in princ. de iudic.* ibi, *omnes igitur*, &c.

91 Non obstat *l. nullum 1. C. de testib.* quia non habet locum quando testes sunt omninò exempti, & ita suo iudici subiiciuntur pro bono publico, & cæteri iudices omninò sint vetiti, & improrogabiles.
92 Nec obstat reg. *l. 1. propè fin. C. de ordin. iudic. & l. quoties 3. C. de iudic.* quia non procedit, vbi datur omnimoda incompetentia & incapacitas, prout in iudice sæculari respectu Clerici, Valasc. *cons. 159. n. 7.* non sic quando laicus falsum coram Iudice ecclesiastico deponit, quia ab eodem Iudice puniri potest, Cou. *pract. cap. 18. num. 8.* Gizzin. *de defens. reor. def. 1. cap. 11. num. 34.* Giurb. *cons. 59. n. 120.* latè Clarlin. *controuers. forens. cap. 48 fere per tot.* vbi in fine hanc quæ sequitur decisionem refert. *Die 18. Martij 1631. Sacra Congregatio Eminentissimorũ Patrum controuersiis iurisdictionalibus præpositorum respondit dictum Episcopum procedere posse contra laicum, qui subornare attentauit testes in causa pendente coram Iudice ecclesiastico, Berlinger. Cardin.*
93 *Gipsius. Franc. Paulutius S.C. Secret.* Nec denique obstat reg. *cap. præterea, de offic. deleg.* quod scilicet concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum, cum negari non possit maximè necessarium esse ad principalis causæ definitionem prius cognoscere an Clericus falsò fuerit testificatus, vt sciatur quanta fides eidem sit adhibenda; nam respondetur dupliciter, primò regulam illam non procedere in iis, quæ in specie sunt prohibita, sicut in proposito, tunc enim quamuis necessaria sint, non censentur concessa. Vel secundò respondetur cum Surd. Fach. & Farin. *dictis locis*, post Cou. Clar. & alios, quos referunt, & sequuntur, sæculares cognoscere posse an Clericus falsò fuerit testificatus, non quidem ad effectum iudicandi crimen Clerici, neque illud puniendi, vt supra diximus, sed solùm, vt instructior reddatur ad causam principalem, hoc, vel illo modo definiendam, vt apud omnes in confesso esse testatur Farinac. *d. num. 26. vers. limitabis primò.* Huic quæstioni affinis est alia, an Iudex laicus possit clericum, qui eum iniuriauit, capere, & carcerare? Et quamuis existimauerint id præfato Iudici licere Tiber. Decian. *in tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 141.* & Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 18. num 89. in fine*, subdens quòd etiam poterit ipse clericus mulctari aliqua pœna pecuniaria propter talem irreuerentiam, & crediderint in his terminis nihil facere posse præfatum Iudicem secularem auctoritatiuè, & ex iure proprio, sed permissiuè quoad eum solum affectum ob maius malum vitandum, & cum moderamine, scilicet vt intra 24. horas veniat coram suo Iudice ecclesiastico præsentandus. Bobadil. *d. cap. 19. n. 51. & 327.* Ceual. *comm. tom. 4. quæst. 897. num 635.* Felician. de Vega *in relect. cap. si diligenti num. 58. & 59. de foro compet.* attamen id nullo iure probatur, ex dictis.

Decimoquintò quæro. Vtrùm si Clericus, & 94
laicus simul delinquant, vterque sit conueniendus coram iudice ecclesiastico, itaut laicus ratione socij Clerici gaudere debeat priuilegio fori? Partem negatiuam, quæ vera est in criminibus sua natura merè sæcularibus amplectuntur Aym. *cons. 232 lib. 2.* Rebuff. *de priuil. schol. priuil. 106. versic. 4. & in proœm. ad leges Galliæ, gloss. 5. num. 117.* Padil. *in l. 1. n. 5. C. de diuer. rescr.* plures, quos refert, & sequitur Couar. *pract. cap. 34. num. 1. ad fin.* Gom. *tom. 3. var. cap. 10. num. 6.* Clar. Perez, Mena, Ioan. Gutier. & alij, quos citat, & quorum opinionem in praxi ex aliis magis receptam, & veriorem testatur Gutier. *practic. lib. 1. quæst. 9. a num. 7.* adducentes in id expressam Castellæ legem 113. styli, Pallad. *diff. 9. §. 1. num. 36.* Vincent. de Franchis *decis. 426. num. 4.* Fragoso *de regimine Reip. Christianæ p. 1. lib. 2. disp. 4 n. 359.* Osasch. *Pedem. decis. 103. num. 10.* Menoch. *de arbitr. casu 371. num. 13.* Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 44.* Duard. *in Bullam Cœnæ can. 17. q. 11. num. 48.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. n. 232.* Castr. Palao *in opere moral. p. 2. disp. vnic. puncto 6 n. 11.* Nouarr. *de elect. fori sect. 3. q. 1. num. 28.* Sanch. *in op. moral. tom. 1 lib. 3. cap. vnic dub. 30 num. 5.* Ambrosin. *cap. 20. a num. 3.* Surd. *consil 222 num. 3 & cons. 396. num. 18.* Fachin. *controuers. lib. 9. cap. 31. littera F.* Bobadil. *in sua Politica lib. 2. cap. 17. num. 90. cum seqq.* latè Farinac. *d. q. 8 num. 151.* Thom. Valasc. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 18.* Pro quibus illud maximè facit, 95
quòd vbi materia, de qua agitur, est diuidua, priuilegium vnius socij alteri minimè communicatur, *l. si commune 10. iuncta gloss. 2.* ibi, *quia in diuiduum est, quemadmodum seruitutes, gloss. vltim. in c. 1. §. vltim. de iurepatron. lib. 6.* sanè quamuis Clericus, & laicus simul tempore deliquerint, materia diuidua est, quia vnusquisque insolidum deliquit & crimen consummauit, vnusquique suum habet forum diuersum, in quo legitimè conuenitur, & in quo diuersæ, ac peculiares pœnæ in suos subditos statuuntur, & ideò in proposito nulla datur continentia causæ, quæ diuidatur, contra reg. *l. nulli 10 C. de iudic. cap. 1. de caus. poss.* eo quòd causæ, & personæ delinquentium sunt diuersæ. & neque causa, neque persona alteri causæ, aut personæ est annexa, neque tandem de illis rebus agitur, de quibus ad eundum iudicem eundem sit, vt per Fachin *dict. cap. 31. versic. continentia causæ.* nam eo solum casu socius vtitur priuilegio socij, quoties causa est indiuidua *l. si communem. ff quemadm. seruit. amit. l. 1. & 1. C. si vnus ex plurib.* Monter *dec. 14. num. 84.* & tunc causa tota remittitur ad Iudicem ecclesiasticum tanquam ad digniorem, ne conti-

nentia causæ diuidatur, & oc contingat ferri diuersas sententias, Cou. practic. cap. 34 sub num. 1. num. 3, Marant. de ordine iudic. part. 4, dist. 11. num. 21. Natt. cons. 280. num. 3. vol. 2. Farinac. d. q. 8. sub n. 151. Card. Seraph. decis. 957. num. 2. Sperell. decis. 26, num, 11. & 12.

Verùm contrarium, immo clericum & laicum simul delinquentes ab Ecclesiastico Iudice io omni euentu puniendos esse resoluunt Marta de Iurisdict. p. 4. casu 119. Franc, Fagnan. in resp. pro censuris Pauli V. part. 3. fol. mihi 85. Scacc. de iudic. lib. 1. c. 11, num. 14. Bellet. disquisit. clerical. p. 1, tit. de fauore cleric. person. §. 16. num. 1, vers. altera, Diaoa moral. resol. p. 4. tract. 1. resolut. 7. Ciarlin. controuers. forens. cap. 34. num. 16. Sperell. in decis. fori ecclesiast. decis. 19. n. 20. quorum dicta intelligi debent quando vtriusque dicitur vnum & idem crimen, & perplexitas causæ impedit processum plurium Iudicum, vt in mandante committi delictum, & in mandatario, nam tunc certum est ratione connexitatis huiusmodi Iudicem ecclesiasticum posse de crimioe etiam respectu laici cognoscere, illumque punire. Vbicunque enim clericus & laicus communitatem habent, veluti si inter plures cohæredes adest aliquis Clericus, omnes pro eadem causa communi conueniendi sunt coram Iudice ecclesiastico, Marant. de ordine iudic. part. 3. dist. 11. num. 21. Benzon. de censur. tom. 1. lib. 5. disp. 16. cap. 1. §. præter Iuris Canonici dispositionem, vers. hac difficultas, Sperell. d. decis. 19. n. 21. itaut processus aliter coram sæculari factus, etiam quoad ipsos laicos, sustineri non possit Scacc. d. tract. de iudic. lib. 1. c. 11. n. 24 Rot. coram Seraph. d. dec. 957. Farin. d. quæst. 8. num. 151. Gratian. discept. forens. cap. 641. num. 3. 19. & 20. Sperell. d. decis. 19. num. 22. vbi num. 23. subdit quòd si prædicti hæredes in diuisione facienda disceptarent, per Iudicem ecclesiasticum esset controuersia dirimenda, & n. 24 quod si clericus, & laicus essent simul dati executores testamenti, ante Iudicis ecclesiastici tribunal conueniendi erunt, & num. 26. quòd facto compromisso in Clericum, & laicum simul reducto ad arbitrium boni viri petenda est coram Iudice ecclesiastico, & num. 18. quod fratres laici ex persona clerici immunitate gaudent.

96 Decimosextò quæro. Vtrùm Clericus crimen læsæ Maiestatis committens, ita amittat fori priuilegium, vt cognosci valeat, & puniri per iudicem sæcularem? Negatiua pars, quæ verior est, ex eo suadetur, quia crimen hoc propriè committere non dicitur, nisi ille, qui Principis offensi subditus est, vt videtur probare tex. in Clem. pastoralis, §. rursus, vbi gloss. de re iud. Cabed. Lusitan. decis. 83. numer. 1. part. 2. qu lis non censetur Clericus respectu propriæ persoox, quæ vt talis exempta est, iuxta tradita per Doctores in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constit. & in cap. fin. de reb. Eccles. ac proinde videtur dicendum tanquam propriè committentem crimen læsæ maiestatis Clericum non esse puniendum, & multò minùs à iudice sæculari, vt benè resoluunt Boss. in crimin. tit. de crimin. læsæ maiest. n. 88. Afflict. super constit. lib. 1. rubr. 43. constit. de personis, num. 6. Læl. de Zanchis de priuileg. eccles. priuil. 85. num. 10. Vincent. de Franch. decis. 691. Boui. in respons. v. 4. arg. fol. 75. vbi refert in Hispania tempore Caroli V. ecclesiasticos quosdam huius criminis reos ad suos Prælatos remissos fuisse, Lezana in sum. quæst. Regul. tom. 3. verb. clericus n. 28. & alij apud Carol. de Grassis d. effect. 1. num. 568. Clar. in §. læsæ maiestatis crimen, num. 7. Gabr. Pereira de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 40. Sperell. in decis. fori eccles. decis. 21. num. 35. Roland. cons. 4. col. 1. Armend. ad decis. 326. Vincentij de Franch. num. 5. Thesaur. quæst. forens. lib. 4. quæst. 22. Farin. in praxi crimin. q. 8. à num. 28. & q. 112. num. 231. Marta part. 4. casu 133. num. 9. Ansald. de iurisdict. eccles. p. 2. tit. 11. c. 3. n. 81. cum seqq. & in puncto Iuris esse probabiliorem opinionem dicit Cabed. d. decis. 83. num. 2. Marc. Ant. Genuens. in practic. Archiepiscop. Neapol. cap. 72. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 2062. & in praxi rerum fori eccles. resol. 311. Anton. Diana moralium resolut. part. 1. tractat. 2. resolut. 19. & part. tractat. 1. resolut. 30. quorum plures, & præcipuè tres vltimo loco citati, affirmant annis elapsis in quadam rebellione fuisse processum contra Clericos, & Monachos ex delegatione felic. recordat. Clementis VIII. per iudicem laicum clericali charactere insignitum insimul cum iudice ecclesiastico: ad tex. verò in cap. si quis laicum 22. q. 5. qui in contrarium facere videbatur, respondimus latè in Collectan. ad eundem.

Decimoseptimò quæro. Vtrùm Clericus delictum falsæ monetæ, vel ipsius tonsionis committens idem fori priuilegium taliter amittat, vt propter illud à Iudice sæculari puniri valeat? Respondeo negatiuè quia cognitio hæc, & punitio ad Iudicem ecclesiasticum tantum spectat, vt resoluunt Boss. tract. crimin. tit. de foro compet. num. 134. Clar. d. quæst. 36. num. 20. Vincent. de Franch. d. decis. 691. num. 7. Carol. de Grassis d. effect. 1. n. 345. & 576. nouissimè Donat. Anton. de Marinis quotid. resol. c. 57. & Ansald. de Iurisdict. eccles. part. 2. titul. 11. cap. 4. Sed iam hodie omnes, & singulæ personæ ecclesiasticæ etiam quomodolibet exemptæ, tam sæculares, quam cuiusuis ordinis Regulares, qui aureas vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint, præuia degradatione Curiæ sæculari puniendi traduntur iuxta constit. S.D. N. Vrbani VIII. incip. In suprema pastoralis specula, sub Dat. Romæ Idus Nouembris 1627. cuius meminit Donat. Ant. de Marinis dicto loco, & Anton. Nouarr. in summa Bullar. tit. de monetariis super Bullam S.D. N. Vrbani VIII. 97

Decimooctauò quæro, si Clericus in minoribus Ordinibus constitutus delictum committat, & postea habitum, & tonsuram relinquat, vel vxorem ducat, an puniendus veniat per iudicem ecclesiasticum pro delicto commisso tempore clericatus? Ab Ecclesiastico esse puniendum, cum attendatur status, in quo delinquens erat tempore delicti, resoluunt Gramm. decis. 10. Clar. dict. q. 36. num. 9. Vincent. de Franch. decis. 417. Camill. de Curte in diuers. iuris feud. part. 2. cap. 2. num. 114. Farin. d. q. 8. num. 66. Marc. Antoo. Genuens. d. cap. 9. n. 2. Aloys. Ricc. part. 2. decis. 113. Petr. Caball. resolut. crimin. tom. 1. cent. 2. casu 143. Marta de iurisd. part. 2. casu 32. num. 53. & part. 4. casu 21. num. 4. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 226. num. 2. Ansald. de iurisdict. eccles. part. 2. tit. 11. cap. 18. Anton. Diana moral. resol. part. 1. tract. 2. resol. 32. & resolut. 118. Baiard. ad Clar. d. quæst. 36. num. 46. Squill. de priuileg. cleric. cap. 7. num. 38. Sanch. in opusc. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 3. num. 1. idem Diana moral. resol. part. 3. tract. 1. resol. 34. & part. 4. tract. 1. resol. 6. latè Giurb. cons. crimin. 15. num. 15. cum seqq. vbi multis probat num. 17. post plures resoluit quòd si clericus homicidium clericatus tempore committat, & inde vxorem duxerit, pro delicto illo suppositus adhuc est Episcopo. 98

Decima

99 Decimononò quæro. Vtrùm laicus condemnatus in exilium a Iudice sæculari, si fiat Clericus, & rumpat exilium, possit ab eodem iudice puniri pro fractura exilij? Respondeo non posse puniri à Iudice laico pro fractura prædicta, sed esse puniendum ab ecclesiastico, cum sit nouum delictum commissum à persona, cuius status est mutatus & effecta exempta, ita Tapia *lib. 1. de iure Regni, tit. 2. num. 33.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 8. num. 2.* Fab. de Anna *lib. 2. cons. 140. num. 12.* Carol. de Graffiis *d. effect. 1. n. 1140.* à Ponte *de potest. Proregis tit. 7. §. 7. num. 16.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. par. 3. decis. 202.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 7. dub. 3.* Anton de Mariuis *variar. resol. c. 189. num. 2.* Diana *moralium resol. p. 4. tract. 1. resol. 22.* Vincent. de Franchis *decis. 395. in princ.* vbi refert iudicatum quòd relegatus in insulam ad certum tempus, si infra illud tempus assumpsit Ordines, & discessit ab insula, si captus sit non potest Curia secularis duplicare relegationẽ, & ab eo exigere pœnã pecuniariam, stante mutatione status, & fori, & ibi Amendola, & Riccius *in addit.* Mart. *de Iurisd. p. 4 casu 176. num. 12.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c 226. num. 35.* vbi quòd laicus relegatus ad insulam ad aliquod tempus, si infra illud assumpsit Ordines clericatus, & non seruauit exilium, recedendo à loco relegationis, nnn potest cond. mnari pœna seruati exilij iuxta formam sententi e Iudicis secularis, stante mutatiooe status ac fori, & noua conditione personæ, & nouo delicto.

100 Vigesimò quæro. Vtrùm Clericus relegatus à Curia Ecclesiastica, si durante relegatione efficiatur laicus, relicto habitu clericali, & frangat relegationem, possit pro fractura ab eodem Ecclesiastico puniri? In primis Albert. quem refert, & sequitur Vincent. de Franch. *d. decis. 395. in fine*, tenet, quòd non ab Ecclesiastico, sed à laico iudice condemnari debet, quia est nouum delictum commissum à persona, cuius status reperitur mutatus. & effectus non subditus. Contrariom tamen verius est, eo quòd immutatio fori post sententiam noo mutat prioris iudicis iurisdictionem, sed iurisdictio iudicis Ordinarij durat, vt possit perpetuò suam sententiam tueri, & non obseruantes coërcere, ne reddatur elusoria, iuxta *l. 1 ff. ne vis fiat ei*; & ideò hanc partem sustinet Marc. Anton. Genoens. *d. c. 8. n. 3.* vbi subdit ita se habere obseruantiam Curiæ Archiepiscop. Neapolitanæ

101 Vigesimo primò quæro. Vtrùm Clericus hæres laici cœpta iam lite cũ defuncto ligetur instantia, teneaturque coram sæculari iudice subire iudicium, & prosequi? Respondeo Canonistas nostros communiter resoluere talem Clericum hæredem laici non teneri coram iudice sæculari prosequi litem iam contra ipsum laicum cœptã, sed denuò esse conueniendum super eadem re, vel actione coram iudice ecclesiastico. Ita gloss. 1. *in cap. Clericum nullus 11. q. 1.* Butr. *num. 11. & 12. circa fin.* Felin. *col. 3.* & Dec. *num. 11. in cap. quia, de iudic.* Rip. *in cap. decernimus num. 22. in fine eod. tit.* Cagnol. *in l. 2. C. de pact. inter empt. num. 186. & seq.* Spin. *in speculo testam glos. 33. n. 72. vers. ex illis*, Bisignet. *decis. 1. de foro compet.* Peregr. *de fideicom. art. vlt. num. 20.* Myosing. *cent. 3. obseru. 45.* Bonacin. *de legib. disput. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 25. & ad Bullar. Cœnæ disp. 1. q. 26. punct. 5. num. 18.* Andr. Molfes. *in comment. ad consuet. Neapol. part. 2. q 8* Anton. Diana *moral. resol. part. 1. tract. 2. resol. 24. & p. 4. tract. 1. resol. 21.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 7. num. 58.* Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum reali §. 1. num. 5.* Ioan. Baptista Thoro *voto 36. num. 34.* late Carol. Maranta *tom. 3. resp. 30. per tot.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 15. num. 3.* Mart. *de iurisd. part. 4. casu 33.* Mar. Anton. *var. resolut. lib. 1. res. 49.* Cardinal Tusch. *tom. 4. lit. I. concl. 451. num. 38.* Pro quibus potest sic à simili argumentari. Instantia cœpta cum defuncto, cui fiscus postea successit, non transit in fiscum, communis ex Dec. *num. 10. in d. cap. quia*, testatur veriorem, & magis receptam Viui. *tom. 2. opin. 161.* plures, quos referunt, & communem affirmant Ceuall. *commun. contra commun. q. 37.* Surd. *cons. 222. num. 7.* ergo neque instantia cœpta cum laico transibit in Ecclesiam vel Clericum hæredem: mutata enim persona, mutatur actio, argum. *cap. vnic. ad fin. de iurisfat. lib. 6.* cum his, quæ post alios Cou. *pract. cap. 36 num. 5. vers. 2.* Valasc. *cons. 163. a num. 12.* Deinde pro eisdem facit à simili, quod etsi aliàs contra priuatam personam sufficiat cæteris concurrentibus vsucapio decem, vel viginti annorum, si tamen Ecclesia priuato succedat, cœpta contra illum vsucapio decem vel viginti annorum non sufficit contra Ecclesiam, sed triginta, vel quadraginta annorum, prout de iure requiritur in rebu Ecclesiæ, *cap. de quarta 4. cap. ad aures*, cum similib. *de præscript.* vt io terminis affirmant Ias. *in Auth. Quas actiones, num. 36. C. de sacros. Eccles.* Ceuall. *d. q. 36. num. 6.* ergo licet contra laicum sufficeret instantiam agitari coram sæculari, ibidémque cœpta finiri debuisset, si postea Ecclesia vel Clericus laico succedat, neque satis erit, nec ibi instantia finiri debet.

Verùm Ciuilistæ, & cætera Iurisperitorum 102
schola resoluunt Clericum hæredem laici defuncti cœpta iam lite cum eo instantia ligari, tenerique coram iudice sæculari iudicium prosequi, non tamen nouum incipere Ita Paul. de Castro *in l. hæres absens, in princ. num. 4.* & ibi Angel. *num. 3. ff. de iudic.* idem Paul. *in l. cum quædam, num. 9.* vbi Ias. *num. 8. de iurisd. omn. iudi.* Cagnol. *in l. 2. C. de pact. inter empt. num. 249.* vbi plures refert & addit argumenta, quibus hæc defenditur opinio. Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, num. 124. de testam.* Boër. *decis. 59. num 31.* vbi affirmat seruari in praxi, Greg Lop. *per tex. ibi l. 57. glos. 5. tit. 6. part 1.* Castill. *Sicil. decis. 2.* Cou. *pract. cap. 8. num. 3.* Marant. *de ordine iudic. part. 4. dist. 11. num. 79* Mench. *de success. creat §. 22. num 72. limit. 17.* Perez *l. 4. ad fin. tit. 2. lib. 5. Ordin.* Viui. *tom. 2. opin. 48* Burg de Pace *in l. 3. Tauri num. 786. & 792.* Olan. *in antinom. iuris lit. C. a num. 26.* Auendan. *de exequen. mand. part. 1. cap. 1. num 33.* Girond. *de gabellis, part. 4. §. 1. num. 13.* Baptist. Azin. *in praxi Florent. §. 2. cap. 12. num. 45. cum seqq.* Spin. *in speculo testam. glos. 33 in princip. num. 72.* Azeued. *l. 15. tit. 4. lib. 5. noua Recopil.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. part 2. §. 1. num. 8 cum seqq* Surd. *cons. 222. num. 16. & decis. 110. num 2* Curi. Philipp. *part. 1. § 5. num. 19.* Donell. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 17. cap. 11.* Vol. a Fachin. *controuers. iuris lib. 12. cap. 43.* Camill. Borrell. *in addit. ad Bellugam, in speculo Principum rubr. 11. §. videndum, lit. B in fine, & rubr. 18 §. denuò, in fine, & in sum. decis. tom. 1. tit. 43. de foro compet. à num. 61. & tit. 94. de instantia à num. 42.* Suar. de Pace *in pract. tom 2. prælud. 2. num. 40. cum seqq.* Bobadil. *in sua Politica lib. 2. cap. 18. ex num. 165.* Ceuall. *tom. 1. quæst. 36. per tot. & tom. 4. quæst. 896. cum seqq. & de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 13. num. 23.*

&

*& quæst.40.num.5.*Alex.Trentacin.*var.resolut. lib. 2.tit.de indic. resol.4. n.17.*Mastrill.*Siciliæ decis.79. num.3.* Cenod. *ad Decretum collect. 37. num.7. & pract.as Canon.quæst.lib.1.q.31. num.9. & 10.* Gabr. Pereira *de manu Regia part.2.cap.30.per tot.*Fragoso *de regimine Reip.Christianæ part.1.lib.2. disput 4. num.356.in princip.* Anfald. *de iurisdict. part.3. tit. vnico cap.10.*Castrill.*lib.3. quotid. cap.25. num.49,* Bernard. Græuæ. *ad practicam Camer. imper. lib.1. concl.37.concl.10.*Stephan. Gratian. *discept.forens. cap.16 num.31. cum seqq.* Cardos. *in praxi iudicum, & aduocat.verb.hæreditas,num.19.*Valasc. *cons.143. num.14.*D.Barbos.*in l.si constante, §.fin.ex num.17. ff.solut.matrim. & in l.hæres absens, in princ. n.104. cum seqq.& à n.123.& 127.& 129 ff.de indic.*Viu.& Crass *tom.1. comm. opinion. lib.3. tit.1. num.115. & 116.*Ordin.Regia *Lusit. lib.2.tit.1. §.8.* Catol. de Grass.*d.effect.1.num.282.* Aloys.Ricc. *in decis. Curiæ Archiep.Neapol.part.4.decis.218.* Erasm.a Cochier *de iurisd Ord.in exemptos,part.4. q.46.*Giurb. *decis.82.num 2.vers.sic quoquam.* Mendez de Castro *in praxi Lusitana part.1. lib.1. cap.3. num.4. vers. quid mirum est,& num.19.& p.2, lib.2. cap.4. n.13.* Quesada *diuers.quæst.c.4 num.7.* Sempron. Ascius *decis.77.*Nouar. *de variat. & elect. fori sect 2. q.20. pag.ibi in 1.edit.*aliàs *sect.3.q.23.per tot.pag.262. & q.24.cap.263.in 2.edit.*Marta *de iurisd.part.4, cons 33.*Grass *de eff.Clib.cleric.effect.1. num.278.* Amat. *var.lib.2.resol.86.num.46.vers.contrariam,*Carlaual. *de indic.disput.2.q.5.num.309.*Modern. *de supplicat. ad Sanctiss.p.2. cap.12. num.32.* nouissimè Noguerol *tom.1. alleg.19. à num.127.* vbi *num.130.* post Girond. *de priuil. num.949.* Anel. Amat. *cons.28 num.15.cum seqq.* Apicela *de dilat. quinquen. tit.1, num.97.*Guaman. *de euict. cap.7. num.47. cum seqq.* tenet ab hac resolutione initium suscepisse praxim communiter obseruatam quòd in causa super dilatione quinquennali à debitoribus imperranda contra suos creditores, omnes citantur coram Iudice seculari, etiamsi eorum aliqui sint clerici.

103 Pro quibus adducitur primò reg. *l. si is qui Romæ 34.l.si quæ posten 7.l.si hæres absens 19. in princ. ff.de ind.*reg.*d.l.si constante 25.§.vlt.ff.solut. matr.l. cum quasi 30.in princ.ff.de fideicom.libert.*cum aliis, planè huiusmodi regula nullibi reperitur in Clericis hæredibus limitata per ius Canonicum; ergo, &c. confirmatur hoc ipsum ex reg. *l. vbi cæptum 30.ff.de ind.l.nulli 10.C.eod.tit.c.proposuisti 19.de foro comp.* Secundò adducitur illud vulgare *quod hæres censetur vna,& eadem persona cum defuncto, Auth. de iureiur.à moriente præstito, §.1. collat.5.l. hæredem 60.ff.de reg.iur.*Tertiò non parum opitulatur, quòd Clericus hæres per aditionem ligatur ex contractu, vel quasi celebrato cum defuncto, omniaque illius iura formata transeunt in hæredem, tam actiua, quàm passiua *l.hæres in omne 37.ff.de acquir. hæred.l.cum de matre 14.C.de rei vend.l.1.& 2.C. de hæred.action.* sanè in iudiciis, quando inchoatur instantia, reus quasi contrahit cum actore, & vice versa, ne possint forum declinare.*l.3.§.idem scribit,ff.de pecul.*iuuat *cap.1.post princ.*iuncta gl. *verb. respondere,de foro compet.lib.6.* Auth. *Qui semel C. quomodo & quando,*quia sicut persona hæredis ligatur ex contractu, vel quasi gesto à defuncto, ita & instantia cœpta, per quam quasi contrahitur, nec enim ex persona hæredis immutatur qualitas obligationis antecedentis.*l.2.§ ex his,in princ.ff.de verbor. obligat.* aliter sequeretur absurdum, & inæqualitas, quòd Clericus hæres partem acceptaret, & partem repudiaret, contra *l.nam absurdum 7. ff.de bonis libert.l.cùm quæreretur 17.ff. de admin. tutor.c. officij 14.de testament.*Si ex iis hæc posterior sententia magis placuerit, superest, vt ad prioris fundamenta respondeamus, & in primis ad illud de instantia cœpta cum defuncto, cui fiscus postea successit, respondetur longè verius esse, & communiter receptum illam instantiam transire in fiscum, sicut in alium quemcunque hæredem vniuersalem, argum.*l.fiscus cùm in priuati 6. ff de iure fisci,*sequuntur plures, vt per Surd.*d.cons. 222.num. 8.* qui hanc opinionem veriorem putat, & contrarium communiter damnari testatur, sequitur Ceuall. *q.37. ad fin.* Ad illud autem quod mutata persona mutatur actio, respondet Surd. *d.loco num.21.* procedere quando persona mutata non repræsentat simpliciter, & absolutè primam personam; secùs quando ita primam repræsentat, vt iuris censura vna, & eadem persona censeatur, sicut in hærede cum defuncto, *d. Auth. de iureiur. §.1.d.l.hæredem*, cum aliis. Denique ad illud de vsucapione cœpta ad instantiam cœptam, quamuis Ceuall. & supra citati non respondeant, neganda omninò est de vno casu ad alium propter diuersam rationem; inter vtrumque etenim instantia finiri iubetur vbi est cœpta. *d. l. vbi cæptum*, & cœpta cum defuncto transit in hæredem *d.§.vlt.d.l.si qui Romæ*, insuper continentia causæ non diuiditur, quia Iudex, apud quem instantia cœpit, multò magis est instructus, argum. *d.l.nulli, C.de indic.c.1.in princ.de caus.poss* & tandem quia saltem per citationem iurisdictio est præuenta, *d.cap.proposuisti*, quæ omnia non dantur in vsucapione, vnde de hac ad illam veluti à disparatis sequela fieri non potest. Plures alias dubitandi rationes, & ipsarum solutiones in proposito, vide per D.Barbos. *d. §. vlt. num.28. cum duob.seqq.*vbi *num.29.* videbis vtrum Clericus hæres pro legatis, & fideicommissis coram sæculari valeat conueniri?

Intellige tamen hucusque resoluta, siue instantia fuerit cœpta cum defuncto reo, siue actore; 104
vtroque enim casu transibit in Clericum hæredem, cum instantia non solum transeat in hæredem Rei, sed etiam actoris, *l. si petitor 31. ff. de re ind.* Alex. *num.4.* & Doctores communiter *in d. §. vlt.* Limita verò vbi Clericus hæres laici defuncti conueniendus sit in casu, quo successor conuentus non fuerat, tunc enim coram iudice Ecclesiastico conueniendus est, Bart.*in d. l. hæres absens,n.1.*vbi D.Barbosa *n.129.*Gail.*lib.1.obseru.37. num.10.*Gregor.Lopez *l.57.verb.demandata, tit.6. part.1.*Spin.*in speculo testam.glos.33. princip. num.7. & 76.*Parlador.*d.§.1.n.8.*Steph.Gratian. *d.cap.16. num.1.& 21.*Melch.Phœbo *Lusitan.decis.70.n.14. tom.1.*Et in puncto quod Iudex secularis, coram quo lis pendebat, possit sententiam suam exequi contra rem litigiosam nulliter alienatam in clericum, & ab eo possessam, tenent Vrsill.*ad Afflict. decis.212.num.2. & decis.331. n.3.* Ceuall. *de modo cognosc.per viam violent.p.2.q.16. num 31.cum seqq.* Carleual.*de indic.disp.2.q.7.sect.3.n.936.*Modern. *de protect.Reg.p.4.c.14.n.110.& 111.* Alex. Sperel. *decis.7.num.5. cum seq.* nam tertius, in quem lite pendente res fuit alienata, non potest opponere fori declinatoriam. Ferentil. *ad Buratt. decis.71. num.7.*

Vigesimo secundò quæro. Vtrum si prædium, 105
vel alia possessio sit affecta onere reali, pactu adiecto de non alienando, & postea res ex aliquo titulo transeat in Clericum, possit exequutio fieri

per

per iudicem sæcularem in prædio, vel re taliter hypothecata? Pars affirmatiua suadetur primò, quia sicut Clericus hæres cœpta instantia cum defuncto laico coram iudice sæculari potest conueniri coram illo, quia quodammodo censetur hæreditas, & defunctus ligatus illa instantia, & ideò cum tali onere reali conueniri etiam poterit coram sæculari, quia res illa taliter affecta cum suo onere transit in Clericum & in quemcumque tertium possessorem, argum. *l. 1 C. sine censu, l. Imperatores 7. in princ. C. de publican. cap. pastoralis* 28. §. *fructus autem*, vbi glos. *verb. nisi, de decim.* ergo cùm in proposito non agatur contra Clericum qua talis est, sed cõtra possessorẽ, non habito respectu ad personam, fit consequens per sæcularem iudicem fieri posse exequutionem. Facit etiam, quia pactum illud adiectum de non alienando, operatur nullam esse alienationem postea subsequutam, arg. *l. si creditor 7. §. vlt. ff. de distract. pign.* ergo supposita nullitate alienationis præsumitur res alienata esse adhuc in dominio principalis debitoris. Gutier. *pract. lib. 2. q. 132. num. vlt.* Felic. *de censib. lib. 3. c. 6.* Ceuall. *d. q. 36. n. 18.* vbi *à num.* 14. ex his hanc partem tuetur, *& p. 3. q. 820. num. 29. cum seqq. & de cognit. per viam violent. q. 16. n. 34. & 35.* Parlad. *rer. quotid. lib. 2 c. fin. p. 1. §. 1. num. 12. vers. ex quibus aliquando consultus*, Azeued. *l. 11. n. 12. tit. 3. lib. 1. Recop.* Gironda *de priuil. n. 967. & 110.* Modern. *de Regia potest p. 4. c. 14. num. 109.* Guzman *de euict. q. 7. n. 34. & 35.* Ioseph. Vela *differt. 14. n. 59. cum seqq.* Amaya *ad l. 2. C. de annon. lib. 10. num. 31. cum seqq.* Verum contra illum maximè vrget reg. *cap. 2.* & similium, *de for. comp.* secundùm quã nullus iudicum sæcularium, neque in criminali, neque in ciuili causa potest Clericum iudicare, aut aliquatenus condemnare. Quare licet pro iurisdictione ecclesiastica in his terminis teneat Roder. *de annuis redditib. lib. 2. q. 9. n. 59. cum seqq.* Diana *resol. moral. tom. 3. tract. 1. resol.* 49. Carleual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. ex num.* 351. nihilominus tamen sub distinctione res omnis componenda est, videlicet, aut exequutio per iudicem sæcularem concipitur, & dirigitur in personam Clerici possessoris, quasi directè ille condemnetur, & eidem iubeatur, vt soluat, & tunc exequutio sub ea forma admittenda non est, quamuis Clericus possideat bona sic hypothecata; ita Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 55. vers. 4. cum seqq.* Ceuall. *d. loco.* Surd. *cons. 1. lib. 1. & decis. 211. n. vlt.* vel exequutio dirigitur in rem oneri subiectam, cuius fructus sequestrari iubentur in manu laici, ex illis soluatur onus reale, nullo habito respectu ad personam possessoris, & tunc affirmandum est nihil obstare quominus exequutio fiat in prædictis bonis à iudice sæculari, vt citati Doctores docent, & argumenta pro parte affirmatiua adducta satis euincunt, refert me citato *in hoc loco* Noguerol *tom. 1. alleg. 3. n. 27.*

106 Vigesimotertiò quæro, Vtrùm Clericus in actione reali ad rem conueniri possit coram sæculari iudice? Affirmatiuam partem primus omnium tenuit Odofred. *in l. de his num. 2. C. de Episcop. & Cleric.* dum inquit. *Nota verum, quod non placet clericis, quod ratione fundi quem possident, sint subiecti Imperio in temporalibus, vnde si possident, vineam, debent de illa præstare tributa, & coram sæculari iudice illius causa conuenti respondere*, & post Odofred. idem voluit Guilielm. de Cuneo loquens de censibus, & tributis debitis à Clerico ratione rei, *in d. l. de his, num. 2. & in Auth. Clericus, num. 2. vers. quod dicendum*, subdens ita seruari de consuetudine Franciæ, de qua consuetudine testantur etiam Bald. *in d. Auth. Clericus, num. 2. in fin.* ante Guilielm. idem censuisse Host. referunt *in cap. qualiter, de iudic.* Abb. *num. 8.* Barbat. *num. 20.* Socin. iun. *in cap. 1. de foro compet. num. 35. & in cap. sanè, eod. tit. num. 10.* eumdem Guilielm. de Cuneo sequitur Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, 2. num. 33. & 34.* concludens in actione hypothecaria, & alia reali, & mixta Clericum conueniri posse coram laico iudice, Tiraq. *de retract. lignag. §. 22. gloss. 1. num. 81. & 82.* subdens Senatum Parisiensem censuisse non esse audiendum Episcopum Cabilonensem, dum exciperet esse in possessione cognoscendi de actionibus realibus inter Clericos, de eodem Aresto contra eumdem Episcopum testatur Aufrer. *in tract. de potest. sæcul. in Eccles. concl. 2 in 4. fallent. in actione reali, vers. contrarium tamen*, Boër. *decis. 64. num. 6. & seqq.* Mynsing. *cent. 1. obseru. 22. & cent. 4. obseru. 95.* Gail. *lib. 1. obseru. 37. num. 4.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 132. num 9.* Osasc. *decis. 68. num. 34. cum multis seqq* vbi declarat hoc esse verum, si fiat indirectè non constringendo Clericos, & ecclesiasticas personas, sed res ipsas oneri affectas, Gironda *de explicat. priuileg. num. 567.* concludens Clericos pro censibus, & tributis posse conueniri coram sæculari iudice. Et quod Clericus succedens in aliquo prædio affecto onere censuali, vel Regio pro terminis decursis ratione oneris, & hypothecæ cum qua ad eum deuenit, conueniri possit coram sæculari iudice, voluerunt Bart. *in l. incola 2. num. 5. ff. ad municip.* Ias. *in l. placet, in 2. lect. num. 21. C. de sacros. Eccles.* Bellug. *in speculo Principum, rubr. 46. §. donum, num. 5. in fin.* Ioan. Andr. *in cap. non est in mora, de reg. iuris, num. 6.* Abb. *in cap. cum homines, num 9. de decimis.* Afflict. *decis. 95.* Aufrer. *dict. tract. de potest. sæcul. in Eccles. conclus. 2. fallent. 4. vers. contrarium*, citati à Gratian. *discept. forens. cap. 16. num. 19. & seq.* qui loquuntur de fructibus census consignatiui, dicentibus aliquibus laicum iudicem posse cogere colonos, vt vendant fructus rei, vt satisfactum censuario, ac etiam illius mandato posse vendi rem censualem, citati etiam à Ceuall. *commun. contra commun. 36. num. 14. 20. & seq.* concludente pro censibus, & reliquis oneribus realibus conueniri coram sæculari iudice, qui nihil tamen decernere posset in illius personam, & quod ipse semper fuit opinionis, quod exequutio fieri possit per iudicem sæcularem in prædio hypothecato, & oneri reali obnoxio, Ægid. Thomat. *in tract. de collect. §. videndum, num. 10. num. 14. & seq.* præmissa responsione eorum, quæ obiici possunt, concludi non solum pro oneribus realibus Clericos posse conueniri coram Ecclesiastico iudice, sed etiam in omni actione reali, vbi libelli conclusio tendit ad rem, non autem in personam conuentam, quia tale iudicium non offendit nec personam Clerici, nec Religionem, nec libertatem ecclesiasticam, & Clericus isto casu non dicitur reus, sed merus defensor prædij affecti oneri reali; & est regula, quòd defensor excluditur exceptione declinandi forum rei, vel personæ, *l. venditor 49. ff. de iud.* quam extendi ad Clericum volunt Corn. *cons. 79. n. 12. vol 4.* Guilielm. Bened. *in c. Raynutius, verb. & vxorem, decis. 2. n. 125.* Anton Gom. *var. resolut. tit. de empt. n. 39. vers. item adde, quod talis venditor*, Cuiac. *ad African. tract. 6. col. 11. vers. sequitur*, Gail. *lib. 1. obseru. 37. n. 7.*

Mouentur

Mouentur hi Doctores, vel moueri potuerunt, primò inductione plurium legum, & Canonum, nempe *l. viros, C. de palat. sac. largit. lib. 12.* vbi Palatinus apud Præfectum Vrbis non compellitur litigare, nisi agatur de seruitute, vel domo, vel annona, *& cap. quod clericus, cap. si diligenti, de foro compet. & Auth. Statuimus, & Auth. Sed hodie, C. de Episcop. & Cleric.* in quibus Iuribus, cum taxatiuè dicatur ecclesiasticas personas eximi à iurisdictione laicorum in causis criminalibus, & vbi agitur de illarum personis distringendis, non sunt eadem Iura continentia casum specialem, extendenda ad casum, vbi reali actione cum illis agitur, argum. text. *in l. ius singulare, l. quod vero, ff. de legib.* Secundò rationibus, quia onus reale sequitur rem ipsam oneri reali obnoxiam & ideò sicuti si ageretur ad rem Ecclesiarum, gauderet priuilegio fori, *cap. verò, de foro compet.* ita non debet gaudere si agatur de onere ipsius rei, cum de connexis ad eumdem iudicem eatur Alexand. *in l. si quis ex argentariis, §. rationes, n. 2. ff. de eden* & cum priuilegium fori datum ecclesiasticis loquatur tantum de illorum personis non debet extendi ad res ab ipsis possessas, de quibus si cognosceret Ecclesiasticus, dicendum esset, quòd illi liceret extra fines sui territorij exercere iurisdictionem, contra *l. fin. ff. de iurisd. omn. iudic.* Ac etiam, quia vtilius est Clericum potiùs conueniri isto casu coram sæculari iudice, quàm ecclesiastico, cum in quolibet pago detur illius copia, & ecclesiastici iudices degant in Ciuitatibus tantum, atque etiam quia coram laicis litium instantia est temporalis, & breuis, vbi apud Ecclesiasticos est longior, & perpetua, hæc fuit ratio considerata à Gulielmo de Cuneo *in d. l. de his & Auth. clericus, C. de Episcop. & Cleric.* atque etiam quia in actione reali non vocatur in iudicium persona Clerici, cùm in eo aliqua non cadat obligatio *§. 1. Instit. de actio.* sed res ipsa *§. omnium. Instit. eodem*, & recepta est phrasis apud antiquos Iureconsultos, vt iudicium, vel sententia, vel lex detur, vel dicatur fundo rei controuersæ, *l. sed, & loci, § si alter. ff. fin. regund. l. liberto 22. § fin & l. seq. §. vno, ff. de negot. gest. l. 2. ff. de noxalib. act.*

107 Contrarium tamen, imò de Iure Clericum non posse conueniri coram sæculari iudice actione reali, tenuerunt Raynet. de Foroliuio *in addit. ad Guilielm. de Cuneo, in d. l. de his, & in Auth. Clericus, C. de Episcop. & Cleric. in fin.* Alber. confutatis, quæ in contrarium afferri possunt, in *Auth. Statuimus, num. 6. vers. in contrarium, C. eodem.* Ioan. de Plat a *in l. viros, C. de palat. sacr. larg. lib. 12. num. 2. in fine, vers. sed tu dic contra*, Petr. Iacob. *in praxi libellorum, rubric. 98. de duello, seu pugna, num. 25. vers. sed contra.* vbi refert ita etiam sensisse duos suos præceptores, nempè Bermundum de Montefertario, & Petrum de Ferrariis, Bald. *in d. Auth. Clericus, num. 2. in fin.* vbi, relata consuetudine Franciæ, dicitur esse falsum, quòd de iure Clericus in reali actione conueniatur coram sæculari iudice, & *in cap. decernimus. de iudic. in fine*, addit Clericum non posse sisti in iudicio sæculari iudice, neq in reali, nec in personali actione, & non valere contrariam consuetudinem Franciæ, Ioan. Fab. *in d. Auth. Statuimus, C. de Episcop. & Cleric. num. 35. vers. prima, & in §. si verò reus, Institut. de satisdat. num. 7. in fine*, vbi fatetur hanc opinionem de iure esse veram, licet de consuetudine Franciæ Episcopi, & Cardinales reali actione pulsi respondere soleant coram iudicibus sæcularibus; & cum ipse esset Francigena nolle impugnare Regni consuetudinem, Aretin. *in rubr. Instit. de except. num. 20.* Sed ista distinctio, asserens sibi minimè placere dicta Gulielmi de Cuneo; Abb. *in cap. qualiter 17. de iudic. num 8. & 9.* & Barbat. *ibidem, num. 20. & 21. & num. 29. & 31.* scribentes Guilielmum de Cuneo contrariæ opinionis malè loquutum fuisse, & non benè dixisse, Rot. *decis. 10. de consuet. in antiq. & decis. 5. de foro compet. in antiq. num. 1.* concludens in reali actione, & criminali iudicio Clericum gaudere priuilegio fori, & improbat consuetudinem Anglicanam contrariam, quam nec excusari vult tolerantia Papæ, quantumuis longa, Socin. iun. *in cap. 1. de foro compet. num. 35. & in cap. sanè, eodem tit. num. 10. & seq.* qui cùm priùs tentet saluare opinionem Hostiensis, concludit postremò illam sibi, & domino suo minimè placere, Boët. *decis. 69. num. 35. & seq.* asserens hanc opinionem magis communem, & veram, licèt in Gallia de facto seruetur contrarium, sed quo iure is stylus seruetur, se ignorare, ait Soc. sen. *cons. 13. num. 30. lib. 4.* Marant. *de ordin. iudic. part. 4. dist. 11. num. 2. in fine*, concludens ex Abbate Clericum non posse conueniri coram laico iudice tam actione personali, quàm reali, & illius opinionem probare *cap. fin. de iudic. & cap. si Clericus, de foro compet.* Roland. à Valle *cons. 12. num 37. & cons. 23. num. 13. lib. 2* resoluens non posse conueniri coram sæculari iudice, siue agatur personali, siue reali, siue possessorio, siue petitorio iudice, & ordinario, vel summario, etiam pro rebus propriis patrimonialibus, addens & Iura detestari, vt laicus iurisdictionem quouis modo exerceat in Clericum, Anton. de Tremulis *in addit. ad pract. Huberti de Bobio rubr. 2. quibus modis suo nomine cit. n. 255. vers. & licet*, Amad. à Ponte *in tract. de laudem. q. 51 n. 5.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 16. n. 21. cum multis seqq.*

Probant primò hanc negatiuam sententiam 108
plura Iura, quæ cum generaliter loquantur, nec distinguant an actio in Clericum mota sit realis, vel personalis, generaliter etiam, & sine distinctione aliqua debent intelligi, vt eodem iurisdictionali argumento censuit Paul. *in l. non alias 24. §. fin. ff. de iudic.* Iura autem sunt *Auth. Statuimus, Auth. sed hodie, C de Episc. & Cleric. cap. si diligenti, de foro comp. nec non cap. continua, cap. insolita, c. placuit 11. q. 1. & § si quis autem contra, Auth. de sanctiss. Episcop. & §. 1. Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos.*

Secundò eadem probatur sententia, ratione, 109
quia in concursu fori ratione rei, & ratione personæ, præfertur forus personæ, *l. quod legatur 38. ff. de iudic. l. a Diuo Pio. ff. de re iud. l. fin. C vbi in rem actio.* tum quia res, & bona, tanquam accessoria personæ *l. in pecudum, ff de vsur* sequuntur forum personæ possidentis, *l. 2. C. de Episcop. & Cler. cap. de prudentia, de donat. inter vir. & uxor.* tum etiam, quia mutata conditione personæ possessoris, mutatur quoque status, & forus rei, *l. 1. C. de impon. lucr. descr. lib. 10. l. si quis postea. ff. de iudic. l. licitatio, §. fin. ff. de publican.* in tantum quòd necessaria sit consequentia, vt quæ Religiosis adhærent, religiosa fiant, *l. qua religiosis ff. de rei vendic.* & dignior trahat, non autem trahatur à minus digno, *cap. quod in dubiis, de consec. eccles. l. qua ratione 8. ff de acquir. rer. domin.* præsertim si de competentia fori agatur, *l. per minorem, ff. de iud. cap. quanto, eodem tit.*

Soc.

Soc.iun.*conf.1.num.3.in fin.vol.2.*Barbat. *in c. qualiter, de iudic.num.29.& seq.& conf.1.num.62 & seq. lib.3.*
111 Tertiò, argumento sumpto à maiori, quòd sicut res, & bona assumentis militiam sæcularem
mutant statum, & forum, *l. ex eo, C. de agen.in rebus, lib.12.l.magisteria, C.de iurisd.omn. iud.* Valenz.
tom.1.conf.85.n.59 & seq multò magis bona, quæ
deueniunt ad Ecclesiam, vel Clericum, debent
iudicem, & iurisdictionem mutare, quia transierunt iu digniorem personã, vel corpus professum
cœlestem militiam & sortem Christi, *l.non distinguemus 37.§.Sacerdotio, ff de recept.arbit.* Innocen.*in*
112 *cap.2.de maior.& obedient.n.1.in fine.* Et quoad fori
qualitatem discriminandam potius sequimur
condirionem personæ, quàm rei, quia in iudiciis
quasi contrahitur, Barbat. *ad Abb.in c. qualiter 17.
de iudic.vers. posset trahi*, Petr. à Ponte *in tract. de
Monarchia Concil.q.pen.num.4.* Hæc, & plura alia
considerauit Alber.*in d. Auth.Statuimus, C.de Epi-*
113 *scop.& cleric.num.6.* dum Rex Portugaliæ aduersus
Episcopos sui Regni prætenderet priuatiuè cognoscere in omnes circa temporalia, admonendo Principes sæcular s ne Ecclesiasticos turbent
in sua iurisdictione, quia facilè cum illis fiet sicut factum fuit cum Ozia, qui, vt legitur 2.*Paralip.c.21.* tentans in alienam messem falcem mittere, percussus lepra, Regno fuit ineptus, & spoliatus, Alberic.sequuti sunt Socin.iun. *in cap.sanè,
de foro compet.10.& seq.* addendo plura, quibus Alberici opinio comprobari posser, & Petr à Mon-
114 te *d.q.pen n.4.& seq.* testans, & exemplis antiquis,
& modernis probans, neminem vnquam quauis
dignitate præcellentem impunè in bonis, vel
persona sua, vel sibi iure naturæ, vel diuino coniuncta, turbasse ecclesiasticam iurisdictionem, &
libertatem, & ego aliqua adderem quæ præsentia
sunt, & loquuntur, si proficere certus essem, non
autem offendere dubitarem? dicam tamen contra
iudicem tentantem iurisdictionem ecclesiasticam scindere, vel tollere posse inquiri, tanquam suspectum de hæresi, Bellet. *consil. 40.
num.35.*
115 Vigesimoquartò quæro. Vtrum Clericus, cui
lis est denunciata, vt emptorem laicum defendat,
teneatur id facere coram sæculari, an verò trahere possit causam ad forum ecclesiasticum? Partem, quæ affirmat, ad ecclesiasticum forum trahi
posse tuentur Paul.de Castro *in l.venditor, n.3.ff.de
iudic.* vbi Iacob.*n.2.* Angel.*in §.actionum, num.19.
Institut.de actionib.* vbi Aret. *n.43.* Boër. *decis.69.
n.27.* Firman.*de euiction. verb. venditor 39. & verb.
euictio, vers.13.* Foller.*ad Marant. de ordin.iud. p.6.
actn 5.n.10.* Marta *de Iurisd.p.4.casu 34.& casu 35.
n.21.* Diana *moral.resol.p.4. tract.1. resol.25.* Capic.
decis.197.per tot. vbi Mastrill.*in addit.n 6.* Sperell.
in decis.fori eccles.decis.24.n.4.vers.quinimo, Tamb.
de iure Abbatum tom.1.disp.15.q.19. num.33. Alex.
Ambrosin.*Perus.decis.8.per tot.* & hanc opinionem
esse veriorem attestantur Muscatel. *in pract. ciuil.
p.2.in glos.verb.intimatio, n.36.* Marcell. Cala *de modo articulandi, & probandi, §.1.glos.1.num.50.* Squillante *de priuileg.cleric.c.7.n.80.* Quibus tria potissimum suffragantur; primum quòd Clerici ita
priuilegio potiuntur, vt quamuis maximè velint,
coram sæculari iudice conueniri non valeant,
cap.2. de foro compet. cap.si diligenti, eod.tit. quod
quidem nulla lege reperitur limitatum, quando Clericus à sæculari, vt actor vocatur, igitur,
&c. Secundò non parum facit *l. 2. C. vbi in rem
actio,* inuncta *gloss.1.* vbi habetur, quod si commodatarius, colonus, aut Inquilinus, seu aliter possidens nomine alieno super ea re in iudicium
vocentur, debent statim dominum in actorem
nominare, non tamen in foro commodatarij,
coloni, inquilini, aut aliter rem possidentis, sed
in foro rei sitæ, *cap.sanè, 3. de foro compet. l. si prædium.C.de prædiis minor.* vel in foro domicilij, *cap.
vlt.de foro compet.* cum aliis; igitur Clericus in
actorem vocatus potius rei sitæ, vel domicilij
cogi debuit respondere. Tertiò, ab eisdem Doctoribus expendi solet in simili quòd fiscus in actorem vocatus ad suum Iudicem causam reuocat. *l.
3, ibi, aditus procurator, &c. C.de iure fisci, lib.10.* ergo & Clericus.
Partem verò, quæ negat ad ecclesiasticum forum trahi posse expresse probat, Ordin. Regia 116
Lusit. *lib.2. tit.1.§.11.* vbi Parens meus, & apud
Hispanos *l.57.in fine, tit.6.par.1.* vbi Greg. Lopez
verb.ante, & tenent glos.*in fine, in c. Clericum nullus 11.q.3.* Abb.*in cap.quoniam frequenter, §. in aliis,
num.28. vt lite non contest.* Gulielm.Benedict.*in c.
Raynutius, verb.vxorem, num.417.de testam.* Rebuff.
*tom.3. ad leges Galliæ sub tit. de dilatio. art.4.gloss.
vnic.num.1.* Boër.*decis.69.num.27.* Capic.*decis.197.
num.7.* Grammat.*decis.21.num 4.* Couar. *pract. c.8.
num.3.& cap.13.num.1* Gail.*lib.1.obseru.37.num.7.*
Aufrer. *in tract. de potest. secul. reg.2. num.9. vers.
quintò fallit*, Gironda *de gabellis part.4.§.1.num.15.*
Mynsing.*cent.1.obseru.12.ad fin.* Anton. Gom.*tom.
2.var.c 2.num.39.col.8.* Perez *l.4. vers hinc est quod
Clericus, tit.2.lib.5.Ordin. pag.143.* Humada *d.l.57.
glos.6* Marant.*de ordin.iudic.part 4.dist.11. num.78.*
Caballin.*de euiction.§.3.q.2.num.119.* Azeued.*l.5.
num.2. lib.5. noua Recop.* Gama *Lusitan. decis.332.
num.1.* Franc. Viui. *Neapol. decis.49. num.8.* Surd.
cons. 110. & cons.222. num. 20. & cons.396. num.7.
Fachin.*controuers.lib.2.cap.37.col.2.lit. D.* Ceuall.
*commun.contra commun.q.588.& tom.4.q.896. num.
627.* Bobadill *in sua Politica, lib.2. cap.18. num.165.
cum seqq.* idem Ceuall. *de cognit. per viam violent.
part.2. quæst.23. num.23.* Amendola *in addit. ad
Vincent. de Franchis decis 426. num.6.* Mastrill. *decis.79.num.3.* Zach.*ad Gal sium de obligat. Camer.
quæst.8. num.1. & 2.* Carol. de Grassis *de effectib.
clerical. effectu 1. num. 278.* Castrill. *Sicil. decis.2.*
Amat.*var. lib.2. resol.86. num.46. vers. contrariam
opinionem,* Nouar.*de variat.& elect.fori sect.2. quæst.
20.pag.181.& in 2 edit.sect.3.quæst.23. per tot. pag.
260.* Carleual.*de iudic. disput.2.quæst.5. num.309.*
Cened.*ad Decretum collect.37.num.8.* Vrsill.*ad Afflict.decis.380.* Molin.*de Iust.tract.2.disput.380.vers.
quando venditor,* Curi.Philip.*part.1.§.20.* Stephan.
Gratian. *disc.ept. forens. cap.15. num.31. & cap 22.
num.35.* Camill.Borell.*in summa omnium decis.tom.
1.tit.7.de Clericis, & Sacerdot. num.90 cum seqq.*
Bonacin.*de legib.disput.10.quæst.2.punct.1 §.1.n.23.
& de censur.in Bulla, disput.1.q.16.punct.5. num.16.*
Ambrosin.*de immunit.& libert.Eccles.cap.20.n.23.*
del Thoro *in compendio decis.Neapol. verb.Clericus,
fol.94.* Bernard.Græuæ.*ad pract.Camer. Imper.lib.1.
concl.37 consid.8.* Cardoso *in praxi Iudicum, & aduoc.verb.emptio, n.34.* D. Barbos. *in l. venditor 49.n.
138.cum seqq.ff. de iudic.* Cald. Pereira *de empt. &
vendit.cap.31. num 84.* Mendez à Castro *in praxi
Lusitana p.1.lib.3.c.5.§.1. vers.secundò amplia, & p.
2.lib 2.c.4.num.10.* Fr. Anton. de Sousa *in tract.de
censur.Bulla Cœnæ c.82.à n.3.* Gab. Pereir. *de manu
Regia p.2.c.32.* D. Acuña *ad c.1.n.6.dist.96.* nouissimè Noguer. *alleg.Iuris tom.1.alleg.19.n.127.à n seqq.*

117 Pro quibus expenditur primò reg. *d. l. venditor 49. ff. de iudic.* vbi habetur venditorem ab emptore denunciatum, vt eum euictionis nomine defendat, non excusari si se priuilegiatum dicat, sed omninò teneri sequi forum emptoris, *l. 1. in fine,* ibi, *ob actoris personam C. vbi in rem actio.* Secundò, quia quando aliquis vocatur, seu nominatur tanquam actor, vt alium defendat, non habetur respectus ad qualitatem vel dignitatem personæ ipsius vocati, sed principaliter ad personam rei conuenti alium vocantis ad suam defensionem, vnde quamuis persona vocati sit dignior, & speciale habeat priuilegium non attenditur vt satis insinuat *d. l. 1.* ibi, *ob actoris personam,* &c. Tertiò non parum opitulatur, quòd Clericus in actorem vocatus non iudicatur, nec condemnatur à sæculari, sed sententia fertur pro, vel contra reum vocantem, cui ius suum reseruari solet per sententiam contra quem habuerit, vt Doctores resoluunt *in l. sæpe, ff. de re iudic. & in l. 1. §. denuncian. ff. de ventre inspic. & in cap. pen. de re iud.* in specie aduertit Fachin. *d. c. 37. vers. respondeo,* sanè in his terminis priuilegium fori Clericis competens in nihilo infringitur; patet, quia verum est dicere Clericum à sæculari iudice, nec distringi, nec condemnari, quod per tex. *in d. cap. 2. de foro compet.* cum aliis prohibetur; igitur nihil impedit quominus Clericus in hunc finem vocetur à iudice sæculari.

118 Propter quæ hæc vltima opioin longè verior est, & numero Auctorum magis recepta: qua igitur retenta non obstant, quæ pro priori supra adducebamus: nam ad primum respondetur priuilegium in nihilo infringi, quippe cum Clericus per sententiam sæcularis nullatenus condemnetur, sed solummodo pro, vel contra emptorem sententia feratur, ac subinde versamur extra terminos, quod solum viget quando Clericus, vt reus conuenitur, & iudicatur iuxta reg. tex. *in cap. cùm sit gener. de foro compet.* Marant. *part. 4. dist. 11. num. 1.* licèt ad hæc non aduertens aliter difficultatem soluere conetur Fachin. *d. loco in vers. respondeo.* Vnde est quod postea ipsemet Clericus, quando vt reus conuenitur euictionis nomine apud suum ecclesiasticum iudicem conue-
119 niendus est, post alios Fachin. *vbi proximè.* Ad secundum ex *d. l. 2.* respondetur præmissa distinctione inter eum casum, quo quis ad iudicium vocatur, vt defensor necessarius proprio nomine rem propriam defensurus, veluti, si quis habens plenum rei dominium, tam vtile, quam directum, vocetur à colono, vel inquilino, qui nullū ius habet in rem, de qua controuersia mouetur. *l. colonus 12. ff. de vi, & vi armat.* & rursus inter casū, quo quis vocatur defensurus ius alterius, qui in re, vel vtrumque dominium habet, vel saltem vtile, prout in hoc quæsito, in quo emptor, cui plenum in re empta dominium quæsitum est, vocat venditorem: vel si emphyteuta, aut feudatarius nominent dominum directum ad suorum iurium defensionem, inter quæ illud est discrimen, quòd primo casu non tenetur actor iudicium suscipere in foro coloni, aut inquilini, eo loci, vbi res sita est, vel vbi alias vocatus forum habeat, & ita procedit *d. l. 2.* iuncta *l. vlt. vers. sed &, C. vbi in rem actio* in secundo actor vocatus debet iudicium suscipere, vbi reus conuenitur, & ita intelligitur *d. l. venditor,* cum similibus. Ratio differentiæ est, quia in primo casu, cum actor vocatus plenum rei dominium habeat, vocetúrque defensurus rem propriam suo nomine, ipse est, qui litigat, & qui simpliciter, & absolute principalis reus est in tali controuersia: vnde omninò oportet, vt apud proprium iudicem in suo foro conueniatur: in secundo verò vocatus ad defendendum, reus non manet, sed ipse emptor, sicut & feudatarius, & emphyteuta Rei sunt, qui nomine proprio conueniuntur, & pro, vel contra quos, sententia fertur, & ideo actor vocatus ad illorum defensionem, meritò non vtitur suo fori priuilegio, sed in foro illorum eosdem cogitur defendere. Ita in proposito resoluunt Bart. *num. 6.* & communis *in d. l. 2.* Abb. *num. 8. in d. cap. vlt.* vbi Sicul. *num. 16.* Gam. *d. decis. 332.* post Specul. & Anchar. quos refert Surd. *d. cons. 396. num. 36.* Vnde quoties Clericus comparet vti defensor necessarius, eo quòd laicus nominans nullum in re ius habet, totam causam ad suum iudicium trahere resoluunt Ioseph. Ludou. *Lucensi decis. 34. in fine,* Ambrosio. *Perusin. decis. 8. num. 9. & de immun. eccl. cap. 20. num. 28* Anton. de Burgos *ad cap. si venditori num. 16. cum seqq. de empt.* Viui. Ceuall. Seacc. Marches & plures alij relati per Sperell. *decis. 24.*
num. 1. Ad tertium in simili *ex d. l. 3.* respondetur 120
longè probabilius esse fiscum venditorem adinstar priuati teneri defendere emptorem in foro, quo emptor conuenitur, vt benè resoluunt Cou. *d. cap. 8. num. 3.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tit. de dilat. art. 4. gloss. vnic. num. 9* Fachin. *d. cap. 37. vers. sed contrarium,* plures, quos sequitur Surd. *d. consil. 222. num. 18.* argum. *l. si cum cum in priuati 6. ff. de iure fisci.*

Vigesimoquintò quæro. Vtrùm Iudex sæcula- 121
ris competens sit aduersus Clericos circa pœnarum condemnationem, & exactionem, quando ipsorum pecora damnum dederunt in fructibus, vel in pascuis vetitis fuerunt inuenta? In qua quæst. Gutier. *pract. lib. 1 q. 4. 4. n. 1 & 2.* post Castil. Cou. & alios distinctione vtitur in hunc modum: *Aut Iudex sæcularis intendit procedere contra personam Clerici pro exequutione pœnæ, & tunc hoc nullatenus facere potest, aut non contra Clericos, sed directè contra ipsa animalia, & res Clericorum agit ad damnorum, & pœnarum solutionem, & tunc rectè procedit;* idem ferè dicunt Greg. Lop. *l. 54. verb. el ganado, tit. 5. p. 7.* Cauall. *commun. contra comm. tom. 4. q. 897. n. 620. cum seqq. & de cognit. per viam violent. p. 2. q. 23. n. 18. cum seqq.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. c. 39. num. 8. cum seq.* sic intelligentes Ordin. Reg. *Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 29.* & apud Hispanos *l. 12. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* hac de re disponentes. Quod quidem ex eo suadere conantur, quia quando onus impositum est rei, potest sæcularis iubere, vt exequutio fiat in re, quæ in suo territorio, & iurisdictione est, non habito respectu verùm persona cuius res est, pertineat ad suum forum, vel iurisdictionem, argum. *l. viros 12. in princip. C. de Palat. sacrar. larg. lib 12. cap. si tributum 11. q. 1.* Gutier. *d. num. 2.* Cacheran. *Pedem. decis. 68. num. 34.* Attendan. *de exequen. mand. part. 2. c. 14. n. 13.* Confirmatur hæc ratio, quia hoc pacto persona Clerici non condemnatur à iudice sæculari, nec coram illo conuenitur, & ideò in nihilo offenditur, reg. *cap. 2. de foro compet.* nec Ordini clericali aliqua offensa irrigatur, contra *cap. si diligenti, eod. tit.* quia in personam Clerici nulla dirigitur exequutio, sed onus reale rei impositum à Clerico exigitur, sicut aliud quodcunque tributum reale, vt infrà de priuilegio fori circa exemptionem à tributis videbimus: ergo nihil est, quod impediat

ori quæ

quæ in rem dirigatur fieri à iudice sæculari.

122 Verùm hæc opinio sustineri non potest, de illaque validè dubitant Antonin. Diana *moral. resolut.p.1.tract.2.resol.80. & part.4. tract.1. resol.72.* Sanch. *in opusc.moral.tom.2.lib.3.cap. vnic. dub.31. n.2.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.7.n.94. vers. sed dubitatur*, quia hæc causa quamuis natura sua merè temporalis sit, tamen ratione personæ Clerici, contra quem mouetur, manet ecclesiastica, ac proinde à sæculari iudice definiri non potest, *cap.2.de iudic.cap.quod Clericus 9.ibi, iure Canonico decidatur, de foro compet.* nec difficultatem effugit distinctio supradicta, dum præsupponit Iudicem sæcularem posse non contra Clericos, sed directè contra ipsa Clericorum animalia ad damnorum, & pœnarum solutiooem agere, nam id gratis dictum est; cum enim omnindò oporteat sententiam ferri, & condemnationem pœnarum fieri, animalia autem minimè sint capacia, quòd conueniantur, vel condemnentur, argum. *cap.2.* ibi, *rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, de constitut.cap. mulier, vers. quæritur 15.q.5.* ibi, *nec vllo modo capax legis sit*, bonus text. *in l.1. post.princip. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur*, omnindò oportet aliquam dari personam in quam dirigatur actio, contra quam probatio assumatur, & aduersùs quam dirigatur condemnatio, quorum neutrum contra Clericum iudex sæcularis facere potest, text. *in d.cap.2. de foro compet.* ergo si ad Iuris rigorem, & strictam disputandi rationem confugiamus, supradicta distinctio fundamento destituitur, secundum Auiles *ad cap.17. Prætor.glos.1.n.12.* & securius esse post Ioan. Andr. Anch. & alios, quos refert, defendit Salzed. *ad Bernard.cap.55.vers.septimo, cum seqq.* vbi ita se pluries consuluisse testatur illud, quod Gutier. expendit, quando onus impositum est rei posse sæcularem iubere, qood exequutio fiat in re, quæ est io suo territorio, oon habito respectu vtrùm persona sit sui fori, respondendum erit attento Iure longè verius esse exactionem, & actualem coactionem faciendam oon esse per potestatem sæcularem, sed per solam ecclesiasticam, vt expressè defendit Salzed. *d. cap.55. vers.4.* vbi ex Iuris principiis rectè aduertit etiam in exactione onerum realium contra Clericum sæcularem se intromittere oon posse, quamois Cœpol. & Mexia, quos refert, & meritò impugnat, contradicant. Textus autem *in d.cap.si tributum*, solùm probat prædia ecclesiarum teneri ab onere reali, oon verò Ecclesias cogi posse per ministros sæculares, quia quoad forum in specie reperiuntur exēpti, argum.text. *in d.cap.2. & in d.cap.si diligenti, de foro compet.* Tandem *d.l. viros*, ad propositum adduci non potest, quia non agit de foro vetito, & improrogabili, prout est sæcularis respectu Clericorum. Ad confirmationem verò, quam vlterius pro Gutier. adduximus, respondetur quod cū pœnæ huiusmodi, sicut, & aliæ non debeantur, nisi post legitimam condemnationem, vel saltem exactionem, secundùm glos. vlt. *in fine*, communiter receptam *in cap.fraternitatis 12.q.2. & verb.officij, in Clem.2.de heret.* cum ibi adductis. Pœnæ autem in pecora, & cætera animantia ratiooe carentia directè ferri, neque exigi possint, vt supra ostendimus, fit consequens necessariò condemnationem pœnarum ferri in Clericos, qood per potestatem sæcularem non est factibile, vt cum veriori sententia suprà resoluimus. Vnde consequens est meritò displicere opinionem Lucæ de Peña, & Auil. quos refert, & sequitur Gutier. *d. q.4.num.5.* dum docet Principem sæcularem posse statuere, quòd animalia Clericorum, & Ecclesiarum à suis pascuis arceantur, vel etiam à pascuis priuatorum, ne sumant illa à dominis inuitis, quod si inueniantur, soluat pœnam, aliàs impunè possint offendi, coofutatur enim facillimè ex suprà dictis, & infra dicendis circa priuilegium exemptionis à tributis.

Hucusque dicta benè proceduot secundum 123
strictam disputandi rationem, & quod attento Iore communi hac in re resolui potest, sed ante omnia amplectendum esse censeo sacræ Congregationis immunitatis Decretum *in vna Terracinen.* vbi fuit resolutum, *causas damnorum datorum per Clericos, & Ecclesiasticos, seu per eorum animalia, nec non per familiares ministros, & colonos Episcoporum, & mensæ Episcopalis, etiam laicos seu eorum animalia in bonis quibuscumque, tam Ecclesiarum, & personarum ecclesiasticarum, quam etiam laicorum spectare ad Curiam Episcopalem priuatiuè. Si verò laici, eorumve ministri, & animalia damnificent bona Ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum, Curiam Episcopalem procedere posse tanquam in causis mixti fori. At quando coloni, & ministri Ecclesiarum Clericorum, & ecclesiasticorum cum animalibus propriis bona laicorum damnificant, cognitionem, tam quoad bona, quàm quoad personas laicorum, & eorum animalia spectare ad iudicem laicum priuatiuè, sed si cum animalibus Ecclesiasticorum, vel Ecclesiarum, quoad personas spectare ad laicum, quoad verò animalia spectare ad Curiam Ecclesiasticam.*

Vigesimosextò quæro. Vtrùm Clericus co- 124
ram iudice laico recipiens depositum, & promittens restituere cui de Iure, &c. possit ab eodem iudice cogi ad restituendum? Quidam existimant ab ipso iudice sæculari cogi posse ad reddendum depositum, si iudicialiter per illum electus fuerat depositarius, ita Capell. Tholos. *decis.62.* Afflict. *decis.24.* Tiraq. *de retract. comment. §. 4.glos.7.num.9. &* 10. Marant. *de ordin.iudic.part. 4. dist.11. num.62.* Olan. *in antinom.iuris litt. C. ex num.23.* Menoch. *remed.15.recup.num.214.* Ceuall. *commun.tom.4.quæst.897.num.610. cum seq.* Catoc. *in tract.de deposito, tit.de causis, num.40.* Surd. *consil. 280. num.11.* Ego tamen verius credo Clericum, qui in iudicio sæculari depositum recepit, non posse pro illius restitutione coram iudice laico conueniri, vel cogi ad restituendum, cùm sit exemptus à laica potestate, & hanc partem tuentur Ambrosin. *de immunit. & libert.eccles.cap.20.num.53.* Surd. *cons.399.num.33.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. num.855.* Bonaciu. *de censur. in Bulla Cœna contentis disput. 1. quæst.16, punct.5.num.19. & de legib.10. quæst.2. punct.1.§.1.* Duard. *in Bullam Cœna lib.2.can.15. quæst.11. n.36.* Antonin. Diana *moral.resolut.part.1.tract.2.resolut. 21.* Squillante *d.cap.7. num.82.* Tambur. *de iure Abbatum tom.1.disput.15.quæst.19. num.36.* nouissimè Donat. Antonin de Marinis *quotid.resolut.cap. 53. num.3.* Mart. *de Iurisdict. part.4. casu 104. per tot.* vbi intelligit respectu coactionis Clerici depositarij ad restituendum, non autem in declaratione iudicis dicentis depositum esse restituendum, quem sequitur Ansald. *dict. part. 2. tit. 11. cap.16.*

Vigesimoseptimò quæro. Vtrū Clericus fideiu- 125
bens pro laico de stando iori, & iudicatum soluendo coram iudice sæculari, possit coram eodem conueniri ad soluendum dictam fideiussionem

Respondeo non posse, sed coram Ecclesiastico debere conueniri, vt per Carol. de Grassis *d. effectu 1.n.*1008. Ambrosin. *de immunit. & libert. eccles. cap.20.n.*50. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.*483. Mart. *de Iurisd. part.4. cent.2. cas.*105. *per tot.* Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disp.*15. *q.*19. *num.*37. Paul. Squillante *d. cap.*7. *num.*83. vbi *num.*85. quærit an laicus fideiussor Clerici sit remittendus iudici Ecclesiastico? de quo etiam Ansald. *part.*3. *tit. vnico c.*17. Mart. *vbi suprà casu* 106. Vtrum quando clericus accepit possessionem à Iudice seculari cũ claus. *Sine præiudicio iuris tertij*, remaneat subiectus & adstrictus ad respondendum cuiuslibet tertij oppositioni, & ad hoc vt possit Iudex secularis illum condemnare ad rei possessæ restitutionem? Affirmant Pereg. *de fideicom. art.*48. *à n.*62. Carol. de Grass. *d. effect.*1. *num.*947. Paz *de tenut. cap.*64. *à n.*13. Argel. *de acquir. possess. q.*13. *n.*87. & 88. Mart. *de success. legali p.*4. *q.*16. *art.*1. *n.*41. Carleual. *de iudic. n.*952. &c.

126 Vigesimooctauò quæro, an Clericus, qui gerit officium tutoris, aut curatoris, vel procuratoris alicuius laici, possit coram laico ciuiliter conueniri pro concernentibus officium prædictum? Partem affirmatiuam tuentur Stephan. Aufrer. *in tract. de potest. secul. eccles. reg.*2. *in fallent.*28. & *reg.*4. *fallent.*25. Escobar. *de ratiocin. cap.*7. *num.*7. Donat. Anton. de Marin. *quotid. resolut. cap.*53 *num.*2. Guliel. Benedict. *in repet. cap. Rainutius, de testam. verb. & vxorem, decis.*2. Socin. *in cap.*1. *de foro compet. num.*52. Gail. *lib.*1. *obseru.*37. *n.*7. Vrsill. *ad Afflict. decis.*24. Alber. Oliua *in ritu* 37. *Curiæ Archiep. Neapolit. num.*7. vbi aduertit exequutionem contra talem Clericum fieri debere per iudicem Ecclesiasticum, refert Squillante *d. cap.*7. *num.*87. Quicquid dicant Mart. *de iurisd. part.*4. *casu* 148. & Bonacin. *de censs. in Bulla Cœnæ disp.*1. *q.*16. *punct.* 5. *num.*17.

127 Vigesimononò quæro. Vtrùm Clericus per Regem admissus ad aliquod officium sæculare & Regium, si in ipso officio delinquat, possit puniri ab ipso Rege? Affirmatiuam partem sequuntur Aufrer. *in Clement.*1. *de offic. Ordin. reg.* 1. *fallent.*16. Carau. *ritu* 49. *num.*118. Amendol. *ad decis.*479. *Vincentij de Franchis num.*1. & 2. Cassan. *in consuet. Burgund. rubr.*1. *§.*5. *in glos.* s'il na grace *num.*71. & 91. Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius verb. & vxorem.* Rendina *de maiest. Princip. §. sed etiam per legitimos tramites, num.*183. Plaza *de delict. cap.*39. *num.*21. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.*61. *litter. B.* Cou. *pract.*33. *num.*6. Hieronym. Portel. *in schol. ad Molin. §. clericus, ex n.*5. Ceuall. *de cognit. per viam viol. p.*2. *q.*64. *num.*15. vbi quòd bene poterit sustineri consuetudo, qua admissum fuerit quod imponatur pœna priuationis, & altera pecuniaria per Iudicem secularem aduersus clericum ministrum Regium, qui in officio deliquerit. Escob. *de ratiocin. cap.*7. *num.*7 Gabr. Pereira *de manu Reg. part.*2. *cap.*48 *num.*4. Contrarium verò, imò per Iudicem ecclesiasticum puniendum esse, præcipuè si non fuerit ter monitus, vt ab officiis, & artificiis destiterit, & tamen non curauerit desistere; quia licèt Clericus nequeat officia secularia sine Superioris dispensatione suscipere, *cap. Sacerdos, ne Cleric. vel Monach.* nihilominus priuilegium clericale retinet, & exemptus est à laica potestate, *cap. fin. de vita, & honest. cleric.* Ideò ita meritò resoluant Clar. *§. fin. quæst.*36. *num.*21. & magis sequitur Cassan. *loco proximè citato*, Vincent. de Franchis *decis.*479. *num.*3. Tapia *de iure Regni lib.*1. *tit.*2. *in constitut. de personis, num.*6. Carol. de Grassis *d. effect.*1. *num.*850. Bonac. *de censur. in Bulla Cœnæ contentis, disput.*1. *quæst.*16. *punct.* 5. *num.*17. & *de legib. disput.*10. *quæst.*2. *punct.* 1. *§.* 1. *num.*24. Antonin. Diana *moral. resolut. part.*1. *tract.* 2. *resolut.*18. & *num.*4. *tract.*1. *resol.*39. Mart. *de iurisdict. part.*4. *cas.*127. Lezana *in sum. tom.*3. *verb. clericus num.*30. Squillante *d. cap.*7. *num.*88. Duard. *in Bullam Cœnæ, can.*15. *quæst.*11. *num.*26. Ambrosin. *cap.*20. *num.*54. Felician. de Vega *in relect. ad cap. decernimus* 2. *à n.*109. *de iudic.* Super iuribus autẽ bonis, & redditibus, à Rege procedentibus, & ab Ecclesia possessis, seu personis ecclesiasticis, coram Iudicibus secularibus litigandum est. *l.*6. *tit.* 1. *lib.*4. *Recop. l.*10. *tit.*7. *lib.*9. *Recop.* Palat. *ad cap. per vestras, vers. sed est pulchra dubitatio num.*49. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *cap.*18. *num.*159. Ceuall. *part.*3. *quæst.* 822. *num.*92. *cum seq.* Alfar. *de officio fiscal. gloss.*16. *num.*116. Guzman *de euict. cap.*7. *num.* 40. & 41. Salgad. *de protect. Regia part.*3. *cap.*10. *num.*188. & 190. Capic. Galeot. *de alien. & success. offic. n.*248. *cum seqq.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.*2. *lib.*3. *c.*2. *n.*55. & 56.

Tregesimò quæro. Vtrùm Clericus possit cognosci, & iudicari à iudice laico pro contractibus, & obligationibus factis tempore, quo erat laicus? Negatiuam partem, imo à solo Iudice ecclesiastico cognosci, & iudicari debere, tuentur Lap. *alleg.*118. Nincent. de Franchis *decis.* 656. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.*16. *num.*2. Carol. de Grassis *dict. effect.*1. *num.* 1251. Mart. *de iurisdict. part.*4. *cent.*2. *casu* 121. *n.*5. quos refert, & sequitur Squillante *dict. cap.*7. *num.*91. vbi *num.* 92. subdit Iudici ecclesiastico cognitionem pertinere si Clericus se obligauerit aliquid soluere, & deinde laicus effectus, sit citatus super tenore instrumenti, dummodo fuerit ab eo præuentus tempore clericatus, addo Donat. Antonin. de Marinis *variar. resolut. cap.* 189. *n.*8. Dianam *moral. resolut. part.* 4. *tract.* 1. *resol.*23. 128

Trigesimoprimò quæro. Vtrùm Clericus in feudalibus teneatur subire iudicium coram domino feudi etiam laico, & coram ipso conueniri, & reconueniri? Affirmatiuè respondet tex. *in cap. cæterùm* 5. *de iudic.* & *in cap. verum*, & *in cap. transmissa, de foro compet.* & ita per hæc Iura præter Ordinarios ibi, resoluunt Guid. Papæ *decis.* 139. *num.*1. *in fine*, Duen. *reg.*321. Boër. *decis.*65. *num.*8. Marant. *de ordin. iudic. part.*4 *dist.*11. *num.*75. Villalob. *commun. opin. verb. Clericus, n.*27. & *tom.* 1. *commun. opin. lib.*1. *tit.*11. *n.*4. *pag.*188. Franc. Marc. *Delphin. decis.*46. *num.*10. *volum.*2. Scap. *in tract. de iure non scripto, lib.*1. *cap.*6. Ioan. Gratian. *reg.*481. Menoch. *remed.*3. *retin. num.*397. Mynsing. *cent.*1. *obseru.*22. *vers. sic etiam Iudex laicus*, Cumia *in ritibus Siciliæ, cap.*2. *num.*40. Carauit. *in ritu Neapol.* 235. *num.*19 Franc. Sonsbech *de feudis, part.*14. *num.*20. VVesemb. *in simili tract. cap.*17. *sub num.*4. Anton. de Olibano *in comment. ad vsaticum, cap.*9. *à num.*8. Nicol. Mozz. *de contract. lib. sub tit. de feudis, rubr. de natura feudi, n.*120. Perez *lib.*8. *tit.*1. *lib.*3. *ordin. pag.*479. Humada *l.*57. *glos.*2. *n.*1. *tit.*6. *part.*1. Azeued. *l.*6. *tit.*1. *lib.*4. *noua Recopil.* Gutier. *de iuram. confirm. part.*3. *c.*12. *num.*8. & *lib.*3. *pract. q.*24. *num.*11. *cum seqq.* Surd. *cons.*193. *n.*1. & *cons.*396. *n.*8. Camill. Borell. *ad Bellugam in specul. Principum, rubr.*11. *§. videndum, verb. perdunt*, & *de Regis Catholici præstantia, cap.*71. *num.*73. & *seq.* & *in sum. omnium decis. tom.*1. *tit.*34. *de feudis, num.* 159. 129

Sigism.

Sigism.Scacc.de iudic.caus.ciuil.crimia.lib.1.cap.11.
n.97.& de appellat.lib 3.cap.2.q.8.n.92.Capiblanc.
in tract.de auctor. Baronum, pag.1.n.31.& 52. Petr.
Azin.pract.quæst.lib.1.q.8.Hieronym. Pap cons.151.
n.2.versic.& similiter, Fr Emman.quæst.Regul.tom.2.
q.62.art.10.Anton.Biag.de consuetud.q.6.num.292.
Gasp. Thesaur.quæst.forens.lib.2.cap.15.sub n.9. Se-
bast.Næui.ad lib.feudorum, tit.1.num.268.pag.241.
Curi.Philip.part.1.§.5.n.12 Sbroz.de officio Vicarÿ,
lib.2.q.26.n.25. Farin.in praxi crimia q.8 Marta de
iurisdict.par.4.casu 102.num.16. Ioan. Andr.Greg.
in repet feudal.p.1.cap.2.cum seqq. Gare. Mastrill. de
magistr.lib.4.cap.16. Ioao.de Solorzano de iure In-
diarum lib.2.cap.23.n.172.cum seqq.Felician.de Ve-
ga in relect.cap.cæterùm 5.de indic.à princ.Boët.Epo
de Regalibus, vel iure Principum in benefic. ecclesiast.
num.93.cum seqq. Suar de defens.Fidei contra Angli-
cane secta errores, lib 4.cap.14.n.12. Bernard.Græuæ.
ad pract.Camer.Imper.lib.1. concl.37.consid.4. Vinc.
de Franch.dec.545. Marc.Anton.Genuens.in pract.
Archiep. Neapol.cap.9. num.5. Camill. de Laratha
cons.96.n.7. Ambrosin.d.cap.20. num.56. Bonacin.
de legib.disp.10.q.2.punct.1.§.4.n.4. & de censur.in
Bulla Cœna disp.1.q.16.sect.1.punct.6. num.6. Paul.
Laymann in Theol.moral.lib.4.tract.9.cap.4. num.3.
Coriolan. in explicat. Bulla in Cœna Domini excom.
16.versic. multi autem, Carol.de Grassis d.effectu 1.
num.718. Bellet. disquisit.cleric. part.1. tit. de fauore
Clericorum reali, §.3.n.4.Sayr.in Claui Regia lib.12.
cap.8.num.9.Valer.Reg in praxi lib.9.n.351.D Bar-
bos.in l.1.ff.de iudic.art.3.num.159. cum seqq. Squil-
lante d.c.7.n.104.Octau.Glorit.resp.13.n.29.Duard.
d.can.15.q.11.n.69.

130 Vnde fit, vt Prælatus Ecclesiasticus in iurisdi-
ctione temporali, quam obtinet in feudo à Princi-
pe habito, iudicetur tanquam laicus vt Baro, seu
feudatarius, & vasallus Principis, & ideò à sententia
Prælati habentis iurisdictionem temporalem non
appellatur ad Superiorem ecclesiasticum, sed ad
Principem sæcularem, vt per Innoc. Abb. Felin.
num.4 in cap.solita, de maiorit.& obed. Gail. lib.1.ob-
seru.30.n.4.cum seq. Aufrer.de potest. eccles. in sæcu-
lares num.14.vers.19. Mil. in repert. verb. appellatio,
Mynsing.cent.5.obseru.5. Couar.pract.cap.4.num.2.
Frece.de subfeudis, lib.3.differ.53. Franc.Marc. dec.
454.num.10.& seq.part 1.Peregr.cons.1.à Ponte de-
cis.2.num.1.& sub n.24.Mart.de iurisd.p.4.casu 198.
n.1. Bobadil. in sua Politica, lib.2. cap.17. num.196.
131 & cap.18.n.64.Beller.d.§.3.num.8. ea sanè ratione,
quia isto casu Prælatus non iudicat vt Clericus, sed
vt Baro, & laicus, Cancer. var.resol.lib.3. cap.13.
num.345.Olriban.de iure fisci, cap.10.n.3. Carol. de
Grassis d.effectu 1.num.513.Mastrill.de Magistratib.
lib.2.cap.8.n.31. Quod quidem velim restringi ad
feudum rectum, & ad casum in quo non possit
qualitas hæc controuerti ex parenti ipsius inuestitu-
ræ tenore.

132 Ampila principalem huius quæsiti resolutionem
procedere non modo quando de proprietate, sed
etiam quando de sola possessione feudi ageretur, vt
per Intrigl.in tract. de feudis cent.2.art.94. num.12.
Mozz.d.tit.de natura feudi num.121.vers.tamen illa,
Menoch.cons.2.num.97. Villalob.tom.1.commun.op.
lib.1.tit.11.n.4.pag.188.Farin.d.q.8.n.22.vers.& hoc
siue agatur, Bernard. Græuæ. d.consid.4. num.3. del
Thuro in compend.decis.Neapol.verb.Clerici, pag.93.
133 Carol.de Grassis d.effect.1.num.732. Amplia etiam,
vt sæcularis Iudex dominus feudi possit suam
sententiam exequutioni mandare contra vasallos
etiam Clericos, vt tenent plures, quos refert,
Augrst.Barbos.de Iur. Eccles.

& sequitur Bellet. dict. §.3.num.4. versic. hic infer-
tur.

Limita si negetur feudum ad dominum perti- 134
nere, tunc enim vasallus coram illo conueniri non
potest nisi priùs à non suspecto iudice iurisdictionis
fundamentum terminetur, Mart. Vran. cons.32.n.
13 lib.2.Menoch.cons.2.num.95.& cons.302.n.53.&
cons.322.num.16. Limita etiam, vbi non agitur de
feudo, nec de natura feudi, Host.n.6. Abb.n.23.
Felin.num.8 & Decian.à n.45.in d.cap.cæterum, Soc.
cons.12.n.12.vol.1. Bellet.d §.3 num.4. versic.quòd si
agatur. Et vbi agitur contra Clericum vasallum 135
ad amissionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro
crimine, Intrigl.de feud.cent.1.q.56.n.255.Schra-
der.in simili tract.p.1.q.1.Carol.de Grassis d.effect.1.
num.726.& effect.2. à num.221. nam vbi tractatur 136
de delicto siue criminaliter, siue ciuiliter, tunc so-
lus ecclesiasticus cognoscit, Surd. cons.396. n.32.
Farinac.d.q 8.n.22.Ambrosin.d.c.20. n.59. Squill.
d.cap 7.n.106.

Trigesimosecundò quæro. Vtrùm Clericus 137
possit reconueniri coram Iudice sæculari, quando
scilicet ipse Clericus est actor in causa merè ciuili
contra laicum? Partem affirmatiuam tuentur Ord.
Regia Lusit.lib.2.tit.2.§ 1. vbi Parens meus, apud
Hispanos l.57.t.6 part.1.& l.4.tit.3 p.3.vbi Greg.
Lopez, Afflict decis.173. Duen.regul.202. Marant.
de ordin.iud. part.4. distinct.6.num 53.& 59. Cou.
pract.cap.31.Clar.lib.5.§.fin.q.35.Gail.lib.1.obseru.
37.num.5. Mynsing.cent.2 obseru.67.versic.primus,
Quesad.diuers.quæst.cap.29.num.4. Franc.Monald.
cons.21.num.3.& 4.Suar.recept.sent.litt.C.num.114.
Ioseph.Ludouic.concl.38.num.42. Vinc.de Franch.
decis.193 num.3.in princip. Franc. Viui. Neapol.de-
cis.49.num.4.Caualcan. Finiz.decis.19.num.6.part.3.
Mench.illustr.cap.5.sub num.10.versic.adeò vt etiam,
Surd.consil.212.num.19.& consil.396.num.6.Boba-
dil in sua Politica, lib.2. cap.18. num.162. in gloss.
lit.K. Morl. in emporio Iuris, part.1. tit.2. de iurisd.
quæst.13. Duard.in Bullam Cœna can.15. q.11. num.
66. Ambrosin.de immun.cap.2.num.35. Bonacin.de
censuris in Bulla Cœna, disp.1.quæst.16.sect.1.punct.
6.num.8. Ludouic. Rodulphin. in tract. de brachio
sæculari, num 60.Ceuall.commun.tom.4 q.897. num.
624. Diana moral.resolut.part 4.tractat.1.resolut 65.
Gabr. Pereira de manu Regia tom.2. cap.22. per tot.
Ciarlin.controu.forens.cap.63.num.31.Fragoso in re-
gimine Christiana Reip.part.1.lib.2.tit.p.4.num.340.
cum seqq. Ansald.de iurisdict.eccles.p.3.tit.vnico c.9.
Bernard.Græuæ.ad pract.Camer.Imper.lib.1.conclus.
37.consid.7.Alexand. Trentacinq.var.resol. lib.2.tit.
de mutuo petit.resolut.1.num.32.Mart.de Iurisd. p.4.
casu 107.Amat.Ruderic.in pract. de modo, & forma
videndi seu examinandi processum, cap.1.n.49.Cam.
Borrell.in sum omnium decis. tom.1.tit.7. de Clericis,
num.81.& 82.Farin.d.quæst.8.n.99.cum seqq. Curi.
Philip.part.1.§.5.num.18.idem Ceuall.de cognit.per
viam violentiæ,par.2.q.23 num.22. Franc.Anton. de
Sousa in relect.de censuris Bullæ Cœna cap.8.à num.3.
Cald.Pereira quæst.forens. lib.1.quæst.25. & lib.2.q.
51 D. Barbosa in l. qui prior, num. 79 cum seqq.
ff. de iudiciis. Maximè consuetudine Iuris inter-
pretatiua hoc approbante, secundùm Afflict.dict.
decis.173. Capell. Tholos.decis.95. Biag.de con-
suet.quæst.11.num.321.Carauit.titul.67.num.3 Am-
brosin.de immun.eccles.cap.20.num.37. Reconuen-
tio enim fit coram Iudice conuentionis, Authent.
& consequenter, & l.cùm Papinianus, C.de sentent.&
interlocut.cap.1. de mutuo petit. Ordin. Reg. Lusit.
lib.3.titul.33.§.2. Marant.dict. distinct.6.num.13.

Bernard.Muscat.in praxi aurea ciuili Neapol.part.3. gloss. actorem, num.4. Cardos in praxi iudicum verb. reconuentio, num.5. D. Barbos. in dict. l. qui prior, a num.10.

137 Amplia primò, vt non modo reconueniri possit Clericus coram sæculari iudice super eadem re, sed etiam super penitus diuersa, secundum Franc. Viui. Neapol.dec.49.n.5.

138 Amplia secundò, in Clerico agente iudicio retinendæ coram iudice sæculari, cui potest obijci a reo laico proprietatis exceptio, vt per Vincent. de
139 Franch.decis.193. num.4. vbi num. 16. subdit quòd si reconuentioni noluit respondere Clericus, illi etiam poterit in conuentione audientia denegari.

140 Amplia tertiò, reconuentione Clericum agentem coram laico obstringi vsque ad finem, etiamsi postea à conuentione velit desistere, vt per Afflict. decis.173.num.4.& 5. Guid. Papæ cons.185. incip.in Curia Parlamenti, Marant.d.dist.6.num.66.Menoch. de arbitrar.lib 1.q.44. num.5. Horat. Carpan. super stat. Mediolanen.p.1.cap.44.num.95.Nicol.Carbon. pract.lib.3.cap.4.num.105. Modern.de supplicat. ad Sanctiss.part.1.cap.13.num.81.Gabr. Pereira d.c.22. num.9.Vinc.de Franch Neapol.decis.193.sub num.4. Marcel.de Cala in tract.de arte, & modo probandi, gloss.1.§.1.num.46.Surd.decis.143.num.3. Thesaur. quæst.forens.lib.1.quæst.98.Ambrosin.d.cap.20.n.36. Alexand.Trentacinq.d.resol.1 num.33 vers.hæc conclusio.Camill.Borell.d.tit.7.n.108. Carol.de Grassis d.effectu 1.num.148.Squillante d.cap.7. num.66. Poterit tamen Clericus desistere, si adhuc non fuisset facta reconuentio, quia res est integra, & reo ante reconuentionem non est ius quæsitum, Vincent. de Franch.d.decis.349.Marant.d.dist.6.num.54.Bonacin.de legib.disp.10.q.2 punct.1.§.4.n 5.

141 Amplia quartò procedere non solùm in iudice Ordinario, sed etiam in delegato ad instantiam actoris, cum militet eadem ratio, de qua in d.l. Papinianus. Ita Menoch.de arbitr.lib.1.q.44.n.2.& 3. Carpan.super statuta Mediolanen.lib.1.cap 44.n.77. Honded.cons.21.num.4.& 16.lib.1. Tepat.variar. resolut.tit.de reconuent. vers. Iudex etiam, Rendina in prompt.recept.sentent.tom.1.tit.97.num.2. Cardos. d.verb.reconuentio, num.9. Alex. Trentacinq. resol. 1.à num.45.Carol de Grassis d.effect.1.num.752.cum seqq.D.Barbos.in l.1.ff.de iudic.art.1.num.67.& in d. l.qui prior.n.51.Squillant.d.c.7.n.62.vbi subdit non admitti reconuentionem si delegatus fuisset impetratus à reo.

142 Amplia quintò, talem reconuentionem fieri debere incontinenti in ipso litis exordio, scilicet ante litis contestationem, vel in ipsa contestatione, vel saltem statim post litem contestatam: vt per Ordin.Reg.Lusitan.d.lib.3.tit.33.§.1. Marant.dict. distinct.6.n.5. Marta de Iurisdict. part. 4. cent.2. casu 107.num.5.Cardos.d.verb.reconuentio,num.2.Amat. Roderic.in pract.de modo,& forma videndi, seu examinandi processum, cap.1.num.50.D.Barbos.in dict. l.qui prior, à num.20. Bonacin.de legib. disp.10 q.2. punct.1.§.4.n.5.& d.punct.6.num.8. vers.limitant tamen, Ambrosin.d.cap.20.num.38. Squillante d. c.7.
143 num.63.Ansald.d.p.3.tit.vnico.c.9 num.82. Post litem verò contestatam ex interuallo non admitti parte contradicente tenent Marant.d.dist.6.num.6. Marta d.casu 107.num.6. Squillante d. cap.7. n.64. Intellige ad effectum, vt Iudex debeat in vtraque causa pari passu procedere, & simul causas terminare, at verò ad effectum, vt actor teneatur stare iuri, & assistere iudicio coram Iudice, quem ipse elegit, potest reconuentio fieri, etiam facta conclusione in causa conuentionis principalis. Marant. dict. disp.6.n.5.Morl in emporio Iuris.p.1.tit.2.q.13.n.11. Carol.de Grass.d.effect.1.n.762.

Amplia sextò, tam in iudicijs ordinarijs, quam 144
summarijs, si tam causa conuentionis, quam reconuentionis sit summaria, vt per Ordin. Reg. Lusit.d.lib.3.tit.33.§.6.Marant.dict.dist.6. num.38.Carauit.super ritu 67.n.7. Menoch remed.3.retin.q.84. num.75. Vincent.de Franch.decis.193. Alex. Trentacinq.d.tit.de mutuis petit.resol.1.num.13.& 14.Ceuall.de cogn.per viam violent. p.2. q.54. a num.2. & q.68.num.13. quod non admittitur in via executiua. Cardos.d.verb. reconuentio, num.22. Carol. de Grassis d.effect.1.num.774.Squillante d.c.7.n.65.D. Barbos.in d.l.qui prior, a num.34. vbi num.37. idem resoluit si reconueniendus renunciet priuilegio causæ, & velit, quod etiam in ea ordinariè procedatur.

Amplia septimò, vt Clericus conueniens, & reconueniens coram iudice sæculari sæcularibus etiam legibus teneatur, vt per Menoch.illustr.quæst. c.5.n.19.& 22. 145

Limita primò, quando laicus conuentionem in 146
se intentatam studio reconueniendi, seu in fraudem procurasset, ex Angel.Mari.& Gregor Lopez resoluit Vincent.de Franch. Neapol.decis.293.n.5. accedunt Farin.d.q.8.num.101. Carol. de Grassis d. effect.1.num.769. Erasm. à Cochier de iurisd ordin. in exemptos, part.4.q.71.num.29.Gabr. Pereira dict. cap.23.n.3. Ansald.d.p.3.titul.vnico cap.9. num.115. faciunt quæ suprà adduxi in hoc cap. num.87.cum seqq.

Limita secundò, vt Clericus reconueniri non 147
possit in causa spirituali, seu quando reconuentio tangeret causam spiritualem, vel illi annexam, vt per Sebast.Medices de compensat.part.2.q 1.num.9. Mozz.de contract.tit.de naturalib.feud. sub n.114. ad fin. Farin.d.q.8.num.102. Squillante d. cap.7. n.70. Carol.de Grassis vbi sup.num.766. Gabr.Pereira d. c.22.n.3.

Limita tertiò, vt non procedat in causa crimina- 148
li, in qua Clericus, nec etiam ciuiliter potest coram iudice sæculari reconueniri, vt resoluunt Dec. in tract.crim.lib.4.cap.9.num.17. Scacc.de iudic.p.1. cap.11.num.93.versic.in crimin. Siyr.in claui Regia, lib.12.cap.7.num.9.versic.secundo, Muscat.dict.verb. actorem, à num.28. D.Barbos.in l.2.§.legatus, à num. 263. ff.de indic. Lodouic.Rodolphin de brachio sæculari, num.60. Farin. d.q.8. num.100. Marta d.casu 107.num.8. Alexand. Trentacinq. d.resol.1. num.33. versic.3.Camill.Borrell.d. tit.7. num.84. D.Barbosa in d.l.qui prior, num 86. Squillante d.cap.7.num.69. Bonacin.d.punct.6.num.8.versic.limita secundò. Diana dict.part.4.tractat 1.resolut.65.versic.notandum 1. Gabr.Pereira d.cap.22.num.4.versic.dixi vel natura, Ansald.d.c.9.n.117.

Limita quartò, quando Clericus non ageret no- 149
mine proprio, sed alieno, vt tanquam tutor, curator, seu procurator alicuius, quia nequaquam poterit reconueniri coram iudice, coram quo agit, vt per Carol.de Grassis d.effect.1. num.768. Squillante dict.cap.7. num.66. in fine, vbi etiam subdit idem dicendum quando Clericus ageret nomine proprio, & reconuentio fieret nomine alieno.

Limita quintò, non procedere in causa appella- 150
tionis, vt per Ordin.Reg.Lusitan. d.lib.3. titul.33. §.7.Marant.dict.dist.6.num.24. Balb.tom.2.com.opin. lib.7.tit.8.num.40.part.247.Cardos.d.verb.reconuentio, num.20. Alex.Trentacinq dict.tit.de mutuis petit.resolut.1.num.29. Barbosa in dict.l.qui prior, n.49.

Squill.

Squillante *dict.cap.7.num.69.* Ansald.*d.p.3.tit.vnic.c.9.n.142.*

151 Limita sextò, nō procedere in causa exequutiua, secundum Matant.*d.disp.6.num.39.* Parlador. *lib.2. rerum quotid.cap.fin.part.5.§.11 num.31.* Alexand. Trentacinq. *d.resol.1. num.14.* vbi *num.35.* subdit reconuentionem locum non habere, quando agitur pro rebus Ecclesiæ malè administratis, & *n.37.* idem dicit de conuento super nullitate. Ansald. *d. cap.9.n.137.cum seqq.*

152 Limita septimò, non procedere in agente pro deposito cùm cesset in eo ratio reconuentionis, *cap.bona fides, de deposito*, Socin. *in d. cap.1.n.61. de mutuis petit.* Cardos. *d. verb.reconuentio,num.24.* Ansald.*d.part.3.titul.vnic. cap.9. num.13. cum seqq.* Muscat.*d.gl.actorem,n.27.* Trentacinq. *d. resolut.1. n.15.*

153 Limita octauò, non procedere in agente quæstione spoliationis, *cap.ex conquestione, de restit.spoliat. cap.super spoliatione,de ordin.cognit.* Matant.*dict.dist.6.à num.42.* Cardos.*d.verb.reconuentio,num.23.* Alex. Trentacinq.*d.resol.1.à num.19.* Muscatel. *d. verb. actorem, num.27.* Squillante *d.cap.7 num.73.* Gabr. Pereira *d.tract.de manu Regia p.2.cap.24.n.18.* Ansald *d.par.3.tit.vnic. cap.9.num..* spoliator verò reus potest reconuenire actorem de alio spolio contra se per eum commisso, *cap.vlt.de ordin.cognit.* Cardos.*d.num.23.* D.Barbos.*ad l.2.§.legatus, à num.251. ff.de indic.& in l.si de vi,à num.181.ff.eod.* vbi *n.185.* resoluit, quòd si spolium ex vtraque parte commissum sit super eadem re, non admitteretur reconuentio de alio spolio in alia re commisso.

154 Limita nonò non procedere si reus conuentus esset excommunicatus vitandus, iuxta *Extr.uag. Ad euitanda scandala*, quia non posset reconuenire Clericum actorem, gloss.*verb.conueniri in cap. intelleximus,de iudic.* Carauit.*super ritu 67.n.19.* Squillant.*d.c.7.n.72.*

155 Limita decimò, non procedere coram arbitro voluntario, quia is non potest iudicare, nisi contenta in compromisso.*cap.cùm dilectus,de arbitr.* secus coram arbitris eligēdis ex dispositione statutorum. Ita Carol.de Grassis *dict.effectu 1. num.780.* Rendina *in promptuario recept.sent.tit.97.n.5.* Squillante *dict.cap.7. num.68.* Ansald.*d. cap.9. num.146. cum seqq.*

156 Illud tamen aduertere oportet, quod si Clericus recōueniatur coram iudice laico in caso licito, & ab eo condemnetur, non poterit exequutio fieri, nec in persona, nec in rebus Clerici reconuenti, sed ad iudicem ecclesiasticum erit remittenda ad instar iudicis laici, vt per Viuian.*decis.49.n.6.lib.1.* Visil.*ad Afflict. decis.179.* Bonacin.*de legib. disp.10.q.2.puncto 1.§ 4.num.5.* Marc.Ant.Genuens. *in pract. Archiepiscop.Neapol.cap.12.* Camil.Borrel. *d.tit.7.num.83.* Diana *d.part.4. tract.1. resolut.65.in fine.*

157 Trigesimotertiò quæro. Vtrùm Clerici, seu ecclesiasticæ personæ ligentur statuto laicorum edito super iure, quod vocant *congrui*, quoad bona quæ illi concessere in emphyteusim sæcularem, vt latè per Ioan.de Amic.*consil.14.num.6 cum seqq.* Honded.*cons.3.num.35.lib 1.* Stephan.Gratian.*disceptat. forens.tom.3.cap.260 num.17* vbi ait posse defendi quod statuta iuris congrui comprehendant tam actiue, quam passiue Ecclesias, latiùs *tom.4.cap.742. num.16.* vbi reddit rationem, quia hæc actio ad rem immobilem consequendam est in rem scripta, & sequitur possessorem, & habet similitudinem actionum realium afficiendo rem ipsam, vnde res illa transiuit in Ecclesiam cum tali onere, vt possit eam vicinus retrahere, Gutier. *pract. lib.2 q.156.* Matant.*disputat.8.* Vincent. de Franchis *decis.285.per tot.* Amendola *in addit. ad eundem Vincent. de Franchis decis.411.* nam quod Princeps sæcularis, & quiuis alius, qui habeat facultatem condendi statuta, possit facere legem, vel statutum, quo ligetur ius vtile emphyteutæ laici, licèt proprietas sit Ecclesiæ, firmarunt Bursat.& ab eo citati *consil.56.num.2.* & post Bursat. Gam.*Lusitan.dec.50.n.2.* & examinata ad partes difficultate, hanc affirmatiuam partem tenuit Sord. *consil.2. & consil. 338. à num.1.* addita tamen declaratione, modo non consequatur aliquod præiudicium Ecclesiæ, *& decis. 160. num.13. versic.seruauit, & num.17.* asserens Senatum Mantuanum semper obseruasse hanc opinionem, ea potissimum ratione, quia ius vtilis dominij emphyteutæ non est Ecclesiæ, nec priuilegiatum, sed ipsius emphyteutæ laici; data itaque validitate statuti necessaria, consequitur conclusio idem ius vtile emphyteutæ subdi statuto iuris *congrui*, seu *[illegible]*, vt voluere Tiraq.& ab eo citati *de retract.lign.§.1 gloss.1.num.3. & gloss.13. n.8. & seq.* quibus addo Boer *decis.231. num.1. & seq.* Stehan.Gratian.*discept.forens.cap 460.num.26.* asserentem hanc opinionem esse verissimam, & æquiorem, Valasc.*de iure emphyt.q.17.num.12. & 14.* eam asserentes rationem, quia ius vtilis dominij laici emphyteutæ est quid merè laicum, & prophanum, & ideò subditum legi, & statuto laicorum; contrarium verò meritò firmauit Rot.in Romana domus de Scapuciis *19.Ianuarij 1611.coram R.D.meo Coccino Decano*, impress.per Marchesan.*de commiss.p.2. cap.de commiss.appell.in possess.salu.§.2.decis 8.* in qua relato Surdo, & declarato responso Aochar.125. à quo nata est præcedens opinio, fuit conclusum iuribus, & concludentibus rationibus nullatenus laicum validè posse quidquam statuere circa vtile dominium emphyteutæ Ecclesiæ, & ibi congestis addo Carol. de Grassis *de effectu clerical. effect.2. n.385.& seq.* Duard.*in Bullar.Cœnæ lib.2.can.15.q.17. num.10. & 11.* Sperell. *in decis.fori eccles. decis.11, num.11.*

Trigesimoquartò quæro. Vtrùm Clericus em- 158
phyteuta conueniendus sit coram Iudice laico ad solutionem laudemij? Negatiuam sententiam contra Cassan.*in consuetud. Burgund.rubr.11.§.2. versic. lors, num.9.* tenuit Amad.à Ponte *de laudem. q.fin. num.5.* quem sequitur Maur. Burg.*eod. tractat.p.3. inspect. 1. num.4. cum seqq.* subdens *in fine num.4.* Cassanei opinionem iure communi inspecto esse vanam, & fuisse allucinatum, dum subdit Clericum emphyteutam esse conueniendum coram laico iudice ad exhibendum titulum suum, & illius opinionem procedere inspecta tantum consuetudine Galliæ, quæ an sit valida, & qui illam defendat, videndi sunt Couar.*practic.cap.31. num.5. & cap.35.in princ.* Surd. *consil.138. num.24.* Alder. Mascard. *de interpr. statut. conclus.1. num.137. & seq.* eandem nostram sententiam, quòd scilicet pro laudemio possit laicus coram ecclesiastico Iudice conueniri, resoluunt Bellet. *disquisit. cleric.tit. de fauore clerici reali.§ 5.n.10* Sperell *in decis.fori eccl. d.98.n.14.* Ratio vera, & germana huius assertionis, quòd emphyteuta ecclesiasticus pro laudemio sit conueniendus coram Ecclesiastico iudice, ea est. quia vbi concurrunt diuersi modi sortiendi forum, & in hoc casu, in quo datur concursus fori ratione rei, cuius causa controuertitur, & personæ, quæ in iudicium vocatur, dignior modus, & po-

tentior causa præfertur, *l. qua ratione*, §. 1. *de acquir. rerum domin l. quaritur ff. de stat. homin.* Socin. *in cap. sanè, de foro compet. num.* 11. *versic.* 13. Cùm autem persona sit dignior rebus, *l. sancimus, C. de sacros. Eccles.* gloss. *verb. alienum in l. ob as. C. de prad. minor.* imò res sint accessoriæ personæ, cùm illius gratia creatæ sint omnes, *l. in pecudum* 28 *ff. de vsur.* accessoriumque sequatur naturam sui principalis, cui accedit, *l. etsi non sunt, §. peruenientus ff. de aur. & arg. leg. l.* 2. *C. de Episc. & Cleric.* nec alius est Iudex personæ, alius bonorum illius, *l. quoties*, §. *adeò, C. vbi Senat. vel clar.* & mutata conditione personæ, mutatur quoque bonorum conditio, etiam respectu fori, *l.* 1. *C. de impon. lucrat. descript. l. si petitur, ff. de iudic.* Oldrad. *cons.* 83. *num.* 4. dicendom est in casu, vbi agatur de laudemio debito, ex alienatione bonorum datorum in emphyteusim Clerico, competentem futurum iudicem, qui personam Clerici emphyteutæ iudicaret.

159 Non obstat, quòd io Iure Caoonico decisum reperitur Clericum in causa feudali conueniendum coram iudice laico, & domino feudi, vt In Iuribus, & Doctoribus citatis per me *hoc eodem cap. ex numer.* 129. Respondetur non applicari similitudinem feudi, vt declarat Oldrad. *cons.* 83. *num.* 7. ac etiam quia in causa feudali mandatum est Clericis, vt submittant se iudicio domini feudi sæculari, nec ea limitatio regulæ in contrarium extendenda ad casum non exceptum, Rot. *decis* 27. *de rescript. in nouis*, & in materia iurisdictionis non valet argumentum à feudo ad emphyteusim, vt ex Bald. & Dec. firmat Mandos. *ad Roman. cons.* 212. *num.* 6. aliis per me citatis *in tract. de locis communib. argum.* Iuris *loco* 47 *num.* 2. & tunc causa ad se trahit personam : nam tunc accessorium tanquam æque principale, vel magis considerabile trahit ad se id, quod sine ea consideratione primum, & præcipuum, & ita ex Bald. *in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* & Gail. *obseru.* 30. *&* 37. procedunt *cap. cùm contingat. de iureiur. cap. licet mulieres, eod. titul. in* 6. *cap.* 2. *de pactis eod. lib. Authent. Sacramenta puberum, C. si aduersùs vend. l. si quis maior. C. de transact.* per quæ Iura limitari regulam *cap. accessorium*, tradit Marsil. *de fideiussor. num.* 63. vt hac de causa Ecclesia ratione feudi subditur Imperio, si ab illo accipiat feudum, *cap. caterùm, de iudic.* nam licet Ecclesia sit Imperij mater, vt loquitur Bald. *in l. sed si hac* 10. §. *si libertà, in fine, ff. de in ius vocan.* attamen quia qualitas datur alicui, iurisdictio illa extenditor ad quascunque personas etiam priuilegiatas, in quibus qualitas dans iurisdictionem reperitur, Ab. *in cap. caterùm, de iudic.* Bald. *in cap.* 1. *de controuers. feud. apud pares num.* 4.

Hinc procedit quòd emphyteuta pro canone ex re Ecclesiæ debito potest coram Ecclesiastico Iudice conueniri, vt per Valasc. *de iure emphyt. q.* 39. *num.* 14 *vers. quod si emphyteusis*, Borgnin. *dec.* 45. *n.* 68. *part.* 1. Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 98. *num.* 9. vbi *num.* 11. *vsque ad num* 32. latè respondet singulis fundamentis Thesauri iun. *quast. forens. lib.* 2. *q.* 15. contrarium tenentis.

160 Trigesimoquintò quæro. Vtrùm in causis possessoriis beneficialibus, & rerum spiritualium Clericus potiatur priuilegio fori, an verò apud sæculares iudices conueniri possit? Apud sæculares Iudices conueniri posse primus omnium, quos viderim, firmauit Guid. Papæ *decis.* 1. *num.* 1. asserens id dici à Vincent. & aliis relatis à Bott. *in cap. fin. de iudic.* vt ego reperio *num.* 20. *& decis.* 85. *num.* 2.
161 *& decis.* 207. *num.* 2. *& decis.* 552. *num.* 8. asserens ita seruari in Francia, tam vbi agitur retinendæ, quàm recuperandæ possessionis remedio, & eum vsum, seu consuetudinem fuisse sua ætate confirmatam à Martino V. quem referunt, & sequuntur addendo sæpè ita fuisse decisum à Parlamentis Franciæ, Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. & vxorem, decis.* 2. *num.* 89. *& seq.* Boer. *dec.* 69. *n.* 23. addentes Leonem X pariter approbasse eam consuetudinem suo diplomate sub annulo Piscatoris expedito Romæ 17. *Nouembris* 1513. quod reperitur registratum penes acta Parlamenti Tholosæ relato illius toto tenore, Olasch. *decis.* 116. *num.* 1. & testans de Commuuniori opinione Canonistarum, & Legistarum, addendo idem dici à Ferret. *cons.* 1. *n.* 15 qui asserit ita seruari in Gallia, & Italia sciente, & patiente Summo Pontifice, & id fieri rationabilibus de causis, & præcipuè, vt tollantur arma à manibus subditorum, *& cons.* 16. *num.* 6. sequendo Goidonem Papam addit coram iudice sæculari io iudicio possessorio posse deduci petitorium, & Visuntiæ seruari, Marc. *decis.* 512. *num.* 1. *part.* 1. asserens ita seruari in Parlamento Delphinali relatam concessionem prædictam Martini V. licèt in fine subdat reintegrationem factam à Iudice inferiore fuisse nullam, tacitè innuens cognitionem possessionis beneficiorum & rerum spiritualium competere tantum supremis Curiis Franciæ, vt deinde reperi dixisse Stephan. Ranchin. *ad Guid. Papa decis.* 1. qui concludit talem Iudicem laicum, qui cognoscit de causa possessorij beneficij, debere esse ex deputatis à Rege, & alius Iudex, qui non esset regius, non posset cognoscere, latè Stehan. Aufret. *in tract. de potest. sacul. in ecclesiast. limit.* 24. referens Reges Galliæ eam iurisdictionem habere ab immemoriabili consuetudine, & ideò illam sibi fuisse confirmatam à Martino V. Afflict. *decis.* 2. *num.* 3. *& decis.* 24. *num.* 2. *&* 10. asserens ita fuisse decisum à Senatu diligenti examine facto inter duos Clericos, quorum vnus alterum beneficio spoliauerat. Deci. sequendo Guid Pap. *in dictis decisionibus, in l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. n.* 21. Ioan. Igne. examinata ad partes quæstione, *in repet. l. necessarios, §. non alias. ff. ad Syllan. à num.* 466. *vsque ad num.* 555. concludens *num.* 554. facultatem cognoscendi de possessione rerum spiritualium, quam exercent regij Officiales in Gallia, non tantum fundari in concessione Martini V. sed etiam ex dispositione Iuris communis, & eam cognitionem non numerandam inter regios casus, id est, qood soli regij Officiales illam habeant, vt dicebam suprà, sed competere quibuscunque iudicibus habentibus merum, & mixtum imperiom, attestantur etiam hanc praxim vigere apud Gallos Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Gallia tit. de sent. execut. art.* 1. *gloss.* 2. *& tom.* 2. *tit. ne beneficia, artic.* 1. *gloss* 3. *& tom.* 3. *tit. de caus. benef. possess. art.* 8. *gloss.* 2. *tit. de inquis. commissar. art.* 6. *gloss. vnica, in fine, & tit. de mater. possess. art.* 7. *gl.* 1. *num.* 23. *& in concord. tit. de annatis, in gloss. verb. possessionem, pag.* 793. *cum seqq.* Petr. Greg. *de benefic. c.* 40. *num.* 10. Carol. Degrassal. *in suo tract. Regal. Francia, lib.* 2. *iure septimo, & iure* 5. *versic. secundo hoc potest*, vbi probat Regi competere non solum ex priuilegio Papæ, sed etiam ex dispositione iuris communis, Maynar. *Tholosana decis.* 18. *num.* 4. *lib.* 1. Cortas. *de benefic. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 8. Ioann. Papon. *lib.* 1. *titul.* 5. *arresto* 22. Boer. Epo *de regalibus, vel iure Principum à num.* 29. vbi ex priuilegio Martini V.

Et hæc eadem resolutio apud nostros Lusitanos 162
expressa lege est firmata in Ordin. Regia *lib.* 2. *tit.* 1. §. 2. vt referunt, & multis defendere conati sunt

Valasc.

Valasc. conf.11 & conf.79.n.2. & conf.93. n.3.cum seqq.Cabed. decis.82.& dec.76.n.4. par.1.& decis. 71.num.3.par.2. & de patronatibus Regin Corona, c. 49.à num.10. D.Barbosa in l.hares absens,§.proinde, n.22.ff.de iudic.Cald.Pereira quæst.forens.lib.1.q.25. n.19.& conf.11.n.20. Mendez à Castro in praxi eccles.Lusit.lib.2.cap.4.n.14.& in p.2.lib.2.c.4.n.8. D. Acuña adc.1.n.6.dist.96.

163 Apud Hispaoos Castellanos expressa quoque lege ad ipsum cautum reperitur, videlicet l.10.tit. 2.lib.3.noua Recopil. vt pariter referunt, & tueotur Azeued. l.2. in princip.tit.6.lib.1.& l.4. in fin.tit. 2. lib.4. & lib.1.titul.13. eodem lib. 4. noua Recopil. Ioan.Garc. de nobilit.glos.9.num.46. Nauar. in man. cap.27.num.70. in princip. dicens Modernos plures conari hunc vsum iure probari, remittendo definitioni Sedis Apostolicæ. an id sit verom, & in cap.si quando, de rescript. remed. 1. vers.3. facit, Cou pract.cap.35.num.2.& 3. asserens ita seruari in tota ferè Hispania, Auendan. de exequendis mand. par.1.cap.1. à num.32. Parlad. diff r 9.§.1. num.34.Ioan.Garcian.reg.9.n.15. Quintanad.eccles.lib.1.cap 9.num.13. Melch. Pelaez tract.de maior.par.3.q.11.num.11.& seq. vbi testatur ita obseruari in regno Granatensi, Gutier. & ab eo relati pract.quæst lib.1.q.20.num.1.& seq. addens Iudicem laicum posse propterea victum in expensis condemnare,& citati ab eodem Gutier. Canon.lib.1.cap.34. num.16. & seq. qui loquuntur si iudicio reintegrandæ agitur, plures refert Cened. ad Decretum collect.5. & ad Decretal. collect. 17. & Canon.ac pract.quæst.lib.1.q.45. Bobadil. in sua Politica lib.2.cap.17.n.153.& cap.18.n.141. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. q.1.art.5. concl.4. Ceuall. commun.contra commun.tom.4.q.822.n.108.cum seqq. & q.897.n.160.& de cognit. per viam violentiæ,par.2. q.17.à n.45.& q.65.per tot. Torreblanc.de Magia, lib.3.cap.26.n.2. Gasp.Roder. de annuis redit.lib.1. q.17. num. 58. cum seqq. asserens ita seruari apud
164 Gallecos, Ioseph de Sesse in tract.de inhibit.cap 8. §.3.num. 316.cum seqq.& num.109.172.& seq.refe-
165 rens id qooque esse indobitatum in Aragonia. Cancer.var.resolut.lib.3.c.14. de manutent.n.7. affirmans ita seruari in Cathalonia, Franc. Hieron. Leo tom.2.decis.208.per tot. vbi attestatur ita practicari Valentiæ.

166 Item,& in Camera Imperij idem obseruari referunt Gail.obseru.28.n.2.lib.1.& obseru.37.n.5.eod. lib.1.Mynsiog. cent.2.obseru.67. Bernard.Græuæ.ad pract. Camer.Imper.lib.1.concl.37.consid.6.

167 Et in Senatu Burdegalensi, vt testatur Nicol. Boër.decis.69.sub n.23.

168 Et in Senatu Mediolanensi, vt per Alciat.cons. 24.num.1. Vincent. Carot. decis.sua particulari,seu censu 137.

169 Et in Senatu Pedemontano,sicut referunt Menoch.remed.15.recuperandæ num.221. Cacheran.decis.116.n.1.Anton.Thesaur. dec.82.n.1.& dec.117. n.1.& decis.131.sub n.6.

170 Et in serenissimo Venetiarum dominio,vt per Menoch.d.remed.15.num 110.Borrell. in sum.decis. tom.1.tit.43.de foro compet.n.27. & tit.44.de citat.à num.102.

Et in Curia Neapolitana,vt referunt Afflict.dec. 58.n.59.cum seqq.Gramm.decis.78. num.2. Camill. Borrell.d.tit.43.de foro compet.n.23.& de præstantia Regis Cathol.c.71.à n.214.

Et demum in tota Italia secundum Anton.de Petra in tract de potest.Princip.c.8.à n.83.& cap.15. n.61.& alibi, vt per Dec. in cap. decernimus,de iudic.n.24.vers.quartò fallit, Mandel.Albens.cons.75. n.5.lib.1. vbi dicit Principes seculares quotidie apponere manum ad possessorium beneficij ecclesiastici, & id posse de Iure facere saltem per viam extraordinariam Aug.Beroi. in rub. de iudic. n.51.vers.hoc tamen vltimum,& n.52.& 60. ad med. Franc.de Ponte.cons.96.n.16.lib.1. Quintil. Mandos.de inhibit.q.21.Alciat.resp.24.n.2.lib.1. vbi dicit Senatores ex antiqua consuetudine de possessorio cognoscere ratione temporalitatis, Marant. de ord.iudic. p.4.dist.11.n.77. Cassan. cons.45.Natt. cons.411.n.1.& 2.lib.2.Laur.Kirchou.commun.opin. cent.3.concl.92.in verb.Iudex secularis, Gabr.Sarayna in addit. ad Roman.pag.419.col.vlt.vers.24. vbi ait Iudicem laicum cognoscere in possessorio si clericus allegat turbari ab alio clerico, Arism. Tepat.var.sent.lib.1.tit.de iurisd.& foro comp.fol.160. col.3.vers.clericus quando, Ant.Gabr. commun. lib.5. tit.de restit.spoliat.concl.5.n.115. Marta digest. nouiss. tom.1.tit.de foro compet.c.67. Ambrosin. Perus.dec. 8.n.4.& nõ videtur multùm dissentire sacra Rota Romana in adductis decisionibus per Theod. de Rubeis in suis singul. Rota decis.tom.1.in Seraph. dec.1003,& ad dec. Pegnæ in fine;& ita est apud omnes ferè Mundi Nationes firmatum, vt facilius sit clauam de manu Herculis eruere, quàm ab earum mentibus hanc euellere opinionem.

Pro quibus primò adducitur c.vlt de iudic. vbi 171
Florentina potestas cognouit de quasi possessione iuris eligendi inter Abbatem,& Monachos contra Communitatem Castri, & latam ab eadem potestate diffinitiuam sententiam, Pontifex confirmauit, exequutionemque dari iussit; quamuis potestas Florentina postea minus benè coegit Abbatem, & Monachos super proprietate iuris eligendi in sæculari iudicio respondere, vt ibidem Pontifex insinuat. Secundò expenditur c.petimus 11.q.1.vbi habetur Episcopum per potestatem sæcularem fuisse compulsum, vt restitueret plebem, qoam per vim occupauit, & admonitus reddere contemnebat: iuuat cap.filius 17.q.7.ibi. Regis hæc auribus intimare non differas, cap. causam quæ 7.ibi.nos attendentes, quod ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, qui filij sint leg.nam proprium est Principum sæcularium à quocunque in suo dominio degente violentiam arcere, & cauere, ne quid detrimenti, vel incommodi sentiat. Respondeo iuxta ea, quæ in hac materia tradunt Afflict.decis.2.n.3.& dec.14. n.2.Simanch.de cathol instit.tit.45.num.35. Ioseph. Sesse de inhibit.cap.8.§.3.n.24. & 62.cum seq.& decis.114.à n.1. Cened. Canon.lib.1.q.45.num.4.& 5.
Tertiò,& vltimò facit, quòd possessio hæc pluri- 172
mum facti, habet: & in facto consistit, l.1.§.adipiscimur, vers.ea enim,& in §.si vir vxori § quoniam, l.possessionem 29.ff. de acquir.possess. l.denique 19.ff ex quibus causis maiores, Couar.in reg. possessor,par.2. in initio n.1.Gom.l.45.Tauri n.17.vers.item,& secundo, Marant.de ordin.iudic.par.4.dist.7.num 33. Valasc. cons.106.à num.9. me citaro in hoc loco Modern de supplicat.ad Sanctissimum.p.1.c.16. n. 34.Planè, vbi agitur de sola facti quæstione etiam rerum spiritualium, sæcularis competens est: quia talis quæstio nullum inuoluit spirituale, vel annexum, sed meram temporalitatem, an scilicet hoc, vel illud factum fuerit? hæc vel illa verba fuerint prolata? absque vlla omninò iuris quæstione,& ideò nihil obstat quominus sæcularis Iudex cognoscere valeat, quia dispositio c.2. de iudic. & similes solùm vetãt oc sæculares de causis ecclesiasticis cognoscant;

scant; qualis non est illa, quæ in mera quæstione facti cuiuscunque rei consulitur, Bart. & Doct. in l. Titia, ff. solut. matr. idem Bart. in l. quoties, C. de indic. Abb. n. 7. in cap. litteras, de iuram. cal. sentit Nau. in c. nouit. notab. 6. n. 44. vers. quinto plures, vt per Valasc. tom. 2. cons. 159. n. 9. & 12. D. Barbos. in d. l. Titia 35. n. 34. plures, vt per Fatin. in praxi crimin. q. 8. n. 150. Vrsill. ad Afflict. dec. 2. n. 9. & dec. 138. n. 1. Grauat. ad Vestr. in praxi lib. 5. c. 1. n. 6. Gutier. canon. lib. 1. c. 34. n. 17. & pract. lib. 3. q. 26. n. 2. & de iuram. confirm. p. 1. cap. 2. n. 35. Carol. de Grassis de eff. Ctib. cleric. al. eff. Ctu 1. n. 403. Gratian discept. forens. cap. 238. n. 12. Britt. in cap. 2. de locato p. 3. n. 52. cum seq. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 13. par. 2. n. 27. cum seqq. Giurba cons. 80. num. 32. Anton. Armato var. resol. lib. 2. resol. 63. n. 2 & resol. 86. n. 61. cum seqq. Modern. de supplicat. ad Sanctissimum p. 1. c. 16. n. 39. & 40. Ergo nihil impedit quominùs sæcularis Iudex de causis possessoriis spiritualium rerum cognoscat. Confirmatur hoc ipsum, quia causa ipsa possessionis in se merè temporalis est; patet, quia possessio quæritur per actus temporales adæquatos, ex quibus resultat ius detinendi rem sibi, glos. 1. per tex. ibi in l. 1. in princ. ff. de acquir. possess. l. peregre 44. in princ. ibi, ius possessionis, ff. illo tit. post alios Cou. in d. reg. possessor, par. 2. in initio, n. 3. & in rubr. de testam. p. 1. n. 2. Gom. d. l. 45. Tauri n. 17. Vnde ipsa causa possessoria, etiam rerum spiritualium merè temporalis est, glos. 1. ad fin. c. 2. de iuram. cal. vbi Abb. n. 6. glos. verb. iuramento, in cap. cum dilecti 32. de elect. communiter receptæ, vt per Cou. pract. c. 35. n. 1 vers. 2. Ita Guid. Pap. cons. 78. n. 4. asserens causam possessorij rei spiritualis esse temporalem, vt dixerat d. decis. 1. n. 1. circa fin. Archid. & Ioan. Andr. in cap. frequens, de restit. spol. in 6. concludentes causam restitutionis rei spiritualis non esse spiritualem, & non male loqui qui ita sentiunt, Crauet. cons. 258. in princ. asserens ab hac ratione pendere totam quæstionis difficultatem, & idem censuisse Zabarel. in Clem. 2 de iudic. q. 10. & Grammar. satis diffusè alios referens eamdem rationem approbantes, & confirmantes decis. 78. num. 3. & seq. Bero. in rubr. de iudic. num. 13. & Cened. d. q. 45. num. 16. affirmat magis Communem Menoch. d. remed. 3. retinen. n. 327. plures, vt per Valasc. cons. 93. n. 5.

173 Oppositum tamen imò in causis possessoriis beneficialium, & rerum spiritualium solum ecclesiasticum competentem esse melius & securius defendunt Barbat. & Anton. in d. c. vlt. Bero. ad rubr. de iudic. n. 55. 58. & 59. Rip in cap. decernimus n. 17. eod tit. Angel. de Vbaldis inter consilia matrim. cons. 44. num. 52. & 60. lib. 1. Vincent. de Franch. decis. 36. Sarnen. in reg. de annali quæst. 46. Mandos. de monitor. q. 13. n. 3. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 34. a num. 26. Bellam. cons. 40. num. 46. vers. non valet. Curt. de feudis, q. fin. num. 24. & seqq. Zerol. in prax. Episcop. par. 2. verb. possessorium, Azor. instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 14. q. 1. Nicol. Garc. de benefic. par. 1. cap. 2. num. 50. cum seqq. Sahag. in cap. 2. de iudic. à num 177. Marta de iurisdict. par. 4. cent. 1. casu 34. Boet. Epo de Regalib. vel Iure Princip. à n. 31. Pute. decis. 361. num. 4. lib. 1. Duard. in Bull. Cœnæ Domini lib. 2. cap. 15. q. 19. sub n. 48. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 238. num. 8. Sperell. latè in decisionib. fori. ecclesiast. decis. 8 per tot. Baldell. in disput. Theolog. tom. 1. lib. 5. disp. 39. num. 1. Diana moral. resolut. par. 5. tract. 1. resolut. 23. Rot. decis. 42. à num. 13. apud Paul Rube. tom. 2. diuersor. alias p. 6. recent. latè Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 91. Monet. de decimis, cap. 8. num. 11. Valenzuel. cons. 130. num. 19. & quòd Rotæ stylus est quòd causa possessionis beneficij non possit agitari coram Iudice seculari, cum possessio sit connexa cum proprietate spirituali, probat ex eiusdem Rotæ decisionibus Theodor. de Rubeis in singular. Rotæ par. 2. verb. beneficium §. 2. pag. 24. & verb. causa §. 7. Et in possessoriis matrimonialibus Sperell. decis. 9. n. 22. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 10. num. 19. cum seqq. Valasc. cons. 93. num. 2. ad medium, Rota d. decis. 42. n. 10.

174 Et hanc eamdem ferè resolutionem, videlicet laicum iudicem non posse de Iure cognoscere de possessione beneficij, vel rei spiritualis contra Clericum, ac proinde si in Gallia in iudicio retinendæ contrarium seruatur, id fieri ex concessione Martini Papæ V. nec id licere in alio possessorio, nisi ex pragmatica sanctione, quæ deinde fuit reuocata, tenuerunt plures ex citatis pro prima opinione, & primus omnium, quos viderim, firmauit Guid. Papæ cons. 149. n. 2. addens glossæ & Vincentij antiqui Doctoris opinionem intelligendam esse, si Clericus agat possessorio contra laicum, secus si contra Clericum; eamdem distinctionem non facta mentione Guidonis Pap. constituit Roland à Valle asserens eam esse Afflict. in cons. 23. n. 6. & seq. & n. 17. & seq. lib. 2. subdens, quæ fiunt his casibus in Gallia fieri ex concessione Martini V. nam Papa potest certum causarum ecclesiasticarum genus committere, & certis casibus subdere Clericos laicis iudicibus, non tamen omnes, vel vniuersas, Aufrer. in repet. Clem. vt Clericorum, de offic. Ordin. n. 100. Grammat. dec. 29. n. 11. Euerard. in topicis c. a milite arm. milit. n. 15. Iacob de Laurent de iudice suspecto, c. 4. num. 4. circa med. Put. dec. 351. n. 2. & seq. lib. 1. asserens n. 6. in fine, opinionem Guidonis Pap nunquam fuisse receptam à Rota, concludendo iudicem laicum nec principaliter, nec incidenter posse cognoscere de causa spirituali, cum Roland. à Valle cócordat Gutier. d. c. 34. n. 21. & seq. vbi præterea respondet argumentis, & Iuribus pro contraria opinione allatis, & n. 26. in fine subdit se credere in Hispania non haberi tale priuilegium, licèt in Regno Aragoniæ secus videatur dicendum ex relatis litteris Apostolicis Pij V. & Gregorij XIII a Ioseph. de Sesse dec. 113. in fine, latè Christoph Anguian. in tract. de legib. lib. 2. controu. 19. a n. 7. cum multis seqq. concludens praxim Galliæ, & Hispaniarum in contrarium non esse veram, nec de Iure communi sustineri posse, subdens grauiter lapsos esse Doctores contrarium tenentes, nisi ea ratione, quod causa possessionis rei spiritualis sit profana, reprobando Bart. in l. Titia. ff. solut. matrim. & respondendo singulis, quæ obiici possunt, & præcipuè Iuribus, & Capitulis in contrarium allegatis, & praxim Galliæ sustineri ex priuilegio Apostolico antiquitus concesso, de quo tamen non apparere testatur; & de Iure communi hanc opinionem esse veram respondédo singulis, quibus defenditur antecedens contraria testatur Ioseph. de Sesse d. tract. de inhibit. c. 8. §. 3. n. 26. cum multis seqq.

175 Et pro his expenditur primò reg. c. 2. de indic. dū expresè decidit ne Iudices seculares de causis ecclesiasticis cognoscere, aut iudicare præsumāt; sane causa possessoria rerum spiritualium tam in se, quàm ratione Clericorum, inter quos mouetur, ecclesiastica est; igitur, &c. Secundò adducitur Clem. 1. de caus. possess. Clem. 1. de sequest. possess. Clem. 2. de indic. quibus habetur non solùm peritorium, sed

sed etiam possessorium rerum ecclesiasticarum tractandũ esse apud iudicem ecclesiasticum. Tertiò facit, quòd nullus inficiabitur cognitionem causæ spiritualis ad Ecclesiasticum iudicem pertinere, *d.c.2* cum vulgaribus; sanè causa spiritualis comprehendit tam petitorium, quàm possessorium, ex vi verbi; vnde commissa alicui causa absolutè, & petitorium, & possessorium commissum dicitur. *c.1.de sequest.possess.* vbi glos. *verb.indistinctè*, & cõmunis; ergo cùm omnis causa, tam spiritualis, quàm ecclesiastica absolutè pertineat ad Ecclesiasticum iudicem, fit consequens ad eumdem pertinere tàm petitorium, quàm possessoriũ, ac subinde in neutro sæculares iudices se posse intromittere. Cõsonat maximè quòd saltem causa possessoria est annexa causæ proprietatis, quæ spiritualis est, vt supponimus, & fatentur omnes; ergo illa tanquam huic annexa ad solum ecclesiasticum spectat, arg. *c.quanto 3.de iudic.c.suam 3. de ordin.cognit.d.Clem.2.* cum vulgaribus; ne aliàs sequatur absurdum, quòd continentia causæ, quæ datur inter petitorium, & possessorium diuidatur, contra reg. *l.nulli, C.de iudic.c.1.de caus.poss.* Illud quoque efficaciter vrget, quòd licèt causa possessoria cuiuscunque rei spiritualis in se merè temporalis foret (quod non ita absolutè concedendũ est) adhuc tamen si contra reum Clericum moueatur, negari non potest ratione personæ ipsius Clerici fieri ecclesiasticam ad effectum, vt soli ecclesiastico iudicio reseruetur, sicut si causa vineæ, prædij, domus, aut alterius rei merè temporalis contra Clericum moueatur, ex reg. *quod actor sequitur forum rei, l.2.de Iurisd.omn.Iudic.* bonus tex *in c.experientiæ, cum seqq.11.q.1.c.si Clericus laicum, 5. cap.cum sit generale 8.cap.si diligenti 12. de foro compet.cap.quoniam, pen.* ibi, *ratione personarum, de immun. eccles.lib.6.* fatentur in terminis post alios Cou. *d.c.35.n.1.concl.1.vers.ex quo patet*, Menoch. *d.remed.3.a n.349.* Valasc *d.cons.93.* Denique non parum obstat, quòd sæculares, nec etiam prætextu violentiæ, videntur se posse intromittere propter *claus.14.Bulla in Cœna Domini*, ibi, *etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ*, præsertim si sequamur opinionem glos. vlt. *in d.Clem.1.de caus.possess.* secundùm quam spoliatus beneficio, & agens possessorio recuperandæ, nisi aliquo modo doceat de titulo beneficij, minimè restituitur, sequuntur plures, vt per Cou. *pract.c.23.n.4.* Viui. *comm. tom.2. opin.30.* Valasc. *cons.79.n.3.* cum aliis planè cognoscere de titulo beneficij ad solum Ecclesiasticum spectat, iuxta reg. *d.c.2.de iudic.igitur*, &c. Hæc sanè huius vltimi fundamenti efficaciam euitabit, qui dixerit cum Aufrer. Guilielm Bened. Cou. Nauar. ac aliis, quos refert, & sequitur Menoch. *d.remed.3.retin.n.356.cum duob.seqq.* Iudices sæculares de causis possessoriis rerum spiritualium non cognoscere in vim iurisdictionis, tanquam iudices, sed solùm extraiudicialiter, per modum scilicet extraiudicialis potestatis, vt ita oppressos tueantur, violentiasque repellant, per textus, quos sic intelligunt *in d.cap.Regum, & in d.c.Principes*, cum similibus; si cuicunque potenti, & fortiori incumbit proximum vi oppressum, vel aliter in periculo constitutum liberare, arg. *cap.quanta 47.ad fin.de sent.excomm.* cum his, quæ S.Thom. *2.2.q.62.art 7. ad 3*, Anton.Gom. *tom.3. var.cap.2.num.9.* Cou. *in Clem.si furiosus, par.2.§.2. n.7* non, inquam, fundamentum sic euitabit; videmus enim quotidie Iudices sæculares in his terminis procedere iudicialiter, vocatis & auditis litigantibus, seruato ordine iudiciario, sententiaque pronuntiata, sicut in cæteris quibuscunque causis ad suam iurisdictionem plene spectantibus facere solent, vt expresse statuit Ordin. Regia Lusitan. *lib.2 tit.1.§.2.* ibi, *podera o Clerigo ser citado, e demandado*, &c.

176 His in vtramque partem perpensis, dubia satis redditur hæc quæstio ob diuersas Doctorum sententias, quas in ea resoluenda excogitarunt aliorum dicta confutantes; vnde non possum non admirari quàm faciles sint homines ad dissentiendum, improbandumque, quod alteri placet, *l.item si vnus, §.principaliter, ff. de recept. arbitr.* vel quia, vt ex Ouid. & Pers. refert glos. *in cap. 5. de concess.præben.*

Pectoribus mores tot sunt, quot in Orbe figuræ,
Mille hominum species, & rerum discolor vsus,
Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Vel quia, teste Seneca *1.de Clem.c.24* humanus animus natura contumax in arduum, contrariumque nitens, & vinci nescius alteri tanquam victus adhæreat raro, iuxta illud Martialis,

Qui velit ingenio cedere, nullus erit.

Vel quia animi motus, cum sequantur corporis temperaturam *c.quia diuersitatem, de concess.præben.* difficile sit eadem cunctis placere, cum eadem complexione non sint compacti homines. Vel denique, quia cum opposita iuxta se posita clariùs elucescunt, *l.vnic.§.& cum triplici, C.de caduc.tollen.* & optimum ex contrario niteat, Senec. *ad Lucil.epist.121.* necesse sit homines in diuersas trahi sententias, vt veritas à falsitate firmius distinguatur, iuxta illud D.Pauli ad Corinth. *cap. 11. Oportet, & hæreses esse, vt & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.*

177 Ex his duabus opinionibus, (vt ad rem redeamus, vnde digressi fuimus) vltimo loco relatam attento Iure veriorem iudico: quia retenta superest vt ad fundamenta pro prima supra adducta respondeamus; & in primis ad primum ex *cap. vlt. de iudic.* respondetur *ibidem* Communitatem Castri alias sæcularem, contra quam Florentina potestas sententiam pronunciauit, ream fuisse, vnde non mirum, si cum de possessorio ageretur, quòd nullã habebat mixtam proprietatis causã, vt constat ex text. ibi, *super proprietate Florentina potestas sæcularis contra sæcularem potestatem competens esset.* Vel secundò & meliùs respondetur ibidẽ nõ agi de quasi possessione alicuius rei spiritualis, vel annexæ, sed rei merè temporalis, cuiusmodi erat electio Rectoris sæcularis ad officium, seu magistratum sæcularem, ita post communem *ibi*, Cou. Menoch. & alij, quos refert & sequitur Gutier. *d.cap.34.num.29.* Sahag. *in d.cap.2. de iudic. à num.16* Nicol Garc. *d.p.1.c.2.num.58.* eleganter Boet. Epo *d.tract.de Regalib. vel iure Principum in benefi. eccles.n.31.pag.13.* quatenus dicit in illo tex de nullius rei spiritualis possessione, vel quasi possessione agi, sed de quasi possessione iuris omnino profani, & temporalis, hoc est de constituendo Rectore, seu gubernatore, seu Prætore oppiduli politico per illud monasterium, vel eius Abbatem; cuiusmodi Rectorem cùm recipere nollet illud oppidulum, seu Castrum Florentinis alioqui subiectum, non poterat Abbas vt actor reos alibi conuenire, quàm coram Florentinis, vel Florentinorum Potestate, idque omissis aliis satis probabiliter deprehenditur ex verbis text. ibi, *tempus regiminis electi prædicti inutiliter elaberetur*; si consideremus, quod Rector alicuius Ecclesiæ,

siæ, vel dignitatis Ecclesiasticæ non ad certum tempus, quo causa protacta dilabitur, sed ad vitam, seu in perpetuum (ad vitam dicitur in perpetuum, vt est *in l.1.ff.pro socio*) eligitur, seu nominatur *cap.sanctorum 70.dist.cap.vnic.* vbi glos. *verb. perpetui, de capell. Monach. lib.6.* ne aliter insurgat contra naturam beneficij ecclesiastici, quod est sua natura perpetuum quoad accipientem, vt constat ex receptissima illius definitione, contra verò in sæcularibus Magistratibus, quorum naturæ in nihilo repugnat, quod ad certum tempus eligantur, & certo tempore elapso finiantur. Vnde Abb. *in d.c.vlt.notab.pen* & Communis per tex. *ibi* in prædictis verbis, collegit Officialem ad certum tempus electum, quamuis absque propria culpa seruire impediatur, non esse admittendum vltra tempus finitum, nec illi tantundem temporis fore reintegrandum, ex doctrina Bart. *in l.si ita stipulatus essem absque te, n.2.ff. de verb.oblig. & in l.si vno, §.item cum quidam.ff.locati, & in l.si prius, q.10. ff de noui oper.nunc.* fatetur magis communem Ias. *in d.l.si ita, col.pen.in princ.* citans Abb. *vbi proximè*, qui ex eo infert ad Doctorem, qui promisit legere per biennium, neqoe tempus elapsum reintegrari, Vincen. de Franch. *& adden. decis.419. & 451.* Amendola *in addit.ad ipsum Vincent.de Franchis d.decis.406.n 4.* Guzman *de euict.q.24.num.26.* me citato *in hoc loco* Ioseph. Vela *Iuris controu. in Hispalen. Senatu dissert.20. n.44. cum seqq.* sequitur ad praxim Valasc. *tom.2.consf.155. n.3. in fine, cum seqq.* qui *n.5.* affirmat se in facto vidisse iudicatum quòd quidam electus ad officium ædilitium fuit impeditus per obiectiones, quòd non fuerat ritè electus, ipse tamen obtinuit sententiam supremi Senatus, quod fuerat benè electus lapso iam tempore, quo erat seruiturus, inde petiit à Senatu vt adiiceretur in sententia claus. *quòd reintegraretur sibi tantum temporis, quantum fuerat à tertio malè impeditus seruire*; & tamen Senatus deferre noloit petitioni propter doctrinam Bart. & commonem supra expensam.

178 Ad secundom ex *d.cap.petimus*, omissis aliis intelligendi modis videtur cum Menoch. *d.remed.5. n.213.* Gutier *d.cap.34.n.27.* ibidem agi de auxilio brachij sæcularis, & ita per modum auxilij, non verò de cognitione principali alicuius ecclesiasticæ causæ. Ad tex. verò *in d.c.filiis*, respondetur sollicitudinem, de qua circa conseruandas res ecclesiasticas, & sopplendam, vt ita dixerim, Prælatorum negligentiam, non pertinere ad Reges & Principes sæculares in vim iurisdictionis, quasi ipsi attento iure iudicialiter tanquam Iudices cognoscant & iudicent, contra tex. *in cap.2.de iudic.cap.qualiter 17.eodem tit.* sed per viam sollicitudinis, & defensionis extraiudicialis pro conseruandis Ecclesiarum dotibus, ne temerè dissipentur. Insuper *ad d.c.causam qua 17.* ibi, *ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare*, post Cou & Menoch. quos refert & sequitur Gutier. *d.loco n.28.* Respondetur ibidem agi de possessionibus, hoc est, de proprietatibus laicorum; Boët. Epo *d.loco n.32.* vbi dicit hunc tex. de casu quoque loqoi profano, spoliationis videlicet, inuasionisque bonorum per laicos factæ contra laicos; quandoque spoliauerat illic Anglus quidam nepotem defuncti sui fratris, eo prætextu quod filiam fratris, matrem scilicet huius nepotis iam defunctam, dictaret non fuisse legitimam, cuius quidem spoliationis causa, non ab ecclesiasticis Iudicibus, sed ab Anglorum Rege, vel Iudice Regio cognosci, dirimique non inuitus patitur Pontifex; causa status, idest, sobolis legitimæ, solis reseruata Iudicibus ecclesiasticis tanquam spirituali: sic enim verbum *possessio* aliquando accipitur *l.interdum 78.ff de verbor.signif.l.initio 5.C.de pact.inter empt.* Valasc. *cons.70.num.8.* & ita nullam ibi causam spiritualem, nec ratione rei, aut personarum, nec iuris, aut facti apud Regem Angliæ fuisse agitatam, vel remissam, sed solum meram temporalem controuersiam, cum de bonorum successiooe contentio esset.

Ad vltimum quod possessio habet plurimum 179
facti & in facto consistit, libenter totum agnoscimus, sed non inde sequitur de causa possessoria rei spiritualis vel annexæ, posse iudicem Ecclesiasticum cognoscere, quia etiam hæc dicitur ecclesiastica, cuius cognitionis iudices sæculares sunt incapaces, & eo maximè si non contineat meram facti quæstionem, sed inuoluat aliqualem iuris quæstionem super proprietate, iuxta supradicta; & nihilominus quamuis quæstio facti versetur adhuc ad ecclesiasticum est remittenda, Fachin. *controu.lib.1.c.44.* Monet. *d.c.8.q.1.sub n.14.* Azor. *d.p.1.lib.7.c.25.q.5.in fin.* Sperell. *d.dec.8. n.54. in fine*, vbi *n.55.cum seqq.* declarat. Ad illud autem quod tandem expendimus spectare ad Regiam potestatem oppressos liberare, violentiasque cohibere *d.c.ad administratores, d.c Regum*, respondetur prout suprà diximus *in vers. vigesimoquarto quæro.* Et ad confirmationem quod causa possessorij rei spiritualis sit profana, oon est certum, imò controuersum, teste Puteo *dec.351. lib.1.* & late defenditur eam esse spiritualem, Butt. *in cap.2. de iuram.cal. num.20.* Ioan. de Lignano *in Clem. dispendiosam, de iudic. a n.52.* Bero. Gutier. Christoph. Anguin. *locis proximè citatis.*

Trigesimosextò quæro. Vtrùm sæculares iudi- 180
ces possint cognoscere de iniquitate iudicis Ecclesiastici nolentis deferre appellationi interpositæ ad Sedem Apost. & ad instantiam eorum, qui ab eodem iudice ecclesiastico vi & censuris opprimi conqoeruntur, iubere vt vim comprimat, eumque compellere ab ea inferenda cessare? Partem affirmatiuam in praxi seruari vidi, in aliquibus Regnis, & in propria causa expertus fui, quoties enim litigantes, quorum appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis uon defertur, vel opprimi conqueruntur, recurrũt ad suprema Regia Tribunalia, & conqueruntur, quòd Ecclesiasticus iniustè progreditur, manifestamque infert violentiam contra ius naturale, quod non seruat, constito ea de re ex actis per legitima documenta, statim Regij Senatores Lusitani re ad ipsos delata, per instrumenta grauaminum præhabita summaria informatione, præmissaque Ecclesiastici Iudicis responsione, pronunciant chartam mittendam, per quam rogant, seu commendant vt Ecclesiasticus desistat à grauamine, & à censuris absoluat; aliter sois iubent Magistratibus ne sic excommunicatos euitent; & ita sunt qui teneant posse illos, qoi à Iudicibus Ecclesiasticis per vim & iniuriam censuris afficiuntur, sæculares Magistratus adire, vt vim propulsent & edicto cogant Iudices Ecclesiasticos ab ea vi, & iniuria desistere; quia nisi Principes hoc remedio (vt isti credunt) vterentur aduersùs Iudices Ecclesiasticos, innocentes passim opprimerentur. & Episcopi (quoniam procul à Romana Curia distant) authoritate sua Ecclesiastica sæpius abuterentur. Quod quidem videtur deduci ex

cap.

cap.filiis vel nepotibus,16.quæst.7. vbi habetur *Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obuiare Rectoribus, qui Ecclesiarum iurispatronatus bonis abutuntur, Regem adiri posse*, vbi glos.*verb.Regis*, addit, hæc verba, *vt corrigat eum, qui per Ecclesiasticum iudicem cogi non potest.* Ad idem indocitur tex. *in c. Regum 23.quæst.5. Regum*, inqoit, *officium est proprium facere iudicium atque Iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos*, de quo Gonzales de Salzedo *d.lib.1.c.7.n.74. & in cap.Principis 23. q.1.* quo in loco testimonium Isidori à Gratiano adducitur in hoc, vt sciamus Principes sæculi intra Ecclesiam etiam potestatem habere, vt superborum ceruices comprimant, & quod fieri oon potest per Iudices Ecclesiasticos, ab ipsis iuxta disciplinam Reip. vtilem exequutioni mandetur, cuius auctoritate scribit Guilielm. Benedict. *in cap.Raintius, de testament.verb. nomine Adelasiam, num 454.* quod vbicunque ecclesiastica potestas defuit, aut quia non potest, aut quia Prælatorum dissimolatione non vult, sæcularis Potestas se intromittit ne delictorum atrocitate pax publica perturbetur. Denique in idem adducunt obseruantiam diu obtentam, & sic posse sæculares iudices consuetudine immemoriabili in vim priuilegij allegata de huiusmodi Clericorum causis cognoscere, & vi oppressos liberare; quod probare nituntur Cou. *pract.cap.35. num.5.* Ioan. Garc. *de nobilit.glos 9.n.48.* Salgado *de protect. regia tom.1.p.1. cap.1.prælud.3. num.138. cum seqq.* valet enim consuetudo per quam in certo casu Clericus subiicitur foro iudicis laici; Clar. *d.§.fin.q.36. num.2.* Aufrer. *de potest.iudic. laici reg.1.fallent.12.* Gabr. Pereira *de manu Reg.par.2.cap.50.n.41.* Decian. *tract.crimin.tom.1.lib.4.c.9.num.139. cum seqq.* Farin. *d.q.8. sub num.3. in fine*, Carol.de Grass. *d. effectu 1.num.388.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens.cap.340.num.39.* Cened. *pract. & Canon. quæst. lib.1 q.4.n.3.*

His igitur, & aliis, talem practicam, & prædictorum recursuum iustitiam tueri nituntur Cou. *d.cap.35.n.3.* Nau. *in cap.cùm contingat, de rescript. in 1.remed.* Greg. Lop. *l.13.verb.ni fuerca, tit.12. p. 2.* vbi Homada *glos.4.* Auend. *de exequend. mand.p. 1.cap.1.num.32.* Perez *l.6. vers.ratio est quia, tit.3. lib.3.Ordinam.pag 718.l.5.in glos.* Viuald. *in candel. aureo in explicat. Bulla Cœna casu 14. ex num* 102. Salzed. *ad Bernard.in pract.cap.102.alias 105.lit.A. in nouiss.edit.* Azeoed. *l.2.per tot.tit.6.lib.1. noua Recop.* Gutier. *practic.lib.1.q.20.* Cened. *practic. & Canon.quæst.lib.1.q.45.* Torreblanc. *de magia, lib.3.cap. 26.per tot.* Ceuall. *commun. contra communes tom.4. q.897.à n.113.* Ioseph Sesse *de inhibit. cap.8.§.3.n. 41.cum seqq. & n.83.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. peccatum differ.30.* Calixtus *de lege Regia, §.20.n.83.* Modern. *de protect. Regia p. 1.c.1.per tot.* Dominic. Bañes *2.2.q.52.n.1.concl.6. pag.269.* Mich. Agia *de exhibendis auxil. fund.27.* Morla *in emptorio Iuris p.1.tit.2.q.14.* Mendez de Castro *in praxi Lusit.p.2. lib.1.c.2.num.53.* Castill. *tom.7.de tertiis cap.41.num.80.* nouissimè Gonxales de Salzedo *de lege politica lib.1.cap. 7. & 8.* Francisc.Hieron.Leo *decis.2. lib.1.* Gabr. Pereira *de manu regia, p.1.cap.4. & 7.* Valasc. *consult.79.* Cabed. *Lusit.decis.71.num.1. & 2.p.2.* apud quem videbis varias formas tuitiuarum, quibus interim subuenitur huiusmodi appellantibus, aliquando enim à Magistratibus regiis expediuntur, vt appellantes manuteoeantur in sua possessiooe, aliquando expediuntur aliæ restitutoriæ, quæ conceduntur spoliatis, qui appellarunt, & non est delatum appellationi vt restituantur, denique aliæ sunt restitutoriæ quæ dantur spoliatis etiamsi non appellent.

His tameo noo obstantibus contrariom est 181
omnino teoendum, prædictaque praxis vbi viget omni ratione destituitur, sacrisque Canonibus aduersatur ex sequeotibus. Primo quia propter defectum Iustitiæ in Ecclesiasticis iudicibus ad sæculare forum recurri non potest, ob omnimodam iuris Canonici prohibitiooem *in cap. qualiter 17.de iudic.* vbi vlteriùs superadditur, *non obstantibus frustratoriis appellationibus, quas Clerici frequenter opponunt, nihilominus sententias exequutioni plenè mandatas*, &c. ergo cum, vt supponimus, in proposito appellationes fueriot reiectæ, tanquam friuolæ, debent omnino Ecclesiastici iudices sententias à se latas exequotioni mandare, non verò pati vt ad sæculare iudicium recurratur, sicut habetur *in d.cap.qualiter.* Confirmatur hæc ratio quia licet attento iure propter defectum Iustitiæ in ministris sæcularibus recurri possit ad Ecclesiasticos iudices, *c.licet ex suscepto 10. de foro comp.* Bobadil. *in sua politica lib.2.c.17.n.107.* Anguian. *de legib lib 3.controu.23.num 22.* Suar. *de defens.Fidei lib.4.cap.15.n.20. & 21.* Baldel. *in Theolog.morali lib.5.disp.11.n.6.* & nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.2.c.1.n.33.* Vice versa tam propter defectum iustitiæ in Ecclesiasticis ad sæculares recurri nequit. *d.c.qualiter.* Ratio differentiæ est recta gubernandi ratio, quæ postulat vt minora maioribus (qualis est potestas sæcularis respectu Ecclesiasticæ, *cap.solita, de maior. & obed.*) subordinentur, *Extrau.vnam sanctam*, eandem, &c. non è conuerso.

Secundò, quia vel huiusmodi appellantes ad 182
Sedem Apost. sua possessione spoliantur, vel turbantur in eadem, primo casu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem restituantur. *cap.1. per tot. de restit. spol.* possessorium quoque remedium ordinarium competit *l.1. & per tot.ff.de vi, & vi armat.* Insuper secundo casu remedium quoque ordinarium competit. *§.retinendæ, §.sed interdicto, Instit. de interd.* Ergo cum siue vno siue altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, non debuerat praxis tam iniquè concedere extraordinarium, quale est huiusmodi recursus, arg. *l.in causæ 17.in princ.* ibi, *non debet ei tribui extraordinarium, ff.de minoribus.*

Tertiò, qoia si praxim huiusmodi inspiciamos, 183
constat laicos in hoc negotio esse Iudices, Ecclesiasticos verò meros exequutores & eorum ministros, com compellantur sub pœnis à laicis vt excommunicatum absoluant, eisque remittant causæ cognitionem, quod quidem improbatur à Concil. Trident. *sess.25.de reform.cap.2.* statuente formam ab Ecclesiasticis iudicibus in excommunicationibus proferendis seruandam, his verbis. *Nefas sit sæculari cuilibet Magistratui prohibere Ecclesiastico Iudici ne quem excommunicet, aut mandare vt latam excommunicationem reuocet sub prætextu quod contenta in præsenti decreto non sunt obseruata, cum non ad sæculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.* Deinde hic vsus compellendi Ecclesiasticos cessare à vi inferenda, quando tractatur de exequendo aliquo mandato Apost. est clarum impedire exequutionem litterarum Apost. quarum impedientes incurrunt, excommunicationes prolatas à summis Pontificibus

Clem. VII. Leone X. & Paulo V. *in suis Constitut.* contra impedientes Bullarum Apost. exequutionem etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vt habetur *in Bulla Cœnæ Domini casu* 14. ibi, *vel exequutionem litterarum Apost. seu exequutori alium, &c. etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel quoad nos informandos, vt ipsi nimis, supplicauerint, aut supplicari fecerint.* Et sic ob recursus ad Iudices laicos excommunicatio incurritur, à qua absolutio non conceditur, nisi præcedat satisfactio de iniuriis, damnis, & interesse, quæ pars ob huiusmodi recursus passa fuit, *cap. quoniam. §. si quis verò, & ibi glos. in verb. satisfactum, de immun. eccles. lib.* 6. Anch. *num. 2. in 7. notab.* Monach. *n.* 19. & fuit dictum *in Vlixbonen professionis* 27. *Martij* 1637. *coram R. P. D. Carrillo.* Et solet Breue de absoluendo à censuris ob huiusmodi recursus concedi, cum claus. *Renunciato prius recursus, & sine litis, ac litigantium præiudicio, ac dummodo exponentes nullum ius de nouo propterea acquirant,* &c. quæ inducunt conditiones, vt in his terminis tenet Rota *decis.* 173 *n.* 1. *p. 6. recent.* & non est locus petitæ absolutioni nisi doceatur dictas conditiones adimpletas fuisse, Rot. *in d. decis.* 173. *n.* 1. *& in d. Vlixbonen professionis, & in Pampilonen. electionis Canonicorum* 11. *May* 1640. *coram R. P. D. Dunozet.* Et non sufficit renunciatio verbalis vt quis dicatur renuntiasse recursibus, sed vera & effectualis requiritur, adeo vt omnia impedimenta illata vigore recursuum in partibus sublata sint, illaque nec de Iure, nec de facto nocere possint, Rota *in Calagurritana de Fran amilla* 9. *Iunij* 1603. *coram Sacrato, & in Regien. Capella* 1. *Iulij* 1630. *coram bonæ mem. Pirouano,* & in aliis relatis *d. decis.* 173. *n.* 10. *cum seqq. & in d. Pampilonen. electionis Canonicorum.*

184 Quàm perniciosum autem sit de causis Ecclesiasticis sæculares cognoscere, ostendunt S. Athanas. Patriarch. Alex. *in Epist. ad solitariam vitam agentes,* S. Ambr. *epist.* 33. *ad sororem, & in orat. de tradendis Basilicis,* S. Gregor. *lib* 5. *epist.* 21. Hinc S. Martinus Turonensis Episcopus Maximo Imp in faciem dixit, *nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesiæ Iudex sæculi iudicaret.* & S. Gelasius Papa *in epist. ad Anast. suum Imp. Nosti,* inquit, *fili clementissime, quòd licèt præsideas humano generi dignitate rerum terrenarum, tamen Præsulibus diuinarum colla submittis.* Propterea Theodosius iunior Imperator *in epist. ad Synodum Ephesinam. Illicitum,* inquit, *est illum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum ecclesiasticis se immiscere tractatibus.* Sunt enim in S Ecclesiæ firmamento à Domino creata duo magna luminaria, Sacerdotum scilicet, & Regum; Rex & Episcopus, Principes & Clericus: dies spiritualia, nox sæcularia præfigurat; ita luminare maius Sacerdotium vt præsit diei, idest spiritualibus. luminare minus Regnum scilicet, vt præsit nocti, id est sæcularibus: contra naturam proinde est si sol nocti, si præsit luna diei, si Princeps ad spiritualia se ingerat, si Sacerdos nimis sæcularium negotiorum tenebris conscientiæ suæ serenum obnubilet Væ nobis, qui in ista infœlicia tempora incidimus, in quibus sol in tenebras est conuersus. Eia videant ipsi Pontifices, quorum vices gerunt, quorum obtinuerunt cathedras, quorum infulis gloriantur, & iudicent ipsi si non est ita vt cernimus: considerent quos scientiæ radios, quæ virtutum lumina, quæ charitatis scintillas, quæ spiritualium coruscationum fulgura suis emittebant temporibus Gregorius, Ambrosius, Augustinus, Hilarius, Martinus, & mille alij: fœlicia tempora, in quibus tam rarò malus, quàm nunc bonus in Ecclesia inuenitur: nunc etiam luna versa est in sanguinem, nam manus Principum plenæ sunt sanguine, exactionibus, & vectigalibus, effundentes viscera miserorum, iustificantes impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferentes ab eo; vt benè obseruat Ailredus super illa verba, *fecit Deus duo luminaria magna.*

Ex quibus & aliis lucidissimis fundamentis 185
plures non contemnendæ auctoritatis Viri recursus in rebus Ecclesiasticis ad Regia tribunalia enixè detestantur; ex quorum numero sunt Quint. Mandos. *commissione* 14 §. *reuocande, quæst.* 4. Azor *institut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *q.* 2. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c.* 21. *ex n.* 15. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 238. *n.* 74. *cum seqq.* Alexand. Pesant. *de immunit. Eccles. disp.* 19. Mari. Alter. *de censur. lib.* 5. *disp.* 20. *c.* 20. Suar *in lib. pro defensione Fidei contra Anglicanæ sectæ errores, lib.* 4 *cap.* 34 *per tot.* & maximè *ex n.* 30. Ludouic. de Sarauia *de iurisdict. Adiunctorum q.* 30. *per tot.* Paul. Layman. *in sum. Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *n.* 4. Leonard. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 14. *q.* 9. Bonacina *de legibus, disp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *n.* 10. Antonin. Diana *moral. resolut. p.* 1. *tract* 2. *resolut.* 13 & iterum *par.* 5. *tract.* 1. *resol.* 13. Castr. Palao *tom.* 2. *disp. vnic. p.* 12. *num* 5. Ambros Cardoso *in allegatione iuris pro interdicto posito in Ciuitate Vlixbonen. n.* 78 *cum multis seqq.* nouissimè Franciscus de Araujo Primariæ S. Theologiæ Cathedræ in Salamantina vniuersitate moderator *in* 1. 2. *Sancti Thomæ q.* 97 *disp.* 3. *sect.* 5. *diffic.* 4. *num.* 10. vbi multis probat legem quamcunque siue consuetudinem in Hispania deferendi causas ecclesiasticorum per viam repellendi violentiam ad Regia Tribunalia, nisi id fiat de expressa, aut saltem tacita commissione summi Pont omnino derogare libertati ecclesiasticæ, ac proinde damnabilem esse, Vasquez *in apologia pro iurisdictione ecclesiastica contra Iudices seculares,* Baldell. *in Theolog. morali lib.* 5. *disp.* 39. *n.* 9. Et Rota Romana Iuris Canonici obseruantissima cultrix huiusmodi recursus teterrimè detestatur, & signanter *in vna Oscen. Pœnitentiaria* 10 *Aprilis* 1595. *coram bonæ memoriæ Penia,* impressa per eumdem Farin. *tom.* 2. *crim. dec.* 103. per Ioseph. Sesse *de inhib. c.* 8. §. 3. *n.* 109. & in aliis impressis per ipsum Farin *d. tom.* 2. *dec.* 212. & 281. Hinc igitur exclamat pius ille Boët. Epo *de Regalibus, vel iure Princip. in beneficiis ecclesiast. num.* 141. in hæc verba. *Dicimus igitur, ac alta voce pronunciamus nullam prorsus aliam Regalium defendendorum rationem fore initam, præter solum, & vnicum solium Romani Pontificis, Ecclesiæ Catholicæ capitis, inter homines supremi dominium constituti, priuilegium; quo laici rerum talium secundum commune ius alioquin incapaces ex mera gratia, benignitateque summi Moderatores ecclesiastici redduntur earundem capaces,* &c.

Qua sententia retenta non obstant funda- 186
menta, quibus iniustam praxim defendere nituntur contrariæ opinionis Auctores; nam ad primum respondetur Iudicem sæcularem nullatenus posse ad se auocare causas ad Ecclesiasticos pertinentes etiam quando Episcopi, & cæteri Ordinarij, & his superiores Antistites fuerint negligentes in eis iudicandis, vt est expressus text. *in d. cap. qualiter & quando iudex,* & idem constat ex *cap. si qui Clerici,*

& ex

& ex *cap.placuit*, & ex *cap.Christianus* 11.q.3.& non propterea sequitur vt impunita maneant delicta, aut innocentes ab improbis hominibus opprimantur; nam si Episcopi negligenter se gesserint, partes ad Metropolitanos,& Primates recurrant, postea adeant Legatos, vel Nuncios,& denique ad summum Pontificem; quando enim dantur appellationes ad tot Iudices,& graues Ecclesiæ Dei Prælatos, quis credet iustitiam non administraturos? Ego igitur illum, qui ad sæculare recurrens iudicium damnatis subterfugiis deserit Ecclesiasticum, calumnias adstruere, & causam velle in mille protrahere annorum meriadas, reputo. O bone Deus! quam præstaret nebulonem illum dignitatis loco mouere, itaut tanquam Ecclesiastici iudicis contemptor, ecclesiasticorum emolumentorum propter ingratitudinem immeritus pronunciandus esset; indignum est enim illis subuenire ab Ecclesia, per quos constat scandalum in Ecclesia generari, *c.Sacerdotibus, ne Cler.vel Monach.*

187 Ad dict. *c.filiis vel nepotibus*, respondetur illud tantum probare quòd si Metropolitanus rebus ecclesiasticis abutatur, mandat hoc Regis auribus intimari, non verò per Regem esse corrigendum, contra *d.cap.Clerici, & d.cap.qualiter & quando*, vt ibi notant Butr.*ad fin* Panor. *n.7.ad fin.*& Imol. *n.4.*dicentes intimationis quam text. requirit, effectum illum esse, vt Rex admoneat Metropolitanum, vel instet coram Superiori vt illum reprehendat, vel faciat instantiam alteri Superiori pro illius correctione.

188 Ad dictum *c.Regum*, facilis est responsio. scilicet procedere circa subditos,& eos, qui eius curæ sunt commissi; nam cum ad rationem iudicij iurisdictio sit necessaria inter eos, Regis est officium facere, quæ ad illius iurisdictionem spectant; eodem ferè modo loquitur *d.c.Principes*, vbi tantùm dicitur quòd Principes sæculi à Christo tuendam Ecclesiam accipiant, cum illa suam disciplinam exercere non præualet, tenetur sua potestate munire,& ita Ecclesiæ patrocinari, vt Baldus annotauit *in cap.olim* 14.*de rescript.* Panor. *in c.tua,n.*10.*de decim.*

189 Ad vltimum de obseruantia diu obtenta, & immemoriabili consuetudine in vim priuilegij allegata, quod æquiparetur priuilegio, & æqualis sit concordiæ,& vim legis habeat, vt latè per Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.*1.*c.*8.*n.*27.*cum seqq.* vbi plures refert Doctores, *& eodem lib.*1.*cap.*7.§.1.*à num.*144.respondetur multipliciter; & primò, quòd licet immemoriabilis consuetudo habeat vim priuilegij, non est tamen verum priuilegium, Socin.*consil.*260.*num.*22.cum multa possint acquiri per viam priuilegij, quæ non possunt per viam immemoriabilis, Socin. *d.num.*22. Rota *decis.*744. *num.*6.*p.*1.*diuers.* tum quia laicus est incapax iuris & potestatis spiritualis, nec potest illam ciuiliter possidere, ac per consequens nec vllo tempore præscribere, *cap. causam*, vbi omnes, *de præscript.* Ioan.Andr. & omnes *in cap. quanto,n.*2.*de consuet.* Dec. *in cap.decernimus,n.*38.*de*
190 *iud.* qua data incapacitate in laico præscribente, non potest præscriptio æquiualere priuilegio, secundùm Abb. *in cap.nouit,n.*22.*de iudic.* Pereg *de iure fisc.tit.*8.*n.*19.Cou.*lib.*1.*var.cap.*17.*n.*6.Mench. *lib.*2.*illust.cap.*89. Nunquam enim immemorialis præscriptio, aut consuetudo facit præsumere præcedentem consensum Apost vbi vel ipsa consuetudo est à Iure reprobata, vt in hoc casu, secundum Suar.*d.tract.de defens. Fidei lib.*4. *cap.*34 *n.*17. Vel quando priuilegium esset odiosum, & raro concederetur, vt etiam in casu nostro, quia tunc non præsumitur, nisi adsit fama, & antiquissima traditio eiusdem priuilegij, idem Suar. *d.cap.*34.*sub n.*17. Vel denique, vt dicebamus, data incapacitate personarum, quia etiam tunc non suffragatur immemorabilis, nisi fama priuilegij concurrat, Anton.Gabr.*commun. tit. de præscript. concl.*1.*n.*18 *&* 33. seu recognitio, aut aliud æquipollens probetur, Rot.*decis.*215 *n.*2.*p.*2.*diuers.* Duard. *d.lib.*2.*can.*4.*q.* 20.*num.*16.refert & sequitur Sperel. *decis.*37.*num* 57.*cum seqq.* Boët. Epo *de Regalib. in benefic. num.*55. *pag.*25. *in fine.* Tum quia talis 191
consuetudo contra libertatem Ecclesiæ, & SS. Patrum instituta inualida est, *cap.*2. *de foro comp.* Surd.*d.cons.*301.*num.*52.*&* 54.*cum seqq.* Molin.*de Iustit.disp.*672.*in fine*, Azor. *par.*1.*lib.*5. *cap.*12.*q.*1. §.*sed dubitari posset.* Suar. *de defens. Fidei lib.*4. *c.*32. *num.*14. *& cap.*34 *num.* 12. Sperell. *in decision.fori eccles.dec.*37.*num.*42. prout etiam inualida est cum sit contra ius diuinum. Azor. *d.lib.*5. *cap.*13. *quæst.* 2 Surd *cons.*301.*num.*52. *cum seqq.* Bellet. *d.par.*1. *tit. de fauore Clericorum personali*,§.3.*a princ.* Nam 192
licèt verum sit posse Papam in certis Clericorum causis fori priuilegio derogare, vt supra diximus, tamen negari non potest iuris esse diuini, ne laici quamuis Imperatores sint, siue Reges, propria auctoritate ciuili, quam habent, Clericorum causas tractent, cognoscant & iudicent. At Romanus Pont cum illis Clericorum certas causas demandat, non dat ius, vt id propria auctoritate faciant, sed vt id tanquam ministri & Legati Pontificij, hoc est demandata sibi, & commissa potestate sub nomine, & auctoritate ipsius Pontificis exequantur, & sic non cognoscunt causas Clericorum iure proprio, sed auctoritatis delegantis, in cuius persona fundatur iurisdictio, *l.*1.§.*qui mandatum, ff de officio eius*, Innoc.*in cap.quod sicut*,& ibi Host.& Cardin.*de elect.* Felin.*in cap.*2 *de maior.& obed.* Dec.*cons.*82.*num.*2. & tanquam ministri, & organi Papæ, *l.pater ex propria, ff.de manum.vind.* Aufrer. *in Clem.*1.*num.*93. *ff.de offic.Ordin.* Denique respondetur solam consuetudinem priuilegij allegatam non sufficere, vt laicus habeat iurisdictionem in causis profanis Clericorum, nisi probetur etiam priuilegium, Rot *decis.*1027.*num.*1.*lib.*3.*p.*3.*diuers.* quod 193
probari non potest nisi per Scripturam, vt post Abb. Alex. & Alciat. censuit Rota apud Mant. *decis.*260. *num.*6. & tenetur ostendere qui illud dicit habere, quando fit instantia:& vbi primum ostensum fuerit; considerandum est, an illud sit personale, an ad tempus, an ad particulares, an ad omnes personas, & quibus conditionibus munitum, & roboratum item fuerit ne vnquam 194
derogatum, at credendum non est huiusmodi priuilegia fuisse vlli vnquam concessa in Pontificiæ auctoritatis detrimentum & diminutionem, quod si olim concessa fuissent, quis nesciat per Bullæ in Cœna Domini publicationem penitus reuocari, & de facto tolli? prout expressè tenent Philip. Maynard. *de priuileg. Eccles.par.*2. *art.*18.*num.*10. Vgolin. *in resp.ad Iurecons.Gymnasij Patauini cap.*7.*pag.*93. Ioan.Beltran. de Gueuara *in propugn.Eccles.libert.*§.7.*num.*43. *assert.*1. Marta *de Iurisd.part.*4.*casu* 7.*num.*12. Patres Theologi Religionis seruorum *in defens.censurarum Pauli V.cap.*8.*num.*19. *in fine*, Diana *moral. resol. part.*1. *tract.*2.*resol.*6.

195 Nec dicendum Romanos Pontifices huiusmodi consuetudini vnquam tacitum etiam consensum præstitisse, vt existimauerunt Castill. *tom. 7. de test. c 41. n. 182.* Gonzald. de Salzed. *d. lib. 2. c. 10. n. 16. cum seqq* & alij per eos citati; cùm quotidie reclament, conquerantur, prohibeant, pœnas constituant & censuris afficiant laicos, qui talia facere audent, vt sæpe sæpius vidimus in actibus iudicialibus Auditorum Cameræ, vbi expediuntur litteræ monitoriæ, vt personaliter compareãt hi, qui ita conueniunt, atque consentiunt, & contra illos pronunciantur sententiæ condemnatoriæ, lata etiam excommunicatione. Idem quoque constat ex pluribus decisionibus sacræ Rotæ Romanæ in quibus omnino improbantur & damnantur tales recursus, & ij qui recurrunt declarantur excommunicati, non enim quòd summus Pont talem consuetudinem, seu potiùs corruptelam tolerauerit, vel dissimulauerit, approbasse simul eandem censetur, vt post Ioan. Monach. *ad cap. 2. de preb. lib 6. num. 5.* & Panorm. *ad cap. vlt. de consuet. num. 15.* sentit Boët. Epo *de Regalibus commento 1. num. 57. pag 26.* & in hæc prorumpit verba. *Dolent ac ingemiscunt profectò boni, sanctique Pontifices, ac vt tanquam pijssimi patres atque pastores animorum diuinitus constituti de Principum quorundam hac in re vel abusibus, vel audacijs, & insolentijs, qui citra Sedis Apost. priuilegium singulare talia factitare non verentur; tantum abest vt Pontifices ijs tacitè consentiant, &c.*

Quare autem Summus Pontifex conscius huiusmodi consuetudinis in aliquibus partibus eam, vti prauam, & contra Ius diuinum, libertatem ecclesiasticam & sanctorum Patrum Canonica instituta, in totum non tollit, sed potiùs inuoluntariè tolerat; est ad euitandum scilicet scandalum, & maius malum, quo casu ipsius summi Pont. scientia non excusat, vt post Ioan. de Lignano, & Caldetin. tenet Abb. *in cap. clerici, num. 6. de iudic.* Surd *cons. 301. num. 57. & seq. & consil. 396. num. 33.* Nam propter scandalum Ecclesia aliquando crimen tolerat, *cap denique 4. dist. cap. quoties 1. quæst. 2. cap. ordinationes 8. quæst. 1. cap. ipsa pietas, cap. non potest. 23 quæst. 3.* Felin. *in cap. 2. de præscript.* & eo maximè propter multitudinem peccantium, *cap. constituitur 50. dist.* multi enim per tolerantiam sustinendi sunt, quamuis sententia diuini iudicij sint condemnati, *cap. vnus 2. quæst. 1.* Quantò magis iam dici non potest summum Pontificem conscium talis consuetudinis eam aliquando etiam inuoluntariè tolerasse; cum videamus quotannis in die Cœnæ Domini Bullam publico, & solemni ritu celebrari, vbi reuocantur tales consuetudines, priuilegia & indulta, etiam Imperatoribus, aut Regibus concessa, vt benè aduertunt Castr. Palao *in opere moral. part. 2. disp. vnic. de immunit. eccles. punct. 12. num. 3.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 33. num. 19.* Pereg. *de immun. cap. 2. num. 34.* Marta *de iurisd. par. 4. casu 11. num. 56.* Carol. de Grassis *effectu 3. num. 118.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2 can. 19. q. 8. num. 25.* Sperell. *decis. 37. num. 48.* Ioan. Malder Episcopus Antuerp. *in part. 2. q. 96. art. 4. pag. 407. col. 1.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1.* Ioan. Franc. Fagnan. *in tract. de iustitia censur. Pauli V. cap. 4. pag. 116.* Vgolin. *in resp. ad Iureconsultos Gymnasij Patauini cap. 7. pag. 93.* Antonin. Diana *moral. resolut. part. 1. tract. 2 resolut. 5. per totam.* Vnde excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ Domini §. 16. innodatos esse recursum habentes ad Iudices laicos contra ecclesiasticos, tenet Rota *decis. 103. num. 1. post vol. 2. consil.* Farinac. *& in decisionibus impressis post consil. 68. eiusdem Farin. ac in decis. 491. num. 6. part. 1. recent.* & sic repellendos esse à limine iudicij, & incapaces remanere iuris agendi etiam ad effectum manutentionis, Gregor. XV. *decis. 64. num. 3.* vbi *adden. num. 13.* Coccin. *decis. 425. num. 3.* Rota *decis. 275. num. 3. post tom. 2. consil. Farin.* Qui quidem recursus ad Iudices laicos leuioribus probationibus comprobatur, & scripturis informibus ad effectum denegationis audientiæ, secus ad effectum pœnæ, Seraphin. *decis. 1094. num. 2.* Rota *decis. 348. num. 3. posthum. tom. 2. consil. Farin.*

Doleo equidem, & summè doleo cùm video 196
Doctores pietate, & litteris insignes (ad aures Principium quorundam prurientes molliter fricandas) in amplianda nimis sæculari iurisdictione, & ecclesiastica iniustè diminuenda pro viribus laborare, tractatus in hoc integros, *de manu Regia, de cognitione per viam violentiæ, de lege Regia, & de protectione simili*, non sine propriæ Conscientiæ dispendio, & adulationis suspicione diuulgantes; dum enim, viri doctissimi, vestras huiusmodi opiniones nouè inuentas referre procuratis, veras confunditis theoricas, & in Ecclesia Dei confusionem suscitatis, itaut clamare non cessem cum Isai. 3. *vers 12. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.* Nihil vltra licet nouitati, quia nihil addi conuenit vetustati, vt tradit Sixtus Pontifex *in epistol. ad Antiochensem Episcopum*, quam refert Cardin. Baron. *tom. 5. annal. Eccles. anno Christi 440. num. 41.* Franc. de Mendoça *in lib. Regum, tom. 1. annot. 2. præam. sect. 3.* vbi aduersus nouitates multa cumulat Præpos. *in cap. quis nesciat, num. 8. in princip. dist. 11.* exandescit contrà magistros inducentes nouitates, & faciunt quæ Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 8. ex num. 92.* & elegantèr Boët. Epo *de Regalibus lib. 1. num. 150. pag 83.* contra tales nouatores Regalistas sic loquitur. *Quibus fit vt hominum nouorum nouas Regalium defendendorum vias, ad aures Principum quorundam prurientes, molliter fricandas, nouè, & insolenter inuestigantium conatus iste nouus nullo modo sit ferendus, &c.* Ioan. Coehier *in thesauro politico lib. 2. cap. 4.* Valenzuela *in discursu Status & belli par. 2. consid. 12. à n. 1. & cons. 14. à n. 2.*

Memineritis in his nouitatibus inuenien- 197
dis vos Regibus nostris minimè placere posse, qui semper Ecclesiæ Romanæ obedientes, Pontificumque fautores, libertatis ecclesiasticæ propugnatores, Pontificiæ dignitatis assertores, & vindices optimi extiterunt. Nec reticendum vllo æuo erit illud humilitatis exemplum, & obseruantiæ in Præsules Catholicos, & censuras Ecclesiæ, quo vsus est magnus ille, robore animi, & maior Religionis sanctitate Theodosius, quem Hispanum fuisse nemo negat; nam cùm iracundia concitatus plures neces in Thessalonica exequi iussisset, & huius plagæ certior factus B. Ambrosius ex eo irritatus, Mediolani Theodosium in Ecclesiam introeuntem detinuit, à Sacrisque abstinere iussit, & ingressum Ecclesiæ prohibuit, donec pœnitentiam ageret; cuius mandato humilis Theodosius reuerenter obediens, diu se separatum à Diuinis agnouit, neque

Ecclesiam

Ecclesiam ingredi ansus est, donec veniam ab eo postularet, & pœnitentiam publicè in Ecclesia gereret, statueretque legem, quæ habetur in Codice Iustiniani *l. vendicari, C. de pœnis*, vt sententia Principis super animaduersione prolata in dies triginta ab exequutoribus differretur, quod Gratianus scripsit ex historia ecclesiastica *in cap. apud Thessalonicam* 11. *q.* 8. Vnde vnum habuit imperium Theodosij, quasi in tantæ subiectionis præmium, quod eius progenies, & familia diutiùs impetrauit in Orbe Romano quàm Imperatoris vllius, qui fuerit ante ipsum.

198 Hoc idem in Austriacis Principibus videmus, qui ad tantum potentiæ culmen peruenerunt, vt eorum fœcunditas, & innata fœlicitas ob maximam in Sedem Apost. deuotionem nunquam diminutionem aliquam patietur, nisi quando defectus aliquis in huiusmodi antiqua deuotione, & libertatis ecclesiasticæ obseruatione notari poterit, vt auctor est Bonfand. *in suo theatro politico*. Hac enim regnorum iurisdictio non infirmatur, sed confirmatur, Principatus dignitas non deiicitur, sed erigitur, Imperij amplitudo non coarctatur, sed dilatatur, splendor Regius non obscuratur, sed illustratur. Domestica exempla nobis hanc probant veritatem si ad potentissimos Reges nostros oculos conuertamus, quibus tot Regnorum Coronæ deuolutæ sunt, quia semper Apostolicam Sedem singulari quadam obseruantia venerati sunt, & tanquam obedientissimi filij omnia, quæ in eis fuerunt, auxilia pro Ecclesiæ salute nunquam prætermiserunt. Tum etiam, quia liberali manu Ecclesias ditarunt, vnde prouenit Regnorum suorum amplitudo, & in omni tempore felix euentus, secundum S. Cyprianum *in libro de opere & eleemosyn.ibi. Si verè tu ac metuis ne si operati plurimum caperis, patrimonio suo larga operatione finito ad inopiam redigaris, esto in hac parte intrepidus, vnde in vsus Christi impenditur, inde opus caleste celebratur*, &c. Hinc Rangol. *in c.4. lib.1. Regul.c.19.* dum contra Bodinum & Cuuerum probare intendit antiquum esse in Regibus & Principibus animum & effectum donandi Ecclesiis, ita de nostris Regibus loquitur. *Reges Hispaniarum sic multa monasteria, Ecclesiasque oppidis, & castis ditarunt*, &c. referunt Placidus Reynoso *en la defensa del estado ecclesiastico.* §. 4. Gabr. Vasq. *in opusc. de redditib. eccles. cap.* 1. §. 3. *dub.* 3. Anastas. Germon. *in assert. libertatis, immunitatisque eccles. cap.* 9. Valdes. *de dignit. Regum, Regnorumque Hispania cap.* 19. *& cap.* 21. *num.* 6. Valenzuel. *contra Venetos part.* 2. *num.* 12. Et inxta illud Aristot. ad Alexandrum, quod refert Lipsius *ciuilis doctrina lib.* 4. *cap.* 1. *Deos proniores esse in eos, qui maxime illos colunt*, Valenzuel. *contra Venetos part.* 5. *num.* 206 *& in discursu status, & belli part.* 2. *consid.* 22. *num.* 57. Cardin. Bellarm. *de officio Principum lib.* 3. *cap.* 1. Franc. Ioann. Marquez *en el Gouernador Christiano lib.* 2. *cap.* 25. *fol.* 112. Solorzan. *de iure Indiarum tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 37 *& seq.*

199 Obedientiæ quoque huiusmodi signum est Catholici nomen quo ipsi Reges nostri appellari solent, vt Pacian. *aduersus Nouatianos* notat hoc pacto. *Christianus mihi nomen est, Catholicus verò cognomen, illud me nuncupat, istud ostendit, hoc probat, illud significat, & si reddenda postremo Catholici vocabuli ratio est, & exprimenda de Græco, interpretatione Romana, Catholicus vbique vnum, vel, vt Doctores putant, obedientia omnium nuncupatur.* Et paulo pòst. *Ergo qui Catholicus idem obediens, qui obediens idest Christianus, atque ita Catholicus, Christianus est.* August. Barbos. de Iur. Eccles.

Nullus est qui nesciat olim Hispaniam in turpissimum Maurorum iugum, fœdissimam Mahometanæ gentis ditionem deuenisse non solum Sodomitam, effrænatamque luxuriam, sed præcipuè quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apost. defecit, vt auctor est Franc. Longus *in Breuiario chronolog. anno Domini* 704. *pag. mihi* 208. iuuat huc verba transferre. *Non alia*, inquit, *maior causa intercessisse excogitari potest cur Regnum illud Deus impiis Sarracenis tradiderit conculcandum, quam defectio à Sede Apost. non quidem in rebus Fidei, sed in iurisdictione, & temporalitate.* referunt Illustriss. D. Rodericus à Cuoha *in comment. ad cap. si gens Anglorum, num* 56. Card. Baron. *in annalib. eccles. an. Christi.* 701. Coch. *in vind. libert. eccl. p.* 1. *c.* 33. *n.* 23. me citato *in hoc loco* Diana *d. part.* 5. *tract.* 1. *resol.* 23. *versic. nec decimam.* 200

Nota est historia vindictæ Dathan, & Abiron, & asseclarum ob vsurpatam potestatem contra Moysem, eo quòd voluerint, vt ille, Diuina tractare *Numer. cap.* 16. *Ecclesiast. cap.* 45. *vers.* 22 Et docet nos exemplum Ozæ, qui quando reduceretur arca Domini, manum ad arcam extendit, & tenuit eam, quoniam calcitrauerant boues, qui eam ducebant, & declinauerant eam, iratusque est Dominus super temeritate, & percussit eum, & mortuus est ibi iuxta arcam, 2. *Regum cap.* 6. *versic.* 6. non enim erat Leuita. 201

Et notum est quod Oziæ Regi successit 2. *Paralip.* 26. qui repente morbo lepræ punitus fuit, quia Sacerdotum munus subire tentauit, quod factum latè expendens Chrysostom. *homil.* 4. *de verbis Isaie*, sic ad Regem affatur. *Mane intra terminos tuos, alij sunt termini Sacerdotij*, &c. Petr. Greg. *de Republ. lib.* 6. *cap.* 6. Æne. Robert. *lib.* 3. *rerum iud. cap.* 1. Sim. Maiul. *dierum canicul. lib.* 2. *colloq.* 2. *fol.* 22. Anastas. Germon. *in assert. immun. libertatisque ecclesiast. cap.* 4. §. 9.

Hinc pios Lectores admonere volo ne se aliquibus patum sanis, integris, & sinceris scriptoribus huius tempestatis nimium credant, qui ineptissimis fundamentis, & ventulis nihil ad rem pertinentibus, doctrinas ipsas per se grauissimas, ac vehementer arduas inficiunt, atque contaminant, ad imperitos, & incautos nonnullorum animos vel illaqueandos, vel in contemptum ecclesiasticæ iurisdictionis ad suas nouitates adducendos. Non potuissent Principes nonnulli (vt aduertit Boët Epo *de Regalib. num* 150.) qui nostro sæculo defecerunt ab Ecclesia Catholica, meliores optare suarum cantilenarum præcentore, quàm Regalistas hosce nouellos. Deficiunt his temporibus, qui talium audaciam comprimere possint temporalem potestatem timentes non sic olim manus hic timor doctissimos viros compressit. Albertus enim Pighius *toto libro ecclesiastica sua hierarchia quinto*, fortiter Ecclesiæ causâ defedit contra seditiosissimi nebulonis, Marsilij scilicet Paduani conatus, qui temporibus Ioan. XXII. sub anno Christi 1330. Ludouico Bauaro Imp. turpiter adulatus omnem omnino iurisdictionem non modò temporalem, sed spiritualem Clero & Ecclesiæ prorsus adimebat. Eodem ferè tempore Aluarus Pelagius Conlusitanus noster, Episcopus Syluensis, eiusdem Ioannis XXII Pœnitentiarius, vir omnium sui temporis longè doctissimus tum Iurisconsultus, tum Theologus, Petri Corbarij Pseudopontificis ab eodem Ludouico Imp. intrusi fortissimus oppugnator, ecclesiasticam, & Apostol. iurisdictionem acerrimè defendit, totis duobus voluminibus *de planctu Ecclesia*. Laudat

enim Boet. Epo *de vita S. Iuonis*, Sancti huius zelum contra violatores libertatis ecclesiasticæ *n.30.* his verbis. *Taceo quanta vehementia, quàm animosè defenderit vbique ius Ecclesiæ contra Regum quorundã vel iniuriam, vel tyrannidem*, &c. Demum Stanislaus Hosius *lib.1. propugnationis veræ Christianæ, Catholicæque doctrinæ*, animosè contra merdosum quendam Brentium (*ben* Gallis oletum significat) surrexit insignem tum populi, tum Principis VVirtembergensis impostorem, seductoremque Lodderistam.

Regunt igitur huius temporis Reges & Principes sua Regna exemplo laudatissimorum Principum Cõstantini, Theodosij, Valentiniani, Matiani, & id genus aliorum plurium Romanorum Imperatorum, qui causas ecclesiasticorum adeò non traxerunt ad suum forum, vt è contrario laicis omnibus voluerint esse liberum lites etiam prophanas coram Iudicibus disceptare ecclesiasticis, idque non tantum si mox ab initio lites illic instituere cœperit, sed & si coram Iudice laico semel inchoauerint, atque ideo latè contestati fuerint, ac ad finem pene perduxerint, immo vt id alteri litigantium parti concedatur, etiam altera inuita, qualis extat eiusdem Theodosij, vel potius Constantini constitutio *in l.1. §. quæcunque lite, C. Theodosiano lib. vlt. tit. vlt.* qui est de Episcopali iudicio: qualis item Constitutio Caroli Magni reperitur apud Gratianum *in cap. volumus* 11. *q.* 1. vbi & superior illa Theodosij lex memoratur *in d. §. quæcunque litem*, tangit Boet. Epo *de iurisdict. ecclesiast. temp. q. 2. num. 2.* Quis enim adeò demens inueniri poterit, qui postposita conscientia, mundano aliquo motus prætextu veritatem cum tanto suo damno taceat; superat melius propriæ saluti intendere, quam Principibus adulari ad terrenas dignitates obtinendas, quæ morbundo impedimento sunt in illa hora, cui proximus fui die 24. Ianuarij præsentis anni 1642. in hac Matritensi Curia, dum in extremis laborassem ob maximum dolorem, quem conceperam ex inopinato euentu mortis eo die succedentis charissimi mei Petri Bouarelli Florentini, quem per viginti annos, & vltra in componendis, & edendis meis libris in Italia, Gallia, Hispania, & Lusitania fidelissimum semper expertus sum familiarem, & socium.

---

§. III.

Priuilegio fori domiciliarij an, & quando Clericus per se ipsum sine proprij Episcopi licentia renunciare possit vigore obligationis Cameralis? Plura in causa propria adducit Auctor circa materiam regressus concedendi.

SVMMARIVM

1 *Thesauraria resignationem acceptat Balthasar, & se strictè obligat in forma Cameræ ad solutionem pensionis.*
2 *Pensionis solutio, & receptio constituit recipientem in quasi possessionem illam exigendi ad omnes iuris effectus.*
3 *Pensionem soluere recusanti intimantur personaliter litteræ Apost. reseruationis.*
4 *Auditor Cameræ pro terminis decursis, & non solutis pensionis mandatum exequutiuum, & litteras declaratorias relaxat contra debitorem obligatum in formam Cameræ.*
5 *Causa committitur in Rota sine præiudicio exequutionis mandatorum relaxatorum.*
6 *Iudices omnino incompetentes imploras, pensionem impugnas, sequestra violas, & fructus omnes sequestrates de facto capit.*
7 *Causam emergentem accessus & ingressus committit in Rota Sanctissimus speciali rescripto sua manu signato, & accessus canonizatur ad fauorem pensionarij, & illi datur mandatum de immittendo.*
8 *Ostenditur iusta ingressus, & accessus canonizatio.*
9 *Clauf.* Non aliàs, &c. *facit totam gratiam corruere, si regressus non teneat.*
10 *Regressus, & accessus faciunt gratiam conditionalem.*
11 *Conditione deficiente dicitur actum.*
12 *Resignans, si conditio non adimpleatur, potest repetere suum beneficium.*
13 *Regressum habens ex causa cessionis non tenetur docere de suo titulo.*
14 *Accessus, & ingressus vel ob non solutam pensionem, vel ob petitam, seu allegatam illius nullitatem.*
15 *Accessum, & ingressum non canonizat* Rota *nisi concurrat nimia proteruia in denegante solutionem, aut aliter resistente.*
16 *Accessus, & regressus per cessum vel decessum vocatur captatorius, non autem ille ob non solutionem pensionis.*
17 *Regressus concessio operatur restitutionem tituli, non autem translationem.*
18 *Regressu obtento ad beneficium dicitur concessum id per quod ad beneficium ius obtentum perueniri solet.*
19 *Regressus vigore rediens ad beneficium resignatum recuperat locum quem priùs habebat.*
20 *Res de facili reuertitur ad suam naturam.*
21 *Ius suum reducere volens ad pristinam naturam dicitur habere assistentiam iuris.*
22 *Regressus canonizatio non est pœna, sed conditio quæ inest, vel modus rei traditæ.*
23 *Regressus ex pacto inter resignantem cum pensione, & resignatarium, nihil habet in se amari.*
24 *Resignationes vt plurimum admittuntur, & conceduntur ad votu resignantium, & habent tacitam conditionem vt pacta seruentur.*
25 *Nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo.*
26 *Pacta diligenter obseruari oportet.*
27 *Deus omnipotens etiam ex promissione obligatur.*
28 *Pacta inter contrahentes sunt omninò seruanda.*
29 *Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*
30 *Intentionem suam concludenter probare debet qui dat de inualiditate consensus.*
31 *Præsumptio stat pro validitate actus.*
32 *Litteræ Apostol. præsumuntur expeditæ cum consensu valido; & mandato legitimo.*
33 *Notarij Cameræ, & Cancellariæ non mittunt supplicationes vt possint expediri litteræ, nisi constito de sufficienti mandato.*
34 *Expeditio litterarum Apost. si fiat multis expensis præsumitur in omnibus, & per omnia facta de mandato illius cuius interest.*
35 *Mandatum præsumitur ex impensa, etiamsi de eo expressè non constaret.*

36 Pro

36 *Prouisionem acceptans & soluens terminos pensionis formaliter dicitur omnibus in litteris contentis consensisse.*

37 *Acceptans beneficium in vim certa supplicationis debet illud acceptare cum omnibus qualitatibus dicta supplicationis.*

38 *Ordin. Regia Lusitan.* lib. 2. tit. 10. *non habet locum quando fuit prolata sententia a Iudice ecclesiastico, qui habuit in suis facultatibus quod possit procedere appellatione remota.*

39 *Auditor Camera Apost. vigore obligationis Cameralis procedit* appellatione remota.

40 *Resignatione nulla, vel subreptitia existente non potest ius à resignante abdicari, & resignatario acquiri.*

41 *Pensione nulla existente ius non abdicatur à resignante.*

42 *Consensus agentis cessat non adimpleta forma.*

43 *Ius non abdicatur à resignante non seruatis conditionibus.*

44 *Titulus, & possessio non dicitur dimissa, nisi adimpleta conditione.*

45 *Pensio si in parte non subsistit, non erit reducibilis ad minorem quantitatem.*

46 *Pensione nulla, seu inualida existente nihil operantur clausula accessoria ad resignationem narratam.*

47 *Pensiones, qua reseruantur pro sustentatione pensionarij, cedunt in causam alimentorum.*

48 *Ingratitudo est vitium Deo, & hominibus detestabile.*

49 *Author commemorat plures consanguineos litteris insignes.*

50 *Instrumentum consensus, & obligationis Cameralis.*

51 *Bulla reseruationis pensionis, & consensus à tergo.*

52 *Fides intimationis proprij transsumpti reseruationis pensionis personaliter facta Balthasari.*

53 *Fides qualiter Balthasar fuit declaratus excommunicatus in Collegiata Ecclesia prasentibus Dignitatibus, Canonicis, & aliis personis.*

54 *Mandata exequutiua, littera declaratoria, & cedulones fuerunt sapissimè contra Balthasarem aliàs contumacem in Vrbe relaxata, & affixa.*

55 *Fides impugnationis validitatis pensionis per Balthasarem facta.*

56 *Mandatum de immittendo vigore accessus & ingressus à S. Rota relaxatum ad fauorem pensionarij.*

57 *Commissio specialis rescripti manu Sanctissimi signata per placet.*

58 *Decisio Rotalis canonizatoria ingressum, & accessus refertur.*

59 *Domini de Rota responderunt locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam ob non solutam pensionem per Balthasarem.*

60 *Balthasar cessauit in solutione pensionis per triennium, & vltra, passusque fuit censuras, & adhuc illas sustinet, pensionis validitatem impugnauit, vnde prouenit accessus & ingressus.*

61 *Balthasar magna pertinacia, & proteruia pensionis solutiones denegauit.*

62 *Antonius recurrens ad Iudices laicos prasumitur recurrisse ad instantiam fratris interesse habentis.*

63 *Prasumptio recursus ad Iudices laicos facit vt denegetur audientia.*

64 *Mandati defectus non adest.*

65 *Mandatum de immittendo, culpa Balthasaris illi intimari non potuit, &* n. 66.

67 *Mandatum, si non potuit intimari culpa alicuius, debet in impedientis odium haberi pro intimato.*

68 *Impeditus citari habetur pro legitimè citato.*

69 *Quando per alium stat quominus quid facie, id vtique pro facto habetur in ipsius praiudicium.*

70 *Mandati intimatio per edictum facta vt sustineatur, debent concurrere iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius.*

71 *Sequestrum ex quibus concedatur?*

72 Cap. 1. & cap. significasti, de foro comp. *declaratur.*

63 *Delinquentes forum sortiuntur in loco delicti non ex priuato ipsorum consensu, sed à lege ipsa, & Iure communi.*

74 *Roma si quis contraxerit, ibique se obligauit soluere pensionem certo tempore apud Auditoris Camera tribunal prastito iuramento responsurum promittendo, & expressè proprij fori domicilio renunciando, potest idem Auditor contra eum absentem procedere, quoties de promissa solutione tractabitur.*

75 *Clericus si soluere promiserit in eum locum remittendus est, etsi non sui Iudicis & Episcopi id fecerit assensu.*

76 *Contractus celebrati, vel delicti commissi ratione potest quis in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius.*

77 *Concil. Trid.* sess. 24. de refor. c. 20. *non sustulit modos legitimos, quibus ex Iuris dispositione sortitur forum.*

78 *Soluere, vel respondere promittens in certo loco potest in eo conueniri, licèt ibi non reperiatur.*

79 *Prorogatio Iudicis ratione contractus non fit ex consensu ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque auctoritate inducitur.*

80 *Prorogatio fieri in Iudicem contractus celebrati extra Regnum quamuis in extraneum iurisdictionem non habeat.*

81 *Excommunicatio incursa ob obligationem Cameralem non pendet ex vi pacti ab initio suscepti, sed fertur ob contumaciam exinde sequutam, vt* n. 82.

83 *Priuilegia Auditoris Camera quibuscunque aliis derogat.*

84 *Obligationis Cameralis vis, efficacia, & prarogatiua tota consistit in illa eius formula, qua habes vim indicata.*

85 *Actiones omnes sunt introducta de iure Ciuili, ac proinde posita in mera, & absoluta potestate Principis.*

86 *Obligatus in forma Camera non potest opponere exceptionem fori declinatoriam, nec Iudicis incompetentiam.*

87 *Auditor Camera tanquam expressè delegatus ad certarum causarum generalitatem omnibus est Iudex competens ex quo fit à Papa delegatus.*

88 *Fraus à committente promittitur si ad diem, & locum constitutum non soluerit, & soluturus debitam quantitatem accesserit.*

89 *Promittens soluere loci adiectione, & temporis certi constitutione, illius lapsu in mora est.*

90 *Statuta loci attendenda sunt, in quo celebratur contractus, non vnde contrahentes originem ducunt.*

91 *Forensis, & extraneus contrahens in loco, ligatur statutis illius loci.*

92 *Verba contractus sunt intelligenda secundum statuta, & consuetudines illius loci, in quo fuerunt prolata.*

93 *Contractus factus à Lusitano extra Regnum debet regulari secundum solemnitates loci, vbi celebratus est.*

94 *Partes semper videntur habere intentionem, & mentem contrahendi iuxta consuetudinem loci, in quo fit contractus.*

95 *Solemnitates Camerales & omnia, quæ in foro Auditoris Cameræ obseruantur, tenetur contrahens coram eo seruare.*

96 *Principis supremi potestas non debet in dubium reuocari, cum hoc sit sacrilegium.*

97 *Partes possunt inter se pacisci vt exinde nullus ordo iudicarius inter se obseruetur.*

98 *Obligationis Cameralis vigore potest procedi contra absentem per audientiam contradictarum.*

99 *Prouisionem acceptans, visus est consentire omnibus in prouisione contentis.*

100 *Prouisio & reseruatio pensionis si legatur in eadem supplicatione secundum quam fuerunt expedita litteræ prouisionis, censetur resignatarius consensisse reseruationi.*

101 *Resignationem approbans intelligitur eam approbare cum omnibus eius qualitatibus.*

102 *Obligationem non debet qui ex parte comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri.*

103 *Contractus est indiuiduus eo respectu vt vel in totum debeat approbari, vel reprobari.*

104 *In gratiosis non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impugnare.*

105 *Vnum qui admittit repudiare ei non licet quod admisso connectitur, ab eoque necessariò decurrit.*

106 Breue Iulij III. *& num. seqq. declaratur.*

107 *Argumentum valet de delictis ad contractus.*

108 *Verba proœmialia mentem, & intentionem disponentis declarant, & causam finalem inducunt.*

109 *Causa finalis totam respicit dispositionem, & ad illam generaliter influit, ac ex ea colligitur congrua interpretatio.*

110 *Beneficiales causæ non comprehenduntur appellatione causarum ciuilium, & criminalium.*

111 *Dictio*, talis, *est repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis supra enunciatæ.*

112 *Dictio*, huiusmodi, *est relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus.*

113 *Criminalis causa dicitur propriè quando principipaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam.*

114 *Causa criminalis ciuiliter intentata dicitur quando pro delicto principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, pro pœna scilicet pecuniaria parti applicanda.*

115 *Causa criminalis mixta dicitur vbi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda.*

116 *Beneficiales causæ dicuntur Rotales, & beneficiales.*

117 *Obseruantia subsequuta tollit omne dubium.*

118 *Dispositio qualibet declaratur per subsequutem obseruantiam.*

119 *Priuilegium quatenus declaratione indigeat declaratur ab obseruantia.*

120 *Obseruantia dicitur optima priuilegiorum interpres.*

121 *Loquentis persona in generali concessione, vel sermone nunquam comprehenditur, vt læsa censeatur.*

122 *Principis auctoritas semper censetur præseruata in quibuscunque concessionibus.*

123 *Exequutori non licet super validitate sententiæ, cuius executioni aditus est pronunciare.*

124 *Exequutor ab Auditore Cameræ in partibus deputatus non potest declarare nullas esse censuras ab eodem A.C. promulgatas.*

125 *Balthasaris pertinacia reprehenditur.*

126 *Contumacia desumitur ex negatiua portionis.*

127 *Rescriptum particulare necessarium erat de iure Canonico, vt posset procedi per edictum constito de non tuto accessu.*

128 *Causa non tuti accessus sufficienter probatur ex eo quod Balthasar solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur.*

129 *Ordo iudiciarius in mandatis per edictum intimandis, quomodo seruandus? ostenditur.*

130 *Sequestrum in hac causa apponendum.*

NSIGNIS Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurariam longissimis, iisdemque assiduis studiorum vigiliis sanctæ Sedis Apostolicæ munere assequutus, & ad eam accedere multis, potissimum autem librorum, quos etiam elucubraturus, impressionis negotiis præpeditus, ne propter meam absentiam amplius aliquod in Diuinis pateretur incommodum, illi renunciare decreueram quando Antoninus Diaz da Fonseca Curialis occurrit, cum quo egi, & tractatum absolui de ea resignanda in fauorem Balthasaris Diaz da Fonseca eius fratris. Supplicatione igitur Sanctissimo porrecta, & per eum signata, iuxta illius formam, & teoorem Balthasar præfatus per dictum Antonium Diaz suum legitimum, & sufficientem procuratorem *consensit, & sponte, &c. promisit, ac solemniter se obligauit soluere mihi annuam pensionem ducatorum ducentorum auri de Camera annis singulis quoad vixerim, vel procuratori meo hic Romæ, aut alibi, vbi pro tempore ad voluntatis meæ libitum commorari, & residere contigerit, in terminis, & temporibus, ac cum libertatibus, & immunitatibus, &c. in reseruatione, & illius Supplicatione latius expressis, cum clausula accessus, & ingressus in euentu non solutionis pensionis, vel impugnationis validitatis illius, &c. Pro quibus omnibus, & singulis in ampliori forma Cameræ Apostolicæ se ipsum obligauit, suosque heredes, & successores, ac bona iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, iuribus, & censuris, ac mero examini D.N. Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris, Viceauditoris, locumtenentis, aliorumque Iudicum, &c. totaliter subiecit, & submisit, per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Viceauditores, Locumtenentes earumdem præfatus Balthasar voluit posse conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggrauari, & reaggrauari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum inuocatione brachij* 1

brachij sacularis vsque ad integ am satisfactionem omnium,& singulorum contentorum,&c.cum plenissima renunciatione, &c. *& demum consensu relaxationi mandati exequtiui unica citatione, & intimatione precedente hic in Romana curia contra se exequenda in domo sua solita habitationis si habuerit in hac Curia. sin autem suo legitimo procuratori quatenus adsit, sin autem per diligentias, siue edictum publicum, qua sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter,& personaliter facta fuerint, exequutionem contra eundem Balthasarem Diaz habeant liberè*,&c.*& sic tactis scripturis ad sacrosancta Dei Euangelia iurant*, &c. prout latiùs continetur in instrumento rogato per Ioannem Baptistam Cennium Reuer. Cam. Apost. Notarium,quod habetur infrà *in sum.n.*60. & est in processu ex Tribunali Auditoris Cameræ ad Rotam transportato *fol.3.cum seq.* Et deinde expeditæ fuerunt litteræ Apostolicæ reseruationis pensionis huiusmodi, quarum particulæ in necessariis dantur *in summar.* & habentur per extensum *in registro Rotæ fol.342.cum seqq.*

2 In exequutionem prædictorum omnium dictus Balthasar Diaz vigore litterarũ Apost. suæ prouisioois desuper expeditarum possessionem huius Thesaurariæ accepit, & dictam pensionem per annum com dimidio mihi soluit, ex quo remansi in quasi possessione illam exigendi ad omnes iuris effectus, ex not. per Seraphin. *decis.*1411. Gregor. XV. *decis.*313.*num.*1. D. Ferentil. *in annot. ad deci*.60.*Burati lit.B.*

3 Postea verò capta falsa suppositæ nullitatis occasione alios subsequentes huius pensionis terminos soluere recusauit, & cum diligenter curassem, vt literæ Apostolicæ reseruationis pensionis huiusmodi per publicum Notarium ei personaliter intimarentur, illarumque claosulæ expresse,& specificè legerentur, relicta sibi copia,tandem respoodit se nihil debere, nec velle dictam pensionem soluere,vt constat ex fide eiusdem Notarij,quæ habetur *in sum.n.*52.*& est in registro fol.*234.

4 Cùm ex hac responsione iteratis vicibus præstita colligerem diligẽtias alias facere esse oleũ, & operam hac in re perdere,illico pro coosequutione pensioois mihi debitæ,& oon solutæ,ac renouationis cedulæ bancariæ iuxta formam obligationis,& consensus præfati,egi coram Auditore Cameræ Apost & obtinui mandatum exequutionum, ac declaratorias litteras contra dictum Balthasarem,quarum vigore cedulones per loca consueta Curiæ affixi fuerunt, & in præfata insigni Ecclesia ipse Balthasar semel, & iterum publicè denunciatus, excommunicatus, & tanquam talis ab Ecclesia, & diuinis Officiis espulsus fuit, vt constat ex fide Notarij Apost. *in summ. num.*53.*& in registro fol.*129.

5 Institit tunc fortiter dictus Antonios Diaz in Vrbe degens coram eodem Auditore Cameræ pro reuocatione mandatorum relaxatorum: & nihilominus ipse Auditor Cameræ, siue eius Locumteoens in ciuilibus reiecit iniustam Balthasaris portionem, & mandauit exequi qoibuscunque non obstantibus, tunc idem Antonius Diaz, qui tanquam procurator sui fratris consenserat cum iuramento reseruationi penfionis huiusmodi, per Thomam Lutiolum, quem vigore mandati à fratre habiti substituit, & loco sui posuit, appellauit ad Sanctissimum, & causa in plena Signatura Iustitiæ acerrimè ventilata, partibus hinc inde auditis super asserta nullitate mandatorum relaxatorum, tandem obtinuit causam committi io Rota coram R.P.D. meo Pirouano, & ad dicendum contra commissionem per eum in actis præsentatam me citare, & inhibere fecit, ac ad partes litteras inhibitorias expediuit, eo prætextu vt inibi posset impedire exequutionem mandatorum relaxatorum, & in Rota disputare de validitate pensionis,quam impugnare, & annullare intendebat,& publicè à se annollandam esse asserebat; sed præstò adfuit declaratio eiusdem R.P.D.Pirouani,qui de voto Rotæ pronunciauit litteras inhibitorias non impedire exequutionem mandatorum relaxatorum ab Auditore Cameræ: & demùm citato Thoma Lutiolo Balthasaris procuratore ad trausportanda acta, ipsisque conegligente per me, & expensis meis transportatis, idem R. P. D. Pirouanus suam in omnibus, & per omnia moderauit inhibitionem: quæ omnia, & singula latiùs colliguntur ex mandato de immitteodo, cuius copia habetur *infra in sum.n.*56.

6 His sic rectè, & ritè peractis cùm Antonius Diaz nõ haberet quid noui porrigeret in hac Curia ad malitiosè impediendam exequutionẽ mandatorum relaxatorum,& impugnandam pensionis præfatæ validitatem,ab Vrbe discessit, & in Lusitaniam se transtulit, vbi com nec à Iudice exequutore,nec à Metropolitano Bracharen. nec demùm à Collectore Apostol. Vlissipone commorante quicquam extorquere posset, sed semper contrariam reportasset sentẽtiam,Iudices seculares penitus competentes postremò adiuit & suppressa facti veritate, me oon citato præuio mandato procuræ per Balthasarem fratrem suum ad hoc specialiter sibi dato, nullam legitimam exceptionem allegando,solutionis,scilicet, aut redemptionis factæ auctoritate Superioris, vel similem aliam notoriam, seu euidentem nullitatẽ incontinenti probandam,quibus casibus tantùm audiendum fore existimat Modern. *de protect. Regia,tom.*1.*part.*4.*cap.*2.*n.*39. sed nihil horum probato, imò nedum allegato, vsque ad præsentem diem, parum modeste iteratis vicibus ausus fuit per vim seqoestra pro integrali pensionis huiusmodi solutione ab Aoditore Cameræ relaxata,& per Sacram Rotam debitæ exequutioni iam mãdata, violare; & fructus omnes sequestratos de facto sibi capere; & quod prius est, his adhuc noo contentus, pensionem prædictam articulis ad hoc per eum datis impugnare,& de illius oullitate ex asserto tantùm defectu sui mandati procuræ, in iudicio agere cœpit, vt constat ex fide Notarij cum copia articulorum;quæ datur *in sum. n.*55.& est *in registro Rota, fol.*232.*cum seqq.* & demùm in summum malorum deueniens fortiter institit pro amissiooe,& priuatione meæ naturalitatis, itaut in Portugalliæ Regno tanquam ab eo extraneis beneficia, aut officia obtinere non possem,eo quòd pro consequutione pensionis huiusmodi egeram coram Auditore C. vt constat ex *registro fol.*220.

7 Quapropter ne talis ingratitudo impunita maneret, com prædicta causa reperiretur in Rota commissa ad instantiam dicti Balthasaris cum clausula *quam,& quas*,&c.& alia, *Cum dependentibus,& emergentibus*,&c. emergentem exinde causã accessus, & ingressus canonizari, itaut ad primæua iura mea redire possem, præuio quoad hoc speciali Summi Pontif rescripto,ac omni & quacunque appellatione remota, instantissimè petij,

&

& tandem obtinui:& ideo seruatis seruãdis,præmissaque aduersarij citatione, & intimatione personaliter exequuta prout in actis, post acerrimã disputatioẽ in Rota fuit præuia decisione resolutum locum esse accessui, & ingressui ad Thesaurariam prædictam ob non solutam pensionem per dictum Baltbasarem Diaz, & impugnationem validitatis illius, iuxta tenorem litterarum Apost.desuper expeditarum,& consensum ab eodem Balthasare præstitum:& sic obtinui ab eadem Rota mandatum de immittendo, de quo *in sum. n. 56.* quod nunc quibuscunque non obstantibus exequutioni demandari debet, *& seqq.*

8 Aut Balthasar Diaz vult se opponere exequutioni mandatorum relaxatorum, & immissioni præfatæ,asserendo pensionem validè reseruatam; vel dando de eius nullitate ob relatas causas,quia non datur medium inter vtrumque terminum, sed in his duobus euentibus immissio debetur, ergo nihil est, quod illam mihi impedire possit.

9 Primo modo, si supponamus pensionem validè reseruatam(prout vere est)intrat accessus, & ingressus validus,cum resignatio absque validitate ingressus stare non posuit, propter claus. *Non alias,aliter,nec alio modo*,in reseruatione pensionis huiusmodis positam, quæ facit totam gratiam corruere,si regressus non teneat, ex Seraph. *decis.*

10 114.tum quia regressus,& accessus faciunt gratiã conditionalem,Redoan.*de simon.part.2.c.17.n.19. & cap.10.num.9.*Flamin.Paris.*de resign.benefic.lib.*

11 *6.quæst 4.num.9.* & conditione deficiente nihil dicitur actum,Bertrand.*cons.133.Viso, n.20. lib.2.*

12 Flamin.Paris.*d.tract.lib.1. quæst.13.num.33.*& potest resignans hoc casu repetere suum beneficium, ex eodem Paris.*d.lib 1. quæst.13.num.54.* nec in hoc euentu erat necessarium quòd cedens haberet bonum ius,nec tenetur illud iustificare, Rot. *decis.4.n.11.de rescript. in nouis*, Stephan. *decis.390. num.1.*prout nec tenetur docere de suo titulo, qui

13 regressum habet ex causa cessionis, Rot. *dec.781. n.1.lib.3 diuersor.*

14 Quòd autem constet de causis accedendi,& ingrediendi,non potest dubitari:intrat enim accessus,& ingressus duplici ex capite: primò ob non solutam pensionem, Mandof. *in tract. de signatura gratiæ,tit.de regressu col.8. vers.regressus,in princ.* Paris.*d.tract.lib. 6.q. 3. n.4.* secundò ob petitam, vel allegatam illius nullitatem, idem Mandos. *vbi proximè*, & Paris. *d.q.3. n.8.* statim enim ac pensionarius cessat certo tẽpore à solutione pensionis,vel petit eam reduci,aut annullari, illico intrat regressus, & ius beneficij consolidatur in resignante,Cassad.*decis.2.n.3. de locato.* Gratian.*disceptat.forens.c.61.n.35.& c.q.971.n.1.*Ciarl.*controu. forens.c.36. num.2.* & vterque casus colligitur ex litteris Apost.reseruationis pensionis huiusmodi. Cum autem Balthasar in illius solutione defecerit per triennium,& vltra, passusque fuerit censuras,& adhuc illas sustineat, ex fide quæ habetur *in sum.lit.E.*ac pensionis validitatem impugnauerit,ex alia *ibid.lit.F.* ideo patet conditiones verificari,& decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, iuxta tradita per Achil. *decis. 1.num.2.de iureiur.*Verall.*decis.247.part.1. & decis. 313.part.2.*Flamin.Paris.*d.tract. lib.6. quæst.3.n.3.* Rot.*decis.631.n.1.part.1.& decis.286. num.2.p.2.recent.& in Cremonen. pensionis super regressu 23. Iunij 1623. coram bonæ mem. Vbaldo, & in Messanen. regressus 24. Ianuarij 1622. coram eodem*, & fuit latè deductum in decisione super hac causa facta *sub die 22.Iunij 1629.coram R.P.D.meo Pirouano*, quæ reperitur impressa infrà *n.num.59* qua præcedente sententia Iudicis declarante, tempus scilicet esse lapsum, & locum fuisse regressui,potest pensionarius redire ad beneficium resignatum; non enim sufficiebat solus temporis cursus elapsus, Cassãd.*decis.2.num.3.de locato*,Gig. *de pension.q.78. num.4.*Gamb.*de officio legati lib.6. de pension.n.472.* Flamin.*de resignat.lib.3.q.3.n 7.& lib.6. q.3.n.12.* Card.Mantic.*decis.194.num.11.*Rota apud *Marches de commission.p.1. pag.568.* quos refert & sequitur Ciarlio.*controu. forens.c.36. n.12.* vbi *n.13.* reprobat Gratian.*discept.forens.c.521. num.10. cum seqq.* existimantem non esse necessariam huiusdeclarationem quando Pontifex in Bullis concedit facultatem apprehendendi possessionem propria auctoritate, quæ opinio licet in se vera sit, in praxi tamen non recipitur.

Non obstat quòd Rota non solet admittere 15
huiusmodi accessum,& ingressum,nisi concurrat nimia proteruia in denegante solutiones, aut aliter resistente. Samen. *super reg. d. subrog. collitig.q. 7.sub n.9.* Gig. *de pension. q.199. num.9.* Ciarlin: *controu.forens.cap.36.num.6.* Rot. *decis.804. num.1. p.4.diuers.* Quia de magna proteruia constat nedum in eo, quia per triennium, & vltra distulit soluere pẽsionem, sed multò magis quia declaratus censuras sustinet, & surda aure pertransit per menses,& annos, quæ sine pertinacia admitti non possunt, Paris.*d. quæst.3.n.14.* quem sequitur Rot *in decis.super hac causa facta.*

Nec item obstat quod regressus videtur ab ali- 16
quibus vocari captatorius, quasi inducat votum captandæ mortis alienæ,arg.tex.*in cap. ne captande,de concess.præb.in 6.*& eorum,quæ tradit Franc. Marc.*decis.288.p.1.* quia id intelligitur de accessibus,& regressibus per cessum, aut decessum:habebant enim speciem successionis hæreditariæ, & dabant occasionem captandæ mortis, vt per Fusc.*lit.B sing.21.in princ.*Aloys.Rice.*in praxi aurea,resol.337.*& metipsum *in Collect. ad c.1. num.3. de præbend.*& ideo eos sustulit Conc. Trid. *sess.25. de reform.c 7.*non autem intelligitur de istis, qui ob non solutionem pensionis cõceduntur, vt tradunt Mandof.*in reg. de impetr. benef. vac. per obit. quæst.31.num.3.*Flamin.Paris.*d.tract. lib.6. quæst.5. n.10.* Ratio quoad propositum esse potest, quia in his per mortem titularis pensionarius nõ succedit,sicut in aliis iam sublatis,nec est in manu, & potestate volentis accedere malè,vel benè operando efficere,vt beneficium ad se reuertatur,nisi obtinens recuset pensionem soluere, aut illam nulliter,vel malè assignatam dicat, quod totum ab eo pendet.Nec potest conqueri in euentu ac- 17
cessus de beneficio amisso,quia regressus concessio operatur restitutionem tituli, non autem translationem,Rot.*decis.426.n.7.p.1. diuers.*& dicitur regressus antiqui tituli continuatio, & habet causam de præterito,Mandos.*ad reg.27. Canc. q.27.n.2* Maresc.*var.lib.2.c.71. num.3.& 4.* Ciarl. *d.cap.36. num 3.* & regressu obtento ad benefi- 18
cium, dicitur concessum id per quod ad beneficium iam obtentum perueniri solet, ead. Rot. *decis.328. num.3. lib.3. diuers.* & ideo rediens ad beneficium resignatum vigore regressus recuperat locum, quem prius habebat, secundum Flamio.Paris.*d.tract. lib.1. quæst.14. num.28.* quia res de facili reuertitur ad suam naturam, *l.si vnus,§. pactus ne peteret,vers.& in specie,ff.de pact.* iuxta illud Cornelij Galli *de senect.* relatum per D.Ioannem

nem de Quiñones *en el tratado de falſedades*, &c.
*cap.*11.§.1.*pag.*125. *Ortus cuncta ſuos repetunt, ma-*
tremque requirunt. Et redit ad nihilum, quod fuit ante
21 *nihil*, & volens reducere ius ſuum ad priſtinam
naturam, dicitur habere aſſiſtentiam Iuris, vt plu-
ribus citatis colligit Illuſtriſſ. & Reuerendiſ-
ſimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha di-
gniſſimus Archiepiſcopus Bracharen. & Hiſpa-
niarum Primas *in ſuis doctiſſimis comment. ad cap.*
ab exordio 2.*num.*2. *diſt.*53. Hinc ſi Papa de con-
ſenſu Titularis reſignatarij reſeruat penſionem
ſoluendam ab ipſo, & eius ſucceſſoribus, & be-
neficium poſtea peruenit ad regreſſarium, cum
ille non ſit ſucceſſor Titularis reſignatarij con-
ſentientis, ſed capiat beneficium ex ſuo primæuo
iure, quamuis penſio fuerit à principio valida, at-
tamen illa poſt purificatum regreſſum, ipſi re-
greſſatio non præiudicat, Caſſad. *deciſ.*1. *de pen-*
ſion. Pute. *deciſ* 97.*lib.*2. Rot. *in Mantuana penſionis*
4. *Decemb.*1626. *coram R.P.D. Merlino*: nam licèt
verum ſit pendente regreſſus conditione poſſe
eſſe validam reſeruationem penſionis abſque re-
greſſarij conſenſu; erit nihilominus irrita eadem
gratia poſtquam factus fuerit locus regreſſui,
Gig. *de penſion.q.*79.*ſub num.*3. Flamin. *de reſign. lib.*
9.*q.*2.*num.*88. Pute *in addit. ad deciſ.*97.*num.*3.*lib.*2.
*& deciſ.*25. *de renunc.* Rot. apud Paul. de Rubeis
*deciſ.*86.*num.*17.*tom.*3. *diuerſ.* alias *p.*7. *recent.*
22 Quapropter regreſſus canonizatio non eſt
pœna, ſed conditio, quæ ineſt, vel modus rei tra-
ditæ, vt optimè reſoluit Lotter. *de re benefic. lib.*1.
*quæſt.*40.*num.*293. vbi propterea *n.*266. ex Flamin.
23 ſubdit regreſſum ex pacto inter reſignantem
cum penſione, & reſignatarium, nihil habere in ſe
amari.
24 Nec etiam obſtat quòd mandata, & declara-
toriæ litteræ contra dictum Balthaſarem Diaz
pro terminis penſionis huiuſmodi decurſis, &
non ſolutis, fuerunt relaxatæ ab Auditore Came-
ræ, & non à Iudice exequutore litterarum Apoſt.
reſeruationis, qui in partibus deputari ſolet, &
abſque perſonali citatione eiuſdem Balthaſaris.
Quia reſpondetur quòd licèt Auditor Cameræ
poſſet ad mandata, & declaratorias prælatas de-
uenire tanquam vnus ex deputatis exequutori-
bus in dictis litteris Apoſtolicis, potuit quoque
& ipſe vigore conuentionis prædictæ, & obliga-
tionis Cameralis cognoſcere, & procedere in hac
cauſa, prout ritè, & rectè proceſſit: eo maximè
quia idem Balthaſar in eadem obligatione ex-
preſsè renunciauit foro ſui Iudicis, & ſe ipſum,
ſuaque bona ſubmiſit condemnationi, ſententiis,
iuribus, & cenſuris præfati Auditoris Cameræ,
& voluit poſſe coram eo conueniri, ac per il-
lum cogi, compelli, coarctari, condemnari, ex-
communicari, aggrauari, & reaggrauari, ac rea-
liter, & perſonaliter capi, ac detineri, etiam cum
inuocatione brachij ſæcularis, vſque ad integrã
ſatisfactionem, &c. & conſenſit relaxationi man-
dati exequutiui vnica citatione exequenda hic
in Curia, &c. vt latius patet ex inſtrumento de
quo infra *n.*50. quod cùm fuerit ita conuentum
(nam reſignationes vt plurimùm admittuntur, &
conceduntur ad vota reſignantium, ſicut teſtatur
Flamin. Pariſ. *d. tract. lib.*1. *quæſt.*3.*num.*55.) & iux-
ta conuentionem exequendum (habent enim reſi-
gnationes tacitam conditionem, vt pacta ſer-
uentur, ex eod. Flamin. Pariſ. *d. lib.*1. *quæſt.*3. *n.*45.)
25 non poteſt Balthaſar conqueri, quia nemini facit
iniuriam, qui vtitur iure ſuo. *l. iniuriarum*, §.1. *ff. de*
*iniur. l.*3.§. *is tamen. ff. de liber. hom. exhib. l. qui iniu-*
riarum, §. *is qui. ff. de iureiur.* cum aliis citatis per
me *in tract. Axiomatum Iuris vſufreq. Axiomat.*
133. *n.*8. Pacta enim diligenter ſeruari oportet, 26
*l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regul. iuris, l.*1. *ff. de pa-*
ctis, vbi Bald. dicit quòd etiam Deus omnipotens 27
ex promiſſione obligatur, prout illum refert
Octau. Glorit. *reſp* 1.§.2.*num.*78 iunctis, quæ latè
adduxi *in collect. ad cap.*1. *ex n.*3. *de pactis*; inter 28
contrahentes ſunt omnino obſeruanda, *l. iuriſgen-*
tium, §. *prætor ait. ff. de pactis*, Surd. *deciſ.*182. *num.*2.
*& deciſ.*248. *num.*2. Rot. *in Romana, ſeu Comen. ſocie-*
tatis 5. *Iulij* 1627. *coram R.P.D. Vbaldo*; quia con- 29
tractus ex conuentione partium legem accipiunt,
*l.*1.§. *ſi conueniat, ff. depoſiti, l. contractus, ff. de regul. iu-*
ris, l. lege, ff. de pactis conuent. cum multis aliis ad-
ductis per me *Axiom* 57.*num.*1.
Nec denique obſtat aſſerta nullitas ex defectu 30
mandati, quia cum in litteris expeditis Papæ at-
teſtetur, de conſenſu expreſſo, ſine quo litteræ non
fuiſſent expeditæ, Balthaſar, qui dat de inualiditate
dicti conſenſus, debet intentionem ſuam con-
cludenter probare, Seraphin. *deciſ.*390.*num* 3. vbi
ſubdit quod probatio non elicitur concludenter
ex mandato producto, quia potuit adeſſe aliud
mandatum.
Præſumptio enim ſtat pro validitate actus, iux- 31
ta notata *in l. quoties. ff. de verb. oblig. l. quoties, ff. de*
reg. iuris, Flamin. Pariſ. *d. tract. lib.*8.*quæſt.*8.*num.*56.
me citato *in hoc loco* Trullench *in Decalog. lib.*2.
*cap.*2.*dub.*4. *num.*29. & ideo litteræ præſumuntur 32
expeditæ cum conſenſu valido, & bono, Capu-
taq. *deciſ.*213 *in princ. part.*1. Flamin. Pariſ. *d.q.*8.
*num.*55. ob reuiſionem tot peritiſſimorum homi-
minum, vt conſiderat idem Pariſ. *lib* 9.*q.*7.*n* 50.
necnon cum mandato legitimo, ſecundùm eum-
dem Pariſ. *dict. lib.*9.*q.*22. *num* 2. quia mandatum
præſumitur quoties enuntiatur per Principem,
Menoch. *de præſum. lib.*2. *præſ.*13.*n.*10. Pariſ. *d. quæſt.*
22.*n.*2. vbi *n.*5. ſubdit quod admiſſa per Summum 33
Pontificem renunciatione in actis Notariorum
Cameræ, vel Cancellariæ non poteſt dubitari de
mandato, quia illi non mittunt ſupplicationes, vt
poſſint expediri litteræ, niſi conſtito de ſufficien-
ti mandato, illoque relicto in Camera, vel Can-
cellaria penes ipſos, nec notant conſenſus in re-
ſignatione, niſi viſo ſufficienti mandato, vt de
ſtylo Curiæ ſibi aliàs bene noto atteſtatur idem
Pariſ. *lib.*9.*q.*6.*n.*8.
Accedit quia cum expeditio litterarum proui- 34
ſionis, & reſeruationis huiuſmodi fieret multis
expenſis, præſumitur in omnibus, & per omnia
facta de mandato illius, cuius intereſt, id eſt
Balthaſaris, ad tradita per Pariſ. *d. tract. lib* 10.*q.*8.
*n.*54. Seraphin. *deciſ.*856. *a princ.* Rot *deciſ.*206.*n.*2.
*part.*2. *recent.* mandatum enim præſumitur ex im- 35
penſa, etiamſi de eo expreſsè non conſtaret, Caſ-
ſad. *deciſ.*3.*num.*4. *de procurat.* Cæſ. de Graſſis *de-*
*ciſ.*3. *eod tit.* Caualer. *deciſ.*590. *num.*10. tum etiam 36
quia ipſe Balthaſar acceptando prouiſionem, &
ſoluendo primos terminos, formaliter dicitur
omnibus in litteris contentis conſenſiſſe, Put. *de-*
*ciſ.*359. *lib.*2. *in correctis*, quem refert, & ſequitur
Rot. *in deciſione ſuper hac cauſa facta*: & idem Pute. 37
*deciſ.*100. *lib.*2. clarè dicit quòd acceptans benefi-
cium in vim certæ ſupplicationis, debet illud
acceptare cum omnibus qualitatibus dictæ ſup-
plicationis, prout eum refert, & ſequitur Rot. *in*
Caſalen. penſionis 13. *Iunij* 1608. *coram bonæ mem.*
Card. Caualerio, ſubdens ibi nihil obſtare quod

ſupplicatio

ſupplicatio non fuerit porrecta ab ipſo Beneficia-
to, ſed ab eius fratre, quia cum hodie obtineat
beneficium vigore dictæ ſupplicationis, cenſetur
ratificaſſe illius impetrationem, & ſic cum om-
nibus qualitatibus, eadem Rot. *in Elboren. penſionis*
19. Nouembris 1614. coram R.P.D. meo Pirouan.

38 Nec ipſe Balthaſar exiſtimet ſe poſſe iuuari
Ordin. Regia *lib. 2. tit. 10.* quia illa non habet lo-
cum quando fuit prolata ſententia à Iudice Ec-
cleſiaſtico, qui habuit in ſuis facultatibus quòd
poſſit procedere *appellatione remota*, vt benè reſol-
uit Cencd. *ad Decretal. collect. 17. n. 3. verſ. hæc ta-
men omnia*, citatus à *Parente meo*, quem non minùs
naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem,
in commem. ad d. Ordin. in princ. n. 2. & ex illa benè
colligitur dum ait, *no caſo em que podem appellar:*
39 quòd autem ab Auditore Cameræ Apoſtolicæ
procedente in hac cauſa vigore obligationis
Cameralis, appellari non poſſit, tradunt Scacc.
de appellat. lib. 3. cap. 2. q. 17. limit. 9. n. 7. & ſeq. Gal-
gan. *ad Statuta Vrbis cap. 179. lib. 1. ſub num. 40. verſ.
ſeu mandati*, Rot. *deciſ. 626. num. 2. p. 1. diuerſ.* Zachi.
de obligat. Camerali poſt quæſt. 37. Galeſij ex num. 2. &
quòd etiam in Rota fuerit hæc cauſa acceſſus, &
ingreſſus commiſſa *omni, & quacunque appellatione
remota*, conſtat ex ſpeciali reſcripto Sanctiſſimi
inſerto in mandato de immittendo mihi. con-
ceſſo quod habetur infra hoc eod. §. *ſub n. 50.*

40 Si autem Balthaſar vult ſe opponere, aſſerendo
penſionem nullam, prout facit, intrat immiſſio
duplici ex capite; tum vigore decreti litterarum
Apoſtolicarum reſeruationis huiuſmodi, quod
ingreſſum, & acceſſum dat, ſi ille prædictam pen
ſionem annullari, vel inualidari petierit, aut pro-
curauerit, ſeu ex quauis cauſa nullam, & inuali-
dam, vel malè, & nulliter aſſignatam eſſe dixerit,
aut allegauerit: tum etiam ex eò, quia per hanc
reſignationē, ſi nulla allegetur, vel ſubreptiua, aut
ſine Balthaſaris reſignatarij acceptatione propo-
natur, non poterat ius à re reſignante abdicari,
& reſignatario acquiri, ad tradita per Pariſ. *d.
tract. lib. 1. q. 3 ex n. 95. & num. 116.* Caputaq. *deciſ.
216. num. 3. part. 1.* Seraphin. *deciſ. 25. num. 1.* Rot.
*deciſ. 419. & deciſ. 699. num. 4. part. 1. diuerſ. & deciſ.
92. num. 5 part. 1. recent. & deciſ. 4. num. 2. & deciſ.
432. num. 2. recent. & in Leodien. Canonicatus ſancti
Dionyſij 15. Maij 1626. coram R.P.D. meo Pirona-*
41 *no*; prout nec etiam abdicatur penſione nulla exi-
ſtente, vt firmat Pariſ. *d. tract. lib. 1. quæſt. 3. ex n. 82.*
vbi poſt Lancell. *de attent. p. 2. c. 4. n. 256.* ſubdit
quod renuntians iuri, liti, & cauſæ, aliqua pen-
ſione ſibi reſeruata, ſi penſio eſt nulla, lis non
cenſetur extincta, nec ius à reſignāte abdicatum,
præcipuè propter clauſ. *Non alias*, &c. quæ impor-
tat conditionem ſuſpenſiuam, ac formam, ex ad-
ductis per me *in tract. de clauſul. vſufreq. clauſ. 8 t.*
42 *num. 8.* itaut non adimpleta forma ceſſet conſen-
ſus agentis, Cephal. *conſ. 296. num. 11. & conſ. 400.*
43 *num. 80.* quia ius non abdicatur à reſignante non
ſeruatis conditionibus, Flamin. *d. lib. 1. quæſt. 14.
num. 7.* Rot. *in Virdunen. Abbatia 5. May 1614. coram
bona mem. Buratto*, inter eius impreſſas *deciſ. 48.
num. 9. & deciſ 833. num. 4.* Hieron. Gabr. *conſ. 185.
num. 2. cum ſeqq. lib. 1.* Stephan. Gratian. *diſcept. fo-
renſ. c. 746. n. 20 & 21.* & titulus, ac poſſeſſio non
44 dicitur dimiſſa, niſi adimpleta conditione, Pariſ.
d. q. 14 n. 10.

45 Vnde cùm Papa reſtrinxerit gratiam, & con-
ſenſum limitatum reſignantis; ſi penſio in parte
non ſubſiſtit, non erit reducibilis ad minorem
quantitatem, quia deficit reſignantis conſenſus,
& ſic in totum ipſa gratia corruit, & reſignans
poteſt regredi ad beneficium reſignatum, vt
fuit reſolutum *in Toletana penſionis 28. Iann. 1591.
coram Giptio, & in Vicentina penſionis 21. Maij 1610
coram R.P.D. Pirouano*, impreſſa per Farin. *deciſ.
286. n. 2. p. 2. recent.*

Non obſtat quod Balthaſar in litteris ſuæ pro- 46
uiſionis habet clauſulam generalem, *Siue alio
quouis modo*, & ſpecialem, *adhuc per obitum dicti
Ioannis*; ac proinde videtur poſſe capere Theſau-
rariam earum vigore, ſi alias reſignatio ſeu ceſſio
huiuſmodi nulla foret; quia reſpondetur præfatas
clauſulas eſſe acceſſorias ad reſignationem nar-
ratam, & ſic illa nulla, ſubreptitia, ſeu inualida
exiſtente, nihi operari, vt in terminis benè reſol-
uit Pute. *deciſ. 267. lib. 3. in correctis*, & fuit latè de-
ductum *in Meſſanen. regreſſus 24. Ianuarij 1622.
coram bono mem. Vbaldo*, vbi habetur nihil referre
quòd reſignatarius non retineat beneficium ex
cauſa reſignationis, ſi fuerit nulla, ſed ex aliis
clauſulis, de quibus in litteris; quia etiam tunc
tenetur ſtare conditioni pro conſeruatione iuris
reſignantis.

Ex quibus omnibus luce clarior apparet vana 47
cupiditas, & ambitio Balthaſaris eximere ſe poſſe
exiſtimantis à ſolutione meæ penſionis, & domi
deſidem huius Theſaurariæ, quæ eſt præmium
qualecunque ſtudiorum, laborumque meorum,
integros, & immeritos fructus licitè percipere,
regiam protectionem inuocando, non enim eſt
par credere regios Hiſpaniarū Magiſtratus velle
in exequutione litterarum Apoſtolicarum, &
mandatorum Sacræ Rotæ ritè, & rectè relaxato-
rum ſe intromittere, qui omni ætate, & ſæculo
fideliſſimi fuerunt, & obſequentiſſimi extiterunt,
& ſunt Eccleſiæ Romanæ, acerrimi libertatis
eccleſiaſticæ propugnatores, & vindices optimi,
quapropter tutus in hac parte quieſco, nec vim
vllam ab aliquo mihi fieri pertimeſco, id enim
eſſet fauere periuro, doloſo, ingrato, fidem fran-
genti, pacta non ſeruanti, Claues Eccleſiæ con-
temnenti, in excommunicatione per menſes, &
annos inſordeſcenti; & incumbenti mihi totis
viribus ad Chriſtianæ Reip. commodum, & vti-
litatem alimenta denegare; nam penſiones, quæ
reſeruantur pro ſuſtentatione penſionarij, cedunt
in cauſam alimentorum, eorumque naturam aſ-
ſumunt, ſecundùm Hieron. Gig. *de penſionib. q. 51.
n. 20.* Glotit. *reſp. 9. num. 4.* Rot. *in Biſignanen. penſio-
nis 26. Iunij 1617. coram bona mem. Buratto*, inter
eius impreſſas *deciſ. 261. n. 2.* vbi D. Ferentil. *in an-
not. lit. B.* refert concordantes.

Quid autem eſt eo miſerius cui beneficia ex- 48
cidunt, hærent iniuriæ, vt dicit Seneca *lib. de be-
nef.* Graue nimis eſt vt fructu laboris ſui fraude-
tur induſtrius, & cui debet pro ſedulitate cōferri
præmium, diſpendium patiatur iniuſtum, vt benè
inquit Caſſiodor. *lib. 4. Epiſt. 11.* Vitium eſt enim
ingratitudo adeo Deo, & hominibus deteſtabile,
vt nullum aliud maiori, & fœdiori nota inſcri-
batur in Sacris litteris, & apud bonos Auctores,
& ideo merito ius eam ſtatuit pœnam ingrato, vt
beneficio, cuius memor non eſt, non potiatur, do-
natioque ex ingratitudine reuocetur, *l. fin. C. de
donat, c. propter, eod. tit.* neque vtatur libertate do-
natoris, qui non debito loco collocat beneficium
collatum; cum exhauriat benignitatis fontem
ſiccitas immemoris, & ingrati, & abutens priui-
legio illo priuari debeat, *cap. priuilegium 11. q. 3.*
cap.

cap. tuarum, de priuileg. Quidenim ob vin vnius malitiam, & ob magnam hominis cuiusdam ingratitudinem, non sustinemus, sic Deus quandoq; tribulationes immittit, vt humanarum rerum fallaciis, & amaritudinibus degustatis solum dulcedinem delieiarum cælestium appetamus.

49 Vos igitur, doctissimi Iudices, obtestor, & pro vestra Religione obnixè deprecor, vt hac in re auxilium vestrum aliàs mihi vi expresso, & iniustè spoliato, ni fallor, debitum, ex gratia nō desir, ad quod præstandum tria inter alia vos animare possunt, quæ me ad illud petendum maximè inducunt; iustitia, scilicet causæ, merita propria, & Maiorum meorum obsequia in Reges nostros, & in Lusitanam Rempubl fidelissimè præstita. De iustitia non est iterum disputandum, cum supra satis dictum sit, de meritis propriis nihil mihi dicendum erat, cum laus in ore proprio vilescat, nisi Gentium Doctor Paulus id aliquando licere insinuasset *2. ad Corinth. c. 11.* dum ait, *Existimo nihil me minus fecisse a magnis Apostolis*; vnde mibi vitio verti non poterit si vobis proponam me varia in vtroque Iure opera ad Catholicæ Fidei propagationem, Sedisque Apostolicæ exaltationem Romæ edidisse, quæ deinde Parisiis, Lugduni, Venetiis, Fancofurti, Autuerpiæ, & alibi non sine studiosorum vtilitate, ac nostrorum glnria, & admiratione per omnium ferè manus reimpressa vagantur, quæ & neque vobis ignota reor, me non otiose vitam transigere, apud omnes in confesso est: noueram grande malum esse otiositatem, & ex ea mille alia mala generari, vt enim ait B. Thom. de Villanoua *in serm. Dominica in Septuagesima pag. 88. Multa mala docuit otiositas, grande malum otiositas, & radix omnium malorum, & sentina omnium vitiorum. Otium, ait quidam Eccles. 33. est viui hominis sepultura. Homo otiosus inutilis, nasci non deberat. Frustra natus est, lapis marmoreus est, truncus arboris, ficus sine flore, & sine fructu, solum aptus ad ignem. In desideriis est omnis otiosus, viuus mortuus est. Otium est mater vitiorum, nouerca virtutum, sentina immunditia, fomentum peccatorum, ianua inferi.* De Maiorum meorum obsequiis in Reges nostros præstitis plura dicere possem, sed alus omissis nō videtur silentio prætereundus aui paterni germanus frater nobilis domus Regiæ Emanuel Thomasius filiorū claræ mem. Regis Emanuelis preceptor optimus, de quo quicquid dixerim minus erit, tam ille nequir pro dignitate laudari; nec etiam ex memoria deponendus est Doctor Antonius Barbosa abaui filius, Regis Henrici intimus familiaris, in omne æuum ob eius doctrinam, & eximiam eruditionem immortali memoria dignus: nec denique ignotus vobis erit Parēs meus Emmanuel Barbosa, qui adhuc nonagenarius viuit, à Rege Sebastiano aduocatus Regius ereatus, quo in officio obeundo, atque arduis negociis sibi commissis, regnantibns Sebastiano, Henrico, & Philippo II. Portugaliæ Regibus, cum summa integritate, & doctrinæ laude versatus apud studiosos & insignes viros vulgarem sibi virtutis, & eruditionis famam comparauit, sicut doctissima eius commentaria in Ordin. Regias Lusitan. mea diligentia Vlyssipone in lucem edita vniuerso Orbi attestantur, quem indefessum laborem nunquam satis laudandum mirè extollit insignis Gabriel Pereira de Castro Senator Regius meritissimus *decis. 83. n. 1.* Verùm hæc omnia non tanti facio, quanti Dominationum vestrarum candorem, quas pro insita omnibus bonitate, doctrina, & iustitiæ zelo, etiamsi non aduocassem, opportunè mihi non defuturas fuisse confido. Ita Deus omnium vota pro cuiusque casto desiderio fecundet, iustititiam namque Iudicibus latis commendatam administrare pium & sanctum opus est, in qua Regna conseruantur, & permanent mundi monarchiæ, iuxta illud *Isa. 37. 17. Opus iustitia pars, & cultus iustitia, silentium, & securitas vsque in sempiternum*, & *Prou. 25. vers. 4. & 5. Aufert rubiginem de argento, & egreditur vas purissimum; aufert impietatem de vultu Regis, & firmabitur iustitia thronus eius*, Valasq. *Psal. 100. lib. 3. annot. 3* nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib. 1. c. 7. n. 29. cum seqq.* vt pote quia hæc est prima & magis principalis Principum obligatio, iuxta illud *Regum 3. c. 10. vers 9. ibi. Et constituit te Regem vt faceres iudicium, & iustitiam.* Cicer *lib. 2. offi. Mihi quidem nō apud Medos solum, vt ait Herodotus, sed apud maiores nostros iustitia fruenda causa videntur olim bene morati, Reges constituti*, Petr. Greg. *lib. 6. de Republ. c. 6. num. 4.* Valenzuela Valasq. *en el discurso de Estado y guerra p. 2. consid. 22. n. 51.* Patrit. *de Regno lib. 2. c. 1.* Molin. *de Iustit. tom. 2. disp. 661. n. 4.* Ioan. Salgado *de lege Regia Portugaliæ discursu 1. n. 21.* Petr Barbosa *in politica tract. 1. de la iuridica y verdadera razon de Estado fol. mihi 248 vers. Entre los mos propios*, Et demum optime D. Greg. *lib. 7. epist. 120.* quem refert Gonzales de Salzedo *d. lib. 1 c. 7. n. 36.* ita ait *Summum in Regibus bonum est iustitiam colere, ac sua cuique iura seruare, & sub ectis non sinere, quod potestatis est fieri, sed quod apud est custodire.* Valete Romæ Kalendis Aprilis 1630.

Instrumenta ad causam producta.

Præsenti publico instrumento cunctis vbique 50 pateat euidenter, & sit notum, quod anno a natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, indictione septima, die vero secūda *Mēsis Ianuarij*, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Vrbani diuina prouidētia Papæ Octaui anno eius primo, in mei Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Notarij publici testiumque infrascriptorum præsentia præsens, & personaliter constitutus illustr. & R. D. Augustinus Barbosa Clericus Bracharen. Ciuitatis, vel diœcesis, cui alias de Thesauraria sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Oliuera nuncupatæ oppidi de Guimaraens Bracharen. diœcesis per obitum quondam Ioannis Nogueira, illius dum viueret vltimi possessoris, extra Romanam Curiam *de mense Nouembri anni Domini 1619* defuncti vacan. Apostolica auctoritate prouisum fuit, ex certis causis animum suum mouentibus cessioni omnis, & cuiuscunque iuris, actionisque sibi in dicta Thesauraria competen. litteris Apostolicis desuper expeditis, possessione tamen nō habita ac reseruata pen. one infrascripta & iure contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarum per eum propter impedimenta sibi per ipsum Capitulum indebitè præstita, non perceptarum, ac expensarum, dānorum, & interesse agendi validè reseruatis, & *non aliat, aliter, nec alio modo*, in Sanctissimi D N. Papæ manibus, & fauorem R. D. Balthasaris Diaz de Fonseca Clerici nullius, Prouinciæ Vlixbonen. in decimo nono ætatis suæ anno constituti, & ad præsens actu in Vniuersitate studij generalis Colimbrien operam nauātis, cui de illa prouideri cōceditur, qui R. D Balthasar uo ex resignatione dicti D. Augustini nimium indo-

D. Augustinus dispendium patiatur, ideo reseruationi, constitutioni, & assignationi sibi iuris agendi contra dictum Capitulum, & pensionis annuæ ab omni decima, media, & quauis alia fructuum parte, subsidio etiam charitatiuo, & excusato ac alio ordinario, & extraordinario, onere, etiam pro reparatione Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & classis triremium manutentione, Cruciata sancta, expeditione contra Turcas, alios infideles etiam pro sustentatione seminarij puerorum Ecclesiast. & quauis alia etiam vrgentissima, & de necessitate exprimenda causa, etiam ad instantiam, & contemplationem Imperatoris, Regum, Reginarum Ducum, & aliorum Principum Apostolica, vel quauis alia auctoritate impositis, & imponendis, etiamsi in impositionibus huiusmodi caueatur expresse, quod pensionarij quicumque pro rata pensionum suarum quantumuis exemptarum præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus D. Balthasar tam suo, quàm successorum suorum prædictorum nominibus de suo, & eorum proprio soluere promittit, & quidquid propterea soluerit, vel soluerint, illud omne D. Augustino prædicto, donatione pura, perpetua, & irreuocabili, quæ dicitur fieri inter viuos, gratiose donat, & remittit, ac donatum, & remissum esse vult, & fore promittit, necnon belli, pestis, incendij, grandinis, tempestatis, militum incursionis, agrorum deuastationis, & deprædationis, fructuum etiam omnium nonrecollectionis, & cuiuluis alterius quantumuis sinistri, & inexcogitabilis, ac euenire insoliti casus fortuiti euentu, in Sanctissimi D N. Papæ manibus & prædicti Illustris D. Augustini fauorem, cui de illa, & dicto iure reseruari conceditur, liberæ, immunis, & exemptæ ducentorum ducatorum auri de Camera de & super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, ac etiam distributionibus quotidianis, eidē D. Aug. quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo per dictum D. Balthasarem, & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes, annis singulis hic Romæ, vel alibi, vbi dictum D. August. pro tempore ad voluntatis suæ libitum commorari, & residere cōtigerit, pro vna videlicet in Epiphania Domini à proxima incipiente, & altera medietatibus pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi in Natiuitatis S. Io. Baptist. festiuitatibus etiam litteris Apost desuper expediendis eidem D. Balthasari, qui illas pro sibi legitime intimatis habet, & successoribus prædictis, minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non hab.ta, ac sub consuetis sententiis, & pœnis integre, expensis tamen, risco, & periculo dicti D. Balthasaris, & successorum suorum prædictorum vigore tamen litterarum Apostolicarum desuper infra nouem menses proximos expediendarum, nec aliàs, alioquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso persoluen. Et cū decreto, ac cōcessione, & indulto, quòd dicto D. Balthasare, vel aliquo ex successoribus prædictis in solutione dictæ pensionis per præsentes reseruatæ modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessantibus, vel deficientibus, aut illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petentibus, vel procurantibus, aut pensionem ipsam per præsentes reseruatam ex quauis causa nullam & inualidam, seu malè, aut nulliter assignatam esse dicentibus, & allegantibus, liceat dicto D. Aug. (postquam ad id repertus fuerit idoneus) ad dictā Thesaurariam liberum habere accessum, & ingressū, illiusque corporalē, &c. per se vel aliū, seu alios eius nomine propria auctoritate apprehendere, & liberè tam sui prioris tituli, quam super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis sibi de illa *ex nunc prout ex tunc, & è contra*, simili Apostolica auctoritate factæ habere absque alia sibi desuper de nouo facienda prouisione, & vt prius, quoad vixerit, retinere in omnibus, & per omnia, perinde acsi cessionem huiusmodi minimè fecisset. Et cum decreto etiam quod tam dictus D. Balthasar, quàm alij in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes pro solutione dictę prouisionis per præsentes reseruatæ modo, & forma præmissis facienda se se, ac suos hæredes, & successores, suaque, & eorum bona, ac successorū quæcunque, ac fructus huiusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, dictus D. Balthasar videlicet ex nunc, successores vero quilibet prædicti infra bimestre à data prouisionis tam ordinaria, quàm Apostolica auctoritate cuiquā factæ computandum validè, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad arbitrium, & beneplacitum dicti D. August. sufficientem & idoneā ad sexcennium duraturam, sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cuiusque sexcennij renouandam præstare teneatur, & ad id cēsuris Ecclesiasticis, etiam exequutiuè procedendo cogi possit. Necnon denique cum alio decreto quòd dict. Balthasar omnes, & singulas expensas circa pensionem ducentorum ducatorum huiusmodi sic per præsentes reseruatā tam ratione compositionis, quàm expeditionis, litterarum Apostolicarū, vel aliàs quomodolibet necessarias dictum D. August. tangen. de suo proprio absque spe aliquid vnquam postea repetendi, aut ex terminis eiusdem pensionis per præsentes reseruatæ defalcandi facere; necnon eidem D. August. qui dictā pensionem antiquam centum quinquaginta ducatorum similium R. D. Ioanni Antonio Pauonio Clerico Apostolica auctoritate reseruata extitit, D. Ioanni Antonio per duos annos cum dimidio de suo proprio persoluit, ac quamplures alias expensas, & præcipuè circa expeditionem litterarū Apostolicarum prouisionis sibi de dicta Thesauraria factæ subiit, de fructibus, reditibus prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersi eidem Thesaurariæ, & illi annexorum quorumcumque à die obitus, dicti Ioannis decursis, & etiam ex quauis causa pertinentibus, & per ipsum D. Augustinum non exactis, summam noningentorum ducatorū auri de Camera hic in Vrbe soluere, & numerare liberè, & licitè dictus D. Balthasar valeat, ac teneatur, & aliàs iuxta formam supplicationis desuper manu Sāctis. signatæ *sub datū Romæ apud S. Petrum quarto nonas Ianuarij anno primo*, Regist. l. b *primo secretorum, fol.* 168. ac litterarum expeditioni quoad D. Augustinum per illustrem D. Aloysium Gomes Romanum eius procuratorem, prout in mandato publico procuræ in actis D. Antonij Columnæ Notarij Auditoris Cameræ de anno præterito rogato, & illius fidem in actis meis, &c. Quo vero ad dictū D. Balthasarem per illustrē D. Antonium Diaz da Fonseca, prout in mandato publico procuræ in actis dimissis respectiuè constat, respectiuè consenserunt, iurarunt, &c. super quibus, &c. Actum Romæ

mæ in officio mei, &c. præsentibus ibidem D.D. Ioanne Rayla Romano, & Fabio Æmiliano de Fara Sanctissimi D.N Papæ Cursoribus testibus, &c. Successiue & incontinenti nulla interposita mora supradictus D. Balthasar vt supra prouisus volens dictum D. August. pro consequutione dictæ annuæ pensionis, & dictorum noningentorum ducatorum auri de Camera, vt supradictum est, per dictum D. Augustinum expositorum, tutum, & cautum reddere, ideo per dictum D. Antonium procuratorem suum sponte, &c. promisit, & solemniter se obligauit annuam pensionem, vt supra reseruatam, ducentorum ducatorum auri de Camera eidem D. August. licet absenti me, &c. annis singulis quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo in locis, terminis, & temporibus, ac libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, priuilegiis, decretis, conditionibus, clausulis, promissionibus, omnibusque aliis, & singulis in supradicta reseruatione, & illius supplicatione latiùs expressis, insertis, & contentis, & aliàs iuxta illius formam, tenorem, & continentiam, necnon etiam prædictam summam noningentorum ducatorum etiam modo, & forma quibus in prædicta reseruatione, & supplicatione exprimuntur, & continentur hic Romæ liberè, &c. soluere, ac realiter, & cum effectu exbursare, etiam sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis, quia sic, &c. Et vlterius pro faciliori consequutione dictæ annuæ pensionis modo, & forma præmissis faciendæ, cedulam banchariam, dare, illamque de sexennio in sexennium, & per sex menses ante finem cuiuslibet sexennij renouare liberè, &c. etiam ad id censuris libere, &c. quia sic, &c. Quæ omnia, singula prædicta, nil penitus excluso, promisit habere grata, rata, valida, atque firma, & contra non facere, alias teneri, & obligatus esse voluit, & vult ad omnia, & singula quæcumque damna, expensas, & interesse, pro quibus omnibus & singulis præmissis sic tenendis, complendis, & inuiolabiliter obseruandis idem D. Balthasar se ipsum, eiusque hæredes, & in posterum successores quoscunque, ac omnia, & singula sua, & ipsorum hæredum, & successorum suorum bona mobilia, & immobilia, ac se mouentia, & alia quæcumque præsentia, & futura, vbicumque existentia, iuraque, & actiones sibi quomodolibet competentia, & competitura ac competentes, & competituras, nominaque debitorum, necnon dictæ Thesaurariæ fructus, reditus, prouentus, emolumenta quæcunque, & distributiones quotidianas eidem D. Augustino pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque vt supra stipulanti, & recipienti, ac mihi Notario publico infrascripto tanquam publicæ, & authenticæ personæ vice, & nomine, ac ad opus omnium, & singulorũ, quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurũ, solemniter stipulanti, & recipienti in forma meliori, & ampliori Cameræ Apostolicæ solemniter obligauit, & hypothecauit, necnon se ipsum, suosque hæredes, & successores prædictos, ac bona prædicta iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, iuribus, & censuris, ac mero examini D.N. Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris, Viceauditoris, & Locumtenens, & Commissarij, & alterius eorumdem, & per pactum expressum solemni stipulatione vallatum omnium aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, & sæcularem vbilibet constitutarum, in qua, seu quibus hoc præsens publicum obligationis instrumentum exhiberi, seu produci contigerit, & omnia, & singula in hoc publico instrumento contenta, & debita petita fuerint, propterea totaliter subiecit, & submisit; per quarum quidem Curiarum Iudices, & officiales, Auditores, Viceauditores, Locumtenentes eorumdem præfatus D. Balthasar voluit posse conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggrauari, reaggrauari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum inuocatione brachij sæcularis vsque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum supra contentorum, & debitorum, ac damnorum, & expensarum, & interesse, ita quod inchoato iudicio coram vno ex Iudicibus antedictis contra præfatum D. Balthasarem, liceat præfato D. Augustino, & eius legitimo procuratori coram alio, seu aliis Iudicibus liberum habere recursum vsque ad integram obseruationem omnium, & singulorum in præsenti instrumento contentorum, nullum propter hoc eidem D. Balthasari, aut suis præiudicium generando. Præterea dictus D. Balthasar in præmissis omnibus, & singulis, exceptionibus, doli mali, vis, metus, fraudis, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon priuilegiis fori, feriis messium, & vindemiarum omni tempore feriato, quadrimestri, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap. Odoardus de solution. & cap. peruenit*, cuiuscumque prouocationis, reclamationis, & appellationis remedio, copiæ præsentis instrumenti, siue eius notæ non habitæ per modum actorum, & recursus ad arbitrium boni viri, ac vtriusque iuris auxiliis, & quibuscunque aliis constitutionibus, & statutis papalibus, regiis, & localibus à iure, vel ab homine editis, & edendis in genere, & in specie concessis, & concedendis, omnibusque aliis, & singulis, exceptionibus, iuribus, & defensionibus, quibus mediantibus contra præmissa, vel eorum aliquod dicere, facere, opponere, vel venire posset, expresse, vt præmittitur, renunciauit, & consensit relaxationi mandati exequutiui vnica citatione, & intimatione præcedente exequenda hic in Romana Curia coram Illustrissimo & Reuerendissimo Almæ Vrbis, & Sanctissimi D.N. Papæ Generali Auditore, eiusque in ciuilibus Locumtenente, aliisque Iudicibus Almæ Vrbis Ordinariis & extraordinariis contra dictum D. Balthasarem Diaz da Fonseca in domo suæ solitæ habitationis hic in curia, sin autem suo legitimo procuratori, quatenus adsit, sin autem per diligentias, vel per affixionem ad valuas curiæ aciei Campi Floræ per contradictas, siue edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & exequutionem contra dictum eumdem D. Balthasarem habeant liberè, &c. & sic tactis scripturis ad Sacrosancta Dei Euangelia iurauit, &c. Super quibus omnibus, & singulis præmissis petitum fuit à me Notario publico infrascripto, vt vnum, vel plura publicum, seu publica facerem atque conficerem instrumentum, & instrumenta prout opus fuerit. Actum Romæ vbi supra, præsentibus ibidem dominis quibus supra testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. *Et quia D. Ioannes Baptista Cennus R. C. A. Notarius de præmissis rogatus, ideo ego Dominicus Cennus eiusdem R.C. A. Notarius, in dicto*

officio successor præsens instrumentum subscripsi, & publicani requisitus.

51 Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Augustino Barbosæ Clerico Brachar. Ciuitaris, vel diœcesis salutem, &c. Cum itaque hodie tu cui alias de Thesauraria Ecclesiæ S. Mariæ de Oliuera oppidi de Guimaraens Bracharen diœcesis tunc per obitum quondam Ioannis Nogueira olim ipsius Ecclesiæ Thesaurariæ extra Romanã curiã *de mense Nouemb. anni* 1619. vacante, Apost. auctoritate prouisum fuit, omni, & cuicunque iuri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illã commodolibet competenti litteris Apost. desuper confectis, possessione tamen non habita, in manibus nostris spontè, & liberè cesseris, nosque cessionẽ huiusmodi admittentes Thesaurariam prædictam adhuc per obitũ huiusmodi vacantem, & antea dispositioni Apostolicæ reseruatam dilecto filio Balthasari Diaz de Fonseca Clerico nullius diœcesis prouinciæ Vliabon. per alias nostras litteras Apostolica auctoritate cõtulerimus, & de illa etiã prouiderimus, prout in dictis litteris plenius cõtinetur. Nos tibi, ne ex cessione huiusmodi nimium dispendium patiaris, de alicuius subuentionis auxilio prouidere, ac præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, teque *a quibusuis excommunicationis, &c.* tibi ius contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionũ quotidianarum per te propter impedimenta tibi per Capitulum huiusmodi indebitè præstita non perceptarũ, & expensarum, damnorum, & interesse agendi, ac pensionem annuam ab omni decima, &c. liberã, immunem, & exemptam ducentorum ducatorũ auri de Camera super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, ac etiam distributionibus quotidianis, super quibus pensio annua antiqua centum, & quinquaginta ducatorum similium dilecto filio Ioãni Antonio Pauonio Clerico Apostolica auctoritate reseruata reperitur, quam saluam, & illæsam remanere volumus, & nos etiam hac die aliam pensionem annuã septuaginta ducatorũ parium dilecto filio Iulio Sampolino Clerico Spoletan. dicta Apostolica auctoritate reseruari cõcessimus, tibi quoad vixeris, vel procuratori tuo ad hoc à te speciale mandatum habente per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit assensus, & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes annis singulis hic Romæ, vel alibi vbicunque te pro tempore ad voluntatis tuæ libitum commorari, & residere cõtigerit, pro vna videlicet in Epiphaniæ Domini proxime futuræ incipiendo, & altera medietatibus pensionis inferius reseruandæ huiusmodi in natiuitatis S. Io. Bapt. festiuitatibus & præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis minime intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita expẽsis tamen, risco, & periculo Balthasaris, & successorum prædictorũ, ac vigore earumdem præsentiũ, nec alias, alioquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso, integre persoluendã Apostolica auctoritate prædicta earumdem tenore præsentium reseruamus, constituimus, & assignamus. Decernentes tã dictum Balthasarem, quàm alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes pro solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi, modo, & forma præmissis facienda, sese ad suos hæredes, & successores, suaque, & eorum bona quæcunque, ac fructus, reditus, & prouentus huiusmodi in amplinti forma Cameræ Apostolicæ, Balthasarem videlicet ex nunc, successores vero quoslibet prædictos infra bimestre à data prouisionis tã Ordinaria quam Apostolica auctoritatibus sibi factæ computandum, valide, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum sufficientem, & idoneam ad sexennium duraturam, & sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cuiuslibet sexennij renouandam præstare teneri, & ad id censuris Ecclesiasticis, & exequutiuè procedendo cogi posse, ipsosque Balthasarẽ, & successores ad integram solutionem pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi tibi faciendã iuxta reseruationis, constitutionis, & assignationis prædictarum tenorem fore efficaciter obligatos; ac volentes, & eadem auctoritate statuentes quòd ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festiuitatibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediatè sequẽtes, pensionem per præsentes reseruatam prædictũ per eum tibi tunc debitum non persoluerit cum effectu, lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsens reseruata huiusmodi tunc debita integre satisfactum, aut aliàs tecum, vel cum dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si vero per sex menses dictos triginta dies immediatè sequentes sententiã ipsam animo, quod absit, sustinuerit indurato, ex tunc effluxis mensibus eisdem dicta Thesauraria perpetuò priuatus existat, illaque vacare censeatur eo ipso. Tibique quòd Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi modo, & forma præmissis facienda in toto, vel parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentes reseruatam huiusmodi ex quauis causa nullam, & inualidam seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante, liceat tibi postquam ad id repertus fueris idoneus ad dictam Thesaurariam liberum habere accessum, & ingressum, illiusque corporalẽ, realem, & actualẽ possessionem per te, vel aliũ, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quàm earumdẽ præsentiũ vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis tibi de illa *ex nunc prout ex tũc, & è cõtra*, Apostolica auctoritate factæ habere volumus absque alia tibi desuper de nouo facienda prouisione, vt prius quoad vixeris, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si resignationem huiusmodi minimè fecisses, auctoritate, & tenore præmissis de speciali gratia indulgemus. Decernẽtes ex nũc irritũ, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter cõtigerit attẽtari. Quocirca dilectis filiis causarũ Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori, & Cantori dictæ Ecclesiæ, ac officiali Bracharẽ per Apost. scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel aliũ, seu alios faciant auctoritate nostra pensionẽ per præsentes reseruatã prædictam tibi quoad vixeris, vel procuratori prædicto integrè persolui, teque facultate iuris accedendi, & ingrediendi, ac in euẽtu accessus, &

ingressus

ingressus huiusmodi possessionem dictæ Thesaurariæ pacificè frui, & gaudere iuxta reseruationis, constitutionis, assignationis, Decreti, & indulti prædictorum continentiam, & tenorem, non permittentes te desuper per dictum Balthasarem, seu quoscunque alios quomodolibet indebitè molestari. Et nihilominus quemlibet ex Balthasare, & successoribus prædictis, quem huiusmodi excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, quoties super hoc pro parte tua fuerint requisiti, tamdiu Dominicis, & aliis festiuis diebus in Ecclesiis, dum maior ibibi populi multitudo ad Diuina conuenerit, excommunicatum publicè nuncient, & faciant ab aliis enunciari, ac ab omnibus arctiùs euitari, donec tibi, vel procuratori prædicto de pensione per præsentes reseruata huiusmodi tunc debita fuerit integrè satisfactum, ipseque excommunicatum ab huiusmodi excommunicationis sententia absolutionis beneficium meruerit obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus, &c. *Datum Romæ Apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ* 1623. *quarto Non. Ianuarij Pontificatus nostri anno primo:* A tergo.

Anno à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, die vero 2. mensis Ianuarij, retroscriptus *R. D. Balthasar Diaz per Illust. D. Antonium Diaz da Fonseca Romanam Curiam sequentem eius procuratorem retroscriptæ pensionis annuæ reseruationi, ac litterarum expeditioni consensit, iurauit*, &c. *Ioannes Baptista Cennus. Registrata in Camera Apostolica pro D. Dominico Cenno. Ioannes Baptista Cennus.* Locus † signi.

52 Certum facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus ab Ordinario Curiæ Bracharen. & habitator huius oppidi *de Guimaraens* quòd *die vigesima prima mensis Iun.* 1625. in hoc oppido in via *de Sabugal* in habitatione Reuer. Balthasaris Diaz da Fonseca Thesaurarij maioris Ecclesiæ Collegiatæ eiusdem oppidi illi personaliter ego Notarius notificaui hoc proprium transumptum Bullarum Apostol. cuiusdam pensionis annuæ ducentorum ducatorum auri de Camera, quam Sua Sanctitas reseruauit ad fauorem Doctoris Augustini Barbosæ residentis in Curia Romana, in resignatione & dimissione, quam fecit de dicta Thesauraria maiori ad fauorem dicti Balthasaris Diaz da Fonseca, & illi declaraui omnes clausulas dictarum litterarum Apost. insertarum in dicto transumpto, eo modo quòd ille benè intellexit, qui deinde à me requisiuit vt illi darem copiam dicti transumpti, quam ei de facto dedi: & cum ab eo requirerem quare nollet soluere pensionem dicto Doctori Augustino Barbosæ, respondit hoc facere quia ei illam minimè soluere tenebatur. Et quia fides hæc à me fuit petita per Reuer. Canonicum Simonem Vaz Barbosam sufficientem procuratorem D. Augustini Barbosæ, & illam ei dedi, in cuius potestate remansit dictum transumptum, & subscripsit hic qualiter illud recepit, quod totũ est verum. In quorum fidem subscripsi meo publico signo, quod tale est. *Vimaranis die* 28. *Aug* 1625. Locus † signi.

53 Fidem facio ego Antonius Barreiros Notarius Apostol. approbatus habitans in hoc oppido Vimaranensi quòd vigore cuiusdam declaratoriæ Apost. tenoris retroscripti declaraui excommunicatum Balthasarem Diaz da Fonseca Thesaurarium insignis Collegiatæ huius oppidi, in eadem Collegiata, præsentibus aliquibus dignitatibus, & Canonicis præbendatis, & dimidiis præbendatis, ac aliis personis, quod feci die quarta istius mensis Iunij, & me refero ad acta in dicto oppido scripta, *hac die octaua dicti mensis, anni* 1626. *Antonius Barreiros*. Locus † signi.

In nomine Domini. Amen. Præsenti publico in- 54
strumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, qualiter per Illustrissimum, & Reuerendissimum Almæ Vrbis & Sanctissimi D. N. Papæ generalem Auditorem, siue eius in ciuilibus Locumtenentem ex mei Notarij publici infrascripti officio *die* 19. *Ian.* 1626. pro D. Augustino Barbosa fuit relaxatum mandatum exequutiuum contra D. Balthasarem Diaz da Fonseca pro ducatis ducentis auri de Camera nouis debitis occasione duorum terminorum decursorum, & non solutorum, videlicet S. Ioannis Baptistæ 1625. & Epiphaniæ Domini 1626. cuiusdam annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium auctoritate Apostolica reseruatæ ad fauorem dicti D. Augustini Barbosæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi *de Guimaraens Bracharen. diœcesis:* item qualiter diebus 16. *&* 20. *Februarij* 1626. pro eodem contra eundem vigore supradicti mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter diebus 13. *&* 17. *Iulij* 1626. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioannis Baptistæ eiusdem anni prædictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium: item qualiter die 7. *Augusti eiusdem anni* 1626. vigore supradicti mandati pro eodem contra eundem fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter *die 9 Ianuarij* 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis centum Cameræ nouis debitis occasione termini Epiphaniæ Domini proximè præteritæ eiusdem anni supradictæ annuæ pensionis ducentorum ducatorum similium: item qualiter *die* 16. *Februarij eiusdem anni* 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter *die* 17. *Nouembris* 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioannis Baptistæ proximè præteriti eiusdem anni supradictæ pensionis annuæ ducentorum ducatorum similium: item qualiter *die prima Decemb.* 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter *die* 29. *Ianuarij* 1630. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis quingentis auri de Camera nouis, & debitis occasione quinque terminorum dictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium, videlicet Epiphaniæ Domini, & S. Ioannis Baptistæ 1628. & Epiphaniæ Domini ac S. Ioannis Baptistæ 1629. & Epiphaniæ 1630. item qualiter *die* 15. *Februarij* 1630. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones, citato prius ad omnia D. Thoma Lutiolo dicti D. Balthasaris Diaz procuratore, & pro potiori cautela eodem D. Balthasare citato per audientiam contradictarum S. D. N. Papæ vt moris est, *seruatis seruandis*, & aliàs latiùs prout in actis meis, ad quæ, &c. In quorum fidem, &c. Datum Romæ *die* 19. *Februarij* 1630. Locus † signi.

August. Barbos. de Iur. Eccles.

Ita est. Cæsar Columna Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Notarius.

55 In Dei nomine. Amen. Omnibus visuris præsentem fidem datam in complementum mandati supradicti Reuer. Licentiati Pauli Vellosi scholastici in Sancta Sede huius ciuitatis Iudicis exequutoris Bullettorum in petitione supra proxima contentorum, fidem facio ego Dominicus de Aguiar Notarius Apost. approbatus in hac ciuitate Bracharen. & scriba actorum, quæ continentur in dicta petitione, qualiter veritas est quòd in dictis actis Reuer. Balthasar Diaz da Fonseca Thesaurarius maior collegiatæ Ecclesiæ oppidi *de Guimaraens* Bracharen. Diœcesis, venit cum vna additione quibusdam exceptionibus cum quibus in illis iam venerat, cuius additionis tenor talis est qui sequitur de verbo ad verbum. Addendo materiæ suarum exceptionum dicit excipiens. Probabit ille excipiens *quod non consensit pensioni*, quam prætendit Doctor Augustinus Barbosa super Thesauraria illius excipientis, nec ad illam dedit aliquod mandatum procuræ, prout de iure requiritur, & ideo non tenetur reformare cedulam banchariam, quam ille prætendit, quia non existente pensione non subsistit cedula bancharia. Probabit quod dato & non concesso quòd Romæ aliqua persona sensum præstitisset dictæ pensioni, aut eam soluisset, aut pro illa dedisset cautionem banchariam, non poterat præiudicare illi excipienti sine suo mandato procuræ ad hoc specialiter dato, *igitur dicta pensio est nulla*, & non potest per assertum Breue illius procedi contra ipsum excipientem, dummodo contrarium non constiterit, & ita non est obligatus dare banchariam. Probabit quòd ille excipiens est minor viginti annorum, & læsus in oblatione, quam fecit se prorsus ignorante illius, quod in veritate erat, & ob ipsam causam non tenetur soluere terminum, qui petitur, eo quòd nunquam consensit dictæ pensioni, de qua agitur, & ita non est obligatus dare cautionem banchariam, quæ prætenditur in termino limitato, *quia est nulliter constituta pensio*, de qua agitur sine suo mandato procuræ ad illi consentiendum, petit vt supra recipi, & complementum iustitiæ, *omni meliori iuris modo*, &c. cum expensis. Quod totum constat ex dictis actis, & additione, quæ remanent in mea potestate; ad quæ me refero, & cum quibus ac Notario mecũ infrasubscripto feci, & est in veritate, absque re, quæ dubium faciat. In quorum fidem & testimonium subscripsi meo publico signo hac die 22. *mensis Augusti* 1625. Locus † signi, mecum Not. Apost. Benedictus Correa.

56 Serenissimo, Potentissimo, atque Catholico Principi, & D. D. Philippo ab Austria diuina fauente clementia Castellæ, Legionis, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Neapolis & Portugaliæ, ac Hierusalem Regi, aliorumque Dominiorum vestrorum fœlicis prosperitatis augmentum, necnon Illustriss. & Reuerendissim. D. Collectori Apost. in Regno Portugalliæ residenti, ac Reuerendissimis, & Reu. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatui Bracharen. vicinioribus, eorumque, & cuiuslibet ipsorum Vicariis, seu Officialibus generalibus, Curiæque causarum Cam. Apost. generali Auditori, eiusque Viceauditoribus, seu Locumtenenti, vniuersis quoque & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis, Parochialiũmque Ecclesiarum, Rectoribus, seu Locatenen. eorundem Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterisque Presbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscunque vbicunque constitutis, & eorum cuilibet insolidum, necnon Illustribus Principibus, & DD. Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prioribus Marescallis, Castellanis, cæterisque Iustitiæ Ministris, & eorum cuilibet insolidum. Vniuersis quoque & singulis DD. Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet fructuum, redditurum, prouentuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, pensionariis, censuariis, receptoribus, debitoribus, necnon D. Balthasari Diaz à Fonseca ex aduerso principali, ac dignitatibus Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ S Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharen. diœc. omnibusque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate. Philippus Pirouanus I.V.D. Sanctiss. D. N. Papæ Capellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis Auditor, & Iudex Commissarius ab eodem S.D.N. Papa specialiter, atque expresse deputatus, salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imò verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod aliàs *sub die xj. Octobris* 1625. fuit nobis pro parte D. Balthasaris Diaz da Fonseca per vnum ex S.D.N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum, & intimatum obtenta partibus vtriusque auditis tenoris sequentis, videlicet: *Beatissime Pater, Dignetur S.V. causam, & causas appellationis, & appellationum intra legitima tempora interposita, & interpositarum à quadam prætensa diffinitiua sententia, seu prætenso decreto vim diffinitiuæ habente, vt dicitur, lato, & promulgato per R.P.D. Bichium vigore assertæ obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosa aduersarij, & contra deuotum S.V. oratorem Balthasarem Diaz da Fonseca, & desuper prætensa renouatione cedulæ bancharia de soluen. per sexennium ducat. 200. auri de Camera, ac prætensa solutione ducat. 900. vna cum aliis pecuniis, rebusque aliis, &c. nullitatisque & nullitatum, & iniustitia dicta prætensa seu prætensi decreti quomodolibet habit. & fact. attentatorumque, & innouatorum quorumcunque necnon quam, & quas Orator habet, & mouet, habereque & mouere vult, & intendit contra dictum Augustinum Barbosam aduersarium, omnesque alios, &c. alicui ex vestri Sacri Pal. Apostolici causarum Auditori, seu Locumtenenti, summarie, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consueuit, audien. cognoscen. decidendi, fineque debito terminan. committere, & mandare cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum aduersarium, omnesque alios in Curia, & extra citandi, illique ac quibus, & quoties opus fuerit, inhiben. etiam sub censuris, &c. præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrariis non obstan. quibuscunque statum, &c. pro plenè, & sufficienter expressis haben. &c. Vel si magis placet alicui ex Sacri vestri Palatij causarum Auditori, seu Locumtenenti, qui procedat quoad renouationem cedulæ, cum clausula, si quid exequendum, in reliquis sine præiudicio legitimæ exequutionis.* De mandato D. N.

N. Papæ audiat Magister Philippus, vt in secunda darte petitur, & iustitia faciat. Placet D N. PP. de secunda parte. L. Ant. Vrilis. Cuius quidem commissionis vigore Nos in causa, & causis huiusmodi, & inter partes in illa contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à Nobis pro parte, & ad instantiam dicti D. Balthasaris Diaz da Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D. Thomæ Lurioli eius procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principaliter citatus, & inhibitus, & postea ad eiusdem D. Balthasaris, siue eius procuratoris vt supra instantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent exequutionem declaratoriarium, sequestrorum, aliorumque mandatorum relaxatorum ab A. C. siue R. P. D. Bichio illius in ciuilibus Locumtenente pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à Nobis instante D. Augustino Barbosa principali fuerunt declarata stare, & intelligi debere concessæ quoad renouationem cedulæ banchariæ, cum clausula, *si quid exequendum, & quod reliqua sine praeiudicio legitimæ exequutionis*, & postea præfixo dicto D. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali termino ad transportandum acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout stante eius appellatione facere tenebatur, dictoque termino elapso, & eis non transportatis, easdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia (ad hoc tamen prius citato D. Thoma Luriolo ex aduerso procuratore) moderati fuimus, & renouauimus, iuxta tamen formam, & tenorem cuiusdam rescripti, siue commissionis specialis nobis desuper factæ, & præsentatæ tenoris sequentis, videlicet. *Beatissime Pater, Cum alias deuotus S.V.*

57 *orator Augustinus Barbosa coram A. C. siue eius in ciuilib. Locumtenente A. Bicho agitasset contra Balthasarem Diaz. de Fonseca assertum Thesaurarium Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira, oppidi de* Guimaraens *Bracharen. diœc. super solutione cuiusdam pensionis super dicta Thesauraria ad fauorem Oratoris auctoritate Apostolica reseruatæ, ac renouatione cedulæ bancharia sexcennalis, rebusque aliis in actis Curiæ, & causarum huiusmodi deductis, obtinuit ad suum fauorem sententiam diffinitiuam, à qua aduersarius appellauit, & in Signatura plena obtinuit causam committi R.P.D. Pirouano cum clausula, si quid exequendum*, quoad renouationem cedulæ banchariæ, *quoad reliqua vero sine praeiudicio legitimæ exequutionis. Verum quia, Pater sancte, aduersarius d. commissionis obtinuit citationem cum inhibitione, & adhuc per biennium in circa nihil aliud in causa facere curauit Ideo S.V. humiliter supplicat quatenus dignetur eidem. R.P.D. Pirouano committere, & mandare, vt præfixo aduersario vnico breui, & peremptorio termino ad transportandum integra acta, quo elapso, & dictis actis non transportatis, & non productis suam moderetur inhibitionem, iis vero transportatis, & præfixo alio breui, vnico, & peremptorio termino ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosequutione, necnon de causis restitutionis in integrum, &c. quo elapso, & nihil, quod releuet, docto, constito de re iudicata, seu quod alias exequutioni de iure locus sit sententiam prædictam exequatur, expensasque in hac causa legitime factas, & in quibus pars aduersa condemnata reperitur, vel condemnanda veniret, taxet, & moderetur, & tam pro iis, quàm aliis in sententiis contentis litteras executoriales, & mandata quæcunque necessaria, & opportuna, prout iuris fuerit, decernat, relaxet, & exequatur, cum potestate citan. & inhiben. etiam per edicta publica sub censuris, & pœnis aliisque præmissis: non obstan. constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium quibuscunque, statum, & merita causa, & causarum huiusmodi pro plenè, & sufficienter expressis haben.* &c. De mandato D. N. PP. *idem Auditor terminum præfigat, procedat vt petitur, & iustitiam faciat. Placet* D. N. PP. L. qua causa sic coram Nobis indecisa pendente, idem S. D. N. PP. aliam commissionem nobis præsentari fecit tenoris sequen. videlicet. *Beatissime Pater, Deuotus S.V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A.C. mandatum exequutiuum pro solutione cuiusdam pecuniaria summa ac renouatione cedula Banchariæ annuæ pensionis ducat.* 200. *auri de Camera alias auctoritate Apostol. sibi reseruatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi* de Guimaraens *Brachar. diœc. contra Balthasarem Diaz. da Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterum appellante dicti Balthasaris procuratore, & causa in Rota commissa* R.P.D. Pirouano, *& nunc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterua denegatione de soluendo dictam pensionem, & renouan. cedulam inde aperta est via regressui, siue ingressui, & accessui ad fauorem Oratoris in litteris Apostolicis reseruatis, & veretur idem Orator ne in prosequutione huius iudicij cogatur per tres sententias conformes defatigari: ideo S.V. humillimè supplicat, quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, & illius canonizatione procedat* omni, & quacunque appellatione remota, *cum potestate tam dictum aduersarium, quam omnes quosuis alios, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu*, tam in Curia, quàm *extra citan. necnon inhiben. etiam sub censuris, & pœnis, &c. inobedientesque & rebelles easdem censuras incurrisse declaran. aggrauan. reaggrauan. interdictumque ponen, seruata forma* Concilij Tridentini, *implorato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteraque facien. &c necessaria, & opportuna. Præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrariis, quorum tenore, &c. non obstan. quibuscunque, statum, &c. pro plenè, & sufficienter expressis haben.* De mandato D N. PP. *idem Auditor procedat*, omni, & quacunque appellatione remota, *vt petitur, & iustitiam faciat.* Placet M. Post huius quidem commissionis præsentationem vlterius procedentes, causaque huiusmodi per nos diligenter, ac naturè discussa, illaque in plena Rota vt moris est, proposita, ibique accerrimè ventilata, & discussa præuia decisione fuit resolutum locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz aduersarium dicto D. Augustino Barbosæ, & illius validitatem impugnatam iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum, & sic dictum D. Augustinum Barbosam principalem in illius possessionem esse immittendum, introducendum, immissumque & impositum manutenendum; interim verò comparuit in iudicio coram Nobis idem D. Augustinus Barbosa principalis, præuia citatione personaliter exequuta, prout in actis, se ipsum D. Augustinum plenum in possessionem dictæ Thesaurariæ immitti, imponi, & induci, ac manuteneri mandari, mandarmque de immitten. imponen. ac manuteneo. desuper necessarium, & opportunum *omni meliori iuris modo, &*

forma sibi decerni, & concedi per Nos debita cum instantia postulauit. Nos tunc Philippus Pirouanus Auditor, & Index Commissarius supradictus, necnon exequutor vnicus ad infrascripta specialiter deputatus attendentes postulationem huiusmodi fore iustam, idcirco Apostolica auctoritate nobis commissa, & qua fungimur in hac parte de DD. Coauditorum nostrorum consilio, & assensu, quibus de præmissis relationem plenariam fecimus, & fidelem, præuia citatione superius, vt præmittitur, principaliter prout in actis exequuta, ac prænio examine dicti D. Augustini Barbosæ principalis ad Thesaurariam huiusmodi de mandato nostro ab examinatoribus in Vrbe deputatis, à quibus fuit idoneus repertus, vt nobis per fidem Secretarij Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis Vicarij, & penes acta Notarij causæ existente, constare fecit eundem D. Augustinum Barbosam principalem instantem, & petentem incorporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ, iuriumque & pertinentiarum illius, connexorum, & annexorum immittendum, introducendum, & imponendum esse duximus, & mandauimus, prout imponimus, introducimus, & immittimus, immissumque & impositum manutenenti, & conseruari mandamus omnibus iuris, & facti remediis, immittique, induci, & imponi, ac manuteneri, & conseruari respectiuè mandamus per præsentes bas nostras litteras desuper decernendo, & concedendo opportunas. Quæ omnia, & singula præmissa Vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, & vestrûm cuilibet insolidum tenore præsentium intimamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiliber vestrûm notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes, vobisque ad vestrûm cuilibet insolidum tenore præsentium in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excommunicationis pœna (sua Maiestate Catholica, Collectore, Archiepiscopis, & Episcopis, ac Capitulo prædictis tantùm exceptis) committimus, & mandamus, quatenus statim, & quoties pro parte dicti Augustini principalis, siue illius procuratoris fueritis requisiti, seu vestrum aliquis fuerit requisitus, eundem D. Augustinum Barbosam principalem, vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine in corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharen. diœc. iuriumque ac pertinentiarum illius, annexorum, & connexorum immittatis, introducatis, & imponatis, ac quilibet vestrûm, qui desuper requisitus fuerit, imponat, introducat, & immittat, immissumque, introductum, ac impositum manuteneatis, tueamini, ac defendatis, & vestrum quilibet manuteneat, tueatur, & defendat, amoto exinde, eiecto, & expulso dicto D. Balthasare Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac aliis quibuscunque occupatoribus, quos Nos amouemus, ac amotos denunciamus per præsentes, faciatisque & vestrum quilibet faciat eidem D. Augustino Barbosæ principali, vel eius procuratori pro eo, ac eius nomine de omnibus, & singulis dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, ac emolumentis vniuersis realiter, & cum effectu integraliter respondeti, nec permittatis, seu vestrum aliquis permittat eundem D. Augustinum principalem, vel procuratorem de & super præmissis aliqualiter molestari, perturbari, vel inquietari, seu quomodolibet impediri, inhibeatisque & vestrum quilibet, qui super hoc requisitus fuerit, inhibeat dicto D. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac dignitatibus Canonicis, & Capitulo prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, omnibusque aliis, & singulis, quibus opus fuerit, etiam sub excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, ac mille ducatorum auri de Camera pœnis, quibus nos etiam, & eorum cuilibet tenore præsentium sic inhibemus, ne ipsi, seu eorum aliquis eundem D. Augustinum Barbosam principalem prædictum, vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine de & super præmissis quoquo modo, etiam quouis quæsito colore, prætextu, causa, occasione, vel ingenio, molestare, perturbare, inquietare, seu quomodolibet impedire audeant, seu præsumant, aut eorum aliquis audeat, seu præsumat, quod si secus factum fuerit ad rotum reuocare, ac in statum pristinum reducere, ac ad pœnarum, & censurarum prædictarum exequutionem procedere curabimus, iustitia mediante (suam Catholicam Maiestatem, & Collectorem Apostolicum prædictos, quia illos nostris censuris ligari nolumus, ad præmissorum exequutionem efficaciter adimplen. in Domino benignè hortamur) Archiepiscopi verò, ac Episcopi, & Capitulum dictæ Collegiatæ Ecclesiæ sub interdictu ingressus Ecclesiæ tantum. Cæteri vero prædicti præmissa omnia, & singula sub dicta excommunicationis pœna exequantur, ac liberè, & licitè exequutioni debitæ demandent, super quibus omnibus, & singulis præmissis vobis omnibus, ac singulis supradictis, & quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, licentiam, & facultatem plenariam concedimus, & elargimur per præsentes. Absolutionem verò omnium, ac singulorum præmissorum Nobis, vel Superiori nostro tantùm reseruamus. In quorum omnium, ac singulorum fidem, & testimonium præmissorum bas præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, ac publicari mandauimus, sigillique nostri, vel Coauditorum nostrorum iussimus, & fecimus appensione muniri. Datum, & actum Romæ in Monasterio B. Mariæ de Pace, in quo iura reddi solent, & causæ partium audiri consueuerunt hora audientiæ causarum consueta pro Tribunali sedente sub Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi millesimo sexcentesimo trigesimo, indictione decimatertia, die vero octaua mensis Martij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui anno eius septimo, præsentibus ibidem discretis Viris DD. Clearcho Buscbo, & Horatio de Marchis Sacri Palatij Apostolici causarum Rotæ Notariis, scribisque nostris testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis.

Et ego Archangelus Baroous Romanus Sacri Palatij Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens Instrumentum duplicatum subscripsi, signaui, & publicaui requisitus. Locus † signi, & sigilli. 58

Decisio autem Rotalis coram R. P. D. Pirouano canonizatoria ingressus, & accessus, cuius vigore emanauit mandatum supradictum, est quæ sequitur.

R. P. D.

R. P. D Pirouano Bracharen Thesauraria Veneris 22. Iunij 1619.

59 Responderunt Domini *locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam Ecclesiæ Collegiata S. Mariæ de Oliueira ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz da Fonseca D. Augustino Barbosa iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum.*

60 Cessarat D. Augustinus Barbosa Thesaurariam huiusmodi, de qua à Sede Apostolica prouisus fuerat, & antequam possessionem illius apprehenderet, ad fauorem supradicti Balthasaris sub reseruatione annuæ pensionis Ducatorum ducentorum auri de Camera, & cum Decreto *quòd cessante Balthasare, vel deficiente soluere pensionem huiusmodi, aut petente illam annullari, vel ad minorem quantitatem reduci, aut dicente, seu allegante ex quauis causa eam esse nullam, aut malè, & nulliter assignatam, liceat ipsi D. Augustino ad Thesaurariam prædictam liberum habere accessum, & ingressum, illiusque actualem, & corporalem possessionem apprehendere*, & cum idem Balthasar cessauerit in solutione pensionis per triennium, & vltra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis validitatem impugnauerit, inde patet conditiones verificari, & decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, Verall. *decis.* 247. *par.* 1. & *decis.* 313. *par.* 2. Achill. *decis.* 1. *num.* 5. *de iureiur.* Paris. *de resign. lib.* 6 *quæst.* 3. *num* 7. Rot *decis.* 631 *num.* 1. *par.* 1. & *decis.* 268. *num.* 2. *recent.* & *in Cremonen. pensionis super regressu* 23. *Iuny* 1623. *coram bona memoria Vbaldo.*

61 Non obstat quòd Rota non solet admittere huiusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruia in denegante solutiones, aut aliter resistente. Quia de magna proteruia constat nedum ex eo quòd per triennium, & vltra differt soluere pensionem, sed multò magis, quia declaratus censuras sustinet, & surda aure pertransit per menses, & annos, quæ sine pertinacia, & proteruia admitti non possunt, vt declarat idem Paris. *ead. q.* 3. *num.* 14.

62 Quibus accedunt recursus ad Iudices laicos, qui etsi probentur solummodo facti per Antonium fratrem Balthasaris, ratione tamen coniunctionis sanguinis, & vti solitus suscipere mandata fratris, postquàm ille vti procurator litteras huius dignitatis expediuit, & consensum præstitit, præsumitur recurrisse ad instantiam fratris interesse habentis, Rot. *decis.* 529. *num.* 4. *par.* 1. & *decis.* 491. *num.* 6. *par.* 2. *recent.* & *in Romana Legati, seu denegationis audientiæ* 15. *Ianuarij* 1620. & *in Placentina castanearum* 10. *Martij* 1621. *coram bona memoria Buratto.*

63 Nec vim facit, quòd prædictæ præsumptioni locus esse videatur ad effectum tantummodo denegandi audientiam, Bart. *in l. fin. num.* 5. *ff. de quæst.* Rot. *in Corduben. Archidiaconatus de Castro* 27. *Octobris* 1606. *coram bona memoria Card. Sacrato*, & *in Iannuen. census* 10. *Ianuary* 1614. *coram me*, non autem ad probandam pertinaciam, aut contrauentionem.

64 Quia vt respondeatur pro accessu, & ingressu multum releuat hæc præsumptio, vt inde probatum dicatur & litem excitasse, & damnabiliter, contra Canones recurrendo ad Iudices laicos iurisdictione carentes, ex quibus iuxta formam Decreti litterarum intrat resolutio tituli eiusdem Balthasaris, pro cuius defensione non est audiendus, sequendo eamdem conclusionem suprà firmatam, & ea concessa nihilominus non releuaret, ex quo nullitas deducta in partibus ob defectum mandati in fratre ad consentiendum pensioni, vana est, & irreleuans redditur; quia Decretum prohibet hanc exceptionem, & contra allegantem dat accessum, & ingressum, & ex facto tollitur, quia de mandato constat, & Balthasar acceptando prouisionem, & soluendo primos terminos formaliter dicitur omnibus in litteris contentis consensisse. Put. *decis.* 359. *lib.* 2. *in correct.*... Et ita fuit resolutum, & c bactenus Rota, quæ decisio reperitur impressa *tom.* 5. *recentior. decis.* 311. *Veneriis* 1636.

Verùm ne supradictum mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè Balthasari, vt requirebatur, intimaretur, ipsemet Balthasar recursum habuit ad Iudicem Coronæ Regiæ, & obtinuit intimari omnibus & quibuscunque Notariis, & consanguineis ac procuratoribus meis sub pœnis amissionis naturalitatis, & aliis arbitrio dicti Iudicis imponendis, ne auderent quodcunque mandatum Rotale exequutioni demandare contra dictum Balthasarem; vnde nullum inuenire potui, qui rigoroso mandaro, licèt iniustè & nulliter prolato, contrauenire vellet. 65

Quare ad S. Rotam recurrere coactus sum docens per testes examinatos in Curia, & per instrumenta de partibus, omnia supradicta vera esse, & constare de non tuto accessu ac proinde obtinui procedendum in hac causa per edictum: & facta legitima litterarum intimatione in Curia, & in duobus locis ecclesiasticæ temporali ditioni vicinioribus, & seruatis omnibus de Iure & consuetudine seruari solitis, institi pro declaratoria, vt in sequenti Iuris allegatione. 66

Danda est declaratoria contra Balthasarem Diaz de Fonseca, de cuius renitentia in parendo mandato de immittendo ad meum fauorem in exequutionem litterarum Apostolic. per Rotam relaxato constat ex eo quia ipse habita illius notitia illico ad procuratorem, & Iudicem Regiæ Coronæ recursum habuit, & obtinuit suo nomine mihi in specie mandari, & fratri meo germano Simoni Vaz Barbosa Canonico, ac omnibus, & quibuscunque Notariis per eumdem Balthasarem nominandis sub grauissimis pœnis, ac amissione naturalitatis è Regno, ne mandatum illud Rotale, aut quascunque alias Sac. Rotæ sententias faciant exequutioni demandari contra dictum Balthasarem, quod omnibus tam magnum metum iniecit, vt etiam chari, & consanguinei mei ab hac intimatione facienda se penitus abstinerent; quare cum mediante prouisione huiusmodi ad instantiam dicti Balthasaris emanata, & sic culpa, & facto eius non potuerit dictum mandatum intimari, nec reproduci, in eius odium tanquam impedientis dictam intimationem, & reproductionem, debet haberi pro intimato, & reproducto. vt in puncto censuit Rota *in Asturicen. Parochialis* 1. *Iulii* 1619. *coram bona mem. Buratto*, inter eius impressas *d. cis.* 416. Prout impediens citari habetur pro legitimè citato, *c. quoniam frequenter*, §. *porrò, vt lite non contest.* Tiraq. *in tract. Res inter alios acta, versi limita duodecimo*, Lancellot. *de attent. par.* 2. *cap* 4. *num.* 106. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 66. *num.* 32. quando enim per alium stat quominus quid fiat, id vtique pro facto habetur 67 68 69

betur in ipsius præiudicium, Tiraquell. *de retract. lig.* §.1.*glos.*10.*n.*9.

70 Quantò magis dubitari non potest de legitima dicti mandati intimatione quamuis per edictum facta; quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de Iure requisita; nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius; iurisdictio est patens, quia vigore particularis rescripti manu Sanctissimi signati concessum fuit vt procedi posset per edictum constito *de non tuto accessu*; quod reperitur insertum in mandato de immittendo *supra n.* 56. Causæ non desiunt, quæ iustificant non tutum accessum; tum quia Balthasar solitus est recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu; & plures testes in Curia examinari firmiter deponunt constare de non tuto accessu reputantes difficile ac penè impossibile inuenire hominem, qui vellet intimationes huiusmodi facere propter pœnas in Regiis præceptis & constitutionibus impositas vt quis non audeat mandata intimate, quod sufficere visum fuit *in decisionibus Ianuen. censu* 10. *Ianuarij* 1614. *coram R.P.D. meo Pirouano, & in Ianuen. separationis thori* 8. *Martij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.* Ordo etiam de Iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis duobus locis temporali ditioni Ecclesiæ vicinioribus in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ immissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, & sequuta est Rota *in d. Ianuen. separationis thori.* Vnde cùm constet de hac legitima dicti mandati intimatione, & seruati fuerint quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius tribunalis, & illi iam elapsi sint; remanet probata negatiua paritionis Vestr. *in prax. lib.*8.*c. vlt. n.*19 & ex illa desumitur contumacia, ac proinde per illam censuræ relaxandæ, *c.*1.*in fine, vt lite non contest.* Mobedan *decis.* 1. *de sent. excom.*

71 Apponendum est etiam sequestrum, quia constat de meo bono iure ex decisione in hac causa facta *sub die* 22. *Iunij* 1629. *coram R.P.D. meo Pirouano*, cuius vigore dictum mandatum mihi Rota concessit *die* 8. *Martij* 1630. vnde intrat appositio sequestri, Rota *decis.*326.*num.*2.*par.*2.*recent.* tum etiam propter recursus ad Iudices laicos, Gonzal. *ad regul.*8.*Cancel.* §.7.*proœm. n.*23.*&* 36. vbi plures Rotæ decisiones citat: tum denique quia ob huiusmodi recursus, & manifestam Balthasaris dilapidationem, & debitum magnæ pecuniarum summæ ex pluribus terminis pensionum decursarum, & non solutarum, ac ex longa intrusione, & sua magna pertinacia in non soluendo, contra eum exequutio commodè fieri non poterit, & difficilis reddetur fructuum recuperatio, ad notata per Gunzal. *d.* §.7. *num.*34. & per Rota *decis.*13.*num.*3.*cum seqq. par.*2. *diuers. & decis.* 136. *num.*3.*par.*2.*recent.* Hactenus allegatio Iuris. Verùm quia adhuc instabat Balthasar ne extraheretur extra Regnum, & compelleretur Romæ respondere, fuit omnibus pro sua parte adductis satis superque responsum, vt sequitur.

72 Nullitates autem ex aduerso adductæ non merebantur responsionem, sed ne quid intactum relinquatur, & omne prorsus dubium in futurum tollatur, ne amplius ambigendi locus fiat, breuiter respondebitur & in primis ad illud quòd nullo modo Balthasar poterat se subiicere iurisdictioni, & compulsioni Auditoris Cameræ renuntiando foro sui Iudicis domiciliarij sine consensu proprij Ordinarij, iuxta *c.*1. *& cap. significasti, de foro comp.* facillimè satis fit dicendo Iura illa loqui de Clericis prorogantibus iurisdictionem in Iudicem non suum ex vi tantùm formalis consensus; in nostro autem casu iurisdictio competit non ex nuda voluntate partium, sed potius ex dispositione Iuris, quod dictat quem ratione contractus forum sortiri in loco vbi contraxit, *l. hæres absens*, §. *proinde. ff. de iudic. cap. vlt. de foro comp.* Sicut 73
etiam delinquentes forum sortiuntur in loco delicti non ex priuato ipsorum consensu, sed a lege ipsa, & Iure communi, vt resoluit Franc. Molin. *de brachio Regio, lib.*3.*q.*40 *n.*32. Et quamuis Docto- 74
res id communiter intelligant, si contrahens in loco contractus repetiatur, per *cap. Romana*, §. *contrahentes, de foro comp. lib.*6. tamen quia Balthasar Romæ contraxit, ibique se obligauit soluere pensionem certo tempore, apud Auditoris Cameræ tribunal, præstito iuramento se responsurum promittendo, & expressè proprij fori domicilio renuntiando, vt in obligatione impressa; ideo licet in locu contractus Romæ scilicet, non inueniatur, poterit Auditor Cameræ contra eum absentem iuxta formam suæ obligationis procedere, quoties de promissa solutione tractabitur, iuxta glos.2. *in l.*1.*ff. si quis in ius vocatus*, quam celebratissimam dicit Cou. *practic. c.*19.*num.*5.*in princip.* & Gutier. *de Iurament. confirm. par.*3.*cap.*16.*num.*4. *&* 5. sequitur D Barbos. *in l.*1 *ff. de iudic. art.*3.*n.* 224. quod antè dixerant Dec. *in cap.*1. *num.*65. *de iudic.* & *ibi* Alciat. *num* 33. Alex. *cons.*39.*num.*4. *lib.*7. in puncto de Clerico, qui si soluere promi- 75
serit, in eum locum remittendus est, etsi non sui Iudicis, & Episcopi id fecerit consensu, tradunt Rip. *in d. cap.*1.*num.*68. Cou. *dicto cap.*10. *num.*5. *vers.*9 Franc Molin. *d. tract. cap.*28.*num.*14. nouissime Carlaual. *de iudic. & foro comp. lib.*1.*tit.*1.*disp.* 1.*quæst.*8.*sect.*2.*num.*1083. vbi eandem resolutionem firmat etiam in clerico, qui contrahendo, vel delinquendo sine superioris sui consensu sortitur iudicium, Iudicis loci contractus; idem tenent in propriis terminis Caroc. *decis.*52.*num.* 24. Sigism. Scacc. *de sentent. & re iudic. glos.*7.*quæst.* 3 *limit.*1. *num.*42. *cum seqq.* Mari. Cutel. *eleganter in Codice legum Sicular. ad leg. Petri II. notab.* . *num.*6. *cum seqq pag* 298 *cum seq.* Idem Carlaual. *d. tit.*1.*disp.*2.*quæst.*8.*sect.*6.*num.*1252.*pag.*514. ibi, *Amplianda autem est hac resolutio vt procedat etiamsi clericus contrahens extra locum domicilij renuntiauerit foro, sine sui Superioris licentia; nam ex vi huius renunciationis remittendus est ad Iudicem ecclesiasticum loci contractus, vt supra tetigi num.*10 ; *& docuit Barbos. in d. l.* 1. *art.*3. *num.*223. *quem sequutus est Capiblanc. in pragm.*8.*par.*2.*n.*153.*de Baronibus: ratio est quia renunciatio illa non dat forum, sed corroborat forum contractus à Iure constitutum in d. cap. dilecti, de foro comp.* &c. Et quod ratione cele- 76
brari contractus, vel delicti commissi possit quis in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius, refert à sacra Congreg. decisum Francisc Leo *in thesauro fori Eccles. p.*2. *c.*1.*n.*75. quia Conc. Trid. *sess.*24.*de refor. c.*10. non sustulit 77
modos legitimos, quibus quis ex Iuris dispositione sortitur forum, refero Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.*3.*alleg.*81.*n.*14.

Nec diffitetur Ordin. Regia Lusitan *lib.*3 *tit* 6. 78
§.2.*& tit.*11.§.1. dum disponit quod si quis promisit soluere, vel respondere in certo loco, vt in casu nostro,

nostro, potest in eo conueniri, licet ibi non reperiatur, & etiamsi habeat priuilegium non respondendi nisi coram certo Iudice, prout eam refert D.Barbos. *in l.hæres absens*, §.1.*n*.53. *ff. de iudic.* quæ desumpta videtur ex *cap.dilecti,de foro compet.* Nec id negat alia Ordin.*lib*.2.*tit*.1.§.14 quatenus non patitur, vt in præiudicium iurisdictionis Regiæ fiat prorogatio in alienum Principem, quia disponit inter laicos. & quamuis vi alicuius priuilegij generaliter disposuisset, nec restrictè, vt loquitur, esset intelligenda, adhuc nihil obstaret; tum quia respectu Clericorum non dicitur Papa alienus Princeps, cum sit Ordinarius Ordinariorum, & habeat pro diœcesi totum Orbem, *c.cuncta per mundum*, *cap.per principalem* 9.*q*.3. tum etiam, quia hoc immediatè non procederet ex voluntate Clerici, sed potius ex dispositione iuris, quod iubet partes etiam inuitas respondere in loco, in quo contraxerunt, *dict cap.Romana*, §.*contrahentes*,

79 D.Barbos. *dicto art*.3.*n*.22.nam hæc prorogatio Iudicis non fit solum ex consensu ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque auctoritate inducitur, text.elegans *in d.cap.dilecti de foro compet.* Rip.*in d.*

80 *c.*1.*n*.68.Couar.*d.n*.5 *vers.nono*, & sic quòd in contractu celebrato extra Regnum possit fieri prorogatio in Iudicem contractus, quamuis iu extraneum iurisdictionem non habeat, per doctrinam Pauor.*in d.c.dilecti*,*n*.4. resoluit D. Barbos. *d.art.* 3.*num*.172.

81 Fallitur igitur D.Gabr.Pereira, vir aliàs doctissimus, *de manu Regia*, *p*.1.*c*.9.*n*.10. dum existimat excommunicationem incursam ob obligationem Cameralem pendere ex vi pacti ab initio suscepti incurrendi censuram, itaut non amplius citetur debitor vt constituatur in contumacia, quia longè aliter se haber vsus Tribunalis Auditoris Cameræ in relaxandis huiusmodi censuris; ille enim obtinuit vt priùs mandatum exequutiuum relaxetur, illoque dato birruariis, ac facta diligentia de reperiendis bonis, vel persona, si non reperiuntur, facta fide ab exequutore de hoc, in iuris subsidium præuiis citationibus etiam per contradictas debitor excommunicatur, vt refert Matehes. *de commiss. p*.1. *pag*.803.*n*.154. *in vltim. impr.* Citatur enim primò post reproductum mandatum, ad dicendum contra iura producta, & repetita. Secundò ad vidēdum se in iuris subsidium excommunicari, & litteras declaratorias decerni, & cum hac citatione fit Decretum, *nisi infra tres dies*; tertiò illis transactis citatur iterum ad videndum se in iuris subsidium excommunicari, & litteras declaratorias aliàs decretas relaxari, & quatenus opus sit, denuò decerni, & relaxari, & fit Decretum *ad primam diem cum intimatione*, quartò fit dicta intimatio, & elapsa prima die iuridica expediuntur litteræ declaratoriæ in iuris subsidium, vt suprà.

82 Vnde paret litteras declaratorias censurarum ex vi pacti, vt perperam ex aduerso dicitur, sed ex contumacia præcedentibus tot monitionibus, & citationibus per Auditorem Cameræ talem modum procedendi in facultatibus habentem relaxari, quod etiam colligitur ex pluribus facultatibus Summorum Pont. eidem concessis, & præsertim à fel.mem.Paulo V.*in Const*.18.aliàs 20 incip. *Eximia*, §.7.*& sub Dat. Romæ apud S. Marcum Kalend.Octob.*1606.quæ est in Bullar.nouo *tom*.3.*pag*. 212.Quando enim Auditor Cameræ ad illud officium assumitur, creatur à Papa ipsius Papæ, & Camerarij generalis causarum Auditor, & inter alia causarum genera demandatur illi exequutio obligationum in forma Cameræ, vt testatur Galles.*de obligat.Camerali q*.7.*num*.3. & Papa inhibet 83
quibuscunque Iudicibus, & personis, etiamsi Cardinales fuerint, sub pœnis ne se in obligatione
Camerali intromittant, vt *in* §.33.*dictarum facul* 84
tatum, conceditque amplissima priuilegia, quæ quibuscunque aliis derogant, vt fuit dictum *in Leodien. Canonicatus* 12.*May* 1597. coram *Penia*, impressa per Marches. *d p*.1.*pag*.771. cuius obligationis Cameralis vis, efficacia, & prærogatiua tota consistit in illa eius formula, quæ habet vim iudicati, Ant.Fab.*ad lib*.7.*Cod.tit*.26. *de appell.definit*.33.*n*.9.quem refert D.Lotter. *de re benefic.lib*.1.
q.40.*n*.249. Papa scilicet ita volente, & statuente: 85
cum enim omnes actiones sint introductæ de Iure Ciuili *l*.2.§.*deinde*,*&* §.*ex actis ff.de orig.Iuris*, ac proinde sint positæ in mera, & absoluta potestate Principis, *l.vlt.C.si contra ius*,*vel vtilit.publ.* in illis denegandis, vel concedendis sufficit sola eiusdem Principis voluntas cum generali clausula derogatoria obstantiarum, Doctores *in l.cum hæredes* 23.*in princ.ff.de acq.poss.* Lotter. *d.q*.40.*n*.244. vbi *num*.248. subdit respectu formularum, ex quibus resultat vis exequutiua, omnes actiones esse de Iure Ciuili, à quo fuerunt ordinatæ, & compositæ, vt loquitur Pompon. *in l*.2.§.*deinde ex his*,*ff.de*
legib. & hinc prouenit vt obligatus in forma Ca- 86
meræ non possit opponere exceptionem fori declinatoriam, nec Iudicis incompetentiæ, secundum Mandos. *de inhibit.q*.93.*n*.5 Marc. Anton.de Amatis *dec* 81 *n*.2. Surd. *cons*.280.*n*.13. Zacch.*de oblig.Camer.q*.7.*num*.26. qui loquitur de Clerico.
Tum ex eo, quia A C tanquam expressè delega- 87
tus ad hanc, similiumue causarum generalitatem, omnibus est Iudex competens, ex quo fit à Papa delegatus, Massa *ad form. Cam r. quæst*.1 *par*.1.*n*.3. *&* 4.Vestr.*in pract.lib*.2.*cap*.4.*num*.4. *&* 6. Erasm.à Cochier *de iurisdict.Ordinar. in exemptos p*.2.*q*.46. *num*.7.

Quod quidem tantò magis procedit, quia 88
obligatio Cameralis, de qua agitur, fuit facta Romæ, inter Clericos, & super re Ecclesiastica, & Ego adhuc hic in Vrbe commoror, Balthasar verò procuratorem in ea habet Thomam Lutiolum cum amplissima facultate constitutum, qui ad omnes actus citatus fuit, & quatenus constitutus non esset, sufficeret iuxta obligationem præfatam citationes fieri per diligentias, siue edictum publicum, prout etiam ad abundantiorem cautelam factum extitit; fraus siquidem à promittente committitur, si ad diem, & locum constitutum non soluerit, & soluturus debitam quantitatem accesserit; idcirco præsens iudicatur, vt ille, qui dolo desiit possidere, *l.u.qui dolo*,*& l.sin autem*, §.1. *ff.de rei vendic.* Duen. *reg*.514.*fallent*.15. Couar. *d. cap*.10.*n*.5.*vers*.13 Franc.Molin. *de brachio secul ari*
cap.32.*n*.2.nam loci adiectione, & temporis cer- 89
ti constitutione soluere promittens illius lapsu in mora est, *l.magnam*,*C.de contrah. & commit. stipul.* Port. *commun.lib*.4. *regul*.23.*decis.Genuens*.150. *num*.1.

Nec in respicientibus formam siue solemnita- 90
tem actus extra proprium territorium gesti, attendenda sunt statuta loci vnde contrahentes originem ducunt, sed in quo celebratur contractus, Bece *cons*.62.*n*.8 *lib*.1.Surd. *decis*.119.*num*.16.
& decis.197.*per tot.* Quia forensis, & extraneus 91
contrahens in loco, ligatur statutis illius loci, *l. venditor*, §.*si constat*, *ff. commun.præd.* Iaffred. Lanfranc.

franc.*dec.*376.ineip.*Licet.* Camill.Borrell.*in sum.*
*omnium decis.tom.*1.*tit.*43. *de foro compet. num.*107.
92 Brunor.à Sole *in locis commun. verb.forensis,n.*5. Et
verba contractus sunt intelligenda secundùm statuta
& consuctudines illius loci, in quo fuerunt
prolata, *l.si fundum, ff.de euict. l.si non speciali, C.de*
testament. Bart. *in l.extraxisse, ff.de actionib.& oblig.*
Ozasc.*dec.* 114 *n.vlt.*Card.Mantic. *de tacitis & ambig.conuent.lib.*14 *tit.*39.*n.*24. insignis Cald Pereira
93 *quæst.forens.lib.*1.*quæst.*12.*n.*1. vbi *num.*2. subdit
quòd contractus factus à Lusitano extra Regnũ,
debet regulari secundum solemnitates loci, vbi
celebratus est, quem citaui *in Collect. ad c.vlt.n.*3.
94 *de foro compet* Partes enim semper videntur habere
intentionem, & mentem contrahendi iuxta
consuetudinem loci, in quo fit contractus, vt dicit
Batt.*in l.cunctos populos,n.*43. *vers.sed posset dubitari, in fine, C.de Sum.Trinit.* quem refert, & sequitur
Bertaz. *de clausul instrum. claus.*4.*glos.*38 *n.*1.*&*
95 *claus.*20.*glos.*19.*n.*1. Vnde ratione contractus Romæ
ab ipso Balthasare, siue eius legitimo procuratore,
vt supra celebrati, nullus negabit ipsum
etiam absentem teneri seruare solemnitates Camerales,
& omnia, quæ in illo foro obseruantur,
ad notata per Ioan.Cephal. *conf.*171. *num.*26.*volum.*2.Franc
Marc. *Delphin. decis* 276.*vol.*1.Mari.
Antonin. *variar.resolut.lib.*2. *resol.fin. casu* 28. Ca
96 mil.Borrel. *d.tit.*43.*de foro comp.n.*109.de cuius stylo
in procedendo, ac vi, & efficacia obligationis
huiusmodi, non est dubitandum ex supradictis,
ne videatur alias supremi Principis potestas in
dubium reuocari; de qua haud disputare licet,
Gozadin.*conf.*92.*n.*17.Duen.*reg.*43.*fallent.*5.Beroi.
*conf.*367.*n* 8.*& conf.*393.*num.*5 Becc. *conf.*56 *num.*
53.*vol.*1. cum aliis plenè adductis *supra lib.*1 *de*
*personis, c.*2. *de potestate & auctorit. Romani Pont.n.*
99.*& seqq.* cum sacrilegium hoc esse affirment
Doctores, vt tradunt Dec. *conf* 588.*num.*2. Cephal.
*conf.*87.*n.*3.*vol.*1.Rolan. *conf.*100.*n* 47.*cum seq.vol.*
4.Menoch. *conf.*103.*n* 38. & ideo cum de potestate
dubitari non possit, sufficit de voluntate constare,
Felin.*in c.qua in Ecclesiarum,num.*60.*& seq.de constit.*
Alex.*conf.*92.*n.*35.*lib.*6.
97 Accedit etiam specialis ipsius Balthasaris obligatio,
qua sponte voluit posse ab eodẽ Auditore
Camer.conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari,
excõmunicari, aggrauari, &c.& expressè
renuntiauit cum iuramento quibuscunqoe cõstitutionibus
statutis Papalibus.Regiis, & localibus
à Iure, vel ab homine editis, &c & consensit
relaxationi mandati executiui vnica citatione,
& intimatione præcedente in Romana Curia coram
eodẽ Auditore Cameræ per contradictas, seu
edictum publicum facta, si procuratorem in ea nõ
habuerit, prout latius habetur in obligatione, de
qua supr *ho. eod.*§.*n.*50. Nec est in Iure nouũ posse
partes inter se pacisci, vt exinde nullus ordo iudiciarius
inter eos obseruetur, iuxta doctrinã gl.
*verb.illustrium prope fin.in c.de sentent.& re iud.lib.*6.
& Abb.*in c.de causis,n.*8.*de offic. deleg.* Cui non accommodatur
responsio, quam præstat D. Gabr.
Pereira *d.c.*9 *n.*14 quòd ista non procedit in sententia
excommunicationis ferenda, quæ si nulla
est non potest ab illis validari; nam si est ferenda,
adhuc nulla non est, quia non entis nullæ sunt
qualitates *l.eius, qui in prouincia, vers. quoniam, ff si*
certum pet.c.ad dissoluendum,de despons. impub. cum
aliis citatis per me *in tract. Axiomatum Iuris vsufreq.Axiom.*162.*n.*1.
lata verò non potest esse ante
obligationem, cuius vigore ferenda est.

De legitima igitur excommunicatione dicti 98
Balthasaris apparet ex stylo Curiæ, quoties virtute
obligationis Cameralis proceditur contra absentem,
de quo restatur Salust. Tiber. *lib.*1.*c.*11.
Rota *in Romana, seu Bracharen. pecuniaria* 2.*Decem.*
1594.*coram Orano*, apud Zacch. *de oblig. Camerali,*
*dec.*115.*n.* 7. vbi cum Antonius Lopez Cantor
Ecclesiæ Brachar.esset obligatus in forma Cameræ
ad soluendum certam pecuniarum summam,
& ob non solutionem factã præcedente citatione
per contradictas fuisset declaratus excommunicatus,
ac cum de validitate excommunicationis
ageretur, Rota tenuit pro eius validitate, eo quòd
vigore obligationis Cameralis tribuatur Auditori
Cameræ facultas procedendi per audientiam
contradictarum, absque eo quòd dictus Cantor
principalis semel personaliter, vel domi ad iudicium
vocaretur; & nouissimè idem firmauit *in*
Elboren. fructuum 17.*Nouemb.* 1629. *coram R.P.D.*
Queipo, vbi fuit reputatus pro verè excommunicato
quidam Canonicus Elboren. qui propter
debita Romæ contracta sub obligatione Camerali
absens per contradictas & affixionem cedulonum
absque vlla personali citatione declaratus
fuit, quod postmodum in eadem causa confirmatum
extitit *sub die* 14. *Martij* 1631.*coram R.P.D.*
Ghisilerio, & ideo Canonicus Conscientiæ suæ
consulens absque alia controuersia obediuit, &
confestim soluit, & cum Capitulo super fructibus
medio tempore indebite perceptis amicabiliter
se composuit.

Nec Balthasar intrusus dum sic retinet The- 99
saurariam vigore meæ renunciationis, iure potest
discedere à conuentionibus Apostolica auctoritate
initis, quia facto prouisionem acceptans visus
est consentire omnibus in prouisione contentis,
in puncto Put.*dec.*369. *alias* 359.incip. *In vna*
Hispalen.lib 2.Ratio est, quia cum prouisio Baltha- 100
saris, & reseruatio meæ pensionis legatur in eadẽ
Supplicatione, & secundum illam expediri mandauit
litteras prouisionis Thesaurariæ ad sui fauorem,
cõsensit etiam dictæ reseruationi pensionis,
vt in terminis censuit Rot. *in Casalen.pensionis* 15.
Iunij 1608.*coram bona mem.Card.Caualerio*, quæ est
inter eius impressas *dec.*26. talis enim consensus
in detinente colligi potest.Cassad.*dec.*1.*n.*3.*de renunciat.*
& ideo sic approbans resignationem in- 101
telligitur eam approbare cum omnibus eius qualitatibus
l.contra iuris,§.*vlt.in fine, ff.de pactis*, Alex.
conf 21.*n* 9.*&* 7.*lib.*8. Gozadin.*conf.*1.*n.*5. Neque 102
enim quisquam debet ex parte obligationem
comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri,
l.si ita stipulatus, in fine, ff. de oper.libert. etenim 103
contractus est indiuiduus eo respectu, vt vel in
totum debeat approbari, vel reprobari, *l.si quis*
aliam rem,ff.de solut. l.quod si vno pretio, ff.de in diem
*adiect.*Cald.Pereira *quæst.forens.consil.*39.Becc.*conf.*
369.*n.*1.*lib.*2.Fachin.*conf.*59.*n.*10. Stephan. Grat.
*discept.forens.c.*301.*n.*57.tum quia in gratiosis non 104
est meræ facultatis partem acceptare & partem
impugnare, diuidendo in hac parte iudicium
concedentis, *l.nam absurdum.ff.de bonis libert.* latè
Surd.*conf.*167.*n.*1.*cum seqq.*dicens quòd huiusmodi
qualitates sunt indiuiduæ ab ipsa concessione,
idem affirmat *dec.*288.*n.*7.& in propriis terminis
Rot.*in Elboren,pensionis* 19.*Nouembris* 1614. *coram*
R.P.D.meo Pirouano. & succedunt latè tradita in
alia allegatione hac de re impressa *n.*18. Ex quibus
apparet quàm vana sit Balthasaris cupiditas,
& ambitio, dum vult Thesaurariã vigore resignationis

tionis siue cessionis capere, & pensionem auctoritate Apostol. ibidem reseruatam, ex solo defectu sui mandati, aliàs sufficientissimi, improbare, & non soluere: nam, vt benè ait Paul. de Castro *cons.*
105 *286. Quoniam fundamentum, col. 3. lib. 1.* qui vnum admittit, repudiare ei non licet quod admisso connectitur, ab eoque necessariò decurrit, per *gl. fin. in l. Lucius, ff. depositi*, prout eum refert Aym. *cons. 356. n. 5.* At dato, & non concesso quòd verum diceret, ex eo tamen facilius regressus veniret concedendus, iuxta ea, quæ dixi in alia allegatione *a n. 18.*

106 Quæ omnia si quis inoffenso pede percurrerit, non poterit non affirmare illa adeo vera esse, vt nefas sit contrarium asserere, quod respectu partium fatetur D Gabr. Pereira vtriusque iuris cōsultissimus, *d. c. 9. n. 13.* sed adhuc obstare dicit præiudicium Principis, eiusque iurisdictionis, propter quoddam Breue Iulij III. incip. *Ad perpetuã, sub Dat. 21. Iulij 1554.* relatum per eumdem Pereira *d. c. 9. n. 15.* quo Regibus Portugalliæ indultum asserit à Sede Apostolica ne causæ criminales, ciuiles, & mixtæ huiusmodi è Regni finibus extrahantur, vt à Iudicibus exteris iudicentur, quod colligit ex illis verbis eiusdem Breuis ibi, *aut ex quauis occasione se in causam talem trahi posse præsentiunt*; iuncto ibi, *ac omnes, & singulas tam criminalium, quàm ciuilium, atque etiam mixtarum causarum huiusmodi*, &c. Sed quamuis prima facie responderi posset, Breue non bene adduci ad nostrũ casum, vtpote quia forum, quod quis sortitur ratione contractus, & delicti, est à lege ipsa, & Iure communi omnibus concessum, & Iudex fori contractus, & delicti in hunc sensum non potest dici extraneus per commissionem, aut rescriptum obtentus; & sicut Lusitanus delinquens extra Regnum non potest declinare forum Iudicis delicti, eo quòd extraneus sit in vim dicti Breuis, imò ligatur consuetudine illius loci, & pœna per eam indicta, vt *in Auth. Qua in prouincia, C. vbi de crim. agi oporteat, l. sacenlaris, §. sunt quedam, ff. de extraord. crimin.* de quo tex Ias. *in l. cunctos populos. C. de sum. Trinit. n. 30.* dicit quòd Bald. in multis locis fecit magnum festum, asserens esse meliorem textum de Iure ad probandum quòd in maleficiis puniẽdis debeant attendi statuta, & consuetudines locorum, in quibus delicta patrantur: ita nec forum sortitum ratione contractus alibi gesti cum re-
107 nunciatione, &c. declinare poterit, vt in casu nostro; valet enim argumentum de delictis ad contractus. *l. omnem, ff. de iudic. d. Auth. Qua in prouincia, cap. fin. de foro compet.* Euerar. *in topicis legalib. loco* 20. Tusch. *tom 1. lit. A. concl 495. n. 8. & conclus. 507. n. 26.* cum aliis per me citatis *in tract. de locis communib. argument. Iuris loco 33. n. 1.*

108 Attamen, quicquid aduersarius dicat, supposita Breuis existentia, de cuius originali mihi nunquam constare potuit, asserendum est illud, quatenus existat, agere tantùm de facinorosis, & diuersis criminibus obumbraris qui ne suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque aduersarios molestare valeant, cumprimùm sibi alicuius delicti, seu criminis conscij existebant, aut quauis occasione se in causam talem trahi posse præsentiebant, suorum Ordinariorum, ac Iudicum, & officialium eorundem Regnorum iurisdictionem declinabant; ita clarè ostendunt proœmialia eius verba, quæ mentem & intentionem disponentis declarant, *l. item quia, § fin. ff. de pactis, l. cum hi, in princip. ff. de transact.* Ma-August. Barbos. de Iur. Eccles. (sic)

Mascard. *de probat. 1284. q. 6.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 89. a n. 3.* & causam finalem inducunt *l. fin. ff. de hared. instit. l. 1. ff. ad Maced.* Menoch. *cons. 219. n. 9. & 30.* Gonz. *ad reg. 8. Cancel. § 7. proœm. n. 122.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 36. num. 3.* Gabr Pereira *dec. 98. n 1.* Beçe. *cons. 129. n. 100. lib. 2.* Rot. *dec. 185. n. 4. in fin. & n. 5. & 6. p. 1. recent. & dec. 167. n 2. p. 2. recen.* quæ 109
totam respicit dispositionem, & ad illam generaliter influit, Crau. *cons. 192. sub n. 21. vers. quinta illa dicitur*, Becc. *cons. 45. n. 5 vol. 1* causa enim proœmialis influere in dispositiuam dicitur. Rot. *dec. 458. n. 4 par. 1. diuer.* & coangustat verba, Rauden. *Pisana dec. 4. n. 149. p. 1.* & demum ex ea colligitur congrua interpretatio Mantic. *dec. 59. n. 6.* Et optima ratione huius Breuis dispositio fundatur, cum necesse sit crimina illic puniri vbi admissa fuere, vtpote quia ibi auctoris criminis, & probationis copia adest, quæ si alibi fierent, perdifficilis indagatio foret, sæpiusque vel testium inopia, & difficultate etiam probationis, ac expensis maioribus, impunita penitus remanerent delicta *§. hoc considerantes, in Auth. Vt omnes obed. Ind.*

Vnde cum Breue ita euidenter de causis crimi- 110
nalibus tantùm agat, extendi nullo iure potest ad ciuiles, & multò minus ad beneficiales, quæ appellatione causarum ciuilium & criminalium nõ comprehenduntur, cum aliã speciem constituant à ciuilibus, & criminalibus distinctam, secundùm Lap. *alleg 70.* Papaz. *in addit. ad dec. 27. de procurat. in nouis, vers. qui dicit*, Put. *decis. 247. aliàs 241. lib 2. in correctis.* illa enim verba, *aut ex quauis occasione se in*
causam talem, &c. id non euincunt propter dict. *ta-* 111
lem, quæ est repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis supra enunciatæ, vt per Seraph. *dec. 822. n. 2.* & alios per me adductos *in tract. de dictionib. vsu freq. dict. 398. n. 2. secundùm Lugdunen. impress.* Nec alia verba paulo generalia, *ac omnes, & singulas tam criminalium, quàm ciuilium, atque etiam mixtarum hu-*
iusmodi, &c. extendunt quicquam vltra in proœ- 112
mio narrata ob dict. *huiusmodi*, quæ est relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, gl. *in c. Abbate, de elect. lib. 6* Gonz. *ad reg 8. Cancel. gl. 4 n. 4.* Seraph. *dec. 388. n. 6. & dec. 606. n. 3. & 14.* Rot. *dec. 373. n 6. p. 2. recent.* Card. Tusch. *tom. 2. lit. D. concl. 387. n. 1.* vbi quòd posita post certum ordinem expressum restringit dispositionem ad id, quod adiicitur; & sic vt proœmio correspondeãt, debent necessariò supradicta verba intelligi de ciuilibus, & mixtis criminaliter intentatis: id enim alia verba eiusdem Breuis satis ostendunt, ibi, *contra clericos, & laicos, ac alias personas huiusmodi super criminibus, & delictis per eos perpetratis, ac bonis, & rebus ad eos pertinentibus & actionibus sibi cõpetentibus, necnon causis, & litibus contra eos quomodolibet motis inquirere, & per inquisitionem, vel accusationem, aut ex mero officio, ac alias iuxta formam Iuris procedere & punire, ac carceribus mancipare*, &c. Ex quibus deprehenditur contra tales super bonis, & rebus ad eos pertinentibus, & actionibus, &c. per inquisitionem, vel accusationem esse procedendum, ac proinde de solis facinorosis puniendis criminaliter, ciuiliter, vel mixtè inibi agi necessariò dicendum est: cum accusatio, vel inquisitio contra alios dirigi non possit.

In criminalibus enim tres causarum species 113
reperiuntur; vna dicitur propriè criminalis, quãdo principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam; vt per Mascard. *de probat. concl. 463.* Farin. *in praxi, p. 3. q. 100. a princ.* & alios, quos retuli *in tract. de*

appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appel-
lat 44. num. 2. Marant. *de ordine iudic.par.4.distinct.*
1.num.2. & hinc est, inquit ipse, quòd si aliquis
ex delicto venit puniendus corporaliter, ad pu-
blicam vindictam, dicitur causa criminalis;
quia ex tali pœna corporali nullum commodum
sentit priuatus, refert, & sequitur Buccaron. *de*
different. inter iudic.ciuilia & crimin.in præmiss. num.
114 3. Altera dicitur ciuilis quando pro delicto prin-
cipaliter agitur in iudicio ad commodum pri-
uatum, pro pœna scilicet pecuniaria parti ap-
plicanda, Ias. *in rub.C.de iudic.& in l.plerique, ff de*
*in ius vocando, num.*14. Clar. *in praxi crimin.§.fin.*
quæst.1.in vers.quarto igitur,& vers.seq. Buccaron.*d.*
*proœm.1.num.*4. Camill.Borrel. *d.tom.1.tit.42.num.*
11. Cabed. *par.1. decis.14 num.* 4. Rota *decis.19.*
num.1 de iudic. in antiq. & decis.113. num. 2. post
115 *tom.2. consil.Farin.* Tertia denique dicitur mixta,
vbi pœna partim parti, & partim fisco venit ap-
plicanda, vt habetur per Alex. *in addit. ad* Bart.
in l.3.in princ. ff. de sepulc. viol.in lit.D. & per Dec.
in rub.de iudic. num.51.vers.& causa mixta,in 2.lect.
Boss. *in pract. crimin. tit. de appellat. num.*8. vbi de
communi, Ioseph Ludou.*decis.*71. vbi dicit hanc
opinionem esse canonizatam per vniuersum Or-
bem. Cardos. *in praxi iudicium, verb Causa,num.3.*
Cabed.*d.decis.14.n.6.*& ad has tres causarum spe-
cies respexit dictum Breue, dum in dispositiua de
illis meminit.
116 Quòd autem de istis tantùm, non autem de
beneficialibus Breue illud sit intelligendum,
ostendit quoque inueteratus S. Rotæ vsus, quæ
huiusmodi causas cognoscit, & definit, ac quoti-
die in ea committi vidimus; cum nullibi melius
tractentur, & definiantur, vnde ex natura sua Ro-
tales, & Curiales dicuntur causæ beneficiales,
Rot.*decis.36. sub n.2.de appellat.in nouis*, Gonzal.*ad*
117 *reg.8.Cancel.§.2.proœm.n.60.* quæ obseruantia sub-
sequuta tollit omne dubium, Bart *in l.missi opina-*
tores,n.14. C.de exact.tribut.lib.10. Becc.*consil.140.*
num.21. & latè *consil.202. num.11.lib.2* Osasc. *de-*
118 *cis.136.num.4.* Est enim generale quod quælibet
dispositio declaratur per subsequentem obser-
uantiam, *cap.cum venissent*, vbi Butr.*num.12.& 21.*
& Imol. *num.19. de constit.* Crauet. *cons.294. sub*
num.8.& cons.459.num.21. Natt. *cons.498.num.28.*
Beroi *cons.91.num.10. vol.1.* Decian. *cons.44. num.*
28. & 115.vol.4. Honded.*cons.6.num.32.lib.1.* Ca-
sanet. *cons.45.num.144.cum seq.* Menoch.*cons.104.*
num.13. & cons.341.num.23. Becc. *consil 101.n.49.*
119 *lib.1.* Ioseph Ludouic.*concl.* 38.& in puncto quòd
priuilegium, quatenus declaratione indigeat, de-
claratur ab obseruantia subsequuta, Com. *cons.*
193. num.10. volum.2. Osasc. *d.decis.* 136. Socin.
cons.111.in fine, lib.1. quem refert Cardin.Tusch.
tom.5.littera O. conclus.59.num.51. Honded. *consil.*
92.num. 38. lib.1. & consil.60.num.11.lib.2.& consil.
120 *35. num. 45. eodem lib. 2.* vbi *num.45.* ampliat
etiamsi obseruantia sit contra verum intellectum
priuilegij, quæ ideo dicitur optima priuilegio-
rum interpres, Ioseph. Ludou. *d.conclus. 38. in*
13. illat. Roman. *consil.89. circa fin. vers. vltim. &*
cons.273.n.3. Menoch.*cons.390. n.16* Vincent. de
Franch.*decis.56.num 6.par.1.* Honded. *cons.1.n 36.*
lib.2.
121 Nec est credendum Iulium III voluisse Apost.
Sedi, & S.Rotæ causarum Portugalliæ cognitio-
nem verbis hoc non importantibus in perpetuũ
tollere, arg.*cap.super eo 55. de offic.deleg.* Grammat.
cons.2.num.12. Gonzal.*ad reg.8. Cancel.§.2.proœm.*
num.17. tum quia in generali concessione, vel ser-
mone nunquam comprehenditur persona lo-
quentis, vt læsa censeatur, *l.si mercedem 52.§.si ha-*
bitatoribus ff.de action.empti, vbi glos.*verb.habitatio*,
Rota *dec.241.n.5.cum seqq.p.1. diuers.* imò semper
intelligitur excepta, *c fin.de offic. deleg.lib.6.* Man- 122
dos.*reg.11.Cancel.q.fin.* & in quibuscunque con-
cessionibus semper Principis auctoritas censetur
præseruata, Natt. *cons.580.n 4.vers.nam prædictus*,
Mench.*de success. creat.lib.2.§.17. num.88. cum seq.*
Surd.*cons.152.n.16.*
Nec denique obstat quòd Iudex exequutor, qui 123
vigore litterarum declaratoriarum Auditoris Ca-
meræ denunciauerat excommunicatum eundem
Balthasarem, illi absolutionem impartitus sit sub
prætextu huiusmodi nullitatum, itaut vigore ta-
lis absolutionis idem Balthasar, ac si non esset ex-
communicatus, admissus iam sit ad Chorum, &
ad Officia diuina, ac ad distributiones quotidia-
nas participandas quia respondetur executorem
præfatum sic absoluens, nulliter & absque iuris-
dictione processisse, cum certum sit exequutori
non licere super validitate sententiæ, cuius exe-
quutioni aditus est, pronunciare, *l.si vt proponis, l.*
exequutorem, C.de exequut.rei iudic. l.si prætor 75.ff.de
iudic. Bart.*in l.a Diuo Pio,in princip.* 4. Alex.*n.9.*&
Ias.*num.12.de re iudic.* Menoch. *de arbitr.lib.1.q.38.*
Surd.*cons.405.n.15.* Cou.*pract.c.16.n.5.* & in pun- 124
cto quòd exequutor ab A.C. in partibus deputa-
tus non possit declarare nullas esse censuras ab
eodem Auditore Cameræ promulgatas, resoluit
Rot.*in d.Elboren fructuum 17.Nouemb.1629.coram*
R.P.D.Queipo, & quòd ob id huiusmodi exequu-
tor absolutionem impartiri non possit, statuit ex-
presse fel.mem. Paulus V. in dictis facultatibus
eidem Auditori Cameræ concessis, §.21. in hæc
verba *Et quod a te, vel Locumtenentibus, & aliis præ-*
dictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati
ab aliis quam à te, vel Locumtenentibus, & aliis tuis hu-
iusmodi, etiam de partium consensu præterquam in mor-
tis articulo constitutum, absolui non possunt ad euitan-
das collusiones, statuere, &c.
Vtcunque igitur summo ego iure læsus, & in- 125
iuriæ telo percussus querimoniarum tragœdias in
iudices naturales non excito, excito quidem in
hominem partem mihi aduersariam, qui quoniã
se in Dignitate mea intrusum videt, per omne ne-
fas ius suum commentitium tueri contendit, ex-
quisitis fallaciis Regios Magistratus ad inobe-
dientiam prouocans inauditam. Absit hoc verbo
inuidia; dignitatis meæ iacturam facere, vel eam
nunquam habuisse mallem, quàm hoc de Lusita-
nis iudicibus exaudire, itaque non tam grauiter
de hac iniuria mihi illata doleo, quàm de nota,
quæ Lusitanæ obedientiæ candori inuritur, fini-
stram hanc de Natione mea obsequentissima ani-
mis opinionem conor euellere: sed non possum
non quam maximè dolere, quòd Balthasar eò in-
grati animi criminis, & feritatis accesserit, vt cõ-
culcatis litteris amicorum, & precibus, & quod
peius est, ecclesiasticis monitionibus, & commo-
nitionibus adhuc in sua pertinacia, cum maximo
propriæ conscientiæ dispendio, & communi cã-
tium damnatione, persistat obdurus: vocatus enim
in iudicium comparere contempsit; præterea à
communione separatus, aqua & igne interdi-
ctus, irrisit; demum in summum malorum ve-
niens, & in reprobum sensum datus, per anathe-
ma traditus Sathanæ, Ecclesiæ ingressu gaude-
re, & fructus suos integre facere, ac violato se-

questrò

questro exigere tentauit impudens; nihilominus tamen Confessarios inuenit, qui nihil de pœnitentis, neque de sua pro pœnitente restitutione, & absolutione laborantes, eum indemnem & absolutum domum dimittunt. Væ Confessariis, væ pœnitenti, qui eodem sempiterno supplicio punientur; viderint ergo in quo periculo damnationis existant, viderint, & resipiscant.

Ex quibus capta fuit fauorabilis resolutio in Rota, vt in sequenti decisione.

R.P.D. Pirouano Bracharen Thesauraria Mercurij 10. *Martij* 1632.

126 Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum? Et affirmatiue fuit resolutum. Præcesserat enim legitima litterarum exequutorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis, Felin. *in cap. Rodulphus, num.*41. *de rescript.* Vestr. *in praxi lib* 8. *cap. ult. num.* 19 de qua desumitur contumacia, & per eam censuræ declarantur *c.* 1. *in fine, vt lite non contest.* Abb. *in cap. reprehensibilis num.* 2. *de appellat.* & *in cap.* 1. *num.* 10. *de iudic.* Cassad *decis.* 5. *num.* 7. *de constitut.* Mohedan. *decis.* 1. *de sentent. ex commun.* quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt *in Burgen. praeminentiarum.* 8. *maij* 1582. *coram Card. Seraphino*, & 439. *num.* 1. & 591. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur.

Neque dubitari potest de legitima litterarum intimatione, quamuis per edictum facta, qu a concurrunt omnia ad sustinendum actum de iure requisita, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius.

127 Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex Ordinaria iurisdictione, prout potuisset, si versaremur in foro Cæsareo, per *Auth. Qui semel. C. quomodo, & quando Iudex*, Felin. *in cap. quoniam frequenter, num.* 13 *vt lite non contest.* sed vigore particularis rescripti vt posset procedi per edictum constito de non tuto accessu, quod erat necessarium de Iure Canonico per *Clement. dudum, de iudic.* vbi gloss *in verb. Papa, & seq.* hoc adnotarunt, Felin. *in d. cap. quoniam frequenter, num.* 13. Rot. *in addit. decis.* 8. *de dolo, & contum in nouis*, Vanti. *de nullit. ex defectu citat. num.* 126. & Rot. idem seruauit, & seruat *in Ianuen. separationis thori* 8. *Martij* 1627. & in eadem causa 16. *Februarij præteriti, coram D. meo Decano.*

128 Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed etiam ad hoc vt posset dici personaliter citatus, Bald. *in d. cap. quoniam frequenter*, §. *porro, num.* 2. *vt lite non contestat.* & idem fuit dictum *in Ianuen. census* 10. *Ianuarij* 1614. *coram me*, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Præterea testes fuerunt examinati, firmiter deponentes quòd in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod

August. Barbos. de Iur. Eccles.

sufficit ad hoc vt dicatur constare de non tuto accessu; siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile propter pœnas in Regiis Constitutionibus comminatas vt quis non audeat huiusmodi mandata intimare, Rot. *decis.* 22. *n.* 2. *de rescript. in antiq.* & idem firmat de stylo huius Tribunalis Adden. *ad decis.* 5. *num.* 2. & 4. *eod. tit. de rescript. in nouis*, Cassador. *decis.* 2. *de dolo & cont.* & idem fuit admissum in supradictis decisionibus *Ianuen. census* 10. *Ianuarij* 1614 & *in Ianuen. separationis thori* 8. *Martij* 1627.

Ordo etiam de Iure requisitus sufficienter 129 fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in solitis Curiæ, & in aliis duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè, ciuitate Tipherni, & terræ Aquipendij in valuis earum respectiue maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ: quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassad. *decis.* 1. & 6. *de dolo, & cont.* Rota *d. decis.* 5. *de rescript. in nouis*, Ægid. *decis.* 194. Pure. *decis.* 164. *lib.* 2. *in eo rectis*, Vestr. *in praxi lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 4. & Rot. eamdem praxim sequuta est *in allegata decisione Ianuen. separationis thori coram D. meo Decano.*

Quod verò ad sequestrum, non dubitarunt 130 Domini esse apponendum, quia D. Augustinus fuit reintegratus ad suum beneficium, & Balthasar conatur manu regia tueri se in possessione improba; & ideo Rota omnibus Iuris remediis esse succurrendum censuit. prout & in pluribus causis relatis per Gonzal. *ad reg.* 8. *in proœm.* §. 7. *num* 36. idem reseruari voluit: & ita fuit resolutum, &c hactenus Rota.

Vigore huius decisionis fuerunt per Sacram Rotam seruatis de iure seruandis latæ sententiæ, declaratoria scilicet, aggrauatoria, & reaggrauatoria, & demum ipse Balthasar interdictus ad loca, in quæ deuenire contigerit. Quæ quidem executoriales litteræ a Sacra Rota relaxatæ sunt quæ sequuntur.

Serenissimo, potentissimo, atque Catholico Principi, & Domino Philippo ab Austria diuina fauente clementia Castellæ, Legionis, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Neapolis, & Portugalliæ Regi, aliorumque dominiorum vestrorum fœlicis prosperitatis augmento, necnon Illustriss. & Reuerendiss. D. Collectori in Regno Portugalliæ residenti, ac Reuerendissimis, & RR. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatui Bracharen viciniotibus, eorumque & cuiuslibet ipsorum Vicariis, siue Officialibus generalibus. Curiæque Causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori, eiusque Vice Auditori, siue Locumtenenti, vniuersis quoque & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis tam Cathedralium, quam Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus siue Locumtenen. eorumdem, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterisque Presbyteris, Clericis, notariis, & Tabellionibus publicis quibuscumque vbicumque constitutis, & eorum cuilibet in solidum, necnon Illustriss. Principibus, & dominis Ducibus, Marchionibus,

Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prioribus, Mareschallis, Castellanis, cæterisque iustitiæ ministris, & eorum cuilibet insolidum, vniuersis quoque & singulis Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet, fructuum, redituum, prouentuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, redituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, Pensionariis, Censuariis, receptoribus, debitoribus, necnon DD. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharen. diœcesis, omnibusque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum quibuscunque nominibus censeantur, & quacumque perfulgeant dignitate. Philip. Pirouanus V. I. D. Sanctissimi D. N. Papæ Capellanus, & ipsius *Sacri Palatij Apostolici* causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis Auditor, & Iudex Commissarius ab eodem S. D. N. Papa specialiter, ac expresse deputatus. Salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imo veriùs Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis quod alias sub die 11. Octobris 1625. fuit nobis pro parte, & ad instantiam d. Balthasaris Diaz da Fonseca per vnum ex S. D. N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum, & intimatum obtenta, partibus vtriusque auditis tenoris sequent. videlicet. *Beatissime Pater, dignetur S. V. causam, & causas appellationis, & appellationum infra legitima tempora interposita, & interpositarum à quadam pretensa diffinitiua sententia, seu pratenso Decreto vim diffinitiuæ habente, vt dicitur, lato, & promulgato per R. P. D. Bichium vigore assertæ obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosæ aduersarij, & contra deuotum S. V. Oratorem Balthasarem Diaz de Fonseca de, & super pratensa renouatione cedulæ banriæ de soluen. per sexcennium ducatorum ducentorum auri de Camera, ac pretensa solutione ducatorum 900. vnà cum aliis pecuniis, rebusque aliis, &c. nullitatisque, & nullitatum, & iniustitiæ dictæ pratensæ sententiæ, seu pratensi decreti quomodolibet habiti, & facti, attentatorumque & innouatorum quorumcunque, necnon quam, & quas Orator habet, & monet, habereque, & mouere vult, & intendit contra D. Augustinum Barbosam aduersarium, omnesque alios, alicui ex vestri Sacri Pal. Apostol. Causarum Auditori, seu Locumtenenti, summariè, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consueuit audien. cognoscen. deciden. fineque debito terminan. committere, & mandare cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum aduersarium, omnesque alios in Curia, & extra citandi, illique, ac quibus, & quoties opus fuerit inhibendi, etiam sub censuris, &c. præmissis, nec non constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscunque. Statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis haben. &c. vel si magis placet alicui ex Sacri vestri Palatij Causarum Auditori, seu Locumtenen. quòd procedat quoad renouationem cedulæ, cum clausula si quid exequendum, in reliquis sine præiudicio legitimæ exequutionis. De mandato D. N. Papæ audiat Mag. Philippus, vt in secunda parte petitur, & iustitiam faciat. Placet D. N. Papæ de secunda parte. Lucas Antonius Virilis.* Cuius quidem Commissionis vigore nos in causa, & causis huiusmodi, ac inter partes in illa contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à nobis pro parte, & ad instantiam d. Balthasaris Diaz da Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam Thomæ Lutioli eius procuratoris de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principalis personaliter citatus, & inhibitus, & postea ad eiusdem d. Balthasaris, siue eius procuratoris vt supra instantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent exequutionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorumque mandatorum relaxatorum ab A. C. siue R. P. D. Bichio illius in Ciuilibus Locumtenente, pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à nobis, instante D. Augustino Barbosa principali, fuerunt declaratæ stare, & intelligi debere concessæ quoad renouationem Cedulæ Bancariæ, cum clausula si quid exequendum, quoad reliqua sine præiudicio legitimæ exequutionis, & postea præfixo d. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali termino ad transportanda acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout stante eius appellatione facere tenebatur, dictoque termino elapso, & illis non transportatis easdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia, ad hoc tamen prius citato Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore, moderati fuimus, & reuocauimus, iuxta tamen formam, & tenorem eiusdem rescripti, siue Commissionis specialis nobis desuper factæ, & præsentatæ, de qua in actis, hic breuitatis causa inseri omissæ. Qua causa sic coram nobis indecisa pendente, idem S. D. N. Papa aliam Commissionem sua propria manu signatam nobis præsentari fecit tenoris sequen. videlicet. *Beatissime Pater Deuotus S. V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A. C. mandatum exequutiuum pro cuiusdam pecuniarum summa, ac renouatione Cedulæ Bancariæ annuæ pensionis Ducat. 200. auri de Camera, alias auctoritate Apostolica sibi reseruatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira Oppidi de Guimaraens Bracharen. diœc. contra Balthasarem Diaz da Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterum appellante dicti Balthasaris procuratore & causa in Rota commissa R. P. D. Pirouano, & nunc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterua denegatione de soluendo dictam pensionem, & renouando cedulam, inde aperta est via regressui, siue ingressus, & accessus ad fauorem Oratoris in litteris Apostolicis reseruatis, & veretur idem Orator ne in prosequutione huius iudicij cogatur per tres sententias conformes defatigari. Ideo S. V. humillimè supplicat quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, ac illius canonizatione procedat omni, & quacunque appellatione remota cum potestate tam d. aduersarium quàm omnes quosuis alios, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quàm extra citandi, necnon inhibendi sub censuris, & pœnis, inobedientesque & rebelles easdem censuras incurrisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdictumque ponendi, seruata forma Concilij Tridentini, implorato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteraque faciendi, &c. necessaria, & opportuna præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis stylo Palatij, cæterisque contrariis, quorum tenores, &c. non obstant. quibuscunque statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis*

expressis habeo. De mandato D. N. Papæ idem Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, vt petitur, & iustitiam faciat. Placet Maffæo. Post cuius quidem Commissionis præsentationem vlterius procedentes, causaque huiusmodi per nos diligenter, & maturè discussa, illaque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa præuia decisione fuit resolutum locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz aduersarium dicto D. Augustino Barbosæ, & illius validitatem impugoatam iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum, & sic d. D. Augustinum Barbosam principalem in illius possessionem esse immitten. introduceo. immissumque & impositum manutenen. esse duximus, & mandauimus. Quapropter mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè ad d. D. Augustini Barbosæ principalis fauorem sub ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis io forma solita, & cosueta decreuimus, & concessimus, ac relaxauimus, quod cum in partibus eidem Balthasari Diaz de Fonseca ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset, & super huiusmodi impedimentis per illum præstitis, & oon tuto accessu fuissent in curia examinati testes, & producta aliqua iura, & documenta, & illis lectis, & visis per nos accuratè tam quoad intimationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè, quàm quoad alia in præsenti causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & iuxta stylum Romanæ Curiæ procedi mandaodum duximus, atque mandauimus, & cum deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio qnamuis per edictum facta, vtpotè quia ordo de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, ac originales citationes probentur ex fide cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis io curia, & in aliis duobus locis vicinioribus temporali ditioni, nempe Ciuitate Tipherni, & Terræ Aquipendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, & illis parere, ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè vna cum intimatione, & notificatione, vt supra per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum se d. mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè paruisse, & obedioisse seruatis; subsequeoter ad supradicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam (D. Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore dicti D. Balthasaris Diaz da Fonseca ex aduerso principalis personaliter citato) causa huiusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illaque in plena Rota, vt moris est, proposita inibique acerrimè ventilata, & discussa, fuit firmata decisio prout infra, videlicet. *R. P. D. Pirouano Bracharen. Thesauraria 30. Martij 1632. Quæsitum fuit, An contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum, & affirmatiuè fuit resolutum: præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis.* Felin. io cap. Rodulphinus oum. 41. de rescript. Vestrius in praxi lib. 8. cap. vltim. oum. 19. *ex qua desumitur contumacia, & per eam censura relaxantur*, cap. 1. in fin. vt lite non contest. Abbas in cap. reprehensibilis, num. 2. de appellationi. & in cap. 2. num. 10. de iudiciis. Cassadorus decis. 5. oum. 7. de Constit. Mohed. decis. 1. de sentent. excommunic. *quod passim firmatur contra rebelles, & inobedientes*, vt in Burgen. præeminentiarum 8. Iulij 1582. coram Cardinali Seraphin. decis. 439. num. 1. & 591. num. 5. part. 2. recent. *in quibus aliæ decisiones referuntur. Nec dubitari potest de legitima litterarum intimatione, quamuis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de Iure requisita, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudicarius. Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex ordinaria iurisdictione, prout potuisset si versaremur in foro Cæsareo* per Auth. qui semel, C. quomodo, & quando Iud. Felin. in cap. quoniam frequeoter, num. 13. vt lite noo cootestata, *sed vigore particularis rescripti, vt posset procedi per edictum, constito de nontuto accessu, quod erat necessarium de Iure Canonico*, per Clem. dudum, de iudic. vbi gl. in verbo Papa, & sequenti, *hoc adnotarunt* Felin. in dicto cap. quoniam frequenter num. 13. Rota in addit decis. 8. de dolo, & contumacia in nouis, Vant. de nullit. defectu citationis nom. 126. & *Rota idem seruauit, & seruat*, vt in Ianuen. separationis thori 8. Martij 1627. in eadem causa 26. Februarij præteriti coram D. meo Decano. *Causa etiam non defuit, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ ne dum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed etiam ad hoc, vt posset dici personaliter citatus*, Bald. in dict. cap. quoniam frequenter, §. porro, oum. 2. vt lite non contestata, *& idem fuit dictum* in Ianuen. census 10. Ianuarij 1624. coram me, *quando scilicet recursus concludenter est probatus; præterea testes fuerunt examinati formiter, deponentes quòd in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmod mandata, & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicio Regia Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, vt quis nunimè audeat mandata intimare*, Rota decis. 22. num. 2. de rescriptis, in antiq. & idem firmant de stylo huius Tribunalis Addenti. ad decis. num. 2. & 4. eodem titul. de rescript. in nou. Cassad. decis. 2. de dolo & contum. *& idem fuit admissum in supradictis decisionibus.* Ianuen. census 10. Ianuar. 1614. & in Ianuen. separationis thori 8. Martij 1627. *Ordo etiam de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Curseris, & Notariorum affixa in locis solitis in Curia, & in aliis locis temporali ditioni vicinioribus, nempe Ciuitate Tipherni, & Terræ Aquipendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda*, Cassad. *decis. 1. & 6. de dolo, & contum.* Rota *decis. 5. de rescript. in nou.* Ægid. *decis.* 194. Pute. *decis.* 164 *lib. 2 in correct.* Vestr. *in praxi lib. 4. c. 3. num. 4.* & Rota *eandem praxim sequuta est in allegata* decis. Ianuen. separationis thori coram D. meo Decano. *Quo verò ad sequestrum non dubitarunt DD. esse apponen. quia D. Augustinus fuit reintegratus ad suum beneficium, & Balthasar conatur manu Regia tueri se in possessione improba, & ideo Rota omnibus iuris remediis esse succurrendum censuit, prout & in pluribus causis relatis* per Gonzal. ad Reg. 8. in

August. Barbos. de Iur. Eccles.

 procem.

procem.§.7.num.36. *idem seruari voluit.* Et ita resolutum,&c. Subsequenter ad supradicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore d.Balthasaris Diaz da Fonseca ex aduerso principalis citato ad videndum pœnas, sententias, & censuras in d. mandatò de immittendo contentas ob illius non paritionem incidisse de DD. Coadiutorum nostrorum consilio declarauimus, litterasque declaratorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decreuimus, & concessimus, nostramque in scriptis tulimus, & promulgauimus sententiam declaratoriam, prout infra, videlicet. *Per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam pro Tribunali sedentes, & solum Deum pra oculis habentes de DD. Coadiutorum nostrorum consilio, & assensu ferimus in his scriptis in causa, & causis coram nobis penden. inter Ill. & R. D. Augustinum Barbosam ex vna, & Balthasarem Diaz de Fonseca de, & super paritione mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè in possessione Thesaurraria Ecclesia S. Maria de Olineira oppidi de Guim raens Brachæren. diœc & illius annexorum per nos in fauorem præfati Domini Augustini decreti, & relaxati, rebusque alijs in actis causa, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, sententiamus, pronunciamus, decernimus, & declaramus præfatum Balthasarem Diaz de Fonseca ob non paritionem dicti nostri mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè excommunicationis, aliasque ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in eodem nostro mandato de immittendo respectiuè contentas & comminatas ob illarum non paritionem damnabiliter incidisse, incurrisse, ipsumque excommunicatum publicè denuncian & ab omnibus Christi fidelibus arctius euitandum fore, & esse, prout illum denunciamus, & euitari mandamus, litterasque declaratorias desuper necessarias, & opportunas, & cedulones in forma solita, & consueta decernen. & relaxan. prout decernimus, & relaxamus, & eundem Balthasarem Diaz de Fonseca in expensis coram nobis pro parte eiusdem D. Augustini in hac causa factis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus, & ita dicimus, sententiamus, & declaramus non solum præmisso, sed omni alio meliori modo, &c. Ita pronuncians Ego Phil. Pirouanus Rota Aud.* Quæ quidem declaratoria sententia cum superius, vt præmittitur per nos lata fuerit, & dictus Balthasar Diaz ex aduerso principalis de mandato nostro Romæ in locis publicis per quemdam S.D.N.PP. Cursorem excommunicatus declaratus, ac rebellis, & inobediens, & suæ salutis immemor d.excommunicationis, & eius declarationis sententiam per decem dies post illius denunciationem, & publicationem prædictos immediatè sequen. pertinaciter sustinuerit, & ad sanctæ Matris Eclesiæ græmium redire, & animæ suæ saluti prouidere non curasset, prout sustinet ad præseos. Nos in declarationis negotio huiusmodi vlterius ritè procedentes ad D. Augustini Barbosæ principalis instantiam d. Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore personaliter citato ad viden. & audien. supradictam excommunicationis, & illius declarationis sententiam, & processus nostros huiusmodi contra, & aduersus eundem Balthasarem Diaz da Fonseca suum principalem iuxta litterarum declaratoriarum vim, formam, & tenorem ob non paritionem earumdem aggrauari, litteras aggrauatorias desuper opportunas in forma solita, & consueta per nos decerni, & concedi, vel ad dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa fieri non debeant, allegãdum, prout ad certum, peremptorium terminum competentem citari mandauimus, & fecimus, quo termino elapso comparuit in iudicio legitimè coram nobis dictus D. Augustinus Barbosa principalis, & prædictam excommunicationis sententiam contra prædictum ex aduerso principalem ob non paritionem prædictam latam aggrauari, & ipsum aggrauatum publicè denunciari mandari, litterasque aggrauatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc attenden. postulationem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodque terminus post prædictæ sententiæ declarationem, & publicationem vt præfertur factam effluxus fuerit, nullamque nobis de paritione d.Balthasaris ex aduerso principalis factam esse certificationem, & etiam quod crescente contumacia, & inobedientia, merito crescere debeat & pœna ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquendi, excommunicationis, & declarationis sententiam antedictam, ac processus nostros huiusmodi aggrauan. duximus, & aggrauauimus, prout per præsentes litteras nostras aggrauatorias desuper in forma solita, & consueta decernentes opportunas. Quocirca Vos omnes & singulos supradictos, & vestrûm quemlibet insolidum auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, tenore præsentium requirimus, & monemus primo, secundo, tertio, & peremptoriè, vobisque nihilominus & vestrûm cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna mandamus quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte dicti D. Augustini Barbosæ principalis super hoc fueritis requisiti, vel alter vestrûm fuerit requisitus, singulis diebus Dominicis, & festiuis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Capellis infra Missarum, & aliarum horarum diuinarum solemnia, dum ibidem populi multitudo ad diuina audienda conuenerit, aut aliàs legitimè congregata fuerit, dictam excommunicationis sententiam reiterando, & innouando eundem d. Balthasarem Diaz da Fonseca ex aduerso principalem excommunicatum declaratum, & aggrauatum Campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extinctis, & in terram proiectis, cruce erecta, & religione indicta aquam benedictam aspergendo ad fugandos dæmones, qui eum detinent sic alligatum, & laqueis suis catenatum, orando quod D. N. Iesus Christus ipsum ad Catholicam Fidem, & sanctæ Matris Ecclesiæ gremium reducere dignetur, & ne in talibus peruersitate, & duritie dies suos finire permittat, & post ad ianuas Ecclesiarum vestrarum vna cum Clericis & Parochianis accedendo, & ad terrorem vt ipse Balthasar ex aduerso principalis eò citius ad obedientiam redeat, tres lapides versus domum habitationis suæ proiiciendo in signum maledictionis æternæ, & etiam post Missam, & in Vesperis, aliisque horis Canonicis, sermonibus, & prædicationibus publicis solemniter publicetis, & denuncietis, ac ab aliis quantum in vobis fuerit, publicari, & denunciari, necnon ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari faciatis, donec, & quousque aliud à nobis vel superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Verum postquam dictus Balthasar ex aduerso principalis excommunicatus vt præmittitur, & aggrauatus, aggrauationem huiusmodi per decem

dies

dies post ipsius publicatiooem, & denunciationem in dicta curia in locis consuetis publicè factam animo sustinuerit indurato. Nos ad vlteriorem dicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, prædicto Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore, de quo in actis personaliter citato ad videndum, & audiendum prædictam excommunicationis, & declarationis sententiam siue processus nostros huiusmodi contra eundem dict. Balthasarem ex aduerso principalem iuxta dictarum litterarum declaratoriarum formam, & tenorem reaggrauari, litterasque reaggrauatorias desuper in forma solita & consueta decerni, & concedi vel dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa minimè fieri debere allegan. prout ad certum peremptorium terminum competentem citari mandauimus, & fecimus. Quo termino adueniente comparuit legitimè coram nobis D. Augustinus Barbosa principalis, & maximam ipsius Balthasaris non comparentis contumaciam accusauit, eo quòd ad summum malorum deueniens postposito Dei timore, & parui pendens Ecclesiasticas censuras, & canonicas monitiones sæpè sæpius illi in diuersis plurium annorum temporibus factas se Diuinis immiscuerat, ac demum se fecerat ad sacrum Subdiaconatus Ordinem subreptitiè promoueri, prout ex protestatione per principalem facta, de qua in actis, eum tanquam contumacem, & rebellem reputari, ac in eius contumaciam excommunicationis, & declarationis sententiam, necnon processus huiusmodi contra eundem excommunicatum declaratum, & aggrauatum publicè reaggrauari mandari, litterasque reaggrauatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni per nos instanter postulauit. Nos tunc postulationem huiusmodi attendentes fore iustam, quodque iusta petenti non est denegandus assensus, quodque peruersorum audacia præsumptiua idem exigit, vt vnica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis ne fides illorum lædatur, qui Superioribus suis semper obedientiam impenderunt, sententiam excommunicationis, ac processus nostros antedictos reaggrauandos duximus, & reaggrauauimus, prout reaggrauamus per præsentes litteras nostras reaggrauatorias desuper decernentes opportunas. Quapropter Vobis omnibus & singulis supradictis, & vestrum cuilibet insolidum modo, & forma præmissis mandamus quatenus statim postquam pro parte dicti D. Augustini principalis fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit requisitus, omnes, & singulos Christi fideles vtriusque sexus homines, & præsertim familiares, & seruitores d. Balthasaris Diaz ex aduerso principalis excommunicati, denunciati, & aggrauati dicta auctoritate Apostolica moneatis, & requiratis primò, secundò, tertiò, & peremptoriè, prout requirimus, & monemus eosdem, ac ipsis, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districtiùs iniungimus, quatenus infra sex dies post monitionem, & requisitionem huiusmodi ipsis factam immediatè sequentes eisdem à participatione, & communione, ac familiaritate, & seruitio ipsius Balthasaris Diaz de Fonseca ex aduerso principalis denunciati, & aggrauati, penitus, & omnino desistant, & quilibet eorum desistat, necnon eum eo seruiendo, loquendo, stando, sedendo, ambulando, hospitando, concedendo, bibendo, conuersando, coquendo cibum, potum, vel aquam ministrando, vel ignem, aut aliquo humanitatis solatio (præterquam in casibus, & personis à Iure præmissis) participare præsumant, aut eorum aliquis præsumat, & si contrarium fecerint nos in eos & eorum quemlibet cum dicto denunciato, & reaggrauato rebelliter participantes, & contrafacientes ex nunc, prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc singulariter in singulos, dicta sex dierum canonica monitione præmissa, excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. Vobis omnibus & singulis supradictis modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandantes quatenus singulis diebus Dominicis, & festiuis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, Capellis infra Missarum, & aliarum horarum præscriptarum solemnia, ac vbi, quando, & quoties expedierit, prædictos Christi fideles, familiares, & seruientes, qui cum d. Balthasare Diaz de Fonseca ex aduerso principali excommunicato, aggrauato, & reaggrauato rebelliter participauerint, excommunicatos tamdiu publicè denuncietis, & ab aliis quantum in vobis fuerit, publicè denunciare, & ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari faciatis, donec & quousque aliud à nobis, vel Superiore nostro super hoc receperitis in mandatis. Præterea cum d. Balthasar Diaz ex aduerso principalis sic excommunicatus declaratus, aggrauatus, & reaggrauatus, reaggrauationem nostram huiusmodi per alios decem dies, post ipsius publicationem, & declarationem in dicta Curia in locis publicis, & consuetis factam, ac dictos decem dies immediatè sequentes pertinaciter sustinuerit, prout de præsenti sustinet. Mox ad prælibati D. Augustini Barbosæ principalis vlteriorem instantiam (eodem D. Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore, de quo in actis principali citato) ad videndum, & audiendum omnes, & singulas Terras, Ciuitates, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, & quaruncunque Ecclesiarum Collegia, Capitula, Communitates Ecclesias, Monasteria, Capellas, Parochias, generaliter quæcunque alia loca, in, & sub quibus, seu ad quæ dictum Balthasarem Diaz de Fonseca ex aduerso principalem excommunicatum declaratum, aggrauatum, & reaggrauatum esse, morari, declinari, seu deuenire contigerit (quamdiu in dictis locis fuerit) interdici, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supponi, & obseruari, mandari, litterasque desuper opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc attendentes postulationem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodque prædictus Balthasar Diaz de Fonseca ex aduerso principalis pœnas, sententias, & censuras prædictas in eum (vt præmittitur) latas Pharaonis duritiem imitando ad modum aspidum surdarum aures suas obturantium nec voces audiant incantantium, sustineat, & per totũ tempus in sua pertinacia perseuerat, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire, & animæ suæ saluti prouidere non curet auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, omnes, & singulas Ciuitates, Terras, Oppida, Castra, Suburbia, Villas, Parochias, & alia loca quæcumque prædicta in, & sub quibus dictum Balthasarem Diaz ex aduerso principalem esse, morari, declinare, seu deuenire contigerit quamdiu ibidem fuerit, seu moram traxerit, etiam per tres dies continuos post ipsius abinde recessum, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc absque alia desuper facienda

declaratione, aut intimatione, vel publicatione interdicimus, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supposuimus, & supponimus per præsentes has nostras litteras desuper in forma solita decernentes, & concedentes: & nihilominus vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet insolidum modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandamus, quatenus statim in his partibus, & postquam pro parte dicti D. Augustini Barbosæ principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit etiam priuatè requisitus, seu monitus, seu ad notitiam vestram deuenerit etiam extraiudicialiter absque vlla requisitione desuper iudicialiter facienda (quia loca huiusmodi pro nominatis, & denunciatis esse volumus, & declaramus) in Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Villis, Suburbiis, Parochiis, Collegiis, & quibuscunque aliis locis supradictis, in, & sub quibus, seu ad quæ d. D. Balthasarem Diaz da Fonseca ex aduerso principalem esse, morari, declinare, seu deuenire contigerit, cessetis, & ab aliis cessare faciatis, permittatis, & procuretis, apertis ianuis, à Diuinis. Ita tamen, quod huiusmodi stante interdicto nulla Ecclesiastica Sacramenta in, & sub dictis locis, in quibus ipse fuerit, ministrentur, nisi Pœnitentia, & Baptismus cunctis indifferenter, Eucharistia verò infirmis tantum, & matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur, ac inibi, ac sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura. Postremò autem ipsum, seu illos, qui interdictum huiusmodi non seruauerit, seu seruauerint, eo ipso pœnas contra violantes, vel non seruantes interdictum à iure communi, & Pontificiis constitutionibus latas, incurrere volumus, decernimus, & declaramus, & in his ita vos geratis donec & quousque dictus Balthasar ex aduerso principalis declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus omnia vt supra satisfecerit, paruerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierit, beneficium absolutionis à supradictis censuris meruerit obtinere, & vos aliud à nobis desuper receperitis iu mandatis. Quòd si fortè vos Serenissimus Rex antedictus exequutor præsentis processus nostri, ac mandatorum nostrorum transgressor fueritis, procul dubio iusti Iudicis iudicium incurretis, licet nostris censuris ligati nolumus, sed in Domino ad prædictorum exequutionem benignè hortamur. Vobis verò RR. Archiepiscopis, & Episcopis prædictis, etiam exceptis, quibus ob reuerentiam vestrarum Pontificalium dignitatum deferimus in hac parte, si contra præmissa, vel præmissorum aliquid feceritis per vos, vel submissas personas (prædicta sex dierum Canonica monitione præmissa) ingressum Ecclesiæ interdicimus in his scriptis. Si vero interdictionem huiusmodi per alios sex dies immediatè sequentes sustinueritis; vos in his scriptis Canonica monitione præmissa suspendimus à Diuinis. Verum si vox prædicti interdicti, & suspensionis sententias huiusmodi per alios sex dies prædictos duodecim dies immediatè sequentes animo sustinucritis indurato, vos ex nunc, prout ex tunc, & è contra in his scriptis (dicta Canonica monitione præmissa) excommunicationis sententia innodamus. Absolutionem vero omnium, & singulorum præmissorum nobis, vel Superiori nostro tamen reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri, vel Cosdiutorum nostrorum iussimus, & fecimus appensione muniri. Datum & actum Romæ in Monasterio S. Mariæ de Pace nobis inibi pro tribunali sedentibus sub anno à Natiuitate D.N. Iesu Christi 1632. indictione 15. diebus 31. Martij quoad declarationem excommunicationis, 19. Aprilis quoad aggrauationem, 30. eiusdem quoad reaggrauationem, 17. Maij quoad interdictum, Ponnificatus Sanctissimi in Christo Patris D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius nono. Præsentibus ibidem DD. Clearcho Buscho, & Horatio de Matchis Sacri Palatij Apostolici causarum Notariis, scribisque nostris testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis. Tenor vero cedulonis vltimo loco affixi est, vt sequitur, videlicet. *Hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus ad loca in qua deuenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctius euitari mandatur quidam Balthasar Diaz de Fonseca assertus Clericus Thomarien. Prouincia Vlixbonen. ob non paritionem mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè contra illum in causa Bracharen. Thesauraria per S. Rotam relaxati ad fauorem D. Augustini Barbosæ, & aliás prout in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, siue, &c. Archangelus Baronus S. Palatij Apost. causarum Notarius. Die 18. Maij 1632. supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie Campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apost. per me Iulium Marzitellum S.D.N. Papæ Cursorem. Et ego Archangelus Baronus S. Palatij Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens instrumentum scripsi, & subscripsi, signaui, & publicaui requisitus, in fidem*, &c. Locus † Signi. Locus † Sigilli. Quid autem post tot allegationes euenerit, plenè narratur in praxi exigendi pensiones ad finem, secundùm vltimam impressionem Lugdun. de anno 1643.

---

§. IV.

Seruientes Ecclesiis, vel Clericis: & Diaconi Saluatici, familiares S. Officij, Episcopi, & Nuntij Apost. gaudent fori priuilegio. Episcopus an habeat familiam armatam, & possit facere exequutionem realem, vel personalem?

Consilium D. Aurelij Augustini Taurelli IC. Sarzanensis, cum additionibus Auctoris.

SVMMARIVM

1 *Famuli inseruientes Ecclesiæ, vel Clericis, vtuntur priuilegio fori de iure Canonico, & ciuili, & respondetur contrarius à n. 97.*

2 *Iuniores, & Minores Ecclesiæ, dicuntur scholares, seu seruientes Ecclesiæ Homines Clericorum, de quibus in* l. 2. C. de Episcop. & Cler. *sunt familiares, & alij existentes in seruitio Clericorum, & n. 3.*

4 *Ferri priuilegium competit addictis perpetuo seruitio ecclesiasticorum, non iis, qui seruiunt ad tempus.*

5 *Seruientes Ecclesiæ gaudens fori priuilegio in gratiam*

gratiam ipsius Ecclesiæ, non autem propriæ personæ, & n 7.

6 *Qualitas perpetuitatis seruitij non est absolutè necessaria ad priuilegium fori, sed sufficit seruitium temporale, ita vt duret exemptio donec durat familiaritas, & n.9.*

8 *Laici administratores omnium bonorum Ecclesiæ possunt conueniri coram Iudice ecclesiastico durante officio, sed non postea.*

10 *Seruientes mercedem dietim, vel pro paruo tempore, non vtuntur priuilegio fori, secus si ad annum, vel longum tempus.*

11 *Priuilegium fori prodest famulis Ecclesiæ, & Clericorum, sine quibus suo priuilegio commode frui non possent Clerici, & Ecclesiæ.*

12 *Iudicis arbitrio relinquitur, an Clericus, vel Ecclesia impediatur vel seruitio famuli.*

13 *Arbitrium huiusmodi interponet Iudex ecclesiasticus ob maiorem auctoritatem, non sæcularis.*

14 *Seruientes Clericis, vel Ecclesiæ cum mercede, & ad tempus, non solum potiuntur priuilegio fori propter impedimentum seruitij, sed & familiares militum, & scholarium.*

15 *Seruientium Ecclesiæ tres recensētur species, videlicet Adscriptitiorum, qui sunt perpetui, Temporalium, & Inseruientium gratis.*

16 *Seruientes gratis Ecclesiæ non sunt perpetui obligatione, actu tamen possunt esse.*

17 *Ecclesia maius commodum consequitur ex inseruientibus gratis, quam ex perpetuis, & mercede conductis.*

18 *Seruientes Ecclesiæ sine mercede consequuntur priuilegium fori.*

19 *Diaconi Seluatici in Regno Neapolis sunt homines liberi seruientes Ecclesiæ, vel Episcopis, nulla recepta mercede.*

20 *Diaconis Seluaticis concedit priuilegium fori* sacra Congregatio super negotiis Regoi Neapolis.

21 *Pro seruitio Ecclesiarum, & Episcoporum in Cathedralibus, ac superioribus Ecclesijs possunt assumi quatuor Diaconi Seluatici, in Collegiatis, vel Parochialibus duo, in aliis Ecclesiis vnus arbitrio Episcopi.*

22 *Diaconi Seluatici debent eligi gratis per Episcopum, debent præstare seruitium personaliter, non per alios, debent esse bona fama, & conditionis.*

23 *Diaconi Seluatici non gaudent priuilegio canonis, sed fori in criminalibus; in ciuilibus quoad districtionem corporis tantum, eximuntur ab oneribus personalibus, non ab aliis durante seruitio.*

24 *Diaconis Seluaticis reseruantur exemptiones, & priuilegia etiam maiora, si qua competant ex consuetudine.*

25 *Familiares sanctæ Inquisitionis sunt exempi à iurisdictione sæculari.*

26 *Priuilegium fori familiarium sancti Officij comprehendit illorum vxores, & filios.*

27 *Inquisitores sancti Officij habent familiam armatam.*

28 *Officiales, & familiares, & quomodolibet seruientes sancto Officio impunè arma deferunt.*

29 *Abusus concessionis delationis armorum inducitur si concedatur licentia ministris non necessariis, non inseruientibus, & sub prætextu Inquisitionis committentibus facinora.*

30 *Familia Episcopi gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus.*

31 *Familia Vicarij Generalis, & Vicarij foranei, eodem fori priuilegio gaudet.*

32 *Episcopus, & illius Vicarius potest punire suos familiares delinquentes in officio, sicuti possunt sæculares.*

33 *Familiares, & de familia Episcopi dicuntur omnes existentes in eius seruitio.*

34 *Notarius, & illius Substitutus, Fiscalis, Nuntius, Custos carcerum, Barisellus, Birruarij, dicuntur de familia Episcopi.*

35 *Familiaris dicitur qui viuit expensis Episcopi.*

36 *Reseruationis ad effectum quæ est odiosa vel auferens Ordinariam facultatem conferendi, familiaritas strictè interpretatur; secus in aliis casibus, præsertim cum agitur de fauore Ecclesiæ.*

37 *Fori pro priuilegio sufficit quod familiaris sit in obsequio, & seruitio, licet Episcopi expensis non viuat.*

38 *Familiares Episcopi ad hoc vt consequantur fori priuilegium, non est necesse vt sint destinati ad aliquod certum officium, & in eo delinquant, & num.40.*

39 *Indefinita æquipollet vniuersali.*

41 *Familiares nobiles non debent esse minus priuilegiati quam familiares mercenarij, & viles.*

42 *Familiares Episcopi delinquentes extra officium, habent priuilegium fori, vt puniantur ab Episcopo, & n.44.*

43 *Officialis committens delictum in officio, sortitur forum non ratione loci, sed officij, & iurisdictionis.*

45 *Thesauri dictum scilicet opinionem, quòd familia Episiopi vtatur priuilegio fori, nec legibus, vel ratione defendi, reprobatur, & respondetur ad contraria.*

46 *Dect.* ex cap fin de offic. Archid. *rectè inferunt familiares Episcopi gaudere priuilegio fori.*

47 Cap. 1. & *ibi* Gloss. de pœnit. in 6. *declaratur.*

48 *Episcopus licet remittat iniuriam sibi illatam, punit tamen iniuriantes suam familiam.*

49 *Episcopus in sua diœcesi de iure, & ex generali consuetudine punit pœna corporis afflictiua, carcerat, & mulctat exilio etiam laicos pro crimine spectante ad suum forum, sine ministerio, vel requisitione alterius Iudicis.*

50 *Verbum,* liberè, *significat præcisam libertatem sine impedimento, & licentia alterius.*

51 *Episcopus est ordinarius in sua diœcesi, sicut summus Pontifex in vniuerso Orbe.*

53 *Episcopus habet familiam armatam, & num. 55.*

54 *Iurisdictione concessa censentur concessa omnia, quæ ad tuendam iurisdictionem necessaria sunt.*

55 *Episcopus dicitur Officialls communis.*

56 *Præuentio realis præfertur præuentioni verbali in causis mixti fori.*

57 *Opinio quod Episcopo non liceat habere familiam armatam, tollit Iudici ecclesiastico præuentionem per capturam in causis mixti fori, præbet occasionem fraudum, & delictorum, & num.58.*

59 *Episcopus in causa hæresis est Iudex ordinarius.*

60 *Inquisitor est Iudex competens in crimine hæresis.*

61 *Episcopo*

61 *Episcopo non est tributa facultas tenendi familiam armatam sicut Inquisitori, quia aliàs de Iure competit.*

62 *Argumentum à contrario sensu est inualidum, quando contrarium disponitur in alia parte Iuris.*

63 *Argumentum à contrario sensu est intelligendum strictè ad limites verborum.*

64 *Inclusio vnius casus frequentioris non excludit alium.*

65 *Argumentum, Episcopus excommunicat sæcularem in crimine ecclesiastico, & mixto, ergo non potest illum capere, & punire, non concludit.*

66 *Episcopus vt habeat facultatem exequendi contra laicos, non indiget præscriptione, quia competit de Iure communi, & ex præscripto sacr. Concilij Tridentini.*

67 *Tit.C.de sacrosf.Eccles. & de Episc. & Cler. est nullus, ex quo disponit sine iurisdictione de rebus, & personis Ecclesiæ.*

68 *Episcopus licet imploret brachium temporale, non ideo prohibetur immediatè habere familiam armatam exemplo Inquisitorum.*

69 *Ecclesiasticus Iudex quandoque inuocat brachium sæculare, propter pœnam sanguinis & mortis, quæ de Iure Clericis est interdicta.*

70 *Iudex ecclesiasticus implorat auxilium sæculare, quando non suffi. iunt propria vires ad coercendum reum.*

71 *Iurisdictio ecclesiastica, & sæcularis, vna alij præstat auxilium pro sententiarum exequutione.*

72 *Iudex ecclesiasticus petit auxilium brachij sæcularis, non ex defectu iurisdictionis exequendi, sed vt sua sententia habeat faciliorem expeditionem.*

73 *Ecclesiasticus non conuocat brachium Magistratus sæcularis in extremum subsidium, quin post relaxatas censuras non habeat aliam facultatem exequendi contra laicos, sed quando opus est, & videtur expediens, aliàs multa sequentur mala, & fraudes, & n.75.*

74 *Episcopus cum habeat facultatem à S.Conc.Trid. exequendi sententiam contra laicos per proprios exequutores, accidit ex sua vrbanitate, vt imploret brachium sæculare.*

76 *Excommunicatio ex decreto Sacr. Concil.non nisi in subsidium est proferenda, postquam constiterit, non posse fieri exequutionem realem, vel personalem.*

77 *Excommunicatio est maior pœna quam habeat Ecclesia, quia tanquam gladius resecans membrum à communi corpore fidelium, sobriè, & cum circumspectione est exercenda.*

78 *Censurarum ante relaxationem debet constare, saltem ex Nuncij relatione, non potuisse fieri realem, vel personalem exequutionem.*

79 *Opinio Iacob.Beret.dicentis*, Concilium, dum loquitur de propriis Episcopi exequutoribus, non intelligi de Ministris armatis, & vbi exequutio est facienda per Ministros armatos esse inuocandum brachium sæculare, *reprobatur.*

80 *Interpretatio dispositionis Concilij circa proprios exequutores Episcopi, quod intelligatur in locis tantum, vbi Episcopus habet iurisdictionem temporalem, reijcitur.*

81 *Speciali iure quid esse factum dicens iustificare debet.*

82 *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

83 *Dictio*, omnibus, *neminem excludit, quem aliàs non includeret, & operatur ac si esset facta mentio specialis.*

84 *Papa, olim, vel sac. Card. Congregatio Concilij controuersias, ac difficultates declarat, & resoluit.*

85 *Episcopus habet proprium territorium.*

86 *Diœcesis idem significat quoad iurisdictionem spiritualem, quod territorium quoad temporalē.*

87 *Episcopi ex generali consuetudine procedunt ad realem, & personalem exequutionem, etiam contra laicos, sine alterius licentia in causis fori ecclesiastici.*

88 *Consuetudo Ecclesiæ, & Curia Romana est attendenda, cum illam mandat Episcopus, & Iudicibus ecclesiasticis obseruari.*

89 *Consuetudo quod familiares Episcopi non gaudeant priuilegio fori, non legitimè probatur, neque actus particulares præiudicant vniuersali iurisdictioni Ecclesiæ.*

90 *Impedimentum etiam de facto illatum per magistratus sæculares Episcopo, quominus procedant ad exequutionem contra laicos in causis fori ecclesiastici, non inducunt statum, vel consuetudinem contra Concilium.*

91 *Constitutio Pij IV. confirmationis Conc. Trid. habet decretum irritans, quod irritat, & destruit omnia, quæ fiunt in contrarium, ipso iure inficit titulum, & possessionem.*

92 *Leges Regiæ tollunt indistinctè ecclesiasticis facultatem exequutionis realis, & personalis contra laicos per proprios ministros in criminalibus fori ecclesiastici.*

93 *Cognitio per viam violentiæ aduersus Iudices ecclesiasticos, an aduersetur dispositioni Concilij, & excuset ab incursu censurarum Bullæ in Cœna Domini.*

94 *Familiares Nuntij Apostolici fruuntur priuilegio fori.*

95 *Nuntius Apostolicus in sua Prouincia habet iurisdictionem ordinariam, qualem Episcopus in sua diœcesi, & ampliorem, imo est super Episcopos, & Archiepiscopos.*

96 *Legatus, vel Nuntius habent familiam armatam, excommunicant, & puniunt inferentes iniuriam, vel damnum suis familiaribus.*

97 *Seruientes Legato, vel Nuntio percipiunt in absentia fructus beneficij, quia dicuntur seruire Papæ, & Ecclesiæ vniuersali.*

98 *Potestas Legati à latere, & non à latere est æqualis, exceptis iis, quæ Papa specialiter sibi reseruauit.*

99 *Appellatione Legati venit ne dum Legatus à Latere, sed & Legatus natus, & Legatus missus, qui dicitur Nuntius.*

100 *Doctores pro communi opinione allegari possunt, qui discusso articulo aliquid in terminis concludunt, non ij, qui perfunctoriè loquuntur, & nihil firmant, & n.101.*

101 *Famuli perpetuo additi Clericis, vel Ecclesiæ, nunquam bona propria sunt exempti à iurisdictione Iudicis sæcularis.*

AD propositas mihi per Principem virum sæcularem quæstiones, quæ ob multiplices, & confusas opiniones scribentium varia quandoque torserunt ingenia, requisitus quod de iure

iure pro veritate, & iustitia sentirem, sic respondendum existimaui.

1 Primò nempe: seruientes, quatenus sunt Ecclesiæ, vel Clericorum seruitio addicti, gaudere priuilegio fori tam ex dispositione iuris canonici, quàm ciuilis. De iure canonico est tex. *in c. ecclesiarum seruos 12. q. 2.* vbi si quis Iudicum aut actorum Clericum, aut seruum Clerici, vel Ecclesiæ, in publicis, aut priuatis negotiis occupare voluerit, à communione ecclesiastica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus, & ibi glos. *in verb. Clericorum*, notat quod eodem priuilegio gaudent serui Clericorum, quo Ecclesiæ, *in cap. indicatum 89. dist. & c. 2. 11. q. 1.* vbi quod nullus Iudicum neque presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum nullum, aut iuniores ecclesiæ, sine licentia Pontificis per se distringat, aut condẽnare præsumat. Alius tex. *in c. de for. comp. 2.* vbi eadẽ verba præcisè repetuntur, pro verb. *iuniores*,
2 habet *verb. minores*, quærendo quos appellet tex. *minores*, respondet tali nomine appellari Scholares, siue Seruiẽtes Ecclesiæ deputatos ad eius obsequium, ad idem glos. *c. generaliter 40. 16. q. 1. in verb. mancipia*, vbi extendit priuilegium fori ad vxores, colonos, & familiam Clericorum, & allegat iura concordantia glos. *in c. clericorum, il 1. 11. q. 1. vers. ideo dico*, quòd gaudent fori priuilegio seruientes, & mancipia Clericorum, quia idem priuilegium habet familia quod dominus, & glos. *in c. eos qui 32. dist. vers. non potest*, quod vxor Clerici sit de foro ecclesiæ sicut & alij, qui sunt de familia illius: ad hoc probandum allegat dictum *c. ecclesiarum seruos*, & c. *indicatum 89. dist.* & facit *c. penult. de priuileg. in 6.* & *ibi* glos. loquens indistrictè de familiaribus.

3 De iure ciuili idem habetur *in l. 2. de Episc. & Cler.* ibi, *verum, & homines eorumdem, qui operam in mercimoniis habent.* Appellatione autem hominum hoc casu tam de iure Pandectarum, quàm Codicis, continentur procuratores prædiorum, actores, clientes, custodes, coloni, & cæteri homines Clericis seruientes, vt *in l. 4. C. de agricolis, lib. 12.* & idem Cuiac. *ibidem oper. illius tom. 3.* & glos. *in d. l. 2. C. de Episc. & Cler.* exponit *hominibus*, id est, familiaribus: & inferius *in verb. Clericus*, id est, hominibus Clericorum, & *ibi* Bald. *n. 2.* quod homines Clericorum dicuntur illorum seruientes, & qui sunt in ministerio ipsorũ, & quòd isti gaudent priuilegio dominorum, & cæteri idem notant; & Salic. *n. 3. in fin.* Castr. *n. 7. & 8* quod *d. l.* vult quòd homines Clericorum prò se ipsis habeant priuilegium, & sit speciale in Clericis, vt eorum priuilegia comprehendant suos familiares, non sic in aliis priuilegiatis, nisi dicatur expresè. Albert. & idem Castr. *in l. si quis, vbi caus. F. f. ...* ac Cagnol. *in l. cum quadam puella ff. de iurisd. omn. iud. num. 30.* Host. *in Summ. de foro compet. §. quibus ex caus. n. 11. vers. ex præmissis*, Add. *ad Abb. in c. nullus, de for. comp. in verb. velit indistinctè*, vbi de veriori, Rip. *in tract. de peste tit. de præseru. remed. §. deuenio nunc, n. 124.* Barbat. *in c. 2. n. 35. de for. compet.* Baiard. *ad Clar. in prax. crimin. q. 35. sub num. 2* Rebuff. *de priuil. schol. priuil. 155. n. 1. & 2.* Socin. *sen. ... 1. n. 18. de for. comp.* Neuiz. *in silu. nupt. p. 5. num. 25.* Marsil. *cons. 67.* Calcan. *cons. 71. n. 2. vers. sed famuli Clericorum, & Episcoporum*, sunt remittendi per Iudicem laicum ad ecclesiasticum; alias vti contrauueniens immunitati ipso iure Iudex laicus est excommunicatus. Grammat. *vot. 33. n. 20.* Adde Boss. *tit. d. for. compet. lit. S.* Carauit. *super tit. 46. num. 27.* Bonacoss. *in tract. de seru. & famul. q. 15. vers. etiamsi*, & de magis communi testatur Decian. *in tract. crimin. p. ... 1. lib. 4. c. 9. n. 47.* Matant. *in prax. p. 4. d. ft. 11. n. 4. vers. sed iuxta hoc*, alios cumulans Menoch. *de arbitr. cas. 562. n. 8. vers. secunda est opinio*, Trentacinq. *var. resol. lib. 2. tit. de for. compet. num. 2.* Carol. de Grass. *de eff. Cl. Cleric. eff. Cl. 1. num. 131. vers. ampliatur vigesimo secundo*, qui loquitur in quoquomodo seruientibus Ecclesiæ, & *num. 146.* asserit magis communem, & *num. 149.* Viu. *decis. 116. n. 2* Thesaur. *decis. 22. num. 2. 3. & 4* Capic. *decis. 12. num. 2. vers. secundo respondeo*, Mart. *in tract. de Iurisd. p. 4. cas. 111. n. 1.*

Non obstat quod ij tantummodo gaudere debeant priuilegio Ecclesiæ, qui sunt perpetuò addicti illius seruitio, non autem ij, qui ad tempus, ex aduerso relati, & per Menoch. Trentacinq. & Carol de Grass. 4

Nam est aduertendum, quod inseruientes Ecclesiæ gaudent priuilegio in gratiam ipsius Ecclesiæ, non autem propriæ personæ quod clare colligitur ex *d. c. Ecclesiarum seruos*, & ex *cap. 2. de foro compet.* & ex *d. l. 2. C. de Episc. & Cler.* vbi in specie notat Bald. Menoch. *de cas. 562. n. 10. vers. quintò vrget* & Natt. *cons. 576. n. 9* 5

Inde verò sequitur, quod qualitas perpetuitatis, non possit esse considerabilis, vt sine illa inseruientes nõ debeant gaudere immunitatibus: pro tempore enim quo inseruiũt famuli temporales, eodem modo inseruiunt respectu illius temporis, quo perpetui respectu perpetuitatis; neque enim perpetuitas imprimit characterem prout clericatus, cuius ratione non possint perpetui conueniri coram Iudice laico: sed ideo conueniri non possunt, quia Ecclesiæ inseruiunt: quæ qualitas seruitij ita cadit in temporario prout in perpetuo: & hinc Bald. *in l. 1 n. 5. vers. item op ...*, & *in d. l. 2. n. 5. C. de Episc. & Cler.* tenet quòd durat exemptio donec durat familiaritas subdens, quia exemptio non est concessa in gratiam famulorum, sed in gratiam ipsorum Clericorum, & *ibi* Salicet. *n. 3.* Aloys. de Leo *n. 11. & 22* idem tenet Imol. *in dict. c. 2. de for. compet. n. 2.* vbi famuli interim dum seruiunt censentur de foro Ecclesiæ, & ad hoc probandum adducit *c. illecto, de offic. Archid.* Ad idem Socin. *in cap. 1. num. 11. vers. decima octaua declaratio, de for. compet.* & Io. Anton. Nig *in Extrau. vnic. ... 83. & de vit. & honest. cler.* Natt. *d. cons. 576. n. 9.* Calcan. *d. cons. 71. n. 3. in fine*, Capic. *d. decis. 12. n. 2 & 3.* Menoch. *d. cas. 562 num. 10. vers. quinto vrget*, D. meus Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 341. num. 3. lib. 2.* Mart. *de iurisdict. cas. 112. num. 6. vers. tertius articulus est.* 6 7

Cùm itaque priuilegium sit inductum ratione solius vtilitatis Ecclesiæ, per cõsequens illius obiectum, & ratio est seruitium, in subiecto tamen illo serui, vel famuli: qui ideo censetur exemptus, quia actu seruit Ecclesiæ; seruire autẽ non importat per necesse actum perpetuum cum & ad tempus possit inseruire, & respectu illius tẽporis eadem sit vtilitas Ecclesiæ ratione serui temporarij, quæ est ratione serui perpetui. Certum est enim quod non potest perpetuus seruus eodem tempore præstare seruitium pro tota perpetuitate. quia adstrictus; sed præstat successiuè de tempore in tempus, & de momento ad momentum: quod eodem prorsus modo præstat & seruus temporalis. Igitur cum vt Ecclesia seruitium consequatur, dum effectualiter famulus inseruit, non sit necesse vt addictio sit perpetua, in consequens per necesse

necesse sequitur quod exemptio, quæ est concessa intuitu seruitij Ecclesiæ, non sit concessa intuitu perpetuitatis; & sic quod perpetuitas, vel temporalitas non potest aliquid importare, vt ex ea includatur exemptio. Præsertim verò quia sicuti seruitium dicit tempus successiuum, & de momẽto ad momentum, neque pro sui essentia indiget perpetuitate, ita & exemptio non dicit perpetuitatem per necesse, sed verificatur in tempore, & de momento ad momentum vsquequo famulatus durat, vt illo sublato & ea tolli possit.

8 Hinc videmus, quòd laici tenentes administrationem omnium bonorum Ecclesiæ, conueniuntur coram Iudice ecclesiastico durante officio, sed non postea, *c. iudicatum*, 89. *dist.* & *ibi* notat gloss. & Doct. Abb. *in d. c. 2. n. 6. vers. fallit in duobus casibus, de for. comp.* Quod si ad effectum, vt exemptio quæ intuitu solius vtilitatis Ecclesiæ est concessa, requireret perpetuitatem in seruiente, vtique non esset verum, quod tenentes administrationem bonorum fruerentur beneficio fori, si sunt ad tempus, sed esset necesse quod essent administratores perpetui, & has rationes breuissimè tetigit Felin. *in d. c. 2. n. 11. vers. de Iesuatis, de for. compet.* vbi respondendo ad obiectum, quod Iesuati non subsunt Episcopis, quia non sunt perpetui, respondet quod hoc non concludit, quia Eremitæ, & famuli olim Episcopi, & vxor quondam clerici desinit esse de foro ecclesiastico, & tamen prius fuit.

9 Et hanc eamdem opinionem, vt pro tempore, quo inseruiunt familiares, debeant gaudere priuilegio fori, post Imol. & alios præcitatos tenent Capr. *in d. c. 2. de for. comp. col. 2.* Barbat. *in d. Abb. in d. c. 2. sub n. 5. in verb. velit indistincte*, & firmat Bald. *d. l. 1. C. de episc. & Cler.* quod inseruiens habet priuilegium fori donec durat in seruitio Ecclesiæ, & quando est perpetuus gaudet eodem priuilegio perpetuo sicuti dominus, & sequitur Gratian. *d. c. 341. n. 4. lib. 2.* & idem sensit Carauit. *super Rit. 46. magn. Curiæ, num. 27.* qui proposita quæstione vtrum familiares & seruitores gaudeant priuilegio fori? refert distinctionem Archid & sequentiu, quod ad hoc familiaris debet esse perpetuus, vel debet seruire sine mercede: & opinionem Paldi & aliorum, vt sufficiat quod sit temporalis, concludit ipsam primam opinionem esse magis communem, secundam verò procedere in familia clericorum ob speciale priuilegium Clerici, & hanc esse ipsam veritatem.

10 Accedat quod regula, vt qui ad tempus inseruiunt, & pro mercede, non gaudeant priuilegio fori potest procedere in iis, qui seruiunt mercede dietim, aut pro aliquo paruo tempore, secus verò si ad annum, vel ad longum tempus. Ita ex Alberic. *in d. l. 1. C. de Episc. & Cler.* Socin. *d. c. 2. n. 21. declarat. 18. de for. comp.* & alios citat Ioan. Anton. de Nig. *in Extrauag. vnic. n. 90. de vit. & honest. Cleric.* & Decia. *in tract. crimin. p. 1. lib. 4. c. 9. n. 47.* & sequitur Vulpell. *in tract. de libert. eccles. p. 3. n. 24.* Bonacoss. *de seru. & famul. q. 15. in fine* vbi de communi, Graff. *commun. opin. c. 10. q. 7.* Menoch. *d. cons. 562. n. 14.* D. Gratian. *d. c. 341. n. 4.* Mart. *d. tract. Iurisd. cas. 111. n. 10. vers. & licet contrariam opinionem, & n. 11.* vbi quòd contraria opinio procedit in iis seruitoribus qui salario constituto dietim, vel per hebdomadas seruiunt.

11 Et rursus quatenus prædictæ regulæ inhærendum esset, quod videtur negandum ex supra deductis, non procedit quotiescunque Ecclesia non potest vti æquè commodè seruitio sui famuli si subiiceretur foro laicali, prout vteretur si non subiiceretur, Felin. *in d. c. 2. n. 2. vers. tene istam conclusionem, de for. compet.* Nigr. *in d. Extrauag. vnic. n. 95. de vit. & honest. Cler.* Oldrad. *cons. 11.* incip. *Thema tale est*, vbi priuilegium de non soluendis decimis concessis hospitali super bonis pauperum, includit bona ministrorum seruientium hospitali, sine quibus hospitale commodè non regeretur, Menoch. qui dicit opinionem probabiliorem, *d. cas. 562. n. 11. & n. 59.* Carauit. *d. Rit. 46. n. 28. vers. verũ si priuilegium*, sic in similibus terminis circa familiares, & aulicos Regis, quod non est credendum Regem voluisse eos subiicere magnæ Curiæ, & auferre cognitionem Seniscalchi, quia contingeret longis litibus eos defatigari, & subtrahi ab eius seruitio. Mar. Frezz. *de subfeud. lib. 1. de offic. magn. Seniscal. n. 3. in fin. fol. 36.* Surd. *cons. 303. n. 11.* quòd laicus Iudex non potest criminaliter vexare colonos, & conductores Ecclesiæ, quia priuilegium Ecclesiæ competit & illius colonis, quando sine eis Ecclesia non posset vti commode suo priuilegio. Carol de Grass. *de effect. cler. effect. 1. n. 216.* Marius Giurb. *cons. 88. num. 11.* Graff. *decis. aur. p. 2. lib. 3. c. 2. n. 28 vers. quarta licet regulariter*, qui omnes ea inducuntur ratione, quòd domini non possunt carere seruitio suorum famulorum.

An autem ita commode possit Ecclesia, & Cle- 12
ricus vti ministerio seruientis, erit decidendum arbitrio Iudicis, vt per Menoch. *ibid. n. 12.* Arbi- 13
triũ autẽ interponet Iudex ecclesiasticus; quia cũ agitur etiã generaliter super cognitione iurisdictionis inter iudicẽ ecclesiasticum, & sæcularem, Ecclesiasticus propter maiorem auctoritatem, & præeminentiam præfertur sæculari, Butr. *in c. ceterum, col. 3. de iud.* Fel. *in c. pastoralis, n. 4. vers. limitatur. de rescript.* vbi super pertinentia iurisdictionis non vterque Iudex ecclesiasticus, & sæcularis simul cognoscit, sed maior tantùm, qui est ecclesiasticus. Dec. *ibid. n. 8. vers. & concludit*, Ias. *in l. 2. ff. si quis in ius vocat. n. 19. vers. item ad istam regulam*, Boss. *in tit. de foro compet. n. 155. vers. & ad tex.* nouissimè Diana *resolut. moral. p. 6. tract. 2. resolut. 9.* Couar. *practic. quæst. 33. n. 1. vers. quod vbi contingit quæstio*, vbi ex hoc hortatur Iudices ecclesiasticos ne ambitione defendẽdæ iurisdictionis, & liberandi facinorosos homines, sed zelo iustitiæ iuxta Canones huiusmodi controuersias cognoscant, & decidant. Itaut stante impedimento prædicto verum sit inseruientes Clericis & Ecclesiæ cum mercede, ad tempus, potiri priuilegio fori, vt per Felin. & alios *locis citatis*, & per Carol. de Grass. *d. effect. 1. n. 150. ad med. vers. quoad seruos conductitios.* bene & in terminis Menoch. *d. cas. 562. n. 58.* & Steph. Grat. *discept. for. lib. 2. c. 340. n. 45. & per plur.* 14
vbi propter incommoditatem seruitij dictum fori priuilegium vendicat sibi locum, non tantùm in familia Clericorum, & Episcopi, sed & in familia laicorum in familia militum maritimæ, & terrestris militiæ, veluti medicis, chirurgis, inscriptoribus, bidellis, notariis scholarium, vt ibi late. Et cum hac distinctione, quæ verissima iudicatur, saluuntur aliæ opiniones, quæ videbantur contrariæ, de quibus per Menoch. *d. cas. 562. n. 4. & seq* Gratian. *d. n. 5.* & Grass. *d. effect. 1. n. 210. vers. quæ tamen contrarie.*

Verùm est aduertendùm, quod Doctores in 15
hac materia loquentes, duas tantùm statuunt species seruientium, nempe adscriptitiorum perpetuo addictorum Ecclesiæ, & mercenariorum inseruientium

inseruientium ad tempus certa mercede ex pa-
cto recepta : & de illis loquitur Abb. *in c. 2. n. 6. de
for. compet.* vbi ponit, & requirit perpetuitatem
aduersatiuè ad seruientes conductitios, ac *in cap.
non minus, n. 4. in fin. de immun. Eccles.* pariter consi-
derat qualitatem mercedis, & eamdem conside-
rant omnes ferè allegati per Menoch. *d. cas. 562.*
56 *n. 4.* At vltra illas duas datur tertia species, nem-
pe illorum, qui nulla recepta mercede Ecclesiæ
inseruiunt, & qui licet obligatione non sint per-
petui, actu tamen possunt esse. In istis autem pro-
ut cessat proprium commodum, ita cadit consi-
deratio solius commodi Ecclesiæ, cuius intuitu
solent exemptiones seruientibus concedi, *d. l. 2.
C. de Episc. & Cler.* & *ibi* Butrig Bald. & alij. Et vbi
in conductis mercede consideratur commodum
solius seruitij, in seruientibus gratis considera-
tur, & cadit commodum duplicatum, nempe ser-
uitij, & vt in mercede conductis, & seruitij gra-
tis impensi. Hinc verò fit, vt quæstio, an ij, qui
gratis inseruiunt, gaudere debeant beneficio fo-
ri, non videatur posse decidi ex auctoritatibus
Doctorum, qui agunt de famulis certa mercede
conductis, in quibus cadit mixtura fauoris, &
commode inseruientium, non autem solius Ec-
57 clesiæ. Sed quin imò Ecclesia magis debet istis,
qui cum liberi existant inseruiunt gratis, quam
adscriptitiis, vel oblatis perpetuo, quia talibus
Ecclesia ipsa victum, & vestitum præstare debet;
in seruientibus autem liberis nihil præstare co-
gitur, itaut longè maiorem commoditatem, ex
liberis tantum gratis seruientibus, quam ex ser-
58 uis, vel adscriptitiis consequantur. Istis autem
gratis seruientibus concedi priuilegium fori, di-
xit Cavalca *Ru. 46. n. 57. vers. item cum sine merce-
de seruiunt.* Liberos autem homines gratis ser-
uientes appellant in Regno Neapolitano Diaco-
nos Seluaticos; de quorum nominis etymologia
difficile esset lura, & Doctorum auctoritates ad-
ducere quæ faciunt mentionem; & forsan dicun-
tur Seluatici, id est, ficte Diaconi, & impropriè.
59 Quoad rem ipsã Diaconi Seluatici sunt famu-
li, qui nulla recepta mercede seruiunt Ecclesiæ,
& Episcopis, ad tempus quidem, sed non ad tem-
pus breue; ac per consequens in illis duplex qua-
litas cumulatur: vt enim tenentur Ecclesias mun-
dare, & pulsare campanas, censentur famuli Ec-
clesiæ; vt verò tenentur Episcopo mandante, offi-
cium, vel bitruatij, vel tabellionis, mulionis vel
similium subire, censentur ipsius Episcopi fami-
liares: & nisi isti, qui se addicunt seruitio Eccle-
siæ, & Episcopi nulla recepta mercede, conseque-
rentur aliquod commodum, recusarent absque
dubio inseruire; commodum autem nullum con-
tingit ex munere diaconatus Seluatici, nisi id,
quod ex priuilegio fori consequuntur: non enim
sunt pecunia cõducti, vel aliqua merces illis assi-
gnata, de ministris, & familiaribus, quibus nullũ
salarium, vel victus constitutum est, sed quædam
tantum priuilegia conceduntur: refert Simanc.
Cathol. instit. tit. 41. num. 16. & seq. multis Hispaniæ
vrbibus, & prouinciis certum illorum numerum
esse limitatum, quem non licet excedere, & Dia-
conos Seluaticos prædictos fori priuilegio gau-
dere resoluit Sacra Congregatio negotiis Regni
Neapolis præposita, præcisum numerum assignã-
do pro commodo Ecclesiarum, & Episcoporum
vt obuiaretur fraudibus, quæ prætendebantur per
eos committi, vt infra, quam etiam refert Aloys.
Ricc. *in praxi p. 4. resol. 480* & Nouat. *in sum. Bul-
Aug. Barbos. de Iur. Eccles.*

lar. tit. de Diaconis Seluaticis, & Tamburin. *de iure
Abbatum tom. 2. q. 30. in fine pag. 44.*
Sacra Cardinalium Congregatio negotiis Regni 20
*Neapolitani præpositorum certo reddita in nonnullis
einsdem regni diœcesibus Diaconos, quos vocant Selua-
ticos, in maximum numerum citra ecclesiarum necessi-
tatem, aut vtilitatem excreuisse, volens eorumdem exẽ-
ptionis causam declarare, & fraudibus quibuscumque
occurrere: de Sanctissimi D. N. Gregorij XV. mandato,
viua vocis oraculo desuper habito, Diaconos Seluaticos* 21
*huiusmodi pro ecclesiarum, & Episcoporum seruitio re-
tineri, vel in locum quoquomodo deficientium assumi
posse in Cathedralibus, seu Superioribus ecclesiis ad
summum quatuor, in Collegiatis, in quibus diuina cele-
brantur, si Episcopo videbitur, vnum. Quos quidem* 22
*Episcopi prorsus gratis, & tales, qui omnino per seipsos,
non autem per interpositam personam seruitium debi-
tum præstent, nec vllo modo criminosi, aut malæ condi-
tionis, & famæ eligere debeant: alias & hi nullo gau-
deant priuilegio, & eligentes iudicium Sedis Apostolicæ
seuerum experientur. Eos verò priuilegio Canonis non* 23
*gaudere, fori autem priuilegio in criminalibus omnino,
in ciuilibus quoad corporis districtionem tantum; &
immunitate ab oneribus personalibus, non autem ab
aliis, durante seruitio, frui debere. Sed si alicubi ma-* 24
*ioribus vtantur priuilegiis, & immunitatibus ex legiti-
ma consuetudine, cuius cognitionem, & declarationem
in casum controuersiæ eadem sacra Congregatio sibi
reseruat, illam debere attendi; cognitionem verò alio-
rum præmissorum ad Ordinarios pertinere hoc præsenti
decreto statuit, præcepit, & declarauit. Romæ* 10. *Kal.
Iulij* 1623. *Octa. Card. Bandinus. Laurentius Cam-
peg. Secret.*

De familiaribus sacræ Inquisitionis, quod exi- 25
mantur à iurisdictione Iudicum sæcularium, &
puniri debeant ab Inquisitoribus, exceptis qui-
busdã criminalibus enormissimis, scribit Iacob.
Simanc. *de Cathol. instit. tit. 41. de minist. & eorum
offic. n. 19. tom. 5. p. 5. fol. 572.* & Steph. Gratian. *d. c.
340. n. 33. & 34.* Narbona *in l. 5. gloss. 1. num. 12. &
gloss. 22. n. 6. tit. 1. lib. 4. Recop.* Antonin Diana *moral.
resolut. p. 4. tract. 7. resol. 37. & tract. 8. resol. 56. in fi-
ne*, nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. p. 5. tit. 11. c. 6.*
Et hoc fori priuilegium competens familiari- 26
bus sancti Officij comprehendit vxores dicto-
rum ac filios durante familiaritate, vel vita ma-
riti, & patris, Asin. *in tract. de exequut. §. 1. cas. 52.
num 16. 17. & seq.* Carol de Grass. *de effect. cleri. §.
1. num. 154.* vbi de praxi in Regno Siciliæ, & id
firmat multis rationibus *in numeris sequentibus.*
At illud absolutissimum est, Inquisitores tam ad 27
defensionem propriæ personæ, & familiæ quam
ad hæreticos capiendos, & continendos in offi-
cio, habere ministros armatos, ex *Clement. Nolen-
tes, §. porro, de hæret.* & ex constit. Io. XXII. incip.
Exigit ordinis nostri, quam refert Repert. Inquis. *in
verb. arma. §. sed vtrum Inquisitores*, Villadieg. *in tr.
de hæret. q. 11 n. 15.* Simanc. *de instit. Cathol. tit. 14.
n. 15.* R P D. Penia *in 3. p. direct. Inquis fol. 114.* Fa-
rinac. *in tract. de hæres. q. 181. n. 90.* Carol de Grass.
de effect. cleric. 1. n. 130. vers. & quid in Inquisitoribus,
D. Barbos. *allegat. 137 de offic. episc. num. 6. vers vnde
etiam Inquisitores.*

Nec tantum exequutores, sed Officiales, fami- 28
liares, & alij ministri, qui quauis alia ratione sã-
ctæ Inquisitioni inseruiunt, vt sunt Consultores,
Aduocati, Procuratores, Notarij, Custodes, & si-
miles, de Inquisitorum licentia possunt impune
deferre arma, vt latè per Pen. *in adnot. ad Direct.
Inquisit. fol. mihi 135. col. 2. vers. rursus arma deferre.*

Ignat.Lopez ad pract.Diaz cap.154. num.26.Dum
tamen familiares,& officiales prædicti armorum
concessione non abutantur, vt in Clement. 2. de
haret.

29 Abusus verò concessionis delationis armorum
inducitur, quando conceditur licentia ministris
non necessariis,& iis, qui non inseruiunt S.Offi-
cio d.Clem.2.in fin.Farin.d. q.182. n.92. & seq. &
quando sub prætextu inquisitionis dicti ministri
armati committunt excessus, & facinora. Ign.
Lop.cit.loco,n.27.in fin.

30 Quoad familiares Episcoporum receptissima
est opinio, & communi Doctorum calculo com-
probata, quod familia Episcopi etiam laica gau-
det priuilegio fori tam in ciuilibus,quàm in cri-
minalibus,notatur in c.penult.de priuileg.in 6. & in
c.cùm non ab homine,de iud.vbi Abb.n.2.vers.ego fa-
teor,& in c.fin.de offic.Archid. & ibi idem Abb.n.5.
Card.n.4.Idem Abb. in c.nullus,de for. compet. n.6.
vers.in familia verò Episcopi,vbi de communi Host.
in d.c.fin.de offic.Archid.col.3.in fin. in verb. familia,
redarguit Iudices laicos vsurpantes talia priuile-
gia ex violentia Io. Anton. de Nigr. in Extrauag.
vnic.n.89.de vit.& honest.Cler.Calcan.cons.71. n.4.
vers.nec obstat si dicatur,& cons.72. quod est consil.
Ioann. Montesperell. ad fauorem Episcopi Brixien.
petentis sibi consignari suum familiarem captũ
à familia Potestatis, testatur de communi Do-
ctorum opinione, idem firmat Bened. de Bazar.
ad cons.73.Calcan.in princ.Bursat.cons.25. num.13.
lib.1.Nat.cons.576.n.5.in fin.tam in ciuilibus cau-
sis,quàm in criminalibus.Bombin. cons.10. n.10.
Ægid.Boss.in tract.de for.compet.num.127. vers.eod.
modo, qui pariter de communi; & de communi
itidem.Clar.in §.fin.in quæst.nunquid familiares, seu
famuli,vers.ab hac tamen conclusione, quod famili-
res Episcoporum potiuntur priuilegio clericali,
itaut delinquendo non possint puniri à Iudice
laico, sed remitti ad ecclesiasticum, Bonacoss.in
tract.de seru.& famul. quæst.5. Decian. in tract. cri-
minal.tom.1.lib.4.cap.9.num.47.& 57. Burg. de mod.
proced.ex abrupt.quæst.65.num.77.Bellug.de Princip.
rubr.11.§.videndum,num 6.Crass.comm.opin. lib.11.
tit.2.num 48.tom.1. Villab. in arar. comm. opinion.
lit.F num 32. Aloys.Leo in Authent. Cassa num.23.
C.de sacros.eccles.Marsil.cons.67. num.60. Sbroz. de
offic.Vicar.lib.2.quæst.146.num.2.D. Farinac. de in-
quisit.quæst.8.num.46. Capic. decis.12. Menoch. de
arbitr.d.cas.561.num.13.vers.declaratur primo.The-
saur. decis.22. num.6. & pro indubitabili tenet
Viu.decis.116.num.1.in ciuili, & criminali causa,
Gratian.decis. March.232. num.1. tam in ciuili,
quàm in criminali,& idem repetit discept forens.
lib.2.cap.340.num.3.& 31.& cap.seq.n.9. Genuens.
in praxi Archiepisc.Neapol.cap.8.num.6. vers. scien-
dum etiam.dicit quod Curia prædicta est in quasi
possessione,Franc.Leo in Thesaur.for. eccles.part.1.
cap.11.num.17.vers. quod attinet ad priuilegium, &
num.18.Narbona late ad l.20.gloss.20. num.4. cum
seqq.tit.1.lib.4.Recop. Fr. Mich. Ægia de exhibend.
auxil.fundam.7.in fine.Duard. in Bull. Cœna can.15.
q.8.concl.1.n.2. Ant.de Marinis quotid. resol.lib.1.
c.117.n.1.Gauant.in enchirid. verb.familia Episcopi
n.2.Carleual.de iudic.disp.2. q.6.sect.3. num.417.&
509.in promptuario tom.2.verb.familia n.10. Zamb.
in repert.mor.verb. Ecclesia quoad eius libertatẽ lib.10.
latè Diana moral.resol. p.6. tract.2. de familia laica
resol.1.cum seqq. nouissimè Ansald. de iurisdict. ec-
cles.part.2.tit.11.cap.5.num.34.cum seqq. D. Alder.
Mascard.conciuis meus,de statut.interpret. concl.1.
num.135. plures alios cumulant concordantes
Carol.de Grass.de effect.cleric.eff.1.num.128.vers.
ampliatur secũdo in familia Episcopi,& eruditissimus
D.meus August.Barbos.de offic.& potest. Epis.p.3.
alleg.107.num.9.vers.familia Episcopi, & in ciuili,
& criminali Mar.Antonin.var.resolut. lib.1. resol.
75.num.1.Bellet.disquis.cleric.p.1.tit.de fauor.cleric.
real.§.1.num.15.Guazzin. de defens. reor. defens.20.
cap.9.num.23.& 24 Trentacinq.var. resolut. vol.1.
lib.2.tit. de for. compet. resolut. 1. num.1. Marta in
tract.de iurisd.p 4. cas.111. num.3. vers.secundus
articulus est. Ricc. in praxi resolut. 71. n.5.& 6. in
vtraque causa ciuili,& criminali,Graff. decis.aur.
p.2.lib.3.cap.5.num.26. vers.secundo familia Episco-
pi,Giurba cons.70. num. 21. vers. cumque testentur
omnes,& plures nominat Doctores idem tenentes
cons.88.n.1.Hieronym.Campan. in diuers.Iur. Ca-
non.rub.9.cap.9.n.12.ex Bouad. & aliis in vtroque 31
iudicio criminali,& ciuili,& Ioan. Antonin. de
Nigr.in dicta Extrauag.vnic. num.21. ampliant ad
familiam Vicarij in ciuili, & criminali, Afflict.
in Const.Regn.lib.1.rub.9.de illicit.portat. armor.n.7.
quem sequuntur alij relati per Suar.recept.sent.per
Sbroz.de offic.Vic. per Gratian. decis. M.rch.223.
num.18.per Giurb.dicto cons.88.per Graff.citato lo-
co,num.26 per Guazzin.defens.20.c.9.n.24 qui ex-
tendit ad Notarium Vicarij foranei: Diana d.p.
6.tract.1.resol.5.vers.tertio, vbi ampliat procedere
in familia laica Episcopi titularis, nouissimè
Ciarlin.controuer.forens.cap.20. num.14. cum seqq.
vbi a num.16.extendit vt procedat etiam in fami-
lia Episcopi titularis, vel eius, qui renunciauit
loco,sed non dignitati,& n. 19 testatur sub die 17.
Ianuarij 1628.in vna Regien. ita fuisse declaratum
à Sacra Congreg. Cardinalium controuersiis iu-
risdictionalibus præpositorum. Vide alios Do-
ctores citatos suprà hoc cap. §.2.num.55.ex quibus
sine dubio affirmare possumus ita communiter à
Doctoribus receptum esse.

Potest & Episcopus, vel illius Vicarius punire 32
excessus familiarium laicorum, si deliquerint in
officio,Ioan And post Archid.in cap.si Episcopus,
de offic.ordin.in 6. & expresse firmat Stephan. Au-
frer in Clement.1.de potest.eccl.in secul.cas.24 n.19.
Boër.decis.9.num.7.vers.& idem in Episcopo.Sbroz
de Vicar.quæst.146. n.2. lib.2. Giurba cons.27. Ce-
uall.de cognit.per viam viol.p.2.q.64.num.16.Diana
moral.resol.p.3.tract.1.resol.12.Stephan. Gratian.d.
decis.233.num.19.Bellet.disquis.cler.p.1.tit.de fauor.
cler.real.§.1 num.18.D. Barbos. in dicto tract. de po-
test.Episcopi allegat.107. num.15. Bobad. in Politic.
lib.2.cap.17.num.48.tom.1.Villadieg. etiam in Po-
litic.cap 5.§.23.num.29.Mar.Antonin. d. resol.75.
num.3.vers quod omnino verum, in fin.lib.1.& lib.3.
resol.14.vers.fuit resolutum.Guazz.d. defens.20. c.9.
num.24.Caualcan.de brach.reg.4.p.n.259. vers.quin
imo licet Episcopo.Io. Hieron. Campan. diuers.iur.
rub.9.c.9.vers.notarium verò. Licèt contrarium di-
cat Carauit.Rit.49.num.24.Aufrer. de potest.eccles.
vers.21.num 19.Cassan.in consuet.Burgund. rub.1.§.
7.gloss.2 Papon.lib.1. tit.4. arresto 8. Grassal. lib.2.
regal. Franciæ,Vulpel.de libert. Eccles.p.3. n.26. Eo-
dem modo, quo pro delictis in officio commis-
sis datur Iudicibus laicis potestas puniendi suos
officiales, ex l.nullè, C. quorum appellat. & per il-
lum text.notant Alberic Angel. & cæteri, Boër.
decis.9.Farinac. in praxi quæst.103.num.86. Potest
etiam Episcopus offendentes suum officialem
in executione officij punire, sed quid si non ra-
tione Officij, sed ex odio, vel inimicitia priuata
offendat?

offendat? Vnde Diana *dict. part. 6. tract. 8. miscel. resol. 3.*

33 Qui autem familiares, & de familia dicantur, in proposito nostro declarat text. esse omnes in seruitio existentes *in l. pronunciatio, §. familia*, vbi Alciat. *de verb. signif. & l. final. C. eod. tit.* plene glos. *in c. in litteris, de test. vrb. familia*, & *ibi* Bald. *num. 1. vers. familiares dicuntur omnes*. Felin. *n. 1. vers. 3. nota.* Alex. *cons. 178. lib 6. in princip. vers. quia imò dicit*, Farin. *in tract. de test. q. 55. num. 135.* Viu. *decis. 349.* Mar. Anton. *d. resol. 75. num. 2. lib. 1.* Ric. *in prax. resolut. 471. num. 8.* Thesaur. *for. eccles. p. 1. c. 11. n. 18.* latè Giurba *cons. 88. per tot.* vbi de magistro notario, Cancellario Episcopi, nuncio, custode carceris, & lictoribus, de his etiam Ciarlin. *controu. cap. 20. à n. 34.*

34 Hinc Notarius censetur de familia Episcopi. Rot. March. Gratian. *d. decis. 233. per tot. & discept. forens. d. cap. 340. lib. 2. ferè per tot. & cap. subsequenti 341* Bellet. *loco superius allegato n. 16* Ricc. *d. resol. 471. num. 4. & seq.* Narbona *l. 20. glos. 20. num. 17. tit. 1. lib. 4. Recopil.* & ex pluribus Marius Giurb. *d. cons. 87. num. 4.* & aliis, quod procedit etiam in notario non exercente immediatè, de quo est casus discussus in dicto consilio. Necnon Fiscalis, Nuncij, vel Cursores, Carcerum custodes, Batisellus, Birruarij, & his similes dicuntur de familia Episcopi, ad hoc Felin. *de priuil. scholar. 166. num. 1.* Rot. March. *d. decis. 233. num. 12. & n. 20.* & post alios Franc. Leo *in Thes. for. eccles. cap. 11. num. 17. & 18.* & Sacra Congregatio super negotiis Episcoporum, & Regularium 25. *Aprilis 1614. Dum fuisset processum ad annallot actis in Causa Capitanei, vel Barisells Episcopi Serani carceribus mancipati per Viceducem ciuitatis Sora, sacra eadem Congregatio, de mandato Sanctissimi Pauli Quinti, attento quod Barisellus existit de familia armata Episcopi, & propterea non potest, nec debet de Iure per laicum capturari, ordinauit Illustrissimo Auditori Cameræ, vt capturam, & acta nulla declararet.* Rursus *petente Episcopo Vasionen. virum Iudex Camerarius, & Fiscalis tanquam eius familiares, deberent vti beneficio fori, & immunitate ab oneribus personalibus? Sacra eadem Congregatio sub die 11. Decembris 1614. officiales prædictos vti familiares Episcopi fori priuilegio gaudere, & ad personalia Ciuitatis munera subeunda minimè teneri censuit. Mandauit insuper Episcopo Ortunen. 6. Augusti 1602. ne suspenderet censuras latas, & publicatas contra Gubernatorem Lanciani, nisi prius relaxato è carceribus eius notario, & Regiis hortatoriis, ac aliis quibuscunque non obstantibus. Item Archiepiscopo Turritan. 18. Maij 1603. prædicta sacra Congregatio respondit priuilegia concessa per sacros Canones ministris, officialibus, vel familiaribus Episcopi esse ita clara, vt in dubium reuocari non valeant, nec indigeant confirmatione; iniungendo illi strictè, vt prædicta faciat obseruari.*

Ac ipse dum essem à secretis apud sacram Congregationem Illustrissimorum Cardinalium præpositam negotiis Episcoporum, & Regularium, sub Reuerendissimus P. DD. Zambeccario recolendæ memoriæ, & Campegio obseruaui, vt pro familiaribus Episcopi etiam laicis carceratis per Curiam sæcularem semper darentur litteræ ad proprios Episcopos, vel Nuncios Apostolicos de ordine Sanctissimi, vt sub censuris, ac aliis sacrorum Canonum remediis curarent omninò remitti ad Curiam ecclesiasticam: ac ex reuolutione Registrorum dictæ sacræ Con-gregationis percepi, per prius ita semper fuisse obseruatum de ordine præciso Sanctissimi, vt *de anno 1581. 14. Februarij Episcopo Regien. registr. fol. 42.* sic etiam de praxi testatur Mar. Antonin. *var. resolut. actio cap. 75. num. 6 vers. accedebat quandoquidem.*

Nec restringenda est hæc Communis decisio, 35 vt familiares Episcopi tunc demum obtineant priuilegium fori, quando viuerent expensis Episcopi: siquidem vt quis dicatur familiaris, requiritur mens, & dens, & qui non habet victum, non potest dici familiaris, ex *c. final. de verb. signif. in 6.* Sarnen. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum famil.* Card. *quæst. 13. in princ. & quæst. 14.* Nam ad 36 hunc effectum priuilegij fori, non requiritur exacta illa probatio familiaritatis, quæ est necessaria in materia reseruationis; reseruatio enim tanquam exorbitans, & odiosa, vtpote auferens ordinariam potestatem conferendi, non comprehendit nisi continuos commensales, *d. c. fin.* & ibi omnes, Cassad. *decis. 3. num. 5. de reseruat.* Hic autem versamur in fauore Ecclesiæ, qui non debet restringi, sed late interpretari, Remig. *de immunit. ampl. 15. in fine, vers. nam videmus*; & in proposito Stephan. Gratian. *d. cap. 441. num. 21.* Mar. Antonin. *loco cit. num. 2. & sequenti*, Campanil. *diuers. Iur. Canon. rubr. 9. cap. 9. num. 15. paulo post princip. vers. hic autem agi de fauore Ecclesiæ*, qui optimam 37 dicit esse distinctionem; sed satis est ad hoc, vt familiares sint in obsequio, & seruitio, licet Episcopi expensis non viuant; expenditur *consil. 8.* Calder. *de offic. Legat.* vbi Capellanus Legati absens, & commorans in studio propriis sumptibus, comprehenditur in priuilegiis Legati, quia verba intelliguntur ciuili modo, secundum subiectam materiam, ex causis, ex loco, tempore, & personis, & aliis circumstantiis, *c. intelligentia, de verb. signif. c. de occidendis 24. q. 5.* Carauit. *in Rit. 46. num. 31. ad finem, vers. licet in domo sua propria comedat, dormiat*, Gambar. *de offic. Legat. lib. 3. tit. de prast. Legat. circ. benef. num. 149. & lib 5. tit. An Legatus possit plur. benef. vni conferr. num. 135. ad fin. vers. & aduerte p. 2. fol. 188.* Gratian. *d. cap. 341. n. 17. 18. & seqq. lib. 2.*

Minus admittenda est distinctio, quod compe- 38 tat fori priuilegium familiari Episcopi, quando vel est officialis, vel delinquit in officio: quia Doctores præcitati loquentes de priuilegio fori competenti familiaribus, non distinguunt, vt ad hoc quod quis dicatur familiaris, debeat esse destinatus ad aliquod certum seruitium; sed dant 39 priuilegium in genere: vnde ista indefinita æquipollent vniuersali *l. si pluribus. in princ. ff. de legat. 2.* notatur *in c. cura, de elect. in 6.* Castr. *cons. 135. n. 3. lib. 1.* & in terminia Carauit. *Rit. 49. n. 6. vers. loquutio indefinita*, & in specie quod non sit necessarium officium, clare insinuat Luc. de Pen. *in rubr. C. de domest. & protect.* vbi familiares sunt ij, qui sine officio distinctio Imperatori obsequuntur, & seruiunt: contrarium procedit in odiosis, veluti in materia reseruationis, vt dictum est.

Ad aliam partem dubij, si sumenda esset inter- 40 pretatio, quod familiaris tunc tandem vteretur priuilegio fori, si deliquerit in officio, duplex sequeretur inconueniens: quod alij familiares, in quibus non posset cadere delictum, eo quia nullu habent officium, excluderentur à priuilegio fori, & quod 41 familiares viri nobiles minus essent priuilegiati, quam mercenarij, & infimæ conditionis homines deputati ad certum seruitium: quod non est admittendum,

admittendum, cum ex fauore speciali concedatur indistincte priuilegium fori familiaribus Episcopi tam in causis ciuilibus, quàm criminalibus, vt ex late superius congestis ad satietatem. Vlteriùs dum admittitur facultas in Episcopo cognoscendi, & puniendi delicta suorum familiarium commissa in officio, prout vere competit,
42 ex deductis , non exinde excluditur concessio
43 animaduertendi in familiares extra officium delinquentes: nam dum officialis delinquit in exercitio sui officij, non sortitur forum ratione loci, in quo reperitur, sed ratione officij, & iurisdictionis, itavt tunc non consideretur vt homo vasallus, sed vti officialis; Carauit. qui pluribus explicat, *d. Rit.* 49. *n.* 13. *&* 14. Hinc fit quoad alia crimina extra officium, remanere in suo robore priuilegium, quod habet Iudex ecclesiasticus puniēdi familiares, Gratian. *d. c.* 341. *n.* 5. *&* 14. Marc. Ant.
44 Genuen. *in praxi Archiep. c.* 9. *n.* 4. Burg. *de modo proced. ex abrupt. q.* 65. *num.* 81. Guazzin. *loco sup. relato*, Mar. Giurb. *d. cons.* 70. *n.* 20. *vers. sed quia Archiepiscopalis, & cons.* 88. *n. vlt.* vbi testatur ita fuisse resolutum in Regia Camera præsente Protege.

45 His ita firmatis tolluntur nouissimè in contrarium adducta per D. Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. for. lib.* 3. *q.* 78. nempe Communem opinionem, quòd familia Episcopi vtatur priuilegio fori, esse dubitabilem, nec legibus , vel ratione defendi. Neque Iura relata per Abb. *in cap. fin. de offic. Archid.* probare id, ad quod allegantur , nec ex eo capite inferri familiarem Episcopi habere priuilegium fori.

46 Respondetur quod *in d. c. fin.* prætendebat Archidiaconus aliquos diœcesis Senonen. debere prius conueniri coram ipso, quàm coram Officiali Archiepiscopi, tum de Iure communi, ratione proprij territorij; tum de consuetudine: & sicut à iurisdictione inferioris nouerat esse exemptum Episcopum, cuius respectu, & illius homines , & familiares gaudent eodem priuilegio; propterea Archidiaconus excipit à sua iurisdictione cognitionem causarum familiæ Episcopi , & ex hoc concludenter inferunt scribentes omnes , familiares Episcopi gaudere priuilegio fori , vt colligit Host. *ibi n.* 14. Anch. *num.* 4. *vers. nono hic colligitur*, & alij.

47 Secundò, quod tex. *in c.* 1. *de pæn. in* 6. loquatur tantum circa iurisdictionem, quam habent Episcopi contra offendentes suam familiam , quasi pro vindicta ad propulsandam propriam iniuriam, non autem cognoscendi causam sui familiaris. Hoc expresse repugnat verbis gl. *ibi in verb. punire* , vbi si iniuria fuerit illata in Prælatum, propriam illius personam respiciens, non potest ipse aliquem punire; & gl. exemplificat in filio, qui potest remittere iniuriam, per quam ipse fuit offensus, secus si tangat partem: & in fine concludit , quòd Episcopus potest punire iniuriantes propriam familiam , etiam quod iurisdictionem non impediant ad idem Socin. *in c. olim. de iniur.* Farin *in prax. de var. & diuer. crim. q.* 105. *num.* 294. quod Episcopus remittit iniuriam sibi illatam quantum ad suam personam. Graff. *decis. aurear. p.* 2. *lib.* 2. *c.* 27. *n.* 10.

48 Tertiò, *c. Ecclesiarum seruos*, loqui de seruis perpetuis. & ascriptitiis, non negatur, sunt enim tanquam pars fundi, quod colunt, & cuius beneficio destinantur. *l. cum satis* 23. *C. de agricol. & cens. lib.* 13 vbi Luc de Peña, Ioan. de Platea, & Valenzuela Pescador, Thom. Sāch. *de matr. lib.* 7. *disp.* 19. *n.* 1. Gasp. Ant. Fab. *in sua Iurisprudentia tit.* 5. *princ.* 2. *illat.* 7. Schiphordeg. *tom.* 3. *tract.* 26. *q.* 6. sed Doctores ex connexitate materiæ notant ibi familiares Episcopi gaudere priuilegio fori , prout facit Archid. *n.* 5. *vers. per hanc decretalem*, & cæteri. Quartò, non dissentimus *l.* 2. *C. de Episc. & Cler.* loqui de muneribus , & priuilegium competens Clericis extendi ad illorum familiares. vt ibi per glos. Bald. & alios. Sed meliùs dictum esset *d. l.* 2. loqui tantùm in Clericis, & illorum hominibus, non in Episcopo, & eius familia. Insuper non obstat obiectio Thesauri, quod si Episcopus cognoscat in causa sui familiaris , magnum inferrut præiudicium iurisdictioni ordinariæ Principis sæcularis , præsertim in causis criminalibus ; & eam potestatem regulariter non habet Episcopus, nisi illi ex particulari priuilegio à Iure , vel Pontificum Constitutionibus demandetur.

Episcopus enim vti Iudex Ordinarius in sua 49
diœcesi tam de iure, quàm ex vniuersali consuetudine , potest punire pœna corporis afflictiua, carcere, & exilio mulctare delinquentes, sine distinctione personarum, & sine alterius Magistratus ministerio, vel requisitione, *c. attendendum*, 17. *q.* 4 vbi Summus Pontifex Vrbanus mandat omnibus Episcopis, vt tradant carceribus, & perpetuo damnent exilio inuadentes prædia Ecclesiæ dicata, & *ibi* glos. *in verb. & carceri*, infert, ergo Ecclesia habet carcerem , & infligit pœnam relegationis, *cap. hi qui Episcopos*, 3. *q.* 4. & glos. *in verb. etiam exilio* arguit , ergo Iudex ecclesiasticus potest in exilium mittere & Gregorius sanctissimus Pontifex *in c. contra idolorum* 26. *q* 5. præcepit Episcopis, vt idololatris, & nolentibus se emendare, si serui sint pœnā corporis , si liberi carceris pœnam imponant, & *ibi* notat glos. *in verb. verberibus* Episcopum habere potestatem imponendi pœnam corporalem, & exilij, *c.* 2. *de adult.* vbi Gregorius rescribens Episcopo ordinat , vt stupratores corporaliter castiget , & in carcerem detrudat, qui tex necessario loquitur in laico, quia compellitur ducere in vxorem , & est plectendus pœna Iuris Ciuilis; ex quo probatur , quòd erat laicus, qui punitur pœnis legalibus. *c. excommunicamus*, §. *si vero, de haret.* vbi Episcopus bona excōmunicati, & per annum expectati potest exponere, & cōfiscare, & reddere tales ineligibiles , ac inhabiles ad quælibet officia publica, honore, & successione priuare, *c. fraternitatis*, 34. *distinct.* vbi Papa mādat Episcopo Florentino , vt pro carcere in Monasterium detrudat quamdam ancillam cōcubinam, *c. statuimus*, 16. *q.* 9 vbi Episcopus punit laicos retinentes decimas, vel oblationes, mulcta indicta, *c. quisquis*, 17. *q.* 4. vbi quisquis fuerit reus sacrilegij, de mandato Papæ mulctatur per Episcopum in triginta libras argenti, *c.* 11. *q.* 2. vbi committentes sacrilegium in rebus Ecclesiæ, per Episcopum verberibus corriguntur , qui textus omnes loquuntur indefinite comprehendentes etiā laicos : *Auth. Causa quæ, in fin. C. de Episc. & Cleric.* vbi Episcopi habent carceres , in quos inferunt nuncios laicos citantes Clericos, & *ibi* Bald. *n.* 6. deducit argumentum, cùm Episcopi habeant carcerem, ergo habent merum imperium: idem not. Castr. *ibi num.* 6. & latè Læl. Iordan. *d. tract. de orig. Roman. Sed. cap.* 8. *num.* 25 26. *& seq.* & iurisdictionem ordinariam Episcopi in tota sua diœcesi causas audiendi, & personas etiam laicas ad suum forum spectantes capiendi, & carcerandi apertè ostendit *cap. cùm Episcopus, de offic. ord. in* 6. *& c.* 1.

de

*de offic.iudic. ord.*ibi, *Habeant igitur Episcopi singularium Vrbium in suis diœcesibus liberam potestatem, adulteria, & scelera inquirere, vlcisci, & iudicare secundum quod Canones censent, absque impedimento alicuius.* Quæ verba cùm sint indefinita, important, vt sine auctoritate, vel licentia alterius Iudicis prædicta Episcopi adimplere valeant per seipsos, etiam contra laicos, quia & laici quoque committunt adulteria, & scelera ac sacrilegia, & vsuras, &c. quæ Canones mandant Episcopis, vt cognoscant, &
50 puniant. Sic de verbo *liberè*, Ruin. *cons.*18. *n.*6. quod verbum *liberè*, significat præcisam libertatem, latè Rolan. *cons.*42. *lib.*1. *n.*18. vbi quod verbum *liberè*, importat sine aliquo impedimento, & contradictione, sine auctoritate, ministerio, vel licentia alicuius, cuius consensum aliàs teneretur requirere, & fusiùs Surd. *cons.*143 *n.*25. qui ad plura infert, & notat Abb. *in d.cap.*1. *de offic.iud. ord. in princip. & n* 3. *&* 4. vbi quòd Episcopi in suis diœcesibus habent iurisdictionem liberam exercendi ea, quæ sunt meri imperij, procedendi ex officio, & animaduertendi in facinorosos homines etiam laicos, sine impedimento, & licentia alicuius: quia textus loquitur generaliter non se restringens ad Clericos tantùm: & important verba, *liberam potestatem*, & hinc erit locus præuentioni inter Iudicem ecclesiasticum, & sæcularem Et Zabarell. *ibi n.*1. *in fine, vers.secundo quæro, & vers.quinto quæro.* quòd est in libera potestate Ordinarij punire etiam laicos de criminibus; Butr. *n* 4. *vers. & nota quod verba, liberam potestatem*, excludunt alterius requisitionem, vel impedimentum, & *n.*10. ex quo Episcopus potest generaliter inquirere in tota diœcesi, poterit & hoc facere contra laicos in his, quæ tendunt ad forum ecclesiasticum, quia qualitas causæ facit laicum de foro Ecclesiæ, *c.cùm sit generale*, + *c.ex tenore, de for.comp.c.si duobus, de appell.* Ioan. Andr *n.* 3. *in verb.inquirere*, quod Episcopus inquirit etiam contra laicos, quia textus loquitur generaliter: & idem dicit Host. Imol. *n.*3. *vers.item noto, & n.*5. Anchar. *n.*2. *vers.*2. *not.* quòd iurisdictio Episcoporum super criminibus puniendis, est generalis, & specialis quoad locum, videlicet intra limites suæ diœcesis; supràn.1. quòd Episcopus habet à Iure communi omnimodam iurisdictionem in criminibus puniendis, ordinariam, non delegatam ad certam causam, vel certam personam. Alciat. *n* 7. *& n.*
51 14. Imo non datur alia iurisdictio ordinaria nisi in Episcopo, *c.*1. *de offic.Ord.in* 6. *c.vt inst.*2, *de offi. Ord. in Decretal.* vbi omnes aliæ dicuntur delegatæ, & potest Episcopus in sua diœcesi quidquid Summus Pontifex in vniuersali Ecclesia, si excipiantur ea, quæ ad vniuersæ Ecclesiæ statum pertinent, & quæ Papa specialiter sibi reseruat, Gambar. *de offic. Legati, lib.*10. *n.*466. *& n.*476. Redoan. *in tract. de simon. mental. p.*1. *cap.*24. *num.*1. & latè probat Sanch. *de matrim. lib.*1. *disp* 61. *num.*3. & prædictorum ratio est, quia Episcopus est pastor ordinarius in sua diœcesi, sicut Pontifex in toto Orbe, licèt sit illi subditus, & in iis, in quibus Pontifex non limitat eius iurisdictionem, habet potestatem ordinariam, Sanchez *ibid.*

52 Et supradictam opinionem tenent Franc. *in d.c. cùm Episcopus, de offic. Ord.in* 6. *n.*5. Anan. *in rubr. de sacrileg. num.*5. Geminian. *in cap.dilecto, col* 2. *vers. quæro quia textus, de sent.excomm. in* 6. vbi Episcopus pro suorum defensione vtitur gladio materiali in homines cuiuscunque iurisdictionis: Abb. *in cap.grauem, num.*5. *de pœn.* Innocent *in cap. olim, il* 3. *de restit.spoliat. in princip.* quòd Episcopus potest capere, & spiritualiter punire suos Parochianos obedientes alteri Episcopo, & illius sententiis obtemperantes: & cum loquatur de omnibus Parochianis, comprehendit etiam laicos: & Innocentium sequitur Foller. *in prax.crimin. Canon. in* 2. *p. iudiciar. vers.aut inquisitio formata, num.*25. Aufrer. *de potest.eccl. s.in laic.in princip. & in Clem.*1. *de offic. Ordinar n.*102. *& seq. vers.*5 *principaliter quæritur*, vbi pro vtraque parte, & hanc veriorem ostendit; & in practica seruari, & tollit contraria; Alban. *ad Bart.in l.administratores, num.*1. *de excusat.tut.vers. ad rem faciunt*, Cagnol. *in l.vnic.num.*16. *ff si quis ius dicen.non obtemp.* Soc. *in c.cum sit generale, in fin. de for.compet.* & *ibi* Felin. *num.*10. *vers.contrarium tenet*, nec dissentit Couar. quia alia Iura, & auctoritates addit *practic.quæst.cap.*10. *sub num.*2. *vers. nam posse Iudicem ecclesiasticum*, Rolan. à Vall. *cons* 37. *lib.*4. *n.* 16. *&* 17. Auctor Anonymus *cons.*3. *inter cons.Iacob. Beret.num.*11. *vers.contraria opinio*, Læl. Iordan. *de Rom.s d.origin.cap.*8. *num.*29. vbi ex aliis Ecclesiam posse procedere contra Clericos, & laicos in criminibus ecclesiasticis, non solùm per censuras, sed etiam per capturam: & latè de materia Capell. Tolosan. & *ibi* Aufrer. *decis.*379. *num.*2. Barbat. *inter cons.crim n. vers.*93. *incip. Scribitur Sapientia*, latè corroborat, & tollit contraria *n.*15 *vers.sed ista nullo modo obstant*, qui plures alios ad finem Nauarr. *consil.*1. *de for. compet.* Ioan. Fran. Leo *in Thes.fori eccles. p.*1. *d.c* 9 *n.*18. *in fine*, & in puncto Iuris veriorem firmat Ignat. Lopez *ad pract. Diaz cap* 154 *num.*6. *vers.contraria tamen sententia*, Azor. de veriori *instit. mor. p.*3. *lib.*13. *c.*14. *in fine, vers.secunda opinio*, Marcetaren. *var.resol.*14. *sub n.*1. *vers. quartò videbantur ponere*, Guti. *pract.lib.*1. *q.*45. vbi relatis contrariis opinionibus residet in hoc, quod de Iure communi sit verior Episcopum, & Iudicem ecclesiasticum posse exequutionem facere in personas, & bona laicorum. in casibus spectantibus ad illorum cognitionem, sed attento Iure Regio esse tenendum contrarium *num.*2. *vers.quid tenendum* Franc. Molin *de brach. sæcul. cap.*4. *num.*31. vbi vti ridiculam, & commentitiam carpit opinionem Lupi, *& num.* 8. contrariam esse veram, sed Iudices Ecclesiæ non audere eam exequi, quia obstant Regiæ leges, Card Bellarm. *in tract de Roman. Pontif. lib.*4. *cap.*25. *in fin. vers.at Ecclesia Catholica*, quòd Episcopi in suis diœcesibus habent auctoritatem condendi leges, iudicandi, & puniendi; quę tria *cap.*26. seqq. rationibus, & sanctorum Doctorum auctoritatibus probat, præsertim *in vers.nouus locus est*, vbi ex S. Chrysostomo interpretante illud Apost. *ad Timoth. Aduersus presbyterum accusationem noli recipere*, quòd Episcopus habet suum Tribunal etiam extra forum conscientiæ, & more Iudicum accusationes audit, secundum acta, iudicat etiam laicos propter crimina ecclesiastica, Card. Baron. *annal. tom.*1. *pag.*440. exemplo S. Cæsarij Arelaten. Episcopi ostendit Episcopum habere ius virgarum, & quosque delinquentes illis subiicere: qui nec patiebatur flagellari amplius 39. ictibus, & *tom.*5. *pag.*143. *lit. D.* exemplo S. Ioannis Chrysostomi ait Episcopum habere carceres, in quos detrudat reos. Et quæstio ista remanet prorsus indubitabilis ex decreto S. Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* vbi sancitum est, quòd liceat Episcopis, & aliis Iudicibus ecclesiasticis in causis ciuilibus, & criminalibus contra quoscunque etiam laicos per mulctas pecuniarias, seu per captionem pignorum personarumque districtionem per suos proprios, aut alienos exequutores

faciendam procedere, & causas definire, per quæ
verba sacri Concilij stabilitur communis opi-
nio.

53 Quocirca si Episcopus ex propria ordinaria iu-
risdictione cognoscit causas etiam contra laicos
per bonorum apprehensionem, & personarum di-
strictinnem, necessarium erit fateri, quòd habeant
familiam armatam, per quam prædicta exequi va-
leat: nam concesso fine, censeotur media concessa,
per quæ peruenitur ad finem, *c. cùm infirmitas, extr.*
54 *de Pœnit. cap quoniam, de sentent. excomm. in 6.* & con-
cessa iurisdictione competunt omnia, quæ ad eam
tuendam, & exercendum sunt necessaria, per *l. 2.*
ff. de iurisd. omn. Iudic. quod vltra expressa verba sa-
cri Concilij ibi, *per suos proprios exequutores*, cuius
auctoritate tolluntur obstacula contrariæ opinio-
nis, voluit Bald. *in l. nam salutem, §. ait enim, ff. de of-*
55 *fic. præf. vigil.* vbi infert ab officialibus Communis
ad Episcopum, qui & ipse dicitur officialis com-
munis, & in communi habet iurisdictionem, non
solum inter Clericos, sed etiam inter laicos in cer-
tis casibus specialibus, & mixtis, vt per Anchar. *con-*
sil. 340. in 1. dubio, vbi de Episcopo Bononien. qui
dicitur officialis communis Bononiæ, sicuti & Vi-
carius. Dec. *in cap. sanctæ Mariæ, n. 42. vers. sic & Epi-*
scopus, de constit. & in d. cap. significasti, num. 19 & 25.
vers. sic contra Abbatem, de offic. deleg. vbi examinata
opinione contraria Abb. & rationibus pro ea addu-
ctis, concludit Bald. sententiam esse magis veram:
56 quam & sequitur Andr. Barbat. & quod dicitur de
officialibus, id verificatur in Episcopo, qui pro
defensione iustitiæ potest tenere familiam arma-
tam, sequitur Roland. *d. cons. 37. n. 23. lib. 4.* & Surd.
decis. 129. num. 11. & 12. idem Decian. *in cap. cùm*
non ab homine, num. 29 vers. an autem Episcopus, de
iudic. & in cap. postulasti, n. 21. de offic. deleg. Fel. *in c.*
de cætero, de sent. & re iud. num. 8. vers. exequutor me-
rus Papa, quòd exequutio manu militari competit
solo Ordinario habenti merum Imperium; & ita li-
mitandum dictum Innoc. & Abb. & ita fuisse lo-
quutum Angel. *in l. qui restituere, ff. de rei vind.* Ste-
ph. Aufrer. *in Clem. 1. in 5. q. princ. de offic. ord. versic.*
Dominicus, & in tract. de potest. ecclesi. super laic. col. 5.
cas. 24. vers. Episcopus potest habere familiares arma-
tos, & seruientes armatos, vbi relatis Bald. & Oldr.
cons. 89. refert quòd Magistratus, & officiales Regij
libenter vellent sequi opinionem Abb. sed opinio-
nem Baldi obseruari Læl. Iordan. *in tract. de Roman.*
sed. origin. p. 2. cap. 8. & num. 18. per seq. & per tot. cap.
hanc vti veriorem, & melioribus rationibus mu-
nitam defendit sublatis omnibus pro contraria
parte oppositis. Gondisalu. *in tract. de hæretic. q. 55.*
num. 16. Barbat. *in cap. cùm non ab homine, n. 14. & 40.*
de iudic. qui admiratur Abbatem contrarium tenen-
tem non vidisse Baldum, & si Episcopi non sunt
soliti tenere familiam armatam pro exequutione,
id faciunt ob tenacitatem ne teneantur soluere sti-
pendia ministris, tamen tenentes familiam arma-
tam haberi in maiori honore, & reuerentia, idem
Barbat. *in tract. de Card. Legat. q. 5. n. 17. & 18. vers.*
sed cum de officialibus, Aloys Leo *in Auth. Cassa, n.*
24. C. de sacros. eccles. Remig. de Goñy *de immunit.*
eccles. in verb. defendere armis, q. 12. n. 8. Rol. à Vall.
d. cons. 37. per tot lib. 4. qui de iure veriorem, & tu-
tiorem firmat, & singulis contrariorum fundamen-
tis aptè respondet, de veriori Fusc. *de visit. lib. 2.*
cap. 32 n. 16. Cnuat. *pract. d. cap. 10. sub n. 2. vers. pri-*
mum, licèt cessante consuetudine conetur def n-
dere contrarium, Ignat. Lopez *ad pract. crimin.* Diaz
d. cap. 154. n. 13. quod vera, & communis sit affir-
matiua sententia, quamuis Abb. multis illam infir-
mis rationibus impugnare contendat, Neuiz. *consil.*
83 incip. *Materiam saluaguardiæ, n. 7. vers. quod con-*
trarium, Marsil. *in prax. crim. in §. pro complemento,*
in princip. n. 5. vers item visu, latissimè Molin. *de bra-*
ch. secul. c. 18. Vgol. *de Episc. potest. c. 4. §. 12.* Sbrozz
de offic. Vic. q. 191. n. 1. Valladieg. *in tract. de irregul.*
q. 31. num. 16. & 17. Repert. Inquisit. *in verb. arma,*
§. sed nunc quæritur, & §. sed supradictum est. Francisc.
Penia de communi *in director. Inquisit. 3. part. lib. 3.*
schol. 314. Bellet. *disquisit. cler. part. 1. tit. de fauor. cler.*
real. §. 1. num 18. Card. Tusch. *conclus. 253. lit. E.* in-
cip. *Episcopus habet familiam armatam*, Marta *in tr.*
de iurisdict. part. 1. cap. 51. n. 10. & 11. & seq. Manu-
ceraten. *var. resolut. lib. 3. resolut. 34. n. 1. 2. & 3.* D.
Barbos. *d. allegat. 109. num. 1. de potestat. Episcop.* Fa-
rinac. *de hæres. q. 182. num. 90. in fin. vers. ampliatur*
hoc idem, de vera, & communi opinione Ioann.
Vincent. Anna *sing. 171.* Hieronym. Campanil. *di-*
uers. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 87. & 88. Ioann.
Franc. Leo *in thes. fori eccles. part. 1. cap. 9. n. 17. & 25.*
Albert. Oliua *in Rit. Archiepisc. Neapol. 38. num. 3.*
Alex. Raudens. *decis. Pis. n. 34.* Ioann. Bapt. Larrea
Granat. decis. 1. num. 6. Alex. Sperell. *in decis. fori eccl.*
decis. 4. num. 8. & 9. & examinatis hinc inde rationi-
bus, & auctoritatibus fuisse acerrimo studio diu,
multumque disputatum, & resolutum pro affir-
matiua sententia sub Beatissimo Pontifice Pio V.
dicit Ioann. Francisc. Leo *in d. Thesaur. for. eccles. c. 9.*
num. 24.

Comprobantur prædicta in iis, quæ sunt mixti
fori, quæ multa sunt inter Iudicem ecclesiasti-
cum, & sæcularem, ex *gloss. final. in cap. cùm sit ge-*
nerale, de for. competent. & ex congestis per D meum
Farinac. *de inquis. q. 8. num. 226.* attenditur præuen- 57
tio, ita vt qui præuenit in citatione reali, præferatur
alteri in citatione verbali, quia captura præpon-
derat, Bart. *in l. sepulchri*, vbi Alex. *de sepulchro viol.*
Boss. *in prax. tit. de for. comp. 97.* Clar. *in §. fin. q. 48. in*
fin. versic. frequenter etiam dubitari, Farinac. *d. tit. de*
inquisit. q. 7. n. 53. Marius Giurb. *consil. crimin. 48. n.*
39. Si Episcopis non liceret habere familiam ar- 58
matam, non posset dari casus, quod per capturam
esset locus præuentioni Iudicis Ecclesiastici, quod
esset absurdum: & si Iudex ecclesiasticus tenere-
tur requirere exequutores à magistratibus laicis
contra laicum: per huiusmodi circuitum inuti-
lem esse aperta via fraudibus, & multorum daretur
ansa delictorum in ludibrium iustitiæ, prout benè
considerat Læl. Iordan. *de Roman. sed. origin. cap. 8.*
num. 58 ad 55. vbi Magistratus laici, vel differendo
adducẽtes varias excusationes, vel conniuendo, vel
monendo laicos reos, vel recusando excusantes se
habere iustam causam denegandi, darent occa-
sionem delinquentibus aufugiendi, vnde per ec-
clesiasticos recurrendum esset ad excommunica-
tionem contra illos: idcirco ad euitandam istam
confusionem, & perturbationem iurisdictionis ec-
clesiasticæ contra text. *in cap. peruenit, 7. quæst. 3.* Epi-
scopus per suos proprios exequutores debet posse
exequi, ad idem Ioann. Franc Leo *in Thes. for. ec-*
cles. loco cit. n. 19 in fine, vbi quòd vellent scire de
causa capturæ, & de illa cognoscere, vel ad minus
dum consulitur, ac possint causam cognoscere, vel
vtrum fuerit præuentum, fuga elabitur reus, & in
proposito dicemus infra dum agitur de inuocatio-
ne brachij sæcularis.

Ad comprobationem accedit, quòd Episcopus 59
in crimine hæresis est Iudex ordinarius, Host. *in*
cap. ad abolendam, num. 2. extra de hæret. & *ibi* Fel.

n. 2.

n.2. vers. nota Episcopos ordinarios Iudices in causa heresis. Ioann. de Anan *n.5. vers. nota quòd Episcopi sunt ordinarij*. Dec. *tract. crimin. lib.5. cap.21. n.4. in princip.* Imò ex particulari priuilegio Episcopis competit in specie, hæresis crimen purgare, vt habetur *in Clement. 1. §. propter, de haeret.* in illis verbis, *tam per diœcesanos Episcopos.* Zecch. *in summa, p.1. tit. de fide, rubr. de heret. cap.11. n.13. in princip.* vbi quòd Episcopus de iure diuino est hæreticorum competens Iudex.

60 At Inquisitori, qui itidem est Iudex competens in causis hæreticorũ, *d. Clem. 1. §. propter, ibi, tam per diœcesanos Episcopos, quàm per Inquisitores*, conceditur facultas habendi familiam armatam, per *Clem. Nolentes, §. porro Inquisitoribus, de haeretic.* & tamen

61 non conceditur Episcopis argumentum euidens, quòd ideo Pontifex non contulit facultatem tenendi familiam armatam contra hæreticos, eo quia nouerat ipsis tanquam Ordinariis facultatem competere habendi famulos armatos, quia si aliàs non competiisset, sine dubio Episcopis, sicuti Inquisitoribus impartita fuisset per Papam, vt benè aduertunt Gundisalu. *in tract. de haeret. q.13. sub num.17.* Rol. à Vall. *d. cons. 37. n.15. lib.4.*

Responsiones ex aduerso allatæ per Lup. *in c. per vestras, de donat.* per Beret. *cons. 4.5. & seq.* & per receptiores ad fundamenta affirmatiuæ opinionis, in id reducuntur, vt admittant Episcopum in causis ecclesiasticis, & mixtis posse procedere, & cognoscere etiam contra laicos, non autem exequi per propriam familiam, sed tantum per censuras, quia pro exequutione reali, vel personali tenentur implorare brachium Domini temporalis, qui habet territorium. Nam quæ primo obiiciuntur, nituntur fallaci fundamento, nempe argumento ducto à contrario sensu, ex *l. placet, C. de sacros. Eccles.* vbi per illum text. puniuntur onera imponentes Ecclesiis, & Ecclesiasticis, qui excommunicantur per Episcopum, & puniuntur temporaliter per sæcularem, & ex *cap. cum Episcopus, de offic. ordin. in 6.* vbi Episcopus in sua diœcesi habet iurisdictionem liberam, capit, & castigat Clericos: ergo à contrario Episcopus potest tantum excommunicare, non autem punire laicos temporaliter, quod spectat ad solum Iudicem laicum, & c. *cap. cum laicus, de for. compet. lib.6.* vbi laicus periurus per Episcopum cogitur ad obseruationem iuramenti per censuras Ecclesiasticas: ergo non per executionem realem, vel personalem. Et iste error sopitus, ita inualuit apud quosdam, vt dixerint esse communem opinionem.

62 Argumentum prædictum deductum à contrario sensu, non concludit quando contrarium est expressum in alia parte iuris, gloss. notabilis *in c. significasti, de foro compet.* & gloss. singularis *in l. eum praetor in 1. verb. videtur, de iudic.* Alex. *cons. 69. in fin. num.9. vers. alio modo, lib.2.* communem dicit Abb. *cons. 75. n.3. lib.1. vers. non enim venit*, vbi ex Bart. quod argumentum à contrario sensu est subauditum, non enim venit directè ex verbis, sed indirectè per interpretationem: quod ideo non debet inducere legum correctionem; similiter Roman. *consil. 399. num.6.7. & seq.* quod per improprietates; & subauditiones in contrario non corrigitur dispositio expressa, & *ibi Add. in verb. singularis*, Castr. *consil. 175. num.3. & 4. lib.2.* Corn. *consil. 150. num.9. lib.2. & cons. 270. n.1. vers. nec obstant sequentia, lib.1. & cons. 308. lib.4. vers. & ideo solet.* Dec. *cons. 99. n.4.* Menoch. *cons. 86. num.30.* Ossasch. *dec. 85. n.12.* Bec. *cons. 63. n.24.*

Nam dictum argumentum sumi debet strictè 63 ad limites verborum, videlicet, vt in casu omisso censeatur omissum id, quod expressum fuit in casu expresso, non autem quod in casu omisso inducatur noua dispositio, Mandel. *cons. 164. n.3. vers. respondetur primo.* Rimin. iun. *cons. 244. n.196. vers. sic. tertio, dici potest.*

Non etiam admittitur huiusmodi argumentum 64 ad exclusionem aliorum, quando vnus casus ponitur ratione frequentioris contingentiæ, glos. *in Cl. m. 2. vers. praesidentes, in fin. de rescript.* Felin. *in cap. nonne, limit. 5. de praesumpt.* Ias. post alios *in l. t. num.33. ff. solut. matr.* Cephal. *cons. 257. n.22.* Bursat. *cons. 81. num.15. lib.1.* Bec. *cons. 82. num.17.* Hypol. Rimin. *d. cons. 244. n.293. vers. dico quod.* Mandel. *d. cons. 164. num.12.* Surd. *cons. 339. num.29.* Sed casus expressi in dictis Iuribus in contrarium allegatis sunt propter frequentiorem vsum circa personas ecclesiasticas, in quibus Episcopus habet omnimodam iurisdictionem intra suam diœcesim. Ægid. Bellam. *cons. 6. num.4.* Contra laicos autem procedit tantum pro crimine ecclesiastico, vt dictum est.

Vnde non sequitur, Episcopus excommunicat 65 laicum in causis ecclesiasticis, & mixti fori, ergo non potest illum capere, carcerare, & illi pœnam imponere, sic in terminis nostris dixerunt Stepban. Aufret. *in Clement. 1. de offic. ord. n.102. vers. principaliter, & n. seq.* vbi tollit contraria, quia inducuntur tanquam à contrario sensu. Barbat. *consil. 93. inter cons. crimin. tom.1. num.20. vers. & ad textus allegatos.* Incertus Auctor *3. cons.* penes Beret. *n.32.* quia ex inclusione potestatis excommunicandi, non excluditur potestas faciendi exequutionem realem, & personalem.

Neque ad hoc requiritur præscriptio, vt conantur firmare Couar. *pract. cap. 10. sub num. 2. vers. primum vbi consuetudine*, & Iul. Clar. *§ final. n.8. q.37. ad fin. vers. hinc verum est.* Nam id est de Iure communi, vt abunde fuit deductum; præsertim ex dispositione sacri Concilij Tridentini, quod constituit Ius nouum generale, & commune, abrogans alia Iura antiqua contraria, si quæ essent, vt probatione non indigeat: & ita etiam fuisse obtentum Mediolani temporibus sancti Caroli Cardinalis Archiepiscopi testatur Card. Tusch. *pract. concl. 293. lit. M. sub tit. Mixti fori qua esse dicantur, n.42. vers. sed tu dicas*, & idem refert *in 4 tom sub litera I. conclus. 59. num.6. vers. alias si hac doctrina*, vbi per integram conclusionem, & multa adducit ad materiam, quod laici, quamuis sint de foro sæculari, sortiuntur forum ecclesiasticum quando committunt crimina ecclesiastica, siue ratione personæ, siue ratione rei, siue ratione loci, & ab ecclesiastico Iudice puniuntur, quod & firmat solidissimis rationibus, vt etiam latè tenet Caball. *quaest. criminal. cas. 194. num.4. in fine, & n.7. & seq.* Genuens. *in prax. Archiepisc. Neapol. cap. 13. num.3.* de veriori Guazzin. *in tr. de defens. reor. defens. 1. c.8. n.28. vers. Episcopus in delictis mixti fori, & c. 11. n.33. vers. sed contrariam opinionem.* 66

Insuper ad dict. *l. placet, C. de sacros. Eccles.* suffi 67 ceret responsio, quòd totus *tit. C. de sacros. Eccles. & C. de Episc. & Cleric.* est nullus, ex quo disponit sine iurisdictione, & de personis, & rebus ecclesiasticis. Abb. *in cap. Ecclesia sancta Maria, num. 10. de constit.* Felin. *num.40. vers. prima est*, quod dictæ leges, & multæ similes non sunt seruandæ, neque etiam de honestate, licèt non sint in damnum Ecclesiarum, neque repugnent Canonibus, Dec. *à n. 88. vers. prima conclusio Abbatis*, latè per alios seq. &

esse communem opinionem, & nullum discrepare dicit Clar. *in §. emphyteusis, q. 29. n. 7. vers. nec dicatur.*

68 Quoad brachium sæculare. Primò argumentum Abb. non est probabile, Episcopus implorat auxilium brachij sæcularis, ergo est prohibitus immediatè habere familiam armatam; quia, & Inquisitores tenent manum armatam, & tamen inuocant brachium sæculare, iuxta Constitutionem Vrbani Quarti, & Innocentij Quarti, relatas per R. P. D. Pen. *in direct. Inquis.* & per Ignat. Lop. *ad Diaz in prax.* & per Farin. *de heres.*

69 Conuocat ecclesiasticus auxilium sæculare aliquando propter periculum effusionis sanguinis: iure enim speciali actum est per Innocent. III. *in cap. sententiam sanguinis, ne Cler. vel Monach.* ne Clerici sententias sanguinis ferant, dictent, exerceant, intersint; & ideo licet in crimine hæresis carcerent, & puniant corporaliter laicos, tamen quando agitur de imponenda pœna capitali, tradunt Curiæ sæculari, *c. ad abolendam, de haret.* gloss. *in cap. cùm sit generale, in verb. malefactores*, dum allegat, quòd quandoque punitio spectat ad sæcularem, & ita declarat Host. *ibi in princip. in verb. sacrileg.* Ioan. Andr. *ad finem, in vers. in glos. vlt.* Imol. *num. 5. vers. in gloss.* clarè Socin. *in cap. cum sit generale, in fine, & in cap. postulasti, num. 10. de for. compet.* Sic pro adulterio commisso, quod est mixti fori, si imponitur pœna sanguinis, vel mortis, tunc spectat exequutio ad Iudicem sæcularem; si verò imponitur pœna temporalis, vel extraordinaria, prout hodie obseruatur in muliere, vterque procedit, Abb. *in cap. cùm sit generale, n. 23. vers. dic latius quòd aut agitur ad pœnam sanguinis, & sæcularis est tantum Iudex, de for. compet.* Felin. *num. 11.* idem Abb. *in cap. tua, n. 6. de procurat. vers. quia cùm hodie*, Collect. *n. 3. vers. sed numquid.* Bellam. *n. 8. vers. secundo quæritur*, & alij scribentes. Sic pro crimine commisso per laicum in Ecclesia, quando agitur ad pœnam corporalem, quia Clericus non potest procedere ad pœnam sanguinis, eam imponit solus Iudex laicus, & si tractatur de pœna pecuniaria, vel simili, vterque Iudex procedit ad exequutionem, & est locus præuentioni, Decar. *criminal. tom. 1. lib. 4. cap. 26. n. 1. in princ.* Caball. *resol. criminal. casu 194. num. 8. cum seqq. & num. 11.*

70 Quandoque petit, quia dubitatur ne reus aufugiat, de quo *in cap. 2. de Cler. excomm. ministr.* in illis verbis. *Si Episcopus minime emendare potuit fortè ob paupertatem, & defectum ministrorum, vel potestatem delinquentium, & in l. si quis latrones, § sin autem propter multitudinem fortè eorum, qui in prædio sunt ciuile adminiculum sufficere non posse constiterit, & memorati audaces exequutoribus obiecerint manus, vel alias parere distulerint; tunc Iudex Prouinciæ memor periculi sui à viro deuoto Tribuno, seu Primatibus militum, qui in locis sunt, auxilium postulet, C. de his qui latron. occult.* & *ibi* gloss. & Bald. *sub n. 3. verb. sufficere non posse*, quia brachium alienum in subsidium innocare debet, quando vires proprij officij non sufficerent, & Salicet. *n. 1. in 3. not.* Put. *de syndicat. in verb. brachium, cap. 1. n. 3 & 4.* Bermo. *de publ. concub. in verb. si opus fuerit, n. 1. fol. 301.* Caualc. *de brach. Reg. p. 4. n. 166. & seqq.* Ideo cum ex præmissis satis constet Episcopum habere vtrumque gladium, erit satisfactum contrariæ opinioni asserentium, ecclesiasticum Iudicem inuocare brachium sæculare tunc demum, quando fecit quidquid potuit pro exequutione suæ sententiæ, & nihil vltra habet, quod faciat; si ecclesiasticus vtatur vtroque gladio, & si propter potentiam delinquentium propriæ vires non suffragentur, & contemnantur censuræ, tunc quia fecit quidquid potuit per vsum vtriusque gladij, in subsidium implorabit brachium temporale, ita ex alijs Læl. Iordan. *de Roman. sed. orig. c. 8. n. 43. vers. vel quia non est verum.*

71 Et hac ratione, quia vna iurisdictio alia coadiunatur, pari modo Iudex ecclesiasticus in sententiarum exequutione præstat subsidium sui brachij Iudici sæculari. *cap. cùm ad verum, 97. dist.* gloss. *in c. 1. de offic. ord. in verb. publicum*, & *ibi* notant communiter scribentes Ioann. Andr. *num. 16.* Host. *num. 7.* Zabarell. *num. 4.* Abb. *num. 10.* & Innoc. Socin. *in cap. cùm sit generale, num. 24. de for. compet.* Couarr. *pract. dict. cap. 10. sub num. 1. vers. eadem ratione Iudex sæcularis*, Nat. *consil. 529. num. 7. vers. prædicta etiam sunt.*

72 Implorat & Iudex ecclesiasticus brachium sæculare non ex eo, quod ipse non habeat iurisdictionem exequendi suam sententiam contra laicum, vt probauimus, in puncto Ioris veriorem esse sententiam, & magis receptam; & omnem prorsus esse sublatam dubitationem ex decreto *sac. Concilij*, sed inuocat ad hoc, vt exequutio habeat faciliorem expeditionem: ita Abb. *in cap. postulasti, de Iudic.* vbi contra Iudæum, qui erat de dominio temporali, & percusserat Clericum, Papa committit exequutionem Iudici sæculari propter maiorem facilitatem in exequendo, Abb. *ibi n. 5 in fine*, simile adducit de Delegato Papæ, qui potest sententiam exequutioni mandare, *cap. quærenti, de offic. delegat.* & tamen pro faciliori expeditione suæ exequutionis interpellat Ordinarios loci, quia illis facilius obtemperatur: idem Abb. *in cap. licèt, de pœn. n. 8.* vbi quærit, vtrum Episcopus possit imponere pœnam pecuniariam laico sibi non subdito temporaliter? negat Ioann. Andr. allegans nonnulla Iura: dicit Abb. hoc dictum sibi non placere, quia est casus, in quo Iudici ecclesiastico competit iurisdictio in laicum: & ad Iura in contrarium allegata per Ioan. And. quod scilicet pœna debeat imponi per iudicem sæcularem, respondet, hoc ideo fieri pro faciliori expeditione: & Abb. sequuntur in puncto Gonsalu. *in tract. ne heret. quæst. 19. n. 9.* dicens, quod ita intelligi debent omnia Iura, quæ loquuntur de hoc brachio sæculari: & Auctor sine nomine *cons. 3. inter cons. Beret. num. 35.* vbi quod Oldrad. *cons. 89.* Dec. & alij *in cap. significasti, de for. compet.* intelliguntur quando de facto ob aliquem casum difficilem, Episcopus per se non valet exequutionem facere, vt asseuerat Barb. *d. cons. 93. cons. crim. tom. 1. à n. 21.* per plures alios.

73 Neque sustinetur Iudicem ecclesiasticum tunc demum implorare auxilium brachij sæcularis in subsidium; quia post relaxatas censuras non habeat vlterius, quod faciat; quasi non sit permissa Iudici ecclesiastico alia facultas coercendi laicum, nisi per censuras: nam vltra præcedentem declarationem, Iura quæ loquuntur de hoc brachio sæculari, non dicunt, quod implorentur per ecclesiasticum, & impartiatur per laicum Iudicem in extremum subsidium, & pro vltimo refugio, quando Ecclesia fecit quod potuit, nec habet vltra, quod experiatur, vt male sentiunt aliqui Doctores: sed solummodo dicunt, *cum opus fuerit, si necesse fuerit*, & similia, prout *in d. c. 1. de offic. ordin.* vbi Papa post concessam liberam potestatem Episcopis in propriis diœcesibus inquirendi, vlciscendi, & iudicandi scelera secundùm canones, in quibus per loquutionem indefinitam, & laici comprehenduntur,

vt

vt probatum fuit;addit,& cùm opus fuerit,publicum
conuocent auxilium; ecce quòd per se possint ec-
clesiastici scelera vlcisci, & non semper debent
conuocare auxilium temporale, sed tantùm cùm
opus fuerit,quia in subsidium peti solet. c.quoniam,
eod.tit.ibi,si necesse fuerit, cap.final. de excess.prælat.
cap.periculoso, circa fin. in verb.si opus fuerit, de stat.
regul. prælat. cap. statuimus, in verb. si necesse fuerit,
de maledic. & cum tali clausula, si opus fuerit, pe-
tendum esse auxilium brachij sæcularis decer-
nit sæ Conc.Trident.sess.24.cap.8.de reformat.ma-
trim.in fin.& sess.25.cap.5. ibi,inuocato etiam ad hoc,
si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis; & sic potest
Ecclesia conuocare: & magistratus laici impar-
tiri debent suum brachium armatum sine retar-
datione,quocunque tempore, in quacunque par-
te iudicij. opus fuerit, quandocunque Episcopo
expedire videbitur vti,vel non vti,reali, vel per-
sonali exequutione, vt habetur in dicto cap.3.sess.
25.ibi,sed liceat eis, si expedire videbitur,per mulctas
pecuniarias,seu per captionem pignorum, personarum-
que districtionem,per suos proprios,aut alienos exequu-
tores faciendam.
74 Et si potest Episcopus suam sententiam exequi
per proprios exequutores;ergo prouenit ex illius
vrbanitate,si imploret brachium temporale con-
tra Clericum,aut sæcularem: sic in terminis ex
dispositione sacros.Concil.d.c.3. concludunt Læl.
Iordan.de Roman.Sed.origin.d.c.8.n.10.vbi ex Ioan.
Lup assertore contrariæ opinionis in c.per vestras,
de donat.inter vir.& vxor.in 1.notab. vers.sed est pul-
chra dubitatio,dicit Episcopum de rigore posse suã
exequi sententiam, sed abstinere ex vrbanitate,
& n.41.43.& aliis seqq. post Geminian. & Ioan.
Vanquel.in Breuiar.Iur.Canon.Episcopum nonte-
neri inuocare brachium sæculare,sed posse: licèt
abstineat ex vrbanitate,& Hortens. Caualcan. in
tract.de brach.reg.p.4.n.258. vers.imò cùm Episcopus.
Innominat. Auctor cons.3. apud Iacob.Berett.n.35.
Ignat. Lopez ad Diaz in praxi dicto c.154.n.4.vers.
75 nam verius ipse censeo, vbi considerat, & optimè,
quod si aliter diceretur, manca esset iurisdictio
ecclesiastica,plura committerentur flagitia, quæ
remanerent impunita; nam interim,dum decer-
nuntur,& relaxantur censuræ,quæ non nisi serua-
tis seruandis proferuntur, nempè iuxta formam
Concilij,præcedente bina saltem monitione ante
inuocationem brachij sæcularis, possunt res oc-
cultari, vel reus aufugere, & aliæ fraudes com-
mitti.& Lopez dicta sequitur, & approbat Farin.
tanquam de veriori, & rationabiliori sententia,
in sua prax.tit.de pœn. temperand.q.97.n.98. vers.ve-
rùm ad declarationem, & ante illos firmauit Ioan.
Segur.in Direct.Iud.eccles.2.p.c.13.n.37. esse verio-
rem,& receptam in foro.
76 Et hodie cessat difficultas,quia Conc.Trid. al-
legat.c.3.disponit,vt vbi exequutio realis,vel per-
sonalis fieri poterit, Iudices ecclesiastici absti-
neant à censuris;nihil per dictum c.3.noui tribui-
tur Episcopis, sed tantùm mutatur ordo proce-
dendi; vt primò ad realem, vel personalem exe-
quutionem per proprios exequutores,vel adhibi-
to brachio sæculari,postremo ad censuras eccle-
siasticas in iuris subsidium procedere debeant:
itavt excommunicatio non nisi in subsidium sit
77 proferenda; cum nulla maior pœna reperiatur in
Ecclesia,dum spiritualia tractat, quàm pœna ex-
communicationis,c.corripiantur,24.q.3. Hoc cen-
surarum grauissimum omnium pondus conside-
rantes,non nisi ex grauissima causa adhibendum
tradiderunt sancti Greg.Nazianz.& Chrysost.sed;
cuncta prius experienda esse remedia, quam mé-
brum sectione à cæteris diuellatur, relati per
Card Baron. Annal.tom.1.fol. 451 vers. hic etiam
grauissimum;ideo idẽ Concil.cit.c.3.præcipit hunc
censurarum gladium recidẽtem membra à com-
muni corpore fidelium, esse exercendum sobriè,
& magna cum circumspectione. Et ita in subsi-
dium oportet proferri excommunicationem, vt
necessarium sit constare ex actis realem, vel per-
sonalem exequutionem fieri non potuisse,ad mi-
nus per nuncij relationem, vt declarauit sacra
Congregatio Illustrissimorum Interpretum Con-
cilij Tridentini super d.c.3.& ita obtinuit stylus
Curiæ.
Quapropter non satis possum admirari Iaco- 78
bum Berett. acerrimum oppugnatorem sententiæ
affirmatiuæ, ductum feruore contradicendi in re
tam manifesta, & cuique indubitabili ex verbis
expressis Concilij, tanquam Protheum verten-
tem se in varias formas,vt illudendo laqueum ve-
ritatis euadat: modò negare verba Concilij lo- 79
quentis de propriis Episcopi exequutoribus,in-
telligi de ministris armatis, vt cons.4.n.5.& n.21.
quasi quod rei contumaces, & reluctantes, qui
persæpe armati, ac armatorum associantium sti-
pati cohorte ab armata familia vix capi possunt,
ab inermibus verbotenus, veluti omnipotentis
Dei voce conterriti, retrorsum delabentes nullo
negutio sinant se capi,ligari,& duci ad carceres:
vel quod si Episcopi exequutores in actu exe-
quutionis deprehenderint reum resistentem,desi-
stant ipsi ab exequutione vi inferenda, sed adeant
magistratus laicos, vt sibi accommodent bra-
chium sæculare: quo dicto videtur nihil magis
alienum,à recto sensu,à mente Cõcilij, & verbis.
Modo quòd dispositio Concilij, circa proprios 80
Episcopi exequutores, intelligatur in illis locis
solummodo, in quibus Episcopus habet iurisdi-
ctionem temporalem, & Beret. cons.6.n.vlt. non-
nulli recentiores adhærent. Concilium dum lo-
quitur generaliter, non est somnianda, vel diui-
nanda restrictio,quæ violet verba, & coarctet iu-
risdictionem Episcoporum ad casum particula-
rem non expressum, in quo ex centum vix decem
Episcopi habent ius temporale; & qui dicit iure 81
speciali quid factum esse, iustificare debet id ra-
tione specialitatis fuisse inductum;Abb. in c.1.de
confess. & vbi lex non distinguit, nec nos distin- 82
guere debemus,l.de precario,ff. de publican. etiamsi
maior esset ratio in vno, quàm in alio casu, l.1.§.
quod autem,ff.de aleat. Surd. cons.271. n.28. & cons.
308.n.3. & quod non reperitur sancitum expres-
se,non est superstitiosis inuentionibus præsumé-
dum,c.consuluisti,2.q.5 Archid. in proœm. Sexti in
verb.sacrosancta, col. penul.in fin. Præsertim quòd
Concil. vtitur dictione,omnibus,ibi. Mãd. tur om- 83
nibus Iudicibus ecclesiasticis,quę cùm sit vniuersalis,
neminem excludit,l.1.ff.de legat.1. & idem opera-
tur,acsi de singulis esset facta expressio specialis,
Bart.in l.2.ff.de nouat. Crauet.cons.308.n.6. vers 5.
Cephal.cons.166.n.21. vers. quinto etiam adducitur,
lib.2. vbi verbum,omnes, non modo neminem ex-
cludit,sed includit,quem aliàs non includeret,ex
Dec.in l.omnia,in princ.ff.si cert.petat.
Et cùm agitur de interpretatione Decretorum 84
sacri Concilij Tridentini solus Papa, vel Sacra
eidem Concilio interpretando Illustrissimorum
Cardinalium Congregatio præposita,controuer-
sias, & difficultates declarat,& resoluit,vt habe-
tur

tur in eodem Concil.*sess.25.rubr.de recipien.& obseruand. decretis Concil. vers.quod si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur*,& in Cõstitutione Pij IV. regiſtrata in calce dicti Concilij,incip.*Benedictus Deus*,ibi:*Si cui verò in eis aliquid obscurius dictum,& statutum fuisse,eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere visum fuerit;ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam omnium fidelium magistram, cuius auctoritatem etiam ipsa sancta Synodus tam reuerenter agnouit:Nos enim difficultates,& controuersias, si quæ ex eis decretis fuerint, Nobis declarandas,& decidendas quemadmodum ipsa quoque sancta Synodus decreuit, reseruamus.* Remanent ea,in quibus maximam vim faciunt scribentes pro contraria opinione, quod ad eos tantum spectet exequutio,qui habent territorium,vt sunt sæculares,non Episcopi.

85 Nam & Episcopus habet proprium territoriũ: id clare desumitur ex verbis Cõcilij Aurelianensis *c.omnes Basilicæ*,16.*q*.7.vbi quod omnes Basilicæ sunt in potestate Episcopi,in cuius territorio reperiuntur,& ibi Ægid.*in verb.territorio*, ex mente Archid.& Goffred.id expressè tenet,*c.final.de constit.in 6.* vbi statutum Episcopi circa committentes furtum,non habet locum extra diœcesim,quia extra territorium ius dicenti impune nõ paritur, & ibi not.Gemin. & alij;*Clement.ne Romani,§.sanè,de elect.*quod territorium,& diœcesis sunt vnũ, & idem,*c.si quis Episcoporum*,16.*q*.2.Abb.*in c.cum ab ecclesiarũ,n.*10.*in fin.vers.vnum tamen scias*, quòd tota diœcesis est territoriũ Episcopi in spiritualibus, & nullus præter Episcopum de Iure communi habet territorium;vnde infert ad Clericum delinquentem in monasterio Abbatis, qui ratione criminis non subiicitur iurisdictioni Abba-
86 tis,sed Episcopi:& quod idem significat diœcesis quoad iurisdictionem Ecclesiæ,quod territorium quoad temporalem.Ioan.Andr.& alij notant *in c. cùm Episcopus,de offic.Ordin.lib.6*.Ruin.*cons.*22.*n.*5. *in fin.vers.nam est diœcesis*.gl. *in Authent. quemadm. oport. Episcop.§.non autem aliter, in verb. diœcesanos*, quod Diœcesis est iurisdictio in spiritualibus *c. vbi periculum,§.porrò in territorio, de elect.in 6.* vbi sumitur territorium pro diœcesi,Abb.*cons.*82.*n.*7. *vers. hinc dicimus, quod tota diœcesis est territorium Episcopi.lib.*1. Alberic. *in diction. in verb. diœcesis*, Bald.*in Auth qua in Prouincia, n.7. vers.statuto Florentiæ.C.vbi de crimin.agi oport.* vbi si prohibeatur per statutum, quòd nullus Florẽtinus possit trahi, nisi ad Curiam Florentinam sub pœna capitis, non incurrit pœnam si trahatur ad Curiam Episcopi Florentini; quia Curia Episcopi est Curia Florentina ratione suæ diœcesis, modo causæ cognitio possit spectare ad forum Episcopi, & ex Mart.de Fan. *in tract.de brach.imploran. n.*17. *& n.* 21. de statuto Prouinciæ vetante exequutionem sententiarum ditionis alienæ, quòd non habeat locum in Iudice exequente, si in dicta Prouincia Episcopus habeat iurisdictionem spiritualẽ;quia idem territorium est diœcesis Episcopi,Port.*cons.* 99.*n.*34.post gl.*in c.*1.36.*dist.in verb.sæcularium*,&c. *de persona*,vbi gl.*in verb.aut*, 11.*q*.1.Adducta in cõtrarium procedebant de Iure Ciuili antiquissimo,quo tempore Episcopi forsan non habebant territorium assignatum, vt dicit Bald ex aduerso citatus *in l.episcopale,C.de episc.aud.num.* 2. *vers.vt erant Episcopi iure isto secundùm quosdam.*

87 Firmiora redduntur præmissa ex contrariis actibus, & ex generali consuetudine Episcoporũ exequendi tam contra bona, quàm contra personas laicorũ; de quibus testantur Ioan Franc.Leo *in thesaur.for.eccles.d.c.*9.*n.*29.*& n.*30.Prax.Neapol. *c.*8.*n.*5.*in fin.* & Marc.Anton.*var.resol.d.*1.76.*n.*6. *vers. accedebat*, & ego de praxi & stylo sacræ Cõgregationis Episcoporum & Regularium, cuius consuetudo est attendenda, cum eamdem illã omnibus Episcopis, & Iudicibus ecclesiasticis mandet obseruari, ex glos.*in c.quis nesciat, & c.nolit*,11.*dist*.Roman.*cons.*367. *num.*11.*vers. planè attendenda est glossa*,& longe ante testatur glos. marginal.*in c.indicatum*,89. *dist.* quòd in causa familiaris Bononiæ Potestas voluit obtinere contra Episcopum, sed non potuit: ex quo liquet,quod ab antiquissimo tempore hæc opinio in foro seruabatur. 88

Nec debent obstare exempla particularia,quæ referuntur nonnullorum Præsulum, & per eumdem D.Gasp.Ant.Thesaur. *d.quæst.*78.*num.*5.*vers. præterea cum semel*, in causa homicidij commissi per famulum Nuncij Apostolici apud Serenissimum Sabaudiæ Ducem.Non enim ea sunt multi facienda, cum agatur de veritate indaganda: & conniuentia aliquorum Præsulum non potest præiudicare vniuersæ iurisdictioni ecclesiasticæ, *cap.clericus,de iudic.* ad latè relata per Ioan.Franc. Leon.*in thes.for.eccles.d.c.*9. *n.*21. Et de contraria consuetudine, vel præscriptione non est agendũ; quia de ea non legitimè constat, cum antequam sit præscripta non dicatur consuetudo, sed voluntas inducendi consuetudinem, quæ non obstat, Bald.*de feud.cognit.c.*1.*in princ. num.*1. Et impedimenta etiam de facto illata per Magistratus sæculares, quominus Episcopi exequantur contra laicos,in causis ad Ecclesiæ forum pertinentibus, non inducunt statum,vel consuetudinem contra dispositionem sacri Concilij Trident.Nam Bulla Pij Quarti confirmans dictum Concilium, continet Decretum irritans, *ibi ad fin. vers.decernimus nihilominus irritum, & inane, si secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari*, quod decretum inficit, & irritat omnia, quæ fiunt in contrarium ipso iure.*c.penult.de præben.in 6.* Abb. *in c.dilectus n.*14.*de præben.* Cassad. *decis.*12.*n.*4.*& seq.super reg. C. mell.* Rot.*decis.*24.*n.*5.*p.*2.*diuers.* infringit titulum,& possessionem,Bisignet.*decis.*1.*de rest.spoliat.num.*6. Cassad.*decis.*11.*n.*5.*super regul.* & omnia destruit, quæ opposita inuenit, Sarnen. *ad reg. de annal. q.* 23.*num.*4.Menoch. *de recuper.remed.*13. *num.* 444. Et licèt non defuerint, qui friuolis,& captiosis interpretationibus conati sint inuertere verba, & sensum Concilij; nihilominus alij grauiores aduertentes verba esse admodum clara,& sensum apertissimum,vt nullo pacto tergiuersari possint, & leges regias de directo repugnantes decreto Concilij, vel omiserunt consultò facere mentionem de Concilio,vt Gutierez *d.lib.*1.*practicarum q.*45.vir doctus,& alias solertissimus, qui de Iure communi asserit veriorem, vt ecclesiasticus Iudex in casibus spectantibus ad illius cognitionem possit facere exequutionem in personas,& bona laicorum:vel maximè dolentes, super hoc grauari conscientiam Principum sæcularium exclamant contra huiusmodi leges, nescire quo iure,vel qua ratione conditæ sint,auferentes non modo omnem diœcesum consuetudinem,sed indistinctè facultatem Iudicibus ecclesiasticis procedendi ad realem, vel personalem exequutionem contra laicos propria auctoritate, sed mediantibus ministris sæcularibus, in criminibus spectantibus
89
90
91
92

ſpectantibus ad forum Eccleſiæ, prout Segur
de Aualos *in direct. Iud. eccleſ. 2. part. cap. 13. num.*
93 25. non admittens, vt ſub ſpecioſo titulo co-
gnitionis per viam violentiæ aduerſus Iudices
eccleſiaſticos cohoneſtetur laicorum violen-
tia; ac ſub ſpecie charitatiuæ defenſionis in
fauorem iuriſdictionis eccleſiaſticæ, perſua-
deatur defenſio oppreſſorum, vt interpoſita
appellatione faciliorem habeant aditum ad Cu-
riam Pontificis, cum re ipſa impediantur eccle-
ſiaſtici, quo minus vtantur propria iuriſdictio-
ne ſibi competenti ex diſpoſitione ſacrorum
Canonum, præſertim Concilij Tridentini, quæ
abſolutè denegatur, Hieronym. Ceual *commu.
contra comm. lib. 4. quæſt. 897. per totam*, præſertim
num. 79. verſ. ſed indiſtinctè, & Gutierez *loco
citat. ſub num. 2.* & Gabr. Pereir. *de Manu Reg.
part. 1. cap. 5.* vbi quòd prædictæ Regiæ leges
ſuſtinentur ex conſuetudine immemoriabili,
tolerata per ſummos Pontifices. Idcirco non
ab re idem Segur de Aualos *prædicto loco*, &
Ioan. Franc. Leo *in theſ. fori eccleſ. d. cap. 9. num.
26 verſ. decretum vero Concilij*, præmonent Ma-
giſtratus ſæculares, vt dum conſulunt tempo-
rali iuriſdictioni, ne amittant æternam, con-
ſulant & propriæ conſcientiæ, an ſcilicet in-
cidant in ſententiam excommunicationis, &
in pœnas contentas in Bulla Cœnæ Domini,
cap. 16. in hæc verba: *Necnon qui Archiepiſcopos,
Epiſcopos, alioſque Superiores, & inferiores Præ-
latos, & omnes alios quoſcunque Iudices eccleſia-
ſticos Ordinarios quomodolibet hac de cauſa dire-
ctè, vel indirectè carcerando, vel moleſtando eo-
rum agentes, procuratores, familiares, necnon con-
ſanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quo-
minus ſua iuriſdictione eccleſiaſtica contra quoſcun-
que vtantur, ſecundum quod Canones, & ſacræ
Conſtitutiones eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum
generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt: atque
etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinariorum, vel
etiam ab his delegatorum quorumcumque ſenten-
tias, & decreta, aut aliàs fori eccleſiaſtici Iudi-
cium eludentes ad Cancellarias, & alias Curias ſæ-
culares recurrunt, ab illis prohibitiones, & manda-
ta etiam pœnalia Ordinariis, aut Delegatis prædi-
ctis decerni, & contra illos exequi procurant, eos
quoque, qui ea decernunt, & exequuntur, ſeu dant au-
xilium, conſilium, patrocinium, & fauorem eiſdem.*
Item num impedimentum de facto illatum ec-
cleſiaſticis, per prætenſam viam propulſandæ
violentiæ ſit contrarium decreto eiuſdem Con-
cilij *ſeſſ. 25. cap. 3. ad fin.* ibi, *Nefas autem ſit ſæ-
culari cuilibet Magiſtratui prohibere eccleſiaſtico
Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt
latam excommunicationem reuocet ſub prætextu,
quòd contenta in præſenti decreto non ſint obſerua-
ta, cum non ad ſæculares, ſed ad eccleſiaſticos
hæc cognitio pertineat.* Et fundamentalis reſpon-
ſio, quòd non obſtat Concilium loco citato,
neque ligent cenſuræ conſtitutionis in Cœna
Domini, ex eo quòd cognitio per viam vio-
lentiæ non ſit principaliter, neque incidenter
ad merita cauſæ, ſed vt tollatur vis facta à
Iudice eccleſiaſtico, vt grauatus poſſit pro-
ſequi appellationem interpoſitam coram Pon-
tifice, remanet ſublata ex contraria diſpoſi-
tione legum Regiarum, de quibus per Ce-
ual. Gutierez, & Pereira *in locis relatis*, quæ
tollunt abſolute, & indifferenter Iudici ec-
cleſiaſtico facultatem per ſe exequendi con-
tra bona, & contra perſonas laicorum, &
per conſequens in notabile præiudicium eccle-
ſiaſticorum auferunt materiam iuridicæ præ-
uentionis per capturam in cauſis communis
fori, vt ſupra fuit conſideratum. Atque hæc
breuiter perſtrinxiſſe ſufficiat pro neceſſario
fundamento ſtabiliendæ communiter rece-
ptæ opinionis, nempe familiares Epiſcopi po-
tiri beneficio fori in ciuilibus cauſis, & crimi-
nalibus.

Similiter fori priuilegio vtuntur familia- 94
res Nuntij Apoſtolici vt per Curi. Philipp. *tom.
1. part. 5. §. 1. num. 15.* Montealegre *in praxi ci-
uili lib. 1. cap. 9. num. 249* Thom. Carlaual. *de iu-
dic. & foro comp. diſp. 2. quæſt. 6. sect. 3. num. 427.
& 509.* Diana *moral. reſolut. part. 4. tract. 1. reſo-
lut. 30.* & ſic practicatum fuiſſe in Regno Ara-
goniæ refert Cened. *pract. quæſt. 4. num. 26.* & in
familiaribus Collectoris Apoſt. Accaramboni
Vlympone degentis ita fuiſſe deciſum atteſta-
tur Gabr. Pereira *de manu Regia tom. 1. cap. 10.
num. 13.* quia is in prouincia ſibi decreta habet
iuriſdictionem ordinariam, qualem habet Epi- 95
ſcopus in ſua diœceſi, vt per Specul. *titul. de
diſpenſat. §. conſequenter aliqua, num. 4. & titul.
de Legat §. nunc oſtendendum, num. 54.* Abb. *in
cap. 1. de offic. Legat. num. 2. & 3.* & exercet ea,
quæ per Ordinarios exercentur ratione ordi-
nariæ poteſtatis, & *in cap. quod tranſlationem,
eod. titul. num. 9.* Anchar. *cap. final. num. 1. de tranſ-
act.* Seleue. *de benefic. 2. part. quæſt. 3. num. 2. &
4.* Calder. *conſil. 11. de baptiſm. in princip.* vbi
quòd quidquid poteſt Epiſcopus in diœceſi
reſpectu iuriſdictionis, poteſt Legatus in ſua
Prouincia, Molin. *de iuſt. & iure tract. 2. diſput.
173. verſ. legitimare*, vbi quòd Nuncij, & Le-
gati à Latere id totum ex munere ſuo poſ-
ſunt, quod Epiſcopi. Imò Legatus, ſiue Nun-
cius ampliorem poteſtatem conſequitur, quàm
obtineat Epiſcopus, vel Archiepiſcopus; eſt
enim ſupra omnes Epiſcopos, & Archiepi-
ſcopos tanquam Summi Pontificis Viceſge-
rens, *cap. 2. de offic. Legat. in 6.* & *ibi* gloſſ. &
communiter Doctor. Abbas *in cap. noſtro, num.
4. verſ. in eadem gloſ. de Pœnitent. & remiſſ. & in
cap. 1. num. 2. verſ. tertio nota, & in cap. cum pa-
rati, num. 7. de offic. Legat.* plenè Brunell. *de di-
gnit. & poteſt. Legat. concluſ. 10.* incip. *Legatus in
Prouincia*, Andr. Barbat. *de Card. Legat. quæſt.
5. verb. ſed quid de officialibus, num. 18.* vbi
quòd ſi officiales Epiſcopi poſſunt, & debent 96
eſſe armari, ergo multò magis officiales Le-
gati, qui habent maiorem iuriſdictionem,
quam Epiſcopus; Specul. *d. titul. de Legat. §. 1.*
incip. *Supereſt, num. 2. verſ. tu dic quod Lega-
tus*, & *num. 4. verſ. ſed nunquid Legatus* quòd
Legatus poteſt excommunicare, & punire eos,
qui ſuis iniuriam, aut damnum inferunt; aliàs
videretur eluſoria eius poteſtas, ſi coërtionem
non habeat, Felin. *in cap. cum veniſſent, num.
7. in fin. verſ. de Legato autem, de iudic.* Monet.
de diſtribut. quotid. part. 2. quæſt. 9. num. 6. quòd
ſicuti inſeruientes Epiſcopo, in abſentia con-
ſequuntur fructus ſuæ præbendæ, vel benefi-
cij, *cap. de cætero, de Cler. non reſid. cap. ad audien-
tiam, eodem titul. extrauag. de Cler. non reſid.* quia
videntur quodammodo ſuæ Eccleſiæ inſeruire, 97
multò magis exiſtentes in ſeruitio Legati, vel
Nuntij

Nuntij percipiunt fructus beneficij, quia dicuntur Papæ, & Ecclesiæ vniuersali seruire, quæ extensio à maioritate rationis admitteretur etiam in exorbitantibus à Iure, Doctor. *in cap. cui licet, de regul. iur.* Henric. Boich *in cap. cum dilectus, num. 4. vers. aut de illis qui sunt, de Cler. non resident.* Aloys.Ricc. *in prax. resolut. 235. num. 2. in fin.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 28. num. 8. vers. secundo quia, & in fin. vers. tandem quia*
98 *potestas*, quod potestas Legati à Latere, & non a Latere est æqualis, exceptis quibusdam casibus, vt tradit glos. *in cap. 1. de offi. Legat. in 6. verb. Legat.*, & exceptis iis, quæ Papa specialiter sibi reseruauit, vel aliter disponatur per sacrum Concil. Trident. vt *in cap. 20. §. Legati quoque. sess. 24. de reform.* Et si in aliqua disposi-
99 tione fiat simpliciter mentio de Legato, comprehenditur ne dum Legatus à Latere, sed & Legatus natus, & Legatus missus, qui dicitur Nuntius, glos. *in cap. statutum, de rescript. lib. 6.* & per prædicta Gundisalu. Villadieg. *de Legat. quæst. 3. num 2.* decidit Protonotarium missum Nuntium à Sede Apostolica ad quamdam Prouinciam, rectè potuisse facere se nuncupari Legatum. Cum ideo familiares Episcopi habeant priuilegium fori; idipsum, & consequuntur familiares Nuntij Apostolici, in quibus eadem cadit ratio, imò validior, vt dictum est.

100 Non obstant modo auctoritates Doctorum, quæ ex aduerso allegantur ad probandum, quod familiares Episcopi, & inseruientes Ecclesiæ, vel ecclesiasticis, non perpetui, arceantur à priuilegio fori. Est præmonendum quòd plures ex Doctoribus pro contraria opinione citati, non discutientes articulum, sed simpliciter alij alios referentes, ad colorandam ipsorum opinionem loquuntur perfunctoriè extra principalem materiam; de quibus parum est curandum, cum non faciant numerum in communi, vt dicit Socin. iun. *consil. 1. num. 43. lib. 1.* Alciat. *de præsumpt. reg. 1 præsumpt. 5. num. 4.* alios refert, quos sequitur Tob. Non *consil. 48 num. 26.* & sequitur Iason. *consil. 151. col. 3. lib. 4.* Fulgos. *consil. 102. col. 3.* Bursat. *cons. 18. num. 16. lib. 1.* Honded. *consil. 52. num. 27. lib. 2.*

101 Vel in proposita quæstione nihil firmant, qui propterea nec communem opinionem constituunt, Iason *in l. qui liberis, §. hac verba, num. 4. ff. de vulg. & pupill.* Alexand. *consil. 252. lib. 1.* Socin. iun. *consil. 140. num. 11. lib 3. & consil. 73. num. 31. lib. 1.* Detractis igitur his, perpauci sunt, qui pro contraria opinione adduci possent: quos tamen ferè omnes recensere, & singulis respondere non grauabor.

Specul. *in titul. de compet. iur. adition. num. 27. vers. vigesimus septimus in causis*, non constituit, quod viderim, hanc differentiam inter seruos perpetuos, vel adscriptitios, & famulos temporales; quinimo non potuit intelligere solummodo de perpetuis, quia allegat *l. 2. C. de Episcop. & Cler.* quæ loquitur de hominibus Clericorum, quorum appellatione continentur omnes, de quibus suprà.

Archid. *in cap. Clericum, 11. q. 1.* nihil firmat, cum loquatur per verbum *forte*, & agit de seruis Clericorum, non autem de famulis Episcopi, qui magis sunt priuilegiati, quàm serui particulares Clericorum.

Alberic. *in l. 1. C. de Episcop. & Cler. num. 4* dicit, quòd priuilegium domini extenditur ad illius famulos simpliciter, nulla habita distinctione perpetuitatis.

Abbas *in cap. 1. de for. compet. num. 6.* dicit ex Archid. quòd non videtur habere locum in conductitiis, sed quòd gloss. *in cap. Clericum, 11. quæst. 1.* vult indistinctè, quòd familia Clericorum gaudeat priuilegio fori. Et Add *ad Abb.* ibi *verb. indistinctè*, tenet quòd gloss. est verior, cuius dictum comprobat ex *lib. 1. & 2.* & ibi Bald. *de Episcop. & Cler* Et infert Abb. ibi quòd est speciale in familia Episcopi, vt gaudeat priuilegio fori, & quòd id communiter tenent Doctores. Idem Abb. *in cap. non minus, de immun. Eccles. num. 14.* non loquitur de priuilegio fori, vel de famulis Episcopi, sed de angariis, ad quæ possunt teneri coloni liberi Clericorum in aduentu Principis, ea ratione, quia sunt subiecti Imperio. & ab illo exempti.

Butr. *in cap. 2. de for. compet. num. 6. vers. quod dicit Archid.* refert dictum Archidiac. priuilegium fori habere locum in propriis, non in conductis: sed ipse tenet habere locum in famulis, qui sunt in aliquo seruitio Ecclesiæ indistinctè nulla habita mentione perpetuitatis, nec loquitur de iis, qui sunt de familia Episcopi.

Præposit. *in cap. nullus, 11. quæst. 1. num. 2.* sentit, quòd seruientes Ecclesiæ deputati ad eius seruitium gaudent priuilegio Clerici: idem firmat *in cap continua, num. 1.* quod seruientes Ecclesiarum necessitatibus gaudent eodem priuilegio, quo Clerici; non loquitur, an seruientes sint perpetui, siue ad tempus. Idem Præposit. *in cap. Clericus, 11. quæst. 1. num. 5.* loquitur per dictionem *forte*, scilicet quod ex sententia Archid forsan non sit verum, quòd priuilegium fori habeat locum in conductitiis.

Felin. *in d. cap. 2. de foro compet. num. 2. vers. generaliter*, remittit ad Bald. *in l. 1. C. de Episcop. & Cleric.* quando familia gaudeat priuilegio domini, qui Bald. vt iam diximus, firmat quòd familiaris perpetuus habet priuilegium perpetuum, & temporale durante familiaritate, *num 5.*

Aloys. de Leo. *in Authent Cassa, C. de sacros. Eccles. num 23.* est merus relator opinionis Abb. nec aliquid firmat.

Thesaur. *decis. 22.* fatetur, quòd opinio, quòd familiaris Ecclesiæ indistinctè habeat priuilegium fori, sit de Iure verior: attamen, quod Doctor. *in lib. 1. & 2. C. de Episcop. & Cleric.* loquuntur de familiaribus perpetuis, id enim non videtur subsistere. Nam Adden. *ad Bart. in d. lib. 2. litter. A* loquitur de ministris indistinctè. Bald. de perpetuis, & temporalibus, prout etiam Salic. *num. 1.* quamdiu familiares sunt in seruitio. Castr. *num. 8.* quod est speciale in Clericis, vt eorum priuilegia extendantur ad familiares. Et Thesaur. *num. 6. in 2. fallentia* admittit, quòd famuli Episcoporum gaudeant eodem priuilegio.

Capic. *decis. 12.* non negat familiares Episcopi esse exemptos, & *num. 20. vers. secundo respondeo*, dicit quòd est speciale in Clericis, non sic in aliis priuilegiatis, vt eorum priuilegium competat suis familiaribus: nec agit de adscriptitiis, vel liberis. Et quinimò Capic. adducit dictum

dictum Imol. *in cap. final. de offic. Archid.* qui tenet, quod dum seruiunt actu, debeant gaudere, & Imol. sequitur Capr. *in cap. 2. col. 2. de foro compet.* & Socin. *in cap. 1. vers. 18. declarat. eod. tit.* qui pro hac opinione affirmatiua deducunt plures auctoritates Doctorum.

Aufrer. *de potest. sæcul. regul. 2. num. 36.* non improbat familiares Episcoporum gaudere priuilegio, quidquid sit in familiaribus Clericorum.

Gramm. *cons. 102. num. 15.* in ciuilibus tenet id, ad quod allegatur; sed auctoritates Doctorum, nempe Bart. *cons. 37. Quidam Cola Pauli*, Feder. de Sen. *cons. 6.* & aliorum per ipsum adductæ, illud non probant, vt cuique patebit: & respondendo ad glos. *in c. Clericum*, quæ indistinctè tenet familiares esse exemptos, asserit intelligi de perpetuis, quia glos. vtitur verb. *mancipia*, & sic de perpetuæ seruituti addictis; quod tamen argumentum non concludit, quia & glos. prius apposuit verbum *seruientes* non seruos, & verbum *liberos*, qui non sunt perpetuæ seruituti mancipati.

Clar. §. *final. q. 35. v. 12. vers. quæro numquid familiaris*, admittit exemptionem in familiaribus Episcopi, & auctoritatibus tuetur; secus in famulis Clericorum.

Natt. *cons. 576. num 3. & seq* non examinat principaliter quæstionem; quia in casu suo non agebatur de hoc puncto: an familiares Ecclesiæ, vel Clericorum fori priuilegio potiantur; sed deducit incidenter, & ad alium effectum, & fatetur esse speciale in familia Episcopi, vt nullum habeat Iudicem præter Episcopum.

Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 34. num. 123. vers. sed an famuli*, refert ex Calcan. famulos Clericorum tam in ciuili, quàm in criminali causa vti priuilegio fori; sed quod id limitant in famulis mercede conductis Archid. & Aufrer.

Couar. *pract. quæst. cap. 35. num 2. vers. quinto non video* loquitur, in aliis terminis de conductore decimarum.

Ex firmatis resultat, ni fallor, penè indubitabilis opinio, quòd familiares Episcopi, Inquisitoris, & Nuncij Apostolici habent priuilegium fori.

102 Item procedit & alia sententia communiter recepta, quòd famuli, serui, coloni perpetuò obligati Clericis, vel Ecclesiæ, conueniuntur coram Iudice ecclesiastico: quia existentes in Clericorum, & Ecclesiæ potestate, tanquam propria bona, sunt extra iurisdictionem Iudicis sæcularis, per Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 45. & 57.* Carol. de Grass. *dicto eff. Ec. num. 150* Item communis, & approbata distinctio, quòd familiares Clericorum, & Ecclesiæ, etiam mercede conducti ad tempus, gaudeant priuilegio fori, quando domini non valent vti commodè priuilegio, nisi & eo vtantur eorum famuli. Item pro veritate magis firma; & paucorum, qui illam ex professo examinauerint, contradictione oppugnata stat sententia, quòd famuli Clericorum, & Ecclesiæ non perpetui, salario conducti gaudent indistinctè fori priuilegio, vt latè dictum est. Verùm quia satis compertum fuit in Curiis sæcularibus parum obseruari, ob id fortasse; quia contingit committi fraudes in præiudicium iurisdictionis sæcularis, dum Clerici admittendo ad eorum seruitium plures famulos, quàm exigat necessitas, & eos aliquando malæ conditionis homines, à sæcularium Iudicum punitione eximunt, abutentes priuilegio, contra text *in Clement. 2. in fin. de hæret.* & *ibi* Zabarell. *& in Extrauag. Ioan. 22. incip. Exigit*, in illis verbis, *præcipimus, & mandamus quatenus neminem familiarem, nisi eundem Ecclesiæ fidelem, & deuotum, & laudabilis conuersationis, & vita habere quomodolibet præsumatis.* Idcircò iudicium erit Sedis Apostolicæ, quanam ratione opportunè sit prouidendum, vel constituendo in genere Clericis certum, & terminatum numerum famulorum mercede conductorum ad tempus, quem augere non liceat sub pœna amissionis priuilegij: eodem modo, quo Sacra Congregatio super negotiis Regni Neapolis de mandato sanctæ mem. Gregorij XV. ad summouendas fraudes ob excrescentem quantitatem Diaconorum Seluaticorum citra necessitatem, & vtilitatem Ecclesiarum, præcisum numerum Cathedralibus, & Superioribus Ecclesiis, & Collegiatis assignauit, qui durante seruitio potirentur priuilegio fori, & immunitate; de quibus suprà in dicto decreto, n. 20.

---

§. V.

De Priuilegio immunitatis, & exemptionis à gabellis, exactionibus, & tributis.

SVMMARIVM.

1 *Bona ecclesiastica immunia sunt, & libera ab oneribus, & tributis impositis per Principes laicos.*

2 *Iustinianus immunitatem Clericorum, respectu bonorum edicto sancivit.*

3 *Immunitas respectu bonorum non à Iure positiuo, & Imperatorum liberalitate sed à Iure diuino ortum habuit.*

4 *Dominium Christi in bonis Ecclesiarum est proximum, & immediatum, illique dicitur acquisitum tanquam principali domino.*

5 *Christus Dominus omnino immunis fuit à tributis.*

6 *Bona patrimonialia Clericorum etiam laicalia sunt immunia ab oneribus laicalibus.*

7 *Immunitatis vsus seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus.*

8 *Ecclesia, & earum bona dicuntur habere exemptionem quatenus Christi patrimonium sunt.*

9 *Gabellas, vel alia vectigalia, & tributa exigentes à Clericis, seu ex eorum bonis siue per se, siue per alium, excommunicationem nulli reseruatam incurrunt.*

10 *Excommunicationem reseruatam Bulla in Cœna Domini incurrunt qui collectas, decimas, & alia onera, Clericis, &c. imponunt.*

11 *Gabellam minimam ab ecclesiasticis exigens non contrahit excommunicationem Bulla in Cœna Domini.*

12 *Gabella Portugalia, sisa nuncupata, quæ solet imponi in carnibus; & vino ob communem Regni necessitatem, non potest exigi ab ecclesiasticis.*

13 *Episcopus*

13 *Episcopus tenetur inquirere contra grauantes Clericos onere gabellarum, & collectarum etiam ipsis Clericis tacentibus, & non se querelantibus.*

14 *Excommunicationem Bulla Cœna claus.* 18. *non incurrit recipiens aliquid a Clericis propria sponte, & voluntate omnino libera tradentibus.*

15 *Clerici omnes tam in Sacris quàm in minoribus Ordinibus, & prima tonsura constituti etiam si excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, &c. & quamuis non habeant requisita prascripta à Conc. Trid.* sess. 23. de refor. c. 6. *gaudent priuilegio immunitatis.*

16 *Ordinarius non potest Clericos non inseruientes Ecclesiis immunitate à gabellis, & aliis oneribus laicalibus priuare.*

17 *Clerici in minoribus nisi actualiter habuerint beneficium ecclesiasticum, apud Hispanos, & Lusitanos non gaudent immunitate a gabellis.*

18 *Clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine exemptione à tributis non gaudent.*

19 *Clerici coniugati Orientales, qui* Græci *nuncupantur, & eorum vxores legitimà, ac filij legitimi eorum patrum vita durante gaudent exemptione à tributis.*

20 *Famuli seu seruitores Clericorum gaudent priuilegio immunitatis à solutione collectarum, seu gabella.*

21 *Familia Clericorum, qua in eorum domo commoratur, & ad illorum expensas alimentatur, gaudet priuilegio exemptionis, sed contrarium in puncto iuris verius, vt n. seq.*

22 L. 2. C. de Episcop. & Cleric. *declaratur.*

23 *Regulares omnes, professi, Conuersi, & nouitij, sicut & Moniales nouitia, & Conuersa, priuilegio immunitatis potiuntur.*

24 *Fratres, & Sorores tertij Ordinis S. Francisci, & S. Dominici gaudent priuilegio immunitatis si habitum Religiosum gestauerint, & claustraliter inhabitauerint.*

25 *Eremita, qui ex quasi traditione per Episcopum, alicui Ecclesia, vel loco sacro dicati sunt, gaudent priuilegio exemptionis.*

26 *Milites Religiosi in Hispania gaudent priuilegio exemptionis quoad fructus tantùm suarum Commendarum.*

27 *Milites Religiosi in Portugallia an & quando potiantur priuilegio immunitatis? ostenditur.*

28 *Clerici patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus, sed & catera patrimonialia omninò libera sunt a laicorum exactionibus, & num. seq.*

30 *Coloni Ecclesia, aut Clericorum an gaudeant priuilegio exemptionis?*

31 *Coloni partiarij bonorum ecclesiasticorum gaudent priuilegio exemptionis collectarum tam ordinariarum, quàm extraordinariarum pro portione colonica.*

32 *Conductores, & coloni bonorum Ecclesiarum an excusentur à gabellarum solutione si vendiderint reditus, quos ex ecclesiasticis bonis percipiunt? ostenditur, & n. seq.*

34 *Clerici, & alia persona ecclesiastica si aliquid vendant ad grossum, seu minutim de reditibus bonorum, seu beneficiorum suorum, non tenentur soluere gabellas.*

35 *Bona, qua ante laicorum erant, & ad Clericos, & Ecclesias peruenerunt, an gaudeant priuilegio exemptionis, ostenditur, & num. seq.*

38 *Clerici tenentur propter communem vtilitatem, viam ante domum reparare.*

39 *Clerici tenentur alicubi per statuta, & consuetudines saculares ad soluendum onus reale, quod propter montium, nemorum, & pradiorum custodiam legitimè pradiis imponitur.*

40 *Clerici secundum aliquos tenentur per sacularia statuta ad soluendas collectas pro rata, qua imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, vel pratis, & agris.*

41 *Clerici iuxta nonnullorum sententias obligantur per statuta municipalia, vt si in ipsorum pradiis aut viridariis nascantur vermes, locusta, aut alia nociua, propriis impensis expellant, aut occidant.*

42 *Statuta laicorum circa damna illata ab animalibus in agris alienis, comprehendunt secundum aliquos animalia Clericorum.*

43 *Clerici obligantur per statuta laicorum imponentia tributa pro reparatione murorum, pontium, viarum, &c. pracedente exactionem, summi Pont. consensu.*

44 *Clerici cogendi sunt ad murorum custodiam quando necessitas illos custodiendi ita grauis sit vt ea stante laici non sufficiant.*

45 *Clerici tenentur secundum aliquos ad collectas impositas propter famem, & pestem.*

46 *Clerici cogi possunt per Episcopum ad ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum quando ab hostibus inuaditur.*

47 *Clerici tenentur edicto Principis prascribentis valorem monetarum, & taxantis pretia frumenti.*

48 *Clerici expendentes pecuniam vltra taxam, seu valorem à Principe prascriptum, aut vendentes frumentum vltra pretium lege iusta taxatum, peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem.*

49 *Clerici si suum frumentum, vel alias res venales velint exponere, obligantur laicorum statutis iusta rerum pretia taxantibus.*

50 *Clerici tenentur iusto pretio res comestibiles vendere, alioquin si pluris vendant quàm res astimentur, peccant, & obligantur illud plus restituere.*

51 *Clerici tenentur vinum, oleum, & catera victualia cum iusta, & approbata mensura vendere.*

52 *Clerici & ecclesiastici tenentur ex vi directiua, seu in conscientia ad seruandas leges ciuiles in commune bonum, qua non minùs ecclesiasticis quam laicis congruunt.*

53 *Bona, qua habet, & possidet Ecclesia iure spirituali, & diuino semper ac perpetuò immunia sunt à quibuscunque oneribus saecularibus tam prateritis quam futuris.*

54 *Bona, qua à priuatis habuit Ecclesia, sed ad cultum diuinum, & Officium spirituale sunt destinata, sunt immunia semper ab omnibus tributis, &c.*

55 *Bona, qua possidet Ecclesia forte temporali, & iure ciuili, vt titulo venditionis legato, aut alio simili, an gaudeant priuilegio exemptionis, ostenditur. & num. seq.*

56 *Res non dicitur tributaria nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus, & contributio.*

57 *Ecclesia quando teneatur ad onera imposita rebus priusquam ad Ecclesiam peruenirent? ostenditur, & n. 58.*

59 *Fructus, & reditus ecclesiasticorum immunitate à tributis non gaudent postquam in laicos translati sunt.*

60 *Consuetudo non potest tribuere ius laicis imponendi collectas, & onera ecclesiasticis.*

61 *Bona Clerici si essent communia pro indiuiso cum fratre, vel nepote, & aliis laicis, gauderent immunitate pro portione Clerici.*

62 *Priuilegium concessum Clericis, & Ecclesiis ne eorum prædia soluere teneantur gabellas, vel alia onera, prodest etiam emphyteutis.*

63 *Clerici negotiatores tenentur soluere gabellas pro rebus de quibus negotiantur.*

64 *Negotiari quando dicantur Clerici? ostenditur.*

65 *Clericus vt tanquam negotiator ad gabella solutionem condemnetur, necessaria est trina monitio, & non sufficit vna peremptoria pro omnibus.*

66 *Clerici siue Religiosi in Brasilica regione, & India Orientali Ecclesiæ ditationi nauantes possunt mittere suas merces in Lusitaniam vbi plus valet, vt ex eo retro necessaria illis mittantur, & ex nullis tenentur soluere tributum.*

67 *Clerici si non per se, sed per alium negotiationem exerceant, an excusentur à gabella? ostenditur, & num. seq.*

69 *Clerici negotiatores eo casu, quo tenentur ad solutionem gabellæ, illa necessario petenda est à publicanis coram ecclesiastico Iudice.*

70 *Clerici non possunt cogi ad hospitandum milites.*

71 *Clericus si in Regno Neapolitano habitauerit in domo pro communi, & indiuiso cum fratribus, & nepotibus laicis, isti laici solùm habent immunitatem ne cogantur hospitare milites, sed tenentur contribuere in pecunia.*

72 *Clerici non possunt dari tutores in testamenta, aut cogi ad suscipiendam tutelam legitimam.*

73 *Clerici si velint possunt esse tutores legitimi proximiorum consanguineorum.*

74 *Clerici non possunt tutela siue testamenti exequutionem suscipientes cogi coram Iudice sæculari ad reddendas rationes.*

75 *Tutelam honorariam suscipere poterit Clericus, & Episcopus.*

76 *Tutor honorarius dicitur, qui datur vt pupillus sit magis honoratus.*

1 ERTA est Theologorum, Canonistarum, & Iureconsultorum propositio, quam nemo ex Catholicis audet impugnare, bona ecclesiastica immunia esse, & libera ab oneribus & tributis impositis per Principes laicos; ita definitum est in Concil. Lateranensi sub Alexan. III. *part. 1. cap. 19.* sub Innocentio III. *cap. 46.* & habetur *in cap. non minus*, vbi Consules & alij Magistratus Ecclesiasticis & eorum bonis collectas, & pedagia imponentes, anathemate feriuntur, *& in cap. aduersus, de immunitate eccles. & in cap. 1. & 3. eodem titul. in 6 & in cap. quamquam, de censib. eodem lib. & in Clement. vnic. de immunit. Eccles.* quæ sanctiones innouatæ fuerunt per S. Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 20.* Romanique Pontifices quotannis *in Bulla Cœna §. 18.* huiusmodi pedagia imponentes & exigentes censuris coërcent, vt infrà ostendemus. Et Constantinus primus Imperatorum palam Christianus, immunitatem hanc ecclesiasticam, siue potius illius vsum exhibuit, vt apud Eusebium *lib. 10. histor. ecclesiast. cap. 7. & in orat. de laudibus Constantini*, sublatisque Ethnicis neminem ex Orthodoxis, & illibatæ Religionis Imperatoribus tributum de bonis Ecclesiarum exegisse obseruat Cardin. Cæs. Baron. *tom. 3. annal. eccles. sub anno 387. num. 13.* & Iustinianus etiam hanc Clericorum immunitatem respectu bonorum edicto sanciuit, vt *in l. sancimus 20. cap. de sacrosanct. Ecclesiast.* & Federic *in Authent. Item nulla communitas, C. de sanctiss. Episcopis.* 2

Neque à Iure positiuo, & Imperatorum liberalitate, sed à Iure diuino ortum habuisse huiusmodi immunitatem respectu bonorum fatendum est, vt disertis verbis asseritur *in d. cap. quamquam, de censibus*, ibi, *Ecclesia, ecclesiasticaque personæ, & res ipsorum non solum Iure humano, quinimo & Diuino à sæcularium personarum exactione sint immunes*, & in Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 20.* dicitur, *Immunitas hæc Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus instituta est:* nihilque refert hanc immunitatem respectu bonorum oculariter non legi scriptam in sacris Scripturis, quia vt Iuris diuini dicatur, sat est quòd ex testimoniis vel exemplis ex ipsa sacra Pagina depromptis, vel traditione Ecclesiæ deducatur, prout egregie hæc immunitas deducitur ex Genes. *cap. 47.* vbi Iosephus Prorex Pharaonis Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditos, in primæua libertate dimisit, quamuis reliquos totius populi seruituti Regis subegerit; & meminit etiam Iosephus *antiquit. Iudaic. lib. 4. cap. 4.* & Diodor. Sicul. *in 2. lib. histor.* & Herodot. *in Euterpe. lib. 2.* Hine appositè in dicto Concil. Lateranen. de quo *in d. cap. non minus, de immunit. Ecclesiast. in 6.* infertur non dicere Ecclesiam Dei minùs liberam esse tempore Principum Christianorum, quàm fuerit tempore Pharaonis. Imò & addi potest tempore etiam Ethnicorum qui Flamines, Augures, Salios Fœciales, aliosque Sacerdotes vna cum bonis ipsorum immunes, & liberos à tributo reddebant, vt obseruat, & inde ad propositum nostrum, arguit Præpos. *in cap. si tributum, num. 5.* & *ibidem* Cardinal. 11. *quæst. 1.* & sequitur Ioan. Antonin. de Nigris *in repet. Extrauag. vnica num. 243. de vita & honest. cleric.* Plot. *in additION. ad vltim. concil. Lauden. sub num 8.* Aliaque exempla deduci possunt ex *1. Esdræ cap. 7. & Numer. cap. 3.* & luculentius testimonium patet apud *Matth. cap. 17.* vbi filius Regis, qualis est Christus, qui est filius Regis Regum eximitur à tributo Principis; Ecclesiam autem, & ecclesiasticas personas, tanquam sponsam familiaresque, & domesticos Christi, eadem potiri prærogatiua inferunt S. Hieronym. *ibidem.* & S. Augustin. *lib. 1. quæst. Euangelicar. quæst. 23.* Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. dict. Extrauag. vnic. num. 223.* & doctè Suar. *ad Regem Angliæ de immunit. Eccles. lib. 4. cap. 5. num. 12. & cap. 8. num. 16.* quæ testimonia & exempla ad hanc rem rectè perpendunt Cardin. Bellarm. *controu.*

tom.2. lib.1. de Clericis, cap.28. in 4.& 5.propos. vbi pluribus comprobat hanc immunitatem esse de Iure Diuino; & idem firmarunt Ioannes Montaign. *de collat. Parlament. part. 2. num. 11.* Bursatt. *consil. 42. num.1. lib.1. & consil.186.num. 8. lib.2.* Borrel. *consil. 74. num.1. cent. 1.* Plot. *in addit. ad vltim. consil. Lauden. num. 8.* Euerard. *consil.30.num.23. ad fin.* Roland. *consil. 71. a num. 1. lib. 4.* Ioan. Lup. *in tract. de libert. eccles. quaest. 4. num.2. & 3.* Alderan. Mascard. *de statut. interp. conclus. 1. num.50.* Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. titul. de exempt. cleric. & eorundem bonorum §. 1. num. 1. cum seqq.* Diana *moral. resolut. part. 1. tract. 2. de immun. Eccles. resolut. 1.* Ciarlin. *controuers. forens. cap. 103. num. 1.* latè Sperell. *in decis. fori eccles. decis. 37. num. 1. cum seqq.* Ceuall. *commun. contra commun. quaest. 899. num. 39. & 42.* Grilenzon. *consil. 71. num. 12.* Cabed. *Lusitan. decis. 83. num. 19. part. 2.* Thom. Bozz. *de iure statut. ecclesiast. libert. lib. 4. cap. 8.* plenè Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1. cap. 97. num. 6. cum seqq.* latè Narbona *lib. 35. glos. 4. titul. 3. lib. 1. Recopil.* Parlad. *sesquicentur. ia different. 9. §. 1. à princ.* Ambros. *de immunit. cap. 16. num. 4.* Carol. de Grass. *effectu 3. num. 3.* Azori. *institut. moral. part. 1. lib.5. cap. 12. quaes. 1.* Sesse *de inhibit. cap. 8. §.3. num. 117.* me citato *in hoc loco* Rota *in Barchino. nexemptionis 20. Iunij 1636. coram bonae memor. Coccino Decano.* Ambros. Cardos. *in allegat. iuris, super tributo vinis imposito, à num. 22.* nouissimè Hieronym. Roderic. *in compendio quaest. Regul. resolut. 63 num. 2.* latè Bonacin. *de censuris in Bulla Coenae contentis disp. 1. quaest. 16. section. 1. puncto 2.* Paul. Laymann. *in Theolog. morali, lib. 4. tract. 9. cap. 8.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disput. 15. quaest. 19. & seqq.* Squillante *de priuileg. clericor. cap. 8. num. 1.* idem Bonacin. *in 8. praecept. Decal. disput. 10. quaest. 2. part. 1. §. 1. num. 3. & de contract. disput. 2. quaest. 2. punct. 2. num. 8.* plures refert, & sequitur Octau. Glorit. *respons. 13. num. 4.* Suar. *d. lib. 4. cap. 8. num. 9.* qui alios plures enumerat: & bona dum Ecclesiis traduntur, eo ipso eximuntur à dominio, & potestate laicorum, & ex speciali iure sub dominio Christi Domini
4 constituuntur, nec per metaphoram, sed per omnimodam proprietatem, itaut tale dominium Christi in his bonis Ecclesiarum sit proximum, & immediatum, illique dicatur acquisitum tanquam principali domino, vt per Innocent. *in cap. cùm super, num. 3. de caus. possess. & propr. & in cap. verum num. 2. de foro compet.* Afflict. *decis. 361. num. 22. cum seqq.* & post Suar. *d. lib. 4. cap. 17. num. 9. & cap. 18. num. 5. & 7. & cap. 21. num. 8.* pluribus comprobat Comitol. *d. lib. 1. cap. 70. & 71.*

5 Vnde si Christus Dominus omnino immunis fuit à tributis, vt ad litteram habetur apud *Matth. 17.* & notant SS. Hieronym. Chrysostom. & Ambros. atque alij per Suar. *d. lib. 4. cap. 5. num. 1. ad fin.* consequens est etiam bona Ecclesiarum, quae subsunt immediato & proximo dominio Christi Domini, immunia esse ab omnibus tributis, vt per eumdem Suar. *d. lib. 4. cap. 18. num. 5. & 7. & cap. 21. num. 5.* vbi quòd hoc est valdè consentaneum diuinitati, & excellentiae perso-
6 nae suae. Praeterea si bona patrimonialia Clericorum, etiam laicalia sunt immunia ab oneribus laicalibus ob dignitatem personarum, quae dignitas personae influit immunitatem in ipsa bona, illa enim adhaerent personae Clerici, nec persona dici potest plenè ac perfectè exempta, nisi etiam illius bona exempta sint. Ita Abbas, Dec. Felin. & alij Canonistae communiter *in cap. Ecclesia Sancta Mariae, & in cap. quae in Ecclesiarum, de constitut.* Bald. *in lib. 2. C. de Episcop. & Cleric.* & refert ac sequitur Suarez *d. lib. 4. cap. 25. num. 4. cum seqq.* Marc. *de iurisdiction. part. 4. casu 49. num. 9.* Donat. Antoniu. de Marin. *quotidian. resolut. cap. 37. num. 9.* Ciarlin. *controuers. forens. cap. 31. num. 7.* me citato *in hoc loco* Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 1. resolut. vltim.* Ergo multò magis idem erit in bonis Ecclesiarum; tum quia perpetuo sunt ecclesiastica, & in diuinum cultum per se ordinantur; tum quia non Clericorum, qui Christi famulatum agunt, sed ipsius Domini patrimonium sunt, & vt dictum est sub immediato dominio Dei, patrimonialia verò bona Clericorum sunt, quidem sub eorum dominio, sed hoc dominium illis competit vti ciuibus, non autem vti Clericis, & tamen propter sacram qualitatem cohaerentem personae, bona sunt immunia, quae fortiùs vrget in bonis Ecclesiarum, vt perpendit Suar. *vbi suprà cap. 16. n. 11. & cap. 17. n. 1.*

Nec quicquam verò facit antiquitus aliquando Clericos soluisse tributa Principibus laicis, hancque exactionem cessasse iisdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore, quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices subegerant; & facultas ipsa, seu immunitas à collectis & tributis Clero competebat quidem de iure, sed adhuc de facto, & malè exigebatur, & sic ipsa immunitas à Iure Diuino profecta est, immunitatis autem vsus seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non verè & propriè ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potius detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt, illiusque exercitium iussere, & hoc benè agnouit Iustinianus *in d. l. ancimus 20. C. de sacros. Eccles.* ibi, *cur enim non facimus discrimen inter res diuinas & humanas? & cur competens praerogatiua caelesti fauori non conseruetur?* Et sic annuit hanc immunitatem non à sua munificentia, quam aliis in rebus & locis saepiùs gloriosus commemorat, sed à dictamine diuino, & à natura affluxisse, & benè ratiocinatur Paul. Comitol. *d. lib. 1. cap. 97. num. 11.* vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset, & ita pariter respondet Suar. *d. lib. 4. de immun. Ecclesiast. cap. 6. num. 4. & cap. 21. num. 3. & 8.* Colliguntur haec sic eleganter tradita ex S. Rotae decisione *in Albeu. Capellae, seu onerum 28. Iunij 1630. coram R. P. D. Merlino*, admirabilis eruditionis viro, quae reperitur impressa apud Paul. de Rubeis *decision. 339. tom. 2. diuers.* aliàs *part. 7. recent.* & pluries sequuta est eadem Rota *in Barchinonen. exemptionis 21. Iunij 1636. coram Reuerend. Coccino*, vbi eleganter vt solet me citato materiam exornat. 7

Vtrùm autem Ecclesiae, & earum bona dicantur habere exemptionem praefatam, quatenus 8
Christi

Christi patrimonium sunt? Solet ab aliquibus dubitari, sed supposita supradicta resolutione, affirmatiuè sine dubio est respondendum cum Suar. *de defensione fidei Catholicæ lib.3.cap.18.num 5.* & Ludou. Correa *in repet.cap.inter alia, de immun. eccles. p.2.num.39.* Ratio est, quia sufficit habitudo illa ad Deum tanquam ad peculiarem Dominum, ratione cuius conceditur hæc exemptio, nam si Dominus ipsorum bonorum non potest subiici tributis, neque etiam ipsa bona poterunt illis onerari, quia adhærent personæ, & sequuntur conditionem sui principalis, tanquam quid accessorium, iuxta *cap.accessorium, de regulis iuris in 6.* cùm latè traditur per me tam ibi, quam *in tr.de axiomat.iuris vsufrequent.axiom 4.n.1.* Ergo dicendum est ideo bona ecclesiastica esse exempta, quia Christi patrimonium sunt, vt optimè ratiocinatur Ludouic. Correa *in repet. dict. cap. inter alia, part. 2. num. 39. in fine.*

Non solum casu clerici, & personæ ecclesiasticæ legitimè inspecto Iure Canonico tenerentur ad gabellas, collectas, impositiones, datia, vel quælibet alia onera à laicis imposita, nullámque censuram, aut pœnam ea soluentes incurrerent, si sequentia copulatiuè concurrunt, quæ eisdem met verbis congessit Rota *in Brundusina gabella 13. Februarij 1604. coram Penin. Primò vt si adsit magna necessitas, cui aliàs facile subueniri non possit, nisi clerici cum laicis contribuant, vt probatur in d.cap.non minus, vbi expresse notat Abb.num.5 vers.2.sequitur, & d.cap.aduersus, de immun, Eccles. vbi Abb.n 4. & clarius apparet per Extrauag. Benedicti XI. sub tit. de immun. Eccl. Secundo debet concurrere communis vtilitas, vel saltem pietas, vt in dict.cap.non minus, & cap.aduersus, & cap.peruenit, de immun.Eccles. & de pietate considerauit text.in l.ad instructiones.C.de sacros.Eccles. Tertio oportet quod onus illud sit tale, vt ad illud sustinendum laici non sufficiant, quin clerici, & Ecclesia solum teneantur cum laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non suppetunt facultates, vt in dict. cap. non minus, & cap.aduersus, quas conditiones considerauit Benedictus in dict. Extrauag. de immun. Eccles. ibi. Cæterum soliciti attendant Ecclesiarum Prælati, & alij clerici Lateranense Concilium, quod in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non suppetunt facultates, deliberatione prouida noscitur excepisse. Quarto requiritur vt ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & consentiat totus Clericus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit ab omnibus particulariter debet approbari, cap.cum omnes, de instit. cap.quod omnes, de reg.iuris in 6. & probatur in dict.c. non minus n.4. & 5.notab 4. Quinto in istis oneribus imponendis ad effectum vt clerus teneatur, potissimum requiritur vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non alias clerici contribuant, d.c.aduersus, vbi notat Abb. n.4.vers.4.requiritur, & sic fuit expresse cautum per Benedictum XI. in d.extrauag. de immun.eccles. & merito: quia si arbitrio Episcoporum, & cleri hoc relinqueretur, facile contingerent huiusmodi impositiones & onera per ambitum, & preces principum, & ministrorum laicorum, quibus occurrere solent Romani Pont. qui non aliter quam causa cognita istas facultates vt clerici contribuant, concedere solent. Postremo requiritur quod ad hæc onera, & impositiones soluendas, postquam prædictis requisitis concurrentibus imposita fuerint, clerici, & personæ ecclesiasticæ non a ministris laicis, sed à suo Episcopo, & superiore ecclesiastico, compellantur, Principes enim, & sæculares potestates non possunt in his se intromittere: ita Innoc. in dict.cap. non minus num.6.vers.quamuis ad ea, & Bald. in d. c.ad instructiones num.5.vers.adhuc tamen, & num.6. vers.quod verum credo, C.de sacros. Eccles.* & *Innocentium, & Baldum communiter sequuntur Doctores, & signanter Abb.in dict.cap.non minus num.18.versic. dicit tamen, de immun.Eccles. & Guid.Papæ decis.38. in fine vers.si tamen dicti viri, &c.* Hactenus decisio Rotæ, quam sequuta est S. Congreg. vt in sequenti decreto. *Sacra Congreg. Eminentissimorum Cardinalium controuersiis iurisdictionalibus præpositorum alias censuit bona per ecclesiasticos possessa gaudere exemptionibus a quibuscunque impositionibus, & oneribus, quæ non sunt copulatiue certa, realia, & inuariabilia iuxta decisionem in Brundusina gabellæ coram bona mem. Penia, & concordan. necnon ab impositionibus cameralibus etiam comprehensiuis ecclesiasticorum, quando ecclesiastici libertatem ea non soluendi præscripserint, iuxta decretum an.1600. tempore sanctæ mem. Clementis VIII. Dat. hac die 28. Aprilis 1640.* refert Laurent. de Peyrinis *de priuileg. Reg. tom. 3. in fine pag.570.*

Imponentes, aut exigentes gabellas, vel alia 9
vectigalia, & tributa à Clericis, aut ex eorum bonis, siue per se, siue per alium optimo iure excommunicationem nulli reseruatam incurrunt, vt habetur *in dict.cap.quamquam, de censib.lib.6.* & referunt Suarez *tom.5. de censur. disputat. 23. sect.4. num 21.* Iul. Lauor. *de indulgen. part.2. cap.13. num. 17.* Filliuc. *in quæst. moralium tractat.14.num.13.versic.9. & num.61.* Ludouic. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. eccles. part.4 num.7. versic. sexta pœna il 1.* Et alij quos refero Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, part.3. allegat.50. num.213. secundum Lugdunen. impress.* Fragoso *de regimine Christiana Reip. part.1. lib.2. disput.4. num.320.* Rot. *in d. Brundusina gabella.*

Aliam præterea excommunicationem reser- 10
uatam Bullæ in Cœna Domini *claus.18* incurrunt, qui collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis & aliis personis ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illarumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Romani Pontif. speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam ab sponte dantibus, & concedentibus recipiunt, necnon qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint præeminentiæ, &c. Gutierrez *de gabellis quæst.92. numer.22.* Sanchez *in consil. moral. tom.1. lib.2. cap.4. cap.49. in princip.* Bela *respons. casuum Conscient. part 1. casu 26. in princip.* Rota *in dicta Barchinonen exemptionis, coram D. meo Coccino, statim in princip.* inter vnam & alteram excommunicationem illa est differentia quòd exigens tributa à Clericis, quæ non fuerunt imposita, non incurrit censuram latam *dict. claus. 19. Bullæ in Cœna Domini*, sed eam quæ lata est *in dict. cap. quamquam*, cùm in Bulla dicatur, *imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt.* Ita Squillante *dict. cap.8. numer.3.* plures citati à Bunacina *de censuris in Bulla Cœnæ, disputatione 1. quæst. 19. punct.1. numer. 6.* vbi *numer. 12.* subdit exigentem mini- 11
mam gabellam ab ecclesiasticis non contrahere excommunicationem Bullæ, nisi ad notabilem quantitatem peruenerit, quæ pro peccato mortali

incurrendo sufficiens sit, & *num.15.* resoluit eandem excommonicationem incurrere, qui grauiora tributa & onera imponunt consanguineis, seu aliis, qoi cum Clericis bona indiuisa habent, itaut damnum etiam in ipsosmet ecclesiasticos redundet.

12 Vnde Azor. *instit. moral. p.2. lib.9. cap.12. q.1. vers. in dubium vocatur.* Portel. *in addit. ad dub. Regularia verb. tributum u.8.* Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.63. n.32.* resoluunt quamdam gabellam Portugalliæ, *sisa* nuncupatam, quæ solet imponi in carnibus, & vino nb communem Reipub. necessitatem, non posse ab ecclesiasticis, quia id eorum immunitati saltem indirectè videtur nocere, ex eo quod coguntur vel cariùs emere, vel aliunde emere, quapropter inquiunt, *vsu receptum est multis in locis vt ecclesiastici talem gabellam non solnant, vel si soluunt, ad finem anni Princeps, vel Respub. damnum resarciat pecnniaria compensatione.* De hac pecuniaria compensatione meminit Sperell. *in decis. fori ecclesiastici decis.37. num.84.* vbi refert Genuæ adesse concordatum, cuius vigore singulis ecclesiasticis iuxta eorum conditionem datur exemptio, seu, vt notant, *franchitia*, etiam in pecunia numerata, & ibi etiam tenet grauissimè peccare cum obligatione restitutionis ministros & officiales laicos ecclesiasticis imponentes, seu peti iubentes super indicta extraordinaria super pane, vino, carnibus, panno, & aliis id genus ad victum & vestitum spectantibus, me citato *in hoc loco* Rot. *in d. Barchinonen. exemptionis*, impressa apod Paul. de Rubeis *decis.159. n.8. tom.3. diuers.* aliàs *p.7. recent.*

13 Episcopus igitur tenetur inqoirere contra grauantes Clericos onere gabellarum, & collectarum, etiam ipsis Clericis tacentibus, & non se querelantibus, & consentiens vt bona ipsorum vel Ecclesiæ ponantur in extremo grauiter est puniendus. Ita Carol. de Grassis *de effectibus cler. effectu 30. num. 121. & 142.* vbi *num.13.* addit quod Episcopus loci, in quo Clerici grauantur onere collectarum, potest requirere cæteros Episcopos vicinos, vt publicent excommunicatos grauantes ipsos Clericos, & *num.* 102. subdit quod Episcopus loci, in quo Clerici sponte soluunt collectas, & gabellas, seu alia munera laicis præstant, potest talia prohibere, quatenus tangunt ius publicum, & non priuatum ipsorum Clericorum soluentium, vel præstantium

14 talia munera. Sed non modò ab inuitis exigentes, verum & accipientes à Clericis etiam sponte dantibus onera imposita, incurrunt in excommunicationem *cap. quanquam, de censib. in 6. cap. clericis, de immun. Eccles. eod. lib.* ac etiam Bullæ Cœnæ *can.18.* ibi, *aut imposita etiam à sponte dantibus etiam concedentibus recipiunt*, &c. Sperell. *d. decis.37. num.78.* Quando enim lex prohibet aliquid exigi, censetur probibere etiam ne possit recipi à sponte offerentibus, itaut tali legi nequeant soluentes renuntiare, *cap. exigit*, vbi gloss. *verb. volentes, de censib. in 6.* Bellet. *disquisit. clerical. part.1. tit. de exempt. cleric. & bonor. §.2. num.12.* Sperell. *d. decis.37. num.80.* vbi *n.81.* post Sayr. Vgolin. & alios intelligit de oneribus Clericis ipsis impositis, secus autem si eis non imposita. Accipientes igitur à Clericis sponte dantibus onera ipsis non imposita, incurrunt duntaxat excomonicationem latam, *in cap. quanquam, de censib. in 6.* Episcopo reseruatam, à qua præmissa satisfactione de licentia Episcopi absolui possunt, ita Prosp. de Augustino *ad Quarant. in sum. Bullar. verb. vectigal. §. vt autem*, Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.11. num.379.* Bonacin. *de restitut. disp.2. quæst.9. puncto 2. num.13. & seq.* Sperell. *dict. dec.37. num.82.* vbi aduertit quòd si custodes, vel exactores gabellam recipiant, aliquid à clericis non petentibus tanquam à debitoribus, sed rogando simpliciter (dũmodo in impositione gabellæ non fuerit de clericis facta mentio) nullam incurrunt excommunicationem, quia Pontifices vtũtur verbis, *exigendi*, seu *extorquendi.* Excommunicationem autem Bullæ in Cœna Domini *in d. claus.18.* non incurrunt recipientes aliquid à Clericis propria sponte, & voluntate omnino libera tradentibus, dummodo non sit illis impositum, quia quilibet est rei suæ moderator, & arbiter, ita Suarez *de censur. disputat.21. sect.2. num.99 & disputat.23. sect.4. num.1.* Duard. *d. can.18. quæst.16.* Carol. de Grassis *effectu 3. num.98.* Anton. de Sousa *de censuris Bullæ cap 19. disputat.93. num.2.* Verùm si Clerici decimam, vigesimam, seu centesimam suorum vel Ecclesiarum prouentuum vel bonorum laicis soluerint, aut quamlibet aliam quantitatem, portionem, seu quotam, ipsorum prouentuum, vel bonorum æstimationis, aut valoris ipsorum, sub adiutorij, mutui, subuentionis, subsidij, vel doni nomine, seu quouis alio titulo, modo, vel quæsito colore absque auctoritate Sedis Apostol. se soluturos promiserint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt, *cap. clericis, § nos igitur, de immun. Eccl. in 6.* Bellet. *disquisit. cleric. tit. de fauore Clericor. & eorundem bonorum, § 2. num.11.* Sperell. *dict. decis.37. num 83* vbi testatur cum hac resolutione transisse Sacram Cong. *super controuersiis iurisdictionalibus*, approbante S.D.N.

Hoc immunitatis priuilegio gaudent omnes 15
Clerici siue in Sacris, siue in minoribus etiam primæ Tonsuræ, *cap. non minus, cap. aduersùs, de immunitate Eccl. & d. c. quamquam*, Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.3. verb. gabella n.6.* Ioseph. Lodou. *tom.3. commun. opin. titul. de gabellis, concl. vnic. vers. infertur, pag.479.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.1. tit. de iure fisci resol.5. num.7. cum seqq.* Molin. *de Iust. tom.3. disp. 671. num.5* Squillante *d. cap.8. num.7.* Ciarlin. *controuers. forens. cap.22. num.1.* Marcel. Vulpe *in praxi iud. fori eccles. cap.17. a num.1.* Trullench *in expos. Decal. lib.7. cap.12. dub.5. num 11.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.2. allegat.13. num.1.* etiamsi excommunicati, suspensi, interdicti, vel irregulares, aut etiam verbaliter degradati sint, ob id enim clericatum non amittunt. Duard. *dict. can 18. q.14. num.3.* Bonacin. *d. q.19 punct. 2. §.1. n.3* Et quamuis non habeant omnia requisita præscripta à Concil. Trid. *sess.23. de reform. cap.6.* de quibus suprà *hoc eod. libro cap.39. §.2. à num.22.* cum enim Concil. *d. loco* eas conditiones ad solum fori priuilegium retinendum petierit, id non extendendum vt sit necessarium ad retinenda cætera priuilegia. priuari enim priuilegiis clericalibus est odiosum, ac proinde restringendum, quod merito tradunt Molin. *de Iust. tom.3. tractat.2. disputat.270. num.5.* Malder. *in 2.2. tractat.5. cap.6. lib.8.* Less. *de Iustit. lib.2.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib.6. quæst.20.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.2. lib.7. cap.13. num.34.* Nouarr. *de elect. fori quæst.52. sect.2. in vltim. impress.* Bonacin. *dict. disputat.1. quæst.19. punct.3. §.3. num.2.* Anton. Diana *moral. resolut. part.1. tractat.2. resolut.36.* Aloys. Ricc. *in praxi part.4. resolut.158.* Squillante *d. cap.8.*
n.8. vers. si se vero, cap.33 dub.5. num.39. Torreblan- 16
ca *de iure spirit. lib.15. cap.6. num.39. cum seqq.* & nouissimè S. Cong. negotiis Episcoporum, & Regolarium præposita censuit, *Ordinariũ non posse Clericos nõ inseruientes Ecclesiis immunitate à gabellis, & aliis oneribus*

oneribus laicalibus priuare, sub die 24. *Ianuarij* 1631. quam declarationem originalem, & authenticam vidi. refert me citato *in hoc loco* Machado *en su perfeto Confessor. tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 14. *docum.* 10. *num.* 2. Quamuis non improbabiliter sustineant alij tales Clericos in minoribus nisi incedant in habitu, & Tonsura, & de mandato Episcopi inseruiant alicui pio loco, minimè esse immunes à gabellis, tributis, & ab aliis oneribus: ex quorum numero sunt Suar. *in tract. contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 14. Azor. *inst. moral. lib.* 5. *cap.* 19. *de personis à solutione gabellæ exemptis quæst.* 6. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 51. *num.* 298. Bonacin. *de censur. disputat.* 2. *quæst.* 4. *puncto* 2. *num.* 1. *& de contractib. disputat.* 2. *quæst.* 9. *punct.* 2. *num.* 1. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tractat.* 6. *cap.* 10. *num.* 15. *&* 16. & plures per me citati *in collect. ad c.* 7. *num.* 7. *de immun. Eccles.*

17 Apud Hispanos tamen attenta *l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recopil.* huiusmodi Clerici in minoribus non sunt à prædictis exempti, sed contribuere debent, sicut laici, nisi actualiter habuerint beneficium ecclesiasticum, de cuius legis materia, & intellectu agunt Felician. *de censib. lib.* 2. *cap. vltim. num.* 13. Bobadil. *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 110. Molin. *de Iustitia tractat.* 2. *disputat.* 671. *num.* 5. Flores de Mena *variar. lib.* 2. *quæst.* 21. *num.* 199. Gutierrez *practic. lib.* 1. *q.* 8. *& de gabellis, quæst.* 91 Sanch *de matrim. lib.* 7. *disp.* 46. *num.* 16. Vasquez *in opusc. de restit. cap.* 6. §. 1. *num.* 33. Less. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 5. *n.* 39. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap. vnic. q. fin.* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 2. *cap.* 3. *à num.* 5. Diana *dict. tract.* 2. *resolut.* 35. Torreblanc. *d. lib.* 15. *cap.* 6. *n.* 44. *cum seqq.* Machado *d. docum.* 10. *num.* 3. Idem quoque statutum est apud Lusitanos per Ordin. Regiam *lib.* 2. *tit.* 11. *in principio*, vt referunt Molin. *d. disputat.* 671. *num.* 5. Valasc. *consult.* 131. quæ quidem Hispaniæ & Lusitaniæ leges tacitam seu expressam Apostolicæ Sedis dispensationem supponunt, alioquin nullitati subiicerentur, vt obseruauimus *d. alleg.* 13. *num.* 4. & me citato *in illo loco* Felician. de Vega *ad cap. de foro comp. num.* 14. & me citato *in hoc loco* Lezana *dict. verb. gabella num.* 6. *in fine.*

18 Clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine huiusmodi exemptione à tributis non gaudent, gloss. *verb. in cæteris*, per text. *ibi in cap. vnic. de bigam. lib.* 6. Bertachin. *de gabellis part* 2. *num.* 17. Cou. *practic. cap.* 31. *num* 9. Duen. *regul.* 100. *num.* 10. Sanchez *dict. disp.* 46. *num.* 16. Tapia *de iure Regni lib.* 1. *titul. de Episcop. & cleric. num* 30. Carol. de Grassis *dict. effectu* 3. *num.* 44. Bellet. *dict. titul. de exempt.* §. 6. *num.* 2. Duard. *d. can.* 18. *q.* 13. *num.* 1. Bonacin. *dict. q.* 19. *puncto* 3. §. 3. *num.* 3. Ciarlin. *contr. forens. cap.* 53. *num.* 5. Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 47. *num.* 7. Squillante *dict. c.* 8 *num.* 9. vbi *n.* 10. idem resoluit de Clericis bigamis.

19 Si autem fuerint Clerici Orientales, qui Græci appellantur, non est dubium eos huiusmodi priuilegio gaudere, cum verè, & quoad omnia sint Clerici, & personæ ecclesiasticæ, licet vtantur legitimo matrimonio cum vnica & virgine contracto, vt obseruant Camill. de Curte *in diuers. feudali p.* 1. *cap.* 2 *num.* 90. Carol de Grassis *d. effectu* 3. *num.* 46. Molfes. *in sum. Theolog. moral. p.* 2 *tract.* 12. *cap* 22. *num.* 164. Bonacin. *de contractib disp.* 2. *q.* 9. *puncto* 2. *num.* 2. *& de censur. in Bulla Cœna disp.* 1. *q.* 19. *pun.* 3. § 3. *vers. secus*; imò eorum vxores legitimæ eadem gaudent immunitate, Duen. *reg.* 100. *num* 2. Massul. *ad Capic. decis.* 76. Carol. de Grassis *d. effectu* 3. *n.* 137. Squillante *dict. cap.* 8. *num.* 12. vbi *num.* 13. post eundem Carol. de Grassis *vbi supra num.* 133. extendit etiam ad eorum filios legitimos, patrum vita durante.

Clericorum famuli, seu seruitiores hoc eodem 20 priuilegio immunitatis à solutione collectarum, seu gabellæ gaudent, *l.* 2. *C. de Episcop. & Clericis, l.* 51. *tit.* 6 *part.* 1. ibi. *Esta misma franqueza que an ellos, han sus homes, y aquellos que moran con ellos en sus casas, e los seruen*, &c. Lezana *d. verb. gabella n.* 11. Carauita *super ritu* 46. *num.* 7. Grileuzon *cons* 40. *à num.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 363. & cæte- 21 ra familia etiam in absentia legitima ipsorum Clericorum, si in eorum domo commoretur, & ad illorum expensas alimentetur, Viui. *decis.* 88. *num.* 5. Ricc. *in praxi aurea resol.* 329. Carol. de Grassis *d. effectu* 306. Squillante *dict. cap.* 8. *num.* 19. vbi subdit Clericos gaudere debere eadem immunitate pro parentibus, fratribus, siue aliis pauperibus consanguineis si misericorditer propriis ipsorum Clericorum sumptibus alimententur & posse quoad hunc effectum loco famuli habere aliquem ex consanguineis.

Verùm licèt horum sententia vti Ecclesiasticæ 22 iurisdictioni fauorabilis recipienda esset, prout recipiendam, & secundùm eam iudicandum esse admonemus, tamen illa Iure non probatur, vt *suprà* latè ostendimus dum egimus an famuli conductitij Clericorum fori & exemptionis priuilegio gauderent, *hoc eod. cap.* § 2. *num* 56. Nec *d. l.* 2. contrarium probat, vt illic ostendimus, nam agit de mancipiis, seu seruis, qui in eorum dominio sunt, & consequenter eodem modo à tributis eximuntur; quo reliqua Clericorum bona, quia si serui huiusmodi grauarentur prædictis tributis, ipsi Clerici seu Ecclesiæ grauarentur cum in ipsorum damnum redundet: nam Ecclesiarum serui perpetui & adscriptitij *in cap. Ecclesiarum seruos* 12 *q.* 2. reputantur tanquam pars possessionum, quæ coluntur, & ad quarum seruitium destinati reperiuntur, *l. cum satis* 23. *C. de agricol. & censit. lib.* 53. ibi. *Satis inhumanum est terram, quæ ab initio adscriptitios habebat, suis quodammodo membris defraudari*, obseruarunt *ibi* Luc. de Peña, Ioann. de Platea, & Valenzuela, Pescador, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disputat.* 19. *num.* 1. Gasp. Anton. Fabr. *in Iurisprudentia titul.* 5. *punct.* 2. *illat.* 7. Schiphordeg. 3. *tom. tract.* 26. *q.* 6. & inter immobilia referuntur, Gregor. Lop. *l.* 1. *verb. las raizes titul.* 17. *part.* 1. Andr. Knichen *tractat. de vestitutarum pactiou. cap.* 3. *num.* 17. & quatenus velimus intelligere *d. l.* 2. de seruis filiisfamilias, vxoribus, & aliis hominibus, qui in ipsorum potestate, & familia strictè sumpta existunt, possumus respondere text. illum procedere quando onera & tributa, quæ familiaribus imponuntur, in effectu redundat in damnum ipsorum Clericorum & Ecclesiarum, in quorum dominio & potestate sunt, quod contingit quando onera seruis & filiisfam. imponuntur ratione bonorum, quæ nomine Clericorum, aut Ecclesiarum administrant, vt text. videtur significare ibi, *hominibus eorundem, qui operam in mercimoniis habent*, quo casu licet aliqui admittant in personis liberis imponi posse respectu propriæ negotiationis, minimè tamen licet ratione rerum, seu partis, quæ ad Ecclesiam pertinent, seu Clericum, vt benè distinguit Thesaur. *d. decis.* 22. *in fine, & decis.* 116. *num.* 10. & deducitur ex iis, quæ latè resoluit Molin. *de Iustitia tom.* 2. *disputat.* 670. *à num.* 2.

Regulares quoque omnes professi, Conuersi, 23

& nouitij, sicut & Moniales nouitiæ, & Conuersæ hoc eodem immunitatis priuilegio potiuntur, vt de omnibus *suprà hoc eod. c. §. 2. n. 40. cum seq.* & in specie de priuilegio immunitatis Ludouic. Correa *in repet. d. cap. inter alia, part. 2. n. 31.* & Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol. 63. n. 29.* & magis in specie de nouitiis Molin. *tom. 3. de Iustit. disp. 671. n. 1.* Villalob. *p. 2. sum. tract. 8. diffic. 14. n. 9.* Hieron. Roderic. *resolut. 137. num 9* plures per Laurent. de Peirinis *de Prælato quæst. 3. cap. 1. num. 131.* Lezana *d. verb. gabella num. 7* Bertachin. *de gabell. 7. p. princip. num. 56* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num. 198.* Laurer. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regul. q. 48.* Vnde audiendi non sunt existimantes hos Nouitios qui non sunt aliquo Ordine insigniti, non eximi ex vi nouitiatus à solutione gabellarum, quia verè Religiosi non sunt, ad seculumque redire valeant, ex quorum numero sunt, Lazarte *de decima venditionis cap. 19. num. 50.* addens nec Religiosos Societatis Iesu, qui finito nouitiatus biennio vota simplicia emittunt, immunes esse à gabellarum solutione, quod nondum professi sint, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 47. art. 8. ad fin. & tom. 3. q. 74. art. 9.* Et multominus audiri debent alij, qui putarunt rem hanc pendere ex futura professione, qui sunt Gironda *de gabell. 7 p. in princip. n. 46.* & Parlador. *quotid. quæst. lib. 1. cap. 13. §. 1. num. 21.*

34 De Fratribus, & Sororibus tertij Ordinis S. Francisci, & S. Dominici dicendum pariter eos hoc priuilegio gaudere si habitum religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, seu claustraliter inhabitauerint, aliàs enim priuilegio exemptionis à tributis non gaudent, vt apud Hispanos statutum est *l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordinam. & l. 2. tit. 14. lib. 6. noua recopil.* docent Lazarte *de decima vendit. cap. 19. à num. 90.* Auend. *de exequen. mand. lib 2. cap. 14 n. 28.* Flores de Mena *d. quæst. 21. n. 197.* Steph. Gratian. *disc. pt. forens. cap. 224. num. 34. & cap. 363. num. 29.* Gutier. *de gabell. q. 95. num. 5. & 6.* Hieron. Roderic. *dict. resol. 63. n. 31* Narbona *l. 8. gloss. vn. num. 23. tit. 5. lib. 1.*

35 De Eremitis, qui ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopum alicui Ecclesiæ, vel loco sacro dicati sunt, idem quoque est asserendum, aliàs secùs, vt per Auendan. *d. cap. 14. n. 24.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 74. art. 11.* Gutier. *d. q. 5. n. 7.* Flores de Mena *d. q. 21. à num. 195. & 204.* Lez. na *tom. 1. cap. 7. n. 7.* Fragoso *de regimine Reip. Christ. p. 1. lib. 2. disp. 4. n. 31.*

36 De Militaribus Religiosis, videlicet S. Ioannis Hierosolymitani, S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, Christi, & S. Benedicti de Auis resoluendum quoque eos hoc priuilegio immunitatis gaudere, quod lex Hispaniæ, *9. tit. 18. lib. 9. noue Recop.* intelligit quantum ad fructus suarum Commendarum, non verò quoad alias res patrimoniales, vel aliunde quæsitas? Vide Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol. 137. num. 12.* Motta *in tractat. de consi m. Ord. S. Iacobi lib. 2. cap. 2. n. 29.* Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. 3 §. 1. num. 19.* Gutier. *d. q. 95. a n. 12* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num. 204.* Anton. Diana *moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 49. & p. 3. tr. 2. resol. 30.* Cened. *de paupertate Relig. dub. 60. num. 12. cum seq.* latè Narbona *l. 8. gloss. vnic. tit. 5 lib. 1. noua Recop.* latè Mich. de Reinoso *in obseruat. Iuris obseruat. 2. per tot.* Sperell. *decis. 2. num. 124 & decis. 21. num. 31.* Lezana *d. verb. gabella num 8.* Aloys. Riec. *in praxi p. 4.*

37 *resol. 173.* Squillante *d. cap. 8. n. 16.* Et in nostro Regno Portugalliæ expressit Ordin. Regia *lib. 2. tit. 1. § vlt.* vt Milites Domini nostri Iesu Christi potiantur hoc immunitatis priuilegio si habuerint præceptoriam militarem, vulgò, *Comendam*, aut aliquam tenentiam, seu panem ciuilem cum habitu illius Ordinis vulgo *tensa*, sicut attestantur Valasc. *consf. 130. num. 5.* Melch. Phœbo *decis. 85. num. 6. cum seq. tom. 1.* Mendez à Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. c. 1. num. 25.* Reinoso *d. obseru. 2.* & me citato *in hoc loco* refert Lezana *d. verb. gabella, num. 8. in fine.* & scribit idem Valasc. *vbi supra, n. 4.* iuste conqueri posse Milites S. Iacobi, & de Auis, quod solum Christi Commendatariis Rex Portugalliæ illud concesserit priuilegium, sed ex identitate rationis ad alios esse trahendum bene aduertit Mol. *de Iustit. tom. 3. disput. 663. n. 6.* Valasc. *d. consf. 131. num. 5.* Reinoso *d. obseru. 2 num. 14.* licet *num. 16.* asserat se vidisse oppositum semper obseruari ab officialibus, & ministris Regij patrimonij. An priuilegium & immunitas, qua Commendatarij & Milites huiusmodi gaudent, extēdatur ad illorum vxores viduas, dum vidualem statum conseruant? vide Reinoso *vbi suprà obseru. 3.* Donati verò, seu Confratres Religionis S. Ioannis Hierosolymitani possunt compelli tributa, gabellas, & similes collectas exsoluere, Bobadil. *d. cap. 18. num. 232.* Flores de Mena *var. lib. 2. quæst. 21. num. 94. & 95.* Narbona *dict. l. 8. gloss. vnica n. 24.*

Nunc verò deueniamus ad aliqua quæsita dubiorum, quæ in hac materia frequentiùs accidere possunt. Et primò quæro. Verùm bona patrimonialia Clericorum, ad quorum titulum fuerunt ordinati, gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ ne ad collectas, & similia teneantur? Pars quæ negat, suadetur, quia bona patrimonialia Clericorum regulariter non gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus Iure expressis, gl. *verb. par. rum, in fine, in d. cap. quamquam, de censib. lib. 6* in effectu gloss. 1. *in cap. similiter 16. q. 1.* gloss. *verb. obligatam c. ex litteris de pignorib.* quæ sic intellexit *d. c. similiter*, Abb. *in cap. vlt. num. 11. de vita & honest. cler. & in 1 cap. 1. num. 2. de dolo*, refert plures ex antiquioribus Felin. *in cap. Ecclesia num. 8. de constitut.* Communis vt per Decian. *num. 10. in cap Episcopus, de prebend.* fatetur communem Nauarr. *consf. 11. n. 1. de censib. in antiquis*, Couarr. *lib. 1. var. cap. 4. num 3. & in reg. possessor p. 2. §. 2. num. 6. ad finem.* Bursat. *consil. 93. num. 46. lib. 1.* Morla *in empor. p. 1. tit. de legib. q. 9. n. 7.* Perez *ad l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin.* Suar. de Pace *in pract. tom. 1. præl. 2. num. 16.* Sic aliàs bona patrimonialia Clericorum præscribuntur sicut bona alicuius laici, gloss. *1. in cap. 1 16 q. 4.* Felin. *vbi proximè, num 9.* Abb. *dict. num. 11.* affirmat ex aliis receptissimam glossæ opinionem Couarruuias *d. num. 9. ad fin.* Tiraq. *de præscript. §. 1. gloss. 10. in fine.* Perez *vbi suprà*, quia clericus in his bonis censetur vt laicus, & iudicantur illa bona, vt bona laicorum. Valasc. *de partit. cap. 35. à princip.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 34. num. 11. & 12.* Sic in bonis patrimonialibus Clericorum non competit in integrum restitutio eo modo, quo competit in bonis Ecclesiæ, gloss. *1. in Clement. vnica, de in integrum restit.* recepta, vt per Abb. *d. loco*, Felin. *dict. num 9.* Couarr. & Perez *vbi proximè.* Sic tandem licet bona Clerici cessantis à solutione tributi merè realis vindicari possint à domino directo, & vendi, *gloss. 2.* quæ omnino sic intellexit textum ibidem *in cap. si tributum 11. q. 1.* non tamen idem erit in bonis Ecclesiæ tali tributo oneratis, post Card. quem refert, obseruat Felin. *dict. num. 9.*

Verùm his non obstantibus resoluendum est 29 non

non solùm Clerici patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, sed cætera patrimonialia omnino libera esse a laicorum exactiooibus: nam quoad patrimonium ordinati res est clara, illud habere omnia priuilegia, quæ conceduntur a Iure bonis ecclesiasticis, vt resoluunt Menoch. remed. 15. recuper. num. 21. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 159. num. 27. Melch. Pœbos Lusit decis. 19. num. 10. vers. sed quatenus. Sperell. decis. 37. num. 77. ac proinde immune esse ab omnibus exactionibus, & tributis sæcularibus, vt censuit sacra Cardin. Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum Cathacen. Episcopo rescribens sub die 3. Augusti 1592. vbi etiam resolutum quod si Clericus habitum dimittens ad sæculum redeat, non potest cogi soluere pecunias ob exemptionem dum Clericus erat, non solutas, ratio est quia in his terminis subrogatur in bonum beneficij, arg. cap. 2. cap. Episcopus 4. cap. cùm secundum 16. de præbend. expresse Conc. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2. & ideò inter bona ecclesiastica debet censeri, iuxta reg. quod subrogatum, & cap. habetur in l. si eum, §. qui iniuriarum ff. si quis caut. l. si donata 37. §. vltim. ff. de donat. inter virum, cum aliis per me citatis in tractatu de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 213. ex num. 1. & in specie quod huiusmodi patrimonialia bona non sint obligata pro collectis resoluit Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. 88. Alter. de censur. in Bull. Cœn. can. 18. c. 2. col. 6. in fine Duard. ibidem q. 5. num. 4. cum seqq. cum aliis citatis suprà num. 6. Et quòd comprehendantur in prohibitione Bullæ Cœnæ, itavt nequaquam licitum sit ex eis tributa exigere, colligitur ex illis verbis Bullæ, ibi, eorum, & Ecclesiarum, & beneficiorum bonis, vt post Antonin. Dian. moral. resol p. 1. tract. 2. resol. 39 notat Squillante d. cap. 8. num. 6. scilicet id procedere dummodo non extinguantur per adeptionem alicuius beneficij ecclesiastici, existimauerunt Spin. in speculo testam. glos. 18. princip. num. 72. Azeued. l. 1. n. 9. tit. 4. lib. 1. noua Recop. Ceuall. commun. contra communes q. 527. n. 4. quos refert & sequitur Cened. pract. & canon. quæst. lib. 11. q. 11. num. 9. & videntur tenere Grilenzon. cons. 53. n. 45. Duard. in Bullan. Cœna Domini can. 28. q. 5. n. 7. & q. 6. num. 3. Alderan. Mascard. de statut. interp. concl. 1. n. 96. Bellet. d. tit. de exemp. cleric. & eorum bonis §. 5. n. 9. Ciarlin. controu. forens. c. 28. num. 15 quia hæc declaratio solum procedere poterat quoad omnia alia priuilegia Ecclesiis, & ecclesiasticis rebus concedi solita, non verò circa hoc de quo agimus. Vnde Sacra Congreg. super controuers. iurisdictionalibus in vna nullius 30. May 1628. censuit dictum patrimonium non extingui ipso iure per assecutionem beneficij ad victum sufficientis. prout refert Sperell. d. decis. 37. num. 77. in fine. Cætera autem bona Clericorum patrimonialia, licèt regulariter non gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus Iure expressis, vt euincunt fundamenta supra in contrarium adducta; circa exemptionem tamen à collectis in Iure expressum est non solum in patrimonialibus ad titulum, sed in cæteris bonis, vt satis expressit d. cap. quamquam, Molin. de Iustit. tom. 3. tract. 2. disp. 671. Ricc. in praxi aurea resol. 167. Paul. Laymann. in sum. Theolog. moral lib. 4. tract. 9 cap. 6. n. 8. Bellet. d. §. 5. n. 1. 2. & 6. plures per Ciarlin. d. c. 22. n. 51. & c. 28. n. 14. vbi quod respectu fori purificantur bona Ecclesiæ, & clerici, & cap. 31. num 8. latè Sperel. decis. 37. n. 74. cum seq. & decis. 42. n. 9. & 10. & citati per Squillante vbi proximè n. 34.

30 Secundò quæro. Vtrum laici coloni Ecclesiæ aut Clericorum gaudeant hac immunitate? In qua quæst. distinctione opus est: aut enim sunt coloni perpetui, atque adscriptitij Ecclesiæ: aut conductitij, & ad tempus, aut denique partiarij. Primi gaudent omni immunitate Ecclesiæ & Clericis concessa, secundum Feder. de Senis cons. 111. num. 10 Ripa de peste tit. de remed. ad conseruandam. Vbert. num. 128. Thesaur. decis. 116 n. 12. Secundi minimè, nec etiam ex persona dominorum, cum hoc priuilegium sit personale. Bertachin. de Gabellis p. 7. num. 16. Brunor. à Sole verb. coloni Ecclesiæ. Carol. de Grass. d. effectu 3. n. 62. vbi num. 69. post Bursat. cons. 42 n. 17. lib. 1. id limitat vbi Clericus nomine proprio fundos suos coleret per proprios operarios, de quibus latiùs tractabitur quæsito sequenti. Tertij verò, qui sunt coloni partiarij, gaudent hac immunitate pro portione tangente ipsis Clericis, secus pro parte fructuum huiusmodi colonis contingentium, cum eorum pars minimè sit priuilegiata, nisi ex hoc indirectè grauarentur Clérici, eo quod rustici & coloni eorum grauantur nimis, ac proinde suas possessiones roborare nolunt: Ita Bursat. consult. 25. n. 3. & cons. 42. n. 16. volum. 1. Thesaur. decis. 116. n. 8. Surd. cons. 301. n. 85. Bened Capra reg. 96. n 86. Felin. in c. 2. n. 2. de foro comp. Bertachin. d. p. 7. n. 13. & 15. Vincent. de Anna sing. 99. Carol. de Grass. d. effectu 3. n. 59. & 71. Tapia lib. 1. de iure Regni sub tit. de Episcopis & Cleric. fol. 29 Valasc. consult. 131. ex num. 12. Ciarlin. controu. forens. c. 22. num. 15. cum seqq. & c. 31. num. 18. Tamburin. de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 20. num. 46. Ioan. Maria Nouar. in lucerna Regul. verb. Immunitas n. 1. & 2 Lezana d. verb. gabella n. 14. Mart. de iurisd. p. 4. casu 112. n. 7. Grilenzon. cons. 71. n. 2. & consult. 136. Marcel. Megal. cons. 75. per tot. & maximè n. 6. Menoch. de arbitr. casu 562. n. 54. Octau. Glorit. resp. 5. n. 61. Vnde pro sua portione colonica præfatos colonos omnino teneri ad collectas resoluunt Capra reg. 96. num. 55. & 86. Remig. de charitatiuo subsid. q. 61. num. 20. & seq. Marcabrun. cons. 18. num. 54. Ioan. Anton. de Nigris in repet. Extrauag vnica n. 306. de vita & honest. cleric. Caroc de locato p. 4. q. 25. de collect. n. 34. 35. & 43 Corta in memorab. verb. colonus Ecclesiæ, Brunor. a Sole in locis communib. verb. coloni Ecclesiarum, Menoch. de arbitr. casu 180. n. 8. & casu 562. n. 37.

31 Ex quibus Sacra Congreg Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum Illustrissimo Lancellotto referente, colonos, aut affictuarios, vel partiarios bonorum ecclesiasticorum, exemptione collectarum tam ordinariarum, quàm extraordinarium pro portione colonica gaudere censuit in vna Opp. den. sub die 18. Septemb. 1618 Et postea hoc idem fuit accerrimè disputatum & resolutum de anno 1620. coram Illustrissimis DD. Cardinalibus Millino & Lancellotto, Camporeo, & S. Susannæ per sanctæ mem. Paulum V. specialiter deputatis inter Regium fiscum, & clericum, ac Ecclesiam status Mediolani.

Verùm licèt hæc opinio quoad colonos partiarios vera semper mihi visa fuerit, tamen visis latissimè adductis per Sperell decis. 41. cum tribus seqq. in hac secunda impressione sum de illius veritate valde dubius nam d. decis. 41. plura adducit per se fundamenta, ad absolutè probandum colonos partiarios esse à tributis immunes, & n. 84. plures pro hac parte refert Doctores, & decis. 42. n. 21. testatur Sacram Congreg. super controuersiis

trouersiis iurisdict. *in vna Ciuitatis Plebis*, *& in alia Viterbien.* 23. *Decembris* 1627. *& in Imolen.die* 20. *Februarij* 1629. *in Neocastren. die* 13. *Augusti eiusdem*, censuisse colonos partiarios gaudere exemptione à muneribus.

32 Tertiò quæro. Vtrum conductores & coloni bonorum Ecclesiarum, excusentur si vendiderint reditus, quos ex ecclesiasticis bonis percipiunt, & eadem debeant qua Clerici gaudere libertate? Pro parte affirmatiua facit quod saltem per indirectum Ecclesiis & ecclesiasticis personis, onus imponitur si coloni, & conductores cogantur, ad collectarum solutionem, deteriorque fiat Ecclesiarum conductio, quia maius pretium dabunt coloni & conductores pro rebus ecclesiasticis si eadem gaudeant libertate, vnde in eo, quod minus datur, deterior redditur illarum conditio, quòd iura non admittunt. *cap.* 1. *de consuet. cap.* 2. *de locato, cap. vlt. de immun. Eccles. lib.* 6. Vnde Bart. *in l. si penes n.* 1. *de agricol. & cens. lib.* 11. existimauit statutum non valere, quoad soluendas gabellas refectionis fructuum coloni tenētur pro dominis, quia, vt ille ait, conditum fuit in odium Clericorum, qui cum non possint obligari in suis personis, obligantur tamen in colonis, quod est iniustum & absurdum, contra reg. *l. non dubium C. de legib. reg. cum quia* 84. *lib.* 6. ergo fortiori nullum erit statutum, quo conductor Ecclesiæ, vel colonus cogitur ad collectas, quia saltem per indirectum Ecclesias grauat in ipsis colonis. Bart. *vbi proximè*, Bald. Angel. & alij, quos refert & sequitur Bertachin. *de gabellis p.* 7. *num.* 14. Grilenzon. *cons.* 40. *num.* 12. *& cons.* 151. *per tot.* Et ideo emptorem fructuum Ecclesiæ non teneri soluere gabellam, resoluunt plures, quos sequitur Ciarlin. *d. c.* 22. *num.* 9.

33 Oppositum tamen imò conductores & colonos bonorum Ecclesiarum minimè excusari, voluit glos. *verb. non negotiandi, in Clem. præsenti* 3. *de censib.* recepta communiter ibidem, sequitur Rip. *respons.* 22. *à num.* 12. Valasc. *consil.* 131. *num.* 16. Primò, quia nullibi reperitur concessum priuilegium circa gabellas portoria, & decimas colonis vel conductoribus, tum quia personæ ecclesiasticæ dici non possunt cum verè sint laici, tum vel maximè quia cum fructibus ex locatione perceptis negotiantur, in quibus casibus quamuis Clerici essent, minimè eximerentur, iuxta infrà dicenda. Secundo facit, quia fructus simul atque à solo sunt separati in vero & pleno dominio sunt ipsius coloni, bonus text. *in l. si apes* 26. *vers. item constat ff. de furtis*, vbi Bart. *num.* 1. & Angelus *n.* 4. Valasc. *de iure emphyt. q.* 20. *n.* 13. ergo cùm huiusmodi tributa respiciant fructus sic locatos, sit consequens transisse in dominos eorumdem, iuxta reg. *cap. pastoralis* 28. *vers. fructus enim, de decim.* Non obstat præiudicium illud seu deteriorem conditionem, quam pro prima opinione *suprà* considerauimus, quia si quæ datur, respondebitur venire indirectè, & in consequentiam, & ideo non attendi, præsertim cum sæculares suo iure vtantur, dum colonos, & conductores cogunt ad gabellarum solutionem, & ideo nulli iniuriam faciunt, iuxta regul. *l. fluminum* 24. §. *vlt. ff. de damno infecto l.* 1. ibi, *prima enim ratio ff. de auctor. tutor.*

34 Quartò quæro. Vtrùm personæ ecclesiasticæ, quæ aliàs tali potiuntur immunitate, aliquid vēdant ad grossum, siue minutim, de redditibus bonorum, seu beneficiorum suorum teneantur soluere gabellas? Partem negatiuam tuentur Bertachin. *de gabellis p.* 7. *q.* 7. *num.* 18. Carol. de Graff. *d. effectu* 3. *n.* 130. Abb. Ripa, & alij, vt per Valasc. *consult.* 131. *n.* 6. Squillante *d. cap.* 8. *num.* 38. Diana *moral. resol. p* 4. *tract.* 1. *resol.* 52. Ratio est quia iura liberè concedunt Clericis facultatem distrahendi reditus suorum beneficiorum in qualcunque personas, cum quibus meliorem fecerint conditionem. *cap.* 2. *de locato*, post alios Cou. *lib.* 2. *var. c.* 16. *n.* 4. Auendan. *de exequendis mandatis, p.* 1. *c.* 4. *n.* 37. Duen. *reg.* 249. ergo sic transferendo non dicuntur negotiari, quia tunc licere non debuisset. *cap.* 1. *& per tot. ne Clerici vel Monachi.*

Quintò quæro. Vtrùm bona, quæ ante laicorū erant, & ad Clericos & Ecclesias peruenerunt, gaudeant priuilegio exemptionis à tributis & gabellis si per prius, dum in potestate laicorum erant, tributis, & oneribus subiiciebantur? Vna sententia hac immunitate gaudere docet, eo quòd mutatione personæ, status quoque rerum mutatus videtur, & consequenter ab illis immunia, & libera manent. *l. cùm quidam* §. *debitores. ff. de publican. c. vnic.* §. *reorum, de iure patr. in* 6. Alban. *cons.* 133. *n.* 3. Menoch. *de arbitrar. casu* 562. *num.* 44. Sperell. *dec.* 35. *n.* 32. & post Anchar. Card. Tusch. *tom.* 5. *litt. M. concl.* 436. Hoc ipsum suadetur etiam ex multis, quæ pro hac parte Doctores solent adducere, ex *l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cap.* 1. *de censib. cap.* 1. *de immun. Ecclesiarum lib.* 6. Ex quibus hanc esse communem scribentium sententiam post Festas. *de collectis, à num.* 437. testatur Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E. concl* 3. *à n.* 41. plenè Card. Alban. *in tract. de immunitate Eccles.* Iacob. de Graff. *pract. cas reseruat. lib.* 2. *c.* 42. *n.* 44. Marant. *cons.* 99. *n.* 2. Marta *de iurisdict. p.* 4. *casu* 125. *n.* 18. Carol. de Graff. *de effectib. cleric. effectu* 3. *n.* 26. *cum seqq.* Ciarlin. *controuers. forens. c.* 103. *n.* 7. latè Sperell. *decis.* 35. *per tot.* Marcel. Megal. *cons.* 61. Thesaur. *decis.* 224. Carauita *in ritu* 229. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis p.* 2. *tract* 12. *cap.* 22. *num.* 268. Paul. Laymann *in Theologia mor. li lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 9 Suar. *de defens. Fidei contra Anglicanæ sectæ errores, lib.* 4. *cap.* 20. *à princ.* & præcipuè *n.* 6. *&* 12. Anton. Diana *moral. resol. par.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 241. Grilenzon. *cons.* 145. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 21. *num.* 233. nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid resol. c.* 47. *per tot.* 35

Verùm in contrarium multa allegantur, ex quibus videtur tributa realia ab Ecclesiis & ecclesiasticis personis esse soluenda, vt ex variis locis colligitur, & præcipuè ex *l. placet*, ibi, *præter canonicam illationem*, & ex *l. sacrosancta, vers. ne, C. de sacros. Eccles.* & ex *l. de his C. de Episcop. & cleric.* & ex *cap. tributum, c. si tributum, cap. sancitum* 23. *q.* 8. Festas. *de extimo & collect. p.* 4. *c.* 1. *n.* 450. *& c.* 2. *num.* 13. *&* 17. Bursat. *cons.* 16. *n.* 11. *lib.* 1. & ita videtur sentire Osasc. *decis.* 38. *à n.* 35. dum subdit auctore Bald. posse Principes sæculares in subsidium cōpellere ecclesiasticos ad onera, causatiue scilicet subtrahendo eis reditus, & obedientiam, & officiales sæculares posse capere fructus, & mobilia prophana monasterij illaque retinere, donec contribuerint in oneribus causa belli impositis, & id seruari solitum cum manifesta tolerantia Papæ, & vniuersitatis Ecclesiæ, addendo *n.* 41. dictum mirabile, quod negligentibus ecclesiasticis vel sæcularibus officialibus, quod Clerici contribuant licere omnibus damna patientibus in foro conscientiæ ex bonis ipsorum Clericorum sibi satisfacere etiam furtiuè: item non multum discrepat 36

erepat Gutier. *pract. lib. 1. q. 4. n. 2. & seq.* dum infert, quòd si Clericus ratione suorum prædiorum subire debet munus aliquod, posse sæcularem Iudicem absque metu excommunicationis illa distrahere.

37 Sed his omnino explosis Doctores aliqui existimarunt distinguendum esse inter illa bona, quæ antequam ad Ecclesias, vel Clericos peruenissent, iam affecta erant onere merè reali, quòd scilicet vel ratione contractus, vel ex voluntate & conuentione dominorum bonis ipsis inhærẽs soluendum erat, & tunc cum hæc omnino transeant cum suo onere, Clerici & Ecclesiæ, ad quas bona illa deuenere, illud soluere tenentur, vt bene resoluunt Tiraq. *de iure primog. q. 43. n. 9. & seq.* Ægid. Thomas *tract. de collect. §. exactio, n. 32. §. videndum n. 10.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 13. in princip.* Aloys. Ricc *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p. 2. decis.* 298. Bonacin. *de contract. disput. 2. q. 9. punct. 2. n. 4. & de censur. in Bulla disp. 1. q. 19. punct. 53. §. 1. n. 17.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib. 2. can. 18. q. 6. n. 6.* Molfes. Laymann & Diana *locis proximè citatis*, Ceuall. *commun. q. 899. num. 106.* Paul Comitol. *resp. moral. lib. 1. q. 93. n. 16.* Sperell. *in dec. fori eccles. decis. 35. n. 3. & 4.* vbi ex Rota aduertit huiusmodi tributa ab Ecclesia solui non vt tributa, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt ex *cap. 2. de censib.* sed ob conditionem inhærentem rei, & inseparabilem & adinstar censuum super illis bonis ab eius auctoribus laicis ad fauorem priuatæ personæ impositorum, & in his terminis procedunt Iura, quæ *supra in princ. huius* §. citauimus; & inter illa bona, quæ nullo erãt affecta reali onere, vt tunc regulariter Princeps sæcularis nullum possit ex vi legis, & Regiæ iurisdictionis Ecclesiis onus imponere siue ordinarium, siue extraordinarium, arg. *d. c. 1. de immun. Eccles. lib. 6.* quam quidem distinctionẽ ex Perez, Matiens & aliis tradit, & legibus Castellæ confirmat Gutier. *pract. lib. 1. q. 3. num. 17.* & cum illa concilientur plura, quæ ad vtramque partem cumulant scribentes, & vltra Ordinarios *dictis locis*, Nau. *in manu c. 17. à n. 200. & c. 27. à n. 115.* alij, de quibus Valasc. *de Iure emphyt. q. 7. à n. 6.* Azeued. *l. 11. n. 8. tit. 3. lib. 1. nouæ Recop.* Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 458. & 662.* Cabed. *Lusit. decis. 64. p. 2.* Card Tusch. *d. lit. E. concl. 12. cum seqq.* In quibus terminis omnes ferè *suprà* citati conueniunt, vel loquutos fuisse debemus præsumere, adhibita tamen sequenti distinctione, vel enim reale onus iniungitur propter causam respicientem æquè principaliter vtilitatem, vel necessitatem bonorum Clericorum & sæcularium: & tunc indistinctè Clerici & Ecclesiæ tenentur, in quo sensu etiam hodie rectè procedit *l. ad instructiones 7. C. de sacros. Eccles.* & colligi videtur ex traditione Anchar. *cons. 96. Super dubio, & in d. cap. non minus n. 8.* & Abb. *ibidem n. 18. vers. aut necessitas*, quos refert Sperell *in decision fori eccles. decis. 12. n. 3.* & adhibitis exẽplis statim declarabimus. Vel rursus causa non æquè respicit vtilitatem vel necessitatem, & tunc Clerici & Ecclesiæ immunes sunt, locusque erit *d. cap. non minus*, ibi, *tantam necessitatem, vel vtilitatem*, &c. & *d. c. aduersus*, in quo similia verba habentur. Hinc Sanchez *in consil. moralib lib. 2. c. 4. dub. 55. num. 3. & 4.* defendere videtur etiam in materia gabellarum quòd si leges politicæ proximè & directè respiciunt vtilitatem Clericorum, tenentur clerici contribuere; has enim leges politicas obligare clericos, si non repugnent sacris Canonibus, nec statui ecclesiastico, sed pro bono communitatis, & Reip. feruntur, resoluunt Sot. *in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 4. & de Iustit. lib. 1. q. 6. art. 7. concl. 1.* Victor. *relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. n. 4* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 61. art. 14. & q. 66. art. 2.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 8. n. 94.* Baldel. *in Theolog. moral. lib. 5. disp. 33. n. 4.* quos & alios refert & sequitur Gonzales de Salzedo *de lege politica lib. 1. c. 4. n. 7.* Clerici enim & laici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & subiiciuntur, Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 31. concl. 6.* Ambrosin. *de immun. Eccles. c. 21. n. 6.* Menoch. *cons. 800. per tot.* quia omnes leges huiusmodi politicæ, quæ prospiciunt communi vtilitati, & bono publico, nulla habita ratione ad statum ecclesiasticum, & Canonica statuta, si intẽtio Principis laici non solum sit dirigere subditos ad rectè operandum, sed præcipere, ac eos obligare, tunc sicut lex ligat in Conscientia cæteros subditos, Vasq. *1. 2. disp. 158. c. 3. n. 16.* Baldel. *d. lib. 5. disp. 19. n. 14.* ligabit æqualiter ecclesiasticos ad obseruationem illius legis in Conscientia, vt Castro, Soto, Victor. Card. Bellarm. Medina, Vasq. & aliis citatis resoluit Gonzales de Salzedo *dict. cap. 4. num. 13.*

Ex quibus primò colligitur Clericos, cæterasque ecclesiasticas personas teneri propter communem vtilitatem, viam ante domum reparare, eamque suis expensis mundare; est enim onus hoc mere reale, æquè principaliter respiciens vtilitatem sæcularium & Clericorum. Ita in terminis tradunt Lancel. Gallia *cons. 59. n. 9.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. c. 38. n. 30. & c. 39. n. 17.* Boët. Epo *ad cap. 4. de immun. Eccles. n. 65. pag. 71.* Salzed. *ad Bernardum in pract. c. 58. vers. 5. secundùm nouiss. impress.* qui ex Iuris principiis rectè aduertit executionem, & actualem coactionem faciendã non esse per Potẽstatem sæcularem, sed per solã ecclesiasticam, quamuis Cæpol. & Mex. quos refert, & meritò impugnat, contradicant; cõtra quos sufficiat expendere Ecclesias & Ecclesiasticas personas quoad iudicia, seu forum omnino exemptas esse à potestate sæculari, *c. si diligenti, de foro comp.* iuncto *c. experientia 11. q. 1.* cum aliis adductis per Azor. *d. p. 1. lib. 5. c. 13. q. 7.* 38

Secundò colligitur similiter teneri per statuta, & consuetudines sæculares ad soluendum onus reale, quod propter montium, nemorum, & prædiorum custodiam legitimè prædiis imponitur propter communem bonorum vtilitatem, vt per Auendan. *de exequendis mandat. p. 1. c. 13. n. 7.* qui ex aliis aduertit custodes positos ad huiusmodi bonorum custodiam, non solùm in sua denunciatione fidem facere contra laicos. Sed etiam contra Clericos, sequitur Salzed. *d. cap. 58. vers. 6.* intelligendo tamen iuxta modò dicta circa actualem exequutionem. Ecclesia enim tenetur conferre pro excubiis ob publicam vtilitatem indictis, Andr. de Isernia, & Luc. de Pena, quos refert Sperel. *d. decis. 12. n. 5.* 39

Tertiò colligitur similiter Clericos teneri per sæcularia statuta ad soluendas collectas pro rata, quæ imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, vel pratis, & agris, est enim communis omnium vtilitas, quam æque bene partipant prædia Clericorum, quod sanè efficax est argumentum huiusmodi resolutionis, sequitur Auendan. 40

dan. d. p. 1. cap. 14. n. 31. Mex. quem refert & sequitur Salzed. d. cap. 58. vers. imo eadem. Gabr. Pereira de manu Regia part. 2. cap. 33. num. 2. Castrens. cons. 423. num. 2. vers. breuiter lib. 2 vbi consulit Clericos non esse immunes a collecta, quæ imponitur pro soluenda mercede custodis fructuum campestrium vel animalium, vel medici, si illius opera vtantur in communi, vel mulendinarij, vt respondit Bursat. consil. 171. num. 8. & seq. nunquam tamen hac in re de iure placere potest quod exequutio fiat a sæculari, quamuis contradicant citati à Salzed. ibi proxime, sequuti doctrinam Bald. in dict. Auth. sed periculum, au fin. dum credit absque vllo sacrilegij vel excommunicationis metu id facere posse sæcularem, sed iuris authoritate destituuntur, vt infra ostenditur, sed qualiter fiat taxa, videndus Bald. relatus ab Osasco post decis. 68. n. 12. & seq.

41 Quartò colligitur similiter Clericos obligari per statuta monicipalia, vt si in ipsorum prædiis, aut viridariis nascantur vermes, locustæ aut alia nociua, propriis impensis expellant, aut occidant, ne tam suis quam aliorum prædiis noceant vt ex aliis rectè defendit Rip. in peste tit. de remediis aduersus pestem, p. vlt. f. 30. in magnis, quem refert, & sequitur Salzed. d. cap. 57. vers. 4. cuius tamen contrarium meritò resoluunt Mart. de iurisd. p. 4. casu 2. num. 11. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 17. n. 48.

42 Quintò colligitur statuta laicorum circa damna illata ab animalibus in agris alienis, comprehendere quoque animalia Clericorum; sunt enim statuta hæc generalia, & communem vtilitatem continentia in materia in qua non reperitur contrarium de iure Canon. eo statutum, nunquam tamen de iure condemnatio fiet per sæculares iudices, post alios Auiles ad edicta Prætorum, c. 17. q. 1. num. 12. Gabr. Pereira dict. part. 2. cap. 39. Parlad. differ. 9. §. 4. num. 14. & hoc securius esse post Ioan. Aod. Anch. & alios, quos refert, & defēdit Salzed. d. c. 58. vers. 7. cum seq. vbi ita se pluries consuluisse testatur: idque sine dubio verum esse arbitratur quando damnum illatum ab animalibus petendum est ab ipsis Clericis cum lis, & processus mouendus, sit necessario agitandus coram ecclesiastico, d. cap. si diligenti, cum similibus. Quamuis Bald. in Auth. ad periculum C. sine censu, quem refert, & sequitur Auend. d. loco p. 2. c. 14. n. 13. Azeued. l. t. 2. n. 2. in. 3. lib. 1. Ordin. affirment seruari in praxi; quòd si exactio facienda sit de plano absque iudiciali strepitu illatum damnum facta denunciatione à custodibus scribi soleat in libr. ad hoc destinato, & statim exigatur tam à laico, quàm a Clerico, vel etiam quando aliquid soluendum est à Clerico pro suorum animalium pastu, quod iam distributum est per homines ad hoc electos, tunc etiam defendunt iudicem sæcularem præcipere vt prædicta de bonis Clericorum, aut reditibus soluantur, etiamsi oportuerit pignora capiendo quæ opinio quam falsa sit, iam supra osteodimus dum de fori priuilegio egimus vers. 25.

43 Sextò colligitur Clericos obligari per statuta laicorum imponentia tributa pro reparatione murorum, pontium, viarum, & c. præcedente exactionem, summi Pontificis consensu, vel saltem Episcopi, si tanta sit necessitas & pietas, quod sine periculo, aut scandalo ad Papam recurri non possit, vide Bart. & Paul. de Castro in d. l. ad instructiones C. de sacros. Eccles. latè Rimin. iun. cons. 2. num. 10. & seq. Pechi. de reparat. Eccles. cap. 22. Surd. cons. 101. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 415. Guid. Pancirol. in thesauro var. lect. lib. 3. cap. 31. Molin. de Iustit. tom. 3. disput. 672. num. 4. & 5. Flores de Mena variar. lib. 11. num. 213. cum seqq. Nicol. Garc. de benefic. part. 2. cap. 3. num. 11. cum seqq. Bonacin. de censur. in Bulla Cœnæ, disput. 1. q. 19. punct. 3. § 3. num. 15. Mart. de iurisdict. part. 4. casu 1. num. 52. & casu 9. Fr. Anton. de Soul. in relect. de censuris Bullæ Cœnæ, cap. 19. disp. 9.

Septimò colligitur cogendos esse Clericos ad murorum custodiam quando necessitas illos custodiendi ita grauis sit, vt ea stante laici non sufficiant, & ex eo sequatur damnum ciuitati, glos. 1. per tex. ibi in c. 2. de imm. Eccl. Ludou. Correa in repet. c. inter alia, de immun. Eccles. p. 2. n. 37. vbi subdit Clericos in hac custodia existentes posse aduersus hostes pugnare si bellum sit iustum siue offensiuum, siue defensiuum, non tamen, irregularitatem euadere si ex illa pugna mors vel membri mutilatio subsequatur, nisi tamen pro sua necessaria defensione ad defendendam scilicet, propriam vitam pugnauerint, latè Lauret. de Franchis de controuersiis inter Episcopos & Regulares in quæst. variis q. 95. vbi intelligit quando adest magna necessitas, timor communis, subitus, & improuisus, quæ quidem magna necessitas non potest sine Clericorum auxilio reparari: & in vers. Item teneremur, post Caiet. 2. 2. q. 40. art. 2. & Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 108. resoluit teneri Clericos pugnare quando id esset necessarium ad consequutionem iustæ victoriæ, a qua pax & bonum commune Ecclesiæ pendet, ita quòd nisi Clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valde; illis verò pugnantibus obtineretur; vnde colligit quòd si patria sit obsessa à bannitis, qui intendunt innucentes interfuere, possint Clerici si laicorum vires non sufficiunt, pugnare contra bannitos absque peccato, & absque irregularitate, alias sine causa non possent Clerici propriis manibus pugnare, sed tantum exhortari ad bellum iustum, & excitare milites advictoriam & pugnam in genere, modo in particulari non dicant, interfice, aut mutila, sed fortiter age ne succumbas, vel pugna strenuè pro Fide, vel pro Ecclesia. 44

Octauo colligitur teneri Cleticos ad collectas impositas propter famem, & pestem, est enim communis omnium vtilitas, & ad Christianam pietatem maximè conducens. Ita Rip. lib. 2. respons. cap. 22. num. 8. Ioan. Garc. de nobilit. gl. 9. n. 53. Menoch. cons. 800. num. 22. Flores de Mena d. q. 21. n. 213. Mart. d. part. 4. cas. 10. a num. 1. Thom. Valasc. allegat. suis in tom. 1. alleg. 47. num. 19. Sperell. dict. decis. 12. n. 9. & contribuere ad onera bellica quando Princeps inuaditur, Duen. reg. 100. limit. 12. Mart. dict. casu 10. num. 2. cum seqq. Verùm Principes laicos tempore pestis non posse clericos coercere ad obseruanda eorum banna pro bono publico, & pro tuenda sanitate edita, sed debere Episcopum pro executione prædictorum rogare, tenent Marchin. de bello diuino, seu tract. de peste p. 4. c. 2. n. 1. & seq. Diana moral. resol. part. 4. tract. 1. resol. 87. prope fin. 45

Nonò colligitur ex eadem ratione teneri ad ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum, quando ab hostibus inuaditur, sed ad id cogente Episcopo, Menoch. cons. 800. num. 6. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 5. num. 4. & 5. Mart. dict. part. 4. casu 1. a num. 15. Thom. Valasc. dict. alleg. 47. n. 14. 46

Borrell.

Borrell. *ad Bellug. rubr.* 6. §. 19. *litt. A.* Gabr. Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 53 *num.* 2. sicut ad vetmes nociuos necandos, vulgò *G ifanotos*, Hispanicè *Langosta*, Mexi. *in tract. tassa panis con in,* 5. *num.* 41. & 46. Gabr. Pereira *dict. loco*, vel ad custodiendas vineas, pascua, & segetes, idem Gabr. Pereira *d. loco.*

47 Decimò colligitur Clericos teneri edicto Principis præscribentis valorem monetarum & taxantis pretia frumenti, itavt ob illius transgressionem puniri possint ab ecclesiastica potestate, quatenus legitimus superior expedire iudicauerit, vt per Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. part.* 2. *decis.* 314. Ambrosin. *de immun. & libert. eccles. c.* 21. *num.* 27. Barth. à S. Fausto *in speculo confess. disput.* 6. *quæst.* 44. Anton. Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 7. Gabr. Pereira *d. part.* 2.

48 *cap.* 39. *num.* 2. Peccant enim contra iustitiam, ac proinde ad restitutionem tenentur Clerici expendentes pecuniam vltra taxam, seu valorem à Principe præscriptum; aut vendentes frumentum vltra pretium lege iusta taxatum, sicut resoluunt Molin. *de iustit. tract.* 2. *disput.* 31. *conclus.* 6. Carol. de Graff. *de effectib. clericalib. effectu* 2. *num.* 266. & 305. Barthol à S. Fausto *citato loco*. Anton. Raguf. *in vase eccles. disciplina, sub tit. de dubiis curiosis quæst.* 43. Quando enim iusta rerum pretia à

49 laicis taxantur, tunc si Clerici suum frumentum, vel alias res venales velint exponere, obligantur laicorum statutis pretia taxantibus. Ita Soto *de Iustit. lib.* 1. *quæst.* 6. *art.* 7. Nauar. *in Man. cap.* 23. *num.* 88. Bañes 2. 2. *quæst.* 67. *art.* 1. *dub.* 2. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Clericis cap.* 28. Sayr. *in Claui regia lib.* 5 *c.* 4. *n.* 16. Vasq. *de leg. tom.* 1. *disp.* 167. c. 4 quos refert Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Valentinianus, num.* 2. *prope finem, dist.* 63.

50 Sic eodē modo tenentur iusto pretio res emmestibiles vendere, alioquin si pluris vendant quàm res æstimentur peccant, & obligātur illud plus restituere. Soto *in* 4. *sent. dist.* 25. *q.* 2. *a.* 2. *art.* 4. *vers. quarta conclusio*. Menoch. *consult.* 800. *num.* 27. Vincent. de Franch. *decis.* 9. *num.* 3 Surd. *d. cons.* 301. *n.* 35. Molin. *de iust. tract.* 2 *disp.* 364. *n.* 14. Nau. *in man.* 2. *n.* 88. Carol. de Graff. *d. eff.* 2 *n.* 2. *n.* 266. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *c.* 18. *n.* 122. Octau. Glorit. *resp.* 5. *n.* 75. Viui. *decis.* 28. *n.* 1. & *per totum*, *p.* 1. Rebell. *de obligation. Institia p.* 2. *lib.* 9. *quæst.* 2. *a num.* 9. Ioan. Valer. *de diff rent. inter vtrumque forum, verb. Clericus diff.* 5. Araujo *in* 2. *quæst.* 97. *diss.* 3. *sect.* 5. *diff.* 4. *n.* 9. *vers. quod autem* Castell. *tom.* 7. *de tert. cap.* 8.

51 *num.* 28. Gonzal. de Salzedo *d. lib.* 1. *c.* 4 Imò & tenentur vinum, oleum, & cætera victualia cum iusta & approbata mensura vendere, quia norma ponderum, & mensurarum non est excedenda, *l. modios C. de suscept. Præpos.* nam si contra fecerint, condignis pœnis ad arbitrium iudicis ecclesiastici puniendi erunt, secundum Salzed. *d. cap.* 58. *vers. si tamen Clericus* Carol. de Graff. *eff. d.* 1. *n.* 945. quia quando ecclesiastici cogi possunt ad aliqua obeunda munera vel tenentur contribuere ad id tamen nunquam compellendi sunt a iudice laico, sed debet cogi à suo iudice ecclesiastico, Lancel. Gallia *cons.* 59. *num.* 53. & 54 Surd. *cons.* 301. *n.* 35. Marta *d. p.* 4 *casu* 9. *num.* 23. & 24. Duard. *can.* 18. *q.* 12. *num.* 4. *vers. non tamen*, Ciarlin. *d. cap.* 22. *num.* 54. Carol. de Graffis *d. effect.* 2 *num.* 266. Castill. *d. tom.* 7. *de tert. cap.* 8. *num.* 28. Gutier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 32. *num.* 11. Sanch. *in consil. moralib. lib.* 2. *c.* 4. *dub.* 55 *num.* 31. Gonzal. de Salzedo *d. lib.* 1. *cap.* 4. *n* 19. Ratio autem omnium quæ supra resoluimus illa est, quod Clerici & ecclesiastici non tenentur ea vi coactiua legibus ciuilibus, cum Princeps laicus non habeat iurisdictionem in 52

eos. *cap. Ecclesia S. Mariæ, de consti.* cum similibus, sed tenentur ea vi directiua seu in conscientia ad seruandas huiusmodi leges in commune bonum, quæ non minus ecclesiasticis, quam laicis congruunt, & minime libertati ecclesiasticæ ac sacris Canonibus repugnant, vt docent Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 6 Salas *eod. tract. disput.* 14. *sect.* 8. *n.* 101. Bonacin *in simili tract. disput.* 1. *q.* 1. *puncl.* 6. *num.* 29. Rebell. & Ioan. Valer. *proximè citatis locis* Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 35. *cap.* 4. *num.* 9. Tanner. *part.* 2. *disput.* 5. *cap.* 6. *num.* 3. Villalob. *in tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 31. *num.* 1. Diana *moral. resolut. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 8. *vers. dico igitur*, Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 31. *num.* 10. & 11. Quicquid coactiuè & directiuè bis legibus clericos distringi posse dicant, alij, quos refert & sequitur Gonzal. de Salzedo *de lege politica l. t.* 1. *cap.* 4. *num.* 16. & 17. & ideo in casibus *supra* enumeratis iuxta hunc sensum teneri Clericos credendum est & non aliàs.

Eodem modo ecclesiastici tenebuntur ad obseruanda statuta laicorum circa annonam, tempore penuriæ ad subleuandam necessitatem populi, quando aliter ea euitari non potest, Decian. *cons.* 52. *num.* 31 *lib.* 3. plures per Sperell. *decis.* 12. *num.* 11. Ciarlin. *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 9. non vi coactiua edicti, vel statuti laicorum, quia semper deficit potestas contra Clericos, sed quadam ratione naturali, vt declarat ipse Ciarlin *ibid. num.* 10. dato tamen recursu ad Episcopum, qui eos ad obseruantiam compellat, si ita expedierit, Marta *de iurisdict. part.* 4 *casu* 2. *num.* 3 Bellet. *disquisit. clerical. tit. de fauore cleric. ab exempt. a statutis laicor.* §. 2. *num.* 34 Ciarlin. *dict. cap.* 31. *num.* 12. vbi *num.* 14. refert *Sacram Congreg. Concilij ita Episcopo Ferra ien. rescripsisse sub die* 19. *Iunij* 1592. *Li Ecclesiastici non sono obligati per gli bandi de giudici secolari dare l'assegna delli loco grani, & biade, deuono ben i Prelati fare loco editti sopra ciò, & reciuere essi gli riuelli delli Ecclesiastici, & poi darne nota al magistrato secolari senza pero che da essi gli clerici siano molestati.*

Ego verò illationibus prædictis minimè assentior, sed veriorem, communiorem, tutiorem, atque in praxi seruandam opinionem iudico, clericos nullo modo, nulloque prætextu obligari legibus, & statutis laicorum, quantumuis bonum publicum commune concernentibus, nisi à summo Pont confirmentur, vt per Felin. *in cap. Ecclesia S. Maria num.* 89. & *ibi* Decian. *num.* 55. *vers. nec obstat, de sacros. Eccles.* Abb. *cons.* 3. *lib.* 1. Grammat. *decis.* 100. *n.* 9. & 26. Purgman. *cons.* 17. *num.* 33. Fortun. Garc. *in tract. de vltimo fine n.* 159. *cum multis seqq.* Surd *cons.* 301. *n.* 24. & 30. Carol de Graffis *de effectib. clerical. effectu* 2. *num.* 1. 9. *cum seqq.* Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 15. & *de defens. Fidei contra Anglicana secta errores lib.* 4. *cap.* 16. *sub num.* 13. *in fine*, & *n.* 16. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 12. *q.* 5. & *cap.* 18. *q.* 8. & *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *q.* 10. 11. & 15. Lessi. *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 25. *cum seqq* Duard. *in Bullam Cœna lib.* 2. *can.* 16. *quæst.* 17. *num.* 50. Baldell. *in Theolog. moral. lib.* 5. *disput.* 33. *num.* 1. nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Ratio est, quia nulli dubium fit neminem posse sua lege ligare eos, 53

Te in

in quos nullam habet iurisdictionem, siue in specie de illis faciat mentionem, siue sub legis generalitate illos comprehendere prætendat. *l. fin. ff. de iurisd. ō. omn. Iudic.* Atqui Princeps in clericos nullam sibi iurisdictionem vendicare potest, Sperell. *decis.* 10. *num.* 28. Ergo eius legibus siue statutis illos ligare non potest, qui enim non subiicitur, non ligatur statutis, nec sortitur forum, cum hæc omnia a pari procedant, Menoch. *consil.* 350. *num.* 47. Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 1. *de defens. Fidei lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 1.

Quæ quidem legislatoris potestas vbi deficit, non sufficit bonum publicum, causa enim quæcunque sit, non tribuit auctoritatem, Butr. *in d. cap. Ecclesia S. Mariæ, sub num.* 20. *de constitut.* Bald. *in l. cunctos populos, sub num.* 55. *vers. sia in ratio non valet*, Surd. *consil.* 301. *sub num.* 18. *cum seqq.* Duard. *in Bullar. Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 17. *num.* 45. *cum seqq.* vbi dicit publicam vtilitatem non posse sustinere actum, qui nullus est ex defectu formæ & iurisdictionis: si enim honestas, & publica vtilitas sufficeret, profectò clerici quibuscunque laicalibus statutis ligarentur, cum nulla lex aut statutum valere possit, quod ob publicam vtilitatem conditum non sit, nam hic est legum finis, vt commune bonum seruetur, & in hoc consistit iustitia, Garci. *in dict. tract. de vltimo fine, num.* 3. *cum seqq.* Surd. *dict. consil.* 301. *num.* 16.

Nec etiam principali resolutioni, de qua *suprà num.* 33. *&* 36. assentitur, imò potius verum credo quod bona semel a laicis etiam legitimè possessa non semper cum onere tributi, & vectigalis transeunt ad Ecclesiam, sed cum distinctione trium specierum bonorum.

Prima est illorum, quæ habet, & possidet Ecclesia iure spirituali & diuino, vt decimæ oblationes, & hæc semper, ac perpetuo immunia sunt à quibuscunque oneribus sæcularibus tam præteritis, quam futuris, quia immediate habet a Deo, nec commiscenda cum laicis, vt in Numer. c. 18. & notant Canonistæ communiter *in c. si tributum* 11. *q.* 2. *& in c. secundum* 23. *q.* 8. Sperell. *decis.* 35. *n.* 3.

54 Secunda est species bonorum, quæ à priuatis quidem habuit Ecclesia, sed ad cultum diuinum, & officium spirituale fuit destinata, vt situs Ecclesiarum, & cœmeterium pro sepulturis, hortus iuxta Ecclesiam, & sunt hæc pariter immunia semper ab omnibus tributis, & oneribus nedum publicis & regiis, sed, quod magis est, etiam priuatis, & præexistentibus ob eorum specialem sanctitatem, vt habetur *in dict. cap. secundum* 23. *quæst.* 8. & per Bald. *in l. omnes, num.* 2. *C. de de sacros. Eccles.* & doctè tradit Turrec. *in cap. si tributum* 11. *quæst.* 1. *& in sum de Eccles. lib.* 1. *cap.* 98. *in respons. ad* 7. *argum.* Ioan. Antonin. de Nigris *in repet. Extrauag. vnica num.* 242 *de vita & honest. cler.* Suar. *ad Regem Angliæ de immunit. Ecclesiar. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 6. *&* 7. *& cap.* 19. *num.* 2. *&* 8. & latius *cap.* 20. *num.* 17. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 82. *&* 83. Ferret. *de Gabell. num.* 448. Carol. de Grassis *dict. eff. Eln* 3. *num.* 173. Duard. *dict. can.* 18. *quæst.* 6. *num.* 7. Ciarlin. *controu. forens. cap.* 103. *num.* 27. vbi *num.* 28. admonet non esse permittendum quòd Ecclesia ædificetur in loco onere affecto, nouissimè Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 35. *n.* 1.

Tertia est species bonorum quæ possidet Ecclesia forte temporali & iure ciuili, vt titulo venditionis, legati, vel alio simili; & in his etiam subdistinguendum est, & quoad onera imposita de tempore, quo penes Ecclesiam bona reperiuntur certum est ipsi omninò suffragari immunitatem ex superiùs deductis, & Bartol. *in l. rescripto, §. fin. num.* 5. *vers. videte, ff. de muner.* ingenuè fatetur nullum dari remedium seu cautelam quod Clericis seu Ecclesiis pro eorum prædiis imponatur collecta, cùm laici non possint edere legem, per quam libertas ecclesiastica infringatur; & scriptores omnes Catholicos sine dissensione hoc admittere testatur Suar. *dict. loco, dict. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 2. Fallitur autem idem Bart. *dict. loco*, dum subdit posse laicos à principio efficere tributaria & affecta oneribus omnia prædia eorum territorij, itaut agri, qui postea ad Ecclesias peruenerint, obnoxij sint collectis imponendis; quia indirectè permitteretur contra libertatem ecclesiasticam, quod directè omnino prohibitum est, *cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. Auth. Cassa, C. de sacros. Eccles. & alibi.* Et licèt eo tempore, quo vniuersum territorium efficitur tributarium, prædia sint sub iurisdictione laicorum, attamen hoc tempus inspici non debet, sed illud, quo ipsæ collectæ imponuntur, tunc enim formam habent & solummodo radicem aliquam causalem & remotam habuerunt à statuto, quod etiam dum facit territorium tributarium pro collectis imponẽdis haber tacitam cõditionem, cùm sit potestatiua nõ retrotrahitur in præiudicium Ecclesiæ quæ mediū tẽpore acquisiuit, nec tunc subiacent iurisdictioni laicorũ, ita eleganter Bartolum impugnando arguit Bald. *in l. omnes, num.* 12. *cum* [illegible] *q. C.* [illegible] *vel relig. & in l. placet, num* 10 vbi quòd Bart. non dicit verum in casu quem posuit *in Auth. Cassa, C. de sacros. Eccles. & in l. omnes,* [illegible] 4. *C. eodem* vbi quod hæc onera tunc nec certa essent, prout tamen requiritur, ad effectum, vt ad Ecclesiam transeant prædia cum suis oneribus, vt *infra* dicetur, *& cons.* 112. *n.* 7. *lib.* 2. vbi quòd Bart contra omnes, & non benè loquitur; neque dicit verum, & quod illius cautela non valet vnam festucam, quia non potest considerari tributum, nisi post indictionem & specificationem, quæ fieri nequit postquam res fecit transitum ad Ecclesiam, Abb. *in cap. fin. num.* 15. *de vita & honest. cleric.* Ias. *in dict. l. placet n.* 21. vbi quòd dictum Bart. est falsum, & damnatum per omnes, & idem testatur Guido Pap. *q.* 381. Ruin. 117. *num.* 8. *lib.* 4. Felin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num.* 76. *de constitut.* Plot. *in addit. ad consult. vl im. Lauden. num.* 10. *&* 13. qui testator ita fuisse declaratum à Senatu Mediolanan. pro Monialibus S. Claræ Nouariæ, Abb. *consil.* 8. *num.* 4. *cum seqq.* vbi quod huiusmodi statutum volens prouidere oneribus, quæ adhuc non sunt in rerum natura, & volens fingere id, quod non est, non caret suspicione fraudis, Siluan. *consil.* 9. *num.* 29. *& cons.* 32. *n.* 11. Marcambrun *cons.* 40. *n.* 26. vbi dicit communem esse hanc opinionem, Paseth. *cõs.* 31. *n.* 8. Vegg. *cons.* 7. *n.* 11 Grass. *commun. opin. lib.* 1. *cap.* 18. *q.* 2. qui pariter de communi testatur, Remig. Gony *in charit. subsidio q.* 62 *n.* 16. vbi quòd hæc est tutior opinio, Card. Alban. *de immun. Eccl. n.* 92. asserens hanc esse opinionem Legistarum validissimis rationibus confirmatã, & quod graue piaculum committeret, qui contrarium sentiret,

Ceuall.

Ceuall. *commun. contra commun. q. 899. n. 72. & 106.* qui plures alios cumulat, Rimin. iun. *conf. 25. num. 23.* Azor. *instit. moral. p. 1. cap. 13. q. 1.* Thesaur. *decis. 234. num. 5.* Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Extrauag. vnica, de vita & honest. cleric. num 190.* Alphons. de Montalu. *in foro leg. Castellæ, lib. 1. leg. 2. vers. in contrarium,* Matien. qui alios congerit, *ad l. 11. glos. 5. n. 5. tit. 1. lib. 5. noua Recop.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 132. num. 5.* vbi de veriori & communiori opinione testatur.

56 Nec potest dici statuentes tunc vinculum iniecisse dum territorium effecerunt tributarium, quo tempore iurisdictionem habebāt in prædiis, quæ postea ad Ecclesiam peruenerunt, & sic trāsire cum suo onere, quoniam vinculum propriè infectum est, dum collecta imponitur, & res non dicitur esse tributaria, nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus, & contributio, vt post alios tradit Abb. *cons. 8. n. 5. cum seqq.* & tunc solum dicitur actus perfectus & consummatus, vt declarat Card. Alban. *de immun. eccl. n. 70. & 71.* hoc autem tempore bona sunt extra iurisdictionem laicalem, & subiectum est inhabile ad recipienda onera laicalia, resque dicitur deuenisse ad casum, à quo non posset incipere, & conferunt tradita per Bald. *cons. 112. num. 7. lib. 2.* Alex. *cons. 210. n. 11. & cons. 211. num. 4. lib. 2.* Ruin. *cons. 204 n. 11. lib. 1.* Surd. *decis. 10. n. 8.* Alba *d. cons. 8. n. 4.* Card. Alban. *vbi suprà n. 70.*

57 Quòd autem ad onera imposita rebus, priusquam ad Ecclesiam peuenirent, ad hæc solummodo tenetur Ecclesia, quando cupulatiuè hæc omnia concurrunt, quòd scilicet onera sunt vera, realia, ipsis fundis infixa; & imposita sunt bonis propter bona, non autem personis propter bona, quod sint perpetua, certa, & inuariabilia, non autem ex aliquibus causis vrgentibus, & illis cessantibus remouenda. Ita docent Canonistæ *in d. cap. 1. de immun. eccles. in 6.* vbi præcipue Gemin. *n. 9.* Abb. *in cap. fin. n. 12. de vita & honest. cler.* Turrec. *in cap. si tributum 11. q. 1. vers. alia verò,* Barbat. plenè *cons. 1. per tot. lib. 3.* Felin. plenissimè *cons. 46. in 4. dub.* Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Extrauag. vnica, de vita & honest. cler. n. 247. cum pluribus seqq.* Euerard. *cons. 32. per tot.* Lancel. Gallia *cons. 59. per tot.* Marcabrun. *cons. 40. n. 31. 32. 39. 40. 52. & 76.* Menchac. *de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 652.* Bellet. *disquis. cleric. part. 1. tit. de exempt. cleric. & eorundem bonorum §. 3. num. 1. & 2.* Duard. *in Bullar. Cœnæ can. 18. q. 6. num. 6. & 9.* Ciarlin. *d. cap. 103. n. 21. cum seqq.* vbi *num. 24.* dicit hanc sententiam esse magis communē, & quotidie practicari, & nunquam vidisse de ea controuerti, latè Sperell. *in diuision. fori ecclesiastici decis. 36. per tot.* Paul. Comitol. *d. lib. 1. cap. 94. num. 3.* vbi omnia ista recenset requisita; & sat est allegare magistralem decisionem *in Brundusina gabellæ 13. Februarij 1604. coram bonæ mem. Penia,* quam & passim sequitur Sacra Congregatio super controuersiis iurisdictionalibus per Sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. magno Reipublicæ Christianæ bono instituta; & in his terminis loquitur text. *in d. cap. arbitrium 23. quæst. 8.* ibi, *de exterioribus Ecclesiæ quod constitutum est antiquitus* (nempe illud quod antequam ad Ecclesiam peruenerint prædia) *persoluendum est, & in cap. si tributum 11. quæst. 11.* vt ibi per Turrec. & per Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 93. num. 16.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 899. num. 106.* Alphons. de Montaluo *in foro leg. Castellæ lib. 1. d. l. 2. vers. ad quorum corroborationem fol. 13* collect. 2. & Suar. *d. lib. 4. cap. 2. num. 13.* qui etiam obseruat ibi Vrbanum I. loqui iuxta morem sui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Ecclesia nondum sibi libertatem actu vendicauerat ab huiusmodi tributis; & in hoc casu dum Ecclesia soluit collectas, non soluit vti tributum, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt *ex cap. 2. de censib.* sed ob conditionem inhærentem rei, & inseparabilē, & quemadmodum erga priuatas personas solueret census, & teneretur ad hypothecas, quæ ab eius authoribus laicis priùs impositæ essent; ita pari ratione tenebitur Ecclesia ad tributa, quæ vel ex pacto, vel alia ex causa ex conuentione Princeps, dum prædia possessa à laicis sub eius erant potestate, infixit iisdem prædiis, vt bene per Fr. Io. de Neap. Ordinis Prædicat. *in quæst. Parisien. q. 39. punct. 1. ad quartum argumentum.*

Imò Card. Alban. *d. tract. de imm. eccles.* Gutier. *practic. quæst. lib. 1. q. 3. n. 15. vers. præterea,* & fusiùs Suar. *d. lib. 4. c. 20. n. 6. q. 11. & seqq. vsque ad finem,* asseuerant tunc demum bona translata in Ecclesias retinere onus, & obligationem soluendi tributum, quatenus hoc tributum à Principe priùs impositum fuerit expresso pacto inter ipsum, & priuatum initio, vel particulari dominio illius prædij, ita vt ipse priuatos transtulerit, hac sibi reseruata pensione, censu, seu collecta, non autem si exegisset ex sola vi regiæ potestatis, & iurisdictionis, hæc enim tunc penitus expirat, cum bona ad Ecclesiam perueniunt, & res deuenit ad statum, qui incapax est illius subiectionis tributi erga Principem laicum, quod secùs est in pactis & conuentionibus per viam contractus initis, quia vis illorum transit & continuat in quibuscunque personis quomodocunque exemptis, & priuilegiatis, Felin. *in c. Ecclesia S. Mariæ n. 77. de constit.* Vegg. *cons. 7. n. 5. cum seqq.* Bellon. *cons. 40. num. 4. & 5.* Festas. *de collect. p. 4. cap. 2. n. 31.* Alder. Mascard. *de gen. interpret. stat. concl. 1. n. 100.* Duard. *in Bullar. Cœnæ lib. 2. can. 18. q. 6. sub num. 10.* Mar. Alter. *de censur. in explicat. canon. 15. Bullar. cap. 5. col. 10. vers. ad hanc,* Sperell. *decis. 35. n. 41.* vbi attestatur sic censuisse Sacram Cong. *super controuersiis iurisdictionalib. in vna Taurinen. 6. Nouembris 1628.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 13. q. 1. vers. secundo sciendum est,* vbi quod ratione pacti, vel conditione adiecta in legato, siue contractu Ecclesia tenetur ad collectas bonorum, ad quas alias non teneretur, & per Suar. *vbi suprà num. 6. & 15. in fine num. 28.* vbi respondet ad motiuum quòd res transit cum suo onere, *& num. 9.* prudenter indicat quomodo probari possit prædia fuisse sub perticulari dominio Principis, vel tributum solui ex conuentione, non autem ex solo iure vniuersali principatus, quibus consequens est vt cum onera de quibus agitur, non sint antiqua, nec infixa essent dum ad Ecclesiam primò hæc bona transiuerunt, & conuentio omnino excludatur, nullatenus Ecclesia ad illa onera teneatur. 58

Verùm, quia diximus suprà *n. 57.* sacram Congreg. super controuersiis iurisdictionalibus passim sequi decisionem præfatā in Brandusina gabellę, optimè distinguentē, ideo eius verba subnectam. *Distinguebant Domini aliquot casus. Primus est quādo possessionibus, prædiis, siue bona propter bona ipsa indicuntur, siue imponuntur onera, vt in l. rescripto §. fin. & in l. munerum §. patrimoniorum ff. de muner. & honor. & hoc casu res sic onerata ad quemcūque perueniat,* 59

cum illo onere transit, & consequenter clericus, ad quem peruenit, pro illa soluere tenetur, est enim illud onus certum, reale, & perpetuum: ita tenuit Innocent. in cap. non minus, de immun. Eccles. Calder. consil. 7. numer. 2. versic. subdit tamen, titul. de consuetud. Archid. in cap. 1. de immun. Eccles. lib. 6. quem sequitur ibidem Ioann. Andr. num. 3. in princip. & Gemin. num. 9. Abb. consil. 53. n. 1. versic. certum est lib. 1. Anchar. consil. 96. num. 6. versic. cessus autem, Angel. consil. 24. Bart. in l. rescripto. §. vltim. num. 5. ff. de muner. & honor. & in d. l. placet num. 59. C. de sacros. Eccles. quem refert Alphons. Aluarez in speculo Iuris Pont. cap. 35. §. & quoad principalem, versic. non si dictum sum. Secundus casus est quando impositio onerum non est perpetua & certa, sed pro varietate negotiorum imminentium immutatur illa impositio, quæ fit, vt dicunt præcitati DD. pro solido, & libra, & tunc si res tali onere grauata perueniat ad Ecclesias, vel personas ecclesiasticas, desinit durare onus illud, postquam res peruenit ad personam priuilegiatam, cap. nouerunt 10. quæst. 1. cap. 1. de iurepatron. lib. 6. ita Archid. dict. cap. 1. de immun. Eccles. lib. 6. quem refert Ioann. Andr. num. 5. in fine, & Gemin. ibidem num. 9. vers. tamen subdebat, & Calder. dict. consil. 7. de constitut. num. 2. circa fin. versic. subdit tamen, & licet paulo post in versic. ista quidem, idem Calderin. considerata rei grauitate addat quod ista indigerent declaratione Summi Pontif. quoniam in Ecclesiarum læsionem possent talia statuta emanare, ipse tamen statim inhærendo opinioni Iacobi Butrigarij, & Bartoli supradictam distinctionem amplectitur. Tertius casus est quando onera ista, seu collecta, & impositiones imponuntur ratione personæ propter bona, & isto casu cum non inhæreant rebus, sed ratione personarum potissimum imponantur, consequenter non possunt imponi, nisi subiectis, hoc est ciuibus, & incolis, l. rescripto. §. sciendum, vbi gloss. ff. de muner. & honor. Vnde cum clerici non sint subiecti, non possunt talia onera imponi nec ipsis, nec Ecclesiæ, ad tales impositiones soluendas tenentur, siue antequam peruenirent ad Ecclesias, aut personas ecclesiasticas, fuerint imposita, siue postea: ita præcitati Doctores, & signanter Gemin. in cap. 1. de immun. Eccles. num. 9. vbi concludit ex hoc patere responsum ad omnia Iura, quæ in contrarium possunt allegari, &c. Hactenus Rotæ decisio, quam sequuta est S. Congregat. controuers. iurisd. præscripta de anno 1640 quam refert Lezana d. verb. gabella num. 25. Circa hunc tertium casuum est aduertendum quòd onera omnia, quæ vel personis pro rebus, vel rebus ipsis pro personis imponuntur, seu quæ personis pro modo facultatum per æs & libram imponi solent, ad personas ecclesiasticas cum bonis acquisitis non transeunt. Ita Bartol. consil. 180. num. 3. & 4. lib. 1. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariæ num. 76. de constitut. Bellon. cons. 40. Festas. de collect. part. 4. cap. 1. num. 3. Thomas. eod. tr. cap. 1. num. 4. cum seqq. Borrell. consil. 74. num 9. 31. & 40. cum seqq Carol. de Grassis de effectib cleric. effectu 3. num 26. & seq. Bellet. disquisit. cleric. tit. de exempt. cler. & eorundem bonorum, §. 3. n. 3. nouissimè Sperel. decis. fori ecclesiast. decis. 35. num. 12. Quo fit, ait ipse Sperell. d. loco n. 19. vt quoties aliqua ex allibratis, seu in catastis bonis ad ecclesiasticas personas quocunque titolo peruenerint, eximantur ab onere collectarum, ac de catasto, seu æstimo sint delenda, & citat Bart. & Felin. dictis locis, Remig. de charitat. subsid. q. 61. num. 15. & seqq. Festas. d. c. 1. num. 5. & 53. Marcabrun consil. 40. num. 4. & 7 Lancel. Gallia cons. 59. n. 14 & n. 30. & 40. Carol. de Grassis dict. effectu 3. n. 38. Bellet. d. § 3. num. 3. Et addit idem Sperell. num. 2. citato loco, Sacram Congregationem boni regiminis censuisse, & in praxi seruari bona ad Clericos deuenta denunciata Communitati venditione, & facta eidem interpellatione ad Clerici, vel Prælati instantiam statim esse ab æstimo delenda, & num. 29. in fine, attestatur Sacram Cong. super controuersiis iurisdictionalibus in vna Pisauren. 16 Decembris 1626 censuisse posse Ordinarium sub censurarum comminatione laicos obstringere ad delendum bona per ecclesiasticos acquisita.

A fortiori onera merè personalia ad clericos vti personas non subditas minimè transeunt cum ipsis bonis; cuiusmodi est taxa salis, quæ munus est mere capitale, & personale, cum pro qualibet bucca, seu pro quolibet capite, soleat imponi, ita Boss. in tit. de Principe num. 100. in fine, Bellon. cons. 12 n. 9. Lancell. Gallia d. consil. 59. num. 46. cum seqq. vbi n. 49. immunitatem ab huiusmodi capitatione etiam ad colonos personarum ecclesiasticarum extendit, Eugen. cons. 96. Caroc. de locato part. 4. titul. de collectis num. 40. quos refert, & sequitur Sperell. d. decis. 35. num. 7. & 8. vbi num. 9. post Lancell. Gall. d. consil. 59 num. 45. & Alderan. Mascard. de statut. interp. conclus. 1. num. 50. & alios eiusmodi esse ait etiam onus impositum pro salario Prætoris, Medici, Magistri Grammaticæ, satellitum, cæterorumque officialium, quod quidem vnà cum bonis ad Clericos non transire concludit. Verùm si dubium esset an collecta sit vel non sit realis, huiusmodi cognitio ad ecclesiasticum Iudicem spectaret, vt per Surd. consil. 307. num. 34. & 68. vol. 3. quem refert Sperell. dec. 36. n. 34.

Sextò quæro. Vtrùm fructus, & redditus 59
ecclesiasticorum immunitate à tributis gaudeant, postquam in laicos translati sunt. Negatiua pars suadetur ex eo, quia non sunt ampliùs bona ecclesiasticorum, tum quia sicut bona laicorum translata in Ecclesiasticos priuilegium immunitatis à gabellis acquirunt, ita etiam bona ecclesiasticorum in laicos translata priuilegium amittunt, mutata enim persona, quæ est causa priuilegij, extinguitur priuilegium l. per procuratorem, & l. 1 C. de impon. lucr. descr. lib. 10 Pederic. de Senis consil. 111. colum. penult. Natta consil. 218. num. 7. & 8. Sperell. decis. 35. numer. 32. Et ideo ita docent Carol. de Grassis dict. effectu 3. numer. 89. Duard. dict. can. 18. quæst. 1. ad fin. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. titul. de exempt. § 8. num. 2. Menoch. de arbitrar. casu 180. num. 8. & casu 562. num. 43. vbi num. 56. id intelligit modò dominium fructuum acquisitum sit laicis emptoribus. Sæpe enim bona Ecclesiæ, sæpissimè autem & quotidie clericorum ampla & opulenta patrimonia, & peculia, quæ prius erant immunia, in laicos transferuntur, fiuntque collectarum, pedagiorúque oneribus obnoxia, ita Remig. de char. subsid. q. 62. n 34 Bertach. de gab. p. 7. n. 23 Ferret. eod tr. n. 450. Nat. cons. 39. n. 9. & cons. 218 n. 7 Suar. de defens. Fidei lib. 4. c. 20. sub n. 30. vers. præsertim. quos refert, & sequitur D. Sperel. in dec. fori eccl. dec. 35. num. 31. Vnde per hæc decisa est quæstio contra emptores rei venditæ à clericis, qui tenentur, non obstante priuilegio clericali, soluere pedagia & collectas, vt per D. Barbos. in l. quia tale n. 42. post princip. ff. soluto matr. Morl. in empor. Iuris p. 1. tit 9. in prælud. n. 112. Bobadil. in sua politica lib. 5. cap. 6. n. 31. Personal. de gabellis n. 84. & 85. pag. 250. Sixtin. de Regalib. lib. 2. cap. 6. num. 136. & 137 Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectu 3. n. 88. cum seqq. Bertachin. de gabellis part. 7. princip. num. 17. ad fin. Gutierr. eod. tractat. quæst. 44. num. 3. & 4. Roland. consil. 61. per tot. lib. 4. Mascard. de statutis interp. conclus. 1. num. 28.

Ceuall.

Ceuall. de cognit.per viam viol p.2.q.50.ex num.13. Martam de iurisdict.p.4.casu 112.n.2.cum seqq. Azori. instit.moral.p.3.lib.3.cap.20. versic.secundò quæritur, vbi in terminis dicit ementes fructus ab Ecclesia debere soluere gabellam, quia priuilegium Ecclesiæ est personale, & non transit cum re empta, Glorit. respons.5.num.36.cum seqq. Beller. disquis. cleric. tit.de exempt.cleric.§.4.n.4.& 5.& §.8.n.2.& 3. Bonacin. de censur.in Bulla Cœna disput 1.q.19.puncto 3. §.1 num.20.& 21. Duard. ad Bullam in Cœna Domini lib.2.can.18. q.11. per tot. reprobantes Bald. cons. 31.lib.1. cuius resolutionem alij intelligunt loqui in gabella extraordinaria, & quæ imponitur ex arbitrio, non verò in gabellis ordinariis à lege impositis, & quæ habent ordinariam præstationem iuxta distinctionem Bart. in l.licitatio, §.vlt.ff.de publican.& vectig. receptam per Stephan. Gratian. disceptat.forens.cap.390.num.10. Ricc. in praxi tom.2. resol 283.num.4.versic.maximè, Glorit. d.resp.5. n.50. cum seqq. Alij procedere aiunt vbi onus gabellæ contingit ex actu separato, quod nihil habet commune cum origine contractus, quia tunc emptor tenetur soluere, licèt Ecclesia non teneatur soluere, secus quando onus gabellæ est annexum contractui, iuxta distinctionem eiusdem Bald. d.cons 31. num.2. quam sequuntur Glorit. d. respons.5. n.47.& 53. Roland. d.cons.61.num.19.lib 4. Beller. d.§.8.n.2. Bardelon. cons.31.num.20.lib.2. Squillaote de priuil. clericor.cap.8.num.26.cum seqq. Diana resolut.moral. p.1.tr.2.resol 48.

Septimò quæro an consuetudo tribuere possit ius laicis imponendi collectas & onera ecclesiasticis? Non posse tenent Aufrer. in tract.de potest. eccles.num.43. Valer.Reginald. d.lib.9.n.181. Filliuc. tract.16.cap.11.q.2.num.293. Carol.de Grassis d.effectu 3.à num.110. Ciarlin. controuers.forens.cap.23. num.2. latè Sperell. in decis. fori eccles. decis.37.per tot. & præcipue num.69. Duard. in Bull Cœna can. 18.quæst.20.num 5 Ratio est, quia suprà resoluimus ecclesiasticos Iure diuino immunes esse ab oneribus & tributis laicorum, sed nulla consuetudo potest Iuri diuino derogare, igitur, &c.

60 Octauò quæro si bona Clerici essent communia pro indiuiso cum fratre, vel nepote, & aliis laicis, an omnia gaudeant huiusmodi immunitate? Gaudere pro portione Clerici tantùm docent Ioann. Anton.de Nigris in Clement.1.de vita & honest cleric.num.108. Molfes. in sum. Theologia moral. part.2.tract.12.cap.22. num.170. Carol. de Grass. de effectibus clerical.effect.3. num.186. Lezana d. verb. gabella num.18. Marcel.Megal.cons 84 Bonacin. de censur.in Bulla Cœna disp.1.q.19.punct.3.§.1.num.19. quos refert, & sequitur Squillante dict. cap.8. numer.58. Contra Natt.consil.1.num.10 & consil 54. num.2.volum.1.& cons.280.num.3. volum.2 Rimin. iun.consil.724.num.47. Surd.cons.301.num.80. Sperell. decis.19.num.30. Mart. de iurisdict. part.4. casu 12. Duard. in Bullam Cœna cap.18. quæst.9. num.1. & contra Alovs. Ricc. part.3. resolut.28. num.1. & 2. Anton.de Marinis resolut. quotid. cap.167. num.4. Dianam moral. resolut. part. 4. tract.1. resolut.32. existimantes patres & fratres clericorum dum vna simul habitant, exemptos esse ab onere hospitandi milites. Sed hac in re obseruandam esse loci consuetudinem Archiepiscopo Brundusino rescripsit Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum sub die 8. Martij 1595.

62 Nonò quæro. Verùm priuilegium reale concessum Clericis & Ecclesiis, ne eorum prædia sol-

uere teneantur gabellas, collectas vel alia onera, prosit etiam eorum emphyteutis? Affirmatiuam partem in hac quæstione tenuit Duen. regul.100. ampliat.3. Felician. de censibus part.2 in præfat.num.1. Surd. consil.338. num. 18 Matt. de iurisdict. part.4. cent.1.cas.13.num.2 Laurent.Syluan. consil.9. num. 9.17.23.& 24. Eugen. cons.96. num.22.cum seqq.lib. 1. Remig. de charit.subsidia quæst 61 num.19. Person. de gabell.num.85. latè Sfort. Odd. consil.70. num.32. cum seqq. Grilenzon. consil.40.num.4.& 7. Fachin. controuers.lib.1.cap.91. versic. ego puto, Tamburin. de iure Abbatum tom.1.disputat.15. quæst. 20. num.5. Rota decis.42.num.17.tom.2.diuers. aliàs part 6. recent. resoluentes emphyteutam Ecclesiæ non posse à laicis collectari, & grauari, cum hoc redundet in damnum, & præiudicium Ecclesiarum, quæ colonos, & emphyteutas conditionibus tanto deterioribus conuenit, si collectari à laicis poterunt, adeò vt quodcunque dánum eis illarum redundaret in effectu contra Ecclesiam. Verum contrarium, videlicet emphyteutam Ecclesiæ teneri ad collectos & tributa ratione vtilis dominij, quod habet, tenuerunt grauissimi & doctissimi viri, ex quorum numero sunt Felin. in c. Ecclesia S. Mariæ num.99. de constitut. Albert. Brun. de statuto exclusiuo fœminarum quæst.22.artic.1.num.105. Festas. de collect. p.4. cap 2.limit.10.num 4 Auendan. de exequendis mand. lib.2.c.4.num.33. Menoch. de arbitr.casu 180. n.8. & casu 562. num.22. & 31. Valasc. de iure emphyt. quæst.17. num.11.12.& 15. versic. qua verò, Ioann. Garc. de expensis c.12.num.60.& 70. Sord. consil.338. num.13 Cald.Pereira de nomin.emphyt.lib.2.quæst.7. num.13.versic.qua ratione ad fin.& q.12. n.22. Garc. Gironda de priuileg.explicat.num.972. Ratio est, vt iam dixi, quia dominium vtile, quod habent emphyteutæ Ecclesiæ, est mere laicum, & profanum, & ideo subiicitur statutis generalibus, & consuetudinibus laicorum, ab eisque regulatur, vt per Tiraq. de retract. lig. §.1.gloss.13.num 8. Clar. in §. emphyteusis q.48. versic. bene verum, Marsib. consil.26. num 132.cum seqq. Surd. decis.160. num.14. & 15. Carpan. ad statuta Mediolanens.c.417. num.11.p.1. Monterent. ad statuta Bononiens.lib.4.rub.de prohibit. alien.rei immob.in verb.alien.in fine, Valasc. dict.q.17. num.12.& seq.& consult.132.num.13.& cons.147.n. 17. Cald.Pereira d.q.7.num.13.& q.14.num.22. Felician. d.part.2.in præfat.num.2 Marta d.casu 13.n.3. Aldetan. Mascard. de stat interp.concl.1.num 248. Bellet. disquisit.clerical.tit.de exempt.clerical. a statutis secul.§ 4.num.32. Manent. decis.6.num.29. Vnde si duo laici de emphyteusi ecclesiastica ratione vtilis dominij contendant, Iudex laicus, in cuius territorio sita sunt bona, erit competens, quia emphyteuta Ecclesiæ non efficitur de foro Ecclesiæ, ex quo nemo eorum negat, aut recusat eundé recognoscere pro domina, cùm vterque prætendat esse priorem emphyteutam, & cum dominium Emphyteutæ non sit ecclesiasticum, sequitur conditionem personæ laicæ, cui adhæret, vnde cum actor sequi debeat forum Rei, bene infertur quod siue ambo litigantes, siue reus conuentus tantum sit laicus, quod causa erit ventilanda coram Iudice laico. Ita Albert Brun. d.q.22.versic.& prædictam. Coui. pract.cap.8. num.3.versic.nam hisce verbis, Valasc. d.quæst.17.num.15. versic. quibus accedit, & q. 39 num. 4.ad fin.& consult.147.num.17. Osasch. decis.79.num.12. Surd. consil 338.num.17.& 25. Cald. Pereira dict. quæst. 12. num 21. versic. resoluent, & quæst.14 num.1. Manent. decis.6. num.30.& 31. Ego verò has duas contrarias opiniones ad concordiam

incurrendo sufficiensjsi,& *num.*15.resoluit eandem excommunicationem incurrere, qui grauiora tributa & onera imponunt consanguineis, seu aliis, qui cum Clericis bona indiuisa habent, itaut damnum etiam in ipsosmet ecclesiasticos redundet.

12 Vnde Azor.*in Instit.moral. p.2. lib.9. cap.12. q.1. vers.in dubium vocatur.*Portel.*in addit.ad dub. Regularia verb.tributum n.*8.Hieronym.Rodeiic. *in compendio quæst.Regul. resol.*63. *n.*32. resoluunt quamdam gabellam Portugalliæ, *sisa* nuncupatam, quæ solet imponi in carnibus, & vino ob communem Reipub.necessitatem, non posse ab ecclesiasticis, quia id eorum immunitati saltem indirectè videtur nocere, ex eo quod coguntur vel cariùs emere, vel aliunde emere, quapropter inquiunt, *vsu receptum est multis in locis vt ecclesiastici talem gabellam non soluant, vel si soluunt, ad finem anni Princeps, vel Respub. damnum resarciat pecuniaria compensatione.* De hac pecuniaria compensatione meminit Spetell. *in decis. fori ecclesiastici decis.*37.*num.* 84. vbi refert Genuæ adesse concordatum, cuius vigore singulis ecclesiasticis iuxta eorum conditionem datur exemptio, seu, vt notant, *franchitia*, etiam in pecunia numerata,& ibi etiam tenet grauissimè peccare cum obligatione restitutionis ministros & officiales laicos ecclesiasticis imponentes, seu peti iubentes super indicta extraordinaria super pane, vino, carnibus, panno, & aliis id genus ad victum & vestitum spectantibus, me citato *in hoc loco* Rot.*in d Barchinonen.exemptionis*,impressa apud Paul.de Rubeis *decis.*159.*n.*8. *tom.*3.*diuers.* aliàs *p.*7.*recent.*

13 Episcopus igitur tenetur inquirere contra grauantes Clericos onere gabellarum,& collectarum, etiam ipsis Clericis tacentibus, & non se querelantibus, & consentiens vi bona ipsorum vel Ecclesiæ ponantur in extremo grauiter est puniendus. Ita Carol.de Grassis *de effectibus cler.effectu* 30.*num.* 121.& 142.vbi *num.*13. addit quod Episcopus loci, in quo Clerici grauantur onere collectarum, potest requirere cæteros Episcopos vicinos, vt publicent excommunicatos grauantes ipsos Clericos, & *num.* 102. subdit quod Episcopus loci, in quo Clerici sponte soluunt collectas, & gabellas, seu alia munera laicis præstant, potest talia prohibere, quatenus tangunt ius publicum, & non priuatum ipsorum Clericorum soluentium, vel præstantium

14 talia munera. Sed non modò ab inuitis exigentes, verum & accipientes à Clericis etiam sponte dantibus onera imposita, incurrunt in excommunicationem *cap.quanquam, de censib.in* 6.*cap.clericis, de immun.Eccles.eod.lib.*ac etiam Bullæ Cœnæ *can.*18. ibi, *aut imposita etiam à sponte dantibus etiam concedentibus recipiunt*, &c. Spetell. *d. decis.*37. *num.*78. Quando enim lex prohibet aliquid exigi, censetur prohibere etiam ne possit recipi à sponte offerentibus, itaut tali legi nequeant soluentes renuntiare, *cap.exigit*,vbi gloss *verb.volentes,de censib.in* 6. Bellet.*disquisit.clerical.part.*1.*tit.de exempt.cleric.& bonor.*§.2.*num.*12. Sperell.*d.decis.*37.*num.*80.vbi n. 81. post Sayr. Vgolin.& alios intelligit de oneribus Clericis ipsis impositis, secus autem si eis non imposita. Accipientes igitur à Clericis sponte dantibus onera ipsis non imposita, incurrunt duntaxat excommunicationem latam, *in cap.quanquam, de censib. in* 6. Episcopo reseruatam, à qua præmissa satisfactione de licentia Episcopi absolui possunt, ita Prosp de Augustino *ad Quarant in sum. Bullar. verb.vectigal.* §.*vt autem*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*11.*num.*379. Bonacin.*de restitut.disp.*2. *quæst.*9.*puncto* 2.*num.*13.*& seq.* Spetell.*dict.dec.*37. *num.*82. vbi aduertit quòd si custodes, vel exactores gabellam recipiant, aliquid à clericis non petentibus tanquam à debitoribus, sed rogando simpliciter (dummodo in impositione gabellæ non fuerit de clericis facta mentio) nullam incurrunt excommunicationem, quia Pontifices vtuntur verbis, *exigendi*, seu *extorquendi*. Excommunicationem autem Bullæ in Cœna Domini *in d. claus.*18. non incurrunt recipientes aliquid à Clericis propria sponte, & voluntate omnino libera tradentibus, dummodo non sit illis impositum, quia quilibet est rei suæ moderator,& arbiter, ita Suarez *de censur.disputat.*21.*sect.*2.*num.*99. *& disputat.*23. *sect.*4. *num.*1. Duard. *d.can.*18. *quæst.*16. Carol.de Grassis *effectu* 3.*num.*98. Anton.de Sousa *de censuris Bullæ cap* 19.*disputat.*93.*num.*2. Verùm si Clerici decimam, vigesimam, seu centesimam suorum vel Ecclesiarum prouentuum vel bonorum laicis soluerint, aut quamlibet aliam quantitatem, portionem, seu quotam, ipsorum prouentuum, vel bonorum æstimationis, aut valoris ipsorum, sub adiutorij, mutui, subuentionis, subsidij, vel doni nomine, seu quouis alio titulo, modo, vel quæsito colore absque auctoritate Sedis Apostol.se solututos promiserint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt, *cap.clericis*,§ *nos igitur, de immun. Eccl. in* 6. Bellet. *disquisit. cleric. tit. de fauore Clericor. & eorundem bonorum*,§ 2.*num.*11.Spetell.*dict. decis.*37. *num.*83 vbi testatur cum hac resolutione transisse Sacram Cong. *super controuersiis iurisdictionalibus*, approbante S.D.N.

Hoc immunitatis priuilegio gaudent omnes 15 Clerici siue in Sacris, siue in minoribus etiam primæ Tonsuræ, *cap.non minus,cap aduersus.de immunitate Eccl.& d.c.quamquam*, Lezana *in sum. quæst. Regul.tom.*3.*verb.gabella n.*6.Ioseph. Ludou. *tom.*3. *commun.opin.titul.de gabellis,concl.vnic.vers. infertur, pag.*479. Alex. Trentacinq.*var.resol lib.*1.*tit.de iure fisci resol.*5.*num.*7.*cum seqq.*Molin.*de Iust.tom.*3.*disp.* 671.*num.*5 Squillante *d.cap.*8.*num.*7. Ciarlin.*controuers.forens.cap.*22. *num.*1. Marcel. Vulpe *in praxi iud.fori eccles.cap.*17.*a num.*1. Trullench *in expos. Decal.lib.*7.*cap.*12.*dub.*5 *num* 11.Ego ipse *de officio, & potest.Episcopi, part.*2. *allegat.*13.*num.*1. etiamsi excommunicati, suspensi, interdicti, vel irregulares, aut etiam verbaliter degradati sint, ob id enim clericatum non amittunt. Duard. *dict can* 18.*q.*14. *num.*3.Bonacin.*d.q* 19 *punct.*2. §.1. *n.*3 Et quamuis non habeant omnia requisita præscripta à Concil.Trid.*sess.*23.*de reform.cap.*6.de quibus suprà *hoc eod.libro cap.*39. §. 2. *à num.* 22. cum enim Concil. *d.loco* eas conditiones ad solum fori priuilegium retinendum petierit, id non extendendum vt sit necessarium ad retinenda cætera priuilegia. priuari enim priuilegiis clericalibus est odiosum, ac proinde restringendum, quod meritò tradunt Molin. *de Iust.tom.*1 *tractat.*2.*disputat.*270.*num.*5.Malder. *in* 2.2 *tractat.*5.*cap.*6.*lib.*8 Less.*de Iustit. lib.*2. Paul. Comitol.*resp.moral lib.*6.*quæst.*20. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*7. *cap.*13.*num.*34. Nouarr. *de elect.fori quæst.*52.*sect.*2.*in vltim.impress.*Bonacin. *dict.disputat.*1.*quæst.*19. *punct.*3. §.3.*num.*2. Anton. Diana *moral.resolut.part.*1.*tractat.*2.*resolut.*36.Aloys. Ricc.*in praxi part.*4.*resolut.*158.Squillante *d.cap.*8. *n.*8.*vers.at si vero, cap.*33.*dub.*5.*num.*39.Torreblanca *de iure spirit.lib.*15.*cap.*6.*num.*39.*cum seqq.*& nouissimè S Cong. negotiis Episcoporum,& Regularium præposita censuit, *Ordinarium non posse Clericos nō inseruientes Ecclesiis immunitate à gabellis, & aliis* 16 *oneribus*

oneribus laicalibus priuare, sub die 24. Ianuarij 1631. quam declarationem originalem, & authenticam vidi. refert me citato in hoc loco Machado en su perfeto Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 14. docum. 10. num. 2. Quamuis non improbabiliter sustineant alij tales Clericos in minoribus nisi incedant in habitu, & Tonsura, & de mandato Episcopi inseruiant alicui pio loco, minimè esse immunes à gabellis, tributis, & ab aliis oneribus: ex quorum numero sunt Soar. in tract. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 27. num. 14. Azor. inst. moral. lib. 5. cap. 19. de personis à solutione gabellæ exemptis quæst. 6. Filliuc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 298. Bonacin. de censur. disputat. 2. quæst. 4. puncto 2. num. 1. & de contractib. disputat. 2. quæst. 9. punct. 2. num. 1. Molfes. in sum. Theolog. moral. tractat. 6. cap. 10. num. 15. & 16. & plures per me citati in collect. ad c. 7. num. 7. de immun. Eccles.

17 Apud Hispanos tamen attenta l. 2. tit. 4. lib. 5. nouæ Recopil. huiusmodi Clerici in minoribus non sunt à prædictis exempti, sed contribuere debent, sicut laici, nisi actualiter habuerint beneficium ecclesiasticum, de cuius legis materia, & intellectu agunt Felician. de censib. lib. 2. cap. vltim. num. 13. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 110. Molin. de Iustitia tractat. 2. disputat. 671. num. 5. Flores de Mena variar. lib. 2. quæst. 21. num. 199. Gutierrez practic. lib. 1. q. 8. & de gabellis, quæst 91 Sanch de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 16. Vasquez in opusc. de restit. cap. 6. §. 1. num. 33. Less. de iustit. lib. 2. cap. 33. dub. 5. n. 39. Azori. instit. moral. p. 1. lib. 3. cap. vnic. q. fin. Nicol. Garc. de benefic. p. 2. cap. 3. à num. 5. Diana dict. tract. 2. resolut. 35. Torreblanc. d. lib. 15. cap. 6. n. 44. cum seqq. Machado d. docum. 10. num. 3. Idem quoque statutum est apud Lusitanos per Ordiu. Regiam lib. 2. tit. 11. in principio, vt referunt Molin. d. disputat. 671. num. 5. Valasc. consult. 131. quæ quidem Hispaniæ & Lusitaniæ leges tacitam seu expressam Apostolicæ Sedis dispensationem supponunt, alioquin nullitati subiicerentur, vt obseruauimus d. alleg. 13. num. 4. & me citato in illo loco Felician. de Vega ad cap. de foro comp. num. 14. & me citato in hoc loco Lezana dict. verb. gabella num. 6. in fine.

18 Clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine huiusmodi exemptione à tributis non gaudent, gloss. verb. in cæteris, per text. ibi in cap. vnic. de bigam. lib. 6. Bertachin. de gabellis part 2. num. 17. Cou. practic. cap. 31. num. 9. Duen. regul. 100. num. 10. Sanchez dict. disp. 46. num. 16. Tapia de iure Regni lib. 1. titul. de Episcop. & cleric. num. 30. Carol. de Graffis dict. effectu 3. num. 44. Bellet. dict. titul. de exempt. §. 6. num. 2. Duard. d. can. 18. q. 13. num. 1. Bonacin. dict. q. 19. puncto 3. §. 3. num. 3. Ciarlin. contr. forens. cap. 53. num. 5. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 47. num. 7. Squillante dict. c. 8 num. 9. vbi n. 10. idem resoluit de Clericis bigamis.

19 Si autem fuerint Clerici Orientales, qui Græci appellantur, non est dubium eos huiusmodi priuilegio gaudere, cum verè, & quoad omnia sint Clerici, & personæ ecclesiasticæ, licet vtantur legitimo matrimonio cum vnica & virgine contracto, vt obseruant Camill. de Curte in diuers. feudali p. 1. cap. 2 num. 90. Carol de Graffis d. effectu 3. num. 46. Molfes. in sum. Theolog. moral. p. 2 tract. 12. cap 22. num. 164. Bonacin. de contractib disp. 1. q. 9. puncto 2. num. 2. & de censur. in Bulla Cœnæ disp. 1. q. 19. pun. 3. § 3. vers. secus; imò eorum vxores legitimæ eadem gaudent immunitate, Duen. reg. 100. num 2. Massul. ad Capic. decis. 76. Carol. de Graffis d. effectu 3. n. 137. Squillante dict. cap. 8. num. 12. vbi num. 13. post eundem Carol. de Graffis vbi supra num. 133. extendit etiam ad eorum filios legitimos, patrum vita durante.

Clericorum famuli, seu seruitiores hoc eodem 20 priuilegio immunitatis à solutione collectarum, seu gabellæ gaudent, l. 2. C. de Episcop. & Clericis, l. 51. tit. 6 part. 1. ibi. Esta misma franqueza que an ellos, han sus homes, y aquellos que moran con ellos en sus casas, e los siruen, &c. Lezana d. verb. gabella n. 21. Carauita super ritu 46. num. 7. Grileuzon cons 40. à num. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 363. & cæte- 21 ra familia etiam in absentia legitima ipsorum Clericorum, si in eorum domo commoretur, & ad illorum expensas alimentetur, Viui. decis. 88. num. 5. Ricc. in praxi aurea resol. 329. Carol. de Graffis d. effectu 306. Squillante dict. cap. 8. num. 19. vbi subdit Clericos gaudere debere eadem immunitate pro parentibus, fratribus, siue aliis pauperibus consanguineis si misericorditer propriis ipsorum Clericorum sumptibus alimententur & posse quoad hunc effectum loco famuli habere aliquem ex consanguineis.

Verùm licèt horum sententia vti Ecclesiasticæ 22 iurisdictioni fauorabilis recipienda esset, prout recipiendam, & secundùm eam iudicandum esse admonemus, tamen illa Iure non probatur, vt suprà latè ostendimus dum egimus an famuli conductitij Clericorum fori & exemptionis priuilegio gauderent, hoc eod. cap. § 2. num 56. Nec d. l. 2. contrarium probat, vt illic ostendimus, nam agit de mancipiis, seu seruis, qui in eorum dominio sunt, & consequenter eodem modo à tributis eximuntur; quo reliqua Clericorum bona, quia si serui huiusmodi grauarentur prædictis tributis, ipsi Clerici seu Ecclesiæ grauantur cum in ipsorum damnum redundet: nam Ecclesiarum serui perpetui & adscriptitij in cap. Ecclesiarum seruos 12 q. 2. reputantur tanquam pars possessionum, quæ coluntur, & ad quarum seruitium destinati reperiuntur, l. cum satis 23. C. de agricol. & censit. lib. 13. ibi. Satis inhumanum est terram, quæ ab initio adscriptitios habebat, suis quodammodo membris defraudari, obseruatuut ibi Luc. de Peña, Ioann. de Platea, & Valenxuela, Pescador, Sanch. de matrim. lib. 7. disputat. 19. num. 1. Gasp. Anton. Fabr. in Iurisprudentia titul. 5. punct. 2. illat. 7. Schiphordeg. 3. tom. tract. 26. q. 6. & inter immobilia referuntur, Gregor. Lop. l. 1. verb. las raizes titul. 17. part. 1. Andr. Knichen tractat. de vestiturarum pallion. cap. 3. num. 17. & quatenus velimus intelligere d. l. 2. de seruis filiisfamilias, vxoribus, & aliis hominibus, qui in ipsorum potestate, & familia strictè sumpta existunt, possumus respondere text. illum procedere quando onera & tributa, quæ familiaribus imponuntur, in effectu redundat in damnum ipsorum Clericorum & Ecclesiarum, in quorum dominio & potestate sunt, quod contingit quando onera seruis & filiisfam. imponuntur ratione bonorum, quæ nomine Clericorum, aut Ecclesiarum administrant, vt text. videtur significare ibi, hominibus eorundem, qui operam in mercimoniis habent, quo casu licet aliqui admittant in personis liberis imponi posse respectu propriæ negotiationis, minimè tamen licet ratione rerum, seu partis, quæ ad Ecclesiam pertinent, seu Clericum, vt benè distinguit Thesaur. d. decis. 22. in fine, & decis. 116. num. 10. & dedudicitur ex iis, quæ latè resoluit Molin. de Iustitia tom. 2. disputat. 670. à num. 2.

Regulares quoque omnes professi, Conuersi, 23

Ss 4 &

& nouitij, sicut & Moniales nouitiæ, & Conuersæ hoc eodem immunitatis priuilegio potiuntur, vt de omnibus suprà hoc eod. c. §. 2. n. 40. cum seq. & in specie de priuilegio immunitatis Ludouic. Correa in repet. d. cap. inter alia, part. 2. n. 31. & Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regul. resol. 63. n. 29. & magis in specie de nouitiis Molin. tom. 3. de Instit. disp. 671. n. 1. Villalob. p. 2. sum. tract. 8. diffic. 14. n. 9. Hieron. Roderic. resolut. 137. num 9. plures per Laurent. de Peirinis de Prælato quæst. 3. cap. 1. num. 131. Lezana d. verb. gabella num. 7 Bertachin. de gabell. 7. p. princip. num. 56 Flores de Mena var. lib. 2. q. 21. num. 198. Lauter. de Franchis de controuers. inter Episcopos & Regul. q. 48. Vnde audiendi non sunt existimantes hos Nouitios qui nun sunt aliquo Ordine insigniti, non eximi ex vi nouitiatus à solutione gabellarum, quia verè Religiosi non sunt, ad seculumque redire valeant, ex quorum numero sunt, Lazarte de decima venditionis cap. 19. num. 50. addens nec Religiosos Societatis Iesu, qui finitu nouitiatus biennio vota simplicia emitrunt, immunes esse à gabellarum solutione, quod nondum professi sint. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 47. art. 8. ad fin. & tom. 3. q. 74. art. 9. Et multominus audiri debent alij, qui putarunt rem hanc pendere ex futura professione, qui sunt Gironda de gabell. 7 p. in princip. n. 46. & Parlador. quotid. quæst. lib. 1. cap. 13. §. 1. num. 21.

24 De Fratribus, & Sororibus tertij Ordinis S. Francisci, & S. Dominici dicendum pariter eos hoc priuilegio gaudere si habitum religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, seu claustraliter inhabitauerint, aliàs enim priuilegio exemptionis à tributis non gaudent, vt apud Hispanos statutum est l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordinam. & l 2. tit. 14. lib. 6. noua recopil. docent Lazarte de decima vendit. cap. 19. à num. 90. Auend. de exequen. mand. lib 2. cap. 14 n. 28. Flores de Mena d. quæst. 21. n. 197. Steph. Gratian. disc epi. forens. cap. 224. num. 34. & cap. 363. num. 29. Gutier. de gabell. q. 95. num. 5. & 6. Hieron. Roderic. dict. reso!. 63. n. 31. Narbona l. 8. gloss. vn num 23. tit. 5. lib. 1.

25 De Eremitis, qui ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopum alicui Ecclesiæ, vel loco sacro dicati sunt, idem quoque est asserendum, aliàs secùs, vt per Auendan. d. cap. 14. n 24. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3 q. 74. art. 11. Gutier. d. q. 5. n. 7. Flores de Mena d. q. 21. à num. 195. & 204. Lezana tom. 1. cap. 7. n. 7. Fragoso de regimine Reip. Christ. p. 1. lib. 2. disp. 4. n. 311.

26 De Militaribus Religiosis, videlicet S. Ioannis Hierosolymitani, S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, Christi, & S. Benedicti de Auis resoluendum quoque eos hoc priuilegio immunitatis gaudere, quod lex Hispaniæ, 9. tit. 18. lib. 9. noua Recop. intelligit quantum ad fructus suarum Commendarum, non verò quoad alias res patrimoniales, vel aliunde quæsitas? Vide Hieron. Roder. in compendio quæst. Regul. resol. 137. num. 12. Motta in tractat. de consi m. Ord. S. Iacobi lib. 2. cap. 2. n. 29. Parlador. l. b. 2. rerum quotid. cap. 3 §. 1. num. 19. Gutier. d. q. 95. à n. 12. Flores de Mena var. lib. 2. q. 21. num. 204. Anton. Diana moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 49. & p. 3. tr. 2. resol. 30. Cened. de paupertate Relig. dub. 60. num. 12. cum seq. latè Narbona l. 8. gloss. vnic. tit. 5. lib. 1. noua Recop. latè Mich. de Reinoso in obseruat. Iuris obseruat. 2. per tot. Sperell. decis. 2. num. 124 & decis. 21. num. 31. Lezana d. verb. gabella num 8. Aloys. Riec. in praxi p. 4.
27 resol. 173. Squillante d. cap. 8. n. 16. Et in nostro Regno Portugalliæ expressit Ordin. Regia lib. 2. tit. 11. §. vlt. vt Milites Domini nostri Iesu Christi potiantur hoc immunitatis priuilegio si habuerint præceptoriam militarem, vulgò, Comendam, aut aliquam tenentiam, seu panem ciuilem cum habitu illius Ordinis vulgo tensa, sicut attestantur Valasc. cons. 130. num. 5. Melch. Phœbo decis. 85. num. 6. cum seq. tom. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. c. 1. num. 25. Reinoso d. obseru. 2. & me citato in hoc loco refert Lezana d. verb. gabella, num 8. in fine. & scribit idem Valasc. vbi supra, n. 4. iuste conqueri posse Milites S. Iacobi, & de Auis, quod solum Christi Commendatariis Rex Portugalliæ illud concesserit priuilegium, sed ex identitate rationis ad alios esse trahendum bene aduertit Mol. de Instit. tom. 3. disput. 663. n. 6. Valasc. d. cons. 131. num. 5. Reinoso d. obseru 2 num. 14. licet num. 16. asserat se vidisse oppositum semper obseruari ab officialibus, & ministris Regij patrimonij. An priuilegium & immunitas, qua Commendatarij & Milites huiusmodi gaudent, extẽdatur ad illorum vxores viduas, dum vidualem statum conseruant? vide Reinoso vbi suprà obseru. 3 Donati verò, seu Confratres Religionis S. Ioannis Hierosolymitani possunt compelli tributa, gabellas, & similes collectas exoluere, Bobadil. d. cap. 18. num. 232. Flores de Mena var. lib. 2. quæst. 21. num. 94. & 95. Narbona dict. l. 8. gloss. vnica n. 24.

Nunc verò deueniamus ad aliqua quæsita dubiorum, quæ in hac materia frequentiùs accidere possunt. Et primò quæro. Vtrùm bona patrimonialia Clericorum, ad quorum titulum fuerunt ordinati, gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ ne ad collectas, & similia teneantur? Pars quæ negat, suadetur, quia bona patrimonialia Clericorum regulariter non gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus Iure expressis, gl. verb. ipsarum, in fin. in d. cap. quamquam, de censib. lib 6 in effectu gloss. 1. in cap. similiter 16. q. 1. gloss. verb. obligatam c. ex litteris de pignorib. quæ sic intellexit d. c. similiter, Abb. in cap. vlt. num. 11. de vita & honest. cler & in cap. 1. num. 2. de dolo, refert plures ex antiquioribus Felin. in cap. Ecclesia num. 8. de constitut. Communis vt per Decian. num. 10. in cap Episcopus, de prabend. fatetur communem Nauarr. cons. 11. n. 1. de censib. in antiquis, Couarr. lib. 1. var. cap. 4. num 3. & in reg. possessor p. 2. §. 2. num. 6. ad finem. Bursat. consil. 93. num. 46. lib. 1. Molla in empor. p. 1. tit. de legib. q. vlt. n. 7. Perex ad l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin Suar. de Pace in pract. tom. 2. præl. 2. num. 16. Sic aliàs bona patrimonialia Clericorum præscribuntur sicut bona alicuius laici, gloss. 1. in cap 1116 q. 4. Felin. vbi proximè, num. 9. Abb. dict. num. 11. affirmat ex aliis receptissimam glossæ opinionem Couarruuias d. num. 9. ad fin. Tiraq. de præscript. §. 1. gloss. 10. in fine. Perez vbi supra, quia clericus in his bonis censetur vt laicus, & iudicantur illa bona, vt bona laicorum. Valasc. de partit. cap. 35. à princip. Gutier. canon. lib. 1. cap. 34. num 11. & 12. Sic in bonis patrimonialibus Clericorum non competit in integrum restitutio eo modo, quo competit in bonis Ecclesiæ, gloss. 1. in Clement. vnica, de in integrum restit. recepta, vt per Abb. d. loco, Felin. dict. num 9. Couarr. & Perex vbi proximè. Sic tandem licet bona Clerici cessantis à solutione tributi merè realis vindicari possint à domino directo, & vendi, gloss. 2. quæ omnino sic intellexit textum ibidem in cap. si tributum 11. q. 1. non tamen idem erit in bonis Ecclesiæ tali tributo oneratis, post Card. quem refert, obseruat Felin. dict. num. 9.

Verùm his non obstantibus resoluendum est 29
non

non solùm Clerici patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, sed cætera patrimonialia omnino libera esse a laicorum exactionibus: nam quoad patrimonium ordinati res est clara, illud habere omnia priuilegia, quæ conceduntur a Iure bonis ecclesiasticis, vt resoluunt Menoch. *remed.15. recuper.num.21.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 159.num.27.* Melch. Pœbos *Lusit decis.19.num.10. vers.sed quamuis.* Sperell. *decis.37.num.77.* ac proinde immune esse ab omnibus exactionibus, & tributis sæcularibus, vt censuit sacra Cardin. Congreg. negotiis Episcopurum & Regularium præpositorum Cathacen. Episcopo rescribens *sub die 3. Augusti* 1592. vbi etiam resolutum quod si Clericus habitum dimittens ad sæculum redeat, non potest cogi soluere pecunias ob exemptionem dum Clericus erat, non solutas, ratio est quia in his terminis subrogatur in bonum beneficij, arg. *cap.2.cap. Episcopus 4.cap. cùm secundum 16. de prabend.* expresse Conc. Trid. *sess.21. de reform. cap.2.* & ideò inter bona ecclesiastica debet censeri, iuxta reg. *quod subrogatum, & cap.* habetur *in l.si eum, §.qui iniuriarum ff. si quis caut. l. si donata 37. §. vltim. ff. de donat. inter virum*, cum aliis per me citatis *in tractatu de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 213. ex num.1.* & in specie quod huiusmodi patrimonialia bona non sint obligata pro collectis resoluit Mar. Antonin. *var. resolut. lib.1. resolut.88.* Alter. *de censur. in Bull. Cœn. can.18.c.2. col.6. in fine* Duard. *ibidem q.5.num.4. cum seqq.* cum aliis citatis suprà *num.6.* Et quòd comprehendantur in prohibitione Bullæ Cœnæ, itavt nequaquam licitum sit ex eis tributa exigere, colligitur ex illis verbis Bullæ, ibi, *eorum, & Ecclesiarum, & beneficiorum bonis*, vt post Antonin. Dian. *moral. resol p.1. tract.2. resol.39* notat Squillante *d. cap.8. num.6.* scilicet id procedere dummodo non extinguantur per adeptionem alicuius beneficij ecclesiastici, existimauerunt Spin. *in speculo testam. glos. 18. princip. num.72.* Azeued. *l.1.n.9. tit.4. lib.1. noua Recop.* Ceuall. *commun. contra communes q.527.n.4.* quos refert & sequitur Cened. *pract. & canon. quæst. lib.11.q.11.num.9.* & videntur tenere Grilenzon. *cons.53.n.45.* Duard. *in Bullam. Cœnæ Domini can. 18.q.5.n.7. & q.6.num.3.* Alderan. Mascard. *de statut. interp. concl.1.n.96.* Bellet. *d.tit. de exemp. cleric. & eorum bonis §.5.n.9.* Ciarlin. *contron. forens. c.28. num.15* quia hæc declaratio solum procedere poterat quoad omnia alia priuilegia Ecclesiis, & ecclesiasticis rebus concedi solita, non verò circa hoc de quo agimus. Vnde Sacra Congreg. *super controuers. iurisdictionalibus in vna nullius 30. May* 1628. censuit *dictum patrimonium non extingui ipso iure per assecutionem beneficij ad victum sufficientis*, prout refert Sperell. *d. decis.37. num.77. in fine.* Cætera autem bona Clericorum patrimonialia, licèt regulariter non gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus Iure expressis, vt euincunt fundamenta supra in contrarium adducta; circa exemptionem tamen à collectis in Iure expressum est non solum in patrimonialibus ad titulum, sed in cæteris bonis, vt satis expressit *d cap. quamquam,* Molin. *de Iustit. tom.3. tract. 2. disp.671.* Ricc. *in praxi aurea resol.167.* Paul. Laymann. *in sum. Theolog. moral. lib.4. tract.9 cap.6.n.8.* Bellet. *d.§.5.n.1.2. & 6.* plures per Ciarlin. *d.c.22. n.51. & c.28. n.14.* vbi quod respectu fori purificantur bona Ecclesiæ, & clerici, *& cap.31. num 8.* latè Sperel. *decis.37.n.74. cum seq. & decis.42. n.9. & 10.* & citati per Squillante *vbi proxime n.34.*

30 Secundò quæro. Vtrum laici coloni Ecclesiæ aut Clericorum gaudeant hac immunitate? In qua quæst. distinctione opus est: aut enim sunt coloni perpetui, atque adscriptitij Ecclesiæ: aut conductitij, & ad tempus, aut denique partiarij. Primi gaudent omni immunitate Ecclesiæ & Clericis concessa, secundum Feder. de Senis *cons. 111. num.10* Ripa *de peste tit. de remed. ad conseruandam.* Vbert. *num.128.* Thesaur. *decis.116 n.12.* Secundi minimè, nec etiam ex persona dominorum, cum hoc priuilegium sit personale. Bertachin. *de Gabellis p 7. num.16.* Brunor. à Sole *verb. coloni Ecclesiæ.* Carol. de Grass. *d. effectu 3. n.62.* vbi *num.69.* post Bursat. *cons.42 n.17. lib.1.* id limitat vbi Clericus nomine proprio fundos suos coleret per proprios operarios, de quibus latiùs tractabitur quæsito sequenti. Tertij verò, qui sunt coloni partiarij, gaudent hac immunitate pro portione tangente ipsis Clericis, secus pro parte fructuum huiusmodi colonis contingentium, cum eorum pars minimè sit priuilegiata, nisi ex hoc indirectè grauarentur Clerici, eo quod rustici & coloni eorum grauantur nimis, ac proinde suas possessiones roborare nolunt: Ita Bursat. *consult.25. n.3. & cons.42. n.16. volum. 1.* Thesaur. *decis.116. n.8.* Surd. *cons.301.n.85.* Bened. Capra *reg.96. n 86.* Felin. *in c.2.n.2. de foro comp.* Bertachin. *d.p.7.n.13. & 15.* Vincent. de Anna *sing.99.* Carol. de Grass. *d. effectu 3.n.59. & 71.* Tapia *lib.1. de iure Regni sub tit. de Episcopis & Cleric. fol.29* Valasc. *consult.131. ex num.12.* Ciarlin. *contron. forens. c.22. num.15. cum seqq. & c.31. num.18.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.1. disp.15.q.20. num.46.* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regul. verb. Immunitas n.1. & 2* Lezana *d. verb. gabella n.14.* Mart. *de iurisd. p.4. casu 112. n.7.* Grilenzon. *cons 71.n.2. & consult.136.* Marcel. Megal. *cons.75. per tot.* & maximè *n.6.* Menoch. *de arbitr. casu 562.n.54.* Octau. Glorit. *resp.5.n.61.* Vnde pro sua portione colonica præfatos colonos omnino teneri ad collectas resoluunt Capra *reg. 96. num.55. & 86.* Remig. *de charitatiuo subsid. q.61. num.20. & seq.* Marcabrun. *cons.18. num.54.* Ioan. Anton. de Nigris *in repet. Extrauag vnica n.306. de vita & honest. cleric.* Caroc *de locato p.4.q.25. de collect. n.34.35. & 43* Cotta *in memorab. verb. colonus Ecclesiæ,* Brunor. a Sole *in locis communib. verb. coloni Ecclesiarum,* Menoch. *de arbitr. casu 180.n.8. & casu 562.n.37.*

31 Ex quibus Sacra Congreg Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum Illustrissimo Lancellotto referente, colonos, aut affectuarios, vel partiarios bonorum ecclesiasticorum, exemptione collectarum tam ordinariarum, quàm extraordinarium pro portione colonica gaudere censuit *in vna Oppiden. sub die 18. Septemb.* 1618 Et postea hoc idem fuit accerrimè disputatum & resolutum *de anno* 1620. *coram Illustrissimis DD. Cardinalibus Millino & Lancellotto, Camporeo, & S. Susanna per sanctæ mem. Paulum V. specialiter deputatis inter Regium fiscum, & clericum, ac Ecclesiam status Mediolani.*

Verùm licèt hæc opinio quoad colonos partiarios vera semper mihi visa fuerit, tamen visis latissimè adductis per Sperell *decis.41. cùm tribus seqq.* in hac secunda impressione sum de illius veritate valde dubius nam *d. decis.41.* plura adducit per se fundamenta, ad absolutè probandum colonos partiarios esse a tributis immunes, & *n.84.* plures pro hac parte refert Doctores, & *decis.42.n.21.* testatur Sacram Congreg. super controuersiis

trouersiis iurisdict. *in vna Ciuitatis Plebis*, *& in alia Viterbien.* 23. *Decembris* 1627. *& in Imolen.die* 20. *Februarij* 1629. *in Neocastren. die* 13. *Augusti eiusdem*, censuisse colonos partiarios gaudere exemptione à muneribus.

32 Tertiò quæro. Vtrum conductores & coloni bonorum Ecclesiarum, excusentur si vendiderint reditus, quos ex ecclesiasticis bonis percipiunt, & eadem debeant qua Clerici gaudere libertate? Pro parte affirmatiua facit quod saltem per indirectum Ecclesiis & ecclesiasticis personis, onus imponitur si coloni, & conductores cogantur, ad collectarum solutionem, deteriorque fiat Ecclesiarum conductio, quia maius pretium dabunt coloni & conductores pro rebus ecclesiasticis si eadem gaudeant libertate, vnde in eo, quod minus datur, deterior redditur illarum conditio, quòd iura non admittunt. *cap.* 1. *de consuet. cap.* 2. *de locato, cap. vlt. de immun. Eccles. lib.* 6. Vnde Bart. *in l. si penes n.* 1. *de agricol. & cens. lib.* 11. existimauit statutum non valere, quoad soluendas gabellas refectionis fructuum coloni tenētur pro dominis, quia, vt ille ait, conditum fuit in odium Clericorum, qui cum non possint obligari in suis personis, obligantur tamen in colonis, quod est iniustum & absurdum, contra reg. *l. non dubium C. de legib. reg. cum quia* 84. *lib.* 6. ergo fortiori nullum erit statutum, quo conductor Ecclesiæ, vel colonus cogitur ad collectas, quia saltem per indirectum Ecclesias grauat in ipsis colonis. Bart. *vbi proximè*, Bald. Angel. & alij, quos refert & sequitur Bertachin. *de gabellis p.* 7. *num.* 14. Grilenzon. *cons.* 40. *num.* 12. *& cons.* 151. *per tot.* Et ideo emptorem fructuum Ecclesiæ non teneri soluere gabellam, resoluunt plures, quos sequitur Ciarlin. *d. c.* 22. *num.* 9.

33 Oppositum tamen imò conductores & colonos bonorum Ecclesiarum minimè excusari, voluit glos. *verb. non negotiandi, in Clem. præsenti* 3. *de censib.* recepta communiter ibidem, sequitur Rip. *respons.* 22. *à num.* 12. Valasc. *consil.* 131. *num.* 16. Primò, quia nullibi reperitur concessum priuilegium circa gabellas portoria, & decimas colonis vel conductoribus, tum quia personæ ecclesiasticæ dici non possunt cum verè sint laici, tum vel maximè quia cum fructibus ex locatione perceptis negotiantur, in quibus casibus quamuis Clerici essent, minimè eximerentur, iuxta infrà dicenda. Secundo facit, quia fructus simul atque à solo sunt separati in vero & pleno dominio sunt ipsius coloni, bonus text. *in l. si apes* 26. *vers. item constat ff. de furtis*, vbi Bart. *num.* 1. & Angelus *n.* 4. Valasc. *de iure emphyt. q.* 20. *n.* 13. ergo cùm huiusmodi tributa respiciant fructus sic locatos, sit consequens transisse in dominos eorumdem, iuxta reg. *cap. pastoralis* 28. *vers. fructus enim*, *de decim.* Non obstat præiudicium illud seu deteriorem conditionem, quam pro prima opinione *suprà* considerauimus, quia si quæ datur, respondebitur venire indirectè, & in consequentiam, & ideo non attendi, præsertim cum sæculares suo iure vtantur, dum colonos, & conductores cogunt ad gabellarum solutionem, & ideo nulli iniuriam faciunt, iuxta regul. *l. fluminum* 24. §. *vlt. ff. de damno infecto l.* 1. ibi, *prima enim ratio ff. de auctor. tutor.*

34 Quartò quæro. Vtrùm personæ ecclesiasticæ, quæ aliàs tali potiuntur immunitate, aliquid vēdant ad grossum, siue minutim, de redditibus bonorum, seu beneficiorum suorum teneantur soluere gabellas? Partem negatiuam tuentur Bertachin. *de gabellis p.* 7. *q.* 7. *num.* 18. Carol. de Graff. *d. effectu* 3. *n.* 130. Abb. Ripa, & alij, vt per Valasc. *consult.* 131. *n.* 6. Squillante *d. cap.* 8. *num.* 38. Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 52. Ratio est quia iura liberè concedunt Clericis facultatem distrahendi reditus suorum beneficiorum in qualcunque personas, cum quibus meliorem fecerint conditionem. *cap.* 2. *de locato*, post alios Cou. *lib.* 2. *var. c.* 16. *n.* 4. Auendan. *de exequendis mandatis, p.* 1. *c.* 4. *n.* 37. Duen. *reg.* 249. ergo sic transferendo non dicuntur negotiari, quia tunc licere non debuisset. *cap.* 1. *& per tot. ne Clerici vel Monachi.*

Quintò quæro. Vtrùm bona, quæ ante laicorū erant, & ad Clericos & Ecclesias peruenerunt, gaudeant priuilegio exemptionis à tributis & gabellis si per prius, dum in potestate laicorum erant, tributis, & oneribus subiiciebantur? Vna sententia hac immunitate gaudere docet, eo quòd mutatione personæ, status quoque rerum mutatus videtur, & consequenter ab illis immunia, & libera manent. *l. cùm quidam* §. *debitores. ff. de publican. c. vnic.* §. *reorum, de iure patr. in* 6. Alban. *cons.* 233. *n.* 3. Menoch. *de arbitrar. casu* 562. *num.* 44. Sperell. *dec.* 35. *n.* 32. & post Anchar. Card. Tusch. *tom.* 5. *litt. M. concl.* 436. Hoc ipsum suadetur etiam ex multis, quæ pro hac parte Doctores solent adducere ex *l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cap.* 1. *de censib. cap.* 1. *de immun. Ecclesiarum lib.* 6. Ex quibus hanc esse communem scribentium sententiam post Festas. *de collectis*, *à num.* 437 testatur Card. Tusch. *tom.* 3. *lit. E. concl* 3. *à n.* 41. plenè Card. Alban. *in tract. de immunitate Eccles.* Iacob. de Graff. *pract. cas reseruat. lib.* 2. *c.* 42. *n.* 44. Marant. *cons.* 99. *n.* 2. Marta *de iurisdict. p.* 4. *casu* 125. *n.* 18. Carol. de Graff. *de effectib. cleric. effectu* 3. *n.* 26. *cum seqq.* Ciarlin. *controuers. forens. c.* 103. *n.* 7. latè Sperell. *decis.* 35. *per tot.* Marcel. Megal. *cons.* 61. Thesaur. *decis.* 224. Caranita *in ritu* 229. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis p.* 2. *tract* 12. *cap.* 22. *num.* 268. Paul. Laymann *in Theologia morali lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 9 Suar. *de defens. Fidei contra Anglicanæ sectæ errores*, *lib.* 4. *cap.* 20. *a princ.* & præcipuè *n.* 6. *&* 12. Anton. Diana *moral. resol. par.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 241. Grilenzon. *cons.* 145. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 21. *num.* 233. nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid resol. c.* 47. *per tot.*

Verùm in contrarium multa allegantur, ex quibus videtur tributa realia ab Ecclesiis & ecclesiasticis personis esse soluenda, vt ex variis locis colligitur, & præcipuè ex *l. placet*, ibi, *præter canonicam illationem*, & ex *l. sacrosancta*, *vers. ne*, *C. de sacros. Eccles.* & ex *l. de his C. de Episc op. & cleric.* & ex *cap. tributum, c. si tributum, cap. sancitum* 23. *q.* 8. Festas. *de extimo & collect. p.* 4. *c.* 1. *n.* 450. *& c.* 2. *num.* 13. *&* 17. Bursat. *cons.* 16. *n.* 11. *lib.* 1. & ita videtur sentire Osasc. *decis.* 38. *à n.* 35. dum subdit auctore Bald. posse Principes sæculares in subsidium cōpellere ecclesiasticos ad onera, causatiue scilicet subtrahendo eis reditus, & obedientiam, & officiales sæculares posse capere fructus, & mobilia prophana monasterij illaque retinere, donec contribuerint in oneribus causa belli impositis, & id seruari solitum cum manifesta tolerantia Papæ, & vniuersitatis Ecclesiæ, addendo *n.* 41. dictum mirabile, quod negligentibus ecclesiasticis vel sæcularibus officialibus, quod Clerici contribuant licere omnibus damna patientibus in foro conscientiæ ex bonis ipsorum Clericorum sibi satisfacere etiam furtiuè: item non multum discrepat

erepat Gutier. *pract. lib. 1. q. 4. n. 2. & seq.* dum infert, quòd si Clericus ratione suorum prædiorum subire debet munus aliquod, posse sæcularem Iudicem absque metu excommunicationis illa distrahere.

37 Sed his omnino explosis Doctores aliqui existimarunt distinguendum esse inter illa bona, quæ antequam ad Ecclesias, vel Clericos peruenissent, iam affecta erant onere merè reali, quòd scilicet vel ratione contractus, vel ex voluntate & conuentione dominorum bonis ipsis inhærēs soluendum erat, & tunc cum hæc omnino transeant cum suo onere, Clerici & Ecclesiæ, ad quas bona illa deuenere, illud soluere tenentur, vt bene resoluunt Tiraq. *de iure primog. q. 43. n. 9. & seq.* Ægid. Thomas *tract. de collect. §. exactio, n. 32. §. videndum n. 10.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 13. in princip.* Aloys. Ricc *in decis. Curia Archiepisc. Neapol. p. 2. decis. 298.* Bonacin. *de contract. disput. 2. q. 9. punct. 2. n. 4. & de censur. in Bulla disp. 1. q. 19. punct. 33. §. 1. n. 17.* Duard. *in Bullam Cœna Domini lib. 2. can. 18. q. 6. n. 6.* Molfes. Laymann & Diana *locis proximè citatis*, Ceuall. *commun. q. 899. num. 106.* Paul Comitol. *resp. moral. lib. 1. q. 93. n. 16.* Sperell. *in dec. fori eccles. decis. 35. n. 3. & 4.* vbi ex Rota aduertit huiusmodi tributa ab Ecclesia solui non vt tributa, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt ex *cap. 2. de censib.* sed ob conditionem inhærentem rei, & inseparabilem & adinstar censuum super illis bonis ab eius auctoribus laicis ad fauorem priuatæ personæ impositorum. & in his terminis procedunt Iura, quæ *supra in princ. huius §.* citauimus; & inter illa bona, quæ nullo erāt affecta reali onere, vt tunc regulariter Princeps sæcularis nullum possit ex vi legis, & Regiæ iurisdictionis Ecclesiis onus imponere siue ordinarium, siue extraordinarium, arg. *d. c. 1. de immun. Eccles. lib. 6.* quam quidem distinctionē ex Perez, Matiens & aliis tradit, & legibus Castellæ confirmat Gutier. *pract. lib. 1. q. 3. num. 17.* & cum illa conciliantur plura, quæ ad vtramque partem cumulant scribentes, & vltra Ordinarios *dictis locis*, Nau. *in manu c. 17. à n. 200. & c. 27. à n. 115.* alij, de quibus Valasc. *de Iure emphyt. q. 7. à n. 6.* Azeued. *l. 11. n. 8. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 458. & 662.* Cabed. *Lusit. decis. 64. p. 2.* Card Tusch. *d. lit. E. concl. 12. cum seqq.* In quibus terminis omnes ferè *suprà* citati conueniunt, vel loquutos fuisse debemus præsumere, adhibita tamen sequenti distinctione, vel enim reale onus iniungitur propter causam respicientem æquè principaliter vtilitatem, vel necessitatem bonorum Clericorum & sæcularium: & tunc indistinctè Clerici & Ecclesiæ tenentur, in quo sensu etiam hodie rectè procedit *l. ad instructiones 7. C. de sacros. Eccles.* & colligi videtur ex traditione Anchar. *cons. 96. Super dubio, & in d. cap. non minus n. 8.* & Abb. *ibidem n. 18. vers. aut necessitas*, quos refert Sperell. *in decision fori eccles. decis. 12. n. 3.* & adhibitis exēplis statim declarabimus. Vel rursus causa non æquè respicit vtilitatem vel necessitatem, & tunc Clerici & Ecclesiæ immunes sunt, locusque erit *d. cap. non minus. ibi, tantam necessitatem, vel vtilitatem, &c.* & *d. c. aduersus*, in quo similia verba habentur. Hinc Sanchez *in consil. moralib lib. 2. c. 4. dub. 55. num. 3. & 4.* defendere videtur etiam in materia gabellarum quòd si leges politicæ proximè & directè respiciunt vtilitatem Clericorum, tenentur clerici contribuere; has enim leges politicas obligare clericos, d non repugnent sacris Canonibus, nec statui ecclesiastico, sed pro bono communitatis, & Reip. feruntur, resoluunt Sot. *in 4. dist. 25. q. 2. art 2. conclus. 4. & de Iustit. lib. 1. q. 6. art. 7. concl. 1.* Victor. *relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. n. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 61. art. 14. & q. 66. art. 2.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 8. n. 94.* Baldel. *in Theolog. moral. lib. 5. disp. 33. n. 4.* quos & alios refert & sequitur Gonzales de Salzedo *de lege politica lib. 1. c. 4. n. 7.* Clerici enim & laici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & subiiciuntur, Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 31. concl. 6.* Ambrosin. *de immun. Eccles. c. 21. n. 6.* Menoch. *cons. 800. per tot.* quia omnes leges huiusmodi politicæ, quæ prospiciunt communi vtilitati, & bono publico, nulla habita ratione ad statum ecclesiasticum, & Canonica statuta, si intētio Principis laici non solum sit dirigere subditos ad rectè operandum, sed præcipere, ac eos obligare, tunc sicut lex ligat in Conscientia cæteros subditos, Vasq. *1. 2. disp. 158. c. 3. n. 16.* Baldel. *d. lib. 5. disp. 19. n. 14.* ligabit æqualiter ecclesiasticos ad obseruationem illius legis in Conscientia, vt Castro, Soto, Victor. Card. Bellarm Medina, Vasq & aliis citatis resoluit Gonzales de Salzedo *dict. cap. 4. num. 13.*

Ex quibus primò colligitur Clericos, cæterasque ecclesiasticas personas teneri propter communem vtilitatem, viam ante domum reparare, eamque suis expensis mundare; est enim onus hoc mere reale, æquè principaliter respiciens vtilitatem sæcularium & Clericorum. Ita in terminis tradunt Lancel. Gallia *cons. 59. n. 9.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. c. 38. n. 30. & c. 39. n. 17.* Boët. Epo *ad cap. 4. de immun. Eccles. n. 65. pag. 75.* Salzed. *ad Bernardum in pr. ct. c. 58. vers. 5. secundum nouiss. impress.* qui ex Iuris principiis rectè aduertit executionem, & actualem coactionem faciendā non esse per Potestatem sæcularem, sed per solā ecclesiasticam, quamuis Cæpol. & Mex. quos refert, & meritò impugnat, contradicant; cōtra quos sufficiat expendere Ecclesias & Ecclesiasticas personas quoad iudicia, seu forum omnino exemptas esse à potestate sæculari, *c. si diligenti, de foro comp.* iuncto *c. experientia 11. q. 1.* cum aliis adductis per Azor. *d. p. 1. lib. 5. c. 13. q. 7.* 38

Secundò colligitur similiter teneri per statuta, & consuetudines sæculares ad soluendum onus reale, quod propter nontium, nemorum, & prædiorum custodiam legitimè prædiis imponitur propter communem bonorum vtilitatem, vt per Auendan. *de exequendis mandat. p. 1. c. 13. n. 7.* qui ex aliis aduertit custodes positos ad huiusmodi bonorum custodiam, non solùm in sua denunciatione fidem facere contra laicos. Sed etiam contra Clericos, sequitur Salzed. *d. cap. 58. vers. 6.* intelligendo tamen iuxta modò dicta circa actualem exequutionem. Ecclesia enim tenetur conferre pro excubiis ob publicam vtilitatem indictis, Andr. de Iseruia, & Luc. de Pena, quos refert Sperel. *d. decis. 12. n. 5.* 39

Tertiò colligitur similiter Clericos teneri per sæcularia statura ad soluendas collectas pro rata, quæ imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, vel pratis, & agris, est enim communis omnium vtililitas, quam æque bene participant prædia Clericorum, quod sanè efficax est argumentum huiusmodi resolutionis, sequitur Auendan. 40

dan. *d.p.1.cap.14.n.31.* Mex. quem refert & sequitur Salzed. *d.cap.58.vers. imo eadem.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 33. num. 2.* Castrens. *cons.423. num. 2. vers. breuiter lib.2* vbi consulit Clericos non esse immunes a collecta, quæ imponitur pro soluenda mercede custodis fructuum campestrium vel animalium, vel medici, si illius opera vtantur in communi, vel molendinarij, vt respondit Bursat. *cons.171.num.8.& seq.* nunquam tamen hac in re de iure placere potest quod exequutio fiat a sæculari, quamois contradicant citati à Salaed. *ibi proxime*, sequuti doctrinam Bald. *in dict. Auth. sed periculum, ad fin.* dum credit absque vllo sacrilegij vel excommunicationis metu id facere posse sæcularem, sed iuris authoritate destituuntur, vt *infra* ostenditur, sed qualiter fiat taxa, videndus Bald. relatus ab Osasco post *decis.68.n.12.& seq.*

41 Quartò colligitur similiter Clericos obligari per statuta municipalia, vt si in ipsorum prædiis, aut viridariis nascantur vermes, locustæ aut alia nociua, propriis impensis expellant, aut occidant, ne tam suis quam aliorum prædiis noceant vt ex aliis rectè defendit Rip. *de peste tit. de remediis aduersus pestem, p. vlt f. 30 in magnis*, quem refert, & sequitur Salaed. *d. cap.57. vers.4.* cuius tamen contrarium meritò resoluunt Mart. *de iurisd.p.4.casu 2.num.11.* Duard. *in Bullam Cœna lib 2.can.15.q.17.n.48.*

42 Quintò colligitur statuta laicorum circa damna illata ab animalibus in agris alienis, comprehendere quoque animalia Clericorum; sunt enim statuta hæc generalia, & communem vtilitatem continentia in materia in qua non reperitur contrarium de Iure Canon co statutum, nunquam tamen de Iure condemnatio fiet per sæculares iudices, post alios Auiles *ad edicta Pratorum, c.17.q 1. num.12.* Gabr. Pereira *dict. part.2. cap 39* Parlad. *differ.9.§.4.num.14.* & hoc secutus esse post Ioan. And. Anch & alios, quos refert, & defēdit Salzed. *d.c. 8.vers.7.cum seq.* vbi ita se pluries consuluisse testatur: idque sine dubio verum esse arbitratur quando damnum illatum ab animalibus petendum est ab ipsis Clericis cum lis, & processus mouendus, sit necessario agitandus coram ecclesiastico, *d.cap. si diligenti*, cum similibus. Quamuis Bald. *in Auth. ad periculum C. sine censu*, quem refert, & sequitur Auend. *d.loco p.2.c.14. n.13.* Aaeued. *l.12.n.2 tit.3.lib.1.Ordin* affirment seruari in praxi; quòd si exactio facienda sit de plano absque iudiciali strepitu illatum damnum facta denunciatione à custodibus scribi soleat in libr ad hoc destinato, & statim exigatur tam à laico, quam a Clerico, vel etiam quando aliquid soluendum est a Clerico pro suorum animalium pastu, quod iam distributum est per homines ad hoc electos, tunc etiam defendunt iudicem sæcularem præcipere vt prædicta de bonis Clericorum, aut reditibus soluantur, etiamsi oportuerit pignora capiendo quæ opinio quam falsa sit, iam suprà ostendimus dum de fori priuilegio egimus *vers.25.*

43 Sextò colligitur Clericos obligari per statuta laicorum imponentia tributa pro reparatione murorum, pontium, viarum, & c. præcedente exactionem, summi Pontificis consensu, vel saltem Episcopi, si tanta sit necessitas & pietas, quod sine periculo, aut scandalo ad Papam recurri non possit, vide Bart. & Paul. de Castro *in d. l. ad instructiones. C. de sacros. Eccles.* latè Rimin. iun. *cons.2.num.10.& seq.* Pechi. *de reparat. Eccles. cap. 22* Surd. *cons 301.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst.415* Guid. Pancirol. *in thesauro var. lect. lib.3. cap.31.* Molin. *de Iustit. tom.3. disput.672. num.4. & 5.* Flores de Mena *variar. lib.11. num.213. cum seqq* Nicol. Garc. *de benefic. part.2. cap.3. num.11. cum seqq.* Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ, disput. 1.q.19.punct.3.§ 3.num.15.* Mart. *de iurisdict. part.4. casu 1.num.52.& casu 9.* Fr. Anton. de Sous. *in relect. de censuris Bulla Cœnæ, cap.19.disp.9.*

Septimò colligitur cogendos esse Clericos ad murorum custodiam quando necessitas illos custodiendi ita grauis sit, vt ea stante laici non sufficiant, & ex eo sequatur damnum ciuitatis, glos. 1. *per tex. ibi in c. 2. de imm. Eccl.* Ludou. Correa *in repet. c. inter alia, de immun. Eccles. p.2.n.37.* vbi subdit Clericos in hac custodia existentes posse aduersùs hostes pugnare si bellum sit iustum siue offensiuum, siue defensiuum, non tamen, irregularitatem euadere si ex illa pugna mors vel membri mutilatio subsequatur, nisi tamen pro sua necessaria defensione ad defendendam scilicet, propriam vitam pugnauerint, latè Lauret. de Franchis *de controuersiis inter Episcopos & Regulares in quæst. variis q 95.* vbi intelligit quando adest magna necessitas, timor communis, subitus, & improuisus, quæ quidem magna necessitas non potest sine Clericorum auxilio reparari: & *in vers. Item tenetemur*, post Caiet. *2. 2. q.40. art. 2* & Molin. *de Iustit. tract.2. disp.108.* resoluit teneri Clericos pugnare quando id esset necessarium ad consequutionem iustæ victoriæ, à qua pax & bonum commune Ecclesiæ pendet, ita quòd nisi Clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valde; illis verò pugnantibus obtineretur; vnde colligit quòd si patria sit obsessa à bannitis, qui intendunt innocentes interficere, possunt Clerici si laicorum vires non sufficiunt, pugnare contra bannitos absque peccato, & absque irregularitate, alias sine causa non possent Clerici propriis manibus pugnare, sed tantum exhortari ad bellum iustum, & excitare milites ad victoriam & pugnam in genere, modo in particulari non dicant, interfice, aut mutila, sed fortiter age ne succumbas, vel pugna strenuè pro Fide, vel pro Ecclesia.

Octauò colligitur teneri Clericos ad collectas 45 impositas propter famem, & pestem, est enim communis omnium vtilitas, & ad Christianam pietatem maximè conducens. Ita Rip. *lib.2. respons. cap.22.num.8.* Ioan. Garc. *de nobilit. gl.9. n. 53.* Menoch. *cons.800. num.22.* Flores de Mena *d. q.21.n.213* Mart. *d. part.4.cas.10. a num.1.* Thom. Valasc. *allegat. iuris tom.1. alleg.47.num.19.* Sperell. *dict. decis.12.n.9.* & contribuere ad onera bellica quando Princeps inuaditur, Ducn. *reg.100. limit. 12* Mart. *dict. casu 10.num.2.cum seqq.* Verùm Principes laicos tempore pestis non posse clericos coercere ad obseruanda eorum banna pro bono publico, & pro tuenda sanitate edita, sed debere Episcopum pro executione prædictorum rogare, tenent Marchin. *de bello diuino*, seu *tract. de peste p.4.c.2.n.1.& seq.* Diana *moral. resol. part.4. tract.1. resol.87. prope fin.*

Nonò colligitur ex eadem ratione teneri ad 46 ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum, quando ab hostibus inuaditur, sed ad id cogente Episcopo, Menoch. *cons.800.num.6.* Gutier. *practic. lib.1. quæst.5.num.4. & 5.* Mart. *dict. part.4. casu 1.a num.15.* Thom. Valasc. *dict. alleg.47. n.14.*

Borrell.

Borrell.*ad Bellug.rubr.6.§.19.litt.A.* Gabr. Pereira
de manu Regia part.2.cap.13 num.2. sicut ad ver-
mes nociuos necandos, vulgò *Grifannotos*, Hispa-
nicè *Langosta*, Mexi. *in tract. tassa panis com.iu,.5.*
*num.41.& 46.*Gabr.Pereira *dict.loco*, vel ad custo-
diendas vineas, pascua, & segetes, idem Gabr.Pe-
reira *d.loco.*

47 Decimò colligitur Clericos teneri edicto
Principis præscribentis valorem monetarum &
taxantis pretia frumenti, ita vt ob illius transgres-
sionem puniri possint ab ecclesiastica potestate,
quatenus legitimus superior expedire iudicaue-
rit, vt per Aloys.Ricc.*in decis. Curiæ Archiepiscop.*
Neapol.part.2. decis.314. Ambrosin. *de immun. &*
libert.ecclesc.21.num.27. Barth. à S. Fausto *in spe-*
culo confess.disput.6. quæst.44. Anton. Diana *moral.*
*resolut.part.1.tract.2.resol.7.*Gabr.Pereira *d.part 2.*
48 *cap.39.num.1.* Peccant enim contra iustitiam, ac
proinde ad restitutionem tenentur Clerici ex-
pendentes pecuniam vltra taxam, seu valorem à
Principe præscriptum; aut vendentes frumen-
tum vltra pretium lege iusta taxatum, sicut re-
soluunt Molin.*de iustit.tract.2.disput.31. conclus.6.*
Carol.de Graff.*de effectib. clericalib. effectu 2. num.*
*266.& 505.*Barthol à S. Fausto *citato loco.* Anton.
Raguf. *in vase eccles.disciplina, sub tit. de dubiis cu-*
49 *riosis quæst.43.* Quando enim iusta rerum pretia à
laicis taxantur, tunc si Clerici suum frumentum,
vel alias res venales velint exponera, obligantur
laicorum statutis pretia taxantibus. Ita Soto *de*
Iustit.lib.1.quæst.6. art.7. Nauar. *in Man. cap.23.*
num.88. Bañes *2.2. quæst.67. art.1. dub.2.* Cardin.
Bellarm. *lib.1. de Clericis cap.28.* Sayr. *in Claui re-*
*gia lib.3 c.4.n.16.*Vasq.*de legibus disp 167.c.4* quos
refert Illustrissimus D meus Roderic. à Cunha *in*
comment.ad cap.Valentinianus, num.2. prope finem,
dist.63.

50 Sic eodẽ modo tenentur iusto pretio res com-
estibiles vendere, alioquin si pluris vendant
quàm res æstimentur peccant, & obligãtur illud
plus restituere. Soto *in 4.sent. dist.25.q.2.a 2.col 4.*
*vers quarta conclusio.*Menoch. *consil.800. num.27.*
Vincent.de Franch.*decis.9.num.3* Surd.*d.cons.301.*
*n.35.*Molin *de iust.tract.2 disp.364. n.14.* Nau. *in*
*man 2.n.88.*Carol.de Graff *d.effectu 1.n.266.*Boba-
dil *in sua politica lib.2.c.18.n 122.* Octau. Glorit.
*resp.5.n.75.*Viui.*decis.28.n.1.& per totum, p.1.* Re-
bell.*de obligation.Iustitiæ p.2.lib.9.quæst.2. a num.9.*
Ioan.Valer.*de differentiis inter vtrumque forum, verb.*
*Clericus diff 5.*Araujo *in 2.quæst.97.disp.3.sect.5.diff.*
4.n.9. vers. quod autem Castell.*tom.7.de tert.cap.8.*
51 *num.28.*Gonzal.de Salzedo *d.lib.1.c.4.* Imò & te-
nentur vinum, oleum, & cætera victualia cum iu-
sta & approbata mensura vendere, quia norma
ponderum, & mensurarum non est excedenda, *l.*
modios C.de suscept.Prepos. nam si contra fecerint,
condignis pœnis ad arbitrium iudicis ecclesia-
stici puniendi erunt, secundum Salzed. *d. cap.58.*
vers si tamen Clericus Carol.de Graff. *effect.1.n.945.*
quia quando ecclesiastici cogi possunt ad aliqua
obeunda munera, vel tenentur contribuere, ad id
tamen nunquam compellendi sunt a Iudice laico,
sed debet cogi à suo Iudice ecclesiastico, Lancel.
Gallia *cons.59.num.53.& 54* Surd. *cons.301. n.35.*
Marta *d.p.4. casu 9. num.23.& 24.* Duard. *can.18.*
q.12 num.4.vers.non tamen, Ciarlin.*d.cap.21.num.*
*54.*Carol.de Graffis *d.effect.2 num.266.* Castill. *d.*
tom.7.de tert.cap.8. num.28. Gutier. *practic. lib.1.*
*quæst.32.num.11.*Sanch.*in consil. moralib. lib.2. c.4.*
Augnst.Barbos.de Iur.Eccles.
*dub.55.num.31.*Gonzal. de Salzedo *d. lib.1.cap.4.*
n 19. Ratio autem omnium quæ supra resolui- 52
mus illa est, quod Clerici & ecclesiastici non
tenentur ex vi coactiua legibus ciuilibus, cum
Princeps laicus non habeat iurisdictionem in
eos. *cap. Ecclesia S Mariæ.de const.* cum similibus,
sed tenentur ex vi directiua seu in conscientia ad
seruandas huiusmodi leges in commune bonum,
quæ non minus ecclesiasticis, quam laicis con-
gruunt, & minime libertati ecclesiasticæ ac sa-
cris Canonibus repugnant, vt docent Suar. *de le-*
gib.lib.3.cap.34.n.6 Salas *eod.tract.disput 14. sect.8.*
*n 101.*Bonacin. *in simili tract. disput.1.q.1.punct.6.*
*num.29.*Rebell. & Ioan.Valer. *proximè citatis locis*
Filliuc.*tom.2.tract.35.cap.4. num.9.*Tanner.*part.2.*
disput.5.cap 6. num.3. Villalob. *in tom.1. tract.2.*
*dub.31.num.1.*Diana *moral.resolut.p.1. tract.2. resol.*
8.vers.dico igitur, Ciarlin. *controuers. forens. cap.31.*
num.10.& 11. Quicquid coactiuè & directiuè
his legibus clericos distringi posse dicant, alij,
quos refert & sequitur Gonzal.de Salzedo *de lege*
politica lib. 1. cap. 4. num. 16. & 17. & ideo in
casibus *supra* enumeratis iuxta hunc sensum
teneri Clericos credendum est & non aliàs.

Eodem modo ecclesiastici tenebuntur ad ob-
seruanda statuta laicorum circa annonam, tem-
pore penuriæ ad subleuandam necessitatem po-
puli, quando aliter ea euitari non potest, Decian.
cons.51.num.31.lib.3. plures per Sperell. *decis.12.*
*num.11.*Ciarlin.*lib.1.cap.31.num.9* non vi coacti-
ctiua edicti, vel statuti laicorum, quia semper
deficit potestas contra Clericos, sed quadam ra-
tione naturali, vt declarat ipse Ciarlin *ibid num.*
10. dato tamen recursu ad Episcopum, qui
eos ad obseruantiam compellat, si ita expedierit,
Marta *de iurisdict.part.4 casu 2.num.3.* Bellet. *disq-*
quisit.clerical. tit.de fauore cleric.ab exempt.a statutis
laicor.§.2.num.34 Ciarlin.*dict.cap.31. num.11.* vbi
num. 14. refert *Sacram Congreg. Concilij ita Epi-*
scopo Ferrarien. rescripsisse sub die 19. Iunij 1592. Li
Ecclesiastici non sono obligati per gli bandi de giudici
secolari dare l'assegna delli loco grani, & biade, deuono
ben i Prelati fare loco editti sopra ciò, & riceuere essi
gli riuelli delli Ecclesiastici, & poi darne nota al ma-
gistrato secolari senze pero che da essi gli clerici siano
molestati.

Ego verò illationibus prædictis minimè as- 53
sentior, sed veriorem, communiorem, tutiorem,
atque in praxi seruandam opinionem iudico,
clericos nullo modo, nulloque prætextu obligari
legibus, & statutis laicorum, quantumuis bo-
num publicum commune concernentibus, nisi
à summo Pont confirmentur, vt per Felin. *in cap.*
Ecclesia S. Mariæ num.89. & *ibi* Decian. *num.95.*
vers.nec obstat, de sacros. Eccles. Abb. *cons.3.lib. 1.*
Grammat.*decis.100.n.9. & 26.* Purgman. *cons.27.*
*num.33.*Fortun. Garc. *in tract.de vltimo fine n.159.*
*cum multis seqq.*Surd *cons.301.n.24.& 30.* Carol de
Graffis *de effectib. clerical. effectu 2. num. 159. cum*
*seqq.*Suar.*de legib.lib.3.cap.14. num.15.& de defens.*
Fidei contra Anglicana secta errores lib.4. cap.16.sub
*num.13.in fine,& n.16.*Azor.*instit.moral. p.2. lib.5.*
c.12.q.5.& cap.18.q.8.& part.3. lib.5. cap.19. q.10.
*11.& 15.*Lessi.*de Iustit.lib.2.cap.33.dub.3.num.25.*
cum seqq Duard.*in Bullam Cœnæ lib.2.can 16. quæst.*
*17.num.50.*Baldell.*in Theolog.morali lib.5.disput.33.*
num.1. nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege*
politica lib.1.cap.3.num.10. Ratio est, quia nulli
dubium sit neminem posse sua lege ligare eos,

in quos nullam habet iurisdictionem, siue in specie de illis faciat mentionem, siue sub legis generalitate illos comprehendere prætendat. *l. fin.ff.de iurisd &. omn. Iudic.* Atqui Princeps in clericos nullam sibi iurisdictionem vendicare potest, Sperell. *decis.* 10. *num.* 28. Ergo eius legibus siue statutis illos ligare non potest, qui enim non subiicitur, non ligatur statutis, nec sortitur forum, cum hæc omnia à pari procedant, Menoch. *consil.* 350. *num.* 47. Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 1. *de defens. Fidei lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 1.

Quæ quidem legislatoris potestas vbi deficit, non sufficit bonum publicum, causa enim quæcunque sit, non tribuit auctoritatem, Butr. *in d. cap. Ecclesia S. Maria, sub num.* 20. *de constitut.* Bald. *in l. cunctos populos, sub num.* 55. *vers. sla ratio non valet*, Surd. *consil.* 301. *sub num.* 18. *cum seqq.* Duard. *in Bullar. Cœna lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 17. *num.* 45. *cum seqq.* vbi dicit publicam vtilitatem non posse sustinere actum, qui nullus est ex defectu formæ & iurisdictionis: si enim honestas, & publica vtilitas sufficeret, profectò clerici quibuscunque laicalibus statutis ligarentur, cum nulla lex aut statutum valere possit, quod ob publicam vtilitatem conditum non sit, nam hic est legum finis, vt commune bonum seruetur, & in hoc consistit iustitia, Garci. *in dict. tract. de vltimo fine, num.* 3. *cum seqq.* Surd. *dict. consil.* 301. *num.* 26.

Nec etiam principali resolutioni, de qua *suprà num.* 33. *&* 36. assentior, imò potiùs verum credo quod bona semel a laicis etiam legitimè possessa non semper cum onere tributi, & vectigalis transeunt ad Ecclesiam, sed cum distinctione trium specierum bonorum.

Prima est illorum, quæ habet, & possidet Ecclesia iure spirituali & diuino, vt decimæ oblationes, & hæc semper, ac perpetuo immunia sunt à quibuscunque oneribus sæcularibus tam præteritis, quam futuris, quia immediate habet à Deo, nec commiscenda cum laicis, vt in Numer. c. 18. & notant Canonistæ communiter *in c. si tributum* 11. *q.* 2. *& in c. secundum* 23. *q.* 8. Sperell. *decis.* 35. *n.* 3.

54 Secunda est species bonorum, quæ à priuatis quidem habuit Ecclesia, sed ad cultum diuinum, & officium spirituale sunt destinata, vt situs Ecclesiarum, & cœmeterium pro sepulturis, hortus iuxta Ecclesiam, & sunt hæc pariter immunia semper ab omnibus tributis, & oneribus nedum publicis & regiis, sed, quod magis est, etiam priuatis, & præexistentibus ob eorum specialem sanctitatem, vt habetur *in dict. cap. secundum* 23. *quæst.* 8. & per Bald. *in l. omnes*, *num.* 2. *C. de sacros. Eccles.* & doctè tradit Turrec. *in cap. si tributum* 11. *quæst.* 1. *& in sum de Eccles. lib.* 1. *cap.* 98. *in respons. ad* 7. *argum.* Ioan. Antonin. de Nigris *in repet. Extrauag. vnica num.* 242 *de vita & honest. cler.* Suar. *ad Regem Angliæ de immunit. Ecclesiar. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 6. *&* 7. *& cap.* 19. *num.* 2. *&* 8. & latius *cap.* 20. *num.* 17. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 82. *&* 83. Ferret. *de Gabell. num.* 448. Carol. de Grassis *dict. eff. Eln* 3. *num.* 173. Duard. *dict. can.* 18. *quæst.* 6. *num.* 7. Ciarlin. *controu. forens. cap.* 103. *num.* 27. vbi *num.* 28. admonet non esse permittendum quòd Ecclesia ædificetur in loco onere affecto, nouissimè Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 35. *n.* 1.

Tertia est species bonorum quæ possidet Ecclesia forte temporali & iure ciuili, vt titulo venditionis, legati, vel alio simili; & in his etiam subdistinguendum est, & quoad onera imposita de tempore, quo penes Ecclesiam bona reperiuntur certum est ipsi omninò suffragari immunitatem ex superius deductis, & Bartol *in l. rescripto*, *§. fin. num.* 5. *vers. videte*, *ff. de minor.* ingenuè fatetur nullum dari remedium seu cautelam quod Clericis seu Ecclesiis pro eorum prædiis imponatur collecta, cùm laici non possint edere legem, per quam libertas ecclesiastica infringatur; & scriptores omnes Catholicos sine dissensione hoc admittere testatur Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 2. Fallitur autem idem Bart. *dict. loco*, dum subdit posse laicos à principio efficere tributaria & affecta oneribus omnia prædia eorum territorij, itaut agri, qui postea ad Ecclesias peruenerint, obnoxij sint collectis imponendis; quia indirectè permitteretur contra libertatem ecclesiasticam, quod directè omnino prohibitum est, *cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. Auth. Cassa, C. de sacros. Eccles. & alibi.* Et licèt eo tempore, quo vniuersum territorium efficitur tributarium, prædia sint sub iurisdictione laicorum, attamen hoc tempus inspici non debet, sed illud, quo ipsæ collectæ imponuntur, tunc enim formam habent & solummodo radicem aliquam causalem & remotam habuerunt a statuto, quod etiam dum facit territorium tributarium pro collectis imponẽdis habet tacitam cõditionem, cùm sit potestatiua nõ retrotrahitur in præiudicium Ecclesiæ quæ mediu tẽpore acquisiuit, nec tunc subiacent iurisdictioni laicorũ, ita eleganter Bartolum impugnando arguit Bald. *in l. omnes, num.* 12. *cum* [illegible] *q. C* [illegible] *, vel relig. & in l. placet*, [illegible] 10 vbi quòd Bart. non dicit verum in casu quem posuit *in Auth. Cassa, C. de sacros. Eccles. & in l.* [illegible] 4. *C. eodem* vbi quod hæc onera tunc nec certa essent, prout tamen requiritur, ad effectum, vt ad Ecclesiam transeant prædia cum suis oneribus, vt *infra* dicetur, *& cons.* 112. *n.* 7. *lib.* 2. vbi quòd Bart contra omnes, & non bene loquitur; neque dicit verum, & quod illius cautela non valet vnam festucam, quia non potest considerari tributum, nisi post indictionem & specificationem, quæ fieri nequit postquam res fecit transitum ad Ecclesiam, Abb. *in cap. si* [illegible] *num.* 15. *de vita & honest. cleric.* Ias. *in dict. l. placet n.* 21. vbi quòd dictum Bart. est falsum, & damnatum per omnes, & idem testatur Guido Pap. *q.* 381. Ruin. 117. *num.* 8. *lib.* 4. Felin. *in cap. Ecclesia Sancta Maria, num.* 76. *de constitut.* Plot. *in addit. ad consilt. vl im. Lauden. num.* 10. *&* 13. qui testatur ita fuisse declaratum à Senatu Mediolanen. pro Monialibus S. Claræ Nouariæ, Abb. *consil.* 8. *num.* 4. *cum seqq.* vbi quod huiusmodi statutum volens prouidere oneribus, quæ adhuc non sunt in rerum natura, & volens fingere id, quod non est, non caret suspicione fraudis, Siluan. *consult.* 9. *num.* 29. *& cons.* 32. *n.* 11. Marcambrun *cons.* 40. *n.* 26. vbi dicit communem esse hanc opinionem, Pasch. *cons.* 31. *n.* 8. Vegg. *cons.* 7. *n.* 11 Grass. *commun. opin. lib.* 1. *cap.* 18. *q.* 2. qui pariter de communi testatur, Remig. Gony *de charit. subsidio q.* 62 *n.* 16. vbi quòd hæc est tutior opinio, Card. Alban. *de immun. Eccl. n.* 32. asserens hanc esse opinionem Legistarum validissimis rationibus confirmatã, & quod graue piaculum committeret, qui contrarium sentiret,

Ceuall.

Ceuall. *commun. contra commun. q.* 899. *n.* 72. *&* 106. qui plures alios cumulat, Rimin. iun. *conf.* 25. *num.* 23. Azor. *instit. moral. p.* 1. *cap.* 13. *q.* 1. Thesaur. *decis.* 234. *num.* 5. Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Extrauag. vnica, de vita & honest. cleric. num* 190. Alphons. de Montalu. *in foro leg. Castella, lib.* 1. *leg.* 2. *verf. in contrarium*, Matien. qui alios congerit, *ad l.* 11. *glos.* 5. *n.* 5. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua Recop.* Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 132. *num.* 5. vbi de veriori & communiori opinione testatur.

56 Nec potest dici statuentes tunc vinculum iniecisse dum territorium effecerunt tributarium, quo tempore iurisdictionem habebat in prædiis, quæ postea ad Ecclesiam peruenerunt, & sic transire cum suo onere, quoniam vinculum propriè infectum est, dum collecta imponitur, & res non dicitur esse tributaria, nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus, & contributio, vt post alios tradit Abb. *conf.* 8. *n.* 5. *cum seqq.* & tunc solum dicitur actus perfectus & consummatus, vt declarat Card. Alban. *de immun. eccl. n.* 70. *&* 71. hoc autem tempore bona sunt extra iurisdictionem laicalem, & subiectum est inhabile ad recipienda onera laicalia, resque dicitur deuenisse ad casum, à quo non posset incipere, & conferunt tradita per Bald. *conf.* 112. *num.* 7. *lib.* 2. Alex. *conf.* 210. *n.* 11. *& conf.* 211. *num.* 4. *lib.* 2. Ruin. *conf.* 204. *n.* 11. *lib.* 1. Surd. *decis.* 20. *n.* 8. Alba *d. conf.* 8. *n.* 4. Card. Alban. *vbi suprà n.* 70.

57 Quòd autem ad onera imposita rebus, priusquam ad Ecclesiam peuenirent, ad hæc solummodo tenetur Ecclesia, quando copulatiuè hæc omnia concurrunt, quòd scilicet onera sunt vera, realia, ipsis fundis infixa; & imposita sunt bonis propter bona, non autem personis propter bona, quod sint perpetua, certa, & inuariabilia, non autem ex aliquibus causis vrgentibus, & illis cessantibus remouenda. Ita docent Canonistæ *in d. cap.* 1. *de immun. eccles. in* 6. vbi præcipuè Gemin. *n.* 9 Abb. *in cap. fin. n.* 12. *de vita & honest. cler.* Turrec. *in cap. si tributum* 11. *q.* 1. *vers. alia verò*, Barbat. plenè *cons.* 1. *per tot. lib.* 3. Felin. plenissimè *cons.* 46. *in* 4. *dub.* Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Extrauag. vnica, de vita & honest. cler. n.* 247. *cum pluribus seqq.* Euerard. *cons.* 32. *per tot.* Lancel. Gallia *cons.* 59. *per tot.* Marcabrun. *cons.* 40. *n.* 31. 32. 39. 40 52. *&* 76. Menchac. *de success. creat. lib.* 1. §. 10. *num.* 652. Bellet. *disquis. cleric. part.* 1. *tit. de exempt. cleric. & eorundem bonorum* §. 3. *num.* 1. *&* 2. Duard. *in Bullar. Cœna can.* 18. *q.* 6. *num.* 6. *&* 9. Ciarlin. *d. cap.* 103. *n.* 21. *cum seqq.* vbi *num.* 24. dicit hanc sententiam esse magis communē, & quotidie practicari, & nunquam vidisse de ea controuerti, latè Sperell. *in diuision. fori ecclesiastici decis.* 38. *per tot.* Paul. Comitol. *d. lib.* 1. *cap.* 94. *num.* 3. vbi omnia ista recenset requisita; & sat est allegare magistralem decisionem *in Brundusina gabella* 13. *Februarij* 1604. *coram bona mem. Penia*, quam & passim sequitur Sacra Congregatio super controuersiis iurisdictionalibus per Sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. magno Reipublicæ Christianæ bono instituta; & in his terminis loquitur text. *in d. cap. arbitrum* 23. *quæst.* 8. ibi, *de exterioribus Ecclesia quod constitutum est antiquitus* (nempe illud quod antequam ad Ecclesiam peruenerint prædia) *persoluendum est, & in cap. si tributum* 11. *quæst.* 1. vt *ibi* per Turrec. & per Paul Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 93. *num.* 16 Ceuall. *commun. contra commun quæst.* 899. *num.* 106. Alphons. de Montaluo *in foro leg. Castel. la lib.* 1. *d. l.* 2. *vers. ad quorum corrobor. ationem fol.* 13.

collect. 2. & Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 13. qui etiam obseruat ibi Vrbanum I. loqui iuxta morem sui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Ecclesia nondum sibi libertatem actu vendicauerat ab huiusmodi tributis; & in hoc casu dum Ecclesia soluit collectas, non soluit vti tributum, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt *ex cap.* 2. *ac censib.* sed ob conditionem inhærentem rei, & inseparabilē, & quemadmodum erga priuatas personas solueret census, & teneretur ad hypothecas, quæ ab eius authoribus laicis priùs impositæ essent; ita pari ratione tenebitur Ecclesia ad tributa, quæ vel ex pacto, vel alia ex causa ex conuentione Princeps, dum prædia possessa à laicis sub eius erant potestate, infixit iisdem prædiis, vt bene per Fr. Io. de Neap. Ordinis Prædicat. *in quæst. Parisien. q.* 39. *punct.* 1. *ad quartum argumentum.*

Imò Card. Alban. *d. tract. de immi. eccles.* Gutier. 58 *practic. quæst. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 15. *vers. præterea*, & fusius Suar. *d. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 6 *q.* 11. *& seqq. vsque ad finem*, asseuerant tunc demum bona translata in Ecclesias retinere onus, & obligationem soluendi tributum, quatenus hoc tributum à Principe priùs impositum fuerit expresso pacto inter ipsum, & priuatum initio, vel particulari dominio illius prædij, ita vt ipse priuatos transtulerit, hac sibi reseruata pensione, censu, seu collecta, non autem si exegisset ex sola vi regiæ potestatis, & iurisdictionis, hæc enim tunc penitus expirat, cum bona ad Ecclesiam perueniunt, & res deuenit ad statum, qui incapax est illius subiectionis tributi erga Principem laicum, quod secùs est in pactis & conuentionibus per viam contractus initis, quia vis illorum transit & continuat in quibuscunque personis quomodocunque exemptis, & priuilegiatis, Felin. *in c. Ecclesia S. Mariæ n.* 77. *de constit.* Vegg. *cons.* 7. *n.* 5. *cum seqq.* Bellon. *cons.* 40. *num.* 4. *&* 5. Festas. *de collect. p.* 4. *cap.* 2. *n.* 31. Alder. Mascard. *de gen. interpret. stat. concl* 1 *n.* 100. Duard. *in Bullar. Cœna lib.* 2. *can.* 18. *q.* 6. *sub num.* 10. Mar. Alter. *de censur. in explicat. canon.* 15. *Bullar. cap.* 5. *col.* 10. *vers. ad hanc*, Sperell. *decis.* 35. *n.* 41. vbi attestatur sic censuisse Sacram Cong. *super controuersiis iurisdictionalib. in vna Taurinen.* 6. *Nouembris* 1628. Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *q.* 1. *vers. secundo sciendum est*, vbi quod ratione pacti. vel conditione adiecta in legato. sine contractu Ecclesia tenetur ad collectas bonorum, ad quas alias non teneretur, & per Suar. *vbi suprà num.* 6. *&* 15. *in fine num.* 28. vbi respondet ad motiuum quòd res transit cum suo onere, *& num* 9. prudenter indicat quomodo probari possit prædia fuisse sub perticulari dominio Principis, vel tributum solui ex conuentione, non autem ex solo iure vniuersali principatus, quibus consequens est vt cum onera de quibus agitur, non sint antiqua, nec infixa, essent dum ad Ecclesiam primò hæc bona transiuerunt, & conuentio omnino excludatur, nullatenus Ecclesia ad illa onera teneatur.

Verùm, quia diximus suprà *n.* 57. sacram Con- 59 greg. super controuersiis iurisdictionalibus passim sequi decisionem præfatā in Brandusina gabellę, optimè distinguentē, ideo eius verba subnectam. *Distinguebant Domini aliquot casus. Primus est quādo possessionibus, pratiis, siue bona propter bona ipsa indicuntur, siue imponuntur onera, vt in l. rescripto §. fin. & in l. munerum §. patrimoniorum ff. de muner. & honor. & hoc casu res sic onerata ad quemcunque perueniat,*

Ceuall.*de cognit.per viam viol p.2.q.50.ex num.*13. Martam *de iurisdict.p.4.casu* 11.2.n.2.*cum seqq.* Azori.*instit.moral.p.3.lib.3.cap.*20. *vers.secundo quæritur*, vbi in terminis dicit ementes fructus ab Ecclesia debere soluere gabellam, quia priuilegium Ecclesiæ est personale,& non transit cum re empta, Glorit.*respons.*5.*num.*36.*cum seqq.* Bellet. *disquis. cleric. tit.de exempt.cleric.*§.4.*n.*4.*&* 5.*&* §.8.*n.*2.*&* 1. Bonacin *de censur.in Bulla Cœnæ disput* 1.q.19.*puncto* 3. §.1.*num.*20.*&* 21. Duard. *ad Bullam in Cœna Domini lib.*2.*can* 18. *q.*11. *per tot.* reprobantes Bald.*cons.* 31.*lib.*1. cuius resolutionem alij intelligunt loqui in gabella extraordinaria, & quæ imponitur ex arbitrio, non verò in gabellis ordinariis à lege impositis, & quæ habent ordinariam præstationem iuxta distinctionem Bart.*in l.licitatio*, §.*vlt.ff.de publican.& vectig.* receptam per Stephan. Gratian.*discept.forens.cap.*390.*num.*10. Ricc. *in praxi tom.*2. *resol* 283.*num.*4.*vers.maximè*, Glorit.*d.resp.*5. *n.*50. *cum seqq.* Alij procedere aiunt vbi onus gabellæ contingit ex actu separato, quod nihil habet commune cum origine contractus, quia tunc emptor tenetur soluere, licèt Ecclesia non teneatur soluere, secus quando onus gabellæ est annexum contractui, iuxta distinctionem eiusdem Bald.*d.cons.*31. *num.*2. quam sequuntur Glorit.*d. respons.*5. *n.*47.*&* 53.Roland.*d.cons.*61.*num.*19.*lib* 4.Bellet.*d.*§.8.*n.*2. Bardelon.*cons.*31.*num.*20.*lib.*2. Squillante *de priuil. clericor.cap.*8.*num.*16.*cum seqq.* Diana *resolut.moral. p.*1.*tr.*2.*resol* 48.

Septimò quæro an consuetudo tribuere possit ius laicis imponendi collectas & onera ecclesiasticis? Non posse tenent Aufrer.*in tract.de pot.st. eccles.num.*43.Valer.Reginald.*d.lib.*9.*n.*381. Filliuc. *tract.*16.*cap.*11.*q.*2.*num.*293. Carol.de Graffis *d.effectu* 3.*n num.*110. Ciarlin.*controuers.forens.cap.*23. *num.*2. latè Sperell.*in decis. fori eccles. decis.*37.*per tot.* & præcipue *num.*69. Duard.*in Bul Cœna can.* 18.*quæst.*20.*num* 5. Ratio est, quia suprà resoluimus ecclesiasticos Iure diuino immunes esse ab oneribus & tributis laicorum, sed nulla consuetudo potest Iuri diuino derogare, igitur,&c.

60 Octauò quæro si bona Clerici essent communia pro indiuiso cum fratre, vel nepote, & aliis laicis, an omnia gaudeant huiusmodi immunitate? Gaudere pro portione Clerici tantùm docent Ioann. Anton.de Nigris *in Clement.*1.*de vita & honest cleric.num.*108. Molfes.*in sum.Theologia moral. part.*2.*tract.*12.*cap.*22. *num.*170.Carol. de Graff.*de effectibus clerical.effect.*3. *num.*186. Lezana *d. verb. gabella num.*18. Marcel.Megal.*cons* 84 Bonacin.*de censur.in Bulla Cœna disp.*1.*q.*19.*punct.*3.§.1.*num.*19. quos refert, & sequitur Squillante *dict. cap.*8. *numer.*58. Contra Natt.*consil.*1.*num.*10 *& consil* 54. *num.*2.*volum.*1.*& cons.*280.*num.*3. *volum.*2 Rimin. iun.*consil.*724.*num.*47. Surd.*cons.*301.*num.*80. Spetell.*decis.*19.*num.*30. Mart. *de iurisdict. part.*4. *casu* 52. Duard. *in Bullam Cœna cap.*18. *quæst.*9. *num.*1. & contra Alous. Ricc. *part.*3. *resolut.*28. *num.*1. *&* 2.Anton.de Marinis *resolut. quotid. cap.*167. *num.*4. Dianam *moral. resolut. part.* 4. *tract.*1. *resolut.*32. existimantes patres & fratres clericorum dum vna simul habitant, exemptos esse ab onere hospitandi milites. Sed hæc in re obseruandam esse loci consuetudinem Archiepiscopo Brundusino rescripsit Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum *sub die* 8. *Martij* 1595.

61 Nonò quæro. Vtrùm priuilegium reale concessum Clericis & Ecclesiis, ne eorum prædia sol-

August. Barbos. de Iur. Eccles.

uere teneantur gabellas, collectas vel alia onera, prosit etiam eorum emphyteutis? Affirmatiuam partem in hac quæstione tuentur Duen. *regul.*100. *ampliat.*3.Felician.*de censibus part.*2 *in præfat.num.*1. Surd. *consil.*338. *num.* 18 Mart. *de iur sdict. part.*4. *cent.*1.*ca n* 13.*num.*2 Laurent.Syluan.*consil.*9. *num.* 9.17.23.*&* 24.Eugen. *cons.*96. *num.*22.*cumseqq.lib.* 1.Remig.*de charit.subsidio quæst* 61 *num.*19.Person. *de gabell.num.*85. latè Sfortr. Odd.*consil.*70. *num.*32. *cum seqq.* Grilenzon. *consil.*40.*num.*4.*&* 7. Fachin. *controuers.lib.*1.*cap.*91. *versic. ego puto*, Tamburin. *de iure Abbatum tom.*1.*disputat.*15. *quæst.* 20. *num.*5. Rota *decis.*41.*num.*17.*com.*2.*diuers.* aliàs *part.*6. *recent.* resoluentes emphyteutam Ecclesiæ non posse à laicis collectari, & grauari, cum hoc redundet in damnum, & præiudicium Ecclesiarum, quæ colonos, & emphyteutas conditionibus tanto deterioribus conuenit, si collectari à laicis poterunt, adeò vt quodcunque dãnum eis illatum redundaret in effectu contra Ecclesiam. Verum contrarium, videlicet emphyteutam Ecclesiæ teneri ad collectas & tributa ratione vtilis dominij, quod habet, tenuerunt grauissimi & doctissimi viri, ex quorum numero sunt Felin.*in c.Ecclesia S.Mariæ num.*99.*de constitut.* Albert. Brun.*de statuto exclusiuo fœminarum quæst.*22.*artic.*1. *num.*105. Festas.*de collect.p.*4. *cap* 2.*limit.*10.*num* 4 Auendan.*de exequendis mand. lib.*2.*c.*4.*num.*35. Menoch.*de arbitr.casu* 180. *n.*8. *& casu* 562.*num.*22.*&* 31. Valasc.*de iure emphyt. quæst.*17. *num.*11.12.*&* 15. *versic. qua verò*, Ioann. Garc.*de expensis.c.*12.*num.*60.*&* 70. Surd.*consil.*338. *num.*13 Cald.Pereira *de nomin.emphyt.lib.*2.*quæst.*7. *num.*13.*versic.qua ratione ad fin.& q.*12. *n.*22. Garc. Gironda *de priuileg.explicat.num.*972. Ratio est, vt iam dixi, quia dominium vtile, quod habent emphyteutæ Ecclesiæ, est mere laicum,& profanum, & ideo subiicitur statutis generalibus, & consuetudinibus laicorum, ab eisque regulatur, vt per Tiraq.*de retractu lig.*§.1.*gloss.*13.*num* 8. Clar.*in* §. *emphyteusis q.*48. *versic. bene verum*, Marsc.b.*consil.*26. *num* 132.*cum seqq.* Surd. *decis.*160. *num.*14. *&* 15. Carpan.*ad statuta Mediolanens.c.*417. *num.*11. *p.*1. Monterent.*ad statuta Bononiens.lib.*4.*rub.de prohibit. alien.rei immob.in verb alien.in fine*, Valasc.*dict.q.*17. *num.*12.*& seq.& consult.*132.*num.*13 *& cons.*147.*n.* 17.Cald.Pereira *d.q.*7.*num.*13.*&* 9.14.*num.*22. Felician.*d.part.*2.*in præfat.num.*2 Marta *d.casu* 13.*n.*3. Aldetan. Mascard. *de stat interp. concl.*1. *num.*248. Bellet.*disquisit.clerical.tit.de ex.mpt.clerical. à statutis secul.*§ 4.*num.*32.Manent.*decis.*6.*num.*29. Vnde si duo laici de emphyteusi ecclesiastica ratione vtilis dominij contendant, Iudex laicus, in cuius territorio sita sunt bona, erit competens, quia emphyteuta Ecclesiæ non efficitur de foro Ecclesiæ, ex quo nemo eorum negat, aut recusat eundẽ recognoscere pro domino, cùm vterque prætendat esse priorem emphyteutam, & cum dominium Emphyteutæ non sit ecclesiasticum, sequitur conditionem personæ laicæ, cui adhæret, vnde cum actor sequi debeat forum Rei, bene infertur quod siue ambo litigantes, siue reus conuentus tantum sit laicus, quod causa erit ventilanda coram Iudice laico. Ita Albert Brun. *d.q.*22.*versic.& prædictam.* Cou.*pract.cap.*8. *num.*3.*versic.nam hisce verbis*, Valasc.*d.quæst.*17.*num.*15. *versic. quibus accedit*, *& q.* 39 *num.* 4.*ad fin.& consult.*147.*num.*17. Osasch.*decis.*79.*num.*12. Surd *consil* 338.*num.*17.*&* 18.Cald. Pereira *dict. quæst.* 12. *num* 21. *versic. resoluent*, *& quæ* 14 *num.*1.Manent.*decis.*6. *num.*30.*&* 31. Ego verò has duas contrarias opiniones ad concordiam

reduci posse arbitror, vt scilicet prima procedat si emphyteuta soluat canonem fructibus fere æquiualentem; secunda vero quando pensio est minima, & non correspondet fructibus, sed tantum pro recognitione præstatur, iuxta ea, quæ resoluunt Festas. de collect. part. 4. cap. 2. num. 45. Valasc. de immun. Eccles. part 3. num. 21. versic. contrarium, Syluan. d. consl. 9. Caroc. de locato, tit. de collect. num. 27. cum seqq. Carol. de Grassis de effect. clib. cleric. effectu 3. num. 81. & 82. Bellet. disquisit. clerical. titul. de exempt. clerical. à mun. publ §. 8. n. 5. in fin. Squillante d. c. 8 n. 62.

63 Decimò quæro. Vtrùm Clerici negotiatores teneantur soluere gabellas, pro rebus de quibus negotiantur? Teneri probat text. in dict. cap. quamquam, de censib. lib. 6 & docent Duen. regul. 100. versic. fallit, Strach. de mercat. part. 3. num. 8 & 9. Girond. de gabellis, part. 7. num 8. cum seqq. Foler. ad Marant. de ordine iudic. part. 4. num. 30. pag. 184. Mexi. in tractat. taxa panis conclus. 5. num. 22. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. titul. de gabellis conclus. vnica, versic. infertur decimò, Carol. de Grassis dict. effectu 3. num. 176. recop. Gabr. Pereira dict. p. 2 cap. 38. num. 5. Azori. instiut. moral. part. 3. lib. 5. cap. 19. de personis a solutione gabella exemptis quæst. 7 Ioan. Garc. de nobilit. cap. 9. num. 53. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 4. num. 58. versic. tenentur etiam, Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. Cabed. Lusit. decis. 189. part. 1. & Arresto 45. part 2. Quarant. in sum. Bullary verb. Vectigal. versic. tertiò quatenus. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de iure fisci, resolut. 5 num. 8. Gutier. de gabellis, q. 93. Marr. de iurisdict. part. 4. casu 3. Mol. de iustit. tract. 2 disput. 342. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 53. Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad c. 2. num. 4. dist. 88. Bonacin. de censur. in Bulla Cœna disp. 1. quæst. 19. punct. 3. §. 3. num. 5. Hieron. Roderic. in compendio, quæst. Regul. resol. 137. num. 8. nouissimè Ansald. de iurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 34. Torreblanca de iure spirit. lib. 15. cap 6. num. 46. vbi citat metipsum in hoc loco, & num. 48. resoluit verius sibi videri eos non teneri ante trinam monitionem, vt desistat à negotiatione, Sperell. in decis. fori eccles. decis. 55. num. 45. & decis. 94. num. 7. Fragoso de regimine Resp. Christiana part. 1. lib 2. disp. 4. num. 312. Martel. Vulpe in praxi cap. 17. num. 16. Trullench dub. 5. à num. 17. Lezana d. verb. gabella num. 19.

64 Negotiari autem illi dicuntur, qui aliquid emunt, vel contractu oneroso acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, secùs si aliquid emant ad suorum, vel familiæ sustentationem, & deinde data occasione lucri, idem cum lucro vendant, cum enim hoc non emerint ad vendendum vel permutandum cum lucro, non dicuntur iuxta communem loquendi vsum negotiari. Ita Nau. in man. cap. 25. num. 11. Quaranta in sum. Bullarij verb. vectigal. vers. tertio quatenus, Suar. tom. 5. de censur. disput. 22. sect. 4. n. 21. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. resol. 317. n. 10. Bellet. d. tit. de exempt. cleric. à muner. §. 4. num 5. Duard. d. can. 18. q. 8. n. 17. Bonac. de censur. in Bull. Cœna disp. 1. q. 19. pun. 3 §. 3. num. 6. Hieron. Roderic. d. resol. 137. n. 8. & latè cum ampliationibus & limitationibus totam hanc materiam in necessariis tractaui infra hoc eod lib. c. 40. n. 14. cum seqq.

65 Vndecimò quæro. Vtrùm ad hoc vt Clericus tanquam negotiator ad gabellæ solutionem condemnetur, necessaria sit trina monitio, de qua in cap. vlt. de vita & honest. cleric. Partem affirmatiuam meritò defendit Abb. in d. cap. vlt. n. 5. alij, quos refert & sequitur, affirmant oppositum nullo modo placere posse, Salz. d. ad Bernard. in pract. 58. vers. sed an hoc casu, Strach. de mercat. p. 3. n. 8. & 9. Cened. ad Decretum, collect. 37. n. 2. vers. quod planè, Carol. de Grass. d. effect. 1. n. 184 & 847. Camill. Borrel. in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 7. de Cleric. & facerd. n. 70. Salas de contract. tract. 1. dub. 2. Ceuall. commun. contra commun. q. 810. n. 20. Molin. de iust. tract. 2. disp. 342. Illustrissimus D. Roderic. à Cunha in comment ad d. cap. 2. num. 5. Bonacin. de censur. in Bulla Cœna, disp. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. n. 8. Pro quibus illud fortius vrget quòd Clericus tanquam negotiator nullatenus potest condemnari ad solutionem gabellæ, nisi priùs priuetur clericali priuilegio, illo enim stante, in casibus, in quibus competit, non potest à sæculari obligari, & multo minùs condemnari c. 2 de for. compet. explicatum à Bonif. in cap. vnico, vers. & cum, de cleric. coniug. lib. 6. sanè Clericus quatenus negotiator non potest aliter clericali priuilegio exui, quam si priùs tertiò moneatur, d. cap vnic. cum modo citatis. Igitur, &c. Et ideò non sufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus tenet Perez ad l. 13. verb. per tres vezes, tit. 3. lib. 1. Ord. pag. 80. Sed exigi tres monitiones distinctas contendunt Tabien. verb. excommunicatio 5. num. 24. Syluest. verb. clericus 3. n. 3. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha in comment ad d. cap. 2. n. 6. vbi n. 9. ex Molina citato loco infert huiusmodi Clericum negotiantem si ter admonitus ab Episcopo, aut ab alio, qui iurisdictionem quasi episcopalem in eum habeat, non abstinuerit, admittere clericale priuilegium non quidem canonis, quasi qui eum percusserit excommunicationem non incurrat, nec item fori, quasi puniri, aut cōueniri corā sæculari iudice talis Clericus possit, sed quòd tā ipse, quàm ipsius bona tributis & aliis oneribus subiiciuntur, & n. 10. cum eod. Molin. & Comitul. citatis locis resoluit posse huiusmodi Clericos, qui negotiationi seruiunt, amissum priuilegium recuperare, si se ab interdicto abstrahant.

Duodecimò quæro. Vtrùm Clerici, siue Religiosi, qui sunt in Brasilica regione, & in India Orientali, dilationi & conseruationi Ecclesiæ nauantes, quique ad suam congruam sustentationem multis rebus indigent ex Hispanis ad eos mittendis, possint mittere suas merces in Lusitaniam vbi plus valent, vt ex eo retrò necessaria illis mittantur? Affirmant Mol. de iust. tr. 2. disp. 343. subditque nihil in huiusmodi negotiatione sacris Canonibus contrarium contineri, dummodò nihil plus mercium, quàm ad emenda in Lusitaniam necessaria, mittantur, quare eum ex negotiatione ecclesiasticis non illicita tributum non debeatur, vtique inquit Mol. nec ex mercibus ita missis, nec ex illarum pretio tributum vllum debetur. 66

Decimotertiò quæro. Vtrùm si Clerici non per se, sed per alium negotiationem exerceant, veluti habendo tabernam, vel domum alteri negotiationi destinatam, excusentur à gabella? Pro parte negatiua facit quòd vbi negotiatio licita est, Clerici retinent priuilegium clericale, & ideò nullatenus compelli possunt ad solutionem gabellæ. Probatur, quia licèt negotiatio regulariter sit Clericis interdicta, cap. negotiatorem, cum multis ibidem 88. dist. c. vlt. de vita & honest. cler. Doctores citati lib. 1. c. 40. vers. tertiò negotiari; sunt tamen nonnulli casus, in quibus non lucri principaliter, sed necessitatis causa negotiatio licita est. V. g. si ad victum & vestitum ex aliquo licito artificio sibi acquirant c. 1. ad fin. 88. dist. c. clericus victum 91. dist. cap. nunquam, de consecr. 67

consecr. dist. 5. dummodo ab iis, quæ sibi ratione ecclesiastici officij incumbūt, non distrahantur, *per tot. 91. dist.* Vnde licitè possunt conducere possessiones certo pretio excolendas, locare animalia, oues, & boues, & denique rudem materiam emere, vt eam fabricatam vel melioratam pluris vendant, *d. c. nunquam*; quinimò, & si vnam & alteram faciat venditionem, & emptionem, minimè prohibentur, dummodo tamen neque frequenter nec per officium negotiationis id faciant, quia in prædictis terminis negotiatores dici non poterunt, iuxta doctrinam glossæ *verb. omnes, in l.* 1. § *vlt. ff. de tribut. act.* de quibus *suprà* egimus, & ideò prohibitione cessante gabellæ locus non erit; ex quibus constat saltem in casibus, in quibus licita est negotiatio, ad gabellas minime obligari; sanè Clerici per alios licitè negotiantur habendo officinam vel domum negotiationi destinatam, vt colligitur ex *Clem.* 1. *de vita & honest. cler.* si expendas ibidem solummodo prohiberi ne personaliter officium carnificis, aut tabernarij exerceant, quasi deformitas negotiationis consistat solummodo in eo, quod personaliter hæc faciant. Insuper *in Clem.* 1. *§. porro, de statu mona.* haruenies Monachos, quibus interdictum est ne venationibus præsentiam exhibeant personalem, posse tamen per alios id facere, aduertit ex aliis Salzed. *d. c.* 58. *vers. sed verum*, qui testatur se audiuisse aliqua monasteria solita esse illa, quæ superexcrescunt ex prouentibus suorum redituum mercatoribus tradere, & per illa iustam negotiationem exercere. Vnde Alber. *in l. humilem. C. de incest. nupt.* affirmat Clericum per alium tabernam exercentem priuilegium non amittere. Verùm hanc partem nunquam sibi placuisse affirmat Salzed. *vbi proxime*, ex eo quia etiam per alium negotiationem exercere maximam præ se fert temporalium bonorum cupiditatem, quod in Clericis est illicitum, arg. *cap. fuam, de pœnis.*

68 Ego verò adhibita distinctione rem hanc in bono sensu componi posse arbitror; vel enim Clerici, quæstui pon[...] anhelantes, negotiationem exercent, & tunc neque per se, neque per alium id facere possunt, arg. *reg. qui per alium, de reg. iur. lib.* 6. iuncta deformitate negotiationis, quæ non multo minor reperitur quando Clerici etiam per alium soli lucro inhiantes tabernam habent, vel domum mercantiæ expositam, *d. c. negotiatorem*, cum multis ibidem, & in his terminis procedit sententia Salzed. *vbi proximè*, possuntque Clerici, si tertio moniti non destiterint, ad gabellarum solutionem sicut laici rectè compelli, *d. Clem.* 1. *de vita & honest. Cler.* Vel rursus negotiatio per modum alicuius liciti artificij exercetur, & tunc sicut licita est ex causa necessitatis *d. c. Clericus victum, d. c. nunquam*, ita nec priuilegio clericali spoliari, nec ad gabellæ solutionem compelli possunt. Ratio differentiæ est, quia posteriori casu, nullum auaritiæ, vel ambitionis vitium in Clericis notari potest, vt constat ex Iuribus citatis, non sic dicendum in priori. Quibus resolutis, non obstabunt suprà expensa in contrarium; ad primum enim libenter agnoscimus licitam esse Clericis negotiationem per modum alicuius liciti artificij, causa necessitatis, vt possessiones excolere, conducere animalia, vnam, & alteram venditionem facere, & alia id genus, vnde quia in his casibus nulla culpa notari possunt, nec priuilegium amittunt, neque ad gabellas obligantur, negamus tamen licitè posse per alios negotiari causa quæstus lucri inhiando, quo casu probabilius existimamus non posse etiam per alios habere tabernam, & alia id genus, & post Laurent. affirmat Card. *n.* 9. *in d. Clem.* 1. *post gl. verb. publicè*, illudque saltem admittit dari culpam in exercēre per alium, bonus text. *in cap. vlt.* 46. *dist.* iuncta doctrina gl. *dict. verb. publicè*, quam sequitur Cuuarr. *in cap. quamuis pactum*, *p.* 1. *§.* 5. *num.* 8. secundùm quem regulariter non potest quis per alium facere, quod in propria persona prohibetur, text. verò *in d. Clem.* adiecit copulatiuè aduerbium *publicè*, *& personaliter*, vt locus sit pœnæ ipso iure incursæ, de qua ibidem gl. *d. verb. publicè*, & Doctores *ibidem*, vbi Cardin. *n.* 8 Text. autem *in d. §. porro* nobiscum conuenit, *in princip.* ibi, *per se, vel per alios*; in fine verò loquitur in suo casu permissiuè, vt constat ex verbo, *permittitur*, de quo *ibi*, vt per Card. *n.* 2. *notab.* 5.

Decimoquartò quæro. Vtrùm eo casu, quo 69 Clerici negotiatores tenentur ad solutionem gabellæ, necessariò petenda sit à publicanis coram ecclesiastico iudice? Partem affirmatiuam quod de Iure solus ecclesiasticus competens sit, veriorem dicit Card. cum statim citandis *in Clem. vltim. n.* 9. *vers. sextò quæro, de censib. per text* ibi, *locorum Diœcesani*, & ibi, *postquam de his ipsis constiterit*, quasi ad solos Diœcesanos spectet cognitio vtrùm Clerici negotiatores fuerint, sequitur Abb. *in c. qualiter n* 9. *de iud.* Bertachin. *de gabellis. p.* 7. *n.* 24. Roland. *consil.* 71. *num.* 25 *vol.* 4. Salzed. *d. cap.* 58. *in fin. vers. erit tamen.* Natt. *cons.* 311. *n.* 4. *lib.* 2. Surd. *consil.* 301. *n.* 35. Molfes. *in sum. Theolog. moral. 1 art.* 2. *tr.* 12. *c.* 22. *n.* 175 Carol. de Grassis *d. eff. clu* 3. *n.* 296 Diana *resol. moral. part.* 1 *tr.* 2. *resol.* 46. Quamuis oppositum minus bene tenuerint Titaq. *de retract. lig.* § 32. *gl.* 1. *num.* 8. Gironda *de gabellis p.* 7. *in princip. num.* 21. Azeued. *tit.* 1. *in princip. n.* 8. *& lib.* 3. *& l.* 7. *n.* 13. *tit.* 18. *lib.* 9. *noua recop* Ceuall. *commun. contra comm. tom.* 4. *q.* 899. *n.* 12. *& q.* 895. *n.* 62. *& de cognit. per viam violentiæ q.* 16 *à prin.* 2. Gabr. Pereira *d. p* 2. *c* 38. *n.* 14. *cum seqq.* Quibus non multum fauet quòd eo ipso quòd Clerici tenentur ad gabellæ solutionem, laici reputantur, & ideò clericali priuilegio minimè potiuntur, ac subinde impedit quominùs possint a sæculari iudicari: respondetur enim argumentum concludere quando constiterit iudicialiter negotiatorem esse Clericum, & clericali priuilegio priuatum, non verò in nostris terminis vbi res adeo dubia est, & Clericus interim priuilegium retinet clericale; cognitio enim si competat, vel nec, hæc immunitas Clericis, pertinet ad iudicem ecclesiasticum, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 393 *n.* 3 Squillante *d. cap.* 8 *num.* 66. Deinde parum suffragatur quòd lex sæcularis aliàs iustè Clericum negotiatorem ligat ad gabellæ solutionem, sicut & in aliis casibus iustè ligare *suprà* notauimus; ergo poterit sæcularis actualem in illis casibus cognitionem assumere, & actualiter Clericum condemnare, respondetur enim negando consequentiam, quia generaliter in nullis hoc facere potest; ut suprà diximus *in vers. nonò collige.* Quando dubitatur an bona clerici sint ipsius propria, aut causa negotiationis acquisita, in separabilibus, debet stari iuramento clerici, & tunc adeundus Iudex Ecclesiasticus, & non procurator Cæsaris; in inseparabilibus verò reficiendum est damnum pecuniaria compensatione ecclesiasticis soluentibus gabellam intra annum ad eximm & finem anni, ita tamen vt concurrat consensus Cleri, & præcedat beneplacitum Sedis Apostol. & si oriatur aliqua controuersia super isto defalco, terminari debet iuramento ecclesiasticorum. Eleganter Rot. sic declarans *in Barch.*

exemptionis 20 Iunij 1636. coram bona mem. Coccino Decano, impressa per Paul. de Rubeis *decis. 159. n. 10 cum seqq. tom. 3. diuers. alias p. 7. recent.*

70 Decimoquintò quæro. Vtrùm Clerici cogi possint ad hospitandum milites negatiuè? respondet text. *in l. 1. C. de Episcop. & Cleric.* vbi glos. & Doctores, tradunt Ioann. Anton. de Nigr. *in Extrauag. Clement. VII. de vita & honest. cleric. num. 131.* Perez *l. 11. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 52. & l. 1. titul. 3. eod. lib. 1. pag. 60. & l. 27. tit. 3 pag. 109.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num. 17.* Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 4. n. 56. vers. neque tenentur*, Mart. *de iurisdict. p. 4. cent. 1. cas. 86. n. 9.* Ioan. Franc. de Ponte *de potest. Proregis, tit. 1 §. 6. n. 54.* Bonacin. *de contractib. disp. 2. q. 9. punct. 2. § 5.* Squillante *de priuil. clericor. cap. 9. à princip.* vbi *num. 4.* post Molfes. *in summ Theolog.*
71 *moral. part. 2. tract. 12. cap. 22. n. 166.* resoluit quod in Regno Neapolitano si Clericus habitauerit in domo pro communi, & indiuiso cum fratribus & nepotibus laicis, isti laici solùm habent hanc immunitatem, vt in domo non cogantur hospitare milites, & alios officiales, ne Clericus inde sustineat incommoda; tamen tenentur contribuere in pecunia, & idem Squillante *d. loco num 5.* post Carol. de Grass. *d. effectu 3. num 287.* hoc ipsum dicendum ait etiamsi Clericus habitaret cum patre. Hinc coloni partiarij in agris, & domibus clericorum degentes, immunes etiam sunt ab onere hospitandi milites, id namque ob complexitatem fieri nequit, nisi in consequentiam grauentur clerici, eorumque bona in quibus hospitatio fieret: ita Lancel. Gallia *consil. 59. num. 10. cum seqq.* Roland. *consil. 66. n. 4. lib. 1.* Bellet. *disquisit. cler. titul. de exempt. cleric. & eorundem bonor. §. 7. sub num. 1.* Mart. Antonin. *var. resolut. lib. 1. cap. 3.* Carol. de Grassis *effectu 3. num. 126.* quos refert, & sequitur Spetell *decis. 42. num. 15.* vbi *in fine*, ait Sacram Congreg. super controuers. iurisdiction. in vna Bertonen. 4. Decemb. 1629. censuisse *idem procedere in domibus bonorum patrimonialium clericorum.*

72 Decimosextò quæro. Vtrùm Clerici possint dari tutores in testamento, aut cogi ad suscipiendam tutelam legitimam? Negatiuè respondet *l. generaliter*, iuncta *Auth. sed hodie, C. de sacros. Ecclesiis, Auth. Presbyteros, C. de Episcop. & cleric. cap. peruenit 86. distinct.* Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib. 2. cap. 15. num. 13.* Ludouic Correa *in repet. dict. cap. inter alia, part. 2. num. 38.* Montan. *de tutel. c. 35. reg. 1. num. 195.* Carol. de Grass. *de effect. cler. effectu 26. per tot.* nouissimè Ansald. *de iurisdict. eccles. p. 2. titul. 21 cap. 18.* Et in Religiosis idem affirmant Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 11. q. 3.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 14. num. 22.* Et in Episcopis probant *Auth. de sanctissimis Episcopis, §. Deo autem, collat. 9. l. Hispania 95. tit. 5. par. 1.* Bald. *in l. generali num. 11. C. de Episcopis & Cleric.* Montan. *d. cap. 35. regul. 1. de excusat. tutor. num. 194.* Lanc. *in templo omnium iudic. lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 36.* Galganet. *de tutel. lib. 1. titul. 6. num. 36.* quos refert, & sequitur Alzed. *in praxi Episcop. part. 1. cap. 12. num. 31.*

73 Possunt tamen, si velint, Clerici esse tutores legitimi proximiorum consanguineorum, cum sit officium pium, vt per tex. *in d. l. generaliter, & in dict. Auth. Presbyteros. & in cap. fin. 86. dist. & in cap. Cyprianus 21. q. 3.* docent Gregor. Lop. *l. 14. tit. 16. p. 6.* Caualcan. *de tutorib. cap. 288.* Molin. *de instit. tract. 2. disp. 221. vers. clerici*, Paul. Montan. *de tutel. cap. 35. reg. 1. num. 195.* Gutier. *in simili tract. part. 1. cap. 1. n. 26.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 57. num. 32.* Anton. Piagg. *in tract. de tutel. & cur. q. 3. n. 2.* Bellet. *disquisit. cleric. al p. 1. tit. de disp. pl. cleric. § 32.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. iur alleg. 47. n. 29.* Anton. de Virgilio *in tract. de legitim. persona in iudicio compar. c. 9. num. 19. & 20.* Mart. *de iuris. p. 4. casu 110. n. 3.* vbi *per totum casum* tractat an iudex laicus possit dare
tutorem Clerico pupillo? & *casu 148.* resoluit non 74
posse Clericos tutelæ, siue testamenti executionem suscipientes cogi coram iudice sæculari ad reddendas rationes, latè Squillante *de priuileg. cleric. cap. 14. à princip.* Presbyter Iulius Cæsar, cum per quendam eius fratrem in suo vltimo testamento eius filiorum tutor institutus fuisset, Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *in vna Salernitana sub die 14. Iunij 1619.* mandauit *vt abstineat, quia negotiis sæcularibus se non immiscere non debet.* Sed vbi Clerici de iure possunt esse tutores, bene poterunt negotiari res pupilli, non tamen causa turpis lucri, Sacra Congreg Concil. *sub die 23. Nouembris 1619.*

Tutelam honorariam suscipere poterit Clericus, 75
& Episcopus, vt resoluit Gutier. *d. cap. 1. num. 3.* Dici- 76
tur autem tutor honorarius, qui datur vt pupillus sit magis honoratus eius auctoritate, & protectione, non autem vt sæcularibus negotiis se immiscere debeat; putà si quis plebeius Magnatem aliquem, vel Antistitem, aut insignem Remp. tutorem, vel tutricem filio reliquit, quo filius magis ab omnibus coleretur, iuxta ea, quæ resoluunt Baeç. *de decima tutorum, cap. 6. num. 2.* Escobar *de ratiocin. cap. 28. n. 10.* Gutier. *d. p. 1. c. 17. n. 1.* Alzed. *d. c. 12. n. 32. & 34.*

---

§. VI.

De Priuilegio *cap. Odoardus, de solution.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium subsidiarium* cap. Odoardus, de solut. *compet. Clericis non habentibus vnde suis satisfaciant creditoribus.*

2 *Birretum viride deferunt Clerici petentes priuilegium* cap. Odoardus, *coram iudicibus Vrbis, & carcerem visitatoribus.*

3 *Beneficio* cap. Odoardus, *nemo frui valet nisi instantibus creditoribus, vel vno ex pluribus aduersùs ipsum debitorem.*

4 Cap. Odoardus, *beneficium petentes debent citari facere creditores, itaut non obstaret illius exceptio alicui creditori non citato.*

5 *Debitum tenetur confiteri à iudice post sententiam petens beneficium* cap. Odoardus.

6 *Paupertatem, & miserabilitatem probare debet etiam per communem æstimationem, seu reputationem petens beneficium*, cap. Odoardus.

7 *Reditus habens, qui non excedunt scuta viginti quinque probat suam paupertatem ad effectum gaudendi priuilegio* cap. Odoardus.

8 *Priuilegio* cap. Odoardus, *vt quis frui valeat, sufficit summariè constare de paupertate.*

9 *Clericus admittitur ad beneficium* cap. Odoardus, *extra carceres parte non instante, seu non opponente,*

10 *Ad*

10 *Admissus ad beneficium* cap. Odoardus, *potest compelli ad præstandam cautionem de soluendo cum ad pinguiorem fortunam venerit.*

11 *Cautio præstanda per admissum ad beneficium* cap. Odoardus, *debet esse pigneratitia, seu fideiussoria, aut saltem, si aliter non possit, iuratoria.*

12 *Pensio pro congrua sustentatione denegari non potest Clerico intentanti remedium* cap. Odoardus.

13 *Clericus semel ad beneficium* cap. Odoardus, *potest iterum admitti etiam post rem iudicatam.*

14 *Beneficio* cap. Odoardus *renuntiari non potest.*

15 *Clerici omnes siue in Sacris, siue in minoribus Ordinibus constituti gaudent priuilegio* cap. Odoardus.

16 *Clericus in minoribus constitutus an gaudeat priuilegio* cap. Odoardus *in casu, quo fori priuilegio non gauderet?*

17 *Clericus coniugatus quoad bona non gaudet priuilegio* cap. Odoardus, *nisi vxore mortua habitum reassumat.*

Non gaudet priuilegio cap. Odoardus, de solut.

18 *Clericus excommunicatus,*

19 *Clericus, qui falsò asseruit se idoneas habere facultates,*

20 *Clericus dolo versatus cum creditore,*

21 *Laicus effectus Clericus post debita contracta in fraudem,*

22 *Clericus exercens illicitam negotiationem,*

23 *Clericus qui debita contraxit sub spe gaudendi hoc beneficio,*

24 *Clericus, qui in ludo, vel luxuriosè viuendo bona consumpsit,*

25 *Clericus condemnatus per tres sententias conformes,*

26 *Clericus obligatus in forma Cameræ,*

27 *Clericus obligatus ad pensionem soluendam,*

28 *Clericus conuentus actione reali,*

29 *Clericus conuentus pro debito descendente ex delicto,*

30 *Clericus debitor alicuius, qui esset ipso pauperior.*

31 *Clericus debitor ratione depositi penes se facti,*

32 *Clericus hæres non confecto inuentario,*

33 *Clericus, qui administrauit bona aliena,*

34 *Clericus periurus, vel suspectus de fuga,*

35 *Clericus qui negauit debitum.*

36 *Laicus fideiussor clerici non gaudet priuilegio* cap. Odoardus.

37 *Clericus fideiussor laici gaudet priuilegio* cap. Odoardus.

1 RIVILEGIVM subsidiarium *cap. Odoardus, de solut.* competit Clericis non habentibus vnde suis satisfaciant creditoribus, vt scilicet non possint conueniri pro debito ciuili: nisi in quantum facere possunt, ne vexentur à creditoribus, & deserant seruitium diuinum, & ne cogantur mendicare in opprobrium status clericalis, quinimò vt absque cessione bonorum à creditoribus dimittantur, assignatis redditibus bonorum etiam beneficialium ipsis creditoribus, ita tamen vt deducatur ne ipsi Clerici egeant, iuxta communem vsum Curiarum ecclesiasticarum, vel cautionem præstent persoluendi debita, quoties ad pinguiorem eos peruenire fortunam contingeret, vt latiùs habetur *in d. cap. Odoardus*; de cuius materia plenissimè agunt Petr. de Bollo *in œconomia Canonica classe 1. cap. 2. § 10. vers. clericus ære alieno pag. 57.* Ciarlin. *controuers. foren. cap. 101. à princip.* Machado *en su perfeto Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 2. tract. 14. docum. 11.* Baeç *de inope debitore cap. 1. n. 56.* Suar. de Pace *in pract. tom. 2. p. 3. cap. vnic. n. 4. cum seqq.* Gutier. *de Iuram. confirm. 1. part. 1. cap. 17.* D. Barbos. *in l. alia, §. eleganter num. 8. & 19. & in l. maritum num. 2. & 5. ff. soluto matrim.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. q. 27. cum seqq.* Ioann. Baptista Costa *de remed. subsid. remed. 29. per tot.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 3.* Marchesan. *de commissionib. p. 3. cap. 1. §. 1. pag. 209. cum seqq.* Menoch. *de arbitr. casu 183. n. 29. & 30.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 88. n. 20. & 21.* Garc. Gironda *de priuileg. & exempt. explicat. num 229. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 222. n. 38. cum seqq.* Mart. *de iurisdict. p. 4. casu 154* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 1. collect. 22. & in praxi rerum fori eccles. resolut. 243. cum multis seqq. in secunda edit.* Camill. Borrel. *in sum. decis. tom. 1 tit. 7. de Cler. & sacerd num. 106.* Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effect. 7. per totum.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 2. per tot.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 10. per tot.* Vincent. Caroc. *de exceptionibus, excep. 24.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 10.* Et quod birretum viride deferant coram iu- 2
dicibus Vrbis, & carcerum visitatoribus petentes beneficium *d. cap. Odoard.* statuit Pius V *in sua Constit. 39. incipit. Cupientes, sub dat. 2. Octobris 1561. & est in Bullario nouo tom. 2. pag. 53.* quod non vidi in Vrbe obseruari.

Eiusmodi frui beneficio nemo valet nisi instan- 3
tibus creditoribus, vel vno ex pluribus aduersùs ipsum debitorem, iuxta communem, cuius meminit Henric Boich. *in d. cap. Odoardus num. 11.* quem refert Campan. *d. rub. 11. cap. 10. num. 8.* & tunc de- 4
bet eos citari facere, vt traditur Thesau. *Pedem. decis. 13.* & Valasc. *cons. 50.* nec obstaret alicui creditori non citato exceptio dicti beneficij, secundum Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. p. 4. decis. 289.* Deinde confiteri debitum tenetur ad- 5
huc post sententiam, secundùm Marc. Anton. Genuen. *d. cap. 3. n. 5.* Molin. *de instit. & iure disput. 572. num. 12.* Carol. de Grassis *effectu 7. num. 48.* Campan. *d. cap. 10. num. 9. vers. secundum.* Postea suam pau- 6
pertatem, & miserabilitatem probare debet, Ioann. Bapt. Costa *d. remed. 29. n. 3.* Squillant. *d. c. 10. ex n. 9.* vel per communem æstimationem, seu reputationem, aut quia visus est mendicare, Aloys. Ricc. *in dict. praxi resolut. 245. numer. 2.* Marc. Antonin. Genuens. *dict. cap. 3. num. 18.* Marchesan. *dict. cap. 1. § 1. num. 104.* Squillante *dict. cap. 9. vers. & probatur paupertas*, vel quia redditus, quos 7
habet, non excedunt scuta 25. Seraphin. *dec. 175.* Aloys. Ricc. *d. resolut. 245. num 3. & part. 5. collect. 1750.* Et sufficit vt summariè constet de pauper- 8
tate, nec in ea est multùm scrupulosè agendum, sed vrbanè, idem Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiepiscop. Neap. decis. 81. num. 6. part. 1.* qui à principio 9
decisionis totus est in ostendendo Clericum admitti ad beneficium *d. cap.* extra carceres, parte non instante, seu non opponente, & *part. 2 decis. 176.* attestatur pluries resolutum fuisse, quod pendente iudicio & lite super concessione priuilegij illius *c.* Clericus debitor est audiendus extra carceres, & non carcerandus. Potest tamen compelli ad præ- 10
standam cautionem de soluendo, cum ad pinguiorem fortunam venerit, vt per Couarr. *d. cap. 1. n. 9.* Farinac. *dict. q. 27. num. 66.* Aloys. Ricc. *in dict. praxi*

post

post resolut.255. in notab.n.5. Campan. d.cap.10.n.
12. Carol.de Graſſ. d.effectu 7.n.65.& probatur in
d.cap.Odoardus, ibi recepta priùs ab eo, &c. quæ cau-
tio intelligitur per pignora, vel fideiuſſores, aut
11 ſaltem ſi aliter non poſſit per iuratoriam, vt cen-
ſuit Rot.coram Cardin.Caualer. decis.514 num.1.
in fine.

12 Penſio autem pro congrua ſuſtentatione dene-
gari non poteſt Clerico intemanti remedium il-
lius c. vt per Benincaſ. in tract. de paupertate q.8.n.
4. Spec. in contractib.n.15. Couar. lib.2.var. c.1.n.9.
vers. qua in re, Surd. de alim.tit.1.q.78.n. 21.vers.ta-
men dimitti, Menoch. de arbit.caſ.183.n.30. Farin.d.
q.27.n.68.in fine, quos refert, & ſequitur Rota in
Bonon.ſeu Romana cenſus 13. Februarij 1616. coram
bonæ memoriæ Buratto, inter eius impreſ. dec.97.n.3.
vbi atteſtatur quotidie in Curia ſeruari quòd
Clerici admittuntur ab beneficium illius c. cum
retentione pro congrua eorum ſuſtentatione.

13 Et Clericus ſemel admiſſus ad beneficium d.
cap. poteſt iterum admitti, ſicut bonorum ceſſio
poteſt reiterari. Ita Marc.Anton Genuenſ. d.c.3.
n.vlt. Squillante d.c.10.n 48. etiam poſt rem iudi-
catam, vt in exequutione ſententiæ, ſecundùm
Aloyſ.Ricc. in d.p.rerum fori eccleſ.reſol.249. dum-
modo tamen huiuſmodi beneficium non ſe ex-
tendat extra diœceſim petentis, Marcheſan.d.c.1.
§.1.n.100.

14 Vtrùm autem beneficio illius cap. renuntiari
poſſit? Quæſtio eſt dubia, in qua verior opinio
tenet non poſſe, cum illud pauperibus Clericis
conceſſum ſit, ne cogantur mendicare in oppro-
brium totius Ordinis clericalis Ita Cou. in d.c.1.
n.38. Ioan.Baptiſta Coſta d.remed.29.n.8. Ceual.
commun.contra commun. q.71. n.11. Parlad. lib.2.re-
rum quotid.p.5.c.fin.§.6.n.24 Suar.de Pace in pract.
tom.2.p.3.c.vnic.n.6. Marta de iuriſd.p.4. caſu 42.n.
21. D.Barboſ. in l.diuortio §.eleganter n.20.ff. ſoluto ma-
trimon. Marc.Ant.Genuenſ. d.c.3.n.4. Aloyſ.Ricc.
in d.p.5.collect.1750.in fin. & in d.praxi reſol 288.&
in decis.curiæ Archiepiſ.Neapol.p.2.dec.173. Garc.
Gironda in tract.de priuileg. & exempt. explicat.n.
203. Ciarlin.d.c.201.n.6. Mari.Anton.variar.reſol.
lib.1.reſol.41. Campan. in diuerſ.Iuris Canon.rub.11.
c.10.n.15. Squillante d.c.10.n.49. Melch. Phœbo
Luſit.dec.48.n.10.tom.1. vbi etiam quòd nec cum
iuramento. Quidquid aliud teneant Gutier. d.c.
17.n.34.& Molin.d.tract.2.diſp.271 a n.25.

15 Omnes Clerici ſiue in Sacris, ſiue in minori-
bus Ordinibus conſtituti priuilegio illius c. gau-
dent cùm illud loquatur ſimpliciter; & in fauora-
bilibus appellatione Clericorum veniant om-
nes, vt latè oſtendimus in tract.de appellat.verborum
vtriuſque iuris ſignificat.appellat.51.a princ. Macha-
do d.tract.14.doc.11.n.1. Sed an Clericus in mi-
noribus, ſeu primæ Tonſuræ priuilegio illius cap.
gaudeat in caſu, quo fori priuilegio non gaude-
16 ret? Solet à Doctoribus in dubium reuocari, com-
munis enim ſententia tenet Clericum in mino-
ribus conſtitutum, quantum ad hoc priuilegium,
parem cenſeri laico, niſi habeat requiſita Con-
cilij ad gaudendum fori priuilegio. Ita Cou.d.c.1.
num.9.vers.ſed ex quo ad deciſionem, Menoch.d.caſu
183.n 5. Marcheſ.d.p.3.pag.311.n.9.& n.98. Marc.
Anton.Genuenſ.d.cap.3.n.3. Marcheſ d. c.1 §.1.
n.57.& n.98. Gutier. d.cap.17 n.10. Farin. d.q.27.
n.69. Steph.Gratian.d.cap.222.n.39.& 40. Molin.
d.tract.2.diſp.571.n.20. Aloyſ.Ricc. d.collect. 22.in
fine, Ioan Baptiſt.Coſta d.remed.29.n.4. Carol.de
Graſſ.d.effectu 7.num.4. Campan.d.rub.11.cap.10.n.
50. Et quamuis ſic communiter teneant Docto-
res, contrarium tamen non immeritò ſuſtinent.
Galet. in Margar.caſuum Conſcient.verb.clericus pag.
40.col.2. Bellet.d.tit.de clerico debit.§.1.n.5. Gratian.
diſcept.222.n.29. Ciarlin d.c.101.n.7. Machad.d.
docum.11.n.2. Squillante d.cap.10. n.6.vers.ſed an
clericus, & refert deciſum Armendar. in addit.ad
recop.legum Nauarræ lib.2. tit.19. de foro compet.n.2.
pag.93. quem cito Ego ipſe de officio & poteſt Epi-
ſcop.p.2.alleg.12.n.32. me citato in hoc loco Torre-
blanca de iure ſpirit. lib.15.cap.6.n.16. cum ſeqq.&
præcipuè n.21.

De Clerico coniugato quoad bona dicendum 17
exiſtimo illum minimè hoc priuilegio gaudere,
ſecundum Cou.d.cap.1.num.9.vers.propter quorum,
Gutier.d.cap.17.n.11. Molin.d.diſp.571.n.20. Natt.
conſult.356. Farin.d.q.27.n.69. Viui.decis.529.num.
18 lib.4. Campan. d cap.10. n.50. Aloyſ.Ricc. in d.
praxi reſol.253. Ciarlin controuerſ.forenſ. c.53.n.6.
Machado d.docum.11.n.4. Carol de Graſſ. d.effectu
7.num.52. Squillante d.cap.10.n.7. vbi ſubdit be-
nè gaudere circa carcerationem, & perſonalem
diſtrictionem; ſi verò vxore mortua habitum
reaſſumat, huiuſmodi priuilegio gaudebit, S.
Congr.Conc.17.Martij 1619. In caſibus, qui ſe-
quuntur, Clericus non gaudet priuilegio c. Odo-
ardus, de ſolutionibus.

Primus eſt in Clerico excommunicato, ad tra- 18
dita per Marcheſ.de commiſſion.p.3.tit. de comm.ad-
miſ.ad ceſſ.bonorum §.1.n.60.& 61. Carol. de Graſſ.
d.effectu 7 n.54. Rota coram Card.Caualer. dec 514.
n.4. Quidquid aliter ſentire videantur Squillan-
te de priuileg.cleric.cap.10.n.6.& Aloyſ. Ricc. in d.
praxi rerum for.eccleſ.reſol.250.

Secundus de Clerico, qui tempore contractus 19
ſciebat non eſſe ſoluendo, & falsò aſſeruit ſe ha-
bere idoneas facultates. Ita Aloyſ.Ricc. in d.praxi
reſol.247. & in collect decis.p.5.collect.1750. Squil-
lante d.c.10.n.14. vbi etiam poſt Marc.Ant. Ge-
nuenſ.d.c.3.n 6. ſubdit ſecus eſſe ſi non aſſeruit ha-
bere idoneas facultates.

Tertius de Clerico dolo verſato cum credito- 20
re, veluti ſi tempore contractus ſe finxit non eſſe
Clericum altero contrahente id ignorante, aut
abſcondit de bonis ne ſolueretur debitum credi-
tori, vel pendente iudicio ſuper debito principa-
li bona in extraneos alienet gratia fraudandi cre-
ditorem, vt per Ferret.conſ.144 Verall. dec.278.p.
1. Gutier.d.c.17.n.20.& 21. Marcheſ.d.c.1.§.1.n.76.
cum ſeqq.pag.319. Farin. d.q.27. num.70.cum ſeqq.
Aloyſ.Ricc.in d praxi reſol.247. Bellet. d.tit.de Cle-
rico debitore §.2.n.6. Rot. dec.84. lib.3.part.3.diuerſ.
Squill. d.c.10.n.17. Campan. d.c.10.n.16. Aloyſ.
Ricc. in collect. dec.part.5.collect.1750.vers.1. Marc.
Anton.Genuenſ.d.c.3.n.6. vbi n 11. idem dicit de 21
laico effectu Clerico poſt debita contracta in
fraudem creditorum, & n.12. de Clerico exercen- 22
te illicitam negotiationem, Squillante d.c.10.n.
18. Huius etiam cap. beneficium non datur ſpo-
liatori condemnato dolo concurrente Mohedan.
decis.117. aliàs 1. de ſolutionib. Rota decis.22. de re-
ſtit.ſpol.in nouis, & apud Marcheſan. de commiſſio-
nib.par.2.pag.550.& par.3 pag.321.n.96. vbi quòd
clericus non indicans omnia bona priuilegii
huius cap. eſt indignus.

Quartus de Clerico, qui in fraudem credito- 23
rum conſumpſit bona, vel debita contraxit ſub
ſpe gaudendi hoc beneficio, vt per Marc Anton.
Genuenſ.d.c.3.n.6. Ioan.Anton.de Nigr. in Extra-
uag.Clementis VII. de vita & honeſt. cleric.num.143

Carol.

Carol. de Grass. d.effectu 7.n.34.& 36. Squillante d.cap.10.n 15.

24 Quintus de Clerico, qui in ludo, vel luxuriosè viuendo bona sua consumpsit, Ferret. d.cons 144. n.3.lib.1.Marc.Anton Genuens.d.cap.3.n.8.Aloys. Ricc.in d.praxi resolut.247.Bellet d.§.2 n.6.Carol. de Grass. d.effectu 7.num.51. Squillante d.cap.10. num.16.

25 Sextus est in Clerico condemnato per tres sententias conformes secundùm Put. decis.56. alias 54.n.3.lib.1.in correct.Farin.d.cap.27.num.69. Marchesan.d.cap.1.§.1.n.74.pag.318.Rota in Hipporegien expensarum 12. Decembris 1622. coram bona mem.Remboldo, vbi expresse sequitur Puteum cit. loco. Quamuis contrarium imò Clericum tribus sententiis damnatum soluere creditori gaudere priuilegio illius cap.existimauerint Cou. d.c.1.n. 9.Gutier.d.c.17.n.33. Azeued. l.4.n.19. ad fin.tit.2. lib.6.noua Recop Molin.d.disp.571.n.23. Aloys.Ricc. in d.praxi resol.254. Marc Anton.Genuens. d.c.3. n.13.Carol de Grass.d.effectu 7.n.45. Squillante d. c.10.n.20. Vincent.Caroc.d.except.24.a n.1. Ciarlin.d.c.101.n.5.M chad.d.docum.11.n.5.

26 Septimus in Clerico obligato in forma Cameræ, quia huius obligationis vigore renunciatur beneficio illius tex. haberque obligatio cameralis executionem paratam, & non admittit aliam exceptionem, nisi falsitatis, solutionis & pacti de non petendo. Ita Farinac.d.q.27.num.70.Zach. ad Gales.de obligat.Camerali q.16.n.9. & q.19. n.4. Ferentil.in annot.ad decis.97.Buratti n.9. Scacc.de iudic.lib.1.c.62.n.17.in fine, Franc.Leo in thesauro fori eccles.c.11.n.14. Bellet. d.tit.de clerico deb c.§ 2.n.7. Ciarlin.d.c.101.n.8.& 9.vbi n.11. testatur hanc sententiam communem & veram, ac magis receptam in Curia Romana, & n.16. quod clericus vigore talis obligationis potest coram suo Episcopo censuris, & carcere obstringi. Quamuis contrarium tenuerint Cou. d.c.3. n.9. vers.ex his, Brun.à Sole in compendio resolut.verb.clericus, Maur. Burg. in tract. de laudemio lib 3. inspect.19. n.4 & 5. Zanchin.in tract.de priuil. eccles.priuil.114.num.11. Ioan.Segura de Aualos in direct. Iudic. eccles.p.2.c. 13.n.17.Baeça de inope debit.c.37.n.9.Marc.Anton. Genuens.d.cap.3 n.13.Aloys.Ricc.in d.praxi resol. 252 Squillante d.c.10.n.21.

27 Octauus in Clerico obligato ad pensionem soluendam, quia pensioni consensit etiam cum iuraméto & obligatione camerali, tum etiam quia promittit pensionem soluere sub pœna excommunicationis, & priuationis, tum denique quia æquum non est quod dum beneficium obtinet, iuuetur l.cap.Odoardus. Ita Cassad.decis.21.n 3.de locato, Gom. in compendio signat.col fin. n, 8n. Aloys. Ricc.in d.praxi resol.255. in notab.11. & dec.173.p. 4 Marches. l.c.1.§.1.n.64.pag.317. Farin. d.q 27 n. 70.Carol.de Grass. d effectu 7.n.48.& 50. Stephan. Grat d.c.222.n.50.Squillant.d.c.10.n.22.Quamuis contrarium quòd scilicet beneficiarius non teneatur vltra quàm facere potest, teneat Cald. Pereir.de extinct.emphyt.c.4.n.24. Quicquid etiam propter præcisam obligationem soluendi pensionem non amittere priuilegium existimauerint Gig.de pens.q.12.n.3. & cons.111. n.12. Cou. d n.9. vers.quoties, & D Barbosa d.§.eleganter n.23.

28 Nonus in Clerico conuento actione reali, vt per Brun.de cess. onorum q.3.n.14.Aloys.Ricc.in d. praxi resolut.255.in notab.n.2. Marc.Ant.Genuens. d.c.3.n.9.Carol de Grass.d.effectu 7.n.62.Squillante d.c.10.n.25.

Decimus in Clerico conuento pro debito dependente ex delicto, vel quasi, vt per Ceuall.commun.contra comm.q.701. num.8. Farin. d.q.27.n.72. Aloys.Ricc. in d.praxi resol.251. Gutier.d.cap.17. n.23 & seq. Campan d.cap.10.n.21.cum seqq. Carol.de Grass.d.effectu 7.n.38 Bellet.d.§.2. n.9. quod intelligas quando pœna pecuniaria est applicanda fisco, vel parti in vim pœnæ ad vindictam delicti, & non ad emendam, & reparationem damni, secundum Gutier. d.cap.17. num.27. Marc. Anton. Genuens. d.cap.3.num.7. Marches. d.cap.1.§.1.num.60.pag.317.Squillante d.cap.10.à num.26. 29

Vndecimus vbi Clericus esset debitor alicuius, qui esset pauperior ipso Clerico, vt per Carol. de Grass.d.effectu 7.n.56. Marc.Anton.Genuens.d. cap.3.n.14.Bellet. d.§.2 num. 8. Squillante d c.10. num.4 .vbi post Brun.d.tract.de cess. onor. q.13.4. quaest.princip.hoc limitat quando esset creditor ex causa lucratiua, & non onerosa. Aduertit Ciarlin. d.c.101.n.24 ex Abb.in d.c.Odoardus n.9.& Tiber. Salust.in pract.iud.lib.1.cap.33.num.2. quod vigore Cameralis obligationis non fertur excommunicatio contra pauperem & impotentem ad soluendum, quòd intelligit de æquitate, secus de rigore. 30

Duodecimus in Clerico debitore ratione depositi penes se facti, quia aduersus exactionem talis debiti non poterit opponere priuilegium illius c.Mathes sing.60.n.1. Carol. de Grass. d.effectu 7.n.58.Squillante d.c.10.n.42. 31

Decimus tertius in Clerico hærede non confecto inuentario, vt per Thom.Trimil.Venet.dec.8. p.1.Aloys.Ricc. in d.prax. post resol.255.in notab.n. 2 Squillante d.c.10.n.43. 32

Decimus quartus de Clerico, qui administrauit bona aliena, vt cùm fuerit tutor, vel procurator.& malè reddidisset rationé de administratione, vt per Ferret.d.cons.144.n.166 Carol.de Grass. d.effectu 7.n.53. Squillante d.c.10.n.44. quicquid dicat Caualcan.de tutore n.322. 33

Decimus quintus in Clerico periuro, vel suspecto de fuga, & vbi debitum descènderet ex dolo, vt per Cou.d.n.9.vers.verum si Clericus, Stephan.Gratian.d.cap.222.n.49. Farin d.q.27.n.71. vers.sublimita tertio, Bellet.d.§.2. n.10. Ciarlin. d.c. 101.n.13. 34

Decimussextus in Clerico, qui negauit debitum, vt per Gutier.d.cap.17.num.2.Molin.d.tract.2. disp.571.n.12.Aloys.Ricc. d.p.5.collect.1750. vers. 2.& in d.praxi resol.246.vbi limitat si debitú postea agnouisset ante sententiam, Marc.Anton. Genuens.d.cap.3.num.5. Carol.de Grass. d.effectu 7. n. 43.Bellet.d.§.2.num.2.& Caualcr.decis.514.num.2. dummodo negatio sit iudicialis, arg tex. in l.electio.§.neque.ff.de noxalib.& in l.ætate 12.§.fin.ff.de interrog.actionib. 35

Decimus septimus in laico fideiussore Clerici, vt per Gutier.pract.lib.5.q.vlt.num.70. cum seqq. Ceual. commun.contra commun. quaest.701. num.14. Ioan.Baptista Costa d.remed.29.n.8. Aloys. Ricc. in d.praxi resolut.248.& p.4.decis.173.num.8. 36

Squillante d.cap.10.num.47.vbi subdit 37
quòd si Clericus esset fideiussor
laici, gauderet vtique priui-
legio d.cap.Odoar-
dus.

CAPVT

CAPVT XL.

De Vita, & honestate Clericorum.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio materia huius cap.*

2 *Clerici in maioribus ordinibus constituti, vel ecclesiasticum obtinentes. beneficium veste talari forma & coloris decentis, ac clericali tonsura suo ordini conuenienti semper vtantur.*

3 *Clerici in minoribus vt fori priuilegio gaudeant tenentur habitum clericalem & tonsuram simul deferre, & non sufficit gestatio habitus, vel corona.*

4 *Clericus prima tonsura beneficiatus vt fori priuilegio gaudeat non tenetur habere requisita Concilij etiam stante constit. Sixti V.* de habitu & tonsura.

5 *Tonsura capitis in modum corona à temporibus Apostolorum habuit initium*

6 *Caput olim desuper radebant, & tonsuram capitis in modum corona perpetuo deferebant, qui continentia votum aut in Clericatu, aut in Religione emittebant.*

7 *Tonsura Clericorum olim quomodo fiebat, & qualiter hodie fit ostenditur.*

8 *Tonsuram relaxare interdicitur.*

9 *Clericus, qui comam nutrit, excommunicandus est.*

10 *Comam nutrientes Clerici peccant mortaliter.*

11 *Absolutio sacramentalis Clerici comam nutrientibus negari, vel differri potest.*

12 *Caput Clericorum quid significet in medio rasum, & in extremitatibus capillatum, ostenditur.*

13 *Barbam nutrire Clericis prohibitum est.*

14 *Tonsuram clericalem, seu capitis coronam qui Clerici deferre tenentur.*

15 *Bigamus tonsuram, & habitum clericalem deferre sub anathematis pœna interdicitur, nisi ex dispensatione Apost. ad sacros Ordines promoueri, aut beneficium ecclesiasticum consequi mereantur.*

16 *Clerici coniugati nisi sint bigami tonsuram clericalem cum habitu deferre non prohibentur.*

17 *Clericis vestimenta, aut calceamenta, nisi qua Religionem deceat, habere non licet.*

18 *Vestes holosericas, aut pelles pretiosiores Clerici habere non debent.*

19 *Vestes Clericorum sint talares, id est longa vsque ad talos.*

20 *Vestes Clericis decentes illa dicuntur, qua à communi vsu, & consuetudine prouincia in qua commorantur, reperiuntur admissa.*

21 *Honestas in vestium colore requiritur in Clericis.*

22 *Color rubeus permittitur tantum Cardinalibus, & viridis solum Episcopis.*

23 *Annulos in digito deferre Clericis prohibetur nisi quibus competit ex officio, vel dignitate.*

24 *Capillorum nimius cultus, aut affectata compositio Clericis prohibetur.*

25 *Capillos ita tonsos portare debent Clerici, vt aures pateant.*

26 *Peccatum erit in vestitu nimio cultu vti.*

27 *Clerici nec fulgidis nec sordidis vestibus se ornare debent.*

28 *Habitum clericalem non deferentes Clerici, quas pœnas incurrant? ostenditur.*

29 *Habitum clericalem quando teneantur deferre pensionem habentes?*

30 *Clerici non tenentur duas vestes longas deferre, quia sufficit vt pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua.*

31 *Vestis superior requiritur clericalis, ita vt cooperiat interiorem, quamuis laicalem.*

32 *Clericus propter vnam habitus dimissionem non debet beneficio, vel fori priuilegio priuari.*

33 *Clericus, qui ratione paupertatis habitum proprio ordini congruentem gestare non valuerit, non incurrit pœnas contra Clericos habitum non deferentes comminatas.*

34 *Clericus, qui non potest propter infirmitatem tonsuram deferre, nullas pœnas incurrit.*

35 *Clericus, qui propter aliquod verisimile periculum transformari cogeretur, non incurrit pœnas comminatas contra habitum clericalem non deferentes.*

36 *Clericus domi sua, & in occulto habitum dimittens, nullas incurrit pœnas.*

37 *Clerico itineranti, vel peregrinanti licet vestes breuiores habere.*

38 *Clerici prohibentur cum mulieribus habitare, vel mulieres in habitationes suas recipere, & cum suspectis conuersari.*

39 *Famulas etiam senes habere non debent Clerici.*

40 *Subintroducta fœmina qua appellentur? ostenditur.*

41 *Mulierum familiaritas diligenter cauenda.*

42 *Cœlibatum Sacerdotibus indixit Calixtus Papa.*

43 *Missam à Presbytero concubinario nemo audire debet.*

44 *Clericos concubinarios in Sacris vitare non tenemur* per Extrauag. Ad euitanda, *nisi per Iudicem fuerint publicati, & denunciati.*

45 *Clericos publicos concubinarios inducere ad sacramenta administranda, vel Missam celebrandam nulla necessitate cogente etiam post* Extrauag. Ad euitanda, *est peccatum mortale.*

46 *Clerici sodomita deponuntur, & in monasterio ad perpetuam pœnitentiam agendam detruduntur.*

47 *Clerici sodomita in Ordinibus ministrantes, vel celebrantes non fiunt irregulares.*

48 *Clerici Sodomita* per Constit. Pij V. *omni priuilegio clericali, officio, beneficio, & dignitate priuati degradantur, quod in foro exteriori, non autem conscientia locum habet.*

49 *Clerici sodomiam quasi ex vsu continuato exercentes solum includuntur sub Piana constitutione.*

50 *Clerici soli ad alloquendas fœminas accedere prohibentur.*

51 *Comessationes, & inhonesta conuiuia fugere debent Clerici.*

52 *Episcopus non debet adesse conuiuiis, nec consentire quòd in illis interueniant fabula, &c.*

53 *Conuiuia honesta in Ecclesia fieri possunt absque peccato ob multam pluuiam, aut Solis æstum.*

54 *Conuiuiis honestis, & qua fiunt gratia charitatis, & dilectionis possunt Clerici interesse.*

55 *Lectio diuinarum Scripturarum in omni clericali conuiuio misceri debet.*

56 *Clerici spectacula, comœdias, fabulas, choreas, & alia hu similia vitare tenentur.*

57 *Comœdiis interesse non licet Clericis.*

58 *Comœdiarum impudicarum auctores mortiferi criminis Rei sunt.*

59 *Comœdias audire ob solam vanam curiositatem absque pericalo probabili lapsus, cessante scandalo non est peccatum mortale.*

60 Cap.pen.de vita & honestate Cleric. *declaratur.*

61 *Choreis, & saltationibus interesse non licet Clericis.*

62 *Taurorum agitationi interesse non debent Clerici in Sacris.*

63 *Mimis, ioculatoribus, & histrionibus interesse non debent Clerici.*

64 *Laruati Clerici incedere non debent.*

65 *Histriones, & huiusmodi dum comœdias agunt, seu laruati incedunt se cum habitu Religiosi accommodare non debent, aliàs venirent grauiter puniendi.*

66 *Ludere ad aleas, & taxillos non licet Clericis, qui ordine sacro initiati sunt, vel in minoribus constituti si beneficium habeant.*

67 *Ludus, qui consistit in ingenio, aut virtute corporis Clericis est permissum si secretò, & in suis ædibus ludant.*

68 *Scacchorum siue latrunculorum ludus non est Clericis prohibitus, modo ludatur causa recreationis, & non causa voluptatis, aut auaritiæ.*

69 *Ludus, qui in ingenio consistit ac proinde permissus est, non conuenit litteratis hominibus.*

70 *Clerici in eorum ludis aliàs eis permissis admixtos laicos habere non debent.*

71 *Cauponas, vel tabernas nisi longioris itineris causa ingredi prohibentur Clerici.*

72 *Cauponarum institutio non fuit voluptatis causa, sed necessitatis.*

73 *Tabernæ dicuntur domus in quibus panes, vinum, & carnes cocta venduntur.*

74 *Tabernas habere Clericis non licet.*

75 *Clerici omnes à crapula, & ebrietate abstinere debent.*

76 *Mala multa ex ebrietate gignuntur.*

77 *Bibere ad potus æquales Clericis prohibitum.*

78 *Scurrilibus, aut ioculatoriis verbis, vel adulationibus, & proditionibus inseruire aut vacare Clerici prohibentur.*

79 *Canes, & accipitres ad venandum non licet Clericis habere, si ad voluptatem venati fuerint.*

80 *Venatio in dubio facta præsumitur causa recreationis.*

81 Cap.1.dist.34.*declaratur.*

82 *Piscare clericis licet, modo diebus præsertim solemnibus, & non assiduè id exerceant.*

83 *Procurare, aduocare, seu patrocinari apud Iudicem sæcularem Clericis prohibetur.*

84 *Aduocare coram Iudice ecclesiastico Clerici non prohibentur.*

85 *Procurare in quacunque causa, & coram quocunque Iudice prohibentur Clerici.*

86 *Aduocare in causa propria, vel Ecclesia sua, aut personarum miserabilium Clerici non prohibentur coram Iudice sæculari.*

87 *Coniunctorum in causa aduocare possunt Clerici coram Iudice sæculari si alium & idoneum habere non possunt.*

Clericus non solum suo nomine, sed etiam alieno litigat in curia Romana coram quocunque Iudice. ibid.

88 *Aduocare in vno tantum negotio poterit Clericus coram quocunque Iudice, quo expedito aliud assumere valebit.*

89 *Clericus potest domi suæ conficere iuris allegationes, ibique consilium etiam in scriptis petentibus dare.*

90 *Aduocare possunt Clerici in minoribus si stipendia non habeant ecclesiastica.*

91 *Clerici in sacris constituti si non habeant beneficia ecclesiastica, aut patrimonium, quibus sustententur, possunt aduocare absque aliqua dispensatione.*

92 *Notariatus, seu tabellionatus officium Clericis exercere non licet, præsertim in sæcularibus, aut profanis negotiis, si illi sint in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum habeant, vt num. 93.*

94 *Tabellio, seu Notarius potest esse Clericus in causa hæresis.*

95 *Tabellionis, seu Notarij munus coram Papa exercere possunt Clerici.*

96 *Tabellionatus officium in curia Romana exercere possunt Clerici.*

97 *Notariatus officium exercere potest Clericus in aliqua curia ecclesiastica si non haberet vnde viueret.*

98 *Clericus in minoribus Ordinibus constitutus nullum habens beneficium ecclesiasticum potest Tabellionatus, seu Notariatus officium exercere.*

99 *Instrumenta facta per Clericum tabellionem valet interim quod hoc officium ei non interdicitur, prohibitioque transeat in notitiam populi.*

100 *Instrumenta ac rogationes veteres perficere potest tabellio qui Clericus est, esto nouas recipere nequeat.*

101 *Instrumentum in causis spiritualibus, & ecclesiasticis conficere potest Clericus tabellio.*

102 *Notariatus officium exercere valet Clericus, vbi adfuerit consuetudo.*

103 *Testificari in causa ciuili sæculari Clerici sine permissione Episcopi prohibentur.*

104 *Clerici non admittuntur ad testificandum contra laicum coram Iudice sæculari sine licentia Episcopi, & Superioris, nisi tempore pestis.*

105 *Formula licentiæ danda per Episcopum Clerico, vt deponat coram iudice sæculari.*

106 *Depositio facta per Clericum absque sui Prælati licentia, in causa ciuili coram iudice sæculari, valet.*

107 *Clerici testes esse possunt sine licentia superiorum in contractibus, & vltimis voluntatibus.*

108 *Testes laicos ad ferendum testimonium veritatis pro curia Episcopalis informatione potest Episcopus sub pœna pecuniaria, & in subsidium citare.*

109 *Iudicare in causis ciuilibus, vel vbi iurisdictionem obtinent, vel vbi sunt arbitri constituti non prohibentur Clerici.*

110 *Sententiam sanguinis ferre nullatenus possunt Clerici.*

111 *Iustitiarij, aut Vicecomitis officium non possunt Clerici exercere.*

112 *Vicereges, Vicecomites, aut locum tenentes Principum sæcularium non possunt esse Clerici in sæculari iurisdictione exercenda.*

113 *Tutelam, vel curam suscipere nisi pietatis causa Clerici & Regulares non possunt.*
114 *Negotiari & mercaturam facere lucri causa non possunt Clerici.*
115 *Negotiari quocunque contractu prohibentur Clerici.*
116 *Possessiones conducere propter cupiditatem non possunt Clerici, nisi necessitas instet.*
117 *Conductori succedere potest Clericus.*
118 *Clerici ementes rem eo animo vt domi consumant, vel vendentes qua de rebus suis recollecta fuerint, non dicuntur negotiari.*
119 *Clerici negotiationem exercentes non lucri, sed necessitatis causa, vt se, suosque alant, non dicuntur negotiari.*
120 *Clericus semel, aut iterum negotians non peccat mortaliter.*
121 *Clericus an possit negotiari per alium? ostenditur.*
122 *Clericus si emisset pertinentia ad se suamque familiam, potest vendere que supersunt.*
123 *Animalia locare potest Clericus si habeat ex decimis, vel successione.*
124 *Agros proprios colere potest Clericus.*
125 *Clericus à locis piis terrena in affictum accipere potest.*
126 *Vinum suum etiam minutim vendere potest Clericus.*
127 *Clerici sua bona patrimonialia, ac beneficiorum excoli facere possunt, animaliaque ad hunc effectum necessaria emere, & vendere valent.*
128 *Clerici in casibus non permissis negotiantes peccant mortaliter, & excommunicari possunt.*
129 *Clerici pro rebus in quibus negotiantur tanquam laici ad vectigalia, & portoria prastanda tenentur.*
130 *Clericus non tenetur tributa soluere antequam ter moneatur vt mercaturam non exerceat.*
131 *Monitio trina debet pracedere, vt clericus negotiator amittat priuilegia.*
132 *Clerici ab omni sordido quastu, aut ignominioso artificio abstinere debent, quibus verò non suppetit ex Sacerdotio possunt honesto aliquo artificiolo victum quarere.*
133 *Apostoli laborabant manibus suis ne quemquam grauarent.*
134 *Rusticalia opera exercere possunt Clerici.*
135 *Alchymia ars clericis prohibetur.*
136 *Studium Medicina, & legum ciuilium sacerdotibus, vel Curatis, & in dignitate ecclesiastica constitutis, sicut & Regularibus prohibetur sub pœna excommunicationis.*
137 *Arma portantes Clerici excommunicantur.*
138 *Arma Clericorum sunt Orationes, & lachryma.*
139 *Clerici, si subsit iusta causa, possunt arma portare.*
140 *Arma portans Clericus prohibita non potest illis spoliari per Iudices saculares, contra citatos n. seq.*
141 *Clerici qua pro honestate, ac bonis moribus vitare tenentur? ostenditur, & n. seq.*

1
Icvt Clerici à laicis priuilegiis plurimis discernuntur, vt *proximo c.* vidimus; ita vitæ quoque, moribus, & honestate eos præcellere debent, quibus vitæ exempla, ac monita præbere tenentur, atque eò maximè, quod Dei ministri, & euangelica ministeria exercere probantur, Quare de vita, & honestate Clericorum *in lib. 6. Decretal. & Clementinis* multa à summis Pontificibus & sacris Conciliis sancita fuerunt, quæ omnia tum in Viennensi, tum in Tridentino Concilio nouissimè innouata fuerunt, eaque simul digesta, hisque nonnulla adiecta fuerunt, in Constitutione, quam Pius V. Summus Pont. *de cleri Romani reformatione* edidit, qua indicatur Episcopis quomodo sacrorum Canonum instituta hac specialiter in re debeant obseruare. Hæc autem omnia, circa tria præcipuè versantur: quædam enim ad ornatum corporis, atque vestitum pertinere videntur; quædam verò cohabitationem, & conuersationem respiciunt; reliqua in negotiis, & exercitiis Clericorum consistere dignoscuntur; io bis ergo breuiter pertractandis hunc propositum ordinem prosequemur.

2 Statutum igitur à Sacris Canonibus inuenitur, vt qui in Clericali militia adscribi, ac versari voluerint, & Clericalibus perfrui priuilegiis, non pro libito voluntatis, sicut laicis est permissum, vestibus quibuscunque, aut quolibet corporis ornatu vtantur; nec cum quibusuis generibus personarum liberè conuersari, aut quæcunque negotia, vel exercitia eis agere liceat, sed non secùs ac Regulares personæ cum certo, ac vniformi habitu incedere, sæculariaque commercia, negotiave vitare omnino teneantur, *cap. clerici 23. dist.* Et (vt à primo capite sumamus exordium) statutum est *in cap. clerici, & in cap. fin. 23. dist.* vt Clerici omnes, aut qui saltem in maioribus Ordinibus sunt constituti, vel ecclesiasticum obtinent beneficium veste talari formæ, & coloris decentis, ac clericali tonsura suo Ordini conuenienti, semper vtantur, & ita, præsertim publicè, incedant: tradunt Pacian. *de probationib. lib. 2. cap. 34. num. 38. & 39.* Guid. Paneit. *var. lect. lib. 1. cap. 21. per tot.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 16. n. 13.* Decian. *tract. crimin. tom. 1 lib. 4 cap. 9. n. 96. & 97.* Moscon. *in tract. de maiest. milit. eccles. p. 2. lib. 1. cap. 2. vers. de habitu autem,* Botrell. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 11. de vita & honest. cleric. n. 39.* 3 In minoribus verò Ordinibus constituti hodie ad id non adstringuntur, nisi ecclesiasticum beneficium habeant; sed si talari veste vti, & Clericali priuilegio gaudere voluerint, etiam Tonsuram deferre tenentur, *cap. si verò aliquis, de sentent. excomm.* ita vt etiam attento Concil. Trident *sess. 23. de reform. cap. 6.* teneantur habitum clericalem, & Tonsuram simul deferre, nec sufficit gestatio habitus, vel Coronæ, ex reg. *l. hac verba, ff. de verbor. signific.* resoluunt D Barbos. *in l. Titia num. 34. vers. vltima conclusio, ff. soluto matrim.* Bellet. *disquis. cleric. part. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 8 num. 7.* Armend. *in addit. ad recop. leg. Nau. lib. 2. tit. 19 de for. comp. n. 13.* Aloys. Ricc. *in dec Curia Archiep. Neapol. decis. 154. p. 4.* Ego ipse *de offic. & pot. Episc. p. 2. alleg. 12. n. 19.*

4 Hoc autem de habitu Clericali, & Tonsura ad effectum gaudendi fori priuilegio, requiritur attenta dicti Concilij dispositione in seruitute alicui Ecclesiæ, vel seminario, aut in Schola, vel Vniuersitate de licentia Episcopi versante, non autem in Clerico beneficiaro primæ Tōsuræ, seu minorum Ordinum, ex dictione, *aut*, qua vtitur dictum Conciliū, quæ disiungit secundùm citatos per me *in tract. de diction. vsufreq. dict. 46. ex n. 1. secundū Lugdunens. impress.* Quare ita resoluunt Clar. *in §. fin. q. 36. n. 16 & 19.* Lal. Zecbi. *de Republ. eccles. tit. de clericis vers. ad hoc,* à Pōte *cons. 24. vol. 1.* Fran.

Emm.

Emm.*in sum.p.1.cap.155.col.2.* Salzed. *ad Bernard. in practic.cap.61.n 9.vers.si tamen.* Curi.Philip. *p.3. §.1.n.3 ad fin.* Azeued. *l.1.n.9. vers.se 1 si beneficium tit.4.lib.1.noua recopil.*Carol.de Grass.*de eff.&lib.clericalis effect.n 1.n.1195.cum seqq.*Farin.*in praxi crimin. p.1.q.8.n.7.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.glos.5.§.5.n.6.* Cened.*pract.& can.quæst.lib.1.q.4.num.29.* Ceuall. *commun. contra commun.q.563. n.3.* Bobadil. *in sua politica lib.2.cap.18.n.102. lit.E.*Bellet.*disquis.cleric. p.1.tit.de fauore cleric.personali.§.8.n.7. vers.distinguẽdo,*Nicol.Garc.*de benefic.p 2.c.2. n.4.*vbi *n.5.* dicit procedere etiam stante constitut.Sixti V.*de habitu & Tonsura.*

5 Sciendum est enim primò quod semper fuit hoc in Ecclesia obseruatum à temporibus etiam Apostolorum, vt Clerici, & omnes ecclesiasticæ personæ caput suum desuper raderent, & Tonsuram capitis in modum Coronæ perpetuò deferrent, de cuius rei origine Isidor.*lib.2.de eccl.offic.c.4.* differens inter cætera dicit Tonsuræ ecclesiasticæ vsum à Nazareis exortum, qui priùs crine seruato post magnam vitæ continentiam caput radebant, & capillos in ignem sacrificij ponere iubebant. Huius exempli vsus est ab Apostolis introductus, vt hi, qui in diuinis cultibus mancipati Domino consecrantur, quasi *Nazarey,* id est, *sancti Dei*, crine præsciso innouentur. Hoc, & Nazareos illos Priscillam, & Aquilam in Actibus Apost.*c.18.* primum fecisse legimus. Sed & Paulum ipsum cum aliis Discipulis votum super se habentibus idem fecisse similiter Apostolorum Acta testantur *c.21.* & sic Apostolorum institutum esse clarè testatur Isidor.*vbi sup.* quem sequũtur Bonacin. *de Sacram.disp.8.q.vnic.punct.vlt.n.4.* Bellet. *disquisit.cleric.p.1.tit. de discipl.cleric.§.17.n.19.*Ego ipse *d.p.2.alleg.9 n.10.*

6 Fuit enim hic mos eorum, qui continentiæ vo-
tum, aut in Clericatu, seu in Religione emitte-
bant, talesque sancti, ac perfecti habebantur. vn-
de suadebant Discipuli Apostolo Paulo Actor.
*d.cap.21.*vt caput raderet, dicentes, *& scient om-
nes quia ambulas, & ipse custodiens legem.* Quare &
de Iuliano Apostata legitur apud Nicepb. *in hi-
storia eccles. lib.10. cap.1.* quod amouendæ suspi-
cionis causa, quam de se Constantius Imperator,
quòd idololatriæ inseruiret, conceperat, capite
7 tonso monachatum fuerat professus. Fiebat au-
tem olim Tonsura huiusmodi raso desuper capite
in modum sphæræ, & inferiùs quoque, itaut sola
capillorum corona circa caput restaret, *cap.probi-
bete, c.pen.23.dist.* sicut hodie Monachi & Regula-
res radere consueuerunt, vt ex eisdem Iuribus
colligitur Vnde in Concil.Tolet.IV. *c.40.* repre-
henduntur Clerici Hispaniæ, quod modicum
tantum circulum in summitate capitis radentes,
priscam (vt diximus) formam dimisissent, quæ ab
omnibus Clericis seruabatur, vt patet *ex d.cap.
probibete, cum seq.& cap.pen 23.dist. & cap.duo 12.q.
1.cap.clerici officia, de vita, & honest. cleric.cap.fin.de
cleric.coniug.cap.contingit 22. de sent.excom cum si-
milib.* vbi semper fit mentio de Corona & Ton-
sura. Hodie verò alius casus ab Ecclesia generali-
ter est receptus, & corona vel circulus capillo-
rum à Monachis & Regularibus, & à Rnmano
Pont defertur, aliorum vero Clericorum tonsura
in sola latitudine superiori differentiam inter
Episcopos, aliosque Prelatos. & reliquos Clericos
inferiores ostendit, & per hæc eorum confundi
videtur distinctio, qui inter rasuram, & tonsuram,
sphæram clericam, ac coronam differentiam cõ-
stituebant; hæc enim omnia in Canonibus nihil
aliud, quàm prædictam coronam secundum pri-
scam formam significare videntur: quamuis re-
centiores Canones *in d. c.clerici*, officia coronæ
nomine pro hodierna tonsura fortè vti possent si
causa fuerat introducta.

Non solum autem tonsuram capitis Clericis 8
percipiunt Canones, verum etiam relaxare om-
nino interdicunt *in d.cap.probibete, cum seq.23.dist.*
iuxta illud Apost.1.*ad Cor.11. Vir si comam nutrit,
ignominia est ei*; quod tamen hodie propter eos, qui
comati incedere solent, sic accipi solet, vt non
adeò relaxetur, quin aures saltem pateant, sicut
in Constitutionibus Veroneñ Ecclesiæ exprimi-
tur. Vnde Clericum, qui comam nutrit, excom- 9
municandum esse habetur *in cap.si quis, de vita, &
honest.cleric.* Sed primus omnium sub anathematis
pœna hoc ipsum prohibuit Anacletus Papa *in d.
cap.probibete*, vt testantur Illescas *in histor.Pontifi-
cali p.1.lib.1.cap.7.& cap.14.* Menoch. *de arbit.cas.
392.num.26.*Carol.de Grass. *de eff.&lib.cler.effect.37.*
Ego ipse *d.p.2.alleg.9.n 10.* Nam eam nutrientes 10
peccant mortaliter, Siluest.*in sum.verb.Clericus 2.
n.2.*Bernar.*in pract. cap.70. alias 79. in fin.in nouiss.
edit.* Alber.Trot. *de vero & perfecto Clerico lib.2.c.
39.num.6.* Rebuff. *in praxi benefic.tit.de forma litter.
cons.n.32.*Camil Bortel. *in sum.omn.decis.tom.1.tit.
11. n.44.* & ideo absolutionem Sacramentalem 11
Clericis comam nutrientibus negari, vel differri
posse tenuerunt Franc. Blanc. *par.1. del memorial.
vers.el nono caso fol.13.col.1.* Nau. *de orat. cap.18. n.
77.* quod intellige si monitus generaliter, vel spe-
cialiter perseueret; tunc enim propter inobe-
dientiam dignus est excommunicari, & peccat
mortaliter, vt aduertit Sayr.*in Claui regia lib.3.c.7.
num.25.*

Quid autem significet Clericorum caput in 12
medio rasum, & in extremitatibus capillatum,
ingeniosum eruo responsum ex Cælio *lect. anti-
quar.lib.18.cap.38.Capitis*, inquit, *corona ex Romana
Ecclesia institutione Regnum præfert? quod in Christo
expectatur, capillorum vero decisio temporalium indi-
cat bonorum depositionem.* Quasi diceret, sciant Sa-
cerdotes se in capitis sphæra Regni coronam
& globosam totius Orbis figuram gestare quam
sibi ex diuina promissione constitutam agno-
scant, si suis plenè muneribus satisfaciant, & di-
uinæ legis obseruantiam ad amussim colant. Et
quemadmodum olim sponsi ad nuptias coronati
ducebantur in coniugalis castitatis argumen-
tum, ita Sacerdotes noui Ecclesiæ sponsi coro-
nantur, vt ipsi Ecclesiæ datam castitatis fidem
obseruent. Ita eleganter Illustrissimus D. meus
Roder. à Cunha *in comment. ad d.cap. probibete
num 3.*

Sed & barbam nutrire Clericis probibitum 13
est *in cap.clericus, de vita & honest. cleric.Clericus*,
inquit, *comam non nutrias, nec barbam*, Salzed.*ad
Bernar.in pract. cap.79. vers.& non solum, in nouiss.
edit.* Verùm reperimus tex. illum in vetustis exem-
plaribus Concilij Carthag. IV. *cap.44.* ex quo
desumitur, aliter se habere, legitur enim, *Clericus
nec comam nutriat, nec barbam radat*, quæ vltima di-
ctio in vulgaribus exemplaribus non habetur,
vt aduertunt Andr. ab Exea *in rub. de constit.num.
62.* & Salzed. *loco proxime citato:* antiquior verò
hæc lectio inde probabiliter videtur, quod in
Constitutionibu. Apost. apud Clement. *lib.1.
cap 4* sic legitur. *Nec verò licet barbam pilis corrum-
pere, neque hominis figuram præter naturam mutare,*

iuxta illud diuina legis Deuter. 22. & Leuit. 19. &
21. *non incideris superficiem barba vestra, hoc enim
mulieribus decens, creator Deus statuit, viris indecorum
esse indicauit*; quam legem sequutus videtur B.
Franciscus, & alij nonnulli Regulares, Quia ve-
to lex quoque vel consuetudo contraria non im-
probatur, quin potiùs alijs de causis approbari vi-
detur, ita quod res potius videatur indifferens,
propterea alij religionum institutores hanc con-
trariam elegerunt, & nonnullæ Ecclesiæ vulgatæ
Canonum editioni adhærentes barbam radere
instituerunt. Sed Pius V Summus Pontifex in ea
Constitutione, quam de Cleri Romani reforma-
tione edidisse diximus, hac in re mediam quo-
dammodo viam sequutus, statuit vt Presbyteri à
superiori labro barbam ita tondeant, ne Corpo-
ris & Sanguinis Domini Sacramentum sumenti-
bus impedimentum afferat, quod Romæ, & in
multis Orbis partibus obseruari testantur Nau.
in man. c. 25. num. 110. Menoch. *de arbitr. casu* 392.
n. 27. Ioan. Piet. *in speciali tract. de barbis a Sacerdo-
tibus portandis.*

14 Nunc ad praxim deuenientes Tonsuram qui-
dem clericalem, seu capitis Coronam non omnes
Clerici deferre tenentur, nec omnibus eam defer-
re permissum est; Clerici enim in minoribus tan-
tùm Ordinibus constituti, nisi ecclesiasticum be-
neficium habeant, aut habitum clericalem velint
deferre, Tonsuram habere non coguntur; vt *supra*
etiam diximus, quod non tantum de coniugatis
est intelligendum, sed idem quoque est etsi con-
iugati non fuerint. *c. fin. de clerico coniug.*

15 Bigamis verò Tonsuram & habitum Clericalē
deferre Bonifacius VIII. *in cap. vnic. de bigam. in* 6.
sub anathematis pœna interdixit, nisi ex dispen-
satione Apostolica ad sacros Ordines promoue-
ri, aut ecclesiasticum beneficium consequi me-
16 reantur; coniugati verò nisi sint bigami, eam de-
ferre cum habitu non prohibentur, *cap. clericus il
2. de vita & honest. cleric. cap. vnic. de cleric. coniug. in*
6. imò secundùm probabilem sententiam ad id
tenentur, si hoc habeat loci consuetudo; quia
etiam Clericus coniugatus habitum clericalem
de consuetudine minime portans, clericali pri-
uilegio gaudet, vt probat text. *in cap. Ioan. de cle-
ric. coniug.* & resoluit Burg. de Pace *cons.* 22. *num.* 6.
secundùm ea tamen quæ ex Trid Concil. *cap. pro-
ximo* diximus.

17 De habitu autem seu vestitu Clericorum men-
tio fit *in d. c. Clerici* 23. *dist. c. fin.* 41. *dist.* & 21. *q.* 4.
*per tot. c. clerici officia, de vita & honest. cleric. c. quo-
niam, eod. tit.* Conc. Trid *sess.* 14. *de refor. c.* 6. ex qui-
bus colligitur quòd Clericis vestimenta, aut cal-
ceamenta, nisi quæ Religionem deceat, vti aut
habere non licet, quia, vt inquit Anicetus Papa
in epist. sicut discreti debent esse in cõuersatione,
18 ita & in omni habitu apparere tenentur. Specia-
liter autem prohibetur, & præcipuè in præfata Pij
V. Constit. secundum auctoritatem antiquorum
Canonum, ne Clerici vestes holosericeas, aut pel-
les pretiosiores habeant, sed a variis quoque lai-
corum consuetudinibus induendi, atque odora-
mentis abstineant, neve personati incedant, nec
arma deferant, *cap. quicumque ex clero*, 33. *q.* 8. Vestes
19 autem eorum sint talares, id est, longæ vsque ad
talos, vt insinuat Constitutio Sixti V. de qua *in-
20 fra*; de reliquis autem certus habitus in iure sta-
bilitus non reperitur, vt testatur glos. *pen. in Clem.*
1. *de elect.* nisi quòd nimia breuitas, & longitudo
reprobatur *in cap. Clerici officia, pen. de vita & ho-
nest. cleric.* & ideo eas vestes dicemus Clericis de-
centes, quæ à communi vsu, & consuetudine pro-
uinciæ, in qua commorantur, reperiuntur admis-
sæ. glos. *in cap. si quis virorum* 20. *dist.* glos. *verb. de
curatis in d. cap. clerici pen. de vita, & honest. cleric.
& verb. saculares in d. Clem.* 1. *de elect.* Cardin. *in
Clement.* 2. *ad fin. de vita & honest. cleric.* Roland.
cons. 4. *n.* 27. *lib.* 1. Cou. *pract. cap.* 31. *sub num.* 7. *vers.
quarò illud est obseruandum*, Farin. *in praxi crim. p.* 1.
q. 8. *n.* 69. Suar. de Pace *in practica tom.* 2. *pral.* 2 *num.*
7. Ricciul. *de iure personarum lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 1.
Anton. Nouar. *in sum. Bullar. titul. de habitu cleric.*
Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 20. Boët. Epo *in com-
ment. ad d. c. clerici officia n.* 42. *cum seqq.* plures, quos
refero Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 9. *n.* 2. & suprà *hoc lib.
c.* 39. §. 2. *n.* 23. *cum seqq.*

Requiritur præterea honestas in vestium co- 21
lore, viridem enim, aut rubrum expressè impro-
bat tex. *in d. cap. pen. vers. pœnis, & in d. Clement.* 2. *in
fin. eod. tit.* vbi à principio Clemens V. multa de
hac vestium honestate tradit: & ne Clerici vir-
gata, & partita veste vtantur, de qua latè Bernard.
& Salzed. *in pract. c.* 78. *in nouiss. edit.* Thom. Valasc.
allegat. iuris tom. 1. *alleg.* 11. *n.* 7. latè Steph. VVeyms
ad constit. 24. *ex antiquo Iure desumptas, & per Con-
cil. Trid. innouatas constit.* 8. *n.* 6. vbi *n.* 9. quæ vestes
dicantur virgatæ, & quæ partitæ: rubeus enim 22
color permittitur tãtum Cardinalibus, & viridis
solùm Episcopis, secundùm Menoch. *de arbitr. ca-
su* 392. *n.* 12 Paciao *de probat. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 39.
Scacc. *de iudic. p.* 1. *c.* 11. *n* 85. & 86 quos refert Ca-
rol. de Grass. *de effectibus clericat in pralud. n.* 272. Si- 23
militer alia ornamenta aut aliud indecens in ve-
stibus & in equitaturis, & calcaria deaurata eis
interdicuntur, prout etiam illis prohibetur de-
ferre annulos in digito, nisi quibus competit ex
officio, vel dignitate, *d. cap. pen.* Beller. *disquis. cle-
rica. p.* 1. *tit. de discipl. cleric. §.* 16. *num.* 22. Carol. de
Grass. *de effectibus clericat. effectu* 41. *num.* 1. vbi *num.*
2. subdit posse Doctores, vel in aliqua ecclesia-
stica dignitate constitutos in eius manibus an-
nulos deferre.

Sed & crinium, seu capillorum nimius cultus, 24
aut affectata compositio eis prohibetur, sicut in-
quit Hieron. *de custodia Virginitatis ad Eustochium
scribens*, *Sunt*, inquit, *quidam mei ordinis, quibus omnis
cura est in vestibus si bene oleant, si pes laxa pelle non
polleat, crines calamistri vestigio rotantur, digiti annulis
radiant, & ne plantas humidior via spargat vix impri-
munt summa vestigia, tales cum videris sponsos magis
existimato, quàm Clericos.* Nã Clericos debere por- 25
tare capillos ita tonsos, vt aures pateant, per tex.
in c. non liceat 32. *dist.* 23. notat Greg. Lop. *l.* 39. *glos.*
7. *tit. p.* 1. quem refert Illustrissimus D. meus Ro-
deric. à Cunha *in comment ad d. c. non liceat n.* 4. es- 26
set enim peccatum in vestitu nimio cultu vti, vt
scribit S Greg. *homil. vlt. Quadrag.* his verbis. *Sunt
nonnulli, qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium
non putent esse peccatum, quod si videlicet culpa non es-
set, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret,
quod diues, qui torquetur apud inferos, bysso & purpura
indutus fuisset.* Laudãdus quippe est decor, & com-
petens vestium ornamentum. quæ morum mani-
festissima solent esse signa, inquit enim Ambros.
lib. 1. *offic. Decor corporis non sit affectatus, sed natura-
liter simplex, neglectus magis quàm exquisitus, non
pracisis, aut albentibus indutus sit clericus vestimentis,
sed communibus, vt honestati & necessitati nihil desit,
nihil accedat nitoris.* Debent tamẽ Clerici nec ful- 27
gidis, nec sordidis vestibus se ornare, sed inter

vtrumque,

vtrunque medium quoddam est capiendum,quod
eleganter describit Hieronym. *epist. 2. ad Nepotian.*
cap. 11. Vestes pullas æquè deuita vt candidas, ornatus
& sordes pari modo fugienda sunt, quia alterum deli-
cias, alterum gloriam redolet. Forma vestium, inquis
Bernard. *de consil. lib. 8. cap. 11. deformitates mentium*
& morum indicium est, quid sibi vult quod clerici aliud
esse, aliud videri volunt? nempe habitu milites, quæstu
clericos, actu neutrum exhibent, nam neque pugnant
vt milites, nec vt Clerici euangelizant.

28 Contra non deferentes habitum clericalem sta-
tuit Conc. Trid. *d. sess. 14. de reform. cap. 6. quod si post-*
quam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum mo-
niti fuerint honestum habitum clericalem illorum ordi-
ni, & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi
ordinationem, & mandatum detulerint, per suspensio-
nem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus,
redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon
si semel correcti denuò in hoc deliquerint etiam per
priuationem beneficiorum, huiusmodi coerceri possunt, &
debeant. Postmodum verò contra non deferentes
habitum clericalem emanauit Constitutio Sixti V.
incipit, *Cum sacrosanctam, sub Dat. 5. Idus Ianuar. an-*
no 1588 *in Bullario nouo tom. 2. pag.* 653. vbi Clericis
vti militibus in militari non inciderent, mandatis-
que super id editis sub certo termino non obedie-
rint, præter alias pœnas contra eos inflictas sine vl-
la alia monitione ipso facto priuatos declarat, qui-
buscunque Dignitatibus, administrationibus, Offi-
ciis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis
etiam simplicibus, & Præstimoniis per eorum quē-
libet in titulum, commendam vel alias pro tempo-
re obtentis, necnon pensionibus & fructibus, ac
prædiis, bonisque ecclesiasticis huiusmodi quocuo-
que modo eis reseruatis vel reseruandis, omnique
iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti.
huius Constit. meminit Gonzales *ad reg. 8. Cancell.*
29 *gloss. 15. n. 56.* Deinde idem Sixtus V. per aliam
suam Constit. incipit, *Pastoralis, sub Dat. Pridie Ka-*
lend. Februarij eiusdem anni 1588. declarauit habitum
clericalem non teneri deferre clericos nō recipien-
tes pensionem, fructus, aut prædia, vel bona eccle-
siastica sibi in vna vel pluribus vicibus reseruata,
& concessa summam seu valorem annuū sexagin-
ta ducatorum auri de Camera in simul non exce-
dentes, seu excedentia. Et insuper declarat non
teneri in habitu & tonsura clericali incedere inser-
uientes Palatio Apostolico in inferioribus mini-
steriis, vt sunt parapbernarij, credentiarij & similes,
qui pensiones, aut fructus bonave ecclesiastica
loco pensionum vsque ad quācunque summam &
valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos,
aut milites, quibus pensiones, aut fructus bona-
ve, aut prædia ecclesiastica ad quācunque sum-
mam reseruata aut reseruari concessa sunt, non
aliter ad gerendum militarem habitum teneri,
postquam pensiones, fructus, aut alia præfata cum
effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos
steterit quominus exigant, vel percipiant. Quarum
Constit. tenorem referuns Quarant. *in sum. Bullarij*
verb. habitus clericalis, in princ. Piasec. *in praxi Episc.*
p. 2. c. 3. n. 13. pag. 129. *&* 130.

30 Declarat supradictas Constitutiones, minimè re-
quiri duas vestes longas in Clerico, vt ex Viual. re-
ceptum dicit Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 1. num.*
25. quia sufficit quòd pallium perueniat ad talos,
toga verò tegat genua, vt benè resoluunt Iacob de
Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 3. num. 3.* Viuald. *in*
candel. aureo p. 3. ad finem explicat. Bulla Sixti V. de
habitu & tonsura n. 9. vers. quarta assertio, Petr. de
August. Barbos. de Iur. Eccles.
Ledesma *in sum. p. 2 tractatu 7. p. 2. prope 14. concl. cir-*
ca fin. nam vestis superior requiritur clericalis, ita vt 31
cooperiat interiorem quamuis laicalem, prout ex
Franch. & Scacc. resoluit Carol. de Graffis *de eff. cleri-*
bus clerical. effectu 1. n. 1186. multis tamen modis
præfatæ Sixti V. Constitutiones restringuntur, ea-
rumque pœnæ locum non habent, vt in sequenti-
bus limitationibus.

Primò in Clerico qui semel habitum dimisit, 32
is enim propter vnam habitus dimissionem non
debet beneficio, vel fori priuilegio priuari, quia in
eisdem Constitut. requiritur vt tantum perseueret,
quod publicè pro laico existimetur. ita Fario. *in pra-*
xi crimin. q. 8. n. 68. Piasec. *in praxi Episcop p. 2. cap. 3.*
num. 14 vers. excusaretur, Prosper de Augustino *in*
addit. ad Quarant. in sum. Bullarij, verb. habitus cle-
ricalis, Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 956. li-*
mit. 3. Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi cap 12. §. 6.*
num. 3.

Secundò in Clerico, qui ratione paupertatis ha- 33
bitum proprio ordini congruentem gestare non
valuerit. Ita Vgolin. *d. c. 12. n. 3. vers. 5.* Aloys. Ricc.
d. collect 956. *limit. 2.* Carol. de Graffis *d. effectu 1. n.*
1175. Zypæ. *in analyt. enarr. iuris eccles. enarrat. lib.*
3. tit. de vita & honest. cler. n. 7. Decian. *tract. crimin.*
tom. 1 lib. 4. cap. 9 vbi exemplificat, quando Clericus
esset ita pauper vt non posset propter paupertatem
alias vestes inuenire nisi laicales sibi donatas.

Tertiò in Clerico, qui non potest propter infir- 34
mitatem tonsuram deferre, Capella Tholos. *decis.*
104. Thom. Acti. *tract. de infirm. p. 2. in verb. clerici n.*
51. Zypæ. *vbi supra*, Vgolin. *d. cap. 12. n. 3. vers. quo-*
ad tonsuram, Bellet. *d. tit. de disq. ipl. cler §. 17. n. 9.* Ca-
rol. de Graffis *d. effectu 1. n.* 1171. Aloys. Ricc. *vbi*
sup. limit. 1.

Quartò in Clerico, qui propter aliquod verisi- 35
mile periculum transformari cogeretur; ita Rubin.
dec. 91. p. 2. Piasec. *d. cap. 3. n. 14 vers. excusaretur*, Zy-
pæ. *d. loco n. 7.* Aloys. Ricc. *vbi sup. limit 4.*

Quintò in Clerico, qui domi suæ, & in occulto 36
habitum dimittit, quia *d. Clem. 2.* loquitur de defe-
rente publicè alienas vestes; ergo secùs si occultè,
tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat,
sed vt paulo post assumat, quo casu non dicitur di-
misisse, sicut etiam abesse non dicitur, qui statim
est reuersurus *l. postliminium. §. captiuus, & l. nihil.*
ff. de captiu. & postlimin. reuers. cum traditis per Gon-
zal. *ad reg 8. Cancel. gloss. 43. n. 5.* & ita in proposito
hanc opinionem tenet Vgolin. *dict. cap. 12. num. 3.*
vers. 4.

Sextò in Clerico itinerante, vel peregrinante, cui 37
tunc licitum est habere vestes breuiores, *cap. Epi-*
scopi 21. q. 4 Add. *ad Capell. Tholos. q. 256.* & ita Sa-
cra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum
& Regularium præpositorum rescripsit Archiepi-
scopo Vlixbonen. *sub die 18. Octobris* 1589 Bellet. *d.*
tit. de disq. cleric. ali. §. 16. n. 14. vbi *num.* 15. subdit
licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si
ex delatione habitus clericalis iusta esset causa ti-
moris, per *d. Clem. 2. vers. nisi causa rationabilis.* & ci-
tat Hieron. de Laurent. *Auenion. decis. 125. n. 9.* Iacob.
Massul. *in addit. ad Capic. dec. 181. in fine*, Carol. de
Graffis *d. effectu 1. n.* 1174 Et hæc de primo capite
dicta sint satis.

Quod ad secundum verò pertinet, prohibentur 38
Clerici cum mulieribus habitare, vel mulieres in
habitationes suas recipere, & retinere, concubinas
habere, & cum suspectis fœminis conuersari, *cap.*
præter hoc, cap. interdixit, cum seq. 32. dist. cap. 2 cum
seq. 34. dist. cap. vt clericorum, de vita & honest. cler. &

per tot. de cohabit. cleric. & mul. Concil. Trid sess. 25. de reform. cap. 14. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 4. n. 45. Nauarr. in manu. cap. 25. num. 109. Auend. lib. 2. Prator. cap. 27. n. 9. Axcued. l. 1 num. 78. tit. 19. lib 8. noua Recopil. Menoch. de praesumpt. lib. 5. praes. 17. ex n. 1 Crespet. in sum. Catholica Fidei verb. clericus, § clericus mulierum contub rnium, & verb. mulier, in princip. Gilgan. de iure publico lib. 3. tit. 6. ex num. 29. Squillante de obligat. Cleric. p. 2. n. 48. Gutier. canon. lib. 2. cap. 27. Beller. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. § 25. Carol. de Grassis de eff. & cleric. eff. 8. n. 26. Emman. de Valle de ensalmis & incantat. sect. 2. c. 16. a n. 25. Ioan. Baptista Finus de regul. iur. homil. 22. vers. adde, vbi ex Sanctis Patribus ostendit fœminarum consortium quatenus à viris spiritualibus fugiendum.

39 Conquerente apud Sacram Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum Presbytero Iacobo Sanctissimo in sexagesimo ætatis suæ anno constituto Episcopum Senogallien. vt famulam ætatis quadraginta annorum remoueat, sibi iniunxisse eamdem Sacram Congreg. supplicauit, vt Oratorem hac de causa molestari minimè permitteret, Sacra verò Congr. die 15. Febr. 1619 eundem Iacobum parere debere respondit. Idem censuit in vna Ferrarien. die 7. Iunij eiusdem anni contra Presbyterum Ioannem Baptistam Rebellum annorum L X I V. & eius famulam annorum L X V I.

40 Quænam fœminæ fuerint, quæ subintroductæ appellantur in d. cap. interdixit, & alibi, dubium esse poterit. Certius est hoc genus mulierum malæ suspicionis fuisse, non quod tunc essent concubinæ, aut meretrices, sed quod in puellari ætate à viris in cohabitationem tanquam sorores admittebatur, ex earumque consortio nihil non mali timeri poterat. Vnde meritò Conc. Nicænum consortium talium mulierum Clericis interdixit, vt probant Cou. de sponsal. p. 2. c. 8. § 4. n. 5. latè Vasq. de ordine disp. 247. c. 4. n. 42. cum seqq. licèt Archid. in c. nullus 32. dist. existimet subintroductam mulierem esse, quæ respectu alicuius domestici officij domi cohabitabat. At Anastas. Germ. lib. 2. animaduersionum c. 15. ad fin. affirmat introductitiam mulierem esse, quæ libidinis causa intus retinetur, hoc est, quæ non in luce, & oculis ciuium, sed intus in domo habetur, iuxta illud Cicer. ad Atticum. *Iam vero ò Dij boni rem perditam etiam noctes certarum mulierum, atque adolescentulorum nobilium introductiones nullis iudicibus pro mercede cumulo fuerunt.*

41 Si olim in lege antiqua Sacerdotibus, & Leuitis, qui carnalibus tantùm Sacrificiis ministrabant, præcipiebatur, vt tempore vitæ suæ ab vxoribus & domicilio separati essent, *multò magis*, inquit Syric. Pont. in epist. 1. cap. 7. & Innoc. I. in epist. 2. cap. 9. & habetur in cap. 2. dist. 82. *oportet Christi ministros aliud certe quàm vitulos offerentes, & quos semper ad hoc paratos esse decet ab vxoribus & fœminis continere.* Vnde & B. Hieron. in epist. ad Oceanum ait. *Quid tibi re vera cum fœminis, quid ad Altare cum domino fabularis?* & paulò infrà, *non potest*, inquit, *toto corde cum domino ambulare, qui fœminarum accessibus copulatur.* Quare mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris sanctissimorum hominum factis edocemur. S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est in Romano officio, & eius vita 7. Martij apud Surium, in graui castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correptus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit; refert S. Anton. p. 4. tit. 13. c. 3. § 2. accusatum apud Iordanum Religiosum de contracta fœminæ manu, excusasse se quod pia illa esset, cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, si verò commisceantur porte lutum efficitur. Fugite*, ait Paul. 1. ad Corinth. 6. *fornicationem.* Vnde S. Augustinus ser. 2. Dominica 25. post Trinit. qui est 250. cap. 1. *quod libidinem*, inquit, *fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur non dixit, resistite, sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo superare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde, fratres charissimi, ab omnibus Christianis, præcipuè tamen Clericis siue Monachis indigna & inhonesta familiaritas fugienda est; quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam cito dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria, grauem castitas fortita est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur.* Quapropter (præter ea quæ aliàs vidimus) plura hac de re à sacris canonibus constituta fuerunt.

Primò igitur Calixtus Papa cœlibatum Secerdotibus indixit, vt refert Niceph. historia ecclesiast. lib. 8. cap. 19. & lib. 12. cap. 34. & idem post eum Syricius, & meminit Innocentius I. in c. proposuisti 82. dist. & vidimus suprà hoc lib. 35. & 37. 42

Secundò Nicolaus II. & Alexander etiam II. in cap. nullus, cum seq. 32. dist. statuerunt neminem debere Missam à Presbytero concubinario audire, quod ex his Iuribus colligunt Cou. in cap. alma mater p. 1. § 2 n. 10. Paez in rubr. et cap. Missas, de consec. dist. 1. n. 198. cum seqq. Nauarr. in cap. 1. § laboret, de pœnit. dist 6. n. 10. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 1 num. 44. cum seqq. Azor. instit. moral. p 1. lib. 7. cap. 7 q. 16. & p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 5. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. q. 57. num. 8. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 118. n. 59. 43

Verùm licèt olim, Iure communi attento, in d. cap. nullus, & seqq. ac cap. vlt. de cohabit. cler. & mulier. teneremur vitare Clericos concubinarios, seu fornicarios notorios per sententiam, aut confessionem in iudicio factam, aut per operis euidentiam, seu notorietatem facti, hodie tamen per Extrauag. *Ad euitanda scandala*, Martini V. quæ postea in Concil. Basiliensi renouata est sess. 20. decimo Kalend. Februarij 1435. seclusa consuetudine non tenemur eos etiam in Sacris vitare, nisi per iudicem fuerint publicati & denunciati, vt tradunt Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 81. sub n. 6. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 5. § 3. Petr de Ledesma in sum. p. 1. tract. de Eucharistia Sacramento cap. 27. circa fin. Spin. in speculo testam. gloss. 3. princ. n 43 Gutier. canon. lib. 2. c. 7. n. 85. Axcued. l. 1. num. 65. tit. 15. lib. 8. noua recop Azor. d. lib. 7. cap. 7. q. 16. Sayr. de censur. lib 2. cap. 12. n. 20 Suar. tom. 5. disp. 31. sect. 4. n. 16. & latius tom. 3. de sacram. disp. 18. sect. 2. & disp. 88. sect. vlt. vers. vltimum, cap. excusationis, Paul. Comit. d. lib 1. q. 57. n. 13. Bonacin. de sacram. disp. 4. q. vlt. pun. 12. n. 1. vers. verum. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 1. lib. 2. c. 5. ex n. 42 Nicol. Garc. de benefic. p. 7. c. 14. à n. 36. vbi cum Nauar. Valent. Henriq. Vega, Tolet. Auila, & aliis resoluit dictam Extrauag. *Ad euitanda*, non esse vsu receptam cum exceptione de notorio excommunicato iuxta litteram Concilij Basiliensis, sed cum sola exceptione de notorio Clerici percussore. 44

45 percuſſore. Aduertit Comitol.*d.lib.1.q.57.num.14.*
quòd etiam poſt *dictam Extrauag. Martini V.* nulla
ſuadente neceſſitate publicos inducere concubina-
rios ad Sacramenta miniſtranda, aut ad Miſſam
celebrandam nemo ſine mortifera culpa poteſt;
cum ſit contra ius naturale quempiam inducere ad
peccandum.

46 Tertiò contra Clericos crimen nefandum in-
continentiæ committentes Canonem edidit Inno-
centius III *in Lateranenſi Conc.* prout refertur *in c.
Clerici, de exceſſ.Prælat.* quo iubet eos deponi,& in
monaſteria ad perpetuam pœnitentiam agendam
detrudi,tradunt Duen *reg.101.limit.vlt.* Bermond.
de publicis concub.tit.de peccato Sodomiæ n.37. Camp.
*in diuerſ.Iuris Canon.rubr.11.cap.22.n.7. & 10.verſ.
ſunt præterea*, nouiſſimè D. Matt. Cuteli *de priſca
ac recenti Eccleſiæ libertate p.1.q.2.à n.5.* Marchin.
de Sacram.Ordinis tract 5.p.8.cap.4.n.19. Anſald.*de*
47 *iuriſdict.p.4.tit.1.cap.2.n.14.* Quare ſi in Ordinibus
miniſtrare vel celebrare audeant, irregulares fieri
à ſolo Papa diſpenſandos opinati ſunt Folcr.*in pra-
xi criminali Canon.p.6 cap.57.n.11.* Clar.§.*ſodomia,
n.5.* Lambert.*de iurepatron.p.1.lib.2.q.2. art.18. n.4.*
Cou.*in Clem.ſi furioſus p.1.§ 1.n.6.* Franc.Marc.*Del-
phin.deciſ.687.n.16.p.2.* Salzed.*ad Bernard.in pract.
cap.86* Verùm hæc reſolutio impugnatur ab Aret.
in cap.cùm non ab homine,de iudic. eumque multis ad-
ditis rationibus ſequitur Nauar.*in manu. cap.27. n.
149.* & eſt recepta opinio apud recentiores, quam
etiam tuentur Sayr.*de cenſur. lib.7.cap.12.n.22.* Va-
lent.*tom.4.diſput.7 q.19.pun.3. circa fin.* Henriq. *in
ſumm.lib.3.cap.36.§.1.in commento lit. M. & lib. 4.
cap.5.§.1.lit.F.* Fr.Emman. *quæſt. regul.tom.2.q.28.
art.2.* Suar.*d.tom.5.diſp.31.ſect.4.n.28.* Aldret.*de re-
lig.diſcipl.tuenda,lib.2.cap.15.n.34.* Floron. *de caſib.
reſeruat.p.2.caſu 7.§.1.n.7.* Finell. *in ſimili tract.caſu
9.n.6.* me citato Diana *reſol.moral.p.2.tract.3.miſcel.
reſol.69.* Campan.*d.cap.22.num.9.* vbi *n.10.* refert ſe
vidiſſe quandam apoſtillam ſcriptam manu Cardi-
nalis Lutij Saxi, cum regens ſummi Prætorij Pœ-
nitentiariæ erat,qui in manuali Nauarri *loco proxi-
mè citato*, poſt illa verba, *ſed ſolum exercentem*, qui-
bus ait non omnem Clericum ſodomitam fieri ir-
regularem vigore Conſtitutionis Pij V.de qua *in-
frà*, ſed exercentem tantùm, addit hæc formalia
verba, *nec exercentem, prout alias idem Sanctiſſimus
D.N.dixit,at verò facto verbo in Signatura,id eſt,Pœ-
nitentiaria,tenuit Pater Toletus negatiuam.*

48 Rigidius cum ſodomitis procedendum duxit
Pius V.*in ſua Conſtit.* incip. *Horrendum ſcelus,de an-
no 1568 ſub dat.Romæ die 3.Septembris*, per quã om-
ni priuilegio clericali,officio, beneficio & dignita-
te priuati degradantur, ac brachio ſæculari tra-
duntur in illis verbis ibi. *Omnes, & quoſcunque
Presbyteros, & alios Clericos ſæculares & Regulares
cuiuſcunque gradus & dignitatis tam dirum nefas exer-
centes omni priuilegio clericali, omnique officio,dignita-
te,& beneficio eccleſiaſtico præſentis Canonis auctorita-
te priuamus,ita quod per Iudicem eccleſiaſticum degra-
dati Poteſtati ſtatim ſæculari tradantur,qui de eis illud
capiat ſupplicium, quod in laicos in exercitio deuolutos
legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum.* refero Ego
ipſe *de officio & poteſt.Epiſcopi p.2.alleg 46. num.21.*
& nouiſſimè Ioann.Anton Nouarr. *in ſum. Bullar.
tit.de Sodomia ſuper Bulla Pij V. pag. 565. cum ſeqq.*
Anſald.*de iuriſd.p.4.tit.5.cap.2 num.15.* Quæ qui-
dem Piana Conſtitutio tantùm pertinet ad forum
exterius ſicut tenet Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.
part.1.lib.2.cap.90.n.4.& 5* nam in foro Conſcien-
tiæ vſu receptam non eſſe reſoluunt Auila *de cen-
ſur.part.7. diſp.4. dub.7. concluſ.7. in fine*, Fillinc.*de
caſib. reſeruat.p 2.cap.7.§ 1.n.8.* Belloch.*in praxi de
caſibus reſeruat.p.2 q.1.n.221.* Diana *d.tr. 3. miſcel.
reſol 61.* Nec ſub illa includuntur quilibet ſodo- 49
mitæ, ſed ſolum exercentes,illi ſcilicet, qui quaſi
ex vſu continuato id exercent, vt poſt Nau.& alios
reſoluunt Fr.Emman.*quæſt.regular. tom.1.q.30. art.
19.* Sayr *de cenſur.lib.7.cap.12.num.23.* Auila *eod.tr.
part.7.diſp.4.dub.7.* Henriq.*lib.13.cap.36.in commen-
to lit.N. & lib.14. cap.5. lit.F.* Petr. de Ledeſma *in
ſum.p.2.tract.27.cap.5.concl.4.* Matt.*de iuriſdict.p.2.
cap.16.* Suar.*d.tom.5.de cenſur. diſp.31. ſect.4. num.
20.* Marc.Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep.
Neapolitana cap.67.* Belloch.*in praxi de caſibus reſer-
uat.p.2.q.1.num.217.* Homobon.*de caſib.reſeru.p.2.
cap 4.ſect.5.* Floron.*in ſimili tract.p.2.caſu 7.§.1.n 9.*
Finell.*eod.tract.caſu 9.n.6.* Emman.do Valle *de in-
cantat.& enſalm.ſect.3 cap.5.num.25.* Nicol.Garc.*de
benef.p.11.cap.10 n.198.* Squillante *de oblig.cler.p.4.
n.86.* Aldret *d.c.15.§ 5.n.26.* Azor.*inſtit.moral.p.2.
lib.7.cap.18.q.3.* Campan.*d.cap.22.n.11.* Coriolan.*in
tract.de caſib.reſer.p.2.caſu 9.§.10.n.25.* Fillinc.*tom.
1.tract.17.cap.7 n.127.* Diana *d.tract.3. miſcel.reſol.
65* Ioann.Ant.Nou.*d.tit.de Sodomia n.9.* Ricc.*reſol.
58.num.1.p.3. & deciſ.145.part.4.*

Contra Ioann.Vella *de pœn delict.c.33.verſ.hodie
autem*, Salzed.*ad Bernard. in pract. Canon. cap.89.
lit.D.verſ.vnum tamen*, Ceuall. *commun. contra com-
munes,q.3.8 ſub num.4* Flau.Cherubin.*in compendio
Bullarij conſtit.72.Pij V.ſchol.2.* exiſtimantes Cleri-
cum, qui vnicum crimen tantùm ſodomiæ com-
miſit,pœna dictæ conſtit. Pij V. puniendum eſſe.
An in peccato Sodomiæ pœnitens teneatur expli-
care ſe fuiſſe patientem? Negatiuè reſpondent
Zambell. *in repert. morali,verb. abſolutio num. 43.*
Hieron. Ghilin.*in ſum. verb. circumſtantia peccato-
rum num.10.* Diana *moral.reſolut.p.3.tract.4.reſol.559.
& p.5.tract.14.reſolut.56.* Cætera, quæ circa hanc
materiam hîc deſiderari poſſunt, vide *de officio, &
poteſt.Epiſcopi,p 2. alleg.46.& in collect ad d.c.Cle-
rici,de exceſſ.Præl* & latè Anton. Nouar.*d.tit.de So-
domia.* Boëi.Epo *in comment. ad cap. vt clericorum à
num.4.de vita, & honeſt.cler.* vbi quòd in eo text.
ſicut *in d. cap. clerici*, filios diffidentiæ propterea
Pontifex videtur appellare nefandis & in natura-
libus inuolutos libidinibus, quod plerique tales
ob criminis horrorem, vel in deſperationem la-
bantur,vel difficillima ſoleant ad Chriſtianam,con-
dignáque pœnitentiam commoueri, vel ægerrimè
ſuis è ſordibus conſuetis, & ex profundiſſimis ea-
rum voraginibus emergere.

Quartò, Canones ſtatuerunt, vt omnem quoq; 50
que incontinentiæ ſuſpicionem Clerici vitare te-
neantur,vnde *in cap.Clerici 81.diſt.* ſoli ad alloquen-
das fœminas prohibentur accedere,ſed boni teſti-
monij viros ſecum habere iubentur: lauacra quo-
que cum fœminis communia habere,aut eas in ha-
bitationibus ſuis retinere non poſſunt,*cap.non opor-
tet,ead.diſt.* niſi ſint conſanguineæ, in quas naturale
fœdus non ſinit vllam cadere poſſe ſuſpicionem, vt
colligitur ex *cap.à nobis.pen.de cohabit.clericor.* Sed
in cap. 1. eod.tit. interdicitur Clericis mulierum
conuerſatio, & cohabitatio earum, quas Canones
concedunt, matrem ſcilicet, ſororem, amitam,&
alias,quæ omnem effugiunt ſuſpicionem. At in his
Iuribus componendis multùm elaborant Vgolin.
de officio & poteſt.Epiſc.c.13.§.27. & Anaſtaſ.Germ.
adnimaduerſ.Iuris lib. 2.c.18. vide apud illos.

Quintò, vt comeſſationes, & inhoneſta conui- 51
uia fugiant,*cap.5.ne Clerici, vel monachi,cap.cùm de-*

corem, de vita, & honeſt. cler. Galganet. *de iur. publico lib. 3. tit. 5 mon. 18.* Nam Hieron. *epiſt. 2 ad Nepot. de vita cleric. cap. 23. Communia,* inquit, *ſibi vitanda ſunt ſæcularium, & maximè eorum, qui honoribus tument, & cap. 17. Conſolatores nos Chriſtiani potius in mœroribus ſuis, quàm conuiuas & proſperis nouerint. Facile contemnitur Clericus, qui ſæpe vocatus ad prandium non recuſat.* Idem omnino ſuadet S. Ambroſ. *lib. 1. offic. cap. 20. Habet ſanè ſuos ſcopulos,* ait, *verecundia, non quos ipſa inuehit, ſed quos ſæpe incurrit ſi in intemperantium incidamus conſortia, qui ſub ſpecie iucunditatis venenum infundunt bonis, hi ſi aſſidui ſint, & maximè in conuiuio, ludo, ac ioco eneruant grauitatem illam virilem. Caueamus itaque nedum animum relaxare volumus, ſoluamus omnem harmoniam, quaſi concentum quemdam bonorum operum. Vſus enim citò inflectit naturam, vnde quod prudenter facitis, conuenire eccleſiaſticis & maximè miniſtrorum officiis arbitror, declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipſi hoſpitales ſitis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus ſit opprobriis locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent; tum etiam epulandi produnt cupiditatem. ſurrepunt etiam fabulæ frequenter de ſæculo, ac voluptatibus, claudere aures non potes, prohibere putatur ſuperbia; ſurrepunt etiam præter voluntatem pocula,* &c. Vnde Bertach. *in tract. de Epiſcopo p. 1. lib. 4. §. de vita Epiſcopi n. 10. & eadem 1. p. lib. 2. tit. de cauſa mater. Epiſcopi n. 74* per text. *in cap. multis 44 diſt.* tenent quòd Epiſcopus non debet adeſſe conuiuiis, quinimo nec conſentire, quòd illis interueniant fabulæ otioſæ, nec cantilenæ, decantationes, nec plauſus, nec riſus fieri, nec ioculatores, & *n. 9.* ſubdit quòd ſi
52 hæc fiant debet à menſa recedere. Et quòd Clerici niſi neceſſitate coacti, in Eccleſia non conuiuentur ſtatuit Carth. Conc. III. *c. 5.* relatum *in c. nulli 54. diſt.* & tradit Suar. *tom. 1. de relig. lib. 3. c. 6. de reuerentia debita loco ſacro n. 7.* vbi ſubdit conceſſionem, quam text. ille facit, poſſe extendi ad omnem caſum vbi prudentia dictauerit eſſe aliquam neceſſitatem. Hinc videtur ſatis indecens, & clericali honeſtati contrarium quod plures ſacerdotes, & clerici tam ſęculares, quàm Regulares tabaccum etiam Sacroſanctum Miſſæ ſacrificium celebrando ſumant, linteaque ſacræ Sedis, excrementis, quæ tabaccum huiuſmodi proiicit, conſpurcant, Eccleſiaſque tetro odore inficiunt, magno cum proborum ſcandalo, rerumque ſacrarum irreuerentia, & ideo optabam vt à S. Sed. Apoſt. iam prauus in aliquibus partibus vſus prorſus euelleretur & radicitus cenſuris, & pœnis eradicaretur: ſed iam votis meis ex parte annuit S. D. N. Vrbanus VIII. qui *ſua conſt.* incip. *Cum Eccleſia 30. Ianuarij* 1642. prohibuit omnibus, & ſingulis vtriuſque ſexus perſonis etiam cuiuſuis Ordinis, inſtituti, ac Militarium Regularibus quomodolibet qualificatis ne de cætero in ciuitatis & Diœceſis Hiſpalen. Eccleſiis, earumque atriis & ambitu tabaccum ſiue ſolidum, ſiue in fruſta conciſum, aut in puluerem redactum ore, vel naribus, aut fumo per tubulos, aut aliàs quomodolibet ſumere audeant ſub excommunicationis latæ ſententię abſque aliqua declaratione per contrafacientes incurrendæ pœna.

53 Vnde Nau. *de Orat. c. 5. n. 3.* reſoluit ob multam pluuiam, aut Solis æſtum, aut quando alius locus opportunus non inuenitur, poſſunt fieri conuiuia honeſta in Eccleſia abſque peccato.

54 Honeſtis enim conuiuiis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis, poſſunt Clerici intereſſe, *c. conuiuia, c. quando il 1. & 2. diſt. 44.* Cou. *in c. vlt. n. 1. de teſt.* Bellet. *diſquiſ. cler. p. 1. tit. de diſcipl. clericali §. 22. n. 24.* item & iis, quæ fiunt in anniuerſariis defunctorum ſiue ſolemnitatibus Sanctorum, *c. nullus 44. diſt. c. nullus, de conſecr. diſt. 5.* Cou. *in d. cap. vlt. n. 2.* Ioan. Garc. *de expenſ. c. 8. n. 12.* Cencd. *ad Decretum coll. 46 n. 5.* Bellet. *d. §. 22. n. 18.* vbi admonet quòd in huiuſmodi conuiuiis nulla abſentium vita morderi permittatur, nullus ex irriſione reprehendi, nec in eis inanes ſæcularium negotiorum fabulæ, plauſus, riſus inconditi audiendi, ſeu referendi, aut cantandi, nec turpia ioca, vel viſo, ſeu ternatricibus, ante ſe fieri huiuſmodi Clerici patiantur, nec laruas ante ſe fieri conſentiant Imo conuiuium benedictione incboare debere, & gratiarum actione terminari probatur *in cap. quando autem 44. diſt.* & S. Ioan. Chryſoſt didicimus, *qui homil. 79. ad Antiochum,* ita ait. *Opus eſt nos & menſam petentes, & deſiſtentes Deo gratias agere. Menſa ab oratione ſumens initium, & in orationem deſinens nunquam deficiet, ſed fonte largius omnia nobis afferet bona.* S. Hieron. *epiſt. 22. ad Euſtoch. c. 16. nec cibi ſumantur niſi oratione præmiſſa, nec recedatur à menſa, niſi referatur Creatori gratia,* refert Giſbert. Scheuic. *de eccleſiaſt. vita, moribus, & offic. lib. 3. cap. 36 in princip.* Bellet. *d. §. 22. n. 26.* vbi *n. 27.* ſubdit, quòd in omni clericali conui- 55
uio lectio diuinarum Scripturarum miſceri debet per *c. reuerentia 54 diſt.* vide Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 25. n. 55.* & aduertit Nau. *de orat. cap. 18. n. 42* Sacerdotes non benedicentes menſam, peccare tantùm venialiter, quamuis Præpoſ. *n. 2. in cap. non liceat 44. diſt.* exiſtimauerit peccare mortaliter.

Sextò, quod ad conuerſationem attinet, Clerici 56
ſpectacula, comœdias, fabulas, choreas, & haſtiludia, & alia his ſimilia vitare tenētur. *Amb. de ſanctiſ. Epiſc. §. interdicimus, c. 1. diſt. 37. c. non oportet, de conſec. diſt. 5. cap. cum decorem, & cap. pen. de vita & honeſt. cler. c. 1. ne clerici vel mon. cap. inter dilectos, de exceſſ. Prel.* Vgolin. *d. c. 13. § 30. n. 2.* non igitur licet 57
Clericis intereſſe comœdiis, cùm vtplurimum ſint de rebus laſciuis, turpibus, & amoribus mundanis, prouocantes auditores ad malum, & libidinem, ac ſpectatores ſuo acceſſu, & præſentia cauſam afferunt ſcenicis turpia agendi, Petr. de Guſman *in libro bienes del honeſto trabaio y daños de la ocioſidad, diſcurſo 6. §. 7.* Hier. Florent. *in ſua comœdiocriſi concl. 7.* Hurtado de Mendoça *vol. 2. de ſpe & char. diſput. 173. ſect. 15. §. 367.* Baldell. *in diſp. Theolog. tom. 1. lib. 3. diſp. 18. n. 11.* Paul. Comit. *reſponſ. mor. lib. 5. q. 11. n. 8. cum ſeqq.* vbi *à princ. illius quaſt.* probat comœdia- 58
rum impudicarum auctores mortiferi criminis eſſe reos, eaſque ob id damnant Petr. Greg. *ſyntag. lib. 39. c. 15.* Ribadeneira *lib. 1. de la tribulacion c. 11.* Pineda *p. 1. de la agricultura dialog. 5. à §. 25.* Petr. de Guſm. *d. diſcurſ. 6. §. 2. pag. 176.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. Peccatum, differ. 25.* Verùm ſi 59
comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, Ego puto non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod exiſtimo modò non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericis comœdiis intereſſe. Non 60
obſtat probatio *d. cap. pen.* quia ſecundum Innoc. *ibi* eſt tantùm de honeſtate, vel quod verius credo cum Caiet. *in ſum. verb. clericorum peccata,* ille text. non obligat ſub mortali ceſſante ſcandalo, & contemptu. Quare ita reſoluunt Fr. Emman. *in ſum. tom. 3. c. 71. n. 1.* Ioan. Salas *in 1. 2. tom. 2. tract. 13. diſp. 6. ſect. 14. n. 165* Paul. Squillante *de obligat. cleric. p. 2. n. 45.* Galet *in margarita caſuum Conſcientiæ, verb. comœdia,* Sanchez *de matrim. lib. 9. diſp. 46. n. 41.* Bonac. *eod. tract. q. 4. pun. 9. n. 22.* Diana *reſol. mor. p. 2. tract. 3. miſcel.*

miſcel.reſol.35.& p.5.tract.13.miſcel.1.reſol.81. Le-
zana in ſum.quæſt.Regul.c.10.n.7.Illuſtr.D. Roder.
à Cunha in comm.ad c.7.num.3.diſt.86. Ego ipſe in
collect.ad d cap.pen.n.3.

61 Nec item Clericis intereſſe licet choreis, &
ſaltationibus, ne propter motus obſcœnos oculi
eorum contaminentur, Presbyteri 19.diſt.l.57.tit.
5.p.1.vbi Greg.Lop.in gl.1.& l.34.tit.6.p.1.gloſ.7.
Vgolin.d.c.13 §.30 n.1.

62 Nec etiã Clerici Ordinibus ſacris initiati adeſ-
ſe debẽt agitationi taurorũ,quia id eis prohibuit
Gregor. XIII.quadam ſua Conſtitutione, cuius
tenorem recenſent Salzed. ad Bernard. in pract.
cap.72.alias 75. in nouiſſ.edit. Stephan. Quaranta
in ſum Bullarij verb. torneamenta. Poſtea Clemens
VIII pro Regnis Hiſpaniarum pœnas & cenſu-
ras contra Clericos ſupradictos impoſitas ſuſtu-
lit, & amouit (exceptis Monachis & Fratribus
Mendicantibus, cæteriſque Regularibus cuiuſ-
cunque Ordinis, & inſtituti) ad terminos Iuris
reducendo. Monet tamen ſua Sanctitas, ac in
Domino hortatur Clericos ſæculares beneficia
eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris Ordinibus,
ſeu eccleſiaſtica dignitate conſtitutos exiſtentes
ne paterna hac eius benignitate abutantur, pro-
ut pleniùs in ſuis litteris ſub dat. Romæ,ſub die 12.
Ianuarij 1596. continetur, quarum litterarum
contextum referunt Quaranta vbi ſuprà, & Fr.
Emm. quæſt. Regular.tom.3. q.68. art.2. & de illis
meminere Azor inſtitut.moral.p.3. lib.2. cap.15. à
principio,Illuſtriſſ.D.meus Rodericus à Cunha in
comment.ad d.cap. Presbyteri num 3. & 4. Sanch.in
conſil moralib.lib.1.c.8.dub.31.pag.109.cum ſeq. Ma-
chado d.tom.2.lib.4.p.1.tract.13.docum.11 & lib.5.
p.2.tract.2.docum.9.

63 Septimò,Clerici mimis,ioculatoribus, & hi-
ſtrionibus intendere non debent, d. c.p. pen. cap.
presbyteri 34. diſt.cap non oportet. diſt.5. Vgolin de
offic.& poteſt. Epiſcopi cap.13.§.30. num.2. Bellet.
diſquiſit.cleric.p.1.tit.de diſcipl.cleric.§.23 n.3 Ego
ipſe in collect.ad d.c pen.n. 2.Boët. Epo ad cap.cle-
rici officia 15.num.10. de vita, & honeſt. cleric. vbi
quòd ioculatores vulgus appellat præſtigiatores,
& id genus alios homines viliſſimos geſticula-
tionibus,iocis, nugis, riſibus quæſtum facien-
tes.

64 Octauò,nec laruati Clerici incedere, ſeu per-
ſonarum habitum ſuſcipere debent,d.cap cum de-
corem.Lambertin.de iurepatr.lib.2.p.2. q.9. art.26.
n.5.Petr. Greg.ſyntagm. iuris lib.39.c.11. Perez in
libello,quem ſcripſit,contra las maſcaras,id eſt.aduer-
ſus eos,qui cauatos cortices, vt ait Virgilius,ori
admouent,ac laruati in publicum exeũt, Gregor.
Lop.l.3.verb.veſtiduras t.1. 22.p.5. Paul. Comitol.
reſponſ.moral.lib.6.q.8.Vgolin. d.§.30. num.3. Bel-
65 let.d.tit.de diſcipl.Cleric. §.23. n.7. Quare minus
cum habitu monachali, ſeu religioſo ſe accom-
modare debent hiſtriones, & huiuſmodi dum
comœdias agunt, ſeu laruati incedunt, vt dixit
gloſ.verb.monſtra laruarum in d. cap. cum decorem.
Vgolin.vbi proximè;ſi enim id facerent, mortali-
ter peccarent,& venirent grauiter puniendi, vt
reſoluunt Fr.Emman.quæſt.regul. tom.2.q 76. art.7.
Fructuoſ.Risbe en el tratado de las Comedias, cap.3.
fol.18.Bellet.d.§.23.num.10. & ideò poterit Iudex
Eccleſiaſticus punire ſæculares induentes habi-
tum Regularium in ludibrium, ſeu per iocum,
veluti in comœdiis,theatris,& huiuſmodi,ſecun-
dùm Bellet.d.p.1. tit. de fauore clericorum reali §.1.
num.98.Et ſpecialiter S.D.Vrbanus VIII. in qua-
dam ſua Conſtit. incip. Cum ſicut 5.Octobris 1628.
mandat locorum Ordinariis, ac Nuntiis Apoſt.
ne permittant quemquam deferre tunicam ſim-
plicem,oblõgam cum mantello,vel ſine mantel-
lo Fratrum Minorum de Obſeruantia abſque li-
centia in ſcriptis Superiorum prædictæ Religio-
nis;habitum verò prædictum cum capuccio, ſeu
mantello conſato,nec etiam cum licentia cuiuſ-
uis Superiorum dicti Ordinis, refert Lau-
rent. de Peyrinis de priuileg. Regul. tom. 3. in fine
pag.550.

Nonò clericis ad aleas, & taxillos ludere non 66
licet d.cap.pen.cap.cum inter dilectos.de exceſſ. Prel.
Conc.Trid.ſeſſ.22.de reform.cap.1.& ſeſſ.24. etiam
de reform.cap.12.l.57.tit.p 5.Boët.Epo ad cap.1.ne
cler.vel monach.a num.35.& ad cap.clerici officia 15.
n.14.de vita,& honeſt.cleric.Machado dict. trat.13.
docum.9.Fr Emman.quæſt.Regul. tom.2. q.37. art.3.
Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.1. q.90. Camill.
Borrell.in ſum.omn.deciſ.tom.1. tit.11. num.33. Al-
drete de relig.diſcipl.tuenda lib.2. cap.16 §.3. n.17.
Molin.de iuſt.tract.2.diſp.51.verſ.quod verò,Carol.
de Graſſ. de effect.lib. cleric. eff.ctu 22. Farin. in praxi
crimin.p.3. q.109. num.92. cum ſeqq. Squillante de
oblig.cler.p.2.num.45.Bellet.d.p.1.tit.de diſcipl.cler.
§.24.Illuſtr.D. meus Roder.à Cunha in comment.
ad cap.1.num.1.cum ſeqq.35.diſt.Vgolin. d. cap.13.
num.2.vbi ſubdit hoc procedere in omnibus Cle-
ricis,qui Ordine ſacro initiati ſunt.vel in mino-
ribus conſtituti,ſi beneficium habeant eccleſia-
ſticum,& num.3. quòd nec per alium ludere poſ-
ſunt; & in fine, reſtringit vbi animi gratia ſecre-
tò,& modicè luderent abſque ſcandalo, & c.25.
num.1 reſoluit peccare mortaliter Clericos præ-
dictos qui aleis & taxillis ludunt. Ludus tamen, 67
qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis,
Clericis eſt permiſſum,ſi ſecretò, & in ſuis ædi-
bus laudant, vt per Paridem de Puteo in tract. de
ludo.num.12. Coſtam eod. tract num.15. art.2. Fa-
rinac.d.q.109.num.103.& 106. Vgolin. d. cap.13.
§.2.,& 26 Bellet.d.§.24. num 8. & 9 vbi num.15.
intelligit modo non ludant in publico. Vnde 68
ſcacchorum, ſiue latrunculorum ludum non eſſe
Clericis prohibitum reſoluunt Abb.num.4 verſ.
ex hoc intellectu,& n.12.Ioan Andr. n.13. & Butr.
verſ.ludus enim, in d.cap.pen. Coſta d.tract.num.25.
in fine,verſ.quod autem ludus,& num.26.ante fi..art.
2.Viui.tom.1. commun. opin. lib.3. tit.29. num.3. in
princ.pag 430.Farin.d.q.109.num.1.& 14. Vgolin.
d.§.2; in princip Comitol.d.lib.1.q.92. Bellet. d §.
24.num.7. vbi num. 10. intelligit modò ludatur
cauſa recreationis, & non cauſa voluptatis, aut
auaritiæ,vel cupiditatis, & num.15 etiam dum-
modo non diſtrahatur à Diuinis, propter lon-
gum tempus,quod tali ludo conteritur Et quam 69
uis huiuſmodi ludus ingenio conſtet, ac proinde
permiſſus cenſeatur. non multum tamen littera-
tis hominibus conuenire arbitramur,quòd men-
tem iam litterarum ſtudiis fatigatam recreare
magis ceſſatione & quiete, quàm nouo medita-
tionis labore grauare oporteat, vt etiam aduer-
tit Ioan.Baptiſta Fin.de regulis Iuris homil 22.in fi-
ne; non debent tamen Clerici in eorum ludis 70
aliàs eis permiſſis admixtos laicos habere gloſ.
verb.eiuſdem in cap.continebatur,de homic. vbi Hoſt.
num.1. & Abb. num.3. Coſta in tract. de ludo n.14.
in fin.Viuald.commun.opin.467.num.3. & 4. Bellet.
d.tit.de diſcipl.cleric.§.24.num.17.Farin.p.3.q.119.
num.100.

Decimò. Clerici cauponas, vel tabernas.niſi 71
longioris

longioris itineris causa, ingredi prohibentur, *d. cap. non oportet*, cum duobus seqq. *dist. 44. d. c. pen.* Bern. *in pract. canon. c. 80. n. 3. in nouiss. edit.* Campan. *in diuers. Iur Canon rub. 4. num. 12.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p 2. lib. 3. cap. 8. n. 9. & 10.* Vgolin. *d. cap. 13. §. 29.* Boët. Epo *ad cap. clerici officia 15. n. 11. de vita, & honest. cleric.* Machado *en superfetto Confessor p. 2. l b. 4 p. 1. tract. 13. docum. 3.* Ant. Ricciul. *de iure personarum lib. 8. cap. 7. num. 15.* latè Bellet.
72 *d. tit. de discipl cler. §. 20. a principio* vbi *num. 15.* subdit quod sicut vitium frequentandi tabernas reprehenditur in Clericis, ita nec est laudabile in sæcularibus: cauponarum enim institutio non fuit voluptatis causa, sed necessitatis, *l. licet gratis §. in factum ff. naut. caup. stab.* Sed iam hodie tabernæ sunt loca, & fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ, *l. qua in adulterium, in princip.* & ibi glos. *C. ad leg. Iul. de adulter. l. athlas §. ait Prætor, ff. de his qui notantur infam. l. palam. §. si qua cauponam, ff. de ritu nupt.* Deplorandus, inquit Boët. Epo *citato loco*, inoleuit clericorum etiam Presbyterum atque adeò Pastorum mos in tabernis publicis tum cereuisiariis, tum vinariis compotandi; quæ magna præter alios populo rudi fuit occasio vituperandi status, ac Ordinis ecclesiastici, vilipendendæ disciplinæ Ecclesiasticæ.

73 Dicuntur tabernæ domus in quibus panes, vinum, & carnes coctæ venduntur. Ita glos. *verb. tabernariorum in Clement. 1. de vita & honestat. Cleric.* Rebuff. *in l. taberna appellatione 183. ff. de verbor. signific. pag. 596. & seq* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 8. lit. V. conclus. 1.* quos refero Ego ipse *de appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appellat. 257. num. 1.*

74 Minus etiam tabernas habere eis licet, si enim eas ingredi prohibentur, multò magis in ipsis ministrare aliis vetantur, *cap. nulli clerico, distinct. 44. Clement. 1. de vita & honestat. cleric.* glos. *verb. ignominiosam, in cap. vnico, eodem tit. lib. 6.* Bertachin. *de Episcopo p. 8. lib. 4. in causa mater. degrad. num. 14.* vbi inquit quòd debent deponi, Salzed. *ad Bernard in pract. cap. 81. num. 3. in fine*, Decian. *in tractat. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 136.* Gutier. *canon. lib. 2. cap 4. num. 68.* Campan. *dict. rubric. 4. num. 13.* Vgolin. *d. §. 29. num. 2.* Quare Ordinarij monere debent Clericos exercentes publicè officia tabernariorum, seu carnificum, aut macellariorum, vt infra certum terminum a se præfigendum desistant, & quòd nullo vnquam tempore illa reassumant; & si ter personaliter moniti non desistunt, vel deinde reassumunt, tunc Clerici coniugati omni carent priuilegio clericali; & si tanquam laici incedant, carent etiam in personis eo ipso quamdiu in præmissis perstiterint, vt probat *d. Clem. 1.* tradunt Menoch. *de arbitr. casu 412.* Far. *fragm. crim. p. 1 litera C. n. 127.* latè Beller. *dissignifit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 20.* Quod quidem procedit si huiusmodi artes exerceant per se, & personaliter, secùs si per alium. Ita glos. *verb. publicè & personaliter in dict. Clement. 1.* Duen. *reg. 99. vers. limita tertio*, Menoch. *d. casu 413. num. 6.* Perez *l. 3. glos. 1. pag. 96. tit. 4. lib. 8. Ordinam.* Azeued. *l. 15. n. 2. tit. 7. nona recopil*

75 Vndecimò, à crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abstinere debent; si verò non abstinuerint, & à Superiore commoniti non satisfecerint, ab officio & beneficio suspendendi sunt; *cap. à crapula, de vita & honest. Cleric.* vbi latè & eleganter Boët. Epo. Menoch. *de arbitr. casu 404. num. 4.* Camill. Borell. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 11. à num. 27.* Bernard. & Salzed. *in pract. can. cap. 80 in nouiss. edit.* Vgolin. *d. cap. 13. §. 27. ex num. 5.* Campan. *d. rub. 4. à num. 3.* Farin. *fragm. crimin. p. 1. lit. C. n. 246.* Superioris autem arbitrio relinquitur, quando Clerici à crapula & ebrietate non abstinentes ab officio, seu beneficio sint suspendendi, glos. *verb. vel beneficio, in d. cap. a crapula,* Menoch. *de arbitr. casu 404. num. 4.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 4 num. 63.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 2. sect.*
2. num. 12. nam vinolentum Sacerdotem & Apo- 76
stolus damnat, & vetus Lex prohibet, *cap. vinolentum 35. dist.* quia multa ex ebrietate mala gignuntur, aufert enim memoriam, dissipat sensum, corrumpit sanguinem, obtundit visum, infirmat neruos, obturbat auditum, onerat cerebrum, resoluit viscera, balbutit linguam, confundit intellectum, eneruat & fœdat corpus; omnia membra debilitat, exhaurit substantiam, secreta pandit, libidinem prouocat, rixas excitat, prout hæc, & multa alia referunt Menoch. *d. casu 404. à princip.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 36. art. 1.* Aldrete *de relig. discipl. tuenda lib. 2. cap. 15. ex n. 39.* Less. *de Iustit. lib. 4. cap. 3. dub. 3. n 15. cum seqq.* Farin. *dict. lit. C. n. 253.* Bellet. *d. tit. de discipl. cleric. § 22. a n. 13.* Campan. *in diuers. Iur. Canon. rubr. 4. n. 3. cum seqq.* & alij, quos refero Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p. 1. tit. 2. glos. 11. n. 5.*

Specialiter verò vsum illum, quòd in quibus- 77
dam partibus ad potus æquales suo modo se obligant potatores, & illi iudicio talium plus datur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, penitus abolendum, præsertim in Clericis, decernit Innoc. III. *in Lateranensi Concilio*, de quo *in d. cap. a crapula* sub suspensionis pœna ab officio, & beneficio, refert Bellet. *d. §. 22. num. 33.* Et dicit Boët Epo *in comment. ad d. cap. à crapula n. 7.* quòd Germanus, & Hispanus commilitones inter conuescendum alter alterum prouocat, Germanus Hispanum ad æqualia pocula exhaurienda, Hispanus Germanum ad æquales bolos deglutiendos. Germanus arrepto poculo, *Prabibo*, inquit, *Hispane tibi*, Hispanus arrepto pane, *Præcomedo*, inquit, *Germane tibi*, bibacitate superat ille hic voracitate. Vnde Zozimus Papa constituit vt nullus Clericus pocula in publico populis propinaret, possint tamen Clerici in cellis inuicem propinare, vt continetur etiam in Concil. Nannaten. de quo *in cap. quando autem 44. dist.* vbi modus præscribitur seruandus à Clericis in conuiuiis, & est talis. *Quando*, inquit, *conueniunt Presbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis prior illorum, versum ante mensam incipiat, & cibum benedicat, & tunc, secundùm ordinem sedeant, alter alteri honorem præbeat, & per vices cibum & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Et post refectionem similiter sanctum hymnum dicant ad exemplum Domini*, &c. Et iterum, prout, habetur *in cap. quando Presbyteri ead. dist.* *Qui volunt panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant, & singuli singulos bibere faciant, & maximè vltra tertiam vicem poculum non contingant.* Item *in cap. nullus Presbyterorum ead. dist.* dicitur *quod nec præsumant alios aliena precatione ingurgitare.*

Duodecimò scurrilibus, aut ioculatoriis ver- 78
bis, vel adulationibus, & proditionibus inseruire aut vacare Clerici prohibentur, *c. Clericum 46. dist.* vbi sic dicitur, *Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum censemus, cap. 1. ne cleric. vel mon.* Vgolin. *d. cap. 13. §. 20.* Bernard.

nard.& Salzed. *in pract.71. in nouiss.edit.* sicut & maledicere, vel detrahere, & calumniare maxime in Sacerdotes, *cap. Clericus maledicus, ead. dist. 46.* & denique risus, & fabulas vanas, & tumultus in consessu, & choro vitare monentur, aut indiscretis vocibus perstrepere, vel obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere, & his similia, quibus vituperetur ministerium eorum, facere prohibentur, *cap. quando autem, 44. dist. cap. in loco, 5. q. 4. Qui verò*, inquit Bonifacius VIII. *in cap. vnico, de vita & honest. Cler. lib. 6. se ioculatores, aut goliardos faciunt, vel buffones si per annum artem illam ignominiosam exercuerint sint ipso iure infames, si vero breuiori tempore, & moniti non resipuerint, ipso iure omni priuilegio clericali carent*, refert Vgolin. *d. §. 20. num. 2.* vbi subdit præfatum annum requiri continuum, & excipit vt pœnam hanc euadant vbi in occulto id facerent eos, vtpote inter amicos, vel infirmitatis alterius, aut honestatis gratia. Et dum doctissimus, & pius ille Boët. Epo *in comment. ad cap. cum decorem 12. num. 13. de vita, & honest. cleric.* ageret an ioci, facetiæ, lepores & fabellæ clericos doceant. Sic loquitur. *Ad iocos tamen quod attinet, licèt eos dummodo liberales & facetos, & ingenuos probent, ac laudent Philosophi de moribus, & officiis præcipientes, & ex his obligationem non nasci scribunt Iureconsulti nostri in l. 3. in fine ff. de act. & oblig. quod serio non agatur inter iocantes, tamen quia non quærimus hîc de philosophico, vel politico, vel etiam populari decoro, sed de ecclesiastica honestate, quæ maximè grauitatem requirit in clericis, magis est iocalari, nugari, facetiis vti quantumlibet liberalibus, alioquin & per sese lepidis, parum videatur decere clericos, vt quibus maximè spectandum semper est non solum quid liceat, vel absque peccato fieri possit, verum etiam quid honestum sit ipsis, quidve grauitatem deceat ipsorum*, &c.

79 Postremò Clericis non licet habere canes, accipitres, vel huiusmodi ad venandum *c. 2. de cler. ven. in fine*, Camill. Borrell. *in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 11. n. 42.* nec venationes facere periculosas, seu clamosas, velnti aprorum & cum armis, *cap. 1. cum seqq. 34. dist. cap. 1. de cler. ven.* resoluunt Bernardus *in pract. cap. 50. in nouiss. impress.* Guillielm. Bened. *in cap. Raynutius, de testam. verb. & vxorem nomine Adelasiam num. 875.* Siluest. *in sum. verb. Venatio, circa med* Sebast. Med. *de venat. piscat. & aucup. p. 1. q. 8. ex n. 17.* Menoch. *cons. 221. num. 50.* Franc. Marc. *decis. 529. num. 9. p. 1.* plures quos refert Cened. *ad Decret. collect. 56. num. 8. & 9.* quibus adde Sebast. Neui. *in remiss. ad lib. 2. feud. tit. 56. quæ sint Regalia num. 273. cum seq.* Bellet. *disquis. cler. p. 1. tit. de discip. cler. §. 19.* Vgolin. *d. c. 13. §. 21.* Galgan. *de iure publ. lib. 3. tit. 5. num. 67.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtr. forum, verb. Peccatum differ. 20.* Squillante *de oblig. cler. p. 2. num. 47.* Rebell. *de obligat. Iustit. p. 1. lib. 1. q. 14. num. 9.* Thom. Valasc. *alleg. Iur. tom. 1. alleg. 31. num. 13.* Illustriss. Roderic. à Cunha *in comment. d. c. 2. dist. 34.* Petr. Bollo *in œconomia Canon. Classi 1. c. 5. §. 3. pag. 152. cum seq.* Machado *d. tract. 13. docum. 8.* Ansald. *de iurisdict. p. 2. tit. 11. c. 22. num. 34.* Mart. *de iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 57. à num. 17.* vbi intelligit si ad voluptatem venati fuerint, & sæpius in ipsa voluntate detenti, qui omnes etiam asserunt sanitatis vel recreationis causa Clericos venationibus vti non prohiberi, dummodo id faciant cum silentio, & modestia, quod etiam post alios aduertit Illustriss. D meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. 9. num. 2. dist. 86.* In du-
80 bio autem venationem præsumi factam causa recreationis, tenent Anan. *in d. cap. de clerico venat. col. 2.* Alex. *consul. 72. num. 13. vol. 1.* Menoch. *d. cons. 221. num. 51. & de præsumpt. lib. 5. præs. 3. n. 116.* Bellet. *d. §. 19. n. 7.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. vident 10. dist. 86.*

Vnde Nicol. Papa *in d. c. 1. dist. 34.* Lanfredum 81
venationi deditum reprehendit, additque ex S. Hieronymo venatorem nunquam legisse sanctũ; cuius dicti ratio poterit esse quia venatores misetandam in animalibus exercendo carnificinam multum inde sanguinariæ crudelitatis assumunt, & mentem induunt ab omni pietate alienam. Pined. *in Iob. cap. 16. vers. 10. n. 3. & 7.* Ferdinand. Salazar *Prouerb. cap. 12. vers. 27. n. 123.* vbi fraudulentos homines venatori dicit persimillimos, ipsamque artem venatoriam multis fraudibus, ac dolis esse coniunctam, & Martin. Delri. *in adag. sacris adag. 13. per tot* firmat quod sacer text venationis nomine omnem tyrannidem, crudelitatemque designat. Non obstat quòd obiicit glos. *verb. venatorem, in eod cap. 1. dist. 34.* de sancto Eustachio, quia bene resoluit dicens quòd deseruiens venationi, non est Sanctus, sed qui semel fuit venator, potest postea effici Sanctus peracta iam pœnitentia, sequitur Abb. *in d. cap. 1. vers. & pro illa, de Clerico venat.* Declarant Abulen. *in Matth. cap. 6. q. 43. vers. si autem obuciatur*, Franc. Marc. *Delph. decis. 529. ex n. 7. p. 1.* Petr. Greg. *syntag. iur. 39. c. 10. n. 13.*

Piscati autem Clericis licere dubium non est, 82
exemplo Apostolorum, quos piscatores ad se Saluator noster vocauit, *Matth. 4. Marc. 1. & Luc 5.* Ita Salzed. *ad Bernard. d. cap. 70. lit. A. vers. piscatio*, Boët. Epo *ad cap. 1. ne cleric. vel mon. num. 39.* Iacob. de Graff. *in aur. decis. p. 2. lib. 3. cap. 3. vers. sexta.* Marta *d. casu 57. n. 22.* Menoch. *de arbitr. casu 413. num. fin.* Azeoed. *l. 1. num. 3. vers. nisi & piscatio tit. 8. lib. 7. nona recopil.* Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Etiam dist. 86.* Bellet. *d. tit. de disciplin. cleric. §. 19. num. 8.* Vgolin. *d. cap. 13. § num. 10.* qui, & præcipuè duo vltimo loco citati, id dupliciter restringunt; primo modo vt artem illam piscandi diebus præsertim solemnibus (quibus ecclesiasticis officiis interesse debent, & inseruire) non exerceant, in aliis festis permittitur vbi necessitas suaderet *cap. licèt, de fer.* secundo modo etiam non assidue id exerceant, non enim Apostoli posteaquam gratiam Dei nouerunt, piscationibus operam dabant assiduè, sed relictis retibus sequuti sunt Christum Dominum.

Circa tertium, id est, de negotiis & exercitiis 83
Clericorum, sciendum est primò quod Clerici prohibentur procurare, & aduocare, seu patrocinari, & omnes causarum actus exercere apud iudicem sæcularem, *cap. nullus 11. q. 1. cap. 1. ne clerici vel monach.* vbi Boët Epo *à num. 22.* Machado *dict. tract. 13. docum. 4.* Marta *de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 116. à princ.* vbi *num. 12.* de procuratore generali alicuius laici in foro sæcularium intelligere videtur, & *num. seqq.* id multipliciter declarat, nisi in causis à iure permissis, sicut est causa ecclesiastica, in qua tamen aduocare tantum, non autem prouocare permittitur, vt videbimus. Distinguendum est ergo inter Iudicem ecclesiasticum & sæcularem, inter procurationem, & aduocationem, item inter causas ecclesiasticas, & sæculares, seu temporales. Si de iudice ecclesiastico & 84
causa ecclesiastica agatur, Clerici coram eo aduocare non prohibentur, per text. *in cap. 1. de postulando*,

stulando, à contrariò sensu, & ita asseruit Abb. *ibi num.3. & in cap.1. etiam num.3. ne Clerici vel monach. & in cap.cùm esses num.2. de testam.* Federic. de Senis *consil.70. num.1.* Vgolin. *de officio & potest.*
85 *Episcopi cap.13.§.5.num.1.vers.6* procurare autem omnino in quacunque causa prohibentur, & coram quocunque Iudice etiam pro se ipsis, quoniã procurator solum causæ negotium in se suscipit, aduocatus vero super meritis causæ tantum iura proponit: quare non licet Clerico negocia huiusmodi in foro contentioso in se ipsum sumere, quem Deo soli conuenit militare. *d.cap.1. ne Cleric. vel mon.* si enim legibus sæculi personæ illustres procurare per se ipsas prohibentur, debent ij procuratorem in causa propria constituere, vt habetur *in l. quicunque. C. de procurat.* multò magis Clerici & Sacerdotes, qui diuina obsequia deserere nullatenus debent, procuratores agere sunt prohibendi, sicut de Episcopis dicitur *in l.omnes. C.de Episcop. & cler. & in cap.quia Episcopus 5.q.3.*

86 Aduocare autem etiam coram Iudice sæculari, & in sæculari causa Clerici possunt in aliquibus casibus. Primus est in causa propria, secundus in causa Ecclesiæ suæ, tertius in causis personarum miserabilium, quæ proprias causas tractare non possunt: ita probat *d.cap.1. de postulan.* & per illud sic resoluunt Albert. Troc. *de vero & perfecto Clerico lib.2.cap.54.num.5.* Salzed. *ad Bernard. in pract.cap 66.lit.A.in nouiss.imp.* Fr. Emman. *in sum. p.1.cap.1.* Franc. Viui. *decis.151. num.4.* & Renat. Chopin. *de sacra politia lib.2. tit.7. n.21.* citati per Cened. *ad Decretal.collect.39. a n.1.* Quibus addo Farin. *fragm.crimin.p.1.verb. Clericus num.186. cum seqq.* Fr. Leon. *in thesauro fori eccles.p.3. cap.4. n.19.* Gonzal. *ad reg 8.Canc.glos.2. n.28. & seq.* Ceuall. *commun.contra commun.q.404. num.2.* Sayr. *in Claui regia lib.12.cap.22.n.3.& seq.* Curi. Philip. *p.1.§.2.n.17.* Camill. Borrell. *in sum. omnium decis.tom.1 tit.66.num.69.& seq. & tit.66. de aduocat. n.126. cum seqq.* Marta *de iurisdict. p.4. casu 116.num.14.* Azor. *instit.moral.p.2.lib.7.c.14.vers. item beneficiario.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.25 num. 664. cum seqq.* Paul. Berti Lucens. *in praxi crimin. regular.tit.4.c.15.n.9.* Vgolin. *d.c.13.§.5.* Stephan. Gratian. *discept.forens.c.57.n.22. cum seqq.* Cardos. *in praxi iudicum & aduocat.verb. clericus n.111.cum seqq.* Bellet. *disquisit.cleric p.1.tit.de disciplina cleric. §.27.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment.ad cap.perlatum n.2.dist.88.*

87 Quartus in causa coniunctorum, si alium & idoneum habere non possunt; ita habetur *in cap. fin.de postulan.* resoluunt Abb. *in cap. in nostra n.1. de procurat.* Vgolin. *d.§.5.n.2.vers.5.* Bellet. *d.tit.de discipl.cleric.§.27.n.6 vers.6.* vbi etiam cum Abb. *in d.cap.fin.n.4* resoluit appellatione personarum coniunctarum venire etiam coniunctos coniunctione spirituali, vt sunt Concanonici eiusdem Ecclesiæ, Azor. *instit.moral.p.2. lib.7. cap. 14. vers. item beneficiario*, vbi quærit vsque ad quem gradum coniuncti dicantur, Tiraq. *de pœnis temper. causa 22.n.39* vbi quòd veniunt etiam amici, refert Illustr D. meus Rodericus à Cunha *vbi supr. num.2. prope fin.*

88 Quintus in causis vertentibus in Curia Romana, vbi consuetudine receptum est, vt non solùm suo nomine quisque Clericus litiget, sed alieno. Ita Vestr. *in pract.lib.3.c.4.n.4.* Maiol. *de irregular. lib.5.cap.19.num.4.* Salzed. *dict. cap.66. vers.9.* Fr. Emman. *in sum.tom.1.cap.1. ad fin.* Bellet. *d.§.27. num.7.vers.7.* Stephan. Gratian. *dict.cap.57.num.38.*

Sextus in vno tantùm negotio poterit Clericus aduocare, quo expedito aliud assumere valebit, nam text. *in d.cap.1.de postulan.* dicit in negotiis sæcularibus: quare ita resoluunt Archid. *in cap. peruenit 86.dist.* Gregor Lop. *l.5.verb.otro si, tit.5. part.3.* Angel. *verb.aduocatus num.9.* Abb. *in cap.per venerabilem n.6. qui fi. sint leg.* Felin. *in cap.cum I. & A,n.12.vers.secundo considera, de sent. & re iud.* Iaffred. Lanfranc. *decis.112. in principio, Clericus*, Roman. *sing.273.* Fulu. Pacian. *cons.162. n.210. & 216.* Farin. *fragm. crimin. p.1. verb. Clericus n.192.* Franc. Leo *d.p.3.c 4.n.19.vers.fallit secundo*, Christoph. de Pace *in schol. ad leges stili l.6. schol. vnico n.7.* Camill. Borell. *in sum. omnium decis. tom.1.tit. 66.de procuratorib.n.72.* Bellet. *d. §.27. n.7. vers.6.* Vgolin. *d.c.13. §.6.* vbi intelligit modo illud negotium non sit adeò arduum, quod distraheret animum, sicut multa.

Septimus in conficiendis domi suæ Iuris allegationibus, ibique consilium etiam in scriptis petentibus dando, quandoquidem *in d.cap.1.* prohibetur solum ne Clericus in sæculari iudicio compateat. Ita Alciat. *resp.91.num.4.* Salzed. *dict. cap.66.vers.6.* Boët. Epo *ad c.1.ne cleric.vel monach. num.30.* Vgolin. *d.13.§.5.n.3.* Cabed. *Lusitan. decis. 214.num.14.p.1.* Marc. Anton. Genuens. *in practic. ab eccles.q.626.* Bellet. *d.§.27. n.10.* prohibitus aduocare, non prohibetur in camera consulere secundum Alciat. *resp.30.n.22.vol.1.* Hortens. Caualcan. *de Brach.regio p.6.cap.13 406. casu 4.* Cardos. *in praxi iudicum verb. procurator n.101.* Steph. Grat. *disceptat forens.c.39.à n.4.* Bellet. *d.§.27.n.11.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.2. lib.6. c.13. n.32.* Illustr. D. meus Roder à Cunha *vbi supra n.2.* Et S. Cong. Conc. *sub die 20.Iul.1619* censuit Clericos non posse patrocinari, sed domi absque salario scribere valere. 89

Octauus. Clerici in minoribus, si stipendia non habeant ecclesiastica, possunt aduocare, glos. *verb. stipendiis in d.cap.1* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.2.lib.3.c.2.n.15.& 19.* Perez *l.12. verb. en abogado tit 3 lib.1.ordin.* Azeued. *l.15.tit.16.lib.2.noua recop. pag.mihi 192.* Salzed. *d.cap.66.vers.8.* Vgolin. *d.§.5. n.1.vers.excipiuntur tamen primò*, Bellet. *d.§.27. n.3. vers.1.* Sic etiam Clerici in sacris Ordinibus constituti, si non habeant beneficia ecclesiastica, aut patrimonium, quibus sustententur, possunt aduocare absque aliqua dispensatione, tex à contrario sensu *in d.c.1.ibi, si stipendiis ecclesiasticis sustententur* Ratio est, quia si id licet sibi pro pauperibus, & miserabilibus personis, vt illarum necessitati subueniant, multò magis erit illis licitum & honestũ vt propriæ necessitati & egestati subueniãt, nam charitas bene ordinata incipit à se ipso, *l. præses C.de seruitutibus*, cum similibus. Quare ita resoluunt Host. *in d.c.1.n.3.& 8.* Abb. *num.4.* Butr. *n.15.* Rodoan. *de spol.eccles.q.8.§. deueniendo a n.48.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.glos.2.a num.28.* Franc. Leo *d.cap.4.n.20.* Stephan Gratian. *discept. forens. c.57. a n.22.tom 1.* 90

Insuper verò omnes causarum actus exercere Clericis esse interdictum diximus: nã notariatus, seu tabellionatus officium eis exercere non licet, præsertim in sæcularibus, aut prophanis negotiis, *c. sicut accepimus, ne clerici, vel monachi*, Roman *cons.215.post med.& cons.409.num.8.* Federic. de Senis *cons.270.& 293.* Cassan. *in consuet. Burgund.rubric.1.§.1.in princip.a num.24* Bernard. *reg. 657.& in pract.Canon.cap.61.&* ibi Salzed. *in nouiss. edit.* 91

edit.Bonacof.Commun.crimin.p.2.verb. Clericus fol. 21.Perez l.15.in glos. si fueren clerigos tit 18. lib.2. ordinament.Franc.Marc.decis.194.p.2.Viui. tom.1. Commun.opinion.lib.4. tit.11. num.43. vers. & ideo clerici pag.565.Azeued.l.10.n.3.tit.3.lib.1.nona recop.Ceuall.commun. contra commun. q.404. num.3. Aldouin.consult.51.n.29.Pradil in sum. leg. pœnal. p.2.casu 54.n.9. Mastrill. Sicilia decis.159. Mart. de iurisdict.part 4.casu 116.num.15.Aloys. Riec. in collect.1613.Farin.fragm.crim. p.1. verb. Clericus n. a 12.cum seqq.Sayr.in claui regia lib.12. cap.25. n.6. Alex.Ambrosin.Perus.decis.12. a princip. Camill. Borrell.in sum.omn.decis.tom.1. tit.10. n.27. Valer. Regin.in praxi fori pœnit.lib.30. tract.3. n.23. Carol.de Grass. de effectibus clerical. eff.ct.8. ex num.1. Vgolin.de officio & potest.Episc.cap.13 § 7. à princ. Galganet.de iure publico lib.3.tit.5.n.21.Bellet.disquisit.cleric. p.1. tit de discipl.cler. §.29. Sanch. in præcepta Decalogi tom.2.lib.6. cap 13.n.48. Illustr. D.meus Roder.à Cunha in comment.ad cap multorum 2.n.4.dist.32. plures apud Cened. ad Decretal. collect.147.

93 Declarata procedere in Clericis, qui sunt in Sacris constituti, vt habetur in d.cap.accepimus,& in Clericis etiam minorum Ordinum, si beneficium ecclesiasticum habeant, Host & Abb.in d. d.cap.sicut, accepimus. Chassan.in consuet. Burg. rubr. 1.§.6.num.31.fol.241.Cou.pract.cap.19 n.8. concl. Vgolin.d.cap.13 §.7.n.1.vers.pro regula,& seq. Perez l.12 glos.2.tit.3.lib.1.Ordin.Mastrill. decis.159. num.1.Illustriss.D. meus Rodericus à Cunha vbi supra n.4.

94 Primò limita in causa hæresis,tunc enim Clericus,tabellio,seu notarius esse potest, sicut habetur in cap.vt officium,§. ad conscribendas, de hæret. lib.6.Penia in direct.Inquisit.p.3.q 19. commento 68. Franc.Marc.decis.194.n.3.p.2.Decian.tract.crimin. lib.5.cap.20.n.47.& cap.24.n.25.Alex. Ambrosin. d.decis.12.n.11.Farin.d.verb.clericus n.228.Vgolin. d.§.7.vers.excipitur tamẽ,Bellet.d.§.29. n 9.Carol. de Grass.d.effectu 8.n.12.Mastrill.d. decis.159. n.7.

95 Secundò limita vbi coram Papa munus hoc exerceret, tunc enim censetur habilem ipsum reddere,Abb.& Doctores in d cap.sicut,Cou.pract. c.19.n.8.concl.1.Franc.Marc.d.decis.194.n.2.Farin. d.verb.Clericus num.237.Vgolin. d.§.7. n.1. vers.2. Bellet.d.§.29.n.9.vers.item si esset.

96 Tertiò limita de Curia Romana, vbi possunt Clerici in Sacris etiam beneficia habẽtes,tabellionatus officium exercere propter tacitũ Summi Pont.consensum, & tantæ Curiæ dignitatem, vt per Albert.Trot.de vero & perfecto clerico, lib.2. c. 54.n.9.Salzed.ad Bernardin pract.c.58. lit. B. Sayr.in claui Regia lib.12.c.25.n.6.Farin.d. verb. clericus n. 237.vers.& idem.Ambrosin.d.decis.12. n.11.

97 Quartò limita vbi in aliqua Curia ecclesiastica munus hoc Clericus exerceret, & non haberet vnde viueret tunc enim potest,arg.c.1.vers. nec tamen, ne cleric. vel mon. si enim tunc ei permittuntur alia negotia sæcularia exercere, multò magis hoc permissum esse censetur, quod honestius est.Ita Abb.in d.cap.sicut n.6.& 7. Vgolin.ad §.7.n.1.vers.tertio excipitur,Ambrosin. d. decis.12.n.19.Iacob de Graff.in aureis decis.p.2. lib.3. c.2.n.18.Mastr.d.decis.159.Carol.de Grass.d.effect. 8.n.14. Illustr. D.meus Rod. à Cunha vbi sup.n.3.

98 Quintò limita in Clerico in minoribus Ordinibus constituto nullum habente beneficium ecclesiasticum, nam d.cap.sicut, de constitutis in Sacris tantùm agit.Ita Franc. Marc. d. decis.194.

n.4.Farin.d.verb.clericus n.233.cum seq.Perez l.11. verb. os abogado tit.3.lib.1. Ordin.Azeued.l.10.n.3. tit.3.lib.1.noua Recop.& l.20. tit.25. lib.4. etiam noua Recop.Rodoan.de spol.Cleric.q.8 n.53.Vgolin. d.§.7.vers quarto excipitur.

Sextò in Clerico tabellione conficiente instrumentum quoad eius validitatem, esto enim illud facere nequeat, valet tamen si nondum fuerit illi interdictum huiusmodi officium per suum Superiorem, nam interim quod non interdicitur, prohibitioque transeat in notitiam populi, valebunt instrumenta per illum facta, Bart. in l. vniuersos.C.de decurion.lib.10.& cons.54.circa princ. Abb.in d.c.sicut n.9.cum seqq.Cou.pract.cap.19.n.8. vers.in quarta conclus.Ferret.cons.213.n.7. Chassan. d.§.6.verb.messieurs & sergens num.42 Franc.Marc. d.decis.194.Perez l.15.tit.18.lib.2. Ordin. pag. 398. Flamin Paris.de resignat.benefic.lib.4. quæst.9. num. 22 Vgolin.d.§.7. num.1. vers.5. Mastrill. d. decis. 159.n.9.Carol.de Grass. d.eff.ctu 8.n.4. Bellet. d.§. 29.num.5. 99

Septimò limita in tabellione,qui Clericus factus est; nam instrumenta,ac rogationes veteres perficere,ac absoluere potest, esto nouas recipere nequeat,glos.verb.permissa in cap. vt officium §. ad conscribendas,de hæret.Add.ad Abbat. in d. cap. sicut n.1.vers.octauò limita,& ibi Henriq.in fine,Bernard. in pract.cap.62.n.3.Sanch.in præcepta Decalogi,tom. 2.lib.6.c.13.n.49.Vgolin.d.§.7.n.1. vers.sextò excipitur. 100

Octauò limita in Clerico tabellione conficiente instrumentum in causis spiritualibus,& ecclesiasticis,vt per Franc.Marc.d.dec.194. num.4.& 5. Cou.d.c.19.n.8.vers.nam clericus tabellio, Bonacos. commun.crimin.p.2.verb.Clericus impune, in princip. Farin.d.verb.Clericus n.224.Vgolin.d.§.7.n.1.vers. septimò excipitur. Mastrill. d. decis.159. Carol. de Grass.d.effectu 8.n.14. Illustriss.D.meus Roderic.à Cunha vbi sup n 1.in princ. 101

Nonò limita vbi adest consuetudo quòd Clerici Notariatus officium exercere valeat, vt per Franc.Marc.decis.194.num.7.Farin.d. verb. clericus n.229.cum seqq.Quicquid dicat Vgolin.d.§.7.n.1. vers.postremò vel consuetudo. 102

Testificari etiam in causa ciuili sæculari Clerici sine permissione Episcopi prohibentur, cap.testimonium 11.q.1.c.quamquam 14.q.2.Paris. consult. 83.n.35.vol.1.Natt.cons.39 n.1.vol.4.Franc. Marc. decis.777.n.4 p.2.Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc.Neap.c.43.n.4.Crauet.cons.2 n.1. vol.1. Mascard de probat.concl.306.n.6 Vgolin. de officio & potest.Episcopi c.13.§.8.Mart. de Iurisd. p.4. casu 128.num.1.Bellet.disquisit.cleric.p.1.tit.de clerico teste,§.2.a princip. Carol.de Grass. de effectib. clerical. effectu 10.per tot.Sperell.in decis. fori eccles.decis.50. n.2. Et ideo vbi admittuntur Clerici ad testificandum contra laicum Iudice sæculari,id est intelligendum cum licentia Episcopi & Superioris,vt aduertunt Campeg de testib.reg.91.fallent.1. Mascard.de probat.concl.1358. n.61. Farin. in praxi crimin.p.2.q.61 n.83.Bellet.d.§.2.n.3.vers.quære;nisi tempore pestis,quia tunc non requiritur licentia Prælati propter imminens periculum, secundum Rip.in tract.de peste, rub.de priuileg. Iud. caus. pest.num 45.Farin.d.q.61.num.85. Scip. de Rubeis in aphorism.Episc.verb.pestis n.2. 103

Licentiam autem dandam per Episcopum Clerico vt deponat coram iudice sæculari, debet esse sub hac, siue alia simili forma. Conceditur licentia N. clerico deponendi in Curia sæculari in tali 104

causa, dummodo non deponat super articulis concernentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulsam; & ponit hanc formulam Bellet. d. § 2. sub n. 5. de qua licentia constare & apparere debet in actis, Curt. in tract. de testib. concl. 49. in fine, vers. oportet ergo, Ioan. de Amic. cons. 77. num. 18. Syluan. cons. 16. num. 7. vers. plus dico, & n. 8. Bellet. vbi proxime, subdens quòd vbi conceditur huiusmodi licentia non potest Episcopus facultatem impartiri Clerico iurandi coram iudice sæculari, nisi quod iuret in manibus Vicarij, aut alterius personæ ecclesiasticæ; refert, & sequitur Sperell. d. decis. 50 n. 3.

106 Si tamen de facto Clericus absque licentia sui Prælati testimonium perhibeat coram iudice sæculari in causa ciuili, valet huiusmodi depositio, licet malè fecerit. Abb. in cap. 1. n. 17. de Iuram. cal. & in c. cum nuncius n. 3. vbi etiam Felin. num. 3. de testib. Aretin. cons. 160. vers. venio ad octauum, Rol. cons. 24. n. 77. cum seqq. vol. 1. quos refert & sequitur Bellet. § 2 n. 3. in fin. & § 3. n. 5 Farin. in tract. de testib. q. 81. num. 84 latè Sperell. d. decis. 50. n. 14. vbi rationem assignat, quia nempe vt Clericus non valeat absque Superioris licentia coram laico deponere, inductum fuit ex quadam condecentia & honore Ordinis clericalis, ne laicus videatur in eos auctorizare, vnde tanquam leuis solemnitas, omissa non vitiat actum, & n. 15. post Carol. de Grassis effectu 10. n. 8. Rotam decis. 77. n. 12. p. 2. diuers. & alios, addit aliquid diminui de fide, quia cùm is eo modo examinari non potuisset, vtique redditur suspectus tanquam vltroneè se obtulerit, nisi veritas ex natura rei, vel negotij aliter haberi non posset: & n. 19 disputat, an in criminalibus ad offensam, etiam non vitietur depositio sine tali licentia facta?

107 Extra iudicium, scilicet in contractibus, vt vltimis voluntatibus, etiam sine licentia Superiorum Clerici testes esse possunt; ita gloss. fin. in c. 1. de iuram. calum. vbi Abb. n. 17. Farin. in praxi crim. q. 61. n. 79. & n. 84. Vgolin. d. cap. 3. § 8 num 2. vbi n. 1. à vers. postremo, tenet Clericum in causa criminali testimonium ferre non posse, per tex. in c.
108 testimonium. iuncta gloss. 1. 11. q. 1. Testes laicos ad ferendum testimonium veritatis pro Curiæ Episcopalis informatione, potest Episcopus sub pœna pecuniaria, & in subsidium excommunicationis citare. S Cong. Concilij in Lucana 16. Martij 1630.

109 Iudicare autem in causis ciuilibus vbi iurisdictionem obtinent, vel vbi sunt arbitri constituti, non prohibentur Clerici, quamuis huiusmodi onera, præsertim qui curam obtinent animarum, debeant euitare, exceptis causis, quas supra de
110 aduocatione expressimus. In causis vero criminalibus iudicare, aut ferre sententiam sanguinis nullatenus possunt, & si proferant, efficiuntur irregulares, & deponuntur, cap. à quibus 23. q. 8. cap. clericis, & cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel monachi, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 101. n. 1. in nouiss. impress. Maiol. de irregul. 2. cap. 6. a princ. Cened. ad Decretal. collect. 61. n. 1. Farin. fragment. crim. p. 1. verb. clericus, num 368. cum seqq. Camill. Borrell. in summ. omnium decis. tom. 1. tit. 11. n. 39 Regin. in praxi fori pœnit. lib. 21. n. 13. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. § 26. n. 3. Alex. Sperell. in decis. fori eccles. decis. 86. num. 16. vbi num. 17 cum Farin. vbi supra num. 370. ampliat etiamsi per aliam ab ipso delegatum sententiam huiusmodi proferant, & num. 22. post multos, quos refert & sequitur, intelligit sequuto effectu mortis, vel mutilationis membrorum. Nullam vero contrahit irregularitatem Clericus, qui alteri committit causam, in qua postea pœna sanguinis ingeratur, Maiol. de irregul. lib. 2 c. 7. n. 11. Salzed. ad Bernard. c. 99. lit. A. in nouiss. edit. Cou. in Clem. si furiosus p. 2. § 3. n. 8. & lib. 3. var. cap. 20. n. 3. vers. tertio, Sayr. in Claui Regia lib. 7. c. 11. n. 3. & de censur. lib. 6. c. 18. n. 17. Aula in simili tract. p. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 4. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 74. n. 9. Siue temporalis iurisdictio eidem competat ratione dignitatis, cui illa sit annexa, siue ratione propriæ personæ, cuius sit patrimonium, Abb. in cap. clericus n. 12. & in d. c. sententiam n. 10. Bonacin. de censur. disp. 7. quæst 4. puncto 1. num. 25 & seq. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. § 3. n. 135. dummodo non exprimatur specialiter in commissione, in quo causa consistat, sed generaliter committatur causa talium, c. fin. ne clerici, vel mon. lib. 6. Fusc. de visit. lib. 1. c. 32. n. 5. Cou. in Clem. si furiosus p. 2 § 5. n. 8.

Multò minus autem iustitiarij, aut Vicecomi- 111
tis officium poterunt Clerici exercere. d. c. clericus, vers. ne quis Sacerdos, quin potiùs quoscunque honores sæculares, aut officia suscipere prohibentur c. eos, qui semel 20. q. 3. illis enim interdictum est 112
ne possint esse Viceregés, vel Vicecomites, aut locumtenentes Principum sæcularium in iurisdictione sæculari exercenda, nec Gubernatores Regni, vel administratores prouinciæ tanquam officiales Principum sæcularium, vt per Nau. in man. c. 27. n. 117. vers. 7. Albertus Trot. de vero, & perfecto Clerico, lib. 2. c. 54. n. 1. Boër. decis. 17. ex n. 1. Burg. de Pace l. 2. Tauri n. 77. in fine, Azeued. ad Cur. Pisan. lib. 2. c. 1. cum seqq. lit. A. Bernard. & Salzed. in pract. cap. 60. in nouiss. impress. Cened. ad Decretal. collect. 61. n. 4. Sayr. de censur. lib. 3. c. 29. n. 7. vbi ait hoc intelligi quando huiusmodi officium, seu iurisdictio sit aduentitia personæ; nam si iurisdictio temporalis annexa sit, vel de nouo annecteretur ecclesiasticæ dignitati (vt contingit in Episcopis, vel aliis Prælatis habentibus vtramque iurisdictionem) tunc eam per se exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum, & licet in Hispania passim Episcopus fieri Proreges, aut Præsides Senatus regij dicat Henriq. in sum. lib. 14. de irregul. c. 5. § 5. in commento lit. Q. hoc tamen fieri ex consensu Summi Pontificis attestatur Sayr. citato loco.

Secundò Clerici tutelam, vel curam suscipere, 113
nisi pietatis causa, non possunt, nec ad id de iure coguntur. c. 1. & fin. 88. dist. & quòd tutores testamentarij, aut datiui esse non possint, probat text. in c. Cyprianus 22. q. 3. Montan. de tut. c. 35. reg. 1. n. 195. Anastas. Germon. de sacror. immun. lib. 2. c. 15. num. 3. Carol. de Grass. de effect. lib. cleric. effect. 16. per tot. sicut nec Regulares, c. generaliter 16. q. 1. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 15. q. 3. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 34. n. 22. Legitimam tamen tutelā si velint, bene poterunt suscipere Clerici, gloss. verb. religiosum, in c. irreligiosum 87. dist. Greg. Lop. l. 14. tit. 16. p. 6. Caualcan. de tutoribus cap. 283. Paul. Montan. de tutel. c. 35. reg. 1. n. 195. Gutier. in simili tract. p. 1. c. 1. n. 29. Molin. de iust. tract. 2. disput. 221. vers. Clerici. Matt. de iurisd. p. 4. casu 110. n. 1. Steph. Grat. discept. forens. c. 57. n. 32. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 47. n. 29. Vgolin. d. c. 13. § 18. n. 4. & vbi Clerici de iure possunt esse tutores, res pupilli negociari valent, non tamen causa turpis lucri, S. Cong. Conc. 23. Nouembris 1619. Vide quæ dixi supra c. 39. § 5. in fine, a n. 72.

Tertiò.

114 Tertiò. Cùm negotiatio clericum vilem reddat,& Sacerdotalem decorē annihilet, c.perlatum 88. diſt. & negotia homines retrahant à ſpiritualibus, quibus incumbere peculiare clericorum munus eſt,iuxta illud Apoſt.2. ad Corinth.1. nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus: ideo negotiari, & mercaturam facere lucri cauſa prohibentur Clerici,vt probat tex.in cap. negotiatio 88. diſt.& in cap.ſecundum 6.ne Clerici vel mon. vbi decernitur vt excommunicentur, & in cap. ſed nec, eod.tit. vbi præcipitur vt ſuſpendantur ab officio eccleſiaſtico, & in cap.clericus,diſt.94. vbi imponitur eis depoſitionis pœna, & in c. Canonum 14. q.4.vbi iubetur vt explodantur à clericali conſortio, & ideo peccant mortaliter mercaturam exercendo. Vide Menoch.conſ.12. n.11. & 12. & de præſumpt.lib.3.præſ 56.n.8.Strach. de mercat. p.3. n.4.Bernard.& Salzed.in pract. cap.55. aliàs 58.in nouiſſ.impreſſ.Redoan.de ſpol Cleric.q.2.in princ.n.1. cum ſeqq.Mor.in emporio Iuris p.1. tit.9. q.10. Salon.in 2.2.q.77. art.4. Mart. de iuriſdict.p.4. cent.1. caſu 3.Rebell.de oblig.iuſtit.p.2. lib.9.q.fin. ſect. 2.à n.4.Squillante de oblig.cleric.p.2.n.39.Farin.fragm. crimin.p.1.lit.C v.rb clericus, à n.147. Salas de contract.lib.vbi de empt.dub.2.Paul.Comitol.reſponſ.moral.lib.5.q 53.Medina in C.de reſtit.q.3 art.2.Sigiſ. Scacc.de commerc.§ 1.q.7.part.2.Valer Reginald. in praxi pœnit.lib.25.n.325.Curi. Philip.p.2. lib.1. c.1.n.20.Bellet.diſquiſit.clerical.p.1.tit. de diſciplin. cleric.§.21.Diana reſol.moral.p.1.tract.de contractib. reſol.72.Vgolin.de officio, & poteſt.Epiſcopi cap.13. §.15.& 16. Fagundez in examine Theologiæ moralis p.4.c.5.§.8.n.4.Carol.de Graſſ.de eff.ctib.cleric.effectu 6.Buratt. deciſ 916. n.7. Gabr. Pereira de manu Regia p.2.c.24.ſub num.34. vbi triplicem negotiationis clericorum ſpeciem tradit, œconomicam ſcilicet,lucratiuam, & induſtrioſam, nouiſſime Sperel.in deciſ.fori eccleſ. deciſ.94. a princ. Lezana in ſum.quæſt Regul.c.9.n.39.

115 Amplia primò procedere quocunque contractu negotientur,vtpote vel emendo, vel vendendo,vt reſoluit Vgolin. dict.cap. 13.§.15.num.1.in
116 fine, vel conducendo poſſeſſiones propter cupiditatem, vt probat text. in cap 1. ne Cleric. vel monach.vbi Abb.num.8.Marc.Anton. Genuenſ. in pract. Archiepiſc.Neapol. cap.62. num.12. Mart. de iuriſdict.part.4.cent.1.caſu 3. Ioan. de Salas de contract.tract.1.dub.2.Bellet. diſquiſit. cleric. part.1. tit. de diſciplin. cleric. §.21. num.31. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad cap.1. num.2. dist.87.niſi neceſſitas inſtet,videlicet ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem, vt declarant Hoſt.in cap. 1.num.2. de obligat. ad ratioc. Syluest. in ſum. verb. clericus 3.num.2.Molin.de iuſtit. tract.2.diſput.342. Leſſ.eod.tract.lib.2.cap.15.dub.1.num.6. Port. Imol. conſil.16. Ioan. Baptiſta Coſta de remed. ſubſidiar. remed.73.Marc.Anton.Genuenſ.citato loco, Bellet. dict.§.21.num.33. vbi num.35. ſubdit quòd poteſt
117 Clericus conducere omnes obuentiones Eccleſiæ vt ipſe habeat curam regiminis Eccleſiæ eam officiando, & de prouentibus reſpondendo in certa quantitate: vel niſi conductori ſuccedat, quia poterit perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio, gloſ. verb.conductores in d.cap.1.vbi Abb. num.8. Felin. in cap quia G.num.3.verſ.ideo ipſe, de iudic. Barbat. conſ.1.num.59.vol.3.Syluest.in ſum.verb. Clericus 3. num.2.Greg.Lop.l.45.verb. arrendadores tit.6. part. 1.Bonacoſ.commun. criminal. part.2. verb. Curiales fol.20.Redoan. de ſpoliis Cler.in præf. quæſt.2. n.12. Bellet.d.§.21.num.32.Molin.d.tract.2. diſput.342. n.7.Leſſ.d.lib.2.cap.21.n.6.Vgolin.d.§.16.n.2.verſ. quid igitur.

Amplia ſecundò,ſeu potiùs declara procedere 118
in illis,qui aliquid emunt, vel contractu oneroſo acquirunt, vt ea illius venditione lucrum referant,ſecùs autem ſi emant rem eo animo vt domi conſumant, vel vt eam reducant ad aliquam formā,aut ea vendāt, quæ de rebus ſuis recollecta fuerint,vide Tiraq.in præfat.retractus lig.78. Mex. in tract.taxa panis,concl.1. num.170. Mart. de iuriſdict.part.4. caſu 3. num.10. Ceuall. commun. contra communes quæſt.810. num.16. & 17. Quaranta in ſum.Bullarij verb.vectigal.verſ.tertiò quatenus, Suar. tom.5.diſp.23.ſect.4 num.21.Bellet.d. part.1. tit. de exempt.cleric.a muner.§ 4.Molin. de iuſtit. tract 2. diſput.339.& 342. concl.4. Carol. de Graſſ. de effectib cleric.effectu 3.Bonacin. de contractib. diſput.2. quæſt.9.punct. 2. num.2. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.2.n.325.verſ. quarta, & n.379. Ioan. Salas d.dub 2.n.1.

Limita primò quando Clerici negotiationem 119
exercuerint non lucri,ſed neceſſitatis cauſa,vt ſe, ſuoſque alant, cum aliunde vnde viuant non habeant,& bona ad eius victum non ſufficiant. Ita Salzed.ad Bernard.d. cap.58. verſ. neceſſitatis tamen cauſa,Nau.conſ.3.num.3.ne clerici vel monach. Vgolin.d.cap.13 vbi num.170. ſubdit quòd in dubio negotiatio præſumitur facta ex cauſa cupiditatis, & lucri,niſi probetur neceſſitas. Et in clerico coniugato quod illi licita ſit honeſta negotiatio victus cauſa, quam ſi exerceat quod non debet priuari priuilegio à Iure conceſſo, tenent Sanch.d.lib.7.diſp.46.n.26. me citato Ciarl. controu.forenſ.c.53.n.27.

Limita ſecundò,vbi ſemel, aut iterum Cleri- 120
cus negotiatus fuerit,quia in hoc caſu nō peccatet taliter:Salzed.ad Bernard.c.58.verſ.& huius capitis,Cened. ad Decretum collect.37. num.2. in fine, Diana d.reſolut.72.verſ.limita, Carol. de Graſſ. d. effectu 6. num.19. Vgolin. d. §.13. num.2. & §.16. num.1.

Limita tertiò in Clerico negotiante per alium 121
ſi iuſta cauſa excuſet. Ita Nau. de ſpoliis clericorum §.8.in fine Tabien. verb. emptio q.26. Malder 2.2. tract.5.cap.2.dub.4.Molin.de iuſtit. tom.2. diſp.342. num.10 Leſſ.eod.tract. lib.2. cap.21. dub.1. num.6. Squillante de obligat.cler.p.2.n.43.Fernand.in examine Theologiæ moralis p 4.c.5.§.8.n.6. Illuſtriſſ. D meus Roder.à Cunha in comment. ad c.9. n.1. diſt. 88.Dian.d.reſol.72.verſ.ſed tota difficultas.

Contra Megal.2.2.lib.2.c.5.q.157.Marc.Anton. Genuenſ.in pract. Arciepiſc.Neapol.c.62.n.6 Vgolin.d.§.17.num.7.exiſtimantes non poſſe Clericos etiam per alios negotiari. At diſtinctione opus eſſe oſtendimus ſuprà c.39.§.5.de priuileg.immunit. a tributis verſ.11.n.67.

Limita quartò vbi Clericus emiſſet pertinen- 122
tia ad ſe,ſuamque familiam ſuſtentandam per totum annum,& præter propoſitum empta ſuperſunt,vel diminutione familiæ, vel ratione; tunc enim pretio currenti etiam cariori quàm erat, abſque negotiationis periculo vendere poteſt;vt per Proſper.de Auguſtino in addit.ad Quaranta d. verb.vectigal.verſ.tertio,ibi,idque extende, Vgolin. d.§.16.verſ.5.Bonacin. de cenſur. in Bulla diſput.1. q.19.punct.3.n.6.verſ.ſecus.

Limita quartò vbi Clericus mercaturam exer- 123
cuerit cū ſuis animalibus,& prædiis,poteſt enim locare animalia,vt boues, & oues ſi habet ex de-

cinris, vel successione, aut si habeat pascua multa emat eadem animalia vt illa depasceret ad sustentationem sui, & suorum, vt per Redoan. *de spol. cle. q.2* Molina *disp. 342. n. 14.* Bellet. *d. tit. de pauper cler. 11. n. 34* Bonacin. *d. §. 3. n. 6 vers. 2.*

124 Limita sextò vbi Clericus agros proprios coleret, vt fructus vendat, lapides, vel metalla ex suis fundis cæderet, vel erueret, siue ea mutet in aliam speciem, siue non, greges in suis prædiis aleret, vt ex fœtu, lacte, lana pecuniam conficiat, aut vt ipsa animalia adulta, & saginata vendat. Ita Less. *de iust. lib. 2. cap. 15. dub. 1.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 53. n. 2.* Fernandez *vbi supra num. 5.* Vnde si Clericus fructus ex patrimonialibus, vel ecclesiasticis prædiis recollectos aliò exportari faciat causa lucri faciendi, & vt carius ibi illos vendat, non est vllo pacto negotiatio, sed est contractus omni iure Clericis permissus, qui ex rebus suis negotiari non dicuntur, ac proinde ab omni vectigalis solutione sunt exempti: ita Tiraq. *de nobilit. cap. 18. num. 10.* Auendan. *de exeq. mand. cap. 19. num. 30.* Natt. Roland. & alij, quos refert & sequitur Sperell. *d. decis. 94. num. 5.* contra Carol. de Grassis & ab eo citatos *de effect. cleric. effectu 3. num. 178.* illis respondens idem Sperel. *d. loco num. 13.* antea aduertens quòd in fructibus ex propriis, vel ecclesiasticis prædiis recollectis non cadit mercatura, vel negotiatio, nec lucri captandi auiditas, proindeque libere poterit Clericis vbique locorum eos vendere; & in puncto quod clericus deferens rem suam de loco ad locum causa vendendi, & habendi maius pretium, non dicatur negotiator, consuluit Marcabrun. *cons. 18. n. 291. cum seq.*

125 Limita septimò vbi Clericus à locis piis terrena in affictum acceperit; quia non debet prætextu illicitæ negotiationis molestari, vt Nuncio Neapolis rescripsit S. Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum *sub die 19. Ianuarij* 1593. Verùm si quis aliena prædia conduxerit vt fructus inde percipiendo vendat, negotiator dicitur, Tiraq. *de nobil. c. 37. n. 82.* Gut. *d. q. 93. n. 70.* præcipuè si lucri gratia, non pro vitæ & familiæ sustentatione prædium conduxerit, Carol. de Grassis *d. effect. lib. n. 30. & 31.* Sperel. *d. decis. 94. n. 1.* Bonac. *tom 2. disp. 2. de restit. q. 9. punct. 2. n. 4* Ioan. VViggers *de iust. in 2. 2. tract. 3. c. 5 dub. 2. num. 7.*

126 Limita octauò vbi Clericus vinum suum etiam minutim vendiderit, cum aduertentiis tamen sibi per Episcopum præscriptis, prout Auersano Episcopo eadem rescripsit *sub die 5. Maij* 1593. Tabernam enim non dicuntur exercere, nec ad gabellæ solutionem tenentur, qui vinum suum etiam ad minutum vendunt, glos. *in cap. negotiatorem* 88. *dist.* Bertachin. *de gabell. p. 7. princ. q. 7. col. 4. vers. an autem,* Lambert. *de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 6. art. 62. n. 4.* Nau. *in man. cap. 25. num. 100.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis p 2. lib. 3. cap. 8. num. 11. & 12,* Gutier. *de gabell. quæst. 93. num. 33.* Bellet. *disquisit. cleric. tit. de disciplin. cleric. §. 21. n. 15.* Sperell. *d. decis. 94. n. 10.*

Limita nonò quando Clerici sua bona patrimonialia ac beneficiorum, quæ obtinent, excoli faciunt, animaliaque ad hunc effectum necessaria emunt, venduntque, ita S. Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præposita *in Baren. 15. Nouembris* 1616.

127 Circa hanc materiam vidi decisionem Sacræ Congregat. Concilij plures casus comprehendentem, qui pro aliis limitationibus deseruire possunt; decisionem autem, quia singularis est, hic ad litteram transcribere operæpretium duxi, prout sequitur. *Eminentissimi & Reuerendissimi Domini. Capitulum, Presbyteri, & Clerus ciuitatis, & Diœcesis Caputaquen. prout plurimum ob loci, personarum, & temporum qualitatem aliqua ex infrascriptis actionibus, necnon ad suam, & familiæ sustentationem coguntur quærere ad obuiandas vexationes Commissariorum petunt vt declaretur an liceat infrascripta facere absque reatu illicitæ negotiationis.*

Primò an liceat eis terras patrimoniales, & beneficiales per laicos colere?

Secundò pro necessario culturæ vsu an possint emere boues, & alia animalia, & fœtus illorum vendere?

Tertiò an ij, qui ex propriis bonis habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possint sues emere, eosve alere, & pro sua & familiæ sustentatione vendere?

Quartò an Clerici pauperes ad suam, suæque familiæ sustentationem possint terras Ecclesiæ conducere?

Quintò an iidem Clerici cum foliis suarum arborum possint in propriis ædibus arti sericæ operam dare, vel idem opus dare ad medietatem, seu ad quartum, & fructus inde percipiendos vendere absque reatu illicitæ negotiationis?

Sextò an possint locare boues, oues, & animalia, quæ habent ex successione, vel aliis debitis, vel decimis, eorumque fructus vendere?

Septimò an liceat ex oliuis, vineis, quercubus, & aliis arboribus existentibus in terris patrimonialibus, & beneficialibus, & aliis obuentis vendere oleum, vinum, glandes, & alios fructus ad sustentationem suæ familiæ; item & granum, & frumentum huiusmodi ex bonis patrimonialibus, aut beneficialibus.

Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trident. interpretum mandauit transmitti infrascripta dubia per manus Eminentissimorum, & dari declarationes Sacræ Congregationis Episcoporum S. Congr. Eminentissimorum Cardinalium Concilij Trid. interpretum præuia matura consideratione, & inhærendo declarationibus aliàs factis.

Ad primum respondit licere Clericis agros beneficiorum, & bonorum patrimonialium laicorum operis colere absque metu illicitæ negotiationis.

Ad secundum posse similiter Clericos pro culturæ vsu boues, & alia animalia emere, illorumque fœtus iusto pretio, & honesta ratione vendere, nec ob id prohibitæ negotiationis prætextu vexari posse, aut debere.

Ad tertium item & posse Clericos habentes in propriis bonis quercus, & castaneas sues emere, eosque alere pro sua, & familiæ sustentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, distrahendisve nihil sordidum, aut indecens Ordini clericali exequantur.

Ad quartum licere Clericis folia arborum in propriis bonis existentium alicui laico concedere ex pacto adiecto vt lucrum ex bombicibus inter vtrumque diuidatur, & pariter eisdem licere earundem arborum foliis per se ipsos absque officij eorum detrimento arti sericæ operam dare pro sua, & familiæ sustentatione, dummodo tamen in artificio huiusmodi personas non suspectas adhibeant, & quoad hoc Episcopi licentia, quæ gratis sit concedenda, obtineatur.

Ad quintum Clericos pauperes ad suam suæque familiæ sustentationem posse terras Ecclesiæ conducere absque reatu illicitæ negotiationis, bona verò laicorum non posse, nisi ex mera præcisa necessitate.

Ad ſextum poſſe retinere,& locare boues,& oues,ac alia animalia, quæ habent ex ſucceſſione, vel ex decimis,ac non fructus illorum vendere abſque reatu illicitæ negotiationis.

Ad ſeptimum eoſdem poſſe vendere granum,ordeum, & alios fructus recollectos ex bonis patrimonialibus vel eccleſiaſticis pro ſua,& ſuorum ſuſtentatione. R. Card. Vbaldinus Franc.Paulutius S.Cong.Conc.Trid.Secret. Et iterum reſponſum fuiſſe Presbyteris, & Clericis Altis monti Caſſanen.diœceſis de *anno* 1629.refert Carol. Marant. *tom.* 2. *reſponſ.*41. *in fine*, adducens ipſam declarationem Sacræ Cong.Conc.quæ cum præcedenti coincidit.

Sacerdotes, & Beneficiati Diœceſ. Alexan. & Vgentin.cum à Commiſſariis ſpolij moleſtarentur ex capite illicitæ negotiationis, in infraſcriptis caſibus ſupplicant S. Congreg. vt dignetur declarare quando in eiſdem ſit licita vel illicita oratoribus negotiatio.

Primò an Sacerdotes, & Clerici beneficiati poſſint operas ſuorum boum, quos pro laborandis prædiis ſuis patrimonialibus ſeu beneficialibus, aut ad eos quoquo modo ſpectantibus, retinent, dum ſibi vacant,aliis locare pro certa mercede abſque periculo ſpolij, & pœnarum Clericis negotiatoribus impoſitarum?

Secundò, an poſſint boues,quos emerint, vel in ſuis prædiis natos educauerint,& inſtruxerint concedere, vt vulgo dicitur à giouatico *pro certa tritici quantitate quolibet anno perſoluenda?*

Tertiò, an poſſint oues centum, vel ſaltem quinquaginta ſimili ratione concedere pro certa caſeorum quantitate pro eorum,& ſua familia vſu?

Quartò,an in ſuis molendinis pro tritico, & piſtrinis,pro oleo poſtquam ſuum triticum, & oliuas moluerint,alienum triticum, & alienas oliuas certa mercede conſtituta molere poſſint, ſuppoſitis infraſcriptis: quod id ab immemorabili tempore ſemper fuerit factum, & obſeruatum: quod ſingulis annis non expedit pro ſolo ſeruitio proprio triginta vel quadraginta ducatos impendere in conficiendis piſtrinis,nam fiunt ex iuncis,& aliis materiis, quæ menſibus quinque aut ſex corrumpuntur,& in vno equo,& quatuor perſonis inſeruientibus ipſis piſtrinis:& quod molitio oliuarum durat per quatuor,quinque,vel ſex menſes iuxta annorum fertilitatem.

Quintò,an poſſint aſſumere onus colligendi, aut faciendi a ſua familia colligere oliuas pro certa olei portione domino oliueti reddenda ſuppoſita in hoc immemorabili conſuetudine?

Sextò,& vltimò an poſſint in bonis amicorum & propinquorum operas diurnas præſtare, vt illi eaſdem in prædiis propriis reſtituant?

Ad dubia propoſita reſponſum fuit vt ſequitur,

Ad primum affirmatiuè ſi tot iuga boum retineantur quot ſunt pro prædiis neceſſaria,vel ſi vltra neceſſitatem boues illi nati ſint ex vaccis, quæ pro neceſſitate culturæ prædiorum, vel alio licito modo tenentur per doctrinam Molinæ loco infra citando.

*Ad ſecundum quoad boues emptos negatiuè, quo verò ad boues proprios affirmatiuè. P. Molin.*de contract. diſp.341.ſub n.4.*quem refert & ſequitur Quarant.*in verb.Vectigal §.ſimiliter ad illicitæ.

Ad tertium affirmatiuè ſi oues propriæ fuerint, & non emptæ ad illum effectum ex præcedenti Molinæ doctrina, & ſi emptæ contractus ad comparandum neceſſaria ad victum, & non ad lucrum.

*Ad quartum affirmatiuè duobus concurrentibus, videlicet modo ob hanc cauſam non ſe ſubtrahant ab iis, in quibus ex officio clericali incumbere debent, & dummodo non ad lucrum, ſed ad neceſſaria vitæ comparanda pro ſe & ſua familia,non enim huiuſmodi artificium ſordidum videtur,aut inhoneſtum in illis partibus,cum per vnum equum,& quatuor famulos, ſeu operarios fiat, & non per ipſos clericos. Quarant.*vbi ſupra poſt alios § difficultas verſatur,circa med.& fin.

*Ad quintum negatiuè, niſi proprij redditus ſibi, ſuæque familiæ non ſufficiant, nam hoc caſu ad comparandum victum etiam aliena prædia conducere licet,*Gloſ. in can.peruenit,in Gloſ. conductores 88.diſt.quod eſt de mente omnium Doctorum,vt teſtatur *Quaran* vbi ſup.§.quæritur in fine.

Ad ſextũ ſi opera nõ ſint ſordida,& inhoneſta,poſſunt fieri huiuſmodi cõmutationes,per ea quæ ſcribit Quarãt. vbi ſuprà §.difficultas,in fine,ex doctrina Syluestri.

Poſſunt vendere Clerici panem coctum, & ad minutum ex frumento collecto in prædiis canonicalibus ſine ſuſpicione illicitæ negotiationis, Abb. *conſil.*6 *in fine,lib.*1.Crauet.*conſ.*6.*n.*116. Syluest.*in ſum.verb.excommunicatio* 21,*verſ.ſecundò nota, n.*46. Carol.de Graſſ.*de eff.clib.cleric.*1.*eff.cl.*6.*n.*33.etiam non obſtante prohibitione,Rolan.*conſ.*72.*n.*9.*lib.*4.

Clerici in caſibus non permiſſis negotiantes, 128 peccant moraliter,& excommunicari poſſunt, per *d.cap.ſecundum,*& deponi, vt habetur *in cap.*1.cum multis ſequentibus,14.q.4.& ſuprà *n.* 114.oſtendimus. Et pro rebus in quibus negotiantur tanquam 129 laici ad vectigalia, & portoria præſtanda tenentur, *cap. vlt. de vita & honeſt. cleric. cap. quamquam, de cenſib.lib.*6. quia dignum eſt eos, qui cum aliis ſimilem vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentire in legibus diſciplinam,vt ait text. *in cap.recolentes,de ſtatu monach.* Quare ita tenent Azeued.*l.*7.*verb.como ſi fuera lego,tit.* 28.*lib.*9.*noua recopil.* Girond.*de gabell. p.*7.*ex num.*9.Parlador. *rerum quotid. lib.*1. *cap.*3. §.1. Mexi.*in tract.taſſa panis,concluſ.*5.*ex n.*21. Marta *de iuriſd.p.*4.*cent.*1.*caſu* 36.*cum ſeqq.*Vgol.*d.c.*13.§.17.*n.*2.*verſ.*4. Verùm ſi quæſtio verteretur inter clericum, & publicanum, an res, quam ipſe clericus extrahit, vel inuehit in ciuitatem, ſit cauſa proprij vſus, vel in fraudem, aut ad negotiandum,vel an ſit alicuius laici, ad ordinarium ſpectabit cognitio, Bertach.*de gabell.*7.*q.princ. col.*5. *verſ. nec præterea,* Ferret.*eod.tract.num.*433.Sperell.*in deciſ. fori eccleſ. deciſ.*12.*n.*65.*& dec.*49.*n.*16.vbi *n.* 15. etiam tenet quòd quãdo res apud Clericum reperitur,& diſputatur an eiuſmodi ſit, ex qua ſolui debuiſſet vectigal, id per Iudicem eccleſiaſticũ eſt cognoſcendũ.

Quæſtio eſt controuerſa an Clericus negotiator 130 teneatur ex rebus, quas negotiationis cauſa aduehit,vel tranſmittit, vectigal, & onus ſoluere antequam ter moneatur, vt à negotiatione deſiſtat? In qua duplex reperitur ſententia, vna aſſerit teneri,quamuis trina monitio non præceſſerit. Ita Mol. *de Iuſtit.tr.*2.*diſp.*242 *n.*10. Mari. Alter. *de cenſur. tom.*1.*vbi de Bulla in Cœna Domini, diſp.*19.*cap.*6. *col.*10.*quæſ.*3. Proſper de Auguſt. *in addit.ad Quarant.d. verb.vectigal,*Turrian.*tom.*2. *in* 2. 2. *tract.*5. *cap.*6.*dub.*9.Portel *in dubiis Regularib.verb.tributum. num.*5. Carol.de Graſſis *d.effect.*3. *num.* 184. Altera, cui tanquam probabiliori adhæreo, ait Clericum non teneri tributa ſoluere antequam ter admoneatur vt mercaturam non exerceat. Ita per text.*in cap. ex litteris,de vita & honeſt.Cleric.* docent Ludouic, Lop.*in inſtruct.conſcient.*2.*cap.*41. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*9. *num.*379. *ad fin.* Anton. de Souſa *de cenſur. Bulla Cœnæ c.*19.*diſp.*92. *num.*3. *ad fin.*Paul.de Ledeſma *in ſum.p.*2.*tract.*17.*cap.*2.*concluſ.*19 Molfeſ.*in ſum.Theologiæ mor.tom.*2. *tract.*18, *cap.*22.*n.*177.Leſſ.*de iuſtit,lib* 2.*cap.*33.*dub.*3.*n.*13, Ioan. de la Crux *in directi, conſcient. p.* 1. *in princ.*

q.7.art.3.dub.1.conclus.1. Trina enim monitio debet præcedere, vt Clericus negotiator amittat priuilegia, d.cap.ex litteris, Strach.de mercat.p.3.n.8. & 9.Camill.Burrell.in sum.omn.decis.tom.1.tit.7.de Clerico & Sacerd.num.70. Cened. ad Decretum collect. 37.n.2.vers.quod planè, Carol. de Grassis de effect.clericor.effectu 1.num.847. & non sufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus tenet Perez l.13.verb.per tres vezes tit.3.lib.1.Ordin.pag.80. sed exigi tres admonitiones distinctas contendunt Tabien.verb. Excommunicatio 5.n 24. Syluest.in sum. verb.clericus 3.num.9.Nau.in man.cap.27.n.81.Paul. Comitol.respons.mor.lib.1.q.53.

132 Ab omni quoque sordido quæstu, & vili, aut ignominioso artificio abstinere debent Clerici, quibus tamen non suppetit ex Sacerdotio, possunt honesto aliquo artificiolo victum quærere, cap. clericus 1.& 2.dist.91. Strach.de mercat.p.3.n.5.Less. de iustitia, lib.2.cap.25.dub.2.Fernandes in examine Theolog.moral.p.4.cap 5.§.7. Viui.tom.1.commun.op. lib.4.tit.11.num.43.vers.& Concilium pag.565.Nau. commento 2. de regular. num.37 Vgolin. d. cap.13. § 18.n.1. vers.excipio, Illustriss. D.meus Roderic.à
133 Cunha in comment.ad cap 9. n.2.dist.88. Sic Apostoli laborabant manibus suis, ne quemquam grauarent, Paul 1.ad Thessal.1. & 2. ad Corinth.4.& Actor.2.cap.18.cap.nunquam,de consecr. dist.5. & S. Lucas manibus operabatur in pingendo, & S.Antoninus in colendo terram, & texendo fiscellas.

134 Quamobrem permissum est Clericis, maximè quibus Ecclesia non sufficit, vt victum & vestitum quærant, vt exerceant opera rusticalia veluti fiscellas iuncis texere, canistra viminibus plectere, sarrire humum, areolas æquo limite diuidere, in quibus cum olerum iactata fuerint semina, vel plantæ per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ, inserere fructuosas arbores, vel gemmis, vel surculis pum aluearia fabricare, & lina texere pro capiendis piscibus, proprias vineas putare, vel fodere, domos suas reficere, & alia huiusmodi facere, cap. Presbyter, cap. clericus victum, 91.dist. dummodo tamen expediantur munera, quibus incumbere debent. Ita Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 57. num.27.

135 Specialiter autem Clericis alchymiæ artem Ioannem XXII. propositis pœnis interdixit in Extrauag.spondent.de crim.falsi, inter communes, & ars medendi, præsertim chirurgia est Clericis interdicta, cap.fin.ne Clerici vel monachi, cap.tua nos, iuncta gloss.verb.congruebat, de homicid. Vgolin.d.cap.13. §.14.

136 Quartò studium medicinæ, & legum Ciuilium Sacerdotibus, vel Curatis, & in dignitate ecclesiastica constitutis, sicut & Regularibus prohibetur sub pœna excommunicationis nisi intra duos menses dimiserint, in cap.vlt.ne Clerici vel monach. & in cap.1.eod.tit.in 6. Albert.Trot.de vero & perfecto clerico lib.2.cap.35. Menoch.de arbitr. casu 425. num.28.Tolet.lib.1. cap.38. num.7. & 8. Squillante de obligat.cleric.p.2.à num.57.Salzed. ad Bernard.in practic.cap.62.in nouissim.impress. Suar.tom.5.de censur.disp.13.sect.3.n.19 Bellet.d.tit.de disciplina cler. §.30. Vgolin.de officio Episcopi cap. 13. Sanctarel. variar.resolut.q.3.num.11. contra quam prohibitionem solus Papa facultatem indulgere potest, ex Rebuff.in tractat.commun. q.5. num.33. Salzed. ad Bernard.d.cap.62.vers.solus,Farin.frag.crimin.part.1. lit. C.verb. clericus num.206. Qua quidem pœna minimè afficiuntur priuatim, & in camera iuri Cæsareo, vel Physicæ, operam dantes, vt melius Canonica decreta intelligant, secundum Albert. Trot.d.cap.35.n.5.Salzed.d.cap.62 vers nec ea, Farinac.d.verb. Clericus num.207.

Quintò Clerici arma deferre non possunt; por- 137
tantes enim excommunicari debent, cap. armorum. vers.notabis, Cou.pract.cap.33. num.7. & lib.2. variar.cap 20.vers.penult.Palat.in repet.rop.per vestras, de donat.inter virum & vxor.notab.2.§.1.num.13.Tiraquell. de iudicio in rebus exig. vers.21.fol.35. Decian.in tract.criminal.lib.8.cap.3.n.23. & 24. Farin. in praxi crimin.p.3.q.108. num.21. cum seqq. Azor. instit.moral.part.2 lib.7.cap.15. vers.prohibetur, vbi idem ait de beneficiatis, Squillante de obligat. cler. part.2.n.49.Bellet. disquisit. cleric.p.1. tit.de discipl. cler.§.18.num.8 versic.quod si, Aloys.Ricc.in praxi rerum fori eccles.decis.371.num.3.in prima edit. & resolut. 314, num.3. in secunda edit. Galganet. de iur. public.lib.3.tit.5. num.65. Carol. de Grassis de effect. clerical.effectu 20.num.8.Vgolin.de officio & potestat. Episcopi cap.13.§.12.vt per citatos à Cened.ad Decretal.collect.7.num.14 Clericorum enim, arma sunt 138
orationes, & lacrymæ, cap.fin.36.dist.cap. porrò 16. quæst.3.cap.conuenior, cap.non pila, cum aliis 23.q.8. Lup.in tract. de bello & bellator. §. habeas, sub num.1. Aloys.Ricc.d.resolut.314.num.4. Rendina de Principis maiest.verb.non armis in 2.p. num.173. Franc. Marc.decis.455.n.53.part.1. Cephal.cons.151.num. 6.lib 2. Nauarr.cons.8.sub titul.de iis qua vi, num.10. Menoch.de arbitr.casu 394. num.52. Bellet. d.§.18. num.9.Franc.Molin.de brachio regio cap.18.num.42. Carol. de Grassis dict. effectu 20. numer. 4. Gisbert. Scheuicau. de eccles. vita lib. 2. cap. 55. in fine.

Verùm si subsit iusta causa, poterunt Clerici ar- 139
ma portare, veluti si per loca periculosa iter faciant ad terrorem latronum, vt per gloss. verb.clerici in d.cap.clerici, vbi Bald.num.2.& Abb.num.8. Socin.reg.30.limit.6.Menoch.de arbitr. casu 394. n. 58.Decian.d.c.3.n.34.Farinac.dict.quæst.108. n.110. Bellet.dict.§.18.num.15. Carol. de Grassis dict effectu 20.num.13.cum seqq. Vgolin d.cap.13.§.12.vers. excipitur; vel si essent in obsidione, aut haberent inimicitias, seu ex aliqua iusta alia causa, Bald. in dict. cap. clerici num. 7. Iacob. de Graff. in aureis decis.part.2. lib 3. cap.7. num.3. Vgolin. dict.§.12. vers.2.

Verùm autem Clericus portans arma, præci- 140
puè si sunt proditoria, offensiua vel aliter iure, aut statuto Principis sæcularis prohibita, possit illis per sæculares iudices spoliari? Quæstio est à nostris sæpe agitata, in qua pars negatiua verior est, quia vbi nulla delicti forma, vel præsumptio in flagranti deprehenditur, spoliare Clericum armis cognitionis est, cum in multis casibus portare arma sibi liceat, & dato & non concesso quòd ageretur de statuto publicam concernente vtilitatem, & de lege Ciuili generali, & fauorabili Reipublicæ, nec contraria sacris Canonibus, etiam hoc casu ad obseruantiam talium statutorum (quæ re vera Clericos saltem quoad ad vim coactiuam ligare non possunt, vt dixi in collect.ad cap.Ecclesia S. Mariæ, ex num.3.de constitut.) per Iudicem ecclesiasticum sunt cogendi gloss. verb.necessitatis, in cap generaliter 16.quæst.1.Rip.de peste tit de remed.ad conseru. vbert.n.236. itaque coactio pertinebit ad Iudicem ecclesiasticum, ac proinde Clerici non poterunt per laicos armis spoliari, vt benè resoluunt Megala in 3.part.lib.3.cap.11.num.20. Alderan.Mascard. de generali statutor.interpret.concl.1.num.742. Marc. Ant. Genuens. in practic. Archiep. Neapol. cap.74. n.6.

num.6. Mart. de iurisdict. part.4. casu 7. num.20. Vgol. de potest. Episcop. can.13. §.12. num.3. Madius in tr. de sacris Ordin. cap.14. num.21. Bonacin. de legib. disputat.10. q.2. punct.1. §.1. num.2. Campan. in diuers. Iuris Canonici rubr.4. num.19. Bellet. disquisit. cleric. part.1. tit.2. §.1. n.38. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepisc. Neapol. decis.299. part.3. vbi resoluit Clericum ferentem arma posse resistere armis birruario laico volente eum capere, Duard. in comment. ad Bullam Cœnæ lib.2. can.12. q.11. n.91. Diana resolut. moral. part.1. tract.2. de immun. Eccles. resol.9. vers. falluntur, nouissimè Stephan. VVeyms ad constitutiones 24. ex Iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid. innouatas constit 9. n.15. pag.84. vbi attestatur à sacra Cong. de anno 1586. fuisse responsum clericum non beneficiatum, qui inseruit alicui Ecclesiæ, si fuerit cum armis deprehensis de die, vel de nocte absque habitu & Tonsura non carere priuilegio, bene Cardin. controuers. forens. cap.15. n.82. & latiùs cap.20. n.75. cum seqq. vbi attestatur suo tempore in Curia ecclesiastica Regien. id sæpe accidisse, & birroarios semper sine difficultate dimiserunt arma penes officium Episcopale, vbi vicarius erat, nouissimè D. Alex. Sperell. in decis. fori eccles. decis. 12. n.60. vbi refert ita se millies practicasse, Machado d. tract.13. docum. vlt. in fine, nouissimè, & latè Ansald. de iurisdict. eccles. part.2. titul.12. c.22.

141 Contra Greg. Lop. l.46 tit.6. part.1. Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum & vxor. notab.2. §.1. num.13. Couarr. variar. lib.2. cap fin. num. vltim & pract. cap.13. num 6. Anton. Gom. l.45. Tauri num. 48. Cott. in memorabilib verb. annorum vsus. Clar. in §. fin. q.36. num.26. Plac. de delict. lib.1. cap.8. num 9. Duen. reg.15. Menoch. de arbitr. casu 394. n. 30. cum seqq. Sanzed. ad Bernard. in pract. cap.58. versic. sic apud Hispanos in nouiss. edit. Auendan in diction. verb. armadura vers. fin. Perez l.1. vers. tum etiam tit.1. lib.4. Ordin. & lib.2. vers. quaramus tit.14. lib.2. eiusdem Ordin. Mezi. in tract. taxa panis concl. 5 num.58. Azeued. l.9. n.3. tit.3. lib.1. noua recopil. & l.4. & 6. num.13. titul.6. lib.6. etiam noua recopil. Suar. de Pace in pract. tom.1. p.8. cap. vnic. num.7. & 10. Ioan. Garc. de nobilit. gloss.9. n.53. Camill. Borrell. in addit. ad Bellug. rubr.11. §. dubitatur, verb. annorum, & de Regis Catholici præstantia, cap.71. num.45. cum seqq. & de Magistratuum edictis, lib.3. cap.17. a n.41. & in summa omnium decis. tit.43. de foro compet. num. 136. Decian. in tract. crimin. lib.4. cap.9. num.140. & lib.8. cap.3. n.23. Gutier. pract. lib.1. q.12. Ioann. de Heuia in Curia Philip. part.3. §.3. num.9. Bobadil. in sua politica tom.1. lib 1. cap.13. num.67. lib.2. cap. 18. num.66. & 71. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis.371. n.4. in prima edit. aliàs resolut. 314. in secunda edit. Cardos. in praxi Iudicum, verb. Clericus, num.33. cum seqq. Ortiz in sum. cap.4. n.9. & c. 7. n.1. Iacob. de Graff. in aureis decis. part.1. lib.4. c. 18. num.158. Bañez in 2. 2. quæst.67. artic.1. dub.2. conclus.5. Franc. Emman. in sum. tom.2. cap.237. n.13. Petr. Lorca in part 2. tom.2. tr. de legib. disp.15. memb. 4. pag.486. Ignat. del Villar in sylua respon. lib.1. respons.1. p.3. n.9. Farin. in praxi crimin. p.1. q.8. n.96. & p.3. q.108. n.21. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. c.139. n.25. Vasq. in p.2. tom.2. disp.167. cap.4. num.31. Ioan. de la Cruz in direct. Conscient. part.1. prec.8. q.3. art.1. dub.1. concl.3. plures per Cened. ad Decretal. collect.7. existimantes Clericum arma prohibita portantem à ministris laicæ iurisdictionis armis his spoliari posse, & priuari absque metu excommunicationis. Et contra Mol. in empor. Iurisp. part.1. quæst.16. num.16. & seq. Petrum de Ledesma in sum. tom.2. tract 8. cap.9. conclus.33. Villalob. in sum. tom.1. tract.10. difficult.16. num.2. Cened. dict. collect.37. num.19. putantes Clericum exercentem, prohibitam venationem, vel piscationem posse spoliari à iudice sæculari, vel suis ministris, auibus, vel canibus, aut aliis instrumentis; qui quidem Doctores huius contrariæ opinionis assertores licet numero vincant præcedentem, cum tamen nullum solidum adducant fundamentum, nec aliqua lege vel concludenti ratione nitantur, ideo illis credendum non est, Ioann. Maria Cotat. tract. de commun. Doctor. opin. in præfat. n.4. vol.4. fol. mihi 232. Fabi. Turret de effect. lib. clausul. codicil. quæst.4. effectu 4. versic. hac opinio. aliquando enim voluntas nulla discussione præmissa sequuntur alios tanquam aues, Menoch. consil.37. num.171. Sanchez in præcepta Decalogi tom.1. c.9. n.8. optimè Seneca de vita beata cap.1. ibi, Nihil ergo magis præstandum est quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum est, sed qua itur, &c.

142 Vnde cùm non liceat Iudici laico clericum spoliare armis, ideo multominus ei licebit non solum clericos, sed nedum laicos spoliare, qui habent arma in Ecclesia, vel cœmeterio, solent enim quandoque dum Missæ, vel vesperæ celebrantur, tenere arma ad ostium Ecclesiæ, vel in canonicali domo, & interim veniunt satellites, & eos spoliant armis, eaque asportant à loco sacro ad tribunalia fori sæcularis. Ratio est, quia de Iure Canonico quod solum seruandum est in materia immunitatis Ecclesiarum etiam in terris imperij, Farin. de immun. num.27. cum seqq. non licet Iudici laico, vel eius ministro aliquem actum iurisdictionis facere in Ecclesia, cap.1. de immun. Eccles. cap.2. eodem titul. in 6. cap. sacrilegium, cap. quisquis 17. quæst.4. Eodemque priuilegio gaudent cœmeterium, atrium, scalæ, & domus Ecclesiæ, dict. cap.2. Duard. in Bullam Cœnæ lib.2. canon.19. quæst.16. num.2. cum seqq. laicum autem spoliare armis in Ecclesia, vel cœmeterio est actus iurisdictionis, quem sine licentia Episcopi, vel eius Vicarij exercere non possunt; ita per dict. cap.2. de immun. Eccles. lib.6. resoluunt Farinac. de immun num.248. Peregrin. in simili tractat. c.13. num.5. Antonin. Diana resolut. moral. part.1. tr.1. resolut.8. optimè Ciarlin. dict. cap.15. num.74. cum seqq. Et hæc sententia vera est, & in praxi seruanda, quamuis multi existimauerint posse Curiam sæcularem reo confugienti ad Ecclesiam arma etiam violenter auferre, ex quorum numero sunt Couar. var. lib.2. c.29. n.18. vers.36. qui huius opinionis videtur esse antesignanus, Baiard. ad Clar. §. fin. q.30. num.4. Villadieg. in politica cap.3. num. 214. Marta de iurisdict. part.2 cap.50. num.12. & 13. Suarez de Relig. tom 1. tract.2. lib.3. cap.11. sub n.3. Gamb. de immun. lib.4. cap.16. num.11. Iacob. de Graff. tom.1. tit. de immun. Eccles. consul vnic. num.19. Ioan. de la Cruz in direct. Conscient. part.1. præcepto 8 quæst.3. art.1. dub.1. conclus.3. Fagundez in quinque Eccles. præcepta, præc.2. lib.4. cap.4. num.55. Portell. in dub. Regularib. verb. Ecclesia immunitas num.15. ex ea ratione, quia iste delinquit in Ecclesia, ideoque puniendus à Iudice laico, vel saltem armis spoliandus est; quæ tamen ratio nimis insulsa est; si enim vera esset, Iudex laicus posset etiam personam arrestare & ducere ad suos carceres, ne dum armis spoliare, quod falsum est, quia vidimus post Constitutionem Gregor. XIV. etiam delinquentes in Ecclesia gaudere eius immunitate, nisi in ea perpetrauerint homicidia, vel

mutilationes membrorum, & eo etiam casu non licere reum ab Ecclesia contrahere sine licentia Episcopi, vel eius Vicarij.

143 Denique de his, quæ Clerici pro honestate, ac bonis moribus vitare tenentur, Isidor. *in lib. de vita cleric. in cap. his igitur 23. distinct.* quasi omnia, quæ dicta sunt suprà, compendiosè complectens scribit in hæc verba. *His igitur lege Patrum cauetur, vt a vulgari vita seclusi, a mundi voluptatibus se abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, conuiuia publica fugiant, priuata non tantum pudica, sed & sobria colant, vsuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum fraudisque cuiusquam studium appetant, amorem pecuniæ, quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & secularia officia, negotiaque abiiciant; honoris gradus per ambitiones non subeant, pro beneficiis medicinæ Dei munera non accipiant, dolos, & coniurationes caueant, odium, æmulationem, obtrectationem, atque inuidiam fugiant, non vagis oculis, non effreni lingua, aut petulanti, fluidoque gestu incedant, sed pudorem, & verecundiam mentis simplici habitu, incessuque ostendant, obscœnitatem etiam verborum sicut & operum penitus abhorreant, viduarum & Virginum frequentationem fugiant, & contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderentur: senioribus quoque debitam obedientiam præbeant, nec vllo iactantiæ studio semetipsos attollant. Postremò doctrinæ, lectionibus, Psalmis, hymnis, canticis, exercitio iugiter incumbant, tales enim debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet, vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.*

144 Sunt etiam ad hoc propositum aurea verba Bernardi *in lib. 4. de consider. ad Eugenium Papam*, dum contra Clericos sui temporis ita exclamat. *De Clericis quid dicam? nam aliud sunt, aliud dicunt, aliud videri volunt. In habendis temporalibus sunt vt laici, in habendis Præbendis sunt vt Clerici, in plateis sunt vt milites, in vestimentis sunt vt mulieres, non laborant vt laici, non prædicant vt Clerici, non fructificant vt mulieres. Cuius ergo ordinis sunt, nullius, sed credo eos esse ordinandos, vbi nullus est ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Vt igitur omnes ecclesiasticæ personæ onera sibi ipsis incumbentia adimplere studeant, debent dies omnes vigilanter obseruare tanquam si in eorum quolibet moriturus, ac rationem de suis culpis iusto Iudici redditurus quisquis eorum esset; magnum sanè, & salubre vulneribus nostris remedium iugis futuræ mortis recordatio. *Deus enim* (ait Augustinus *homil 13. inter 50. apud Vrbinatem verb. Mors col. 1447.*) *diem mortis incertum salubriter constituit, diem vltimum suum quisque salubriter cogitet: misericordia Dei est, quia nescit homo quando moriatur, latet enim vltimus dies, vt obseruentur omnes dies.* Et idem *de salut. docum. cap. 39.* sic inquit. *Semper ante oculos nostros versetur vltimus dies, & cum diluculo surrexerimus, ne ad vesperam nos confidamus peruenire, & cùm in lecto membra deposuerimus, de lucis non confidamus aduentu, & facilè poterimus cor nostrum à vitiis, & concupiscentiis malis refrænare.* Terribilis quoque & timenda erit diei iræ, diei magnæ & amaræ valde recordatio, in qua latere est impossibile, & apparere intolerabile, vt habet Diuus Bernardus *in lib. de interiori domo cap. 38.* *Quis enim non timeat* (verba sunt Innocentij III. lib. 3. de contemptu mundi *cap. 15.*) *iudicem potentissimum, sapientissimum, & iustissimum? Potentissimum, quem nemo potest effugere; sapientissimum, quem nemo potest latere, iustissimum, quem nemo potest corrumpere, qui nec prece, nec pretio, nec amore, nec odio declinet a semita rectitudinis, sed via regia semper incedens, nullum malum præterit impunitum, nullum bonum irremuneratum relinquit.*

Capvt XLI.

De Religiosorum Ordinibus.

SVMMARIVM.

1. *Fideles in exordio nascentis Ecclesiæ nihil proprium possidebant, sed erant illis omnia communia.*
2. *Fideles tunc electi vt fugerent malorum societatem & dæmonum insidias in abdita loca secesserunt.*
3. *Monachorum cœnobia, qui in illis viuebant in communi, fuerunt in Alexandrina Ecclesia ex institutione B. Marci Euangel.*
4. *Cletum Papam Regulares quosdam conuentus instituisse fertur.*
5. *Monachorum institutum quod fuerit? ostenditur.*
6. *Paulus Thebanus initium Monachis, qui vsque ad nostra tempora perdurarunt, dedisse videtur.*
7. *Antonius Ægyptius cum post Paulum Thebanum superuixisset, socios huius instituti habuit, & multorum monachorum Abbas fuit.*
8. *Monachorum religio maximè Damasi Papæ temporibus floruit in vastis Ægypti solitudinibus propter malorum hominum vitam, & tyrannorum persequutione in ciuitatibus.*
9. *Regularium Ordinum institutio in ciuitatibus erigi cœpit cessante tyrannorum persequutione.*
10. *S. Basilius Magnus in orientali plaga primus in ciuitatibus instituit ordinem regularem.*
11. *Monasteria condiderunt in Africa partibus B. Augustinus, & in Palæstina Hieronymus.*
12. *Benedictus in occidentali Ecclesia multa monasteria construxit.*
13. *Eremitæ siue Anachoritæ speciali nomine dicebantur, qui primo in solitudine, siue eremo habitabant.*
14. *Cœnobitæ dicebantur, qui in ciuitatibus habitantes simul vitam ducebant.*
10. *Monachi, id est soli, quod nomen propriè sortiuntur qui in solitudinibus habitabant.*
16. *Monachos hodie appellamus, qui soli vitæ contemplatiuæ operam dant, neque prædicationi, aut aliis se immiscent.*
17. *Regulares, aut Religiosi, seu Fratres illi dicuntur qui contemplationi nedum insistunt, verum etiam in actione præterea versantur.*

18 *Regulares*

85 *Monteſiæ*

145 *Clerici vitæ communis,*
146 *Canonici Regulares Gronodali,*
147 *Eremitæ S. Hieronymi per Italiam,*
148 *Eremitæ B. Petri de Pisis,*
149 *Canonici Regulares VVindesemensium,*
150 *Eremitæ S. Hieronymi in Fessulanis,*
151 *Canonici Regulares Frigionariæ,*
152 *Canonici Regulares sancti Saluatoris,*
153 *Canonici Regulares sancti Gregorij in Alga,*
154 *Fratres S. Ambros. ad nemus,*
155 *Fratres Apostolini,*
156 *Canonici Regulares S. Petri de monte Corbulo,*
157 *Clerici boni Iesus Rauennatis,*
158 *Clerici Regulares Theatini,*
159 *Clerici Regulares S. Pauli decollati,*
160 *Clerici Regular. Somaschæ,*
161 *Fratres hospitalitatis, & infirmis ministrantes B. Ioannis Dei,*
162 *Clerici Matris Dei Lucæ,*
163 *Clerici pauperes matris Dei scholarum piarum,*
164 *Fratres S. Antonij Abbatis in Flandria.*
Ordines Militares a quibus instituti, & quando incœperint, scilicet
165 *S. Lazari,*
166 *S. Ioannis Meliterfis,*
167 *S. Mariæ Theutonicorum,*
168 *S. Iacobi apud Hispanos,*
169 *S. Iacobi apud Lusitanos,*
170 *Montis gaudij apud Hierosolymitanos,*
171 *S. Mariæ de Mercede apud Aragonios,*
172 *S. Mariæ gloriosæ apud Italos,*
173 *S. Mariæ de monte Carmelo.*
174 *S. Francisci Assisinatis Ordo quando institutus.*
Fratres S. Francisci Assisinatis
175 *Conuentuales,*
176 *Minores Conuentuales Reformati,*
177 *Obseruantes,*
178 *Tertiarij,*
179 *Capuccini.*
182 *Carthusienses à quo instituti, & quando incœperint?*
183 *Carthusienses à solitudine distrahi prohibentur.*
184 *Eremitæ S. Augustini Congregationis Galliæ reformatorum transire possunt ad Carthusienses, non vero ad alios.*
185 *Camaldulenses in eremo degentes possunt recipere Carthusianos petita, licet non obtenta licentia ab eorum superioribus.*
186 *Fratres sanctissimæ Trinitatis calceati & discalceati à quibus instituti, & quando inceperint? & n. 187.*
188 *Minimi sancti Francisci de Paula à quo instituti, & quando inceperint?*
189 *Clerici Regulares Societatis Iesu à quo instituti, & quando inceperint?*
190 *Religiosi approbati in Societate Iesu, qui dicantur? ostenditur.*
191 *Societati Iesu adscripti postquam emiserint tria vota simplicia, vere & propriè sunt Religiosi.*
192 *Religiosi societatis etiam post tria vota simplicia retinent bona sua & beneficia.*
193 *Formati Religiosi in Societate Iesu qui dicantur?*
194 *Professi in Societate Iesu qui sint.*
195 *Religiosi Societatis Iesu quibus priuilegiis potiantur? ostenditur.*
196 *Societas Iesu quas prouincias, & Domos habeat? & n. 197.*
198 *Clerici Regulares minores à quibus instituti, & quando incœperint?*
199 *Clerici Regulares ministrantes infirmis à quo instituti & quando incœperint?*
200 *Clerici Regulares ministrantes infirmis plura desumpserunt à Patribus Societatis Iesu.*
201 *Domus professæ Clericorum Regularium ministrantium infirmis non possunt habere reditus.*
202 *Clerici Regulares ministrantes infirmis diuiduntur in quinque prouincias per Italiam, & Siciliam.*
203 *Religionem nouam nullus præsumat instituere, sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumere debet.*
204 *Religionem nouam qui voluerit instituere debet Apost. Sedis auctoritatem & approbationem obtinere.*
205 *Religionum Ordines licet diuersitatem aliquam in statutis ostendere videantur, omnes tamen ad vnum, & eundem finem tendunt.*
206 *Religiosi aliqui sunt, qui nihil habent quoad verum dominium; nec quoad ius administrandi, nec in particulari; nec in communi; alij verò sunt, qui habent ius administrandi in communi, & non in particulari.*
207 *Religiosorum Ordinum duo sunt genera.*
208 *Ordines Mendicantes verè & propriè quatuor sunt.*
209 *Prædicatorum Ordo præfertur aliis mendicantium.*
Inter Mendicantes annumerantur
210 *Seruitæ,*
211 *Minimi,*
212 *Iesuati,*
213 *Iesuitæ,*
214 *Carmelitæ discalceati,*
215 *Fratres discalceati sanctissimæ Trinitatis.*
216 *Mendicantes verè dicuntur Ordines non solum quatuor priores, sed etiam qui postea à sede Apost. tales instituti sunt.*
217 *Moniales Ordinum Mendicantium non veniunt sub dispositione loquentibus de Mendicantibus.*
De priuilegiis Mendicantium participant
218 *Canonici Regulares Lateranenses,*
219 *Canonici Regulares S. Saluatoris,*
220 *Canonici Regulares S. Crucis Commb.*
221 *Canonici Regulares sancti Georgij in Alga,*
222 *Monachi Cassinenses,*
223 *Vallis vmbrosæ,*
224 *Camaldulenses,*
225 *Cistercienses,*
226 *Cistercienses reformati,*
227 *Cœlestini,*
228 *Syluestrini,*
229 *Congregationis B. Mariæ Montis Virginis,*
230 *Monachi sancti Basilij,*
231 *Præmonstratenses,*
232 *Fratres sancti Spiritus in Saxia,*
233 *Eremitæ sancti Hieronymi in Hispania,*
234 *Eremitæ B. Petri de Pisis,*
235 *Fratres sancti Hieronymi de Fessulis.*
236 *Fratres Ordinis sanctissimæ Trinitatis,*
237 *Cruciferi,*
238 *Fratres S. Mariæ de Mercede,*
239 *Fratres Militiæ Iesu Christi,*
240 *Clerici Theatini,*
241 *Clerici Regulares Minores,*

242 *Clerici*

242 *Clerici Regulares de Somascha,*
243 *Clerici Regulares ministrantes infirmis,*
244 *Clerici Regulares pauperum Matris Dei.*

1 POSTQVAM de Personis Ecclesia-
sticis sæcularibus hactenus disse-
inimus, sequitur vt de Personis Re-
gularibus pertractemus; præmissa
regularum, seu Ordinum suorum di-
stinctione. Sciendum est igitur qood ab exordio
nascentis Ecclesiæ cum ferueret charitas, quæ dif-
fusa erat in Fidelium cordibus per Spiritum san-
ctum, qui datus est eis, vt inquit Apostolus, *omnes
Fideles erant*, & vt *in Apostolorum actibus* legitur,
omnium credentium erat cor vnum & anima vna, &
propterea oihil proprium possidebant, seu erant
illis omnia communia, erántque quotidie vnani-
mes in oratione & communicatione, ac fractio-
2 ne panis; adeò vt omnes simul quasi in vno Cœ-
nobio conuiuentes, Religiosam agerent vitam,
de quare erudite Basil. Pont. *var. disput. part 1. q. 3.*
disputat an Religionis status primis Ecclesiæ
Christianæ temporibus tantum constiterit votis
simplicibus, & an Apostoli ipsi vere Religiosi
fuissent cum emissione votorum, & de aliquibus
Apostolorum discipulis, qui vere Religiosi fue-
runt, & vota emiserunt. Sed posteaquam refrige-
scere charitas, & abundare ioiquitas cœpit, opor-
tuit ad vitanda pericula vt pauci electi quasi pe-
stem malorum hominum, & insidias dæmonum
fugientes io abdita loca secederent à conuentu
malignantium, à multitudine operantium ini-
quitatem in die malorum in abscondito essent
tabernaculi Dei. Hoc autem accidit ab ioitio;
tum ex persequutionibus infidelium; tum etiam
ex ipsorum Fidelium iniquitate: nam cum Bea-
tum Stephanum lapidassent Iudæi, *facta est*, vt di-
citur *Act. 8. in illa die persecutio magna in Eccl. sia,
& omnes dispersi sunt per regiones Iudaa & Samaria
prater Apostolos.* Cùm verò cœpit fratrum iniqui-
tas in Anania & Sapphira exurgere, qui propter-
ea percussi interierunt, *factus est*, vt dicitur *Act. 5.
timor magnus in vniuersa Ecclesia*; quod non tam
de ipsorum casu, quam de culpæ periculo intelli-
gere possumus.

3 Quare vtriosque rei causa, scilicet & decli-
nandæ persequutionis, & virandi periculi ani-
matum cœperunt fratrum conuentus, & diuerti-
cula institui. Legitur namque in Alexandrina
Ecclesia ex institutione B Marci Euangelistæ
Monachorum extitisse Cœnobia, qoi Cœnobitæ
dicebantur, qui viuebant communiter in Cœno-
biis, vt refert Cassiodor. *lib. 2. de instit. Monach.*
Hieron. Platus *lib. 2. de bono statu cap. 21.* Carol.
Tapia *in Auth. Ingressi, verb. monasteria c. 1. n. 26. C.*
4 *de sacros. Eccles.* Ludouic. Miranda *in man. Pral. t-
rum tom. 1. q. 3. art. 4. in princ.* Cletum quoque Ro-
manum Pontificem ferunt Regulares quosdam
Conuentus instituisse: de quo Annib. Canale *in
vitis fundatorum Religionum decade* 1. vbi *de Cleto
Papa & Martyre pag. 228.*

5 Horum continuum exercitium erat sub vnius
Prælati obedientia, in Cœnobiis communiter
viuentes, in cellulis tamen selectis, atque distin-
ctis, vbi cum summo silentio, obseruantia, &
clausura, orationi, & manuum labori continuo
vacabant, præterquam quodam certo atque de-
terminato tempore, quo pulsato signo ad cho-
rum, siue Oratorium, conueniebant omnes ad
Diuinas laudes decantandas, siue ad Lectionem,
aut spirituale colloquium, vel ad aliquod simile
exercitium; vino nunquam, aut carnibus vteban-
tur; neque lautioribus cibis, sed solo pane, aqua,
& sale conditi, atqoe leguminibus erant conten-
ti, præter senes, & infirmos, quibus a propositis
Decanis, secundum propriam cuiuslibet necessi-
tatem, necessaria cuncta prudentissime suppedi-
tabantur; de quibus late agit Hieron. Romao. *de
Repub Christiana lib. 6. cap. 2.*

Deinde verò circa Caij Pontificatum Paulus 6
quidam Thebanus (qui declinandæ causa perse-
cutionis Decij, & Valeriani, & Deo liberius in-
seruiendi in eremi speluncam se cootulit, vode
& primus Eremita est appellatus) initium Mona-
chis, qui vsque ad nostra tempora perdurarunt,
dedisse videtur: vide Hieronym. *in epist. ad Eu-
stoch. de custodia virginitatis*, Nicephor. *lib. 8. histor.
Ecclesi. c. 41.* Cassidor. *lib. 7. collat. poster. collat. 1. ex
Piamone*, Anoib. Canale *d. decade 1. vbi de sancto
Paulo primo Eremita pag. 260.* Nam Antooius Æ- 7
gyptius eodem tempore idem vitæ geous insti-
tuens, cum post eum superuixisset socios sui in-
stituti habuit, & multorum Monachorum Ab-
bas fuit Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi C. de sa-
cros. Eccles. verb. Monasteria c. 1 n. 23.* ac deinde ma- 8
ximè Damasi Papæ temporibus floruit Religio
Monachorum in vastis Ægypti solitudinibus,
quas propter sitim & sterilitatem, serpentum-
que, ac ferarum copiam, conuersatio humana
non nouerat; atqoe dum per ciuitates tyrannorum
sæuitia Christianos vexaret, Eremitarum sancti-
tas feras in solitudine mitigabat, nec tantum ob-
esse poterat Ecclesiæ Dei in ciuitatibus malorum
hominum vita, & Tyranoorum persecutio quan-
tum proderat in solitudine Monachorum sancta
conuersatio.

Cessante verò persecutione, cùm iam liceret 9
Christum publicè confiteri, & permissum ab Im-
peratoribus fuisset Ecclesias & monasteria con-
struendi, cœpit Regularium Ordinum institutio
in ciuitatibus erigi, Annib. Canale *d. decad. 1.* vbi 10
de Antonio Abbate pag. 266. Cuius quidem rei au-
ctor fuisse dicitur in Orieotali Plaga Basilius
Magnus, de quo legitur quod duriorem illum an-
tiquorum Monachorum ritum ad meliorem for-
mam redegit, magisque Religioni congruentem:
primus enim fuit, qui in scriptis Monachis dedit
regulam, & pro eorum instructione, & guberna-
tione sanctissimas leges extruxit, atque ordinauit,
quibus monasticam vitam, & vitæ religiosæ per-
fectissimam viuendi rationem mirifice delinea-
uit, & declarauit, & in Africæ partibus Beatus
Augustinus, & in Palæstina Hieronymus mooa-
steria condiderunt.

Porrò in occidentali Ecclesia Benedictus, qui 11
claruit temporibus Ioaonis I. summi Pont. mul-
ta monasteria construxit. Hic enim postquam 12
diu io altissima Sublaci spelunca latuisset, qui-
dam Monachi eius sanctitatis fama permoti se
illi instituendos tradiderunt, sed cum multi ad
eum quotidie discipuli conuenirent, duodecim
mooasteria ædificauit, eaque sanctissimis legibus
communioit, ac deinde plura alia eiusdem regu-
læ monasteria in ciuitatibus constructa fuerunt.
Nam B. Gregorius Pontifex, qui sub eadem regu-
la monachus extitit Romæ & in Sicilia, postre-
mo verò B. Bernardus, & alijio aliis partibus di-
uersos Conuentus erexerunt. Ita & sub regula B.
Augustini, atque Hieronyou alia fuerunt mona-
steria constructa, quæ omnia à piis Fidelibus,
prædiis,

prædiis, ac possessionibus multis ditata fuerunt. Demum verò Mendicantium Ordines successerunt, quorum præcipui auctores Dominicus & Franciscus viri sanctissimi extiterunt.

13 Sed antequam ad horum Ordinum distinctionem & breuem notitiam deueniamus; est prius sciendum quod, qui primò in solitudine, siue eremo habitabant, Eremitæ, siue Anachoretæ speciali nomine dicebantur; vt colligitur ex glos. *verb. Anachoreta in auth. de Monachis §. cogitandum*; sed Anachoretæ propriè erant illi, qui sine certa habitatione per deserta vagantes ne à Populis inuiserentur, ibi quiescebant, vbi nox illos offendisset. Qui verò in ciuitatibus habitantes simul vitam ducebant, Cœnobitæ, id est, simul viuentes sunt appellati; vnde & Cœnobij nomen

14 descendit, *c. 2. in princ. de ordine cognit.* Omnes verò generali nomine Monachi dicebantur, id est, soli, quamuis illi propriè id nominis sortirentur, qui in solitudinibus habitabant, *c. 1. iuncta glos. 16 q. 1.* Petr. Enriq. *conf. 67. n. 83.* Quintanad. *eccle-*

15 *siasticor. lib. 3. n. 36.* vbi quòd erat genus hominum à reliquorum communione & societate segregatum, qui iam inde à priscis Ecclesiæ institutæ temporibus, dum in omni virtutum genere studebāt, discedebant primum in deserta & derelicta loca, deinde duriter subducto cibo, & in omni rerum asperitate corpus exercebāt, Nouar. *in lucerna Regular. verb. Monachi n. 1.* Vnde S. Hier. *in c. si cupis, eadem causa & q.* ad quemdam Monachum scribens dicebat. *Si cupis esse quod diceris Monachus, id est solus, quid facis in Vrbibus, quæ vtique non sunt solo-*

16 *rum habitacula, sed multorū.* Et ita etiam hodie Monachos appellamus, qui soli vitæ contemplatiuæ operam nauant, neque prædicationi, aut aliis se immiscent; quales sunt Cassinenses, Cistercien-

17 ses Carthusiani, Camaldulenses, aliique similes: nam illi, qui contemplationi nedum insistunt, verum in actione præterea versantur, iuuantes Episcopos, & Clericos in concionibus, ac Sacramentis, non vtique ex recto sermone appellantur Monachi, sed Regulares, aut Religiosi, seu Fratres: vt notant Panorm. *in c. ausam quæ, n. 2. de iudic.* Petr. Enriqu. *conf. 67. n. 84.*

18 Regulares autem ita dicuntur à rectitudine viuendi, cui incumbere debent, & qui certæ regulæ addicti sunt; teste Abb. *in rub. de Regularib. in princ.* eoque nomine Concilia frequentius aliis vtuntur, fortasse quod vtrumque sexum amplexatur, ob quam profectò rationem Nau. *in c. non portio n. 8 12. q. 1.* dicit se potius eodem nomine vti,

19 quàm altero Religiosi, cuius & Religionis nomen à religando deducit Cicero *lib. 1. de natura Deorum*, inquit enim, *sunt dicti religiosi à religando*: quam profectò deriuationem commendat Isidor. *lib. 10. etymolog. c. 17.* subiungens id euenire, quia Religiosi retractant, & quasi religunt ea, quæ ad cultum diuinum pertinent. Verum Lactant. *lib. 4. suarum diuin instit. c. 24.* S. Augnst. *in lib. de vera relig. cap. vlt.* à religando Religionem dictam asseuerant, quòd eius vinculis, diuinis ministeriis sint ipsi Religiosi mancipati, & addicti, & veluti Deo religati, & adstricti; sequuntur Azor. *instit. moral p. 1. lib 9. c. 10.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3 c. 5. n. 1.* & Ludouic. Miranda *in man. Prelat. tom. 1. q. 1. art. 2. concl. 3*

20 Cœnobitarum plures sunt Ordines differentes, omnes tamen ferè in vniuersū Religiones & Ordines sub quatuor regulis principalibus militant, præter quosdā, qui in plurib. quatuor præfatis regulis se cōformātes proprias ipsarū Cōstitutiones, ac peculiaria statuta dicuntur habere pro regulis.

De Prima regula quæ est S Basilij, & de Religiosis sub ea militantibus.

Prima est S Basilij ab eodem S. Basilio Magno 21
instituta *anno* 369 Pontifice Felice II. Imperatore Iuliano apostata. Hic sanctis. Pater & Monachorū antiquorum Orientalis Ecclesiæ Patriarcha primus (vt supra diximus) fuit, qui monasticū statum reformauit, & ea omnia, quę ab Antonio Magno, Hilarione, Pachomio, & vtroque Machario pro instruēdis illius temporis Monachis, & Religiosis verbotenus adiuetat, ac sibi fuerāt tradita, literis mandauit, atque quibusdam demptis, aliis vero additis eorū omnium non minus religiosā, quam eruditā confecit regulam. Creuit maximè hęc Religio per Orientem, vbi in ea nonaginta millia Monachorum militabant, irruētibus inde Sarracenis ad nihilum est redacta, extant tamen Reliquiæ in mōte Sion vbi 24. habet monasteria & monachos ferè duo millia: ita etiam in monte sancto, qui est prope Constantinopolim, vbi etiā in pluribus monasteriis duo mille monachi habitant: habet etiam plura monasteria in ea Græciæ parte, quæ Venetiarū Reip. subest. In Italia quoq; nonnulla alia adsunt, quorū caput est cœnobium Gruttæ ferratæ duodecim milliaribus Romæ distans, & in Calabria prouincia quædā pauca retinent, in quibus vetus tantum Religionis inspicitur candor, sed longe sunt ab instituto alieni: Monachi verò qui in Italia degunt Romano more sacra celebrant, atque militant, vestiuntur nigro colore. In arctiorē disciplinam redacti sunt. 22
Perfruuntur singulis indultis Congreg. Cassinen. Exempti sunt à iurisdictione Ordinariorum, & Cōmendatorum, qui regulā Ordinis nō sunt professi. Et eorū Generalis Abbas eamdē potestatē, ac iurisdictionē habet, quàm cæteri Abbates Generales in eorum Ordines, vt statuit Greg XIII. *Constit.* 58. inc. *Benedictus Kal. Nouem.* 1579. Et eorū monasteria Hispaniæ vnit, & aggregat, ac plures gratias, & priuilegia concedit idē Gregorius *Const.* 46. inc. *Cogit.* 8. *Kal. Iulij* 1577. & approbauit Paul. V. *Const.* 17. inc. *Inimelli* 17. *Martij* 1606. Reformatos maiori ex parte laicos esse cōuenit, & Choristæ a labore manuū magis releuantur, quorū institutū cum cæteris conuenit in tribus votis essentialibus, & duo alia habent essentialia præcepta, orationem & manuum laborē; prohibentur scientias addiscere, & Vniuersitates studiorū frequentare. Choristæ tamen sacram Scripturam, ac casus conscientiæ addiscere possunt, Clemens VIII. *Const.* 103. incip. *Altissimi* 13. *Septembr.* 1603. nouissimè Vrbanus VIII. *in sua Constit. sub d.* 17. *Aprilis* 1641. plura in obseruationem dictæ Constitutionis Clementis VIII disponit, & alia de nouo constituit. Hæc sancta reformatio facta fuit à P. Matthæo de la Fuente; tria monasteria hodie possidet in solitudine constituta, primum & illius caput est del Tardon, aliud vocatur S. Antonius de Valle; tertium quod nunc fabricatur, dicitur del Retamar, quorum Eremitæ Religiosi numerum 120. excedunt. de qua reformatione agit Ludouic. Minor en la vida de fray Luis de Granada *lib. 3. c.* 8. tota Religio regitur gubernatione Aristocratica, vt habetur *in reg. c.* 54. & tenent Tambur. *de iure Abbatum tom. 3. disp. 1. q. 2. n.* 5. Laur de Peyrinis *de Prælato q. 1. cap. 2. num. 4.* De hac Religione agunt S. Anton. *part. 2. hist. tit.* 15. *cap.*

15. *cap.* 12. Cassan. *in catalogo gloria mundi part.*4.
*con, d.*54 Paul Morigia *de origine religionum Itali.*
*lib.*1.*ca,* .16. Siluest. Marul. *in Oceano religionum*
*etiam Itali lib.*1 Hieron Roman. *de Repub.Christia-*
*na lib.*6. *cap.*6. Platus *de bono statu Religiosi*, *lib* 2.
*cap.*12. Azor. *instit.moral.par.*1. *lib.*12.*cap.*21. *quæs.*
2. Fr.Ludouic Miranda *in man. Prælator. tom* 1.
quæst 4. *artic.*1. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*9. *lib.*2.
*cap.*1 Carol.Tapia *ad Authent.Ingressi verb.mona-*
*steria cap.*16.*per tot.* Tambur. *de iure Abbatum tom.*
2.*disp.*24. *quæst.*3. *num.*2. *pag.*341. vbi etiam de
Monialibus & Equitibus S.Basilij, qui Auctor
post primam huius operis editionem, & me sæpe
sæpiùs citato in lucem prodiit, Ioseph. Micheli
*en el tesoro de Religiones fol.*103.

23 Sub hac Religione militant omnes Monachi
Græcæ,& Orientalis Ecclesiæ.Et aliquando Con-
gregatio Armenorum, sic appellata quòd ea Ar-
menia in Italiam translata sit, ibi habitum S Ba-
silij per aliquot annos portauit, eiusque regulam
seruauit, & cæremoniis Græcis ex beneplacito
summorum Pontificum vsa est. Verùm decursu
temporis, quia insolens videbatur eius viuendi
mos apud Latinos, eius Religiosi regulam S.
Augustini assumpserunt cum habitu Religioso-
rum S Dominici præter scapulare, quod nigrum
adhuc retinent. Cæterum quo id anno fecerint,
aut in Italiam venerint, omninò incertum est.
Possidet Congregatio hæc per Insubriam & Li-
guriam monasteria sca, præter Neapolitanum,
Venetum, & Anconitanum. Generalis ad trien-
nium durat: caput Congregationis Genuæ situm
est, diciturque S Bartholomæus, inde Armeni
Bartholomistæ per Italiam dici solent. De illis
vide Paul. Morig. *de origine Religionum lib.*1. *c.*36.
Siluest.Marul. *in Oceano Religionum lib.*5.*pag.*367.

24 Carmelitæ quandoque etiam sub hac Reli-
gione militarunt, sed vltimam regulam, quam
nunc seruant, acceperunt ab Alberto Patriarcha
Hierosolymitano in Monte Carmelo, antequam
Vrbs Hierosolyma caperetur a Saladino Ægypti
Sultano, anno plus, minusve 1171. Confirmata
est regula Carmelitana vna cum Religione ab
Alexandro III. *anno* 1180. ab Innocentio III. *an-*
no 1199. approbauit Honorius III. *vt in eius Con-*
*stit.*8.incip *Viuendi, Idib. Ianuarij* 1171. Moderata
est regula quoad ieiunia, esum carnium, clausu
ram. & alia nonnulla ab Innocentio III. vt in
eius *Constit.*6 incip *Quæ honorem, de anno* 1247. ab
Eugenio IV. vt in eius *Constit* 3 incip. *Romani* 13.
Kalend. Martij 1431. à quo etiam acceperunt Car-
melitani pallium album sublato versicolore ex
albo & rubro, quod ab Alberti temporibus vs-
que ad Eugenium IV. deferre consueuerant, se-
quuta postremo est multorum Pontificum con-
25 firmatio. Ordo iste est vnus de quatuor Ordini-
bus Mendicantibus, eorumque gratiis perfrui-
tur, Pius V. *Cōstit.*44.incip. *Romanus* 1.*Octob.*1567.
26 Eius Religiosi præcedunt Fratribus B Mariæ de
Mercede, Redemptionis Captiuorum, Clemens
VIII. *Const.*95.incip. *Decet* 15 *Nouemb.*1601.& de-
clarauit S.Congr. Rituum *in causa Carmelitan.&*
Mercedis 21.*Augusti* 1604. Illis non suffragatur
facultas data in Bulla Cruciatæ eligendi Confes-
sorem, Clemens VIII. *Constit.*64.incip. *Romani* 23.
27 *Nouembris* 1599. Habent exemptionem à quarta
funeralium, Paulus V. *Constit.*4.incip. *Decet.*20.
28 *Augusti* 1605. Huic Carmelitano Ordini conceditur Officium S.Theresiæ, Gregorius XV. *Constit.*
20.§.23.incip. *Omnipotens sermo* 4.*Id. Martij* 1621.

Regitur gubernatione democratica. Tambur. *de*
Iure Abbatum tom 3.*disp.*1.*q.*2.*n.*10.
Regulam hanc eamdem, sed sine moderatio- 29
nibus Innocentij,& maximè Eugenij, de quibus
supra, seruat familia Carmelitana discalceata. In-
cepit à S.Theresia,& approbata fuit à Gregorio
XIII. vt in eius *Constit.*64.incip. *Pia* 22.*Iunij* 1580.
Discisit à reliquo corpore Ordinis cum proprio 30
Generali à Clemente VIII. sibi dato, vt constat
ex eius *Constit.*71.*sub Dat.Romæ* 20.*Septemb.* 1595.
Regitur gubernatione Aristocratica, Tambur. *d.*
*disp.*1.*q.*2.*sub n.*10. Carmelitarum huiusmodi Di- 31
scalceatorum Congregatio in Italia ab Hispani-
ca separatur, & eadem tenet priuilegia, quibus
Hispanica Congregatio perfruitur. Potest erigere
Confraternitates laicorum sub denominatione
B.Mariæ de Monte Carmelo, Clem. VIII. *Const.*
71.incip. *Apostolica* 13.*Nouemb.*1600. Et eorum 32
Ordo vnus est de quatuor Ordinibus Mendican-
tium, illorumque gratiis omnibus perfruitur, eius 33
Religiosi ad processiones accedere non cogun-
tur,& si quando humilitatis causa locum & præe-
minentiā ante alias Religiones in processionibus
prætermittunt, nulla præscriptione suis priuile-
giis derogant, Clem VIII. *Const.*101. inc *Romani*
20.*Aug.*1603 Et vbique noua loca de sola Ordi- 34
nariorum licentia erigunt Paul.V *Const.*10 inc.
Ad Ecclesiæ 12.*Decem.*1605. Sed huiusmodi licen-
tias, quæ nondum effectum sunt sortitæ, reuocauit
Vrban. VIII. *Const.*28. inc. *Romanus Pont.* 18.*Aug.*
1624. Habet familia vtraque Carmelitana habitū
satis notum, nimirum tunicam,& scapulare colo-
ris canusini pallium album, corrigia esse fibulata
percingitur; habet vtraq; Romæ domicilia. Cal-
ceata ad S Mariam transpontinam, ad S.Martinū
in montibus ad S Iulianum ad trophæa Marij, &
S.Grysogonum: discalceata ad S.Mariam ad sca-
lā, ad S Paulum fontis fœlicis, nunc S.Mariam de
Victoria ad S. Annam. Generalis familiæ calcea-
tæ durat ad sexcennium, habet sub se prouincias
33 Familię discalceatę generales duo sunt, Italus,
& Hispanus: sub Hispano, qui ad sexcennium du-
rat, sunt prouinciæ octo, in quibus plusquā centū
monasteria numerantur: sub Italo, qui triennium
non excedit, sunt ad hunc vsque annum 1632.
prouinciæ decem, in quibus ingens monasteriorū
numerus. De hac familia Carmelitana agunt.
Arnaldus Bost. & Baptista Stispatiolus de illu-
stribus Viris huius ordinis, Baptista Ferrariens.
in chronic. Ordinis, Laurentius Borellus etiam
de Viris illustribus Ordinis, Martinus Italus de
Sanctis & Doctoribus Ordinis, Petrus Carmeli-
ta *in catalog. scriptorum Ordinis*, nouissimè Marc.
Anton. Alegre de Cassanate *in paradiso Carmeliti-*
ci decoris, ab ortu suo vsque ad hac tempora Fr. Ioan.
de Plata *en el defensorio per la antiguedad, legisla-*
dores y Santos del Carmen, S.Antonin. 3.*p.tit.*16.*cap.*
1.§.8 Cassan. *in catal. gloria mundi, part.*4. *consid.*7.
Polyd Virg. *de inuent.rer.lib.*7.*c.*3. Pannu. *in chron.*
anno 1441. Naucler. *vol.*2. *generat.*41. *anno Christi*
1215. Genebrard. *sub Innoc.III.* Vuald *tom.*1 .*tit.*4.
*de Sacr.cap.*84.*& tom.*3.*tit.*9.*cap.*89.*n.*10. Villeg. *in*
vita Eliæ Prophetæ, Petrus Crucius *de ortu relig. Car-*
melitarum, Thom. de Scerpe *in tract. de origine relig.*
Carmel. Ioan de S. Maria *in Chronicis Carm. discalc.*
Thom de Iesu *super reg. Carmel. Ioannis Patriarchæ*
Hierosol. & in tract. de origine & relig. Carmel. Fr.
Emman. Roman. *de antiquit. Carmelit.* Fr. Thom. de
Aquino *lib. de Patriarchatu Eliæ*, Franc Camill. *in*
summar. antiquit. Carmelit. Fr. Ioan Pinto *in hierarch.*
Carmelit.

Carmelit. Illescas *in histor. Pont. lib. 5. cap. 32.* Card. Baron. *annal. Eccles. tom. 12. anno Christi* 1118. Platus *de bono statu relig. lib. 2. c. 22.* Iacob. Gualter. Societatis Iesu, *in tabula chronographica saculo* 10. *pag.* 651. Iacob. Salian. *tom. 4. annalium Legis veteris anno mundi* 3139. *n.* 16. Paul. Morigia *de origine relig. lib. 1. cap.* 30. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 4. pag.* 279. Pancirol. *in thesauris Vrbis Romana Itale, in Regione Montium Ecclesia* 17. Ioan. Marquez *de vera origine Eremit. S. Augustini c. 14. § 9.* Carol. Tapia *in auth. ingressi verbo Monasteria cap. 17. C. de sacros. Eccles.* Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 1. q. 5. art. 6.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 23.* Fr Ludouic. Miranda *in manu. Prelat. tom. 1. q. 4. art. 7.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 7. num. 4.* nouissimè Fr. Ferdinand. Camarga *in Epit. historiali Ecclesia militantis pag.* 312. *cum seqq.* vbi latè de fundatione S. Theresiæ, Fr. Michaël Muñoz *in propugnaculo Elia, & propaginis Carmelitica.* Simon Coelho Lusit. *in chron. Religion.* Emman. Roman. *in variis elucidat. antiquitatis, dignitatis & illustrium Carmeli scriptorum,* Michael à Fonte, *in compend. ob. storiarum Ordinis, & in catalogo de illustrib. Carmelitis* Suar. *tom. 3. de Relig. tract. 7 lib. 3. c. 1. & 2. & tom. 4. tract. 9. lib. 2. c. vlt.* Hieron. Roder. *in compend. quast. Regul resolut.* 123. *num.* 35.

De secunda regula qua est S. Benedicti, & de Religionibus sub ea militantibus.

35 Secunda regula est S. Benedicti cuius caput Ab-
bas vocatur, ab eodem S. Benedicto instituta *anno*
500. sub Pontifice Symacho: corpus eius Sanctis-
simum est in insigni monasterio Cassinensi, vbi
36 sanctissime vixit, in quo loco antequam S Bene-
dictus illuc accesserit, Ecclesia Cassinensis habebat suum Episcopum, & præcipue habuit Seuerũ, qui interfuit Cócilio Lateranensi sub Felice III. Papa, quod habitum fuit anno 487. & huic Concilio Seuerus tãqnam Episcopus Cassinensis subscripsit; vt constat ex *tom. 2. Concil. pag.* 420. & de eodem hoc Seuero Episcopo Cassinensi meminit Pet. Diaconus *in vita eiusdem S. Seueri*; postquam autem illuc accessit S. Benedictus, scilicet *de anno* 529. nullus amplius, præter Monachos Episcopus ibi fuit deputatus, & iure, quia S. Benedictus illuc immediate à Deo missus fuit, eique pro populo Cassinensi munus Euangelicum demandatum, quemadmodum affirmat Greg. Magn. *dialog. lib. 2. c. 8. & 19.* & Gordian. *in vita S. Placidi Martyris,* quæ habetur apud Surium *tom. 7. pag.* 749. & etiam refert S. Th. *in opusc. 19 c. 4. circa med.* & August. de
Ancona *de potest. eccles. ad Ioannem Papam XXII. q.*
37 64. *a.* 1. & successiuis temporibus Abbates Cassi-
nenses post S. Benedictũ, licet nõ essent Episcopi, iura tamẽ Episcopalia & omnimodã iurisdictionem semper exercuerunt, Diœcesimque habebant, vt ex multis probat Rot. *in Sorana beneficij* 8. *Martij* 1627. *coram R. P. D. Merlino* In Ecclesis Parochialibus, quæ sunt membra monasteriorum Congregationis Cassinensis, aut aliàs ab ipsis dependentes cura animarum exerceri potest etiam per Monachos ad nutum ipsorum superiorum amouibiles. Vrbanus VIII. *constit. sua* incip. *Alias a Venerabilibus* 6. *Septemb.* 1638. Quod Monachi Cassinenses non sint vllo modo cogendi accedere ipsi ad processionem Sanctissimi Sacramenti iuxta eorum antiquam consuetudinem. Idem Vr-
banus VIII. *in alia sua Const.* incip. *Nuper* 17. *No-*
38 *uembris* 1638. Habitus Monachorum sancti Be-

August. Barbos. de Iur. Eccles.

nedicti satis notus est, tunica, scapulare, cuculla, siue chlamys, omnia ex nigro colore cũ corrigia fibulata; huius Ordinis prouincias instituit, & numerum Monachorum in singulis monasteriis præfiniri voluit, & Horas Canonicas recitare teneri statuit Paul V. *constit.* 33. *Cum sicut*, de anno 1607 Cæterum hodie Congregatio S. Benedicti diuisa est in quinque celebriores Congregatio-
nes a se inuicem independentes. Prima est Itala, 39
quæ nunc dicitur Montis Cassini, antea dicebatur S. Iustinæ, Patauinæ, de qua infra, incepit *anno* 1408. habet per Italiam plusquam 66. monasteria.
Secunda Germanica, appellatur Bursfeldensis à 40
monasterio S. Thomę Apostoli. & S. Nicolai Episcopi in Bursfeldia Diœcesis Moguntinæ anno 1420. floret per vtramque Germaniã, habet plus-
quam centum quinquaginta monasteria. Tertia 41
Gallica, dicitur Cassalis Benedicti à monasterio in eo pago fundato; incepit anno 1516. vt videre est in diplomate Leonis X. *sub Dat* 1. *Decembris illius anni*, Habet ad decem & quinque monaste-
ria Religiosorum totidem fœminarum. Quarta 42
Hispana, dicitur Congregatio Vallisoletana à monasterio in Vrbe Vallisoleti erecto Congregationis capite: incepit anno 1520. habet plus-
quam quadraginta monasteria. Quinta Lusitana; 43
est monasterium reformationis caput S Martinus de Tibaens in prouincia Interamnensi non longè à Ciuitate Brachara Occidentem versus; incepit anno 1549 continet plus minusve viginti virorum monasteria, nam monialium plura sunt, sed Ordinariis parent, Abbas Generalis & reliqui locales ad triennium durant, eliguntur in Capitulo, quod tribus quibusque annis in monasterio S Martini de Tibaens celebratur. Habet Congregatio S. Benedicti præter alia, celebre Ro-
mæ monasterium S. Pauli extra muros. Eius Ab-
bates vtuntur Pontificalibus, benedicunt Popu- 44
lum, & consecrant lapides pro Altarium vsu, Pius V. *Const.* 97. incip. *Sedes* 6. *Iulij* 1565. & Monachos à quibuscunque censuris, & pœnis absoluere possunt. Pius V. *Constit.* 129. incipit *Dum, Idus Iunij* 1571. Regitur gubernatione Aristocratica Tambur. *de iure Abbatum tom. 3. disp. 1. q. 2 n 4. in fine.* De hoc Ordine agunt Leo Cardinalis Episcopus Ostiensis *in chronica Cassinensi cum annot.* Matthæi Laurenti Hispani monachi Cassinensis, & Prioris S Saluatoris de Castellis, prodiit *Neap.* 1626. Andr. S Michaëlis *in tract. de Pontif. Archiep. sui Ordinis.* Ioannes Bertels, Iacobus de Bruel, & Iacob Leuchier de huius Ordinis origine. Anton. Yepes *in chronica S. Benedicti per plures tomos*, Barnabas de Montalico *in chronica Cisterciensi*, Bernard. de Britto Lusitanus *etiam in chronica Cisterciensi*, Arnold. Vuion. *in ligno vita*, S. Anton. *p. 2. histor. tit. 15. cap. 12.* Venero *en el enchiridion de los tempos pag. 99. in fine*, in impress. de anno 1641. Cassan. *in catal. gloria mundi part. 4. consid.* 50. Polyd. Virg. *de inuent. rer. lib. 7. cap. 2.* Gualter. *in tab. chronogr saculo 5. anno 494. & saculo 6. anno* 529 Platus *de statu Relig. lib. 2. cap. 22.* Illescas *in histor. Pont. lib. 3. cap. 61. & lib. 6. cap.* 30. Carol. de Tapia *in d. Authent. Ingressi, verb. monasteria cap.* 39. latè Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 24. quast 5. num.* 54. vbi de Congreg. S Iustinæ de Padua, *& num.* 57. de Vallisoletana, *& num.* 58. de Congreg. Portugalliæ, Ioseph. Michaëli *en el tesoro de Religiones fol.* 103. *verso.* Marquez *de vera origine Eremit. S. Augustini cap. 11. § 1. cum seqq.* Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 1. quast. 3. artic. 2.* Azor. *instit. moral.*

p.1 lib.12.c.21.q.2. Hieronym.Roder. *in compend. quæst. Regul.resol.123. n.9.* Fr.Ludouic.Miranda *in man.Prælat.tom.1.q.4.art.2.* Suar. *tom.4.de Relig.tract. 9.c.2.* Festum S.Benedicti 21.Mart.celebratur.

45 Militant sub regula S.Benedicti plures Monachorum & Militum Ordines tam à Monachis ipsius, quàm ab aliis instituti, quotum primus est Cluniacensium Ordo, sic dictus à primo eius monasterio Cluni in Diœcesi Matisconensi, *Mascon, in Gallia*, institutus à S.Odone Monacho Benedictino *anno* 900. Pontifice Anastasio III Imperatoribus Occidentis Conrado, Orientis Leone VI. Vestiuntur Monachi eodem habitu, quo Benedictini. Eius Religiosi fuerunt reformati à Gregor. IX. *Const.5* incip. *Bohemoth. Id. Ian.* 1232. Non possunt recipere nouitios ante annũ decimumquintum completum, Nicolaus IV. *Const.3.* incip. *Regu a. Id. Septemb.* 1289. De hoc ordine agunt S.Ant. *p.2.tit.15.c.13.§.2.* Chassan. *in catal. gloriæ mundi p. 4.consid.55.* Polyd. Virg. *de inuent. lib.7. c.2.* Genebrard. *in chron. anno* 826. Onuph. *in chron. anno* 913. Chacon *in Greg. IX. anno* 912. Hier. Roman. *de Repub. Christiana lib.6.c.9.* Paul. Morigia *de origine Relig. lib.1.c.23.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1.q.4.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.12.c.21.q.2.* Fr. Lud. Miranda *in manu. Prælat. tom.1.q.4.art.2.* Suar. *tom.4.de relig. tract.9.lib.2.c.3.n.1.* Tambur. *d.tom.2. disp.24. q.5.n.14.* nouissimè R.P. Angelus Manrique *in annalibus Cistercensib. anno Christi* 1119. *c.5.n.6.& 7.* vbi quod Ordo Cluniacensis non est magis Benedictinus, quàm Cisterciensis. Festum S.Odonis celebratur 18 Nouembris.

46 Camaldulensium Ordo sic dictus à Valle Camaldula in Tuscia, non longe à Florentia, inter Appennini iuga, institutus a S.Romualdo Monacho Benedictino *anno* 967. Pōtifice Ioanne XIII. Imperatoribus Occidentis Otbone, Orientis Nicephoro Phoca; illum primus omnium approbauit Alexander II. *in Constit.1.* incip. *Nulli, 4.Kal. Nouemb.* 1072. Eius priuilegia cōfirmauit, aliaque concessit Gregorius XIII. *Const.18.* incip. *Superna 12. Iulij* 1574. Item & eadem confirmauit Gregor. XIV. *in sua Constit.* incip. *Ex iniuncto sub die 24. Septemb.* 1591. Deinde Clem. VIII. declarauit, & approbauit priuilegia ab ipso Gregorio XIV. huic Ordini concessa, & communicata; & eo maximè vt Abbates, & Priores minores Ordines suis Monachis conferre possint, vt habetur *in eius Constit.* incip. *Officij nostri die 3. Augusti* 1594. Regitur hic Ordo ab vno Generali, qui vsque ad tempora Leonis X. perpetuus erat, exinde ad triennium eligitur; vt apparet ex quadam Constit. eiusdem Leonis incip. *Etsi à sum. 4. Non. Iunij* 1513. in qua erigit seu potiùs restaurat Congreg. S.Eremi, & S.Michaëlis de Murano Camaldulen. Ordinis, & instituit decem, & septem principalia loca; necnon alia vniuit, & reformauit, diuersorumque Pont. atque Imperatorum priuilegia, gratias, & exemptiones huic Congregationi condonauit. Regitur gubernatione Aristocratica, Tambur. *de iure Abbatum tom.3. disp.1.q.2.n.14.* Non egreditur Italiam, numerat monasteria 36. Abbati Generali cōceditur facultas erigendi societatem laicorum Coronæ Domini, adinstar Rosarij B.Mariæ in propriis sui Ordinis Ecclesiis, S Cong. Rit. *in Camaldulen. 25. Ian.* 1602. Prohibentur Monachi habere Conuentus prope ciuitates, Tapia *d.verb. monasteria n.40.* sed non est eis prohibitum habere prope ciuitates hospitia, Nou. *in Iure Canon. nouo tit. de ædificat. monaster. concl.2.* alt. Nou. frater *in sum. Bullar. tit. de monaster. ædificat. n.11.* Vestiuntur albo colore, tunica, scapulario, & pallio, item galero albo. Habent Romæ monasterium ad S.Gregorium in monte Cælio, aliud ad S.Antonium Abbatem prope S. Maiorem, sed nunc translatum est non longè à palatio Columnensium in vico plumbi cum Ecclesia sub inuocatione S Romualdi. Est & alia familia Camaldulensis reformata, quam appellant montis Coronæ instituta à nobili quodam Veneto Monacho Camaldulensi Paulo Iustiniano *anno* 1510. Pōtifice Leone X. Imperatore Carolo V. Solimano tyranno Orientis; vtuntur eodem ferè habitu, sed viliori. Habent Romæ monasteriū ad S.Leonardum. Has duas Congregationes tunc in vnam vniuit Leo X. *Const.2.* incip. *Etsi 4. Non. Iuly* 1513. Sed hos Camaldulenses Eremitas montis Coronæ separauit ab illis Eremi Camaldulen. & S.Michaëlis de Murano Paulus III. *in Const.1.* incip. *Rationi 3. Nonas Nouemb.* 1534. De Ordine Camaldulensi agunt ex professo Augustin. Florentinus Camaldulen. *per tot. lib. historiæ Camaldulensis*, Sylu. Razzius *de sacra eremo Camaldulensi*, Ioannes Castagnixxa *in historia S. Romualdi*, S.Ant. *p.2.tit.1. cap.15.* Cassan. *in catal. 4. consid. 54.* Illescas *in histor. Pontific. lib.4. cap.75.* Gualter. *in tab. chronogr. sæculo 10. anno* 967. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.1. c. 25.* Silu. Marul. *in Oceano Relig. lib.2 pag.101.* vbi *pag.108.* de familia reformata agit Card. Baron. *annal. eccles. anno Christi* 974. *& 977.* Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. monasteria c.40.* Tambur. *d. disp.24.q.5.n.15.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.104.* Platus *de bono statu Relig. lib.2.c.12.* Hier Roman. *de Republ. Christiana lib.6.c.9.* Fr. Emman. *q. Regular. tom.1.q.3.a.9* Cherub. *in compendio Bullar. Constit.1. Alexandri II. schol.1.* Fr. Lud. Miranda *in manuali Prælat. tom.1.q.4 art.2.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.12.c.21.* Hieron. Roder. *in compendio q. Regul. resol.123.n.13.* Suar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.2.c.3. a n.7.* Festum translationis S. Romualdi celebratur die 7. Febr. ex Constit. Clem. VIII. inc. *Pia mater Ecclesia sub Dat.9. Iunij* 1595. Dies autem eius obitus celebratur à Monachis *die 19. Iunij.*

Fontis Coryli Ordo sic dictus à loco fonti Coryli in monte Apennino in radicibus montis Catriæ, Orientem versus, quatuordecim millibus passuum distante à Eugubio prope ciuitatem Caenentem Ducatus Vrbini, institutus fuit à Landolpho Monacho Benedictino anno 1008. Pontifice Ioanne XVIII. Imperatoribus Occidētis Henrico II Orientis Basilio, & Constantino. Incepit habitare hanc solitudinem venerabilis Monachus P. Damianus Benedicto IX. Pontifice; nec desunt alij, qui, illum huius Congregationis faciunt auctorem. Vtebantur Monachi (ferè hodie non extant) fontis Coryli, siue Auellanæ eisdem vestibus, quibus Benedicti, mutato colore nigro in album, & Auellani Cœnobij vnio Ordini Camaldulensi facta fuit. Meminerunt huius familiæ quotquot agunt de vita B. Petri Damiani, Fr. Iocob. Niosandrus Carthus. *in 7. tom. Surij 22. Febr. in vita eiusdem*, Constantin. Caietan. monach. Benedict. *in prolegomenis de vita B. Petri Damiani.* quam in primo eiusdem tomo edidit, Arnold. Vuion *in ligno vitæ lib.2.c.9* Petr. Recordat. *diario 4. historia monast.* Hieron Rubeus Rauennas *lib.5. historia Rauennarum*, August. Fortun. *in hist. Camaldulensi, lib.5. ex c.6. vsque ad 14.* Petrarch. *de vita solitaria tract 3. lib.2.c.17.* Card. Baron. *annal. eccles. tom.11. anno Christi* 1072. Morigia *d. lib.1. cap.58.* Tambur. *d. tom.2. disp.24.q.5.n.16.* 47

Vallis

48 Vallis Vmbrosæ Ordo sic dictus à Valle densissimis arboribus consita propè Florentiam, institutus à S. Ioanne Gualberto Monacho Benedictino anno 1080. Pontifice Gregorio VII. Imperatoribus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno, quem approbauit Vrbanus II. *Const.* 1. incip. *Cum vniuersis* 8. *Id. Aprilis* 1090. Priuilegia omnia confirmauit, & in specie Monachorum Cassinensium concessa, & concedenda communicauit Iulius II. *Const.* 13. incip. *Militantis*, *Id. Iul.* 1507. Viuntur Monachi nigris vestibus eiusdem artificij, ac Benedictini, intus verò albis. Possident prouincias octo, monasteria 35. cum ingenti numero Prioratuum, Monachos 490. Moniales 800. omnes intra Italiam. Habent Romæ monasterium ad S. Praxedem propè S. Mariam maiorem. De hoc Ordine agunt Bernard. *in histor. de Generalib. sui Ordinis Vallis Vmbrosæ*, Eudoxius Locarellus *de vita S. Ioann. Gualberti, & Generalium Ordinis Italiæ*, Hier. Florent. *in vitis Sanctorum Ordinis Vallis Vmbrosæ*, S. Anton. *p. 2. tit.* 15. *cap.* 25. Cassan. *in catal. p.* 4. *consid.* 57. Polyd. Virgil *de inuentor. rerum lib.* 7 *cap.* 2. Illescas *in histor. Pontif. lib.* 5. *cap.* 12. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 6. *cap.* 12. Platus *de bono stat. Relig. lib.* 2. *c.* 22. Gualt. *in tabula chronogr. ph sæculo* 11. *pag.* 628. Syluest. Marul *in Ocean. lib.* 2. *pag* 120. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 26. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. monasteria cap* 41. Fr Emman. *quæst. Regular tom.* 1. *q.* 3. *art.* 4. Azor. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *q.* 2. Cherubin. *in compend. Bullarij Const.* 1. *Vrbani II. schol.* 1. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 2. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. cap. 3. Hieron. Roderic *in compendio quæst. Regular resolut.* 123. *num.* 11. Ascan. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 1. *q* 15. *n.* 4. *& tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 5. *num.* 20 *&* 21. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 104. *verso*, me citato *in hoc loco* Ioann. Maria Nouar *in lucerna Regul. verb. Monachi num.* 9. Festum S. Ioannis Gualberti celebratur 12. Iulij.

49 Grandimontensium Ordo sic dictus à monte quodam prægrandi in Diœcesi Lemouicensi, in Gallia, institutus à S. Stephano Albanensi sub regula S. Benedicti secundum aliquos, licet Suar *loco infra citando*, sub propria regola constitutum dicat *an.* 1080. à Gregorio VII. Habitus vilis est, & totus ad pœnitentiam compositus, cum aliqoando ex loricis ferreis constaret. Habent hi Monachi intra terminos Galliæ, quam ferè non egrediuntur, ad septemdecim monasteria. De hoc ordine agunt S. Antonin. *p.* 2. *histor. tit.* 15 *cap.* 21. Vincent. Lirin. *in speculo lib.* 25. *c.* 46. *vsque ad* 50. Cassan. *in catal. p.* 4. *consid.* 70. Polyd. Virg *de inuent. rer. lib.* 7. *cap.* 2. Plat. *de bono statu Religiosi lib.* 2. *cap.* 22. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 2. *pag.* 155. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. monasteria cap.* 43. Tambur. *d tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 5. *n.* 27. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 104. *verso.* Marquez *de origine Eremit. S. Augustini cap.* 20. §. 7. Miranda *de origine Benedict. cap* 64 Azor. *inst. moral. p.* 1. *lib.* 12 *cap.* 21. *q.* 2. *vers. Ordo Grandimontensis*, Renat. Chopin *monast. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 22. Ascan Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 2. *q* 15. *n.* 8. Claudius Robertus *in Gallia Christiana tit. de Abbatiis lit. G. verb. Grandimontensis*, Suar *tom.* 4. *de Relig. tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 4. *&* 5. Festum S. Stephani Albanensis celebratur 13. Februarij.

50 Cisterciensium Ordo sic dictus à Valle Cistercio in Diœcesi Cabilonensi in Burgundia apud Gallos, institutus fuit à S. Roberto *anno* 1099. Pontifice Vrbano II. Imperatoribus Occidentis Henrico IV Orientis Alexio Conneno Hic nanque Robertus ex Cluniacensi ordine Abbas Molismensis cœnobij in Lingonensi Diœcesi Vir Sanctissimus ascitis sibi socius Alberico, Odone, Ioanne, Stephano, Tetaldo. & Petro eius monasterij monachis Cistercium, spinarum densissimum locum in Cabilonensi diœcesi petit, à quo nomen sumpsit Congregatio, ibique illi dedit initium, quo paulo post recedente Apostolico iussu, & ad suum monasterium reuertente, Stephanus Anglicus, quem Principem huius ordinis reliqui Scriptores vocant Abbas electus fuit. Hic equidem vir religiosissimusne regula cœpta, quæ erat asperrima corrueret, continuis precibus Dominum rogabat, vt institutum foueret, & augeret, cuius precibus Dominus commotus, Bernardi nobilissimi adolescentis spiritum suscitauit, qui simul cum fratribus suis amicis, ac consanguineis ad 30. numerum Cisterciū sub disciplina Stephani est ingressus anno 1113. & suæ ætatis 22. Regulam S. Benedicti obseruant Religiosi, Eugenius III. *Constit.* 2. incip. *Sacrosancta*, *Kal. Augusti* 1152. Illorum reformationem edixit Benedict. XII. *Const.*
3. incip. *Fulgens* 4. *Idus Iulij* 1335. Succedunt in
bonis suorum Monachorum, non tamen feudali- 51
bus, Innocentius IV. *Const.* 4. incip. *Deuotionis* 15.
Kalend. Nouemb. 1246. Sunt exempti à iurisdictio- 52
ne Ordinariorum, & solutione quoruncunqoe
onerum etiam charitatiuorum, Innocentius VIII.
Constit. 9. incip *Romani* 3. *Kal. Septemb.* 1486. Eo- 53
rum monasteria mulieres ingredi prohibuit, & taleis, ac impositionib. grauari non posse statuit Gregorius IX. *Constit.* 7. incip. *Quia* 10. *Kal. Februar.*
1234. Ad alium, quàm Carthusianorum Ordinem, 54
transire prohibuit Eugen. IV. *Const.* incip. *Regularem* 16. *Kal. Mart.* 1419. Induuntur Monachi tunica alba, scapulari nigro, corrigia fibulata, percingunt scapulare funiculo holoserico, vtuntur etiam cuculla, siue clauride vndulata, pallio nigro cum equites incedunt. Habent Romæ monasterium ad Sanctam Crucem in Hierusalem & ad SS. Vincentium & Anastasium martyres extra muros. Generalis (cuius administratio ad vitam durat) eligitur à Conuentu monasterij Cistercij, & quatuor Abbatibus, scilicet de Claraualle, Morismundo, de Firmiate, & Pontignano; confirmatur à Summo Pont. & illi subsunt omnes Congregationes, præter illas, quæ Apostolica auctoritate sunt exemptæ. In Italia duæ sunt Congregationes, altera quæ dicitur Tusciæ, altera vero Lombardiæ, quæ licet omnia priuilegia habeant, quæ ad Congregationem exemptam pertinent, Generalis tamen potest in Capitulis interuenire si vult, & visitare, & corrigere cum consilio Abbatum Congregationum. In Aragonia, Catalonia, Valentia, & Nauarra etiam sunt plurima monasteria, quæ subsunt Abbati Generali Cisterciensi, quæ per vicarium ab eo constitutum reguntur, & visitantur, qui semper esse solet Abbas S. Mariæ de Populeto in Catalonia, horum Regnorum Abbatiæ, vt plurimum sunt patrimoniales Regum. In insula Maioricæ est vnum monasterium huius ordinis, cuius Abbatia Regis patronatus est, & per Abbatem perpetuum gubernatur. In Regnis Castellæ, Legionis, Toleti, Asturiæ, & Galleciæ est vna Congregatio, quæ S. Bernardi regularis Obseruantiæ dicitur, & per vnum gubernatur generalem, qui de trienno in triennium eligitur, & à Generali Cistercensi est exempta, cœpit reformatio sub Martino V. anno 1425. Primum huius Congregationis monasterium

fuit montis Sion Toleti, visitatur Congregatio à Generali, & post immediate à duobus Visitatoribus electis in Capitulo Generali, monasteria ab Abbatibus triennalibus gubernantur. Iu nostro Regno Lusitaniæ est alia Congregatio, cuius caput, & Generalis est Abbas insignis monasterij de Aleobaça Vlixbonen. diœcesis; cœpit sub Pontifice Pio V. regnante Sebastiano Rege Portugaliæ, & Henrico Cardinali, qui & Rex postea fuit, eius monasterij de Aleobaça Abbate fauente.

55 Est & familia Cisterciensium discalceatorum,
quam appellant Foliensem, ab imagine Sanctissimæ Virginis inter folia depicta, quam in capite suæ familiæ colunt; vtuntur albis vestibus, & capuccio nimis ad humeros demisso, omnia ex panno vili; habet Romæ monasterium ad sanctam Prudentianam Virginem & martyrem prope sanctam Mariam maiorem, & aliud ad S. Bernardum in Thermis Diocletiani, & aliud quoque ad S. Sebastianum in regione Ripæ. Huius familiæ Cisterciensium reformationem edixit Sixtus V. *constit*. 32. incip.
56 *Religiosos* 5. *Maij* 1586. Gaudet priuilegiis Mona-
chorum Cisterciensium non reformatorum idem Sixtus *const* 70. incip. *Superspecula Idus Nouemb.*
57 1587. Eius Religiosi exempti sunt ab omni Mona-
chorum Cisterciensium non reformatorum superioritate, & non reoentur ad illorum instituta Clement. VIII. *constit*. 12 incip. *Pastoralis* 4. *Septem.*
58 1592. Præcedunt omnibus Fratribus Mendicanti-
bus Clemens VIII. *Const*. 56. incip. *Regis* 9. *Febr.*
59 1599. Ad aliam Religionem transeuntes ad eam
nequaquam redire possunt, idem Clem. VIII.
60 *Const*. 107. incip. *Pro nostro* 17. *Martij* 1694. Gau-
dent priuilegiis Monachorum, ac Ordinum Mendicantium, & non possunt coram aliis quàm Congregationis iudicibus vocari, Paulus V. *Const*. 23. incip. *Diuinas. Idus Iulij* 1606.

De Cistercensibus agunt S. Anton. *p*. 2. *titul*. 18. *cap*. 12. §. 18. Cassan. *in catal. gloria mundi p*. 4. *consid*. 58. Veneto *en el enchiridion de los tempos fol*. 100. *in impress. de an*. 641. Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib*. 7. *cap*. 2. Christoph. Gonzales de Perales *in vita S. Bernardi, cap*. 11. & 12. Plat. *de bono statu Relig. lib*. 2. *cap*. 22. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib*. 2. *pag*. 153. Paul. Morigia *de origine Relig. lib*. 1. *c*. 28. Franc. Angel. Manriq. *in specul. histor. lib*. 25. *cap*. 94. & 95. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib*. 6. *c*. 12. Illescas *in historia Pont. p*. 1. *lib*. 5. *cap*. 15. Yepes *en la chronica general de san Benito tom*. 7. *cent*. 7. *c*. 2. *pag*. 5. Rhenat. Chopin. *de sacra politia lib*. 2. *tit*. 3. *num*. 5. *in margine*. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol*. 105. Cardin. Baron. *annal. eccles. tom*. 11. *anno Christi* 1098. Aubert. Miræus *de statu Relig. Christi lib*. 1. *cap*. 22. & *per tot. tractat. de origine Cisterciens.* Claud. Rober. *in Gallia Christiana titul. de Abbatiis litt. C. verb. Cistercium*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom*. 1. *q*. 3. *art*. 5. Azor. *instit moral. part*. 1. *lib*. 12. *cap*. 21. Suarez *tom*. 4. *de relig. tractat*. 9. *lib*. 2. *cap*. 3. *num*. 3. *cum seqq.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom* 1. *q*. 4. *art*. 2. *versic. ex eod.* Cherubin. *in compend. Bullar. Const*. 1. *Paschalis II. schol*. 1. Hieron. Roderic. *in compend quæst. Reg. resolut*. 123. *num*. 12. Tamburin. *de iure Abbatum tom*. 1. *disputat*. 2. *quæst*. 25. *num*. 5. latè *tom*. 2. *disputat*. 24. *quæst*. 5. *num*. 62. vbi *num*. 63. *de Congregat. Cisterciensi Romana*, & *num*. 64. *de Congreg. reformatorum Cisterc. in Italia*, & *num* 61. *de eadem in Gallia.* nouissimè Fr. Angel. Manrique *in annalibus Cisterciensibus in duobus tomis.* Festum sancti Roberti celebratur 29. Aprilis.

Fontis Ebraldi Ordo sic dictus à celebri fonte 61
iuxta quem primum huius familiæ monasterium ædificatus est in diœcesi Pictauiensi in Gallia, institutus à S. Roberto Blesio Parisiensi, Monacho Benedictino, de anno institutionis non satis constat, oportuit fuisse ante 1117. qui quo idem S. Robertus mortuus est: sunt fere huius monasteria duplicia, idest virorum, & fœminarum muro distincta, præsidet & viris & fœminis Abbatissa electa semper à Monialibus habet sub se quinquaginta alia monasteria. De hoc Ordine agunt Guilelm. Tyrus *lib*. 14. *cap*. 20. Aubert. Miræus *de statu relig. Christiana lib*. 1. *cap*. 21. & *de origine monast. lib*. 2. *cap*. 10. Claud. Robert. *in Gallia Christiana, titul. de Abbatiis lit. F. verb. fons Ebraldi*, vbi appellat institutorem Robertum Arbicellum. nouissimè Tamburin. *dict. tom*. 2. *disputat*. 24. *quæst*. 5. *n*. 30.

Guillielmitarum Ordo institutus à S. Guil- 62
lielmo Vercellensi Monacho Benedictino *anno* 1124. Pontifice Calixto II. Imperatore Occidentis Henrico V. Orientis Emmanuele Conneno. Vestiuntur Monachi albo amictu ex vili panno, monasteria totius Ordinis dicuntur esse 47. ferè omnia per Italiam. Generalis ad triennium præficitur: habent Romæ monasterium ad S. Agatham in Suburra. De hoc Ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano lib*. 2. *pag*. 161. Carol. de Tapia *in dict. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap*. 44. *à princ.* Tamburin. *dict. tom*. 2. *disputat*. 24. *quæst*. 5 *num*. 35. vbi de hac Congregat. in Gallia. nouissimè Angelus Manrique *in annalibus Cisterciensibus anno Christi* 1136. *cap*. 2. vbi *num*. 3. & 4. refert verius esse illos sub S. Benedicti regula militasse, & *n*. 5. addit non esse improbabile sub Augustiana. Paul. Rhegius *de Sanctis Neapol. in vita S. Guillielmi*, Baronius *tom*. 12. *histor. eccles. anno* 1142. *num* 3. Azor. *inst. mor. p*. 1. *lib*. 2. *cap*. 22. *vers. Ordo Guillielmitarum*, Caualer. *dec*. 594 *n*. 1.

Montis Virginis Ordo sub regula S. Benedicti institutus à S. Guillielmo Vercellensi circa *annum Domini* 1121. Pontifice Calixto II. Imperatore Henrico V. sic dictus à monte Virgiliano, in quo olim Virgilius celebratissimus poëta hortum habuit amœnissimum, & ab illo nomen accepisse traditio est, ibi primum magnitudine & antiquitate est monasterium Montis Virginis cum Ecclesia magna pulchris ornamentis, & Indulgentiis maximis ornata, in qua adest deuotissimum caput Beatissimæ Virginis Constantinopolitanæ, quod Balduinus Imperatòr huic Ecclesiæ cum multis Reliquiis, & ornamentis dono dedit. Fuit hic Ordo confirmatus, & ab Ordinarij iurisdictione exemptus per Ioannem Episcopum Auellinum *de anno* 1126. & à Roberto *de anno* 1133. & à Guillelmo *de anno* 1182. itidem Episcopis Auellin. quorum confirmationes, & exemptiones fuerunt approbatæ, & confirmatæ ab Alexandro III. & à Lucio etiam III. *sub die* 12. *Maij* 1189. & à Cœlestino etiam III. *sub dat. Nonis Nouembris* 1197. & ab Vrbano IV. *sub dat*. 5. *Id. Ianuarij Pontificatus sui anno* 2. vbi confirmat, & de nouo concedit omnes immunitates, & libertates à Romanis Pont. Monachis, & monasterio Montis Virginis concessas, necnon libertates, & exemptiones sæcularium onerum à Regibus, & Principibus, vel aliis Christi fidelibus eis, seu eorum monasterio indultas, & illos soli Romanæ Ecclesiæ censuales existere declarat. Et idem Vrbanus *in alia Constitut*. 6. incip. *Ecclesia Romana*,

sub

sub dat. 2. Id. Septembris Pontificatus sui anno 3. concedit Abbati Montis Virginis, cui fuerit benedictionis munus impensum, & Sacerdotalis Ordo collatus, vsum Mitræ, Baculi, annuli, sandalium, chirothecarum, tunicæ, dalmaticæ, benedictionem solemnem ad Populum, Ordinationes minorum Ordinum, Indulgentias quadraginta dierum, benedicere etiam Calices, & omnia alia Ornamenta ecclesiastica, & cognoscere de matrimonio inter vasallos, in quibus habent spiritualia; noua eorum statuta, & constitutiones confirmauit Clemens VIII. *sua Constitut.* incip. *Inter grauissimas 8. Mart.* 1599. Et monasteria, quibus tota Congregatio Montis Virginis constare debet, præscripsit Paulus V. *Constitut. sua* incip. *Pastoralis 19. Maij* 1611. quæ Regnum Neapolitanum non egreditur. Regitur hæc Congregatio ab vno Abbate Generali triennali, qui defert Mozzettam, eius Monachi album habitum, & capellum, ac pallium cum foris exeunt more Clericorum itidem album portant, neque tam in forma, quàm in colore habitus differunt ab Oliuetanis, nisi in forma capuccij, & à Camaldulensibus, nisi quod isti cinguntur, illi verò Montis Virginis discinctam vestem deferunt. De hoc Ordine agunt Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccles. cap. 44. num. 7. pag. 273.* Tamburin. *dict. tom. 2. disputat. 23 quæst. 5. num. 33.* Thom. Costus *in vita S. Guillielmi fundatoris, & in vita S. Amati Episcopi Nuscen. eiusdem sancti Guillielmi discipuli, & in vita S. Donati monachi huius Ordinis*, Ouidius de Lutiis huius Congregationis Monachus *in relatione sanctissimæ Imaginis B. Mariæ Montis Virginis, & in supplemento ad historiam Montis Virginis*, quod nondum typis mandatum est. Festum S. Guillielmi celebratur 25. Iunij.

63 Gilbertinorum Ordo institutus fuit à S. Gilberto Anglo, vt testatur Polydor. *loco infra citando*, in Anglia *an.* 1148. Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III. Orientis Emmanuele Conneno. Hic Ordo vocatur *Sempringhamensis*, eo quòd institutor illius dictus Gilbertus, vocabatur de Sempringham, quem virginibus maxime instruendis spiritum cœlestem accepisse ipse etiam profectus comprobauit, vnde aliqua monasteria duplicia, virorum scilicet & mulierum construxit, sed Guillelmus Gilberto coæuus monasteria virorum à fœminis distinxit. De hoc ordine, quod iam non durat (agunt Guillielm. Neuburgensis *de rebus Angliæ lib. 5. cap. 16.* Polydor. Virg. *de inuentor. rer. lib. 7. c. 2. in fine*, Barnab. Montaluus *in Chronica Cisterciensi lib. 2. cap. 23.* Tamburin. *dict. tom. 2. disputat. 24. q. 5. num. 34.* nouissimè R. P. Angel. Manrique *in annalibus Cisterciensib. anno Christi* 1135. *cap. 8. num. 8.* Miræ. *de origine monast. lib. 5. cap. 11.* Henriquez *lib. 10. fasciculi dist. 14. cap. 4.*

64 S. Guillielmi Ducis Aquitaniæ Ordo institutus à S. Guillielmo Aquitaniæ & Pictaniensium Duce *anno* 1153. Pontifice Anastasio IV. Imperatoribus Occidentis Federico Æneobarbo, Orientis Emmanuele Conneno, credunt nonnulli, inter quos Renat. Chopin. *in monastico*, & alij, quos refert Marquez *de vera origine Eremitarum S. August. cap. 13. §. 11.* S. Guillielmum instituisse Religionem suam sub Regula S. Benedicti. Cæterùm verò verius est instituisse illam sub regula S. Augustini, atque eundem Guillielmum verè fuisse Eremitam S. Augustini, sed in illa maxima vnione, & accessione, quæ omnium Congregationum, sub regula & nomine S. Augustini viuentium facta est ad religionem Eremitarum sancti Augustini sub Innocentio IV. *anno* 1243. & sub Alexandro IV. *anno* 1256. reclamantibus hanc vnionem Guillielmitis, vt liberius ab ea resilirent, regulam S. Benedicti ab eodem Alexandro IV. accepere, manente sibi interim habitu S. Augustini, vt latè probat Marquez *citato loco*. In Gallia dicuntur Guillielmitæ, fratres albi mantelli, non quod vestibus albis vterentur, sed quod domum, quam olim Seruitæ albi mantelli, Parisiis incolebant, incoluerint. De his agunt citati à Marquez *vbi suprà*, & Pennoto *in historia Tripartita lib. 1. cap. 46. per tot.* Carillo *in annal. chronolog. lib. 6. anno* 1590. *in princ. vbi de hoc Ordine.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol. 105. verso*, Angel. Manrique *in annalib. Cistercien. anno* 1130 *à cap. 1.* Festum S. Guillielmi celebratur 10. Februarij.

Humiliatorum Ordo institutus est à nobilibus 65
quibusdam Mediolanensibus, qui post dirutam patriam à Federico Æneobarbo iussi abire exules in Germaniam, inde precibus, & humilitate regressum iterum in Mediolanum adepti sunt, quia verò vestibus albis induti postliminium impetrarunt, eisdem vestibus Deo seruire decreuerunt *anno* 1196. Pontifice Cœlestino III. Imperatoribus Occidentis Henrico, Orientis Alexio Angelo. Fuit inter restitutores præcipuus B. Ioannes Sacerdos Comensis. Induebantur albis vestibus ex vili panno. De hoc Ordine agunt S. Antonin. 2. *p. histor. tit. 15. cap. 22.* Venero *en su enchirid. fol. 102. verso.* Cassan. *in catal. p. 4. consid. 60.* vbi dicit incepisse *anno* 1017. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib. 7. cap. 2.* Gualter. *in tabul. chronograph. sæculo 12. pag 633.* vbi institutum facit *anno* 1170. confirmatum *anno* 1200. Carol. de Tapia *in d. Auth Ingressi verb. monasteria c. 45.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5. n. 37.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol. 104.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 21. vers. ordo Humiliatorum.* Festum B Ioannis huius Ordinis fundatoris celebratur 26. Septembris. Extinxit hunc Ordinem, qui multum diuque floruerat, Pius V. *anno* 1570. sua *Constitut.* 119. incip. *Quemadmodum*, vt vendicaret iniuriam illatam Cardinali Carolo Borromeo Archiepiscopo Mediolanensi, & eiusdem Ordinis reformatori, cum nescio qui ex Humiliatis aliorum persuasu in eum sclopetam duabus glandibus plumbeis onustam exonerauit, illæso interim non sine diuino miraculo, Cardinale, *anno* 1569. die 26. Octobris, vt scribunt Carol. de Tapia *dict. cap. 46. num. 2. & 3.* Ioann. Petr. Iussianus *in vita S. Caroli, lib. 2. cap. 23.* Ioann. Anton. Gabatius ex Congregatione Oratorij *in vita Pij V. lib. 3. c. 15.*

Floriacensis Ordo sic dictus à primo eius 66
monasterio Floriacensi prope Cozentiam Vrbem Archiepiscopalem in Regno Neapolitano, institutus à B. Ioachimo Calabro Monacho Benedictino anno 1196. Pontifice Cœlestino III. Imperatoribus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno, decursu temporis vnitus fuit Congregationi Cisterciensi. De hoc Ordine agunt Tamburinus *dict. tom. 2. disputatione 24. quæst. 5. numer. 36.* Syluestr. Marul. *in Oceano Religion. Epistol. Honorij III. ad Episcopum Lucaniæ*, Gabriel Varius *in vita Ioachimi*, Antonius Possevin. *in apparatu sacro tom. 2. verb. Ioachim*, de quo vide

quæ dixi *In collect.ad c.damnamus,de summa Trinit.*

67 Syluestrinorum Ordo institutus fuit à S. Syluestro Canonico Oximano in agro Piceno Monacho Benedictino *anno* 1232. Pontifice Gregorio I X. Imperatoribus Occidentis Federico I I. Orientis Baldouino.confirmatur anno 1258.ab Innocentio I V.const.5 incip. *Religiosam* 5. Kalend.Iulij 1247. Gaudet omnibus gratiis & priuilegiis Ordinum Mendicantium,Paulus I V.*tom.4.Bullary const*.8.incip. *Religiosorum* 23. *Nouembris* 1616 Induuntur Monachi eodem habitu , quo Benedictini,mutato colore nigro in canusinum; Italiam non egrediuntur, vbi dicuntur habere per Marchiam Anconitanam, Vmbriam,& Tusciam 25.monasteria.Priorem Generalē habent,qui à principio Ordinis perpetuus erat,nunc triennalis existit,Paulus I I I *Const*.38.incip.*Exposcit* 12. *Kalend. Aprilis* 1543. Syluestrini posteriores in loco si à quæstuando se abstineant, præcedunt Regularibus Ordinum Mendicantium, licet prioribus,in processionibus, *S.Cong. Episc.& Reg.24.Ianuarij* 1617.Nou.*in lucerna Regular.verb. Syluestrini n.7*. Habent Romæ monasterium ad S. Stephanum in Caceo.De hoc Ordine agunt S.Ant. *2.p.histor.tit.15.cap.23.§.2.* August.Florent.*in historia Camaldulen.lib.1.cap* 45. Carol.de Tapia *in dict. Auth.ingressi verb.monasteria c.46.per tot.* Tambur. *d.tom.2. disp.24.q.5. n* 39. Cassan. *in catalog.gloria mundi p.4 consid.*57.Gualter.*in tab.chronog.saculo* 15. *anno* 1232. Syluestrum Marul. *in Oceano Relig lib.* 3.*pag.*185.Card.Baronius *tom.13.annal.Ecclesia anno* 1267.*n* 20.Azor.*inst.mor.p.1.lib.12.cap.21 vers. Ordo Syluestrinorum*,idem Tambur.*de iure Abbatum tom.2.disp.2.q.15.n.11.* Festum S.Syluestri celebratur 26.Nouembris.

68 Vallis Caulium Ordo dictus Gallicè *Val de Chous* prope Diuionem Vrbem Galliæ in Ducatu Burgundiæ, institutus fuit à Viardo viro religioso Benedictino *anno* 1240.Pontifice Gregorio IX.Imperatoribus Occidentis Federico I I.Orientis Balduino II. De Ordine agunt Cassan. *in catalog. p.4. consid* 58. vbi ait habere paucissima monasteria, vtiliusque fore Cisterciensi Ordini vniri , cuius & iste habitum gestat,& regulis vtitur, Arnold. Vuion *in ligno vita,lib.1.cap.50.* Fr Athanas.Lobera *in vita S.Froilani cap.*19 Ioan.de Vitriaco *in histor. Occidentalis,cap.*17. Barnabas Montaluo *in chronica Cisterciens.tom.1.lib.2. cap.*25. Aubert. Miræ. *de statu Ecclesia Cathol lib.1. cap.24. & de orig. monast. lib.2. cap.9.& de origine S.Benedicti cap.64* Claudius Robert.*in Gallia Christiana tit. de Abbatiis lit.V. verb. Vallis Caulium*, Tamburin. *de iure Abbatum tom.2. disp.24.q.5.n* 41.

69 Cœlestinorum Ordo institutus fuit à Petro Morono Monacho Benedictino (dictus est Moronus à monte Morono Regno Neapolitano, quem religiosus incoluit) *anno* 1274.Pontifice Gregorio X. Imperatoribus Occidentis Rodolpho I. Orientis Michaele Paleologo. Cælestinorum nomen sortitus est,quod eius fundator S.Petrus summus Pont. electus Cœlestinus V. vocari voluit à Pontificio honore , seu potius honore abiecto ad nomen pristinum rediit,licet eum nomine honoris familia remanserit Cœlestinus V.*Const.1.*incip.*Etsi cunctos* 5. *Kalend.Octobris* 1294 Eius Monachi recepti sunt sub protectione Sedis Apostol.à Benedicto X I *in*
70 *Const.sua 2.*incip.*Religiosam 2.Id.Mart* 1304.Abbas Generalis eas facere potest functiones, quas alij Abbates exempti facere consueuerunt, habituque Prælatitio Regularium & in monasteriis sui Ordinis Pontificalibus indumentis vti , ac Missas solemniter celebrare , interessentibus solemnem benedictionem impartiri , prout concessit Paulus V.*sua Constitut.*incip. *Ex iniuncto , sub annulo Piscatoris 9.Decembris* 1606.impressa post *Constit.* 24. *Vrbani V I I I.in tom.3.Bullarij.* Item visitat monasteria Ordinis vbique locorum existentia,sine cuius præsentia non cogitur Capitulum generale,Paulus V.*Constit.*19.incip.*Iniuncti* 29. *April.*1606. Ambitum eis interdixit idem Paulus V. *Constitut.* 10. *in append.*incip. *Quoniam* 27. *Augusti* 1616. Illorum constitutiones seu statuta pro Congregationis gubernio confirmauit Vrbanus V I I I. *Constitut.* 56. *Sacrosanctum* 8. *Iulij* 1626. Induuntur Monachi alba tunica , nigro capuccio , & scapulari , nigra etiam cuculla,siue chlamide Benedictinis per omnia simili. Creuit Ordo iste per Germaniam , Hungariam , & Galliam , vbi nunc habet 22.monasteria satis ampla ; creuit per Italiam,vbi ad 96. domicilia numerantur. Habet Romæ monasterium ad Sanctum Eusebium in regione Montium. De hoc Ordine agunt S.Antonin. 2. *part. titul.*16. *cap.*1. §.18. Cassan. *in catalog. part.* 4. *consid.* 61. Polydor. Virgil. *de inuentor.rerum lib 7.cap.2.* Paul. Morigia *de origine relig.lib.1.cap.*36. Syluest.Marul. *in Oceano relig.lib.4 pag.*109.Gualter.*in tab. chronograph.saculo* 13.*anno* 1274.*pag.*681 Carol.de Tapia *in d. Auth.ingressi verb.monasteria cap.*47.Tambur. *de iure Abbatum tom.2.disp.24.q.5 n.*43.Ioseph.Michele *en el tesoro de Religiones fol.*106. *verso.* Baronius tom.13. *annal.Eccles.anno Christi* 1294 *à num.* 2. Illescas *in historia Pontif.part 1.lib.6. cap.43. fine* 48. Fr.Emman.*quæst.regular. tom.1. quæst.3. artic.3.* Caualer.*decis.*588 *num.4.& dec.*594. *ferè per totam*, Hieron.Roderic.*in compendio quæst.regul.resol.*123. *num.*14 Fr.Ludou.Mirand.*in manu Prælat.tom.1.q. 4.art.2.*Azor.*instit.moral.p.1 lib.12 cap.21.vers.Cœlestinorum Ordinem.* Festum S.Petri Moroni celebratur 19.Maij.

Oliuetanorum Ordo sic dictus à monte oliua- 71
rum in comitatu Ilcinensi olim diœcesis Aretinæ, nunc vero diœcesis Pientinæ , non longe à Senis vbi primum eius monasterium erectum , quod dicitur Mons oliuetus maior , siue clusuratum , institutus à tribus nobilibus Senensibus B. Bernardo Ptolomeo , Philosophiæ professore , Ambrosio Picolomineo , & Patritio de Patritiis *anno* 1319. Pontifice Ioanne X X I I. qui anno 1324. Ordinem confirmauit , vt *in eius Constitut.* 1. incip. *Cum à nobis , Kalend. Iunij* 1324. *in appen-*
dice , Imperatoribus Occidentis Ludouico I V. 72
Orientis Andronico. Alios ad Religionem recipere potest , gaudet priuilegiis Monachorum Cassinensium , ad processiones accedere eius Monachi non coguntur , à quolibet Antistite Ordines recipere valent , & decimarum aliorumque onerum solutione sunt exempti , Pius I I. *constitut.* 9.incip. *Licet* , 3. *Non.Octobris* 1462.
Sunt exempti ab Ordinariorum iurisdictione, 73
sexagenaria gaudent præscriptione , Confessiones audiunt , & absque Papæ licentia ad aliam Religionem transire nequeunt , Iulius I I. *Constit.*12. incip. *Et si , pridie Non. Iunij* 1507. Illis facultatem concessit eligendi Conseruatores , eorumque iurisdictionem ampliauit Iulius I I. *Const.*5. incip. *Militanti* 8. *Kalend. Nouembris* 1505. Noua loca acquirere , & ecclesiastica Sacramenta ministrare possunt , Clemens V I. *Const.* 1. incip. *Sollicitudinibus* 12. *Kalend. Februarij* 1343. Dicuntur huius Ordinis Religiosi per Italiam Monachi albi , quod nullis nisi albis vestibus vtantur

Habent

Habent per Italiam, & Siciliam pluſquam ſexaginta monaſteria, & vltra ſopradictum primum eius monaſterium, ampliſſima ſunt S. Michaelis in nemore Bononiæ, S. Victoris ad corpus Mediolani, Montis oliueti Neapolis, S. Mariæ ad nemus Siciliæ, S. Nicolai Rotingij in agro Brixienſi. Habent etiam duo in Hungaria; eorum Generalis vltra terminum non creatur. Abbates Oliuetani poſſunt eligi in Conſeruatores ſi Epiſcopus in ſynodo eos deputauerit Iudices ſynodales, S. Cong. Conc. 2. *Martij* 1619. Et illis ſolemniter in tribus tantum anni feſtiuitatibus celebrantibus licet vti Baldachino, ſine auro tamen, & pompa, necnon aſſiſtentia vnius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum ſex ad ſummum Monachorum ſacris indumentis coloris ſolemnitati conuenientis paratorum vltra Diaconum, & ſubdiaconum, qui in Miſſa cantaturi ſunt Euangelium, & Epiſtolam: atque ita vt iidem Abbates nullo modo teneant ſedem Abbatialem fixam, & permanentem prope Altare, vt Sedes Epiſcopalis retineri conſueuit; ſed eorum Sedes retineatur in Eccleſia iis tantummodo diebus, quibus ſolemniter celebratur; & dicti ſex Monachi vt ſupra parati non in ſedibus chorealibus, ſed ſuper ſcabellis ſedeant in ſitu congruo iuxta Eccleſiarum conuenientem ſitum tunc appoſitis panno laneo coopertis, ex conceſſione Vrbani VIII. *Conſtit.* 97. incip. *Expon. ſub die* 4. *Aprilis* 1629. refert me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regular. verb. Sedes Abbatialis*. Sunt Romæ ad S. Mariam nouam in regione Montium. Regitur hic Ordo Ariſtocratico miniſterio, vt refert Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 5. *diſput.* 1. *quaſt.* 2. *num.* 16. De hoc Ordine agunt S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 56. *c.* 1. ꝟ. 2. Caſſan. *in catal. p.* 4. *conſid.* 58. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 2. *c.* 1. Gualter *in tab. chronograph. ſeculo* 14. *pag.* 699. Paul. Morig. *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 37. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana lib.* 6. Platus *de bono ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 21. Sylueſt. Marul. *in oceano lib.* 5. *pag.* 343. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *verſ. Ordo Oliuetanorum*. Carol. Tapia *ad auth. ingreſſi, verb. monaſteria c.* 48. Tambur. *d. tom.* 2. *diſput.* 24. *q.* 5. *num.* 45. *idem tom.* 1. *diſp.* 2. *q.* 15. *num.* 13. Caualer. *deciſ.* 588. *num.* 3. & 594. *fere per tot* Hieron. Roderic. *in compendio quaſt. Regul. reſol.* 123. *num.* 10. Reuerendiſſ. P. don. Dominicus Pueronus, nunc eiuſdem Ordinis Abbas Generalis, *in ſua Ariſtocratia Regularium*, nouiſſimè Ioſeph. Micheli *in el theſoro de Religione fol.* 107.

74 Sanctæ Iuſtinæ Patauinæ Congregatio ſic dicta à primò eius monaſterio & totius familiæ capite Patauij ſub patrocinio S. Iuſtinæ Virginis & Martyris eiuſdem Vrbis alumnæ, inſtituta fuit à Fr. Ludouico Balbo Benedictino Ordinis Cluniacenſis *anno* 1410. Pontifice Gregorio XII. Imperatoribus Occidentis Roberto Orientis Andronico III. habitus idem atque Monachorum S. Benedicti: deſiit appellari hæc Congregatio S. Iuſtinæ *anno* 1604. quo illi vnitum eſt monaſterium Caſſinenſe eo pacto, vt Caſſinenſis in poſterum diceretur, vt vere nunc dicitur. De hac Congregatione agunt Paul. Morig. *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 44. Silueſt. Marul. *in oceano lib.* 1. *pag.* 84. Polydor. Virg. *de inuentor. lib.* 7. *cap.* 2. Gualter *tabula Chronograph. ſeculo* 15. *anno* 1409. Tamburin. *d. tom.* 2. *diſp.* 149. *quaſt.* 5. *num.* 54. Ioſeph. Micheli *en el teſoro de Religiones fol.* 508. *verſo*, & cæteri, quos de Ordine S. Benedicti agentes ſupra retulimus.

S. Sepulchri Militaris Ordo ſic dictus, vel quod prope Sepulchrum Chriſti primum illius 75
domicilium, vel quod ad ſecurandas vias peregrinantibus ad Sactum Sepulchrum fuerit Chriſti Seruatoris cuſtodia. Aliqui eius inſtitutionem à tempore S. Helenæ Conſtantini matris trahunt, poſtquam Dominicam Crucem inuenit; aliqui ab imperio Caroli magni cum donatione Aaronis Sarracenorum Regis Sepulchrum Chriſti Domini accepit. Alij (quod verius credimus) non vltra Balduini hoc nomine I. Hieroſolymorum Regis, & Pontificatum Paſchalis. II. (moritur anno 1110.) reiiciunt, Tenebantur hi Milites ex regulæ præſcripto infidelibus arma inferre, Chriſtianos redimere, ferre in pectore ſcutum Hieroſolimitanum, id eſt Crucem rubram, quæ quaternas alias contineret, in memoriam Paſſionis Chriſti. Cæterum amiſſis Hieroſolymis, erectiſque à Syria in totum Chriſtianis, qui ex Equitibus S. Sepulchri ſupererant, in Italiam remigrantes partim Perugiæ conſiderunt Rhodianæ Militiæ, nunc Militenſi iuſſu Innocentij VIII. adſcripti ſunt, ſicque in totum eſſe deſierunt, præter paucos, qui adhuc per Belgium conſeruantur. De hoc Ordine agunt Illeſcas *in hiſtor. Pontif. p.* 2. *lib.* 6 *cap.* 20. Sylueſt. Marul. *in oceano Relig. lib.* 3. *pag.* 232. Menenius *in delit. Equeſtr. tit. de milit. S. Sepulchri*, qui in fine libelli ponit ſtatuta, & leges huius militiæ, Iacob. Boſſius *tom.* 1. *hiſtor. Melitenſis lib.* 5. *anno* 1143.

Equitum Templi Militaris Ordo ſic dictus à 76
Templo Hieroſolymitano, prope quod eius Hoſpitale, primum domicilium erectum, inſtitutus fuit à nouem Equitibus Gallis, quorum duo tantum à Scriptoribus nominantur, Hugo de Paganois, & Gaufredo à S. Audamaro *anno* 1118. Gelaſio II. ſummo Pontifice, Imperatoribus Occidentis Henrico V. Orientis Alexio Conneno: data Equitibus regula eſt à S. Bernardo in Concilio Trecenſi in Gallia celebrato *anno* 1127. nouem poſt eorum inſtitutionem. Illi autem nouem Equites promiſſa apud Patriarcham Hieroſolymitanum caſtitate & obedientia, frequentiore clientium comitatu, iuſſi ſunt Chriſtianis peregre illuc venientibus iter tutum à latrociniis impiorum præſtare, area eis attributa prope Templum Domini ad ædes conſtruendas, quo ſe reciperent, vbi arma caperent, & inde Templarij ſunt dicti, primùm toga candida ſine Cruce circa *annum Domini* 1128 Pontifice Gelaſio II. mox Cruce rubea ſuper albam veſtem donati ſunt. Adeo inquit Vitriacus Cardin. *hiſtor. Oriental. cap.* 65. & 66. *formidabiles facti ſunt Fidei Chriſti aduerſariis, quod vnus perſequebatur mille, & duodecim millia, non quod eſſent, ſed magis vbi eſſent, dum ad arma clamarentur interrogantes, leones in bello, agni manſueti in domo, in expeditione milites aſperi, in Eccleſia velut eremita, & monachi inimicis Chriſti Domini feroces, Chriſtianis autem benigni & mites, vexillum bipartitum ex albo, & nigro, quod nominat* Beaceant, *præuium habentes, eo quod Chriſti amicis candidi ſint & benigni, Nigri autem, & terribiles inimicis*. De templariis agunt eccleſiaſticæ hiſtoriæ auctores, Platina, & Illeſcas *in Gelaſio II. & Clem. V.* S. Bernard. *in libello ad Milites Templi*. Caſſan. *in catalog. p.* 9. *conſid.* 5. Petrus Mexia *in ſua ſylua lib.* 2. *c.* 4. *cum ſeqq.* Paul. Æmil. *de rebus geſtis Francorum lib.* 5. *ſub Ludouico Craſſo pag.* 105. Volaterran. *in antropolog. lib.* 21. *tit.*

Ordines

Ordines Militares, Polydor. Virg. *de inuent. rerum lib.7.c.5.* Philip. Botgom. *in supplem. chronic. ad annum Christi* 1119. Petrus Cluoiacensis *lib.6. epist. Epistol.27. ad Euerardum Templi magistrum*, Nauler. *tom.2. Chronogr generat.37.* Arnold. *in ligno vita lib.1.c.96.* Gualter. *in tab. secul.10.* Sansouin. *de origine Equitum tit. de Templarius*, Paul. Morigia *de origine Relig. lib.4. cap.2.* Syluest. Marul. *in Oceano R lig. lib.3 pag.205.* Iacob. de Vitriaco *lib.1. de histor. Hierosolym cap.31.* Garibai *lib.11. compend. hist. cap.25.* Guillelm. Tyri. *lib. 12. de bello sacre cap.6. & 7.* Hieron Zurita *tom.2. annal. Aragon. lib. 1. cap. 45. & 52. & lib.2 c.47. & lib.3. c.4* Hier. Rom. *de Republ. Christiana lib.7 cap.4. & cap.7. cum seqq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1. q.5. art.4.* Azor. *institut. moral. p.1. lib.13.* Petr. Greg. *syntagm. iuris lib.15. cap. 34. cum seq.* Aubert. Miræ. *de origine Equestri*, Hier. Roderic. *in compend. quæst. Reg. resolut. 123. num.41.* Menenius *in delitiis Equestr. tit. de Templarius*, Card. Baron. *annal. Eccl. tom.12. anno Christi* 1118. Bern. de Britto *in Chronica Cisterciensi lib.2. cap.27.* Valenzuela *cons.115. n.1. tom.2.* Theatr. *vita hum. vol.27. lib.3. pag.4131.* Tamburin. *d. tom.2. disp.24. q.5. n.70.* nouissimè Fr. Ang. Manriquez *in annalibus Cisterciensib. anno Christi* 1128. *cap.2. cum seqq. a pag. 185. tom.1.*

77 Templariorum autem Religio per ducentos deinde annos fœliciter propagata, non parua habuit incrementa, itaot facultates maximas, & oppida quamplurima vbique gentium possideret; sed tandem circa annum Domini 1311. in Concilio Generali Viennensi in Delphinatu à Clemente V. damnata est, & Templarij omnes deleti, eorumque bona partim Rhodij Militibus, partim alijs familijs sunt assignata, vt sub Philippo pulchro cuius temporibus hoc contigit, latè explicat Paul. Amil. *lib.8. fol.176. verse* Lusitani, qui iã Portugaliæ Regnũ constituerant, obtinuerunt, vt bona, quæ templarij possederant, Ordini Iesu Christi addicerentur, vt referunt Ioan. de Mariana *lib.15 de rebus Hispania c.16.* Ioan. Petr. Maphæ *lib.1 hist. Indic.* Camil. Borrel. *de prastantia Regis Cathol. c.78. n.48.* Hieron. Conestag. *lib.1. de vnione Portugalia Regni Castella Regne*, P. Anton. Vasconcellos *in vita Dionysij, I. Portugalia Regis VI. n.10. pag.85.* Illescas *in historia Pontif. in vita Ioannis XXII. c.2.* Garibai *tom.4. comp nd. hist. Hispan. lib.34. c.24.* Manuel. Faria *in compend. histor. Lusit. p.3. c.7. n.13. pag.405.* illustriss D. Roderic. à Cunha *in hist. eccles. Episc. p.2. c.15. pag.127. in fine.* Camargo *in epit. hist. anno* 1319.

78 De cuius tamen sententiæ & condemnationis iustitia variæ sunt scribentium opiniones. multi enim per odium. & calumniam fuisse damnatos scriptum reliquerunt, in gratiam scilicet & ad nutum prædicti Philippi Regis, vt eorum bonis, quibus inhiabat, ditaretur; vnde narrat Alberi. *in suo dictionario verb. Templarij* Clementẽ V. de ipsorum innocentia admonitum respondisse, *si via iustitia orde iste destrui non potest, fiat tamen via expedientia, ne scandalizetur charus filius noster Rex Gallia*; vnde crimina hæreseos, atque alia fœdissima eisdem fuisse falsò imposita, vt eo quæsito colore eorum Ordo damnaretur, scribunt Iacob. Mercg. *in Flandrica historia*, à quo non videtur dissentire Petr. Greg. *d. lib.15. c.33. n.13.* eiusdem sententiæ fuere Iacobus de Moguntia, Nauclerus, Sabellicus, & Bocatius referens sic audiuisse à patre suo, qui illis viuebat temporibus, quos refert Pet. Mexia *d. c.4. in fine, & seq.5. per tot.* & quod magis est apertè hanc partem tenẽt S. Anton. à primordiis rem commorans *chronicorum 3. p. tit.21. c.1. §.3.* eã præterea afferentes rationem, quod verisimile nõ sit vniuersam Religionem, quæ sanctissime instituta, & Sedis Apost auctoritate confirmata pro Christi, Christianique nominis honore grauissimos labores sustinuit, ab eodem Christo & Religione recessisse: delicta verò aliquorum etiam Prælatorum (si fateantur) negant sufficere, vt vniuersus Ordo deleatur, iuxta reg. *delictum persona 76. de reg. Iuris lib.6.* sed & diuino miraculo innocentiam Templariorum volunt comprobatam, & sententiæ iniustitiam demonstratam referentes ex eodem Megero, Masæo, & Fulgosio vnum ex Templariis nobilem Neapolitanum dolore permotum quod iniuste se, Ordinemque suum damnari cerneret, Pontificem Clementem V. & Philippum Regem ad Diuinum Tribunal prouocasse anni spatio concesso, intra quod tempus repente Clemens mortuus est, nec multum post Philippus Rex, vt etiam refert Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.4. c.4. ad finẽ*, vbi multa lectu dignissima prosequitur de huius prouocationis vsu, & effectu.

Verùm non longè maior, meliorqne pars pro- 79
batissimorũ Auctorum eos iustissimè damnatos, eorumque Ordinem deletum proclamant; in primis enim pro millibus vna sufficere debuit auctoritas Concilij Viennensis, vbi damnati sunt præsentibus tribus Regibus Franco. Anglo, Tarraconensi, duobus Patriarchis, Alexandriæ & Antiochiæ, & trecentis Episcopis, vel etiam pluribus, vt alij volunt, quos omnes in re adeo graui par credere non est, vel fuisse ab vno Rege Francorum deceptos, vel scienter in vniuersam Religionem Templariorum de Repub. Christiana alias optimè meritam, eiusque interitum per calumniam conspirasse; quamuis enim hoc penderet ex facti informationibus, & probationibus, in quibus Ecclesia falli posse non negamus, iuxta reg tex. *in cap. a nobis, de sententia excom.* nihilominus cum res sit grauissima, & statum vniuersalis Ecclesiæ quodammodo concernens, vt est statum certæ Religionis approbare, vel approbatum damnare, credibile non est defuturum diuinum Spiritum quem Christus Dominus Ecclesiæ promisit, vt secundum iustitiam & veritatem iudicium proferret. Deinde, quia ex omnibus vtriusque partis Auctoribus constat Magistrum Ordinis, & nobilissimos eiusdem Militiæ Equites confessos fuisse nefandam libidinem, atque etiam à Christo, & Christiana Religione ad falsam Turcarum sectam transiisse, suaque opera Terram sanctam ad Sarracenorum manus iterum deuenisse, simulacrumque conflauisse hominis cutem eo superinduentes, & in eius fonte bonis carbunculis oculorum vice promicantibus collocatis, illudque loco numinis coluisse; & quod infantem natum ex Templarij, & Virginis concubitu torrerent igne, vt ex eius humore deliquato suum perungerent simulachrum, morientiumque cadauera in cineres resoluta cæteris darent in poculum, quo in ea secta firmiores consisterent. Quæ omnia ex ipso Concilio Viennensi refert Petr. Matthęus *in fine constitutionum Clem. V.* quam confessionem, licet Magister, & alij deinde reuocauerint, alij tamen in eadem firmiter perstiterunt, nec reuocatio errore non probato prodesse potuit, ex iis, quæ latè tractantur *in c.a. de in integrũ rest. lib.6.* Quibus & aliis, quæ adducunt ex probatissimis historiis pro condemnationis iustitia,

puguant

pugnant Paul. Æmil. Volaterran. Cassan. Polydor. Virgil. Platin. Illescas, & Romanus suprà *citatis locis*, & ex Gaguino, Petr. Greg. *d.c.* 33. *n.* 10. Aluar. Pelag. Tyrius, & Sander, quos Petr. Matth. adducit *proxime citato loco*, & post Calder. Card. Tutch. *lit. T. concl.* 25. Fr. Emm. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 5. *art.* 1. Fr. Ferdin. Camargo *in epitome historiali Ecclesiæ Militantis sub anno* 1309. *pag.* 267 Ioan. Villan. *lib.* 9. *hist. c.* 22. Martin. Polon. *in append. histor. pag.* 174. Mayer *lib.* 11. *histor. Flandriæ*. Petr. Crinit. *lib.* 24 *de honesta discipl. c.* 13 Thom. Bossi. *de signis Eccles. tom.* 2. *signo* 81. *c.* 1. *p.* 269. Tarragnota *in histor. Mundi p.* 2 *lib.* 15. *fol.* 362. Hieron. Zurita *in Indice Latino rerum ab Aragoniæ Regibus gestarum lib.* 2. *& tom.* 1 *annal. Aragon. lib.* 5. *in vita Regis Iacobi II. c.* 73. Ioan. de Mariana *in hist. de rebus Hisp. lib.* 15. *c.* 10. Long. à Corcolano *de Breuiario Chronolog. pag.* 367. *& in sum. Concil. in Conc. generali Viennensi* 15. *pag.* 899. *& seqq.* Camill. Borrell. *de praest. Regis Cathol. c.* 74. *n.* 81. *& seq.* Param. *de origine S. Inquisit. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 24. *& seq.* Ioseph. Micheli *en el thes. militar fol.* 19.

Neque argumenta in contrarium multum vrgent. Ad primum enim quod credibile non sit vniuersam Religionem à Christo defecisse, & in tam fœda crimina fuisse prolapsam, respondetur verosimilius esse vniuersale Concilium in re adeo graui non fuisse deceptum, vel per calumniam in ordinis interitum conspirasse. *Ad 2. eg. delictum personæ* respondetur ex probationibus apparuisse delictum non personarum fuisse, sed sectæ, quam profitebantur hæresis, & aliis criminibus cumulatam iuxta prædictos. Ad aliud de prouocatione ad diuinum iudicium morte sequuta tam Pontificis quàm Regis, omissa quæstione circa historiæ veritatem quam multi ex annorum serie, & computatione conuincere nituntur, respondent alij fragile esse, & incertum tale argumentum, cum vi morbi Senem Pontificem facile sit à viuis decedere; sed si diuino numine contigisse admittamus, referri potest ad innocentiam ipsius Militis, qui insons & aliorum actibus non consentiens ignibus tradebatur. Quare leuiores sunt hæ coniecturæ, quam oporteat, propter eas à summi Pontif. & vniuersalis Concilij auctoritate ac sententia, quam causa cognita definitiuè protulerunt, recedamus.

80 Auisij Militaris Ordo in Lusitania sic dictus ab oppido Auis in tractu Transtagano triginta millia passuum ab Ebora, Septentrionem versus, seiuncto, vbi primarium huius Militiæ domicilium, institutus est ab Alphonso Henriquez primo Lusitaniæ Rege *anno* 1146 Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III. Orientis Emmanuele Conneno; confirmatus primùm ab Alexandro III. *anno* 1162. viuente adhuc Alphonso Rege fundatore. Tessera Equitibus Crux viridis liliata in veste candida: dicti sunt aliquando hi Milites Eborenses, quod primùm Eboræ sint instituti, indeque Auisium translati ope & donatione Alphonsi Regis hoc nomine II. primi Alphonsi ex filio Sancio Rege nepotis *anno* 1181, Vexillum Equitum militare efformatur ex castello quodam aureo in campo rubro, cui adiunctæ sunt compedes duæ, quæ castellum ambiunt, & aquilæ item duæ vna à dextro, altera à sinistro castelli latere. Castellum vexillare illud reddit quod Eboræ à magno Alphonso Equites primò donatione accepere, vbi domicilium suum tunc temporis collocarunt, in compedibus fit allusio ad Ordinem Calatrauæ, nam compedes Lusitanis sunt *tranas*, cuius filiationi (sic vocant Religiosi) Auisiensis Militia se submisit; aquilæ duæ, siue duo aquilarum pulli duos illos demonstrant, qui in situ siue rupe, vbi nunc Auisium cernitur, in nido aquilæ inuenti sunt, à quibus fortasse nomen oppido datum, nam auis retracto accentu ab vltima in penultimam, idem ferè Lusitanis sonat atque auis Latinis, auium vero regina aquila est supto idiomate. Hæc militia gaudet omnibus priuilegiis Militiarum, S. Iacobi, & de Calatraua, & Alcantara in Regnis Castellæ & Legionis institutarum, Gregorius XIII. *constit.* 32. incip. *Ex Apostolica, de an.* 1595. apud Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 398. De hoc Ordine agunt Regij nostri historiographi, videlicet Petrus Marisius, & Antonius de Vasconcellos *in Rege Alphonso I.* Andr. de Resende *in libello de institut. Ordinis Auisij*, Franciscus de Auellar *in libello de institutione, & origine huius Militiæ*, quem edidit Fr. Emman. Roder. *in fine tom.* 1. *quæst. Regular.* Argotò de Molina *de nobilitate Bethica lib.* 1. *c.* 32. Rades de Andrada *in chronica Calatraua cap.* 19. Fr. Athanasius Lobera *in vita sancti Troilani cap.* 19. Arnold. *in ligno vitæ lib.* 1. *cap.* 73. Renat. Chopin. *lib.* 2. *monast. tit.* 1. *num.* 25. Menenius *in delit. Equest. tit. de Militia Auisiensi*, Aubert. Miræ. *de orig. Cisterc. lib.* 5. *cap.* 9. Flaui. Cherub. *in schol. ad Bullam* 32. *Gregorij XIII. schol.* 1. *&* 2 Fr. Bernard. de Britto *in chronica Cisterciensi lib.* 5. *cap.* 11. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 54. *art.* 12. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *prope fin. vers. alij sunt Milites*, Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *num.* 46, Emman. de Faria *en el epitome de las historias Portuguesas p.* 4. *c.* 12. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *cap.* 38. *num.* 18. Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 25 *q.* 5. *num.* 72. Ioan. de Cauallo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de testam. p.* 1. *num.* 351. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 2. *cap.* 5. *num.* 56. Machado *en su perfecto Confessor tom* 2. *lib.* 5. *p.* 4. *tract.* 2. *docum.* 5. *num.* 2. Ioseph. Michieli *en el thesoro militar de canallaria fol.* 25. Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ c.* 15. *num.* 3. vbi *q.* 4. quod hic Ordo gubernatus & administratus fuit per Reges Lusitaniæ post obitum damni Georgij filij Ioannis Regis nouissimè Fr. Angel. Manrique *en annalib. Cisterciensib. anno Christi* 1162. *c.* 2. *pag.* 358. *cum seqq. tom* 2. vbi in fine refert seriem Magistrorum inclytæ huius Militiæ.

S. Mariæ de Calatraua apud Hispanos Ordo 81
Militaris institutus fuit à S. Raymundo Fiterij in Castella Abbate Cisterciensis Ordinis *anno* 1158. Pontifice Ardriano IV. Rege Castellæ Sanctio cognomento desiderato, Imperatoribus occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emmanuele Conneno. Habitus siue insigne Equitum à principio Scapulare Cisterciense cum Cruce rubra liliata, sed Scapulari postea adempto, tempore Benedicti XIII. (quem pro vero Pontifice Castellani nunc temporis colebant) Crux tantum pectori affixa est: vexillum bellicum ex vna parte eadem Cruce insignitur, additis duabus compedibus, quibus in stabulis equorum pedes alligantur, Hispani dicunt *tranas*, facta allusione ad oppidum Calatraua, vbi primum & præcipuum Militiæ domicilium est: ex altera vero imaginem diuæ Virginis, cuius sub patrocinio Militia stabilitur, sub filiatione, vt vocant. Huius Militiæ fuit Auisiensis in Lusitania, verùm beneficio nostrorum Regum ab ea se exemit.

Sunt

Sunt Reges Hispaniæ perpetui huius Ordinis administratores ex beneficio Pontificis Romani, vltimumque illius Magistrum (fuit in numero XXVI.) Garcia Lopez de Padilla Rex Catholicus Ferdinandus excepit, deinde Ferdinand. successores vsque ad Philippum IV. qui nunc fœliciter regnat. Vouent tantum Equites Calatrauenses castitatem coniugalem a Pontificatu Pauli III. ille enim in sua Bulla *sub dat. Romæ apud Sanctum Marcum 3. Augusti* 1540. concessit Militibus Calatrauæ, vt nuptias possent legitime contrahere, castitatem coniugalem seruando, vt habetur etiam in diffinit. dicti Ordinis editis Vallisoleti 1603. *pag.* 31. dummodo id facerent de licentia expressa Magistri, & cum vxore qualificata, & puri sanguinis, vt disponitur in eisdem *deffinit. tit.* 29. *cap.* 2. *pag.* 372 notant Azeued. *l.* 7. *num.* 50. *tit.* 5. *lib.* 5. *Recopil.* Gutier. *pract. lib.* 2. *quæst.* 111. *num.* 1. Ceuall. *commun. contra communes tom.* 3. *quæst.* 796. *num.* 30. Sunt in hoc Ordine præter Magisterij dignitatem aliæ quinque, vt Commendatarius maior, qui loco Magistri gubernat Ordinem. Secunda est quæ Hispano idiomate dicitur, *Clauero maior*, hic custodiam habet arcis Calatrauæ, quando in ea Magister residebat. Tertia dignitas est Prioris Sacri Conuentus Calatrauæ, ad quem rerum spiritualium Ordinis cura pertinet, in quo maior est Parochus, & iura Episcopalia in Ordinis Equites, & subiectos exercet. Quarta est maioris Sacristæ, cuius administrator Reliquias, & aurea sacra vasa seruat, atque custodit. Quinta est maioris operarij, qui præest omnibus operariis Conuentus Calatrauæ, licet hac dignitate insignitus hodie actu non seruiat. Commendæ huius Ordinis sunt LXXXV. quarum redditus vsque ad 127. V. ducata monetæ Hispaniæ ascendunt. De hoc Ordine Militari agunt Callan. *in cat. p.* 9. *consi.* 18. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *cap.* 5. Gualter. *in tab. sæ cu.* 12. *anno* 1160. Roderic. Archiep. Tolet. *lib.* 7. *de rebus Hispaniæ cap.* 14. Illescas *in histor. Pontif. p.* 1. *lib.* 5. *cap. vlt.* Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 2. *cap.* 8. Paul. Morig. *de orig. Relig. lib.* 4. *cap.* 5. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 3. *pag.* 226. Petr. Matthæus *in sum. constit. Pontific. sub Pio IV. n.* 12. Martin. de Viriana *in chronica Valentiæ* 3. *p. tit. de Calatraua*, Sansouin. *de origine Equitum lib.* 2 *tit. Calatrana*, Menenius *in delit. Equest. eod. tit.* Carol. de Tapia *d. auth. ingressi, verb. monasteria cap.* 49. Tamburin. *d. tom.* 2. *disput.* 24 *q.* 6. *num.* 73. Ioan. de Caruallo *d. p* 1. *num.* 349. Argote de Molina *de la nobleza de Andaluzia lib.* 1. *cap.* 32. *Yepes en la chronica de san Benito tom.* 7. *cent.* 7. *pag.* 475. *ad fin.* Tarraf. *de Regibus Hispaniæ fol.* 707. Sanchez *de rebus Hispan. lib.* 4. *cap.* 20. mecitato *in hoc loco* Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 4. *tract.* 2. *docum.* 5. Franc. Caro de Torres *en la historia de las tres Ordines lib.* 2. *fol.* 49. Ioseph. Micheli *en el thesoro militar. de Cancelleria fol.* 26. *cum seqq.* vbi latè. Lobera *in vita S. Troilani cap* 19. Mariana *de rebus Hispaniæ lib.* 11. *cap.* 6. Aubert. Miræus *de origin. Cistercien. lib.* 5. *cap.* 9. Barnabas Montaluo *in Chronica Cistercien. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. Beroard. de Britto *in eadem chronica tom.* 1. *lib* 5. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 5. *art.* 7. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib* 13. *cap.* 5. *quæst.* 3. *vers. sunt & Milites Calatraue*, latè Rades de Andrada *in speciali chronica huius Militiæ*, vbi *cap.* 10. ponit diploma Pontificium, quo approbata est, Hieronym. Roderic. *in compend. quæst. Regular. resolut.* 123. *num.* 43. nouissimè R.P. Angel. Manrique *in annalib. Cisterciensib. anno Christi* 1158. *c.* 2. *n.* 7. *&* 8. *& anno* 1166. *cap.* 5. *n.* 10. *cum seqq.*

Alæ Militaris Ordo apud Lusitanos institutus 82
fuit ab Alphonso I. Lusitaniæ Rege sub tutela & numine S. Archangeli Michaëlis, atque Angeli eiusdem Regis Custodis *anno* 1165. Pontifice Alexandro III. Imperatoribus Occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emanuele Conneno: militauit sub regula Cisterciensi, id est, S. Benedicti, sed breui periit, symbolum, siue tessera ala S. Michaëlis (alatus depingi passim solet) purpurea intermicantibus radiis aureis supra sinistrum latus, ab eaque Militiæ nomen inditum. De hoc Ordine late agunt Fr. Bernard. de Britto *in chronica Cisterciensi tom.* 1. *lib* 5. *cap* 18. *&* 19. Fr. Anton. Brandon *in monarchia Lusitana p.* 3 *lib.* 11. *cap.* 22. Ioseph. Micheli *in el thesoro militar de canalleria fol.* 35. late nouissime R.P. Angel. Manrique *in annalib. Cisterciensib. tom.* 2. *anno Christi* 1167. *c.* 8. *per tot.* vbi ex Bernardo de Britto refert instituti instrumentum, & in fine ait quod Militum sancti Michaëli pennata societas, velut ocyus volans cito pertransiit, vix aliam sui memoriam post se relinquens quam suæ immutationis instrumentum.

Alcantaræ Militaris Ordo apud Hispanos in- 83
stitutus primùm fuit in oppido (quod nunc ad Lusitanos, & ad Diœcesim Lamecensem pertinet, tunc verò ad Ciuitatensem spectabat) ad ripam Coæ sito, ea parte qua Septentrionem versus Lusitania cum Castella connectitur, appellant nostrates *Pereiro* sub patrocinio S. Iuliani, & regula Cisterciensi, id est, S. Benedicti, à nobili quodam Equite Legionensi D. Suerio *anno* 1176. (alij nonnisi 1156. institutum contendunt, lege Bernard. de Britto *in chronic. Cisterciensi lib.* 5. *c.* 3.) Pontifice Alexandro III. Imperatoribus Occidentis Henrico Ænobarbo, Orientis Emmanuele Conneno, regnantibus in Legione, & Gallia Ferdinando II. in Castella Alphonso VIII. cognomento Bono, in Lusitania Alphonso Henriquez Regum nostrorum I. & maximo. Prima Equitibus tessera cucullus Cisterciensis, & rubra fascia, insigne verò militare, siue vexillum prius viridanti ramorum supellectili conspicienda in æquore, siue campo aurea facta allusione ad oppidum *Pereiro*, vbi tunc primæ Militiæ sedes, vide Marian. *histor. Hispaniæ lib.* 12. *cap.* 2. Cæterum anno Domini 1218. Nonio Fernandes I. Iuliani Magistro translatum est huius Militiæ domicilium Alcantaram oppidum prope Tagum pontem egregij operis satis notum, donantibus Martino Fernandez de Quintano duodecimo Calatrauæ Magistro, & Equitibus eiusdem Ordinis, sub conditionibus, quas ex Rades de Andrade refert Azor. *instit. moralium p.* 1. *lib.* 13. *c.* 5. *quæst.* 3. *vers. sunt item Milites Alcantaræ*, ab Alcantara suppresso priori nomine S. Iuliani *de Pereiro* dicti sunt in posterum, *Equites Alcantarenses*, qui etiam beneficio & venia Benedicti XIII. quem vt verum Pontificem colebant Castellani *anno* 1411. cucullum & nigram fasciam reliquerunt, assumpta Cruce viridi & liliata in veste candida, cui aliqui in maiori stipite assutam primo credunt (nunc certe non est) pirum in memoriam prioris domicilij S. Iuliani *do Pereiro*. Militibus huiusmodi de Calatraua, de Alcantara, ac Sancti Iacobi de Spatha facultatem testandi reuocauerat Pius V. *constitut.* 73. postmodum Gregorius XIII.

Philippi Hispaniarum Regis precibus dictam facultatem reintegrauit, eorumque testamenta, quorum causa integra est, plenarium effectum sortiri decernit, *Const.* 30. incip. *Romani Pont. de anno* 1575. apud Laert. Cherub. *tom.2.pag.*596. Est huius Ordinis perpetua administratio apud Reges Catholicos, sicut de Calatraua, S. Iacobo, & Auisio dictum est. De hoc Ordine agunt Cassan. *part.* 9. *consid.* 9. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.7.cap.5.* Ioan. Petrus Gutierrez *in tract. de origine Militum Alcantara*, Mariana *in histor. Hispania lib.17.cap.13.* Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.7.cap.9.* Martin. de Viriana *in chronica Valentia p.3.tit. de Alcantara*, Sansouin. *de origine Equitum lib.2.tit. Alcantara*, Paul. Morigia *de origine Religionum lib.4.cap.6* Siluest. Marul. *in Oceano lib 3.pag.227.* Radesde Andrada *in chron. Alcantara*, Menenius *in delit. Equest. tit. Alcantara*, Tapia *in Auth. Ingressi C. de sacrosanct. Eccles. verb. monasteria, cap.50* Fr. Emman. *quaest. Regular. tom.1. quaest.5. art.4.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.13. cap.5. q.3. vers. sunt item milites Alcantara.* Fr. Bernard. de Britto *in chron. Cisterciensi tom.1. lib.5. cap.3.* Hier. Roder. *in compendio quaest. Regular. resol.123. num.* 44. Tamburin. *d. tom.2. disput.249. quaest.5. num.79.* Ioan. de Caruallo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de testam. part.1. num.349.* me citato *in hoc loco* Machado *en su perfetta Confessor tom 2. lib.5. part.4 tract.2. docum.2.* Ioseph. Micheli *en el thesoro militar de Caualleria fol.*20. vbi etiam de qualitatibus, qoibus præditi esse debent qui huius militiæ esse cupiunt, & de forma dandi habitum.

84 Christi Militaris Ordo apud Lusitanos institutus fuit sub regula Cisterciensi, idest S. Benedicti à Dionysio Lusitaniæ Rege S Elisabethæ Reginæ marito anno 1316. alijs 1320. Pontifice & confirmante Ioanne XXII. Imperatoribus Occidentis Ludouico IV. Orientis Andronico I. cuius caput esse noscitur nobilissimum illud Cœnobium apud oppidum de Thomar nullius Diœcesis inter Conimbricam & Vlyssiponem æquato ferè itinere, quod translatum est ex oppido de Castro Marim Syluensis Diœcesis in Regno Algarbiorum, vbi nascens prima nouit initia, eique bona omnia, quæ in Lusitaniæ & Algarbiorum Regnis habebant Templarij, sunt applicata vt vicinorum Sarracenorum incursibus resisterent. Tessera Militibus Crux rubra est, cuius quatuor brachia linea candida intersecat formata pariter alia Cruce candida, vt binæ Cruces appareant rubra & candida. Plures & ditissimas per Lusitaniam Commendas possidet, illi Oriens, quem suis nauigationibus Lusitani aperuerunt, vectigalis est, nullus, vt plurimùm in hunc Ordinem cooptatur, quem non Maiorum nobilitas commendet, & suis & proauorum rebus gestis domi Militiæve admitti dignus sit. Legè lata cautum est vt admittendi per triennium saltem in Africanis præsidiis Ceptæ, Tingis, & Masagani, inter frequentes Maurorum occursus, & excursus virtutis specimen ferant. Appellabant Lusitani *seruir Comenda*, id est, tantum temporis esse, & militando insumere, quantum lex vel Regis dispositio exposcit ad commendam consequendum. Religiosos huius Ordinis, qui sub clausura viuūt, appellamus *frades de Toma*, sumpto nomine ab oppido, vbi insigne, & amplissimū habent monasterium. Sunt in hoc Ordine dignitates plurimæ præter magnū Magistrū, cuius loco successores, & perpetui sunt administratores Reges Lusitaniæ, post Magistrum Commendator maximus, Clauicularius, &c. De hoc Ordine, & Militia agunt Lusitani historiographi *in vita Regis Dionysij*, videlicet Galuanus, Pina, Eduardus Nonius de Leaon, Ant. de Vasconcellos, & Fr. Bern. de Britto, Cassan. *in catal. p.9. consid.8.* Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.7.c.5* Illescas *in histor. Pontif. p.2. lib.6.c.2.* Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.7. cap.13.* Petr. Marizius *in dialogo varia historia dialog. 3. pag.90.* Gualter. *in tab. chronog. saculo 14. anno 1325.* Platina *in Ioanne XXII.* Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.3. pag.225.* Petr Matthæ. *in summa constit. Pontif. sub Pio IV. num.2.* Arnold. *in ligno vita lib.1. cap.91.* Lobera *in vita S. Troilani cap.19.* Llamas *in methodo 3. part. cap.21.* Cabed. *de patronat. Regia Corona cap.15 à num 1.* Menenius *in delit. equestr. tit. Equitum Christi Ordo*, D. Martin. Carrillo *in annalibus chronol. lib.4. sub anno 1319.* Carol. Tapia *in Auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. monasteria cap.52. per tot.* Barnab. Montaluo *in chron. Cisterciensi lib.2. cap.18.* Iacob. Bossius *in histor. Melitensi tom.2. lib.1. anno 1316.* Azor. *institut. moral. part.1. lib.13. cap.5. quaest.3. vers. in Lusitania tres quoque ordines*, Marta *de iurisdict. part.2. cap.32. num.14.* Tamburin. *dict. tom.2. disput.24. quaest.5. num 84* Ioan. de Caruallo *de vna, & altera quarta, ad cap. Raynaldus, de testam. part.1. num.352.* Machado *d. tom.2. lib.5. part.4. tract 4. tract.2. docum.5. num. 1.* Ioseph. Micheli *fol.* 63. Hieronym. Roderic. *in compendio quaest. regul.123. n.47.* Sansouin. *de origine Equitum lib.2. tit. Ordo Christi*, Paul. Morigia *de origine Relig. lib.4. c.4.* qui duo vltimi, erectum aiunt hunc Ordinem, vt Belgium à Mauris oppugnatum propugnaretur, scribentes Itala lingua Belgia pro Bethica, sua, vel librariorum incuria, ipsi curent; Aubert. Miræ. *de origine Relig. Cisterciensi, lib.2. cap.30. & de origine monast. lib.5. cap.9.* vbi ait institutum esse hunc Ordinem anno 1330. cum priori loco dixisset institutū an. 1318. Emm. de Facia *en el epitome de las historias Portuguesas part.4. cap.12.* Bona, quæ Templarij possidebant, huic Ordini fuerunt addicta, vt referunt citati supra *num.77.* & Carrillo *en sus annales chronologicos lib. 4. an. 1319. in princip.* & Pontificia Constitutio cōcessa Dionysio præfato in perpetuum vnit huic ordini Castrum album, Langroiua, Thometium, & Almoirol, omniaque alia castra fortalitia, & bona mobilia, & immobilia vniuersa, quæ Ordo Templi in Regnis Portugaliæ, & Algarbij tenebat.

Montesiæ Ordo Militaris apud Hispanos institutus est sub regula Cisterciensi, id est, sancti Benedicti, & Virginis Mariæ patrocinio à Iacobo huius nominis II. Aragoniæ & Valentiæ Rege anno 1319. Pontifice Ioanne XXII. Imperatoribus, Occidentis Ludouico IV Orientis Andronico I. dictus Montesiæ à Montesa oppido Diœcesis Valentinæ, vbi primum, & præcipuum huius Militiæ domicilium erectum est. Vtuntur Equites Cruce rubra plana super vestem candidam. Vnitum esse huic Ordini alium, qui sancti Georgij de Alfama (est Alfama arx, castrum, aut castellum situm in littore maris Balearici in Principatu Cathaloniæ Diœcesis Dertusen. inter ostium Iberi fluminis, & collē Balaguerij, est hodie Prioratus huius Ordinis Montesiæ) dicebatur, leges passim apud scriptores Hispanos. Crediderim fuisse institutam à Petro hoc nomine II. Aragoniæ Rege anno 1201. Pontifice 85

August. Barbos. de Iur. Eccles.

Innocentio III. Imperatoribus Occidentis Philippo, Orientis Balduino Belga. Verùm confirmatam non inuenio ante annum 1363. quo à Benedicto XIII. approbationem accepit, anno 1369. & Montesianæ vnita est ab eodem Benedicto, quem pro vero Pontifice coluisse Aragonios non semel monui. Sed hanc Montesiæ Ordinem approbatum fuisse à Ioanne XXII. successore Clementis V. per eius Bullam *dat. Auenioni 4. Id. Iunij*, Pontificatus sui anno primo, quæ inserta est in principio diffinitionum dicti ordinis impressarum Valentiæ de anno 1573. sub instituto Ordinis Calatrauæ, vt per Menchaq. *de success. progressu vol. 1. lib. 3. q. 3. §. 30. lim. 34. num. 300.* Camill. Borrell. *de præstantia Regis Cathol. cap. 74. num. 56.* Carol. Tapia *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. monasteria c. 1. num. 2.* De hoc Ordine agunt Cassan. *in catal. p. 9. consid. 9.* Polyd. Virgil. *de inuentor. rerum lib. 7. cap. 5.* Gondis. Argote de Molina *lib. 1. sua historia cap. 32.* Illescas *in histor. Pontif. p. 2. lib. 6. cap. 2.* Zurita *lib. 6. annal. Aragoniæ cap. 26.* Garbai *lib. 32. c. 11.* Mariana *de rebus Hispaniæ lib. 15. cap. 15* Rades de Andrada *in chronic. Calatraua cap. 16.* Lobera *in vita S. Troilani cap. 19.* Barnab. Montaluus *in chron. Cisterc. tom. 1. lib. 2. cap. 17.* Ioseph. Micheli *en el thesoro militar fol. 72.* Martin. de Viriana 3. *p. chronica Valentina*, Gasp. Escolanius *in historia Valentiæ, decade 1. lib. 5. c. 13. num. 4. & lib. 8. c 7. & lib. 9. cap. 6.* & Carol. Tapia *d. cap. 51. per tot.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5 num. 38.* Ioan. de Caruallo *de vna, & altera quarta ad cap. Raynaldus de testam. p. 1. num. 354.* Siluest. Marul. *in Oceano relig. lib. 3.* Paul. Morigia *de origine relig. lib. 4. c. 4.* Llamas *in methodo, p. 1. c. 11. §. 10.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 5. q. 3. vers. porro in Valentino*, Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resol. 123. n. 48.* Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 5. p. 4. tract. 3. docum. 4. per totum*, Petr. Andr. Beuter *lib. 2. chronicor. Hispan. c. 22.* Camill. Borrell. *de præstancia Regis Cathol. cap. 74 n. 15.* Franc. Hier. Leo Valent. *decis. 89. num. 25. lib. 1.* Præfatus Rex Iacobus recusauit quod bona, quæ Templarij habuerant in eius dominiis, applicarentur Militiæ S. Ioannis, tandemque obtinuit à præfato Pontifice quod applicati Militibus S. Ioannis bonis, quæ fuerunt Templariorum in dictis dominiis extra Regnum Valentiæ; quæ erant in dicto Regno, exceptis domo & Ecclesia, censibus, & redditibus, quos habebant in ciuitate Valentiæ, & eius territorio per dimidiam leucam, Castrum, & villam de Torrent applicarentur dictæ Militiæ Montesiæ, vt latiùs referunt Zurita *annal. Regni Aragon. p. 2. lib. 6. c. 26. fol. 12. & seq.* Illescas *in vita Ioannis XXII. c. 2. fol. mihi 12.* Gaspar Escolanus *d. lib. 5. c. 13. n. 6.* summus Pont Paulus III. *in sua Bulla sub dat. 4. Augusti* 1540. & postea Gregorius per aliam *Bullam sub dat. 6. Decembris* 1588. concessere Militibus Montesiæ vt gauderent priuilegiis, & indultis concessis, & concedendis Militibus S. Iacobi, & Calatrauæ etiam super nuptiis contrahendis, & vt ipsorum liberi ex Matrimonio concepti legitimi essẽt, succederentque tam ex testamento quàm ab intestato in eorum bonis de quibus etiam testari possent, fruerenturque aliis immunitatibus, & prærogatiuis dictorum ordinum, præsertim Calatrauæ, prosequitur Menchaca *d. §. 30. n. 300. & seq.*

86 S. Stephani Papæ, & Martyris Militaris Ordo apud Florentinos institutus fuit à Cosmo Medices Magno Etruriæ Duce, atque hoc nomine I. sub regula S. Benedicti, ac nomine S. Stephani summi Pontificis hoc nomine I. Florentiæ patroni anno 1561. Pontifice Pio IV. qui sequenti anno eumdem Ordinem confirmauit *sua Const. 4. incip. His qui pro Religionis, sub Dat. 7. Iulij* 1562. Imperatore Occidentis Ferdinando I. tyranno Oriẽtis Solymano: designatus est in familiæ Magistrũ ipse Cosmus Medices, atque eius in posterũ successores Etruriæ Duces. Institutum Militum est Mauros & Turcas à Tirreno mari longè arcere: Tessera Crux rubra cum Limbo aurea forma & specie omnino Melitensi simili super vestẽ candidam ex serico vndulato. Sunt apud eos (quemadmodum apud nostrates Auisij S. Iacobi, & Christi Milites) præter Equites Sacerdotes itẽque seruientes, vt appellant, & donati, aliquo tamen discrimine: donati enim non quadrimembrẽ, sed trimembrẽ præferunt crucem absciso superiore stipite. Melitensium fere institutu viuunt, sed castitatem tantum coniugalem profitẽtur, paupertatis vero loco charitatem. Præcipua & amplissima huius familiæ sedes totius Ordinis caput, vnà cum gubernatore familiæ magni Ducis vices gerente, Pisis sita est. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. seculo 16. pag 745 anno* 1562. Illescas *in hist. Pont. p. 2. lib. 6. c. 31.* Sansouin. *de orig. Relig. lib. 4. d. 8.* Siluest. Marul. *in Oceano lib. 3.* Carol. Tapia *in dict. Auth. Ingressi, verb. monasteria c. 53.* Tamb. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5 n. 85.* Alph. de Narb. *l. 29. gl. 7. n. 3 tit. 6. lib. 1. Recop.* Io. de Caruallo *de vna & altera quarta ad c. Raynaldus, de test. p. 1. n. 357* Ioseph. Mich. *en el tesoro militar de Caualleria fol. 55.* Azor. *d. cap. 5. in fine.*

S. Mauritij Ordo Militaris apud Sabaudos in- 87
stitutus fuit sub regula S. Benedicti à Duce Sabaudiæ Emmanuele Philiberto, Emmanuelis Regis Lusitaniæ ex filia Catherina nepote, anno 1572. Pontifice Greg. XIII. (qui 16. Septembris eiusdem anni Religionem confirmauit *sua Const. 6. incip. Christiani Populi*) Imperatore Occidentis Maximiliano II. Orientis tyranno Solimano. Institutum Militiæ est Sabaudiam ab hæreticis illæsam tutari. deinde totam Italiam, cuius ipsa claustrum est, & munimentum. Insigne siue Tessera Crux Alba cuspidibus in flores desinentibus, appellant Galli florigaram super vestem holosericam ex tabino vndulato coloris purpurei siue Carmesini. Designauit Gregorius Emmanuelem Philibertum, & subsequentes Duces Sabaudiæ perpetuos Ordinis Magistros. Duo sunt præcipua Ordinis domicilia, vnum Niceæ, vulgo *Nisa de prouença* ad littus Tirrenum in confinio Galliæ vrbis pulchræ, & satis munitæ. Alterum Augustæ Taurinorum Ducis Sabaudiæ Regiæ. Militat Ordo sub tutela & patrocinio S. Mauritij Ducis Thebeæ legionis, quem domus Sabaudica impẽse colit. Incidit eius & sociorum solemnitas *die 22. Septembr.* Cæterùm anno Domini 1572. auctus est Ordo S Mauritij Ordine S. Lazari Hierosolymitani, quem Gregorius XIII. ipsi Constitutione lata incip. *Pro commissa*, aduniuit, declarato vtriusque siue vnius ex vtroque Magistro eodem Emmanuele, & subsequentibus Saubaudiæ Ducibus. Dicuntur nunc Milites S. Mauritij, & S Lazari, ferunt vtriusque Ordinis Tesseram, nimirum intra Cruc in viridem S. Lazari Crucem candidam S. Mauritij, extantibus eius ràmis ad angulos, vbi stipites Crucis viridis inter se conuertuntur. De hoc Ordine agunt Tamburin. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5. num. 86.* Ioseph. Micheli *en el thesoro militar de Caualleria*

uælleria fol. 49. Matthæus Bolboius *in historia Ludouici XI. Regis Galliæ lib.* 3. Petr. Belloius *in origine Equest. cap.* 20. Menenius *in delit. equ. tit. Ordo Equitum S. Maurity*, Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 4. *cap.* 7. Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib.* 3. *p.* 207. Aubert. Miræ. *de origine Bened. lib.* 12. *c.* 32.

88 Tertia regula. *De tertia regula quæ est sancti Augustini, & de Religionibus sub ea militantibus*, est S. Augustini, (in cuius laudem plura cumulauit Valenzuel. *cons.* 1. *num* 10. *cum seqq.*) quam instituit anno 390. summo Pontifice Syriaco, Imperatoribus Occidentis Gratiano, Orientis Theodosio. Supponitur hic Ordo institutus ante Concilium Lateranen. celebratum sub Innocentio III. anno 1215. *cap. religionum, te religios. domib. in* 6. Ab ipso D. Augustino instituti narrantur duo Ordines, Eremitarum scilicet, & Canonicorum Regularium, de anteriori autem ipsorum institutione non satis liquet, Eremitæ ex vna, & Canonici ex alia parte acerrime contendentes, vt ex infra citandis legenti apparebit. Eremitæ, quos vulgus Augustinos vocitat, cucullam induunt, & zona cinguntur pellicea; Canonici verò Regulares licet olim cucullati incesserant, hodie habitum canonicalem fere omnes induunt, de quorum antiquitate & præcedentia plura tradit Valenzuel. *cons.* 1. *n.* 46. *cum seqq.* Actus est hic Ordo supplemento multorum aliorum, qui nomine, habitu, & regula S. Augustini circumferebantur sub Innocentio IV. anno 1243. & Alexandro IV. anno 1256. vt in eius *Constit.* 6. incip. *Licet* 4. *Non. Maj eiusdem anni* 1256. procuraote & agente Cardinali Richardo de S. Angelo confirmatus deinde est à subsequentibus Pontificibus, vt patet in multorum Bullis, quas cumulauit Fr. Lauren-
98 tius de Empoli *in suo Bullario Augustiniano*. Fratres Eremitæ S. Augustini gaudent priuilegio ne alij Religiosi Mendicantes iuxta illorum Conuentus per spatium canarum 140. noua loca erigant, Bonifacius VIII. *Constit.* 12. incip. *Ad con se-*
90 *quend m* 11. *Kal. Martij* 129. Fruuntur priuilegiis concessis quatuor Ordinibus Mendicantium, videlicet Minorum, Prædicatorum, Carmelitarum, & Seruorum. Iulius II. *Constit.* 18. incip. *Etsi*
91 17. *Iunij* 1508. Et illis officium Sacristæ Capellæ Palatij Apostol. concessit Alexander VI. *Constit.* 5. incip. *Ad Sacram, Idib. Octobres* 1497.

92 Est & alius Ordo Eremitarum discalceatorum, quorum Religiosi portant habitum, nimirum nigrum cum corrigia, sed ex viliori panno, nec ita oblongis vestibus, vt portant Augustiniani calceati. Hanc discalceatam Congregationé confirmauit, & vt nouitios recipere posset, & vt eius Fratres ad alium quàm Carthusianorum Ordinem transire non valeat, concessit Clemens VIII. *Constit.* 63. incip. *Decet* 5. *Nouembris* 1599. Eorum de Italia constitutiones confirmauit Paul. V. *tom* 4. *Bullarij Constit.* 22. incip. *Sacri*
93 *Apostolatus* 5. *Maij* 1620. Diuisionem Prouinciæ Hispaniarũ in quatuor prouincias, ac electionem Vicarij generalis, multasque constitutiones, & ordinationes per dictos Fratres in Capitulo emanatas confirmauit Gregorius XV. *Const.* 36. incip. *Ad sacram* 31. *Augusti* 1622. Et illis vniuit quasdam domos Regni Granaten. seu Quiten. in Indiis Occidentalibus eorundem Fratrum discalceatorum sub gubernio Fratrum calceatorum eiusdem Ordinis, Vrbanus VIII. *Const.* 102. incip. *Vniuersalis* 16. *Iulij* 1629. Non possunt facere depingi, vel imprimi imagines sanctorum Augustini, Nicolai Tolentini, & aliorum Sanctorum Ordinis cum habitu, quo ipsi discalceati vtuntur, & sic depictæ, vel impressæ aboleri iubentur. Vrbanus VIII. *Const. sua*, incip. *Exponi* 23. *Ianuarij*
16,8. Congregationem Italiæ (quæ sub gubernio 94
Vicarij generalis est ab Hispano independentis) in quatuor prouincias, videlicet Romanam, Neapolitanam, Ianuensem, & Siculam diuisit, & instituit quatuor Prouinciales pro earum gubernio Vrbanus VIII. *Constit* 58. incip. *Ad vberes* 29. *August* 1626. Vnus idemque Generalis vtrumque Ordinem moderatur, durat per sex annos, *ex constit. Sixti V.* incip *Exigit, die* 14. *Maij* 1587. sed discalceatus habet suum Vicarium generalem, qui illum totaliter gubernat, totius Ordinis Generale aliquando solummodo visitante. Cui Vicario Generali non licet se nuncupare, aut nuncupari facere Generalem, sed tantum Vicarium Generalem. Ita S. Congreg. Visitationis Apost. 23. *Maij* 1626 & 30. *Iunij* 1628. vtraque familia Romæ monasteria sua habet, calceata enim ad sanct. Augustinum, & ad sanctam Mariam de Populo. Discalceata ad S. Antoninm Abbatem, & ad S. Nicolaum de Tolentino. De hoc Ordine Eremitico S. Augustini agunt S. Ant. 3. *p. tit.* 24. *c.* 21. Pelag. *de planct. Eccl. c.* 23. & 51. Cassan. *in catal. p.* 4 *consid.* 71. Genebr. *in chron. anno Christi* 1153. & 1216. Nauclcr. *vol.* 3. *gener.* 41. *anno Christi* 1215. Garibai *in comp. lib.* 7. *cap.* 57. *anno* 398. Carol. de Tapia *d. verb. monasteria cap.* 18. Plat. *de bono statu Relig. lib.* 2. *cap.* 22. Nauar. *commento* 4. *de Regular.* Illescas *in historia Pontif. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 8. Ioan de S. Maria *in chronica Carmelit. discalceat. tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 54. Anton. Yepes *in chron. S. Benedicti tom.* 3. *cent.* 4. *anno Christi* 817. *cap.* 3. & *tom.* 4. *cent.* 4. *anno Christi* 810. Franc. Magus *lib.* 5. *annal. Valentiæ cap.* 8. Escolan. *lib.* 9. *historia Valent. cap.* 20. *num.* 2. Thom. de Iesu Carmel. discalc. *ad reg. Carmel.* 2. *p. dub.* 6. Petrus Maturus *in annot. S. Antonini* 3. *p. tit.* 24 *cap.* 14. §. 2. Card. Baron. *annal. Eccles. anno Christi* 563. & 564 Chopin. *lib.* 2. *monast. tit.* 1. *n.* 32. Vincent. Beluac. *in speculo histor. lib.* 15. *cap.* 25. Barnarb. Montalu. *in chronica Cisterciensi lib.* 1. *cap.* 58 Fr. Emman *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 2. *art.* 4. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 23. *q.* 2. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 6 Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract* 9. *per duo capita vltima* Hieron. Rodet. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *num.* 34. Nicol. Plenеuaulx *in libro*, cui titulum fecit, *Primat Augustinianam*, impresso Coloniæ 1627. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 2. *disput.* 24. *q.* 4. *num.* 1. Venero *en el enchiridion de los tiempos fol.* 101. Fr Ferdinand. Camarg. *in epit. historiali Ecclesiæ militantis pag.* 317. *cũ seqq.* vbi latè de multis Religiosis sãctitate, & litteris insignibus, Fr. Petrus Caluo *in tract. cui titulus est. Defensa de las lagrimas de los iustos part.* 2. *cap.* 12. Et ex Eremitis Arnoldus de Dusco *in tract. de viris Illustrib. Ordinis Eremit.* Fr. Hieron, Roman. & Ioseph. Pamphilius *in chron. Eremit.* Nicolaus Cousenius *in monast. Augustiniano*, Paul. Venet. *in tract. de ortu & progressu Ordinis Eremit.* Fr. Ioannes Marquez *de origine Eremitarum S. Augustini*, Ludou. Hurtado *in tract. de incremento Ordinis Eremit.* Simplician. à sancto Martino *in vitis Sanctorum Ordinis*, Galliæ idiomate Tholosæ 1641. Cornel. Lancellotus *in vita sancti Augustini*, Georg. Maigretius *in surculis sacris Augustinianis*, Bapt Alousianus *de viris illustribus Ordinis Eremitarum*, Anton. de Calancha *in historia prouincia Peruuina Eremitarũ*. Anton. à Purificatione *in historia*

August. Barbos. de Iur. Eccles.   Zz 2   triumphali

triumphali edito anno 1634. Felix Milensius de Laurino *in suo alphabeto de monachis, ac monasteriis Germaniæ ac Sarmatiæ citerioris Ordinis Eremitarũ anno* 1613 *Pragæ edito*.nouissimè Thom. de Herrera *in compendio Præsulum Ordinis Eremitici Matriti anno* 1643.*& in alphabeto Augustiniano*,in quo præclara Eremitici Ordinis germina virorumque & fœminarum domicilia recensentur, duobus tomis in folio editis *Matriti hoc anno* 1644. Ludouic.ab Angelis Lusitanus *de vita & laudibus S. Augustini*. Plures Congregationes hic ortæ sunt, quæ eandem sancti Augustini regulam, & habitum obseruant, videlicet Congregatio Lucetana, quam testaurauit,& ad normam reduxit Bartholomæus Venetus de anno 1387. vndecim tantum monasteria possident. Item Congregatio Carbonariæ, quam in terra laboris Regni Neapolitani instituit Fr. Simon Cremonensis de anno 1339. Item Congregatio Perusina sanctæ Mariæ de Populo in Vmbria, quæ per aliquos Religiosos Augustinianos incœpit de anno 1424. Item Congregatio Lombardiæ, quæ initium sumpsit ab anno 1444. fundantibus PP. Ioanne Rocco Papiensi,& Gregorio Cremonensi,possidet vsque ad 68.monasteria.Item Congregatio Montis Otonis, quam in marcha Anconitana instituit Fr. Simon de Camerino de anno 1460.tria tantum monasteria possidet.Item Congregatio Baptistelorum, siue Genuensis à Fratre Baptista Genuensi instituta de anno 1484.Item Congregatio Pullensis, siue Dulceta,quam instituit Fr.Felix Pulles de an.1492. Alia vulgo dicta Zampana à Fr. Francisco Zampana instituta anno 1502. Alia S. Augustini de Dalmacia in Iscauonia, de anno 1502. Alia sancti Pauli eremitæ de an.1550. possident in Italia monasteria quatuot. Sancti Augustini festum celebratur 28. Augusti, quo die anni Domini 1590. natus fui.

95 Canonicorum Regularium Sancti Augustini Ordo postquam ab aliis alibi suscitatus, demde quali denuò erectus est à Sancto Augustino in ciuitate Hipponensi anno 397.septem post familiam Eremiticam, Pontifice Cyriaco,Impetatoribus Occidentis Honorio, Orientis Arcadio. Diuisa est Congregatio hæc Canonicorum in varias familias, quarum præcipuè numerantur Lateranensis, Sancti Frigiani, Sancti Ruffi, S. Arnulfi Atoasiæ, S. Victoris, Præmonstratensis, sancti Sepulchri, Mantuanæ, sanctæ Crucis Conimbricensis, Vicendisemiensis, Vallis viridis, Frigionariæ Scopetinæ, sancti Georgij in Alga, sancti Spiritus Venetiarum,sancti Petri de mon-

96 te Corbulo, de quibus *infra suis locis*. Isti Canonici Regulares præcedunt Monachis Cassinensibus, & sunt antiquiores Monachis Ordinis sancti Benedicti, Pius IV. *Constitut.*75. incip.

97 *Sedis Apostolica*, *de anno* 1568. In Episcopos

98 promoti vtuntur habitu, quo vtuntur Clerici sæculares in Episcopos promoti, Leo X.*Const.*34.

99 incip. *Dudum* 1. *Septembris* 1519. Contra eorum bona & iura non currit præscriptio, nisi sexaginta annorum, possunt admittere ad ingressum,qui arctiorem Religionem vouerunt: gaudent omnibus gratiis,priuilegiis,& indultis congregationis Cassinensis, & eligunt sibi Conseruatores cum amplissimis facultatibus, Sixtus IV. *Constitut.*10.incip. *Dudum.* 10. *Kalen. Septembris*

100 *anno* 1476. Isti, & Moniales eiusdem Ordinis sancti Augustini recitant singulis feriis quintis officium sanctissimi Sacramenti, vt censuit sacra Congregat. Rituum *in Burgen. de Arcinegra* 15. *Maij* 1610. Agunt de Canonicis Regularibus Richard. Angelicus Theologus Pariensis, & Canonicus regularis sancti Victoris *in chronic. Canonicorum regularium*, Ioannes de Nigraualle Biblioth. Apostol. *in epit. chronic.* Gabriel Pennotus *in historia tripartita de origine Canonicorum Regularium*, Fr. Hieronym Roman. *de Republ. Christiana lib.*6.*cap.*4. *&* 16. Platus *de bono statu Relig. lib.*2.*cap.*23.Fr.Emman.*quæst.Regular. tom.*1. *quæst.* 3. *art.*1. Fr. Ludou. Miranda *in Man. Prælatorum tom.*1.*quæst.*4. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *cap.*7. *num.*2.*cum seqq.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom.*1. *allegat.* 66 .*num.*6. Ioann. Trullench *de Canonicorum Regularium Ordinis*, antiquitate, nomine, instituto, approbatione, & viris illustribus.

Canonicorum Regularium Lateranensium Ordo dictus Lateranensis ab Ecclesia sancti Ioannis Laterani in Vrbe, vbi collocatum aliqui credunt à sancto Leone magno Pontifice intra annum 440.& 457. sicut refert Cæsar Francbotti Clericus Regularis sanctæ Mariæ de Luca, *in historia sacra Lucensi edita anno* 1613.*Itale*,*in Ecclesia S. Tudiani statim in princip.* siue, vt vult Onuphr. Pauin. *de septem stationibus Vrbis*, vbi de Ecclesia Lateranensi à sancto Gelasio Papa sancti Augustini discipulo ab anno 555. & deinceps durante ibi eadem familia per 800.annos,vsque ad Pontificatum Bonifacij VIII. qui sublatis Canonicis Regularibus sancti Augustini sæculares introduxit anno 1300.Carol.de Tapia *in d. Auth. Ingressi*,*verb. monasteria cap.*2. *num.*3. Reformata est Congregatio Lateranensis à Congregatione Frigionaria,quæ instituta, seu potius reformata est à sancto Fridiano Episcopo Lucensi intra annum 560.& 588 quo durauit eius Episcopatus à S.Maria de Feigionaria nomen sumpsit, ex quo monasterium illud, vbi reformatio cœpit, hoc erat titulo insignitum, 3000. passibus à ciuitate Lucensi distans,ita Carol.de Tapia *d.verb. monaste-ria*,*cap.*2.*num.*2. vbi *num.*6. *cum seqq.* refert Generale huius Ordinis Rectorem primum ad annum fuisse,deinde ad triennium durasse à tempore Gregorij XIII.& quod eligitur in generali Capitulo a Prioribus, & Abbatibus monasteriorum, quæ in Italia numerum continent 64. Tamburin.*tom.*2.*disput.*24 *quæst.*4.*num.*3.Induuntur Canonici Regulares Lateranenses tunica alba, rochetto ex bysso tenuissima, pileum nigrum portant, Carol.de Tapia *dict. cap.*2.*num.*5. non tenentur accedere ad processiones. Sacra Congreg. Rituum *in Lateranen. Canonicorum Regularium* 30. *Iulij* 1616.Communicant in singulis gratiis, tam spiritualibus, quàm temporalibus cum Monachis Cassinensibus, & Canonicis Regularibus sancti Saluatoris Bononien. Gregorius X V. *Constit.*33.incip.*Iniuncti* 23. *Augusti* 1622. Illis non licet etiam de licentia sui Generalis, absque permissu Pontificis assumere curam animarum ad tempus, multóque minùs beneficium Curatum, Sacra Congreg.Concil.testibus Piasec.*in praxi Episcop.part* 2.*cap.*5.*num.*23. Quarant.*in sum. Bullarij verb.Canonicus regularis*, Garc. *de benefic.part.*7. *cap.*10. *num.*32. Habent Romæ monasterium ad sanctam Mariam de Pace: possident multa, eaque pulcherrima monasteria per Italiam, de quibus Gabr. Pennotus. Agunt de Canonicis Regularibus Lateranensibus Historici,

Right-margin numbers: 101 (beside "Canonicorum Regularium Lateranensium Or-"), 102 (beside "num 560.& 588 quo durauit eius Episcopatus à"), 103 (beside "gratiis, tam spiritualibus"), 104 (beside "Illis non licet").

ſtorici, & Auctores, quos præcedenti numero pro Canonicis citauimus. Vide Paul. Mori. *de orig. Relig. lib. 1. cap. 8.* Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 1. à pag. 1.*

105 Canonicorum Regularium ſancti Ruffi Ordo inſtitutus eſt, vt multi volunt, à S. Ruffo Sancti Pauli Apoſtoli diſcipulo, de quo ipſe ad Roman. *cap. 16. num. 13. ex me ſalutem dicite Ruffo ſelecto in Domino, eiuſque matri, quam non aliter, atque meam matrem obſeruo.* Hunc ſcribit Dorotheus *in Synopſi,* fuiſſe Thebarum Epiſcopum, addit Ioannes Maurolicus *in ſuo Martyrologio* veniſſe poſtea Gallias, & Auenionis factum fuiſſe Epiſcopum, ibique introduxiſſe Canonicos Regulares, de anno nihil omninò ſcitur. Cæterùm Claudius Robertus *in ſua Gallia Chriſtiana tit. de Abbatiis lit. R. verb. S. Ruffus,* negat propterea hanc Congregationem dictam eſſe S. Ruffi, quod eam S. Ruffus inſtituerit, imò contendit S. Ruffum nunquam fuiſſe Lugdunenſem Epiſcopum: addit verò propterea ſic appellatam, quia præcipuum eius domicilium, & familiæ caput erectum ſit ſub inuocatione S. Ruffi in vrbe Valentina in Gallia, cuius etiam nobilis Prioratus eſt Lugduni, à quo mirum in modum hæc familia nobilitata eſt, atque errandi occaſio orta, vt putaretur S. Ruffus talis familiæ inſtitutor, huius Congregationis leges, & ſtatuta accepiſſe Congregationem noſtram S. Crucis Conimbricenſis, auctor eſt Marquez *de vera origine Eremit. S. Auguſtini cap. 18. §. 4. & 5.* De his Canonicis Regular. S. Ruffi agunt Syluest. Marul. *in Ocean. Relig. lib. 1. pag. 5.* Aymar. Falco *in hiſtoria Antoniana, part. 2. titul. 22. cap. 3.* Petrus Griſſeus *in hiſtoria Canonicorum, ſect. 13. numer. 16. & 17.* Tamburin. *tom. 2. diſputatione 24. q. 4. num. 5.* Feſtum S. Ruffi *in Martyrol. Romano* celebratur 21. Nouembris, & alius item ſancti Ruffi primi Epiſcopi Auenionenſis, 12. Nouembris.

106 S. Antonij Eremitæ Ordini fœlicia dedere initia nobiliſſimi viri Gaſto, & Girinus ſiue Girondus, eiuſdem Gaſtonis filius, oriundi ex oppido Mota Viennen. diœceſis in Gallia, quod hodie S. Antonij dicitur, à corpore huius Sancti eò allato ex Vrbe Conſtantinopolitana per Ioachimum Caſtri Albenciani, & Motæ dominum. Illi autem cum ex periculoſiſſima infirmitate meritis S. Antonij fuiſſent liberati, ſtatuerunt pro ſalutis conſecutæ beneficio ſe totos S. Antonij deuouere famulatui, ſuaque omnia bona libentiſſimè illi obtulerunt, quæ (ſicut ab eodem Sancto per viſionem acceperant) in alendos pauperes igne ſacro ſiue gehennali tunc in occiduis partibus crudeliter ſæuiente contactos inſumpſerunt, quibus alij viri pij ſe ſe adiunxerunt, proque eiſdem operibus ſanctis adimplendis piiſſimum inter ſe ſocietatem, & fraternitatem inierunt; ſicque fuit origo Antoniani Ordinis anno Domini 1095. Pontifice Gregorio VII. Imperatoribus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno, quæ ſub habitu ſæculari, & ſine eccleſiaſtico titulo permanſit ſub Magiſtrorum, ſeu Domnorum regimine annos ferme ducentos; donec Bonifacius VIII. eiſdem hoſpitalaribus extinctis Magiſtrorum, ſeu Domnorum nominibus, Abbatem generalem præfecit, eoſque tam Abbatem, quam alios in Religioſos ſub nomine S. Antonij, & Canonicos ſub regula S. Auguſtini inſtituit, vt *in eius Conſtit. 5.* incip. *In diſpoſitione 15. Kal. Iunij* 1297. in qua etiam illis ſtrictè præcipit ſignum *Tau,* ſiue potentiam iuxta morem

Auguſt. Barboſ. de Iur. Eccleſ.

ſolitum ipſorum hoſpitalium, quod etiam S. Antonius in viſione dederat Gaſtoni. Huic Religioni quamplurimas Indulgentias, gratias, & prærogatiuas elargiti ſunt Gregorius II. Gregorius X. Calixtus II. à quo auguſtiſſimum illud S. Antonij Templum Ordinis caput in Delphinatu conſecratum, atque dicatum eſt, Benedictus II. Clemens V. Ioannes XXII. qui inter alia priuilegia Abbati in monaſterio capite Ordinis exiſtenti Mitra, aliiſque Epiſcopalibus ornamentis vti permiſit. Manſit hic Ordo ſub Abbatum obedientia, & gubernio ad hanc vſque diem annorum ſpatio circiter 333. ex quo prodierunt admodum illuſtres viri, inter quos hac noſtra tempeſtate annos circiter 17. claruit Antonius Tholoſanus vir nunquam ſatis pro meritis laudatus, hic quaſi collapſo Ordine Antoniano, ſingulari, quia erat vitæ ſanctimonia, & doctrina præditus, eundem Ordinem piè reſtaurauit, omnique ſtudio conatus, vt omnimoda ex Ordine ſuo peculiaritas eradicaretur, perfectaque rerum communitas induceretur, ſub vera Ordinis reformatione: quod onus, quia citiùs ex humanis ſublatus eſt, abſoluere non potuit, quod tandem à Reuerendiſſimo Antonio Brunel de Gramont nunc Abbate Generali exiſtente eſt perfectum, qui à ſummo Pontif. Gregorio XV. Bullam introducendæ reformationis obtinuit *ſub dat. Romæ 13. Kal. Auguſti 1622.* confirmatam ab Vrbano VIII. *ſub. dat. 8. Id. Iunij 1624.* per quam extinguuntur omnes beneficiorum tituli, Superiores triennales inſtituuntur, eiſque omnium Regularium Mendicantium, & non Mendicantium priuilegiorum communicatio conceditur. Sunt Romæ in hoſpitali S. Antonij prope S. Mariam Maiorem. De hoc ordine agunt Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 65.* Gualter. *in tabul. chronog. ſæculo 11. anno 1095. pag. 631.* Card. Baron. *annal. Eccleſ. tom. 11. anno Chriſti 1095. num. vlt.* Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib. 1. pag. 53.* Aubert. Miræ. *de ſtatu relig. Chriſt. lib. 1. cap. 24. & de origine monaſt. lib. 1. c. 3.* Azor. *inſtit. mor. p. 1. lib. 15. cap. 11. q. 8.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. q. 4. art. 14.* Claud. Robert. *in Gallia Chriſtiana tit. de Abbatiis litt. A. verb. Antonius.* Ioſeph. Micheli *en el teſoro de Religiones fol. 105.* Feſtum Antonij celebratur 17. Ianuarij.

Canonicorum Regularium Aroaſiæ Or- 107
do erectus eſt à duobus piis Sacerdotibus, Connone, & Holdemaro in monaſterio Aroaſiæ ſecundo ferè lapide à Bapalma Arteſiæ oppido verſus finem Regni Galliæ in Diœceſi Attrebaten. anno 1097. Pontifice Vrbano II. Imperatore Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Connneno. Ab hoc monaſterio Aroaſiæ familiæ Aroaſianæ capite exordium, & nomen ſumpſit hæc Congregatio, quo tamen tempore, id mihi ignotum eſt. Habuit frequentiſſima per Belgium, & Galliam monaſteria, quorum catalogum deſcribit Miræus *loco citando.* Porro hæc monaſteriorum ad Aroaſiam vnio iam deſiit, nec talis Congregatio hodie perſiſtit; de ea latè Cruſſen. *in monaſtic. Auguſtin. part. 2. cap. 17.* Aubert. Miræus *de origine Canonicorum Regular. cap. 10.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. diſputatione 24. q. 4. n. 7.*

Canonicorum S. Victoris Ordo nomen ſor- 108
titus eſt à monaſterio S. Victoris propè muros Pariſienſes Abbatiali titulo illuſtri, ædificatum eſt à Ludouico Craſſo Galliæ Rege anno 1113.

vt referunt Crussen. *in monastic. Augustin. p.2. cap.* 19. Aubert. Mirę. *de origine Canon. Regular. cap.*23. vbi magnum Vitriaci Cardinalis de Canonicis S. Victoris elogium transcribit, atque ea enumerat cœnobia, quæ huic Congregationi paruerunt tam virorum, quàm mulierum. Cæterum desijt iam hæc Congregatio, licet monasterium, quod toti præficiebatur, adhuc floreat. Fuere ex hac familia Hugo, & Richardus de S. Victore, scriptores magni nominis. Tambur. *dict. tom.* 2. *disput.* 24. *q.* 4. *n.* 12.

109 Canonicorum Regularium Præmonstratensium Ordo sic dictus à loco Præmonstrato in Diœcesi Lugdunensi suffraganea Remensi in Gallia, institutus fuit à Norberto Archiepiscopo, postea Magdeburgensi Germaniæ Primate sub regula sancti Augustini, & instituto Canonicorum Regularium anno 1120. Pontifice Calixto II. Imperatoribus Occidentis Henrico V. Orientis Ioanne Conneno, confirmatus ab Honorio II. in sua *Constit.* incip. *Honorius Episcopus*, *sub Dat. Kalend. Martij* 1126. quæ reperitur impressa in statutis Ordinis renouatis de anno 1628. Vtuntur hi Canonici albis vestibus, nimirum tunica, super quam deferunt aliquando rochettum tenuissimi lini, seu byssi, maximè dum Diuinis in Ecclesia festiuis diebus intersunt, cum almutia ex pellibus agninis albis. Gestant in capite album pileum quadratum, in humeris verò pallium Carmelitano non dissimile per Hispaniam, & vbique, sed longiori, quod terram serpit, cum officiis quotidianis, & ferialibus intersunt: foris autem extra Conuentum vtuntur pallio albo ad formam illius, quod Clerici portant. Generalis, & Abbates Ordinis (sic appellant Superiores) sunt perpetui, viget maximè hæc familia per Galliam, Germaniam, Flandriam, Hispaniam: apud Italos ferè nulla eorum sunt monasteria. Romæ viuunt empta in domo ad collegium ædificandum in platea dicta *Felici*, quæ tendit à quatuor fontibus ad Basilicam sanctæ Mariæ Maioris, in qua non semel fui. De hoc Ordine agunt Chronicon Præmonstratense Coloniæ impressum de anno 1613. S. Antonin. *p.* 2. *histor. tit.* 15. *cap.* 19. *& tit.* 17. *cap.* 2. §. 2. Ioann. Pichat. *in notis ad epistol S. Bernardi epistol.* 25. *&* 247. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 57. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 12. *pag.* 172. Ioann. Tinll. *de Canon. Regular. lib.* 1. *cap.* 9. *pag.* 43. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi verb. monasteria cap.* 26. *per tot.* Tambur. *dict. tom.* 2. *disputat.* 24. *q* 4. *num.* 20. Venero *en su enchiridion de los tiempos fol.* 100. in imp de anno 1641. Fr. Ferdinand. Camargo *in epitome historiali Ecclesiæ militantis de an.* 1116. *fol.* 230. nouissimè R. P. Angel. Manrique *in annalib. Cisterciensib. anno Christi* 1120. *c.* 2. *à num.* 1. *cum seqq.* Thom. Bozi. *de signis Ecclesiæ tom.* 2. *lib.* 22. *c.* 3. Gualter. *in tabulis chronograph. sæculo* 12. *pag.* 647. Card. Baron. *annal. Ecclesiæ tom.* 12. *anno Christi* 1120. *& anno* 1134 Fr. Emman. Roderic. *quæst. Reg. tom.* 1. *q.* 3. *artic.* 16. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *q.* 2. Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 5. *num.* 6. Claud. Robert. *in Gallia Christiana tit. de Abbatiis litt. P. verb. Præmonstratum*. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *n.* 13. latè Aubert. Miræus *in chronica huius Ordinis*, quam edidit Coloniæ Agrippinæ *anno* 1613. Et ex huius familiæ alumnis Philippus Abbas Bonæ spei, contemporaneus S. Bernardi Claræuallensis *in lib. de continentia clericorum cap.* 125. *&* 126. *noue impresso Duaci* 1621. Ioannes Chrysostom. Van der Sterre Abbas S. Michaelis *Antuerpiæ de natalibus Sanctorum huius Ordinis*, *impress. anno* 1625. *& in libro, cui titulus est*, *Lilium inter spinas*, *de vita S. Iosephi Steinfeldensis Ordinis Præmonstraten. impresso etiam Antuerpiæ anno* 1627. *& in alio dicto Echo S. Norberti triumphantis*, *impresso quoque Antuerpiæ anno* 1629. Dionysius Mudzratz Præpositus Monialium Ordinis Præmonstraten. Bredæ *in sua historia ecclesiastica*, vbi de hoc Ordine multa inseruit, impressa *anno* 1624. Augustinus VVichmans *in suo Mariano Antuerpiæ impresso* 1628. Martinus Mertz Prior Rhotensis in Sueuia *in vita S. Norberti latinè scripta*. Mauritius du Pré *in vita eiusdem S. Norberti tribus libris lingua Gallica exarata*, Cornelius Hanegrauius Præpositus Collegij Romani S. Norberti, *in vita eiusdem Sancti lingua Italica conscripta*, *& impressa Romæ de hoc anno* 1632. Festum S. Norberti celebratur 6. Iunij, cuius officium sub ritu semiduplici in toto Orbe recitari posse censuit S. Congregat. Rituum 14. *Nouembris* 1620. Verùm vt ipsa festiuitas conuenientius, ac decentius celebrari posset, Vrbanus VIII. per suas litteras in forma Breuis *sub Dat.* 14 *Aprilis* 1625. pro Ordine tantùm transtulit festum sancti Norberti *in diem* 11. *mensis Iulij*: quas impressas inueni apud Ioann. Chrysostom. *in dicto Echone*, *pagin.* 173.

Canonicorum Regularium Mantuanorum Ordo à S. Marco institutus refertur; sed monasterium Mantuanum fundauit eius Vrbis Episcopus Henricus anno 1150. Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III. Orientis Emmanuele Conneno. Præter hoc Mantuanum, atque alterum in oppido Nesi prope Patanium Mantuano annexum, nullum aliud est in tota Congregatione monasterium. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 9. Syluest. Marul. *in Oceano Religionum lib.* 1. *pag.* 36. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. monasteria cap.* 3. Tamburin. *tom.* 2. *disp.* 24 *q.* 4. *num.* 33. Placet huic Mantuanæ Congregationi aliam per omnia similem annectere, videlicet Spiritus sancti apud Venetos Canonicorum etiam Regularium, duo tantùm possidet monasteria, Venetiis alterū, alterū Patauij quod appellant S Michaelis, sed vtrumque magnis redditibus abundans. Nullus ad hanc Congregationem admittitur, nisi Venetus sit, & nobilis, ferunt eumdem habitum, atque Canonici Regulares Lateranenses cum pileis quadratis ex panno albo, item pallia alba, cum exeunt domum: de his agunt Ioan. Andr. *in Clement.* 1. *de elect.* Paul. Morigia *dict. lib.* 1. *cap.* 61. 110

Canonicorum Regularium sancti Sepulchri Ordo institutus creditur post Hierosolymas recuperatas per Godofredum anno 1099. vt putat Franciscus Medices *in lib. qui inscribitur*, *Habitus Cleri Romani*. Extat Cœlestini II. Constitutio *sub Dat.* 10. *Ianuarij* 1153. quo honorificata est Canonicorum S. Sepulchri in Hierosolymis commendatio, propterea hoc anno illam atteximus. Induebantur nigro colore, ferebant pallium super rochettum, in quo assutæ erant ad latus sinistrum quinque Cruces ex purpura grandes, vt supra se, & infra se ad angulos suos paruulas sustineretur: placuit hic numerus, & figura in memoriam Passionis Christi. De hoc ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 1. *pag.* 30. & Tamburin. *tom.* 2. *q.* 24. *q.* 4. *num.* 13. 111

112 Canonicorum Regularium S. Crucis Conimbricensis Ordo apud Lusitanos sic dictus à celebri monasterio S. Crucis Conimbricensis, quod amplissimis tedduibus ædificauit Alphonsus Henriquez primus Lusitaniæ Rex, anno 1131. Innocentio II Pontifice, Imperatoribus Occidentis Lothario II. Orientis Ioanne Conneno, ibique sepultus iacet in Sacello maximo à læua parte Altaris, vnà cum filio Sancto Regni successore, qui in eadem capella, è regione patris ad dexterum latus æquali mausoleo quiescit. Fuere primi huius congregationis institutores, Don Tellus Archidiaconus Conimbricensis, Don Michael eiusdem Ecclesiæ Prior, Don Ioannes Canonicus, & Magister scholæ, Don Theotonius primus, Prior monasterij S. Crucis, Don Odorius sancti Iacobi Presbyter, & eiusdem S. Crucis Prior claustralis, Don Sisnandus S. Mariæ Montis Maioris Præpositus, Don Petrus Presbyter, & alij quinque, quorum nomina inuenire non potui, confirmauit Innocentius II. anno 1135. Habuit hæc Congregatio multa sub se monasteria iu Regno Portugalliæ, quod non egrediuntur, quæ temporis vicissitudo ab illa adduxit, & aliis Ordinibus, siue mensis Episcopalibus applicauit. Nunc possidet vnum de viginti, inter quæ amplissima sunt S. Vincentius Vlyssiponensis, *Grijo*, *Refoyos*, *Portugallense*, *Moreira*, &c. Veniunt Religiosi appellatione eorum, qui instrictiori clausura viuunt ad effectum ne ad publicas processiones accedere cogantur, Sact. Congreg. Concil. teste Armendar. *ad recop. legum Nauarra lib. 1. tit. 14. l. 24. §. 1. de process. n. 6.* quem refert *de offic. & potest. Episcopi p. 3. alleg. 78. n. 17.* Induuntur Canonici alba tunica, superpellicio lineo, almutia, siue caputio, & pallio nigro, habent Generalem ad triennium. Priores domorum fiunt à Capitulo cuiuscumque Cœnobij confirmante Generali. De hoc Ordine agunt historiographi Lusitani *in Alphonso Henriquez*, Gabriel Pennotus *in historia tripart. lib. 2. cap. 59* Illustriss. & Reuerendissimus Dominus meus Roder. à Cunha, *in historia Episcop. Portugallens. p. 2. cap. 2.* Tambur. *tom. 2. disp. 24. n. 16.* nouissimè R. P. Angel. Manrique *in annalibus Cisterciensibus anno Christi 1162. cap. 2. n. 14. cum seqq.* Festum sancti Theotonij primi Prioris, quem ista Congregatio maximè colit, celebratur 18. Februarij.

113 S. Spiritus in Saxia Ordo sic dictus, quòd S. Spiritum habeat pro rutelari in Saxia, quod Romæ eo loco, vbi situm est monasterium, & hospitale huius Congregationis caput, Saxones Germaniæ populi olim habitarunt, institutus ab Innocentio III. anno 1198. Imperatoribus Occidentis Henrico VI. Orientis Alexio Angelo. Curant hi Religiosi hospitalitatem, & inseruiunt ægrotis, tria emittunt solemnia vota, & veri sunt Religiosi. Non diuiditur in prouincias Religio ista, sed domus,

114 quas Prioratus vocant, habet 648. Ad Religionem alios suscipere valent Innoc. III. *Const. 7.* incip. *Inter opera 13. Kalend. Iulij* 1204. Exempti sunt à iurisdictione omnium Ordinariorum, & gaudent omnibus priuilegiis Monachorum Cassinensium Sixtus IV. *Const. 22.* incip. *Religionis, Idib. Februa-*

115 *rij* 1483. Subsunt iurisdictioni Præceptoris hospitalis sancti Spiritus, quem summus Pontifex designat, & illis tantùm loca sancti Spiritus hospitalis intitulata conferri possunt Sixtus IV. *Constit. 12.* incip. *Et si vniuersis, 10. Kalend Februarij* 1476. Vtuntur habitu nigro Sacerdotali, ferunt Crucem in pectore ex holoserico albo, & forma qua, illam portant Equites sancti Ioannis Melitensis, præterquam quòd hastile magnum duo habet ligna transuersa, atque duplicem efformat Crucem, quarum superior minor sit, inferior maior. Habent plura hospitalia per Italiam, & alibi, quorum caput est Romanum, tam amplum, ac dites, vt vix credantur eius reditus annui. De hoc Ordine agunt Tarcagnotta *in historia vniuers. part. 2. lib. 13.* Plat. *de bono statu Relig. lib. 2. cap. 22.* Gualter. *in tabul. chronog. sæculo 13. anno* 1201. Paul. Morigia *in origine Relig. lib. 5. cap. 59.* Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 3. pag.* 233. Carol. Tapia *ad dict. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap. 6. per totum.* Tamburin. *dict. tom. 2. disputat. 24. quæst. 4. num. 35.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom 2. cap. 6. sub n. 5.* Ioseph. Micheli *en el tesoro Militar. fol. 61. verso.* ex professo Albert. Bassanus *de origine huius Religionis* prodiit Cracouiæ *anno* 1570.

Fratrum de Pœnitentia S. Demetrij Ordo institutus fuit à viris quibusdam piis in Germaniæ, 116
& Poloniæ partibus *anno* 1200. Pontifice Innocentio III. Imperatoribus Occidentis Philippo, Orientis Baldouino Belga. Habitum portant subrubrum, nimirum cucullam, & scapulare, cui intexitur cor cum Cruce eiusdem coloris. Desiisse penè hanc familiam, illam tamen Pauli V. Pontificatu renouatam, & de nouo approbatam sub regula sancti Augustini, & obedientia Episcoporum, in quorum essent Diœcesibus, scribit Nicol. Crusenus *in monastico Augustiniano part. 3. cap. 1.*

Prædicatorum Ordo institutus est à sancto Dominico Hispano Canonico regulari sancti Augu- 117
stini, & sub eius regula anno 1205. Pontifice Innocentio III. Imperatoribus Occidentis Philippo, Orientis Baldouino Belga, approbatus solemniter ab Honorio III. anno 1216. prout in eius *Constitut. 2.* incip. *Religiosam 11. Kal. Ianuarij* 1216. Habitus huius familiæ vbique notissimus est, nimirum tunica, & scapulare candidum cum pallio nigro; vnus toti Congregationi generalis præficitur, idque ad totam vitam & statim post electionem liberè gubernat. Fratres habent priuilegium ex- 118
emptionis à decimarum solutione, & sunt exempti à iurisdictione Ordinariorum, Gregorius XI. *Constit. 7.* incip *Virtute 2. Non. Martij* 1374. Priuilegia eorum Prælatos omnes interpretari prohibuit Clemens IV. *Constit. 12.* incip. *Ordinis. Non. Iulij* 1268. Ad dignitates ex Ordine assumpti, omnia, quæ ab 119
Ordine habent, Conuentui resignare tenentur, Clemens IV. *Constit. 11.* incip. *Prouidentia 5. Id. Iunij* 1628. A correctionibus, siue punitionibus suorum Prælatorum appellare non possunt, Bonifacius 120
VIII. *Const 4.* incip. *Ad augmentum 6. Id. Maij* 1296. Præcedunt aliis Religiosis cuiuscuuque Or- 121
dinis Mendicantium, Pius V. *Const. 75.* incip. *Diuina 27. Augusti* 1566. Sunt verè & propriè Mendi- 122
cantes, Pius V. *Const. 44* incip. *Romanus 1. Octobris* 1583. In temporalibus succedunt, ac si essent in sæculo, Clemens IV. *Const. 1.* incip. *Obtentu 2. Id. Februarij* 1264. Nouitij in articulo mortis in manibus 123
Prælatorum ante tempus regulam profiteri possunt. Pius V. *Const. 109.* incip. *Summi 23. Augusti* 1570. me citato *in hoc loco* Ioann. Marta Nouart. *in lucerna Regul. verb. Nouitius num. 2.* In partibus Indiarum existentes non possunt viuere, seu manere extra claustra locorum sub pœna excommunicationis, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ, absque sanctæ Sedis, & superiorum licentia, Vrbanus VIII. *in constitut. sua,* incip. *Inuentum 8. Nouemb.* 1634. Nullus ex Fratribus huius Ordinis

potest in Curia Romana tractare negotium per se vel per alium, nisi per procuratorem generalem Ordinis vel de eius iussu. Idem Vrbanus VIII.
124 *constit.sua* incip. *Exponi* 3. *Decemb.* 1635. Extrahentes seu permittentes, vt extrahantur libri, etiam manuscripti, ab eorum bibliothecis, excommunicationem, & priuationem vocis actiuæ & passiuæ eo ipso incurrunt, Vrbanus VIII. *Constit.*54.incip.*Cum sicut*,23. *Martij* 1626. Pos-
125 sunt processionem sanctissimi Sacramenti in Dominica infra octauam Corporis Christi facere per vicos, plateas, & loca, quæ tamen semel electa mutare non possunt, iuxta litteras Clementis VIII. vt censuit Sacra Congregat. Rituum *in Pi, auren.* 14. *Nouembris* 1615. *& in Materanen.* 10. *Iulij* 1629. Habent Dominicani plura Romæ monasteria, præcipua sunt, S. Maria super Mineruam, Sanctus Nicolaus ad Palatium Mediceorum, sancta Sabina in Regione Ripæ, S. Sixtus. De hoc ordine agunt Constantinus Fabricensis, Felix à Castro, Franciscus Galuanus, Geraldus Franchettus, Hieronym. Arbertuccius *in annalibus Fratrum Ordinis, & in tabul. de Generalibus Ordinis, item de viris illustrib. Ordinis*, Bernardus Guidonis *de gestis Prædicatorum*, Hieronymus de Bonon.*in chronica Ordinis*, Humbert. I. V. Generalis *de fundatione sui Ordinis, & de vitis Sanctorum eiusdem*, Iacobus Suzarus *in chronicis & priuileg. Ordin.* Ioannes Garzonius *de viris illustr.Ordin* Leander Albertus *eodem tract.* Vmbertus Heduus *de vitis primorum Patrum Dominicani Ordinis* Cassin.*in catal. part.*4. *consid.*68. Polydor. Virgil *de inuentor.rerum lib.*7.*cap.*3. Hieronym. Roman.*de R publica Christiana lib.*6.*cap.* 26. Platus *de bono statu relig.lib.*2.*cap.*22. Carol. de Tapia *dict.verb.monasteria cap.*19. Tamburin. *dict.tom.*2.*disputatione* 24.*quæst.*4. *num.*59. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 106. Venero *en su enchiridion de los tiempos fol.* 100. *in impr.de anno* 1641. Fr.Emman. *quæst. regul. tom* 1. *quæst.*2. *artic.*2. Fr.Ludouic.Miranda *in man Prælat.tom.*5. *quæst.*4. *artic.*3. Azor.*instit. moral.part.*1.*lib.*12.*cap.* 23.*& lib.*13.*cap.*11.*versic. Octauo quæritur.* Suarez *de religion.tom.*4.*tract.* 9.*l b.*2. *cap* 6. vbi pluta, & præclara. Hieronym. Rorderic. *in compend. quæst. Regul.resolut.*123.*num.*27. ex professo Fernand. de Castillo *in chronica sancti Dominici.* Ludouic. de Sousa *in historia Prouincia Lusitania*, Petrus Calius *in defensor.Relig.* Festum S. Dominici celebratur 4. Augusti.

126 S. Pauli primi Eremitæ Ordo institutus est à B. Eusebio Strigonensi in Regno Vngariæ prope Vrbem Patach.anno 1215. Pontifice Innocentio III. Imperatoribus Occidentis Federico I I. Orientis Henrico VII. Confirmauit Religionem sub regula sancti Augustini Frater Gentilis de Monte Florum Cardinalis familiæ Franciscanæ Clementis V. apud Vngaros Legatus anno 1308. Deinde Ioannes XXII. Clementis successor eam sub protectione S.R. Ecclesiæ recepit. Nullus ferè huius familiæ erat nisi Vngarus; induuntur Monachi albo panno, scapulari integros humeros contegente, cappa eiusdem coloris, sed quæ medias tibias vix attingat. Floruit hic Ordo in Vngaria, & Boëmia, sed prob dolor! istis prouinciis à Turcis vastatis, & occupatis, ad nihilum est redactus, propter quod monasterium, quod in monte Cælio possidebant cum Ecclesia S. Stephani rotundi dereliquerunt, eamque Gregorius XIII munificentissimus, & diligentissimus Pontif. collegio Germanorum cum redditibus applicauit. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronograph. sæculo* 13.*anno* 1215. Paul. Morigia *in origine Relig. lib.*1. *cap.*54. Sylnest. Marul. *in Oceano Relig.lib.*1. Carol.de Tapia *ad Auth. Ingressi, verb.monasteria c.* 24.*per tot.* Tambur.*d.tom.*2.*disp.*24 *q.*4.*n.*52. Card. Baron *annal.Eccles.tom.*13.*anno* 1216.*n.*3. Azor.*instit mor.p.*1.*lib.*13.*c.*11.*q.*8. Alius est apud Lusitanos Ordo sancti Pauli Eremitæ, quam appellamus Montis Ossæ, vulgo *serra de Ossa*, eius Religiosi induuntur tunica, & cappa canusina, scapulari nigro, habent apud nos monasteria aliqua, eaque non ignobilia. Hic Ordo initium à quibusdam habuit Anachoretis, qui segregatim viuebant, huic initium dedit quidam Benedictus ciuis Romanus, de tempore autem non constat, & propter Maurorum inuasiones, & dum ab illis Lusitania occuparetur, vitam in solitudine agebant, singulisque in eremo in paruis cellulis morabantur, septem in Domo Serræ de Ossa habitabant. Hunc viuendi modum Gregorij XI.iussu anno 1377. reformarunt Episcopus Conimbricensis, & alij, qui eos quaternos simul viuere præceperunt, Gregorius autem XII. iterum eos iussit reformari, & non minus decem in qualibet domo viuere, & multis priuilegiis honestauit. Cum verò numerus Religiosorum creuisset, S. Pauli primi Eremitæ Religioni coniungere se decreuerunt huius Congregationis Patres, qui demum propositum exequentes, Prouincialem creauerunt, & sic Ordini illi fuerunt incorporati. Sed quoniam ob itineris longitudinem maximos labores patiebantur, amplius ad Capitula generalia non accedere decreuerunt, & à suo regebantur Prouinciali, vsquequo Gregorio XIII. sedente confirmationem Ordinis sub regula S. Augustini obtinuerunt, 8.Kal.Octobris 1578 & nunc ab vno Prouinciali, Generalis vice gubernantur: refert Carol.de Tapia *d.c.*24 *n.*3.*&* 4.& tangit Tamb.*d. tom.*2.*disp.*24.*q.*4.*n.*74.

B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum 127
Ordo, quem Beatissima Cœlorum Regina ad captiuorum in infidelium partibus miserè seruientium redemptionem, sancto Raymundo de Peñafort, & claræ memoriæ Iacobo Aragonum Regi, necnon quondam Petro Nolasco primo illius professori, dum vitam ducerent in humanis, singulari quodam miserationis affectu sibi fore charissimum reuelauerat, fuit anno 1218. Pontifice Honorio III. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Roberto in ciuitate Barchinonen. ab eodem Iacobo Rege, in die festo sancti Laurentij Mart. sub inuocatione B.Mariæ de Mercede, & redemptione captiuorum nuncupatæ, institutus, & à Gregorio IX. Honorij successore confirmatus *die* 18.*Ianuarij* 1230. à reuelatione prædicta anno 12. referentibus Vargas *lib.* 1. *cap.* 19. Remon *lib.* 1. *cap.*8. Corbera *cap.*29. *citandis locis*, & regulam S.Augustini profiteri voluit *in sua Constitut.*9. incip. *Deuotionis* 16. *Kalend. Februarij* 1235. & eius Religiosis exemptionem à decimis concessit Gregorius XI. *Constitut.*3. incip. *Dum salubra* 16. *Kal.Iunij* 1323. Ad Ordines Mendicantium transire non posse statuit Calixtus III. *Const.*3.incip.*Super prioris Kal.Nouembris* 1457. Illis omnia legata, 128 129
quæ incertis personis relinquuntur, pro redemptione captiuorum exhiberi iussit Nicolaus IV. *Const.* 6 incip. *Ex parte, Non. Augusti* 1291. Ad suum Ordinè Fratres Minores de Obseruantia recipere prohibuit Clemens VIII.*Const.*46.incip. *Super*,24. *Decemb.* 1596. & Capuccinos quoque recipere vetuit Paul.V. 130

Paul. V. *Conſtit.* 50. incip. *Nuper* 7. *Iulij* 1608. Debēt
ſe in omnibus cōformare cum Officio, & Breuia
rio Romano, poſſunt tamen in Dominica proxi-
miori Kalendis Augusti, qua celebratur feſtum B.
Mariæ de Mercede, recitare officium B. Mariæ
iuxta formam eiuſdem Breuiarij, prout recitatur
in feſto dedicationis B Mariæ ad Niues; ita de-
clarauit S. Congr. Rituum *in cauſa B. Mariæ de
Mercede* 4. *Aprilis* 1615. Confirmauit priuilegia,
& indulta huic Ordini conceſſa, dummodo ſint
in vſu, nec reuocata, vel ſacris Canonibus, Conc.
Trid. decretis, aut Conſtitutionibus Apoſtolicis
non ſint repugnantia, Vrbanus VIII. *Conſt.* 94 inc.
Ex clementi, 7. *Id. Octobris* 1628 ad inſtantiam Fr.
Ludouici Apparicij procuratoris generalis eiuſ-
dem Ordinis. Vtuntur Religioſi alba tunica cum
capuccio, & ſcapulari candido, itemque cappa
alba; ferunt præterea ante pectus arma regni Ara-
goniæ, nimirum in clypeo rubras, croceaſque
virgas, ſiue lamellas, cui ſuperimponunt Crucem
candidam S. Eulaliæ virginis, & Martyris, quam
Barcino impensè colit, cuiuſque ſanctiſſimum
corpus in templo maximo apud ſe retinet. Sunt
Romæ ad ſanctum Adrianum in Regione Capi-
tolij. Vigent maximè per Hiſpaniam, & Indias
occidentales, occupantur in redemptione capti-
uorum, adduntque in profeſſione quartum votum,
quod in Sarracenorum poteſtate in pignus (ſi ne-
ceſſe fuerit ad redemptionem Chriſti fidelium)
detenti manebunt; ſunt concepta profeſſionis
verba, vt inuenies apud Baronium *annal. eccleſ.
tom.* 12. *anno Chriſti* 1223. *n.* 10.

131 Eſt etiam hac in Congregatione alia Diſcal-
ceata, quæ initium habuit anno 1603. ſollicitante
R. P. Ioanne Baptiſta à ſanctiſſimo Sacramento,
eiuſdem Ordinis Religioſo; huic enim, & aliis
quatuor religioſiſſimis viris, quorum adhuc ma-
gno vitæ, & virtutis exemplo viuit Fr. Ioannes de
ſancto Ioſeph, conceſſit P. Magiſter Ildephonſus
de Monroi Ordinis Generalis, vt reformationem
Fratrum Diſcalceatorum B. Mariæ de Mercede
inducerent; quæ primùm radices egit Madriti in
Capella Beatiſſimæ Virginis de remediis nuncu-
pata in monaſterio Fratrum calceatorum Ordi-
nis ſita, eodem anno 1603. in feſto apparitionis
S. Michaelis Archangeli *die* 8. *May*, quo anno in
eumdem diem incidit feſtum Aſcenſionis Domi-
ni N. Ieſu Chriſti. Hanc reformationem confir-
mauit Paulus V. *ſua Conſtit.* inc. *Inter omnes* 10. *Ka-
lend. Septembr.* 1606. Hos Fratres reformatos Motu
proprio, & ex certa ſcientia à Calceatis totaliter
ſeparauit, & Vicarium Generalem pro his refor-
matis creauit Gregor. XV. *Conſtit.* incip. *Apoſtolici
muneris ſollicitudo* 26 *Nouembr.* 1621. & hoc idem
Gregorius confirmauit alia *ſua Conſtitut. ſub Dat.*
20. *Auguſti* 1622. & S. D. N. Vrbanus VIII. *in ſua
Conſtit.* incip. *In Sede* 8. *Iulij* 1627. Et *in alia ſua
Conſtit.* incip. *Commiſſi nobis, ſub Dat. Romæ apud S.
Mariã maiorem die* 5. *Nouembris* 1630. Ordinauit
*vt Vicarius Generalis Fratrum Diſcalceatorum pro
tempore electus in ſignum ſolius præeminentiæ Magi-
ſtro generali Fratrum calceatorum infra tres menſes à
die ſua electionis teneatur eandem electionem præſentare
dicto Magiſtro generali, qui illum abſque aliqua con-
tradictione & cognitione confirmare debeat: ſi verò id
facere recuſauerit, vel confirmationem prædictam à die
præſentationis electionis vltra quindecim dies dare di-
ſtulerit, id efficere poterit Nuncius Apoſtolicus in H-
ſpaniarum partibus degens.* Addit præterea Gregor.
XV. *d. Conſt. de anno* 1621. vt Calceati tranſeuntes
ad Reformatos deberent admitti per vota ſecreta
ad habitum Reformatorũ ad annum approbatio-
nis & ad nouam profeſſionem. Et idem S. D. Vr- 132
banus VIII. *ſua Conſt.* inc. *Exponi nobis, ſub die* 14.
Febr. 1640. decernit quod monaſterium Redem-
ptionis captiuorum in omnibus ſpectet Fratribus
Calceatis huius Ordinis dumtaxat, & nullatenus
ad Diſcalceatos. Prohibuit idem Vrban. VIII. *in
ſua Conſt.* 77. incip. *Iniuncti* 19. *Ianuar.* 1628. ne Fra-
tres Reformati huiuſmodi tranſirent ad Fratres
Calceatos eiuſdem Ordinis abſque Romani Pō-
tificis expreſſa licentia. Illis conceſſit indultum 133
idem Vrbanus *ſua Conſt.* 52. inc. *Saluatoris* 5. *No-
uembris* 1625. vt Officium & Miſſam de communi
Conf. non Pont. recitare poſſent de S. Raymundo
Nõnat eiuſdem Ordinis dum vixit profeſſore, &
procuratore generali, ac S. R. E. Cardinali in die
ſuæ feſtiuitatis. Habet hæc reformatio vſque ad
præſentem diem prouincias tres, primam S. Ioſe-
phi in regnis Caſtellę, vbi ſunt octo Fratrum mo-
naſteria, ſecundam Conceptionis in Bethica, vbi
duodecim monaſteria Fratrum, & quatuor Mo-
nialium Diſcalceatarũ ſunt, tertia S Raymundi
Nonnat, in regno Siciliæ, vbi ſeptem ſunt Fratrũ
monaſteria Romæ habent domicilium & Eccle-
ſiam S Ioannini prope monaſterium Monialium
S. Silueſtri de capite. De hoc Ordine agunt Fran-
ciſcus Zumel *in conſtit. & vitis Generalium*, Phi-
lippus de Guimerao, Nadal de Gauer, *in chron. &
hiſtor. huius Ordinis*, Hier. Grac. *in tract. de redempt.
captiu.* Palconidor. Bactau. *de antiquit. Ordin. Carm.
lib.* 3. *c.* 13. Hier. Curita *in ſuis annalib. anno* 1218.
Carol. Tapia *c.* 37. Franc. Tarapha *de origine & re-
bus geſtis Regum Hiſp. in vita Henrici primi*, Thom.
Bozius *de ſignis Eccleſ. tom.* 1 *lib.* 9. *ſi.* B. Ioan Boter.
in ſuis relat. lib. 3. *circa fin.* Bernard. Gomez Miedes
en ſu hiſtoria del Rey Don Iayme lib. 2. *c.* 9. Vincent.
Domin. *en ſu hiſtoria general de los ſanctos de Cata-
luña lib.* 2. *fol.* 70. *cum ſeqq.* Morillo *de las excelencias
de Caragoça tr.* 2. *c.* 38. Franc. Peña *Rota Auditor in
vita S. Raymundi de Bonafort. c.* 37. Veneto *en ſu En-
chirid. fol.* 102. Illeſ. *in Pontif. hiſtoria lib.* 5. *c. vlt.* Ar-
nold. Voion. *in ligno vitæ lib.* 1. *c.* 49. Silu. Marul. *in
Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 328. Maria. *de rebus Hiſpaniæ
lib.* 11. *c.* 8. Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 11. *q.* 8. §. *ipſo
anno.* Pined. 2. *p. Monarchia lib.* 22. *c.* 23. §. 4. Garibai
lib. 12. *chronica gener. Hiſpaniæ c.* 51. Zurita *in anna-
lib. Aragoniæ lib.* 2. *cap.* 71. Ferdin. de Caſtillo *lib.* 2.
chron. Ord. P. ædic. c. 17. Fr. Emman. *q. regul. tom.* 1. *q.*
3. *a.* 13. Fr. Ludou Miranda *in Man. Prælat. tom.* 1. *q.*
4. *art* 9. Hier. Roderic. *in compendio quæſt. regul. reſol.*
123. *n.* 20. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 24.
q. 4. *n.* 78. vbi *a.* 7. de Fratribus diſcalceatis, latè
Eſteban. de Corbera *en la vida de doña Maria de
Ceruellon c.* 22. *cum ſeqq.* Carrillo *en los annales chro-
nolog. an.* 1358. *in princ. & anno* 1418. Franc. Salazar
in chronica Mercen. & nouè Fr Bernard. Vargas *in
hiſtoria generali, & in vita S. Petri Nolaſchi cap.* 6.
& P. Fr. Alphonſus Ramon *in chronica huius Reli-
gionis* Ioannes Martinez *in chronica Ordinis, & de
perfectione ſui quarti voti*, Franc. de Vera *de funda-
tione Ordinis*, Didac. Tença *de Indulgentiis Ordi-
nis*, Ludou. de Aparicio *in centuria ſanctorum mar-
tyrum & Confeſſorum huius Ordinis* Fr. Ferdin. Ca-
margo *in chronologia ſacra Eccleſiæ Militantis ſub
anno* 1218. *fol.* 252. *& ſub anno* 1409. *fol.* 277. *cum
ſeqq.* latè de Sanctis huius Ordinis. Moritur B.
Petrus Nolaſcus Barcinone anno 1249. Cele-
brant de eo Miſſæ ſacrificium, & Officium pro-
prium aliqua ſui Ordinis monaſteria, maximè
in

in Catalonia, licèt adhuc beatus à Sede Apost. designatus non sit.

534 Vallis Scholatiorum Ordo institutus à B. Guillielmo natione Anglo, qui Parisiis scholaris fuerat, sub tegula S. Augustini anno 1218. Pontifice Honorio III. Impetatotibus Occidentis Federico II. otientis Roberto. De hoc Ordine agunt Siluest. Marul. *in Oceano lib.* 3. Aubettus Miræus *polit. Christiana lib.* 1. *cap.* 29. Claud. Robert. *in Gallia Christiana tit. de Abbatiis lit. V. verb. Vallis scholariorum.* Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 21.

535 Setuorum S. Mariæ Ordo sic dictus eò quòd Vitgini peculiaribus obsequiis addictus sit, institutus est sub tegula S. Augustini à septem nobilibus Florentinis Patte Buonfilio de Monaldis, P Amideo P. Bonaiuncta, P. Maneto, P. Alexio de Falconariis, P. Softoneo, P. Vgoxinio anno 1233. Pontifice Gtegorio IX. Impetatoribus Oecidentis Federico II. Otientis Balduoino II. Induuntur Religiosi nigris vestibus, vt Benedictini, prætet cucullam, siue clamydem, quam non portaut, sed tunicam tantum cum scapulati, & pallio. Sunt Romæ ad S. Marcellum, & ad S. Matiam in Via in tegione Triuij Ordinem apptobauit Benedictus XI. *Constit.* 1. incip. *Dum leuamus* 3. *Id. Febr.* 1303. Ptior, Generalis eligi non potest, qui non steterit in Ordine saltem per viginti annos, & Ptioris Conuentualis officium triennio expletur, Clemen. VI. *Const.* 2. incip. *Regimini* 10. *Kalend. Aprilis* 1346. Frattes à præstatione quorumcunque onerum, & ab Ordioatiorum iurisdictione exemit, & sub Sedis Apost. protectione suscepit Vrbauus. VI. *Constit.* 2. incip. *Sacrosancta* 7. *Id. Aprilis* 1321. Eis proprietatem vetuit, refotmationem edixit, io eommuni viuete iussit, & aliis extra Ordinem confiteri prohibuit, & ne vltra biennium io eodem Conuentu morentur, statuit Pius V. *Constit.* 163. incip. *Postquam* 9. *Kalend. Iunij* 1570. Scholas eos exeteere prohibuit Clemens VIII. *Constit.* 60. incip. *Nullus* §. 31. *sub die* 22. *Augusti.* 1604. Sub hoc Seruitarum Ordine, est alios, quem reformatum appellant, siue Moutis Senarij, qui distat à Florentia tetrio tantum lapide: in monasterio ibi ædificato sepulta sunt septem ptimorum Patrum fundatorum eorpora in voo eodemque Altati; incepit Ordo iste refotmatus anno 1593. confirmatus est à Clemente VIII. anno 1595. viuit sub eodem Generali, vtitur eodem habitu sed viliori, incedit nudis pedibus. Paulus V. *Constit.* 76. incip. *Sedis Apost. de ann.* 1612. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 3. *pag.* 312. dat potestatem deputatis à Capirulo Connentuali Eremi Montis Senarij Nouitios tecipiendi, mitigatque eorum ieiunium in pane & aqua pto quarta fetia. Habet Romæ monasterium ad S. Matiam Annunciatam. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in origine Relig. lib.* 1. *cap.* 35. Siluest. Matul. *in Oceano relig. lib.* 4. *c.* 30. Gualter. *in tab. chronog. sæc.* 13. *anno* 1252. *pag.* 679. Bozius *de signis Ecclesiæ lib.* 9. *cap.* 8. Polydor. Virgil. *de inuent. rer. lib.* 7. *cap.* 4. Illescas *in histor. Pontif. lib.* 5. *cap.* 45. Plat. *de bono statu relig. lib.* 2. *cap.* 22. Catol. Tapia *in d. Authent. Ingressi verb. monasteria cap.* 21. *per tot.* Tambur. *tom.* 2. *disput.* 24. *quæst.* 4. *num.* 61. vbi *num.* 63. de Congregatione Seruorum B. Mariæ Montis Senarij, & *num.* 64. de Congregatione Setuotum B. Mariæ teformatorum, & *num.* 65. de Congtegatione Fratrum & Sororum tertij Ordinis Setuotum B. Mariæ, Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 106. *vers.* Cæsar Franciotti *de Eccles. Lucensibus in Ecclesia S. Maria Seruatarum pag.* 562. Ft. Emman *quæstionum Regular. tom.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. Azot. *instit. moral. par* 1. *lib.* 13. *cap.* 11. *quæst.* 8. *vers. sexdecim annis*, Catd. Baronius *annal. Eccles. tom.* 13. *ann. Christi* 1231. *num.* 6. *cum seqq.* Hieronym. Roderic. *in compendio quæstio. Regular. resolut.* 123. *num.* 36. ex professo Augustin. Florentinus, & Iacob. Laudosilæus *in chronico Seruorum*, Archangel. Gianius Florent. *in libello de origine Seruorum B. Mariæ*, Laurentius Bononiensis, Ioannes Saxonus, Michaël Pouianicus, Raphael Massæi *in historia Ordinis, & de Viris illustribus*, Iacobus Florentinus *de vita B. Philippi institutoris*, De Seruitis albi mantelli, aliis ab his, de quibus nunc agimus, & quos extinxit Concil. Lugdunense II. sub Gregorio X. vide Aubert. Miræ *de origine August. lib.* 1. *c.* 19. Crussen. *in monastic. Augustiniano p.* 3. *cap.* 3.

Crucifetorum per Germaniam, Belgium, & Galliam Ordo institutus à Viris quinque admodum piis Ordinis Ecclesiastici, opem ferente Hugone de sancto Chato familiæ Dominicanæ Cardinali tunc temporis per Germaniam Legato anno 1246. Pontifice Inoocentio IV. atque Ordinem sub tegula S. Augustini confirmante. Cœnobium totius familiæ eaput situm est in Oppido Huis ad Mosam fluuium in Diœcesi Leodiensi, vbi præfectus Ordinis tesidet; plura habet per Galliam, Belgium, ac Germaniam monasteria, de quibus nonnulla Aubert. Miræ. *in orig. Augustin. lib.* 1. *cap.* 14. Alia est Cruciferorum Religio in Italia, quæ etiam sub D. Augustini militat regula, cætetis antiquiot est ortu, non quidem auctoritate, sed traditione: dicunt à B. Cleto tertio post S. Petrum Christi viearium institutam fuisse vt hospitali, quod peregrinis recipieodis constitutum erat, ipsi præessent, sic nanque per cælestem nuntium præceptum illi fuerat. quod anno contigit à natiuitate Domini 81. sub Tito Vespasiano. Huoc Ordinem, vt aeeidere solet, bellis & tempore iam pene extinctum suscitauit B. Ciriacus Hierosolymitanus Patriarcha sub Mel. hiade summo Poot. & Constantino Magno Imp. anno 315. Sed hunc Citiacum cum Fratribus suis occidit pessimus Iulianus apostata. qua de te cum iterum esset ordo ad nihilum redactus, Innocentius Papa III. Religionum vere parens, instaurauit, & sic Crucifetorum ordinem in lucem prodire fecit anno 1215. Et Pius II. eos denuo reformauit, & habitum cæruleum, quo nunc vtuntur, & Crucem argenteam manibus portare statuit, vt ex eius diplomate constat, quos demum Pius V. Pont. Max. teformauit. Et hic eorum ordo Italiam non excedit, sed commodioris regiminis gratia in quinque diuidirut prouincias, Bononiensem scilicet, Venetam, Romanam, Mediolanensem, atque Neapolitanam. De illo agit latè Carol. Tapia, à quo hæc sumpsimus, *ad d. Auth. Ingressi, verb. monasteria c.* 23. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24 *q.* 4. *n.* 22. & 34. 536

Fratrum Pœnitentiæ S. Mariæ Magdalenæ Ordo institutus seu potiùs renouatus à Beltramo viro Gallo, ac Diœcesis Massiliensis, vbi primùm monasterium huius Ordinis fundarut sub regula S. August anno 1277. Pontifice Nicolao III. Imperatoribus Oecidentis, Rodulpho I. Orientis Michaële Paleologo: scribit Crusenius *in monast. August. par.* 3. *cap.* 5. durare hodie pet Germaniam, Galliam, & Hispaniam hunc Ordinem habitu 537

bitu parum à Capuccinis differente, oisi quod zonis præcingantur.

138 Mulierum Pœnitentium Ordo institutus, vel vt credo, veriùs renouatus est ab eodem Beltramo Gallo superioris Congregationis auctore Lutetiæ Parisiorum, sub regula S. Augustini anno 1278. Pontifice Nicolao III. Imperatoribus Occidentis Rodulpho I. Orientis Michaële Paleologo: est hæc familia quasi asylum & portus carum mulierum, quæ suis abutebantur corporibus, & meretriccos quæstus faciebant, in quem post diuturnam voluptatum tempestatem recipiuntur. Induuntur albis vestibus, quibus virginitas passim apud superos *Apocalyps. 7. num. 9.* insignitur, vt intelligant tantùm se pœnitentia consequi posse, vt virginum merita si non anteolam adæquent; lege Crusenium *in monast. par. 3. cap. 5.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 66.*

139 Charitatis S. Mariæ Ordo institutus à Guidone Ianuillano domino S. Georgij in Diœcesi Catalaunensi in prouincia Campaniæ regni Gallicani sub regula S. Augustini anno 1290. Pontifice Nicolao IV. Imperatoribus Occidentis Rodulpho I. Orientis Michaele Paleologo. Primum huius Congregationis monasterium sub patrocinio & tutela S. Ludouici Regis Galliæ ædificatum est in agro *Beucheraumont* in territorio Ianuill r prædictæ Diœcesis, quod hodie viginti sub se habet domicilia, teste Aubert. Miræo *lib. 5. or g. mona l. c. 21.* Colunt monachi huius familiæ ex instituto suo hospitalitatem, atque domibus suis pauperes colligunt & alunt. Vide Crusenium *in monast. p. 3. cap. 10.*

140 Clericorum hospitaliorum Ordo institutus fuit à P. Augustino Nouello Cancellario primùm Manfredi Regis Siciliæ, deinde Pœnitentiario, & à secretis & Confessionibus Bonifacij VIII. electo in septimum Generalem Eremitarum S. Augusti. quo munere reiecto hanc familiam erexit Senis anno 1300. sub regula S Augustini, confirmante Bonif. VIII. Imperatoribus Occidentis Alberto, Orientis Andronico I. Habitus omninò est clericalia, institutum hospitalibus inseruire. Durat adhuc hæc Congreg Senis, & per Italiam, sed non ita frequens. Vide Crusenium *in monast. p. 3. c. 10.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n* 81.

141 Alexianorum Ordo sic dictus quòd S. Alexium sibi in patronum delegerit, à piis quibusdam hominibus, quorum nomina Auctores non produnt, institutus anno Domini 1309 Pontifice Clemen. V. Imperatoribus Occidentis Henrico VII. Orientis Andronico I. Vtuntur nigris vestibus, & oblonga eucilla, cum ad tumulanda mortuorum cadauera (quæ est ipsorum institutio) procedunt. Hos regulæ S. August. adiunxit Henricus Surdemanus ex familia Eremitica S. Augustini, vt scribit Crusenius *in monast. p. 3. c. 11.* vbi subdit eos quoque dici vespillones ab officio sepeliendi mortuos, & nullis Sacris initiari. Vide Aubert. Miræ. *de origine ord. S. Augustini lib. 1. c. 28.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 79.*

142 Iesuatorum S. Hieronymi Ordo iostitutus à S. Ioanne Columbino Senensi sub regula S. Augustini, & patrocinio S. Hieronymi anno 1354. Pontifice Innocentio VI. Imperatoribus Occidentis Carolo IV Orientis Calo Ioanne; illum approbauit Martinus V. *in Const.* 11. incip. *Pia postulatio* 11. *Kal. Nouemb.* 1428. Eorum Religiosos ioter Mendicantes annumerari, illorumque gratiis & indultis perfrui indulsit Pius V. *Constit.* 50. iocip. *Romanus Pontifex*, 18. *Nouemb.* 1567. Præter S. Augustini regulas habet hæc familia proprias sibi Constitutiones, quas accepit à D. Ioanne de Tossignano Episcopo Ferrariensi eiusdem Ordinis Religioso; dicuntur passim Iesuati, vel quod ita à lactentibus pueris in primordio Religionis vocari solereot non sine miraculi suspicione; vel quòd frequēs esset in ore primorum Patrum fundatorum *Iesus* nomen, à quo Iesuati dicti sunt. Vtuntur alba tunica, scapulari & pallio Canusino, vnà cum caputio eiusdem albi coloris, quòd à ceruice ligulam siue fasciam ad scapulas dimittit, sed quod abiecto dicto caputio, quod hactenus super humeros gestarunt, aliud coloris eorum habitus, eaque forma, qua cæteri Mendicantes vtūtur, deinceps gestare valeant, indulsit Vrbanus VIII. *Const.* 31. incip. *Onerosa* 19. *Nouembr.* 1624. Fere nullus in hac familia Sacris initiabatur, nec in choro recitabantur Horæ Canonicæ ex antiquissimo eorum statuto, sed ad sacros Ordines promoueri indulsit, & his Sacris initiatis aquarū distillationem prohibuit & idoneos ac habiles ad horarum recitationem teneri statuit Paulus V. *Constit.* 16. incip. *Religiosos* 18. *Febru.* 1606. Et quòd à locorum Ordinariis approbati possint in Parochialibus Ecclesiis domorum Regularium ipsius Congregationis duntaxar Parochianorum Confessiones audire concessit Greg. XV. *Const.* 35. inc. *Ex iniuncto* 30. *Augusti* 1622. Possident per Italiam ad 33. monasteria, in quibus 600. fere Religiosi habitare dicuntur. Religio caput vnum nō habet. gubernatur duplici visitatore, Tusciæ vno, Insubriæ altero: habet Romæ monasterium ad S. Ioannem, & Paulum. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronog. sæculo* 14. *pag.* 701. Illescas *in histor. Pontif. p. 2. lib. 6. c. 6.* Plac. *de bono statu Relig. lib. 2. c. 22.* Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag* 349. Hier. Roman. *de Republ. Christiana lib. 6. c. 22.* Paulus Morigia eiusdem Religiosus, *in chronica Iesuatorum, & de origine Religionum lib. 1. c. 38.* Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi verb monasteria c. 28. per tot.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 68.* Carrillo *in suis annal. chronolog. anno* 1367. *in fine.* Ioseph Micheli *en el thesoro de Religiones fol.* 107. Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 11 q. 8. vers. Anno partus Virginei.* Suar. *tom. 4. de relig. tract. 9. lib. 2. c. 5. num.* 12. Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *n.* 38. Festum S. Ioannis Columbini celebratur 31. Iulij, in quem etiam diem incidit festum S. Ignatij de Loiola, Columbinus fundator est Iesuatorum, Loiola Iesuitarum.

S. Brigitæ Ordo institutus ab eadem sancta sub 143
regula S. Augustini, & constitutionibus propriis, quas à Christo Domino accepit anno 1368 Pontifice Vrbano V. Imperatoribus Occidentis Carolo, Orientis Calo Ioanne. Monasteria huius familiæ io multis locis sunt duplicia, id est virorū, & fœminarum, interdicto affatu, & aspectu murorum septo ne sit transitus ab vno in aliud claustrum: eadem vtuntur Ecclesia fœminæ superiori choro & regione sacelli maioris viri inferiori, idest eo, qui post Altare maius collocatur. Omnibus vna imperat Abbatissa. Sacerdotum habitus canusinus cum Cruce rubra in pectore, io medio cuius sit alba hostia, Diaconorum eiusdem coloris cum circulo in pectore ex albo panno, quatuor vitis siue ligulis intermediis ex rubro, laicorum pileum canusinum cum Cruce alba. Virginum siue Monialium velum nigrum superposita corona eo artificio vt in ea appareant quin-

que

que Christi vulnera;ferunt prætere annulum in dig to vt veræ Christi sponsæ. De hoc Ordine agunt Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.7.c.4.* Naucler. *vol 2.gener.46.* Carol de Tapia *ad auth. Ingressi,verb.monasteria c.32.* Alphonſ.de Mendoça *in quodlib.q 5.* Paul.Morigia *in origine Relig. lib. 1.c 55.*Gualter. *in tab.chronograph. sæc.14.pag.699.* Silu.Marul *in Oceano Relig.lib.5.pag.319.* Gonçalus Durantes *in reuelat. S Brigitta lib 4.c.49. in notis,& in proœm.ad reg.5.S.Brigitta* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.110. verso, in princ.* Festum S Brigittæ celebratur 7.Octobris.

144 Eremitarum S Hieronymi per Hiſpaniam Ordo inſtitutus, ſeu reformatus ſub regula S Auguſtini,& patrocinio S.Hieronymi à domoo Petro Fernandez nobili Caſtellano Petti Regis Caſtellæ.quem crudelem appellant,intimo quondam & maiori cubiculario anno Domini 1370.Pontifice Vrbano V. Imperatore Occidentis Carolo IV. Orientis Calo Ioanne. Alij fundatorem,ſeu potius reformatorem faciunt P.Lupum de Olmeto Hiſpanum,qui Martini V temporibus quamdam regulam ab operibus S. Hieronymi collectam Fratribus obſeruandam tradiderat cui etſi Pontifex ſummus aſſenſit, eius tamen voluntatem progredi nõ permiſerunt, aliqui ex Patribus Hiſpanis, qui ad hoc Romam venere,qua de cauſa in Italia remanſit. Alij Euſebium Cremonenſem dicunt huius inſtituti auctorem, qui eiuſdem B. Hieronymi diſcipulus fuit, cuius veſtigia ſequi creduot monach B Mariæ Guadalupe apud Hiſpaniam. Alij quemdam Fr. Thomam probatæ ſanctitatis virum dicunt,cuius ſocij ex reuelatione Hiſpaniam venerunt anno Domini 1370.& in quodam deſerto in Diœceſi Tolerana, *Lupiana* vocato habitarunt,Gregor.XI approbauit eorum inſtitutum ex regula Eremitarum S. Auguſtini deſumptum anoo 1375. Caput huius familiæ eſt monaſterium S. Bartholomæi dicti loci de Lupiana vbi Generalis reſidet, & Prior eſt, hic ſingulis tribus annis eligitur 3 Nonas Maij a Fratribus dicti monaſterij, & à Diffinitoribus a toto Ordine conſtitutis confirmatur. Non diuiditur hic Ordo, qui Hiſpaniæ tantum fines comprehendit.in Prouincias. Vtuntur Monachi tunica alba ſcapulari & capuccio canuſino, capuccium ſtrictum eſt & rotundum ea parte,qua caput contegit pallium item canuſinum,criſpatur & vndulatur ad collum,eo vtuntur cum ſoras procedunt. Habet hæc familia plura & pulchra monaſteria per Hiſpaniam;in Luſitania celebriora ſunt Betbleemicum prope Vlyſſiponem ad fauces Tagi, Peralonga.Pena,S.Marcus prope Conimbricam, Collegium Conimbricenſe, Vimaranicum de Coſta, & alia. De hoc Ordine agunt Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.6.cap.29.*Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib.3.pag 198.* Plat. *de bono statu relig.lib.1.cap.22.* Eduard. Nonius do Leaon *in chron. Regis Ferdinandi Lusitani*, Fr. Emman. *quæst.regular.tom.1 quæst.3.art.10.* Fr Ludouic.Miranda *in man. Prælator. tom.1. quæst.4.art.1.* Azor. *instit.moral.part.1.lib.13.cap.12. quæst.8.vers. floret in Hispania,* Suar. *tom.4. de relig.tract.2. lib.2.cap.5.à num.7.* Hieron.Roderic. *in compendio quæst.regul.resol.123.num.17.*Carol.de Tapia *ad d.auth.Ingressi verb.monasteria cap.25.à num.1. vsque ad num.14.*Tambur.*d.tom.2.disp.14. quæst 4.num.39.* Veneto *en su Enchiridion de los tempos fol.101. verso in impres. de anno 1641.* ex proſeſſo Fr Ioſephus de de Siguença *in chronica huius Ordinis.* Feſtum S. Hieronymi celebratur die 30. Septembris.

Clericorum vitæ communis Ordo inſtitutus ſub regula S. Auguſtini a Gerardo Dauentrienſi (eſt Dauentria Vrbs Epiſcopalis inferioris Germaniæ ad Iſulam fluuium ſita,atque Traiectenſi Archiepiſcopo ſuffraganea) anno 1371. Pontifice & confirmante Gregorio XI. Imperatoribus Occidentis Carolo IV. Orientis Calo Ioanne. Appellati ſunt vitæ communis huiuſmodi homines, quod in commune viuant, Apoſtolorum more: vt videre eſt *Actor. 1 num 32.* Cæterùm communia & viris & fœminis fuiſſe eorum monaſteria, adhibitis clatris, & repagulis propter honeſtatem,ſcribit Cruſenus *in monast. Augustiniano part.3.cap.19.* adducens in exemplum Paſſauienſe, Pollingenſe, Ranſdorſenſe in Bauaria. Item Clericos hos celebres habuiſſe per Germaniam ſcholas ad erudiendam iuuentutem,ſcribit Aubert. Miræus *in origine S. Augustini cap. 27.* Obiit Gerardus (quem ob inſignes animi dotes & teſtatam omnibus virtotem ac doctrinam magnum cognominarunt) oon anno Domini 1:76. vt ſcribit Miræ. *citat.loco*,ſed poſt 1384.quo illum viuere teſtatur Poſſeuin. *in apparatu verb. Gerardus,& Trithemius.* De hoc Ordioe agunt Paul.Morigia *de origine Relig. lib.2. cap 61.* Syluest Marul. *in Oceano Relig.lib.3.pag.197.*Tambur.*d.tom.2.disp.24.q.4.n.82.* 145

Canonicorum Regularium Gronodael, id eſt, Vallis viridis Ordo ſic dictus ab ipſo loco Gronodael in Diœceſi Cameracenſi iuxta Scaldem fluuium. De illo agunt Silueſt. Marul. *in Oceano Religion. lib.1.pag.38.* Poſſeuin. *in apparatu verb. Ioannis Vitbroch.& Ioan.Schonbouen,* celebres illius alumni, Gabriel Penottus *in histor.Tripartita,lib.2.cap.66.num.2.*Tambur.*d.disp.24.q.4.n.18.* 146

Eremitarum S. Hieronymi per Italiam Ordo 147
inſtitutos, ſeu potius reſuſcitatus,ſiue reformatus à B.Lupo Olmero familiæ S. Hieronymi per Hiſpaniam Monacho ſub regula S.Hieronymi, quẽ ipſe Olmetus decerpſit ex operibus ipſius ſummi Doctoris (hæc eſt regula *tom.9.*S.Hieronymi) *anno* 1380.Pontifice Vrbano VI Imperatoribus Occidentis Veoc.ſlao, Orientis Androoico III. Confirmationem ſupradictæ regulæ, & multa priuilegia ad huius Ordinis fauorem obtinuit ipſe Olmetus à Martino V. cum quo dum primum Salamanticæ ſtuderet maximam contraxerat amicitiam,& monaſterium S.Alexij Romæ io monte Auentino adeptos fuit. Hic enim Olmetos, qui Ordinem S Hieronymi in Hiſpania reformare cupiebat, cum ſui voti compos non fieret,animom in Italiam applicuit. Vtuntur Monachi eodem fere habitu atque Hiſpani, nec extra Italiam extenduntur,in qua decem & ſeptem tenent monaſteria. Reguntur ab vno Generali, cuius adminiſtratio triennio finitur, & monaſteriorum ſuperiores Priores denominantur,ſine vlla ab Hiſpanis dependentia. Vita dicti Patris Lupi, qui ſanctiſſimè vixit, à P.Don Pio de Rubeis Placentino eiuſdem Congregationis Monacho ſatis erudito, ac Generalatus munere perfunctus conſcripta,& typis mandata fuit.De hoc Ordine agunt Paul.Morigia *in origine Relig. lib. 1.c.46.*Silueſt. Marul.*in Oceano Relig.lib.3.pag.366.* Carol.de Tapia *d.auth.Ingressi,verb.monasteria c.25.n.15.* Ioſeph.Micheli *en el tesoro de Religiones fol.108.vers.* Azor *instit.moral.p.1.lib.13.c.11.q.8.vers.frater quidam Petrus,* Suar.*tom.4.de relig.tract.9.lib.2.c.5.n.9.* Moritur P.Lupus Olmetus Hiſpanus Romæ, & ſepultus

sepultus est in dicta Ecclesia S.Alexij, cum hac inscriptione, quam egomet ex ipsius sepulchro transcripsi. *Hic iacet Reuerendus in Christo Pater Lupus Olmetus natione Hispanus, resuscitator, & reformator Eremitarum S. Hieronymi, ac primus Generalis Praepositus, & obiit die 3. Aprilis* 1433.

148 Eremitarum B.Petri de Pisis Ordo institutus à nobili viro Pisano Petro Gambacurta sub regula S.Augustini, & patrocinio S.Hieronymi anno 1380.Pontifice Vrbano VI. Imperatoribus Occidentis Vencislao, Orientis Andronico III. Primum huius Congregationis monasterium, caputque Ordinis est apud Cessenam in territorio Vrbini appellant Montem bellum ob loci amoenitatem, Monachi à Pio V. professionem faciunt, & ipse eos priuilegiis Ordinum Mendicantium concessis perfrui voluit, *in sua Constit.*125. incip. *Religionis* 30.*Martij* 1571. Et eorum duos nouitiatus Venetiis, & Neapolis erexit, illisque ambitum prohibuit Clem. VIII. *Constit.*70. incip. *Ordinis* 4.*Septemb.*1600. Vtuntur tunica, scapulari, capuccio, pallio canusino, reiiciebant ab humeris vittam, siue ligulam eiusdem coloris, *becheria* dictam, quam subtus pallium gerebant cum irent foras, sed iam deposuerunt, nec ad praesens portant; ferè nullum habent monasterium extra Marchiam Anconitanam, & Triuisanam. Sunt Romae ad S.Honophrium in Regione Burgi. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in origine Relig.lib.*1.*c.*41. Siluest.Marul. *in Oceano Religionum lib* 5.*pag.*345. Carol.de Tapia *in auth. Ingressi verb. monasteria c.*25.*n.*17.*cum seqq.* Tambur. *d.tom.*2.*disp.*24 *q.*4.*n.*40. Fr. Emman. *quaest. Regular. tom.*1.*quaest.*3.*art.*9. Azori. *instit. moral. p.*1. *lib.*13. *cap.*11.*q.*7.*vers.anno salutis*, Suar. *de Relig. tom.*4.*tract.*9. *lib.*2. *c.*5. *n.*12. *circa fin.* Hieron Roder. *in compendio quaest. Regul. resol.*123. *n.*16. vbi dicit hanc Congregationem ex institutione sua nō fuisse veram Religionem, quia nec vota substantialia in ea fiebant, nec regula aliqua approbata seruabatur.

149 Canonicorum Regulariū VVindesemensiū Ordo sic dictus à praedio *VVindes heim* tertio à Dauentria Germaniae inferioris Vrbe lapide, ad Isulam fluuium sita collocato prope Zuuollā Traiectensis Dioecesis, illic erectum adest monasterium eiusdē nominis sub inuocatione B.Virginis Mariae à Gerardo Magno, & Ioanne Busebroncaedificatum anno 1387. Pōtifice Vrbano VI. Imperatoribus Occidentis Venceislao, Orientis Andronico III. Addidere se breui temporis spatio huic monasterio Congregat. VVindesemensis capiti, in sola Germania inferiori, ac tractu Rhenano centū viginti virorū monasteria, foeminarū 30 plura horū numerat Aubert. Miraeus *in origine Canon. Regul. c.*13. & nonnulla narrat Gabr. Pennot. *in histor. tripartita lib.*2.*c.*62. *cum tribus seqq.* & Tamb. *d tom.*2. *disp.*24.*q.*4.*n.*23. Caeterum scribit Crusenus *in monastico Augustiniano p.*3.*c.*12. se ex auctoritate Sedis Apostol. (est Crusenus familiae eremiticae Augustinianae alumnus vir muneribus, & litteratura in Ordine satis notus, viuebat anno 1628) anno 1622. interfuisse Capitulo generali huius familiae, Teugris Cōgregato, ac ibi vix numerasse viginti Priores, ex quibus nōnulli solū titulū gerebāt, addit hos disciplinae regularis valde esse obseruātes.

S.Hieronymi in Fessulis Ordo sic dictus quod Fessulis nobili quondam Tusciae Vrbe, cuius nūc vestigia vix extant, non longe à Florentia, incoeperit institutus à Carolo Romena Comite montis Granelli (oppidum est ad radices Apennini quinque leucis distans à Cessena) sub regula S. Augustini anno 1406. Pontifice Gregorio XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III huius Congregationis regularem vitam approbauit Innocentius VII. & ad Religionem recipi posse decreuit Gregor. XII. Eam iterum approbauit sub regula S.Augustini, multaque circa Capitulum generale, & Praelatorum electiones edixit Eugenius IV. *Const.*21. incip. *Super gregem* 7 *Kal. Augusti* 1441. Vtuntur eiusdem Monachi habitu grisco, pallium ad collum rugato. Sunt Romae ad SS. Vincentium & Anastasium Parochiam Pontificiam prope Datariam in regione Triuij. Italiam non egrediuntur, vbi enumerant conuentus LXII. regitur haec Congregatio ab vno Generali, qui primùm eligebatur ad biennium, non verò ex cōcessione Gregorij XIII. ad triennium eligitur. De hoc Ordine agunt Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.*7.*c.*3. Gualter. *in tab. chronographic. saeculo* 15.*pag.*717. Siluest Marul. *in Oceano relig. lib.*4.*pag.*327. Paul. Morigia *in orig. Relig. lib.*1.*c.*42 Carol. de Tapia *in d. auth. Ingressi verb. monasteria c.*25.*n.*22.*cum seqq* Tambur. *d.tom.*2.*disp.*24.*q.*4.*n.*72. Ioseph. Micheli *en el thesoro de Religiones fol.*107.*vers.* Azor. *instit. moral. p.*1.*lib.*13. *c.*11. *q* 8. *vers. anno Domini* 1406. Roman. Vgolin. huius Congregationis alumnus *in chronica Conuentus S. Mariae Gratiarum Brixiae*, Pater Magister Carolus Binonius *in chronicis Religionis adhuc non impressis* Caroli corpus Venetiis in monasterio S. Mariae de Gratia honorificè colitur. caput verò in monasterio Fessulano, cum adhuc in albo Sanctorum adscriptus non sit.

Canonicorum Regularium Frigionariae Ordo sic dictus à monasterio S Mariae in sylua Frigionaria (sunt frigiones aues quaedam in Italia) cui multitudo frigionum illac se recipientium nomen indidit, non longè à Luca, institutus à P. domno Bartholomaeo ex nobilissima Columnēsium familia, & à P.Iacobo de Auogrado Bononiensi Doctore emerito, familiae Praedicatorum quondam Religioso laico anno 1406. Pontifice Greg XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III. Collocata est haec familia ab Eugenio IV. in Ecclesia S Ioannis Lateranensis in Vrbe, iussaq; est à Frigionaria dici Lateranensis, cum Lateranensium Canonicorū fuerit reformatrix, quod nomē adhuc retinet, vtitur eodem habitu, quo Canonici Lateranenses, de quibus *sup.* Sunt Romae ad S. Mariam de Pace in regione Pontis. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in orig. Relig. lib.*1.*c.*8. Silu Marul. *in Oceano relig. lib.*1.*pag.*4. Fr. Emm. *q. regul. tom* 1.*q.*3.*a.*1. Gabr. Pennot. *in histor. tripartita lib.*3.*c.*8 *per tot.* vbi quòd habet multa praeclara per Italiam monasteria, Azor. *institut. moral. p.*1.*lib.*12.*c.*22.*q.*3. *vers. anno Item.* Tamb. *d. tom* 2.*disp.*24 *q.*4.*n.*27. 150

Canonicorum Regulariū sancti Saluatoris Ordo sic dictus à primo monasterio, quod habuit sub oraculo Saluatoris in Sylua Lacus non longè à Senis, institutus a Fratre Stephano Eremita S. Augustini anno 1408 Pontifice Gregor. XII Imperatoribus Occidentis Roberto, Oriētis Andronico III. Appellatur nonnunquam haec Congregatio Scopetina à monasterio, quod initio institutionis habuit prope muros Florentiae sub nomine S. Donati Episcopi Fessulani. Eum confirmauit, habitū praescripsit, indulta Fratrum Eremitarum sancti Augustini, & aliorum Canonicorum Regulariū cōcessit Gregor. XII. *Const.*2. incip. *Exultat. Nonis* 151

April. 1407. Sunt verè Canonici Regulares, Calixtus III. *Const.* 2. incip. *Sacra* 16. *Kal. Iunij* 1456. Eorum Ordinem ingredi possunt etiam qui arctiorem Religionem vouerunt, Iulius II. *Constit.* 30. incip. *Inter* 4 *Non. Aprilis* 1512. In Sacris constituti habent vocem actiuam & passiuam, Pius V. *Const.* 141. inc. *Inter cateras* 7. *Septembris* 1571. Capitulum generale singulis trienniis, & dietam quolibet anno celebrant Sixtus V. *Const.* 98. incip. *Ex varietate* 23. *Augusti* 1589. Illis ambitum interdixit Paul V. *Constit.* 35. incip. *Quoniam* 22. *Septembr.* 1602. Vtuntur Canonici S. Saluatoris eisdem vestibus atque Canonici Lateranenses, prætterquam quòd patientiam portant, & pallium nigrum deferunt cum foras procedunt: possident ad quadraginta monasteria per Italiam, quam non egrediuntur. Generalis triennium non excedit. Fuit illis per Sacram Rituum Congreg. concessum, vt qui hucusque vsi sunt birreto albo, possint eodem modo in posterum vti nigro *sub die* 26. *Septemb.* 1620. Sunt Romæ ad S Petrum ad vincula. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronog sec.* 15. *anno* 1408 *pag.* 717. Paul. Morigia *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 40. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 322. Carol. Tapia *in auth. Ingressi verb. monasteria c.* 27. *per tot.* Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 30. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 107. *vers.* Cæsar Franciotti *de Sanctis Vrbis Lucæ in Ecclesia S. Mariæ foris porta pag.* 565. & 590. Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.* 7. *c.* 3. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1 *q.* 3. *art.* 3. Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 22. *quæst.* 3. *vers. anno Christi.* nouissimè M. Thom. de Herrera *in alphabeto Augustiniano lit. S. verb. Stephanus, pag.* 380 *tom.* 2. De Stephano fundatore agunt Ioseph. Mozzagninus *in narratione rerum gestarum Canonicorum Regular. lib.* 5. *fol.* 7. Paul. Morigia *in summario chronologico pag.* 182. Siluan Razzi *Camaldulensis in vitis Sanctorum Tusciæ in vita B. Stephani Senensis pag.* 622.

153 Canonicorum Regularium S. Gregorij in Alega Ordo sic dictus ab Alga, siue Alega parua insula distante duobus milliaribus à Venetiis, quia ibi situm est primum huius familiæ monasterium sub nomine S. Georgij, institutus à D. Antonio Coratio Bononiensi, & Episcopo Ostiensi anno 1408. Pontifice Gregorio XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III. Dicuntur etiam huius familiæ Canonici cærulei ab habitu cæruleo, quem gerunt; Professionem emittunt à Pontificatu Pij V. habent tredecim principalia per Italiam domicilia, aliqua per Siciliam. Hunc Ordinem approbauit, statuta, viuendique formam præscripsit Gregorius XII. *Const.* 1. incip. *Illis* 5 *Kalen. Iulij* 1406. Priuilegia & gratias confirmauit Pius V. *Const.* 92. incip. *Ex incumbenti* 3. *Id. Decembris* 1569. Præcedunt eius Canonici Regularibus Congregationis Lateranen Idem Pius V. *Constit* 127. incip. *Cum alias* 11. *Kalend. Iulij* 1571. Quomodo dispensati sint circa proprietatem edixit Sixtus V. *Constit.* 63. incip. *Circumspecta* 5. *Septembris* 1587 Et admittuntur per Datariam ad Parochiales Ecclesias eis resignatas S. Congr. Conc. *in Veronen.* 17. *Nouembris* 1629. Sunt Romæ ad S. Saluatorem in Lauro. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronograph. seculo* 15. *anno* 1404. *pag.* 717. Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 6. *cap.* 30. Paul. Morigia *de orig. relig. lib.* 1. *cap.* 44. Siluest. Marul. *in Oceano relig. lib.* 5. *pag.* 337. Carol. Tapia *in d. auth. Ingressi verb. monasteria c.* 4. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 32. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 108. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 22. *q.* 3. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. regular. resol.* 123. *num.* 24. Sunt & in nostra Lusitania alij Canonici cærulei (quos vulgus appellat S. Eligij Fratres) vbi plura & amplissima obtinent monasteria, sed quæ independentia sunt ab Italis; cœperunt à quodam Ioanne Vlissiponensi medico, & postea Episcopo Lamacensi de anno 1425. tempore Ioannis I. Regis Portugalliæ: de illis multa tradunt Fr. Emman. *quæst. regula. tom.* 1. *q* 3. *art.* 1. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 4. Hieron. Roderic. *d. resol.* 123. *n.* 24. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in historia Episcopor. Portugallens. p.* 2. *cap.* 27. & latiùs *in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharens. p.* 2. *c.* 55. *n.* 3. *cum seqq.*

S. Ambrosij ad nemus Ordo sic dictus quòd 154 sub inuocatione S. Ambrosij erectum sit Mediolani primum eius domicilium in loco extra muros vbi tempore S. Ambrosij nemus erat, in quod ipse aliquando se recipere solebat, vt negotia fugeret, & contemplationi diuinæ vacaret, retinet adhuc locus nemoris S. Ambrosij nomen vulgo *al nemo*, institutus à tribus nobilibus Mediolanensibus sub regula S. Augustini Alexandro Criuello, Albergo Besoso, Antonio Pessundante, aliter Antonio Petra Sancta anno 1431. Pontifice Eugenio IV. Imperatoribus Occidentis Sigismundo, Orientis Ioanne Paleologo. Vtuntur Monachi tunica, scapulari, & pallio canusino cum corrigia cornu fibulata: officium Ambrosianum recitare possunt, & ad Religionem arctiorem transire valent, Gregor. XI. *Constit.* 9. incip. *Cupientibus* 3 *Kalend. Decembris* 1375. Sub vna Congregatione redacti fuerunt per Eugenium IV. *Constit* 22. incip. *Regimini* 4. *Nonas Octobr.* 1441. Et postea cum Fratribus S. Barnabæ prouinciæ Marchiæ, & Ianuæ in vnam Congregationem vniti fuerunt à Sixto V quam vnionem approbauit, & confirmauit Paulus V. *Const.* 15. incip. *Pastoralis* 21. *Ianuarij* 1606. Habent nonnulla domicilia per Italiam, extra illam non effunduntur, subduntur Generali per triennium, eo elapso creatur alius in Capitulo generali, quod singulis quibusque trienniis celebratur Mediolani. Sunt Romæ ad S. Clementem in regione Montium. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tabula chronograph. sæculo* 15. *anno* 1433 *pag.* 719. Paul Morigia *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 45. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 1. *pag.* 70. Pancirol. *in thesauro in regione Montium Ecclesia* 23. *pag.* 189. Petr. Iussanus *in vita S. Caroli Cardinalis lib.* 5. *cap.* 11. Carol de Tapia *in auth. Ingressi verb. monasteria cap.* 29. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 70. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 108. *vers.*

Fratrum Apostolorum Ordo sic dictus, quod 155 à sancto Barnaba Apostolo credatur primus institutus, verùm cum Eremiticè ac pene liberè per agros viuerent eius alumni ad Pontificatum vsque Innocentij VIII. ab eo viuendi modo in communibus domiciliis, obligari votis, ac habitum certum gestare acceperunt anno 1464. Imperatoribus Occidentis Federico III. Tyranno Oriẽtis Baiazeto. Seruant regulam S. Augustini, vtuntur habitu canusino, nimirum tunica, scapulari, capuccio assuto, corrigia cornu fibulata, pallio vix vtuntur, nisi pluuioso tempore eiusdem coloris cum reliquo habitu, ea forma qua fieri solet pallium, quo Religiosi Obseruãtiæ S. Francisci amiciuntur: rara habent

per

per Italiam monasteria, extra illam nulla, ibi dicuntur vulgo *Frati Apostolini*. De his agunt Paul. Morig. *de orig. Relig. lib. 1. c. 51.* Silu Marul. *in Oceano Relig. lib. 1. pag. 37.* Carol. de Tapia *ad auth. Ingressi verb. monasteria c. 30.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 71.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol. 108. vers.* Alexander VI. *Const. 3.* incip. *Pia vita 7. Id. Ianuarij* 1496.

156 Canonicorum Regularium S. Petri de Monte Corbulo Ordo sic dictus à primo eius monasterio sub patrocinio S. Petri in Monte Corbulo in Archiepiscopatu Florentino, duodecimo à Senis lapide ædificato, Pontificatu Iulij II. intra annum 1503. & 1512. quo ipse durauit, institutus à quodã Petro Regurisi, vel Mediolanensi Monacho Carthusiano, ferunt habitum Canonicorum à principio fuisse cannabini coloris, nimirum tunicam, rochetum, & capuccium, sine almuciam, sed anno 1521. mutatum esse in nigrum; amant hi maximè solitudinem, sectantur hospitalitatem, tig dè secum agunt, ac de labore manuum viuunt. De hoc Ordine agunt Trullus *de Canon. Regul. lib. 10. c. 10.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 22. q. 3. vers. & est alia Congregatio*, Gabr. Pennot. *in tripart. historia lib. 2. c. 54. n. 5.* Tamb. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 28.*

157 Clericorum boni Iesu à Rauennatis Ordo institutus Rauennis à quadam virgine Margarita nomine ministerio duorum Sacerdotum eiusdem Vrbis dom. Leonis, & domini Hieronymi, quibus primo regulã suam enntulit. ipsi deinde aliis anno 1504. vel 1508. Pontifice Iulio II. Imperatore Occidentis Maximiliano I. Orientis tyranno Baiazeto. Est familia Clericorum Regularium, vtitur habitu simili Patribus Societatis Iesu, sed pileo vbique rotundo, eius præcipuum domicilium Rauennæ, nullum extra Italiam, in ea non multa habent. Priorem Generalẽ eligunt ad annum, deinde si rectè se gerat in munere, cõfirmatur in sequentem, & sic deinceps. De hoc Ordine agunt Sylu. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 398.* Carol. de Tapia *in d. auth. Ingressi verb. monasteria c. 5.* vbi *n. 3.* quod Pio IV Pont Max concedente solemnia emittunt Religionis vota, Tamb. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 85.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol. 151. vers.* Azor. *instit. mora. p. 1. lib. 13. c. 11. q. 8. propè fin. vers. præter Canonicos.* Iacobus Morandius Carthus. *in 7. tom. addit. ad Surium die 23. Ianu.* quo celebratur festum B. Margaritæ.

158 Clericorum Regularium Theatinorum Ordo institutus anno 1524. sub regula S. Augustini à Ioanne Petro Caraffa. Neapolitano Archiepiscopo Theatino, postea summo Pont Paulo IV. vnde eius Clerici dicti Theatini, Pontifice Clem. VII. Imperatore Occidentis Carolo V. tyranno, Orientis Solymano primum cœpit hæc Congreg. in Ecclesia S. Syluestri in monte Quirinali Vrbs, ob cuius inuasionem duce Borbonio, fugit Venetias anno 1531. rediitque Romam anno 1560. Profitetur hæc familia tum in communi, tum in particulari extremam paupertatem, nec Eleemosynas ostiatim petit, sed viuit tantùm ex sponte oblatis, & allatis sibi à Fidelibus; vtuntur Religiosi habitu clericali, & in caligis tantùm & tunica est differentia à Patribus Societatis Iesu, cum Theatini caligas portent albas & tunicam à fronte reseratam, hinc Iesuitæ per Hispaniam Theatini appellantur; suæ Congregationis approbationem obtinuerunt, sub protectione Sedis Apostolicæ recepti, ab omnium superioritate exempti, & tria vota substantialia emittunt, atque gaudent priuilegiis omnibus concessis Canonicis Lateranensibus, Clemens VII. *Constit. 11* incip. *Exponi 24 Iunij* 1524. apud Laert. Cherub. *tom. 1. pag. 575* & *Constit. 38.* incip. *Dudum, de an. 1533.* apud eundem *d. tom. 1. pag. 605.* quod intrantes hunc Ordinem votum intrandi Religionem impleuisse dicantur. Gaudent etiam priuilegiis omnibus concessis Clericis de Somascha, & Presbyteris Societatis Iesu, & ad processiones accedere non coguntur, Pius V. *Const. 31.* incip. *Ad immarcescibilem Id. Febru.* 1567. in tantum vt ita dicat. Non. *const. vnic. de confec. Ecclef. ad fin. Præfata Congregatio habet plurima, & grandissima priuilegia, quæ vix credidissem, nisi ea legissem, quod certe magna cum volnptate feci.* Per Italiam habent domicilia 36. eaque religiosissimis, & doctissimis viris plena, nulla fere extra illam habent Generalem, Præpositum ad triennium. Sunt Romæ ad S. Andream de la Valle, & ad sanctum Syluestrum in Monte Quirinali. De hoc Ordine vide Gualter. *in tab. chronograph. sæculo 16. pag. 557.* Paul. Motigia *in orig. Relig. lib. 1. cap. 76.* Syluest Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 368* Hieron. Roman. *in Repub. Christiana lib 6. cap. 32.* Carol. Tapia *in d. auth. Ingressi, verb. monast. via cap. 7. per tot.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 83.* Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 2. c. 4. n. 19.* arrillo *in annalib. chronolog. de anno* 1630. Ioseph Micheli *en el tesoro de Religiones fol. 111. vers.* Flauin. Cherubin. *in compendio Bullary ad Constit. 38. Clementis VIII.* Anton. Carraciol. *huius Congreg. in libro, quem edidit, de vita Pauli IV.* Ioan. Petr Iussan *in vita S. Caroli lib. 2. cap. 19.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 3. art. 14.* Azot. *instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 11. q. 8.* Hieron. Rodet. *in compendio quæst. Regul. resol. 123. n. 21.* ex professo Bapt de Tuffo *in chron. huius Relig.* Bapt. Castal. *in vita B. Caietani Tieni eiusdem familia alumni.*

Clericorum Regularium S. Pauli decollati 163
Ordo sic dictus quod S. Paulum præcipuè elegerit in patronum; institutus à tribus nobilibus Mediolanensibus Iacobo Antonio Morigia, Antonio Maria Zacharia, Bartholomæo Ferrario anno 1526. Pontifice Clemente VII. Imperatore Occidentis Carolo V. Orientis tyranno Solymano. Alij tres socij fuerunt cum illis, Iacobus Antonius Motigia, Franciscus Leucus, & Baptista Soresius. Dicuntur Ordinis Religiosi vulgò Barnabitæ, à domo S. Barnabæ Apostoli, quam primam Mediolani habuerunt: vtuntur eo habitu, quo Patres Societis Iesu, tantùm ferunt collaria ex lino, vel ex bysso: approbati fuerunt à Clemente VII *Const. 37.* incip *Vota 18. Februar.* 1533. Emittunt tria vota substantialia, sunt sub protectione Sedis Apostol. ecclesiastica Sacramenta ministrant, alios ad Religionem recipiunt, eligunt vnum Præfectum Generalem ad triennium, gaudent priuilegiis Canonicorum Regularium Lateranensium, Paul III *Consi. 5.* incip *Dudum 8. Kalend. Augusti* 1535. Ad quemuis alium Ordinem præter Carthusianum cuiuscunque indulti vigore absq; licentia Præpositi Generalis transire prohibentur. Gregorius XIII. *Constit. 48.* incip. *In specula Idib. Septembris* 1577. Non coguntur accedere ad processiones, Sixtus V. *Constit. 5.* incip. *Rationi congruit Kalend. Maij* 1585. Vbique noua loca de sola Ordinariorum licentia erigere possunt, Paulus V. *Constit. 64.* incip. *Ecclesiastico, 8. Maij* 1610. sed huiusmodi licentia si quæ nondum effectum sunt sortitæ, reuocauit

Vrban.VIII. *Const.*25.inc. *Romanus Pont.* 28. *Aug.* 1624 Habent Prouincias tres in Italia, Mediolanensem scilicet, Romanam, & Pedemontanam: præterea in Gallia, & Germania aliquot Collegia, Domus sunt numero quinquaginta. Floruit hæc Congregatio eruditissimis, & piissimis Viris dignissimis, quos summi Pontifices in Episcoporum lumina honoris prouectione ascenderunt, quæ S. Carolum Borromæum Archiepiscopum Mediolanensem suum singularem benefactorem veluti parentem ac protectorem optimum colit, & veneratur. Habet Romæ collegium ad S Paulum in platea Columnæ, & monasterium ad S. Carolum in Catinariis in regione Regulæ. Ex fundatoribus Iacobus Anton Morigia in catalogo Beatorum Mediolanensium Venetiis edito, multis abhinc annis repositus est, cum à morte statim beatus dici ab omnibus meruerit; Antonium vero Mariam Zachariam vt in vita sanctũ, ita post mortem miraculorum gloria illustrem Angelicarum Virginum ab eodem institutarum annales testantur. De hoc Ordine agunt August. Tornellius *tom. 1. sacrorum annalium ab Orbe condito*, Carolus à Basilica S.Petri primùm huius Congreg. Clericus, postea Nouariæ Episcopus, *in sua Nouaria*, Christoph. Giarda eiusdem Congreg. in bello, qui inscribitur, *Apis Religiosa*, Paul. Morigia *in origine Relig.lib.1.c.66.* Silu Marul. *in Oceano Relig.lib.5.pag.399.* Ioan. Petrus Iussanus *in vita S.Caroli lib.5.c.11.* Azor *instit.moral.p.1.lib.13.c.11. q.8.vers.anno* 1526. Carol Tapia *in d.auth. Ingressi verb.monasteria c.3.* Tambur. *d.tom.2.disp.24.q.4.n.* 84 Lezana *in quæst. Regul. tom.2.c.4. n.22.* Ioseph. Micheli *en el thesoro de Religiones, fol.* 211. *verso.* Flaui. Cher. *ex compendio Bullary ad Bull.37.Clem.VII.*

160 Clericorum Regularium Somaschæ humilem Congregationem Pater Hieronymus Æmilianus patritius Venetus in Dei Ecclesia diuino afflante numine strenuam, quæ Christo militaret, veluti aciem excitauit anno salutis humanæ 1523. Pontifice Clem. VII Imperatore Occidentis Carolo tyranno, Orientis Solymanno. Huic à Somascha exiguo pago, vbi primùm illius fundamenta sunt iacta, nomẽ est, cuius pagi Somaschẽsis descriptio, & aëris temperies habetur apud Augustinum Turturam *in vita Hieronymi Æmiliani lib.3.c.2.* Huic familię adhuc non professæ Paulus III. concessit facultatem eligẽdi Superiorem, siue ecclesiasticum, siue sæcularem ex iis, qui hospitalibus & orphanotrophiis institutis inseruiũt; & statuendi decreta, prout locorum opportunitas postulabit, recitandi diuini Officij eorumdem hospitalium Sacerdotibus facultatem dedit, & Confessiones audiendi, vt *in Const.* incip. *Ex iniuncto, pridie Non. Iuny* 1540. Postmodum Ioannes Petr. Caraffa Card. Theatinus vniuit Theatinorum Congregationem cum hac Somaschensi, vt piorum operum curam suscipiat, eaque omnia pietatis munia peragat, quæ Somaschensi in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, vt in suis litteris *sub Dat. Romæ in propriis ædibus* 8. *Nouemb.* 1586. Sed ipse ad summum Pontificatum assumptus, & Paulus IV. dictus, Theatinorũ Cõgregationem à Somaschensi separauit, & pristinum solũ institutũ seruare coëgit, vt in eius *Const.* inc. *Aliquot ab hinc annis, die* 23. *Nouemb.* 1555. Cum autem fructuosis Christi Domini Ecclesiæ incrementis hæc Congregatio adolescere cœpisset, eam Sanctissimus Pontifex Pius V. in Religionum numerũ cooptauit, & sub regula S Augustini reposuit, cõcedens facultatem emittendi tria solemnia vota, & nomen Congregationi imposuit, videlicet Clericorum Regularium S. Maioli Papiæ, seu Somaschæ, vt in eius *Const.* inc. *Iniunctum* 8. *Id. Decemb.* 1568. tunc consequens annus 1569 nuncupatis à primis Patribus solemni ritu professionis votis 3. *Kalen. May* S. Petro Martyri, & Catharinæ Senensi sacro die Deo bonorũ omnium Auctore fœliciter annuente, fœlix, ac faustus natalis illuxit Cõgregationi. Idem Pius V. alia *Const.* inc. *Romanus Pont.* 5. *Ianuar.* 1567. concedit, vt Præpositus Generalis residere Papiæ minimè teneatur, sed loca Cõgregationis perlustret, & vbi opportunum videbitur, immoretur Benedicẽdi corporalia, & alia Ecclesiastica indumenta eidem Præposito Congregationis, & cæteris Rectoribus Sacerdotibus licentiã impartitur, excepto si Vnctio adhibenda sit. Sixtus V. exemit bona Congregationis, & omnia ad ipsam pertinentia ab omni iurisdictione, & locorũ Ordinariorum potestate; cõcessit Sacerdotibus eiusdem Cõgregationis facultatem celebrãdi in alienis Ecclesiis, audiẽdi Confessiones quoruncumque Fidelium, & S. Eucharistiæ Sacramentum ministrandi, excepto die Paschatis, & vt non possint cogi ad funera, aut ad præstandum personale officiũ maioribus Ecclesiis, neque etiã Episcopis, & vt non possint professi Cõgregationis ad aliam Religionẽ transmeare etiam arctiorẽ sine Superioris licentia, exceptis tribus, secùs facientes apostasiæ pœnis mulctantur: & denique vt possint ipso professionis die à delecto sibi Cõfessario ab omnibus casibus etiam Bullæ in Cœna Domini absolui à quacunq; irregularitate excepta bigamiæ, & homicidij voluntarij, vt *in eius Const.* inc. *Aequum reputamus, Kal. Maij* 1585. Item Clem. VIII. omnia priuilegia, Constitutiones, & statuta approbauit, & facultatẽ concessit dispensandi super defectu natalium ad omnes Ordines suscipiendos, ad quamcunq; Congregationis administrationem, & dignitatẽ suscipiendam, & vt possint visitatores Congregationis, orphanotrophia, & loca puerorũ, & puellarũ eorũ curæ subiecta, vt libuerit, inuisere, etiã non obtenta à Gubernatoribus rerum temporalium licentia, impedientes anathemate mulctãtur, vt *in eius Const.* inc. *Decet* 6. *Octob.* 1594. Paulus V. priuilegia, & Constitutiones confirmauit, & cõcessit, vt quocunque anni tẽpore de consensu Capituli collegialis recipiãtur nouitij in Domibus, vel Collegiis à Capitulo generali destinatis, vtque in Congregationis Ecclesiis omniũ Christi fidelium cadauera sine præiudicio Parochorum sepulturæ mandẽtur, & suæ curæ commissis Sacramentũ Extremæ Vnctionis administrare, & Conseruatorem deligere eidem Congregationi licentia conceditur, vt *in eius Const.* incip. *Cum ad vtilitates* 6. *Id. Mart.* 1605. Idem Paul. V. omnia priuilegia Mendicantiũ Ordinibus concessa ad Somaschensem Congr. extẽdit, eidẽmq; cõmunicauit in alia sua *Const.* inc. *Ex quo* 9. *Nouemb.* 1607. Idem concessit facultatẽ humandi cadauera decedentiũ in Academiis, Collegiis, Orphanotrophiis, Seminariis Congregat. eorum curæ commissis, in eiusdem Congregat. Ecclesiis, vt *in eius Const.* inc. *Exponit, die* 27. *Octob.* 1614. *Peculiari Somaschensium Religiosorum huiusmodi Constitutione iubetur ne vllus ex eiusdem Congregat. Patribus absque suorum Superiorum facultate possit propria peccata rite confiteri alicui Sacerdoti qui sit extra eorundem Patrum numerum, ac professionem, quo fit vt priuilegium hoc commodumque spirituale, quo*

subditi

ſubditi gaudent ſuperioribus, à prædicta Conſtitutione denegatum ſit, atque ita eorum Confeſſionee irrita euadant quod facultatem eiaſmodi ſibi ipſie concedere nequeant. Ne igitur huiusce commodi ſuperiores expertes ſint, hoc decreto ſanxerunt Eminentiſſimi Patres negotiis Regularium præfecti vt ſuperioree (gradaum ordine ſeruato) ſibi inuicem hanc facultatem impertiri poſſint: hoc eſt, locorum Præſides à Prouincialibus ſeu vtilitatibus hanc impetrare poterunt faculeatem, Prouinciales verò, ſeu viſitatores, generaliſque procurator à totius Religionis Generali Præpoſito, qui tandem Generalis Præpoſitus ab eo Patrum numero, qui congregationem generalem repræſentant, eandem obtinere debebit facultatem. Quæ omnia ita intelligenda ſunt, vt non propterea obligentur iidem Patree Superiores ad hanc facultatem petendam toties quoties ea nominatim indiguerint, ſed ſufficit eam ſemel petere cùm onera ſibi iniuncta aggredieatur, eaqus generatim vti poterunt quouſque munera ius impoſita abſoluerint. Interea hac facultate is, qui nunc Præpoſiti generalis munere fungitur, perfruatur. Romæ die 23. Iunij 1638.

Vtuntur huius Congr. Clerici habitu per omnia ſimili habitui Societatis I E S V. Habent quatuor prouincias, Romanam ſcilicet, Venetam, Mediolanenſem, & Gallicam, & Præpoſitum Generalem ad triennium. Sunt Romæ ad S. Blaſium in monte Citorio. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *de origine Relig. lib. 1. cap. 68.* Silueſt. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 394.* Andreas Stella, & Auguſtinus Turtura *de vita Hieronymi Aemiliani Congregationis Somaſchæ fundatoris*. Carol. Tapia *in Auth Ingreſſi, verb. monaſteria cap. 9.* Tamburin. *d. tom. 2. diſp. 24. q. 4. n. 86.* Lexana *in ſum. quæſt. Regul. tom. 2. c. 4. n. 23.* Ioſeph. Micheli *en el teſoro de Religiones fol. 112. verſo.* Obiit Somaſchæ 1537. ætatis ſuæ 56. ſexto Id. Februarij.

161 Fratrum hoſpitalitatis, & infirmis ſeruientium Beati Ioannis Dei Luſitani Ordo ab eodem inſtitutus ſub regula S. Auguſtini anno 1538. Pontifice Paulo III. Imperatore Occidentis Carolo V. Orientis tyranno Solymano. Confirmauit in primis Congregationem Pius V. *conſtit.* 143. inc. *Licet ex debito, de anno* 1572. apud Laërt. Cherubin. *tom. 2. pag.* 353. qui dat illis regulam ſancti Auguſtini, habitum panni Sayal nuncupati cum ſcapulari vſque ad genua concedit, cum facultate colligendi eleemoſynas pro ſubuentione infirmorum in hoſpitali degentium, Ordinario de adminiſtratione hoſpitalicum rationem redendam eſſe præcipit & eius correctioni eos ſupponit, Sixtus Quintus eoſdem in vnam Congregationem Ioannis Dei nuncupandam vniuit, Capitulumque Generale in Vrbe cogendi, Prouinciaſque diſtinguendi, ac vnum Generalem eligendi auctoritatem tribuit. Et Clemens VIII. *conſtit.* 44. incip. *Romani Pont. de anno* 1596. apud Laërt. Cherubin. *tom. 3. pag.* 59. facultatem emittendi profeſſionem, & ſuſcipiendi ſacros Ordines concedit, & exemptionem à iuriſdictione Ordinariorum confirmat, & votum inſeruiendi hoſpitalibus ſub obedientia Ordinariorum emitti indulget, Maioriſque electionem, & munus præfinit. Paulus V. *conſtit.* 55. incip. *Inter alias, de anno* 1609. apud Laërt. Cherub. *tom. 3. pag.* 244. concedit vt vnus ex Fratribus pro vnaquaque domo ad ſacros Ordines promoueatur, nullum tamen ab eo officium exerceri decernit; & Congregatione pulſum ob demerita à ſacrorum Ordinum exercitio ſuſpendit. Idem Pontifex *conſt* 69. inc. *Romanus Pontifex, de an.* 1611. apud Laërt. Cherub. *tom. 3. pag* 261. declarat, & indulget vt in Hiſpaniis Fratres huiuſmodi tria vota ſubſtantialia cum quarto de iuuandis infirmis emittere valeant, & ſic profeſſos veros eſſe Religioſos. Eos autem ad habitum, & profeſſionem, qui pro numero infirmorum neceſſarij ſunt, admitti præcipit. In ſingulis hoſpitalibus duos Fratres Preſbyteros ad Sacramentorum adminiſtrationem permittit. Omnes Ordinariorum iuriſdictioni, & correctioni ſupponit. Et ſi ceſſaret hoſpitalitas, illorum locorum adminiſtrationem ad ordinarios ſpectare decreuit. Et durante hoſpitalitate quotannis locorum Ordinariis rationem reddere iubet nouiſſimè S.D.N. Vrbano VIII. *in ſua conſt.* inc. *Cùm ſicut 9. Iul.* 1638. declarat, & decernit quod hoſpitalia, ſeu conuentus huius Ordinis, in quibus duodecim Religioſi non exiſtunt, non comprehenduntur decreto à ſanctitate ſua edito, ſubiiciente huiuſmodi Conuentus omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci. Et Idem Vrban. VIII. per ſuas litteras in forma Breuis inc. *Circumſpecti, ſub Dat. Romæ Aprilis* 1628. ſtatuit quod in qualibet Domo Regulari duos ad ſacros etiam Preſbyteratus Ordines promoueantur pro ſacramentorum adminiſtratione neceſſaria, cũ prius decem annos profeſſionis in hac Congregatione peregerint, & ab examinatoribus ſynodalibus non ſolum ad Ordines prædictos, verũ etiam ad ſacras Confeſſiones audiendas examinati, & idonei reperti fuerint, ac de Fratris Maioris, & diffinitorũ cõſenſu ad prædictum effectum duntaxat præſtando. Et poſtea per alias litteras ſimiles, inc. *Alias felicis record. ſub Dat. 17. Iun. eiuſdem anni*, declarauit Confratres ſacerdotes, ad dignitates, & officia in Congregatione obtinenda inhabiles eſſe, impoſita pœna contra eligentes, & electos. *Et ſacra Congreg. Regularium negotiis præpoſita cenſuit Fratres huius ordinis habendos eſſe pro veris Religioſis, proindeque locorũ ordinarios volentes procedere contra aliquem illorum intra clauſtra degentem, & extra eadem notoriè delinquentem, vt populo ſcãdalo ſit, teneri obſeruare formam decreti ſanctæ mem. Clem. VIII. hac de re editi prout eadem ſacra Cong. tenore præſentium mandat inuiolabiliter obſeruari. Romæ* 2. *Oct.* 1537. refert Laurent. de Peyrinis *de priuil. Regul. tom. 3. in fine, vbi de decretis nouiſſ. ſacra Cong. decreto* 11. *pag.* 568 Vocantur per Italiam *fate bene fratelli*, quòd his vocibus vti ſoleãt in colligendis eleemoſynis. *Propoſita ab Illuſtriſſimis Millino, & Verallo, ac a S. Congregatione diligenter examinata controuerſia inter Fratres Ordinis Minor. Obſeruantiæ S. Franciſci, necnon Fratres huius Religionis B. Ioannis Dei, Hiſpaniæ, & Italiarum ſuper colore, & forma habitus exorta, & ſuper obſeruatione tranſactionis inter eos occaſione præmiſſorũ inita. Illuſtriſſimi eiuſdem S. Congregationis Patres à Fratribus Religionis beati Ioannis Dei per ciuitates, & oppida pallium non eſſe deferendum, ſed in itinere duntaxat ipſos eodem pallio cum pileo nigro vti poſſe cenſuerunt, dummodo pallium huiuſmodi ſit coloris habitus cum bauaro nigri coloris, & latitudinis ſex digitorum, eique ſporta ſemper ſuperferatur, ſub die* 5. *Iulij* 1616. Tota Congregatio diuiſa eſt in duas, Hiſpanam vnam, Italicam alteram, vtraque habet Generalem ſuum triennalem. Sunt Romæ ad ſanctum Ioannem Colabitam in regione Ripæ, & habent hoſpitium ad ſanctam Mariam Sanitatis in via, quæ ex quatuor fontibus ducit ad ſanctam Mariam Maiorem in regione Montium. Feſtum huius Beati celebratur die 8. Martij, quo mortuus fuit anno 1550. ætatis ſuæ LV. S.D.N. Vrbanus VIII.

per suum Breue *sub Dat. Romæ apud S. Mariā Maiorem die* 21. *Septemb.* 1630. voluit vt ipse seruus Dei Ioannes de Deo in posterum Beatus nuncupari ac de eodem ab omnibus Congregationis huiusmodi Regularibus vbique existentibus quotannis in die eius obitus Officium & Missa celebrari de communi Confessoris, non Pontificis ritu duplici maiori per annum iuxta rubricas Breuiarij, & Missalis Romani, & quoad Missam etiam per alios Regulares, & sæculares Sacerdotes ad eorum Ecclesias confluentes, in ciuitate vero Granaten. nempe in Ecclesia, vbi eius sacrum Corpus requiescit, & in terra nuncupata *Montemor il nouo*, vbi natus est, in omnibus Ecclesiis tam Regularium, quam sæcularium, Officium & Missa ritu duplici minori recitari, & celebrari possit, & valeat. De hoc Ordine agunt Fr. Anton. de Gouuea *in vita B. Ioannis Dei*, Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 430 Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. monasteria cap.* 31. *per tot.* Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 73. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 2. *cap.* 6. *n.* 3. 13. *&* 14. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones pag. vlt.*

162 Congregationis Clericorum Matris Dei Lucæ primitùs erectæ sub titulo Congregationis Clericorum Sæcularium B. Mariæ Virginis, fundator fuit venerabilis P. Ioannes Leonardus è terra Diecimo Diœcesis Lucensis oriundus, sub Gregorio XIII. Pontifice anno Domini 1574. cuius primi discipuli, & socij fuere tres nobiles Lucenses, videlicet Ioannes Baptista Cionius, Cæsar & Iulius de Franciottis fratres germani, & Georgius Arrighinius de Ponteterto diœcesis Lucensis. Huius Congregationis institutum approbauit Clemens VIII. ipsamque sub Apostolicæ Sedis protectione suscepit, & ab Ordinaria iurisdictione Episcoporum exemit, illique diuersa priuilegia, indulta & gratias concessit, vt in litteris in forma Breuis, incipit *Ex quo*, *sub die* 13. *Octobris* 1595. desuper expeditis latius continetur. Postea bonæ memb. Cardinalis Baronius eiusdem Congregationis protector auctoritate sibi tradita ab eodem Clemente VIII. viuæ vocis oraculo ipsius Congregationis constitutiones ab ipso P. Ioanne Leonardio conditas, & de ordine eiusdem Pontificis ab eodem Cardinale examinatas approbauit, & confirmauit, prout ex litteris *sub die* 10. *Iunij* 1604. desuper expeditis & ipsius Cardinalis manu subscriptis, & sigillo suo munitis apparet; & huius Congregationis Clericis opus scholarum piarum Vrbis demandauit, & de cætero Congregationem huiusmodi, Congregationem matris Dei appellari iussit Paulus V. *Const.* 81. incip. *Inter Pastorales* 14. *Ianu.* 1614. Sed postea renunciauerunt, vt in Const. Pauli V. *tom.* 4. *Bullarij const.* 3. incip. *Ad ea* 6. *Martij* 1617. Deinde Paulus V. de voto S. Cōgregationis Cardinalium Concilij Tridentini interpretum omnibus, & singulis huius Congregationis Clericis concessit, vt præter tria vota simplicia castitatis, obedientiæ, & perseuerantiæ, quæ ab eisdem vigore litterarum Clementis VIII. emitti consueuerant, simplex etiam paupertatis votum emittere valerent, prout in litteris in forma Breuis *sub die* 30. *Iulij* 1615. desuper expeditis habetur, nec constitutiones à Sede Apost. vt supra confirmatas, & gratias alias ab ea obtētas, in suo robore relinquens prædictæ Congregationis Superioribus concessit, vt constitutiones illas pro ea parte tantùm quæ paupertatis voto erant contrariæ, variare, mutare, aut etiam delere, & nouas, quæ eiusdem paupertatis voto consentaneæ essent, concedere valerent, prout in aliis litteris in forma Breuis *sub die* 14. *Augusti*. 1619. continetur. Denique Gregorius XV. de voto Sacræ Congregationis Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum huiusmodi Congregationem in Religionē trium votorum solemnium approbauit, prout in litteris in forma Breuis *sub die* 5. *Nouem.* 1621. desuper expeditis habetur. Vtitur eodem habitu, quo patres Societatis IESV. Obiit Præfatus Pater Ioannes Leonardius Romę die 9. Octob. 1609. cum opinione sanctitatis: vnde Gregorius XV. commisit vt pro eius canonizatione formarentur processus, & iam permulti testes super eius honoris virtutibus examinati fuerunt, & in dies examinantur. Habent huiusmodi Religiosi adhuc pauca per Italiam domicilia. Romæ sunt ad S. Mariam de Capitelli, & ad S. Mariam in Porticu. de hoc Ordine agunt P. Cæsar Franchiottus *in libro*, quem edidit, *de vitis Sanctorum, quorum corpora in ciuitate Lucana requiescunt, in Ecclesia sanctæ Mariæ ad Curiam Orlandinorū*, & P. Iosephus Matrarius eiusdē Congregationis Rector Generalis *in sua historia miraculosæ Imaginis Beatissimæ Virginis nuncupatæ S. Mariæ in Porticu, edito Romæ anno* 1627. & nouissimè Tamb. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 8. *n.* 4. ac Lezana *in sum. quæst. Reg. tom.* 2. *c.* 4. *n.* 20.

Congregatio Clericorum pauperum Matris Dei Scholarum piarum fuit fel. record. Clementis VIII. auctoritate erecta institutore Iosepho Calasantio, aliàs de Matre Dei, ex Regno Aragoniæ circa annum 1597. in Parochiali Ecclesia S. Dorotheæ regionis Transtiberim, & per sanctæ memor. Paulum V. confirmata, prout in suis litteris in forma Breuis *constitut.* 81. *sub die* 4. *Ianuarij* 1614. plenius continetur, & per eundem aliis suis litteris etiam in forma Breuis incip. *Ad ea, sub die* 6. *Martij* 1617. fuit quoque erecta sub annuo Præfecto regenda & gubernanda, cum tribus votis simplicibus, paupertatis videlicet, ac castitatis, & obedientiæ, ac gratis, & nullo stipendio, mercede, salario, aut honorario accipiendi pueros in primis elementis, Grammaticæ, computo, ac præcipue in Fidei Catholicæ rudimentis erudiendos, bonis, & piis moribus imbuendos, ac demum Christiano more educandos, operam, laborem, ac studium conferre debeant, cum eo quòd deinceps ista Congregatio Paulina pauperum Matris Dei Scholarum piarum nuncuparetur. Postea fel. mem. Gregorius XV. suis litteris in forma Breuis incip. *In supremo, sub datum* 18. *Nouembris* 1621. *tom.* 4. *Bullarij Constit.* 14. hanc Congregationem in Religionem trium votorum solemnium approbauit, & in aliis *sub Dat.* 15. *Octobris* 1622. ei communicauit omnes gratias exemptiones, indulta, & priuilegia quæcunque Ordinibus Mendicantium, eorumque locis, & personis quomodolibet concessa, & concedenda: edidit volumen Constitutionum, quas obtinui confirmari per Papam, & non potest mutari, nisi ex sex partibus quinque concurrant. Idem Gregorius XV. *Const.* 17. incip. *Sacri Apostolatus* 31. *Ianuarij* 1622. Minister Generalis cum quatuor sociis habent vocē actiuam & passiuā, repręsentantes corpus Religionis, & huiusmodi Clerici habent licentiam emitendi vota solemnia in manibus Prælati eorum arbitrio eligēdi. Idem Greg. XV. *Const.* 15. inc. *Apostolici muneris* 10. *Kal. Iulij* 1622. Eius Religiosis exemptionem à processionibus, & aliis actibus publicis concessit Vrban. VIII. *Const.* 100 inc. *Debitum, Kal. Iun.* 1629. Illis tantū concessum est exigere, & nominare scholas pias, aliis prohibita earū erectio, & interdictum 163

gestaro

gestace habitum illorum. Idem Vrbanus VIII. *Const.* 106. incip. *Ad vberes* 7. *Augusti* 1630. Non comprehenduntur in decretis generalibus editis à Clemente VIII. quibus cæteri Clerici Regulares nun comprehenduntur. Vrbanus VIII. *constit. sua*, incip. *Romanum*. 17. *Nouembris* 1634. Vruntur Religiosi huiusmodi habitu clericali honesto, atque ex viliori panno, incedunt nudis pedibus, associant pueros, quos docent ad domos parentum. Generalis est ad nouennium, quia tamen primus, & fundator adhuc viuit hoc anno 1631. fuit mihi dictum quòd in primo generali Capitulo ad vitam eligetur. Sunt Romæ ad sanctum Pantaléonem in Pasquino, & in aliquibus regionibus scholas aperiunt. Collegium Nazarenum nun-
164 cupatum prope S. Andream de la frata tenent, nouitiarum verò ad quatuor fontes in via, quæ ducit ad B. Virginem de Victoria habent. De hoc Ordine agunt Pancirola *in thesauro in regione Parionis Ecclesia* 80. *pag.* 787. Tambur. *d. tom.* 2. *disput.* 24. *q.* 8. *num.* 6. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 2. *cap.* 4. *num.* 27. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 113. Flaui. Cherubin. *in compendio Bullarij ad Bul.* 81. *Pauli V. schol.* 1.

Sancti Antonij Abbatis in Flandria Ordo institutus hac nostra tempestate sub Pontificatu Pauli V. data est ei regula S. Augustini anno 1615. ab eodem Pont. pleneque eius vnicum monasterium Castolletum subiectum est Prouinciali Belgico Augustiniano, saluis eiosdem instituti Constitutionibus, & priuilegiis, procurante cœnobij tum temporis superiore Antonio Thuano.

165 S. Lazari militarem Ordinem aliàs de anno 361. institutum confirmauit Honorius III. anno 1120. & Gregorius IX. qui simul regulam S. Augustini his Equitibus seruandam tradidit, seu vt verius videtur, traditam ab Honorio antecessore confirmauit; auxere multis priuilegiis Alexander IV. Nicolaus III. Clemens IV. Ioannes XXII. Gregorius X. ditarunt multis possessionibus in Gallia (vbi Boniaci sedes magni Magistri post expulsos à Syria Christianos) Philippus Augustus, S. Ludouicus, Philippus pulcher, Philippus Longus, Ioannes Carolus VII. Ludouicus XI. Carolus VIII. Ludouicus XII. Franciscus I. Henricus II. & III. Galliæ Reges. Extincta pene erat hæc Militia Pontificatu Pij IV. tum quia confusa partim fuerat cum Melitensi ex decreto Innocentij VIII. anno 1490. tum etiam, quia paulatim desierat, vt ferè euenit rebus omnibus, illam tamen in pristinum splendorem redocere conatus anno 1565. eius Magistrum creauit Ianottum Castellionem Mediolanensem virum, & natalibus, & rerum gestarum gloria, insignem, confirmauit omnibus antecessorum suorum priuilegiis, *Const.* quæ incip. *Inter assiduas*, *sub Dat.* 4. *Maij* 1565. Mortuo Castellione vnitus est Ordo S. Lazari Ordini S. Mauritij Thebæ legionis ducis, ex præscripto Gregorij XIII. *Const.* incip. *Pro commissa nobis*, *sub Dat. Romæ* 13. *Nouembris* 1572. & Serenissimi Emmanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis eiusque successorum potestati mancipatur. Item per Galliam Ordini S. Mariæ de Monte Carmelo adiungitur, iubente Paulo V. De hoc Ordine S. Lazari agunt quotquot pro Ordine S. Mauritij citauimus. Guillielmus Baldesanus Taurinensis Canonicus *in historia sacra S. Mauritij*, *& in tract. de origine Militari S. Mauritij*, Aubert. Miræ. *in origin. August. lib.* 1. *cap.* 31. Franciscus Menenius *in delit. equestr. titul. de Equitibus S. Lazari*, Petrus Belloius Tholos. *in libello de equestribus Ordinibus titul. de Equitibus S. Lazari*, Sansouinus *de origine Equitum titul. de Equitibus S. Lazari*, Paulus Morigia *de origin. Relig. lib.* 3. *cap.* 7. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 3. *pag.* 207. Carol. Tapia *ad dict. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap.* 38. Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *num.* 89. Alphons. Narbona *l.* 29. *gloss.* 7. *num.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recop.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom.* 2. *cap.* 5. *num.* 57. Ioseph. Micheli *en el tesoro militar. fol.* 48. *verso.*

S. Ioannis Melitensis Ordo Militaris institutus sub regula S. Augustini Hierosolymis propè 166
templum Christi resurgentis in Caluarij monte à Geraldo erectore hospitalis S. Ioannis Baptistæ anno 1099. Pontifice Paschali II. Imperatoribus Occidentis Henrico IX. Orientis Alexio Conneno, confirmatus annò 1120. à Calixto II. & Honorio II. anno 1125. deinde à subsequentibus Pontificibus multis priuilegiis donatus. Vocantur nonnonquam huius familiæ Equites S. Ioannis, quod in hospitali S. Ioanni sacro instituti sint: nonnunquam Rhodienses, quòd Rhodum insulam vi armorum Turcis eripuerint anno 1308. *die* 20. Augusti, ibique sedem, & domicilium Religionis collocauerint, & concessa sibi eadem insula à Clemente V. eodem ipso anno 1308. quam per annos 214. retinuerunt vsque ad 25. *Decembris anni* 1522. qua die post longam multorum mensium obsidionem eam iterum Turcæ recuperarunt. Nonnunquam Melitenses, quod in insulam Melitam domo Caroli V. Imperat. commigrarint (eiecti à Rhodo) vbi nunc sunt. Habitus Equitum niger cum octogena Cruce candida in sinistro latere. De hoc Ordine agunt Cassan. *in catalogo gloria mundi part.* 9. *consid* 4. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *cap.* 9. Gualter. *in tabul. ch onograph. sæculo* 10. *anno* 1119. Illescas *in histor. Pontificali p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 18. Iacob. de Vetriaco *historia Orientalis cap.* 64. Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 7. Paul. Morigia *de origin. Relig. lib.* 3. *cap.* 1. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 3. *pag.* 219. Aubert. Miræ. *de origine Equitum lib.* 1. *cap.* 1. Menenius *in delit. Equestrib. titul. de Hierosolymit. Equit.* Fr. Emmanuel *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 6. *artic.* 2. Azor. *part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *quæst.* 3. Mart. *de Iurisdict. part.* 2. *cap.* 33. *à num.* 7. Anton. Seap. *de Iure non scripto lib.* 2. *cap.* 11. Carol. de Tapia *ad d. Auth. Ingressi, verb. monasteria, cap.* 34 Alphons. de Narbona *l.* 29. *gloss* 8. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil.* nouissimè Ioan. de Caruallo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de testament. part.* 1. *num.* 348. Carrillo *en sus annales chronologicos lib.* 4. *anno* 1104. *fol.* 316. *& tabul.* 5. *an.* 1522. *fol.* 457. *cum seqq.* latè Machado *en su perfetto Confessor, tom.* 2. *lib.* 5. *part.* 4. *tractat.* 2. *docum.* 6. Ioseph. Micheli *en el tesoro militar. de caualleria fol.* 39. Venero *en su enchiridion de los tiempos fol.* 102. in impres. de anno 1641. nouissime Fr. Ferdinand. de Camargo *in epitome histor. Ecclesia militantis de anno* 1104. *fol.* 128. *verso.* Ioann. Augustin. de Funes *in chronica huius sacra Religionis*, sex libris diuisa, Hieronym. Roder. *in compendio quæst. Reg. resol.* 123. *n.* 42. ex professo Iacob. Bossius *in historia Melitensi tribus tomis*, Ioan. Anton Viper. *de bello Melitensi.* Diuisa est hæc familia in octo linguas, siue nationes, viginti prioratus, 653. Commendas, siue Præceptorias. Officia sunt Magnus Magister, Magnus Commendatarius, Mariscalus, Hospitalarius, Thesaurarius, Magnus Baiuliuus, Cancellarius, Prior Ecclesiæ Ordinis, refert

Claudios Robertus *in Gallia Christiana tit. de Generalibus Ordinnm.* Hos Equites esse verè & propriè Religiosos docent plures, qoos refert, & sequitur Sancb. *in pracepta Decalogi tom.1. lib.2. cap.16. n.11.* quibus addo Nicol. Garc. *de benefic. p.1. cap.4. n.15.* Basil. Pont. *de impediment. matrimony causa 27. q.2. §.4.* Cened. *in tractat. de paupert. relig. dub. 60. num. 12. cum seq.* Nouar. *lib.1. quæst. forens. cap.42.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. p.4. resol.* 170. & citatos per me *in tract. de appellat. verbor. vtriusque Iuris signif. appellat. 233. num.6.* in tantum quòd Equites huiusmodi confireri possunt cum Sacerdote Regulari non approbato ab Ordinario, sicut possunt alij Regulares, Sanci. *in suis practic. disp. c.49. n.11. & 13.* Nouar. *in tract. de elect. & variat. fori q. 69 n.23. sect.2. in vlt. impress.* Aloys. Ricc. *vbi sup. n.2.*

167 S. Mariæ Theutonicorum Militaris Ordo sic dictus quòd sub Patrocinio Beatissimæ Virginis à Theutonicis, & pro natione Theutonica institotus sit, sub regula S. Augustini à quodam viro nobili Theutonico, cuius nomen nullus sciiptorum, quem legerim, prodit, anno Domini 1119. Calixto II. Pontifice, Imperatore Occidentis Henrico V. Orientis Alexio Conneno, primum sub sodalitij specie ad recreandos Hierosolymis & excipiendos peregrinos gentis Germanicæ. Decursu vero temporis ad tutandum eosdem ab incursionibus barbarorum, sumpto ab hospitalatüs, siue Ioannitis, nunc Melitensibus exemplo. Captis Hiesolymis à Saladino Ægypti Sultano anno 1187. abireque iussis cum reliqua Christianorum turba Theutonicis; Acone, siue Ptolemaide considere, quamdiu non ea etiam vrbs à Sarracenis capta est; vbi dum erant, confirmatus Ordo est à Cœlestino III. anno 1191. dataque pro tessera Militibus io veste candida Crux cum limbo argenteo, quam & assutam pectori & appensam è collo gestarent: summi tameo Magistri insigne est Crux nigra intersecante alia aurea. Cæterum capta Ptolemaide, fortuna iactatis Theutonicis, qui viui è barbarorum armis supererant, tandem in Europam commigrarunt, ibique contra Prusios, qui Masouiam armis infestabant, à Conrado Masouiæ Duce euocati ea lege, vt quidquid Prusiani agri occupassent eis cederet, fœliciter Prusios debellarunt, ductore Hermano Altaa Ordinis Magistro spectatæ virtutis duce. Domiti deinde à Theutonicis Lithuani, ac Tartaris, qui vltra Vistulam fluuium erant, initaque pax cum Polonis, quibus non semel conhostes egregiam nauarunt operam. Referunt multi ædificatam à Theutonicis trans Vistulam vrbem ex nomine SS. Virginis appellatam, hanc in sedem, & Regiam magni Magistri destinauerunt. Nullus fere in hunc Ordinem cooptatur nisi Germanus sit, & ex Germana nobilitate, Commendas nullas, aut paucas extra Germaniam possident, in Germania multas, & amplissimorum reddituum. De hoc Ordine vide Cassan. *in catal. part.9. consid.6.* Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.7. cap.6.* Gualter. *in tabul. chronograph. sæculo 10. anno* 1119. Paul. Morigia *in origin. relig. lib.3. pag.212.* Illescas *in histor. Pont. lib.6. cap.1.* Meneni. *in delit. Equestr. tit. de Theutonicis*, Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap.35.* Alph. de Narbona *l.29 gloss.7. num.2. titul.6. lib.1. Recopil.* Tyrius *in sua historia lib.3. fol.8.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar. de Caualleria fol.37.* Iacob. Bossi. *in histor. Melitensi, tom.1. lib.12. anno* 1192. Azori. *inst. moral. p.1. lib.13. cap.5. q.3. vers. sunt & alij qui dicuntur Theutonici.*

168 S. Iacobi apud Hispanos Ordo Militaris institutus sub regula S. Augustini à quibusdam Hispanis Legionensibus, & Gallecis, qui bonis in commune collatis, se suaque deuouere tutandis Christianis à Maurorum incursionibus, iis maxime, qui ad S. Iacobum Compostellanum peregrinarentur, ope, & cura Canonicorum Regularium S. Eligij, cuius cœnobium non longè distat à Compostella, anno 1170. Pontifice Alexandro III. Alphonso IX. Castellæ Rege, Imperatoribus Occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emmanuele Conneno. Confirmata primùm Militia est à Iacintho Cardinali Alexandri III. per Hispaniam Legato instituto in primum Ordinis Magistrum Petro Fernandez à Ponte incalato. Secunda deinde adiecta confirmatio est ab eodem Alexandro III. *anno* 1575. (à quo nonnulli huius Militiæ originem auspicantur.) Vtuntur Equites super vestem candidam Cruce rubra in formam gladij effigiata, capulo nimirum liliato, acie nuda, & inferius protensa. Duo sunt præcipua Ordinis domicilia, alterum Velesij in Castella, alterum Legione, primum omnium caput est sedes quondam magni Magistri. Sunt in hoc Ordine duo magni Commendatores, vt vocant, Castellæ, & Legionis. De hoc Ordine agunt Cassan. *in catal. part.9. consid.7.* Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.7. cap.5.* Gualter. *in tab. chronograph. sæculo 12. pag.653.* Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.3. pag.209.* Paul. Morigia *de orig. Relig. lib.4 cap.4.* Martin. Carrilo *in annalib. chronolog. lib.4. sub anno* 1175. Meneni. *in delit. Equestr. tit Ordo Equitum S. Iacobi*, Anton. Nebricens. *lib. 2. decad.1. cap.9.* P. Mariana *in historiarum Hispaniæ lib.11. cap.13.* Carol. de Torres *en la historia de la tres Ordenes Militares lib.1. fol.1.* Carol. de Tapia *in d. Authent. Ingressi, verb. monasteria cap 36. per tot.* Tamburin. *d. tom.2. disput.24. q.4 n.94.* Ioann. de Carualllo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de test. in part.1. num.350.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom.2. cap.5. num.54.* me citato *in hoc loco* Machado *en sa perfetto Confessor. tom.2. lib.5. part.4. tract.2. docum.1.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar. de Caualleria fol.30. cum seqq.* vbi late, & etiam de modo dandi habitum, Iacobus Bossius *in histor. Melitensi tom.1. lib.6. anno* 1160. & *tom.3. lib.1. anno* 1560. Ferrer. *in integro tom. de hoc Ordine*, Hieronym. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol.123. num.45.* Azori. *instit. moral. part.1. lib.13. cap.6. quæst. 2. versic. anno* 1175. & *cap.5 quæst.3. versic. sunt præterea in regno Castella*, vbi ex Francisco Rades de Andtada *in chron. Ordinis cap.48.* refert quadraginta fuisse magnos huius Militiæ Magistros ad Regem vsque Catholicum Ferdinandum, cui ab Alexandro VI. *anno* 1493. delata est, tum sibi tum successoribos, Ordinis perpetua admioistratio, Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in historia Episcop. Portugal. part.1. cap.12.* Vnde non approbo, quod tradunt Lucas Episcopus Tudensis, Vasæus, Didacus Valera, Ambrosius de Morales, Illescas *in historia Pontific. p.1. lib.4. c.81.* Fr. Emm. *quæst. Reg. tom. 1. q.5. ar.5.* ordinē scilicet huius familiæ deriuasse à Ranemiro hoc nomine, qui parua manu ingentes Maurorum copias fudit ad amnem, quem Hispani vocant, *Clauijo*, ducente Christianorum copias S. Iacobo, quem Rex ipse cum multis album prementem equum ac vexillum rubra Cruce distinctum manu præferentem ante acies conspicatus est.

Alexander

Alexander III. per suam Bullam *fol. D. 1. 5. Iulij* 1175. quam refert Mota *lib. 2. de origini, & principio Ordinis S. Iacobi pag. 66. & seq.* concessit Militiæ & Militibus huius Ordinis vt primas, & secundas nuptias valerent cōtrahere, adimplerentque votum castitatem, seo continentiam coniugalem seruando, vt idem Mota prosequitur in annot. 129. & habetur *in diffinit. Ordinis tit. 22. cap. 5. & tit. 37. cap. 15.* Valenzuel. *consil. 115. num. 6. tom. 2.*

169 Sancti Iacobi apud Lusitanos Militaris Ordo eadem habet initia, quæ sancti Iacobi apud Castellanos, eadem regula, idem habitus, in tessera verò nonnulla cernitur differentia, nam Crux rubra in Lusitanis aciem gladij, quæ in Castellana inferiùs protenditur, non refert, sed ex inferiori cuspide liliata etiam est, & cæteris æqualis. Desciuit hæc Militia à Castellana, sub cuius Magistro erat, tempore Regis Dionysij, qui suorum libertatem amabat maximè. Vide Eduard. Nonium do Leaon, Petrum Marisium, & Anton. de Vasconcellos *in Rege Dionysio*, Bernard. de Britto *in chonico Cisterciensi lib. 5. cap. 23.* Vltimus Magistrorum è Lusitanis fuit D. Georgius Dux. Conimbricensis, & Aureij Ioannis Regis hoc nomine secondi filius, accipiente Rege Ioanne III. deinde successoribus perpetuam huius Ordinis administrationem, vt supra in familia Equestri Aoisiensi. Caput Ordinis situm est in oppido Palmella, pro quo extremi ferme scriptores scribunt mendosè, Palmera, inter Olyssiponem & Setobrigam meridiem versùs. Scribunt de hac Militia, quos pro S. Iacobi familia *num. accedenti* retuli; item Lusitani *proximè citati*, & nouissimè Emman. de Faria *en el epitome de las historias Portuguesas part. 4. cap. 12.* Tamburin. *tom. 2. disp. 24. quæst. 4. num. 95.* Machado *d. tract. 2. docum. 5. num. 3.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar fol. 48.* Cabed. *de patronat. Regia Coronæ c. 15. n. 2.*

170 Montis Gaudij apud Hierosolymitanos Ordo Militaris sic dictus à loco extra Hierosolymitana mœnia vbi primum eius domicilium erectum mons Gaudij appellatum, credit Menenius *in delit. Equestr.* relato Romano illum incœpisse eadem fere tempestate, qua Melitenses, Templarij, & Theutonici, confirmante Alexander III. anno 1180. vt refert Rades Andrada *in chronic. Calatraua cap. 18.* Appellarunt Hispani Equites de Monfrac à præcipua in eo oppido eorum domo, in Cathalonia, & Valentia Equites de Mongioa, quod idem est ac Montis Gaudij; quoquot huius Militiæ extabant, per Hispaniam Equites ad Calatrauenses transiere, vt testatur idem Rades de Andrada *citato loco*, & Barnab. de Montaluo *in chron. Cisterciens. lib. 2. cap. 15.* vbi omnes pariter meminere Equitum del Trugillo, qui in oppido eiusdem nominis sedem habuisse anno 1227. satis constat; adscripti quoque ipsi Militiæ Calatrauensi. De hoc Ordine vide citatos anctores, vbi etiam inuenies hos omnes fuisse Cistercienses instituti, quod repetit Aubert. Miræ. *lib. 3. de origin. monast. & ibi de Ordine Cisterciens. cap. 9.* Tamburin *d. tom. 2 disp. 24. q. 4 num. 96.* Ioseph. Micheli *en el thesoro militar de Caualleria fol. 36.*

171 S. Mariæ de Mercede apud Aragonios Militaris Ordo institutus à Iacobo huius nominis Aragoniæ Rege, sub regula sancti Augustini anno 1218. Pontifice Honorio III. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Roberto. Eadem illius est professio, idem habitus, qui Religiosis Mercenariis de quibus supra; militarunt sub eodem Mercenario Generali ex prima Gregorij IX. cōfirmatione anno 1230. Habuere tamen postea Generalem suum Laicum, nec Sacris initiatum, sed eo iterum extincto, ad Sacerdotem, & Religiosis Patribus præsidentem rediere Decreto Clementis V. & Ioannis XXII. anno 1317. cuius auctoritate approbata fuit electio Generalatus in fauorem Fr. Raymondi Alberti, qui fuit primus Generalis Clericus & octauus ab Ordinis institutione, extinctos (vt verè sunt) scribit Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 335.* non sine maximo captiuorum fidelium damno. De hoc Ordine vide Fr. Ildefon. Remon. magist. & Fr. Bernard. Varg. *in historia generali*; Garibay *in compendio histor. lib. 32. cap. 6.* Illescas *in historia Pontific. lib. 5. cap. vlt.* Carol. de Tapia *d. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap. 37.* Tamburin. *d. tom. 2. disput. 24. q. 4. n. 77.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar de caualleria fol. 58.* Pineda *in monarchia Eccles. lib. 12. c. 23. § 4.* Mariana *de rebus Hispaniæ lib. 12. c. 8.* Menen. *in delit. equest. tit. Equites S. Mariæ de Mercede.*

S. Mariæ gloriosæ apud Italos Militaris Ordo institutus à Fr. Bartholomæo Viceno de Viecenza Ordinis Prædicatorum, eius postea Vrbis Episcopo anno 1233. Pontifice Gregorio IX. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Balduino II. Huius familiæ Milites tunica alba, & subcinericia toga induuntur, Crucem purpuream in campo albo, duabus supra positis stellis præferunt, vt viduarum, ac popillorum tutelam susciperent, vt paci, & concurdiæ inter homines inseruirent, vulgo *Fratres gaudentes* appellati sunt, & per Italiam floret eorum institutum, maximè Bononiæ, & Mutinæ, sub nomine S. Mariæ Matris Domini. De hoc Ordine agunt Syluest Marul. *lib. 3. Oceani Relig. pag. 232.* Carol. Sigon. *de Episcop. Bononiensi. lib. 3. & de regno Italia lib. 17. & 19.* Baroni. *annal. Ecclesiæ tom. 13. anno Domini 1261. num. 12.* Iacob. Bossi. *in histor. Melitensi, tom. 1. lib. 21. anno 1271.* Tamburin. *d. tom. 2. disp 24. quæst. 4. num. 96.* 172

S. Mariæ de Monte Carmelo Ordo Militaris institutus à Philiberto Nerestano Gallo, viro Militiæ insigni, sub regula S. Augustini anno Christi 1609. Pontifice Paulo V. regnante in Gallia Henrico IV. Imperatore Occidentis Rodolpho II Orientis tyranno Amurate; incorporatus est huic Ordini Ordo Militaris S. Lazari per Galliam; institutus primus Magister Nerestanus, qui eodem anno Parisiis, vt testatur Menenius *in delit. Equest. tit. de Equitib. S. Mariæ*, &c. in monasterio Suburbano S. Lazari Canonicorum Regularium S. Augustini nonnullos Equites creauit, designata omnibus pro tessera Cruce violacea Virginis Mariæ effigie insigni ex collo pendente, pariterq; chlamidi affixa. Nec Carmelitani, nec Mauritani Equites à nuptiis arcentur. De hoc Ordine agunt Paulus V. *Const. sua* incip. *Romani Pont. 14 Kalend. Martij* 1607. & alia incip. *Militantium Ordinum 16. Februarij* 1608. nouissime Marc. Anton. Alegre de Cassan. *in paradiso Carmelitici decoris statu 5. ætate 18. an. 1607. cap. 100. pag. 458.* Menenius *citato loco*, Aubert. Miræus *de origine August. lib. 1. cap. 32.* 173

De Religionibus, quæ proprias Constitutiones ac peculiaria statuta dicuntur habere pro regulis.

S. Francisci Assisinatis Ordo, qui antecedentium respectu quartam constituit regulam, ab eodem institutus anno 1208. ætatis suæ 27. & conuersationis 2. Innocentio III. Pontifice, Imperatoribus Occidentis Otthone IV. Orientis Roberto. Diuisus est totus Ordo Franciscanus in quatuor Congregationes, Conuentualium scilicet, Obseruantium, Tertiorum de Pœnitentia, & Capuccinorum. Vnaquæque habet suum Generalem distinctum ab alia independentem. præterquam quod multi ex Tertiariis per Hispaniam, & Italiam viuunt adhuc sub Generali Obseruantiæ.

175 Conuentuales sic dicti à magnificis, & sumptuosis Conuentibus, & amplis ædificiis, ac claustris erectis, vnde quandoque claustrales appellabantur, Ordinis statum, & modum primitiuum Religionis in Summa paupertate prætereuntes, magnas possessiones & reditus acquirere cœperunt, sed vt ea bona in communi possidere possent, impetrarunt indultum ab Innocentio IV. anno 1244. trigesimo quinto post institutum Ordinem, & profiteri exinde cœperunt regulam cum limitatione priuilegiorum inuentam, & approbatam, vt dicit Rodulphius *lib. 2. historia fol.* 157. *col.* 2. Et sic in temporalibus iam succedunt acsi essent in sæculo, Clemens IV. *Constit.* 1. incip. *Obtentu 2. Id Februarij* 1265. Sed ipsos vt singulos nihil proprij posse decreuit Pius V. *Const.* 61. inc. *Ad extirpandos. Idib. Iunij* 1566. Semel in mense prima die non impedita alio festo nouem lectionum officium de ipso sancto Francisco, prout recitatur in die festo eiusdem, recitare possunt, Paulus V. *tom. 4. Bullarij Constit.* 4. incip. *Dominus nostri* 20. *Martij* 1617. Eis, eorumque Superioribus ambitum interdixit idem Paulus V. *d. tom. 4. Const.* 18. incip. *Admonemur 4. Septembris* 1619. Constitutiones eorum in Capitulo generali anno 1625. pro feliciori ipsius Ordinis progressu editas confirmauit Vrbanus VIII. *Constit.* 87. incip. *Militantis sub die* 15. 1628. Generali conceditur licentia supprimendi & extinguendi Conuentus pauperes. Vrbanus VIII. *in Constit. sua* incip. *Cum sicut* 3. *Octobr.* 1635. Generalis eorum Magister ad sexcennium eligitur, me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Generalis n.* 4. Ministri Conuentuum siue Guardiani eliguntur à Capitulo Prouinciali per annum, qui tamen sunt de mensa Magistri Generalis triennio durant, ab ipsique Magistro generali eliguntur. Sunt Prouinciæ illorum 31. in quibus vicariæ septem, custodiæ 108. Habent Romæ monasteria duo, vnum ad sanctos Apostolos Philippum, & Iacobum, aliud ad sanctum Saluatorem ad vndas.

176 Ex iis prodierunt Fratres dicti minores Conuentualium reformati, quos approbauit, eosque frui priuilegiis, & gratiis Fratrum Minorum Cōuentualium voluit, ac alios Fratres Minores cuiuscunque Ordinis S. Francisci recipere prohibuit Sixtus V. *Constit.* 68. incip. *Apostolici, Idib. Octobris* 1587. Caputium, siue habitum similem Capuccinis deferre, ac Capuccinos recipere vetuit Gregorius XIV. *Constit.* 11. incip. *Beati 6. Iulij* 1591. Illis vniuit loca, & bona Fratrum Minorum discalceatorum in Italiam, & ad eos transire indulsit Sixtus V. *Constit.* 99. incip. *Cum sicut* 20. *Octobris* 1589. Habent Conuentus aliquot, qui plurimum valent per Italiam, sed nonnulli sunt extincti.

Obseruantes ex pluribus reformationibus ori- 177
ginem sumpserunt: nam cùm præclarus hic Ordo aliqua ex parte collapsus esset, incœperunt plures reformationes, & primum Cæsareu quodam duce, à quo & Cæsarini dicti sunt de anno 1244. Alia huius Ordinis cœpit reformatio anno 1294. sub Cœlestino V. à duobus fratribus, Angelo scilicet Antesignano, & Angelo de Cingulo, qui Clareni ex eo dicti sunt, quod primum in monte Claro habitare cœperunt. Apud Lusitanos de anno 1392. cœpit alia Regularis obseruantiæ institutio à Fratribus Didaco Arias, & Gondisaluo Marino, & aliis Castellanis & Gallecis Patribus, & triginta annis post incœptam reformationem à Fr. Paulo de Trinis in prouincia S. Angeli ex Regno Neapol. quæ dicitur Capitanata, arctissima cœpit reformatio sub B. P. Ioanne à Strouconio, & Fr. Thoma Florentino possessione laico, qui Patres de S. Euangelio fuere appellati. Coletanorum alia fuit reformatio a Coleta muliere illa piissima (quæ Clarissas reformauit sorores) sic dicti, quæ incœpit anno 1410. Et Amadei, qui Mediolani à B. Amadeo Lusitano viro sanctissimo ac nobilissimo instituitur, nomen habuerunt, anno 1460. cœperunt. Denique ordinem in Italia Fr. Petrus Caperolus reformauit, qui & Caperolanis Fratribus nomen dedit anno 1477. Hi omnes qui à propriis regebantur Vicariis sub Generalis Conuentualium Ministri obedientia, Fratribus de obseruantia adhæsere, qui de Obseruantia Ordo à B. Bernardino de Senis, & B. Ioanne de Capistrano sanctissimis viris, nimirum & in Italia, & in Gallia, Germania, ac Polonia auctus ac restitutus fuit anno 1440. Eugenio IV. summo Pont. A Conuentualibus, Obseruantes seiunxit, & eorum Ministrum Generalem ad sex annos eligi posse statuit Leo X. *Constit.* 23. incip. *Ite 4. Kal.* 1517. Et illos in processionibus, & aliis actibus publicis Fratribus Conuentualibus præcedere voluit idem Pontifex *Constit.* 26. incip. *Licet 6. Decembris* 1517. Eis vniti fuerunt Fratres Amadæi, & Clareni à Pio V. *Constit.* 53. incip. *Beatus 10. Kal. Februarij* 1568. Recitare possunt feria quinta Officiū sanctissimi Corporis Christi, non tamen in illis de aduentu, & Quadragesima, aut Officio duplici impeditis, idem Pius V. *Constit.* 12. incip. *Exponi 8. Ianuarij* 1568. Illis, eorumque Superioribus ambitum interdixit Paulus V. *tom. 4. Bullarij Constit.* 16. incip. *Admonemur 18. Aprilis* 1619. Quascunque præcedentias, seu Paternitates illis concessas præter constitutiones Ordinis auctoritate Apostol. confirmatas reuocauit Gregorius XV. *Constit.* 41. incip. *Pastoralis 3. Februarij* 1623. Minister Generalis, qui sexcennio durat, sicut in præteritum vsus est, ita in præsentiarum vti potest titulo & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, vt contra Conuentuales huiusmodi titulum reformari contendentes censuit Sacra Rituum Congreg. *sub die 22. Mart.* 1631. refert me citato *in hoc loco* Nouar. *d. verb. Generalis.* Ex his sunt quidam reformati Obseruantes, quos nos Recollectos discalceatos, seu alias reformatos appellamus, quod in puritate sua paupertatem, & regulam B. Francisci nitantur

tur obseruare. Hi autem reformati discalceati non possunt accedere ad Capitulum Prouinciale, sed solum ipsorum Custos, qui habet tantum vocem actiuam; non possunt habere inter Obseruantes seu de familia aliquam dignitatem, vel officium. Non possunt prædicare, & eleemosynas petere intra limites Conuentuum obseruantium de familia, nisi Prouincialis facultate obtenta in scriptis, & è conuerso. Non possunt peregrinari nisi litteris obedientialibus prius registratis à Superiore subscriptis, cum annotatione diei discessus, & determinatione redditus. Superior eorum in quolibet Conuentu debet habere clauem, qua cellas subditorum aperire, & visitare possit ad libitū saltè cum duobus. Greg. XV. *Constit.* 8. inc. *Onerosa* 1. *Sept.* 1621. *tom.* 3. apud Angel. Mat. Cherub. *pag.* 287. Fratres de familia libere ad reformationem transire valent in quocumque tempore, etiam extra Capitulum, & congregationem. Qui ad Reformationem transierit, annum vnū à die suæ receptionis cōputandū ad deliberandum habeat, an in illo statu velit remanere, quo anno expleto, Superior Reformatorum, Custos videlicet, vel Prouincialis ad Conuentum in quo dictus Frater de familia commoratur, se transferat, vbique informationem simplicem capiat per se ipsum, aut ab eo substitutum, qui non sit de familia illius Conuentus, in quo frater in Reformatione incorporandus reperitur. Ad faciendam assignationem aliquorum Conuentuum Obseruantium de familia Fratribus Reformatis recurri debet ad sacram Congregationem. Nouitij inter Reformatos non sunt recipiendi extra Capitula, vel Congregationes Capitulares. Minister Prouincialis eligi potest ex familia, vel ex Reformatione iuxta antiquam consuetudinem Religionis. Et quando Minister Prouincialis eligitur ex Fratribus Reformatis, Custos Reformationis non eligatur, sed ipsemet Minister ipsam Reformationem regat, & moderetur. Quando Minister Prouincialis fuerit Reformatus, tunc Custos mittendus ad Comitia generalia eligatur ex Patribus de familia, & vice versa. Procuratnt in Curia Patrum Reformatorum est nominandus à Generali. Ita S. Congreg. Episcop. & Regul. 14. *Iunij* 1628. apud Angel. Mariam Cherub. *tom.* 4. *Bullarij pag.* 68. Nulli Reformatorum huiusmodi ius præcedendi siue honoratioris loci competit, nisi Ministro Commissario, Vicario, & procuratori, Generalibus, Ministris Prouincialibus, Cōmissariis, & Vicariis Prouincialibus, si fuerint ex Reformatis, Custodibus Reformationū, Cōmissariis, Visitatoribus, Guardianis, Præsidentibus, seu Cōmissariis, & Vicariis localibus, qui tamen expletis eorum officiis ad forum, & præsidentiam Ordinia redibunt tam ij, qui iam habitum per dictos Fratres reformatos gestari solitum susceperunt, & de cætero suscipient, quam ij, qui se à Fratribus de Obseruantia ad Fratres Reformatos huiusmodi canonice transtulerunt, & transferent; exceptis tamen iis qui officio Ministri Generalis Cismōtanæ familiæ functi sunt, vel funguntur qui post Superiores actuales immediate locum habeant. Vrban. VIII. *Constit.* 23. *alias* 155. incip. *Inter grauissimas,* 23. *Augusti* 1634. apud Angel. Mariam Cherub. *tom.* 4. *pag.* 49. Quod in prouinciis Hispaniarum, & Indiarum Fratrum discalceatorum S. Francisci de Obseruantia amplius non sunt, nec habeantur tituli Lectorum Iubilatorum, neque exemptionе Patris gaudeat, nisi qui Minister Prouincialis fuerit. Idem Vrbanus VIII. *Const.* 32. *alias* 141. incip. *Religiosos viros* 3. *Decemb.* 1635. apud Angel. Mariam Cherubin. *tom.* 4. *pag.* 54. Habēt omnes sub se Prouincias 93. Custodias quinque, Vicarias 24 Côuentus 2300. Religiosos centum sexaginta tria millia nongentos. Sunt Romæ ad S. Mariam in Ara Cœli, ad S. Bartholomæum in Insula, ad S. Petrum Montorium, ad S. Franciscum Transtyberim, & ad S. Isidorum.

Tertiarij de Pœnitentia nuncupati ita dicuntur, quia postquam S. Franciscus primum Ordinē anno 1208. & secundum S. Claræ siue Damiatarū anno 1212. instituerat, tandem anno 1221. in oppido Canarij, quo ab Assisio quatuor milliaribus distat, idem gloriosus Sanctus amore Iesu Christi maxime flagrans, & omnium salutem ardenti desiderio anhelans, alium Ordinem instituit, qui antecedentium respectu dicitur tertius, eumque de Pœnitentia nominauit, fortassis, vt placet D. Bonauenturæ quia sicut pœnitentia est via communis ad Cœlum, sic Ordo iste omnes cuiuscumque status & sexus, Clericos, & laicos, virgines, viduas, & coniugatas amplectitur, neminem excludit, omnesque hunc Ordinem ingredi, illumque profiteri possunt. Quem quidem Ordinem dum coningatas vtriusque sexus, verum etiam Fratribus, & Monialibus in communi viuētibus, ac tria vota substantialia solemniter emittentibus florere iam diu cœpisse refert Clemens VIII. *sua Constit.* incip. *Ad vberes Id. Martij* 1526. & vt habetur *in chronicis p.* 3. *lib.* 1. *c.* 38. videtur quod de anno 1421. Fulgineæ sub auspiciis B. Angelinæ de Therano ciuitellæ Aprutij Comitissæ inceperit tertius Ordo de pœnitentia facere vota solēnia in commun tate, illi multa priuilegia, indulta, & gratias concesserunt & confirmarunt summi Pontifices, quæ in vnum collegit R. P. Anton. de Sillis Bergomensis. Ordinat habitum Tertij Ordinis confici debere ex quatuor partibus lanæ naturaliter nigræ, & ex vna lanæ albæ, Clemēs VIII. *in Constit. sua* incip. *Vt ea, sub Dat.* 1. *Aprilis* 1600. Habet Generalem ad triennium, quem licēt Pius V. *Const. sua* incip. *Ea est* 5. *Non. Iunij* 1568. extinxerit, voluerit que vt vniuersi, & singuli Fratres, & Sorores tertij Ordinis prædicti vbilibet constituti Generalem, & Prouinciales Ministros Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia tanquam Patres, & Superiores suos, eorumque monita, & mandata humiliter, & deuote acceperint, & cōmunem eis protectorem constituerit, tamen Sixtus V. *sua Constit.* incip. *Romani Pontifices* 29. *Martij* 1586. restituit tertium Ordinem in pristinum, vt possit, sicut prius, Generalem per triennium creare, imo & illum ad aliud triennium confirmare, non tamen Commissarium Generalem; qui Generalis intra duos menses confirmationem à Generali de Obseruantia petere teneatur, litteris Pij V. quoad Protectoris deputationem in suo robore permanentibus Eidem Generali facultatem tribuit Gregorius XV. Confraternitates Cordigerorum erigendi, & institutas Archicōfraternitati Ecclesiæ S. Francisci Fratrū Minorum Assisien. aggregandi in domorum & locorum Regularium tertij Ordinis Ecclesiis, vbi Minorum Conuentualium, ac de Obseruantia domus, seu Conuentus non existant, vt in eius *Const.* inc. *Alias, sub* 27. *Iunij* 1621. Habet per Italiam, Siciliam, & Dalmatiā prouincias 18. Conuentus 150. qui subduntur suo Generali, compu- 178

tantis

taris verò illis qui in Italia & extra illã subduntur Generali de Obseruantia, oumerantur Conuentus 327. & Religiosi tria millia nongenti, & nonaginta. Sunt Romæ in Ecclesia sanctorum Cosmæ & Damiani regione Montium.

Ex iis Tertiariis sunt alij reformati, qui cœperunt in Gallia anno Domini 1595. nam extincta ferè memoria Regularis Obseruantiæ tertij Ordinis ob hæreticorum prauitatem, & bella ciuilia illic grassantia R.P. Vincentius Mussart Parisiensis prædicatur Regius, & vir admodum spectatæ probitatis vna cum P. Francisco Mussart germano suo, ascitis etiam nonnullis aliis piis ac religiosis viris prædicto anno reformationi huiusmodi cum auctoritate Clementis VIII. ita sollicitè incūbere, vt vsque hodiernã diẽ quãplura cœnobia antiqua restaurauerint, nuuaq; erexerine in diuersis Galliæ prouinciis, necnõ in Lotharingia, & Burgundia, in quibus habent etiã sub regimine suo diuersa Moniaũ mooasteria sub eodẽ instituto, & reformatione militantium. Gaudent multis priuilegiis sibi per diuersos summos Pōr. concessis, & præcipuè per Paulum V. *Constit.* incip. *Qua pro augenda* 14. *Martij* 1613. Vacant prædicationibus, conferentiis, & cōrrouersiis in hæreticos, Confessiooibus infirmorum, visitationibus, & cæteris pietatis officiis. Sunt Romæ ad S. Mariam miraculorũ prope S. Mariã de Populo.

179 Capuccini sic dicti capuccio oblongo, & acuminato, quod gerunt ad imitationem S Frãcisci, cuius fuisse illum habitum contendunt, initium sumpserunt à quibusdam Fratribus Minoribus de Obseruantia, anno 1525. quorum Congregationẽ approbauit Clemens XII. *in Const.* 21. incip. *Religionis Zelus de anno* 1528. vbi concedit quòd possiot barbam deferre, & babitum cum capuccio quadrato gestare teneaotur. Et Gregorius XV. confirmat, & innouat Constitutiones Gregorij XIII. & XIV. super prohibitione delationis habitus illorum, vel consimilis per alios Regulates, nec non commendat, & mandat Ordinariis locorum Regnorũm Hispaniæ, Franc.æ, aliorumque Regnorum, & Prouinciarum Italiæ. ne aliis quibusuis Religiosis cuiuscumque Ordinis, Societatis, & instituti Regularibus sub quouis prætextu in posterum nomen, vel habitum ipsorum Faatrum Capuccinorum sibi vendicare, vel vsurpare permittant, sed ipsas editas Coustitutiones per ecclesiasticas censuras, & pœnas obseruare faciant, vt in eius *Const.* 15. incip. *Ex iniuncto* 9. *Decembris* 1621. Sunt verè Minores S. Frãcisci Fratres, & trahunt originem verè ex linea oon intermissa S. Francisci, Vrban. VIII. *Const.* 68. inc. *Saluatoris* 28. *Iunij* 1627. Illis prohibitus est transitus ad alium Ordinem, seu Congregationem sine licentia Sedis Apostolicæ, ad Carthusienses verò nisi cum licentia Ministri Generalis in scriptis ex quauis causa, idem Vrbanus VIII. *Constit.* 91. incip. *Iniuncti* §. 2. *sub die* 9. *Augusti* 1628. Laici professi Capuccioorum inter eundum & sedendum, & in publicis & priuatis actionibus, vbique nouitiis clericis non dum professis præcedere possunt, & debent. Vrbanus VIII. *Const. sua* incip. *Nuper* 7. *Maij* 1631 Facultas eis cōceditur propriam Crucem in publicis processionibus erigendi ad formam Const. Greg. XIII. quæ inc. *Exposcit offi*[illegible], etiam vbique locorum, Paulus V. *tom.* 4. *Bullarij Const.* 9 inc. *Pastoralis* 12. *Octobris* 1617. S. Cong. Rit. *in causa Capuccinorum* 21. *Mart.* 1618. quæ sub *die* 10. *Iulij* 1621. declarauit erectionem Crucis Capuccinis fuisse concessam in iis tantum locis, in quibus iam sub propria Cruce, seu in proprio loco sub Cruce Cleri in processionibus ante huiusmodi concessionem incedebant, eumdem locum retinere debere. Illorum Generalis vsque ad annum 1625. durabat per quinquennium, nunc ad sexennium eligitur. Habent sob se Prouincias 42. Conuentus 1240. Religiosos septendecim millia duceotos qoinque. Erant Romæ ad S. Bonauenturam in monte Quirinali, nunc sunt translati ad nouum monasterium in platea Sfortiorum.

De hoc Ordine S. Francisci in communi agũt 180
Cassan. *in catal. gloria mundi p* 4. *consid.* 69. Venero *en su enchiridion de los tempos fol.* 100. *verso*, in impres. de anno 1641. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *c.* 4. Illescas *in historia Pont. lib.* 5. *c.* 23. & 32. Hier. Rom. *de republ. Christiana lib.* 6. *c.* 20. Plat. *de bono statu relig. lib.* 2. *c.* 21. Gualter. *in tabul. chronog. saculo* 13. *pag.* 677. Paul. Morig. *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 33. & 34. Syluest. Matul. *in Oceano Relig. lib.* 4. *pag.* 247 & 262. Fr. Emm. *quest. Regul. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 3. Fr. Ludou Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 4. Azor *in Inst. moral. p* 1. *lib.* 12. *c.* 23. Marquez *in origine Eremitaris S. Augustini c.* 23. § 5. *cum duobus seqq.* Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 7. Hier. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *a n.* 28. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 2. *n.* 7. vbi quòd militantes sub regula S. Francisci democratia reguntũr. Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi, verb. monasteria c.* 54. *per tot.* latè Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24 *q.* 6. *a princ.* Ioseph. Micheli *fol.* 106. Et ex professo chronicam S. Fraocisci scripserunt. Fr. Domin. Marcus Vlyssipooensis, Episcopus Portugalensis, Antonius Daza, Ludouicus Roboledo, Bernardinus de Bessa, Petrus Rodulphus Peregrinus Booonicosis *in chronicis Generalibus Minorum.* Iuo Magister *in manipulo Fratrum Minorum*, Ioannes Hillin *de statu Ordinis sui*, Philippus Perusinus *de historia Religionis sui temporis*, Franciscus Bartolus *de historia S. Mariæ de Portiuncula*, & Franciscus Gonzaga, ac nouissimè Fr. Lucas VVaddingus Hibernus in annalibus huius Ordinis, primus & secondus tomus lucem aspexit, tertius verò nunc est sub prælo.

De Côuentualibus in particulari si quis aliqua 181
scire copit, consular Rodulp. *in historia Seraphica Relig. lib.* 2. Ludoo. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 12. *art* 1. *concl.* 3. Suar. *d. c.* 7. *num.* 6. Hier. Roder. *d. resol.* 123. *n.* 30. de Obseruãtibus vide Tamb. *d q.* 6. *n.* 5. Suar. *d. c.* 7. *n.* 6. Hier Roder. *d. resol.* 123. *n.* 31. vbi quod Hispaniæ cœpit Obseruantia tempore Regum Catholicorum Ferdinandi, & Isabellæ ad eorum iostantiam; Philippo vero II. instante omninò extincta est Conuentualitas iussu Pij V. anno Domini 1566.

De Tertiariis vide B Ionnem de Capistrano *in defensorio tertij Ordinis B. Francisci*, Dionysium Carthusianum *in Tertiam S. Francisci regulam.* Carol. de Tapia *d. c.* 54. *a n.* 6. Tambur. *d. q.* 6. *n.* 7. Bernardum de Busto *de imitatione Christi per assumptionem status tertij Ordinis de Pœnitentia*, Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resol.* 136. latè R.P. Antonium de Sillis *in libro, cui titulus est, Studia originem, progressum, atque complementum tertij Ordinis de Pœnitentia S. Francisci concernentia*, impress. *Neapoli* 1622.

De Capoccinis agit Iosephus Zarlinus *de origine Capuccinorum*, Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1 *cap.* 52. Syluest. Matul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 375.

pag.375.Carol.de Tapia d.c.54.à n.14.Tamb.d.q.6.
n.9. Ioseph Mich. en el tesoro de Religiones fol.109.
verso.Suar.d.n 6.in fin.Hier.Roder.d.resol.123.n.32.
182 Carthusiensium Ordo sic dictus à valle Car-
thusia vulgo Certosa in Diœcesi Gratianopolita-
na in Regno Galliæ, institutus à S.Brunooe no-
bili ciue Vrbis Agrippinæ sub regola propria
anoo 1084.Pontifice Gregorin VIII. Imperatori-
bus occidentis Henrico I V. Orientis Alexio
Conneno.Illam approbauit Alexander III. Const.
7.incip.Cùm voi 4.Non.Sept.1179.& à iurisdictio-
ne,& superioritate Ordioariorum exemit Boni-
facius IX.Const.3.incip.Sacrosancta 17.Kal. Apri-
lis 1391. Eius Religiosos à solitudine distrahi
prohibuit Honorius III.Const.3.iocip.Cùm dilecti
183 5.Id.Februarij 1218. Illis communicauit, & ex-
tendit priuilegia, immonitates, & exemptiones,
gratias, & indulta tam in spiritualibus quàm in
temporalibus quibusuis aliis tam Mendicantium
quam non Mendicantium Ordinibus per quos-
cunque Romanos Pontifices concella,& in futu-
rum concedenda,Greg.XV.Const.42. incip. Ad
184 vberes 3. February 1623. Ad eos transire possunt
Eremitæ S. Augustini Congregationis Galliæ
Reformatorum seu discalceatorum, non verò ad
alios, Vrbanus VIII. Const.90.incip. Ex iniuncti
21.Iulij 1628. atque etiam Cistercienses, Euge-
nius IV.Const.16.incip.Regularium 16.Kal.Mart.
185 1439. Illos recipere possunt Camaldulenses in
eremo degentes,petita licèt non obtenta licentia
ab eorum Superioribus,Eugenius IV.Const 8.inc.
Illa 8.Kal. Decemb.1475. Vestiuntur monachi vt
Religiosi Dominicani, ferunt tamen cappuciũ
assutum tunicæ & scapulari vtrumque alam coo-
oexam intra se ligula eiusdem panni, & coloris
infra vtrumque latus,Conoersi portant scapulare
nigrum.Tota Religio subest Obedientiæ Prioris
maioris Domus Carthusiæ, ex Const.17. Iulij II.
incip.Dum ad fructus 16.Kal.July 1508. qui ab ea
nunquam egreditur, & Generalis est, Ordinem
regit per Visitatores, & singulis annis eo in loco
Generale Capitulom congregatur io quo de re-
bus Ordinis agitor. Capitulum cuiusque Domus
Priorem suum eligit, confirmat Generalis, du-
rant ad arbitrium Religionis. Prouinciæ sunt
septemdecim (totidem numerant Aubert. Miræ.
& Azor.locis infra citandis, cum 180. monasteriis,
& tribus millibus Monachorum)monasteria ferè
ducenta.Sunt Romæ ad S.Mariam de Angelis in
Thermis Diocletiani. De hoc Ordine agunt S.
Anton.p.2.hist.tit.15.c.22. §.2. Cassan. in catalogo
gloriæ mundi p.4.consid.62.Polyd. Virgil. de inuent.
rerum lib.7.c.3.Gualter.in tabul. chronog. saculo 11.
anno 1086.pag.631.Hier.Rom.de Republ. Christia-
na,lib.6.c.13.Plat.de bono statu relig.lib.2.c 22.Illes-
cas in historia Pontificali lib.5.c.9.Paul.Morigia de
origine Relig.lib.1. cap.27. Siluest. Marul.in Oceano
Relig.lib.2.pag.114.Carol.de Tapia ad d. Auth. In-
gressi,verb.monasteria c.41.Card.Baron. seu potiùs
Bzoui.tom.13.annal. Eccles.anno Christi 1254.Tam-
bur.d.tom.2.disp.24 q.7. n.1. Ioseph. Micheli en el
tesoro de Religiones fol. 105. Venero en su enchiri-
dion de los tiempos fol. 100. in impr. de anno 1641.
Claud.Robert.in Gallia Christiana tit.de Generalibus
pag.5.Aub Miræ.de origine Relig.lib.2.c.45.& lib.de
origine omniũ per Orbẽ Carthusianũ domorũ,Fr.Emm.
quæst.Regul.tom.1.q.3.art.8.Azor.instit. moral. p.1.
lib.12.c.21.q.2.Fr.Ludou.Miranda in manu Prælat.
tom.1.q.4.art.3.Sanchez in præcepta Decalogi tom.2.
lib.6.c.7.n.21.Suar.de Relig.tom.4.tract.9. lib.2 c.4.
August.Barbos.de Iur. Eccles.

Hieron.Roder.in compendio quæst. Regul. resol.123.
n.15.nouissimè R.D.Fr.Angelus Mãrique in anna-
libus Cisterciensib.tom.2. anno Christi 1157. c.4. Et
huius Ordinis chronicam scripserunt Henricus
Arnoldus,Henricus Triso,Petrus Dorlandus cum
notis Theodori Petræi,Arnoldus Bostius in tract.
de illustrib.Viris Ordinis Carthusiani.Festum S. Bru-
nonis celebratur 6.Octobris.
Sanctissimæ Trinitatis Ordo institutus sub re- 186
gula propria tradita sanctis viris Ioanni Mattæ,
& Felici Anachoretis Gallis ano 1198. Ponti-
fice Innocentio III. Imperatoribus Occiden-
tis Henrico VI. Orientis Alexio Conneno;
approbatus ab eodem Innocentio Constitut. 9.
incip.Operante 14.Kal. Iulij 1209. Dicitur etiam
hæc familia in Bullis Apost. Cerui frigidi à pri-
mo monasterio, & capite familiæ prope fontem
Cerui frigidi erecto non longe ab Vrbe Melden-
si Archiepiscopo Senonensi suffraganea. Hunc
eumdem Ordinem confirmasse Honorium III.
Gregorium IX.Cœlestinum IV.Innocentium IV.
Alexandrum IV. Vrbanum IV. Clementem IV.
Gregorium X.Clementem V.& VI Innocentium
IV.Iulium II.Leonem X.Adrianom VI. Paulum
III.Iulium III. Paulum IV. & Pium IV. testatur
Gregorius XIII.sua Const.incip.Regimini militantis
19.Martij 1575.Et priuilegia,gratias,& indulta
tam spiritualia quàm temporalia huic Ordini
concessa confirmauit Greg XV. Const.22. incip.
Iniuncti 18.Aprilis 1622.Et eius Fratres existentes
in Portugalliæ regno gaudere omnibus gratiis &
priuilegiis concessis Fratribus eiusdem Ordinis
existentibus in prouincia Castellæ, Legionis, &
Bethicæ,statuit Paulus III.Const.2.incip.Inter cu-
ras. Idib. Nouembris 1534. hic enim Ordo mirum
fulget io Lusitaoia,vbi fuit reformatus, quorum
Patrum vita summis commendat laudibus Fr.
Michel Borrellus in supplemento ad libellum, qui re-
formatorum Ordinis dicitur. Occupantur hi Reli-
giosi ex instituto suo in redimendis captiuis è
seruitute infidelium, & tenentur huic operi ap-
plicare tertiam partem bonorum, & redituum
suorum, & eleemosynas pro tali opere quærere
valent,nec ex eo dici possunt quæstores, sed veri
Religiosi,& approbati,Clemens VII. Const.7. in-
cip Gratum 13.Kal.Maij 1524. Fratribus huius
S. Religioois ad partes infidelium se transfereo-
tibus pro redimendis captiuis conceditur facul-
tas audiendi Confessiones ibi degentium,eosque
absoluendi, Presbyterosque super irregularitate
dispensandi, captiuos à votis absoluendi, bona
incerta per eosdem malè parta condemnandi,pa-
rameota & ornamenta ecclesiastica benedicen-
di.Conceditur etiam plenaria Indulgentia Chri-
sti fidelibus in illis partibus degeotibus, statis
diebus confessis, & sacra Communione refectis:
& quod Religiosi,& alij Presbyteri etiam captiui
certis horis Missaio in Altari portatili in illis
partibus celebrent, & sacramenta ecclesiastica
certo modo ad Christi fideles deferant Permitti-
turque dictis Fratribus bona eis data impendere,
in eorum captiuorum vsum, redemptionemque
eorumdem, Missarum item celebratio pro Ani-
marum à purgatorio liberatione.Paulus V. Const.
40.incip.Ex omnibus,de an.1608 apud Laert.Che-
rub.tom.3.pag 228.Gratiæ,& indultæ huic Ordini
& personis prouinciæ Castellæ.& Legionis, Be-
thicæ, vel io genere toti Ordini elargita in om-
nibus & per omnia communicantur Religiosis
Prouinciæ Portugaliæ.Paulus III. Const.2. iocip.

Inter curas, de anno 1534. apud Laërt. Cherubio. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 614. Ex hac Congregatione emanauit in regno Portugalliæ Confraternitas Misericordiæ operibus pietatis plena an. 1498. à quodam Fr. Michaele de Contreras S Theologiæ Magistro, & à Coofessionibus Reginæ Leonoræ vxoris Emmanuelis Regis Portugaliæ, qui primitiui fuerunt cófratres cum aliis ex Regia progenie oriundis, de qua Cófraternitate vbique terrarum celebratissima, & de eius laudibus, & institutione agunt per me citati *de officio*, *& potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 75. *n.* 17. Vtuntur Religiosi vestibus candidis, portant in pectore Crucem ex rubro, & cæruleo colore. Habet Ordo prouincias 18. monasteria 145. in quibus sunt circiter quatuor millia Religiosorum, qui perpetuo subduntur Generali, quorum seriem vsque ad annum 1620. enumerat Claudius Robertus *in sua Gallia Christiana tit. de Generalibus*. Sunt Romæ ad S. Franciscam Romanam in platea dicta *Felice*, quæ ducit à monte Pincio ad quatuor fontes. De hoc Ordine agunt S. Anton. 3. *p. sum. tit.* 16. *cap.* 1 § 2. *& p* 2. *histor. c.* 1. § 3. Cassan. *in catalogo p* 4. *consid.* 13. Polyd. Virgil. *lib.* 7 *de inuent. rer. c.* 4 Genebr. *in chronograph. lib.* 4. *anno a Christo nato* 1199. Pineda *in monarch. ecclef.* 22. *c.* 23. Garibai *in compend. histor. Hispan. lib.* 12. *c.* 28. Valenzuel. *cons.* 1. *n.* 13. *&* 14. Carol. Tapia *ad Auth. Ingressi. verb. monasteria c.* 22. *per tot.* P. Fr. Petrus Lopez de Altuna *en la* 1. *p. de la Coronica general del Orden de la Santissima Trinidad Redencion de Cautiuos, impressa en Segouia* 1637. Emman Rainoso *en el libro de la Concepcion purissima de Maria Santiss. en el discurso proemial*, Fr. Emman. de Lemos *Lusit. en vn tratado de la institucion de la Orden*. Petr. Mariz *in suis dialogis dial.* 4. *c.* 10. Fr. Ludou. Osorius *de Viris illustribus & sanctis huius Religionis*, Fr. Franciscus Barba librū edidit *de origine huius Ordinis*, Tambur. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 57 Carrillo *in annalib. chronolog. lib.* 4. *anno* 1198. *pag.* 345. Veneto *en su enchiridion de los tiempos fol.* 101. *verso*, impressa de anno 1641. Fr. Ferdinand. de Camargo *epitome historiali Eccl. siæ militantis sub anno* 1198. *fol.* 247. Hier. Rom. *de repub. Christiana lib.* 6. *c.* 18. *& in chronicis Ordinis Eremitarum S. Augustini cent.* 8. *ad annum Christi* 1163 Tarcagnota *in historia vniuersali p.* 2. *lib.* 3. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 3. Paul. Morigia *in origine Relig. lib.* 1. *c.* 63. Renat Chopin. *lib.* 1. *monastic. c.* 1 *n.* 17. *& c.* 10. *n* 41. Gualter. *in tab. chron. anno* 1208. Illescas *in historia Pontif. lib.* 4. *cap.* 32 Marquez *de origine Eremit. S. Augustini c.* 3. §. 2. Azor. *instit. moral. p.* 1 *lib.* 13. *c.* 11. *q.* 8. Auber. Miræ. *lib.* 1. *de statu Ecclesiæ Cathol. c.* 24. *& de origine l. b.* 1. *c.* 8. Hier. Roder. *in compend. quæst. reso.* 123. *n.* 19. Moritur B. Ioannes Marta Romæ 21. Decembris.

187 Est in hoc Ordine Congregatio quædam, quam appellant Discalceatoru, cuius institutor fuit R P. Ioannes Baptista, qui considerans præfatum Ordinem temporum iniuria, & hominum stupiditate à primi eius instituti regularis Obseruantia deflexisse, diuina inspirante gratia arctioris vitæ zelo ductus primum huius Ordinis institutum imitari cupiens à Clemente VIII. reformationem obtinuit in qua primitiua regula à Fratribus reformatis, seu discalceatis obseruaretur, vt constat ex *eius Const.* 62 incip. *Ad militantis Ecclesiæ* 20. *Augusti* 1599. Paulus vero V. e Cóuenitbus erectis in Hispaniæ Regnis duas prouincias instituit sub plena gubernatione vnius Vicarij generalis, qui Ministro generali totius Ordinis tantùm subesset, vt *in eius Const.* 59. inc. *In supremo militantis Ecclesiæ*. Deinde idem Pontifex prædictam reformam inter cæteras Religiones Mendicantes adscribi voluit, vt patet ex *eius Constit.* 60 incip. *Ecclesia Catholica* 15. *Decembris* 1609. Vltimò verò instituit, & ordinauit, vt hi Religiosi reformati, seu discalceati tempore suæ professionis vltra tria vota substantialia, quartū aliud votum etiam emitterent non prætendendi per se nec per alios directè, vel indirectè Prælatiam vllam nec intra nec extra Religionem, vt in eius *Constit.* 61 *alias* 39 incip. *Quæ pie* 10 *Febr.* 1610. Nouissimè S D N. Vrbanus VIII. per quasdam litteras in forma Breuis expeditas *sub die* 9. *Augusti*. 1624. prohibuit ne vlli Religiosorum iam professorum inter dictos Reformatos, seu discalceatos ad vllum alium Ordinem sub quocunque prætextu sub apostasiæ & perpetuæ infamiæ nota se transferre audeant, excep[t]o duntaxat Ordine Carthusianorum, petita tamen prius, & obtenta licentia suorum Superiorum, declarans professiones talium sic se transferentium irritas, inefficaces, & nullius esse valoris; præcipiensque Superioribus aliorum Ordinum, vt statim fuerint requisiti tales translatos ad suam primam Religionem sub excommunicationis, ac priuationis offi iorum suorum pœna remittere debeant. Idē Pontifex hanc primitiuam regulam pro Fratribus discalceatis Hispaniæ motu ptuprio reformauit, & ad perfectiorem formam reduxit; nam cum ex peculiari dictæ regulæ instituto perfectissimū misericordiæ opus inter cætera corporalia haberent, videlicet redemptionem captiuorum, eis etiam adiunxit contemplationem, præcipiens vt in singulis diebus ad minus per duas horas communis fieret ad Deum mentalis oratio, similiter eis concessit suum maiorem ac Generalem Ministrum, cuius electio facienda esset de sexennio in sexennium, vt plenius continetur in Bulla *sub D* 1. *Rome* 7 *Kal. Octobris* 1631. Possunt recitare Officium Sanctissimæ Trinitatis, & sanctissimi Sacramenti eo modo, & eisdem diebus, & temporibus, quibus Fratres eiusdem Ordinis non reformati ex priuilegio Clementis VIII. illisque io omnibus circa huiusmodi Officia se conformare, vt censuit S. Cong. Rit. *in can'a sanctissima Trinitatis redemptoris Captiuorum* 12. *Februarij* 1615. Possunt in Africa, & aliis Turcarum partibus celebrare super Altare portatili, & antequam illucescat dies, ac etiam absoluere fideles à casibus reseruatis, necnon eisdem Indulgentias impartiri. Vrbanus VIII. *Const.* incip. *Cum sicut* 20. *Ianuarij* 1626. apud Angel. Mariam Cherub. *in appendice tom.* 4 *Bull. pag.* 10. Non possunt recipere personas seculares ad habitum donatorum sub pœna priuationis officiorum, & perpetuæ inhabilitatis, sed tantum duo genera Religiosorum, vnum videlicet clericorum Ecclesiæ ministeriis vacantium, & alterum laicorum ad eleemosynas colligendas, & alia monasteriorum seruitia attēdentium. Vrbanus VIII. *Const.* 25. *alias* 135. incip. *Cum sicut* 29. *Octobris* 1634. apud Angel. Mariam Cherub. *tom.* 4 *Bull. in appendice pag.* 44. Habent indultum quærendi, recipiendi eleemosynas, oblationes, & legata ac alia quæcunque subsidia pro redemptione captiuorum relicta. Vrbanus VIII. *Const.* incip. *Ex incumbenti* 5. *Iunij* 1631. apud Angel. Mariam Cherub. *in appendice tom.* 4. *Bullarij pag.* 13. Exemptionem obtinuerunt à iurisdictione, obedientia, & superioritate Min[istr]i Generalis

lis Calceatorum. Vrbanus VIII. *Conſt.*33.*aliàs* 143. incip. *Ex quo pridie Kal. Martij* 1636. apud Ang. Mari. Cherub. *tom.*4. *Bullarij in appendice pag.*55. Et de electione, ac confirmatione Miniſtri Generalis Reformatorum diſcalceatorum huiuſmodi, idem Vrbanus VIII. *Conſt.*36. *aliàs* 146. incip. *Exponi nobis* 3. *Decemb.* 1636. apud Angel. Mart. Cherubin. *tom.*4. *Bullarij in appendice pag.*59. Veſtitus eſt pene idem atque alterius familiæ, ſed ex panno viliori, cum aliqua tamen differentia in forma, & colore Crucis, & in pallio. Habet hæc familia reformata ſuum monaſterium ad S. Carolum prope quatuor fontes in regione Montium. Huius reformæ, & exemplaris vitæ ſuorum Religioſorum mentionem fecit R. P. Bernardinus de S. Antonio *in epitome Generalium redemptionis captiuorum*, Fr. Marcus de Guadalaxara & Xauierius auctor 5. *partis hiſtoria Pontificia*, & Ægid. Gondiſaluus de Auila chroniſta Catholicæ Maieſtatis *in compendio iſtius Ordinis.*

288 Minimorum S. Franciſci de Paula Ordo inſtitutus à ſancto Franciſco de Paula (eſt Paula parua Vrbs in Calabria Regni Neapolitani) anno 1436. Pontifice Eugenio IV. Imperatoribus Occidentis Sigiſmundo, Orientis Ioanne Paleologo, vel vt longè plures volunt, inſtitutus anno 1473. Pontifice Sixto IV. Imperatoribus Occidentis Federico III. Orientis Ioanne Paleologo, habet hæc familia regulam propriam, eius profeſſores emittunt quartum votum de abſtinentia quadrageſimali, id eſt de non edendo extra infirmitatem, & neceſſitatem per totam vitam ea, quæ in Quadrageſima vetantur, Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*12. *c.*6. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*6. *c.*6. *n.*6. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*3. *c.*17. *num.*8. Habitus parum diſtat in figura ab eo, quem geſtant Eremitæ S. Auguſtini, mutato colore nigro in canuſinum, capuccium tamen cum deſcendit ad pectus rotundum eſt, cum verò ad ſcapulas non acuminatum, ſed obtuſum ea forma, ſed latiori, qua Capironem portant nouitij S. Franciſci Aſſiſinatis, deinde cingulo laneo canoſino præcinguntur nodis quibuſdam diſtinguentibus Sacerdotes à non Sacerdotibus. Tota Congregatio vni paret Generali, qui per ſexcennium durat, habet ſub ſe ſexdecim prouincias in illis centum quadraginta domicilia, Religioſos tria millia, vt refert Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*13. *c.*11. *q.*13. Sunt Romæ ad S. Andream de la frata in regione Columnæ, & S. Franciſcum de Paula, prope S. Petrũ ad vincula, & ad Sanctiſſimam Trinitatem, quam appellant Montis, ſed ibi ferè omnes Religioſi ex monaſterij inſtituto Galli ſunt. Dicuntur apud Gallos, *boni homines*, apud Hiſpanos *Fratres Victoria*, quod in hanc prouinciam ingreſſi ſunt eo die, quo Rex Ferdinandus Catholicus victoriam de Mauris adeptus eſt, illorũ precibus adeptam, & vaticinio prænunciatam. Approbat primam regulam & mutat nomen Eremitarum in nomen Minorum Alex. VI. *Conſt. ſua* incip. *Meritis* 4 *Kal. Martij* 1492 apud Laurent. de Peyrinis *de priuil. Regul. conſtit.*1. *eiuſdem Alexandri pag.*47. *in nouiſſima impreſſione Placentia in folio*, & *Conſtit.*5. apud eundem concedit quod Tertiariis poſſint Religioſi Euchariſtiam etiam in die Paſchæ, & Extremam Vnctionem miniſtrare, & *Conſtit.*3. apud eundem mandat quod ad Epiſcopatum ſeu alias dignitates extra Ordinem aſſumpti reſignẽt omnia, quæ tempore aſſumptionis habere continget, Superioribus Ordinis. Leo X. *Conſtit. ſua* incip. *Iis, quæ, Non. Iulij* 1513. confirmat priuilegia omnia conceſſa à ſuis prædeceſſoribus, & approbat de nouo regulas Fratrum, ſororum, & tertij Ordinis, ac concedit quod famulis inſeruientibus in monaſteriis huius Ordinis in habitu ſeculari poſſint a Religioſis illius recipere Euchariſtiam etiam tempore Paſchatis & in articulo mortis, & in ſuis Eccleſiis ſepeliri, apud Lauren. de Peyrinis *Conſt.*4. *pag.*146. & *Conſt.*11. apud eundem cõcedit quod tempore interdicti Ordinaria auctoritate appoſiti poſſint ianuis apertis diuina celebrare, & *Conſtit.*16. apud eundem eſt circa canonizationem S. Franciſci de Paula. Minimos appellari iuſſit, regulam ipſorum approbauit, & exemptionem à decimis, & quarta funerali conceſſit, Sacramenta eccleſiaſtica miniſtrare poſſe ſtatuit, & eorum gratias communicauit Monialibus eiuſdem Ordinis Iulius II. *Conſt.*10. incipit *Dudum* 5. *Kal. Auguſti* 1506. Confeſſiones eos audire poſſe cenſuit, & ſub Sedis Apoſt. protectione ſuſcepit Sixtus IV. *Conſt.*5. *inc. Sedes Apoſt.* 6. *Kalend. Iunij* 1474. Mendicantes eſſe declarauit Pius V. *Conſt.*19. incip. *Apoſtolica* 9. *Nouemb.* 1567. & Greg. XIII. *Conſt.* inc. *Muneris noſtri* 1. *Auguſti* 1583. apud Laurent. de Peyrinis *Conſt.*3. *pag.*291. Decernit quòd deſcendentes ex genere Iudæorũ, & hæreticorum in hoc Ordine recipiantur. Paul. V. *Conſt.* incip. *Alias ad augendam* 8 *Auguſti* 1615. concedit Indulgentiam plenariam viſitantibus Eccleſias monaſteriorum huius Ordinis ſingulis primis ſextis feriis cuiuſlibet menſis, & dictas Eccleſias viſitantibus ſingulis ſextis feriis totius anni ſeptẽ annos, & totidẽ quadragenas de iniunctis pœnitentiis, apud Peyrinis *Conſtit.* 2. *pag.*311. Capitulum Generale quolibet ſexcẽnio celebrari poſſe conſtituit Paul. V. *Conſt.*6. incip. *Cum ſicut* 5. *Octob.* 1605. Pœnas indixit contra Superiores, qui fauores extra ſuum Ordinem attendentes, officia, dignitates, & gratias concedunt, & contra Fratres dictos fauores conquirentes, idem Paul. V. *tom.*4. *Bull. Conſt.*19. incip. *Admonemur* 6. *Sept.* 1619. Vrbanus VIII. *Conſt. ſua* incip. *Apoſtolicam* 14. *Ianu.* 1625. apud Peyrinis *Conſt.*2. *pag.*362. cõcedit quòd ſe poſſint obligare ad ſuffragia perpetua: & *Conſt.* 4. apud eundem *pag.*365. Iubet idem Vrbanus ſub pœna excommunicationis & priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ ne ex Bibliotheca Genuenſi huius Ordinis extrahantur quomodolibet libri. Idem ſua *Conſt.* incip. *Vt ea* 29. *Maij* 1624 apud Peyrinis *in additam. pag.*481. dat formam eligendi Generalem Ordinis caſu mortis Generalis præteriti; & *Conſt.* alia incip. *Cum ſicut* 23 *Iunij* 1633. concedit facultatem Generali ſupprimendi Conuentus tenues, eorumque bona in Conuentus maiores trãsferendi cum oneribus annexis apud Peyrinis *in d. additam. pag.*505. Et idem Pont. *in Conſt. Exponi* 22. *Martij* 1641. confirmat decretũ emanatum in fauorem Fratrum laicorũ huius Ordinis, quo ipſi vna cum Sacerdotibus poſſint ſuffragium ferre pro acceptatione nouitiorum. Et idem Pontifex in alia *ſua Conſt.* incip. *Cum rationi* 30. *Maij* 1642. concedit moderno Correctori Generali, & cæteris in perpetuum futuris Correctoribus generalibus huius Ordinis, vt poſt expletũ Correctoris Generalis officiũ votum conſultiuũ, & deciſiuum, & electiuum in omnibus Capitulis Generalibus, Prouincialibus, & intermediis habere, necnon aliquem Conuentum, à quo non poſſint amoueri, ac vnum Fratrem Ordinis præfati oblatum ſiue laicum arbitrio ſuo in ſuum

socium eligere liberè possunt, & licitè valeant. Eorum priuilegia, immunitates, gratias, & indulta tam spiritualia quam temporalia, quatenus sint in vsu nec reuocata confirmauit etiam per modum communionis, & extensionis Vrbanus VIII. Const. 19. incip. Iniuncti 28. Iunij 1624. Regitur hic Ordo ex monarchia, aristocratia, & democratia, regimine mixto, Laurent. de Peirinis tom. 2. de Prælato q. 1. c. 2. n. 12. & Tambur. de iure Abbatum tom. 3. disp. 1. q. 2. n. 12. De hoc Ordine agunt Gualtet. in tab. chronograph. sæculo 15. anno 1473. Petr. Opiner. in opere chronolog. tom. 1. anno 1458. pag. 418. Hier. Rom. de Republ. Christiana lib. 6. c. 31. Carol. de Tapia d. verb monasteria c. 55. per tot. Illescas in histor. Pontificali p. 2. lib. 6. c. 26. Platus de bono statu relig. lib. 2. c. 22. & 37. Paul. Morigia in orig. Relig. lib. 1. cap. 40. Siluest. Marul. in Oceano Relig. lib. 5. pag. 630. Fr. Emm. quæst. Regul. tom. 1. q. 2. art. 7. Hier. Roder. in compendio quæst. Regul. resol. 123. num. 37. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 11. q. 13. Fr. Ludouic. Miranda in mann. Prælat. tom. 1. q. 4. art. 11. Claudius Robert. in Gallia Christiana tit. de Generalib. Laur. de Peirinis eiusdem Ordinis alumnus in Constitutiones huius Religionis. Tambur. d. tom. 2. disp. 24. q. 7. n. 10. Fr. Lucas de Montoza in chron. huius Relig. Carrillo in annal. chronolog. lib. 5. an. 1473. in princ. & an. 1507. refert plures huius Religionis viros sanctitate florentes, Ioseph. Micheli en el tesoro de Religiones fol. 109. Venero en su enchiridion de los tiempos, fol. 102. verso, in impres. de an. 1641. Fr. Ferdinand. epit. historiali Ecclesiæ militantis sub anno 1506. fol. 290. cum seqq. vbi meminit de Viris sanctitate fulgentibus huius sacræ Religionis. Festum S. Francisci de Paula celebratur die 2. Aprilis.

189 Clericorum Regulatium Societatis Iesu Ordo institutus fuit à S. Ignatio de Loiola nobili Cantabro, & approbata à Paulo III. Const. 25. incip. Regiminis 5. Kal. Octobris 1540. cum limitatione vt non plures essent Religiosi quàm sexaginta, quam tunc postea abstulit, & sine limitatione vlla confirmauit anno 1545. 12. Martij. Auxit præterea amplissimis priuilegiis anno 1545. 3. Iun. & anno 1546. 5. Iunij, & anno 1549. 8. Octobris, confirmarunt eamdem successores Iulius III. Const. 9. incip. Exposcit. 12. Cal. Aug 1550. Gregor. XIII. Const. 89. incip. Ascendente 8. Kal. Iunij 1584. & Gregorius XIII. Const. 10. incip. Ecclesiæ 4. Kalend. Iulij 1591. Hæc familia in tres quasi classes diuisa est.

190 Prima classis videtur esse Religiosorom approbatorum, & continet omnes, qui exacto biennio nouitiatus, vota scholasticorum emittunt, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, simplicia tamen siue isti futuri sint Sacerdotes, siue in statu laicali
191 remansuri titulo Coadiutorum temporalium. Adscripti enim huic Societati, postquam emiserint dicta tria vota simplicia, verè & propriè sunt Religiosi, vt definiunt sanctæ mem. Greg. XIII. in sua Const. incip. Quanto fructuosius, sub Dat. Romæ Kalend. Februarij 1582. & in alia incip. Ascendente Domino, sub Dat. 8. Kalen. Iunij 1584. tradunt Nau. commento 1. de Regul. n 19. Mandos. cons. 13. n. 3. & seq. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 1. art. 4. & q. 56. art. 1. Carol. Tapia in auth. Ingressi verb. monasteria, c. 10. n. 8. C. de sacros. Eccles. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 7. vers. Gregorius, Ioan. de Cruce de statu Relig. lib. 1. c. 2. concl. 5. vers. ex dictis. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. c. 10. n. 53. vers. & clarius patet, Aldrete in allegat. pro omnimoda regul. exempt. p. 2. cap. 7. n. 5. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 25. num. 15. & in præcept. Decal. tom. 2. lib. 5. c. 1. per tot. Tambur. me citato in hoc loco, de iure Abbatum tom. 2. disp. 2. q. 30. n. 8. Rota in nullius, seu Caputaquen. pensionis 18. Aprilis 1616. coram bonæ mem. Martino Andrea, quam refert Ioan. Maria Nouar. in Lucerna Regular. verb. Iesuita n. 34. cum seq. Quæ quidem emissio trium votorum simplicium (quicquid sit quoad ipsos emittentes, qui quantum in eis est, remanent perpetuò obligati) non fit irreuocabiliter quoad ipsam Societatem, cuius superior Generalis potest eos semper dimittere cum causa etiam absque illorum culpa, iuxta statuta dictæ Religionis, & confirmationes Apost. Vnde vt maiorem Societas haberet libertatem illos, si opus esset, cum minori offensa dimittendi, sapienter fuit prouisum vt eis liceret retinere bona sua, & beneficia ne
postea dimissi eis priuati remanerent; vt in Const. 192
p. 4. cap 4. lit. E. in fine, & p. 6. cap. 2. lit. H. quæ ratio expressè legitur in d. Constit. Greg. incip. Ascendente Domino; quod his temporibus, & in hac Religione speciale est, ac diuersum ab aliis Religionibus, vt in puncto tradunt Vasq. p. 2. tom. 2. disp. 165. n. 104. in fine. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 139. col. 3. vers. illi qui finito, Lessi. in simili tract. lib. 2. c. 4. dub. 5. n. 27. Mirand. in man. Præl. tom. 1. q. 10. in conc. & resp. ad 1. Ribadeneira in tract. de ratione instituti Societatis cap. 18. Nicol. Garc. d. p. 7. de benef. c. 10. num. 62.

Secunda classis est Religiosorum Formato-
rum, in ea sunt Coadiutores, quos vocant spi- 193
rituales, in spiritualibus exercitiis circa proximos occupari, in audiendis Confessionibus, celebrandis, & ministrandis Sacramentis, pacificandis dissidentibus, &c. Fiunt hi ex scholaribus primæ classis, sunt etiam in hac secunda Coadiutores temporales formati, id est, qui gradum hunc habent, in quo consistant, & cum tribus tantùm votis simplicibus castitatis, &c. Nec ipsi, nec Coadiutores spirituales formati aliquid addunt substantiale supra primæ classis homines, nisi quod incapaces sunt dominij condendi testamenta, hæreditates audeundi dum sunt intra Societatem, nam ab ea expelli possunt, vt quotidie expelluntur, sed grauioribus ex causis.

Tertia classis est Professorum, quorum duplex
genus est. Alij sunt professi trium votorum so- 194
lemnium, castitatis, paupertatis, &c. Alij & Obedientiæ addunt quartum circa missiones ex summi Pontificis decreto. In his præcipuè sita est Societas, legendo, concionando, disputando, proximum iuuando, tum inter fideles, tum inter infideles, ætatem absumunt. Alia etiam professi post ipsam professionem vota simplicia emittunt, vt non ambiendi dignitatem vllam nec in Societate, nec extra Societatem nisi obligentur ab eo, qui possit, non consentiendi vt paupertas Societatis relaxetur, sed curandi vt semper stringatur, manifestandi Præposito Generali Societatis, vel Societati ipsi, qui dignitates ambierint, audiendi consilia Generalis, vel illius, quem ipse deputet ad rectam animi, & officij sui rationem, quando sibi sua meliora non visa fuerint, si eligi contingat in dignitatem aliquam extra Societatem: de his omnibus latè Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 18. per tot. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 6. à cap 5. vsque ad 11. & nouissimè Lezana in quæst. Regular. tom. 2. cap. 4. num. 9. & 10. vbi latè.

Plura

195 Plura priuilegia & indulta obtinuerunt à Summis Pontificibus, quorum aliqua referre non piget, vt sic alij cum illis communicantes ea non ignorent, & illi, quæ sibi fuerint concessa, non obliuiscantur In primis officium Diuinum priuatim non communiter recitant Paul. III. *d. Const.* 25. inc. *Regimini* 5. *Kalend. Octobris* 1540. Non possunt consentire electioni factæ de se ad Ecclesiasticas dignitates absque Præpositi licentia, & Confessiones sæcularium audire possunt, Paul. III. *Const.* 48. inc. *Licet* 15. *Kalend. Nouembris* 1549 Ad processiones accedere non tenentur, nec ad id cogi possunt, Greg. XIII. *Const.* 36. inc. *Quæcunque* 22. *Septemb.* 1576. Vbique Ecclesias, & domos ædificare possunt, non obstante priuilegio aliis Ordinibus concesso, quod prope eorum loca noua monasteria construi nequeat, Greg. XIII. *Cōst.* 39. inc. *Saluator.* 30. *Oct.* 1576.

A solutione, & præstatione decimarum, & aliorū onerum quorumcunque exemit eos Greg. XIII. *Const.* 51. inc. *Pastoralis* 1. *Ianuar.* 1578. Sed Leo XI. pro Regnis Hispaniarū modificauit concessionem huiusmodi circa decimas prout de iure, & licet Greg. XV. reduxerit illam ad terminos constitutionis Greg. XIII. tamen Vrban. VIII. constitutionē Leonis XI. seruari voluit, nisi quatenus de iure vel consuetudine exempti reperirentur. Illis vsum Altaris Portatilis concessit Greg. XIII. *Const.* 57. inc. *Vsum Altaris* 1. *Oct.* 1579. A quocunque Episcopo extra tempora, & interstitiis non seruatis Ordines suscipere possunt, Greg. XIII. *Cōst.* 77. inc. *Pium* 21. *Sept.* 1582. Absque licentia à Societate discedentes apostatæ censentur, paupertatem seruant, non professi dominium bonorum retinent, veri sunt Religiosi, Gregorius XIII. *d. Const.* 79 inc. *Ascendente.* Sacris Ordinibus non initiati verbum Dei prædicant, Greg. XIII. *Const.* 95. inc. *Vigore* 20. *Nouemb.* 1584. Societatis IESV Religiosi nomen hoc in proprium retinent, Superiorum electio est penes Præpositum generalem, & post emissionem votorum ad Carthusiensem duntaxat Ordinem transire possūt, Greg. XIV. *Cōst.* 10. inc. *Ecclesiæ* 4. *Kal Iul.* 1591.

Recipit nouitios hæc Religio etiam non seruata forma Constitutionis 71. Sixti V. Greg. XIV. *Const.* 15. inc. *Exponi* 30. *Augusti.* 1591. Et est vere ex Ordinibus Mendicantibus, eorumque gratiis, & priuilegiis tam concessis, quàm concedendis perfruitur, Pius V. *Const.* 171. inc. *Dum indefessa* 7. *Iul.* 1571.

196 Habebat Societas anno 1608. vt testatur Ribadeneira *in libello inscripto, Illustrium scriptorum Religionis Societatis* IESV *catalogus editionis, Lugdunensis an* 1609. prouincias 29. cum duabus viceprouinciis, Domos professas 21. Collegia 239. Domos probationis, siue nouitiorum separatas 33. Domos & residentias 96. Socios pene 15000. Subest tota familia vni Generali, eique perpetuo, & à quo Præpositi Domorum professarum, Rectores Collegiorum, Prouinciales item eliguntur. Habet Societas plura Romæ domicilia, prima sunt IESVS magnus, Collegium Romanum, Domus probationis S. Andreæ ad Montem Quirinalem. Festum S. Ignatij celebratur 31 Iulij.

197 De Societate IESVS plura tractant Carol. Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. monasteria c.* 10. *per tot.* Azor. *inst. mor. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 7. *per tot* Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 9. *à n.* 60. *& cap.* 18. *per tot. & lib.* 7. *c.* 1. *à n.* 31. *vsque ad n.* 39. *& c.* 2. *à n.* 52. *& c.* 8. *à n.* 22. *& c.* 18. *à n.* 23. *& c.* 27. *per tot. & c.* 29. Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *n.* 39. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 10. *per totum*, Carrill. *in annalibus chronolog. lib.* 6. *anno* 1540. *pag.* 463. *vers. este anno*, Tamb. August. Barbos. de Iur. Eccles. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 2. *n.* 10. *in fine*, *& num.* 11. vbi addit hunc Ordinem per monarchiam gubernari, & latè *tom.* 2 *disp.* 24. *q.* 8. *num.* 1. Lezana *in quæst. Regular. tom* 2. *cap.* 4. *num.* 20. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 112. Fr. Ferdin. Camargo *in epit. historiali sub anno* 1540. *fol.* 299. *& sub anno* 1556. *fol.* 304. *cum seqq.* enumerat Religiosos huius sacræ Religionis sanctitate, & martyrio insignes, latè me citato *in hoc loco*, & ab eo plura desumens Ioann. Maria Nouarr. *in lucerna Regular. verb. Iesuita pag.* 116. *cum seqq.* Ex professo Nicolaus Orlandinus, & Fr. Sachinus, Petr. Ribadeneira *in libello de instituto Societatis* IESV, *& in vitis trium Generalium*, *& in libello inscripto, Illustrium Scriptorum Religionis Societatis* IESV *catalog.* Valent. *in apolog. pro Societate aduersus admonitionem Swidelini Lutherani*, Ioann. Petr. Maffæus *in vita S. Ignatij*, Horatius Torsellinus *in vita S. Francisci Xauerij*, Andreas Scotus *in vita B. Francisci de Borgia*, Iacob. Gretserus *in lib. quinque apolog. pro vita S. Ignatij*, Ludouic. Richeomius, & Franc. Turrianus *in apolog. pro Societate* IESV *contra calumnias hæreticorum*, Francisc. Bonauent. *in Extrauag. Gregorij XIII. Ascendente Domino*, Carol. Scribanus *in amphitheatro honoris contra Caluinistarum criminationes*, Ægidius Schoodonchus *in scœna tragica soluta numeris oratione ex apologia P. Francisci Costeri aduersus calumnias Lugdunensium Batauorum in Societatem*; literæ annuæ eiusdem Societatis Francisci Bencij, Ioann. Antonij Valtrini, Ioann. Francisci Carettonij, Sebastiani Barretrarij, Philiberti Monetij, Nicolai Orlandini, & aliorum.

198 Clericorum Regularium Minorum Ordo institutus fuit ab Augustino Adorno Sacerdote Ianuensi cum Augustino & Francisco de Caracciolis Sacerdotibus Neapolitanis sub regula propria anno 1588. Pontifice Sixto V. Imperatore Occidentis Rodulpho II. Orientis tyranno Amurate III. Illum approbauit, ac indulsit vt eius Religiosi emitterent quatuor vota substantialia, nempe paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac non procurandi dignitatem vllam extra Religionem, nec acceptandi, nisi ex iussu summi Pontificis, item, vt ministrare possent Sacramenta ecclesiastica, recitare diuinum Officium secundùm vsum S.R.E. & vt in communi ac clericali habitu viuerent, idem Sixtus V. *Const.* 81. inc. *Sacra religionis sub Dat. Iul.* 1588. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 629. Habent inter alia singulare quoddam institutum orationis mentalis continuæ, cui in orbem per singulas horas interdiu vacant, & continuæ quoque pœnitentiæ, ieiunij scilicet in pane, & aqua, cilicij, & disciplinæ, quibus etiam in orbem per singulos dies incumbunt. Gaudent priuilegiis Clericorum Regularium Theatinorum, ex concessione Gregorij XIV. *Const.* 2. inc. *Romanus* 18. *Februarij* 1561. Confirmationem suarum Constitutionum obtinuerunt à Paulo V. *Const. sua* incip. *Decet, sub Dat. Tusculi* 8. *Octobris* 1612. Reguntur ab vno Præposito Generali, qui prius durabat ad triennium, nunc verò ex dictis Constitutionibus confirmatis eligitur ad sexennium. Vtuntur habitu clericali ex panno vtili, sunt per Italiam & Hispaniam, habent prouincias tres, Neapolitanam, Romanam, & Hispaniam, in quibus numerant 24. monasteria. Sunt Romæ ad sanctum Laurentium in Lucina, & ad S. Agnetem in Nauona. De hoc Ordine agunt Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 113. Fr. Ferdinan. Camargo *in epit. historiali Ecclesiæ militantis sub anno* 1587. *fol.* 316. *verso.*

Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 437.* Carol. de Tapia *in Auth Ingressi, verb. monasteria cap. 14.* Tamburin. *dict. tom. 2. disput. 24 quæst. 4. num. 88.* & circa votum non petendi Prælaturam extra Religionem, Lezana *in quæst. Regular. tom. 2. cap. 2. numer. 16. & numer. 23.* Hieronym. à Sorbo *in compendio priuileg. in prælud.* vbi recenset Ordines Regulares, *in fine*, duos illos Patres de Caracciolis vocat nominibus diuersis, vnus enim in sæculo dictus Fabritius in Religione vocari voluit Augustinus, & alter qui in sæculo dicebatur Ascanius, in Religione Franciscus & non Ioannes Frãciscus, vt vocat Sorbus appellari voluit. Moritur sanctissimo fine P. Augustinus Adornus Neapoli biennio ferè post fundationem, & sepultus est in Ecclesia S. Mariæ maioris, ibique etiam P. Franciscus Caracciolus cum magna sanctitatis opinione, P. autem Augustinus Romæ obiit, & in dicta Ecclesia sancti Laurentij in Lucina sepultus est.

199 Clericorum Regularium ministrantium infirmis Ordo institutus fuit à Camillo de Lellis Sacerdote Neapolitano ex oppido Bochianico diœcesis Theatinen. oriundo egregiæ sanctitatis viro anno 1586. Pontifice V. Imperatore Occidentis Rodolpho II. tyranno, Orientis Amurate III. & tunc sub instituto simplicis Congregationis approbato ab eodem Sixto V. *Constit. 25. incip. Ex omnibus* 18. *Martij eiusdem anni.* Postea autem sub instituto Religionis cum quatuor votis solemnibus, & vltimo de perenni ministerio ægrotantibus exhibendo, etiam peste laborantibus, & exemptione à iurisdictione Ordinariorum Ordo iste approbatus fuit à Gregorio XIV. *Constit. 17. incip. Illius 15. Kalend. Octobris* 1591. Seruiunt infirmis tam circa corporalia, quàm spiritualia, in hospitalibus, & prohibentur administrationes redituum hospitalium procurare, & à ministerio infirmorum etiam Sacerdotes non dispensantur, & ante expletum decennium nisi ex causa, quinquennio elapso, ius suffragij non habent, Clemens VIII. *Constit. 75. incip. Superna 4. Kalend. Ianuarij* 1604. Eos ad Carthusianos transire prohibuit, non obtenta licentia à Sede Apostol. Paulus V. *Constitut. 20. incip. Romanum* 16. *Maij* 1606. Gubernatur hic Ordo Aristocratia, Tambur. *d. tom. 3. disp. 1. q. 2. n. 13.*

200 Habet hic Ordo multa desumpta à Patribus Societatis IESV, in primis nouiiatum per biennium, professionem quatuor votorum, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, item seruicnem ægrotis etiam pestilentia laborantibus: addunt deinde professi vota quatuor simplicia, primum non consentiendi vt quicquam mutetur in modo seruiendi infirmis sibi per Bullas Apostol. decretis: secundum non consentiendi vt reditus hospitalium ab ipsis possideantur; tertium non procurandi, nec acceptandi aliquam Prælatiam, vel dignitatem intra vel extra Religionem, nisi impetretur sub peccato ab eo, qui impetrare possit: quartum manifestandi Religioni, seu ensultæ, quam maiorem appellant, si quem sciant huiusmodi Prælaturas, vel dignitates procurare. Refert Lezana *in quæst. Regular. tom. 2. cap. 4. numer.* 18.

201 Domus professæ huius familiæ non possunt habere reditus, nec bona stabilia, si excipiatur locus aliquis, puta villula, in qua fessi & ægroti spatiari possint, & à laboribus recreari. Professos tamen ad Sacerdotium destinatos in domibus nouitiatuum, vel aliis distinctis domibus, donec Presbyteri ordinentur ex illarum perpetuis reditibus viuere posse statuit Vrbanus VIII. *Constitut. 10. incip. Sacrosanctæ* 11. *Kalend. Februarij* 1623. Habitus conuenit cum Patribus Societatis, distinguuntur tamen ab his Cruce, quam ex panno carusino in pallio ad dextrum latus circumferunt.

Diuisa est hæc familia in quinque prouincias 202
per Italiam & Siciliam, vbi enumerant domicilia 23. Patet vni Præposito Generali, qui eligebatur ad sexennium, nunc verò durat tantùm ad triennium ex Constitut. Vrbani VIII. & ab ipso Præposito Generali Superiores omnes eliguntur, cum voto tamen decisiuo ad maiorem numerum quatuor Consultorum, qui illi semper assistunt, de quorum electione Vrbanus VIII. *const. 85.* incip. *Romanus 29. Aprilis* 1628. Habent Romæ monasterium ad S. Mariam Magdalenam prope Rotundam, & domum Nouitiatus prope curiam Sabellicam. De hoc Ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 429.* Fr. Emman *q. regul. tom. 1. q. 3. art. 15.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. regul. resol. 123. num. 22.* Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, verb. monasteria cap. 13.* Tambur. *tom. 2. disput. 24. q. 4. n. 73.* Lezana *in sum quæst. Regul. tom. 2. c. 4. n. 24.* Ex professo Sanctius Cicatellus huius familiæ alumnus *in vita Camilli de Lellis fundatoris*, Iulian. Francardellus *in chronica huius Religionis*, quæ nondum lucem aspexit, quam euulgauit Cosinus Lenza huius Ordinis Religiosus. Moritur sanctissimo fine P. Camillus Romæ die 14. Iulij 1614.

Sunt autem quædam circa huiusmodi regulas 203
atque Ordines annotanda, & primo sciendum est quod Innocentius III. in Concilio Lateran de quo *in cap. fin. de relig. domib.* statuit ne nimia Religiosorum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem induceret, vt nemo nouam Religionem, aut ordinem præsumeret instituere, sed quicunque ad Religionem conuerti voluisset, vnam de approbatis assumeret, quod & à Gregorio X in Concilio Lugdunensi *in cap. 1. de relig. domib. lib. 6.* & à Ioanne XXII *in Extrauag. Sancta Romana, eod. tit.* fuit confirmatum, & pœna excommunicationis apposita. Vnde Menoch. *de arbitr. casu 421. num. 18.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 48. artic. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. 1. cap. 23. q. 5. & cap. 24. q. 4. in fine, & p. 2. lib. 5. cap. 7. q. 1.* Valer. Reghal. *in praxi fori pœnit. lib. 8. n. 364. vers. accedit*, Sanch. *de matrim. lib. 7 disputat. 25 num. 10. & in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 15 in fine*, Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 3. art. 6.* Prohiberi autem videtur potiùs nouam regulam inuenire, quæ ab illis quatuor differat, quam nouam congregationem erigere, dicit enim text. *in d. cap. fin. ne quis nouam Religionem inueniat, sed vnam de approbatis assumat; qui autem voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam & institutionem accipiat de approbatis.* Vnde ipse Innocentius Pontifex B. Dominico petenti Ordinis sui approbationem, respondit vt regulam aliquam approbatam eligeret: similiter prædictum Concilium Lugdunense *in d. c. 1.* vetat ne quis nouum Ordinẽ, aut Religionem inueniat. Qui ergo nouæ Religionis Ordinem, vel habitum voluerit instituere, debet Apostolicæ Sedis authoritatem, & approbationem obtinere, vt resoluunt Fr. Emm. Azor. & Valer. Reginal. *citatis locis*, Laurentius de Peyrinis *in constit. sui Ordinis Minimor. tom. 1. const. 1. Archiepiscopi Pirrhi*, Ego ipse *de officio & potestate Episcopi p. 3. alleg. 50. n. 47 secundum Lugdunens.*

Lugdunens. impress. Nouam verò Congregationem sine diuerso habitu ordine regulari erecturus, poterit Episcopum suum requirere, cap. d. monachus, cum seq. 18. q. 2. quod & in fraternitatibus laicorum, quia subsunt Episcopis, intelligendum videtur, Concilium Trid. sess. 22. de reform. cap. 8 quod autem prohibetur quisque nouum habitum Religionis assumere ex d. c. 1. de nouo Religiosorum conuentu exponit gloss. ibi verb. habitum. Cæterùm singularis persona, quæ socios non abducat, nouum habitum induere non prohibetur cap. per simoniam 41. dist.

204 Secundò est sciendum quòd quamuis omnes regulæ, & Ordines Religiosorum diuersitatem quam in institutis, & habitu ostendant, ad vnum tamen & eumdem finem, velut riuuli ad alueum tendunt, omnes namque eandem fidem Catholicam profitentur, & eumdem Deum colunt, quamuis vnusquisque ambulet secundum proprium donum, quod habet à Deo. iuxta Apost. 1. ad Corinth. 7. alius quidem sic, alius verò sic; qui & cunctos hortatur vt dignè ambulent vocatione qua vocati sunt, & quamuis deuotiones gratiarum esse affirmet, idem tamen Deus & idem est spiritus, qui diuidit singulis prout vult. Concilium autem Aquisgran. dicit idcirco habitus singulorum Ordinum in Ecclesia ab inuicem esse discretos, vt liquido cognoscatur cuius propositi sit gestans, vel in
205 qua professione Domino militet. Verùm siquis inconscriptum aliorum nouum habitum præsumptione assumeret in superbiam elatus, putans se solum iustitiam ex eo habiturum, damnatur à Concil. Gangren. relato in cap. si quis virorum, cum seq. 30. dist. Innocentius vero III. hac de re statuit in cap. Deus, qui, de vita, & honest. cleric. vt Religiosi diuersorum Ordinum, quos ad prædicandum miserat, nuper ad Fidem conuersis in vnum Regularem habitum sé omnes conformarent, ne dissimilis habitus apud nouos in fide scandalum generaret.

206 Tertiò est sciendum cum Rot. in Gerunden. administrationis 11. Decembris 1630. coram R. D. meo Coccino Decano, quod sunt aliqui Religiosi nihil habentes quoad verum dominium, nec quoad ius administrandi, nec in particulari nec in communi, vt sunt Capuccini, & de obseruantia; alij verò habentes ius administrandi in communi, & non in particulari, quales fere sunt omnes Religiosi de iure communi; alij denique sunt qui habent ius administrandi, quæ suo victui sunt destinata, quales sunt Canonici Regulares sancti Augustini Hispaniarum, de quibus latè diximus in tract. de Canonic. c. 1. n. 19. cum seqq.

207 Quarto est sciendum duo esse genera Religiosorum, quidam enim sunt Ordines Mendicantium,
208 quidam vero non Mendicantium. Ordines autem Mendicantium verè & propriè quatuor sunt, videlicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum, vt declarauit Pius V. sua Constit. 44. incip. Romanus Pont. sub dat. 1. Octobris 1568. in Bullario nouo pag 124. & tradunt Isidor. Moscon de maiest. milit. Eccles. lib. 1. p. 4. cap. 1. de Regularibus pag. 514. vers. Mendicantes, Azori. instit. mor. p 1. lib. 12. c. 23. q. 2. Zernl. in praxi Episcop. p. 2. verb. Mendicantes, Ludouic. Miranda in manu. Prel. tom. 1. q. 11. art. 6. Galganet. de iure publico lib. 3. tit. 41. Lezana in sum. quæst. Regul. tom. 2. cap. 1. num. 1. latè Thom. Valasc. allegat. Iuris tom. 1 alleg. 66. Ego ipse de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 77. num. 16. secundùm Lugdun. impress. & in trattat. de appellat. verborum vtriusque iuris signif. appellat. 147. num 1.

Ex his quatuor Ordinibus, Prædicatorum Ordo 209
præfertur aliis Mendicantium, gloss. verb. Prædicatores in cap. 3. de pactis, & verb. Prædicatorum in c. quorundam 24. §. volentes, de elect. Anchar. cons. 214. in princ. Geminian. in cap. Episcopus num. 2. ad finem vers. aut sunt regulares 17. dist. Felin. in rub. de maior. & obed. n. 5. vers. Fratres, Colleg. Bononiens. cons. 1. n. 2. post consil. Card. Zabarel. & ibidem Collegium Paduanum n. 36. vers. aut sunt Regulares, Petr. de Monte de potest. Pontific. tit. Ordo assistentium Conc. n. 2. Nau. cons. 5. n. 1. de statu monach. in nouis, Iacob. Philipp. Port. consil. 164. n. 2. vers. vnde qualitas, Felix Cantelor. quæst. de præcedentia n. 11.

Præter quatuor supradictos Ordines, qui verè, & propriè Mendicantium nomen sortiti sunt, alij plures per specialia priuilegia inter Mendicantes annumerantur, qui ad sex hucusque peruenerunt, sunt autem hi, qui sequuntur.

Serui B. Mariæ inter Mendicantes annumerantur 210
in dict. Pij V. constit. 44. vt referunt Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. q. 55. art. 3. Erasm. à Cochier de iurisd. ordinar. in exemptos p. 1. q. 17. num. 16. Ego ipse d. appellat. 147. n. 4. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine.

Minimi S. Francisci de Paula similiter inter Men- 211
dicantes annumerantur ab eodem Pio V. in sua constit. 49. inc. Apostolica Sedis benignitas, sub dat. Romæ 9. Nouemb. 1567. est in Bullario nouo, tom 2. pag. 244. refero Ego ipse d. appellat. 147 n. 5. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine. Laurent. de Peyrinis de priuil. Regul. ad const. 3. Pij V. §. 2. pag. 251.

Iesuati congregationis S. Hieronymi comprehen- 212
duntur inter Ordines Mendicantium, eorumque perfruuntur gratiis, & indultis, vt statuit idem Pius V. sua const. 50. incip. Romanus Pontifex, sub dat. 18. Nouembris 1567. est in Bullario nouo tom. 2. pag. 245. vt referunt Fr. Emman. d. tom. 1. q. 55. art. 4. & Azori. d. lib. 12. c. 23. q. 2. Ego ipse d. appellat. 147. n. 6. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine.

Societatis IESV Patres etiam inter Mendi- 213
cantes annumerauit idem Pius V. sua const. inc. Dum indefessa sub dat. 7. Iul. 1571. vt referunt Hieron. Gab. cons. 27. lib. 1. Fr. Emm. d. tom. 1. q 55. art. 5. & tom. 3. q. 49. art. 2. Azor. d. p. 1. lib. 13. cap. 7. Muta dec. 2. n 18. Ego ipse d. appellat. 147. n. 7. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine, Thom. Valasc. d. alleg. 66. n. 14.

Carmelitas discalceatos inter Ordines Mendi- 214
cantes annumerandos esse, eorumque gratiis omnibus perfrui, declarauit Clemens VIII. sua const. 101. incip. Romanum Pontificem, sub dat. 10. Augusti 1603. est in Bullario nouo, tom. 3. pag. 147.

Fratres discalceati ordinis sanctissimæ Trinitatis 215
redemptionis captiuorum inter cæteras Religiones Mendicantes adscribi voluit Paul. V. Const. sua inc. Ecclesia Catholica 15. Decembris 1609.

Qui omnes Mendicantes Ordine non solum 216
quatuor priores, sed etiam alij posteriores, qui postea à Sede Apostolica tales instituti sunt, verè Mendicantes dicuntur, vt benè docet Azor. d. p. 1. lib. 11. cap. 14. quæst. 5. versic. quæres; & ideo optimè tradunt Nouar. commento 4. de Regular. numer. 13. vers. 2. & Fr. Emman d. tom. 3. q. 52. art. 23. Fratres quosdam, quibus concessa est facultas transeundi ad Mendicantes, si Mendicantes admittere volentes non inuenerint, non satisfacturos si apud Mendicantes olim institutos admittantur, nisi admittantur quoque apud denuo tales creatos, & Suarez tom. 5 in 3. part. disput. 31. sect. 6. numer. 7. docet suspensionem latam in cap. non solum, & in cap. constitutionem, de regularib. lib. 6 in Superiores Ordinum Mendicantiũ admittentes ad professio-

nem ante annom nouitiatus, exteodi ad Mendicantes postea crearos, & idem Suarez *eod.tom.disp.* 22.*sect.*5.*num.*16. ait excommunicationem latam *in Extranag. Viam, de Regularib.* contra Meodicantes transeuntes ad alium ordinem, quam Carthusianum, extendi ad Religiosos Societatis IESV.

217 An autem Moniales præfatorum Ordinum veniant sub dispositionibus loquentibus de Mendicaotibus? Quæstio ad præsens institutum non contemnenda, in qua licèt affirmare videansor gl. *verb. quælibet in Clem.* 1. *de Regular.* & ibi Imol. *num.* 8. ac Bonifac. *num.* 56. Lap. *alleg.* 4. *An dispositio, num.* 1. 2 *&* 3 & ibi Mandos. *in addit. lit. A.* dum existimant dispositionem illius *Clement.* 1. de Mendicantibus, loquentis comprehendere fœminas Ordinum Mendicantium: tamen negatiua sententia verior est, & ratione probatur, quia si Moniales comprehenderentur appellatione Mendicantium, illæ minimè defatigarentur io obtinendis priuilegiis communicationum cum Ordinibus Mendicanribus, iuxta reg. *l.* 1. *ff ad municip. & l.* 1. *C. de thesaur. lib.* 10. at constat Clementem VII. iodulsisse sororibus S. Claræ omnia priuilegia concessa, & concedenda quibuscunque Ordinibus Mendicantibus, vt nobis idonei testes sunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 1. *&* 13. Alcan. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 16. *q.* 1. *sub num.* 49. Igitur, &c. Quare hanc partem negatiuam melius sustinent in terminis *dict. Clement.* 1. Syluestr. *in sum. verb. Religio* 3. *quæst.* 3. *dict.* 3. & alij plures, qnos refert, & sequitur Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 117.

218 Sunt plures alij Regularium Ordines, qui de priuilegiis Mendicantium speciali summorum Pontificum indultu participant, quos breuiter enomerare non inutile iudicamns, & me citato *in hoc loco* eosdem reportauerit Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Mendicantes.* Canonici igitur regulares Lateranenses participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Constit. 41. Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio, sub dat.* 17. *Kalend. Septembris* 1567. & est in Bullario nouo, *tom.* 2. *pagin.* 228.

219 Canonici Regulares S. Saluatoris Bononien. vt in Constit. 30. Iul. II. incip. *Inter cæteras sub Dat.* 4. *Nonis Aprilis* 1552. *in Bullario nouo tom.* 1. *pagin.* 450.

220 Canonici Regulares S. Crucis Conimbricensis per d. Bullam Pij V. incipit, *Ex superna dispositionis arbitrio, in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 232. *& seq.*

221 Canonlci Regulares S. Georg. in Alga, vt in Constit. 92. Pij V. incip. *Ex incumbenti nobis, sub dat.* 3. *Id. Decembris* 1569. *Pontificatus sui anno IV. in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 294.

222 Monachi Cassanenses, aliàs S. Iustinæ de Padua, vt in Const. Iulij II. incip. *Super cathedram, sub Dat.* 10. *Kalend. Septembris* 1503. *Pontificatus sui anno* 1. est *in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 402.

223 Monachi Vallis Vmbrosæ participant per viam communicationis de omnibus priuilegiis Mendicantibus coocessis, ex d. Bulla Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio.*

224 Monachi Camaldolenses, vt in Const. 8. Gregorij XIV. incip. *Ex iniuncto nobis, sub Dat.* 24. *Septembris* 1591. *Pontificatus sui anno I.* est *in Bullario nouo tom.* 2. *pag* 710.

225 Monachi Cistercienses Congregatioois sancti Benedicti in Italia Regularis Obseruantiæ, vt in Constitor. 16. Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex, sub Dat.* 28. *Iunij* 1592. *Pontificatus sui anno* 1. *est in Bullario nouo pag.* 704.

226 Monachi Cistereenses reformati Congregationis Beatæ Mariæ Fuliensis, vt io Constitut. 70. Sixti V. incip. *Super specula, sub Dat. Idibus Nouembris* 1587. *Pontificatus sui anno III.* est *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 600. & in alia *Constitut.* 23. *alias* 18. *Pauli V.* incip. *Diuina disponente clementia, sub dat.* 5. *Id. Iulij* 1606. *Pontificatus sui anno II.* & io alia sequenti, quæ inc. *In supereminenti, sub Dat.* 25. *Nouembris* 1607. *Pontificatus sui anno III. est in Bullario nouo tom.* 3. *pag.* 206.

227 Monachi Cœlestini, vt in Const. S. D N. Vrbani VIII. *sub Dat.* 14. *Augusti* 1624. *Pontificatus sui anno II.*

228 Monachi Syluestrini, vt in Const. Pauli V. *sub die* 23. *Nouembris* 1606. sicut refert Laërt. Cherub. *tom.* 1. *Bullarij noui in rubr. Bulla* 38. *Pauli III. pagin.* 676.

229 Monachi Congregationis B. Mariæ Montis Virginis, vt in Const. Pauli V. *sub Dat.* 19. *Maij* 1611. *Pontificatus sui anno VI.* quæ est, *in appendice Bullarij noui Const.* 1. *tom.* 3. *pag.* 46.

230 Monachi S. Basilij, vt colligitur ex Bulla Gregorij XIII. *sub Dat. Kalendis Nouembris* 1579. *Pontificatus sui anno VIII.* quæ refertur à Fr. Emman. *in noua collect. priuileg. Mendicant. & non Mendicant. Bulla* 12. *inter Bullas dicti Pontificis.*

231 Monachi Præmonstratenses habent communicationem omnium priuilegiorum, tam spiritualium, quàm temporalium, tam in genere, quam in specie concessorum Congregationi S. Bernardi Ordinis Cistercien. regnorum Hispaniæ; vt in Constit. Clementis VIII. *sub Dat* 20. *Sept.* 1593. *Pontificatus sui anno* 2. quam refert Fr. Emman. *vbi sup. Bulla* 20. *eiusdem Pontificis.*

232 Fratres S. Spiritus in Saxia participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Constit. Sixti V. *incip. Exigit sub die* 13. *Augusti* 1586. *Pontificatus sui anno II.*

233 Eremitæ S. Hieronymi in Hispania, vt colligitur ex dicta Bulla Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio*, est *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 232. & ex aliis relatis à Fr. Emm. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 9.

234 Eremitæ S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisis perfruuntur omnibus priuilegiis Ordinum Mendicantium, vt in Const. 125. Pij V. inc. *religionis zelus, sub Dat.* 30. *Martij* 1571. *Pontificatus sui anno VI.* est *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 337.

235 Fratres S. Hieronymi de Fesulis habent participationem, & communicationem omnium priuilegiorum prærogatiuarum, immonitatum, & gratiarum, quibus Fratres religiosi Conuentuum quorumcunque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium vbique existentium, vt in d. Bulla Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio, in Bullario nouo tom* 2. *pag.* 232.

236 Fratres Ordiois sanctissimæ Trinitatis, redemptionis captiuorum prouinciarum Castellæ, Leonis, & Bethicæ, ex priuilegiis Leonis X. & Adriani VI. fruuntur omnibus priuilegiis concessis quatuor Ordinibus Mendicantium, quibus gratiis & exemptionibus concessis & concedendis per Sedem Apost. locis, & personis Ordinis sanctissimæ Trinitatis dictarum prouinciarum fruuntur loca & personæ eiusdem Ordinis in regno Portugalliæ, per Constit. Pauli III. incip. *Inter curas, sub dat. Romæ Idib. Nouembris* 1534. *est in Bullario nouo tom.* 5. *pag.* 615.

237 Fratres Cruciferi communicant in priuilegiis com Ordinibus Mendicantium, tam concessis, quàm

quàm concedentis, vt in Constit. Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex sub Dat. Romæ die 12. Iulij 1591. Pontificatus sui anno 1. in Bullar. nouo tom. 2. pag. 701.*

Fratres S. Mariæ de Mercede gaudent priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Leonis X *sub Dat. 5 Kal. Augusti* 1516. de qua meminit Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 55. art. 12.*

238 Fratres Militiæ Iesu Christi regni Portugalliæ reformati nuncupati participant per viam communicationis de omnibus priuilegiis Mendicantibus concessis, per d. Const. Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio, vt in Bullario nouo tom. 2. pag. 232.*

239 Clerici Theatini gaudent priuilegiis Mendicantium per Constit. 38. §. 12. Clementis VII inc. *Dudum pro parte vestra, sub Dat. 7. Martij* 1533. est *in Bullario nouo tom. 1. pag. 605.*

240 Clerici Regulares Minores communicant cum priuilegiis Theatinorum per specialem Constit. Gregorij XIV. incip. *Romanus,* est *in Bullario nouo tom. 2. pag. 687.*

241 Clerici Regulares de Somascha retinent communicationem priuilegiorum Mendicantium, vt in Constit. 37. §. 1. Pauli V. incip. *Ex quo diuina maiestas sub Dat. 9. Nouembris* 1607. *Pontificatus sui anno III.* est *in Bullario nouo tom. 3 pag. 226.*

242 Clerici Regulares ministrantes infirmis omnium priuilegiorum, facultatum, libertatũ, indultorum, fauorum tam mendicantibus quàm non mendicantibus concessorum communicationem habent, vt in Const. Gregor XIV. inc. *Illius qui pro grege § 26. sub Dat. Romæ 11. Kalen. Octobris* 1591. est *in Bullario nouo tom. 2. pag. 706. cum seqq.*

243 Clerici Regulares pauperum Matris Dei scholarum piarum habent communicationem omnium gratiarum immunitatum, libertatum, &c. Ordinibus Mendicantium concessarum, vt in Const. Gregor. XV. *sub Dat. Romæ* 15. *Octobr.* 1622. *Pontificatus sui anno II.*

244 Qui autem Religiosorum Ordines à iurisdictione Episcopi sint exempti? dicam *lib. 2. in c. 11. de monasterijs & relig. domib.*

CAPVT XLII.

De Transeuntibus ad Religionem.

SVMMARIVM.

1 *Ætas in masculis minor 14. annis, & in fœminis 12. est immatura ad religionis ingressum.*

2 *Seruus sine consensu domini non potest religionem intrare.*

3 *Seruus Religionem ingressus absque licentia domini sui quando ab eo repeti possit, ostenditur.*

4 *Triennium numerandum est à tempore, quo dominus conscius fuit admissionis serui in Religionem.*

5 *Seruum non potest repetere dominus absque sua licentia in religionem admissum elapso triennio, quamuis nondum sit professus.*

6 *Seruus si professionem emittat intra triennium casu quo à domino reuocari potest, inualidè profitetur.*

7 *Matrimonio copulatus non potest Religionem intrare nisi coniugis accedat consensus, si altero inuito, vel ignorante id fiat, tenetur ad eius nutum etiam post professionem exire, sed reuersus non potest debitum coniugale exigere, petenti verò tenebitur reddere.*

8 *Votum castitatis post matrimonium consummatum emissum ab altero coniuge absque alterius licentia, est validum.*

9 *Coniux absque licentia alterius professus & ab eo reuocatus, non tenetur post eius mortem ad religionem sub peccato mort. redire.*

10 *Coniux sine alterius consensu professus nec ab eo in vita reuocatus, an possit eo defuncto egredi remissiuè.*

11 *Matrimonij rati vinculo dirimitur solemni religionis professione alterius sponsi, & coniux manens in sæculo potest liberè ad alias nuptias transire.*

12 *Matrimonium contrahere cum aliqua iurans, & postea proponens religionem intrare, potest contrahere, & ante matrimonij consummationem Religionem intrare.*

13 *Consensus alterius coniugis metu, & vi extortus non valet.*

14 *Conuerso vno coniuge de consensu alterius, alter quoque conuerti, id est, religionem intrare tenetur.*

15 *Episcopi consensus requiritur vt vnus coniux de consensu alterius possit religionem intrare.*

16 *Coniux vnus non potest religionem ingredi altero manente in sæculo.*

17 *Professio coniugis de licentia spontanea alterius emissa valida erit quando coniux manens in sæculo nullum votum emisit.*

18 *Adulterium committens mulier non potest repetere virum, qui religionem sine eius consensu intrauit.*

19 *Parentes habens pauperes qui absque eo viuere, aut sustentari non valent, Religionem ingredi prohibentur, idem de cæteris ascendentibus, vt num. 23.*

20 *Religionem si ingrediatur filius parentibus in graui necessitate constitutis, peccabit mortaliter, quamuis illi actualiter eam non habeant, sed probabiliter credatur habituros, vt n. 22.*

21 *Filius etiam habens votum religionis, adhuc non tenetur parentes in graui necessitate constitutos deserere, donec cesset eorum necessitas.*

24 *Filij habentes parentes Iudæos, vel aliter infideles in necessitate constitutos eos deserere non possunt causa adeundi Religionem.*

25 *Filius conuersus ad Fidem tenetur alere parentes infideles etiam in concursu extranei fidelis.*

26 *Religionem ingredi in quibus casibus possit filius parentibus in graui necessitate constitutis? ostenditur.*

27 *Episcopi absque Papæ permissione non possunt ingredi Religionem.*

28 *Beneficiati possunt ingredi Religionem.*

29 *Beneficia illorum, qui Religionem intrarunt, etiamsi sint Curata, non sunt alteri conferenda antequam expressè fecerint professionem, etiamsi nouitiatus pluribus annis duraret.*

30 *Beneficium vacat ipso iure post emissam professionem, idem in pensione, vt n. 31.*

32 *Beneficij nouitij ex fructibus, dum in anno probationis existit, congrua portio Vicario ipsius beneficij*

beneficij assignari debet, & reliqui fructus sunt ipsius nouitij.

33 Religiosi Societatis Iesu amittunt possessionem beneficiorum ab eis prius obtentorum post emissam solemnem professionem, vel vota coadiutorum formatorum.

34 Beneficia non vacant post emissionem simplicium votorum biennij in Societate Iesu.

35 Pensiones non extinguuntur per biennij vota in Societate Iesu, sed durant vsque ad professionem solemnem.

36 Religionem intrare non potest qui est ad ratiocinia publica obligatus.

37 Debitor non potest solutionem debiti licitè praetermittere vt intret Religionem.

38 Religiosus, qui cogitur fieri non tenetur regulam obseruare, nec valida est professio nisi postea consensisset.

39 Metus reuerentialis non annullat professionem nisi etiam coactio, vel mina praecedant.

40 Religionem intrans dolo ductus modo consenserit, remanet nihilominus religiosus.

41 Requisita praecipua in eo, qui futurus est Religiosus.

42 Transitus facilè permittitur de arcta regula, aut laxiori, aut de aequali ad arctiorem, modo id fiat ex Zelo melioris vitae cum discretionis virtute, petita priùs licentia proprij Praelati quamuis non obtenta.

43 Regularibus ad strictiorem Religionem transire volentibus si beneuoles in ea inueniant receptores, ac deuotionis feruore ducti, non autem alicuius criminis perpatrati poenam subterfugituri, sufficit petita licet non obtenta licentia a suis Superioribus.

44 Conuersi, & Oblati possunt ad strictiorem Religionem sicut caeteri Religiosi transire.

45 Moniales poterant ad strictiorem Religionem sicut viri Religiosi transire, sed est semper hodie recurrendum ad S. Congregationem Episcoporum & Regul.

46 Monialibus non conceditur licentia transeundi ad strictiorem Religionem nisi quatuor conditionibus adiectis.

47 Praelati exempti, qui non subsunt immediatè Pontifici, possunt instar aliorum Religiosorum transire ad strictiorem Religionem petita etsi denegata licentia à Superiore.

48 Generales Religionum, & alij immediatè Pontifici subiecti possunt ad religionem strictiorem transire petita licentia, & Pontifice non respondente.

49 Domus tota religiosa potest ad strictiorem Religionem transire.

50 Cap. vlt §. confirmatos, in fine, de relig domib. in 6. declaratur.

51 Priuilegium non transeundi à sua Religione ad aliam, non impedit quin religiosus transire possit zelo strictioris vitae ad strictiorem religionem, post tamen petitam licet non obtentam a suo superiore licentiam, nisi priuilegium inhibeat transitum absque licentia Praelati obtenta.

52 Transitus ex Ordine Mendicantium ad Ordines monachales licitus non est sine expressa Papae licentia, Carthusia excepta.

53 Regulares Ordinis Mendicantium non possunt transire ad alium ordinem praeterquam ad Carthusianos, inter quos postmodum mendicantes voce actiua, & passiua carent & inhabiles existunt perpetuo ad quaeuis officia, & gradus religionis.

54 Religiosi sanctissimae Trinitatis non possunt ad alium quemcunque Mendicantium Ordinem se transferre, nisi, &c.

55 Religiosi Societatis Iesu post emissa simplicia vota non possunt ex hoc Ordine ad alium se transferre praeterquam ad Carthusiensium ordinem nisi de expressa eiusdem societatis Praepositi, aut Sedis Apost. licentia.

56 Monachi Benedictini, & Cistercienses non possunt transire ad quemcunque Ordinem etiam ad Carthusiam, nisi, &c.

57 Minoribus de Obseruantia ad Minimos, & è conuerso, transire non licet nisi de licentia Papae.

58 Capuccinus non potest ad quemcunque alium Ordinem, vel Congregationem transire, nisi, &c.

59 Minimus prohibetur sub excommunicatione transitus ad alios Ordines.

60 Transitus à discalceatis S. Augustini ad Fratres calceatos eiusdem Ordinis, siue ad quemcunque alium Ordinem laxiorem sine speciali Sedis Apost licentia prohibetur.

61 Transitus reformatorum Ordinis B. Mariae de Mercede redemptionis captiuorum ad calceatos sine licentia Sedis Apost. prohibetur.

62 Transitus vbi fit ad strictiorem Religionem Praelatus inferior, & Conuentualis monasterij id est immediatus ipsius Conuentus licentiam praestare potest.

63 Praelatus tenetur concedere sub peccato mortali facultatem religioso transeundi in casu licito ad aliam Religionem arctiorem, si ei constiterit transitum huiusmodi non esse in grauem iacturam seu infamiam sui Ordinis, & subditum non petere illum ex temeritate, vel leuitate, sed zelo perfectioris vitae.

64 Religiosi Militares in claustris vitam communem non degentes bene possunt absque suorum Superiorum licentia transire ad Ordines claustrales.

65 Licentia Superioris necessariò petenda est vt religiosus possit ad strictiorem Religionem transire.

66 Licentiam petens post transitum ad arctiorem Religionem non satisfacit.

67 Transire ad strictiorem Religionem non statim ac petitur licentia fas est, sed debito tempore spectandum est superioris responsum.

68 Licentiam non statim ac denegat Superior, fas erit subdito transire ad strictiorem religionem.

69 Subdito statim licebit transire ad strictiorem Religionem quando superior indicans causam esse iustam, denegat licentiam, vel nihil respondet, vel allegat causam denegationis euidenter iniustam.

70 Transire ad strictiorem Religionem nulli est permittendum nisi priùs superiori legitimè constiterit eam religionem paratam esse illum recipere.

71 Consensus Conuentus non requiritur ad concedendam licentiam per Superiorem, vt quis transeat ad strictiorem religionem.

72 Superior quo animo, bono ne, an malo licentiam transeundi denegaret si probabiliter dubitetur, quid faciendum, ostenditur.

73 Religio an sit in Ordine ad suum finem perfectior, & fructuosior, non attenditur in hoc transitu, sed an sit asperior, arctior, & durior.

74 Religio

74 *Religio vt cognoscatur qua sit arctior, consideranda est non solum primaua, & originalis institutio.*

75 *Religio Minimorum S.Francisci de Paula an sit arctior religione Carthusianorum? ostenditur.*

76 *Transire non licet ad laxiorem regulam sine expressa Papa permissione nulla legitima causa existente.*

77 *Papa non solet licentiam concedere transeundi ad laxiorem regulam nisi ex iustis & legitimis causis, quia si faceret sine causa, non reddit Religiosum tutum in foro poli.*

78 *Prelatus Pontifice inferior poterit concedere licentiam transeundi ad laxiorem regulam existente iusta causa.*

79 Conc.Trid.sess.25.de regul.cap.19. *ibi,* nemo Regularis,&c.*declaratur.*

80 Extrauag. Viam ambitiosæ, de Regularib. *declaratur.*

81 *Translatus ad laxiorem sine iusta causa dicitur indebitè translatus.*

82 *Causa iusta, & legitima transitus ad laxiorem religionem quo sint? ostenditur.*

83 *Transire licet ad æqualem regulam cum iusta & legitima causa, seu consensu sui Conuentus.*

84 *Religiosus translatus de vna Religione ad aliam, debet esse de nouo nouitius, atque in eadem profiteri.*

85 *Professio sufficit emissa in primo monasterio quando fit translatio de vno monasterio ad aliud eiusdem regula, vel vbi translatio fit auctoritate Papa.*

86 *Regulares discalceati Ordinis sanctissima Trinitatis de licentia Sedis Apostol. ad laxiorem calceatorum transeuntes, debent facere annum probationis, non autem emittere professionem.*

87 *Translatus de vno ad alium Ordinem vt maneat filius posterioris monasterij sine religionis, & sit Prelatus illius, debet de nouo ibidem profiteri.*

88 *Translatus de vna religione ad aliam debet sedere in capitulo iuxta tempus, in quo emisit professionem in priori monasterio.*

89 *Translatus de vna in aliam eiusdem religionis prouinciam postquam iam incorporatus est, habere debet locum a tempore quo assumpsit habitum in prima prouincia.*

90 *Translatus ad aliam religionem non tenetur ad vota specialia in priori religione emissa.*

91 *Bona omnia per transitum factum ad aliam religionem studio vita melioris penes primum monasterium manent, & quicquid post secundam professionem obuenerit, secundo monasterio acquiritur.*

92 *Professus in religione incapaci, & translatus ad religionem capacem recuperat bona post translationem sibi delata ad vtilitatem secunda religionis.*

93 *Religiosus si validam professionem emiserit in religione incapaci nulla facta bonorum dispositione, illa acquiruntur venientibus ab intestato.*

94 *Translatus auctoritate Apost. à Religione incapaci ad capacem, non recuperat bona qua ante professionem obtinebat.*

95 *Monialis translata ad aliud monasterium pœnitentia causa, quicquid postea acquirit, illi priori monasterio acquirit, nisi translatio fuerit facta ad effectum vt fiat filia secundi monasterij.*

96 *Religiosus vbi transfertur ad aliam Religionem non vt ibi profiteatur, sed quod delictorum suorum pœnitentiam agat, qualiter vsusfructus bonorum priori monasterio acquisitorum reddendus posteriori, ostenditur.*

97 *Professus Religionem bonorum in communi incapacem si deinde auctoritate Apostolica in Ordinem bonorum incapacem transferatur, bona per professionem in prima religione amissa amplius non recuperat.*

98 *Canonici Regulares ne fierent monachi antiquitus erat constitutum.*

99 *Canonicis Regularibus clericatus essentialiter competit.*

100 *Monachi ex sua origine sunt laici.*

101 *Ordinis cuiuscunque Prelati, aut superiores non possunt aliquem alterius Ordinis ad habitum & professionem admittere nisi vt in ordine ipso, ad quem transfertur sub suis superioris obedientia perpetuo maneat.*

102 *Prelatus potest eam standi extra monasterium translatis his facultatem concedere, quam licitè concedere posset propriis eius religionis alumnis.*

103 *Superior potest dare licentiam translato ad modicum tempus standi extra monasteria causa prædicationis, vel audiendi confessiones.*

104 *Translati omnes legitimè ex quacunque religione ad Carthusienses possunt in eadem Carthusiensi religione in claustro Priores, & extra claustrum procuratores esse.*

105 *Ingressus, Religionem antequam professionem emittat, debet per annum experiri religionis austeritatem, licet olim tempus illud posset prorogari, vel coarctari.*

106 *Professio hodie facta ante annum probationis expletum nulla est, nullamque inducit obligationem.*

107 *Professionem emittens intra annum probationis non est obligatus neque ad religionem in genere, neque in specie.*

108 *Priuilegium Leonis X. quo concedebatur Prelatis Ordinum Minorum posse cum consilio Fratrum discretorum admittere ad professionem anno probationis non expleto religiosos aliorum ordinum venientes ad minoriticam religionem, est abrogatum per* Concil Trid.sess. 25 de Regular c 15.

109 *Professus in vna religione etiam strictiori transiens ad aliam indiget nouitiatu.*

110 *Professus nulliter volens suam professionem ratificare, non tenetur nouitiatus annum iterare, si alias fuit validus.*

111 *Nouitiatus quando fuit factus post pubertatem, & fuit continuus, non est iterandus ex quacunque causa sit irrita professio.*

112 *Moniales Ordinum Prædicatorum habentes sexdecim annos in mortis articulo constitutæ profiteri possunt, etsi nondum integrum nouitiatus annum peregerint.*

113 *Conuersæ eo ipso quod ingrediuntur monasterium, possunt emittere professionem.*

114 *Annus probationis siue in masculis, siue in fœminis, incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communem sequuntur aliorum Religiosorum vitam.*

115 *Habitus de essentia, atque substantia per annum probationis à nouitiis deferendus est.*

116 *Religiosi*

116 Religiosi Societatis Iesu non habent habitum proprium, & vestiuntur ex vsu regionis, in qua habitant.

117 Nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu professorum distinctum non est de substantia anni probationis.

118 Annus probationis computari debet à momento in momentum.

119 Professio emissa in anno bissextili non expectata lapsu diei, qui illi anno accrescit, est inualida.

120 Annus, ex quo Gregorius XIII. abstulit decem dies, reputatur integer ad professionem ad sacros Ordines, & ad quacunque officia, & beneficia.

121 Annus probationis debet esse continuus, & non sufficit interpellatus.

122 Annus probationis interrumpitur quando nouitius dimisso religionis habitu egreditur monasterium animo deserendi religionem.

123 Minoribus concessum est vt nouitiatus interruptus possit continuari.

124 Anni nouitiatus interpollatio etiam modica nocet, quamuis post tales nouitius intra diem pœniteat.

125 Annus non dicitur discontinuus si nouitius de licentia superioris cum habitu aliqua iusta de causa intra annum probationis extra monasterium egrediatur.

126 Annus probationis non interrumpitur si nouitius habitu religionis indutus monasterium ex sui superioris licentia exeat causa peregrinandi ad stationes, vel ad alia loca pia, vel inuisendi parentes, &c. vel si ob aduersam valetudinem maneat extra monasterium.

127 Nouitia si durante probationis anno curanda valetudinis causa de licentia superiorum a monasterio exierit, & post reuertatur, eodem tempore professionem emittere poterit, ac si nunquam egressa fuisset.

128 Nouitiatus non interrumpitur si nouitius retento habitu perterritus seueritate, vel iracundia, aut minis superioris, aut magistri monasterium abditè exeat causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi.

129 Professionem emittere potest in religione ille, qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in nouitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domi sua vsque ad tempus 16. annorum requisitum ad professionem tenendam, & cum fuerit reuersus ad monasterium, petit admitti ad professionem.

130 Nouitiatus potest prorogari post completum probationis annum obueniente aliqua rationabili, seu iusta causa.

131 Nouitiatu filij durante non potest pater dare paramentum altaris religioni vbi fuerit in nouitiatu.

132 Nouitiatus anno nullatenus post Concil. Trident. renuntiare potest nouitius, & monasterium.

133 Præpositus Generalis Societatis Iesu valide dispensat cum nouitio suo post exactum integrum nouitiatus annum vt profiteatur, vel incorporetur in eadem societate ante decursum biennium nouitiatus.

134 Nouitius verè, & propriè non incipit esse donec pubertatis annos expleat.

135 Annus probationis poterit per eum impleri, qui nondum expleuerit annum 16. & vi talis probationis poterit probatus admitti ad probationem expleto 16. anno.

136. Ætas ad professionem emittendam quæ olim requireretur ostenditur, & quid hodie n. seq.

137 Professio in quacunque Religione tam virorum quam mulierum non est facienda ante annum 16. expletum, facta autem ante hanc ætatem non est valida.

138 Monialis in mortis articulo constituta non potest emittere professionem ante 16. annum ad effectum vt monasterium succedat in dote, & in bonis.

139 Professio in suprema die 16. anni emitti potest, emissaque subsistit, secundum aliquot, sed verius est contrarium.

140 Professio post 16. annum facta, ante tamen 18. requisitum a statuto ordinis Minimorum, non annullante, aut irritante factam, est valida.

141 Professiones in ætate 16. anni facta sunt validæ, quamuis in constitutionibus religionis sanctissimæ Trinitatis auctoritate Apost. confirmatis cautum sit quod in ea religione aliquis non recipiatur antequam anno 20. videatur compleuisse.

142 Professio fieri debet in manibus illius, qui potest religioni incorporare, vel in manu alterius cum Superioris ipsius permissione.

143 Cap. consuluit, qui clerici, vel vouen. declaratur.

144 Episcopus hodie nullum propria auctoritate ad professionem monasticam admittere potest.

145 Cap. si vir 27 q. 1. declaratur.

146 Abbatis solius non est ad religionis professionem admittere, sed exigitur quoque consensus maioris partis conuentus.

147 Professio quando est irrita defectu solius potestatis in admittente satis est ad eius valorem vt is ratam eam habeat non mutata priori professi voluntate per actum contrarium.

148 Professio quando fuit ex parte emittentis irrita an sufficiat nouus eius consensus absque noua Prælati admissione.

149 Professio facta Religioni, quæ non fuerit ab Apost. S. de probata, non est valida.

150 Professio vt validè emittatur requiritur vt fiat sine conditione, pacto, seu modo de retinendo, aut habendo proprio.

151 Cap. vltim. qui clerici, vel vouentes, & n. seq. declaratus.

153 Professio reseruata sibi facultate testandi de patrimonio suo, valida est.

154 Professio alterius voti quam trium illorum, scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, aut alicuius tantum ex iis, non autem omnium simul, nō est vera, nec valida professio religionis.

155 Generalis Superior cum consensu capituli poterit vltra tria vota substantialia sibi subditis aliqua efficere strictiora & arctiora statuta pertinentia ad reformandam regulam promissam, & ad plenam eius obseruantiam.

156 Professio duplex, tacita, & expressa.

157 Professio tacita vt inducatur quatuor requiruntur, & quæ sint huiusmodi requisita, ostenditur numeris seqq.

161 Professio tacita in religionibus vbi habitus nouitiorum non distinguitur ab habitu professorum, per delationem illius tunc inducitur quando nouitius eum defert per annum.

162 Cap.

162 Cap.1.de Regular.lib.6.*non est correctum per* Clem.fin eod.tit.

163 *Professionis tacitæ quidam modus sublatus per* Concil.Trid.

164 *Nouitiorum habitus debet in omnibus religionibus distingui ab habitu professorum.*

165 *Professio tacita in aliqua religione ex eo facta censetur cum quis sciens, & prudens defert sponte triduò distinctissimum professorum habitum ab habitu nouitiorum, sed hæc iam cessauit.*

166 *Habitus nouitiorum vbi patenter à professorum habitu distinguitur, tunc per quamcunque annualem habitus nouitiorum delationem non inducitur tacita professio.*

167 *Professio tacita inducitur ex susceptione Ordinum sacrorum.*

168 *Professiones tacitæ non inducuntur hodie nisi expleto nouitiatus anno, & etiam completis sexdecim annis.*

169 *Nouitiatus tempore finito, Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eiiciant.*

170 *Professio emissa instante Abbatissa à puella, quæ iam compleuerat annum nouitiatus, & in morbum inciderat, & à medicis fuerat dictum morituram, est valida, etiamsi postea fuerit verè mors sequuta.*

171 *Nouitius ante professionem potest liberè exire, & non cogitur illam emittere.*

172 *Nouitius an & quando possit licitè ad sæculum redire, ostenditur.*

173 *Voti obligationem non inducit solum propositum suscepto habitu monachali.*

174 *Nomine,* proposi[illegible], & voluntatis in cap. super eo,& in cap.consulti,de Regular.*quid intelligatur, ostenditur.*

175 *Legatum si relictum sit alicui sub conditione ingrediendi religionem, talis satisfacit si anno nouitiatus exeat, dummodo ingressus in religionem bona fide animo experiendi fieret, exitusque ex iusta causa esset.*

176 *Nouitius intra annum probationis ad sæculum rediens nullatenus tenetur soluere expensas in suis alimentis à monasterio consumptas.*

177 *Nouitio exeunti omnia restitui debent quæ sua erant.*

178 *Dos nouitij intra tempus probationis decedentis monasterio iam soluta hæredibus nouitij est restituenda vna cum fructibus, si quos monasterium percepisset, deducto tamen victu,& vestitu.*

179 *Religio profitenti operatur remissionem totius pœnæ debitæ pro peccatis.*

180 *Professio per se sola habet priuilegium remittendi pœnas peccatis debitas, omni non ponenti obicem, & adhuc sublato obice per legitimam pœnitentiam habebit eumdem effectum.*

181 *Religionis professio non in omnibus æquatur Baptismo.*

182 *Indulgentia plenaria verè non est plenissima illa condonatio obtenta per professionem.*

183 *Votum omne mutatur in votum Religionis.*

184 *Vota omnia siue personalia, siue realia commutantur ipso iure in religionis professionem.*

185 *Votum subsidij Terræ sanctæ commutatur in professionem, non solum quoad illuc eundi laborem, sed etiam quoad illius subsidij expensas.*

186 *Irregularitas sola, quæ orta est ex natalium defectu, deletur per professionem in Religione.*

187 *Illegitimus per ingressum religionis, & in ea professionem emissam eo ipso aptus fit ad omnes Ordines etiam sacros suscipiendos sine vlla noua superiorum indulgentia.*

188 *Irregularitas proueniens ex defectu natalium, non tollitur per solam habitus religiosi susceptionem, sed necessario requiritur vt emittatur professio.*

189 *Professio emissa in Religione non solùm tollit irregularitatem quoad Ordines suscipiendos, sed etiam quoad vsum ordinum susceptorum.*

190 *Dispensatio quando vni vel alteri conceditur est strictè interpretanda, non vero quando in fauorem religionis emanauit.*

191 *Irregularitas sublata per religionis ingressum & professionem sequutam reuiuiscit professione annullata.*

192 *Religiosus effectus per simplicia biennio nouitiatus anno transacto vota in Societate Iesu emissa si ab ea retrocedat, a votisque absoluatur, non recidit in pristinam irregularitatem ex defectu natalium consurgentem.*

193 *Illegitimi per solemnem professionem in religione factam non redduntur habiles ad Prælaturas in ea.*

194 *Professus illegitimus fit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari possunt, dummodo talia beneficia non sint curata, nec Prælatura monasterij.*

195 *Monialis illegitima non potest absque dispensatione Apost. seclusis religionum priuilegiis in Abbatissam, seu Priorissam eligi.*

196 *Illegitimus per ingressum religionis non efficitur legitimus quoad effectum successionis.*

197 *Illegitimus factus monachus, & professione legitimatus, non potest de consensu sui superioris vicarius Episcopi creari.*

198 *Papa solus seclusis religionum priuilegiis potest dispensare cum illegitimis religiosis vt ad dignitates & Prælaturas promoueantur.*

199 *Legitimatus in infantia ad instantiam patris per legitimationem amplissimam vigore facultatum DD. de Campegiis, non potest eligi Generalis in sua religione.*

200 *Dispensari potest cum Religiosis illegitimis ad Prælaturas in Capitulo generali, vel prouinciali.*

201 *Filiusfam. per professionem à patria potestate liberatur.*

202 *Professio facit aptum ad testimonium ferendum ineptum ad testificandum eo quod periurij, aut furti damnatus sit.*

203 *Professionis prærogatiua ea est vt ea ante parentis mortem emissa præteritam filij profitentis ingratitudinem aboleat, ob quam exhæredari poterat.*

204 *Ingratitudo præterita, cuius causa filius exhæredari poterat, per Religionis professionem deletur.*

205 *Religiosi expressè, vel tacitè professi non possunt testamentum condere.*

206 *Milites Hierosolymitani non possunt disponere nedum de bonis, quæ ad eos perueniunt intuitu suæ religionis, sed nec etiam de patrimonialibus.*

207 *Professio, reseruata facultate testandi de patrimonio suo, est valida.*

208 *Religiosi etiam ad pias causas testari non possunt.*

209 *Religiosi etiam de Prælati cuiuscunque summo Pontif. inferioris licentia testari non possunt.*

210 *Professus ex Superioris licentia non potest codicillos facere, aut donare causa mortis.*

211 *Religiosus factus Episcopus non potest testari etiam de bonis patrimonialibus, aut propria industria acquisitis.*

212 *Nouitius liberè potest testamenta facere etiam nulla petita Superioris religionis licentia.*

213 *Professus in quacunque religione potest accedente summi Pont licentia testari.*

214 *Monachus Episcopus potest de licentia Papæ testari.*

215 *Papa vbi absolutè concesserit Monacho licentiam testandi, id intelligitur ad vsus pios, non vero profanos.*

216 *Licentia, quam Papa concedit religioso, vt testari possit, debet esse expressa, non opus est vt illa necessario præcedat, vt num.217. Et semel concessa est perpetua dum ab alio Pont. non reuocatur, vt n.218. Nec extinguitur primo actu, vt n.219.*

220 *Commendatarij, quibus est permissum contrahere matrimonium, possunt liberè testari.*

221 *Clerici Ordinum militarium in claustris viuentes qualiter testari possint, ostenditur.*

222 *Eremitæ simplices testari possunt.*

223 *Bona, & substantia eorum, qui intrant religionem facta professione ipso iure sunt monasterij.*

224 *Renunciatio aut obligatio bonorum facta à nouitio ante professionem, vt valide fiat, quæ requirantur, ostenditur.*

225 *Renunciationis, aut obligationis nomine in* Conc. Trid. sess. 25. de Regul. c. 16. *veniunt omnes contractus lucratiui, & comprehenduntur donationes inter viuos, renunciationes officiorum publicorum temporalium, fideiussiones, & liberationes.*

226 *Eleemosyna per nouitios factæ non comprehenduntur sub dispositione* Concil Trid sess. 25. de Regular. c. 16. *dummodo sint modica, consideratis facultatibus ipsius nouitij.*

Sub dispositione Concil. Trident. sess. 25. de Regul. cap. 16. *non comprehenduntur.*

227 *Donationes Deo, seu B. Mariæ, vel Sanctis oblatæ.*

228 *Victus, vel vestitus, quem pro se tribuit nouitius monasterio.*

229 *Conuiuium factum in ingressu in nouitiatum.*

230 *Oblationes, donationésve factæ monasterio, &c.*

231 *Donationes factæ à parentibus nouitij.*

232 *Contractus emptionis, venditionis, locationis, & huiusmodi.*

233 *Renunciatio beneficij.*

234 *Testamenta, codicilli, & donationes causa mortis.*

235 *Renunciationes seu donationes, ab existente adhuc in sæculo factæ intuitu ingressus religionis.*

236 *Mulier, quæ diutius permansit in monasterio in habitu nouitiæ, potest validè donare ipsi monasterio, non obstante decreto* Concil. sess. 25. de Regul. c. 16.

237 *Donatio seu renunciatio facta à nouitio postea ad sæculum redeunte professione non sequuta, est nulla.*

238 *Professio non sufficit emissa ad validandam renunciationem antea factam, sed requiritur vt valida existat.*

239 *Professione ratificata, si illa nulliter emissa fuerit, censetur quoque donatio, seu renunciatio in nouitiatu facta, ratificata, & valida.*

240 *Renuntiatio facta à nouitio profiteri volenti in religione, si post emissam validè professionem, efficiatur Episcopus, an ab eo reuocari valeat, ostenditur, & num. seqq.*

241 *Regularis professus ex assumptione ad Episcopatum non desinit esse regularis, & religioni ligatus quoad votum paupertatis, & alia substantialia regulæ.*

242 *Regularis qui legitimè renunciauit bonis suis ad fauorem coniunctorum, & iuri succedendi etiam in bonis parentum, factus Episcopus recuperat ius succedendi etiam quoad renunciata ad fauorem tamen suæ Ecclesiæ.*

243 *Regularis ad Episcopatum promotus recuperare potest ius succedendi quoad bona delata post assumptionem ad Episcopatum, in commodum tamen suæ Ecclesiæ respectu proprietatis.*

244 *Licentia, quæ in renunciatione seu donatione nouitij interuenire debet, sufficit obtenta, & in ipso actu renunciationis, seu donationis.*

245 *Renunciatio facta à nouitio omissa Episcopi licentia est ipso iure nulla professione sequuta.*

246 *Renunciatio facta ad fauorem Patrum Societatis Iesu per nouitium, inter Patres eiusdem Societatis est valida, non obstante quod non fuerit facta cum licentia Episcopi.*

247 *Episcopus, cuius licentia interuenire debet in renunciatione, seu donatione nouitij, sufficit si confirmatus sit, quamuis nondum consecratus.*

248 *Archiepiscopus si consecratus sit, licet nondum Pallium receperit, poterit licentiam in renunciatione nouitij suæ Diœcesis concedere, non autem Diœcesis Suffraganei, nisi, &c.*

249 *Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nulloque Episcopo subiecti in suis Diœcesibus possunt licentiam in renunciatione nouitij concedere.*

250 *Prælati Regulares in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt licentiam concedere in renunciationibus, & donationibus nouitij.*

251 *Vicarius generalis Episcopi, vel Capituli Sede vacante, seu cuiuscunque Prælati iurisdictione Episcopali in sua Diœcesi gaudentis potest concedere licentiam requisitam in renunciationibus, & donationibus nouitij.*

252 *Renunciatio per nouitium facienda est intra duos menses proximos ante professionem, itaut facta per diem ante duos menses non valeat.*

253 *Bimestre intra quod facienda est renunciatio per nouitium ante professionem, debet computari de momento ad momentum.*

254 *Professio si differatur, facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitimè faciendam, adhuc renunciatio facta professione est valida.*

Concil.

255 Concilij ſeſſ.25.de Regul. cap.16. *decretum vendicat ſibi locum etiam in ijs, qui excedunt annum 16.*

IDEAMVS nunc de ipſis Regularibus poſtquam de regulis & Ordinibus eorum tractauimus. In præſenti autem c. de intrantibus Religionem & de vna in aliam tranſeuntibus,& de profeſſione Religioſorum, ac de effectibus Religionis agemus,in ſequenti verò *cap.* de ſtatu & vita Regularium pertractabimus.

1 Circa ingreſſum Religionis ootanda ſunt impedimenta, quæ prohibent aliquibus Religionis ingreſſum. Primum impedimentum eſt ætas immatura,quæ quidem io maſculis eſt minor XIV. annis in fœminis yero XII. *c.1.& 2.20.q.2.cap. ad noſtram, cap.ſignificatum, de regular.* qui enim ſunt hac ætate minores, non ſolùm ad profeſſionem, ſed nec ad nouitiatum poſſunt admitti, licet habitum ſuſcipere valeant, de quo latè nouiſſimè Didac.de Narbona *in quæſt.annalib.anno* 8. *quæſt.24 per totam*: quia tempus nouitiatus datur ad hoc vt nouitius experiri poſſit Religionis auſteritates, cuius difficultates impuberes experiri nequeunt. Ita Sanch. *in præcepta Decalogi lib.5.c. 4.num.22* Azor. *inſtit. moral.p.1.lib.12.c.2. quæſ.4.* Leſſi. *de Iuſtit.lib.2. cap.41.dub.3.num.35.*Laurent. de Peirinis *de Prælato quæſt.3.cap. 1. num.40. cum ſeqq.§.2.*

2 Secundum eſt ſeruilis conditio,ſeruus enim ſi-
ne conſenſu domini non poteſt Religionem in-
trare,*cap.1 cap.ſi ſeruus ſciente, cap.generaliter 54 diſt.*
cap.qui verè, in fine 16 q.1.cap.ſi quis ſeruum 17.q.
*4.*S.Antonin. *p.3.tit.16. cap.3.§.4.* Silueſt. *in ſum.*
verb.religio 2.q.3. Azor.*inſtit moral.p.1.lib.12.cap.1.*
q.3 Fr.Barthol de Vecchis *in praxi ſeruanda in ad-*
mittendis ad relig. ſtatum nouitiis diſp.2.dub.2.num.5.
Tambur. *de iure Abbatum tom.3. diſp.6.q.3.num.6.*
Carol de Tapia *ad auth.Ingreſſi verb. ingreſſi cap.7.*
3 *à princip.*Laurent.de Peirinis *d.cap.1.n.43.*Si verò
ſeruus Religiooem ingrediatur abſque ſui domi-
ni licentia, & ab eodem domioo repetatur intra
triennium,ei tradendus eſt cum omnibus,quæ ad
monaſterium attulit, fide tamen accepta de im-
punitate; & ſi intra triennium dominus non re-
petierit,non poterit eum vltra repetere.niſi tam
longe ſeruus diſtet, vt intra id triennium domi-
nus repetere nequeat, vt probat *d.cap.ſi quis inco-*
gnitus, & refert Fr.Barthol. de Vecchis *d.diſp.2.*
*dub.2.num.3.*Carol.de Tapia *d.cap.7.n.2.cum ſeqq.*
4 quod quidem triennium numerandum eſſe à die
probationis incœptæ, exiſtimarunt Azor. *inſtit.*
moral.p.1.lib.12.cap.1.q.3. Leſſi.*de inſtit.lib.2.cap.*
41.dub.3.n.31. Sed verius eſt numerandum eſſe à
tempore, quo dominus conſcius fuit admiſſionis
ſerui in Religionem, ſecundum Sanch *in præce-*
pta Decalogi tom.2.lib.5.cap.4.num.46. Sayr. *de cen-*
ſur.lib.6.cap.54.num.5. Campan. *in diuerſ.Iuris Ca-*
non.rub.11.c.8.num.12. Ludouic. Miranda *in man.*
Prælator. tom.1.quæſt.17. art.2.concluſ.4.in fine, Va
ler. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract. 2.*
num63.

5 Vnde infertur dominum repetere non poſſe ſeruum abſque ſua licentia in Religionem admiſſum, elapſo præfato triennio, quamuis nondum ſit profeſſus, vt expreſsè tenet Sanchez *d.cap.4. num. 44.* quia dominus elapſo triennio ipſo iure dominio priuatur, Carol.de Tapia *d.c. 7.n.4.*Laurent.de Peirinis *d.q.3.c.1.n.44.*

Vtrùm autem ſi ſeruus profeſſiooem emittat 6
intra triennium illud caſu, quo à domino reuocari poteſt, validè profiteatur? Quæſtio eſt dubia, in qua quidam cenſent eam profeſſionem eſſe validam, ex quorum numero ſunt Archid.*num.1.* Bellam. etiam *num.1.*& Turrec.*num.3. in d.cap.ſi quis incognitus*, Leſſi. *de inſtit. lib.2.cap.41. dub.3.num.31.* Fr. Ludouic. Miranda *d.quæſt.17.art.1.concl.3.* Suar. *tom.3. de relig. lib.6. cap.6.n.3.* Fr.Barthol. de Vecchis *d.dub.2.n.6.* At multò verius alij tenent eam profeſſionem fore irritam, inſtar profeſſiunis coniugis abſque alterius coniugis licentia,ſicut bene reſoluunt Azor. *d.p.1.lib.12.cap.1.q.3.* Sanch.*d.cap.4.n.49.*vbi alios refert.

Tertium eſt matrimonij ligamen,qui enim eſt 7
matrimonio copulatus non poteſt religionem in-
trare niſi coniugis conſenſus accedat, *c.2.n.27.q.*
2. quod ſi altero inuito, vel ignorante id fiat,te-
netur ad eius nutum exire, quamuis fecerit pro-
feſſionem,*cap.ſunt qui dicunt*,cum ſeqq.27.q.2.*cap.*
1. & per tot. *de conuerſ. coniug.* Valer. Reginald.
in praxi fori pœnit.lib.18.n.377. & lib.30.n.68. Bar-
thol à S.Fauſto *in theſauro relig.lib.5.q.74.* Tamb.
d.tom.3.diſp.6.q.3.n.4. Carol.de Tapia *ad auth.In-*
greſſi,verb.ingreſſi cap.11.n.24.cum ſeqq. Barthol.de
Vecchis *de nouis.diſp.3.dub.3.n.1.* Miranda *in man.*
tom.1.q.17.art.1.concl.2. plures apud Laurent.de
Peirinis *d.q.3.c.1.§.2.n.49.* Fr. Martin. de ſancto
Ioſepho *in expoſit.regula S.Franciſci c.2. n.37.* Sed
reuerſus non poterit debitum coniugale exigere,
petenti vero tenebitur reddere. *c quidam intrauit,*
de conuerſ.coniug. quia votum caſtitatis poſt ma- 8
trimonium conſummatum emiſſum ab altero
coniuge abſque alterius licentia; eſt validum, &
obligat ad noo petendum debitum; vt per An-
gel.*in ſum.verb. matrimonium num 4.§ 6.*Henriq. *in*
ſum.lib.11.c.15.num.8.in fin Barthol.à S.Fauſto *in* 9
theſauro religionis lib.1.q.286. Sanch. *de matrim.lib.*
*9.diſp.35.n.25.*vbi *n.26.* ſubdit huiuſmodi votum
eſſe prorſus irritum quoad non reddeodum debi-
tum,*& n.29.* dicit quòd non ſolum votum hoc
obligat ad non petendum, ſed etiam ad non in-
cundum aliud matrimooium: vnde gloſſa *verb.*
non tenetur in d.c.quidam intrauit, tenuit quòd con-
iux abſque licentia alterius profeſſus tenetur ab
ipſo reoocatus redire poſt eius obitum ad Reli-
gionem,& non redeundo peccat,gloſſam ſequun-
tur Hoſt.*ibi paulo poſt princ. ſuper verb.non tenetur*,
Silu.*verb.diuortium q.16.caſ.3.*Alber.Aſten.Palud.
Monald.& alij,quos refert Sanch. *d.lib.7 diſp.14.*
n.11 & ſaltem ſi diſſimulauerit vxor,vel ſi ſaltem
iudicis officio reuocetur,admittit Carol.de Ta-
pia *d.c.11.n.vlt.* Verùm dicendum eſt hunc culpæ
immunem eſſe,quamuis ad Religionem non re-
deat, vt deducitur *ex d.cap. quidam intrauit*,
quatenus decidit hunc poſt coniugis obitum
non teneri ad Religionem regredi; tum quia
text. *in cap.placet, illo titul.* ſolùm dicit conſul-
tius, & congruentius ad huius ſalutem fore vt ad
monaſterium redeat. Quare ita docent *in d.cap.*
quidam intrauit. Butr *num.6.* Zabarel.*num.2.oppoſ.4.*
& Abb.*num.4.* & alij, quos refert, & ſequitur
Sanch.*d.diſp.34. num.12.* quibus addo Barthol. à
S.Fauſto *d.lib.5.q.77* Suar. *tom.3.de Relig.lib.7.cap.*
2.num.12. Barthol.de Vecchis *in praxi ſeruanda in*
admittendis ad Religionis ſtatum nouit.diſp.14.dub.1.
ex num.17.

Vtrùm autem coniux ſine alterius conſenſu 10
profeſſus, nec ab eo in vita reuocatus, poſſit

eo defuncto egredi? Vide Sanch. d.disp.34.n.18.
Azor. d.p.1.lib.12.c.1.q.6.vers.si quaeras, Barthol. à
S Fausto d.lib.5.q.81.
11 Sunt tamen quædam hac in re notanda, pri-
mum est circa consensum alterius, quod ante cō-
summationem matrimonij non est necessarius
consensus alterius coniugis, cap. verum, de conuers.
coniug. Laurent. de Peirinis d. tom.2.de Prelato q.3.
c.1.n.51. Vinculum enim matrimonij rati omni-
nò dirimitur solemni Religionis professione al-
terius sponsi, & coniux manens in sæculo est om-
nino à vinculo solutus, potestque libere ad alias
nuptias transire, sicut de Fide definitum est per
Conc Trid. sess. 24. de reform. matrim. can. 6. & do-
cent Bursatus cons. 207. n.46. vol.2. Lancel. Gallia
in consuet Alexand. in glos. vxoris q.5. n.33. Cou. de
sponsal. p.1.c.5.n.11. vers.6. & p.2.c.7.§.4 n.6. Ma-
tiens. ad rub. tit.1. glos.1. a num.68. lib.5. noua recopil.
Henriq. in sum. lib.10.c.34 §.3. in com. lit. R D. Bar-
bos. in rub. ff. solut. matr. p.2.n.73. Gutier. canonic. lib.
1.c.17.n.2. & de matrim. cap.54 a princ. Fr. Emman.
quæst. Regul. tom.3.q.1. art.4 Sayr. in Claui regia lib.
6.cap.5 n.12. & c.7.n.6. Sanch. de matrim lib.2. disp.
18.n.3. Rebell de obligat. instit. p.2. lib 3.q.4. a n.1. &
12 sect.3. Vnde si quis iurauerit cum aliqua contra-
here matrimonium, postea verò proposuerit Re-
ligionem intrare, potest contrahere, & ante ma-
trimonij consummationem religionem intrare,
casus est in cap. commissum 16 de sponsal. iunctis his,
quæ circa intellectum illius tex. adducunt Suar.
de relig. tom.1. tract. de iurament. lib.2. cap.13. num.2.
cum seqq. Sanch. de matrim. lib.1. disp.43.n.3. Basil.
13 Pont. eodem tract. lib.12. cap.10. n.12. Secundum,
quòd consensus alterius metu & vi extortus non
valet, c. notificasti, & per tot. 33. q.5. cap. accedens, de
conuers. coniugat. Petr. de Ledesma de matrim. q 64.
art.4. dub.1. concl. vlt. Azor. instit. moral. p.1. lib.12.
c.1.q.6. Sanch. de matrim. lib.7. disp.35.n.1 Barth à
14 S Fausto in thesauro religion. lib.5. q.88. Tertium
quòd vno conuerso de consensu alterius, alter
quoque conuerti, id est Religionem intrare te-
netur, nam cum matrimonium fuerit consum-
matum, non poterit aliud matrimonium contra-
here quousque vixerit prior coniux, cap. qui vxo-
rem 33 q 5 Quartum quòd in hac separatione re-
quiritur consensus Episcopi, quia separatio fieri
15 debet auctoritate Ecclesiæ. cap. si vir & vxor 27.q.
2. Maiolus de irreg. lib.1. cap.4.n.5. & ait Sanch. de
matrim. lib.7. disp. 2. n 3 eam licentiam esse ad tria
requisitam, primum est ad valorem professionis,
secundum est vt recte fiat, quia sub præcepto sit
ea petenda, ne coniux quamuis legitime professus
possit reuocari ad Religionem permanentem in
sæculo sicut reuocari potest quando coniux ma-
nens in sæculo non vouit continentiam, ac con-
cessit licentiam. Sed Ego in collect. ad d.c. si vir &
vxor. n.2. existimo eam Episcopi licentiam non
16 esse necessariam ad professionis valorem. Quin-
tum quod coniux vnus non potest Religionem
ingredi, altero manente in sæculo; sed si vxor ita
senex est & sterilis, quod sine suspicione valeat
esse in sæculo, potest Episcopus dissimulare vt ea
remanente in sæculo, & castitatem promittente,
vir eius transeat ad Religionem, vel ambo profi-
teantur, cap. cum sit, de conuers. coniug. cap. vxoratus
eod. tit. Henriq in sum. lib.11. de matrim. c.8 § 9. lit.
F Valer Reginald. in praxi fori pœnit. lib.31. n.40.
Fr. Basil Pont. de impedim. matrim. c.15.§.1. Sanch. de
matrim. lib.7. disp.32 n.2. Gutier. eodem tract. c.95. a
princ. Stephan. Gratian. discept. forens. c.102.n.21. &
27. latè Barthol. de Vecchis in prax. seruanda in
admittendis ad Relig. statim nouit. disp.3. dub.3. per
tot. Valida tamen erit coniugis professio de li- 17
centia spontanea alterius emissa, quando coniux
manens in sæculo nullum votum emisit, ponde-
rando textum in cap. Agathosa 27.q.2. loquutum
fuisse disiunctiuè, nimirum si vxor consensum
præstitit, aut pariter conuersa est; nam in quocun-
que illorum euentuum valida est professio, vt per
Henriq. d. lib.11.c. 5.§.9. Azor. instit. moral. p.1. lib.
11. cap.1.q.6. vers. si quaeras, Barthol. à S. Fausto in
thesauro relig. lib.5.q.67. Sanch. de matrim. lib.7. disp.
33.n.4. Sextum quod si vnus intret Religionem 18
sine consensu alterius (vbi est necessarius) alter
non potest eum in duobus casibus reuocare, vnus
est si mulier, quæ vult repetere virum, commise-
rit adulterium, c. constitutus, de conuers. coniug. Sanch.
de matrim. lib.10. disp.11. a princip. Valer. Regin.
in praxi fori pœnit. lib.31.n.327. Basil. Pont. de impe-
dim matr. cap.30.§.2 vers.3. & hinc coniux absque
licentia, vel cum minus legitima alterius pro-
fessus non potest reuocari a coniuge postmodum
fornicante, si ipse professus innocens sit, cap. ve-
niens, illo tit. de conuers. coniug. Barthol. a S. Fausto in
thesauro relig. lib.5.q.89. Sanch. de matrim. lib.7. disp.
36.n.1. vbi subdit coniugem relictum in sæculo,
cuius adulterium occultum est professo, posse in
foro conscientiæ ea reuocatione vti. Alius est si
repetens facta sit infidelis. cap. fin. eod. tit. de con-
uers. coniug.

Quartum est paterna subuentio, si enim cu- 19
piens ingredi Religionem babeat parentes, qui
absque eo viuere, aut sustentari non valeant, in-
gredi prohibetur, vt parentibus subueniat cap.1.
vbi Doctores 30. dist. Vnde licere filio, imò il- 20
lum peccare mortaliter, si religionem ingredia-
tur, parentibus in graui necessitate constitutis,
quibus non potest prouideri, nisi ipse maneat in
sæculo, resoluunt S. Thom. 2.2.q.101. art 4. ad 4. S.
Antonin. 3 p. tit.16. cap.2. in princip. Siluest. in sum.
verb. Religio 2.q.4 Angles in floribus Theolog. in q. de
voto pag 94. cum seqq. Sebast. Medices in sum. pecca-
torum p.1 tit.3.q.16 vers.5. Nau. in manu. c.14.n.14.
& in commento 3. de regularib. n.48. Portel. in dub.
Regular. ver. Nouitius n.26. Vecchis disp 2. dub.8.
Laur. de Peirinis de Prelato q.3. c.1.§.2.n.69. Pe-
draça in sum. in 4. precepto Decalog. fol.36. vers. aqui
se offrece, & in 7. precepto fol.96. vers. La Sexta, Cor-
dub. de casibus Conscient. q.151. Ludouic. Lop. in in-
struct. Conscient. p.1. c.54. vers. peccat que filius, Surd.
de aliment. tit.1.q.29.n.12 Fr. Emman. quæst. Regul.
tom.3.q.13. art.5. vers. tertio dico, Iacob. de Graff.
tom.1. lib.3. cons.5. de voto n.8. Sayr. in Claui regia lib.
7. cap.6.n.2. Azor. instit. moral. p.2. lib 2. c.3.q.5. &
lib.12.c.1.q.8 Lessi. de iustit. lib.2.c.41. dub.3.n.34.
Fr. Ludouic Miranda in man. Prælat. tom.1.q.17. art.
8. concl.1. Suar. tom.3. de relig lib.5. cap.5.n.11. Bo-
nacin. in præcepta Decalogi disp.6.q. vnica punct.5.n.
4. Tambur. d. tom.3. disp.6.q.3. n.16. cum seqq. Trul-
lench in Decalog. lib.2.c.2. dub.23. Machado d. tom.
2 lib.5.p.2. tract.1. docum.8. à n.1. Barthol à S Fausto
in thesauro relegio. lib.5. quæst.142. cum seqq. vbi quæst.
145. resoluit quod si de facto filius parentibus in
graui necessitate constitutis Religionem ingre-
diatur, & profiteatur, talis professio est valida,
& q. 48. ostendit quando necessitas dicatur gra-
uis, citati à Cened. ad Decretum collect.20. num.3.
in med.

Amplia vt procedat etiamsi filius votum Reli- 21
gionis habeat, quia adhuc tenetur præfatos pa-
rentes

rentes non deſerere, donec ceſſet eorum neceſſi-
tas, vt tenent Sanchez d.c.20.n.8. & Suar.d. cap.18.
22 n.16.Machado d.docum.8. n 4. Et procedit quam-
uis in actu parentes in præfata neceſſitate non ſint,
ſed probabilius coniecturis tractu temporis in eam
abſque filij auxilio eos caſuros eſſe creditur, quia
neceſſitas, quæ probabiliter futura cenſetur, neceſ-
ſitati præſenti æquiparatur. Ita Sanch.d.cap.20.n.5.
Suar.d.cap.5.num.3.in fine, Bonacin. de legib. lib.6.
q.vnica, punct.3 num.4.verſ.amplia. Quicquid di-
23 cat Fr.Emman.in ſum.p.2. cap.6. num.4. Quæ qui-
dem obligatio locum ſibi vendicat nedum in gra-
ui parentum neceſſitate, vt dictum eſt, ſed etiam
cæterorum aſcendentium, ſecundùm Sanchez
d.cap.20.n. 28. me citato Machado d. docum.8. n.5.
Contra Suar.d.c.5.n.8.

24 Amplia etiam in filiis habentibus parentes Iu-
dæos, vel aliter infideles in neceſſitate conſtitu-
tos, nam eos deſerere non poſſunt cauſa adeundi
Religionem: & eſt ratio, quia tenetur filius tales
parentes alere, eiſque ſuccurrere, vt colligitur ex
gloſſ.verb.fideles in d.cap.1.diſt.30. & probat Surd.
de aliment.tit.1 q.18 à n.3. Imò gloſſ. verb. dom ſti-
cos in cap.non ſatis 86.diſt. Panor.in cap.ſi quis Epi-
ſcopus notab.1.de heret. Bart.conſ.63.col. 2. poſt med.
vol.2.& alij, quos refert, & ſequitur Surd.d.tit.1.q.
96.n.1. iure optimo docent potius ſubueniendum
eſſe patri infideli & malo, quàm alicui fideli ſan-
cto, & in eadem neceſſitate conſtituto, niſi huiuſ-
modi alimentorum præſtatione parentes fierent
deteriores, & ita demum quòd filius conuerſus ad
Fidem teneatur alere parentes infideles, etiam in
25 concurſu extranei fidelis, poſt Maſquard.de Iud.p.
3.cap.4.num.7.& alios reſoluit Ricciul.de Neophytis
c.9.n.24.

26 Limita tamen vt non procedat in eo, qui ſpem
probabilem non habet ſubueniendi neceſſitati pa-
rentum manendo in ſæculo, Sayr.in claui regia lib.
7.cap.6.num.5.Sanch.d.cap.20.num.3.Suar.dict.cap.
5.num.4. Vel quando pater, aut mater habet alios
filios, vel alium modum, quo ſuæ neceſſitati pro-
ſpicere poſſit, Suar.dict.cap.6.num.6. Sanch.d.cap.
20.numer.3.Suar.dict.cap.5.num.5. Vel quoque in
filio, quem ipſimet parentes ad peccandum prouo-
cant, Fr.Ludouic.Miranda in manu.Prælat.tom.1.q.
17.art.8.concl.2.Sanch.d.cap.20. num.12.Vel deni-
que in filio, qui in ſæculo morari nequit abſque
proximo lethaliter peccandi periculo, Sayr.d.cap.
6.num.7. Sanch.d.cap.20.num.11. Suar. dict. cap.5.
n.32.

27 Quintum eſt dignitatis adſtrictio, quod de Epi-
ſcopis, & cæteris Prælatis maioribus intelligitur,
qui ſine Romani Pontificis permiſſione non poſ-
ſunt ingredi Religionem, & gregem ſuum, atque
Eccleſiam deſerere, cap.temporis §. fin.7.q.1. c.licet,
de Regularib.Suar.de Relig.tom.3.lib.1.c.20.à num.4.
Fr.Barthol.de Vecchis in praxi ſeru. in admit. ad re-
lig.ſtat.nouit.diſp.2.dub.3.Sanch.in præcepta Decalogi
tom.1.lib.4.cap.25.n.36. Azor.inſt.mor.p.1.lib.11.c.
16.q.2.Tamb.d.tom.3.diſp.6.q.3.n.7. latè Carol. de
Tapia ad d. Auth.Ingreſſi, verb.ingreſſi cap.10.per tot.
Laurent.de Peirinis de Prælato q 3.c.1.§.2. n.46. vbi
28 num.47. intelligit de Epiſcopo electo & confir-
mato, non verò de electo tantum. Archidia-
coni verò, & cæteri inferiores poſſunt cum permiſ-
ſione Epiſcoporum ſuorum ingredi Religionem,
& ſi diuino Spiritus ſancti inſtinctu immediate du-
cuntur, etiam contradicente Epiſcopo, id poſſunt
efficere, vt loquit Vrbanus Pont. in c.duæ 19.q.2.&
habetur in d.c.licet, de regul. Quod tamen non ita

Epiſcopis eſt permiſſum, quoniam, inquit Vrba-
nus, ſicut maius bonum minori bono præponitur,
ita communis vtilitas ſpirituali vtilitati præfertur,
Beneficia verò eorum, qui Religionem intrarunt,
etiamſi ſint Curata, non ſunt alteri conferenda an- 29
tequam expreſsè fecerint profeſſionem, vel firmi-
ter decreuerint profiteri, c.beneficium, de Regul.lib.6.
latè Sanch.in præc.Decalogi tom.2.lib.7.cap.4.ex n.3.
vbi ſubdit procedere in quibuſcunque beneficiis
ſiue maioribus, ſiue minoribus, & penſionibus; no-
uitius enim iuſtè priuari non poteſt beneficio ſuo
infra probationis annum, Maiol.de irregul.lib.3.c.6.
n.2.Mandoſ.in caſibus annalibus, caſ.192.n.63.ad fin.
Gig.de penſion.q.57.n.7.& 8 Suar.tom.3.de relig lib.
5.c.16.Fr.Barth.de Vecchis in praxi ſeru.in admit.ad
relig.ſtatu nouit diſp.8.dub.7.n.4.veriſsimè, vbi ſubdit
nonnullos ex citatis Doctoribus hoc intelligere,
etiamſi nouitiatus pluribus annis duraret, prout in-
tellexit Sanch.d.c.4.n.6. Poſt emiſſam verò profeſ-
ſionem vacat beneficium ipſo iure, vt bene reſol-
uunt Henriq.in ſum. lib.12. cap.5. §.4 in com.litt.X. 30
Flam.Paril.de reſig.benefic.lib.5.q.6. a n.64. & lib.7.
q.15.n.28.Cald.Pereira in l.ſi curatorem, verb.implo-
rare n.27.C.de in integ.reſt. minor. Fr Emm.quæſt.re-
gul.tom.1.q.3 art.1.Sayr.in claui regia lib 6.c.5.n.25.
Sanch.de matr.lib.9.diſp.33.n.19.Gonzal.ad regul.8.
Cancel.gloſſ.15.n.45.Nicol.Garc.de benefic.p.11. c.9.
a princ.Molfeſ.in ſum.Theolog. moral.tract.5.cap.12.
n.18. Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ.1.
dub.2.num 9.ſecundum Romanam impreſ.Ego ipſe de
officio, & poteſtate Epiſc.p.3.alleg.57.n.208.Rota dec.
543.n.4.p.2.recent.Fr.Barthol.de Vecchis d. dub.7.
n 4.poſt med.vbi ſubdit eum Rota loco citato ſtatim 31
poſt profeſſionem integrum eſſe ei, ad quem ſpe-
ctat collatio, illud liberè conferre, quod etiam pro-
cedere in penſione tenent Gig.de penſ.q 95.num.15.
in fine, & n.12.Mantica dec.104. n.7. Sanch. d.c.5.
n.13.

Ex fructibus autem beneficij nouitij, dum in an- 32
no probationis exiſtit, congrua portio Vicario
ipſius beneficij aſſignari debet, d. cap. beneficium
verſ.aſſignata ſibi congrua, Fr.Emman. quæſt.regular.
tom.1.q.37.art.1.Fr.Barthol.de Vecchis d. dub.7.n.
5.obſeruantes huiuſmodi portionem per Ordina-
rium taxandum eſſe, reſiduos verò fructus eſſe
ipſius nouitij, docent Mandoſ.citato loco, & Sanch.
c.5.n.18.

Circa Religioſos Societatis Iesv aduertendum 33
eſt poſſeſſionem beneficiorum ab eis prius obten-
torum amitti poſt emiſſam ſolemnem profeſſio-
nem, vel vota coadiutorum formatorum, per quæ
redduntur omninò incapaces bona & iura quæcun-
que acquirendi & retinendi, non autem per emiſ- 34
ſionem ſimplicium votorum biennij, per quæ iuxta
dictæ Societatis Conſtitutiones à Sede Apoſtolica
approbatas tales Religioſi non ſunt incapaces reti-
nendi dominium bonorum, & beneficia, quæ in ſæ-
culo habent, vt habetur in dictæ Societatis Conſti-
tutionibus p.4.c.4.§.5.in declar.lit.E & p.6.c.2.§.11.
in declar.lit.E.& in conſt Greg.XIII Linc. Aſcenden-
te Domino, ſub dat.8.Kal.Iul.1584.verſ.& licet qui ad
gradus profeſſorum.Idem dicendum eſt de penſioni-
bus, quæ per dicta biennij vota non extinguuntur, 35
ſed durant vſque ad profeſſionem ſolemnem, ſicut
de beneficiis dictum eſt, quia citatus tex.in c.benefi-
cium intelligitur de omnibus beneficiis, ſecundum
Arch.ibi in pr.Menoald.conſ.159.n.22.vol.2.Et ideo
ita reſoluit Sanch.d.lib.7.c.4.n.7.& c.27.n.32.& c.
29.n.10.Tenentur tamẽ iidem Religioſi finito pro-
bationis biennio antequã vota ſimplicia emmittant,

Auguſt. Barboſ. de Iur. Eccleſ.

beneficia prius obtenta resignare, pensiones tamen retinent vsque ad solemnem professionem, vel vota coadiutorum formatorum, vt obseruatur in praxi, de qua testatur Sanch. d. cap. 29. num. 10. Rota in nullius, seu Capntaquen. pensionis 18. Aprilis 1616. coram bona mem. Martino Andrea.

36 Sextum est obligatio ad ratiocinia publica, qui enim ad huiusmodi negotia perpetuò est adstrictus, non potest Religionem intrare, vt probat text. in cap. vnico 53. dist. S. Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 2. §. 3. Syluest. in sum. verb. Religio 2. q. 6. S. Armil. eod. verb. n. 5. & Tabien. n. 11. imò ex noua Constit. Sixti incip. Cum de omnibus, sub dat. Kal. Decemb. 1586 obligati & publicis & priuatis ratiocinijs reddēdis ab ingressu religionis prohibentur, vt colligitur ex verbis eiusdem Constit. ibi, Auctoritate Apost. perpetuo statuimus, vt huiusmodi ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum grauati, vel reddendis ratiociniis obnoxij nullatenus recipiantur, &c. quæ Constitutio cum absolutè & absque vlla distinctione inter publica, & priuata ratiocinia loquatur, de omnibus est generaliter intelligenda, arg. l. de pretio. ff. de Publ. in rem act. Quare ita resolunt Fr. Emman. quæst. regul. tom. 3 quæst. 10. art. 11. Fr. Lod. Miranda in man. Prælator. tom. 1. q. 17. art. 6. Salzed. ad Berrard. in pract. cap 20. in fine, Sanch. in prac. Decal. tom. 1. lib. 4. cap. 19. n. 29. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7. n. 20. Tamburin. d. tom. 3. disp. 6. q. 3. n. 13. Carol de Tapia ad d. Auth. Ingressi, verb. ingressi cap. 7. per tot. Portel in dub. Regul. verb. nouitij qualitates n. 20. Fr. Martin à S. Iosepho d. cap. 2. num. 14. Laur. de Peirinis d. q. 3. c. 1. §. 2. n. 74. Ego ipse in collect. ad cap. 1. de obligat. ad ratiocin. num. 8. Limita tamen vt non procedant supradicta in eo, qui secundum prudentis viri præsumptionem sine lite, aut magno grauamine, vel distractione potest rationes reddere, quia huiusmodi ratiocinia Religionis ingressum non impediunt, vt colligitur ex dictæ Constitut. verbis ibi, vel reddendis ratiociniis obnoxios. vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit ne inferatur; & ideo ita tenent Bernard. Diaz in pract. cap. 20. Nald. verb. Religiosus num. 2. Sanch. & Suar. citatis locis, & Peirinis n. 75.

37 Septimum est debitorum obligatio, qui enim debet aliquid alteri, non potest eius solutionem licitè prætermittere. vt intret Religionem, arg cap. generalis 54. dist. Fr. Emman. tom. 3 quæst. Regular. q. 10. art. 9. & q. 54. art. 2. Hieron. Roderic. in compendio earundem quæstionum resol. 101 n. 85. Fr. Martin. de S. Iosepho in exposit. regula S. Francisci cap. 2 n. 13. vbi referunt Bullam Sixti V. ibi, ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum grauatos, &c. Peirinis d. q. 3. cap. 1. §. 2. num 71. vnde donec soluerit, non poterit fieri religiosus nisi satisdationem, vel aliam satisfactionem præstiterit, aut nequaquam valeat satisfacere creditori. Azor. instit. moral. p. 1. lib 12. c. 1. q. 5. Suar. de Relig. tom. 3. lib. 5. c. 7. n. 2. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 17. art. 7. Barth. de Vecchis d. disp. 2. dub. 13. n. 2. Machado d. tract. 1. docum. 7. Trullench. in Decalog. lib. 2. c. 2. dub. 22. latè Laurent. de Peirinis de Prælato q. 3. cap. 1. §. 2. num. 71. vbi refert id ipsum expresse prohibuisse Bullam Sixti V. & num. 73. resoluit dictam Bullam non habere locum in Monialibus, neque in recipiendis ad Ordines Militares, neque in iis, qui si habent debita, habent vnde soluant, neque in iis, qui habent debita, sed non magni momenti, neque in iis, qui habent magna debita, sed incerta; nec in iis, qui sine graui sua culpa impotentes deuenere, siue sit spes vt in seculo manentes, possent ea soluere, siue non, nec in iis, qui bonis cesserunt, etiamsi sua culpa debita contraxerint, & nulla sit spes vt in seculo manentes breui sint satisfacturi, neque in iis, quibus creditores consentiunt vt Religionem ingrediantur, nec in iis quorum debita monasterium, vel alius ad soluenda se obligaret, nec in iis, qui liberali promissione dicta debita contraxere, nec in iis, qui ex ludis, cambiis, & aliis contractibus illicitis debitis onusti, nec in iis, qui essent à Iudice criminali condemnati ad soluendum aliquam ingentem pecuniæ quantitatē. Tamb. d. disp. 6. q. 3. n. 12. & 15. vbi n. 20. dicit impedimentū ad Religionis ingressū & professionē esse diuersitatē sexus, & n. 14. idē dicit de impotentia ad seruāda Religionis essentialia, & etiam accidentalia præcepta, & obseruantias, & n. 26. post multos resoluit morbo gallico laborantes posse è Religionem expelli si in professione illum tacuit, & Religio habeat statutum confirmatum à Papa prædictam professionem annullans, & n. 29. probat corpore vitiatos esse inhabiles ad Religionem, & n. 31. aduertit non debere ad Religionem recipi infames, buffones, histriones, carnifices, satellites, & similes.

Vltimum impedimentum est coactio. debet 38
enim voluntarius esse Religionis ingressus, alioquin is, qui cogitur fieri Religiosus, non tenetur regulam obseruare, nec valida est professio, nisi postea consensisset, cap. præsens 20. q. 3. cap. 1. de regularib. cap. 1. de his, quæ vi. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 5. c. 9. n. 1. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 17. artic. 4. Tamburin. d. tom. 3. disp. 6. q. 3. n. 27. latè Sperell. in decis. fori eccles. decis. 80. per tot. vbi n. 9. dicit quòd metu probato annullatur professio, etiamsi metum 39
passus iurasset in iudicio se sponte vouisse, & dec. 79. n. 33. dicit quòd professio per metum facta est ipso iure nulla. Metus vero reuerentialis non annullat professionem, nisi etiam coactio, vel minæ præcedant, text. namque in cap. cùm virum. de Regular. ad annullandam professionem puellæ vltra imperium parentum, quod metum reuerentialem continet, ponderat coactionem. Ita docent Couarr. de spons. p. 2. cap. 3. §. 6. n. 7. & 8. Henriq. in sum. lib. 11. de matrim. cap. 9. §. 5. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 18. & in præcepta Decalogi. tom. 1. lib. 4. cap. 3. n. 16. Sayr. in claui regia lib. 6. cap. 4. n. 18. Bonacin. de legib. disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 1. n. 8. Fr. Barthol. de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. dist. 13. dub. 12. n. 19. Aloys. Ricc. in dec. curia Archiepisc. Neapol. p. 4. decis. 248. Rota in Toletana professionis 19. Nouembris 1614. coram bona memoria Vbaldo. Laym. lib. 3 sect. 13. tract. 4. cap. 6. n. 3. vers. 3. & lib. 5 tract. 10. p. 2. cap. 5. n. 3. Azori. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 5. q. 4. vers. si roges, Villalobos in sum. p. 1. tract. 3. diffic. 8. num. 6. latè D. Sperell in decis. fori eccles. decis. 79. n. 18. cum seqq. vbi n. 62. concludit metum reuerentialem nunquam irritare matrimonium spirituale, vel carnale, nisi talis sit, qui cadat in virum constantem, qualis non est, vbi cum eo non concurrunt minæ, & n. 63. quòd metus reuerentialis in fratre admittitur, si frater ab eo regitur, aliàs secus, & dec. 80 n. 6. quòd professus nulliter suscipiendo Ordines sacros non animo ratificandi professionem, dicitur male promotus, & ministrando fit irregularis, & n. 12. quòd metus causa durare non dicitur in filio, vel filia seorsum à patre habitante, Alph. de Leone de officio Capellani part. 1. quæst. 4. praxi 1. numer. 75. vbi ex Rota apud Viuian. decis. 60. tenet metum reuerentialem per se solum non sufficere ad infirmandam expressam

expressam professionem. Quamuis contrarium, imò quod perpetuum imperium causet sufficientem metum ad inualidum actum à libera voluntate pendentem, teneant Xuar. alleg. 1. num 34. & alleg. 24 num. 3. & 5. Hippol. singul. 347. incip. Matrimonium num. 3. Mench. illust. cap. 35. n. 17. iuncto num. 18. inde non bene inferentes professionem annullari solo metu reuerentiali, quibus accedunt Nau. & Fr. Emman. citati à Sanchez d. disp. 6. num. 17. in fine. Diana resolut. moral. part. 3. tract. 2. art. 92. Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 11. num. 15. & 16.

40 Qui verò aliena intentione, vel dolo ductus intrat Religionē, modo consenserit nec aliud habeat de prædictis impedimentis, remanet nihilominus Religiosus, cap. quod interrogasti 27. dist. cap. vt clerici. iuncta gloss. de regular. cap ex parte, cap. veniens, & cap. dudum, de conuers. coniug. cap. cum dilectus, de his quæ vi, Palat. in repet. rub. de donat. inter virum, & vxorem §. 57. num. 4 Couarr. in cap. 2. num. 1. de testam. Carol. de Tapia in dicta Auth. Ingressi cap. 13. à princip. vbi num. 5. tenet dolum, qui caderet in prudentem virum, vitiare professionem, & tamen à n. 18. dicit quòd dolus commissus in accidentalibus Religionis professionem irritam non facit, secus si in substantialibus.

41 Duo igitur præcipuè requiruntur in eo, qui futurus est Religiosus, videlicet vt sit ab omni seruitute, & obsequio liber, & solutus, & vt liberum habeat mentis, & voluntatis arbitrium, & animi discretionem vt Deo valeat liberiùs inseruire. Hæc sunt quæ impediunt de Iure communi religionis ingressum præter specialia cuiuscunque ordinis impedimenta, vt est origo natalium in fœmina, & alia huiusmodi, quæ in nonnullis regulis attenduntur.

42 Aliud est impedimenti genus, de Iure communi, quo vni regulæ adstrictus non potest ad aliam regulam indistinctè transire. Est enim sacris Canonibus constitutum ne vnquam Monacho liceat de monasterio in monasterium in iacturam, vel iniuriam sui Ordinis temerè transmigrare, & si migrauerit, ad primum redire teneatur, cap. 1. & cap. monachum 20 q. 4. cap. Ioannes, cap. licet, de Regularib. Verum distinguitur de arcta regula, aut laxiori, aut de æquali, ad arctiorem enim regulam facile permittitur transitus, modò id fiat ex zelo melioris vitæ cum discretionis virtute, petita prius licentia proprij Prælati, quamuis non obtenta, cap. statuimus 19. quæst. 3. dict. cap. licet, de Regular. S. Thomas 2. 2. q. 89 art. 4. S. Antonin. part. 3. tit. 16. c. 14. in princip. Lap. alleg. 130. sub num. 2 Roman. cons. 341. n. 4. Decian. respons. 20. n. 12. lib. 1. Nauarr. commento 4 de Regularibus n. 10. Menoch. de arbitr. casu 421 num. 37. cum seqq. Azori. instit. moral. part 1 lib. 12. cap 14. Fr. Emman. tom. 3. quæst. 52. artic. 3. Sayr. in Claui regia lib. 6. cap. 5. num. 23. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 412. cum seqq. Barthol. à S. Fausto in thesauro Religios. lib. 5. quæst. 323. cum seqq. Lessi. de iust. lib. 2. cap. 41. dub. 13. Sanchez in præcepta Decalogi. tom. 2. lib. 6. cap. 7. à princip. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 31. artic. 2. Anton. Ricciul. de iure personar. lib. 8. cap. 4. ex numer. 19. latè Tamburin. dict. tom. 3. disputatione 7. quæst. 1. cum seqq. Carol. de Tapia ad Authent. Ingressi, verb. ingressi cap. 9. numer. 23. cum seqq. latè Machado en su perfetto Confessor. tom. 2. lib. 5. part. 2. tractat. 4. docum. 1. & 2. Ouiedo in praxi Regular. part. 1. tractat. 12. cap. vnic. Etiam à Cochier de iurisdictione Ordinarij in exempt. part. 4. quæst. 13. a princip. vbi in fine aduertit quòd hodie, quisquis ille sit, qui ad strictiorem monasticæ vitæ normam transire satagit, laudabiliter faciet si auctorante summo Pontifice, aut S. Congregatione Eminentissimorum DD. Cardinalium negotiis Regularium Præpositorum id faciat, tum quod tutius, tum quod gratius S. Sedi. Sed hæc S. Congregatio censuit sub die 13. Septembris 1583. quòd Regularibus 43 ad strictiorem Religionem transire volentibus, si beneuolos in ea inueniant receptores, ac deuotionis feruore ducti, non autem alicuius criminis perpetrati pœnam subterfugituri, sufficit petita, licèt non obtenta licentia a suis Superioribus.

44 Quod quidem locum habet etiam in Conuersis, & Oblatis, illi enim possunt ad strictiorem Religionem, sicut cæteri Religiosi, transire, vt resoluunt Tapia in Authent. Ingressi, cap. 9. numer. 57. Fr. Emman. d. tom. 3. quæst. 21. artic. 2. & quæst. 52. artic. 7. Anton. Ricciul. dict. lib. 8. cap. 4. numer. 31. versic. cæterum, Sanchez dict. cap. 7. numer. 9. Tamburin. d. tom. 3. disputatione 7. quæst. 1. num. 22. Nouar. in sum. Bullar. tit. de apostatis & eiectis n. 10.

45 Item & in Monialibus, quia licet text. in dict. cap. licet, de solis viris Religiosis loquatur, rationes tamen in eo traditæ ad honestatem huius transitus suadendam, procedunt æquè in Monialibus, & ideò illas ad aliam Religionem perfectiorem hodie transire posse (sicut olim eis licebat ex cap. 1. 20. 4.) tenent, qui post Concil. Trident. scripserunt, Mandos. in Signatura gratia, verb. licentia col. 9. vers. quæ dicta sunt, Tapia in d. Authent. Ingressi, verb. ingressi cap 9. num. 37 Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Moniales, in fine, Fr. Emman. dict. tom. 3. quæst. 52. artic. 6. quos refert, & sequitur Sanchez dict. cap. 7 num. 6. Barthol. à S. Fausto dict. lib. 5. quæst. 327. Nouarr. in sum. Bullar. titul. de apostatis & eiectis numer. 19. & latè probat Riccinl. dict. lib. 8. cap. 5. à princip. vbi à numer. 4. asserit neque Concil. Trid. neque Constitutionem Pij V. prohibuisse hanc translationem, & imò hoc approbasse sacram Congregat. super negotiis Episcoporum, & Regularium, & signanter in Nannaten. 16. Ianuarij 1615. & in Redonen. 31. Ianuarij 1617. Quicquid in contrarium scripserit Azori. instit. moral p. 1 lib. 13. c. 8. q. 1.

46 Illud aduertere oportet quòd licèt translatio Monialis etiam in casibus à Iure permissis stricto iure fieri possit ex auctoritate Episcopi, & superioris Monasterij, Fr. Emman. dict. tom. 3. quæst. 52. artic. 3. Sanchez dict. cap. 7. sub num. 6. Sacra tamen Congregatio non semel censuit ad eam in similibus casibus esse recurrendum, & signanter in dictis Nannaten. & Redonen. ex quibus colligitur illam similes licentias concedere non consueuisse, nisi quatuor conditionibus adductis. Prima est vt antequam à primo monasterio Monialis egrediatur, aliud sit paratum à quo beneuolas habeat receptrices, quodque in eo capitulariter per secreta suffragia recipiatur. Secunda vt dotem à cæteris Monialibus præstari solitam persoluat. Tertia vt spes illi auferatur ad primum monasterium redeundi. Quarta vt transactio fiat comitantibus matronis consanguineis grauibus ab vno ad aliud monasterium, recta via, absque diuerticulo, ac nullibi pernoctetur, nisi causa hospitij, idque nonnisi apud honestas personas, refert me citato Tamb. d tom. 3. disp. 7. q. 1. n. 25. & 26.

48 Procedit etiam in ipsis quoque Prælatis exemptis si non subsint immediatè Pontifici, illi enim instar aliorum Religiosorum transire possunt ad

ſtrictiorem religionem petita, etſi denegata licentia
à Superiore, quia *d.cap.licet* ſolos Epiſcopos exci-
pit, illis interdicens tranſitum ad Religionem non
obtenta Pontificis licentia, ita docent Abb.*n.*13.
Anchar.*n.*8.*notab.*11.& Henrq.*n.*4. Azot.*d.cap.*14.
*q.*7. Barthol.à S.Fauſto *d.lib.*5. *q.*328. & alij, quos
48 refert,& ſequitur Sanch. *d. cap.*7. *n.*8. vbi ſubdit
Generales Religionum, & alios immediatè Pon-
tifici ſubiectos poſſe ad Religionem ſtrictorem
tranſire petita licentia, & Pontifice non reſpon-
dente, non tamen eo negante, quippe qui poſſet
eos reuocare, quod etiam tenet Ricciul.*dict.lib.*8.
cap 4.*n.*25.

49 Sed poteſt eſſe difficultas de tota Domo reli-
gioſa an ad ſtrictiorem Religionem tranſire poſſit?
Id fieri poſſe ſupponitur *in cap. recolentes, verſic.
caterùm, de ſtatu monach.* & reſoluunt Fr. Emman.
*quaſt.regul.tom.*3.*q.*5.*art.*3. Tapia *in d.Auth.Ingreſſi,
verb.ingreſſi in cap.*9 *a.*37. Sanch.*d.tom.*2. *lib.*6. *cap.*7.
50 *n.*7. Anton.Ricciul.*d.lib* 8.*cap.*4.*a n.*55. Tambur.*d.
tom.*3.*diſp.*7.*q.*1.*num.*14. Non obſtat text.*in cap. vn.
§.confirmatos,in fine,de relig. domib. in* 6. quia loqui-
tur in totali tranſlatione, ibi, *ſe ac loca ſua totaliter
transferat*, at nos loquimur de ſola perſonarum
tranſlatione, vt obſeruat Sanch.*d.n.*7.

51 Alia difficultas eſt de Religioſis habentibus
priuilegium, ne à ſua Religione ad aliam liceat
tranſire? Cæterum nec hoc priuilegium impedit
quin Religioſus tranſire poſſit zelo ſtrictioris vitæ
ad ſtrictiorem Religionem, poſt tamen petitam,
licet non obtentam à ſuo Superiore licentiam, vt
per Nau.*conſil.*52 *n.*1.*de regularibus,in nouis*, Cuch.
*lib.*3.*inſtit.maior.tit.*5.*de regularib.n.*132. Azot.*inſtit.
mor.p.*1.*lib.*12.*cap.*14.*q.*4. Valer. Reginald. *in praxi
fori pœnit.lib.*28.*n.*412. Sanch.*d.cap.*7.*n.*10. Barthol.
de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad relig.
ſtatum nouit.diſp.*15.*dub.*3.*a.*2. Rot.*in Bononien.pro-
feſſionis* 14. *Martij* 1622.*coram R.P.D. Merlino*, ni-
ſi priuilegium inhibeat tranſitum abſque licentia
Prælati obtenta, quia tunc ad firmitatem tranſitus
quantumcunque bono zelo facti neceſſario obti-
neri debet licentia, ſecundum Fr Emman.*d. tom.*
3.*q.*52.*art.*20. Ludouic. Miranda *d.tom* 1. *q.*31. *art.*
12. Sanchez *citato loco*, Barthol. de Vecchis *d.
dub.*3.*n.*3.

52 Non eſt licitus tranſitus ex Ordine Mendican-
tium ad Ordines Monachales ſine expreſſa licentia
Papæ, Carthuſia excepta. *Extrauag.Viam ambitioſæ,
de Regularib.* quæ eſt Martini V. vbi expreſsè inter-
dictum eſt ſub pœna excommunicationis latæ ſen-
tentiæ Pontifici reſeruatæ, quam incurrunt tam
recipientes, quàm recepti, ne tranſitus fiat à qua-
cunque Religione Mendicanti ad quancunque
aliam, præterquam ad Carthuſiam, docent Hier.
Roder. *in compend. quaſt. Regular. reſolut.*123.*n.*70.
Ludou. Mirand. *d.quaſt.*31.*art.*8.*concl.*1. Tambur.
*d.tom.*3.*diſp.*7.*q* 2.*n.*7. *&* 12. Nouar. *in Lucerna
Regular.verb.tranſlatio num.*9. Sanch.*d. cap.*7. *n.*28.
vbi etiam ſubdit in Societate Iesv per conceſſio-
nem Pij IV. & Pij V. extenſam eſſe hanc cenſuram
reſeruatam tam reſpectu tranſeuntium, quàm reci-
pientium, reſpectu quorumuis Ordinum dempta
53 Carthuſienſi. Vnde Sacra Congregatio Cardina-
lium negotiis Epiſcoporum & Regularium pro-
poſito reſcribens Generali Carthuſianorum *de
menſe Martij* 1596. declarauit *non poſſe Regulares
Ordinis Mendicantium tranſire ad alium Ordinem,
preterquam ad Carthuſianos, inter quos poſtmodum
Mendicantes huiuſmodi iuxta conſt.Clementis VIII.
voce actiua & paſſiua careant, atque ad quauis offi-
cia, aut miniſteria, ac gradus iſtius religionis perpetuò
inhabiles exiſtant.*

Sic etiam pro Generali ſanctiſſimæ Trinitatis pe- 54
tentibus eiuſdem Ordinis Fratribus prohiberi ne
abſque eius licentia ad aliam Religionem ſe tranſ-
ferant inſtar Breuis Prouinciæ Portugallenſis in ſi-
mili caſu conceſſi, Sacra Congregatio Cardinaliũ
negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita Il-
luſtriſſimo Bandinò referente *ne Ordinis huiuſmodi
Religioſi ad alium quemcunque etiam Mendicantium
Ordinem ſe transferant, niſi petita a ſuperioribus licen-
tia, cognitaque & approbata prius ab eadem S.Congre-
gatione tranſitus cauſa, ac inuentis in Religione ad
quam tranſire intendunt, beneuolis receptoribus, necnon
ſeruata vbi opus fuerit fel.record. Sixti Papa V.conſti-
tutione prohibendum cenſuit die* 15. *Martij* 1616.
refert Nouarr. *in Lucerna Regular. verb. tranſlatio
n.*12.

Ex Conſt.Pauli III. nemo poſt emiſſa ſecundum 55
Conſtitutiones Societatis Iesv vota poteſt ex hoc
Ordine ad alium trãsferri præterquam ad Carthu-
ſienſium Ordinem, niſi de expreſſa eiuſdem So
cietatis Præpoſiti, aut Sedis Apoſtolicæ licentia, id
quod pariter per Pium IV. & Pium V. extitit con-
firmatum, adiecta etiam pœna excommunicationis
ipſo facto incurrenda tam contra Religioſos rece-
dentes, quàm contra ipſos recipientes, etiam præ-
textu cuiuſuis priuilegij conceſſi, aut concedendi,
aut alterius cuiuſuis quæſiti coloris, ob melioris vi-
tæ frugem & ſtrictioris obſeruantiæ regularis. Ad-
ditur ex eiſdem Indultis vt tranſire volentibus ad
Carthuſienſes ſpatium ſex menſium, ad alium verò
Ordinem terminus Superioris arbitrio præſcribatur
intra quem debeat actualiter ingredi, & quatenus in
illis permanere nolint, aut non poſſint, abſque vlla
mora ad Societatem reuerti ſub præfata excom-
municationis pœna teneantur. Quod tamen per
Pium V. viuæ vocis oraculo, & deinde per Gregor.
XIII. peculari reſcripto fuit aliqua ex parte inno-
uatum, atque ſtatutum, vt tranſire volẽs ad Carthu-
ſienſes tres menſes habeat ad tranſeundum, quibus
elapſis non ei amplius liceret reſpectu Carthuſiæ
ſine Præpoſiti licentia, ac Pij V. conceſſionem con-
firmauit, perinde ac ſi litteræ ſuper conceſſione illa
factæ fuiſſent, excommunicationis, & apoſtaſiæ
pœna irrogata, vt hæc omnia patent ex ipſius So-
cietatis *compendio in verb. Apoſtata*, vt referunt An-
ton.Ricciul.*de iure per'onarum extra gremium Eccle-
ſia exiſtent.lib.*8.*c.*8.*n.*2. Sanch.*d.c.*7. *num.*28.*&* 31.
Hier.Roder.*d.reſol.*123.*n.*71.

Monachi Benedictini, & Ciſtercienſes ex priui- 56
legio Eugenij IV. non poſſunt tranſire ad quem-
cum Ordinem etiam ad Carthuſiam, ſine conſen-
ſu Capituli generalis, ſeu Præſidentis aut minoris
partis Viſitatorum Congregationis, nec etiam au-
ctoritate Apoſt. niſi in litteris fiat ſpecifica mentio
de perſona, & Religione ſub excommunicationis
ipſo facto pœna incurrenda contra recipientes ſeu
retinentes, qui intra triduum à receptione monachi
receptum non reſtituerint. Idem Eugenius IV. *apud
compend.Ciſtercien. tit. fugitiui*, §. 1. *&* 2. conceſſit
Congregationi S. Benedicti in Hiſpania, ne ſui
Monachi tranſeant ad alium quemcunque Ordi-
nem etiam ad Carthuſiam, niſi obtenta licentia
Papæ, vel Generalis, aut ſui Conuentus cum Ab-
bate, ſecùs excommunicatur tranſiens. Et Præ-
latus admittens, ſeu recipiens, quo priuilegio non
poſſe vti congregationem S. Benedicti in Portu-
gallia reſoluit Fr.Lud.Mirand. *tom.*1. *q.*30. *artic.*8.
Tamburin.*dict.tom.*3. *diſputatione* 7.*q.*2. *a numer.*1.

a Idem

Idem concessit Martin. V. Cisterciensibus, excepto quod possint trãsire ad Carthusiam, & confirmauit Concilium Basiliense. Tambur. *d. q.2.n.3.* Idem priuilegium habent monachi S. Hieronymi in Hispania *apud suum compendium, verb. transitus ad alium.* Tambur. *d. tom.3. disput.7.q.2.n.4.*

57 Minoribus Obseruantiæ ad Minimos transire nisi de licentia Papæ, & è cõuerso, prohibuit Pius V. & confirmauit sanctæ memoriæ Gregorius XIII. locis citatis à Capuccino *in addit. ad compendium tit. recipere §. pariter hic, & §. item in anno,* qui addit postea à S. Cong. auctoritate Gregorij XIV. fuisse decretum vt transeuntes, & illos recipientes incurrant pœnam priuationis officiorum ipso facto, & vocis actiuæ & passiuæ in perpetuum. Tambur. *d. tom.3. disp.7.q.2.n.10.*

58 Nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* 91. incip. *Immensi 9. Augusti* 1628. interdixit, ac prohibuit ne de cætero perpetuis futuris téporibus vllus Capuccinus religiosus ad laxiorem absque speciali sua & Sedis Apost. ad Carthusien. verò, seu quemcunque alium Ordinem, vel Congregationem, nisi de Ministri Generalis pro tempore existentis dicti Ordinis licentia in scriptis obtinenda, quouis prætextu, aut ex quauis quantumuis iusta, legitima, & priuilegiata causa, sub apostasiæ & infamiæ perpetuæ nota, necnon excommunicationis, ac priuationis vocis actiuæ, & passiuæ pœnis ipso facto absque vlla declaratione incurrendis transire quoquomodo audeat seu præsumat, Tambur. *d. tom 3. disp.7.q.2. n.11.*

59 Item Leo X. prohibet Minimis sub excommunicatione transitum ad alios Ordines, eademque pœna ferit retinentes, nisi intra nouem dies à monitione testificant Fratres apud se existentes, ex Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resolut.* 123. *n.77. vers. Item Leo.* Tambur. *d. disp.7.q.2.n.11.* & strictiùs Iulius II. *Constit. sua* incip. *Sacer ordo* §.4. apud Laurent. de Peyrinis *de priuileg. Regul. Const.5. illius Pont. pag.* 109.

60 Transitum à discalceatis S. Augustini ad Fratres calceatos eiusdem Ordinis, siue ad quẽcunque alium Ordinem laxiorem sine speciali Sedis Apost. licentia prohibet Clemens VIII. *Const.* inc. *Apostolica* §.10. *sub die* 11. *Februarij* 1602. Tamb. *d. tom.3. disp.7.q.2.n.5.*

61 Transitum Reformatorum Ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum ad Calceatos sine licentia Sedis Apost. prohibet Vrbanus VIII. *Constit.77.§.2.& 3.* incip. *Immensi 19. Ianu.* 1628. Tambur. *d. tom.3. disp.7.q.2.n.6.*

62 Vbi transitus fit ad strictiorem Religioné, Prælatus inferior, & Cõuentualis monasterij licentiã supradictam præstare potest, vt per Monach. *in c. cum singula n.4. de preb. in 6.* & *ibi* Franch. §. *prohibemus num.3.* reprobans sententiam dicentem exigi quoque consensum Conuentus, Butr. *in c. non est, vlt. de regular.* vbi etiam Abb. *n.6* Rebuff. *in praxi benef. tit. de transl. monach. n.5.* Nau. *comment.4. de Regul. n.10.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro relig. lib.5.q.330.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.3.q.52.a3.* Fr. Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom.1.q.31.art.5. concl.1.* Machado *d. tract.5. docum.3.n.3* & licèt hi Doctores vnanimiter, & rectè teneant quòd à solo Prælato in hoc casu licentiam peti sufficiat; non explicant tamen num immediatus Prælatus ipsius Conuentus, an solus Prouincialis, an Generalis debeat esse, præter Fr. Emm. qui dicit hunc Prælatum esse Prouincialem, aut Generalem, & Fr. Ludouic. Miranda, qui rectius sentit sufficere Conuentualem monasterij, Barth. de Vecchis *d. disp.15. dub.2.n.13.* vbi subdit quoad Fratres Minores necessariò petendam esse vel à Generali, vel à Prouinciali, aut Custode, & nouè Portel. *in dub. Regul. verb. Religionis transitus n.4* Tamb. *d. tom.3. disp.7.q.3.n.3.* Sanch. *d. lib.6.c.7.n.59.* cum Azor. hoc ipsum resoluunt, scilicet Prælatum immediatum ipsius Conuentus posse licentiam transeundi ad strictiorem Religionem concedere, & si ille sit transiturus, eam petiturus est à Prouinciali, & hic à Generali, & à Romano Pont. & *n.60.* id etiam verum credit quamuis monasterium strictius sit in alia Diœcesi ne religio illa sit exempta, & *n.62.* credit non esse necessariũ ad licentiam hanc concedendam consuli Conuentum, nec dum cum consentire, & *n.63.* resol- 63
uit Prælatum Religionis, qualiscumque sit ille, cum transitum concedere non posse, si ille ad strictiorem Religionem non ex zelo melioris frugis, sed ex leuitate quadam, aut alia animi perturbatione procederet. Si autem constiterit transitum ad arctiorem non esse in grauem iacturam seu infamiam sui Ordinis, & subditum non petere illum ex temeritate vel leuitate, sed zelo profectioris vitæ, tenetur concedere facultatem transeundi, Barthol de Vecchis *d. disp.15. dub.2. n.15.* aliàs non concedendo peccaret mortaliter, & veniret puniendus, Ludou. Miranda *d. q.31. art.6. concl.1.* Barthol à S. Fausto *d. lib.5.q.342.*

Quoad Religiosos verò Militares in claustris 64
vitam communem non degentes, certum est absque licentia suorum Superiorum transire posse ad Ordines claustrales, vt fuit resolutum *in Bonon. professionis 14 Maij 1622. coram R. P. D. Merlino, vers. verum esto*, quam decisionem citat Barth. de Vecchis *d. dub.2 n.14.*

Præfata Superioris licentia necessariò peten- 65
da est, vt insinuat tex. *in d. c. licet*, ibi, *subditus cum humilitate, & puritate debet transeundi licentiam postulare.* & docent Abb. ibi *n.10.* Nau. dicens graue peccatum esse illam non petere, *cons.59. in fine in antiq.* aliàs *cons.52. in nouis sub tit. de Regul.* Sanch. *c.7.n.33.* Vnde transferens se ad arctiorem, venia non petita à suo Superiore, dicitur indebitè translatus; vt tenent glos. *in c. intelligimus, de ætate & qualit.* Butr. *in d. c. licet n.13.* Anch. *n.12.* & Abb. *n.2.* Lap. *alleg.130. sub n.2. vers. si verò transeat*, Rom. *cons.141. sub n.4.* Anton. Ricciul. *d. c.8.n.17.* ac proinde reuocari potest ad primum monasterium, Azor. *d. lib.12.c.14.q.6.* Less. *d. lib.2. c.14. dub.13.n.101.* Barth à S. Fausto *d. lib.5.q.341.* Sãch. *d. c.7.n.95.*

Ex quibus deducitur primò non satisfieri huic 66
obligationi petendo licentiam post transitum ad arctiorem Religionem, quia quoties in aliquo actu requiritur peti licentiam, est necessariò ante actum illum petenda, vt per Abb. *in d. c. licet n.11.* Azor. *d. lib.12.c.14.q.6 in fine*, Barthol. à S. Fausto *d. lib.5.q.331.*

Secundò deducitur non statim ac petitur licẽ- 67
tia fas esse transire ad strictiorem Religionem, sed debito tempore spectandum esse Superioris responsum, secundùm Butr. *n.21.* Abb. *n.8.* Anch. *n.5. notab.7. & n.10. oppos.1.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5.q.239.* Azor. *d. cap.14.q.5. vers. quæ res an postquam*, me citato *in hoc loco* Machado *d. tract.5 doc.3.n.2.* Sanch. *d. c.7.n.35* vbi *n.36.* cum Ioan. Andr. Host. Innoc. Zabar. *in d. c. licet*, subdit subditũ trãseundi licentiam petentem interrogandum esse à Superiore de causa ad transitum inducente, subindeque subditum teneri causam exprimere.

Tertiò

68 Tertiò deducitur non statim ac Superior denegat licentiam fas esse subdito transire ad strictiorem Religionem, quia potest ex iusta causa denegare, quòd si nullam causam assignet, subditi est petere denegatæ sibi licentiæ causam, & si
69 Superior eam exprimere nolit, sibi imputare debet, & licebit iam subdito transire, vt per Innoc. *in d.c.licet n.*4.& *ibi* Host.*n.*16.Ioan. Andr. *n.*9. *&* 10.Zabarel.*n.*3. *q.*14. Similiter licebit subdito statim transire quando Superior iudicans causam esse iustam, denegat licentiam, vel nihil respondet, vel allegat causam denegationis euidenter iniustam, quia tunc iam constat de proteruia & indiscreta licentiæ denegatione. Ita Innoc. in sæpe citato *c.licet n.*2.vbi Host.*n.*15.Ioan.Andr. *n.*7. Butr.*n.*6.Abb.*n.*9.Zabarel. *n.*3.*q.*8. Anch.*num.*5. *notab.*7.Azor.*d.c.*14.*q.*5.Sanch.*d.c.*7.*num.*37. vbi *n.*38. eum Rebuff. Fr. Emman. & aliis, quos ibi refert, & aduertit, si iusta transitus ad strictiorem Religionem causa sit, non statim concedendam esse transitus licentiam, sed primò quidem Religio strictior parata ad recipiendum volentem transire, quærenda est; quòd si antea ille recedat, est Apostata, cùm sub nullius obedientia sit, posset tamen Superior dare statim ei licentiã exeundi monasterio, vt sub sua obedientia adhuc ma-
70 nens quærat Religionem strictiorem. Sed Barth. de Vecchis *d.disp.*15.*dub.*2. *num.*9.attestatur quod Decreto S. Cong. Concilij *sub die* 24. *Sept.* 1624. statuitur vt de cætero nullus permittatur ad arctiorẽ Religionẽ transire, nisi prius Superiori legitimè constiterit eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, & est decretum de Regularibus, Apostatis, & erectis §.3.
71 Quartò, deducitur ad huiusmodi licentiam concedendam consensus Conuentus non requiri, vt obseruant Nau. *commento* 4. *de Regular. num.*10. Fr.Emman.*d.tom.*3.*q.*52.*art.*3. Barthol.à S.Fausto *d.lib.*5.*q.*333.
72 Si verò probabiliter dubitetur quo animo, bonóne an malo, Superior denegaret licentiam, malum animum diiudicans, aut non bonum sibi persuadens, non standum est iudicio subditi, vt statim ei transire liceat, nec etiam Superioris denegantis, sed eius Superioris iudicium spectandum est ad quem, vt ad Superiorem prouocari debet, sicut contingit quando Religiosus male & contra Ius vexatetur: & idem dicendum est quando dubitatur an Religio sit arctior. Ita docent *in d.c.licet.*Henric. *n.*11. Innoc.*n.*2. *in fine*, Abb.*n.*3. Cuch.*lib.*3.*instit.maior.tit.de Regular.num.* 132.Azor.*d.cap.*14.*q.*5. Ludouic.Miranda *d.q.*31. *art.*4. *concl.*2.Barthol.de Vecchis *d.disp.*15.*dub.*2. *n.*16 Sanch.*d.c.*7.*n.*15. vbi *n.*16. subdit in dubio hoc boni animi an potius leuitatis, aut an religio, ad quam fit transitus, sit strictior, non integrum esse Religioso transire denegata licentia per Superiorem, sed ad licitum transitum oportere vt ab eo vel ab alio Superiore, ad quem prouocatur, obtenta licentia sit.
73 In hoc transitu non attenditur vtrùm Religio sit in ordine ad suum finem perfectior & fructuosior, sicut existimauerunt S. Th.2. 2.*q.*189. *art.*8. Siluest.*verb.religio* 4.*q.*1.*not.*3.*&* *q.*2.*in fine*, Anton. Cuch.*instit.maior.lib.*3.*tit.*1.*num.*136.Nau. *de commento* 4.*de regular.num.*2. *&* 3. Machado *d.tract.*5. *docum* 2.*n.*6.Sed an sit asperior, arctior, & durior, quia tex.*in d.cap.licet, in fine*, explicuit quam Religionem appellauerit sanctiorem, vt liceat hic transitus, sic dicens ibi, *vt apud eos vitam duceret arctiorem*, tum quia id ipsum probatur *ex cap.*1.20. *q* 4.Et ideo sic resoluunt *in d. cap. licet* Ioan.Andr. *n.*8 *ad fin.*Butr.*n.*7.Anch.*n.*6.Zabarel. *q.vlt.* Abb. *in fine*, & Henric. *n.*16. Gregor. Lop.*l.*9.*verb. mas fuertes tit.*7.*part.*1.Azor.*d.lib.*12.*c.*14.*q.*2.Fr. Emm. *d.tom.*3.*q.*52.*art.*4.Sanch.*d.c.*7. *n.*21. Lessi. *de iust. lib.*2.*cap.*41.*dub.*13.*num.*100. Ludouic.Miranda *d. q.*31.*art.*3.Valer.Reginal.*in praxi fori pœnit.lib.*18. *cap.*29. *n.*414. Giouagn. *respons.*39.*lib.* 2. Anton. Ricciul.*d.lib.*8. *cap.*6. *a num.*4. Barth. de Vecchis *d.disput.*15.*dub.*1.*n.*5.Hieronym. Roderic. *in compendio quæst.Regularium resol.*123.*n.*58.Bonacin. *de clausura q.*2.*punct.*9.§.3 *diffic.*3.*sub num.*2. Portel *in dub.Regul.verb.Religionis transitus n.*2. me citato *in hoc loco* Tambur.*d.tom.*3.*disp.*6. *q.*4.*n.*3. Nouat. *in summ. Bullar. tit. de apostatis, & eiectis a Relig. num.*14.

Ad cognoscendum quæ sit strictior Religio 74
consideranda est non solùm primæua, & originalis institutio, sed etiam Constitutiones, & regulæ postea editæ, adeo vt si Constitutiones editæ post primæuam institutionem inducant maiorem asperitatem; Religio dicetur arctior illa, quæ ex primæua sua regula erat arctior. Ita docent *in d. c.licet*, Innocent.*in vnic.* Ioann. Andr. *num.*2.*&* 3. Anchar.*num.*3.*&* 4.Butr.*n.*4.*&* 7.Abb. *n.*4. Lap. *alleg.*61.*sub n.*5.*&* *alleg.*130. *sub n.*1. *vers.item notorium*, Cassan Mandos. Rosel. Angel. Siluest. & alij, quos refert, & sequitur Sanch.*d.cap.*7.*n.*23. Cald. Roman.Præp.Prob.& alij, quos etiam refert, & sequitur Anton.Ricciul.*d.cap.*6. *num* 6.*vers.*3.Fr. Emman.*d.q.*52.*art.*5.Barthol. à S. Fausto *d. lib.*5. *q.*324.Fr.Ludouic.Miranda *d.q.*31. *art.*4. *concl.*1. *in med.*vbi *in princip.* tenet quòd si aliqua Religio sit deformata, & in ipsa ad vnguem non obseruetur regula, licitus est transitus ex ipsa ad aliam, quæ aliàs erat minùs stricta, & perfecta in foro exteriori, quod clarè constat *in d.cap.licet*, ibi, *si locus, vbi nunc permanet maioris religionis quam Ecclesia Aromatersis existat*, quo loci tex.non ponderat qualis fuerit prior regula, sed qualis sit præsens obseruantia, quod etiam tenent Fr. Emman. *d.art.*5.Nau.*d.commento* 4.*de Regular. n.*1. Lessi. *d. dub.*13.*n.*101.Azor.*d.c.*13.*q.*3. *&* 8. Sanch. *d.c.*7. *num.*24.Tambur.*d.tom.*3 *disp.*7.*q.*4. *num.*4.Anton. Ricciul.*d.cap.*6.*num.*8.aduertentes *num.seqq.*præcipuè Fr Emman.Sanch.& Ricciul. vt permittatur transitus à Religione ex primæua eius institutione arctiori ad aliam in qua arctitudo consideratur ex sola præsenti obseruantia, requiri vt in prouincia, in qua Religiosus est receptus, non adsit monasterium capax, & in quo vigeat primæua regularis obseruantia, & quod non subdit spes probabilis pristinæ obseruantiæ restituendæ.

An autem religio Minimorum S.Francisci de 75
Paula sit arctior religione Carthusianorum? Quæstio est dubia, in qua negatiuam partem pluribus argumentis suffultus tenetur Nau. *cons.* 11.*vers.aliàs si de regularibus*, quem sequitur Azor. *d.cap.*14. *q.*14. Verùm Religionem Minimorum esse arctiorem ex multis latè defendit Anton. Ricciul.*d. lib.*8. *cap.*7.*per tot.* ac proinde licitum esse Carthusianis, & cuicumque alteri Religioni transire ad hunc Ordinem, & non è conuerso, habetur in litteris Iulij II. & Leonis X. summorum Pontif. quas ibi refert, limitat tamen *num.* 2. ne procedat in Fratribus Minoribus de Obseruantia, quibus specialiter per eumdem Iulium II. prohibitum est ne possint ad hunc Ordinem

nem transire, per eius litteras in forma Breuis *sub*
dat.9.Iunij 1510. limitat etiam *n.13.* ne procedat
in Fratribus Capuccinis, quibus Pius V. specia-
liter prohibuit transitum ad Ordinem Minimo-
rum, & e contra, per alias eius similes litteras *sub*
dat.7.Octobris 1567. Tambur.*d. tom.3. disput.7.q.2.*
num.13.

76 Ad laxiorem verò regulam transmigrare non
licet sine expressa Romani Pontif. permissione,
Concil. Trid. *sess.25. de Regularib.cap.19. propè fi-*
nem, cum latè traditis per Nau.*cons.56.n.3. sub tit.*
de regularibus, Sayr.*in floribus decis.eod. tit. decis.15.*
Carol.Tapia *verb. ingressi c. 9. n.82.* Azor. *instit.*
moral.p.1.lib.12.cap.14.q.12. vers. in Concilio Trid.
Aloys.Ricc.*in collect. decis.p.3. collect.521.* Steph.
Gratian.*discept.forens.cap.434.* Valer. Reginald. *in*
praxi fori pœnitent.lib.18.cap.19.n.412. cum seqq. la-
tè Ioan.à Cruce *de statu religionis lib.1. c 7. dub.3.*
Bonacin.*de clausura, & pœnis eam vio.antibus im-*
positis q.2.pun.9. §.3. diffic.1. n.13. Fagund.*in quin-*
que Ecclesiæ præcepta, præc.2.lib.8.c.5.n 4. Tambur.
disp.7.q.5.num.1. & n.18. Machado *d. tom.2. li .5.*
p.2.tract.5.docum.2.num.5. Nouar. *in Lucerna Re-*
gular.verb.translatio num.8. Intellige nulla legiti-
ma causa existente, cum Menoch. *de arbitr. casu*
421.num.6. Ludouic Miranda *d. tom.1.q.31. art.5.*
concl.3. Stephan.Gratian.*d.cap.434.num.6.* Sanch.
d.lib.6. cap.7.num.67. Anton. Ricciul.*d.lib.8. cap.4.*
num.1. Barthol.de Vecchis *d.disp.15.dub.5. ex n.1.*
77 Sed Papa non solet huiusmodi licentiam con-
cedere nisi ex iustis & legitimis causis, vt plu-
ries in facti contingentia se expertum fuisse re-
fert Anton.Ricciul. *loco citato num.4.* & cum de-
rogatione decreti Concil.Trid.*d. cap.19.* quæ re-
quiritur, vt per Nauar. *cons.62 alias 65. in fine sub*
tit.de regularibus. Stephan.Gratian.*d.cap 434.num.*
20. Quicquid secus teneat Anton. Ricciul. *d.c.4.*
num.4.vers.dubitare solis, quia si faceret sine causa,
non reddit Religiosum tutum in foro poli: se-
cundum glos.*in cap.non est, de voto*, vbi Abb.*n.9.*
Nau.*cons.88.num.2. sub tit. de Regularib.* Stephan.
Gratian.*d.cap.434.num.17.* Fr. Ludouic. Miranda
d.quæst.31.art.6. Anton. Ricciul. *d. cap.4. num.3.*
Tamburin.*d.tom.3.disp.7.q.5.n.6.& n.18.*

78 Existente vero iusta causa existimo Prælatum
Pontifice inferiorem eam licentiam indulgere
posse, quamuis ad Pontificem facilis sit aditus.
Ita tenent Fr.Ludouic.Miranda *dict.quæst.31.art.6.*
conclus.3. Sanch.*dict.lib.6.cap.7.num.53.* Barthol. à
S.Fausto *d. lib.5. quæst.345* Sanctarel. *de apostasia*
cap.8.num.7. Barthol. de Vecchis *dict. disput.12.*
dub.5.ex num.2. Tambur. *d.tom.3. disput.7.quæst.5.*
79 *num.2.* Non obstat Concil.Trident.*d. cap.19.* ibi,
nemo Regularis cuiuscunque facultatis vigore transfe-
ratur ad laxiorem Religionem: quia intelligitur abs-
que iusta causa, nec prætermissa causæ cogni-
tione, vt olim interdum fiebat quibusuis Præ-
latis id suo arbitratu concedentibus: & ita illud
decretum interpretantur Nau. *cons.56. num.3. sub*
tit.de Regularib. Tambur.*d.tom.3. disp.7.q.5. num.7.*
vers.nec obstat. Fr Emman.*in sum. tom.2.cap.6 n.8.*
Azor. *d.lib.12.cap.15.q.1.* Lessi.*de iust.lib.2.cap.41.*
dub.13.n.103. Sanch.*d. cap.7. num.68.* Barthol. de
80 Vecchis *d.dub.5.n.6.* Nec item obstat *d. Extrauag.*
Viam ambitiosa, de Regularib. vbi decernitur ne
Mendicantes possint ad aliam Religionem præ-
ter Carthusianam transire absque Pontificis li-
centia, & aliter fore excommunicatos tam re-
cipientes quàm receptos, quia vt respondet Lessi.
d.dub.13.num.104. Sanch. *loco proximè citato*, &
Tamburin.*d.q.5.num.7.vers.nec obstat similiter*, in-
telligitur etiam de transeuntibus absque legiti 81
ma causa; vnde translatus ad laxiorem sine iusta
causa dicitur indebitè translatus, etiamsi fuerit
translatus auctoritate sui Abbatis & Conuentus,
& cum dispensatione Episcopi, glos. Gemin.
Franch.& alij *in cap.cum singula, de præbend. in 6.*
Stephan.Gratian.*d.c.434.sub num.2. & 6.* Anton.
Ricciul.*d.cap.8.n.8.*

Legitimæ, & iustæ huius transitus causæ, sunt, 82
si Religiosus infirma, aut incommoda valetudine
vtatur, aut ita fragili corporis natura, vt Reli-
gionis strictioris austeritates ferre nequeat, item
si is Religiosus odio habeatur a cæteris Fratri-
bus, aut indignè & malè tractetur, item necessitas
magna parentum: cui in ea religione nequit com-
mode subueniri, at poterit in laxiori. Ita Fr. Em-
man.*d.tom.3 q.52.art.9.* Azor.*d.lib.12. cap.14.q 8.*
vers.quæres, Sanch.*d.cap.7.num 62.* Hieron. Roder.
in compendio quæst.Regul.resol.123. num.64. Tamb.
d.tom.3.disp.7.q.5.num.8.cum seqq. vbi nouem assi-
gnat causas.

Ad æqualem autem regulam transmigrare licet 83
cum iusta, & legitima causa, seu consensu sui
Conuentus, vt per Ludou.Miranda *d. art.5. concl.*
2. Barth à S.Fausto *d.lib.5.q.346* Barth. de Vec-
chis *d.disp.15.dub.4* quamuis in hoc variè Docto-
res respondeant, prout eos refert Sanch.*d.cap.7.à*
n.44. At si Prælatus sine sufficiente, & legitima
causa concedat licentiam, ac facultatem huius-
modi, peccabit mortaliter, vt bene resoluit Lud.
Mirand.*d.quæst.31. art.6.concl.2.* id enim solùm
fieri poterit de licentia Papæ, Abb. *in cap.non est*
dubium n.6.de Regul. Siluest. *in sum. verb. Religio 4.*
quæst.2. Anton.Cuch.*lib.3.instit.maior.tit.1. n.132.*
Azor.*d.lib.12.cap.14.q.9.* Sanch. *d.c.7. num.42.* Fr.
Lud.Miranda *d. concl.2. in fine.* In hoc transitu ex
vna ad aliam Religionem faciendo homines
grandæui, & diuerso viuendi genere assueti ma-
turius inspicere, prudentius considerare, & exa-
ctius scrutari se ipsos debent. Neque enim dif-
ficile est hominem religiosum, & perfectionis
cupidum, feruore aliquo spiritus actum, charis-
mata ex se meliora æmulari; at ea, quæ consue-
tudine in naturam versa dio didicimus, vertente
iam ætate dediscere, & nouis, strictoribusq; mo-
ribus, & obseruantiis assuefieri difficillimum. Sa-
tiusque est in ea vocatione, qua quis vocatus est,
permanere; quam mittere manum ad nouum
aratrum, & retro respicere.

De legitimè translatis ad aliam Religionem 84
multa dubia scitu digna occurrere possunt. Pri-
mum vtrùm Religiosus translatus de vna Reli-
gione ad aliam debeat esse de nouo nouitius, at-
que in eadem profiteri? affirmatiuè est respon-
dendum cum Rebuff *in tract.nomin.quæst.114 num.*
115. Fr.Emman. *d.tom.3 quæst.17.art.8.* Azor. *dict.*
cap.14.q.13 & 15. Nau. *cons 61. num.4. & cons.62.*
num.5 & cons.77.num 4. de Regularib. Lessi. *d. lib.2.*
cap.4.dub.13. Illustrissimus D. Roderic. à Cunha
in comment.ad cap.1.num.11. dist.54. Tamburin. *d.*
tom.3.disput.7.q.6.num.1. Nouar. *vbi supra num.15.*
& contra Sorb.& Cordub idem tenent Barthol.à
S.Fausto *d.lib.5. q.571.* Fr. Miranda *d.q.31. art.21.*
vbi etiam quòd tenetur in probatione existere per
spatium vnius anni continui eodem modo, quo
cæteri sæculares, & de nouo in eadem profitentur,
de quo etiam Fr.Emman.*d. tom.3. q.15. art.11.* &
Azor.*d.c.14. q.15.* & ideo Rota apud Farin. *decis.*
115.n.7.p.2.recent. censuit quod Monialis vnius
monasterij

monasterij vbi ad aliud transfertur, si non emittit professionem in secundo monasterio non fit
85 Monialis illius, & *n.8.* tenet sufficere professionem emissam in primo monasterio quando fit translatio de vno monasterio ad aliud eiusdem regulæ, vel vbi tráslatio fit de authoritate Papæ, & citat Rebuff. *d. tit. de translat. monach. in princ.* Vnde
86 S.Cong. Conc. *sub die 12. Ianuarij 1619.* censuit *Regulares discalceatos Ordinis Sanctissimæ Trinitatis de licentia Sedis Apost. ad laxiorem calceatorum transeuntes debere facere annum probationis, non autem emittere professionem.*

87 Secundum dubium. Vtrùm translatus de vno ad alium Ordinem vt fit Prælatus illius, debeat necessariò ibidem de nouo profiteri? In quo quidem affirmatiuè respondendum est, itaut vacante Præfectura ramaneat Monachus, & filius posterioris monasterij siue religionis. Ita Nau. *cons. 3. & 61. de regular.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 52. art. 16.* Sanch. *d. cap. 7. n. 85* Fr. Ludouic. Miranda *d. q. 32. art. 22. concl. 1. &* a Barth. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 372.* vbi reprobat Lessium loco per eum citato, Hieron. Roder. *d. resol. 123 n. 81.* Tambur. *d. tom. 7. q. 6. num. 4.*

88 Tertium dubium. Vtrùm translatus de vna Religione ad aliam, debeat sedere in Capitulo iuxta tempus, in quo emisit professionem in illa, an verò iuxta tempus, quo professus fuit in priori monasterio? Dic iuxta tempus posterioris, quia ex eo tempore incipit esse Religiosus illius: quod limitandum nisi translatus esset, vt fuisset posterioris Prælatus; quia finito officio sedebit in primo loco post Prælatum in memoriam pristinæ dignitatis, nisi essent alij, qui maiorem honorem gesserint. Ita Nau. *cons. 60. in antiq. sub tit. de regularib alias cons. 11. sub tit. de maior. & obedien.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 52. art. 29.* Sanch. *d. cap. 7. num. 86.* Tamburin. *d. q. 6. num. 5* Miranda *d. q. 21. art. 23.*
89 *concl. 1.* vbi *concl. 2.* resoluit, quòd qui translatus est de vna in aliam eiusdem Religionis prouinciam, postquam iam incorporatus est, habere debet locum in Choro, Capitulo, & aliis, non à tempore suæ incorporationis, sed à tempore, quo assumpsit habitum, aut emisit professionem in prima prouincia, de quo etiam Hier. Roderic. *d. resol. 123. n. 84.*

90 Quartum dubium. Vtrum legitimè translatus ad aliam Religionem teneatur ad vota specialia in priori religione emissa? Respondeo non teneri, quia ea vota specialia annexa sunt professioni prioris Religionis, quæ cessauit per transitum legitimum ad aliam Religionem. Ita Suar. *tom. 2. de relig. tract. de voto lib. 6. cap. 3 n. 7.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 7. n. 87.* Tambur. *d. q. 6. n. 6.*

91 Quintum dubium. Cui cedant bona Religiosi transeuntis ex vna in aliam Religionem? Dicendum est per huiusmodi transitum factum studio vitæ melioris prima bona penes primum monasterium manere, & quicquid post secundam professionem in secundo factam ei obuenerit, secundo monasterio acquiri. Ita Azor. *d. lib. 12. c. 15. q. 3.* Nauar. *in c. non dicatis 12. q. 2. a n. 31.* Ranchin. *p. 1. decis. 160.* Molin. *de inst. tract. 2. lib. 140. vers. quando religiosus.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. hunc contractũ n. 31.* Fr. Emm. *quæst. regul. tom. 2. q. 78. art. 2. & tom. 3. q. 5. art. 5. & tom. 4. sum. c. 112. n. 7.* Euseb. Card. *tom. 5. lit. M. concl. 322.* Barth. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 365.* Luduic. Miranda *d. q. 31. art. 24.* Machado *d. tom. 2. lib. 5. p. 2 tract. 5. docum. 5.* Bened. Ægid. *in repet. l. Titia p. 1. n. 50. ff. de cond. & demonstr.* Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 13. & 14.* Hier. Rod. *in compendio quæst. regular. resol. 123. n. 82.* Villalob. *p. 2. sum. tract. 35. diff. c. 14. per tot.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 7. q. 6. n. 7.* Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua c. 6. per tot.*

Professus autem in Religione incapaci, & tráslatus ad Religionem capacem recuperat bona 92
post translationem sibi delata ad vtilitatem secundæ Religionis capacis, vt affirmant Bartol. *in tract. Minor. lib. 1. distinct. 3. cap. 2.* Iason *in l. ex facto sub n. 10. vers. adde etiam ff. de vulgari,* Tiraq. *de retract. lig. § 1. glos. 9. num. 105.* Buratt. *decis. 756. in fine,* Nicol. de Vbaldis *de success. abintest. cleric. part. 1. num. 3. vers. & idem si fuisset.* Angel. *in sum verb. religio 4. sub n. 10. vers. & confirmatur,* Sãch. *in præcepta Decalogi tom. 2 lib. 7. c. 32. n. 22.* Tambur. *d. disp. 7. q. 6. n. 8.* Rot. *in Romana fideicommissi 26. Nouemb. 1627. coram Card. Verilo,* Redoan. *de spoliis cleric. q. 8. n. 22.* Et ideo cum dubitaretur *in causa Neritonen. An Regularis ex indulto a Religione Fratrum minorum Obseruantia ad tertium Ordinem S. Francisci ex legitima causa translatus recuperet ius succedendi in bonis sibi ex testamento post translationem delatis? Die 22. Ianuar. 1628. proposito supradicto dubio vnanimiter Illustrissimi Patres S. Concilij Trident. interpretes censuerunt recuperare ad commodum secundi monasterij.*

Circa verò bona delata ante translationem ad- 93
est aliud eiusdem Sacra Congreg. decretum in hæc verba. *Die 17. Iunij 1617. Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium S. Conc. Trid. Interpretum censuit, si Orator in Religione incapaci nulla facta dispositione bonorum validam professionem emiserit, bona ipsa fuisse acquisita venientibus abintestato, ac proinde nec successioni secundæ Religionis capacis, ad quam fuit translatus, esse amplius locum, nec bonorum renunciationi,* refert me citato *in hoc loco* Tambur. *d. disp. 7. q. 6. n. 7. vers. idem Barbosa.* Vide Sanch. *vbi sup.* Buratt. *decis. 576. n. 3.*

Translatus enim auctoritate Apost. à Religio- 94
ne incapaci ad capacẽ, non recuperat bona, quæ ante professionem obtinebat, Rota *in Iannen. reintegrationis 26. Nouembris 1621. coram bonæ mem. Buratto,* inter eius impressas *decis. 376. n. 2.* quia dispensatio Apostolica non retrotrahitur in tertij præiudicium, Federic. de Senis *cons. 26 n. 3.* Beroi. *in cap. in præsentia n. 550. vers. mihi videtur, de prob.*
Buratt. *vbi supra n. 3.* Translata verò ad aliud mo- 95
nasterium pœnitentiæ causa, cum non desinat esse filia prioris monasterij, quicquid postea acquirit, illi priori monasterio acquirit, nisi tráslatio fuerit facta ad effectum vt fiat filia secundi monasterij, prout censuit Rota apud Farin. *decis. 109. per tot. p. 2 recent.* vbi etiam ostendit ex quibus dicatur translationem fuisse factam ad vnum, vel ad alterum effectum, & eadem Rot. *decis. 115. n. 3. d. p. 2. recent.* dicit quòd Monialis translatio ad aliud monasterium duobus modis fit, vel vt Monialis, quæ transfertur, liberetur a consortio & filiatione primi, & efficiatur Monialis secundi; & tunc acquisita per eam secundo monasterio debentur, vel, vt non liberetur à consortio & potestate primi, sed transferatur aliqua de causa, & tunc acquisita per eam acquiruntur primo monasterio, cuius Monialis est.

Sed vbi Religiosus transfertur ad aliam reli- 96
gionem non vt ibi profiteatur, sed quod delictorum suorum pœnitentiam agat, tunc vsusfructus bonorũ priori monasterio acquisitorum reddendus posteriori, dũ in illo Religiosus permanserit,

ne

ne monasterio posteriori, cui deseruit, sed in illo inclusus est, onerosus sit; proprietas in priori monasterio remanebit, cum qua consolidabitur vsusfructus, mortuo, vel restituto religioso, vt per Cou. *in cap. 1. num. 20 de testam.* Carol. de Tapia *ad d. Auth. Ingressi, verb. sua c. 6. à num.* 38. Molin. *d. tract. 2. disp.* 140. *col. 2. vers. quando religiosus*, Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 5 art. 5. & in sum. tom. 2. cap. 31. in fine*, Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 15. q. 3.* Sanch. *d. tom. 2. num. 46.* me citato *in hoc loco* Tambur. *d. tom. 3. disp. 7. q. 6. num. 7. vers. si verò Religiosus.* Intellige de non integro eorum bonorum vsufructu, sed de ea quantitate, quæ ad victum, & vestitum, reliquaque illius Religionis alimenta necessaria sunt, vt per Arch. *in cap. si quis rapuerit 27. q. 1 n. 2.* Nau. *commento 4. de Regul. n. 24. vers. 11.* Menoch. *de arbitr. casu* 436. *n.* 18. Fr. Emman. *quæst. reg. tom. 2. q. 76. art. 2. & tom. 3. q. 52. art. 27. in fin.* Quantitas autem hæc arbitrio prudentis relinquitur quãta debeat esse, secundum Menoch. *d. casu* 436. *n. vlt.* Fr. Emman. *d. art. 27. in fin.* Sanch. *d. cap. 32. n. 47. in fine* vbi *num.* 48. supradictam resolutionem pariter intelligit quando Religiosus is posteriori monasterio esset inutilis, seu si illi deseruiret, itavt obsequia præstita alimentis æquivalerent.

97 Professus autem Religionem bonorum in communi incapacem, si deinde auctoritate Apost. in Ordinem bonorum capacem transferentur, bona per professionem in prima Religione emissa amplius non recuperat, maxime si constat, de voluntate Papæ id concedendi. Ita Bart. *in tract. Minorit. lib. 4. dist. 3. cap. 2.* Natt. *consil.* 180. *num.* 4. Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi verb. sua, C. de sacros. Eccles. c. 6. n. 34* Buratt. *Rota decis.* 510. *n.* 3.

98 Fuit autem antiquitus constitutum ne Canonici Regulares Monachi fierent. *cap. 1. cum seqq. 19. quæst. 3. cap. fane, cap. licet, in princ. de Regul.* vt vnusquisque secundum Apostol. in ea vocatione permaneret, in qua antelitur esse vocatus; à qua non leuiter, nec sine patris, & totius Congregationis permissione discedere non valebant, *cap. statuimus 19 q. 3.* & ideo sic tenent Nau. *l. ll. commento 4. de Regular. num. 2.* Azor. *d. part. 1. lib. 12. cap. 14. quæst. 2.* Ribadeneira *pro religione Societatis Iesu cap. 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib 6. cap. 7. num.* 20. Ratio est quia licet status Monachorum sit arctior, *cap. quod Dei timorem, de statu Monach.* status tamen Canonicorum est altior, quatenus finis institutionis eorum, qui est actio mysteriorũ Ecclesiæ publicorum, est sublimior, cum illis clericatus essentialiter competat, S.

99 Thom. *2. 2. q. 189. art. 8. in resp. ad 2 arg.* S. Antonin. *part. 3. sum. tit. 16. cap. 4. vers. ad transitum,* Vgo de S. Victore *lib. 2. de sacram. p. 3. cap. 3.* Monachis verò per accidens, quia ex eorum origine sunt laici, *cap. generaliter 16. q. 1.* Quintanad. *Ecclesiast. lib. 3. n. 38.* cum aliis citatis *in alleg. Scipionis Lancellotti,*

100 olim S. Aulæ Consistorialis Aduocati, postea S. R. E. Cardinalis pro Canonicis Regularibus Ordinis S. Augustini Congregationis Lateranensis contra Monachos S. Benedicti Congregationis Cassinensis impressa per Tamburin *de iure Abbatum tom. 1. disp. 25. q. 1. num. 66 cum seqq.* faciunt plura adducta in relatione Illustriss. & Reuerendiss. D. Ioan. Baptistæ Ciedæ S. R. E. Cardinalis impressa per eundem Tambur. *d. q. 1. à n. 291.* & præcipuè *in vers. Monachi verò.*

101 Statuit præterea Concil. Trid *sess. 14. de reform. cap. 11.* ne cuiuscumque Ordinis Prælati, aut Superiores aliquem alterius Ordinis ad habitum, & professionem admittere possint, nisi vt in Ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui Superioris obedientia in claustro perpetuò maneat; erat enim frequentissimum ante hoc decretum legitima licentia translatum de vna in alteram Religionem posse à Superiore Religionis, ad quam transfertur, admitti animo eius non retinendi in claustro, sed dandæ ei postea licentiæ manendi extra claustrum perpetuò, vel per multos annos, sed vix à culpa liberum, quod bono fine ea admissio destitueretur, finis enim inhibat esse vagari, & liberum reddi à iugo regulæ. Ita Nau. *commento 4. de Regular. num. 11. & 12. & 38. cum seqq.* Fr. Emman *d. tom. 3 q. 53. art. 4.* Sanch. *d. tom 2. lib. 6. cap. 7. num.* 82. & 83. vbi addunt Concil. Trident. *d. cap. 11.* non videri inducere ius nouum, sed antiquum declarare, & ita improbare eas licentias, e quod communiter erant illicitæ, ac statui religioso valdè perniciosæ, ac proinde in casu in quo prædictæ licentiæ ante id decretum erant licitæ, erunt quoque modo, quod in eo casu tantæ necessitatis, nec facilè concessæ dicantur, nec materiam vagandi præstent, nec sit omne salutis remedium huiusmodi religiosis occludendum.

Posse tamen Prælatum eam standi extra monasterium translatis his facultatem concedere, quá licitè concedere posset propriis eius religionis alumnis, & sicut his non posset absque iusta causa concedere, secus tamen illa existente, & ita illis; vt docent Nau. *d. comment. 4. de regularib. n. 15.* 102

Sanch. *d. c. 7. n.* 84. Vnde Superior potest dare licentiam translato ad modicum tempus standi extra monasteria causa prædicationis, vel audiendi Confessiones, vt refert decisum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. n. 69.* vbi *n.* 67. pariter decisum attestatur omnes 103

euiuscumque Religionis legitimè translatos ad Carthusianos posse in eodem Carthusiensi religione in claustro Priores, extra claustrum procuratores esse. 104

Ingressus autem Religionẽ antequam professionem emittat, debet per annum experiri Religionis austeritatem *c. 1. 17. q. 2. c. ad Apostolicam, de regular.* vt interim vita eius & mores sollicitè comprobentur; & ipse expertus videat an sit contentus eo, quod voluit, aut ratum habeat, quod elegit, *c. non. statim 19 q. 3. d. c. ad Apostolicam,* Machado *in suo perfecto Confessor tom. 1. lib. 3. p. 1. tr. 2. doc. 1. n. 1* inuitus enim nemo est ad professionem cõpellendus, quia quod non petunt nõ obseruãt, vt dicitur *in c. si non qui 20. q. 1.* expedit enim Religioni potius Religioso carere, quam inuitum eũ habere, voluntarium namque militem vult Deus, *cap. non est 15. q. 1.* Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi verb. ingressi c. 14. n. 3. in fine.* Quamuis aliquando Gregorius præceperit *in d. c. monasteriis* biennũ expectandum, in incognitis verò, aut de quorum libertatis sit dubitatur, triennij tempus est cõstitutum, intra quod ad professionem habitus admitti non possit, *c. fin. 17. q. 2.* & obseruant Azor. *d. part. 1. lib. 12. cap. 2. q. 6* Sayr *in Claui regia lib. 6. cap. 4. n. 11.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi ſ. rin. in admitt. ad relig. statum nouit. d. §. 11. dub. 2* Potest tamen de voluntate nouitij cum Prælati iudicio tempus hoc coarctari, vt citiùs professionẽ emittat, *d. cap. ad Apostolicam, de Regularib.* quod quidem in Religionibus non Mendicãtibus est permissum, vt *in constitutionem. in fine, de Regularib. in 6.* Mendicantibus verò expressè est interdictũ ante probationis annum elapsum quemquam ad 105

professionem sub excommunicat. recipere, *cap. non solum, a.c. constitutionem, eod. tit.* Monentur tamen Abbates non Mendicantium Ordinum ne passim ante tempus probationis quoslibet ad professionem admittant *d. cap. ad Apostolicam.* Vigore Constitutionis Clementis VIII. incip. *Regularis disciplina, sub die* 12. *Martij* 1596. mandatum fuit Nouitios ingressuros Religionem non esse in singulis monasteriis indistinctè recipiendos, sed in destinatis per suam sanctitatem sub pœna quoad Superiores illos recipientes extra monasteria assignata priuationis omnium officiorum obtentorum, & obtinendorum, vocis actiuæ, & passiuæ, & aliis arbitrio S. Sedis Apost. Receptiones verò, & professiones contra hanc Constit. factæ nullæ, & irritæ declarantur, non obstantibus quibuscumque priuilegiis & consuetudinibus quibuscumque in contrarium, cuius Constit. meminit Anton. Nouat. *in summa. Bullar. tit. de nouitiis recipiendis in monaster. destinatis, per tot.* vbi multipliciter ampliat, & declarat, & præcipuè *n.* 3. quòd professio facta extra loca designara in tantum nulla censetur, vt neque per gestationem habitus indistincti, & conformis cum habitu professorum etiam intra monasterium per alium annum integrum putans se professum, ex quo mutaret prædictam professionem à se factam validare, & ratificare censeatur, & *num.* 7. per quod decretum eiusdem Clementis VIII. Superioris confirmatorium *sub die* 22. *Iunij* 1599 excluduntur Carthusiani, Fratres Minores, de strictiori obseruantia, Capuccini S. Francisci, Reformati S. Dominici, Discalceatorum Ordinis Carmelitarum, Fratres Congregationis Foliensis, Cistercienses. Eremitæ Camaldulenses, & Montis Coronæ, Theatini, Iesuitæ, S. Pauli decollati, & alij de Sosmascha, ac Ministri infirmorum, *& num.* 8. refert S.R.N. Vrbanũ VIII. *sub die* 21. *Septembris* 1624. statuisse præcipiendo Superioribus, vt Regulares recepti seu professi extra loca destinara, in gradibus, & honoribus, quibus reperiuntur, sinant permanere, & ad alios etiam ascendere, dũmodo iterum, & de nouo professioné emittant. Et de nouitiis recipiendis præcedente informatione super Bullis Sixti V. Greg. XIII. & Clemen. VIII. vide Nouat. *d. loco sub tit. de nouitiis recipiendis præcedente informat.* &c. metipsum *in votis decis. Canonicis, voto vlt. in* 1. *impress.*

106 Hodie in quacunque Religione, qui minori tempore quàm per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem nullatenus est admittendus: facta autem professio ante probationis tempus impletum, est nulla, nullamque inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel Ordinis aut Religionis obseruationem, aut ad alios quoscunque effectus. Ita disponit Conc. Trid. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 15. & per illud sic docent Fr. Emm. *quæst. reg. tom.* 2. *q.* 2. *art* 7. *& tom.* 3. *q.* 15. *art.* 1. *cum seqq.* Azot *inst. mor. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 2 *q.* 6. *cum seqq.* Valer Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 385. *cum seqq.* Armend. *in add. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. n.* 4. *cum seqq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *à princ.* Lud. Miranda *in man. Præl. tom.* 1. *q.* 21. *art.* 1. *cum seq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 8. *cum seqq.* Bonac. *de clausura & pœnis eam violant. bus impos. q.* 2. *punct.* 10. *diffic.* 2. §. 2 Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp* 6. *q.* 7. *à princ.* Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi, verb. ingressi c.* 4. *n.* 6. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 19. *dist.* 54. Fr.
Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admitten.*
ad Relig. stat. nouit. disput. 11 *dub* 2 vbi *disp.* 13. *dub.*
11. *sub n.* 2. refert fuisse per Sacram Congregatio- 107
nem decisum quod emittens professionem sic in-
tra annum probationis, non sit obligatus neque
ad religionem in genere, nec in specie, nec etiam
in foro conscientiæ illi indicta sit obligatio, Ego
ipse *de offic.* 10. *& potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 101. *n.* 16.
cum seqq.

Vnde per supradictum Concilij Trid. decre- 108
tum abrogatum fuisse Leonis X priuilegium re-
latum *in compendio priuileg. Mendicant. verb. Noui-*
tius n. 27. quo concedebatur Prælatis Ordinum
Minorum posse cum consilio Fratrum Discreto-
rum admittere ad professionem anni probationis
non expleto Religiosos aliorum Ordinum ve-
nientes ad Minoriticam Religionem: vt tradunt
Nau. *cons.* 61. *n.* 4. *& cons.* 66. *n.* 4. *de Regular. in nouis,*
Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 11. Less. *de iustit. lib.* 2.
c. 41. *dub.* 13. *n.* 101. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 37.
num. 47. Fr. Ludou. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 22. *art.* 2.
concl 3 Fr. Barthol de Vecchis *d. disp.* 11. *dub.* 2. *n.* 5.
n. 5. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in commont. ad d. cap.* 1. *n.* 21. *in fine.* Tambur. *d. tom.* 3. *disp.*
6. *q.* 7. *n* 1. *in fine.* Professus enim in vna Religione 109
etiã strictiori transiens ad aliã indiget nouitia-
tu, quem requirit Concil. *d. loco*, secundum Nau.
sub tit. de Regular. cons. 49. *n.* 4. *& cons.* 53. *n.* 5. *in antiq.*
alias *cons.* 61. *n.* 4. *& cons.* 62. *n.* 4. *& cons.* 77 *n.* 4. *eod.*
tit. in nouis, Fr. Emman. *in sum tom.* 2. *c.* 6. *num.* 10. *&*
quæst. regul. tom. 3. *q.* 19. *art.* 11. Sanch. *d. lib.* 5. *c.* 4. *n.*
12. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment.*
c. 1. *n.* 21. *dist* 54. Pereg. *in comment ad Constit. cleric.*
Regular. p. 2. *c.* 1. *lit. C.* §. 19.

Professus nulliter volens suam professionem 110
ratificare, non tenetur nouitiatus annum iterare,
si aliàs fuit validus, vt resoluunt Sanch. *d. disp.* 37.
n. 45 & Pereg. *d. lit. C.* §. 2. me citato *in hoc loco*
Tambur. *tom.* 3 *disp.* 6. *q.* 11. *n.* 5. At verò quando 111
nouitiatus fuit factus post pubertatem, & fuit
continuus non est iterandus ex quacumque cau-
sa sit irrita professio, secundum Sanch. *eadem di-*
sput. 37. *ex n.* 47. *& in præcepta Decalogi lib.* 5. *cap.* 14.
num. 14. Azot. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q* 6. Bar-
tholom. à S Fausto *d. lib.* 5. *q.* 97. Peregrin. *vbi pro-*
ximè, contra Nau. *cons.* 26. *num.* 17. *&* 19. *de Re-*
gul. rub. existimantem nouitiatum etiam ex alia
causa præter defectum ætatis, aut continuatio-
nem inualidum, esse iterandum.

Nouitias Ordinum Prædicatorum habentes 112
sexdecim annos in mortis articulo constitutas
profiteri posse, etsi nondum integrum nouitiatus
annum peregerint, concessit Pius V. in quodam
motu proprio incip *Summi sacerdotij cura*, cuius
tenorem refert Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 15. *art.* 6. vbi
subdit hodie fieri posse, dicens non esse reuoca-
tum à Gregorio XIII. & refert etiam Laurent.
de Peirinis *de priuileg. Regul. in constit.* 8 *Pij V. pag.*
280. vbi *n.* 2. idem dicit, *& tom.* 3. *in additam. c.* 6.
num. 13. & tradunt Ludouic. Miranda *dict. tom.* 1.
quæst. 22. *art.* 10. Sanch. *dict. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 16.
Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 5. *cap.* 167 Peregrin. *dict.*
cap. 1. *litt. C.* §. 10. Hieronym. Roder. *in compendio*
quæst. regul. resolut. 101. *num* 40. Machado *dict. do-*
cum. 1. *num.* 9. Et aduertit Laurent. de Peytinis
loco citato num. 3. nouitios etiam hoc priuilegio
frui, *& tom.* 3. *in additam. cap.* 6. *num.* 12. *cum*
seqq. vbi *num.* 14. cum multis hanc professionem
valere ait non solum in foro Conscientiæ, sed
etiam in foro fori, & *num.* 10. quòd hoc priuilegio
fruuntur

fruuntur omnes Nouitij omnium Religionum communicationem habentium cum Dominicanis. Sed dubitari potest an monasterium succedat in bonis nouitiæ sic professo abintestato decedentis? Quod succedat tenent Consect. Henriq. Zanard. Sanch.& Barthol. à S. Fausto, quos refert & sequitur Laurent. de Peirinis *d.c.6.num.15.* Sed contrarium melius resoluunt Ricc. *p.2. praxis resol.*493. Miranda *tom.1.q.22.art.10.vers.3.* Barth. de Vecchis *de nouit.disp.13.dub.11.n.2.* Ego *in collect.ad cap.ad Apostolicam n.4.de Regular.*

113 Conuertitæ eo ipso quod ingrediuntur monasterium, possunt emittere professionem iuxta Bullam Pontificis ante Concilium emanatam, quæ non est sublata per Conc. *sess.25. cap.15. de regul.* ex eo quod per *cap.18. in fine eiusdem sess.25* præseruantur earum constitutiones, ergo multo magis hoc priuilegium Pontificis. Ita S. Cong. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *sub die 11.Ianuarij 1620.* refert me citato *in hoc loco* Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Conuertitæ num.1.*

114 Annus huiusmodi probationis siue in masculis, siue in fœminis, incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communem sequuntur aliorum Religiosorum vitam, & incipiunt experiri Religionis asperitates, vt per Fr. Ludou. Fr. Ludou. Miranda *d.tom.1. q.22 art.3. concl.1.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5. q.160.* Tambur. *d. tom.3. disp.6.q.7.n.7.* Carol. Tapia *ad Auth. Ingressi C. de sacros. Eccles.c.4. num.8. vers. hoc autem.* Ego ipse *d.*

115 *p.3.alleg* 101 *num.19* cum habitu scilicet regulari, qui de essentia atque substantia per annum probationis à nouitiis deferendus est, vt colligitur ex Concil. Trid. *d.cap.16.ibi, post susceptum habitum,* &c.& docent Fr. Emman. *d.tom.3. q.15. art.* 6. Azor. *d.lib.12.cap.2. quæst.9.* Sanch. *d.lib.5.cap.4. num.29* Fr. Ludouic. Miranda *d.q.22. art.6. conclus. vnica*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.18. n.384.* Barthol. à S. Fausto *d.lib.5.q.177.* Barthol. de Vecchis *d. disput.11. dub.7.* Ego ipse *d. alleg.101. num.29* Hieron. Roderic. *d. resol.101. n.43.* Laur. de Peirinis *d.q.3. cap.1. n.103.* Machado *d. tom.2. lib.5.p.1. tract.2. docum.1. num.2.* Illustr. D. meus Roder. à Cunha *in comment.ad cap.1.n.12 dist 53.* vbi *n.13.* limitat nisi regula alicuius Religionis à Pontifice approbata aliud præscriberet; vel vsus legitimè præscriptus id obtinuisset limitat etiam nisi talis esset religio, quæ habitum proprium

116 non habetet, vt non habet Societas Iesu, cuius Religiosi ex vsu regionis, in qua habitant, ve-

117 stiuntur, & citat Sanch. *d.tom.2.l.b.7. c.8. n.70.* Et licet nouitius deferre debeat habitum, quo regula, vel statutum, aut consuetudo cuiuscunque religionis vti vult, non est tamen de substantia anni probationis nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu professorum distinctum, sicut resoluunt Suar. *tom.3.de Relig.lib.5.cap.14.num.10.* Fr. Barthol. de Vecchis *d.dub 7.n.3.*

118 Cõputari autem debet annus iste probationis à momento in momentum, vt per Iacob. de Graff. *tom.1.consil.lib.3.conf.6.n.2.de regularib.* Zanard. *in direct.Theolog.p.2.cap.26.num.12.vers. nota autem,* Lessi. *d.lib.2.cap.41 dub.7. n.59.* Sanch. *de matrim. lib.1.disp.16.n.2.& in præcepta Decalogi tom.2.lib.5. cap.4 num.31.in fine,* Fr. Ludouic. Miranda *d q.22. art.3.* Suar. *tom.3.de Relig.lib.5.cap.15.n.1.* Barthol. à S. Fausto *d lib.5.q.166. n.2.* Fr. Barthol. de Vecchis *d.disput.11. dub.4.* Peregrin. *in Constit. cleric. Regular.p.2.cap.1.lit.C §.6.* Hieron. Roder. *in compendio quæst.regul.resol.*101. *num.38.* Ego ipse *d. alleg.* August. Barbos. de Iur. Eccles.

leg.101.num.22.in fine, Tambur. *d. tom. disput.6.q.7. n.8* Ciarlin. *controuers.forens.c.108. num.19.* Diana *moral.resol.p.3.tract.2.resol.57.& part.5.tract.5.resol.* 18. Carol Matanta *tom.3.cap.53.n 45.*

Contra Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.3. cap.413.n.22* & Campan. *...ub.12.cap.13.num.4.in fine*, existimantes, post factam professionem non esse computandum annum probationis ab vno puncto & instanti, ad idem punctum, & instantem, quia esset assertio nimis rigorosa. Sed sufficere ad valorem professionis vt nouitius mane diei in qua post meridiem, impletur probationis annus, professionem emittat, quod etiam videtur sentire Henriq *in sum lib.13.c.40.n.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.3. q.15. art.4.* Verùm contra eos stat magis communis, & verior sententia, ex dictis: tum quia S. Cong. Conc. *sub die 2. Februarij* 1631. censuit *Religiosum qui sua professione facta tribus horis ante completum annum probationis a religione discessit, & in habitu clericali laudabiliter vixit, si postea redeat ad religionem, debere ratificare professionem, & ei locum deberi à die ratificationis.*

Vnde si nouitius compleat probationis annum 119 *die 24. Februarij* anno bissextili, *id est 25. die*, non ideo poterit professionem emittere nisi eadem *die 25.* in puncto *die 24. Februarij* præcedentis anni, in quo suscepit habitum arg. tex. *in l.3. minorē ff. de minorib. & in l.cum bissextus ff. de verbor. signific. & in c.quasiuit, eodem tit.* vt docent Fr. Emman. *d. tom.1.q.15.art.4.& 15.* Iacob. de Graff. & Fr. Ludou. Miranda *citatis locis*, Bonac. *de Sacram. disp.8. q.vnica puncti.5.num.15. & de clausura q.2.puncti.10. diffic.2.§.3.n.4.* Molin. *de instit.tract.2.disp.573.vers. atque vt a minori ætate,* Sanch. *de matr.lib.2. disp* 24. *n.22.vers.sim liter credo,* Lessi. *d. n.59. vers. hinc sequitur* Fr. Barthol de Vecchis *d.disp.11. dub.4.n.5.* Pereg. *in constit.cleric. Reg lar.p.2. cap.1. lit.C.§7.* Hier. Roder. *d.resol.101.n.19.* Fr. Martin. de S. Ioseplio *d.c.2.n.28.* Iul. Lauor. *var.lucubr.tom.1.tit.1. de comitiis c.6.n.15.* qui ostenens mihi retulit Sacram Congreg. Concilij *in vna Patauina 5. Iunij* 1627. censuisse *non valere professionem respectu anni bissextilis constitam, qui ingressus est Religionem 27. Martij, & die 26. eiusdem mensis sequentis anni, currente anno bissextili emisit professionem:* & eadem S. Cong. *in Andegauen. 21. Augusti 1623.* censuit *professionem emissam a Fratre Ordinis Recollectorum S. Francisci in anno bissextili non expectato lapsu diei, qui illi anno accrescit, esse inualidam, vt potè emissam ante lapsum anni præscripti a Conc. Trid.*

Contra Fornar. *de Ordine c.3. n 4.* Aloys. Ricc. 120 *in prax. rerum fori eccl.post resol.76. in notab. de materia Sacramenti Ordinis vers. quoad interstitia,* Barth. à S. Fausto *d.lib.5.161.* Existimātes ad hanc professionem in Religione emittendam anno bissextili satis esse ad probationem complevisse diēs 365.

Annus, ex quo Gregorius XIII. abstulit decem dies, hoc est à quinto die Octobris vsque ad decimum sextum, anni 1582. reputatur integer, nec supplendi sunt illi decem dies ex alio anno; quia quamuis ille annus nō fuerit integer naturaliter, & secundum cursum solarem, fuit tamē integer ciuiliter, & politicè, vt docent Henriq. *in sum. lib.10.c.19.§.2.& lib.13.c.40.§.2.in comment. lit.O.* Bonacin. *d.puncti.5.n.14.* Fr Ludouic. Miranda *d. art.3. concl.2.in fine* Fr. Emman. *d.tom.3 q.15. art.5.* Lessi. *d.lib.2.c.41 dub.7.* Barthol. à S. Fausto *d.lib.5.q.162.* Sanch. *d.tom.2.lib.5.c.4.n.5.* vbi extendit ad sacros ordines, & ad quæcunque officia, & beneficia, tefero Ego ipse *d.alleg.101.n.21.*

121 Continuus necessariò debet esse huiusmodi probationis annus, nec sufficit interpollatus, vt est communis Doctorum sententia, quam tuentur Nau. cons. 2. n. 2. & cons. 34. n. 2. & cons. 36. n. 1. & cons. 42. n. 2. & 4. de regular. in antiq. & cons. 9. n. 2. & cons. 32. n. 4. sub eodem tit. in nouis. Henriq. in sum. lib. 13. de excommun. c. 40. § 2. Emman Sa verb. religio n. 9. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. c. 5. n. 15. Sorbo in verb. nouitius, vbi de nouitiorum professionis emissione, vers. secundo est, Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 8. & tom. 3. q. 13. art. 8. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. q. 13. n. 11. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2 q. 8 Fr. Ludou. Miranda d. q. 22. art. 4. concl. vnica. Nald in sum. verb. nouitius n. 4. Tambur. d. tom. 3. disp. 6. q. 7. num. 9 Carol. de Tapia d. cap. 4. num. 9. Laurent. de Peirinis de Prælato q. 3. c. 1. n. 99. Ciarlin. controuers. forens. c. 108. n. 15. cum seqq. Lessi. d. lib. 2. cap 41. dub. 7. num. 59. Fr. Martin. de sancto Iosepho d. c. 2. n. 27. Ouiedo in praxi Regul. part. 1. tract. 6. c. 2. q. 1. Sanch. d. lib. 5. cap. 4. num 31. Stepb. Gratian Marchia decis. 35. num. 3. in addit. Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. q. 162. Bonacin. de claus. quæst. 2. punct. 10. diffic. 2. num. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 3. cap. 13 num. 3. Ego ipse d. alleg. 101. num. 23. Illustriss. D. meus Roderic à Cunha in comment. ad cap. 1. num. 13. dist. 54. Hieron. Roder. d. resol. 101. num 42. Peregrin. in constit. cleric. regular. p. 2. cap. 1. lit. C. § 8. Machado d. tom. 2. lib. 3. p 1. tract. 2. docum. 2. num. 4. Nouar. in Lucerna Regul. verb annus n. 6. Fr Bartholom. de Vecchis d. disput. 11. dub. 3. n. 1. vbi n. 3. cum Suar. d. cap. 15. a num 8. ampliat vt hæc continuatio non solùm esse debeat per annum expletum, sed etiam vsque ad professionem, ita vt si nouitius completo anno probationis egreditur monasterium, & postea iterum rediret, professionem emittere non posset virtute præfatæ vnius anni probationis, sed iterum inchoare deberet nouitiatum, de quo etiam Tambur. d. tom. 3. disp. 6. q. 4. n. 12. & 15.

Contra Siluest. verb. religio 3. q. 4. Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. q. 165. Bonacin. d. punct. 10. diffic. 2. § 2. n. 4. existimantes non esse necessariam continuationem probationis cum professione, & contra Fr. Emman. d. tom. 3. q. 15. art. 10. vers. aduertendum denique, qui idem putat circa nouitias Monialium.

122 Interrumpitur autem probationis annus quando nouitiu dimisso Religionis habitu egreditur monasterium animo deserendi Religionem, ita ut si postea pœniteret, iterumque reciperetur, deberet ex integro à principio inchoare nouitiatũ, vt referunt multi ex citatis Doctoribus & præcipuè Fr. Bartholom. de Vecchis d. diss. 11. dub. 3. n. 6. Tambur. d. tom. 3. disp. 6. q. 7. n. 19. Portel in dub. Regul. verb. nouitius num. 49. Laurent. de Peirinis d. q. 3. c. 1. n. 100. Machado d. docum. 1. n. 5. Et ideo per Concil. in d. cap. 15. reuocatum est priuilegium
123 Iulij II. Minoribus concessum vt nouitiatus interruptus possit continuari, sicut bene notant Ludouic. Miranda d. q. 22. art. 4. versus fin. Barthol a S. Fausto d. lib 5. q. 166. Et Barthol. de Vecchis disp. 11. dub. 3. n. 6. in med. probabilem dicunt Villalob. tom. 2. tr. 33. diffic. 15. n. 9. & Machado d. doc. 1. n. 6.

Contra Sorb. verb. Nouitius, vbi de nouitiorum professionis emissione, vers. sed Iulius, Fr. Emman. d. q. 15. art. 8. & 10. vers. aduertendum tamen, existimantes iuxta præfati priuilegij tenorem posse etiam hodie tempus prioris receptionis cum tempore posterioris ad perficiendum probationis annum computari.

Quæ quidem resolutio procedit etiamsi inter- 124
pellatio sit modica, & paulo post talis nouitius intra diem pœniteat, Nau. cons. 42. n. 4. de Regular. Gallet. in margar. casuum Conscientiæ, verb. nouitius 2. Sanch. d. cap. 4. num. 32. Suar. d. c. 15. n. 3. Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. q. 164. Fr. Barthol. de Vecchis dict. dub. 3. n. 7. Pereg. d. p. 2. c. 1. lit C. § 8. vers. ed quid, Illustr. D. meus Rod. à Cunha in comment. ad d. c. 1. num 17. dist. 54. Tambur. d. disp. 6. q. 7. n 11. Ciarlin. d. cap. 108. num. 22. cum seqq. Ego ipse d. alleg. 101. num. 25.

Contra Lessium d. lib. 2. cap. 41. dub. 7 Existimantem paucorum dierum interpollationem non impedire: & contra Sorb. d. loco, vers. secundo est, Lorich. in suo thesauro tit. de Regularib. § 9. vers. si autem sine licentia, Nald. d. verb. Nouitius, num. 4 qui cum dicant interrumpi nouitiatum per exitum à claustro per tres, aut quatuor dies sine licentia sui Superioris, videntur docere exitum vnius, vel duorum dierum non esse sufficientem ad interruptionem inducendam. & de vno, qui a Religione S. Francisci de Paula per spatium viginti horarum extra monasterium sine habitu permansit, declarauit S. Congregatio negotiis Regularium præposita sub die 11 Augusti 1616. quod tolerari de exitu cum habitu, & animo redeundi cum Suar videtur sentire Diana moral. resol. part. 5. tract. 5. resol. 19.

Si tamen nouitius de licentia Superioris cum 125
habitu, aliqua iusta de causa, intra annum probationis extra monasterium egrediatur, & ibidem per aliquos dies commoretur, post reuersum potest licitè profiteri, annusque per hoc non dicitur discontinuus. Ita Nau. cons. 10. n. 3. de cleric. non resid. & cons. 42 de regularib. Iacob de Graff. d. p. 1. lib. 3. c. 5. post num. 18 Flamin. Paris. d. q. 13. n. 12. Fr. Emman. d. q. 15 art. 8. Ludouic. Beia respons. casuum conscientiæ p. 4. casu vlt. in fine, Sayr. in floribus decis. sub tit. de Regularibus decis. 15. Lorich. d. § 9. vers. 4. Campan. d. rub. 12. c. 3. § 3. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. 501. in 1. edit. alias resol. 392. n. in 2. edit. Armendar. d. l 7. de relig. n. 13. Bonac. de clausura q. 2 punct. 10. diffi. 2. § 2. n. 26. Stephan Gratian. discept. forens. cap 66. num. 14. Suar. tom. 3. de Relig. lib 5. cap 14. n. 13. Tambur. d. tom. 3. disp. 6. q. 7. n 16. licet ibi cum Rota aliter practicari asserat Laur. de Peirinis de Prælato q. 3. cap 1 n. 101. Machado d. docum. 1. n. 7. Fr Martin. de Iosepho d. c. 2. num. 26. Fr. Barthol. de Vecchis d. dub 3. n. 10. vbi num. 11. cum Suar. eod. cap. 14. n. 14. intelligit etiamsi illicitè & sine rationabili causa concessa fuisset nouitio licentia, Ego ipse d. alleg. 101. num. 27. Lud. Miranda d. q. 22. art. 5. concl. vnica, vbi in fine, ait huiusmodi licentiam ad exeundum posse tantum concedere ministros Prouinciales, si adsint: in ipsorum verò absentia, & quando facilis ad eos habetur recursus, vrgetque necessitas, idipsum posse facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, nisi aliqua ordinatione generali, seu prouinciali, aut particulari, mandatum sibi fuerit interdictum. Sed illam resolutionem in principio huius numeri traditã non esse tutã in praxi, quia aliter sentit sacra Cong Concilij Trid. Interpretum, & aliter iudicauit Rota Romana, vt testantur Gratian. in addit. ad discept. 166. num. 16. vers. quinimo, & discept. 440. num. 14. Ciarlin. d. cap. 108. num. 36.

Vnde non interrumpitur annus probationis si 126
nouitius habitu Religionis indutus monasterium ex sui Superioris licentia exeat causa peregrinandi

nandi ad stationes, vel ad alia loca pia, vel inuiseodi parentes, aut cognatos ægrotantes, vel medicandi, seu recreandi, aut alia huiusmodi causa, vt benè notant Iacob.de Graff.*d.cap.5.n.*18. Fr. Emm.*d.q.*15.*art.*8.Fr.Barth.de Vecchis *d.disp.*11.*dub.*3.*n.*12. Vel etiamsi ob aduersam valetudinem maneat extra monasterium, vt per Gonçal. Mendez de Vasconsellos *diuers.Iuris argum.lib.*2.*c.ap.*15. Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.*166. *n.*14. *& in addit. ad Marchia decis.*35.*numer.*1. Fr. Bartholom. de Vecchis *dict.lib.*3. *num.* 13. vbi refert ita fuisse decisum. Laurent. de Peirinis *vbi supra.*Nouarr.*d.verb. annus n.*8.

127 Quare si nouitia durante probationis anno curandæ valetudinis causa de licentia Superiorum à monasterio exierit, & post reuertatur, eodem tempore professionem emittere posse, etsi nunquam egressa fuisset, dicit resolutum Armendar. *d.l.7.de religionib num.*13.

128 Hic etiam non interrumpitur nouitiatus si nouitius retento habitu perterritus seueritate, vel iracundia, aut minis, seu odio superioris, aut magistri monasterium abditè exeat causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi, ita Galuan. *cons.*12. *n.*8.Tamburin.*d.tom.*3.*disp.*6.*q.*7.*n.*18.& Fr.Barth. de Vecchis *d.dub* 3.*num.*15. vbi intelligit dummodo exitus extra monasterium non sit talibus circunstantiis factus, quod probabiliter præsumi possit nouitium animo deserendi religionem egressum
129 fuisse. Hinc denique profiteri potest in religione, ille, qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in nouitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domi suæ vsque ad tempus 16. annorum requisitum ad professionem emittendam, & cum fuerit reuersus ad Religionem, petit admitti ad professionem, si illud illi non opponatur. S Congregatio Conc. *sub die* 20. *Martij* 1621.

130 Prorogari autem nouitiatus potest post completum probationis annum, obueniente aliqua rationabili, seu iusta causa, vt obseruant Nauarr. *cons.*30.*de regularib.in nouis*, Emman.Sà *verb.religio n.*3.Fr.Emman.*d.tom.*3.*q.*17.*art.*10. Galler *in margarita casuum conscientia.verb.profiteri,vlt.* Less.*dict. dub.*7.*numer.*59. Lud. Miranda *in man. Prælat.tom.* 1.*q.*25.*art.*11.Barth.à S.Faust.*d.lib.*5.*q.*168. Sanch. *d.lib.*5.*cap.*4.*n.*21.Suar.*tom.*3.*de relig. lib.*5.*cap.*13. *n.*8.Peregrin.*d.cap.*1.*lit.*C.§.11.Bariola *in aphorism. verb.nouitius*, Nald.*in sum. verb. professio Regularis, n.*7.Laurent.de Peirinis *de Prælato q.*3.*cap.*1.*n.*502. Machad.*d.docum.*1.*num* 8. Nouarr.*d.verb.annus n.* 10 Fr.Barthol.de Vecchis *d.disput.*11*dub.*5. *num.*3. vbi *n.*4.post Galuan.*cons.*12. *à princ.* obseruat differri non posse professionem illorum nouitiorum, quos Superiores expleto probationis anno dignos
131 & aptos inuenerint. Durante autem nouitiatu filij, non potest pater dare paramentum altaris religioni vbi fuerit in nouitiatu. S.Cong. Conc.*sub die* 12.*Aug.*1617.

132 Renunciare nouitiatus anno post Conc. Trid. nullatenus potest nouitius & monasterium, ex Nauarr.*cons.*33.*sub tit de regul.in antiquis*, aliàs *consil.* 62.*n.*5.*eod.tit.in nouis*, Lud. Beia *d. casu vlt.vers.*3. Fr.Emman.*d.tom.*3.*q.*14.*art.*7.*& in sum.tom.*2.*c.*6. *n.*10.Azor.*d.lib.*12.*cap.*4.*q.*4.*&* 9. Lud. Miranda *d.q.*22.*art.*7.*concl.vnica*, Sanch.*d.lib.*5.*cap.*4.*n.*18. Barth à S.Fausto *d.lib.*5.*c.*150. Peregrin. *d.cap.*1.*lit.* C.§. 12. Ego ipse *d.alleg.* 101.*num.* 32. *& intellect. ad cap.ad Apostolicam num.*3.*de Regular.* me citato in illo loco Hier. Roder.*dict.resolut.*101.*n.*44.*versic. August. Barbos. de Iur. Eccles.*
confirmatur, Illustriss. D.meus Roderic. à Cunha *in*
*comm.d.cap.*1.*num.*22.*dist.*54 vbi subdit validè dis- 133
pensare Præpositum Generalem Societatis IESV
post exactum integrum annum nouitiatus (non tamen ante illum) cum nouitio suo vt profiteatur, vel incorporetur in eadem Societate ante decursum biennium nouitiatus.

Ætas verò ad probationis annum nullo iure sta- 134
tuta reperitur, verè tamen & propriè nouitius non incipit esse donec pubertatis annos expleat, vt ex alijs probat Sanch.*d.tom.*2. *lib.*5. *cap.*4. *n.*22. quem
refero *in collect.ad cap.significatum n.*5. *de regular* & 135
ideò poterit per eum impleri, qui nondum expleuerit annum decimumsextum, & vt talis probationis poterit probatus admitti ad professionem expleto decimo sexto anno. Ita Nau.*cons.*30. *n.*1.*de regul.in antiq.alias cons.*20.*n.*1.*eod. tit.in nouis.*Henriq.*in sum lib.*13.*cap.*40.§.2.*in fine.* Galletus *in margarita casuum conscientiæ,verb.profiteri* 3. Fr.Emm.*d. tom.*3.*q.*15.*art.*2.*in fine.*Azor.*d.lib.*12.*cap.*4.*q.* 9. *in fine*, Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*1. *num.* 385.*prope fin.*Sanch.*d.lib.*5.*c.*4.*n* 22. *in fin.*Ego ipse *d. alleg.*101.*n.*31.

Sed vt valida sit professio, non solùm tempus 136
probationis, seu nouitiatus impletum, sed ætas quoque legitima, & alia nonnulla requiruntur; primò enim quoad ætatem non poterat olim professio Religionis ante XIV. annum completum, vel XII. in fœminis fieri *c. p. ad nostram, c. significatum, de Regular.* in insulis verò, vbi dura est monachorum congregatio, ante XVIII. annum fieri nullatenus poterat, *c.quia in insulis, eodem titul*, ita Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib* 12. *cap.*2. *quæst.*. Sanch. *dict. tom.*2.*lib.*5.*c.*4.*num.*3. nouissime Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. an.*16.*q.vnic. num.*1.

Sed hodie ex præfati Concilij decreto in qua- 137
cunque Religione tam virorum, quàm mulierum professio ante XVI. annum expletum non est facienda, facta autem ante ætatem legitimam non est valida, nullamque inducit obligationem, aut alicuius regulæ, vel religionis, seu ordinis obseruantiam. Ita Nau.*cons.*23.*de Regular.in antiq.*quod deest in nouis Sayr.*in florib.dec.sub eod. tit. dec.*97. Zerol *in praxi Episc.p.*1.*verb.Moniales*, § 2.Quintil.Mandos.*de ætate min.* .5.*num.*52.Siunica *tractat. de voto q.*3. Less.*de Instit.lib.*2. *cap.* 41. *dub.*7.*n.*58. Villalob.*in sum.tom.*1.*tract.*15. *diffic.*20.*n.*1. Steph. Gratian.*discept.forens.c.*413.*n.*31. Diana *moral. resolut.p* 5.*resolut.*18. Didac.de Narbona *d.q.vnica n.*6. Machado *en su perfetto Confessor.tom.*2.*lib.*5. *par.*2. *tractat.*3 *docum.*3.Petrus de Ledesma *in sum.part.*2. *tratado de las religiones en comm.cap.*7.Ioann.à Cruce *de statu Relig l.*1.*cap.*8. *dub.*2. *&* 4.Sanch.*de matrim.lib.*2.*disputatione* 24. *n.* 22.*& in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*5. *cap.*4.*à prin.* Franc Leo *in thesauro fori Eccles.part.*2.*cap.*1.*n.*36 Megala *in prompt. Theolog moral. verb.ætas*, Nouarr. *in lucerna Regul. eod.verb.n.*1 Campan.*in diuer. Iuris Canon.rub.*12. *cap.* 11. *numer.* 1. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 2. *titul.* 18. *l.* 7. *de Religion. numer.* 11. *cum seqq.* Fr.Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 24. *artic.* 2. vbi *conclusion* 2 subdit *dict. cap. quia in insulis*, in decreto Concilij Trident. *cap.* 15. virtualiter, & implicitè reuocatum esse videri; Laurent. de Peirinis *de subdito religioso tom.* 1. *cap.* 16. §. 3. Hieronym. Venero *in examine Episcopor. lib.* 6. *cap.* 15. Rota *decision.* 173. *numer.*6. *part.* 1. *re-*
cent. Ego ipse *dict.allegat.*101.*ex num.*3.nec etiam 138

in mortis articulo professionem emittere potest Monialis ante 16. annum ad effectum vt monasterium succedat in dote & in bonis, vt censuit S. Cong.Conc. in Montis regalis 13 Nouemb.1627.

139 Professio in suprema die XVI.anni emitti potest, emissaque subsistit, vt resoluit Campan. in diuers. Iur.Canon.rubr.7.cap.6.n.129. & rub.12 cap.11.n.1. quem refero Ego ipse d.alleg. 101. num.13. ex iis, quæ in similibus adducit Sanch. de matrim.lib.2.disput.24.num.22. At Basil.Pont. de matrim.lib.7.c.65. num 1. Gallet. in margarita casuum conscientiæ verb. profiteri pen.& Aloys.Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis.656.in 1.edit aliàs resolut. 549. in 2. edit & in praxi rerum quotid.resol.322.n.5. Diana d.resolut.18. Machado d.tom.2.lib.5.part.1.tract.3.docum.3. n.3. existimant nullam esse professionem si deficiat vnus dies, vel aliquot horæ ante dictum decimum sextum annum expletum, quibus fauere videtur S. Cong.Conc. sub die 11.Ianuarij 1617. dum censuit professionem emissam à Regulari non completo anni curriculo, etiam per duas horas non valere, quod videtur practicandum, & sacra Rota decis. 175.n.7.p.1.recent. dum tenet nullam esse professionem emissam ante completum 16. annum, & videtur fauere Alphons.de Leone de officio Capellani p.1.q.4.praxi 1.n.76.

140 Valida est professio post XVI.annum facta, sed ante XVIII requisitum à statuto ordinis Minimorum non annullante, aut irritante factam, ita Ludouic.Miranda d.tom.1.q.24. ar.2.concl 2. Laur. de Peirinis de subdito relig.tom.1. cap.26. §.3. Hieronym.Veneto d.cap.15.n.10. Sanch. d.lib.5. cap.4. n.4. Ego ipse d.allegat.101.n.15. & refert decisum Armendar. d.l.7. de Religion. n.14. & nouissimè S.
141 Cong.Conc. sub die 2. Augusti 1631. censuit professiones emissas iuxta dispositionem Conc. Trident. esse validas, hoc est in ætate 16. annorum, quamuis in Constitutionibus Religionis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis Captiuorum auctoritate Apost. confirmatis cautum sit, quod in ea Religione aliquis non recipiatur antequam annum vigesimum videatur compleuisse.

142 Ad validam quoque professionem requiritur auctoritas Superioris, debet enim professio fieri in manibus illius, qui potest religioni incorporare, vel in mano alterius cum superioris ipsius permissione, qui videlicet est Abbas aut Præpositus Generalis. cap.porrectum 13.de Regularib. Azor. instit. moral.p.1.lib.12.cap.5.q.3. Valer.Reginald. in praxi fori pœnit.lib.18.n.385. Sanch. d.lib.5. cap.4. à n.62. Barthol.à Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Relig.statum nouit.disp.13.dub.2.n.5 Non obstat
143 cap.consuluit, qui Clerici vel vou. dum ait professionem emitti posse super altare, quia intelligitur, acceptante eo, qui habet potestatem admittendi ad religionem, vt bene docent in d.cap.porrectum Innoc.n.5.Ioan.Andr n.4.Host.n.13 Abb.n.10. Anchar.à n.3. Henriq. in fine, Syluest. verb. Relig o 3. q.18. dicto 2.Nauar d.commento 4.de Regularib.num. 74. quos refert, & sequitur Sanch d.cap. 4.n.62. in fin. Barthol.de Vecchis d.dub.2.num.4 vbi n.3.tractat an & quando necessaria sit scriptura ad emittendam professionem.

144 Dubitari non abs re poterit an possit Episcopus Monachum ad professionem admittere? In quo dubio Innoc. in d.cap.porrectum n.5. per text. in cap.si vir.27. quæst.1. tenet quòd potest quis fieri monachus faciendo professionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Episcopi, quem sequuntur Host.n. 14. Ioan.Andr.n.4.& Anchar. n.7. etiam in d.c.porrectum. Verùm cum hodie Episcopus superior Religiosorum non sit (omnes enim priuilegium exemptionis habent, nullum propria auctoritate ad professionem monasticam admittere potest. vt docent Abb n.12. in sæpe citato cap.porrectum, Nauarr.consil.6.à num.2.in antiq. alias cons 4. in nouis sub tit.de regul. Azor. d.lib.12.cap.5.q.4. Sanch. d.lib.5. cap.4. n.74. Fr. Emman. quæst.regul.tom.3. q.17. art.11. vbi 145
subdit illum text in d.cap.si vir, cui innituntur Innoc.& sequaces, intelligi de Episcopo, cui monasterium, in quo talis nouitius profitetur, est subiectum, iure enim communi antiquo omnia Episcopis subiiciebantur. Poterit nihilominus Episcopus si monasterium amplas facultates haberet, nec Abbas monitus in præfixo termino aliquem creasset, mandare illi vt eum recipiat, quem legitima excusatione cessante recipere tenetur, Calderin. cons.14. de Regular Carol.de Tapia in Auth.Ingressi, C.de sacr. eccles.verb.ingressi cap.5.num.10.& 11.

Non solius Abbatis est ad religionis professio- 146
nem admittere, sed exigitur quoque consensus maioris partis conuentus, vt per gloss. verb. non faciat, in d.cap.porrectum, Anton. Cucb.lib.3.instit.maior. tit.1.n.56. Emman.Sà in sum.verb. Religio n.65. Lap.alleg 31.n.3 Nau. sub tit.de consti.cons.9.à n.19. in nouis,& commento 3.de Regularib.n.5. Spin. in speculo testam.gloss 12.princ.n.2 & 3.Azor. d.lib.12.cap. 20.q.vlt Menoch. de præsumpt.lib.6 præs.83.n 9.cum seqq. Less. de instit.lib.2.cap.41.dub.7.n.61. Fr.Emm. d.tom.1.quæst.17. art.7. quorum aliquos refert, & sequitur Sanch. d.cap.4.n.65. vbi n.66. reprobat Fr. Emman. loco proximè citato existimantem professionem à solo Abbate receptam, nec petito Conuentus consilio, non esse ipso iure irritam, sed talem declarandam, & num.67. tenet quòd monasterium dum vacat neminem potest ad professionem admittere, & num.68 docet nec totum Conuentum repugnante Prælato, nec Prælatum repugnante maiori parte Conuentus posse aliquem ad professionem admittere, & num 69. subdit non sufficere consensum Prælati. & dimidiæ partis Conuentus, sed debere maiorem partem Conuentus vltra Abbatem consentire.

Verùm autem quando professio est irrita defe- 147
ctu solius potestatis in admittente satis sit ad eius valorem. vt is ratam eam habeat, non mutata priori professi voluntate per actum contrarium? Affirmatiuam partem tenent in d.cap.porrectum, Innoc. num.5. Ioan.Andr.n 4. Henric.n.5.& Anchar.num.6. Nauarr. sub tit.de Regularib. cons 6. n. 7. in antiq. & cons.40.n.7. sub eod.tit.in nouis, Fr.Emman. quæst.regul.tom.3.q.17.num.12.& in sum.tom 2.cap.8.n.13. conc.11. Azor. d.lib.12.cap.5.q.7. plures, quos refert, & sequitur Sanch. d c.4.n.80.

An etiam quando professio fuit ex parte emit- 148
tentis irrita, sufficiat nouus eius consensus absque noua Prælati admissione? Vide Sanch. de matrim. lib.2.disp.35.n.4.& lib.7. disp.37.ex n. 59. Bonacin. de clausura q.2.punct.10.diffic.1. Sanctarell. var.resol. q.48.n.30.

Requiritur quoque ad professionem validam 149
approbatio Religionis, non enim valida est professio facta Religioni, quæ non fuerit ab Apostolica Sede probata, c.vn.& ibi gl. de voto in 6.

Desideratur etiam ad validam professionem 150.
emittendam vt ea fiat sine conditione, pacto, seu modo de retinendo, aut habendo proprio, quia vitiatur ex tali adiectione, vtpote contra substantiam illius, gloss. verb. administratione in cap. 2. de statu monach. gloss. in cap. fin. de condit. appos. & in cap.1.

cap.1.qui cleric.vel vou. Gratian. reg. 320. numer.2. Couarruuias de sponsal p.2.cap.3. §.1. num. 26. cum seqq.Ceuall.commun.q.85.num.2 Suar.tom.3.de Relig.lib.6.cap.12.num.14.& 15 Fr.Emman.quaest.regul.tom 3.q 17.artic.6.in fine, Fr.Ludouic.Miranda in man Praelat.tom.1.q.28.art.2. Barthol.à S. Fausto in thesaur. religios. lib. 8. q.21. Aloys. Riee.in decis. Curia Archiepiscop. Neapol.decis.340 n.11.p.4. Barthol. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit.disp.13.dub.1.num.11.Bonacin.de clausura, & poenis eam violantibus impositis q.2.punct.10.offic.2.§.1. n.4. Carol. Tapia in Auth. Ingressi. C.de sacros.Eccles.verb.ingressi c.14.n.4.cum seqq. Hieron.Rodet.in compendio quaest. Regular.resol.101.num 58.Basil. Pont.de matrim.lib.5. cap.10. num.10. Tamburin. de iure Abbatum tom. 3. disp.6. q.16.num.16. Quamuis contrarium, anno Religionis professionem adiecta conditione retinendi proprium fore validam, & reiici conditionem tanquam eius substantiae contrariam, teneant gloss.verb. dedicant in d. Authent. Ingressi,& verb. volueris, in Auth.de monachis §.illud quoque coll. 1. & verb. nolenter in cap.solet 32. q.2. Bernard.Diaz reg. 521. n. vnic.Martin.Anton. Genuens.in practicab. eccles. q. 26. per tot. Nisi earum opinionem intelligamus vbi dicta conditio apponitur ex interuallo, non autem in ipsamet professione, arg.l.per seruum § denique.ff.de vsu, & habit. Ita Bald.in d. Auth.Ingressi n. 7.ibi. Illud teneas quod si ista verba non fuerit prolata in ipso ingressu, sed ante, puta in tractatu, quod nunquam habet vitiare, &c.Ioan.Andr.n.9.Anton.Butr. num.8. & caeteri Canonistae in d cap. fin.de condit. oppositis, Salzed.ad Bernard.d reg.521.in fine, ibi, Tertia & vltima conclusio si tale pactum quod Monacho liceat habere proprium, factum interponatur ex interuallo, vitiatur, & ingressus validus remanet, vt tenet gloss.in d. §.vltim. l.per seruum, Ias.in d. Auth. Ingressi col.6. vers. Tertia fuit opinio, &c. optimè Carol.Tapia in dict. Authent.Ingressi, verb. ingressi, cap.14 num.1.ibi, Primus igitur casus est, quando tale pactum ex interuallo fuit appositum, tunc enim concludendum est, quibuscumque verbis hac reseruatio fiat, tale pactum non valere, professionem autem firmam remanere, &c. Magis ad propositum & expressè de pacto ante professionem doctiss. Leonard. Lessius de instit.lib.2.cap.4. num.62. ibi, Octauò, vt nulla adsit conditio Religionis substantia repugnans, vt si quis profiteatur ea lege vt possit retinere sua bona, viuere suo arbitratu, ducere vxorem moriente fratre, egredi si ferre non poterit: talis enim professio est irrita, nec vllam inducit obligationem: secus si profiteatur absolute, quamuis antea pactus sit vt sibi concedatur aliquod peculium, vel vt maneat domi sua, retineatque vsum bonorum suorum, &c. & citat textum in cap. insinuante, qui cleric. vel vouentes, & in cap.de iudicis 27.quaest.1. &c. Nald. commento 2.de Regularib.numer.15.& 16.& non dissentit Sanchez d ct cap.4. num.95. qui licet loquatur de pacto & conditione ex interuallo quantumuis modico post ipsam professionem apposita, ea scilicet ratione, quia obligationi iam perfectae, & consummatae nulla conditio, nullumve onus adiici potest, attamen magis fortior ratio viget quando pactum antecedit ipsum actum professionis, quia aliàs daremus casum in quo sic paciscens manus sibi ligaret ne vnquam posset ab apposita conditione, seu pacto recedere, & quod posteriora nunquam possent derogare prioribus, contra reg. l. sed & posteriores. ff. de legib. l. cum in plures, §. locator horrei. ff. locati, cum aliis per me citatis Axiomat. 183. numer.1.

Non obstat text. in cap. vltim. qui clerici, vel 151
vouen. vbi dum Pontifex professionem Religionis validam iudicauit cum bonorum retentione etiam ad effectum redimendi matrimonium, videtur probare professionem emissam cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, aut habendo proprio fuisse validam, quia respondetur text. illum intelligendum esse de retentione, seu reseruatione bonorum ad vsum profitentis in domo propria pro suis necessitatibus tanquam obedientiarij, & ex voluntate Praelati, vt docent Nauarr. commento 2.de Regularib.num.16. Azor.instit. moral. tom.3.quaest. 17. artic.6. Ludouic. Beia respons. casuum conscient.part.4.casu 17.Nicol. Garc.de benefic. part. 7. cap.10. num.100. Sanchez de matrim. lib 7. disputatione 24.num.21.& in praecepta Decalogi tom. 2.lib.5.cap.4.num.99.Barthol.à S. Fausto dict.lib.8. quaest.33. Tamburin. d.tom.3. disputatione 6. quaest. 16.num.14. Bonacin.dict.num.4 vers.secundo infertur, aduertens istam conditionem non repugnare substantiae voti paupertatis, cùm paupertatis votum actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate superioris non violetur, additque hoc pactum explicandum esse in dubio dum quis in professione reseruat sibi aliqua bona, cùm enim in dubio nullus praesumatur delinquere, credendus est voluisse modo licito promittere, & professionem validam emittere.

Verùm alij distinguunt, quòd si quis Religio- 152
sus sub ea conditione vt sibi liceat proprium, & bona immobilia possidere & libere acquirere, profiteatur. retinendo ea vt propria, etiam inuito Praelato, talis professio erit nulla & irrita, vtpote contra essentiam, atque substantiam Religionis, & omninò contraria voto paupertatis: secùs autem esset quando vsum solum sibi reseruaret profitens pro suis necessitatibus ex Superioris licentia, eiùsque nutu reuocabilem, tunc enim valet professio, nec conditio reiicitur. Ita gloss.verb.vt in domo in dict. cap.vlt. Bartol. in dict. Authent. Ingressi.C.de sacros.Eccles. num 29. vbi Paul. num.18. Bernard.regul.325.Syluest.in sum.verb. Religio.3. q. 8.Garc.regul.420. num.2. Spin. in speculo testament. gloss.1.num.2.tit.7.part.1. Fr. Emman.dict.quaest.1. artic.6. Ceuall commun. contra communes quaest 85. num.2. Lessi.de instit.lib.2.cap.41.num.63. Fr.Ludouic. Miranda dict.quaest.28.artic.2. Barthol.de Vecchis d.disp.13.dub.1.n.11.bene Sanch.d.lib.5.cap.4. n.97.vbi n.98. subdit in dubio reseruationem aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso factam, esse hoc modo intelligendam, nempe quoad vsum ex licentia Abbatis, ab ipsoque reuocabilem, me citato in hoc loco Tambur. dict. tom.3. disp.8.q.16 n.14.

Dubitatum fuit an valeat professio reseruata sibi 153
facultate testandi de patrimonio suo? Die 14 Decembris 1613. Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium S.Concilij Trident. interpretum hoc negotio mature perpenso ac accuratè discusso censuit, nisi alia obstiterint, validam omninò esse professionem sub forma suprascripta emissam. refert Tambur. dict. quaest. 16. n.17.

Denique vltimum requisitum ad validam 154
professionem est approbatio votorum, facta enim professio alterius voti, quam trium illorum, scilicet, castitatis, paupertatis, & obedientiae, aut alicuius tantùm ex iis, non autem omnium simul,

non est vera, nec valida professio Religionis,
Conc. Trid. *sess. 25. de Regularib. cap. 1.* Et quando
aliquod dubium inducit circa validitatem profes-
sionis, pro ea in dubio iudicandum est, Nauarr.
cons. 13. num. 10. de Regular. Sanch. *de matrim. lib. 7.*
disp. 37. num. 12. in fine, Stephan. Gratian. *disceptat.*
forens. tom. 3. cap. 413. num. 17. Rota coram Stephan.
decis. 1361. in fine, & in Vlixbonen. nullitatis professio-
155 *nis 17. Maij 1641. coram R.P.D. Carrillo.* Vltra quæ
tria vota poterit Superior Generalis cum consensu
Capituli, sibi subditis aliqua efficere strictiora, &
arctiora statuta pertinentia ad reformandam regu-
lam promissam, & ad pleniorem eius obseruan-
tiam, vt per Nauarr. *commento 4. de Regular. n. 40.*
Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 44. art. 1.* Azor. *instit.*
moral. p. 1. lib. 13. cap. 8. q. 2. Bartholum. à S. Fausto *in*
thesauro Religios. lib. 6. q. 113. sed non ideo profes-
sio irrita erit, si illa fiat contra formam statutorum
huiusmodi, nisi regula à Sede Apost. approbata
exprimat professionem alia forma factam fore irri-
tam, gloss. *verb. professio vlt. in dict. cap. porrectum,*
vbi Abb. *n. 13.* Syluest. *verb. Religio. 3. quæst. 1. in fine,*
Azor. *d. part. 1. lib. 15. q. 7. in fine,* Sanchez *d. lib. 5. cap.*
3. num. 4.

156 Sciendum est professionem esse duplicem, ex-
pressam scilicet, & tacitam: expressa est, quæ fit so-
lemniter, & expressè, vt ostendimus; tacita verò
professio dicitur primò cum nouitius elapso tem-
pore probationis, seu nouitiatus perseuerat volun-
tariè in religione, itaut tacitè profiteri videatur,
aut quia sponte & scienter se ingerit actibus, qui
solis professis conueniunt, aut portat habitum
professorum scienter, vt colligitur ex *cap. 1. de Re-*
157 *gularib. lib. 6.* Ad hoc autem vt tacita professio ex
iis inducatur, quatuor requiruntur, primum vt sic
habitum deferens illum susceperit coram Priore,
siue Superiore, & omnibus aliis simul, vt per De-
cian. *cons. 18. n. 11. lib. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6.*
præs. 83. n. 9. cum seqq. Adden. *ad Gregor. XV. de-*
cis. 84. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 640.*
num. 37. & 38. Fr. Barth. de Vecchis *d. dub. 8. num 4.*
Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 13. n. 6.* nam aliàs si quis
ex se ipso assumeret habitum professorum, non se
obligaret Religioni, Calder. *cons. 5. col. 2. vers. reas-*
sumptio autem, de Regular. Stephan. Gratian. *d. cap.*
640. n. 39.

158 Secundum est, vt sic susceptus habitus defera-
tur in ipso monasterio, ita Menoch *d. præs. 73. n.*
15. & Azor. *d. lib. 12. cap. 5. q. 3.* Tambur *d. tom. 3. di-*
sput. 6. q. 13. n. 7. Rota *in Meten. pensionis 25. Maij*
1615. coram bonæ mem. Vbaldo sen. ob declarationem
enim habitus Religionis extra monasterium per
quodcunque etiam magnum temporis spatium
non inducitur tacita professio, vt ex aliis obser-
uat Fr. Bartholom. de Vecchis *d. dub. 8. num. 4. in*
fine.

159 Tertium, vt hi actus per quos inducitur tacita
professio, fieri debeant non solùm sponte, sed etiam
scienter, itaut sciat illis vtens ad solos professos
illius religionis pertinere: ita supra citati, qui ferè
omnes subiungunt vtentem iis actibus non debere
etiam ignorare per illos tacitam induci professio-
nem, quia ratione huius ignorantiæ deesset consen-
sus tacitè profitendi. Tamburin *d. tom. 3. disp. 6.*
q. 13. n. 8.

160 Quartum, vt oporteat vtentem his actibus ani-
mum emittendi professionem habere, nec satis est
se habere negatiuè, non habendo scilicet animum
non profitendi, nec faciendo illam determinatio-
nem emittendi professionem; vt bene aduertit
Nau. *commento 4. de Regularib. n. 75. vers. quoniam au-*
tem, & post illum Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 8.*
n. 7. Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 13. n. 9.*

In Religionibus verò, vbi habitus nouitiorum 161
non distinguitur ab habitu professorum per dela-
tionem illius, tunc inducitur tacita professio,
quando nouitius eum defert per annum (integrum
scilicet, & continuum, ac expleto decimo sexto
suæ ætatis anno ex noua decisione Concilij Trid.
citato loco,) vt per Nauarr. *commento 4. de Regularib.*
num. 74. Honded. *cons. 78. num. 19. lib. 2.* Mascard. *de*
probat. concl. 1237. num. 15 Menoch. *de præsumpt. lib.*
6. præs. 83. n. 25. Sanch. *d. tom. 2. lib. 5. cap. 3. n. 32. & 33.*
vbi subdit text. *in d. cap. 1. de Regular. lib. 6.* non esse 162
correctum per *Clem. fin. eod. tit.* imò *dictam Clem.*
intelligendam esse iuxta distinctionem factam *in*
d. cap. 1. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 8. n. 10.* vbi
subdit statim impleto anno, sicut dictum est, indu-
ci tacitam professionem, concurrentibus quatuor
requisitis, de quibus *suprà,* & *num. 12.* subdit quòd
in Religionibus vbi patenter distinguitur habitus
nouitiorum ab habitu professorum tunc inducitur
tacita professio per exercitium actus proprij pro-
fessorum, quando concurrentibus enarratis qua-
tuor requisitis nouitius expleto de momento ad
momentum sextodecimo suæ ætatis anno, & etiam
completo probationis anno continuo se ingerit
actui iure, vel consuetudine professis tantùm com-
petenti, & perseuerat in hoc proposito per tri-
duum, vt ipse ait. Professio quoque tacita dice-
batur, quæ fiebat etiam ante probationis tempus
impletum, sed ex sola professorum habitus susce- 163
ptione in ætate legitima scienter, & sponte facta,
ac triduo voluntariè retenta, nec obligat ad eam
Religionem in specie retinendam (nisi expressè
postea profiteretur) sed aliquam tantùm Religio-
nem in genere recipientem adstringebat, vt pro-
bat *cap. constitutionem, de Regularib. in 6.* & expli-
cant Fr. Emman *d. tom. 3. q. 1. art. 2.* Azor. *d. part. 1. lib.*
12. cap. 4. quæst. 3. & 5. Sanch. *de matrim. lib. 7. disput.*
25. n. 22. & in præcept. Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 3. n. 13.
& 24. Fr. Barth. de Vecchis *d. dub. 8. n. 8. & 9.* Hodie
tamen sublata est hæc professio per Conc. Trid. vt
supra ostendimus.

Ad diuersas autem ambiguitates tollendas, quæ 164
circa hanc tacitam professionem facile oriuntur, vt
vidimus, primò fuit constitutum, vt in omnibus
Religiosorum Ordinibus nouitiorum habitus di-
stinguatur ab habitu professorum, vt habetur *in*
cap. statuimus, in fine, de Regularib. siue in colore, scis-
sura, vel forma nouitii, dentur, secundùm *Clement.*
eos, in fine, eod. tit. siue benedicantur, quæ profi-
tentibus conceduntur, siue etiam aliquid fiat, per
quod nouitiorum à professorum habitu discerna-
tur, *d. c. statuimus, & d. c. 1. in fine, eod. tit. in 6.* Vnde 165
ex his infertur tacitam professionem in aliqua Re-
ligione ea eo factam censeri cum quis sciens &
prudens defert sponte triduo distinctissimum pro-
fessorum habitum, nempe qui est patenter distin-
ctus in colore, scissura, vel forma à vestitu, & ha-
bitu nouitiorum, *d. cap. nostram, de Regular.* Azor. *d.*
p. 1. lib. 12. cap. 4. q. 3. vers. altero modo, Valer. Regi-
nald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 386. vers. secundus,*
Sanch. *d. lib. 5. cap. 3. num. 24.* me citato Tamburin.
dict. tom. 3. disp. 6. q. 13. n. 11. Basil. Pont. *de impedim.*
matrim. cap. 5. in fine, vbi tamen bene aduertit post
Concil. Trid. *in sæpe citato cap. 15.* hunc tacitæ pro-
fessionis modum cessasse. Hinc quoque colligitur
quòd vbi habitus nouitiorum patenter à profes- 166
sorum habitu distinguitur, tunc per quamcunque
annualem

annualem habitus nouitiorum delationem etiam viginti annorum, non inducitur tacita professio, vt per Barbat. d.c.59.num.3.ad finem vol.2. Angel. verb.nouitius n.12. Siluest. verb. Religio 3.q.19.vers. tertio inducitur, Nauar. d.commento 4 de Regularibus, n.74. Stephan.Gratian. disceptat.forens.cap.640. ex n.21. quos refert,& sequitur Barthol de Vecchis d.dub.8.n.9. vbi intelligit ex sola habitus delatione,quia si in eodem probationis habitu nouitius se ingereret alicui actui professis tantummodo competenti, & perseueraret triduò, esset tacitè professus,& n.11.in fine aduertit quòd cum Conc. Trid. d.loco exigat ætatem sexdecim annorũ, ideo hodie non inducitur professio tacita nisi expleto
167 hoc tempore,cum aliis infra adducendis. Ex susceptione Ordinum professio tacita inducitur, vt censuit S Congregat DD Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum in Bonomiensi ana 20.Decembr. 1619.in hæc verba Cum Fr. Andreas Ponsettus,in Religione per octennium permansisset, absque eo, quod professionem emisisset, dicto autem tempore Patre magistro Cnisono instante sacros Ordines suscepisset, petiit facultatem habitum dimittendi sibi concedi. Sacra autem Congreg.respondit quod susceptio Ordinum professionem tacitam inducit. Refert me non citato Tambur. d.tom.3. disp.6.q.13. num.12.

168 Quare tacitæ professiones non inducuntur hodie nisi expleto nouitiatus anno, & etiam completis sexdecim annis profitentibus, & his concurrentibus non tolluntur per Concil. Trid. c.15. sed in suo pristino valore manent;vt benè docent Nau. cons.28.n.3.de regular.in nouis, Sayr. in floribus decis.sub eod. tit.decis.42. Fr.Emman. d.tom 3.q.17. art.1. Azor d.p.1.lib.12.c.4 q.6. Honded cons.78. n.22.lib.2.Armendar.d.lib.7.de Relig n.6.& 8. Stephan.Grat d.c.640.n.34.Adden. ad decis. Greg.XV. 385.n.6. Hieron.Venern in examine Episcoporum lib.6.c.15.n.3. Tambur. d.tom.3.disp.6.q.13.n.11. Rota decis.379 n.2. p.1.recent. & in Vlixbonen.professionis 10.Septemb.162 .coram R.P. .Merlino.

169 Demum statuit Concil.Trid d.sess.25.de Regular.c.16. vt finito tempore nouitiatus, Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant,aut è monasterio eiiciant, saluo tamen pio instituto Clericorum Societatis Iesu à Sede Apostolica approbato:& Pius V.summus Pontif statuit vt omnes Religiosi cuiuscunque regulæ professionem faciant, quorum habitus à sæcularibus Presbyteris est distinctus.Nec obstaret quod nouitius tempore professionis esset iam
170 moriturus,quia Sacra Congreg.Conc. sub die 26. Iunij 1621. censuit professionem emissam instante Abbatissa a puella, quæ iam compleuerat annum nouitiatus, & in morbum inciderat, & a medico fuerat dictum morituram,esse validam,etiamsi postea fuerit verè mors sequuta.

Durante autem tempore nouitiatus, potest no-
171 uitius liberè exire, nec cogitur professionem emittere, cap.consului 20.de Regular. Fr.Emman.d. tom.3.q.15.art.12.vers.circa eamdem, Ludouic. Miranda d.tom.1.q.22.art.8. Sanch. d.tom.2.lib.6.cap. 10.n.1.& lib.7.c.3.n.3. Suar. tom.3. de Relig. lib.5.c. 11.n.2. Laurent.de Peirinis de Prælato q.3. c.1.n. 104. & cùm olim per annum integrum, aut per alios actus tacitè præsumeretur professus,vt supr. exposuimus,hodie si profiteri expresse expleto nouitiatus tempore recusauerit,est eiiciendus,vt diximus; nec antequam sit professus quominus liberè exeat,est aliquatenus prohibendus.

Vtrùm verò exiens ante professionem possit li- 172
citè ad sæculum redire, an vero aliam regulam debeat experiri?fuit antiquitus dubitatum, quam dubitationem primùm Innocentius III. in c.consului,de Regularib.sustulit,& cum Gregor. IX. sequutus est in cap.statuimus,eod.tit. & habetur in c. non solum,eod.tit.lib.6. Si enim nouitius proposuerit omnino vitam mutare, & Deo in Religione aliqua deseruire, si vnam expertus regulam non elegerit,aliam experiri tenetur, nec liberè potest ad sæculum regredi;si tamen hoc eius propositum euidenter appareat, vt colligitur ex d.c.statuimus; nec enim præsumitur nisi clara probatione, vel competentibus indiciis ostendatur, sicut dicitur
in d.c.non solum, & promissione firmetur: quia so- 173
lum propositum,suscepto habitu monachali,non inducit voti obligationem, Cou.in d.cap.quamuis pactum p.1.§.3.n.12. Nau.in man.c.12. n.24. & 26.
Valent.2.2.disp.6.punct.1.col.pen. in solut.ad 2. Va- 174
ler.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.18.num.387. Azor.d.p.1.lib.11.c.20.q.9.vbi cum Abb.Zabarel. Angel.& Siluest.dicit Pontifices in c.super eo, & in c.consului,de Regular.b. intellexisse nomine propositi, & voluntatis simpliciter priorem vitam mutandi vnà cum habitu Religionis suscepto, votum profitendi monasticam vitam, & in ea perseuerandi Sed meliùs Sayr.in Claui regia lib.6. c.2.n.8.& Sanch.de matrim. lib.9.disp.33 n 19. asseruut nomine propositi mutandi vitam, non intelligi nudum propositum, sed propositum cum implicita saltem, & virtuali promissione firmatum quod voti virtutem habet;idem tenet Sanch. in præcepta Decalogi lib.4.c.1.n 20. Si verò conditionaliter tantum experiri voluerit obseruãtiam regularem, si ea non placuerit, potest ad pristinum statum reuerti, si videlicet non sumpserat habitum professorum,cap.porrò lasti, de Regularib. quia ex eo præsumeretur vitam voluisse mutare, cap.super eo.eodem tit.

Sed an ille,cui relictũ fuerit legatum sub con- 175
ditione ingrediendi Religionẽ,vel illam ingredi vouerit,satisfaciat,si anno nouitiatus exeat:Quæstio est quotidiana,in qua cõmunis obtinuit sententia satisfacere, dummodo ingressus in Religionem bona fide animo experiendi fieret, exitusque ex causa iusta esset, vt per Sutd.decis.303. Azor.instit.moral.p.1.lib.11.c.22.q.6.Sayr.d.lib.6.c. 9.n.15.Sanch.de matrim.lib.7.disp.34.n.16. faciunt quæ Tiraq.de retract.lig.§.1.glos.8. n.33. & Fr.Emman.quæst.regul.tom.2.q.127.art.2.

Vnde cùm nouitius intra annum probationis 176
liberè possit redire ad sæculum, vt constat ex c.1. & 2.de Regular.in 6,ex hoc sequitur nullatenus teneri soluere expensas in suis alimentis à monasterio consumptas,quia non posset liberè,si ad illas teneretur Ita Emman Sà verb,religio num.8, Fr. Emman. d.tom.3,q.15.art. vlt, vers. circa eamdem Azor d.p 1.lib.12.c.3.q.6.Sanch d.tom 2.lib.6.c.30. n.4.vbi n.5. temperat nisi pactum esset largiendi monasterio expensas nouitij, vt in monasteriis Monialium cõtigit,Barth.à S Fausto d.lib.3.q 191. Laur.de Peirinis d.q.3.c.1. n.103. latè Lauret. de Franchis de controuers.inter Episcopos & Regular.in quæst.variis q.50.vbi in q.49 post Greg Lop lib.3. tit.7.p.1 resoluit nouitium absque iusta causa expulsum ius habere agendi contra Religionem ne expellatur,& q.51.tenet nouitium posse accusare, & pacem inire siue sibi, siue suis iniuria irrogetur, & legitimam standi in iudicio personam habere. & q.52. firmat nouitio interfecto
ius

ius accusandi, & pacis ineundæ, & compositionis accipiendæ nullatenus ad monasterium pertinere, sed ad alios ad quos spectaret si nouitius ille esset secularis, quia monasterium nondum ius in illud acquisiuit.

177 Et nouitio huiusmodi exeunti omnia restitui debent, quæ sua erant, vt statuit Conc. Trid. *sess. 25. de Regul. c. 16, in fine*, & docent Nau. *cons. 1. de statu monach. in antiq.* alias *cons. 9. de succ ssion. ab intestato in nouis*, Sayr. *in floribus dec. sub illo tit. de statu monach. dec. 1.* Zerol. *in praxi Ep. s op. p. 1. verb. Moniales §. 2. & p. 2. eodem verb. vers. 11.* Ioan Valer. *de different. inter vtrumque fo um, verb. Regularis, differ. 8.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. à n. 125.* Carol. Tapia *in auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. sua, c. 14. n. 16.* Cald. Pereira *in l. si curatorem. C. de in integrum restit. verb. Implorare à n. 27.* Azor. *d. p. 1. lib. 13. c. 9. q. 2.* Carol. de Grass. *de effect. cleric. effectu 4. sub n. 25.* Barth à S. Fausto *d. lib. 5. q. 190.* Hieron. Venero *in examine Episcop. lib. 6. c. 16. n. 16.* Ego ipse *d. alleg. 101. n. 37.* Vnà cum fructibus inde perceptis Gallet. *in margarita casuum conscientia, verb. Nouitius 5.*

178 Et hinc Armendar. *d. lib. 7. de Religionib. n. 20* refert à S. Congregatione fuisse resolutum dotem nouitij intra tempus probationis decedentis monasterio iam solutam, hæredibus nouitij esse restituendam, vnà cum fructibus si quos monasterium percepisset, deducto tamen victu, & vestitu. Sed quis coget restituere nouitio supradicta, dato casu, quo Religio renueret? Respondet Lauret. de Peirinis *d. q. 3. c. 1. n. 109.* quòd Episcopi id facient vigore Conc. Trident. *sess. 25. de Regul. cap. 16. in fine*; etiam cogendo per censuras ecclesiasticos, vt notauit Vener. *in examine Episcop. lib. 6. c. 15. n. 16.* Fr. Martin. de S. Iosepho *d. c. 2. n. 34 in fine.* Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c. 42. n. 11.* Nauar. *in lucerna Regular. verb. Episcopus quoad Regulares num. 16.* An autem, & quando ingressu monasterij vitiato vitietur bonorum dedicatio? Vide Carol. Tapia *in auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. sua cap. 10.* An nouitio sit restituendus habitus factus expensis ipsiusmet nouitij? me citato tenet Laurent. de Peirinis *d. q. 3. cap. 1. n. 107.* dictum habitum non esse ei restituendum, bene tamen valorem illius temporis, quo eum deponit, non quo factus est, & *n. 108.* putat de iustitia iam dari non debere habitum emptum non pecunia nouitij, sed eleemosynis deuotorum eo fine datis vt Religionem ingrederetur, quia cum datus sit ille habitus eo fine, vt in Religione permaneat, cum ab ea egrediatur, iam non censetur amplius illi datus, sed Religioni, cuius intuitu datus est.

179 Restat vt de effectibus Religionis videamus. Primus igitur effectus, quem operatur Religio profitenti, est totius pœnæ remissio debitæ pro peccatis, & per regulæ obseruantiam via facilior ad salutem, cuius rationem reddit S. Bernar. *lib. de præcepto, & dispensat. ad fin.* dum ait, *Religionis professionem esse perfectissimam sæculi abrenunciationem, & opus excellentissimum vniuersa alia vita humana superans*, & S. Th. *2. 2. q. vlt. a. 3. ad 3.* reddit hanc rationem, quia si eleemosynis possunt peccata omnia redimi, iuxta illud Daniel. 4 *Peccata tua eleemosynis redime*; quanto magis professione Religionis, quæ longo interuallo eleemosynam excedit; per hanc enim erogatur, quod extra ipsum hominem est, & ex eo, quod abundat, pars aliqua tribuitur, per illam verò non pars, sed omnia, nec aliquid extra se, sed ipsimet profitentes obsequio diuino in perpetuum traduntur. Quare effectum istum religionis professioni tribuunt post antiquiores Nau. *de indulg. in notab. 20. n. 17. & comment. 2. de regularib. n. 60.* Anton. Cuch. *lib. 3. instit. maior. tit. 1. n. 50.* Emm. Sa *in sum. verb. religio n. 17.* Plat. *de bono statu relig. lib. 1. cap. 13. per tot.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 87. art. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 10. n. 1.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib 12. c. 5. q. 11.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro relig. lib. 5. q. 315. cum seqq.* latè & eleganter Sanch. *a. tom. 2. lib. 5. c. 5. ex n. 2.* Hier. Roder. *in compendio quæst. regular. resol. 77. n. 7.* Caracciol. *in constit. cleric. or. Regul. p. 2. c. 1. §. 14. vers. primum gratissimum*, Laurent. de Peirinis *de Prælato q. 3. c. 1. n. 15*; Villal. *in sum. tom. 2. tract. 35. dif. 26. n. 1.* Palao *tom. 3. tract 16. disp. 2. puncto 8. n. 3.* Machado *en su perfetto Confessor. tom. 2. lib. 5. p. 1. tract. 3. docum. 10. n. 1. vers. el segundo*, & colligitur ex *cap. quis aliquando. §. his auctoritatibus, de Pœnit. dist. 1.* vbi traditur nullam præteritorum criminum satisfactionem ingredienti Religionem imponendam, quod totum residuum vitæ tempus Deo dedicet, quod idem cognouit Imperat. Iustinian. dum *in auth. de monach. collat. 1. statim in princ.* sic ait: *Conuersationis monachalis vita sic est honesta, sic commendare nouit Deo ad hoc venientem hominem, vt omnem humanam eius maculam detergat.*

Professio per se sola habet hoc priuilegium remittendi pœnas peccatis debitas, quia in professione homo voluntariè mundo moritur, & omninò se Deo totaliter tradit quoad animã & quoad corpus in holocaustum perfectissimum, atq; suauissimum, ex qua voluntate prouenit eiusmodi magnum meritum, & per consequens ibi fit plena remissio omnium peccatorum quoad pœnas Deo debitas, ex quo ibi virtualiter, etsi nõ actualiter tota vita Deo offertur, sicut & qui dat alicui arborem, dat illi virtualiter omnes fructus eius. Quare ita docet S. Th *2. 2. q. 189 a. 3. ad 3.* vbi Caiet. Cordub. *super reg. S. Francisci c. 2. q. 14.* quos refert, & sequitur Barth à S. Fausto *d. lib. 5. quæst. 316.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub 12. c. 10. n. 1.* Non obtinetur autem hæc condonatio quoties professio illa renouatur, sed sola prima vice, qua emissa est, vt bene docent Tabien. *verb. Nouitius in fine*, Sanch. *d. lib. 5. c. 5. n 5.* Si verò quis cum conscientia peccati mortalis professionem emittat, licet tunc plenariam suorum peccatorum remissionem consequi non possit, eam peccato mortali impediente, si tamen postea resipiscat, illam consequitur, quia hoc priuilegium in professione conceditur omni non ponenti obicem: sublato ergo obice per legitimam pœnitentiam habebit eumdem effectum, tum quia istud priuilegium conceditur tradenti se ex toto corde, sed hoc facit Religiosus cùm ad se post professionem redit, tunc enim coram Deo in veritate profitetur, ergo tunc dabitur ei plenaria remissio omnium peccatorum, vt bene docet Barth. ad S Faust. *d. lib. 5. q. 317.* contra Caiet. *2. 2. q. 189. art. 3. ad 3.* Nauar. *de indulgent notab. 20. n. 17.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. c. 5. q. 11.* contrarium absolutè tenentes. 180

Quòd Religionis professio æquetur Baptismo, videtur colligi ex auctoritate S Bern. *lib. de præcepto & dispens. nõ procul à fine*, dum ita loquitur. *Audire & hoc vultis à me vnde inter cætera pœnitentiæ instituta monasterialis disciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt secundum baptisma nuncupetur; arbitror ob perfectam mundi abrenunciationem, ac singularem excellentiam vitæ spiritualis, quæ præeminens vniuersis vitæ humanæ generibus, huiusmodi conuersatio, professores* 181

res & amatores suos Angelis similes, dissimiles hominibus facit, imo diuinam in homine reformat imaginem, confirmans nos Christo instar baptismi, & quasi denique secundo baptizamur dum per id quod mortificamur membra nostra, quæ sunt supra terram Christum induimur, complantati denuò similitudini mortis eius. Verùm in omnibus professioni tribuendum non est quod tribuitur Baptismo, quia Baptismus est Sacramentum nouæ legis à Christo Domino institutum, conferens ex opere operato, & ex vi Sacramenti primam gratiam iustificantem, & delens peccata omnia quoad culpam, & pœnam. At religionis professio non est Sacramentum, nec primam gratiam confert, nec criminum culpas abstergit, sed solùm pœnam temporalem in Purgatorio pro eis debitam, nec id ex opere operato efficit, sed ex opere operãtis, nimirum ex eo quòd profitens moriens mundo & pompis eius totaliter diuinis se mancipat obsequiis. Ita Sanch. *d.c.5.n.*
182 4 Barth. à S. Fausto *d.lib.5.q.318.* Nec huiusmodi plenissima condonatio obtenta per professionem est vere indulgentia plenaria, quia etsi in effectu cum ea conueniat, qui est omnem pœnam purgatorij peccatis debitam remittere, at differt eo quòd indulgentia plenaria conceditur ex Christi & Sanctorum satisfactione in thesauro Ecclesiæ deposita eam applicante eius dispesatore summo Pontifice. At professio hac condonandi pœnas virtute potitur, non ex aliqua Pontificia concessione illum thesaurum applicante, sed ex vi, & merito ipsius operis excellentissimi, & quamcunque peccatis debitam satisfactionem excedentis, ita Nau *de indulgent. notab.* 20.*n.*17. Sanch. *d.cap.5. num.*6.

183 Secundus effectus est cuiuscunque alterius voti extinctio, in votum enim Religionis votum omne mutatur, quia temporale obsequium mutatur in perpetuum, vt probat tex. *in c. scripturæ 6. de voto*, S Thom 2.2.*q.*88.*a.*12 *ad* 1.& *q.*189.*a.*3. *ad* 3.& *art.*8.*ad* 3. Sot. *de iust. lib.*7.*q.*4.*art.*3. *vers.*4.& *q.*7. *vers.*3. Nau *in man.c.*12.*n.*65.& 78.*in fine*,& *cons.*4. *de Regularibus, in nouis*, Cou *in c. quamuis pactum p.* 1.§.3.*n.*4.*vers.*6. Petrus de Ledesma *in sum. tom.*2. *tract.*10 *c. vlt vbi de votorum commutat vers. digo lo segundo*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.*12. *c.*10. *n.*2. Azor. *instit. moral. p.*1.*lib.*11.*c.*18.*q.*1.*vers. igitur.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom.*1.*q.*25.*art.* 7. Bartthol à S Fausto *in thesauro relig. lib.*5. *q.*313. Sayr. *in Claui regia lib.*5.*c.*8.*n.*15.& *lib.*6.*c.*7.*n.*2.& *c.*12.*n.*5.& 11. Suar. *de Relig. tom* 3. *lib.*6.*c.*14.*per tot.* Palan *tom.*3.*tract.*16.*disp.*2.*puncto* 8.*num.*4. Machado *d. docum.*10.*n.*1.*vers. el tercero*, Barth. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad religionis statum nouit. disp.*13.*dub.*4.*à princ.* Peregr. *in comment. ad constit. Cleric. regul. p.*2.*c.*1.*lit.C.*§ 20. Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resol.*140.*n* 6. latè & eleganter Sanch. *in præcepta Decal. lib.*5.*c.*5.*a n.*36. vbi *n.*38 tenet ipso iure vota in sæculo facta censeri commutata in Religionis professionem, ac proinde absque alia commutandi intẽtione manere profitentem ab eis liberum, vt probat *d. cap. Scripturæ*; cuius decisio non innititur speciali vouentis intentione commutandi, sed solo priuilegio afficiente, vt priora vota simplicia maneant ipso iure extincta emisso solenni, quia cum omnia vota Deo promissa sint opera particularia, continentur eminenter in ipsa religionis professione, per quam se, & omnia sua dedicat profitens diuino obsequio, moriens priori vitæ, & nihil nec propriam voluntatem sibi reseruans, & *n.*39. subdit idem dicendum esse de votis tempore nouitiatus emissis, & *n.*40. idem pariter dicit de votis à professo emissis, & transeunte ad aliam Religionem strictiorem, in eaque profitente, vel expulso in perpetuum, & propria sponte ingrediente siue strictiorem siue laxiorem, quamuis in fine consulat tutum remedium esse petere irritationem il- 184
lorum votorũ, & *n.*43. quod omnia vota siue personalia siue realia commutantur ipso iure in religionis professionem, de quo etiam Cou. *vbi sup.* Lud. Miranda *d. tom.*2.*q.*25.*a.*7. Nald. *verb. votum n.* 50. Suar. *tom.*3.*de relig. lib.*6.*c.*14.*n.*5. Barth. de Vecchis *d. dub.*4.*n.*1. *in fine.* Addit Sanch. *d. cap.*5.*n.*45. votum reale emissum non solum Deo, sed intimatum parti, vt ab ipsa acceptetur, & ita coniunctũ cum promissione illa parti facta non posse in Religionis professione commutari, quia tunc est ius ipsi acquisitum, & ita cessat commutatio in melius, & *n.*47 pariter ob eamdem rationẽ obseruat hæredẽ obligatum ad realia defuncti vota persoluenda non eximi religionis professione, sed obligationem illam ad eius hæredẽ transire, & *n.*50. 185
docet votum subsidij Terræ sanctæ commutari in professionem non solùm quoad illuc eundi laborem, sed etiã quoad illius subsidij expensas, quod etiam tenent Suar & Ludou Miranda *dictis locis*, Barth de Vecchis *d. dub* 4.*n.*6. Quãuis Ang. *verb. votum* 4.*n.*2 Silu. *eod. verb.*4.*q.*7. *dicto* 3. ac Nald. *d. n.*50. Existimauerint votum professionis Terræ sanctæ cõmutari in professionis votum quoad peregrinationem, secùs vero quoad id, quod profitens vouit dare in subsidium dictæ Terræ sanctæ.

Tertius est irregularitatis dimissio, vel annul 186
latio, quæ scilicet ex delicto proprio non prouenit, secundùm Doctores, quos citat Sanch. *de matrim. lib.*3.*disp.*86.*n.*2 & 3. At dicendum est nullam deleri per professionẽ præter expressam iure, quæ est orta ex natalium defectu, eo quòd quispiam illegitimus sit, vt resoluunt Camp *d. rub.*12.*c.*10. *n.*3 idem Sanch. *d. tom.*2.*lib.*5.*c.*5.*n.*9. Azor. *p.*2.*lib.* 187
6.*c.*3.*q.*10 Auil. *de censur. p.*7. *disp.*10. *dub.*3. Laur. de Peirinis *tom.*2. *de Prælato q.*2. *c.*5. *n.*133. *cum seqq.* Castr Palao *tom.*3.*tract.*16. *disp.*2.*p.*8. *num.*8. Machado *d. tom.*2.*lib.*5.*p.*1.*tract.*3. *docum.* 10. *n.*4. & alij citati per me *in collect. ad c. cùm deputati, n.* 6 *de iudic.* & ideo illegitimus per ingressum Religionis, & in ea professionem emissam eo ipso aptus fit ad omnes Ordines etiam sacros suscipiẽdos sine vlla noua Superiorum dispensatione, vt docent citati à Cened *ad Decretal. collect.*62.*n.*2. quibus addo Salaed. *ad Bernard. in pract. c.*54.*lit.B. vers. si tamen illegitimus*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1.*q.*13.*a.*4. Azor. *inst. moral. p.*2.*lib.*5.*c.*3.*q.*5. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.*1.*decis.*82. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.*1.*q.*25.*art.* 5*n. concl.*1. Bellet. *disquis. cleric. p.*5. *tit. de disciplina cleric.* §.3.*n.*46. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 5.*c.*13.*n.*115.*cum seqq* Barthol de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.*13.*dub.*6 *n.*1. Peregr. *in commentar. ad Constit. Cleric. Regul. p.*2.*c.*1.*lit.C.*§.21.*vers. tertium*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*5 *c.*5.*n.*9.*cum seqq.* Hieron Roderic. *in compendio quæst. Regular. resol.*52. *n* 40. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. dist.*56. Machado *en su perfetto Confessor tom.*1. *lib.* 1.*par.*3. *tract.*17. *docum.*2. & *tom.*2. *lib.*5.*p.*5.*tract.* 3.*n.*3. Non obstat Motus proprius Sixti V. contra illegitimè natos, vbi cùm illegitimos reddiderit inhabiles ad Religionis ingressum, reddidit consequenter hoc ius irritum, quoad hunc effectum,

quia

quia iam Gregor. XIV. illum abrogauit *sua Const. incip. Circumspecta Romani Pontif. de anno* 1591. vbi dispensationes quascunque, aut legitimationes ex defectu natalium auctoritate Apost. ad terminos Iuris reducit, omnesque dispensationes, & habilitates vigore priuilegiorum, &c. in pristinum statum restituit, itaut sicut antea valeant; de qua meminerunt Cened. *d. collect. 62. n. 3* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 3. q. 8.* Fr. Emman. *d. q. 13. art. 3.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 5. num. 12.* Sanch. *d. cap. 5. n. 9. in fine*, vbi *n. 10.* contra Angel. & Sayr. existimat irregularitatem per professionem in Religione prorsus quoad Ordines suscipiendos, & susceptorum vsus aboleri, & *n. 12.* resoluit cum multis, quos citat, per solam professionem cessare eam irregularitatem.

188 Ex quibus iam primò colliges irregularitatem prouenientem ex defectu natalium non tolli per solam habitus Religiosi susceptionem, sed necessario requiri, vt emittatur professio. Ita Felin. *in c. cum deputatur n. 2. de iudic.* Franch. *in c. 1. n. 11. de filiis presbyt. lib. 6.* S. Anton. *p. 3. tit. 1. c. 27. §. 3.* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 3. col. 2.* & *ibi* Richard. *art. 4. q. 3.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectu natal. n. 66.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 4. cap. 27. n. 54.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. p. 1. lib. 4. c. 8.* Valent *tom. 4. disp. 7. q. 19. punct. 3. § 2. agens de specie irregularitatis in primo defectu*, Nau *commento 2. de Regul. n. 60. & in man. c. 27 n. 201.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. c. 5. q. 12.* Sayr. *de censur. lib 6. cap. 11. n. 3* Barthol. de Vecchis *d. dub. 6. n. 2.* Sanctarel. *var. resolut. q. 39. n. 2.*

Contra Fr. Emman. *quaest. regul. tom. 1. q. 13. art. 4.* quem refert, & sequitur Hier. Roder. *in compendio quaest. regul. resol. 76. n. 8.* existimantes huiusmodi irregularitatem non solùm tolli per professionem, sed etiam per receptionem habitus religiosi, imò per educationem, quae fit in Religione.

189 Secundò colliges professionem emissam in Religione non solùm tollere irregularitatem, quoad Ordines suscipiendos, sed etiam quoad vsum Ordinum susceptorum; quare si illegitimus absque dispensatione ante ingressum religionis suscipiat Ordines sacros, & postea ingrediatur Religionem, non solùm potest promoueri ad alios Ordines, sed etiam absque alia dispensatione poterit ministrare in Ordine, quem suscepit ante ingres-
190 sum. Ita Sanctarel. *d. q. 39. n. 8.* Vecchis *d. dub. 6. n. 3.* Laur. de Peirinis *d. c. 5. n. 134.* Palao *d. tom. 3. tract. 16. disp. 2. p. 8. n. 8. vers. circa quem*, Sanch. *d. lib. 5. c. 5. n. 10.* Machado *d. tom. 2. lib. 5. p. 1. tract. 3. docum. 10. n. 5.* Non obstat quòd dispensatio est strictè interpretanda, vt resoluunt Iura, & Doctores per me citati *de offic. & potest. Episcopi p. 2. alleg. 33. n. 7. & alleg. 45. n. 1.* quia debet intelligi quando vni, vel alteri dispensatio conceditur, non verò quando in fauorem Religionis emanauit; quia tunc amplè esse interpretandam docent Oldrad. *cons. 300. n. 4. vers. considerandum est*, Henriq. *in sum. lib. 7. c. 21. §. 3. & c. 24. §. 4 in fin.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 13. n. 13.*

191 Tertiò colliges irregularitatem sublatam per Religionis ingressum, & professionem sequutam, reuiuiscere professione annullata, vt resoluit Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolutio. 311.* vbi eam nouam, & à nemine hucusque tractatam dicit. Sed quid dicendum de Religioso illegitimo post annullatam professionem, potest ne post latam sententiam in saeculum rediens exercere susceptos Ordines, & ad alios promoueri? Affirmatiue respondet Laur. de Peirinis *de relig. Prael. tom. 2. quaest. 2. cap. 5. §. 9. num. 149.* quem refert Diana *p. 4. tr. 2. resolut. 66. prope fin.* vbi in principio resoluit eiectos ab alia Religione praeter Societatem Iesu non reincidere in irregularitatem ex defectu natalium.

Quartò colliges non abs re dubitari posse, an 192
Religiosus effectus per simplicia biennio nouitiatus anno transacto vota in Societate IESV emissa, si ab ea retrocedat, à votisque absoluatur, reincidat in pristinam irregularitatem ex defectu natalium consurgentem, quae iam erat purgata per illa vota, iuxta ea, quae resoluunt Vasq. *1. 2. disp. 165. c. 9.* Suar. *tom. 5. disp. 50 sect. 5. n. 12.* Sanctarel. *var. resol. q. 39. n. 6* & Sanch. *d. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 13.* In hac quaestione Suar. *d. sect. 5. n. 14. in fine*, Sanch. *d. c. 5. n. 14.* & Sanctarel. *d. q. 39. a n. 4.* tenent talem retrocedentem, à votisque absolutum, si iam promotus sit, posse Ordinibus susceptis vti, & si non sit promotus, promoueri posse, ex ea ratione, quia tex. *in d. c. 1. de filiis Presbyt.* & similes decernunt huiusmodi irregularitatem deleri per Religionis ingressum, nec decidunt reincidi deletta religione. Quamuis in dimissis ex Societate post trium votorum simplicium emissionem reuiuiscere irregularitatem ex defectu natalium, vt non possint Ordines suscipere sine dispensatione, non improbabiliter sustineant Miranda *in man. Praelat. tom. 1. q. 25. art. 10. concl. 1.* Hier. Roder. *in compend. quaest. Regul. resol. 76. n. 7.* Turrian. *de censur. lib. 9. disp. 71. dub. 2.* Non obstat quòd cessante causa finali, ob quam concessa est dispensatio, cessare etiã debet dispensatio, si ea nondum fuerat suum effectum sortita, vt probant Iura & Doctores citati à Sanctarel. *d. q. 39. n. 5.* & per me *d. p. 2 alleg. 33. num. 6.* Quia respondetur eam dispensationẽ concessam esse ipsi Religioso in fauorẽ status, quẽ assumpsit, & in praemiũ actus Deo gratissimi, quo ille saeculo renũciauit, quae nõ cessant, quamuis ille Religiosus postea vel retrocedat à religione, vel ab ea dimittatur; quia iam actus suum effectũ sortitus est.

Licet illegitimi per solemnẽ professionem in 193
Religione factam apti fiant ad suscipiendos omnes etiam sacros Ordines, vt *supr.* dixi, non reddũtur tamen habiles ad Praelaturas in ea, vt probat *d. c. 1. de filiis presbyt.* & *ibi* tenent Butr. & Abb. *in fine*, Zabarel. *q. 7.* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 3.* Fulc. *de visitat. lib. 2. c. 15. n. 36.* Nau. *cons. 3. n. 2. in antiq. & cons. 6. in nouis sub tit. de filiis Presbyt.* Mandos. *de signat. gratia tit. de dispens. super defectu natal. §. pen.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 10. n. 3.* Paleot. *de nothis, & spur. c. 57. n. 4* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 3. n. 8.* Salzed. *d. vers. si tamen illegitimus, in fine*, Azor. *d. p. 2. lib. 6. c. 3. q. 2.* Suar. *de censur. tom. 2. disp. 50. sect. 2 n. 15.* Sayr. *in simili tract. lib. 6. c. 11. n. 3.* Ludou. Miranda *d. art. 10. concl. 2. & tom. 2. q. 1. a. 1.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali § 3. n. 49* Campan. *d. c. 13. n. 117.* Sanctarel. *q. 40. n. 1.* Laurent. de Peirinis *d. c. 5. §. 9. n. 135* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 72. n. 1.* Barthol. de Vecchis *d. disp. 13. dub. 6. n. 1.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 2. resol. 65.*

Vnde infertur primò professum illegitimum 194
fieri capacem beneficiorum manualium, quae ad nutum Praelati reuocari possunt, dummodo talia beneficia non fuerint Curata, nec Praelatura monasterij: vt per Nau. *d. cons. 6. n. 2. de filiis Presbyt.* Sanctarel. *var. resol. d. q. 40. n. 2.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 72. ex n. 1.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. c. 16. n. 26.* Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 14. n. 1.*

Infertur

195 Infertur ſecundò Monialem illegitimam non poſſe abſque diſpenſarione Apoſtol. ſecluſis Regionum priuilegiis, in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam eligi, vt late *infra hoc lib.cap.45. verſ.in Abbatiſſam,n.21.*

196 Infertur tertiò illegitimum per ingreſſum Religionis non effici legitimum quoad effectum ſucceſſionis, vt per Socin.iun. *conſ.48.n.18.& 19. lib.4.* Bero.*conſ.163.n.29.& ſeqq.lib.2.*Guilielm.Bened. *in c.Raynutius, verb. vxorem nomine Adelaſiam p.1.n.200.de teſtam.*Roder.Xuar.*alleg.25.n.2.* Cou. *de ſponſalib.p.2.c.8.§.7.n.4.*Mantica *deciſ.32.num.4.* Rot.*in Peruſina reintegrat ionis 9. Iuly 1615. coram bona memoria Buratto*, inter eius impreſſas *deciſ. 881.n.8.*Suar.*tom.5.de cenſur.diſp.50.ſect.5.num.16.* Sanch.*in præcepta Decalogi tom.2. lib.5.c.5.n.25.& 26.*Hieron.Roder.*in compendio quæſt.Regular. reſol. 76.num 9.*

197 Infertur quartò illegitimum factum Monachum, & profeſſione legitimatum, non poſſe de conſenſu ſui Superioris Vicarium Epiſcopi creari; quia Vicariatus propter eius præeminentiam, & iuriſdictionem dicitur dignitas: & ideò ita docent Maiol. *d.c 10. n.3.* Sayr. *d.lib.6.c.1.n.3.*Campan.*d.c.13.n.118* Hier.Roder. *d reſol.52. num.48.* Laur de Peirinis *d.c.5 n.135.verſ.item licet Regularis,* Ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcop.p.3. alleg.54. n.14.*Fr.Emm. *d.q.13.n.13.* Sanch. *d.c.5.n.16.poſt princ.* quorum duo *vltimo loco* citati ſubdunt nec poſſe virtute priuilegiorum Religionis diſpenſari quoad hoc cum illis; ex eo quia illorum vigore ſolùm poſſunt legitimari quoad Prælationes in Religione, iuxta inferiùs dicenda.

198 Infertur quintò attento Iure communi, ſecluſis Religionum priuilegiis, ſolum Papam diſpenſare poſſe cum illegitimis Religioſis, vt ad Dignitates, & Prælaturas promoueantur. Ita Salzed. *d. verſ.tamen illegitimus,in fine* Cou *de ſponſal.p.2 8. n.4.*Suar *d.ſect.5.n.15.* Sanch *d.c.5 n.17.* Laur.de Peirinis *d.c.5.n.137.*Tamb. *de iure Abbatum tom.1. diſp.5 q.14 n.7.* vbi *n.5* poſt Sanch. *d.c.5. n.16.&* Maiol.*d.c.10.n.3.* ſubdit illegitimos ante diſpenſationem in Religione eſſe capaces illorum officiorum, quæ Prælaturæ non ſunt, vt Sactiſta, Cellarius, ſiue œconomus, ſcriba, & ſimilia, quibus dignitas annexa non eſt, ſed ſunt manualia officia, & idem Tamb.*vbi ſup.n.6.* cum Sanch. *citato loco,*& Laur.de Peirinis *tom. 1. priu leg. fat ordinis Minimor. in annot. ad conſtit. 2. Iulij II. §.29.& 91.* tenet manualia non eſſe officia, quæ fiunt in Capitulis per canonicam electionem, & Superioris confirmationem, cum nequeant ad Superioris
199 nutum amoueri; reliqua verò, quæ hoc modo & forma non fiunt, manualia ſunt. Legitimatus autem infantia ad inſtantiam patris per legitimationem ampliſſimam vigore facultatum dominorum de Campegiis non poteſt eligi Generalis in ſua Religione. S Cong Conc. *ſub die 12. Martij 1629.*

200 Prælati Regulares à Sixto IV. priuilegia obtinuerunt vt poſſint diſpenſare cum ſibi ſubditis illegitimis ad Prælaturas, & Dignitates, quæ ſublata fuerunt per Sixtum V. *in du ibus ſuis Conſtit. contra illegitimè natos,* vbi declarauit omnes huiuſmodi diſpenſationes eſſe irritas Sed poſtea Greg. XIV *in alia ſua Conſtitutione modificatoria,* indulſit atque conceſſit vt fieri poſſet cum ipſis diſpenſatio, ſed non niſi in Capitulo generali, vel Prouinciali, referunt Ludou. Miranda *d.tom.2.q.2.a.2.& 3.*Tambur.*d.quæſt.14.n.8.* Si verò Regularis legitimè diſpenſatus à Capitulo generali ad Prælaturas, & deinde a Religione egredi contingat, & aliam intret, nequaquam licebit ei in ſecunda, quam ingreſſus eſt, Religione, obtinere Prælaturas, ſi noua non procedat diſpenſatio. Ita ex Fr. Emman.*d.q.13.art.10.in fine,* reſoluit Campan. *d. c.13.n.119.in fine.*

Quartus effectus eſt à patria poteſtate abſolutio, vel liberatio: per profeſſionem enim filiuſfam. a patria poteſtate liberatur, quod etſi nullo textu habeatur, tamen ratione forti ſuadetur, quia tranſit omninò in Abbatis poteſtatem, ac proinde patria poteſtas in ipſum ceſſabit, ita Cou. *in cap.quia nos num. 5. de teſtam.* Nauar.*commento 3.de Regular.num 41.* Anton.Gom. *lib.48. Tauri num.7. in fine,* Acoſta *in cap.ſi pater,de teſtam in 6.p.2.verb. teſtatore mortuo num.11.* Pinel. *lib.1.p.1. num.46 C. de bonis mater.* Xuar. *lib 9.tit.11. de los pleitos,num. 26.lib.1.legum fori,* Gomez Arias *lib.45.Tauri num. 53.* Carol. Tapia *in Auth Ingreſſi C. de ſacroſ Eccleſ. verb.ſua cap.4.num.8.* Tambur. *de Iure Abbatum tom.3.diſp.6 q.27. num 10* me citato *in hoc loco* Machado *d.tom.2. lib.5.p.1. tract.3. docum.10.n. 2.in princ.* Molin. *de iuſtit.tom.1.diſp.140.col.5.verſ. vtrum autem,*Sanch.*d.lib.5.cap.5.n.29.* vbi *num.30.* cum Cou Nauar.Xuar. Gomez Arias *citatis locis,* hoc intelligendum aſſerit in iis ſolis, in quibus vtile eſſet ipſi filio liberari patria poteſtate; ſecus in iis, in quibus id eſſet in eius damnum; quia quod in gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum, *de regul. iur lib 6.*& idem Sanch *vbi proxime num.31.* ſubdit hanc quoque prærogatiuam concedendam eſſe ſimplicibus votis emiſſis in Societate IESV poſt nouitiatus biennium; quia eadem ratio militat, quæ in profeſſione; cum per illa pariter tranſeat ſic vouens in Prælati poteſtatem, vtpote qui per illa Religioni tanquam verus illius Religioſus adſtringitur: additque in eam reincidere eiectum à Societate poſt illa ſimplicia biennij vota, non autem eiectum poſt profeſſionem. 201

Quintus effectus eſt maculæ quoad actus temporales expiatio; vnde ineptus ad teſtificandum, eo quòd periurij, aut furti damnatus ſit, efficitur per profeſſionem aptus ad teſtimonium ferendum, atque ita intelligi poteſt *Auth.de Monachis, ſtatim in princ.col.1.* dum decidit per Religionis ingreſſum omnem maculam abſtergi: & ita docent gloſ.*in cap.cum deputati,de iudic.* vbi Felin.*n. 2.*Rebuff *in praxi beneficiali tit.de diſpenſat.ſuper defectu natal.n.72* Sanch *d.c.5.num.27.* vbi ex Felin. ſubdit ante profeſſionem hoc priuilegium non competere; & intelligit procedere quando quis propria ſponte ingreditur Religionem, ſecus quando ob crimen 202

Sextus effectus eſt purgatio ingratitudinis; nã profeſſionis prærogatiua eſt, vt ea ante parentis mortem emiſſa præteritam filij profitentis ingratitudinem aboleat, ob quam exhæredari poterat: ita per tex.*in c.non liceat,19 q.3.* reſoluunt Hippol. de Marſil.*ſing.413.n.6.& in rub.de fideiuſſor.n.116.* Roman.*ſingul.485.* Guillel Benedict. *in c. Raynutius,de teſtam. verb. in eodem teſtam. il 2.n.37.* & *ibi* Cou.*n 20.*Ioan.Garc.*reg.199.n.25.* Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſ.20.princ. a n.64.* Emman. à Coſta *in l. Gallus.§.& quid ſi tantum p.3. n.195. cum ſeqq. ff.de liber.& poſth.* Tiraq *de priuileg. pia cauſa priuil. 30.* Surd.*de aliment tit.7.q.1.n.30 cum ſeqq.* Fr Emman. *q.regul.tom.2.q.77.art.2.* Campan. *d.rub.12.cap.10.* 203

n.5.Sanch. d.lib.5.c.5.n.32. Palao d.tom.3.tract.16.
disp.2.punclo 8.n.15. Tambur. d.tom.3. disp.3 q.27.
n.12.Machado d.tom.2.lib.5.p.1.tract.3.docum.10.
n.2.vers.el quarto.Et quamuis Vasq.de success.creat.
lib.3.§.10.n.646. allegàtis multis Doctoribus,di-
cat per monachatum abstergi duntaxat ingrati-
tudinem respicientem filium,qui ingreditur mo-
nasterium,non vero eam,quæ principaliter lædit
204 patrem ; nihilominus dicendum est per Religio-
nis professionem deleri ingratitudinem præteri-
tam,cuius causa filius profitens exhæredari pote-
rat;vt merito docent Panot.cons.27.n 2.vol.2. Sil-
uest verb. Religio 6.q. ad fin.Tabien.eod. verb.n.43.
Laurent.de Palat. in tract.de statuto exclusiuo fœmin.
n.108.Surd. d.q.1.num.39.Mart.de iurisdict.p.4.casu
26.n.18.& 19.Molin de iustit. tract.2.disp.176.dub.
vlt.Sanch.d.cap.5.n.33. Duard in comment.ad Bul-
lam Cœnæ lib.2.can.15.q.17.n.7. Merlin. de legitima
lib.4.tit.1.q.7.n.3.
205 Septimus effectus est priuatio facultatis te-
standi,aut de rebus suis vlteriùs disponendi.Nam
Religiosi expresse,vel tacitè professi non possunt
testamentum condere, vt probant cap.quia ingre-
dientibus,2.de testam. & docent Nau. in man.c.27.n.
270.Gam.Lusitan.decis.309 n.2. Molin. de primog.
lib.2.c.9.n.54. Mench. illustr.c.102. a n.1. latè Ca-
rol de Tapia in Auth.Ingressi C.de sacros. Eccl.verb.
ideoque cap.1.per tot.pag.517.cum seqq.Boet. Epo in
comment.ad d.cap.2. de testam. Crass. §.testamentum
q.34.n.1. Spin.in speculo testam glos 6. rubrica, Fr.
Emman quæst.regul.tom.3. q.69.art.2. Valasc. cons.
108.Iacob.de Graff in aureis decision.p.2.lib.3.c.19.
n.85.Molin.de iustit.tract.2.disp.141. Pereg.cons.53.
n.10.vol.2. Fr.Paul Berti Lucens. in praxi crim.re-
gular.tit.4.c.25.§.10.n.4.Alex.Peregr.in comment.ad
constit.Cleric.regul.p.2.c.1.lit.G.§ 34.Barth.à S.Fau-
sto in thesauro relig.lib.8 q.6 . Parens meus in com-
ment.ad Ordin.reg.Lusitan.lib.4 tit.81.§.4.Sanch.in
præcepta Decalogi tom 2.lib.6.c.8.a princ. Hier.Ro-
der in compēdio quæst.Regul.resol.135.n.2.Rot.apud
206 Farin.dec.76.n.1.p.2.recent. vbi subdit,quòd Mili-
tes Hierosolymitani,cum sint veri Religiosi, non
possunt disponere nedum de bonis, quæ ad eos
perueniunt intuitu suæ Religionis,sed nec etiam
de patrimonialibus.
207 Vtrùm autem valeat professio reseruata sibi fa-
cultate testandi de patrimonio suo, non semel
dubitari vidi?Sed sub die 14.Decembris,1613. Sa-
cra Congregatio Illustrissimorum Card. S. Concilij
Trid. interpretum hoc negotio mature perpenso, atque
accuratè discusso censuit, nisi aliunde obstiterit, vali-
dam omnino esse professionem sub forma supra scripta
emissam.
208 Amplia primò supradictam resolutionem pro-
cedere,etiamsi Religiosi huiusmodi ad pias cau-
sas testari velint,vt per Nau. commento 2. de Regul.
n.22.corol.10. Magdalen. de numero testium p.2.c.4.
in fine, Carol.Tapia in d.Auth.Ingressi,verb.ideoque
nec de his cap.1.n.5.Fr.Emman.d.art.2. Peregrin.d.
cons.53 n.10.vol.2.Sanch.d.cap.8.num 3. Barthol.à
S Fausto d.lib.8.quæst.65. vbi subampliat, etiamsi
testentur de Superioris Pontifice inferioris li-
centia.
209 Amplia secundò etiamsi Prælati cuiuscunque
summo Pont inferioris accedat licentia ; nam
prohibitio Iurium suprà citatorum æquè afficit
ipsosmet Prælatos Regulares,sicut & subditos:vt
bene resoluunt Nau. d.commento 2.de Regular.num.
44 Auendan de exequen.mandat.p.1.cap.4. num.34.
vers.tertio requiritur, Fr.Emman.d.art.2. Iacob. de
Graff in decis.aureis part.1.lib.3.cap.5.num.59. Ta-
pia in d. Auth Ingressi verb. ideoque nec de his,cap.1.
num.4 & 27 Molin. d.tract.2.disp.141. vers.dubium
est,Leonard.Less. eodem tract.lib.2. cap.41.dub.8.n.
73.& cap.19. dub.4.n.40. Azor. instit.moral.p.1.lib.
12 c.9.q.vlt. Barth à S.Fausto d.lib.8. q.62.& 65.
Alex Peregr.d.§ 34 vers.2.Sanch.d.c.8.num.5. vbi
cum Nau Fr Emman. & Tapia dictis locis,asserit
nec Prælatum cum Conuentu eam licentiam da-
re posse,& cum Fuluio Pacian.cons.36.n.103.sub-
dit nec Capitulum generale.
Subamplia,vt nec etiam professus ex Superio- 210
ris licentia possit codicillos facere. Ita Nauar.
in man.cap.27.num. 270. & d.commento 2.num.43.
& 44.Tapia d.cap.1. num 64 Sanch. d.cap.8.num.
9.Barthol.a S.Fausto d.lib.8.quæst.71. Alexand.Pe-
regrin.d.§.34.vers.4. nec donationem causa mor-
tis, vt per Nauar. locis proximè citatis, & cons.6.
num.3. sub tit.de donat.in antiq. aliàs consil.2. num.3.
de præsumpt. in nouis, Iacob.de Graff. d.cap.5.num.
58. Fr.Emman. quæst.regular. tom.2.quæst.47 art.7.
ad fin.Barthol.a S Fausto d lib.8.q.73.Alexand.Pe-
regrin.d.§.34.vers.5. nisi quid moderatum donet,
vt tenent Cyn.in d.Auth Ingressi q.vlt.n.14. Bart.in
2.elect.num.66. Tapia d.cap.1. num. 4 Xuar. alleg.
20.num.27.in fine Garc.Falcon.reg.456.n.4.Sanch.
d.cap.8.n.11.
Amplia tertiò in Religioso facto Episcopo; 211
illi enim integrum non est testari etiam de bo-
nis patrimonialibus,aut propria industria acqui-
sitis,eo modo, quo id fas est Episcopis sæculari-
bus. Ratio est quia paternam hæreditatem, &
quicquid aliud vndecunque acquirit Religiosus
Episcopus,acquirit suæ Ecclesiæ cum sola libera
administratione, vt constat ex cap. vnico 18.q.1.
vbi diai num.13.& 14. Barthol.à S.Fausto d lib.6.
q.190.administratio autem morte finitur, ex qua
testamentum incipit valere ; ergo non est ei in-
tegrum disponere post mortem, quod fit per te-
stamentum. Quare hanc tertiam ampliationem
tenent S.Thom.2.2. quæst.185. art 8. ad 3. Nauar.
de redditib.eccles.quæst.1.monitu 9. num.2. & quæst.3.
mon.11.num.1. Rodoan. de spoliis cleric.q.3.num 12.
Sosa in libello de la obligacion con que quedam los
Obispos Religiosos num.20. Iacob de Graff. d.par.2.
lib 3.cap.19.num.87.& 88. Tapia in d. Auth.Ingressi
verb.sua cap.6.num.85. & verb.ideoque nec de his,cap.
1. num.32. Fr. Emman. d. tom. 3. quæst. 69. art. 4.
Fulu.Pacian. cons.132. num.33. vol. 1. Azor. d.par.
1.lib.11.cap.7.quæst.2. in fine, Hieronym. Roderic.
d.resolut.135.num.4. & alij plures, quos refert &
sequitur Sanch.d.lib.6.c.6.n.10.
Limita primò in nouitio;is enim liberè potest 212
testamenta conficere, etiam nulla petita Supe-
rioris Religionis licentia ; ea eo quòd ille sim-
pliciter est adhuc sui iuris, cum libera discceden-
di potestate, nullibique reperitur ipsi interdi-
ctum conficere testamentum ; nam text. in d.cap.
ingredientibus, dum habet, ingredientibus monaste-
rium nullam esse testandi facultatem, intelligitur de
ingressu irreuocabili, saltem ea parte ingredien-
tis; & ita de professione vel expressa, vel tacita;
non autem de ingressu tempore nouitiatus ; cum
tempus illud indulgeatur à Iure ; tum vt nouitius
asperitatem, & statuta Religionis experiatur;
tùm vt Religio ipsa periculum subeat de noui-
tio an expediat retinere, vel repellere, non ve-
rò indulgetur vt ingrediens statim ante an-
num elapsum efficaciter obligetur. Quare li-
mitationem istam tenent gloss. verb. indicis, in
cap.2.

c.2.de Regularib.lib.6. Tiraq. de retractu lig.§.1.glos.
8.n.29.Cou.in d.c.2.de testam.n.5.Nau. d.commento
2.de regularib. n.49. Crass.§.testamentum q.34.n.3.in
fine,Menoch.de præsumpt.lib.6.præs.84.n.12.Molin.
de primog.lib.2.cap.9.n.53.alter Molin.Theologus
d.tract.2.disp.139. col.3.vers.hic ita constitutis , Gu-
tiet.Cunon. lib.2. c.1. n.25. Tapia in d.auth.ingressi
verb. sun c.2.n.14. in fine, & verb ideoque nec de his
cap.1.n.15 Azor.inst.moral.p.1. lib.2.c.2. in fine & c.
6.q.5. Thesaur. lib.2. quæst.forens. q.56.n.2. Gioua-
gnon.resp.85.n.7.lib.1.Sanch. d.tom.2.lib.7.c.3.n.3.
Fr.Barthol.de Vecchis in praxi seruanda in admit-
tendis ad religionis statum nouitiis disp.8.dub.10.n.1.
Fr Martin.de Iosepho d.c.2.n.39.

213 Limita secundò accedente summi Pontificis
licentia ; ea ea enim posse professum in quacun-
que Religione testari resoluunt Cou.in d.cap.2.n.
10.& in c.cum in officiis n.7 de testam.Molin.d.lib.2.
de primogen.c.9.n.67. Nau. d. commento 2.de regula-
rib.n.57.& in apolog.de reditib.q.3.monit.11.num.13.
Mench.illustr.c.102.n.2. Redoan de spol.Eccles.q.7.
§.his præsuppositis n.10. Sim. de Prætis de interpre-
tat.vltim.volunt.lib.2.interp.1. dub.1.solut.4.num.73.
Burgos.de Pace l.3.Tauri num.689. Garc Falcon.
reg.436.n.1. Fr.Emman. in sum.tom.2.cap.32.n.1.&
quæst.regular.tom.3.q.69.art.2.Pereg.d.cons 53.n.11.
vol.2.Tapia d.c.1.n.24. Ouiedo in praxi Regul.p.1.
tract.6 c.4. q.8. n.39. Azor. d.p.1.lib.12.cap.9.q.vlt.
Molin. d.disp.141.col.pen. Lessi. d.lib.2.cap.41.dub.
8.num.73.Benedict.Ægid.in repet.lib.1.C.de sacros.
Eccles.p.1.§.1.num.6. in fine , & §.7.n.7. Sanch.d.
cap.8.n.45. Barthol.à S.Fausto d.lib.8.q 66. Tene-
tur tamen exprimere in dispensatione se esse
Episcopum Religiosum, aliter enim si taceat re-
gularitatem dispensatio erit sobrepitia, Nau. de
spol.cleric.§.6. n.3. Enriq.lib.10 c.33.n.4. Sousa d.li-
bello n.36.

214 Et de Monacho Episcopo , etsi sentiant eum
non absolui à voto paupertatis, nec testari posse,
dicunt tamen id posse ex Pontificis licentia.S.
Th.2.2.q.135.a.8.ad 3. Mol.d.lib.2.de primog.c.10.
n.28.Fr.Emm.d.q.69.art.4.Azor.d.lib.12.c.7.q.2.in
fine,S.Anton Tabien.Armil.Soto,& alij,quos re-
fert Sanch.d.c.8.n.45.

215 Vbi verò Pontifex absolutè concesserit Mona-
cho licentiam testandi , id intelligitur ad vsus
pios, vt alioquin cum Iure communi consentiat;
secus ad vsus vanos , & profanos , vt bene obser-
uant Nau.in apolog de reditib.q.3 monit.6.Molin.de
primog.lib.2.c.9.n 67.& c.10.n.30. alt.Mol. Theol.
d.disp.141.vers.facultas religioso,& disp.640.num.5.
Azor.d.lib.12.c.9.q.vlt. Lessi. d.lib.2.c.19. dub.4.n.
40.Tapia d cap.1.n.24.Hieron.Roder.d.resol.135.
in fine,Sanch.d.c.8.n.51.vbi n.54.resoluit cum vno
& altero Molin. virtute licentiæ concessæ Mo-
nachis ad testandum , non posse eos maioratum
instituere.

216 Debet autem huiusmodi licentia expresse con-
cedi ; vt docent Nau. cons.71. in fine de regular. in
antiq.aliàs cons.7.in fine de donat.in nouo.[Barthol à
S.Fausto d.lib.8.q.70. bene] explicat Sanch. d.c.8.
n.55.vbi n.56.cum Bald.& Sim.de Prætis aduertit
licentiam hanc testandi Monacho concessam,
intelligi. vt testetur de bonis, quæ Religiosus de
facto possidet , non verò in præiudicium il-
lius, cui dicta bona virtute prioris testamen-
ti facti ante ingressum erant acquisita , nec
similiter cum præiudicio monasterij quoad bo-
na huius Monachi , quæ per ipsius professio-
nem acquisierat , & citat Gam. Lusit.decis.308.
August.Barbos.de Iur.Eccles.

incip.In causa monasterij n.2.in fine,& num.3.

Nec opus est vt talis facultas necessariò præce- 217
dat,quia postea superueniés validum efficit prius
testamentum a Monacho absque illa confectum;
nam cum testamentum sit actus successiuus , ac
deambulatorius vsque ad mortem , non censetur
perfecte factum vsque tunc;& ideo sufficiens est
ad eius valorem.vt habilitas testandi adsit tem-
pore mortis,a quo robur sumit.Ita Nau.d.commen.
2.de regular.a n 236. Anton Gom.lib.42.Tauri n.1.
Tapia d.cap.1.n.23. Matien. lib.5.glos.3. n.4.tit.4.
lib.5.noua recop.Molina d.disp.141.in fine, Sanch.d.
cap.8.n.60.Hieronym Roderic. d.resol.135.in fine,
Quamuis contrarium velint Mandos.reg.18.Can-
cel.q.12.n.18. Flamin. Paris. de resig.nat.lib.11.q.7.
num.90 & 91. & Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos 47.
num.48.

Semel concessa hæc facultas est perpetua,dum 218
ab alio Pont. non reuocatur ; quia non capitat
etiam re integra morte concedentis. Ita Socin.
sen. cons.13. ex n.13. ad fin.lib.1. Cou.in d.cap.2.ex
n.10.& in cap.cum in officiis num.7. de testam.Nau.de
reditib.Eccles.q.3.§.11.n.2. Redoan de spoliis q.7 §.
his suppositis ex n.1. vsque ad 10. D Barbosa in l.di-
uortio §.quod in anno num.20.ff soluto matrim.Fr.Em-
man. d.tom.3.q 69.art.6. Gonzal. ad reg.8.Cancel.
glos.12.in princ.n.33.Hieronym.Roder.d.resol.135.
n.6. Sanch. de matrim. lib.8.disp.28. .82. ad quem
locum se remittit in d.c 8.n.57.in fine,Rota in Ca-
mariven.spolij 10. Decembr.1619. coram bona mem.
DunoZetto. Nec extinguitur primo actu,quia vir- 219
tute illius licebit Monacho toties quoties volue-
rit testamentum facere vsque ad mortem , ac
prius reuocare, vt per Nau. de reditib.q.3.monit.9.
Sarmien.eod tract.p.4.cap.4. Fr.Emman.d.tom 3.q.
68.art.3.Gutier.practic.lib.3.q 48. n.7. Tapia d.c.1.
n.31.Gonzal.ad reg 8. Cancel.glos.11.n.97. Sanch.
d.lib.8.disp.1.num.17. Barthol.à S. Fausto d. lib.8.
quæst.79.

Limita tertiò in Commendatariis , quibus est 220
permissum contrahere matrimonium:quales sunt
in nostra Lusitania Commendatarij Christi , S.
Iacobi,& Auisij ; ac in Castella S Iacobi , Cala-
trauæ, & Alcantaræ ; nam posse libere eos testa-
ri non minus quam alios sæculares , tam de bo-
nis patrimonialibus , quam etiam de reditibus
suarum Commendarum , docent Molina de iu-
stit.tract.2.disp.604.in fine,Motta de confirm. Ordin.
Milit. lib.2. cap.2.§.18.n.8. Alcozer in ludo cap.39.
Sarmient.d.cap.4 c.2.num.4.Fr.Emman. d.tom.3.q.
29.art.7.& q.69.art.7. Barthol. a S Fausto d.lib.8.
q.81.Hieronym. Roderic. in compendio quæst. regul.
resol.28 num.11.& resol.133.num.7. Sanch.d.cap.8.
num.29. vbi num.37. resoluit Clericos Ordinum 221
Militarium in claustris viuentes,qui ex legitima
licentia extra claustram vitam transigunt, inser-
uientes alicui beneficio , posse testari,ea tamen
conditione, vt quotannis inuentarium bonorum
tempore præfixo Superiori præsentent , & dum-
modo quintam bonorum partem monasterio re-
linquant ea indulto Clementis VII. & num.40. 222
subdit Eremitas posse testari, quia non sunt reli-
giosi , nec tribus substantialibus religionis vo-
tis ligantur , & num.43. idem dicit de oblatis,
qui professione non emissa se & sua Ecclesiæ ob-
tulerunt.

Est tamen sciendum quòd bona. & substantia 223
eorum,qui intrãt Religionem, facta professione,
ipso iure sunt monasterij : ingressi enim se & sua
dedicant Deo, antequam verò fecerint professio-

nem possunt testari, & secundùm *Auth. si qua mulier C. ac sacros. Ecclesi.* debēt monasterio relinquere saltem pro portione vnius, personam scilicet suam cum hæredibus computando: retinent tamē vsumfructum, & emphyteusim, vel censum, aut pensionem, quam obtinebant; ita scilicet quòd ipsis viuentibus debeatur monasterio; successionem quoque ab intestato non perdunt, nisi ei expresse renunciasse probentur. Si verò contingat vt intestatus aliquis intra probationis tempus decesserit, erat quoque antiquitus constitutum *in d. Auth. si qua mulier*, quæ habetur etiam *in c. penult. 19. q. 3.* vt ex iis, quæ dederat monasterio, seruata legitima liberis, vel parētibus si extarent, monasterium in omnibus succederet, sicut ac si professus decederet, qui nihil monasterio dederat: ascendētes enim in sua legitima præferuntur monasterio; vt resoluunt Nau. *d. commento 2. de Regularib. n. 46.* Gregorius Lop. *l. 17 verb. descendiesen tit. 5. p 6.* Ascan. Clem. *de patria potest. c. vlt. n. 76.* Mol. *d. lib. 2. de primog. cap. 9. n. 64. & 65.* Meneh. *de success. creat. lib. 2. §. 20. n. 284* Auendan. *l. 6. Tauri glos. 8. n. vnico & l. 40. glos. 4. n. 23.* Azeued. *d. l. 1. n. 47 tit. 8. lib. 5. noua recop.* Tapia *in d. Auth. ingressi verb. ideoque nec de his c. 1.* Guti. *Canon. lib. 2. c. 1. n. 95. & 96.* Fr. Emm. *quæst. regul. tom. 2. q. 80. a. 2. & q. 128 art. 2.* Valasc. *cons. 24. n. 5 tom. 1* Benedict. Ægid. *in repet. l. Titia si non nupserit 100. p. 1. n. 50. in fine. ff de condit. & demonstr.* Castill. *de vsufructu lib. 1. c. 65. n. 2.* Mol. *de instit. tract. 2. disp. 140. col. 5. vers. hoc tamen illorum,* Lessi. *in simili tract. lib 2. c. 41. dub 10. num. 83.* Sanch. *d. lib. 7. c. 9. n. 19.* Vnde si Monachus acquisiuit bona monasterio ex patris, vel alterius iure sanguinis sibi obueniente, & postea moriatur viua auia, illa non potest priuari legitima, & monasterium tantum succedet in tertia: vt bene resoluunt Fr. Emman. *d q. 128. art. 2.* Valasc. *d. cons. 24. ad fin.* Ceuall. *Commun. contra commun. q. 806. cum seqq.* Sanch. *d. cap. 9. num. 21.* vbi 22. id bene intelligit non procedere in bonis acquisitis post professionem tanquam à Monacho; veluti si professus suis operibus aliquid compararet, aut hæres, legatariusve institutus esset in aliquo testamento ab extraneo etiam ante professionem, si post illam delata sit hæreditas; quia de his bonis nequit professus ille disponere, nec quicquam in illa habent ascendentes, vel descendentes; cum ea non acquirantur vt à parente, aut à filio, sed tanquam a Monacho; & idem Sanch. *d. cap. 9. num. 39* resoluit, quòd quando professus decedit non facta diuisione inter filios, succedit monasterium capax succedendi in omnia illius bona, præterquam in filiorum legitimam; subdens quòd in regno Castellæ succedit in solam quartam bonorum partem.

224 Verùm hodie ex Tridentini Concilij decreto *sess. 25. de Regularib. c. 16.* fuit constitutum, vt nulla bonorum renunciatio, aut obligatio facta ante professionem, & cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque piæ causæ, valeat nisi intra duos menses proximos ante professionem, cùm licentia Episcopi vel eius Vicarij facta fuerit. ac non alias intelligatur effectum suum sortiri nisi sequuta professione, nec ante professionem monasterio aliquid excepto victu & vestitu ipsius nouitij illius temporis, quo in probatione est, à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius quocunque prætextu tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem partem substantiæ suæ monasterium possideat, nec facile si discesserit, id recuperare possit, quin potiùs præcipitur sub anathematis pœna dantibus & recipientibus ne hoc vllo modo fiat. Cuius decreti solemnitatem in quibuscunque renunciationibus siue à minoribus, siue à maioribus sexdecim annorum ante professionem confectis adhiberi debere resoluunt Gutier. *canon. lib. 2. c. 1. n. 34.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 7. n. 7. & quæst. Regul. tom. 2. q. 47. art. 3.* Cened *ad Decretum collect. 50. n. 5. & canonic. q. 6 n. 10.* Morcheq. *de diuis. bonor. lib. 4. c. 5. n 34. cum seqq.* Valasc. *de partit. c. 16. n. 27.* Aloys. Ricc. *tom. 3. praxis rerum quotid. resol. 355.* licet ipse *in resol. 327.* contrarium resoluisset, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 99. n. 41. cum seqq.* Sanch. *d. lib. 7. c. 5. n. 7.* Hermosil. *in addit. ad glos. 4. n. 19. lib. 1. tit. 4. part. 5.* Contra Menoch. *de arbitr. cent. 5. casu 436. n. 8* Læli. Zechi. *de Republ. eccles. tit. de Regular. c. 3. n. 14. limit. 8.* existimantes prædictam Concilij solemnitatem non esse necessariam vbi renuntians decimumsextum ætatis annum excesserit.

Nomine renunciationis, aut obligationis in 225
præcitato Concilij Decreto, intelliguntur omnes contractus lucratiui, vt docent Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 7. n. 4.* Barth. à S. Fausto *in thesauro religios. lib. 5. q. 179.* Laur. de Peirinis *in Constit. sui Ordinis Minimor. Const. 2. Sixti IV n. 75.* Sanch. *d. lib. 7. c. 5. ex n. 31.* Peregr. *in Const. cleric. regul. p. 2. c. 1. lit. G. §. 53* Tamb *d. tom 3. disp. 6 q. 10. n. 14* Spetel. *d. dec. 16. n. 52.* Nou. *in lu erum Regul verb. renunciatio n. 3.* Et comprehenduntur donationes inter viuos, secundùm Nau. *cons. 81. & 82. de regular. in nouis, & d. commento 2. de Regularib. n. 51. in fine,* Menoch. *de arbitr. casu 436. n. 8* Mol. *de iustit. tract. 2. disp. 139. col. 9. vers. ambiget præterea,* Fr Emman. *in sum. p. 2. c. 7. n. 8.* Spin. *in speculo testam glo. 12. in princ n. 50.* Sanch. *d. lib. 7. c. 5. n. 20.* Barth à S. Fausto *d. lib. 5. q. 180.* Tamburin *d. tom 3. disp. 6. q. 10. n. 12. & 16.* Nou. *d. verb. renunciatio n. 4.* Peregr. *d. p. 2. c. 1. lit. G. § 6.* Renunciationes officiorum publicorum temporalium, si fiant quatenus statim transferantur in eum, in cuius fauorem factæ sunt, ex Sanch. *d. c 5. n. 43* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad relig. statum nouit. disp. 8. dub. 7. n. 7.* Fideiussio, idem Sanch. *d. c. 5. n. 34.* Barth. de Vecchis *d. disp. 8. dub. 7. n. 8* Nou. *d. verb. renunciatio n 6.* Et liberatio, qua nouitius tutorem, seu curatorem suum à reddendis rationibus liberat, nisi facta esset à nouitio intestato, non alterando naturam testamenti, Nau. *cons. 83. de Regularib* Barthol. de Vecchis *d. disp. 3. dub. 7. n. 9.*

Non comprehenduntur autem sub dictis ver- 226
bis eleemosynæ per nouitios factę; dummodo sint modicæ, consideratis facultatibus ipsius nouitij, Nicol. Gate. *de benefic. p. 11. c. 9. n. 57.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 9. q. 2.* Sanch. *d. lib. 7. c. 5 num. 22.* Barthol. à S Fausto *d. lib. 5. q. 180. in fine,* Barthol. de Vecchis *d. dub. 7. n. 11. vers. ex dictis,* Tambur. *d. disp. 6. q. 10. n. 17.* Peregr. *d c. 2. c. 1. lit. G. §. 7.* vbi *in vers. & adueniente,* post Sanch. *d. num. 22. in fine,* subdit quòd in euentu, quo nouitius exeat è religione, non tenetur monasterium dictas eleemosynas erogatas nouitio restituere.

Nec comprehenduntur donationes Deo, seu 227
B. Mariæ vel Sanctis oblatæ Fr. Emman. *quæst. regular tom. 2. q. 47. art. 5.* Sanch *d. cap. 5. n. 28.* dummodo attentis nouitij facultatibus non sit alicuius momenti, Fr Barthol de Vecchis *d dub. 7 n. 11. in princip.* vbi *n. 2.* subdit nec etiam comprehendi
victum & vestitum, quem pro se tribuit nouitius 228
monasterio.

Nec

229 Nec quoque comprehenditur quod tribuitur monasterio, vel Monialibus in ipsa professione, non pro ipsa, sed pro sustentatione nouitiæ, & Monialium, & pro solemnitate, & festiuitate professionis iuxta consuetum morem, vt resoluit Suar. *tom.5.de censur.disp.22.sect.5.n.15.* & idem eredit Sanch.*d.cap.5.num.22.* de conuiuio facto in ingressu in nouitiatum, & de consuetis tunc dari Monialibus. Tamburin.*d.tom.3.disp.6.q.10.n.18.*

230 Nec item comprehenduntur oblationes, donationesve factæ monasterio, seu Religiosis à tutoribus, curatoribus & consanguineis nouitiorum ex propriis bonis, non ex bonis nouitiatorum, Suar. *de relig.tom.3.lib.5.cap.9.num.*16. Barth.de Vecchis

231 *d.dub.7.num.*14.Tambur.*d.q.10.num.21.* & eodem modo non comprehenduntur donationes factæ à parentibus nouitij ex propriis ipsorum parentum bonis, non in dotem nouitij, vt inquit Sanch. *d.c.5. n.23.*

232 Nec etiam comprehenduntur contractur emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alij huiusmodi, in quibus tantundem recipit nouitius, quantum dat, secundum Sanch *d.cap.5.n.33.* Laurent.de Peirinis *vbi suprà n.75.*Barthol.de Vecchis *d.dub.7.n.15.* quia Concil.*citato cap.16.* solùm procedit in renunciationibus, & donationibus gratuitis, non autem in contractibus vltro, vltroque obligatoriis, vt in donatione remuneratoria, quæ potest fieri absque solemnitate Concilij, Molfes.*ad consuet.Neapol.tom.2.in addit.ad q.16.n.14.& 15.pag.*138. Ioan.Maria Nouar. *lib.2. quæst. forens. lib.1.q.54.*Sperell.*decis.16.n.52.& 53.* Tamburin. *de iure Abbatissar.disp.4.q.10.n.11.*

233 Nec etiam sub hoc Decreto comprehenduntur renunciatio beneficij, potest enim nouitius habens beneficium ecclesiasticum illi validè renunciare, non seruata solemnitate Concilij Trid.*d.cap.16.* vt docet Tamburin.*d.tom.3.disp.6.q.10.n.3.* Machado *d.tom.2.lib.5.part.1.tract.3.docum.1.num.6.* Villalob.*in sum.p.2.tract.33.diffic.17.num.11.* Nic. Garc. *d.p.11.cap.9.num.12.& 13.* quem refero Ego ipse *d.p.3.alleg.99.num.19.* Sed quamuis hæc sententia in puncto Iuris verior sit, contraria tamen, quæ ait dispositionem Concilij *vbi proximè*, vendicare sibi locum in resignatione beneficij, receptior videtur, quamque tuentur Maiol. *de irregular. lib.3. cap.6.post n.1.*Flamin.Paris.*de resign.beneficij, lib.3. q.13.à num.4.* Campan.*d.rub.12.cap.3.n.10.* Azor. *instit.moral.part.2.lib.7.cap.20.q.6.* Molfes.*tom.1.ad consuetud.Neapol.p.4.tit.de renunciation. q.16.n.34. & 35.& in sum.moralis Theolog. tract.6.cap.12.num. 18.in fine.* Ceuall.*Commun.contra commun.q.121.n. 4.& 5.*Ludouic.Miranda *d.tom.1.q.23.art.5.* Mari. Antonin.*variar.resolut.lib.1.resolut.11 2.casu 62.* Fr. Martin.de S. Iosepho *d.cap. 2.num.* 43. Nouarr.*in Lucerna Regul.verb.renunciatio numer.*8. Sanch.*dict. lib.7.cap.5.num* 38. Suar.*tom.3.de relig.lib.5.cap.16. n.12.*Barthol.à S.Fausto *d.lib.5.q.* 181. Fr. Bartholom.de Vecchis *disp.8.dub.7.n.4.* Hieronym Venero *in examine Episcop.lib.6.cap.15 num.*23. Alexander.Peregrin.*in commentar.ad constitut.cleric.regular. part.2.cap.1.dist.G.§.1.* Sperell.*dict.decis.16. numer.* 49. Alphons.de Leone *dict. quæst. 4. praxi 1.num.* 82. vbi cum aliis subdit consequenter dictam renunciationem continere tacitam conditionem, si professio sequatur, & ideo non posse Episcopum illud conferre, & alias collatum, donec talis profiteretur, si non profiteatur, de facto esse reddendum nouitio egredienti, & *ibidem in versic. secunda difficultas*, resoluit professum nullitet, si sua *August. Barbos. de Iur. Eccles.*

professione nulla declarata, exeat à Religione, non posse habere regressum ad beneficium sic resignatum, & renunciationem ipsius etsi fiat ex qualibet causa, tamen semper simpliciter censeri factam ne collatio eorum maneat in suspenso, & addit de facto fuisse declaratum talem nullitet professum non posse obtinere mandatum de manutenendo aduersus eum, qui à Papa fuit ex dicta causa promissus, & in possessionem immissus.

Item nec comprehenduntur testamenta, codicilli, & donationes causa mortis. Ita Nau.*d. commento 2.de Regularib.n.10.& cons.83.n.2.& 3.sub tit.de Regularib.in nouis*, Gaspar.Thesaur. *decis.56.* Tapia *in d. Auth.Ingressi,verb.ideoque nec de his,c.1. n.15.in fine*, Humad.*l.7.gloss.3.sub tit. de vltim. vol.* Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitr.casu 436.n.16.* Molin.*d.disp.159.versic.ambiget fortasse*, Gutier. *in cap. quamuis pactum,de pact. lib.6. verb dum nuptui tradebatur,& canon.quæst.lib.2.cap.1.n.26. cum seqq.* Fr.Emman.*in sum.tom.1.cap.90.n.5.& quæst.Regular. tom.2.q.47.art.2.* Azori.*d.part.1.lib.12. cap.2.q.14. in fine, & lib.13.cap.9.q.2.* Veg. *in sum. tom.1. cap. 91.casu 4.& tom.2.cap.50.casu 3.* Aloys.Ricc.*in collect.decis.collect.*584. Emman.Sà *verb. religio num.5.* Læl.Zech. *de republ.eccles. tit. de Regularib. cap.3. n. 10.*Villalob.*in sum.tom 2 tract.35. diffic.17, num.2.* Less.*d.cap.42.n.4* Aluar. Valasc.*de partition. cap.16. à num.13.*Ceuall.*Commun.contra commun.q.63.n.7. & q.121.à num.4* Cened.*ad Decretum collect. 50.in fin.*Nicol.Garc.*d.p.11. cap.9.n.17.* Sanch. *d.cap.5. num.13.*Bened.Ægid. *d. §.2. num.2. cum seqq.& n. vlt.*Lud.Miranda *d.q.23. artic.4.* optimè Campan. *d.rub.12.cap.13.n.12.*Barthol.à S.Fausto *d. lib.5. q. 188.& seqq.*Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarra lib.2.tit.18. l.7. de Religion. n.21.* Monet. *de commut.vlt.volunt. cap.5.num.*11. Stephan.Gratian. *discept.forens. tom.5.cap.587.n.30.* Franc. Molin.*de ritu nupt.lib.3.q.99.num.26.* Laurent.de Peirinis *in Constit. sui Ordinis Minimor. Constit. 2. Sixti IV. n.74.* Hieron Roderic.*in compendio quæst.regul.resol. 53.n.10.* Alex.Peregrin.*in comment.ad Constit.cleric. regular.p 2.cap.1.lit.G. §.4.* Fr. Barthol. de Vecchis *d.disp.8. dub. 10. num.3.* Tambur. *d.disp.6. q.10. n.7. & 71.* idem Laurent.de Peirinis *de Prælatu q.3. c.1. n.208.* Sperell. *in decision. fori ecclesiastici decis. 16. n.30.*Machado *d.tom.2.lib.5.part.1. tract.3. docum. 1.num.2.* Fr.Martin.de S. Iosepho *in exposit. regulæ S.Francisci cap.1.num.41.*Ouiedo *in praxi Regular. part.1.tract.6.cap.3.q.8. numer.17.* Idem Laurent. de Peirinis *de privileg. Regul. tom.1. in Constitut. 2. Sixti IV.n.74.pag.30.* Ego ipse *dict. part.3. allegat. 99.n.12.*

Contra Spin.*in speculo testam. gloss.12. in princip. num 40.*Castill.*de vsufr.lib.1.cap.68.n.7.* existimantes nullam renunciationem, donationem, aut testamentum valere eius, qui monasterium ingreditur, nisi seruata illius decreti forma.

Item nec comprehenduntur renunciationes, seu donationes ab existente adhuc in sæculo factæ, prætextu tamen, & intuitu ingressus religionis, quia sæcularis ante habitus susceptionem & nouitiatur ingressum potest etiam intuitu eiusdem ingressus validè de suis bonis disponere, illa renunciando, donando, seu obligando, absque solemnitate in præfato Concilij decreto petita. Ita resoluunt Mand.*consil.22.à n.8.vol.1.* Pasarel.*in compend. Minorum c.37.* Confect.*in priuil. Mendicant.tit.13.cap. 12 & 13.*Quarant.*in sum. Bullarij verb. Monasteria & conuentus vers. dubium illud.* Menoch. *in addit. ad lib.2.de arbitrar. casu 436. à numer. 3.* Sorb. *in*

suæ addit. ad compend. Mendicant. verb. Nouitius vers. sed hic sunt aliqua aduertenda, Girond. de priuil. q.106. ex n. 544. Hermosil. ad l.1. tit.4 part.5. super gloss.41. num.14. & 15. Marta consil.74. n.26. & 27. Cened. canon. lib.1. q.6. n.5. & 8. Adrian. Negusan. in Sylua respons.10. n.49. Galerat. de renunc. lib.3. cap.7. n.7. pag.217. Fr. Martin. de S. Iosepho d. c.2. n.40. Aluar. Valasc. d. cap.16. num.22. cum seq. Zanard. in direct. Theolog. p.2. cap.17. vers. primo si sit facta, Veg. in sum. tom.1. cap.91. casu 4. & tom.2. cap.50. casu 3. Thesaur. quæst. forens. lib.2. q.56. n.8. & 9. Megala 1. 2. lib.2. cap.27. n.25. & 26. Nald. verb. religiosus n.1. Fr. Emman. tom.2. q 47. art.8. Steph. Gratian. Marchia decis.37. Bened. Ægid. in repet. d. l.1. p.4. §.2. n.22. ad fin. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.3. q.99. n.30. Castil. controuers. lib.1. de vsufructu cap.65. n.7. Campan. d. rubr.12. cap.3. n.17. Nicol. Garc. d. p.11. cap.9. num.15. Gallet. in margarita casuum conscientia verb. Religiosus pag.226. col.1. verb. Nouitius 1. Vgolin. de potest. Episcopi cap.20. §.7. n.1. Armendar. d. l.7. de Religion. num.20. & 25. Villalob. in sum. tom.2. tract.35. diffic.17. n.4. Portel in dub. Regular. verb. Nouitius n.41. Tamb. d. tom.3. disp.6. q.10. n.10. Roland. Ca- uagnol. Mediolan. dec.17. n.21. p.1. Molfes. ad consuet. Neapol. p.4. tit. de renunciat. p.16. n.15. cum seqq. Cutelli de donat. tom.1. tract.1. discursu 2. part.3. num.153. pag.135. Barbat. de diuis. fructuum p.2. c.2. n.85. & 86. D. Spetell. decis.16. n.18. & 32. nouissimè D. Noguerol. decis.6. n.24. tom.1. Nouatr. in Lucerna Regul. verb. renunciatio bonor. n.9. cum seqq. Castr. Palao in opere mor. tom.3. tract.16. disp.1. puncto 17. à n.34. Hector Capic. Loco decis.31. n.7. vbi quod hæc opinio frequentiori Doctorum calculo est approbata, latè Rota in Romana donationis 1. Februarij 1640. coram R.P.R. Rojas, Laurent. de Peirinis de priuileg. Regul. tom.1. constit.2. Sixti IV. n.73. pag.30. Sanch. d. lib.7. c.5. n.4. cum seqq. Aloys. Ricc. in decisionibus curiæ Archiepiscop. Neapol. p.1. decis.295. ad fin. Barthol. à S. Fausto d. lib.5. q.183. Barthol. de Vecchis d. disp.8. n.4. Alex. Pereg. d. part.2. cap.1. litt. G. §.2. vbi in vers. quintò ita declarauit, refert declarationem, Ego ipse d. alleg.99. n.17. & tenuit Rota in Parmen. transactionis 20. Decembris 1627. coram R.D. Duran, vers. tandem non obstat, inter impressas decis.121. vbi etiam fuit dictum in donatione facta ab eo, qui adhuc non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu, esse adhibendam solemnitatem legis, seu statuti sæcularis, quia dum non ingreditur est sæcularis, & ideò subiicitur legibus sæcularibus, quod etiam declarauit Sacr. Congregat. Concil. de anno 1626. & latè Spetell. d. decis.16. per tot.

Quamuis contrarium, imò renunciationem, seu donationem factam ab existente adhuc in sæculo prætextu, & intuitu ingressus Religionis nullam & inualidam esse absque solemnitate in illo decreto petita, teneant Nau. cons.7. & 8. de donat. in antiq. aliàs cons.81. & 82. de regular. in nouis, Fusc. de Visitat. lib.2. cap.18. n.37. Rojas in epitome success. cap.7. n.30. & 31. Spin. in speculo testam. gloss.12. princ. n 5. Menoch. cons.388. n.7. Emman. Sà verb. Religio n.5. Gutierr. in repet. cap. quamuis pactum, de pact. lib.6. §. dum nuptui tradebatur, in fine, Cancer. var. lib.2. cap.8. n.81. Ceuall. d. q.115. in fine, & q.121. n.4. & 5. Molin. de Iust. tract.2. disp.139. vers. ambiget, & disp.149. vers. quoad Ecclesiam, & disp.604. num.2. Azori. instit. moral. p.1. lib.13. cap.9. q.2. Ludouic. Miranda d. tom.1. q 23. art.2. Lessi. d. lib.1. cap.41. n.39. & 40. Mari. Antonin. var. resolut. lib.1. resol. vlt. casu 42. Rota in Romana donationis de Mongelinis 14. Ianu. 1636. quam refert Tamburin. de iure Abbatiss. decis.8. n 13. cum seqq. Machado d. tom.2. lib.5. p.1. tract.3. docum.1. n.3.

236 Mulier quæ diutiùs permansit in monasterio in habitu nouitiæ cum licentia permanendi, educationis causa, potest validè donare ipsi monasterio, non obstante Decreto Conc. sess.25. cap.16. de regular. quia non est Monialis. Ita S. Cong. Conc. in Fauentina 31. Iulij 1627.

237 Ad hoc autem, vt donatio, seu renunciatio nouitij facta cum solemnitate Concilij d. cap.16. sit firma, requiritur vt professio fiat: vnde illa non sequuta, quia mortuus est nouitius antequam eam faceret, vel ad sæculum rediit, donatio, seu renunciatio erit irrita, & nulla. Ita Nau. cons.1. de statu mon. in antiq. alias cons.9. de success. ab intest. in nouis, Fr. Emman. in sum. p.2. cap.9. n.6. & d. tom.3. q 47. art.12. Passatell. in priuileg. Minor. c.37. Ouiedo in praxi Regular. p.1. tract 6. c.3. q.6. n.13. Sanchez dict. cap.5. à num.48. Honded. cons.73. à num. 16. vol.2. Barthol. à S. Fausto d. lib.5. q.186. Alex. Peregr. dict. cap.7. litt. G. §.14. Laurent. de Penninis d. Constit. 2. Sixti IV. n.76. Barthol. de Vecchis d. disp.8. dub.8. n.3. & dub.9. n.6. Hieronym. Roderic. in compendio quæst. regul. resol.53. n.12. Machado d. tom.2. lib.5. p.1. tract.3. docum.1. n.4. Castr. Palao in opere morali tom.3. tract.16. disp.1. puncto 17. n.34. cum seqq. Nouarr. in Lucerna Regular. verb. renunciatio bonorum n.14. Noguerol tom.1. alleg.6. n.24. in fine. Aduertit Nouar. vbi proxime n.17. prope fin. quod quamuis renunciatio reuocetur ex egressu à Religione, tamen hoc cessat quando Regularis esset eiectus à Superiore ex legitima causa, quia tunc non habebit regressum ad bona renunciata, vel donata.

238 Nec sufficit vt professio fiat, nisi valida existat, vt resoluunt Barthol. à S. Fausto d. lib.5. q.187. Sanchez d. lib.7. cap.5. n.55. Ouiedo d. n.13. Laurent. de Peirinis d. Const.2. Sixti IV. n.78. Pereg. d. cap.1. litt. G. §.17.

239 Ratificata verò professione, si illa nulliter emissa fuerit, censeri quoque renunciationem, seu donationem ratificatam, & validam, tenent Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiep. Neapol. p 4. decis.146. Sanch. d. lib.7. cap.5. n.56. vbi ait quòd si professio esset nulla, non ratione ætatis, sed quia facta esset anno non integrè transacto, vel ex metu, aut aliis de causis, in hoc casu cum renunciatio ab initio valuerit, eiúsque firmitas pendeat à professione validè emissa, quamuis professio fuerit initio irrita, & sic non confirmauerit renunciationem, cum tamen adhuc ea in suo pristino valore perseueret, confirmabitur, quoties illa professio ratificata fuerit, alia professione siue expressa, siue tacitè valida, refert Peregrin. d. p.2. cap.1. litt. G. §.17. Quamuis non sine fundamento reprobet Hieronym. Roder. in compendio quæst. regular. resol.53. sub n.11.

240 An renunciatio facta à nouitio profiteri volenti in religione, si post emissam validè professionem, efficiatur Episcopus, ab eo reuocari valeat? Quæstio est dubia, in qua affirmatiuam partem tenuerunt in puncto Molfes. post vol.1. ad consuet. Neapol. cons.1. & post vol.2. cons.39. per tot. latè Lauret. de Franchis de controuers. inter Episcop. & Regul. q.118. Carol. Maranta tom.3. respons.15. & ideo reuocanda ob defectum tacitæ inhærentis clausulæ, Vincent. de Anna alleg.21. n.28. Surd. cons.133. n.29. & decis.163. n.13. Molfes. d. cons.1. n.20. & dict. cons.39. n.12. nam omnis renunciatio sub illa tacita conditione facta subintelligitur, Decian. cons.52. n.16. vol.1. Alex. de Neuo cons.51. n. 8 Giphan. de renunc. c. vlt. §. fin. Aloys. Ricc. in prax. aurea resol.152.

Steph.

Steph.Grat. *Marchiæ dec.42.n.24.* Surd.*conſ.445.n.35.lib.3.* Ex eo quia donatio intelligitur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, tum quia quælibet donatio, ſeu renunciatio reuocatur ob cauſam non ſequutam. *l. 2. C. de condict.ob cauſam.*Steph.Grat. *Marchiæ dec.42.n.24.*Surd.*conſ.445.n.35.*Molfeſ.*d.conſ.1. n.26. & d. conſ.39.n.15.*& maximè vbi fit per ingreſſum religionis,quia tunc arguitur cauſa finalis, ſecundum Crauet.*conſ.152.* tum denique, quia renunciatio huiuſmodi facta videtur ſub conditione ſi renuntians perſeueraſſet in monaſterio, hæc autem conditio ceſſauit religioſo exeunte à monaſterio ad Epiſcopalem dignitatem,ergo renunciatio euanuit, *ad l.cedere diem.ff.de verbor.obligat.l.qui heredi,§.fin. ff.de condit.& demonſtrat.* Denique, quia omnis renunciatio ob arctam, ſtrictamque ipſius naturam, extenſionem non admittit, *l.ſi actionem. C.de pact.* Sim.de Prætis *conſ.141.n.6.vol.1.* Turret.*conſ.77.n.30.*Ioſeph.Lud.*Lucenſi deciſ.5.n.66.* Paul. Galerat. *de renunc.lib.1.c.10.n.21 & cap.12.n.10.*

241 Contrarium verò, imò Religioſum factum Epiſcopum non reuocare renunciationem per ſe ipſum factam tempore ingreſſus in religionem cum debitis ſolemnitatibus iuxta formam Concilij Trid. *ſeſſ.25.de regular. cap. 16.* conſuluit conſiliarius de Anna *conſ.45. per tot. tom. 1.* & nouiſſimè tenent Laur.de Peirinis *de Prelato q.3.c.1.n.211.* & latè D. meus Marius Cutel. *in tr.de donat. contemplat. matrim.aliiſque de cauſis inter parentes,& filios factis tom.1.tract.1.diſcurſu 2 part.3.ex n.132.* Ex eo quia Regularis profeſſus ex aſſumptione ad Epiſcopatum non deſinit eſſe regularis,& religione ligatus quoad votum paupertatis, & alia ſubſtantialia regulæ, quæ ſint compatibilia cum dignitate & officio Epiſcopi,*c.de monachis 16.q.1. c.cum ad monaſterium, in fine,de ſtatu monach.* gl. *verb.mendicantium in c.quorundam,de elect.lib.6* quam ſequitur Nic.de Vbald. *in tract.de ſucceſſ.cleric.p.1.n.3.*cum aliis citatis ſuprà *lib.1.cap.9.n.136.* ergo cum profeſſio validè facta fuerit, & etiam poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum,illa remaneat ſicut antea; & Epiſcopus adhuc Religioſus dicatur, & exiſtat,non poteſt dici cauſam ob quam donatio facta fuit, non eſſe ſequutam, vel Epiſcopum deſinere eſſe religioſum, quamuis è monaſterio exeat.

242 Ego tamen ſub diſtinctione has contrarias opiniones componendas eſſe duxi: aut enim bona per huiuſmodi renunciationem iam tertio quæſita fuerunt,Religioſo nondum ad Epiſcopalem dignitatem aſſumpto; & tunc credo veriſſimam ſecundam opinionem ex fundamentis in eius confirmationem adductis; aut quæſita adhuc non ſunt, vtpotè, quia renuntiauit iuri ſuccedendi in legitima materna, & poſt emiſſam profeſſionem ad Epiſcopatum viuente eadem matre tranſlatus fuit,hoc enim caſu recuperat ius ſuccedendi in dicta materna legitima, cum medio tempore nulli fuerat virtute renunciationis huiuſmodi aliqua res acquiſita, quod in ſumma euincunt prioris ſententiæ fundamenta,me citato *in hoc loco* Nouar.*vbi ſuprà à num.18.* & in his terminis articulo bis & iterum maturè diſcuſſo declararunt Eminentiſſimi Cardinales ſacri Concilij Trid.interpretes in hæc verba. *Die 11.Ianuarij 1631. propoſito in Sacra Congregatione Concilij Trid.dubio ad inſtantiam N. Regularis profeſſi,& ad Epiſcopatum promoti Eminentiſſimi Patres cenſuerunt dictum oratorem recuperare ius ſuccedendi etiam in bonis ab eo renunciatis, dummodo non*

243 *ſint alteri acquiſita.* Ratio eſt, quia huiuſmodi Regularis ad Epiſcopatum promotus recuperare poteſt ius ſuccedendi quoad bona delata poſt aſſumptionem ad Epiſcopatum, in commodum tamen ſuæ Eccleſiæ reſpectu proprietatis: id enim bene ſe compatitur cum ſubſtantialibus religionis, & voto paupertatis emiſſo, vt ex text. *in cap.ſtatuitum 18.quæſt.1.* vbi gl. Archid. & Turret. declarant verba illa, *ſibi iure vendicandi,* id eſt, *ſuæ Eccleſiæ,* S.Thomas *2. 2. quæſt.185. art.8. circa fin.* Nauarr. *conſil.15 numer.4.de Regular. & de redit. Eccleſ. q.1. monitu 9.n.1.*Fr.Emm. *quæſt. Regular.tom.2.q.59.artic.7.* Rota *in Vſſelen hæreditatis 24. Maij 1619.coram R.P.D.meo Pirouano,* in qua firmatur vſumfructum poſſe ſibi acquiri, ſequendo *deciſ. 401. n.7. coram Gregorio XV.* Secus dicendum in bonis delatis ante adeptum Epiſcopatum, ſiue fuerint per alium actualiter quæſita, vt tradunt Bart. *in tract. Minorit.lib.1.diſtinct.3. cap.2.* Bald. *in l.ſi alienum. §.in extraneis n. 2. verſ.ſecundo facit, ff. de hæredib. inſtit.* Felin.*in cap.in præſentia n.56.verſ.& adde, de prob.*Feder.de Senis *conſil.26.* Nicol. de Vbald. *de ſucceſſ.abinteſt.p.1.n.4.verſ.dummodo,* ſiue adhuc in ſuſpenſo remanerent, prout conſuluit Federic.*dict. conſ.26.* Beroi.*in dict. cap. in præſentia numer. 550.* Nicol. de Vbald. *vbi ſup.* Declara tamen quod ſuprà diximus de ſecunda opinione, in quo eam veriſſimam iudicamus, procedere vbi renunciatio, ſeruatis ſeruandis facta fuerit cum ſubſequuta profeſſionis emiſſione abſque alia proteſtatione, ſeu pacto facultati recuperandi bona renunciata, ſi à Religioſo transferri, ſeu egredi contigerit, tunc enim proteſtatio huiuſmodi facit vt bona ſic renunciata irreuocabiliter alteri non quærantur, Anchar. *in cap. ſtatuimus,ſub num.7. verſic.ſi vero,de regul.& ibi* Hoſt.*n.4.verſ.de his quæ,* Carol. Zabarell. *num.6.verſ.in hoc tamen,* Abb.*n.4. verſ.ſed quærit.* & in puncto in renunciante, qui poſtea emiſit legitimam profeſſionem, Feder de Senis *dict.conſil. 26. numer. 30. verſic. item pone,* & in his terminis pacti loquitur Natt. *conſil.180. numer.4. & 5.*

Illud aduertere oportet quòd renunciationes, donationes, vel ceſſiones iurium factæ per monaſterium Monialium capitulariter congregatarum de hæreditate, quæ debebatur ingreſſuræ monaſterium iam electæ per Capitulum, non exigunt ſolemnitates Iuris communis requiſitas in alienationibus bonorum immobilium Eccleſiæ, nec formam Conciliarem, ſed iuxta Iuris communis, vel municipalis ſanctionem procedere debent, præſertim verò eam formam non exigunt,cuius meminit S.Concil.*d.cap.16.*quia illius contextus non loquitur in renunciatione facta à monaſterio: ita Valaſc. *d.cap.16.num.28.verſic.tertius modus,* Coſta *in tract. de re integra diſt.104.n.1.*Caball.*conſil.104.n.5. lib.1.*Læl.Caput.*ad conſuet. Neap.ſuper conſil.Si moriatur p.3.§.9.n.8. cum ſeqq. pag. 326.* Barbat. *de diuiſ. fruct.p.2.c.2.n.85.& 86.*

Supereſt nunc vt aliquid de licentia Epiſcopi, ſeu 244 eius Vicarij,quæ in huiuſmodi renunciatione, ſeu donatione interuenire debet,aliquid dicamus,& in primis aduerto obtentam requiri, ſicut reſoluunt Sanch.*d.c.5.à n.76.*Ouiedo *in praxi Regul.p.1.tr.8. c.3.q.7.n.14* Barth.à S.Fauſto *d.lib.5.q.201.* Peregr. *d.p.2.cap.1.litt.C. §. 32.* Ego ipſe *d. alleg.99. n.10.* non tamen in ſcriptis deſiderari obſeruant Barth.de Vecchis *d.diſp.8.dub.9.num.5.*Laurent.de Franchis *de contr.inter Epiſc.& Reg.in quæſt diuerſ.q.42.in pr.* Barthol.à S. Fauſto *d.lib.5.q.200.*vbi *q.199.* ſubdit hanc licentiam poſſe delegari, de quo etiam Sanchez

chez *d.cap.5.num.75.* Peregrin. *d.p.a. cap.1. litt.C.* §.29. Ego ipse *d.allegat.89. n.9.* Et debere in ipso actu renunciationis interuenire post Cened. *Canon. quaest. lib.1.q.6. num.14.* firmauit Rota *in Romana fideicommissi 15. Nouembris 1624. coram bona memoria Remboldo*, vbi etiam fuit dictum quod hæc licentia ob hoc non præsumitur ex lapsu plurium annorum, vnde refert decisum Fr. Barthol. de Vec-
245 chis *d. disputatione 8. dub.9.n.3.* omissa hac licentia, & professione sequuta nullam esse renunciationem ipso iure. Laut. de Franch. *loco citato*, dum resoluit non sufficere licentiam subsequutam, atque satis esse tacitam habitam ex ratihabitione de præsenti.

246 Renunciatio verò facta ad fauorem Patrum Societatis I a s v per nouitium inter Patres eiusdem Societatis, est valida, non obstante quòd fuerit facta cum licentia Episcopi, S. Cong. Concil. *in Neapolitana 20. Mart. 1621.*

247 Episcopus autem, qui hanc licentiam elargiri debet, sufficit si confirmatus sit, quamuis nondum consecratus, secundum Sanch. *d. cap.5. num. 65.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5.q.194.* Peregrin. *d.p. 2. cap.1. litt.C.§.25.* Machado *d.lib.4 p.6. tract.10. docum.8. num.2.* Ego ipse *d. alleg 99.n.4.*

248 Archiepiscopus quoque si consecratus sit, licet nondum Pallium receperit, poterit huiusmodi licentiam in sua Diœcesi impartiri, vt resoluunt Sanch. *d. cap.5 num 66.* Peregrin. *d.p.2. cap.1. litt.C. §.26* Ego ipse *d. allegat.99. num.4.* In Diœcesi verò Suffraganei non habet potestatem concedendi hanc licentiam, nisi Episcopo eam denegante deuolueretur per appellationem causa ad ipsum, sicut benè notat Sanch. *d. cap.5. num.68.* Capitulum Sede vacante eamdem licentiam concedere tradunt idem Sanch. *d. cap.5.n.67.* Barth. à S. Fausto *d. lib.5. quaest.195.* Peregrin. *dict. part.2. cap.1. litt. C. §.26.*

249 Abbates quoque, & alios Prælatos habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiectos in suis diœcesibus posse huiusmodi licentiam concedere asserunt Sanch. *d. cap.5. n.68.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5.q.196.* Barthol. de Vecchis *d. disp.9. dub 2.n.2.* Peregrin. *d.p.2. cap.1. litt.C. §.27.* Ego ipse *d. alleg.99.n.6.*

250 Prælatos verò Regulares eam facultatem concedere non posse in monasteriis exemptis, & sibi subiectis, quia Conc. Trid. *d. cap. 16.* solùm Episcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, resoluunt Ludouic. Miranda *d. tom.1.q.23.art.6.concl. 2.* Fr. Emman. *quaest. regul. tom.2 q.47. art.14.* Barthol. de Vecchis *d. disputatione 8 dub.9.n.2* Laur. de Franchis *in d. tract. quaest 43.* Peregrin. *d. part.2. cap.1. lit. C.§.30.* Sanch. *d. cap.5. num.74* vbi *n.75.* cum Fe. Emman. *in sum. tom.2. cap.7. n.1. in fine*, & Vega *tom.2. sum. cap.50. casu 3* asserit in aliquibus Religionibus in desuetudinem abiisse hanc licentiam petere ab Episcopo, quod ille approbat si consuetudo fuerit legitimè præscripta, vt contra decretum Concilij *d.c.16.* vires obtineat.

251 Iuxta eiusdem Concilij dispositionem *in d. cap. 16.* poterit Vicarius generalis Episcopi, seu Capituli Sede vacante hanc licentiam concedere, sicut ex eo colligunt Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib.2.q.207.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5.q.197.* Peregrin. *d.p.2. cap.1. lit.G.§.28.* Sanch *d. cap.5 num.69.* vbi *num.70.* idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iurisdictione Episcopali in sua Diœcesi gaudentium, refero ego ipse *d. alleg. 99. num. 8.* Vicario verò foraneo integrum non erit hanc licentiam concedere absque expressa commissione sibi facta, vt bene resoluunt Sanch. *d. cap.5. num.71.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5.q.198.* Fr. Barth. de Vecchis *d. disputatione 8. dub.9. num.2.* Peregrin. *d.p.2.c. 1. litt.G.§.28. vers. idem dicendum.* Nec est obliuiscendum licentiam Ordinarij à Concilio requisitam concedendam esse cum aliquali causæ cognitione, & voluntatis profitentis scrutatione, qualitatisque ipsius, & sic per modum decreti authoritatiui: ita Molfes. *ad constitut. Neapol. tit. de renunciat. q.16. num.17. & seqq.* Sperell. *d. decis.16. num.55.* vbi attestatur sic totius ferme Italiæ vsum obtinere, & consuetudinem interpretationem declarasse.

Exigit præterea Concil. Trid. vt intra duos menses proximos ante professionem renunciatio fiat, 252 quia (vt notat Menoch. *cons.388. numer.7. volum. 4.* quem refert Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares in quaest. diuers. quaest.44. in fine*) eo tempore iam sunt nouitio penè probatæ Religionis austeritates, & deliberatio emittendæ professionis iam manifesta satis apparet cursu decem mensium, non ita vt integro bimestri ante professionem fieri debeat, sed vt satis sit toto eo bimestri ante professionem fieri, quamuis immediatè ante illam, vt aduertunt Sanch. *d. cap.5. num.80.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.5. quaest.192.* Peregrin. *d.p.2. cap.1. litt.G. §.20.* Sperell. *in decis. fori eccles. decis.16. numer.54.* reprobans Nouarr. *quaest. forens. part. 1. quaest.78.* existimantem renunciationes, quæ fiunt ante duos mēses professioni proximos validas esse absque dictis solemnitatibus. Vnde renunciationem factam per diem ante dictos duos menses non valere, quia contra formam Concilij, censuit S. Congregat. Concil. *sub die 21. Ianuarij 1627.*

Hoc autem bimestre computandum est de 253 momento ad momentum, & secundum quod occurrit mensis in Kalendario, sicut docent Sanchez *d. cap.5. num.81.* Barthol. à S Fausto *d. lib.5. q. 193.* Barthol. de Vecchis *d. disputatione 8. dub.9. num. 5.* Peregrin. *d. cap.1. litt. G.§.29. vers. probatur quia.* Laurent. de Peirinis *de Prælato q.3. cap.1. num.214.* Sperell. *d. decis.16. num.54. in fin.* Laut. de Franchis *d.q.44. in princ.*

Contra Læl. Zech. *de Republ. eccles. tit. de Regul. cap.3. num.14.* & Zerol. *in praxi Episcopal. p.1. verb. Monachus, in fine*, existimantes id bimestre non debere esse mathematicum, sed morale, ac proinde eam renunciationem non esse irritam, si paulò ante id bimestre fiat.

Nihil refert si facta semel renunciatione bime- 254 stri illo ante professionem legitimè faciendam, vt quia transacto bimestri est completa ætas, & annus nouitiatus, differatur professio, ex quacunque causa dilatio contingat, vt resoluunt Sanch. *d. cap.5 n. 81.* Laur. de Peirinis *d.q.3.c.1.n.214.* Laur. de Franchis *d.q.44. in med.* & decisum asserit Armend. *dict. lib.7. de regular. n.18.* vbi *n.27.* subdit Conc. Trid. verba *in d.c.16.* ibi *intra duos menses* verificari etiamsi vltra plures menses anni probationis teneret professio fiat, & *n.12.* refert pariter resolutum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante professionem per duos menses, licet ante completum decimum sextum annum. Ex quacunque enim causa contigerit professionem vltra annum protrahi suo valore non deficere renunciationem post decimum nouitiatus mensem factam refert decisum Barthol. de Vecchis *d. disp.8. dub.9. n.5. in fine.* Quid autem stante dispensatione Apostol. vt nouitius nono mense professus sit; vel minor sexdecim annis? Vide Sanch. *d.c.5. n.83.* Peregr. *d.p.2.c.1 lit.G.§. 21.*

Illud

Illud demum aduertere oportet decretum Concilij Trident.*in d. cap.16.* vendicare sibi locum
255 etiam in iis, qui excedunt annum decimum sextum, & illa verba dicti decreti, *antea facta*, non referri ad ætatem renunciantis, sed ad duos menses proximos antè professionem, vt docent Gutic.*canon.lib.2.cap.1.num.34.* Cencd. *ad Decretum collect.50.num.5.* Fr. Emman. *quæst. regular. tom.2. quæst.4.art.13.* optimè Franc Molin.*de ritu nuptiar. lib.3.quæst.99 num.43.* Valasc.*de partit. cap.16.num.27.* Campan.*dict.cap.3.num.18.* Sanch.*d.cap.5 n.7.* Armendar.*dict.lib.7.de Religionib.num.36.* Barthol. de Vecchis *dict.disput.8.num.1.* Peregrin.*dict.part.2.cap.1.litt.G.§.3.* Ego ipse *d.alleg.99. num.18.* latè Molfes.*ad consuet.Neapol.tit.de renunciat. quæst.16.n.31.cum seqq.* Spercll.*in decision.fori eccles.decis.16.num.48.*

Contra Menoch. *de arbitr. casu 436. num.8.* & Thesaur. *quæst.forens.lib.2. quæst.56. num.7.* existimantes renunciationem à nouitio excedente dictam ætatem sexdecim annorum absque solemnitate dicti Decreti factam esse inualidam.

CAPVT XLIII.

De Statu, & vita Regularium.

SVMMARIVM.

1 *Gradus tres hominum in religionibus distincti reperiuntur, vel enim sunt religiosi, seu monachi, vel conuersi, vel oblati.*

2 *Religiosi seu monachi illi sunt, qui in religione aliqua approbata emittunt tria illa vota paupertatis, castitatis, & obedientia.*

3 *Monachi, & Conuersi in quo conueniant, & differant? ostenditur.*

4 *Oblati qui dicantur?*

5 *Oblati, & Conuersi in quo differant?*

6 *Eremita an & quando dicantur religiosi.*

7 *Mulierum tertij Ordinis priuatis domibus degentium status, & ad habitum admissio.*

8 *Legatum relictum si monachabitur verificatur in Tertiariis Ordinis S.Francisci & similibus, qui vitam calibem duxerint.*

9 *Monachorum appellatione qui propriè veniant, ostenditur.*

10 *Monachi omnes etiam Abbates olim laici erant, & ideò Clericis inferiores habebantur.*

11 *Monachi olim obedientiam præstabant Ostiario, & aliis in maioribus sacris ordinibus constitutis.*

12 *Monachi fuerunt in laicali statu vsque ad tempora Eusebij, Zozimi, & Syricij.*

13 *Monachorum appellatione indefinite veniunt omnes religiosi cuiuscunque generis.*

14 *Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, qua sunt proportionabilia.*

15 *Regulares, qui sunt Mendicantes, Fratres simpliciter appellantur.*

16 *Religiosi sunt alij, qui nec Monachi, nec Fratres vocantur, sed Canonici aut Clerici regulares dicuntur.*

17 *Religiosus, aut Regularis nomen est generale omnes omninò comprehendens, qui sub regula aliqua communiter perpetuo viuunt.*

18 *Religiosi quidam Mendicantes appellantur, alij non Mendicantes sunt, sed nonnulli ac Mendicantium priuilegiis gaudent.*

19 *Equites Militarium Ordinum Religiosorum appellatione propriè & strictè non veniunt, nisi in fauorabilibus, vel vbi adderetur aliquod verbum vniuersale.*

20 *Milites S. Iacobi de Spatha non sunt verè religiosi, ac proinde eorum filij nati ex soluta, cum qua de licentia magni Magistri poterunt contrahere matrimonium, non sunt spurij dicendi, sed filij naturales.*

21 *Commendatarij Abbates non veniunt appellatione Religiosorum.*

22 *Religiosi non sunt nec largo nec stricto modo qui vtuntur matrimonio.*

23 *Equites Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani ex proprietate sermonis veniunt appellatione Religiosorum in quacunque materia etiam pœnali, vel odiosa, si alias mente disponentis contrarium non appareat.*

24 *Equites S. Ioannis Hierosolymitani verè, absolutè, & propriè religiosi sunt, & aliorum more tria vota solemnia emittunt sub regula ab Ecclesia approbata.*

25 *Regulares omnes tenentur ad ea omnia vitanda, vel sectanda, qua circo vitam & honestatem Clericorum disposita sunt.*

26 *Religiosis omnibus mandatur vt habitum suo Ordini requisitum, & conuenientem continuo portent.*

27 *Aucupationes, & venationes omnibus religiosis interdicuntur, & canes, aut aues venaticos alere vel tenere prohibetur.*

28 *Religiosis prohibetur loca sacularia diligere, alias amare, gulam & ebrietatem sectari, & velle in deliciis viuere.*

29 *Silentium vt Religiosi seruent continuum in dormitorio, refectorio, & certis horis in claustro, præcipitur.*

30 *Arma intra septa monasterij absque suorum Superiorum licentia tenere prohibentur regulares.*

31 *Mulieres intra septa monasterij introducere prohibentur Regulares.*

32 *Religiosi, qui faciunt, aut permitentur fœminas ingredi sua monasteria prætextu facultatum, &c. quas pœnas incurrant, ostenditur.*

33 *Monasterij Monachorum nomine, in quod fœmina intrare non possunt, quid veniat? ostenditur.*

34 *Sacristia monasteriorum, an comprehendatur sub monasterij nomine? ostenditur.*

35 *Infirmaria non comprehenduntur nomine monasterij.*

36 *Mulierem aliquam medicam an liceat introducere in dormitorium pro curatione alicuius religiosi infirmi, ostenditur.*

27 *Prælatus regularis præcipiens vt fiat processio extraordinaria vt illius occasione possent mulieres claustra intrare, an incidat in pœnas, ostenditur.*

38 *Imperatrices, Reginæ, ac ipsarum filiæ, & ancillæ, quas secum deferunt, liberè vtrorum monasteria ingredi possunt, etiamsi nullum habeant priuilegium.*

39 *Regulares absque suorum Superiorum licentia non possunt*

possunt se subiicere obsequio alicuius Prælati, vel Principis, aut communitatis.

40 Regulares non possunt a suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad Superiores accedendi nisi id faciant à Superiore inique supra modum vexati.

41 Aduocati, vel Procuratoris munus exercere non possunt Regulares nisi Superioris licentia, & vtilitate monasterij concurrentibus.

42 Fratres Franciscani non possunt de licentia suorum Superiorum aduocati, vel procuratoris munus obire.

43 Vtilitas monasterij propter quam possunt regulares aduocati, vel procuratoris munus exercere sufficit indirectà monasterij indigentia ad magnam paupertatem subleuandam, & æs alienum soluendum.

44 Superior Religionis potest aduocati, aut procuratoris munus obire.

45 Regularis in negotiis Abbatis, monasterij, vel cuiuscunque religiosi eiusdem religionis, aut etiam Episcopi potest aduocati, aut procuratoris munus obire.

46 Religiosus vnus potest pro aliis constitui procurator in prosequutione cuiusuis negocij vbi plures monachi admittuntur, & conueniunt in idem.

47 Tabellionis officium exercere non possunt Religiosi.

48 Instrumenta post professionem complere & signare licitè potest religiosus, quæ in sæculo confecerat, vel in suo protocollo breuiter, & succinctè conscripserat.

49 Arbitri esse non possunt Religiosi, nisi concurrant licentia Superioris, & vtilitas monasterij.

50 Religiosus factus Episcopus, & simplices Monachi habentes aliquam administrationem, aut Prioratum, possunt esse arbitri.

51 Testes in iudicio esse non possunt Religiosi absque Superioris licentia, si vero de facto testificentur, testimonia valebunt.

52 Religiosus vt sit testis instrumentarius, nulla exigitur Superioris licentia.

53 Religiosus vt in aliquo testamento testis scribatur, opus est licentia Superioris, etiam quando monasterium hæres instituitur.

54 Artem chirurgiæ cum incisione, vel adustione exercere non possunt Religiosi.

55 Chirurgiæ artem si Religiosus exerceat cum incisione vel adustione causa pietatis, & ægrotus ex hoc decedat, licet illi non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem.

56 Artem medicam exercere Religiosis interdicitur nisi causa pietatis, & dummodo nullum mortis subsequendæ periculum immineat.

57 Tutores testamentarij, aut datiui esse non possunt Religiosi etiam de licentia suorum superiorum, & etiam personarum miserabilium.

58 Fideiubere non possunt Religiosi nisi de licentia Prælati, & maioris partis Capituli.

59 Fideiussio irrita est si fiat à Religioso absque licentia Prælati, & maioris partis Capituli.

60 Religiosus licet de Superioris licentia existens in studio possit contractus inire, nequit tamen validè fideiubere.

61 Doctoratus gradum in Iure Ciuili, vel medicina Religiosi accipere nequeunt. In Theologia verò & Iure Canonico possunt ex Superioris licentia; vt n. 62.

63 Doctoratus gradus an possint accipere Franciscani & Iesuitæ ostenditur.

64 Religiosus missus à Superiore ad litteras addiscendas censetur quoque licentiam habere vt ad doctoratus gradum necessariis monasterij expensis promoueatur.

65 Exequutores testamenti siue ad causas profanas siue ad pias esse non possunt Religiosi absque Superioris licentia.

66 Licentiam acceptandi officium exequutoris testamenti potest quilibet superior etiam immediatus conuentus concedere.

67 Licentia Superioris ad acceptandum officium exequutoris monasterij non sufficit obtinere post illud susceptum, sed ad illud quoque acceptandum prærequiritur.

68 Licentia Superioris non requiritur quando religiosus exequutor esset testamenti quoad sola legata pia, & etiam quando exequutio illa cedit in monasterij vtilitatem.

69 Exequutores testamentarij munus obire possunt absque superioris licentia religiosi, qui extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuis præsint.

70 Exequutores vltimarum voluntatum esse non possunt Fratres Minores, etiam obtenta suorum Superiorum licentia.

71 Fratres Minores possunt pauperum electionem facere, si testator id munus eis testamento relinquat.

72 Bona quæcunque tanquam propria, vel Conuentus nomine possidere, aut tenere prohibentur Religiosi.

73 Peculium ad nutum Superiorum reuocabile licitum est Religionum Prælatis concedere Religiosis ad solos vsus honestos & pios, idque ex causa legitima, nec hoc est correctum per Concil. sess. 15. de Regular. cap. 2. vt num. 74.

75 Peculium ad nutum Superioris reuocabile Religioso concessum, debet esse moderatum, & non superfluum.

76 Religiosus, qui de licentia Superioris multa superflua respectu sui status possidet, an sit proprietarius remissiuè.

77 Propria tenere non possunt Regulares vtriusque sexus, sed omnia dare debent suis Superioribus.

78 Superior nullus potest concedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem.

79 Moniales, & cæteri Regulares res etiam parui momenti sibi donatas, aut alias acquisitas vti proprias retinere non possunt, sed Superiori illas tradere debent.

80 Reditus vitalitios an & quando de licentia Superioris licitum sit Monialibus habere ostenditur.

81 Monasteriis omnibus etiam Mendicantium (exceptis conuentibus Capuccinorum, & Minorum de Obseruantia,) permittitur vt eis bona immobilia in communi possidere liceat.

82 Fratres Minores de Obseruantia, & Capuccini sunt incapaces hæreditariæ successionis, quamuis adiiciatur clausula, vt hæreditas vendatur, & in necessaria illis pretium cedat.

83 Fratrum Minorum Ecclesia non potest validè hæres institui.

84 Moniales S. Claræ, & omnes aliæ cuiuscunque

Ordinis

Ordinis non comprehenduntur in exceptione quam fecit Conc. Trid. sess a . de Regular. c.3 *non obstante regula in contrarium.*

85 *Congregatio totius Societatis Iesu cessit cuicunque iuri proueniente ex concessione Concil. Trident.* sess.25. de Regular. cap.3. *ad habenda bona immobilia in commune in domibus professorum, vel eorum Ecclesiis.*

86 *Renunciatio totius Societatis Iesu concessionis habendi bona immobilia in communi in domibus professorum vel eorum Ecclesiis, intelligitur adhoc vt possit habere, & perpetuò possidere stabilia, non autem vt capiat ad vendendum.*

87 *Societas Iesu, & Domus professorum sunt capaces acquisitionis stabilium ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio propriis necessitatibus prouidendi.*

88 *Religiosus paupertatis votum professus si peculium, seu aliquid proprium habere deprehendatur, a monasterio expellendus erat olim, sed hodie deputandus in monasterij ergastulo vbi pœnitentiam agat, & quid attento Concil. Trid.*

89 *Religiosus proprium habens si tempore mortis inuentus sit, in sterquilinio, cum illo proprio, siue tota pecunia est sepeliendus.*

90 *Sepulturam sibi eligere prohibentur religiosi nisi quando moriuntur ita remotè a monasterio, vt ad illud commodè portari nequeant.*

91 *Religiosi professi euntes monasteria ad audiendas Leges, seu Physicam, quas pœnas incurrant, ostenditur, & declaratur multis modis numeris seqq.*

94 *Vota quæ sunt professi omnino seruare tenentur Religiosi.*

95 *Religionum Præpositis, & Capitulis præcipitur vt fugitiuos suos & eiectos de ordine suo requirant sollicitè annuatim, & redire ad religionem compellant, eosque recipiant.*

96 *Professi habitum temerariè dimittentes excommunicationis sententiam ipso iure incurrunt.*

97 *Habitus dimissio temeraria dicitur quando absque causa fit, secus si ex iusta causa.*

98 *Habitus quando ex aliqua apparenti causa dimittitur postea assumendus, etsi illa causa non omninò honesta sit, nec excusans, excommunicationem non incurrit.*

99 *Habitum occultans sine causa eo modo vt à circunstantibus cognosci nequeat cuius ordinis religiosus ille sit, incidit in excommunicationem contra dimittentes habitum latam.*

100 *Habitum gerens sub pannis coopertum an sit Apostata, excommunicationemque incurrat? ostenditur.*

101 *Habitumcoopertum quando religiosus ex causa necessaria defert, & ab apostasia, & ab excommunicatione excusatur.*

102 *Habitum coopertum deferens Religiosus habitu alterius religionis an in pœnas incidat? remissiuè.*

103 *Episcopus regularis omittens habitum, & assumens illam albam, & candidam vestem quæ ab Episcopis exterius defertur, non incurrit excommunicationem latam contra monachos omittentes habitum.*

104 *Concil. Trid.* sess.25. de Regular. cap.19. refertur.

105 *Religiosi prohibentur sub pœna excommunicationis accedere ad quauis studia litterarum nisi à suo Prælato cum consilio sui conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa.*

106 *Monachi & Canonici regulares quando prohibeantur ad Curias Principum accedere? ostenditur.*

107 *Decimas Ecclesiis debitas prohibentur Religiosi sub pœna excommunicationis vsurpare.*

108 *Religiosi sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda prohibentur audientes a decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahere in sermonibus suis.*

109 *Religiosi Prælatis suis obedire tenentur.*

110 *Appellare Religiosis non permittitur nisi à correctione, quam facit Prælatus regularis excedendo modum, & transgrediendo regulæ limites.*

111 *Concil. Trident.* sess.25 de Regular. cap.4. *non interdicit appellationem ad Superiores, sed recessum à monasterio prætextu adeundi Superiorem.*

112 *Religiosi regulas, & statuta suorum Ordinum seruare tenentur.*

113 *Religiosi non solum suis Regularibus Prælatis, sed etiam Episcopis Ordinariis in aliquibus sub sunt.*

114 *Concil Trid.* sess.6.de reform cap.3.& sess.23. etiam de reform.c.8.*refertur.*

115 *Concil. Trid.* sess.25.de Regul c.14. *declaratur.*

116 *Episcopus nõ potest per censuras procedere, ac punire Regularem notoriè, & cum scandalo extra claustrum delinquentem si a suo superiore intra tempus ab ipso Episcopo præfixum non puniatur.*

117 *Regulares superiores, qui ad præscriptum Concil. Trid.* sess.25.de Regul. c.14. *tenentur facere certiores Episcopos de punitione regularium extra claustra delinquentium, non satisfaciunt faciendo verbo huiusmodi certiorationem, sed in scriptis facere debent.*

118 *Superiores non punientes suos subditos iuxta formam decreti* Concil sess.25. de regul. c.14. *incurrunt pœnam priuationis ipso facto dignitatum, & officiorum, ac inhabilitatis, &c.*

119 *Monasteria Regularium, & Regulares ipsi à iurisdictione Episcopi exempti fuerunt, & suis tantum superioribus ordinis subditi remanserunt, sed in multis adhuc Episcopo subiiciũtur.*

120 *Religiosi omnes quamuis exempti Ecclesias, & decimas a laicis recipere prohibentur absque Episcopi Diœcesani consensu.*

121 *Excommunicatos, & nominatim interdictos ad diuina Officia admittere prohibẽtur Regulares.*

122 *Regulares in Ecclesiis non pertinentibus ad eos pleno iure non possunt instituere, nec destituere inconsultis Episcopis.*

113 *Regulares in suis Ecclesiis non possunt in sanctissimi Corporis Christi festiuitate processionem facere, aut festiuitatem celebrare, quia hoc ad Cathedralem duntaxat pertinet.*

114 *Fratres Prædicatores in Dominica infra octauam Corporis Christi possunt publicas processiones facere, & in eis sanctissimum Sacramentum deferre per alienas Parochias.*

125 *Confratres, seu Oblati ipsorum Religiosorum, qui non se omninò transtulerunt, sed in proprietatibus suis omninò duxerint manendum, non intelliguntur exempti.*

126 *Religiosi*

126 *Religiosi priuilegium à Sede Apost. habentes, vt Ecclesias eidem Sedi subiectas possint in proprios vsus conuertere, earum tamen possessionem sine diœcesani Episcopi auctoritate non possunt accipere.*

127 *Religiosi exempti licet à quoquam excommunicari, vel suspendi non possint, ab Ordinarijs nihilominus huiusmodi poterunt sententijs innodari, si ad Prioratus ipsis Ordinarijs subiectos mittantur quamdiu commorantur.*

128 *Religiosi quamuis exempti Sacramenta administrare, & matrimonia celebrare sine Presbyteri Parochialis licentia nequeunt.*

129 *Oleum sanctum in suis Ecclesijs tenere possunt Regulares pro ipsorum vsu duntaxat.*

130 *Regulares prohibentur in suis prædicationibus Ecclesiarum Prælatos detrahere, aut laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia vel accessu retrahere.*

131 *Indulgentias indiscretas pronunciare prohibentur Regulares.*

132 *Regulares cum testamentis condendis intersunt, à quibus testatores retrahere non debent, ostenditur.*

133 *Absoluendi pœnitentes à casibus Episcopo reseruatis non habent regulares facultatem etiam per priuilegium, quod Mare magnum vocatur.*

134 *Regulares personæ curam animarum exercentes in monasterijs exemptis, quibus imminet cura animarum, in ijs, quæ ad dictam curam & sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi & correctioni Episcopi immediatè subsunt, in cuius diœcesi sita sunt.*

135 *Regulares exempti, quibus cura animarum personarum sæcularium non incumbit, nequaquam subiiciuntur per constit. Greg. XV. de exemptorum priuilegijs, Episcoporum iurisdictioni in iis, quæ sacramentorum administrationem concernunt.*

136 *Episcopis non licet in vim constitut. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, visitare Altaria Ecclesiarum regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum sæcularium.*

137 *Ecclesia Militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam Ordinario sunt subiectæ, & ab eodem visitari possunt.*

138 *Regulares exempti in dependentibus à cura animarum subsunt Episcopi correctioni, & visitationi.*

139 *Episcopis licet si dum ipsi in casibus sibi licitis ingredi volunt monasteria regularia exempta, regulares renuant eos intromittere ostia claudendo, illa frangere vimque inferre.*

140 *Visitationem impedientes potest Episcopus excommunicare etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifesta violentia.*

141 *Religiosus delinquens extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum non ab Episcopo, sed à suis Superioribus puniri debet.*

141 *Nullus etiam ad nutum amouibilis potest deputari circa curam animarum, & Sacramentorum administrationem, nisi de Episcoporum Ordinariorum consensu, & prævio per eum examine.*

143 *Examinare potest Episcopus quoscunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos & non exemptos ad Curam animarum exercendam constitutos.*

144 *Curam animarum exercentes siue sæculares, siue Regulares sint, poni ad arbitrium superiorum ipsorum regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari & approbari prius ab eo debent, antequam ponantur.*

145 *Regulares ipsi curam animarum sæcularium personarum exercentes in emolumentis legitimè percipiendis, prohiberi possunt per Episcopum ne excedant taxam ab eo præscriptam.*

146 *Clausura an seruetur in monasterijs Monialium etiam regularibus subditarum, potest & debet Episcopus videre, & non potest ab ipsis regularibus impediri.*

147 *Moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoad Obseruantiam clausuræ, quoties illi videbitur expedire.*

148 *Ordinarij in visitatione clausuræ monialium regularibus subiectarum possunt eas interrogare, & examinare super his, quæ ad clausuram pertinent.*

149 *Censura, & interdicta etiam ab ipsis Episcopis emanata, ipsis mandantibus sunt a Regularibus etiam exemptis in eorum Ecclesijs publicanda, atque seruanda.*

150 *Dies festos, quos in sua diœcesi, Episcopus seruandos præceperit, exempti omnes etiam regulares seruare tenentur.*

151 *Ritus Regularium quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipsis regularibus in eorum Ecclesijs persoluenda, non possunt per Episcopum immutari.*

152 *Concionibus, & lectionibus, quos regulares ad populum habuerint, debent se conformare Euangelijs & Epistolis, quibus Clerus sæcularis vtitur illis diebus.*

153 *Dies festos, & ieiunia in suis Ecclesijs annuntiare non prohibentur Regulares.*

154 *Exempti quicunque offendentes officiales curiæ Episcopalis in actu exercendi suum officium, possunt ab eodem Episcopo coerceri, & puniri.*

155 *Regulares exempti, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, possunt ab Episcopo publicè denuntiari excommunicati vt ab ipsis euitentur.*

156 *Exempti omnes ad publicas processiones vocati accedere compelluntur.*

157 *Laici non possunt cogi ab Episcopo vt accedant ad processiones ordinatè.*

158 *Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascunque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, aut honore.*

159 *Processiones publicæ ad quas exempti ab Episcopo vocati accedere tenentur, sunt intelligendæ quæ indictæ fuerint pro bono publico, vel publico honore.*

160 *Fratres B. Ioannis Dei tenentur accedere ad publicas processiones.*

161 *Processiones publicas indicere & ordinare, ac ad illas per publicum edictum populum conuocare potest Episcopus priuatiuè quoad alios, non obstante immemorabili consuetudine, cum consilio tamen Capituli.*

162 *Processiones publicas absente Episcopo edicere spectat ad Vicarium generalem cum consilio Capituli.*

163 *Regulares, qui non accedunt ad processiones ab Episcopo*

Episcopo indictas puniri possunt per censuras, & pœnas arbitrarias.

164 *Episcopus potest compellere etiam sub censuris omnes Religiosos Mendicantes, & monachos vt accedant ad publicas, & generales processiones.*

165 *Regulares ad publicas processiones tenentur accedere in numero decenti, debito, & consueto.*

166 *Sacerdotes Religionis Hierosolymitanæ Ecclesiis inseruientes vocari debent ad processiones publicas, & si non accedant, compelli possunt.*

167 *Regulares degentes in monasteriis, quæ per dimidium milliare distant à ciuitate, non tenentur, nec ab Episcopo compellendi sunt accedere ad processiones.*

168 *Conuentus, in quibus Fratres cum arctiori clausura degunt, non sunt compellendi accedere ad publicas processiones, & qui tales dicantur ostenditur.*

Ad publicas processiones accedere non coguntur

169 *Canonici Regulares S. Crucis Conimbricensis,*

170 *Religiosi, & personæ Societatis Iesu.*

171 *Clerici Regulares Congregat. S. Pauli,*

172 *Clerici Regulares pauperum Matris Dei,*

173 *Fratres sancti Hieronymi in Regnis Hispan.*

174 *Canonici Regulares Lateranen.*

175 *Cassinenses Monachi vltra solitum.*

176 *Regulares habentes priuilegium non accedendi ad processiones publicas, non tenentur ad eas conuenire, etiamsi semel vel sæpius conuenissent.*

177 *Controuersias omnes de præcedentia inter regulares etiam exemptos circa processiones, & alias similes causas exortas Episcopus appellatione remota componere potest.*

178 *Præcedentiarum in materia ius defert consuetudini etiam iuri repugnanti.*

179 *Processio in materia præcedentiarum, etiamsi sit contra ius, est manutenibilis quando est alicuius temporis considerabilis.*

180 *Appellationem deuolutiuam non tollit Conc. Trid.* sess. 25. de Regul. c. 13.

181 *Præcedentiam Ordinum Mendicantium, & Confraternitatum inter se decreuit Gregor. XIII.*

182 *Constitutio Gregorij XIII. de præcedentiis seruanda est inter Confraternitates laicorum, ac etiam inter regulares, ac denique inter monachos, vt n. 183.*

184 *Iesuati præcedunt Minoribus Obseruantiæ.*

185 *Siluestrini, si à quæstuando desistant, præcedunt regularibus Ordinum Mendicantium.*

186 *Cælestini præcedunt Oliuetanis.*

197 *Carmelitani in omni loco debent præcedere Fratribus de Mercede.*

188 *Capuccini debent tribuere præcedentiam in processionibus iis regularibus, qui sub propria cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipsi propriam crucem deferrent.*

189 *Fratres Mendicantes semper & vbique debent tribuere præcedentiam Monachis.*

190 *Fratres S. Francisci de Obseruantia non præcedunt fratribus tertij ordinis, si isti in loco controuersiæ prius monasterium, & locum obtinuerunt.*

191 *Clerus sæcularis in omni loco debet habere præcedentiam supra regulares.*

August. Barbos. de Iur. Ecclef.

192 *Monasteria plura eiusdem Ordinis quando sunt in vna ciuitate vel loco, diuersis temporibus fundata, quæ ex illis præcedere debeant, ostenditur.*

193 *Præcedentia antiquitatis seruanda est inter Milites magnæ Crucis eiusdem Ordinis, non autem inter Milites diuersi Ordinis.*

194 *Procurator generalis Fratrum Minorum de Obseruantia præcedit in Capella Pontificia procuratori generali Fratrum Conuentualium Ordinis S. Francisci.*

195 *Præcedentia est penes Obseruantes, & non Conuentuales.*

196 *Minister Generalis de Obseruantia vti potest titulo, & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius ordinum fratrum Minorum.*

197 *Religiosi omnes cogere prohibentur, quemquam, vel ad promittendum inducere, vt apud eos eligat sepulturam.*

198 *Decimas Ecclesiis debitas vsurpare prohibentur Religiosi.*

199 *Fideles à decimarum solutione retrahere, aut eos ad id non monere in prædicationibus suis, & confessionibus audiendis prohibentur religiosi.*

200 *Celebrare in ciuitatibus, vel castris, aut villis interdictis prohibentur religiosi nisi quatenus eis à Iure, vel ab Episcopis est permissum.*

201 *Prædicare sine licentia Episcopi prohibentur Religiosi in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt, & si contrarium fecerint, poterunt ab Episcopis puniri.*

202 *Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantum à suis superioribus examinari debent, & licentiam obtinere, & cum ea se personaliter præsentare coram Episcopo, ab eaque petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint.*

203 *Confessiones audire Sacerdotum etiam sæcularium prohibentur Regulares sine probatione Episcopi illius diœcesis in qua habitant.*

204 *Confessiones audire Regularium possunt ipsi Regulares proprij superioris regularis approbationem tantum obtinentes.*

205 *Approbatio Superioris regularis sufficit concedi regularibus ad audiendas confessiones sæcularium, qui sunt verè de familia & communes commensales monasteriorum.*

206 *Confessarios regulares alias ab Episcopis liberè approbatos ipsis minimè licet ab audiendis confessionibus suspendere, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum.*

207 *Ordinarij locorum non possunt adimere audiendi Confessiones facultatem omnibus simul vnius conuentus regularibus confessariis sacra Cong. Episcop. & regular. inconsulta.*

208 *Episcopus concedens facultatem Regularibus audiendarum Confessionum ad beneplacitum, illam poterit ad libitum reuocare.*

209 *Episcopus poterit Regulares vtrinque à semetipso approbates suspendere, aut repellere à Confessionibus audiendis, si illi cum scandalo, aut alias inhonestè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendendi.*

210 *Regulares à prædecessoribus Episcopis examinati, & approbati, ad Confessiones personarum sæcu-*

larium audiendas à præsente Episcope successore pro maiore conscientia sua quiete possunt iterum examinari.

211 *Episcopus sicum noua causa, eaque Confessiones ipsas concurrente reprobauerit regulares simpliciter, & sine vlla temporis præfinitione ad eas audiendas admissos, non tenetur ipsis regularibus edicere an eadem causa subsit necne.*

212 *Regulares vt possint in Ecclesiis sui Ordinis prædicare, sufficit Episcopi benedictio petita licet non obtenta, & etiam eo contradicente.*

213 *Regulares si deliquerint siue in Confessionibus audiendis, siue in prædicando, ab Episcopo coërceri possunt, & puniri etiam censuris ecclesiasticis.*

214 *Ordinarij impedire non debent Regulares approbatos ad audiendas Confessiones quominus illas audire possint in domibus pœnitentium ægrotorum quando ab eis vocantur.*

215 *Interdictum quodcunque seruare tenentur regulares, quod ab Ecclesia matrice viderint obseruari.*

216 *Officia diuina horis debitis in suis Ecclesiis tenentur persoluere regulares.*

217 *Regulares omnes etiam Canonici Lateranenses in publicis processionibus non possunt deferre eorum Crucem discoopertam.*

218 *Processiones ad libitum facere non possunt Regulares extra claustra suorum monasteriorum.*

219 *Fratres Mendicantes prohibentur noua loca ad habitum acquirere, vel antiqua alienare sine expressa Pontificis Romani licentia.*

220 *Monachi olim, cum laici essent, prohibebãtur pœnitentias imponere præterquam sibi ipsis, & mortuos sepelire nisi monachos secum commorantes, & alia his similia.*

221 *Absoluere à casibus in Bulla Cœnæ Domini, aut ordinario loci reseruatis prohibitum est omnibus religiosis cuiusuis ordinis vigore quorumcumque priuilegiorum.*

222 *Regularis nullus præfici potest in Parochiali, vel alia Ecclesia absque socio eiusdem regulæ, & sui Superioris licentia.*

223 *Regulares nullatenus possunt hodie ad Parochiales, vel ad secularia beneficia promoueri.*

224 *Canonicis regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia sui Generalis non licet absque permissu summi Pont. assumere curam animarum etiam ad tempus, & multo minus beneficium curatum ad tempus.*

225 *Regularis vbicunque præficitur debito modo in Parochiali monasterio non subiecta, tunc non est necessarius sui ordinis socius.*

226 *Religiosus factus Episcopus non obligatur ad tenendum secum socium sui Ordinis nisi ex quadam decentia, & honestate.*

227 *Regularis non potest exercere animarum curam in Ecclesia vbi monachi collegialiter habitant.*

228 *Regularis eligi non potest in Canonicum secularis Ecclesiæ.*

229 *Beneficium quodcunque simplex de Iure obtinere non potest Regularis.*

230 *Religiosus in Episcopum eligi non prohibetur, sed consentire electioni non poterit absque sui superioris immediati conuentus vbi moratur, licentia, nisi ab ipso Romano Pont. sit electus.*

231 *Religiosus non indiget Superioris licentia vt consentire possit promotioni de se ad summum Pontificatum factæ.*

232 *Concessio generalis facta Religioso de consentiendo electioni, si quam de se contigerit fieri, non valet.*

233 *Prælatus si iniustè denegauerit licentiam religioso vt suæ promotioni consentiat, ad id cogendus est per alium Superiorem.*

234 *Religiosus potest renunciare promotioni de se factæ ad beneficia secularia aut Episcopatus, nec ad id cogi potest à Superiore.*

235 *Religiosus factus Episcopus, aut alteri Ecclesiæ deputatus, tenetur ad suæ regulæ obseruantiam circa tria vota substantialia, & ad habitum deferendum.*

236 *Religiosus factus Episcopus non propterea quod reditus Ecclesiæ suæ administrat dicitur proprium possidere.*

237 *Religiosus factus Episcopus ab obedientia & iurisdictione Prælatorum Regularium absoluitur, solique Romano Pont. subditur.*

238 *Officium iuxta ritum suæ Diœcesis, non verò iuxta ritum suæ regulæ tenetur religiosus factus Episcopus recitare.*

239 *Socius regularis potest in recitando officio cum Episcopo itidem regulari se conformare.*

240 *Religiosus ad beneficium Parochiale alicuius Ecclesiæ promotus an teneatur ad obedientiam Prælatorum religionis, ostenditur.*

241 *Religiosi omnes omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, quæ Religioni non repugnant.*

242 *Religiosum aliquem ordinare, aut Ecclesiæ præficere inuitis monachis, aut superioribus suis prohibentur Episcopi.*

243 *Regulares circa doctrinam subiiciuntur Episcoporum examini quando volunt ordinari circa natalem, ætatem, mores, & vitam standum est superiorum regularium testimonio.*

244 *Interstitiorum dispensatio ab Episcopo concedenda est Regularibus ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta.*

245 *Abbates Regulares cum subditis suis regularibus, quos ordinare valent, possunt in interstitiis dispensare.*

246 *Regularibus multa olim prohibebantur.*

247 *Missas & diuina Officia cum assistentia suorum Canonicorum etiam in Pontificalibus celebrare potest Episcopus in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis quamuis exemptis, & priuilegiatis.*

E Q V I T V R vt de statu Religio- 1
sorum, & de vitæ Obseruantia, qua tenentur, breuiter pertractemus. Sed prius videndum est de gradibus & nominibus Monachorum, aut Regularium, siue Religiosorum, vel Fratrum. Quare aduerte te oportet tres hominum gradus in Religionibus distinctos reperiri, vel enim sunt Religiosi, seu Monachi, vel Conuersi, vel Oblati, quorum omnium frequens in Iure Canonico reperitur mentio, vt *in cap. priuilegia, in princip.* ibi, *quibusdam Religiosis*, iuncto *vers. hoc autem*, ibi, *eorum Ordini sunt Oblati, de priuileg.* & clariùs *in c. per exemptionem, eod. tit. lib. 6.* ibi, *ipsius Monachi, vel Canonici Clerici etiam, & conuersi, perpetuoque Oblati, & in c. vt lex 27 q. 1.* ibi, *Monachi atque Conuersi professi,*

professi,&c.cap.tuis 39.*de testibus*,ibi, *de suis fratribus,ac Conuersis*, *cap.non dubium* 5. *cap. Parochianos* 9.*de sentent.excom.*ibi,*in Monachos*, *vel Conuersos*, text.notabilis *in Clem.*1.*in fine,de decimis*, ibi, *per*
2 *Religiosorum ipsorum Donatos,seu Oblatos*,Religiosi, seu Monachi illi sunt, qui in Religione aliqua approbata emittunt tria illa vota paupertatis,castitatis, & obedientiæ, de quibus *in cap. cum ad monasterium,de statu monach.*iuncto *cap. vnic.de voto lib.*6. cum aliis, quæ latè explicant post S. Thom.2.2.q.88.*art.*7.& 11.multi,de quibus Henriq.*in summ.lib.*12.*cap.*5.Sanch.*de matrim.lib.*7.*di-*
3 *sput.*25.*à princip.*differuntque à Conuersis,quia licèt omnes & Monachi, & Conuersi eadem tria vota profiteantur, illi tamen, scilicet Monachi suscipiuntur, vt in choro per ecclesiasticos Ordines diuinis Officiis inseruiant; at vero Conuersi ecclesiasticis Ordinibus non insigniuntur, nec in choro vt plurimùm deseruiunt, & ideò ad differentiam Monachorum, seu Religiosorum, *laici*,dicuntur vulgò *Fratri laici*,*in cap.ex eo*,§.*vlt.*
4 *de elect.lib.*6 non quod ecclesiasticæ, personæ & Religiosæ non sint, sed quia Ordinibus carent, & Clerici non fiunt sicut Monachi, & alij Religiosi.Oblati autem, licet in multiplici fiot differentia,de qua egimus *hoc lib.c.*39.§.2. *n.*44.& 45. à præcedentibus tamen omnibus in eo differunt, quia vota nulla solemnia vel professionem emittunt,sed solùm se, & sua monasterio offerunt in sæculo remanentes,vt *in d.cap.vt priuilegia*, & *in cap.in præsentia,in princ. de probat.* & *in cap.vlt. de success.ab intestato.* Explicant hanc trimembrem distinctionem post Abb. Felin. & Dec. Cou. *in cap.alma mater p.*2.§.2.*num.*8 Fr.Emman *quæst.Regularium tom.*3.*q.*2?, *art.*1. Nau. *cons.*49. *num.*1. *de regularibus,in nouis*,Flores de Mena *var.lib.*2.*q.*21. *num.*194. *cum seq.* breuiter, sed dilucide Nicol. Garc.*de benefic.p.*1.*cap.*4.*n.*12.Card.Tusch. *tom.*5.
5 *lit.M.concl.*313. Vnde notabilis apparet differentia inter Conuersos, & Oblatos; illi enim cum veram emittant professionem,ecclesiasticæ personæ efficiuntur, omnibusque priuilegiis gaudent, quæ Religiosis, & ecclesiasticis personis conceduntur, vt de priuilegio canonis, & fori ostendimus *d.cap.*39. hinc etiam matrimonium ab eisdem Conuersis contractum inualidum est, vt probat tex.*in d.cap.vt lex.*27.*q.*1.
6 Quod verò ad Eremitas pertinet, est notandum quod olim antiqui illi Eremitæ solemnem emittebant professionem in manibus Episcopi,vel alterius Prælati, & Religiosi propriè erant, vt de Machario,& Alexio refert glos. *verb sancti in c.*2. *de conuers.coniug.* hodiè iam non ita solemnem illam emittunt professionem,sed in spiritu libertatis non sunt obedientiæ obstricti,ac proinde per vota, si quæ emittunt, non dirimitur matrimonium ratum, vt resoluunt Sot.*de iustit.lib.*7. *q.*5. *art.*3.ante argumentorum solutionem, Henriq.*in summ.lib.*11.*de matrim.cap.*8.§.7. quos refert, & sequitur Sanch.*de matrim.lib.*2. *disp.*18. *num.*5. An autem, & quando gaudeant Canonis, fori, & exemptionis priuilegio? diximus *d.cap.*39.*de priuileg.Clericor.*§.1.*num.*23.& §.2.*n.*45.& §.5. *n.*25. Possunt autem Religiosi ad eremiticam vitam transire cum Superiorum suorum permissione, aliàs verò minimè; & tunc poterunt cellas, & habitacula in eremo, aut extra frequentiam hominum constituere,*cap.vnic.in fine,de excess.Prælat. lib.*6. Non est tamen hoc facilè permittendum, nisi iam in societate præfectis; nam vita socialis

August.Barbos.de Iur.Eccles.

necessaria est ad exercitium perfectionis, solitudo vero competit iam perfectis; multa enim pericula imminent solitariis, vnde scriptum est *Eccles.*4. *Væ soli,quia si ceciderit, non habet sublevantem se,cap.in omnibus* 81.*dist.cap.illud* 7.*q.*1.*c.*2.*de statu monach.*

Quoad Tertiarios an, & quando Canonis, & 7
fori priuilegio gaudeant? diximus *hoc libro c.*39. §.1.*num.*22.& §.2.*num.*41. *cum seqq.* Et an Tertiariorum cadauera in Ecclesiis suæ Religionis sint sepelienda,& quando,ostendimus *lib.*2.*c.de sepultur.in fine.* Super statu autem mulierum tertij Ordinis in priuatis domibus degentium, illarumque ad habitum dimissione extat decretum infrascriptum,videlicet. *Sacra Cardinalium Cong. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita ad tollendas omnes contentiones inter Episcopos, & Superiores Regularium super immunitate,& exemptione Tertiariarum,quæ in priuatis domibus degunt,vulgò*, Bizzoche, *seu alio quouis nomine nuncupatarum*, *in primis, & ante omnia in memoriam reuocat ea,quæ sacra Cong.Cardinalium Concilij Trid.interpretum in eamdem sententiam respondit,videlicet, Sacra Cong.Cardinalium Concilij Trid. Interpretum sæpius respondit minime posse Sacerdotes Regulares mulierum tertij Ordinis,quas de pœnitentia,vel Bizzochas vocant,Confessiones sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, quemadmodum nec posse illis sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis Resurrectionis D.N.Iesu.Christi.Verum quoad sepulturam, atque alia priuilegia Fratres Tertiarios, Mantellatos,Corrigiatos, aliosque similes ita demum Ordinis,cuius tertia regula habitum assumpserunt, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginitatem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranensium sub Leone X. quæ habetur sess.*11. *in fine. Hoc autem voto mulierum alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi, quinimo huiusmodi mulieres, si vitam virginalem aut cælibem simpliciter expressèque vouerint, etiam in consanguineorum & affinium suorum, aut propriis domibus vel seorsim habitantes, supradictis priuilegiis Ordinis, cuius tertia regula habitum deferunt, exemptionéque ab Ordinarij iurisdictione frui debere, vt idem Leo postea declarauit Const.edita die* 1. *Martij* 1518. *An autem prædictæ qualitates in huiusmodi Tertiariis concurrant,Ordinarij loci iudicium spectetur. Præterea si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepultura electione decedere,eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cuius habitum assumpserunt, fi in ipsis earum communis sepultura reperiatur;si minus in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit. Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id à Sede Apostolica suffultis* (*Capuccinis exceptis*) *licere mulieres ad huiusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere, non autem ad habitum admittendas & recipiendas esse, nisi probata vita, ac bonis moribus præditas, atque in ætate saltem xl.annorum constitutas, quæ de proprio habeant, vnde sufficienter viuere possint, & non cum aliis viris, quàm cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi coniunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrato, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis præuio examine diligenti sibi constiterit. Verum cum huiusmodi habitu concedendo respectiuè deferendo omnino à velo supra caput,*

quod uperrictum vocnnt, à Pectorale, quod vulgo dicitur Sottogola, *& n patientia abstinendum esse; quinimo eas quæ supradicta tria, vel aliquod ipsorum deferre deprehensæ fuerint, illa dimittere etiam per censuras ecclesiasticas ab Ordinariis locorum compellendas esse decernit. Supradictis vero decretis mulieres tertij Ordinis, quæ collegialiter viuunt non comprehendi, quinimo eas dispositioni Constitutionis Pij Papæ V. edita Romæ anno 1565. quarto Kalend. Iulij, quæ incip. Circa pastorales, penitus subiacere expresse declarat. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus. Dat.*
8 *Romæ* 20. *Decembris* 1616. Vnde D. Franc. de Castillo *Siciliæ decis.* 88. resoluit legatum relictum, *si nupserit, vel monachabitur*, verificari in Tertiariis Ordinis S. Francisci, & similibus, qui vitam cœlibem duxerint, secus quando priuatam vitam agerent in eorum domibus priuatis, refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1051.

9 Sciendum est etiam quod propriè, & strictè loquendo appellatio Monachorum eos tantummodo comprehendit, qui sub Abbate præposito viuunt, & à Regularibus Mendicantibus differũt, possident namque bona in communi, & sunt magis solitudinis obseruatores, quàm in monasteriis suis commorantes; nõ applicant se prædicationibus, neque Confessionibus audiẽdis: vnde meritò
10 *μόναχοι* Græco vocabulo, idest, soli vocantur, *c.* 1. *c. si cupis* 16. *q.* 1. Ascani. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1 *disp.* 27. *q.* 3. Olim enim Monachi omnes etiam Abbates laici erant, & ideo Clericis inferiores habebantur, Azor. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 11. Floscul. cleric. *p.* 2. *n.* 109. Carol. de Grassis *de eff. clericat. in prælud. n.* 392. Zypæ *in analyticn postremi Iuris eccles. enarrat. lib.* 1. *tit. de maior. &*
11 *obed. num.* 4. proindeque obedientiam præstabant Ostiario, & aliis in maioribus sacris Ordinibus constitutis, vt probat tex. *in c. in Subdiacono* 93. *dist.* vt ait Scip. Lancellottus apud Ascan. Tambur. *d. tom.* 1. *d.* 25. *q.* 1. *n.* 184. & tangit Zypæ. *d. num.* 14 & quod Monachi ex ipsorum origine laici fuissent probat *l. generaliter C. de Episcopis, & Cleric.* quæ est canonizata *in c. generaliter* 16. *q.* 1. Abb *in cap.* 1. *col.* 2. *n* 6. *vers. sed quia, de instit.* vbi quod potest quis esse verus Monachus, & laicus, Specul. *in tit. de dispensat. §. nunc de Episcoporum, vers.* 56. & ibi Ioann. Andr. *in addit. in verb. Superioris*, vbi dicit quòd status primitiuæ Ecclesiæ non cogebat Monachos vt fierent clerici.

12 Fuerunt in hoc laicali statu vsque ad tẽpora Eusebij, Zozimi, & Syricij, vt ex sententia historiæ ecclesiasticæ testatur Gratian. *in cap. hinc est, circa fin.* 16. *q.* 1. vbi etiam adducit Hieronymum referentem Monachos Scythiæ cõuenisse in vnum vt Sacerdotem sibi inuenirent, qui eis Missarum solemnia celebraret. Ex causa tamen necessitatis fuit semel à Gelasio concessum quibusdam Monachis vt possint clericari in defectum clericorũ, remanentibus tamen saluis antiquis institutis, vt habetur *in cap. priscis* 55. *dist. & in c. requisitis, in fine* 1. *q.* 7. Deinde Gregorius nonnullis Monachis concessit, vt possint clericari, & de oblatis viuere, *in c. modernum, & in c. ex auctoritate* 16. *q.* 1. non tamen passim, & indistinctè, sed ita demùm si fuissent probatæ vitæ, & bonorum morum, atque etiã docti. 1 *c. priscus, c. si quis Monachus, c. sic viue. c. in parochia, doctos* 16. *q.* 1. Postmodum procedente tempore cœperunt eorum aliqui in suis monasteriis Presbyteri creari, vt ibi rem diuinam facerent: & deinde Episcoporum consensu, vel consuetudine introductum est, vt etiam Sacramenta cæteris Monachis ministrarent in suis tantum monasteriis, ac proinde prohibebatur extra monasteria Clericorum munia obire, & exequi, iuxta quod veniunt intelligendi plures textus *caus.* 16. *q.* 1. & in primis *c. placuit* 1. vbi præcipitur ne Monachi pœnitentiam alicui tribuant, nisi sibi inuicem, & ne mortuum sepeliant, nisi Monachũ in monasterio commorantem, & *cap. interdicimus*, vbi prohibentur Abbates & Monachi publicas pœnitentias dare, infirmos visitare, & Vnctiones facere, & Missas publicas cantare, & *cap. peruenit*, vbi reprehenduntur Monachi, & Abbates, qui in parœciis Episcoporum, ac Presbyterorum munera præstabant, & *c. qui veré*, vbi statutũ est ne Monachi, qui per ciuitates singulas, seu possessiones in monasteriis morantur, communicare audeant, ecclesiasticas, aut sæculares aliquas attrectare actiones, nisi forte iubeantur propter vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis Episcopo, & *in c. Agapitus*, vbi increpat Gregorius quendam Episcopum, qui in certo monasterio prohibebat Missarum Sacrificia fieri. Denique ij Monachi, qui erant ad Sacerdotium prouecti cœperunt quoque Episcopi auctoritate, & Abbatis cõsensu extra monasterium officia Presbyterorum obire, & ideo *in c. sunt nonnulli* Bonifacius reprehendit quosdam asserentes Monachos, qui Mundo mortui sunt, & Deo viuunt, Sacerdotalis officij dignitate indignos, neque pœnitentiam dare, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse per Sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem, sed omninò inquit labuntur. Colliges hæc ex Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 19. *q.* 11. & ex Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 25. *q.* 1.

Verùm hodie Monachorum appellatione in- 13
definitè veniunt omnes Religiosi cuiuscunque generis, *c. quod Dei timorem, de statu Regular.* Felin. *in c. non dubium n.* 2. *de sent. excom.* Nau. *in man. c.* 27. *n.* 79. Fedet. de Senis *cons.* 23. *n.* 2. *in fine, vers. nec obstare videtur, & n.* 3. *in resp. seu cons. D. Petri de Ferrariis* ibi inserto, quod etiam comprobat idem Fedet. *in respons. sua n.* 9 *in fine vers. respondeo*, Mari. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *ca. n* 63. *vers. primo*, Card Tusch *pract. concl. tom.* 5. *lit. M. concl.* 311.
n. 4. Azor. *instit. moralium p.* 1 *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 10. Ve- 14
niunt quoque Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. *in cap. de monialibus, de sentent. excom* Fulgos. *cons.* 121. Paul. Fusc. *de Visitat. lib.* 2. *c.* 18. *n* 62. Menoch. *de arbitr. casu* 421. *n. vlt.* Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 25.

Alij verò Regulares qui sunt Mẽdicantes, Fra- 15
tres simpliciter appellantur *in cap. nimis, de excess. Prælat. & in Clem. dudum, de sepultur. & in Clem. exiui, de verborum signif.* Sed alij quoq; sunt Religio- 16
si qui nec Monachi, nec Fratres vocantur, sed Canonici, aut Clerici Regulares dicuntur, de quibus supra egimus. Vnde nomen hoc *Religiosus*, aut 17
Regularis nomen est generale, omnes omnino comprehendens, qui sub regula aliqua communiter perpetuò viuunt, vt videre est *in toto tit. de Regularibus, & de religiosis domibus.*

Ex his Fratribus, siue Religiosis, quidam Men 18
dicantes appellantur, alij non Mendicantes sunt, sed nonnulli de Mendicantium priuilegiis gaudent, de quibus omnibus supra egimus *hoc lib. cap.* 41. *in fin.*

Sed vltra suprà nominatos extant Militarium 18
Ordinum Equites, qui Religiosorum appellatione propriè, & strictè non veniunt, nisi in fauorabilibus, vel vbi adderetur aliquod verbum vniuersale,

uersale, puta, si dicatur, *quicunque Religiosi*, quia tunc etiam ipsi comprehenderentur, vt resoluit Natt.*cons.57.n 3.& 4* & videtur velle Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloss.8.à n.61.*iunctis traditis per Nicol. Garc.*de benefic.p.1.cap.4.n.16.*Seraph.*dec.587.*Rot. *in Romana alimentorum 21.Iunij 1627.coram R.P.D.*
20 *Duran.*vbi fuit dictum Milites S. Iacobi de Spatha non esse verè Religiosos, ac proinde eorum filios natos ex soluta, cum qua de licentia magni Magistri poterunt contrahere matrimonium, non esse
21 spurios dicendos, sed filios naturales. Et de Commendatariis Abbatibus quòd non veniant appellatione Religiosorum, tradit Fr. Emman.*quæst.Regul. tom.3.q.51.art.9.* quam refert Ascan.Tambur.*de iure Abbatum tom.1.disp.17.q.4 in fine.* Vnde viuentes sub aliqua regula, veluti tertij Ordinis S. Francisci, non dicuntur propriè Religiosi, nec veniunt Reli-
22 giosorum appellatione: prout etiam, qui vtuntur matrimonio, non sunt Religiosi, nec largo, nec stricto modo, vt censuit Rot. *coram Card. Seraph. decis.121.n.6.*

23 Quoad Milites verò, & Equites Ordinis S.Ioannis Hierosolymitani, & Hospitalarij, qui communiter Militantes Equites nuncupantur, contrarium est resoluendum, & affirmandum ex proprietate sermonis venire appellatione Religiosorum in quacunque materia etiam pœnali, vel odiosa, si aliàs de mente disponentis contrarium non appareat, vt docuit gl.2.*in Clem.1. de decim.* recepta, & laudata à Doctoribus cōmuniter, secundùm Nau.*cōs.12.n.2. de regul.*Fr.Emm.*quæst.regul.tom.2.q 2. art.7.* Azor. *instit.moral.p.1.lib.13.c.4.q.4.*optimè improbans distinctionē inter materiam fauorabilem, & odiosam: quod confirmatur ex recepta traditione, quæ docet in quacunque materia etiam pœnali venire omnia, quæ sub proprietate verbi etiam lata continentur, vt de verbo, *intestabilis*, probat tex.*in l.cumlege. ff.de testam.*& post Dec.obseruat Cou.*lib.3.var.c.5.ad fin.* & multis adductis latè D.Barbos.*in rub.ff.soluto matr.p.4.à n.47.* & ideo quòd veniant appellatione Religiosorum in terminis censuit Rota *dec.177. n.*
24 *1.p.1.recent.*vtpote quia verè, absolutè, & simpliciter Religiosi sunt, & aliorum more tria vota solemnia emittunt, paupertatis, castitatis, & obedientiæ, sub regula ab Ecclesia approbata: vt resoluunt Mench.*illustr.c.105.n.49.cum seq.*Petr.Greg.*syntag. iuris lib.15.c.34.*Azeued.*lib.14.à n.1.tit.5.lib.3.*Menoch.*de arbit.cas.56.n.11.& cas.231.n.19.& cons.54. n.17.*Nic.Garc.*d.c.4.n.3.* Steph.Grat.*discept. foren. tom.5.c.880.n.1.3.& 5.*Barth.à S.Faust.*in thesau. Religios.lib.5.q.10.*Hier.Rod.*in compendio quæst.Regul. res.28 n.20.*& sæpissimè fuit dictum in Rota, & signanter coram Put.*dec.392.alias 382. n.2.lib.1. in correctu, & inter recent.dec.333.sub n.1.p.1.& dec.87. n.1.& dec.454.n.3.p.2.*& coram Greg.XV. *dec 87. n.2.*vbi adden.*n.13.& 14.& in Egitanien.Commendæ 8.Iunij 1626.coram R. P. D. Merlino*, quamuis Abb.*in rub.de Regular.*dicat quòd largo modo sunt Religiosi, & Mandos.*ad reg.3.Cancell.q.12.n.3.*asserat quod non dicuntur propriè Religiosi.

25 His ita præmissis sciendum est multa esse quæ Regularibus, seu Religiosis omnibus à Canonibus præcipiuntur, aut prohibentur, præter illa, quæ in statutis, & regulis suorum Ordinum continentur. Primò igitur tenentur omnes Regulares ad ea omnia vitanda, vel sectanda, quæ *suprà lib.1.c.40.de vita, & honest.cler.*ostendimus argum.*c. Deus qui, & c. penult.in fine, illo titul. & cap. 1. & per tot. ne cleric.*
26 *vel monachi.* Clericorum enim appellatione in his rebus etiam Regulares contineri ibidem demonstrauimus, specialiter verò omnibus Religiosis: quod ad vitam & mores attinet, mandatur *in d. c. Deus, qui, & in cap.pen.& fin.de vita, & honest. cler. & in Clem.ne in agro.§.1.de statu monachor.& in Clement. Exiuit. de verborum signific.* vt habitum suo Ordini requisitum, & conuenientem continuò portent, occultè autem illum deferre nulli omnino eorum permittitur, nec illum sponte dimittere, vt statuit Concil.Trid.*sess.25.de regular.c.19.* & infrà exponemus.

Secundò interdicuntur omnibus Religiosis aucupationes, & venationes, & illis prohibetur canes, aut aues venaticos alere, vel tenere, *d.Clem.ne in agro 1.§.porro,* Nau.*commento 4.Regular. num.16.* Azor.*inst.mor.p.1.lib.12.c.19.q.16.* Tambur.*de iure Abbatum tom 3.disp.3.q.6.n.22.*Bellet.*disquis.cleric. p.1.tit.de discipl.cleric.§.19.n.2.vers quod etiam multò magis,* itaut illis nec recreationis causa venatio licita sit, quamuis proprios reditus in venatione habeant, vt resoluit Perez *l. . tit.22. ordinam.*quem refert Salzed.*ad Bernard.cap.70.lit. C.in nouiss. impress.* 27

Tertiò eis quoque prohibetur verborum, vel gestorum ioca sæcularia diligere, aleas amare, gulã, & ebrietatem sectari, ornamentum inconueniens proposito suo quærere, & velle in deliciis viuere, *cap.1.ne Cleri.i, vel monach.* Tambur. *de iure Abbatum,* post primam impressionem huius tract. à me visus *tom.3.disp.3.q.6.n.24.* 28

Quartò præcipitur vt silentium seruent continuum in dormitorio, refectorio, oratorio, & certis horis in claustro, *cap.cum ad monasterium, de statu monach.* & ne carnes nisi in necessitate comedant, *cap.carnes, de consec.dist.5.* Tambur.*d.tom.3. disp.3. q.6.n.25.* 29

Quintò ne Monachi arma intra septa monasterij absque suorum Superiorum licentia teneant, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, *d. Clem.ne in agro.§. quia vero, de statu monach.* Nau.*in man.cap.27. n. 139. vers.27.* Suar. *tom.5.de censur.disp.23.sect.5. n.8.* Fr. Emman. *quæst.regular. tom.2.q.60.art.2.vers.quarta.* Filliuc.*tract.14. cap.8. quæst.6.*Iul.Lauor.*de indulgent.p.2.cap.13.n.45.* Ego ipse *de officio & potest. Episcopi p.3. alleg.50. n.223. secundùm Lugdunen. impress.* Bonac. *de censur extra Bullam disp.2.q.9.punct.16.*Tambur. *d.tom.3. disp.3. q.6.n.26.* 30

Sextò ne mulieres introducant iuxta Pij V. *constit.incip.Regularium personarum, sub dat.13.Octobris* 1566. vbi postquam reuocauit omnes facultates etiam ab Apostolica Sede quomodocunque concessas mulieribus cuiuscunque status, Marchionissæ, & Ducissæ sint, ingrediendi monasteria Monialium, hæc addidit. *Districtè prohibentes mulieribus prædictas facultates, & licentias præcedentibus sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, postquam harum litterarum nouitiam habuerint, a qua non possint nisi à Romano Pont. absolui præterquam in mortis articulo, ne dictas domos aut monasteria in reas audeant, &c.* & statim subdit alias pœnas Religiosis illas admittentibus; multipliciter declarant Coriolan. *de casibus reseruat. part.2. casu 3.à numer.36.* Bonacin.*de clausura quæst.5.puncto 3. numer.2.* De huiusmodi clausura monasteriorum virorum quoad ingressum fœminarum in ea, si multa scire cupis, consule Fr. Emmanuel *quæst. regular. tom.1. quæst. 48 artic.3. & 4* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.648. in 1. edit.* aliàs *resolut.544. numer.8. in 2. edit.* Fr. Ioann. à Cruce *de statu relig. lib.1. cap. 5. dub. 1. conclus. 1.* Sanchez 31

*in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.cap.17.per tot.*Bonacin.*de clausura q.5.*Villalob.*part.3. sum.tr.35. diffic.* 35.nouissimè Hier. Roder.*in compendio quæst.regul. resol.*27.Anton.Nouarr.*in sum.Bullarum tit.de clausura pag.* 607. *cum seqq.* metipsum *de offic. & potest. Episcop.p.3.alleg* 102.*n.*85.*cum seqq.*

32 Sed breuiter sciendum est quod Religiosi, qui faciunt, aut permittunt fœminas ingredi sua monasteria prætexto facultatum à Summo Pontifice, vel ab aliis concessarum, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, & priuationem dignitatum, & beneficiorum inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, vt expressè patet in Constit. Greg. XIII. incip. *Vbi gratia, Idib. Iunij anno Incarnat. Dominica* 1575.

33 Dubitari potest quid intelligatur nomine monasterij, in quod fœminæ intrare non possunt? Et intelligi totum illud spatium, quod intra monasterij septa continetur, colligitur ex adductis per Fr. Emman.*tom.*1.*q.*46.*art.*1. Sanch.*d.tom.*2.*lib.*6.*cap.* 17.*num.*12. Bonacin.*de clausura d.q* 5. *punct.*1.*n.*1. Vnde prata, & horos Religiosorum contiguos subiectos esse clausuræ, ac proinde in eos non licere mulieres introducere resoluunt Sorbus *verb. ingredi* 1.Sanch.*d.cap.*17.*num.*15. Coriolan.*d.casu* 3. *n.*30.*vers.*3.Bonacin.*d.punct.*1 *n.*6.*vers.*5. Nouarr. *d.tit.de clausura n.*3. & ita declarauit Sacra Congr. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die* 13. *Septembris* 1581. Hinc etiam sacristiam, ad quam non patet aditus nisi per clausuram monasterij, subiici clausuræ, ac proinde mulieres nullo modo illuc ingredi posse, contra Sanch.*d.cap.*17.*num.*17. tenent Coriolan. *d.c.*3. *num.*31.*versic.quæsito quarto*, Nouarr. *d. tit.de clausura num.*4.& Bonacin. *d. punct.* 1. *numer.* 4. vbi *in versi: si vero*, aduertit sacristiam si duas habeat portas, vnam in Ecclesia existentem, alteram in claustro Religiosorum, comprehendi nomine monasterij, & *in versic.in præn.* cum Sanch. *d.cap.*17. *ad*
34 *fin.* subdit condemnandos non esse illos Religiosos, apud quos vsu receptum est, vt fœminas in sacristia causa Confessionum audiendarum, aut alia de causa admittant, quia non omnino perspicuum est sacristiam sub monasterij nomine comprehendi. Verùm hac in re inuenio quod cùm in sacristia Ecclesiæ Fratrum Ordinis Minoris Obseruantiæ reformatorum eiusdem Ecclesiæ choro contigua vti in clausura non comprehensa mulieres passim ingrederentur, dicta Sacra Congreg. it. ingressus huiusmodi in posterum minimè tolerari, sacristiamque prædictam vti in clausura comprehensam haberi mandauit *in Sulmonen.* 10. *Augusti*
35 1616. Infirmariæ verò, seu domus deputatæ ad recipiendos infirmos, vel ad recipiendos Religiosos tanquam hospites, non adstringuntur clausuræ, quia nomine monasterij non comprehenduntur, vt benè resoluunt Sorb. *verb.ingredi n.*11. Sanchez *dict.cap.*17.*n.*19 Coriolan.*d.cap.*3.*n.*29.*vers.quæritur secundò, in fine*, Bonacin.*d.punct.*1.*n.*5. Nouarr.*d.tit. de clausura, n.*5.

36 Vtrùm autem liceat introducere aliquam mulierem medicam in dormitorium pro curatione alicuius Religiosi infirmi? poterat ab aliquibus in dubium reuocari, cui respondet Coriolan.*d.cap* 3. *num.* 32. quod quando infirmitas non potest aliter curari nisi ope, & arte illius, nec infirmus posset in Ecclesia, vel alio extra venire, tunc licet mulierem medicam cum honestis personis associatam, cum licentia Prouincialis, vel Guardiani in infirmariam, vbi Frater infirmus manet, introducere, subditque idem dicendum videri si quis Religiosus absconderet pro aliquo bono fine aliquam mulierem, vtpote dum fugit persequentes, qui ei ad vitam, vel ad honorem insidiantur, quia pœnæ assignatæ in decretis summorum Pont. imponuntur contra eos, qui temerario ausu, & præsumptione eas introducunt.

Quid dicendum si Prælatus Regularis præciperet vt fieret processio extraordinaria, vt illius occasione possent mulieres ad dicta loca intrare, an incidat in pœnas? Respondet Coriolan. *d.part.* 2 *casu* 3.*num* 34 quòd licèt Fr.Emman.*in explicat. Bulla Cruciata fol.*511. concludat quòd talis Superior non excusatur de peccato, & de pœnis taxatis, ipse tamen dicendum putat quòd talis non incurrat pœnas in decretis prædictis taxatas, sed benè meretur puniri, & grauiter à Religione; idem tenet Portel *in addit.ad dubia Regularia verb.clausura Monachorum numer.* 6. *vers.* , sed citato Fr. Emman.*d.loco* .*& tom.*1. *quæst.*48. *art.*3. *vers. circa quam*, defendunt eius sententiam Sanch.*in præcepta Decalogi lib.*6.*cap.*17.*num.*23. *&* 24. Villalob.*p.* 2 *sum.tract.*35.*diffic.*35. *num.*12. nouissimè Hieron. Roder.*in compendio quæst.regul.resol.*27.*a num.*4. & addit Coriolan.*d.casu* 3.*num.*35. idem videri dicendum in tempore consecrationis Ecclesiæ, scilicet quòd tunc mulieres possunt ire ad omnia illa loca, ad quæ vadit Episcopus cum processione, non autem si peractum sit officium, quia si amplius non sit processio, non licet mulieribus ingredi clausuram. 37

Illud in hac materia te scite volo quòd licèt Pius V. & Gregorius XIII. *in citatis Const.* reuocauerint, & annullauerint omnes licentias, facultates, & indulta quibuscunque personis sexus fœminei antea concessas intrãdi virorum monasteria, vel domos etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumque Principum contemplationem, vel supplicationem concessæ, vel confirmatæ fuerint, atque etiam iteratis vicibus confirmatæ, tamen sub illis non comprehenduntur Imperatrices, Reginæ, ac ipsarum filiæ, & ancillæ, quas secum deferunt, quæ liberè virorum monasteria ingredi possunt etiamsi nullum habeant priuilegium: vt docent Ioan. à Cruce *d. cap.*5. *dub.*1. *con.*1. Suar. *tom.*4.*de Relig. lib.*1.*cap.*7. *num.*7. Bonacin. *d.q.*5. *punct* 2.*n.*5. 38

Septimò, ne alicuius Prælati, vel Principis, aut communitatis, seu cuiuscunque personæ, aut loci obsequio se subiiciant absque suorum Superiorum licentia, nec vagari extra monasteria absque licentia, & causa legitima debeant. *cap.qui verè, & cap. quidam.*16.*q.*1.*d.Clem.ne in agro.§ quia verò*, etiam prætextu prædicationis, vel lectionis, aut cuiusuis pij operis, vel recedere à suis conuentibus 39
etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, vt 40
statuit Concil.Trid.*sess.*25.*de Regularibus cap.*4.nisi id faciant à Superiore iniquo supra modum vexati, quia tunc poterunt absque apostasiæ vitio à monasterio exire Superioris adeundi gratia, cuius auctoritate ab iniqua vexatione liberentur. Ita docent Nauarr. *commen.* 2. *de Regularib. n.*61. *& commen.*3.*n.*51.Aragon.2.2.*q.*69.*art.*3.*&* 4.Azor.*instit. moral.p.*1.*lib.*12.*cap* 11.*q.*7.*&* 8.Sayr.*in Claui regia lib.*12.*cap.*17.*num.*40. Bonacin.*de clausura, & pœnis eam violantibus impositis*, *q.*2 *punct.*11.§.1.*n.*9. Coriolan.*de casibus reseruatis part.*1 *casu* 3 *numer.*19.*& casu* 5. *de iudic. regul.*§.10.*numer.*27. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part.*2.*lib.*8.*cap.*5.*num.*12. Sparthar.*de modo corrigendi Regulares tract.*3 *part.*4. *cap.*2.

cap.2. num.4. Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib.6.cap.8.n.*102. Laurent. de Peirinis *de subdito relig.tom.1.q.1.obedient.cap.20.in princip.* quorum plures præcipuè Arag. asserunt Concil. Trid. *dict.cap.4.* intelligi de illo, qui Superiorem adit non ex aliqua graui, sed leui, aut leuissima causa, intelligentes opinionem Ban. contrarium sentientis 2.2. *q.12. art.1.* quando ex tali fuga ad Superiorem sequeretur scandalum, & perturbatio magna Religionis propter ignorantiam causæ, qua dictus Religiosus mouetur ad talem fugam.

41 Octauò, ne munus Aduocati, vel procuratoris exerceant, nisi Superioris licentia, & vtilitate monasterij concurrentibus, *cap. Monachi il 2. 16. q.1.* ibi, *similiter vt nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel exequutor existat, nisi quod monasterij exposcit vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante*, item *Clem. religiosus, de procuratorib.* ibi, *non potest sui Superioris licentia procurationis officium suscipere.* Syluest. *verb. aduocatus q.6.* Sayr. *in claui Regia lib. 12.cap.22.n.3.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom.3.q.41. artic.2.* D. Barbos. *in l. si longius, §. si si iussum.n.50. ff. de iudic.* Tambur. *d. tom.3. disp.3.q.6.n.27.* Laurent. de Peirinis *de Prælato, q.3.c.5.n.19. cum seq.* Machado *en su perfetto Confessor, tom.2.lib.5 part.2.tract.2. docum.3.* Laur. de Franchis *de controu. inter Episcop. & Regul. q.*100. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.2.lib 6. cap.13.à princip.* vbi *n.2.* subdit nouitios non comprehendi in hac prohibitione, quia non sunt veri Religiosi. Vnde duplex coniunctim conditio requiritur, nec sufficit alterutram contingere, nempe Superioris licentia, & vtilitas monasterij, quia text. *in dict. cap. Monachi, & in cap.2. de postulando*, vtramque petunt, Redoan. *de spol. Eccles. quæst.2.n.27.* Fului. Pacian. *cons.*162. *num.*192. *&* 193. Sayr. *d. cap.22.num.5.* Sanch. *d. cap.*13. *n.3.* vbi *n.* 4. asserit si altera ex his conditionibus deficiat, nec in foro sæculari, nec ecclesiastico integrum esse Religiosis ea munera Aduocati, vel procuratoris obire, bene tamen illis concurrentibus, & *n.8.* ait quod licentia non videtur sat petita, sed opus est eam obtineri, & *num.6.* quòd sufficit vt hæc licentia præcedat susceptionem mandati, & *n.8.* quod illam concedere potest Superior immediatus Religionis, &

42 *num.*11. quòd Fratres Franciscani non possunt etiam de licentia suorum Superiorum huiusmodi munus obire, quod etiam tenent Palao *tom.3. tract. 16. disp.4.p.*12.§.3.*n.*1. & Machado *d. tr.2. docum.3. n.2.* Laur. de Franchis *citato loco.* contra Fului. Pacian. *d. cons.*162. *num.*159.

43 Vtilitas autem non solùm debet esse directa, vt tenent *in d. cap.2. de postul.* Anton. & Card. *in fine*, Anchar. *n.2. notab.3.* Imol. *n.2.* Christoph. de Paz *in leges styli l.6. schol. vnico n.8.* sed etiam sufficit indirecta monasterij indigentis ad magnam paupertiem subleuandam, & æs alienum soluendum, vt meliùs sentiunt Redoan. *d.q.2.n.27.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.2.num.33.* Sayr. *d. lib.12. cap.22. num.5.* Nauarr. *commento 2. de regularibus num. 66.* Machado *dict. docum.3. num.5.* Sanch. *d. cap.13. numer.17.* vbi *num.*12. resoluit quod Religiosus non potest ex quantouis alicuius mandato ad id dato procuratorem constituere, aut substituere: ratio est, quia substitutus non recipit officium absque actu substituentis, atque adeò, etsi potestas substituti deriuetur à primo constituente, fit tamen mediante actu Religiosi: si autem adsit Superioris licentia, potest Religiosus constituere, ac substituere procuratorem, quia etsi text. *in dict. Clement. Religiosus* decidat non posse constituere, & non dicat absque licentia, cum tamen id addiderit in priori parte, vbi dixerat non posse constitui ipsum Religiosum procuratorem, censetur idem repetitum in posteriori, quippe vtitur *d. Clem. Religiosus* particula *ita*, quæ eius est naturæ vt præcedentia repetat.

Potest tamen Religiosus in aliquibus casibus 44 Aduocati, aut procuratoris munus obire, primus est si sit Superior Religionis, sicut enim potest dare subditis licentiam huius muneris obeundi, ita ipse poterit id obire, gloss. *verb. defensor in cap. præsentium 16.q.1. & verb. Religiosus in d. Clement. Religiosus*, vbi Imol. *n.*12. Abb. *n.4.* & Bonif. *n.21. & 22.* Nau. *commento 2. de Regularib. n.64.* Azor. *d. lib. 12. cap.11.q.9.* Fului. Pacian. *cons.*162. *à n.*176. *vsque ad num.*181. *lib.*1. Secundus casus est in negotiis 45 Abbatis, Monasterij, vel cuiuscunque Religiosi eiusdem Religionis, aut etiam Episcopi, Pacian. *d. consil.*162. *numer.*189. *cum seqq.* Sanch. *dict. cap.13. numer.19. cum seqq.* Tertius casus est cum Religiosus id munus suscipit pro miserabilibus personis tuendis, gloss. *d. verb. defensor*, Nauarr. *d. commento 2. num.66.* Sayr. *d. cap.22. n.5.* Fulu. Pacian. *d. consil. 162. numer.*194. Sanchez *d. cap.13. num.23.* vbi *n.24.* subdit, quod non potest pro coniunctis sibi personis, si miserabiles non sint. Quartus casus est in 46 prosequutione cuiuslibet negotij, vbi plures Monachi admittuntur, & conueniunt in idem, potest vnus ex illis constitui procurator pro aliis, etsi plures accusent Abbatem, vel prosequantur electionem, vel alio modo sit res communis, ita colligitur ex *c. cum I. & A. num.12. de sentent. & re iudic. & ex cap. olim, de accusat.* gloss. *verb. consorte in d. Clement. Religiosus*, Sanch. *d. cap.13. numer.25.* Quintus casus est quando Religiosus procurationem suscipit pro laico patrono, vel Principe, seu magno defensore, aut vtili amico monasterij, Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episc. & Regul. in quæst. var. q.*102. Sextus casus est quando Religiosus, qui fuit insignis aduocatus Aduocationis, seu procuratoris officium suscipit, vt ex eius lucro subueniat Ecclesiæ ære alieno grauatæ, idem Laur. de Franchis *vbi sup. q.*103.

Nonò, ne officium tabellionis exerceant, vt ar- 47 gumento text. *in cap. sicut, ne Clerici, vel Monachi*, qui loquitur in Clericis, resoluit Sanch. *dict. cap.13. num.46.* vbi *num.48.* subdit quòd si de facto absque Superioris licentia Monachus, qui in sæculo erat tabellio, instrumenta conficiat, illa valida erunt, de quo etiam Laur. de Franchis *vbi suprà quæst.*104. Poterit tamen licitè post confessionem 48 complere, & signare instrumenta, quæ in sæculo confecerat, vel in suo protocollo breuiter, succinctè conscripserat, vt postea per otium, quoties opus sit, latius extenderet. Ita resoluunt Couarr. *practic. cap.19. num.8. vers. monachus*, Nauarr. *d. commento 2. num.42.* Fr. Emman. *d. tom.2. q.8. art. vltim.* Sanchez *dict. cap.13. num.49.* vbi *num.50.* exigit ad hoc Superioris licentiã, & *n.*15. subdit quod potest monasterium conueniri vt Monachus ante Notarius hæc instrumenta perficiat, Tambur. *d. tom.3. disputatione 3.q.6. num.28.* Laurent. de Peirinis *de Prælato q.3 cap.5.n.18.* Machado *d. tract.2. docum.4. num. 5.* Laurent. de Franchis *dict. quæst. 104. in fine.*

Decimò, ne arbitri esse possint, nisi concurrant li- 49 centia Superioris, & vtilitas monasterij. Ita Fului. Pacian. *d. cons.*162. *n.*188. Sanch. *d. c.13. n.55.* vbi *n.57.* dicit quòd Religiosos factus Episcopus, & simpli- 50 ces Monachi habentes aliquam administrationem,

aut Prioratum possunt esse arbitri,& n.58.quod Superior Religionis nulla indiget licentia, vt arbiter sit, & n. 59. quod nouitius arbiter esse potest, & n.60.quod Religioso non interdicitur officiu arbitratoris, & numer.66.resoluit Fratres Franciscanos non posse etiam ex Superioris licentia, atque vtilitate monasterij arbitri munus obire, bene tamen arbitratoris. Tambur.me non citato cùm post primam huius operis impressionem in lucem prodierit, d.tom.3.disp.3.q.6.n.29.Machado d.tom.2.lib.5. p.2.tr.2.docum.4.n.2.3.& 4.

51 Vndecimò,ne testes iudiciarij sint, idest,vt tanquam testes in iudicio deponant, absque Superioris licentia, quia Iudex illi petiturus iuramentum tanquam à teste, non est proprius Religiosi iudex, atque ita exactus ab illo testificari non potest, nec se sponte illi subiicere ad testificandum absque Superioris licentia. Ita Albert. de Malertis de testib.p.1.cap.5.n.28.& 29. Campeg.eod.tract. reg.94.Nell.à S.Gemin.p.1.n.22.& alij quos refert, & sequitur Sanch.d.tom.2.lib.6.cap.13.n.103 nouissimè Tambur. d.tom.3.disp.3.q.6. n.30. Machado en su perfetto Confessor.tom.2.lib.5.p 2.tract.2.docum. 6.num.3.Trullench in præcepta Decalogi tom.2.lib.8. cap.3.dub.4.num.13.Palao tom.3. tract.16. disp 4.p. 12.§.3.num.9.Laurent.de Peirinis de priuileg.Regul. tom.3.in additam.cap.4. ad constit. Iulij II. num 35. Si verò Religiosus absque Superioris licentia coram iudice sæculari, vel alio non suo, de facto testificetur, id testimonium valebit, quia nullibi irritatur, & potius interpretanda est res vt valeat, quàm vt pereat, vt bene docent Barthol.Socin.consil.17.num.16.vol.1.Roland.cons.24.& n.77.vol.1. Molin.de iust.tract.2.disputatione 127. vers. vt cum autem validum sit testamentum. Burg. de Pace l.3. Tauri p.1.n.407.Farinac.in tract.de testib. q.61.num. 134 Guid.Papæ decis.517.Verùm religiosi col.2. Fului.Pacian.cons.162.num.75.vol.1. Laurent.de Peirinis d.loco. Sanch.dict.cap.13. num.108. vbi num.10. post Barth.Socin.vbi supra,temperat nisi pars defectu licentiæ ad testificandum opposuisset,& adhuc admitteretur, quia tunc non valeret testimonium.

52 Vt autem Religiosus testis sit instrumentarius, id est,vt scribatur testis in aliquo instrumento,nulla exigitur Superioris licentia, quia nullibi id interdicitur, nec id est aliquem iurisdictioni alienæ submittere, vt per Gregor.Lop.l.9.verb. ni los sieruos tit.1.part.6.Burg de Pace l.3 Tauri part.1.num 407. & 408.Sanch.d.cap 13.num.106.Tambur.d.tom.3. disp.3.q 6.n.31.Machado d.tract.2.docum.6.num.4.

53 sed opus esse licentia Superioris vt Religiosi testes in aliquo testamento scribantur, probat cap. nuper, de testibus, tenent Angel. de Aretio cons.232.col.2. Angel.de Amicis cons.137.n.22.Farin.d.q.61. num. 130. etiam quando monasterium hæres instituitur, vel eidem aliquid legatur.Surd.decis.129.n.1.& 2. Viui tom.2.communium lib.6 tit.13.num.182.Sanch. d.cap.13.à num.100. Hieron. Roder. in compendio quæst.Regul.resol.135. vbi tamen post Farin.d.quæst. 61.n.134.& Sanch.d.c.13.n.108. resoluit testamentum impugnari non posse, si Religiosi absque Superioris licentia in eo testes adhibeantur.

54 Duodecimò, ne artem chirurgiæ cũ incisione,vel adustione exerceant, cap.sua nos, de homicid.Tamb. d.tom.3.disp.3.q.6.num.32.Palao tom.3. tract.16. disputat.4.p.13 n.4. Machado d.tract.2.docum. 8. n.2.

55 Sanch d.tom.2.lib.6.cap.14. n.15. vbi n. 16. subdit verum esse, vt ne causa pietatis id liceat, quia si ægrotus decederet ex causa talis adustionis,vel abscissionis, licèt tali non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem vt docent Abb. n.3.in d.cap.sua nos, & in cap. sententiam sanguinis n.23. ne clerici vel monach.Paris cons.96.col.vlt. vol. 4 Beller.disquis. leric p.1.tit.de disc ip. cler. §.5.n.6. Auila de censur.p.7.disp.6 sect.1.dub.2.Sanch.d.c.14. n.16.nisi facere vigente necessitate v.g tempore pestis,quando non adest alius,qui hoc munus præstet: vt resoluunt Henriq.in summ.lib 12. de viceg.cap. 11.§.1.Sayr.de censur.lib.7.cap 11.n.11.Auila d.disp. 6.sect.1.dub.1 .Bonac.eod.tract.disp.5.q.3.punct.5.n.

4 vers aldo, Mol.de iust.tom.4.disp.75.n.3.Artem 56

quoque medicam exercere Religiosis interdicitur, vt probat Tambur.d.tom.3.disp.3.q 6.numer.33. Sanchez d.c.14.n.18.vbi n.19. temperat nisi causa pietatis id munus exercerent erga miserabiles,& cognatas personas, dummodo nullum mortis subsequendæ periculum immineat.

Decimotertiò ne possint esse tutores testamentarij, au datiui, vt probat cap.fin dist.86.& Auth.de 57

sanctissimis Episcopis.§.Deo autem amabiles, collat.9. Azor.instit. moral.p.1. lib.12.cap.11.quæst.3. Tamb. d.tom 3.disputatione 3.q.6.n.34.Laurent.de Peirinis de Prælato q.3.cap.5.num.24.cum seqq. Machado en su perfetto Confessor.tom.2.lib.5.part 2.tract.2.docum. 6.n.1. Sanch. d. cap.14. n.22. vbi resoluunt nec id posse ex licentia suorum Superiorum, & si illam suscipiant, totum esse irritum, quod gerunt; nec etiam legitimam tutelam suscipere possunt, vt expressè habetur in d.§.Deo autem amabiles,& tradunt Greg. Lop.l.14 verb.non puede tit.15.part.6.Molin. de iustit tract.2. disp.221. col.3.vers.religiosus tutor, Ioann.Bapt.Costa de remed.subsid. remed.72. num.7. Sanch.d cap.14.num.25. Gutierr. de tutel. p 1. c 1. num.30.Palao tom.3.tract.16.disputatione 4.p.13.§.7. n.2.Machado d.docum.6.n.2.nisi miserabilium personarum, quia illarum tutelam non tantum posse, sed etiam teneri suscipere existimarunt gloss. verb. tutelas in fine in d.cap.fin. Rosell verb. tutela 2. Syluestr.q.3.Armill.n.2. Tabien.q.1. num.2. Gauant. verb.tutela num.1. Sed melius credit Sanch. d. cap. 14.n.26 quem refert Ioann. Maria Nouarr in tract. de priuileg.miserab.person.priuil.86.in nouiss. impress. & me citato in hoc loco in Lucerna Regular verb. tutela, nec harum personarum posse Religiosos esse tutores, imò nec teneri, quia in d.cap. fin. nullum inuenitur verbum hanc obligationem imponens; tum quia non videtur quomodo possint ad hoc Religiosi obligari cum nec bona possideant quæ pro administranda tutela vlli obligationi subiiciant,& tutelæ munus valde à Religioso statu alienum sit.

Decimoquartò,ne possint fideiubere, nisi de li- 58

centia Prælati,& maioris partis Capituli,vt expressè habetur in c.pen.de fideius.l 2.tit.12.p.5. Mol. de iust.tr 2.disp.549.n 9. Azor.inst.mor.p 1.lib.12.c.11.q. 2.Rebell.de obl.iust.p.2.lib.16.q.vn. de fideiuss.n.13.

Beller.disq.cler.p.1.tit.de discipl. cler.§.12.n.7.Tamb. 59

d tom.3.q 6.n.45.Laur.de Peirinis de Prælato quæst.3. q.5.n.29.cum seq.Sanch.d.tom.2.lib.6.c.14.n.38.vbi n.39. resoluit, nec Prælatum monasterij id posse absque consensu maioris partis Capituli,nec ipsum absque eo consensu facultatem fideiubendi concedere posse,& citat Syluest.verb fideiuss.q.4. & Ang. eod.verb n 7.Armil.n.4.ac Lessium de iust.l b.2.c. 8. dub.2.n.20. Quod adeò verum est vt si de facto fideiubeat Religiosus absque prædicta licentia,irrita sit fideiussio,vt per Greg.l.2.verb. de los Obispos tit. 12.p.5.Mol.de iust.tr.2.disp.540.vers.religiosus vero, Azor.d.lib.12.c.11.q.2.Sãch.d.c.14.n.41.vers sed dicendum,

cendum , vbi reddit rationem quare Clerici,qui-
bus similiter interdicitur fideiussio, si de facto fi-
deiubeant,maneant obligati ex c.3.de fideiussor nó
60 ita Regulares? Vnde idem Sanch.n.42.d.loco,ad-
uertit quòd licèt Religiosus de Superioris licen-
tia existens in studio possit contractus inire , ne-
quit tamen validè fideiubere,& citat Surd.de ali-
ment.tit.8.priuileg q.7.n.1.
61 Decimoquintò,ne in Iure Ciuili,vel Medicina
ad gradum Doctoratus promoueantur , quia ipsis
interdicitur Iuri Ciuili,aut Medicinæ studere , c.
non magnopere,& c.super specula, ne Cleric.vel Mo-
nachi.Tambur.d.tom.3.disp.3.q.6.n.38.Sanch.d.lib.
6.c.14.n.43.vbi n 45.post Nau.Salzed. & Fr.Emm.
locis infrà citandis , resoluit Religiosum, qui Iuri
Ciuili operam dederat, posse ex sui Superioris li-
centia promoueri ad Doctoratum in Iure Ciuili,
quia iura proximè citata solam auditionem Iuris
Ciuilis, aut Medicinæ exeundo claustrum inter-
dicũt,& longè diuersum est promoueri ad gradus
in his facultatibus,quas Religiosi in sæculo didi-
62 cerant.Ad Doctoratus vero gradũ in Theologia,
& Iure Canonico possunt Religiosi ex Superioris
licentia promoueri,quia nullibi interdicitur eius
gradus assumptio , neque harum facultatum stu-
dium.Ita Guiliel Benedict. in c.Raynutius, verb.&
vxorem nomine Adelasiam , in prim.n.213. Tabien.
verb.magister q.2.n.3.Armil.eod.verb.n.4.Nau.com-
ment.2.de Regularib.n.2.vers.tertiò dico,Fr.Emman.
quæst.regular.tom.2.q.74.a.1.Tamb.vbi supr. n 38.in
fine.Sanch.d.c.14.n.44.vbi n.47 post Fr.Emm.d.q.
63 84 a.2. subdit Fratres Franciscanos posse etiam
ad gradus Doctoratus promoueri, dummodo cur-
sus per constitutiones Apostol.& sui Ordinis sta-
tuta decretos perfecerint,& idonei existant,& in
Vniuersitatibus ab ipso Ordine per generalia
Capitula specialiter electis, & n.48. tradit Reli-
giosos Societatis IESV non posse ad gradus Phi-
losophiæ, vel Theologiæ promoueri sine Præpo-
siti Generalis facultate,& n.49. ex eodem Fr Em-
man.d.q.74 a.3.addit,quòd si Religiosi sint Ordi-
nis Prædicatorum Reformatorum, seu de Obser-
uantia prouinciæ aut Congregationis Hispaniæ,
& præsumant assumere quemcunque gradum in
sacra Theologia,nisi ad illum per Capitulum di-
ctæ Congregationis expositæ fuerint,erit irritum
quod faciunt,& quod dicta pœna non extenditur
ad reliquos Fratres non Reformatos , nec ad reli-
quos Religiosos,imò nec ad Reformatos, qui nó
ex præsumptione, sed ex ignorantia,vel obliuio-
ne ad eos gradus promoti sunt, quia decretum il-
lud præsumptionem requirit, & extendit etiamsi
ignorantia esset mortaliter culpabilis, & quan-
tumcunque crassa,dummodo non esset ingens te-
64 meritas.Illud aduertere oportet quod Religiosus
missus à Superiore ad litteras addiscendas,cense-
tur quoque licentiam habere vt ad Doctoratus
gradum promoueatur.ac proinde expensas in eius
gradu consumptas tenetur monasterium soluere,
vt docent Felin. in cap. cùm dilecta n.18. & 19.de
rescript & in cap.ex parte n.3.de accusat. Nau. com-
mento 2. de regularibus n.2. vers. tertiò dico, Surd.de
aliment tit.8.priuil.q.7.n.4.& 5. quod bene limitat
Felin. in d.c.ex parte n. 3. de expensis necessariis
non sumptuosis.
65 Decimosextò , ne possint esse exequutores te-
stamenti siue ad causas profanas,sine ad pias abs-
que obtenta Superioris licentia , ca. & vlt.de te-
stam.in 6.Clem.vnic.eod.tit. Nau.commento 2.de Re-
gular.n.64.Matiens.lib.14.glos.1.n.2.tit.4.lib.5.noua
recop.Gratian. discept.forens.c.123.n.1. Azor. instit.
moral.p.1.lib.12.c.11.q.1. Sanch.in præcepta Decalo-
gi tom.2.lib.6.c.11.in princ.Hier.Roder.in compendio
quæst.Regul.resol.135 n.16.Laur.de Peiriuis de Præ-
lato q.3.c.5.n.22. Idem Sanch. in opusc. lib.4.cap.1.
dub.40.cum seqq.tom.2. Machado en su perfetto Cõ-
fessor.tom.2.lib.5.p.2.tract.2.doc.2. Itaut exequutio
testamenti per eos facta absque Superioris licen-
tia,quamuis nihil oppositum fuerit, inualida sit,
ex verbo,non potest , quo vtitur d.c.2.quod præci-
sam importat necessitatem,& adeo priuat poten-
tia,vt actum contra gestum irritet:sic docent Ri-
min.iun.cons.403.n.13.vol.4.Perez lib.4. dub.8 tit.
2.lib.5.ordin.m.Mench. de success creat.lib.2.§.11.n.
178. Molin. de instit.tract.2. disp.247. vers.religiosus
tamen, Fr.Emm. quæst.Regular. tom.1 q.65.art 3.&
tom.3.q 70. art.1. Verùm licèt hæc sententia sit
valde probabilis, contraria tamen est probabi-
lior , eámque tuentur Roland. cons.24.n.82.vol.1.
Fului.Pacian.tom.1.cons.162.n.79.cum seqq.Hippol.
cons.19.n.12 Azor.d.c.11.q 1.vers.quæres, Matiens.
lib.14.glos.1.n.14.tit.4.lib.5.noua recop.Ceuall.com-
mun.contra commun.q.88.n.1.& q.404.in fine, Cald.
Pereir.de resol.emphyt.c.17.n.10. vers.infero decimo-
octauo,Laur.de Peyrinis d.q.3.c.5 sub n.23.prope fin.
Palao tom.3.tract.16.disp.4.p.13.§.1.n.8. Machado
d.tract.2.docum.2.n.4. Sanch. d.c.11.n.44 vbi re-
spondet verbum illud.non potest , minimè poni in
d.cap.2. respectu valoris facti, seu respectu iuris;
sed respectu ipsius Monachi tale officium susci-
pientis,vel exequentis ; cùm nec velle,nec nolle
habeat.
Licentiam acceptandi officium exequutoris 66
testamenti potest quilibet Superior , etiam im-
mediatus Conuentus concedere Religioso , vt
bene tradunt Ioan.Andr.& Archid.num.1.Anch.
num.3.notab.2.Domin.in princ.num.2. & Franch.n.
5.Molin.d.disp.247.col.pen. Laur.de Peyrinis d.q.
3.cap.5.num.23.in princ. Sanch. d. cap 11. num.15.
vbi num.16. hoc temperat nisi consuetudine il-
lius Religionis obtinuisset, aut eius Constitutio-
nes præscriberent , vt hæc licentia à solo Supe-
riore mediato obtinenda sit,& num.19. obseruat
non posse Religiosum ex sola Episcopi licentia,
Abbate suo contradicente,munus hoc suscipere,
quia plus subditur ratione suæ professionis Ab-
bati,& n.20. quærit, quis Superiore mortuo hanc
licentiam concedere valeat? & num.5. resoluit
ipsum Religionis Superiorem etiam Conuen-
tualem posse absque alicuius sui Superioris li-
centia hoc munus obire, & citat Molin. d.disp.
247.col.pen. ac Fr. Emman. d.tom.3.q.70. art.1. de
quo etiam Palao tom.3. tract.16. disp.4. p.13.§.1.n.
4.Machado d.tract.2.docum.2.num.2.
Non sufficit licentiã obtineri post susceptum 67
exequutoris officium ad illud exequendum , sed
ad illud quoque acceptandum prærequiritur , vt
docet Sanchez d cap.11.num.10. vbi num.11.sub-
dit, quòd non sufficit tacita Superioris licentia,
quæ habetur ex ratihabitione de præsenti,aut de
præterito ad hoc munus acceptandum , & num.
12. disputat vtrùm licentiam hanc semel con-
cessam possit Superior reuocare ad libitum,
quando res non est integra,quia cœpit religiosus
hoc munere vti? Aduertit bene idem Sanchez
d.cap.11.num.8. licentiam huiusmodi non requiri
quando Religiosus ille exequutor esset testamen-
ti quoad sola legata pia , & num.9. etiam quando
exequutio illa cedit in monasterij vtilitatem. Il-
lud autem aduertere oportet quod Religiosi, qui
extra

extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuis præsint, possunt absque Superioris licentia munus hoc obire, quia huiusmodi Religiosi non sunt sub Abbatis obedientia, ac proinde cessat in eis ratio prohibitionis, glos. verb. Religiosus, vers. & de Claustralibus intellige, in d.c.2. vbi Dominic. num.6. Franch. n.5. Greg. Lop. lib.2. verb. fraires, tit.10. p.6. Fuluian. Pacciu. cons. vbi suprà n.181. tom.1. Sanch. d.c.11. n.4. Rot. apud Farinac. decis.87. num.2. p.2. recentior.

70 Fratres verò Minores etiam obtenta suorum Superiorum licentia minimè posse vltimæ voluntatis exequutores esse, resoluunt glos. verb. religiosus in d.c.2. Sanch. d.c.11. n.24. cum seqq. Hieron.
71 Rodric. d. resol.135. n.17. Machado d. tract.2. docum.2. n.5. Illis tamen permissum est pauperum electionem facere, veluti si testator suis exequutoribus præcipiat pecunias aliquas pauperibus distribui eligendis per Fratres Minores, vel cum eorum consilio, quia hoc non est exequutoris munus obire, cum quia hæc electio est quid facti potius quàm iuris, ex l. cum pater 79. §. hæreditatem, il 1. ff de legat.1. Ideo ita tenent Cou. in c. tua nos n.1. ad fin. de testam. Quesad. in suis variis quæst. c.22. n.10. Mench. lib.3. Illustr. c.98 Spin. in speculo testam. glos.18. princ. n.32. Fr Emm. q. Regul. tom.3. q.70. a.2. Ceuall. commun. contra commun. q.88. in fine, Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib.5. q.3. n.25. Cald. Pereira de nom. emphyt. q.6. n.3. Steph. Grat. discept. forens. c.123. n.25. Sanch. d.c.11. n.32. Fr. Barthol. de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad religionis statum nouit. disp.8 dub.13. n.1. & 2. Hier. Roder. d. resol.335. n.18.

Contra Dilect. de arte testandi tit.7. caut.7. in fine, Nau. cons 408. num.4. vol.1. Duco. reg.381. ampl.6. in fine, Perez. lib.4. dub.7. tit.2. lib.5. Ordinam. Molin. de instit. tract.2. disp.247. vers. illud est obseruandum.

72 Decimosextò. Bona quæcunque tanquam propria, vel Conuentus nomine possidere, aut tenere prohibentur, sed debent Conuentui incorporari, Superiores verò bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vsumfructum, vel vsum, administrationem, aut commendam non debent. Ita statuit Concil. Trid. sess.25. de Regularib. cap.2. Professio namque facta ea conditione, dummodo profitens proprium retineat nutu suo, est irrita glos. in cap. fin. de condit. appos. & in cap.1. qui cler. vel vou. Nauar. consil.14. num.5. de statu monach. Gratian. regul.320. num.2. Spin. in speculo testam. glos.12. princ. num.12. Couar. de sponsal. part.2. cap.3. §.1. num.26. cum seqq. Humad. lib.7. glos.1. num.2. titul.7. part.1. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.3. quæst.17. artic.6. Ceuall commun. contra commun. quæst.85. num.2. Catol. Tapia in Auth. Ingressi. C. de sacrosan. Eccles. verb. ingressi cap.14. num.4. cum seqq. Azori. instit. moral. part.1. lib.12. cap.5. quæst.2. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.2. quæst.8. art.2. Lessi. de Iustit. lib.2. cap.41. num.62. Sanch. d. lib.5. cap.4. num 92. Basil. Pont. de Matrim. lib.5. cap.10. num.10. Barthol. à S. Fausto in thesauro Religios. lib.8. quæst.21. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepis. Neapol. part.4. decis.340. num.11. Suar. tom.3. de Relig. lib.6. cap.12. num.14. & 15. Hieron. Roder. in compend. quæst. Regul. resol.101. num.58. Barthol. de Vecchis d. disp.13. dub.1. num.11 Bonacin. de clausura quæst.2. puncto 10. difficul.2. §.1. num.13. Tamburin. de iure Abbatum tom.3. disp.6. q.16. n.16.

73 Vtrùm autem licitum sit Religionum Prælatis concedere Religiosis peculium ad nutum Superiorum reuocabile, ad solos vsus honestos, & pios, idque ex causa legitima? Negatiua pars suadetur ex cap.2. de statu Monachor. ibi, Monachi nec peculium permittantur habere, &c. & ex cap. cùm ad monasterium, eod. tit. ibi, prohibemus ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat; quorum Iurium auctoritate hanc partem sustinent Felin. in cap. cum M. n.26. vers. eadem reassumit, de constit. Catol. Tapia in Auth. Ingressi. C. de sacros. eccles. verb. ipso ingressu cap.3. n.54. Verùm multò probabilius est peculium supradicto modo permissum esse ex licentia Superioris, vt docent Nauar. commento 2. de Regularib. num.14. & commento 3. n.27. & cons.20. n.5. sub tit. de Regularib. in antiq. aliàs cons.14. n.5 sub eod. tit. in nouis, Greg. Lop. lib.14. verb. propr. tit.1. p.1. Corduba in sum. q.54. opin.2. Ludou. Lopez in instruct. conscient. cap.154. col.3. vers. ideò licet, Fr. Emman. quæst. regul. tom.3. q.29. art.8. & in sum. tom.2. cap.31. num.3. in princip. Ludou. Beia respons. casuum conscient. p.3. q.36. in fine, & p.4. casu 17. Azor. instit. moral. p.1. lib.12. cap.12. q.1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.1. quæst.28. art.8. Sanch. in præcepta Decalogi tom.2. lib.7. c.22. num.5. vbi ponderat pro se text. in d.c.2. vers. qui verò, dum permittit Monachos pro administratione iniuncta peculium habere; hinc inferens licitum esse peculium ex causa legitima, & n.6. dicit text. in d. cap.2. in princ. & in d. cap. cum ad monasterium, interdicere regulariter, & vniuersaliter concedi Religiosis peculium propter eorum importunitatem, & leues causas, secùs quando ex causis grauibus, & iustis.

Hæc de Iure communi Decretalium subsi- 74
stunt, sed dubium est, an illud sit correctum per Concil. Trid. d. sess.25. de Regularib. cap.2. Duplex est sententia, vna affirmat, atque ideo huiusmodi peculium, quod attento Iure antiquo diximus Religioso posse concedi, iam non esse licitum: ita sustinent Passarel. in privileg. Fratrum Minorum, post cap.43. sub tit. de proprietate abdicanda, paulo ante fin. in vers. vbi est prius aduertendum, Petr. Nauar. de restit. lib 3. cap.1. p.3. dub.1. num.163. in noua edit. Vega in sum. tom 2. cap.32. casu 19. Azor. d. lib.12. cap.9. q.2. Valent.2.2. disput.1. q.4 puncto 3. col.2. corol.4. Fr Emman. in sum. tom.2. cap.31 num.3. vers. lo tercero digo, & quæst. Regular. tom.2. q.47. art.15. in fine, & tom.3. q.29. art.12. Zerol. in praxi Episcop. p.1. verb. Moniales, §.2. Tapia in d. Auth. Ingressi, verb. ipso ingressu cap.3. num.55. Molin. de Iustit. tract.2. tom.3. disp.276. col. pen. vers. verùm autem, Lessi. eod. tract. lib.2. cap.4 dub.5. num.30. Vasq. in opus. de redit. eccles. c.3. dub.12. n.14. Suar. de Relig. tom.1. lib.8. c.14. n.18. Verum quicquid hi Doctores limitent, & temperent, altera opinio, quæ sustinet in eo Concilij Trid. decreto nihil noui iuris induci, sed solùm confirmari statuta iure antiquo dicti c.2. & cap. cùm ad monasterium, verior est; quia verba Conc. Trid. non habent maiorem vim contra peculium, quam verba Concilij Lateran. relata in d.c.2. nisi quod expressiùs prohibeant hoc peculium; ideo meritò hanc tuentur Nau. d. commento 2. n.15. & 18. & d. cons.14. n.6. Iacob. de Graff. in aureis decis. p.1. lib.3. cap.5. num.53. Fulu Pacian. cons.36. à num.99. tom.1. Ioan. à Cruce de statu Relig. lib.1. cap 3. dub.2. Anton. Perez in comment. ad regul. S. Benedicti cap.33. n.23. Petr. de Ledesma in sum. tom.2. tract. de statu relig. in communi c.4. concl.3. dub.13. Ludou Beia d. p.4. casu 17. in princ. Fabr. de restitut. in 4. sent. lib.4. dist.15. q.2. disp.45. cap.5.

cap.5.n.125.Tannet. in 2.2.disp.6.q.3.dub.4.n.108. Villalob.in sum.p.2.tract.35.dub.30.num.2. Ludou. Miranda in man.Prælat.tom.1.q.28 art.8. Barthol.à S.Fausto in thesauro Relig.lib. 8. q.30. Laurent. de Peirinis de subdito relig.tom.1.q.2.cap.2.§.1. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta tract.2. lib.8.cap.6. num.13. Hieron.Cened.de paupert.Relig.dub.9.n.4. & seqq.Sanch.d.c.22.n.12.vbi n.13. resoluit hodie licere ex iusta causa concedere cuicunque Religioso,licet non sit officialis Ordinis,administrationem aliquorum bonorum stabilium nutu Superioris amouibilem,& n.14.ait licitam esse aliquarum Religionum consuetudinem, in quibus ex Superiorum licentia certi annui reditus cuilibet Religioso assignantur ad victum, & vestitum,itaut si deest aliquid, ipsi quærant, si autem superest,applicent piis,& religiosis vsibus, dummodo Religiosi non excedant limites licentiæ, & parati sint reformationi legitimæ faciendæ obtemperare.

75 Hoc autem peculium concessum Religioso debet esse moderatum, & non superfluum, vt docet Sanch.d.c.22.n.17.vbi n.18.ostendit qua superfluitatis culpa liberari valeant Religiosi amplissimos reditus habentes;at arbitrio,& præfinitioni Superiorum stare debent, Regulares quoad mobilium superfluitatem,& conuenientiam, nisi de excessu arbitrij constiterit, habita tamen ratione personæ, officij, & regularis status paupertatis, quam professi sunt,etiam cæterarum itidem qualitarum,vt refert decisum Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.2.tit.18.lib.7.de religion.n. 84.Quare vt hæc res ita solide proponatur(verba sunt hæc sapientissimi Basilij Pontij var.disp.p.1. q.9.scholastica c.5. vers.sed quæret aliquis) vt assentiatur quiuis maturi iudicij, dummodo non sit auro, ac suis addictus nimis inter ea quæ cellos exornare possunt,quædam sunt à Religioso statu non aliena, veluti libri, vestes laneæ, vel lineæ iuxta regulam modestiæ compositæ, nec nimis exquisita & pretiosa materia, honesti lecti apparatus,imagines, huiusmodi alia religiosam modestiam decent,& difficile est in his assignare superfluum. Verum ornamenta pretiosa,vestes exquisita arte confectæ, & ex materia quæ seculares diuites potius quam pauperes Religiosos decet, ex auro fabrefacta plura, gemmæ, adamantes, multæ magni pretij imagines, capsulæ, aut scriptoriola ingentis summæ, qualia apud nonnullos multa,lectorum exquisita stragula, & rarus ornatus,superflua sunt Religioso. An autem Religio-

76 sus sit proprietarius qui de licentia Superioris multa superflua respectu sui status possidet? vide Barthol.à S.Fausto in thesauro Relig. lib.8.q.95. & Basil.Pont. d.q.9 scholastica cap.vlt. vers.denique,in fine pag.324. vbi dicit id non esse contra Religionem & paupertatis votum, sed contra temperantiam quæ superflua moderatur, & in re graui mortale peccatum est.

77 Propria igitur tenere non possunt Regulares vtriusque sexus,sed omnia date debent suis Superioribus,à quibus primò subueniẽdum est necessitatibus eorum,vel earum, quibus muneta destinata fuerunt,reliquum verò conferendũ in vsum monasterij. Ita decisum fuisse per S.Congreg.referunt Nau. commento 2.de Regul.n.18.& in tract.de reditib.eccles.q.1.n.84.Azor.d.p.1.lib.12.c.9.q.2.prope finem,Armend. d.l.7.de Relig.n.58. Franc.Leo in thesauro fori eccles.p.2.c.1.n.41.Ego ipse de officio,& potest.Episcopi p.3.alleg.103.n.3. & me non citato transcripsit Aloys.Ricc.in dec.Curiæ Archiep.Neapol.dec.340.n.12.& dec.390.ex n.11.p 4. Vnde nul- 78
lum Superiorem posse cõcedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem tenent Nau.cons.47.n.2.sub tit.de Regular. in antiq. alias cons.15.num.2.de statu monach.in nouis, Aloys. Ricc.in praxi resol.194.Ego ipse d.alleg.103.n.4.

Moniales,& cæteri Regulares res etiam patui 79
momẽti sibi donatas,aut aliàs acquisitas vti proprias retinere non possunt,sed Superiori illas tradere debent, vt refert decisum Armendar d.l.7.de religion.num.77.Monialibus quoque minimè licet propria possidere;& si quid legatum,relictum,datum, donatumve fuerit,vel earum labore,aut industria partum, tradi debet Abbatissæ,quæ ex eo primum Monialis ipsius,cuius causa id quæsitum est,necessitati prouideat,reliquum conferendo in vsum monasterij; Armendar. d.lib.7.de religione.n. 74.vbi n.75. subdit quòd nec Moniales tanquam proprium possidere possint, quod suis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur,etiam quod monasterium esset pauperrimum. De licentia autem Superioris eis illicitum non 80
est habere quosdam reditus vitalitios, ex quibus possint viuere, & prouidere suis particularibus necessitatibus pro victu,& vestitu,& aliis,quæ sibi à monasteriis non suppeditantur; & hoc casu non peccant,nec Concil.Trid.d.c.2. quod loquitur de reditibus vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatum, & sine eius licentia distrahendis, contraueniunt,vt per Cordub. in tract.casuum conscient.q.54. Nau. d.commento 2.de Regularib.n.14.& n.18.vers.ad quintum, Azor. d.p.1.lib.12. c.9.q.12. Fr.Ioan.ad Cruce d.c.3.dub.2. Ludou.Miranda d. q.28.art.1.conclus.2. Gallet. in margar. casuum conscient.verb.Monialis pen.Suar.tom.3. de Relig.lib.8.c. 14 & n.12. Illustrissim.D.Roder.à Cunha in comment. ad c.reatum 33.n.6. dist.81. metipsum d.alleg. 103.n 5. disputat latè & eruditè Basil.Pont. var. disp.p.1.q.9.scholastica,an liceat Religioso annuos redditus,ingentia deposita,insignemque supellectilem habere circa explicationem Concil.Trid. de paupertate Religiosorum.

Permittit tamen hodie Concil.Trid.eadem sess. 81
25.de Regular.c.3.omnibus monasteriis etiam Mẽdicantium, (exceptis Conuentibus Capuccinorum, & Minorum de Obseruantia) vt deinceps bona immobilia in communem eis possidere liceat,& docent Nau. de Oratione c.22.n.82. Fr.Emman. quæst.regular.tom.3. q.29 art.14. Azor. instit. moral.p.1.lib.12.c.23.q.8. Fr Ioan.à Cruce de statu relig.lib.1.c.4. Fr.Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.1.q.11.art.6.& q.28.art.1.Hier Venero de examine Episcopi lib.6.c.13.à princ. Vnde Minores de 82
Obseruantia, & Cappuccinos esse incapaces hæreditariæ successionis, siue ex testamento,siue ab intestato tenent Quesad. in suis quæst. var. c.22.n. 25.Sanch. in præcepta Decalogi tom.2.lib.7.c.25.n.4. Nec per fideicommissum vniuersale posse hæredes institui tradunt Cordub.in reg.S.Francisci c.6. q.11.punct.1. Fr.Emman. tom.2.q.78.art.2. Sanch. d.c.25.n.5. Quamuis adiiciatur clausula, vt hære- 83
ditas vendatur,& in necessaria illis pretium cedat, adhuc enim institutionem prorsus inualidam esse tenent Bald.Anchar.Felin.Deci.Montalu.Anton. Gabr.& alij. quos refert,& sequitur Sanch.d.cap. 25.n.10. Et sic quod Religio Fratrum Cappuccinorum incapax sit successionis bonorum, & cuiuscunque acquisitionis, censuit Rot. decis.6.n.1. tom.5.recentior.vbi n.2. subdit quòd si Religiosus Capuccinus

Capuccinus emittat professionem, perinde est ac si naturaliter obiisset, adeo vt non expectato obitu apertum dicatur fideicommissum, si quid adsit, substitutis, & *n.3.cum seqq.* respondet *ad dec. 543.p.2.recent.* dum tenet societatem officiorum non dici extinctam ob professionem in Religione Capuccinorum illius, in cuius vitam tertius societatem inierat, quia ille in cuius caput Societas inita fuit, nihil penitus præstat, & nihil ei acquiritur, sed solùm ab illius vita, & obitu naturali regulatur societas, vt duret seu extinguatur. Nec Fratrum Minorum Ecclesiam posse validè hæredem institui resoluunt Quesad. *d.c.22.n.19.* Cord. *d.punct.1.* Azor. *d.p.1.lib.12.c.23.q.15.* Sanch. *d.c.25.n.14.* vbi *c.23.per tot.* latè disputat an Conuentui Fratrum Minorum possit legari? de quo latissimè agemus *lib.3.c.23. de legatis ad pias causas, sub verf. Sexto ei.*

84 In hac verò exceptione, quam facit Concil. *d.c.3.* non comprehenduntur Moniales S. Claræ, sicut refert à S.Congreg. decisum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ fol. 158. n.3* & omnes aliæ cuiuscunque Ordinis non obstante regula in contrarium, vt censuit sacra Cõgregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *sub die 16. Ianuarij 1596.* Sed an hoc procedat in Monialibus primæ regulæ S. Claræ, vulgo dictæ discalceatę, seu Damianæ, quę viuunt in rigidiori paupertate, vide Portel. *in respons. moral. p.2. casu 24.*

85 Congregationem autem totius Societatis IESV de anno 1565. cessisse cuicumque iuri prouenienti ex concessione Concilij *d.c.3.* ad habenda bona immobilia in communi in Domibus professorum, vel eorum Ecclesiis, refert Sanch. *d.tom.*
86 *2.lib.6.c.18.n.11.* Quæ quidem renunciatio intelligitur ad hoc, vt possit habere, & perpetuò possidere stabilia, non autem vt capiat ad vendendum, sicut consuluit Menoch. *cons.1014.n.28.* quem probat Rot. *in Romana legati 10. Maij 1617. coram bon. mem. Buratto,* inter eius impressas *dec.245.n.17.* &
87 ideo hanc Societatem, & Domum esse capacem acquisitionis stabilium ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio propriis necessitatibus prouidendi tenuerunt Mandos. *de priuileg. ad instar §. n.12.* Hier. Gabr. *cons.28. in princ. & n.6. & 12. lib.1.* Iul. Negron. *in comment. regul. contrar. dictæ Societatis p.3. sub n.7. pag.76.* Buratt. *d. decis.245. n 16.*

88 Quòd si aliquis Religiosus paupertatis votum professus peculium, seu aliquid proprium habere deprehendatur, à monasterio expellendum esse ait tex. *in d.cap. cùm ad monasterium, de statu regul.* & ex eo colligit Sanch. *d.tom.2.lib.7.c.20.n.12.* vbi cum Abb. *in eod. cap. cùm ad monasterium, n.13.* rectè aduertit eam expulsionem correctam esse *per cap. fin. de Regularib.* quod expulsionem interdicit; iubétque eum Religiosum aliàs expellendum, deputandum in monasterij ergastulo, quo pœnitentiam agat. Attento verò Concilio Trid. *d.sess.25. de Regularib. c.2. in fine,* si Religiosus propriũ habens deprehensus fuerit, aut conuictus, priuatus est biennio voce actiua, & passiua, atque iuxta sui Ordinis Constitutiones puniendus, & ita priuatus censetur omni iure dandi vocem ad aliquem actum faciendum in Capitulo, & iure patiendi vocem datam de ipso à Capitulo, Conuentu, vel Collegio quoad ea, quæ sibi sunt oneri, & pœnæ, vt consuluit Nau. *cons.6. de elect in antiq.* aliàs *cons. etiam 6. de verb. signif. in nouis,* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de elect. decis.6.*

Si verò Religiosus proprium habens tempore 89
mortis inuentus fuerit, in sterquilinio cum illo proprio, siue tota pecunia est sepeliendus, *d.cap. cùm ad monasterium,* vbi Zabarel. *n.1. notab.2.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.2. lib.3. c.19. n.5.* Surd. *de aliment. tit.8. priuileg.79. n.2.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom.3. q.61. art.1. vers.13.* Verùm æquitas solam propriam, seu pecuniæ partem sepeliendam suadet, ne tota perdatur, vt citati aduertunt, vltra quos tradunt etiam *in d.cap. cùm ad monasterium,* Host. *n.7.* Ioan. Andr. *n.4.* Anchar. *n.10. notab.5.* & Abb. *n.15.* Gregor. Lopez *lib.14. glos.3 tit.7. part.1.* Sanch. *d.tom.2.lib.7.c.20.n.11.* vbi aduertit quòd licet citati Doctores dicant hanc quantitatem debere esse triginta nummos, quòd totidẽ Christus Saluator noster, & Ioseph venditi sint; in eo tamen se non inuenisse fundamentum profitetur; ac proinde satis esse aliquam illius pecuniæ partem cum eo sepeliri in signum perditionis, & aliorum terrorem; additque hanc pœnam non incurri à dantibus sine licentia Superioris, sed à possidentibus proprium, quia de his clarè loquitur *d.c. cùm ad monasterium.*

Decimoseptimò prohibentur sibi eligere se- 90
pulturam nisi quando moriuntur ita remote à monasterio, vt ad illud commodè portari nequeant, glos. *verb. sepulturam vlt. in d.c. fin. de sepultur. lib.6.* Nau. *commento 2. de Regularib. num.43.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.3. q.60. art.2. vers. aduertendum tamen est,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. cap.14. n.3.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.1. tit. 2. cap.11. ex num 91.* Ego ipse *de officio Parochi cap. 26. num.30.*

Decimooctauò, prohibentur professi Religiosi 91
exire monasteria ad audiendas Leges, vel Physicam, alioquin nisi intra duos menses reuertantur, excommunicationis sententiam ipso iure incurrunt, & in nulla causa patrocinari possunt, & in Choro, & in Capitulo, & cæteri erunt vltimi, & sine dispensatione Papæ non promouentur, vt probat *cap. non magnopere, ne Cler. vel Monach.* & docent Nau. *com.2. de regular. n.17.* Rebuff. *in tract. nomin. q.5. n.15. cum seqq.* Suar. *tom.5. de censur. disp. 23. sect.3. à n.10.* Bellet. *disquisit. Cleric. p 1. tit. de discipl. cleric. §.30. n.1. & 2.* Filliuc. *tract.14. c.8. q.2. à n.127.* Sanctar. *de apostas. c.2. n.15. cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.2. lib.6. c.8. n.74.* nouissimè Bonacin. *de censuris extra Bullam disp.2. q.8. punct.7.* A quo autem die computandum sit spatium dictorum duorum mensium, est inter Doctores controuersum? nam glos. *verb. duorum, in c. vlt. ne Clerici, vel Monachi,* censet computandum esse à tempore scientiæ, siue publicationis huius Constitutionis. At S. Anton. *p.3 tract.24. c.52.* & alij putant numerandum esse à die, qua Religiosi Leges, vel Physicam audire incipiunt. Communis tamen sententia tenet computandum esse à die, qua Religiosus egreditur ad præfatas scientias audiendas, quia tex. *in d. cap. non magnopere* clarè indicat initium ab exitu è claustro desumendum esse, dum dicit, *si verò exierint, & intra duorum mensium spatium non redierint,* &c. Et ita meritò tenent Panor. *in d.c. vltra n.8.* Suar. *d. sect.3. n.16.* Sayr. *de censur. lib.3. c.33. n.4.* Bonacin. *d. punct.7. n.11.* Filliuc. *d.q.2. n.129.* Sanctarel. *d.c.2. n.20.*

Quæstio est dubia an satis sit ad incurrendam 92
excommunicationem, de qua suprà, à monasterio egredi, & in eodem oppido Leges, vel Physicam audire, & ad monasterium finita lectione redire, vel opus sit aliò se transferre, ad habitandum,

aut

aut degere extra monasterium, ibique præfatis scientiis studere. In qua Suar. *d.sect.3.num.12.* & Filliuc. *d.q.2.num.*128. asserunt satis esse exire, & in eodem oppido præfatas scientias audire, & redire; quia text. *in dict.cap.non magnopere,* nullius ferè momenti esset, cùm Religiosi non consueuerint alia ratione de claustris ad audiendas doctrinas etiam sacras exire. Sed verior est opinio Nauar. *d.cap.27. num.*107. Tolet. *in sum. lib* 1.*cap.*38. *num.*6. Sayr. *d.lib.3.cap.23.num.*2. Sanctarel.*d.c.*2. *num.*19.& Bonacin.*dict.punct* 7.*num.*3.asserentium Religiosum non incurrere pœnam excommunicationis audiendo Leges, vel Physicam in eadem ciuitate, si domum serò redeat, quia excommunicatio in eo text. lata est contra Religiosos exeuntes ad præfatas scientias audiendas, nisi ad claustrum suum intra duorum mensium spatium redeant. Opus est tamen vt Religiosus exeat intentione audiendi præfatas scientias ad incurrendam huiusmodi excommunicationem, quia *in dict.c.cap. non magnopere* dicitur, vt non permittatur ad has scientias audiendas exire, vt per Tolet.*dict.cap.*38. *num.*8. Sayr.*d.lib.3.cap.33.num.3.ad fin.* Sanctarel. *d.cap.2.num.*18.

93 Vtrùm autem Religiosus, qui non exiuit animo audiendi præfatas scientias, sed postea mutata voluntate permanet extra claustrum principaliter animo eas audiendi, sicque post huiusmodi voluntatis mutationem duos menses extra claustrum moratur, in hanc excommunicationem incidat? Affirmatiuam partem tuentur Suar. *d.sect.3. num.*15. Filliuc. *d.q.2.num.*127. Sayr. *d.cap.33.n.3.* Sanctarel.*num.*16.& Bonac.*num.4.locis citatis,* quia licèt prior exitus ad hoc ordinatus non fuerit, tamen existentia extra monasterium ad hoc ordinata fuit.

Quid autem si Religiosus claustro egrediatur animo audiendi præfatas scientias, sed re ipsa non audiuit? Hunc etiam incurrere istam excommunicationem, si intra duos menses ad monasterium non reuertatur, tenent Suar. *d.sect.3. num.*14. Bonacin.*d.punct.7.num.6.*& Sanctarel.*d.c.2.num.*17.

94 Decimooctauò, tenentur vota, quæ sunt professi, omnino seruare, *per tot.27.q.1.* Præpositum enim Monachi proprio arbitrio, & voluntate susceptum deseri non potest absque peccato, vt inquit Leo Pontif.*in cap.*1.20.*q.*3. Subdens quòd si Monachus relicta singularitatis professione ad militiã, vel nuptias fuerit deuolutus, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est. Quamobrem sæpius fuit Iure constitutum, vt *in cap.* 2. 20. *q.*3. *& in cap.vlt.de Regular.* vt qui Religiosus, vel quæ Religiosa habitum, quod semel spontanea assumpserit, propria auctoritate abiicere, & iugum Religionis professæ deponere ausu temerario præsumpserit, illum inuitè reassumere, & redire ad monasterium cogatur.

95 Præcipitur etiam *in d.cap.vlt.* Præpositis, & Capitulis Religionum vt fugitiuos suos, & eiectos de ordine suo requirant sollicitè annuatim, & redire ad Religionem compellant, eósque recipiant, si ordo id patiatur; alioquin in locis competentibus ad agendam pœnitentiam deputentur, & ad censuras etiam, si opus fuerit, deueniatur: ita per illum text. docent Fr.Emman.*quæst. Regul.tom.*1. *q.*30.*art.*2. Azor. *institut.moral.p.1.lib.12.c.1.q.2.ad fin.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1.q.*52. *art.*1. Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.2.lib.6.cap.9. n.11.cum seqq.*& nouissimè edidit Sacra Congreg. Concilij iussu S. D. N. Vrbani Papæ VIII. decreta quædam de Regularibus apostatis, & eiectis *sub die* 21. *Septembr.*1624. vbi innouatur Constitutio Gregorij IX. *in d.c.vlt.* ac propterea declaratur eam Constitutionem in iis quoque vendicare sibi locũ, seruandámque esse, qui iustè, diffinitiuéque, ac iuris ordine seruato expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emendationis ex litteris saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientiam in his litteris concedendis S. Congregatio seriò onerauit.

Aug ist. Barbos. de Iure Ecclef. vniu.

Bonifacius autem VIII. *in cap.vt periculosa,ne Clerici,vel Monachi,lib.6.* excommunicationis sententiam ipso iure incurrendam aduersùs eos promulgauit, qui professi habitum temerariè dimittunt, de quo plures citaui Doctores *de officio,& potest.Episcopi,p.3.alleg.*5*c.n.*210. secundùm Lugdunens. impress. quibus addo Bonac. *de excom.in partic.disp* 2.*q.*8.*p.*6. 96

Temeraria autem habitus dimissio dicitur quando absque causa fit, secùs si ex iusta causa, vt si Religiosus per loca Turcarum, & hæreticorum, seu aliorum Religiosi habitus hostium transiturus esset, & oporteret ad se tuendum habitũ dimittere, vel ex alia iusta causa. Ita Suar.*tom.*5. *de censur.disp.23.sect.4.n.27.& 29.* Sanch. *d.tom.*2. *lib.6.cap.8.n.*41. vbi *n.*42. differit qualis ignorantia excuset ne dicatur temeraria transgressio. Ampliatur decisio *d.c.vt periculosa,* procedere, quamuis Religiosus dimittat temerè habitũ absque apostatandi animo, vt docent Nau.*cons.vnic.n.6.sub tit.de apostat.* Fr. Emman.*quæst.Regular.tom.1.q 30.art.*1. Valent.2.2.*disp.*1.*q.*12.*punct.*1 *ad fin.* Lessi.*de iustit. lib.2.cap.41.dub.1.n.*109.Sanch.*d.cap.8.n.*15. Intelligitur tamen, vt dimittens habitum, non statim incurrat hanc excommunicationem, sed quando eò peruenit vt vagetur, vel sic se hominum conspectui exhibeat, nec incurrit si ante hunc euentum mutata intentione induat habitum, vt per Tabien. *verb. excommunicatio* 2. *casu* 25.*q.*1.*num.*2. Suar. *d.disput.*23. *sect.4.num.*3. Sayr. *de censur.lib* 3. *cap.33.num.*11. Suar. *d.cap.8.num.*54. *in fine.* 97

Quando verò ex aliqua apparenti causa habitus dimittitur postea assumendus, etsi illa causa non omnino honesta sit, nec excusans, non erit locus huic excommunicationi, vt si Religiosus habitum deponat, quo expeditius currat, aut saliet, aut lapidem proiiciat, quia huiusmodi dimissio, etsi non omnino careat culpa, ac non est adeò temeraria, vt culpa mortalis sit, nec meritò temeraria dici potest, vtpote quæ causam apparentem habet. Ita docent Sayr.*d.cap.33.n.13.& 14.* Fr.Emman. *quæst. Regular.tom.2.q.76.art.6.notab.*2. Azor. *dict.lib.12.cap.13.q.5.casu* 16.*& cap.*17.*q.*9. Suarez *d.disp.23.sect.4.n.27.& 29.* Sanch.*d.cap.8.n.*55.vbi *num.* 56. subdit dimittentem ex causa turpi habitum eo breui tempore, non incurrere hanc excommunicationem, vt Religiosus recedat absque Superioris licentia, habitúmque deponat, sed quantumcumque obtentam licentiam habeat incurret deponendo habitum, & *n.*61.docet satis esse si intra priuatos monasterij parietes Religiosus habitum temerè deponat, vt huic excommunicationi subdatur, & *num.*68.tradit hanc excommunicationem non incurri, quando assumitur habitus alterius Religionis ad illam transeundo contra iura, quod etiam tenet Bonacin. *de excom.extra Bullam, disp.2.q.8.punct.6.n.*18. vbi *n* 21.*cum seqq.* resoluit dimissionem habitus modico, & breui temporo factam, v. g. ad integram horam etiam ex turpi causa, non sufficere ad incurrendã dictam excommunicationem, & *num.*24. resoluit Religiosos ha- 98

GGg bitum

bitum dimittentes subiicl huic censuræ etiam post editionem *d.c.periculosa*, & *n.25.* de Religiosis Societaris I E S V babitum dimittentibus.

99 Occultans babitum sine causa eo modo vt à circumstantibus cognosci nequeat, cuius Ordinis Religiosus ille sit, incidit in excommunicationem contra dimittentes habitum latam. Ita Caiet. *in sum.verb.excommunicatio c.61.* Nauar. *in man cap.27. n.131.* Bañes 2.2.*q.12.dub.1.* Fr. Emman. *d.tom.2. q.76.art.6.* Azor. *d.p.1.lib.13.c.12.q.5.& c.17 q.10.* Gallet, *in margar. casuum consciem. verb. Religiosi, p.226.col.2.* Coriol. *de casib.reseru.part.2.casu 2.de*
100 *apostasia,num.23.* eandem quoque pœnam incurrit, qui habitum gerit sub pannis coopertum, imò & apostata est iudicandus extrinsecè *in Clem.2.§.dignitatem,de vita & honest.Cleric.* Oldrad. *cons.184. n.12.* Marquad. *de Iudeis,p.1.cap.4.n.3.* Mascard. *de probat.concl.112.n.1.& seq.* Thom. Triuisan. *decis.19. lib.2.* Intellige hanc resolutionem procedere quando habitus coopertus gestatur ad effectum, vt viuere possit tanquam laicus, vel tanquam Clericus sæcularis; secùs si ex leuitate illum deferat non animo deserendi Religionem: hic enim non incurrit apostasiam irregularitaris, quæ inducat inhabilitatem ad beneficia; sed tantùm inducit excommunicationem, secundum Achil. *decis.vnic.de apost.ex n.10.* vbi *num.15.* subdit recurrendum esse ad argumenta, & coniecturas ad cognoscendum quando habitus coopertus gestetur animo viuendi laicaliter, an verò ea leuitate.

101 Quando verò quis ex causa necessaria (non solum, quæ cogit necessitate certa, & præcisa, sed etiam probabili per *Extrauag.1.de maior.& obed.*) habitum coopertum defert, dubio procul dicendum est & ab apostasia, & ab excommunicatione excusari, *cap.pen.* vbi gloss. *in verb.causa,de vita & honest. Cleric.* gloss. *verb.temerè,in cap. periculosa,ne Cleric.vel Monach.lib.6.* Syluest. *in sum.verb.habitus,num.3.* Non erit tamen probabilis causa si Religiosus deferat habitum coopertum solo timore, ne contingat ipsum incidere in manus Curiæ, seu Superioris, apud quem criminabatur, vt latè resoluit Triui. *decis.29.n.2.* eo quod sit timor pœnæ benemeritæ, qui excusare minimè solet, ex traditis per eundem *in tractat.de modo,& ordine procedendi inter regul. c.13. num.3.* quamuis contrarium consuluerit Port. Imol. *cons.84.* nisi dicta per eum intelligamus quando Religiosus scit se calumniosè, & iniustè apud Superiorem criminatum, timétque iniuriosam vexationem ad quam euitan-
102 dam habitum defert coopertum. Quid si Regularis deferat habitum coopertum habitu alterius Religionis? Vide Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc.Neapol.part.4.decis.214.*

103 Vtrùm autem Episcopus Regularis omittens habitum, & assumendo illam albam, & candidam vestem, quæ ab Episcopis exterius defertur, incurrat excommunicationem latam *in d. c. vt periculosa*, contra Monachos omittentes babitum? Affirmatiuam partem tuentur Card. *in Clem.1.in princ. n.9.q.6. de statu Monach.* & *ibi* Imol. *n.17.* Maiol. *de irregul.lib.3.c.1.n.13.* Cuch. *instit.maior.lib.3.tit.1. n.157.* Riminald. *cons.6.n.7.vol.1.* Surd. *de aliment. tit.8.priuil.79.n.10.* Fului. Pacian. *cons.132.num.41. vol.1.* & videtur sentire Henriq. *in sum.lib.10.c.33. in fine*, dum ait hunc esse apostatā. Verùm contrarium optimo iure suadetur ex eo, quia nullo iure est excommunicatio inducta Monacho, qui prætextu Episcopalis dignitatis habitum dimittit, & Episcopalem induit; quia text. *in d.c.vt periculosa*, loquitur de Religioso sub Abbatis obedientia manente, eiúsque Regulis adstricto, atque ita eam rationem reddit, ne detur Monacho materia vagandi dimisso habitu; eo quòd à nemine cognosceretur, quæ in Episcopo Religioso deficiunt; vtpote qui non est sub Regulæ obedientia, & induens Episcopalem habitum, minus aptus est ad vagandum. Quare ita tenent Bonifac. *in d.Clem.§.nutus,n.33.& 34.* Couar. *in cap.1.n.18. de testam.* Tapia *in Auth. Ingressi,verb.sua,c.6.n.61. C.de sacros.Eccles.* Fr. Emman. *dict.tom.2.q.58.art.3.* Azor. *dict.lib.12.c.7.q.4.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religionis,lib.5.q.200.* Bonacin. *de clausur.q.2. punct.2. num.26. & de excomm.extra Bullam, disp.2. q.8.punct.6.num.27.*

Sed hodie Concil. Trident, *sess. 25. de regular.* 104
cap. 19. hac de re decretum huiuscemodi edidit. *Quicumque*, inquit, *Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum quacumque de causa dimittere, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter nisi causas, quas prætenderit deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario; quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur, interim verò nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Præterea statuit idem Concil. *dict.sess.25.de Regular.c.4.* vt non liceat Regularibus à suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad suos Superiores accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint; qui verò sine hoc mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tanquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem, qui studiorum causa ad Vniuersitates mittuntur, in Conuentibus tantummodo habitent, alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.

Decimonouò, prohibentur sub pœna excom- 105
municationis accedere ad quæuis studia litterarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundi ad studium licentia primitùs sit concessa, *cap.vt periculosa 2.ne Cleric. vel Monach. in 6.* & sic prohiberi illum accessum, quo Religiosus causa studiorum proficiscitur extra oppidum sui monasterij, siue intendat dare operam studiis alias prohibitis, vt legibus, aut physicæ, siue aliàs permissis, vt Theologiæ, aut sacris Canonibus, quia text. loquitur generaliter, ibi, *ad quæuis studia.* Ita Nauar. *in man. c.23.n.133.* Suar. *tom.5.disp.23.sect.4.n.35.* Sayr. *de censur.lib.3.c.33.num.20.* Filliuc. *tract.14.cap.8.q.4. n.136.* Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.2.lib.6.cap.8. n.76.* Sanctarel. *de apostasia,cap.2.n.1.* Bonacin. *de censur.extra Bullam,disput.2.q.8.punct.8.n.3.* vbi *n.4.* resoluit Religiosum qui sine licentia accedit ad studia sui oppidi, non affici hac excommunicatione, & *n.6.* idem dicit si transferat se ad alium suæ Religionis Conuentum intentione dandi operam studiis, quæ extra monasterium existunt. Dixi, *nisi à suo Superiore*, &c. vt ostenderem requiri licentiam proprij Prælati immediati cum cōsilio Conuentus, vel maioris partis, Sayr. *d.c.33.n.23.* Sanch. *d.c.8.n.88.* Sanctarel. *d.c.2.n.3.* Bonacin. *d punct.8. n.7.* vbi intelligit, modò Prælatus immediatus, vel ipsius locumtenens per Cōstitutiones Religionis non prohibeatur hanc licentiam concedere, & *n.8.* tenet Generalem, & Prouincialem posse hanc licentiam concedere, & *num. 10.* ait non requiri consen

consensum Conuentus,seu maioris partis,sed sufficere consilium illius.

106 Vigesimò,prohibentur Monachi, & Canonici Regulares sub pœna excommunicationis ipso facto incurrēda accedere ad Curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia, cum intentione nocendi suis Prælatis,aut monasteriis, *Clement.in agro 1.de statu Monach.* latè Bonacin.*de censur.extra Bull.disput.2.q.8. puncto 9.* Suar. *tom.5. de censur.disp.23.sect.5.num.6.*Filliuc.*tract.14.cap.8. q.6. num.140. & seq.* resoluentes hac excommunicatione ligari eum, qui bono animo Curiam ingressus est, sed dum in Curia commoratur, vult ibi permanere, vt damnum inferat; item hac excommunicatione ligari Religiosum accedentem ad Curiam Principū sæcularium intentione damnum inferendi, etiamsi re ipsa nullum damnum inferat; & etiamsi fortè accedat de licentia sui Prælati: & Bonacin. *d.punct.9.n.11.& 12.* resoluit hac excommunicatione non ligari quoslibet Religiosos, sed tantummodo Monachos omnes etiam non Benedictinos, & Canonicos Regulares modò administrationem non habeant.

107 Vigesimoprimò prohibentur Religiosi quicumque sub pœna excommunicationis decimas Ecclesiis debitas,& ad ipsos iure aliquo,vel causa legitima non pertinentes vsurpare,dolis malis, & malis artibus; & prohibentes Ecclesiis decimas solui ex animalibus suorum familiarium, vel Pastorū;vel ex aliis animalibus,quæ suis permiscentur, vel ex illis, quæ in Ecclesiarum fraudem emunt,etsi admoniti ex his intra mensem non desistunt: aut si id, quod ausu temerario vsurpant, intra duos menses post admonitionem non restituerint, iis, quibus iure debetur. Ita habetur *in Clement.1.de decim.* referunt Gambarupt.*de casibus reseru.c.11.num.7.* Azor.*instit.moral.p.1.lib.12.c.13. q.13.*Filliuc.*tract.14.num.125.vers.quinta nouissimè,* Bonacin.*de censur.extra Bullam,disp.2.q.8.punct.12.* Ego ipse *de officio & potest. Episcop.p.3.allegat.150. num.222.* secundùm Lugdunens. impress. *& de officio & potest.Parochi,c.28.§.4.num.23.* Tambur. *de iure Abbatum,tom.3.disput.3.q.6.n.42.* & quia *dict. Clement.1.* generaliter loquitur, ibi, *Religiosi quicumque*, ideò non solum viros Religiosos, verùm etiam fœminas Religiosas comprehendere, resoluunt gloss. *ibi verb. quicumque*, Sayr. *de censur. lib.3.cap.34 num.24.* Mari. Alter. *de censur.vbi de suspens. disput.17.cap.2.col.3. vers. notandum tertio,* Bonacin. *d.punct.12.num.8.* vbi etiam post Suar.*de censur.disput.31.sect.6. num 9.* addit istam excommunicationem extendi ad Equites Militares, qui verè sunt Religiosi.

108 Vigesimosecundò, prohibentur quoque Religiosi sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahere in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumentes,vt habetur *in Clement.Cupientes,de pœnit.* Vnde colligitur Religiosum non affici hac excommunicatione dum alicui mandat vt alteri, qui decimarum onere tenetur, suadeat ne soluat; hic enim non dicitur aliquid proferre ipsius auditoribus,qui decimas soluere debent, vt benè resoluunt Suar. *tom.5.de censur.disp.5.sect.23.num.37.* Filliuc. *tract.14.cap.8.q.8. num.146.*Bonacin.*d.q.8.punct.13.num.3.*vbi *num.4.* addit ad incurrendam huiusmodi excommunicationem non sufficere præfata verba proferre ex inaduertentia, sed requiri dolum, & scientiam cum intentione retrahendi auditores à solutione decimarum, refero ego ipse *d.tract.de officio & potestate Parochi,c.28.§.4. num.21.* vbi *num.22.* addo Religiosis quoque præcipi *in d. Clement.cupientes,* sub pœna suspensionis ipso facto ab officio prædicationis, vt confitentibus conscientiam faciant de soluendis decimis,dum à Rectoribus Ecclesiarum requiruntur,&c.

Vigesimotertiò, Religiosi Prælatis suis obedire tenentur; nam si inobedientes extiterint, aut 109
incorrigibiles fuerint, possunt ab eis excommunicati, vel de monasterio expelli, *cap. cùm in Ecclesiis,de maior. & obed.d.cap.cùm ad monasterium,de statu Monach.* Nec facilè appellare permittuntur, *cap. reprehensibilis, de appellat.* nisi a correctione,
quam facit Prælatus Regularis excedendo mo- 110
dum, & transgrediendo Regulæ limites, *cap.licet, de offic.ordin.cap.de Priore,de appellat.* Nauar.*cons.4. sub tit.de appellat.& cons.vnic.n.6.de sent.& re iudic. & cons.vnico num.8. vt lite pend. & comm.3. de Regularib.num.51.* Azor.*d.p.1.lib.12.cap.11.q.8.* Quarant. *in sum. Bullarij verb. Archiepiscopi auctoritas, auctor.18. num. 20. vers. conclusionem,* Fr. Emman. *tom.1.q.29.art.2. & tom.2.q.53.art.10.* Sayr.*in Claui regia lib.11.cap.17.à num.38.* Sigism. Scacc. *de appellat.q.17.limit.26.n.8.* Cened. *Canon.lib.1.q.26. n.22.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.2. lib.8.cap.5.num.13.*Sanch.*d.tom.2.lib.6 cap.8.n.102.* vbi cum Nau. Fr.Emman.Azor. & Sayr.*citatis lo-*
cis, dicit non obstare Concil.Trid.*d.sess.25. de Re-* 111
gular.cap.4. quia non interdicit appellationem ad Superiorem, sed recessum à Monasterio prætextu adeundi Superiorem.

Vigesimoquartò, seruare tenentur regulas, & 112
statuta suorum Ordinum, tam in habitu, & conuersatione, quàm in ieiuniis, orationibus, & diuinis Officiis, Sacramentorum frequentatione, lectione, & studio sacrarum Litterarum, & aliis huiusmodi, quæ à suorum Ordinum auctoribus instituta fuerunt, ad quod sæpiùs à sanctis Patribus, & Canonibus admonentur *in cap. iuxta, cum seq.16.q.1. cap.recolentes,de statu Monach.d.cap.cùm ad Monasterium, eod.tit. cap.exijt, de verbor.signific.* Tambur.*d.tom.3.disput.3.q.6.num.21.* Et hac de re ita statutum fuit in Concil. Nicæno, de quo *in cap.1.16.q.1. Placuit omnibus residentibus in sancta Nicæna Synodo, vt Monachorum conuersatio, & vitæ secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet; Monachus enim Græcè, Latinè singularis dicitur; vnde Monachum per omnia singulariter agere oportet,* & quæ sequuntur. Hieronymus quoque,& alij Patres *in cap. Monachus,& in cap.placuit, & cap interdicimus,cum seqq.& cap.decimas,vers.commun.16.q.1. cap.nunquam,de consec.dist.5.*Athanas.*in lib.exhortatorio ad Monach.* Basil.*in sua reg.*& August.*de opere Monach.* optima monita pro regulari disciplina Monachis tradiderunt,quæ omnibus Regularibus inseruiunt. Conc.verò Trid.*sess.52.de Regular.c.1.* non ignorans quantum ex Monasteriis piè institutis, & rectè administraris in Ecclesia Dei splendoris,atque vtilitatis oriatur,necessarium esse censuit,*(quo facilius,ac maturiùs,vbi collapsa est vetus,& regularis disciplina instauretur,& constantius vbi conseruata est perseueret)præcipuè vt omnes Regulares tam viri,quàm mulieres ad Regula,quam professi sunt,præscriptum,vitam instituant, & componant,atque in primis, quæ ad suæ professionis perfectionem, vt obedientiæ,paupertatis,& castitatis,ac si quæ alia sunt alicuius regulæ, & ordinis peculiaria vota, & præcepta ad eorum respectiuè essentiam,necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia fideliter*

obseruent: omnisque cura, & diligentia à Superioribus adbibeatur, vt ab illis non recedatur, cum compertum sit ab eis non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari: si enim illa, quæ bases sunt, & fundamentum totius regularis disciplinæ exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est. Hactenus prædictum Concilium. Ad hæc autem faciliùs obseruanda plura decreta de Capitulis, aut visitationibus faciendis fuerunt promulgata, de quibus partim *sup. de Visit.* vidimus, partim *infrà de Præpositis Religionum* videbimus.

113 Verùm illud præcipuè ad regularem obseruantiam tuendam fuit à Canonibus *in cap. qui verè, & in cap. quidam* 16. *q.* 1. constitutum, vt omnes Religiosi non solum suis regularibus Prælatis, sed etiam Episcopis Ordinariis subessent, & eis in omnibus obedire deberent, atque ab eis corrigi, & puniri possent. Quod & Trident. Coocilium
114 *sess.6. de reform. cap.* 3. *& sess.*23. *de reform. cap* 8. innouare, ac restituere saltem in rebus præcipuis censuit, & inter cætera statuit vt commendata Monasteria etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpositurae nuncupatæ quamuis exemptæ, in quibus non viget regularis obseruantia, ab Episcupis etiam tanquam Sedis Apost. delegatis annis singulis visitentur, & vbi vigeret regularis obseruantia, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium Superiores iuxta illorum regularia instituta debitam viuendi rationem obseruent, & obseruari faciant, & sibi subditos in officio contineant, ac moderentur; quod si admoniti intra sex menses eos non visitauerint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi, & vt Delegati Apostolicæ Sedis eos visitare possint, atque corrigere, prout ipsi Superiores possent iuxta eorum instituta.

Multis enim casibus subsunt Regulares Episcopi iurisdictioni, qui vel potest illos excommunicare, vel contra eos procedere: excommunicare autem illos poterit si commorentur in Abbatiis, Prioratibus, Præposituris, & in beneficiis siue Curatis, siue non, vbi non viget Regularis obseruantia, Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. cap.* 8. Lauret. de Franchis *de controuers. inter Regulares, & Episcopos, q.* 6. *vers. decimo.* Item si admittant Regulares ad diuina Officia, vel sepeliant excommunicatos ab ipso Episcopo. Abb. *in cap. sacris, num.* 7. *de sepult.* Lauret. de Franch. *d. q.* 6. *vers. decimoseptimò.* Item contra Regulares dantes vel recipientes aliquid pro ingressu nouitij procedit Episcopus per censuras, Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 18. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 63. *art.* 11. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 12. Item habet auctoritatem ad faciendum etiam mediis censuris contra Regulares quod nouitiis professionem facere renuentibus omnia restituantur, quæ sua erunt, Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 16. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disput.* 15. *q.* 7. *num.* 29. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 3. *verb. Episcopus, num.* 8. Subsunt autem Regulares iurisdictioni Episcopi in aliis pluribus casibus. Veluti circa numerum Monialium in Monasteriis statuendum, ita scilicet, vt tam in Monasteriis sibi subiectis, quàm in exemptis, cum interuentu tamen Superioris Regularis curare debeat, vt is tantum Monialium numerus statuatur, qui vel ex redditibus propriis, vel ex consuetis eleemosynis commodè sustentari possint, vt ex Concil. Trid. & Constit. Gregorij XIII. ostendimus *de Episcopo p.* 3. *alleg.* 98. *num.* 3. *& ibi* citatis addo Tamburin. *de iure Abbatissar. disp.* 5. *q.* 1. *num.* 4. Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 9. Item si extra claustra vel ambitum suorum Monasteriorum faciant processiones (nisi consuetudine, aut priuilegio id fuerit ab eis obtentum) puniri possunt, & impediri ab Ordinario, Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. processiones, vers. ad quartum*, quem refert Cened. *Canon. q* 26. *num.* 18. Item Regulares deiecti ab Ordine suo, quia debent statim se præsentare Episcopo suo, & efficiuntur de illius iurisdictione, Zerol. *in praxi Episcop. p.* 2. *verb. Regulares, vers. tertio*, Lauret. de Franchis *d. tract. q.* 5. *num.* 9. Regulares item, quorum Religio extincta est, vel alia ratione à Regularium iurisdictione liberi sunt, Episcupo subiiciuntur, *cap.* 1. *de Relig. domib. lib.* 6. Lauret. de Franchis *d. q.* 5. *num.* 11. vbi subdit quòd Religiosus huiusmodi non permittitur amplius in suis Monasteriis secundum suam regulam viuere, sed in Episcopi sui obedientia transeunt. Item habet auctoritatem Episcopus in Regulares quantum ad hoc quòd non possint recipere Ecclesias à secularibus sine consensu illius; *cap. decimas* 16. *q* 7. *cap. quòd autem, in fine, cap. illud, vers. tum quia, cap. nullus, de iurepatron. cap. cum & plantare, in princ. vers. Ecclesias, de priuileg.* Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 5. vbi intelligit solummodo de receptione Ecclesiarum à laicis, non de receptione iurispatronatus in Ecclesiis. Item facultatem habet Episcopus declarandi professionem ante 16. annum factam nullam esse, Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. num.* 11. Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 11. vbi *num.* 12. idem dicit de aliis casibus nullitatis professionis. Habet etiam Episcopus auctoritatem in Regulares quoad illa omnia, quæ sunt Ordinis Episcopalis, v. g. Chrismatis confectionem, Ordinum collationem, & similia, Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, p.* 2. *q.* 45. *num.* 16. *& p.* 4. *q.* 11. Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 15. Item quoad editionem librorum, itaut desideretur semper eius approbatio, Concil. Trie. *sess.* 4. *in decreto de edit. libror.* vbi plures citauimus *in col. ect.* Et super imagines insolitas ponendas, noua miracula admittenda, nouasque Reliquias recipiendas, iuxta decretum Conc. Trid. *sess.* 25. *de inuocat. & venerat. Sanct.* Lezana *vbi supra num.* 18. Et ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes seculares exteros ad diuina Officia celebranda admittant, prohibere potest Episcopus, nisi priùs ab ipso visis literis commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint, ex Armendar. & metipso Lezana *dict. verb. Episcopus, num.* 20.

Similiter statuit idem Côncil. Trid. *sess.* 25. *de* 115
Regular. cap. 14. vt Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt scandalo populo sit, nisi Episcopo instante à suo Superiore seuerè puniatur, ab ipso Episcopo puniri possit. Circa quod multa tradunt Nau. *commento* 2. *de Regularib. n.* 63. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 6. *& q.* 63. *art.* 4. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. delinquens, n.* 10. *cum seqq.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom.* 3. *verb. Episcopus, num.* 24. *cum seqq. & verb. delinquens Regularis, à num.* 1. Aldrete *de Relig. discipl. tuenda lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 35. *& in alleg. pro omnimoda Regular. exempt. p.* 1. *cap.* 6. *n.* 9. Aloys. Rice. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 650. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 546. *in* 2. *edit. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 202. *num.* 6. *vers. verum p.* 4. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra lib.* 2. *tit.* 17. *l.* 7. *de Relig. à n.* 59.

Portel

Portel *in dubijs Regularib. verb. Episcopus,n.2.& 8.* Hieron. Venero *in examine Episcop.lib.6. cap.8.n.3.* Laur. de Peirinis *in constit. sui Ordinis, tom.1.constit.2. Sixti IV.n.61. cum seqq. & tom.3.in additam.cap.2. n.30.cum multis seqq.* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regul.verb.delinquens,* latè Ant. Nouar. *in sum. Bullarum,tit.de Regularib.delinquentibus extra claustra,* latè Ciarlin. *controuers.forens.cap.50.per tot.* latè etiam Sperell. *in decis.fori ecclesiast.decis.38.n.12. cum seqq.* latè etiam Machado *en su perfetto Confessor, tom.2. lib.4.p.6.tract.10.doc.3.* Ego ipse *de officio,& potest. Episc.p.3. alleg.105. à n.18. & in collect.ad c.vlt.n.8. de statu Monach.* vbi refero à S.Congreg. decisum facultatem Episcopo attributam in Regulares notoriè,& cum scandalo extra claustra delinquentes, vendicare sibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum scandalo intra Ecclesiam delinquunt, non ita si intra claustra; & non sufficere quod Episcopus vnica vice Superiorē Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum,& ideò necesse non esse Episcopum monere,ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus, vt aliqui opinantur,& Episcopum statim habita notitia delicti posse capere informationem,& illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præsumere,& non sufficere vt Superior Regularis sententiam, aut acta omnia super delicto actuata ad Episcopum transmittat, sed opus esse vt de punitione ipsa,& sententiæ exequutione Episcopum certiorem faciat: præfatas declarationes me citato refert nouissimè Machado *d.docum.3.num.3.* refert etiam Ioan. Maria Nouar. *d.verb.delinquens, num.9.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.62. sub num.8.* vbi tamen non bene reprobat Portel *in addit.ad dub. Regul. verb.punitio Religiosi extra Conuentum n.17.* asserentem non sine probabili ratione posse Episcopum formare processum iuridicum contra Religiosum extra claustrum notoriè delinquentem, & cum tali processu illum remittere ad Prælatum suum,vt ab eo virtute talis processus ab Episcopo confecti puniatur.

Procedit Conciliaris dispositio etiamsi Regularis sit Eques S.Ioannis Hierosolymitani, vt per Fr.Emman. *quæst. Regul.tom.2.q.2.art.4.& q.63.art.7. vers.5.* Nau. *cons.21.in antiq. alias 12.in nouis de Regular.* Sayr. *decis.2. ad tit.* Azot. *d.p.1. lib.13.cap.4. q.3.* Campan. *d.rub.12.cap.12.num.22.* Aloys. Ricc. *in decis.Curia Archiep.Neapol.p.1. decis.223.num.6.* Nouar. *d.verb.delinquens, num.2.*

Regulares tunc dicuntur degere intra claustra Monasterij dum viuunt sub Superiore conuentualiter, Campan. *d.cap.13.n.22. in fine,* Aloys. Ricc. *decis.202.p.4.* Nouar. *d.loco,num.4.* E contra autem dicuntur extra claustra degere, qui habitant in domo ad erectionem Monasterij destinata, in qua non est Regularis obseruantia, vt saltem viuant sub Superiore conuentualiter, tunc enim si delinquant, possunt puniri ab ordinario; ita censuisse sacram Congr. referunt Genuens. *d.cap.59.sub n.2. in fine,* & Sperell. *d.decis.38.n.21.* Vel si ad instantiam sui Superioris detinerentur in carceribus Episcopatus; si enim ibi aliquod committant delictum, possunt ab ordinario puniri vt Neapoli iudicatum fuisse recenset Genuens. *d.cap.59.num.2.* quem refert Sperell. *d.decis.38.n.20.* Vel si studiorum causa ad Vniuersitatem missi, vbi Conuentum non habent, sed extra morantur, tunc enim pro excessibus ibi commissis ab ordinariis locorum puniri poterunt, ita disponente sacra Congr. Concilij, teste Piasec. quē refert Sperell. *d.decis.38. n.19.* vbi ex Genuens. *d.c.59.sub n.2.* notat licentiam Superioris operari dumtaxat,vt non committatur apostasia. Vel denique si prætextu ad maiores Superiores accedendi, à suo Conuentu recederent, & per viam deliquerint, quia tunc similiter à locorum ordinariis corrigi & puniri poterunt, ex Spetell. *d.decis.38.n.25.* Secus de illis, qui habent domicilia extra monasterium cum speciali licentia, vel priuilegio, vel manent de eorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, seu grangia sui Monasterij pro Religionis seruitio, quia censentur degere intra claustra, Ricc. *in praxi p.3. resol.269. vers. Regularis, & decis.581.n.4. p.4.* idem si degeret in hospitio, Ricc. *d.p.4. decis.217.* Nouar. *d.loco,* vbi *n.10.* tenet quòd terminus assignandus Superiori à loci ordinario ad effectum puniendi Regularem,non debet currere si dictus Superior ex aliqua causa fuisset impeditus, & *n.12.* quòd hic terminus assignandus non breuis, sed competens, & congruus esse debet, & *n.13.* quòd à sententia Episcopi punientis Regulares delinquentes non detur appellatio ad Metropolitanum, vel Ordinis Generalem, sed ad Sanctissimum, & *n.24.* quòd videtur satisfactum menti Concilij per leuem pœnam inflictam Regulari delinquenti ab eius Superiore ob delictum graue, sed poterit ordinarius dignam pœnam denuo infligere Regulari leuiter punito.

Vtrùm autem possit Episcopus per censuras procedere,ac punire Regularem notoriè,& cum scandalo extra claustrum delinquentem, si à suo Superiore intra tempus ab ipso Episcopo præfixum nō puniatur? Affirmatiuam partem tenet Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2.q.63. art.7.vers.ad concludendum dico.* Contrarium tamen videtur tenendum ex eo, quia Concil. Trid. *d.cap.14.* non exprimit quòd per censuras possit punire, cum constet id aperte declarasse vbi voluit hanc potestatem in exemptos Episcopis concedere, prout fecit *sess.22.in decreto de obseruandis,& euit.in celeb. Missæ,* dum concedit Episcopis auctoritatem ad procedendum per censuras contra exemptos celebrantes in oratorio priuato ab Ordinariis non approbato,& in debitis horis, remouendo quascunque superstitiones,& *sess.25.de Regul. c.5.* dum facultatem Episcopis concedit ad compellendum Moniales omnes ad obseruantiam clausuræ excommunicando rebelles,& inobedientes, & *ead. sess. cap.16.* dum præcipit Ordinariis vt censuris compellant exemptos ad restituendum bona sua nouitiis exeuntibus à Religione; quare sic resoluunt Fr. Emman. *tom.2.sum.c.105.n.2.* corrigens se de opposito quod senserat loco supra citato, Sanch. *de Matrim.lib.7.disp.33. num.22.& in præcepta Decalogi tom.2. lib.6. cap.1.n.14.* Portel *in addit.ad dub.regularia,verb.Episcopus,n.5.* Villalob. *p.2.sum. tract.35.difsic.5.num.17.* quod & probatur apertè ex *cap.1.§.eos autem,de priuileg. in 6.* 116

Et Regulares Superiores, qui ad præscriptum Conc. *d.c.14.* tenentur facere certiores Episcopos de punitione Regulariū extra claustra delinquentium, non satisfaciunt faciendo verbo huiusmodi certiorationem, sed in scriptis facere debent. Ita S.Congreg. Conc. *in Lucana 14. Decembris 1630.* 117

Emanauit Constitutio Clementis VIII. contra Superiores non punientes suos subditos iuxta formam Decreti Concilij Trid. *d.c.14.* sub pœna priuationis ipso facto dignitatum, & officiorum, ac inhabilitatis, incip. *Suscepti muneris, sub Dat. 18. Martij 1596.* quam referunt Quarant. *in sum. Bullary,* 118

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. GGg 3

ſarij, verb. exemptio, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. q. 2. art. 6. Portel d. verb. Episcopus, n. 8. Anton. Nouar. d. tit. de Regularib. delinquentibus extra clauſtra, n. 3. Sperell. d. deciſ. 38. num. 12. Machado d. docum. 3. n. 5. Piaſec. in praxi Episc. p. 2. cap. 3. n. 44. vbi n. 45. reſoluit poſſe Regularem in caſu dicti decreti deprehenſum, in delicto deduci ad carcerem Episcopi, & ſumpta informatione ſuper delicto, dummodo ſine mora ſumatur, remitti cum copia proceſſus ad ſuum Superiorem puniendum cum præfinitione termini ad puniendum, de quo Bertiluceſ. in praxi crimin. Regul. tom. 4 cap. 29. ſub num. 43. Lauret. de Franchis in 1. p. controuerſ. inter Episcop. & Regular. in lucubrat. ad d. Conſtit. Clementis VIII, dub. 4. vbi ſubdit non videri alienum quòd Ordinarius dictos Regulares detineat, nec remittat ante captam informationem, Sperell. d. deciſ. 38. n. 13. vbi etiam ex deciſione Sacræ Cong. Concilij, ſubdit quòd ſi proceſſus compilatio iuxta ſpatium vnius, vel ad ſummum duorum dierum perfici non poſſit, non debet vlteriùs Regularis per Ordinarium abſque ſui Superioris conſenſum retineri, ſed remittendus eſt in Monaſterio cuſtodiendus, & interim perficiendus proceſſus. Addit Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 17. n. 11. quod Episcopus loci litteras ſcribat Superiori Monachi delinquentis de delicto commiſſo & exceſſibus de ſcandalo populo illato, & inſtabit vt intra talem terminum præfixum ipſum punire velit, & de punitione facta ipſum Episcopum certiorem reddat, aliàs ipſo Superiore negligente poterit ipſe Episcopus eum punire, & illas litteras, quas requiſitorias vocamus, de punitione Monachi delinquentis in præſentia duorum teſtium ex communi practica aſſignari faciet, refert Sperell. d. deciſ. 38. n. 16. vbi aduertit in praxi vt litteras, quas monitorias vocamus, in præſentia duorum teſtium Superiori Regulari præſentare faciat Ordinarius, in quibus de delicto commiſſo, & de ſcandalo populo dato eum certiorem faciat, & inſtet vt intra certum terminum præfixum, viginti purà, vel triginta dierum, illum punire velit, & de punitione facta Ordinarium certiorem faciat, aliàs Superiore negligente poterit Episcopus in illum animaduertere; cui quidem Superiori Regulari copiam informationum aſſumptarum vnà cum dictis litteris monitorialibus eſſe tranſmittendam dicit.

119 Olim omnes ferè Regulares adeo ſubiecti erant Episcopo, vt nec de monaſterio Monachus eiici ſine conſenſu Episcopi poſſet, ne perditus omnino fieret ſi aliquo modo ſaluari poſſet, vt ſtatutum fuit in Melden. Concil. cap. 59. Verùm ex priuilegio Apoſtolicæ Sedis iuſtis de cauſis Monaſteria Regularium, & Regulares ipſi à iuriſdictione Episcopi exempti fuerunt, & ſuis tantum Superioribus ordinis ſubditi remanſerunt, vt infrà lib. ſeq. in c. de Monaſterijs videbimus. Quæ tamen priuilegia, & exemptiones à Trid. Concilio limitantur, vt vidimus, & antea quoque reſtricta, & declarata fuerunt

120 in multis. Primò enim omnes Religioſi quamuis exempti Eccleſias & decimas à laicis recipere prohibentur abſque Episcopi diœceſani conſenſu, cap. cùm & plantare, in princ. de priuileg. cap. 2. §. ſanè, & §. diœceſani, de decimis, in 6. Rebuff. de decim. q. 10. n. 31. Mench. illuſtr. cap. 89 à n. 2. Gutier. pract. lib. 1. q. 14. & 15. Lambertin. de iurepatron. p. 2. lib. 1 art. 9. & 10. Fachin. controuerſ. lib. 7 cap. 75. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 36. q. 13. D. Barboſ. in l. Titia n. 46. ff. ſoluto matrim. Suar. de Relig. tom. 1 tract. de decimis lib. 1. cap. 26. num. 7.

Secundò non poſſunt admittere excommunicatos, & nominatim interdictos ad diuina Officia, 121
quia tenentur eos vitare. cap. in Lateranenſi, de præbend. d. cap. cùm & plantare, §. excommunicato, cap. nulli, de ſentent. excom. Cou. in cap. alma mater, p. 1. §... num. 3. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 23. in princ. n. 2. cum ſeqq. Sayr. eodem tract. lib. 2. cap. 11. n. 35. Verùm in reddenda ratione maxima inter eos concertatio eſt, alij enim inquiunt præceptum de euitandis excommunicatis iuris diuini eſſe, & conſequenter non poſſe ſaltem in diuinis relaxari ab ipſo Pont. Alij verò aſſerunt iura ſupradicta non negare poteſtatem Summi Pont. concedendi priuilegium aliquibus ne teneantur vitare excommunicatos, ſed ſolùm huiuſmodi priuilegiis ſe tueri non poſſe priuilegiatos in genere ex defectu iuſtæ cauſæ, vt voluit Ioan. Andr. & alij communiter, teſte Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 2. lib. 4. cap. 12. num. 11. Verùm reiectis his, & aliis vera ratio eſt, ſcilicet Templarios de quibus in dictis Iuribus non habuiſſe priuilegium in ſpecie ne excommunicatos vitare tenerentur, ſed quia erant exempti à poteſtate ordinariorum virtute huius priuilegij, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos, & interdictos ab ipſis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licet priuilegium generale exemptionis proſit exemptis ne ab Ordinariis, à quorum iuriſdictione exempti ſunt, valeant excommunicari, ex reſolutis per Sayr. dict. lib. 2. cap. 6. n. 36. ſicut etiam Religionis prodeſſe poteſt priuilegium ne excommunicari valeant, iuxta text. in cap. ne aliqui, de priuileg. lib. 6. minimè tamen ex eo quod exempti ſunt, ſequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis ritè ſunt excommunicati, vt bene ex communi notauit Vgolin. tab. 1. cap. 13. § 8. quia obligatio eos vitandi non prouenit ex iuriſdictione Ordinarij excommunicantis, à qua exempti ſunt, ſed ex legis diſpoſitione, à qua Religioſi non eximuntur. Et quamuis aliqui Religioſorum Ordines in certis diebus ex Pontificum priuilegiis poſſint tempore interdicti ianuis apertis diuina Officia celebrare, hodie talia priuilegia reuocata ſunt per Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 12. dum ſtatuit vt cenſuræ, & interdicta nedum à Sede Apoſtol. emanata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, atque ſeruentur. Ita Nau. in man. cap. 27. n. 190. & conſ. 7. de priuileg. Nicol. Garc. de benef. p. 3 cap. 2. n. 280. & p. 5 cap. 8. n. 87. verſ. ad octauum, Tambur. de iure Abbatum, tom. 2. diſp. 16. q. 4. n. 9. vbi refert ſequentem S. Congregationis declarationem. Sacra Congregatio Cardinalium S. Concilij Trid. interpretum inhærens declarationibus aliàs editis reſpondit Regularium priuilegia, quibus conceditur eis facultas celebrandi Diuina in diebus ſanctorum ſuorum Ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti, quatenus non in terminis cap. 12. ſeſſ. 25. de Regular. eſſe ſublata a Concil. c. 22. einſdem ſeſſ. quatenus amplius contineant quam Iure communi, quod Concilium praceſſit, erat permiſſum, nempe cap. fin. de ſent. excom. in 6. & Clem. 1 eod. tit. Ac propterea Regulares in vim priuilegiorum ante Concilium conceſſorum minime potuiſſe in ciuitate Pinnenſi Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita in diebus feſtis ſuperius expreſſis diuina Officia celebrare alta voce, ianuis apertis, pulſatis campanis, & interdictis admiſſis, nec quenquam ex interdictis huiuſmodi tradere Eccleſiaſtica ſepulturæ eo prætextu quod in articulo mortis ſigna dederint contritionis, & eos, qui contra ſcienter fecerunt, irregularita-

tem

tem contraxisse, à qua nequeunt per aliam, quàm per Romanum Pont. liberari. Cosmus Card. de Torres.

122 Tertiò, in Ecclesiis non pertinentibus ad eos pleno iure non possunt instituere, nec destituere inconsultis Episcopis, *dict. cap. cum & plantare, §. in Ecclesiis.* Dicuntur autem non pleno iure pertinere Ecclesias ad Religiosos, vel alias personas quando eis subiectæ sunt quoad temporalia, sed quoad spiritualia ab Ordinariorum iurisdictione, & potestate exemptæ non sunt, imò institutio, & destitutio ad Episcopum pertinet, vt notauit gloss. *verb. ipsis, in cap. 1. de Capell. mon. lib. 6.* quam constantissimè sequuntur Card. Tusch. *tom. 6. lit. P. conclus. 364. num. 3.* Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 6. num. 12.* & plures citati per me *de clausulis vsufreq. claus. 101.* secundùm Lugdunens. impress.

123 Item nec in suis Ecclesiis possint in sanctissimi Corporis Christi festiuitate processionem facere, aut festiuitatem celebrare; quia in Cathedrali duntaxat sanctissimum Sacramentum in illius festiuitate publicè adorandum proponitur, vt cen-

124 suit sacra Rituum Congregat. *in Aretina 11. Decembr. 1613. & in Gaballicen. insula 28. Augusti 1615. & 18. Februarij 1617.* declarauit etiam sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *in Mexicana 27. Iunij 1615.* Cur sacræ Episcoporum Congregat. Fratres Ordinis S. Dominici oppidi de Eciza, & Ossunæ Hispalen. Diœcesis exposuerunt nonnullos Parochos pertendentes non licere cuiquam eleuata Cruce per ipsorum Parochias incedere conari eos impedire, quominus in Dominica infra octauam Corporis Christi publicas supplicationes faciant, in eisque sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum deferant, quam felicis record. Pius Papa V. hoc ipsis concesserit; quoniam verò sacra eadem Congregario non modo de priuilegiis à prædicto Summo Pontif. eisdem Fratribus concessis certior facta est, verùm etiam in pluribus Hispaniæ locis, præcipuè autem in ciuitate Barchinonen. & Valentina, necnon in oppido de Alicante eiusdem Regni, itémque in Lusitania in ciuitate Vlixbonen. eandem consuetudinem à prædicti Ordinis Regularibus seruari accepit, Illustrissimi Patres contra prædictos Fratres sancti Dominici nihil omninò hac in re innouari debere censuerunt *in Hispalen. 5. Iunij 1615.* imò potiùs S. Rituum Congregat. *in Pisaurien. 14. Nouembr. 1615.* censuit *processionem sanctissimi Sacramenti posse fieri à Fratribus Dominicanis per vicos, plateas, & loca ab eis eligenda, eáque semel electa mutare non posse iuxta literas Clementis VIII.* Vide quæ dixi *de officio & potestate Parochi cap. 12. num. 13 & 14.*

125 Quartò. Confratres, seu Oblati ipsorum, qui non se omninò transtulerunt, sed in proprietatibus suis omninò duxerint manendum, non intelliguntur exempti, *d. c. cum & plantare, c. de Confratribus,* vbi Butr. *n. 11.* Abb. *n. 4.* & Anchar. *n. 7.* Henric. *in c. vt priuilegia, de priuileg.* vide quæ diximus *suprà hoc lib. c. 39. §. 2. de priuilegio fori, n. 44. cum seqq.*

126 Quintò. Religiosi priuilegium à Sede Apostol. habentes, vt Ecclesias eidem Sedi subiectas possint in proprios vsus conuertere, earum tamen possessionem sine diœcesani Episcopi auctoritate non possunt accipere, *cap. pastoralis, de priuileg.* vbi Abb. *n. 5.* & Socin. *num 8. cum seqq.* Petr. de Perus. *in tract. de vnionib. cap 2. n. 5.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de vnionib. gloss. 11. num. 17.*

127 Sextò. Religiosi exempti licet à quoquam excommunicari, vel suspendi non possint, ab Ordinariis, nihilominùs huiusmodi poterunt sententiis innodari, si ad Prioratus ipsis Ordinariis subiectos mittantur quamdiu ibidem commorantur, *c. 1. §. in eos, de priuileg. in 6.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 33. num. 23.*

Septimò. Religiosi quamuis exempti Sacramenta administrare, & matrimonia celebrare sine Presbyteri Parochialis licentia nequeunt, aut excommunicatos quoscumque, vel aliis sententiis innodatos præterquam in casibus à Iure concessis à pœna vel culpa absoluere, alioquin sententiam excommunicationis ipso iure incurrunt, quos etiam locorum Ordinarij excommunicatos denunciare publicè possunt, *cap. interdicimus 16. q. 1. Clem. 1. de priuileg.* diximus latè *de officio & potest. Parochi c. 17. ex n. 46.* Permittunt tamen locorum Ordinarij quòd Regulares teneant in suis Ecclesiis oleum sanctum pro ipsorum vsu duntaxat, ve censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *13. Iulij 1589.* 128

Octauò. Prohibentur in suis prædicationibus Ecclesiarum Prælatis detrahere, aut laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia, vel accessu retrahere, *d. Clem. 1. §. quibus, de priuileg.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 32. art. 2.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 13. q. 5. vers. 5.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 105. n. 406.* Item Indulgentias indiscretas pronuntiare, *dict. §. quibus,* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 98. art. 2.* Azor. *d. c. 13. q. 5. vers. 5.* Et cum testamentis condendis intersunt, testatores à debitis restitutionibus faciendis, aut legatis Ecclesiis matricibus relinquendis retrahere, aut curare vt legata, vel debita, aut malè ablata incerta sibi, aut Fratribus sui Ordinis, vel Conuentibus in aliorum præiudicium relinquantur, aut erogentur, Concil. Lateranen. sub Leone X. *sess. 11. constit. 1. vers. & pacem.* In casibus quoque Papæ, vel Episcopo reseruatis absoluere personas Ecclesiasticas contra eos iustitiam prosequentes, *d. §. quibus;* & hodie nec per priuilegium, quod Mare magnum vocatur, facultatem habent Regulares absoluendi pœnitentes à casibus Episcopo reseruatis, vt declarauit S. Congregat. sicuti referunt Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 61. art. 13.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 46. art. 2. in fine,* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 63.* Filliuc. *tom. 1. tractat. 15. num. 248.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 2. num 269.* Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 53. n. 8.* 129 130 131 132 133

Nonò ex decreto Concil. Trid. *sess. 25. de Regular. cap. 11.* in monasteriis exemptis, quibus imminet cura animarum, personæ etiam Regulares ibidem curam exercentes subsunt immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinēt, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita. Ita docent Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 16. à princ.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 36. art. 4.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. c. 3. n. 46.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 18. n. 105.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 736. & 608. in 1. edit.* aliàs *resolut. 313. & 532. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 176.* Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 17. num. 3.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 51. cum seqq. & num. 115.* Hieron. Venero *in examine Episcopi, lib. 6. c. 11. ex num. 2.* Vgolin. *de officio & potest. Episcopi, c. 20. §. 4. & c. 21. §. 1. à princip.* Ego ipse *in simili tract. p. 3. alleg. 74. ex num. 18.* Tambur. *d. tom. 3. disput. 5. q. 11. n. 45.* nouissimè Nouar. *in sum. Bullarum, tit. de exemptionum priuilegiis circa curam animarum, & administrationem Sacramentorum, tit. de* 134

Regularib. curam animarum habentibus. latè Solorzan.*de iure Indiarum,tom.2.lib.3.c.17.n.40.cum seqq.* Felician.de Vega *ad c.ceterum 5.de indic.n.36.* latè Machado *en su perfecto Confessor, tom.2.lib.4.part.6. tract.10.docum.5.* Ioan.Maria Nouat.*in lucerna Regular.verb.Cura animarum,n.3.* Vulpe *in praxi indic, fori Eccles.cap.42.n 6.& 7.* Gregorius XV. felicis record. *in sua Constit.de exemptorum priuileg.* incip. *Inscrutabili sub Dat.Nonis Februarij* 1622,circa visitationem, iurisdictionem, & correctionem Episcopi in Regulares curam animarum habentes,sic statuit. *Hac generali, ac perpetua valitura Constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tam Regulares quam saculares quomodolibet exempti siue animarum curam personarum secularium Monasterijs, seu domibus Regularibus, aut quibusuis alijs Ecclesiis, vel beneficiis siue Regularibus siue saecularibus incumbentem exerceat, siue alias Ecclesiastica Sacramenta, aut vnum ex illis ministrent praeuia Episcopi licentia, & approbatione, siue quoquomodo in dicta curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis administratione de facto absque vlla auctoritate se ingerant in his, quæ eiusmodi curam, seu administrationem concernunt, omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni diœcesani Episcopi tanquam Sedis Apost.delegati plene in omnibus subijciantur.*

135 Super qua Constit.Sacra Congregat.Cardinalium Concilij Trident. interpretum inter aliquas declarationes,S. D. N. Vrbano VIII. approbante, quas originales, & authenticas, ac deinde in typographia R. Cameræ Apost. impressas vidi de anno 1623. censuit *eam nequaquam subijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum personarum saecularium non incumbit, Episcoporum iurisdictioni in his, quæ Sacramentorum administrationem concernunt, nisi cum in Sacramentis personis saecularibus admini-*
136 *strandis iidem Regulares delinquunt. Item Episcopis non licere in vim eiusdem Constit.visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum saecularium, nec loca vbi in eisdem Ecclesiis asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi Confessiones personarum saecularium audiuntur. Item declarauit in vim illius Constit. non posse Episcopos Regularibus praescribere, vt certis tantum in locis, aut temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel alias illorum priuilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari; quod si aliunde Episcopis eiusmodi facultas competat, illam non fuisse ab eadem Constitutione sublatam.* Vnde Laurent.de Peirinis *tom.1.priuileg. Minimor.in annot.ad Constit.2. Sixti IV. §.10. n.18.* refert decisum in vna Ianuen. non posse Ordinarium visitare etiam ratione acquisitæ possessionis.

137 Ex quibus primò infertur Ecclesias Militum S.Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario esse subiectas,& ab eodem visitari posse, ex rescripto Pij V. incip. *Exposcit, sub Dat. 22. Septembris* 1571.& docent Erasm.à Cochier *de iurisdict.Ordinar.in exemptos, p.2.q.45.n.11.* Piasec.*in praxi Episcop.p.2.cap.3.n.46.* Vgolin. *d.§.4.num.2.* Aloys.Ricc.*in praxi aurea resol.*176. Tambur. *dict. tom.3.disp.5.q.11.num.49.* Ego ipse *d.alleg.74.n.26.* Vnde S.Congr.Conc.*in Augustana 26. Iunij* 1627. censuit Rectores in Ecclesiis S.Ioannis Hierosolymitani curam animarum saecularium exercentes subesse in omnibus visitationi, correctioni, & iurisdictioni Episcopi in iis, quæ concernunt curam, & Sacramentorum administrationem, qui potest ratione visitationis procurationem exigere, nisi in contrarium adsit consuetudo: additque non licere Episcopo eosdem Rectores corrigere, aut punire, nisi in actu visitationis, refert me citato *in hoc loco* Tambur. *de iure Abbatum, tom. 3. disp.5.q.11.num.59.*

Secundò infertur Regulares exemptos non so- 138
lum Episcopi visitationi,& correctioni subesse in his, quæ ad curam animarum, & Sacramentorum administrationem pertinent, vt vidimus; sed etiam in dependentibus ab illa, vt per Mari. Anton.*d.lib.1.resol.112.casu 50. prope fin.* Campan.*d.cap.13.num.51.* Ego ipse *d.alleg.74.n.25.* veluti si inquiratur quomodo conseruetur Sanctissimum Sacramentum,& ecclesiastica ornamenta, Seraph. *decis.* 1067. & vt Calices, & decentia paramenta ad decorem administrationis Sacramẽtorum prouideantur, vt referunt decisum Franc. Leo *d.p.2. cap.31,num.3.* Campan.*d.cap.13,num.49.* Ego ipse *alleg.74.num.18.in med.*

Tertiò infertur licere Episcopis, si dum ipsi 139
ingredi volunt Monasteria Regularia exempta ob causam prædictæ visitationis Regulares renuant illos intromittere, ostia claudendo, illa frangere, vimque inferre, secundùm Innoc. *in c.1. vers. item alia ratione,* vbi Abb.*num.5. vers.ad secundum verò, de immun.Eccles.*Fusc.*de visitat.lib.2.cap.16.post n.1.* Campan.*d.c.13.n.52.* Machado *d.lib 4.p.6.tract.10. docum.5.num.2.* Ego ipse *d.alleg.74.num.22.*

Quartò infertur posse Episcopum impedientes 140
visitationem excommunicare etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifestæ violentiæ sibi illatæ pro defensione suorum iurium, vt resoluunt Marc.Anton.Genuens.*in praxi Archiep. Neapol.cap.18.*& Campan.*d.cap.13.n.53.* Possuntque tales Regulares sub occasione dictæ visitationis,& correctionis ab Ordinariis excommunicari, & suspendi,vt latè resoluunt Solorzan.*d.lib.3.c.17. num.55.cum seqq.* Machado *d.docum.5.num.4.*

Quintò infertur Regularem delinquentem ex- 141
tra Sacramentorum administrationem, & curam animarum non ab Episcopo, sed à suis Superioribus puniri,vt per Galet.*in margar.casuum Conscient. verb. Parochus 3.* Aloys. Ricc.*d.resol.513.num.2.& resol.532.*

Quod ita ad Episcopum pertinet hæc potestas 142
visitandi Monasteria tam regularia, quàm saecularia circa ipsorum curam, & Sacramentorum administrationem, vt nulli etiam ad nutum amouibiles possint deputari nisi de Episcoporum ordinariorum consensu, & prævio per eum, & eius Vicarium, & examinatores synodales examine,ex decreto Concilij Trid.*d.cap.11. vers.nec ibi aliqui,* & refert decisum Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.1.cap.8.n.20.* vbi subdit quòd Clemens VIII. mandauit ita seruari illud Concilij decretum, excipiendo aliqua Monasteria, & capita Ordinum, non obstante Constitutione Pij V. qua voluit in omnibus Ecclesiis Parochialibus, in quibus curæ animarum etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eius Ecclesias,& personas visitandi, & corrigendi.

Vnde Episcopum quoscunque Canonicos, & 143
Dignitates, ac alios Clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam constitutos quoad habilitatem,non obstante quocunque priuilegio, aut consuetudine in contrarium, examinare, & visitare posse consuluit Nau.*cons.4. de tempor. ordinat. in antiq.* aliàs *cons.8. de priuileg. in nouis,* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temporib.*
ordinat. decis.5. Ego ipse *d. alleg.74. num.19.* Cu- 144
ram

ram enim animarum exercentes, siue sæculares, siue Regulares sint, poni debent ad arbitrium Superiorum ipsorum Regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari, & approbari priùs ab eo debent antequam ponantur, vt resolutum attestantur Piasec. *d.p.2. cap.3. n.46. pag.*182. Gonzal.*ad reg.8. Cancell.gloss.5* §.3.*n.34.* Tambur.*de iure Abbatum,tom.3.disp.5.q.11.num.52.* Nouat.*in lucerna Regular. verb.Cura animarum,n.1.* Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 42. num.6.*
145 & ipsi Regulares curam animarum sæcularium personarum exercentes in emolumentis legitimè percipiendis prohiberi possunt per Episcopum, ne excedant taxam ab eo præscriptam, S.Congr. Conc.*in Liman.*18.*Septembris* 1625. Tambur.*dict. q.*11.*in fine.*

46 Decimò ex eodem Concil.Trid.*sess.25.de Regul. cap.5.* colligitur Episcopum posse, & debere videre an clausula seruetur in monasteriis Monialium etiam Regularibus subditarum, & non posse ab ipsis Regularibus impediri quominus ad hunc effectum ea visitet, quoties id expedire iudicauerit, vt referunt à S.Cong.Concilij decisum Galer.*in margarita casuum Conscientiæ, verb.Clausura* 1. Gauant. *in manuali Episcop. verb. Monialium clausura, num.*17.*cum seqq.* Lezana *in sum.quæst.Regul. tom.3. verb. Episcopus, num.*13. Zerol. *in praxi Episcop.p.1.verb. Moniales* 54. *&* §.8. *vers.4.* Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib.1. tit.18. l.7. de Episcopis, num.44.* Marc. Anton. Genuens.*in praxi Archiep.cap.33.sub num.1.*Campan. *in diuersorio Iuris Canon.rub.12.cap.13.num.83.* Cochier *de iurisdict.Ordin.in exempt.p.2.q.45.num.15.* Ego ipse *de officio, & potest. Episc. p.3. allegat.*102. *num.3. & 7.* Nam in his, quæ ad clausuram spectant, & spiritualium rerum curam pertinent, habet Episcopus iurisdictionem in huiusmodi Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt immunes, vt censuit eadem Sacra Concilij Congreg. teste Armendar.*vbi sup.lib.2.tit.18.l.7.de Re-*
147 *ligion,num.95.* quem refero *d.alleg.102.n.4.* Quod adeò verum est vt huiusmodi Moniales exemptas possint toties visitari ab Episcopo quoad obseruantiam clausuræ, quoties ei videbitur expedire, Gallet.*in d.margarita casuum Conscient.verb.Moniales* 3. Ego ipse *d.alleg.*102.*num.5.*

Quamuis Fr.Emman.*quæst. Regular. tom.2 q.47. art.*10. Llamas *in methodo curationis in appendice, quam ponit, in fine*, §. 5. & nouissimè Machado *en su perfetto Confessor,tom.2.lib.4.p.6.tract 11.docum.4. num.3.* Sanch.*in precepta Decalogi tom 2. lib.6.c.35. num.*21.Fr.Ludouic.Miranda *de sacris Monial.q.2. art.14.n.3.* Bonacin.*de clausura q.1. punct.6.* existimauerint non posse Episcopum ad clausuram cogere Moniales exemptas ab eis, nec illis licere intrare huiusmodi monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta, etiam prætextu videndi, an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu, quo publicè constaret illam esse violatam, ex quibus Fr. Emman. audacius magis affirmat germanum Concilij *in d. cap. 5.* sensum esse, vt quoad Monasteria Regularibus subiecta nil aliud agere valeant Episcopi, nisi, existente dictarum Monialium clausura publicè violata, monere Prælatos Regulares, vt illam restaurent, & Moniales in officio contineant, quod si admoniti intra sex menses id emendare neglexerint, tunc inquit ipse, iidem Episcopi eorum defectum auctoritate Apost. & vti delegati supplere possint, iuxta Concil.*sess.21.cap.21.de reform.* & propterea valde carpit Episcopos clausuram eorundem Sanmonialium visitationis gratia ingredientes.

Verùm contra eos superior sententia verior est tenenda, eamque nouissime multis tuetur, & à contrariis defendit Alexand. Sperell.*in decis.fori Eccles.decis.97.num.19.cum seqq.* vbi *num.25.& 26.* attestatur Fr. Emman. & sequaces euidentissimè decipi, tum quia verba illa Concilij, *vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est conseruari maxime procurent*, pariformiter determinant vtrumque casum, scilicet conseruationis, ac restaurationis, vnde nec nos debemus diuersimode eos determinare, nec licuit Fratri Emman. alterum amplecti casum, & alterum reiicere: tum etiam, quia termini eiusdem Concilij *cap.8.sess.21. de reformat.* ex quo eandem interpretationem ipse desumpsit, sunt valde diuersi ac separati à terminis *d. cap.5.* in illo namque agitur de monasteriis virorum Religiosorum; in isto de clausura Monialium, vnde nec debent confundi, nec de vno ad alterum infertur ob rationis disparitatem, propter quam nec Concilium illos coniunxit, immo in diuersis Capitulis, ac separatim sessionibus de illis disposuit.

Posse igitur Antistites, eorumque Vicarios sufficiens ad id habentes mandatum, pro clausuræ visitatione ingredi septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum semotis etiam violatæ clausuræ suspicione, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, censuit Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, in hæc verba: *Prætendentibus aliquibus ciuitatis, ac Diœcesis Turritana Archiepiscopum circa clausuram monasteria Monialium Regularibus subiectarum visitare non posse, & hoc sub prætextu quod ab eisdem Archiepiscopi prædecessoribus nunquam visitata fuerint. Illustrissimi eiusdem S. Congregationis Patres, Illustrissimo Lancellotto referente, prædicto Archiepiscopo litteras dari voluerunt ipsum non posse nec debere omittere, quin clausuram monasteriorum Monialium eius ciuitatis, & Diœcesis Regularium cura suppositorum, quotiescumque opus esse dignouerit, visitet, vlterius quod si prædicti Regulares, aut Moniales muneri huic tam necessario, ac Episcopus per S.Concilium commendato quoquo modo se opposuerint, contra illos, & monasteriorum clausura nunquam visitata fuerint, sub Dat.24. Nouembris* 1617. Et antea *in Mediolan.de anno* 1581. de- 148
cisum fuerat posse Ordinarios in visitatione clausuræ Monialium Regularibus subiectarum eas interrogare & examinare super his quæ dictam clausuram spectant, & pertinent. Pro veritate D. Alexander Sperellus mei amicissimus Sacram Congregationem Concilij etiam consuluit, cuius consultationis propositio & responsio habetur apud ipsum *inter suas decisiones fori Eccles. decis.97.num.27.* in hæc verba. *Eminentissimi & Reuerendissimi Domini. Statutum est per decretum sacri Concilij Trid. vt Episcopi tanquam Sedis Apost.delegati clausuram Sanctimonialium in Monasterijs sibi subiectis conseruari maximè procurent, in vim cuius decreti Alexander Sperellus Vicarij Generalis Eminentissimi D. Cardinalis Estensis vt suo muneri satisfaceret, intendebat singulis annis monasteria Regularibus subiecta, visitationis gratia in concernentibus clausuram ingredi, ad quod cum cæteri Regulares annuerent, Fratres S. Dominici resistunt, prætendentes duo: prius vigore eiusdem decreti Episcopum solum, non autem eius Vicarium etiam mandatum speciale habentem, ingredi posse: posteriùs nec quidem Episcopum*

valere, nisi aliquem rationabilem violatæ clausuræ suspicionem habeat ex Roderic. quæst. Regular. tom. 1. q. 47. art. 10. Vnde cum orator hac in re nil præter Dei honorem quærat, atque neque desidia, neque nimio zelo laborare intendat, supplicat humiliter pro opportuna horum casuum declaratione. Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. Interpretum ad vtrumque dubium respondit non solum Episcopo, sed etiam Generali eius Vicario ad hoc speciale mandatum habenti, licere pro clausuræ visitatione ingredi septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectorum, tametsi nulla rationabilis violatæ clausuræ suspicio irrepserit, & acriter reprehendit Rodericum quod hac de re tam audacter locutus fuerit. Antonius Card. Caietanus. locus † sigilli.

Nouissimè etiam *in vna Colimbrien. die 26. Maij* 1640. eadem sacra Congregatio Eminentissimorum Cardin. Concilij Trid. interpretum censuit *Episcopum Colimbriensem vti Sedis Apostol. delegatum potuisse quoad clausuram monasterium Monialium Conuentus de Cellas Ordinis Cistercien. Regularibus eiusdem Ordinis subiectum visitare, etiam assumpto secum Vicario Generali, & Confessario earundem Monialium, Monialésque ipsas in his, quæ ad eandem clausuram pertinent, examini subijcere, semotis etiam suspicione violatæ clausuræ, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipsisque inconsultis, & irrequisitis: ac insuper eidem Episcopo licuisse Rectorem Collegij dicti Ordinis ex supradicta causa inobedientem declarare in pœnam excommunicationis, ac alias comminatas incurrisse.* Quod adeò verum est, vt cum quæsitum fuisset in eadem sacra Congreg. *An Episcopus ob clausuram custodiendam etiam in monasterijs Regularibus subiectis, possit excommunicationis latæ sententiæ pœnam sibi reseruatæ imponere circa aperitionem ostij clausuræ extra casus indigentiæ, necnon circa accessus, & colloquia cum Monialibus, dictaque excommunicatio liget nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales, facta de illis mentione, adeo vt Superior Regularis ab huiusmodi excommunicatione absoluere nequeat? Sacra Cardinalium Cong. Concilij Trident. interpretum in vna Viterbien. 26. Iunij 1627. respondit Episcopum posse. Fr. Card. Verospius. Franc. Paulitius S. Congreg. Conc. Secret.* refert Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul tom. 3. in fine, vbi de decretis nouiss. m. S. Congreg. decreto 5. pag. 565.*

149 Vndecimo ex eodem Concilio Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 12.* censuras, & interdicta etiam ab ipsis Episcopis emanata ipsis mandantibus sunt à Regularibus, & exemptis in eorum Ecclesiis publicanda, atque seruanda, referunt Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 15. num 62* Henriq. *in sum. lib. 3. cap. 42. §. 3. in fin.* Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ, fol. mihi* 29. Fr. Ioan. à Cruce *de statu Regular. lib. 2. c. 7. dub. 2.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 8. num. 19.* Piasec. *in prax. Episcop. p. 2. cap. 3. num. 47. vers. censuras,* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 20. §. 3. num. 3.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 114. cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 210. vers. 5.* Machado *d. lib. 4. p. 6. tract. 10. docum. 4. num. 3.* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Interdicta.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract. 11. cap. 12. q. 23. supposit. 2. & 3.* Erasm. à Cochier *de iurisd. ordin. in exemptos, p. 2. q. 45. num. 46.* Laurent. de Peirinis *in constit. sui Ordinis Minim. tom. 1. constit. 26. Leonis X num. 13. cum seqq.* Ego ipse *d. p. 3. alleg. 105. num. 43.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 5. q. 11. num. 53.*

150 Duodecimò ex eodem Concil. Trid. *citato c. 12.* dies festos, quos in sua diœcesi Episcopus seruandos præceperit, exempti omnes etiam Regulares seruare tenentur, vt ex eo colligunt Machado *d. lib. 4. p. 6. tract. 10. docum. 4. n. 2.* Lezana *d. tom. 3. verb. Episcopus, num. 21.* Fusc. *d. cap. 15. n. 63.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 70. art. 1. & 2. & q. 108. art 2. in fine,* Piasec. *d. p. 2. cap. 3. num. 47. vers. dies festos,* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 210. vers. 6.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 20. §. 3. num. 1.* Campan. *d. cap. 13. ex num. 91.* Erasm. à Cochier *d. p. 2. ... 45. num. 55.* Laurent. de Peirinis *d. constit. 28. Leonis X. num. 2. cum seqq.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 5. q. 11. n. 54.* Nouar. *in sum. Bullarij, tit. de festis diebus.* Solorzan. *d. lib. 3. cap. 17. num. 69.* vbi me citato resoluit Regulares per Episcopum compelli posse censuris ad obseruantiam festorum per illum cum approbatione populi indictorum, quod etiam tenet Nouar. *dict. verb. festus, num. 1. in fine.* 151 Quod quidem ita est intelligendum vt Regularium titus illis festis semper permaneant quoad Missas celebrandas, & cætera diuina Officia tam publicè, quàm priuatim ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesiis persoluenda; nec circa hæc ab Episcopis quoquo modo quicquam in contrarium eisdem Regularibus præcipi possit, quod si de facto præceperint, Regulares neutiquam ipsis Episcopis obedire tenentur, refert me citato Tambur. *d. tom 3. disp. 5. q. 11. num. 54* Vulpe *in praxi iudici. fori Eccles. cap. 20. num. 20.* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regul. verb. festus, num. 3. & 4.* 152 Verùm quoad Conciones, & Lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debent se conformare Euangeliis, & Epistolis, quibus clerus sæcularis vtitur illis diebus. ita referunt decisum Quarant. *in sum. Bullarij, verb. priuilegia Regularium,* Piasec. *citato loco,* Vgolin. *dict. cap. 20. §. 3 num. 3.* Laurent. de Peirinis *dict. constit. 28. Leonis X. num. 2.* Ego ipse *d. alleg. 105. num. 34. & 35.* 153 Regulares non prohiberi dies festos, & ieiunia in suis Ecclesiis annuntiare, vt per sacram Concilij Congreg. *sub die 2. Iulij* 1620. refert decisum Laurent. de Peirinis *in Constit. sui Ordinis Minimor. tom. 2. constit. 7. Pij V. num. 13 vers. ad primum, pag. 193.* Tambur. *vbi supra num. 54. in fine.* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. festus, num. 6.*

154 Duodecimò. Quicunque exempti officiales Curiæ Episcopalis in actu exercendi suum officium offendentes, vel aliàs Episcopi iurisdictionem impedientes possunt ab eodem Episcopo coërceri, & puniri, vt in sequenti declaratione. *Proposito dubio, an Milites Hierosolymitani offendentes personam officialium Curiæ Archiepiscopalis Panormitanæ in actu exercendi suum officium, aut alias Illustrissimi Archiepiscopi iurisdictionem impedientes, ab eodem coerceri, & puniri possint? Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum partibus auditis, dubioque accuratè discusso, censuit posse. Card. Vbaldinus.*

155 Decimotertiò. Regulares exempti, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, possunt ab Episcopo publicè denuntiari, excommunicati, vt ab aliis euitentur: ita S. Congr. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die 24. Maij* 1621. Sed quia erat difficultas in eo quod Episcopus in huiusmodi causa debeat citare, & citatio est actus iurisdictionis, quam Episcopus non potest in huiusmodi personas exemptas exercere, ideò placet pro solutione, doctrina Felin. *in cap. non potest n. 3. de sent. & re iudic.*

156 Decimoquartò. Exempti omnes ad publicas processiones vocati accedere compelluntur, vt statuit Concil. Trid. *d. sess. 25. de Regularib. cap. 13.*

vers.

verſ.exempti autem omnes, Marc.Anton.Cuch.*inſtit.
maior.lib.2.tit.1.num.55*. Fuſc. *de viſitat.lib.2.cap.8.
num.12.& cap.15.num.64*. Flamin.Pariſ.*de reſignat.
beneſic.lib.3.q.11.n.18*.Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.3.
quæſt.36.art.1*. Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſ.p.1.
cap.8.num.18*. Zerol.*in praxi Epiſcopi p.1.verb.pro-
ceſſiones*, §.2. Stephan.Gratian. *Marchiæ deciſ.232*.
Perez de Lara *de anniuerſ.& Capellan. p.1. cap.24.
num.14*. Campan. *d.rub.12.cap.13.num.117*. Marc.
Antonin. *var.reſolut.lib.1.reſol.103.num.16*. Cened.
Canon.quæſt.lib.1.q.26.n.15. Salgado *de protect. Re-
gia p.2.cap.9.num.102. cum ſeqq*. Tambur. *d.tom.3.
diſp.5.q.11. num.55*. Machado *d. tract.10. docum.6.*
157 *per tot*. Ego ipſe *d.p.3. allegat.78. num.8*. laïci ve-
rò non poſſunt cogi ab Epiſcopo vt accedant ad
proceſſiones ordinatè, vt cenſuit ſacra Rituum
Cong.21.*Februarij* 1604. etiamſi ſint illuſtres, &
de magiſtratu, vt *in Granaten.24.Octobris* 1609.
158 ·Regulares Monachi, & Fratres, quacunque
exemptione non obſtante, tenentur accedere ad
omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, &
conſuetas, aut indictas pro bono publico, aut ho-
nore, vt reſoluunt Fr.Emman.*d.art.1*. Franc. Leo
in theſauro fori Eccleſ.p.4.cap.2. num.143. Vgolin.
d.cap.20. §.2. num.4. Eraſm. à Cochier *d.p.2.q.45.
num.109*. Armendar.*in addit.ad Recopil.legum Na-
uarræ lib.1.tit.14.l.24.§.31. de proceſſionibus,num.15*.
Ego ipſe *d.alleg.78. num.14*. Mich.Aggia *de exhib.
auxil.fundam.5*. Valenzuela *conſ.1. num.5*. Nouar.
in ſum. Bullar. tit. de proceſſionib. à num.5. alt. No-
uar. Pater *in lucerna Regular. verb. proceſſiones*, vt
cenſuit ead. S. Congreg. *in Legionen. 24. Septem-
bris* 1605. *Toletan.4.Iulij* 1615. Et hac de re ema-
nauit declaratio prout ſequitur. *Ordinarius poteſt
præcipere Regularibus vt eant ad proceſſiones publi-
cas, vt putà in feſto Corporis Chriſti, in Litaniis, &
Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipſi
habent Monaſteria, dummodo proceſſiones ſint eius ge-
neris, quod in Bulla S.D.N. Pij V. Mendicantibus
conceſſa, quæ incip. Etſi Mendicantium, publicata 17.
Kalend.Iunij anno 1567. comprehendantur: & dum-
modo Regulares non ſint ex illis Conuentibus Collegia
nuncupata, quæ in eadem Bulla excipiuntur.* refert
Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. ad conſtit.7.*
159 *Pij V. §.29.num.25. Iterum Sacra Congreg.Cardina-
lium Conc. Trid. interpretum ſæpiùs declarauit publi-
cas proceſſiones, ad quas exempti ab Epiſcopis vocati
accedere tenentur ex decreto cap.13. ſeſſ.25. eiuſdem
Concilij eſſe intelligendas, quæ indictæ fuerint pro bono
publico, vel publico honore, quam Congregationem ſa-
cri Concilij declarationem ſacra Rituum Congregatio-
ne vbique ſeruandam eſſe cenſuit, & declarauit in
Ferrarien. 27. Iulij* 1609. Et nouiſſimè, me citato,
Carol.Maranta *tom.3. reſp.29. num.17*. vbi ex aliis
caſus enumerat, quibus publicis proceſſionibus
Regulares accedere tenentur, in nouo ſcilicet in-
troitu Epiſcopi, vel Legati, ſeu imminente peſte,
aut alio flagello, vel ad generales proceſſiones,
quæ fiunt poſt Paſcha ante feſtum Aſcenſionis,
ſiue etiam Iubilæis, & in proceſſione generali;
quæ ex conſuetudine habetur in ſolemni feſto
Corporis Chriſti, & *num.19*. de proceſſione quæ
160 indicitur ad impetrandum ab omnipotenti Deo
bonum Paſtorem,& *reſp.79*.plura Fratres B.Ioan-
nis Dei teneri accedere declarauit *in vna Toletana
4. Iulij* 1615.
161 Epiſcopus enim priuatiuè quoad alios habet
ius indicendi publicas proceſſiones, & præſcri-
bendi quomodo, & quo ſint dirigendæ, & ad il-
las per publicum edictum populum conuocare ex
eadem S. Congreg. *in Elboren. 14. Ianuarij* 1617.
de conſilio tantum Capituli, non autem conſen-
ſu *in ead.28. Martij* 1628.non obſtante quod Ca-
pitulum, vel alij ſint in quaſi poſſeſſione contra-
ria per longum tempus, S.Cong.Conc.*ſub die* 16.
Febr. 1619. & non obſtante etiam immemorabili 162
conſuetudine, ex S. Congr. Rit. *in Camerinen.24.
Auguſti* 1619. cum conſilio tamen Capituli, vt
declarauit S.Congreg. Conc. *in Comen. 7. Februa-
rij* 1632. Abſente verò Epiſcopo proceſſiones
publicas edicere ſpectat ad Vicarium generalem
cum conſilio Capituli, prout poſſet Epiſcopus ſi
præſens eſſet, ead. S.Congreg. Rit. *in Vigilien.28.
Septemb*.1650.
Regulares, qui non accedunt ad proceſſiones 163
ab Epiſcopo indictas, puniri poſſunt per cenſu-
ras & pœnas arbitrarias, aliaque Iuris remedia,
obſeruata tamen Conſtitutione Gregorij XIII.
incip. *Expoſcit Paſtoralis officij, ſub Dat. 17. Iu-
nij* 1588. Ita referunt deciſum Aloyſ.Ricc.*in pra-
xi fori Eccleſ. reſol.308. num.5. & 6. & in praxi au-
rea reſol.210.num.1.verſ.2*. Perez de Lara *d.cap.24.
num.14*. Zerol.*in praxi Epiſcop. p.1. verb.Proceſſio-
nes, verſ.ad ſecundam*, Armendar. *d.§.31. de Proceſ-
ſion. num.7*. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.232.
num.15*. Cened. *d. q.26. num.16*. Salgado *d. cap.9.
num.109*. Ego ipſe *d.alleg.78.num.25*. Nouar.*d.tit.
de Proceſſionibus, num.7. in fine*. Liberum eſt enim
ordinariis, ſi velint, etiam cenſuris contra Re-
gulares procedere, in caſibus quando eis ſubii-
ciuntur, poſt multos Ciarlin.*controuerſ.forenſ.c.50.
num.21*. Solorzan. *d.lib.3.cap.17.num.55. cum ſeqq*.
Machado *d.tract.10.docum.6.num.2*. latè Ioan.Ma-
ria Nouar.*in lucerna Regular.verb.excommunicare*.
Contra Henriq.*in ſum.lib.7.cap.25.§.7*. Fr. Em-
man.*in ſum. tom.1.cap.74.num.4*. Sanch.*de matrim.
lib.7. diſput.33.num.23*. exiſtimantes ab Epiſcopo
cenſuris diſtringi non poſſe.
Qua de re Illuſtriſſimi S.Congregationis Car-
dinales negotiis Epiſcoporum & Regularium
præpoſiti, *ſub die 20. May* 1616. Epiſcopo Ver-
cellen. litteras dari mandarunt, *vt pœnas contra Re-
gulares ab eo impoſitas reuocet cùm ipſe ſupra Regu-
lares nullam iuriſdictionem regulariter habeat, eun-
démque Epiſcopum voluerunt quod dum in tertio ca-
pitulo decretorum ab ipſo publicatorum dicitur, quòd
ab ipſo cogi poſſint ſub pœnis, &c. intelligitur quod
in particulari tantùm proceſſionum præfatis Regulari-
bus vt eiſdem proceſſionibus interueniant, etiam ſub
cenſurarum ipſo facto incurrendarum pœna intimari
facere poteſt, ſed cum non obediant, illos punire non
valet. Veruntamen hoc caſu eandem S. Congregatio-
nem de hoc certiorem reddere debet*. Et ſacra Rituum
Congreg. *in Chilen. in Iudys 27. Februarij, & 15.
May* 1610. cenſuit Epiſcopum poſſe compellere 164
etiam ſub cenſuris omnes Religioſos Mendican-
tes, & Monachos, vt accedant ad publicas, & ge-
nerales proceſſiones, quod etiam declarauit ea-
dem Congreg.*in Ferrarien.27.Iulij 1609.& in To-
letana 4. Iulij* 1615. Et tenentur accedere in nu- 165
mero decenti, debito, & conſueto, ead. S. Cong.
in Caſtellæ, & Legionis 30. Auguſti 1602. me cita-
to *in illo loco* Ioan.Maria Nouar.*in lucerna Regular.
verb.Proceſſiones, num.3. in fine*.
Nullæ immunitates Religioni Hieroſolymita- 166
næ obſtant quominus eius Sacerdotes inſeruien-
tes Eccleſiis vocari debeant ad proceſſiones,ac niſi
accedant etiam compelli poſſunt, prout deciſum
referunt Armendar.*loco citato num.5*.Cened.*d.q.26.
n.17*. Salgado *d.c.9.n.103*. Ego ipſe *d.alleg.78.n.11*.
Monachi

167 Monachi verò seu Regulares degentes in Monasteriis, quæ per dimidium milliare distant à ciuitate, non tenentur, nec ab Episcopo compellendi sunt accedere ad processiones, vt referunt decisum Aloys. Ricc. *d. resol.* 308. *num.* 2. Piasec. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 45. *in fine*, Vgolin. *d. cap.* 20. §. 2. *n.* 5. *vers.* 2. Armendar. *d. loco num.* 11. *&* 14. Salgad. *d. cap.* 9. *n.* 14. Ego ipse *in d. alleg.* 78. *num.* 11.

168 Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, sed tantùm studiis, & lectionibus vacent, non sunt compellendi accedere ad processiones publicas, secundùm Aloys. Ricc. *dict. resol.* 308. *num.* 2. Franc. Leo *d. cap.* 2. *num.* 144. Vgol. *d. cap.* 20. §. 2. *num.* 5. Armend. *d. loco, num* 8. Nouar. *d. tit. de Procession. num.* 8. vbi *num.* 9. exemplificat in Benedictinis & Cisterciensibus. Ego ipse *d. alleg.* 78. *num.* 15. vt sunt Carthusiani, Camaldulenses discalceati, & Cælestini, vt referunt Choppin. *monast. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 16. Zypæ. *in analytica postremi Iuris Eccles. enarrat. lib.* 1. *tit. de maior. & obed.*
169 *num.* 11. Appellatione quoque eorum, qui in strictiori clausura viuunt, veniunt Canonici regulares S. Crucis Conimbricensis, vt ait resolutum Armendar. *d. loco, n.* 6. quem refero *d. alleg.* 78. *num.* 17.

170 Et quòd Religiosi, & personæ Societatis IESV ad publicas processiones accedere non compellantur, statuit Gregorius XIII. *in sua Constit.* incip. *Quæcunque, sub Dat.* 19. *Iulij* 1576. *est in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 404. Nouar. *d. verb. Processiones, num.* 10.

171 Et quòd Clerici Regulares Congregationis S. Pauli decollati, ad processiones & actus publicos accedere non cogantur, indulsit Sixtus V. *Constit. sua* 5. incip. *Rationi, sub Dat. Kalendis Maij* 1585. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 490. Nouar. *d. verb. num.* 11.

172 Et de Clericis Regularibus pauperum Matris Dei scholarum piarum Vrbanus VIII. *Const.* 100. incip. *Debitum, Kalend. Iunij* 1629.

173 Et de Fratribus S. Hieronymi in Regnis Hispaniarum, quod non teneantur accedere ad publicas processiones iuxta priuilegium Pij V. declarauit Sacra Rit. Congr. 14. *Ianuary* 1600. Nouar. *d. verb. Processiones, num.* 16.

174 De Canonicis Regularibus Lateranen. quòd etiam non teneantur accedere ad Processiones, censuit eadem Sacra Congreg. *sub die* 30. *Iulij* 1616.

175 Monachi Congregationis Cassinensis non sunt vllo modo cogendi accedere nisi ad processionem sanctissimi Sacramenti iuxta eorum antiquam consuetudinem. Sacra Congreg. Rit. *in Placentina* 10. *Iunij* 1602. quem referunt Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disput.* 24. *q.* 8. *num.* 2. Carol. Maranta *tom.* 3. *resp.* 29. *num.* 46. & modò cautum fuit per Vrbanum VIII. *Constit. sua* incip. *Nuper,* 17. *Nouembris* 1628.

176 Regulares habentes priuilegium non accedendi ad processiones publicas, non tenentur ad eas conuenire, etiamsi semel, vel sæpius conuenissent, quia est priuilegium facultaris, & possunt ire si velint, & nullum ius quæritur Episcopo quamuis ab eo vocati accesserint, quia precario dicerentur conuenisse, Vgol. *de offic. Episc. cap.* 20. §. 2. *num.* 5. Nouar. *d. tit. de præcedentijs, in procession. num.* 18. alt. Nouar. Fratel *d. verb. Processiones, n.* 19. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. priuilegium, num.* 5. ex Calderin. *cons.* 8. *de Regular.* Illud est aduertendum quod in processionibus fiendis tam per Regulares, quam per Confraternitates laicorum non sit eundum extra claustra, in Ecclesiis verò carentibus claustro processiones fieri possunt intra ambitum, hoc est, prope muros Ecclesiæ, extra verò ambitum Ecclesiæ non licet, neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere processiones, nisi de licentia, ordinarij, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale priuilegium faciendi processiones per alia loca. Ita S. Congr. Rituum *in vna Hispalen.* 26. *February* 1628. quam ad litteram refert Nouar. *tit. de processionibus Regul. extra claustra.*

Decimoquintò, Controuersias omnes de præ- 177
cedentia inter Regulares etiam exemptos in processionibus, & aliis similibus causis exortas Episcopus amota appellatione componere potest; vt pariter statuit Concil. Trid. *d. cap.* 13. *in princip. quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 37. *art.* 3. Piasec. *d. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 47. *vers. controuersias*, Zerol. *in praxi Episcop. verb. Processiones, vers. ad tertium*, Campan. *d. cap.* 12. *num. vlt. & dict. cap.* 13. *num.* 120. Valenzuela *cons.* 1. *num.* 7. Fusc. *de visit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 66. breui scilicet manu, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, prout decisum referunt Franc. Leo *d. p.* 1. *cap.* 8. *num.* 18. Campan. *d. cap.* 13. *num.* 120. Armendar. §. 31. *num* 10. Salgad. *d. cap.* 9. *num.* 15. Ioan. Anton. Nouar. *in lucerna Regul. verb. præcedentia, n.* 2. loci consuetudinem attendens, vt per Medic. *Marchia decis.* 21. Seraphin. *decis.* 335. 663. *&* 964. *num.* 1. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1[illegible]9.
In materia enim præcedentiarum ius defert con- 178
suetudini, vt bene resoluunt Bald. *in cap. cum olim, num.* 1. *& seq. de consuet. & in l. obseruare, §. antequam, ff. de offic. Procons.* ibi. *Vadat ergo primùs qui primus ire consueuerat*, &c. Marcar. *cons.* 26. *num.* 5. Rot. *decis.* 322. *num.* 10. apud Paul. de Rubeis *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p.* 6. *recent.* Felin. *in cap. statuimus, in princ. de maior. & obed.* Card. *cons.* 62. *num.* 1. Dec. *in l. cum quid, num.* 39. & *ibi* Cagnol. *num.* 42. *ff. si certum pet.* Rimin. iun. *cons.* 95. *n.* 22. *lib.* 1. Natt. *cons.* 62. *in fine*, Menoch. *cons.* 51. *num.* 49. *& cons.* 126. *num.* 2. *&* 3. Campan. *dict. rub.* 12. *cap.* 12. *sub num.* 12. Molfes. *ad consuet. Neapol p.* 1. *cap.* 5. *sub n.* 21. Salgad. *d. cap.* 9. *num.* 18. Caualer. *decis.* 649. *num.* 1. & fuit dictum *in Seguntina præcedentiæ* 9. *Iuny* 1627. *coram Vbaldo iun.* Quod procedit etiamsi consuetudo Iuri repugnet, Menoch. *cons.* 01. *n.* 51. Seraphin. *decis.* 964. *num.* 1. Gregor. XV. *decis.* 124. *num.* 2. *&* 4. Rot. *dict.*
decis. 322. *n.* 17. *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p.* 6. *recent.* & ideo 179
etiamsi possessio sit contra Ius, est manutenibilis, quando est alicuius temporis considerabilis, Franch. *in cap. ad decimas, num.* 8. *in* 4. *notab. de restit. spol. in* 6. Con. *prattic. cap.* 17. *sub num.* 6. *vers.* 4. Rot. *decis.* 534. *num.* 7. *& decis.* 595. *num.* 4. *p.* 1. *diuers. & inter recent. decis.* 685. *num.* 3. *p.* 1. Greg. XV. *decis.* 360. vbi adden. *sub num.* 10. Rota *apud Pesti. in fine sub tract. de manutent. decis.* 194. *num.* 12. *& decis.* 217. *num.* 8. *& decis.* 32. *num.* 8. *& decis.* 33. *num* 6. & coram Caualer. *decis.* 384. *num.* 1. *& decis.* 631. *num.* 2. & fuit dictum *in Calciaten. decimarum* 10. *Iunij* 1611. *coram Cardin. Pamphilio iun. & in Oueten. iurisdictionis* 22. *Marty* 1626. *coram R. P. D. Vbaldo.*

Illud tamen aduertere oportet, decretum Con- 180
cilij *d. cap.* 13. non tollere appellationem deuolutiuam, vt censuit Rota *in d. Colonien. præcedentiæ, vers. non obstat, quòd in Concilio*; quæ procedit tantùm quoad effectum suspensiuum scilicet, pariter

riter à S.Congreg. resolutum asserunt Armendar. *d.l.rec.§.31.num.*10. Salgad. *d.p.2.cap.9.n.99.* Ego ipse *d.alleg.78.num.26.*

181 Præcedentiam Ordinum secularium Clericorum & Regularium præscripsit Pius V. *in sua Bulla*, incip. *Diuina disponente clementia*, vt scilicet primo loco Clerici seculares, inter quos Cathedralis Ecclesiæ Canonici, deinde Collegiatarum Ecclesiarum, postea Parochi, & demum cæteri Clerici. Inter Regulares verò Canonici S. Augustini, & Ordines Monachales iuxta cuiusque antiquitatem, & postremo sequuntur Mendicantes, Prædicatores scilicet, Franciscani, Augustiniani, & Carmelitæ. Postmodum aliam præcedentiam Ordiuũ Mendicantium, & Confraternitatum inter se decreuit Gregorius XIII. *Const.84.* incip. *Exposcit*, 15. *Iulij* 1583. de qua plura Nouar. *in sum. Bullar. tit. de pracedent. pag. 502. cum seqq.* Fr.Martin.de S.Iosepho *en la declaracion de los Bre-*

182 *ues de la precedentia de la Orden.* quæ seruanda est circa præcedentiam in processionibus inter [illegible] *pesina* fraternitates laicorum S.Congreg.Rit. [illegible] es, vt scili- 10. *May* 1608. Ac etiam inter R[illegible] buerint locum, cet illi præcedant, qui pr[illegible] *14. Iunij* 1608. præce- eadem S.Cong. *in Ty*[illegible] inter se secundum ordine- dunt enim R[illegible] dicta Bulla Gregorij XIII. [illegible] præscript[illegible] præcedant, qui prius in loco [illegible] licet, & locum obtinuerunt, Laure[illegible]. 29. eadem *tom. 3. de priuileg. Regul. pag.* 41 [illegible] *Maij* 1603. & *in* S.Congreg. Rit. *in Vrgentin.* [illegible] *acinen.* 30. *Septem-* *Cusentin.* 1. *Martij* 1614. *in*[illegible] 14. *Februarij* 1615. *bris* 1614. *Rossanen.* [illegible] 4. *Aprilis* 1615. & *in* & *in Agrigentin.* [illegible] 1618. *in Oritan. terra Tralla Spoletan.* 16. [illegible] 1619. refert me citato Nouar. *dict.* 29. *Septem*[illegible] *mia, num.6.* licèt in praxi hoc non ser- *verb.* [illegible] dispositum in dicta Bulla Pij V. asserat [illegible] Einman. *quest. Regular. tom. 3. quest. 37. art. 4.* & Fr. Martin.de S. Iosepho *loco citato supra* Sed hac de re videnda sunt aliqua decreta à S. Congregatione negotiis Regularium præpositæ emanata, & signanter *in vna Arben.* 6. *Martij* 582. rescripsit Archiepiscopo illius diœcesis, [illegible] huncmodum. *Pare che sia nata differenza della precedenza tra cotesti Frati di S.Francesco Conuentuali, & Osseruanti, allegando ogn' vn di loro alcune ragioni per le quali si persuadono di douer precedere a gl'altri, le quali essendosi diligentemente considerate nella Congregatione di questi miei illustrissimi Signori preposti dal nostro Signore sopra le cause de Vescoui & Regolari e resoluto etiam con el parere dell'Illustrissimo Protettori di tutte le due Religioni di far scriuere a V.S. che accorrendo piu simili differenze le termine senza alcun eccettione nelle istesse modo che que Conuento tenga primo & piu digno luogo che è piu antico nella città secondo che s'è fatto fin'hora per quanto si presuppone percio che questo mezzo vsato altroue è stato tale ne ha finito ogni controuersia come si espera che farà anche costi per mezzo della prudenza e destrezza di V.S & Dio,* &c. Idem in controuersia orta inter Fratres Seruitas & Conuentuales, eadem S. Con. Regular. censuit *in vna Soanen. sub die 24 May* 1583. Idem quoque fuit decisum ab eadem S.Congreg. *in vna Cassanen. eodem die & anno*, in quadam controuersia orta inter Fratres S. Francisci & Prædicatores, & inter eosdem *in alia Ferent.* 1. *Iani* 604. ita rescripsit Episcopo illius diœcesis. *Alla differenza che verte tra cotesti Frati di san Domenico e quelli di san Francesco per conto della precedenza*

La sacra Congregatione vuole che s'osserui per l'auuenire quello que e stato osseruato tra loro per il passato fin tanto che non sia destinato altro, & inclina che conforme al Moto proprio di Gregorio XIII. di felice mem. debbano precedere quelli che prima hanno hauuto il luogo nella citta, & i decreti que si allegano per parte di Frati di S.Domenico in contrario non sono stati fatti per derogare generalmente al Moto proprio di Gregorio XIII. oltre que in quelli occasioni militauano altre raggioni di quelle che possano militare costi. Has litteras siue declarationes confirmauit, inserto earum tenore, Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Nuper pro parte*, 18. *Decembris* 1637. vbi quoque dicitur has litteras conform[illegible] esse declarationibus sacrarum Triden[illegible] Concilij [illegible], vt qui sunt [illegible] possessiorum Congregation[illegible] præcedant, & vt[illegible] non probatur, ne præceden[illegible] stat de possessio[illegible] præcedant ij, qui aut non [illegible] antiquiores in loc[illegible] controuersiæ.

[illegible] Super præceden[illegible] inter Regulares plures [illegible] 183
sensiones oriri [illegible] endunt nonnullæ Sacræ Cong. Cardinali[illegible] negotiis Episcoporum & Regularium p[illegible] positurum declaration[illegible] hac de re factæ, [illegible] aliquas referam: & inprimis *petente Archiepiscopo Mexicano* [illegible] *ab die* 27. *Iunij* 1615. *vt Regulares circa pracedentiam in processionibus illud idem quod Roma & Hispanijs obseruant, pracipere posse per Sanctissimum facultatem sibi impartiri, sanctissimus D. N. Bullam Gregorij XIII.* incip. *Exposcit Pastoralis officij*, &c. *super pradicta Regularium obseruari mandauit qua inter Monachos seruandam & extendendam esse censuit S. Rituum Congr. die* 29. *Nouembris* 1618.

Cum inter Fratres Ordinis Minorum de Obseruantia S. Francisci, necnon Fratres Iesuatos montis nigri loci Liburni Pisanæ diœcesis super præcedentia in processionibus, cæterisque actibus tum publicis, tum priuatis orta esset controuersia, *S. Cong. Episcoporum Illustrissimo Caietano referente illos ex supradictis Fratribus, quorum monasterium, seu Domus eodem in loco prius extructa fuerit, pracedere debere censuit, sub die* 15. *Iulij* 1616. Sed in sacra Rituum Cong. *in vna Pisan.* 4 *Septembris* 1621. fuit decisum *fratres Iesuatos pracedere debere Minoribus obseruantibus.* 184

Orta controuersia inter Regulares Ordinis 185
Siluestrinorum ex vna, & Regulares Ordinum Mendicantium in diœcesi Nucerina commorantes partibus ex altera, de & super quæstiune, & præcedentia in processionibus, Sacra Episcoporum Cong. *sub die* 24. *Ianuarij* 1617. *dictos Siluestrinos tanquam postremos in dicta diœcesi commorantes, aut à quæstuatione in posterum abstinere, aut in processionibus vltimum locum iuxta dispositionem Bulla sancta mem. Gregorij XIII. obtinere debere censuit. Die verò* 19. *May eiusdem anni, eo quia à quastuando se abstinuisse S. Congregationi exposuerunt, sacra eadem Congreg. pracedentiam eisdem Siluestrinis dandam decreuit.* refert me citato Nouar. *d. verb. pracedent. n.* 21. Tambur. *de iure Abbatum, tom.* 3. *disp.* 25. *q.* 8. *n.* 9.

Cælestini, quia sunt antiquiores origine & 186
confirmatione Apostolica Oliuetanis, ideo eos præcedunt, vt fuit in Rota resolutum *in Salernitana pracedentia* 21. *Iunij* 1625. *coram ben. mem. Buratto*, inter eius impressas *decis.* 877. Nouar. *d. tit. de pracedent. in process. num.* 15.

Carmelitani Fratres in omni loco debent præ- 187
cedere Fratribus de Mercede, vt censuit S. Rituum Congreg. *in Carmelitan. & Mercedis* 21. *Augusti* 1604. Nouar. *d. tit. de pracedent. in processionibus,*

bus, num. 12. alt. Nouar. fratet *dict. verb. praceden-tia, num.* 9.

188 Fratres Capuecini debenr tribuere præcedentiam in processionibus iis Regularibus, qui sub propria Cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipsi propriam Crucem deferrent, eadem S. Rituum Cong. Capuccinorum 23. *Marty* 1619. Vulpe *d. cap.* 34. *num.* 33. & 34. Nouar. *d. verb. pracedentia, num.* 14.

189 Fratres Mendicanres semper & vbique tribuere debent præcedenria Monachis, eadem S. Rituum Cong. *in Monopolitan.* 23. *Martij* 1619.

190 Fratres S. Franeisci de Obseruanria non præcedunt F...ibus terrij Ordinis, si isti in loco controu... prius ... nasterium, & locum obtinuerunt, eade... Rituum ... Congreg. *in Rossanen. terra noua* 14. *Februa...* 1615. & ... *in. terra Alazza* 16. *January* 1620. ... me citato ... bur. *dict.* q. 8. *num.* 10.

191 Clerus sæcularis debet sen... & in omni... co ha...re præcedentiam supra R...ulares, etiam in ipsoru... regularium Ecclesiis, & ...nasteriis ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine, vt de...rauit sæpius sacra Rituum Congreg. & nuncupati... *Elboren.* 28. *Septembris* 16... *Castella, & Legionis* 30. *Augusti* 1602. & *Septembr.* 1613. *Mexican.* 30. *Septemb & 5. Octobris* 1614. *Tullen.* 1. *Martij* 1616. *Firman. terra S. Victoria* 31. *Martij* 1612. *Messanen.* 7. *Augusti* 1621. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.* 34 Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. pracedentia, num.* 4. & 5.

192 Quando in vna ciuitate vel loco sunt plura Monasteria eiusdem Ordinis diuersis temporibus fundata, *eadem S. Rituum Congreg. respondit & declarauit quoad fratres Minores Obseruantia iuxta constitutionem Gregory XIII. pracedentiam dandam esse ordini, qui prius in loco Monasterium habuit, & non tantum illi Monasterio, itaut per fundationem primi Monasterij in illo loco acquiratur anterioritas eiusdem cuilibet aly posterius fundato eiusdem Ordinis, idem quoque seruandum esse quando pracedentia competit ex quasi possessione & iure pracedendi in terminis dicta constitutionis, & quando concurrunt ad processiones tam publicas, quàm priuatas, omnes eiusdem Ordinis Fratres vnitè, & non diuisim debere pracedere, itaut post Crucem Fratres strictioris Obseruantia immediatè incedant, discalceati, & recollecti, vel reformati vniti, & post illos Fratres de Obseruantia dicti, si iuxta Regularia Ordinis statuta, vel ex quasi possessione, & iure pracedendi pracedentiam habent, alioquin in pracedentia seruetur etiam inter eiusdem Ordinis Fratres anterioritas fundationis Monasterij cuiusque, nec Monasteria alterius Ordinis debere, nec posse impedire frui dicto iure pracedentia, neque Ordinem incedendi peruertere, & ita eadem sacra Cong. declarauit, & seruari mandauit, die 3. Iunij* 1617. refert me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. pracedentia, num.* 7.

193 Præcedenria antiquitatis seruanda est inter Milites magnæ Crucis eiusdem Ordinis, non autem inter Milites diuersi ordinis, S. Congr. *in Meliten.* 9. *May* 1609. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. pracedentia, num.* 20.

194 *Die* 26. *Nouembris* 1593. *habita fuit Congregatio sacrorum Rituum in qua proposita causa pracedentia inter RR. Patres procuratores, Generales Fratrum Minorum de Obseruantia, & Fratrum Conuentualium Ordinis S. Francisci, auditis partibus visisque & examinatis iuribus per vtrasque exhibitis, Congregatio censuit Fratres Minores Obseruantes suum Procuratorem generalem legitimè hactenus habuisse, habereque potuisse, & ex fidibus, quas ipsi exhibuerunt, constare dictum eorum Procuratorem generalem in Capella Pontificia ante Procuratorem generalem Minorum obseruantium in hac quasi possessione sedendi manutenendum esse, si ita Sanctissimo Domino placuerit. A. Card. Gesualdus. Viso memoriali pro Procuratore generali Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia Sanctissimo D. N. porrecto, & a sanctitate sua Congregationi sacrorum Rituum transmisso super pracedentia eidem Procuratori in Capella Sanctissimi ante Procuratorem generalem eiusdem Ordinis Conuentualium competenti, ac decreto alias sub die* 26. *Nouembris* 1593. *ad eiusdem Procuratoris de Obseruantia fauorem facto, Congregatio die* 21. *Ianuarij* 1602. *stetit in decisis, factaque eidem Sanctissimo D. N. iuxta eiusdem Sanctissimi rescriptum de pramissis relatione, Sanctitas sua dicta decreta approbauit, & ab ys, ad quos spectat, obseruari mandauit. P. Card. Camen. Alexander Gratianus Prosecret.*

...preg.

statuit Le... ...dentiam debere esse penes Obseruantes 195
sub Dat. Idus Iul. ... *sua Constit.* incip. *Omnipotens Deus,* ... *ne inter reformatos* ... vbi *in* §. 11. sic loquitur, *su, super pracedentia dissensio* ... *uentuales Fratres prafa-ordo ser...us & etiam statuimus* ... *contentio oriri posneralibus,* ... *videlicet quod in processionibus* ... *inter eos talis publicis Fratres* ... *quys, necnon omnibus alys* ... *fuseruantia locum dig...* ... *uentuales Fratribus regularis Ob-* Idem quoque fuit ... *em relinquere teneantur,* &c. ne X. *alia sua Constit.* pri... ...igurum ab eodem Leo-*ordine*, incip. *Licèt alias, sub* ... confirmatoria 10. *in* ... *Decembris* 1517. vbi mandatur omnibus Prælatis, ...archis, Primatibus, Archiepiscopis, vt illam ... ...ari curent. Item *& in alia sua Constit.* incip. * Els...* ... *iuncta* 10. *Ianuarij* 1521. in qua declaratur ... ...seruantes succedere in omnibus prærogatiuis, & dignitate Præcedentiæ, quibus gaudebant Conuentuales, quando in ipsis fuit officium Ministri generalis.

Circa titulum, & sigillum Ministri generalis 196
de Obseruantia cum inscriptione Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum emanauit ab eadem S. Rituum Congregatione quoddam decretum prout sequitur, videlicet. *Cum Procurator generalis Fratrum Minorum Conuentualium sancti Francisci sex abhinc annis agrè ferret Ministrum Generalem de Obseruantia in prateritum vsum fuisse, & in prasentiarum vti titulo, & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, recursum habuit ad Sanctissimum, supplicans mandari reformari huiusmodi titulum tanquam non legitimè dicto Ministro generali de Obseruantia competentem. Et supplicatione per Sanctissimum ad hanc sacram Rituum Congregationem remissa, eadem sacra Congreg. discussionem huius negotij ad referendum vsque ad annum* 1625. *commisit Eminentissimo & Reuerendissimo D. Cardinali Muto, coram quo formato dubio de consensu ambarum partium, An titulus Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, quo insignitur Minister generalis Obseruantium, sit reformandus? Vtraque parte sape sapius in facto, & in iure desuper informante, & audita ad relationem eiusdem Eminentissimi Card. Muti causa accerrimè in plena Congreg. discussa, sacra Rituum Congreg. respondit, nihil innouandum, & Ministrum Generalem de Obseruantia legitimè vsum fuisse, & vti posse stylo & sigillo cum inscriptione Ministri*

Generalis

Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum; & ita seruari mandamus die 22. Martij 1631. C. Episcopus Portuen. Card. Pius, T. Tegrimius Episcopus Assisien. Secret. refert me citato Tambur. *d. tom. 1. disput. 25. q. 8. num. 13. & 14.*

Circa verò modum præcedendi est aduertendum quod vbi in eadem persona duplex qualitas siue officium concurrit, illius consideratio habetur, cuius contemplatione actus geritur, Seraph. *decis.* 158. Ioan. Griuel. *Dolana decis.* 82. *num.* 20. Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 21. num. 7. cum seqq. & tom. 2. lib. 3. cap. 24. num. vlt. & cap. 23. num.* 38. quia non est inconueniens quod vna & eadem persona ob varios respectus in hac materia diuerso iure censeatur, cùm hoc sit concedendum ratione duplicis Iuris quod vnus & idem habet, vt vno casu posse esse major, & dignior, & in alio minor, & minus dignus Menoch. *cons.* 902. *num.* 71. *cum seqq.* Theodos. de Rubeis *singul. Rotæ p. 4. resp. 1. tit. de praced. num. 2. tom. 2. pag.* 462. *& resp. 2. num. 14. cum seqq. pag.* 488. D. meus Contelor. *in quest. de praced. num.* 63. Franc. de Amaya *ad l. vlt. cap. 1. num. 65. C. de Decurion. lib.* 10. Vnde Episcopus si est simul Canonicus, quando tanquam talis ad Capitulum vadit, sedet ibi vt Canonicus in sua sede, Franc. Marc. *decis.* 136. Amendol. *in addit. ad Vincent. de Franch. decis.* 138. *num. 1. cum seqq.* Anna *sing.* 6. Ponte *cons.* 15. *tom.* 1. Hermosil. *in prolog. part. 5. gloss. 2. n.* 63. Ferro *de praced. q. 27. num.* 4. Amaya *citato loco num.* 39. Et Rector Vniuersitatis in actibus suæ Rectoriæ præcedit Magistro scholæ, & quibuscunque scholaribus etiam Episcopis, Tiraq. *de nobil. cap.* 28. *num.* 16. Gratian. *discept.* 296. *num. 1. cum seqq.* Theodos. de Rubeis *vbi supra, num.* 47. *pag.* 490. Cancer. *var. tom. 3. cap. 10. num.* 117. Mich. Ferro *d. tract. q. 43. n. 2.* & Inquisiror in causis Fidei præcedunt Episcopo, Hermosil. *vbi sup. num.* 61. Gratian. *discept.* 106. *n.* 38. *& discept.* 298. *num.* 1. 2. 26. *&* 46. Theodos. de Rubeis *d. loco, pag.* 469. *col.* 1.

197 Alia quædam sequuntur, quæ ad omnes Religiosos communiter pertinent à sacris Canonibus instituta. Primo enim prohibentur omnes Religiosi cogere quemquam, vel ad promittendum inducere, vt apud eos eligat sepulturam, *Clem. Cupientis, §. fin. de pœnis,* Rainer. *in catalogo censur. extra Bullam, cap. 2. in princ. & cap. 3. excom.* 1. Gambar. *de casibus reseruatis, cap. 7. num.* 4. Iul. Lauor. *de Indulgent. cap. 21. num.* 25. Filliuc. *tract.* 15. *num.* 170. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 50. n.* 100. secundùm Lugdun. impress. *& de offic. & potest. Parochi, cap. 26. ex num.* 25.

198 Secundò decimas in Ecclesiis debitas vsurpare, *Clem. 1. de decimis,* Gambar. *de casibus reseruatis, cap. 11. num. 7. fol. 171. verso,* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. q.* 13. Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 13. num.* 46. Filliuc. *tract. 14. num. 125. vers. quinta, & n.* 137. Nau. *in man. c. 27. n.* 188. Ego ipse *d. alleg.* 50. *n.* 222. secundùm Lugdunens. impress. *& sup. n.* 107.

199 Tertiò in prædicationibus suis, & Confessionibus audiendis fideles à solutione decimarum retrahere, aut eos ad id non monere, *cap. 1. de decim. in 6. & d. Clem. Cupientes, in princip.* & dixi *suprà num.* 108.

200 Quartò in ciuitatibus, vel castris, aut villis interdictis celebrare prohibentur, nisi quatenus eis à iure, vel ab Episcopis est permissum, *cap. Episcopum, de priuileg. lib.* 6. Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. in fine,* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 8. §. 2. lit. O.* Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 14. num. 11. &* 34.

Quintò, prædicare sine licentia Episcopi prohibentur in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 4. vers. nullus autem*; si verò contra fecerint, non poterunt puniri ab Episcopo, sed tantum à suis Superioribus Regularibus, vt resoluunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. priuilegia Regularium,* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. excommunicatio materialis,* §. 4. Piasec. *in simili praxi p. 2. cap. 3. num. 41. vers. prædicans,* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 12. *cap. 13. num.* 10. nouè Ioan. Anton. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Regularium, & secular. prædicatione,* Ego ipse *d. p. 3. alleg. 76. num.* 24. Verùm ex nouissima Constitutione Gregorij XV. fel. record. incip. *Inscrutabili, sub Dat. Nonis Februarij* 1622. contrarium resoluendum est, quia ibi sic dicitur. *Ac demum habeat Episcopus tanquam dictæ Sedis delegatus auctoritatem coercendi, ac puniendi quoscumque exemptos, tam seculares, quàm Regulares, qui in alienis Ecclesiis suorum Ordinum non sunt absque Episcopi licentia, & in Ecclesiis suis ac suorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipso contradicente prædicare præsumpserint,* refert Nouar. *d. tit. de Regular. & secularium prædicatione, num.* 3. Regulares autem in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantum à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari & approbari debent, ac ab eo habere licentiam, & cum ea se personaliter coram Episcopo præsentare, ab eóque petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint. Concil. Trident. *sess. 5. de reform. cap.* 2. resoluunt Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 3. q. 32. art.* 5. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 633. *in 2. edit. & in decis. curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 219. *p.* 2. Galler. *in margar. casuum Conscient. verb. Licentia.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 123. Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num.* 56. Ego ipse *d. p. 3. alleg. 76. num.* 19. vbi *num.* 20. cum Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. q. 50. art. 3. concl.* 1. aduerto decretum Concilij *d. cap.* 4. de non prædicando contradicente Episcopo quoad Regulares, intelligendum esse, ac limitandum de eo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prædicari, non verò aliàs; ne contrariari videatur alij decreto eiusdem Concilij *d. cap.* 2. concedenti Prædicatoribus Regularibus in Ecclesiis suorum Ordinum, cum sola Episcoporum benedictione posse prædicare, etiam non habita expressa licentia. De pœna autem Regularis prædicantis in aliena diœcesi cum licentia Episcopi, absque tamen licentia sui Superioris? vide Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 401.

Sextò. Confessiones audire Sacerdotum etiam sæcularium sine probatione Episcopi prohibentur, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap.* 15. Regulares enim indigent approbatione Episcopi illius diœcesis, in qua habitant, cum sæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt per Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 1. num.* 10. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. q. 45. art. 8. in fine,* Vgolin. *de offic. Episcopi cap. 20. in princip.* non autem si eorundem Regularium, cùm satis sit proprij Superioris Regularis approbatio, vt per Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 1. num.* 4. Ludouic. Miranda *d. tom. 1. q. 45. art. 11. concl.* 2. Molfes. *in sum. Theolog. moralis tract. 7. cap. 14. num.* 60. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, part.* 1.

tract.5.cap.2.q.12. Ego ipse *de officio & potest. Epi-*
205 *scopi p.2.alleg.25.num 43.* prout etiam sufficit eiusdem Superioris Regularis approbatio ad audiendas Confessiones eorum sæcularium, qui sunt verè de familia, & communes commensales monasteriorum, & collegiorum Regularium, vbi regularia institura seruantur. Ita Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract.8.cap.2.q.7.* Fernandez *in examine Theolog. moral.p.3.cap.9.§.8.num.1.* Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra lib.4. tit.28.l.1.§.1. de confitendo semel in anno, num.10. & lib.1.tit.18.l.7. de Episcopis, num.53.*

206 *Cùm sacra Congregationi Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios regulares grauiter conqueri quod ab Archiepiscopis, Episcopis & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus, quauis de causa indiscriminatim suspendantur, ac propterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus confessariis, Confessiones audiendi facultas adimatur, Illustrissimi eiusdem sacræ Congregationis Patres rati iustè fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnáque animarum pernicio contingat, re maturè perpensa ad omne scandalum submouendum, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares alias ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis Confessionibus suspendere posthac minime licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Or-*
207 *dinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorúmque Ordinarios Confessiones audiendi facultatem omnibus simul, vnius Conuentus Regularibus confessariis, eadem S. Congregatione inconsulta, nullóque pacto adimere posse, quod quidem decretum ijdem Illustrissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Datum Romæ die 20. Nouembris 1615.*

208 Hoc postmodum decreto stante quæsitum deinde fuit, an Ordinarij extra prædictas duas causas in decreto contentas facultatem Regularibus audiendarum Confessionum ad beneplacitum ab ipsis concessam ad libitum reuocare possint? Sacra eadem Congr. *in vna Papien. 19. Martij 1619.* respondit *quod concessio ad beneplacitum facta quandocunque reuocari potest.* refert me citato *in hoc loco* Tamburin. *de iure Abbatum, tom.2. disput.6. q.12, num.9.*

209 Episcopus Oriolen. supplicauit eandem sacram Congregationem vt dignaretur declarare infra scriptum dubium, videlicet, *An Episcopus, qui Regulares ad Confessiones personarum sæcularium audiendas approbauit, possit eosdem ex noua causa ab eisdem Confessionibus audiendis suspendere, aut licentias illis concessas reuocare, non obstantibus quibuscunque priuilegijs in fauorem quarumcunque personarum, atque Ordinum, & qualis huiusmodi causa esse debeat? Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs ac consultationibus Episcoporum ac Regularium præposita censuit, Episcopum quamuis simpliciter, & absque vlla temporis præfinitione approbauerit Regulares ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, posse tamen eosdem si noua causa superueniat vt supra suspendere, ac licentias illis concessas reuocare, dummodo huiusmodi confessiones ipsas concernat. Cæterum si Regulares cum scandalo, aut alias inhonestè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit esse oneratam, cùm præcipua Ministri qualitas sit integritas vitæ, ac morum honestas, vtique eam causam ad Ministrum confessionis pertinere, ac proinde nihil obstare quominus ob eam possit Episcopus Regulares vtcunque à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis. Dat. Romæ die 30. Augusti 1630.* quam S.Cong. sententiam S. D. N. ad se relatam approbauit *die 31. eiusdem. F. A. Card. S. Honufrij P. Fagnanus Secret.*

Hac de re plures sopitæ fuerunt controuersiæ, 210
per sequentes litteras S.D.N. in forma Breuis expeditas, videlicet, *Vrbanus Papa VIII. Ad futuram rei memoriam. Alias à nobis emanarum littera tenoris sequentis, videlicet à tergo, Dilecto filio nostro Balthasari S.R.E. Presbytero Cardinali de Sandoual nuncupato Ecclesiæ Gienen. ex concessione & dispensatione Apostolica Præsuli; intus verò, Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nuper nobis exponi fecisti in tuis ciuitate & Diœcesi Gienen. multi diuersorum Ordinum Religiosi sub prætextu quòd ad sacras Confessiones audiendas, & Verbum Dei prædicandum semel approbati fuerint, absque tua licentia Confessiones prædictas audiant, & Verbum Dei prædicent non sine graui Christi fidelium scandalo, & eorum salutis animarum detrimento; & licèt per censuras, & pœnas Ecclesiasticas contra eosdem processeris, ij tamen vigore cuiusdam priuilegij à felicis record. Clemente Papa VIII. Prædecessore nostro ad fauorem Mendicantium emanati se ab alio, quam à Romano Pont. pro tempore existente excommunicari minime posse prætendant. Nos inconuenientibus huiusmodi iuxta creditum nobis desuper Apostolicæ seruitutis officium quantum cum Domino possumus obuiare, téque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum consilio, tibi Religiosis prædictis ne absque expressa tua licentia sacras Confessiones de cætero audire, minúsque Verbum Dei prædicare audeant, & præsumant, per censuras, & pœnas Ecclesiasticas auctoritate nostra inhiberi, eosdemque ad exhibendum tibi licentias, quas illi desuper a te, siue à prædecessoribus tuis Ecclesiæ Gienen. Præsulibus, vel administratoribus obtinuerint, ad hoc vt eas vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum, ciuitatis, & Diœcesis prædictarum salutem, & confirmationem in Domino expedire iudicaueris, cogendi & compellendi facultatem dicta auctoritate tenore præsentium concedimus, & impartimur, non obstantibus quibuscunque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis etiam iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, necnon prædicti Clementis prædecessoris, & quibusuis aliis priuilegiis in vim Cruciatæ sanctæ eis quomodolibet competentibus indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum quibuscunque derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis irritantibúsque, & aliis decretis in genere vel in specie, ac aliàs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & singulis si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorúmque totis tenoribus, specialis, specifica, & indiuidua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruata foret, illorúmque tenor pro plenè, & sufficienter expressis haberi*

haberi illis aliàs in suo robore permansuris hac vice dumtaxat, specialiter & expresiò derogamus, caterisque contrarys quibuscunque. Dat. Roma apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 13. Octobris 1627. Pontificatus nostri anno quinto. Nunc autem litibus & controuersiis qua inter Ordinarium Gienen. ex vna, ac Religiosos predictos ex altera partibus de & super prainsertis pradictis, vt accepimus ad prasens vigent, & de catero oriri possint, quantum cum Domino possumus obuiam ire, ac desuper opportuna declarationis nostra ministerio prouidere volentes, de venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotys & consultationibus Episcoporum ac Regularium prapositorum consilio, partibus auditis, reque maturè discussa, auctoritate Apostolica tenore prasentium decernimus, & declaramus prainsertas litteras huiusmodi ita esse intelligendas, & declarandas vt Regulares quidem in ciuitate, & Diœcesi Gienen. à Pradecessoribus Episcopis examinati, & approbati ad Confessiones personarum sacularium audiendas, à prasente Episcopo successore pro maiori conscientia sua quiete possint iterum examinari, at si minus idonei reperti fuerint, reprobari, ad prascriptum Constitutionis S. mem. Pij Papa V. Pradecessoris nostri hac de re edita; sed illi, quos idemmet Episcopus approbauit, siquidem huiusmodi approbationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapso non possint Confessiones audire, absque noua Episcopi ipsius licentia, & approbatione, pranio etiam, si eidem libue-
211 *rit, nouo examine. Illi autem, quos ipsemet Episcopus ad Confessiones huiusmodi audiendas semel admisit simpliciter, ac sine vlla temporis prafinitione, nullatenus possint ab eodem reprobari sine noua causa, eaque Confessiones ipsas concernente. Caterùm an eadem causa subsit nécne Episcopum non teneri ipsis Regularibus edicere, sed Sedi Apost. dumtaxat, vbi eam sibi ape-*
212 *riri postulauerit. Ad hac quod in eisdem prainsertis litteris dicitur Regulares non posse Verbum Dei pradicare sine Episcopi licentia id locum sibi vendicare in his tantum Ecclesiis, qua sui Ordinis non sunt, cùm in alys Ecclesiis sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio petita, licet non obtenta, ita tamen vt si Episcopus non modo benedictionem simpliciter non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit quominus pradicent, tunc illo contradicente in sui quidem ordinis Ecclesiis liceat illis pradicare quemadmodum sacri Trid. Conc. decre-*
213 *tis salubriter est cautum. Quod si Regulares siue in Confessionibus audiendis, siue in pradicando aduersus ea, qua superius declarauimus, quoquomodo deliquerint, in vim earundem prainsertarum litterrarum ab Episcopo Gienen. coerceri, & puniri possint, etiam censuris ecclesiasticis; sicque & non aliter in pramissis omnibus, & singulis per quoscunque iudices Ordinarios, & delegatos, & causarum Palatij Apostol. Auditores iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane quicquid secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus omnibus illis, qua in prainsertis litteris huiusmodi voluimus non obstare, caterisque contrariis quibuscunque. Dat. Roma, apud S. Petrum sub annulo Piscat. die 30. Ianuar. 1629. Pontif. nostri anno 6. M. A. Maraldus.* refert me citato Tambur. *d. tom. 2. disp. 6. q. 12. num. 9.* & etiam me citato Laurent. de Peitinis *de priuil. Regul. in additam. ad constit. Sixti IV. cap. 2. num. 9. in fine, pag. 409. tom. 3.*

214 Non debent autem Ordinarij impedire Regulares approbatos ad audiendas Confessiones quominus illas audire possint in domibus pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur: verum præcipuè possunt idem Ordinarij sub pœna suspensionis à facultate audiendi Confessiones quod Regulares huiusmodi infirmorum Parochos de audita Confessione, eodem die certiores reddant, vt censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum, *sub die 1. Iulij 1606.* refert me citato *in hoc loco* Tambur. *d. q. 12. num.* 10. Et ideo cum Curatus quidam apud eandem sactam Congregationem conquereretur quòd Fratres S. Francisci iunioris Obseruantiæ reformati, Cunfessiones Parochianorum suorum ægrotantium absque eius licentia audiunt, ipsa *S. Congregatio* respondit dictis Fratribus id prohiberi non posse, dummodo ab Ordinario prius approbati existant, & posteaquam infirmorum Confessiones audiuerint, statim dictum Curatum certiorent, *in vna Senogallien. 22. Ianuarij* 1616. refert etiam me citato Tambur. *dict. q. 12. num. 10. prope fin.*

Septimò, quodcunque interdictum seruare, 215
quod ab Ecclesia Matrice viderint obseruari, *Clement. 1. de sent. excom.* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 46.* §. 4. Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 2. q. 60. art. 2. vers. secunda est, & q. 108. art. 4. 5. & 6. & q. 109. art. vlt. & in explicat. Bulla cruciata in addit. ad* §. 5. *n.* 34. Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. vers.* 18. Nau. *in man. cap. 27. num.* 146. Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 33. n.* 44. Gambar. *de casibus reseru. cap. 11. n.* 17. Iul. Lauor. *de indulg. p. 2. cap. 13. n. 38. &* 44. Auila *de censur. p. 5. disp. 5.* Filliuc. *tract. 14. n. 125. vers. 12. & n.* 148. Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 3 cap. 3. n. 3. vers. quarta,* Ego ipse *de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 50. n.* 232. secundùm Lugdunen. impress.

Octauò, omnibus Religiosis præcipitur horis 216
debitis in suis Ecclesiis Officia diuina persoluere, *Clem. 1. de celebrat. Missar.*

Nonò, Regulares omnes etiam Canonici La- 217
teranenses in publicis processionibus non possunt deferre eorum Crucem discoopertam, sicut defert clerus & capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sed cum velo suo pallio appenso, S. Cong. Rit. Neapolitana 14. *Ianuarij* 1617.

Decimò, Regulares non possunt extra claustra 218
monasteriorum suorum ad libitum facere processiones, ead. S. Congreg. Rit. *in Aretina montis Sauini 19. Maij* 1614. Nec etiam cum sanctissimo Sacramento per limites Parochiæ & Ecclesiæ Collegiatæ, eadem S. Cong. *in Gaballicen. insula 28. Augusti 1615. & 18. Februarij* 1617. etiam in feria quinta Cœnæ Domini, aut in festo Corporis Christi, ead. S. Cong. *in Aretina 11. Decembris* 1613. vide *suprà num. 176. in fine,* & Nouat. *in sum. Bullar. tit. de procession. Regular. extra claustra.*

Vndecimò, prohibentur Fratres Mendicantes 219
noua loca ad habitandum acquirere, vel antiqua alienare sine expressa Pontificis Romani licentia, *cap. vnic. de excess. Prelat. lib. 6. Clem. Cupientes, de pœnis,* Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiepisc. Neapol. p. 4. decis.* 198. Ludouic. Miranda *in man. Prelat. tom. 1. q. 33. art. 2. concl.* 1. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 26. sub num.* 4. secundùm Lugdun. impress. Nec Conc. Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 3. in fine,* abrogauit enim dispositionẽ illius text. petentis Summi Pontificis auctoritatem in erigendis Regularium monasteriis; quia prætereà illud induxit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, sicuti declarauit S. Congregatio, vt referunt Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Monachi,* §. 2. Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 8. in fine,* Ego ipse *d. alleg. 26. num.* 4.

Duodecimò, multa secundum antiquos Cano- 220
nes prohibentur Monachis, videlicet pœnitentias

imponere, præterquam sibi ipsis, *cap. 1. cap. interdicimus* 16. *q.* 1. & mortuos sepelire, nisi Monachos secum commorantes, vel aduenientes Fratres, qui apud eos decesserint, aut aliis ecclesiasticis officiis deseruire, *cap.* 2. *cum seqq.* 16. *q.* 1. nisi Presbyteri, aut Episcopi fiant, & sint docti, probatæque vitæ, Apostolorum figuram tenentes, quod eis ex priuilegio concessum est, vt habetur *in cap. doctos, & in cap. ex auctoritate* 16. *q.* 1. & nouas ac separatas cellulas sine licentia instituere, *cap. cellulas, cum seq.* 18. *q.* 2. & alia his similia, quæ magis ad Monachos propriè pertinent, & hodie in multis correcta sunt & mutata. Et quædam ad solos Abbates, vel Præpositos Religionum pertinent, quæ supra de Abbatibus & infra de Præpositis Religionum referuntur.

221 Decimotertiò, omnibus Religiosis cuiusuis Ordinis prohibitum est, prout infra vigore quorumcunque priuilegiorum, absoluere à casibus in Bulla Cœnæ Domini, aut Ordinario loci reseruatis, vt statuitur in nouissima declaratione, cuius tenor est, vt sequitur. *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita censuit, per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post S. Concil. Trid. obtinuerunt, nequaquam remisisse priuilegia per prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habeant, absoluendi à casibus Ordinario loci reseruatis, quemadmodum, nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vtpote sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem vires aut robur acquisiuisse ex subsequentibus priuilegiorum confirmationibus, ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra nec extra Italiam in vim priuilegiorum aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut ordinario loci reseruatis; at si secus egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse & fore, ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, siquidem Regulares habent à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse ijsdem S. Congregationis decretis hac de re editis iussu sanctæ mem. Clementis VIII. Quam S. Congregationis sententiam Sanctitas sua ad se relatam probauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ* 17. *Nouembris* 1628. *F. A. Card. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.* Ex qua declaratione patet cessare illud, quod Doctores communiter hac de re asserebant, videlicet declarationem eiusdem S. Congreg. factam auctoritate Clementis VIII. quatenus auferebat Regularibus potestatem absoluendi à casibus Papæ, vel Episcopo reseruatis, pro sola Italia, & non pro aliis prouinciis fuisse factam, & publicatam, vt asserebant Fr. Emman. *in addition. sum. tom.* 4. *cap.* 118. *num.* 18. Fr. Ioan. de la Cruz *in sua epitome lib.* 2. *cap.* 6. *fol.* 163. *col.* 2. *vers. si arguas secundo*, Suar. *de Pœnit. disp.* 30. *sclect.* 3. *num.* 16. *in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 36. *ad fin.* Villalob. *p.* 1. *sum. tract.* 9. *diffic.* 62. Portel *in dub. Regul. verb. Confessor erga sæculares num.* 22. *vers. at sicut, & verb. Casus reseruati num.* 6.

222 Sed circa omnes Regulares est prætetea sciendum quòd non potest aliquis Regularis solus in Parochiali, vel alia Ecclesia præfici absque socio eiusdem regulæ, & sui Superioris licentia, *cap.* 2. *& cap. quod Dei timorem, de statu Monachor. & Clem. Ne in agro, §. ad hæc, eod. tit.* & habetur *in cap.* 1. *&* 2. *distinct.* 58. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *in fine*, Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comm. ad cap.* 1. *n.* 14. *dist.* 55. Hæc autem 223
Iura procedunt vbi Ecclesia est monasterio plenè subiecta, itaut Parochus illius possit ad nutum Abbatis reuocari ad monasterium, gloss. *verb. ad claustrum in d. Clem. ne in agro, §. ad hoc*, Abb. *in dict. cap. quod Dei timorem, sub num.* 9. Verùm quando Parochialis à monasterio non dependet, res est dubia, nam Doctores magis communiter in eam conueniunt sententiam, vt inspecta Iuris communis dispositione Regularis de eadem sui Superioris licentia absque vlla Apostolica dispositione ad illam promoueri valeat, vt per Abb. *in d. cap. quod Dei timorem, sub num.* 7. Selu. *de benefic. p.* 3. *q.* 70. *num.* 1. latè Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *princ. art.* 19. Gambar. *de offic. & potest. Legati à Latere lib.* 8. *tit. de potest. Legati in Regulares exemptos, num.* 22. Sed Curia Romana inspecta sola dispositione Iuris communis non eiusdem semper videtur fuisse sententiæ, siquidem *in decis.* 5. *de iurepatron. in nouis*, sequuta est opinionem, vt nequeat Monachus ad Parochialem promoueri, nisi ex Apostolica dispensatione, & hoc etiam decreuit *in decis.* 28. *de præbend. in nouis*, & apud Ægidium *decis.* 132. *&* 214. & apud Cbisan. *decis.* 170. vbi expressiùs censuit collationem Monacho factam dè Parochiali absque dispensatione, nullius esse momenti, etiamsi Motu proprio sit facta, & apud Guidob. *decis.* 95. & apud Verall. *decis.* 85. *p.* 1. censuit Canonicum regularem posse ad Parochialem promoueri, dummodo adsit Episcopi dispensatio, recedens *à decis.* 5. *de iurepatron.* & probans dicta Doctorum *in d. cap. quod Dei timorem.* Sed quicquid sit de Iure communi, hodie Regulares nullatenus possunt ad Parochiales, vel ad sæcularia beneficia promoueri ex dispositione S. Concilij Trident. *sess.* 14. *de reformat. cap.* 10. *&* 11. *& ex reg. Cancell.* 42. *seu* 43. quibus cauetur vt regularia beneficia Regularibus, sæcularia verò sæcularibus conferantur, prout vidimus *lib.* 3. *cap.* 4. & declarauit S. Congreg. Concilij per hæc verba. *S. D. N. Gregorius XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia sui Generalis absque permissu Summi Pont. assumere curam animarum etiam ad tempus, multóque minus beneficium Curatum ad tempus.* Vnde iam praxis inoleuit, vt Monachis & aliis Regularibus non concedatur indultum retinendi beneficia curata, vt testantur Mandos. *in praxi signat. tit. de dispensat. vers. Monachi, & tit. de licentia, vers. Fratribus Mendicantibus, & vers. licentia præmissa*, Hoied. *de incomp. benefic. part.* 1. *cap.* 14. *vers. hoc tamen.* At ex speciali indulto Pij V. ad preces inuictissimi & Catholici Regis Philippi II. 224
sub die 3. *Martij* 1567. concessum est Capitulis prouinciarum Indiarum quorumcunque Ordinum etiam non Mendicantium, vt possint impartiri licentiam suis Fratribus, vt in monasteriis sui Ordinis, vel extra commorantibus in locis assignatis, & assignandis officium Parochi exerceant, Sacramenta ministrando, prout hactenus consueuere Ordinariorum licentia minime requisita, & quòd vbi dicti Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, prout testatur Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 1. licèt hodie, vt audio, diligentia Illustrissimi & Reuerendissimi D. D. Ioannis de Pelafox Episcopi Tlazcalen. mei amicissimi, huiusmodi doctrinæ, &

& Parochiales Ecclesiæ ad Clericos sæculares peruenerint,& tam apud Regulares non sint propter aliqua inconuenientia.

225 Et vbicumque præficitur Regularis debito modo in Parochiali monasterio non subiecta, tunc non est necessarius sui Ordinis socius, quia cum Religiosus ille Abbati non subiicitur, non est cur ei socium dare debeat.Ita docent *in d.Clem.ne in agro*, Card. *n.1.oppos.4.* Anchar. *n.32.q.16.* item *in d.cap.quod Dei timorem*,idem Cardin.*num.6.q.4.* Anchar.*n.9.*& Ioan.Andr.*n.17.* Anton.Cuch.*lib.3. institut. maior.tit.1.n.159.* Azor. *instit.moral.part.1.*

226 *lib.12.c.19.q.14.* Vnde Religiosus factus Episcopus non obligatur ad tenendum secum socium sui Ordinis, nisi ex quadam decentia & honestate, Azor. *instit.moral.p.1.lib.12.cap.7.q.4.* Sanch.*d.c.6.*

227 *n.21.* Nec potest Regularis animarum curam in Ecclesia, vbi Monachi collegialiter habitat,exercere, *c.1.& per tot.16 q.2.cap.1.pen.& fin.de capellis Monach.d.Clem.ne in agro,§.ad hæc,de statu Mo-*

228 *nach.* Nec Canonicus in sæculari Ecclesia eligi, *arg.cap.in nona 16.q.7.& cap.cum causam quæ inter,*

229 *de elect.* Sanch. *d.tom.2.lib.7.c.29.n.72.* Nec quodcumque beneficium simplex de iure obtinere potest, *cap quorumdam*, vbi *gloss.74. dist. cap. super eo*, vbi Panor.*de Regularibus*, & notatur *in d.cap.quod Dei timorem, de statu Monach.*vbi Abb.*num 5.& 7.* Card.*n.7.q.5.* Sylu.*de benefic.p.3.q.70.n.3.* Gregor. Lopez *l.25.verb.Iglesias,tit.7.part.1.* Hoied. *de incompatib.benefic.p.1.q.vlt.num.96.* Flamin. Paris. *de resign.benefic.lib.4.q.5.n.1.& 2.*Fr.Emman.*quæst.Regular.tom.1.q.34 art.4.& tom.3.q.53.art.2.* Monald. *cons.69.num.2.vol.2.* Azor. *dict.tom.1.lib.12.cap.19. q.13.& tom.2. lib.6.cap.4.q.22.* Sanchez *dict.lib.7. cap.29.num.75.*

230 Non prohibetur autem quilibet Religiosus in Episcopum eligi, *Clem.1.de elect.* & supra *de Episcop.elect.*ostendimus.Sed consentire electioni non poterit absque sui Superioris licentia,nisi ab ipso Romano Pontifice sit electus, *cap. si Religiosus, de elect.lib.6.* Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.1.q.58.art.1.* Paul. Laymann *in quæst.Canon.de Prælat.Ecclesælection.q.189.* Sanch.*d.lib.7.cap.29.n.57.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c.1.num.1. dist. 58.* Iste autem Superior debet esse immediatus Conuentus,vbi Religiosus electus moratur,vt tenent *in dict.cap.si Religiosus*,Domin.*num.7.* Ioan. Andr.*n.2.*Anch.*n.3.in fine*,Franch.*n.1.notab.3.& in Clement.fin. eod.tit.de elect.* idem Anch. *n.1.notab.2.* Card.*q.2.& 8.n.6.& 7.* Imol.*q.2.n 4.* & Bonifac. *n.30.& 33.*Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.3.q.53.art.2.* nouissimè Hieron. Roderic.*in compendio quæst.Regular.resolut.1??.n.56.* Sanch. *d.cap.29.n.65.* & Illustriss.D.meus Roderic.à Cunha *in comment.ad dict. c.1.num.5.*id intelligentes, & præcipuè duo *vltimo loco* citati,nisi aliud in Constitutionibus Religionis, aut priuilegio particulari caueatur: Episcopi quoque licentia desideratur præter Prælati consensum si beneficium non pleno iure monasterio subsit, vt Religiosus ad illud promoneatur; secus verò si pleno iure subsit monasterio;vt per Fr.Emman.*d.tom.3.q.53.art.2.* Lessi. *de iustit.lib.2.cap.41. dub.12. num.98.vers.ibi notandum*, Sanchez *d.c.29. num 66.*

231 Imò multi Doctores existimant exigi quoque Superioris prædicti licentia, vt Religiosus consentire possit de se ad Summum Pontificatum factæ promotioni, gloss. *verb.ad ordinandum, in cap. quam sit 18.q.2.*Lambert.*de iurepatron.lib.2.p.1.q.7. art.19.num.22.* Roch. *eod.tract.verb.honorificum,q.4. n.13.*Gregor.Lop.*l.22.verb.Iglesias,tit.7.p.1.*Syluest. *verb.Religio 7.q.9.* Emman. Sà *eodem verb.num.63.* Fr. Emman. *tom.1.q.34.art.5. in princip.* Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.2.lib.3. cap.20.n.1.* nouissimè Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resolut.15.n.54.* Contrarium verò probabilius mihi videtur, ex eo quia, vt notatur *in cap. licet, de elect.* contra Pontificem à duabus Cardinalium partibus electum nulla exceptio præter hæresim opponi valet;& ideo hanc partem tuentur Barbat. *de præstantia Cardinal.q.1.num.vlt.* Rosell. *de potest. Imper. & Papæ,cap.79.n.54.* Pacian. *de probationib. lib.2.cap.34.num.112.*Sanch.*d.lib.7.cap.29.num.58.*

Nec valet generalis concessio facta Religioso 232 de consentiendo electioni, si quam de se contigerit fieri,quia viam aperit ambitioni, *Clem. fin. de elect.* Hieron. Roderic.*d.resol.15.n.55.* vbi *num.60.* idem dicendum ait de speciali licentia, vt si Prælatus concedat Regulari,vt possit acceptare si eligatur ad talem Ecclesiam forte vacantem, quia subest eadem ambitionis ratio, & *n.61.*post gloss. *verb.nullius in d.Clem.fin.* & ibi Card.*q.11.num.14.* Imol.*num.12.*& Bonifac.*num.27.* Similiter subdit non valere licentiam, etsi tunc electio facta esset eius Religiosi ignaro Superiore, sed debere dari licentiam consentiendi tali electioni,quæ de ipso est facta in tali Ecclesia. Debet autem cùm electus fuerit Religiosus intra tempus ei assignatum præstare consensum, alioquin electione illa ipso iure priuatur *Extrauag.si Religiosus, de electione inter communes.*

At si Prælatus iniustè denegauerit licentiam 233 Religioso vt suæ promotioni consentiat,ad id cogendus est per alium superiorem, vt per Cuch. *institut.maior. lib.3.tit.1.num.154.* Lessium *de iustit. lib.2.cap.41. dub.12.num 97.* Sanchez *dict.cap.29. num.68.* vbi *num. 70.* addit posse Religiosum renunriare promotioni de se factæ ad beneficia sæcularia, aut Episcopatus, nec ad id cogi posse 234 à superiore, quia non tenetur obedire in iis, quæ excedunt obedientiæ Regularis metas, ac per consequens non esse integrum Abbati acceptare sine consensu subditi electi, id enim pendet à personali ipsius voluntate, & respicit personam Monachi; vnde ex eadem ratione nec solus Abbas potest renuntiare illi promotioni absque consensu Monachi, refert & sequitur nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quæst.Regul.resolut.15.num.57.*

Episcopus verò factus Religiosus aut alteri 235 Ecclesiæ deputatus tenetur nihilominus ad suæ Regulæ obseruantiam circa tria vota substantialia, & ad habitum deferendum, de quo latè Sanchez *d.tom.2. lib.6.cap.6.à princ.* & diximus *supra in cap.9. de Episcopis & eorum elect. vers. quoad tria.* Nec propterea quod reditus Ecclesiæ suæ admi- 236 nistrat dicitur proprium possidere, quia ratione officij est rerum Ecclesiæ dispensator, non dominus *cap.dolios cum seqq.16.q.1.c.2.§.1. de statu Monach.* & faciunt quæ latè diximus *lib.3.cap.17. de fructib. vers.13.* Ab obedientia tamen, & iurisdi- 237 ctione Prælatorum Regularium absoluitur, si est Episcopus,solique Pontifici Maxim.subditur, *cap. vnic.18.q.1.* Sanchez *dict.lib.6.cap.6.num.2.* similiter factus Episcopus absoluitur à ieiuniis, vigiliis,& cantu, & aliis,quæ officio eius, & dignitati repugnant, *arg.cap.si Rector 43. dist.* Tenetur autem ad omnia, quæ sine Prælationis, vel officij sui præiudicio poterit obseruare, *cap.nemo 16.q.1. cap. Monachum 20.q.1.* vt diximus *supra in dict.*

HHh 4 *cap.9.*

238 *cap.9. vers. quoad ceteras, cum seq.* Officium verò iuxta ritum suæ diœcesis, non verò iuxta ritum suæ regulæ tenetur recitare, vt censuit Rituum
239 Congreg. *sub die* 11. *Iunij* 1605. & eius socius Regularis potest in recitando Officia, cum Episcopo se conformare & satisfacit, ex eadem S. Congreg. promoto ad Episcopatum 11. *Iulij* 1605.

240 Si verò Religiosus ad beneficium Parochiale alicuius Ecclesiæ promotus fuerit, concordant omnes Doctores statim citandi, teneri cum votis Religionis, & præcepto portandi habitum, vt de Episcopo *supra* diximus. Quoad obedientiam verò Prælatorum Religionis sic distinguunt communiter Doctores: si Ecclesia illa nullatenus subiiciatur Prælatis monasterij, eximitur ille Religiosus ab obedientia Prælatorum religionis, *cap. Parochia* 16. *q.* 1. sed subiectus manet imperio Episcopi, qui de cætero erit suus Abbas. Si verò subiiciatur Prælatis religionis quoad sola temporalia, eximitur, quoad spiritualia ab illorum obedientia, *cap. visis, cap. sane* 16. *q.* 2. si verò eis subiecta sit quoad omnia manet plenè illis subiectus; ita Greg. Lop. *l.26. verb. proprio, tit.7. q.1.* Syluest. *verb. religio 7. q.* 11. Marc. Anton. Cuch. *lib.3. instit. maior. tit.1. num.*158. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.1. quæst.34. art.6.* Sanch. *d. lib.6. cap.6. num.39.* vbi etiam subdit huiusmodi Parochum Regularem ab iis solùm obseruantiis Regularibus absolui, quæ in Ecclesia sæculari vnà cum munere commodè seruari nequeunt; tenerique illum ad eas obseruantias, quæ potiùs adiuuant, vel non impediunt id munus, & *num.38.* resoluit eum absolui ab officio diuino iuxta ritum suæ Religionis persoluendo, quia iuxta ritum suæ Ecclesiæ persoluere debet.

241 Præterea sciendum quòd omnes Religiosi omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, quæ Religioni non repugnant, *cap. doctos, cum seqq. & cap. generaliter 16. q.1.* & *suprà de priuileg. Clericor.* ostendimus, & à multis grauaminibus sunt immunes, in quibus molestari, aut grauari ab Ecclesiarum Prælatis prohibentur *cap. nimis, il 1. & 2. de excessibus Prælat. Clem.1. eod. tit.* vbi numerantur triginta grauamina, quæ Episcopi Religiosis inferebant, quæ potiùs monasteria in communi videntur concernere, vt infrà *lib. sequenti* suo loco videbimus, quædam tantummodo hic referemus, quæ personas ipsas contingere videntur.

242 In primis namque prohibentur Episcopi Religiosum aliquem ordinare, aut Ecclesiæ præficere inuitis Monachis, aut Superioribus suis, *cap. Monachi, cum seqq. 16. q.1. cap. luminoso 18. q.2. cap. ad aures, de tempor. ordinat.* Maiol. *de irregul. lib.4. cap.20. num.2.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.3. quæst.23. art.1.* Nau. *consil.25. post num.1. de tempor. Ordin. in nouis.* Verùm cùm licentia siue litteræ Superioris Religiosi ordinandi ad manus Episcopi peruenerint, suum non erit inquirere si nomina eiusdem Religiosi ordinari volentis, & desiderium fuerit propositum in Ecclesia, testimoniúmque extet de illius natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis, quæ in ordinandis omnibus inquirenda esse decernit Concil. Tridènt.
243 *sess.23. de reform. cap.5.* siquidem Congregatio eiusdem Concilij censuit ad Regulares minimè extendi dispositionem præfatam, in quibus satis sit Episcopo testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & attestantibus, prædictos nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum esse præterquam circa doctrinam, pro qua subiiciuntur Episcoporum examini: ita decisum referunt Henriq. *in sum. lib.10. cap.23. §.4. in gloss. lit. L.* Vgolin. *de officio Episcopi cap.26. §.18. num.2. vers. tertio excipiuntur regulares, & §.20. num.8.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.28. art.2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.12. cap.13. num.35.* Et præterquam circa inter- 244
stitiorum dispensationem, quæ ab Episcopo eis concedenda est ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, vt attestantur Hieron. à Sorbo *verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Crucidtæ, ad fin.* Petr. de Ledesma *in sum. p.1. de Sacram. vbi de Sacram. Ordinis, cap.8. vers. la dificuldad.* Ioan. Baptista Confect. *in collect. priuileg. fol.136.* Piasec. *in praxi Episcop. p.1. cap.1. num.50. pag.58.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p.1. decis.81. n.1. & in praxi rerum fori Eccles. decis.561. in 1. edit.* aliàs *resolut.483. num.5. in 2. edit.* Henriq. *d. lib.10. cap.23. §.4. in commento lit. L.* Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. Ordo, propè finem*, Vgol. *de officio Episcopi, cap.20. §.1. num.2. & cap.27. n.3.* Bonacin. *de Sacrament. disput.8. quæst. vnic. punct.5. num.34.* Homobonus de Bonis *de examine Eccles. tract.2. cap.2. q.15 in fine.* Menoch. *de arbitr. casu 564.* Portel *in dubijs Regularib. verb. Ordines sacri, num.5.* Ego ipse *d. p.2. de officio & potest. Episcopi, p.2. alleg.18. num.10.* Nauar. *in singular. Canon. concl.78. num.4.* Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.1. q.38. art.7. concl.1.* vbi *concl.3.* subdit, Abbates Re- 245
gulares posse per seipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares ordinare, ad eosque spectare, non verò ad alium, cum eisdem in interstitiis dispensare. Nec Prælati Religiosorum confessiones, ipsis inuitis, prohibentur audire, contra sui Ordinis instituta, eisque pœnitentias iniungere, Eucharistiam exhibere, aut ne Eucharistiam in suis Ecclesiis seruent prohibere, & ne Fratres suos in suis Ecclesiis sepeliant interdicere, *cap. Agapitus 16. q.1.* vel compellere vt apud Ecclesias suas sepeliant, & ibi eorum exequias celebrent, & circa campanas eorum, & cœmeteria Diuinorum celebrationem, & primæ Missæ, & numerum Fratrum & Sacerdotum, cereorum aut lampadum, & ornamentorum taxationem, & oblationes, quæ eis offeruntur, & alia similia, à quibus grauaminibus Papa præcipit abstineri, *in cap. nimis iniqua, & in cap. nimis parua, de excess. Prælator. & in Clem. Dudum, §. cæterùm, de sepultur. & in Conc. Lateranen. sub Leone X. sess.11. in fine.* Et denique olim 246
prohibebantur Episcopi Missas solemnes in Ecclesiis Monachorum celebrare, ne in Dei seruorum recessibus vlla popularis præberetur conuentûs occasio, *cap. luminoso 18. q.2.* Hodie verò in om- 247
nibus Ecclesiis suæ Diœcesis quantumuis exemptis, & priuilegiatis Missas & diuina officia cum assistentia suorum Canonicorum, etiam in Pontificalibus possunt celebrare, siue ab aliis, sine tamen Pontificalibus, celebrari facere, & in eis habere circulos, contradictores per censuras cogendo, vt censuit S. Rituum Congreg. *in Ferrarien. 20. Iulij 1600. & in Alexandrina S. Petri in Broglio. 7. Februarij 1604. in 3. dub.* Tenentur enim & cogi possunt ipsi exempti à iurisdictione Episcopi illum ad Pontificalia exercenda in eorum Ecclesiis admittere, eique primum locum, & omnes præcedentias concedere, ex eadem S. Congregatione *in Tullen. 6. Decembris 1616.*

CAPVT

Caput XLIV.

De Monialibus, & sacris Virginibus.

SVMMARIVM.

1 *Mulierum cœnobia quare introducta?*

2 *Monasteria sanctarum mulierum in eremis olim fuerunt erecta, & postea in ciuitatibus.*

3 *Religiosæ fœminæ Moniales, seu antiquiori vocabulo sanctimoniales appellantur, aut sorores.*

4 *Virgines Deo dicandæ non coactè, sed voluntariè debent ingredi Religionem, vnde non sunt metu ad id compellendæ.*

5 *Cogentes vi coactiuas non inductiua mulierem ingredi Religionem, excommunicationis sententiæ subiacebunt.*

6 *Cogentes mulierem monasterium ingredi, ingressu non sequuto. Vel vt non profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi sæculari retento educetur, non excommunicantur.*

7 *Puellæ receptio causa induendi habitum probationis in Religione prohibetur, nisi duodecim annis sit maior.*

8 *Puella in Religionem admittenda, quamuis in legitima sint ætate, prius ab Episcopo vel eius Vicario examinanda, & earum voluntas diligenter exploranda.*

9 *Exploratio voluntatis puellarum profiteri volentium vtroque tempore, scilicet ingressus, & professionis facienda ad Episcopum pertinet, quamuis monasterium ab eius iurisdictione sit exemptum.*

10 *Episcopus potest Ecclesiasticis censuris, & aliis pœnis sibi bene visis prohibere Abbatissis, & Superioribus regularibus Monialium ipsis regularibus subiectarum, ne qua puella professionem emittat, nisi prius explorata eius voluntate ab ordinario.*

11 *Explorare quando debeat Episcopus voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult eam in vxorem ducere.*

12 *Vicarius, nisi Episcopo impedito, non potest explorare voluntatem puellæ profiteri volentis.*

13 *Filij aut filiæ si à parentibus in infantia Religioni tradantur vt sint Religiosi, an & quando teneantur perseuerare, vel possint egredi, ostenditur.*

14 *Religiosæ fœminæ omnes caput suum velare consueuerunt.*

15 *Velamina Monialium sex inueniuntur.*

16 *Consecratio in solis virginibus locum habet, & ab Episcopo solo possunt virgines consecrari.*

17 *Consecratio Virginum in quibus diebus facienda? ostenditur.*

18 *Consecratio Virginum nonnisi in die Dominico, & inter Missarum solemnia facienda.*

19 *Moniales virgines ante 25. annum completum non sunt consecrandæ.*

20 *Consecratio Virginum est ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum ordinem.*

21 *Consuetudo benedicendi virgines non amplius est in vsu, ea tamen seruanda est, si alicubi vigeret.*

22 *Moniales quæ sunt ordinis Mendicantium non consecrantur.*

23 *Puella non admittitur ad habitum, nisi duodecimo ætatis anno completo, absque S.Congregationis licentia.*

24 *Habitum Regularem suscipere & professionem emittere non possunt vltra duas sorores in eodem monasterio absque S. Congregationis licentia.*

25 *Victum, & vestitum subministrare tenentur consanguinei, vel parentes puellæ à tempore suscepti habitus vsque ad professionem, quamuis dos in deposito existat.*

26 *Moniales ad professionem, nec ad chorum admitti non debent nisi legere nouerint.*

27 *Nouitiæ cùm vestiuntur, vel professionem emittunt non licet Episcopis à propinquis, vel ab alio quocunque donatum, comestibilia, & linea etiam parui momenti accipere.*

28 *Monialium numerus in omnibus monasteriis is præfigatur, quæ ex reditibus ordinarijs sustentari valeant; à quo autem sit facienda huiusmodi præfixio, ostenditur.*

29 *Monialium in monasterijs regni Portugalliæ is tantum numerus ab Episcopis præfigi ac conseruari iubetur qui ex reditibus proprijs eorumdem monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis congruè possit sustentari.*

30 *Propinarum abusus pro ea die qua nouitiæ vestiuntur, vel Professionem emittunt, in Regno Portugalliæ tolli mandatur.*

31 *Dotales eleemosynæ apud Monialium consanguineos, vel affines nullatenus relinquantur, sed antequam puellæ habitum suscipiant, deponantur actualiter apud mercatorem, &c.*

32 *Eleemosynæ, quæ per pactum sacristis, & infirmarijs monasteriorum Monialium dari solent, non comprehenduntur sub prohibitione propinarum.*

33 *Moniali aliqua mortua intra numerum præfixum ad reliquas spectat capitulariter votisque secretis eam puellam, quæ eis visa fuerit, ad locum huiusmodi intra numerum vacantem admittere.*

34 *Moniales, quæ de licentia S.Congregationis recipiuntur supra numerum in quolibet monasterio constitutum, non subrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum.*

35 *Moniales velatæ tam intra, quàm supra numerum absque dotali eleemosyna nequaquam recipi debent.*

36 *Depositum dotalium eleemosynarum Monialium in locis in quibus non adsunt mercatores, aut banchi, faciendum est in manibus probi viri, & facultosi.*

37 *Monialibus nullatenus licet recipere pecunias, vel aliquam aliam rem anticipatè ad computum eleemosynæ dotalis, quam quæuis puella habitum Monachalem susceptura persoluere debet.*

38 *Dotales eleemosynæ Monialium solui debent in ære, nec assignatio bonorum stabilium, aut censuum permittenda.*

39 *Moneta in valore regulariter tempus contractus attenditur.*

40 *Conuersa Monialium debet esse puella virgo, prædita qualitatibus necessariis, capitulariter, votisque secretis Monialium admissa.*

41 *Dos non spectetur in Conuersis Monialium admittendis, sed necessitas monasterij.*

42 *Moniales Franciscanæ primam regulam obseruantes prohibentur tantum recipere Conuersas.*

43 *Monia*

167 Monachi verò seu Regulares degentes in Mo-
nasteriis, quæ per dimidium milliare distant à ci-
uitate, non tenentur, nec ab Episcopo compel-
lendi sunt accedere ad processiones, vt referunt
decisum Aloys.Ricc.*d.resol.*308.*num.*2. Piasec.*p.*2.
*cap.*3.*num.*45.*in fine*, Vgolin.*d.cap.*20.§.2.*n.*5.*vers.*2.
Armendar.*d.loco num.*11.*&* 14. Salgad.*d.cap.*9.*n.*14.
Ego ipse *in d.alleg.*78.*num.*11.

168 Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clau-
sura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad
mortuos accedant, sed tantùm studiis, & lectio-
nibus vacent, non sunt compellendi accedere ad
processiones publicas, secundùm Aloys.Ricc.*dict.*
*resol.*308.*num.*2. Franc.Leo *d.cap.*2.*num.*144. Vgol.
*d.cap.*20.§.2.*num.*5. Armend.*d.loco, num.*8. Nouar.
*d. tit. de Procession. num.*8. vbi *num.*9. exemplificat
in Benedictinis & Cisterciensibus. Ego ipse *d.al-*
*leg.*78.*num.*15. vt sunt Carthusiani, Camaldulen-
ses discalceati, & Cælestini, vt referunt Chop-
pin.*monast.lib.*2.*tit.*1.*n.*16. Zypæ.*in analytica postre-*
*mi Iuris Eccles. enarrat. lib.*1. *tit. de maior. & obed.*
169 *num.*11. Appellatione quoque eorum, qui in
strictiori clausura viuunt, veniunt Canonici re-
gulares S. Crucis Conimbricensis, vt ait resolu-
tum Armendar. *d.loco, n.*6. quem refero *d.alleg.*78.
*num.*17.

170 Et quòd Religiosi, & personæ Societatis
IESV ad publicas processiones accedere non
compellantur, statuit Gregorius XIII. *in sua*
Constit. incip. *Quæcunque, sub Dat.* 19. *Iulij* 1576.
*est in Bullario nouo tom.*2.*pag.*404. Nouar. *d. verb.*
*Processiones, num.*10.

171 Et quòd Clerici Regolares Congregationis
S. Pauli decollati, ad processiones & actus publi-
cos accedere non cogantur, indulsit Sixtus V.
Constit. sua 5. incip. *Rationi, sub Dat. Kalendis*
May 1585.*in Bullario nouo tom.*2.*pag.*490. Nouar.
d.verb.num 11.

172 Et de Clericis Regularibus pauperum Matris
Dei scholarum piarum Vrbanus VIII. *Const.*100.
incip. *Debitum, Kalend. Iunij* 1629.

173 Et de Fratribus S.Hieronymi in Regnis Hispa-
niarum, quod non teneantur accedere ad publi-
cas processiones iuxta priuilegiom Pij V. decla-
rauit Sacra Rit.Congr. 14. *Ianuarij* 1600. Nouar.
*d.verb.Processiones, num.*16.

174 De Canonicis Regularibus Lateranen. quòd
etiam non teneantur accedere ad Processiones,
censuit eadem Sacra Congreg. *sub die* 30. *Iu-*
lij 1616.

175 Monachi Congregationis Cassinensis non sunt
vllo modo cogendi accedere nisi ad processionem
sanctissimi Sacramenti iuxta eorum antiquam
consuetudinem. Sacra Congreg. Rit. *in Placenti-*
na 10. *Iunij* 1602. quem referunt Tamburin. *de*
*iure Abbatum, tom.*1. *disput.*24. *q.*8. *num.*2. Carol.
Maranta *tom.*3. *resp.*29. *num.* 46. & modò cautum
fuit per Vrbanum VIII. *Constit. sua* incip. *Nu-*
per, 17. *Nouembris* 1628.

176 Regulares habentes priuilegium non acceden-
di ad processiones publicas, non tenentur ad eas
conuenire, etiamsi semel, vel sæpius conuenis-
sent, quia est priuilegium facultatis, & possunt
ire si velint, & nullum ius quæritur Episcopo
quamuis ab eo vocati accesserint, quia precario
dicerentur conuenisse, Vgol. *de offic.Episc.cap.*20.
§.2.*num.*5. Nouar.*d.tit. de precedentijs, in procession.*
*num.*18. alt. Nouar. Frater *d.verb.Processiones, n.*19.
Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. priuile-*
*gium, num.*5. ex Calderin. *cons.*8. *de Regular.* Illud
est aduertendum quòd in processionibus fien[illegible]
tam per Regulares, quàm per Confraternitates
laicorum non sit eundum extra claustra, in Ec-
clesiis verò carentibus claustro processiones fieri
possunt intra ambitum, hoc est, prope muros Ec-
clesiæ, extra verò ambitum Ecclesiæ non licet,
neque Regularibus, neque Confraternitatibus
facere processiones, nisi de licentia, cons[illegible]u,
aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ec-
clesiis, quæ habent in hoc speciale priuilegium
faciendi processiones per alia loca. Ita S.Congr.
Rituum *in vna Hispalen.*26. *February* 1628. quam
ad litteram refert Nouar.*tit.de processionibus Regul.*
extra claustra.

Decimoquintò, Controuersias omnes de præ- 177
cedentia inter Regulares etiam exemptos in pro-
cessionibus, & aliis similibus causis exortas Epi-
scopus amota appellatione componere potest;
vt pariter statuit Concil.Trid. *d.cap.*13.*in princip.*
*quæst.Regul.tom.*3.*q.*37.*art.*3. Piasec.*d.p.*2.*cap.*3.*n.*47.
vers.controuersias, Zerol. *in praxi Episcop. verb.Pro-*
cessiones, vers.ad tertium, Campan.*d.cap.*12.*num.vlt.*
*& dict.cap.*13.*num.*120. Valenzuela *cons.*1. *num.*7.
Fusc.*de visit.lib.*2.*cap.*15.*num.*66. breui scilicet ma-
nu, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & fi-
gura iudicij, prout decisum referunt Franc. Leo *d.*
*p.*1.*cap.*8.*num.*18. Campan. *d.cap.*13.*num.*1[illegible]. Ar-
mendar.§.31.*num* 10. Salgad.*d.cap.*9.*num.*15. Ioan.
Anton.Nouar.*in lucerna Regul.verb.præcedentia, n.*2.
loci consuetudinem attendens, vt per Medi[illegible]
*Marchia decis.*21. Seraphin. *decis.*335.663.*&* 964.
*num.*1. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.*4.*collect.*1069.
In materia enim præcedentiarum ius defert con- 178
suetudini, vt bene resoluunt Bald.*in cap.cum olim,*
*num.*1.*& seq. de consuet, & in l.obseruare,§.antequam,*
ff.de offic. Procons. ibi. *Vadat ergo primùs qui primus*
ire consueuerat, &c. Marcar. *cons.*26.*num.*5. Rot.*de-*
*cis.*322.*num.*10. apud Paul.de Rubeis *tom.*2. *diuers.*
aliàs *p.*6. *recent.* Felin. *in cap.statuimus, in princ. de*
maior. & obed. Card. *cons.*62. *num.*1. Dec. *in l. cum*
*quid, num.*39. & *ibi* Cagnol.*num.*41.*ff. si certum pet.*
Rimin.iun.*cons.*95.*n.*12.*lib.*1. Natt. *cons.*62.*in fine,*
Menoch. *cons.*51. *num.*49. *& cons.*126. *num.*2. *&* 3.
Campan.*dict.rub.*12.*cap.*12.*sub num.*12. Molfes.*ad*
*consuet.Neapol p.*1.*cap.*5.*sub n.*21. Salgad. *d.cap.*9.
*num.*18. Caualer. *decis.*649. *num.*1. & fuit dictum
in Seguntina præcedentiæ 9. *Iuny* 1627. *coram Vbaldo*
iun. Quod procedit etiamsi consuetudo Iuri re-
pugnet, Menoch.*cons.*01.*n.*51. Seraphin.*decis.*964.
*num.*1. Gregor.XV. *decis.*124.*num.*2.*&* 4. Rot.*dict.*
*decis.*322.*n.*1~.*tom.*2.*diuers.* aliàs *p.*6.*recent.* & ideo 179
etiamsi possessio sit contra Ius, est manutenibi-
lis, quando est alicuius temporis considerabilis,
Franch.*in cap.ad decimas, num.*8. *in* 4.*notab.de restit.*
spol.in 6. Cou.*practic.cap.*17.*sub num.*6.*vers.*4. Rot.
*decis.*534.*num.*7. *& decis.*595.*num.*4.*p.*1. *diuers. &*
*inter recent.decis.*685.*num.*3.*p.*1. Greg.XV.*decis.*360.
vbi adden. *sub num.*10. Rota *apud Pesti. in fine sub*
*tract. de manutent. decis.*194. *num.* 12. *& decis.* 217.
*num.*8. *& decis.*32. *num.*8. *& decis.*33. *num* 6. & co-
ram Caualer.*decis.*384. *num.*1. *& decis.*631. *num.*2.
& fuit dictum *in Calciaten. decimarum* 10. *Iu-*
nij 1611. *coram Cardin. Pamphilio iun. & in Onc-*
ten. iurisdictionis 22. *Martij* 1626. *coram R. P. D.*
Vbaldo.

Illud tamen aduertere oportet, decretum Con- 180
cilij *d. cap.*13. non tollere appellationem deuolu-
tiuam, vt censuit Rota *in d. Colonien. præcedentiæ,*
vers. non obstat, quòd in Concilio; quæ procedit
tantùm quoad effectum suspensium [illegible], pa-
riter

riter à S.Congreg. refolutum afferunt Armendar. *d.tres,§.31.num.*10. Salgad. *d.p.*2. *cap.*9. *n.*99. Ego ipfe *d.alleg.*78.*num.*16.

181 Præcedentiam Ordinum fecularium Clericorum & Regularium præfcripfit Pius V. *in fua Bulla*, incip. *Diuina difponente clementia*, vt fcilicet primo loco Clerici feculares, inter quos Cathedralis Ecclefiæ Canonici, deinde Collegiatarum Ecclefiarum, poftea Parochi, & demum cæteri Clerici. Inter Regulares verò Canonici S. Auguftini, & Ordines Monachales iuxta cuiufque antiquitatem, & poftremo fequuntur Mendicantes, Prædicatores fcilicet, Francifcani, Auguftiniani, & Carmelitæ. Poftmodum aliam præcedentiam Ordinũ Mendicantium, & Confraternitatum inter fe decreuit Gregorius XIII.*Conft.*84. incip. *Expofcit*, 15.*Iuly* 1585. de qua plura Nouar. *in fum. Bullar. tit. de precedent. pag.* 502. *cum feqq.* Fr.Martin.de S.Iofepho *en la declaracion de los Bre-*

182 *ues de la precedentia de la Orden*, quæ feruanda eft circa præcedentiam in proceffionibus inter ... fraternitates laicorum S.Congreg.Rit. ... ,vt fcili- 10.*May* 1608. Ac etiam inter R... habuerint locum, eer illi præcedant, qui ... 14.*Iunij* 1608. præcc- eadem S.Cong. *in* T... inter fe fecundum ordine... dunt enim R... dicta Bulla Gregorij XIII. ... præfcriptu... præcedant, qui prius in loco ... cirinis licet ..., & locum obtinuerunt, Laurer ... 29. eadem *tom.* 3. *de priuileg. Regul. pag.* 41 ... *Maij* 1605. *& in* S.Congreg. Rit. *in Vrgentin.* ... *Vacinen*. 30. *Septem-* *Cufentin.*1.*Martij* 1614. *in* ... *na* 14. *Februarij* 1615. *bris* 1614. *Roffanen. ter* ... *ari* 4. *Aprilis* 1615. *& in & in Agrigentin.* ... *fi* 1618. *in Oritan. terræ Tralla Spoletan.* 16. ... 1619. refert me citato Nouar. *dict.* 29. *Septem*... *ntia,num.*6. licèt in praxi hoc non fer- *verb.*... *illi* difpofitum in dicta Bulla Pij V. afferat ... Einman.*quæft. Regular.tom.*3.*quæft.*3 ... *art.*4.& Fr. Martin.de S. Iofepho *loco citato fupr.* Sed hac de re videnda funt aliqua decreta à S. Congregatione negotiis Regularium præpofit ... emanata, & fignanter *in vna Arben.* 6. *Martij* ... 582. refcripfit Archiepifcopo illius diœcefis, ... huiufmodum. *Pare che fea nata differenza dell. precedenza tra cotesti Frati di S.Francefco Conuentuali, & Offeruanti, allegando ogn vn di loro alcune ragioni per le quali fi perfuadono di douer precedere a l'altri, le quali effendofi diligentemente confiderate nella Congregatione di questi miei illuftriffimi Signori prepofti da nuftro Signore fopra le caufe de Vefcoui & Regolar s'è refoluto etiam con el parere dell' Illuftriffimo Protteori di tutto le due Religioni di far fcriuere a V. S. ch occorrendo piu fimili differenze le terdine fenza alcuna eccettione nelle efteffo modo che quel Conuento tengal primo & piu digno luogo che è piu antico nella citta fecondo che s'e fatto fin'hora per quanto fe prefumone impercio che questo mezzo vfato altroue è ftato tale che ha finito ogni controuerfia come fi efpera che far anche cofti per mezzo della prudenza e deftrezza di V.S & Dio,* &c. Idem in controuerfia orta inter Fratres Seruitas & Conuentuales, eadem S. Cong. Regular. cenfuit *in vna Soanen.fub die* 24 *May* 583. Idem quoque fuit decifum ab eadem S.Congreg. *in vna Caffanen. eodemdie & anno*, in quadam controuerfia orta inter Fratres S. Francifci & Prædicatores, & inter eofdem *in alia Ferentin.* 1. *Iuni* 1604. ita refcripfit Epifcopo illius diœcefis. *Della differenza che verte tra cotesti Frati di fan Domenico e quelli di fan Francefco per conto della precedenza*

Auguft.Barbof.de Iure Eccles.vni.

la facra Congregatione vuole che s'offerui per l'auuenire quello que e ftato offeruato tra loro per il paffato fin tanto vt non fia deftinato altro, & inclina che conforme al Moto proprio di Gregorio XIII. di felice mem. debbano precedere quelli che prima hanno hauuto il luogo nella citta, & i decreti que fi allegano per parte di Frati di S.Domenico in contrario non fono ftatti fatti per derogare generalmente al Moto proprio di Gregorio XIII. oltre que in quelli occafioni militanano altre raggioni di quelle che poffano militare cofti. Has litteras fiue declarationes confirmauit, inferto earum tenore, Vrbanus VIII. *in fua Conftit.* incip. *Nuper pro parte*, 18. *Decembris* 1637. vbi quoque dicitur has litteras conform... effe declarationibus facratum Triden... Concilij ... qui funt ... poffefforum Congregation... præcedant, & ... non probatur, ne præcedent ... de poffeffio... præcedant ij, qui aut non antiquiores in lo... controuerfiæ.

Super præceden... inter Regulares plures dif- 183
fenfiones oriri ... endunt nonnullæ Sacræ Cong. Cardinali... negotiis Epifcoporum & Regularium præpofitorum declaration... hac de re factæ, ... aliquas referam; & imprimis *petente Archiepifcopo Mexicano*, ... *die* 27. *Iunij* 1615. *vt Regulares circa præcedentiam in proceffionibus illud idem quod Romæ & Hifpanijs obferuant, præcipere poffe per Sanctiffimum facultatem fibi impartiri, fanctiffimus D. N. Bullam Gregorij XIII.* incip. *Expofcit Paftoralis officij*, &c. *fuper prædicta Regularium obferuari mandauit quæ inter Monachos feruandam & extendendam effe cenfuit S. Rituum Congr. die* 29. *Nouembris* 1618.

Cum inter Fratres Ordinis Minorum de Ob- 184
feruantia S. Francifci, necnon Fratres Iefuatos montis nigri loci Liburni Pifanæ diœcefis fuper præcedentia in proceffionibus, cæterifque actibus tum publicis, tum priuatis orta effet controuerfia, *S. Cong. Epifcoporum Illuftriffimo Caietano referente illos ex fupradictis Fratribus, quorum monafterium, feu Domus eodem in loco prius extructa fuerit, præcedere debere cenfuit, fub die* 15. *Iulij* 1616. Sed in facra Rituum Cong. *in vna Pifan.*4 *Septembris* 1621. fuit decifum *fratres Iefuatos præcedere debere Minoribus obferuantibus.*

Orta controuerfia inter Regulares Ordinis 185
Silueftrinorum ex vna, & Regulares Ordinum Mendicantium in diœcefi Nucerina commorantes partibus ex altera, de & fuper quæftione, & præcedentia in proceffionibus, Sacra Epifcoporum Cong. *fub die* 14. *Ianuarij* 1617. *dictos Siluestrinos tanquam poftremos in dicta diœcefi commorantes, aut à quæftuatione in pofterum abftinere, aut in proceffionibus vltimum locum iuxta difpofitionem Bullæ fanctæ mem. Gregorij XIII. obtinere debere cenfuit. Die verò* 19. *May eiufdem anni, eo quia à quæftuando fe abftinuiffe S. Congregationi expofuerunt, facra eadem Congreg. præcedentiam eifdem Siluestrinis dandam decreuit.* refert me citato Nouar. *d. verb. præcedent. n.*21. Tambur. *de iure Abbatum, tom.*3. *difp.*25.*q.*8.*n.*9.

Cæleftini, quia funt antiquiores origine & 186
confirmatione Apoftolica Oliuetanis, ideo eos præcedunt, vt fuit in Rota refolutum *in Salernitana præcedentia* 21. *Iunij* 1625. *coram bon. mem. Buratto*, inter eius impreffas *decif.*877. Nouar. *d. tit. de præcedent. in proceff. num.* 15.

Carmelitani Fratres in omni loco debent præ- 187
cedere Fratribus de Mercede, vt cenfuit S. Rituum Congreg. *in Carmelitan. & Mercedis* 21. *Augufti* 1604. Nouar. *d. tit. de præcedent. in proceffioni-*

bus, num. 12. alt. Nouar. frater *dict. verb. præcedentia, num.* 9.

188 Fratres Capuccini debent tribuere præcedentiam in processionibus iis Regularibus, qui sub propria Cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipsi propriam Crucem deferrent, eadem S. Rituum Cong. Capuccinorum 23. *Martij* 1619. Vulpe *d. cap.* 34. *num.* 33. & 34. Nouar. *d. verb. præcedentia, num.* 14.

189 Fratres Mendicantes semper & vbique tribuere debent præcedentia Monachis, eadem S. Rituum Cong. *in Monopolitan.* 23. *Martij* 1619.

190 Fratres S. Francisci de Obseruantia non præcedunt F... ibus tertij Ordinis, si isti in loco controu... ntius ... nasterium, & locum obtinuerunt, eade... Ritu... ngreg. *in Rossanen. terra noua* 14. *Februar.* 1615. & ... *in. terra Alazza* 16. *Ianuarij* 1620. ... me citato ... nbur. *dict. q.* 8. *num.* 10.

191 Clerus sæcularis debet sem... & in omni... eo ha...re præcedentiam supra R...lares, etiam in ipsoru... regularium Ecclesiis, & ...nasteriis ex vniuersali E...lesiæ consuetudine, vt de...rauit sæpius sacra Rituum Congreg. & nuncupatim ... *Elboren.* 28. *Septembris* 16... *Castella, & Legionis* 30. *Augusti* 1602. & *Septembr.* 1603. *Mexican.* 30. *Septemb.* & 5. *Octobris* 1614. *Tullen.* 1. *Martij* 1616. *Firman. terra S. Victoria* 31. *Martij* 1612. *Messanen.* 7. *Augusti* 1621. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.* 34. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. præcedentia, num.* 4. & 5.

192 Quando in vna ciuitate vel loco sunt plura Monasteria eiusdem Ordinis diuersis temporibus fundata, *eadem S. Rituum Congreg. respondit & declarauit quoad fratres Minores Obseruantiæ iuxta constitutionem Gregorij XIII. præcedentiam dandam esse ordini, qui prius in loco Monasterium habuit, & non tantum illi Monasterio, itaut per fundationem primi Monasterij in illo loco acquiratur anterioritas eiusdem cuilibet alij posterius fundato eiusdem Ordinis, idem quoque seruandum esse quando præcedentia competit ex quasi possessione & iure præcedendi in terminis dictæ constitutionis, & quando concurrunt ad processiones tam publicas, quàm priuatas, omnes eiusdem Ordinis Fratres vnitè, & non diuisim debere præcedere, itaut post Crucem Fratres strictioris Obseruantiæ immediatè incedant, discalceati, & recollecti, vel reformati vniti, & post illos Fratres de Obseruantia dicti, si iuxta Regularia Ordinis statuta, vel ex quasi possessione, & iure præcedendi præcedentiam habent, alioquin in præcedentia seruetur etiam inter eiusdem Ordinis Fratres anterioritas fundationis Monasterij cuiusque, nec Monasteria alterius Ordinis debere, nec posse impedire frui dicto iure præcedentia, neque Ordinem incedendi peruertere, & ita eadem sacra Cong. declarauit, & seruari mandauit, die* 3. *Iunij* 1617. refert me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. præcedentia, num.* 7.

193 Præcedentia antiquitatis seruanda est inter Milites magnæ Crucis eiusdem Ordinis, non autem inter Milites diuersi ordinis, S. Congr. *in Meliten.* 9. *Maij* 1609. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. præcedentia, num.* 20.

194 *Die* 26. *Nouembris* 1593. *habita fuit Congregatio sacrorum Rituum in qua proposita causa præcedentia inter RR. Patres procuratores, Generales Fratrum Minorum de Obseruantia, & Fratrum Conuentualium Ordinis S. Francisci, auditis partibus visisque & examinatis iuribus per vtrasque exhibitis, Congregatio censuit Fratres Minores Obseruantes suum Procuratorem generalem legitimè hactenus habuisse, habereque potuisse, & ex fidibus, quas ipsi exhibuerunt, constare dictum eorum Procuratorem generalem in Capella Pontificia ante Procuratorem generalem Minorum obseruantium in hac quasi possessione sedendi manutenendum esse, si ita Sanctissimo Domino placuerit. A. Card. Gesualdus. Viso memoriali pro Procuratore generali Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia Sanctissimo D. N. porrecto, & a sanctitate sua Congregationi sacrorum Rituum transmissio super præcedentia eidem Procuratori in Capella Sanctissimi ante Procuratorem generalem eiusdem Ordinis Conuentualium competenti, ac decreto alias sub die* 26. *Nouembris* 1593. *ad eiusdem Procuratoris de Obseruantia fauorem facto, Congregatio die* 21. *Ianuarij* 1602. *stetit in decisis, factaque eidem Sanctissimo D. N. iuxta eiusdem Sanctissimi rescriptum de præmissis relatione, Sanctitas sua dicta decreta approbauit, & ab ijs, ad quos spectat, obseruari mandauit. P. Card. Comen. Alexander Gratianus Prosecret.* ...reg.

195 Statuit L... ...dentiam debere esse penes Obseruantes *sub Dat. Idus Iul. ... sua Constit.* incip. *Omnipotens Deus, & ne inter reformatos* ... 7. vbi in §. 11. sic loquitur, *... super præcedentia dissensio... ...uentuales Fratres præfa... sit, ... mus & etiam statuimus ... ...ntentio oriri posordo ser... videlicet quod in processi... inter eos talis ...neralibus, ...eguijs, necnon omnibus alijs ... publicis Fratre... ...uentuales Fratribus regularis Obseruantiæ locum di... ...em relinquere teneantur, &c.* Idem quoque fuit ... ...itutum ab eodem Leone X. *alia sua Constit.* pri... ...onfirmatoria 10. *in ordine*, incip. *Licet alias, sub D... Decembris* 1517. vbi mandatur omnibus Prælatis, ...iarchis, Primatibus, Archiepiscopis, vt illam ... ...ari eurent. Item *& in alia sua Constit.* incip. *E... ...iuncta* 10. *Ianuarij* 1521. in qua declaratur ... seruantes fuccedere in omnibus prærogatiuis, & dignitate præcedentiæ, quibus gaudebant Conuentuales, quando in ipsis fuit officium Ministri generalis.

196 Circa titulum, & sigillum Ministri generalis de Obseruantia...um inscriptione Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum emanauit ab eadem S. Rituum Congregatione quoddam decretum prout sequitur, videlicet. *Cùm Procurator generalis Fratrum Minorum Conuentualium sancti Francisci sex abhinc annis agrè ferret Ministrum Generalem de Obseruantia in præteritum vsum fuisse, & in præsentiarum vti titulo, & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, recursum habuit ad Sanctissimum, supplicans manda... reformari huiusmodi titulum tanquam non legitim... dicto Ministro generali de Obseruantia competentem. Et supplicatione per Sanctissimum ad hanc sacram Rituum Congregationem remissa, eadem sacra Congre... dimissionem huius negotij ad referendum vsque ... annu* 1625. *commissa Eminentissimo & Reuerendissimo D. Cardinali Muto, coram quo firmato dubio ... consensu ambarum partium, An titulus Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, quo insignitur Minister generalis Obseruantium, sit reformandus? Vtraque parte sæpe sæpius in facto, & in iure desuper informante, & audita ad relationem eiusdem Eminentissimi Card. Muti causa acerrime in plena Congreg. discussa, sacra Rituum Congreg. respondit, nihil innouandum, & Ministrum Generalem de Obseruantia legitimè vsum fuisse, & vti posse stylo & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis*

Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum; & ita ſeruari mandamus die 22. Martij 1631. C. Epiſcopus Portuen. Card. Pius, T. Tegrimius Epiſcopus Aſſiſien. Secret. refert me citato Tambur. *d. tom. 1. diſpu. 25. q. 8. num. 13. & 14.*

Circa verò modum præcedendi eſt aduertendum quod vbi in eadem perſona duplex qualitas ſiue officium concurrit, illius conſideratio habetur, cuius contemplatione actus geritur, Seraph. *deciſ.* 158. Ioan. Griuel. *Dolana deciſ.* 82. *num.* 20. Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 21. num. 7. cum ſeqq. & tom. 2. lib. 3. cap. 24. num. vlt. & cap. 23. num.* 38. quia nun eſt inconueniens quod vna & eadem perſona ob varios reſpectus in hac materia diuerſo iure cenſeatur, cùm hoc ſit concedendum ratione duplicis Iuris quod vnus & idem habet, vt vno caſu poſſe eſſe maior, & dignior, & in alio minor, & minus dignus Menoch. *conſ.* 902. *num. 71. cum ſeqq.* Theodoſ. de Rubeis *ſingul. Rota p. 4. reſp. 1. tit. de praced. num. 2. tom. 2. pag. 462. & reſp. 2. num. 14. cum ſeqq. pag.* 488. D. meus Contelot. *in quaſt. de praced. num.* 63. Franc. de Amaya *ad l. vlt. cap. 1. num. 65. C. de Decurion. lib.* 10. Vnde Epiſcopus ſi eſt ſimul Canonicus, quando tanquam talis ad Capitulum vadit, ſedet ibi vt Canonicus in ſua ſede, Franc. Marc. *deciſ.* 136. Amendol. *in addit. ad Vinceat. de Franch. deciſ. 138. num. 1. cum ſeqq.* Auna *ſing.* 6. Ponte *conſ. 15. tom.* 1. Hermoſil. *in prolog. part. 5. gloſſ. 2. n.* 63. Ferro *de praced. q. 27. num.* 4. Amaya *citato loco num.* 39. Et Rector Vniuerſitatis in actibus ſuæ Rectoriæ præcedit Magiſtro ſcholæ, & quibuſcunque ſcholaribus etiam Epiſcopis, Tiraq. *de nobil. cap. 28. num.* 16. Gratian. *diſcept. 296. num. 1. cum ſeqq.* Theodoſ. de Rubeis *vbi ſuprà, num. 47. pag.* 490. Cancer. *var. tom. 3. cap. 10. num.* 117. Mich. Ferro *d. tract. q. 43. n. 2.* & Inquiſitor in cauſis Fidei præcedunt Epiſcopo, Hermoſil. *vbi ſup. num.* 61. Gratian. *diſcept. 106. n. 38. & diſcept. 298. num. 1. 2. 26. & 46.* Theodoſ. de Rubeis *d. loco, pag. 469. col.* 1.

197 Alia quædam ſequuntur, quæ ad omnes Religioſos communiter pertinent à ſacris Canonibus inſtituta. Primo enim prohibentur omnes Religioſi cogere quemquam, vel ad promittendum inducere, vt apud eos eligat ſepulturam, *Clem. Cupientis, § fin. de pœnis,* Rainer. *in catalogo cenſur. extra Bullam, cap. 2. in princ. & cap. 3. excom.* 1. Gambar. *de caſibus reſeruatis, cap. 7. num.* 4. Iul. Lauot. *de Indulgent. cap. 21. num.* 25. Filliuc. *tract. 15. num.* 170. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 50. n.* 100. ſecundùm Lugdun. impreſſ. *& de offic. & poteſt. Parochi, cap. 26. ex num.* 25.

198 Secundò decimas in Eccleſiis debitas vſurpare, *Clem. 1. de decimis,* Gambar. *de caſibus reſeruatis, cap. 11. num. 7. fol. 171. verſo,* Azot. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. q.* 13. Iul. Lauot. *de Indulgent. p. 2. c. 13. num.* 46. Filliuc. *tract. 14. num. 125. verſ. quinta, & n.* 137. Nau. *in man. c. 27. n.* 188. Ego ipſe *d. alleg. 50. n.* 222. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. *& ſup. n.* 107.

199 Tertiò in prædicationibus ſuis, & Confeſſionibus audiendis fideles à ſolutione decimarum retrahere, aut eos ad id non monere, *cap. 1. de decim. in 6. & d. Clem. Cupientes, in princip.* & dixi *ſuprà num.* 108.

200 Quartò in ciuitatibus, vel caſtris, aut villis interdictis celebrare prohibentur, niſi quatenus eis à iure, vel ab Epiſcopis eſt permiſſum, *cap. Epiſcopum, de priuileg. lib.* 6. Cou. *in cap. alma mater, p. 1. § 6. in fine,* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 8. § 2. lit. O.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 14. num. 11. &* 34.

Quintò, prædicare ſine licentia Epiſcopi prohibentur in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. verſ. nullus autem;* ſi verò contra fecerint, non poterunt puniri ab Epiſcopo, ſed tantum à ſuis Superioribus Regularibus, vt reſoluunt Quarant. *in ſum. Bullarij, verb. priuilegia Regularium,* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. excommunicatio materialis, §.* 4. Piaſec. *in ſimili praxi p. 2. cap. 3. num. 41. verſ. pradicans,* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num.* 10. nouè Ioan. Anton. Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de Regularium, & ſecular. pradicatione,* 201
Ego ipſe *d. p. 3. alleg. 76. num.* 24. Verùm ex nouiſſi- 202
ma Conſtitutione Gregorij XV. fel. record. incip. *Inſcrutabili, ſub Dat. Nonis Februarij* 1622. contrarium reſoluendum eſt, quia ibi ſic dicitur. *Ac demum habeat Epiſcopus tanquam dicta Sedis delegatus auctoritatem corrigendi, ac puniendi quoſcumque exemptos, tam ſeculares, quàm Regulares, qui in alienis Eccleſiis ſuorum Ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis ac ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente pradicare praſumpſerint,* refert Nouar. *d. tit. de Regular. & ſecularium pradicatione, num.* 3. Regulares autem in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes non tenentur ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantum à ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari & approbari debent, ac ab eo habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eóque petere benedictionem, tametſi eam minimè obtinuerint. Concil. Trident. *ſeſſ. 5. de reform. cap.* 2. reſoluunt Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 3. q. 32. art.* 5. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 633. in 2. edit. & in deciſ. curia Archiepiſc. Neapol. deciſ. 219. p.* 2. Gallet. *in margar. caſuum Conſcient. verb. Licentia.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num.* 123. Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarra lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num.* 56. Ego ipſe *d. p. 3. alleg. 76. num.* 19. vbi *num.* 20. cum Ludouic. Miranda *in man. Prelator. tom. 1. q. 50. art. 3. concl.* 1. aduerto decretum Concilij *d. cap.* 4. de non prædicando contradicente Epiſcopo quoad Regulares, intelligendum eſſe, ac limitandum de eo tempore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non verò alias; ne contrariari videatur alij de-
creto eiuſdem Concilij *d. cap.* 2. concedenti Præ- 203
dicatoribus Regularibus in Eccleſiis ſuorum Ordinum, cum ſola Epiſcoporum benedictione poſſe prædicare, etiam non habita expreſſa licentia. De pœna autem Regularis prædicantis in aliena diœceſi cum licentia Epiſcopi, abſque tamen licentia ſui Superioris; vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 401.

Sextò. Confeſſiones audire Sacerdotum etiam 204
ſæcularium ſine probatione Epiſcopi prohibentur, Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap.* 15. Regulares enim indigent approbatione Epiſcopi illius diœceſis, in qua habitant, cum ſæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt per Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 1. num.* 10. Ludouic. Miranda *in man. Prelator. tom. 1. q. 45. art. 8. in fine,* Vgolin. *de offic. Epiſcopi cap. 20. in princip.* non autem ſi eorundem Regularium, cùm ſatis ſit proprij Superioris Regularis approbatio, vt per Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 1. num.* 4. Ludouic. Miranda *d. tom. 1. q. 45. art. 11. concl.* 2. Molfeſ. *in ſum. Theolog. moralis tract. 7. cap. 14. num.* 60. Humobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico, part.* 1.

tract.5.cap.2.q.12. Ego ipse de officio & potest. Epi-
305 scopi p.2.alleg.25.num 45. prout etiam sufficit eius-
dem Superioris Regularis approbatio ad audien-
das Confessiones eorum sæcularium, qui sunt ve-
rè de familia, & communes commensales mona-
steriorum, & collegiorum Regularium, vbi re-
gularia instituta seruantur. Ita Homobon. de Bo-
nis de examine Eccles. tract.8.cap.2.q.7. Fernandez
in examine Theolog. moral. p.3.cap.9.§.8.num.1. Ar-
mendar. in addit. ad Recopil. legum Nauarræ lib. 4.
tit.28.l.1.§.1. de confitendo semel in anno, num.10. &
lib.1.tit.18.l.7. de Episcopis, num.53.

306 Cùm sacræ Congregationi Cardinalium negotijs
Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit
Confessarios regulares grauiter conqueri quod ab Ar-
chiepiscopis, Episcopis & locorum Ordinarijs ab au-
diendis Confessionibus, quauis de causa indiscrimina-
tim suspendantur, ac propterea sæpe contingere, vt ab
eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordi-
narijs omnibus simul vnius Conuentus confessarijs,
Confessiones audiendi facultas adimatur, Illustrissimi
eiusdem sacræ Congregationis Patres rati iustè fieri
posse, vt hæc sine scandalo, magnâque animarum per-
nicie contingat, re maturè perpensa ad omne scanda-
lum submouendum, & quo magis spirituali piarum
mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt
Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordina-
riis, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Con-
fessarios Regulares alias ab ipsis liberè approbatos, ab
audiendis Confessionibus suspendere posthac minimè
licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones per-
tinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Or-
307 dinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepisco-
pos, Episcopos, locorúmque Ordinarios Confessiones
audiendi facultatem omnibus simul, vnius Conuentus
Regularibus confessariis, eadem S. Congregatione in-
consulta, nullóque pacto adimere posse, quod quidem
decretum ijdem Illustrissimi Patres opportunum & ne-
cessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari.
Datum Romæ die 20. Nouembris 1615.

308 Hoc postmodum decreto stante quæsitum de-
inde fuit, an Ordinarij extra prædictas duas cau-
sas in decreto contentas facultatem Regularibus
audiendarum Confessionum ad beneplacitum ab
ipsis concessam ad libitum reuocare possint? Sa-
cra eadem Congr. in vna Papien. 19. Martij 1619.
respondit quod concessio ad beneplacitum facta quan-
docunque reuocari potest. refert me citato in hoc loco
Tamburin. de iure Abbatum, tom.2. disput.6. q.12.
num.9.

309 Episcopus Oriolen. supplicauit eandem sa-
cram Congregationem vt dignaretur declarare
infra scriptum dubium, videlicet, An Episcopus,
qui Regulares ad Confessiones personarum sæcularium
audiendas approbauit, possit eosdem ex noua causa ab
eisdem Confessionibus audiendis suspendere, aut licen-
tias illis concessas reuocare, non obstantibus quibuscun-
que priuilegijs in fauorem quarumcunque personarum,
atque Ordinum, & qualis huiusmodi causa esse de-
beat? Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium nego-
tijs ac consultationibus Episcoporum ac Regularium
præposita censuit, Episcopum quamuis simpliciter, &
absque vlla temporis præfinitione approbauerit Regu-
lares ad Confessiones personarum sæcularium audien-
das, posse tamen eosdem si noua causa superueniat vt
supra suspendere, ac licentias illis concessas reuocare,
dummodo huiusmodi confessiones ipsas concernat. Cæ-
terùm si Regulares cum scandalo, aut alias inhonestè
viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod
rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus
suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit
esse oneratam, cùm præcipua Ministri qualitas sit in-
tegritas vitæ, ac morum honestas, vtique eam causam
ad Ministrum confessionis pertinere, ac proinde nihil
obstare quominus ob eam possit Episcopus Regulares
vtcunque à semetipso approbatos suspendere, aut re-
pellere à confessionibus audiendis. Dat. Romæ die 30.
Augusti 1630. quam S.Cong. sententiam S. D. N.
ad se relatam approbauit die 31. eiusdem. F. A. Card.
S.Honufrij P.Fagnanus Secret.

Hac de re plures sopitæ fuerunt controuersiæ, 310
per sequentes litteras S.D.N. in forma Breuis ex-
peditas, videlicet. Vrbanus Papa VIII. Ad futu-
ram rei memoriam. Alias à nobis emanarunt litteræ
tenoris sequentis, videlicet a tergo, Dilecto filio nostro
Balthasari S.R.E. Presbytero Cardinali de Sandoual
nuncupato Ecclesiæ Gienen. ex concessione & dispen-
satione Apostolica Præsuli; intus verò, Vrbanus Pa-
pa VIII. Dilecte fili noster, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Cum sicut nuper nobis exponi
fecisti in tuis ciuitate & Diœcesi Gienen. multi diuer-
sorum Ordinum Religiosi sub prætextu quòd ad sa-
cras Confessiones audiendas, & Verbum Dei prædican-
dum semel approbati fuerint, absque tua licentia Con-
fessiones prædictas audiant, & Verbum Dei prædi-
cent non sine graui Christi fidelium scandalo, & eo-
rum salutis animarum detrimento; & licèt per censu-
ras, & pœnas Ecclesiasticas contra eosdem processeris,
ij tamen vigore cuiusdam priuilegij a felicis record.
Clemente Papa VIII. Prædecessore nostro ad fauo-
rem Mendicantium emanati se ab alio, quam à Ro-
mano Pont. pro tempore existente excommunicari mi-
nimè posse prætendant. Nos inconuenientibus huius-
modi iuxta creditum nobis desuper Apostolicæ serui-
tutis officium quantum cum Domino possumus obuiare,
téque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volen-
tes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humi-
liter porrectis inclinati, de Venerabilium Fratrum
nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium
præpositorum consilio, tibi Religiosis prædictis ne abs-
que expressa tua licentia sacras Confessiones de cætero
audire, minúsque Verbum Dei prædicare audeant, &
præsumant, per censuras, & pœnas Ecclesiasticas aucto-
ritate nostra inhiberi, eósdemque ad exhibendum tibi
licentias, quas illi desuper à te, siue à prædecessoribus
tuis Ecclesiæ Gienen. Præsulibus, vel administratoribus
obtinuerint, ad hoc vt eas vel confirmet, vel reuoces,
prout ad diuini cultus augmentum, & animarum, ci-
uitatis, & Diœcesis prædictarum salutem, & confir-
mationem in Domino expedire iudicaueris, cogendi &
compellendi facultatem dicta auctoritate tenore præ-
sentium concedimus, & impartimur, non obstantibus
quibuscunque constitutionibus & ordinationibus Apo-
stolicis etiam iuramento, confirmatione Apostolica vel
quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetu-
dinibus, necnon prædicti Clementis prædecessoris, &
quibusuis aliis priuilegiis in vim Cruciatæ sanctæ eis
quomodolibet competentibus indultis, & litteris Apo-
stolicis sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum
quibuscunque derogatoriarum derogatoriis, aliisque ef-
ficacioribus & insolitis clausulis irritantibúsque, &
aliis decretis in genere vel in specie, ac aliàs in contra-
rium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis,
& innouatis. Quibus omnibus & singulis si pro illo-
rum sufficienti derogatione de illis eorúmque totis te-
noribus, specialis, specifica, & indiuidua ac de verbo
ad verbum, non autem per clausulas generales idem
importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda,
aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruata foret,
illorúmque tenor pro plenè, & sufficienter expressis
haberi

*haberi illis aliàs in suo robore permansuris hac vice
dumtaxat, specialiter & expressè derogamus, cæterisque
contrarijs quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam
Maiorem sub annulo Piscatoris die 13. Octobris 1627.
Pontificatus nostri anno quinto. Nunc autem litibus &
controuersijs quæ inter Ordinarium Gienen. ex vna, ac
Religiosos prædictos ex altera partibus de & super præ-
insertis prædictis, vt accepimus ad præsens vigent, &
de cætero oriri possint, quantum cum Domino possumus
obuiam ire, ac desuper opportuno declarationis nostræ
ministerio prouidere volentes, de venerabilium Fra-
trum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs & con-
sultationibus Episcoporum ac Regularium præposito-
rum consilio, partibus auditis, rèque maturè discussa,
auctoritate Apostolica tenore præsentium decernimus,
& declaramus præinsertas litteras huiusmodi ita esse
intelligendas, & declarandas vt Regulares quidem in
ciuitate, & Diœcesi Gienen. à Prædecessoribus Episco-
pis examinati, & approbati ad Confessiones persona-
rum sæcularium audiendas, à præsente Episcopo succes-
sore pro maiori conscientiæ suæ quiete possint iterum
examinari, at si minus idonei reperti fuerint, reprobari,
ad præscriptum Constitutionis S. mem. Pij Papæ V.
Prædecessoris nostri hac de re editæ; sed illi, quos idem-
met Episcopus approbauit, siquidem huiusmodi appro-
bationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapso non
possint Confessiones audire, absque noua Episcopi ipsius
licentia, & approbatione, præuio etiam, si eidem libue-*
211 *rit, nouo examine. Illi autem, quos ipsemet Episcopus
ad Confessiones huiusmodi audiendas semel admisit sim-
pliciter, ac sine vlla temporis præfinitione, nullatenus
possint ab eodem reprobari sine noua causa, eaque Con-
fessiones ipsas concernente. Cæterùm an eadem causa
subsit nècne Episcopum non teneri ipsis Regularibus
edicere, sed Sedi Apost. dumtaxat, vbi eam sibi ape-*
212 *riri postulauerit. Ad hæc quod in eisdem præinsertis
litteris dicitur Regulares non posse Verbum Dei prædi-
care sine Episcopi licentia id locum sibi vendicare in
his tantum Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt, cùm in
alijs Ecclesijs sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio
petita, licet non obtenta, ita tamen vt si Episcopus non
modo benedictionem simpliciter non concesserit, verum
etiam Regularibus prohibuerit quominus prædicent, tunc
illo contradicente in sui quidem ordinis Ecclesijs liceat
illis prædicare quemadmodum sacri Trid. Conc. decre-*
213 *tis salubriter est cautum. Quod si Regulares siue in
Confessionibus audiendis, siue in prædicando aduersus
ea, quæ superius declarauimus, quoquomodo delique-
rint, in vim earundem præinsertarum litterarum ab
Episcopo Gienen. coerceri, & puniri possint, etiam cen-
suris ecclesiasticis; sicque & non aliter in præmissis om-
nibus, & singulis per quoscunque iudices Ordinarios,
& delegatos, & causarum Palatij Apostol. Auditores
iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane quic-
quid secus super his à quoquam quauis auctoritate
scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non ob-
stantibus omnibus illis, quæ in præinsertis litteris huius-
modi voluimus non obstare, cæterisque contrarijs quibus-
cunque. Dat. Romæ, apud S. Petrum sub annulo Piscat.
die 30. Ianuar. 1629. Pontif. nostri anno 6. M. A. Ma-
raldus.* refert me citato Tambur. *d. tom. 2. disp. 6. q. 12.
num. 9.* & etiam me citato Laurent. de Peirinis *de
priuil. Regul. in additam. ad constit. Sixti IV. cap. 2.
num. 9. in fine, pag. 409. tom. 3.*

214 Non debent autem Ordinarij impedire Regu-
lares approbatos ad audiendas Confessiones quo-
minus illas audire possint in domibus pœniten-
tium ægrotorum, quando ab eis vocantur: verum
præcipuè possunt idem Ordinarij sub pœna sus-
pensionis à facultate audiendi Confessiones quod
Regulares huiusmodi infirmorum Parochos de
audita Confessione, eodem die certiores reddant,
vt censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis
Episcoporum & Regularium præpositorum, *sub
die 1. Iulij* 1606. refert me citato *in hoc loco* Tam-
bur. *d. q. 12. num.* 10. Et ideo cum Curatus quidam
apud eandem sacram Congregationem conque-
reretur quòd Fratres S. Francisci iunioris Obser-
uantiæ reformati, Confessiones Parochianorum
suorum ægrotantium absque eius licentia au-
diunt, ipsa *S. Congregatio* respondit dictis Fratri-
bus id prohiberi non posse, dummodo ab Ordi-
nario prius approbati existant, & posteaquam
infirmorum Confessiones audierint, statim di-
ctum Curatum certiorent, *in vna Senogallien.* 22.
Ianuarij 1616. refert etiam me citato Tambur. *dict.
q. 12. num. 10. prope fin.*

Septimò, quodcunque interdictum seruare, 215
quod ab Ecclesia Matrice viderint obseruari, *Cle-
ment. 1. de sent. excom.* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 46.
§. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 60. art. 2. vers. se-
cunda est, & q. 108. art. 4. 5. & 6. & q. 109. art. vlt. &
in explicat. Bulla cruciata in addit. ad §. 5. n. 34.* Azor.
instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. vers. 18. Nau. *in man.
cap. 27. num.* 146. Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 33. n. 44.*
Gambar. *de casibus reseru. cap. 11. n. 17.* Iul. Lauor. *de
indulg. p. 2. cap. 13. n. 38. & 44.* Auila *de censur. p. 5.
disp. 5.* Filliuc. *tract. 14. n. 125. vers. 12. & n. 148.* Paul.
Laymann *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 3.
n. 3. vers. quarta,* Ego ipse *de officio & potest. Episcop.
p. 3. alleg. 50. n. 232.* secundùm Lugdunen. impress.

Octauò, omnibus Religiosis præcipitur horis 216
debitis in suis Ecclesiis Officia diuina persoluere,
Clem. 1. de celebrat. Missar.

Nonò, Regulares omnes etiam Canonici La- 217
teranenses in publicis processionibus non possunt
deferre eorum Crucem discoopertam, sicut defert
clerus & capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sed cum
velo suo pallio appenso, S. Cong. Rit. Neapolitana
14. *Ianuarij* 1617.

Decimò, Regulares non possunt extra claustra 218
monasteriorum suorum ad libitum facere proces-
siones, ead. S. Congreg. Rit. *in Aretina montis Saui-
ni 19. Maij* 1614. Nec etiam cum sanctissimo Sa-
cramento per limites Parochiæ & Ecclesiæ Col-
legiatæ, eadem S. Cong. *in Caballicen. insulæ 28. Au-
gusti 1615. & 18. Februarij* 1617. etiam in feria
quinta Cœnæ Domini, aut in festo Corporis
Christi, ead. S. Cong. *in Aretina 11. Decembris* 1613.
vide *suprà num. 176. in fine,* & Nouat. *in sum. Bullar.
tit. de procession. Regular. extra claustra.*

Vndecimò, prohibentur Fratres Mendicantes 219
noua loca ad habitandum acquirere, vel antiqua
alienare sine expressa Pontificis Romani licentia,
*cap. vnic. de excess. Prælat. lib. 6. Clem. Cupientes, de pœ-
nis,* Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiepisc. Neapol. p. 4.
decis.* 198. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1.
q. 33. art. 2. concl. 1.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc.
p. 2. alleg. 26. sub num. 4.* secundùm Lugdun. impress.
Nec Conc. Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 3. in fine,* abro-
gauit enim dispositionē illius text. petentis Sum-
mi Pontificis auctoritatem in erigendis Regula-
rium monasteriis; quia prætetea illud induxit, vt
altera quoque adhiberetur Episcopo loci, sicuti
declarauit S. Congregatio, vt referunt Zerol. *in
praxi Episcop. p. 1. verb. Monachi, §. 2.* Campan. *in
diuersis iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 8. in fine,* Ego ipse
d. alleg. 26. num. 4.

Duodecimò, multa secundum antiquos Cano- 220
nes prohibentur Monachis, videlicet pœnitentias

imponere, præterquam sibi ipsis, *cap. 1. cap. interdicimus* 16. *q.* 1. & mortuos sepelire, nisi Mo-
nachos secum commorantes, vel aduenientes Fra-
tres, qui apud eos decesserint, aut aliis ecclesiasti-
cis officiis deseruire, *cap.* 2. *cum seqq.* 16. *q.* 1. nisi
Presbyteri, aut Episcopi fiant, & sint docti, pro-
batæque vitæ, Apostolorum figuram tenentes,
quod eis ex priuilegio concessum est, vt habetur
in cap. doctus, & in cap. ex auctoritate 16. *q.* 1. & no-
uas ac separatas cellulas sine licentia instituere,
cap. cellulas, cum seq. 18. *q.* 2. & alia his similia, quæ
magis ad Monachos propriè pertinent, & hodie
in multis correcta sunt & mutata. Et quædam ad
solos Abbates, vel Præpositos Religionum per-
tinent, quæ supra de Abbatibus & infra de Præ-
positis Religionum referuntur.

221 Decimotertiò, omnibus Religiosis cuiusuis
Ordinis prohibitum est, prout infra vigore quo-
rumcunque priuilegiorum, absoluere à casibus in
Bulla Cœnæ Domini, aut Ordinario loci reserua-
tis, vt statuitur in nouissima declaratione, cuius
tenor est, vt sequitur. *Sacra Congregatio S. R. E.
Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum
& Regularium præposita censuit, per confirmationes
priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post
S. Concil. Trid. obtinuerunt, nequaquam remisisse pri-
uilegia per prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam
ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta,
si qua habeant, absoluendi à casibus Ordinario loci re-
seruatis, quemadmodum, nec indulta absoluendi à ca-
sibus contentis in Bulla, quæ in die Cœna Domini legi
consueuit, vtpote sublata per annuam ipsius Bullæ pu-
blicationem vires aut robur acquisiuisse ex subsequenti-
bus priuilegiorum confirmationibus, ac proinde Regu-
lares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, &
instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra nec ex-
tra Italiam in vim priuilegiorum aut confirmationum
eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps
forte obtinebunt posse quemquam absoluere ab eisdem
casibus in Bulla Cœnæ, aut ordinario loci reseruatis; at
si secus egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse
& fore, ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Apsto-
licæ reseruatis, siquidem Regulares habent à Sede Apo-
stolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam mi-
nimè sublatam fuisse iisdem S. Congregationis decretis
hac de re editis iussu sanctæ mem. Clementis VIII.
Quam S. Congregationis sententiam Sanctitas sua ad
se relatam probauit, mandauitque ab omnibus, ad quos
pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouem-
bris 1628. F. A. Card. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.*
Ex qua declaratione patet cessare illud, quod Do-
ctores communiter hac de re asserebant, videlicet
declarationem eiusdem S. Congreg. factam aucto-
ritate Clementis VIII. quatenus auferebat Re-
gularibus potestatem absoluendi à casibus Papæ,
vel Episcopo reseruatis, pro sola Italia, & non
pro aliis prouinciis fuisse factam, & publicatam,
vt asserebant Fr. Emman. *in addition. sum. tom.* 4.
cap. 118. *num.* 18. Fr. Ioan. de la Cruz *in sua epitome
lib.* 2. *cap.* 6. *fol.* 163. *col.* 2. *vers. si arguas secundo*, Suar.
de Pœnit. disp. 30. *select.* 3. *num.* 16. *in fine*, Sanch. *in
præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 36. *ad fin.*
Villalob. *p.* 1. *sum. tract.* 9. *diffic.* 61. Portel *in dub.
Regul. verb. Confessor erga seculares num.* 22. *vers. at
sicut, & verb. Casus reseruati num.* 6.

222 Sed circa omnes Regulares est præterea scien-
dum quòd non potest aliquis Regularis solus in
Parochiali, vel alia Ecclesia præfici absque socio
eiusdem regulæ, & sui Superioris licentia, *cap.* 2.
*& cap. quod Dei timorem, de statu Monachor. d. Clem.
Ne in agro, §. ad hæc, eod. tit.* & habetur *in cap.* 1.
& 2. *distinct.* 58. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2.
lib. 6. *cap.* 6. *in fine*, Illustriss. D. meus Roderic. à
Cunha *in comm. ad cap.* 1. *n.* 14. *dist.* 55. Hæc autem 223
Iura procedunt vbi Ecclesia est monasterio plenè
subiecta, ita vt Parochus illius possit ad nutum
Abbatis reuocari ad monasterium, gloss. *verb. ad
claustrrum in d. Clem. ne in agro, §. ad hæc*, Abb. *in dict.
cap. quod Dei timorem, sub num.* 9. Verùm quando
Parochialis à monasterio non dependet, res est
dubia, nam Doctores magis communiter in eam
conueniunt sententiam, vt inspecta Iuris commu-
nis dispositione Regularis de eadem sui Superio-
ris licentia absque vlla Apostolica dispositione
ad illam promoueri valeat, vt per Abb. *in d. cap.
quod Dei timorem, sub num.* 7. Selu. *de benefic. p.* 3.
q. 70. *num.* 1. latè Lambert. *de iurepatron. lib* 2. *p.* 1.
q. 7. *princ. art.* 19. Gambar. *de offic. & potest. Legati
à Latere lib.* 8. *tit. de potest. Legati in Regulares exem-
ptos, num.* 22. Sed Curia Romana inspecta sola
dispositione Iuris communis non eiusdem sem-
per videtur fuisse sententiæ, siquidem *in decis.* 5.
de iurepatron. in nouis, sequuta est opinionem, vt
nequeat Monachus ad Parochialem promoueri,
nisi ex Apostolica dispensatione, & hoc etiam
decreuit *in decis.* 28. *de præbend. in nouis*, & apud
Ægidium *decis.* 132. *&* 214. & apud Chisan. *de-
cis.* 170. vbi expressiùs censuit collationem Mo-
nacho factam de Parochiali absque dispensatio-
ne, nullius esse momenti, etiamsi Motu proprio
sit facta, & apud Guidob. *decis.* 95. & apud Verall.
decis. 85. *p.* 1. censuit Canonicum regularem posse
ad Parochialem promoueri, dummodo adsit Epi-
scopi dispensatio, recedens *à decis.* 5. *de iurepatron.*
& probans dicta Doctorum *in d. cap. quod Dei ti-
morem.* Sed quicquid sit de Iure communi, hodie
Regulares nullatenus possunt ad Parochiales, vel
ad sæcularia beneficia promoueri ex dispositio-
ne S. Concilij Trident. *sess.* 14. *de reformat. cap.* 10.
& 11. *& ex reg. Cancell.* 42. *siu* 43. quibus cauetur
vt regularia beneficia Regularibus, sæcularia ve-
rò sæcularibus conferantur, prout vidimus *lib.* 3.
cap. 4. & declarauit S. Congreg. Concilij per hæc
verba. *S. D. N. Gregorius XIII. noluit licere Ca-
nonicis Regularibus Congregationis Lateranen. etiam
de licentia sui Generalis absque permissu Summi Pont.
assumere curam animarum etiam ad tempus, multó-
que minus beneficium Curatum ad tempus.* Vnde iam
praxis inoleuit, vt Monachis & aliis Regula-
ribus non concedatur indultum retinendi bene-
ficia curata, vt testantur Mandos. *in praxi signat.
tit. de dispensat. vers. Monachi, & tit. de licentia,
vers. Fratribus Mendicantibus, & vers. licentia præ-
missa*, Hoied. *de incomp. benefic. part.* 1. *cap.* 24. *vers.
hoc tamen.* At ex speciali indultu Pij V. ad pre- 224
ces inuictissimi & Catholici Regis Philippi II.
sub die 3. *Martij* 1567. concessum est Capitulis
prouinciarum Indiarum quorumcunque Ordi-
num etiam non Mendicantium, vt possint impar-
tiri licentiam suis Fratribus, vt in monasteriis
sui Ordinis, vel extra commorantibus in locis
assignatis, & assignandis officium Parochi exer-
ceant, Sacramenta ministrando, prout hactenus
consueuêre Ordinariorum licentia minime re-
quisita, & quòd vbi dicti Religiosi curam ani-
marum exercent, nihil innouent Episcopi, prout
testatur Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 1.
licèt hodie, vt audio, diligentia Illustrissimi &
Reuerendissimi D. D. Ioannis de Pelafox Episcopi
Tlazcalen. mei amicissimi, huiusmodi doctrinæ,
&

& Parochiales Ecclesiæ ad Clericos sæculares
peruenerint,& iam apud Regulares non sint pro-
pter aliqua inconuenientia.
225 Et vbicumque præficitur Regularis debito mo-
do in Parochiali monasterio non subiecta , tunc
non est necessarius sui Ordinis socius , quia cum
Religiosus ille Abbati non subiiciatur , non est
cur ei socium dare debeat. Ita docent *in d.Clem.ne
in agro*, Card. *n.1.oppos.4.* Anchar. *n.32.q.26.* item
in d.cap.quod Dei timorem, idem Cardin.*num.6.q.4.*
Anchar.*n.9.*& Ioan.Andr.*n.17.* Anton.Cuch.*lib.3.
institut. maior.tit.1.n.159.* Azor. *instit.moral.part.1.*
226 *lib.12.c.19.q.14.* Vnde Religiosus factus Episco-
pus non obligatur ad tenendum secum socium sui
Ordinis , nisi ex quadam decentia & honestate,
Azor. *instit.moral.p.1.lib.12.cap.7.q.4.* Sanch.*d.c.6.*
227 *n.21.* Nec potest Regularis animarum curam in
Ecclesia, vbi Monachi collegialiter habitãt,exer-
cere, *c.1.& per tot.16.q.2.cap.1. pen.& fin.de capel-
lis Monach.d.Clem.ne in agro,§.ad hac,de statu Mo-
228 nach.* Nec Canonicus in sæculari Ecclesia eligi,
arg. *cap.in noua 16.q.7.& cap.cùm causam quæ inter,*
229 *de elect.* Sanch. *d.tom.2.lib.7.c.29.n.72.* Nec quod-
cumque beneficium simplex de iure obtinere po-
test, *cap quorumdam*, vbi *gloss.74. dist. cap.super eo*,
vbi Panor.*de Regularibus*, & notatur *in d.cap.quod
Dei timorem, de statu Monach.* vbi Abb.*num 5.& 7.*
Card.*n.7.q.5.* Sylu.*de benefic.p.3.q.70.n.3.* Gregor.
Lopez *l.25.verb.Iglesias,tit.7.part.1.* Hoied. *de in-
compatib.benefic.p.1.q.vlt.num.96.* Flamin. Paris. *de
resign.benefic.lib.4.q.5.n.1.& 2.* Fr.Emman.*quæst.Re-
gular.tom.1 q.34 art.4.& tom.3.q.53.art.2.* Monald.
cons.69.num.2.vol.2. Azor. *dict.tom.1.lib.12.cap.19.
q.13.& tom.2.lib.6.cap.4.q.22.* Sanchez *dict.lib.7.
cap.29.num.75.*
230 Non prohibetur autem quilibet Religiosus in
Episcopum eligi, *Clem.1.de elect.* & suprà *de Epi-
scop.elect.* ostendimus. Sed consentire electioni non
poterit absque sui Superioris licentia, nisi ab ipso
Romano Pontifice sit electus, *cap.si Religiosus, de
elect.lib.6.* Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.2.q.58.art.1.*
Paul. Laymann *in quæst.Canon.de Prælat.Eccles.ele-
ction.q.189.* Sanch.*d.lib.7.cap.29.n.57.* Illustriss. D.
meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c.1.num.1.
dist.58.* Iste autem Superior debet esse immedia-
tus Conuentus, vbi Religiosus electus moratur, vt
tenent *in dict.cap.si Religiosus*, Domin.*num.7.* Ioan.
Andr.*n.2.* Anch.*n.3.in fine*, Franch.*n.1.notab.3.& in
Clement.fin. eod.tit.de elect.* idem Anch. *n.1.notab.2.*
Card.*q.2.& 8.n.6.& 7.* Imol.*q.2.n 4.* & Bonifac.
n.30.& 33. Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.3.q.53.art.2.*
nouissimè Hieron. Roderic.*in compendio quæst.Re-
gular.resolut.13.n.56.* Sanch. *d.cap.29.n.65.* & Illu-
striss.D.meus Roderic.à Cunha *in comment.ad dict.
c.1.num.5.* id intelligentes, & præcipuè duo *vltimo
loco* citati, nisi aliud in Constitutionibus Religio-
nis, aut priuilegio particulari caueatur : Episcopi
quoque licentia desideratur præter Prælati con-
sensum si beneficium non pleno iure monasterio
subsit, vt Religiosus ad illud promoueatur ; secùs
verò si pleno iure subsit monasterio; vt per Fr.Em-
man.*d.tom.3.q.53.art.2.* Lessi. *de instit.lib.2.cap.41.
dub.12. num.98.vers.ibi notandum*, Sanchez *d.c.29.
num.66.*
231 Imò multi Doctores existimant exigi quoque
Superioris prædicti licentia , vt Religiosus con-
sentire possit de se ad Summum Pontificatum fa-
ctæ promotioni, gloss. *verb.ad ordinandum, in cap.
quam sit 18.q.2.* Lambert.*de iurepatron.lib.2.p.1.q.7.
art.19.num.22.* Roch. *eod.tract.verb.honorificum,q.4.
n.13.* Gregor.Lop.*l.22.verb.Iglesias,tit.7.p.1.* Syluest.
verb.Religio 7.q.9. Emman. Sà *eodem verb.num.63.*
Fr. Emman. *tom.1.q.34.art.5. in princip.* Iacob. de
Graff. *in aureis decis.p.2.lib.3.cap.20.n.1.* nouissi-
mè Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul.
resolut.15.n.54.* Contrarium verò probabilius mi-
hi videtur , ex eo quia , vt notatur *in cap. licet , de
elect.* contra Pontificem à duabus Cardinalium
partibus electum nulla exceptio præter hæresim
opponi valet;& ideo hanc partem tuentur Barbat.
de præstantia Cardinal.q.1.num.vlt. Rosell. *de potest.
Imper.& Papæ,cap.79.n 54.* Pacian. *de probationib.
lib.2.cap.34.num.112.* Sanch.*d.lib.7.cap.29.num.58.*
Nec valet generalis concessio facta Religioso 232
de consentiendo electioni, si quam de se contige-
rit fieri, quia viam aperit ambitioni , *Clem. fin. de
elect.* Hieron. Roderic.*d.resol.15.n.55.* vbi *num.60.*
idem dicendum ait de speciali licentia, vt si Præ-
latus concedat Regulari, vt possit acceptare si eli-
gatur ad talem Ecclesiam fortè vacantem , quia
subest eadem ambitionis ratio, & *n.61.* post gloss.
verb.nullius in d.Clem.fin. & ibi Card.*q.11.num.14.*
Imol.*num.12.*& Bonifac.*num.27.* Similiter subdit
non valere licentiam , etsi tunc electio facta esset
eius Religiosi ignaro Superiore , sed debere dari
licentiam consentiendi tali electioni, quæ de ipso
est facta in tali Ecclesia. Debet autem cùm ele-
ctus fuerit Religiosus intra tempus ei assignatum
præstare consensum , alioquin electione illa ipso
iure priuatur *Extrauag.si Religiosus, de electione in-
ter communes.*
At si Prælatus iniustè denegauerit licentiam 233
Religioso vt suæ promotioni consentiat, ad id co-
gendus est per alium superiorem , vt per Cuch.
institut.maior. lib.3.tit.1.num.154. Lessium *de instit.
lib.2.cap.41.dub.12.num 97.* Sanchez *dict.cap.29.
num. 68.* vbi *num. 70.* addit posse Religiosum re- 234
nuntiare promotioni de se factæ ad beneficia sæ-
cularia , aut Episcopatus , nec ad id cogi posse
à superiore , quia non tenetur obedire in iis,
quæ excedunt obedientiæ Regularis metas , ac
per consequens non esse integrum Abbati acce-
ptare sine consensu subditi electi , id enim pen-
det à personali ipsius voluntate , & respicit per-
sonam Monachi ; vnde ex eadem ratione nec so-
lus Abbas potest renuntiare illi promotioni abs-
que consensu Monachi , refert & sequitur nouis-
simè Hieron. Roderic. *in compendio quæst.Regul.re-
solut.15.num.57.*
Episcopus verò factus Religiosus aut alteri 235
Ecclesiæ deputatus tenetur nihilominus ad suæ
Regulæ obseruantiam circa tria vota substantia-
lia , & ad habitum deferendum, de quo latè San-
chez *d.tom.2. lib.6. cap.6. à princ.* & diximus *suprà
in cap.9. de Episcopis & eorum elect. vers. quoad tria.*
Nec propterea quod reditus Ecclesiæ suæ admi- 236
nistrat dicitur proprium possidere , quia ratione
officij est rerum Ecclesiæ dispensator , non domi-
nus *cap.doctos cum seqq.16.q.1.c.2 §.1. de statu Mo-
nach.* & faciunt quæ latè diximus *lib.3. cap.17. de
fructib. vers.13.* Ab obedientia tamen , & iurisdi- 237
ctione Prælatorum Regularium absoluitur , si est
Episcopus, solique Pontifici Maxim. subditur, *cap.
vnic.18.q.1.* Sanchez *dict.lib.6.cap.6.num.2.* simili-
ter factus Episcopus absoluitur à ieiuniis , vigi-
liis,& cantu, & aliis, quæ officio eius, & dignitati
repugnant, arg. *cap.si Rector 43. dist.* Tenetur au-
tem ad omnia , quæ sine Prælationis , vel officij
sui præiudicio poterit obseruare, *cap.nemo 16.q.1.
cap. Monachum 20.q.1.* vt diximus *suprà in dict.*

238 cap. 9. vers. quoad cæteras, cum seq. Officium verò
iuxta ritum suæ diœcesis, non verò iuxta ritum
suæ regulæ tenetur recitare, vt censuit Rituum
239 Congreg. sub die 11. Iunij 1605. & eius socius Re-
gularis potest in recitando Officia, cum Episcopo
se conformare & satisfacit, ex eadem S. Congreg.
promoto ad Episcopatum 11. Iulij 1605.

240 Si verò Religiosus ad beneficium Parochiale
alicuius Ecclesiæ promotus fuerit, concordant
omnes Doctores statim citandi, teneri cum vo-
tis Religionis, & præcepto portandi habitum,
vt de Episcopo suprà diximus. Quoad obedien-
tiam verò Prælatorum Religionis sic distinguunt
communiter Doctores: si Ecclesia illa nullatenus
subiiciatur Prælatis monasterij, eximitur ille Re-
ligiosus ab obedientia Prælatorum religionis, cap.
Parochia 16. q. 1. sed subiectus manet imperio
Episcopi, qui de cætero erit suus Abbas. Si verò
subiiciatur Prælatis religionis quoad sola tempo-
ralia, eximitur, quoad spiritualia ab illorum obe-
dientia, cap. visis, cap. sane 16. q. 2. si verò eis sub-
iecta sit quoad omnia manet plenè illis subiectus;
ita Greg. Lop. l. 26. verb. proprio, tit. 7. q. 1. Syluest.
verb. religio 7. q. 11. Marc. Anton. Cuch. lib. 3. in-
stit. maior. tit. 1. num. 158. Fr. Emman. quæst. Regular.
tom. 1. quæst. 34. art. 6. Sanch. d. lib. 6. cap. 6. num. 39.
vbi etiam subdit huiusmodi Parochum Regula-
rem ab iis solùm obseruantiis Regularibus ab-
solui, quæ in Ecclesia sæculari vnà cum munere
commodè seruari nequeunt; tenerique illum ad
eas obseruantias, quæ potiùs adiuuant, vel non
impediunt id munus, & num. 38. resoluit eum ab-
solui ab officio diuino iuxta ritum suæ Religio-
nis persoluendo, quia iuxta ritum suæ Ecclesiæ
persoluere debet.

241 Prætetea sciendum quòd omnes Religiosi om-
nibus Clericorum priuilegiis gaudent, quæ Re-
ligioni non repugnant, cap. doctos, cum seqq. & cap.
generaliter 16. q. 1. & suprà de priuileg. Clericor. osten-
dimus, & à multis grauaminibus sunt immunes,
in quibus molestari, aut grauari ab Ecclesiarum
Prælatis prohibentur cap. nimis, il 1. & 2. de exces-
sibus Prælat. Clem. 1. eod. tit. vbi numerantur triginta
grauamina, quæ Episcopi Religiosis inferebant,
quæ potiùs monasteria in communi videntur con-
cernere, vt infrà lib. sequenti suo loco videbimus,
quædam tantummodo hic referemus, quæ perso-
nas ipsas contingere videntur.

242 In primis namque prohibentur Episcopi Re-
ligiosum aliquem ordinare, aut Ecclesiæ præfi-
cere inuitis Monachis, aut Superioribus suis,
cap. Monachi, cum seqq. 16. q. 1. cap. luminoso 18. q. 2.
cap. ad aures, de tempor. ordinat. Maiol. de irregul.
lib. 4. cap. 20. num. 2. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3.
quæst. 23. art. 1. Nau. cons. 25. post num. 1. de tempor.
Ordin. in nouis. Verùm cùm licentia siue litteræ
Superioris Religiosi ordinandi ad manus Episco-
pi peruenerint, suum non erit inquirere si no-
mina eiusdem Religiosi ordinari volentis, & de-
siderium fuerit propositum in Ecclesia, testimo-
niúmque extet de illius natalibus, ætate, mori-
bus, & vita, à fide dignis, quæ in ordinandis om-
nibus inquirenda esse decernit Concil. Trident.
243 sess. 23. de reform. cap 5. siquidem Congregatio eius-
dem Concilij censuit ad Regulares minimè ex-
tendi dispositionem præfatam, in quibus satis sit
Episcopo testimonium habere ab ordinandorum
Superioribus Regularibus affirmantibus, & atte-
stantibus, prædictos nullo requisitorum indigere,
eiusque fidei standum esse præterquam circa do-
ctrinam, pro qua subiiciuntur Episcoporum exa-
mini: ita decisum referunt Henriq. in sum. lib 10.
cap. 23. § 4. in gloss. lit. L. Vgolin. de officio Episcopi
cap. 26. §. 18. num. 2. vers. tertio excipiuntur regulares,
& §. 20. num. 8. Ludouic. Miranda in man. Prælat.
tom. 1. q. 28. art. 2. Campan. in diuers. Iuris Canon.
rub. 12. cap. 13. num. 35. Et præterquam circa inter- 244
stitiorum dispensationem, quæ ab Episcopo eis
concedenda est ex causa sibi per attestationem
suorum Superiorum manifesta, vt attestantur
Hieron. à Sorbo verb. Ordines sacri, vers. quoad se-
cundum, Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, ad
fin. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de Sacram. vbi de
Sacram. Ordinis, cap. 8. vers. la dificuldad. Ioan. Ba-
ptista Confect. in collect. priuileg. fol. 136. Piasec. in
praxi Episcop. p. 1. cap. 1. num. 50. pag. 58. Aloys. Ricc.
in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p. 1. decis. 81. n. 1.
& in praxi rerum fori Eccles. decis. 561. in 1. edit.
aliàs resolut. 483. num. 5. in 2. edit. Henriq. d. lib. 10.
cap. 23. §. 4. in commento lit. L. Prosp. de Augustino
in addit. ad Quarant. verb. Ordo, propè finem, Vgol.
de officio Episcopi, cap. 20. §. 1. num. 2. & cap. 27. n. 3.
Bonacin. de Sacrament. disput. 8. quæst. vnic. punct. 5.
num. 34. Homobonus de Bonis de examine Eccles.
tract. 2. cap. 2. q. 15 in fine. Menoch. de arbitr. casu 564.
Portel in dubijs Regularib. verb. Ordines sacri, num. 5.
Ego ipse d. p. 2. de officio & potest. Episcopi, p. 2. al-
leg 18. num. 10. Nauar. in singular. Canon. concl. 78.
num 4. Ludouic. Miranda in man. Prælator. tom. 1.
q. 38. art. 7. concl. 1. vbi concl. 3. subdit, Abbates Re- 245
gulares posse per seipsos Ordinibus minoribus
subditus suos Regulares ordinare, ad eosque spe-
ctare, non verò ad alium, cum eisdem in intersti-
tiis dispensare. Nec Prælati Religiosorum con-
fessiones, ipsis inuitis, prohibentur audire, con-
tra sui Ordinis instituta, eisque pœnitentias in-
iungere, Eucharistiam exhibere, aut ne Eucha-
ristiam in suis Ecclesiis seruent prohibere, & ne
Fratres suos in suis Ecclesiis sepeliant interdicere,
cap. Agapitus 16. q. 1. vel compellere vt apud Ec-
clesias suas sepeliant, & ibi eorum exequias cele-
brent, & circa campanas eorum, & cœmeteria
Diuinorum celebrationem, & primæ Missæ, &
numerum Fratrum & Sacerdotum, cereorum aut
lampadum, & ornamentorum taxationem, & obla-
tiones, quæ eis offeruntur, & alia similia, à quibus
grauaminibus Papa præcipit abstineri, in cap. nimis
iniqua, & in cap. nimis praua, de excess. Prælator. & in
Clem. Dudum, §. cæterùm, de sepultur. & in Conc. La-
teranen. sub Leone X. sess. 11. in fine. Et denique olim 246
prohibebantur Episcopi Missas solemnes in Ec-
clesiis Monachorum celebrare, ne in Dei seruo-
rum recessibus vlla popularis præberetur conuen-
tûs occasio, cap. luminoso 18. q. 2 Hodie verò in om- 247
nibus Ecclesiis suæ Diœcesis quantumuis exem-
ptis, & priuilegiatis Missas & diuina officia cum
assistentia suorum Canonicorum, etiam in Pon-
tificalibus possunt celebrare, siue ab aliis, sine ta-
men Pontificalibus, celebrari facere, & in eis ha-
bere circulos, contradictores per censuras cogen-
do, vt censuit S. Rituum Congreg. in Ferrarien. 20.
Iulij 1600. & in Alexandrina S. Petri in Broglio. 7.
Februarij 1604. in 3. dub. Tenentur enim & cogi
possunt ipsi exempti à iurisdictione Episcopi il-
lum ad Pontificalia exercenda in eorum Ecclesiis
admittere, eique primum locum, & omnes præ-
cedentias concedere, ex eadem S. Congregatione
in Tullen. 6. Decembris 1616.

CAPVT

Capvt XLIV.

De Monialibus, & sacris Virginibus.

SVMMARIVM.

1 *Mulierum cœnobia quare introducta?*

2 *Monasteria sanctarum mulierum in eremis olim fuerunt erecta, & postea in ciuitatibus.*

3 *Religiosæ fœminæ Moniales, seu antiquiori vocabulo sanctimoniales appellantur, aut sorores.*

4 *Virgines Deo dicandæ non coactè, sed voluntariè debent ingredi Religionem, unde non sunt metu ad id compellendæ.*

5 *Cogentes vi coactiuas non inductiua mulierem ingredi Religionem, excommunicationis sententiæ subiacebunt.*

6 *Cogentes mulierem monasterium ingredi, ingressu non sequuto. Vel vt non profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi sæculari retento educetur, non excommunicantur.*

7 *Puellæ receptio causa induendi habitum probationis in Religione prohibetur, nisi duodecim annis sit maior.*

8 *Puellæ in Religionem admittendæ, quamuis in legitima sint ætate, prius ab Episcopo vel eius Vicario examinandæ, & earum voluntas diligenter exploranda.*

9 *Exploratio voluntatis puellarum profiteri volentium vtroque tempore, scilicet ingressus, & professionis facienda ad Episcopum pertinet, quamuis monasterium ab eius iurisdictione sit exemptum.*

10 *Episcopus potest Ecclesiasticis censuris, & aliis pœnis sibi bene visis prohibere Abbatissis, & Superioribus regularibus Monialium ipsis regularibus subiectarum, ne quæ puella professionem emittat, nisi prius explorata eius voluntate ab ordinario.*

11 *Explorare quando debeat Episcopus voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult eam in vxorem ducere.*

12 *Vicarius, nisi Episcopo impedito, non potest explorare voluntatem puellæ profiteri volentis.*

13 *Filij aut filiæ si à parentibus in infantia Religioni tradantur vt sint Religiosi, an & quando teneantur perseuerare, vel possint egredi, ostenditur.*

14 *Religiosæ fœminæ omnes caput suum velare consueuerunt.*

15 *Velamina Monialium sex inueniuntur.*

16 *Consecratio in solis virginibus locum habet, & ab Episcopo solo possunt virgines consecrari.*

17 *Consecratio Virginum in quibus diebus facienda? ostenditur.*

18 *Consecratio Virginum nonnisi in die Dominico, & inter Missarum solemnia facienda.*

19 *Moniales virgines ante 25. annum completum non sunt consecrandæ.*

20 *Consecratio Virginum est ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum ordinem.*

21 *Consuetudo benedicendi virgines non amplius est in vsu, ea tamen seruanda est, si alicubi vigeret.*

22 *Moniales quæ sunt ordinis Mendicantium non consecrantur.*

23 *Puella non admittitur ad habitum, nisi duodecimo ætatis anno completo, absque S. Congregationis licentia.*

24 *Habitum Regularem suscipere & professionem emittere non possunt vltra duas sorores in eodem monasterio absque S. Congregationis licentia.*

25 *Victum, & vestitum subministrare tenentur consanguinei, vel parentes puellæ à tempore suscepti habitus vsque ad professionem, quamuis dos in deposito existat.*

26 *Moniales ad professionem, nec ad chorum admitti non debent nisi legere nouerint.*

27 *Nouitiæ cùm vestiuntur, vel professionem emittunt non licet Episcopis à propinquis, vel ab alio quocunque donatum, comestibilia, & linea etiam parui momenti accipere.*

28 *Monialium numerus in omnibus monasteriis is præfigatur, quæ ex reditibus ordinariys sustentari valeant; à quo autem sit facienda huiusmodi præfixio, ostenditur.*

29 *Monialium in monasterys regni Portugalliæ is tantum numerus ab Episcopis præfigi ac conseruari iubetur qui ex reditibus proprys eorundem monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis congruè possit sustentari.*

30 *Propinarum abusus pro ea die qua nouitiæ vestiuntur, vel Professionem emittunt, in Regno Portugalliæ tolli mandatur.*

31 *Dotales eleemosynæ apud Monialium consanguineos, vel affines nullatenus relinquantur, sed antequam puellæ habitum suscipiant, deponantur actualiter apud mercatorem, &c.*

32 *Eleemosynæ, quæ per pactum sacristis, & infirmarys monasteriorum Monialium dari solent, non comprehenduntur sub prohibitione propinarum.*

33 *Moniali aliqua mortua intra numerum præfixum ad reliquas spectat capitulariter votisque secretis eam puellam, quæ eis visa fuerit, ad locum huiusmodi intra numerum vacantem admittere.*

34 *Moniales, quæ de licentia S. Congregationis recipiuntur supra numerum in quolibet monasterio constitutum, non subrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum.*

35 *Moniales velatæ tam intra, quàm supra numerum absque dotali eleemosyna nequaquam recipi debent.*

36 *Depositum dotalium eleemosynarum Monialium in locis in quibus non adsunt mercatores, aut banchi, faciendum est in manibus probi viri, & facultosi.*

37 *Monialibus nullatenus licet recipere pecunias, vel aliquam aliam rem anticipatè ad computum eleemosynæ dotalis, quam quæuis puella habitum Monachalem susceptura persoluere debet.*

38 *Dotales eleemosynæ Monialium solui debent in ære, nec assignatio bonorum stabilium, aut censuum permittenda.*

39 *Moneta in valore regulariter tempus contractus attenditur.*

40 *Conuersa Monialium debet esse puella virgo, prædita qualitatibus necessariis, capitulariter, votisque secretis Monialium admissa.*

41 *Dos non spectetur in Conuersis Monialium admittendis, sed necessitas monasterij.*

42 *Moniales Franciscanæ primam regulam obseruantes prohibentur tantum recipere Conuersas.*

43 *Monia*

43 *Moniales S. Claræ regulariter non habent Conuersas, nec eis ancillæ laicæ dantur in communi.*

44 *Conuersæ Monialium nullo modo permitti debent, vt exeant, aut videre se sinant ad effectum claudendi, vel aperiendi ianuam monasterij, sed id muneris alteri extra clausuram degenti committatur.*

45 *Conuersæ ad monasteriorum pauperum subleuamen receptæ, vt ad conquirendas eleemosynas mittantur, quibus qualitatibus præditæ esse debeant? ostenditur.*

46 *Conuersas ad quæstuandum, aut ad quodlibet aliud negotium peragendum, mittere non possunt Moniales si ex redditibus commodè sustentari valeant quacumque consuetudine non obstante.*

47 *Conuersæ vbi sunt ad quæstuandum, non sunt puellæ educationis causa introducendæ absque Sedis Apostol. speciali licentia.*

48 *Collectori Portugalliæ licet Monialibus licentiam concedere introducendi mulieres pro earum seruitio in monasterio.*

49 *Fœminæ non sunt facilè in obsequium, & famulatum Monialium intra monasteria intromittendæ, quamuis sint honestæ vitæ.*

50 *Episcopi nullatenus permittant puellas educationis causa in Sanctimonialium monasteria introduci, nisi S. Congreg. licentia suffultas.*

51 *Puellæ qualiter introducendæ, & tenendæ causa educationis in monasterijs Monialium? ostenditur.*

52 *Puella educationis causa in monasterium introducta, si post ætatem 25. annorum ibi permaneat, nullam excommunicationem, aut censuram aliquam incurrit.*

53 *Moniales in earum monasterijs puellas educationis causa recipere non possunt, nisi pro eis ibi loca particularia destinata, & constituta sint.*

54 *Consensus Monialium omnium singulariter præstitus requiritur in receptione puellæ educationis causa.*

55 *Ancillæ pro educandis non datur.*

56 *Præcedentia inter Moniales à die professionis, non autem susceptionis habitus Regularis debetur.*

57 *Moniales in bacchanalibus vel alijs temporibus recreatorijs ne vtantur habitu virorum, aut cuiusuis speciei armis se cingant, prohibere debet Episcopus.*

58 *Cibum externis parare, aut esculenta vendere prohiberi debet Monialibus.*

59 *Monialium nulli conceditur facultas disponendi de cellis suis post obitum.*

60 *Moniales vt in refectorio communi comedant, & in loco etiam communi laborent, curandum est.*

61 *Cantus simplex vel figuratus non permittatur in Ecclesijs Monialium à personis sæcularibus, benè tamen inter ipsasmet.*

62 *Accessus sæcularium ad monasteria Monialium permitti non debent sub prætextu eas docendi sonum cymbalorum, vel alterius instrumenti, aut etiam musicam, vel cantum, etiam ad crates.*

63 *Hebræorum accessus ad monasteria Monialium permitti non debet ad loquendum cum illis.*

64 *Missæ sacrificium celebrari non debet in infirmaria Monialium.*

65 *Moniales non debent appellari cum titulo domnæ, sed sororis.*

66 *Monialium victui quomodo succurratur tempore caresiiæ? ostenditur.*

67 *Moniales sub perpetua clausura iustis de causis constituta.*

68 *Clausura Monialibus indicta ad conseruationem honestatis.*

69 *Moniales ex quibus causis egredi liceat, expressit Pius V.*

70 *Incendij magni sub nomine quid intelligatur? ostenditur.*

71 *Infirmitatis lepræ, & epidemiæ quid intelligatur? ostenditur.*

72 *An Moniales possint è monasterijs exire ex alijs causis similibus, vel vrgentioribus quam contentis in constitutione Pij V.*

73 *Belli tempore quando possint Moniales è monasterio exire.*

74 *Moniales quando possint de licentia Superioris transire de vno monasterio ad aliud? ostenditur.*

75 *Moniales possint ne ad perfectiorem Religionem transire.*

76 *Monialis translatio in casibus permissis non potest hodie fieri nisi id concedatur à sacra Congr. & quatuor conditionibus adiectis.*

77 *Monialis, quæ dum in proprio monasterio aliqua de causa commodè corrigi non potest, ad aliud monasterium correctionis gratia transfertur.*

78 *Moniales propter incorrigibilitatem non sunt eijciendæ simpliciter è monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt ad aliud transferri.*

79 *Abbatissa, seu Priorissa si propter feudum tenetur personaliter præstare iuramentum fidelitatis alicui domino sæculari, potest cum honesta societate exire, modo statim præstito iuramento reuertatur.*

80 *Conuentus totus Monialium auctoritate Prælati locum mutat.*

81 *Moniales Conuersæ è monasterio quando exeant ad petendas eleemosynas.*

82 *Moniales Conuersæ possunt adhuc ob receptam consuetudinem recipi, & ad professionem admitti.*

83 *Moniales è suis monasterijs egredientes extra casus exceptos ipso iure excommunicatæ sunt excommunicatione maiori latæ sententiæ summo Pont. reseruata.*

84 *Comitantes Monialem è suo monasterio egredientem excommunicationem reseruatam incurrunt, nisi id faciant moti compassione quadam naturali in extrema, vel graui necessitate.*

85 *Moniales quando dicantur è monasterio exire ad effectum incurrendi excommunicationem latæ sententiæ reseruatam, ostenditur.*

86 *Moniali non potest licentia concedi è claustro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso vt desperaretur salus ea non egressa.*

87 *Moniali non licet egredi vt curam nepotum suorum gerat.*

88 *Abbatissa non potest è monasterio exire vt visitet ædificium Ecclesiæ num sibi placeat.*

89 *Moniali in casibus exceptis, an liceat exire è monasterio subiecto Episcopo, vel Superioribus Regularibus cum licentia suorum Prælatorum Regularium tantum? ostenditur.*

90 *Vicarius generalis Episcopi absque speciali eius commissione egressus Monialis è monasterio licentiam concedere potest.*

91 *Licentia concedenda Moniali ad exeundum in casibus exceptis debet in scriptis obtineri.*

92 *Ingredi intra septa monasterij Monialium nemini*

mitti licet ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta.

93 *Prelati, & alij Monialium curam habentes earum monaſteria ingredi non poſſunt, niſi in caſibus tantum neceſſarijs.*

94 *Infantes diſcretione carentes admitti poſſunt ad clauſtra Monialium abſque alicuius cenſura incurſu.*

95 *Pueri ſeptennes præſumuntur vſum rationis adepti ne poſſint admitti ad clauſtra Monialium.*

96 *Fœminæ non poſſunt admitti ad clauſtra Monialium.*

97 *Mulieres, quæ ſunt in diſcordia cum maritis, & eorum ſæuitiam timent, ſi extra culpam ſunt, debent ſi ſunt in monaſteriis tolerari, in poſterum verò non ſunt recipiendæ.*

98 *Mulier aliqua ſi venerit in ſuſpicionem marito quod timetne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti vt poſſit ingredi monaſterium Monialium dummodo, &c.*

99 *Mulieres nuptæ in monaſteriis Monialium recipi non debent.*

100 *Matribus præſtari non poteſt licentia ingrediendi monaſteria Monialium etiam ad inuiſendas filias morti proximas.*

101 *Viduæ nullæ in monaſteriis Monialium recipiendæ ſunt, niſi Moniales fieri velint.*

102 *Epiſcopus non poteſt dare licentiam viduæ ingredi monaſteria Monialium, atque in habitu laicali permanere volenti, etiamſi toto tempore illic degere vellet.*

103 *Licentiam ingrediendi intra ſepta monaſterij in caſibus neceſſariis debet tamen dare Epiſcopus, vel Superior.*

104 *Vicarius generalis ſpeciale mandatum habens in monaſteriis Epiſcopo ſubiectis auctoritate Ordelegia, in alijs verò Summo Pontif. ſubiectis [illegible] concedere facultatem ingrediendi Moni[illegible] monaſteria.*

105 *Prouiſor à Capitulo [illegible]tus poteſt in monaſteriis ſibi ſubiectis conc[illegible] facultatem ingrediendi Monialium monaſter[illegible]*

106 *Licentiam ingrediendi monaſteria Mon[illegible]um exemptarum, & Regularibus ſubiectarum ad quem, vel quos pertineat, oſtenditur, & n.107.*

107 *Monaſterium Monialium ſi alicui particulari Prælato Conuentuali ſubiectum eſſet, non poſſet Generalis, ſeu Prouincialis licentiam ingreſſus ad id monaſterium concedere, poterit tamen dum viſitat inquirere vtrum Prælatus ille iuſtè vſus fuerit hac facultate.*

108 *Abbatiſſa non poterit facultatem ingrediendi monaſterium concedere, niſi in caſibus repentinis, vel niſi habuerit generalem licentiam à Superiore, &c.*

109 *Fratres minores ad Monialium monaſteria abſque ſpeciali Summi Pontif. licentia ingredi non poſſunt.*

110 *Cardinalis, Epiſcopus, aut alius habens priuilegium ingrediendi Monialium monaſteria cum ſocijs, quos ſecum aſſumere voluerit, non poteſt Fratres minores eligere.*

111 *Licentia ad ingrediendum Monialium monaſterium concedenda debet eſſe ſpecialis, & non ſufficit generalis, primo actu finitur, & extenditur ad ſocium obtinentis.*

112 *Licentia ad ingrediendum Monialium monaſterium non ſufficit tacita.*

113 *Licentia ſolemnitas vt in ſcriptis concedenda ſit ita obligat vt lethalis culpa ſit eam omittere.*

114 *Ingreſſus ad monaſteria Monialium ſine licentia in ſcriptis obtenta licitus videtur, ſi repentina ſuperueniat neceſſitas, quæ aditum ad Superiorem non permittat.*

115 *Ingredientes clauſtra Monialium, ſine licentia in ſcriptis obtenta, excommunicationem nulli reſeruatam incurrit.*

116 *Excommunicationem reſeruatam incurrunt intrantes Monialium monaſteria ex præſumptioptione, & prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel ſuperioribus conceſſarum ſine ſufficienti ratione, & cauſa.*

117 *Excommunicatione reſeruata non afficitur ille, qui facultatem ingrediendi habet, ſed non ingreditur prætextu facultatis, aut illam haberet inualidè conceſſam, vel exiſtimaret ſibi licitum.*

118 *Licentia ingrediendi Monialium monaſteria concedi non poteſt, niſi ob cauſam neceſſitatis monaſterij, ſeu Monialium.*

119 *Neceſſitas monaſterij Monialium ob quam licitus eſt ingreſſus in illud, non eſt accipienda phyſicè pro ſtrictiſſima neceſſitate, ſed moraliter.*

120 *Cauſa minor requiritur in concedenda licentia fœminis ingrediendi Monialium monaſteria quàm viris, matri, aut ſorori, quàm aliis.*

121 *Excommunicationem ipſo facto Papæ reſeruatam incurrunt obtinentes licentiam ingrediendi Monialium monaſteria, ſi ingrediantur pro libito, & ſine neceſſaria cauſa.*

122 *Licentiam ingrediendi monaſteria Monialium obtinens ex cauſa, quæ ſuberat tempore neceſſitatis licentiæ, ſed tempore ingreſſus ceſſauit, non eſt tutus in conſcientia.*

123 *Confeſſarius iuſtam cauſam habet ingrediendi, dum alicuius Monialis confeſſionem ex præcepto regulæ, vel ex peculiari ipſius deuotione, aut conſolatione excepturus eſt, quam commodè ad feneſtellam audire non poteſt.*

124 *Confeſſarij ordinarij Monialium, tam ſæculares quam regulares ſingulis quibuſque trienniis mutentur.*

125 *Confeſſarij extraordinarij Monialium bis, térve quotannis in communi, non autem in particulari eiuſdem deputari debent.*

126 *Confeſſarij Monialium à monaſteriorum, in quibus degunt, aut Religionis oneribus pro eo tempore dumtaxat, quo in confeſſionibus audiendis occupantur, excuſantur.*

127 *Confeſſarij ordinarij Monialium non poſſunt vti opera Confeſſariorum Regularium, etiam pro Confeſſariis extraordinariis, niſi in caſu neceſſitatis.*

128 *Parochi, & curam animarum habentes non poſſunt Confeſſarij Monialium munere fungi.*

129 *Confeſſarij Monialium quouis tempore, etiam pulſata* Aue Maria, *in caſu neceſſitatis monaſterij ſepta ingredi poſſunt.*

130 *Sacramenta Pœnitentiæ, ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, & Extremæ Vnctionis adminiſtraturus ingredi debet in clauſuram ſine ſocio.*

131 *Confeſſario infirmæ Confeſſionem audiente cellæ ianua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad eiuſdem cellæ ianuam morentur.*

132 *Ingreſſus in monaſteria Monialium ad adminiſtranda Sacramenta recta via eat, redeatque.*

133 *Confeſſori, nec aliis Regularibus ingredi licet monaſterium Monialium ſub prætextu ſepulturæ tradendi cadauer alicuius Monialis, niſi, &c.*

134 Con

*bus, num.*12. alt. Nouar. frater *dict. verb. præcedentia, num.*9.

188 Fratres Capuccini debent tribuere præcedentiam in processionibus iis Regularibus, qui sub propria Cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipsi propriam Crucem deferrent, eadem S.Rituum Cong.Capuccinorum 23.*Martij* 1619. Vulpe *d.cap.*34.*num.*33. *&* 34. Nouar. *d.verb. præcedentia, num.*14.

189 Fratres Mendicantes semper & vbique tribuere debent præcedentia Monachis, eadem S. Rituum Cong.*in Monopolitan.*23.*Martij* 1619.

190 Fratres S. Francisci de Obseruantia non præ-*edunt* F---ibus tertij Ordinis, si isti in loco controu--- -prius -- -nasterium, & locum obtinuerunt, eade-- Rituum -ongreg. *in Rossanen. terra noua* 14. *Februar.* 1615. *&* -- -*in. terra Alazza* 16. *Ianuary* 1620. --- me citat-- -nbur. *dict. q.*8.*num.*10.

191 Clerus sæcularis debet sem-er & in omni -- eo ha--re præcedentiam supra R--ulares, etiam in ipsorum regularium Ecclesiis, & --nasteriis ex vniuersali E--lesiæ consuetudine, vt de--rauit sæpius sacra Rituum Congreg. & nuncupatim -- *Elboren.* 28. *Septembris* 16-- *Castella, & Legionis* 30.*Augusti* 1602. *& Septembr.* 1623. *Mexican.* 30. *Septemb & 5.Octobris* 1614 *Tullen.*14 *Martij* 1616. *Firman. terra S.Victoria* 31.*Martij* 1612 *Messanen.* 7.*Augusti* 1621. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.*34 Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. præcedentia, num.*4. *&* 5.

192 Quando in vna ciuitate vel loco sunt plura Monasteria eiusdem Ordinis diuersis temporibus fundata, *eadem S. Rituum Congreg. respondit & declarauit quoad fratres Minores Obseruantiæ iuxta constitutionem Gregorij XIII. præcedentiam dandam esse ordini, qui prius in loco Monasterium habuit, & non tantum illi Monasterio, itaut per fundationem primi Monasterij in illo loco acquiratur anterioritas eiusdem cuilibet alij posterius fundato eiusdem Ordinis, idem quoque seruandum esse quando præcedentia competit ex quasi possessione & iure præcedendi in terminis dictæ constitutionis, & quando concurrunt ad processiones tam publicas, quàm priuatas, omnes eiusdem Ordinis Fratres vnitè, & non diuisim debere præcedere, itaut post Crucem Fratres strictioris Obseruantiæ immediatè incedant, discalceati, & recollecti, vel reformati vniti, & post illos Fratres de Obseruantia dicti, si iuxta Regularia Ordinis statuta, vel ex quasi possessione, & iure præcedendi præcedentiam habent, alioquin in præcedentia seruetur etiam inter eiusdem Ordinis Fratres anterioritas fundationis Monasterij cuiusque, nec Monasteria alterius Ordinis debere, nec posse impedire frui dicto iure præcedentia, neque Ordinem incedendi peruertere, & ita eadem sacra Cong. declarauit, & seruari mandauit, die* 3. *Iunij* 1617. refert me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. præcedentia, num.*7.

193 Præcedentia antiquitatis seruanda est inter Milites magnæ Crucis eiusdem Ordinis, non autem inter Milites diuersi ordinis, S. Congr. *in Meliten.* 9. *May* 1609. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. præcedentia, num.*20.

194 *Die* 26. *Nouembris* 1593. *habita fuit Congregatio sacrorum Rituum in qua proposita causa præcedentiæ inter RR. Patres procuratores, Generales Fratrum Minorum de Obseruantia, & Fratrum Conuentualium Ordinis S. Francisci, auditis partibus visisque & examinatis iuribus per vtrasque exhibitis, Congregatio censuit Fratres Minores Obseruantes suum Procuratorem generalem legitimè hactenus habuisse, habereque potuisse, & ex fidibus, quas ipsi exhibuerunt, constare dictum eorum Procuratorem generalem in Capella Pontificia ante Procuratorem generalem Minorum obseruantium in hac quasi possessione sedendi manutenendum esse, si ita Sanctissimo Domino placuerit. A.Card.Gesualdus. Viso memoriali pro Procuratore generali Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia Sanctissimo D. N. porrecto, & a sanctitate sua Congregationi sacrorum Rituum transmisso super præcedentia eidem Procuratori in Capella Sanctissimi ante Procuratorem generalem eiusdem Ordinis Conuentualium competenti, ac decreto alias sub die* 26. *Nouembris* 1593. *ad eiusdem Procuratoris de Obseruantia fauorem facto, Congregatio die* 21. *Ianuarij* 1602. *stetit in decisis, factaque eidem Sanctissimo D. N. iuxta eiusdem Sanctissimi rescriptum de præmissis relatione, Sanctitas sua dicta decreta approbauit, & ab ijs, ad quos spectat, obseruari mandauit. P. Card. Comen. Alexander Gratianus Prosecret.*

Pfeg.

statuit Le-- -dentiam debere esse penes Obseruantes 195 *sub Dat. Idus* --*sua Constit.* incip. *Omnipotens Deus, & ne inter reformatos* --17. vbi *in* §.11. sic loquitur, -- *super præcedentia dissensio* -- -*nuentuales Fratres præfasit,* -- -*us & etiam statuimus* -- -*ntemio oriri posordo ser*-- *videlicet quod in processib*-- *inter eos talis neralibus, &* --*equijs, necnon omnibus alijs &* -- *publicis Fratres* --*nuentuales Fratribus regularis Obseruantia locum dig*-- -*em relinquere teneantur*, &c. Idem quoque fuit c-- -itutum ab eodem Leone X. *alia sua Constit.* pri-- confirmatoria 10. *in ordine*, incip. *Licet alias, sub D*-- *Decembris* 1517. vbi mandatur omnibus Prælatis, --iarchis, Primatibus, Archiepiscopis, vt illam o-- -uari curent. Item *& in alia sua Constit.* incip. *Eli*-- *iuncta* 10. *Ianuarij* 1521. in qua declarauit -- -*in*-seruantes succedere in omnibus prærogatiuis, & dignitate præcedentiæ, quibus gaudebant Conuentuales, quando in ipsis fuit officium Ministri generalis.

Circa titulum, & sigillum Ministri generalis 196 de Obseruantia cum inscriptione Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum emanauit ab eadem S. Rituum Congregatione quoddam decretum prout sequitur, videlicet. *Cum Procurator generalis Fratrum Minorum Conuentualium sancti Francisci sex abhinc annis agrè ferret Ministrum Generalem de Obseruantia in præteritum vsum fuisse, & in præsentiarum vti titulo, & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, recursum habuit ad Sanctissimum, supplicans mandari reformari huiusmodi titulum tanquam non legitimè dicto Ministro generali de Obseruantia competentem. Et supplicatione per Sanctissimum ad hanc sacram Rituum Congregationem remissa, eadem sacra Congreg. discussionem huius negotij ad referendum vsque ad annum* 1625. *commisit Eminentissimo & Reuerendissimo D Cardinali Muto, coram quo firmato dubio de consensu ambarum partium, An titulus Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, quo insignitur Minister generalis Obseruantium, sit reformandus? Vtraque parte sæpe sæpius in facto, & in iure desuper informante, & audita ad relationem eiusdem Eminentissimi Card. Muti causa accerrimè in plena Congreg. discussa, sacra Rituum Congreg. respondit, nihil innouandum, & Ministrum Generalem de Obseruantia legitimè vsum fuisse, & vti posse titulo & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis*

Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum; *& ita*
seruari mandamus die 22. *Martij* 1631. *C. Episcopus*
Portuen. Card. Pius, T. Tegrimius Episcopus Assisien.
Secret. refert me citato Tambur. *d. tom.* 1. *disput.* 25.
q. 8. *num.* 13. & 14.
Circa verò modum præcedendi est aduerten-
dum quod vbi in eadem persona duplex qualitas
siue officium concurrit, illius consideratio ha-
betur, cuius contemplatione actus geritur, Seraph.
decis. 158. Ioan. Griuel. *Dolana decis.* 82. *num.* 20.
Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 7.
cum seqq. & tom. 2. *lib.* 3. *cap.* 24. *num. vlt. & cap.* 23.
num. 38. quia non est inconueniens quod vna &
eadem persona ob varios respectus in hac mate-
ria diuerso iure censeatur, cùm hoc sit conceden-
dum ratione duplicis Iuris quod vnus & idem
habet, vt vno casu posse esse maior, & dignior,
& in alio minor, & minus dignus Menoch. *cons.*
902. *num* 71. *cum seqq.* Theodos. de Rubeis *singul.*
Rotæ p. 4. *resp.* 1. *tit. de præced. num.* 2. *tom.* 2. *pag.* 462.
& *resp.* 2. *num.* 14. *cum seqq. pag.* 488. D. meus Con-
telor. *in quæst. de præced. num.* 63. Franc. de Amaya
ad l. vlt. cap. 1. *num.* 65. *C. de Decurion. lib.* 10. Vnde
Episcopus si est simul Canonicus, quando tan-
quam talis ad Capitulum vadit, sedet ibi vt Ca-
nonicus in sua sede, Franc. Marc. *decis.* 136. Amen-
dol. *in addit. ad Vincent. de Franch. decis.* 138. *num.* 1.
cum seqq. Anna *sing.* 6. Ponte *cons.* 15. *tom.* 1. Her-
mosil. *in prolog. part.* 5. *gloss.* 2. *n.* 63. Ferro *de præced.*
q. 27. *num.* 4. Amaya *citato loco num.* 39. Et Rector
Vniuersitatis in actibus suæ Rectoriæ præcedit
Magistro scholæ, & quibuscunque scholaribus
etiam Episcopis, Tiraq. *de nobil. cap.* 28. *num.* 16.
Gratian. *discept.* 296. *num.* 1. *cum seqq.* Theodos. de
Rubeis *vbi suprà*, *num.* 47. *pag.* 490. Cancer. *var.*
tom. 3. *cap.* 10. *num.* 117. Mich. Ferro *d. tract. q.* 43. *n.* 2.
& Inquisitor in causis Fidei præcedunt Episcopo,
Hermosil. *vbi sup. num.* 61. Gratian. *discept.* 106. *n.* 38.
& *discept.* 298. *num.* 1. 2. 26. & 46. Theodos. de Ru-
beis *d. loco*, *pag.* 469. *col.* 1.
197 Alia quædam sequuntur, quæ ad omnes Reli-
giosos communiter pertinent à sacris Canonibus
constituta. Primo enim prohibentur omnes Reli-
giosi cogere quemquam, vel ad promittendum
inducere, vt apud eos eligat sepulturam, *Clem. Cu-*
pientis, §. *fin. de pœnis*, Rainer. *in catalogo censur. ex-*
tra Bullam, cap. 2. *in princ. & cap.* 3. *excom.* 1. Gam-
bar. *de casibus reseruatis, cap.* 7. *num.* 4. Iul. Lauor. *de*
Indulgent. cap. 21. *num.* 25. Filliuc. *tract.* 15. *num.* 170.
Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 100.
secundùm Lugdun. impress. & *de offic. & potest. Pa-*
rochi, cap. 26. *ex num.* 25.
198 Secundò decimas in Ecclesiis debitas vsurpa-
re, *Clem.* 1. *de decimis*, Gambar. *de casibus reseruatis*,
cap. 11. *num.* 7. *fol.* 171. *verso*, Azor. *instit. moral. p.* 1.
lib. 12. *cap.* 13. *q.* 13. Iul. Lauor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 13.
num. 46. Filliuc. *tract.* 14. *num.* 125. *vers. quinta*, &
n. 137. Nau. *in man. c.* 27. *n.* 188. Ego ipse *d. alleg.* 50.
n. 222. secundùm Lugdunens. impress. & *sup. n.* 107.
199 Tertiò in prædicationibus suis, & Confessio-
nibus audiendis fideles à solutione decimarum
retrahere, aut eos ad id non monere, *cap.* 1. *de*
decim. in 6. & *d. Clem. Cupientes, in princip.* & dixi
suprà num. 108.
200 Quartò in ciuitatibus, vel castris, aut villis
interdictis celebrare prohibentur, nisi quatenus
eis à iure, vel ab Episcopis est permissum, *cap.*
Episcopum, de priuileg. lib. 6. Cou. *in cap. alma ma-*
ter, p. 1. §. 6. *in fine*, Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 8. §. 2.
lit. O. Sayr. *de censur. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 11. & 34.
Quintò, prædicare sine licentia Episcopi pro- 201
hibentur in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non
sunt, Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 4. *vers.*
nullus autem; si verò contra fecerint, non pote-
runt puniri ab Episcopo, sed tantum à suis Supe-
rioribus Regularibus, vt resoluunt Quarant. *in*
sum. Bullarij, verb. priuilegia Regularium, Zerol. *in*
praxi Episcop. p. 1. *verb. excommunicatio materialis*,
§. 4. Piasec. *in simili praxi p.* 2. *cap.* 3. *num.* 41. *vers.*
prædicans, Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 12.
cap. 13. *num.* 10. nouè Ioan. Anton. Nouat. *in sum.*
Bullar. tit. de Regularium, & secular. prædicatione,
Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 76. *num.* 24. Verùm ex nouissi- 202
ma Constitutione Gregorij XV. fel. record. incip.
Inscrutabili, sub Dat. Nonis Februarij 1622. con-
trarium resoluendum est, quia ibi sic dicitur. *Ac*
demum habeat Episcopus tanquam dictæ Sedis delega-
tus auctoritatem coercendi, ac puniendi quoscumque
exemptos, tam seculares, quàm Regulares, qui in alie-
nis Ecclesiis suorum Ordinum non sunt absque Episco-
pi licentia, & in Ecclesiis suis ac suorum Ordinum
non petita illius benedictione, aut ipso contradicente
prædicare præsumpserint, refert Nouat. *d. tit. de Re-*
gular. & secularium prædicatione, num. 3. Regulares
autem in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare
volentes non tenentur ab Episcopo licentiam ob-
tinere, sed tantum à suis Superioribus de vita,
moribus, & scientia examinari & approbari de-
bent, ac ab eo habere licentiam, & cum ea se
personaliter coram Episcopo præsentare, ab eó-
que petere benedictionem, tametsi eam minimè
obtinuerint. Concil. Trident. *sess.* 5. *de reform. cap.* 2.
resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 32. *art.* 5.
Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 633. *in*
2. *edit. & in decis. curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 219.
p. 2. Gallet. *in margar. casuum Conscient. verb. Li-*
centia. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18.
num. 123. Armendar. *in addit. ad Recop. legum Na-*
uarræ lib. 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. num.* 56. Ego ipse
d. p. 3. *alleg.* 76. *num.* 19. vbi *num.* 20. cum Ludouic.
Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *q.* 50. *art.* 3. *concl.* 1.
aduerto decretum Concilij *d. cap.* 4. de non præ-
dicando contradicente Episcopo quoad Regula-
res, intelligendum esse, ac limitandum de eo
tempore, & hora, qua Episcopus prædicare vo-
luerit, aut coram se facere solemniter prædicari,
non verò aliàs; ne contrariari videatur alij de-
creto eiusdem Concilij *d. cap.* 2. concedenti Præ- 203
dicatoribus Regularibus in Ecclesiis suorum Or-
dinum, cum sola Episcoporum benedictione pos-
se prædicare, etiam non habita expressa licentia.
De pœna autem Regularis prædicantis in aliena
diœcesi cum licentia Episcopi, absque tamen li-
centia sui Superioris, vide Aloys. Ricc. *in praxi*
aurea resol. 401.
Sextò, Confessiones audire Sacerdotum etiam 204
sæcularium sine probatione Episcopi prohiben-
tur, Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 15. Re-
gulares enim indigent approbatione Episcopi
illius diœcesis, in qua habitant, cum sæcularium
tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cu-
piunt, vt per Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 1.
num. 10. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1.
q. 45. *art.* 8. *in fine*, Vgolin. *de offic. Episcopi cap.* 20.
in princip. non autem si eorundem Regularium,
cùm satis sit proprij Superioris Regularis appro-
batio, vt per Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 1. *num.* 4. Lu-
douic. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 11. *concl.* 2. Molfes.
in sum. Theolog. moralis tract. 7. *cap.* 14. *num.* 60. Hu-
mobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico*, *part.* 1.

tract.5.cap.2.q.12. Ego ipse de officio & potest. Epi-
205 scopi p 2.alleg.25.num 45. prout etiam sufficit eiusdem Superioris Regularis approbatio ad audiendas Confessiones eorum sæcularium, qui sunt verè de familia, & communes commensales monasteriorum, & collegiorum Regularium, vbi regularia instituta seruantur. Ita Homobon. de Bonis de examine Eccles. tract.8.cap.2.q.7. Fernandez in examine Theolog. moral. p.3.cap.9.§.8.num.1. Armendar. in addit. ad Recopil. legum Nauarræ lib.4. tit.28.l.1.§.1. de confitendo semel in anno, num.10. & lib.1.tit.18.l.7. de Episcopis, num.53.

206 Cùm sacræ Congregationi Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios regulares grauiter conqueri quod ab Archiepiscopis, Episcopis & locorum Ordinarijs ab audiendis Confessionibus, quauis de causa indiscriminatim suspendantur, ac propterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs omnibus simul vnius Conuentus confessarijs, Confessiones audiendi facultas adimatur, Illustrissimi eiusdem sacræ Congregationis Patres rati iustè fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnáque animarum pernicie contingat, re maturè perpensa ad omne scandalum submouendum, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinarijs, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares alias ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis Confessionibus suspendere posthac minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Or-
207 dinarijs positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorúmque Ordinarios Confessiones audiendi facultatem omnibus simul, vnius Conuentus Regularibus confessarijs, eadem S. Congregatione inconsulta, nulloque pacto adimere posse, quod quidem decretum ijdem Illustrissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Datum Romæ die 20. Nouembris 1615.

208 Hoc postmodum decreto stante quæsitum deinde fuit, an Ordinarij extra prædictas duas causas in decreto contentas facultatem Regularibus audiendarum Confessionum ad beneplacitum ab ipsis concessam ad libitum reuocare possint? Sacra eadem Congr. in vna Papien. 19. Martij 1619. respondit quod concessio ad beneplacitum facta quandocunque reuocari potest. refert me citato in hoc loco Tamburin. de iure Abbatum, tom.2. disput.6. q.12. num.9.

209 Episcopus Oriolen. supplicauit eandem sacram Congregationem vt dignaretur declarare infra scriptum dubium, videlicet, An Episcopus, qui Regulares ad Confessiones personarum sæcularium audiendas approbauit, possit eosdem ex noua causa ab eisdem Confessionibus audiendis suspendere, aut licentias illis concessas reuocare, non obstantibus quibuscunque priuilegijs in fauorem quarumcunque personarum, atque Ordinum, & qualis huiusmodi causa esse debeat? Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs ac consultationibus Episcoporum ac Regularium præposita censuit, Episcopum quamuis simpliciter, & absque vlla temporis præfinitione approbauerit Regulares ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, posse tamen eosdem si noua causa superueniat vt supra suspendere, ac licentias illis concessas reuocare, dummodo huiusmodi confessiones ipsas concernat. Cæterum si Regulares cum scandalo, aut alias inhonestè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit esse oneratam, cùm præcipua Ministri qualitas sit integritas vitæ, ac morum honestas, vtique eam causam ad Ministrum confessionis pertinere, ac proinde nihil obstare quominus ob eam possit Episcopus Regulares vtcunque à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis. Dat. Romæ die 30. Augusti 1630. quam S.Cong. sententiam S. D. N. ad se relatam approbauit die 31. eiusdem. F. A. Card. S. Honufrij P. Fagnanus Secret.

Hac de re plures sopitæ fuerunt controuersiæ, 210
per sequentes litteras S.D.N. in forma Breuis expeditas, videlicet. Vrbanus Papa VIII. Ad futuram rei memoriam. Alias à nobis emanarunt litteræ tenoris sequentis, videlicet à tergo, Dilecto filio nostro Balthasari S.R.E. Presbytero Cardinali de Sandoual nuncupato Ecclesiæ Gienen. ex concessione & dispensatione Apostolica Præsuli; intus verò, Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nuper nobis exponi fecisti in tuis ciuitate & Diœcesi Gienen. multi diuersorum Ordinum Religiosi sub prætextu quòd ad sacras Confessiones audiendas, & Verbum Dei prædicandum semel approbati fuerint, absque tua licentia Confessiones prædictas audiant, & Verbum Dei prædicent non sine graui Christi fidelium scandalo, & eorum salutis animarum detrimento; & licèt per censuras, & pœnas Ecclesiasticas contra eosdem processeris, ij tamen vigore cuiusdam priuilegij à felicis record. Clemente Papa VIII. Prædecessore nostro ad fauorem Mendicantium emanati se ab alio, quam à Romano Pont. pro tempore existente excommunicari minimè posse prætendant. Nos inconuenientibus huiusmodi iuxta creditum nobis desuper Apostolicæ seruitutis officium quantum cum Domino possumus obuiare, téque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum consilio, tibi Religiosis prædictis ne absque expressa tua licentia sacras Confessiones de cætero audire, nimisque Verbum Dei prædicare audeant, & præsumant, per censuras, & pœnas Ecclesiasticas auctoritate nostra inhiberi, eosdemque ad exhibendum tibi licentias, quas illi desuper à te, siue à prædecessoribus tuis Ecclesiæ Gienen. Præsulibus, vel administratoribus obtinuerint, ad hoc vt eas vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum, ciuitatis, & Diœcesis prædictarum salutem, & confirmationem in Domino expedire iudicaueris, cogendi & compellendi facultatem dicta auctoritate tenore præsentium concedimus, & impartimur, non obstantibus quibuscunque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis etiam iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, necnon prædicti Clementis prædecessoris, & quibusuis aliis priuilegiis in vim Cruciatæ sanctæ eis quomodolibet competentibus indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum quibuscunque derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis irritantibúsque, & aliis decretis in genere vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & singulis si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorúmque totis tenoribus, specialis, specifica, & indiuidua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruata foret, illorúmque tenor pro plenè, & sufficienter expressis

haberi

haberi illis aliàs in suo robore permansuris hac vice dumtaxat, specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 13. Octobris 1627. Pontificatus nostri anno quinto. Nunc autem litibus & controuersiis quæ inter Ordinarium Gienen. ex vna, ac Religiosos prædictos ex altera partibus de & super præinsertis prædictis, vt accepimus ad præsens vigent, & de cætero oriri possint, quantum cum Domino possumus obuiam ire, ac desuper opportuno declarationis nostræ ministerio prouidere volentes, de venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum ac Regularium præpositorum consilio, partibus auditis, réque maturè discussa, auctoritate Apostolica tenore præsentium decernimus, & declaramus præinsertas litteras huiusmodi ita esse intelligendas, & declarandas vt Regulares quidem in ciuitate, & Diœcesi Gienen. à Prædecessoribus Episcopis examinati, & approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, à præsente Episcopo successore pro maiori conscientia suæ quiete possint iterum examinari, at si minus idonei reperti fuerint, reprobari, ad præscriptum Constitutionis S. mem. Pij Papæ V. Prædecessoris nostri hac de re editæ; sed illi, quos idemmet Episcopus approbauit, siquidem huiusmodi approbationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapso non possint Confessiones audire, absque noua Episcopi ipsius licentia, & approbatione, præuio etiam, si eidem libue-
211 *rit, nouo examine. Illi autem, quos ipsemet Episcopus ad Confessiones huiusmodi audiendas semel admisit simpliciter, ac sine vlla temporis præfinitione, nullatenus possint ab eodem reprobari sine noua causa, eaque Confessiones ipsas concernente. Cæterùm an eadem causa subsit nécne Episcopum non teneri ipsis Regularibus edicere, sed Sedi Apost. dumtaxat, vbi eam sibi ape-*
212 *riri postulauerit. Ad hæc quod in eisdem præinsertis litteris dicitur Regulares non posse Verbum Dei prædicare sine Episcopi licentia id locum sibi vendicare in his tantum Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt, cùm in alijs Ecclesiis sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio petita, licet non obtenta, ita tamen vt si Episcopus non modo benedictionem simpliciter non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit quominus prædicent, tunc illo contradicente in sui quidem ordinis Ecclesiis liceat illis prædicare quemadmodum sacri Trid. Conc. decre-*
213 *tis salubriter est cautum. Quod si Regulares siue in Confessionibus audiendis, siue in prædicando aduersus ea, quæ superius declarauimus, quoquomodo deliquerint, in vim earundem præinsertarum litterarum ab Episcopo Gienen. coerceri, & puniri possint, etiam censuris ecclesiasticis; sicque & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque iudices Ordinarios, & delegatos, & causarum Palatij Apostol. Auditores iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus omnibus illis, quæ in præinsertis litteris huiusmodi voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Romæ, apud S. Petrum sub annulo Piscat. die 30. Ianuar. 1629. Pontif. nostri anno 6. M. A. Maraldus.* refert me citato Tambur. *d. tom. 2. disp. 6. q. 12. num. 9.* & etiam me citato Laurent. de Peirinis *de priuil. Regul. in additam. ad constit. Sixti IV. cap. 2. num. 9. in fine, pag. 409. tom. 3.*

214 Non debent autem Ordinarij Impedire Regulares approbatos ad audiendas Confessiones quominus illas audire possint in domibus pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur: verum præcipuè possunt idem Ordinarij sub pœna suspensionis à facultate audiendi Confessiones quod Regulares huiusmodi infirmorum Parochos de audita Confessione, eodem die certiores reddant, vt censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum, *sub die 1. Iulij* 1606. refert me citato *in hoc loco* Tambur. *d. q. 12. num.* 10. Et ideo cum Curatus quidam apud eandem sacram Congregationem conquereretur quòd Fratres S. Francisci iunioris Obseruantiæ reformati, Confessiones Parochianorum suorum ægrotantium absque eius licentia audiunt, ipsa *S. Congregatio* respondit dictis Fratribus id prohiberi non posse, dummodo ab Ordinario prius approbati existant, & posteaquam infirmorum Confessiones audiuerint, statim dictum Curatum certiorent, *in vna Senogallien.* 22. *Ianuarij* 1616. refert etiam me citato Tambur. *dict. q. 12. num. 10. prope fin.*

Septimò, quodcunque interdictum seruare, 215
quod ab Ecclesia Matrice viderint obseruari, *Clement. 1. de sent. excom.* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 46. §. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 60. art. 2. vers. secunda est, & q. 108. art. 4. 5. & 6. & q. 109. art. vlt. & in explicat. Bullæ cruciatæ in addit. ad §. 5. n. 34.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. vers.* 18. Nau. *in man. cap. 27. num. 146.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 33. n. 44.* Gambar. *de casibus reseru. cap. 11. n. 17.* Iul. Lauor. *de indulg. p. 2. cap. 13. n. 38. & 44.* Auila *de censur. p. 5. disp. 5.* Filliuc. *tract. 14. n. 125. vers. 12. & n. 148.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 3. n. 3. vers. quarta,* Ego ipse *de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 50. n. 232.* secundùm Lugdunen. impress.

Octauò, omnibus Religiosis præcipitur horis 216
debitis in suis Ecclesiis Officia diuina persoluere, *Clem. 1. de celebrat. Missar.*

Nonò, Regulares omnes etiam Canonici La- 217
teranenses in publicis processionibus non possunt deferre eorum Crucem discoopertam, sicut defert clerus & capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sed cum velo suo pallio appenso, S. Cong. Rit. Neapolitana 14. *Ianuarij* 1617.

Decimò, Regulares non possunt extra claustra 218
monasteriorum suorum ad libitum facere processiones, ead. S. Congreg. Rit. *in Aretina montis Sauini* 19. *Maij* 1614. Nec etiam cum sanctissimo Sacramento per limites Parochiæ & Ecclesiæ Collegiatæ, eadem S. Cong. *in Gaballicen. insula* 28. *Augusti* 1615. & 18. *Februarij* 1617. etiam in feria quinta Cœnæ Domini, aut in festo Corporis Christi, ead. S. Cong. *in Aretina* 11. *Decembris* 1613. vide *suprà num. 176. in fine,* & Nouar. *in sum. Bullar. tit. de processión. Regular. extra claustra.*

Vndecimò, prohibentur Fratres Mendicantes 219
noua loca ad habitandum acquirere, vel antiqua alienare sine expressa Pontificis Romani licentia, *cap. vnic. de excess. Prælat. lib. 6. Clem. Cupientes, de pœnis,* Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiepisc. Neapol. p. 4. decis.* 198. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 33. art. 2. concl. 1.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 26. sub num. 4.* secundùm Lugdun. impress. Nec Conc. Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 3. in fine,* abrogauit enim dispositionẽ illius text. petentis Summi Pontificis auctoritatem in erigendis Regularium monasteriis; quia præterea illud induxit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, sicuti declarauit S. Congregatio, vt referunt Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Monachi, §. 2.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 8. in fine,* Ego ipse *d. alleg. 26. num. 4.*

Duodecimò, multa secundum antiquos Cano- 220
nes prohibentur Monachis, videlicet pœnitentias

imponere, prætérqoam sibi ipsis, *cap. 1. cap. interdicimus* 16. q. 1. & mortuos sepelire, nisi Mo-
nacbos secum commorantes, vel aduenientes Fra-
tres, qui apud eos decesserint, aut aliis ecclesiasti-
cis officiis deseruire, *cap. 2. cum seqq.* 16. q. 1. nisi
Presbyteri, aut Episcopi fiant, & sint docti, pro-
batæque vitæ, Apostolorum figuram tenentes,
quod eis ex priuilegio concessum est, vt habetur
in cap. doctis, & in cap. ex auctoritate 16. q. 1. & no-
uas ac separatas cellulas sine licentia instituere,
cap. cellulas, cum seq. 18. q. 2. & alia his similia, quæ
magis ad Monachos propriè pertinent, & hodie
io multis correcta sunt & mutata. Et quædam ad
solos Abbates, vel Præpositos Religionum per-
tinent, quæ supra de Abbatibus & infra de Præ-
positis Religionum referuntur.

221 Decimotertiò, omnibus Religiosis cuiusuis
Ordinis prohibitum est, prout infra vigore quo-
rumcunque prioilegiorum, absoluere à casibus in
Bulla Cœnæ Domini, aut Ordinario loci reserua-
tis, vt statuitur in oouissima declaratione, cuius
tenor est, vt sequitur. *Sacra Congregatio S. R. E.
Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum
& Regularium præposita censuit, per confirmationes
priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post
S. Concil. Trid. obtinuerunt, nequaquam remisisse pri-
uilegia per prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam
ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta,
si qua habeant, absoluendi a casibus Ordinario loci re-
seruatis, quemadmodum, nec indulta absoluendi à ca-
sibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi
consueuit, vtpote sublata per annuam ipsius Bullæ pu-
blicationem vires aut robur acquisiuisse ex subsequenti-
bus priuilegiorum confirmationibus, ac proinde Regu-
lares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, &
instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra nec ex-
tra Italiam in vim priuilegiorum aut confirmationum
eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps
forte obtinebunt posse quemquam absoluere ab eisdem
casibus in Bulla Cœnæ, aut ordinario loci reseruatis; at
si secus egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse
& fore, ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Aposto-
licæ reseruatis, siquidem Regulares habent à Sede Apo-
stolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam mi-
nimè sublatam fuisse ijsdem S. Congregationis decretis
hac de re editis iussu sanctæ mem. Clementis VIII.
Quam S. Congregationis sententiam Sanctitas sua ad
se relatam probauit, mandauitque ab omnibus, ad quos
pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouem-
bris 1628. F. A. Card. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.*
Ex qua declaratione patet cessare illud, quod Do-
ctores communiter hac de re asserebant, videlicet
declarationem eiusdem S. Congreg. factam aucto-
ritate Clementis VIII. quatenus auferebat Re-
gularibus potestatem absoluendi à casibus Papæ,
vel Episcopo reseruatis, pro sola Italia, & non
pro aliis prouinciis fuisse factam, & publicatam,
vt asserebant Fr. Emman. *in addition. sum. tom. 4.
cap. 118. num. 18.* Fr. Ioan. de la Cruz *in sua epitome
lib. 2. cap. 6. fol. 163. col. 2. vers. si arguas secundo,* Suar.
de Pœnit. disp. 30. select. 3. num. 16. in fine, Sanch. *in
præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 36. ad fin.*
Villalob. *p. 1. sum. tract. 9. diffic. 62.* Portel *in dub.
Regul. verb. Confessor erga sæculares num. 22. vers. at
sicut, & verb. Casus reseruati num. 6.*

222 Sed circa omnes Regulares est præterea scien-
dum quòd non potest aliquis Regularis solus in
Parochiali, vel alia Ecclesia præfici absque socio
eiusdem regulæ, & sui Superioris licentia, *cap. 2.
& cap. quod Dei timorem, de statu Monachor. d. Clem.
Ne in agro, §. ad hæc, eod. tit.* & habetur *in cap. 1.
& 2. distinct. 58.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2.
lib. 6. cap. 6. in fine,* Illustriss. D. meus Roderic. à
Cunha *in comm. ad cap. 1. n. 14. dist. 55.* Hæc autem 223
Iura procedunt vbi Ecclesia est monasterio plenè
subiecta, itaut Parochus illius possit ad nutum
Abbatis reuocari ad monasterium, gloss. *verb. ad
claustrum in d. Clem. ne in agro, §. ad hoc,* Abb. *in dict.
cap. quod Dei timorem, sub num. 9.* Verùm qoando
Parochialis à monasterio non dependet, res est
dubia, nam Doctores magis communiter in eam
conueniunt sententiam, vt inspecta Iuris commu-
nis dispositione Regularis de eadem sui Superio-
ris licentia absque vlla Apostolica dispositione
ad illam prooooueri valeat, vt per Abb. *in d. cap.
quod Dei timorem, sub num. 7.* Selu. *de benefic. p. 3.
q. 70. num. 1.* latè Lambert. *de iurepatron. lib. 2. p. 1.
q. 7. princ. art. 19.* Gambar. *de offic. & potest. Legati
à Latere lib. 8. tit. de potest. Legati in Regulares exem-
ptos, num. 22.* Sed Curia Romana inspecta sola
dispositione Iuris communis non eiusdem sem-
per videtur fuisse sententiæ, siquidem *in decis. 5.
de iurepatron. in nouis,* sequuta est opinionem, vt
nequeat Monachus ad Parochialem promoueri,
nisi ex Apostolica dispensatione, & hoc etiam
decreuit *in decis. 28. de prabend. in nouis,* & apud
Ægidium *decis. 132. & 214.* & apud Chisan. *de-
cis. 170.* vbi expressiùs censuit collatiooem Mo-
nacho factam de Parochiali absque dispensatio-
ne, nullius esse momenti, etiamsi Motu proprio
sit facta, & apud Guidob. *decis. 95.* & apud Verall.
decis. 85. p. 1. censuit Canonicum regularem posse
ad Parochialem promoueri, dummodo adsit Epi-
scopi dispensatio, recedens à *decis. 5. de iurepatron.*
& probans dicta Doctorum *in d. cap. quod Dei ti-
morem.* Sed quicquid sit de Iure communi, hodie
Regulares nullatenus possunt ad Parochiales, vel
ad sæcularia beneficia promoueri ex dispositio-
ne S. Concilij Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 10.
& 11. & ex reg. Cancell. 42. seu 43.* quibus cauetur
vt regularia beneficia Regularibus, sæcularia ve-
rò sæcularibus conferantur, prout vidimus *lib. 3.
cap. 4.* & declarauit S. Congreg. Concilij per hæc
verba. *S. D. N. Gregorius XIII. noluit licere Ca-
nonicis Regularibus Congregationis Lateranen. etiam
de licentia sui Generalis absque permissu Summi Pont.
assumere curam animarum etiam ad tempus, multó-
que minus beneficium Curatum ad tempus.* Vnde iam
praxis inoleuit, vt Monachis & aliis Regula-
ribus non concedatur indultum retinendi bene-
ficia curata, vt testantur Mandos. *in praxi signat.
tit. de dispensat. vers. Monachi, & tit. de licentia,
vers. Fratribus Mendicantibus, & vers. licentia præ-
missa,* Hoied. *de incomp. benefic. part. 1. cap. 24. vers.
hoc tamen.* At ex speciali indultu Pij V. ad pre- 224
ces inuictissimi & Catholici Regis Philippi II.
sub die 3. Martij 1567. concessum est Capitulis
prouinciarum Indiarum quorumcunque Ordi-
num etiam nnn Mendicantium, vt possint impar-
tiri licentiam suis Fratribus, vt in monasteriis
sui Ordinis, vel extra commorantibus in locis
assignatis, & assignandis officium Parochi exer-
ceant, Sacramenta ministrando, prout hactenus
consueuêre Ordinariorum licentia minime re-
quisita, & quòd vbi dicti Religiosi curam ani-
marum exercent, nihil innouent Episcopi, prout
testatur Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 34. art. 1.*
licèt hodie, vt audio, diligentia Illustrissimi &
Reuerendissimi D. D. Ioannis de Pelafox Episcopi
Tlazcalen. mei amicissimi, huiusmodi doctrinæ,
&

& Parochiales Ecclesiæ ad Clericos sæculares
peruenerint,& iam apud Regulares non sint pro-
pter aliqua inconuenientia.
225 Er vbicumque præficitur Regularia debito mo-
do in Parochiali monasterio non subiecta, tunc
non est necessarius sui Ordinis socius, quia cum
Religiosus ille Abbati non subiiciatur, non est
cur ei socium dare debeat. Ita docent in d.Clem.ne
in agro, Card. n.1.oppos.4. Anchar. n.32.q.26. item
in d.cap.quod Dei timorem, idem Cardin.num.6.q.4.
Anchar.n.9.& Ioan.Andr.n.17. Anton.Cuch.lib.3.
institut. maior.tit.1.n.159. Azor. instit.moral.part.1.
226 lib.12. c.19.q.14. Vnde Religiosus factus Episco-
pus non obligatur ad tenendum secum socium sui
Ordinis, nisi ex quadam decentia & honestate,
Azor. instit.moral.p.1.lib.12.cap.7.q.4. Sanch.d.c.6.
227 n.21. Nec potest Regularis animarum curam in
Ecclesia, vbi Monachi collegialiter habitát, exer-
cere, c.1.& per tot.16.q.2.cap.1. pen. & fin.de capel-
lis Monach.d.Clem.ne in agro,§.ad hæc,de statu Mo-
228 nach. Nec Canonicus in sæculari Ecclesia eligi,
arg. cap.in noua 16.q.7.& cap.cùm causam quæ inter,
229 de elect. Sanch. d.tom.2.lib.7.c.29.n.72. Nec quod-
cumque beneficium simplex de iure obrinete po-
test, cap quorundam, vbi gloss.74. dist. cap. super eo,
vbi Panor.de Regularibus, & notatur in d.cap.quod
Dei timorem, de statu Monach.vbi Abb.num.5.& 7.
Card.n.7.q.5. Sylu.de benefic.p.3.q.70.n.3. Gregor.
Lopez l.25.verb.Iglesias,tit.7.part.1. Hoied. de in-
compatib.benefic.p.1.q.vlt.num.96. Flamin. Patis. de
resign.benefic.lib 4.q.5.n.1.& 2.Fr.Emman.quæst.Re-
gular.tom.1 q.34.art.4.& tom.3.q.53.art.2. Monald.
cons.69.num.2.vel.2. Azor.dict.tom.1 lib.12.cap.19.
q.13.& tom.2. lib.6.cap.4.q.22. Sanchez dict.lib.7.
cap.29.num.75.
230 Non prohibetur autem qoilibet Religiosus in
Episcopum eligi, Clem.1.de elect. & supra de Epi-
scop.elect.ostendimus. Sed consentire electioni non
poterit absque sui Superioris licentia,nisi ab ipso
Romano Pontifice sit electus, cap. si Religiosus, de
elect.lib.6. Fr.Emman.quæst.Regul.tom.2.q.58.art.1.
Paul. Laymann in quæst.Canon.de Prelat.Eccles.ele-
ction.q.189. Sanch.d.lib.7.cap.29.n.57. Illustriss. D.
meus Roderic. à Cunha in comment. ad c.1.num.1.
dist. 58. Iste autem Superior debet esse immedia-
tus Conuentus,vbi Religiosus electus moratur,vt
tenent in dict.cap.si Religiosus,Domin.num.7. Ioan.
Andr.n.2 Anch.n.3.in fine,Franch.n.1.notab.3.& in
Clement.fin. eod.tit.de elect. idem Anch. n.1.notab.2.
Card.q.2.& 8.n.6.& 7. Imol.q.2.n.4. & Bonifac.
n.30.& 33.Fr.Emman.quæst.Regul.tom.3.q.53.art.2.
nouissimè Hieron. Roderic.in compendio quæst.Re-
gular.resolut.13.n.56. Sanch. d.cap.29.n.65. & Illu-
striss.D.meus Roderic.à Cunha in comment.ad dict.
c.1.num.5.id intelligentes, & præcipuè duo vltimo
loco citati,nisi aliud in Constitutionibus Religio-
nis, aut priuilegio particulari caueatur: Episcopi
quoque licentia desideratur præter Prælati con-
sensum si beneficium non pleno iure monasterio
subsit, vt Religiosus ad illud promoueatur; secùs
verò si pleno iure subsit monasterio;vt per Fr.Em-
man.d.tom.3.q.53.art.2. Lessi. de iustit.lib.2.cap.41.
dub.12. num.98.vers.ibi notandum, Sanchez d.c.29.
num.66.
231 Imò multi Doctores existimant exigi quoque
Superioris prædicti licentia, vt Religiosus con-
sentire possit de se ad Summum Pontificatum fa-
ctæ promotioni, gloss. verb.ad ordinandum, in cap.
quam sit 18.q.2.Lambert.de iurepatron.lib.2.p.1.q.7.
art.19.num.22. Roch. eod.tract.verb.honorificum,q.4.
n.13.Gregor.Lop.l.22.verb.Iglesias,tit.7.p.1.Syluest.
verb.Religio 7.q.9. Emman. Sà eodem verb.num.63.
Fr. Emman. tom.1.q.34.art.5. in princip. Iacob. de
Graff. in aureis decis.p.2.lib.3. cap.20. n.1. nouissi-
mè Hieronym. Roderic. in compendio quæst. Regul.
resolut.15.n.54. Contrarium verò probabilius mi-
hi videtur, ex eo quia, vt notatur in cap. licet, de
elect. contra Pontificem à duabus Cardinalium
partibus electum nulla exceptio præter hæresim
opponi valet;& ideo hanc partem tuentur Barbat.
de præstantia Cardinal.q.1.num.vlt. Rosell. de potest.
Imper. & Papæ,cap.79.n 54. Pacian. de probationib.
lib.2.cap.34.num.112.Sanch.d.lib.7.cap.29.num.58.
Nec valet generalis concessio facta Religioso 232
de consentiendo electioni, si quam de se contige-
rit fieri, quia viam aperit ambitioni, Clem. fin. de
elect. Hieron. Roderic.d.resol.15.n.55. vbi num.60.
idem dicendum ait de speciali licentia, vt si Præ-
latus concedat Regulari,vt possit acceptare si eli-
gatur ad talem Ecclesiam fortè vacantem, quia
subest eadem ambitionis ratio, & n.61. post gloss.
verb.nullius in d.Clem.fin. & ibi Card.q.11.num.14.
Imol.num.12.& Bonifac.num.27. Similiter subdit
non valere licentiam, etsi tunc electio facta esset
eius Religiosi ignaro Superiore, sed debere dari
licentiam consentiendi tali electioni,quæ de ipso
est facta in tali Ecclesia. Debet autem cùm ele-
ctus fuerit Religiosus intra tempus ei assignatum
præstare consensum, alioquin electione illa ipso
iure priuatur Extrauag.si Religiosus, de electione in-
ter communes.
At si Prælatus iniostè denegauerit licentiam 233
Religioso vt suæ promotioni consentiat,ad id co-
gendus est per alium superiorem, vt per Cuch.
institut.maior. lib.3.tit.1.num.154. Lessium de iustit.
lib.2.cap.41. dub.12.num 97. Sanchez dict.cap.29.
num. 68. vbi num. 70. addit posse Religiosum re- 234
nuntiare promotioni de se factæ ad beneficia sæ-
cularia, aut Episcopatus, nec ad id cogi posse
à superiore, quia non tenetur obedire in iis,
quæ excedunt obedientiæ Regularis metas, ac
per conseqoens non esse integrum Abbati acce-
ptare sine consensu subditi electi, id enim pen-
det à personali ipsius voluntate, & respicit per-
sonam Monachi; vnde ex eadem ratione nec so-
lus Abbas potest renuntiare illi promotioni abs-
que consensu Monachi, refert & sequitur nouis-
simè Hieron. Roderic. in compendio quæst.Regul.re-
solut.15.num.57.
Episcopus verò factus Religiosus aut alteri 235
Ecclesiæ deputatus tenetur nihilominus ad suæ
Regulæ obseruantiam circa tria vota substantia-
lia, & ad habitum deferendum, de quo latè San-
chez d.tom.2. lib.6.cap.6. à princ. & diximus suprà
in cap.9. de Episcopis & eorum elect. vers. quoad tria.
Nec propterea quod reditus Ecclesiæ suæ admi- 236
nistrat dicitur proprium possidere, quia ratione
officij est rerum Ecclesiæ dispensator, non domi-
nus cap.doctos cum seqq.16.q.1.c.2.§.1. de statu Mo-
nach. & faciunt quæ latè diximus lib.3. cap.17. de
fructib. vers.13. Ab obedientia tamen, & iurisdi- 237
ctione Prælatorum Regularium absoluitur, si est
Episcopus,solique Pontifici Maxim.subditur, cap.
vnic.18.q.1. Sanchez dict.lib.6.cap.6.num.2. simili-
ter factus Episcopus absoluitur à ieiuniis, vigi-
liis,& cantu, & aliis,quæ officio eius, & dignitati
repugnant, arg. cap. si Rector 43. dist. Tenetur au-
tem ad omnia, quæ sine Prælationis, vel officij
sui præiudicio poterit obseruare, cap.nemo 16.q.1.
cap. Monachum 20.q.1. vt diximus suprà in dict.

238 *cap.9. verſ. quoad cæteras, cum ſeq.* Officium verò iuxta ritum ſuæ diœceſis, non verò iuxta ritum ſuæ regulæ tenetur recitare, vt cenſuit Rituum
239 Congreg. *ſub die* 11. *Iunij* 1605. & eius ſocius Regularis poteſt in recitando Officia, cum Epiſcopo ſe conformare & ſatisfacit, ex eadem S. Congreg. promoto ad Epiſcopatum 11. *Iulij* 1605.

240 Si verò Religioſus ad beneficium Parochiale alicuius Eccleſiæ promotus fuerit, concordant omnes Doctores ſtatim citandi, teneri cum votis Religionis, & præcepto portandi habitum, vt de Epiſcopo *ſuprà* diximus. Quoad obedientiam verò Prælatorum Religionis ſic diſtinguunt communiter Doctores: ſi Eccleſia illa nullatenus ſubiiciatur Prælatis monaſterij, eximitur ille Religioſus ab obedientia Prælatorum religionis, *cap. Parochia* 16. *q.* 1. ſed ſubiectus manet imperio Epiſcopi, qui de cætero erit ſuus Abbas. Si verò ſubiiciatur Prælatis religionis quoad ſola temporalia, eximitur, quoad ſpiritualia ab illorum obedientia, *cap. viſis, cap. ſane* 16. *q.* 2. ſi verò eis ſubiecta ſit quoad omnia manet plenè illis ſubiectus; ita Greg. Lop. *l.* 26. *verb. proprio, tit.* 7. *q.* 1. Syluest. *verb. religio* 7. *q.* 11. Marc. Anton. Cuch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 158. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 34. *art.* 6. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 39. vbi etiam ſubdit huiuſmodi Parochum Regularem ab iis ſolùm obſeruantiis Regularibus abſolui, quæ in Eccleſia ſæculari vnà cum munere commodè ſeruari nequeunt; teneríque illum ad eas obſeruantias, quæ potiùs adiuuant, vel non impediunt id munus, & *num.* 38. reſoluit eum abſolui ab officio diuino iuxta ritum ſuæ Religionis perſoluendo, quia iuxta ritum ſuæ Eccleſiæ perſoluere debet.

241 Præterea ſciendum quòd omnes Religioſi omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, quæ Religioni non repugnant, *cap. doctos, cum ſeqq. & cap. generaliter* 16. *q.* 1. & *ſuprà de priuileg. Clericor.* oſtendimus, & à multis grauaminibus ſunt immunes, in quibus moleſtari, aut grauari ab Eccleſiarum Prælatis prohibentur *cap. nimis, il* 1. *&* 2. *de exceſſibus Prælat. Clem.* 1. *eod. tit.* vbi numerantur triginta grauamina, quæ Epiſcopi Religioſis inferebant, quæ potiùs monaſteria in communi videntur concernere, vt infrà *lib. ſequenti* ſuo loco videbimus, quædam tantummodo hic referemus, quæ perſonas ipſas contingere videntur.

242 In primis namque prohibentur Epiſcopi Religioſum aliquem ordinare, aut Eccleſiæ præficere inuitis Monachis, aut Superioribus ſuis, *cap. Monachi, cum ſeqq.* 16. *q.* 1. *cap. luminoſo* 18. *q.* 2. *cap. ad aures, de tempor. ordinat.* Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 23. *art.* 1. Nau. *conſ.* 25. *poſt num.* 1. *de tempor. Ordin. in nouis.* Verùm cùm licentia ſiue litteræ Superioris Religioſi ordinandi ad manus Epiſcopi peruenerint, ſuum non erit inquirere ſi nomina eiuſdem Religioſi ordinari volentis, & deſiderium fuerit propoſitum in Eccleſia, teſtimoniúmque extet de illius natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis, quæ in ordinandis omnibus inquirenda eſſe decernit Concil. Trident.
243 *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 5. ſiquidem Congregatio eiuſdem Concilij cenſuit ad Regulares minimè extendi diſpoſitionem præfatam, in quibus ſatis ſit Epiſcopo teſtimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & atteſtantibus, prædictos nullo requiſitorum indigere, eiuſque fidei ſtandum eſſe præterquam circa doctrinam, pro qua ſubiiciuntur Epiſcoporum examini: ita deciſum referunt Henriq. *in ſum. lib* 10. *cap.* 23. §. 4. *in gloſſ. lit. L.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.* 26. §. 18. *num.* 2. *verſ. tertio excipiuntur regulares, &* §. 20. *num.* 8. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 28. *art.* 2. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon.*
rub. 12. *cap.* 13. *num.* 35. Et præterquam circa inter- 244
ſtitiorum diſpenſationem, quæ ab Epiſcopo eis concedenda eſt ex cauſa ſibi per atteſtationem ſuorum Superiurum manifeſta, vt atteſtantur Hieron. à Sorbo *verb. Ordines ſacri, verſ. quoad ſecundum*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, ad fin.* Petr. de Ledeſma *in ſum. p.* 1. *de Sacram. vbi de Sacram. Ordinis, cap.* 8. *verſ. la dificuldad.* Ioan. Baptiſta Confect. *in collect. priuileg. fol.* 136. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 50. *pag.* 58. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapolit. p.* 1. *deciſ.* 81. *n.* 1. *& in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 561. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 483. *num.* 5. *in* 2. *edit.* Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 23. §. 4. *in commento lit. L.* Proſp. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. verb. Ordo, propè finem*, Vgol. *de officio Epiſcopi, cap.* 20. §. 1. *num.* 2. *& cap.* 27. *n.* 3. Bonacin. *de Sacrament. diſput.* 8. *quæſt. vnic. punct.* 5. *num.* 34. Homobunus de Bonis *de examine Eccleſ. tract.* 2. *cap.* 2. *q.* 15 *in fine.* Menoch. *de arbitr. caſu* 564. Portel *in dubijs Regularib. verb. Ordines ſacri, num.* 5. Ego ipſe *d. p.* 2. *de officio & poteſt. Epiſcopi, p.* 2. *alleg* 18. *num.* 10. Nauar. *in ſingular. Canon. concl.* 78. *num* 4. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1.
q. 38. *art.* 7. *concl.* 1. vbi *concl.* 3. ſubdit, Abbates Re- 245
gulares poſſe per ſeipſos Ordinibus minoribus ſubditos ſuos Regulares ordinare, ad eoſque ſpectare, non verò ad alium, cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare. Nec Prælati Religioſorum confeſſiones, ipſis inuitis, prohibentur audire, contra ſui Ordinis inſtituta, eíſque pœnitentias iniungere, Euchariſtiam exhibere, aut ne Euchariſtiam in ſuis Eccleſiis ſeruent prohibere, & ne Fratres ſuos in ſuis Eccleſiis ſepeliant interdicere, *cap. Agapitus* 16. *q.* 1. vel compellere vt apud Eccleſias ſuas ſepeliant, & ibi eorum exequias celebrent, & circa campanas eorum, & cœmeteria Diuinorum celebrationem, & primæ Miſſæ, & numerum Fratrum & Sacerdotum, cereorum aut lampadum, & ornamentorum taxationem, & oblationes, quæ eis offeruntur, & alia ſimilia, à quibus grauaminibus Papa præcipit abſtineri, *in cap. nimis iniqua, & in cap. nimis parua, de exceſſ. Prælator. & in Clem. Dudum,* §. *cæterùm, de ſepultur. & in Conc. La-*
teranen. ſub Leone X. ſeſſ. 11. *in fine.* Et denique olim 246
prohibebantur Epiſcopi Miſſas ſolemnes in Eccleſiis Monachorum celebrare, ne in Dei ſeruorum receſſibus vlla popularis præberetur conuen-
tùs occaſio, *cap. luminoſo* 18. *q.* 2 Hodie verò in om- 247
nibus Eccleſiis ſuæ Diœceſis quantumuis exemptis, & priuilegiatis Miſſas & diuina officia cum aſſiſtentia ſuorum Canonicorum, etiam in Pontificalibus poſſunt celebrare, ſiue ab aliis, ſine tamen Pontificalibus, celebrari facere, & in eis habere circulos, contradictores per cenſuras cogendo, vt cenſuit S. Rituum Congreg. *in Ferrarien.* 20. *Iulij* 1600. *& in Alexandrina S. Petri in Broglio.* 7. *Februarij* 1604. *in* 3. *dub.* Tenentur enim & cogi poſſunt ipſi exempti à iuriſdictione Epiſcopi illum ad Pontificalia exercenda in eorum Eccleſiis admittere, eíque primum locum, & omnes præcedentias concedere, ex eadem S. Congregatione *in Tullen.* 6. *Decembris* 1616.

CAPVT

CAPVT XLIV.

De Monialibus, & ſacris Virginibus.

SVMMARIVM.

1 *Mulierum cœnobia quare introducta?*

2 *Monaſteria ſanctarum mulierum in eremis olim fuerunt erecta, & poſtea in ciuitatibus.*

3 *Religioſæ fœminæ Moniales, ſeu antiquiori vocabulo ſanctimoniales appellantur, aut ſorores.*

4 *Virgines Deo dicandæ non coactè, ſed voluntariè debent ingredi Religionem, vnde non ſunt metu ad id compellendæ.*

5 *Cogentes vi coactiuas non inductiua mulierem ingredi Religionem, excommunicationis ſententia ſubiacebunt.*

6 *Cogentes mulierem monaſterium ingredi, ingreſſu non ſequuto. Vel vt non profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſæculari retento educetur, non excommunicantur.*

7 *Puellæ receptio cauſa induendi habitum probationis in Religione prohibetur, niſi duodecim annis ſit maior.*

8 *Puella in Religionem admittenda, quamuis in legitima ſint ætate, prius ab Epiſcopo vel eius Vicario examinandæ, & earum voluntas diligenter exploranda.*

9 *Exploratio voluntatis puellarum profiteri volentium vtroque tempore, ſcilicet ingreſſus, & profeſſionis facienda ad Epiſcopum pertinet, quamuis monaſterium ab eius iuriſdictione ſit exemptum.*

10 *Epiſcopus poteſt Eccleſiaſticis cenſuris, & aliis pœnis ſibi bene viſis prohibere Abbatiſſis, & Superioribus regularibus Monialium ipſis regularibus ſubiectarum, ne qua puella profeſſionem emittat, niſi prius explorata eius voluntate ab ordinario.*

11 *Explorare quando debeat Epiſcopus voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult eam in vxorem ducere.*

12 *Vicarius, niſi Epiſcopo impedito, non poteſt explorare voluntatem puellæ profiteri volentis.*

13 *Filij aut filiæ ſi à parentibus in infantia Religioni tradantur vt ſint Religioſi, an & quando teneantur perſeuerare, vel poſſint egredi, oſtenditur.*

14 *Religioſæ fœminæ omnes caput ſuum velare conſueuerant.*

15 *Velamina Monialium ſex inueniuntur.*

16 *Conſecratio in ſolis virginibus locum habet, & ab Epiſcopo ſolo poſſunt virgines conſecrari.*

17 *Conſecratio Virginum in quibus diebus facienda? oſtenditur.*

18 *Conſecratio Virginum nonniſi in die Dominico, & inter Miſſarum ſolemnia facienda.*

19 *Moniales virgines ante 25 annum completum non ſunt conſecrandæ.*

20 *Conſecratio Virginum eſt ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum ordinem.*

21 *Conſuetudo benedicendi virgines non amplius eſt in vſu, ea tamen ſeruanda eſt, ſi alicubi vigeret.*

22 *Moniales quæ ſunt ordinis Mendicantium non conſecrantur.*

23 *Puella non admittitur ad habitum, niſi duodecimo ætatis anno completo, abſque S. Congregationis licentia.*

24 *Habitum Regularem ſuſcipere & profeſſionem emittere non poſſunt vltra duas ſorores in eodem monaſterio abſque S. Congregationis licentia.*

25 *Victum, & veſtitum ſubminiſtrare tenentur conſanguinei, vel parentes puellæ à tempore ſuſcepti habitus vſque ad profeſſionem, quamuis dos in depoſito exiſtat.*

26 *Moniales ad profeſſionem, nec ad chorum admitti non debent niſi legere nouerint.*

27 *Nouitiæ cùm veſtiuntur, vel profeſſionem emittunt non licet Epiſcopis a propinquis, vel ab alio quocunque donatum, comeſtibilia, & linea etiam parui momenti accipere.*

28 *Monialium numerus in omnibus monaſteriis is præfigatur, quæ ex redditibus ordinariis ſuſtentari valeant; à quo antea ſit facienda huiuſmodi præfixio, oſtenditur.*

29 *Monialium in monaſteriis regni Portugalliæ is tantum numerus ab Epiſcopis præfigi ac conſeruari iubetur qui ex redditibus propriis eorumdem monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis congruè poſſit ſuſtentari.*

30 *Propinarum abuſus pro ea die qua nouitiæ veſtiuntur, vel Profeſſionem emittunt, in Regno Portugalliæ tolli mandatur.*

31 *Dotales eleemoſynæ apud Monialium conſanguineos, vel affines nullatenus relinquantur, ſed antequam puellæ habitum ſuſcipiant, deponantur actualiter apud mercatorem, &c.*

32 *Eleemoſynæ, quæ per pactum ſacriſtis, & infirmariis monaſteriorum Monialium dari ſolent, non comprehenduntur ſub prohibitione propinarum.*

33 *Moniali aliqua mortua intra numerum præfixum ad reliquas ſpectat capitulariter votiſque ſecretis eam puellam, quæ eis viſa fuerit, ad locum huiuſmodi intra numerum vacantem admittere.*

34 *Moniales, quæ de licentia S. Congregationis recipiuntur ſupra numerum in quolibet monaſterio conſtitutum, non ſubrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum.*

35 *Moniales velatæ tam intra, quàm ſupra numerum abſque dotali eleemoſyna nequaquam recipi debent.*

36 *Depoſitum dotalium eleemoſynarum Monialium in locis in quibus non adſunt mercatores, aut banchi, faciendum eſt in manibus probi viri, & facultoſi.*

37 *Monialibus nullatenus licet recipere pecunias, vel aliquam aliam rem anticipatè ad computum eleemoſynæ dotalis, quam quæuis puella habitum Monachalem ſuſceptura perſoluere debet.*

38 *Dotales eleemoſynæ Monialium ſolui debent in ære, nec aſſignatio bonorum ſtabilium, aut cenſuum permittenda.*

39 *Moneta in valore regulariter tempus contractus attenditur.*

40 *Conuerſa Monialium debet eſſe puella virgo, prædita qualitatibus neceſſariis, capitulariter, votiſque ſecretis Monialium admiſſa.*

41 *Dos non ſpectetur in Conuerſis Monialium admittendis, ſed neceſſitas monaſterij.*

42 *Moniales Franciſcanæ primam regulam obſeruantes prohibentur tamen recipere Conuerſas.*

43 Moniales S. Claræ regulariter non habent Conuersas, nec eis ancillæ laicæ dantur in communi.

44 Conuersæ Monialium nullo modo permitti debent, vt exeant, aut videre se sinant ad effectum claudendi, vel aperiendi ianuam monasterij, sed id muneris alteri extra clausuram degenti committatur.

45 Conuersæ ad monasteriorum pauperum subleuamen receptæ, vt ad conquirendas eleemosynas mittantur, quibus qualitatibus præditæ esse debeant? ostenditur.

46 Conuersas ad quæstuandum, aut ad quodlibet aliud negotium peragendum, mittere non possunt Moniales si ex reditibus commodè sustentari valeant: quacumque consuetudine non obstante.

47 Conuersæ vbi sunt ad quæstuandum, non sunt puellæ educationis causa introducendæ absque Sedis Apostol. speciali licentia.

48 Collectori Portugalliæ licet Monialibus licentiam concedere introducendi mulieres pro earum seruitio in monasterio.

49 Fœminæ non sunt facilè in obsequium, & famulatum Monialium intra monasteria intromittendæ, quamuis sint honestæ vitæ.

50 Episcopi nullatenus permittant puellas educationis causa in Sanctimonialium monasteria introduci, nisi S. Congreg. licentia suffultas.

51 Puellæ qualiter introducendæ, & tenendæ causa educationis in monasterijs Monialium? ostenditur.

52 Puella educationis causa in monasterium introducta, si post ætatem 25. annorum ibi permaneat, nullam excommunicationem, aut censuram aliquam incurrit.

53 Moniales in earum monasterijs puellas educationis causa recipere non possunt, nisi pro eis ibi loca particularia destinata, & constituta sint.

54 Consensus Monialium omnium singulariter præstitutus requiritur in receptione puellæ educationis causa.

55 Ancilla pro educandis non datur.

56 Præcedentia inter Moniales à die professionis, non autem susceptionis habitus Regularis debetur.

57 Moniales in bacchanalibus vel alijs temporibus recreatoris ne vtantur habitu virorum, aut cuiusuis speciei armis se cingant, prohibere debet Episcopus.

58 Cibum externis parare, aut esculenta vendere prohiberi debet Monialibus.

59 Monialium nulli conceditur facultas disponendi de cellis suis post obitum.

60 Moniales vt in refectorio communi comedant, & in loco etiam communi laborent, curandum est.

61 Cantus simplex vel figuratus non permittatur in Ecclesijs Monialium à personis sæcularibus, benè tamen inter ipsasmet.

62 Accessus sæcularium ad monasteria Monialium permitti non debent sub prætextu eas docendi sonum cymbalorum, vel alterius instrumenti, aut etiam musicam, vel cantum, etiam ad crates.

63 Hebræorum accessus ad monasteria Monialium permitti non debet ad loquendum cum illis.

64 Missæ sacrificium celebrari non debet in infirmaria Monialium.

65 Moniales non debent appellari cum titulo domnæ, sed sororis.

66 Monialium victui quomodo succurratur tempore carestiæ? ostenditur.

67 Moniales sub perpetua clausura iustis de causis constitutæ.

68 Clausura Monialibus indicta ad conseruationem honestatis.

69 Moniales ex quibus causis egredi liceat, expressit Pius V.

70 Incendij magni sub nomine quid intelligatur? ostenditur.

71 Infirmitatis lepræ, & epidemiæ quid intelligatur? ostenditur.

72 An Moniales possint è monasterijs exire ex alijs causis similibus, vel vrgentioribus quàm contentis in constitutione Pij V.

73 Belli tempore quando possint Moniales è monasterio exire.

74 Moniales quando possint de licentia Superioris transire de vno monasterio ad aliud? ostenditur.

75 Moniales possint ne ad perfectiorem Religionem transire.

76 Monialis translatio in causis permissis non potest hodie fieri nisi id concedatur à sacra Congr. & quatuor conditionibus adiectis.

77 Monialis, quæ dum in proprio monasterio aliqua de causa commodè corrigi non potest, ad aliud monasterium correctionis gratia transfertur.

78 Moniales propter incorrigibilitatem non sunt eijciendæ simpliciter è monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt ad aliud transferri.

79 Abbatissa, seu Priorissa si propter feudum tenetur personaliter præstare iuramentum fidelitatis alicui domino sæculari, potest cum honesta societate exire, modo statim præstito iuramento reuertatur.

80 Conuentus totus Monialium auctoritate Prælati locum mutat.

81 Moniales Conuersæ è monasterio quando exeant ad petendas eleemosynas.

82 Moniales Conuersæ possunt adhuc ob receptam consuetudinem recipi, & ad professionem admitti.

83 Moniales è suis monasterijs egredientes extra casus exceptos ipso iure excommunicatæ sunt excommunicatione maiori latæ sententiæ summo Pont. reseruata.

84 Comitantes Monialem è suo monasterio egredientem excommunicationem reseruatam incurrunt, nisi id faciant moti compassione quadam naturali in extrema, vel graui necessitate.

85 Moniales quando dicantur è monasterio exire ad effectum incurrendi excommunicationem latæ sententiæ reseruatam, ostenditur.

86 Moniali non potest licentia concedi è claustro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso vt desperaretur salus ea non egressa.

87 Moniali non licet egredi vt curam nepotum suorum gerat.

88 Abbatissa non potest è monasterio exire vt visitet ædificium Ecclesiæ num sibi placeat.

89 Moniali in casibus exceptis, an liceat exire è monasterio subiecto Episcopo, vel Superioribus Regularibus cum licentia suorum Prælatorum Regularium tantùm? ostenditur.

90 Vicarius generalis Episcopi absque speciali eius commissione egressus Moniali è monasterio licentiam concedere potest.

91 Licentia concedenda Moniali ad exeundum in casibus exceptis debet in scriptis obtineri.

92 Ingredi intra septa monasterij Monialium nemini

mini licet sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta.

93 *Prelati, & alij Monialium curam habentes earum monasteria ingredi non possunt, nisi in casibus tantum necessarijs.*

94 *Infantes discretione carentes admitti possunt ad claustra Monialium absque alicuius censura incursu.*

95 *Pueri septennes præsumuntur vsum rationis adepti ne possint admitti ad claustra Monialium.*

96 *Fœmina non possunt admitti ad claustra Monialium.*

97 *Mulieres, quæ sunt in discordia cum maritis, & eorum sæuitiam timent, si extra culpam sint, debent si sunt in monasteriis tolerari, in posterum verò non sunt recipienda.*

98 *Mulier aliqua si venerit in suspicionem marito quod timetne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti vt possit ingredi monasterium Monialium dummodo,* &c.

99 *Mulieres nuptæ in monasteriis Monialium recipi non debent.*

100 *Matribus præstari non potest licentia ingrediendi monasteria Monialium etiam ad inuisendas filias morti proximas.*

101 *Viduæ nullæ in monasteriis Monialium recipiendæ sunt, nisi Moniales fieri velint.*

102 *Episcopus non potest dare licentiam viduæ ingrediendi monasteria Monialium, atque in habitu laicali permanere volenti, etiamsi toto tempore illic degere vellet.*

103 *Licentiam ingrediendi intra septa monasterij in casibus necessariis debet tantum dare Episcopus, vel Superior.*

104 *Vicarius generalis speciale mandatum habens in monasteriis Episcopo subiectis auctoritate Ordinarij, in alijs verò Summo Pontif. subiectis potest concedere facultatem ingrediendi Monial. monasteria.*

105 *Prouisor à Capitulo [illegible] potest in monasteriis sibi subiectis conce[illegible] facultatem ingrediendi Monialium monaster[illegible]*

106 *Licentiam ingrediendi monasteria Mon[illegible] exemptarum, & Regularibus subiectarum ad quem, vel quos pertineat, ostenditur, & n.107.*

107 *Monasterium Monialium si alicui particulari Prælato Conuentuali subiectum esset, non posset Generalis, seu Prouincialis licentiam ingressus ad id monasterium concedere, poterit tamen dum visitat inquirere vtrum Prælatus ille iustè vsus fuerit hac facultate.*

108 *Abbatissa non poterit facultatem ingrediendi monasterium concedere, nisi in casibus repentinis, vel nisi habuerit generalem licentiam à Superiore,* &c.

109 *Fratres minores ad Monialium monasteria absque speciali Summi Pontif. licentia ingredi non possunt.*

110 *Cardinalis, Episcopus, aut alius habens priuilegium ingrediendi Monialium monasteria cum socijs, quos secum assumere voluerit, non potest Fratres minores eligere.*

111 *Licentia ad ingrediendum Monialium monasterium concedenda debet esse specialis, & non sufficit generalis, primo actu finitur, & extenditur ad socium obtinentis.*

112 *Licentia ad ingrediendum Monialium monasterium non sufficit tacita.*

113 *Licentia solemnitas vt in scriptis concedenda sit ita obligat vt lethalis culpa sit eam omittere.*

114 *Ingressus ad monasteria Monialium sine licentia in scriptis obtenta licitus videtur, si repentina superueniat necessitas, quæ aditum ad Superiorem non permittat.*

115 *Ingredientes claustra Monialium, sine licentia in scriptis obtenta, excommunicationem nulli reseruatam incurrit.*

116 *Excommunicationem reseruatam incurrunt intrantes Monialium monasteria ex præsumptioptione, & prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus concessarum sine sufficienti ratione, & causa.*

117 *Excommunicatione reseruata non afficitur ille, qui facultatem ingrediendi habet, sed non ingreditur prætextu facultatis, aut illam haberet inualidè concessam, vel existimaret sibi licitum.*

118 *Licentia ingrediendi Monialium monasteria concedi non potest, nisi ob causam necessitatis monasterij, seu Monialium.*

119 *Necessitas monasterij Monialium ob quam licitus est ingressus in illud, non est accipienda physicè pro strictissima necessitate, sed moraliter.*

120 *Causa minor requiritur in concedenda licentia fœminis ingrediendi Monialium monasteria quàm viris, matri, aut sorori, quàm aliis.*

121 *Excommunicationem ipso facto Papa reseruatam incurrunt obtinentes licentiam ingrediendi Monialium monasteria, si ingrediantur pro libito, & sine necessaria causa.*

122 *Licentiam ingrediendi monasteria Monialium obtinens ex causa, quæ suberat tempore necessitatis licentiæ, sed tempore ingressus cessauit, non est tutus in conscientia.*

123 *Confessarius iustam causam habet ingrediendi, dum alicuius Monialis confessionem ex præcepto regulæ, vel ex peculiari ipsius deuotione, aut consolatione excepturus est, quam commodè ad fenestellam audire non potest.*

124 *Confessarij ordinarij Monialium, tam sæculares quam regulares singulis quibusque trienniis mutentur.*

125 *Confessarij extraordinarij Monialium bis, térve quotannis in communi, non autem in particulari eiusdem deputari debent.*

126 *Confessarij Monialium a monasteriorum, in quibus degunt, aut Religionis oneribus pro eo tempore dumtaxat, quo in confessionibus audiendis occupantur, excusantur.*

127 *Confessarij ordinarij Monialium non possunt vti opera Confessariorum Regularium, etiam pro Confessariis extraordinariis, nisi in casu necessitatis.*

128 *Parochi, & curam animarum habentes non possunt Confessarij Monialium munere fungi.*

129 *Confessarij Monialium quouis tempore, etiam pulsata* Aue Maria, *in casu necessitatis monasterij septa ingredi possunt.*

130 *Sacramenta Pœnitentiæ, sanctissimæ Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis administraturus ingredi debet in clausuram sine socio.*

131 *Confessario infirmæ Confessionem audiente cellæ ianua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad eiusdem cellæ ianuam moreutur.*

132 *Ingressus in monasteria Monialium ad administranda Sacramenta recta via eat, redeátque.*

133 *Confessori, nec aliis Regularibus ingredi licet monasterium Monialium sub prætextu sepulturæ tradendi cadauer alicuius Monialis, nisi,* &c.

134 *Con*

134 Confessarij, aut alij Monialium clausuram ingredi non possunt ad conspergendum cellas Monialium, aut alia loca aqua benedicta in Sabbato sancto.

135 Confessionalia Monialium in exterioribus Ecclesiis collocanda.

136 Rota, aut alia, per quæ in clausuram Monialium prospici possit, non permittantur in domibus Confessariorum.

137 Confessariorum Monialium instantia strata non retineantur.

138 Collocutoria Monialium communia sint, in loco claro, & aperto.

139 Victus diatim confessariis à Monialibus non subministretur, sed quædam pecuniæ summa quotannis victus loco eis persoluatur.

140 Medicus causa grauis infirmitatis. cum necessitas exegerit, potest ingredi, dummodò non absque duobus sociis de familia monasterij introducatur, nec ab inuicem intra monasterium separentur.

141 Baiuli iustam causam ingressus habent dum aliquod onus in monasterium Monialium deferendum est, quod à Monialibus commodè portari nequit.

142 Operariis licet ingredi Monialium monasteria pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasterium fieri non potest.

143 Licentia ingrediendi Monialium monasteria in casu necessitatis Medicis, Chirurgis, & operariis concedi solita singulis quibusque trimestribus renouari debent.

144 Procuratores monasteriorum Monialium de triennio in triennium mutari debent.

145 Iudex, aliique viri possunt monasterium ingredi ad expellendum malefactorem, qui non vult inde exire.

146 Monialium monasteria ex causa ingredientes grauiter peccant, & censuris afficiuntur. si finito ministerio statim non egrediantur, aist breuiter immorentur in inuisendis officinis.

147 Monialis energumena non est exorcizanda intra monasterij septa.

148 Mulieribus ne quidem fundatricibus, aut donatricibus permittitur ingredi monasteria Monialium etiam ad breue tempus.

149 Moniales quando in monasteria nouiter erecta transferri possint? ostenditur.

150 Superiori visitationis, vel alia causa quando licitus sit ingressus in Monialium monasteria, & quando non? ostenditur, & num. 151.

152 Episcopus an & quando possit visitare monasteria Monialium, quæ Regularibus subduntur, & intra eorum septa ingredi? remissiuè.

153 Monasteria Monialium frequentans si fuerit Clericus suspenditur ab officio Ecclesiastico, si verò laicus fuerit, excommunicandus est.

154 Frequentia alloquendi cum Monialibus ex quibus vicibus inducatur remittitur arbitrio Iudicis.

155 Religiosi accedentes ad monasteria Monialium quas pœnas incurrant? ostenditur.

156 Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam decreti, quo huiusmodi accessus per S. Congreg. prohibetur, vltra pœnas priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ incurrunt etiam pœnam peccati mortalis.

157 Equites Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto, quo prohibetur Regularibus accessus ad monasteria Monialium.

158 Regulares accedentes ad monasteria Monialium causa loquendi cum puellis, vel mulieribus secularibus inibi degentibus, non comprehenduntur sub decreto, quo prohibetur Regularibus accessus ad monasteria Monialium.

159 Regulares, qui ob accessum ad monasteria Monialium inciderunt in pœnas decreti, rehabilitari, aut absolui ab aliis non possunt præterquam à Sede Apostol. aut a S. Congregatione.

160 Religiosi litteras ad Moniales mittentes sunt debite corrigendi & puniendi à suis superioribus, sed non incidunt in pœnas decreti.

161 Regulares Moniales absque S. Congregationis licentia alloqui reperti, si eorum superioribus carcerati consignati fuerint, per eosdem declarandi sunt priuati voce actiua, & passiua.

162 Confessarius Regularis Monialium, eiusque socius incumbentes confessionis, ac Sacramentorum administrationi in casibus exceptis non possunt easdem Moniales absque S. Congregat. licentia alloqui.

163 Decretum contra Regulares accedentes ad monasteria Monialium etiam in Hispania obseruatur.

164 Capuccini Galliæ non comprehenduntur sub decreto contra Regulares accedentes ad monasteria Monialium.

165 Prouinciales, & alij Superiores pro ijs monasteriis Monialium duntaxat, quæ eorum curæ sunt subiecta, non comprehenduntur sub decreto contra Regulares accedentes ad monasteria Monialium.

166 Episcopus conceditur vt licentiam dare possint Religiosis alloquendi Moniales certis Regulis, & conditionibus ibidem expressis.

167 Regulares absque legitima causa accede[illegible] monasteria Monialium Regul[illegible] destinato cum rum, ibique in loco [illegible] sunt hodie à diœcesa- Moniali colloque[illegible], & puniri.

168 Regulares [illegible] no Episcop[illegible] euntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia an incidant in pœnam excommunicationis quam Episcopus suo edicto posuit contra adeuntes monasteria Monialium, ostenditur.

169 Episcopi in aliena diœcesi commorantes non possunt accedere nec ingredi Monialium septa sine licentia Episcopi prohibentis ne quis accedat ad monasteria Monialium.

170 Litteras Moniali scribens, vel mittens, non incidit in censuram comminatam ab Episcopo aduersus adeuntes in monasteria Monialium.

171 Episcopus si prohibeat ne ad Monialem quis scribat sub excommunicationis pœna, non illam incurrit, si tamen scribendo Epistola non peruenit ad Monialem.

172 Licentia non indigent patres ac fratres vt Moniales alloquantur, dummodò non in temporibus prohibitis.

173 Moniales semper velum gestare debent.

174 Monialibus olim interdicebatur singularis habitatio.

175 Monasteria puellarum præsidio & administratione Monachorum gubernabantur.

176 Moniales olim cantare cum Monachis non debebant.

177 Moniales vltra numerum earum, quæ possint de monasterij prouentibus sustentari, prohibentur recipi in monasteriis Monialium non Mendicantium.

178 Monia

178 *Moniales saltem semel singulis mensibus Confessionem peccatorum facere, & sacrosanctam Eucharistiam suscipere tenentur.*

179 *Praeceptum obligatorium non continet Conc.Trid,* sess.25.de Regul.cap.10.

180 *Monialibus non committatur clauis custodia sanctissimi Sacramenti.*

181 *Confessor alius extraordinarius prater ordinarium Monialibus ab Episcopo, & alys Superioribus bis, aut ter in anno offerendus, qui omnium confessiones audire debeat.*

182 *Confessarius extraordinarius Monialibus etiam exemptis, & Regularibus subiectis per Episcopum dari debet.*

183 *Episcopus circa confessores Monialium etiam exemptarum quam auctoritatem habeat, ostenditur, & num. seqq.*

1 Icvt virorum Religiosi Conuentus ad Mundi vitanda pericula sunt instituti, vt superiùs vidimus. Ita & multò maiori consilio, ac prouidentia mulierum, quæ fragilioris sunt sexus, & hominibus etiam esse solent occasio loquendi, fuerunt introducta cœnobia. Sed eo maximè solent fœminæ in huiusmodi loca secedere, vt virginitatis suæ florem, quam de carnis illecebris, & ore leonis eripiunt, cælesti sponso deuoueant, & seipsas valeant Virgines castas exhibere Christo. Non solùm autem Virginum, verùm etiam viduarum monasteria sunt instituta, quas secundùm consilium Apostoli *ad Corinth.* melius est permanere innuptus, sicut & Virgines meliùs facere affirmabat, si non quærerent nuptias, *quia mulier,* inquit, *innupta & virgo cogitat ea, quæ Domini sunt, vt sit sancta, & corpore, & spiritu.*

2 Sciendum est igitur quod ab initio quidem sanctarum quoque mulierum monasteria in eremis fuerunt erecta, quæ Monachorum regimini subiacebant; quinimò non defuerunt (diuina sic disponente Sapientia) sanctæ mulieres, quæ tonso crine, habitúque vitili suscepto inter Monachos incognito, dum viuerent, sexu, religiosam vitam egerunt; Postquam verò in ciuitatibus Religiosorum fuerunt monasteria constructa, idem quoque de Religiosis fœminis factū est à B.Scholastica S.Benedicti sorore, & à beata Monica matre S.Augustini, quæ ordinem Canonissarum instituit, & à B.Clara, quæ ordinis S.Francisci mo-
3 nasterium erexit. Omnes autem fœminæ religiosæ Moniales, seu antiquiori vocabulo Sanctimoniales appellantur, aut sorores, de quibus multa à sacris Canonibus specialiter statuuntur, quæ breuiter & compendiosè in hoc capitulo recensere statuimus. Primò autem videbimus de earum ingressu, postea verò de possessione, & consecratione, demùm de vita, & statu, atque regimine pertractabimus.

4 Quod igitur ad ingressum attinet Religionis in Virginibus, & viduis, est sciendum quod Virgines Deo dicandæ non coactè, sed voluntariè debent ingredi Religionem, *cap.puella* 20.*q.*1. Vnde non sunt metu ad id compellendæ, *cap sicut, eadem causa & quæst.* nec etiam volentes impedien-
5 dæ, *cap.puella* 20.*q.*2. quod qui commiserint, excommunicationis sententiæ subiacebunt, *cap.fin.* 32.*q.*2. Conc.Trid. *sess.*25.*de Regularib.cap.*18. quod intelligitur de vi coactiua, & non inductiua, vt referunt decisum Armendar. *in addit.ad Recopil.le-*

Angust. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

*gum Nauarra, lib.*2.*tit.*18.*l.*7.*de Religion. n.*62. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.*3.*alleg.*104.*num.*3, Azor, *instit, moral. p.*1.*lib,*13, *cap* 9.*q.*2.*vers.quæres,* vbi etiam tenent pœnam huiusmodi excommunicationis non incurrere illum, qui hæredem instituit mulierem ea lege, vt Monialis fiat. Co- 6
gentes mulierem monasterium ingredi non excommunicantur ingressu non sequuto, vt resoluunt Nau. *in man.cap.*27.*num.*51. *& cons* 55.*de sentent.excomm. in antiq.* aliàs *cons.*5, *de Regular. in nouis,* Sayr, *decis.*51. *de sentent.excommun.* Ego ipse *d. alleg.*104.*num.*7. Ludouic. Miranda *in man. Prelat. tom.*1. *q.*17. *art.*4. *concl.*2. Nec excommunicantur cogentes fœminam ad monasterij ingressum non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi sæculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio sit; vt per Nau, *cons.*56. *de sent.excom. in antiq.* aliàs *cons.*6. *de Regularibus, in nouis,* Zerola *in praxi Episcop. p.*1. *verb. Moniales,* §. 13. Suar. *tom.*5.*de censur.disput.*23.*sect.*5.*num.*9. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*4. *cap.*4.*num.*12. Ego ipse *d.alleg.*104.*num.*5.

7 Debet enim esse præsertim in fœminis aut nubendi ante professionem libertas, aut se Deo ante nuptias dedicandi, *d.cap.fin.cum similibus* 32.*q.*2. quod non solùm in Virginibus, verùm etiam in viduis, & aliis quibuscunque mulieribus locum habet, circa ingressum scilicet Religionis, & professionem. Aliud verò est in Pœnitentibus, vel Conuersis, quæ non Religionem, sed domum Conuersarum ingrediuntur, in quibus dicit Conc. Trident. *citato cap.* 18. earum constitutiones esse seruandas. Ad tuendam autem huiusmodi in Virginibus libertatem, fuit constitutum *in cap.* 1. *&* 2. 20. *q.*2. vt ante duodecimum annum ad habitum suscipiendum non admittantur, vt *suprà cap.* 42. ostendimus: & in puncto quòd receptio puellæ causa induendi habitum probationis in Religione prohibeatur, nisi duodecim annis sit maior, tradunt Fr.Emman. *quæst. Regul.tom.*3.*q.*12. *art.* 2. qui testatur huius sententiæ fuisse omnes Patres, qui ad Concilium Prouinciale Toletanum conuenerunt, Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.*18. *cap.*18 *q.*55. *&* 56. Vgolin. *de officio Episcopi cap.*21. §.1.*num* 1. Nald. *verb.habitus, num.*6. *& verb. Monialis, n.*5. Fr.Barthol.de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit.disp.*2.*dub.*6. *n.*16. Armendar. *in addit.ad Recopil. legum Nauarra lib.*2.*tit.*18.*l.*7.*de Relig.n* 43. vbi refert decisum non esse dispensandum, vt puella, quæ duodecimum annum non compleuerit, possit habitum in monasterio suscipere.

Contra Mich. Medin. *de sacrorum homin. continent.lib.*4.*controu.*9.*cap.*4. Ludouic. Miranda *in manual. Prelat. in fine, tract. de sacris Monial. quæst.* 8. *art.*2. *in concl.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*4.*cap.*18 *num.*33. Suar. *tom.*3.*de Relig.lib.*5.*cap.*1. *num.* 9. existimantes circa præfatam puellarum receptionem nullam limitationem esse constituendam.

Quòd si puella in duodecimo ætatis anno matrimonio coniuncta, & Religionem, illo nondum consummato, ingressa sit, cogendum sponsum per quatuor annos expectare vsque dum profiteatur, vt ait resolutum Armendar. *d.l.*7. *de Religion. n.*42. quem refero ego ipse *d.alleg.*101.*num.*11.

Sed amplius requirit Conc.Trid. *sess.*25. *de Re-* 8
*gul.cap.*17. quæ sunt admittendæ, quamuis in legitima sint ætate, priùs ab Episcopo, vel eius Vicario examinentur, & earum voluntas diligen-

ter exploretur an sciant quid agant? & nunquid coactæ fuerint, vel seductæ? quod tunc quoque fieri debet cùm debet facere professionem. Ita ex illo decreto colligunt Fusc. *de Visitat.lib.2.cap.18. num.40.* Zerol.*in praxi Episcop.p.1.verb. Moniales, pag.mihi 232.* Piasec.*in simili praxi p.2.c.33.n.55. vers.explorare*, Fr.Emman.*quæst.Regular.tom.3.q.12. art.2.* Azor.*instit.moral.part.1.lib.12.cap.1.* Ioan. à Cruce *de statu Relig.lib.1.cap.8.in fine*, Armendar. *in addit.ad recopil. legum Nauarræ,lib.2.tit.18.l.7.de Relig.n.37.& 44.cum seqq.* Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.1.lib.4.cap.18.num.32.cum seqq.* Ludouic. Miranda *de sacris Monialib.q.8.art.2.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rubr.12.cap.16.à num.11.* Hieronym.à Veneto *in examine Episcopi lib.6.c.25.* Nouar. *in singular. Canon.conclus.89.* Ego ipse *de officio & potestate Episcopi part.3.allegat.*100.

9 Exploratio hæc voluntatis puellarum profiteri volentium, vtroque tempore, scilicet ingressus, & professionis facienda, ad Episcopum pertinet, quamuis monasteriū ab eius iurisdictione exemptum existat, vt per Piasec.*d.vers.explorare*, Armendar. *d.l.7.de Relig.n.37.* Episcopus enim in monasteriis etiam Superioribus Regularibus subiectis, examinat eas, quæ Moniales fieri volunt; primò scilicet quando habitum suscipiunt, secundò tempore professionis, & ideo poterit earumdem Rectores compellere ne habitum nouitiæ dent, nisi priùs Episcopum certiorem faciant, vt puellæ voluntatem explorare valeat. Ita S.Congreg.Concil. 10 *in Liman.19.Septembr.*1625. Et potest ipse Episcopus Ecclesiasticis censuris, & aliis pœnis sibi benè visis, prohibere Abbatissis, & Superioribus Regularibus Monialium ipsis Regularibus subiectarum, ne puella professionem emittat nisi prius explorata illius voluntate ab Ordinario; ad præscriptum *cap.17.sess.25.de Regul.* Ita S. Congreg. Concil.*in Burgen.4.Decembris* 1627. Si de tempore professionis nouitiæ ante mensem certus factus fuerit, intra 25.dies examen perficere tenetur, quibus elapsis ampliùs in eo non se intromittat, sicut resoluunt Armendar. *d.l.7. de Religionibus, num 45,* Campan.*d.cap.16.* Ego ipse *d.allegat.100.num.2.in fine*; debet enim ab eo certus dierum numerus quindecim vel viginti dierum præfigi, intra quem deliberent vtrùm velint profiteri, vel non; si noluerint, remittendæ sunt ad domos consanguineorum, vel affinium, vt per Campana *d.cap.16.n.16.* Armendar. *d.l.7.de Religion.n.49.* quem refero ego 11 ipse *d.allegat.100.num.2.* Explorare tamen non debet voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis, & tunc si sit suspicio, quòd inuestigetur à Monialibus, pro suo officio curabit inde duci in exteriorem Ecclesiam monasterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis conuenire iudicabit, vbi voluntatem eius exquirere possit; at si nulla sit suspicio, & nullam aliam iustam causam subesse apparebit; tunc non in alio loco quàm ad crates ferreas monasterij voluntatem puellæ explorabit. Ita Armendar. *d.l.7.de Relig.num.*48. Campan. *d.cap.16. num.15.* Ego ipse *d.allegat.100.num.16.*

12 Vicarius, nisi Episcopo impedito, non potest huiusmodi voluntatis explorationem facere, secundùm Sbroz *de officio Vicarij lib.2.q.108.* Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum p.1.n.237.* Ego ipse *d.alleg.100.num.8.*

13 Est autem hoc loco notandum, quòd non solùm professio propria, verùm etiam paterna deuotio secundùm Canones antiquiores Monachum, aut Monacham facit. *cap. Monachum 20.q.1.* Nam si à parentibus filij aut filiæ in infantia religioni tradantur, vt sint Religiosi, non possint amplius egredi *cap.addidistis,& cap.seq.20.q.1.& cap.fin.19.q.3.* Exemplo Samuelis, qui à matre Deo oblatus semper in ministerio Templi deseruiit. *cap. quicumque 20.q.1.* Quod tamen non ita simpliciter est intelligendum, nam illud quoque est constitutum *in c.illud,ead.causa & quæst.* vt tales in infantia Oblati cùm ad annos pubertatis peruenerint moneantur à Prælato quod, vt si nolint se Religioni adstringere, licentia eis redeundi ad sæculum non denegetur: nam si semel in ætate matura consentiant, amplius pœnitendi locum minime amplecti possunt, verùm circa hoc est aduertendum puerum in infantiæ & pueritiæ ætate constitutum posse offerri à parentibus Religioni, secundùm Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1.lib.4.cap.18.n.8.* Suar. *de Relig. tom.3.lib.5.cap.10.num.10.* & tunc ante annos pubertatis sua voluntate egredi non potest, quia in illa ætate non tam sua, quàm patris voluntate cogendus est, nec à parentibus ampliùs reuocari valet, quia iam cesserunt iuri suo, & quantum in se erat donationem filij fecerunt Religioni; vt tradunt Syluest.*in sum.verb.Religio 2.q.10.& 11.* Suar. *dict. cap.13. num.13.* vbi subdit Religionem infra præfatum pubertatis tempus posse memoratum puerum expellere, si ita sibi expedire censuerit, quia pro nullo tempore se obligauit ad illum retinendum. Præfata verò pubertatis ætate expleta liberum est ei, vel perseuerare in Religione donec professionem expressam aut tacitam emittat, vel ad sæculum redire, vt expresse habetur *in cap.significatum, & in cap.cum simus, de Regular.* prout etiam liberum est ei tunc Religionem audire, inuitis etiam parentibus, aut curatoribus, qui iam potestatem reuocandi illum non habebunt, sicut ex text.*in cap.1.20.q.2.* colligunt S.Antonin.*p.2. tit.11.cap.2.§.6. col.1.* Panorm. *in cap.a, num.2. de Regular.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.3 dub.6.num.14.* Deinde verò est aduertendum quòd vsque ad annos duodecim paternæ voluntatis subiacebit arbitrio puella illa, quæ ex se sponte absque oblatione parentum fuit ingressa Religionem, si verò per annum, & diem dissimulantes consenserint, eo tempore transacto illam reuocare non poterunt, vt probat *d.cap.puella 20. q.2.* Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.3.q.15.art 4.* Sayr. *in claui Regia lib.6. cap.1. num.12. & cap.5. num.3. & cap.10.num.32.* Fr. Barthol. de Vecchis *d.dub.6. num.5. cum seqq.* Hic autem annus computandus est à die scientiæ ingressus impuberis habitæ per parentes, aut tutores, gloss. *verb. at si annum in d. cap.puella*, Syluest.*verb.Religio 2.q.11.* Fr.Barthol. de Vecchis *dict. dub.6. sub num.12.* vbi etiam post Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. cap.1. num. 8.* subdit hunc annum necessariò includi debere intra annos pubertatis, itaut si impubes probè pubertatem in suis parentibus, aut tutoribus statum suscipiat Religiosum, conceditur illis ad eum reuocandum id solum tempus, quod superest vsque ad pubertatem, quo expleto eum amplius reuocare nequeunt. Verùm si adeò remotum sit monasterium, vt intra annum, & diei tempus parentes filium absque eorum oblatione Religionem ingressum reuocare nequeant, concedendum erit eis longius temporis spatium, prout loci distantia postula

postulauerit; gloss. *verb. at si annum*, Barthol. de Vecchis *d.num. 1 2. in fine*.

14 Quod verò ad professionem attinet, & consecrationem Virginum, est primo loco sciendum quòd omnes religiosæ fœminæ caput suum velate consueuerunt ex antiqua Ecclesiæ consuetudine desumpta ex doctrina Apost. dicentis, quòd mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum; *Non enim decet*, inquit, *mulierem non velatam orare*, & alibi dicit velari debere fœminas in Ecclesia propter Angelos. Quare Linus Papa primus à Petro sanciuit ne qua mulier nisi velato capite in Ecclesiam introiret, quod semper saltem à Religiosis fœminis est seruatum, vt docent Patres, & sacra Concilia 20. *q.* 1. & 2. *per tot.*

15 Sex autem diuersa velaminа Monialium inueniuntur. Primum est probationis, quod datur nouitiis ante professionem, & esse solet albi coloris; hoc hodie ante duodecimum annum ætatis impletum non datur, vt vidimus.

Secundum velamen est professionis, quod est nigrum, quamuis olim coloris purpurei fieri posset ex Conc. Tol. X. hoc non datur hodie nisi decimosexto ætatis anno completo, ex decreto Concil. Trident. *sess. 25. de Regular. cap.* 15. Armendar. *d.l.7.de Relig. num.*41. olim verò duodecimo anno completo dari poterat, & professio fieri, *cap. puella* 20. *q.* 2. priusquam verò fiat professio, & hoc detur velamen sine sit virgo, siue non, debet ab Episcopo examinari sicut ab initio quoque cùm ingressa est monasterium, eius explorari voluntas debuit, vt supra diximus. Et in huiusmodi veli susceptione capilli abscinduntur, iuxta ritum Ecclesiæ, & facit *cap. omnes fœmina*, 27. *q.* 1. Et quæ ad professionis validitatem requirantur *sup. c.* 42. ostendimus. Hoc suscepto velamine mulier si in fornicationem ceciderit, grauissimæ subdenda est pœnitentiæ, sed velum nunquam dimittet, *d.cap. omnes fœmina*.

Tertium velum est consecrationis, quod dabatur olim X X V. ætatis anno, iuxta *cap. placuit*, 20. *q.* 1. quod est Concilij Carthaginen. I I I. *cap.* 4. vbi sequentia verba habentur. *Placuit vt ante X X V. annum ætatis nec Diaconi ordinentur, nec Virgines*

16 *consecrentur*. Differt autem hæc consecratio à professione in nonnullis; nam professio & à Virginibus, & à viduis emittitur, *d. cap. omnes fœmina*: consecratio verò in solis Virginibus locum habet *d.cap. placuit*. Ludouic. Miranda *de sacris Monial. q.* 7 *art.* 8. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Sanctimoniales* 14. *num.* 1 *dist.* 32. Item ab Episcopo solo possunt Virgines consecrari, *d.cap. Sanctimoniales*, ibi, *suo Episcopo, cap. perlectis*, 25 *dist. cap. deuotos* 21. *q.* 1. *cap.* 2. 16. *q.* 6. Professio verò in manibus Sacerdotis liberè fieri potest, *cap. fin.* 20. *q.* 1. non autem in manu mulieris, quamuis sit Abbatissa, *d.cap. puella, in fin. cum seq.* 20. *q.* 2. quæ nec velum potest imponere: potiùs enim poterit mulier velum sibi de Altari sumere, quàm à fœmina illud accipere, *cap. viduas qua* 17. *q.* 1. Item consecranda est sola professa tria vota substantialia in Religione approbata, nec tamen omnes professæ, quia Moniales Mendicantium non consecrantur, nec aliæ quædam. Nec corrupta, quamuis violenter, est consecranda, licèt violata non desinat esse virgo: nec enim constat eam aliquem non præstitisse consensum. Vnde tales consulit Leo Papa *in cap. illa autem famula* 32. *q.* 5. & Hieronym. *in cap. si quis non iratus* 15. *q.* 1. vt August. Barbos. de Iure Ecclesi. voiu.

in humilitate & verecundia se incontaminatis non audeant comparare Virginibus, sed ne fortè scandalum oriretur, si tales à consecratione repellerentur, cum earum violatio est occulta, possit in eorum consecratione procedi, omissis substantialibus, & mutato nomine virginitatis in castitatis, vt quidam Doctores affirmant.

Fieri autem debet Virginum consecratio secundùm antiquos Canones in festo Epiphaniæ, & in tota octaua Paschæ Resurrectionis, & in Natalibus Apostolorum, & in diebus Dominicis, vel graui infirmitate imminente, aliis quoque temporibus vel diebus, *cap. deuotis, cap. Virgines* 20. *q.* 1. *cap.* 1. *de tempor. Ordin.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 16. *vers. Virginum*, Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 27. *n.* 54. *in fine*, Piscara Castald. *in praxi caerem. lib.* 2. *sect.* 1 1. *cap.* 7. *num.* 1. vbi dicit quòd benedictio sacrarum Virginum non nisi in die Dominico, & intra Missarum solemnia fieri debet: & ita censuit S. Congreg. *Moniales Virgines, quas solas consecrari fas est, ante X X V. annum completum non esse consecrandas*, vt refert Armendar. *in addit. ad Recopilat. legum Nauarra lib.* 1. *de etatib. num.* 2. quem refero *d. alleg.* 27 *num.* 57. & me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de etate ad omnes human. actus req. an.* 25. *q.* 80. etiam me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Velamen n.* 7. & ideò Piscara Castald. *loco citato*, animaduertit, quòd de earum ætate, meritis, & proposito debet Episcopus inquirere, an scilicet X X V. annum compleuerint, & si habeant voluntatem laudabiliter in sancto proposito perseuerandi, & *num. seqq.* ponit formam consecrationis huiusmodi desumptam ex Pontif. Romano *p.* 1. *n.* 6. *de benedict. & consecr. Virginum, pag.* 186. 17 18 19

Est autem Virginum consecratio Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. Sbroz. *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 8. *n.* 2. subdens etiam Vicarium, qui non est Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non posse, refero ego ipse *d. alleg.* 27. *num.* 55. vbi *num.* 56. post Ludouicum Miranda *in tract. de sacris Monialib. quæst.* 2. *artic.* 14. subdo non posse Episcopum intrare claustra Monialium pro consecratione huiusmodi. 20

Quartum velamen est ordinationis, cùm scilicet Monialis ordinatur Præposita ad inchoandum Officium & homilias legendas, quod aliis non licet; talis autem ordinata, olim, vt quidam volunt, Diaconissa dicebatur, quæ hoc velo ante XL. annum non dabatur, vt *in cap. Diaconissam* 27. *q.* 1. quod est Concilij Carthaginensis III. vbi statutum fuit quòd Sanctimoniales ante XL. annum, non velentur, hodie verò huiusmodi ordinatio vnà cum consecratione, nec aliud velamen porrigitur; & certè Diaconissæ esse videntur, quæ nunc Abbatissæ dicuntur, vt *infrà cap.* 45. *num.* 18. ostendimus. Vnde hoc velamen Ordinationis idem esse videtur quod Prælationis, vt sequitur.

Quintum velamen est Prælationis, quod olim Abbatissis L X. ætatis anno dabatur, *cap. inuenculas, cum glos.* 20. *q.* 1. postea verò anno XXX. impleto, id fieri potuit, *cap. indemnitatibus, de elect. l. b.* 6. Sed hodie Trident. Concilium *sess.* 25. *de Regularib. cap.* 7. X L. annum requirit, nisi magna esset inopia personarum, vt *in cap. seq.* dicemus.

Postremum velum est continentiæ, & obseruationis, quod erat viduarum, iuxta *cap. vidua* 27. *q.* 1.

Sed poterat etiam dari Virginibus, licèt virginale
non posset dari viduis etiam ea dispensatione Epi-
scopi, iuxta *cap. de votis 20. q. 1.* vbi sequentia ver-
ba habentor. *Viduas autem velare Pontificum nullus
attemet.* quæ quidem verba iuxta communem ex-
positionem intelligenda sunt de velamine Virgi-
num, quod est dicere quod quamuis Virgines ve-
lari possint velo continentiæ & obseruationis
(quod erat viduarum) non tamen è contra vi-
duæ velati poterant velamine Virginum. Colli-
ges hanc sextuplicis veli diuisionem ex Ludouic.
Miranda *in tract. de sacris Monialibus, q. 7. art. 8.
in princip.*

21 Et aduertas quod consuetudo benedicendi Vir-
gines non amplius est in vsu, & eam seruandá esse
si alicubi adhuc vigeret, respondet Congrega-
tio Regulariũ Patriarchæ Veneto 5. *Decemb.* 1597.
teste Piasec. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 2. num 3. vers.*
22 *Virgines.* Iis autem Monialibus, quæ sunt ordinis
Mendicantium cùm sacrari non consueuerint, hu-
iusmodi consecratio non conceditur, vt censuit
eadem S. Congreg. me citato *in hoc loco* Nouar. *in
lucerna Regul. verb. Velamen n. 6.*

23 Ad habitum puella non admittatur nisi XII.
ætatis anno completo absque sacræ Congrega-
tionis licentia, vt ipsamet rescripsit Archiepisco-
po Neapolitano, *de anno* 1582. *& sub die* 1. *Mar-
tij* 1608.

24 Non possunt vltra duos sorores in eodem mo-
nasterio habitum Regularem suscipere, & pro-
fessionem emittere absque S. Congregationis li-
centia, & si hæc licentia obtenta tertia soror ad
habitum admittatur, voce actiua, & passiua
tamdio careat quousque altera ex eisdem dua-
bus sororibus vitam cum morte commutauerit,
dotémque duplicatam soluat, quatenus intra,
triplicatam verò si supra numerum existat, ta-
lique casu adimpleri debent conditiones in li-
centiis expressis pro Monialibus supranumerariis
concedi solitis contentæ, vbi autem laudabilis
consuetudo inoleuit, vel Pontificia constitutio-
ne cautum, quod nec duæ sorores in eodem mo-
nasterio habitum suscipiant, prout Florentiæ, &
alibi, ita obseruetur. Sic eadem S. Congregat.
rescripsit Archiepisc. Bracharen. *sub die* 26. *Au-
gusti* 1616.

25 A tempore suscepti habitus vsque ad professio-
nem puellæ tenentur consanguinei vel parentes
ei victum, & vestitum subministrare, quamuis dos
in deposito existat, vt declarauit eadem S. Congre-
gatio *sub die* 13. *Septembris* 1583.

26 Non debent admitti Moniales ad professionem
nec ad chorum nisi legere nouerint, ead. S. Cong.
rescripsit Episcopo Girgen. 12. *Ianuarij* 1604. me
citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Re-
gular. verb. Moniales, num.* 2.

27 Non licet Episcopis cùm nouitiæ vestiuntur,
vel professionem emittunt, à propinquis, vel ab
alio quocunque donatum, comestibilia, & linea
etiam parui valoris accipere, neque ab Abbatissis
in ingressu officij nec ab eisdem comestibilia tan-
tum in aliquibus solemnitatibus nomine totius
monasterij, etiamsi antiquissima inoleuerit con-
suetudo, eadem S. Congreg. Episcopo Auersano
sub die 22. *Iannar.* 1591.

28 Præfigatur in omnibus monasteriis is Monia-
lium numerus, quæ ex redditibus Ordinariis su-
stentari valeant; huiusmodi autem præfixio fiat
ab Ordinario dumtaxat in monasteriis sibi subie-
ctis; in cæteris verò quæ Regularibus subdita
sunt, fiat eadem præfixio ab Ordinario, cum In-
teruentu tamen Superioris Regularis, eadem sa-
cra Congregatio Episcopo Tortonen. *sub die* 27.
Maij 1603.

Petente Catholico Rege primò, vt in omnibus San- 29
*ctimonialiũ Regni Portugalliæ monasterijs certus Mo-
nialiũ numerus præfigatur. Secundo, vt abusus circa pro-
pinam eorundem monasteriorum Superioribus quoties-
cunque alicui puellæ Monasticus habitus conceditur, da-
ri solitam omnino dirimatur. Tertiò, vt Monialium do-
tes in earundem consanguineorum manibus non rema-
neant. S. D. N. audita sacra Congreg. sententia Colle-
ctori Lusitaniæ per Breue sub die* 6. *Iunij* 1615. *in-
iungi mandauit, vt iuxta normam à sacro Concil. Tri-
dent. præscriptam in omnibus, & singulis monasterijs
Monialium istius regni eum tantum numerum ab Ar-
chiepiscopis, & Episcopis denuo præfigi, ac in poste-
rum conseruari curet, qui ex reditibus proprijs eorun-
dem monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis con-
gruè possit sustentari, & iuxta dictorum monasterio-
rum capacitatem, necnon cellarum quantitatem commo-
dè ibi commorari valeat, ita tamen quod in his, quæ
Regularibus subiecta sint, ijdem Regulares superiores
numeri præfixioni assistant, vt supra numerum huius-
modi nulla deinceps admittatur Monialis absque Sedis
Apostol. aut eiusdem S. Congregationis expressa licen-
tia. Ad secundum propinarum abusus nedum tollatur,* 30
*sed etiam grauissimarum pœnarum etiam censurarum
cõminatione prohibeatur, pro ea tamen die qua ad habi-
tum Monachalem admittentur puellæ aliquid esculenti,
vel poculenti modici valoris, & pro eiusdem diei vsu
dumtaxat elargiri vetitum non censeatur. Ad tertium* 31
*dotales eleemosynæ apud Monialium consanguineos vel
affines nullatenus relinquantur, sed antequam puellæ
habitum suscipiant, deponantur actualiter, apud mer-
catorem, vel penes aliam personam fide, & facultatibus
idoneam, vt statim professione emissa in emptionem bo-
norum stabilium, aut annuorum redituum illico appli-
centur.* Postmodum *sub die* 5. *Nouembr.* 1610. *in vna* 32
*Vlixbonen. Sanctissimus D. N. censuit eleemosynas, quæ
per pactum sacristiæ, & infirmarijs monasteriorum
Monialium dari solent, non comprehendi in decre-
to, quo propinarum solutio per Moniales dum ad
habitum, vel ad professionem admittuntur fieri solita
interdicitur.*

Hinc S. Congregat. Concilij *sub die* 6. *Decem-
bris* 1604. prohibuit *ne loca per obitum Monialium
intra numerum decedentium pro tempore vacatura,
cuique puellæ ad habitum Regularem recipiendæ conce-
dantur, neque promittantur, nisi sequuta vera & reali
illorum vacatione, ac ita demum, & non antea de eis
disponi, ac in Monialis demortuæ locum promissionem,
aut receptionem in Capitulo, seu quouis alio modo fie-
ri iubet, dummodo tunc temporis puella ipsa recipien-
da & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates re-
quisitas, quibus etiam præditas esse debere vult eas
puellas, quæ supra numerum recipiendæ sunt,* refert An-
ton. Nouar. *in summa Bullar. tit. de Monialium nu-
mero in monasterio præfigendo.*

Mortua autem aliqua Moniali intra numerum 33
præfixum, ad reliquas Moniales spectat capitu-
lariter, votísque secretis eam puellam, quæ eis
visa fuerit, ad locum huiusmodi intra numerum
vacantem admittere, præuia tamen Episcopi ex-
ploratione iuxta dispositionem sacri Concilij
Trident. Et sacra Congreg. Cardinalium negotiis 34
Episcoporum, & Regulariũ Præpositorum pluries
declarauit, & præcipuè *sub die* 2. *Iulij* 1602. *Mo-
niales, quæ de eiusdem Congregationis licentia reci-
piuntur supra numerum in quolibet monasterio consti-*

tutum

tutum non subrogari in locum Monialium deceden-
tium intra numerum, nec impediri quin alia in locum
earumdem demortuarum intra numerum recipi possint,
imò easdem sic supra numerum receptas ad hunc effe-
ctum, ne impediant huiusmodi loca remanere semper
supernumeraria, licèt in cæteris nihil ab alijs diffe-
rant, & in omnibus æquales iuxta cuiuslibet monaste-
rij institutum esse debeant.

35 Moniales velatæ tam intra, quàm supra nume-
rum absque dotali eleemosyna nequaquam ad-
mitti debent; huiusmodi autem eleemosynæ do-
tales si sint Monialium intra numerum existen-
tium, emissa ab eis professione expendi possunt
in vsus communes necessarios monasteriis, super-
numerariorum autem dotes post earumdem pro-
fessionem omnino in emptionem bonorum sta-
bilium monasterij commodo conuertantur, vt
censuit eadem S. Congreg. Probationis autem
anno durante dotes huiusmodi deponi debent
iuxta formam in decreto generali, vt supra pe-
36 tente Rege Catholico, præscriptam. In his verò
locis in quibus non adsunt mercatores, aut ban-
chi, depositum dotalium eleemosynarum Monia-
lium fiat in manibus probi viri, & facultosi, qui
ad omne mandatum Monialium, & absque alia
exceptione eam soluturum se obliget, vt rescripsit
eadem Congregatio Episcopo Camarinen. 15.
37 *Martij* 1594. Nullatenus liceat Monialibus re-
cipere pecunias vel aliquam aliam rem anticipa-
tè ad computum eleemosynæ dotalis, quam quæ-
uis puella habitum Monachalem susceptura per-
soluere debet; alioquin tam recipientes quam
persoluentes anathemati decreto S. Concilij Trid.
sess. 25. *de Regul. cap.* 16. contento, sint subiecti. Ita
Episcopo Camarin. ead. S. Congreg. rescripsit *de
anno* 1580.

38 Dotales eleemosynæ soluantur in ære, nec as-
signatio bonorum stabilium aut censuum permit-
tatur, vt respondit eadem Congreg. Episcopo Ca-
marinen. *sub die* 28. *Martij* 1588. In lite inter
nonnulla Monialium monasteria ex vna, & illo-
rum censuarios & debitores, de & super augmen-
39 to monetæ partibus ex altera pendente. *Sacra
Congregatio censuit quòd in monetæ valore regulari-
ter tempus contractus attenditur etiam in annuis præ-
stationibus*, & hanc conclusionem ab omnibus
Doctoribus esse communiter receptam testatur
eadem Congreg. *in Cremonen.* 24. *Nouembris* 1617.
Ea omnia, quæ supra diximus de amissione Mo-
nialium intra numerum, etiam in Conuersis lo-
cum habent, vt censuit eadem S. Congreg.

40 Circa verò Conuersas supernumerarias est ad-
uertendum quod puella sit virgo, prædita quali-
tatibus necessariis, capitulariter, votisque secre-
tis Monialium admittatur, soluat dotem dupli-
catam à Conuersis persolui solitam, ac tempore
debito professionem emittat, ex eadem S. Cong.
me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul. verb.
Conuersa, num.* 3.

41 Attamen in illis admittendis non spectetur
dos, sed necessitas monasterij, eadem S. Congreg.
42 Episcopo Ferrarien. *die* 20. *Martij* 1596. quæ iti-
dem *sub die* 6. *Martij* eiusdem anni rescripsit Ar-
chiepiscopo Vlixbonen. quòd *prohibitio Monia-
libus Franciscanis facta de non recipiendis Conuersis,
intelligitur de Monialibus primam regulam obseruan-
43 tibus.* Et ideo *Abbatissæ & Monialibus S. Claræ
Terræ Grottabarum diœcesis Tarentin. supplicantibus
pro facultate retinendi Conuersas, vel ancillas laicas,
S. Congreg. respondit, quod Moniales S. Claræ regula-*

*riter non habent Conuersas, nec ancillæ laicæ dantur in
communi, sub die* 12. *April.* 1619. & idem *in Fulginen.*
22. *Nouemb. eiusdem anni.*

Nullo modo permittatur quòd Conuersæ 44
exeant, aut videri se sinant ad effectum claudendi,
vel aperiendi ianuam monasterij, sed id muneris
alteri extra clausuram degenti committatur; ea-
dem S. Congreg. *sub die* 20. *Septemb.* 1594. Nouar.
d. verb. Conuersa, num. 1.

Si verò ad monasteriorum pauperum subleua- 45
men accipiantur, vt ad conquæritandas eleemo-
synas mittantur, XLV. ætatis annum excedant, &
extra clausuram minimè pernoctent, nisi in casu
necessitatis, & tunc hospitio excipiantur in ædi-
bus proximorum consanguineorum, aut aliarum
piarum matronarum, eadem S. Congreg. *in Bono-
nien. de anno* 1593. Nouar. *d. verb. Conuersa, num.* 4.
cum seqq.

Moniales monasteriorum quamquam ab im- 46
memorabili tempore Conuersas ad quæstuandum
transmittere solitas constito illas ex monasterio-
rum redditibus commodè sustentari posse, dicta
immemorabili non obstante, in posterum ad
quæstuandum, aut ad quodlibet aliud negotium
peragendum Conuersas extra monasterium mit-
tere non posse eadem S. Cong. censuit *in d. Bonon.
sub die* 14. *April.* 1615.

In monasteriis verò, quæ nisi dictas Conuersas 47
ad quæstuandum mittant, manuteneri non pos-
sunt, deinceps puellis Monasticum habitum non
tradi, nec educationis causa eas in illis introduci
posse absque Sedis Apost. speciali licentia, eadem
S. Congregat. ordinauit, hac tamen conditione
adiecta, quòd Moniales ad quæstuandum mitten-
do ad minus XL. earum ætatis annum excedant,
non sint pulchræ, nec modo aliquo extra mona-
sterij clausuram pernoctent. *Petente Collectore Por-* 48
*tugalliæ an Monialibus mulieres pro earum seruitio in
monasterio introducendi licentiam concedere sibi lice-
ret? Sacra Congreg. licere respondit, sub die* 31. *Ianua-
rij* 1615. Sed loco ancillarum sæcularium intro-
ducendas esse potiùs Conuersas consuluit *sub die*
22. *August.* 1605. Vnde non est ita de facili cre- 49
dendum Doctoribus affirmantibus fœminas in
obsequium & famulatum Monialium licitè intra
monasterium intromitti posse, dummodo sint ho-
nestæ vitæ, & è monasterio non egrediantur, vt
tradunt Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 47. *art.* 7. & 8. Campan.
rub. 12. *cap.* 16. *num.* 28. Sanch. *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 66.
Ludouic. Miranda *de sacris Monialib. quæst.* 2. *art.* 5.
concl. 2. & *art.* 9. Suar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 5. *cap.* 10.
num. 20. Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 4. *num.* 10.

Nullatenus permittant Episcopi puellas edu- 50
cationis causa in Sanctimonialium monasteria in-
troduci, nisi S. Congreg. licentia suffultas, eamque
exequi nullatenus præsumant, nisi adimpletis se-
quentibus conditionibus, quas referunt me cita-
to *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Monia-
les, num.* 9. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 28 Qua-
rant. *in sum. Bullar. verb. monasteria Monialium,
pag.* 449. Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Moniales,*
§. 11. Pialec. *in simili praxi p.* 2. *cap.* 3. *num* 57. Ioan.
à Cruce *de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *propè finem,*
Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Monia-
les.* Bonacin. *d. punct.* 4. *n.* 19. Ego ipse *d. alleg.* 102.
num. 63. Ouiedo *in praxi Regul. p.* 1. *tract.* 11. *cap.* 2.
q. 4. *num.* 11. *Quod scilicet Moniales capitulariter se-* 51
*cretisque suffragijs puellarum recipiendarum admissio-
ni consentiant, monasterium eas recipere sit solitum,
illasque actu retineat, peculiaris habitatio seorsim à*

dormitorio, & habitatione Monialium professarum, ac nouitiarum, vbi interdum opus facere & exercere, ac noctu quiescere possint, pro eis existat: excedant septimum, & sint infra XXV. annum ætatis suæ, non sint vltra numerum præfixum, ingrediantur solæ, modesto vtantur vestitu, clausuræ legibus Monialium instar sint obstrictæ, & si vnquam è monasterio egressæ fuerint, ad illud, vel aliud monasterium redire non permittantur absque S. Congregationis licentia, cum egressus huiusmodi expressione, nisi habitum Regularem suscipiendi animo essent reuersuræ. Demum dari debet idoneus fideiussor, qui pecunias in alimento puellarum huiusmodi erogandas anticipatis solutionibus in singulis mensibus soluturum se obliget. Cæterum finito XXV. ætatis anno similes puellæ è monasterio expellantur. Ita S.Congreg. *in Tortonen. sub die* 27. *Maij* 1603. vbi quoque quòd determinetur pariter numerus puellarum educationis causa inibi cum S. Congregationis licentia recipi solitarum: & quòd educationis causa permitti possint in eodem monasterio plusquam duæ sorores. Item quòd non permittatur eisdem puellis victum diætim quotidianum à parentibus, vel consanguineis transmitti; sed tantùm pecunia pro eodem victu, vt dictum est persoluatur. Et quòd puellæ educationis causa in monasteria Monialium admitti non debent, donec septennium excedant, resoluunt Zerol. *d.* §.11. Sanch. *d. lib. 6. cap.* 16. *num.* 63. nouissimè Didac. de Narbona *in quæstion. annalibus, annot.* 7. *q.* 21. Nouat. *in lucerna Regular. verb. educatio, n.* 8.

52 Illud tamen est aduertendum quòd postquam præteriit tempus 25. annorum, intra quod huiusmodi puellis illic morari conceditur ex causa educationis, si statim puella non egrediatur, nullam excommunicationem, aut censuram aliquam incurrit, sed potest Episcopus terminum constituere, intra quem eligat puella vtrùm velit Monialis fieri, aut à monasterio egredi, vt decisum referunt Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *c.* 15. *num.* 54. Campan. *d. cap.* 16. *n.* 29. Bonac. *d. punct.* 4. *num.* 16.

53 Moniales in earum monasteriis puellas educationis causa, nisi eadem monasteria capacia, & pro dictis puellis educandis loca particularia destinata & constituta sint, retinere, & respectiuè recipere non posse S. Congreg. statuit *in S. Seuer.*
54 16. *Ianuarij* 1615. In quarum tamen receptione debitis concurrentibus requisitis de quibus suprà, requiritur consensus Monialium omnium singulariter præstitus, nec standum est simpliciter relationi Abbatissæ, vt eadem S. Congreg. rescripsit Episcopo Amelien. *die* 4. *Ianuarij* 1608.

55 *Petijt Chrysostoma Caracciola in monasterio Dominæ Reginæ educationis causa degens ancillam ad eius seruitia introducendi per S. Congreg. facultatem sibi concedi. Et S. Congreg. respondit quod non datur ancilla pro educandis, in Neapolitana* 12. *Martij* 1619.

56 Pluries in eadem S. Congregatione resolutum fuit *præcedentiam inter Moniales à die professionis, non autem susceptionis habitus regularis debere, quatenus verò duæ insimul eodem instanti professionem emitterent, quæ priùs ad habitum admissa fuit præcedere debet, etsi eodem tempore ad habitu admissæ fuerint, data etiam professionis paritate, quæ prius in Capitulo acceptata fuerit, præcedat*, & censuit ead. Congreg. *In Badu. de ann.* 1608.

57 Sequitur vt de vita, & honestate & regimine Monialium videamus: qua de re est primò sciendum, quod Ordinarij prohibere debent ne Moniales monasteriorum, tam eis, quàm Superioribus Regularibus subiectorum in bacchanalibus vel aliis temporibus recreationis causa vtantur habitu virorum, nec cuiusuis speciei armis se cingant, eadem S. Congregatio Episcopo Ferrarien. 27. *Aprilis* 1602.

Item prohibeat Monialibus cibum externis parare, aut esculenta vendere, exceptis tamen rebus minimi momenti, pro infirmis, ac parentibus, & consanguineis duntaxat, eadem S. Congr. *sub die* 1. *Iulij* 1606. 58

Facultas disponendi de cellis suis post obitum nulli Monialium concedatur, sed ex dum vacauerint, Superiorum arbitrio aliis Monialibus in ordine senioribus distribuantur. S. Congregatio *in Auersana* 26. *Ianuarij* 1604. *& in Modenen.* 10. *Aprilis* 1615. 59

Curandum itidem est vt Moniales in refectorio communi comedant, & in loco etiam communi laborent, eadem Congreg. *in vna Messan.* 1. *Augusti* 1603. 60

Nec permittatur in Ecclesiis Monialium à personis sæcularibus cantus simplex, vel figuratus, eadem Congreg. *in Bononien. de anno* 1584. *& in Milanen. de anno* 1593. benè tamen inter ipsasmet, eadem Congreg. 8. *Februarij & 30. Martij* 1594. 61

Nec etiam permittatur accessus sæcularium ad monasteria huiusmodi sub prætextu docendi Moniales sonum cymbalorum, vel alterius instrumenti, aut etiam musicam, vel cantum etiam ad crates, eadem Cong. *sub die* 13. *Septembris* 1593. 62

Nec vllo modo permittatur accessus Hebræorum ad earum monasteria ad loquendum cum illis, eadem S. Congreg. *in Rauennaten.* 28. *Nouembris* 1594. 63

Nec etiam in earum infirmaria sacrificium Missæ celebrari permittatur, ead. Cong. *sub die* 22. *Augusti* 1605. 64

Nec debent Moniales appellari cum titulo dominæ, sed sororis, vt eadem Congreg. rescripsit Vicario Toletano 9. *Ianuarij* 1595. 65

Ad succurrendum Monialium victui tempore caristiæ, eadem S. Cong. *sub die* 15. *Aprilis* 1592. *Episcopo Nouarien. rescribens admonet, vt primò accipiantur puellæ vt Moniales fiant, duplicata dote, ita vt dimidia inuestiatur, altera verò pars in alimentis expendatur. Secundò applicetur monasterijs tertia pars eleemosynarum, quæ applicantur locis pijs cum extensione Bullæ Gregorij XIII. Deo sacris. Tertiò, mittantur Moniales, ad quæstuandum. Quartò, in subsidium adstringantur ad contribuendum Monialium consanguinei.* 66

Secundò circa clausuram sciendum est, quòd omnes Moniales etsi antiquitus possent extra claustra monasterij nonnunquam exire, fuit tamen postea grauissimis de causis constitutum, vt esse sub perpetua clausura deberent, in primis à Bonifacio VIII. *in cap. periculoso, de statu reg. in* 6. qui statuit, vt Moniales quæcunque tacitè vel expressè professæ è monasterio egredi non possunt, nisi constet eas laborare tali morbo euidenti quod non valeant cum aliis absque graui periculo siue scandalo commorari. Hæc Bonifacij constitutio innouatur per Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regular. cap* 5. dum ait, quòd *nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire è monasterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda, indultis quibuscunque, & priuilegijs non obstantibus*, & tam prædictam 67

dictam Bonifacij Constitutionem, quàm præfatum Concilij Trid. decretum innouauit Pius V. *sua Constit.* incip. *Circa Pastoris, sub Dat.4.Kalend. Iunij* 1566. super clausura, & reformatione Monialium cuiuscumque Ordinis, quam Pianam Constitutionem refert Laurent. de Peirinis *in Constit.sui ordinis Minimor.tom.1. Constit.6. Pij V.* & ego ipse *de officio & potest. Episcop.p.3.alleg.*102. *num.*13. Postea idem Pius V. aliam edidit Constitutionem, incip. *Decori, sub Dat. Kalendis Fobruarij* 1569. contra Moniales exeuntes à clausura, nisi in quibusdam casibus, easque comitantes, vel receptantes, & contra Superiores exeundi licentiam concedentes, nisi in casibus in ea expressis, est *in Bullario nouo tom.2. constit.8. eiusdem Pont.pag.*185.referunt Quatant.*in summa Bullarij, verb. monasteria Monialium,* & ego ipse *d. alleg.*102.*num.*14. Petr.de Bollo *in œconomia Canonica classi 3.cap.4.§.14. pag.*474. Nouar.*in sum. Bullarium, tit.de clausura.* fuit autem hoc constitutum non ad arctandam eorum vitam, quæ non potest ipsis inuitis arctari, sed ad conseruationem honestatis, & quia professæ sont regularem Monachalem, vt seruari debet, non vt iam malè seruabatur. Potest enim Summos Pont. obligare Moniales ad clausuram, quam nunquam seruauerunt, nec vouerunt, quia hoc non est simpliciter supra regulam, immo maxime ad castitatem, quam solemniter vouerunt, seruandam necessarium, Fr, Emman.*quæst.Regul.tom.*1.*q.44.art.*1. Nau.*commento 4. de Regul. num.*40. Sanch.*d.lib.6.cap.2.num.*42. Suar.*tom.4.de Relig.tract.1. lib.1.cap.8.num.*7. Ludouic.de Miranda *de sacris Monialib. quæst.1.art.2.* Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regular. tom.2. ad constit.6. Pij V. num.*12.*pag.*262.*in fine.*

Possunt Episcopi, eorúmque Vicarij sufficiens ad id habentes mandatum pro clausuræ visitatione ingredi septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum, semotis etiam quacunque vno latæ clausuræ suspicione, ac Superiorum Regularium negligentia, de quo latè suprà *hoc lib. cap.*48.*n.*146. *cum seqq.* Sed dubitari potest quando Monialis dicatur exire clausuram vt non excusetur à culpa mortali, & à censuris? Sanch. *in præcepta Decalogi tom.2 lib.6.cap.*16.*num.*7. & Lopez de Texeda *in controuers.tom.1.lib.2.tract.1.controu.14.dub.1.num.9* & Homobon.de Bonis *in controuers.moral.tom.1.p.4. resp.*61. respondent violari clausuram si Monialis vtroque pede, & toto corpore egressa fuerit, non ita si exierit cum medio corpore vno pede posito cum corporis medietate extra locum à Pontifice pro clausura determinatum; quamuis Nald. *in sum. verb.clausura, num.*1. & Merol.*tom.1.disp.1.cap.2.diffic.7.num.*507. asserant non censeri violatam clausuram quando Monialis per duos pedes modico tempore egressa fuerit, & statim regrediatur.

68 Causas autem egrediendi clariùs exprimere curauit Pius V. *in d.sua Constit.* incip. *Decori*, in hæc verba. *Volumus, sancimus, & ordinamus nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarúmve Monialium, etiam Carthusien. S. Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum Ordinum etiam Militarium ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum existentium, etiam à Regia vel illu-*
69 *stri prosapia ortarum, de cætero etiam infirmitatis, seu aliorum monasteriorum etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum, aliorúmve consanguineorum visitandorum, aliáve occasione, & prætextu, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemia, quæ tamen infirmitas præter alios ordinarios Superiores, quibus circa monasterium incumberet, etiam per Episcopum seu alium loci Ordinarium, etiamsi prædicta monasteria ab Episcoporum, & Ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita, & exexpressè in scriptis approbata sit, à monasterijs præfatis exire, sed nec in prædictis casibus extra illa nisi ad necessarium tempus stare licere.* Sub nomine, *magni* 70
incendij, in hac Pij V. constitutione intelligitur incendium ita magnum, & euidens vt certum sit, aut saltem probabile multum esse videatur, quod nisi Moniales omnes statim à monasterio, omnes simul sint moriturææ ac consumendæ præ nimia exustione ignis. Sub nomine verò, *infirmitatis lepræ*, intelligitur infirmitas quædam contagiosa, quod si ipsius radix, & origo foras non eijciatur (hoc est, Monialis huiusmodi morbo infecta) citò omnes monasterij eiusdem sororis inficeret,
proindéque cunctæ periclitabuntur; & prædicta 71
lepra debet esse notabilis, ac talis quod si persona esset sæcularis, iure possit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo separatam; sub nomine denique infirmitatis epidemiæ, quantum ad præsens attinet propositum, intelligitur morbus quidam pestiferus, similiter ac eadem ratione contagiosus, communitati præiudicialis, & perniciosus, qui populariter grassetur in populo, maiorémque ægrotantium partem interimat. Ita explicant Læl. Zech. *de Repub. Ecclesiast. de Regularib.cap.3.num.15.vers.9.* Nau.*comm.4.de Regul. num.48.not.4.* Gutier.*Canon.lib.1 cap 14.num.3.* Fr, Emman.*quæst.Regul.tom.1.quæst.49.art.4.vers.ex his, & tom. 3.q.6. art.3. & in addit. sum. tom.3. cap.96. num.3.* Sanch.*in præcepta Decal. tom.2.lib.6.cap.15. ex num.33.* Fr. Ludouic.Miranda *in tract. de sacris Monialib.q.3.art.5.* Portel *in dubys Regul.verb.clausura, à num.*18. Villalob.*in sum.p.1 tract.35.diffic. 4. n.2.* Fr.Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib.1. cap.5. dub.4. vers.secundò nota*, Hieronym. Roder. *in compendio quæst Regular.resol.98.num.19.*

Quæstio est dubia, an Moniales possint è mo- 72
nasteriis exire ex aliis causis similibus, vel vrgentioribus? Affirmatiua sententia verior mihi videtur, quia si dicta Constitutio Bonifacij VIII. *in d.cap.periculoso*, vnicum duntaxat excipiebat casum per prædictum Pium V. extensa atque ampliata est ad tres in eadem sua Constit. contentos, nempe ad casum magni cuiusdam incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, quid igitur obstat quominus eadem omninò prorsus existente ratione prædicta Pij V. Constitutio etiam amplietur & extendatur ad alios casus similes; & ita docent Nau.*comm.4.de Regul.num.*48. *& in cap.statuimus 19.q.3. num.49.* Llamas *in methodo curat. in appendice, §.10.* Fr. Emman.*quæst.Regul.tom.1.q.34. art.3.paulo post princ.& art.5.* Azor.*instit.moral.p.1. lib.12.cap.8.q.2.vers.3.* Ioan.à Cruce *de statu Relig. lib.1.cap.5.dub.4.concl.2.* Sanch.*d.lib.6.cap.15.n.37.* Vgolin.*de offic.Episcopi cap.21.§.2.num.3.*Bonacin. *de legib.disp.1.q.1.punct.3.num.19.& de clausura,& pœnis eam violantibus impositis, q.1. punct. 9. num.6.* Diana *resolut. moral. tract. 1. miscel. resol. 23.* Suar. *tom.4.de Relig.tract.1 lib.1.cap.9.num.3.& seq* Laurent. de Peirinis *in priuileg. tom.2. Constit.6. Pij V. §.4. num. 24.* Nuuar. *in tract. de elect. fori sect.2. in præfat. sub num.7. & in lucerna Regular. verb. clausura, num. 10. cum seqq.* Ouiedo *in praxi Regular. p.1 tract.11.cap.1.q 6.num.9.* Ego ipse *d.alleg.*102. *à num.* 16. Quamuis contrarium, imò casus exceptos *in dict.Constit. Pij V.* non extendi ad casus

similes, & vigentiores teneant Collect. compend.
Mendicant. verb. clausura Monialium, n.5. vers. quaritur
vtrum Minister Generalis, Fusc. de visitat. lib. 2.
c.18.n.17. Boll. in œconom. Canon. classe 3. cap. 4 n.10.
Cened. ad Sextum collect. 31.n.2. Gutier. Canon. lib.1.
cap.14. addit. ad Nau. cons. 70 in fine, de Regular. Zerol.
in praxi Episcop. p.1. verb. Moniales, §.16. vers. 21
& p.2. eodem verbo in fine, Aloys. Ricc. in praxi rerum
fori Eccles. decis. 545. & in 1. edit. alias resol. 541.
in 2. edit. Fr. Emman. in sum. tom. 3. c.96.n.3. Fr. Ludouic.
Miranda in tractat. de sacris Monialibus, q.3.
art.4. Campan. in diuers. Iuris Can. rub. 12. c.16.n.22.
73 Vnde tempore belli possunt Moniales è monasterio
exire, seque in locum tutum recipere, dum
periculum est, vt nisi Moniales è monasterio egrediantur,
graui damno efficiantur; vt resoluūt Azor.
d.p.1. lib.13.c.8.q.1. ad finem, vers. tertiò quæres, Gutier.
d.c.14.n.9. Nauar. d. commento 4.n.48. Sanchez
d.c.15.n.44. Bonacin. d.q.1. punct.9.n.7. me non citato
Nouar. d. verb. clausura, num 19.
74 Sic etiam possunt Moniales de licentia Superioris
transire de vno monasterio ad aliud, vel
causa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis,
seu professionis, vt tradunt Nauar. in
d. cap. statuimus, n.48. & cons. 57.n.6. de Regul. Fr. Emman.
d. tom.1. q 49. art.5. Zerol. d.p.1. verb. Moniales,
§.16. & p.2. eod. verb, dub. 8. & 12. Armend. d. lib.7. de
Relig. n.101. Sanch. d.c.16. à n.46. Anton. Ricciul.
de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium,
lib.5.c.5.n.11. Bonacin. d. punct. 9.n.10. Nouar.
tit. de clausura super Bulla Pij V. n.15. Ego ipse d. allegat.
102. n 15. obseruantes ad hoc tutius esse recurrere
ad Sedem Apostolicam.
75 Sic etiā Moniales possunt ad perfectiorem Religionem
transire, vt tenent Tapia, Zerola, Fr. Emman.
& alij, quos refert & sequitur Sanch. d. lib.6.
cap.7.n.6. quibus addo Barth. à S. Fausto in thesauro
Relig. lib.5.q.327. Anton. Ricciul. dict. lib.5. cap.5. à
princip. Bonacin. d.q.1. puncto 9.n.11. metipsum in
collect. ad c. licet 18.n.3. de Regular. quamuis contrarium
76 scripserit Azor. d.p.1. lib.13.c.8.q.1. Et licet
translatio Monialis etiam in casibus à Iure permissis
stricto iure fieri possit ex auctoritate Episcopi
& Superioris monasterij, vt voluerunt Fr.
Emman. tom.3 q 52. art.3. Sanch. d. lib.6.c.7. sub n.6.
Sacra tamen Congregatio non semel censuit ad
eam in similibus casibus esse recurrendum, & signanter
in Nanaten. 16. Ianuarij 1615. & in Redonen.
31. Ianuarij 1617. ex quibus colligitur illam
similes licentias concedere non consueuisse, nisi
quatuor conditionibus adiectis. Prima est vt antequam
à primo monasterio Monialis egrediatur,
aliud sit paratum in quo beneuolas habeat receptrices,
quodque in eo capitulariter per secreta suffragia
recipiatur, secunda vt dotem à cæteris Monialibus
præstari solitam persoluat. Tertia vt spes
illi auferatur ad primum monasterium redeundi.
Quarta vt translatio fiat comitantibus matronis
consanguineis grauibus ab vno ad aliud monasterium,
recta via, absque diuerticulo, ac nullibi
pernoctetur nisi causa hospitij, idque non nisi
apud honestas personas.
77 Sic pariter licitus est exitus Monialis, quæ dum
in proprio monasterio aliqua de causa commodè
corrigi non potest, ad aliud monasterium correctionis
gratia transfertur, iuxta ea quæ resoluunt
Sanch. d. lib.6.c.15.n.47. Ludouic. Miranda de sacris
Monialib. q.3. art.2. vers. quartus casus, & art.3.
78 Bonacin. d.q.1. punct. 9.n.13. Moniales enim propter
incorrigibilitatē non sunt eiiciendæ simpliciter
è monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt
ad aliud transferri, vt est Constitutio Vrbani III.
quam referunt Fr. Emman. quæst. Regul. tom.1.q.49.
art.1. post princ. Ludouic. Miranda de sacris Monialib.
q.3. art.2. quæ Constitutio in hac parte neque
per Concil. Trid. nec per Constitutionem Pij V.
licèt strictiora sint, censetur reuocata, vt testatur
Fr. Emman. d.q.49. art.5. vers.2. & Ludouic. Miranda
d.q.3. vers. quartus casus, refert & sequitur Rot.
in Vlixbonen. monasterij 19. Nouemb. 1625. coram Reuerendissimo
D. meo Coccino Decano, cuius meminit
Tambur. de iure Abbatum, tom.1. disp.15.q.12. Sed
quicquid hi Doctores dicant, caueant nihilominus
sibi locorum Ordinarij, vel Superiores Regulares
ne aliquam ex Monialibus sibi subiectam,
vel causa seditionis, vel incorrigibilitatis, vel criminis
perpetrati ab vno ad aliud monasterium
transmitti curent, multò minus inde expellant, vel
exeundi licentiam concedant, ne contentis in
Pij V. Constitutione censuris, & pœnis innodentur,
vt admonet S. Congreg. sub die 27. Maij 1603.
Sic etiam in tribus casibus potest esse licitus 79
exitus Monialibus, primò vbi Abbatissa vel Priorissa
propter feudum tenetur præstare iuramentum
fidelitatis alicui domino sæculari, si illud per
procuratorem præstare nequit, illa enim tunc potest
cum honesta societate exire, modo statim præstito
iuramento reuertatur, vt probat text. in cap.1.
§. verum, de statu Regul. lib.6. docent Sanch. d.c.15.
num.51. & Bonacin. d.q.1. punct.9.n.9. aduertentes
in hoc casu Superioris licentiam petendam esse;
quod si nulla causa ductus illam deneget, hoc constito
posse auctoritate iuris Abbatissam egredi.
Secundò quando auctoritate Prælati totus Mo- 80
nialium Conuentus locum mutat, vt resoluunt
Fr. Emman. tom.1.q.49. art.5. Sanch. d. lib.6. cap.16.
num.53. Ludouic. Miranda de sacris Monialib. q.3.
art.2. vers. sextus, Bonacin. d. punct. 9.n.8. Ego ipse
d. alleg. 102.n.27. Tertiò, quando Moniales conuer- 81
sæ è monasterio exeunt ad petendas eleemosynas
cōuentui necessarias, dum eas per alios commode
petere non possunt, seruatis conditionibus præscriptis
in Motu proprio Pij V. incip. Circa pastoralis,
& in alio Gregorij XIII. incipit, Deo sacris,
vt tenet Bonacin. d.q.1. punct.9.n.15. vbi n 16. sub- 82
dit Moniales conuersas posse adhuc ob receptam
consuetudinem recipi, & ad professionem admitti,
& citat pro se Sanch. d.c.15.n.59. Suar. de Relig.
tom.4. lib.1. cap.8.n.19. Fr. Emman. tom.1.q.44. art.4.
col.3. vers. secunda assertio. Contra Ludouicum Miraud.
de sacris Monialibus, q.1. art.6.
Moniales è suis monasteriis egredientes extra 83
casus exceptos ipso iure excommunicatas esse excommunicatione
maiori latæ sententiæ Summo
Pontifici reseruata, & in eandem incurrere Prælatos
eisdem exeundi licentiam quocunque modo
concedentes, necnon & ipsas comitantes, ac personas
illarum receptrices statuit Pius V. in d. constit.
incip. Decori, & docent Nau. in d. cap. statuimus, n.52.
Zerol. d.p.1. verb. Moniales, §.16. dub.1. Azor. p.1.
lib.13. cap.8.q.1. vers. tertio quæres, Fr. Ludouic. Miranda
d.q.3. art 6. Sanch. d. cap.15.n.72. Bonac. d.q.1.
punct. 8.n 6. Ego ipse d. alleg. 102.n.19. obseruantes 84
prædictam pœnam contra recipientes, & concomitantes
prædictas Moniales egredientes è suis
monasteriis non videri comprehendere illas, qui
compassione quadam naturali in extrema, vel graui
necessitate id faciunt, vt si v. g. aliqua persona
cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur Monialem
egressam è suo monasterio, & aliquot mil-
liaribus

liatibus progreſſam noctu vel diu in loco deſerto
cum periculo amittendi vitam, vel famam ne ipſa
Monialis damnum aliquod pateretur, exhortando
eam, vt ad ſuum monaſterium rediret, etiam ipſa
85 nollet redire. Ad incurrendam autem huiuſmodi
excommunicationem dicetur Monialis è mona-
ſterio exire, quando exit locum clauſuræ, qui ia-
nua clauſa continetur, ad quam ſæcularibus non
patet acceſſus; vt ex quodam Motu proprio Gre-
gorij XIII. incip. *Deo ſacris, de anno* 1572. refert
Sanch. *d. lib. 6. cap. 15. n. 6.* vbi *n. 68.* reſoluit ad incur-
rendas ſupradictas pœnas ſolum egreſſum ſuffice-
re ex ſtricta clauſura, non verò ita leui, vt ſolum
venialem culpam conſtituat. Moniales ſuper tecti
monaſterij regulas aſcendentes clauſuram violare
non dicuntur, dummodo locus ille, ad quem per-
ueniunt, non ſit extra clauſuram monaſterij, ſed
perpendiculariter illam reſpiciat: ita Lopez de
Texeda *in controuerſ. moralib. tom. 1. lib. 2. controu. 14.
dub. 8. num. 9.*

86 Deuenio igitur ad aliquos caſus, in quibus poſ-
ſet aliquis dubitare, an Monialibus liceret è mo-
naſterio egredi, cum reuera id eis minimè liceat, &
ideò exiſtimo Moniali non poſſe licentiam con-
cedi è clauſtro egrediendi cauſa medendi morbo
Ita periculoſo, vt deſperaretur ſalus ea non egreſſa,
niſi morbus adeo contagioſus eſſet, vt in reliquas
ſerperet, ſicut tenent Gutier. *dict. cap. 14. ex num. 7.*
Cened. *d. collect. 21. num. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 49.
art. 3.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verb. Moniales, in
fine,* Ludouic. Miranda *de ſacris Monialib. q. 4. art. 4.*
Sanch. *d. cap. 15. num. 39.* Bonacin. *d. q. 1. punct. 9. n. 18.*
Portel *in dubijs Regularib. verb. Clauſura Monialium,
n. 22.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 35. diffic. 45. n. 4. & 5.*
Hier. Rodet. *in compend. quæſt. Regul. reſol. 26. num. 50.*
Ego ipſe *d. alleg. 102. num. 21. in fine.*

Contra Nau. *d. comm. 4. n. 49. & ſeq.* Azor. *d. p. 1.
lib. 13. cap. 8. q. 1.* & Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 1. c. 9. n. 9.*
exiſtimantes poſſe Moniali licentiam concedi
clauſtro egrediendi cauſa medendi morbo ita pe-
riculoſo, vt deſperaretur ſalus ea non egreſſa.

87 Nec etiam licitum eſt Moniali egredi, vt curam
nepotum ſuorum gerat, etiamſi nepotes omnibus
aliis propinquis deſtituti ſint, vt referunt deciſum
Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarra lib. 2.
tit. 18. l. 7. de Religion. n. 105.* Campan. *d. cap. 16. n. 22.
prope fin.* Ego ipſe *d. alleg. 102. n. 27.* Bonacin. *d. q. 1.
punct. 9. n. 4.* vbi *n. 5.* ſubdit Monialem egredi non
poſſe ad parentes conſanguineos, & alios infirmi-
tatis cauſa, ſeu alio prætextu viſitandos.

88 Abbatiſſa quoque non poteſt è monaſterio exi-
re, vt viſitet ædificium Eccleſiæ num ſibi placeat,
vel vt cæmentariis ſignificet qua forma conſti-
tuendum ſit, vt docent Sanch. *d. cap. 15. num. 52.* &
Bonac. *d. q. 1. punct. 9. num. 3.*

89 In caſibus autem exceptis & ſuprà relatis Mo-
nialibus è monaſterio Epiſcopu, vel Sedi Apoſt.
aut Superioribus Regularibus ſubiecto, exire non
licet, niſi adſit conſenſus communis Epiſcopi diœ-
ceſani, & Superioris Regularis, ſi illi ſubiectæ exi-
ſtant, itaut ſi illæ, quæ poteſtati Regularium ſubii-
ciuntur ſine Bulla, & licentia Ordinarij egreſſæ
fuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, & alia iuris re-
media debent ipſæ, & earum Superiores (de quo-
rum licentia è monaſterio fuerint egreſſæ) ab eo-
dem Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſ-
cunque priuilegiis, vt referunt deciſum Campan.
d. rub. 12. cap. 16. n. 22. propè fin. Armendar. *in addit.
ad Recop. legum Nauarra d. lib. 2. tit. 18. l. 7. num. 103.*
Ego ipſe *d. alleg. 102. num. 28. propè fin.*

Contra Nau. *conſ. 6. in cap. An Generalit. ſub n. 6.
de ſtatu Monach. & comment. 4. de Regular. num. 60.
verſ. 3.* Fr. Emman. *tom. 1. q. 49. art. 6.* exiſtimantes
Moniales in caſibus exceptis poſſe exire è mona-
ſterio abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo cum ſola
licentia ſuorum Generalium, aut Prouincialium
Prælatorum, quibus fuerit ſubiecta ſine vlla alia
approbatione Epiſcopi ſæcularis. E contrà Lu-
douic. Miranda *de ſacris Monialib. q. 3. art. 6. concl. 1.*
Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 9. n. 13.* Bonacin. *d. q. 1.
punct. 8. n. 1.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 15. n. 28.* putantes in
Hiſpania ſolum Superioris licentiam ſufficere.

Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali eius 90
commiſſione hanc egreſſus Monialis è monaſterio
licentiam concedere poteſt, vt per Llam. *in methodo
curat. in fine, §. 5.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 15. n. 30.* Bonac. *d.
q. 1. punct. 8. n. 3.* Ego ipſe *d. alleg. 102. n. 28. propè fin.*
extendentes ad Vicarium Capituli Sede vacante.

Licentia prædicta debet in ſcriptis obtineri, vt 91
ſtatuit Pius V. in prædicto Motu proprio, incip.
Decori, ibi, *ex cauſa cognita & expreſſè in ſcriptis ap-
probata,* cuius auctoritate ita reſoluunt Ludouic.
Miranda *d. q. 3. art. 6. concl. 2.* Suar. *de Relig. tom. 4.
lib. 1. cap. 9. n. 16.* Bonacin. *d. punct. 8. n. 4.* vbi *n. 5.* ſub-
dit licentiam non tenere ſi ſolo verbo detur.

Prætetea interdicitur *in d. cap. periculoſo,* vt nulli 92
detur facultas ingrediendi prædicta monaſteria,
niſi cum rationabili, & manifeſta cauſa, & de li-
centia Superioris, ad quē ſpectat, & in Conc. Trid.
d. c. 5. hac de re ita ſtatuitur. *Ingredi autem intra ſepta
monaſterij nemini liceat cuiuſcunque generis, aut condi-
tionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superio-
ris licentia in ſcriptis obtenta ſub excommunicationis
pœna ipſo facto incurrenda.* Et Gregor. XIII. *in ſua
Conſtit.* incip. *Dubijs, ſub Dat. 23. Decemb. 1581.* decla- 93
rauit quòd etiam Prælati, & alij Monialiū curam
habentes earum monaſteria ingredi non poſſint,
niſi in caſibus tantum neceſſariis, *eſt in Bullario no-
uo tom. 2. conſtit. 28. eiuſd. Pontif.* & refert Quaranta
d. verb. monaſteria Monialiū, pag. 447. Et de hac ma-
teria vide Læl. Zech. *de caſib. reſeru. caſ. 10. in princ.*
Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 18. ex n. 24.* Fr. Emman. *tom. 1.
q. 46. art. 1. cum ſeqq. & q. 47. art. 4. cum ſeqq.* Azor. *d.
p. 1. lib. 13. cap. 8. q. 6.* Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib. 1.
cap. 5. dub. 2.* Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſ. p. 2. n. 52.*
Nau. *in cap. ſtatuimus 19. q. 3. ex n. 59.* Ludou. Beia
reſp. caſuum conſc. p. 1. caſu 30. Aloyſ. Ricc. *in praxi re-
rum fori Eccl. deciſ. 648. in 1. edit.* aliàs *reſol. 544. in 2.
edit.* Campan. *in diuerſ. Iur. Can. rub. 12. c. 16. ex n. 24.*
Sanch. *in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. c. 16.* Armend. *in
add. ad Recop. leg. Nauarra lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. ex
n. 106.* Fr. Ludou. Miranda *poſt man. Prel. in tract. de
ſacris Monialib. q. 2. & 4.* Vgol. *de offic. Epiſc. c. 21. §. 3.*
Bonac. *de clauſ. & pœnis eam violantib. impoſitis, q. 4.*
metipſum *d. alleg. 102. n. 32. cum multis ſeqq.* Et an
tranſgredientes clauſuram modico ingreſſu eam
violent, vide ſuprà *n. 67. in fine.*

Sub hac prohibitione non includuntur infantes 94
diſcretione carentes; illi enim admitti poſſunt ad
clauſtra Monialium abſque alicuius cenſuræ in-
curſu, vt bene reſoluunt Nau. *d. commento 4. n. 59.*
Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 42. §. 3. in commento lit. S.*
Gambar. *de caſib. reſeruatis c. 15. caſu 6. n. 37. fol. 147.*
Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. q. 19. ad fin.* Azor.
d. lib. 13. cap. 8. q. 5. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori
Eccleſ. deciſ. 648. in 1. edit.* aliàs *reſol. 544. n. 6. in 2. edit.*
Ludouic. Miranda *in tract. de ſacris Monialib. q. 2.
art. 1. concl. 1.* Fr. Emman. *tom. 1. q. 46. art. 1.* Suar. *de
Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. n. 2.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 16.
ex n. 8.* Ego ipſe *d. alleg. 102. n. 32.* & me citato *in hoc
loco* Bonacin. *d. tract. de clauſura, q. 4. punct. 1. n. 5.* ad-
uertentes Concil. Trid. *d. cap. 5.* excludens omnes
cuiuſuis

cuiusuis ætatis, loqui de habentibus vsum rationis, & de illis, qui ad peccandum mouere possunt, vt sunt fatui, qui licet intrando non peccent, pec-
95 cant tamen Moniales eos admittentes. Præsumuntur autem septennes pueri vsum rationis adepti, ac proinde comprehenduntur sub hac prohibitione, secùs si nondum septennes, vt docent Sanch. d.cap.16.n.7. Bonac. d.punct.1.n.6. Et ita nondum septennes siue masculos siue fœminas esse oportere vt ingredientes monasteria Monialium nec culpam, nec excõmunicationem incurrant, resoluunt Llamas *in methodo curat. in appendice*, §.8. Enriq. *in sum. lib.13.c.42.§.3. in gloss. lit. S.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib.1.c.5. dub.2. concl.3. in princ.* Vgolin, *de officio Episcopi cap.21.§.3.n.2.* Aaor. *d.q.5.* Perez de Lara *in compendio vitæ homin. c.16.n.115.* quos refert, & sequitur Didac. de Narbona *nouissimè in annalib. tract. Iuris ann.8.q.16.* vbi latissimè de materia, & *ibid. n.17.* resolnit quòd qui legitima ætate monasterium Monialium ingreditur intra claustra maior factus peccat, & in excommunicationem incidit, nisi statim exierit,

96 Includuntur tamen fœminæ, vt innuit Conc. Trid. *d.cap.5.* ibi, *sexus*, & ex eo colligitur Bonacin. *d.tract.q.4 punct.1.num.3.*

97 Vnde mulieres, quæ sunt in discordia cum maritis, & eorum sæuitiam timent, si extra culpam sunt, quamdiu iustam causam habuerint, debent, si sunt in monasteriis, tolerari, in posterum verò non sunt recipiendæ, vt referunt decisum Zerol. *d.p.1, verb. Moniales*, §.12. Campan. *d.cap.16.n.30*, Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol.207.p.4.* Nouar. *in lucerna Regul. verb. educatio, n.12.* Ego ipse *d.alleg.102. num.66. in med.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.q.4.*
98 *punct.3.n.17.* Si mulier aliqua venerit in suspicionem marito, quod timet ne ab eo aliqua vis inferatur, debet permiti, vt possit ingredi monasterium Monialium, si modò cõstitutiones monasterij non repugnant, & accedat consensus Superiorum Abbatissæ, & Monialium, & causa cessante ingressus debet inde exire, & si semel exierit nunquã postea in idem monasterium ingredi posset, & tenetur ad clausuram, sicut aliæ Moniales sine ancillis. Ita referũt decisum Zerol. *d. verb. Moniales*, §.12. Fr. Ioan. à Cruce *d.cap.5. dub.2. concl.3. in fine*, Camp. *loco pro-*
99 *ximè citato*, Ego ipse *d.n.66. in fine.* Mulieres nuptas in monasteriis Monialium recipi non debere resoluit Ludou. Miranda *de sacris Monialib. q.2. art.6. concl. vnic.* vbi refert reiectam fuisse à sacra Congregat. petitionem cuiusdam Comitissæ, quæ propter quandam infirmitatem à suo marito volebat separari, & cum tribus filiabus ingredi quoddam Monialium monasterium, refero ego ipse *d.alleg. 102. num.66. in fine.*

100 Non potest præstari matribus licentia ingrediendi monasteria Monialium, etiam ad inuisendas filias morti proximas, vt referunt decisum Zerol. *d.p.1. verb. Moniales*, §.8. *vers.2.* Quarant. *d. verb. monasteria Monialiũ, vers. sed an liceat, pag. mihi* 453. Fr. Ioan. à Cruce *d.cap.5. dub.2. concl.3. notab.3.* Fr. Emman. *tom.1. q.46. art.11.* Fr. Ludouic. Miranda *de sacris Monialib. q.2. art.8.* Ego ipse *d.alleg.102.n.68.*

101 Viduæ, quæ viris mortuis, honestatis causa, se contulerunt in Monialium monasteria, modo sint bonæ existimationis, & famæ, legibúsque Monialium pareant, tolerari debent; de cætero tamen nullæ huiusmodi viduæ recipiendæ sunt, nisi Moniales fieri velint; prout decisum attestantur Ludouic. Miraoda *d.q.2. art.6. concl. vnica*, Nou. *d. verb. educatio, n.14.* Campan. *d.c.16.n.30. vers. & respectu, & n.31. vers. tandem*, Ego ipse *d.alleg.102.n.67.* & me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *in examine*
Eccles. tract.9.q.31. in fine, resoluentes etiam non 102
posse Episcopum dare licentiam viduæ ingredi, ac in habitu laicali permanere volenti, etiamsi toto tempore vitæ suæ illic degere, nec amplius inde exire vellet.

Dare autem tantùm Episcopus, vel Superior li- 103
centiam debet ingrediendi intra septa monasterij in casibus necessariis, vt ait Concil. Trid. *d.cap.5.* Quis autem Episcopi nomine cõprehendatur? qui & Superior dicatur? quæ & qualis licentia danda sit, & qui dicantur casus necessarij ad illam concedendam? huius loci est inuestigare. Inprimis cer- 104
tum est Episcopum, aut eius Vicarium generalem speciale mandatum habentem in monasteriis sibi subiectas auctoritate ordinaria, in aliis verò Summo Pont. subiectis delegata posse concedere facultatem ingrediendi Monialiũ monasteria, referunt decisum Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauarra lib.1. tit.18. l.7. de Relig. n.109.* Bonac. *d.q.4. punct.2. n.2.* Machado *d.tract.11. docum.5.n.1.* Ego ipse *dict.*
alleg.102.n.38. Vnde etiam Prouisor à Capitulo 105
nominatus potest in monasteriis sibi subiectis huiusmodi licentiam concedere, vt probat Fr. Ioan. à Cruce *d.cap.5. dub.2. concl.3.* quem refero Ego ipse *d.alleg.102. num.38. in fine.*

Superioris verò nomine intelligo Regularem, 106
quoad monasteria sibi subiecta; facultas enim ingrediendi monasteria Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum pertinet ad earum Superiores Regulares, quorũ est Monialibus clausuram indicere, non verò ad Episcopos; vt docent Nau. *d. comment 4.n.60.* Llam. *in methodo curat. in append.* §.5. & 6. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.1. lib.4.c.23. n.6.* Aaor. *d.p.1. lib.13. cap.8. q.7.* Fr. Emman. *tom.1. q.46. art.2.* Ludouic. Miranda *d.q.2. art.2.* Campan. *d. rub.12. cap.16. num.31.* Sanch. *d. lib.6. cap.16. n.13.* Suar. *tom.3. de Relig. tract.1. lib.1. cap.10. n.12.* Laur. de Peirinis *in Constit. sui Ordinis Minimor. tom.2. constit.6. Pij V. n.29.* Machado *d. lib.4. p.6. tract.11. docum.5.* Ego ipse *d.alleg.102. n.40. & 41.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.q.4. punct.2. num.3.*

Contrà Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. de Regul. cap.3.n.5.* & Zerol. *d.p.1. verb. Moniales*, §.8. *vers.4.* existimantes Episcopum posse etiam hanc facultatem concedere in monasteriis quæ Regularibus subiecta sunt.

Vnde sub decreto Concilij *d.c.5.* includi Episcopos ingredientes Monialium monasteria sibi non subdita sine Superioris licẽtia, in scriptis resoluunt Nau. *d.n.39. ad med. vers. quartus*, Steph. Gratian. *discept. forens. c.393. n.5. & 20.* Ego ipse *d.alleg.102.n.42.*

Verùm hac in re inuenio nonnullas diuersas de- 107
cisiones secundum temporũ varietates emanasse; nam S. Congr. Conc. *sub die 19. Iunij 1597.* censuit *licentias ex vera tantum necessitate, quæ Moniales respiciat concedere ad ingrediendum intra septa monasteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum spectare duntaxat ad ipsos Superiores Regulares.* Postmodum quò magis clausuræ obseruationi consuleretur, eadem S. Cong. *sub die 13. Nouembris 1610. facultate sibi à Sanctissimo D. Papa tributa*, statuit, & decreuit, *vt deinceps intra huiusmodi septa nemini ingredi liceat nisi licentia in casibus necessarijs concedenda nondum à Superioribus Regularibus dictorum monasteriorum, sed etiam à locorum Ordinarijs obtenta fuerint, non obstantibus quibuscunque contrarijs legibus, statutis, consuetudinibus, etiam immemorialibus.* Hoc ipsum censuisse videtur S. Cong. negotiis Episcoporum & Regul. præposita, *sub die 26. Aprilis 1594.* dum respondit ministro Fratrum

Obseruantiæ Brixiæ, quòd *non potest Superior Regularis concedere licentiam ingrediendi septa Monialium sibi subiectarum, nisi interueniente quoque Ordinarij licentia*,& latiùs eadem S.Cong.*in Camarinen. sub die* 21.*Februar*.2617.in sequēti decreto. *S.Congregatio vt controuersiis quæ inter Episcopum Camarinen.ac Superiores Regulares exortæ sunt, finis imponatur, censuit facultatem concedendi personis sæcularibus licentiam alloquendi Moniales eisdem Regularibus subiectas in ciuitate quidem Camarinen, ad Episcopum siue eius Vicarium generalem, ac Superiorem Regularem, cui Moniales ipsæ subiectæ sunt coniunctim, ita vt idem Episcopus seu eius Vicarius primo loco subscribat, per diœcesim verò non ad Vicarium foraneum, sed ab eodem Episcopo ad id deputandum, necnon Superiorem Regularem, qui priori loco subscribat coniunctim pariter spectare, idemque quoad licentiam eorum, quibus ordinariè intra septa monasteriorum eorundem Monialium ingredi necesse est, seruandum esse, repentinis tamen casibus extremæ necessitatis exceptis, in quibus licentia alterius subscriptione roborare sufficiat; edicta verò, quibus personis sæcularibus ad earumdem Monialium monasteria accessus prohibetur ab Episcopo dumtaxat subscribenda, & publicanda esse decreuit.* Postremò autem ad remouendum omnino difficultatem, quæ ex huiusmodi Decretis forsan oriri possit, negotio iterum in S.Congregatione Conc. proposito atque Sanctissimo Domino N. relato *die* 21. *Maij* 1630. Sanctitas sua declarauit *huiusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse petendas, in illis locis in quibus adesset consuetudo vt istæ ab Episcopis tantum concedantur, hoc enim casu statuit & declarauit talem consuetudinem esse obseruandam, & ipsorum Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam priuatiuè quoad ipsos Regulares.* Et sic quod in petendis licentiis accedendi ad monasteria Regularibus subiecta, an à solo Episcopo, vel ab eodem cum Superioribus Regularibus coniunctim obtineri debeat, consuetudo loci legitimè præscripta sit spectanda, iam olim à S.Cong.decisum testatur Quaranta, quem refert Sperell.*in decis.fori Eccles. decis*.97.*n*.31.& Neapoli sic seruari testatur Marc. Anton.Genuens.*in pract. Archiep.Neapol.cap*.33.*sub num*.1.*in fine*, Campan.*d.rub*.12.*cap*.16.*n*.45.

Si verò auctoritate Pontificia monasterium cuidam soli peculiari Prælato Cōuentuali subiectum esset, non posset Generalis, aut Prouincialis licentiam ingressus ad id monasterium concedere, quod nullam iurisdictionē in illud habeant, at poterunt dū visitant inquirere vtrùm Prælatus ille iustè vsus fuerit hac facultate, secūdùm Fr.Emm.*tom*.1.*q*.47. *art*.5. Bonac.*d.tract.de claus.q*.4.*punct*.2.*n*.4. Sanch. *d.c*.16.*n*.16. vbi subdit propter eamdem rationem idem dicendum esse de Episcopo respectu Clerici sæcularis, cui soli monasterium illud subderetur.

108 Abbas tamen non poterit facultatē ingrediendi monasterium concedere, vtpote qui in hac materia Superioris appellatione non continetur, vt docent Nau.*d.commen*.4.*num*.59.*vers*.3.Axor.*d.p*.1. *lib*.13.*cap*.8.*q*.6.Fr.Emman.*tom*.1.*q* 46.*art*.2.*vers.obserua*, Sanch.*d.lib*.6.*c*.16.*n*.22. Bonac.*d.q*.4.*punct*.2. *n*.5. nisi in casibus repentinis, quando Episcopus, vel Superior longe absens fuerit, ex Fr.Emman.*d. tom*.1.*q*.46.*art*.2.*in fine*.Campan.*d.cap*.16.*n*.25. Vel nisi habuerit generalem licentiā à Superiore concedendæ huius ingressus facultatis in casibus frequenter occurrentibus, ne passim Episcopus, seu Prælatus Regularis, qui non tam præ manibus habentur, adire debeant. Ita docent Fr.Emman.*d. q*.46.*art* 2.*prope fin.* plures apud Sanch.*dict.cap*.16. *num*.23. Bonacin. *d.punct*.2. *num*.5. *vers. hoc tamen.* Contra Suar.*de Relig.tom*.4.*lib*.1.*cap*.10.*num*.14.

Specialis autem Summi Pont. licentia requiri- 109
tur, vt Fratres Minores monasteria Monialium ingrediantur, cum hoc illis absque ea in sua regula interdictum reperiatur, vt aduertunt Fr.Emman.*d. q*.48.*art*.3.*in princ*.Sanch.*d.c*.16.*n*.17.& 18. Ludou. Miranda *de sacris Monialib.q*.3.*art*.3.*concl*.1.Bonac. *d.punct*.2.*n*.7.hinc inferentes Cardinalem, Episco- 110
pum, aut alium habentem priuilegiū ingrediendi monasteria Monialium cum sociis, quos secum assumere voluerit, non posse Fratres Minores eligere, excipiunt tamen Fratres Minores rogatos à Prælatis curam Monialiū habentibus, vt sibi opem in eo ministerio ferant, de quo infrà latiùs. Ad ingressum etiam in sanctæ Claræ, & Conceptionis monasteria ordini Minorum subiecta, præter casus in earum Monialium regula exceptos, exigi Sedis Apost.licentiā tenent Ludou. Miranda *d.q*.2.*art*.3. Sanch.*d.cap*.16.*num*.20.& Bonacin.*d.punct*.2.*n*.6.

Licentia verò ab Episcopo, vel Superiore in hac 111
materia concedenda specialis debet esse, & non sufficit generalis, Sanch.*d.lib*.6.*cap*.16.*n*.28.Ludou. Miranda *de sacris Monialib.q*.2.*art*.2.*ad fin*. Bonac. *d.q*.4.*punct* 3.*n*.1. Et primo actu finitur, sicut resoluunt Aloys.Ricc.*in praxi rerū fori Eccles.resol*.545. *in* 2.*edit*.Sbroz *de officio Vicarij lib*.2.*q*.211.Salas *de legib.disp*.17.*sect*.13.*n*.62. Axor.*d.p*.1.*lib*.5.*c*.23.*q*.3. Vgolin.*de officio & potest. Episcopi p*.1.*cap*.21.§.3. Ego ipse *d.alleg*.102.*n*.59.Quicquid in contrarium teneat Bonacin.*d.punct*.3.*n*.8. Et extenditur ad socium obtinentis, vt obseruant Fr. Emman.*tom*.3. *q*.6.*art*.2. Galler. *in margarita casuum Conscientiæ, verb.Licentia* 2. Aloys.Ricc.*in praxi rerum fori Eccles.decis*.649.*in edit*.1. aliàs *resol*.632.*in* 2.*edit*.

Nullatenus sufficit tacita Superioris licentia, 112
quæ ex scientia, & patientia eorum facilè contradicere potentium colligitur, nec oretenus, & verbis expressis concessa, vt docent Confect.*in priuil. Mendicant tit*.20.*cap*.6.Sanch.*d.c*.16.*n*.29.*cum seqq*. Bonacin.*d.punct*.3.*n*.2. Vnde hæc licentiæ solem- 113
nitas, vt in scriptis concedenda sit, ita obligat vt lethalis culpa sit eam omittere, pœnaque contra ingredientes sine licentia imposita incurratur, etiamsi causa ingressus legitima sit, atque à legitimo Superiore oretenus concessa, vt resoluunt Sanch.*d.cap*.16.*n*.31. Bonacin.*d.punct*.3.*n*.3.

Contra Ludou.Miranda *de sacris Monialib.q*.3. *art*.2.*ad fin*.& alios existimantes scripturam necessariam non esse quando causa ingressus clara est.

Si repentina superueniat necessitas, quæ aditum 114
ad Superiorem non permittat, licitus videtur ad monasteria ingressus sine licentia in scriptis obtenta, qoia hic casus per epiikeiam exceptus videtur, alioquin repentinæ necessitati consultum non esset. Ita Nau.*d.comm*.4.*de Regularib.n*.60.*vers*.4.Fr. Emman.*tom*.1.*q*.46.*art*.2.*ad finem*, Azor.*d.p*.1.*lib*.13. *cap*.8.*q*.8.Sanch.*d.cap*.16.*n*.34.Bonac.*d.q* 4.*punct*.3. *n*.2.*vers.dixi*, qui duo vltimo loco citati addunt in casu repentinæ necessitatis, quæ aditum ad Superiorem non permittit pro obtinenda vllo modo licentia, prædictam licentiam ab Abbatissa petendam esse, si tempus vacet ad illam petendam.

Ingredientes claustra Monialium sine licentia 115
Episcopi, vel Superioris, vt supra in scriptis obtenta pœnam excommunicationis incurrunt; ita per Conc.Trid.*d.c*.5.tradit Bonac.*d.q*.4.*punct*.5.*n*.1.vbi *n*.2.*vers.obserua*, subdit huiusmodi excommunicationem non esse reseruatam, additque præsumentes ingredi monasteria Monialium prætextu facultatum, Sūmo Pont.Legato, Episcopo, vel aliis concessarum ante Motum proprium Gregorij XIII. incip.

incip. *Vbi gratiæ*, incurrere ipso facto excommunicationis pœnam, à qua nisi à Romano Pontif. præterquam in mortis articulo absolutionis beneficium obtineri nequeant.

116 Qua quidem reseruata excommunicatione non comprehendũtur nisi intrantes ex præsumptione, & prætextu licẽtiarum ab Episcopis, vel Superioribus concessarum sine sufficienti ratione & causa, vel à Summis Pontificibus iam reuocatarũ; intrantes verò sine tali facultate incurrunt tantùm censuram comminatam *in d.c.5.* Concil. Trid. quæ cùm non sit reseruata, aboleri potest ab Episcopo, arg. text. *in c. nuper, de sent. excommunic.* Ita docent Llam. *in meth. curat. in append.* §.13. Fr. Emman. *tom.1.q.48.art.2.* Zerol. *d. part.1. verb. Moniales*, §.8. Suar. *de censur. tom.5. disp.22. sect.6. sub n.11.* Sayr. *in simili tract. lib.3.c.31.n.10.* Ludouic. Miranda *de sacris Monialib. q.2. art.12. concl.1. & 2.* Campan. *dict. rubr.12.c.16.n.24.* Ego ipse *d. allegat.102.n.34.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.q.4. punct.5. num.4.*

Contra Nauar. *in man. c.27.n.105. excomm.61. & commento 4. de Regul. sub n.62. vers.4.* Quarant. *d. verb. monasteria Monialium, vers. amplia dictam constitutionem*, Azor. *d. lib.13.c.8.q. vlt.* Ludou. Beia *respons. casuum conscientiæ, p.1. casu 3.* Coriolan. *de casibus reseruatis, p.2. casu 3.n.40.* existimantes sub dicta excommunicatione reseruata comprehendi etiam intrantes septa monasterij non habẽtes licentiam.

117 Vnde reseruata excommunicatione non afficitur ille, qui facultatem ingrediendi habet, sed non ingreditur prætextu facultatis, perinde se gerens ac si illam non haberet, vt per Nau. *d. commento 4. num.62. not.4.* Sanch. *d. cap.16.n.80.* Bonacin. *d.q.4. punct.5.n.5.* vbi *n.6.* subdit ingredientem prætextu facultatis inualidè concessæ non affici reseruata illa excommunicatione Gregorij XIII. sed Concilij Trid. *d.c.5.* & *n.7.* addit eum, qui tempore ingressus confingeret se habere aliquam facultatem ingrediendi claustra Monialium obtentam post præfatum Gregorij XIII. Motum affici, reseruata illius excommunicatione, non Concil. Trid. & *n.8.* subiicit quòd ingrediens Monialium cœnobia prætextu facultatum, putans sibi licitum esse ingressum, non incidere in excommunicationem reseruatam. De censuris autem & pœnis contra eos, qui aliquem in monasteria Monialium ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt, vide Fr. Emman. *tom.1.q.47. art.3.* Fr. Ludou. Miranda *de sacris Monialibus, q.2. art.12. concl.3.* Sanch. *d. cap.16.n.83. cum seqq.* Bonacin. *d.q.4. punct.6.*

118 Restat nunc vt de casibus necessariis ad intrandum tractemus; nam certum est facultatem ingrediendi claustra Monialium concedi non posse nisi ob causam necessitatis monasterij, seu Monialium manifestam, cui aliter commodè occurri non possit, quàm ingressu extraneorum in monasterium, vt tradit Bonacin. *d.q.4. punct.4. num.1.*

119 Ista autem necessitas, cuius meminit Concil. Trident. *d. cap.5.* & Gregorius XIII. *in d. sua Constit.* incip. *Vbi gratiæ*, non est accipienda physicè pro strictissima necessitate, sed moraliter, vt tradunt Fr. Emman. *d.q.46. art.4.* Ludouic. Miranda *d.q.2. art.4. conclus.2.* Campan. *d. rubr.12. cap.16. num.25.* Sanch. *d. cap.16.n.40.* Ego ipse *d. allegat.102.n.48.*

120 me citato *in illo loco* Bonacin. *d. punct.4. num.2.* obseruantes minorem causam requiri in concedenda licentia fœminis, quàm viris; matri, aut sorori, quàm aliis, & minorem causam sufficere ad ingrediendum in loca statim post clausuræ ianuam existentia, quàm ad loca interiora.

121 Incurrunt adhuc ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam per d. constit. Gregor. XIII. incip. *Vbi periculum*, obtinentes licentiam ingrediendi, si ingrediantur pro libitu, & sine necessaria causa, vt obseruant Piasec. *in praxi Episcop. p.1. cap.3. num.55.* Gallet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Monialis, pag. mihi 174.* Ille verò qui licentiam ingrediendi cœnobia Monialium obtinuit ex causa, quæ suberat tempore concessionis licentiæ, sed tempore ingressus cessauit, non est tutus in conscientia ingrediendo, vt resoluit Bonacin. *d. punct 4. num.19.* vbi *num.20.* subdit eum, qui licentiam obtinuit ex causa, quam falsò narrauit Superiori non posse licitè ingredi, si tempore ingressus iusta causa superueniat, & *num.21.* addit non esse licitum ingressum si Superior conscius erat nullitatis causæ, & nihilominus licentiam concedere noluit. Iusta autem causa intrandi subest in casibus infra ponendis vtpote necessariis, & de quibus verosimiliter loquitur Concil. Trident. *d. cap.5.* ibi, *in casibus necessarijs*, &c. 122

Confessarius iustã causam habet dum alicuius Monialis Confessionem ex præcepto regulæ, vel ex peculiari ipsius deuotione, aut consolatione excepturus est, quam commodè ad fenestellam audire non potest, vt si Monialis sit surda, aut ob infirmitatem decumbat in lecto; vt tradunt Fr. Emman. *tom.1.q.47. art.4.* Ludouic. Miranda *p.2. art.7.* Sanch. *d. cap.16.n.45.* Ego ipse *d. alleg.102.n.49.* me citato *in illo loco* Bonac. *d.q.4. punct.4. num.4.* addit Sanch. *eodem cap.16.n.46.* Sacerdotem Religiosum semper posse dum monasterium ingreditur cum vno socio ingredi, & *num.47.* subdit in iis casibus in quibus Sacerdos cum socio, cuius opera indiget, ingredi potest, necessarium non esse peculiarem pro socio licentiam, sed sufficere licentiam ipsi Sacerdoti explicitè concessam. Formulas autem licentiæ pro Confessario Monialium plures posui ego ipse *post tract. de officio & potest. Episcopi in formulario Episcop. form.26. cum seqq.* 123

Circa Monialium Confessarios multa decisa inueni in S. Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, & primò quòd ordinarij Confessarij singulis quibuscunque trienniis mutentur, idque obseruetur ne dum circa Moniales subditas Ordinario, sed etiam Regularibus *sub die 15. Februarij 1593.* Item quod extraordinarij bis, térve quotannis in communi, non autem in particulari eisdem deputentur *in vna Veronen. de anno 1593.* Iidem Confessarij à monasteriorum in quibus degũt, aut Religionis oneribus pro eo tempore dumtaxat, quo in Confessionibus audiendis occupantur, excusentur, *sub die 10. Martij 1593.* Ordinarij non possunt vti opera Confessariorum Regularium etiam pro Confessariis extraordinariis, nisi in casu necessitatis, *sub die 1. Octobris 1602.* Nec habens curam animarũ potest Confessarij Monialium munere fungi, vt censuit ead. S. Cong. *in Parmen. 10. Aprilis 1615.* Confessarij quouis tempore etiã pulsata *Aue Maria*, in casu necessitatis, monasterij septa ingredi possunt, *in Ferrarien. de an. 1593.* 124 125 126 127 128 129

Sacramentum pœnitentiæ in casu necessitatis administraturus ingrediatur in clausuram sine socio. Idem in administratione sanctissimæ Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis obseruetur. Confessario infirmæ Confessionem audiente, cellæ ianua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad eiusdem cellæ ianuam morentur, itaut, & Confessarius, & infirma ab eis commodè cerni possit. Sciens infirmã ad confessionale Ecclesiæ accedere posse, nullo modo audeat monasterium ingredi vt Pœnitentiæ Sacramentum ei ministret. Ingressus ad administranda 130 131

ſtranda Sacramenta recta via,& abſque diuerticulo
eat,redeátque; nec in aliam monaſterij partem di-
uagetur, etiam occaſione viſitandi alias infirmas,
quibus Sacramentorum adminiſtratio maximè eſt
neceſſaria,adminiſtrato Sacramento Extremæ Vn-
ctionis Monialibus infirmis, ac animabus earum
Altiſſimo commendatis, Confeſſarij non amplius
ibi morentur,ſed & hortari eas ad benè moriẽdum
133 aliis Monialibus ſit curæ. Vnde non licet Confeſ-
ſori, néc aliis Regularibus ingredi monaſterium
ſub prætextu ſepulturæ tradendi cadauer alicuius
Monialis, aut officia funeralia peragendi, ſed hoc
officium,ſi intra clauſuram ſepelienda eſt, ab aliis
Monialibus, vel à duobus operariis ab Ordinario
approbandis peragatur, vel ſi in Eccleſia exteriori
humandum cadauer fuerit, ad portam clauſuræ re-
feratur, receptúmque à Regularibus ibi ſepeliatur.
Eadem S.Cong.*ſub die* 13. *Septembris* 1583.

134 Non poſſunt Confeſſarij, nec alij Monialium
clauſuram ingredi ad conſpergendum cellas Mo-
nialium, aut alia loca aqua benedicta in die Sab-
bati Sancti, aut quolibet alio tempore, eadem
S.Congreg.

135 Confeſſionalia Monialium ex ſacriſtiis, & locis
occultis amoueantur,& collocentur in exterioribus
Eccleſiis,eædemque Moniales quatenus in hoc re-
136 nitentes fuerint, interdicantur. In Confeſſariorum
tam ſæcularium,quàm Regularium domibus rotæ,
aut alia, per quæ in clauſuram proſpicere poſſint,
nullatenus permittantur, & quatenus reperiantur
137 tollantur, & muro occludantur. In eorumdem iti-
dem Confeſſariorum ſtantiis ſtrata non retinean-
tur,eum vt in eiſdem dormiant,aut comedant mi-
nimè liceat,præterquam in caſibus in decreto im-
138 preſſo contentis. Poſtremo ſtantia vbi collocutoria
cõmunia retinentur, ſit in loco claro & aperto,
vt Moniales alloquẽtes ab omnibus commodè
perſpici valeant, ac in earumdem collocutorium
ianua nihil permittatur,quo intus vllo modo clau-
di valeat.Eadem S.Congreg.*ſub die* 7.*Martij* 1617.
139 Illud maximè eſt obſeruandum ne vllatenus Con-
feſſariis victus diætim à Monialibus ſubminiſtre-
tur, ſed quædam pecuniæ ſumma quotannis victus
loco eis perſoluatur,& ſi Regulares ſint huiuſmo-
di Confeſſarij, monaſteria in quibus degunt pen-
dant. Et Ordinarij locorum prohibeant Moniali-
bus ſub aliquibus pœnis, non tamen cenſurarum,
ne vltra mercedem illam aliquid communicet, vel
priuatim eidem Confeſſori,vel aliis quibuſcunque
Fratribus tribuant, eiſdémque Fratribus ne à Mo-
nialibus etiam ſponte oblatum recipiant, ſub eiſ-
dem pœnis inhibeant, prout admonet eadem ſacra
Congreg.*ſub die* 29.*Nouembris* 1605.

140 Secundò.Medicus cauſa grauis infirmitatis,cùm
neceſſitas exegerit, poteſt ingredi, dummodo non
abſque duobus ſociis de familia monaſterij intro-
ducatur, nec abinuicem intra monaſterium ſepa-
rentur,vt docent Campan.*d.cap.*16. *num.*27.*verſ.& cum in ſecunda*, Ludouic.Miranda *d. q.*2. *art.*7.*con-
cluſ.vnica, verſ.quintus caſus*, Ego ipſe *d.allegat.* 102.
n. 52. *&* 53. vbi obſeruo minimè requiri quòd ſit
Doctor, aut Graduatus, & *n* 54. idem dico de mi-
nutore, ſiue tonſore,dummodo antea medicus ſan-
guinis emiſſionem determinauerit expedire, & ne-
ceſſarium eſſe. Formulam autem licentiæ dandæ
pro Medico & Chirurgo poſui Ego ipſe *in d. for-
mul.Epiſcopi,form.*47. Confeſſarij, Medici & Chi-
rurgi ſupradicti quouis tempore,etiam pulſata *Aue
Maria*, in caſu neceſſitatis monaſterij ingredi
poſſunt, vt S. Congregat. declarauit *in Ferrarien.
de anno* 1593.

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Tertiò. Baiuli iuſtam ingreſſus cauſam habent 141
dum aliquod onus in monaſterium deferendum
eſt, quod à Monialibus commodè portari nequit,
vt per Llamas *d.append.*§.6.Ludouic.Miranda *d.q.*2.
*art.*17. *ad finem*, Sanch.*d.cap.*16. *num.*16. Bonacin.
*d. punct.*4. *n.* 8. vbi intelligit, modò baiuli aliquid
portent in vtilitatem Eccleſiæ.

Quartò.Operariis licet introire pro aliquo ope- 142
re exercendo, quod commodè extra monaſterium
fieri non poteſt, veluti ſi ſint fabricatores, fabri
lignarij, molitores, putearij, & putatores, & alij
artifices ad res neceſſarias, vt tradunt Llamas *in d.
append* §.6. Ludouic. Miranda *d.q.*2.*art.*7.*concl.vni-
ca, verſ.ſeptimus caſus eſt.* Campan.*d.cap.*16.*num.*26.
Ego ipſe *d.alleg.*102. *n.*56. Idem dic de artifice in-
grediente ad temperanda organa incompoſita, vel
ad componendum horologium; ſecus de magiſtro
ingrediente ad docendum cantum, aut organorum
pulſum; Moniales enim hæc commodè doceri poſ-
ſunt ad crates: ita Bonacin.*de clauſ.in addit.fol.*938.
*col.*1.*n.*9. Pro his operariis, fabris, baiulis, aliiſque
auxiliatoribus & artificibus poſui formulam *in d.
meo formulario Epiſc.form.*48. Et pro villicis,ſeu co-
lonis *form.*49.& pro factoribus Vrbanis *form.*50.&
pro olitore,aut alio huiuſmodi operario,*form.*51.&
deinque formulam iuramenti præſtandi ab admit-
tendis intra clauſuram monaſteriorum Monialium
form. 52. Et huiuſmodi licentiæ ingrediendi Mo- 143
nialium monaſteria, in caſu neceſſitatis, Medicis,
Chirurgis,ac operariis concedi ſolitæ ſingulis qui-
buſque trimeſtribus renouari debent, vt cenſuit
S.Congreg.*in Camarinen.* 28. *Martij* 1588. Prout 144
etiam procuratores monaſteriorum Monialium de
triennio in triennium murari debere eadem Sac.
Cong.cenſuit *in Orien.ſub die* 31. *Iulij* 1615.

Quintò.Iudex,aliique viri poſſunt monaſterium 145
ingredi ad expellendum malefactorem, qui non
vult inde exire, vt tradunt Fr.Emman. *tom.*1.*q.*47.
*art.*4.*ad finem, verſ.nec his obſtat*, Sanch.*d.cap.*16.*n.*7.
& ſeq. Bonacin.*d.punct.*4.*num.*13.

Omnes ſupradicti ex cauſa Monialium monaſte- 146
ria ingredientes grauiter peccant contra obligatio-
nem clauſuræ, & cenſuris afficiuntur, ſi finito mi-
niſterio, cuius cauſa ingreſſi ſunt, ſtatim non egre-
diantur, ſecundùm Bonacin.*d.punct.*4. *n.*22. Nald.
*in ſum. verb. Monialis, num.*15. Immorantes tamen
breuiter in inuiſendis officinis, non ſolùm à mor-
tali,verùm etiam à veniali excuſantur,vt reſoluunt
Fr.Emman.*tom.*1.*q.*47.*art.*11. Molfeſ.*in ſum.Theo-
log.moralis,tract.*7.*cap.*20.*num.*42.Ludouic.Miranda
*d.q.*2.*art.*20. Sanch.*d.cap.*16.*n.*69. Aloyſ.Bariola *in
aphoriſm.verb. Moniales*,§.8. Diana *moral.reſolut.p.*4.
*tract.*4. *reſol.*90.

Nulla Monialis energumena intra monaſterij 147
ſepta à quocunque Presbytero ſæculari, vel regu-
lari etiam Confeſſario exorcizetur, ſed ad Ec-
cleſiam exteriorem eiuſdem monaſterij, obtenta
priùs à ſacra Congregatione licentia ea de cauſa
deducatur, vel transferatur; in tranſlatione au-
tem huiuſmodi, ſicut & in actu exorcizationis
honeſtæ perſonæ conſanguineæ, vel aliæ mulie-
ris prouectæ ætatis, ac probæ conuerſationis ener-
gumenam comitentur, exorciſta ſit ad actum hu-
iuſmodi ab Ordinario approbatus, exorcizatio
minori, quo fieri poteſt, fiat ſtrepitu, Eccleſiæ
ianua euſque occluſa remaneat, quouſque exor-
cizatione completa ad monaſterium energumena
reducatur. Cæterùm tam in reditu, quàm in ac-
ceſſu ad Eccleſiam, & monaſterium reſpectiuè
rectè, & ſine diuerticulo tendatur, ita cenſuit S.
Congreg.*ſub die* 1. *Iulij* 1606.

148 Mulieribus sæcularibus ne quidem fundatricibus, aut donatricibus non permittitur deinceps ingredi in monasteria Monialium ad breue, vel ad longum tempus, etiamsi à Sede Apost. specialiter hoc eis esset indultum, cum Pauli V. *Constit. de anno 1612.* edita id fuerit in genere reuocatum. *Ex parte Vicarij Bononien. dubio in S. Congregatione proposito, num in necessitatis articulo mulieres monasterij Monialium septa ingredi permittere sibi liceret? Illustrissimi eiusdem S. Congregationis Patres, sub die 31. Ianuarij 1617. non posse nec debere responderunt, cum Apostolicis constitut. illiusque S.Congregationis decretis Ordinarijs id expresè prohibitum appareant.*

149 Monialium translationem Apostolica Sede inconsulta minimè fieri posse à sacra Congregatione statutum est *in Barchinonen. 10. Aprilis 1615.* in monasteria nouiter erecta Moniales transferri non posse nisi eadem monasteria auctoritate Apostolica extructa fuisse priùs constiterit, ipsaque præuia visitatione earumdem Monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, vt cæmentariis, aliisve fabris nulla ædificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur, eadem sacra Congregatio decreuit *in vna Vlixbonen. die 17. Iulij 1615.* Ad noua autem monasteria ex aliis professæ Moniales sunt transferendæ, videlicet, Abbatissa, seu Priorissa, Rotara, & Portinaria, vt eadem S.Congregatio rescripsit Episcopo Milit. 17. *Septembris* 1594. quæ quidem, nec quæuis aliæ in monasteria recenter erecta pro nouitiarum in eis introducendarum institutione transferendæ non sunt à locorum Ordinariis, aut Superioribus Regularibus, nisi obtenta à sacra Congregatione speciali facultate, vt eadem sacra Congregatio rescripsit Episcopo Tortonen. *sub die 27. Maij 1603.*

150 Nunc autem videamus, an & quando Superiori sit licitus ingressus? Et nulli dubium esse potest ei licitum esse cum decēti comitatu à Gregorio XIII. præscripto *in d.Constit.* incip. *Vbi gratiæ*, causa visitandi officinas, Conuentus, Cellas Monialium, seu dormitorium, supellectilem, ædificium construendum, aut minans ruinam, vt tenent Llam. *in d. append.* §.7. Sanch. *d.cap.16.num.54.* Ludouic. Miranda *d.q.2. art.14.* Ego ipse *d.alleg.102. n.6.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.punct.4.n.6.* Admonendos tamen huiusmodi Superiores esse volo, vt quando visitationis gratia, seu alterius rei necessariæ, Monialium monasteria ingrediuntur, id faciant pro tam vrgenti necessitate, pro quanta ipsi ad intrandum licentiam possunt dare aliis, vt benè obseruant Nau. *cons.9.* incip. *An Episcopus, de statu Monachor. in nouis*, Hieron. Llam. *in methodo curat. in append.* §.7. Fr.Emman. *d.tom.1.q.45.art.5.in princ.* Azor. *d.lib.13. cap.8.q.9.* Sanch. *d.c.16.n.25. lib.6.* Ludou. Miranda *de sacris Monialib.q.2.art.14.concl.1. & 2.* Ego ipse *d.alleg.102.n.43.* & colligitur ex d. Constit. Gregorij XIII. incip. *Dubijs*, vbi imponuntur pœnæ contra Prælatos omnes tam sæculares, quàm Regulares, absque necessitate, monasteria sibi subiecta ingredientes, de quibus agunt Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori Eccles. resol. 544.n.3. in 2.edit.* Sanch. *d.cap.16, ex n.98.* Bonacin. *d.punct.4.n.11.cum seqq.*

151 Vnde sacra Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium Præpositorum, *sub die 13. Septembris 1583.* censuit *non licere Superiori, nec etiam Episcopo, aut Ordinis Generali ingredi monasterij septa prætextu dandi habitum nouitiabus, vel recipiendi ad professionem, vel occasione benedicendi, vel consecrandi Abbatissas, ac solemniter velum concedendi, vbi solitum est eas benedici, nec etiam prætextu interueniendi electioni Abbatissæ, vel Priorissæ, aut examinandi Moniales particulares, cum hæc ad monasterij crates peragi valeant*, vt declarauit eadem S.Congreg. *in Syracusana sub die 16. Octobris 1600.* nisi magna subornationis suspicio esset, seu quoties electio canonicè fieri non posset, nisi ipse in monasterium ingrediatur, vt resoluunt Nau. *d.commento 4. num.59.* Fr.Emman. *d.tom.1.q.46. art.5. ad finem*, Ludou. Miranda *d.tract. de sacris Monialib.q.2. art.15. concl.3.* Sanch. *d.lib.6.cap.16. n.50.* Ego ipse *d.p.3.alleg.102.n.46.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.punct.4.num.7.*

Episcopus, an & quando possit visitare monaste- 152
ria Monialium, quæ Regularibus subduntur, & intra eorum septa ingredi? Dixi *hoc lib.cap.43. de statu, & vita Regular. num.146. cum seqq.*

Contra Clericum verò frequentantem monaste- 153
ria Monialium, si ab Episcopo monitus corrigi noluerit, ferenda est pœna suspensionis, vt probat *cap. monasteria 8. de vit. & honest.cler.* ibi, *si quispiam Clericus siue manifesta & notabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, id est*, moneatur, seu monendo corrigatur, *& si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis*, id est, suspendatur ab officio ecclesiastico; si verò laicus fuerit, excommunicatio ferenda est contra illum, vt in eodem text. habetur. Vide *ibi* Boër. Epon. & Zerol. *d.p.1. verb. Moniales*, §.7. Steph.Gratian. *discept. forens. cap.393. n.16.cum seqq.* Bonacin. *d.tract. de clausura, q.3.punct.4.*

Et quamuis frequentiam alloquendi cum Monia- 154
libus induci ex duabus vicibus existimauerint Zerol. *d.*§.7. & Stephan. Gratian. *d.cap.393. n.18.* hoc tamen remittendum esse iudicis arbitrio probabilius duco cum Nau. *in d.cap. statuimus, n.61. vers. quibus addo, & in cap. cum consideret, vers. multiplici, n.23. de Pœnit. dist.5.* Campan. *d.cap.16.n.40.* Sanch. *d.lib.6. cap.16.n.109. cum seqq.* Subcollector absque Ordinarij licentia alloquens cum Monialibus, potest ab eo excommunicari. S.Congreg.Conc. *in Hipporegien. 13. Maij 1628.*

Aduersus Religiosos accedentes ad monasteria 155
Monialium imposita est pœna priuationis officiorum, vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrenda, vt patet ex quodam decreto S. Congregationis tenoris sequentis. *Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinales sacræ Regularium Congreg. præfecti ad occurrendum scandalis, quæ contingere possunt, aliisque iustis, & rationabilibus causis animum ipsorum piè mouentibus de speciali & expresso mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. viuæ vocis oraculo eis facto decreuerunt & mandauerunt nulli posthac Religioso cuiuscunque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore cui monasterij, seu Domus cura incumbit, Visitatore, vel visitatoribus, Confessarióque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem S. Congreg. accedere ad monasteria, seu Domus quarumcunque Monialium, vel sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis Ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis, quòd si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum Verbum Dei, & ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium seu locorum Ecclesiis, siue Oratoriis exterioribus, siue extra claustra existentibus mitti contigerit, prohibuerunt ne dicti Religiosi vllo quæsito colore Moniales, sorores, aut quamlibet aliam personam intra clausuram degentes alloqui possint; Confessarijs autem similiter interdixerunt ne in ædibus monasterij, seu Domus, vel monasterio, seu Domui Monialium, aut sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alias secū retineant, néve* 156
extra tempora generalium Confessionum (quibus solum

tantum

tantum Confessario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tam demum videlicet cùm sua habitatio, aut virorum Domus, vel monasterium, in quo degit, à Monialium, seu sororum monasterio, vel Domo nimium distat, nisi tamen & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant; quæ omnia & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem Congregationis arbitrio præceperunt, inuiolabiliter obseruari, iniungentes cunctis RR. Patribus, Generalibus, Prouincialibus, &c. referunt Sorb. *in compendio Mendicantium, verb. ingredi monasteria.* Quarant.*d.verb.monasteria Monialium, pag.* 451. Nouar. *d. tit. de clausura & accessu Regularium ad monasteria Monialium*, Laur.de Peirinis *de priuileg. Regular. tom.* 3. *ad const.*6. *Pij V. num.*6. *pag.*260. Campan.*d.cap.*16.*n.*43. *vers.Illustrissimi*, Bonacin.*d. q.*2. *punct.*4. *n.*3. vbi *n.* 4. resoluit præfatum Decretum obligare sub mortali, quod etiam tenet Coriolan.*de casibus reseruatis, p.*2.*casu* 3.*n.*42. vbi refert ita censuisse S.Congreg.in hæc verba; *Sacra Congregatio die* 1. *Iulij* 1606. *attentis narratis, ac dubio præfato maturè discusso ac examinato censuit ac declarauit Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam Decreti, quo huiusmodi accessus per S.Congregationem prohibetur, vltra pœnas priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ, incurrere etiam pœnam peccati mortalis*, refert Peirin.*vbi sup n.*36.

157 Et sub illo Decreto, quo Regularibus prohibe-
tur accessus ad monasteria Monialium, Equites
Hierosolymitanos comprehendi censuit eadem S.
Congr.*in Tranen.*28.*Ianuarij* 1603. & resoluit No-
158 uar.*vbi proximè n.* 7. Illius tamen pœnis non sub-
iacent Regulares accedentes ad monasteria puel-
lis, vel mulieribus sæcularibus inibi degentibus
159 loquendi causa. Hi Regulares, qui supra dicti de-
creti pœnas incurrunt, rehabilitari, aut absolui ab
aliis non possunt, præterquam à Sede Apostolica,
aut à S. Congregatione, vt ipsamet declarauit *sub
die* 7. *Nouembris* 1605.

160 Quamuis Religiosi litteras ad Moniales mitten-
tes non comprehendantur supradicto decreto, con-
tra Nouar. *d.loco n.*6. sunt nihilominus tam huius-
modi Religiosi, quàm Moniales debitè corrigendi,
ac puniendi à Superioribus quibus in delinquen-
tes huiusmodi competit iurisdictio *sub die* 22. *Au-
gusti* 1605.

161 Cùm verò Regulares Moniales absque S. Con-
gregationis licentia alloqui repertos eorum Supe-
rioribus carceratos consignari contigerit, per eos-
dem Superiores voce actiua, & passiua priuatos
declarandos fore, & esse eadem S.Congregatio or-
dinauit *in Brixien.*17.*Iulij* 1615. qui quidem Supe-
riores deinde Sacram Congreg. & Ordinarium de
exequutione certiores reddant, vt ipsamet decla-
162 rauit *sub* 7. *Martij* 1617. *Petente Episcopo Nolano
per S.Congregationem declarari an Confessarius Regu-
laris Monialium, eiusque socius incumbentes Confessio-
nis ac Sacramentorum administrationi in casibus ex-
ceptis, easdem Moniales absque S.Congregationis licen-
tia alloqui valeant? Illustrissimi eiusdem Sacræ Con-
gregationis Patres negatiuè responderunt, sub die* 21.*Fe-
bruarij* 1617.

163 Et quod decretum supradictum contra Regula-
res accedentes ad monasteria Monialium etiam in
Hispania obseruari declarauit eadem S.Congrega-
164 tio *in Campsana de ann.* 1593. Sub quo tamen non
comprehendi Capuccinos Galliæ censuit *in Lugdu-
165 nen.*23.*Iun.*1593. Sicut nec comprehenduntur Pro-
uinciales, aut Ministri Prouinciarum, nec alij Supe-
riores pro iis monasteriis Monialium duntaxat,

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

quæ eorum curæ sunt subiecta, *vt in Mediol. de anno* 1593. Et eadem S. Cong. per Episcopum Ripanum consulta declarauit *sub die* 2. *Septemb.* 1617. *Vicarium Fratrum absque Apostolicæ Sedis licentia Moniales alloquentem in pœnas in decreto generali contentas incidere, dummodo idem Vicarius in Prioris absentia eiusdem Prioris officij munus non obeat.* Et quòd præfatum decretum locum non habeat in Gallia, vbi Moniales clausuram non obseruant, ac proinde Fratres alloquentes in eo Regno Moniales extra claustra pœnas non incurrunt, declarauit eadem S.Congregatio Generali Capuccinorum rescribens *sub die* 15. *Martij* 1594. Ad Prælatos verò inferiores exemptos, & ad Episcopos alienæ diœcesis volentes alloqui Moniales existentes in territorio alterius Ordinarij extenditur prædictum Decretum, vt declarauit sacra Congregatio Concilij Archiepiscopo Baren. rescribens, quam transcribit Nouar. *d.tit.de clausura & accessu Regular.ad monasteria Monialium, num.*10.

Postea ab eadem S.Congregatione 12. *Kal. De-* 166
cembris 1623. de mandato S. D. N. D. Vrbani Pa-
pæ VIII. concessum fuit Episcopis, vt licentiam
dare possint Religiosis alloquendi Moniales, seruatis certis regulis & conditionibus ibidem expressis, his verbis; *Vt quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possint per quatuor vices, ad summum quolibet anno cuicunque Regulari vt Moniales sibi in primo, & secundo consanguinitatis gradu coniunctas conueniri & alloqui possit, id vero non aliter quàm seruata ad vnguem forma infra scripta, vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu, Quadragesima, feria sexta, sabbato, & vigilijs; prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio ad quē spectat eam concedere, consignetur Confessario ordinario monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet & præsens sit, & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant, prædictaque licentia pro die & hora certa, & in scriptis concedatur, in libris Cancellariæ eiusdem Ordinarij annotetur. Quòd si prædicti locorum Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quàm seruata forma supradicta licentias concesserint, vel permiserint, sciant se intentionis S. D. N. & sacræ Congregationis transgressores, iudiciumque reformident. Regulares autem in pœnis in supradicto decreta contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se nouerint esse addictos & arbitrio S.Congregationis seuerius puniendos. Romæ* 12. *Kal. Decemb.*1623. referunt Nouar.*in lucerna Regular. verb. allocutio*, Laurent. de Peirinis *ad d. const.*6. *Pij V. num.*7.*pag.*260. Bonacin.*d.punct.*4.*num.*4. vbi *num.* 5. resoluit Religiosum præfatis pœnis affici vnico accessu, quia Decretum loquitur de accedentibus sine licentia S. Congregationis, non verò de frequentantibus, & *num.* 6. ait Religiosum in conscientia teneri has pœnas sponte subire ante sententiam iudicis declaratoriam, si loquamur de priuatione vocis actiuæ & passiuæ; quia ad exequutionem huius pœnæ nulla hominis actio requiritur. Coriol. verò *de casibus reseruatis, p.*2. *casu* 2. *num.* 43. asserit pœnam illam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ taxatam à S. Congregatione contra Regulares alloquentes cum Monialibus, si delictum est occultum, non teneri quem subire, nec se procedere in foro contentioso, sed procurare rehabilitationem secreto modo, vnde nec statim debet officium suum relinquere cum iactura suæ famæ, & honoris, vt tenent Sot. Corduba, Nau. & alij, licet in foro Conscientiæ secùs sentiat. Portel *in dub. Regular. verb. electio, n.*17. ex traditis per Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 9. maximè *num.*5. & 6.

167 Possunt quoque Regulares absque legitima licentia accedentes ad monasteria Monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco colloquiis destinato cum Moniali colloquentes, stante Constitutione fel. record. Gregorij X V. *de exemptorum priuilegijs*, à diœcesano Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ delegato coërceri, & puniri, vt censuit S. Congreg. Conc. *de anno* 1624. referunt Nouar. *in sum. Bullar. tit. de clausura & accessu Regular. ad monasteria Monialium*, *num.* 8. Sperell. *in decision. fori Eccles. decis.* 97. *num.* 29.

Quin etiam possunt Episcopi accessum ad monasteria Regularibus subiecta sub excommunicationis pœna prohibere, vt per Gemin. & Franch. *cap.* 1. *de statu Regul. in* 6. Syluest. *verb. excommunicatio* 2. *n.* 3. Roland. *consi.* 33. *n.* 16. *vol.* 3. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 33. *sub num.* 1. qui refert sic censuisse sacram Congreg. & ita Neapoli seruari, Lazar. *de blasphem. q.* 10. *n.* 28. Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 21. §. 4. *num.* 4. Gratian. *discept. forens. cap.* 393. *n.* 23. *cum seqq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 16. *num.* 45. Sperell. *d. decis.* 97. *n.* 30. vbi cum Campan. & Grariano *citatis locis*, extendit etiam contra exemptos absque licentia accedentes, modo fiat in edicto expressa & specifica mentio monasteriorum exemptorum, aliàs si simpliciter loquatur, illa non comprehenderet, & *n.* 31. hæc intelligenda esse ait si adsit consuetudo loci legitimè præscripta.

168 Vtrùm autem Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia incidant in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto posuit contra adeuntes monasteria Monialium? Quæstio est dubia, in qua negatiuam partem sequutus fui *d. alleg.* 102. *n.* 73. si Regulares habeant ex priuilegio non posse ab Episcopis excommunicari, & *n.* 75. resoluo illam excommunicationem incurrere accedentes ad monasteria exempta Monialium subdita Regularibus, qui non subsunt iurisdictioni Episcoporum, refert Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 8. vbi obseruat Religiosos hoc tempore alloquentes Moniales absque licentia, etiamsi alloquantur in monasteriis Regularibus subiectis puniri posse ab Episcopo, iuxta constit. Gregorij XV. *de exemptorum priuilegiis*, incip. *Inscrutabili, sub Dat. Nonis Februarij* 1622. vide Dianam *in resolut. moralib. part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 71. Illud tibi notum volo me reperisse S. Congregationem per Episcopum Ripanum consultam declarasse 1. *Septembris* 1617. *Episcopum excommunicationis sententiam contra alloquentes Monialem Regularibus subiectam absque ipsorum licentia promulgare minimè valere, sed ipsius loco alias pœnas infligere debere.*

169 Episcopi quoque extra propriam, & in aliena Diœcesi commorantes non possunt accedere, nec ingredi Monialium septa sine licentia Episcopi prohibentis ne quis accedat ad monasteria Monialium. Ita S. Cong. Conc. *in Ianuen.* 10. *Maij* 1631.

170 An scribens litteras Moniali, & mittens incidat in præfatam censuram comminatam ab Episcopo aduersùs adeuntes in monasteria Monialium? Negatiuè respondet Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 65. quem refero ego ipse *d. alleg.* 102. *ex n.* 81. & me citato in illo loco hanc partem tuentur Homobon. de Bonis *in examine Ecclesiastico, tract.* 11. *cap.* 3. *q.* 3. *suppos.* 2. & Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. reatum* 33. *sub num.* 8. *dist.* 81.

171 Et quid si Episcopus prohibeat ne ad Monialem quis scribat, sub excommunicationis pœna, an illam incurrat, si tamen scribendo epistola non perueniat ad Monialem? Negat Nau. *consi.* 19. *de sentent. excom.* ex illo communi pronuntiato, verba cum effectu intelligenda sunt *in l.* 1. §. *hæc autem verba, ff. quod quisque iuris, & ex cap. hæc autē verba, de Pœnit. dist.* 1. refert, & sequitur Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. reatum* 33. *sub n.* 8. vbi contra Nao. probabilius asserit idem fore dicendum etiamsi præfata epistola saltem ex relatione personarum fide dignarum perueniret, quia relatio non est idem quod traditio epistolæ requisita, vt effectus completus iudicetur.

Per sacram Congregationem pluries resolutum 172 extitit patres ac fratres Monialium vt easdem alloquantur, dummodo non in temporibus prohibitis, licentiis non indigere, vt *sub die* 15. *Ianuarij* 1616. Possunt illas alloqui earum filij, vt fuit resolutum *in Ianuen. sub die* 15. *Martij eiusdem anni.*

De ipsarum verò Monialium vita, & actibus, 173 præter illa, quæ suprà de Regularibus diximus, nonnulla specialiter statuta reperimus. Primò enim Sother. Pont. *in cap. sacratas*, 23. *dist.* statuit vt Moniales semper velum gestarent; sacras autem puellas, aut vasa sacra non attingerent, nec incensum circa altaria auderent deferre.

Secundò, Monialibus olim interdicebatur singu- 174 laris habitatio, communiter enim tam in Ecclesia, quàm in refectorio, & dormitorio consistere debebant, vt essent inuicē sibi testes castitatis, & honestatis, *c. perniciosam* 18. *q.* 2. *Auth. de Monach.* §. *cogitandū.*

Tertiò, olim quoque puellarum monasteria Mo- 175 nachorum præsidio, & administratione gubernabantur, *cap. in decima* 18. *q.* 2. Monachos tamen præficiendus ab Episcopo probatur, *cap. qui Religiosis, eadem causa, & quæst.* nec ei licebat familiariter vsque ad vestibulum monasterij accedere, *d. c. in decima*, sed celebrata Missa, & his peractis, quę erant necessaria, statim egredi festinabat, debebátque Sanctimonoiales doctrina ædificare, prædiis earum intendere, & aliis ipsarum negotiis præesse, sicut in plerisque Conciliis, videlicet Carthaginien. I V. Hispalen. I I. & alibi fuerat constitutum.

Quartò, cantare cum Monachis in choro non 176 debebant, vt statuit Innocentius I I. *in d. cap. perniciosam* 18. *q.* 2. studere autem debent lectioni, & Psalmis, ac Horis canonicis decantandis, & orationi, vt inquit Cabilon. Concil.

Quintò, prohibetur in monasteriis Monialium 177 non Mendicantium recipi Moniales vltra numerum earum, quæ possint de monasterij prouentibus sustentari, *d. cap. periculoso.* §. *sanè, de statu Regul. lib.* 6. innouatum à Conc. Trid. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 3. ibi. *Is tantùm numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possint sustentari*, & à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Circa pastoralis offici, sub Dat.* 4 *Kal. Iunij* 1566. statuente ne plures Moniales in earum monasteriis recipiantur, & admittantur, quàm ex propriis reditibus ipsorum monasteriorum vel consuetis eleemosynis sustentari possint. Vide Zerol. *d. p.* 1. *verb. Moniales*, §. 6. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 9. *q.* 1. Campan. *d. rub.* 12. *c.* 16. *n.* 7. & 14. Ludou. Miranda *de sacris Monialib. q.* 8. *art.* 6. & plures per me citatos *d. p.* 3. *alleg.* 98. & optimè aduertit Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 23. *n.* 4. *vers. secunda conclusio*, quòd licèt professio Monialis receptæ in monasterio non Mendicantium vltra numerum earum, quæ ex reditibus monasterij & consuetis eleemosynis absque penuria sustentari valerent, irritetur *in d.* §. *sanè*, ibi, *si secus actum fuerit*, &c. hodie tamen hoc locum non habet, quia consuetudine abrogatum est; cùm compertum sit plures sæpe admitti, nec voquam nostris temporibus auditum

ditum sit, in controuersiam verti valorem profes-
sionis uedum illam irritari. Vide *sup.ex num.*28.

178 Sextò debent Moniales saltem semel singulis
mensibus Confessionem peccatorum facere, & sa-
crosanctam Eucharistiam suscipere, vt eo se saluta-
ri præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæ-
monis fortiter superanda, *Clem. ne in agro,§.sanè,de
statu Monach.*Concil.Trid.*sess.25.de Regular.cap.*10.
Campan.*d.rub.*12.*c.*16.*n.*51.*cum seqq.*Piasec.*in praxi
Episcop.p.*2.*c.*3.*n.*57.*vers.prohiberi*, Hieron. Venero
*in exam.Episcop.lib.*6.*c.*26.Ego ipse *de officio Episco-
pi, p.*2.*allegat.*25.*n.*46.*cum seqq.* Zerol.*d.verb.Mo-
niales,*§.7. Fr. Emman. *quæst.Regul.tom.*1.*q.*62.*art.*1.
Suar. *tom.*4.*disp.*36.*sect.*5.*n.*7. Ludouic. Miranda *de
sacris Monialib.q.*10.*art.*1. Molfes. *in sum. Theolog.
moral.tract.*7.*c.*10.*n.*21. Homobon.de Bonis *de exa-
mine Ecclesiast.tract.*8.*cap.*2.*q.*3.Fagundez *in quinque*
179 *Ecclesiæ præcepta,præc.*2.*lib.*2.*c.*2.*n.*18.Illud est aduer-
tendum Concil. *d. loco* non continere præceptum
obligatorium,cùm loquatur per verbum *admoneantur*,vt aduertunt Viuald.*in candel.aureo rub.de confes-
sis,n.*41. Zerol.*d.*§.7. Valer. Reginald. *in praxi fori*
180 *pænit. lib.*29.*num.*73.*in fine.* Monialibus autem non
committatur clauis custodiæ sanctissimi Sacramenti,
sed penes eum Sacerdotem semper esse debet, ad
quem spectat illud administrandi cura,vt rescripsit
S.Congr.Episcopo Vallisoletano 22.*Ianuar.*1604.

181 Præterea idem Concil. Trid. *d.cap.*10. statuit, vt
præter ordinarium Confessorem alius extraordi-
narius ab Episcopo, & aliis Superioribus bis, aut
ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones
audire debeat, vnde nullam auctoritatem vel iuris-
dictionem posse sibi Ordinarios vẽdicare in Con-
fessarios Monialium, quæ subiectæ sint Regulari-
bus, refert decisum Armendar. *in addit.ad recopil.le-*
182 *gum Nauarra,lib* 2.*tit.*18.*l.*7.*de Religion.n.*98. quam-
uis in certis casibus per Episcopũ loci dari debeat
Confessarius extraordinarius Monialibus etiam
exemptis, vt referunt decisum Gallet. *in margarita
casuum conscientiæ, verb. Confessio, & verb. Moniales,*
Aloys. Ricciul.*in praxi rerum fori Eccles.resolut.*638.
in 2.*edit.* Armendar. *vbi supra lib* 4.*tit.*28.*l.*1.§.1.*de
confitenda semel in anno n.*17. *&* 18. prout etiam per
Episcopum dari debet Confessarius Monialibus
subiectis Regularibus, quæ nulla ratione induci
possunt, vt suis Regularibus peccata confiteantur,
Campan. *d.c.*16.*n.*53. quem refero ego ipse *d. alle-
gat.*25.*n.*48.Confessores autem in monasteriis Mo-
nialium, quæ sub cura Regularium sunt, examina-
ri non debent ab Episcopo,sicut resolutum attesta-
tur Armendar. *d.*§.1.*de confitenda semel in anno n.*17.
quem refero *d.allegat.*25.*n.*47. sed sufficit si exami-
nati fuerint à Superiore Ordinis ad audiẽdas Con-
fessiones Monialium, vt resoluunt Sorb. *in suis an-
not.ad compend. Mendicant. verb. Moniales,vers.quod
præter*, Azor. *d.part.*1 *lib.*13.*cap.*9.*q.*2.*vers.quæres an
Confessarij*, Campan.*d.cap.*16.*num.*53.

183 Verùm hodie aliter se res habet, secundùm no-
uissimam Constitutionem Gregor. XV. fel.record.
de exemptorum priuilegijs, incip. *Inscrutabili, sub dat.
Nonis Februarij* 1622. in qua ita hac de re disponi-
tur.*Confessores verò siue Regulares siue sæculares quomo-
docũque exempti tam ordinarij,quam extraordinarij ad
Confessiones Monialium etiam Regularibus subiectarum
audiendas nullatenus deputari valeant,nisi prius ab Epi-
scopo diœcesano idonei iudicentur & approbationem,quæ
gratis concedatur,obtineant;liceatque Episcopo ex ratio-
nabili causa Superiores Regulares admonere, vt eiusdem
Confessores amoueant, ijsdémque Superioribus id facere
detrectãtibus,aut negligentibus, habeat Episcopus facul-
tatem prædictos Confessores amouendi quoties & quando
opus esse iudicauerit*,&c. de cuius Constitutionis ob-
seruãtia plura tradit Portel.*in resp.moral.*&*p* 2.*casu* 13.

Super qua Constit. S.Concilij Trid. Congrega-
rio aliquas declarationes S. D. N. Vrbanus VIII.
approbante edidit, & typis Cameralibus imprimi
iussit *de anno* 1623. & refert Aloys. Ricciul.*in decis.
curia Archiepiscopalis Neapol. decis.*244.*post num.*12.
*part.*4. in hæc verba.

Confessores extraordinarios Monialium nullatenus 184
*posse post Constitutionem illarum Confessiones audire,nisi
prius ab Episcopo diœcesano idonei iudicentur,& appro-
bentur: Ordinarios verò Confessores ante Constitutionis
publicationem deputatos posse durante triennio ab eorum
deputatione inchoando pergere in Confessionibus Sancti-
monialium audiendis absque alio examine, & approba-
tione Episcopi. Quòd si contingat vt eorum facultas à
Sede Apostolica vltra triennium prorogetur, tunc debe-
re eos ab Episcopo examinari & approbari.*

Superiores Regulares electos seu deputatos ante ipsius 185
*Constitutionis deputationem, quibus alioquin facultas
competebat,audiendi Confessiones Monialium sibi subie-
ctarum posse durante eorum officio pergere sine alia Epi-
scopi approbatione in Confessionibus audiendis, illarum
tantum, quæ sponte, ac proprio motu id ab eis petierint.
At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, ac quo-
quo modo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, seu di-
gnitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cu-
iuscumque Ordinis, vel alias legitimè præfinito,ad aliud
tempus confirmabuntur,nunquam posse Sanctimonialium
Confessiones audire, nisi prius à diœcesano Episcopo ido-
nei iudicati, atque approbati fuerint.*

Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Con- 186
*fessiones personarũ sæcularium nequaquam censeri appro-
batos ad audiẽdas Confessiones Monialium sibi subiecta-
rum,sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.*

Regularem ad audiendas Confessiones Monialium 187
*vnius monasterij ab Episcopo approbatum minimè posse
audire Confessiones Monialium alterius monasterij.*

Confessores extraordinarios semel deputatos, atque 188
*approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro
vna vice audiendas, haud posse pluries in vim appro-
bationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab
Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputa-
tionis contigerit.*

Episcopũ,cui licet ex rationabili causa iuxta dictam 189
*Constitutionem Superiores Regulares admonere,vt amo-
ueant Confessores Monialium atque administratores bo-
norum ad earumdem Monialium monasteria pertinen-
tium, ijsque Superioribus id facere detrectantibus,habét-
que facultatem prædictos Confessores, & administratores
amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit, non
teneri eiusmodi causam significare Superioribus Regula-
ribus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcopo-
rum,quorum conscientiam S. Congregatio seriò onerauit.*

Septimò idem Concil. Trid. *d.cap.*10. *in fine*, de- 190
creuit, ne sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum
intra chorum, & septa monasterij habeant, vel as-
seruent, sed in exteriori tantum Ecclesia habeatur,
refert Fr. Emman. *quæst.Regul.tom.*1.*q.*47.*art.*4.

Quæ autem debeant Abbatissæ, aut Priorissæ
constitui, & quomodo eligi, & quod sit earum of-
ficium, in sequenti Capitulo ostendemus.

CAPVT XLV.

De Præpositis,& ministris Religionum.

SVMMARIVM:

1 *Præpositi siue ministri Religionum qui sint, & quo-
modo vocentur.*

2 *Præpositorum in electione idem ferè modus & forma atque idem ius olim seruatum fuit, quod in electionibus Episcoporum.*

3 *Præpositi seu ministri Religionum, & quæcumque Præposita Monialium eligi hodie debent per vota secreta.*

4 *Forma* cap. quia propter, de elect. *non est sublata per Concil. Trident.* sess. 25. de Regular. cap. 6.

5 *Electio Prælatorum Regularium ita debet fieri per vota secreta, vt non possit fieri per viam compromissi, aut inspirationis.*

6 *Moniales non excusantur si per ignorantiam decreti Concil.* sess. 25. de Regular. cap. 6. *Abbatissam eligant per vota non secreta.*

7 *Electio secreta, & Canonica reputatur vbi electi fuerint à superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant.*

8 *Electio secreta, & Canonica reputatur quando Episcopus vnà cum Vicario, vel alio viro assumpto in electione Abbatissarum oretenus vota accipit.*

9 *Electorum aliquis si ante scrutinium verbo dicat se velle eligere hunc vel illum, dicetur tamen electio secreta & Canonica.*

10 *Electorum aliquis si puram & simplicem ostensionem schedulæ secretò faciat, ad effectum, vt videatur quem ipse eligat, dicetur tamen electio secreta & Canonica.*

11 *Electio non secreta quando, & in quibus casibus dicatur, ostenditur.*

12 *Electio est nulla, etiamsi vnicum tantum suffragium publicetur.*

13 *Electio nulla erit quando aliqui ex electionibus vnicam schedulam recipiunt vnico nomine scriptam, & nomen electi notũ scribæ reponunt in capsula.*

14 *Electionem non secretam faciunt eligentes per schedulam aliquo patenti signo signatam, vt innotescat scrutatoribus.*

15 *Electiones pro Canonicis non habentur si scrutatores præcepto superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint.*

16 *Eligendæ in Præpositos sunt personæ, quæ Religionem eorum Ordinum, quibus præficiuntur, sint professæ, aut profiteantur.*

17 *Religionis, vel habitus alterius non est aliquis assumendus ad quamcumque monasterij Præposituram.*

18 *Abbatissa, vel Priorissa eligenda est non minor annis 40. & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit.*

19 *Dispensare non potest Episcopus in ætate 40. annorum in Abbatissis requisita.*

20 *Electio Abbatissæ, quæ ætatem 40. annorum requisitam non habebat, si in monasterio non desunt aliæ Moniales quadragenariæ atque habiles, licèt non adeò idoneæ sicut electa, est nulla.*

21 *Illegitima eligenda non est in Abbatissam absque dispensatione Apostolica seclusis Religionum priuilegijs.*

22 *Bigama, & quæ post castitatis votum præuaricata est, non est in Abbatissam eligenda.*

23 *Infamis Abbatissa esse non potest.*

24 *Virginitas non desideratur ad Abbatissæ munus, nisi vbi mos esset impartiendi illi benedictionem specialem Virginum propriam, seu consecrationem.*

25 *Abbatissæ, aut Priorissæ expleto officiorum suorum triennio non eligendæ denuò ad eadem officia absque Sedis Apostolicæ aut S. Congregationis licentia.*

26 *Abbatissæ soror potest succedere in officio sorori si Canonicè eligatur.*

27 *Abbatissæ in electione duæ partes Monialium concurrere debent, nisi alia fuerit loci consuetudo, & si fuerint discordes, potest Episcopus deputare vnam.*

28 *Votum in electione Abbatissæ, seu Priorissæ non potest dare Superior, aut scrutator vbi inter Moniales circa eius electionem discordia extiterit.*

29 *Superior septa Monialium ingredi non poterit prætextu interueniendi electioni Abbatissæ.*

30 *Constitutio Gregorij XIII. super mutatione officij Abbatissæ ac Priorissæ Monialium in Italia existentium singulis quibusque triennijs, obseruatur in omnibus Monialium monasterijs quarumuis militiarum etiam Hierosolymitanorum.*

31 *Electio Abbatissarum S. Claræ per schedulas, & vota secreta celebranda, secùs facta omninò irrita est; in Monialium verò sufficit quod fiat per vota, seu suffragia oretenus expressa, dummodo secretò audiantur.*

32 *Abbatissarum in electione potest Episcopus cum suo Vicario, seu Secretario, vel alio ab ipso assumpto vota singularium Monialium oretenus expressa audire.*

33 *Abbatissarum, seu Priorissarum electionibus potest Episcopus vnà cum Superioribus Regularibus interesse, absque vlla tamen monasteriorum impensa.*

34 *Regulares tenentur diem electionis Abbatissæ Episcopo significare, eúmque vsque ad præfinitum tempus expectare.*

35 *Abbatissæ omnes præter Clarissas extra Italiam possunt finito triennio reeligi.*

36 *Abbatissæ triennales non solent benedici.*

37 *Abbatissæ, quæ fiunt per præsentationem & institutionem, possunt esse perpetuæ.*

38 *Officium Abbatissæ quod sit? ostenditur.*

39 *Abbatissa potest cum Monialibus suis dispensare circa ieiunia regulæ, vsum carnium, & lacticiniorum, siue ouorum, & causa.*

40 *Abbatissa quando possit præcepta spiritualia suis Monialibus imponere? ostenditur.*

41 *Abbatissa debet certiorem facere Episcopum de tempore professionis Virginum ante mensem.*

42 *Abbatissa non potest Virgines velare, nec Moniales benedicere, nec dispensare in votis Monialium, nec ea commutare, bene tamen irritare.*

43 *Abbatissæ quæ in Monialium monasterijs creandæ?*

44 *Præpositorum officium in quibus consistat?*

RÆPOSITI, atque ministri Religionum, per quos Religiosi reguntur, sunt Abbates, vel Præpositi, siue Magistri generales, item Prouinciales, ac Priores, siue Rectores, & similes. De Abbatibus tanquam Prælatis, & dignitatem habentibus *suprà lib. 1. cap. 18.* tractauimus; hîc verò de cæteris circa electionem eorum, atque officium breuiter agemus. In electione igitur huiusmodi Præpositorum idem ferè modus, & forma, atque idem ius olim seruatum fuit, quod in electionibus Episcoporum, *cap. ne pro defectu*, iuncta gloss. *in verb. Regulares, de elect.* aut secundum statuta, & consuetudines Religionum fiebant huiusmodi electiones. Hodie verò ex decreto Concilij Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 6.* omnes quicunque Præpositi, & officiales, seu ministri Religionum quarumcunque, ac Abbates temporales, ac quæcunque Præpositæ Monialium eligi debent per vota secreta, itaut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur, nec liceat Prouinciales, aut Abbates, seu alios quoscunque titulares ad effectum faciendæ electionis constituere, nec voces, seu suffragia absentium 1 2 3

sentiũ supplere, vt scilicet omnia rectè, & sine frau-
4 de fiant. Et quamuis Fr. Ludou. Miranda *in man. Prel. tom. 2. q. 23. art. 15. concl. 2. circa med.* existimauerit sufficere quod vota sint secreta secundum dispositionem Concilij Trid. *d. cap. 6.* absque alia forma, itaut dispositio text. *in c. quia propter, de elect.* modò sublata sit per Conc. *d. loco.* Contrarium tamen melius sentiunt Fr. Emman. *in sum, p. 1. cap. 102. n. 2.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. Abbatissa, §. 6.* Azor. *Instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 10. q. 2.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 27. num. 10. & 11.* Rot. *in Meten. monasterij 5. Iulij 1621. in fine, vers. denique, & in Treueren. Abbatia S. Maximini 20. Nouembris 1624. coram R. D. meo Coccino Decano, apud Massob. in praxi habendi concursum, prelud. 8. in princip. num. 68.* meritò obseruantes quòd quamuis in Concil. *d. cap. 6.* disponatur quòd omnes electiones Regularium debeant fieri per vota secreta, non tamen censetur sublata forma *d. cap. quia propter,* sed adhuc in suo robore perseuerat, sunt verba Rotæ *in Meten. monastery.*

5 Quæ quidem Regularium Prælatorum electio ita debet fieri per vota secreta, vt non possit fieri per viam compromissi, aut inspirationis, vt docent Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 4. n. 204.* Castellin. *de elect. cap. 7. n. 7. vers. ad quorum,* Fr. Sigism. à Bononia *in simili tract. dub. 2. n. 7. & dub. 31. n. 14. vers. & insuper.* Quicquid dicat Fr. Emm. *in sum. p. 1. cap. 102. & 105.*
6 *n. 3. quæst. Regul. tom. 2, q. 51. art. 9. in fine.* Nec Moniales excusantur si per ignorantiam decreti Concil. *in d. cap. 6.* Abbatissam eligant per vota non secreta, quia etiam adhuc talis electio erit nulla, nec in huiusmodi nullitate poterit Episcopus dispensare, vt referũt decisum Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 6. c. 16. n. 156.* Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiep. Neapol. decis. 197. num. 7. p. 4.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 31. n. 10.* Nouar. *in singul. Can. concil. 86. n. 3. & in lucerna Regul. verb. electio, n. 5.* Castell. *de elect. c. 17. n. 26,*

7 Secreta & canonica electio reputatur vbi electi fuerint à Superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant, vt referunt decisum Nicol. Garc. *d. cap. 4. n. 189.* Aloys. Ricc. *d. Neapol. decis. 197. num. 2. p. 4.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 27. n. 11.*
8 Castellin. *eodem tract. cap. 4. num. 4.* & etiam quando Episcopus vnà cum Vicario, vel alio viro assumpto in electione Abbatissarum, vel alterius Superiorissæ oretenus vota accipit, vt pariter resolutum attestantur Galer. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Abbatissa,* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 637. in 2. edit.* Nicol. Garc. *d. cap. 4. n. 189.* Molfes. *d. tract 6. cap. 16. n. 154.* Castellin. *d. cap. 4. n. 4. & cap. 5.*
9 *n. 28.* Fr. Sigism. à Bononia *d. dub. 27. n. 11.* Et quamuis quis electorum ante scrutinium verbo dicat se velle eligere hunc, vel illum, eo quòd potuit pro altero suffragium præstare, Nicol. Garc. *d. c. 4. n. 196.*
10 Castellin. *d. cap. 5. n. 26. in fine,* & quamuis aliquis ex electoribus palam, & simplicem ostensionem schedulæ secretò faciat ad effectum, vt videatur quem ipse eligat. Ita Nau. *cons. 7. in antiq.* aliàs 4. *in nouis, de elect.* Fr. Emman. *in sum. p. 1. cap. 102. de elect. n. 4.* Castellin. *d. cap. 4. num 3.*

11 Per contrarium verò non secreta electio erit, ac proinde nulla & irrita vbi electorum vota culpa & dolo totius, vel maioris partis Capituli publicarentur, vel quando manifestatio vnius, vel plurium votorum est realis causa, vel præsumptiua rationabiliter quòd electio sequatur in hanc, vel illam personam particularem ex vi illius ostensionis, vt docent Nau. Fr. Emman. & Castell. *proximè citatis locis,* ex quo licèt Nicol. Garc. *d. cap. 4 n. 183.* & Molfes. *d. tract. 6. cap. 16. num. 153.* existimauerint ostensionem vnius schedulæ, siue fiat per malitiam, siue per errorem, dummodo non causet effectum, de quo su-
pra, non officere secretæ electioni, Rota tamen *in* 12
d. Treueren. Abbatia S. Maximini 20. Nouemb. 1624. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, apud Massobr. *in praxi habendi concursum, prelud. 8. in princ. n. 53. & 67.* censuit talem electionem esse nullam, etiamsi vnicum tantùm suffragium publicetur, &
refert Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 27. n. 11.* Hinc 13
etiam nulla erit electio quando aliqui ex electoribus vnicam schedulam recipiunt vnico nomine scriptam, & nomen electi notum scribæ, vel alteri reponunt in capsula; similiter qui accipiunt de manu scribæ duas schedulas, & vnam quam voluerint, reponunt, alteram scindunt, quia scriba potuit reuelare talem, qui non habuit nisi vnam schedulam, vel talem, qui non habuit duas, vt referunt decisum Nicol. Garc. *d. cap. 4.* Castellin. *de elect. cap. 5. n. 25.* Fr. Sigism. à Bononia *in simili tract. dub. 31. n. 6.* Rot. *in d. Treueren. Abbatia S. Maximini* apud Massobr. *dict.*
prælud. 8. in princ. n. 69. Faciunt quoque electionem 14
non secretam eligentes per schedulam aliquo parenti signo signatam, vt innotescat scrutatoribus, vel vni ex illis quòd talis elector eligit illum nominatum in schedula, ita referunt decisum Laurent. de Peirinis *tom. 1. de Religioso subdito q. 1. de Obedientia, cap. 21.* Castellin. *d. elect. cap. 4. n. 61.* vbi *n. 66.*
pariter resolutum attestatur de anno 1625. electio- 15
nes pro Canonicis non haberi si scrutatores præcepto Superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint.

Eligendæ autem sunt personæ spectatæ virtutis, 16
& sanctitatis, & quæ religionem eorum Ordinum, quibus præficiuntur, sint professæ, aut profiteantur, *cap. Presbyteros, cum seqq. 16. q. 1. & cap. 1. cum seqq. 18. q. 2.* etiam in monasteriis, quæ in titulum vel commendam conferuntur, siue suos Conuentus habent,
vt vult Conc. Trid. *sess. 25. de Regularib. cap. 21.* alte- 17
rius verò Religionis vel habitus non est aliquis assumendus ad quamcunque monasterij Præpositutam. *cap. cum singuli, §. prohibemus, de præbend. in 6, Clem. 1. de elect.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 11. concl. 47.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib 5. q. 373.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 4.* vbi dicit, quòd extranei, id est, alterius Religionis alumni, non possunt assumi ad Prælationes illius Religionis, vbi nõ sunt professi, nisi id auctoritate Apost. concedatur, vel consuetudine introductum sit, vt ex certo alio gremio eligendus assumatur. Vnde Nau. *commento 3. de Regul. in princ. n. 2.* & Fr. Emman. *d. tom. 2. q. 123 art. 4.* obseruant Reges Hispaniæ, quibus Adrianus VI. indulsit ius præsentandi in suis Regnis Abbates, & alios Præfectos Collegiatarum sæcularium & Regularium, saltem Consistorialium, non potuisse præsentare ante, & multo minùs post Conc. Trid. ad Præfecturas Regulares personas sæculares, nec Regulares alterius Ordinis, refert Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 10. n. 14.* Ne autem in iis fraus aliqua adhiberi possit, debet in prouisionibus horum monasteriorum qualitas singulorum exprimi nominatim, vt statuit Concil. Trid. *d. cap. 21.* De specialibus autem requisitis in Abbatibus eligendis supra vidimus *lib. 1. cap. 18.*

Abbatissa verò & Priorissa, & quocunque alio 18
nomine Præfecta, vel Præposita appelletur, eligenda est; vt statuit Conc. Trid. *d. sess. 25. de Regul. cap. 7.* non minor annis XL. & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, quòd si harum qualitatum præficienda in eodem monasterio non reperiatur, ex alio eiusdem Ordinis monasterio potest assumi, etsi hoc etiam incommodum

Superiori videatur ex eis, quæ in eodem monasterio annum XXX. excesserint, & saltem quinque annis post professionem rectè vixerint, electio fieri debet. Megala *in prompt. Theolog. verb. Abbatissa, n.* 3. Vrsell. *in conclus. legalib. verb. Abbatissa, concl.* 3. *n.* 17. Nouar. *in lucerna Regular. verb. Abbatissa, n.* 5.

19 Circa quam ætatem XL. annorum non potest Episcopus dispensare, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *c.* 4. *n.* 71. Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis.* 309 *n.* 9. *p.* 4. me citato *in hoc loco* nouissimè Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requisita anno* 40. *q.* 2. Machado *en su perfetto Confessor, tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 3. *docum.* 4. *tract.* 4. *n.* 1. & 2. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis, n.* 102. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *q.* 9. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 62. *n.* 6. Fr. Ludouic. Miranda *de Monialibus, q.* 6. *art.* 4. Vrsell. *d. concl.* 3. *n.* 16. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. res.* 2. *n.* 5. Nouar. *d. verb. Abbatissa, n* 6. & *in singular. Iuris Canon. concl.* 13. *n.* 2. vbi *n.* 3. Contra Nicol. Garc. *vbi proximè* tenet quòd prædicti quadraginta anni non requiruntur completi; quod etiam nouissimè multis comprobat Portel *in consultat. moral. p.* 1. *casu* 13. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 3. *verb. Abbatissa, n.* 2.

20 Vnde electio Abbatissæ, quæ ætatem quadraginta annorum requisitam non habebat, si in monasterio non desunt aliæ Moniales quadragenariæ, atque habiles, licet non adeò idoneæ sicut electa, est nulla, S. Congreg. Concilij *in Viterbien.* 16. *Maij* 1623.

21 In Abbatissam vel Priorissam seclusis Religionum priuilegiis absque dispensatione Apostolica illegitima eligenda non est, vt tenent Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 10 *in fine*, Mandos. *de signatura gratiæ, tit. de dispensat. super defectu natal. in fine*, Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 201. & *commento* 2. *de Regular. n.* 60. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 50. *sect.* 5. *n.* 15. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib* 3. *q.* 12. *n.* 11. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap* 11. *n.* 3. *in fine*, Beller. *disquis. Clerical p.* 1. *tit. de discipl. Cleric* §. 3. *n.* 5. Nald. *in sum. verb. Abbatissa, num.* 2. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 19. & 20. me citato *in hoc loco* Machado *d. tract.* 4. *docum.* 4. *n.* 3. Nouar. *in lucerna Regul. verb. Abbatissa, n.* 10. Sanctarel. *var. resolut. q.* 40. *n.* 7. Ego ipse *in collect. ad cap.* 1. *num.* 7. *de fil. Presbyt.* & S. Congr. Concilij, *sub die* 27. *Aprilis* 1630. censuit electionem in Abbatissam Monialis, quæ est illegitima, absque dispensatione Apost. esse de iure irritam, circumscriptis priuilegiis; quicquid dicant Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 11. Miranda *de Monialib. q.* 6 *art.* 3. & Portel *d. verb. Abbatissa, n.* 6. Hieronym. Roderic. *d. resol.* 2. *num.* 21. Lauur. *var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *n.* 38. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 26. *n.* 6. nisi earum resolutio procedat attentis Mendicantium Religionum priuilegiis, secundùm quæ illegitimæ habilitantur ad omnes gradus suæ Religionis, prout Episcopo Cortonen. rescripsit S. Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die* 4. *Octob.* 1594. & antea *in Corduben. de an.* 1582. declarauerat Moniales ex illegitimo thoro procreatas Constit. felic. record. Sixti V. contra Regulares illegitimas edita non comprehendi quominus ad officium & dignitatem Abbatissæ, vel Priorissæ, aliáve Monasterij munia eligi possint. Nec etiam bigama, vt per *c.* 2. *dist.* 78. resoluunt Maiol. *d. cap.* 29. *n.* 14. & Viuald. *in candel.*
22 *aureo p.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. *in* 2. *edit.* obseruantes quoad hunc effectum dici etiam bigamam, quæ post castitatis votum præuaricata est, refert Sanch. *d. cap.* 5. *num.* 23. vbi addit rationem, quia sicut viri bigami sunt Prælationum incapaces, ita & mulieres bigamæ, quem sequi videtur Machado *d. docum.* 4. *num.* 4.

At hanc Sanch. sententiam & rationem sibi omninò non placere tradit Hieronym. Roderic. *d. resol.* 2. *num.* 23. quia lex pœnalis loquens de viris non extenditur ad fœminas, *cap generali, de elect. in* 6. tum, quia bigamiæ irregularitas indicta est à Iure ad arcendum bigamos à susceptione Ordinum sacrorum primò, & directè; vnde ex vi huius prohibitionis illi indirectè tantùm incapaces videntur Prælationum & dignitatum, quatenus scilicet istis annexa est iurisdictio, & potestas Clauium; cùm ergo fœminæ sint incapaces sacrorum Ordinum recipiendorum, consequenter sunt incapaces bigamiæ, seu huiusmodi inhabilitatis, ac proinde illis non videtur repugnare habere officium Abbatissatus, quatenus est quædam administratio sine iurisdictione spirituali, & sine potestate Clauium, quæ administratio earum statui non repugnat, idque absque vlla dispensatione fieri posse consequenter dicen-
dum est, sic Hieron. Roder. *vbi supra*. Nec etiam in- 23
famis Abbatissa esse potest, secundùm Maiol. *d. c.* 29. *n.* 12. & 13. Viuald. *d. cap.* 5. *n.* 11. Sanch. *d cap.* 5. *n.* 24. extendentes siue infamia sit iuris, siue facti.

Nec quoque illa, quæ virgo non est, in Abbatis- 24
sam eligi potest, vt per *cap. iuuenculas,* 20. *q.* 1. *cap.* 2. 1. *q.* 7. resoluunt Mandos. *de signatura gratiæ, tit. dispensatio pro corrupta*, incip. *statim*, & *in addit. ad Lap. alleg.* 60. *lit. N.* Selua *de benefic. p.* 4. *q.* 7. *num.* 7. Maiol. *d. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 13. Viuald. *d. cap.* 5. *num.* 13. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 64. *art.* 4. & *tom.* 2. *q.* 54. *art.* 3. Castellin. *de elect. cap.* 17. *num.* 5. pariter resoluentes in hoc solùm Pontificem posse dispensare. At Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 22. & Portel *in dubijs Regul. verb. Abbatissa post num.* 10. Machado *d. docum.* 4. *n.* 5. existimant ad Abbatissæ munus non desiderari virginitatem, nisi vbi mos esset impertiendi Abbatissis benedictionem specialem virginum propriam, seu consecrationem, & addit Fr. Emman. *tom.* 3. *addit. summ. cap* 3. *num.* 9. Iura illa tantùm procedere in Abbatissis benedictis, & consecrandis velo virginitatis, & se retractat ab opinione contraria, quam prius amplexus fuerat *loco suprà proximè citato*, refert, & sequitur Hieronym. Roderic. *d. resol.* 2. *n.* 16. vbi ex Portel. tenet intrepidè posse non virginem, seu viduam esse Abbatissam, & velari velo Prælationis, & huic sententiæ subscripsisse doctissimum P. Suarez è Societate IESV dum adhuc superstes viueret, ibi testatur. Idem tenent Lezan. *in sum. quæst. Regul. c.* 26. *n.* 5. Vrsell. *in conclus. legalib. verb. Abbatissæ electio, concl.* 3. *n.* 1. Nouar. *in lucerna Regul. verb. Abbatissa, num.* 1. & 2.

Et sacra Congreg. negotiis Episcoporum & Re- 25
gularium præposita declarauit *Abbatissas, aut Priorissas expleto officiorum suorum triennio non eligendas denuò ad eadem officia absque Sedis Apostolicæ, aut S.
Congregationis licentia.* Et apud eamdem, *Abbatissa* 26
& Monialibus de Oliuellas Vlixbonen. petentibus declarari vtrùm soror Abbatissæ possit succedere in officio sorori si canonicè eligatur, dummodo non adsit aliquod impedimentum legitimum circa eius personam, vel prohibeatur per constitutiones Ordinis. Sacra Congreg. respondit, quòd non est prohibitum in Iure, sub die 19. *Aprilis* 1619. cuius declarationis meminere Castellin. *de elect. cap.* 17. *n.* 8. & Ioan. Anton. Nouar. *in sum. Bullarum, verb. Abbatissa, num.* 6. & eius Fr. Ioan. Maria Nou. *in lucerna Regul. verb. Abbatissa, n.* 7. & 8. Moniales descendentes ex maculato genere, putà Hebræorum, vel Saracenorum Iure communi eligi possunt in Abbatissas, seu Priorissas, cum Ius commune non resistat, & Constitutiones aliquæ Summorum Pontif. quæ pro aliquibus Religionibus

emana

emanarunt, solum loquantur de viris,& non de fœ-
minis, ac per consequens ad illas extendi non de-
beaot. Ita Miranda *de Sanctimonialib.q.6.art.2.* Por-
tel *in dub. Regularib. verb. Abbatissa, n.6.* quos refert
& seqoitur Lezana *in sum.quæst. Regul. tom.3. eodem*
verb. num.9.
27 Ex tripartito numero Monialium duæ partes
concurrere debent in electione Abbatissæ, *cap. in-*
demnitatibus, §.sanè, ibi, *quæ à duabus partibus,&c. de*
elect.lib.6. nisi alia fuerit loci consuetudo,& si fue-
rint discordes, potest Episcopus nomioare vnam
quam magis idoneam iudicauerit. Ita Episcopo
Assisij rescripsit S.Congreg.Cardinalium oegotiis
Episcoporum,& Regularium præposita, *sub die* 20.
Nouembris 1585. & hoc ipsum ab ea fuisse decisum
attestatur Piasec. *in praxi Episcop.p.2.cap.3.num.37.*
vers.in monasterijs, quem refert Zipæ. *in analytica po-*
stremi iuris Eccles.enarrat.sub tit.de elect.n.9. vers.Ab-
batissa, in fine. Nouar. *in lucerna Regul. verb. electio,*
n.13. Rota apud Tambur. *in fine tom.3. de Iure Ab-*
batum,decis.17.n.5. Lezana *in sum.tom.3.verb.Abba-*
tissa, num.6. Debet tamen Episcopus priusquam in
casu discordiæ deputet vnam in Abbatissam vt su-
prà, Monialibos ipsis competens tempus ad se con-
cordandum assignare, quo verò elapso ad deputa-
tionem deuenire poterit, vt eadem S. Congreg. de-
clarauit, rescribens Episcopo Cremonen. *sub die* 12.
28 *Octobr.* 1592. Nullatenus autem Superior ipsarum,
aut scrutator dare poterit votum in electione Ab-
batissæ, seu Priorissæ vbi inter Moniales circa eius
electionem discordia extiterit, sicut ab eadem
S. Congregatione decisum fuisse refert Lauor. *var.*
lucubrat.tit.4.cap.24.n.42. & Castellin. *d.cap.17.n.28.*
29 Lezaua *d.tom.3. verb. Abbatissa, n.4.* Nec prætextu
interueniendi electioni Abbatissæ, vel Priorissæ
septa Monialium ingredi poterit, cum illa ad mo-
nasterij crates peragi valeat, vt censuit eadem Con-
30 gregatio *sub die* 16. *Octobris* 1600. quæ annuente
Clemente VIII. declarauit *sub die* 22. *Maij* 1604.
Constitutionem 80. *Gregorij XIII. fel.mem.editam* in-
cip. *Exposcit* 1. *Ianuarij* 1583. *super mutatione officij*
Abbatissæ ac Priorissæ Monialium in Italia existentium
singulis quibusque triennijs, obseruari in omnibus Mo-
nialium monasterijs quarumuis Militarum etiam Hie-
rosolymitanorum.
31 Nota quòd electio Abbatissarum S. Claræ per
schedulas,& vota secreta celebranda est, secùs facta
omniuo irrita est, ex præcepto Sixti V. In Monia-
libus verò aliorum Ordinum sufficit quod fiat per
vota, seu suffragia vocetenus expressa, dummodo
secretò audiantur, Fr.Emman. *in addit.tom.3.cap.3.*
n.12.in fine, Hieronym. Roderic. *d.resol.2.n.22.* latè
32 Portel *in consultat.moralib.p.1.casu* 14. Inde S.Con-
gregatio Conc.teste Nicol.Garc. *de benefic.p.5.cap.4.*
num.190. censuit *in electione Abbatissarum posse Epi-*
scopum cum suo Vicario, seu secretario, vel alio ab ipso
assumpto vota singularium Monialium oretenus expressa
audire, additque *ea vota oretenus accipi posse à suis*
Superioribus, licet quatuor, aut quinque ea sciant, si hoc
est iuxta formam statutorum Religionis.
33 Abbatissarum, seu Priorissarum electionibus po-
test Episcopus vnà cum Superioribus Regularibus
per se, vel per alium interesse, ac præsidere, absque
vlla tamen monasteriorum impensa, vt statuit Gre-
gorius XV. *in sua Constit.* incip. *Inscrutabili, sub Dat.*
Nonis Februarij 1622. Lezana *in sum. tom.1.cap.25.*
n.46.& tom.3.verb.Abbatissa,n.10 qui addit Sacram
Congreg. declarasse non propterea ius illas confir-
34 mandi Episcopo attributum censeri debere. Et ideo
Regulares tenentur diem electionis Abbatissæ Epi-
scopo significare, eúmque vsque ad præfinitum
tempus expectare, si antè ipse expresè declarauerit
se vti velle facultate sibi hac in parte attributa,
Abbatissarúmque electionibus per se, vel per alium
interesse ac præsidere. Post eam verò declaratio-
nem licet Episcopo animaduertere in Regulares,
qui ante tempus significatum, aut die electionis
eidem non prænuntiata ad Abbatissæ electionem
procedunt. Ita S.Congr.Conc. *dub.15.de anno 1626.*
impressa post meum tract. *de officio Episcopi,pag.6.in*
fine, secundùm Lugdunen.impress. Die 10.Septem-
bris 1639. Sacra Congreg. Eminentissimorum Car-
dinalium Concilij Trid.interpretum censuit *Episco-*
pum in electione Abbatissæ monasterij Monialium Re-
gularibus subiectarum non posse exquirere, seu recipere
vota Monialium, sed illum exquiri & recipi debere à
Superiore Regulari, sciente tamen, & audiente eodem
Episcopo, refert Laurent.de Peirinis *de priuileg. Re-*
gular.tom.3.vbi de decretis nouiss.Sacræ Congreg.decre-
to 16.pag.570.
Abbatissæ Cistercienses, & Clarissæ, seu aliæ 35
Ordini Minorum subiectæ durant per triennium,
quo finito tenentur renunciare sub pœna excom-
municationis, vt habetur *in compend. Minor.* sed
hoc pro sola Italia præceptum est quoad omnes
Abbatissas Religionum per Gregor. XIII. *in sua*
Constit. incip. *Exposcit* 1. *Ianuar.* 1583. quam refe-
runt Quarant. *in sum. Bullar. verb. Abbatissa,* & Ca-
stellin. *d.tract. de elect. cap.17. n.9.* subdens *n.13.* ex
Portel *verb. Abbatissa, n.4.* idem statuisse Sixtum V.
quoad Clarissas. Vnde extra Italiam omnes Abba-
tissas, præter Clarissas, possunt finito triennio ree-
legi, & continuari, Fr.Emman. *quæst. Regular. tom.1.*
q.16.art.2. & 3. & in addit.sum.tom.3.cap.3.n.6. Mi-
randa *tract.de Monialibus,q.7.art.9.* At io Portugal-
lia Abbatissæ S. Claræ non possunt reelegi intra
sexcennium ex speciali Constit.f.mem. Pauli V. vt
referunt Portel *in dub. Regul. verb. Abbatissa, num.4.*
Hieron.Roderic. *d.resol.2.num.6.* Sed possunt finito
triennio eligi in Præsidentes vsque ad nouam ele-
ctionem, ob pacem, & bonum regimen Conuen-
tus, vbi vsus obtinuit, noo obstante dicta Consti-
tutione Sixti V. Ita Fr.Emman. *d.art.3. & d.cap.3.*
n.7. Miranda *d.q.7.art.9.concl.2.* Hieron.Roderic. *d.*
resol.2.sub n.6. Benedici autem non solent trienna- 36
les Abbatissæ huiusmodi; Ius enim disponens quod
perdunt Abbatissatum, si intra annum à confirma-
tione non benedicantur, intelligitur de perpetuis,
Fr.Emman. *d.tom.1.q.12. art.3. in fine,* Hieron. Ro-
deric. *d. resol.2.n.3.* Et istæ, scilicet perpetuæ intra
annum à suæ Confirmationis tempore computan-
dum manus benedictionis suscipere debent, alio-
qnin, nisi subsit causa rationabilis, à Iure suo ca-
dunt, *Clem. Attendentes, §.statuimus, de statu Monach.*
Lezana *d.verb. Abbatissa, n.11.* & de forma talis be-
nedictionis, Tambur. *de Iure Abbatiss.disp.29.q.5.*
Constitutiones præfatæ Gregorij XIII. & Six- 37
ti V. prohibentes eligi Abbatissas perpetuas, non
habent locum in illis, quæ fiunt per præsentatio-
nem, & institutionem, facilè enim reditur ad Ius
antiquum, in quo talis institutio, & confirmatio
erat perpetua, Portel *d.verb. Abbatissa, n.10.* vbi addit
primam fundationem alicuius Conuentus S.Claræ
posse continuari in officio Abbatissæ per XX. an-
nos per statuta huius Ordinis, refert Hieronym.
Roderic. *d. resol.2. num.7.* vbi resoluit post expletos
XX. annos Abbatissatus posse præfatam fundatri-
cem iterum eligi in Abbatissam. Multa circa Con-
stitutionem Gregorij XIII. tradit Nouat. *d. verb.*
Abbatissa, per tot. vbi *n.3.* quòd Abbatissa eligi po-
test minori tempore triennij, & *n. 9.* quòd Abba-
tissa finito triennio non tenetur renuntiare Abba-
tissatui

tissarui, sed expectet creationem nouæ Abbatissæ, & *num.* 14. quòd Officiales monasterij præter Abbatissam eligi possunt vltra triennium. Machado *d.docum.* 5. *n.* 6. Tamburin. *de iure Abbatiss. disput.* 30. Naid. *in sum. verb. Abbatissa, num.* 5. Lezaua *eod. verbo num.* 12. *cum seqq.*

38 Officium autem Abbatissæ est idem in suo monasterio quod Abbatis, aut Generalis in Monachos, quæcumque enim competunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatissa (exceptis quæ fœminæ repugnant,) Marc. Anton. Cuch. *lib.* 3. *institut. maior. tit.* 13. *de Abbatissis*, Hieronym. Roderic. *d. resolut.* 2. *sub num.* 25. *vers. & confirmatur.* Ipsa igitur iure antiquo solebat visitare monasteria sibi subdita, eáque legitimè impedita ad egrediendum licebat per alium etiam virum omni exceptione maiorem visitare; at nunc iam id non licet ex Concil. Trident. *sess.* 25. *de Regularib. cap.* 5. Fr. Emman. *tom.* 2. *quæst. Regul. q.* 5. *art.* 10. Hieronym. Roderic. *d. resolut.* 2. *num.* 15. me citato *in hoc loco*, Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5. *part.* 3. *tract.* 4. *docum.* 5. *num.* 1.

39 Potest cum Monialibus suis dispensare circa ieiunia regulæ, & circa esum carnium, & lacticiniorum, siue ouorum, quando cognouerit dictas Moniales propter debilitatem, vel aliam causam non posse ita commode huiusmodi ieiunia, & abstinentias seruare, prout Abbatissis S. Claræ concessit Paul. III. teste Hieron. Roderic. *d. resol.* 2. *n.* 13. vbi ex Portel. *in addit. ad dubia Regularia, verb. Abbatissa, num.* 3. aduertit, quod ista non est propriè dispensatio dimanans à iurisdictione spirituali, (cuius est incapax fœmina) sed Abbatissa declarat, vel dispensat auctoritate Papæ.

40 Imponere potest præcepta spiritualia suis Monialibus, quia promittunt ei obedientiam non tanquam matri, sed tanquam Prælatæ, cuius munus est approbatum à Sede Apostol. iuxta Regulam, quam profitentur ad regimen spirituale, & temporale gregis sibi commissi, in omnibus illis, quæ non repugnant sexui fœmineo: cui non contradicit potestas imponendi præcepta spiritualia quando necessitas adest, maximè si id habeat ex commissione Superioris. Ita Fr. Emman. *tom.* 3. *addit. sum. cap.* 3. *num.* 10. mutata sententia, quam probauerat *tom.* 1. *quæst. Regul. q.* 12. *art.* 2. *& q.* 25. *art.* 5. Miranda *in tract. de Monialib. q.* 6. *art.* 4. *conclus.* 3. *ad finem*, Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *q.* 7. dum docet Abbatissam posse præcipere Monialibus in virtute Spiritus sancti, & sanctæ obedientiæ ratione voti emissi in professione; quia officio Prælati fungitur, eique Moniales ex vi professionis emissæ parere coguntur tanquam habenti potestatem, & iurisdictionem à Superioribus commissam. Nec omninò dissentit, quamuis oppositum defendat Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *n.* 22. dum ait posse Abbatissam præcipere sub pœna voti obedientiæ præstiti, vel in virtute obedientiæ sibi debitæ, ad quod faciunt tradita per Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 12. vbi resoluit Abbatissas habere veluti quemdam vsum spiritualis iurisdictionis per Claues commissum; licèt concludat nunquam habere propriam iurisdictionem spiritualem in Moniales per se ipsas, vbi etiam *num.* 13. *&* 14. explicat quomodo in Clericos sibi subiectos habeant iurisdictionem quodammodo spiritualem.

41 Debet Abbatissa certiorem facere Episcopum de tempore professionis Virginum ante mensem, iuxta decretum Concilij Trident. *sess.* 25. *de Regularibus, cap.* 7. cuius meminimus *in nostro formulario Episcop. form.* 42. *in fine vers. probationis annæ.*

Virgines verò velare non potest Abbatissa, nec Moniales benedicere, *cap. statuimus* 20. *q.* 1. nec earum Confessiones audire, vel publicè prædicare, *cap. in noua, de Pœnit. & remiss.* Nec dispensare in votis Monialium, nec ea commutare; quia caret spirituali iurisdictione; benè tamen potest ea irritare per potestatem dominatiuam, quam habet super subditas, quæ quidem maior est ea, quam habent pater, & maritus super filios, & vxorem. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 7. Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract. de voto lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 11. Petr. de Ledesma *in sum. tom.* 2. *tract.* 10. *c.* 7. *ad fin.* Less. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 14. *num.* 107. *verb. Abbatissa*, Sanch. loquens de irritatione, *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 33. *n.* 19. & quoad dispensationem *cap.* 39. *num.* 7. & quoad commutationem *cap.* 49. *n.* 24. Portel *d. verb. Abbatissa, num.* 2. 42

Est tamen notandum id, quod dicit Cabilon. Concil. II. tempore Caroli Magni *cap.* 52. *Puellarum*, inquit, *monasterijs tales præferri debent fœminæ, & Abbatissæ creari, quæ & se, & subditum gregem cum magna Religione, & sanctitate nouerint custodire, & his quibus præsunt, prodesse non desinant, sed & se, & illas ita obseruent, vtpote vasa sancta in ministerio Domini præparata; talem enim se debet Abbatissa subditis exhibere in habitu, in veste, in communi conuictu, vt eis ad cælestia regna pergentibus, ducatum præbeat; sciat etiam se pro his, quas in regimine accepit in conspectu Domini rationem reddituram.* 43

Postremò circa electionem Præpositorum est notandum, quòd Priores Conuentuales Canonicè electi non debent nisi pro manifesta, & rationabili causa contra regularia statuta mutari, *cap.* 2. *in fine, de statu Monach.* Ita nec Monachi arbitrio suo possunt Abbatem expellere, *cap. nullam* 18. *q.* 2. nec eum renuntiare volentem debet Episcopus violenter in loco suo retinere, vt dicitur *in cap. fin.* 16. *q.* 7. *& in cap. Abbas* 18. *q.* 2. Præpositorum autem officium consistit in multis, secundum suarum regularum statuta, & consuetudines, sed specialiter de Iure communi *in Clem. Religiosi, de priuileg.* eis præcipitur, vt ea quæ à Religiosis seruanda Canones statuerunt, ipsi curent obseruari, præsertim verò circa ea, quæ Monachis prohibentur, & pro regulari disciplina seruanda, debent Capitula generalia de triennio in triennium congregare, *cap. in singulis, de Regularibus*; & in Capitulo debent regulam suam vulgari sermone exponere, *Clement. ne in agro, de statu Monach.* Et denique omnes Monachos, seu Religiosos sibi subditos, & bona, ac iura monasterij regere, disponere & gubernare, vt suprà *de Abbatibus* vidimus. Specialiter verò res Ecclesiæ, aut monasterij prohibetur alienare, *Clem.* 1. *de rebus Eccles. non alien.* & *lib.* 3. videbimus. De Prioribus autem etiam suprà specialiter tractauimus *lib.* 1. *cap.* 30. 44

CAPVT XLVI.

De Procuratoribus Ecclesiasticis.

SVMMARIVM.

1 *Procuratores Ecclesiastici dicuntur, quorum interest Ecclesiasticarum rerum, ac causarum curam gerere.*

2 *Administratores omnes Ecclesiasticarum rerum generali nomine procuratores vocantur, quidam Præpositi, alij œconomi.*

3 *Syndicus in causis iudicialibus procurator est, qui ab vniuersitate, seu Collegio eligitur.*

4 *Vice*

4 *Vicedominus dicitur, qui praest rebus Episcopi.*
5 *Oeconomus debet Clericus non laicus eligi, & est constituendus auctoritate Episcopi, seu Pralati ipsius Ecclesie.*
6 *Vicarius Episcopi absque speciali eius mandato non potest œconomum constituere.*
7 *Oeconomus Sede Episcopali vacante est à capitulo ipsius Ecclesie vel eo negligente à Metropolitano constituendus.*
8 *Oeconomi officium quod?*
9 *Oeconomi res Ecclesiarum in casibus prohibitis alienantes quam pœnam incurrant? & num. 11.*
10 *Oeconomus si non sit soluendo, an possit emptor habere regressum contra Ecclesiam?*
12 *Oeconomi coram Episcopo rationem œconomia reddere debent.*
13 *Syndici officium quod sit? ostenditur.*
14 *Monasterium, ciuitas, vel alia vniuersitas an & quando obligetur ex syndici contractu? ostenditur.*
15 *Vicedomini officium est curam domus Pralati gerere, & hospitibus superuenientibus, vel causis qua eueniunt paratum existere.*
16 *Maiordomus, Prapositus, œconomus, & Vicedominus idem sunt, & per illos intelligitur quilibet Ecclesiasticarum rerum administrator.*

1 LTIMO loco Inter personas Ecclesiasticas illæ annumerantur, quarum interest Ecclesiasticarum rerum, atque causarum curam gerere, negotiaque tractare. Et in huiusmodi rebus externis ipsis Ecclesiarum Prælatis, aut Ecclesiis, vel monasteriis inseruiunt, cum reliqui Clerici, atque Monachi à litigiis forensibus submoueri, nec negotiis sæcularibus debeant immisceri, *cap. vnic. de syndico, & suprà de vita & honest. Cleric.* ostendimus.

2 Circa huiusmodi ergo personas est primò sciendum quòd omnes Ecclesiasticarum rerum administratores generali nomine procuratores vocantur, *in cap. Saluator*, vbi *gloss. 1. q. 3.* sed eorum quidam speciali nomine Præpositi appellantur, *cap. quamuis, de verbor. signific.* id est, qui supra alios administratoribus præsunt; alij verò œconomi dicuntur, idest, magistri domus, à Græco vocabulo; etsi sub Præposito administrant, *l. iubemus, C. de sacros. Eccles.*
3 Alij quoque sunt, qui syndici nuncupantur; est autem syndicus in causis iudicialibus procurator, qui ab Vniuersitate, seu Collegio eligitur, & Latinè potest defensor appellari. Hic differt ab actore, qui ad præsentes tantum causas constituitur; syn-
4 dicus verò etiam ad futuras. Qui verò præest rebus Episcopi, dicitur Vicedominus, *cap. volumus 79. dist.* Gastaldus verò, siue Castaldio dicitur, qui curam habet externarum rerum, gloss. *verb. gastaldum, in cap. Saluator 1. q. 3.* id est, cui res externæ à Clericis gubernandæ mandantur, & Maiordomus solet appellari; quamuis propriè videatur hic esse œconomus, vt *in d. cap. volumus.* Defensoris autem appellatione generaliter comprehenditur syndicus, qui & aduocatus, item Castaldus, & actor, cæteri verò sub procuratoris nomine continentur, sicut & ipsemet defensor. Et hæc quidem de Iure Canonico, in quo tamen non est ius in nominibus; nam sæpius huiusmodi nomina confunduntur, & personæ similes secundum locorum consuetudines nominantur.

5 De œconomo autem frequentior est in Iure tractatio, & ex eius notitia cæterarum personarum ferè dignoscuntur officia. Oeconomus ergo debet Clericus, non laicus eligi, *cap. quia in quibusdam, cap. indicatum 89. dist. cap. in noua, 16. q. 7.* Laicus enim non potest esse generalis procurator, seu administrator in locum Prælati absentis, vt innuit Gregor. *lib. 7. epist. 66.* quia debet hoc officium committi Clericis probatis, & sic bonæ vitæ, nulla suspicione notatis; tum ad decorem Ecclesiæ, tum ne bona dilapidentur à talibus, *c. indicatum, dist. 89.* in temporibus verò esse poterit laicus administrator, præsertim vbi Clericus non reperitur idoneus, Panorm. *in cap. decernimus, de iudic.* Est autem constituendus auctoritate Episcopi, seu Prælati ipsius Ecclesiæ, *cap. cùm simus, 9. q. 3.* & in defectum Prælati à superiore Prælato, & de gremio ipsius Ecclesiæ est constituendus, *d. cap. quia in quibusdam*, sed non ipsius Prælati consanguineus *cap. decenter*
79. dist. cap. peruenit 1. q. 3. Vnde Episcopi Vicarius 6
absque speciali eius mandato non potest œconomum constituere, Lap. *alleg.* 8. vbi Mandos. *in verb. œconomum*, Sbozz *de officio Vicarij, lib. 2. q. 53.* Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. œconomus n. 1*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 495.* Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum, p. 1. num. 235.* vbi subdit contrarium non dicere Suar. de Pace *in pract. tom. 2. pralud. 3. num. 8.* quia loquitur de œconomo, qui ad custodiendos fructus Ecclesiæ patronatæ vacantis, nondum prouisæ ob patronorum discordiam, constituitur; cuius œconomi constitutio Vicario ex generali commissione pertinet.
Sede autem Episcopi vacante est à Capitulo ipsius 7
Ecclesiæ, vel eo negligente à Metropolitano œconomus constituendus, vt statuit Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 16.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. 2. n. 4. dist. 89.* Scip. de Rub. *d. verb. œconomus num. 3.* In aliis quoque Ecclesiis vacantibus debet œconomus constitui, cùm Rectoris noui institutio ex causa differri oporteat, *cap. cùm vos, de offic. Ordinarij.*

Est autem officium œconomi res omnes Eccle- 8
siæ fideliter administrare, & gubernare tanquam Ecclesiæ patrimonium, *per tot. dist. 79* & fructus Ecclesiæ diligenter exigere, dispensare, augere, nec illos consummare, *d. cap. cùm vos*, & de omnibus denique Episcopo, vel Capitulo rationem reddere, *§. hoc ius 10. q. 2. cap. Diaconorum, & cap. indicatum 79. dist.* quod ex decreto Concil. Trident. *sess. 22. de reform. cap. 9.* fieri singulis annis debet etiam ab administratoribus Confraternitatum Montis pietatis, & quorumcumque locorum piorum; salua tamen institutione, & ordinatione cuiuscumque loci, vt *infrà lib. sequenti* ostendemus. Institutus verò in Ecclesia vacante œconomus potest non solùm fructus recipere, sed etiam in vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ expendere, aut successori eadem reseruare, *d. cap. cùm vos, de offic. Ordinarij.* Oecono-
mi res Ecclesiarum in casibus prohibitis alienan- 9
tes pœna legis Leonis afficiuntur, & emptor pretium amittit, & rem cum fructibus reddit, *Auth. de non alienan. aut permut.* ibi. *Si quis emere præsumpserit rem Ecclesiasticam, aut ptochicam, cadat quidem mox pretio: exigatur autem res, quam accepit cum omni medij temporis incremento; & contra sanctissimam quidem Ecclesiam, aut venerabilem domum nullam omnino habet actiones; contra venerabiles verò œconomos, aut qui omnino vendiderunt in proprijs eorum substantijs ex contractu habeat actionem, vt metu sua substantia, etsi non propter Dei timorem, tamen segniores circa venditionem fiant;* in qua Auth. Bart. quærit, posito quòd œco-
nomus non sit soluendo, an possit emptor habe- 10
re regressum contra Ecclesiam? gloss. *in Auth. qui res, C. de sacros. Eccles.* dicit, quòd sic, quod ita intel-
ligunt

ligunt Doctores eſſe verum quando emptor eſt bonæ fidei, aliàs imputet ſibi, quia ſibi caueri non fecit, ne ſi aliter diceremus ex ſuo dolo commodum reportaret, *l. planè, ff. de legat.* 1. *cum ſimilibus*, atque Bart. *num.* 2. idem tenere Canoniſtas *in cap. ad audientiam, de rebus Eccleſ. non alien.* quibus ipſe accedit. Tenetur tamen Eccleſia id ſolum ſoluere, in quo ex eo pretio eſt facta locupletior, vt cum Panorm. tenet Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 468. *verſ. quando alienatio.* Dec. *in l. ſicuti pœna, n.* 3. *ff. de regul. iuris, & conſ.* 404. *in fine*, Ludou. Gom. *in §. ex maleficijs, num.* 36. *Inſtit. de actionib.*

11 Item de pœna œconomi alienantis res Eccleſiæ, vel conſentientis in illius alienatione, eſt textus *in l. iubemus nulli, C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, *In quacunque alienatione conſenſerit commiſſa ſibi œconomatus adminiſtratione priuetur, déque eius bonis quodcunque exinde incommodum Eccleſia contigerit, reformetur, hæredéſque eius, & ſucceſſores, ac poſteri ſuper hoc facto ſiue conſenſu competenti ab Eccleſiaſticis perſonis actione pulſetur*, & *in d. Auth. de non alienand. aut perm. rebus Eccleſia*, idem ſtatuitur, in quo Bart. *in princ. num.* 2. *col.* 2. dicit quòd œconomus emendando damnum Eccleſiæ, non euitat pœnam, per gloſ. *in cap. ſi quis Preſbyterorum, de rebus Eccleſ. non alien. & in cap. quod ſicut, de elect.* Mench. *illuſtr. cap.* 28. *num.* 3. *&* 5.

12 Rationem autem œconomiæ coram Epiſcopo reddere debent œconomi, vt reſoluit Bart. *in Auth. de Sanctiſſimis Epiſcop. §. œconomos, collat.* 9. faciunt quæ tradit Eſcobar *de ratiocin. adminiſtratorum, c.* 3. *num.* 7. *cum ſeqq.*

13 Syndici officium eſt cauſas, & lites Eccleſiaſticas tractare, *d. cap. vnic. de ſyndico*, qui ad hoc ideo eſt conſtitutus, ne Clerici, aut Monachi rebus huiuſmodi ſe immiſceant, de quo lagè agunt Alciat. *lib.* 1. *parerg. cap.* 5. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 41. *art.* 1. Auiles *ad cap.* 22. *Pretorum*, Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 14. *&* 43. An autem & quando ex ſyndici contractu, & obligatione, monaſterium, ciuitas, vel alia vniuerſitas obligetur? vide Gail. *de areſtis Imper. cap.* 19. Nicol. Loſæ. *de iure Vniuerſitatis, p.* 3. *cap.* 4. Matth. Coler. *de proceſſ. exec. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 337. *cum ſeqq.* 14

Vicedomini officium eſt curam domus Prælati gerere, & hoſpitibus ſuperuenientibus, vel cauſis, quæ eueniunt, paratum exiſtere, *cap. volumus*, 89. *diſt.* vbi gloſſ. explicat Vicedominum idem eſſe ac œconomum rerum Epiſcopalium, qui Epiſcopalibus, & hoſpitibus ſuperuenientibus prouideat; vnde patet qua ratione, licèt non ex iuſtitia, ſi nomen *Iuſtitia* omnino ſtrictè ſumatur, teneatur tamen ex fidelitate, quæ etiam ſub iuſtitia non tam arctè ſumpta comprehenditur, in contractibus, & negotiis gerendis ſpectare maxima commoda ſui domini, quia etſi ad hoc principaliter ex officio ſuo non teneatur, tenetur tamen ſecundariò, ex tacita quadam promiſſione, qua dum officium ſuſcipit, cenſetur ſe adſtringere ad curandam ſummam vtilitatem domini, quantum commodè, ſeu communi diligentia poterit. Ita Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 18. *dub.* 8. *num.* 57. 15

Maiordomus, Præpoſitus, Oeconomus, & Vicedominus iidem ſunt, & per illos intelligitur quilibet Eccleſiaſticarum rerum adminiſtrator, *cap. ſaluator*, 4. *q.* 3. *cap. conſulere, de ſimon.* Suar. *tom.* 1 *de Relig. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 29. *n.* 8. qui cùm in Conimbricenſi Academia Sacræ Theologiæ in primaria Cathedra Profeſſor emeritus extitiſſet, ſacrarum & humanarum litterarum eruditione & cognitione clarus, pluribus ſcriptis feliciter, & vtiliter in lucem editis, vir abſtinens, orationi deditus, & pœnitentiis aſſuetus, valde ſenex Vlyſſipone magnis relictis Sanctitatis indiciis deuotiſſimè in Domino obdormiuit, anno 1617. 16

FINIS.